QVAESTIONES REGVLARES, ET CANONICÆ,

IN QVIBVS VTRIVSQVE IVRIS,
Et Priuilegiorum Regularium, & Apostolicarum Constitutionum nouæ, & veteres difficultates dispersæ, & confusæ, miro ordine scholastico per quæstiones, & articulos elucidantur;

Prælatis Ecclesiasticis, & Regularibus, nec non Iudicibus cuiuscumque tribunalis, & vtriusque Iuris peritis, & quibuscunque Ecclesiasticis regularibus maximè necessariæ.

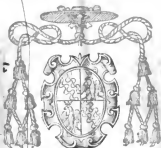
Authore P. F. EMANVELE RODERICO Lusitano, Sacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ Sancti Iacobi Regularis obseruantiæ D. P. N. Francisci Diffinitore.

TOMVS PRIMVS.

NVNC DE NOVO PER PRAEFATVM Autorem recognitus, correctus, & auctus.

HIS ACCESSERVNT INDICES TRES. QVORVM PRIMVS huius primi tomi articulos ostendit. Secundus Constitutionum Pontificalium, & Iuris Canonici, & Concilij Tridentini, & Iuris Ciuilis decreta multipliciter declarata proponit. Tertius rerum notabilium sententias insinuat.

Ad Illustrissimum ac Reuerendissimum D.
D. CARDINALEM GAETANVM.

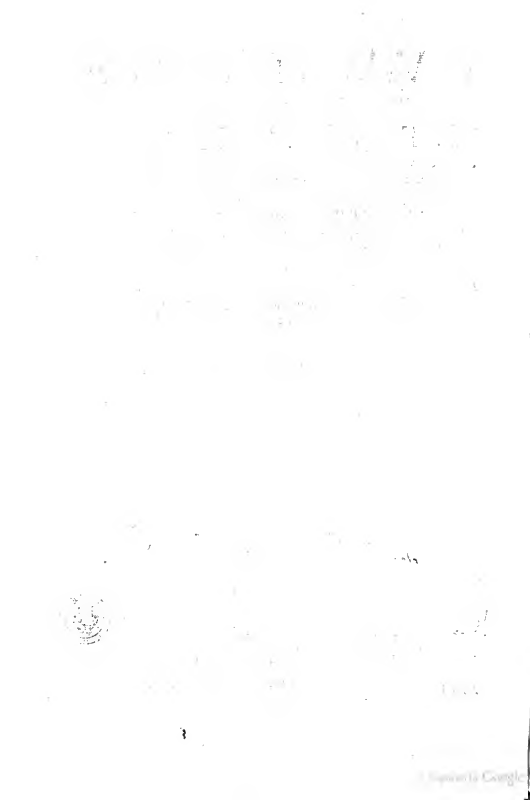

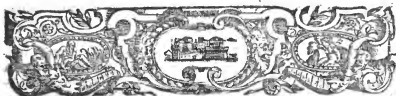

VENETIIS, MDCXI.

APVD BARETIVM BARETIVM BIBLIOPOLAM
Ad Signum Beatæ Mariæ Virginis.
De Licentia Superiorum, & Priuilegijs.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D. D. BONIFACIO S. R. E. CARDINALI CAETANO, AEMILIAE DE LATERE LEGATO.

NVETERATA est Typographorum omnium consuetudo tibi Princeps generosissime non ignota, vt quotiescunque præclarum aliquod opus non iucunda minus, quàm vtili,& necessaria doctrina refertum, & perornatum, in lucem publicæ vtilitatis gratia emittunt; illud ipsum summis dedicent viris, qui vel sanguinis nobilitate, & proauorum splendore, vel ingenij, & literarum præstantia, vel denique magna, qua pollent, imperandi auctoritate cæteris longè antecellant. Quorum exemplo ego quoque permotus, cum de promulgando volumine Quæstionum Canonicarum,& Regularium Emanuelis Roderici cogitarem, opus sanè aureum, vtile admodum, & pernecessarium, multiplicique eruditione, ac eleganti verborum ornatu vndique scatens, nulli alio magis dedicationem, & nuncupatoriam epistolam conuenire arbitratus sum, quàm alicui Sanctorum Patrum purpurati ordinis, eò maximè quia disputantur in eo, & mire etiam discutiuntur materiæ ad Sacrarum litterarum studia potissimum attinentes; inter quos Tu mihi statim occurristi, BONIFACI Illustrissime, cuius sub nomine tam auidè ab omnibus expectatum opus diuulgarem, certò sciens Libro ex tanti viri eminentia, & fulgore non minimum claritatis

accessurum. Quæ enim sit sanguinis Tui, aut CAETANORVM FAMILIAE nobilitas, non est cur longiori encomio hic prosequi aggrediar, quoniam scilicet hac de re historiæ rercentis ab hinc annis per hominum manus vagantes satis superque pro testimonio sunt, Summorumque Pontificum, Cardinalium, Patriarcharum, & Ducum titulis insignita CAETANA Domus vbique locorum instar magni syderis emicat. Verùm ad id faciendum illud me magis mouit, quod ea sit ingenij Tui perspicacitas, ea in quolibet scientiarum genere præstantia, vt eam aut nulli, aut certè pauci assequantur. Vnde pariter fit vt passim apud omnes præstantissimæ Tuæ virtutes in admiratione sint, & multi eas æternis laudibus immortalitati commendent. Quæ quidem à me non assentationis, aut delicias faciendi caussa dici testes amplissimi esse possunt innumeri propemodum qui Te vel in priuatis colloquijs, & sermonibus admiranda cum promptitudine de quauis dubitatione, & controuersia disserentem audierunt, vel publicis concionibus, in quibus non modo incredibilem eloquentiam, sed profundissimum quoque in diuinis Mysterijs studium abundè satis omnibus ostendis. O Fœlices ter, & amplius Aemiliæ populi, quibus Sanctissimus D. N. PAVLVS QVINTVS præsulem constituit, qui & animæ, & corpori consulere, & magnopere prodesse valet, eodem tempore simul & optimi Pastoris, & vigilantissimi Principis munere, ac officio fungens, A quo propterea vestram in Prouinciam delatam fuisse iustitiam, & cum ea virtutes omnes, quæ integerrimum Præsidem decent, iuxta illud Aristotelis in Ethicis: Iustitia in sese virtutes continet omnes, liberè cuncti profitentur. Desinant hinc igitur aliqui mirari quo modo populorum naturali quodam dissidio inter se parùm conuenientium lites, & discordias tàm miro partium consensu dirimas, controuersias, & inimicitias tollas, & radicitus euellas. Tuæ siquidem dexteritatis, & prudentiæ, nec non ingenij solertiæ, à seculoque non auditæ humanitatis, qua in omnes vti soles, fructus sunt quameuidentissimi, vt iure merito in tanti beneficij memoriam vrbes istæ stemma Tuum gentilitium vbique platearum tùm pictum, tùm sculptum passim ante omnium oculos appendant, & quæ antiquæ vrbis claro nomine insignita est, Rauennam dico, marmoream columnam erexerit. Taceo opera quæ paras vt Ecclesiæ Sanctæ Dei, & Catholicæ fidei hominibus sub Christi vexillo militantibus eo, quo potes studio, opem feras. Qui etenim ea delibarunt, in cœlum vsque laudibus extollunt, nihil magis expetentes, quàm vt eorum impressio diutius non distrahatur, sed fiat quamprimum ad commune Christi fidelium emolumentum. Verùm si omnia sigillatim recensere hoc in loco velim, quæ de Te, Tuisque egregijs virtutibus dicenda mihi succurrunt, profectò non epistolam sed volumen conficiam, & in longum nimis nostra prouehetur oratio. His ergo prætermissis, reliquum modò est, vt meum hoc munusculum læta fronte suscipere non dedigneris, tanquam meæ erga nobilissimum Tuum nomen deuotionis nunquam delendum testimonium. Quod si, vt futurum non diffido, effeceris, multum sanè lucri fecisse mihi videbor,

in

in posterumque maiora aggredi, Tuo suffultus præsidio, non dubitabo.
Te Deus Omnipotens diù seruet incolumem.
Venetijs M. DC. XI.

Illustrissimæ, & Reuerendissimæ Dominationis tuæ

Humilissimus seruus

Bartholomæus de Albertis

Typographus.

Gli Eccellentissimi Signori Capi dell'Eccellentissimo Conseglio di X. infrascritti hauuta fede dalli Signori Reformatori del Studio di Padoua per relatione à loro fatta dalli dui à questo deputati, cioè dal Reuerendo Padre Maestro Dominico Ignatio Inquisitor, & dal circonspetto, & fedelissimo Secretario del Senato Gio. Maraueglia con giuramento, come nel Libro intitolato, Quaestiones Regulares, & Canonicae del Padre Emanuel Roderico diuiso in tre volumi, non si troua cosa alcuna contraria alle Leggi, & è degno di stampa concedono licentia, che'l possa esser stampato in questa Città.

Dat. Die 11. Ianuarij 1610.

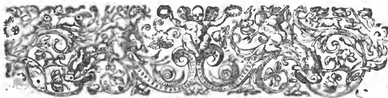
D. Costantin Renier.
D. Zuane Marcello. } Capi dell'Eccellentissimo Conseglio di X.
D. Lorenzo Gabriel.

Illustrissimi Consilij X. Secretarius.
Bartholomaeus Cominus.

1610. 15. Genaro.
Registrato nel Libro all'officio contra la Biastemma à carte numero 45. tergo.

Ioannes Franciscus Ricius Officij contrà Balphemiam coadiutor.

AD LECTOREM.

EGITVR in Prouerbijs Regis Sapientissimi, Quòd *Prouerb. 26.* *sicut qui mittit lapides in aceruum Mercurij: ita qui tribuit insipienti honorem*. Et quidem in Hebræo ita est: *Sicut, qui mittit lapidem in palma fundæ: sic, qui insipienti honorem tribuit*. Quibus verbis Spiritus Sanctus significare voluit vim prorsus eandem, quæ lapidi fit, honori fieri, inferrique cum periculo pari ad iustitiam. Enimuerò lapis, cùm ab imo centri eruitur, fundæque imponitur in sublime iaciendus, sæpe casu decidens in particulas diuisus minutatim laceratur: ita quoque periclitari nonnunquam solet honor, cùm à centro suo, quod est virtus, demouetur, alioque transfertur, vbi soliditate caret, id est, in hominem nullius frugis à virtute alienum tumoris & insolentiæ plenum. Contingit enim sæpe sæpius, eum, qui titulo honoris abutitur, altiusque rerum inanium cogitatione effertur, ex alto fœdè actum in præceps diminutum, debilitatumque de statu dignitatis deijci. Mihi verò post absolutam, confectamque expositionem Bullæ indulgentiarum, quam *Cruzadam* vocant, summamque casuum ad conscientiam pertinentium, cùm à superioribus meis, tum etiam à grauissimis hominibus huius regni doctissimis factum, collocatumque beneficium est, & is honor habitus, qui primarum gentium literatis, alijsque opinione virtutum singulari præstantibus, & deberi, & haberi solet. Igitur, ego cùm illo haud dignum me esse intuerer, cùm quòd literarum, tum quòd virtutis inanis essem, Diuinam maiestatem precatus sum, vt nollet, vt huius tam nominis, quàm honoris prærogatiua in me contra naturam, aut vi coacta esset, vti lapis esse solet, cùm fundæ impositus in sublime mittitur. Itaque mecum cùm attentiùs perpenderem mysteriosam illam Regis Assyrij statuam, cuius caput erat ex auro confectum, brachia, *Daniel. 2.* & pectus ex argento, proximum ex ære, ferroque, pedes denique ex argilla: cùm, inquam, perpenderem, causamque reperissem, ob quam corruerit, fuisse pedum, quibus stabiliebatur, imbecillitatem, defectumque, intellexi honorem istum, si pedibus ex luto confectis, id est, humilitate, non staret, ac niteretur, defecturum facilè, eiusque casum cum dedecore futurum. At vero erit non nemo, qui dicat, cùm de humilitate agam, quare tantum, ac tam difficile opus apprehenderim, si difficultatem videbã, qui tam profundum, ac tam immensum pelagus tentauerim, vbi tot Syrtes, tot scopuli, tot loca vadosa, id est, tot regularium ordinum priuilegia, in quibus non minus periculum, quàm in mari inæquale discrimen aditur. Qui demum, quæ spectant

ctant ad monasticum statum, decidere potuerim: siquidē huic mari adeo periculoso enauigando, superandoque, & Sacræ Theologiæ, & vtriusque iuris adminiculo opus erat? Quæ quòd ijs ab hinc multos iam annos studuerim, non ita mihi sunt in promptu, vt tot difficultatibus expediēdis necesse erat. Expono enim cōstitutiones Apostolicas, & leges peculiares, quæ sunt occulta priuilegia, de quibus (quod sciam) ad hoc æui nemo ex professo quidquam litteris vnquam cōmisit. Cui respondeo, me hoc opus vnquam non modò complexurum, sed nē tentaturum quidem, nisi obedientia, cui parere debeo, mihi illud imperaret. Et quidem id si auderem in superioris iniussu, temeritatis non solùm crimen subirem: sed etiam iure dici posset, hunc honorem in me violenter & contra naturam cōsistere; tamen quidquid sit, parui. Cæterùm, quia hæc materies tota difficultatum & obscuritatum plena est, & ad eam exponendā distinctè omnium scientiarum, quarum supra memini, notitia opus erat, & ingenij ope, & quod in multis mihi defectum iri præuidi, manum adieci, meque totum ad imitationem, & methodum composui, quam Scholastici in scribendo tenuerunt: vt Doctrinæ defectum, qui forsan in hoc scribendi genere sese ostēdet, claritas, distinctio, & dispositio operis suppleret. Tamen religiosos Regulariū Ordinum viros admonitos volo, si quid illis ex antiquis priuilegijs derogo, facere non aliter posse. Idque duplici de causa. Primùm quidem, quòd qui libros scribunt, debent, cum in alijs, tum præsertim in rebus ad mores spectantibus, veritati adhærere, atque omnino insistere: quod ni faciant, vndequaque in autoritate periculum. Alterum est, quod Episcopis, ac Prætorijs tribunalibus non mediocrem potestatis eius partem, quam ius commune illis impertitur, eripio. Quod si quod eorum est secundum ius, & ad libram priuilegiorum, quibus regularium hominum ordines Sedis Apostolicæ beneficio affecti sunt, eis non dedero, iure optimo me repudiare, & crimine suspecti, atque iniqui scriptoris insimulare possent: ad hæc iudicij mei, si vocarer in calculos, futilis & inanis omnis futura esset fides: Cæterùm lectorem oro, atque obtestor, vt hunc, qualiscunque sit huius tam difficilis operis, laborem suscipiat, idque ea animi moderatione, atque temperantia, qua illud confectū est, perlegat: vt lumine cœlitus immisso præeunte altiùs inspiciat, & interiùs in profundum penetret, omnesque difficultates intelligat, quas cum hoc primo volumine, tum alijs etiam, quæ Deo fauente iampridem lucem dedi, complector. Errores autem peto, vt boni consulat, meque admoneat, vt si quid minùs cautè scripsi, eius hortatu cautior redditus emendem. Cùm enim Ordinis Minorum minimus sim, litteratorumque omnium, à quibus edoceri volo, minimus non haberi solùm, sed etiam esse sentio. Vale.

QVAESTIONES REGVLARES,

AVTHORE F. EMANVELE RODERICO LVSITANO,

SACRAE THEOLOGIAE LECTORE, PROVINCIAE S. IACOBI, Regularis Obseruantiæ, Beati Patris Francisci Alumno.

TOMVS PRIMVS.

QVAESTIO PRIMA.

De religione in communi in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *Vnde habuerint originem religiones.*
2 *Quæ requirantur modo ad hoc, quod votum religionis sit solemne.*
3 *Vtrum Canonici regulares sint verè monachi, & an canonici cathedralium ecclesiarum sint eiusdem rationis.*
4 *Vtrũ personæ Societatis Iesu sint propriè religiosæ.*
5 *Vtrum liceat disputare, an Societatis institutum sit verè religiosum.*
6 *Vtrũ professi in ordinibus militaribus sint religiosi.*

ARTICVLVS I.

Vnde habuerint originem religiones.

RESPONDEO dicendo, quòd religionis institutum etiã in lege veteri fuit designatum, prout affirmat D. Th. *a* dicẽs per Nazaræos in lege veteri sanctificari solitos significari qui ad perfectionis apicẽ aspirant. Ex quo is etiã doctè argumẽtatur, ad perfectionis statum necessariũ esse votum. Et in lege noua non ab homine nec per hominẽ fluxit: sed ab ipso filio Dei, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiç Dei. Qui inter reliqua salutis documẽta hanc quoque viuendi formulam, quo homines diligentius, & accuratius ad vitam æternam anhelarent, vita & exemplo suo, & prædicatione præsignauit in illis verbis Matthęi. *b Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & sequere me, & habebis thesaurum in cælo.* Quæ verba protulit Christus Dominus adolescenti quærenti, quid faceret, vt vitam æternam consequi mereretur. Quibus verbis, prout refert D. Augustinus, normam religionis nobis tradidit: vbi perfectio religionis Christianæ discitur. Et tempore Apostolorum cœpit religio multitudine credentium propagari: ipsorum enim cor erat vnũ, & anima vna, neque quisquam eorũ, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia. Quotquot enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vẽdebãt, & ponebant ante pedes Apostolorum. Atque in hoc ipso aliquod votum, & solemnem aliquam promissionem intercessisse declarant viri illustres, & in primis D. Hieronymus *c* declarans illud Petri *d*, in obiurgationem Ananiæ: *Cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto, & fraudare de pretio agri? Non es mentitus hominibus, sed Deo.* Nam si eam liberalitatem ex deuotione tantũ & alacritate liberę voluntatis exhibuisset nulla interposita obligatione, nec ille in Spiritum sanctum mentitus diceretur: nec certè tam graue supplicium meritus esset. Rectè igitur de sæculo illo Hierony. *e* ait. *Talis*, inquit, *primo credentium fuit Ecclesia, quales nunc monachos esse videmus.* Hoc etiam probat authoritate D. *f* Dionysij de cœlesti Hierar. Hieron. Plati. inquit, enim D. Dionys. *Diuini præceptores nostri sanctis eos nominibus appellare consueuerant, alij cultorum, alij Monachorum à puro Dei famulatu & cultu, indiuiduáque & singulari vita: quippe quæ eos vnum faciet Sanctis rerum diuinarum coniunctionibus ad diuinam vnionem, Deóque gratam perfectionem adipiscendam.* Et pergit deinde D. Dionysius cæremonias ac ritus, qui monachis consecrandis adhiberi solebant applicare, & statim post Apostolos aliquos fuisse clericos religiosos probat eleganter Medina. *g*

a D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 6.
b Matt. 19. Marc. 10. Luca 18.
c Hieron. ad Ephes. 8.
d Act. 5.
e Hieron. de scriptoribus. Eccles. in fine.
f Dion. de Eccles. Hierar. c. 10. Plati. de bono statu relig. lib. 2. c. 23.
g Medi. lib. 2. de sacro. hom. continent. c. 5.

ARTICVLVS II.

Quæ requirantur modo ad hoc, quod votum religionis sit solemne.

RESPONDEO dicendo, quod hanc litem nobis clarè diffiniuit *h* Bonifacius Octauus, cuius verba sunt. *Illud religionis votum est solenne, quãtum ad dirimendum matrimonium post contractum quod solennizatũ fuerit per professionem expressam, vel tacitã factã alicui de religionibus per sedẽ Apostolicã approbatis.* Hactenus Bonifacius. Ex his verbis collige duo copulatiuè requiri ad hoc, quod religionis votũ sit solemne. Primũ est, quod fiat professio expressa vel tacita. Alterũ est, quod profitens voueat certam regulam, seu religionem à sede Apostolica approbatam. Exponamus singula. Ad votum solenne prærequiritur professio, & cum professio requirat

h cap. vnico de voto & voti redemptione lib. 6.

susceptionem habitus, & annum probationis, necessario præ requiritur ad huiusmodi voti solennitatem, quod emittens professionem susceperit illius religionis vestem a superioribus eiusdem religionis: quibus & non aliis commissa est facultas vestes religionis concedendi. Præterea & id necessarium est ad validitatem professionis, quod illa fiat in manu potentis profitentē incorporare huic religioni: alias professio irrita est, & nulla. Ad hoc enim, quod aliquis sit alicuius religionis religiosus necesse est, vt ab eo, qui habet facultatem incorporandi religiosum in tali religione recipiatur: & sic nec Episcopus, nec prælatus alicuius religionis possunt dare ipsam professionem, verbi gratia, nouitio profitenti in religione fratrum Minorum. Ita tenet Antonius *a* de Brutio & Abbas Syluester, & communis: & latius dicemus infra in quæstio. de nouitiis. Requiritur præterea ad hoc, quod religionis votum sit solenne, quod professionem emittens voueat certam regulam, seu religionē, quod innuens Bonifacius inquit, quòd professio fiat *alicui de religionibus*, quasi dicat, certæ & determinatæ religioni. Si quis enim in manibus præfecti regulariū voueret in genere religionem, hoc ad votum solenne non sufficeret, sed requiritur, quod certam aliquam religionem, seu certam aliquam regulam in particulari voueat. Ad idem est Concilium *b* Tridentinum dicens, *Regulares omnes tam viri, quam mulieres vitam instituant ad regulæ, quam professi sunt, præscriptam.* Quod & hac ratione fit manifestum: Religiosi in iure communi vocantur regulares; ergo astringuntur alicui certæ regulæ, a qua sumant hanc denominationem: alias non potius dicerentur regulares quam certi clerici, qui nullam regulam professi sunt. Hanc doctrinā docet Diuus Thomas *c* dicens, quod votum sit solenne in professione certæ regulæ. Requirit præterea Bonifacius ad hoc, quod religionis votum sit solenne, quod regula seu religio, quam quis vouet, & profitetur, sit per sedem Apostolicam approbata. Quare si quis religionem aliquam, aut regulam a sede Apostolica nō approbatam profiteretur, huiusmodi votum, non esset solenne, sed simplex duntaxat. Hoc etiam confirmatur ex Concilio *d* generali Lugdunensi, & Gregorius IX. sua decretali ratificat, & Ioannes vigesimus secundus in quadam extrauaganti notum facit, & hanc doctrinam docent, Caietanus, *e* Paludanus & Syluester, & tenet Panormitanus & communis, & tradit doctissimus Nauarr. Hinc est quod votum eorum, qui nullam profitentur regulam ab Ecclesia approbatam, quamuis in congregatione viuant, & tria vota emittunt, non est solenne religionis votum: & per consequens illam profitentes non erunt regulares. Quod exemplis aliquibus cōprobat, & declarat Nauarrus. *f* Imo dico, si aliquod esset collegium hominum, vel mulierum in congregatione viuentium, triaque substantialia vota obedientiam, scilicet, paupertatem, & castitatem post annum probationis elapsum profitentium sub obedientia fratrum alicuius religionis, a quibus habitum suscipiunt, & in quorum manibus professionem emittunt, induanturque vestibus eiusdem coloris cū habitu fratrum dictæ religionis; si nullum modum viuendi approbatum a sede Apostolica seruant, talis congregatio est illicita, & prohibita iure *g* ciuili dicente, omnia collegia esse illicita, nisi contrarium probetur, & nisi facultate regia instituantur, & sic in iure ciuili hæc verba proponuntur. Nisi *ex senatus consulti vel Cæsaris authoritate collegium coierint, tale collegium celebratur contra senatus consulta & mandata & constitutiones, & ideo dissoluendum est.* Hæc ibi. Et confirmatur ex quadā lege dat titulū *h*, vbi id ipsum disponitur, & glossa

a Butrius & Abb. in c. oorrectum de regularibus Sylue. verb. relig. 8. nu. 1.

b Conc. Trid. sess. 25. c. 1. de regularibus.

c D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 7.

d Cap. vlti. de religiosis domibus, lib. 6 extrauag. sancta Rom. vniuersalis ecclesia de religiosis domibus.

e Caiet. 2. 2. q. 88. art. 7. Palud. 4. d. 38. q. 2. art. 8. Syl. v. religio. 3. §. 0. Panorm. cum comm. in regula de regularibus Nau. in c. cui portio. 12. q. 1. nu. 10.

f Nauar. in c. non dicatis a. q. 1. nu 13.

g lib. 1. iuncta glo. in verb. illicit colleg. ff. de colleg. illicit.

h li. 4 tit. 3. p. 6. vbi Greg. in ver. contra de verb. & in ve. contra volunt.

Gregoriana ibidem, vt solet, doctissime prosequitur. Et etiā si tales cōgregati in eo collegio ad modum religionis titulo viuāt, ex quo videtur pium & laudandum, adhuc tamen esse illicitū affirmādum censeo, cum non sit eius modus viuendi ab Ecclesia approbatus quod verba Concilij Lugdunensis *i* satis probant. Ait enim in hunc modum. *Ne nimia religionis diuersitas in Ecclesia Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat: sed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis assumat. Similiter qui voluerit religiosam domum de nouo fundare regulam & institutionem accipiet de approbatis.* Et id ipsum Gregorius *K* Nonus in sua Decretali, & Ioannes vigesimus secundus in sua extrauaganti clarissimè innuunt. Neque isti religiosi possunt dici tertij ordinis Seraphici nostri patris Francisci, prout probabimus infra quæst. de tertiarijs, cum non seruent institutum istorum fratrum. Denique necessarium est, vt collegium sit licitum, quod modus eius viuendi ab Ecclesia sit approbatus. Et hoc confirmatur ex quadam constitutione Sixti IV. quæ habetur in compendio, *l* sic statuens, *Fratres Prædicatores & Minores recipientes, seu admittentes ad priuilegia seu immunitates suorum ordinum quoscunque vtriusque sexus laicos prætextu ordinis tertij, seu alterius modi viuendi, nisi dicti tertij ordinis habitum gestauerint, & professionem solitam emiserint, & in congregatione viuant, sint excommunicati, non obstantibus quibuscunque.* Hæc ibi. Et obserua, quod licet hæc bulla in quantum excommunicat recipientes ad ordinem tertium eos, qui non viuunt in congregatione, derogata sit per Leonem X. eius successorem, qui dat facultatem recipiendi eas mulieres, quæ emisso voto castitatis in proprijs domibus degūt, vt habetur in supplemento *m* in bulla, quæ incipit nuper sacro Lateranensi Concilio: attamen in quantum Sixtus IV. excommunicat recipientes ad ordinem tertium eos, qui solitam professionem non emiserint, non est reuocata, sed manet in sua vi. Quare hæc censura comprehendit prælatos ordinum prædicatorum, & minorum recipientes ad ordinem tertium collegas, de quibus est nostra disputatio: quandoquidem professionem in tertio ordine solitam nō emittunt, siquidem nullam tertiam regulam Leonis, aut Pauli, neque viuēdi modum Nicolai promittunt. Ex quo sequitur prædictum collegium illicitum esse, ac reprobatum.

i Conc. Lugd. c. fin. de religiosis domibus.

K Dist c. vni. extrauag. S. Ro. ac vniuer. Eccles.

l Habet. in cō pen. tit. tertiarij fratres, §. 10.

m Supplemen. fol. 28.

ARTICVLVS III.

Vtrùm canonici regulares sint vere monachi.

RESpondeo dicendo, quod Panormitanus *n* ait, quod in pœnalibus, & exorbitātibus appellatione monachi non venit Canonicus regularis. Quod confirmat D. Thomas *o* dicens, Canonicos Regulares quatenus tales, clericos esse dicendos. Et probat, eo quod regula, quam vouēt, appellatur regula clericorum, vt videre est apud Diuum Augustinum; & ita appellat eam Gratianus. *p* Et hoc confirmatur ex quadā sententia litis Canonicorum regularium ordinis D. Augustini, congregationis Lateranensis aduersus monachos Sancti Benedicti, congregationis Cassinēsis, alias Sanctæ Iustinæ de Padua pro præcedentia data a Pio IV. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto in bulla, quæ incipit: Sedis Apostolicæ circunspecta, Vbi Pius IV. *q* facit sæpe sæpius distinctionem inter Canonicos Regulares, & ipsos monachos dicens ipsos canonicos regulares esse de illis clericis a Sancto Augustino reformatis, imò a Sanctis Apostolis institutis, prout a parte ipsorū fuit allegatū.

n Panor. in c. quod Dei timorem de statu monachorum. nu. 2.

o D. Th. 2. 2 q. 189. ar 8. & 2

p Gratia. in de scrip capitis si quando 86. d.

q Habet. in sum. constit. Pontif. p. 434.

a Nau. in c. fin. sum. 19. q. 3. e. pœna de pœni. dist. 1.

Vnde Nauarrus *a* hac ratione, & alijs iuribus a se allegatis, distinctionem facit inter monachos, & canonicos Regulares: Sicut facit distinctionem rubrica de statu monachorum, & canonicorum Regularium. Et cum lex pœnalis non debeat excedere proprium casum, prout habetur in iure, videtur dicendum, quod saltem lex pœnalis loquēs de monachis non debet extendi ad canonicos regulares. Verum est tamen, quod quando est eadem ratio de canonico, & de monacho, cum in hoc secundum ius antiquum reperiantur exæquati, fit extensio etiā ex orbitantium & pœnalium, vt resoluit Dominicus. Et sic ius vetans monachis postulare, comprehendit etiam *b* Canonicos regulares, prout in alio iure *c* decernitur. Et ratio est, quia causa, qua vetatur monachus postulare, fundatur in abrenunciatione temporalium, quæ ratio æque militat in canonico regulari, eo quod petinde renunciat temporalibus per tria vota solennia, ac monachus, & quoad hanc renunciationē iure antiquo reperiuntur æquales, vt colligitur ex regula D. August. & D. Benedicti. Ex quo infertur esse verè religiosos regulam determinatam, & a Sede Apostolica confirmatam profiteotes, prout in quæst. sequenti, agendo de religionum origine clarius patebit. † Magnum autem in præsentiarum solet dubium agitari vtrum regulares canonici cathedralium Ecclesiarum eiusdem sint ordinis, & conditionis cum reliquis canonicis regularibus. Pro cuius grauis dubij explicatione aduertendum est, quod Ioannes Trullus *d* asserit. Quod non defuerunt olim, nec hodie desunt, qui hanc leuem opinionem sint secuti, sibi suadentes canonicos regulares Ecclesiarum cathedralium nō esse eiusdem religionis, & ordinis cū reliquis canonicis regularibus, monasteriorum, & collegiatarum insignium Ecclesiarum. Ad quam opinionem refellendā duo fundamenta iacit idem author. Primum fundamentum est, quamuis Ecclesia cathedralis canonicorū ratò, aut nūquam monasterium, aut cœnobium appelletur, quia tamen regularis est, verisimilè monasterium est, atque cœnobium, & conuentus, siquidē vulgare est sub nomine Ecclesiæ monasterium etiam intelligi atque comprehendi. Hinc est quod D. August. in sua regula, octo in locis regularium canonicorum domum, & monasterium nuncupauerit, quæ tamen Ecclesia cathedralis erat. Secundum fundamentum est, vbi est idem religionis habitus essentialis, eademque solemnis professio, ibi idem est ordo, & ratio, hac enim ratione, atque discrimine vniuersæ religiones a se inuicem discrepant, & secernuntur. Quibus præiactis fundamentis, hanc firmam proponit conclusionem dictus author. Omnes canonici regulares tam Ecclesiarum cathedralium, siue monasteriorum eiusdem ordinis, & religionis sunt, quoniam vbi est eadem habitus essentialis, & professionis ratio, ibi est eadem iuris dispositio, sed vniuersi canonici regulares eandem professionem emittunt, eundemque habitum gerunt, nempe togam lineam, igitur omnes regulares canonici etiam cathedrales sunt com reliquis eiusdem ordinis, & religionis. Et hoc cōstat ex traditis a D. Anto. Florentino, *e* dicente in Ecclesia cathedrali Oxomensi in regno Castellæ sub Didaco Episcopo instituti sunt Canonici regulares, è quorum numero, & Canonicus, & supprior erat Beatus Dominicus, qui erat professus secundum regulam D. Augustin. quam postea sui fratribus Prædicatoribus tradidit. Et Innocentius *f* III. hanc rem nobis insinuauit, Cantuariensi Archiepiscopo scribens. Ait enim, *Innotuit nobis quod Vigorensi Ecclesia destituta pastore prior, & conuentus eiusd m loci Magistrum M. Archidiaconum Eboracensem in Episcopum elegerunt.* Et idem Innocentius ait *g*. *Cum Vintonensis Ecclesia pastore vacaret Archidiaconus cum suis fautoribus Salubien. decanum, prior verò, & complices eius præcentorem Lincon. in Episcopum elegerunt*, in quo loco glossa summaria, Vintonensem Ecclesiam, & priorem habere & conuentum esse affirmat, ergo Canonici illarum Ecclesiarum cathedraliom regulares erant id quod & Ioannes Andreas asserit. Id ipsum etiam probatur ex alia Decretali *h* ibi *G. qui in tua, & Tolosana Ecclesia est Archidiaconus constitutus, & in vtraque Ecclesia regulariter professus*, quo in loco ait Glossa Canonicum regularem posse fieri Archidiaconum. Præterea id constat ex alijs iuribus *i* iuncta glossa in quibus legibus Canonicos Bethlehemiticos, & Nazarenses emittere solitos professionem secundum regulam D. Augustini, dareq; consueuisse habitum lineum, qui proprius est habitus canonicorum regularium. Et sic in dispositione illorum iurium locus ille canonica vocatur & pro verbo *profiteri*, glossa vtitur verbo *monachari*: sed has prædictas Ecclesias Cathedrales esse compertum est ex registro Innocentij II I. ergo canonici Cathedrales sunt etiam regulares cum cæteris. Sūt & alia quam plurima iuris canonici loca, quæ rei propositæ stabiliendæ non parum conducunt, ea tamen ad amputandam fastidiosam prolixitatem prætermittimus: si quis verò ea de re plura nosse cupit, perlegat Augustinum *k* Ticinensem in propugnaculo canonici ordinis, qui rem & copiosè & luculenter perstrinxit.

b Domin. in c. 1. de temp. ordinan. lib. 6. in 6 fallentia.

c ca. Mona. 2. 16 q. 1. c. de postulat.

d Trul. lib. 1. de can. regul. c. 3. de canon. & diff. cano.

e 3. p. hist. tit. 23. c. 4.

f ca. Innotuit de elect.

g c cum Vinton. eod. tit.

h c. præterea, de prebend. li. 6.

i c cum super electam de con fess. & in c. ficut nobis de regul.

K Ticinens. in propug. Cano. ordi. part. c. 1.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm personæ Societatis Iesu sint propriè religiosæ.

Respondeo dicēdo, quod Gregorios *l* Decimus tertius motu proprio, certaq; sciētiā, ac de Apostolicæ plenitudine potestatis, declarādo statuit ac decernit. *Non solum eos qui in coadiutorum forma torum, siue spiritualium siue temporalium Societatis gradus, & ministeria adm ttuntur, sed & alios omnes, qui in ea biennio probationis peracto tria castitatis, paupertatis, & ob. dientiæ vota publica scilicet simplicia emiserint, emittēnt ve in futurum, verè & propriè religiosos fuisse, & esse, & vbicunque semper ab omnibus censeri, & nominari debere, non secus atque ipsos tum Societatis, tum quorumuis aliorum regularium ordinum professos.* Ex quo nota, quod hi religiosi sunt in duplici gradu. Primo enim sunt coadiutores formati cum voto simplici obediendi in manibus prælati, per quod non possunt profiteri in alia religione (excepta Catiusiensi) votum vero pauperatis illos facit bonorum incapaces; voto autem simplici continentiæ, quātum ad perpetuum vsum ita efficiuntur incapaces ad contrahendum matrimonium, prout determinauit Gregorius Tertius decimus, & infra in quæst. de matrimonio dicemus. In secundo gradu sunt quidā in hac perfectionis schola; qui tanquam scholares approbati coarctantur, quorū vota prælatus non acceptat, nisi implicite, & hos etiā diffinit esse veros religiosos mandatur professio implicita & tacita etiam post Concilium Triden. vt infra in quæst. de religione, quod professionem latè agemus. Et sic oportet scholarem acceptari implicite per prouincialē, qui ipsum admittit post scrutinium probationis biennij. Differt tamen scholaris a coadiutore formato in paupertate, quia scholaris cum licētia prælati potest ad tempus retinere dominium bonorum, sed sine vsu & administratione, in quo differt a monachis, & ab Episcopis, qui possunt habere administrationem & vsum

l Habet. in comp. societatis, verbo religiosus.

vsum non tamen dominium. Et propter hanc rationem videbatur ipsos scholares saltē post biennium probationis non esse regulares; nam capacitas dominij & paupertatis secundum *a* est contra essentiam status regularis. Et sic Innocētius Papa negat, Summum Pontificem posse dispensare cum monacho & regulari, vt habeat dominium & proprietatem. Cui obiectioni respondetur, non esse inconueniens concedere, quod religiosus, & monachus possit habere dominium, & proprietatem cum authoritate Papæ. Quidam enim doctissimi etiā concedunt, monachum factum Episcopum nō obstante monachatu de licentia Papæ, dominium posse retinere. Hæc solutio quodam simili declaratur, & confirmatur. Sicut enim quando coniuges consumato matrimonio profitentur religionem, manet vinculum & potestas penes coniugem, sed quātum ad vsum, & operationes suas se transferunt in religionem, & hoc sufficit, vt sint verè religiosi, licet maneant cum dominio, & proprietate mutua suorum corporum, siquidem manet vinculum matrimonij indissolubile: ita in proposito hi, qui profitētur voto simplici in religione Societatis, licet maneant cum proprietate & dominio suarum rerum quoad potestatē, sunt verè religiosi, cum maneant sine vsu, & administratione ipsarū. Et quando Innocentius negauit, hoc Papam potuisse facere, loquebatur de monacho professo simpliciter, & absolutè qui iam abdicauerat proprietatem & dominium omnium rerum, & per traditionem fuit effectus religiosus. At hic loquimur de his, qui voto simplici sunt astricti secundū cōstitutiones ipsius religionis Societatis Iesu, quibus ad tempus hęc proprietas & dominium conceditur, vt ipsa religio secundum modum viuendi ipsius melius possit cōseruari. Denique nōne videmus, quod a religione propter sua delicta expulsi manent monachi, & religiosi, iuxta ea, quæ infra dicemus in quæst. de expulsione *b* a religione. Quo non obstante, tenet doctissimus Soto, quod non manent obligati voto paupertatis, quod nos etiam in dicta quæstione defendemus. Quid igitur mirum, si patres non expulsi a religione, sed in ea vt filij fructificantes, sint verè religiosi, etiamsi non profiteantur paupertatem, quoad proprietatem, & dominium, sed tantum quoad vsum & administrationem, ita disponente Papa, qui plenariam authoritatem habet ad limitandum huiusmodi paupertatem. Et hoc confirmatur. Nam viri doctissimi tenent, prout nos inferius defendemus, milites, verbi gratia, D. Iacobi esse verè religiosos. Nam licet castitas sit de essentia religionis sicut paupertas, tamen asserunt supra dicti viri docti pro conseruatione ordinum militarium sufficere castitatem coniugalem, ita disponente Papa, qui habet plenariam authoritatem ad huiusmodi castitatem limitandam, propter conseruationem ipsarum militiarum. Nec etiam iis obstat, quod status religionis sit stabilis & constans & Papa secundum multorum opinionem non possit dispensare, vt religiosus ducat vxorem propter votum perpetuæ cōtinentiæ, quod emisit, per quod Deo se perpetuo sacrauit; & videmus, quod supradicti religiosi si dimittātur a religione & soluātur ab obligatione ipsius religionis secundū eius constitutiones a Sede Apostolica approbatas, si ducūt vxores valet matrimonium, non verò quando ipsi religiosi, antequam dimittantur, ducūt sibi vxores. Nam respondetur statū religionis esse constantem & stabilem, si loquamur de religiosis profitentibus in religionibus, vbi sit professio irreuocabilis ex vtraque parte, sicut contingit in illis, qui dicuntur professi in ipsa societate, qui prout in secundo tomo dicemus, solum sunt de corpore societatis. At hęc sacra religio ex authoritate Apostolica hoc habet respectu scholarium, & aliorum, vt professio in ea facta sit reuocabilis ex parte prælatorum dimittentium suos religiosos. Vel aliter dic, quod satis est, vt status religionis sit stabilis, & constans ex parte profitentium ad hoc, vt sit vere religiosus. Licet enim ex parte prælatorum sit reuocabilis, hoc non intenditur per se, sed per accidens ab ipsa religione, suppositis demeritis profitentium. Et hoc in fauorem religionis fuit a Sede Apostolica concessum. Et quando Gregorius Tertius decimus diffinit esse religiosos, intelligit religiosos reuocabiliter. Quod clare innuit siquidem non irritat matrimonium eorum, postquam sunt remissi a religione. Et Papa habet a Christo Domino infallibilem potestatem approbandi nouam religionem salua religionis substantia, prout definiuit Concilium Constantiense damnans contrarium in errore vltimo Vvicleph, & tenet Diuus *c* Thomas, & est communis omnium Theologorum, prout patet ex late traditis a Cano, Ibañes, & Bellarmino. Et diffiniendo supradictos esse vere religiosos saluat substantiam religionis, cum antequam dimittantur, contrahere matrimonium prohibeantur, & eorum matrimonium sit irritum, & inane.

Sed, vt clarius pateat constitutio Papalis Gregoriana, qua diffinit, ipsos esse verè religiosos, & si contrahant, esse nullum matrimonium, nolo subticere quandam difficultatē, quæ viros doctissimos aliquando torsit. Et est, quomodo Papa potest efficere, vt votum simplex castitatis dirimat matrimonium futurū, cum hoc iure diuino tantū voto solenni tribuatur. Cui difficultati primo facillimo negotio respondemus, quod effectus voti solennis, vt dirimat matrimonium futurum est de iure pontificio, prout tenent multi iurisperiti, & Theologi, inter quos est *d* Caietanus, & noster Medina Franciscanus, vir eruditissimus, qui fatentur etiam in voto simplici fieri traditionem quandam solennitatem professionis esse de iure Ecclesiastico, & in hanc partem se inclinant multi ex Thomistis allegati ab Enriquez *e*. Et ideo nil mirum si Papa, cuius statuto factum est, vt votum solēne dirimat matrimonium alios eiusdem statuto efficiat, vt votū simplex dirimat etiam matrimonium, in quo fit aliqualis traditio, maximè in votis simplicibus, quæ emittuntur in Societate Iesu, quæ fiunt in manu prælati. Vnde illi qui negant in voto simplici fieri traditionem, loquuntur de illo, qui in sæculo existens, tale votū emisit, vbi nullus authoritate Christi, ac Papæ accepit. At in religione Societatis Iesu acceptatur saltem implicitè dicta vota simplicia a prælatis authoritate Christi, & Papæ suas religiosas cōstitutiones cōfirmantis. Vnde nil mirum si hæc vota simplicia ita foueantur a summo pontifice, vt efficiant emittentem verè religiosum, & incapacem ad contrahendum matrimonium, siquidem in ipsis interuenit vera & realis traditio; præsertim cum ipse Papa moderetur eum statum, & capacitatem ad contrahendum, vt non sit ipsa incapacitas perpetua, sed tantum duret, quandiu durat ipsa actualis & realis traditio, quæ potest dissolui authoritate prælatorum iusta interueniente causa. Et quod solennitas, quæ fit per traditionem in voto solenni sit de iure positiuo probatur. Nam antiquitus verè erant religiosi tempore Apostolorum, & illo tempore non solùm paupertatem & cōtinentiam, sed etiam obedientiam profitebantur, vt ex Philone & alijs concludit doctissimus & eruditissimus Hieronymus Plati dicens *f*: *Fere omnes votis insuper obli-*

a cap. cum ad monasterium, de regularib.

b q. 30. artic. 19. Soto. lib. 7. de iust. q. 7. artic. 1.

c D. Tho. opusc. 19 contra impugnat. religionum. c. 4. puncto. 5. Cano. lib. 5. de locis. c. 5. Iban. 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 8. Bellar. lib. 2. de monac. c. 4.

d Caiet. 2. 2. q. 88. art. 7. Med. lib. 5. de sacrorum hominum continentia. contro. 7.

e Henriq. 2. tom. lib. 11. de matr. c. 5. nu. 7. litera N.

f Plati. lib. 2. de bono status relig. c. 21.

gan-

gantur, ita vt ab illo statu deficere, illicitũ plane ac nefarium esset. Verum est tamen, quod adhuc non tanta inerat monasticis hisce votis authoritas, ac hæc, quam nostri Theologi & iurisperiti, appellant, Solennitas, imo etiam in initio nec expresse quidem, vt verisimilius est, ac publicè vota emittebãtur. Sed ea professio ex generali omnium sensu & consensu, ita erat religioso statui annexa, vt etiam si voce nulla facta esset promissio, tamen intelligeretur simul cum statu suscepta eius professionis obligatio, modo quo nunc castitatis votũ in sacris ordinibus accipiendis includitur. Idque ex quodam *a* Basilij loco intelligi potest, vbi ait eos, qui se ad monachorum ordinẽ addicerent Cælibatum admittere consueuisse. Itaque hoc etiam tandiu seruatũ est, quandiu prisca illa pietas, ac verecunda satis fuit ad homines in officio continendos. Postea tamen commodius visum est, quod etiã Basilius ibidem decernit, expressam castitatis promissionem adijcere. Et primum quidẽ adhuc eo modo, vt si quis rupto voto matrimoniũ iniret, peccaret quidem, sed tamen matrimonium ratum validumque esset: declarant hoc veterũ Patrum sententiæ *b* Cyprian. in epist. ad Pomponiũ, *c* Hieronymi ad Demetriadem: vbi ita de Monialibus loquuntur, vt si se continere nõ possent, quod professæ erant, eas potius ad nubendum hortarẽtur: quod iam nec peccatũ quidẽ fecissent, accedente legitima Episcopi dispensatione: id quidem ab Epiphanio *d* quoque consuli videmus. Augustinus *e* etiam insuper quosdam apertè confutat, qui harũ coniugium esse negabãt. Quod si Innocentius *f* Primus Pontifex, qui horum ætate vixit, & cõcilia etiam quædam huiusmodi coniugia dirimi iubent, id pœnæ cuiusdam loco cõstituũt: quod sine dubio poterant, vt thorus separetur: nõ quia ipsum connubij vinculum non valuisset, id enim nusquã dicit. Atque hanc ipsam pœnam constat illo quidem tempore non ab Ecclesia generaliter receptam esse. *g* Itaque & Leo Primus, qui post Innocẽtium fuit annis paulo plus quàm viginti, etiamsi peccatum id esse doceat, non tamen de nuptijs rescindendis mentionem vllam fecit. Et Gelasius, *h* qui anno quadringentesimo nonagesimo secundo, eandem sedem tenuit, has quidem moniales ad propositum vnde exciderunt adhortatur, nõ tamen compellit, neque matrimoniũ infirmat. Quin Gregorius ipse, quo nullus anteà Pontifex seuerior in hoc genere fuerat, cum crebris *i* decretis & epistolis eos, qui coniugium contraxissent, seiungi, & in monasterium retrudi iubeat, nihil tamen dicit, quod coniugium non valuisse intelligatur. Imo verò quod valuisse existimauerit, ex eo etiam intelligitur, quod in homilia *K* quadã narrat de Gordiana amita, quæ se postquam vna cum duabus sororibus dedicasset mortuis illis oblita (vt ipse ait) Dominici timoris, oblita pudoris, ac reuerentiæ, oblita consecrationis, maritum acceperat, & cum eo deinceps vixerat. Quare primus omnium, quod literis extet, Innocẽtius Secundus, cum Romana Synodo generali anno nimirum humanæ salutis millesimo centesimo trigesimo nono, hoc constituit, vt religiosis omnino matrimonium omne interdiceretur: idq; ita vt si contraherent, nullam vim haberet. Ex his omnibus ita concludendum est religiosa vota eam quidem vim habuisse semper, vt matrimonium illicitum efficerent, illã autem vim vt etiam irritum, ac nullum efficerent propter eorum solennitatem, temporis progressu, & quasi gradatim iure pontificio fuisse introductam. Ex ea quidem remagnum constat ornatum, dignitatem, ac stabilitatem religiosis institutis adiunctam, vt non modo veteribus illis nihilo inferiora sint, sed quo ad eorũ quidem formam aliquid etiam hoc tempore melius & præstantius habere. Et istud aliud non a iure diuino, sed a pontificio emanauisse. Vnde propter decorem ipsius religionis Societatis Iesu ordinauit Gregorius XIII. his nouissimis tẽporibus, vt vota substantialia religionis licet simplicia, efficiant inhabiles ad cõtrahendum dictas personas ipsius societatis antequam a Societate dimittantur. Et aduertendũ est, quod in hoc articulo non disputamus vtrum professi societatis sint vere religiosi, manifestum est enim, ipsos esse verè religiosos, & ideo de his non agit constitutio Gregoriana.

a Basil. 1. epist. 2. ad Amfil. can. 14.

b Cypr. lib. 1. epist. 11.

c Hier. epist. 8.

d Hæres. 61. contra Apost.

e August. de bono vidui tatis c. 1. & 11.

f Can. Tol. 27. q. 1. c. viduas thar. c. de filia

g Epist. 5. c. 14

h 27. q. 1. de viduis.

i Referuntur 27. 41.

K Homi. 38. in Euang.

ARTICVLVS V

Vtrùm sit licitum disputare, an societatis institutum sit verè Religiosorum.

RESpondeo dicendo, quod *l* Gregorius tertiusdecimus, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, octauo calendas Iulij, Pontificatus sui, anno decimotertio, ait, *Principio in virtute Sanctæ obedientiæ, necnon inhabilitas ad quæuis officia & beneficia secularia, & quorumuis ordinum regularia eo ipso absque alia declaratione incurrendis, quarum absolutionem ipsi & Sedi Apostolicæ reseruat, ne quis cuiuscumque status gradus & preeminentiæ existat, dictæ Societatis constitutiones & institutiones, vel etiam præsentes aut quasuis earũ vel supradictorum omnium articulorum (quos supra enumerauit ipse Gregorius) vel aliud quid supradicta concernens quouis disputandi vel etiam veritatis indagandæ quæsito colore, directè, vel indirectè impugnare, vel eis contradicere audeat.* Hæc Gregorius. Ex quibus verbis colligitur, minimè licere disputare, & in dubium adducere, vtrum constitutiones Societatis, & eius constituta, & decreta põtificalia circa ea contineant veritatem: quod aliquibus durum nimis visum fuit. Nã licet viris doctis Theologis, aut in iure canonico peritis præsertim laurea Licentiatis aut Doctoratus insignitis, explicare dubium sensum bullæ, aut priuilegij Apostolici iuxta ea, quæ tradit Castillo, *m* & Didacus Perez & late dicemus infra. Sed hi mentem Pontificis minime penetrant, quæ fuit, vt multis iurgiis parum ad ædificationem pertinentibus, imo scandalosis obuiaret, sicut etiam in primordijs ordinum Prædicatorum, & Minorum ordinauit Alexander Quartus Pontifex maximus contra quendam Gulielmũ de Sancto Amatore, & alios vniuersitatis Pariensis statum harum sacrarum religionum dãnantes, vt patet ex bulla ipsius Domini Alexandri data Anagnie Decimo septimo calẽdas Decembris, Pontificatus sui, anno secundo: quæ incipit. *Dei venerabilibus fratribus vniuersis Archiepiscopis, &c.* Quibus literis Apostolicis præcluditur via linguis mordacibus contra ipsas religiones dolose agentes; & habetur Parisijs authentica cũ alijs bullis, quæ ibi habetur, & congeruntur, in quodam libello, cuius titulus est, declaratio, & defensorium priuilegiorum fratrum mendicantium. Simile etiam legimus fecisse his temporibus Pium Quintum Pontificem maximum in Bulla, *n* quæ incipit *super speculum Domini,* data Romæ anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, pridie calendas Decembris, in qua adducens authoritatem Apostoli arguentis aliquorum audaciam aliquas quæstiones ventilantes, & verborum pugnas concitantes, ex quibus oriuntur inuidiæ, & contẽtiones, cæteraque vitiorũ monstra, tumultus excitantes. *Statuit, & ordinauit, atque per Apostolica scripta mandauit, quatenus*

l Habet. in sum. constitu. Pont. pag. 785 constit. 1321.

m Cast. in li. 1. Tan fol. 15. Perez in proœmi. ordin. 90.

n Habet. in sum. constit. pontif. p. 639.

arivo cuiuſquã ordinis gradus, conditionis, vel dignitatis exiſtat popularibus concionibus, vel vbicũque pronuſi ua virorum, vel mulierum multitudo conuenire ſolet, de immaculata virginis Mariæ Conceptione diſputare rationibus, vel Doctorũ authoritate aſſerendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipſa quaſtione cuiuſuis pietatis, aut neceſſitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere, vel dictare præſumant: & qui contra fecerit, ſuſpenſionis pœnam à diuinis abſque noua declaratione ipſo facto incurrat, ſi modo fuerit in ſacris cõſtitutus, & quocũque præterea gradu ſint dignitate, vel adminiſtratione, fungatur illis omnibus ſit ipſo iure priuatus, & ad eadem, vel ſimilia munera obtinenda perpetuæ inhabilitatis cenſuræ ipſo etiam facto ſit obnoxius. Vides quomodo Pius V. ad ſedandas lites, & contentionas aliquorum omni diſputationi io concionibus, vel in libris vulgari ſermone ſcriptis de immaculata virginis Cõceptione viam merito præcludit. Et ſic non eſt mirum, quod Gregorius XIII. viam præcludat diſputationi de his, quæ pertinẽt ad ſtatum religionis Societatis Ieſu, vt verborum pugnas, ac quęſtiones reprimat; ex quibus oriuntur inuidię, & contentiones, cæteraque vitiorum monſtra. Et ſic videmus Imperatorẽ Iuſtinianum de regimine, & tranquillitate Reipublicæ ſatis benemeritum propter eius prudentiſſimas conſtitutiones, quadam lege *a* prohibere, ne de myſterijs fidei fiat diſputatio non ſincera intẽtione, vt melius intelligantur. Sed diceut aliqui, quod ſicut nõ vetatur diſputatio Sanctiſſimæ Trinitatis ſyncera intentione ventilata, ita non debet vetari diſputatio de ſtatutis Societatis ſincera intentione.

a l. 3. C. ſum Trin. & fide Catholica.

Ad quód reſpondeo, negando conſequentiam. Nam diſputatio de ſanctiſſima Trinitate, & myſterijs fidei eſt neceſſaria Eccleſiæ, & vtiliſſima ad cõuincẽdos, & redarguendos hæreticos, & infideles; at diſputatio de concernentibus ad Societatem, ſuppoſito quod ſunt a ſede Apoſtolica approbata, etiamſi fiat ſincera mante, noo eſt neceſſaria, nec vtilis, imó parit diſcordias, inuidias incitat, inimicitias gignit in animis aorum, qui vt hominea poſſunt præſumere talem diſputationem noo ſincera, ſed ſiniſtra intẽtione ab aliquibus proponi. Et aduertendum, quod nõ prohibetur omnis diſputatio de concernentibua ad Societatem Ieſu, ſed tantùm illa, quæ proponitur ad ipſam impugnandum, vel contradicendum, etiamſi hoc fiat ad iodagandam veritatem. Non autem prohibetur diſputatio, qua nec impugnatur, nec contradicitur ipſa ſacra religio, ſed confirmatur, & roboratur ex Bulla Gregorij XII Libi. *Impugnare, vel eis contradicere audeant*. Vnde ego articulo ſuperiori diſputans de ipſa ſacra religione, & ſtatu ſolùm rationibus, & iuribus ipſam a contrariorum argumentis defendere ſum conatus.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm profeſſi in ordinibus Militaribus ſint Religioſi.

RESpondeo dicendo, quod vt certa ab incertis ſecernamus, dicendum eſt, quod profitentes regulam D. Ioannis, qui Commendatores de Malta nuncupantur, non dubiũ eſt, quòd omnes etiam milites ſeculares ſint verè religioſi, gaudentque priuilegio Canonis, & fori, & etiam per eorum profeſſionem dirimi matrimonium ratum nõ conſumatum, & alia, quæ ad verè religioſos pertinent, ipſis etiam pertinere. Hanc opinionem tenent Cord. *b* Nauar. & Arag. Et hanc opinionem docet Sot. in lib. 7. de iuſtitia & iure, quæſt. 5. art. 3. verſic. *Ex his ergo militum*. Veruntamen eſt, quod in 4. diſt. 27. quæſt. 1. artic. 4. verſic. *quocirca*, dicit, quod noo auderet affirmare dirimi matrimonium ratum per ingreſſum religionis ſancti Ioanois, ſi ſermo fiat de militibus ſecularibus huius ordinis, quem ſequitur Sarmiento, *c* Nihilominus tamen quamuis hi milites ſeculares Ordinis D. Ioannis ſint verè religioſi tria vota ſubſtantialia emittentes, vt conſtat ex libro conſtitutioonum dictorum militum, cui titulus eſt: *Stabilimenta militum ſacri ordinis Sancti Ioannis Baptiſtæ Hieroſolymitani*, præſertim ex prooemio, & exordio, & ex bulla Innocentij Pontificis, habent tamen ex pontificio priuilegio, vt non comprehendantur ſub iure aliorum religioſorum, quantum ad odia, & rigores, prout aduertit Aragon. *d* Et ſic in Concilio *e* Tridentino excipiuntur, ne teneantur contribuere pro ſeminario.

b Cordu. in ſum q. 148. & 278 in ſi. Na. de reg. iur. lib. 3. conſ 61. pa. 240. & tit. de conuerſ. cõiug. Conc. 1. p. 296. Arag. 2. 2. q. 88. art. 11. ad vlt. pag. 1039. col. 2. in prin. c Sarm. de reddi. 4. p. c. 1. n. 8 & in defenſ. 1. par. mon. 16 nu. 1.

d Arag. vbi ſupra.

e Conc. Trid. ſeſſ. 23 c. 18. de reform.

De alijs autem militaribus ordinibus etiam certum eſt, quod ſi loquamur de monialibus cruciatis, & de clericis cruciatis in dictis ordinibus profeſſis, qui intra ſepta monaſterij vitam degunt, verè quidem religioſi ſunt, prout concedit Soto. *f* Aragon, & communis. Punctus autem difficultatis in hoc conſiſtit, an milites prædictorum ordinum, qui poſſunt matrimonio copulari, cum tantùm promiſerint in ſua profeſſione caſtitatem coniugalem, ſint verè religioſi. De quo eſt duplex opinio, vna iuriſperitorum affirmantium eſſe verè religioſos, ſi quidem vouent tria vota ſubſtantialia. Et loquendo de militibus Sancti Iacobi hanc opinionem eleganter defendit Fortunius *g* Garcia. Loquendo autem de militibus Calatrauę eam defendit Burg. de Paz adducens ſtatuta harum religionum. Loquendo autem de his omnibus religionibus in communi, hanc ipſam opinionem defendit doctiſſimus, & pijſſimus Nauar. *h* in multis ſingularis ſuæ doctrinæ locis, & eam ipſam innuit doctiſſimus eius contemporaneus Couarruias.

f Soto li. 7. de inſt. q. 1. art. 3. ver. 3. argum. pag. 640. col. 2 & in 4. d. 27. q. 1. ar. 4. ver. tunc ſit. pag. 5 16. col. 2.

g Fortun. in conſ præſtito pro militib. S. Iacob. 2. p. v. præterea, But. Conſt. 12. per totum.

Secunda opinio eſt Theologorum dicentium, milites harum religionum non eſſe verè religioſos, cum vxorem ducere poſſint. Hanc opinionem tenet *i* Soto, tenet Aragon, tenet Molina, & multis defendit Sarmiento, & ſi attẽtè legatur, tenet eam Couarru. & pertinaciter defendit Narra, addens, quod milites Sancti Ioanois ſint verè regulares, & eorum præcipuum fundamentũ aſt authoritas Doctoris D. Thom. qui arguens, quod continentia ad perfectionem religionis non requiritur, eo quod aliqui ſunt religioſi, qui vxoribus vtuntur, ſicut ſunt milites iſtarum militiarum, reſpondet, illos viuendi modos, vbi eſt matrimonialis vſus, non eſſe ſimpliciter & abſolutè loquendo religiones, ſed ſecundum quid, in quantum ſcilicet, aliqua participant, quæ ad ſtatum religionis pertioent, & per conſequens, profeſſores iſtarum militiarum non eſſe ſimpliciter, & abſolutè religioſos, ſecundum quid, in quantum ſcilicet aliqua participant, quæ ad ſtatum religionis pertinent.

h Nau. in tra. de reddit. q. 1 mon. 11. ar. n. 5. & q. 3. mon. 27. nu. 1. & in præpar. apologiæ in §. 15. & li. 3. de reg. p. 99. & li. 4. nu. 18. pag. 9. 166. conſ. 23. p. 243 & lib. 1. tit. de his qui vi, me tuſve cauſa, conſ. 3. n. 6. tit. de ſponſ. conſ. 13. pa 373. & Couar. deſpõſ. c. 2 p. 1.

i Sot. vbi ſupra in 4. d. 27. q. 1. ar. 4 pag. 517. & lib. 7. de iuſt. 93 ar. 3. ad 3. p. 640. Arag. vbi ſup. p. 1036. col 2. Med. de iuſti. & iur. 11. col. 771. Sarmien. de reddit. 4 p. c 1. n. 13. & in defenſ. de reddit. 1. p. mon. 56. Coua. vbi ſup. Nat. li. 3. conſil. 308 & conſil. 309. D Th. 2. 2. q. 186. ar. 4. ad tertium.

In hac igitur opinionum varietate ego ſimul Theologus, & inter iuriſconſultos enutritus, puto hos milites eſſe verè religioſos non abſolutè & ſimpliciter, ſed religioſos militares. Licet enim milites de Alcantara, & milites de Calatraua profiteantur regulam Diui Benedicti, & Ciſtercienſis Ordinis, non profiteotur eam in ordine ad obſeruantias monachales, ſed in ordine ad obſeruantias militaras. Et ita appellantur à Summis Pontificibus profeſſi ordinum militarium, volentibus in hoc nobis ſignificare, quod licet ipſi profi-

profiteantur regulam monachorum, non tamen ipsam profitentur cum onere obseruandi constitutiones monachales,& obseruantias monasticas,sed in ordine ad finem,ad quem eorum professio tendit,scilicet ad militiam,& ad pugnandum contra infideles cum onere obseruandi constitutiones suorum ordinum,& obseruantias regulares militares. Et sic milites D.Iacobi promittunt paupertatem ordinatam ad istum finem,prout in constitutionibus ipsius ordinis declaratur.Et si non essent regulares paupertatis professores,ad quid Pius V.omnia priuilegia testandi professoribus ordinum militarium cōcessa reuocauit?Et qua ratione *a* Papa hæc priuilegia posset dare,& tollere professoribus prædictis, si non essent vere professi paupertatem? Et quomodo regia potestas ferret,vt tot illustrissimi,& nobiles viri alioqui laici penderēt a manu Papæ,quoad dispositionem bonorum temporaliū in suis regnis sitorum,cum non patiatur,vel minimum agricolam laicū suorū regnorum,pendere ab eo etiam quoad dispositionem vnius præsulis secularis? Vnde commendatarij militiatum sunt velut depositarij perpetui ad modum,quo traditur *b* in iure ciuili de cōmendatarijs,& depositarijs loquēte Non enim eorū commendæ sunt vere tituli beneficiorum, tituli enim beneficiorum ipsorū ordinū sunt apud alios, qui in ipsis ordinibus rectores appellantur. Nam commendatarii vtuntur tantummodo fructibus,& emolumentis temporalibus authoritate suorum maiorū magistrorum,prout tradit doctissimè Aoēdan. *c* Et sic clarissimi ingenij vir Gregor. Lopez *d* hanc partem suo claro ingenio demonstrat,dicens, hos commendatarios esse religiosos,quia isti ordines ad militandum sunt religiones quædā permissæ,& iustæ.Sicut enim ordines monachales sunt ordines iuste a Sede Apostolica approbati,ministerio Ecclesiastico deputati;ita prædicti ordines sūt iuste ordinati propter defensionem fidei, & ad diuini cultus,& publicæ salutis conseruationem maximè necessarij.Et sic Ecclesia ab Spiritu Sancto edocta pacem non solum spiritualem,sed etiam temporalem ad Diuinas laudes celebrandas a Deo optimo, & maximo præcator orās.Deus,a quo sancta desideria,& recta cōsilia,& iusta sunt opera, da seruis tuis illam,quā mūdus dare non potest pacē,vt corda nostra mandatis tuis dedita,& hostium sublata formidine tempora sint tua protectione trāquilla. Et ordo militiæ Sancti Iacobi fuit approbatus authoritate Alexandri Tertij ad supplicationem honorabilis viri Petri de Fuenēcalada primi magistri dicti ordinis,quod requiritur,vt professores ipsius sint verè religiosi iuxta tradita in iure canonico. Vnde *e* magister ipsius ordinis tāquā persona Ecclesiastica per electionē assumebatur,prout dicitur in iure,& cum in professione sua promittunt obedientiā dicti milites,promittūt etiam castitatē coniugalē, in ordine ad conseruationem ordinum militariū. *f* Licet enim de essentia religionis sit votum castitatis Summus tamen Pontifex maxima sua prudentia ordinauit,vt in isto ordine militari sufficeret ad eius perfectionem castitas coniugalis,ne propagatio virorum nobilium deficeret,sine quibus militia conseruari non potest.De alijs vero ordinibus Calatrauæ,& Alcantaræ non est tāta dubitatio,cū sint ordinis Cistercienssis professores ab antiquis canonibus approbati,& promittunt obedientiam,& viuunt sine proprio,& si quid retinent,& possidēt, hoc est ex voluntate prælati. Et ante modernam concessionem Pauli tertii non ducebant vxores, imo promittebant continentiam. Vnde si ex dispensatione fuit cōcessum eis,vt nuberent in posterum reliquis in suo statu permanētib. non videtur ex hoc ita mutatus eorū status, quin Ecclesiasticæ, & religiosæ personæ censeantur. Nam quod in fauorem alicuius est introductum, non debet in eius damnū retorqueri iuxta id, quod in iure habetur. *g* Et cum isto modo Papa approbat hos ordines militares,sicut approbauit ordinem fratrum,& sororum Tertij ordinis non promittentium castitatem & continentiam, prout tradit Petr. de Perusino. *h* Imo Hostiensis in Summa de regularibus dixit, vxorem habentes,& nullam aliam cognoscentes caste viuere. Denique hi omnes milites verè religiosi sunt militares,obedientiam,paupertatem, & castitatem promittentes in ordine ad militiam,cuius professores existunt. Et sic quādo D.Tho.dixit, quod cum vsu matrimoniali nō esset simpliciter,& absolutè religio,verum quidem dicit.& sic nos nō vocámus religiones militares simpliciter religiones, sed religiones militares, & in hoc allucinati sunt Theologi nō potētes intelligere,quomodo illa dicatur vera religio, vbi eius professores vxores habere minime prohibētur,nō considerantes,quod vera,& absoluta religio minimè cum vxoribus cōpati possit. At religio cū additamēto militaris cū vxorum vsu cōpati potest, prout authoritate Apostolica ordinatum est,& in quantū talis vera religio est sicut in simili tali casu sunt allucinati peritissimi Theologi, non potentes percipere, quomodo secundum Scotum peccator possit de cōgruo mereri primam gratiam,cum secundum fidem prima gratia non cadat sub merito:non considerantes,quod Scotus non dicit peccatorem posse mereri primā gratiam absolute,sed posse eam mereri cum adiumento de congruo,quod non est meritum absolutè sed meritum de congruo,& in quantum tale benemeritū est. Denique non potest negari hæc veritas attentis Bullis Summorum Pontificum, præcipuè quadā Alexandri Papæ,quæ incipit, *Dei venerabilibus fratribus*,quæ habetur authentica in conuentu de Veles ordinis militaris Diui Iacobi. Vtrum autem per ingressum harum religionum soluatur matrimonium ratum, in quæstione de matrimonio ventilabitur. De qua in tertio huius nostri operis Deo ducente agetur: in quo etiam agemus, vtrum fratres tertiarij sint vere religiosi,

a c.1.tit.de la regla y establimientos de la caualleria de la orden de Sātiago.

b l. Comēdare de v.sig. l. Lucius. ff. de posi.

c Auend. de exequēdis mādat. prin. 2. p. c. 26.

d Lopez in l.1. tit.7.p.1. sent. de ords.

e c.fi. de reli. domibus c.1. de voto lib.6.

f c.1. de elect. c.congrega.16. q.fin.

g l. quod fauore, C. de leg.

h Perusin. in tracta. dist.4. Episcop.

QVAESTIO II.

De ordinibus Mendicantibus, & eorum origine in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *QVi sint ordines mendicantes.*
2 *Vnde habuerit exordium ordo Prædicatorum.*
3 *A quo habuerit originem religio fratrum Minorum.*
4 *Vnde traxerit originem ordo Eremitarum Sancti Augustini.*
5 *Vnde habuerit originem ordo Carmelitarum.*
6 *Vnde habuerit originem religio seruorum Beatæ Mariæ.*
7 *Vnde habuerit originem religio Minimorum.*
8 *Vnde habuit originem religio sancti Hieronymi Iesuatorum.*
9 *Vnde habuit principium religio Societatis Iesu. Et an inter Mendicantes quoad omnia eius membra computetur.*

AR-

ARTICVLVS I.

Qui sint ordines Mendicantes.

RESpondeo dicendo, quod licet omnes religiones, quæ viuunt ex eleemosynis secundum etymologiam vocabuli possint dici Mēdicantes, prout probant Iulius *a* Clarus, & Antonius Gabriel: illæ tamē, quę hoc nomen ab initio sibi vendicarunt, sunt quatuor, scilicet, ordo Prædicatorum Beati Frācisci, Eremitarum D. Augustini, & Carmelitarū, qui propriè, & principaliter Mēdicantes appellantur, etsi aliqui eorum in communi bona stabilia possideant prout innuit Pius Quintus in quadam constitutione de præcedentia fratrum Prædicatorum respectu aliorum Mendicātium, & declarauit in alia constitutione, quæ incipit: *Et Romanus Pontifex b*. Verū est tamē, quod ordo Seruorum Beatæ Mariæ inter ordines Mendicantes postea fuit enumeratus, & ordo Minimorū, & ordo Societatis Iesu, prout tradunt Paraselus, *e* & Nauarrus.

a Iulius Cla. ver. instam. q. 34. & Anton. Gab. 1. tom. p. 434.

b Habetur in const. Pij V. li. const. apost. pa. 56. in impres. Lugdu. 7584.

c Paras. in suo comp. fol. 117. Nau. in c. statui. 14. q. 3. nu. 13. in fine.

d Habetur inter constitutiones Apostolorū const. 1.

Quantum ad ordinem Seruorum Beatæ Mariæ, & Minimorum habemus expressam constitutionē *d* Pij V. Vbi Pius V. postquā dixerat ordines B. Dominici & B. Francisci, atq; Eremitarum Sancti Augustini, necnon Carmelitarum esse ordines mendicantes, affirmat se ordinē Seruorum Beatæ Mariæ in eorum *numerū aggregasse, & statuit, omnia priuilegia mendicantibus concessa ad præfatum Minimorum ordinem de nouo extendi & ampliari, ipsumque verè Mendicantem esse, & sub Mendicantium ordinibus esse & comprehendi debere, necnon omnia, & singula Concilij Tridentini decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata, & modificata etiam pro ordine Minimorum huiusmodi esse declaranda & modificanda districtius in virtute sanctæ obedientiæ, ac alijs arbitrio suo iniungendis pœnis inhibendo quibusuis locorū ordinarijs ac alijs quibuscunque, ne eosdem fratres ordinis Minimorum contra eorum concessa priuilegia molestare, inquietare, vel perturbare audeant, vel præsumant.* Hæc Pius V. in dicta cōstitutione *e* qui similiter in alia constitutione declarauit, ordinem Societatis Iesu, eiusq; personas mendicantes esse, prout habetur in iure compendio priuilegiorum Societatis. Et idem Summus Pontifex in alia constitutione data Romæ apud Sanctum Petrū sub annulo piscatoris die decimo nono Nouēbris millesimo quingentesimo sexagesimo septimo Pōtificatus sui anno secundo, cōgregationem Sācti Hieronymi Iesuatorū inter ordines Mendicantiū cōprehendi voluit motu proprio & de plenitudine potestatis concedens dicto *Ordini omnia, & singula priuilegia, immunitates, exēptiones, facultates, gratias, indulta, & alias gratias per suos prædecessores, & per eandē Sedē Apostolicam quomodolibet Mendicātibus ordinibus concessa eorum omnium, ac desuper, tā & sub plumbo quàm in forma breuis confectarū literarū tenore, ac si de verbo ad verbū insererentur præsentibus pro expressis, & insertis habentes ad ipsam congregationē Iesuatorum, illiusque fratres domos, & Ecclesias, & loca quæcunque de nouo (quoad ea quæ eorum regulæ, & modo viuendi non repugnant tātum) authoritate Apostolica extendit, & ampliauit, ipsoque verè mendicantes, & sub mendicantiū ordinibus esse & cōprehendi debere, necnon omnia, & singula Concilij Tridētini decreta pro mendicātibus huiusmodi declarata, & modificata etiam pro congregatione huiusmodi, eiusque fratribus declarauit, & modificauit.* Et hoc ipsum cōfirmauit Gregorius *f* Tertius decimus, in quadam constitutione, data Romę apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die primo, Februarij millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, Pontificatus sui anno sexto. Et istā religionem inter mendicantes connumerari late probat Antonius *g* Corsetus, & asserit Vinaldus *h* in suo Candelabro aureo ipsos fratres Bononiæ habere prædictam Bullam Pij Quinti authenticam.

e Habetur cō-pos. v societat. §. 1. Habetur in eodem sum. constit. Pont. pag. 566. incip. Ro. Pontifie. priuilegia.

f Habet. in Sum. const. Pōtif. p. 734 in pte specta quo in constitutis.

g Corse. tract. de eisdem.

h Vinald. tit. de absolutione n. 2v pag. 138. col. 2. 2. part.

ARTICVLVS II.

Vnde habuerit exordium ordo prædicatorum.

RESpondeo dicendo, quod ordo Prędicatorum, siue Sancti Dominici ab ipso Sanctissimo Patriarcha originem duxit, qui ortus in his Hispaniæ partibus in oppido Calagorrę dięcesis Oxomen. ex illustri Guzmanorum familia patre Felice, & Ioanna matre natus, fuitque eius regula confirmata ab Honorio III. primo anno sui Pontificatus & anno sexto Federici Secundi Imperatoris, & nostræ salutis anno millesimo ducentesimo decimo sexto, regnante in Hispaniis Catholico Rege Alfonso IX. qui victoriam illam celeberrimam en las Nauas de Tolosa contra Saracenos obtinuit, prout asserit Hieronimus *i* Roman. in libro, cuius titulus est *Republicas del mundo*, Hispano sermone. Qui feruentissimus B. Dominicus ex hac vita ad Dominum migrauit anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo tertio, fuitque postea Gregorio IX. in Sanctorum numero collocatus. Estq; iste ordo diuisus in conuentuales & obseruantes. Qui sanctissimus pater de mandato Domini Papæ moniales colligendas, & reformandas accepit, ipsiusque domū, quam cum fratribus incolebat, apud Sanctum Sixtum reliquit, susceptis de liberalitate Summi Pontificis domo & Ecclesia sanctæ Sabinæ, prout in historia ipsius latius continetur, digesta per fratrem Ferdinandum del Castillo istius ordinis patrem benemeritum, in quo ordine patres, tam literis quam sanctitate illustres semper extiterunt. Ad quem in suis principiis statim assumptus est Reginaldus Aurelianēsis decanus, quem post duos alios Summos Pontifices, scilicet, Benedictum Secundum, & Innocentium, Dominus his nouissimis temporibus illustrauit, cum fratrem Michaelem D. Dominici instituta professum, Summum Pontificem omnium suffragiis coronauit die natalitio suo sexto decimo Kalendas Ianuarii in festo S. Antonii ineunte eius vita anno sexagesimo secundo, qui voluit vocari Pius V. illustris religione, zelo, & sanctitate, vt eius acta probant. Non est tamen silendus quidam pater frater Ioannes Berulensis huius sacri ordinis, de quo sic in Dominicanis natalibus legimus, Cum annis viginti ordinem totum gubernasset, & eum quidem orbem iam fermè toto diffusum pedibus obiisset. Et in iis cardinalium Comitiis, quæ inter Nicolaum III. & Martinum II. millesimo ducentesimo octuagesimo anno Domini habita sunt, hunc omnium suffragiis absentem elegerunt sed tamen, priusquam eius rei nuncium acciperet, mortuum esse refert Hieronymus Plati *K* in suo libro de bono statu religiosi.

i Hiron. Roman. lib. 6. de rep. Christ. ca. 23.

K Hieron. Plati. lib. 2. de bono statu religiosi. c. 28. p. 368.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem religio fratrum Minorum.

RESpondeo dicendo, quod fratrum Minorum ordo, alias D. Francisci traxit originem ab ipso seraphico patre, & Patriarcha Francisco, qui ortus fuit in Ciuitate Assisijs, eiusque primæ regulæ confirma-

confirmationē habuit ab Innocentio Tertio anno Domini millesimo ducentesimo duodecimo, & regulæ secundæ ab Honorio Tertio, anno octauo sui pontificatus, & nostræ salutis circiter millesimo ducentesimo vigesimo quarto. Ex huius ordinis sodalitio viri percelebres exorti sunt, qui & sāctitate, & vitæ integritate cum doctrinæ excellentia corusca runt, multiq; hodie vita, laude regulæ commendātur: ita vt nulla, vel frequentior, vel amplior monastica professio ipsis minoribus in Ecclesia habeatur. Ab hoc ordine quatuor ad regendam Petri nauem assumpti sunt. Nicolaus IV. qui & Hieronymus Asculanus, Alexāder V. qui & Petrus Cietēsis, Sixtus IV. qui & Franciscus de Ruuere Sauonensis, & Sixtus V. qui & Felix Peretus ex oppido Mōtalto, cuius memoria & opera illustria patent ex libro Italo sermone scripto, vbi multa memoria digna istius Pōtificis referūtur, & refert etiam pater Hieronymus *a* Roman. quadraginta duos Patres huius ordinis Cardinales fuisse creatos. Qui addit, quod fortè nō sunt in Hispania Ecclesiæ, quarum regimen episcopali dignitate non habuerint fratres Minores. Qui minorum ordo magis, ac magis in tanta multitudine creuit, vt in tempore Calixti Tertij Papę anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto regnante Imperatore Federico IV. se Ecclesiæ Dei obligauerit dare triginta millia fratrum ad pugnandum contra infideles, remanentibus totidem ad cultum diuinum peragendum. Et sic prædictus ordo Minorū vocatus, reperitur, nūc in plures partes ob varias illius reformationes diuisus, videlicet in Conuentuales, in fratres de Obseruantia, in Cōuētuales reformatos, & reliquos, & in fratres Amadeos, & Clarenos sub ordine fratrum Minorum vnitos a Pio V. prout patet ex quadā huius Pontificis bulla, quæ habetur in Summa constitutionum Pontificalium data *b* Romæ anno Incarnationis Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo decimo Kalendas Februarii Pontificatus eius anno tertio, Qui fratres Amadei, scilicet & alij iam a dicta vnione defecerunt. Reformatio fratrum de Obseruantia exijt a fratribus cōuentualibus, & cœpit anno Domini circiter millesimo quadringentesimo decimo quarto, iuxta Concilij Constantiensis decretum. Sed & formam, & ordinē dedit postmodum Beatus Bernardinus de Senis, vir magnæ sanctitatis, & gratiæ, & feruoris in prædicādo sub Eugenio IIII. Summo Pōtifice, anno Domini circiter millesimo quadringentesimo trigesimo, ac sub eodē a vita decessit, fuitq; a Nicolao V. in sanctorum catalogum relatus anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo; cuius reformationis asseclę fratres de Obseruātia dicti sūt. De quibus fratribus de obseruantia exijt congregatio Capucinorum cępta a quodam deuotissimo fratre Matthæo de Batechio, ac fratre Ludouico Athenalia, eiusq; fratre, patria Foro Sēproniano in Marcia Anchonitana tempore Clemētis Septimi, a quo obtinuit habitum portare cum Capucio & aliis illū cōcedere anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto, & sui Pontificatus anno tertio. Et posteà tertio ferè anno cępit hæc eadem reformatio in partibus Calabriæ a sanctissimis aliis quibusdam viris. Fuitq; iste ordo non solū ab ipso Clemēte, sed ab aliis subsequentibus Summis Pōtificibus, ac præcipue a Paulo III. cōfirmatus, pluribusq; gratiis, atq; indultis refestus. Nec non sacra Tridētina *c* Synodus nomine religionis inter alios illum insigniuit. Et hic ordo Minorum hoc habet peculiare, vt tres habeat patres generales. Primus est Generalis da obseruātia, qui est legitimus successor patris nostri Francisci, imo eius sigillum continet. *Generalis totius ordinis*, de quo agemus in quęstione de ministro generali. Secundus est Generalis patrū conuentualiū. Tertius est Generalis Capucinorum. Et sic possum dicere de ista alma religione illud, quod canit Propheta *d* de Ecclesia Dei catholica. Astitit Regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumamicta varietate. Est enim hæc familia Minorū vestita sanguine martyrum, sanctitate Doctorum, & Confessorum & Sanctarum Virginū candore. Ipse enim pater noster Franciscus constituit ordinem Monialium Sanctæ Claræ, & tertium ordinem de pęnitentia, ex quibus ordinibus numerosa cādidatarum virginum, & confessorū turma ad cęlos euolauit, plurimos enim cōfessores ordinis de pęnitētia sedes apostolica canonizauit. Est etiā circumamicta varietatibus familiarū supradictarū quę ipsā præ cæteris religionibus maximè decorant. Quod non considerans quidam licet doctissimus, & religiosissimus pater nostræ religionis quandam epistolam scripsit ad Sāctitatem Pij V. supplicans a Sede Apostolica, vt quædā forma præscriberetur viuēdi per quā siquidem est, vna nō esset tam multiformis nostrorū norma. Quidā enim (vt ipse aiebat) nuncupabantur Obseruantes, alij Cōuentuales, alij Capucini, quidam Amadei, nonnulli Clareni, alij Alcantaristæ, alij Paschalitæ. Quidam vsq; adeo incedūt pannosi, vt nefas arbitrentur, si sanis, atque integris cooperiātur vestib⁹. Alij omnino discalciati ac ꝓpè nudi ambulāt: illi vilissimo, isti pretioso induuntur panno. Quidā nunquam nō equitantes, alij inexpiabile sacrilegium existimant, si vel graui, & vrgēti causa etiam per quam minimo loci & temporis spatio asellum quendam ascenderint. Quidam tanto in deserto paupertatis & contemplationis zelo laborant, vt in suis prouincijs omittant literarū studia. Alij vsque adeo multiplicāt, & librorum codices, & studiorum genera, vt præ nimio scientiarum amore paupertatis, & orationis obliuiscantur: incertū studia in contraria vulgus. Quibus narratis exclamat ipse pater dicens. Hæccine est religio B. Frācisci? Tāto ne schismate voluit suos diuidi? Tot instituit viuēdi formas? Absit, vt Christi signiferum tāti dissidij authorem arbitremur. Vnus enim est Deus, vna fides, vnū Baptisma vnus inquā Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, vna prorsus D. Francisci regula, vna viuendi forma ab ipsomet quondam suis omnibus instituta. Hæc ille pater. Sed miror certè doctissimum, & religiosissimū patrē in hæc proropisse verba. Fateor enim, vnam, & eandem esse fidem, vnū baptisma, vnūq; Deum, & vnam tandem patris nostri Francisci regulā. Sed sicut sub vna, & vno baptismo apparet Dei multiformis gratia ad decorem, & cōseruationem Ecclesiæ militantis diuidens singulis, prout vult secūdum mensuram donationis Christi, propter quod dicit, Ascendens in altum captiuā duxit captiuitatē, dedit dona hominibus. Et quosdam quidē dedit Apostolos, quosdam autem prophetas, alios autem Euāgelistas, alios autē pastores, & Doctores ad cōsummationem Sanctorū in opus ministerij in ædificationem corpris Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, prout ait Apostolus scribens ad Ephesios. *e* Ita vna prorsus D. Francisci regula est, & vnus pastor signifer Domini nostri Iesu Christi, qui datus est mundo, & instituit regulam, vt peccatores saluos faceret. Et ita de eo canit Ecclesia, non sibi soli viuere, sed alijs proficere vult. Sed multiformis gratia Dei suam amplissimam religionem non ces-

sat

a Rom. de la rep. Christiana c. 20.

b Incipit B. Christi saluatoris & habetur in Summa constit. Pontificalium p. 568.

c Conc. Trid. sess. 25 de reg. c. 3.

d Psal. 44.

e Ad Ephes.

fat quotidie fœtu nouæ prolis multiplicare quosdã enim dat Obseruantes, quosdam Cõuẽtuales, quosdam Capucinos, Clarenos quosdam Alcantaristas, quosdam Paschalitas, quosdam repetiatis vestibus coopertos, alios Excalciatos. alios non vili panno indutos, quosdam semper equitantes, alios semper pedestres, quosdã in deserto in paupertate habitantes quosdã librorũ codices multiplicantes. & literarum studia sectantes ad consummationẽ Sanctorum in opus ministerij huius religionis in ædificationem corporis Christi, quod est Ecclesia. Ita enim ædificãt Ecclesiã Dei Conuentuales boni, & Obseruantes vestibus suis honestis induti, librorum codices in lucem proferentes, & literarum studia sectantes, & necessitate vigente semper equitantes, contra hæreses disputantes, peccatores prædicationibus suis a peccato abstrahentes, confessionibus auricularibus insistentes, agonizantibus in articulo mortis auxiliantes; & in suis infirmitatibus consolantes ipsos opportunè inuisendo, sicut ædificant boni Capucini Amadei, Clareni, Alcantaristæ, Paschalitæ nunquã equitãtes, & alij vniuersa studia literarum repudiantes zelo sancto paupertatis semper addicti orationi, & contemplationi, & laudibus diuinis insistendo vitam solitariam in desertis domibus agendo. Hæc est religio D. Francisci patris nostri, & non est hoc schisma, sed vnio, non confusio, sed gloria huius religionis gaudium, lætitiaque huius Hierusalem, & honorificentia populi nostri. Et ita ducente Deo debet procedere quasi aurora consurgens, donec occurramus in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virũ perfectum, & mensuram ætatis plenitudinis Christi. Etenim tunc nõ erimus sicut paruuli fluctuantes, neque his varietatibus circumferemur: Sed erimus in illis Angelorum sedibus aliis excellentioribus & perfectioribus varietatibus circumamicti. Nunc nostra religio ingemiscit, & parturit istos nouos fetus perfectionis, & sic de ea canit Ecclesia per excellentiam: *Deus, qui Ecclesiam tuam fetu nouæ prolis amplificas:* quod de nulla alia religione decantat. Licet enim aliæ religiones prole quotidie amplificentur, nullę tamen earum ab initio, & quotidie prole noua amplificantur sicut nostram ab initio, & modo, & quotidie videmus propagari: & sicut sponsam ornatam de thalamo suo his nouis fœtibus præparatam procedere exultãtem, tunc autem non ingemiscet, nec parturiet, sed lætabitur, lætabunda videns Deum, & semen longæuum. Aduertat tamen curiosus lector, ne me arguat de peccato quasi nostrum institutum transgrediens in supradictis narrandis moram fecerim. Nam cum in his tractatibus sim de conuentualibus obseruantibus, discalciatis, Capucinis, & de aliis verba facturus, operæ pretium esse duxi, in medium adducere, quomodo omnes hi sub instituto & regula patris nostri Francisci militant, sacram nostram religionem non deformando, sed mirifico varietatis ordine informando.

ARTICVLVS IV.

Vnde traxit originem ordo Eremitarum Sancti Augustini.

RESpondeo dicendo, quod ordo Eremitarum S. August. initium habuit ab ipsomet hæreticorum malleo Augustino, & postea Affricanis ruinis a Vvandalis factis a quodam Sanctissimo Gulielmo Guasconiæ duce facto huius ordinis Eremita in Gallia fuit reparatus anno Domini circiter millesimo cẽtesimo quinquagesimo septimo. Vnde fratres Gulielmitæ multo tempore fuerant vocati, ac postmodum per quendam Ioannem Bonum in tota Italia, ac præcipuè in Lombardia fuit reformatus, & ab Alexandro IV. Summo Pontifice sub vno nomine, eodemque habitu à S. Augustino Eremitano instituto, & regula coadunatus, sicut hucusque iam perseuerat; extatque hic ordo diuisus in Conuentuales & Obseruantes, & vnaquęque familia habet maximam in orbe latitudinem. Et de ea præclara dicit F. Hieron. a Roma. huius instituti professus. *a Rom. l. 6. de rep. Christiana, cap. 6.*

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem religio Carmelitarum.

RESpondeo dicendo, quod ordo Carmelitarum habuit originem in oriente, & nomen à mõte Carmelo duxit: in quo primo ipsius ordinis professores suam habitationem habuerũt, sicut Cartusiani, Cistercienses, Præmonstratenses nomen acceperunt à locis, in quibus eorum caput est institutum. Annus, in quo cœpit, ignoratur. Attamen inuenio, quod illi sanctissimi patres, qui in monte Carmelo Ecclesiam quandam ad honorem Dei genitricis Beatissimæ Mariæ, quam sibi patronam, & protectricem elegerant, condiderunt vsque ad annum à Virginis partu quadringentesimum duodecimum perseuerauerunt; quo tempore Ioannes quidam doctissimus, ac sanctissimus Gręcus Patriarcha quadragesimus quartus Hierosolymitanus, qui fuerat ante prior huius ordinis in monte Carmelo, primo regulam quandam eis obseruandam præscripsit. Deinde anno circiter millesimo centesimo decimo, Albertus quidam Patriarcha similiter Hierosolymitanus aliam eis dedit regulam quæ hucusque semper postmodum est obseruata: fuitque confirmata ab Honorio III. in primo sui Põtificatus anno, ac vt eũ, quo nunc vtuntur habitũ, possent asportare, concessit Honorius IV. anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo septimo. Et vt possent carnes comedere eis in præfata regula prohibitum, cõcessere Eugenius IV. millesimo quadringentesimo trigesimo primo anno, & Pius II. anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono. Et Sixtus IV. anno millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto. Deinde à Magistro fratre Ioanne Seteth fuit ordo reformatus, ac perinde in duas partes remansit diuisus, in conuentuales, scilicet, & obseruantes.

Aduertendum tamen, quod in partibus Hispaniarum quidam huius religionis fratres zelo obseruantiæ prioris regulæ, & instituti postpositis quibuscunque corporis commodis, dummodo Christo lucrifacerent, cum licentia sui Prioris Generalis aliquot fratrum, & monialium monasteria, in quibus primitiua regula prædicta cum omni obseruantia, & rigore retineretur (sub obediẽtia tamen Prouincialis) fundare, & ædificare cœperunt: quorum, & quarum numerus ita fauente Deo propagatus est, vt ad instantiam Philipphi II. inuictissimi Hispaniarum Regis, & prędictorum protectoris Gregorius Tertius decimus, Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die vigesima septima Iunij, anno Domini millesimo, quingentesimo octuagesimo septimo, sui Pontificatus anno tertio prædictorum fratrum, & monialium discalceatorum tranquillitati, indemnitati, eorumque instituto, propagationi, & profectui consulere cupiens, *ipsos discalciatos fratres. & moniales primitiuam regulam in huiusmodi Hispaniarum regnis obseruantes, eorumque domos, conuentus, monasteria & loca. nunc, & pro tempore existentia à prouincys fratrum,*

& mo-

& monialium eius ordinis B. Mariæ de monte Carmelo regulam per Eugenium Quartum mitigatam profitentium penitus, & omnino in perpetuum Apostolica authoritate seiunxit, separauit, & dismembrauit, ipsoque discalciatos ab omni, & quacunque iurisdictione, visitatione, correctione, & superioritate Prioribus, Prouincialibus, & alijs prælatis, & superioribus mitigatis in ipsos discalciatos competente perpetuo exemit, & liberauit, & ipsam omnem iurisdictionem ad vnum de ipsa familia discalciatorum idoneum, & canonice ab ipsis fratribus electum deuoluit. Statuit tamen, vt dictæ prouinciæ discalciatorum fratres perpetuo eidem Priori Generali parere & obedire, & ipsum, cum ad eorum monasteria domos, & loca diuerteret, vt pro visitatione huiusmodi, aut aliàs accedere contigerit cum omni humilitate, reuerentia, & benignitate accipere, & pertractare, prout decet, teneantur, & debeant. Statuit etiam, quòd ipse prior prouincialis postquam fuerit electus ex dictis fratribus discalciatis plenam: & liberam habeat facultatem suum exercendi officium absque alia confirmatione: quam tamen a priori totius ordinis generali maxime petere tenetur. Sixtus tamen Quintus Romæ apud Sanctum Marcum *Sub annulo piscatoris die vigesima Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio eorum prædictorum fratrum discalciatorum profectui similiter consulere volens ipsis concessit in capitulo legitimè congregato vnum vicarium generalem de corpore eorundem discalciatorum eligendum, qui in eo capitulo possit ipsos in diuersas prouincias distinguere. Qui vt extiterit electus, eo ipso ordinaria sui officij exercere tantummodo possit, grauiora verò, vel atrocia nõ, nisi postquam à priore generali confirmatus, aut probatus fuerit, gerere, aut exequi valeat.* Postea verò Gregorius XIV. Romæ apud S. Petrũ sub annulo piscatoris die vigesima quinta Aprilis anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, Pontificatus sui anno primo suprad cta confirmauit, & alia pro regimine prædictarũ prouinciarũ addit. *Nunc verò Clemens VIII. etiam ipsius ordinis profectui consulens ipsum vicarium generalem ipsius ordinis Discalciatorum generalem ipsius ordinis nuncupari præcepit, & immediatè sub Apostolica protectione, subiectione gubernatione & obedietia recepit, & subiecit, & quod nullam a priori generali ordinis Mitigatorum haberet dependentiam.* Et alia quamplurima his fratribus concessit de quibus infrà suis locis nobis peragendum erit. Hic est status istorum patrum.

ARTICVLVS VI.

Vnde originem habuerit ordo Seruorum B. Mariæ.

RESpondeo dicendo, quod ordo Seruorum B. Mariæ (vt eorum narrant monumenta) a septẽ nobilissimis viris Florẽtinis in monte Senerio prope Florẽtiam ex B. Mariæ Virginis monitu fundationem mirabiliter cępit, ac mirabiliter propagari anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo tertio, sub Gregorio IX. virgineòque monitu hunc, quem ferunt habitũ, ac regulam D. Augustini obseruare cęperunt, & ab Alexandro IV. postea ordo iste confirmatus, ac inter quatuor mendicãtes connumeratus fuit anno salutis circiter millesimo ducẽtesimo quinquagesimo quinto. Postmodum verò a patre Nicolao Penesiano, tunc totius ordinis generale fuit iste ordo in duas partes diuisus, et alij Conuentuales alij Obseruantes nuncupantur. Hoc quinque nomine Seruorũ B. Mariæ ex voce quadã puerorum infantium, & lactẽtium miraculosa edita ... tos dimanasse fertur. Quidã enim pueri vi-dentes aliquos ex supradictis septem eleemosynã per ciuitatem quæritantes exclamare clarissima voce cœperunt. En serui B. Mariæ Virginis veniunt, date eleemosynam. Quod nomen adeò præualuit, vt ita in posterum semper fuerint vocati.

ARTICVLVS VII.

Vnde habuit originem ordo Minimorum.

RESpondeo dicendo, quod Minimorum ordinis caput, & fundator inclytus fuit S. Franciscus à Paula anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo, Qui ob multitudinem tam virorũ, quàm mulierum ex omnibus partibus ad se confluẽtium regulas tres instituit, vnam pro fratribus, aliam pro monialibus, & tertiam pro Mantelatis, quæ confirmatæ, & approbatæ fuerunt à Sixto IV. Innocentio VIII. & Alexandro V. Qui sanctissimus Patriarcha sanctitate, & miraculis plenus migrauit ad Dominum anno salutis millesimo quingentesimo septimo, & a Leone X. in Sanctorum Catalogo fuit scriptus anno millesimo quingentesimo decimo nono. Qui ordo, prout diximus supra, inter mendicantes computatur.

ARTICVLVS VIII.

Vnde habuerit initium congregatio Sancti Hieronymi Iesuatorum.

RESpondeo dicendo, quod ordinis S. Hieronymi Iesuatorum seu clericorum Apostolicorũ congregationis B. Ioannes Columbinus author fuit, nobilis inter Senarum cives ab anno salutis nostræ circiter millesimo tercentesimo quinquagesimo quinto en modo, vt historiæ dicunt; qui ex hac luce solutis corporis vinculis in cęlestem patriam euolauit anno Domini millesimo tercentesimo sexagesimo sexto, sub Vrbano V. Summo Pontifice. Fuitq; ipso Vrbanus huius ordinis approbator, habitusq; confessor anno Domini millesimo tercẽtesimo sexagesimo septimo. Qui ordo sub D. Augustini patrocinio militat, & sub obseruãtia cuiusdã regulæ sibi a quodã eorũ fratre, & postmodum Episcopo Ferrariẽsi functo vitæ sanctitate celeberrimo præscriptę. Reguntutque fratres huius ordinis a generali. Ob frequentiam, quã huius nominis sanctissimi Iesu in ore gerebant, Iesuatæ vocantur, & dicuntur S. Hieronymi, nõ quod ab eo is ordo fuerit institutus, sed quia eius religiosi non multo post religioné huiusmodi vnanimi consensu, & voluntate sanctum Doctorem sibi patronum, & protectorem elegerunt. Cui rei illud magno testimonio esse videtur, quod monasteria & Ecclesias suas magna ex parte Diuo Hieronymo dedicarunt. Quod nomẽ e Sancto Doctore ductum, vt in perpetuũ haberent, Alexander VI. anno millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo ad Pontificatum assumptus concessit, sanciens, *ne in posterum simpliciter Iesuatæ, sed adiuncto fratres Iesuatæ S. Hieronymi dicerentur.* Ferunt tunicam albam, & cappam cicerculi colorem, seu sinopedis referentem absque capucio, cuius loco tegumentum manicæ simile portant trium votorum professionem completo probationis anno aliorũ religiosorum ex instituto S. Augustini viuẽtium more emittunt. Exercent se in visitatione infirmorum & diuersa alia officia, atq; opera manualia ad vitandum otium. Hanc autem congregationem Pius V. apud S. Petrum sub annulo piscatoris die decima

septi-

saptima Nouembris anno Domini millesimo qoingentesimo sexagasimo septimo, Pontificatus sui anno secundo in ea bulla incipienti. Romanus Pontifex, inter mendicantes connumerauit. Et Gregorius XIII. apud S. Petrum sub annulo piscatoris, prima die Februarij, anno millesimo qoingentesimo septuagesimo octauo, Pōtificatus sui anno sexto in bulla incipienti, spectatus, qui in castitatis, omnia huius religionis priuilegia per suos prædecessores concessa confirmauit, & de nouo concessit.

ARTICVLVS IX.

Unde habuerit initium religio Societatis Jesu, & vtrum sit mendicans.

REspondeo dicendo, quod fluctibus variis, & summa temporum tyrannide agitatam Ecclesiam sponsam charissimam Christus nunquā deserit; sed miris solatur donis, innumeris illustrat gratiis, ac fauoribus, nullo turbine, nullis procellis, nulla hæreticorum acie turris hæc fortissima, in qua lapis lapidi fide, ac charitate firmissime cohæret, atq; coniungitur, concuti potuit. Suscitata fuit ab inferis illa turpissima bestia Martinus Lutherus, qui suis infestis hæresibus, ac erroribus reginā hanc stantem a Dextris Dei in vestitu deaurato circumamictam varietatibus fœdare, ac denigrare nixus est auertens fideles a pœnitentia, & a frequentia sacramentorum, affirmans homines pœnitentes Christi passionem infamare, quasi ipsius satisfactioni aliquid defecisset, auertens etiam fideles a Summi Pōtificis Romani obedientia, qui præest Ecclesiæ Dei quæ est columna, & firmamentum veritatis. At illè omnipotens sermo Dei a regularibus sedibus veniens istam suam charissimam sponsam visitans suscitauit à Cœlis Ignatium Loyola Hispanum Cantabrensem genere illustrem, sed virtutibus & literis illustriorem cum sanctissimis sociis Petro Fabro, Francisco Xauier, Iacobo Laynez, Claudio Iayo, Ioāne Coderio, Alfonso Salmeronio Simone Roderico Lusitano, Nicolao de Bobadilla, Pascasio Broet. Qui acerrimus dux cum suis sodalibus zelo omnes feruentissimo æstuantes contra Lutherum omnesque eius sequaces castrā posuerunt, pœnitentiam prædicantes, dicentes, regnum Dei non esse potum & escam, sicut impii Lutherani existimabāt sed iustitiam & pacem, & gaudium in spiritu Sancto: quæ iustitia, quæ pax, & quod gaudiū frequentia sacramentorum consequitur. Qui enim in hoc seruit Christo, placet Deo, & probatus est hominibus, ait Apostolus Paulus. A quo strenuo duce habuit originem ordo Societatis Iesu tanquam a suo capite, & fundatore, vt testatur Gregorius XIII. in sua constitutione incipiente. *Ascendente Domino.* Qui iunctis illis secum strenuissimis Christi Iesu commilitonibus Italiam venit, vbi sanctissima opera per ipsos in augmētum sanctissimæ fidei, animarumque salutem Deus in dies operando constituerunt, congregationem istam non Ignatij, sed Societatē Iesu Christi appellari, adeo, vt inde Iesuitę veniant appellati. Quam Paulus III. Farnesius Summus Pōtifex anno a virgineo partu millesimo quingentesimo quadragesimo quinto confirmauit, multisque eam postmodum priuilegiis locupletauit, vt etiam Iulius III. Gregorius XIII. in constitutione centesima vigesima, *Ascendente Domino*, aliique subsequentes fecerunt. Hactenus de ordinibus mēdicantibus. Dubium autem in præsentiarum resolui oportet, vtrū societas si quoad omnia eius membra ordo mendicans, & iam supra articulo primo huius quæstionis diximus, societatem, eiusque personas esse mendicantes. Quibus verbis attentis nemini dubium esse debet, professos huius sacræ religionis vere esse mendicantes. Cum hi sint membra societatis, at de scholaribus poterat aliquis dubitare, cum hi stricte loquendo non sint de corpore societatis.

Pro cuius rei explicatione notandum est, in societate quosdam scholares nuncupari, qui licet nō sint solenniter professi, tria vota simplicia substantialia emittunt, neque a societate citra incursum apostasiæ recedere possunt licet præpositus generalis illos expellere valeat. Qui scholares licet nihil in particulari possideant, eorum tamen collegia, in quibus ipsi ad discēdas literas, & docendas existūt, bona immobilia, annuos census, pluraq; alia in cōmuni retinent, ex quo videtur, quod non possunt dici mendicantes, iuxta quæ notantur in iure *a* & loquens de Carthusiensibus, qui bona in communi possident, tradit Abbas, & huiusmodi nouitij non sunt proprie de corpore societatis, neque immutabiliter religiosi, sicut sunt solenniter professi, quo supposito.

a c. exiit. qui seminat. §. porro de verb. signif. lib. 6. Abb. cōs. 27. proclarus. 2. lib. 2.

Sit prima conclusio: Professi solenniter in dicta societate sunt sine dubio mēdicantes, & priuilegia mendicantium religionibus concessa inspectis eorum constitutionibus, & priuilegiis ipsis etiam cōceduntur. Constitutionibus autem eorum per sedē Apostolicam confirmatis cauetur professos societatis non posse aliqua bona immobilia, seu redditus annuos in particulari, neque in communi possidere neque aliqua annua relicta etiam ad vtilitatem, seu pro sacramenti luminaribus percipere, neq; aliqua pro confessionibus, seu aliorum sacramentorū ministerio, etiam sub nomine eleemosynæ exigere, neque arculam, in qua solent Christi fideles eleemosynas conicere in eorum Ecclesiis, seu alibi retinere. Adeo vt huiusmodi societas non solum in paupertate, sed in extrema necessitate in Domino tantum confidens, qui volucres cæli pascit, constituta videatur. Vnde ex hoc solum fatendum esset, prorsus societatem hanc mendicantē esse inspecta mendicantium definitione, quæ est, vt hi mendicantes dicantur, quibus regula, vel constitutio interdicit possessiones, seu redditus ad propriam sustentationem, & incerta mendicitas solet eis præbere victū per publicum quæstum, prout definitur *b* in iure, & tradit Ioannes Andreas, & post alios Petrus Rebusus. Præterea hoc priuilegio Apostolico hæc conclusio efficaciter probatur, quo a Sede Apostolica determinatur, personas societatis mendicantes esse.

b c. 1. §. confirmatos de relig. domib. lib. 6. glos. in c. quorundam in v. mendicantiū. vbi Archidia. & Ioan. And. de elect. lib. 6. Rebuf. sup. concor. tit. de regia ad prala. nomin. §. 1. v. mendican tib.

Secunda conclusio loquendo de scolaribus maius dubium est, Cum ipsi non sint propriè, & incōmutabiliter religionis membra, sicut sunt professi qui dicuntur membra inseparabilia argumento eorum, quæ tradit Aretinus *c* quia illud est proprium & inseparabile membrum, quod a suo corpore non separatur, vt probatur in iure, *d* & tradunt Bellamera & Socinus. Et quod ipsi scholares societatem non constituant, patet ex quibusdā literis Iulii II. in quibus nonnullæ societatis constitutiones infaruntur; vbi inter cætera dicitur, quod Societas habeat collegia, in quibus scholares velut in quodam seminario existant innuens diuersam esse societatem ab huiusmodi seminario, Quod etiam clarius liquet ex aliis literis Pauli III. vbi dicitur; quod scholares huiusmodi peracto studiorū suorum cursu, & qui in literis aliquid profecerint, in societatē admitti possint, & sic necessario supponitur, quod antea

c Aret in tra. de test. glo. 2. vers. item relī quit Ecclesia, nu. 2.

d c. cū non liceat de resc. c. non decet à c. d. 2. Bellam. consi. 20. co. 1. Socin. consi. 7. nunc. quæstorum in pr. li. 1

antea non erant de societate, neque societatem cõstituebant. At Mandosius, *a* quodammodo supradictos scholares nuncupandos esse asserit mendicantes, & probat. Licet enim sint nouitii inspecto tamen fine, ad quem intra probationis tempus instituuntur, possunt mendicantes appellari. Cũ vniuscuiusque rei finis sit præstantissimus, & considerandus. Nam cum vnumquodque alicuius gratia fiat, vt inquit Aristoteles, *b* cum ipsi ordinentur ad profitendum ordinẽ professorum mendicantium, mendicantes per consequens debent nuncupari. Animi enim destinatio, quæ ex actu inchoato, licet non consummato deprehenditur habetur interdũ pro opere perfecto, & consummato, licet casu fortuito aut alio impedimento non perueniat ad effectum argumento cuiusdam iuris. *c* Quod etiam de nouitio loquens scribit Petrus de Anchartano. *d* Præterea licet ipsi habeant bona immobilia, & redditus annuos possunt etiam dici mendicantes habito saltem respectu, quod ipsi mendicare cogerentur, si de facto bona aliqua, aut redditus non haberent, prout probat Rebuffus. *e* Præterea si recte quis intueatur ipsi scholares, vt ex serie constitutionũ societatis apparat, nihil possident in communi, aut in particulari. Nam præpositus generalis est gubernator collegiorum, & redditũum annuorum distributor, quos pro scholarium victu, & vestitu, aliisq; necessariis, & pro collegii sustentatione expendit: nihil tamen pro se, aut societate retinendo, & sic huiusmodi scholares nihil certi habent, nisi id, quod a præposito generali ex benignitate quodammodo suscipiunt.

a Mandos. de p. ins. ad instar gl. o. 9. a nu. 9.

b Arist. 2. philos. c. 26.

c l. si non fuerit l. si quid in go. ff de aur. et arg. leg.

d Anch. consi. 69. contra donationem. n. 8.

e Rebuf. vbi sup. mendicãtibus vel sicut illi. qui in fundatione.

Hæc dicta sint pro dictis religiosis scholaribus. Videant ipsi an ex priuilegiis societatis aliud patentius ius habeant. Priuilegia enim huius sacræ religionis originalia ad meas manus non peruenerũt solum enim vidi aliqua in quodam compendio auctoritate R. P. Claudij generalis compilato. Et ex priuilegio superius allegato solum collegi omnes personas societatis mendicantes esse, & priuilegiis & gratiis omnium mendicantium ordinum gaudere. Vtrum autem dicti scholares inter personas societatis sub illa vniuersali omnes comprehendantur ex tenore dictorum verborum assequi clare minime possum.

QVÆSTIO III.

De origine ordinum non mendicantium, in decem, & septem articulos diuisa.

Circa quam decem, & septem quæruntur.

1 *A Quo habuerit originem ordo Canonicorum regularium.*
2 *A quo habuit exordium ordo S. Benedicti.*
3 *A quo incepit congregatio Montis Oliueti.*
4 *A quo habuit initium congregatio vallis Vmbrosæ.*
5 *A quo cœpit congregatio Cistercensium.*
6 *A quo habuit exordium congregatio Camaldulensiũ*
7 *A quo habuit originem ordo Cœlestinorum.*
8 *A quo habuit initium ordo Carthusiensium.*
9 *A quo habuit exordium congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi e Pisa.*
10 *A quo cœpit congregatio Eremitarum S. Hieronymi in Hispania.*
11 *A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorũ.*
12 *A quo cœpit religio Sanctissimæ Trinitatis.*
13 *A quo habuit principium congregatio Sanctæ Mariæ de la Merced.*
14 *A quo habuit exordium congregatio clericorum regularium, qui vocantur Theatini.*
15 *A quo habuit initium congregatio clericorum ministrantium infirmis.*
16 *A quo habuit originem congregatio aliorum clericorum regularium, et vtrum sint eiusdem ordinis cum canonicis Ecclesiarum cathedralium regularium.*
17 *A quo habuit principium congregatio S. Georgij in Algala.*

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem ordo Canonicorum regularium.

RESpondeo dicendo, quod Canonici regulares Ordinis Sãcti Augustini dicti Lateranenses ab Apostolis primum, vt narrant historiæ traxerunt originem, prout tradit Hieronymus Plati, *f* sed postea a Beato Augustino fuit talis congregatio regulariter ordinata, cum quibus Canonicis ipse factus presbyter a Valerio secundum regulã ab Apostolis traditam aliquandiu vixit. Qui cum post aliqua temporum spatia varias habuisset a laudabilibus viris reformationes, secundum illas varia sortiti sunt nomina, inter alia prima fuit ista congregatio Lateranensis, quæ tamen fuit reformata in templo Sanctæ Mariæ Frigionariæ prope ciuitatem Lucæ, anno 1407. a quodam clerico nobilissimo Romano nomine Bartholomæo illustrissimæ familiæ Columnæ, vna cum quodam eius socio nomine Iacobo de Enogradi vtriusque iuris doctore excellentissimo: sed prius per 800. annos vsque ad Bonifacium VIII. fuerunt in Ecclesia Lateranensi a Gelasio discipulo prius Diui Augustini semper viuentes, ex qua ecclesia licet in posterum plures essent eiecti ac iterum regressi, tandem sub Sixto Quarto Summo Pontifice omnimodam ipsius possessionem amiserunt: non tamen titulum, & priuilegia, vt ipse idem Pontifex eis concessit, vna cum monasterio Sanctæ Mariæ pacis, in quo adhuc vsque Romæ perseuerant.

f Hier. Plati. lib. 2. de bono statu relig. ca. 23. p. 332.

Sed est notandum, quod alii sunt Canonici regulares congregationis Sancti Saluatoris, qui initium habuerunt in quadam Canonica vocata Sancta Maria Rheni apud flumen Rhenũ, & prope ad duo milliaria Ciuitatis Romæ sita, in qua quidam canonici cohabitabant secundum regulam Diui Augustini viuentes: fuitque; talis ordo ibi ab Innocentio Secundo confirmatus anno Domini 1136. & in hac canonica perseuarauerunt vsque ad annum 1350. postmodum a militibus Ioannis Visconti in obsidione Bononiæ deuastata se intra ciuitatem in canonica sancti Saluatoris transtulerunt, in qua vsque ad annum 1418. perseuerauerunt, qui postmodum vniti cum quodam patre Stephano Senensi, & socij ex ordine Eremitarum Lecceti, & a Gregorio XII. & a Martino Quinto confirmati, habituque canonico induti, circa annum Domini millesimum quadringentesimum decimum octauum, nomen sumpserũt canonicorum S. Saluatoris. Denique eorum verum principium, & origo non est a Sancto Donato de Scopeto prope Florentiam sito, & nunc iam diruto, vt innuit D. *g* Antoninus dicens, quod hæc congregatio dicitur Scopetinorum. Nam licet ipsi canonici quarto loco ibi habuerint habitationẽ, habitatio tamen

g D. Ant. 3. p. sua hist. ti. 15

ipsorum secundu loco in canonica S. Saluatoris secundum prædictam historiã sun. Et sic magis propriè ab ea sumit denominationem. Aduertit tamen Hieronymus *a* Roman. cum Abbate Ioachimo, quod hi canonici nõ sunt de numero eorum, quorum memoriam faciunt Pontificum iura: supradicti enim instituti sunt per D. Hilarium, & per Apostolos, & per Episcopos eorum successores, & per Diuum Augustinum reformati, & ad antiquum statum canonicorum Ecclesiarum cathedralium restituti. Illi autem, quos ius canonicum Regulares canonicos vocat, suam originem minus antiquam habent, scilicet a quodam sancto Episcopo Leonis Franciæ Arnulpho vocato, anno Domini millesimo centesimo decimo septimo, quibus regulam Diui Augustini tradidit, & multa monasteria in Italia, & in Gallia ædificauit zelo reformandi clerum. Qui modus viuendi cum omnino non esset monasticus, neque omnino esset clericalis, fuit diuersis titulis ipsius rigor signatus, & a Papa Benedicto XII. anno millesimo trecentesimo quadragesimo secundo, multis gratiis & priuilegiis ampliatus. Cui congregationi, vt eius exemptionibus fruerentur, fuerunt vnita quædam in Hispania monasteria, vt monasteria Sancti Isidori Legionensis, qui fuit prius monachorum D. Benedicti, & sanctæ Crucis Conimbricensis, vbi adhuc sunt cõstitutiones, & regulæ, per quas dicebant officium diuinum secundum stylum S. Arnulphi. Et in Italia, & Gallia sunt maximè reformati, & habẽt Generalea & prouinciales, in Lusitania vero reformatissimi, & communiter Canonici regulares Diui Augustini nuncupantur; non quia eorum religio constituta fuerit a Diuo Augustino, sed propter regulam illis a Diuo Augustino traditam. Et iuxta supradicta debet intelligi extrauagans Martini Quarti in capite, *viam ambitiose, de transeuntibus ad religionem*, verum autem supradicti sint religiosi, dictum est in quæstione prima prooemiali.

a Rom. lib. 6. de repu. Chri. c. 4. & c. 16.

ARTICVLVS II.

A quo habuit originem ordo Diui Benedicti.

RESpondeo dicendo, quod religio Sancti Benedicti, prout ait Cassaneus, fuit primus ordo monachorum pro Christo institutus ab eo insequendo vitam antiquorum monachorum. Sed ante eum fuit Basilius, qui fuit in Oriente, Benedictus in Occidente, vt refert Antonius Florentinus. Hic autem ordo vocatur Montis Cassini, ac Sanctæ Iustinæ ab ipso sanctissimo Patriarcha in Subiaco primò, ac in Monte Cassino postmodum sumpsit primordia anno Domini circiter trecentesimo trigesimo fuitque postmodum reformatus ab Odone in abbatia Lunæ sanctæ Iustinæ ciuitatis Paduę anno millesimo quadringentesimo decimo. Qui quidem Benedictus a Domino tot, tantosque habuit ramos, vt breui temporis cursu totum ferè statutis temporibus eorum sanctitate, & disciplina illustrarint orbem. Et inter alios fuerunt congregationes, & ordines montis Oliueti vallis vmbrosæ Cistertiensium, Carthusiensium, Cælestinorum, Camaldulensium Sancti Hieronymi, & fratrum militiæ Iesu Christi reformatorum Regni Portugalliæ. Et de hac religione sacra mirabilia tradit Pater Ioannes de Castaniza in celebri Sancti Rumoaldi historia.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem congregatio Montis Oliueti.

RESpondeo dicendo, Montis Oliueti congregationem quendam Bernandum Ptolomæum cum duobus aliis sociis Senẽsibus fundare cępisse in Monte Oliueto propè ipsam ciuitatem Senarum anno Domini millesimo trecentesimo decimo nono sub Ioanne vigesimo secundo summo Pontifice; cuius iussu Guido Petramala Episcopus ciuitatis Aretij visione prius Beatæ Dei genetricis Mariæ præhabita, & habitum, quem nunc ferunt, dedit, & regulam Sancti Benedicti obseruandam præscripsit.

ARTICVLVS IV.

A quo habuit originem congregatio Vallisumbrosa.

RESpondeo dicendo, quod congregatio Vallisumbrosæ exordium habuit a Ioanne Galberto nobili viro Florentino in quadam parte montis Apennini vocata Vallisumbrosa prope Florentiam ad duo milliaria, circa annum Domini millesimũ quadragesimum, vel secundum alios millesimum sexagesimum, qui Ioannes miraculis clarus decessit a vita, anno nostræ salutis 1073. tempore Gregorij, ac postmodum ab ipso, et, siue a Calixto Secũdo Pontifice fuit in sanctorum numero collocatus, & ait Antonius *b* Florentinus, quod iam quasi defecit ex toto dicta religio ex defectu fratrũ, quod idem probat Cassaneus.

b Flor. in 2. p. suarum histo. tit. 15. c. 23. §. 2. Caſſ. v. conſideratione 17.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo Cistertiensium?

RESpondeo dicendo, quod Antonius Florentinus ait, hunc præclarissimum ordinem habuisse originem a quodam Abbate Stephano, anno Domini millesimo nonagesimo octauo. Alij dicunt fuisse authorem Robertum Abbatem Abbatiæ Molis Mensis, quæ congregatio a quodam monasterio primitus ædificato in quodam loco Cistertio dicto tale nomen sumpsit, & post paruum temporis interuallum a Diuo Bernardo Claraualensi Abbate sua doctrina, ac morum sanctitate adeò fuit illustratus, & sanctis institutis imbutus, vt meritò eius fundator possit appellari: qui migrauit ad Dominum anno salutis nostræ millesimo centesimo quingentesimo quarto, siue millesimo centesimo nonagesimo quarto sub Eugenio Tertio Summo Pontifice. Et hæc congregatio D. Benedicti regulam obseruat, quam Gregorius *c* XIII. in bulla quadam incipiente, *superna dispositione*, data Romæ, apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die duodecimo Iunij, anno Domini millesimo quingẽtesimo septuagesimo quarto, Pontificatus sui anno tertio miris institutis reformandam curauit, eiusque priuilegia, & gratias merito cõfirmauit, & ampliauit. Et idem Gregorius *d* XIII. in bulla incipiente *Vniuersi Dominici*, data Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ, millesimo quingẽtesimo septuagesimo nono, decimo quinto Kalendas Martij, põtificatus sui anno octauo pro quiete, & refor

c Habet. in sum. const. pot. pag. 816.

d Ibid. vt sup.

matione eiusdem ordinis, omnes moniales eiusdē ordinis exemit, Et subiecit eas iurisdictioni ordinariorum. Quibus singulis in virtute sanctæ obedientiæ mandauit, vt hoc munus quamprimum suscipiant, omnique studio, & vigilantia in eo se exerceri procurent. Abbatibus verò ac diffinitoribus monachis, & aliis patribus vniuersis sub excommunicationis sententia ipso facto incurrenda, a qua nisi a Romano Pontifice, (excepto in mortis articulo) absolui nequeant, præcepit, atque interdixit, ne per se, vel per alios ad prædictarum monialium visitationem se intromittere audeant: de quo agemus in quæstione de monialibus.

ARTICVLVS VI.

A quo habuit originem congregatio Camaldulensium.

RESpondeo dicendo, quod congregatio Camaldulensium fuit instituta a Beato Romoaldo viro magnæ sanctitatis, & sanctimoniæ a Ciuitate Rauenna oriundo. Et fuit instituta anno Domini millesimo trigesimo, & sic ante ordinem Vallis vmbrosæ, & Cistertiensis, prout narrat Antoninus Florentinus, a & Cassaneus. Quæ congregatio ex famosissimo illo conuento Camalduli in territorio Ciuitatis Aretij prouinciæ Tusciæ ab ipso Beato Romoaldo ædificato nomen accepit Camaldulensis, & regulam Sancti Benedicti obseruant. Qui Romoaldus multis miraculis clarus fuit anno a Virgineo partu millesimo, atque ætate annorum centum & viginti ex hac luce discessit, in valle Castri Marchiæ Anconitanæ.

a Floren. vbi sup. 2. p. ti. 15. c. 15. Cassan. 4 p. catalogi gloriæ mundi considerationæ 54

ARTICVLVS VII.

Vnde habuit originem ordo Cœlestinorum?

RESpondeo dicendo, quod istius ordinis est notabilis conuentus in ciuitate Parisiensi, & in multis aliis locis Galliæ: & isti sunt obseruantes sub regula beati Benedicti degentes, prout ait Florentinus, vbi dicit, quod talis ordo habuit originem, & nomen a sanctissimo Petro de Morrone, qui fuit Papa Cœlestinus Quintus creatus anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quarto, qui renunciauit Papatum. Et habuit initium in quodam monte, prope Ciuitatem Sulmonam, vocato Mogella: Confirmationem illius obtinuit a Gregorio Decimo, ac è vita discessit post Papatus renunciationem anno millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, sub Bonifacio Octauo Summo Pontifice, & in Sanctorum numerum fuit collocatus a Clemente Quinto anno decimo septimo a suo felicissimo transitu, vt patet ex eius bulla incipiente: *Qui fecit magna, & inscrutabilia*, & habetur in summa constitutionum Pontificalium, pagina quadragesima quinta.

ARTICVLVS VIII.

A quo habuit originem ordo Carthusiensium.

RESpondeo dicendo, quod licet ordo Carthusiensium non sit sub regula beati Benedicti, neque aliquarum quatuor regularum ab Ecclesia approbatarum, sed habet sua statuta pro regula; habetur tamen ab Ecclesia in magna veneratione, prout testatur Florentinus, b & est venerabilis religio, quæ vsque ad præsentem diem seruat rigorem suorum obseruantiarum, prout ait idem Florentinus. Et aliqua in eius laudem adduxit c Cassaneus. Fuit autem author huius ordinis Diuus Brunus Alemanus nobilis ciuitatis Agrippæ, siue Coloniæ, cum aliquibus aliis eius sociis in quodam loco nominato Certosa, in territorio Grabonæ sito anno Domini millesimo octuagesimo quarto tempore Victoris tertij summi Pontificis, a quo loco Certosa Certosiani postmodum nuncupati fuere. Qui sanctissimus Brunus ædificata postmodū amplissima illa Abbatia in prouincia Calabriæ in Squilinensi territorio migrauit ad Dominum, anno millesimo centesimo primo in cathedra Petri sedente Paschali Secundo, & anno millesimo quingentesimo vigesimo, a Papa Leone Decimo, in sanctorum numerum fuit adscriptus.

b Flo. 3. pa. ti. 16. c. 1. §. 6.

c Flor. in suo lib. histor 2 p. ti. 15. c. 22. §. 1. Cass. vbi sup. consider. 62.

ARTICVLVS IX.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum S. Hieronymi è Pisa.

RESpondeo dicendo, quod congregatio Sancti Hieronymi è Pisa originem habuit a beato Petro de Pisa nobilissimæ prosapiæ de Gambacorta anno Domini millesimo tercentesimo octuagesimo. Quæ congregatio Eremitarum vocatur Sancti Hieronymi, tum ob incredibilem deuotionem, quam semper in suo pectore gestauit erga huoc Sanctum Doctorem Ecclesiæ Hieronymum, tum etiā vt hoc nomine insigniti illius vestigia sectarentur, cuius discipuli esse conarentur.

ARTICVLVS X.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi Hispaniarum.

RESpondeo dicendo, congregationis Eremitarum Sancti Hieronymi Hispaniarum fundatorem, seu potius reformatorem fuisse doctissimum quendam Lupum de Olmeto Hispanum, qui in vrbe in Ecclesia Sācti Alexij in monte Auentino facta a Summo Pontifice obtinuit facultatem huiusmodi congregationem faciendi, seu potius reformandi, fratribusque eiusdem ordinis quandam regulam ab operibus Sancti Hieronymi collectam obseruandam tradendi. Vel, vt aliqui alij volunt, congregatio ista habuit principium ab Eusebio Cremonensi, gloriosissimi Hieronymi discipulo, cuius creduntur vestigia sequi Monachi de Guadalupe in Hispania. Sed potest esse, quod isti essent reformati a supradicto Lupo, & diuisi ab ista congregatione. Decessit ex hac vita Lupus, anno millesimo quatercentesimo trigesimo tertio, anno tertio Eugenij Quarti, sepultusque est in dicta Ecclesia Sancti Alexij. Hæc ab aliquibus dicuntur. Sed Patet Hieronymus d Roma. Hispanos, sexto libro de Republica Christiana duxit, hunc ordinem habuisse originem a sociis eiusdam Sancti viri fratris Thomæ, cuius reuelationis causa discipuli eius in Hispaniam venerunt anno Domini circiter millesimum tercentesimum septuagesimum, & in quodam deserto vocato Lupiana in Regno Toleti habitationem elegerunt, vbi vitam tam austeram fecerunt, vt multi illustres eorum exemplo

d Rom. lib. 6. c. 29.

morti eorum vitam solitariam, & pœnitentiam fuerint aggressi. Qui diuino spiritu ducti à Gregorio Vndecimo approbationē petierunt vitæ suæ. Qui repræsentans patrem illum hominū filios suos benigne recipiens eorum institutum approbauit, desumptum ex regula Eremitarum D. Augustini in die Diui Lucæ, anno Domini millesimo tercentesimo septuagesimo quinto, & eos vocari voluit fratres D. Hieronymi. Quorum institutum à dicto patre de Olmeto eiusdem ordinis Alumno tempore Martini Quinti, & Eugenij Quarti, fuit maximè perturbatum. Sed tandem re ad Sedem Apostolicam deducta, dicti discipuli fratris Thomæ contra dictum fratrem de Olmeto obtinuerunt, vt suam congregationem haberent distinctam à congregatione Italiæ. Quæ quidem congregatio multa monasteria habet in Hispanis, in quibus viri illustres sanguine, literis, & sanctitate extiterunt. Inter quos fuit ille pater Fernandiañes, qui relicto Archiepiscopatu Toletano voluit veterascere in testamento suo, vt eius historia narrat.

ARTICVLVS XI.

A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum.

RESpondeo dicendo, quod ordo fratrum Crucigerorum a Sidiaco Episcopo Hierosolymitano (qui fuit ille Iudas, qui crucem Domini nostri Sanctissimæ Reginæ Helenæ præmonstrauit) originem sumpsit anno Domini tercentesimo sexagesimo quinto, vt duæ bullæ Alexandri Tertij, & Alexandri Sexti, testimonium ferunt, vel (vt Chronica Martiniana, & Sabella aiunt) a Cleto secundo post Diuum Petrum Summo Pontifice. Et licet ordo iste pluries fuisset ob ingruentia bella penitus fere deuastatus, & iterum atque iterum vigoratus, & reualidatus, Pius tamen Secundus, Summus pontifex in Concilio Mantuæ celebrato anno millesimo quatercentesimo sexagesimo ordinauit, vt fratres illius habitu coloris cærulei azurini induti peragrarent, cum alio priùs colore eorum vestimentum esset. Et confirmauit etiam vt semper præ manibus crucem gestarent. Ex quo iidem in anteriori pectoris parte semper, & Crucem argenteam, & habitum talis coloris deferre consueuerunt. At post modum a Pio Quinto fuit iste ordo approbatus, eorùmque priuilegia confirmata, ac plura alia concessa, vt in eorum bulla patet. Et huius congregationis adest in Hispania Ordo Hospitalium Sancti Antonij Crucigerorum cum stola.

Nolo in præsentiarum agere de ordine Humiliatorum, qui cœpit anno Domini millesimo decimo septimo, & cum processu temporis fuerit multipliciter variatus vltimus eorum viuendi modus fuit approbatus anno Domini millesimo ducentesimo, & per Innocentium Tertium confirmatus cū institutis sumptis de regula Sancti Benedicti, prout narrat S. Antoninus Florentinus. Qui ordo a Pio Quinto Pontifice maximo fuit omnino extinctus, vt patet ex eius bulla incipiente *Quemadmodū sollicitus*, data Romæ Apud Diuum Petrum anno incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo septimo, idibus Februarij, Pontificatus sui anno sexto.

Vide in Vita S. Caroli Cardin. Boromæi.

ARTICVLVS XII.

A quo habuit initium religio Sanctissimæ Trinitatis.

RESpondeo dicendo, quod religio Sanctissimæ Trinitatis ordinis captiuorum, si a primordijs ipsius exordiamur, initium habuit in regno Galliæ in temporibus Papæ Anastasij Quarti, & Adriani Quarti. Ille enim, qui occasionem dedit, vt hæc religio institueretur, fuit quidam Vvilielmus Dux Aquitaniæ, & Comes de Pictauia. Qui zelo redemptionis captiuorum accensus aliquas confratrias ad huiusmodi pium ministerium instituit. Sed postea quidam eius socius Ioannes Merencis Romam petijt, & ab Innocentio Tertio approbationem huius instituti obtinuit, prout refert pater Hieronymus a Roman. Et sic in sepulchro, vbi fuit appositus dictus pater scilicet, in Ecclesia Diui Thomæ Demoti Romæ in monte Celio, vbi fratres huius ordinis habitant, repeririuntur infrascriptæ literæ. *Anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo nonagesimo septimo, Pontificatus verò Domini Innocentij III. anno primo, decimo quinto calendas Ianuarij institutus est nutu Dei ordo Sanctissimæ Trinitatis, & captiuorum a fratre Ioanne sub propria regula sibi ab Apostolica Sede cōcessa. Sepultus est idē frater Ioannes in hoc loco anno Domini millesimo ducentesimo decimo tertio, mense Decembris vigesima prima die.* E quibus, & fundatorū, & tēporis fundationis eius habetur cognitio. Et ab hac religione in regnis Lusitaniæ anno Domini millesimo quatercētesimo nonagesimo octauo processit illustris confratria Sancta Misericordiæ, quæ in illis regnis, & prouincijs maximè floret, cùm maxime exerceatur in omnibus operibus pietatis, & ab illustrioribus illorū regnorū proceribus cū maxima deuotione gubernatur, Fuit enim instituta in quadam capella Ecclesiæ cathedralis ciuitatis Vlisiponensis a quodam patre Michaele de Contreras ordinis Sanctissimæ Trinitatis viro virtute illustri, & in sacra Theologia Magistro patre à confessionibus reginæ Dominæ Leonoræ. Et primi huius illustris confratriæ confratres fuerunt Dominus Emanuel Rex Portugalliæ, & Regina eius charissima coniux, & Domina Beatrix mater eius cum sorore ipsius Domini Emanuelis Domina Leonora Regina, quod illustrissimū praesidiū præclarissimū istius pijssimi operis exitum clarissime præsignauit. Et in testimonium, quod hæc illustrissima cōfratria a dicto patre fuerit instituta in vexillo deuotissimo huius cōfratriæ, ipse pater depingitur cum tribus literis in simbrijs eius habitus. Quæ literæ sunt istæ. F. M. I. quæ significant frater Michael institutor. Hæc adduxi in honorem istius patris; instituit enim rem memoria dignam, vt omnibus illorum regnorum incolis experientia patet.

a Rom. lib. 6. de la repub. Christ. c. 18.

ARTICVLVS XIII.

A quo habuit initium congregatio Sanctæ Mariæ de Mercede.

RESpondeo dicendo, quod huius ordinis institutum fuit reuelatum catholico illi Regi Aragoniæ Domino Iaymi acerrimo Ecclesiæ contra Mauros propugnatori: fuit etiam reuelatum eadem hora fratri Raymundo de Pennafort Ordinis Prædi-

Prædicatorum io Sacra Theologia Magistro patri a confessionibus ipsius inuictissimi Regis, fuit etiã reuelatum eademmet hota cuidam deuoto,& nobili viro Petro Nolasco,qui fuit primus pater istius iostituti,prout refert pater Hierooymus Romao. a Et sic initium habuit in ciuitate Barchinoniæ in Hispania anoo Domini millesimo ducentesimo octauo. Et fuit confirmata authoritate Apostolica tempore Clementis Quarti Summi Pontificis anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quarto. Quæ redimendi captiuos è Turcarum manibus officium gerit,& induuntur habitu albo cum cappa ad similitudinem Carmelitarum. Sed in pectore a parte dextra scutum deferunt cum cruce alba in campo robeo in parte superiori posita , & in parte ioferiori cum Aragoniæ regni insignis. Emittunt tria vota essentialia: vltra quæ emittunt aliod videlicet, quod quicunque eorum ierit inter infideles pro redemptione captiuorum, ibi debet remanere obses pro liberatione captiui, si timeatur, posse in fide periclitari. Propter quod votum insigne habet huiusmodi religio priuilegium a Martino Quinto concessum, prout suo loco dicemus.

a Roman. d. lib. 6. de la Republica Christiana, c. 22.

ARTICVLVS XIV.

Vnde habuit originem congregatio clericorum regularium.

RESpondeo diceodo, quod congregatio clericorũ regularium, qui vocantur Theatini, origioem haboit a Domino Petro Carrapha illustri Domino Nespolitano, qui Episcopus a Iulio Secuodo creatus postmodum Episcopatum renunciauit , ac cum tribus aliis nobilissimis viris voto solemni emisso obseruandi tria illa, quæ alii religiosi vouere solent ante principis Apostolorom altare io Ecclesia eiusdem Romæ anno nostræ salutis millesimo quingentesimo vigesimo octauo, tempore Clementis Septimi Theatinis patribus initium dedit, qoi ab ipso Episcopo Theatino Theatini sunt appellati. Verom qoia hæc Congregatio principiata fuit a Paulo Tertio Cardinale tunc temporis,& post mortem Marcelli electo Summo Pootifice , Paulo Tertio appellato, ideo a multis etiam Paullini sunt vocati, sed vniuersalius Theatini. Et sic in Hispania per errorẽ religiosi Societatis Iesu Theatini appellantur.

ARTICVLVS XV.

A quo habuit initium congregatio clericorum Ministrantium infirmis.

REspondeo diccodo , quod congregatio clericorum Ministrantium infirmis hisce nostris temporibus sumpsit exordiũ a Patre Camillo Decelis Theatinensi Doctore anno a Virginco partu circiter millesimo quingentesimo octuagesimo quarto cum quibusdam sociis, scilicet, Patre Francisco Propheta, Patre Bernardino Norsioo , Patre Cortio Glodij , & Patre Blasio de Opertis huius congregatioois obtinuerunt approbationem a Sixto Quinto Summo Pontifice, anno primo sui pontificatus, & nostræ salutis millesimo qoingẽtesimo octuagesimo sexto, vt in eius Bulla apparet. At postmodom a Gregorio Decimo quarto, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, fuit ionumeris decorata gratiis, indultis, ac priuilegiis, vt in Bulla illius incipiente, *qui Gregis Dominici*, fusius est videre.

ARTICVLVS XVI.

Vnde habuit originem ordo Præmonstratensis.

REspondeo dicendo, hunc ordinem fuisse foudatum a D. Noberto in S. Ioanne de præmonstrato in Regno Galliæ in diœcesi Laudunensi, qui ordo fuit postea sub regula D. Augustini institutus anno Domioi millesimo cẽtesimo vigesimo, prout refert Dominus Hugo huius sancti successor , qui eius vitam scripsit ab anno Domini millesimo centesimo decimo sexto (quo anno mundum reliquit tempore Paschalis secuodi Papæ) vsque ad annum millesimum centesimum trigesimum quartum , in quo a vita decessit tempore Innocentii Secundi Papæ. Qui duo summi Pontifices in vita huius saocti ordinem confirmarũt, cuius Hugi historia habetur io monasterio sanctæ Mariæ charitatis Cioitatẽsis. Et huius sancti historiam cum fundatione tradunt Florentinus, *b* Ioannes Trullus. Paulus Morigga , Hieronymus Curita, Et summorum Pontificũ Bullæ de hac religione agentes hanc veritatem nobis vt certissimam proponunt, vt constat ex Bullis Honorii Secundi, & Honorii Tertij, & Gregorii XIII. qui anno Domini millesimo quingentesimo, octuagesimo secundo præfatum Sanctum Nobertum sanctorum Catalogo ascripsit.

b Flor. 2. par. hist. tit. 15. c. 19. & tit. 17. c. 2. §. 2. & tit. 21. c. 17. Trul. de cano. reg. c. 9. nu. 7. & c. 3. nu. & lib. 1. ca. 24. Morig. in lib. fundat. ord. Curiton, lo. 9 lib. 3.

ARTICVLVS XVII.

A quo habuit originem congregatio S. Gregorij in Algala.

REspoodeo dicendo, quod Veneiiis anno Domini millesimo quadringentesimo fuit incepta hæc cõgregatio a quodam Gabriele Condulmerio viro admodum illustri, qui fuit filius cuiusdam sororis Gregorij Papæ ad reformationem clericorum ad similitudinem Canooicorum regularium D. Augustini, & in regno Lusitano habuit initium a quodam deuotissimo viro Ioanne Vlisiponẽsis ciuitatis Medico eruditissimo, & postea Episcopo Lamecensi, tempore Regis Portugalliæ Ioannis primi huius nominis. Et fundatio huius ordinis in regno Lusitano incepit in Monasterio qoodam ordinis D. Benedicti sito prope oppidum de Barcelos, diœcesis Bracharensis vocato, *Sant Saluador Deuila de Frades*, prout refert pater Hieronymus *c* Roman. Quæ religio io summa obseruantia viget in dicto regno. Et ex ipsa exiit Eugenius Quartus, qoam plurimis priuilegiis, & redditibus per totam Italiã ampliauit, & cœpit tempore Bonifacij octaui anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto, trigesimo die Octobris, vt patet ex bulla ipsius Pontificis haoc religionem approbãtis. Et in regno Portugalliæ Loyos nuncupantor.

c Roman. libr. de la Republ. Christ. c. 30.

QVÆSTIO IV.

De origine conuentualitatis, & obseruantiæ in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *A Quo habuerit originem conuentualitas religionis P. N. Francisci.*
2 *De origine obseruantiæ prædicti ordinis.*
3 *Vnde cœperit conuentualitas in alijs religionibus.*

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem conuentualitas religionis Patris nostri Francisci.

Respondeo dicendo, religionem patris nostri Diui Francisci, licet supra diximus institutam ab ipso patre, nunc ab illo æterno principio tanquam à suo vero conditore emanasse dico, affirmando eam esse de iure diuino, sicut doctissimus quidam nostræ religionis pater frater Ioannes de Bobadilla, Pater benemeritus prouinciæ Castellæ sacræ nostræ religionis obseruantiæ, genere, literis, ac religione illustris, publicè prædicauit in regio Cænobio Toletano S. Ioannis Regum, anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo secũdo in festo Seraphici patris nostri Frãcisci coram numerosa doctissimorũ hominum multitudine, Quod in hunc modũ doctissimus ille pater probauit. Primò, nam certũ est apud Theologos, quos refert doctissimus *a* Corduba, qui de specialibus reuelationibus dixerunt vim, ac diuinũ robur eas habere, modo sint approbatæ, ad obligandum sub lethalis noxæ obligatione. Imò plures, & præstantissimi Theologi, de quorum numero est noster Vega, & Catherinus intrepide affirmant speciales Sanctorum reuelationes approbatas deuincere ad credendum sub pœna hæresis. At verò non est dubitandum, seraphicum patrem nostrum Franciscum, expressam habuisse Dei reuelationem de Minorum religione instituenda, cùm non semel sed ter Christus cruci affixus eidẽ diuo in voce delapsa prædixerit, *Francisce, vade repara domũ meam; nam tota, vt cernis, labitur.* Quibus verbis palã ostenditur, diuinum præceptũ Seraphico viro impositum fuisse nõ de vouenda, sed de instituenda Minorum religione, vt Ecclesiam peccatorum pondere pressam, & iam propemodum labentem assiduis virtutum excitamentis instauraret. Cuius rei certior factus per Seraphicũ patrẽ Innocentius summus põtifex, institutũ fratrũ Minorum viuæ vocis oraculo approbauit Pontificatus sui anno decimo tertio, Christi vero Domini millesimo ducẽtesimo nono. Et postea Literis Apostolicis fuit approbatũ ab Honorio III. prout in superioribus dictum est. Cũ ergo ex dictis constet, Seraphicũ patrem authẽticã reuelationem diuinã habuisse, & præceptum expressum à Christo Domino impositũ, & à Sede Apostolica approbatũ, vt ex D. Bonauentura, & Ecclesiastico Officio colligitur, valde probabiliter colligere possumus, nostram Sacram Religionẽ iure diuino esse institutam. Neq; desunt Summorũ Pontificũ testimonia pro hac asserenda. Nã Nicolaus *b* III. pontifex maximus de Seraphica Fratrum Minorũ religione verba faciens in hæc dulciora super mel, & fauum prorumpit verba. *Hæc est apud Deum, & patrem munda, & immaculata Religio, quæ descendens à patre luminum per eius filium exemplariter, & verbaliter Apostolis tradita & demum per Spiritum Sanctũ Frãcisco inspirata, quasi totius in se continet testimonium Trinitatis.* In quibus verbis nostra assertio magnopere comprobatur, Cũ totius Sãctissimæ Trinitatis testimonio sit authentica. Et idem docet Clemens *c* Quintus, iuxta Concilium Viennense dicẽs, *hanc Religionem esse vitæ cælestis formam.* Eandem veritatem testatur Leo decimus in Bulla vnionis, quæ incipit: *Ite vos.* In qua apertè ait *hanc Minorum Religionem esse vineam ab æterno Patre plantatam.* Ob idque dixit summus Pontifex, quod meritò istam Religionem suam appellat. Ergo si Deus peculiari ratione istam Religionem vocat suã, non immerito colligimus, iure diuino ab eo esse conditam, & constitutam. Ac proinde nulla potestas est in terra, quæ hoc sacrum, & diuinum institutum possit licite conuellere, & extirpare. Et sic regula huius sacræ Religionis indicat nobis hanc probabilem veritatem. Omnia enim ad perfectiorẽ vitam spectantia plenariè in duodecim ipsius capitulis comprehenduntur. Et sic meritò in primo capite vocatur vita. Sicut enim vita naturalis in anima, & corpore consistit, in quo non omnia membra sunt æqualia, sed seruant inter se mirum quendam ordinem; ita Minorum Religio vita ipsius regulæ confortatur, & augmentatur; in cuius corpore nõ omnia membra sunt æqualia. Quosdam enim voluit Seraphicus Pater esse laicos ministerijs corporali addictos, de quorũ numero multi sancti in nostra Religione ab initio extiterũt, extant, & Deo fauẽte extabunt. Alios verò Clericos diuino cultui consecratos, inter quos, quosdam voluit esse presbyteros sacris confessionibus deputatos, alios verò voluit esse verbi Dei concionatores; vt colligitur ex septimo capite, & nono regulæ ipsius Patris. Verùm licet varia sint hominum genera in hoc sacratissimo cælesti seminario, omnes tamen inter se mirum ordinem seruant. Quapropter numerosa hominum copia ad hanc Religionem tanquam ad vitam concurrunt. Et cum esset semen, & granum cadens in terram ministerio patris luminum, qui hanc Religionem instituit, ita fuit multiplicatum, vt licet in primitiuis eius tẽporibus fuerit ista Religio recollecta in altissima, & arctissima paupertate vitam agens, & eius professores huius paupertatis obseruantissimi habitarent exigua, & paupercula monasteria; per spatium tamen viginti annorum ita fuit per vniuersum orbem propagata, vt patres istius ordinis intelligerent, statum primitiuum recollectorum non esse satis commodum ad cultum diuinum, & literarum exercitia quibus potuissent Ecclesiam, & animarum salutem adiuuare neque exiguitatem monasteriorum esse capacem ob tantorum fratrum habitationem, neque arctissimam regulæ paupertatem esse sufficientem ad ipsorum sustẽtationem, à summis Pontificibus dispensationem impetrauerunt, vt diuitias proprias in communi, & in claustro viuentes possidere potuissent, & ita Apostolico diplomate factum est, vt anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo, nulla esset domus, quæ diuitias, & prædia non possideret. Et ideò his temporibus ampla ædificia, magnificasque domos huius religionis professores ædificare curarunt: in quibus amplissima claustra erigebantur, quorum ratione forsan Claustrales vulgariter appellati sunt, Nam primitiua fratrum habitacula loca tantum appellabantur. Et tempore Innocentij quarti nomine conuentualitatis sunt insigniti. Ipse enim per Bullam authenticam in sacro conuentu Assisij vsque hodie seruatam statuit, vt Ecclesia fratrum Minorum, & domus conuentus appellarentur, à quo tempore Minores conuentuales vocati sunt huius religionis fratres. Antea enim domus fratrum Mendicantium non habebant nomen proprium, sicut domus monachorum, quæ propriè vocantur monasteria, vt dicit Syluester. *d* Et ideò mendicantium, & aliorum regularium habitationes cœperunt vocari conuentus, prout constat, ex quadam Clementina. *e* Quapropter voluit Innocentius, vt domus fratrum Minorum appellarentur, quia iam claustra, & ædificia magnifica habebant, à quo conuentua-

les

a Cor. lib. 1. qq. q. 44. pag. 162. & 163.

b Nicol. c. exiit de ver. signif. lib. 6.

c Clem. exiui. de verb. signif.

d Syl. verb. conuentus.

e Cle. vnic. de rebus Ecclesiæ non alienandis.

les in nostro ordine sunt vocati, per quod nomen distinguebantur ab his, qui reformationem affectabãt, qui fratres de familia vocabantur. Conuentualium autem Minorum fratrum status in Hispania cœpit reformari ad instantiam Regum Catholicorum Fernandi, & Elisabetis: Sed instante Philippo huius nominis secũdo Rege Hispaniarum omnino extinctus fuit in vniuersa Hispania hic status iussu Pij Quinti, & opere, Cardinalis Spinolæ legati Apostolici ad hanc extinctionem agendam. In Italia verò status conuentualium Minorum non fuit extinctus per Pium V. quia in eo magistri præstantissimi Sacræ Theologiæ semper fuerunt, & sunt, sed tantum fuit reformatus. Ex quo his temporibus Felix Peretus, frater minor conuentualis felix Ecclesiæ caput in lucem prodijt, qui similitudinem Sixti Quarti de eodem Ordine minorum assumpti Quintus voluit appellari.

ARTICVLVS II.

De origine fratrum Minorum obseruantiæ.

RESpondeo dicendo, quod cum religio Fratrũ Minorũ & eius regula sit quædã diuina plantatio, non potuit ipsa diuina maiestas pati, vt ipse conuentualis status cõtra regulam & viuendi normam Patris nostri Frãcisci inductus, ita perseueraret, vt in eo sigillum totius ordinis cõtineretur, & Generalis ipsius Conuentualitatis Patrem nostrũ Franciscum repræsentaret, cuius ipse minimè fuit institutor & author. Et sic diuino numine patrocinante Obseruantium fratrum status fuit procreatus, qui ante quam obseruantes appellarentur fratres de familia vocabantur. Et cũ Deus humilia eligat, vt fortia quæque confundat, & cum de stercore erigat pauperẽ, vt collocet eum cum principibus cũ principib populi sui erexit cornu salutis suę, in domo Francisci pueri sui, fratrẽ Paulũ de Trincis laicũ diuino spiritu afflatũ: qui literas a Generali Ministro obtinuit, quarũ facultate conuentũ Burlianum in Italia erexit ductis secum quibusdam fratribus, cum quibus vitam pauperem, prout in regula præcipitur, duxit, statimque nouem oratoria, siue eremitoria illi adhæserunt, in quibus rigidæ paupertatis amatores libenter habitabant, quibus idem fratres Paulus præfectus est primus vicarius, & prælatus anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo. Postmodum frater Petrus de Villacrucis Minorum obseruantiam in Hispaniam duxit. Cuius initium factum legimus in conuentu vulgo *Salzeda* in Prouincia Castellæ collocato. Ex quo regularis obseruantia in alios plures conuentus nempe in *Arroyo*, *Aguilera*, *Pennafiel*, fuit deriuata. Cum ergo in Italia, Hispania, Gallia, & vbiq; terrarum mirum in modum esset fratrum de familia status propagatus, cautum fuit in Concilio Constantiensi, vt ex ipsis Minoribus reformatis, qui fratres de familia vocabantur, eligerentur vicarij prouinciales, qui omnibus reformatis religiosis præessent ea lege, & conditione, vt vicarij prouinciales fratres minoris regularis obseruantiæ vocarẽtur, dummodo in omnibus subderentur Ministris prouincialibus conuentualium. Verum Eugenius quartus Apostolico diplomate cauit, vt fratres regularis obseruantiæ eligere possent Vicariũ generalem in comitijs generalibus, & vicarios prouinciales in capitulis prouincialibus, qui nullatenus vicarij in nullo subderẽtur Ministris conuentualibus, nisi quoad vicariatus confirmationem. Quare virtute Eugeniana Beatus Bernardinus fuit primus

Vide in Cron. Ord. Par. 3. & in princ. Par. 4.

vicarius generalis, quem regularis obseruantia habuit. Et in hac forma vitæ regularis obseruantiæ vixit vsque ad annum millesimum quingentesimum decimum septimum. In quo Romæ factũ est quoddam capitulum generalissimũ, ad quod simul Obseruantes, & Conuentuales concurrerẽt, in quo vniuersalis religionis nostræ reformatio conclusa est. Et in quadam Bulla vnionis sequẽtia sancita sunt. Primum, quod ordinis sigillum adimeretur Conuẽtualibus, & omnino Obseruantibus traderetur. Secundum quod supremus Obseruantiæ prælatus vocaretur Minister generalis, vt regula disponit. Conuentualium verò Magister generalis nũcuparetur. Tertium quod præfecti prouinciarum obseruantiũ vocarentur secundum regulam Ministri prouinciales. Quartum quod Minister generalis esset sexennius, & prouincialis triennius. Quintum quod forma tenenda ad statuta pro reformatione facienda sit huiusmodi. Primo quod deputentur aliqui viri religiosi & docti, qui de statutis faciendis deliberent. Et quod ea, quæ obseruanda deliberauerint Commissarijs generalibus præsentent. Secundo cautum est, vt in singulis Obseruantiæ prouincijs sint certæ quædam domus huic statui maximè accõmodatæ vocatæ recollecta pleno iure ministris obseruantibus subditæ.

ARTICVLVS III.

Vnde cœperit conuentualitas in alijs religionibus.

RESpondeo dicendo, religiones obseruãtissimas & antiquissimas D. Benedicti, & Augustini in maximo vitæ rigore fuisse fundatas, sed successu tẽporis eo deuenerunt, vt a prædicto rigore maxime deficerẽt, & reformatione maximè indigerẽt. Cui indigentiæ ille pater luminum, a quo bona cuncta procedunt subuenire dignatus est ordini S. Benedicti, per quẽdã patrẽ vocatum Odon fundatorem congregationis Cluniacensis, a quo obseruãtia habuit principium, cui alij illustrissimi, & sanctissimi viri successerunt. Ordini autem D. Augustini etiam fuit datus quidã illustrissimus vir Dux de Guiena, & Comes Pictauiẽsis, qui S. Vvielmus vocatur, a quo habuit principiũ obseruantia in hac religione, cui præclarissimi alij viri sancti adhæserunt, prout refert pater Hieronymus Rom. a Sed postea anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo octauo propter vniuersalem in toto orbe pestilentia & famẽ tanta multitudo hominum perijt, vt temenerent monasteria deserta, & fratres in eis remanẽtes ita erant liberi, & eorum religio ita erat dissoluta, vt reformari nomine posset. Vnde principum Christianorum ministerio, & summorum Pontificum fauore factum est, vt relaxari ab his, qui obseruantiam regularem sectabantur, diuiderentur, & diuersa ab obseruantib. & claustralib. esset familia. Et primi, qui caput sibi obseruantiæ constituerũt, fuerũt fratres religiosi D. Benedicti. Nam anno Domini millesimo trecẽtesimo nonagesimo Dominus Ioannes Rex primus Castellæ monasteriũ Valisoleti illis fundauit, quod totius obseruantiæ est caput. Et tempore Domini Regis Ioannis secundi cœpit obseruantia in ordine D. Augustini a quodã consiliario ipsius Regis Licenciato Alarcon nuncupato, qui huius sanctissimæ religionis habitum assũpsit. Cuius religionis, vt verus filius obseruãtiã maximè fuit prosequutus remanẽtibus alijs huius instituti

a Roma. de repu. Christiana cap. 3.

stitoti fratribus in sua relaxatione, qui vulgo per ironiam vocati sunt claustrales à claustris, ac si in claustro, id est, in clausura viuerent, prout Hierony mus Roman. ait. *a* Sed verius puto ab amplissimis claustris suorum monasteriorum vulgus hoc illis triouisse nomen.

a Rom. vbi su.

QVÆSTIO QVINTA.

De ordinibus militaribus, quo ad eorum numerum & principium in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *QVis fuerit Templariorum ordo, & de eorũ fine*
2 *Quæ fuit origo ordinis militaris Diui Ioannis Baptistæ.*
3 *Vnde habuit originem ordo militaris de Calatraua.*
4 *A quo habuit originem religio militaris de Alcantara.*
5 *A quo habuit principiũ ordo militiæ sancti Iacobi.*
6 *Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Lusitano.*

ARTICVLVS I.

Quis fuit ordo Templariorum, & de eorum fine.

RESpondeo dicendo, quod Petrus Gregorius religionem hanc ab incunabulis deduxit, & per varios casus per tot discrimina rerum tandem deuenit ad Balduinum Regem, sub quo Christiani reperierunt Hierosolymã anno Domini millesimo cẽtesimo decimo octauo. Cum quo quidã nobiles viri ex equestri ordine Christi se seruituti adiecerũt, & se mancipauerunt. Et more Canonicorum regularium in castitate, & obedientia, & sine proprio velle perpetuo se viuere professi sunt. Inter quos præcipui fuerunt Hugo de Paginis, & Gãfredus de Sanctu Amadeo; prima autem eorum professio, & opus, quod à Patriarcha Hierosolymitano in remissionẽ peccatorũ sui iniunctum, fuit vt vias, & itinera maxime ad salutem peregrinorum proficiscentium ad inuisendum loca sacra Hierosolymis contra latronum insidias conseruarent. Nouem annis post eorum institutionem in habitu fuerunt seculari, & vestibus vsi eleemosynis elargitis. Nono autem anno cõcilio in Francia apud Cletas habito institutus, & adsignatus est illis habitus albus ex mãdato Honorij Papæ, & Stephani Hierosolymitani Patriarchæ. Cœpitque augeri eorum numerus, & tempore Eugenij Papæ cœperunt cruces panni rubei in pallijs, seu amiculis, seu chlamydibus albis assumere, tã equites, quam eorũ fratres inferiores, prout refert Gulielmus *b* Seruis, & Paulus Æmilius. Qui fratres militiæ templi fuerũt appellati, & eorum ordo ita per vniuersum orbẽ creuit, vt ad tantas opes beneficijs & liberalitatibus principum peruenirent, vt regias tandem opes excederẽt. Qui incrassati, impinguati, dilatati ita dereliquerunt Deum factorem suum, & a Deo salutari suo recesserunt, vt eorũ ordo fuerit funditus extinctus; & hi omnes teterrima sententia damnati, & quotquot comprehendi potuerunt necati, eo quod cum Saracenis iuncti in christianum nomen conspirassent, vt refert Platina in Clementis quarti vita. Quã causam huius atrocissimi supplicij puto veriorem, quam alias enumeratas & adductas ab authore Historico Gaguino.

b Gul. in vita Philippi pulchri. lib. 7.

ARTICVLVS II.

Quæ fuit origo ordinis Militaris Sancti Ioannis Baptistæ.

REspondeo dicendo, quod anno Domini millesimo nonagesimo nono cum Hierosolyma a Christianis recepta fuisset, ducẽte Gothfredo, Hierosolymis erant Christiani Latino nomine, qui ab Agarenis, qui ibi imperabant, impetrauerũt, vt sibi liceret habere domicilia iuxta sepulchrũ Domini nostri Iesu Christi, vbi cœnobium Dei genitricis construxerunt, (quod Latinorum) dicatum ad excipiendos Christianos hospites Latinos, cui adiunctum est alterum Cœnobium Diuæ Magdalenæ ad excipiendas fœminas præparatum. At crescente peregrinorum numero ita, vt in eæ ædibus recipi non possent, postea ædificata est hospitalis domus; quã Diui Ioannis Baptistæ titulo Deo dicarunt: & ipsi datus est quidam præfectus, vt tradit Polydorus *c* Virgilius, & huius hospitalis ministerio viri pij nobiles se deuouerunt, qui peregrinos tutarẽtur, & a latronum, seu Agarenorum incursu defenderent. Horum professio est votum solenne paupertatis, & abdicationis propriorum, castitatis, obedientiæ. Prout habetur in institutis *d* hospitalis Hierosolymitani. Ob votum paupertatis nihil proprij habere possunt. Et commeodarum, quas accipiunt, nõ habent proprietatem, sed tantum percipiunt alimẽta, quandiu viuunt, earũmque habent administrationem, reddituri morientes, quæ apud illos reperiuntur, societati. Vnde propria beneficia eorum perceptariæ non sunt ex sententia Rebuffi, licet dissentiat impius Molinæus. Pari modo eorum priores, & commendatarij sunt tantum administratores bonorum ordinis, vt in ipsorum institutis continetur. Et proinde commendantur illis bona non ab Episcopo, vt beneficia; sed ab Archimagistro ordinis. Ob votum castitatis affines sunt Ecclesiasticis personis neque vxorem ducere possunt. Propter quod Alexander tertius vocat illos fratres Sancti Ioannis, & præfectum eorũ priorem. Et Innocentius Tertius vocat eos, fratres hospitalis Sãcti Ioannis. Et in hoc ordine sunt religiosi milites pugnantes contra infideles: sunt etiam Ecclesiasticæ personæ cultui diuino cõsecratæ: & sunt priores ex monasterio monialium cruce signatorum, vt patet ex eorũ institutis. Et etiã præest omnibus Archimagister, qui primus omnium fuit quidã Gerardus, qui cum se eijs crucem candidam in nigro panno affixit. Horum militum priuilegia multa sunt, qualia scribit circa annalia hospitalis Ioannes Vigesimus secũdus Summus Pontifex in quadam extrauaganti. Et isti milites dicti sunt Ioannitæ, & hospitalarij Hierosolymitani, ab hospitali, vt diximus, Diui Ioannis. Dicuntur etiam equites Rhodienses, eo quod illam possiderent insulam, habentes ibi propugnaculum perpetuum contra Turcas, & modo dicuntur Maltenses, seu Militenses ab insula, in quam se receperunt, postquam Solymanus duodecimus Otomanæ familiæ Tyrannus, cum Agarenorum ingenti vi post semestrem obsidionem die Natiuitatis Domini millesimo quingentesimo vigesimo secũdo, illis Rhodum ademit, vt scribit frater Thomas Guischardus Rhodius in oratione, quam de expugnatione apud Clementem Septimum Summum Pontificem habuit, prout tradit Petrus Gregorius. Et Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, die vigesima tertia Martij, põtificatus sui anno octauo priuilegia huius religionis confirmauit, ac rata, & grata habuit, ac quatenus opus sit, probauit & de

c Poly. lib. 7. de inuentorib. rerum ca. 2.

d c 2. institu. hospital.

& de nouo concessit motu proprio, & ex certa scientia.

ARTICVLVS III.

Unde habuit originem ordo militaris de Calatraua.

Respondeo dicendo, quod Sancius huius nominis tertius Rex Legionis & Castellæ cognomento Desideratus, filius Alphonsi octaui filij Raymundi Berēgarij Comitis Tolosani instituit militum sacrorum ordinem de Calatraua, vbi cœnobium Templariorum fuerat, prout tradit Franciscus Taraph. a Et fuit confirmatus ab Alexandro tertio. Principium eius anno Domini millesimo cētesimo quinquagesimo octauo, prout refert Hieronymus Roman. b cœpit.

a Lib. 1. de regib. Hispan. sanct. 3.
b Hier. Rom. lib. 2. de la republ. Christiana. c. 8.

ARTICVLVS IV.

A quo originem habuit religio militaris de Alcantara.

Respondeo dicendo, quod religio militaris de Alcantara, prout constat ex priuilegio cōcesso ordini, anno Domini millesimo cētesimo septuagesimo quarto fuit principiata a Domino Gomezio Hernandez tempore Ferdinandi II. Regis Legionis, & vocabatur eius institutio *del Pereyro*, quæ fuit approbata ab Alexandro tertio anno millesimo centesimo Octuagesimo tertio, & a Lucio III. Postea autem anno Domini millesimo ducentesimo quinto fuit approbata ab Innocentio IV. prout traditur in cōstitutionibus eiusdē ordinis in principio paragrapho secūdo. Dicitur *del Pereyro*, prouinciæ Regni Legionis, quæ nunc est in prouincia Lusitaniæ iuxta fluuium *Coa* vicinum Ciuitati, digecesi, quæ postea fuit translata in Alcantaram, Capto oppido & Castello ab Alphonso Rege Legionensi, & Galiciæ anno Domini millesimo ducentesimo tertio contra Mauros, qui ipsum occupauerant.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo militiæ Sancti Iacobi.

Respondeo dicendo, quod ordo militiæ Sancti Iacobi institutus fuit in Hispania tempore Regis Ramiri primi huius nominis Hispaniæ Regis qui vicit manu exigua ingentes Saracenorum copias, ope Dei & auxilio B. Iacobi, qui visus est in eo prælio equo candido, vexillo niueo & in eo cruce rubea cōspicuus, & pugnans, prout tradit Franciscus Teraph, & Ioannes Vaseus. Huic ordini & magister & commendatarius cōstituti sunt. Et ad hoc tempus refert constitutionem quoque Ioannes Vaseus, quamuis frater Alphōsus Venerus huius principium refert ad annum Domini millesimum centesimum sexagesimum; vide partem Hieronymum Roman. opiniones circa propositam quæstionem proponentem, & licentiatum. D. Amota huius instituti professorem, qui duos libros satis eruditos, & doctos de hac Religione edidit. Et in hac religione sunt in triplici differentia personæ. Quædam enim diuino cultui sunt destinatæ, quæ *freyres* cōmuniter vocantur, in communitate, & regulariter viuentes, quorum caput est conuentus de Vcles, Aliæ sūt Moniales, aliæ verò sunt milites.

ARTICVLVS VI.

Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Lusitano.

Respōdeo dicēdo, quod ordo militaris de Auis in Regno Portugaliæ habuit originem tēpore Domini Alphonsi Henrici Regis primi Lusitaniæ, anno Domini millesimo centesimo quadragesimo septimo, quo tempore militia noua fuit appellata. Postea autē anno Domini millesimo centesimo septuagesimo sexto, Ordo Eborę fuit nūcupatus ab illustrissima illius Regni Ciuitate, vbi Dominus Rex conuentū militibus huius ordinis ædificauit, & in Ecclesia Sancti Michaelis diuina officia celebrant. Postea autem propter subiectionem, quam præstiterunt huius milites ordini de Calatraua, ordo etiā Calatranæ in illo regno nuncupatus est. Vnde in porta principali oppidi de Auis in quodam lapide hæc memoria scribitur: *Ferdinandus Magister Dei gratia Calatrauensis in Portugalia cum suo conuentu plantauit Auis in festiuitate Assumptionis Beatæ Mariæ Aera millesima ducentesima sexagesimaprima.*

Nunc ordo de Auis in illo regno communiter nūcupatur, qui ab Ebora ad illud oppidum fuit trāslatus tempore Domini Alphonsi Regis Portugaliæ primi, virtute cuiusdam priuilegij concessi ab ipso met Rege anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo primo, prout tradit Pater Hieronymus Roman. Seruant huius ordinis alumni regulam Diui Benedicti iussu Innocentij tertij, qui anno quarto sui Pontificatus ipsum ordinem literis Apostolicis confirmauit. Quarum literarū tenor habetur in dicto conuentu de Auis. Vbi etiam habetur confirmatio, & communicatio priuilegiorum concessa per Gregorium decimum quartum, anno Domini millesimo quingētesimo octuagesimo pontificatus sui anno quarto. Quas Bullas sub sigillo autentico ego ipse vidi, de quibus agam infra in quæstione de cōmunicatione priuilegiorum. Sed in fine huius libri subiiciam quendam doctissimum tractatum, quem ad me misit Reuerendissimus, & de literis maximè meritus Dominus Franciscus de Auelar prior Maior huius sacri ordinis.

QVÆSTIO VI.

De statutis, & ordinationibus, & priuilegijs Apostolicis, quibus hæc religionum Monarchia conseruatur in decem & septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septemdecim.

1 *Quotuplex sit statutum Apostolicū regularib.*
2 *Vtrum omnia quæ in iure canonico statuuntur obligent.*
3 *Vtrum ad hoc, vt istæ leges canonicæ obligent regulares, necesse sit quod publicentur.*
4 *Vtrum constitutio liget eos, ad quorum notitiam venerit ante lapsum duorum mensium a promulgatione eius.*
5 *Vtrum constitutio Pontificia irritatoria obliget statim, postquam Romæ promulgatur, ita vt statim actus contrarius irritetur.*
6 *Vtrum ad hoc, vt lex canonica habeat vim legis, sit expectandus populi consensus.*
7 *Vtrum liceat supplicare Papæ, vt suas constitutiones reuocet.*

8 Vtrum

8 *Vtrùm ſuſpenſio literarum apoſtolicarum poſſit fieri ſine aliqua iuſta cauſa ſupplicatione interpoſita.*
9 *Vtrùm pœna legis ignorantes liget.*
10 *An conſtitutio non recepta liget.*
11 *Quando dicatur conſtitutio non recepta, vt non habeat vim legis.*
12 *Per quos actus contrarios legis obligatio ſciente principe euacuetur.*
13 *Quando lex pœnalis obliget ad peccatum mortale.*
14 *Vtrùm regulares legibus ciuilibus obligentur.*
15 *Vtrùm leges pœnales obligent in conſcientia.*
16 *Vtrùm obligent leges pœnales ante latam ſententiam.*
17 *Vtrùm conſtitutio dicatur reſpicere præterita vel futura.*

ARTICVLVS I.

Quotuplex ſit ſtatutum apoſtolicum regularibus directum.

RESpondeo dicendo, quod Summi Pontifices conſiderantes, quantum proſint Eccleſiæ religionum reformatio, & ampliatio, non ceſſant, eas diuerſis pro temporum neceſſitate cõſtitutionibus ſtabilire, & priuilegijs corroborare. Et ſunt ipſæ in differentia multiplici. Quædam enim continentur in corpore iuris Canonici, & in Concilio Tridẽtino, quæ vniuerſos religioſos obligant. Aliæ autem ſunt in eodem ſpecialiter ſtatutæ pro religione particulari, quæ nimirum continentur in libro Decretalium in Clementinis & in extrauagantibus. Aliæ verò ſunt, quæ extra ius cõmune vagantur. Hæ verò partim continentur in libro monumenta ordinis nuncupato partim habẽtur in ſumma conſtitutionum Pontificaliũ. Aliæ verò habentur in proprijs motibus, & conſtitutionibus, quæ in nullo volumine inſeruntur ſunt tamẽ ſolenniter promulgatæ. Quarum aliquæ ſunt promulgatæ in comitijs generalibus regularium: aliæ ſunt in diffinitionibus, ſeu tabulis comitiorũ generalium. Aliæ etiam ſunt reſcripta particularia, quæ à ſede Apoſtolica, aut ab habente authoritatẽ ſedis Apoſtolicæ mittuntur. De quibus omnibus, quas potui diligenter congerere, agã in hoc opere, diuino lumine adiutus. Necnon agam etiam de viuæ vocis oraculis ab ipſis ſummis pontificibus datis regularibus, & de declarationibus Cardinalium pro regularibus a ſua ſanctitate deputatorum.

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnia, quæ in iure Canonico ſtatuuntur obligent.

RESpondeo dicendo, quod lex Canonica quæ fuit facta à ſummis pontificibus cõſiſtit in tribus voluminibus, videlicet in volumine Decretaliũ in volumine ſexto, & in volumine Clemẽtinarum. Iſta enim tria volumina continent leges canonicas põtificales, autenticas, & approbatas, quæ pro legibus habentur, & pro legibus indubiè ſeruãtur, cum ſint conditæ ab habente poteſtatem legem condendi. Connumeratur etiam inter leges canonicas, & liber Decretorum, qui liber non fuit conditus à ſummo Pontifice, neque ab habente poteſtatẽ legis condendæ, & fuit compilatus per quẽdam magiſtrũ Gratianũ, qui fuit religioſus ordinis S. Benedicti, & Sacræ Theologiæ magiſter, vt teſtatur Archiepiſcopus Florentinus. *a* Qui Gratianus ex ſanctorum patrum dictis cõpilauit dictũ opus, & volumen decretorum. Appellaturque liber decretorum, quia ex decretis ſanctorum patrum fuit cõpilatus. Neque reperitur, quod fuerit approbatus per Summos Pontifices. Vnde non poteſt dici authenticus, vt ait Abbas *b* in proœmio Decretalium, Ioannes Andreas, & Antonius de Butrio. Licet aliqui dicãt, quod fuit approbatus ab Eugenio Papa; hoc tamen non conſtat prout aduertit Marãta. Verũtamen eſt aduertẽdum, quod in libro Decretorum reperiuntur quatuor ſpecies authoritatum. Prima ſpecies eſt authoritas Sanctorũ patrum, prout plurima omnia ferè capitula ibi exiſtẽtia ſunt extracta à dictis Sanctorum. Secunda ſpecies eſt authoritas ipſiuſmet Gratiani authoris, vt quando ipſemet loquitur, ſine authoritate Sanctorum. Tertia ſpecies eſt authoritas cuiuſdam Paleæ; vt quando in rubrica alicuius capituli decretorum ſtat ſcriptum Palea. Quarta ſpecies eſt authoritas iuriſconſultorum, & Imperatorum ſecularium: quoniam ſunt multæ leges Ciuiles inſertæ, & canonicæ in Decretis. Quoad primam ſpeciem, ſcilicet, de authoritate ſanctorũ patrum, verum eſt, quod ex diuturna approbatione cẽſetur authenticus liber, & illa decreta ſanctorum allegantur ad deciſionem cauſarum vt intelligunt *c* Abbas, & Felinus: non verò quoad tres alias authoritates, ſecundum eoſdem ibi, & Archidiaconũ. *d* Nam authoritas Gratiani nõ reperitur approbata, neque eſt authentica, nec etiam authoritas Paleæ. Nam Palea fuit quidam diſcipulus Gratiani, qui ſua authoritate inſeruit nõnulla capitula in decretis, quæ nullam faciunt fidem, vt dicit Ioannes Andreas, Salycetus, & Imola, & Antonius Cor. cùm non fuerit facta ab homine habente poteſtatẽ. Sicut etiam dicta, & ſolutiones Gratiani reprehenduntur in aliquibus, vt non bene loquentes, ſecũdum Archidiaconum. Ex quo patet, quod eius dicta non ſunt authẽtica; ſed velut dicta Innocẽtij in ſuo opere gloſſarum, quod compoſuit ſuper decretalibus. Cuius Innocentij dicta nõ ſunt authentica, quia ipſe noluit, vt haberentur vt textus, ſed vt gloſſa, licet præ cæteris ſint magnæ authoritatis, vt teſtatur Felinus. Quoad quartam partẽ; ſcilicet, de legibus ciuilibus inſertis in decretis minimè ſunt approbatæ, vt per hoc ſeruentur de iure Canonico, ex quo Gratianus, qui eas inſeruit, non habuit talẽ authoritatem. Et ſic dictæ leges remanent Ciuiles, prout antea erant: & perinde habẽtur, ac ſi ibi nõ eſſent inſitæ, & ſic nõ ſeruantur vt Canones, vt dixit Abbas, & Andreas de Iſoteca, & tradit Marãta. Ex quibus concluditur, quid ſit dicendum de contentis in voluminibus Decretaliũ, Sexti, Clementinarum & Decretorum concernentibus ſtatum religioſorum. Colligitur etiam, quãtam authoritatem continent vniuerſa, quæ in iure Canonico continẽtur ad comprobationem multorum, quæ in hoc opere Deo duce per ipſa decreta decidentur. Et aduerte, quod eandem authoritatem habent bullæ ſuæ Sanctitatis poſitæ in ſumma conſtitutionum Pontificalium, & aliæ, quæ ſunt legitimè publicatæ, cum emanent à Principe habente authoritatem condendi leges, vt eſt Papa, iuxta ea, quæ in iure notantur, & patet ex his, quæ traduntur à Syluestro. *e*

a Floren. 3. p. Chron. tit. 17 c. 6.

b Abba. in proœ. decretorum in carẽ pacificus col. 3. And. & Anto. de Butr. in c. 2. de reſcrip. Marant. de ordine iu. 3 par. princ. nu. 34.

c Abb. in c. 2. col. fi. de reſcript. ibi Felin. col. 29. verſ. liber. decreti.

d Archidiac. in cap qui nesciat. 9. diſt.

e Sylue. ver. Papa. nu. 14.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrùm ad hoc, quod istæ leges Canonicæ obligent, necesse sit, quod sint solenniter promulgatæ.

RESpondeo diceodo, quod non statim post promulgationem in curia obligat constitutio. Nã intra doos mẽses non ligat, prout dicitur in iure, *a* etiam si ad notitiam eorum, quos obligat deuenerit, prout contra Glossam *b* & Felin. tradit *c* Nauar. Et licèt liget, non tamen peccant ignoraotiam inculpabilem de illis habentes, si eas ignorãtes transgrediaotur iuxta tradita à Diuo Bonauentora, *d* & resoluta a Castro, & à Couarruuias. Dixi, *inculpabilem*. Nam si fuerit culpabilis ratione negligentiæ, peccabunt, prout cum communi tenet Diuus Thomas *e* Adeo hoc est verum, vt etiam quando statutum, vel præceptum Ecclesiasticum iuris cõmuois, aut summi Pootificis, aut Concilij generalis impooit regularibus, & alijs pœnam excõmunicationis, non incurrant in eam excommonicationem ignorantes talem constitutionem & præceptum transgredientes, etiamsi coostitutio sit Papalis, prout tenẽt Nauarrus *f* Couarruuias, Soto, Cordubа, & Castro, contra alios, id sine fundamẽto sufficieote negãtes. Quæ est communis omnium Theologorum sententia, & puto verissimã, quæ summè à regularibus est notanda. Nam multas constitutiones referam in hoc volumine, quibus ipso facto à summis pontificibus ligaotur, quorum ipsi habẽt ignorantiam non crassam, neque supioam: & ideò non est cur eorum cõscientias timoratas alligemus. Et aduerte, quòd ad vincendam ignorantiam oon requiritur vera sciẽtia, quæ nascitur ex intuitiua alicuius quinque sensuum, oec sufficit quædam auditio, & relatio sed requiritur talis, quæ inducat, vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audieote, iuxta ea, quæ tradit Nauarrus. *g* Et oõ videtur requiri, vt per prælules, vel alios prælatos in suis territorijs publicentur quoniam secundum stylum, & consuetudinem curiæ sufficit promulgatio, & publicatio in curia facta.

a Auth. vt factæ nouæ consti tu. in rub. & in nigro. c. noui de sent. excommun.
b Glo in c. 2. v. ballis. de reb. eccles. non alie nan. Felin. in c. cognoscentes nu. 7. de const.
c Nauar. li. 1. consi. tit. de cõstit. consil.
d D. Bonauen. in 2. d. 22 art. 2. q. 2. ad 4. Cast. de legib. pœn. li. 2. c. 14. Couarr. in reg. possess. 2. p. §. 7 nu. 7.
e D Th. 1. 2. q 76. art. 2.
f Naua. c. 27. n. 16. Coua. in c. alma mater. 1. p. §. 1. nu. 8. Soto in 4. d. 22. q. 1. art. 2. non longe à fi. Cor lib. 2. q. 27. Cast. lib. 2. de potest. leg. pœn. c. 14. post medium.
g Naua. li. 1. cons. ti. de cõs. cons. 1. & nu. 9.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm constitutio liget illos, ad quorum notitiam venerit ante lapsum duorum mensium à promulgatione eiusdem.

RESpondeo dicendo, quòd solo iure scripto attento princeps nõ videtur ligare ante lapsum douũm mẽsium etiam scieotes eam factã, & promulgatam, vt videtur tenere glossa *h* & Antonius. Quam opinionem contra Panormitanum, Imolam & Felioum cum Decio sequitur *i* Nauarrus. Tom, quia autheotica *K* ram in rubro, quam in nigro expressè habet illã post duos menses, & non ante valituram, & consequenter ante illos duos mẽses eam non ligaturam. Tũ, quia & si bona pars causæ quare datur dilatio doorom mensium, sit, ne ignorãtes obligeoror; tamẽ noo est sola, quia etiam, dator ne alios liget, antequam alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confusio, rixa, & imparitas subditorũ, dum alij ante alios ligantur. Tum etiam, quia sicut scientia legis, donec promulgetur, ooo ligat, ita pari fere ratione scientia promulgatæ legis, dooec labatur tempus constitutũ ad ligandũ, non debet ligare. Dixi, *attento iure scripto*. nam quamuis hæc pars solo iure scripto attẽto, verior videatur: de consuetudine tamen, & stylo, ait Nauarrus, *l* quod videtur in vrbe seruari, vt traosgredientes legẽ Papæ publicatam etiam aote duos meoses elapsos puniantur, non solum, qui coofitentur, vel probantur sciuisse illius promulgationem, sed etiam qui non probant iustè igoorasse præsupponendo, quod præsumuntur scire. Quæ consuetudo, & stylus ait Nauarrus, quod fortè restringi posset ad forum tantum exterius, & ad vrbiculas. Hæc dicuotur à Nauarro. Et licèt Hieronymus à Sorbo contrarium contra Nauarrum tenuerit, explicans constitutionem Clemeotis VIII. de largitione munerum dicens, io foro cõscientiæ supra dictos peccare, affirmans opinioõẽ Abbatis, & Felioi esse cõmunem, & eam tenere doctissimum Sotũ. *m* At Soto realiter non tenet hanc opinionẽ, imò ait, quod si lex constituat post duos mẽses facta publicatione iocipere valere, significat, quòd licet tempore promulgationis obliget, nihilóminus vsque ad duos mẽses posse se quẽquã ignorantia protegere, tũc intelligendum est, quantum ad forum exterius ipsam legem minimè ante lapsum duorum mensium obligare. Et quantum ad forum coosciẽtiæ dicendum est, ipsos obligari, si ante ipsos elapsos eorum notitiam sufficientem habereot: data enim scientia necessario cootinuò excusatione nudantur. At, ait Soto, si inciperet valere post duos menses, idem est, quod vigorem tunc præcepti obtineret, fit, vt neque ante elapsos dictos menses scientes obligentur, & istam glossam posteriorem ad dicta verba ego re puto magis cousonã æquitati, & menti legislatoris, illa proferentis iuxta rationes traditas à Nauarro. *n* Et oõ debuit dictus pater à Sorbo tenere dictã opinionem io casu dictæ constitutionis Clementis VIII. cum ipse summus Pontifex expresse declarauerit, quod in partibus vltramontanis obligaret post lapsum duorũ mensium, in partibus verò cismootanis post lapsum quatuor mensium. Nã quando io lege tẽpus appositum est, intra quod debeat, seu incipit ligare, tempore statuto standũ est, iuxta id, quod dicitur in iure, *o* quia in iocertis non in claris est opus coniecturis, prout in eodem iure notatur *p* De hac autem constitutione quid sentiam, infra io quæstiooe de donationibus dicam.

h Glos vlt. in data Sixti Anzonius in ca. si quando de con stit.
i Nauar. li. 1. consil. nu. 17.
K Authen. vt facta noua con stit. colla. 2.
l Na. vbi sup.
m Soto li. 1. de iust. & iure. q. 1. ar. 4. pa. 10. col. 2.
n Na. vbi su.
o c. cum singula de præben.
p l. continuus. ff. de ver. oblig. infra 10. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrùm constitutio pontificia irritatoria obliget statim, postquam Romæ est promulgata, ita vt actum in contrarium sit irritum.

RESpoodeo dicendo, certum esse, quòd ille, qui agit cõtra legem Romæ promulgatam, si eam inoincibiliter ignorat, non peccat. Dubium autem magnom est, vtrum factum per dictam legẽ irritatũ teneat. Et vt omnia pateſiant, operæpretium esse duxi, quoddam exẽplom proponere, quod est huiusmodi: Conciliom Trideotinũ matrimonia clandestioa irritauit. Si quis autem post eius promulgationem iouincibiliter ignorando claodestinè contraxerit, certum est, quod non peccabit contra legem. Quod autem vertitur io dobium est; vtrũ facta promulgatione Romæ, vel Tridẽti, dictum matrimonium fuerit nullum necne? Circa quod opinio est Panormitani, *q* quòd sufficit legem Romæ promulgari, vt obliget totũ orbem, taliterque omnes cõtractus statim sũt irriti. Hoc tamẽ negat Soto *r* sequens Caietanum, dicens, quod quandiu lex noo promulgatur nobis, nõ obligat, neque contra-

q Panor. in c. nouis extra de sent. excomm. & in c. cognoscentes extra de const.
r Soto lib. 1. de iust. q. 1. art. 4. Caie. 2 2. q. 4. art. 4.

ctus rescinduntur, nisi ex tempore, quo nobis est promulgata. Probatur, quia aliàs non opus esset, vt lex Romæ semel promulgata in alijs prouincijs promulgaretur. Videmus autem leges Pontificū in qualibet diœcesi promulgari. Ergo signum est, quod illa lex non antè censebatur nobis sufficienter promulgata. Et confirmatur; Nam Concilium Tridētinum matrimonia clandestina irritans decernit, vt huiusmodi decretū in vnaquaque parochia suum robur post triginta dies habere incipiat à die primæ publicationis in eadem parochia factæ numerandos. Et certè, si contrarium daretur, multa scandala sequerērur, nam multi Concilium Tridentinum *a* inuincibiliter ignorantes possent contrahere, & consumare matrimonium, quibus esset licitum decedere, si matrimonium irritum iudicatur, quòd maximum scādalum in republica generaret. Quod insuper probatur, Nā leges Papæ multò grauiores, quā Ciuiles, reputantur: sed leges ciuiles in qualibet ciuitate publicantur, ergo à fortiori leges Papæ præsertim alicuius actus irritatoriæ: vbi enim maior viget periculum, ibi cautius est agendum. Verū est tamen, quòd Papa potest irritare omnes cōtractus a tempore legis latæ Romæ. Et id eò si lex dicat, ex tunc omnia irritamus, vel ex tunc inhabiles reddimus, ab illa hora omnes contractus irritantur, & sont inualidi. Quod ex iure *b* clarissimè colligitur, vbi Papa dicit, quod quicunque duas præbendas habuerit, ex tunc non faciat fructus alterius earum. Tenetur ergo clericus a tempore latæ legis omnes fructus perceptos restituere. Vnde notanter Sixtus V. in quadam sua constitutione data Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingētesimo octuagesimo tertio, sexto calendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio prohibens nouitios ad religiones recipi, sine forma in ipsa constitutione ab eo facta, in hæc prorumpit verba dicens: *Et si qui eorum cōtra nostram præsentem constitutionem temerè admittentur, tam susceptionem habitus quam professionem, & inde secuta ex nunc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribus, & effectu carere decernimus*. Ratione quorum verborum cū Consilio omniū doctissimorum virorum, professiones multæ factæ statim post datam dictæ constitutionis, fuerunt nullæ declaratæ, & ab ipsis nolluer professis fuit facta de nouo solemnis professio iuxta formam dictæ constitutionis. Alij autem nolentes professionem reiterare ad vomitum redierunt, & in mundo existentes matrimonium contraxerunt. Quod in aliquibus generauit scandalum, quod certè non paterentur doctissimi viri, si dicta constitutio solum dictas professiones irritaret, sine illo addito ex nunc irritamus, scandalum enim in dubio leges non permittunt.

a Conc. Trid. sess 24 c. c. in fi de reforma.

b c. cum singula de præb.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm ad hoc, vt lex canonica habeat vim legis, sit expectandus populi consensus.

RESpondeo dicendo, quod Papa, & quicunque Princeps habēs authoritatem condendi leges potest compellere subditos ad earum obseruationē, supposito, quod ipsæ sint iustæ, & rationabiles. Hoc clarissimè in iure *c* probatur, prout ibi notat Archidiaconus. Et hanc opinionem tenet Hostiensis, Antonius de Butrio & Imola, Burgos de Paz, & Syluester. Vnde nō est expectādus populi assensus ad vim legis, prout tenet Falinus, & per multa fundamēta tenet Burgos de Paz cōtra Guilliermū Benedictum. A qua opinione nō dissendit doctissimus Couarruuias. Licèt enim ipse Couarruuias allegetur pro opinione Guilliermi, apertè tamē se explicat dicēs, quod lex non dicitur recepta, quādo per aliquos actus cōtrarios impugnatur, sciēte, & consentiente principe. Et ita sentit Couarruuias, quòd nihil operatur inuoluntas populi de per se, absque Principis voluntate. Et hæc opinio probatur; nā si contrarium esset verum, indirectè maneret penes populum potestas condendi leges, quæ soli Principi competit nunc & à tempore, quo ei suum imperium, & potestatem contulit populus, prout colligitur ex iure. *d* Quod à fortiori procedit in constitutionibus & legibus Papalibus, cum Papa non a populo, sed ab ipso Christo Domino habeat huiusmodi potestatem.

c c. de vulg. 23 q. 5 vers 6. Archid Host. Ba. & Imol. in c. 1. de treug & pace. Burgos de Paz in proæ. ll. Taur. num. 299. Sylu. in summa ver. lex num. 6.

d Feli. in c. cognoscentes nu. 7. de constit. Bur. vbi sup n. 289. Cou. l. 2. varia. c. 16 n. 6.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm liceat supplicare Papæ, vt suas constitutiones reuocet.

RESpondeo dicendo, nō esse dubium, suam sanctitatem posse supplicari, vt suas cōstitutiones aut reuocet, aut moderetur prout notatur in iure. *e* Imò & mala informatione facta, potest, & clericus supplicare secundum Seluam. Et tunc secundū ipsum supplicatur ad Papam ipsum benè informādo. Secundū glossam in pragmaticis sanctionibus, vbi inquit, quod Papa supplicatus de reuocatione, aut moderatione alicuius rescripti particularis, peccaret, si talem supplicationem non admitteret. Et hæc supplicatio habet effectum, vt Papa benè informatus mutet sententiam in meliùs iuxta ea quæ in iure canonico tradūtur. Quod autē vertitur in dubium est, an talis supplicatio habeat effectū suspensiuum ita quod obediendo literis apostolicis, earum executionē suspendētes, supposita supplicatione, non remaneant excōmunicati. De qua difficultate agūt Hostiensis, *g* Abbas, Palacius Rubius, Driedo, & doctissimus Couarruuias. Ad quod dico primo, quòd executio rescriptorum, & literarum particularium interposita supplicatione potest suspēdi, obediendo tamen reuerenter ipsis literis apostolicis, allegando cum debita humilitate causas, & circunstantias, propter quas non possunt cōmodè executioni mandari. Et hoc probatur in iure, *h* vbi Papa dicit: *Patienter sustinebimus si allegando dictas causas, & circumstantias dictæ literæ minimè executioni mandentur*, & sic secunda iussio ipsius Papæ est expectanda, prout dicit tex. *i* iuncta glossa sumens inde argumentum contra miseros prælatos, qui timēt in tantum literas Domini Papæ, vt non audeant reclamare; quòd facere non debent, quando rationabilis & iusta causa id suadeat. Quā glossam Felinus, *b* Baldus & Innocentius sequuntur. Vnde alia celebris glossa *i* dicit, quod non debent timere, sed veritatem sequi, quia sic placebunt Deo & Papæ. Non enim dicitur, contra mandatum Regis, nec Papæ, venisse, qui pro maiori vtilitate, & honore Papæ, aut Regis nō facit id, quod in aliquo rescripto, aut literis particularibus ipsi imponitur faciendū, prout pulchrè notant *K* Baldus & Alexander. Et hoc confirmatur. Nā executio præcepti superioris differri potest, quoties cunque maius damnum timetur ex executione, quam ex dilatione: quod fit vsque dum apparet de vera præcepti iustitia, prout tenent *l* Nauarrus, Soto, & Couarruuias. Et ita debent esse cauti iudices, vt semper obediant superiorum præceptis ea executioni mandantes, nisi contineant peccatū, aut errorem intolerabilem, & quod in eorum execution

e §. sed quod principi placuit. instit. de iure naturali gent. c. cum ex literis qui in integrum rest. c. pastoralis de appel. auth. qua supplicatio. C. de precibus Imperat. offerendis. c. 2. eo. ti. de fratribus appell. v fo. 10. pag. 42. in parte.

f Silu. de benef. 5. §. q. 8. nu. 10. vers. 19.

g Hostien in d. c. pastoralis & ibi Ab §. verū Palat. Rub. de benef. vacant. incipit §. 12. in fin. Driud de lib. Christia. l. 2. ar. 4. pag. 181. Coua. in pract. qq. c. 35. nu. 4.

h c. signif. de rescrip. i ex. iū cta gl. in auth. de māda. Princip. §. si quis autē causas. 3.

Feli. Bal. & Innocent. in c. si quando.

K Glo. in l. pu nire si contra ius, vel vtilitatem publicā Bal. in l. si. C. de negot. gest. Alex. cons. 106

l Nauar. in c. inter. verba corol. 15. Soto de secret. tegē. 3. memb. q. 2. Couar. in cap. peccatum c. §. n. 5. in fin.

cutione

cutione, si opus fuerit supersedeāt supplicatione interposita, & prout negotij qualitas exegerit, causas, & motiua supersedendi referant, prout notat Doctissimus, & in practica versatissimus *a* Auiles, quod ipsum docuerunt non minus docti Rodericus Xuarez & Rebuffus. Ex quibus deueniendo ad practicā infertur primo, quòd si Generales & prouinciales receperint literas a Domino Papa, vel ab aliquo Apostolicæ sedis legato, super aliquo negotio peragēdo, possunt supersedere ipsarum, literarum executionem suspendendo informādo Dominum Papā, vel eius legatum de causis, ratione quarū talis executio non potest statimq; fieri: etiam si in ipsis literis mandatum cum excommunicatione latæ sentētiæ contineatur, prout dicit Ancharranus. *b* Infertur secundo, Quod prouinciales, & Guardianij literas à suis superioribus recipientes, quibus aliquid sub eadem pœna præcipitur faciendum, possunt iusta interueniente causa id ipsum facere dilatando ipsarū literarum executionem, donec ipsi superiores informati respondeant, quid super ea re sit agendum.

a Auil. in ca. 1. de los Corregidores. nu. 23. Xuarez. alle. 2. versic. 3. nu. 1. potenegari Rebuf. n. 10. cōsti. Frācia tit. de rescriptis art. 5. gl. 2.

b Anch. consi. 219.

Dico secundò, quòd loquendo de literis Apostolicis, quæ non sunt particularia rescripta super aliquo particulari negotio a sede apostolica emanata, sed sunt leges generales ad conseruationem reipublicæ Ecclesiasticæ, vel regularis disciplinæ, in communi, licet de ipsis possit fieri supplicatio, vt reuocentur, aut moderentur, non tamen possunt inferiores à Papa, quibus tales literæ diriguntur talē executionē earū suspendere, etiā interposita supplicatione, expectando Domini Papæ secūdam iussionem. Nam à lege vel ordinatione edita ab eo, qui habet potestatem ipsam condendi, sicut non potest appellari, prout dicitur in iure, *c* vbi notant Doctores, & notat etiam Decius, ita supplicatione interposita nō potest earū legum executio suspendi. Nā suspensio executionis effectus est in hoc casu ipsius appellationis, & grauamē legis vniuersalis non est grauamen, vt tenet Baldus: *d* quia legi omnes obedire debent; prout notatur in iure, *e* & ab omnibus debent custodiri, prout dicitur in iure. *f* Et sic ab eis nō licèt appellare, prout tenet Rebuffus *g* cum cōi, & per cōsequens non licet ipsius legis executionē suspendere interposita supplicatione: nā hoc re vera appellatio est. Et confirmatur. *h* Nam secundū legē iudicandū est, etiā si dura videatur iuxta id, quod in iure notatur, & vbi est certa pœna à lege, vel cōsuetudine statuta, nō potest ea per iudicē remitti, neq; augeri, prout traditur in iure, *i* & docēt cōiter Doctores, & tradit Glossa optima. Facti enim quæstio in arbitrio est iudicantis: pœnæ verò prosecutio non eius voluntati mandatur, sed legis authoritati reseruatur, vt docēt iura, & tradit Sebastianus Medicis. *k*

c l. si res vbi Bart. & ll. 2. ff. de appel. recip. text. & ibi DD. & in ca. quia nos. de appel. Decius in c. cōsuluit. 3. eod. tit.

d Bal. in c. ad nostram de appell.

e § sripiat in auth. vt omnes obediant iudici. prouincial. col. 7.

f l. legis. C. de leg.

g Rebuff in l. scauola respōdit. §. siqua pœn ff de verbor sign.

Sed, vt hæc quotidiana & maximè necessaria clariora fiāt, est inquirendum, quæ sit ratio differentiæ, quare suspēditur executio rescripti interposita supplicatione, & non legis ea interposita. Pro huius dubitationis responsione est aduertendum primo, quòd rescriptum est omne illud, quod Princeps scribit nō faciens ius generale, sed speciale in negotiis, & in personis, in quibus, & inter quas promulgatum est, siue tribuat ius, siue exercitium iuris alicui competentis, prout communiter in iure notatur. *l* At lex, & constitutio faciunt ius generale respectu personarum, & locorum, & negotiorum, pro quibus ipse leges proponuntur: Et sic dicitur communiter, quod lex ad bonum commune ordinatur; vt ostendit, & probat D. Thom. *m* Licet enim præcipiat, aut prohibeat operationes, quæ sunt in particularibus, illa tamen particularia referuntur ad bonum commune, non quidem communitate generis, vel speciei, sed communitate causæ finalis, secundum quod bonū commune dicitur finis communis. Vnde sufficit, quod regimen legis communis sit definitum ad bonum commune totius generis, licet sit quibusdam conueniens, quibusdam verò disconueniens, prout tradit Bartholomæus Medina. *n* Hoc iacto fundamēto ad dubitationem facillimo negotio respōdetur, scilicet, quod ideo interposita supplicatione alicuius rescripti executio ipsius suspēditur, quia præceptū in tali rescripto facit ius quoddā particulare secundū ea, quæ ex parte impetrātis proponuntur, in quo potest esse error propter malam informationē; & ideo nil mirū si velit Summus Pontifex, vt non statim executioni mandetur, sed expectetur secunda ipsius iussio, post aliam informationem sibi traditam. At lex cum communi bono consulat, & sit lata iuxta dictamē rationis iustitiæ, vult Sūmus Pontifex, vt etiam si aliqui ex ea grauatos se esse cognoscant, ne suspendatur eius executio, etiam supplicatione interposita. Nō enim, vt ait Medina, *o* debet legislator suam legem positiuam mutare secūdum diuersitatem variationis singulorum hominum, & temporum, sicut peritus medicus, qui medicinam præparat, ac variat, prout opus est vnicuique singulari secundū dispositionem complexionis ipsius in statu, quem habet. Sed necessarium est, vt regimen legis communis sit definitum ad commune bonum totius generis, licet sit quibusdam conueniens, quibusdam verò nequaquam. Proinde oportet Rectores, & legislatores esse sapientes, atque prudētes, & tales esse, qui tantum illuminationis sint assecuti, quantum sufficit nō solùm ad regendos se ipsos solos, sed quantum sufficit ad dirigendum & regendū alios, vt considerent, quid in condenda lege, aut in dando præcepto, liceat, deceat, & expediat vtilitati, aut directioni eorum, quibus lex, aut præceptum imponitur, ne incidant in damnationem, quam comminatur Esaias, *p* dicens *væ qui cōdunt leges iniquas*.

h l prospexit. ff § & a qui. a l. 1. § 1. ff. ad senatus cō sult. turpil. c. de causis & ibi Doct. cōm. de off. de. leg. gratias gl. in c. licet v. pœna de pœnis.

k Medic. in ca. erit autem lex 42. n. 74.

l l. si aperum. C. de pœn.

m D. Tho. 1. 2. q. 90. art. 2. & ... consi.

n Med. 1. 2. q. 96. ar. 3.

o Medi. vbi.

p Esai. c. 10.

Ex his infertur, quòd si quando Summus Pōtifex aliquam legem pro regularibus cōstituat (sicut fuit illa constitutio D. Clemētis de largitione munerū) possunt regulares sentiētes se esse multum grauatos suam Sanctitatē supplicare, vt eam dignetur sua benignitate moderari; non tamen interposita dicta supplicatione possunt eius executionē suspendere. Vnde tali legi ex contemptu contrarianies, mortaliter peccabunt, & minimè pœnas ipsius fugient. Et supradicta sunt maximè obseruanda. Hæc enim nō penetrātes vidi aliquos doctos toto cælo aberrare affirmantes legem Domini Papæ non esse executioni mandandam, supplicatione interposita, donec secunda iussio suæ Sanctitatis superueniat.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm suspensio literarum apostolicarum possit fieri sine aliqua iusta causa supplicatione interposita.

RESpondeo dicendo, certissimum esse apud omnes, literas apostolicas sine iusta causa minimè posse detineri, ne executioni mandentur, vt ex supradictis satis patet. Causæ autem istius detentionis sunt variæ, quæ arbitrio boni, & docti, & pii viri relinquuntur; sicut relinquuntur omnia, quæ in iure non habent expressam determinationem: nam arbiter est, qui habet aliquid determinare ex bono, & æquo extra iudicium iuxta ea, quæ notantur in iure. *q* Sed non possum subticere vnam principalem causam, propter quam huiusmodi detentio, & suspensio potest optimo iure fieri: & est quādo literæ Apostolicæ sine causa tollunt ius tertii, nō enim

q c. nisi essent de preb.

Papa potest sine causa tollere ius tertio quæsitum, prout concludũt Andreas *a* Isernia, & Palacios Rublos, & Rebuffus, & faciũt tradita per doctissimum Soto. Papa enim in dubio nemini vult præiudicare neque præiudicium facere, prout tradit *b* Baldus, & sic priuilegio Episcopi non videtur derogari per rescriptum Papæ secundum Decium. *c* Adeo quod si aliqua verba reperiantur in rescriptis apostolicis, per quæ ius tertio videatur auferri, debẽt illa superflua censeri secundum Gomezium: *d* etiam si motu proprio concessa sint: & etiam si certa scientia concedantur secundum Abbatem. *e* Imo si aliquo casu contigerit, Papam ius tollere, præsumitur hoc per circumuentionem & importunitatem fecisse, secundum Gomezium, *f* & Cassiodorum, & Rebuffum enumerantem ea, quæ per importunitatem censentur concessa: Vnde dicunt, quod si per specialẽ gratiam vni factam, & per rescriptum alicui Papa videretur præiudicare, censeri debet non fuisse bene informatus secundum eundem Gomezium. *g* Ex quo ad singularia deueniendo infertur, quod si à Papa impetraretur rescriptum, vt religatur Prouincialis in religione, verbi gratia, Patris N. Francisci vocaris ad electionẽ ipsius Guardianis & Patribus eiusdem Prouinciæ (sicut ego vidi in facti contingẽtia) tale rescriptum subreptitium debet iudicari, & contra voluntatem concedentis impetratum, & per importunitatem, circumuentionem, & subreptionem, & per consequens non necessario esse statim executioni mandandum; etiam si imponat præceptũ cum excommunicatione ipso facto; Et Papa debet informari supplicatione interposita continente inconuenientia & obstacula, quæ eius adimplementum iure, & iuridice impediunt. Quod probatur, nam tale rescriptum tollit ius in nostra religione quæsitũ conuentibus, qui habent ius mittendi discretos habentes in ipsa electione vocem actiuam, & passiuã, prout in ordinationibus generalibus *h* Toletanis continetur, cuius constitutionis verba sunt: *Statuitur præterea, vt in quocunque Conuentu vnus discretus eligatur ad Capitulum Prouinciale trãsmittendus, qui simul cum Guardiano illius loci omnium fratrum ibidẽ commorantium voces, & vota referret ad omnia, quæ in capitulo prouinciali sunt peragẽda.* Quod ius ipsorum conuentuum Papa non præsumitur auferre, cum ipsis sit quæsitum rationabiliter authoritate constitutionis generalis editæ, aut authoritate Apostolica propter regulam iuris, qua dicitur, id, quod omnes tangit, ab omnibus approbari debere: Vnde simile rescriptum cum debita reuerentia & obedientia ipsi prælati non necessario debent statim executioni mandare; Sed potast sua Sanctitas supplicatione interposita informari de præiudicio iuris quæsiti, & suspendi, donec secunda suæ sanctitatis, aut sedis Apostolicæ iussio accipiatur: vt optimè in simili casu docet doctissimus Caietanus, *i* quem sequuntur grauissimi Patres Simancas, & Victoria. Nec supradictis obstat, quod in prædicta Bulla dicatur, quod dicta electio fiat à prædictis Patribus non obstantibus ordinationibus, &c. Nam respondetur, quod nulla plenitudo verborũ appositorum in rescriptis tollit ius quæsitum tertio, nisi aliud expresse appareat, prout tradit Felinus. *K*

a Isernia in 1. 2. v. flumina. n. 1. quæ sunt regalia in vsibus feud. Rubios in ac. de benefic. vaca. in curia. § 4. cũ seq. Rebuf. in praxi. bene. in reg. de nõ tollẽdo ius quæsi. gl. 6. nu. 13. & 14. & denotat. q. 20. n. 82. Soto, li. 3. de iust. q. 6. ar. 3. col. pen. pa. 246.
b Bal. in l. aut pactum in fin. C. de vsuris.
c Decius cons. 69. nu. 25. & 26.
d Gom. de iure quæsit. q. 1. in prin. fo. 27.
e Abbas in c. 1. p. 20. de iu.
f Gom. d. q. in princ. Cassiod. in reg. de toll. ius decis. 39. nu. 1. Rebuff. a. 10 const. Fra gia tit. de rescript. n. 2. gl. 3.
g Gom. vbi su. p. 3.
h Ord. Tol. ti. de disc. aboli. p. 16.
i Caie. 1. tom. tract. 8. Tho. tit. de authori gat. Pap. & gñc. c. 27. ver. ad 2. rationẽ Simãc. de cast. catho. tit. 48. n. 34. & 35. victo. in relec. de potestate Pap. & conc. a 2. propos.
K Fel. in c. veniens de test.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm pœna legis liget ignorantes.

RESpondeo dicendo, quòd qui ignorat legẽ, vel statutum probabiliter absque culpa etiã leuissima, vt quia iustam ignorantiæ causam habeat omnem pœnam legis, vel statuti dicitur euitare, nec eius dispositione ligatur iuxta quandam legem. *l* Dixi iustam causam ignorantiæ, nam si ignoranti possit imputari, cur ipse nescierit, punietur, quia tunc non erit iusta ignorantia, non enim licẽt ignorare, quòd publicè positum est iuxta doctrinam iuris manifestam. *m*

Aduertendum tamen, quod si ignorans est absq; dolo, non tamen absque lata culpa, vt quia statutũ ignorabat, quod omnes sciebãt, & statutum dicat, quòd quis puniri debet de dolo tacito, vel expresso tunc talis ignorans absque dolo existens excusatur, punitur tamen ratione latæ culpæ aliter, quàm statutum dicat, nisi essemus in his, in quibus lata culpa dolo æquiparatur, nam licet regulariter lata culpa dolo æquiparetur, vt dicitur in iure; *n* in multis tamen non ambulat pari passu cũ dolo, vt quando ratione doli corporis afflictiua pœna imponitur; Et in alijs casibus adductis à Sebastiano Medices. *o* Vnde dicendum est, quod statutum ligat ignorantes, quando fuerunt in lata culpa, quæ dolo æquiparatur omnino, licèt statutum dicat, quòd tãtùm comprehendere intendit illos, qui fuerunt in dolo iuxta quandam legem, *p* quam limitationem intellige, nisi lex, vel statutum dolum specificum, & qualitatiuum requirat.

Quando verò ignorans solùm in leui, vel leuissima culpa fuerit, cum regulares tãtùm criminaliter puniantur, puniendi sunt criminaliter, mitius tamẽ sunt castigandi licèt in totum non sint absoluendi argumento eorum, quæ in quadam lege notantur, & magis qualificati in religione patres minori pœna sunt afficiendi argumento eorum, quæ in simili notant communiter Doctores. *q*

Pro complemento autem huius articuli quoad nostrum propositum est aduertẽdum, quòd qui adduxerit ignorantiam probabilem legis, audiendus erit, atque excusandus etiam post lapsum duorum mensium, dummodò iustam, ac necessariam ignorantiam probet iuxta doctrinam cuiusdam legis, *r* nam ex quo post lapsum duorum mensium præsumitur scientia, ignorantia probanda est, vt dicitur in iure; vt potest contingere in eo, qui tempore publicationis erat in partibus remotissimis, quæ ignorantia per iuramentum probari potest quando alia probatio non haberetur, ratio est, quia scientia, vel ignorantia pendent ab animo, & ea, quæ pendent ab animo, per iuramentum rectè probari possunt, vt tradunt quædam glossæ *s* & probatur in iure & dicunt Doctores communiter cum Bartolo, & Alexandro. *t*

Et etiam aduertendum, quod extrauagantium constitutiones, cum non sunt publicè notæ, etsi ignorẽtur, ignorantes excusantur, quia tales nõ præsumuntur peruenisse ad notitiam cuiuslibet iuxta *u* Baldum, & alios, quos tradit *x* Alciatus.

ARTICVLVS X.

An constitutio non recepta liget.

RESpondeo dicendo, quod non. Nã leges confirmantur, cum moribus vtentiũ approbãtur, prout ait D. Augustinus. Et sic dicitur in iure *x* Ciuili, quod ipsæ leges nulla alia ex causa nos tenẽt, quã pro iudicio populi receptæ sunt. Et sic ait Nauarrus *y* quod lex, antequã recipiatur, saltem per maiorem partem ciuitatis, cuius pars est, transgressorem non ligat: quoniã promulgata videtur cũ conditione, si recipiatur saltẽ per maiorem partem, vt singulariter dixit Dominicus *z* per recentiores receptus:

& pro-

l l. 1. §. ff. de decre. ab ord. faciend.
m c. non imputatur. 1. q. 4. c. sine culpa de reg. iu. li. 6.
n l. quod Nerua. ff. deposit.
o Medices de legib. & stat. par. 4. q. 7.
p l. magna. ff. de verb sig. l. absentem. ff. de pæn.
q l. in seruorũ ff. de pæn. l. 1. ff. eod.
r l. fin. de decr. ab or. faciẽd.
s l. sine possidetis. l. allo. C. de proba. c. propositi eo. tit.
t Glos. in §. alia inst. de actis. gl. in l. 1. §. significasti de homic. cardin. Cle. 68. 9. de consang. & affinit. dd. commu. in ca. eos de tẽp. ordin. Bart. in l. inter ots. §. recte de fur. Alex. consil. 71. vol. 1. col. 2.
u Bal. in l. leges sacratissima. C de legẽ.
x b. Alciat. 3. rege. præsumpt. 31. nu. 1.
x Habet. in §. leges. 4. d. l. de qq. ff. de. ll.
y Nau. in 1. 3. nu. 21.
z Domin. in d. §. legis vbi dd. & in cap. de const. d. Fely. 1. in c. 1. de treu. & pace, à nu. 12. vers. intell. 4. & in n. 13. cõsid. 2.

& profundius Doctissimus Felinus. Et hoc probant prædicti Patres; nam præsumitur, legislatorem ferre illam sub conditione, si fuerit recepta, & in hoc nullam inuenio difficultatem. Difficultas autem eius dubii versatur in eo solum, vtrum primi non recipientes peccent? Ad quod respondeo, quod sic, nisi aliqua rationabili, & iusta causa excusentur, siquidem omnes tenentur præpositis suis obedire: & non est in potestate subditorum leges à superioribus latas recipere, vt dictum est supra. Quod præcipuè habet locum in legibus latis à Domino Papa, qui non ab hominibus, sed à Deo habet suã iurisdictionem. Dixi, *nisi rationabilis, & iusta causa*. Et rationabilis & iusta causa erit, quando aliqui volentes seruare legem, & cõstitutionem, vident suos maiores, aut maiorem partem illorum, quibus fuit imposita, eam non seruare, neque cœpisse seruare, prout tenet D. Thomas, a & Archidiaconus. Cum enim lex respiciat vtilitatem communem, non videtur eius lator vnum velle, vel alterum ligare ad seruandum, quod alij non subditi non seruant, prout ait doctissimus Nauarrus. b Vnde attendant maximè regulares, an eorum superiores, aut maior pars suæ religionis setuent Papales institutiones. Nam si ab his non seruantur, nõ est, cur scrupulis agitentur, si eas similiter non seruant, volentes ipsas in præparatio ne animi seruare. Vnde constitutio Sixti c Quinti, interdicens, *ne quis regularis alterius prouinciæ intra aliquod monasterium, domum, vel locum alienæ prouinciæ, etiam tanquam hospes ad modicum tempus recipi possit, nisi à superiore loci, vbi residebat, & à quo discessit licentiam expressam in rescriptis exhibuerit, vel nisi satis cognitus sit*. Et addit sanctissimus Põtifex; *Id obseruari volumus non solùm in religiosis de vna ad aliam prouinciam, sed in his quoque, qui proficiscuntur de vno in aliud eiusdem prouinciæ monasterium, tam sui, quàm alterius ordinis*. Cõstitutio ista Sixti Quinti, si non seruatur à maiori parte superiorum alicuius religionis, non est, cur alij superiores faciãt con scientiam de ipsius transgressione, cum ex dictis iu stam habeant causam non obseruandi eam.

a D. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 6 & 2. 2. q. 47 art. 3. Archi in c. quod alij non d. 76. d.
b Nau lib. 1. cõs. tit. de cõst. cons. 1. nu. 23
c Habet. in cõst. 2. mode ratoria, sub. de illegiti. mis.

ARTICVLVS XI.

Quando dicetur constitutio non recepta, vt non habeat vim ligandi.

RESpondeo dicendo, quòd tenuente populo legis receptionem, sciente Principe, & tacente, per aliquos actus contrarios remaneat lex inermis, prout ait glossa d affirmans, Episcopos quãdã non teneri de transgressione canonis, qui moribus vtentium receptus non est. Et eandem opinionem tenet consimilis Glossa. e Et tunc dicitur, legem non esse receptam, quando excluditur per aliquos actus cõtrarios Principe sciente. Dicitur etiam, non esse receptam, quando eo ignorante per decennium lex negligitur, & omittitur secundum Felinum contra Abbatem, qui existimabat spatium quadraginta annorum esse necessarium. Quam opinionem Felini, vt magis veram, & communem, libenter recipiunt Duenñas f & Couarruuias. Hæc autem conclusio ampliatur primò, vt habeat locum, siue sit lex, siue statutum, siue decretalis, siue extrauagans Summi Pontificis: quæ nisi vsu receptæ sint, nemo eas seruare tenetur. Et est communis g opinio inter communes opiniones relata. Secundo ampliatur, etiam si lex de nouo emergens deroget omni contrariæ cõsuetudini; non enim habet locum sua dispositio, si à principio non fuit recepta. Quia licet sit verũ, quod non valet consuetudo contra legem consuetudinem derogantem vt tenet Abbas, h Antonius

d Glo. in c. 7. de treug. & pace.
e Glo. s. in l. vñ nuam § Pa tro. C. de iudi ciis.
f Duenn. de reg. 79. ampl. 1. Coua. li. 2. va. c. 16. n. 6.
g 3. 7 h̃o com mun. opin. fo. 561. col. 1.

de Butrio, & Bartolus, debet tamen intelligi dicta clausula derogatoria consuetudinis respectu præteritæ consuetudinis antecedẽtis ipsius legis promulgationem, non autem de cõsuetudine futura ipsam subsequenti. Nam corruente aliqua dispositione per contrariam consuetudinem, corruunt etiam clausulæ in ipsa dispositione insertæ, vt ait notabilis Glossa, i quam Iason, & Duennas sequuntur. Et aduertendum est, quod in dubio præsumuntur leges, constitutiones, & statuta esse vsu recepta. Vnde qui eas in suum fauorem allegat, habet intentionem pro se fundatam, & ille, contra quem allegantur, debet probare, ipsas minimè esse receptas secundum Bartolum, k quem sequitur Rolandus à Valle.

h Abb. in c. fi. de cons. n. 22. & Butr. ibi in rep. n. 13. Bar. in l. de qq. nu. 4 ff. de leg.
i Glos. in l. si patronus, §. patronũ verb. Fabiana. ff si quid in fraudem patroni. Iason in l. certa cõditio nu. 6. ff si certum petatur. Duen. re. 144 limit. 2.
k Bart. in l. illa in s ff de ver. obl. Valle libro cõs. cons. 90. nu. 53. & 54.

ARTICVLVS XII.

Per quot actus contrarios legis obligatio sciente Principe euacuatur.

REspondeo dicendo, quòd secundum Abbatem l sufficit binus, aut trinus actus cõtrarius sciẽte legislatore, vt lex non habeat vim. Quæ doctrina fuit etiam Bartoli, m quam sequitur Cassaneus. Et confirmatur, Nam ad inducendam consuetudinem binus actus sufficit, & frequentia actus contingit, quando bis fit, nam quòd bis fit, frequenter fit: iuxta Glossam n singularem, quam post alios sequitur Homada addens, non esse necessarium, quod isti actus sint iudiciales. Et est summopere notandum, quòd non est necessarium, illos actus fieri in præsentia Principis legislatoris, vt ipsi legem infringãt. Nam sicut consuetudo potest induci, & valet initio ignorante Principe legislatore, prout tenent Abbas, o Barbatius, & communis secundum Michaelem, & tenet etiam Auendannus inquiens, quòd scientia Regis non exigitur ad introducendam consuetudinem, quia si rationabilis est, seruanda est, & habet voluntatem, & approbationem ipsius Regis tacitam: & sic nõ est necessarium, quod prædicti actus fiant sciente Principe, & legislatore. Satis enim est, quod fiant scientibus auditoribus regiis, & ipsius principibus correctoribus: prout tenet Burgos p de Paz. Et ita videmus, non argui à Theologis de peccato mortali eos, qui faciunt aliqua contra extrauagantes aliquas apostolicas, propterea quòd per contrarios actus non sunt receptæ, qui actus non fiunt sciente Papa, sed scientibus Nuntiis Apostolicis, & locorum Ordinariis, & superioribus, quibus incumbit hæc executioni mandare, & ipsi nullo modo dictis actibus contradicunt. Vnde infertur, non peccare mortaliter, neq; incidere in excommunicationem Rectores, & Magistratus consentiẽtes, Tauros agitari contra constitutionem Domini Papæ Pii Quinti, datam Romę apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo, septimo Kalendas Nouembris pontificatus sui anno secundo. Quæ constitutio licet à Gregorio XIII. anno Domini millesimo quingẽtesimo septuagesimo quinto, vigesima quinta die Augusti, fuerit quantum ad sæculares moderata, permittendo ipsorum taurorum agitationem, dummodo non fiat in die festo, & dũmodo etiam Rectores, & Magistratus curent diligenter, vt ita fiat prædicta agitatio, ne aliquod homicidium contingat, ipsos tamẽ Magistratus, & Rectores docti, & periti Theologi de peccato mortali non arguunt, tauros agitari consentientes, non adhibita maiori diligẽtia ad eui tanda homicidia, quàm adhibebatur ante ipsarum

l Abb. in c. de treug. & pace.
m Bar. in l. de qq. nu. 10 ff. de l. Cass. in cõ suet. Burg. in br. 1. §. 4 fol. 116 nu. 34.
n Glo. in rub. C. quæ sit lon ga consuetudo Humada in scholys ad ll. par. in l. 30. ti. 2 gl 3 n. 3.
o Abb. in c. fi. de cõsu. n. 13. & ibi Barba. nu. 71. Mich. Thom. comm. opi. f. 23. Aued. de exeq. manda. Prin. 1. p c. 8. nu. 3.
p Bur. in l. 1. Tau. nu. 232. & 233.

constitutionum promulgationem & receptionem. Et vt constat ex Gregorij Tertij decimi cõstitutione multò maior diligentia ab ipso Summo Pontifice desideratur. Et ratio est, quia in sua constitutione Pius Quintus vniuersis venerabilibus Patribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, alijsque locorum Ordinarijs in virtute sanctæ obedientiæ sub obtestatione Diuini Iudicij, & intermi natione maledictionis æternæ præcepit, quatenus in ciuitatibus, & diœcesibus proprijs, præsentes suas literas publicari faciant, & permissa etiam sub pœnis, & censuris Ecclesiasticis obseruare procurent. Quod præceptum in sua cõstitutione innouat Gregorius XIII. quod non videmus ab ipsis obseruari: imò ipsis scientibus, & consentientibus sine vlla moderatione agitantur. His tamen addendum est, quod lex non tollitur per non vsum, si casus, in quo ipsa executioni mandetur, intra decennium non aduenit. Nam si nullus talis inciderit casus, non propterea minùs recepta dicitur, nec propterea in dissuetudinem abijt, prout tradit Marcus Antonius Cuccua, *a* † Circa hunc tamen articulum aliqua dicemus in secundo tomo, in quæstione de legibus quoad ipsarum cessationem. †

a Cuccus li. 3. maio. insti. tit. 3. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Quando lex positiua obliget ad peccatum mortale.

Respondeo dicendo, quòd supposito ipsam legem esse iustam, rationabilem, & vsu hominũ receptam post huius solemnem promulgationem, si proponatur per verba præceptiua, & constet de legislatoris mente, quod vult ad peccatum mortale obligare, ad ipsum sine dubio obligabit, si in materia graui frangi contigerit. *b* Ita glossa, quam dicit communem Barbatius, & Matiencus, Antonius Gomez, & Couartuuias. Et hanc doctrinam approbat D. Thomas, & omnes communiter Theologi. Et doctissimus Alfonsus de Castro. Sed prædicta conclusio nimis vniuersalis est: nõ enim ex ea possumus colligere, quando lex canonica, aut ciuilis obliget ad peccatum mortale. Cùm iuxta supradicta hoc pendeat à voluntate legislatoris, an scilicet voluerit transgressores ad mortale obligare: ideò operæ pretium erit legislatoris mentem inuestigare, & conijcere ex verbis constitutionis ab eo latæ. Et quamuis non sint semper per legem fixa, & decreta omnia verba, quæ indicent ipsum ad culpam mortalem obligare velle, aliqua tamen ex iure colligi possunt, quæ in præsenti articulo explicare decreui. Quapropter dico, quod si de mente conditoris legis constat, quòd vult ad mortale obligare, in claris non est opus coniecturis, prout in iure *c* notatur. Si verò non constet, ad verba recurrendum est, quæ aliquando sunt præceptiua, aliquando inhibitoria, aliquando mandatoria, aliquando consultoria, & si ex his mens legislatoris haberi non potest, recurrendum est ad materiam, & pœnas ibi impositas. Vnde Soto *d* assignat hanc regulã. Omnis lex, quæ absolutè fertur, id est, quæ contrarium nõn explicat, obligat ad peccatum mortale, vel veniale secundum materiã prohibitam. Quod vt clariùs elucescat, dico primò, quod omnis lex præceptiua canonica, siue ciuilis, ideò in foro in conscientia obligat, quia præceptum est commonitio superioris, vel legis ad aliquid faciendum, vel omittendum de necessarijs ad salutem secundum Diuum Thomam, *e* quem refert Syluester. Et verba, quæ indicant, legẽ esse præceptiuam, & conditoris mentem efficacem,

b Glos. in cap. qui in eccles. de const. Bar. in l filius nu. 8. de vest. Matien. li. 5. compillationũ lib. 5. tit. 2. gl. 3. n. 8. An Go. il. 3. tauri. n. 13. D. Th. 1. 2. q. 96. Cast. li. 1. de l. pœnal. c. 5. f. 44. documen. 4.

c l. Contin. ff. de verb. obl.

d So. lib. 1. de iust. q. 6. ar. 5.

e D. Tho. 2. 2. q. 44. art. 1. Sylu. v. præceptum.

ad transgressores de peccato mortali damnandos, sunt hæc, *præcipio, mando, iubeo prohibeo, inhibeo, veto, interdico.* Verba autem æquipollentia præcepto (de quibus idem est iudicium) sunt, *debeant, teneantur, necessariò, necesse est, non licet, non potest.* Vel si alicui verbo ex omnibus supradictis adderentur sequentia verba, *in virtute sanctæ obedientiæ, aut sub interminatione gehennæ,* secundum Castro *f* reprobantem Abbatem dicẽtem, quòd omne illud, quod per verbum imperatiuum ponitur, æquipollet præcepto. Et *g* Nauarrus addit, quod ista verba, *teneãtur, obligentur,* & alia *obligamus, vetamus, inhibemus, mandamus, interdicimus, & præcipimus,* ex se, & ex sua natura primitiua, & originali in lege posita nõ indicant esse mentem legislatoris, transgressores ad peccatum mortale obligandi: verè tamen obligant ex communi vsu Conciliorum, & Doctorum, qui indicant, legislatoris mentem esse transgressores ad peccatum mortale obligandi iuxta canonicas sanctiones, nisi clausula aliqua ibi inserta aliud significaret. Et sic limitat Nauarrus *h* prædictam conclusionem ad sanctiones canonicas, ita quod non procedat in dispositione legum ciuilium. Contra quem communis schola opponitur, neque ab ea est recedendum secundum Antonium Gomez, & Matienco, & alios patres superiùs allegatos.

f Cast. in d. c. 5. n. 46. col. 1.
g Na. in Manua. c. 23. nu. 50. & 52.

h Naua. vbi sup. nu. 54. & 55. & 60.

Secundò dico: Quamuis regulariter prædicta sint vera, aliquando tamen dicta verba impropriantur. Nam eo verbo, quo frequenter vti solent omnes ad designandum obligationem ad culpam mortalem, aliqui vsi sunt ad solam venialem manifestandam, alij verò è contrario ad mortalis culpæ obligationem. Hoc ex aliquibus iuribus constat notatis à Castro *i* & Syluestro dicentibus, quòd hoc verbum, *mando,* aliquando ponitur precariè. Nam quidam Canon *k* ait, Episcopum mandare Papæ, quod significat precari. Et è conuerso verbum, *rogo* ponitur præceptiuè, vt in alio Canone *l* continetur. Vnde singulariter dixerunt Panormitanus, *m* & Geminianus ex Ioannis Andreæ doctrina; quòd lex humana positiua iusta, etiam si non loquatur per verba præceptiua, transgressores ad culpam mortalem obligat, si constet, materiam esse præceptiuam, putà de necessarijs ad iustitiam, & charitatem, vel ad diuinam reuerentiam. Vnde infero intellectum ad quandam decretalem Innocentij *n* III. vbi dicitur, quòd clerici non debent contribuere pro necessitatibus, vel ciuitatum vtilitatibus seu aliorum locorum, etiam vbi laicorum non suppetunt facultates. Addit enim ibi Summus Pontifex; propter imprudentiam tamen quorundam, Romanus Pontifex priùs consulatur. Hoc enim verbum *consulatur,* licèt secundum suam primitiuam naturam, præceptum minimè, imponat: grauitas tamen materiæ, quæ est immunitas ecclesiastica, (de qua in dicta decretali) præceptiuum esse indicat.

i Castr. vbi sup. f. 45. col. 2. in fi. Sylu. vbi su. nu. 2.
k c. mãdatis. 292.
l c. rogo. n q. 3
m Pan. in ca. clerici de vita Gemini. in c. animarum periculu de cõstit. lib. 6.
n ca. aduersus de immunit. Eccle.

Tertiò dico. Quod si lex loquatur per verba consultiua, aduertendum est, duplex esse consilium, vnum perfectionis, aliud honestatis, de quibus loquuntur glossa, *o* & Innocentius. Et leges loquentes per prædicta verba non obligant ad peccatum mortale, prout testantur Abbas *p* & Felinus, nisi aliquis se astringat Consilijs per votum, vel veniat contra legem consilij ex contemptu, prout ait Felinus *q* communiter receptus, vel quam lex continet consilij reuerentiam. Consilij autem reuerentia est, quando materia, quæ consulitur, est necessaria, aut propter reuerentiam eius, cui tale consilium, imponitur, vtitur lex verbo consultiuo, non præceptiuo secundum Antonium, de *r* Burtio, Imolam, & Felinum.

o Glo. in c. 1. de constit. innoc. ibi c. 1. de vita. 1. tom.
p Abb. in d. c. 1 nu. 4. vbi Felin. nu. 10.
q Felin. vbi sup. nu. 22.
r But. imo. in c. d. 1. & Fel. ibi. nu. 23.

Quattò

Quarto dico. Quod si neque ex legis verbis, & canonis, neque ex materia constat de mēte legislatoris, velle obligare transgressores ad culpam mortalem, recurrendum est ad pęnas constitutionum, quia si imponitur pœna excommunicationis latæ sententiæ, vel ferendæ, videtur lex esse præceptiua, & sic obligare ad culpam mortalem, cum nemo excommunicetur, nisi pro tali culpa. Ita tenet Syluester. *a* Idem quoque erit si lex pęnas corporales imponat, puta decapitationē, vel mutilationem mēbri. De quo melius locutus est Castro dicens, quod si verba talia sunt, quod præceptum apertè non indicent, neq; æquipolleant verbis præceptiuis, qualia sunt, *decernimus statuimus, ordinamus, volumus, sancimus*, tunc diligenter aduertendum est, si pęna aliqua ibi contra transgressores statuitur, quæ si talis est, quæ nisi pro peccato mortali infligi non potest, ex illa pęna adiuncta, conijcitur intentionem legislatoris fuisse transgressorem ad mortalem culpam obligare. Et pęnæ huc significantes sunt *excommunicatio degradatio priuatio ecclesiasticæ sepulturæ, mors carcer perpetuus, omnium bonorum confiscatio, infamia*, non autem *irregularitas suspensio, & interdictum*. Hæc enim sine peccato mortali infliguntur, iuxta id quod dicitur in iure. *b*

a Syluest. in sum. verb præcep. nu. 5.

b c. si ciuitas, c. si sent. de sentent. excom. li. 6.

Quinto dico, quod ecclesiasticos præceptiuos canones negare (si materia est debita, & ipsi sunt vsu recepti) obligare ad peccatum mortale hæreticum est: at negare legibus ciuilibus istam authoritatem, vt possint obligare ad peccatum temerariū omninò iudicatur, prout resoluit doctissimus Soto. *c* Ex his colligere possunt Regulares quando sub pęna peccati mortalis teneantur obseruare ecclesiasticas sanctiones: dixi ecclesiasticas sanctiones, nam ad leges imperiales, vtrum sint obligati, in articulo sequenti ventilabitur.

c Sot. libr. 1. de iust. q. 6. art. 4.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm regulares legibus ciuilibus obligentur.

RESpondeo dicendo, hanc quæstionem de ecclesiasticis loquendo, resoluere doctissimè Victoriam, & Soto, qui concludunt, quod licet clerici ex priuilegio eximantur a legibus ciuilibus, non eximuntur tamen a legibus, quæ ordinātur ad bonum commune, quæ non dedecent ecclesiasticos, vt quod certo tempore a venatione abstineant, & quod non vendāt triticum vltra taxatum pretium, cæterum non tenentur seruare leges quarum odium ecclesiasticorum fuerunt institutæ. Denique ecclesiastici, & regulares, leges ciuiles seruare tenētur, quarum transgressio contrariatur charitati, aut iustitiæ. Verbi gratia est in Hispania penuria tritici præcipit lex ne deferatur extra regnum triticum. Hæc lex obligat ad mortale seculares, Ecclesiasticos & regulares; nam contrariū facere est ingrane detrimentum reipublicæ, aut proximi. Præcipit lex ne vēdatur triticum vltra taxam ab ipsa lege iustè impositam. Hæc lex obligat ad mortale Seculares, Ecclesiasticos, & regulares. Nam cōtrariū fieri, est peccatum contra iustitiam. Licet enim Ecclesiastici & regulares a iurisdictione ciuili eximantur, non tamen eximuntur ab obligatione, ad quam secundum ius naturale & diuinum tenentur, nihilque possunt contra charitatem & iustitiā facere, quod ipsis ciuilibus legibus fieri vetatur. † De hoc vide quæ scribimus infra hoc tomo, quæstione sexagesima sexta, articulo secundo.

ARTICVLVS XV.

Vtrum leges pęnales obligent in conscientia.

RESpondeo dicendo, quod de hac quæstione agunt summistæ, qui variè distingunt. Sed secundum Diuum *d* Thomam absolutè dicendum videtur, quod omnis lex pęnalis ad culpam obliget, cum omnis pęna & supplicium, si propriè loquendum est, culpæ correspondeat. Vnde eo ipso, quod legislator in transgressores pœnas statuit, demonstrat euidenter ad culpam obligare. † Et hæc est breuiter mea sentētia, in qua licet plura dicātur nolo amplius immorari, vt ad alia nostri instituti properemus. Vnde Clementis VIII. constitutio (vsu comprobata) de largitione munerum regularibus prohibita, per quam grauissimæ pęnæ temporales regulares ipsios transgressores incurrunt, obligat sine dubio ad culpam mortalem. Quod adeo est verum, vt dicendum sit necessariò, cessante culpa mortali, ipsis pęnis Regulares transgressores minimè affici. Quod autem versatur in dubium est, vtrum ante latam sententiam teneātur legis pęnalis transgressores pęnas ipsas subire. De quo in sequenti articulo dicetur.

d D. Tho. 1. 2. q. 87. ar. 3. 2. 2. 108. ar. 4.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum legum pęnalium transgressores ante latam sententiam pęnas ipsas subire teneantur.

RESpondeo dicendo, circa hoc duas contrarias versari opiniones. Prima est quorundam iuris peritorum, quam noster doctissimus Castro *e* defendit.

e Castr. lib. 2. de iust. har. punit. c. 6.

Alia sententia dicit, quod transgressores legum pęnalium puniuntur quidem, sed ad pęnam subeundam, non tenentur ante Iudicis condemnationem. Hanc sententiam tenet D. *f* Thomas. Pro quarum opinionum varietate, & resolutione difficultatis est notandum cum Soto, *g* quod vniuersæ pęnæ, quæ legibus decernuntur, ad tria genera reduci possunt. Primum genus est earum pęnarum, quæ nullam actionē requirunt, neque ex parte Iudicis, neque ex parte ministri, neque ex parte delinquentis, sed consistunt in priuatione, vt excōmunicatio, irregularitas, & vocis actiuæ & passiuæ priuatio. Secundum genus illarum est in quibus actio delinquentis miscetur passioni. Tertium genus illarum est in quibus actio requiritur exequentis Iustitiam, sed ex parte delinquentis tantū passio requiritur, vt pęna mortis vel membrorum abscissionis. Hoc supposito dico primò transgressores legum pęnalium (quæ dicunt pęnam ipso iure vel ipso facto) ante iudicis sententiā pęnas incurrunt delinquendo, si sint earum, quæ in priuatione consistunt. Cuiusmodi sunt *excommunicatio, irregularitas, inhabilitas ad beneficia, & vocis actiuæ, & passiuæ priuatio*. Hæc conclusio ab omnibus tanquā certa conceditur, vt constat ex Ecclesiæ traditione. Et ratio huius est: nam dictæ pęnæ in priuatione consistunt, & quantum ad priuationem vocis passiuæ in iure *h* diffinitum est. De voce vero actiua, dubitat Soto. *i* Qui videtur docere, quod priuatio vocis actiuæ non incurritur ante iudicis declarationem, a quo dissentit Medina. *K* Cum priuatio vocis actiuæ pęna sit priuatiua: priuatus enim voce actiua, est priuatus iure dandi vocem capitulariter, vt satis colligitur ex quadam Glossa, & ex traditis a Cardinale, & Bonifacio, *l* tum verò quoniā ex-

f D. Th. 2. 2. q. 61. ar. 3.

g Sot. lib. 1. de iust. q. 6. ar. 6.

h c. cū singula de prabendis lib. 6.

i Soto vbi sup.

K Med. 2. 2. q. 96. art. 4. pa. 818. col. 2.

l Glo. verb. inhibere. in cle. 1. de treug. Car. & Bonif. in c. vniq. qui de ætate, & qualitate.

communicatio, secundum omnes continuò incurritur ante Iudicis declarationem, & excommunicatio priuationem includit vocis actiuæ, & passiuæ. Nec obstat, quod si talis delinquens priuaretur ipso facto voce actiua vix vlla esset valida electio, quod perniciosissimum esset reipublicæ & conscientijs, hoc enim inconueniens in priuatione vocis passiuæ etiam militat. Aduerte tamen, quod, vt prædicta sint vera, requiritur primò, quòd dicat lex, ipso iure vel ipso facto, nam leges pœnales cum sint odiosæ immitiorem partem sunt interpretandæ. Propter quod si dicat, sub sententia excommunicationis, intelligendum est ferendæ, non latæ. Secundo requiritur, quod actus, ratione cuius talis pœna incurritur sit perfectus, Vnde constitutiones, quæ sub pœnis prædictis ipso facto prohibent regularibus aliquid facere, non habent locum, nisi id quod prohibetur perfectè fiat, & non sufficit q fieri intentetur, vnde non incurrit in pœnas constitutionis Pij V. religiosus, qui in electione suffragatorem subornauit, si suffragator subornationi minimè consensit, sicut qui mittit sagittam in clericum non remanet excommunicatus, si ictus errauit, de quo infra in quæstione de electione.

Dico secundò, quod transgressores legum pœnalium ante Iudicis sententiam, non tenentur subire eas pœnas, quæ in actione & passione consistũt. Hanc conclusionẽ satis copiosè demonstrat Sotus. a Nam infligere pœnam pro delicto est officium Iudicis, & magistratus: ergo non est obligatio ad subeundam pœnam ante Iudicis condemnationem, & leges debent esse tolerabiles, & quæ omnimodo a subditis obseruari valeant. Nam leges difficiles & quæ vix obseruari possunt, non solũ sunt inutiles, sed perniciosæ, & iniquæ, in laqueum animarum, propter quod D. Thomas b inter conditiones legis iustæ constituit hanc præcipuam, quod, scilicet, tolerabilis sit. Sed prorsus est intolerabile quod homo, qui commisit crimen in occulto, antequam deferatur ad iudicium, & antequam a Iudice condẽnetur, ipse se condemnet ad iactutam omnium bonorum, ad iacturam officij, vel prælationis. Nam priuare aliquem bonis proprijs ad Iudicis condẽnationem spectat. Vnde cõstitutiones Apostolicæ priuantes regulares ab officijs & prælationibus, quæ possident ipso facto & sine alia declaratione debent piè & vetè interpretari, vt intelligantur, quod amittant ipso facto ipsas prælationes sine aliqua sententia declaratoria ipsius pœnæ, non tamen sine sententia declaratoria ipsius criminis, propter quod ipsa pœna & priuatio prælationis & officij imponitur, vt tenet Syluester c. Si dicas ergo si factum est publicum, non est necessaria Iudicis declaratio. Respondetur, quod etiam si factum sit publicum etiam erit necessaria Iudicis declaratio condemnatoria per quam delinquens teneatur statim ipsum officium & prælationem renuntiare: nã publicitas facti, non efficit vt ipse reus. pœnæ sibi illatæ sit executor. Imò dicũt viri doctissimi, quod lex pœnalis, dicẽs aliquẽ ipso iure remanere priuatum suo officio, aut beneficio sine alia declaratione debet intelligi, quod solùm loquitur in foro exteriori & non in foro animæ interiori. Regulariter enim loquendo, omnes leges pœnales rigorosa ipsa verba, addentes debent modificari, quod non obligent in foro conscientiæ ad dicta officia, vel beneficia relinquẽda: vt ita eorum rigor aliqua lenitate moderetur, prout allegãdo multos resoluit Enriquez d Quæ a religiosis maximè sunt notanda, vt ab importunitate scrupulorum libentius sumpta ex rigorosis aliquatum constitutionum verbis.

a Soto ubi supra.

b D. Th. 1. 2. q. 96. art. 4.

c Syl. ver. pœna, nu. 28.

d Enri. 1. 10. lib. 3. c. 16. n. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum constitutio dicatur respicere præterita? vel futura.

Respondeo dicendo, quod regulariter loquendo cõstitutio tantum respicit futura, prout dicitur in iure, e & ait Panormitan. Quod est verum nisi in ea nominatim de præteritis caueatur iuxta id quod in iure notatur. f Adde tamẽ singulare dictũ Panormitani g dicentis, quod constitutio iuris antiqui declaratoria, addens nouam pœnam, non extenditur respectu pœnæ ad præterita; & sic respectu illius pœnæ censetur cõstitutio noua. Quod optimè probat ibi, nã licet ante cõstitutionẽ cuiusdam cõcilij simonia committeretur in receptione monialium pretio dato; tamen pœna ibi non erat sic constituta, scilicet quod moniales cõmitteotes simoniam in earum receptione de monasterio repellerentur in arctios ad agendom pœnitentiã detrudenda. Quæ pœnæ non extenduntur ad moniales ante dictum constitutionem per simoniam receptas. Vnde licet constitutio Clementis Octaui de largitione munerum, regularibus prohibeat id, quod per antiquos canones erat regularibus prohibitum, prout doctissimè demõstrat Doctissimus & Reuerendissimus pater Franciscus a Sosa, meus quondam clarissimus condiscipulus, & nunc totius ordinis nostri Minorum dignissimus generalis in repetitione, quã edidit super dictam constitutionẽ. Ea tamẽ constitutio est noua quoadmodũ, quo cõcedit regularibus ipsis prædictã largitionẽ & quoad pœnas in ea cõtentas, cõtra eius trãsgressores. Et per cõsequens nõ respicit largitiones præteritas, in quibus modus in ea datus, & præscriptus nõ fuit obseruatus. Et addidit Panormitanus, h quod vbi cõstitutio est declaratoria iuris naturalis extenditur ad præterita, quia ibi declarat, & nihil de nouo inducit, iuxta id quod in iure i habetur: vbi potius dicitur constitutio antiqua, quam noua declaratoria.

e c. cognoscentes de constit. & Pan.

f c. fin. eod. ti.

g Pan. in c. quoniam simonia c. de simonia.

h Pan. in d. c. fin.

i l. hæres. palã, ff. de testam.

QVAESTIO VII.

De priuilegiis in communi, quibus religiones conseruantur in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *A Quo dicatur & quid sit priuilegium.*
2 *Quotuplex sit priuilegium.*
3 *Vtrum appellatione priuilegij veniat consuetudo immemorialis.*
4 *Quid significat hoc nomen, mare magnum.*
5 *Vtrum priuilegium necessario debeat dari in scriptis*
6 *Vtrum priuilegium ad hoc, vt valeat necessarium sit quod promulgetur.*

ARTICVLVS I.

A quo dicatur, & quid sit priuilegium.

Respondeo, quod priuilegium quia priuatorum lex est priuilegium nuncupatur; quasi quia in priuatum fertur prout dicitur. in iure: K & sic dicitur singulare ius contra commune indultum. Verum tamen est quod aliquando indulgetur alicui id quod de iure communi conceditur: de quo in iuribus l aliqui casus dantur. Ad quod respondetur ibi ea indulgeri, non quia sunt contra, aut præter ius commune, sed

quia

K c. priuil. 3. d. c. nos exemplo. 25. q. 3.

l c. & si Christus. §. si de iurand. c. in cau sis de procurat.

quia ea quæ generaliter dicuntur, neglecta videntur esse, nisi specialiter noteutur, vt dicunt iura. a Ideo priuilegia, quandoque renouantur, magis enim timentur, quæ specialiter cauentur, quam quæ generaliter prohibentur, prout dicunt canones. b Et nota, quod hæc diffinitio habet suum genus, scilicet, verbum illud, *ius*, habet suam differentiam, scilicet, illud verbum, *singulare*. Non enim est ius commune, sed ius singulare quod denotat illud verbum, *contra ius commune* Nam priuilegium semper contra ius commune aliquid operatur, iuxta id quod communiter in legibus notatur, c & tradit Sebastianus Medicis. d Cui est addendum ad prædictorum intelligentiam, quòd licet non tribuat aliquod ius, aut præter ius commune sufficit, vt sit verum priuilegium, vt clarius & facilius tribuat ius quàm illud quod ius commune concedebat. Et sic priuilegia, ius commune continentia, hoc vltra ius commune operantur. e Et hac ratione regulares à Sede Apostolica impetrarunt multa priuilegia, de quibus in sequentibus dicetur. Quæ licet nihil aliud concedant, quàm id, quod iure ipso communi poterant facere, hæc tamen priuilegia operantur, vt facilius & clarius ius habeant, & sic prouideatur ipsorũ conscientiis timoratis, & litibus quæ super eorũ dubia oriri possunt, finis facilius detur, quod volunt summi Pontifices, maximè in causis regularium obseruari. Et pro cõplemento aduerte, quòd facultas & priuilegiũ, in quantum gratia significat concessionem gratiosè factam contra, vel præter ius commune, prout colligitur ex iure, & tradunt Abbas, f & Barbatia.

a l. iit apud §. ait prætor. ff. de minor.
b c quis nescius. 1. d ca. quanquã. 20. dist.
c l. fin. C. de inoffi. testa. l. de viat, ff. de vsu.
d Medicis de diffinit. 2. p. § 17.
e 1 gratia de rescript. li. 6. clem. gra. eod. tit. Abb. in c. 1. nu. 1. de cõmodat.
f Barbat. in tract. eiusd. ti. in princ.

ARTICVLVS II.

Quotuplex sit priuilegium.

RESpondeo dicendo, priuilegia concedi, solere, vel personæ, vel rei, vel loci intuitu. Concessum personæ, est personale, & eam non transgreditur, nisi eadem ratio militet, vt pluribus exemplis demonstrat Decius, g & Marcus Antonius Cuccus. Et hoc priuilegium personale, personam sequitur iuxta id quod in iure h habetur. Quando autem priuilegium datur ratione alicuius rei, vel loci perpetuum est, & tandiu durat, quamdiu etiam durat res, vel locus. Si tamen priuilegium personale ratione certæ rei, vel loci datum fuerit ad aliam rem aliũ sive locum non prorogabitur, prout eleganter tradit Ruinus. i vnde quando conceditur exemptio alicui monasterio, & eius monachis conuersis & perpetuò oblatis non extenditur ad Monachos conuersos, & oblatos aliorum monasteriorum. Et sic monasterium Parisiense Sancti Patris nostri Frãcisci & eius fratres, cùm exempti sint in aliquibus a iurisdictione patris Prouincialis, prouinciæ, in qua situm est, & immediatè sit subiectum generali. & Commissario generali Cismontano nostræ sacræ religionis obseruantiæ, sequitur quod dicti monachi dum ibi morantur, gaudent dicta immunitate: nam si ad alia monasteria transferantur dicta immunitate minimè gaudent. Aduertendum tamen, quòd priuilegium personale, & reale aliud est generale, aliud speciale: generale est, quando plures complectitur articulos, vel quando pluribus rebus conceditur, prout dicunt iura. K Vt priuilegium quod conceditur toti religioni. Speciale verò est, quod vni familiæ, vel vni religioni aut monasterio conceditur, quod alteri familiæ, vel monasterio, secundũ ius minimè communicatur, nisi aliquod sit speciale priuilegium, per quod talis cõmunicatio fieri possit: de quo dicemus latè in quæstione de communicatione priuilegiorum. Et eodem modo est philosophandũ de priuilegio personali. Quoddam enim est generale, quod pluribus personis super pluribus articulis conceditur; speciale verò quod vni tantùm personæ in aliquo tantum conceditur. Ex dictis colligitur, quòd priuilegiati debent se continere intra limites suorum priuilegiorum, nec vlterius ea protendere debent, vt dicunt canones. Ideòque in priuilegiis non fit extensio de causa ad causam, nec de persona ad personã etiam ex identitate rationis, vt dicunt iura. l & notant canonistæ. & Bartolus, & scribentes, tradunt Cardinalis, & Thomas Grammaticus.

g Deci. in c. sanè de priui. & in l. sensũ. C. qui test. facere possunt Cuccus li. 1. mar. inst. tit. 6. per totum.
h c. priui. l. de reg. iur. lib. 6.
i Ruin. lib. 2. tuosi cons. 28 nu. 2.
K c. veniens de trascript. [illegible] tacrum [illegible] presby
l c. Priui. de reg. iur. in 6. notatur in cl. 1. de censibus Bart. & scribentes in l. 1. ff. de constitu. Prin. Card. in Cle. 1 q. 6. de test. Gram. de cis. 28. nu. 31.

ARTICVLVS III.

Vtrum appellatione priuilegij veniat consuetudo immemorialis.

RESpondeo dicendo, quod appellatione priuilegij, venit etiam consuetudo eius temporis cursus, cuius initij nulla extat memoria. Talis enim temporis præscriptio, priuilegij illius potestatem habere dicitur, quod à Principe ex certa scientia concessum fuit, & pro solemni priuilegio æstimari solet, ita notata in variis iuribus m tradit Decius Quamuis enim inficiari quis possit huiusmodi priuilegium fuisse fictum, cùm lex dicat constiti loco haberi, verbo improprio vtens, veri tamen priuilegij eius potestatem habet, & certè in quibuscũque casibus dispositio etiam ficta negotia comprehendere solet. Hoc pariter includit priuilegiũ, siue id fictum, siue tacitum, siue præsumptum appelletur, prout ait Crauetta quamuis Socinus nullo discrimine censeat priuilegij appellatione, hoc prædictum tempore memoriam excedente quæsitum.

m 1. super quibusdã. §. præterea, de ver. signif. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. et. hoc quippe 3. q. 6. Dec. cons. 496 et 67. d. in d. §. ductus aqua.
n c. Craue. de antiq. temp. sess. 4 in c. absolutis nu. 10. Socin. consil. 260. ante fin. ver. nec obstat lib. 2.

ARTICVLVS IIII.

Quid significat hoc nomen, Mare magnum.

RESpondeo dicendo, quod Mare magnum dicitur, & est vna compilatio multorum priuilegiorum ibi mistim confuseque contentorum: prædictum autem Mare magnum seu compilationem priuilegiorum fecerunt diuersi summi Pontifices pro diuersis religionibus, & pro diuersis temporibus colligendo priuilegia prædecessorum, & addendo sua. Ideò quoad nos fratres Minores, Alexander IIII. Innocentius, & Clemens IIII. Honorius IIII. Bonifacius VIII. & Eugenius IIII. fecerunt singuli suum Mare magnum. Sed tandem Sixtus o IIII. colligendo omnia prædictorum Pontificum, & insuper addens plura fecit mare magnũ fratrum Minorum, quòd incipit, *regimini vniuersalis Ecclesiæ*, Mare magnum ordinis Prædicatorum fecit Gregorius Vndecimus, Eugenius Quartus, & tandem Sixtus p Quartus, & incipit: *In nomine Domini*. Mare magnũ Augustinianis fecerunt Innocẽtius Quartus Eugenius Quartus, Nicolaus Tertius, & tandem Sixtus Quartus, in priuilegio, *dũ fructus vberes*. q Mare magnum Carmelitarum fecit idem Sixtus Quartus in priuilegio. r dum attenta. Et isti sunt quatuor ordines mendicantes. Post hoc à tempore Sixti Quarti, additus est ordo Minimorum, quorum Minimorum mare magnum fecit Sixtus Quartus. & tandem Iulius Secundus, in priuilegio, s dum ad sacrum.

o Habet. in ord. min. 1. impres. fol. 52. et in 2 f. 140.
p Habet in mon in 2. impress. fol. 131. & in supple. f. 131.
q Hab. suppl. fol. 132.
r In 1. impr.
s Habet. in supplemen.

A R-

ARTICVLVS V.

Vtrum priuilegium necessario debeat dari in scriptis.

RESpondeo dicendo, quòd cum priuilegium sit lex priuata, sicut a iurisperitis ventilatur, vtrũ ad essentiam legis sit necessaria scriptura: ita etiam a nobis quæritur, vtrũ priuilegium ad sui validitatem sit necessarium, quod in scriptis edatur. Et ita sicut Legistæ tenent scripturam necessario ad validitatem legis requiri, Canonistæ autẽ contrarium arbitrantur, prout refert *a* Sebastianus a Medices ita similiter duæ sunt contrariæ opiniones circa quæsitum in hoc articulo. Vera tamen opinio est, quòd scriptura, seu bullatio non est de essentia priuilegij Apostolici, prout tenent Innocentius *b* Archidiaconus, & Ioannes Andreas. Tamen quia sine bullis non potest etiam apud peritissimos priuilegium probari, & ideò requiritur, vt priuilegium in scriptis edatur, non ad essentiam ipsius, sed ad probationẽ, difficulter enim per testes probari potest. Vnde Leo *c* Decimus concessit *fratribus minoribus quòd non sint minoris efficaciæ, & valoris viuæ vocis oracula: quam si per bulla, aut breue ad perpetuam rei memoriam essent concessa. Et hoc tantũ est in foro conscientiæ.* Et idem Leo *d* Decimus concessit, *quod fratres Minores regularis obseruantiæ secura cõscientia possẽt vti omnibus cõcessis à sede Apostolica & Romanis Pontificibus siue per bullas, aut breuia, aut viuæ vocis oracula, prout in libris ordinis reperiuntur ac si omnia specificè fuissẽt tũc expressa ac pro maiori conscientiarũ securitate omnia denuò concessit.* Notanda sunt verba, *pro maiori conscientiarũ securitate.* Nam secundum ius viuæ vocis oracula sufficit, quòd probẽtur, etiã si scriptura de tali gratia minimè habeatur. At pro maiori fratrum securitate, qui aliquando timore concutiuntur, vbi non est materia timoris hoc impetratũ, & concessum est a sede Apostolica. Ex quibus infertur, quòd si interim Papa moriatur, ante expeditionẽ bullarum, gratia ab ipso concessa non expirat, sed debet per successorem expediri, faciendo mentionẽ de gratia prædecessoris: prout post alios tenẽt Baldus, *e* M. Antonius Peregrinus Gigas, & Carolus Tapia. Ideò autem summus Pontifex voluit prædicta vocis oracula valere in foro conscientiæ tantum, quia licet ipsa valeant, tamen videtur ipsis vti non posse. Nam opinio est Baldi. *f* Quod si Papa verbo aliquem pronunciat Episcopum vel Abbatem, quod statim sit Episcopus, vel Abbas, licet recipi non debeat pro prælato, nisi gratiam probet per literas Apostolicas: alias tam recipientes, quàm se ingerentes incurrunt graues pœnas, vt patet per extrauagantem *g* Bonifacij Octaui quæ incipit: *iniunctæ.* Quòd iustissimè statutũ fuit. Nam si viuæ vocis oraculis daretur regulariter eadem fides, quæ literis Apostolicis datur, magnæ fraudes, & doli possent in his contingere, sicut contigit tempore Sixti Quarti, *h* Pontificis maximi, propter quod omnes facultates, & gratias a se factas reuocauit, nisi ex speciali licentia, & certa sciẽtia etiam ipsius Summi Pontificis fuerint profectæ de qua licentia constet, cum signatura ipsius desuper manu sua conscripta, aut literis suis expressa. Addens quod contra facientes excommunicationem ipso facto incurrant, a qua a nemine præterquam a Romano Pontifice possint absolui, nisi in mortis articulo fuerint cõstituti. His addendum fore duxi pro complemento, *quod omnia priuilegia facta ordinibus mendicantibus & illis, qui suis gaudẽt priuilegijs per se, siue per communicationem, siue sint facta in forma breuis, siue per supplicationes expedita in quibus placuit vt signatura sola sufficeret eandem omnino vim, & efficaciam habent, tam in iudicio quàm extra iudicium, ac haberent si plumbeo sigillo essent consignata.* Ita concessit Iulius Secundus, pro Eremitis Sancti Augustini, vt in eorum priuilegiis *i* cõtinetur. Idque constat ex alia Leonis concessione facta pro eisdem Eremitis, vt in eisdem priuilegiis *K* enarratur.

a Medic. de leg. & statu. 3 p. q. 11.

b Innoc. in ca. constitutus de rescr. Archid. & Ioan. And. in prœm. Sexti

c Suppl. f. 18. concess. 361.

d In supplem. fol. 58. concess. 361.

e Bald. in l. falsus. C. de fur. Peregr. de iure fis. libr. 5 tit. 2. nu. 12. & 13. Gigas de pens. q. 34. Tapia in c. 1. de constit. in par. 13. & 14

f Bal. in l. si quis per nu. 5. C. de episc. & cleric. & in l. humanum in fin. C. de ll.

g Extrau. iniuncta de elect.

h Extrau. etsi dominici gregis de pœn. excom.

i Fol. 244. p. 2

K Fol. 47. p. 1.

ARTICVLVS VI.

Vtrum priuilegium, ad hoc vt valeat, sit necessarium, vt promulgetur.

RESpondeo dicendo, quòd quando statutũ in fauorem priuilegiati merum priuilegium cõtinet, nec respiciens præiudicium alterius, sufficit sola scientia priuilegiati ad hoc, videlicet, vt omnẽ effectum suum operetur: statutum enim priuilegiatiuum, ligat etiam ignorantes ex mente Bartoli. *l* Statim enim quod conceditur, effectus suos operatur, iuxta id quod dicitur in iure. Aduertendũ tamẽ est, quòd quamuis dixi statim priuilegium etiã ligare ignorantes, hoc procedit, vt priuilegiato statim ius quæsitum esse dicatur, prout tenent communiter Doctores. *m* Sed vt omnem suum effectũ producat, non ligat ante notitiam eius, in cuius fauorẽ est impetratum. Ita tenet *n* Cardinalis, & est opinio Bartoli. Exemplum est in legatario, cui absẽti ius quæsitũ est, statim enim ex legato legatario ius quæsitum esse dicitur, sed non cũ effectu, prout tenet Bartholus, *o* & communi supra dicta omnia tenet Abbas, & Iason dicit esse communem Legistarum & Canonistarum: & tenet Aretinus. *p* Verum est tamẽ, quòd quando quis per se, vel per alium obtinet priuilegium, ne ab Ordinario possit excommunicari, sicut communiter habent regulares, videtur quòd statim bullato priuilegio incipiat suos habere effectus, etiamsi ille in cuius fauorem fuit datum, ignoret ipsum, si Papa in priuilegio dixerit præsenti per se, vel nuntio, prohibemus omnes, nequis eum excommunicet: nam tunc iam concurrit voluntas Papæ cõcedentis, & priuilegiati per nuntium suum tale ius acceptantis. Ita tenet Syluester. *q* Vnde supradicta communis opinio intelligitur, quando nec per se, nec per nuntium aliquis impetrat priuilegium, sed Papa proprio motu, vel ad instantiam alterius ipsum concedit, tunc enim nisi appareat de contraria voluntate concedentis, priuilegiatus nõ gaudebit beneficio, nisi postquam ad eum peruenerit. Multa alia de priuilegiis Deo duce dicemus in 2. & 3. tomo in quæst. de priuil.

l Bar. in l. omnes popul. q. 15 par. principa. lis. nu. 37. ff. de iust. & iure.

m Doctores in l. penul. C. de decur. lib. 10.

n Cardin. in Proœ. clem. c. 1. de concess. preben. in 6. Bar. & communis in l. pe. C. de decurio. lib. 10.

o Bart. in l. a Titio. ff. de furt.

p Abb. in c. cognoscentes, de const. n. 7. Ias. ibi. & de cõst. Prin. Aret. in l. qui habens de acq. pos.

q Syluest. tit. priuil. n. 24.

QVAESTIO OCTAVA.

De priuilegijs, quoad suam confirmationem, innouationem, & vsum, in 17. articulos diuisa.

Circa quam decem, & septem quæruntur.

1 *VTrum Papæ confirmauerint priuilegia regularium.*

2 *Vtrum confirmatis priuilegijs alicuius religionis, intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius instar alteri concessa.*

3 *Vtrum possimus modo vti priuilegijs, quæ non sunt in vsu.*

4 *Vtrum*

4 *Vtrùm Sixtus Quintus subijcens illa verba, quatenus sunt in vsu, aliquid noui concesserit.*

5 *Vtrùm priuilegiũ perditũ per nõ vsum quoad religionẽ, cui directè est cõcessũ, perdatur ẽt quoad alias religiones, quib. per extensionẽ est cõmunicatum.*

6 *Vtrùm lex, & priuilegiũ, quæ imponũt pœnam ipso facto, possint derogari per contrariã consuetudinẽ.*

7 *Vtrùm priuilegia contra decreta sacri Concilij Tridentini sint derogata.*

8 *Quæ priuilegia derogentur per Conciliũ Tridẽtinũ.*

9 *Vtrùm priuilegia, quæ sunt contra sacros Canones alios à decretis, & canonibus Concilij Tridentini sint abrogata.*

10 *Vtrùm priuilegia regulariũ sint in foro conscientiæ valida, etiamsi sint contra Cõciliũ Tridentinum.*

11 *Vtrùm Pontifices à Clemente VII. confirmauerunt priuilegia regularium in foro exteriori, etiãsi sint contra Concilium Lateranense.*

12 *Vtrùm clausula generalis, non obstantium, tollat legem iuratam.*

13 *Quo intelligenda sit illa clausula, contradictores quoslibet, & rebelles etiam per cẽsuras cõpescẽdo.*

14 *Quomodo intelligenda sit illa clausula, omni appellatione remota.*

14 *Quomodo intelligenda sit illa clausula, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij secularis.*

16 *Quomodo sit intelligenda illa clausula, supplentes omnem defectum.*

17 *Vtrùm exemplar deductum ab originali priuilegio valeat non vocata parte, cuius interest.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Papa confirmauerint priuilegia regularium.

RESpondeo dicendo, quòd quantum ad fratres mendicantes, rem ab incunabulis (vt ita dixerim) educendo, inuenio ꝙ Sixtus a Quartus confirmauit omnia priuilegia ab eodem, vel à prædecessoribus suis concessa ordini fratrum Minorum, & præsertim contenta in bulla eiusdẽ, quæ incipit. *Regimini vniuersalis Ecclesiæ,* non obstantibus quibuscunque literis postmodum ordinatis à sua Sanctitate, præsertim illis, quæ incipiunt: *Super curam gregis Domini.* Et idem Sixtus Quartus, b omnia priuilegia à sua Sanctitate, vel à suis prædecessoribus ordini Minorum concessa, cõfirmauit, exceptis indulgentiis Generalibus, quoad visitantes loca fratrum, vel sororum, prout dicetur in titulo de indulgentijs. c Idẽ *Sixtus Quartus in mari magno motu proprio, & ex certa scientia authoritate Apostolica approbauit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & singula priuilegia per quoscũq; Romanos Põtifices prædecessores suos, ordini fratrũ Minorum, & illius domibus, & professoribus (in genere sub quacunq; verborum forma) concessa: ac pro potiori cautela omnia, & singula prædicta de nouo concessit & indulsit.* Et Leo d Decimus concessit: *Quod fratres minores regularis Obseruantiæ secura conscientia possint vti omnibus eis concessis à sede Apostolica, & Romanis Pontificib. siue per bullas, siue per breuia, vel viuæ vocis oracula, prout in libris ordinis repertuntur, ac si omnia specificè fuissent præfato Romano Põtifici expressa. Et pro maiori cõscientiarũ securitate omnia præfata priuilegia de nouo cõcessit.* Et idem e Leo X. *postquã in Cõcilio Lateranensi moderauit, & reuocauit in aliquibus priuilegia fratrum mendicantium, declarauit, quòd omnia, & singula prædictorum fratrum mendicantium priuilegia qualitercunque eis cõcessa permaneant, & permaneant in suo robore, exceptis illis, in quibus fuerunt modificata & reuocata, & ad abundantiorẽ cautelã, priuilegia prædicta cũ dictis modificationibus motu proprio innouauit, ac districtè præcepit, & Ecclesiarum prælatis mandauit, vt religiosos præfatos super alijs priuilegijs non modificatis molestare nõ præsumant, sed sua eis iura, & priuilegia inuiolabiliter obseruent.* Vtrum autem idem Summus Pontifex eadẽ priuilegia postea reualidauerit, etiam si essent cõtra concilium Lateranense, dicetur infrà. f *Et Clemens VII. motu proprio, & ex certa scientia omnia, & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, indulgentias, peccatorum remissiones & gratias, & omnia & singula indulta ordini fratrum minorum regularis Obseruantiæ, ac tertio à pœnitentia nuncupato, ordinibus illorumque fratribus, monialibus, sororibus, & vtriusque sexus personis, ac monasterijs, domibus, Ecclesiis, & locis quibuscunque etiam per modum extensionis, seu cõicationis, & aliàs quomodolibet per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per ipsum, & sedẽ Apostolicam approbauit, ac innouauit, & perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere decreuit.* Prout latiùs dicemus in quæst. de cõicatione priuileg. Deinde Paulus Papa IV. anno Domini millesimo quingentesimo nono, die decima Maij Pontificatus sui anno quarto: *Eadem priuilegia ex certa scientia, & de plenitudine potestatis approbauit, & perpetuam roboris firmitatem obtinere, & firmiter obseruari voluit.* Postea aũt Pius Quartus Romæ apud S. Marcum sub annulo piscatoris, die vigesima septima Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, Pontificatus sui anno secundo, in Bulla, quæ incipit: *Excellentis Sedis Apostolicæ prouisione,* quam ego vidi sub sigillo authentico, *ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmauit, & innouauit, & de nouo concessit fratrum Minorum regularis Obseruantiæ S. Claræ ac tertio de pœnitentia nuncupato, ordinibus, illorũque superioribus, fratribus, monialibus, & sororibus, ac vtriusq; sexus personis ac monasterijs, & domibus, & Ecclesiis, & locis quibuscunque dictorum ordinum nunc, & pro tẽpore existentibus, omnia, & singula priuilegia immunitates, & exemptiones etiam ab inquisitoribus, libertates, prærogatiuas, fauores, conseruatorias, declarationes, facultates, dispensationes gratias, concessiones, indulgentias, & indulta spiritualia, & temporalia. ẽt per modum cõicationis, & extensionis inter se, & cũ alijs ordinibus mendicantibus, & non mendicantibus in genere, vel in specie, etiã per solam signaturam, etiam viuæ vocis oraculo, aut aliàs per alios suos prædecessores, & per se & per sedem Apostolicam, & per Imperatores, Reges & alios Principes sub quacunque forma, & expressione verborum concessa, ac etiã iteratis vicibus approbata, necnon cum omnibus & singulis in eis contentis clausulis, decretis, & declarantibus, singulas desuper confectas literas, & in eis contenta, ac si de verbo ad verbum insererentur.*

Idem etiam Pius Quartus postea anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, decimo tertio calendas Martij, in quadam Bulla *in principis Apostolorum Sede,* publicata Romæ in dicto anno, die vigesima quarta, mensis Februarij, Pontificatus dicti Pij Quarti, anno sexto. *Motu proprio, & ex certa scientia, ac de plenitudine potestatis omnia, & singula priuilegia, exẽptiones immunitates, facultates, dispensationes, consecratorias, indulta, cõfessionaria, mare magnum, & alias gratias concessas, tam cathedralibus etiam Metropolitanis, quàm Collegiatis Ecclesiis, Monasterijs, Conuentibus & aliis Religionis etiam fratrum Mendicantium domibus, & ordinibus, hospitalibus militijs, eorumque capitulis, & conuentibus, ac vniuersitatibus etiam studiorum generalium collegijs tam secularibus, quàm ecclesiasticis confraternitatibus, societatibus & tam Principis Apostolorum de vrbe q̃ ã alijs fabricis Sanctæ Cruciatæ, alijsque pijs locis & operibus, necnon Patriarchis Archiepiscopis & Abbatibus, Prioribus, præpositis, & alijs Ecclesiasticis tam secula-*

a In Mon. 1. impr. fol. 68. concess. 127.

b In 1. impre. & in 2. f. 64. & fo. 68 concess. 137.

c In mo. in 1. impre. fo. 19. & fol. 142 in 2. concess. 342.

d In suppl. fo. 38. conc. 190.

e In supp. fol. 27. conce. 88. Habetur in cist. 17. ipsius Leonis in Bullarijs.

f Inf. ar. 10.

cularibus quàm diuersorum ordinum, & militiarum regularibus, ac etiā laicis cuiusca aque dignitatis & status, & gradus & excellentiæ etiam Ducali, Regia, & Imperiali dignitate fulgentibus vtriusque sexus personis in his omnibus et singulis, in quibus illa statutis et decretis Concilij Tridentini cōtrariātur, ipso iure reuocata, cassata, & annullata, ac ad ipsius Concilij terminos, atque limites redacta sint & esse censeantur. Nec quidquam aduersus ipsa decreta & statuta quo minus vbique & apud oēs obseruentur in aliquo suffragari posse, sed ea perinde haberi, & reputari debere, ac si nunquam emanassent authoritate Apostolica declarauit, ac etiā statuit, & ordinauit. Hæc Pius Quartus. Verum est tamen, quod in his omnibus, quæ non contrariātur dicto Concilio priuilegia regularium approbantur, & confirmantur ab eodem Concilio, sessione trigesima quinta de regularibus, capite vigesimo in fine, vbi dicitur, *in cateris omnibus præfatorum ordinū priuilegia & facultates, quæ ipsorum personas, loca, & iura concernunt firma sint & illæsa.* Deinde Pius V. die vigesima septima Aprilis, Pontificatus sui anno secundo. *Ex certa scientia, & de plenitudine potestatis eadem priuilegia confirmauit, & innouauit, atque perpetuam roboris firmitatem obtinere, & firmiter obseruari præcepit.* In qua constitutione multa contra Concil. Tridentin. regularibus concessit, quorum aliqua contra terminos ipsius Concilij concessa postea reuocauit Greg XIII. Pontificatus sui anno primo in quadam cōstitutione ab ipso edita, & Romæ publicata, prout colligitur ex Nauar. *a* in suo Enchiridione. Ait enim ipse, quod tenorem huius constitutionis ponit in fine Enchiridionis, si publicetur. Vnde cum ipse ponat dictam constitutionem eius promissionem adimplens, clarè colligitur, quod fuit publicata, & sic habet vim legis. *In qua sanctissimus Pater statuit de prædictis literis Pij V. & de alijs omnibus literis, & constitutionibus, quæ ab eodem prædecessore eisdem de rebus, pro quorumcunque regularium etiā mendicantium ordinibus, & cōgregationibus quomodolibet emanauerint, ac omnibus, & quibuscumque in eis cōtentis, eam deinceps dispositionem, atque decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue ex sacri Cōcilij Tridentini decretis, siue alijs, quæ ante dictarum literarum, & constitutionū editionem erat, ac si ipsa non emanassent, futura fuisset. Ad quam dispositionem & decisionem suumque pristinum statū illa omnia reduxit.* Hæc Gregorius Decimus tertius. Vnde ipse sanctissimus Pater hunc ordinem sequens secū dum hanc limitationē confirmauit, & de nouo concessit, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, die vigesima prima Maij, & Pontificatus sui anno tertio, prædicta priuilegia, & facultates, quatenus sunt in vsu, & decretis sacri Concilij, & sacris canonibus non contradicunt. Et Sixtus Quintus ex ordine Minorum assumptus die tertia Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo Pontificatus sui anno tertio. *Confirmauit & innouauit eadem priuilegia facultates, & gratias, perpetuamque roboris firmitatem obtinere, et firmiter obseruari voluit in his omnibus in quibus decretis Concilij non aduersantur, subijciens illa verba scilicet, quatenus sunt in vsu: non solum ordinem Minorum, & Mendicantium, sed etiam alios ordines multi Summi Pontifices decorauerūt priuilegijs.* Pius *b* enim Quartus, Iulij decima quarta die, anno Dñi millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, Pontificatus sui anno primo: *Omnia & singula priuilegia indulta, & indulgētias, cæterasque gratias spirituales, & temporales congregationis Cisterciensis, illius superioribus, & personis tā in genere, quàm in specie, per quoscunque Romanos Pontifices quōlibet concessa ind. Stinctè confirmauit.* Quod ipsū fecit *c* Sixtus Quintus, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, die vigesimaquinta Iulij, sub annulo piscatoris, Pōtificatus sui anno secundo: *d Quatenus sunt in vsu, & Concilij Tridentini decretis nō aduersantur, cū extensione, & communicatione quorumcunq; quomodolibet quibuscis alijs ordinibus concessorū, & concedendorum. Imò ipse etiam Pontifex maximus antiqua priuilegia totius ordinis Cisterciensis cōfirmata a Gregorio XIII. in forma breuis confirmauit anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, quatenus sunt in vsu, & prædictis decretis Concilij nō aduersantur.* Et Gregor. XIII. anno Domini 1578. Pontificatus sui anno 6. 1. die Februarij confirmans priuilegia cōgregationis S. Hieron. Iesuatorum ait. *Priuilegiorum, facultatum, exemptionum, immunitatum, indultorum, & cuiuscunque sint generis indulgentiarum per quoscunque Romanos Pontifices eius prædecessores, quibuscis etiam specialibus rationibus concessorum tenores pro expressis habens omnia, & singula priuilegia, facultates, & gratias, exemptiones, & immunitates, libertates, indulgentias, atque peccatorum remissiones, circa tamen clausulam porrigendi manus adiutrices, & concessiones etiam per ipsam congregationem sufficiente ad id facultate suffultam ad dictæ congregationis aggregatos, infraternatos nuncupatos, extensa atque indulta prædicta quomodocunque, & qualitercunque concessa & approbata, quatenus sunt in vsu, & sacris canonibus, & Concilio Tridentino non sunt contraria, ex certa scientia denuò in perpetuum, Apostolica authoritate tenore præsentium approbauit, & confirmauit illisq; perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur addidit.* Hæc Gregorius XIII. Pontifex Maximus. Inuenio etiā Gregorium XIV. prout habetur in compendio, *e* Religiosæ Societatis Iesu. *Motu proprio, certaq; scientia, ac de plenitudine potestatis Apostolica approbare, atque confirmare omnia priuilegia Societatis facultates, exemptiones, immunitates, gratias & indulta tam per suos prædecessores, quàm à se concessa.* Et nō ponitur à Collectore ibi illa limitatio solita poni à summis Pontificibus, scilicet, dummodo decretis sacri Concilij non aduersentur, nescio, an in priuilegio originali ponatur; quia ad manus meas non potuit peruenire: sicut non potuerunt peruenire priuilegia originalia huius sacræ religionis, & propterea ea tātùm proponam, sicut proponuntur ab eorum Collectore. Existimo tamen, quòd forte illam limitationem adiecit prædictus Pontifex, sicut etiam eam apponunt alij Summi Pontifices in confirmationibus priuilegiorum aliarum religionum. Nec ego post Pium V. inueni aliquem Pontificem confirmasse absolutè priuilegia regularium. Imò iam limitatus fuit Gregorius XIII. in huiusmodi confirmationibus, vt in bulla, quam edidit pro confirmatione ordinis clericorum regularium, qui vocantur ministri infirmorum, licet eis *communicauerit omnia priuilegia, exemptiones, & immunitates, & exemptiones omnium aliorum ordinum mendicātium, & non mendicantium, & Societatis Iesu:* dicit tamen ibi, *quæ tamen sunt in vsu, nec sub illis reuocationibus comprehensa, nec decretis ipsius Concilij, nec ipsius congregationis regularibus institutis contraria.* Solùm inueni post Cōcilium Tridentinum quandam amplissimam concessionem factam à Sixto V. *f* anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, septimo Calendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio, *Congregationi Sancti Bened. Regni Portugalliæ ac omnibus, & singulis illius Monasterijs, Prioribus, & alijs regularibus locis tam præsentibus, quam futuris, eorū Generali, & alijs Abbatibus Diffinitoribus Visitatoribus & Superioribus, Monachis religiosis, Nouitijs, Conuersis, & cæteris personis, nunc, & pro tempore existentibus, vt omnibus priuilegijs tem-*

a Nauarr. in man. c. 21. n. 6.

b Habetur in com ordi. Cister tit. confir. priuil. §. 1.

c Habet. in eodem com. §. 2

d Habet. in com. §. 3.

e Habet. in comp. Societ. ti. priuil. §. 2.

f Habet. sub sigillo authe. in lib. cōgreg. S. Benedi regni Portugal.

temporalibus, & spiritualibus concessit S. Hieronymi, S. Bernardi, & alijs Cistercienfis ordinis, necnon Cassinensis, & Vallisoleti dicti ordinis S. Benedicti congregationibus huiusmodi per vniuersum orbem constitutis, etiam per modum communicationis, & extensionis, quibus illa, & illi quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti potiri, & gaudere possunt, & poterunt. Non obstantibus constitutionibus, seu reuocationibus, ac alijs præmissis, & sua de nõ edendis indulgẽtijs ad instar, & alijs Cancellariæ Apostolicæ regulis, alijsque Apostolicis, necnon in vniuersalibus Prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis specialibus, & generalibus constitutionibus, & ordinationibus. Prout plenius refertur hæc concessio infra in quæst. de communicatione priuilegiorum. Per quæ verba ibi *in vniuersalibus* iunctis verbo infra *Concilijs* videtur posse concedi, quod in hoc indulto continetur quid maximum, scilicet, quòd potest vti dicta congregatio priuilegijs, & indultis, etiam si sint contra Concilium Tridentinum. Conceditur enim ipsi congregationi cõmunicatio priuilegiorum dictorum ordinum, non obstantibus Conciliorum omnium generaliũ constitutionibus. Sed rem oculatius penetrando nihil tale in dicta concessione continetur, solùm enim conceditur dictæ congregationi communicatio priuilegiorum dictorum ordinum, sicut dicti ordines vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt, non obstantibus constitutionibus Conciliorum etiam generalium, & Concilium Tridentinum, nec aliquod Concilium generale, quòd ego viderim, obstat, quo minus posset regularibus concedi communicatio priuilegiorum aliorum ordinum, eo modo, quo alij ordines gaudẽt potiuntur, & gaudere possunt, & potiri poterunt. Ipsis autem post Concilium Tridentinum suorum priuilegiorum vsus non absolutè conceditur, nisi quatenus ipsius Concilij decretis non contradicunt, prout patet.

Hic est igitur status priuilegiorum. Restat igitur nunc explicare circa supra dicta aliqua difficilia, quæ in sequentibus articulis resoluentur.

ARTICVLVS II.

Vtrum confirmatis priuilegijs alicuius religionis, intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius instar alteri concessa.

RESpondeo dicendo, quòd, vt propositum in hoc articulo clariùs pateat, distinguendum est, an confirmatio fuerit facta in forma communi, an verò fuerit facta ex certa scientia. Quo supposito resoluendus est articulus per duas conclusiones.

Prima conclusio: Si priuilegia confirmantur in forma communi, negatiuè est respondẽdum, quòd sicut per reuocationem priuilegiorum alicuius religionis, non censentur reuocata priuilegia ad instar, ita per confirmationem priuilegiorum alicuius religionis, non censentur confirmata priuilegia eius ad instar concessa: cum contrariorum eadem sit disciplina, & pariformis ratio, vt dicitur in iure. *a*

a l. 1. in prin. ff. de his qui sunt sui, vel alien.

Secunda conclusio: Si confirmatio esset ex certa scientia, aut priuilegiato ad instar alterius princeps priuilegia concessit, præterita, & præsentia, sic dicendum est, priuilegia non intelligi cõfirmata, quia licet hæc confirmatio vim priuilegij habeat, tamen non posset dici, illam sub concessione præsentium priuilegiorum includi, imò nec sub simplici confirmatione priuilegiorũ, quæ ad futura priuilegia non protrahitur. At si necdum præterita, sed etiam futura priuilegia princeps concessisset, non dubito, quin cõfirmatis alicuius priuilegijs ex certa scientia, etiã priuilegia ad instar confirmata censeantur, quia huius generis confirmatio est quasi noua priuilegiorũ concessio, imò est noua priuilegiorũ concessio, quã do additur clausula, & de nouo concedimus, iuxta ea, quæ tradit Bartolus, *b* & resoluit Mãdosius. Qui prætereà addit secundum Archidiaconum, quòd huiusmodi confirmatio dicitur gratia. Ex quibus infertur, quod si aliquibus religionibus concedãtur priuilegia alijs concessa, & concedenda, procul dubio etiam huiusmodi confirmatio facta alteri religioni, ipsis censetur concessa, & multò magis hoc erit verum, si non solùm dictis religionibus concedantur priuilegia concessa, & concedenda, sed etiã cõcedantur fauores, & gratiæ, sicut ait Mandosius conceditur à Paulo III. Societati Iesu.

b Bart. in leg. more maiorũ. col. 2. ver. dic. clari. ff. de iurisd. omn. iud. Mãdo. de priuil. ad instar. q. 7. art. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm possimus modo vti priuilegijs, quæ non sunt in vsu.

REspondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur ad elucidanda, & explicanda verba posita in confirmationibus priuilegiorum, de quibus mentionem fecimus in articulo superiori, in quantum Gregorius Decimus tertius in eis confirmat priuilegia regularium, quatenus sunt in vsu. Ad cuius clausulæ explicationem est notandum, quòd in ea tangitur quædam quæst. Vtrum priuilegium tollatur per non vsum, an per vsum contrarium, verbi gratia, priuilegiatus, vt decimas nõ soluat, soluit sicut alij. Et exemptus conuentus coram ordinario respondet nõ allegans priuilegiũ, an perdantur ista priuilegia? De qua quæst. agit Panor. *c* Et breuiter concludẽdo quantum ad nostrum propositum vnica distinctione huic difficultati satisfiet; aut enim priuilegium fuit concessum personæ priuatæ, aut fuit concessum communitati, vel Ecclesiæ. Si fuit concessum personæ priuatæ, perditur per vnicam contrauentionem, scilicet, si directè obuiauit illi, prout probatur in iure: *d* secus si non directè. Vnde priuilegiatus, ne subeat aliqua munera publica, vel honores, sponte acceptans vnum non præiudicat sibi in alijs, nec etiam in illo, si denuò eligatur iuxta quandam legem *e* expressam, nisi acceptauerit decurionatum, quia ex illo officio assumitur ad alia officia. Ideoque acceptando illud videtur sibi præiudicare, prout tenet Syluester. *f* Si verò priuilegium fuit concessum communitati, sicut cõceduntur priuilegia regularium, tunc non perditur, nisi legitimo tempore præscribatur. Et licet Alexander Tertius *g* determinauerit, quod fieret præscriptio spatio triginta annorum. *h* Innocentius tamen Tertius postea determinauit, quod in minore, quàm quadraginta annorum spatio minimè talis præscriptio contra dicta priuilegia contingat. Et ratio differentiæ inter priuilegium concessum priuatæ personæ, & concessum communitati est. Nam singulares personæ non possunt per contrauentionem renuntiare priuilegio facto cõmunitati, quia per contrauentionem perditur priuilegium ea tacita renunciatione, quàm tacitam renũciationem validam in priuato quælibet directa contrauentio inducit, argumento aliquorum canonum. *i* Sed in priuilegio facto religioni, sicut regulares non posũt expressè renuntiare priuilegio religioni concesso, ita nec tacitè, prout notatur in iure, *K* & sic solùm perditur per præscriptionẽ dicti temporis. Aduerte insuper quod

c Panor. in c. cum accessissent de const.

d d. c. cum accessissent.

e l. voluntariè. C. de excus. tut.

f Syl. v. priui. nu. 2. 3.

g c. si de terra. de priu.

h c. accedentes. de priu.

i c. cum renunciat. 33. q. 1.

K Notat. in d. c. accidentib.

quòd Eugenius IV. anno Domini millesimo quatercentesimo trigesimo quarto, septimo Kal. Martij. Pontificatus sui anno quarto, *Concessit ordini S. Benedicti Vallisoleti ex certa scientia, & motu proprio, quòd contra præfata congregationis monasteria, loca, personas, & bona, aliqua nō currat præscriptio, nisi post lapsum sexaginta annorum: Quod quidem indultum, tā in casibus, rebus, & bonis præteritis, quàm futuris potestate, & scientia similibus extendi, & locum habere omnino voluit.*

a Habet. ib. 3. p. 38. cū seq.

Hoc priuilegium habetur authenticum in libro *a* priuilegiorum dicti ordinis impresso Romæ, ex Typographia Titi, & Pauli Dedecanis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono. Quo indulto fruuntur etiam ordines mendicātes, & alij communicantes in priuilegijs. Ex quo priuilegio colligitur clarè, quod contra priuilegia dictæ congregationis non currit præscriptio, nisi post lapsum sexaginta annorum. Ait enim, quod contra monasteria, loca, personas, & bona ipsius non currit præscriptio, nisi post dictum terminū elapsum. Priuilegia enim sunt quædam iura, & actiones concernentia monasteria, loca, personas, & bona præfata. Nam, vt ait Vlpianus, *b* æquè bonis annumeratur, etiamsi quid est in actionibus, petitionibus, prosecutionibus: nam hæc omnia in bonis esse videntur. Hoc igitur constituto, quod priuilegia concessa religionibus non præscribuntur, nisi post quadragesimum annum elapsum secundum ius cōmune, aut post sexagesimum elapsum secundum dictū priuilegium, quia toto illo tempore non vsi sunt regulares dictis priuilegijs, imò contrauentum est illis, videtur dicendum, quod quando Gregorius Decimus tertius in confirmationibus factis pro priuilegijs regularium, dicens se illa cōfirmare, *quatenus sunt in vsu*, debet intelligi, quod ea non confirmat, si per contrarium vsum contra ea fuerit præscriptum tempore legitimo. Et sic, vt clariùs loquar, vult dicere, quod tantùm vult confirmare priuilegia regularium, quæ valent, non autem illa, quæ per contrarium vsum sunt sublata.

b l. bonorum 49. ff de verb. signific. ca. de quarta de præscrip. authēt. quas actiones. C. de sac. eccl.

Quod confirmatur primo, Nam, prout ait Alexander *c* Tertius Papa confirmando communiter in dubio intelligitur confirmare illud, quod actu valet. Per confirmationem enim non creatur ius nouum, prout sacri Canones *d* expresse decidunt, & notat Glos. quædā singularis. Licet enim aliquando aliquis confirmat illud, quod est ipso iure nullum, quo caso videtur potius dare, quàm confirmare, prout contingit in aliquibus casibus notatis à Iureperitis, *e* & quandoq; quis confirmat illud, quod non est ipso iure nullum, sed est imperfectū, vt quādo superior confirmat electionem, quo caso non videtur dare, qui confirmat: sed videtur imperfectum perficere, prout dicitur in iure, *f* & notat Bartolus, & scribentes. At loquendo de confirmatione communi, id est, loquēdo in dubio, nunquam legislator videtur confirmare, quando ab ipso petitur confirmatio legis, aut priuilegij, nisi legē, aut priuilegiū, quod actu valet. Secundò cōfirmatur. Nam Gregorius Decimus tertius non solum cōfirmat dicta priuilegia, sed etiam innouat, & de nouo concedit, & innouatio priuilegioru. prout determinat Innocentius *g* Tertius nouum ius non tribuit, sed antiquum conseruat. Quod ipsum etiā determinat Honorius Tertius. Vnde Iulius *h* Secundus declarauit, quod per confirmationem priuilegiorum fratrum minorum per Sixtum Quartum factam, ac eorūdem priuilegiorum nouam concessionē per hæc verba (*De nouo concedimus*) solūmodo esse confirmata priuilegia dicto ordini cōcessa, & non alias reuocata. Circa quam Iulij Secundi declarationem aduertit Collector, *i* quòd prædicta declaratio creditur sic facta fuisse absolutè, & generaliter propter defectum relationis. Q ua multi famosi Doctores vniuersitatis Salmāticæ declarauerūt, & determinauerūt, quòd quandocunq; aliqua priuilegia conceduntur de nouo cum sequenti clausula, non obstantibus reuocationibus Apostolicis, prout in bulla aurea continetur, intelligūtur viuificata, & de nouo concessa etiā illa, quæ fuerunt reuocata. Nam aliter nihil operantur prædicta verba, cum tamen verba in literis Apostolicis posita debeant aliquid operari. Et hanc opinionem Collectoris approbat Corduba, *K* & eam tenet Panormitanus post Ioannem de Lignano, & diffusè probat id Summa Rosela. Quòd quidem libenter fateor, sic concludendo ex dictis, quòd per confirmationem, & innouationem priuilegiorū in dubio solùm confirmantur, & innouantur ea, quæ actu valent, nisi aliud exprimat confirmans, & innouans, prout exprimit quando addit illam clausulā. Non obstantibus reuocationibus Apostolicis. Vnde cum Gregor. XIII. confirmauerit priuilegia regularium, quatenus sunt in vsu, videtur loquendo iuridice determinare, quod cōfirmat ea, quæ sunt in viridi obseruantia, & valent, non autem ea, quæ per contrarium vsum sunt abrogata. Quod fuit necessarium addere. Nā confirmatio ex certa scientia (prout infra dicetur) de qua vsus est Gregorius decimus tertius, confirmata etiam abrogata, & per contrarium vsum cassata.

c c. quia diuersitatē, de concess. preb. d. ca. cum dilecta, de confir. vtil. vel inut.

d c. 1. et quasi per totū notat gl. in d. c. quia diuersitatem. v. forma cōt.

e l. adoptio. ff. de adopt. l. legata inut. ff. de leg. 1.

f In authē. de defens. ciuit. § interim. co. 3. notat Bart. in l. & quia ff. de iurisd. omn iud.

g c. ex part. ex. de priuil.

h In mon. 1. imp. fo. 43. & fol. 126. in 2. impr. concess. 477.

i Collector. in com. min. tit. priuil. fratrū. § 15.

K Cord. in ad dit. ad comp. Panor. in c. cū super de cau. pos. & propri. Rosela tit absolutio 1. nu. 122. & 123.

Sed dices: Ad quid igitur seruiont illa verba addita post confirmationem, scilicet (de nouo concedimus) si Papa per illa nihil noui concedit? Quid operantur dicta verba, innouamus, aut de nouo concedimus? Ad quod respondeo breuiter, quod maximum quid operantur. Nam si priuilegia nō sunt in vsu spatio viginti aut triginta annorum interueniēte, post dictum spatium elapsum ipsorum innouatione incipiūt de nouo dicta priuilegia, ac si in ipso instanti innouationis essent de nouo concessa. Et sic, vt præscriptione legitima quadraginta annorū, aut sexaginta tolherentur, esset necessarium, vt hoc temporis spatiū curreret ab instanti innouationis, nec aliquid ad dictam præscriptionem proficeret spatium illud viginti, aut triginta annorū elapsum, ante dictam innouationem. Ita sentit doctissimus Corduba. *l*

l Cord. in ad dit. ad Comp. tit. absol. quoad ponitētes. 1. vers. quo ad § 15.

ARTICVLVS III.

Vtrum Sixtus Quintus subticens illa verba, quatenus sunt in vsu, aliquid noui concesserit.

m Sab. sigil. auth.

RESpondeo dicēdo, videri ex dictis sequi, quòd Sixtus *m* V. in dicta confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum, & Sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia subticēs verba illa, *Quatenus sunt in vsu* nihil noui nobis concessit. Nam in dubio nunquam Summi Pontifices videntur confirmare, nisi illud, quod actu valet. Et per consequens, licet confirment priuilegia absolutè, debent iuridice interpretari, id est quatenus sunt in vsu, & non sunt per contrarium vsum abrogata & sublata. Hoc tamen non obstante quid magnum nobis concessit, dicta verba (*Quatenus sunt in vsu*) subticē in Bulla vt quid magnum fuit à patre nostro reuerēdissimo F. Francisco à Tolosa tunc Generale, nunc autem Episcopo Tudensi impetratum, vt ego audiui à patribus grauissimis nostræ religionis. Nam confirmatio supradicta fuit facta ex certa scientia, vt patet ex verbis ibi *Dicta authoritate Apostolica tenore præsentiū ex certa sciētia, in his oībus in quib. decretis* [illegible]

Ti. d. n-

Tridentini non aduersantur, approbamus, cõfirmamus, ac innouamus, perpetuâque roboris firmitatem obtinere, & firmiter obseruari. Hæc Sixtus V. Confirmatio autem secundum Doctores *a* est duplex, ex certa scientia, & in forma communi. Tunc autem dicitur confirmari ex certa scientia, quando in confirmatione inseritur totus tenor rei confirmatæ, vel quando vtitur istis verbis, ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis iuxta Glossam, *b* Panormitanum, Decium, & Felinum, & Aymon Graueta. Dicitur etiam confirmatio ex certa scientia, quando Papa confirmat id, quod videt, prout habetur in iure, *c* & tradit Innocentius. Tunc autem dicitur confirmare in forma communi, quando simpliciter confirmat, aliter non instructus de negotio. Hoc enim casu verba intelligi debent propriè cõditionaliter: quia Papa præsumitur ignorare, quæ in facto consistunt iuxta id, quod tradunt Canones. *d* Et confirmatio ex certa scientia secundum Glossam *e* singularé tria operatur. Primum, quod talis res sit firmioris authoritatis. Secũdum, quia si illa res est minus valida, fit valida. Tertium, quia propter authoritatem confirmantis nullus inferior potest de illa cognoscere. Quando autem confirmatio est facta in forma communi, parum, aut nihil operatur. Imò ex hoc nõ tollitur cognitio iudicis inferioris, nec talis confirmatio creat aliquod ius nouum, vt supra dictum est. Vnde si impertratur, est, quia solet magis timeri, quòd specialiter prohibetur, quam quod generaliter. Ex quibus Baptista *f* de Salis, infert decisionem notabilis quæstionis de priuilegijs ordinis Minorum. Nam fœlicis recordationis Bonifacius Papa VIII. concessit quædam priuilegia, quæ dictos fratres eximebant à solutione quartæ Canonicæ portionis debitæ Ecclesiæ parochiali, ratione sepulturæ. Quæ priuilegia per Clementinam, *g dudum* fuerunt reuocata. Sed post dictam Clementinam eadé priuilegia ab Eugenio Papa IV. prius examinata, & approbata fuerunt ex certa scientia, & similiter a Iulio II. Et à Leone X. quæsitum fuit, an dicta confirmatio Eugenij faciat valere dicta priuilegia cõcessa per Bonifacium VIII. & respondit dictus author, quòd valet dicta confirmatio. Pro quo allegat duo decreta, *h* in quibus sedes Apostolica determinat, quod quando Papa cõfirmat aliquid ex certa scientia, validat nullum, vel inualidum. Imò talis confirmatio habet vim innouationis, dãdo nouam vim illi, quod aliàs nullam habebat. Et hanc doctrinam tenet Panormitanus, *i* post Ioannem de Lignano, & tenet etiam Glossa, & diffusè probat Summa Rosellæ, & Collector priuilegiorum Mendicantium. Et idé est, quando confirmat cum clausula de plenitudine potestatis. Nam tunc ea vti censetur, quando actus non valet de potestate ordinaria, prout tenet Paulus Castrensis, *K* Alexander, Decius, Alciatus, Duennas, Menochius. Quod intelligitur cum Princeps non arbitrabatur, se id posse facere ex potestate ordinaria, vt explicat Graueta, *l* quẽ sequitur Menochius. Ex quibus infertur, quod cum Pius IV. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, Pontificatus sui anno secundo, prout dictum est suprà, confirmauerit, & innouauerit priuilegia fratrum Minorum de obseruantia, & Sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia ex certa scientia, ac de plenitudine potestatis, vt constat ex bulla articulo superiori allegata. Quòd non solùm confirmauit, & innouauit ea, quæ actu valebant, & erant in viridi obseruantia, sed etiam illa, quæ per cõtrarium vsum erant abrogata. Vnde licet à Sixto V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo non fuissent ex certa scientia confirmata: nondum tamen per contrarium vsum erant abrogata, nam ab anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, vsque ad annum millesimum quingẽtesimum octuagesimum septimum, currunt viginti octo anni, quo temporis spatio non potuit contra dicta priuilegia currere præscriptio. Et sic priuilegia horum regularium per contrarium vsum non sunt abrogata. Et licet essent abrogata, aliquorum abrogatio minimè probari potest: cuiusmodi sunt priuilegia, & facultates concedentia authoritatem absoluendi à reseruatis, dispẽsandi in censuris, irregularitatibus, cõmutandi vota, & iuramenta, necnon in ipsis dispensandi: Hæc enim in secreto sigillo confessionis vsui mandantur. Et nescio, quomodo de ipsis posset aliquis, licet curiosus inuestigator, dicere cum veritate, quod nõ sunt in viridi obseruantia? Nam etiam si ipse non vsus fuerit eis à multis retro temporibus, alij tamen regulares, sui, & alterius ordinis, his sæpe sæpius fortassis vsi sunt: quæro quis potest scire, quòd non est in vsu concessio illa notabilis Martini V. qua concedit, quòd *Prior Monasterij Sancti Benedicti Vallisoleti in foro conscientiæ possit dispensare super irregularitate contracta à Monachis ex homicidio voluntario occulto*. De quo dicitur infra in quæst. de dispensatione. Debent ne Prælati facere dispẽsationem in medio monasterij, aut in plateis, vbi non vsus huius facultatis possit sciri, & probari? non certè, sed in occulto, vbi à nemine non dico sciatur, sed nec somnietur. Præterea casus iste rarissimè in religionibus aliquibus contingit, & fortasse sunt aliquæ religiones, in quibus centum annorum spatium elapsum huiusmodi casus contingit, & sic per totum illud tempus nunquam fuit talis concessio in vsu. Et non possumus propter hoc dicere, quod ea sit quoad ipsas religiones sublata. Nam vt ex non vsu sublata aliqua lex, aut priuilegium dicatur, oportet casum euenisse, quod lex, vel priuilegium disponit. Nam si nullus vnquam talis inciderit casus, non propterea minus recepta dicetur. Nec præterea in dissuetudinem abijsse creditur, quamuis exequutionem sortita non sit, prout tradit eleganter Marcus *m* Antonius.

a DD in c. ex frequen. de cõstit. in c. quia diuersitatẽ de concess. preben. & de confir. vtile. per totũ
b Glos. in c. ad hęc vbi Pan. nu. 7. Dec. nu. 14. de rescri. Felt. in c. nonnulli, col. c. 5. ac. ttt. Decius in l. testam. n. 13. C. de mil. test. Crau. cons. fol. 182. n. 18.
c c. venerabe lis de confir. vtil. Innoc. in c. 1. de trans
d cap. fin. de const. lib. 6.
e Glos. in cap. quia diuersitatem.
f Salis in sum ma ver. absolutio f. 9. co. 2
g Clem. dudũ. de sepul.
h c. 1. de tran sac. c. quoties de pact
i Panor. post Ligna. c. cum super de causa pos. glo. c. a. cũ accessissent de const. Rosela. tit. absol. 1 §. 122. et §. 223. Collect. Cõp. Mend. ti. cõfi. in fi. f. 43
K Cast. in l. ex imperfecto. C. de test. Alex. in l. quãquã. n. 5. Decius in l. in testa. nu. 2. G. de mile. r. sta. Alcia. e. praesu. reg. 3. præsump. 2. num 6. Duen. reg. 43. nu. 5. ver. 2. varie. Menoch. cons. 3 nu. 38.
l Grau. de antiq. temp. 2. p. 1. nu. 47. Menoch. in respõ. cau. Ferra. resp. 2. nu. 147.
m Caccus li. 1. mosor. inst. tit. 3. in fin.

ARTICVLVS IV.

Vtrum priuilegium perditum per non vsum quoad religionem, cui directè est concessum, perdatur etiam quoad alias religiones, quibus per extensionem est communicatum.

Respondeo dicendo, quod *n* Collector priuilegiorum Mendicantium tãgit istam difficultatem, agens de quodam priuilegio Carmelitarum concesso ab Vrbano IV. ipsis patribus Carmelitis, vt *de licentia prælatorum Ecclesiæ possint audire confessiones omnium Christi fidelium causa deuotionis ad eos recurrentium, nisi talia commiserunt, propter quæ esset sedes Apostolica meritò consulenda*. Dubitat igitur, vtrum apud Carmelitanos, quibus directè facta est hæc concessio, habeatur in vsu, vt sic iam illi, quàm cæteri mendicantes virtute communicationis, seu extẽsionis priuilegiorum possint vti illa? Et ait, quod super hoc consuluit ipse generalem priorem præfati ordinis Carmelitani. Qui respondit, quòd absq; dubio in partibus Italiæ, & Frãciæ, vbi vigebat illius ordo, habetur præfata concessio in vsu. Licet fortè in Hispania propter paucitatem monasteriorum prædicti ordinis, vbi huiusmodi dubitatio innotescit, non haberetur in vsu. Ac per consequens videtur, quòd non obstante supradicta hæsitatione possint mendicantes vti hac cõcessione, cui

n Collect. in cõp. mend. tit. absolu. quoad seculares. 2. §. 19.

similis non reperitur in priuilegiis mendicantium. Hæc collector. Ex quibus verbis, prout colligit Corduba, *a* videtur Collector innuere, quod non possint regulares vti dicta gratia Vrbani IV. concessa Carmelitis, si ipsi Carmelitæ non vtuntur illa, cum priuilegium perdatur per non vsum, vel per vsum contrarium. At Doctissimus Corduba his non obstantibus contrarium tenet ex sententia cuiusdam valde docti patris, quem ipse non allegat. Nam cũ hoc indultum fuerit concessum ordini Carmelitarum, & per communicationem ordini Minorum, & per consequens aliis ordinibus Mendicantibus cõmunicatur ex æquo, ac si ipsis fuisset specialiter concessum, non perditur nisi legitimo tempore præscribatur, quod est spatium quadraginta annorum, secundum ius commune, & secundum priuilegium Eugenii quarti sexaginta annorum, prout dictum est in superioribus. Et ad hoc vt talis præscriptio contingat, oportet habere scientiam priuilegii, & voluntatem non vtendi illo ad hoc, vt per non vsum perdatur, prout probant aliqua decreta, *b* Vbi notant Doctores. Et quamuis contra regularium priuilegia, gratias, & exemptiones, immunitates, & indulta per vnum, aut plures actus; ex negligentia, vel ignorantia per quoscunque ventum fuerit, contrariumque sit obseruatum, nullum tamen præiudicium illius generari potest, sed omnia in suo robore, & firmitate permanent, prout concessit Leo X. congregationi *c* Camaldulensi, & Iulius Secundus congregationi *d* Sancti Oliueti, & Eugenius Quartus congregationi Sanctæ Iustinæ. *e* Circa quòd priuilegium aduertit Collector, *f* priuilegiorũ ordinis Cisterciensis, quòd præscriptio quadragenaria regulariter etiam contra ignorantes currit secundum Abbatem, *g* quo temporis spatio secũdum ius commune præscribũtur priuilegia, vt probatum est supra: & in hoc consistit vis huius priuilegii, vt contra ea non præscribatur, si propter ignorantiam eorum eis minimè fuerit vsum, non dico per quadraginta annos continuos, sed etiam per sexaginta. At in vsu priuilegij, de quo hic agitur, cessant omnia ista, cum per ignorantiam eo non fuerint vsi, sicque quoad fratres Minores, & alios Mendicantes non est perditum prædictum priuilegium per non vsum Carmelitarum. Facit etiam ad hoc, quòd dicit Innocentius, *h* quòd, scilicet, particulares canonici bene possunt sibi præiudicare perdendo priuilegium per vnicam contrauentionem, sed Ecclesiæ præiudicare non possunt, quin ea possit allegare, non esse sibi sublatum suum priuilegium, quod fuit perditum quoad particularem personam: & Panormitanus *i* etiam dicit, quòd si vnus vtitur, & non alier priuilegio multis concesso, non præiudicat non vtens vtenti, de quo etiam agit Syluest. *K* concordans cum his. Ergo licet aliqui Fratres, seu Conuentus, seu Prouinciæ ex voluntate, seu etiam (quòd minùs est) ex ignorantia vsi non essent tali priuilegio, vel contra illud fecissent, non possent toti ordini, seu aliis præiudicare. Deficit etiam in hoc casu præscriptio, quia hoc priuilegium per communicationem, & nouam cõcessionem factum est iam ordinis Minorum per plures Summos Pontifices, vt patet ex confirmationibus priuilegiorum Ordinis Minorum factis per Clementem Septimum, Paulum Quartum, Pium Quartum, Pium V. Gregorium Decimum tertium, & Sixtum V. Ex quibus patet, quod priuilegia Carmelitarum, & aliorum ordinum fuerunt facta, nouo dicto ordini Minorum, & sic contra ea non potest allegari præscriptio, qua solent præscribi priuilegia ordinibus concessa, vt patet ex dictis.

a Cordub. in addit. ad dictum. §. 11.
b c. si de terra in versi. detrahere noluisti.
c Congre. Camal. nu. 73.
d Congreg. S. Oliue. prin. 3. fol. 90
e Congreg. S. Iustin. priuil. 49. fol. 102. priuil. 50. fol. 191. & priui. 52. fol. 201.
f Col. Sist. titprin. §. 2.
g Abb. in cap. vigilanti, de præscr. per illum, & l. fi. in fin. C. de præscr.
h Inn. in d. c. accedentibus.
i Pan. d. ca. cũ accessissent in fin.
K Syl. tit. priuil. nu. 11.

ARTICVLVS V.

Vtrùm lex, & priuilegium, quod imponit pœnam, ipso facto possit derogari per contrariam consuetudinem.

RESpondeo dicendo, quòd *l* Panor. dicit, quòd lex, & priuilegium pœnale imponens pœnam ipso facto, & ipso iure potest derogari per contrariam consuetudinem, & reprehendit Hostiensem, *m* qui contrarium docet. At Doctissimus Castro opinionem *n* Panormitani omnino refellit hoc ductus fundamento; nam pœna excommunicationis imposita ipso iure contra imponentes manus violentas in clericum quandocunque, aut quomodo poterit contra illam incipere consuetudo, cum nulla iudicis, aut prælati negligentia possit impedire, quin cõtra illam legem delinquens statim post delictũ commissum incidat in excommunicationem: nam, vt dicunt Canones, *o* excommunicatio trahit secum executionem, & hanc rationem multis confirmat Castro, & infert illos, qui sine vlla Papæ dispensatione ingrediuntur intra portas domus alicuius monasterij sororum Sanctæ Claræ, aut ordinis prædicatorum, esse ipso facto excommunicatos, quamuis propter monasterij deformationem, & desolationem, & superioris prælati negligentiam, & dissimulationem moniales ipsæ multis suæ domus portas aperire, & liberam introeundi facultatem concedere consueuerint: nam introitus ad huiusmodi monialium domus est sub excommunicationis ipso facto incurrenda pœna Apostolica authoritate interdictus, nec illis potest vllo pacto suffragari longæua mulierum sine licentia Apostolica intrantium consuetudo, cum ipso facto excommunicatio ipsius infligatur. Aduerte tamen, quòd quando id, quod per legem præcipitur positiuam, per contrariam consuetudinem est abrogatum, etiam excommunicatio ipso iure lata contra transgressores ipsius legis est nulla, sublata enim obligatione principali ipsius legis, tollitur etiam obligatio pœnæ tali legi apposita, & sic videmus multas excommunicationes hodie non ligare, quæ in extrauagantibus proponuntur, & ratio est, quia obligationes eorum, quæ in talibus extrauagantibus præcipiuntur, per contrariam consuetudinem cessauerunt; ita Doctissimus Castro. Et sic cessat hodie excõmunicatio, quæ in vltimo Cõcilio Lateranensi sub Leone Decimo, sessione nona lata est cõtra eos, qui imprimũt, aut imprimi faciũt librum aliquẽ, sine præuia legitima ordinarij examinatione, sufficit enim in his Hispaniarum regnis iuxta pragmaticas sanctiones, priuilegium regale.

l Pano. in c. 1. de treu. & pace.
m Hostien. in d. cap. 1.
n Cast. lib. 2. de leg. pæn. c. 11. f. 216.
o Cap. pastor. §. verũ de sen. excom.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm priuilegia contra decreta sacri Concilij Tridentini sint abrogata.

RESpondeo dicendo, quòd vt constat ex superioribus, prout in sua bulla statuit, Pius IV. omnia priuilegia contra Cõcilium Tridentinum sunt abrogata, & idem summi Pontifices, scilicet Gregorius Decimus tertius, & Sixtus V. noluerunt ea confirmare, in quantum sunt contra Concilii Trident. decreta, prout dictũ est latè in superioribus, & hæc veritas explicatione eget: videmus enim multa decerni a Concilio Trid. contra priuilegia regia regularium, quæ tamen à viris Doctissimis reputantur nõ derogare p̃dicta priuilegia: in vno enim, eodẽmet cap. videmus determinari diuersa. Vnũ absolute sine derogatione priuilegiorũ, alterũ verò cũ derogatione

tione expressa eorum, quod patet in sessione trigesima tertia de reformat. cap. octauo, vbi duo statuũtur. Primum est, quòd *sacri ordines statutis à iure temporibus, ac in cathedrali Ecclesia vocatis, præsentibusque ad id Ecclesiæ canonicis publicè celebrentur*, & respectu huius non derogat priuilegia. Secundum est, *vnusquisque autem à proprio Episcopo ordinetur: quòd si aliquis ab alio promoueri petat nullatenus id etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, etiam statutis temporibus permittatur*. Videx quomodo respectu istius secundi derogantur priuilegia, & sic vidi ego firmatum à viris doctissimis, Iurisperitis, & Theologis, & Ecclesiasticis, & Regularibus huius vniuersitatis Salmanticensis, quòd Religiosi modo post Concilium Trid. possunt ordinari extra tempora virtute suorum priuilegiorum. Et quidam reuerendissimi Episcopi visa ipsorum sententia, ordinauerunt aliquos extra tempora, de quo infra in tertio tomo in quæst. de ordinibus latius dicetur, vnde existimo, quod solùm illa decreta Concilij Tridentini derogantia expresse priuilegia regularium, sunt illa, de quibus loquitur Gregorius XIII. in confirmatione priuilegiorum regularium. nõ autem alia decreta, in fine quorum minimè dicitur, non obstantibus priuilegijs in contrarium. Vnde quando dicunt Gregorius XIII. & Sixtus V. quòd confirmant priuilegia regularium, quatenus decretis Concilij Tridentini non aduersantur, sunt glossandi, videlicet, quatenus decretis sacri Concilij Tridẽtini irritantibus expresè prædicta priuilegia per non obstantias priuilegiorum ibi appositas non sunt contraria. Nec contra hoc obstat decretum *a* Concilij Tridentini, cuius verba sic se habent.

a Sess. 25. de reg. cap. 22.

Hæc omnia, & singula in superioribus decretis contenta obseruari sancta synodus præcipit in omnibus cænobijs ac monasterijs, collegijs, ac domibus, quorumcumque monachorum, ac regularium, necnon quorumcunq; sanctimonialium virginum ac viduarum; etiam si illa sub gubernio militiarum etiam Hierosolymitarum viuant, & quocũque nomine appellentur, sub quacumque regula, vel constitutionibus, & sub custodia, vel gubernatione &c. non obstãtibus eorum, & singulorum priuilegijs, sub quibuscunque formis verborum conceptis, ac mare magnum appellatis etiam in fundatione obtentis, necnon constitutionibus, & regulis etiam iuratis, atque etiam consuetudinibus, vel præscriptionibus etiã immemorabilibus. Respondeo enim, quòd in dicto capite vigesimo secundo, solùm reuocantur priuilegia, quæ sunt contra illud, quòd decretatum est in sessione vigesima quinta de regularibus: & non priuilegia, quę sunt contra decreta aliarum sessionum dicti Concilij, & sic dicit Concilium *hæc omnia, & singula in superioribus decretis contenta*, &c. Nota quod dicit *in superioribus decretis*, & non dicit in superioribus sessionibus: vnde clarè innuere voluit, quòd decreta contenta in dicta sessione vigesima quinta, de regularibus obseruantur omnino contra priuilegia regularium, etiam si in aliquo eorum nõ fiat derogatio expressa priuilegiorum regularium, at contenta in alijs sessionibus non præcipit Concilium obseruari contra ipsorum priuilegiorum tenorem, si expresè in his non reuocantur.

b Sess. 4. de vsu sac. libror.

Vnde infertur primò, quòd decretum *b* Concilij Tridentini ordinans, quòd non liceat regularibus imprimere libros de rebus sacris sine approbatione ordinarij, & licentia suorum superiorum, cum non deroget expresse priuilegia regularium, si aliquod esset priuilegium contrarium Religiosis concessum, ipsi optimo iure possent vti: at ego nullum tale priuilegium inueni. Infertur secundò, quòd Concilium Tridentinum *c* quatenus præcipit, quòd *in monasterijs monachorum, vbi commodè fieri potest, etiam lectio sacræ scripturæ habeatur* cum non deroget expresse priuilegia in contrarium, si aliquod esset tale priuilegium, possent eo vti regulares, & eo casu non possent compellere sedis Apostolicæ Legati, & Episcopi locorum in hoc negligentes Abbates, cum eorum priuilegia quantum ad hoc non derogentur: sed ego nullum ad hoc inueni priuilegium.

c Sess. 5. de reform. cap. 1.

Tertiò infertur, quod Concilium Tridentinum, *d* in quantum statuit, quòd *qui in subdiaconatus ordine saltem non sit, vocem in capitularibus actibus non habeat*, cum non deroget expresè priuilegia regularium, possunt ipsi regulares, si ad id aliquod habent, vocem habere in capitularibus actibus, etiam si subdiaconi non sint, & ita declarauit optima Cardinalium congregatio super Concilium Tridentinum, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, Patri Fratri Gaspari Patafelo Minimorum generalissimo, quòd dictum Concilium non contrariatur constitutionibus regularium, si in aliquo ordine etiam non in sacris constituti de consuetudine, aut constituto ad actus capitulares admittuntur. Quæ consuetudo viget in dicta religione, prout in libro *e* suorum priuilegiorum refertur. Quibus addo, quod si in aliqua religione esset priuilegium, quo tales ad actus capitulares possint admitti, priuilegium adhuc vigeret.

d Sess. 22. & reform. c. 4.

e v. Concil.

Quartò infertur, quòd Concilium Tridentinum *f* quatenus ponit qualitates ordinandorum, & ordines non esse suscipiendos, nisi transactis interstitijs, cum non deroget quantum ad hoc expresse priuilegia regularium, possunt vti regulares priuilegijs, si quæ quantum ad hoc habent, nisi obstaret eis Bulla Sixti Quinti contra malè promotos promulgata, de qua infrà dicemus. *g* Hæc sunt loca Concilij Trident. in quibus ego non inuenio, quod ipsum Concilium obliget ad obseruãtiam eorum, quæ ibi præcipiuntur cum derogatione priuilegiorum regularium expressa. Quod est necessarium; nam sicut priuilegia inserta in corpore iuris non derogantur sub generali derogatione (prout allegando multos concludit Henriquez *h*) ita si de priuilegijs regularium non sit specialis mentio. Et in dictis decretis non solùm non derogantur expresse priuilegia regularium, sed neque etiam alia Ecclesiasticorum, de nullis enim priuilegijs ibi aliquod verbum fit.

f Conc. Trid. sess. 23. de ref. c. 11.

g 2. tom. q. de ordinib.

h Henriq. v. to. li. 7. c. 28. nu. 9. lit. y. & cap. 31. nu. 5. lib. 5.

Sed contra supra dicta obstat Bulla Pij IV. in superioribus relata reuocatoria priuilegiorum, exemptionum, immunitatum facultatum, conseruatoriarum, indultorum, confessionalium, maris magni, & aliarum quarumcumque gratiarum, quibuscunque locis, & personis concessarum in his, in quibus statutis, & decretis sacri Concilij Tridentini contrariatur. Ex cuius Bullæ generalitate videtur colligi, quòd non solùm ab ipso summo Pontifice reuocantur, & annullantur, & cassantur priuilegia, quæ in decretis sacri Concilij expresè reuocantur, sed etiam omnia alia, quæ sunt contraria decretis ipsius Concilij: etiam si in ipsis decretis eorum expressa non fiat derogatio. Sed qui hoc sentiunt generalitatem tantùm legum, & constitutionum in superficie contemplantur, & ad mentem legislatoris minimè se conuertunt. Vnde pro solutione est notandum, quòd in dubio Principis mens semper præsumitur fuisse talis, qualis de iure esse debet, prout notant Baldus, *i* Alexander, & Iason: vnde dicta Bulla Pij IV. reuocans priuilegia, quæ sunt contra decreta Concilij Trident. est regulanda secundum ipsa decreta, & intelli-

i Bal. in l. ex fact. in notab. 4. & ibi Ale. ff. de vulg. & pup. Ias. in l. beneficiũ. nu. 35. ff. de leg.

intelligenda, restringenda, & extendenda ad terminos illorum decretorum, & consequenter restringenda ad ea tantùm, quæ per illa prohibita sunt, & illicita reuocando priuilegia in contrarium. Et non est extendenda ad illa, quæ non sunt per illa prohibita, neq; illicita cum derogatione priuilegiorum. Tum quia causa finalis dictæ Bullæ fuit obseruãtia dictorum decretorum, cui obseruantiæ est locus, quoad ea, quæ in ipsis decretis specialiter non reuocantur, cũ enim reuocentur priuilegia, videntur innuere, quod obseruentur, nisi aliquod priuilegiũ in contrarium allegetur, & ita cessante causa finali, cessat dispositio, prout habetur in iure. a Tum etiã quia constitutio, quæ fit ad roborandum aliam, cuiusmodi est Bulla Pij IV. quæ fuit facta in robur, & obseruationem decretorũ Concilij, vt patet ex eius verbis ibi, *Nos quibus in primis cordi est tam sancta, & Ecclesiæ Dei saluberrima decreta suos, vt par est, effectus vbique consequi, & ab omnibus obediẽter obseruari, &c.* Debet intelligi secundum eam, & concludenda terminis eius iuxta id, quod habetur in iure, b & clarè sentit glossa. Quam dicit singularem Cardinalis addens, quòd easdem limitationes, & extensiones, quas recipit corroborata, debet recipere corroborans, quem sequitur doctissimus Felinus. Nam secundum ius c referens se ad aliquid, intelligitur secundum illud, ad quod refertur, & sic hæc Bulla cum se referat ad decreta Concilij Tridentini, secundum illorum decretorum terminos debet explicari. Quæ, prout patet ex superioribus, non derogant priuilegia. Et ideò videntur velle, quòd ipsa maneant in suo vigore.

a l. adigere. §. quamis. ff. de iur. patr. cap. cessan. de app.

b Auth. constitutio quæ innoua. §. inde. ver. in illis. col. 3. Glos. & Cardin. ibi in c. statutum. v. consuet. de elec. Fel. in c. 3. de iure iur. nu. 17.

c l. in testa. ff. de condit. & demonst.

ARTICVLVS VII.

Quæ priuilegia derogentur per Concilium Tridentinum.

RESpondeo dicendo, quod sicut dictum est in articulo superiori non omnia decreta Cõcilij Tridentini sunt seruanda contra tenorem nostrorum priuilegiorum, sed solùm illa, quæ decernunt obseruandum, quòd in ipsis statuitur, non obstantibus quibuscunque priuilegijs; nunc autem restant ea omnia loca in præsentia breuiter, & summariè enumerare, vt religiosis magis pateſiant.

Primum omnium decretum est, quòd habetur sessione quinta, de reformatione, capite secundo, vbi dicitur, quòd *si prædicator aliquis (quod absit) errores aliquot, aut scandala seminauerit in populo, etiam si in monasterio sui, vel alterius ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicat, & contra eum secundum iuris dispositionem, aut loci consuetudinem procedat, etiam quacunque stante exemptione.* Quod patet: nam ait decretum, quòd *Episcopus authoritate Apostolica, & tanquam Sedis Apostolicæ delegatus procedat.* Quæ verba clarè indicant reuocari quodcunque priuilegium in contrarium, siquidem Episcopo datur facultas, vt procedat tanquam Apostolicæ sedis delegatus, qui in prouincia suæ delegationis potest omnia, quæ potest ipse Papa delegans, prout tradit Syluester d post alios, & ita quotiescũque in decretis Conciliorum dicitur, quòd ordinarij tanquam sedis Apostolicæ delegati ibi statuta executioni mandent, signum est certissimum, ibi derogari quodcunque priuilegium in contrarium datum ante ipsa decreta.

d Syl. ver. delegatus. n. 22.

Secũdum decretum est, quod habetur in eadem sess. cap. quòd scilicet *regulares cuiuscunque ordinis in suis monasterijs etiam prædicare non audeant, nisi de licentia sui superioris prius se Episcopo præsentauerint, & ab eo benedictionem petierint, antequam prædicare incipiant: in Ecclesijs verò, quæ suorum ordinum non sunt, vltra suorum superiorum ordinum licentiam, ordinariorum habere tenentur, sine qua in Ecclesijs, quæ suorum ordinum nõ sunt, nullo modo prædicare possunt, imò neque in Ecclesijs ordinum Episcopo contradicente:* prout in sessione vigesima quarta, capite quarto, de reformatione ordinatur, quod infra secundo in quæstione de prædicatoribus, quomodo sit intelligendum, ventilabitur.

Tertium decretum est: nam in sessione decima quarta, capite vndecimo, ordinatur quòd *regulares de vno ordine ad alium translati, sub sui superioris obedientia maneant.*

Quartum decretum est: nam in sessione vigesima secunda, in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ ordinatur, quòd *cuiuscunque generis mercedem, conditiones, & quidquid pro missis nobis datur, ordinarij omnino prohibeant, & ne cuiuis vago, aut ignoto sacerdoti missas celebrari liceat, neque in priuatis domibus, sed in Ecclesijs aut oratorijs per ipsos ordinarios deputandis, & visitandis, & debitis horis Missa celebretur.*

Quintum decretum habetur sessione vigesimatertia, capite decimo, vbi ordinatur quòd *Abbatibus, atque alijs quibuscunque quantumuis exemptis, non liceat in posterum intra fines alterius diœcesis, vel subditis alterius, sed solùm suis regularibus tonsuram, & minores ordines conferre.*

Sextum decretum habetur in eadem sessione, capite duodecimo, vbi ordinatur quòd *nullus etiam regularis ante vigesimum secundum annum ad subdiaconatus ordinem, & ante vigesimum tertium ad diaconatus, & ante vigesimum quintum ætatis suæ annum ad presbyteratus ordinem promoueatur, nec hoc sine diligenti Episcopi examine fiat, priuilegijs quibuscunque quoad hoc penitus exclusis.*

Octauum decretum habetur in eadem sessione, capite decimotertio, vbi dicitur quòd *nemini etiam regulari duo sacri ordines eodem die conferantur, priuilegijs quibuscunque non obstantibus, nec promoti ad sacrum subdiaconatus ordinem si per annum saltem in eo non sint versati ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere permittantur.*

Nonum decretum habetur in eadem sessione, capite decimoquinto, vbi ordinatur, quòd *nullus etiã regularis possit secularium confessiones audire nec ad id idoneus reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus reputetur, & approbationem obtineat priuilegijs, & consuetudinibus non obstantibus.*

Decimo est notandum, quòd omnia decreta posita in sessione vigesimaquinta de regularibus, obseruanda sunt priuilegijs quibuscunq; non obstantibus, prout præcipitur in capite vigesimo secundo eius sessionis, quæ nõ hic adduco, ne fastidiosus sim lectoribus, & quia in suis materijs particularibus digesta ponentur Deo duce in his tractatibus.

Vndecimum decretum habetur in sessione vigesimaquinta de reform. cap. vndecimo, vbi statuitur de locationibus bonorum Ecclesiæ anticipatis, & solutionibus non faciendis.

Duodecimum decretum habetur in eadem sessione, capite decimotertio, vbi statuitur de quarta funerali soluenda cathedralibus, & parochialibus Ecclesijs, cum conditione ibi posita.

Hæc recipiat lector: aduertat tamen, quòd in suis proprijs locis omnia hic breuiter contenta, prout decet, explicabuntur Deo duce.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm priuilegia, quæ sunt contra sacros Canones alios à decretis, & canonibus Concilij Tridentini sint reuocata.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulos ponitur ad dilocidanda quædã verba posita in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorom data à Gregorio XIII. Dicit enim *se ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmare omnia priuilegia dicti ordinis, quatenus sunt in vsu, & decretis Concilij Tridentini, & sacris Canonibus nõ contradicunt.* Quę verba maximã præ se ferunt difficultatem: per hæc enim verba ibi, *sacris Canonibus non contradicunt,* videtur summus Pontifex nolle confirmare multa priuilegia regulariom, aut, vt meliùs dicã, ferè omnia priuilegia regulariom, cum ferè omnia sacris canonibus contradicant: & per cõsequens videtur, quòd hæc confirmatio sit parui momenti. Frater Hieronym. *a* à Sorbo Capucinus sentiens hãc difficultatem eam soluit in hunc modum dicens, esse intelligendum de sacris canonibus, & decretis Concilij Trident. cum clare pateat Concilium ipsum, ex canonibus, & decretis cõstare, & ait quod, illud operatur illa copula (&) cõiungendo canones com decretis Concilij Tridentini. Ideò malè ipsi sentire videntur, qui aiunt sub illa particula canonibus intelligi decreta, & decretalia summorum Pontificum, & sub illis decretis Concilij Tridẽtini ea, quæ sont in eodem Concilio Tridentino. Et quòd perinde nolla, aut paruissima remanent mendicantium priuilegia. Et ita equidem esset, si hæc illorum valeret opinio. Et nihil summus Pontifex concederet. Quod confirmatur; nam si summus Pontifex secundum eorum opinionem vellet priuilegia supradicta confirmare, diceret, quatenus sunt in vsu, & sacris canonibus summorom Pontificum, & decretis sacri Concilij Tridentini non contrariantur. Quidquid tamen sit, illa verba (*sacris canonibus*) fuerunt sublata a Sixto V. in confirmatione priuilegiorum nostri ordinis Minorum, & ordinis Cistercien sis, & à Gregorio Quatto decimo in confirmatione priuilegiorum ordinis Cisterciensis. Priuilegia societatis absolutè sunt sine aliqua limitatione, & restrictione à Gregorio Decimo tertio confirmata, secũdum quod in compendio priuilegiorum dicti ordinis refertur; quorum priuilegiorum ordines Mendicantes habent cõmunicationem, vt infra in quæstione de communicatione priuilegiorum dicetur.

a In comp. mid. 2 pa. ti. priuileg. fratrum. p 329.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm priuilegia regularium reuocata per Concilium Tridentinum sint valida in foro conscientiæ.

RESpondeo dicendo, quòd Leo Decimos, io Concilio Lateranensi edidit quandam bullam super moderationem prioilegiorũ per sedem Apostolicam fratribus Mendicantibus, & alijs Religiosis concessorum: sed posteà idem Leo Decimus reualidauit, & in pristinũ statum restitoit omnia priuilegia fratrum Minorum obseruantiæ, viuæ vocis oraculo, quod habetur in registro ordinis facto tẽpore reuerendissimi Patris Fratris Francisci Licheri ministri generalis, ex cuius persona sic ibidem habetur. *Anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono, in vigilia Visitationis Beatæ Mariæ Virginis, dũ essem in præsentia, & conspectu sanctissimi Domini nostri, Domini Leonis Papæ Decimi, ipse Pontifex liberaliter confirmauit omnia priuilegia ordinis in foro conscientiæ tantum, ita quòd in foro conscientiæ eisdem vti possimus, sicut ante Concilium Lateranense vltimatè celebratum. Non obstantibus quibuscunque in dicto Concilio ordinatis, & determinatis aliter, vel in cõtrarium disponentibus.* Hęc in registro ordinis habentur in actis præfati reuerendissimi P. Fratris Francisci Licheri generalis ministri. Alia adducit in cõfirmationem huius rei Collector *b* priuilegiorum mendicantium. Sed quia ego inferius debeo probare iam dicta priuilegia etiam in foro exteriori esse confirmata, etiam si sint contradictum Concilium: ideò ea relinquo, & similiter in eodem foro conscientiæ sunt nostra priuilegia confirmata, etiamsi sint contra Concilium Trident. per viuæ vocis oraculum Pij V. Pontificis maximi, quod refert Pater Frater Alfonsus de Veracruz in suo speculo cõiugatorum in fine. Cuius tenor sequitur. *Pontifex Pius V. anno millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, decimo tertio die mensis Martij viuæ vocis oraculo. Supplicanti ministro generali Minoritarum fratri Aloisio de Puteo, cuius supplicationis tenor est. Supplicatur Sanctissimo Domino Pio Papæ V. vt sua sanctitas dignetur cõfirmare, & concedere omnia priuilegia, & quasi cunque gratias etiam viuæ vocis oraculo concessas per bonæ memoriæ Paulum Papam IV. & alios Romanos Pontifices prædecessores Sanctitatis suæ, cum singulis clausulis, & decretis, & derogationibus in eis contentis fratribus Ordinis Minorum regularis obseruantiæ, ita vt illis gaudere & vti possint toties, quoties opus fuerit, et eis videbitur. Et quoad illa eis, quæ sunt restricta, seu derogata per Concilium Tridentinum etiam vti possint in faro conscientiæ tantùm,* Et Põtifex dixit, *fiat.* Et hæc concessio refertur in compendio *c* societatis. Nec ista concessio fuit reuocata per Gregorium Tertiũ decimum, qui primo sui Pontificatus anno reuocauit omnia concessa per Pium V. ordinibus mendicantibus contra decreta Concilij Tridentini, iuxta in soperioribus dicta. Nam respondeo, quod Gregorius Tertiusdecimus solùm reuocauit concessa à Pio Quinto in foro exteriori ad euitandas lites, & discordias, quæ inter Ecclesiasticos, & regulares ratione illorum priuilegiorum fuerunt post Concilium Tridentinum exorta. Et ita non reuocauit viuæ vocis oracola, quæ in foro conscientiæ tantùm erant concessa, cum ex eis non oriãtor discordiæ, quæ dictæ reuocationis Gregorij Tertij decimi causa finalis fuerunt. Quod clarè colliget, qui attente legerit constitutionem Gregorij Tertij decimi, in qua nullam Summus Pontifex facit mentionem viuæ vocis oraculi alicuius. Sed tantùm literarum Apostolicarum, & has solùm reuocat, in quantum contrariantur decretis Concilij Tridentini.

b Collect. tit. Concil. §. 7.

c Compen. Societat. tit. Concilium.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Pontifices à Clemente VII. confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriori, etiamsi essent contra Concilium Lateranense.

RESpondeo dicendo, quòd nemini dubiom est Leonẽ X. confirmasse in foro conscientiæ dicta priuilegia, prout dictũ est in articulo superiori. Quod autem dubitatur, est, vtrum idem Leo X. *d* in foro exteriori fecerit eandem confirmationem, & Collectos prioilegiorum Mendicantium affirmat, quod sic, sequendo quendam virũ insignem, & doctissimum super hoc consultũ, & bene informatum

d Collect. tit. Concil. §. 7. dicit, quod sic.

virtute cuiusdam breuis concessi ab ipso Leone X. *a* fratribus prædicatoribus post præfatum Concilium, vbi fecit eis amplissimam communicationem omnium priuilegiorum concessorum, & concedendorum alijs fratribus mendicantibus, & proprio motu illa de nouo concessit cum magnis non obstantijs dicens. *Non obstantibus quibuscunque literis Apostolicis, suspensionibus, reuocationibus, & restrictionibus, siue constitutionibus, ordinationibus, necnon in prouincialibus, synodalibus concilijs editis, specialibus, & generalibus, &c.* Nam cum secundum iura verba posita in literis Apostolicis debeant aliquid operari, sequitur quòd per præfatum verbum ibi, *generalibus*, est derogatum Concilio Lateranensi quoad ea, quæ tangunt reuocationẽ priuilegiorum dictorum fratrum, aliter enim nihil penitus operarẽtur dicta verba. Allegat autem pro hac parte Collector quandam bullam Clementis VII. datam Romæ apud D. Petrum, sub annulo piscatoris, die trigesima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, Pontificatus sui anno secundo. In qua *concedit religioni minorum Sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia omnia priuilegia, & facultates, concessa, & concedenda alijs religionibus Mendicantibus, & non Mendicantibus*, de qua in quæstione de communicatione priuilegiorum. Sed ego nõ inuenio in ea Bulla concedi supradicta non obstantibus Concilijs generalibus. Ideò ad aliam Bullam me cõuerto, vbi hæc specialiter approbatur opinio. Quam vidi, & habeo sub sigillo authentico, & est Bulla Pauli Papę IV. data Romę anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, die decima mensis Martij, Pontificatus eiusdem Domini nostri Pauli Papæ anno quarto. *Vbi cõfirmantur, & de nouo conceduntur ex certa scientia, & de plenitudine potestatis priuilegia dictorum ordinum. Non obstantibus alijs Apostolicis, ac Prouincialibus, Capitularibus generalibus, & specialibus constitutionibus, & ordinationibus etiam in vltimo generali Concilio Lateranensi celebrato, & alijs Concilijs editis, &c.* Concilium autem generale Lateranense vltimum fuit celebratum sub Leone Decimo, quæ bulla est summè notanda quoad hoc: non enim ego vidi aliam ita expressè nostram opinionem approbantem. Dixi *ita expressè*, nam confirmationes priuilegiorum datæ a Gregorio Tertiodecimo, & à Sixto Quinto, quas in superioribus allegauimus, hoc ipsum videntur innuere. Quatenus dicunt, quòd *confirmant, & innouant dicta priuilegia, dummodo decretis sacri Concilij Tridentini non sint contraria*, nam hæc exceptio, non erat necessarium, quod apponeretur. Nam posita clausula generali non obstantibus quibuscunque constitutionibus, & priuilegijs, non extenditur ad ius commune, imò nec ad priuilegia in corpore iuris inserta secundum glossas *b* multas probatas à Cyno. Imò in specie tenet Baldus, *c* quòd per generalem clausulam non obstantium nunquam intelligitur derogatum Concilij generalis constitutionibus, quia pro facienda derogatione eorum, oportet, quod de illis fiat mentio specialis secundũ Archidiaconum. *d* Et ratio est, quia id, quod multorũ consensu fit, maiori authoritate dicitur corroborari, & ideò, vt tollatur, maiori reuocatione opus est, prout tradũt leges *e* Ciuiles, & Canonicæ, & notat Federicus de Senis, tradunt Alexander, Decius, & Antonius de Padilla. Vnde cum Gregorius Tertius decimus, & Sixtus in clausula non obstantium suarum confirmationũ non expressissent edita in Concilijs generalibus, non fuit necesse talem exceptionem apponere, videlicet, dummodo decretis Concilij Tridentini non sint contraria. Et cum verba posita in literis Apostolicis secundum iura debeant aliquid operari, dicendum est, quòd dicta exceptio decretorum Concilij Tridentini sit apposita ad firmandũ regulam in contrarium. Et sic voluerunt Summi Pontifices asserere, quod etiam si alia essent decreta alterius Concilij generalis (vt fuit Concilium Lateranense sub Leone Decimo) non obstarent quo minus ea priuilegia omne suum robur, & firmitatem haberent. Quòd patet, nam confirmatio generalis priuilegiorum, licet non se extendat ad illa, quæ contra ius sunt; verum est tamen, quòd si confirmat generaliter, excipiens vnum, quod est contra ius, talis exceptio operatur, vt Papa censeatur confirmare omnia alia priuilegia quæ sunt contra ius. Ita Baldus, *f* Iason, Ruynus, quos sequitur Mandosius.

a In supple. fol. 69. concess. 219.

b Glo. in l. 2. §. legatus ff. de iudic. & in auth. qua in prouin. C. vbi de crimi. agi oportet tradit C. in l. 1. C. quando inter pupil. & iud.

c Bal. in l. humanum. C. de leg.

d Arch. in c. 1. de cons. in 6.

e l. dubiũ. C. de repu. c. prudẽtiam de offic. deleg. Feder. consi. 226. & consil. 47. vbi late Alexan. cõs. 122. n. 9. lib. 4. Decis. in Rubric. de cons. 2. lect. n. 38. & in. prudentiã. 3. no. par. nu. 18. de off. deleg. Padilla in l. vniuersi n. 17. de rescript.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm clausula generalis, non obstantium, tollat legem iuratam.

RESpondeo dicendo, quòd clausula generalis, non obstantium, non est sufficiens ad tollendam legem iuratam, vt docet Glossa, *g* & post alios tenet Cassaneus, & Couarruuias, & alij, quos refert, & sequitur Quintilianus Mandosius. Et ideò Paulus Quartus in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum confirmat ea, non obstantibus statutis, & consuetudinibus, etiam iuramento confirmatione Apostolica roboratis. Quod ipsum fecit Sixtus V. in confirmatione eorundem priuilegiorum, si enim ea confirmarent non obstantibus statutis, non extenderetur ea non obstantia ad statuta iurata secundum supradictos partes.

ARTICVLVS XII.

Quomodo intelligenda sit illa clausula posita in bullis, & in confirmationibus priuilegiorum regularium, scilicet, contradictores quoslibet, & rebelles, etiam per quascunque censuras, & pœnas ecclesiasticas, &c.

RESpondeo dicendo, quòd Paulus IV. & Sixtus V. in dictis confirmationibus, & alij summi Pontifices solent apponere clausulam positam in articulo quæstionis, vel aliam similem non permittentes eos ab aliquo molestari. Quæ clausula debet intelligi de contradictore, qui de facto solùm contradicit, non autem de iure iuxta glossam *h* ab omnibus laudatam, & à multis putatam singularem in iure Canonico, cui in iure Ciuili videtur alia similis, quæ multis decisionibus similibus illustratur à Panormitano, Corseto, & Felino, & ab alijs, quos refert & sequitur Nauarrus. Et quando summi Pontifices addunt, quòd sciant contemptores, & inobedientes se incursuros indignationem Petri, & Pauli, non intelligant contra ipsos per talia verba sententiam excommunicationis fulminari: tantùm enim pęnam arbitrariam prædicta verba designãt, prout tradunt Alciatus, *i* Rebuffus, Restaurus, Bartholomæus Belamera, & Menochius.

ARTICVLVS XIII.

Quomodo intelligenda sit illa clausula, omni appellatione postposita.

RESpondeo dicendo, quòd in omnibus confirmationibus Apostolicis priuilegiorum regularium

f Bald. in c. 1. num. 2. col. in prin. per quos fiat causa. idẽ in l. 1. in fi. ff. de ferijs. Iasõ in l. fi. ante fi. ff. quod quisque iur. Ruinus cons. 100. col. post princ. vol. 3. Mãdos. in reg. cãcell. 13. q. 8. nu. 5.

g Glos. in c. cũ nõ deceat ve. effectus de ele. l. 6. Cassan. in cõsu. Burgun. Rub. 13. §. 8. nume. 12. Co. rub. de test. 2. p. n. 19. Mãd. de signat. gratia. fo. 52. col. vers. conceditur clau. hac.

h Glo. in c. per illorum vers. contradictores de praeb. in l. si seruum. §. hac ver. ff. de acq. hared. v. obstã nec Pan. in c. audita, de rest. spo. Cors. in singula. v. molestia. Fel. in c. causam. q. col. 2. & fe. v. non ob. de rescrip. Nau. in c. cum contingat. in 7. can. nullitatẽ n. 3. de rescr.

i Alciat. in c. quod sedem. n. 6. de offi. ordi. Rebuf. in praxi benef. tit. de clarata, nona. prouis. ad fin. Rastau. in trac. de impe. q. 110. nu. 38. casu principi. e oferuato. Belamer. in tra. de charit. subsi. q. 44. Meno. li. 2. de arbit. cons. 4. cas. 365.

solet

solet apponi, quod iudices delegati procedant ad executionem ipsorum priuilegiorum omni appellatione remota, quod etiam in conseruatorijs solet litteris apponi, & sic istam clausulam ponunt Paulus Quartus, & Pius Quartus, & Pius Quintus, & Gregorius Decimus tertius in cõfirmatione, & innouatione priuilegiorum fratrum, de quibus fecimus mentionem. Pro cuius clausulę explicatione aduerte, quod hanc clausulam à sententia definitiua, & interlocutoria solus Princeps in rescriptis solet apponere, vt in iure *a* probatur, & tradunt Canonistæ. Causam autem appellationis ab interlocutoria cum supradicta clausula, etiam inferior à Principe solet committere. Vt probatur in iure, *b* vbi notat Glossa & tenet Imola.

Et aduerte, quòd legatus à latere nõ potest committere causam appellatione remota, nisi expresse hoc sibi sit concessum secundum *c* Bald. Hic autem videmus, Principem non recognoscentem superiorem, qui est summus Pontifex, committere causas motas super priuilegia regularium certis iudicibus vt procedãt contra rebelles, & cõtradictores quoslibet etiam per quascunque (de quibus eis videbitur) censuras, & pœnas ecclesiasticas, ac alia opportuna Iuris remedia appellatione postposita. Et dubium est, an hoc intelligatur de appellatione legitima, an de friuola appellatione? Pro cuius rei explicatione est notandum, quòd appellatio friuola dicitur illa, quæ imponitur sine legitima causa, vt quando quis appellat, vbi non est grauatus iniustè, & in hoc casu idem est dicere friuolam, quàm vanam, & inanem, & sine iusta causa interpositam, quę nullum poterit sortiri Iuris effectum, ita declarat *d* Geminianus. Hoc supposito quidã dicunt solùm tolli appellationes friuolas, prout refert author tractatus clausularum, sed contrarium est tenendum in nostro casu. Primò quia Sixtus Quintus in sua confirmatione non dicit, quod procedant iudices in huiusmodi causis appellatione remota. Sed dicit, quòd *procedant appellatione quacunque postposita*. Quibus verbis satis indicat omnem remouere appellationem. Secundò quia in tantùm lex odio habet appellationes friuolas, quòd non solùm introduxerit pœnas contra appellantes, verùm etiã censetur fieri iniuria iudici, à quo friuolè appellatur. Adeo quod potest iudex agere actione iniuriarum, prout tenet Glossa *e* singularis, quam sequuntur Geminianus, & Felinus, & est alia Glossa expresse hanc tenens opinionem. Vnde cum secundum iura talis appellatio remoueatur, non est credendum, quòd summi Pontifices volentes religionibus aliquod priuilegium concedere, quòd scilicèt ad executionem suorum priuilegiorum procedatur appellatione remota, solùm voluerint remouere appellationem friuolam à iure valde remotam. Eorum igitur intentio est apponendo dictam clausulam in dictis priuilegijs remouere omnem appellationem legitimam, scilicet, & friuolam. Ex prædictis igitur patet, quod delegatus cum dicta clausula non tenetur deferre appellationi, si non est facta in casu expresso in iure, & sic potest procedere ad executionẽ sententiæ, non obstante appellatione, nisi facta fuerit inhibitio, vel nisi ex certa scientia Papa commiserit appellationem. Licet tamen iudex non teneatur deferre appellationi, tamen si pars appellauerit ex tali causa, quæ si esset vera, deberet legitima reputari, quãuis non sit scripta in iure, licèt iudex nõ detulerit tali appellationi, poterit tamen pars adire Principẽ super tali appellatione, qui poterit illam admittere, si sibi visum fuerit prout tenet Imola *f* & in iure probatur. Qui ait etiam, quòd ad Principem poterit supplicari, sicut à sententia præfecti prætorij

a l. 1. § fi. ff. à quibus appel. Canonistæ in c. pastoral. & ibi in su. quæst. n. 1. porro. & §. & si vero domino de of. de legat.
b l. fi. cum ibi. no. glo. C. de sent. interloc. omn. iud. Imola in d. l. 1. §. finali.
c Bal. in l. 2. C. de appell.
d Geminia. in c. cum appell. col. 2. versic. quæro q. d. importet de app. Troc. clausu. par. 18.
e gl. in l. fi. in glo. fi. C. quod pœna. non est necess. Gemina. ubi su. col. 2. & Fel. in c. 2. to. 1. de appel. glo. 2. in ca. si quis præposit. dist. 50.
f Imola vbi sup. c. pastoralis.

non appellatur, sed supplicatur, prout habetur in iure. *g* Ex quibus infertur, quòd licet appellatione pẽdente nihil possit innouari, vt habetur in toto titulo, ff. nihil innouari appellatione pendente. Hoc tamen fallit, si est commissa causa appellatione remota, nam hoc casu non obstante appellatione poterit per iudicem, à quo appellatum est, innouari, & sententia executioni mandari secundum Innocẽtium, *h* & Hostiensem.

g l. 1. C. de off. præfec. præt. Authen. quæ suppl. c. C. de precib. imper. offeren.
h Innocent. & Host. in ca. pastoris de off. de leg.

ARTICVLVS XIV.

Quid sibi vult clausula posita in confirmationibus priuilegiorum, innocato etiam ad hoc auxilio brachij secularis.

RESpondeo dicendo, quòd hæc clausula ponitur in confirmationibus priuilegiorũ datis à Pontificibus in superioribus articulis citatis, pro cuius clausulæ explicatione nota, quòd delegatus à Papa derogare potest secũdum Imolam, *i* receptum ibi à communi, cuius verba sunt, *si hoc Ordinarius potest, vt patet in iure multò fortius Delegatus, qui est maior illo in causa sibi delegata. prout dicunt Canones. k Et licet quandoque in rescripto adijciatur clausula, inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, illud est ad superabundantẽ cautelam, sicut de stylo curiæ interdum exprimuntur clausulæ, quæ suapte natura insunt*. Hæc Imola. Quem ad hoc adducit Nauarrus *l* sequens, & illustrant hanc doctrinam. Ex quo sequitur, quod in dictis priuilegiorum confirmationibus fuit dicta clausula apposita ad superabundantem cautelam. Aduerte etiam pro explicatione huius clausulæ, quòd iudices seculares difficillimè, & ægrè ferunt officium suum inuocatum impartiri, ita vt eis videatur facere quid iniustum, & sui officij alienum, ac vniuersam, & regalem iurisdictionem prorsus destruere. Qui quidem scandalizantur persępè, atque irascũtur valde, quando vident ecclesiasticum iudicem sub excommunicationis interminatione eos compellere, vt sibi exhibeant auxilium. Dicentes ipsum non esse illis superiorem, & sic iure nõ posse eos excommunicare. Non considerantes ipsos ad id præstandum ab eo compelli posse, prout habetur in iure. *m* Et tradunt cõmuniter scribentes maximè Abbas, & Iason. Imò ex sententia Menochij *n* iudices seculares, qui hoc auxilium ecclesiastico iudici præstare negligunt, eius arbitrio puniẽdi sunt. Verum est tamen, quod praxis solummodo admittit, vt inobedientes excõmunicatione plectantur, donec mandatis Ecclesiæ paruerint, prout tradit Aualos. *o* Vnde quãdo Summi Pontifices dicunt in dicta cõfirmatione priuilegiorum, quòd iudices ab ipsis delegati pro eorum executione possunt procedere, si opus fuerit, inuocato ad hoc auxilio seculari, clarè innuunt ipsos iudices ecclesiasticos ibi delegatos posse compellere opportunis remedijs iudices seculares ad suum auxilium præstandum. Si enim ipsis hæc cõpulsio non concederetur, ad nihilũ talis concessio ipsis præberetur. Quòd adeo verũ est, quòd aliqui iudices seculares ita sunt duri in præstando huiusmodi auxiliũ, quod acta processus ab eis examinanda fore proclamant, & vsque dũ eis exhibentur obedire recusant. Quòd licet in causis mixti fori eis cõcedatur iuxta tradita per Doctores, *p* & tradit post alios Rodri. crederem tamen profectò contrarium sustineri posse in causis ecclesiasticis, prout ait Aualos. *q* Nam si secularis iudex ecclesiastico auxilium suum non

debet

i Imol. in c. significasti. n. 3. de off. deleg.
k c. a. 1. de offi. ordi. c. sane el. 2. de off. deleg.
l Nauar. in c. cum, cõtingat 1. remo. nu. 2. de rescrip.
m c. de malef. tradunt scribentes maximè Abb. in c. a. n. 2 de off. ordi. Ias. in l. à Diuo Pio. §. sententiã Romæ nu. 16. de re iud.
n Menoch. de arbitr. libr. 2. cas. 452. nu. 4.
o Aualos in di. rect. iud. eccle. 2. p. c. 15. n. 3.
p DD. in c. 1. de off. ordi. Rodri. in tract. de motu. prin cip. ver. sed & per legitimos transeat n. 8.
q Aualos vbi sup. 2. p. c. 12. num. 13.

debet impendere, nisi examinato processu, ac iustitiæ causa prius discussa, Quid igitur operatur communis opinio Doctorum asserentium, quòd ecclesiasticus index censuris queat secularem iudicem compellere ad exhibendum auxilium? Profectò nihil, si quidem in manu cuiuslibet iudicis secularis erit non obedire censuris ecclesiæ. Ac ex causa quilibet diceret processum minimè esse iustificatum, Quod par in parem facere solet, nõ tamen inferior aduersus superiorem. Quod etiam comprobari videtur ex eo, quia si inter seculares, & Ecclesiasticũ iudicem controuertitur super iurisdictionis competentia, ac præoccupatione ecclesiasticus tanquam superior cognoscere, ac iudicare habet, an sua sit iurisdictio, Vt eleganter resoluit Couarruuias. *a* Igitur, si eadem quæstio inter metipsos suboriatur Iudices super causæ, & processus iustificatione, ecclesiasticam sententiam præualere iustius erit. Et ex eo potissimum id fieri debet, quia in similibus controuersiis, si secularis iudex iniuste ab ecclesiastico fuerit compulsus, eam vim, & iniustitiam eius superiores per viã (vt aiunt de la fuerca) dimouere possunt. Ex quib. patet, quomodo iudex ecclesiasticus delegatus ad executionem eorum, quæ per priuilegia conceduntur regularibus, potest inuocare auxilium brachij secularis, iusta ad id causa suadente.

a Couarru. in pract. qq. c. 33 nu. 1. ver. quibus & suffragatur.

ARTICVLVS XV.

Quomodo sit intelligenda clausula posita in confirmationibus priuilegiorum, scilicet, supplentes omnem defectum.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus *b* V. in dicta confirmatione priuilegiorum, ad hoc vt ipsa debitum, & desideratum effectũ sortiatur, addit clausulam sequentem. *Supplẽtes omnes & singulos iuris & facti, ac solemnitatum etiam iuris. & de necessitate, aut aliàs quomodolibet requisitarum forsan omissarum, & alios quoscunque defectus, si qui forsitan interuenerint in eisdem priuilegijs.* Quæ etiã clausula ponitur à Paolo IV. in sua confirmatione licet non tã ampla. *Ait enim, supplẽntes omnes iuris & facti defectus, si qui forsitan interuenerint in eisdẽ priuilegijs.* Circa quam clausolam est primo notandum, quòd clausula supplens oẽm defectũ non tollit defectus substantiales secundũ Hostiensem, *c* & alios, quos sequitur Speculator, & Parisius. Quando tamẽ clausula supplet omnem defectum de plenitudine potestatis in literis Apostolicis, aut in rescriptis, supplet omnes defectus præter defectum partis supplicantis, quia illum non videtur tollere: ideo si supplicãs esset spurius, excommonicatus, vel bigamus, talis clausula non tollit istum defectum,: at si defectus procedunt ex solennitate iuris positiui omissa, bene tolluntur virtute dictæ clausulæ, prout tenet Speculator, *d* Qui ait, quòd non tollit defectus naturales, vel ex causa naturali descendentes, ita vt id, quod conceditur alicui per rescriptum, aut priuilegium, in quo dicta clausula continetur, ipsi adiudicetur etiam si sit mente captus, aut furiosus. *e*

b Sixtus V. in confir. priuil.

c Hostiens & alij communiter in ca. 1. de transact. Speculator in tit. de leg. §. nunc ostendendum, versic 14. Parisius consi. 5. nu. 16. vol. 4.

d Specul. tit. de leg. §. nunc ostendendum, versic. 18.

Et ita tenent Innocentius, & Felinus, & est communis doctrina Hostiensis. Hæc autem ad nostrum propositum applicando, dico, quòd tam amplè ponitur hæc clausula posita à Sixto Quinto, vt dicam in ea ex certã scientia & de plenitudine potestatis suppleri, non solùm defectus iuris positiui in datis priuilegiorum inuentos, sed etiam defectum partis impetrantis. Ita quod etiam si ipsa pars impetrans esset aliqua excommunicatione ligata, qua propter priuilegium ab ea impetratum super alio articulo, quàm excommunicationis, vel appellationis, non valeat, sicut non valet rescriptum ab excommunicato impetratum, prout dicitur in iure. *f* Priuilegia tamen Minorum cõfirmantur ita à Sixto Quinto, vt etiam si ab excommunicatis essent impetrata, valerẽt: supplet enim ipse de plenitudine potestatis, ex certa scientia, & motu proprio in eis omnes, & singulos iuris, & facti, ac solennitatem etiam iuris, & de necessitate, aut aliàs quomodolibet requisitarũ forsan omissarum, & alios quoscunque defectus, si fortè interuenerint in eisdem priuilegiis, &c. Et sic voluit Sixtus Quintus, confirmare etiam inualida priuilegia, & de nouo ipsa cõcedere, quod clarè indicauerat supra confirmando, & innouando ea de plenitudine potestatis, & ex certa scientia, & motu proprio. Verum tamen est, quòd non supplet defectum naturalem ex parte impetrantis, scilicet dolũ in impetratione, nam ratione doli sunt literæ impetratæ subreptitiæ. *g* Et hac de causa Leo Decimus, vt habetur in registro ordinis facto tempore reuerendissimi Ministri generalis Fratris Francisci de Lycheto, concessit anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono, in vigilia Visitationis B. Mariæ, viuæ vocis oraculo ait, *quod omnibus priuilegijs, & indultis & concessionibus in vtroque foro impetratis per fratrem Ioannem de Costa Commissarium quondam vltramontanum, quæ habẽtur in supplemento, quod liceat fratribus minoribus vti securè, quamuis fuerint impetrata indebitè absque causa legitima, vel quouis alio modo indebito, etiam malitiosè, & mendaciter, dolosè, & huiusmodi. Quæ omnia Dominus Papa habuit pro sufficienter expressis, & suppleuit quoscunque defectus in tali impetratione factos, & tanquam si debitè, & legitimè impetrata fuissent dictis fratribus minoribus licitè vti concessit eisdem.*

e Specula. vbi sup. n. 4. Inno. in ca. suscitatus infra de rescrip. quẽ seq. Fel. ibi nu. 4. Hostiẽ. vbi su.

f ca. ipso iure de rescrip. l. 6.

g In suppl. fo. 91.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm exemplar deductum ab originali priuilegio valeat non citata parte, cuius interest.

RESpondeo dicendo, quòd Panormitanus *h* tenet vnum valde notabile, & singulare, quòd contra petentem innouationem alicuius priuilegij, seu instrumenti potest is, de cuius præiudicio agitur, se opponere, & impedire innouationem, si probet de suo iure, quia cum hoc tendat in præiudicium alterius, nunquam debet innouari priuilegium, siue instrumentum, nisi citato illo, cuius interest. Et si non apparet de interesse alicuius, debet fieri edictum generale, vt quicunque putauerit sua interesse compareat ad contradicendum. Ait tamen Panormitanus, *i* quòd quando probatio priuilegij fit per eum, qui potest de nouo illud concedere, non est necesse citare aliquem ad contradicendum ipsi innouationi, nisi hoc velit facere ad cautelam, sicut communiter fit in curia non solùm in innouationibus priuilegiorum, sed etiam quando fit transumptio alicuius priuilegij: secus autem si innouatio fit per inferiorem, quia non valet tunc transumptio seu innouatio, nisi citata parte, seu præmisso edicto generali. Quare autem requiratur huiusmodi citatio, respondet Panormitanus. *K* quia in hac innouatione, seu transumptione, seu exemplificatione subest magnum periculum, & non minus quàm quando testes examinantur. Imò minus cum instrumentum, & priuilegium possit esse falsum latenter, & iudex, & notarius de facili non perpenderent, cum non sint de materia informati. Ideo debet vocari is, cuius interest, vt se opponat, si volet, alias exemplar non valebit, vt Doctores

h Panor. in c. cum dilect. el primere, de priuil.

i Panor. in c. ex parte.

K Panor. in c. Alber. extra de test.

a Canonist. in d. c. a Alberic. leg. Conar. le. prac qq. ca. s. ver. in legista & Barthol. in Auth. si quis C. de ed. Bap. de Salis in sū. v. priuileg. fo. 399. col. 1. b innoc. in d. c. Alber. c Haber. in li. ord. Italico i-pressoVenetijs in fi. 2. p.

ctores Communiter a dicunt Canonistæ. Et Couas ruuias & Legistæ maximè Bastholus, & Doctoses de Rota, prout aduertit Baptista de Salis, dicens, quod in hoc multi errant facientes solùm exemplari dicta priuilegia per notarium authoritate iudicis. Et plus dicit Innocentius, b quòd etiam si sit instrumentum, quod alium specialiter non tangat, vt priuilegium, vel indulgentia, quibus non est peculiaris aduersarius, qui se illis opponat, debent tamen per edictum solenniter citari, quos interesse potest, aliàs non valebit exemplatio, nisi fieret per illum, qui illud concessit. Vtcunque tamen sit de iure, nos habemus priuilegium concessum per Leonē Decimum, c statuensem. *Quod transumptis quarumlibet literarum Apostolisarum fratribus minoribus obseruantiæ cōcessarum manu notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius curiæ Esclesiasticæ, vel personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, in iudicio, vel extra, quæ ipsis literis originalibus adhiberetur, si originaliter exhibitæ, vel ostensæ forent. Non obstantibus quibusuuque in cōtrarium facientibus.* Et sic in literis datis a Clemēte V. vsque ad Clementem VIII. iam hæc clausula in eisdem solet cōiter apponi. Decentes ipsi Summi Pontifices. *Volumus autem, quòd præsentium transumptis etiam impressis manu notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate constitutæ munitis eadē prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur originalibus literis, si essent exhibitæ, & ostēsæ.* Hæc clausula ponitur à Sixto V. in confirmatione priuilegiorum sæpe allegata. Quod ipsum Paulus Quartus in confirmatione priuilegiorum superius allegata concesserat minoribus. Et alij Pontifices plurimi concessere. Et quàm magnum sit indultum ex dictis patet, siquidē nullam ad ipsius exemplificationis robur, & validitatem requirit citasionem, aut genesale edictum ab Innocentio, & ab alijs secundū terminos iuris cōis desideratum. Imò Iulius II. d *proprio motu, ac de plenitudine suæ potestatis voluit, & statuit, ac decreuit, vt quæcunque concessio Apostolica facta ordini fratrū Augustinensium, vel eiusde ordinis Generali siue directè, aut per reuocationem priuilegiorum aliorum ordinū eandem omnino vim, atque efficaciam perpetuo habeat tam in iudicio quàm extra iudicium, ac si plumbeo sigillo obsignata esset. Et hoc intelligi voluit, tam de his, quæ in forma breuis quam de his, quæ per supplicationes expeditæ sunt, in quibus placuit vt sola signatura sufficeret.* e Et idem Iulius Secūdus *proprio motu, & ex certa scientia, ac de plenitudine suæ potestatis decreuit & mandauit, vt quæcunq; priuilegia dicto ordini Augustinensiū, vel eiusdem ordinis Generali vtcunque cōcessa, siue ipsa exemplaria siue eorum transumpta ostendantur Prælati alicuius aut publici notarij manu signata, aut etiam Generalis dicti ordinis sigillo firmata, eandem omnino vim habeant, & illis fides adhibeatur, ac si plumbi sigillum haberent.* Quam concessionem non video reuocatam: licet enim Summi Pontifices modo dicant, quòd vt credatur transumptis, est necessariū, quòd sint subscripta manu publici notarij, & sigillo alicuius personæ in dignitate constitutæ munita: non reuocant tamen priuilegia hæc non copolatiuè, sed disiunctiuè requirentia. Ex his consequens est quædam notabilis concessio facta à Leone X. Pontifice maximo, f *Qui Summus Pontifex statuit, et ordinauit, ac decreuit, quòd in quibuscunque causis per fratres minores obseruantiæ, vel contra eos in Romana curia, vel extra eam pro tempore mortis, ad quarū prosecutionē, & defensionem aliqua clausula, vel clausulis ex contentis in literis Apostolicis, Maremagnum nuncupatis, & alijs quibuscunque in posterum post modum concedēdis, indiguerint huiusmodi fratres mandata, citationes, & inhibitiones, quæ earum vigore fieri contigerint, etiam illarum non in certo tenore, sed solum effectu clausulæ deputationis, seu concessionis, & iurisdictionis huiusmodi, vna cum clausula rei, super qua agitur ex ipsis literis originalibus, aut earum transumpto authentico de mandato iudicis, coram quo fuerint productæ per notarium publicum fideliter extractis, perinde eos, quos concernunt afficiant, & processus earum vigore pro tēpore habiti valeant, & eo prætextu, quod non in certo tenore delegationis facti fuerint, de inualiditate impugnari nequeant, dummodo in primo actu coram ipso mandante, vel citante, antequam ad vlteriora procedatur, ipsæ literæ originales, aut earum transsumptum authenticum exhibeatur. Quodque clausulæ huiusmodi extractæ, vt præfertur, & non totus ipsarum literarum tenor apud acta registrari, & quod ipsi Iudices, etiam Delegati Apostolici iuxta clausulæ, vel clausularum sic coram eis pro tēpore productarum continentiam, aut tenorem iudicare, & diffinire debeant, ac si ipsæ literæ originales, seu earū transumptum authenticum producta, & registrata forent. Et quod præmissis in aliquo per quemsumque etiā ministris, & alijs fratribus dicti ordinis, concedendo nisi eis & pro tempore existentibus, Generalibus, aut suis Commissarijs Romanam curiam sequentibus vocatis, & auditis, & in eisdem continéatur Romanum Pōtificem pro tempore existentem eosdem desuper vocasse, & audiuisse, derogari non possit, ne derogatum censeatur.*

d In monu. 1. impres f. 107. concessio. 968 Et sup fo 76. concess. 229. §

e in 2. impres. fo. 168 conce. 698. & conce. 210 in suppl. fol. 67.

f Haber. in li. Italico impres so Venetijs in fin. 3. partes.

QVÆSTO IX.

De priuilegijs, quoad ipsorum cessationem & reuocationem, in vndecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrùm priuilegia & rescripta Papæ eo mortuo expirent.*
2 *Vtrum Generales ordinum, capitula Generalia, & Prouincialia possint restringere seu tollere à Guardianis, & à fratribus vsum priuilegiorum Apostolicorum.*
3 *An priuilegia reuocatione tollantur.*
4 *An priuilegium tempore tollatur.*
5 *An leges derogantes consuetudinem, derogēt etiam futuram, & immemorialem.*
2 *Quomodo intelligitur illa clausula posita in priuilegijs, quod non censeantur reuocata, nisi de eis specialis fiat mentio.*
7 *Vtrum non obstantiæ priuilegiorū derogent omnia priuilegia quibus opponuntur.*
8 *Vtrum possimus vti nostris priuilegijs non reuocatis contra inferiores a Papa.*
9 *Vtrum sublatis priuilegijs alicuius monasterij, aut religionis censeantur sublata priuilegia ad instar.*
10 *Vtrum perdatur priuilegium regularium viuendo ipsis irregulariter.*
11 *Vtrum priuilegiatus possit vti suo priuilegio contra pariter priuilegiatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum priuilegium Papæ, & eius rescripta expirent mortuo Papa.

REspondeo dicendo, quòd aut Papa, Eps, aut Princeps concedit quædā nomine personæ, aut nomine dignitatis: quo supposito dico primo, quòd quando Ordinarius vt Papa, vel episcopus cōcedit alicui ordinariā iurisdictionem, hæc non expirat morte concedētis, prout tradit Syluester g cū Federico, & Anton. Gabriel.

g Sylu. v. g §. 2. Gabr com. ops tit de præbend. concl. 1. f. 1576. §. 12.

Gabriel. Ex quo infertur, quòd mortuo Generali religionis Societatis Iesu non expirat potestas Prouincialium, & Rectorũ in ea Societate, vbi omnes hi Patres à patre Generali eliguntur cum consilio Patrum: expirat tamen potestas delegati, vt visitatoris. Quando verò Papa concedit gratiam omine personæ (vt cum dicit ad nostræ voluntatis beneplacitum) expirat mortuo eo, prout tradunt Antonius Gabriel, a & Couarruuias, similiter mandatũ expirat morte mandantis, vt edictũ Episcopi, & excõmunicatio ab homine expirat cũ authore iuxta tradita à Nauarro. b Quando verò Papa cõcedit gratiã nomine dignitatis, & officij, non expirat cũ Papa, vt si dicat, ad beneplacitum Romani Pontificis, aut Sedis Apostolicæ, prout tenent authores allegati, & Nauarrus, c & Didacus Perez, quia hæc res tanquam fauor amplianda est. Vnde infertur, quòd Bullæ, quæ dantur in fauorem religionis Christianæ, & personarũ, ad quas diriguntur, non expirant mortuo Papa. Sicut gratia eligendi confessorem nõ expirat mortuo Papa, prout tenent Syluest. d Paludan, Soto, Nauarr. & Corduba. Sicut etiam mortuo Papa non expirat indulgentia ab illo data. Sicut etiam literæ dimissoriæ non expirant morte, vel translatione Episcopi concedentis, secundum sententiam Cardinalis e receptam prout tradit Perez. Quando verò Papa committit hoc modo Episcopo in illius fauorem, vt vnum, vel plura beneficia ad Sedem Apostolicam pertinentia prouidere possit, quibus maluerit, nec Papa designat personam, hæc gratia non expirat morte Papæ, quia facta est Episcopo iã acceptãti; cæterũ si committat Episcopo, vt tale beneficium prouideat Petro, tunc re integra expirat gratia mortuo Papa, quia facta non fit Episcopo, sed Petro, in Petro autem nondum sortita est illud effectum. Prout probatur ex præsẽ in iure, f vbi Aucharranus & Anto. Gabriel. sed si Episcopo nõ committit gratiam sed executionem gratiç, quamuis cum aliquali cognitione, non expirat officium executoris morte mandantis. Vt sic Episcopo committat Papa, vt verificata informatione dispenset nomine Papæ inter quosdam cõsanguineos, vel in voto religionis: ita Sylu. g Armilla: Anton. Gab. h Et probatur in iure. Si quis autem dicat, hanc dispẽsationem nõ tam committi Episcopo vt executori, quam vt iudici delegato. Tunc dicendum est, quod re non integra potest illam perducere ad plenum effectum, prout aduertit Anto. Gabr. t. & sic Greg. Tertius decimus in literis commissionis directis cuidam Commissario generali Cruciatæ, quem de nouo creauit, concedit eidem vt finito etiam tempore Bullæ Cruciatæ, possit ipse Commissarius causas intra tempus Bullæ inchoatas perducere ad finem.

a Gabr. d. §. 20. Concl. 3. var. c. 11.
b Nau. c. 27. nu. 22. & 47.
c Na. de redd. q. 3. monit. 8. & in §. 10 Le mit. not. 3. Perez in l. 2. tit. 2. lib. ordin.
d Syl. v. confessor num. 3. Palud. in 4. d. 17. q. 3. Soto in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. Nau. in Hisp. c. 27. nu. 264. Cord. d. 5. q. 9. 63.
e Cardin. in 2 fid. de elect. q. 3. Perez. vbi sup. p. 199
f cap. si cui de præben. in 6. vbi Auchar. Gabr. vbi §. 37. & 15.
g Syl. ver gratia, §. 2. Arm. §. 5. Gabr. vbi sup. §. 5. & 3. c. super gratia de offic. deleg. in 6.
h Gab. vbi sa. §. 32. & 41.

ARTICVLVS II.

Vtrùm generales ordinum, Capitula generalia, & prouincialia possint restringere, vel tollere à Guardianis, vel alijs fratribus vsum priuilegiorum Apostolicorum.

Respondeo dicendo, quod omnes superiores prælati, & capitula habentia authoritatẽ Apostolicam specialem possunt limitare, & omnino tollere vsum prædictorũ priuilegiorũ à Guardianis, & fratribus, vt planè constat. Atque adeo reservationes, factæ in ordine nostro Minorum in constitutionibus Barchinonensibus antiquis Molianis, & Toletanis circa illã controuersiam sunt validę, quia quod quid in his Capitulis generalibus actum est, constat fuisse authoritate Apostolica factum, & cõfirmatũ. Quod simili modo est concedendum loquendo de constitutionibus, quæ fiunt circa hoc quæsitum in alijs capitulis generalibus aliarum religionum. Verum est tamen, quod prælati generales, & prouinciales, qui non habent authoritatem Apostolicam, non possunt tollere a Guardianis, neque à religionis fratribus vsum priuilegiorum Apostolicorum, cum certum sit, non posse minores tollere, neq; abrogare, quod à maioribus gestũ est, nisi in casu, quo Guardiani, & reliqui abuterentur priuilegijs, nam tunc suspendere possent prædicta priuilegia. Priuilegium enim meretur amittere, qui male accepta vtitur potestate. Ita tenent doctissimi viri. At ego nunquam potui huic sententiæ acquiescere; Nam regula illa magistralis, quę habet, quòd inferior nõ potest tollere, quòd à superiore concessum est, intelligitur quando ipse inferior tollit tale priuilegium concessum contra voluntatem illius, cui cõcessum est: at quando is qui habet priuilegium repudiat illud, absq; dubio potest dicti priuilegij vsus tolli per inferiorem, nam priuilegium, vt habet regula iuridica, non cõfertur in inuitum. Hinc sequitur, quòd cum in capitulis Prouincialibus, & Generalibus cõtineatur interpretatiua voluntas totius prouinciæ, & ordinis totius, cui concessa sunt priuilegia sine authoritate Apostolica, possunt tolli, & abrogari, & hoc vsu, & consuetudine probatur, multa namque capitula Prouincialia statuere, vt officia propria sanctorum ordinis non dicerentur in suis festiuitatibus, quamuis sint priuilegia concessa ad ea officia recitanda.

Et aduertendum, quòd circa hoc est concessio i Leonis X. Pontificis Maximi, qui *concessit quòd Generalis fratrum Minorum in suo capitulo generali, et quilibet Prouincialis in suo capitulo prouinciali (de consensu eiusdẽ capituli vel maioris partis) declarare possit, & valeat, vtrum ab vsu alicuius concessionis viua vocis oraculo factæ abstinere debeat, ac si concessio huiusmodi per sanctitatem suam suspẽsa, vel reuocata fuisset.* Quæ concessio omnem tollit ambiguitatem. Ad uertẽdum etiã, quod Gregor. XIII. die tertia Maij, anno Domini 1575. *decreuit ne personis societatis absque expressa superiorum eorumdem licentia vt liceat facultatibus, indulteis, bullis Cruciatæ, confessionalibus, aut alijs quibuscunque Apostolicis indultis quomodocunque hactenus concessis & in posterum concedendis. Declarat præterea, posse superiorem, dum huiusmodi licentiam concedit, limitare eam ad vsum vnius, aut alterius facultatis, & prohibere vsum reliquarum, etiã cum bullam aut indulto contentarum.* Ita refertur in Compendio K Societatis. Verum est tamen, quòd non possunt dicti prælati virtute horum indultorũ tollere aliquid, quod sit contra vsum Sacrorum canonum, quia quæ de iure statuta sunt, habẽt robur obligandi ad culpam, aut pœnam secundum ipsius iuris dispositionem, quæ obligatio totaliter à prælatis tolli non potest. Cum secundum iura ciuilia, & sacros Canones inferior licet possit dispensare in lege superioris iusta interueniente causa in casib. particularibus, non tamen potest tollere obligationem inditam à superiori etiã in casibus particularibus, si à superiori ad id non habet authoritatem.

i Habetur in supplem. folio 94. conc. 256.
K Cõp. Societatis, tit. gratiarũ vsus, §. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum priuilegium reuocatione tollatur.

Respondeo dicendo, quòd licet in Principe inconstantia reprobetur, quia in Principe tanquã in fonte iustitia debet esse cõstans voluntas, & Principibus conuenit illud verbum, semel locutus est Deus, & quod scripsi, scripsi. Ideo Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam, non plures,

plures, quia scriptum est. Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita. Vnde debet esse immobilis sicut lapis angularis, & sicut polus in cœlo. Prout ait Bald. *a* Et ideo quando Princeps reuocat, quod fecit etiam motu proprio, dicitur circumuentus, adeo vt contrarium probari nõ possit iuxta ea, quæ tradit Decius *b* de reuocatione concessionis Principis. At quamuis hoc in Principe desideretur, cum sit homo, sicut alij homines, non erit ab eo alienum mutare suas leges, & constitutiones pro qualitate temporũ: propter quod tot, vt videmus, habet consilia regalia, & tot comitia quotidie celebrantur, in quibus de statu totius regni diligẽter scrutatur: secundum quod examen sæpe sępius antiquæ, & nouæ leges variantur. Vnde ipsis non solùm est sapientissimũ, & laudabile, sed etiam necessarium mutare propositum in melius, vt ait Iuriscõsultus *c* Papinianus. Et tradunt Marianus, Cagnolus, & Baldus post Emilium. Et rationes huius doctrinæ aliquæ à doctoribus traduntur. Quarum præcipua, & philosophica est, quia pro hoc statu iuxta dictum *d* Philosophi oportet intelligentem phantasmata speculari, & propter diuersitatem phantasmatum, quæ in dies in hominibus generãtur, diuersæ intelligentiæ gignuntur, à quibus variatio resultat. Et hãc rationem adducunt *e* Baldus, Barbatia, Gomez, & Curtius. Denique qui non vult præcipitanter agere, oportet aliquando variare, cum bonus quandoque dormitet Homerus; Vt notat ample *f* Cortasius. Vnde si oportet Principem mutare suas leges pro varietate temporum, quæ nunquam sine magna deliberatione eduntur, cur non affirmabimus, posse sua priuilegia reuocare, quæ non tanta cum deliberatione conceduntur? Et quod Princeps possit suum mutare priuilegium tenent *g* Alexander, & Felinus pro indubitato: imo est in ipso speciale, quod etiam sine causa posset illud reuocare, prout resoluit doctissimus *h* Decius. Verumtamen est, quod debet constare de voluntate Principis volentis reuocare. Et clausula, non obstante, hoc operatur. Pro cuius rei intelligentia est notandum, quòd tollitur priuilegium contrariũ priuilegio posteriori de priori mentionem faciente, quod si huiusmodi mentionem nullam fecerit, quamuis posterius sit, ac speciale, non ideo tamen priori generali derogare censetur, ratione cuius alicui est iam ius quæsitum. Prout traditur in iure, *i* & notant Glossa, Abbas, Decius, Felinus, Ripa, & Curtius Iunior. Imo si illud ius ad rem adeò altè radices egisset, vt verosimile non sit Summum Pontificem illud auferre voluisse, idem quod de iure in re erit iudicandum.

Et nota, quod non tantùm prioris priuilegij, sed etiam clausulæ derogatoriæ, si quæ ei insit, mentionem facere debet priuilegium secundum, vt valeat. In tantum, ꝙ si duplex derogatoria clausula adsit, vtriusque mentio fieri debet, prout tradit Ruin. *K* Et sic patet, quare Sixtus V. Pontifex maximus, & alij Summi Pontifices in confirmatione priuilegiorum regularium, in clausula, Non obstantibus, &c. non solum mentionem fecerunt de clausulis derogatorijs, sed etiam de clausulis derogatoriarum derogatorijs. Verum est tamen, quòd si posterius priuilegium legis formam, nomenque habeat, potest antiquius quamuis derogatoria clausula munitum auferre, prout tradunt *l* Calderinus, & Felinus. Non tamen credas ad legis formam dici concessum priuilegium, si clausula illa consueta clausum fuerit. Videlicet, *nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.*

Sed vt supradicta clariora fiãt, & omnibus huius artic. difficultatibus plenius satisfiat, oportet inuestigare, An quando Princeps concedit secundũ priuilegium, videatur derogare primo? Et an vnum priuilegium deroget alteri? Ad quod dico primò, quòd si vnum est speciale, & aliud generale, speciale derogat generali, si generale contineat ius ad rẽ, secus si contineat ius in re, prout tradit Abbas. *m* Nec refert, an generale præcedat, vel sequatur, prout in iure *n* notatur. Si verò vtrumque est generale, vel vtrumque est speciale, tunc secundum Abbatem, si vtrumque est clausum in corpore iuris, secundum tollit primum. Ratio est secundum eum, quia ita iudicamus de priuilegio in iure incluso, ac de iure ipso iuxta quãdam *o* Glossam, & Felinum, & clausum est, quòd ius secundum non faciens mentionẽ de præcedenti iure, tenet iuxta ea, quæ notantur in iure. *p*

Ex hac decisione Abbatis, quæ probatur ab omnibus, pondera, quòd non solùm Princeps præsumitur habere iura communia, & generalia in scrinio pectoris sui, sed etiam iura particularia, & decisiones particulares insertas tamẽ in iure. Quod est bene notandum ad intelligendum, & limitandum *q* ius definiens, quod particulares decisiones non censetur habere in scrinio sui pectoris.

Secundò dico, quòd si primum priuilegium tantùm est inclusum in corpore iuris, & secundũ non, secundum priuilegium tenet, & primum censetur derogatum, dummodo de eo fiat mentio, quia secũdum Abbatem, ex quo primum est clausum in corpore iuris, dicitur esse ius, & sic secũdum priuilegiũ contra illud ius debet facere mentionem de illo iure, iuxta quandam Glossam. *r* At *s* Bosius cum communi tenet contra Abbatem, Videlicet, quòd secundum non clausum in corpore iuris tollit primum, licet de eo non faciat mentionem. Et ratio est, quia postquam Princeps vult secundum esse priuilegiũ, quia ipsum appellat priuilegiũ, vel ipsum designat sigillo priuilegiorum, & cum dicatur priuilegium, quia priuat legem, certè apparet, quod vult tollere legem contrariam, & per consequens aliud priuilegium contrarium in corpore iuris insertum: Ita declarat Baldus *t* quem cæteri communiter sequuntur.

Nec obstat, quod ab Abbate in contrarium adducitur: nam respondetur, quòd quando priuilegiũ est insertum in corpore iuris censetur ius, & loco aliud secundum priuilegium debet valere, etiã non facta de eo mentione, cum sit conclusio cõmunis, quòd priuilegium valet, licet non faciat mẽtionem de iure, contra quod emanat, vt probat quædã Glossa, *u* de quo latè Felinus.

Sed contra hanc opinionem communem contra Abbatem adest nobis Glossa. *x* At dic, quòd nos loquimur, quando contra primum priuilegium insertũ emanat aliud priuilegiũ. At opinio dictæ Glossæ non loquitur in alia concessione priuilegij, sed in dispositione reuocatoria, & derogatoria tãtùm. Et ratio diuersitatis est, nam si secunda concessio est priuilegium, debemus dicere, quod sit priuatiua legis, vnde debet tollere primum, cum ad hoc sit concessum. Sed dispositio derogatoria non est cõcessa, vt tollat ius, imo est concessa, vt redigat nos ad ius commune. Et sic nimirum si non tollat illud priuilegiũ insertum, nisi de eo faciat mentionem. Ex quibus satis apparet, quòd si primum priuilegium non esset clausum in corpore iuris, dispositio derogatoria tolleret illud, licet de eo non faceret mẽtionem specialem. Et ideo non iuridicè fuit loquutus *y* Alexander, qui tenet oppositum dicens, quod generalis abolitio primi priuilegij, quod non est insertum in iure, non tollit illud, nisi de eo faciat specialẽ mentionem.

a Bald. cons. 279. pridie. enim, vol. 3.
b Dec. in reg. nemo põt mutare, de reg. iur.
c l. Nonnunquã, in princ. vbi Glo. C. de collat. bonor. Marin. in c. si diligẽti, de foro comp. Cag. in l. nemo põt mutare. nu. 5. ff. de reg. iur. Emil. cõs. 130 nu. 4 Bald. in l. non videnc. C. de in integ.
e Bal. l. vni. n. 3. C. de his qui ainne n pero. Tab. Barb. cõs. 302. & in cõs. 53. in fi. Gomez. in § omnium. nu. 29. instit. de act. Curt. in l. admo. nu 221. ff. de iure iurã.
f Corr. in tra. cons. opi. lib. 1. tic 6. nu. 21.
g Alex cons. 216. vol. 2. co. 4. vers. 2. Nã Feli. in c. quã in Ecclesiarũ. de const. vers. quinta declaratio.
h Dec. in d c. quã in Ecclesiarum. vers. proterea, ad fi. & in c. nonnul. de iudic. in 4 char. ver sec. conclu.
i Glo. in c. venidi. de rescri. gl. in sum. 23. q. 2 in fi. Abb. in c. 1. de rescript. & in d. c. venies, Dec. cõs. 147 Feli. & Rip. in d. c. 1. Curt. cõs. 1. nu. 5 n. cũ seq. de rescript.
K consil. 128, nu. 8. lib. 1.
l Cald. cõs 58 sub rub de priuil. Fel. in accedentes, de priuil.
m Abbas in c. 1. co. 3 de rescr. in c. Abbas de rescr. notatu. in reg. gener de reg iuris in 6.
o Glo. in ca. vt cir. §. 1. in v. corporale ibi. siem priuileg. de elect. lib. 6. Fel. in d. c. 1. 8. col. circa prin. pc. 2. de cõst. lib. 6.
q Dicto. c. 1.
r glo. in d. c. 1. v. noscentur.
s Bos. in prax. crim. tit. de principe & priuil. n. 3 c 6.
t Bal. in l. itẽ lapilli col. 2. ff. de rer. diui.
u Gl. in d. c. 1. v. noscentur ad finem Fel. in c. nõnulli. 2. f. 2. reg. de resc.
x Glo. in Aut. qua in prouincia. C. vb. de crim. agi. oper tec.
y Alex. cons. vl. 4. vo. in fi.

tionem. Hoc enim solùm de priuilegio clauso in iure est concedendum iuxta notata in iure. *a* Vnde nunquã dispositio generalis trahitur ad casum particularem in corpore iuris insertum, iuxta notata per Iasonem. *b*

a l. 3. iunct. glo. C. de silen tiar. decurion.
b Iaso. in l. 1. col. 3. ff. solut. mat.

Adest etiam contra dictam doctrinam; nam licet Princeps, qui habet notitiam primi priuilegij, videatur illud tollere, non tamen sic de facili videtur tollere ius tertij, quod quidem resultat ex primo priuilegio iuxta quandam legem. *c* Sed respondetur hoc procedere in dubio, nos aũt loquimur in casu claro quando scilicet Princeps scit illud priuilegium, & consequenter scit etiam, quod ex eo acquisitum est ius priuilegiato, & ideo si per secundũ priuilegium tollat primum, consequenter tollit etiã ius resultãs ex tali priuilegio. Ex quo infertur ampliatio quædã notabilis ad doctrinam Baldi superius notatam, quòd scilicet non solùm vbi sit secundum priuilegium tollitur primum, sed etiam tollitur ius tertij.

c l. nec auus C. de emãc. li.

Tertiò dico secũdum Abbatem, *d* quòd vbi sunt duo priuilegia non clausa in corpore iuris, licet sint contraria, vnũm non tollit aliud, siue ambo sint specialia, siue generalia, imò attenditur, primũ, prout colligitur ex quadam Decretali, *e* quod intellige, etiam si impetrentur hæc duo ab eodẽ, siue à diuersis, quia hoc casu etiam secũdum non tollit primũ, nisi de eo esset mentio facta, Prout in eadem Decretali continetur. Item intellige, quod secundum priuilegium non tollit primum, etiam si primum sit generale, & cõtineat ius, Prout tradunt latè *f* Felinus, & Decius.

d Abba. in d. c. 1.
e c. veniens de rescrip.
f Fel. & Dec. in d. c. 1.

ARTICVLVS IV.

An priuilegium tempore tollatur.

RESpondeo dicendo, primò, quòd priuilegium concessum ad tempus cessat elapso tempore, iuxta quandam legem *g* loquentẽ de securitate concessa debitori, vt non possit conueniri infra certum tempus, sentit enim clarè, quòd cessat elapso tẽpore, cum aliàs illa securitas non cõcederetur. Ita probat Abbas, *h* & communiter scribentes. Et sic expirat ipso iure sine alia declaratione, iuxta quandam Decretalem, *i* vbi notat Baldus. Et ideo relegati ad tempus, possunt finito tempore domum reuerti sine licentia Principis secundum Baldum *K* cõiter receptum, & Franciscũ de Cremona, multa ad hoc accumulãtem. Secundò dico, quod priuilegiũ concessum ex certa causa expressa, vel tacita, cessat cessante causa, iuxta quandam Decretalem *l* determinantem, quòd priuilegium decimandi concessum monachis certi ordinis fuit retractatũ, quia postea multum creuerũt monasteria illius ordinis, & ratio quare à principio fuerat ipsis dictum priuilegium concessum (scilicet, paruum præiudicium, quòd sequebatur illis, contra quos decimabatur) iam cessauerat propter multitudinem monasteriorum. Et hanc sententiam tenet cum communi Panormitanus. *m*

g l. Quoties C. de prec. Imperat. offer.
h Abb. in c. cũ accessissẽt vlt. col. de constit.
i ca. de causis de offic. de leg. vbi notat Bal.
K Bal. in c. ex litteris de cõst. Cremo singu. 47. cõjunctmus hors.
l c. suggestum de decimis.
m Pan. in d. c. cum accessissent.

Tertiò dico, quòd priuilegium consistens in facto, tollitur per non vsum decem annorum, iuxta quandam legem, *n* & non solùm procedit in priuilegio concesso priuato, vt in ea lege notatur, & tenet Baldus, *o* verùm etiam si concessum sit ciuitati prout tenent Bartholus, *p* & communiter Doctores. At contra Ecclesiam non præscribitur secundũ ius commune, nisi spatio quadraginta annorũ, iuxta ea, quæ iam sunt tacta in superioribus, vbi allegauimus priuilegiũ Benedictinis cõcessum, quo corũ bona, & iura non minori quàm sexaginta annorum spatio præscribuntur, & infra in quæstione de præscriptione, aliam referam concessionem, qua non minori, quàm centum annorum dicta regularium bona præscribuntur.

n l. 1. de nundinis.
o l. cũs populi. ff. de iurisdic. omn iud.
p Bart. in d. l. 1. add. in l. fin. de const princ. & in d. c. cum accessissent.

Quartò dico, quòd quando priuilegium conceditur in liberam voluntatem alicuius, est perpetuum. Ita Doctores *q* communiter. Sed hoc declaratione indiget. Pro quo est aduertendum, quòd aut hæc libera volũtas respicit tempus, aut ipsum priuilegiũ: si respicit tempus, procedit limitatio, aliàs secus. Exemplis hoc illustratur. Concedimus tibi tale priuilegium, quando volueris, vel quandocunque tibi libebit: non est dubium, quin priuilegium sit perpetuum, quia ita ostendunt verba. Et hoc est de mente Principis: sed si dicatur, si volueris, priuilegium propter hoc non desinet esse perpetuum, quia solũ exprimitur, quod tacitè inest, & hoc secundum *r* ius nihil operatur. Et idem est, si dicatur ad libitum voluntatis tuæ, ac si dicatur, si volueris, non enim tale verbum respicit tempus, sed ipsum priuilegium.

q DD. in locis allegatis.
r l. 3. ff. de leg. 1.

Quintò dico, quod priuilegium in non faciendo tollitur vnico actu contrauenie ndo: censetur enim renuntiare priuilegio iuxta id quòd in iuribus *s* notatur. Quod procedit, nisi fiat protestatio in contrarium iuxta doctrinam Bartholi *t* communiter receptam. Intelligitur etiam, quando quis cõtraueniret directò, alias secus secundum Panormitanum. *u* Et dicitur contrauenire directò, quando est cõcessum vnum priuilegium tantùm, & quis venit contra illud faciendo actum contrarium priuilegio, vt dicitur in iure. *x* Sed si esset concessum priuilegium generale alicui, vt esset exemptus ab omnibus oneribus, vel etiam à tribus, vel quatuor tantùm, certè in his casibus contrauenie ndo quoad vnum, non censeretur quis cõtrauenire directò, & ideò propter hoc non amitteret alia sua priuilegia. Pro quo est textus *y* expressus, quòd etiam procedit in priuilegio habente actum momentaneum, vt quando alicui Ecclesiæ conceditur, vt non habeat primicerium, & postea Canonici contrauenerint aliquem videlicet in primicerium eligendo, prout in iure *z* notatur. At in priuilegio habente actum successiuum nõ procedit, Purà si habeo priuilegium non soluendi collectas, vel alias exactiones. Quod vt vides habet actũ successiuum semel soluendo etiam sine protestatione non sit mihi præiudicium, secundum *a* Bartolũ, quem sequitur Alexander in multis suorum Consiliorum locis, quæ allegat Bossius. Qui aduertit, quod siue priuilegium consistat in faciendo, siue non, nunquam perditur, quando potest capi alia coniectura, quàm renunciationis priuilegij, secundum Glossam *b* communiter receptam.

s l. inter stipulantem & venditorẽ. C de pac.
t Bart. in l. 1. C. de bo quib pñ mu. suscep.
u Pan. in d. c. cum accessis.
x d. c. cum accessissent.
y l. volũtarie. s. de extmine.
z d. c. cum accessissent.
a Bart. in d. l. si. inf de cõst. prin. Ale. cõs. 193. Ex thomase vol. 2. Bos. ĩ prã cri. tit. de priu. & priui. eius nu. 320.
b glo. in c. pro illorũ. de præben. et DD. cõmuni. vbi su.

ARTICVLVS V.

Vtrùm leges derogantes consuetudinem derogent etiam futuram, & etiam immemorialem.

REsponden dicendo, hoc dubium quantum ad primam partem iam in superiorib. quæstione sexta, non ex proposito esse tractatum. Nunc autem libuit in præsentiarum (cum videatur esse proprius locus) ipsum discutere. Et prout latè constat ex traditis à Baldo Nouel. *c* aut lex in aliqua materia expressè derogat præteritæ consuetudini, & etiam futuræ, & tunc sine dubio non valet consuetudo postea emanans, aut simpliciter derogato non faciẽdo mentionem de præterita, vel futura consuetudine, Pura, nõ obstante aliqua cõsuetudine in contrariũ,

c Nouel. de dote. 6. par. prin. priu. 21. n. 18. & 19. vol. 6. in trac. diuer. Doct. fol. 168. in antiq.

& tunc

& tunc ex quo loquitur ita definitè debet intelligi derogatum etiam futuræ, nisi consuetudo de nouo esset introducta ex noua causa a principio non cogitata propter varietatem temporum, vel ex præterita, quæ erat verisimiliter incognita ipsi Legumlatori. Et idem est dicendum, etiam si lex in hac specie deroget expressè futuræ consuetudini: quia ad nouam causam habentem rationabilem prouisionem nouiter factam se non extendit talis clausula generalis derogatoria, de qua si fuisset cogitatum non fuisset sic generaliter derogatum argumento cuiusdam legis. *a* Intelligitur enim rebus sic stantibus, & se habentibus, iuxta aliam legem. *b* Aut fuit facta mentio de præterita consuetudine eam abrogante, & tunc aut fuit expressum de irrationabilitate dictæ consuetudinis, & videtur reprobara etiā futura consuetudo in contrarium, secus si dicta ratio non subesset, vel propter varietatem temporum vel alio modo, quia tunc valeret cõsuetudo postea contraria. Et hanc conclusionem vt communem, quatuor adiectis conclusionibus, & ex plurium Doctorum authoritate ponunt, & sequuntur Couarruuias, *c* & nouissimè alios multos allegans doctissimus Gutierrez, & iuxta hæc sunt intelligenda dicta in quæstione sexta superius allegata.

Et aduertendum, quod immemorialis consuetudo, siue præscriptio nunquam a lege censetur exclusa, etiam si omnis consuetudo excludatur, nisi specialiter ipsa reiiciatur, iuxta Glossam *d* singularem quam sequuntur Boerius, Felinus Otalora, Couarruuias, Tiraquellus, Menesius, Auendannus, Mieres, & Velazquez.

a ſi l. homini. ff. manda. b l. quod ſer uus ff. de condi. ob cauſ. c Couar. lib. 3. var. c. 13. nu. 34. Gutie. lib. 3. prac. q. 32. d Glo. in Authen. vt de cætero non fiant commut. ver. præſcrip. Boer. deciſ. 39. n. 12 Fel. in rubr. de praſcr. nu. 18. Otalo. de nobilit. 3. p. c. 7 n. 11. Couar. vbi ſup. nu. 5. Tiraq. de tract. connunt. §. 1. glo. 2. nu. 25. Meneſ. in l. 2. num. 29. C. de ſeruis. & q. Auenda. reſp. 16. nu. 1. Mieres de maio. 4. p. q. 20. n. 50. Velaz. in l. 6. tau. glo. nu. 9.

ARTICVLVS VI.

Quomodo intelligitur illa clausula posita in aliquibus priuilegijs, scilicet, quod non censentur reuocata, nisi de eis fiat mentio de verbo ad verbum.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium proponitur, quia in aliquibus, & pluribus concessionibus, de quibus infra, & Mari magno Minorum, & in aliis priuilegiis continetur, quod non intelligantur reuocata, nisi de eis fiat mentio de verbo ad verbum. Verbi gratia, conceditur nobis, vt non teneamur ad procurationem legatorum, etiam si in literis eorundem dicatur, vt tam exempti, quã non exempti teneantur ad hoc onus, nisi de hoc indulto nobis concesso fiat mentio de verbo ad verbum. Postea Papa concedit Legato, vt possit exigere procurationem a quibuscũque personis etiam exemptis quamuis alia habeat priuilegia, quod de eis sit facienda mentio de verbo ad verbum, quæ voluit, in literis allegatis haberi pro expressis, quæritur nunc vtrum per has literas legatorum sit derogatũ priuilegio nostro, & sic de similibus. Et licet super hoc multi multa dicerent, tamen semper maior, & solennior pars Doctorum tenuit priuilegio nostro derogatum esse, & Felinus *e* copiosè tractans hanc quæstionẽ, & ibi adducens omnes super ea scribentes cõcludit, quod si hoc habet stylus Curiæ sine dubio derogatum est priori priuilegio. Et quod hoc habeat stylus Curiæ, est plusquam manifestum, cũ in nullis reuocationibus literæ priores inserantur, nisi aliquando ad abundantiorem cautelam, ac propterea non debent opinari fratres, quod sua priuilegia sint immobilia, sicut si essent ligatæ manus Põtificum, vt non possent derogare concessa a se vel a suis prædecessoribus, nisi illa insererentur, cũ esset impossibile omnia scire, cum sint innumerabilia, & peculiaria. Vnde Sixtus V. & alii Pontifices eius prædecessores in clausulis non obstantibus, &c. positis in suis priuilegiis, aut constitutionibus dicunt ibi. *Decreta obseruanda esse non obstantibus quibuscunque etiam si in eis caueatur expressè, quod illis nullatenus, aut non nisi sub certo modo & forma derogari posse tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent præsentibus pro sufficienter expressis & insertis habentes motu proprio, scientia, & authoritate similibus derogamus.* Hæc Sixtus V. in confirmatione priuilegiorum ordinum Minorum de obseruantia.

e Fel. in cano. nulli. de reſcr.

Ex quibus colligitur, quomodo sit intelligendũ priuilegium concessum fratribus Prædicatorum ab Eugenio Papa *f* Quarto, & Benedictinis ab eodẽ Eugenio IV. & Leone X. scilicet. *Quod nullæ literæ, seu priuilegia Apostolica quibusvis personis, & quibusuis collegijs, vniuersitatibus, seu conuentibus concessa contra tenorem priuilegiorum Mendicantium & Benedictinorum & eorum qui per viam communicationis gaudent priuilegiis eorum præiudicant dictis religionibus, eiusque domibus, locis, aut personis, nisi in eis cum expressione dictorum ordinum & illorum religiosorum ac illorum domibus, ac eis concessis priuilegiis, nec de generali cuiuslibet dictorum ordinum, qui pro tempore erunt specialiter, ac expressè, ac de verbo ad verbum mentio facta fuerit.* Et aduertendum, quod facta reuocatione generali priuilegiorũ, non censentur reuocata priuilegia regularium, cum priuilegia regularibus propter merita cõcedantur, vt ait *g* Mand. & priuilegia propter merita nunquã in dubio reuocẽtur, licet in reuocationibus verba generalia, & geminata apponãtur, prout tradunt *h* Mand. & Bursat.

f Hab. in compen. Societ. tit. priuileg. §. 8. & in compe. Ciſtertij con. ver. §. 7.

g Mandoſ. reg. Cancel. 13. q. 8 nu 6. h Mandoſ. in reg Cancel. 11 de reuoc. q. 13. nu. 6. & ſeq. & Burſat. to. 2. conſi. 138. nu.

ARTICVLVS VII.

Vtrum non obstantiæ positæ in dictis confirmationibus, & in Bullis derogent in totum priuilegia, quibus opponuntur.

RESpondeo dicendo, aduertendũ esse, an Bullæ concedentes priuilegia derogent in partẽ, vel in totũ prioribus priuilegiis in aliis bullis concessis Nã licet habeant secundas Bullas magnas non obstantias, & amplas generalitates, non derogant nisi illis, contra quæ sunt, verbi gratia. Ego habeo priuilegium, vt in partes Hierosolymitanas possim transire, postea prohibetur, quod in illas partes vllus trãseat, non obstantibus quibuscunq; priuilegiis concessis ordinibus, vel personis, &c. etiam si de eis, eorumq; totis tenoribus, &c. nunquid non potero proficisci ad Compostellam, cum habeam aliud priuilegium hoc mihi concedens? Si diceretur, quod nõ, quia omnibus priuilegiis est derogatum, absurdum certè concederetur. Ideò dicta clausula est explicãda iuxta terminos concessionis, scilicet, quod omnibus priuilegiis sit derogatum quoad transeundum in Hierusalem. Vnde infertur, quod licet in Bulla Cruciatæ fiat suspensio generalis omniũ priuilegiorum, illa tamen generalis suspensio debet restringi ad ea priuilegia solum, quæ sunt eadem cũ priuilegiis concessis in dicta Bulla Cruciatæ. Vt priuilegium temporis interdicti celebrandi Et priuilegium eligendi confessorem, & priuilegium indulgentiarum; Hæc enim impediunt expeditionem; Et hæc in dicta Bulla Cruciatæ suspenduntur nõ autem priuilegia super aliis materias, vel in Bullis Cruciatæ non contenta. Quia absurdum esset, quod suspenderet illud, quod mihi non potest præbere, quia non habet. De quo dicemus late infra in quæstione de Bulla Cruciatæ. Hæc doctrina a simili confirmatur, nam priuilegium conceditur secundum qualitatem personarũ, & sic priuilegiũ testandi cõcessum militi, videtur ei cõcessum quasi militi

ideo iure militari testari potest argumento eiusdem legis, *a* cum autem Pagano conceditur facere testamentum, videtur concessum quasi Pagano, vt iure communi testari possit secundum Glossam *b* singularem; nam sermo debet intelligi secundum cōditionem personæ, ad quam dirigitur, Prout colligitur ex iure *c* & tenent Bart. & Dinus, & similiter non obstantia generalis debet intelligi, & limitari secundum naturam priuilegiorum, ad quorum bonam executionem apponitur dicta clausula. Et sic tenent communiter Doctores, quod tunc nō obstantia generalis non extenditur ad aliquod priuilegium, quando aliunde habetur quod ad ipsum non extenditur. Vt probat lex optima, *d* quam ibi notat Bartolus, & reputat singularem Angelus, & tenet Syluester.

a l. ex militari, §. sed vtrū de milit. test. b Gloss. l. si quando, ff. de inoffic. test. c l. plenum, §. equitas. ff. de vsufr. Bart. in d. l. ex milit. Dinus in cap. quæ à iure de reg. iuris in 6. d l. omnes in vers. spiritualiter, & nominatim, C. de prescr. 40. anno, vbi Barto. & Angelus, verb. excommunicat. cas. 3. Syluester, verbo emptis. q. 11.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum possimus vti priuilegijs nostris non reuocatis contra inferiores à Papa.

Respondeo dicendo, quod non obstante contradictione quorumcumque prælatorum secularium priuilegiis nobis quomodolibet concessis vti possumus. Et ipsi, nisi destiterint, excommunicationis pœnam incurrunt, & quidquid per eos in contrarium factum fuerit irritum est, & inane. Ita concessit Iulius II. congregationi *e* montis Oliueti. Imo quicumque contra concessionis huiusmodi tenorē ire ausi fuerint, tanquam excommunicati publicari possunt. Et si clerici sunt, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis priuandi veniunt, ita vt quuncunque impetrari valeant. Prout concessit Leo X. Augustinianis. Et refertur in Compendio Societatis *f* Iesu. Vnde clausula posita in cōfirmationibus dictorum priuilegiorum, *videlicet contradictores quoslibet & rebelles etiam per quascunque (de quibus eis videbitur) censuras pœnas Ecclesiasticas. & alia oportuna iuris remedia appellatione postposita compescendo*, Debet ampliari, vt etiam per remedium priuilegiorum declarando eos esse excommunicatos, compellantur ad obedientiam illis præstandam. Et si fuerint Ecclesiastici, dignitatibus, & beneficiis ecclesiasticis possunt priuari, Non tamen possunt declarare ipsos esse priuatos, nec inhabiles ad alia beneficia obtinenda, cum tales pœnæ in dictis priuilegiis minimè animaduertantur, & priuilegiati debeant se continere intra limites suorum priuilegiorum pœnalium. Non enim vlterius ea protendere possunt, prout dicitur in iure. *g* Ideoque in priuilegiis non fit extensio de causa ad causam, neque de persona ad personam ex identitate rationis. Prout aiunt iura, *h* & tradunt Cardinalis, Thomas Grammaticus, Bartolus, & scribētes. Animaduertendum tamen, quod non possunt declarare dictos contradictores, & inobedientes esse violatores Ecclesiasticæ libertatis infrigendo priuilegia concernentia regulares, tunc enim violatur ecclesiastica libertas, quando violatur priuilegium super generalem libertatem ecclesiæ quoad omnes ecclesiasticos, Prout tradit eleganter Syluester. *i* Quando autem franguntur priuilegia concernentia statum religiosum, non læditur libertas, & immunitas monachalis, & priuilegia supradicta. Prout cōcludit Syluester, loquens de priuilegio quodam exemptionis ordinis Cistercienfis. Aduertendum etiā est, quod iudices non possunt punire contradictores, & inobedientes ipsis priuilegiis, quando hoc faciunt moti aliqua magna, & quasi extrema necessitate id postulante. Vt si vellent magistratus compellere regulares ad solutionem alicuius collectæ tempore alicuius maximè necessitatis, priuilegia enim non habent locum in tempore necessitatis, ratione cuius summa iuris præcepta infringi solent, & nō humana solum, sed etiam diuina limitati Prout notatur in sacris *K* Canonibus, & constat ex latè traditis a Romano, & Azeuedo.

e Congregat. mont. Oliuet. priuil. 32. fol. 97.

f Com. Societ. §. 10.

g c. Cappella extra, de priu. h c. priuil. de reg. iuris in 6. Clem. 1. de censib. Cardin. in Clem. 1. q. 6. de test. Gramma. in decis. 28. n. 31. Bartol. & scribentes in l. 1. ff de constit. principum. i Syluest. v. immunitas. 2. n. 3.

K 1. discipulos de consec. d. 5. Roma. nu. 9. in l. si vero, §. si vero 2. falen. 34. ff. solu. matri. Azeu. li. 1. noua recopila. tit. 3. l. 11. pa. 54. col. 21.

ARTICVLVS IX.

Vtrum sublatis priuilegijs alicuius monasterij, aut religionis censeantur sublata priuilegia ad instar.

Respondeo dicendo. quod sublatis priuilegiis alicuius Ecclesiæ, Hospitalis, Ordinis, vel Societatis, non censentur sublata priuilegia concessa aliis ad instar earum. Sicut priuilegia concessa Academiæ Cōplutensi ad instar priuilegiorum Academiæ Salmanticensis, si Salmanticensis perdat sua, nō perdit ea Academia Cōplutensis, Ita Baldus receptus. Et ratio est, quoniam huiusmodi priuilegia non pendent ab aliis quoad cōseruationē, sed quo ad productionē, sunt enim iam facta propria earū religionum, aut societatum, quibus ad instar sunt concessa. Vnde infertur, quod licet Pius V. Pontifex maximus extinxerit ordinem Humiliatorum, eius tamen ordinis priuilegia concessa per viam cōmunicationis aliis religionibus nō pereunt quantū ad dictas religiones, quibus cōcessa sunt, & sunt facta propria licet sint extincta, quantum ad dictum ordinē Humiliatorū. Extincta enim re extinguitur priuilegium tali rei cōcessum, prout notatur in iure, *l* quando scilicet, propter eius culpam destruitur, sicut propter culpam religiosorum Humiliatorum fuit eorum religio totaliter extincta.

l de consec. d. 1. cap. placuit. 16. q. 7.

ARTICVLVS X.

Vtrum perdatur priuilegium regularium non viuendo ipsis regulariter.

Respondeo dicendo, quod secundum Baldum *m* illud prouerbium *si nomine priueris, neque rem habere mereris*, est verum, si nomen significat substātiā, vel qualitatē necessariam inesse alicui subiecto, quod clarè indicāt iura; *n* secus si significat solum simplicem denominationem, iuxta eadē iura. *o* Vnde si Scholares Salmanticenses suis domibus cōmorātes negotiis sæcularibus insistērea, nunquā intrāt scholas neq; student imò morantur in scholis nō causa studendi, sed causa ludendi, consumendique ad libitū sine ratione bona ecclesiæ, nō possunt gaudere Eugeniana, quæ concedit fructus beneficij in absentia causa studendi, & illos percipiētes non sunt in cōscientia securi. Prout aduertit Perez *p* dicens, hoc esse perpetuo tenendum. Et se pluries de hoc fuisse consultum. Qui casus est freqnēs Quod dictat ratio, nam priuilegium cessat cessante causa priuilegij. Prout tradit Syluester. *q* Et sic videmus, quod qui sunt de collegio alicuius artis artem illam non exercentes, non gaudent priuilegio eiusdē artis. Prout notāt *r* Bartolus, & iura indicāt Ex quibus videtur dicendum, quod non possunt religiosi dissoluti, & effrenati vti priuilegiis suis in maximum præiudicium particularium, cōtra quos summi Pontifices ipsis concedunt maxima priuilegia. Videlicet, quod non possint cōpelli ad solutionē aliquarum collectarū impositarū in aliqua maxima necessitate. Cum enim ipsi ab earum solutione eximuntur, alij pauperes grauantur. Quod autē in

m Bal. de vasfal. mili. qui arma bellica deponit. n l. Lucius. ff. de fideicōmis. l. tale pactum § si ff. de pac. o l. si cognatio, ff. de reb. dub.

p Perez in l. 8 tit. 2. lib. 1. ordinament. q Syl. tit. priu. q. 10.

r Bar. in l. 88. per. ff. de immunit. c. generaliter § negotiatores. 10. q. 1.

a l. nam ad ea ff. de leg. l si a patre tacitis ubi notat per Castren. C quo s. ita fuc pof. Aretin. in l. 2. col. 2. in princ. ff. de vulgari. bus Curti iun. in l. postbu. nu. 42. C. contra tabulas. Cons. an c. cũ esset de test. n. 9. & 2. p. desp. sub §. 9 n. 8. Vide d. poref. tuml. nu. 22 pag. 90 So. li de iust. 9. 3. art. 3. col. 3. b l. assiduus ver & ideo. C. qui potio. in pig. hab. & ibi Bal. nu. 2. Bolog. in l. 1. ff. sol. mat.

foro conscientiæ in periculo versetur, pater ex superioribus, cum cessante causa priuilegij cesset etiã priuilegium, hoc tamen in foro conscientiæ solũ intelligo posse teneri, at in foro exteriori minimè teneondum iudico. Nam in foro saltem exteriori regula cessãte causa cessat effectus, intelligitur quando causa cessat in communi, secus si ex accidenti cessat in persona particulari argumento aliquorũ iurium. a Et post Archidiaconum tradit Aretinus, Curtius, Innocentius, Couarruuias, Victoria, & Soto. Vnde priuilegia generaliter concessa mulieribus propter liberos, vigebũt in ea muliere, quæ ex accedenti liberos non procreat, quia eius respectu ratio videtur cessare in particulari, quod vtique nõ faciunt aliqua iura, quæ ad id expendit Baldus b & Bolognetus. Vnde Religiosus, licet irreligiosè viuat in foro exteriori, non perdit priuilegium religiosis concessum, quia licet in eo cesset ratio priuilegiorum regularium, non cessat tamen in communi.

ARTICVLVS XI.

Vtrum priuilegiatus vti possit suo priuilegio contra pariter priuilegiatum.

Respondeo dicendo, quod priuilegium habẽs non vtitur priuilegio contra habentem idem priuilegium, vt dicunt iura, c Vnde priuilegium quod Canones concesserunt ecclesiis, aut monasteriis videtur, quod obijci non debet aduersus ecclesiam aliam, aut monasterium, quod simile habet priuilegium.

c Authen. de Sanctis Episc. §. sed hoc præsenti, l fo. quen. l. verum. §. vlt. cum l sequent. ff. de minoribus.

Nihilominus tamen respondetur, quod vbi duo idem habent priuilegium, & contendunt de aliquo is quidem præfertur alteri, qui priuilegiũ actu habet, & practicè in ea re, & specie, de qua agitur. Prout notat Bartolus, d per textum ibi. Et tradit Ioannes Palladorius. Nam qui Reipublicæ causa absfuerit, etiam aduersus eum, qui pariter absfuerit, restituendus est, si quod damnum patiatur, vterque priuilegium habet, ex quo restitutionem, si læsus fuerit, petere potest, & tamen qui modo indiget auxilio restitutionis ad reparationem damni, priuilegium habet in specie, de qua agitur, & in exercitio quia læditur, alter verò cum læsus in eadem causa non fuerit in præsenti actum, id priuilegium minimè habet. Ita tenet Abbas, e & alij, quos refert, & sequitur Couarruuias.

d l. vltim. ff. quibus ex cau sis. mai. vbi. Bart. Parla. li. 2. rerum quoti. c. 17. nu. 18.

e Abb in c. si per spoliata de ordin cogni & in c. ad aures, de rescrip. & a. nu. in reg. possessor. 2. p. § 2. nu. 4.

Ex quo infertur, quod in specie præscriptionis ecclesia, aut monasterium, quæ rem alterius monasterij, vel ecclesiæ præscribit, nõ habet in præscribenda illa re, neque in præscribendis rebus alicuius priuilegium aliquod; ecclesia verò, & monasterium, contra quod præscribitur priuilegium habet, vt minori spatio secundum ius commune quadraginta annorum, aut secundũ priuilegium Eugenij Quarti in superioribus allegatũ sexaginta, aut secundum aliud priuilegiũ, de quo in tertio tomo, in quæstione de præscriptionibus centum, eius bona, & res minime vsucapiantur. Vnde hic non videtur priuilegiorum concursus, quia tantum vnius ecclesiæ, vel monasterij priuilegium huic negocio cõuenit, & hinc modum dicendi approbat Couarruuias f contra Decium.

f Cou. vbi su.

Infertur secundo, quod in specie ædificationis intra certas cannas secũdum priuilegia, de quibus agemus in quæst. de ędificiis in secundo tomo, si vnum monasterium velit iuxta aliud ædificari intra terminum dictarum cãnarum, tantum dicetur habere priuilegium monasterium illud, quod patitur damnum, & læsionem ex dicta ædificatione, & sic iuridicè potest illam impedire contra aliud monasterium volens ædificari. Non enim in hoc agit priuilegiatum monasterium contra pariter priuilegiatum, solum enim in hac specie proposita monasterium constructum est priuilegiatum, habens ius ad impediendam ædificationem alterius monasterij intra canonas. Regula igitur, scilicet, quod priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum habet locum, quando ex parte vtriusque concurrit duplex scilicet priuilegium. Verbi gratia, Dux cum suis militibus habet priuilegium regale, quo possunt compellere populum, vt ipse cum suis militibus recipiatur, non potest vti hoc priuilegio contra illos, qui recipiunt in suis domibus fratres Minores regularis obseruantiæ qui habent priuilegium a Regibus Hispaniarum confirmatũ per Regem nostrum Philippum secundum huius nominis, vt non teneantur, nec possint cogi in suis domibus prædictos milites recipere. Atque illustratur hoc (vt clarius fiat) exemplo. Rex Pilippus habet priuilegium a sua Sanctitate concessum, vt possit petere, & exigere subsidium ab ecclesiasticis, iuxta tenorem dicti priuilegij petit ipsum ab ecclesiastico habente priuilegium, vt ad id soluendum minimè compellatur, non potest hoc casu Rex dicto priuilegio vti contra hunc, siquidem est pariter priuilegiatus. Alia concernentia priuilegia vide in tertio tomo in quæst. de priuileg.

QVÆSTIO X.

De statutis factis in religionibus in 9. articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1. *Qvid sit statutum & a quo possit fieri.*
2. *Vtrum Generales & Prouinciales imponẽtes præcepta circa res graues debeant ea ordinare cũ consilio patrum.*
3. *Vtrum Capitulum generale alicuius religionis possit statuere authoritate ordinaria ne recipiantur ad suum ordinem, qui fuerint infideles, vel qui descendunt ex his.*
4. *Vtrum Capitulum generalis Capituli representatiuum possit tollere facta in Capitulo generali authoritate Papæ.*
5. *Vtrum aliqua persona possit procurare priuilegium contra statuta regularium.*
6. *Vtrum statuta religionum obligent ad pœnam.*
7. *Vtrum moniales teneantur ad statuta facta in capitulis generalibus, aut prouincialibus.*
8. *Vtrum statuta facta præter regulam Beati Francisci obligent ad culpam.*
9. *Vtrum Papa confirmando statuta regularium prætendat remouere eos per illa ab stricta obseruantia, quam habent.*

ARTICVLVS I.

Quid sit statutum, & a quo possit fieri.

Respondeo dicendo, quod statutum a statuendo dictum, est ius ab homine positum, vel dispositio, de qua ius producitur, prout notatur in toto titulo, Institut. de iure naturali, gentium, & ciuili: & ipsum statutum potest facere Capitulum generale quoad totum ordinem, & prouinciale quoad totam Prouinciam, prout

prout colligitur ex traditis in iure. *a* Verum est tamen, quod non possunt illud facere sine consensu Generalis, aut Prouincialis, sicut nullum statutum potest facere Ecclesia cathedralis sine consensu Episcopi, vt dicunt Canones. *b* Et ratio est, quia Generalis est caput totius ordinis, & Prouincialis caput totius Prouinciæ, & sine capite nihil est faciendum, secundum Innocentium, *c* & communem. Et vt valeat vt statutum, debet fieri per maiorem partem Capituli, secundum Innocentium, *d* Bartolum & communem, quando ipsum in vtilitatem, & bonum fit religionis, vt fiunt omnia statuta regularia Dixi, *vt valeat, vt statutum*, nam vt valeat, vt præceptum, potest a solo Generali, aut Prouinciali fieri, & vt statutum valet etiam post mortem Generalis, aut Prouincialis, nisi expresse reuocetur, vt ait Panormitanus, *e* & probat Decretum quoddam expressum. Vnde secundum Federicum *f* etiam statutum factum a Capitulo sede vacante durat creato nouo Episcopo nisi expresse reuocetur per Episcopum creatum. Vt tamen præceptum morte præcipientis finitur.

a c. cum access. extra de const. c. ex literis extra eodem.
b c. vt consuet. c. nouit. de his quæ fiũt a prælatis.
c Innoc. in d. c. cum accessissent.
d Innoc. in c. 2. de noui operis nunc. Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure.
e Pan. in c. a nobis el c. de senten. excom. c. si de offi. del.
f Federicus cõs. 16.

ARTICVLVS II.

Vtrum Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ea ordinare cum consilio Patrum.

Respondeo dicendo, quod quemadmodum Omnipotens Deus, in quo est absolutissima potestas, dicitur tũc ordinario modo operari, quando per causas secundas tanquam per instrumenta sua consueta res suauiter disponit: & vsus ordinariæ potestatis in Papa nihil aliud censetur, quam id exercere, quod Canones, Decreta, & constitutiones iuris declararunt. Quod Innocentius Tertius Papa varijs in *g* locis declarauit; sic quando prælati regulares volunt aliquid disponere, aut ordinare, sequendo eorum potestatem ordinariam, eũ debent facere cum assensu, & consilio Patrum Ordinis, vt non extraordinariè procedant, & vt suas actiones iuxta leges iam constitutas, consuetumque morem exerceant, in hisque ex solito legum cursu vna cum dictis Patribus progrediantur. Hinc legimus in multis constitutionibus, *h* quæ passim occurrunt, ess per Summum Pontificem de consilio, & assensu Patrum factas fuisse. Et ceremoniale Romanæ Curiæ hoc præcipit. Quod quidem non sine magna ratione olim dicitur ita statutum; nam cum hæc de quibus agit Summus Pontifex ardua appellentur quæ ostendũt res esse valde difficiles, & implicitas obscuritate, & in quibus etiam ipse intellectus Papæ iustam habet causam subsistẽdi, merito censetur alio præsidio indigere, quandoquidem eiusmodi, quæ non arte, neque certa constant demonstratione, & facti plerunque controuersiã patiuntur. In quo tunc propter multiplices, fortuitasque circunstantias, tum fallaces attestationes sæpe veritas inuoluitur, prout sacri Canones *i* proclamant, Vnde cum ipsi prælati regulares a fortiori cum humana circundati sint infirmitate, interdũ labi possint, ideo in arduis multa cautione, vigilantia, & solicitudine opus habẽt, quæ quidem ab vno tantum præstari nequeunt. Et ideo statuit Leo X. *K* *quod Capitulum generalissimum celebratum Romæ (quando scilicet, facta est vnio fratrum Minorum obseruantiæ & omnium aliorum reformatorum eiusdem ordinis) tenetur deputare nonnullos fratres ex diuersis religionibus, seu nationibus assumptos ex probatioribus & doctioribus, ac magis expertis fratribus. Qui omnia & singula, quę pro manutenentia reformationis, & veræ regulæ obseruantia accommoda iudicarint, in vnum recolligerent, ac postea per totum Capitulum generale, ac per maiorem partem eiusdem approbarentur. Et tandem Apostolicæ confirmationis patrocinio muniuntur.* Et sic factum fuit, & ordinatum a Reuerendissimo Patre nostro Francisco de Gonzaga totius nostri ordinis generali nunc autem Archiepiscopo Mantoano, & legato a latere sanctissimi Domini nostri Clementis Octaui in partibus Galliarum in Capitulo generali intermedio celebrato Toleti in celeberrimo nostri Ordinis Conuentu Sãcti Ioannis Regum anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto. Et ratio prædictæ concessionis Leoninæ fuit, nam cum pertinentia ad reformationem sint ardua, doctrina, scientia, & experientia opus est ad ea omnia peragenda.

g c. cum dilecti, de dolo. & contu. c. cum nobis olim in fine de elect.
h c. ad apos de re iud. lib 6. c. 1 de schisma. in 6. c. olim plerique de elect. c. de renunc. in 6. & in c. cum inter, de consues. Cere. fol. 136. & 133. & 191.
i c. cum ã nobis, c. 2. de sen. exco. c. in literis. de integ. rest.
K In Supplemen. fol. 20. concess. 107.

ARTICVLVS III.

Vtrum Capitulum generale alicuius religionis possit statuere authoritate ordinaria, ne recipiantur ad suum Ordinem, qui fuerunt infideles, vel qui descendunt ex eis.

Respondeo dicendo, quod doctissimus Nauarrus *l* tenet, quod nullus inferior a Papa potest aliquid contra ius Canonicum statuere, prout idem ius Canonicum docet. Et præfatum statutum videtur esse contra præfatum ius; Tum quia iure communi canonico omnes Christiani regulariter sunt apti ad intrandum, & profitendum religionẽ a sede Apostolica approbatam, si non obstet eis aliquod impedimentum Canonicum. Adeo quod etiam pueri possunt ad eam recipi secundum Diuũ Thomam, *m* & etiam Presbyteri Curati secũdum eundem. *n* At descensio aut generatio, qua quis descendit ex infidelibus non est impedimentum Canonicum ad intrandum, & profitendum religionem. Nullo enim iure id cauetur, imò iure diuino, vnde ius Canonicum habet originem, prout idem ius Canonicum *o* concludit expresse id concedit. Nam Alexander Tertius declarauit non debuisse quem a canonicatu repelli, eo quod fuisset Iudæus. Imo vt ibi aiunt glossa, & Doctores commendari potius debuit, & laudari. Sed placuit hic tenorem huius decretalis proponere ad huius opinionis comprobationem, qui est huiusmodi. *Eam p te & infra Dudum, si quidem ante tuam promotionem litteræ a nobis (si bene meminimus) emanarunt, quibus Decano & Ecclesiæ tibi commissæ (te adhuc in eodem Capitulo existente) mandatum dedimus, & præceptum vt P (qui de gente Iudæorum originem duxit, & diuina gratia fidem Christi suscepit) in Canonicum reciperent, & prębendam sibi conferre deberent, & infra. Ipsi verò (quia donatio præbendarum ad te spectabat) præceptum nostrum executioni non potuerunt mandare. Cum itaque præscriptus P. te super hoc ex parte nostra requireret respondisti, quod nullum inde mandatum receperas & sic eum a te infecto negotio rem sisti Quod nullatenus fecisse deberes, si data literarum diligentius attendisses, cum tempore, quo literæ ipsæ datæ fuerunt, de Capitulo ipso esses, sicut qui eras Archidiaconus, & Canonicus eiusdem Ecclesiæ, neque esses adhuc in Episcopum consecratus, & infra. Pro eo vero quod Iudæus extiterit, ipsum dedignari non debes.* Hæc Alexander Tertius. Per hanc decretalem, & alia multa ab eo allegata ait Nauarrus *q* se firmiter credere, quod ante hãc qua fidu-

l Na. li. 3. de const. tit. regu. consi. 20. nu. 4. & 5. c. super his de maio. & obed.
m D. Th. 2. 2. q. 189. art. 5.
n Idẽ D. Tho. vbi sup. art. 7.
o c. qualiter & quando de accusat.
p c. eã te de rescript.
q Nau. vbi sup. n. 8.

si dubitat, nempe nulla Capitula quãuis generalia alicuius Ordinis posse statuere, vt professio trium votorum substantialium non valeat facta sicõmuni iure Canonico (sublato de medio illo statuto) esset valitura: sicut nec valeret statutũ alicuius synodi, vel cõcilij Prouincialis, vel nationalis, etiam omnium ecclesiasticorum ipsius Episcopatus, prouinciæ, vel nationis, quo absque authoritate Papæ statueretur, vt certi generis personæ essent inhabiles ad contrahendum matrimonium, si iure Canonico communi essent habiles. Adeo quidem, quòd matrimonium inter eos contractum valeret non obstante talis synodi, vel Concilij statuto. Verùm est tamen, quod id, & aliud simile statutum facientes nõ peccant aliquando, cum errare circa ius dubium humanum non sit peccatum iuxta glossam *a* communiter receptam. Ex quibus verbis colligitur, Nauarrum nõ tenere simpliciter tale statutum expellens ab ingressu religionum descendentes ex genere supradicto esse inualidum: sed tantùm tenere, quod statutum expellens, & inhabilitans ab huiusmodi ingressu sit inualidum, quod certè fatemur. Impedimentum enim huiusmodi inhabilitans aliquos ad id, quod secũdum ius Canonicum habiles erant solum authoritate summi Pontificis effici debet: vnde secundum ipsum Nauarrum potest dici statutum ipsum, & legem valere, si per ipsum non habilitantur tales ad professionem admittendam, si ad id efficiendum iustæ causæ intercedant; nam si odio tantum generis fiat, non possum non ipsum condemnare, sicut condemnat doctissimus *b* Cordoba, cum statutum iniquum non habet rationem statuti, & legis, quæ debet esse iusta. Et ita prædictum statutum factum non odio generis defendit Caietanus. *c* Quod probat; nam in meris liberis, & gratiosis, vbi non est acceptatio personarum, si fiat sine scandalo, & sine specie mali, potest quis expellere hos, & admittere illos. Verbi gratia ad matrimonium possum ex solo genere velle hunc, & nolle alterum. Similiter propter solam patriam, & nationem, vt infrà dicetur: Similiter ad famulatitium, & ad sodalitium ad officia, siue mechanica siue libera, vt ad docendum filios, siue alendum, patet quia nemini fit iniuria, & facit quis de suo, quod vult, prout apud Matthæum *d* omnibus conceditur. Et videmus, quod sacræ literæ *e* non reprehendunt Rebecam, quod dixerit marito suo Iacob, tædet me vitæ meæ propter filias Hæth. Si acceperit Iacob stirpem huius terræ nolo viuere, & supra hæc verba ait Chrysostomus, *f* scis, quomodo vitam meam amicauerint vxores Esau, & quomodo propter illorum malitiam in omnes filias Hæth malè afficior, & propter illas omnem illam gentem exosam habeo. Sed restat videre vt hæc ratio concludat, quomodo admissio ad habitum religionum sit mere gratuitum, videtur enim ad rationem debiti pertinere. Ad quod respondeo quod actus recipiendi ad religionis statum, vt à prælatis religionum egreditur, & terminatur ad aliquem indeterminatè, licet habeat rationem debiti (quoniam religiones institutæ sunt non solùm propter præsentes, sed etiam propter futuros) vt tamen terminatur ad hanc vel illam cõditionem personarum, vel hanc, aut illam personã caret debiti ratione, nisi necessitas aliqua debiti rationem inducat, prout aduertit Ouandus. *g* Quæ opinio videtur mihi continere veritatem, si bono zelo, & nõ odio generis tale statutum fiat. Et videant statuentes, ne sibi mentiatur iniquitas, nam si odio generis id fecerint, sine dubio peccabunt sicut peccauit ille Episcopus, qui noluit in sua Ecclesia admittere ad præbẽdam illum, qui fuerat Iudæus odio tantum generis ad id faciendum motus, vt patet ex verbis Alexãdri III. facti casum decidentis, in hæc verba in fine prorumpentis. *Pro eo verò quod Iudæus extiterit ipsum dedignari nõ debes.* Notanda enim sunt quod Iudæus extiterit, nullam enim præsupponit Summus Pontifex causam indignationis in eo Episcopo, nisi solum illum admittendum fuisse Iudæum. Et secundum hanc glossam debent intelligi & concordari Otalora *h* & Simancas dicentes, tale statutum valere, & Didacus Perez de ipsius iustitia maximè hæsitans. Verũ autem aliquod statutum Apostolicum sit in ordine Minorum inhabilitans descendentes ex genere maculato ad professionem admittendam, tractabitur in quæstione decima quarta de Abbatibus quoad genus.

a Glo. in c. 1. de postul. prælat. v. de cætero.

b Cor. l. 1. qq. q. 34.

c Cai. to. 2. q. 4.

d Matt. 20.

e Gene. 27.

f Chrysost. homil. 54. super Genes.

g Ouand. in 3. d. 11. prop. 48. & 49.

h Otalo. de nobil. 2. p. 3. p. princ. c. 7. nu. 26. de iust. catho. tit. 47. nu. 84. Perez in l. 9. tit. 1. l. 1. ordin. col. 4. in med. & latius in l. 2. tit. 1. 4. col. 1326.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Capitulum generalis Capituli repræsentatiuum possit tollere facta in Capitulo generali authoritate Papæ.

RESpondeo dicendo, quod Capitulum repræsentatiuum Capituli generalis non potest tollere facta in Capitulo generali authoritate Papæ, quia facta illa sunt facta Papæ, & inferior non potest tollere facta superioris, & consequẽter statuta facta in Capitulis generalibus authoritate Apostolica virtute priuilegij ad id habiti, non potest tollere Capitulum generale, is enim, qui facit aliquid authoritate Papæ, non poterit illud tollere authoritate sua inferiori per iura, quæ ad hoc citat Felinus, *i* ita tenet Nauarrus. Vnde generales volentes celebrare Congregationem generalem habentem vim Capituli generalis, aut volentes celebrare Capitulum generale, vt possint immutare statuta facta authoritate Apostolica in alio Capitulo generali, debẽt procurare authoritatem Apostolicam ad id efficiendum. Hæc tamen opinio Nauarri est intelligenda, quando statuta concernunt fauorem potiùs aliorum, vel bonum publicum, quàm merè ipsos statuentes, tunc enim nõ possunt recedere sine obtenta licentia Apostolica, non autem, quando statuta principaliter concernunt fauorem statuentium, nam tunc liberè possunt recedere vt voluit Bartolus, *K* & ratio est, quia tunc confirmatio Papæ habet vim cuiusdam Priuilegij ipsis facti, cui possunt statuentes (vt priuilegio) renuntiare, † de hoc vide latius infra quæstione sexagesima octaua articulo quinto.

i Felin. in c. cũ accessissent de const. n. 9. Nau. l. 1. cons. tit. de const. consi. 8.

K Bart. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua persona possit procurare priuilegium contra statuta regularium.

RESpondeo dicendo, *Quod nulla persona regularis priuilegium aliquod contra communia suæ religionis postulare audeat, aut obtentum retinere,* vt concessit Vrbanus IV. Præmonstratensibus, *si quæ verò impetrabuntur huiusmodi à Sede Apostolica, vel eius legatis sub quacunque forma, & expressione verborum irrita sunt, & inania* sicut concessit Clemens VII. Abbati, & conuentu Cistertij Gabilonensis diœcesis, & hoc idem habetur latius per literas Leonis X. pro Eremitis S. August. iuxta quas, *si quæ priuilegia à nostris fuerant impetrata contra regulam, & constitutiones, aut mores religionis Minorum nullius momenti, ac pro infectis habenda sunt etiam si à Sede Apostolica sint concessa,*

nisi eisdem Leonis X. literis de verbo ad verbum consentiente minorum religione sit derogatum, prout habetur *a* in priuilegiis dicti Ordinis. Circa vltimã clausulam huius priuilegij aduartendum est, quod etiam si de verbo ad verbum literæ Leonis X. non referantur, nihilominus Summi Pontifices possunt dictum priuilegium derogare, prout satis dictũ est in superioribus. Ex dictis infertur, quod concessio Pii V. qua non tenentur fratres Minores ad omnia in regula contenta, de qua agemus infra in quæstione vigesima sexta, non videtur valida, si fuit obtenta a Patre Ioanne de Aguilera tunc Commissario Romano sine licentia Ministri generalis, aut Commissarij generalis, nostræ sacræ religionis, de quo infra agemus in dicta quæstione. Et confirmatur ex concessione Alexandri Sexti, *b* de qua ibi.

a Habet. in priuil. dicti ordinis fol. 47. pag. 1. & apud Collectorem Comp. Societatis tit. priui. §. 3. & in Compo. Cisterciens. §. 7.

b Habet. in Comp. mend. tit. priu. fratrum. §. 14.

ARTICVLVS VI.

Vtrum statuta religionum obligent ad pœnam.

RESpondeo dicendo, quod videntur maximam habere difficultatem statuta religionum obligantia ad pœnam, & non ad culpam sicut continetur in statutis Ordinis prædicatorum, vbi expresse dicitur. Nolumus obligare ad culpam, sed ad pœnam, quod videtur non bene cohærere, nam vbi est pœna, necesse est, vt & culpa adsit, cui dubitationi respondet Soto *c* dicens, tales non esse proprie legitimè pœnas; quæ sunt quasi conuentiones, & pacta, quia Monachi tali volunt se voto adstringere, vt si hæc fecerint, illa patiantur: dicuntur autem non inepte pœnæ quia propter res vetitas exiguntur, ac rependuntur, sicut quando quis se adstringit, vt quoties iuramento fuerit abusus, tantũ perdat. Aduertendum tamen, quod D. Thomas *d* disserens de obedientia religiosorum, quantæ sit virtutis, & potestatis ad obligandum subditos, tandem in responsione ad primum argumentum hæc verba profert. *In aliqua tamen religione, scilicet Ordinis prædicatorum transgressio talis, vel omissio ex suo genere non obligat ad culpam mortalem, vel venialem, sed solum ad pœnam taxatam sustinendam, quia per hunc modum ad talia obseruãda obligantur.* Hæc D. Thomas, circa quæ verba Caietanus *e* mouet aliqua dubia, quorum tertium est, an reus trãsgrediens incurrat in culpam, si non sustineat pœnam. Et respondet, quod vbi tale statutum vniuersale est de non obligando ad culpam, sicut esse dicitur in statutis fratrum Prædicatorum, ibi dicit, nullam esse culpam, quamuis non sustineat reus pœnam, quæ per statuta fuerat illi præcepta, sicut non peccat, inquit ille, violando silentium, ita etiam nõ peccat omittendo pœnam, quę propter violatum silentium est in statutis expressa. Quam sententiam reprobat Castro, *f* nam in Ordine fratrum Minorum habetur statutum generale, quo admonentur subditi, vt intelligant nullum sui Ordinis statutum obligare ad culpam aliquam mortalem, vel venialem. Hoc tamen statuto non obstante, reipsa intelligimus, aliquam esse in aliquibus statutis pœnalibus obligationem ad culpam saltem venialem: nam si reus omittat eam subire pœnam quæ est per statutum decreta reprehenditur a Prælato, & alia insuper grauior illi propter talem pœnæ omissionem infligitur a Prælatis pœna, & credit idem contingere in ordine Prædicatorum, & in quocunque alio Ordine, qui bonis moribus (vt ille regitur) gubernatur. Hæc autem iustè fieri non possent, si nullam esse crederent in tali omissione culpam saltem venialem, non enim est æquum, vt quis sine culpa sua, vel aliena reprehendatur, & pœnam insuper sustineat. Hæc tamen actio doctissimo Castro salua pace tã ti meæ religionis, & prouinciæ viri non obstat, vt ab opinione Caietani, & communi recedamus, cũ enim religiosi sint in statu perfectionis, in quo solenni voto se in omnibus obseruantijs regularibus obedire prælatis obstrinxerint, nimirum si ab ipsis prælatis corrigãtur, nulla culpa etiam veniali occurrente, vt ita mortificato corpore spiritu viuant.

c Sot. l. 1. de iust. q. 6. ar. 1. in fin.

d D. Th. 2. 2. q. 186. art. 9.

e Caiet. super D. Tho. ibi.

f Cast. lib. de potestate, c. 8. fol. 168.

ARTICVLVS VII.

Vtrum moniales teneantur ad statuta facta in capitulis generalibus, seu Prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quod Leo *g* Decimus *motu proprio, & ex certa scientia & de potestatis plenitudine ac sub excommunicationis sententia præcepit monialibus Sanctæ Claræ ac vniuersis, & singulis alijs sub cura fratrum Minorum pro tempore degentibus, quatenus ipsæ (iuxta regulares in hactenus celebratis, & in posterum celebrandis Capitulis generalibus, seu prouincialibus editas, & factas constitutiones, ac desuper ab earum prouinciali seu alijs superioribus traditam formam) obedire teneantur, & in earum assumptam professionem altissimo famulatum impendere debent.* Et idem Leo Decimus *h* *confirmauit & approbauit statutum factum in Capitulo generali Lugdunensi, quo cauetur, quod de cætero moniales Sanctæ Claræ tam de prima, quam de secunda regula, quæ vrbanistæ appellantur, quæ quæcunque aliæ religiosæ, quæ per fratres Ordinum Minorum reguntur, nullos habeant visitatores, nec confessores per eas electos, sed a ministris Prouincialib. in suis prouincijs respectiuè cum suis Capitulis prouincialibus eis in visitatores, & confessores datos & assignatos. Ipsique visitatores & confessores a suis ministris prouincialibus sic dati a Prouinciali adiunctis secum aliquibus discretis Capituli præcedentis, etiam extra tempus Capituli exigentibus legitimis causis iudicari, & ab officijs prædictis absolui possunt debeantque ipsi visitatores, confessores ac alij fratres dictis monialibus seruientes prælatis Ordinis sicut cæteri fratres per omnia esse subiecti ita tamen quod Moniales ipsæ, cum eis placuerit, in visitatorem, seu confessorem nominare possint aliquem fratrem quem minister Prouincialis cum suo Capitulo (si eis placuerit) instituere possit. Non obstantibus quibuscunque indultis & priuilegijs Apostolicis in contrarium dictis monialibus, visitatoribus & confessoribus a Sede Apostolica præsertim Monasterio de Tordesillas, & Palentiæ concessis. Mandauit etiã in virtute sanctæ obedientiæ sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, a qua non nisi a Romano Pontifice, præter quam in mortis articulo constituti absolui possint ac iniunxit omnibus, & singulis fratribus, & religiosis, ac monialibus sub cura fratrum dicti Ordinis degentibus tam qui ante statutum huiusmodi erant sub obedientia Ministrorum prouincialium quam visitatorum, seu cuiusuis alterius et Sedi Apostolicæ mediate, vel immediate subiectis, quatenus præmissa oĩa in dicto statuto contenta firmiter, & inuiolabiliter obseruẽt. De creuit insuper irritum & inane, quidquid secus a quocũque quauis authoritate fieri seu attentari contigerit.*

g Suppl. fo. 40. concess. 108.

h Sup. fol. 37. concess. 103.

i Fol. 22. & fo. 106. concess. 229.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum statuta facta præter regulam B. Francisci obligent ad culpam.

RESpõdeo dicendo, quod Sixtus *i* Quartus decimo Kalẽdas Aprilis Põtificatus sui anno decimo, *statuit ac decreuit, quod ministri custodes & Guardiani,*

i Fol. 22. & fo. 206. cõce. 229.

ni, & fratres dicti ordinis præsentes, & qui pro tēpore fuerint ex statutis, seu cōsuetudinibus, vel declarationibus dicti Ordinis præter regulā quomodolibet, & à quibusuisque editis etiā cōfirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, illis contra faciendo nulla Ecclesiastica cēsura, nulloque mortalis peccati vinculo ligari valeant, nec cēsuras & pœnas, seu mortale peccatū huiusmodi incurrant nisi tales essent casus, vel excessus, qui diuina lege seu præcepto Romanæ Ecclesiæ merito inducerēt ad mortale, cēsuras & pœnas taliter latas harū serie reuocans & annullās, illasque ad vim cōmutationis pœnarum Cominatoriarū vel ferendarū, seu corporales & tēporales pœnas prædictas per Generalē Ministru, Custodes, Guardianos, & alios Prælatos ipsius Ordinis ferēdas & infligendas reducētes: quodque Ministri Custodes, Guardiani & alij ipsius Ordinis prælati prædicti, corporales & tēporales seu alias pœnas pro no seruatiane dictorū statutorū secundū qualitatē personarū locorū & tēporū & alias prout videbitur saluti animarū fratrū eorundē in Domino expedire ferre, & promulgare, ac delinquentes ab illis absoluere valeant. Circa quam Sixti Quarti ordinationē est aduertendum, & notandum primo, secundū Collectorem *a* priuilegiorum mendicantium, quod illud quod ait *de declarationibus* intelligitur de factis per fratres, & per Papā approbatis, non autē de declarationibus Regulæ a Sūmis Pōtificibus factis præsertim a Nicolao Tertio, & Clemente Quinto, quæ existunt in corpore iuris, licet aliqui, & male aliter senserint. Et sic secundum hanc opinionē præcepta & pœnæ, si quę sūt in declarationibus Nicolai Tertij, & Clementis Quinti, & Ioannis Vigesimi secundi, vltra seu præter obligatoria regulæ nostræ bene nos obligant, & sunt in suo vigore, nec reuocantur per priuilegium præfatū, quia de illis neque loquitur, neque intelligitur præfatū priuilegium. Sed cōtrariā opinionē tenet doctissimus Corduba *b* dicēs hanc tenuisse Patrē satis doctū, quod scilicet, non solum reuocātur obligationes nobis specialiter indictæ per statuta, & declarationes vltra, seu præter regulā additas intra ordinē, seu a fratribus seu capitulis nostri ordinis, sed etiam a Papa, vel Ecclesia, seu a quibuscunque alijs. Et fundamentum præcipuum huius opinionis est, nam secundum Doctores *c* communiter priuilegia recipiunt interpretationem a supplicatis, Ita tenent Felinus, Iason, & Decius. Vnde videamus, quid supplicatum fuerit Sanctitati Domini Sixti Quarti: tenor supplicationis est. *Sanè pro parte dilectorū filiorū ministri generalis, & vniuersorū fratrū Ordinis Minorū nobis nuper exhibita petitio continebat quod licet multis fratribus dicti ordinis durū & difficile sit regulā Beati Francisci tenere, & ad suarū salutē animarum sufficere videatur, regulā ipsā laudabiliter obseruare: Nihilominus quia non nulli Romani Pontifices prædecessores nostri, & alij ac etiā generalis, & fratres ipsius ordinis feruore deuotionis accensi, vltra regulam nōnulla statuta & ordinationes siue constitutiones, super quæ aliqua eisdē fratribus prohibentur, &c.* Ecce quomodo in supplicatione nō solum fit mētio de statutis factis a dictis fratribus, sed etiam de factis a Summis Pontificibus. Et ex supradictis hoc priuilegium ex supplicatione debet intelligi, quod nō loquitur limitatè, sed generaliter de statutis, & declarationibus factis a fratribus ordinis, & a Summis Pontificibus. Quod etiā ex eadem Bulla in non obstantia patet ibi, *non obstantibus statutis, ordinationibus & declarationibus præmissis, quibus quoad hæc expresse derogamus* † Nota verbum relatiuum, *præmissis*, se referens non solùm ad statuta, sed etiā ad Papales declarationes de quibus in supplica. Quæ omnia reuocat. † Nec huic opinioni obstant multa verba istius bullæ ibi, *statutis, seu consuetudinibus seu declarationibus dicti ordinis*, per quæ verba sola Collector suam opinionem fundabat. Ad quæ respondeo, quod intelligūtur de statutis, ordinationibus, & declarationibus factis pro ordine fratrum Minorum tantum: solùm enim hęc reuocantur, non autē reuocantur obligationes ad culpam seu pœnam indictæ per statuta, seu declarationes Papales, seu Ecclesiasticas editas generaliter pro omnibus Christianis, seu pro omnibus religiosis, quales sunt multæ prohibitiones, & cēsuræ inflictæ a iure, seu per extrauagantes generaliter quoad omnes Christianos, seu quoad omnes religiosos tantum, quia istæ non reuocantur per prædictum priuilegium vt patet. Nam hoc esset absurdū, quod clarè innuitur in eodem priuilegio Sixti IV. vbi expressè dicitur, *nisi tales essēt casus, & excessus, qui diuina lege aut præcepto Romanæ Ecclesiæ merito inducerent ad mortale.* Hæc ibi, quæ verba ibi, *aut præcepto Romanæ Ecclesiæ*, debent intelligi de præcepto obligāte omnes fideles, aut omnes regulares, quod patet ex verbis præcedentibus ibi, *qui diuina lege*, quæ innuūt ad eundem modū obligare præceptum Ecclesiæ in hoc casu, quo obligat diuina lex. Ex quibus patet, quod solū reuocātur statuta, & declarationes edita à quibuscunq; etiam à Papa vel Ecclesia specialiter pro nobis fratribus Minoribus, in quantū nos obligāt ad culpā, seu ad pœnas aliquas vltra id, quod in nostra regula continetur, nō autē statuta, aut declarationes generaliter edita à Papa vel Ecclesia pro omnibus Christianis, seu pro omnibus religiosis, quāuis ibi de nobis fratribus Minoribus specialiter fiat mētio, aut ibi quoad nos tātū aliquid statuatur specialiter: quia tale non reuocatur per prædictum priuilegium, ex quo tale statutum non est specialiter pro nobis editum, sed generaliter pro omnibus religiosis, aut Christianis, vt dictum est. Et quamuis aliquis dixerit, quod etiam statuta, & declarationes Papæ generaliter edita, quoad omnes religiosos & Christianos, reuocātur quoad nos fratres Minores, nec obligamur per ea ad culpam, seu ad censuras aliquas: hoc tamen, vt probatum est, nō est verum, prout affirmat *d* Corduba, cuius opinionem ego libenter amplector, tum quia continet veritatem, tum etiam quia religiosorum arctissimam regulam profitentium animarum dispendijs libenter obuiat, tū quod omnes summopere prætendere debemus fragilitati humanæ compati, quod non facit Collector in explicationibus, quas ad reliqua priuilegia concernentia nostram regulam adducit, alia via diuersa progrediens, zelo scilicet obseruantiæ dictæ regulæ, quem ego in hoc non sequor, licet enim debeam esse zelator regulæ respectu eorum, qui eam ad literam cum omnibus suis declarationibus volunt obseruare, respectu tamen eorum, qui non simili spiritu aguntur, zelator sum suarum animarum, & sic omnibus modis possibilibus eos à varijs obligationibus, & præceptis liberabo vt iugum Christi Domini suaue, magis, suaue ipsis reddatur. Et licet mihi aliqui zelatores dicant, quod per suam viam euitantur multæ relaxationes, & peccata, ipsis tamen respondeo, quod hæc causa non est sufficiens ad ponendum præceptum, vbi re vera nullum est. Vnde melius multo est dicere clarè veritatem affirmando nullum esse præceptum, licet ex tali dicto aliqua relaxatio oriatur, quam dicere esse præceptum, vbi re vera nullum est; non enim vult Deus quod sua Ecclesia quæ est columna, & fundamentum veritatis, mēdacijs præsertim in spiritualibus, regatur, prout traditur in iure, *e* & tractant D. Thomas, & Couarruuias.

Aduertendum etiam cum Collectore superius alle-

a Collector ti. statut. ordin. §. 1.

b Cordub. in additio. ad cōp. in dict. ti. statut. ordin.

c c. inter dilectos. §. cæterū & ibi Feli. de fide instr. Ias. in l. Gallus. §. id credendū, nu. 10 ff. de liber. & posthu. Dec. cons. 10. nu. 8. & cons. 61. col. 2. & cons. 403. nu. 13. Ias. in l. consen. n. 1. C. de transact.

d Cord. vbi sup.

e c. qui scandalizauerit. extra de reg. iur. D. Th. 2. 2. q. 43. art. 7. ad 2. Coua. in regu. peccatū 1. p. n. 4. vers. 8

allegato, quod non obstante præfata Ordinatione, seu concessione tenentur fratres Minores ad statuta, quæ postea authoritate Apostolica facta reperiũtur, ac de cætero fient, quia Pontifices præcedentes nequeunt ligare manus succedentium, præsertim vero tenentur ad statuta generalia virtute mandati Leonis X. de quo supra mentionem fecimus.

ARTICVLVS IX.

An Papa confirmando statuta regularium prætendat remouere eos per illa ab stricta obseruantia, quam habent.

RESpondeo dicendo, quod Summi Pontifices sanctitatis, & reformationis sẽper amatores fauorem beneuolum semper sunt impartiti formam, & vitam recollectam anhelantibus. Nolo autem hanc rem comprobare testimonijs antiquis, & factis Summorum Pontificum, sed testimoniis & factis modernis volo illam demonstrare: nã Pius Quintus *a* anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, nonnulla ad obseruantiam, & regimen Ordinis seruorum Beatæ Mariæ ordinauit; reformauit etiam conuẽntuales Ordines Minorum. Et Gregorius *b* Decimus tertius anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo confirmauit, & declarauit regulam, & regimen fratrũ discalciatorum Prouinciæ S. Ioseph in Regnis Hispaniarum, Ordinis Minorum S. Francisci de obseruantia. Ac sub pœna excommunicationis latæ sententiæ inhibuit superioribus & Prælatis ipsorum de obseruantia, ne eos circa eorum viuendi modum molestare aut in eis aliquid innouare præsumant, custodiam S. Gregorij in Indijs Philippinis incorporauit eidem Prouinciæ S. Ioseph. Ac ipsos discalciatos sob iurisdictione Ministri generalis totius Ordinis tantũ remanere iussit, adeò vt ipse generalis per se ipsũ, vel aliũ, seu alios eiusdẽ Ordinis Discalciatorum, tantum possit ipsos fratres Discalciatos corrigere, visitare ac in eos iurisdictionem exercere. Per quod tamen non priuant Commissarium generalem Cismontanum sua in dictos fratres iurisdictione, habet enim eandem in suis partibus, quam habet ipse generalis, prout in quæstione de commissario generali dicemus. Et idem Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nonnulla ordinauit de institutione, & regula gratiisque, & priuilegiis fratrum, & monialium discalciatorum primitiuam Regulam ordinis B. Mariæ de monte Carmelo in Regnis Hispaniarum obseruantium, & de officio Prioris Prouincialis Hispaniarum, & Prioris generalis totius ordinis, prout latè dictum est in superioribus. *b* Denique semper Summi Pontifices reformationem regularium miris fauoribus prosequuti sunt constitutiones statuentes, quibus a sua reformatione minimè prolaberentur. Et hoc idem Concilia generalia religionis Christianæ semper effecerunt. Vnde Concilium Tridentinum multa pro regularibus in cõmuni statuens tandẽ determinat *c* quod regulares sub strictioribus statutis viuentes, ab ipsis non intendit remouere. Ex quibus omnibus concludendũ est, quod quando Summi Pontifices ad efficienda statuta regularia in Comitiis generalibus suam impartiuntur authoritatem, non ipsam concedunt, vt per ea regulares sub strictiori vita agentes a suis institutis remoueantur. Nec confirmãtes dicta statuta, ea quæ a talibus institutis abstrahũt, confirmare censendi sunt. Confirmatio enim generalis statutorum non extenditur ad statuta iniusta, vel inutilia, neque ad illa, quæ sunt iuri contraria, vel quæ possunt aliquod nouum ius inducere cum alias confirmatio intelligatur per obreptionẽ impetrata. Quod etiam procedit, quando talis confirmatio fuisset facta cum clausula ex certa scientia quoniam non est vero simile, principem voluisse talia statuta iniusta confirmare, prout affirmant multi Doctores allegati per Rolandum a Valle, *d* & Marianum Socinum Iuniorem, Auiles, & Gutierrez. Vnde in constitutionibus generalibus Toletanis nostræ sacræ religionis de obseruantia, postquam multa pro fratribus piè & salubriter sunt instituta, authoritate Apostolicã additur, *e* quod per ea non tolluntur statuta aliquarum prouinciarum sub arctiori disciplina vitam agentium.

a Habet. in bullario bulla. 102. incipit postquam nos Deo.

b in constit. ad hoc nos Deus ge.

b S. 2. artic.

c Conc. Trid. sess. 25. de regul. c. 27.

d Valle consi. 29. a num. 31. vsque ad nu. 36. Marian. consi. 32. num. 43. l. 9. Auil. 17. præto. n. 4. Gutier. de Iuramento. confir. p. c. 38. num 6.

e Ordinat. Tolet.

QVÆSTIO XI.

De sacris canonibus priuilegiis, & statutis, quoad eorum explicationem in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *VTrum declaratio sacrorum canonum, & priuilegiorum pertineat ad principem solum.*
2 *Vtrum declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro interiori & exteriori.*
3 *Vtrum liceat iuris peritis ius Canonicum, & priuilegia declarare.*
4 *Vtrum præferendus sit Theologus Canonistis in interpretationibus dubiorum, quæ tangunt forum conscientiæ.*
5 *Vtrum prælati religionum habeant facultatem ad iura, & priuilegia interpretanda.*
6 *Quomodo decreta, & priuilegia sint explicanda.*
7 *An leges, & priuilegia secundum consuetudinem interpretentur.*
8 *Quid requiratur ad hoc, vt sit rationabilis consuetudo ad interpretandam legem.*
9 *Vtrum priuilegium Principis sit ample interpretandum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum declaratio sacrorum Canonum, & priuilegiorum pertineat ad Principem solum.

RESpondeo dicendo, *f* quod Panormitanus distinguendo determinat hanc quæstionem dicens, quod aut dubium est super potestate videlicet si potuit declarare, & sic nulli inferiori a Principe licet, quod multis sacris Canonibus *g* confirmat, & de hac interpretatione intelliguntur constitutiones pontificales dicentes, quod nemini liceat, aliter interpretari: loquuntur enim de iudiciali definitione, & interpretatione; hanc enim Summi Pontifices sibi reseruant. Aut dubiũ est super validitate, & surreptione, & sic potest inferior iudex secundum communiter Doctores. Aut dubium est circa verba solum, & tunc si casus est clarus, & decisibilis de facili, tunc potest inferior cognoscere ad præiudicium partium secundũ communiter Doctores, quia inferior interpretatur legem superioris in præiudicium partium, vt notat Innocentius *h* & probant decreta si verò casus est dubius, tunc ad principem est recurrendum, si eius præsentia de facili potest haberi, argumẽto multarum *i* legum, & decretalium quod si de facili non potest adiri princeps propter longam distantiam,

sic

f Panor. in c. cum venissent de iudiciis.

g c. 1. de transl. lat. prælat. 17. p. 4. §. qui autem. & 9. q. 3. c. cuncta per mundum.

h Innoc. in c. cum specialis de appellat. inter alia de sent. excom.

i l. ex facto. §. 1. ff. de vulgar. & pupil.

dec. cum venissent & d.c. inter alia.

sic poterit interpretari per rationem naturalem, & verò similem, vt facit Iurisconsultus, de quo in inferioribus latius agemus. Aut dubium versatur circa intentionē principis, & decimi nō potest sine magno dubio, quo casu interpretatio est solius Principis. a Vnde cum multa dubia circa Cōcilium Tridentinum exorta non potuerint decidi sine magna difficultate, ad sedem Apostolicam fuit sępe sępius accursum, vt dignaretur suam intentionem manifestare. Quod fecit Pius V. vt constat ex multis declarationibus ab eo latis super impedimenta matrimonij, & Summi Pōtifices propter multitudinem dubiorum constituerunt congregationem Cardinalium ad huiusmodi decreta, & dubia explicāda vt constat ex duabus cōcessionibus datis à Sixto V. Pontifice maximo. Vna est vniuersalis pro secularibus, & ecclesiasticis. Altera tantū pro regularibus; quarum tenores hic referam, cēsui enim id esse necessarium ad multa in inferioribus decidenda.

a in d. Lex facto §. 1.

CONGREGATIO VIII.

Pro interpretatione, & executione Concilij Tridentini.

Corint. 1. 2. Corint. 4.

D*Eo autem patri misericordiarum gratias agentes, in œcumenico Concilio Tridentino Spiritus Sancti lumine diffuso catholicam veritatē omnibus patefecit hæresis nostrorum temporū confutauit mores, & disciplinam restituit. eiusdēque Cōcilij decreta ab omnibus obseruari volentes. Cum ad singularem Romani Pontificis authoritatem tantummodo spectet generalia Cōcilia indicere, cōfirmare, interpretari, & vt vbique locorum seruentur. curare & præcipere, eorum quidē decretorū quæ ad fidei dogmata pertinent interpretationem nobis ipsis reseruamus Cardinalibus verò præfectis interpretationi, & executioni Concilij Tridentini. si quando in his quæ de morū reformatione disciplina, ac moderatione, & ecclesiasticis iudicijs alijs, quæ huiusmodi statuta sunt dubietas aut difficultates emerserint interpretenda facultate, nobis tamen consultis, impartimur, &c.*

CONGERGATIO XI.

Pro consultationibus regularium.

Habentur in Bullario Sixti V.

N*Ec sanè minùs de regularium ordinib. soliciti sumus, qui Ecclesiæ Dei magnum adiumentū & ornamentū omni tepore præstiterunt, imò verò sūmo opere cupiētes eorum salutaria studia, progressusque ad pietatē promouere qui e fluctibus seculi in portum regularis vitæ cōfugerunt ob eam causā, vt remotis impedimentis, & inanibus cōtentionibus amputatis sub suam religionis iugo, & suorum institutorum obseruātia quiete viuant, gratūque altissimo famulatū exhibeant, quinque alios Cardinales legimus quibus facultatem concedimus, vt Claustralium regularium mendicantium, nō mendicantium hospitaliorum, & militariū possidentiū & nō possidentium, cuiuscūs demū ordinis sint, controuersiis, dubitationib. cōsultationib. propositis respondeant causas verò quas inter ipsos religiosos oriri cōtigerit. iuxta quarumcunque religionum instituta, eorumque dispositione aut interpretatione comprehendatur, eas ad eandē congregationē Concilij remittant. Audiant itidem, ac decidant prædicti Cardinales causas, & controuersias inter prædictos ordines vertentes siue in vniuersū, seu ratione particularium locorum. dummodo formam iudiciariam non requirant &c. sub nomine autem regularium etiam moniales cuiuscumque sint regulæ, & obseruantiæ comprehendi volumus. Hæc quantum ad nostrum propositum continentur in dictis commissionibus.*

Nunc videndum est quam vim & authoritatē habeant horum patrum Ecclesiæ declarationes, virtute istarum Commissionum Apostolicarum.

ARTICVLVS II.

Vtrum declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro interiori, & exteriori.

RESpondeo dicendo, quòd quidam vir doctissimus nostræ religionis secutus sententiam doctissimorum virorum (Prout ipse ait) dicit; Nonnulla fuerunt decreta ab hac illustrissima congregatione impetrata ad regulares spectantia, quæ vtrum obligent consulendus est Summus Pontifex & illud est inuiolabiliter obseruādum, quod ab eo iudicialiter sub literis authēticis fuerit declaratū. Interim tamen à viris doctissimis firmatū fuit, huiusmodi declarationes, quæ ad instātiam quorundam fiunt, non obligare in foro interiori, neque exteriori. Atque adeo inferunt neminem esse damnandum in iudicio propter has declarationes Cardinalium, si opposita sententia idoneo, & iuridico fulcita sit fundamēto. Huius rei ratio hæc est, quia prædictæ interpretationes non habent vim legis, quia non sunt solemniter promulgatæ, nā promulgatio est de intrinseca ratione legis iuxta ea, quę in superioribus latè dicta sunt. b Nec etiam huiusmodi declarationes habent etiam vim sententiæ definitiuæ, cum omnes sciant, quod parte non audita sint diffinitæ. Sed, ait hic doctissimus vir, inutilis ergo est huius congregationis institutio, si quæ ab ea definita sunt nullum habent obligādi robur in foro interiori, neque in exteriori. Negatur omnino obiectio: nam maturo consilio à sanctissimis Summis Pontificibus Gregorio Tertiodecimo, & Sixto V. hæc congregatio instituta est. Ad tollendos scilicet frequentes scrupulos, quos quotidie oriri videmus circa ea, quæ in Concilio Tridentino definita sunt. Atque adeò istæ declarationes potiùs sunt doctorales, quàm iudiciales, cum nulla sit promulgata lex; quæ iubeat has declarationes suscipiēdas esse, tāquam leges certas, & infallibiles. Nam sicut dubia omnia absolui possūt doctrinaliter à iurisperitis. & Theologis, imò à Christi Vicario id sæpè factum legimus; ita Summus Pontifex certos quosdam sacri Concilij interpretes esse voluit, quorum responsa doctrinalia essent interim, quo à Summo Pontifice declaratio iudicialis totius Concilij Tridentini conditur, & promulgatur. Quæ nimirum iuridica declaratio ita necessaria existimari debet, vt nihil magis opportunū esse videatur ad veram intelligentiam, & executionem ipsius Cōcilij Tridentini. Atque adeò sub literis authenticis essent solenniter promulgandæ. Hæc vir ille doctissimus. Quæ licèt vera appareant, in aliquibus tamen examinatione opus habent. Et ita dico primo quòd dictæ declarationes, si authenticæ sigillo ipsius congregationis, aut alio iuridico habeantur, in iudicio & extra iudicium sunt obligatoriæ, & secūdum eas Authenticas sæpè in tribunalibus fuit iudicatū. Et ego scio secundum quandam Cardinalium declarationem fuisse quendam ætatis solùm decem, & sex annorum admissum ad quādam dignitatem in Ecclesia collegiata in diœcesi Burgensi. Declararunt enim illustrissimi Cardinales, quòd Conciliū c Tridentinum, requirens vigesimum secundum ætatis annum ad huiusmodi admissionem loquitur de dignitatibus, & canonicatibus Ecclesiarum cathedralium, non autem collegiatarum, vt patet ex litera eiusdem Concilij, & probat Quintilianus d Mandosius. Dicere autem, quòd, vt declarationes obli-

b Sup. q. 6. ar. 3.

c Conc. Trid. sess. 24. de refor. c. 12.

d Quintilia. Mando. consil. 20 nu. 12.

obligent in foro cõscientiæ,& in foro exteriori est necessarium, quòd promulgentur, nõ videtur continere veritatem. Licet enim leges, vt obligent, sit necessarium, quòd publicentur, vt tamen declarationes legum iam publicatarum,& receptarũ obligent, non est necessarium, quòd publicentur. Sufficit enim, quòd ipsæ leges sint promulgatæ & receptæ, ad hoc quod earum declarationes a Principe, vel ab habente potestatem ab ipso Principe datæ obligent eodem modo, quo ipsæ leges obligant. Cõstat autem declarationes Cardinalium esse datas ab ipsis authoritate Apostolica habita ab ipso Summo Pontifice. Vt cõstat ex verbis primæ commissionis Sixti V. superius allegatæ. *Ibi interpretãdi facultatẽ nobis tamẽ consultis impartimur.* Nec mihi videtur verum quod dicit prædictus pater, scilicet, quòd in dictis verbis solùm conceditur dictis patribus interpretatio doctrinalis. Nam declaratio ab eis lata censeri debet non, sicut declaratio doctrinalis lata a Doctoribus,& iurisperitis, sed sicut declaratio lata a viris habentibus facultatẽ ad declarandum ab ipso legislatore. Imo & ab ipso legislatore, cum ipsi eo inconsulto minimè possint ipsum Concilium declarare, vt patet ex litera ipsius commissionis ibi, *nobis tamen consultis*. Nec his obstat ꝙ dicebat prædictus pater, ꝙ nulla est promulgata lex, quæ iubeat has declarationes suscipiendas esse tanquam leges certas,& infallibiles. Nam huic obiectioni respondeo concedendo, nullam esse specialem legem expresse iubentem. At cõcesso quod hi illustrissimi patres proferant supradictas declarationes commissione Papali, eadem lege, qua obligamur recipere declarationem Papalem tanquam veram, cũ ad Legislatorem pertineat vera suarum legũ intelligentia, prout dicitur in *a* Iure; eademmet obligamur recipere declarationes horum patrum tanquam veras,& verè mentẽ ipsius Legislatoris attingentes. Ex quibus patet, quòd tales declarationes authenticæ dicẽdæ sunt declarationes definitiuæ, quæ vt tales imponunt necessitatem, & in scriptis rediguntur sicut declarationes ipsius Principis Legislatoris, secundum ea, quæ tradunt Canones, *b* & leges, quæ ius faciunt quoad omnes, prout iidemmet Canones *c* profitentur: dixi *authẽticæ*, si enim authenticæ nõ sint, non obligamur ad eas recipiẽdas, & in hoc casu vera erit opinio dicti doctissimi patris.

a c. 2. de im- munitate. [illegible]

b c. inter alia de sent. excom. 2. q. 1. §. ex his omnibus. l. vl. C. de legib.

c c. fi. de const.

ARTICVLVS III.

Vtrùm liceat Doctoribus ius Canonicum, & priuilegia declarare.

RESpondeo dicendo, quòd verus sensus Concilij Tridẽtini & aliorum Canonum a Papa esset petendus, vel a congregatione Cardinalium deputatorum.

Attamen ipsum possunt interpretari in tribunalibus iudices, & in Academijs lectores pro communi vtilitate, iuxta tradita in eodem Concilio *d* Tridẽtino, quod in praxi videmus obseruari. Et videmus, quod legum Regni interpretatio reseruatur Regi, aut Regio senatui, quas tamen interpretantur Iurisperiti, prout tradunt Perez, *e* & Castillo,& per æquitatem siue epicheiam temperant legum rigorem iuxta intentionem præsumptam Legumlatorũ, vt tradunt Perez, *f* Couarruuias, Caietanus cum Diuo Thoma, Nauarro, Soto, & Ferdinãdus a Mẽdoza. Alioquin multa, sine quibus Respublica gubernari non potest, penderent in ancipiti, si sub generali prohibitione prohiberentur iudices,& Doctores Academiarum interpretari Cõcilia,& priuilegia iuxta planum verborum sẽsum. Vnde licet Papa reseruauerit sibi interpretationem regulæ Beati Patris nostri Francisci, prout patet ex quadam Clementina, *g* viri tamen docti apud nos, & seculares ipsam interpretantur, cum opus est, prout aduertit Corduba *h* in expositione ipsius regulæ. Ex his sequitur circa Concilium Tridentinũ, quod cum sit facta specialis prohibitio necessariò seruanda (vt constat ex bulla cõfirmationis eiusdẽ Cõcilij facta a Pio Quarto quæ incipit, *benedictus*, & est inserta in fine ipsiusmet Concilij Tridẽtini.) in qua *Prælatis præcipitur sub pœna interdicti & reliquis omnibus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne cõmentarios, glossas, annotationes, scholias, vllũue interpretationis genus super ipsius Cõcilij decretis quoquomodo edere, aut statuere audeant, etiam prætextu maioris corroborationis, aut executionis ipsius Concilij.* Ipsa tamen specialis prohibitio non prohibet, ne aliqui ad iuuandam memoriam, & suam eruditionem,& specialem institutionem annotationes, vel commentarios faciant, sed ne fiant ad edẽdum vel publicandum prædicta commentaria, & scholia. Veluti si quis ad hunc finem libros imprimeret vel codicem cõponeret, eo animo, vt eius copia ad omnium manus peruenire posset. Aduertẽdũ etiam est, quod nõ prohibetur aduocatis declarare Concilium in dicto loco, qui lite aliquam defendentes oratã ex dubia intelligentia alicuius decreti prædicti Concilij scribunt,& componunt causæ patrociniũ ad persuadendum Iudicum animos. Idemque dicẽdũ de viris literatis, qui verbo,& scripto respõdent doctrinaliter, & doctoraliter specialibus dubijs quæsitis circa intelligẽtiã alicuius decreti à sedandam, vt quoties fit, eorum sententia tuta est. Neque etiam prohibẽtur authores librorum, qui incidenter interpretantur aliqua decreta eiusdẽ Concilij ab eis allegata; Vt facit doctissimus Nauarrus sæpe, & alij plures, Vt Medina, Cordoua, Menochius,& Vega, quia hoc non est edere aliquod genus cõmentarij super ipsius Concilij decretis. Has igitur, omnes exceptiones ad dictum præceptum Pij IV. in dicta Bulla licitas esse vniuersalis consuetudo iam declarauit. Addendum tamen supradictis, quod possunt huiusmodi Doctores leges, & iura interpretari, sed non leges, aut iura cõdere, id enim necessario censendum est de interpretibus iuris humani, quod de Sacræ Scripturæ interpretibus censet Augustinus in Epistola decima nona, quæ est ad Hieronymum, sic inquiens. *Ego solis ex scripturarũ libris, qui iam Canonici appellantur didici hunc timorem, honoremque deferre, vt nullũ eorũ scribendo errasse, audeam credere.* Et aliquibus interpositis subdit, *alios autem ita lego, vt quantalibet sanctitate, quantave doctrina polleant non ideo verum putem, quia ipsi ita censuerunt, sed quia mihi per alios authores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quod à verò non abhorreat persuadere potuerunt.* Hæc August. Et in Epistola ad Fortunatum iterum ait. *Nec quorumlibet disputationes quamuis catholicorum,& laudatorum hominũ veluti scripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat salua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorũ scripturis improbare, atque respicere, si forte inuenerimus quod aliter senserint, quã veritas habet diuino adiutorio ab alijs intellecta, vel à nobis; talis ego sum in scripturis aliorũ, quales volo esse intellectores mearum.* Hæc Augustinus. Si Sacræ Scripturæ,& iuris diuinis interpretes, quãuis sanctissimi viri sint, nõ possũt (vt Augustinus ait) nos cogere, vt suam sententiã tanquã pro lege recipiamus, multò minus iuris humani interpretes, qui nõ tanta sanctitate pollent, poterunt nobis præfigere

leges

d Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 2.

e Per. in proœmio, ord. reg. q. 2. Castillo. in l. 1. tau. 10. 21.

f Perez in d. q. 2. Couarru. in regu possessor. 2. p. § 6. n. 2. Caie. & D. Th. 1. 2. q. 96. & 2. 2. q. 60. art. 5. & ex pro fesso. q. 120. Sot. l. 1. de iust. q. 7. art. 3 & l. 5. q. 4 art. 5. Mendo. lib. 1. disput. cur. c. 9

g Clemen. exiui de verb. signif.

h Cor. in exposi. q. 2. & 6.

leges, aut latas abrogare: possunt quidem (vt dixi) iura interpretari. Sed eorum interpretatio eatenus recipienda est, quatenus illa textui consentire videbitur.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm præferendus sit Theologus Canonistis in interpretatione dubiorum, quæ tangunt forum conscientiæ.

RESpondeo dicendo, quòd Theologi præferuntur iurisperitis in interpretatione dubiorum, quæ tangunt forum conscientiæ, quia ad Theologos pertinet fons legum, & examen, prout Diuus *a* Thomas, & Soto, tractantes de legibus satis indicant. Pertinet enim ad eos de lege diuina positiua, quæ est de fide explicita, & Sacramentis iudicare, & de omnibus casibus, & contractibus, vt pertinent ad forum conscientiæ, aut peccatum, & de charitate, & iustitia erga proximos, de reformatione, &c. Id vero colligunt non tantū per lumen naturæ, & Philosophiam moralem, quę est ancilla Theologiæ sed etiam per lumen infusum fidei, per dona Spiritus Sancti, & Sāctorum exempla: ab hoc enim fonte Pontifices sua decreta, & Canones deriuant, prout tradūt Cassaneus, *b* Cano, & Palatius: atque ita dicunt viri docti, quod Theologi pro Episcopatu, & parochiali Ecclesia præferendi sunt Canonistis, Debet tamen Theologus pro interpretatione prædictorum dubiorum esse instructus in Canonū, & legum peritia, prout resoluunt Perez, *c* Palatius, & Cassaneus, quia ex solo discursu rationis Theologus scire non potest, quid circa varios casus disponant iura pro foro etiam conscientiæ, quorum decreta pendent semper à libera Principis voluntate, & præter lectionem librorum, qui sunt magistri muti, debent consulere vtriusque iuris peritos, quibus auditis Theologus tanquam superior iudex adhibeat moderamen pro foro conscientiæ. Ita Henriquez. *d*

a D.Tho. 1.2. q. 90. Soto. lib. 1. de iust.

b Cassan. de gloria mundi. p. 10. consid. 10. Cano. de locis. Palatius in princ. li. de contractibus.

c Perez in proœ. ord. q. 2. Pala. vbi sup. Cassan. vbi supra consid. 23.

d Henri. hom. l. 67 de indul. c. 29. nu. 4. litera. v.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prælati religionum habeant facultatem ad iura, & priuilegia interpretanda.

RESpondeo dicendo, quòd iudicialis definitio, seu interpretatio priuilegiorum Sedis Apostolicæ reseruatur Summo Pontifici, vt iura *e* decernunt, non tamen prohibetur doctrinalis, seu magistralis declaratio, quam non solum Prælati religionum, sed etiam quicumque literati secundum naturalem rationem & iuris fundamenta præstare possunt priuilegijs, & legibus quibuscunque, nō solum respondendo particularibus quæsitis, sed etiam publica commentaria edendo, si tamen prælati religionum in dubijs emergentibus circa priuilegia Apostolica, & Canones declarationes iudiciales in scriptis, vel alias facerent; prohibendo sub aliqua pœna ne subditi possint vti alia interpretatione, peccarēt quidem, & sua declaratio esset nulla, quia talis declaratio Papæ reseruatur. Verùm si ex alicuius legis Apostolicæ, vel priuilegij promulgatione dubia occurrunt inter subditos, & præcipuè si ea dubia respectent ad totam communitatem, poterūt quidem Prælati doctrinalem quandam interpretationem cōcedere, & ad eius obseruantiam subditos exhortari, & admonere, interim quoad Summum Pontificem recurritur, quia in hoc nulla inuenitur prohibitio, imò est bona gubernatio. Et sic Innocentius Octauus fecit pro fratribus Ordinis Prædicatorum congregationis Hispaniæ, super gratijs & priuilegijs, tam Ordini, quàm Congregationi prædictæ concessis. *Pro securitate enim conscientiarū prædictorū fratrum concessit facultatē vicario generali dictæ cōgregationis pro tēpore existenti cū aliqua persona in dignitate cōstituta, & duobus alijs iuris cōsultis interpretādi huiusmodi dubia, & quod fratres dictæ congregationis securè possint stare declarationibus per eosdē faciendis.* Imo Leo *f* Decimus cōcessit quod *in rebus dubijs & scrupulosis cōscientias fratrū Minorū subditorū tāgētibus generales & Prouinciales, seu custodes cū consilio aliquorū Patrū (si res magnæ importantiæ fuerint) possint authoritate suæ Sāctitatis determinare in scrupulis, & rebus huiusmodi, atque eorum determinationi subditi secura cōsciētia possunt, & debeant stare.* Et idem Leo Decimus *g* amplians prædictam concessionem, *Concessit quod fratres, qui sūt nimis scrupulosi possint in omnibus dubijs suam conscientiam tangentibus secura conscientia stare determinationi sui guardiani, vel cuiuscunque alterius Prælati.* Et aduerte, quod hoc conceditur etiam vicarijs, & Præsidētibus loco ipsorum Guardianorum guardianis absentibus: licet enim ipsi non sint Prę-lati, & concessio supradicta solùm Prælatis concedatur, vt constat ex eius verbis ibi *sui Guardiani vel cuiuscunque alterius Prælati*: hoc tamē priuilegium fundatur in fauore publico animarū, & priuilegia fundata in fauore publico, vel pia causa, & fauorabili recipiunt quidem extensionem de vna persona ad aliam personā ex paritate rationis, vt post alios, tenet doctissimus Petrus *h* Barbosa primarius Conimbricensis Academiæ, & supremi Concilij Portugaliæ Consiliarius. Et in hoc casu est in vicarijs absentibus suis Prælatis eadem ratio, alioquin cōscientijs fratrum non satis prouidetur. Aduertant tamen Prælati, quod si dubia sint circa leges, & priuilegia & literas Apostolicas circa incursionem alicuius pœnæ, & res deuenta fuerit ad iudicium, poterit Prelatus sequi opinionem, quæ sibi verior apparuerit in infligenda pœna, vel ab ea releuādo, & tunc sententia erit valida, quia sententia lata contra ius dubium non est nulla, sed valida, vt docent scribentes *i* multis iuribus ad hoc suffragantibus.

e c. cum venissent de iudic.

f Habet. in suppl. fol. 59. conce. 127.

g Suppl f. 93. concess. 287.

h Barbos. in l. 1. in 2. par. ff. solu. matr. nu. 19. & 20.

i Panor. in c. 1. de senten. & ind. nu. 9.

Circa supradictam concessionem Leonis Decimi est notandum primo, quod habet locum, quādo res est dubia, si enim clara est, non est necessaria Prælati declaratio: sicut secundum ius, in claris nō est opus coniecturis. Vnde subditus obligatur ad faciendum id, quòd per regulam sibi clarè præcipitur non obstante declaratione cōtraria ipsius Prælati, in hoc enim non tenetur illi obedire, nisi ipse Prælatus præcipiat aliquid dispensando iuste, & iuridice in præcepto regulę, aut Canonis, cōtra quod præcipit aliquid faciendum, prout in quæstione de dispensatione dicetur. Ad maiorem autem explicationem dictæ concessionis Leonis Decimi est aduertendum secundo, quòd declaratio Prælati, quādo aliquis casus particularis dubius contingat, est optima ad timoratas subditorum cōscientias quietandas, & vt talis maximè à Theologis commendatur: propter quam caussam debet religiosus declarationi acquiescere captiuando suum intellectum in obsequium ipsius declarationis iuxta tradita à Diuo *K* Thoma, Caietano, & Nauarro, qui aiu malè, & imprudenter agere Prælatos, qui dubitantibus eorū subditis, an teneantur ieiunare, hoc suis conscientijs remittunt, debent enim, vt patres cōpati infirmitatibus suis, prout ait Syluester. *l* Et Caietanus laudat maximè subditos sequentes in rebus dubijs declarationem sui Prælati intalligentes, ipsum vt sapientem Prælatum minimè errare posse

K D.Tho. 1. 2. q. 96. in corpo. art. & ad 2. & 2 2 q 147. art. 4 vbi Caiet. Nau. c. 21. nu. 18.

l Syluest. verb. obedientia. 92 Caiet. verb ieiunium. §. quo ad 3.

in his,

in his, quæ ad eorum salutem necessaria sunt, & ipsum posse in tali casu dispensare, etiam si declaratio eius in eo casu locum nō habeat. Circa hoc aliqua doctè adducit Corduba. *a* Et eandem doctrinam docet Nicolaus Tertius in sua Clementina *b* exijt & clarius Ioannes. *c* Vigesimus secundus in extrauagante *quorundam*, quorum vestigia secutus Diuus Bernardinus primus Vicarius generalis obseruantiæ in quadam Epistola, quam ad fratres de familia scribit vt Vicarius generalis ipsorum, hanc doctrinam præ oculis eorum semper habēdam tradantur, vt corda ipsorum mandatis Dei, & regulæ suæ sint (prout decet) dedita, & constitutiones generales religionum a Sede Apostolica approbatæ hoc sæpe sæpius proclamant.

a Cor sup reg. B. Francisci c. 10 q. 2. in 3. puncto.
b Cle exijt §. insuper neque vicesi ta.
c Extrauag. quorundam art. 1. & 2.

ARTICVLVS VI.
Quomodo decreta, & priuilegia sint explicanda.

RESpondeo dicendo, maximè necessariam esse declarationem legum, & priuilegiorum, nam vt ait Diuus Gregorius, *d* ille qui solùm considerat literam sacræ Scripturæ, & per consequens legum, & priuilegiorum, quæ à diuina Theologia dimanant, & sensum eorum minimè perscrutatur, magis confusionem, quàm doctrinam adeptus erit, sæpè enim literæ verba videntur contrariari, quam contrarietatis apparentiam ideò Deus sua altissima prouidentia permittit, vt lectorem ad diligentissimè indagandam veritatem alliciat. Quod ipsum declarat optimo exēplo Diuus Chrysostomus: *e* & sic ait iuris consultos Celsus *f* *scire leges non est verba eorū tenere, sed vim aut potestatem*, quod alijs efficacioribus verbis proponit Paulus *g* iuris cōsultus dicens *non oportere ius ciuile calumniari, neque verba captari, sed qua mēte quid dicitur animaduertere cōuenire.* Cum igitur legum, & priuilegiorum vera intelligentia maximè sit necessaria, operæ pretium esse duxi in hoc loco aliquas regulas proponere collectas maximo meo labore ex varijs locis.

d Greg. lib. 4. moral. c.
e Chrys. hom. 35. in Ioann.
f L. scire ll. ff. de legibus.
g l pen. ff ad exhiben.

Prima regula maximè necessaria ad intellectum legum, Canonum, & priuilegiorum est, quod proœmia ipsorum causam continent finalē, prout lex *h* quædam nobis testificatur, vbi notant Bartolus, Baldus, Angelus, & Imola. Nam ex verbis proœmij colligitur mens disponentis secundum Panormitanum, *i* & Imolam, sicut ex præfationibus, probatur intentio contrahentium, vt dicunt iura, *K* & ex præfationibus statutorum probatur mens statuentium secundum Bartolum. *l* Ad proœmium enim semper recurrimos, quo disponentis voluntatem conijciamus secundum tota, *m* & ibi notat Bartolus. Et hæc sententia est notanda, & consideranda, est enim maximè necessaria ad intelligentiam legum, Canonum, statutorum, & priuilegiorum, ad quam non aduertentes vidi doctissimos in intelligentia multorum hallucinari malè ea explicantes, considerando decisionem sine discursu ad intentionem legislatorum, quæ ex proœmijs, & præfationibus indagātur.

h l fi. ff. de hared. inst. vbi Bart. num. 3. Bal Angel. & Imo
i Panor. in c. aduers. nu. 2 de immunit. ecclesi. Imo in d. l fin.
K l. tertia, §. idem respōdit ff. de verb. obl.
l item quia §. fi ff. de pact.
l Bart. in l. ambitiosa. col. pen de decr. ab ordi. faciend.
m L. 1 in prin. & ibi Bart. ff. ad Senat. consul Maced & in l. cum hi in princ. ff. de trā fac.

Secunda regula non minùs scitu digna, & necessaria ad interpretationem priuilegiorum & gratiarum, & cōcessionum est, quòd ipsa recipiunt interpretationem à supplicatis cum mente eorum supplicantis præsumitur se conformare concedens, prout quædā decretalis *n* nos docet, vbi notat Felinus, & tenet Iason, & Decius.

n c. inter dilectos. §. cæteri & ibi Fel. col. 4. de fid. inst. Ias. in l. Gallus § idem credendum, ff de

Tertia regula est, quòd verba legum, Canonum, & priuilegiorum debent intelligi secundum id ad quod principaliter proferuntur a legislatore: ait enim iuris consultus Vlpianus *o* illa verba Prætoris in principio legis posita, ne quid in flumine ripave fiat, quo statio nauigij deterius fiat, de flumine nauigabili esse intelligenda, quoniam ad id principaliter proferuntur, & verba posita ad vnum finem ad illum finem sunt interpretanda, vt ait quidam Canon, *p* & intelligentia verborum ex causis est assumenda dicendi, vt ait Diuus Hilarius, *q* & actus agentium non operatur vltra eorum intentionem, secundum Philosophos, quod etiam docent nos Iurisconsulti, quæ regula est magistralis, & summè notanda, & per eam defendunt doctissimi Theologi *r* Concilium *s* Tridentinum dicens, nos iustificari per gratiam, & charitatem diffusam a Spiritu sancto in cordibus nostris non definire nos iustificari per habitus infusos in animabus nostris inhærentes, cū illa verba non ponantur in illo decreto ad hoc definiendū, sed principaliter ad definiendum contra Lutherum nos non iustificari ab extrinseco per non imputationē peccati, sed ab extrinseco per renouationem quandam interiorem.

lib & post h in l. aut, nu. 5. C. de transf. c. Dec. conf. 10 nu 8 & consi. 6 col. 2. & . i. 403 nu 15.
o L. 1 § nō autem. ff. de flumin
p c si de verb. sign.
q c. intelligentia eo tit. l. nō omnes ff de rebus cred. l. in agri. ff de acquir. rer. dom.
r Med 1. 2. q. 112.
s Conc. Trid. sess. 6. c. 4. de sacr. pœnit.

Quarta regula est, quod vna scriptura declaratur nō solùm per aliam partem eius, sed etiam per alias omnino ab ea separatas, ꝙ grauissimus author Augustinus *t* in hæc verba docet: *Cū verba Scripturæ apertius in vno loco ponuntur, ibi discendum est, quomodo in locis intelligantur obscuris.* & Super Genesim ad literam docet, *quòd cū Scripturas legimus, id eligamus, quod certò apparuerit, eum concessisse, quē legimus. Si autem dubitatur id certè, quod circūstantia Scripturæ non impedit, & cum sana fide concordat.* Et *u* alibi in hæc verba prorumpit dicens: Cū ambiguitas occurrit contextus ipse sermonis a præcedentibus, & sequentibus partibus, quæ ambiguitatem illam in medio posuerunt, esse consulendum, vt videamus cuinam sententiæ de pluribus, quæ se ostendunt ferat suffragium. Quibus consonat illud quod tradit Cicero libro secundo de inuentione, vbi tractat de controuersia, quæ in scriptis agitur, & ibi ait: *si ipsa separata ex se verba considerentur omnia, aut pleraque videbuntur ambigua.* Sed videamus quid de hac re sentiant Iurisconsulti, siquidē sua in hoc opere res agitur. Et in primis Vlpianus *x* ait alterā partem alternatiue per alterā interpretari. Iulianus dicit *y* ad summā numerorū legatorū conijciendā ea, quæ præcedūt, vel quæ sequuntur scripta, esse attendenda. Vlpianus *z* itidem agēs de interpretanda clausula prima inserta Senatusc.ōsulto eam interpretatur per tertiā clausulam in eodē Senatusconsulto longè positam. Et idē Vlpianus *a* ait interpretationē verborū, quæ in testamentis inueniuntur obscura fieri posse ex vicinis scripturis. Ex verbis enim prolatis in vna scriptura sumitur interpretatio quid senserit, quis in alia. Quod Scæuola *b* Iurisconsultus sentit, quatenus significat per verba testamenti alicuius declarari posse, quid ipse in instrumento donationis senserit. Quod ibidem annotauit Bartolus, quem sequitur Alexander, per quam regulam multa pulchra determinauit *c* Decius in varijs consilijs ab eo datis. Vnde rectè dixit Ioannes Croperus Archidiaconus *d* Coloniensis. *Nulla alia ratione ad eorum, quæ à quopiam obscurè dicta sunt ad certiorem, magisque propriam & germanam potest intelligentiam, & notitiam peruenire, quàm vt ea, quæ antecedunt, & sequuntur verba, expendantur.* Et vt alia omittamus Cælestinus Papa *e* ait, vtriusq; iuris argumenta nos docere ea, quæ in principio ad medium, & ad finem, & in principium referuntur: id quod his verbis sic sūmat Baldus *f* dicens: Per media declarātur extrema, & per vnum extremum declaratur aliud.

t Aug li. 3. de doctrin. Chris. c. 26. & super Gene. ad lit. 8. vlt.
u Idem D. Aug l de Doc. Christ. c. 2.
x in l. 1. ff. de reb. dub.
y l. si seruus, § fi ff de post. lim. reur.
z l. verum. ff. de pet. hared.
a l. hæredes pala §. si quid sub si ff de tes.
b l vxoris, §. fin ff de leg 3. vbi Bart Ale.
c Dec cons 15. n 3. cons. 270. nu. 2. & cons. 41, nu. 4.
d Croper. de verit. corpo & sangu. Christ. pag. 103.
e cap secundo requiris de app.
f Bal in d. c. 2, requiris.

Quinta

Quinta regula maximè necessaria ad explicationem decretorum est, quod voluntas Legislatoris declaratur à verisimili, sicut voluntas hominis à verisimili indagatur, prout traditur in iure. *a* Nam qui arguit à verisimili, arguit à ratione naturali, cum similitudo sit cognata naturæ, vt ait Baldus, *b* & pro lege habetur, vt tradit Oldradus, *c* quos refert, & sequitur Craneta referens eum, qui habet verosimile pro se, habere causam legis pro se. Vnde verba generalia constitutionum ad verosimilia extenduntur, de quo vide late d Enerardum, & Tiraquellum.

Sexta regula ad interpretationem decretorum vtilissimum est considarare, an ipsa decreta, & statuta sint fauorabilia, vt sicut fauorabilia amplientur secundum sententiam cuiusdam Iurisconsulti, e an verò sint odiosa, & per consequens restringenda iuxta regulam vulgarem. Difficilimum tamen est concludere, quando lex sit fauorabilis, an odiosa, iuris enim periti in hoc variant, aliqui enim iudicant, legem esse fauorabilem, quam alij odiosissimam prædicant iudicantes de ea secundum id, quod sibi magis arridet, suum vnusquisque interesse prætendens: hoc claré videtur in lege Regni, quę concedit propinquiori cognato, vt rem suorũ progenitorum sibi pro pretio, quo venditur, possit applicare. Quidam enim hanc legem fauorabilem appellant, cum sit in fauorem progenitorum. Alij verò odiosam esse iudicant; siquidem est contra ius commune in præiudicium aliorum emptorum, vt refert Tiraquellus. *f* Eadem controuersia inuenitur in legatis, & fideicommissis, quæ fiunt in testamentis & vltimis voluntatibus, quidam enim Doctores affirmant esse fauorabilia; Alij verò contraria via gradientes odiosa esse prædicant, de quibus relatè agit Mantica, *g* qui decem pro vna parte, & alias decem pro alia rationes proponit, Et tandem videns difficultatem rem indecisam relinquit. Eadem quæstio versatur circa statuta excludentia à successione, quidam enim dicunt esse odiosa, alij è contra fauorabilia, prout innuit Imperator Iustinianus, *h* & tradit Sarmiento. Et eadem reperitur controuersia in institutione maioratus, quam quidam fauorabilem, alij odiosam esse dicunt, prout refert Tiraquellus. *i* Et eadem controuersia versabitur etiam in præceptis Papalibus, & in constitutionibus expeditis in fauorem religionum iuxta tradita in iure, K dicunt enim, quod cum hæc obligent aliquando vltra terminos iuris communis tanqoam odiosa censeri debent, & sic dicunt obligationem votorum religiosorum strictè esse interpretandam, cum præter ius commune sit constituta iuxta ea, quæ in iure *l* notantur. Verum est tamen, quod alij Doctores diuersa via gradientes dicunt, quod in legibus, & constitutionibus principalius quod intenditur, debet considerari, & quod, vt lex fauorabilis dicatur, sufficit, quod principalius intendat aliquem fauorem, licet consecutiuè in alicuius præiudicium redundet, prout notat glossa *m* singularis secundum Nauarrum, de quo late Felinus. Et secundum hanc sententiam dicunt Canonem excommunicantem percussorem clerici esse fauorabilem legem, licet enim pœnalis respectu delinquentis sit, respectu tamen Ecclesiæ fauorabilis est, & ipse Canon fauorem Ecclesiæ principaliter intendit. Sed hæc doctrina non vsquequaque certa est, si enim secundum eam regula vniuersalis constitueretur, maxima esset perplexitas io iudicaodo, qoid magis, aut minus principalius Canon intenderet, & facilè secundum vniuscuiusque iudiciom lex odiosa fauorabilis, & è contra fauorabilis odiosa iudicaretur. Et circa hoc ego regulam certam ex Doctoribus minimè possum colligere. Nec doctissimus Sarmiento *n* de hac re nouissime agens eam constituit. Vnde pro solutione dico primo, quòd cum vltimæ testatorum voluntates quædam sint leges, prout dicitur in iore, *o* & quædam à Doctoribus reputentur odiosæ, verbi gratia, quando aliquis exhæredatur, & hæreditate priuatur, quædam verò fauorabiles iudicantur, quando, scilicet, aliquem ad successionem hæreditatis legatorum aut fideicommissorum admittunt secundum leges communes imperiales, & regales. Ita leges, quæ infligunt pœnam, & priuant, odiosæ debent iudicari, licet enim sint fauorabiles respectu actoris, respectu tamen rei odiosæ sont, & ius commune magis fauet reis, quàm actoribus. Vnde Canon excommunicans percussorem clerici odiosus debet iudicari. Licet enim faueat actori, scilicet, Ecclesiæ, reum tamen punit, cui ius maximè fauet; & è contra leges aliquid concedentes fauorabiles debent dici, cum ius commune beneficia principis fauorabilia proclamet. Secundo dico, quod secundum ius leges antiquæ, & communes debent conseruari, correctio enim legum euitari debet, prout dicitur in iure, *p* & sic dicunt communiter Doctores, quod lex contra regulas iuris debet intelligi, vt quanto minus fieri possit, corrigat ius commune, prout infra dicetur; debemus consequenter iudicare leges correctorias, & exorbitantes esse odiosas, & strictè interpretandas & intelligendas, & solùm locum habere in eo casu, in quo loquuntur, prout probatur in iure, *q* & tradunt Tiraquellus & Sarmiento. Vnde lex correctoria & exorbitans sufficit, quòd in aliquo operetur, non enim credendum est legislatorem velle leges per tot annos obseruatas vnico tollere verbo, prout tradunt Decius, *r* Ripa, Caldetinus, & Iason. Ex quibus infertur, quod quando aliquod dubium ortum fuerit inter Religiosos super obseruatione suæ regulæ, debet considerari, vtrum tale dubium concernat obligationem trium votorum, quæ secundum ius commune sunt essentialia Religioni, an verò concernat alia præcepta vltra dicta tria uota, quæ in aliquibus Religionibus expresè præcipiuntur adimplenda: nam si versatur circa obseruationem trium votorum laté & fauorabiliter est interpretandum, sicut illud, quod consequitur secundum ius commune latè, & fauorabiliter interpretatur. Si verò versatur circa alia præcepta, strictè interpretandum venit, sicut ea, quæ à limitibus iuris communis recedunt, strictè explicantur, ita vt solùm locum habeant in casu, in quo loquuntur. Ex hoc infertur, quod constitutiones, & extrauagantes, quæ præcipiunt executioni mandari ea, quæ secundum ius commune præcipiuntur, addendo aliquas pœnas & censuras, odiosa debent iudicari, cum respectu dictarum pœnarum, & censurarum à terminis iuris communis egrediantur, sicut priuilegia, licet in quantum beneficia sunt, ample sint interpretanda, prout infra dicemus: in quantum tamen à terminis iuris communis egrediuntur, & contra contemptores, & inobedientes grauissimas pœnas infligunt, strictè interpretanda sunt.

Septima regula est, quod ita debet fieri interpretatio legis, quod ipsa lex minimè inutilis reddatur, prout dicitur in iure. *s* Qui enim contra faciunt, licet amplectantur verba legis, contra voluntatem tameo legislatoris insurgunt, quod io iure

a l. non est verisimile. ff. de eo quod metus causa l. cũ ve. ff. de leg. 1.
b Bald. consi. 280. n. 3. vo. 3
c Oldra. consi. 23 Cran. cõsi. 292. nu. 6.
d Euerar. in scrip. loc. c. 5. Tiraq. in præfa. leg. si vnquam nu. 37. & seq.
e l. hoc modo ff. de condi. & demonst.
f Tiraq. de retr. lignag. in præfa. nu. 62.
g Mant. de cõiect. lib. 7.
h l. maximũ vitium. C. de lib. præter. Sarmien. li. 2. select. c. 12. n. 3.
i Tiraq. de primog. q. 4.
K l. sunt personæ. ff. de relig. & sump. fu.
l l. quod cont. ff. de leg. Regu la quæ à iure com. de reg. iuris.
m Glos. in ca. sciãt cũcti de elect. Na. cons. 32. de regu. Fel. in c. nõ dubium de elect.
n Sarm. lib. 1. select. c. 12.
o Auth. vt cũ de appel. §. disponat.
p Regu qui à iure com. de reg. in l. 6.
q l. quod vero ff de leg. Tir. in tra. lignag. in præf. n. 62. Sarm. vbi sup. nu. 5.
r Dec. in c. 1. col. 3. in fi. de resc. & ibi Ripa n. 42. Cal. et. de dona. cõ si. vlt. ver. sufficit enim Ias. i l. si quis post humo. §. filiũ.
s l. non dubiũ. C. de legib.

a prohibetur. Denique, vt sit bona interpretatio legis, debet esse vtilis & non ridicula, prout tenent *b* Baldus, & Tiraquellus, adeo quòd etiã si lex odiosa sit, & vt odiosa strictè sit interpretanda, debet tamẽ ampliari, ne inutilis, & ridicula reddatur, prout Iulianus *c* iurisconsultus in quodam casu Senatusconsulti Macedoniani nos docet. Et ita lex pœnalis licet strictè sit interpretanda, ne tamen inutilis reddatur, amplianda est, nam ne fiat fraus legi etiam in odiosa materia, verba propriè intelligere debemus, & legem ampliare, vt ipsius mens seruetur, prout tradit Sarmiento *d* allegans multos alios. Et aduertendum, quod in interpretatione legum pœnalium semper præsumitur pro illa parte, per quam pœna euitatur, prout dicitur *e* in iure, & tradit Cumanos, quòd tamen non procedit, quando casus est clarus, puta si proprietas verborum importaret pœnam, tunc enim stangimus proprietati, vt dicunt iura *f* & notant moderni. Confirmatur ex doctrina Abbatis *g* dicentis, quod licet in dubio præualeat illa interpretatio legis, quæ est benignior, tamen plurimùm debet attẽdi proprietas verborum secundum glossam, & Decium. Vnde debet in pœnalibus fieri lata interpretatio, quatenus verba concedunt, vt tradit optimè Alciatus, *h* Et ibi cõstat de expressa, & subintellecta mente disponentis tunc licita est extensio, non solùm in fauorabilibus, sed etiam in correctorijs & odiosis, vt pluribus citatis docet Molina. *i*

Octaua regula & maximè necessaria ad interpretationem statutorum, & eorum, quæ ad regulares pertinent, quod in legibus, & statutis monasticam vitam, & obseruantiam agentibus, non debet fieri ita rigorosa interpretatio, vt apices iuris seruẽtur: sed debent ampliari de bono & æquo. Multæ enim leges iubent, vt in aliquibus casibus nõ procedatur secundum apices iuris, sed de bono & æquo, & quidam iurisconsultus *K* ait, quòd sæpe sæpius perniciose erratur allegata solùm authoritate scientiæ iuris, qui vult dicere, quod non debent iudices iudicare neque casus determinare secundum rigorem iuris, sed secundum æquitatem naturalem, quam iurisconsultus bonum & æquum appellat. Pro quorum terminorum intelligentia est aduertendum, quod istius termini rigor, & apex iuris, etiamsi opponantur istis terminis bonum & æquum, non inde debet inferri rigorem, & apices iuris esse mala, & iniusta, iustissima enim sunt, vbi secundum ius obseruari debent.

Multi enim sunt casus in quibus secundum rigorem, & apices iuris debent iudices iudicare, & in quibus si procederent secundum rigorem, & apices iuris, & non de bono & æquo iniuriam iustitiæ maximam facerent; & apices iuris cum suo rigore iubentur obseruari ad euitandas hominum calumnias. Sicut enim videmus hominem inimicos habentem cautè viuere armis armatum incedere, qui cessante necessitate ipsa arma deponit: ita iura confiderantia calumnias hominum multorum solemnitatum fuerunt inuentricia, quibus velut armis, & munitionibus dictis calumnijs obuiarent, vt videmus in solemnitate testamentorum, contractuũ, & similium, quæ solemnitates apices iuris nuncupantur, quod iubet ipsum ius obseruare, vbi necessitas postulat, quas solemnitates præcipit deponi in alijs casibus, iubendo, vt de bono, & æquo, & de plano secundum naturam, & ius gentium in his procedatur. Et sic videmus, quòd in testamento ad pias causas iubet deponi solemnitatem septem testium, dicens quòd in hoc casu sufficit, vt procedatur secundum naturam, & ius diuinum, secundum quod in ore duorum, vel triũm stat omne verbum. Et hoc est procedere de bono, & æquo, id est secundum æquitatem, & non secundum rigorem iuris, prout declarat optimè quidam Iurisconsultus. *l* Hæc est differentia; æquitas enim procedit secundum simplex ius gentium; Rigor autem, & apices iuris, solemnitates, & cæremonias iuris positiui significant additas dicto iuri gentium. Hoc ergo modo debent interpretari quæstiones, & dubia statui monastico conducentia; in his enim rigor, & apices iuris deponi debent; oportet enim religiosos procedere de bono & æquo secundum æquitatem naturalem.

Ex quo infertur decisio cuiusdã casus: fuit enim apud regulares visitatus quidam prælatus, quòd nõ fuerit canonicè confirmatus, & quòd non obstante sua mala confirmatione officium prælaturæ exercuit, causa autem istius malæ confirmationis afferebatur ex eo, quod postquã fuit canonicè electus; præsidens electioni noluit electum confirmare, propter quod grauamen ad superiorem fuit statim appellatum: & interposita appellatione, ipse præsidens mutata sententia ipsum confirmauit, confirmatio nulla videbatur, cùm pendente appellatione nihil sit innouandum, & certè secundum iuris rigorem, & apices iuris, ita videtur affirmandum, quòd scilicet ipsa confirmatio sit nulla, quia pendente appellatione, & remissione causæ ad superiorem inferior circa eam nullam habet ad definiendum potestatem, prout expresse asserit Constantinus *m* Imperator. At secundum æquitatem, & procedendo de bono, & æquo (vt debet procedere Religiosi) dicta confirmatio videtur sustinenda, cum dictus præsidens adhuc suam habeat commissionẽ, & partes ab appellatione, & deuolutione causæ ad superiorem desistant.

Aduertant tamen prælati regulares, quo modo de bono, & æquo secundum æquitatem in causis monasticis se habent. Nam vt benè dicit Baldus, *n* non debent ipsi procedere de bono, & æquo secundum suam imaginationem, & ad libitum, sed prudenter secũdum terminos iuris, & ita ipse Baldus *o* alibi dixit sapienter, quod humanæ æquitates in se vim statuti minimè habent, nisi aliquo statuto, & consuetudine legitimè præscripta sint munitæ, quod dictum summè notãdum dicit Tiraquellus *p* & ita debent interpretari ea, quæ pertinent ad regulares, non secundum apices iuris, sed de bono, & æquo, non ad libitum, & beneplacitum cuiuscunque, sed iuridicè secundum terminos iuris naturalis, & gentium.

Nona regula, vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, nisi authoritate alterius legis, iuxta latè tradita à *q* Bartolo, Paulo Castrensi, & Iasone. Nam Constitutio generalis per aliam specialem limitatur, prout tradit Bartolus *r* quem sequitur Barbatia in quodam consilio inserto inter consilia Alexandri.

Decima regula est, quòd priuilegia concessa regularibus dubietate aliqua laborantia orta ex verborum ambiguitate, & ex iurisperitorum interpretatione, in fauorem Regularium intelligenda sunt, prout concessit Leo X. *s* congregationi Camaldulensi, & Iulius I. congregationi montis Oliueti, vt refertur in compendio Societatis Iesu, *t* & congregationi Sanctæ Iustinæ, vt refertur in compendio monachorum Sancti benedicti Hispaniæ, quæ regula summè à Regularibus notanda est ad multorum dubiorum decisionem, de qua infrà latiùs agemus.

Regula vndecima est, quòd lex non includit illud,

a l. scire oportet. 1. de exc. & curo.
b Bald. consi. 234. Tiraq. connub. gl. 2. nu. 112.
c l. 1. §. penul. ff. ad senatusconsultũ Macedon.
d Sarm. vbi sup. nu. 7.
e l. proxime. ff. de his q̃ in test. delen. Cumano. cons. 134. col. vlt.
f l. cũ lege vbi Arc. ff. de reg. iur. l. semper in obscuris eo. vlt. ff. de reg. iur.
g Abb. in c. 1. de const. gl. in l. non possunt. ff. de leg. Dec. in d. ca. 1. col. pen. ver. 3. conclu.
h Alciat. de præsum. 3. p. præsum. vlt. à nu. 7.
i Moli. de primog. c. 3. n. 3.
K l. si seruũ. §. sequitur ff. de verb. obl.
l l. bona fides. ff. de poss.
m l. 1. C. de relationibus.
n Bal. in rub. C. de consti. pecun.
o Bald. in c. 1. §. qui vidian. de his q. feu. dare poss.
p Tiraq. de retr. lignag. §. 35. gl. 2. n. vl.
q Bar. in l. vn. cir. pri. C. quorũ leg. Cast. in l. secundum in prin. nu. 5. ff. qui satis dar. cog. Ias. in l triticum. n. 6 ff. de verb. obl.
r Bar. in l. quæsitum. §. fi. n. 22. ff. de fid. in. Barb. cons. 123. num. 15. vol. 4.
s Num. 10.
t Comp. Societ. v. priuilegia. §. 4. v. Comp. Benedict. nu. 49.

illud, ad quod mens, & ratio authoris eius non se extendit, prout dicitur in iure, *a* & tradunt Panormitanus, & Felinus; & in dubio mens Principis semper præsumitur fuisse talis, qualis de iure esse debet, prout notant Baldus, *b* Alexander, & Iason.

a l. cũ pater. §. dolo. ff. de leg. 2. Pan. in c. suggestiũ. & n. memininus de appe. & in c. fi. de rump. fid. in c. tua de iureiu.

b Bal. in l. ex facto § 1. pri. not. 4. & ibi Alex. de vid. & pupil. Iaſ. in l. beneficiũ n. 35. ff de le.

Regula duodecima, verba legis sunt intelligenda secundum subiectam materiam, prout dicitur à iure. *c* Proponamus exemplum, vt patefiat regula maximè necessaria, ad multorum cognitionem; statuit Clemens Octauus, vt informationes illorum, qui volunt ingredi religionem, fiant à quatuor patribus ex antiquioribus, coram Notario; & non declarant, an Notarius debeat esse Regius; an verò Apostolicus; an Notarius ex fratribus Religionũ; Et cùm secundum dictam regulam verba debeant intelligi secundum subiectam materiam, dicẽdum est, quòd sufficit ad hoc adesse notarium ipsorum ordinum creatum à Generalibus, vel Prouincialibus ipsarum, prout in religionibus fieri cõsueuit, & concessum est à Pio V. ordini Prædicatorum, prout infrà in quæstione de notarijs latiùs dicemus. Decima tertia regula est, quòd quãdo proprietas verborum repugnat, & voluntas Legislatoris non potest declarari, secundum dispositionem legis, nisi per impropriẽtatem, verbis secundum proprietatem debemus stare. Vnde determinatur in iure *d* Canonico, & ciuili, quòd cessante ordine necessitatis & charitatis: si quis instituit Titium patrem, & eius filios, non censentur vocari ordine successiuo secundum dispositionem legum, sed veniunt simul propter naturam copulæ, quæ omnes eodem tempore vocat, argumento aliquarum legum: *e* aliàs dicta copula impropriarent. Et ita etiam affirmãt *f* Paulus de Castro, & Socinus: quod fallit, quando esset alia coniectura, quæ corroboraret hanc præsumptionem ortam ex proprietate sermonis. Vt contingit, quando necessarius ordo naturæ, & sanguinis, suaderet aliud, quàm quod verba improprientur.

c c. intelligen tia de verbo. sign.

d ca. Raynun. ca. Rainal. de testam. Doct. in l. Galus. §. 1. ff. de vulg.

e l. si duobus. ff. de leg. c. l. 2. §. is ita. C. de cadu. tollendi.

f Cast et Soc. in l. in his. ff. de cond. & de mon.

Decima quarta regula est, quòd argumentum à simili, in legibus pœnalibus non valet. Nam pœnæ, legum interpretatione molliẽdæ sunt potiùs, quàm nimis exasperandæ, atq; ideò proprium casum non excedunt. Ita tenet glossa, & probatur in iure. Causam autem, quare argumentum à simili, aut ab idẽtitate rationis non valet lege pœnali, cum tamen in alijs legibus valeat, glossa illa non exprimit: Castro *g* tamen de lege pœnali eam assignat dicens, quòd aliæ leges adeò pendent ex ratione, vt ratio legis dicatur esse mens illius. Vnde dicit Panormitanus, *h* & docet Baldus, legẽ non esse aliud, quàm rationem eius: & hinc euenire necesse est, vt vbicumque illa eadem inueniatur ratio, ibi etiam eadem habeatur lex. Pœnalis autem lex non omninò pendet ex ratione, sed etiam pendet ex sola Legislatoris voluntate, quatenus certam aliquam pœnam decernit. Nã licèt ex recta ratione procedat, quòd crimen puniatur; nulla tamen ratio cogit, vt tale crimen, tali pœna puniatur. Sed hoc ex sola Legislatoris voluntate pendet, quæ etsi aliquam habuerit congruentem rationem: non tamen, necessariò cogentem, vt talis pœna potiùs, quàm alia statuatur: propter quod lex pœnalis non est extendenda vltra casum per legem expressum, etiam si sit per argumentum à simili, aut a contrario sensu, nisi forte talis extensio possit per alias iuris regulas probari. Ita Castro contra Abbatem, contrarium tenentem.

g Castro de le. pœn. l. 1. c. 17. f. 58.

h Panor. in l. fin. de rescrip. Bald. in l. non dubium. C. de legi.

Decima quinta regula est, quòd Papa rescribendo cum iure communi, atque ratione magis quàm fieri potest se conformare præsumendus est iuxta dictum *i* Baldi approbatum à Ruino, Decio, & Parisio. Verùm est tamen, quòd concedendo priuilegium taliter debet interpretari, vt aliquid dispositioni iuris communis addat, vt ita superfluum non reddatur, prout dicunt iura, *K* & notant Hostiẽsis, Abbas, & Baldus, & Ancharanus. Priuilegiũ enim in fauorem alicuius religionis concessum debet augeri, ita vt præter ea, quæ de iure ipsi competebant, aliquid assequatur; vel si dubium fuerit, an sibi aliquid competat, tollendo tale dubium, id confirmet, prout tradit Mandosius. *l*

i Bald. in l. ex facto. ff. de vu. & pup. Ruin. consil. 69. an. 1. Dec. consil. 64. col pen. n. 7. Paris consi. 81. L. c. n. 127

K l si quando C. de inof. test. in. pastoralis respons. 1. de appel. c. in his vbi Hostien. v. confirma et Abbas nu. 2. de priui. Bal. in Auth. habita. 4. no. C. ne filius pro patre. Anch. consi. 186. col. 2.

l Mandos in 17. q. reg. 3. Cancel. nu. 1.

Hæ regulæ sufficiant, omittendo alias multas, de quibus in his tractatibus mentionem faciemus, & præcipuè in tertio tomo, in quæstione de priuilegijs.

ARTICVLVS VII.

An leges & priuilegia, secundum consuetudinem interpretentur.

RESpondeo dicendo, quòd, vt aduertit quidam Iurisconsultus, *m* omnes Respublicæ politicè viuentes; non solùm habẽt leges scriptas, sed etiam consuetudines, quas omninò obseruant, & in suis actibus, secundum illas diriguntur. Vnde non reprobata fuit in sacra Scriptura *n* consuetudo, priùs maritandi filias maioris ætatis, quàm minoris. Ex quo procedit, quod ius Ciuile, *o* & Doctores communiter tractant copiosè de consuetudine, & de eius vi, sentientes esse maximè necessariam ad Reipublicæ politicum regimen; & Canones *p* etiam de ea, multa tradunt, intelligentes, esse maximè necessariam, & vtilem, ad gubernationem hierarchiæ Ecclesiasticæ. Et Theologi, quantum ad forum conscientiæ, etiam de ea aliqua vtilissima in lucem protferunt; & nõ minorem vim habet in gubernatione monachali, Videmus enim in sacra Religione Beati Patris nostri Frãcisci fuisse maximè dubitatum inter Patres Ordinis, an præcepta regulæ ad peccatũ mortale obligarent, & tãdem hoc fuit declaratum, in Concilio Generali Vienensi, *q* quòd in omnibus casibus, in quibus, regula fratrum Minorum ponit hoc verbum (teneantur) obligantur fratres ad peccatum mortale. Quod probat ipsum concilium ex sola consuetudine ipsius ordinis ita interpretante. Ex quo Caietanus, *r* & Syluester deducunt quandam regulam generalem, quòd consuetudo interpretatur an præceptum obliget ad peccatum mortale necne. Sic principalis effectus ipsius consuetudinis est interpretari legem, quando nobis non constat de eius verò sensu, sed in dubio versatur, & hoc est illud, quod communiter dicunt iurisperiti, consuetudinem esse optimam legum interpretẽ, adeò vt affirment non solùm esse interpretem legis humanæ, sed etiam diuinæ, prout aduertit Nauarrus. *f* Vnde videmus, quòd ante Concilium Tridẽtinum, poterant Sacerdotes secundum consuetudinem antiquam eligere in confessorem quemlibet sacerdotem etiam ab Ordinario non approbatum: quæ consuetudo hoc modo interpretabatur præceptum diuinum confessionis; quæ etiam consuetudo, in multis interpretatur ieiunij præceptum, vt asserit D. Thom. *t* referens Diuum Hieronymum dicentem, quòd in ieiunijs seruetur vniuscuiusque prouinciæ consuetudo, & traditiones maiorum. Nec mirum est habere vim consuetudinem, siquidem nullo existẽte præcepto ieiunandi sub pęna peccati mortalis, in aliquibus casibus cõsuetudo explicauit

m l. omnes populi ff. de iu. & iure.

n Gen. 2. cap. nu. 1.

o l. de quibus. ff. de legibus vbi Doctores.

p c. consuet. 1. d.

q Clem. exiui §. item orda de verb. sign.

r Caie. 2. 2. q. 186. art. 9 ad 2. Solut. verbu præceptũ. n. 2.

f Nau. ca. 17. nu. 186.

t D. Tho. 2. 2. q. 147. art. 4. Hiero. relatus in c. vtinam. 7. dist.

sub ea pœna obligare, vt affirmât idem Caietanus, *a* & Nauarrus. Imò interpretatur præceptum ieiunij aliquando non obligare, prout aduertit Caietanus. *b* Quid adhuc egemus testibus, ad hanc veritatem comprobandam? siquidem videmus in Regnis Castellæ esse consuetudinem introductam contra ius, vt omnes in Sabbatis possint mãducare intestina, & vltimas extremitates animalium, & hoc à nemine condemnari.

a Caiet. 2. 2. q. 178. art. 3. Na. c. 21. n. 10
b Caiet. 21. q. 147. ar. 8.

ARTICVLVS VIII.

Quid requiritur ad hoc, vt sit rationabilis consuetudo, ad explicandam legem.

RESpondeo dicendo, quòd quando consuetudo est contra legem, vt suprà dictam vim, & alias iuridicas habeat, necessarium est, quòd ipsa consuetudo habeat inferiùs positas conditiones. Prima quòd sit rationabilis; secunda quòd sit legitimè præscripta. Cùm enim consuetudo legi comparetur, vt iusta iudicetur, easdemmet conditiones, quas habet lex, habere tenetor; lex autem debet esse iusta, & ab habente authoritatem, edita, prout in iure *c* ab omnibus notatur. Sed ad huius rei maiorem explicationem, videndum est, quando ipsa cõsuetudo erit iusta, & rationabilis. Quod difficillimè ab authoribus explicatur; Cùm enim consuetudo sæpè sæpius sit contra legem, & interpretetur ipsam contra tenorem, difficillime intelligitur, quomodo posset fieri, quòd per actus à principio illicitos, per quos consuetudo fuit introducta, possit consuetudo iusta, & rationabilis generari, cùm arbor mala malos fructus faciat dicente hoc summa veritate. Ad resolutionem huius difficultatis dico primò, quòd cõsuetudo, quæ est contra legem naturalem, & diuinam, non potest esse rationabilis, & per consequens non est valida ad dictam explicationem: hoc est certissimom apud omnes Theologos, & Canonistas, & tenent Diuus Thomas, *d* & Caietanus. Et ratio est, quia ius naturale primæuum, & diuinum sunt immutabilia; & sic non potest cõsuetudo alterare substantiam sacramentorum, prout dicunt multi Canones. *e* Secundò dico, quòd si consuetudo est contra ius humanum, benè potest esse rationabilis, & ratio est, quia licèt à principio fuerit iniusta, & irrationabilis, temporis successu potest esse tolerabilis, sicut vna lex iusta successu temporis per aliam corrigitur. Verum tamen est, quod contrauenientes legi iustæ, ante eius legitimam præscriptionem peccabunt: ipsa enim legitima præscriptio, eam rationabilem facit; sicut legitima præscriptio, rem oon eius domino applicat, quòd est rationabile, ne dominia rerum sint in incerto: ita respondet difficultati propositæ Caietanus. *f* Quando verò consuetudo non est cõtra legem, sed est solùm declaratiua legis, verbi gratia, quando in aliqua quæstione sunt pro vtraq; parte concludentes ioris rationes æqualiter, tunc consuetudo vnam approbans dicetur esse declaratiua, & eius certum videlor constituere, secundum *g* Panormitanum. Et talis consuetudo declaratiua, non tam valebit ratione consuetudinis, quàm virtute legis sic interpretatæ per consuetudinem, prout tenet Socinus. *h* Neque exigitur quòd hæc consuetudo declaratiua, sit præscripta, cum non aduersetur legi, sed illam declaret; & sufficit eam declarationem aliquo tempore fuisse obseruatam, prout tenent Aretinus Socinus, *i* & Aymon, quos sequitur Doctissimus Lusitanus Barbosa.

c c. erit autem lex. 4. d.
d D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. ad 1. Caiet. in § dignitat. cũ ca. seq. 8. dist.
e ca. super eo de cognatio. spirit. 2. trina. de consecr. d. 4. ca. vitiosus de celeb. miss.
f Caie. 1. 2. q. 97. ar. 3.
g Pan. in c. cũ dilectus, n. 7. de consit.
h Soci. consil. 148. n. 2. l. 2.
i Aret. cõs. 11. n. 1. post med. Soc. cons. 111. num. 8. lib. 1. Aym. consil. 301. num. 12. Barbos. in l. post dotem. ff. solu. matr. nu. 48.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm priuilegium Principis sit amplè interpretandum.

RESpondeo dicendo, qoòd duplex est priuilegiom; primum in quo datur actualis dispensatio, per quam quis eximitur à lege cõmuni, vt Bulla Cruciatæ concedit laicis esum ouorum etiam in Quadragesima: secundo datur potentia dispensandi aliquibus. Quo supposito dico primò, quòd aliquando priuilegium nihil videtur concedere præter ius commune, & tamen confert ad tollendos scrupulos, vbi fuerunt variæ authorum sententiæ. Secundò dico, conandum esse ita interpretari priuilegium, vt aliquid operetur præter ius commune, iuxta id, quòd dicitur in iure, & tradũt Syluester *K* & Nauarrus. Tertiò dico, quòd si priuilegium, continet actualem dispensationem legis communis, dato aliquo, quod operetur, est in alijs strictè interprerandum iuxta id, quod traditor in iure, *l* & dicunt Syluester, & Nauarrus. Vt si dispensentur ad ordines absolute intelligitur ad minores tantùm. Item dispensatus tempore interdicti, vt intersit diuinis, non potest recipere communionem, nec interesse diuinis tempore cessationis, prout tradunt *m* Nauarrus, & communis. Quarto dico, quòd dispensatio in lege priuata, vel consuetudine priuata, quę est contra ius commune, est amplè interpretanda, quia reducit hominem in ius cõmone, quod est fauorabile, prout tradit Syluester *n* cum Ioanne Andrea. Similiter concessio indulgentiarum est amplè interpretanda, etiam de noo iniunctis pœnitentijs, quia nihil habet cõtra ius communa, ita Syluester, & Corduba *o* cum communi. Quintò dico, quòd quando priuilegiũ continet potestatem dispensandi, commutandi, vel absoluendi, est amplè interprerandum, cum sit fauor, vel beneficium Principis, ita Syluester, & Nauarrus, *p* & Couarruuias. Verum tamen est, quòd si hæc ampliatio cedat in præiudicium tertij, debet restringi, prout tenet Syluester, *q* & cõmunis. Sextò dico, quòd hæc facultas dispensandi, commutãdi, & absoluendi, potest extendi ad similes casus, vbi subest eadem, vel maior ratio: ita Didacus Perez. *r* Vnde beneficiarius, qui profitetur Canones, fruitur prouentibus beneficij in absentia sicut conceditur Theologis: cùm scientia Canonũ, maximè sit necessaria ad Ecclesiasticæ hierarchiæ regimẽ, sicut est necessaria Theologia, prout dicũt communiter Doctores, & explico in nostra Sũma, & est praxis valdè ordinaria, & doctrinam huius dicti confirmant exempla tradita à Nauarro *s* & Sarmiento. Et sic Doctores communiter dicunt, quòd Bullæ concedentes commutationem votorum extendi possunt ad similia iuramenta commutanda, dummodò non vergant in præiudicium tertij. Similiter si Episcopo concedat Papa gratiam testandi, potest facere codicillum, aut donare causa mortis. Prout tradunt Nauarrus, *t* & Quintilianus Mandosius. Vnde infertur, quòd regulares, quibus sedes Apostolica concedit licentia testandi possunt facere codicillos, & causa mortis donare.

Nec his obstat, quòd priuilegia non recipiunt extensionem ex similitudine rationis, neque ex maioritate rationis iuxta tradita in Iure, *u* & tradunt Rolandus, Berous, & *x* Baldus. Nam respondetur,

K ca. in his d. pri. Syl. verb. priu. §. 3. nu. 1. & 4. Na. in apolog. de red ditibus. q. 3. memb. 6. n. 3.
l sup. por. i de priuil. Syl. & Nau. vbi sup.
m Nau. c. 27. nota. 178. & 189.
n Syl. vbi su. §. 3. cons. 2.
o Syl. verb. indulgẽtia. §. 3. Cord. li. 1. qq. q. 9. concl. 4. ad. 2.
p Nau. in re lec. de simo. n. 3. Syl. verb. dispensatio. §. 1. Co. in 4. 2 p. c. 8. § 8. nu. 6.
q Syl. ver pri. §. 3. v. 4.
r Per. in prolo go. ordin. q. 2.
s Na. c. 21. n. 74. Sar. l. selo. c. 12. nu. 7.
t Na. de redi. q. 3. monitu. 20. Mandos. i praxi signa. grat. tit. licen. u l. si pupillorum. § si prætor. ff. de reb. eorum. Roland. consi. 81. nu. 81. n. 17. li. 1.
x Bero. in ca. no 7 a. de proba. Bal. in c. inter cætera. nu. 10. de rescript.

deitur, qood hoc regulariter eſt verùm: at non procedit io priuilegijs cauſæ fauorabili conceſſis, ſicut ſunt priuilegia, quæ doti conceduntur. Et ratio eſt, qoia in dote agitur de vtilliate publica ſaltē ſecundariò, quia ex dote ſequitur matrimoniū; & ex ipſo ſperatur proles, & intereſt Reipublicæ, quòd hominibus liberis repleatur. Vnde quando lex etiam exorbitans fundatur in publica vtilitate ſecundariò, tanquam fauorabilis recipit extenſionem ex ſimilitudine rationis, vnde receptum eſt, quòd priuilegia, & iura exorbitania, agentia de pia cauſa, & fauorabili, recipiunt extenſionem, ex ſimilitudine rationis. Nam tunc ex materia ſubiecta, conſtat noo abhorrere mentem legiſlatoris ab exorbitantibus; & ideò ea lex, & priuilegium etiam exorbitans, facilè admittit extenſionem à ſimilitudine rationis; & priuilegia Religionibus conceſſa, in ſatis pia cauſa fundantur. Ita doctiſſimus Barboſa *a* multa allegando.

a Barbo. in l. 1. par. ff. ſolut. matr. nu. 19. & 20.

QVÆSTIO XII.

De Abbatibus, & Abbatiſſis quoad eorum eſſentiam, & differentiam, in ſex articuſos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Quid ſit Abbas.*
2 *Quid ſit Abbatiſſa.*
3 *Vtrùm Abbates, & Abbatiſſæ ſint benedicti, & an eorum benedictio poſſit reiterari.*
4 *Vtrùm Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.*
5 *Quot ſint prælatorum ſpecies.*
6 *Vtrùm Guardiani, & eorum Vicarij ſint prælati.*

PRo inductione, notandum quòd licèt prælati fratrum Minorum, aliorumque mendicantiū, Abbates minimè appellentur, attamen ſub nomine Abbatem, in hac quæſtione comprehenduntur omnes Prælati Regulares, diuerſis nominibus nuncupati, de quibus omnibus in hoc tractatu agere oportet, cum omnes communicationem omnium ferè priuilegiorum habeant.

ARTICVLVS I.

Quid ſit Abbas.

REſpondeo dicendo, quod Hebræi vocant patrem *Ab* (cui nomini, Chaldæi, & Syri ſuo more, addunt in fine literam A.) Vnde factum eſt, prout tradit Aluarus Pelagius, *b* & Petrus Gregor. hoc nomen *Aba*, & deriuatum eſt nomen *Abbas*, qnod nomen, ex Anachoretis primùm cępit frequentari in Chriſtiana religione. Scribunt namque Sozomenus, *c* & D. Hieronymus, & alij, Hilarionem Anachoretam in ſaltibus Thebaidos Siriæ primum floruiſſe Monachū, ac plores viuēdi formulam accipientes eremi cultū in cætum transtulerūt. Vixit & D. Antonius in Thebaica regione Ægypti, & inibi condidit monaſterium. Hūc innumeri poſteà ſecuti ſunt, qui ſuos iudices, præpoſitos, & prælatos nomine proprio Abbates dixerunt. Fuit hoc nomen primùm tributum Monachis Prælatis ſolitarijs venerationis cauſa ab his, qui ſa tanquam filios ſuos edoceri, & haberi nouerant; poſteà tamen in ambitionem apud quoſdā degenerauit, vt quōdam etiam factum eſt: faſtidita ſuperbia eorum, qui volebāt vocari Rabbi, In quos inuehitur, & deteſtatur D. Hieronymus in *d* in hæc notanda verba prorumpens: *cùm autem Aba pater Hebræo ſermone, Syroque dicatur, & Dominus noſter in Euangelio e præcipiat, nullum Patrem vocandum, niſi Deum: neſcio qua licentia vocamus hoc nomine alios, vel vocari nos acquieſcimus.* Et nots, ꝙ Diuus Hieronymus loquitur de his, qui nulla cura aliorū donati, nullis præpoſiti, ſe ita nominari deſiderant. Vnde tranſiuit hoc oomen in dignitatem, & præpoſituram monachorum, quòd idcircò ab alijs, quàm à præpoſitis Religionum vſurpari iure, ſine ſtultitia, vel gloriola nequit, prout tradit quædam celebris *f* Gloſſa. Deniq; præpoſitus Monachorum dicitur Abbas: in alijs aotem ordinibus diuerſis nominibus nuncupantur vt puta præpoſiti, Rectores, Miniſtri, Vicarij, Guardiani, & Priores, de quibus omnibus in hac quæſtione agemus.

b Peleg. de planct. Eccle. li. 2. c. 23. Gr. li. 15. ſyntag. iuris. 1 p. cap. 23. nu. 1.
c Sozomen. l. 3. c. 10. Hier. in vit. Hilar.
d Hieron. in epiſ. ad Gala. cap. 4.
e Mat. 2. 23.
f Gloſ. in cap. cuā, verb. non aſcēdas de ætate & qualitate.

ARTICVLVS II.

Quid ſit Abbatiſſa.

REſpondeo dicendo, quòd Abbatiſſa eſt præpoſita monialium; & ſic ea ferè omnia, quæ competūt Abbatibus, locum habent in Abbatiſſis; nam nō minorem, quàm Abbates habent adminiſtrationem, iuxta Baldum, *g* Abbatem, Iaſonem, & alios, quos refert, & ſeqnitur Marcus Antonius Cocuus. Nec adminiſtratione in ſuas moniales carent; nec poteſtate conferendorum beneficiorum, & dignitatum, quæ ſuo monaſterio competunt. At Soto *h* cū communi Theologorum, eas prælatas omninò negat, dicens, quòd mulier non poteſt in dignitate conſtitui, cui ſit ſpiritualis iuriſdictio annexa. Vnde oritur, quòd Abbatiſſæ, & aliæ matres ſanctimonialibus præfectæ, ratione officij poteſtatem nō habent imponendi præcepta ſpiritualia, ſicut Religioſorum Prælati, ſed tantùm ciuilia, ſicut matres familias; de quo infrà dicemus in quæſtione quinta decima, de Abbatibus, & Abbatiſſis, quoad ſexum, & ætatem.

g Bal. in ca. 1. in prin. col. 6. qui feudū dare poſſūt Ab. 3 c. 2. in prin. de his q̄ ſunt a præla. Iaſ. l. d. tit. qui feudū dare n. 6. Cuc. lib. 3. maiorū inſt ti. 3. de Abb. iuxta finem.
h Soto in 4. d. 10. q. 1. art. 4. pa. 881. & d. 25. q. 1. ar. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm benedictio Abbatis, & Abbatiſſæ ſit reiterabilis.

REſpondeo dicendo, quòd Abbates & Abbatiſſæ aliqui ſunt benedicti, & aliqui nō, & illi, qui benedicuntur, non poſſunt rebenedici, prout tenet gloſſa: *i* communis tamen Doctorū, quam ſequitur Bonifacius, hanc opinionem clariùs, & indubitāter tenet. Vnde Abbas benedictus ad ſecundam Abbatiam promotus, non debet rebenedici, quia benedictio eius nō eſt reiterabilis. Benedictio autem Abbatiſſæ, quæ longè eſt minor, & ſimplicior, benedictione Abbatis eſt iterabilis, vt ipſemet Bonifacius, K qui fuit auditor Rotæ concludit. Sed quidquid ſit de benedictione Abbatiſſæ, quam tenuit iterabilem Felinus, *l* benedictionem tamē Abbatis, credo, non eſſe iterabilem; tùm quia longè plus accedit ad ordinem imprimentem charactarem, quàm benedictio Abbatiſſæ; tùm quia multa ſacramentalia, quæ non imprimūt characterem, non ſunt iterabilia, vt benedictio nuptialis, & pœnitentia ſolemnis, prout dicunt Canones. *m* Vnde ſi Abbas non poteſt probare benedictionem factam, & eius probatio eſt neceſſaria, quoad forum exterius, ait Nauarrus *n* quòd non debet dicere ſe eſſe benedictum, ſed du-

i Gloſ. in cap. attēdentes. §. ſtatuimus v. benedicitur de ſtatu monach.
K Bonif. in d. §. ſtatuimus nu. 20.
l Fel. in c. nominimus nu. 3. de accuſat.
m c. 1. & 3. de ſecund. nup. c. quāquam 30. diſt.
n Nau. lib. 1. conſ. tt. de ſacra. conſ. 2.

bitare de prima benedictione, & ita sumere secundam benedictionem, cum illa conditione, quæ solet apponi quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur, an sit baptizatus, scilicet, *si es benedictus, non te benedico, si autem non es benedictus, benedico te*. Et si ei opponatur, quomodo possit dubitare, cũ ipsemet sciat, se esse benedictum, & sic non possit dubitare, nisi mentiatur? potest excusari à mendacio, intelligendo in mente sua, quòd ad faciendam fidem in foro exteriori, dubitat iuxta ea, quæ tradit idemmet Nauarrus. a Aduerte tamen, quòd Abbatissæ triennales non sunt solitæ benedici, prout tradit Nauarrus. b Vnde iuta, quæ ordinant Abbatissam electam, & confirmatam perdere Abbatiam, si intra annum non benedicatur, de Abbatissis perpetuis sunt intelligenda.

a Naua. in c. humanæ aures. 22. q. 5.
b Nau. l. 3. cõ sil. 11. de stat. mon.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.

RESpondeo dicendo, quòd licèt munus benedictionis Abbatibus non impendatur: omnibus tamen, & singulis honoribus, præeminentijs, priuilegijs, prærogatiuis, iuribus & insignijs Abbatialibus, benedictis competẽtibus, fungi possunt, prout concedit Eugenius c Quartus, & Iulius Secundus, & concessum est cõgregationi d Montis Oliueti, & concessit idem Eugenius IV. Congregationi Sanctæ Iustinæ, seu montis Cassini; & Leo e Decimus congregationi Camaldulensi; & refertur in compẽdio priuilegiorum ordinis Cisterciensis; atque ita eisdẽ concessum est, vt minores ordines (prout de iure & in forma Concilij Tridentini, ipsis conceditur Abbatibus benedictis) suis subditis liberè conferre valeant, de quo infrà in quæstione de benedictionibus, & in quæstione de ordinibus latiùs dicetur, in tertio tomo.

c Eug. pri. 6. nu. 14. & In. 2. pri. 19 n. 7.
d Congregat. mõt. oliu. pri. 31. fo. 76.
e Eug. in l. 4. priu. Sãcta Iustina pri. 50. f. 190. & pri. 51. f. 201.
f Leo Decim. congregat. Camal. num. 34. habet. in compen. Rot. tit. Abb. §. 4.

ARTICVLVS V.

Quæ sint regularium prælatorum species.

RESpondeo dicendo, multiplices esse apud regulares prælatorum species: alij namq; sunt prælati cõuentuales, vt sunt Guardiani, Priores, Præpositi, Rectores, Ministri, & Abbates particulariũ monasteriorum: alij sunt prælati Prouinciales, qui præsunt prouincijs; alij verò generales, qui ordinibus in totum præficiuntur. In ordine verò fratrũ Minorum est aliud genus prælatorum, qui Custodes appellantur, quorum authoritas, quoad iurisdictionẽ, est episcopalis. Custodia namque est velut diœcesis, certis limitibus conclusa, in qua sunt plures cõuentus cum suis Guardianis, qui nimirum omnes custodi subduntur, qui est Prælatus ordinarius secũdum regulam Seraphici Patris nostri Frãcisci: atq; ideò, sicut Episcopus potest facere synodum ex Archipresbyteris, & parochis: sic custos potest celebrare capitulum custodiale ex Guardianis suæ custodiæ. Prouinciales verò, in ordine Minorum, habent potestatem iurisdictionis ad modum Archiepiscoporum. Nam sicut Archiepiscopi præsunt prouinciæ, in qua sunt plures Episcopi subditi quodammodo Metropolitano Archiepiscopo, sic eodemque modo Prouinciales Ministri præsunt Prouinciæ propriè dictæ, in qua sunt plures Custodes iurisdictionem Episcopalem habentes, & diœcesim, vel custodiam: qui sanè Custodes sunt subditi prædictis Prouincialibus. Ac tãdem sicut Archiepiscopus, sic etiam Minister Prouincialis de iure potest ad capitulum Prouinciale conuocare omnes custodes, & Prælatos suæ prouinciæ, atq; adeò Ministri Prouinciales ordinis sacri Minorum sunt magis propriè, & verè Prælati Prouinciales, quam reliqui aliarum Religionum, in quibus non sunt istæ custodiæ. Generales verò Ministri huius sacri ordinis, habent authoritatem iurisdictionis, ad modum Patriarcharum, vel Primatum. Nam sicut Primas, qui solo nomine differt à Patriarcha (vt Anacletus g dixit in decreto) præest nationi, in qua sunt plures Episcopi, qui sunt Prælati prouinciales: ita Minister Generalis, præest omni nationi, & ordini, in qua sunt plures Prouinciales Ministri, & plures Custodes, quos omnes potest cogere, & cõuocare ad capitulum generale totius ordinis fratrum Minorum. Quare Seraphicus pater noster Franciscus ab Ecclesia meritò vocatur Patriarcha pauperum, non solùm quia inter omnes pauperes Euangelicus (præter Apostolos, & discipulos Domini) primatum obtinuit; sed quia fuit primus Generalis Minister Seraphici ordinis, habens iurisdictionem Patriarchalẽ, super omnes fratres Minores, existentes per omnes mundi nationes. Ex dictis colligitur, quòd ordo Minorum proprijssimè institutus est ad instar Ecclesiæ Catholicæ Romanæ. Nam sicut tota Hierarchia Ecclesiastica, constat ex parochis, Archipresbyteris, Episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus, qui omnes Summo Pontifici subduntur: ita Hierarchia Minorum constat ex confessoribus, qui sunt velut presbyteri, seu parochi, & ex Guardianis, qui sunt velut Archipresbyteri; & ex Custodibus, qui sunt vt Episcopi, & ex Prouincialibus, qui sunt velut Archiepiscopi; & ex Generalibus, qui sunt veluti Primates, & Patriarchæ; qui omnes Summo Pontifici Romano subduntur, non solum ex iure diuino, vt reliqui Christiani, sed etiam ex speciali nostræ regulæ instituto, tenentur omnes professores illius, semper subditi; & subiecti esse pedibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

g c. prouincia, 99. dist.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Guardiani, & eorum Vicarij sint Prælati.

RESpondeo dicendo, Guardianos, & cæteros conuentuum præfectos, esse verè prælatos habentes dignitatem Ecclesiasticam; & sic possunt eligi iudices Apostolici. Nam in ordine Mendicantiũ Minister Generalis, & prior Prouincialis & conuentualis, etiam si non eligantur per diffinitorium authoritate Apostolica, sunt tamen verè Prælati, vt colligitur ex iure, h non autem vicarius Prioris, qui nõ habet iurisdictionem ordinariam; sed Priore mortuo, vel amoto, superior videtur Prælatus; & idem videtur dicendum de vicario cõuentus, quando fit Priore mortuo, vel amoto, vt ait Syluester. i Nota tamen, quòd mortuo Guardiano in nostro ordine Minorũ regularis obseruantiæ, statim expirat eius vicarij iurisdictio, prout in quæstione de vicarijs latiùs dicemus in tertio tomo. Et ideo statim vicarius tenetur ad prouincialem per literas recurrere, vt prouideat: interim tamen nullam habet vicarius authoritatem nec in foro exteriori, nec in foro conscientiæ; sed tantùm præsidebit, ne tumultus fiat in conuentu; quòd nimirum munus præsidendi,

h Gl. c. exiuit de verb. sign.
i Syl. ver. Prælatus. n. 2.

dendi, habent vicarij in nostra Religione ex vsu, & consuetudine; non tamen quousque prouincialis respondeat, poterit vicarius absoluere à reseruatis, vel tenare capitulum, vel professionē dare. Quod ego intelligo verum, nisi ipsi vicarij in tabula capitulari à Prouinciali, & definitoribus, instituantur, licet tamen per talem institutionem non efficiantur Prelati, sed tantùm sint vicarij suorum Guardianorum: ea tamē institutio efficiet, vt mortuis Guardianis ipsis officio vicariorum fungantur ex præsumpta voluntate patrum ipsos expresse instituentium, nam quemadmodum morte Domini extinguitur iurisdictio auditorum, prout aduersus Auendanum probat a Couarruuias, nisi princeps specialiter hos auditores, siue vicarios constituerit, nā cùm tunc ab ipso principe videantur iurisdictionē habere, morte dominorum eorum nō extinguitur, neque expirat iurisdictio, prout tenet Guido, b Franciscus, Marcus, & Doctissimus Petrus Barbosa. Ita licèt mortuis Guardianis expiret vicariorum eorum iurisdictio secundū ius: hoc tamen non habet locum, quando ipsi vicarij sunt instituti à Prouinciali, & definitoribus: ab ipso enim tunc habent iurisdictionem. Aduerte etiam, quod vicarij, sunt prælati in cōuentibus, qui propter paucitatem fratrum nomine Guardianatus minimè appellātur, sed nomen vicarij illis tribuitur; & per consequens possunt nominari iudices conseruatores; & de hoc latiùs in quæstione de vicarijs nobis agendum erit.

a Couarr. in pref. q. 4. n. 4.

b Guid. decis. 234. Marcus deci. 780. nu. 5. 1. p. Barbos. in l. quia ea. le. ff sol. mat. nu. 94.

QVÆSTIO XIII.

De Abbatibus, & Abbatissis, quoad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæstionem viginti quatuor quæruntur.

1 *QVi sunt filij legitimi, & illegitimi.*

2 *Vtrum filij militum ordinis D. Iacobi Calatrauæ, & Alcantara non habiti ex matrimonio sint sacrilegi.*

3 *Vtrum per ingressum Religionis, tollatur illegitimatio, quoad ordines.*

4 *Quis ingressus Religionis tollat ipso iure irregularitatem illegitimationis, quoad ordines.*

5 *Vtrùm per ingressum Religionis approbatæ omnis illegitimitatis irregularitas tollatur, etiam quoad prælationes, & dignitates.*

6 *Quis possit dispensare cum Religiosis illegitimis ad prælationem.*

7 *Vtrùm filius alicuius Religiosi possit dispensari, vt sit prælatus in Religione, in qua ipsius pater habuit prælationem.*

8 *Vtrùm genitus ex concubina, post cuius professionem in Religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit, indigeat dispensatione, vt possit esse prælatus.*

9 *Vtrùm ista dispensatio possit fieri à dictis patribus congregatione intermedia.*

10 *Vtrùm illegitimus dispensatus in seculo, vt beneficium curatum obtinere possit posteà Religiosus effectus, indigeat noua dispensatione, vt possit esse Prælatus regularis.*

11 *Vtrùm dispensatus in Religione possit habere beneficium curatum.*

12 *Vtrùm illegitimus factus Canonicus regularis Ecclesiæ Cathedralis possit esse Archidiaconus eiusdem, sine dispensatione Papæ.*

13 *Vtrùm illegitimus per professionem Religionis legitimatus, possit esse Vicarius, vel prouisor alicuius Episcopi, sine dispensatione.*

14 *Vtrum dispensatio illegitimorum requirat causam.*

15 *Quæ causa requirātur ad huiusmodi dispensationē.*

16 *Vtrum electo illegitimo in prælatum dispensatio facta censeatur.*

17 *Vtrum ad hoc, vt valeat dispensatio, sufficiat petere dispensationem illegitimorum in genere.*

18 *Vtrum Religiosus illegitimus possit esse definitor sine dispensatione.*

19 *Vtrum illegitimi possint eligi Discreti ad capitulum Generale, aut Prouinciale.*

20 *Vtrum Religiosus illegitimus, possit esse sine dispensatione magister Nouitiorum, confessor Monialiū, & Vicarius conuentus.*

21 *Vtrum Moniales illegitimæ possint esse Abbatissæ sine dispensatione.*

22 *Quis possit cum Monialibus illegitimis dispensare, vt sint Abbatissæ.*

23 *Vtrum prælati regulares possint cum familiaribus illegitimis monasteriorum dispensare, vt habere possint beneficium curatum, aut simplex.*

24 *Vtrum ista dispēsatio debeat fieri à dictis patribus, cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo.*

ARTICVLVS I.

Qui sint legitimi filij, & illegitimi.

RESpondeo dicendo, quòd legitimi dicuntur, qui à legitimo matrimonio geniti sunt, deinde qui ex matrimonio in facie Ecclesiæ cum bona fide, saltem ex parte alterius coniugis celebrato sunt geniti, esto matrimonium propter occultum impedimentum fuerit nullum, vt constet ex iure c Canonico, & Partitarū; & tenet constanter Molina, Emanuel, Acosta, & cōmunis Doctorum sententia. Immeritò ergo doctissimus Soto asserere trepidauit, vt filij sint legitimi, non sufficere fidem bonam alterius tantum coniugis: nam ex iuribus citatis, id sufficere, apertè colligitur. Quando autem in aliquibus euentibus bona fides in foro exteriori præsumenda sit, aut non, disputat Couarruuias, d optimè autem, cum multis alijs, quos citat, aduertit Emanuel Acosta, e filium genitum ex matrimonio in facie Ecclesiæ, ex parte alterius tantum coniugis bona fide celebrato, esse legitimum, etiam comparatione coniugis, qui impedimenti erat conscius, idque ad succedendū non solùm ab intestato, sed etiam ex testamento cū omnibus prærogatiuis filij legitimi. Aduertendum tamen est, quòd non quæcunque ignorantia efficit, vt ista proles sit illegitima, sed tantùm ignorantia facti, & non iuris. Vnde affines, & consanguinei, qui sine dispensatione bona fide contrahunt matrimonium, scientes se esse affines, aut consanguineos, ignorantes tamen affinitatem, & consanguinitatem esse impedimentum iuris minimè faciunt suā prolem legitimam, prout vltra supradictos patres aduertunt Sarmiento, f & Paleotus. In numerum etiam legitimorum veniunt filij nati ex soluto, & soluta, qui tempore conceptionis poterant contrahere, si postea inter eos matrimonium contrahatur. Quod procedit etiam si pater in medio tempore aliam duxerit vxorem, & ea mortua accepit dictam solutam, ex qua concepit filios, in vxorem, prout tenet Bartolus. g Dixi *qui tempore conceptionis poterāt contrahere*. Nam si non poterant contrahere propter aliquod impedimentum dirimens, non legitimabuntur dicti filij, si postea sublato impedimento, inter eos matrimonium contrahatur prout resoluunt h Couarruuias, Sarmiento, & Molina.

c c. ex tenore, qui filij sint legitimi, c. 2. eo tit. l. 1. tit. 13. parti. 4. Molin. de primogo lib. 3. c. n. 12. Acos. in ca. si pater. 1. pur. ver. vxo. n. 2 fa. 3 e. So. in 4. d. 41. ar. 4. ante 2. conclus.

d Couarru. in epith. 4. pa. 2. c. 8. §. 1.

e Acost. vbi supr.

f Sarm. lib. 1. Select. c. 6. Paleo. de noth. c. 10. num. 4.

g Bar. in l. cū mihi decē. solut. matr.

h Cou. vbi su. §. 2 n 3 e Sar. vbi sup. nu. 8. Mol. vbi sup. li. 1 c. 1. nu. 6.

Et est notandum, quòd hæc legitimatio, per subsequens

sequens matrimonium contracta, habet locum, etiam si matrimonium fiat cum concubina in articulo mortis ad hunc effectum, vt filij nati ex ea reddantur legitimi, & sint capaces magnæ hæreditatis etiam maioratus, prout resoluunt Couarruuias, *a* Molina, Sarmiento, & Menchaca. Quod procedit, etiam si in hoc articulo contrahat matrimonium homo ita senex, & decrepitus, vt videatur impossibile, ipsum posse generare, prout resoluit *b* Rojas, & affirmat, hãc esse opinionem magis communem Couarruuias. Expositi etiam legitimi censentur, secundum opinionem doctissimorum virorum, quã tenent Paleotus, *c* & Menochius, à qua non recedit omninò Salzedo. Vnde non videntur indigere legitimatione, & dispensatione, vt ad sacros ordines promoueantur; nec etiam facti regulares videntur indigere dispensatione, vt ad prælationes regulares admittantur. Cùm tamen circa hoc sit varietas opinionum, consultiùs erit, vt minimè ad prælationes regulares admittantur, nisi cum eis prius secundum terminos priuilegiorum regularium dispensetur. Quantum autem ad eos, qui sunt illegitimi, tria genera distinguit Innocentius *d* Tertius, videlicet, naturales spurios, nothos, & manceres. Naturales filij de Iure Canonico illi soli dicebantur, qui ex vnica concubina domi retenta, gignuntur, inter quem, & quam, tempore conceptionis, aut natiuitatis filij, nullum erat impedimentũ ad legitimè contrahendum, vt constat ex Iure. *e* Nothi dicũtur qui ex soluto, & soluta, inter quos potest contrahi matrimonium, procreati sunt. Sed aduerte, quòd hi nascuntur ex matre domi non retenta, & in hoc differunt à filijs naturalibus; ac ea de causa pater huiusmodi filiorum non est adeò certus, sicut pater filiorum naturalium; quo circa necesse est, vt pater recognoscat eos vt suos, alioquin non reputabuntur illius, nisi id aliunde probetur sufficienter, vt apertè colligitur ex legibus Hispaniarum. *f* Sed relictis multis alijs traditis circa hoc à Couarruuias *g* quantum ad nostrum institutum est aduertendum, quòd de Iure Canonico vniuersi hi omnes filij reputantur naturales, qui geniti sunt ex parentibus, inter quos tempore conceptionis, aut natiuitatis talium filiorum nullum erat impedimentum dirimens ad contrahendum. Prout iam dictum est in superioribus, & tradunt Antonius Gomez, *h* & Pater Molina, qui asserit in ordinationibus Lusitanis id ipsum esse decisum. Et vltra supradictas species illegitimorum aliæ adduntur, verbi gratia incestuosi, qui nati sunt ex affinibus, vel consanguineis, & alijs, inter quos contracta est spiritualis, vel legalis cognatio. Alij verò dicuntur sacrilegi, illi scilicet, qui nati sunt ab eis, qui votum solenne castitatis emiserunt. Vtrum autem filij illegitimi militum, ordinum Sancti Iacobi, & Calatrauæ sint sacrilegi, articulo sequenti disputabitur.

a Cou. vbi su. n. 10. Mol. vbi su. li. 2. c. 51. nu. 6. Sar. vbi su. c. 9. nu. 9. Mẽc. li. 3 cõt. freq. c. 4. n. 4.
b Roias sceptr c. 2. 20. & 22. Cou. vbi supr. c. 8. §. 2. n. 10.
c Pale. vbi su. c. 3. n. 63. Menoc. de arb. l. 2. cẽtu. 4. cau. 396. Salz. in pract. crimi. c. 14 p. 35.
d Inn. 3. in c. nisi cũ pridẽ. §. persona de renunc.
e Authẽ. quibus modis naturales efficiã tur. §. si quis autem defunctus l. 3. ti. 15 p. 4.
f l. 11. Tau.
g Cou. vbi su. §. 4. nu. 6.
h Ant. Gomez in l. 11. Tau. n. 91. Mol. 2. disput. 66. col. 934. li. 4 tit. 71. in prin.

ARTICVLVS II.

An filij illegitimi militum Alcantarensium, & Sancti Jacobi de la Spada, necnon Calatraua, sint sacrilegi.

Respondeo dicendo, quòd filios prædictorum militum habitos absque matrimonio, ex muliere soluta dicunt quidam (inter quos est Gutierrez *i* in suis practicis quæstionibus) esse naturales. Nam cum hi milites liberè possint hodie matrimonium contrahere absque dispensatione speciali, vt satis continetur in Bullis constitutionibus Apostolicis super hoc latis, præcipuè Pauli Tertij. Quæ habentur in definitionibus prædictorum ordinum: consequens est, vt hi filij antea ab eis suscepti, ex muliere soluta, cum qua, si velint, possint tunc temporis contrahere matrimonium sunt naturales, si à patre cognoscantur, vt tales iuxta terminos legis *k* Tauri, quam ait prædictus doctus vir, esse ad hoc expressam attentis, & præsuppositis dictis bullis.

i Guti. in suis pract. lib. 3. q. 91. p. 246.
k l. 11. Taur.

Sed contra supradicta obstat, Nam prædictæ bullæ tantùm concedunt prædictis militibus facultatem contrahendi matrimonium, & quòd filii eorũ in figura matrimonii habiti sint legitimi, eisque succedant, & sic minimè loquuntur de filiis ab eis habitis absque matrimonio; & debent seruare castitatem coniugalem, ergo casus hic tanquam omissus remanere debet sub dispositione iuris communis, nempe quòd non sunt naturales, sed sacrilegi.

Huic obiectioni respondet Gutierrez, quòd ex quo hi milites hodie liberè possunt contrahere matrimonium, ex hac facultate, & libertate oritur, atque dependet naturalitas filiorum antè susceptorum, sicque non est casus omissus, sed potiùs præuisus per eam. Nam ad hoc vt sint filij naturales, non requiritur, vt parentes eorum realiter contrahant matrimonium (tunc enim erunt naturales, & legitimi) nec quòd post natiuitatem eorum, parentes illud contrahant (quia tunc per subsequens matrimonium, efficerentur legitimi, prout ordinatur in Iure.) *l* Sed tantùm desideratur, quòd possint, si velint, illud contrahere absque dispensatione. Hæc Gutierrez.

l c. tua. qui filij sunt legit.

At licèt hæc opinio, aliquando mihi placuerit, modò verò attentiùs considerata, mihi minimè placere potest. Fateor enim hos milites, modò absque dispensatione posse contrahere, si quidem cum eis iam est à sede Apostolica dispensatum: at nõ est cũ eis dispensatum, vt non seruent castitatem coniugalem, ad quam seruandam ratione voti solennis astringuntur. Quæ castitas coniugalis in hoc consistit, vt neque antè matrimonium contractum, nec post ipsum contractum, possint accedere ad non suam, sine eo, quod mortaliter peccet transgrediendo sextum præceptum Decalogi, & votum solemne castitatis coniugalis. Vnde secundum omnes cognoscendo aliquam non suam, tenentur confiteri prædictam circunstantiam, scilicet quòd votum solemne castitatis coniugalis in religione approbata emiserint; cum hæc circunstantia mutet speciem peccati, ita vt sacrilegium committant, vt doctissimus Ayalas testatur in libello, quem super ordinẽ Diui Iacobi edidit. Quo supposito clarè infertur, quod si committunt sacrilegium, filij ab eis procreati non naturales, sed sacrilegi sunt censendi.

Nec is obstat, quod communiter dicitur, & pro cõtraria parte adducitur, quòd nati ex his qui tẽpore conceptionis, aut natiuitatis possunt cõtrahere, sunt naturales. Nam respondetur, quòd hoc intelligitur, quando possunt contrahere, & non tenentur aliquo solemni voto castitatis coniugalis, quo obligantur non accedere ad non suam. Et hic intellectus patet ex dicta lege Tauri, ibi. *Saluo si fueren los hijos de Clerigos frayles, o freyles*, in hoc enim clarè statuit, quòd non sunt filii naturales, à supradictis procreati. Nec obstat, quod in collectione noua legum *m* huius regni, vbi transcribitur tenor dictæ legis nouæ, sublata fuerunt illa verba, *o freyles*, & tantùm ponuntur cætera, nempe, *Los hijos de los clerigos, o frayles, o de monjas*: nõ verò dicitur, *de los hijos de los frayles.* Quod põderat Gutierrez pro sua opinione,

m l. 7. ti. 8. li. 5. noua comp.

Ait

Ait enim, quod ideò sublata fuerunt dicta verba, quia cùm hodie per dispensationem Papalem possint contrahere, iam eorum filij illegitimi, non sacrilegi reputantur. Sed certè ego in ea sum opinione, vt putem dicta verba, ideò sublata fuisse, quia non erat necessarium, quòd ap oneretur. Statuente enim ea lege, quòd filij Religiosorum sint sacrilegi, consequenter statuerat, quòd filij horum militum sint etiam sacrilegi, cum tales milites sint verè Religiosi, prout probauimus suprà. *a* Et patet ex bulla Alexandri Papæ, pro Religione Sancti Iacobi de Spata data, cuius tenor sequitur.

a Sup. hoc m. q. 1. artic. 6.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filijs Abbatibus, & vniuerso clero, & populo, ad quos literæ istæ peruenerint, salutem, & Apostolicam benedictionem. Versus Hispaniam, contra gentem nefariam Paganorum, surrexerunt de nouo viri Deum timentes, & zelantes legem Domini, videlicèt, Fratres S. Iacobi, qui pro defensione fidei Christianæ se ipsos extremis periculis exponunt, & fines Christianitatis ab incursibus Paganorum induti lorica fidei, & multiplici succincti virtute, tuentur. Horum vtique propositum in Domino digna gratiarum prosequimur actione, & ei à quo omne bonum procedit, adscribimus, quòd temporibus nostris, surrexit in partibus illis Religio, quæ Deo grata est, sicut indubitanter credimus, & accepta Christianitati necessaria plurimùm: cum hi, qui Religionẽ ipsam assumunt, ad hoc specialiter, & præcipuè studio totius sollicitudinis elaborent, vt inimicos Crucis Christi coadiuuante confundant, & fines Christianitatis versus Hispaniam, ab eorum incursibus protegant, & defendant. Vnde cum expediat vniuersis, qui nomine Christiano cẽsentur, tam fortes athletas Christi propter Deũ feruenti charitate diligere, & signum, quod gestant in pectore, reuereri, per quod ad tuitionem fidei nostræ se ostẽdunt semper armatos; Rogamus vniuersitatem vestrã, manemus, & hortamur in Domino, atque in remissionẽ vestrorum peccatorum iniungimus, quatenus, si quando aliquos prædictorum fratrum vos videre contigerit, eos pro charitate Christi, & reuerentia B. Iacobi, cuius milites se esse fatentur, curetis benignè recipere, & eis humanitatis, & charitatis affectum propter Christum humiliter exhibere. Vobis quoque auctoritate, qua fungimur arctius inhibemus, ne quis vestrum eos in personis, vel rebus offendere audeat: quia cum nos eos & eorum domos, considerato Religionis ordine, quem sumpserunt sub B. Petri, & nostra protectione, pro nostri officij debito susceperimus, propter diuinam offensam in contemptũ Romanæ Ecclesiæ cederet, si quid molestiæ, vel grauaminis à quolibet indebitè paterentur. Dat. Ferentis iij. nonas Augusti.

Ex qua bulla, ibi *Religio*, & ibi, *considerato Religionis ordine, quem sumpserunt*, clarè colligitur hos milites Religiosos esse, & ita gaudent milites D. Iacobi, priuilegio capituli *b* (si quis suadente) tãquam personæ Ecclesiasticæ, & constat ex varijs bullis huic ordini, & alijs concessis, & tenent Nauarrus, *c* & Syluester, & Iacobus de Graffis.

b Cap. si quis suadente. 17. q. 4.
c Nauarr. de reddit. nu. 57. & 56. & in propug. nu. 15 Graff. li. 2. de cis. aurearum num. 33.

Ex his etiam colligitur, quòd filij horum militũ, habiti ante matrimonium contractum ex copula cũ aliqua soluta, cum qua poterant contrahere, etiam si de facto contrahant, non videntur legitimari per subsequens matrimonium cum dicta soluta contractum: solùm enim illi filij legitimantur per subsequens matrimonium, qui sunt filij naturales: at hi sunt sacrilegi contra votum solenne castitatis coniugalis habiti. Nam, vt dictum est articulo superiori, filij adulterini, & incestuosi, minimè per subsequẽs matrimonium legitimantur, prout resoluunt Couarruuias, *d* Sarmiento, & Molina. Verũ est tamen, quòd diuersa est ratio adulterinorum, & incestuosorum, quia hi habiti sunt ab his, qui non poterant contrahere propter impedimentum dirimens, at filios dictorum militum, præsupponitur fuisse habitos à mulieribus, cum quibus poterat matrimoniũ iniri.

d Coua. in 4. p. 2. c. 8. §. 2. n. 30. Sar. lib. 3. selec. cap. 6. Mol. de primo gen. lib. 1. c. 2. nu. 5.

ARTICVLVS III.

Vtrum per ingressum Religionis, tollatur illegitimatio, quoad ordines.

RESpondeo dicendo, quòd licet illegitimi apud sacros Canones aliquibus inhabilitatibus afficiantur non propter eorum peccata, sed ob parentum suorum incontinentiam, quorum vestigia sectaturos præsumptio iuris innuit; non defuerunt tamẽ spurij viri, literis, & sanctitate præclarissimi. Et Paleotus *e* refert multos, eos nominando, qui fuerunt Episcopi, Cardinales, & Pontifices, Reges, & Præclarissimi viri, de quo etiam agũt Tiraquellus, & Rojas. Et Gambarus, *f* & Lambertinus Abbas, & Gomez disputant, vtrùm possint esse Cardinales, & quòd possint esse, satis indicat quidam decretorum Canon. *g* Propter quod ius canonicum cum aliquibus dispensandum decernit, & priuilegia Apostolica concedũt, vt ad prælationes, cum ipsis in Religionibus dispensetur, de quo articulo quinto latè agemus. Nunc autem quæritur, vtrùm si efficiantur Religiosi, ipso facto reddãtur habiles, vt possint sacris initiari. Et est sciendum, quòd Gregor. XIV. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo, Põtificatus sui anno primo, idibus Martij in quadam constitutione reduxit constitutionem Sixti V. contra illegitimos datam Romæ anno millesimo quingentesimo octuagesimo octauo Pontificatus sui anno quarto duodecimo Kalandas Nouembris, ad terminos iuris communis, in hæc verba prorumpens. *Authoritate Apostolica tenore præsentium ad terminos iuris communis reducimus, & moderamur.* Vnde non est dubium, quòd prædicti illegitimi Religionem à Sede Apostolica approbatam profitentes, possint secundum *h* ius commune ad omnes ordines promoueri. Ingressus enim Religionis tollit irregularitatem, sicut ingratitudinem, prout in iure *i* decretum est, & resoluit Soto. Vnde videtur non fuisse necessarium priuilegium Sixti Quarti quod habetur in Compendio *K* priuilegiorum Mendicantium, quo cõceditur Generali, & Prouinciali, Ministris, atque eorum vicarijs ordinis Minorum authoritas dispensandi cum fratribus dicti ordinis patientibus defectum natalium ex adulterio, sacrilegio, incestu, & quouis alio nefario, & illicito coitu proueniente, quòd possint promoueri ad quoscunque sacros Ordines, quod ipsum concessit etiam Eugenius Quartus congregationi S. Iustinæ, & habetur in priuilegijs montis Oliueti, *l* & refertur in Compendio priuilegiorum ordinis Cisterciensis. Nam in iure communi hoc habetur, & frustrà precibus impetratur, quod iure communi conceditur. Verum est tamen, quod Syluester *m* ait, quòd priuilegium continens ius commune, aliquid prodest, vel operatur: nam multi sciunt talia priuilegia ius commune ignorantes, & plerumque, quia malè iura seruantur, per priuilegia innouantur, prout in iure *n* habetur.

e Paleot. de noth. c. 57. nu. 7. & c. 66. Tiraq. de nob. c. 15. ex nu. 31. Roias. de succ. cre. cap. 25. & num. 18.
f Gambar. de of. & potest. leg. a Later. li. 7. n. 72. & n. 83. & n. 108. & 148. Lam. de iur. pat. 1. p. l. 2. n. 11. ar. 7. q. princ. nu. 11. fol. 11. Abbas in cap. per venerabilẽ n. 5 qui filij sũt legitimi Gom. in reg. de triẽ. q. 2. post prin.
g Osius. 56. dist.
h Cap. 1. de filijs presb.
i 19. q. vl. c. nõ liceat. Sot in 4. d. 25. q. 1.
K Tri. dist. §. 12.
l Priuil. 50. f 541. & priuil. 52. fol. 201.
m Sylu. verb. priu. q. 4.
n c. 2. de treuga, & pace.

ARTICVLVS IV.

Quis ingressus Religionis tollat ipso iure irregularitates quoad ordines.

RESpondeo dicendo, quòd triplex est Religionis ingressus: primus educationis, secũdus probatio-

bationis, tertios professionis. Olim enim, qui assumendi erant ad Religionem, educabantur priùs in cœnobijs habitu honesto seculari detento, vt multi canones affirmant. Nam secundum decretum Bonifacij, *a* ingressuri Religionem per triennium educandi erant in monasterio, antequam eis daretur habitus monachalis. Secundum verò decretum *b* Greg. per bienniom educabantur: hodiè verò nollus præfixus est terminus, nam tempus educationis arbitrarium est, vt ait Glossa, *c* & experimento comprobatur. Ingressum verò probationis dicit esse vnius anni spatium post habitus susceptionem, vt iura *d* decernunt, & Concilium Tridentinum confirmat. Ingressus verò professionis est, quando transacto anno probationis Religiosi per solemnem professionem se tradunt in manibus prælati. His suppositis opinio est Doctissimorum virorum, quòd non solùm professio, sed etiam educatio Religionis tollit ipso iure irregularitatem ad ordines suscipiendos; & ideò Glossa, & communiter Doctores, simpliciter, & absolutè dicunt, quòd ingressus Religionis tollit irregularitatem illegitimationis, non coarctando ingressum ad professionem, & hanc conclusionem videtur probare ius, *e* vbi dicitur, illegitimè nati ad sacros ordines non promoueantur, nisi aut monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regolariter viuentes; vbi nota, quòd illegitimus, non ordinatur, nisi vt Religiosus fiat, vt apertè testatur Author summarii in eodem iure dicens, illegitimus non ordinatur, nisi vt Religiosus fiat, & idem apertiùs dicit Vrbanus Papa, sic inquiens: filios presbyterorum à sacris ministerijs remouemus, nisi aut in cœnobiis, aut in Canonica Religione, probati fuerint. Ecce quomodo non dicit Papa, quòd debeant esse professi, sed probati tantùm, quod nimirùm fieri potest, per tempus edocationis, idque esse intelligendum, fauor Religionis probat. Nam cùm ista decreta sint concessa in fauorem Religionis, & nõ in fauorem illegitimorum, non strictè, sed latè sunt interpretanda. Scio tamen Sotum, *f* contrarium asseruisse; Nam dicit solùm Religiosum professum illegitimè natum, posse absque dispensatione ordinari: sed suam assertionem non probat, & ideò, qua dicitur facilitate raijcitur. Cum Soto tenet Philippus Francus, coius fundamentum est, nam aliàs potest esse fraus intrando Religionem, & sacros ordines suscipiendo, & ante professionem exeundo; & sic lex esset imposita verbis contra iuris *g* dispositionem. Sed respondetur, quòd in eo casu nolla erit fraus; nam si talis post promotionem recedat, erit irregularis ad suscepti ordinis executionem: nam cùm fuerit respectu professionis ordinatus, non secuta professione per recessum à Religione non illi suffragabitur ordo susceptus, atque adeò absque speciali dispensatione non poterit administrare sine peccato mortali. Vnde infertur extensio ad priuilegium Clementis Quarti (de quo dicemos infrà, hoc tomo) vbi dicitur, quòd Nouitij virtute priuilegiorum absoluti a censuris, si à Religione ante professionem retrocedant, in dictas censuras relabuntur. Hæc enim concessio, secundum dicta, videtur extendenda, ad irregularitatem contractam ratione illegitimationis quoad ordines, vt scilicet Nouitius, ab ea absolutus per ingressum Religionis, retrocedens, in eam reincidat. Huic autem nostræ sententiæ obstant Angelus, *h* & Syluester dicentes, Nouitios non posse ordinari, etiam de prima tonsura, quòd nimirùm probant ex solo capitulo, *Monasterij, decima nona, quæstione tertia*. Ad quod respondetur, hoc capitolum non decernere, ne Nouitij ordinentur, vt euidenter constat literam legenti: sed tantũ prohibet, ne ad Deum conuersi in monasterijs ordinentur, ante biennium. Quæ nimirum dispositio, per contrariam consuetudinem vniuersalem vacat iã, secundum quam ante biennium ordinantur, qui ad Deum in monasterijs sunt conuersi. Vel meliùs respondetur, quod Nouitij, nullibi prohibentor ordinari. Imò *i* Bonifacius Octauus ait, quòd infantes, qui non habent ætatem ad profitendum, possunt ordinari, si Religionem intrent: ait enim, *nullus Episcopus, vel quiuis alius infanti, nisi fortè Religionem intraret, seu illiterato, sed neque absque sui superioris licentia, homini diœcesis alienæ clericalem præsumant conferre tonsuram*, & hanc opinionem tenet expressè ibi Summator, & Glossa *K*, quæ nimirum dispositio nostram confirmat sententiam; atque adeò stando in rigore iuris, si illegitimus hodiè educaretur in cœnobio in honesto habitu seculari animo Religionis habitum suscipiendi, & profitendi, si à Prælato ordinis testimonium probatæ vitæ haberet, posset sine aliqua dispensatione ordinari.

a c. si quis in cognitus, 17. q. 2.
b c. monasterij. 19 q. 3.
c Gloss. in ca. Gonsalus. 17. q. 2. v. vnius anni.
d c. Gõsal. 17. q. 2. Cõc. Tri. sess. 25. de reg. c. 15.
e c. 1. de filijs presby.
f Soto in 4. d. 25. q. 1. art. 3. Franc. in c. is qui. de filijs presb. l. 6. nu. 61.
g c. commissa de elect. l. 6.
h Ang v. ministerios nu. 20. sylu. v. religio. nu. 10.
i ca. nullus de tẽpor. ordin. l. 6.
K Gl. ibi. v. infanti. & ver. intrare.

ARTICVLVS V.

Vtrum per ingressum Religionis approbatæ omnis illegitimatis irregularitas tollatur non solùm quoad sacros ordines, sed etiam quoad omnes prælationes, & dignitates.

Respondeo dicendo, quòd fere omnes ioris Canonici interpretes, inter quos est Glossa *l*. Panormitanus, & alij, quos refert, & sequitur Nauarrus, respondent negatiuè; quibus etiam nonnulli Theologi consentiunt, vt doctissimus Sotus. *m* At secundom venerationem & obsequium sacrom Religionum, quæ his temporibus ab hæreticis acerrimè infestantur, statuitur conclusio in hũc modum, professio solemnis approbatæ Religionis est vera legitimatio, non solùm iore homano, sed etiam iure diuino introducta, qua omnino filij illegitimi ipso iure idonei sunt ad omnes dignitates, & prælaturas Ecclesiasticas, & episcopatus, ac si ex lagitimo esset procreati matrimonio.

Hanc opinionem tenet Glossa *n* celebris, & probatur in quadam Authentica, *o* in qua dicitur, quòd monachatus omnem abstergit maculam. Ex quibus verbis nonnulli inferũt, vt notat Nauarrus *p*, quòd non solum tollitur illegitimitas, sed etiam irregularitas homicidij voluntarij, & bigamiæ: hoc tamen non credo verom, vt suo loco dicetur. Tantũ enim illa verba sunt intelligenda de illegitimatione, quæ est propriè macula, cùm sit infamia iuris. Cęteræ verò irregularitates, nõ sunt propriæ maculæ, & ideò per Monachatum non tolluntur. Hanc nostram opinionem tenent omnes ferè iuris Cæsarei interpretes, asserentes filium illegitimum legitimari ipso iure per professionem Religionis approbatæ, inter quos est Guillelmus de Cunno, Bald. Felinus, Iason, & alij, quos refert Couarruuias, *q* & quamuis recedat ab ipsis; fatetur nostram opinionem esse communem fundamentum autem eorum est argumentum de minori ad maius. Nam per oblationem Curiæ secularis inquiunt legitimari filios illegitimos: ergo per oblationem ad curiam spiritualem multò fortius debent filij illegitimi legitimari.

Pro hac sententia facit Bartolus, & Ludouicus Romanus, quos refert, & sequitur Cifuentes, *r* asserentes, quòd filius illegitimus naturalis factus monachus legitimatur quoad successionem ab intestato:

l Gl. in c. fi. de filijs presbyt. Panor. in c. 1. de apostatis. Nau. in c. non dicatis nu. 92.
m Sot. in 4. d. 25. q. 1. art. 3.
n Glo. in c. cũ dignitate de ind.
o Authent. de monac. collat. 1. in princ.
p Na. in c. non dicatis n. 92.
q Cou. de spõ. 2. p. c. 8. nu. 4.
r Cifuentes in l. 10. Tau.

ſtato: ergo multò magis quoad prælationes, cùm ſucceſſio in hæreditatem ſit ſtrictior, difficilior, & iuri magis repugnans, quàm habilitas Religioſi Illegitimi, ad Prælaturas. Dicimus, iure diuino hanc concluſionem probari, quòd in hunc modum demonſtratur. Nam difficiliùs eſt tollere vincula matrimonij rati, non conſummati, quàm illegitimitatem tollere: quia matrimoniale vinculũ inductum eſt iure diuino; illegitimitas verò non niſi iure humano: ſed profeſſio Religionis (vt omnes Theologi dicunt) iure diuino vinculum matrimonij dirimit, prout dicemus in quæſtione de matrimonio: ergo eodem iure diuino dirimit illegitimitatem. Aliæ rationes adducuntur pro iſta parte, ſed has adduxi in ſacræ Religionis honorem, & reuerẽtiam. At me omninò non conuincunt; omnes enim rationes adductæ ſunt argumenta topica. Et pro contraria parte eſt quoddam decretum, *a* cui difficillimè reſpondetur; & inueni Eugenium Quartum conceſſiſſe monachis congregationis Sanctæ Iuſtinæ, per profeſſionem regularem, tolli eorum illegitimationem, nõ ſolùm quoad ordines, ſed etiam quoad prælationes obtinendas; & in dubio cẽſendum eſt, priuilegium aliquid contra, vel præter ius commune concedere. Prætereà Gregorius Decimus quartus in quadam conſtitutione moderante conſtitutiones Sixti Quinti, fœlicis recordationis contra illegitimos Regulares promulgata decernit, legitimationem Regularium quoad dignitates, & prælationes, debere fieri cum Capitulo generali, aut prouinciali, ſeu intermedio, & non aliàs: de qua conſtitutione ſtatim in ſequentibus nobis erit ſermo. Ex quibus verbis clarè conſtat, ipſos illegitimos modò non fieri legitimos, quoad Prælationes, per profeſſionem in Religione approbata. Et aduerte, quòd hoc procedit, etiã ſi defectus natalium ſit occultus, prout reſoluunt Nauarrus, *b* Soto, & Couarruuias. Vnde filius presbyteri natus ex muliere coniugata ita occultè, quòd non poſſit probari, niſi ex dicto ipſius mulieris: huius ſpeciei irregularis cenſetur, prout ait Nauarrus, *c* & reſoluit Corduba contra Caſtro, & ſic, vt ſit prælatus, neceſſariũ eſt, vt cum ipſo diſpenſetur. Verum eſt tamẽ, quòd ſi cogatur prælationem acceptare, & ſine ſua, & ſuorum infamia, non poteſt petere diſpenſationem, poteſt dictam prælationem acceptare.

a c. 1. de filijs presbyt.

b Nau. in ca. ſi vò dicatis, n. 6. Soto in 4. d. 25. q. 1. art. 3. Cou. de ſpõſ. 2 p. c. 8. nu. 4. c Nau. vbi ſu. n. 592. Cord. l. 1. quaeſtionũ q. 35. pa. 279. eod. ver. ex di ctis Caſt. de leg. pœn. li. 2. c. vlt. conc. 3.

ARTICVLVS VI.

Quis poſſit diſpenſare cum Religioſis illegitimis ad prælationem.

Reſpondeo dicendo, quòd ſecundum ius *d* commune intellectum ſecundum opinionem Couarruuias in ſuperiori articulo allegatam, ſolus Papa poteſt in hoc diſpenſare. Nec Concilium Tridentinum *e* in hoc aliquam facultatem Epiſcopis conceſſit. Licèt enim definierit, quòd *liceat Epiſcopis in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum) diſpenſare*, non tamen poſſunt in hac irregularitate diſpenſare. Nam facultas Concilij Tridentini eſt reſpectu irregularitatis, & ſuſpenſionis ortæ ex delicto occulto ipſius irregularis, vel ſuſpenſi, at irregularitas illegitimitatis non nata fuit ex delicto illegitimi, ſed ex delicto ſuorum parentum. Verum eſt tamen, quod Sixtus IV. *conceſſit hoc generali, & prouincialibus fratrum Minorum, eorumque vicarijs, quod ſcilicet poſſint in hoc caſu diſpenſare cum fratribus dicti ordinis Minorum, defectum natalium patientibus ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, & quouis alio nefario, & illicito coitu prouenieute, necnon cum his, qui ex quauis cauſa, prᴂter quam homicidij voluntarij, Bigamiæ & membrorũ mutilationis, irregulares forent, poſtquam ordinem ipſum profeſſi fuerint, diſpenſare, vt defectu, & irregularitate huiuſmodi non obſtantibus, irregulares ipſi ad quoſcunque etiam ſacros ordines promoueri, & in illis etiam in altaris miniſterio miniſtrare, quod tã ipſi irregulares, quàm defectum natalium patientes prædicti ad quaſcũque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaque gerere, & exercere liberè, & licitè valeant. f* Idemque conceſſit idem Sixtus IV. miniſtro generali, & Prioribus conuentualibus, ac eorũ vicarijs ordinis fratrum Prædicatorum, prout habetur *g* in libris ordinum. Quod ipſum ſpecialiter conceſſum inueni ordini S. Hieronymi, & alijs Religionibus monachalibus, vt patet ex traditis in Cõpendio ordinis Ciſtercienſis, & ordinis D. Hieronymi, & in *h* libro priuilegiorum congregationis *dos Loys* nuncupatæ, impreſſo Oliſipone. Hæc tamen authoritas ſublata fuit poſtea à Sixto V. Pontifice maximo in duabus conſtitutionibus, contra illegitimos editis; quarum vna modificans, & declarans primam, habebat diſpenſationes, quæ ab ipſis Prælatis, prædicta authoritate Apoſtolica, emanarunt etiam ante dictas conſtitutiones, eſſe irritas, & nullius valoris. At *i* Gregor. XIV. prout dictum eſt, ſupra dictas, conſtitutiones benignitate Apoſtolica eſt moderatus, *Statuendo, vt omnes diſpenſationes, & habilitationes vigore priuilegiorum ſeu indultorum Apoſtolicorum cuiuis ordini, Religioni, Monaſterio, aut Congregationi, eorumve ſuperioribus in genere, vel in ſpecie, conceſſorum, quæ tempore conſtitutionum Sixti V. & non ſub illis, & alijs reuocationibus, comprehenſæ erunt, per quoſcunque eorum ſuperiorum factas, in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas conſtitutiones exiſtebant, reſtituit & reintegrauit: volens (eiſdem conſtitutionibus non obſtantibus) & ſtatuens, licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum ordinum, aut congregationum aut hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat iuxta tenorem indultorũ, & priuilegiorum Apoſtolicarum eis cõceſſorũ, quæ modò vſu recepta, nec aliàs ſub vllis reuocationibus comprehenſa ſunt, vt præfertur in hac parte reualidans, cum illegitimis, quos aliàs dicti Generales, aut Prouinciales, cum generali, prouinciali, ſeu intermedio Capitulo, & non aliàs, ſuffragãtibus meritis, dignos iudicauerint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas, diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi, pro tempore ita factas, & inde ſecuta quæcunque anteà valere, & tenere, perinde ac ſi dictæ conſtitutiones non emanaſſent*. Hæc Greg. XIV. Ex qua conſtitutione concluditur, per eam, quoad modum diſpenſandi cum illegitimis, eſſe prælatis Regularibus reuocata priuilegia, quibus ipſis concedebatur abſolutè facultas diſpenſandi cum illegitimis ad prælationes obtinendas, & poſſidendas: de quibus habetur in libris *K* priuilegiorum Apoſtolicorum, præſertim in compendio Mendicantium, & in compendio ordinis D. Hieronym. & in compendio ordinis Ciſtercienſis, & in compendio ordinis Societatis Ieſu. Nam dictæ diſpenſationes, iuxta conſtitutionem Gregorij XIV. non poſſunt fieri à Generalibus, & Prouincialibus, vt anteà poterant; ſed debent neceſſariò ab ipſis fieri cum generali, ſeu prouinciali, ſeu intermedio capitulo. Ex quibus euidenter infertur, quòd Priores conuentuales, & eorum vicarij non poſſunt modò dictam diſpenſationem facere, ſicut per Sixtum Quartum dictis Prioribus, & ſuperioribus ordinis Prædicatorum fuit conceſſum. Nam modò Gregorius XIV. hoc

d c. 1. de filijs presb.

e Conc. Trid. ſeſſ. 14. ca. 7. & ſeſ. 24. ca. 6. de reform.

f In 1. impr. f. 6. & in 2. fol. 544. conceſſ. 252.

g In 2. impr. fol. 246. conceſſ. 575.

h Habetur in dict. lib. fol. 9.

i Sup. art. 4.

K Habetur in comp. Minor. ti. vi diſpenſ. §. 12. & 13. & in comp. ord. D. Hier. ti. diſpenſ. in defectu natalium. §. 1. & 2. pag. 146. & 147. & in compen. Ciſter. tit. diſpenſ. §. 13. & 14. & in cõp. Societ. tit. diſpẽſ. §. 5. & 2.

hoc solùm Generalibus, & Prouincialibus commisit cum supradicta moderatione. Et, vt aduertit Collector *a* priuilegiorum Mendicantium, quòd supra dicta authoritas apud dictos patres nunquam fuit in vsu, quantum ad superiores: & ideò idem est, ac si non fuisset concessa. Secundò infertur, quòd per ingressum Religionis non remanent illegitimi, dispensati quoad prælationes; & sic est reuocatum priuilegium *b* Eugenij IV. hoc concedens congregationi Sanctæ Iustinæ.

a Collect. in com. Mendic. tit. dispensat. §. 13.

b Habeo, in comp. Cisterc. tit. dispensat. §. 11. & tit. natalium defectus.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm filius alicuius Religiosi possit dispensari, vt sit prælatus in Religione, in qua ipsius pater habuit prælationem.

RESpondeo dicendo, quòd filij illegitimi, & naturales presbyterorum, nempe geniti ab his, qui vxore mortua presbyteri, aut Religiosi facti sunt, possunt prouideri de beneficio, aut prælatione iure communi in Ecclesijs suorum parentum, iuxta ea, quæ notantur in iure; *c* & possunt prouideri de paterno beneficio, & prælatione, quam ipsorum parentes antea tenuerunt, dummodò id beneficium immediatè non fuerit à patre possessum, iuxta ea, quæ *d* sacri Canones decernunt. Et hoc vt euitetur successio in beneficijs Ecclesiasticis, prout commendant sacra decreta; *e* & ita iudicatum fuisse, tradit Petrus Gregorius. *f* Dubium autem est, vtrum id ipsum debeamus dicere de filijs Religiosorum habitis post professionem solennem. Vtrum scilicet ipsi cum dispensatione possint esse prælati in Religione, vbi eorum parentes prælationes habuerunt; & videtur, quòd non. Nam Gregorius XIV. in sua constitutione concedens, vt illegitimi ad Religionem admittantur, addit, *dummodo tamē filius illegitimus in Religione, in qua pater suus ante, siue post natiuitatem dicti filij professus fuerit, nō admittatur, quod expressè*, ait, *prohibemus*. Ex quibus verbis videtur dicendum, quod si huiusmodi illegitimi, ad Religionem admittantur, & de facto in ea profiteantur, licet eorum professio valeat (prout in nostra summa *g* concludimus) non tamen possunt esse Prælati in Religione; vbi ipsorum parentes prælationes habuerunt, saltem viuentibus ipsis parentibus. Et confirmatur ex decreto Conc. *h* Tridentini, vbi dicitur, quòd *non liceat filijs clericorum illegitimis, in Ecclesiis, vbi eorum patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcunque, etiam dissimile beneficium obtinere*. His tamen non obstantibus respondeo, virtute priuilegiorum posse Prælatos cum ipsis dispensare, vt scilicet possint esse Prælati in Religione, vbi parentes eorum prælationem aliquam obtinuerunt. Neque his obstat, quòd Gregorius XIV. expressè prohibuerit, eos ad Religionem admitti: nam respondetur, quòd imò ex hac constitutione colligitur contrarium: in ea enim constitutione inter alia duo decernuntur. Primum est, quòd illegitimi admittantur; & hoc prohibet casu, quòd ipsi illegitimi, fuerint filij Religiosi, prout dictum est. Secundum, decernit, quòd Prælati Regulares possint dispensare cum ipsis illegitimis, vt ad prælationes admittātur, & non prohibet hoc respectu illegitimorum filiorum Religiosorum; vt scilicet non possit cum ipsis dispensari virtute priuilegiorum, vt habeant prælationes, quas ipsorum parentes obtinuerunt. Vnde clarè colligitur, in hoc secundo decreto illimitatè Summum Pontificem fuisse locutum, & generaliter esse intelligendum: si enim limitatè vellet intelligi, id expressè prohiberet, sicut prohibuit in primo decreto. Neque obstat Concil. Tridentin. Nam respondetur, quòd loquitur de Ecclesiasticis, & non de Regularibus, & cum sit lex pœnalis, non debet extendi ad casum similem: argumentū enim à simili in legibus pœnalibus non valet, prout tradit Glossa *i*, & resoluit doctissimus Castro. Dixi, *in Religione*, nam Generales, & Prouinciales non videntur posse dispensare cum capitulo cum illegitimis fratribus, vt possint habere easdem prælationes, quas parentes eorum aliquando habuerunt in aliquo monasterio, si tales sunt geniti à dictis parentibus, cum essent presbyteri, clerici, aut Regulares, prout ordinauit Clemens Septimus. Cuius constitutionis tenorem tradit Nauarrus, *K* quam constitutionem non video quoad hoc, esse reuocatam. Et vltrà, supra positam responsionem, ad Cōcilium Tridentinum respondetur aliter, scilicet, quòd Cōcil. Tridēt. solùm prohibet, quòd filij illegitimi sint Beneficiarij in Ecclesiis, vbi parentes eorum beneficium obtinuerunt. At nos hic dicimus, filios illegitimos posse habere prælationes in Religione, vbi parentes eorum professi sunt, non autem in monasterijs, vbi prælationes habuerunt.

c cap. ad hoc de filijs presb.

d c. ex transmissa de filijs presbyt. & c. præsentium eodem tit.

e cap. constitutus ca. quoniā ad extirpandas eod. tit.

f Greg. li. 14. syntag. iuris, c. 6. nu. 33. & 34.

g In sum. 2. p. c. 4. tit. Nouitijs, pa. 9.

h Con. Trid. sess. 25. de reform. c. 15.

i Glo. in c. in pœnis, de reg. iuris, libr. 6. Cast. de legib. pœn. lib. 1. cap. 7. fol. 58.

K Nau. in c. si quando, de rescrip. ex c. 21. nu. 1.

ARTICVLVS VIII.

An genitus ex concubina, post cuius professionem in Religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit, indigeat dispensatione, vt possit esse Prælatus.

RESpondeo dicendo, quòd aut iste effectus Religiosus prælationem obtinuit, antequam pater illam vxorem duxisset, & tunc dispensatio requiritur: illo enim tempore illegitimus est, & sic ius ei resistit, ne etiam si Religiosus sit, Prælatus effici possit, iuxta notata per Bartolum, *l* & Aymon. Nam tempus datæ prælationis inspici debet, an quis sit inhabilis: prout tradit Gigas. *m* Aut iste, post subsequens matrimonium contractum ex concubina prius natus, prælationem assequitur (& licet sint variæ opiniones) veritas tamen est, quòd dispensatione non indiget. Hic enim vere legitimus effectus est iuxta *n* glossam, quam sequitur Abbas, & Quintilianus Mandosius, & tempus datæ prælationis inspici debet, quando iudicatur, an quis sit habilis, aut inhabilis ad eam.

l Barto. in l. si constante. §. quotiens, nu. 7. ff. sol. mat. Aymon consi. 16. num. 8. ver. respondeo quod regula.

m Gig. de pens. q. 22. n. 19 & seq.

n Glos. in cap. tanta, qui filij sint legiti. & ibi Abb. co. 2. Mād. de signa. gratia, tit. super defectum natal. fol 81. pag. 2. col. 1.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm ista dispensatio possit fieri à dictis fratribus, in congregatione intermedia, in ordine Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius Decimus Quartus, in sua constitutione, ordinauit vt ista dispensatio fieret à Generalibus, aut Prouincialibus, cum generali, aut prouinciali, seu intermedio capitulo. Vnde cùm congregationes intermediæ, in nostra Religione, habeant vim capituli intermedij, prout ordinatum est, in ordinationibus generalibus *o* Toletanis, authoritate Apostolica confirmatis, & regula sit vulgatis inter Iurisperitos, quod subrogatus debet sapere naturam eius, cui subrogatur, videtur asserendum, quòd dicta dispensatio potest fieri à Generalibus, & Prouincialibus in con-

o Ordin. Tole. ca. 8. de capit. fratrum.

in congregatione intermedia, cum subrogetur in locum capituli intermedij. Ad cuius rei explicationem notandum est, capitulum intermediũ, aut congregationem intermediam, in nostra Religione Minorum distingui, & differre. Ad capitulum enim inter medium vocantur omnes congregationis vocales, in quo noui definitores eliguntur, & vocales in discretorio agunt de rebus concernentibus ad regimen totius congregationis, quæ in definitorio cum consilio patrum solent definiri. Sed ad congregationem intermediam non vocantur vocales; siquidem in ea non eliguntur definitores, ad prouidendum, & definiendum ea, quæ in capitulis solent in definitorio prouideri, & definiri; & ita seruatur in nostra Religione. Secundo notandum est, quòd in nostra Religione ad dispẽsandum cum illegitimis, vt possint esse prælati, non petuntur suffragia vocalium in discretorio, sed patrum prouinciæ in diffinitorio. Verùm tamẽ est, quòd aliqui patres doctissimi, & in causis Religionum maximè versati, contrariam ausi sont tenere opinionem, attentis verbis constitutionis Gregorij Decimi Quarti: contra quos, in præsentiarum, nobis est sermo. Quibus sic prælibatis, dictam dispensationem, in congregatione intermedia fieri posse, concludam. Licet enim inter congregationem intermediam, & capitulum intermedium sit differẽtia (prout dictum est in primo notabili) attamen quantum ad dispensationem hanc concedendam, existimo, nullam esse differentiam, cum hæ dispẽsationes non fiant suffragijs vocalium in discretorio, sed patrum congregationis in definitorio. Et eandem vim habet definitorium capituli intermedij, quam habet definitorium congregationis intermediæ iuxta dictas cõstitutiones. Sed his videtur obstare constitutio Gregorij Decimi Quarti; non enim dicit, quòd ista dispẽsatio fiat à ministris Generalibus, aut Prouincialibus in generali, aut prouinciali, seu intermedio capitulo (si enim hoc diceret, ipsi constitutioni satisfieret, si huiusmodi dispensatio daretur iuxta modum supradictum, in congregatione intermedia) sed ait, quòd dicta dispensatio à dictis Ministris fiat, cum generali, prouinciali, seu intermedio capitulo. Quæ dictio, *cum*, denotat, quòd cum capitulo intermedio debeat tractari; & de numero ipsius nõ solum sunt definitores in definitorio, sed etiam vocales in discretorio. Nam huic rationi respõdetur, quod cum hic agatur, de legitimatione fratrum, quæ illegitimationem occultissimam aliquando præsupponit, cuius reuelatio aliquando in infamiam, & maximũ scandalum vergit: non est credendum, Summum Pontificem velle in discretorio vocalium de causis ipsius legitimationis tractari; cùm in dicto discretorio sæpè sæpius congregentur in vnum vocales in magna quantitate non ita circunspecti, sicut decet ad seruandum secretum. At in definitorio patres in minori numero congregantur, & in prudentia, & confidentia præclariores, de quorum taciturnitate magis confidendum est. Et sicut verba secundum conditionem personæ intelligi debent, ad quam dispositio refertur (vt dicitur in iure) *a* ita verba supradicta, cum Generali, Prouinciali, & intermedio capitulo debent intelligi iuxta dispositionem negotij, quod committitur peragendum. Nam verba legis sunt intelligenda secundum subiectam materiam, prout notatur in iure. *b* Hoc autem negotium, in multis casibus, magnum requirit secretum. Præterea, licet prædicta dispensatio debeat fieri cum capitulo generali, &c. id est cum maiori parte Capituli, prout in iure *c* definitur: illa tamen dicitur maior, & sanior pars capituli, quæ nititur maiori ratione, & pietate, prout tradit Sylue-

a l. penult. §. Equitij. ff. de vsu & habitatione.
b c. intelligentiu de verb. signif. l. si vna. §. 1 ff locati.
c cap. cùm in cunctis de his quæ fiunt à maiori parte.

ster *d* allegans ad hoc pulchram decisionem cuiusdam canonici decreti, D. Augustini *e* ad Casulanũ, Et certè, iure communi receptum est, vt pro causarum varietate in quibusdam ad numerum tantùm: in alijs præter numerũ, etiam ad virtutum merita, sit respiciendum, prout tenent Abbas, *f* Felinus, Paleotus, & Marcus Antonius Cucuus: & nemini dubium est, definitorium propter eius authoritatem maiori præsumi, & niti ratione, & pietate, præsertim in hoc casu; cùm in eo debeat agi de moribus, & qualitatibus ipsius illegitimi, qui magis patent patribus congregationis, quàm vocalibus discretorij, vt patet intuenti. Neque ex hoc debet quis inferre, quòd huiusmodi dispensationes possunt fieri in alijs congregationibus, quæ sæpè sæpius fiunt congregatis in vnum Patribus prouinciæ ad eligẽdum aliquem in Guardianum, aut alia peragenda, cùm in his congregationibus ita congregentur in vnum prædicti patres, sicut conueniunt in vnum in congregatione intermedia. Nam huic rationi facillimo negotio respondetur; maximam esse differentiam inter has congregationes, & congregationem intermediam. Nam congregationes supradictæ nõ subrogantur in locum Capituli intermedij. At congregatio intermedia secundum constitutiones generales Ordinis authoritate Apostolica factas subrogatur in locum Capituli intermedij, non solùm ad eligendum, sed etiam ad decidendum, & definiendum, & ideò nil mirum, quòd in ea, & non in alijs congregationibus possit fieri supradicta dispẽsatio. Nam subrogatum (vt est notum in iure) debet sapere naturam illius, in cuius locum subrogatur. Huic opinioni subscripserunt inter alios duo grauissimi patres huius vniuersitatis Salmanticensis; primus, doctissimus, ac Reuerendissimus pater frater Franciscus Cumel, magister sacræ Theologiæ, & huius almæ vniuersitatis, publicus professor, & Generalis totius Ordinis à Mercede; secundus est doctissimus Doctor magister meus Martinus à Busto in cathedra decretorum iubilatus; & nunc serenissimi, & Catholici Regis nostri Philippi in Pintiana cancellaria meritissimus Consiliarius.

d Syluest. in Sum. tit. de e. num. 2.
e c. Sane quip pa. d. 6.
f Abb. in cap. eccl. col. 2. nu. 9. & 14. de elect. Fel. in c. cum omnes de const. nu 17. & 19. Paleota de sac. consist. consf. p. 1. q. 5. pag 26 c. lit. C. Cucuus lib. 4. maior. instit. tit. 1. de electio. ar. nu. 122. vsque ad nu 264.

ARTICVLVS X.

An illegitimus dispensatus in seculo vt beneficium curatum obtinere possit, postea Religiosus factus indigeat noua dispensatione, vt possit esse Prælatus Regularis.

RESpondeo, dicẽdo, circa hoc duas esse opiniones cõtrarias. Prima est affirmatiua Nauarri *g* tenentis, noua dispensatione indigere, quæ sequenti ratione videtur probari; nam dispẽsationes sunt stricti iuris, & strictè sont interpretandæ, iuxta traditã à quadam glossa, *h* quã probant Andreas Butrius, Abbas, Angelus, & latè Parisius; & sic sunt intelligenda secundum ius commune, vt illud minùs lædant, quàm fieri possit, prout tenent Abbas, *i* & Geminianus. Neque in dispensationibus licita est extensio, etiam ad casum maiorem rationem habentem, prout tradunt Doctores *K* cum Abbate. Et confirmatur, nam licet fiat extẽsio de maiori ad minus, (prout dicitur iure) *l* propter odium tamen dispensationis dispensatio cum Monacho ad beneficium curatum non se extendit ad beneficium simplex, prout tenent Ioannes Andreas, *m* & Felinus, & dispensatus, vt possit habere beneficium curatum, nõ potest habere dignitatẽ, prout ait Geminianus, *n* &

g Nau lib 4. cons. tit. qui filij sint legitimi cons. 2. in 1. impres.
h Glos. in 14. ordin. de offic. ordinar. li. 6. And. Bust. & Abb. in ca. de multis de prab. n. Aug cõs. 274. non est dubium nu 4. vers. & maximè hoc credo. Paris. cons 88. quod sent. nu. 20. lib. 4.
i Abb. in d. c. de multis nu. 4. Gem. consi. 47. nu 3.
K DD. in cu. postulasti de rescrip. Abbas in 1. ad aures, num. 7. col. 4. eod. tit.
l l. non debet cui plus ff de reg. iuris cui. licet qd plus est de reg. iur. l. 6.
m Andr. in c. qd à iure vers. in cõtrarium adducitur, de re iud. l. 6. Fel. in c. postulasti nu 9. de rescrip.
n Gemin. in c. si. de filijs presbyt. l. 6.

iure probatur, vbi tanquam diuersa ponuntur, beneficium, & dignitas, & consequenter, vno concesso, nó venit aliud, in Religione autem, prælationes Prouincialium, Priorum, Guardianorũ, dignitates sunt, cum sint administrationes rerum Ecclesiasticarum, cum iurisdictione. iuxta tradita à Syluestro. *a* Contrariam tamen opinionem tenet doctissimus Rebuffus, *b* dicens, quòd illegitimus sæcularis ad quæcunque, & qualiacumque beneficia dispensatos; ingressus Religionem potest in ea habere prioratum regularem. Nam licet vi prædictæ dispensationis, videatur ei solùm prouidendum de sæculari (cùm esset sæcularis, quo tempore ipsam dispensationem impetrauit, cùm verba debeant intelligi secundum conditionem personæ, ad quam dispositio dirigitur, iuxta tradita in iure, *c* & notat Iason) contrarium tamen ait esse verius, quia dispensatio ista generalis est, per quam dispensatus fuit capax cuiuscumque beneficij: & ita, si factus sit Religiosus, potest ei conferri prioratus regularis, pro qualitate suæ personæ; non enim debet attendi tẽpus dispensationis, sed tempus vacationis beneficij, & eius collationis, prout dicitur in iure. *d* Vnde licet, tempore dispẽsationis iste esset secularis, sufficit, quòd tempore collationis Prioratus regularis, sit ipse Regularis capax cuiuscumque beneficij per dispensationem appositam. Pro huius notabilis dubij, & istarum opinionum concordia, notandum est, longè diuersum esse, legitimari aliquem illegitimum, & dispensari cum illo; dispensatio namque est stricti iuris, & ideò strictè interpretanda, iuxta ea, quæ diximus in superioribus. Legitimatio autem, amplè est intelligenda, si hęc legitimatio non est dispensatio; & è contrario, dispensatio, amplè est interpretanda, si est legitimatio, vt constat ex traditis à Couarruuias *e*, & hoc seruat praxis. Differentia autem est maxima, inter dispensationem, & legitimationẽ cum illegitimo. Nã quando illegitimo non conceditur habilitas, & facultas ad omnia, ad quæ vel à iure Canonico, vel Ciuili, erat inhabilis, sed ad aliqua duntaxat, est dispensatio: esto, qui habilem illũ reddidit, dicat legitimare ad hoc, vel ad aliud beneficium: ratio est, quoniam non potest esse quis pro parte illegitimus; & pro parte legitimus. Quando verò simpliciter redditur habilis, vel ad ea, quæ iure Canonico, vel ad ea, ad quæ iure Ciuili erat inhabilis, dicitur legitimatus, restitutũ suis natalibus, quibus primitus omnes homines habiles nascebantur, ad omnia, ad quæ posteà iure positiuo inhabiles sunt facti: idque siue is, qui ita legitimum facit, dicat legitimum te facio, aut restituo te natalibus; siue dicat tecum dispenso. Potius enim attendendum est ad id, quod fit, quàm ad verba, quibus fieri significatur, prout tradit doctissimus Molina *f* Societatis Iesu pater benemeritus. Aduertendum etiã cum doctissimo Alciato, *g* magnam esse differentiam, inter legitimationem, & dispensationem. Potestas enim ad legitimandum à Principe concessa, est beneficium Principis, & quid fauorabile, prout dicit Baldus: *h* quod fallit, quando Principis daret authoritatem dispensandi, hoc est, legitimandi pro parte: nam talis dispensatio est odiosa, quòd sapiat quid monstrosum, & contra naturã, videlicet, quòd quis possit facere aliquem pro parte legitimum, & pro parte illegitimum. Vnde Comes Palatinus, habens facultatem legitimandi non posset dispensare. Licet enim plus includat legitimatio, quàm dispensatio; hoc tamen intelligitur respectu legitimati, & dispensati; non autem respectu legitimantis, & dispensantis. Difficiliùs enim conceditur dispensatio à Principe, quia odiosa, quàm legitimatio, quæ est fauorabilis, prout voluit Socinus; *i* quod est repetitum, inter Consilia Francisci de Cur. & id ipsum est etiam de mente Alexandri; & hoc defendit contra Paulum de Castro, doctissimus Alciatus. *K* Quo supposito ad difficultatem respondeo, dicẽdo primò, quòd quando quis, in mundo existens legitimatur ad quęcunq; beneficia, & qualiacunque, hoc nihil aliud est, quàm reddere illum simpliciter habilem, ad omnia, ad quæ, iure Canonico, erat inhabilis. Et in hoc casu, factus Religiosus, potest in sua Religione, sine alia noua dispensatione esse Prælatus, cùm talis sit legitimatus, & legitimatio sit amplè interpretanda; & idem dicendum est de eo, qui existens in mundo, fuit dispensatus ad alia quæcumque beneficia, & in hoc casu est intelligenda opinio Rebuffi, superiùs allegata. Dispensatio enim ad quæcunque, & qualiacunque beneficia, legitimatio est, & lata interpretanda, iuxta superiùs dicta. Secundò dico, quod quando quis existens in sæculo legitimatur, aut dispensatur ad beneficium curatum, aut simplex: non potest ingressus Religionem, esse in ea Prælatus, sine noua dispensatione, cùm ista legitimatio, sit limitata, & per consequens dispensatio, iuxta supradicta. Et in hoc casu, est intelligenda opinio doctissimi Nauarri; eius enim rationes hoc tantùm probant; & sic tenor dispensationis est attentè considerandus, vt colligamus, an aliquis sit dispensatus, an legitimatus, Aduerte tamen cum Rebuffo, quòd dispensatio sæculari concessa ad quæcunque, & qualiacunque beneficia, non facit eundem habilem, ad regularia, in commendam retinenda, quamdiu sæcularis remanet, ne duplex concurrat dispensatio, vidalicet super defectu natalũ, & super qualitate beneficiorum, quod esset absurdum: sed hoc casu poterit commendam Papa concedere, non verò Ordinarius. Ex supradictis colligitur, quòd Prælati Regulares non habent facultatẽ ad legitimandum Religiosos, sed solùm ad dispensandum, vt patet ex priuilegijs Sixti Quarti, Ordini Minorum, & Ordini Prædicatorum, concessis, ibi, *dispensare*, & ibi, *ad quascunque administrationes, & officia dicti Ordinis, eligi, recipi, & assumi*. Patet etiam ex constitutione Gregor. decimi quarti, superiùs allegata, ibi, *ad honores, gradus, & dignitates obtinendas dispensare*. Intelligitur etiam de honoribus, & dignitatibus regularibus. Nam permittit, Prælatos Regulares facere dictas dispensationes iuxta tenorem priuilegiorũ antiquorum, quæ ibidem reualidat: quæ priuilegia (vt patet ex superioribus) ad dignitates tãtùm Ordinis concedunt dispensationẽ, quæ dispensatio, vt patet ex dictis, non est legitimatio, cùm sit tantùm respectu dignitatum Regularium, concessis; & ille, cui cõmittitur ad dispensandum cũ illegitimis authoritas; non habet ex ipso, authoritatẽ ad eos legitimandos. Cui enim conceditur, quod est minus, non cõceditur quod est maius, prout tradit doctissimus *l* Couarruuias cum cõi: quæ communis, à contrario tenet, quòd ille, qui authoritate Principis, habet ad legitimandum illegitimos facultatẽ, habet etiam facultatem ad dispensandũ; à qua communi, in hac parte, videtur discedere Couarruuias *m* dicens, eum, qui ex Principis delegatione habet facultatem ad legitimandum, non habere facultatem ad dispensandum, eo quòd legitimatio sit magis odiosa, & sic strictè interpretanda: facultas vero dispensandi, cum sit Principis beneficium, nõ est odiosa, & ideo multo faciliùs conceditur, quàm facultas legitimandi: sicut etiam faciliùs in aliquibus dispensatur cum illegitimo, quam eidem legitimatio concedatur, prout contra Couarruuias, aduertit Molina. *n* Ex dictis infertur secundò, quòd illegitimi in Religione, ad prælationes ecclesiasticas dispensati (iuxta priuilegiorum supradictorũ tenorem)

a Syl. v. dignitas n. 1. & 2.
b Rebuff. in praxi. benef. tit. de dispen. super. defectu natalium num. 74. & 75.
c l. si forte. §. libertas vbi Ias. ff. de condictio. indeb. l. plenũ. § Equorũ. ff. de vsu. & habitatione.
d c. ei cui de praeben. l. 6. c. si eo tempore de rescr. l. fin. C. de militatesta.
e Coua. in 4. p. c. 8. §. 8. nu. 4 in postrem. additione.
f Molin. 2. 2. trac. 2. dispu. 173. col. 179.
g Alciat. in l. 2 ff. de verbo. obl. nu. 47.
h Bal. in l. 1. ff. de iur. et cu rato. dat. ab his.
i Socin. consi. 146 in 13 co. Francisc. de Cur. consi. 18. Alex. cons. vlt. col. 2.
K Alciat. nu. 48. & in 49.
l Couar. in 4. 2. p. c. 8. §. 8. nu. 6.
m Couar. vbi sup. nu. 10.
n Molin. vbi sup. col. 982.

rem) si à Religione eijciantur, nō possunt in sęculo existentes sine noua dispensatione ad Ecclesiastica beneficia promoueri: ipsi enim in Religione solùm fuerunt dispensati ad regulares prælationes, & non absolutè legitimati, cum Prælatis Regularibus, per dicta priuilegia solùm ad dispensandum facultas concedatur: ea quo iuxta supradicta, non habent facultatem, ad absolutè legitimandum. Infertur etiã quòd illegitimi, dispensati virtute dictorum priuilegiorum, vt suæ Religionis possint prælationes obtinere, indigent alia dispensatione, si ad aliam se transtulerint Religionem, vt ipsius Religiones prælationes, & administrationes iure consequi possint cum per primam dispensationem, non sint absolutè legitimati, sed tantùm dispensati, ad honores, & dignitates dictæ Religionis obtinendas.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm dispensatus in Religione possit habere Beneficium curatum.

RESpondeo dicendo, quòd cum Religiosus possit habere beneficium curatum, de licentia sui Prælati, in Ecclesia seculari, nō vt præsit, sed vt prosit propter officium prædicandi; sic propter bonum curæ, iuxta tradita à Syluestro, *a* nemini dubiũ esse debet, illud nō posse habere sine dispensatione, si sit illegitimus, etiam si ad prælationes suæ Religionis sit à suis Prælatis priuilegio Apostolico dispẽsatus, iuxta lata tradita in superiori articulo; & sic debet petere dispensationem à Summo Pontifice, vel ab habente eius ad hoc, authoritatem. Verùm est tamen, quòd possunt Prælati Regulares generales, dispensare cum ipsis illegitimis, vt possint habere non solùm ordinis sui prælationes, sed etiam beneficiũ regulare simplex, aut curatum. Nam Paulus *b* III. anno Domini millesimo quingentesimo, trigesimo sexto. Pontificatus sui anno septimo die quarta Augusti: *Concessit admodum Reuerendo Patri fratri Petro de Liuno moderatori generali Ordinis D. Hieronymi, & eius successoribus, pro tempore, existentibus, vt cum omnibus & singulis professis fratribus cõuersis, & donatis, familiaribusque & quibuscunque alijs personis quorum cunque monasteriorum dicti Ordinis, nunc & pro tempore existentibus, natalium defectum (etiam incestuoso, vel alio quouis damnato, sacrilego, aut illicito coitu) patientibus, ad hoc, vt ipsi eodem defectu non obstante quemcunque prioratum etiam generalem, aut vicariam, seu alias quodcumque, & qualitercumq; qualificatum beneficium regulare cum cura, vel sine cura quorumcunque monasteriorum, prioratuum, etiam si ad ea cõsueuit quis per electionem assumi, si sibi aliàs canonicè conferantur, vt illud accipere & retinere liberè & licitè valeant, possint dispensare, authoritate Apostolica, in omnibus, & per omnia ac si de legitimo matrimonio procreati essent, dummodo beneficium seu dignitas perpetua non existat.* Et hoc concesserat Eugenius *c* Quartus anno Domini millesimo, quadringentesimo, quadragesimo tertio, pontificatus sui anno decimo tertio, octauo idus Augusti.

a Syl. v. religio. 6. ar. n. 4. vsque ad 8. idem v. dispẽsatio, nu. 3.

b Habes. in comp. ordi. D. Hier. tit. dispẽsatio in defectu natalium fol. 147.

c Eugen. 4. in d. cõp. vbi supra.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm illegitimus factus Canonicus Regularis Ecclesiæ Cathedralis possit esse Archidiaconus eiusdem sine dispensatione Papæ.

RESpondeo dicendo, quòd videtur non egere dispensatione, cùm Archidiaconatus non sit prælatura, respectu cuius tantùm videtur inhabilis illegitimus regularis iuxta tradita in iure. *d* Et quòd Archidiaconatus non sit prælatio probatur ex communi modo loquendi præsertim legislatorum, qui attendendus est, quoad intelligendum leges ab eis conditas iuxta tradita in iure. *e* & communis vsus loquendi habet appellare prælatos solos Episcopos, & eorum superiores, & præfectos Ecclesijs Collegiatis secularibus, vel regularibus, & non alios, etiam si copiosos habeant redditus. Quinimò, & Legislatores ipsi in eadem significatione eo nomine vtuntur, vt patet ex multis iuribus *f* & titulorum iuris Canonici rubricis, & glossis, & sic communiter Doctores, Clementinam *dudum § olim. de sepulturis* glossantes dicunt, Rectores Ecclesiarum Parochianum non esse prælatos. Vnde illi, qui in dicta Clementina §. nos autem, dicũtur Prælati locorum sunt Episcopi, & alij iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, prout aduertit Cardinalis: *g* Hæc proponuntur pro ista parte. At pro contraria parte, (quam sequimur) facit, quia fundatione priuilegij, vel immemoriali possessione vsucaptũ est, quòd præfatus Archidiaconatus sit beneficium perpetuum, & non ad nutum reuocabile, & beneficium non qualecunque, sed dignitas, personatus, vel beneficium incompatibile cum alio simili, vel Ecclesia parochiali, iuxta ea, quæ in iure *h* dicuntur. Ex quibus non sine colore videri potest, quòd illegitimus ad ordines dispensatus per ingressum Religionis non censeatur dispensatus ad beneficium perpetuum, quod est dignitas, officium, vel personatus perpetuus à natura officiorum Religionis Canonicorum Regularium longè distans, quæ iure cõmuni sunt manualia. Præterea secundum *i* Antonium, & Cardinalem cõmuniter receptos, non posset huiusmodi illegitimus ad omnes ordines dispensatus per Religionis ingressum habere sine dispensatione etiam beneficium manuale, si curam habeat animarum, prout tenet etiam Dominicus, *K* & Perusinus, & Francus. Præterea stylus Curiæ, qui habet, illegitimum per professionem dispensatum ad officia sui monasterij & ordinis, dispẽsatione non egere, videtur restringi ad ea, quæ sui ordinis officiorum naturam seruant, & quòd non extendantur ad alia, quæ exuerunt illam naturam, & induerunt aliam longè diuersam, argumento eorum, quæ in iure *l* traduntur, quo declaratum est, dispositionem de Ecclesia parochiali loquentem, non includere Ecclesiam parochialem collegiatam, quia accidens adiunctum generi, videtur eximere id, cui additum est à suo genere. *m* Hanc opinionem tenet Nauarrus. *n*

d c. 1. de filijs presbyt.

e l. liberorũ. §. aut Cassi. ff de leg. 3.

f sicũ ab ecclesiarũ prælatis de officio ord. rubrica de his quæ fiunt à præla. Rub. de excessi. prælat. c. cũ ill. s § il lis vero ibi fulaturas de p[illegible] bēn li. 6. Cle. dudũ. § olim. ibi prælatos et rectores, de sepult.

g Card. in d. Cle. dudũ. §. statuimus. q. 7.

h multis de preb.

i Anton. & Card. q. 8. & 9. in ca. 1. de filijs presbyt.

K Domin. Perusi. & Frãc. in c. 1. in glos. maiori de filijs psb. l. 6.

l ca statui de eccles. l. 6.

m c. licet cap. non ea. eit. & lib. 6.

n Nau. l. 1. cõsil. tit. de filijs presb. consi. 1. in 2. edit.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm illegitimus post professionem Religionis possit esse vicarius, vel prouisor alicuius Episcopi sine dispensatione.

RESpondeo dicendo, quòd titulus quæstionis, vnũ supponit, & aliud quærit. Supponit enim Regulares posse esse vicarios Episcoporum; quærit verò vtrùm illegitimus in Religione post professionem possit sine alia noua dispensatione supradictam vicariam, vel prouisorism obtinere. Quantum ad suppositum breuiter dico, quòd Religiosi, quorum propositum, & obligatio est mendicata annona vitam fœlicem traducere, ad officium vicarij Episcoporum non aspirant; monachi verò, aut canonici Regulares, nullo iure vicarij Episcoporum esse prohibentur accedente ad huc sui prælati licentia,

prout infrà in tertio tomo, in quęstione de vicarijs, dicetur. Quantum verò ad id, quod principaliter quæritur, dico quòd non ex mẽte Abbatis *a* & glossæ, quorum opinionem sequitur Paleotus dicens, quòd illegitimi Religiosi tantùm ad sacros ordines promoueri possunt. At quoad dignitates spectat, aut grauiora quædam munera, is, qui spurius natus est, licet deinde in monasterium ingressus fuerit, hæc tam in propria Ecclesia, quàm in aliena exercere minimè potest, ita vt neque Abbas in nulla monachorum familia etiam eligi ab his queat absque Summi Pontificis indulgentia, prout tenet Felinus. *b* Quod procedit etiam si talis Religiosus sit legitimatus in sua Religione; nam in ea per priuilegia in superioribus allegata legitimatur solùm ad prælationes sui Ordinis, & non ad munera in alia Ecclesia, vel in alia Religione, obtinenda, iuxta ea, quę in superioribus satis diximus.

a Abb. in c. 1. in fin. de fil. presb. glos. fin. eo. tit. Paleot. de no. et spur. c. 57. nu. 4.

b Fel. in c. nominimus, de accus. nu. 6.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm dispensatio illegitimorum requirat causam.

RESpondeo dicendo, quòd cum huiusmodi dispensatio, secundum priuilegia suprapofita, pertineat ad Generales, & Prouinciales Prælatos cum Capitulo, nemini dubium esse potest, ipsos sine iusta causa dispensare minimè posse. Nam supra dicti prælati, inferiores sunt Papa; qui autem sunt huiusmodi potestatem habentes ad dispensandum ex commissione, aut ex priuilegio non possunt dispensare in decretis iuris communis, sine causæ iustæ cognitione, adeò vt dispensationes huiusmodi, quæ ab ipsis sine causa emanarunt, sint nullę, prout tradit Nauarrus, *c* & Rebuffus cum communi. Et hoc clarè indicat Gregorius XIII. in sua constitutione, dicens. *Volumus quoque, atque statuimus, licere Generali, aut Prouinciali singulorum Ordinum, aut congregationum, aut Hospitalium, ad quos dicta dispensatio spectat (iuxta tenorem eorum priuilegiorum, & indultorum Apostolicorum eis concessorum, quæ dummodò vsu recepta, neque alias sub vllius reuocationibus comprehensa sint, vt præfertur in hac parte reualidamus) cum illegitimis, quos alias dictus Generalis, aut Prouincialis cum generali, Prouinciali aut intermedio Capitulo, & non aliàs suffragantibus meritis, dignos iudicauerint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas dispensare, &c.* In quibus narratis verbis, consideranda sunt illa verba *(& non aliàs)* quæ non solũ referenda sunt ad præcedentia: sed etiam ad sequentia verba, scilicet (suffragantibus meritis) & sic clarè innuunt, dispensationes factas extra capitulum intermedium, aut in capitulo intermedio, non suffragantibus meritis illegitimorum, esse nullas. Nã ista verba non aliter, non alio modo, non aliàs inducũt conditionem, & formam præcisam, iuxta glossam *d* communiter receptam, Bartolum, Iasonem, & Felinum. Sunt enim verba hæc restrictiua, prout tenet Parisius. *e* Imò sunt annullatiua dispositionis, in qua proferentur, si non concurrant in actu omnes qualitates præcedentes, prout tradunt Tiraquellus *f* & Luc. de Penna. Ex supradictis infertur, quod illegitimus, sine causa legitima, dispensatus per supra appofita priuilegia, non erit tutus in conscientia, neque quoad Deum, neque quoad Ecclesiam, prout resoluit Innocentius. *g* Dixi, per suprà apposita priuilegia; nam si Papa cum eo dispenset sine causa, tutus erit in cõscientia, propter eius plenitudinem potestatis, quam habet suprà ius commune.

c Na. in man. cap. 25. in 74. Rebuf. i prax. beneficiorũ 2. p. tit. dispensatio ad plura. nu 52. vũ seq. d l fi. vbi glo. & Bar. C. de vẽditat rerũ ciuitatis l. 1. Bart. in l. de his vers Præterea & ibi Ias. col. pe nu. 10. ff de transac. & cons. 4. col pen. ve. 1. & cons. 86 n. 56 vol. 3. Fel. in ca. delecta. nu. 8. ver 7. si gnũ de rescri. e Paris. consil. 318. nu. 6. & 7. vol. 2. f Tira de ret. lignag. §. 5. aut re. ment. & de retra. conuent. §. 4. Pẽna in l. vaicuique col. 3. C. de proximo sacro. scrin. l. 12. g Innoc. in c. tũ ad monasterium de sta tu monachorum.

ARTICVLVS XV.

Quæ causæ requirantur ad huiusmodi dispensationem.

RESpondeo dicendo, quòd multæ causæ possunt ad hoc concurrere, & ideò nõ potest dari in hoc regula certa, & generalis, sed standũ est arbitrio boni viri, sicut Greg. XIV. in sua constitutione permittens illegitimorum receptionem ad Religionem eorum suffragantibus meritis hoc arbitrio prælatorũ recipientium reliquit, dicens: *diligenter mores eorũ, & vitam inquirant, & ita demùm recipiant; si tamen bonam indolem, & virtutis specimen præ se ferant, & tot eis merita suffragentur, vt natalium suppleant defectum: eorumque receptio Religionis commodo & vtilitati profutura videatur, & super hoc ipso, hi, ad quos (vt dictum est) pertinet receptio, matura deliberatione habita, ita censuerint, & iudicauerint.* Nam verba, *censuerint, & existimauerint*, ad arbitrium boni viri, non verò ad beneplacitum voluntatis referenda sunt, prout probatur in iure. *h* Vnde prælati illegitimos inuenientes eorum suffragantibus meritis dignos ad prælationes, peccant non dispensando cum illis, prout tenet Syluester *i* allegans ad hoc decisionẽ K Gregorij Papæ missam Castoreo notario Rauennæ. Et ego puto, mortaliter non peccare, sed tantùm venialiter, cùm subditi non habeant ius petendi in huiusmodi secundum Doctores communiter, sed tantum possunt deprecari humiliter, sicut decet; vtrùm autem professio illegitimorum, facta nullis eorum suffragantibus meritis valeat, dicetur tomo tertio.

h l. fideicom. §. quæcunque delegat. 3.
i Syluest. ver. dispensation. 3. in fine K c. quanteia fin. 2. q. 1.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm electo illegitimo in prælatum dispensatio facta censeatur.

RESpondeo dicendo, quòd cum dispensatio pertineat ad patres Prouinciæ, à quibus electio Prælatorum fit, electo aliquo illegitimo ab ipsis patribus in prælatum scientibus esse illegitimum, in generali, prouinciali, aut intermedio capitulo, aut congregatione intermedia: non dubito, quin remaneat in foro conscientiæ dispensatus, si talis fuit eorum intentio, iuxta tradita à Nauar. *l* At verò in foro exteriori valere minimè puto, in quo foro electio nulla est, prout affirmat idem Nauar. *m* Quod probatur, nam hæc est differentia inter Papam, & Prælatos inferiores, nam Papa præbens aliquid ei, quem scit iure humano ad id inhabilem, ipso facto sine expressione dispensationis censetur habilem facere, non autem prælati inferiores. Cuius diuersitatis ratio est, quia prælati inferiores non possunt absque causa dispensare in iure cõmuni; Papa verò sic, cum sit super omne ius Canonicum, prout copiosè Nauar. *n* concludit. Et sic concluditur quòd priùs ipsi patres debent facere dispensationem, qua consummata possunt procedere ad dispensati electionem; & sic intelligenda sunt tradita a Syluestro *o* de hac difficultate agente. Dixi *in generali, prouinciali, aut capitulo intermedio, aut congregatione intermedia habente vicem capituli*: nam electio illegitimi facta in alijs congregationibus, quæ non sunt congregationes intermediæ, neque habent vim capituli intermedij, inualida est, non solùm in foro exteriori, sed etiam in foro conscientiæ, cum nec in isto foro dicta dispensatio tacita valeat, sicut non valet expressa; idem enim est iudicium taciti, & expressi, vt dicunt iura. *p* Quapropter sicut dispensatio illegitimi Regularis ad prælationes, non

l Nau in d. c. 25. nu. 64.
m Na. vbi su. & in addi. ad lib. 4. cons. tit. qui, filij sint legitimi cons. 2. nume. 4. in add.
n Nau. in c si quado pa. 29. de rescr.
o Sylu. ver. dispẽsatio in fi.
p l. cũ quid ff. si certũ petatur. l. hac verba. ff de leg. 1. l. fideicommisso §. si pa. ler. ff. de leg. 3

non potest fieri, nisi in congregatione intermedia habente vicem capituli intermedij; ita dispensatio tacita, quæ contingit, quando illegitimus Regularis eligitur in prælatum, non potest fieri, nisi à Generali, aut prouincialibus cum cōgregatione intermedia habente vicem capituli intermedij iuxta terminos constitutionis Gregorij decimi quarti supra allegatæ.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm ad hoc, vt valeat dispensatio, sufficiat petere dispensationem illegitimationis in genere.

Respondeo dicendo, quòd vt legitimatio per rescriptum obtenta, aut aliàs per facultatem Principis concessa, & obtenta valeat, necesse est, vt legitimanti, aut dispensanti proponatur, aut manifestetur quidquid retrahere eum potest à tali legitimatione, aut dispensatione eo casu concedenda; alioquin subreptitia iudicabitur, vt colligitur ex multis iuribus *a* allegatis à Couarruuias; & hoc tenent Doctores communiter. Hinc colligitur, legitimandi qualitatem esse explicandam, quoad illegitimationis fœdiorem modum, nempe an sit spurius, & si spurius fit, an ex adulterio, vel incestu, aut ex sacrilegio: & si ex adulterio, verùm ex altera parte tantùm, an ex vtraque, nempe ex coniugato, & coniugata. Si verò ex incestu, arbitratur Conarruuias *b* explicādum esse, vtrùm ex adulterio cum matre, aut cum filia, vel sorore, & denique explicandum esse gradum consanguinitatis, & affinitatis inter parentes, ex quibus fuit genitus. Si autē ex sacrilegio, vtrùm ex sacerdote moniali, Religioso, & vtrùm vtrinque. Item explicādum esse, vtrùm simul concurrerint adulterium, & sacrilegium, aut incestus. Ita Panormitanus *c* Syluester, Aluarus, Velascus, Couarruuias, & Doctores, & alij quos ipsi citant. Nec defectus legitimationis, in qua huiusmodi qualitas siletur, tollitur ex eo, quòd in legitimatione apponuntur clausulæ de plenitudine potestatis, aut ex certa scientia, aut supplentes omnem defectum, vt Aluarus *d* Velascus cum alijs, quos citat, rectè ait. Si tamē Princeps in legitimatione, aut dispensatione diceret, ex quocunque coitu talis illegitimus esset conceptus, non dubito, validam esse dispensationem, aut legitimationem, etiam si qualitas illegitimati non exprimatur; nisi esset talis, de qua præsumeretur, quòd si in particulari exprimeretur, nullatenus legitimatio, aut dispensatio concederetur. In concessione enim generali, non censetur id concessum, de quo si in particulari concedēs interrogaretur, nequaquā id cōcederet, prout iura adnectunt. Sit igitur hęc generalis regula; Quando coniecturæ sunt sufficientes, vt dubitandum nō sit, eum, qui legitimationem, aut dispensationem cedit, similiter illam fore concessurum, etiam si qualitas aliqua, quæ explicata non fuit, illi fuisset proposita, valida est iudicanda legitimatio, aut dispensatio sine explicatione qualitatis illius obtenta. In dubio autem, an eam similiter concessisset, iudicanda est subreptitia, ita Molina. *e* Ex hac doctrina colligo non esse necesse tò Religiosibus, explicare omnes prædictas qualitates, cùm verosimiliter crederentur, Prælatos earum Religionum dispēsare cum Religioso illegitimo quacunque qualitate interueniente; præsertim quia cum ipsis faciliùs dispensandum est, quàm cum clericis secularibus illegitimis; Siquidem Ius *f* Canonicum tam ipsos ad sacros ordines recipiendos habiles reddit, post solennē pro-

a c. vl. de filijs presb. l. s. c. po stulat. d. resc. Cou. in 4. 2. p. c. 8. §. 9. nu. 1.

b Couar. vbi infra.

c Pan. in c. per venerabilem qui filij sint legitimi Syl. ver. legitimus nu 8. Velasc. 2. 20. consul. eō falt. 8 o. Cou. vbi sup.

d Velasc. con. sit. 8 o.

e Molin. 2. 2. tract. 2. disp. 578. col. 986.

f c. 1. de filijs presb.

fessionem multùm de eorum confidens continētia. Aduertendum tamen, quòd quādo qualitas aliqua ideò non fuit proposita, quia tempore coitus, & expeditionis legitimationis ignorabatur; vt si quis ignorasset esse filiū ex ea, quæ communiter vidua habebatur, & post legitimationem scitum est fuisse coniugatam, meritò Aluarus Velascus *g* ait, huiusmodi dispensationem esse validam; nam ad validitatem actus opinio quandoque præfertur veritati, prout dicitur in inte, *h* & notat latè Iason. Aduertendum etiam, quòd qualitates, quæ augent culpā, non tamen mutant modum illegitimitatis, vt quod naturalis filius genitus sit ex virgine, vel ex vidua; & quod sit genitus ex nobilibus, vel ex constituto in dignitate, non sunt necessariò exprimendæ, vt ait Velascus *i* dicens, sic seruare stylum. Credit tamen Molina *K* quod si quis genitus sit ex episcopo, id exprimi debet, quoniam non minùs anget gradum sacrilegij, quā esse genitū ex Religioso, aut moniali.

g Velasc. vbi.

h §. sed et ali quis infer. de test. ordi. Bar bartus vbi la son. nu. 2. ff. de offic. prop.

i Velasc. vbi sup.

K Molin vbi sup. col. 989.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm Religiosus illegitimus possit esse definitor, sine dispensatione.

Respondeo dicendo, quòd cum Gregorius *l* nonus prohibuerit, quòd filij presbyterorum, & alij illegitimi ad dignitates & personatus, et ad alia beneficia curam animarum habentia, sine dispensatione sedis Apostolicæ, promoueantur; asserendum est, Religiosos illegitimos non posse esse definitores, sine prædicta dispensatione suorum prælatorum. Hoc enim officium definitoriatus personatus dignitatem importat; est enim personatus secundum Archidiaconum *m* quædam prærogatiua in Ecclesia sine iurisdictione, vt habere statum honorificum in choro, in Capitulo, in oprionibus, in processionibus, in vocibus dandis, & similibus plus quàm alij ordinis sui Canonici, & non tanquam alij in dignitate constituti: quæ omnia si diligenter considerentur, præmineatiam definitoriatus important.

l c. fin. de filijs presbyt.

m Archid. in c. 1. de consue. lib. 6.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm illegitimi possint eligi discreti ad Capitulum generale, aut prouinciale.

Respondeo dicendo, quòd si loquamur de discretis, in quātum habent vocem actiuam in Capitulis, nemini dubium esse debet, quòd illegitimi possunt eligi discreti sine dispensatione ad Capitulum Prouinciale. Hoc enim munus non est dignitas, neque prælatio, neque personatus cum iurisdictione ordinaria. Attamen cum ex institutione Religionum, quarum isti sunt discreti, non solùm habeant vocem actiuam in dictis Capitulis, verùm etiam passiuam, ratione cuius possunt eligi definitores, & Prouinciales, & Generales, qui de corpore Capituli eliguntur, non possunt dicti illegitimi in Discretos eligi, ante quàm cum ipsis authoritate Apostolica in illegitimationibus dispensetur, sine qua ad supradicta officia eligi non possunt. Aduerte quod discreti in nostra religione ad Capitulum generale electi aliquo modo sunt Prælati, & qualemqualem habēt dignitatem, prout dicetur infrà in quæstione de custodibus; propter quod diximus non sine causa, in superioribus, quòd illegitimi ratione præcisæ vocis actiuæ, quam habent, possunt sine dispensatione illegitimitatis

ad Capitulũ Prouinciale eligi; nam ad Capitulum generale minimè gentium, sine prædicta dispensatiune eligi possunt: cùm Discreti ad Capitulum generale electi inter patres Prouinciæ numerentur, & aliqualam in nostro Ordine habeant iurisdictionem, & dignitatam. Sed dicet aliquis, quòd possunt Discreti ad Capitulum Prouinciale electi, renunciare vocem passiuam, ratione cuius non possunt in Discretos eligi sine dispensatione. Ad hoc respondeo, quod nullo modo possunt dicto iuri renunriare: sicut enim Clerici non possunt secundum ius, iuri fori renuntiare, quia tale ius non solùm ipsis in fauorem ipsorum conceditur, sed etiam in fauorem totius Ordinis clericalis: ita etiam Religiosus illagitimus electus ad Capitulum Prouinciale in Discretum, non potest renuntiare voci passiuæ, quam ratione discretionis habet, cùm talis vox passiua ipsi non solùm in fauorem ipsius concedatur, sed etiam in fauorem Conuentus ipsum in Discretum eligentis. Maximè enim interest ipsis Conuentibus, vt Discreti ab ipsis electi, omnimodam anthoritatem, scilicet vocam actiuam, & passiuam habeant, sicut cæteri Discreti aliorum Conueutuum, habent.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm Religiosus illigitimus possit sine dispensatione esse magister Nouitiorum, Confessor Monialium, & Vicarius Conuentus.

RESpondeo dicendo, quòd illegitimis secundum ius iurisdictio ordinaria interdicitur, nõ autem delegata; & consequenter non possunt habere officium, cui nacessariò ordiuaria cura sit annexa, vt Prouincialatus, Magistratus, Prioratus, vel Guardianatus officium: neque etiam possunt habere officia, quibus possibiliter cura ordinaria sit annexa, vt officium supprioratus, aut alicuius Conuentus vicariatus, quia isti in aliquo casu sunt ordinarij iure speciali, quando, scilicet, cõuentus est axiguus, & nomen vicariæ tantùm illi tattribuitur. Possunt tamen esse vicarij Priorum (etiam eo absente, extra terminos sui Prioratus) quia non habent ex hoc iurisdictionem, nisi delegatam, & multò magis possunt esse magistri Nouitiorum, & Confessores Monialium, (vt dicetur in quæstione de Confessoribus Monialium) & huiusmodi cùm hi, neque habeant, neque in aliquo casu possibiliter possint habere in quantum tales iurisdictionem ordinariam. Neque tamen sequitur ex hoc, quòd possint esse vicarij Magistrorum Generalium, aut Prouincialium supra Priores ordinarios, respectu aliquarum prouinciarum, aut aliquorum conuentuum, aut alicuius tantùm Conuentus, cuiusmodi sunt visitatores prouinciarum in nostra Religione Minorum: quia licet tales non sint propriè prælati, neque iurisdictionem ordinariam habeant, sed delegatam: hæc tamen delegata iurisdictio, quantum ad aliqua, est superior aliqua ordinaria, ad quam illegitimus sine dispensatione promoueri non potest; est enim superior ordinaria Prioris prouincialis, aut Conuentualis, cùm circa eorum causas ipsis committatur visitatio. Ex quibus colligitur, quòd in Ordinibus, nullus illegitimus indispensatus potest esse visitator alicuius Prouinciæ, aut Conuentus. Hæc omnia eleganter Syluester *a* tradit.

a Syl. v. Prælatus num. 3.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm Moniales illegitimæ possint esse Abbatissæ sine dispensatione.

R*a*Espondeo dicendo, quòd cùm mulier secũdum Apostolum sit in statu subiectionis, & ideò spiritualem iurisdictionem habere non possit, secundum Diuum Thomam, *b* & communem traditam à Soto committitur ei aliquis clauium vsus, sicut habere correctionem in subditas propter periculum, quod posset euenire ex cohabitatione virorum cum ipsis; propter quod videtur dicendum, ipsas posse esse Abbatissas, aut Priorissas, etiam si dispensationem illegitimitatis non habeant. In iure enim solùm illegitimis interdicitur habere officiũ cum iurisdictione Ordinaria, prout dictum est articulo superiori. Esse autẽ Abbatissam, & Priorissam, non est habere prælationem Ordinariam, sed quasi ex commissione. Imò non possunt excommunicare, neque ab excommunicatione absoluere, prout in iure *c* definitur; & hanc opinionem tenent Ioannes Andreas, & Geminianus, & alij, quos refert, & sequitur Felinus; *d* & idem videntur sentire Ioannes Fabianus & Syluester, qui neque in verbo (Abbatissa) neque in verbo (dispensatio) neque in verbo (illegitimus) neque in alijs locis, vbi tractant de dispositione illegitimorum, aliquid loquuntur de Monialibus illegitimis. Inuenio tamen Glossam, *e* quam sequitur doctissimus Nauarrus, dicentem, ipsas indigere dispensatione, quam multi reprobant, inter quos est doctissimus Ancharranus *f* allegans pro sua parte, Cynum & Bartolum, quòd probant; nam totus titulus de filijs presbyterorum loquitur de masculis, quorum appellatione in materia odiosa fœminæ non comprehenduntur, prout habetur in iure. *g* Et sic Iustinianus *h* Imperator, de fœminis loquens ait, mitiorem cum eis debere esse sententiam, quas pro infirmitate sexus, minùs ausuras esse confidimus. Probatur etiam; Nam professio masculorum in Religione operatur in his, quòd licet sint illegitimi possint ad Ordines sacros promoueri; ergo professio fœminarum in Religione approbata, aliquid fauorabile debet operari, & nõ potest operari, quod ad sacros ordines promoueantur (cùm fœminæ sint incapaces cuiuscunque ordinis) ergo debet operari, vt possint esse Abbatissæ, aut priorissæ, cum ipsius Abbatissatus, & prioratus non sint incapaces. Et confirmatur, nam opinio est doctissimorum virorum, quod per professionem in Religione approbata tollitur illegitimatio etiam quoad prælationes. Et hoc, vt dictum est in superioribus, *i* concessit Eugenius Quartus congregationi sanctæ Iustinæ, quod priuilegium, per communicationem concessum est etiam Monialibus; quod (quoad ipsas) non inuenio esse reuocatum, prout infrà in articulis duobus sequentibus demonstrabitur. Et sic Sixtus Quintus, in constitutione illa edita contra illegitimos, efficiens ipsos incapaces ad dignitates & honores, anno Domini millesimo, quingẽtesimo octuagesimo octauo, duodecimo Kalendas Nouẽbris, Pontificatus sui anno quarto, addit dicens: *Cæterùm quæ à nobis circa Religiosos viros in præfata constitutione sancita sunt, ea nequaquam volumus ad Moniales nunc extẽdi.* Hęc Sixtus Quintus. Verum tamen est, quòd ex supradictis verbis Sixti Quinti non elicitur efficax argumentum, vt dicamus, quòd Summus Pontifex declarauit in vniuersum, illegitimas non indigere dispensatione. Nam fortè solũ voluit eximere eas à sua rigorosa, & exorbitante constitutione contra illegitimos edita,

b D. Thom. in 4. d. 19. q. 1. art. 1. q. 4. ad 4. So. nu. 4. d. 2. 10. q. 1. ar. 4.

c c. dilect. de maioritate & obed.

d Felin. in c. mominimus nu. 4. de cons fat.

Fab. v. virginum consecratio.

e Glo. in c. in d'nstatibus v. canonica, de elect. li. 6. Nau. in c. non dicatis nu. 6

f Ancha. in c. generali. de elec. li. 6. Cyn. in l. quecũque ff. de seruis fugit. Bart. in l. 2 ff. de verb. sign.

g d. c. generali.

h Iustin. in l. quisquis. §. ad filias. C. ad legem Iul. maiest.

i Supr. hac q. art. 3.

Quod

Quod videtur innuere in illis verbis, ibi. *Nequaquam volumus ad Moniales nunc extendi*. Illud enim aduerbium, *Nunc*, emphasim habet, & videtur sonare, quòd nunc respectu huius constitutionis iuris communis. Stando tamen in opinione Ioannis Andreæ, non videtur tenenda opinio eorum, qui dicunt Abbatissas Benedictas, & Perpetuas, egere dispensatione, si sint illegitimæ, quorum opinionē in nostra Summa *a* secutus sum, à qua modò ex dictis discedo, tenendo in vniuersum, neque temporales, neque perpetuas Benedictas dispensatione egere.

a In Sum. 2. tom. c. 29. col. 22.

ARTICVLVS XXII.

Quis possit cum Monialibus illegitimis dispensare, vt sint Abbatissæ.

Respondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur pro opinione illorum, qui sentiunt Moniales illegitimas dispensatione egere. Quam opinionem in superiori articulo retulimus, quæ cùm sit opinio Doctissimorum virorum, non abs re esse censui, hunc articulum proponere, quis scilicet possit cum ipsis dispensare? Ad quod respondeo, quòd si de Monialibus Regularibus loquamur (de quibus in præsentiarum nobis sermo est.) Generales, & Prouinciales Ordinis Mendicantium, & eorum, qui priuilegijs Mendicantium fruuntur, possunt cum ipsis dispensare. Nàm Leo Decimus *b* declarauit, & concessit: *Quòd personæ trium Ordinum Diui Augustini, scilicet fratres, Moniales & Mantilata omnibus, & singulis priuilegijs, gratijs, & indultis, quæ in mari magno seu in alijs concessionibus, tam per ipsum, quam per alios Romanos Pontifices prædecessores suos ordini antedicto concessis continentur, plenè, & largè frui possint, & debeant. Sed voluit, quòd quarti generis vtriusque sexus personæ indulgentijs tantummodo gaudeant.* Vnde cum fratres Diui Augustini, & per consequens Ordinum mendicantium, & alij, qui priuilegiorum eorum communicationem habent, possint à suis Generalibus, & Prouincialibus in illegitimitate dispensari, iuxta priuilegia superiùs *c* allegata, videtur concludendum, quòd possint similiter Moniales dicti ordinis illegitimæ dispensari, & aliæ, quæ priuilegiorum ipsorum communicationem habent, vt sunt Moniales Sanctæ Claræ, & Tertiariæ, sub obedientia fratrum Minorum existentes, quæ priuilegijs concessis, & concedendis fratribus Minoribus, gaudent iuxta indultum ipsis à Bonifacio *d* Octauo concessum, & alia priuilegia habent, quæ omitto, ne videar prolixus. Solùm hanc partem confirmare volo, ratione quadam iuridica, qua dicitur, quòd quando conceditur aliquod priuilegium viris, censetur fœminis concessum, si talis priuilegij sunt capaces: argumento eorum, quæ tradit Antonius de Butrio: *e* tradunt etiā Rebuffus, & Doctores communiter. Vnde cùm dicti Generales, & Prouinciales possint dispensare cum fratribus illegitimis ad honores & dignitates: consequens est per supradictam rationem posse dispensare cum Monialibus sibi subiectis in dictamet illegitimitate. Et non est necessarium, quòd ipsa dispensatio fiat ab ipsis, cum generali, prouinciali, aut intermedio Capitulo, iuxta Gregor. XIV. constitutionem. Nam certum est, prout dictum est in superioribus, Sixtum Quintum, in sua rigorosa constitutione, tantùm locutum fuisse de fratribus illegitimis (non autem de illegitimis Monialibus) quorum dispensationem sibi, & Sedi Apostolicæ tantùm reseruabat, reuocans omnia priuilegia Regularibus concessa, quibus ipsorum Prælatis ad hoc authoritas concedebatur. Vnde Gregorius Decimus quartus hanc constitutionē nimis rigorosam volens benignitate Apostolica moderari, loquens de fratribus illegitimis tantùm, de quibus Sixti V. constitutio loquebatur, statuit, vt supradicti prælati possent dispensare cum fratribus illegitimis ad quascunque dignitates iuxta priuilegia sibi concessa reuocata à Sixto V. ab ipso tamen Gregor. XIV. in pristinum statum redacta; dummodo dispensatio ipsa fieret, & à dictis patribus cum generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo. Qui certè si voluisset, quòd hoc modo cum Monialibus illegitimis deberet fieri dispēsatio, hoc minimè subticuisset. Imò expresse hoc diceret. Siquidem Sixtus V. in sua rigorosa constitutione minimè subticuit, eam ad Moniales non esse extendendam.

b Habet. in Comp. priuil. fratrum Minorū tit. communicatio priuilegiorū. §. 28.

c Sup. art. 5. & 6.

d Habet. in compen. fratrū minorum tit. moniales. § 3. & 4.

e Butr. in c. fi. de consuetud. Rebuff. in l. 1. ff. de verb. sig. fo. 19. Doct. in c. cum plácta res. §. Ecclesias de priuilegijs.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrùm Prælati Regulares possint cum familiaribus illegitimis monasteriorum dispensare, vt habere possint Beneficium simplex, aut curam.

Respondeo dicendo, quòd prout dictum est in superioribus, *f Paulus Tertius, moderatoribus generalibus Ordinis Diui Hieronymi* *g* *concessit, vt cū quibuscunque cōuersis, donatis, & familiaribus, & quibuscunque alijs personis quorumcunque monasteriorū dicti ordinis, nunc, & pro tempore existentibus, natalium defectum (etiā ex incestuoso, vel alio quouis damnato, sacrilego, atque illicito coitu) patientibus, ad hoc vt ipsi eorum defectu non obstante quodcunque, & qualitercunque qualificatum beneficium regulare, cum cura, vel sine cura, quorumcunque monasteriorum, Prioratuum (etiam si ad ea consuit quis per electionem assumi, si sibi aliàs canonicè conferātur) vt illud recipere, retinere, & administrare liberè, & licitè valeāt, & possint dispensare authoritate apostolica in omnibus, et per omnia, ac si de legitimo matrimonio procreati essent, dummodo beneficium perpetuum non sit.* Ex quibus infertur, quòd Generales dicti ordinis cùm dictis illegitimis familiaribus dispensare possint; & nomine familiarium veniunt illi, qui actualiter seruiunt in dictis monasterijs sub prælatorum potestate iuxta doctrinam glossæ *h*, quam sequuntur Aretinus, & Felinus. Possunt etiam dispensare, cum quibuscunque alijs personis dictorum monasteriorum, cuiusmodi sunt seruitores, qui actualiter, & permanēter, & pro aliquo tempore obseruiunt in dictis monasterijs, assumpti non in fraudem istius priuilegij. Neque priuilegium hoc dictis patribus concessum est suspensum per Bullam Cruciatæ. Nam etiam si cruciata, habeat clausulam suspensoriam generalem aliorum priuilegiorum, dicta tamen clausula non suspendit omnia priuilegia in particulari, sed solùm illa, quæ impediunt expeditionem dictæ cruciatæ, iuxta doctrinam traditam à Felino *i*, & Bartolo dicentibus, quòd etiam si aliquæ literæ Apostolicæ habeant clausulas generales reuocatorias aliorum priuilegiorum; dictæ tamen clausulæ non derogāt omnia priuilegia in particulari, sed solùm illa, quæ impediunt dictarum literarum Apostolicarum executionem. Hoc autem priuilegium, de quo agimus, expeditionem Bullæ Cruciatæ non impedit. Et aduerte, quòd hoc priuilegio possunt frui mendicantes, & omnes aliæ Religiones, communicationem priuilegiorum Ordinis Diui Hieronymi habentes, de quo dicemus infra in quæstione de communicatione priuilegiorum.

f Supra hac q. art. 2.

g Habetur in compen. Diui Hieron. tit. dispensatio in defectu natalium fo. 147.

h Glo. vbi su. Arete. & Fel. in ca. cum aliter. de testib.

i Fel. in c. non nullis de resc. Bar. in extrauag. ad reprimendum verbo non obstantibus.

AR-

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm ista dispensatio debeat fieri à dictis Patribus cum generali, prouinciali, aut intermedio Capitulo.

Respondeo dicendo, quòd potest fieri dispensatio cum dictis familiaribus, & seruitoribus extra Capitulum: nam ita est concessum dictis Patribus ab Eugenio Quarto, & Paulo Tertio; ex qua concessione erat ipsius ad rem quæsitum, scilicet ad dispensandum extra Capitulum; & Princeps in dubio non cēsetur velle præiudicare in iure quæsito, non solùm in re, sed etiam in iure ad rem, iuxta Glossam *a* communiter receptam, maximè commendatam à Felino, & ab alijs à Gomezio cōgestis. Et sic, quamuis prima gratia expectatiua tribuat solùm ius ad rē, certè neque in illis præsumitur Princeps per secundam concessionem præiudicare voluisse: & per consequens, est dicendum in nostro proposito, quòd Gregorius decimus quartus noluit præiudicare dictis Patribus in iure ad rem, quòd habeant rationem dicti priuilegij Eugenij Quarti, & Pauli Tertij ad dispensandum extra Capitulum cū suis familiaribus, & seruitoribus illegitimis. Præsertim cum Gregorius decimus quartus, solùm loquatur de dispensatione cum illegitimis fratribus, iuxta dicta in superioribus, & priuilegia in dubio sunt interpretanda contra concedentem, qui non clarè fuit locutus, prout habetur in iure, & tradit Iason. *b* Aduertant tamen dicti Patres, quòd non possunt dispensare cum ipsis familiaribus, & seruitoribus illegitimis, ad habendum dicta beneficia regularia, si procreati, & geniti sunt à presbyteris clericis, & Religiosis, qui ea in titulum, vel commendam, aut administrationem, seu vt alijs perpetuò vnita, aliquando obtinuerint. Nam Clemens Septimus expressè prohibuit, reuocatis omnibus priuilegijs in contrarium ne filij istorum possent habere talia beneficia, cuius constitutionis tenorem refert Nauarrus. *c*

a Glos. in c. cū olim. de consuet. verbo præiudicij Fel. in c. causam nu. 10. de rescriptis Gome. in gl. de iure non tollen. v. quasi sū q. 1. fol. 27. 28. & 43.

b c. cum dilecti de dona. c. cum olim. tibi de verb. sign. Ias. in l. aunnes 3rio. nu. 9. ff. de pact.

c Nau. in c. si quando de rescrip. exc. 25.

QVÆSTIO XIV.

De Abbatibus, & Abbatissis, quoad genus in quatuordecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *Vtrum descendentes ex Iudæis, Saracenis, & hæreticis possint esse Prælati in Religione Minorum regularis obseruantiæ.*

2 *Vtrum omnes descendentes ex Iudæis, Saracenis & hæreticis vsque ad quartam generationem inclusiuè comprehendantur in dicta constitutione.*

3 *Vtrum Religiosus, cuius tritaua fuit igne cremata, possit esse Prælatus in nostra Religione.*

4 *Vtrum dictus Religiosus teneatur in foro conscientiæ credere, se habere suam descendentiam ab ipsa tritaua post commissum crimen.*

5 *Vtrum nouiter conuersi ex Iudaismo, & ex infidelitate, comprehendantur in dictis constitutionibus.*

6 *Vtrum præfatæ constitutiones includant oēs, quos vulgus Lusitanū, & etiā aliqua pars vulgi Hispaniæ appellat Christianos nueuos, etiā si antè quintam generationem maiores eorum fuerint cōuersi.*

7 *Vtrum descendentes ex dicto genere maculato sint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea, si sui progenitores vsque ad quartam generationem inclusiuè condemnati sint propter hæresim, reconciliati tamen sunt Ecclesiæ.*

8 *Vtrum descendentes ex dicto genere maculato sint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea antè latā sententiam.*

9 *Vtrum fratres possint obedire electis ex dicto genere cùm primum sciuerint, ipsos esse comprehensos in dictis constitutionibus.*

10 *Vtrum prædictos ad munera dicta admitentes in excommunicationem ipso facto incidāt, & sint priuati ipso facto officijs, & inhabiles ad ea.*

11 *Vtrum hi, qui professi sunt in Religione Minorum, antè constitutionem Clementis Septimi, & Pauli Quarti possint esse Definitores, Discreti, Capitulares, Magistri Nouitiorum, Vicarij Conuentuum, & Confessores Monialium.*

12 *Vtrum professi in dicta Religione ex dicto genere maculato possint esse prædicatores.*

13 *Vtrum Moniales Sanctæ Claræ, ex genere maculato descendentes, comprehendantur in dictis constitutionibus.*

14 *Vtrum in ordine Diui Hieronymi descendentes ex Iudæis, & Saracenis, possint esse Religiosi, & possint habere officia dicti Ordinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis possint esse Prælati in Religione Minorum regularis obseruantiæ.

Respondeo dicendo, quòd licet secundum Apostolum Iudæi, & Græci nō sit distinctio (quantum ad regenerationē baptismalem, & ad receptionem Euangelij, prout figuratum fuit in illo linteo magno, quatuor initijs emisso de Cœlo ad terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentia terræ, & volatilia cœli, prout in actibus *d* Apostolorum narratur.) Quantum tamen ad prælationes, & dignitates Ecclesiasticas, iure optimo potest esse distinctio. Et sic Sūmus Pontifex authoritate Apostolica non odio generis, sed propter causas legitimas, potuit descendentes ex Iudæis Saracenis, & Hæreticis, inhabiles facere ad prædicta officia, prout resoluit doctissimus Cordub. *e* Et nullus à Papa sine ipsius particulari authoritate potest prædictam edere constitutionem, vt doctissimè resoluit Nauarrus *f* in quodā Consilio; & nos diximus in nostra summa, & suprà in isto tractatu. Vnde Paulus Quartus anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo, die vigesima quarta Aprilis, pōtificatus sui anno quarto, renouās constitutionē Clemētis VII. datam Romæ, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, die decima quarta Martij, reuocatā à Iulio III. anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, die 10 Octobris; *Authoritate Apostolica ordinauit quòd nullus secularis, qui Iudæus, seu Hæreticus fuerit, seu à Iudæis seu Hæreticis, quorum progenitores paterni, seu materni viuentes, seu defuncti, vsque ad quartam generationē inclusiuè, hæretici declarati, & vt tales condemnati, & illi, seu eorum corpora & ossa, seu eorum statuæ, igni tradita fuerint, originē trahens, seu ex descendentibus prædictorum Iudæorum, seu hæreticorum, vsque ad quartam generationem inclusiuè, fuerit, vel sit, in totius Ordinis Sancti Francisci dicti ordinis fratrem, in quibuscunque locis, & mundi partibus, vbi Religio, & Ordo Fratrum Minorum huiusmodi fuerint, aliquomodo sub quouis prætextu, & quæsito colore, sub pœnis infrà scriptis, eo ipso, sic recipientes & admittentes, absque aliqua declaratione, incurrendis, recipi, & admitti possit. Etsi aliqui, tempore datæ præsentium inter fratres Minores totius dicti ordinis Patris nostri Francisci in quibuscunque locis & mundi*

d Act. c. 10.

e Cor. lib. 5. q. 54.

f Nau. libr. 3. consil. 5. pag. 224 in tit. de regu. in 2. edi. & in Sum. c. 10. c. 5. pag. 17 & 6. q.

mundi partibus, vbi Religio & ordo fratrũ, huiusmodi similiter fuerint, seu à similibus Iudæis, & hæreticis, quorum similiter parentes, & progenitores paterni, seu materni, viuẽtes, seu defuncti vsque ad quartam generationem inclusiuè hæretici declarati, atque illi, seu eorum corpora, ossa & statuæ igni tradita fuerint originẽ trahentes, seu descendentes, vsque ad quartam generationem inclusiuè ad quascunque dignitates, beneficia, & officia Ecclesiastica obtinenda, exercenda, præmissis nõ obstantibus etsi sufficienti dispensatione, seu indulto suffulti reperiantur in ministros generales, seu Prouinciales, ac Commissarios Generales, seu quoscunque alios Commissarios, seu Guardianos, aut prædicatores, etiam si alias soliti fuerint ad huiusmodi officia Generalatus, Commissariatus, aut Guardianatus, & cuiuscunque alterius Commissariatus, Prouincialatus, seu Guardianatus, & prædicationes eligi, & assumi, nullatenus eligi, seu recipi possint. Electioque & assumptio, seu receptio de ipsis facta ad officia prædicta, si de facto fieri contigerit, nullius sit roboris aut momẽti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, assumptionis, seu receptionis prædictæ, illi sic electi aliquid administrare seu prædicare possint. Sed omnia & singula per eos sic electos, & assumptos, de facto administrata, & gesta viribus careant, & nullã prorsus firmitatem obtineant. Nullique fratres totius ordinis S. Francisci & qui eos in Generalẽ Ministrũ, Commissariũ Generalẽ, & alios quoscunq; Cõmissarios pro eisdẽ contra eiusmodi mandata electis, assumptis obedire, sed incõtinenti ab eorũ obedientia recedere, eisq; prædicationis officiũ interdicere, et ad alios Ministros Generalem, vel Commissariũ Generalem, eligendos procedere, perinde ac si prædicti nullatenus electi seu assumpti forẽt sub pœnis infrascriptis teneantur, & debeant. Et vlteriùs si contigerit tẽpore datæ præsentiũ aliquem ex dictis olim Iudæis seu hæreticis existẽtibus, seu a Iudæis, seu hæreticis vsque ad quartam generationem inclusiuè, vt suprà descendentibus, in aliquod ex officiis, electum, assumptum confirmatum, & institutum, & in quasi possessione dictorum officiorum existentem reperiri: ille sic electus, assumptus, confirmatus & institutus, & in quasi possessione repertus vigore præsentium intelligatur, & sit eo ipso & absq; aliqua desuper declaratione facienda, dictis officiis destitutus & priuatus. Nihilque vigore dictorum officiorum gerere, seu administrare seu prædicare possit. Gestaq; & administrata post præsentium publicationem, in Capitulo Generali dicti Ordinis facienda viribus careant, nullamque prorsus obtineant firmitatem. Hæc Paulus IV. Cuius constitutionem Pius IV. anno Domini millasimo quingentesimo quinquagesimo nono, Pontificatus sui anno quinto, die quinta Decembris, ad literam confirmauit. Sed postea Pius Quintus, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, ipsam constitutionem restrinxit, vsque ad secundam generationem, ex parte patris, & vsq; ad primam, ex parte matris, sicut anteà restrinxerat Iulius Tertius. At Gregorius decimus tertius, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, reuocans constitutionem Pij V. cõfirmauit, & de nouo statuit, vt cõstitutio Pauli IV. & Pij IV. seruaretur, & extendatur ad descendẽtes ex Saracenis, vsque ad quartam generationem inclusiuè. Ex quibus colligitur, quòd modò seruanda est constitutio Pauli IV. siquidem fuit cõfirmata à Gregorio Decimo tertio. Et licet patres grauissimi nostræ Religionis, mihi affirmauerint, ipsam esse reuocatam à Sixto V. Pontifice maximo, præcipiente, vt constitutum à Iulio Tertio, & Pio V. seruaretur, hanc reuocationem esse scriptam in libro Ordinis, qui habetur in Conuentu Aracæli in Archiuo Reuerendissimi patris procuratoris generalis, tamen nõ possum modò huius decreti certiorem reddere rationem, cùm ad manus meas in forma anthentica non peruenerit, & ideò dico modo standum esse constitutioni Pauli Quarti.

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnes descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis vsque ad quartam generationem inclusiuè comprehendantur in dicta constitutione.

RESpondeo dicendo, quòd a Nauarrus in quodam Consilio tenet omnes descendentes, sine aliqua limitatione ex Iudæis, comprehendi in dicta constitutione, vsque ad quartam generationem inclusiuè: non condemnat tamẽ partem negatiuam, imò dicit esse certiorem, & veriorem, loquendo secundum æquitatem, scilicet, quòd solùm in dictis constitutionibus comprehendantur illi, qui descendunt ex Iudæis, quorum corpora moriẽtium in sua hæretica prauitate igne cremata sunt; non aũt illi, qui descendunt à prædicto genere maculato vsque ad quartam generationem inclusiuè, etiam si eorũ progenitores sint condemnati, si eorum corpora, & ossa, seu statuæ igni tradita non fuerint. Huius opinionis fuit doctissimus Doctor Grado, Cathedrarius primarius iurispetitiæ, & eiusdẽ Cathedræ primarius, doctissimus Doctor Solis Magister meus, in Salmanticensi Academia. Huius etiam opinionis fuit pater noster Reuerendissimus Generalis frater Franciscus à Camora, qui in quodam definitorio interrogatus à Capitulo Prouinciali Prouinciæ Sancti Iacobi nostræ sacræ Religionis circa aliqua dubia dictæ constitutionis respondit, prout infrà continetur. Et referam fideliter dubia cum responsionibus ipsorum, quæ sunt maximæ authoritatis, cùm ipsemet pater à Paulo Quarto dictam constitutionem impetrauerit, fungens officio Commissarij Curiæ Romanæ nostræ sacræ Religionis in illa Curia Romana.

a Nau. lib. 3. cons. tit. de Iudais & Saracenis consil. 1. pag. 48 a in 1. editione, & idem Nau. li. 5. cons. tit. de haret. cons. 2 a in 2. edi.

Sequuntur dubia, & responsiones.

LO que supplica el definitorio à nuestro Padre Reuerendissimo que declare para seguridad de las consciencias es lo siguiente.

Primeramente à quien comprehende el Breue, y quales son los exclusos del, ansi de Prelados como de Predicadores.

Lo secundo, si el definitorio para nombrar los dichos, es obligado à inquirir à quien comprehende, mayormẽte aquellos de quien se tiene alguna duda.

Lo tercero, si fuessen nombrados algunos a quien toca si ellos en consciencia son obligados a manifestarse.

Lo quarto, si despues de eligidos algunos de los tales exclusos por el Breue si el padre Prouincial teniẽdo dello notitia será obligado à deponerlos.

A lo primero dize seu paternidad Reuerendissima, que el Breue comprehende a los descendientes de los Iudios, vsque ad quartam generationem inclusiuè, cuyos cuerpos y statuas fueron quemadas, y lo mismo se entiende de los Hereges, vsque ad quartam generationem inclusiuè, cuyos cuerpos o estatuas se quemaron.

A lo segundo responde, que los definidores deuen preguntar y tomar informacion de aquellos de quien agora se tiene sospecha, por a Prelados, y Predicadores, y a los ausentes que se les escriua encargandole las consciẽtias, que si les consta ser inhabiles: no exerciten los officios.

A lo tercero parece à nuestro Padre Reuerendissimo que son obligados à manifestarse. Empero à mi me parece lo contrario como lo dire abaxo.

A lo quarto responde, que obligado es el padre Prouincial teniendo informacion per donde le conste ser exclusos los tales à deponerlos, ò remouerlos de los tales officios,

officjos, por la mejor vi s que pudiere azer. Esto respondio su Paternidad en desinitorio a 14. de Mayo de 1560.

Frater Franciscus Damora Generalis Minister.

EX prima responsione ad dubiam primum, colligitur, non omnes descendentes à genere maculato indistinctè comprehendi in dicta constitutione; pro quo facit ratio, quam adducunt Paulus Quartus, & Pius Quartus, in suis constitutionibus, quæ est huiusmodi. *Nos considerantes nō solum eos qui orthodoxæ fidei contemptores existunt à sacris Canonibus grauissimis pęnis plecti, verùm etiam eos, & eorum descendentes à dignitatibus, & beneficijs, & officijs Ecclesiasticis arceri, &c.* Ex quibus verbis colligitur, quod ideo voluerunt Summi Pontifices, dictos descendentes ex genere maculato, priuare, & inhabilitare ad dicta officia: quia originē trahebāt à contemptoribus orthodoxæ fidei, qui acerrimis pęnis à sacris Canonibus plectuntur. Hi autem tantùm sunt, quorum progenitores in hæretica prauitate persistentes fuerunt concremati, prout dicitur in iure, a cuius tenor est. *Statutum fęlicis recordationis Innocentij, & Alexandri, prædecessorum nostrorū, ne videlicet hæreticis credentes receptores, defensores, auctores eorum, ipsorumque filij vsque ad secundam generationem ad al quod beneficium Ecclesiasticum, seu publicum officium admittantur, quod si secus actum fuerit, sit irritum, & inane: primum, & secundum gradū, per paternam lineam, declaramus comprehendere; per maternam verò ad primam duntaxat volumus hoc extendi. Hoc sanè de filijs, & nepotibus hæreticorum credentium, & aliorum huiusmodi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, intelligendum esse videtur; non autem illorum, quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos Ecclesiæ vnitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ pęnitentiam recepisse, quam ipsi vel iam perfecerūt, vel humiliter prosecutioni eius insistunt, vel parati fuerint ad recipiendam eandem.* Hæc Bonifacius Octauus. Nec valet dicere, quòd decretalis ista solùm loquitur de descendentibus, ab hæreticis, non autem de descendentibus, a Saracenis, & Iudæis: nam huic obiectioni respondetur intelligendam esse tam de descendentibus ab hæreticis, quàm à Iudæis. Primo quia Iudæi conuersi ad fidem Christianam postea ad Iudaismum reuertentes hæretici nuncupantur, & iure sunt hæretici, prout definit Bonifacius, *b* VIII. Secundo, quia descendentes de Iudæis, qui nunquam receperunt fidem, non, puniuntur ab Ecclesia propter infidelitatem ipsorum parentum, si ipsi fidem in Baptismo receperunt. Imò Christiani originem à quacunque natione trahentes admittuntur à iure ad officia, & dignitates Ecclesiasticas, prout habetur in iure. *c* Et certè si prædictum capitulū *statutum*, & per dictas literas Apostolicas solùm excluderent à dignitatibus, & officijs descendentes ab hæreticis, quorū corpora, vel statuæ concrematæ sunt, & non alij hac macula minimè notati, à fortiori idē est dicendum de descendentibus à Iudæis, & Saracenis Quod sequēti ratione probatur, licet enim Iudæi peius omnibus occidendo Christum, ipsumq́ue in sua perfidia blasphemando peccauerint, eos tamen propter hoc Ecclesia non punit pęna infamiæ, sicut neque punit alios infideles propter infidelitatē suam; maximè dum contra pacem reipublicę non peccant, & per consequens eorum filij Christiani effecti, non ita debent puniri, & inhabiles fieri propter peccata parentum, sicut filij hæreticorum, & omnium aliorum, qui post Baptismum ad vomitum redierunt, ex quo semel de iurisdictione Ecclesiæ fuerunt, neque inde egredi potuerunt. Vnde cum omnes concedant descendentes tantum ab hæreticis, quorum corpora concremata sunt esse inhabiles ad prædictas dignitates, à fortiori debent concedere descendentes à Iudæis, vel Saracenis tantū inhabiles esse: si eorū progenitores vsque ad quartā generationē inclusiuè persistentes in sua hæretica prauitate ab hac vita decesserūt. Pro ista parte faciunt verba dictæ Bullæ superius allegatæ, ibi, *Quorū similiter parentes, & progenitores paterni, seu materni, &c.* Nam illud relatiuū *quorum*, æqualiter respicit hæreticos, & Iudæos determinate, nam vna determinatio respiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, prout tradunt Alexander, *d* & Picus. Et sic illud relatiuum, *Quorum similiter parentes*, determinat hæreticos, quorum corpora concremata sunt, pariformiter debet determinare, Iudæos, cum ipsum relatiuum cum sua determinatione Iudæos, & hæreticos tanquam plura determinabilia debeat ea pariformiter determinare. Plura possem pro hac parte adducere; nolo tamen in his morari; vt ad solutionem argumentorum, quæ pro contraria parte adducuntur, me conuertam, ex quorum solutione magis veritas nostræ conclusionis patebit.

Ad argumenta contrariorum. Primum argumentum quod magni faciunt contrariæ partis sectatores, desumitur ex litera Bullæ Pauli Quarti superius allegatæ, ibi. *Qui olim Iudæi, seu hæretici*, & ibi, *Iudæis, seu hæreticis.* Si enim Paulus Quartus tātum loqueretur de his, qui procedunt nouiter à Iudæis modo conuersis, quorū corpora concremata sunt, nulla est causa, quare dicta verba iteratis vicibus sępe sæpius in dicta Bulla repeteret, dicēs, *Iudæis, seu hæreticis*, nā sufficeret dicere, ex hæreticis, quorum enim corpora concremata sunt, hæretici sunt, solùm enim hæretici Christū negantes concremantur, nō autem Iudæi, qui nunquam Baptismum receperunt. Huic argumento, quod est basis contrariorum, respondetur; magis esse considerandam intentionem, & mentem legis, quàm eius verba. Mēs autem Bullæ Pij Quarti constat ex eius verbis, ibi, *Nos considerantes non solùm eos, qui orthodoxæ fidei contemptores existunt à sacris Canonibus grauissimis pœnis plecti. Verùm etiam eos, & eorum descendentes à dignitatibus, & beneficijs, & officijs Ecclesiasticis arceri, &c.* Ex quibus verbis, prout iam in superioribus declaratum est, colligitur, quod intentio Pauli IV. fuit tātùm arcere à dignitatibus eos, qui descēdunt à Iudæis, & hæreticis fidei orthodoxæ contemptoribus, quorum corpora, vel statuæ cōcrematæ sunt, iuxta antiquam iuris cōis constitutionem decretā à Bonifacio Octauo in capitulo, *Statutum, fælicis recordationis de hæreticis, libro sexto.* Et quando nobis constat de mente legis, licet recedere ab eius verbis, mentem seruando, prout colligitur ex iure, *e* & tradit latissimè Baldus dicens, quod non solùm debemus recedere à verbis legis, & eius mentem seruare, quando mens est expressa, sed etiam vbi mēs, & ratio non est expressa, quod idem tenet ipse Baldus, Bartolus, & Alexander, & resoluit Iason. Facit etiam pro hac parte, nam sequens dispositio à præfatione restringitur, & declaratur, prout tradunt Romanus, *f* & Aretinus. Vnde cum prædicta verba, ibi, *Nos considerantes non solùm eorum, qui orthodoxæ fidei, &c.* Sint præfatio sequentis dispositionis reliquum est, vt sequens dispositio ab ipsis verbis restringatur. Confirmatur deinde ista nostra responsio, nā semper inspicienda est ratio, qua Legislatores fuerunt moti ad legem condendam, prout concludunt Parisius, & *g* Alexander, qui dicit, plus atten-

a c. statutum fælicis recordationis, de hæretic. lib. 6.

b cap. contra Christianos de hæretic. lib. 6.

c cap. eam de rescrip. cap. ad decorem de instit. c. venerabilis de præb. & dignitatib.

d Alexā. in l. in hoc interd. 3. ff. de vulgare, & pupil. Picus in l. titiacum testa. col. 2. ff. de leg. 2.

e l. credēdum in prin. ff. qui petere tutores pos l. scire oportet. § aliud ff. de excusat. tu to. vbi Bal. in l. si quis ferno C. de furt. Bald. consil 1. num. 7. vol. 1. Bar. in l. cum mulier. ff. sol. matr. Alex in l. furor in 3 in fin. C. de his qui. vt in digni Iason in l. iure gentium §. ait Prætor nu. 12. ff. de pactis.

f Rom. consil. 16. Aret. cons. 132. col. 4.

g Paris. consi. 83. nu. 13. & seq. vo. 3. Alex. consil. 54. nu. 9. & sequen. vol. 4.

attendendam esse rationem, & mentem Legislatoris, quàm ipsius legis verba, quod idem concludit Parisius. *a* Confirmatur etiam ex dicto Baldi *b* asserentis, quod quando dubia statuti ratio non potest saluari, sequẽdo sensum literalem ipsius statuti, nõ debemus sequi ipsum sensum literalem, & planum, imò debemus ipsum glossare iuxta intentionẽ statuentis: & certè si secũdum sensum literalem (prout aduersarij affirmant) intelligeretur prædicta constitutio Pauli Quarti, & per consequens excluderentur ab officijs, & dignitatibus descendentes à Iudæis & Saracenis, qui nunquam post Baptismum receptum probantur à fide defecisse. Ratio Bullæ Pauli IV. & Pij Quarti, ibi, *Nos considerantes, &c.* non posset saluari, cum prædicta pœna non puniantur descendentes à genere maculato absolutè, sed tantum descendentes à contemptoribus fidei, quorum corpora, aut statuæ per sententiam diffinitiuã igni tradita fuerunt.

a Paris consil. 3 2. nu. 21. volum. 3.
b Bald. in l. omnes popul. colum. 3. ff. de iu. & iu.

Secundum argumentum sumitur ex Epistola Diui Pauli, *c* vbi scribens ad Titum, in hæc prorumpit verba dicens, *Oportet enim Episcopum sine crimine esse, &c. vsque ibi, sunt enim multi inobedientes vaniloqui, & seductores, maximè qui de circuncisione sunt*, Notentur prædicta verba, *Maximè qui de circuncisione sunt*. Nam sicut Apostolus nos monet inter alios præcipuè esse cauendos à dignitate Episcopali illos, qui conuersi sunt à Iudaismo, videtur nobis magnum argumentum insinuari, quod Canones, & statuta Apostolica id ipsum nobis innuunt. Et per consequens videri dicendum, quod etiam si descendentes ex hæreticis intra quartum gradum inclusiuè, vt sint ad dictas prælationes inhabiles, sit necessarium, vt descendant à progenitoribus igne crematis, vsque ad quartam generationem: attamen vt sint inhabiles descendentes ex Iudæis, non esse necessarium, quod descendant à progenitoribus huiusmodi, cum multi eorum sint inobadientes, vaniloqui, & seductores, secundum dictum Pauli. Huic argumento respondetur, quod non dicit Apostolus, vt caueamus conuersos ex Iudaismo, & eorum descendentes in fide permanentes, sed eos tantùm, qui conuersi ex Iudaismo ad vomitum redierunt, prout explicat Diuus Anselmus, & Glossa interlinealis super dicta verba. *Qui de circuncisione sunt* ea declarans ait: *Iudæi, qui sub nomine Christi Iudaizare docebant: renati enim in Christo non pure erant Christiani, qui partim legem, partim Christum venerari volebant*. Et Nicolaus de Lira glossans supradicta verba ait: *Isti erant falsi Apostoli de Iudaismo conuersi*. Et idemmet Apostolus Paulus se declarat, vocans istos, qui sunt ex circunsione hæreticos. Subdit enim: *Testimonium hoc verum est, quam ob rem increpat illos dure, vt sint sani in fide*, quæ verba, *vt sint sani in fide*, indicant, ipsos esse hæreticos. Et sic dicit glossa interlinealis dicta verba declarando, quod Diuus Paulus commendare voluit, vt ipsi dure increpentur, vt sic rectè credant non intendentes Iudaicis fabulis, quibus ipsi ad vomitum redeuntes affirmabant, legem Euangelicam currere cum ceremonijs veteris legis, quibus nemo apud Deũ iustificatur. Ex quo infertur, quod non dicit D. Paulus in dicto loco, nos non debere euitare omnes eos, qui conuersi fuerint ex Iudaismo, & eorum descendentes, sed eos tantùm, qui post suam conuersionem ad Iudaicam prauitatem redierunt intendentes falsis fabulis dicentes, quod legalia veteris legis non fuerunt mortua, neque erant mortifera. Et quòd iste sit verus sensus literæ Pauli, probatur; Nunquam enim ipse Paulus ex Iudaismo conuersos in fide Christi permanentes euitauit; immo cum ipsis sociabatur adimplentes omnes simul, quæ deerant passionibus Christi in corpore eorum, prout constat ex his, quæ scribit ipse Apostolus ad Colossenses, dicens: *Salutat vos Eustachius concaptiuus meus, & Marcus consobrinus Barnabæ, & Iesus, qui dicitur Iustus, qui sunt ex circuncisione, hi solùm sunt adiutores mei in Deo, qui mihi solatio fuerunt*. Hæc Apostolus. Ex his sequitur, & concluditur, quod descendentes ex dicto genere maculato intra quartum gradum inclusiuè, non possunt expelli à muneribus supradictis per dictas literas Apostolicas si, eorum progenitores in sua hæretica prauitate non decesserunt. Veruntamen summopere obsecro aduertendum, non esse meæ intentionis per superius adducta, & inferius dicenda condemnare statuta Apostolica sine aliqua distinctione expellentia descendentes à dicto genere maculato à dignitatibus, personatibus, & Canonicatibus in aliquibus Ecclesiis Cathedralibus. Nec meæ esse intentionis condemnare statuta, & ordinationes aliquarum religionum confirmatas authoritate Apostolica prohibentia, ne dictæ personæ ad habitum regularem ipsarum religionum admittantur. Primùm enim non pertinet ad præsentem articulum, in quo solùm agitur de explicatione constitutionis Pauli Quarti, & Pij Quarti: secundum autem in tertio tomo agendo de receptione nouitiorum ventilabitur, & supra in quæstione decima, articul. tertio dictum est aliquid.

c ad Tit. 1. c.

ARTICVLVS III.

Utrùm Religiosus, cuius tritaua fuit igne concremata possit esse prælatus in nostra religione Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd videbitur alicui prima fronte quæstionem istam propositam esse facillimæ solutionis, & constat ex dictis, & sic dicendum esse huiusmodi religiosum minimè posse esse prælatum, cum per constitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti sit inhabilis ad omnes prælationes, honores, & dignitate in Religione obtinendas. Attamen quæstio ista iuridice enucleata altiorem nobis indaginem postulat. Pro cuius explicatione est distinguendum, quod aut certum est, hunc religiosum ab ipsa tritaua descendisse post crimen hæresis ab ipsa commissum, aut certum est descendisse ab ipsa tritaua antè commissam ab ea hæresim: aut dubium est, & ignoratur dictum religiosum ab ipsa tritaua descendere post, vel antè cõmissum crimen. Hac præhabita diuisione ad dubij propositi resolutionem accedamus necesse est.

Quantum ad primum membrum diuisionis respondeo dicendo, quòd si probatur, & certò scitur, dictum religiosum à dicta tritaua descendere post crimen hæresis ab ipsa commissum, ratione cuius ipsius corpus, aut statua fuit igne cremata, non est dubium, quod non possit esse prælatus. Et sic tam ipse, quàm electores hoc scientes incurrunt in pœnas nostræ constitutionis, & in hoc non est opinionum varietas, imò omnes Doctores in hoc vnanimiter conueniunt, dictam constitutionem Bonifacij Octaui declarando, quæ habetur in capitulo, *Statutum fælicis recordationis, de hæreticis libro sexto*, de qua in superioribus mentionem fecimus, iuxta quam diximus, constitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti, & Gregorij Decimi tertij esse explicandas. Si tamen dictus religiosus descendit à progenitoribus, qui ab ipsa tritaua concepti fuerunt, antè quam ipsa committeret crimen hæresis, & hoc est nota-

notorium: licet in hoc sit varietas opinionum, quidam enim dicunt, ipsum sub dictis constitutionibus comprehendi, inter quos est doctissimus a Couarruuias, & Didacus Perez in simili casu loquentes: attamen communior opinio est in contrarium, & in praxi sæpe sæpius seruata, quod neque electus, neque electores in pœnas earum constitutionum incurrunt, cum talis possit esse in religione prælatus.

a Couar. li. 2. var. cap. 8. nu. 4. quærit ur quod de filijs hæreticorũ n. 5. Perez li. 4. ord. lib. 3. ti. 9.

Hæc opinio est doctissimorum virorũ affirmantium, quod vt descendentes ab hæreticis incurrant in pœnas contra ipsos in iure positas, necessarium est, quod ab ipsis hæreticis descendant, postquam dictum crimen hæresis commiserunt, & non sufficit, quod ab ipsis originem trahant antè dictum crimẽ commissum. Hanc opinionem post alios tenet Antonius Gomez, b Bernardus Diaz de Lugo, Alciatus, Tiraquellus, & Simancas, & vt benigniorem amplectitur Iacobus Septimæcensis, qui latè & eruditè pro vtraque parte argumenta proponit. Et hæc opinio probatur ex Concilio c Toletano decimo tertio, in quo parentes hæretici reconciliati restituuntur in pristinos honores, & ex indulgentia, & gratia restituuntur filij nati post scelus commissum, vbi claré innuit Concilium, quod nati antè scelus commissum non indigeant aliqua restitutione. Et argumentum huius concilij vrgentissimum pro hac opinione Didacus Perez d appellat: cui nihilominus, eum Couarruuias respondet, dicendo, dictum concilium non conuincere, cum ipsum non sit generale, licet non sit omnino prouinciale, quia ex omnibus patribus Hispaniarum congregatum fuit. Sed certè licet concilium hoc non omnino vi generale conuincat, conuincit tamen propter maximam ipsius authoritatem, vt hæc opinio communior, & probabilior sit, quàm contraria, siquidem tot, & tã graues patres, & docti in eo Concilio existẽtes huius fuerunt opinionis, prout fatentur Couarruuias, & Didacus Perez, qui pro sua opinione contra nostram conclusionem inter alia argumenta duo præcipuè adducunt, quibus mihi visum est respondere, vt ita probabilitas nostræ conclusionis magis elucescat.

b Gom. in c. 1. 9 Tau. nu. 51. Diaz. regula. 694. Mol. l. 1. de primoge. c. 13. & lib. 4. c. vlt. à num. 10 Alex. Alons. 447. num. 7. Tiraq. de primog. q. 31. Simanc. de inst. Cath. tit. 3. 97 num. 23. cum sequenti Septimac. de instit. Cat. c. 29. n. 7

c Conc. Tolet. refert. 1. q. 4. c. non imputatur.

d Perez vbi sup. Coua. vbi sup. n. 4. solet pro Calderin.

Primum argumentum est desumptum ex capitulo, *Filij, de hæreticis, libro sexto*, vbi filij eorum, qui in articulo mortis hæresim commiserint, pœnas Canonicas patiuntur: & manifestum est, hoc capitulum locutum fuisse de filijs natis antè commissum crimen, siquidem loquitur de crimine hæresis in articulo mortis commisso.

Huic argumento respondetur, quod in eo capitulo solùm quæritur: vtrum filius illius, qui verbotenus crimen hæresis commisit in articulo mortis, sit admittendus ad probandum, patrem suum in articulo mortis non fuisse sanæ mentis. Cui difficultati Alexander Papa Quartus respondet ibi, quod si pater erat infamatus, aut de hæresi suspectus, non admittitur, si verò non erat infamatus, neque suspectus de hæresi, admittitur: quæ facultas non dicitur ibi filio dari, vt se à iuris pœnis liberet, in quas filij hæreticorum incurrunt: nam talis filius secundum nostram opinionem minimè in eas incurrit, cum sit conceptus, & natus ante dictam hæresim commissam, ad quid igitur fuit data filio supradicta facultas, si non fuit data, vt à pœnis iuris liberaretur? Huic obiectioni facillimo negotio respondetur, quod fuit data, vt se ab infamia facti, seu vulgi liberaret, ne contra eum posset aliquando allegari hæretici filium fuisse, quod certè maxima infamia esset. Secundum argumentum desumitur ex capite, *Statutum el segundo de hæreticis in sexto*, vbi Didacus Perez expressè dicit, eos filios hæreticorum infames esse probari, scilicet, quorum patres tales decessisse probantur.

Ex quibus vltimis verbis deduxit Perez, quod vt tales filij dicantur infames infamia iuris, sufficit probari parentes eorum hæreticos decessisse, licet autè commissum crimen fuerint nati vel post. Sed miror valdè doctissimum Perusium huius decretalis argumentum ita expressum, & efficax pro sua opinione reputare: nam in eo capitulo solùm dicitur, quod filij infames dicuntur ex eo, quod parentes eorum in hæresi decesserunt ad denotandum, quod licet parentes in hæresim inciderint, & de ea iudicialiter fuerint conuicti, non tamen erunt infames infamia iuris, si parentes eorum non decesserunt in hæresi, sed Ecclesiæ sunt recõciliati. Et propterea sanctum officium en los sambenitos hæreticorũ, qui fuerunt reconciliati scribi facit sequẽtia verba *P. Hæreticus reconciliatus*, ad notandum, quod filij istius non incurrunt in pœnas iuris contra filios hæreticorum latas, siquidem pater eorum in sua hæretica prauitate non decessit, sed fuit vnitati Ecclesiæ reconciliatus, & sic Summi Pontificis intentum ibi fuit hoc, & non denotare (vt ait Perez) quod filij nati, aut geniti antè mortem hæretici in articulo mortis hæresim committentis pœnis iuris afficiantur, & ex his ad secundum membrum diuisionis satis meo iudicio responsum est.

Quantum ad tertium, quod promisimus disputandum, quando, scilicet, ignoratur, vtrum hic religiosus habeat descendentiam ab ipsa tritaua antè, vel post commissum crimen hæresis? resolutione superius præmissa respondebo. Verumtamen antè quàm respondeam, quid sentiam in hac difficultate, volo admonere lectorem, meam intentionem solùm esse explicare Pauli Quarti, & Pij Quarti cõstitutiones, iuxta communis iuris rigorem, vt cum conscientia pacifica possint electores in electionibus procedere, & electi acceptare, non autem per hoc volo, vt huiusmodi infamia notati ad prælationes admittantur, cum ratione boni regiminis multa sunt illicita, quæ secundum iuris rigorem nulli pœnæ Canonicæ sunt subiecta, & ita mea sententia in hac parte est, quod eligentes hunc religiosum, scientes eius tritauam fuisse concrematam, & hoc esse notorium, non benefaciunt, nam vilibus, & infamibus portæ dignitatum patere non debent, prout in iure e habetur, & hi saltim infamia facti infames reputantur.

e c. inter dilectos de excessibus prælatorũ

Attamen secundum iuris rigorem loquendo, nõ existimo supradictos electores in pœnas incidere contra ipsos in dictis constitutionibus latas, si simplicitate animi ipsum religiosum elegerunt, putantes hoc sibi licere, ex eo quod non possunt certò scire, vtrum dictus religiosus in dictis constitutionibus comprehendatur propter ignorantiam, quam habent, an antè an post delictum à dicta tritaua cõmissum ab ea duxerit originem. Nam pœnæ huius constitutionis contra illos proponuntur, qui audacia, & præsumptione eligunt procedentes ex dicto genere maculato, vt patet ex verbis Pij Quarti, ibi, *Audeant, aut præsumant*, & sic hæ pœnæ non comprehendunt eos, qui animi simplicitate, & sine malitia, & temeritate ad huiusmodi electiones procedunt iuxta singularem Cardinalis f doctrinam, quam dicit communiter receptam Nauarrus in multis suæ doctrinæ locis.

f Cardin. in Clement. 1. q. 39. de priuil. Nau. in c. statuimus 2. q. 3. nu. 62. & in man. c. 27. nu. 155. & 156.

Et eligẽtes huiusmodi religiosum carẽt prędicta temeritate & præsumptione: siquidem præsupponitur, ipsos ignorare, dictum religiosum habere descendentiam à tritaua antè commissum crimen hæresis, & per consequens ignorabant, an comprehenderetur sub pœna huius constitutionis. Et quando

est

est dubium facti, an scilicet quis sit vere irregularis, excommunicatus, & huiusmodi, vbi agitur ad pœnam, debemus interpretari, & iudicare, quod non est excommunicatus irregularis, aut huiusmodi secundum doctrinam Panormitani *a* maximè, vbi agitur de pena imponenda, vt quia celebrauit, quia collatio non tenuit, & huiusmodi quia in iudicio mitior pars est eligenda, odia enim sunt restringenda, fauores autem ampliandi. Et quod ipsi electores non incidant in penas dictæ constitutionis probatur deinceps; nam in *b* iure communi dicitur, quod non præsumitur, quem ex sacerdote fuisse genitum, etiamsi probetur sacerdotis filius. Et hæc est communis Doctorum, prout tradit Couarruuias; nam poterat ipse filius nasci, antequam eius pater esset sacerdos. Et sic in proposito videtur dicendum, non præsumi, quem in dicta constitutione comprehensum, ex eo quod probetur, eius tritauam fuisse igne crematam propter hæresim, cum potuerit suam descendentiam ab ipsa tritaua habere ante ipsam hæresim commissam. Vnde volentes ipsum a dicto officio deponere, & declarare ad alia esse inhabilem, debent probare, ipsum suam descendentiam habere a dicta tritaua post commissum crimen, cum ipse possit iure optimo pro se dictam præsumptionem allegare, iuxta communem; quam tenent *c* Baldus, Angelus, & Felinus, Baldus, Iason, & Decius.

a Panor. in c. in pœnis. de reg. iuris in 6. & in c. cum in filij præposita. de testib.
b c. 2. de filijs presb. Coua. in q. 2. p. 2. 8. §. 3. nu. 1.

Et confirmatur, nam expositi, quorum parentes adeò latent, vt prorsus incertum sit, an ex legitimis nuptiis concepti sint, non reputantur illegitimi, & irregulares a doctissimis viris, prout tenet Annanias *d*, quam dicunt communem Cardinalis Paleotus, & doctissimus Iacobus Menochius, quod est tenendum contra Couarruuiam, & Ioannem Maiorem, & alios. Fundamentum principale huius opinionis est, nam licet filii ex legitimo matrimonio non soleant exponi, sed potius qui ex furtiuis, & illicitis fornicationibus, congressibusque nascuntur: attamen hæc ratio concludens non est, siquidem veterum exemplis constat, filios a multis expositos fuisse, qui tamen ex matrimonio nati sunt, vt de Semiramide, Paride, Ciro, & de aliis pluribus testantur historiæ, & de Moyse idem testantur diuinæ literæ *e*; & nos quotidiano vsu experimur, quam plurimos rei familiaris inopia oppressos non potentes suis liberis alimenta suppeditare solere eos exponere, vt commodius ab aliis educentur: quam opinionem ego puto verissimam, quamuis enim a communiter accidentibus rem debeamus iudicare, & sic videatur iudicandum, expositos esse illegitimos, cum a communiter accidentibus illegitimi exponantur, hoc tamen fallit, nisi agatur de magno alterius præiudicio: cuiusmodi est aliquem illegitimum iudicare; tunc enim rem a communiter accidentibus minimè iudicare debemus: & præsupposito quod hæc opinio sit vera, ex ea maximum ducitur argumentum pro nostra parte. Nam si filij expositi legitimi reputantur, & per consequens habiles ad sacros ordines, & dignitates, quæ secundum Ius Ciuile, & Canonicum, non nisi legitimis conferuntur cum aliquando contingat ex legitimo matrimonio natos exponi: cur iste religiosus cum bona conscientia non obtinebit prælatiam, & ad eam eligi non poterit sine timore alicuius pœnæ, etiamsi habeat suam descendentiam ex tritaua combusta, cũ sæpe sæpius contingat aliquos descendere a tritauis combustis, antequam ab ipsis crimen hæresis committatur; Et confirmatur, quia non sufficit, quem probare ingenuitatem suam, vt filia

c Baldus, & Ang. in l. super lege. C. de præsc. longi temporis. Idem Ango. in l. eā qui. § vlt ff de publ. delo. in c. fi. nu. 8 de præscr. Bal. in l. excess. sus ff. de vsucap. 3. p. col. 2. Ias. consi. Deci. col 2. in l. non hoc C. vnde legit.
d Annan l. 1. de infante exposi. p. 11. Paleo. de nothis, & spur. c. 63. nu. 3. Men. de arb. lib. 2. centu. 4. cas. 306. Cou. de spons. 2. p. c. 8. §. 3. num 9. Mat. l. 1. de irreg. c. 11. nu. 1.
e Exod. 2.

eius sit ingenua, cum aliunde possit esse plebeia prout traditur in iure. *f* Et a fortiori non sufficit probare, tritauam fuisse combustam, vt eius abnepos inhabilis reputetur per dictas constitutiones, cum aliunde possit esse habilis, quia videlicet habuit descendentiam ab ipsa tritaua ante cõmissum crimen.

f l. natales. C. de presb.

Sed contra hoc potest argui, primo, quod iste tenetur probare suam capacitatem. Nam licet secundum ius, vbicumque reus est in possessione, vel quasi possessione legitimitatis, præsumatur legitimus, nisi contrarium probetur, prout tradit Crauetta, *g* & dicit communem Solinus: hoc verum est, nisi talis reus, qui est in tali possessione, esset infamatus de illegitimitate, tunc tenetur se purgare, iuxta formam capituli, *Accedens*, de purgatione canonica. Vnde videtur, quod iste electus tenetur se purgare, cum sit diffamatus de sua incapitate, cum certo sciatur, eius tritauam propter hæresim fuisse combustam. Sed huic obiectioni respondeo dicendo, quod licet iste religiosus sit diffamatus, quod descenderet ex tritaua combusta, non tamen est diffamatus, quod eius progenitores ab ea descenderunt post crimen hæresis commissum: in qua descendentia eius inhabilitas consistit, & non sequitur, est diffamatus quod descenderit a tritaua combusta: ergo etiam est diffamatus, quod descenderit ab ea post crimen commissum.

g Crau. consi. fo 66 nu 4. Solin. consi. 139. nu. 12. col. 4.

Primò, quia secundum ius *h* a diuersis non fit illatio, præsertim in odiosis. Secundò, quia potuit habere descendentiam ante crimen commissum, prout satis in superioribus dictum est. Ex quibus, sequitur, quod non sufficit probari contra istum religiosum descendere a tritaua combusta, vt ipse inhabilis reputetur, nisi probetur habere suam descendentiam ab ipsa post crimen commissum, in hoc enim vltimo eius incapacitas consistit, & probatio ad hoc, vt ista repellatur a possessione capacitatis, debet esse integra, & ex omni parte concludens, prout habetur in iure. *i* Et hæc probatio denunciatori, & non reo incumbit, nam si quis vocetur de ingenuitate ad seruitutem, debet actor probare, prout colligitur ex iure, *K* nam qualitas ab statuto requisita, quando iuri communi refragatur, agiturque contra alium, ab actore debet probari, prout tradit *l* Decius, & habetur in quadam decisione Pedemontana. Vnde cum ista qualitas, quod iste descendat a tritaua post commissum crimen, & sic fiat inhabilis ad dictas prælationes, refragetur iuri communi, debet a denunciatore probari. Et quod refragetur iuri communi concluditur nam ius commune dicti capituli *Statutum de hæreticis libro sexto*, solum inhabilitat ad beneficia Ecclesiastica eos, qui descendunt ex dicto genere maculato ex parte patris vsque ad secundam generationem, & ex parte matris vsque ad primam. At constitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti, vsque ad quartam generationem inclusiuè se extendunt, tam ex parte patris quam ex parte matris, prout dictum est in superioribus.

h l. fi. ff. de calum. l. Papin. exul. ff de minoribus.
i l. non hoc C vnde legitimi. cu. in præsentia de prob.
K l. circa, & l. quidam, de probat.
l Dec consi. 1. 222 n. 1. & 2. deci. pedemon. 20. nu 10.

Secundum argumentum est, quod proponitur a Nauarro, *m* qui sub distinctione loquitur in hoc casu, dicẽs quod aut loquimur in casu, quando electio illius facta est, aut casu, quo electio nondum facta est, & in primo casu, dicit necessariam esse probationem ex omni parte, vt ab ipsa prælatione priuetur. At in secundo casu ad impediendam, scilicet, electionem sufficere semiplenam probationem. Et ad hoc probandum singularem decretalem *n* adducit, qua probatur propter

m Na. l. 5. cen. titu. de hæret. conf. 22. in 2. add.
n c. præterea, 2. de spons.

dictum vnius testis, & semiplenam probationem impedimenti affinitatis impediendum esse matrimonium nondum contractum, ne contrahatur. Et similiter in nostro casu videtur semiplene probari, istum religiosum esse inhabilem, cũ probatur eius tritauam fuisse combustam, & per consequens istã semiplenam probationem sufficere ad dictam probationem impediendam. Huic argumento respondetur negando consequentiam, scilicet, quod in nostro casu sufficit semiplena probatio ad impediendam electionem, cum in eo agatur de honore istius religiosi, & suorum progenitorum, affinium, & consanguineorum, & sic de re grauissima in præiudicium multorum redundante, quo casu nõ sufficit semiplena probatio imò debet præcedere probatio iuridica, integra, & ex omni parte concludens, prout dictum est in superioribus. At in dicta decretali nõ agitur de honore, neque de aliqua re graui simili: & ideò nil mirum si ad impediendum matrimonium semiplena probatio impedimenti allegati sufficiat. Præsertim, quia si nõ sufficeret, sæpe sæpius cõtingeret, quod aliqui contraherent inualidè, & matrimonium inualidum cõsummarent in maximum præiudicium, & scandalum multorum, quæ omnes rationes in nostro casu cessant cum hic agatur de re graui, & multis præiudiciali, & ex electione huiusmodi religiosi nullum præiudicium neque scandalum paretur.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm dictus Religiosus teneatur in foro conscientiæ credere habere suam descendentiam ab ipsa tritaua post commissum crimen.

Respondeo dicendo, quòd cum in superioribus satis probatum sit, istum Religiosum non esse remouendum ab electione propter ignorantiam quæ habetur de eius descendẽtia à sua tritaua post cõmissum crimen, visum mihi fuit, vt hoc dubium plene resolueretur, & nunc dubitandi ratio remaneret ventilare: vtrum supradictus religiosus teneatur credere suam descẽdẽtiam habere ab ipsa tritaua post commissum crimen? Cui dubio respondeo, quod non. Et probatur, nam communiter Doctores ex *a* iure notant, quod nõ est obligatus filius credere matri dicenti, esse conceptum ex adulterio, attento quod est in possessione legitimi, quod est verum, etiam si mater sit conuicta de adulterio. Et assignat textus rationem, quod bene cõpatitur esse adulteram, & quod natus fuerit ex proprio marito. Et sic in simili forma in nostro casu dico, quod non est obligatus credere, quod descenderit ex tritaua hæretica, etiam si propter hæresim fuerit combusta, quia bene compatitur, talem esse hæreticam, & quod ipse descenderit ab ea ante commissum crimen. Sed dices, ipsum electum in foro conscientiæ magis securam partem sequi debere, scilicet quod sit incapax propter tritauæ cõbustionẽ, etiã si dubitet, an ante, an post commissum crimẽ ab ea processerit, nam etiamsi quando est dubiũ facti, an quis sit verè regularis excommunicatus, aut huiusmodi in foro contentioso, vbi purè agitur de pœna debemus interpretari & iudicare, quod non sit excommunicatus irregularis, aut suspensus, iuxta doctrinam Panormitani *b*. Maxime vbi agitur de pœna imponenda. Verbi gratia, quia collatio non tenuit, & huiusmodi. Verum tamen in foro conscientiæ contrarium dicendum est, scilicet, quod ipse electus partem magis securam sequi debet, prout communiter in iure *c* notatur, & tenet glossa singularis, & idem iudicium est in foro quasi pœnitentiali, & vbi peccatum imminet ex tali dubio, nempe quia non agitur ad pœnam propriam, sed vt ab altaris ministerio abstineat, & caueat peccatum vel abstineat à contractu matrimonij dubij, vel aliquo officio exercendo, in quo subest peccatum, prout tradunt communiter Doctores, & notat Syluester. *d* Et sic videtur, quod iste in foro conscientiæ non debet acceptare prælatiam, nam constitutio Pontificum non agit merè solùm ad pœnam contra ipsum, sed etiam ad culpam, peccant enim mortaliter tale officium exercendo, & quod in hoc dubio non tenetur acceptare ipsum, cum immineat ex tali acceptatione letbale periculum. His tamen non obstantibus respondeo, non teneri dictum religiosum in isto casu iudicare esse inhabilem, & incapacem ratione prædicti dubij. Pro cuius rei, & rationis dubitandi explicatione primò notandum est, quod duo sunt dubia, primum speculatiuum, & aliud practicum, speculatiuum dubium est, quod non tractat de re operabili, vel si tractat, est in communi, verbi gratia, an iste contractus sit licitus, an iste sit capax, an verò incapax, an iste sit maritus legitimus, an verò illegitimus. Dubium autem practicum est, quod tractat de re operabili, verbi gratia, an iste peccet, reddendo debitum, vel non peccet; an iste incapax peccet acceptando Guardianatum, vel non.

Secundo est notandum, quod hæc duo dubia nõ mutuo consequuntur, quia potest esse cum dubio speculatiuo certitudo practica, verbi gratia, dubitant milites, an bellum sit iustum, an non; cum hoc tamen stat, quod accedente Principis mandato certo sciant, quod non peccent militando. Item sunt opiniones probabiles in aliquo casu quarum vnam ego sequor, licet sim dubius speculatiuè de veritate alicuius rei, de qua agit opinio; sum tamen certus, quod sequendo illam non pecco. Item fœmina dubia est speculatiue, an iste sit suus maritus, non tamen dubia practicè, quod reddendo debitum non peccat, prout definit *e* Innocentius Papa. Hanc doctrinam tradunt doctissimus Soto, *f* Corduba, & Veracrux. His præhabitis fundamentis ad dubium respondetur, quod iste electus, etiam si speculatiuè dubitet, an comprehendatur in dictis constitutionibus, necne. Attamen practice potest credere ad effectum acceptandi prælatiam, non esse comprehensum: siquidem erat in possessione capacitatis, & vt capax eligitur, & non plene probatur sub dictis constitutionibus comprehensum esse. Et hoc procedit, præsertim si ex renuntiatione talis prælatiæ, non solùm sibi maculam infert, sed etiam suis consanguineis ex dicta tritaua descendentibus nam ipsis præiudicium maximum infert, si fortè sint in possessione capacitatis ad officia publica. Quod confirmatur, quia non potest ipse, nisi cum maxima difficultate certificari, vtrum eius progenitores ab ipsa tritaua post commissum crimen descenderint. Et si dixerint, quod recurrat ad archiuum Sanctæ Inquisitionis, vbi est cõfessio dictæ tritauæ, in qua tempus commissi criminis continetur, & quod recurrat ad libros baptismales, vbi est natiuitas ipsorum progenitorum, ex quibus potest concludere, an habeat descendentiam ab ipsa tritaua, ante, vel post commissum crimen; Ipsis respondeo, quod ad vitandum hanc igno-

a l. miles. § de functus. ff. de adulte.

b panor. in ca. in panis de re. iuris in 6. & c. cum tu. filij prapositi de testibus.

c c. significasti de homic. c. illud dominus de cler. excom. minist. glos. in c. vnde de ser. in ord. facie.

d Syluest. ver. dubium. q. 4.

e c. inquisitionis de sent. excom.

f Sot. l. 4. de iust. q. 5. ar. 4. & in 4. d. 27. q. 1. a. 3. Cor. l. 3. qq. q. 8. Vera. in spe. cõiu. p. 3. art. 18.

ignorantiam non obligatur homo ponere diligentiam possibilem absolutè, sed diligentiam moralem prout notat *a* Almainus, resoluit Medina, & talis diligentia non est moralis: nulla enim lex moraliter loquendo hominem ad archiuos Sanctæ Inquisitionis in hoc casu recurrere obligabit, vt patet. Denique prædictus religiosus non obligatur ad dictā inquisitionem, sed solum ille, qui denunciat: vel iudex ex officio, ille enim, qui denunciat, obligatur ad probandam inhabilitatem, prout determinat Lucas *b* de Penna, & resoluit Salzedo in sua Practica criminali Canonica.

a Alm. in moral. c. 4. Med. 1.2 q. 76 ar. 5. iuxta finem.

b Luc. de Penna in rubr. de delato. lib. 10. col. 2. ver ad secundum. Salz. in pract. cri. c. 5.

ARTICVLVS V.

Vtrum nouiter conuersus ex Iudaismo, & ex infidelitate comprehendatur in dictis constitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod isti tales rarissimè ad Presbyteratum, & Episcopatum sunt assumendi, multomque debent probari, atque in inferioribus ordinibus, & officiis exercitari, vt sic pateat, qua fide sint muniti, qua modestia, qua grauitate, & verecūdia prædīti, prout dicitur in Cōcilio Niceno *c* secundo, & in Concilio Cardicensi, & in Concilio Laodicensi: & tradunt Diuus Gregorius, & Syluester Papa, & Siricius Papa, & traditur etiā in Concilio Arelatensi tertio, capite primo, & in Concilio *d* Bracharensi primo. Et ratio hoc dictat. Nā, vt inquit Innocentius *e* Papa primus, miserum est, eum magistrum fieri, qui nunquam fuit discipulus; eum summum fieri sacerdotem, qui nunquā in vllo gradu obsequutus fuit sacerdotié. Et sic in quodam Canone *f* dicitur constituisse sanctum Concilium, vt Iudæi, aut hi qui ex Iudæis sunt, officiis publica nullatenus approbant, vbi glossa ait, quod loquitur de Iudæis ad fidem de nouo conuersis, iuxta Canonem *g* quendam, in quo ordinatur, nulla officia publica Iudæis esse iniungenda, ne his occasio tribuatur pœnam inferre Christianis. His ducti rationibus Paulus Quartus, & Pius Quartus in suis constitutionibus inhabilitantes descendentes ex Iudæis, & Hæreticis, quorum corpora concremata sūt, ad prælationes, honores, & dignitates nostræ sacræ religionis, voluerunt comprehendere sub dicta inhabilitatione, & pœnis nouiter conuersos ex Iudaismo, & ex Hæretica prauitate, vt patet ex sequētibus verbis, ibi. *Nullus secularis, qui Iudæus, vel hæreticus fuerit.* Quæ verba habentur in constitutione Pij Quarti, & in constitutione Pauli Quarti, sequentia verba proponuntur. *Si cōtigerit tempore data aliquem ex dictis olim Iudæis, vel hæreticis existentibus, &c.* Ex quibus verbis satis colligitur, ipsos nouiter conuersos a dictis officiis expellendos esse: cum sint inhabiles: indecorum enim est, veteranis Christi ministris munere publico præferri eum, qui paulò ante Christianam religionem, vel idolorum cultū, aut Iudaicas cæremonias, & superstitiones insectabatur. Quod aliis multis comprobat Couarruuias *h* Circa quas constitutiones aduertendum est primò, quod qui iam diu Catholicam fidē relicta falsa religione suscepit & miles est veteranus militiæ Christianæ nulla lege prohibetur ad secularia officia eligi, & admitti, imò regia constitutione partitarum *i* expressè admittitur, cuius meminit latè hanc communem opinionem comprobans Montaluus, *K* & Felinus, & Ripa ipsum prius adnotauerunt. Et licet dicta lex regia indistinctè eos admittendos censeat ad publica mune-

c Conc. Nic. 1. 2. & 2. Conc. Card. cap. 13. Laodi. cap. 3. Gregor. lib. 4. mora. regist. epist. 31. & l. 7. epist. 1. 10. Syluest. in concil. Romæ, c. 11. Siricius, c. 3. epis. 3.

d Brach. c. 38.

e Inno. epi. c. 2.

f c. constit. 17. q. 4. vbi glo. v. his qui ex Iudæis sunt.

g c. nulla. d. 54.

h Cou. in ca si furiosus. c. p. § 2. p. 914. t. 1

i l. 6. tit. 24. partit 7.

K Montal. in l. 2. tit. 3. l. 4. fori. Felin. & Rip. in c. cum te. num. 32. de rescriptis.

ra, qui relicta Iudæorum, aut Maurorū secta Christo nomen dederunt. *l* Couarruuias tamen sentit eam legem esse intelligendam iuxta suprādicta: Vnde meritò dubitari potest, an nouiter ex Iudaismo conuersi, qui iam diu legem Christi, vt veterani milites professi sunt, non obstantibus dictis constitutionibus ad dictas prælationes sint admittendi. Et iuxta supradicta videtur dicendum, non esse repellēdos, cum enim hæc lex sit pœnalis, videtur intelligenda, & restringēda iuxta ea, quæ dicunt Doctores aliā similem legē intelligentes & restringentes. Neq; constitutio Pij IV. huic sententiæ contradicit, ait. n. absolutè: *Nullus secularis, qui Iudæus, vel hæreticus fuerit, &c.* quæ verba non de his, qui fuerunt olim Iudæi, & hæretici, & iā diu legem Christi professi sunt intelligi sine aliqua violētia possunt. Sed his obstant verba constitutionis Pauli Quarti, ibi, *qui olim Iudæi, seu hæretici fuerint, etc.* Illud enim aduerbium *olim* denotat conuersos a Iudaismo post multum tempus a dictis officiis esse repellendos, propter quod opinioni supra positæ non omnino adhæreo.

l Cou. vbi su.

Secūdo aduertendū est circa dictas constitutiones, quod licet nouiter conuersi ad fidem ex gentilitate rarissime ad presbyteratum, & Episcopatū assumantur, prout in superioribus Conciliis, & epistolis Apostolicis comprobatur, & tradit luculenter *m* Simon Maiolus de irregularitate, & Couarruuias alios allegantes: noluerunt tamen Summi Pontifices huiusmodi neophitos in his constitutionibus comprehendere, vt patet ex dictis verbis, ibi *Nullus secularis qui Iudæus, vel hæreticus fuerit, & Ibi olim Iudæis, vel hæreticis existentibus, &c.* in quibus nulla fit mentio de conuersis a Gentilitate, & lex pœnalis, & exorbitans de vno casu ad alium nō extenditur, neque de vna ad aliam personam propter similitudinē rationis, prout pluries in superioribus dictum est. Ex quibus infertur, quod admittētes ad prælationes conuersos a Gentilitate non puniuntur pœnis harum constitutionum, neque ipsi electi eas renunciare tenentur, cum minimè ad illas sint inhabiles.

m Maio. lib. 1. de irregularit. c. 31. & Cou. vbi sup.

Tertiò aduertendum est, quod licet constitutiones Pij Quarti, & Pauli Quarti, tantum loquantur de descendētibus à Iudæis, & hæreticis, qui olim Iudæi, & hæretici fuerunt, Gregorius tamen Decimus tertius in sua constitutione, quæ incipit. Cō sueuit, data Romæ die Octauo Septēbris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, eas constitutiones ad descendentes a Mauris, & ad ipsos Mauros nouiter conuersos extendit dicēs, *decernentes de nouo, quod quoad illos, qui ex Mahometanorū, Iudæorum, vel hæreticorum origine descendūt, seruetur, quæ pia memoria Paulus IV. prædecessor noster per suas in forma breuis literas sub data videlicet vigesima quarta Aprilis, millesimo quingentesimo nono, Pontificatus sui, anno quarto, statuit.* Hæc Gregorius Decimus tertius.

ARTICVLVS VI.

An præfata constitutiones includant omnes, quos vulgus Lusitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hispaniæ appellat Christianos nouos, etiam si ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuersi.

RE'spondeo dicendo, quod non, quoniam ipsæmet constitutiones se restringunt vsque ad

quartam generationem tantùm,& in claris non est opus coniecturis iuxta id,quod dicitur in iure, *a* & ita tenet Nauatr. Ex quibus constitutionibus colligitur clarè, quod cum loquatur de descendentibus à dicto genere maculato,non habebat locū in collateralibus,& ita illis,cuius frater fuerit pœna combustionis propter hæresim damnatus,non comprehenditur in dictis constitutionibus,cum dictæ constitutiones dictam pœnam apertè imponant descendentibus vsque ad quartam generationem inclusiuè,nullam mentionem facientes de collateralibus.Et lex pœnalis,etiam vbi est eadem ratio,minimè extensionem admittit,& in hoc casu constat minorem rationem versari in collateralibus,quàm in descendentibus,prout tradunt leges Ciuiles, & Canonicæ de successionibus agentes.

a l. sentianus §. suasa. ff. de verb. oblig. Na. lib. 5. consil. 11. de heret. consil. 21. in 2. edit.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm descedentes ex dicto genere maculato sint priuati dictis officijs,& inhabiles ad ea,si sui progenitores vsque ad quartam generationem inclusiuè condemnati propter hæresim reconciliati tamen sunt Ecclesiæ.

RESpondeo dicendo, quod Paulus IV. & Pius IV. in suis constitutionibus videntur determinare,quòd sufficiet fuisse cōdemnatos,etiamsi Ecclesiæ vnitati reconciliati sint. Quod colligitur ex verbis constitutionum ipsarum, ibi. *Condemnati, ac eorum corpora igni tradita*.Illa enim dictio, Ac,disiunctiuè censetur,& sic significat, quod sufficit ad dictam inhabilitatem, & priuationem aliquem à damnatis,vel concrematis descendere. At doctissimus doctor Gradus superius allegatus, & Reuerendissimus pater noster Generalis superius allegatus,contrarium definierunt,prout in articulo secundo latè diximus. Ad argumentum autem dictionis,Ac,facillimo negotio respondetur, scilicet quod ipsa non sit disiunctiua,sed declaratiua;& sic voluerunt dicere Summi Pontifices,quod priuantur à dictis officijs, & fiunt inhabiles ad ipsa illi *b* quorum progenitores vsque ad quartam generationem inclusiuè tā ex parte patris,quàm ex parte matris sunt hæretici condemnati, & eorū corpora igne cremata;& sic non sufficit cōdemnatio sola, si eorum corpora & statuæ igni traditæ non sunt iuxta dispositionem antiquam iuris communis in Capitulo *statutum fœlicis recordationis*, cuius literā supra articulo secundo proposuimus. Neque est alienum à iure communi,quod hæc dictio,Ac, ponatur inter duas res idem significantes, prout cum Panormitano, & alijs ex multis iuribus concludit Natarrus. *b* Et sic in constitutionibus idē omnino significat condemnati,quod significant ista verba, corpora eorū igni tradita sunt,& quod in materia harum constitutionum secundum hunc sensum sit accipienda ista dictio,Ac,probatur.Nam les pœnalis cōtinuēs aliquid cōtra regulā iuris cōmunis debet intelligi, vt quàtum minus fieri possit,corrigat ius commune,*c* prout traditur in iure Canonico,& Ciuili,& tractant Socinus, & Felinus: satis enim est,quod in aliquo operetur,prout tradūt Decius, Ripa,Calderinus,Iason,& Cornelius, at constitutiones supradictæ leges sunt pœnales,multa continentes contra terminos iuris communis,prout ex superioribus patet.

b Na. in c. statuimus. 19. q. 3. nu. 44.

c ex. cū dilo. & vbi gl. ver. iur. cō. de consuet. notatur in l. fin. §. in cōp. C. de iur. deliberandi. l. si verb. §. de viro. ff. solut. mat. Soc. cons. 38. col. 2. Feli. in c. 1. col. 7. de rescript. Dec. in c. c. co. in fi. vbi Ripa. n. 42. de rescr. Cal. ti. de cōtr. cōs. vlt. v. sufficit enim las. in l. siquis post hu § si filius. n. 47 ff de lib. & posth. Corn. cons. 191. l. G. vol. 4.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm descendentes ex dicto genere maculato sint priuati dictis officijs,& inhabiles ad ea ante latam sententiam.

RESpondeo dicendo, quòd Paulus Quartus, & Pius Quartus in suis cōstitutionibus definiūt, *Ipsos esse priuatos ipso iure officijs Generalatus, Commissariatus, & Prouincialatus seu Guardianatus, eßeque inhabiles ad ipsa obtinenda,nihilque vigore dictorum officiorum gerere seu administrare posse, gestaque & administrata per ipsos post præsentium publicationem in capitulo generali nostri ordinis faciendam viribus careant,nullamque prorsus obtineant firmitatem.* Aduertendum tamen consuetudinem leges pœnales interpretari,quoad priuationem officiorum, & suspensionem ipsorum ipso facto sic intelligi debere,quod scilicet officialis, & prælatus electus ipso facto per legem sit priuatus, vel suspēsus officio,& prælatione: Attamen dum toleratur ab Ecclesia vsque ad sententiam iudicis,eius gesta,& acta valeāt, exercēs tamē dicta officia peccat mortaliter.Et sic interpretatur consuetudo,quòd priuatus ante sententiam peccat acceptando,nisi in casu necessitatis quando, scilicet tale exercitium fuerit necessarium ne eius,vel alterius crimen occultum reueletur. Et de Tabellionibus, & alijs huiusmodi officialibus id specialiter tenet Glossa.*d* De prælatis verò id ipsū dicunt Richardus & *e* Syluester, quos sequūtur Corduba,& Aragon. Ex quibus concluditur secundum opinionem istorū Patrum supradictos ipso facto esse priuatos à dictis officijs,& inhabiles ad ea, antequam per sententiam iudicis ipsi priuentur, & inhabilitētur,& sic peccare mortaliter, ipsa officia exercentes,nisi ratione alicuius magnæ necessitatis excusentur, verbi gratia, quia si ipsa non exercerēt ipsius vel alterius crimen occultū reuelaretur, prout resoluunt idem *f* Corduba,Nauarrus, Soto, & Castro dicentes , quod quando legislator ponit pœnas graues ipso facto contra transgressores alicuius legis:non sunt obligati ipsi trāsgressores esse executores dictarum pœnarum,tenūciando, verbi gratia officia,à quibus sunt ipso facto priuati, vel quorum sunt inhabiles,si ex renunciatione timetur probabiliter,quod delictum eorum reuelabitur, & aliquis infamabitur. Vnde supradicti ascendentes ex genere maculato, & damnato dicta officia habentes ea renuntiare minimè tenentur, si ex illa renunciatione timent probabiliter ipsorum famam, & eorum progenitorum detrimentum fore passuram, quia scilicet sunt in possessionem bonæ famæ. Verum tamen est,quod tenentur petere dispensationem quā citius fieri potest, vt admonent in simili casu Doctores supradicti.Illi verò,qui nō sunt in possessionē ipsorum officiorum,si ad ea per electionem,aut alio quocūq; modo admittantur,suæ inhabilitatis non ignari,tenentur dicta officia omnibus modis possibilibus renunciare. Neque excusantur, quod fortè ex tali renuntiatione possit oriri aliqua suspicio generis maculati,nam multæ sunt rationes mouentes homines ad dictas renuntiationes faciendas , quæ his temporibus propter maximum onus prælationum ipsis renuntiationibus maximè cō ferunt honorē,& ipsorum prudentia in his ab omnibus bene sentientibus satis commēdatur. Ex quibus infertur,quod vsq; dum tolerantur in officijs, acta per eos facta valēt, & sic tenētur subditi eis obedire (prout

d Gl. in auth. de tab. § prim. e Rich. in 4. d. 18. art. 7. q. 2 Syl. in excō. 3. q. 10. & 11. & in sum. confes. 1. q. 10. Cord. li. 1. q. 9. q. 36. pa. 290. cap. 2. Aragon. 2. 2. q. 11. art. 3. p. 349.

f Cor. vbi su. q. 35. Soto l. 1. de iust. q. 6. ar tic. 4. & lib 1. q 6. ar 2. Na. in manu. c. 23. n 63. & c. 26. nu. 239. Cast. lib. 2. de leg. penal. c. 12.

(prout infra declarabitur) quousq; in foro exterio si per sententiam declaretur, ipsos in dictis constitutionibus esse comprehensos. Neq; his obstat verba dictarum constitutionum, ibi, *Receptio de ipsis facta ad prædicta officia, si fieri contigerit de facto, nullius sit roboris, & momenti, & pro non facta habeatur, sed omnia & singula per eos sic electos, & assumptos de facto administrata. & gesta viribus careant. & nullam prorsus firmitatem obtineant neque ius alicui tribuant* Nam respondetur primò, dicta verba intelligi debere, nisi tolerentur iuxta prædicta. Vel secundo respondetur ex mente Soti, a quod constitutiones Apostolicæ priuantes regulares ab officiis, & prælationibus, quas possident ipso facto, & eos inhabilitantes sine alia declaratione debent piè, & verè interpretari, vt intelligantur, quod ammittant ipso facto dictas prælationes sine aliqua sententia declaratoria ipsius pęnæ, non tamen sententia declaratoria ipsius criminis, propter quod ipsa pęna imponitur. Vt tenet etiam Syluester. b Imo tenet Hēriquez, c quod regulariter loquendo omnes leges pœnales rigorosæ dicta verba addentes, debent explicari, quod solum loquantur in foro exteriori, nō autem in foro conscientiæ prout diximus latè supra in quæstione septima articulo decimo sexto. Imo pater Victoria in relectione de Indis ait, quod cum priuari in foro conscientiæ sit pęna, nec debeat infligi ante condemnationem, non satis scio, an ius humanum hoc possit efficere, vt scilicet ante condemnationem teneatur quis dictà bona restituere. Hæc Victoria.

a Sot. lib. 1. de iust. q. 6. ar. 6.

b Sylu. verb. pœna. nu. 28.

c Henriq. 2. 10. li. 13. c. 16. n. 3

ARTICVLVS IX.

Vtrum fratres nostri ordinis possint obedire electis ex dicto genere, cum primum scinerint ipsos esse comprehensos in dictis constitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod licet Paulus Quartus, & Pius Quartus in suis constitutionibus dicant, quod fratres debent, & tenentur incōtinenti ab eorum obedientia recedere: hoc tamen cū sit præceptum morale moraliter, & iuridice debet explicari, scilicet, vt prius casus ad suum superiorem referatur, vt ab ipso sententia declaratoria eos esse comprehensos sub dictis constitutionibus proferatur, qua prolata, statim remanent priuati, & tenentur subditi ab ipsorum obedientia recedere. Quod ex dictis in articulo superiori comprobatur, Et si contrarium diceremus, maximum inconueniens sequeretur: nam vnicuique subdito liceret suo prælato non obedire, dictam exceptionem, vel aliam similem allegando, quod pareret maximam in religione confusionem. Et supra dicta probātur ex verbis ipsarum constitutionum, ibi: *Nullique fratres in dictis officijs contra huiusmodi mandata existentibus obedire, sed incontinenti quam primum potuerint, &c.* Vbi notanda sunt verba, *quam primum potuerint*, sonant enim, ac si aperte dicerent, quam primum, licite, religiosè, iuridicè, & sine strepitu potuerint, cōsultando superiorem, ita vt iustitia seruetur, & frater non infametur. Probatur etiam ex aliis verbis earum constitutionum, ibi: *ab eorum obedientia recedere, & ad alium eligendum procedere*. In quibus verbis videntur velle Summi Pontifices, quod tunc teneantur ab eorum obedientia recedere: quando res ita se habet, vt ad alium eligendum possint procedere. Vnde cum non possint procedere ad aliū eligendum, nisi prius declaretur per sententiam iuridicam, electum in dictis constitutionibus comprehendi, clare sequitur nō teneri subditos ab eius obedientia recedere, nisi cum primum fuerit dicta sententia declaratoria contra ipsum lata.

ARTICVLVS X.

Vtrum supradictos ad dicta munera admittentes in excommunicationem ipso facto incidant, & sint priuati ipso facto officijs, & inhabiles ad ea.

RESpondeo dicendo, quod volentes admittere aliquos ad dicta munera, de quorum infamia est aliqua non leuis suspicio tenentur ante electionem inquirere, verum comprehendantur sub dictis constitutionibus, & eos intrepide admittentes scientes macula prædicta esse infectos, grauissimè peccant, & pęnis maximis afficiuntur. Nam in ipsis constitutionibus continetur, *Quod in virtute sanctæ obedientiæ & sub excommunicationis latæ sententiæ pęna, & priuatione generalatus, commissariatus generalis, & alterius cuiscumque commissariatus, prouincialatus & guardianatus aliorumq; officiorū & dignitatum dicti ordinis, & inhabilitatis ad illa in perpetuum obtinenda pęnas eo ipso incurrant si aliquos ex supradictis addicta munera admittant* quam pęnam excōmunicationis certum est quod ipso facto incurrūt, prout tenent omnes secundum Sotum d, Cordubam, & Nauarrum quod autem remaneant priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea ante sententiam declaratoriam sui criminis, satis patet ex dictis in articulo superiori. Circa quod est summè aduertendum, quod etiam admittatur opinio Nauarri, de qua supra in articulo secundo fecimus mentionem, scilicet, quod omnes descendentes ex dicto genere maculato, vsque ad quartam generationem inclusiuè, etiamsi genus maculatum non sit pęna ignis condemnatum, & concrematum; sint inhabiles ad prælationes, iuxta dictas constitutiones: nihilominus eligentes ad dicta officia aliquos ex supradictis non incurrunt in pœnas huius constitutionis, considerantes opinionem contrariā esse certiorem, & magis conformem iuri communi, & sic intelligentiam veram huius constitutionis adhuc sub dubio versari. Nam intellectus verus iuris humani dubij excusat a peccato saltem mortali, secū dum Innocentium. e Vnde admittentes supradictos ad prælationes putantes solum excludi a Paulo IV. & Pio IV. descendentes ex genere maculato pęna combustionis afflicto, etiamsi omnes descendentes ex dicto genere indifferenter excludantur, vt tenet Nauarrus, non peccant mortaliter, & per consequens non incidunt in dictas pęnas, pęnæ enim supradictæ, non imponuntur, nisi ratione peccati mortalis secundum communiter Doctores, & expresè proponuntur hæ pęnæ contra præsumentes.

d Soto lib. 1. de iust. q. 6. ar. 4. Cordub. lib. 1. quæst. 9. 36. Nau. in Man. c. 23. nu. 63.

e Innoc. in ca. per tuas, 2. n. 4. de Simon.

ARTICVLVS XI.

Vtrum hi, qui professi sunt in nostra religione ante constitutionem Clementis Septimi, & Pauli Quarti, possint esse definitores, discreti, capitulares, magistri nouitiorum, vicarij, conuentuum, & confessores monialium.

RESpondeo dicendo, quod licet Clemens Septimus ediderit dictam constitutionem, &

Paulus IV. & Pius IV. eandem innouauerint, & Gregorius Decimus tertius ipsam confirmauerit. Iulius tamen Tertius, & Pius Quintus eas constitutiones moderati sunt, dicentes, quod solum repellantur a nostra religione, & a prælationibus eiusdem illi, qui ex genere maculato pęna ignis afflicto descendunt, vsque ad secundam generationem ex parte patris, & vsque ad primá ex parte matris. Vnde colligitur quod illi, qui nostram religionem professi sunt ante publicationē constitutionis Clementis Septimi, etiam si a dicto genere descendant vere sint Religiosi, cum ante istud tempus per nullam constitutionem eorum professio fiat irrita. Et idem dicendum de his, qui professi sunt in nostra religione ab anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, die decima Octobris, vsque ad annum millesimum quingentesimum quinquagesimum octauum, die vigesima quarta Aprilis, quo temporis spatio durauit cōstitutio Iulij Tertij, qui moderauit constitutionem Clementis Septimi. Et idem etiam dicendum est de his, qui professi sunt ab anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, vsque ad annum millesimum quingentesimum septuagesimum tertium, quo temporis spatio durauit constitutio Pij Quinti. Hi enim etiam si descendant a tritauis ex parte patris, & etiam si descendant ab auis ex parte matris, quorum corpora sunt concremata, si prædictis temporibus nostram religionem professi sunt, eorum professio valida est: non enim Summi Pontifices supradicti irritabant professionem, nisi eorum tantum, quorum progenitores vsque ad secundam generationem ex parte patris, & vsque ad primam ex parte matris fuerunt condemnati, & concremati iuxta terminos dicti capituli, *statutum fœlicis recordationis* sæpe sæpius allegati. Vnde titulus nostræ quæstionis tantum intelligitur de his, qui professi sunt valide in nostra religione, de quibus quærit, vtrū possint eligi ad officia in dicto articulo quæstionis proposita? Respondetur optimo iure eligi posse ad officia, quæ non habent iurisdictionem ordinariam, sicut habent officia generalatus, commissariatus generalis, prouincialatus, commissariatus prouincialis, quæ in dictis constitutionibus prohibentur dari dictis personis. Cum enim istæ constitutiones sint pęnales, & rigorosæ, non debent extendi, imò debent restringi præcisè ad dignitates, & prælationes, de quibus expresè loquuntur, prout traditur in iure, *a* & tenent post alios Tiraquellus, & Sarmiento. Vnde cum dictæ constitutiones loquantur de officiis, quæ sunt vere prælationes, & habent iurisdictionem Ordinariam, vel quasi Ordinariam iuxta tradita a Syluestro *b* minimè sunt extēdendæ ad officia, quæ non habent huiusmodi iurisdictionem. Et sic possunt esse definitores, Magistri Nouitiorum, Vicarii Priorum Conuentualium, & multo magis Confessores monialium. Hæc enim munera non sunt prælationes, neque habent iurisdictionem Ordinariam. Possunt etiam esse discreti Capitulares in Capitulis Prouincialibus, cum hoc munus non habeat iurisdictionem annexam. Attamen non posśunt eligi in capitulo ad aliquod officium habens dictam iurisdictionem. Dixi in capitulis prouincialibus, non enim in nostra religione posśunt eligi discreti ad capitula generalia. Discreti enim discretorum, qui ad capitulum generale mittuntur; aliquam saltem in potentia habent iurisdictionem, prout dictum est in superioribus, *c* aduertendum tamen, quod non posśunt esse Vicarij conuentuum, qui propter causas particulares non vocantur Prioratus, neque Guardinatus, sed Vicariatus. Vicarij enim, & superiores talium conuentuū,

a l. quod lex. ff. de leg. Tiraquel. tract. lig. in præfat. nu. 62. Sarm. lib. 1. Select. c. 12. nu. 5.

b Sylu. verb. Prælat. nu. 6.

c Sup. q. 13.

iurisdictionem habent ordinariam iure speciali prout tradit Syluester. *d*

d Syluest. ver. Prælatus. n. 3.

ARTICVLVS XII.

Vtrum professi in nostra religione ex dicto genere maculato posśint esse prædicatores.

RESpondeo dicendo, quod Paulus Quartus, & Pius Quartus in suis constitutionibus hoc expresè interdixerunt sed quoad hoc hæ constitutiones a Patribus ordinis non fuerunt receptæ. Nunquam enim audiui aliquem propter huiusmodi maculam a prædicationibus fuisse priuatū. Imò in constitutionibus generalibus Toletanis nostræ sacrę religionis, solum ordinatur, vt ipsemet ab officiis ordinis suprapositis repellatur, nullam mentionem de prædicationibus facientibus. Ex quibus satis colligitur, quod cum constitutio Toletana ad maiorem obseruantiam dictarum constitutionum sit facta, vt ipsamet ait, non prohibeat ipsis munus prædicandi, dictas constitutiones, quoad munus prædicationis minimè fuisse receptas, sed tantum quoad munus prælationum, & sic quoad hoc non obligare, sicut non obligant aliæ leges minimè receptæ, prout post Dominicum, *e* Felinum, & communem tradit eleganter Nauarrus. Vnde constituentes aliquem ex supradictis prædicatorem non peccant mortaliter, neque incurrunt in pęnas harum constitutionum. Et per consequens talis prædicator constitutus, titulum, nomen, & rem prædicationis habere potest.

e Domin. in c. 2. de constit. Felin. in cap. 1. de treuga, & pace. annotat. 12 vers. intellige quando, & n. 13. consid. 2. Naua. in Man. c. 23. n. 41.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum moniales nostri ordinis descendentes ex genere maculato comprehendantur in dictis constitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod lex exorbitans, & rigorosa nō debet extendi extra casum, de quo loquitur, vnde cum ista constitutio solum loquatur de fratribus, non debet extendi ad moniales, præsertim quia lex loquens de vitiis in odiosis non extenditur ad fœminas, prout diximus in quæstione *f* præcedenti, Præterea Pius Quartus, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto Kalendis Augusti, similem constitutionem declarauit confirmatam authoritate Apostolica, quę seruatur in ordine Diui Hieronymi, prout habetur in huius ordinis Compendio. *g* Scilicet, quod ipsa constitutio excludens ab ea religione descendentes ex genere maculato non extendatur ad eiusdem ordinis moniales. Et in nostris constitutionibus generalibus Toletanis, cum agitur de obseruantia constitutionum Pauli Quarti, & Pij Quarti, non præcipitur fieri inquisitionem ex genere virginum cupientium ingredi religionem, vt ad professionem, & officia religionis admittantur, sicut præcipitur, vt fiat inquisitio de fratribus. Ex quo concluditur, quod admittentes ad professionem fęminas descendentes ex genere maculato etiam combustionis pęna afflicto, non faciunt contra nostras constitutiones, neque etiam faciunt contra eas admittentes illas iam professas

f Sup. quæst. præced. artic.

g Comp. verb. statut pa. 317.

ad mu-

ad munus Abbatissatus,& ad alia officia monialiũ, tum quia constitutiones supradictæ nõ loquuntur de monialibus,tum etiã quia dicta officia non sunt verè prælationes habentes iurisdictionem Ordinariam,sicut sunt officia generalatus,Cõmissariatus, Prouincialatus, quæ in dictis constitutionibus negantur descendentibus ex dicto genere maculato.

ARTICVLVS XIIII.

Utrùm in ordine Diui Hieronymi descendentes à Iudæis, vel Saracenis possint habere officia dicti ordinis.

REspondeo dicendo, quòd Alexander Sextus, anno Domini millesimo quadringẽtesimo nonagesimo quinto,Pontificatus sui anno secũdo,die vigesima tertia Nouẽbris, *Authoritate Apostolica suppleas omnes & singulos defectus si qui forsan interuenerint approbauit,& cõfirmauit statuta ordinis D Hieronymi , ne neophyti , aut descendentes intra quartum gradum ex nouiter à Iudaismo conuersis ad statum ad dicti ordinis habitum recipiantur sine licentia capituli Generalis cum consensu maioris partis definitorũ aut deputatorum Capituli quod priuatũ appellatur & nihilominus sic admissos ad dignitates officia suaiorque ordines promoueri minimè posse. Et si secus fuerit actum fuerit nullius sit roboris: & tã agens quàm patiens sciẽter in præmissis excommunicationis sententiã ipso facto incurrant. Neque receptus sic ordinem profiteri possit, non obstantibus statutis, consuetudinibus dicti ordinis,cæterisque contrarijs quibuscunque.* Et est aduertendum, quod prædictum statutum super descendẽtibus ex Iudæis eodem ordine vsque ad similem quartum gradum, non tamen quoad monasteria monialium authoritate Apostolica Pius IV. Põtificatus sui anno sexto,quarto Kalẽdas Augusti extendit ad religiosos in isto ordine non admittendos etiam ex descendẽtibus ex Saracenis. Hæc omnia in Compendio *a* priuilegiorum dicti ordinis continentur. Nolo autem in declaratione,& explicatione huius statuti immorari, cum sit particulare huius sacræ,& obseruantissimæ religionis; meum enim intentum in hoc opere est solùm tractare de his, quæ omnibus religionibus communicantur, & nõ de particularibus huiusmodi statutis,quæ ad regimen ipsarum religionum cõcernũt,ne aliquibus sim odiosus , cum potius omnibus vellem esse gratus. Particularia tamẽ nostræ religionis pertractabo,cum omnia cum patribus ipsius conferam , & ipsorum mentem sciam.

a Compend. verb. statutũ. §.1.& 2.

QVÆSTIO XV.

De Abbatibus,& Abbatissis, quoad sexum & ætatem,in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 AN *fœminæ sint capaces spiritualis potestatis ecclesiasticæ.*

2 *Vtrum minores viginti quinque annorum possint esse Abbates.*

3 *Quã ætatem debẽt habere Abbatissæ,& Priorissæ.*

ARTICVLVS I.

An fœminæ sint capaces spiritualis potestatis Ecclesiasticæ.

REspondeo dicendo, quòd mulier non potest in dignitate constitui : cui spiritualis iurisdictio annexa est. Nam, ait *b* Paulus, Mulieres in Ecclesia taceant, non enim permittitur eis loqui,sed subditas esse. Si quid autem volũt discere,domi viros suos interrogent , turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia. Et ne quis arbitretur suũ non Dei præceptũ esse,subdit, si quis videtur Propheta esse,aut spiritualis cognoscat quę scribo quoniam Domini sunt mandata. Et probatur ratione, quia potestas iurisdictionis,quamuis non sit immediate potestas clauium,hoc est remittendi peccatũ ordinatur tamen ad illam:imò ex illa ortũ habet , atque sicut mulier non potest habere potestatẽ ordinis,sicut neque cõgruam habere iurisdictionem spiritualem,atque,vt optimè ait *c* Innocẽtius Papa tertius,noua & inaudita esse, quod Abbatissæ moniales benedicãt,aut cõfessiones audiant,aut prædicent, cum beatissima Virgo Maria dignior , & excellentior fuerit Apostolis vniuersis , cui tamen Dominus claues regni cœlorum non commisit : quo vtique exemplo quantumuis in Ecclesia mulieres præcesserint sanctitate præclarissimę, nunquam illis fuit potestas clauium cõmissa; hanc sententiam cum Diuo Thoma,& Theologis,communiter tenent *d* Durandus,Paludanus, & Syluester. Hinc fit quod Abbatissæ,& aliæ matres sanctimonialibus præfectæ ratione officij potestatem nõ habent ponendi præcepta spiritualia; sicut religiosorũ prælati,sed tantùm ciuilia,sicut matres familias prout dictũ est in superioribus. Et sic sicut matres familias possunt imponere præcepta, quibus subditæ tenentur obedire,nẽpe ne literas scribãt, neque recipiant. Et hæc præcepta ex natura rei æstimari debent , sub quo reatu obligent mortali ne,an veniali, tantum enim ad custodiam domus conferre potest,vt eorum transgressio sit mortalis,& tam parũ,vt sit venialis. Similia enim præcepta posset mater familias ponere filijs suis licet in monasterio vrgentior sit causa,& magis obligẽt illa præcepta. At verò ponere præceptum more religiosorum, vt eo ipso quod in scriptis detur, intelligatur obligare ad mortale revera nequeũt ex facultate officij annexa. Neque de hoc vllo modo dubitandum est, quia earum præfectura non est,sicut religiosorũ. Alioquin possent excommunicare,quod nullus cõcedit,quia excommunicatio est priuatio bonorũ spiritualiũ. Quod si quis arguat ratione voti moniales teneri Prælatæ parere, etiam si spirituale præceptum non imponat: nam si quis vouit alicui sæculari obedientiam,obedire tenetur maximè si Deo votum faciat obediendi homini: Respondetur quod dum quis vouet obedientiam alteri , non intelligitur , nisi prout moris est obtemperare , vel vt laicum laico , vel vt religiosum religioso. Ob id enim, quod quis vouent obedire amico seculari, non propterea ille potest ei imponere præceptum spirituale, vt Episcopus. Pari ergo modo moniales vouent obedire Abbatissis secundũ potestatem , quã ipsæ habent præcipiendi. Et confirmatur hoc quia non sunt moniales in hac parte melioris cõditionis, quàm religiosorum conuersi, quibus tamen nunquam spiritualium cura demandatur, proot infra dicetur. Dixi ex facultate offitij annexa, quia ex cõmissione, ait doctissimus Sotus, *e* quod non videt, cur non possint hunc habere potestatem constituendi huiusmodi præcepta spiritualia. Ait enim, non inquam , video cur prouincialis, vbi ei visum fuerit ad honorẽ domus,& monialium expedire, nõ possit Priorissis, & Abbatissis committere, vt possint huiusmodi præcepta spiritualia in graui necessitate ponere, citra tamẽ excõmunicationis sententiam: nã hæc facultas nunquam mulieribus commissa est, neque eis committere decet. Tametsi Paludanus, *f* quia hoc est ius positiuum, censent , eam quoque posse eis cõmitti, cum

b Corint. 14. cap.

c Innoc. in c nua de peni. et remiss.

d Durand. in 4. d. 19. q. 1. Palu. vbi sup. q. 2. Syl. v. Abbatissa paragrapho. 1.

e Soto in 4. d. 20. q. 1. art. 4. pag. 882.

f Palud. vbi sup.

cum committatur mere laico: de quo infra in quæstione de excommunicatione dicemus.

ARTICVLVS II.

Vtrùm minores viginti quinque annorum possint esse Abbates.

RESpondeo dicendò, quòd Abbas, & quicunque prælatus debet esse professus in religione in qua est prælatus. Neophytus enim in religione non potest esse, neque eligi in Abbatem & prælatũ, prout in iure *a* diffinitur, & debet esse sacerdos secundũ ius *b* commune, & debet esse viginti quinque annorum prout in eodẽ iure *c* statuitur, quod Concilium Tridentinum *d* confirmat dicens. *Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunque, quibus animarum cura subest, promoueatur, nisi qui saltem vigesimum quintum suæ ætatis annum attigerit, & in clericali ordine versatur, doctrina ad suum munus exequendum necessaria ac morum integritate commendetur iuxta constitutionem Alexandri Tertij in Concilio Lateranensi promulgatam, quæ incipit cum in cunctis.* Ex his infertur, quod nõ potest statui in religionibus, vt possint esse Abbates, & prælati illi, qui adhuc vigesimum quintum annum non attigerunt. Quod ex dictis patet, & insuper probatur, quia potestas iurisdictionis spiritualis, licet nõ sit immediatè potestas clauium, hoc est potestas remittendi peccatum ordinatur tamen ad illam, imò ex illa ortum habet, potestas autẽ remittendi peccatum, solùm sacerdotibus cõmẽdatur. Sacerdotes autem minimè possunt esse, nisi vigesimum quintũ annũ attigerint, prout in Concilio Tridẽtino *e* definitur. Non obstantibus quibuscunque priuilegijs etiam regularibus concessis, & sic de primo ad vltimũ non potest fieri sine authoritate Apostolica statutum, vt sint prælati huiusmodi ætatem nõ habentes. Nã vt supra dictum est, *f* non potest in religionibus fieri statutum cõtra id, quod in iure communi determinatur. Nõ ignoro tamẽ, quod pater noster Frãciscus in sua regula authoritate Apostolica cõfirmata, ordinauit, vt cõuersi in ipso ordine absque sacris ordinibus, possint esse prælati, & habere curam animarũ, ac subinde sicut Episcopi electi non ordinati possunt creare cõfessarios, & casus reseruare, a quibus nemo subditorum, nisi de sua licentia, valeret absolui, spiritualiaque præcepta proponere eademque sub censura excõmunicationis. At, vt ait Sotus, *g* quamuis hoc authoritate Apostolica fieri poterat; tamen quia sapienter iudicatum est minimè conuenire, vt qui nõ habent potestatem ad cõsecrãdum corpus Christi verum illam habeant spiritualem circa mysticum: ideò in tota ferè familia obseruãtiæ patris nostri Francisci hoc priuilegium iam per contrarium vsum aboleuit. Vtrùm autem possint esse discreti, capitulares, & definitores illi, qui vigesimum quintum annum nõ attigerunt, neque sacris ordinibus sunt initiati, aliquibus dubiũ potest esse. Nam secundum ius, *h* qui habent vigesimum annum impletum possunt habere dignitates, & personatus, quibus non est cura animarum commissa, & dico vigesimum secundum annum habentes posse esse in nostra religione definitores, & discretos in capitulo dummodo sacro ordine sint insigniti, non verò si non sacro ordine sint decorati: nã cum discreti, capitulares habeant vocem actiuam, & passiuam in capitulis, & similiter definitores secundum constitutiones aliquarum religionum, & conuersi nullo sacro ordine insigniti, secundũ Decretum Concilij *i* Tridentini, nullam ad eligẽdum aliquem prælatũ vocem actiuam habere possunt: hinc sequitur quod non possunt esse discreti capitulares in nostra religione, qui ordinibus sacris non sunt insigniti. *K* Vnde Concilium Tridentinum ait sufficere habere vigesimum secundũ annum ad promotionem dignitatum, & personatuum quibus non est cura animarum cõmissa, quia hi in ista ætate possunt ad ordinem sacrum subdiaconatus promoueri, prout in eodem Concilio definitur. *l* Propter quod in nostra obseruantia, saltim in his partibus Hispaniarum minimè conuersi ad capitulum prouinciale, aut generale mittũtur, vt discreti, cum secundum ius vocem actiuam ad eligendum minimè habere possint, & si ex aliquibus partibus mittuntur, hoc fit priuilegio Apostolico concedẽte secundum nostram regulam posse esse prælatos, quod per consequens concedit posse esse discretos, cum omnes prælati in nostra religione sint discreti capitulares.

a ca. nullus, de elect. lib. 6. *b* c. 1. de ætat. & qualit. *c* Cap. cum in cunctis extra de elect. *d* Conc. Trid. sess. 24. de reformat. c. 12. *e* Conc. Trid. sess. *f* Sup. q. 12. *g* Sot. vbi sup. *h* c. vnic. de ætate & qualitate ordi. præficiend. *i* Conc. Tri. sess. *K* Conc. Trid. sess. 24. c. 12. *l* Conc. Trid.

ARTICVLVS III.

Quam ætatem debeant habere Abbatissæ & Priorissæ.

REspõdeo dicẽdo, quòd *m* Bonifacius Octauus statuit, vt nulla Monialis in Abbatissã aut Priorissam eligatur, nisi trigesimum annum cõpleuerit, & expresse professa fuerit ordinem regularem, Neque ab hoc iure multum distat Conciliũ *n* Tridentinum, in quo præcipitur, quod Priorissa, vel quocunque alio nomine præfecta, vel præposita cuiuscũque monasterij monialium non minor annorum quadraginta, quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit, vel saltim trigiota annos excesserit, & quinque saltim annos post professionem rectè vixerit eligatur. Circa quod est notanda quædam declaratio Cardinalium Concilij Tridentini, in qua vicario Caietano rescripserũt. *Quod Abbatissa licet per quinquenniũ non permãserit in religione dũ tamen excedat triginta annos, & id fiat ad requisitionem monialium de licentia secũdæ dignitatis Ecclesiæ Cathedralis, & parum superioris regularis, dũmodo laudabiliter superiori anno se gesserit in officio confirmari poterit per biẽnium in officio.* Et huic declarationi addiderũt ijdẽ illustrissimi Cardinales aliã declarationẽ rescribẽdo. *Quod si ad cõfirmationẽ dictæ Abbatissæ deesset cõsensus superiorũ regularis propter eorũ absentiã seruatis his, quæ in prædicta declaratione rescripta fuerãt, procedendũ esse ad dictã confirmationẽ.* Aduertendum tamen est, quod dicit Concilium non debere admitti ad hoc, vt sit Priorissa, aut Abbatissa nisi illa, quæ fuerit expresse professa. Et sic Cõcilium nõ admittit tacitam professionem ad hoc, vt aliqua possit habere Abbatissatum, licet tacita professio sufficiat ad hoc, vt sit vera monacha regularis quod ante Concilium diffinitum erat à Bonifacio *o* Octauo, & respectu religiosorũ id ipsum definitum erat ab eodem Bonifacio *p* Octauo, dicente, quod nullus religiosus ab Abbatissiam, seu prælaturam suæ vel alterius religionis de cætero eligatur, nisi ante fuerit dictum ordinem regularem expresse professus, quod si secus actum fuerit eo ipso irritum habeatur. Et adeo hoc est verum, vt dicat glossa *q* quod ipsa expressa, professio debet in scriptis fieri, vt obuiet illis, si postea reclamauerint propria scriptura. Et hac forti ratione illustrissimi Cardinales declarauerunt. *Quod moniales, quæ eius ordinis sunt, quæ requirunt professionem si*

m c. indemnit. in pri. de elec. lib. 6. *n* Conc. Trid. sess. 25. ca. 7. de regul. *o* c. indemnitatibus. *p* ca. nullus de elect. lib. 6. *q* glo. in d. ca. nullus, v. expresse.

rum si tacitam professionem emiserint, & si palam expresse id factum non fuerit, cogenda sunt, vt profiteantur.

QVÆSTIO XVI.

De Abbatibus, & Abbatissis quoad eorum durationem in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrum magis conueniens sit, quod Abbates sint perpetui an temporales.*
2 *Quo temporis spatio duret modo officium generalis, & aliorum superiorum regularium.*
3 *Vtrum Abbatissæ finito triennio teneantur officium Abbatissatus renunciare.*
4 *Vtrum patrono constituto a Papa super quodam monasterio monialium ad præsentandum Abbatissam habens potestatem, debeat eius institutio esse perpetua, aut triennalis.*
5 *Vtrum collegium oblatarum teneatur eligere præsidentem triennalem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum magis conueniens sit, quod Abbates sint perpetui, quam temporales.

RESpondeo dicendo cum Nauar. *a* quod experientia, quæ est rerum magistra, prout dicit quidam Canon *b* nos docet innumera spiritualia vitia, quæ oriuntur ex electionibus triennalibus, vel sexannarijs. Oritur enim inde ambitio qua bona pars monachorum ad præfecturas anhelat contra illud pulchrum traditum in quadam Decretali, *c* vbi Glossa in eius confirmationem aliqua citat. Oriuntur etiam conuentiones simoniacæ, quibus alij alijs promittunt suum fauorem futuris triennijs, vt in præsenti sibi faueant contra id, quod quidam Canones *d* prædicant. Oritur etiã eneruatio disciplinæ regularis dũ candidati suffragatoribus futures, honores, dignitates, indulgentias, licentias & impunitates promittunt. Oritur etiam subornatio perpetua, & collusio, quá alij sibi, vel alijs aliorum in finem triennij procurant suffragia cõtra iura *e* subornationi, & collusioni obuiantia. Deinde oriuntur factiones & dissidia irrecõciliabilia, quæ impediunt cultum pacis auctoris: qui non colitur nisi tempore pacis, prout dicit quædam Clementina. *f* Insuper oriũtur susurrationes, murmurationes & detrectiones ferè continuæ, dum alij aliorum defectus, & vitia, tum naturæ, tum morum detegunt, & augent, & falsos imponunt, quo factiones contrariæ personarum opinionem bonam tollant, vel minuant cõtra tradita in capitulo, *inter verba g* Ad hæc è contrario pax, & concordia mala, cõmendatio, & laudatio immodica, imò & falsa oriũtur, quę suæ factionis personas extollunt, & in cœlum efferũt contra dictũ capitulũ, *inter verba.* Accedit præterea sublatio, vel certe eneruatio authoritatis corrigendi, & præcipiendi, quod quædam decretalis *h* detestatur adeò vt feratur raro electos primo anno vllum eorũ, qui sibi suffragati sunt in gratiã suffragiorum castigare, aut in gratiam aliquid eis præcipere. Accedit etiam quod vix etiam aduersarijs displicent, præuidentes eo elapso in eorum, vel in eis fœderatorum manus incidere posse. Denique inclementia, & crudelitas vltra quam par sit puniendi, corrigendi, & inquietãdi eos, qui sibi sunt aduersarij ab isto fonte dimanant, contra notata per Angelicum Doctorem: *i* Quin & occasione oblata, vel quæsita ex eodẽ fonte dimanat actus eijciẽdi, vel in alia monasteria relegandi suos contrarios, & nõnunquam in carcerẽ conijciendi, voceque actiua & passiua dicũt priuandos: præsertim si per statuta liceat in alium triennium, seu sexennium de communi consensu regimen prorogare. Hæc pro ista parte adducũtur a Nauarro, qui pro contraria parte, scilicet, quod Abbates, & Abbatissæ debent esse triennales, adducit alias rationes, non minus primo aspectu efficaces, scilicet, quod frequẽter perpetui Abbates, & Abbatissæ nimium absolutè gubernant temporarios redditus in vsus malos, vanos, vel ordini extraneos prodigẽdo, & nimis parce, & auare in monachos, & ornamenta, & fabricam monasteriorum, & pauperes impendendo. At huic rationi respondet Nauarrus, quod hæc non semper cõtingũt & licet frequenter contingant, hæc non esse ita mala, & perniciosa sicut sunt ea, quæ pro cõtraria parte allegantur. Et certũ est secundũ ius, *K* de duobus malis minus esse eligendũ, & tolerandum. Insuper ait, quod huic malo etiã occurritur per decreta in Concilio Tridentino, quo præcipitur, fieri capitula prouincialia, & in eis statui ad confirmationem & reformationem ordinum necessaria, & vt deputẽtur visitatores qui monasteria in capite, & in membris visitent, iuxta statuta, & notata in iure antiquo *l* Ex quibus cõcludit Nauarrus, istas electiones triẽnales esse abolendas, & regimen religiosorum esse reducendum ad illud regimen, quod patriarchæ regularium in primordiis suarum religionum statuerunt. Quibus visa est cõmodior quieti Christianæ vt cura spiritualium bonorum, & temporalium Generalibus perpetuis committeretur, & ita hodie seruatur in illustri ordine Prædicatorum, in quo Generales sunt perpetui. Et Seraphicus pater noster Frãciscus in sua regula Generales suæ religionis fore perpetuos satis demonstrauit. Verũ tamẽ est, quod in hac, & in alijs religionibus ad petitionem ipsorum religiosorum Sedes Apostolica ipsorum pijs precibus inclinata, videns prælatos superiores esse dominantes in fratres, & eis imperare cum austeritate, & propter eorum magnam potentiam, & valorem minime posse per visitatores reformari, & in corda antiquorum patrum conuerti, ordinauit, vt Generales, & Abbates, & Abbatissæ minimè essent perpetui, sed temporales.

a Nau. in cons. nullo. 18. q. 2. n. 3 & l. 3. cons. sti. tit. de statu. monac. cons. 7. in fi. in 2. edi.
b c. quan. sit de elect. lib. 6.
c c. quorund. & de elect. l. 6 verbo glos.
d c. quam pio 1 q. 2 c. vlt. de pact.
e c. 1. & per totum de collusio ne de reg. c. fo. rnes de testi. Clemen. 2. eodem tit.
f Clem. dudũ de sepul.
g c. inter. ver. 11. q. 3.
h c. cum inter de consuetud.
i D. Th. 2. 2. q. 108. ar. 3. & 4 & q. 157. cum tribus sequentibus.
K Conc. Trid. ses. 25. de reg. c. 8.
l c. in singulis. c. ea quæ de statu monachorũ

ARTICVLVS II.

Quo temporis spatio durent modo officia Generalium & aliorum præpositorum, præpositarúmve regularium.

REspondeo dicendo, quod in nostra sacra religione Diui patris nostri Frãcisci ordinauit Pius V. Põtifex maximus die vigesima octaua Maij anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo Põtificatus sui anno sexto in Bulla, quæ incipit, *Pastoralis officij nobis diuinitus iniũcti*, quod officium generalis Ministri octo duraret annis, officiũ verò procuratoris, & cõmissarii quatuor duraret & quod officiũ prouincialium finito quadriennio etiã finiretur. Quod tamẽ Gregorius Decimus Tertius in Bulla, quæ incipit: *Cũ vniuersi Christi fideles*, data Romæ die octaua Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, Pontificatus sui anno secũdo, non reuocauit, sed ad

statutorum

fratrum eorum dicti ordinis generalium seriē reduxit. Neque idem Gregorius Decimus tertius id ipsum renocauit in Bulla, quę incipit, *Ad tollendum autem omnem ambiguitatem*, data Romæ apud Sanctū Petrū sub annulo Piscatoris die vigesima nona Aprilis. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono, Pontificatus sui anno septimo. Sed Syxtus quintus Pōtifex maximus ordinauit vt officium generalis sexennio duraret, officium autem prouincialium, & guardianorum triennio finiretur. Et aduertit ordinatio generalis Vallisoletana celebrata die quinto Iunij anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, quod triennij guardianorū tempus a Capitulo in capitulum, vel a congregatione in congregationem numeretur, etiam si capitulum aut Congregatio vltra tres annos ob aliquam rationē protrahantur. Et idem Sixtus Quintus in Bulla, quæ incipit, *Pastoralis officij nobis*, data Romę apud Sanctū Marcū sub annulo piscatoris die vigesima nona Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo Pōtificatus sui anno tertio statuta aliqua pro regimine monialiū Sāctæ Claræ facta in capitulo generali fratrū ordinis Minorum de obseruātia celebrato Romæ, in domo Beatæ Mariæ de Aracœli, & cōfirmauit, quatenus licita, & honesta sunt, & sacris Canonibus & præsertim Concilij Tridētini decretis nō aduersantur. Ac dūmodo Abbatissæ, vel aliæ præfectæ quorumcunque Monasteriorum monialium ipsorum fratrum curæ commissarum ad summum triennales sint, & suis officijs elapso triennio perfunctæ in quibusuis prouincijs, non per biennium tantum iuxta decretum in capitulo generali Parisiensi eiusdem ordinis editum; sed saltem per triennium integrum a die finis sui officij administrationis numerandū. Nullumque Abbatissatus, & præfecturæ monasteriorum, aut aliud officium, neque aliquam potestatem, vel authoritatem in eis obtinere, vel exercere possint, aut debeāt. Hæc Syxtus Quintus. Et aduertendum, quòd licet Papa confirmando dicta statuta, nihil eis de nouo addat quā solam confirmationem relinquendo ea in suo tantum robore statutorum: at quod addit in dicta confirmatione quod, scilicet, Abbatissæ sūt triennales, præceptum apostolicum est, in quo non possunt superiores regulares dispensare, sicut possunt dispensare in statutis regularibus authoritate apostolica cōfirmatis: nisi sint confirmata cū clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis prout dicemus infrà quæstione sexagesima octaua, articulo quinto: *Aduertendum insuper, quod Abbates Congregationis Cisterciensis regularis obseruantiæ in Regnis Hispaniarum triennales sunt, & per triennium dumtaxat secundum regularia ipsius statuta, & definitiones præficiuntur*. Prout concessit Eugenius a Quartus *Verum est tamen quod quāuis monasterijs dictæ Cōgregationis triennales deputentur Abbates: neque in aliud triennium immediate eisdem præponi possent pro monasterio tamē Beatæ Mariæ de Laureto in ciuitate Salmātina erecto, necnon Sancti Bernardi Complutensi Toletanæ diœcesis Capitulo generali vel si vacare cōtigerit extra illud generali reformatori cum ordinis Consiliarijs, cōcessū est Abbates ita eligere vt si oportuerit, in alio triennio immediate sequenti reeligi possent, qui nulla alia confirmatione secuta administrationis munus exequi possunt*. Prout concessit Gregorius XIII. & Syxtus Quintus, octauo Kalendas Nouēbris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo Pontificatus sui anno tertio: & habetur in compendio b priuilegiorum dicti Ordinis. Et in eodem Compendio c refertur, quod *Abbatissæ monasteriorū monialiū huic cōgregationi subiectæ, etiā triēnales sunt. Et per trienniū à superioribus earum monialibus eiusdem monasterij, vel alterius eiusdem Ordinis in forma Concilij Tridentini (si hoc expedire videbitur) secundū Ordinis statuta eligendæ proponūtur: & ab ipsis monialibus eligantur, ab eisdemque superioribus confirmantur iuxta terminos d Concilij Tridentini.*

a Eug. IV. pri ui. 6. nu. 14 ha bet. in comp. eiusdem ordi. ve. Abbas. §. 1

b Hab. in compen. Ordinis. §. 6

c Eod. comp. v. Abbatiss.

d Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 7.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Abbatissæ finito triennio teneantur officium Abbatissatus renunciare.

RESpondeo dicendo, quod respectu monialium subditarum Prouincialibus obseruātiæ Nicolaus V. & Leo Decimus multa ordinauerunt circa renunciationem officiorum Abbatissarū, prout cōtinetur in compendio e Minorum, *Quod prædicta ū Abbatissarum, seu matrum monialium dignitates, & officia per annū tantū durent in partibus Cismontanis, scilicet Italiæ, & alijs eis annexis, tēporéque illo durante, etiamsi iustas renunciationes non fecerint, dicta officia vacēt, ac vacare censeantur, & quod teneantur finito dicto tempore sub excommunicationis pœna ipso facto, si contra fecerint, incurrendo, renuntiare regimini, & administrationi monasteriorū, seu domorū earū, ac sigillū, et claues monasteriorū & officinarū restituere in manibus Prouincialiū fratrū minorū illarū Prouinciarum, in quibus monasteria, & loca ipsa cōsistunt vel saltem in manibus visitatorum, seu domorum, huiusmodi per eosdem Prouinciales in congregatione fratrum deputandorum, & ad id ab eisdem Prouincialibus potestatem habentium. Et hoc fieri voluit in præsentia sororum, seu monialium ad id specialiter vocatarum.* Quod Leo X. minimè reuocauit, prout patet ex traditis in dicto Compendio Minorum, imo constitutionem supradictam Nicolai V. eisdē quasi verbis cōfirmauit. Circa quę aduertit ibi Collector dicēs, quod, quia circa prędicta quotidie fiūt nouę interpretationes, seu prouisiones, & innouationes: ideò in his nullus decipiatur credens omnia huiusmodi esse necessario seruanda, præsertim quia ex his aliqua fortè nunquam fuerunt moribus vtētium admissa, præcipuè quoad durationem electorum, & ætatem eligentium. Hæc Collector, & bene quidem. Sed aduertendum est, quod non inuenio per aliquam constitutionem in nullum præceptum sub excommunicatione impositū Abbatissis & officialibus monialium, renuntiandi sua officia tempore, quo secundum constitutionem nouam Syxti V. modo finiuntur. Verum tamē est, quod per conuentionem hoc præceptum aboleuit in aliquibus nostræ religionis prouincijs, vt à patribus ordinis accepi; & sic non censentur excommunicatæ non renūciantes, imo in vsu est in aliquibus prouincijs, finito tempore sui Abbatissatus eas constituere monasteriorū præsidentes, donec Abbatissę eligantur. Nec his obstat constitutio Syxti V. in superiori articulo allegata, ibi. *Nullum Abbatissatus & præfecturæ monasteriorum, aut aliud officiū, nec aliquā potestatem, vel authoritatē in eis obtinere, vel exercere possint aut debeāt.* Nā respōdetur, quod ibi prohibētur habere aliquod officium, quod per trienniū duret in dictis monasterijs, sicut officiū Vicariæ, prouisoriæ & alia. Hoc enim est in officijs perpetuari, quod à Sūmis Pontificibus prohibetur non tamen vetatur ipsas finitu sui Abbatissatus manere ea præsidentes, donec aliæ loco ipsarum eligantur. Hoc enim pertinet ad bonum regimen; Primo quia dispositionis monasteriorum pro tunc habet maiorem notitiam, quam aliæ: secundo quia aliæ nominatæ no-

e Cōp. v. Abbatissa §. 7 & 9. & f. 48 & fol. 43. concess. 48. ac fol. 40. concess. 128.

uitatum

ultorum amstrices in sua breuis temporis administratione aliqua innouarent, quæ in detrimentum pacis, quietis, & tranquillitatis monasteriorum cederent.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Patrono constituto a Papa supra quodam monasterio Monialium ad præsentandam Abbatissam habente potestatem debeat institutio ipsius esse perpetua, aut triennalis, supposito quod Patronus per septuaginta annos præsentauit Abbatissam, cuius institutio fuit perpetua.

RESpōdeo dicendo primo, patrono & monastērio volētibus, vt Abbatissa præfata præsentata per Patronum confirmetur pro perpetua sine triēnalis temporis præfinitione, clarum, & manifestū ius eis in possessorio cōpetere, quia ab annis septuaginta sunt in hac possessione cum titulo colorato, quod sufficit iuxta celebrem glossam. *a* Et ita nulla tenus permittere debēt, vt agantur, & lingetur super petitorio & proprietate iuris, donec possessoriū finiatur, & reponatur in pacifica, & tranquilla possessione iuris præsentandi & petendi confirmatione perpetuam, prout tradit Doctissimus Nauarrus. *b* Et licet prædictus Patronus non fuerit in possessione præsentandi illā ab hinc septoaginta annis, ait Nauarrus, habere ius præsentandi prædicto modo ita vt sic præsentata debeat perpetuo remanere Abbatissa, & non per solū trienniū: nā in causa proprietatis & petitorij ius est præfato patrono & monasterio iure communi attento. Tū quia pars aduersa cognoscit iure speciali Pontificis maximi competere dicto Patrono ius præsentandi prædictam Abbatissam, Et constans iure communi Abbatum, & Abbatissarum & aliorum prælatorum & prælatarum, & omnium aliorum beneficiatorum institutiones præsentatorum ad dignitates & beneficia debere esse perpetuas. Itaque sine culpa graui non possunt ab eis deponi iuxta ea quæ in iure c notātur. Vnde Bullæ Gregorij XIII. & Syxti V. definientes Abbatissas debere esse triennales & nō perpetuas, explicandæ sunt non de Abbatissis creatis per præsentationem & institutionem; nam iure antiquo institutio & confirmatio debebat esse perpetua. Et in casu proposito debet etiam esse perpetua; nam sic reditur ad ius pristinum quæ reditio fauorabilis reputatur in vtroque d iure tam Canonico, quam Ciuili, prout declarat Iason, & ante illum Felinus.

a Gloss in Cle. 1. de causa pos.

b Nau lib. 2. cons. tit. de causa posse. & propriet.

c ca Satis peruersū. 56. d. c. inuentum 16. q. 7.

d c. ab exordio 35. d. l. si vnius, §. pactus ne peteret. ff. de pactis. vbi Iason Felin. in ca. cum omnes de const.

ARTICVLVS V.

Vtrum Collegium oblatarum teneatur eligere Præsidentem triennalem, an possit eligere perpetuam sicut antiquitus eligebant.

RESpondeo dicendo, quod constitutiones Gregorij Decimi tertii & Syxti V. & aliorum Pontificum (de quibus in superioribus mentionē fecimus) ordinantes quod deinceps Abbatissæ & Priorissæ eligantur triennales, & non perpetuæ, habent tantum locum in monialibus obedientiā monachalem profitentibus. Nam Gregorius Tertius decimus vir erat Canonum peritissimus, & licet in sua constitutione multas moniales multorum ordinū expressisset, nullam tamen expressit earū, quæ dicuntur vulgo Religiosæ: quæ vere non sunt tales, sicut non sunt religiosæ huiusmodi oblatæ collegialiter viuentes, prout infra in secundo tomo in quæstione de oblatis dicetur. Et sic expressit moniales ordinis Sancti Benedicti, Cisterciensis & Carthusiani ordinis, addita clausula generali & aliorum quorumcunque ordinum non comprehendente maiora expressis. Et ita credendum est certe, prædictum Gregorium noluisse includere præpositas tertii ordinis Sancti Dominici, & Sancti Patris nostri Francisci; neque alias similes si vere non sunt professæ regulā a sede Apostolica pro vera regula approbatam. Et consequenter neque oblātas supradictas, quarum neque præsidens est vere religiosa, neque præest vere religiosis. Quod confirmatur. Nā constitutio canonica statuens aliqua noua & a iure cōmuni exorbitantia de sanctimonialibus, & fœminis religiosis, solum est intelligenda de vere religiosis, & regulam per sanctam sedem Apostolicam pro vera regula approbatam professis, & non de aliis, quātumcunque religiose & collegialiter viuentibus nisi expresse suam legem ad illas extendat iuxta decretalem e quandā memorabilem & notabilē. At Gregorius XIII. tulit legem de electione Abbatissarum & præpositarum, normam & disciplinā regularem seruantium: & non extendit ad alias expresse: ergo de illis minime est intelligenda.

e c. indemnitatibus. §. pen. de elect. lib. 6.

QVÆSTIO XVII.

De Abbatibus & Abbatissis quoad potestatem iurisdictionis in communi in duodecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *VTrum Abbates habeant immediatam iurisdictionem in suos monachos.*
2 *Quo iure competat prælatis regularibus iurisdictio super monachos.*
3 *An priores conuentuales & Guardiani habeant eandem iurisdictionem quam habent Prouinciales & Generales.*
4 *Quam potestatem habeant priores, & guardiani secundum priuilegia.*
5 *An prælati & capitula generalia, & prouincialia possint tollere vsum priuilegiorum a Guardianis, & fratribus.*
6 *Vtrum prælati regulares habeant iurisdictionem ordinariam, an delegatam.*
7 *An potestas prælatorum regularium possit restringi & coarctari a suis prælatis.*
8 *Quo iure habeant ministri ordinis minorum iurisdictionem ordinariam in moniales ipsis subiectas.*
9 *Vtrum prædicta authoritas concessa prælatis circa moniales sit reuocata per Concilium Tridentinū & extendatur ad moniales conceptionis.*
10 *An potestas Prouincialium in moniales sit ordinaria an delegata.*
11 *Vtrum authoritas iurisdictionis prælatorum in nouitios sit ordinaria an delegata.*
12 *Quam potestatem habent Abbatissæ.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates habeant immediatam iurisdictionem in suos monachos.

RESpondeo dicendo, quod temporalis potestas ciuilisque iurisdictio tota, & suprema penes Rempublicam est. Idcirco is erit Princeps temporalis, omnibusque superior Reipublicæ regi-

regimen habiturus, qui ab eadem Republica fuerit electus, & constitutus, quod ex natura rei iure ipso gentium, & naturali constat, nisi humanus ipse conuictus pactione aliud induxerit. Huius conclusionis probatio ex eo constat, quod ab ipsa natura homines ita instituti sũt vt nisi humanos intellectus cęcutiat planè percipiunt lumine naturali in quauis hominũ ciuilium societate, quæ ad tutelam generis humani conducit omnino constituendum esse necessario gubernatorem quẽdam, penes quem sit illius societatis regimẽ, & cura. Huius vero ciuilis societatis, & reipublicę rector ab alio quã ab ipsa republica constitui nõ potest iuste, & absq; tyrannide, siquidem ab ipso Deo constitutus non est, neque electus, cuilibet ciuile societati Rex, aut Princeps, Saulem equidem, Dauid eiusdem posteros tantum à Deo iure positiuo diuino per Prophetas ore proprio Reges in Regno Israelitico electos fuisse cõstat ex sacris testimonijs. Pręter hos nullus vnquam Rex aut Princeps à Deo immediatè constitutus est, tametsi Deus populum Hebræum ferè quadraginta annis instar regni per vnum Moysem & eius successores iudices gubernauerit, vt constat ex Deuteronomij vigesimo septimo Capitulo, & tradit Diuus Thomas, *a* multisque rationibus comprobat Castro. At potestas Ecclesiastica in hoc à ciuili, & seculari potestate differt, quod ea non est immediatè penes totam Rempublicã, sed fuit ab ipso Deo Iesu Petro, vt Principi, & Apostolis cæterisque eorum successoribus concessa. Nã hæc potestas est supernaturalis, in finemque supernaturalem tendit & ideo iure naturali non potest alicui competere, imo apud illum erit, cui ab ipso Deo supernaturaliter data fuerit. Deus autem summus Iesus Christus humani generis Saluator eam Petro, vt Principi, & cæteris Apostolis, eorumque successoribus dedit, ergo ea non competit toti Reipublicæ Christianæ, neque penes eã residet, prout probat Couarruuias, *b* & Caietanus, et tradit doctissimus Sotus. Et iure cõmuni iudex immediatus regularium est Abbas, vel alius prælatus eorum in pertinentibus ad regulam suã, & regularia statuta. Quod efficaciter fundatur in Iure Ciuili, & Canonico: iure enim cõmuni prę-latus inferior non habet iurisdictionem in eos, qui sui Collegij nõ sunt. Vnde sedes Apostolica, in qua est suprema iurisdictio spiritualis respectu totius Orbis Christiani, & Ecclesiæ Catholicæ monachos à iurisdictione Ordinariorũ exemit, & suis pręlatis regularibus subiecit, prout in quæstione de exemptione regularium latissime resoluetur in secundo tomo.

a D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 3. Castro. de leg. pan. c. 1. versi. postquam.

b Cou. in regu. peccat. 2. p. §. 9. n. 6. Caie. 2. 2. q. 1. art. 10. & in tract. 2. de potest. Papa & Conc. c. 1. & 2. p. Apolo. de potestat. Papa. c. 2. & 9. & c. 10. ver. ad 2. So. l. 4. de inst. q. 4. art. 2.

c l. fi. C. de iurisdictio. omn. iudicum. ca. cũ ab ecclesiarum Prælatis. de offic. ordinarij.

ARTICVLVS II.

Quo iure competat prælatis regularibus iurisdictio super monachos.

RΕspondeo dicendo, certum esse, & indubitatum apud omnes iure humano Papali eã potestatem præfatis religiosorum pręlatis conuenire. Nam cum ad solum Summum Pontificem spectet vetam religionem approbare vt ostendunt doctissimi Theologi, & tradit nouissime Bannes: *d* inde sequitur, quod quando Summus Pontifex aliquam confirmat religionem, eo ipso tribuat potestatem Prælatis illius religionis ad eam gubernandam, vt iidem Theologi probant teste doctissimo Bannes. *e* Quod autem vertitur in dubium apud multos peritissimos est, vtrum ipsamet iurisdictio cõpetat ipsis Prælatis regularibus Iure Diuino. Et quidem peritissimi Theologi maximè probabile existimant, quod etiã Iure Diuino conueniat potestas iurisdictionis in foro exteriori religiosorũ Prælatis, illis præcipuè, qui habent iurisdictionẽ Episcopalẽ, vel quasi. Vt sunt Generales & Prouinciales prædicti. Nam optimè fieri potest, vt vnus, & idem pręlatus pluribus titulis, & rationibus suam habeat iurisdictionem. Hanc opinionem dicit noster Medina, *f* grauissimos authores docuisse, nullos tamẽ refert. nullaque huius assertionis fundamenta proponit. Multa verò pro hac opinione faciunt. Primò, quia potestas iurisdictionis, quæ data est Ecclesiæ in illis verbis Matthæi, *g Dic Ecclesiæ. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi quasi Ethnicus, & Publicanus*: est potestas prælatorum: nã per Ecclesiã eo loco pręlati intelliguntur secundum communem cum Diuo *h* Chrysostomo Doctorũ omnium interpretationẽ. Sed vt supra dictum est, præfecti religionum sunt vere prælati, ergo iure diuino habẽt potestatem, & iurisdictionem. Secundò, quando Christus dixit Apostolis, prout refert Matthæus. *i Quæcunque solueritis super terram erunt soluta, & in cęlis.* Non solum locutus est cum Apostolis, sed etiam cum omnibus prælatis, vt doctissimus *K* Rosensus annotauit tradens illius iurisdictionem in vtroque foro vt insinuat Soto *l* vel in foro exteriori tantum, vt asserit Turrecremata. Igitur cum præfecti religionum sint prælati, illis data est iure Diuino potestas iurisdictionis. Tertio probatur per locum à simili sumptum à dialecticis, & ab Innocentio *m* Tertio dicente, de similibus idem esse iudicium. Syllogismus autem sic conficitur. Episcopi habent potestatem iurisdictionis extra Sacramẽtum immediate à Iure Diuino: Sed religionis præfecti generales, & Prouinciales sunt similes quoad iurisdictionem ipsis Episcopis. Ergo habent suam potestatem immediate à Christo sicut illi. Maiorem huius Syllogismi probant præstantissimi Theologi Victoria *n* Castro, & Soto: Minorem verò decernunt Iura, *o* & Doctores, vt rem, de qua nulla est dubitatio. Rursus id ostenditur per locum à coniugatis, seu à coniunctis in hunc modum. Religio constare non potest sine prælatis regularibus habentibus potestatem iurisdictionis in foro exteriori: Sed status religionis institutus est à Christo immediate; ergo ab eodem Christo data est potestas ipsis præfectis. Maiorem huius discursus (in qua dicitur, quod religio iure diuino debet habere præfectos regulares) probat Clemens Quintus Cõcilio Viennẽsi, *p* in quo sic dicit. *Cũ rationi non congruat, quod homines disparis professionis, vel habitus simul socientur in eisdẽ monasterijs, prohibemus ne Religiosus aliquis in prælatum alterius religionis, vel habitus de cætero eligatur.* Quo loco ponderãda sunt illa verba, *cũ rationi nõ cõgruat*, in quibus innuit cõtra ius natura, ac proinde cõtra ius diuinũ esse, vt secularis religiosus præficiatur. Idẽ expresse docet Innocentius *q* Tertius, qui reddẽs rationẽ, quare secularis nõ debet in Abbatẽ eligi, dicit esse contra legẽ diuinã arare in boue, & asino. Si vero quæras, quid est arare in boue, & asino; dicit glossa ibidẽ, nihil aliud esse, quã homines diuersæ professionis in vno officio sociare. Hanc veritatẽ cæteris luculẽtius expressit Isidorus in Cõcilio *r* Hispalẽsi, sic dicẽs. *In vno eodẽque officio nõ debet esse dispar professio. Quod etiã in lege Diuina prohibetur, dicẽte Moyse. Non arabis in boue simul, & asino, homines diuersæ professionis in vno officio simul nõ associabis.* Hæc Isidorus. In quibus verbis aperte docet illud præceptũ de non coniungendo boue cũ asino esse, morale ac proinde nos modo obligare. Minor huius discursus, in qua dicit, religiones esse à Christo instituta

d Bannes 2. 2. q. 1. ar. 1. dub. 8. conc. 2.

e Bannes 2. 2. quæst. 1. dub. 8. conc. 6.

f Medi. l. indulg. c. 24.

g Matth. 18.

h Chriso. hom. 16. in Matth. Siman. de cast. l. 9. c. 40. Euth. Hugo Card Lyra. Caiet. super Matth. 18.

i Matth. 18.

K Ros art. 9. contra Lutherum.

l Soto in 4. d. 20. q. 1. art. 2. cap 77.

m Innoc. c. inter corporalia de translatione Episc.

n Cast. l. 2. de insta hære. punitione. ca. 24. & contra hæreticos verbo. Episc. Victoria de potesta. Eccles. q. 2. n. 28. Soto lib. 10. de inst q 1. art. 4.

o Abb. de pri. l. 6. & glo. ibi. & glo. in Clem. de rebus. Eccles. non alien. vers. prop. q.

p Conc Vie in Clement. 1. de electio.

q c. cum causã de elect.

r c6. q. 7. c in noua actione.

ſto inſtitutas in communi ab omnibus Catholicis anthoribus, vt infallibilis ſuſcipitur. Nam certum eſt ſecundum fidem, ſtatum religionis non eſſe ſom nium inuentum, ſed eſſe Apoſtolicam traditionem, vt in Eccleſia Chriſti ſit ſtatus ſpecialis, in quo vota ſpecialia religionis emittãt, qui voluerint, vt Theologi præſupponũt authore Bannes. *a* Ergo poteſtas gubernandi religioſos ab eodem Chriſto data eſt. Quare doctiſſimus Soto *b* merito dicit, quod ſubiectio religioſorum ad ſuos prælatos ſit diuina.

a Bannes. 2. 2. q. 1. art. 18. du. 8. conc. 1.
b Soto de iu. & iure. l. 8. q. 3. art. 1.

ARTICVLVS III.

An Guardiani & Priores habeant eandem iuriſdictionem, quam habent Prouinciales, aut generales.

RESpondeo dicendo, quòd ſecundum iuris diſpoſitionem circunſcriptis priuilegijs, & prohibitionibus ſpecialibus Guardiani, & Priores, & cæteri conuentuales Prælati plenitudinem poteſtatis minime habent, ſicut habent generales, & Prouinciales Prælati. Nam ex eo quod prædicti Guardiani & Priores ſubduntur Prouincialibus, & generalibus Prælatis, non habent plenariam iuriſdictionem Epiſcopalem. Imo ipſo iure eadem iuriſdictio limitatur: & ſic non poſſunt actum illũ exercere ad iuriſdictionem Epiſcopalem pertinentem. Hæc veritas probatur à ſimili; Nam Archipresbyteri plebani, quibus per omnem modũ aſſimilantur Guardiani, & Priores eo quod ſunt prælati Epiſcopis inferiores, nõ poſſunt maiora negotia per ſe abſoluere, ſed eorũ iuriſdictio præciſa eſt, vt conſtat ex iure, *c* Præeſſe ea lege plebibus, vt cuncta referant ad epiſcopum, nec aliquid cõtra eius decretum ordinare præſumãt. Super quibus verbis dicit gloſſa, *d* quod minora negotia ipſe Archipresbyter determinare põt, qui habet iuriſdictionem Ordinariam. Eodem modo dicendũ eſt de Guardianis, & prioribus; quia cum ſint inferiores prelati, ſuũ munus precisũ eſt tantùm præeſſe ad minora determinãdum, maiora verò referant ad prælatos prouinciales habentes iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalem. Si verò quæras, quæ ſunt minora, quæ Guardiani de iure poſſunt. Rñdetur eſſe omnia, quæ pertinent ad obſeruantiam diſciplinæ regularis, ad quæ poteſt ſuos ſubditos cẽſuris cogere. Et tandẽ ea omnia definiri valent, quæ ſpectant ad ordinariam gubernationem cõuẽtus. Maiora, quæ nõ poſſunt, ſunt, quæ præciſe ad iuriſdictionem epiſcopalem pertinent, vt licentiare ſobditos ad ordines ſacros, inſtituere prædicatores, & confeſſores, diſpenſare, & abſoluere à reſeruatis, & approbare, ſeo reprobare cõtractus, & alienationẽ rerũ temporaliũ, & grauiora ſupplicia infligere, & id genus alia. Sed contra iſtam reſponſionẽ videtur obſtare Pelagius Papa *e* aſſerẽs, quod tota poteſtas ad Abbatem pertinet. Super quibus verbis dicit Nauarrus, *f* quod plenitudo poteſtatis per decretũ Pelagij ampliatur ad præfectos canonicorũ & Abbatiſſas, & Prioriſſas, & aliàs quocũq; nomine vocentur. Et per conſequens potius amplianda plenitodo tota poteſtatis per prædictum Pelagij decretum ad Guardianos, & alios prælatos conuentuũ, & monaſteriorũ. Sed reſpondetur quod prędictom decretũ Pelagij procedit ſolũ in Abbatibus immediate habentibus iuriſdictionem epiſcopalem. Quales ſunt hodie multi Abbates Ordinis Sancti Benedicti, qui à Regibus præſentãtur, & a Summo Pontifice pręficiũtur, quia re vera tales Abbates ſunt prælati maiores: non autẽ procedit in guardianis, & Prioribus Ordinum Mendicantium, qui ſubdũtur prouincialibus & generalibus, quia hi ſunt inferiores pręlati. Et idem dicẽdum eſt de Abbatiſſis, nam prædictum decretum, non procedit, niſi in illis, quæ habent iuriſdictionem epiſcopalem, de quibus agitur in capitulo, *dilecta de maioritate & obedientia*, non tamen intelligitur de Abbatiſſis ſimplicibus, quales ſunt omnes, quæ mendicantibus ſubduntur, quæ non ſunt prælatæ ſimpliciter, ſed tantùm nomine tenus, prout dictum eſt in ſuperioribus.

c cap. ſi. de off. Archipresbyteri.
d Gl. in eod. c. v. referant
e cap. nullatenus 18. q. 2.
f Nauar. vbi ſup. num. 4.

ARTICVLVS IV.

Quam poteſtatem habeant Guardiani, & Priores ſecundum ſua priuilegia.

RESpondeo dicẽdo, quòd ſecundum priuilegia conceſſa à Sede Apoſtolica maximam habent authoritatem prædicti patres. Habent enim ipſi, & quicunque præfecti locales habentes communicationem priuilegiorum tantam authoritatem circa ſuos ſubditos conuentuales, quantã habeant miniſter Prouincialis in tota prouincia. Hæc aſſertio cõſtat primo ex priuilegijs conceſſis Prælatis religionum, vt habetur in cõpendio Mendicantium in titulo præſertim Prælati, & in titulo Guardiani, & in omnibus titulis, in quibus ad marginẽ ponitur hoc nomen Prælati. In quibus omnibus conceditur authoritas ad abſolutiones, diſpenſationes, correctiones, & alia ſimilia. Sub nomine tamen prælatorũ in dictis priuilegijs comprehendũtur guardiani, quia vt Clemens Quartus, & Sixtus Quartus declarauerunt, guardiani ſunt vere prælati, & in capitulo generali noſtræ religionis Florẽtino celebrato anno Domini milleſimo quatercenteſimo nonageſimo primo, cuius meminit doctiſſimus *g* Corduba, ſic dicitur. Declaratur, quod nomine prælati intelligitur Generalis, & Prouincialis, Cuſtos, & Guardianus. Ita quod quandocunque in regula & declaratione Summorũ Pontificũ ſtatutis, & ordinationibus aliquid continetur faciendum, vel prohibendum per prælatum, ſeu prælatos, aut de eorum licentia, ſeu cõceſſione intelligitur de aliquo prædictorum. Eadem aſſertio conſtat ex decreto Iulij ſecundi, cuius meminit compendiũ *h* priuilegiorum Mẽdicantiũ, in quo conceſſit, quod omnia priuilegia, & indulta ordini Prædicatorũ conceſſa, quæ ſpectant ad priores conuentuales dicti ordinis, pertineant etiam ad guardianos conuẽtuum ordinis Minorum. Authoritas autem priorum conuentualium ordinis Prędicatorum ita magna eſt, vt pariſicetur, & (vt melius dicam) æquetur authoritati priorum prouincialiũ, vt *i* Collector priuilegiorum notat, & probat in eodem loco, non ſolùm ex Marimagno, ſed etiam ex alijs priuilegijs conceſſis ordini Prædicatorum. Et ita concludit, quod guardiani poterunt vti eadem authoritate, qua priores prædicti gaudent. Et quãuis idem Collector *K* alio loco videatur coarctare prædictam authoritatem priorum, & guardianorũ ad alios guardianos & priores Lõbardiæ, & Caſtellæ, hoc eſt intelligendum virtute illius conceſſionis ſpecialis, de qua in eodem loco loquitur. Sed virtute cõmunicationis priuilegiorum ad omnes extenditur guardianos, & priores, vt dictum eſt ex mẽte ipſios collectoris, attenta cõceſſione Iulij II. Ex hoc infertur, quod corrigendus eſt idem Collector *l* eo quod ipſemet dixerit alio in loco, quod poteſtas abſoluẽdi, & diſpenſandi conceſſa prælatis per priuilegia, hodie ſolũ maneat in generalibus, & prouincialibus, & cuſtodibus. Nã addendũ erat, quod ẽt manet in guardianis, vt Corduba optimè adnotauit in annotationibus ad Cõpendium: & idẽ Collector videtur ſe correxiſſe poſtea in multis locis, præſertim loco ſuperius *m* allegato. Atq; ideo ſit certa cõcluſio

g Cor. in annot. ad Comp. tit. guardianus.
h Comp ver. guardia. §. 4.
i Collect. in d. §. 4.
K Collec. ver. abſolutio quo ad fratres. §. 7.
l Collect. in Comp. ver. abſolutio quoad fratres in fi. in verſ. 8 Auhium.
m in d. §. 4.

quod virtute priuilegiorum habent guardiani plenariam authoritatem circa suos subditos, sicut pro uinciales in totam prouinciam. An autem hæc authoritas sit ordinaria, an delegata dicetur infra.

ARTICVLVS V.

An generales & Prouinciales, aut Capitula generalia, & prouincialia possint restringere, & tollere à Guardianis, & prioribus vsum dictorum priuilegiorum.

RElpondeo dicendo, quòd iam diximus in superioribus, posse dicta capitula suspendere, & tollere authoritatem dictorum prælatorũ, scilicet à guardianis, & prioribus vsum prædictorum priuilegiorum. Nunc autem quantum ad nostrum propositum dico primo, quod authoritas guardianorum, & priorum potest restringi, & limitari per capitula generalia, & prouincialia, vt videmus quotidie fieri. Ideo guardiani, & cæteri præfecti tenentur abstinere ab vsu eorum priuilegiorum prohibito in dictis capitulis. Si tamẽ quæras, quæ sint præfectis localibus prohibita: ad hoc respõdeo, quod non potest certa lege definiri, cum varia ipsis prohibeantur in statutis generalibus, & prouincialibus, quæ quotidie variantur, etiam consuetudine, quæ varia & diuersa existit, secundum religionum diuersitatem. Ideo singuli prælati locales tenentur consulere suorum ordinum constitutiones, & consuetudines: nam contra illas nequeunt manũ mittere sub pœna peccati mortalis, aut venialis secundum grauitatem materiæ: nam videntur peccare mortaliter admittendo nouicios ad ordinem, ordinando nouicios, instituendo prædicatores, & confessores, & reseruando casus, absoluendo à reseruatis prouincialibus, & faciendo alia grauia, quæ expresse prohibentur facere in dictis constitutionibus, nisi dictæ constitutiones expresse dicant, nolle transgressores earum ad culpam aliquam obligare, sed tantùm ad pœnam, & cum eadem limitatione. Dico secundo, quod si materia non sit grauis, solùm peccabunt venialiter dicti transgressores: grauitas autem & leuitas materiæ arbitrio boni viri relinquenda est. Et de hoc latius dictum est in superioribus. a

a Supr. hoc tomo. q. 9. ar. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm generales, prouinciales, Custodes, Priores, & Guardiani habeant iurisdictionem delegatam, aut ordinariam.

REspondeo dicendo, quòd delegatus dicitur, qui vices alterius gerit ex commissione, & non ex lege, vt colligitur ex Iure. b Et ordinarius dicitur, qui beneficio legis habet suam authoritatem, vt docent scribentes. c Vnde Prælati religionum officio iuris communis habent suam authoritatem ex decreto Pelagij d Papæ dicentis, quod tota potestas ad Abbatem pertinet, & ex iure speciali, & consuetudine non solùm habent prædicti præfecti religionum authoritatem ordinariã ad causas regulares, sed etiã ad extraneas, vt scribentes latè probant, teste Nauarro: e Quales sunt lites, quas seculares habent aduersus regulares, siue sint ciuiles, siue crimi

b l. 1. ff. de off. eius cui mandata. & in rubricada off de legati.
c Gl. in c. cum ab Ecclesiarũ de off. iudicis Ordinary. v. ecclesia in fin. & Inno. cita. in margine gl. ibidem.
d cap. nullam 18. q. 2.
e Nau. in ca. non dicatis n. 95.

nales. Et confirmatur, Nam, vt nos probauimus supra, præfecti religionum ex Iure Diuino suam fortiuntur authoritatem, ergo non sunt superiores religionum iudices delegati, sed ordinarij. Atque adeò Concilium Salmãtinum celebratum à Domino Gaspare à Stunica tunc Archiepiscopo Compostelano, declarauit, vt refert Manipulus fratrum, authoritatem prælatorum regularium non esse delegatã, sed ordinariam. Ex his collige, quod si nulla fuisset facta prohibitio à iure, & Põtifice, & Ecclesia, quod prælati religionum habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, potuissent circa suos subditos, quidquid possunt Episcopi in suos, si nõ essent prohibiti. Qui sicut si non essent prohibiti, quicquid potest Summus Pontifex in Ecclesia Dei, id possunt Episcopi in sua diœcesi, vt præstantissimi Theologi Victoria, f & Soto ante nos docuerunt. Ita cum prælati religionum (vt sunt generales, & Prouinciales) sint pares, vt dictum est, ipsis Episcopis in potestate iurisdictionis; inde sequitur, quòd possent; si non essent prohibiti omnia efficere circa suos subditos, quæ efficere potest Papa in Ecclesia Dei. Si tamen quæras, in quibus casibus possunt modo dispensare præfecti regulares? Respondetur quod possunt dispensare ipso iure in omnibus casibus, in quibus non sunt prohibiti specialiter, sicut de Episcopis tenet Bernardus, g & Syluester: & de religiosorum prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem tenet Panormitanus, h secundum Federicum, & Benedictum. Quare quando dicunt Summistæ, i Abbates non posse dispensare, nisi in certis casibus, id est intelligendũ de illis, qui sunt Episcopis subiecti vel de prælatis localibus non habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, vt expresse dicit Panormitanus. Vtrum autem hæc iuris potestas possit coarctari, vide articulo sequenti.

f Vict. in relectione de potestate Eccl. q. 2. nu. 28. Sot. in 4. d. 27. qu. 1. art. 4.
g Bernard in ca. at si clerici de iud. Syl. v. dispensatio. §. 14.
h Panor in d. ca. at si clerici de iud. §. de adult. nu. 13.
i Syl. v. dispẽsat. §. 20.

ARTICVLVS VII.

An potestas Prælatorum regularium possit restringi, & coarctari à suis prælatis.

REspondeo dicendo, posse videri alicui, quod nõ eo quod inferiores non possunt restringere potestatem à superioribus collatam: sed potestas prælatorum regularium est illis tradita a Christo, qui nõ habet superiorem, ergo nulla est in Ecclesia authoritas ad coarctãdam potestatem iurisdictionis, & gubernationis præfatorum regularium. His tamen non obstantibus respondetur, dicendo primò, quòd nulla est in terra potestas ad tollendas omnes religiones, eo quod sit Dei expressa voluntas ex traditione constans, vt sit status religionis in Ecclesia, vt dictum est, ita non est in alicuius hominis potestate tollere Prælato regulares ab ipsis religionibus, cum sit de Iure diuino, vt prælati regularium sint religiosi, prout supra probatum est. Secundo dico, quod potestas prælatorum regularium potest restringi, & coarctari à Summo Pontifice. Hæc sunt de fide. Nam de fide est, quod Summus Pontifex est supremus prælatus in Ecclesia Dei, cui de Iure Diuino tenentur omnes obedire in his, quæ non sunt in destructionem, sed in ædificationem, vt omnes Catholici docent, teste Corduba k per illa verba dicta Petro, & eius successoribus, sine limitatione aliqua, *pasce oues meas*. Et etiam constat eadem veritas catholica per traditionem ecclesiasticam. Sed maxime expedit, vt multæ causæ summo Christi Vicario reseruentur; ergo illas potest sibi reseruare, quoties sibi visum fuerit expedire. Ex quo sequitur, quod

k Cord l. 4. q. q. 1. proposi. 8.

quod poteſtas iuriſdictionis, ſeu gubernationis, quæ data eſt præfectis regularibus, non eſt independens, ſed dependens à ſuperioribus omnibus. Nam ordine Hierarchico data eſt illis poteſtas. Et ſic ſuperiores religionum prælati poſſunt iuſta exiſtente cauſa reſtringere, & coarctare authoritatem inferiorum prælatorum, quia licet vtriſque data ſit poteſtas memorata iure Diuino, conceſſa tamen eſt ordine Hierarchico, vt minores pendeant à maioribus. Verum tamen eſt, quod nequeunt maiores prælati reſtringere poteſtatem inferiorum prælatorum ordinariorum ſine iuſta cauſa. Quare ſi ſecus fecerint, peccabunt, licet factum teneat, & poſſunt tempore reſidentiæ, & viſitationis de ea re conueniri, & puniri: quia ex eo, quod prælati omnes regulares memorati, ſunt ordinarij, & non delegati, habent ſuam authoritatem, vt dictum eſt, beneficio legis nõ ſolùm humanæ, ſed etiam diuinæ. Et ideò ſi ad libitum reſtringatur ſine iuſta cauſa iniuria illis irrogatur. Ex quibus infertur, quòd omnes reſeruationes, & reſtrictiones, quæ factæ ſunt à iure, ſeu à conſtitutionibus religionum, & cõſuetudine ſunt iuſtæ, & expedientes: in quibus caſibus reſeruatis nequeunt præfecti religionum aliquid efficere: Quod adeò certum eſt, vt nulla indigeat probatione: quia cum poteſtas prędictorum ſit dependens à ſuperioribus, hinc conſtat quod reſeruationes fieri poſſunt à iure conſtitutionibus, & conſuetudine. Quæ nimirum reſeruationes tanta authoritate factæ, expedientes exiſtimari debent. Quare Concilium *a* Tridentinum non ſolum probat reſeruationem quoad forum pœnitentiale, ſed etiam quoad forum exterius damnans ſub anathemate oppoſitum ſentientes. Sed grandis nobis occurrit diſputatio, qui ſint caſus reſeruati in quibus præfecti religionum, & Epiſcopi nullam habent facultatem? Ad quod dico quod nolui eos in præſentiarum breuiter congregare, quia in ſuis materijs proprijs, quæ in ſequentibus tomis ventilabuntur, ducente Deo reſoluentur, ad quæ curioſum doctumque lectorem remittere decreui, ne materias confunderem, ſed ordinem ſolitum ſeruarem.

a Conc. Trid. ſe. 14. de doct. pœn. cap. 7. & canon. 11.

ARTICVLVS VIII.

Quo iure habeant miniſtri ordinis Minorum iuriſdictionem ordinariam in Moniales ipſis ſubiectas.

RESPONDEO dicendo, quòd Miniſtri ſuprà commemorati in articulo quæſtionis habẽt authoritatem Apoſtolicam ſpecialiter conceſſam in vniuerſas moniales Sanctæ Claræ, ſiue ſint primę, ſiue ſecũdæ regulæ, & in tertiarias religioſas ordinis Sancti Patris noſtri Franciſci ſibi ſubiectas. Nam quamuis regula prima *b* ſanctæ Claræ, quam inſtituit Seraphicus pater, & Innocentius Tertius confirmauit, ſtatuerit, vt protector earum eſſet præcipuus prælatus earum ad hoc, vt ex ordine Minorũ idem protector ad libitum inſtitueret viſitatorem: Et licet Vrbanus IV. etiam cauerit in regula, quam ipſe edidit, vt protector eiuſdem ordinis eſſet præcipuus prælatus, qui viſitatorem inſtitueret pro Monialibus Sanctæ Claræ ſecundæ regulæ: tamen ipſa experientia cogente, pluribuſque rationibus ad id ſuadentibus quidam protector Matthæus nomine fecit conceſſionem regiminis Monialium, & earum gubernationem pleno iure commiſit generalibus, & prouincialibus Minorum fratrum, vt conſtat ex libro *c* nuncupato Monumenta ordinis, primæ impreſſionis. Verùm, vt quidam *d* notant, prælati ordinis noluerunt acceptare commiſſionem ab ipſo: neque ab alio protectore conceſſam, tum quia talis commiſſio erat infirma, expirabat enim per mortem concedentis, tum etiam, quia expediebat, vt commiſſio Monialium eſſet ſpecialiter, & immediatè conceſſa à Summo Pontifice ad ſedandas conſcientias prælatorum, quibus ex regula prohibetur ingredi monaſteria Monialium ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ. Quare Innocentium Quartum legitur fuiſſe primum, qui gubernationem Monialium generalibus commiſit, & prouincialibus Miniſtris, vt conſtat in eius literis relatis, & confirmatis per Bonifacium Octauum qui ſtatuit & declarauit, *quod quæcunque Moniales commiſſæ fuerint gubernationi fratrum Minorum virtute alicuius indulti Apoſtolici, nõ propterea intelligantur eſſe Ordinis prędicatorum fratrum, ſed quod huiuſmodi commiſſio ad hoc extendatur, vt moniales ſic commiſſæ gaudeant priuilegijs conceſſis, & concedendis prædictis fratribus: quodque prælati Ordinis exhibeant eiſdem monialibus de conſtitutionibus prædicti Ordinis Minorum ea, quæ illis competere poſſunt. Ac etiam quod Miniſtri per ſe, vel fratres ſuos, quos ad hoc idoneos viderint, viſitationis officium eis impendant corrigendo, & reformando tam in capite, quàm in membris, quæ correctione & reformatione nouerint indigere, inſtituendo & deſtituendo, mutando & ordinando, prout ſecundum Deum viderint, expedire. Ita tamen quod electio Abbatiſſæ libere pertineat ad conuentum & quod confeſſiones earundem monialium audiant, & eis Eccleſiaſtica ſacramenta adminiſtrent. Ac inſuper quod poſſint aſſignare, & deputare aliquem Capellanum ſæcularem, diſcretum tamen & prouidum, qui in neceſſitatis articulo prædictarũ monialium confeſſiones audiat, & alia ſacramenta miniſtret, necnon diuina officia celebret.* Hæc conceſſio habetur in libro Monumenta ordinis nuncupato in ſecunda impreſſione. Poſt *e* Innocentium verò alij ſummi Pontifices contulerunt immediatè eiſdem generalibus, & prouincialibus miniſtris plenariam authoritatem ad cunctas religioſas Sanctæ Claræ, quocunque nomine appellentur, gubernandas, vt cõſtat ex Extrauagante Eugenij Quarti, quæ incipit, ad ea, habita in eodem *f* libro. Tandem Eugenius Quartus decreuit, vt prædictæ moniales Sanctæ Claræ, & Tertiariæ Sancti Franciſci præſentes, & futuræ volentes viuere in regulari obſeruantia gubernarentur per vicarios generales, & prouinciales eiuſdem obſeruantiæ. Et reddit rationem Summus Pontifex, quare voluit prædictas religioſas ſubijcere gubernationi Minorum fratrum dicens, id ſtatuiſſe, quia certo experimento illi conſtabat ſaluberrimam gubernationem ſub cura prædictorum fratrum eaſdẽ religioſas habuiſſe, & hodie in præſenti & in poſterum habituras ſperebat, vt conſtat ex extrauaganti ordinis, *ex reuelatione* habita in eodem libro *g* primo. His ſic conſtitutis quoad iuriſdictionem prouincialium in moniales & religioſas dubitatũ fuit inter fratres, quanta eſſet authoritas pręlatorum in moniales. Et ideo Iulius Secundus decreuit, & ſtatuit, quod Miniſtri Prouinciales habeant in vniuerſas Moniales ſibi ſubditas eandem authoritatem, quam habebat protector conceſſam per Vrbanum Quartum per regulam, quam ipſe edidit, & compoſuit, vt conſtat in extrauaganti *ex reuelatione*, in loco ſuperius allegato. *h* Verùm ſi roges, quæ erat poteſtas Protectoris? Reſpondetur quod erat valde magna: Nam prædictæ Moniales tenebantur prædicto protectori obedire, & ipſe Protector tenebatur habere curam animarum ipſarum monialium.

b Habetur in 1. regul.

c Fol. 33.

d Frater Ioãnes de Argumon. in Clypeo Monial. c. 11.

e Fol. 33. conceſ. 31.

f Fol. 39.

g Fol. 42.

h Fol. 242. cõceſ. 117.

Atque ideo eisdem monasteriis & personis degentibus in eis capellanis, conuersis, & famulis tam per se, quàm per alios viros idoneos, quoties expedire videbitur, visitationis officium impendere tenebatur, corrigendo, & reformando ibidem tam in capite, quàm in membris, quæ correctionis & reformationis officio nouerint indigere, instituentes & destituentes, ordinantes & disponentes secundum Deum prout melius viderint expedire, vt constat in regula Vrbani *a* Quarti. Et tamen ipse Protector non solùm ingredi, sed etiam præstare licentiam poterat ad ingrediendum alijs personis, vt constat in eadem regula. *b* Sed hæc potestas restricta est per Martinum Quintum. Et ideo nostri prouinciales nequeunt ingredi, neque licentiare personas, nisi in casibus expressis & necessarijs, vt aduertit Collector *c* cum omnibus communiter, & dicetur infra in hoc tomo agendo de clausura monialium.

a cap. 25.
b cap. 18.
c Colle. in cōp. Mend. tit. moniales. §. 22.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm prædicta authoritate concessa prælatis respectu monialium Sanctæ Claræ sit reuocata per Concilium Tridentinum, & extendatur ad Moniales Conceptionis.

Respondeo dicendo, quòd prędicta authoritas prælatorum regularium respectu monialium non est sublata per Concilium Tridentinum, imo ipsum concilium *d* generaliter confirmat omnia priuilegia, quæ non sunt contra ipsum. Adeò quod expresse decreuit ipsummet Cōcilium *e* moniales, quæ à regularibus reguntur, eorum iuri esse relinquendas. Et eadem authoritas irreuocata per Concilium Tridentinum respectu Moniales Cōceptionis: nam in sua regola tenentur prædictæ moniales subesse gubernationi fratrum Minorum, vt constat in earum regula, *f* in qua sic etiam dicit Iulius II. *Volumus etiam. quia ex quo fratres Minores indefesso studio & vigilantia puritatis, & innocentiæ Dei genitricis defensores existūt, quod Vicarij Generales in suis Vicarijs, & prouinciales, & Custodes in suis Prouincijs, & custodijs sint visitatores huius sanctæ religionis, quibus moniales teneātur firmiter obedire in omnibus, quæ promiserunt Domino, obseruare, & quæ non sunt contraria animæ, & regulæ suæ.* Et tandem Leo Decimus post vnionem Ordinis, in qua sigillum Ordinis, & ministratus ad obseruantiam, facta est translato, præcepit omnibus monialibus, vt subijciantur omnibus statutis in Capitulis generalibus vel Prouincialibus factis, vt constat in libro *g* Ordinis tertiæ impressionis in extrauagante, *cum sit*. Ex his omnibus colligitur, quod si de nouo constituantur aliqua monasteria Sanctæ Claræ Conceptionis ipso facto subdantur Prouinciali Minorum & Capitulo Prouinciali illius Prouinciæ, in qua fuerit erigendum absque alia noua prouisione. Atque adeò sequitur, quod si aliquod monasteriū de nouo constituendum ea dictis Ordinibus sit gubernandum per diœcesanum, vel alium superiorem, qui non fuerit ex nostro ordine, quod id fieri non potest sine speciali authoritate Sedis Apostolicæ; quia, vt dictum est, ipso facto prædictorum monasteriorum gubernator est minister Prouincialis. Et ideo, vt aliquod monasterium monialium sit immediatum nostro Reuerendissimo Patri generali, necesse est, vt per suam Paternitatem eius gubernatio temporalis, & spiritualis ipsi ab ipsomet reseruetur: si enim non reseruetur, ministro Prouinciali erit subiectum immediatè.

d Conc. Trid. sess. 25. ca. 20. de reg.
e Conc. Trid. sess. 25. c. 9. de regul.
f cap. 4.
g Fo. 40. concess. 128.

ARTICVLVS X.

An potestas Prouincialium in Moniales sit ordinaria, vel delegata.

Respondeo dicendo, quòd absque dubio est ordinaria. Nam quamuis huiusmodi potestas sit ea priuilegio & commissione, quia tamen ista priuilegia sunt perpetua, conferunt proinde authoritatem ordinariam; quare iure optimo possunt prouinciales constituere Commissarios pro ipsis Monialibus visitandis, quāuis eis id non sit specialiter concessum, quia ex vi suę commissionis ordinariæ eosdem Commissarios creare possunt Prouinciales. Imò de facto olim ita fieri solebat; nam Prouinciales statim creabant visitatores quosdam, qui nihil aliud curabant, nisi quæ ad gubernationem monialium spectare videbantur. Sed quia experimento deprehenderunt id non expedire, earum curam sibi retinent ministri Prouinciales.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm authoritas iurisdictionis Prælatorum regularium in nouitios sit delegata, vel ordinaria.

Respondeo dicendo, quòd prælati regulares habent multa priuilegia, quibus possunt absoluere, & dispensare cum religiosis, & cum venientibus ad religionem: quæ priuilegia sunt perpetua. Vnde cum iurisdictio manans ea cōcessione perpetua facta à Papa, vel Principe, vel communitate non recognoscente superiorem sit ordinaria, videtur dicendum iurisdictionem super nouitios ordinariam esse, iuxta tradita per glossam, *h* Bartolum & Baldū. Et hanc doctrinam tenet Bartolus & clarissime Baldus, cuius verba sunt: *nono quæritur, vtrum commissio faciat quem ordinarium seu delegatum. Respondeo: si est commissio perpetua, facit ordinarium, si autem temporalis facit delegatum.* Et hanc eandem opinionem tenent Panormitanus *i* & Nauarrus. Et dicendum videtur idem de iurisdictione, quam habent prædicti prælati quoad seculares, saltem in partibus Indiarum occidentalium: quia Adrianus Sextus concessit prouincialibus Indiarum mendicantium Ordinum, quod omnia priuilegia per suos antecessores concessa & cōcedenda fratribus Indiarum possint communicare suis fratribus. Ex quo infertur quod priuilegia, quæ concedunt aliquid prælatis super laicos, vel super fratres, vel quæ in posterum concedentur, possunt per Prouinciales communicari suis fratribus; quod est valde notandum & menti tenendum. Et aduerte, quod talis commissio facta fratribus per mortem ipsorum prælatorum non expirat. Dicit enim Syluester. *K* quod gratia concessa authoritate Papæ durat mortuo Papa, durat etiam mortuo prælato eam concedente, vel à suo officio amoto. Eandem opinionem tenet Panormitanus. *l* Et ratio est: quia præfati prælati non committunt dictam potestatem, sed Papa, quia authoritate eius committunt. At enim idem Panormitanus, *m* quod quando delegatus Papæ præcipit aliquid, præcipit illud authoritate Papæ. Ex quo infertur, quod si prouincialis alicui fratri commiserit particulariter, & expresse facultatem Pij Quinti

h Glos. & ibi Bar. in l. pluribus ff. de procurat. gl. in c. fin. de offi. ord. ibi cum concessum sit in priuilegiū perpetuum quā dicit vnicam ibi Baldus.
i Bar. in l. 1. §. si plures ff. de exerci. act. col. 2. Bal. i l. vnica ff. de offic.
K Pano. in ca. quoniā de offi. delegat. §. caterum. 1. Na. ca. 27 nu 24.
l Syl. v. g. & v. indulgētia par 7.
m Pano. in c. sū ad hoc de cleri. nō resid. Pan. in c. cum in iure de off. delegat. nu. 2. not. 3.

ad

ad dispensandum cum incestuosis, vel cum his, qui post votum simplex castitatis matrimonium inierunt, vt possint petere debitum, quòd non est opus ab alio Prouinciali petere dictam authoritatem, dato quod ipse, qui commisit talem facultatem dicto fratri mortuus sit, vel eius officium finiatur. Et ratio huius est, quia dictus frater habet dictam authoritatem, & priuilegium, non authoritate eius, sed Papæ, qui concessit ei, vt committere possit.

At verò non ex hoc inferas, quod Prouinciales dictam, vel aliam similem authoritatem suis fratribus communicantes & committentes, vel alij eorũ successores nõ possint tollere dictam potestatem à dictis fratribus, quando sibi visum fuerit bene. Quoniam ex literis Principis non debemus intelligere per ipsas velle inferre alicui præiudicium, vel tollere eius ius, nisi expresse, & clarè id exprimat, prout continetur in iure, *a* & tradunt Panormitanus & Syluester: quia in dubio non debemus præsumere de Principe, quod velit aliquid concedere, cum graui alterius dispendio. Et certe graue dispendium esset illatum obseruãtiæ regulari, si subditus haberet velle ac nolle contra voluntatem sui prælati. Et quando Papa de hac læsione, & dispendio nullam facit mentionem, minimè dictum ius tollere videtur. Et prouinciales remanent cum sua plenaria authoritate ad tollendam licentiam supradictam, vbi, & quando iustè eam tolli debere existimauerint. Dixi iustè: nam sine iusta causa peccabũt eam tollendo, cum talis facultas sit à Papa; at tenebit factum. Et supradicta confirmantur; nam prouinciales habent authoritatem declarandi priuilegia, & sic possunt declarare vsum talis priuilegij ab ipso fratre abstrahi esse conuenientissimum. Aduertendum insuper circa superiora præfatos prælatos esse ordinarios, non obstante, quod aliquibus videatur dictam facultatem, & potestatem illis concessam non esse iurisdictionem, cum in absolutione, & dispensatione authoritate Papali magis eis videatur commitri arbitrium, quàm iurisdictio. Nam ad hoc respondetur, quod dato casu, quod sit arbitriũ, & non iurisdictio, adhuc in huiusmodi arbitrio sunt ordinarij, & non delegati. Ita tenet Bartolus in quadam lege; sed longius & singularius in repetitione alterius legis, in qua semper loquens in arbitrio, in hæc doctissima prorumpit verba. *b An autem videatur concessum per modum cuiusdam iurisdictionis ordinariæ vel delegatæ. Dico verba statuti, seu reformationis concedentis statuta esse diligenter inspicienda. Si enim hoc concedis officium, vt quia dicunt illa verba: Ad officia priorum pertineat arbitrium, &c. Videtur concessum officium: & tunc priores poterunt vigore sui officij ex potestate ordinaria.* Ponderanda sunt valdè præfata verba Bartoli; quia non dicit, an videatur concessa iurisdictio ordinaria in arbitrio, sed an videatur concessum arbitrium per modum iurisdictionis ordinariæ. Ex qua ponderatione colliguntur duo, & ambo singularia in proposito. Vnũ, quod non idem sunt arbitrium & iurisdictio: secundum quod potest concedi arbitrium ad instar iurisdictionis ordinariæ. Et eandem opinionem tenet Baldus. *c* Et sic ex omnibus supradictis apparet euidenter, quod authoritas, de qua supra, est ordinaria, & non delegata, cum sit commissa officio & non personæ nominatæ, & quia est commissio perpetua, & non temporalis facta a supremo Principe Papa, qui in terris non habet superiorem.

a c. 1. de filijs presby. l. 6. Panor. in d. c. eũ ad hoc Syl. v. priuil. §. 3.

b Bar. in l. 2. ff. de opt. leg. in fi. col. & in l. ambitiosa. ff. de decretis ab ordi. fac.

c Bald. in lib. morem. ff. de iurisdict. omnium iud. in fin. col.

ARTICVLVS XII.

Quam potestatem habeant Abbatissæ.

Respondeo dicẽdo, quòd Abbatissa statim post confirmationem potest conferre Ecclesias, & beneficia, & instituere clericos in Ecclesijs ad suum monasterium pertinentibus, sicut faciunt alij prælati iuxta ea, quæ dicuntur in iure, *d* & tradit glossa à Panormitano ibi approbata. Ex quo elicit duo. Primum quod Abbatissa est capax collationis beneficiorum: & sic potest habere ius cõferendi, & instituẽdi: ista enim sunt iurisdictionis spiritualis, & nõ ordinis. Vnde Abbatissa potest habere sub se clericos sæculares. Quod intellige de iure speciali: vt puta, si habeat Capellas ex priuilegio, vel præscriptione pleno iure subiectas. Nã tunc clerici illarum Capellarum illi subijciuntur. Et dicitur pleno iure, videlicet, in spiritualibus & temporalibus, prout explicat glossa. *e* Et quod dictum est, quod Abbatissa potest instituere clericos, &c. aliqui limitant hoc verum de institutione, quæ dat possessionem, & titulum, non autem de institutione authorizabili, per quam datur potestas exercendi curam animarũ ligandi, atq; soluendi, secundum quod notat Panormitanus. Ratio est, quia ea, quę pendent à potestate clauiũ, non cadunt in mulierem etiam aliàs habentem iurisdictionem spiritualẽ. Vnde Abbatissa non potest absoluere moniales à peccatis *f* earum, neq; excommunicare. *g* Ex quo infertur, quod non habens ordinem non potest excommunicare, licet sit persona religiosa. Et sic si esset aliquod Collegium religiosorum non habentium ordinẽ non posset excommunicare suos subditos superior eorum ordinem non habens, neque suspendere ab officio, neq; interdicere ab ingressu Ecclesię, & à diuinis officijs possunt. Et hãc opinionem sequuntur communiter Doctores, *h* dicentes, quod licèt Abbatissa suspendere possit ab officio, & beneficio, subtrahere præbendas, & lato modo interdicere, & suspendere ab ordine, vt puta præcipiendo subiectis, ne celebrẽt, donec satisfecerint: tamen strictè, proprieque interdicere, vel suspendere non potest ab ordine, ea, scilicet, suspensione, & interdictione, quæ earum transgressores pœna irregularitatis ferit. Probatur hoc ex eo, quòd excommunicatio, suspensio, & interdictum cõtinentur appellatione censuræ, vt habetur in iure. *i* Vnde cum Abbatissis interdicatur excommunicare ratione incapacitatis, etiam reliqua ipsis interdicuntur, cum sint censuræ, & cum omnia pẽdeant ab ordine. Hæc Panormitanus. *k* Vnde Abbatissa quando præcipit suis officialibus, vt excommunicent nõ excommunicant ipsi authoritate Abbatissæ, sed authoritate Papæ secundũ Archidiaconum. Denique quæcunque cõpetunt Abbati, ea ferè omnia locum habent in Abbatissa. Nam & non minorẽ quàm Abbas administrationem habet, eiq; comparatur iuxta tradita à Baldo *l* & Iasone, & ab alijs, quos refert, & sequitur Marcus Antonius Cucuus.

d 1. nost. & c. nostis de his quæ fiunt à prælatis c. dilect. iuncta gl. & ibi Panor. de maiorit. & obed.

e Gl. in c. Abbates de priu. lib. 6.

f c. noua de pœnit. & remiss.

g cap. dilecta.

h Doct. in d. c. dilecta.

i cu. querenti de verb. sign.

k Pan. in d. c. dilecta.

l Bal. in ca. 1. in princ. co. 6. qui feudũ dare possunt Abbas in cu. 1. in princ. de his q̃ fiunt à Prælatis Ias. in d. tit. qui feu. dare pos. n. 6. Cucuus li. 3. maior. inst. ti. 3. de Abbatis.

QVÆSTIO XVIII.

De Abbatibus quoad potestatem conferendi ordines, & dandi dimissorias suis subditis in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 Vtrùm Abbates possint conferre ordines minores suis subditis.

2 *Vtrùm Abbates non benedicti possint prædictos ordines suis subditis conferre.*
3 *Verùm Abbates ordinis Cistercij habeant potestatem conferendi ordines sacros suis subditis.*
4 *Vtrùm dictum priuilegium sit abrogatum per Concilium Tridentinum.*
5 *Vtrùm regulares possint ordinari cum literis dimissorijs suorum prælatorum.*
6 *Vtrùm cum dictis dimissorijs teneantur Episcopi ordinare religiosos nullo præcedente examine.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Abbates possint conferre ordines minores suis subditis.

REspondeo dicendo, quòd Abbas potest populum solenniter benedicere; in Ecclesijs pleno iure sibi subiectis, post missarum, & matutinarum precum, officia. Alijs autem in locis (nec per vias transeundo) non potest Abbas publicè benedictionis munus solenniter impartiri, nisi ex priuilegio speciali, hanc potestatem sit consecutus, iuxta ea, quæ in iure *a* communiter à doctoribus notantur. Item Abbas, pontificialibus insignijs decoratus, si in presbyterorum ordinem sit receptus, benedictusque (vt in tali dignitate, & officio, fieri consueuit) potest monachos suos, atque eos, qui monachi esse volunt, nedum inter psalmistas, sed inter lectores, & ostiarios, eos, recipere, prout notant communiter scribentes in iure. *b* Exteras verò personas, nisi priuilegio speciali, hoc sit ipsius concessum, ad prædictos ordines admittere non potest. Quare debebit illicò probare Abbatis priuilegium, qui ab eo se promoueri impetrauit, prout tradit Parisius. *c* quē sequitur Rebuffus. Et Concilium *d* Tridentinum, ipsis Abbatibus, id ipsum concedit, dicens, *Abbatibus & alijs quibuscunque quantumuis exemptis non liceat in posterum, intra fines alicuius diœcesis consistentibus (etiamsi nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur) cuiquam, qui Regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores ordines conferre.* Ex quibus verbis Concilij, colligitur, iam non esse veram opinionem aliquorum, quos refert, & sequitur Baptista *e* de Salis, dicentium, quòd Abbas, inuitatus ab alio Abbate exempto, poterit ordinare monachos alterios monasterij exempti. Nam iuxta verba Concilij Tridentini ibi, *qui sibi subditus non sit,* hæc opinio minimè modo potest teneri. Verum est tamen, quòd si ipsi Abbates, supradictos ordinent, characterem imprimunt, argumento eorum, quæ scribit Vrbanus *f* Papa, Hugoni Lugdunensi Archiepiscopo, dicēs, quòd *Clerici, ab Episcopo alterius parochiæ ordinati, à proprio Episcopo in suis ordinibus recipi possunt.* Ex quo loco duo colliguntur. Primum, quòd ipsi Clerici recipiunt characterem. Secundum quòd non ipsis conferunt executionem ordinum, si quidem ait Vrbanus, quod *à proprio Episcopo in suis ordinibus recipi possunt:* quæ verba præsupponunt, ordinatos esse suspensos ab ordinū executione. Et sic in nostro proposito, dicti monachi extranei ordinati ab Abbate characterem recipiunt, sed executio ordinum illis minimè confertur. Neque hoc inuenio, in sacrosancto Concilio Tridentino, reuocatum. Solùm enim Concilium Tridentinum prohibet ipsis Abbatibus ordinare illos, qui sibi subditi non sunt: non tamen decidit, ipsos Abbates, ordinando suos non subditos, illis minimè characterem conferre. Et regula est notissima in iure, quòd per subauditos intellectus nō debent iura antiqua corrigi, iuxta glossam *g* singularem: præcipuè quando non est tanta ratio, in casu legis corrigendæ, quanta in casu legis nouæ corrigentis, iuxta ea, quæ notantur in iure, *h* & tradit doctissimus Nauarrus. Et iuxta supradicta, debet intelligi priuilegium concessum ab Innocentio Papa Octauo, expeditum anno Dominicæ incarnationis *i* millesimo quatercētesimo octuagesimo nono, ad petitionem Ioannis Abbatis Cistertij, in quo datur facultas, ipsis Abbatibus ordinis Cistertij, pro tempore existentibus, vt omnes ordines minores, psonis ordinis einsdē, intra monasteria, possint cōferre. Et aduertendum, quòd hoc priuilegium, cùm sit facultatiuum, & ad dignitatem Abbatialem pertineat, ei per non vsum derogare non possunt Abbates: quin etiam post longum tempus, mutata voluntate, eo vti possunt, iuxta tradita à Felino. *K*

a c. 1. Abbat. vbi gl. ver. plenitud. de pri. in 6.

b ca. Abb. vbi Francus de priu. lib. 6. c. quoniam vbi gl. & Card. Alexandrinæ. dis. 9.

c Paris. consi. 125 li. 4 Reb. in praxi bene. ... de cler. ... quib. & ... crean. n. 170

d Conc. Trid. de refor. ses. 23. c. 10.

e Salis in summa v. Abb. in princ.

f Habet. 99. d. Lugdunen. parochia.

g Glos. in cap. cupientes. §. quod si per viginti. de elect. lib. 6.

h Auth. quas actiones. de sacrosan. Ecclesiis. Nau. li. 5. cōsi. ti. de pri. consi. 15.

i Habetur. li. 1. priu. ordin. Cisterci. priu. 118. f. 136.

K Fel. in c. cū accessissem de consti.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Abbates non benedicti, possint dictos ordines minores, suis subditis conferre.

RΕspondeo dicendo, *quòd licèt munus benedictionis eisdem Abbatibus non impendatur: omnibus tamen & singulis honoribus præeminentijs, priuilegijs, prærogatiuis, iuribus, & insignijs, Abbatibus Benedictis competentibus, fungi possunt,* Prout concesserant Eugenius Quartus, & Iulius Secūdus, ordini Cistertij, & congregationi, montis Olueti, & Sanctæ Iustinæ, seu montis Cassini; & concessit etiā Leo Decimus congregationi Chamaldulensi, prout tradit Collector *l* priuilegiorum, ordinis Cistertij. Inferens inde, vt ijdem Abbates non benedicti, minores ordines (prout de iure, & in forma Concilij Tridentini) suis subditis liberè conferre valeant. Et hoc ipsum poterant Abbates non benedicti, electi in Abbates, si Episcopi differant eos benedicere, iuxta ea, quæ communiter à Doctoribus in iure *m* notantur. Et ista concessio facta Abbatibus non benedictis, non multum distat ab his, quæ in iure traduntur. Nam secundum ius, *n* in Episcopis necessaria est consecratio, in Abbatibus verò benedictio. Verùm in his hoc contingit diuerso modo. Nam Episcopus non dicitur nisi sit consecratus, prout dicūt Canones, *o* & tradit Panormitanus; & proinde potest repelli per exceptionem, ne fiat Episcopus vsq; ad consecrationem, prout quædam decretalis *p* determinat. At Abbas electus, & confirmatus in Abbatem, ante benedictionem dicitur Abbas, & in negligentiam, & contumaciam superioris nolentis eum benedicere, ipse non benedictus, potest suos monachos benedicere, aliaque suæ prælaturæ munia obire. Quorum differentiæ ratio est, nam per consecrationem Episcopi, & confertur Ordo (vt notatur in procemio Sixti) Et sic eius consecratio, dicitur in iure, *q* ordinatio. At per benedictionem Abbatis, non confertur ordo, neque ipsa benedictio in iure dicitur ordinatio, vt post Oldradum *r* tradit Petrus Gregorius. Vnde non est mirum, quòd Summi Pontifices, Abbatibus non benedictis, dictum concesserint priuilegium, cùm ipsi electi, & confirmati in Abbates, ante benedictionem sint verè Abbates, & per benedictionem, nulla ipsis ordinatio confertur.

* * *

l Habetur in d. cōp. tit. Abba. §. 4. & 5.

m c. 1. de supplenda neglig. Prælat.

n ca. 1. de supplenda neglig. prælatorum Clem. 1. §. statuimus de electione.

o cap. licet de translat. Episcopor. cap. tuā de his, q̄ fiunt a prælat. sine consensu Capituli Panor. in cap. tuā ante de rescrip. de c. super his de accusat. c. nosti de election.

p c. quoniam quidam 75 d.

q Oldra. consil. 14. Greg. li. 17. syntagmatum iuris 2. p. c. 14. n. 3.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum Abbates ordinis Cistertij, habeant priuilegium conferendi ordines subdiaconatus, & diaconatus suis monachis.

RESpondeo dicendo, quòd Innocentios Papa Octauus, expediuit anno Dominicæ incarnationis millesimo quatercentesimo octuagesimo nono, quoddam singulare priuilegium *a* ad petitionem Ioannis Abbatis Cistertij: cuius priuilegij verba sunt. *Ac ne monachi dicti ordinis, pro suscipiendis sub diaconatus, & diaconatus ordinibus, extra claustrum, hinc inde discurrere cogantur, tibi, & successoribus tuis & quibuscunque dicti ordinis monachis: Alijs verò quatuor Abbatibus præfatis eorum successoribus, vt suorum monasteriorum prædictorum Religiosis, quos ad ad idoneos reperietis subdiaconatus, & diaconatus ordines liceat ritè conferre.* Hæc Innocentius. Circa quod priuilegium est aduertendum, quòd multi tenent, inter quos est Scotus, Durandus, & Adrianus, quòd is, qui non est Episcopus, non potest confirmare ex commissione Papæ allegantes ad hoc, aliquos Canones: *b* Et à fortiori non poterit ordinem sacrum conferre. Et licet Diuus Thomas, & cõmunis Theologorum, *c* & Canonistarum, *d* teneant presbyteros ex commissione posse confirmare, quos non sine magno labore defendit Sotus. *e* Idem tamen Diuus Thomas affirmat ibidem, non posse presbyterum ex commissione Papæ conferre vllum ordinem sacrum, quod etiam prædictus Soto concedit. Et à fortiori omnes alij, qui affirmant, illum non posse etiã de commissione Papæ confirmare, debent hoc ipsum concedere. Ex quibus videtur, Summum Pontificem minimè potuisse concedere dictis Abbatibus priuilegium, & facultatem conferendi suis subditis supradictos ordines sacros, cum commissione Papæ presbyteris hęc facultas minimè possit communicari. Vnde doctissimus quidam vir, sentiens hanc difficultatem, priuilegium suprà positum, nixus fuit explicare, dicens, quòd ipsis Abbatibus tantùm in eo cõceditur facultas, vt in suis monasterijs possit quilibet Antistes Catholicus suos subditos sacris ordinibus insignire. Quæ explicatio aliena est à litera dicti priuilegij, vt patet intuenti. Et sic concludo, dicendo. Primò, non posse negari, Summum Pontificem, supradictum priuilegium concessisse dictis Abbatibus: Secundò dico, Summum Pontificem id concedere potuisse, siquidem de facto ipsum cõcessit, & Patres supradicti eo vsi sunt, prout accepi à Patribus dicti ordinis, quod non concederetur, & quo non vterentur, si secundum ius non posset ab ipso Papa concedi, argumento eorum, quæ in iure notantur.

a Habet. in l. priuil. 118. fo. 116.

b c manus de consi. d. 5. ca. quando de consuet.

c Tho. in 4. d. 7.

d in c. peruenit. 95. d. & in d. 5. quãto.

e Sot. in 4. d. 7. q. vni. ar. 1.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm dictum priuilegium, sit abrogatum, per Concilium Tridentinum.

RESpondeo dicendo, quòd Concilium Tridentinum *f* videtur solis Episcopis reseruare ordinationem ad sacros ordines, dicens, *vnumquemque debere à proprio Episcopo ordinari; quod si quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, &c.* Et idem Concilium *g* Tridentinum ait, *ne Abbates conferant minores ordines, alijs quàm suis monachis,* significando non debere conferre sacros ordines, etiam ipsis. Et idem met Concilium Tridentinum *h* statuit, vt *neque Regulares, sine diligenti examine Episcoporum ordinentur, derogando priuilegia omnia contraria.* In quo loco, duo videntur statui, primum est, quòd Regulares debent sacris ordinibus ab Episcopis initiari: Alterum est, quod id debent facere præmissa diligenti examinatione, quod videtur esse cõtrarium priuilegio concesso alicui Abbati ad ordinandos suos subditos sacris ordinibus. Et licet Cõcilio aliqui respondeant, non possunt tamen negare eius hanc fuisse mentem. Et Sixtus Quintus anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo sexto, die vigesima quinta Iulij confirmauit priuilegia ordinis Cistertij, quatenus sunt in vsu, & decretis Concilij Tridentini, non aduersantur, prout refert Collector *i* priuilegiorum huius ordinis Cistertij. Et huius priuilegij tenorem in quæstionem de communicatione priuilegiorum proponemus. Et hoc confirmatur. Nam Pius Quartus, prout sæpè dictũ est in superioribus, omnia priuilegia contraria decretis Concilij Tridentini reuocauit. Et hanc opinionem in proprijs terminis tenet Nauarrus, *K* & Collector priuilegiorum dicti ordinis, huius videtur esse opinionis. Nam neque in verbo (Abbas) neque in verbo, ordo, neque alibi, huius priuilegij mentionem fecit. Nec obstat, quod dicto priuilegio modò dicti Abbates vtantur. Nam respõdeo, quòd ideò fortè illo vsi sunt modò, quia in partibus, vbi eorum sunt monasteria, non sunt recepta decreta Concilij; non enim in tota Gallia fuerunt recepta.

f Cõc. Tri. sess. 23. de refor. c. 8.

g Conc. Trid. vbi sup. c. 10.

h Conc. Trid. c. 12. in d. sess.

i Hab. in cõp. priuil. ord. Cistertij. tit. cõmu. in cas priuilegiorum §. 2.

K Naua. l. 5. consi. 21. de pre. consi. 15.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Regulares possint ordinari cum literis commendatitijs suorum prælatorum.

RESpondeo dicendo, quòd Regulares fiunt suspensi, si absque reuerendis proprij Prælati initiantur sacris, prout tenet Quintilianus Mãdosius. *l* Vnde cùm proprius Regularium sit earum Prouincialis, colligitur, dictum authorem tenere, dictos Prouinciales posse concedere dimissorias. Et hanc opinionem in proprijs terminis tenet Nauarrus. *m* Et probatur; nam Concilium *n* Tridentinum decreuit, *nullum ab alieno Episcopo ordinari debere, nisi eius probitas, & mores ordinarij sui testimonio commendentur.* Et certum est, dictos Prouinciales esse ordinarios respectu suorum subditorum iuxta latè tradita in quæstione superiori. Probatur deinde ex eodem Concilio; *o* quod à contrario sensu probat, Abbates exemptos, posse dare literas dimissorias, suis regularibus, ad ordines suscipiendos. Et hanc opinionẽ tenet Henriquez. *p* Sed quia non obstante authoritate dictorum patrum, & non obstantibus etiam rationibus supra adductis, aliqui domini episcopi nolunt ordinare Religiosos, sine literis commendatitijs episcoporum, vbi habent suam habitationem, nolentes eos ordinare, cum literis commendatitijs suorum Prælatorum Regularium, quasi aliquod magnum sacrilegium contra decreta sacri Concilij Tridentini committant; libuit hic referre constitutionem Clementis Octaui, nunc fœliciter Ecclesiam Dei regentis, quam vidi sub sigillo authentico in libro *q* priuilegiorum Illustrissimi monasterii de Alcobaca regni Portugalliæ, cuius tenor est huiusmodi.

Clemẽs Octauus, ad perpetuam rei memoriam. vt ea, quæ pro Ecclesiasticarum personarum quarumlibet præsertim Regularium quiete, & tranquillitate, statuta, & declarata sunt, debitæ executioni demandentur, ex iniũcto nobis Apostolicæ seruitutis officio prout in Domino

conspi-

l Mando. in Can. col. reg. 24. q. 4.

m Na. li. 1. cõ. 21. de temporibus ordi. consi. 20.

n Conci. Triden. de ref. se. 23. c. 8.

o Conc. Trid. ses 23. de ref. c 10. & se. 24. de refor c. 2.

p Henr. l. 7. de indul. c. 36. in princ.

q Pag. 56.

conspicimus expedire, prouidere debemus: Sane dilecti filij Generales, Abbates, & vtriusque sexus Regulares personæ, congregationis Beatæ Mariæ de Alcobaca Cistercienfis, Regnorũ Portugalliæ, nobis exponi fecerunt, quòd cum aliàs per cõgregationem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, decretorum Concilij Tridentini interpretum, declaratum fuerit, licere Abbatibus Benedictis, vel quibus à Sede Apostolica concessum sit priuilegium, vt possint omnia facere, quæ possunt Abbates Benedicti, tonsuram, minoresque ordines suis subditis Regularibus tantum conferre, aliaque Pontificalia huiusmodi Abbatibus competentia in sui ordinis monasteriorũ Ecclesiis, & limitibus exercere, taliterque ordinatos (si quid aliud non obstiterit) legitime posse à quibusuis Ordinarijs, ad vlteriores ordines promoueri, necnon monachos, a diœcesanorum superioritate, & iurisdictione exemptos, absque illorum literis dimissorijs, à quibusuis locorum ordinarijs, cum testimonialibus literis suorum superiorum tantum, ad omnes etiam sacros, & presbyteratus ordines, admitti debere. Hæc Clemẽs VIII. Quibus positis, & alijs, quæ circa prouisionẽ parochialium Ecclesiarum, vnitarum dicti ordinis monasterij, declarauerunt illustrissimi Cardinales, & Pius V. determinauerat. Ad confirmationem prædictorũ se accingens, Clemens VIII. in hæc prorumpit verba. *Quare Generalis reformator, Abbates, & vtriusq; sexus Regulares personæ prædictæ, nobis humiliter supplicari fecerũt quatenus supradicta, prout decreta sunt, approbare, eaque omnia inuiolabiliter obseruari mandaremus. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, decreta, & ordinationes huiusmodi, Apostolica authoritate, tenore præsentiũ approbamus, eaque per quoscunq; Archiepiscopos, epos vel alios locorũ Ordinarios inuiolabiliter perpetuò obseruari debere statuimus, & ordinamus, decernentes sic, & non aliter, per eosdem & alios quoscunque Iudices, Ordinarios, & delegatos, etiã Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & causarum Palatij Apostolici auditores (sublata eis & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate) iudicari & definiri debere. Irritũ quoque, & inane quidquid secus super his à quoquam, quauis authoritate, scienter vel ignoranter contigerit attẽtari, decernimus, non obstantibus quibuscunque Apostolicis & in Prouincialibus, ac synodalibus Concilijs editis constitutionibus, & ordinationibus, quibus omnibus, illorum omnium tenores, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, harum specie specialiter, & expressè approbamus; Cæterisque contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die quinta Martij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, Pontificatus sui anno primo.*

M. Vestrius Barbianus.

Ex his infertur, non esse correcta per Concilium Tridentinum priuilegia concedentia, vt monachi possint ordinari, cum literis dimissorijs suorum Prælatorum, sicut concesserat Leo Decimus, & Paulus Tertius, prout habetur in cõpendio ordinis Cisterciensis *a*, & in compendio Societatis Iesu. Nam per congregationem Cardinalium, vt patet ex dicto priuilegio Clementis VIII. declaratum est, non esse sublatam per Concilium Tridentinum à Prælatis Regularibus prædictam authoritatem.

a Cõc. Cister. tit. ordinu. §. 2. & in comp. Socie. eod. ver. §. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm dictis dimissorijs, & commendatitijs literis Prælatorum Regularium præsentatis teneantur Episcopi ordinare Monachos nullo præcedente examine.

RESpondeo dicendo, quòd Concilium *b* Tridentinum antiquorum Canonum vestigijs inhærendo, præcipit Episcopis, *vt antequam ad sacrum ministerium accedant, ordinantes eos examinent;* at in hoc decreto, non video reuocata priuilegia, quibus Regulares debent ordinari cum literis commendatitijs suorum Prælatorum, nullo præcedente episcoporum examine. Imò inuenio in alio decreto *c* eiusdem Concilij, quòd *si quis ab alio non proprio Episcopo, promoueri petat, nullatenus id ei concedatur, nisi eius probitas & mores, Ordinarij sui testimonio commendentur:* adeò quod ipsummet Concilium *d* Tridentinum decernens, quòd episcopi titulares, nullum sine sui Ordinarij expressa licentia, ordinent, reddit causam, dicens, quia plerumque fit, vt minùs idonei, & rudes, atque ignari ordinentur sine sui Ordinarij licentia, supponens ipsum Concilium, quòd Ordinarij dantes dictam licentiam, & literas commendatitias, examinant ipsos ordinandos, non consentientes, minùs idoneos, rudes, & ignaros, sacris initiari. Ex quo infertur quòd priuilegium Eugenij Quarti *e*, quòd statuit, & decreuit, quatenus *monachi Sancti Benedicti, congregationis Italiæ, omnes, etiam sacros ordines, ad quos per eorum superiores præsentati fuerint à quocunque maluerint catholico Antistite gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente statutis à iure temporibus, absque aliquo dictorũ Monachorum examine, recipere valeant*, non est reuocatum per Concilium Tridentinum. Verum est tamen, quòd Leo X. in Concilio Lateranensi *f*, *Statuit, quòd fratres ad ordines promouẽdi possint per Ordinarios, de Grammatica & sufficientia, examinari, & quòd dummodo competenter respondeant, per eosdem Ordinarios debeant liberè admitti.* At iam dictum est in superioribus *g* omnia ordinata in Concilio Lateranensi, contra priuilegia Regularium esse reuocata, non solùm in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori. Et propterea Gregorius Tertius decimus, nimis obseruator decretorum Concilij Tridẽtini, *Præcipit, & interdicit omnibus Episcopis, & alijs Antistibus, ne à Religiosis Societatis Iesu promouẽdis, qui licentiam à Præposito generali Societatis pro tempore existente, vel ab alio delegato habuerint, quædam requirant, vel exigant in literis Apostolicis proximè citandis, contenta, sed ipsos etiam absque vlla functione, in ipsis ordinibus, aut obseruatione interstitiorum, ad illos suscipiendos, aut inquisitione de cantu, officijs & ceremonijs Ecclesiasticis, idoneitate, proprij ordinarij licentia, & alijs in alijs requisitis: ad minores (ac etiam extra tempora, à iure statuta, tribus dominicis, vel alijs festis diebus etiam continuis) ad sacros, etiam presbyteratus, ordines promoueant, ac si illi omnibus requisitis essent prædití.* Vbi etiam prohibet, huius gratiæ communicationem, etiam his, qui sua priuilegia cũ Societate participant, & participare possunt. Hoc magnum priuilegium refertur à Collectore, in Compendio *h* dictæ Religionis. † At licèt supradicta sint probabiliter dicta, inuenio tamẽ in Conc. *i* Tridentino contrarium expressè determinatum, ait enim, *Regulares quoque, nec in minori ætate, neque sine diligenti Episcopi examine, ordinentur, priuilegijs quibuscunque quoad hoc, penitus exclusis.* Et licèt post dictum Concilium, habeant Regulares priuilegium Societatis superiùs allegatum: hoc tamen priuilegium est reuocatum à Sisto, in constitutione cõtra malè promotos, de qua in tertio tomo agemus.

b Conc. Trid. sess. 23. de ref. c. 7.

c Cõc. Tri. in d. ses. c. 8.

d Cõ. Tri. ses. 14. de ref. c. 2.

e Habet. in cõpen. med. 2. in pr. tit. ordines sacri. §. 10.

f Habet. in d. comp. §. 7.

g Sup. q. 7. ar. 10.

h Habet in d. comp. tit. ordines §. 3.

i Conc. Trid. ses. 23. de ref. c. 12.

QVÆSTIO XIX.

De Abbatibus, quoad potestatẽ benedicẽdi Ecclesiastica, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 V*Trùm benedictio calicis, & aliorum pro Missis celebrandis, possit fieri à proprio sacerdote.*

2 *Vtrùm*

2 *Vtrùm Priores & Guardiani, possint benedicere ornamenta ecclesiastica.*

3 *Vtrùm Prouinciales possint benedicere supradicta alia, in partibus Indiarum non distantibus Episcopis per duas dietas.*

4 *Vtrùm Prælati regulares possint petere benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultum diuinum, diœcesani loci licentia minimè requisita.*

5 *Vtrùm Episcopi pro benedictione horum paramentorum possint aliquid recipere.*

6 *Vtrùm Prælati Regulares possint benedicere Ecclesiam pollutam.*

c Cõc.Trid.sess.c.8.

d Cõ.Trid.14.de ref.

ARTICVLVS I.

Vtrùm benedictio calicis, paramentorum, & huiusmodi pro missis celebrandis, possit fieri à Sacerdote simplici.

e Habetur in cõpen.mēd.tit. pr.est.ordini sacri.§.11

a In c.attendentes de statu monach. & in ea.Abb. de priu. lib.6.

f Habetur cõpen.

g Sup.§.7 10.

b Syl. v. benedict.nu.4.

c Habet.in cõpen.mend.tit. benedicere Eccle.§.2.

h Habet in cõmp.tit.de nes.§.3.

i Conc. Trid. ses.23. de ref. c.12.

RESpondeo dicendo, Doctores *a* communiter tenere, quòd non, quia potius sunt ordinis Episcopalis. Et hoc habet consuetudo, & similiter stylus curiæ dantis priuilegia Regularibus, vt benedicere possint dicta paramenta, quòd frustra fieret, si hoc iure, vel consuetudine possent. Et hoc est tenendum, licet Angelus teneat, quòd simplices sacerdotes, secundum ius possunt benedicere omnia, in quibus Chrisma non interuenit. Nam consuetudine contrarium est obseruatum. Refert tamen Summa Rosela, Syxtum Quartum concessisse simplicibus sacerdotibus ordinis Minorum, vt benedicere possint omnia Ecclesiæ, vel altaris ornamenta, vel vestes sacerdotales, & huiusmodi, exceptis corporalibus. Et consequenter ait Syluester, *b* quod idem possunt per communicationem, sacerdotes ordinis Prædicatorum. Ego inuenio in libris priuilegiorũ, sacerdotes hanc habere facultatem proprio vsu. Nam author *c* Compendij priuilegiorum mendicantium, in secunda impressione, refert, Sixtũ Quartum dictam constitutionem, fratribus Minoribus sacerdotibus dedisse. Et refert etiam Gregorium Nonum concessisse, quòd fratres Minores presbyteri, in terris infidelium existentes, possint vestes sacerdotales, altaris pallia, & corporalia, cùm necesse eis fuerit, benedicere; vbi catholicorum Episcoporum copia non habetur, Quæ concessio facta ipsis fratribus à Sixto Quarto, quoad eos minimè est in vsu. Nam Doctissimus frater Alfonsus à Vera cruce, in sacra Theologia magister ordinis Eremitarum Diui Augustini in suo Compendio priuilegiorum manuscripto, ait, quod capitulum generale fratrum Minorum, ad illos Guardianos restrinxerit facultatem; At ait, quòd fratres Prædicatores sacerdotes, non propterea prohibentur hæc benedicere; & consequenter Augustinenses, quia non potest dictum generale capitulum fratrum Minorum restringere priuilegia dictorum fratrum, cum illa, quæ eis conceduntur, statim fiant aliorum ordinum mendicantium, ac si illis specialiter concederentur, prout dicetur in quæstione de communicatione priuilegiorum. Quantum autem ad amplam concessionem Gregorij Noni, respectu benedictionis corporalium, etiam credo, non esse in vsu in illis partibus infidelium, cum de ea dictus pater in Compendio nullam fecerit mentionem. Verum est tamen, quòd Prouinciales possunt dare licentiam suis fratribus, vt corporalia benedicant, prout dicetur infrà.

ARTICVLVS II.

Vtrùm priores conuentuales, & Guardiani, possint benedicere ornamenta Ecclesiastica.

RESpondeo dicendo, quòd *Leo Decimus concessit Generalibus, Prouincialibus, & Custodibus, necnõ & Guardianis fratrum Minorum de obseruantia, pro tempore existentibus, vt omnia, & singula eiusdem ordinis de obseruantia, Ecclesias, & cæmeteria, capitula, & oratoria vbicunque existentia, tam recepta, quàm recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcunque, ad diuinum cultum, & vsum fratrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit pro eorundem fratrum vsu tantùm, solenni benedictione valeant benedicere. Et voluit, quòd hoc idem possint alij eiusdem ordinis, qui ad hoc, in capitulis generalibus deputati fuerint*. Ita habetur in supplemento *d* priuilegiorum Apostolicorum. Circa quam concessionem aliqua sunt aduertenda. Primum est, ex ea probari, Guardianos, & Priores Conuentuales, posse benedicere corporalia, vt patet ex illis verbis. *Ac omnia alia quæcunque ad diuinum cultum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit*. Et certum est in benedictione Corporalium minimè Chrisma interuenire. Et ita per hæc verba, hanc opinionem tenet Veracruz *e* in suo Cõpendio manuscripto, & Collector compendij Ordinis Cistereiensis, eandem tenet opinionem, loquendo de Abbatibus Generalibus, & conuentualibus sui ordinis allegans Gregorium Decimum tertium, sub annulo piscatoris, die vigesima sexta Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, id concessisse. Et Pius Quintus, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, prout refert Alfonsus de Casarubius Capucinus in additionibus ad Compendium *f* Mendicãtium. *Concessit ordini Sancti Hieronymi Hispaniæ, vt Priores existentes Monasteriorum ordinis, non solũ vestes, & alia, quæcunque ornamenta Ecclesiastica, ad cultum diuinum pertinentia* (vt eis concesserat priùs Innocentius Octauus anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo) *sed etiam corporalia, & alia omnia suorum monasteriorum, in quibus Chrismatis vnctio non interuenit licitè, & liberè possint benedicere*. Et id ipsum concessit Innocentius Octauus, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo, vt refertur in libro eorum priuilegiorum, prout aduertunt Alfonsus de Casarubius *g* & Collector priuilegiorum ordinis Cistertij, dicentes: *Innocentium Octauum concessisse Prioribus dicti ordinis, & vicarijs, in absentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuscunque monasterij, posse benedicere corporalia, vestimenta, cæteráque ornamenta Ecclesiastica, ad cultum diuinum pertinẽtia, tam sui monasterij, quàm etiam vndecũque sint*. Ex quo magno, & amplo priuilegio, colligitur primò clarè, Guardianos, & Priores Conuentuales, posse benedicere corporalia. Et sic hoc iam est indubitatum, licet de hoc particulari dubitauerit Collector *h* priuilegiorum mendicantium. Et in nostra religione, vti possunt Guardiani prædicta cõcessione. Neque his obstat, quod capitulum generale Meclinense determinauerit, & præceperit, quod solùm Prouinciales habeant benedicere corporalia. Nam post dictum Capitulum generale habemus supradictas concessiones, quæ nobis per communicationem conceduntur. Et in libro Cæremonialium, nostræ Sacræ Religionis, recepto, & approbato, in Congregatione generali nostræ Sacræ Religionis, celebrata in cœnobio Sancti Ioannis Regum Toleti aduertitur, quod Guardiani habent istam facultatem,

d Supp. f.11 concess.55.

e Veracruz in cõp. v. benedicere §.2. & Collector. Cõpē. Ordin. Cistertij.§.2.

f Eccl.c.85.

g Cas. vbi su. Colle. vbi sup.

h Collect mē. titu benedicere. Eccles.c.li.

rem, & ea vti possunt. Secundò colligitur quoddã notabile, quòd vicarij, in absentia Guardianorũ, & Priorum, possunt etiã benedicere corporalia. Quod aliquibus, ante hoc priuilegium, visum fuit fore censendum. Nam in Capitulo generali *a* nostræ Sacræ Religionis, Albiensi, sequens proponitur statutum: *Vniuersi confessores Monialium nostræ familiæ, habeant præsenti decreto semper actualẽ authoritatem Prælatorum, super Moniales, in foro conscientiæ quoad casus, & sententias: habeant que similiter Guardiani, ac vicarij Guardianorum, in absentia eorum.* Sed certè per hoc statutum, nihil tale prædictis vicarijs conceditur. Solùm enim ipsis conceditur potestas quoad casus, & sententias: appellatione autem casuum tantùm veniunt peccata reseruata; & appellatione sententiarum, veniunt tantùm censuræ, quarum absolutiones, ipsis vicarijs, in absentia Priorũ (sicut habent ipsi Priores præsentes) committuntur. Non autem venit potestas ad benedicendũ corporalia, sicut non venit etiam potestas, ad dispẽsandum in impedimentis iuxta ea, quæ tradit doct.ssimè Nauarrus. *b* Et aduerte, quòd quicunque vicarij hanc habent potestatem. Et sic, non habent eam vicarij communiter visitati, in ordine Prædicatorum, sed solùm illi, qui, propter absentiam & carentiam Prioris, eliguntur, seu instituuntur ad præsidẽdum, velut Priores. Quod similiter intelligendũ est, quoad nos fratres Minores de illis vicarijs duntaxat, qui apud nos vocantur, præsidentes, quia abest, vel deest Guardianus. Et hoc voluit dicere Innocentius Octauus, concedens prædictam authoritatem vicarijs. Ait enim, se eam concedere vicarijs, in absentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuscunque monasterij. Non enim est credendum, summum Pontificem dictam authoritatem concedere cuicunque præsidenti in absentia Guardiani. Sæpè enim sæpius præsident hebdomadarij, & vicarij chori, in absentia Guardianorum, & vicariorum conuentuum, secundum consuetudinem nostræ Religionis: & his non committitur facultas supradicta, sed illis solùm, qui propter absentiam, vel carentiam prioris eliguntur, seu instituuntur, ad præsidendum, & ad habẽdum principale regimen: prout in simili casu tenet Collector *c* priuilegiorum Mendicantium. Tertium, quod colligitur, est, quòd non solùm possunt benedicere supradicta, & corporalia pro suis monasterijs, sed &t pro omnibus, vndecunque sint: Et sic per participationem, possunt & alij participãtes, prout aduertit pater Gracia Collector *d* priuilegiorum Ordinis Diui Hieronymi, & dictus Alfõsus de Cassarubius. Hoc autem magnum priuilegium est. In nostro enim Ordine, in capitulo Meclinensi, declaratur, quòd Prouinciales, Custodes, & Guardiani possint benedicere Ecclesiastica solùm pro fratribus, Monialibus, & Tertiarijs, & nullo modo pro alijs extra ordinẽ. Ait enim, sic enim fuit concessum per summum Pontificem, prout habetur in libro (monumenta e ordinum) in prima & secũda impressione. Et Collector priuilegiorum ordinis Cistertij, refert *Abbates eiusdem ordinis posse benedicere prædicta Ecclesiastica, solùm pro suis & Monialium ordinis, Monasterijs, ac Prioratibus propinquioribus in quibus casu, reperientur, idque ab eisdem petitum fuerit, secundum cõcessionem illis factam à Gregorio Decimo tertio.* Qui omnes, per communicationem, etiam pro altis, extra Ordinem, possunt benedicere supradicta. Et vt refert Veracruz, in dicto compendio, ex priuilegio *Adriani Sexti, possunt Prouinciales Indiarum, Ordinũ Mendicantium & fratres eorum habentes authoritatẽ omnimodã dicti priuilegij, benedicere omnia prædicta, etiam pro vsu alieno, si distent ab Episcopis vel eorum Officialibus, per duas dietas, causa iusta interueniente, pro bono Indorum. puta quia deferenda sunt ornamẽta, apud Episcopum distantem viginti leucis.*

a Habetur in monum. ords. 1. impr fo. 6. tract. 3. & in 2. imp. f. 248. trac. 2.

b Nauarr. in man. c. 27. nu.

c Collec. in d. comp. ver. vicarij.

d Gra. in con. fol. 37. Cassa. vbi sup.

e in 1. impres. f. 227. trac. 3. & in 2. f. 246 tract. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Prouinciales possint benedicere, in partibus Indiarum, supradicta, & alia, non distantibus Episcopis extra duas dietas.

RESponden dicendo, quòd dictus pater de Veracruz, in dicto compendio, refert, quòd Prouinciales extra duas dietas, & intrà possunt omnia prædicta facere, & benedicere, pro vsu proprio, vel alieno in casu necessitatis, episcopis in prouincia non existentibus: Imò benedicere calices, & Sacramentũ cõfirmationis, fidelibus ministrare. Hoc enim ait concessisse Leonem Decimum fratribus Ioanni Glapiani, & Francisco de Angelis Ordinis Minorum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo, ad Indias occidentales euntibus. Et ait, quòd post Adrianus VI. anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo, concessit de nouo hoc priuilegium Prouincialibus. Et quòd possint communicare suis fratribus authoritatem suam. Et aduerte, quòd potestas, quæ datur per priuilegium Leonis X. non habet tantas limitationes, sicut priuilegium Adriani VI. Priuilegium enim Leonis X. solùm petit, quòd Episcopi non sint in prouincia, ad hoc, vt supradicta possint benedicere. Et sic sede vacante dicitur, quòd Episcopi non sunt in prouincia. Aduerte etiam cum dicto patre, quòd hæc supradicta omnia possunt facere fratres, & benedicere, si eis Prouinciales communicant. Scilicet, dicendo, *Authoritate Apostolica committo tibi authoritatem Breuis Adriani VI omnimodam, super has & has personas, sicut tibi conceditur. Necnon communico tibi Breue Leonis X. & alia priuilegia fratribus Indiarum concessa, & concedenda.* Aduerte denique, quòd ego non inuenio, Generalibus, nec Abbatibus conuentualibus, in partibus Vltramontanis, & Cismontanis, concessum priuilegium ad benedicendũ Calicem, nisi solùm priuilegium Innocentij *f* Papæ Octaui, expeditum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quatercentesimo octuagesimo nono, ad petitionem Ioannis Abbatis Cistertij, *quo concessit ipsi Abbati, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore existentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus, prædicta, & quæcunque alia vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica (Corporalibus vasculis, quæ ad reponendam sacram Eucharistiam ac imaginibus quibuslibet comprehensis) in locis, & domibus dicti ordinis, benedicere, & calices consecrare tã de dicto ordine, quàm si ad eos aliunde nunquam deferantur. Hæc Innocentius.*

f Habet. in li. priu. Ord. Cis. priu. 118. pa. 247.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Prælati Regulares possint petere ab aliquo Episcopo benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultum diuinum, diœcesani loci licentia minimè requisita.

RESpõdeo dicendo, quòd *Sixtus IV. cõcessit fratribus Carmelitis, quòd quando propriorum Episcoporum copiam non habuerint, & aliqui Episcopi habentes gratiam, & cõionem Sedis Apostolicæ (de quibus plenã notitiã habeant) per eos transire contigerit, ab eis benedictionem vasorum, & vestium, & consecrationem altariũ, authoritate Sedis Apostolicæ, recipere valeãt.*

Prout

Prout continetur in libro, *a* Monumenta ordinum in prima & secunda impressione. Quod ipsum concessit Eugenius Quartus, fratribus Augustinensibus, prout habetur in eodem libro *b* secundæ impressionis. Quæ priuilegia debent intelligi, secundum determinata in sacris Canonibus, scilicet, præcedente licentia diœcesani. Dicitur enim in Concilio *c* Tridentino, quod *nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia.* Ex quo sequitur reuocatum esse per Concilium Tridentinum priuilegium concessum fratribus Minoribus, vt quilibet Episcopus possit consecrare Ecclesias eorum, & altaria, & Cœmeteria, Calices, & ornamenta, & omnes alios actus Episcopales exercere, in locis, & personis fratrum Prædicatorum obseruantiæ, diœcesani loci, vel cuiuscunque alterius licentia, minimè requisita. Quod priuilegium habetur in supplemento *d* ordinis. Et sic frustra laborat Collector *e* priuilegiorum ordinis Mendicantium; an possint fratres vti dicto priuilegio post Concilium Lateranense; cùm per Concilium Tridentinum sit expressè reuocatum. Verum est tamen, quòd vbi ordinarius requisitus ter à dictis fratribus cum debita reuerentia, & instantia, recusarit supradicta benedicere, & consecrare, sine legitima causa, puto probabiliter, quòd possunt fratres, dicto priuilegio vti, prout in dicto Concilio Lateranensi fuit ipsis ab eodem Leone Decimo concessum, & habetur in eodem supplemento. *f* Quod quidem non intelligo esse reuocatum, per Concilium Tridentinum. Licèt enim in ipso Concilio Tridentino dicatur, nullum Episcopum posse exercere pontificalia, in aliena diœcesi, sine licentia expressa diœcesani prætextu cuiuscunque priuilegij, non tamen negat Concilium, Episcopos ea efficere posse prætextu iuris communis. Ex iure autem *g* communi constat, Alexandrum tertium statuisse, vt *si Episcopus, tertiò cum humilitate, & deuotione, sicut conuenit, requisitus,* substitutos Abbates benedicere renuerit, eisdem Abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia, quæ ad officium huiusmodi pertinent, exercere, donec ipsi episcopi sua duritiem recognitent, & Abbates benedicere non recusent. Et ait glossa *h* in eo iure, quòd in odium Episcoporum dominus Papa concedit, ne propterea in spiritualibus, vel in alijs patiantur monasteria detrimentum propter negligentiam Episcoporum, & similem indulgentiam concessisse Innocentium *i* Tertium. Ex quo iure patet, concessionem illam Leonis Decimi factâ Minoribus, requisito Ordinario bis, aut ter, & sine causa recusante, esse conformem iuri communi, ex Alexandri Tertij decreto, & per consequens non reuocari per Concilium Tridentinum, quod quidem solùm priuilegia reuocat. Facultatē autem supradictam Leonis Decimi, factam Minoribus, non iudico esse priuilegium, sed ius commune, iuxta tradita in dicto decreto Alexandri Tertij, ne monasteria, in spiritualibus, detrimentum patiantur.

a In 1. impr. fol. 144. & in 2. f. 183. conc. 451.
b Fol. 144. concess. 607.
c Cõc. Tri. sess. 6. de ref. c. 5.
d Fol. 60. concess. 179.
e Collect. tit. benedictio. Eccl. §. 11.
f Fol. 26. concess. 69.
g c. 1. de supp. neglig. prælat.
h Glo. in d. c. 1. ver. alia.
i ca. nihil. est §. vlt. de elec.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Episcopi pro benedictione dictorum paramentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium possint aliquid recipere.

Respondeo dicendo, quòd Sixtus IV. (prout refertur in libro nuncupato Monumenta ordinum K in prima & secunda impressione) *concessit fratribus Carmelitis, vt pro consecrationibus altarium, vel Ecclesiarum, & pro oleo sancto, ac quolibet ecclesiastico sacramento, nullus sub obtentu cuiuslibet cõsuetudinis, vel alio modo, quidquam audeat extorquere, sed hæc omnia gratis, Episcopi diœcesani (vt tenentur) liberè & gratiosè impendãt. Alioquin liceat prædictis fratribus, quoscunque maluerint catholicos adire Antistites, gratiam & communionem Apostolicæ sedis habentes qui Apostolica freti authoritate, eisdem fratrib. quæ postulauerint impendant: & quod si sedes diœcesanorum Episcoporum fortè vacauerit interim omnia Ecclesiastica sacramenta a vicinis Episcopis liberè, & absque contradictione, suscipere possint. Ita tamen quod ex hoc in posterum, proprijs Episcopis, nullum præiudiciū generetur.* Hoc priuilegium habetur in libro, Monumenta ordinum. *l* In quo etiam libro *m* cõtinetur, id ipsum concessisse Eugenium Quartum, fratribus Augustinensibus. Et hoc priuilegium, non censeo, reuocatum esse per Concilium Tridentinum, si Episcopi ter requisiti, à dictis fratribus iuxta terminos capituli primi, de supplenda negligentia Prælatorum, noluerint gratis consecrare eorū ecclesias, & altaria, & alia pontificalia exercere. Tunc enim possunt ab alio Episcopo hæc fieri, etiā ipsis inuitis, prout dictum est in articulo superiori.

K In 1. impr. fol. 100. & in 2. f. 183. conc. 414.
l in 1. impr. f. 100. & in 2. f. 183. concess. 414.
m in 2. impr. f. 147. concess. 605.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Prælati regulares possint benedicere Ecclesiam pollutam.

Respondeo dicendo, quòd secundum iura, sex modis Ecclesia polluta dicitur, quæ secundum iura, ab Episcopo debet reconciliari, iuxta tradita a Nauarro, *n* & iuxta ea, quæ ego in nostra summa, in primo tomo, in capite de Ecclesia polluta, latè dico: Regulares tamen Prælati habent potestatem, ad suas Ecclesias pollutas reconciliandas. Nã Leo Decimus cõcessit *Generalibus, Prouincialibus, & Custodibus, necnon Guardianis fratrum Minorum obseruantiæ, pro tempore existentibus quòd possint recõciliare Ecclesias, &c. quæ quomodolibet sanguinis, vel seminis effusione pollutæ fuerint,* scilicet, hoc cū aqua per prædictos prælatos benedicta: præsertim in locis remotis, vbi episcopum, aquam benedicentem, per duas dietas adire non poterunt, prout habetur in supplemento. *o* Pro cuius priuilegij explicatione, est notandum, quòd nihil aliud est Ecclesiā pollui, quam interdici, in ea celebrari missas, & alia officia diuina. Et si polluitur Ecclesia consecrata, difficiliori modo reconciliabitur, purà per solùm episcopū loci proprium, vel per alium Episcopum de licentia proprij, prout tradit Nauarrus, *p* Syluester, & Armilla. Et cum aqua, per eundem, vel per alium episcopum benedicta, quæ habeat commistionem, & vim cinerum prout dicitur in iure, *q* & tradit Syluester, & cum verbis, quæ ponuntur in Pontificali, vel manuali Romano. Papa tamen eam Ecclesiæ consecratæ reconciliationem, potest committere simplici sacerdoti, iuxta Syluestrum, & Armillam, sed cū aqua per episcopum benedicta, prout concessit Leo Decimus superiùs relatus. Quod idem cõcessit Iulius Secundus, Minimis, prout habetur in eodem libro vocato (Supplementū.) *r* Quod intelligitur, si episcopus, intra duas dietas inueniatur secundum concessionem Leonis Decimi. Dieta autem continet viginti milliaria, seu septem leucas, prout dicitur in iure, *f* & tradunt Mandosius, & Syluester. Quod si distaret episcopus plusquam dictas duas dietas, potest superior monasterij solenniter benedicere Ecclesiam propriam, Cœmeterium & oratoria,

n Nau. ca. 27. nu. 256.
o Fol. 60. concess. 179.
p Nau. ca. 27. n. 251. Syl. v. Ecclesia consec. §. 2. & ibi Armil. §. 9.
q ca. propositi. de consecr. Eccle. Syl. vbi sup.
r Fol. 8. concess. 30.
f c. nõnulli. de rescr. Mandos. in Canc. reg. 3 q. 2. n. 2. Sylu. v. benef. 2. §. 2

tia, prout colligitur ex concessione Leonis X. Et ad uerte, quòd qui sciēter in Ecclesia polluta celebrat, licèt peccet mortaliter, non tamen fit irregularis, vt probat expressè quædam decretalis. a

a ca. is qui, de sent. exc. li. 6.

QVÆSTIO XX.

De Abbatibus, quoad potestatem absoluendi suos monachos, in triginta articulos diuisa.

Circa quam quæruntur triginta.

1 *VTrū prælati regulares, possint absoluere suos monachos à reseruatis à Papa.*

2 *Vtrum authoritas concessa per Clementem Quartum, quoad absolutiones, & dispensationes fratrum, extendatur ad priores conuentuales, & eorum vicarios.*

3 *Vtrum superiores in ordine Prædicatorum, possint absoluere a supradictis.*

4 *Vtrum supradicti patres possint absoluere dictos fratres, & hospites ab omni excommunicatione a iure, & ab homine particulariter lata.*

5 *Vtrum possint dicti prælati, absoluere à dictis censuris, non imposita pœnitentia salutari, & non citata parte.*

6 *Vtrum virtute dicti priuilegij, possint Prælati absoluere nominatim excommunicatos.*

7 *Vtrū prædicti prælati possint absoluere à dictis censuris, virtute dictorum priuilegiorum.*

8 *Vtrum prædicti prælati, possint absoluere à censuris & à casibus reseruatis Papæ, post datas dictas cō cessiones, commissis.*

9 *Vtrum prædicti prælati, possint absoluere suos subditos, à casibus Cœnæ Domini.*

10 *Vtrum prædicti prælati possint absoluere suos subditos à crimine hæresis.*

11 *Vtrum Episcopi, possint per suum vicariū absoluere à crimine hæresis occultæ, quandam Monialem.*

12 *Vtrum prædicti prælati possint absoluere suos subditos ab excommunicatione capituli, si quis suadente.*

13 *Vtrum prædicti prælati, possint absoluere suos subditos, à suspensione, quæ incurritur ratione simoniæ in ordine.*

14 *Vtrum prælati, possint absoluere à suspensione à diuinis, virtute suorum priuilegiorum, & quid sit suspensio à diuinis.*

15 *Vtrum prædicti patres possint absoluere suos subditos, à censuris, in contemptum clauium incursis.*

16 *Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum, possint absolui à dictis prælatis, virtute dictorū priuilegiorum.*

17 *Quid sibi velint verba posita in priuilegijs, quibus dicitur, quod possint absoluere prælati suos subditos, à pœnis, a iure, vel ab homine.*

18 *Quid significent illa verba posita in priuilegijs, quod scilicet dicti prælati possint absoluere, à quibuscūque irregularitatibus & inhabilitatibus.*

19 *Quid importetur per illa verba, absoluo vos ab omni infamiæ macula.*

20 *Vtrū dicti prælati possint habilitare suos monachos ad officia ordinis, ad quæ sunt inhabiles, ratione alicuius transgressionis legis canonicæ.*

21 *Vtrum prædicti prælati, possint absoluere Nouitios.*

22 *Vtrū prædicti prælati, possint absoluere Moniales.*

23 *Vtrum Nouitiæ Monialium possint absolui à dictis prælatis sicut absoluuntur Moniales, & fratres.*

24 *Vtrum seruitrices ipsarum Monialium à dictis prælatis possint absolui.*

25 *Vtrum valeat absolutio, vel dispensatio prælatorū, virtute priuilegij quod ipsi ignorant.*

26 *Vtrum in Capitulo Generali Religionū, possint prælati absoluere fratres plenariè.*

27 *Vtrū prælatus concedens alicui fratri, facultatē, vt possit eligere confessorem, possit absolui à casibus, à quibus prælati absoluunt, virtute priuilegiorum.*

28 *Vtrum aliqua consuetudine possit introduci, quòd aliquis, præter sui Superioris licentiam, confessorē sibi eligere valeat.*

29 *Vtrū prælato Regulari impedito, eius subditus possit recurrere ad Epm pro absolutione casuum, à quibus ipse iure communi, aut speciali potuerat absolui.*

30 *Vtrum possit Regularis absolui à reseruatis à quolibet confessore Regulari, negante Superiore pœnitentis suam authoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Regulares, possint absoluere suos subditos à reseruatis à Papa.

RÉspondeo dicendo, quòd Pelagius b Papa determinauit, totam potestatem, respectu monachorum, apud Abbatem esse: quæ potestas intelligitur, non solùm quoad forum exterius, sed etiā quoad forum Sacramentale, prout in quæstione, de exēptione fratrum, dicitur.

b cap. nullam, 18. q. 2.

Etsi Clemens Quartus prout habetur in libro c Monumenta ordinum, in prima & secunda impressione, cō cessit Generali, & Prouincialibus Ministris, & eorū Vicarijs, atque etiam Custodibus fratrum Minorū, in prouincijs & custodijs sibi cōmissis, fratribus prædictis ibidem constitutis, necnon fratribus alijs eiusdem ordinis, interdum ad eos declinantibus, vndecunque absolutione & dispensatione indigentibus, siue priusquam intrauerint Ordinem, siue post, in casibus excesserint, pro quē bus, excommunicationis, vel interdicti, aut suspensionis incurrerint sentētias, à iure, vel a iudice generaliter promulgatas: & huiusmodi sententijs innodati, aut in locis suppositis interdicto diuina officia celebrantes, vel suscipientes ordines, sic ligati notam irregularitatis incurrerint: vt absolutionis, & dispensationis beneficiū valeant impartiri: nisi adeò fuerint graues, et enormes excessus, quòd sint ad sedem Apostolicam meritò destinandi. Ac similiter concessit, quod fratres, quos Generalis, & Prouinciales Ministri, & eorum Vicarij, ac etiam Custodes in proprios habuerint confessores, possint eis absolutionis & dispensationis beneficium impartiri. Et eandem concessionem habent fratres prædicatores extensam ad priores conuentuales, prout patet in lib. Monum. ordin. d in 2. impres. Et eandem facultatem habent Carmelitæ, vt continetur in eodem e libro, & impressione. Et eandem concessionem concessit Leo Decimus, *Generalibus singulorum ordinum Mendicantium, & eorum vicarijs, ac etiam illis, quibus ipsi Generales duxerint specialiter committendum, prout cō tinetur in Supplemento f Ordinis.*

c In 1. impres. f. 17. & in 2. f. 140. concess. 318. & 319.

d Fol. 136. concess. 508.

e Fol. 180. concess. 430.

f Fol. 27. concess. 82.

Denique secundum priuilegia Mendicantium, possunt Ministri Generales, & Prouinciales, & illi, quibus ipsi commiserint, absoluere fratres, & Moniales, & venientes ad Ordinem à supradictis. Possunt etiam absoluere, prælati, & confessores, fratres quoscunque oblatos, conuersos, vel donatos, familiares, seruitores, officiales, & continuè commensales conuentuum, & domorum ab omnibus peccatis, præterquam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à censuris, quas ex ignorantia, vel ex inaduertentia incurrerunt, ac eis Ecclesiastica sacramenta, toties quoties opus fuerit, ministrare. Et cùm in supradicto priuilegio contineantur multa, scilicet abso-

absolutiones a peccatis,& a censuris, & dispensationes irregularitatum:in hac quæstione, solùm agemus de his, quæ pertinent ad absolutionem; in sequenti autem de his, quæ dispensationem concernunt.

ARTICVLVS II.

Vtrum prædicta authoritas concessa per Clementem Quartum, quoad absolutiones, & dispensationes fratrum extendatur ad Priores Conuentuales, & eorum vicarios.

RESpondeo dicendo, quod prout constat ex Mari magno Prædicatorum, ad Priores conuentuales, & eorum vicarios extenditur, prout dictum est in articulo superiori. Et licet postea per Sixtum Quartum, ipsis Prioribus Conuentualibus & eorum vicarijs fuerit ablata in Bulla aurea; ipse tamen Sixtus Quartus, hoc idem ampliauit, & concessit omnino ipsis Prioribus Conuentualibus, & eorum vicarijs; quod possint absoluere, & dispensare, sicut poterant virtute Maris magni prædicti ante restrictionem Bullæ aureæ, prout continetur in libro Monumenta a Ordinum. Aduertendũ tamen quod solum concessit hoc Prioribus Conuentualibus, & eorum vicarijs obseruantiæ Hispaniæ, & Lombardiæ, prout aduertit Corduba *b* in additionibus ad Compendium, contra Collectorem priuilegiorum Mendicantium, dicentem hoc tantum concedi Prioribus Regnorum Castellæ, & Legionis. At ego virtute communicationis priuilegiorum, dico, omnibus Prioribus esse similiter facultatem concessam, per concessionem Martini c Quinti viuæ vocis oraculo authenticè datam Priori monasterij Sancti Benedicti Vallisoleti: *Vt ipse, in foro conscientia, possit absoluere monachos ab omni excommunicationis sententia, etiam si talis esset, quam ipse Summus Pontifex reseruare consueuit: & cum eis, super omni irregularitate, etiam in illis casibus, in quibus Papa sibi inuicem reseruat (in morte videlicet & in membrorum truncatione, & enormi sanguinis effusione) valeat dispensare; dum tamen aliquod horum trium, non sit notorium. Et hoc propter scandalum.* Et aduertit Collector d priuilegiorum Mendicantium quod licet supradicta concessio, primo facta sit soli Priori, seu Abbati monasterij Sancti Benedicti Vallisoleti: postea tamen extensa, & communicata fuit omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorum monasteriorum, vt dicetur infra, in quæstione de communicatione priuilegiorum. Et ait ipse Collector, se hàc concessionem [illegible]isse sub sigillo authentico. Quæ quidem nimis [illegible]na concessio est. In quacũque enim dispensan[illegible] concessione, supradicta tria excepta intelliguntur, nisi expresè concedantur. Et aduerte, quod per illud verbum positum in concessione Martini Quinti ibi, *ab omni excommunicatione*, veniunt, secundum aliquos, intelligendæ etiã censuræ contentæ in Bulla Cœnæ Domini, de quo dicemus infra. Aduerte etiam, quod dato in priuilegiis, vel alibi concedatur absolutio ab excommunicatione; non inde infertur, absolutionem a suspẽsione, vel interdicto cõcedi. Et similiter dato, quod concedatur absolutio a suspensione: non statim est inferendum, concedi absolutionem ab excommunicatione, vel interdicto: nam non sunt istæ censuræ connexæ; neque habent eundem effectum. At verò si in literis Apostolicis detur facultas absoluendi a quacunque censura Ecclesiastica, tunc optimè sequitur concedi absolutionem ab excommunicatione, & a suspensione, & ab interdicto.

a In 2. impr. f. 70. & 119.

b Cor. in addi. ad Comp. titu. absol. ord. q. 1. ad frat. versic. quoad. §. 7.

c Hab. in ti. ab sol. ordinaria quoad frat. §. 40. in 2. impr. comp. Mendicant.

d Collect. in comp. ti. ab sol. ordin. quo ad frat. §. 40. in 2. impres.

Quia nomine censuræ (quando in literis Papæ habetur) veniunt omnes tres dictæ, scilicet, excõmunicatio, suspensio, & interdictum, prout habetur in iure. *e* Ex quo notabili sequitur, quod Priores, virtute priuilegii Martini V. non possunt absoluere a suspensione, neque ab interdicto, cũ in dicta facultate, solum concedatur absolutio, ab omni excõmunicationis sententia, vt patet ex eius verbis, *Ibi ab omni excommunicationis sententia.* At per priuilegiũ Clementis Quarti, non solum ab excommunicatione, sed etiam ab interdicto, & suspensione possunt absoluere suos subditos, loquendo de his, quibus est concessum priuilegium, scilicet Hispaniæ, & Lõbardiæ, secundum aduertentiam doctissimi Patris Cordubæ; de quo infra in quæstione de communicatione priuilegiorum.

e ca. quæris de verb. sig.

ARTICVLVS III.

Vtrum Suppriores in ordine Prædicatorum possint absoluere a supradictis.

RESpondeo dicendo, quod mortuo Priore, vel amoto, poterũt absoluere suppriores, quia tũc sunt vices gerentes Priorum conuentualiũ. Sic enim dicit glossa constitutionum, in prologo: *tunc enim habent vices Priorum plenariè.* Pro quo aduerte quod Collector *f* Compendij priuilegiorum Mendicantium, dicit quod vicarius Prioris, qui propter mortem, vel defectum prioris, habet regimen conuentus, & similiter supprior, Sede vacante, possunt vti præfata authoritate. At doctissimus Veracruz dicit, quemcunque vicarium Prioris Conuentualis relictum ab ipso Priore, propter eius absentiam, hanc ipsam habere authoritatem. Quod probat, quia priuilegium supradictum concedit Generali, Prouincialibus, Prioribus Conuentualibus, atque eorum vicem gerentibus in eorum conuentibus, & locis sibi commissis, supradictam potestatem absoluendi. Sed tunc ille talis vicarius gerit vices Prioris in suo conuentu; ergo ille potest. Et mirandum est, ait, de Collectore, quod ad hoc non aduertit. Ex quo doctè collige, prædictum priuilegium sine dubio etiam extendi ad suppriorem in absentia Prioris, quia tunc ille supprior dicitur gerere vices Prioris in suo Conuentu, cum habeat principale regimen.

f Colle. ti. absol. quoad fratres. §. 7. & §. 34.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum supradicti patres possint absoluere dictos fratres, & Hospites, ab omni excommunicatione à iure, & a particulariter lata.

RESpondeo dicendo, quod loquendo secundum ius commune, nec Abbas, neque Prior, nec eorum Supprior, nec Prouinciales possunt suos Religiosos, ab excõmunicatione iuris absoluere, nisi in casibus sibi a iure concessis, iuxta quandam Clementinam, *g* & tradita a Bartholomæo Vgolino. Et quando Religiosi mutuo se percusserint, concessum est in iure *h*, vt eorum Abbas possit eos absoluere, quia frequentius in eam incidunt ob assiduã familiaritatem inter Religiosos, quæ parere contẽptum solet. Vnde necessariò extra monasterium egredi, vagarique sæpè sæpius oporteret, si absolui a suo Abbate non possent, quod ab eorum vita, ac religioso instituto, alienũ est, vt Doctores *i* communiter aduertunt. Et virtute prædictorum priuilegiorum, videmus supradictos Prælatos habere authoritatem absoluendi, ab omni excommunicatione

g Clem. 1. de priuil. iuncta gloss. vbi Vgol. de confe. Eccl. tabu. 1. ca. 10 §. 1. nu. 2.

h c. Canon de senten. excom.

i DD. communiter, in d. Clement. 1.

à iure. Et possunt etiam absoluere suos fratres, & sui ordinis hospites ab excommunicatione iudicis generaliter, vel particulariter lata, & ab omni alia censura Ecclesiastica. Neque his obstãt verba dicti priuilegij Clementis IV. ibi. *A iure vel à iudice generaliter promulgatas*, In quibus verbis non conceditur absolutio à cẽsuris particulariter promulgatis. Nam per alia eiusdem priuilegij verba possunt absoluere ab eis. Quod probatur, quia possunt absoluere ab omni censura, etiamsi esset de cœna Domini, exceptis quibusdam à Sixto Quarto, & Iulio Secũdo signatis, de quibus statim agemus. Ergo à fortiori possunt absoluere à censura iudicis, quæcunque illa sit quia in maioribus (scilicet casibus Cœnæ Domini) includitur minùs, scilicet à censura hominis. Nã cui licet quod est maius, licèt vtique quod est minus, prout habetur in iure. a Et probatur insuper ex priuilegio Martini Quinti superiùs allegato, ibi. *Ab omni excommunicationis sententia etiamsi talis est, quam ipse Summus Pontifex reseruare cõsueuit.* Hæc enim verba (vt patet ex eorũ generalitate) quamcunque censuram, siue generaliter, siue particulariter promulgatam comprehendunt. Probatur deinde ex quodam priuilegio Gregorij Quarti decimi dato anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo. Q*ui approbans in eo Religionem ministrorum infirmorum, inter alia concessit pro tempore existenti præfato Generali, vt per se, vel per alios à se deputatos, & omnes singulos eiusdẽ congregationis sibi subditos ab omnibus, & singulis eorum peccatis, ante vel post ingressum in dictam congregationem per eos commissis; necnon à quibusuis excommunicationis suspensionis, & interdicti alijsque cẽsuris & pœnis. à iure, vel ab homine (non tamen nominatim) quomodolibet latis, absoluere possit in foro conscientiæ tantum*, prout latiùs continetur in Bulla relata ab Alphonso b de Casarubius Capucino. Ex quibus verbis (ibi nominatim) colligitur, prædictum Generalem, & eius Commissarios ab omni censura generaliter, vel particulariter lata posse absoluere, dummodò absoluendi non sint nominatim excommunicati. Probatur deinde ex quodam priuilegio Eugenij Quarti concesso ordini Cistertij, & ordini Sancti Benedicti Hispaniæ, & Celestini V. concesso congregationi Cælestinorum, prout habetur in Compendio c ordinis Cistertij: *Quod datur facultas generali reformatori regularis obseruantiæ, quoscunque Abbates, monachos, nouitios, donatos, & conuersos semel duntaxat ab omnibus etiam qualitercunque enormibus peccatis ante, vel post ingressum Religionis commissis, vel committendis, absoluendi, necnon à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti censuris, alijsque sententijs, & pœnis, à iure, vel ab hominis Apostolica, vel sedis Apostolicæ legatorũ, delegatorum, vel subdelegatorũ ordinaria, vel quauis alia authoritate prouincialis, vel synodalis constitutionis, & regularium dicti ordinis, institutorum in genere, vel in specie promulgatis, vel promulgandis.* Et aduerte, quod cùm hic Summus Pontifex faciat facultatẽ absoluẽdi à qualitercũque enormibus, nulli dubiũ esse debeat, eam extendi ad maiora, & ei quomodolibet reseruata: quia verbum vniuersale ampliat dispositionem, iuxta quandam glossam d probantem, verbũ (alius) quod regulariter solũ similia comprehẽdit, iuxta aliam glossam e adiuncto signo vniuersali, quiuis, comprehendere etiam maiora expressis: quã vt singularem commendant Panormitanus, & Barbatia. Quod priuilegium licèt concedatur Generali, ipse tamen tanquam ordinarius habens, respectu huius priuilegij perpetui, iurisdictionem ordinariam potest istam facultatem alijs committere.

a c. cui licet de reg. iur. lib. 6.

b Capucin. in addit. ad com mẽd. 11. absol. ordinaria quo ad fra. pa. 27.

c Tit. absolu. §. art. 1.

d Gl. in Clem. 1. v. quàm de re iud. Panor. cons. vl. 1. par. n. 5. Barbat. in c. 3. tit. de probat.

e Gl. in c. fedel de rescr.

ARTICVLVS V.

Vtrùm possint dicti Prælati absoluere à dictis censuris non imposita pœnitentia salutari, neque satisfacta parte.

RESpondeo dicendo, quòd cum satisfactio pœnæ, cautiores & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiat, reliquijsque peccatorum medeatur, & vitiosos habitus malè viuendo comparatos contrarijs virtutum actionibus tollat, vt ait sacrosancta Tridẽtina Synodus, f merito cõfessarijs iniungitur, vt pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & conuenientes pœnitentias imponant. Quod præceptum subintelligitur impositum in omni priuilegio ad absoluendum à peccatis. Et per consequens dictis Prælatis, & eorum vicarijs, in absolutione, virtute supradictorũ priuilegiorum, tale præceptum subintelligitur impositum, sicut expresè imponitur in concessione facta ab Eugenio Quarto Abbatibus Cistertij, de qua in articulo quarto mentionem fecimus. Ibi, *pro modo culpæ, pœnitentia salutari, in forma Ecclesiæ consueta, & alijs, prout de iure iniungẽdis quẽlibet eorũ absoluere.* Quanta autẽ pro quocunque peccato pœnitentia debeatur solus Deus nouit, qui grauitatem peccati & vim cõtritionis, meritùmque cuiuslibet operis satisfactorij perfectè cognoscit. At ipsa diuina bonitas in indiuisibili quãtitate pœnitantiam non reposuit. Vnde videmus, piam matrem Ecclesiam, diuino ductam lumine, & inspiratam, prudentis Confessoris arbitrio, pensatis pensandis eam reliquisse, iuxta ea, quæ notantur in sacris Canonibus, & tradunt communiter doctissimi Theologi. Et idem præceptum subintelligitur in omnibus priuilegijs, respectu satisfactionis partiũ. Licèt enim in dicto priuilegio concesso Abbatibus Cistertij, dicitur quod dicta absolutio fiat, pœnitentia salutari in forma Ecclesiæ consueta, & alijs, prout de iure iniungendis: per quæ posteriora verba imponitur præceptũ Abbatibus absoluentibus, vt nõ absoluãt nisi satisfacta parte; aduertit tamẽ Collector ibi, quòd illa clausula ponitur ad cautelam, & regulariter solũ satisfactionẽ parti læsæ faciẽdã respicit: vt scilicèt, pœnitens (si alicui iniuriã irrogauerit, vel aliàs nocuerit) teneatur, pro viribus, illi satisfacere quod de iure naturali, diuino, & humano cautũ est, prout dicũt iura: g & tradit Nauarrus. Verũ tamẽ est, quòd dicti Prælati peccabunt absoluẽtes, à dicta excommunicatione, virtute priuilegij Clementis Quarti, non præcipientis pœnitentibus, vt fiat partibus satisfactio, non tamen absolutio irrita erit: siquidem in dicto priuilegio, nulla de prædicta satisfactione mentio fit, iuxta ea, quæ resolutiuè diximus h in explicatione Bullæ Cruciatæ sequendo Armillam, & Nauarrum, reprehendẽdo Gutierrez, asserentem non deberi absolui pœnitentem virtute alicuius priuilegij præcipientis priùs debere fieri dictam satisfactionem: nisi præcedat realis satisfactio, etiamsi iste pœnitens, verè allegat se non posse eam realiter facere. Nam secundum ius, sufficit dari, in isto casu, fideiussionem, aut cautionem.

f Conc. Trid. sess. 14. c. 8.

g c. peccatum. de reg. iuris li. 6. c. solo. de sen. excõ. li. 6. Na. in princ. c. 1. n. 34. de pœn. d. 6.

h In explic. Bullæ §. 9. nu. 52. & 53.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm virtute dicti priuilegij possint Prælati absoluere nominatim excommunicatos.

RESpondeo dicendo, quòd Collector Cõpendij i priuilegiorum Mendicantium tenet, quòd con-

i Colle. tit absolutio ordin. quoad seculã.

Confeſſores Mendicantium, virtute ſuorum priuilegiorum, non poſſunt abſoluere nominatim excommunicatos, Nam alioquin perturbaretur ordo iuris, & bonum Reipublicæ, quod in foro exteriori prætenditur, detrimentum pateretur. Et idem videtur dicendum, in abſolutione, quam faciunt Prælati, abſoluendo ſuos ſubditos. Quod expreſsè decernit Gregorius XIIII. in illo priuilegio ſuperius, articulo primo, allegato, conceſſo Prælatis Ordinis Miniſtrorum, infirmorum. Licet enim ibi concedat quod dicti Prælati, poſſint abſoluere ſuos ſubditos, a quibuſcunque excommunicationibus, ſuſpenſionibus, & interdictis; addit tamen, quod hæc conceſſio, non eſt extendenda, ad nominatim excommunicatos. Eſt tamen aduertendum, hoc eſſe verum, loquendo de abſolutione, in foro exteriori nam in hoc foro niſi prius fiat ſatisfactio parti læſæ, ratione cuius, pœnitens fuit nominatim excommunicatus, minimè poteſt abſolui, virtute cuiuſcũque priuilegij; at ſatisfacta parte, non ſolum in foro interiori, ſed etiã exteriori, poteſt abſolui. Quod declarauit Pius Quintus, in iubileo, ab ipſo conceſſo, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo octauo, quinto Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno tertio. In quo poſtquam conceſsit Confeſſoribus approbatis ab ordinariis, authoritatem ad abſoluendum, a quacunque cenſura, addit clauſulam ſequentem.

Declarans inſuper, tam præſentes, quàm alias quaſcunque ſuper confeſſionalium ſimilium, vel diſſimiliũ indulgentiarum, a nobis, & a prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas, & in futurum quomodolibet emanandas literas, Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earum effectum in foro conſcientiæ & pœnitentiali conſequendũ duntaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfecerint nullatenus ſuffragari. Hæc Pius Quintus. In qua clauſula notantur duo. Primũ eſt, quod virtute dictorum priuilegiorum, & aliorum ſimilium, poſſunt abſolui pœnitentes nominatim excõmunicati, etiamſi parti minime ſatisfaciant, propter ipſorum inopiam, & impotentiam, dando tamẽ cautionem, aut fideiuſsionem. Secundum colligitur, quòd in foro exteriori poſſunt etiam abſolui, ſatisfacta parte. Neque in hoc, aliqua iniuria fit iudici nominatim excommunicanti, cum ipſe excommunicauerit nominatim, ad petitionem partis, quæ vt ſupponitur iam eſt ſatisfacta, Quod debuit aduertere Gutierrez *a* tenens pertinaciter cum Couarruuia, non poſſe abſolui nominatim excommunicatos, in foro exteriori, virtute cuiuſcunque priuilegij etiã ſi ſit ſatisfacta pars, ſine eo, quod prius iudex excommunicans cõſentiat: Pius enim V. vt patet ex dictis verbis, [con]cedit poſſe abſolui, ſatisfacta parte, etiamſi non conſentiat, cum ipſi, vt patet ex dictis, nullum præiudicium inferatur: præſertim, quia etiam ſi aliquod præiudicium ei inferatur, Papa in fauorem animarum, & alicuis piæ cauſæ, poteſt cum paruo præiudicio alterius, ſecundum ea, quæ notantur iure, *b* priuilegium concedere, & de hoc latius infra, in quæſt. de confeſſariis, quantum ad poteſtatem abſoluendi ſeculares, articulo ſexto.

a Gutier. in quæſt. Can. c. 3 num. §. Co. in c. alma mater 1. pars. §. 11. nu. 16.

b l. quoties. C. de prec. imperator offerendis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum prædicti Prælati poßint abſoluere, a dictis cenſuris virtute dictorum priuilegiorum, extra forum ſacramentale.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius Quartus decimus in dicta conceſsione facta Prælatis miniſtrantium infirmis reſpectu ſuorum ſubditorũ concedit ipſis Prælatis, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos, a quacunq; cenſura, a iure, vel ab homine non tamẽ nominatim; & hoc in foro conſcientiæ tantum. Ex quibus verbis aliqui poſſunt ſuſpicari, dictos Prælatos, non poſſe abſoluere extra ſacramẽtum pœnitentiæ a dictis cenſuris. At eorum ſuſpicio confunditur, ex eo, quod dicit Summus Pontifex, *In foro conſcientiæ tantum.* Si enim vellet per illa verba, quòd in foro ſacramentali deberet dicta abſolutio, ab ipſis conferri, diceret, in foro cõſciẽtiæ tantum & pœnitentiali, ſicut dixit Pius V. in clauſula allegata, articulo ſuperiori. Nam illa verba, *In foro conſcientiæ tantum*, ſolũ important & ſignificant, quod ipſis ſuffragabitur abſolutio data in ſacramẽto, vel extra ſacramentum, in foro conſcientiæ, & non in foro exteriori, niſi parti fiat ſatisfactio iuxta dicta, in articulo ſuperiori. Non autem importãt, & ſignificãt, quod ipſa abſolutio debet præſtari, in foro ſacramentali tantum. Et ſic eſt tenendum vniuerſaliter, quod quotieſcunque in aliqua Bulla, & priuilegio conceditur facultas abſoluendi, a quacunque cenſura, ſicut conceditur Prælatis Religionum, in facultate ipſis commiſſa a Clemente IV. & etiamſi addatur, quòd id ipſum poſſunt facere, in foro conſcientiæ (ſicut additur in priuilegio Martini V. conceſſo Priori Sancti Benedicti Valliſoleti de quo ſupra egimus) talem facultatem extendi, vt extra forum ſacramẽtale, poſſit talis abſolutio dari, prout tenet Hẽriquez *c* dicens, hanc opinionem tenuiſſe Victoriã, Pennam, & Medinã doctiſsimos Patres Dominicanæ familiæ. Et affirmat, quod Cõmiſſarius generalis Cruciatæ, hoc modo ſimilem clauſulam Bullæ Cruciatæ explicauit. Neque obſtat quod in dictis priuilegiis dicatur, quod poſsint abſoluere, a peccatis, & a cenſuris, & peccatorũ abſolutio non poſsit dari, niſi in ſacramento pœnitẽtiæ. Nam reſpondetur, id debere intelligi ſecundũ diſpoſitionẽ iuris, videlicet, quod a peccatis fiat abſolutio in ſacramento pœnitentiæ, & a cenſuris extra ſacramentum, iuxta ea, quæ notantur in iure, & tradunt Armilla, *d* Ledeſma, & Soto.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum prædicti Prælati poſsint abſoluere a cẽſuris, & caſibus reſeruatis a Summo Pontifice poſt datas dictas conceſsiones.

RESpondeo dicendo, quòd conceſſio Papæ ad abſoluẽdum, ab omnibus ſibi reſeruatis, intelligitur etiam de reſeruatis poſt factã cõceſſionem, Quod probatur. Nam ſi Princeps, alicui Magnati concedat collationem beneficiorũ certæ ciuitatis, talis cõceſſio intelligitur etiam de his beneficijs, & officijs, quæ poſt conceſſionẽ creata ſunt per Principẽ. Quod probatur ex quadã decretali. *e* Ex qua colligit gloſſa ibi, quod licet verba in dubio videãtur relata ad tempus præſens, iuxta ea, quæ dicũtur in iure: *f* id tamen non procedit in conceſſionibus reſpicientibus ſolùm præiudiciũ concedentis. Nam tũc quaſi beneficium, late accipientur, atque ita etiam in illis, futura venient, prout tenent Panormitanus, *g* Crotus, Fortunius, Garcia, Alciatus, Couarruuias, & noſter Luſitanus doctiſſimus Petrus Barboſa. Et ſic in propoſito, Papæ in dictis conceſſionibus videtur cõcedere caſus de nouo, à ſede Apoſtolica reſeruãdos in cõceſſionibus ſupradictis: cũ facilè cogitare potuerint, eos poſſe reſeruari, ſicut de nouo multi reſeruãtur, argumẽto eorũ, quæ tradũtur in iure, *h* & tradit Alexander, Præſertim, quia dictæ cõceſsiones, generaliter, & ſimpliciter factæ

c Henriq. l. ... de indul. c. ... lit. B.

d Armil. v. commu. §. ... Ledeſm. 2. ... q. 19. ar. 9. ... 20 in 4. d. ... q. ar. 5. col. ...

e Cap. q. ... circa de pr...

f l. ita. ff. ... auro & ar... to legat.

g Pan. in ... quia circa ... & in c. cũ ... intuncto n... de hæret. C... tus in l. em... popul. nu ... ff de iuſt ... iur. Fort ... Gallus, § ... quid ſi. n. ... Ales in l. ... hi eris n. ... de verb. ſi... Cou. in pr... qq c. 2 n. ... ſin. Barb. ... l diuort. ... quod in ... ff ſolut. m...

h l. ſi ſerui... de ſeruit. ... præb. Ale... l ſi mihi ... tibi §. ſi ... delegat. ...

propter iustam causam debent recipere extensionem, sicut recipiunt concessiones datæ principaliter propter publicam vtilitatem, iuxta tradita, a Ioanne Andrea,a & ab eodē Alexādro. Ex quibus colligitur, quod dicti prælati possunt absoluere, etiam ab excommunicationibus reseruatis a Sede Apostolica, post concessionem priuilegiorum, per quæ eis dicta absolutio fuit commissa, nisi in ipsa reseruatione specialiter prohiberetur ipsis prælatis, absoluere suos Regulares, ab ipsis peccatis nouiter reseruatis, derogando eorum priuilegia.

a Ioan. And. in c. qui sen. si. de reg. iur. in 6. Alex. cons. 178. nu. 11. & 12. li. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrum dicti Prælati possint absoluere suos subditos a casibus Cœnæ Domini.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. b prout habetur in libro Monumenta ordinum, in prima, & secunda impressione, circa literas Clemētis Quarti superius allegatas, quibus concesserat Ministris, vicarijs, & custodibus fratrum Minorū, facultatē absoluēdi & dispēsandi fratres eiusdē ordinis nisi talia perpetrassent, propter quæ essent meritò ad sedem Apostolicam destinandi: declarauit duntaxat esse ad sedem Apostolicam meritò destinandos hæreticos relapsos, schismáticos, & qui literas Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent. Sed in reliquis omnibus etiam simoniç prauitate irretitis, posse per illos, quibus inibi conceditur, absolutionis & dispensationis beneficium iuxta casuum exigentiam impertiri. Circa quæ verba aduertit Collector priuilegiorum Mendicantium, quod ista concessio videtur expirasse: & idem esse de omnibus concessionibus tangentibus prædictum processum Bullæ Cęnæ c Domini. Cùm quolibet anno, ille processus censurarū, de nouo promulgetur: cum noua reseruatione prædictorum casuum, & cum maximis censuris, contra absoluentes, ponendo ibi expresse: *non obstantibus priuilegijs &c. etiam ordinibus Mendicantibus concessis & alijs sufficientibus derogatorijs.* Vnde ait, quod tempore primi capituli generalissimi, consultus super hoc Reuerendissimus Dominus Cardinalis Alexandrinus, qui & præpositus appellatur respondit Reuerendo Patri bonę memoriæ Fratri Martiali Boulier, qui fuit Generalis vicarius fratrum Minorum Cismontanorū, dicens, quod prælati nostri non poterant absoluere fratres suos, nō solùm ab illis quatuor casibus contentis, seu exceptis in Marimagno, sed neq; ab aliquo alio in Bulla Cęnæ contento: & quod illa concessio & declaratio Sixti, in dicto Marimagno, potuit valere in vita sua. Quia licet processum quolibet anno publicauit: semper tamen intendebat excipere fratres (prout ipse concesserat) nisi in dictis quatuor casibus. Et propterea ait, quod reuerendissimi Generales Ordinum debent prouidere, quod ponatur semper in Bulla Cęnæ Domini exceptio Religiosorum, quoad fratres suos. Vel debent præcipere, vt quolibet anno procuratores Ordinis transacta die Iouis Sancti, (post promulgationem cēsurarum obtineant facultatem absoluēdi ab illis casibus omnes fratres, & alias personas, pro quibus Prælati nostri habent authoritatem, scilicet Moniales, Tertiarios vtriusq; sexus, Oblatos, famulos & domesticos. Hæc Collector. Sed doctissimus Doctor Morgouejo Cathedraticus primarius sacrorum Canonum, in illustri vniuersitate Conimbricensi, & Canonicus doctoralis cathedralis Salmanticensis, in inclyta Salmanticæ Academia publicè sacros Canones legens, affirmauit hanc explicationem Collectoris duram omnis sibi videri, cum ex ea multa sequantur absurda. Quorum primum est. Nam sic esset derogatum indultum concessum confratriæ Sanctissimi sacramenti, virtute cuius, confratres quotannis aliquoties possunt absolui, ab omnibus casibus Papalibus, etiam contētis in Bulla Cœnæ. Secundum absurdum est: Nam ille qui, verbi gratia, impetrauit indultum in principio Quadragesimæ, vt a casibus Cęnæ Domini posset absolui, nihil haberet, si publicata Bulla Cęnæ Domini, in die Iouis Sācti tale indultum reuocaretur. Quæ omnia inconstantiam, & repugnantiam, alienam maximè a Principe prædicant, quam sacri d Canones, & leges imperatorum condemnant, vt tradit Baldus, allegans ad id aliqua, dicens voluntatem principis debere esse constantem, & immobilem, vt lapis angularis, & polus in cęlo. Quare non est verisimile Papam reuocare statim, quod sui antecessores, & ipse de proximo cōcesserat. Ad cuius rei confirmationem ponamus, quòd Papa, prima die Decembris concedat bullam, cuidam prædicatori a se misso, ad conuersionem Indorum Orientalium, vel Occidentalium: in qua concedit, vt in illa noua Ecclesia possit plantare confratrias, & confratres ipsarum possint absolui a reseruatis Bullæ Cęnæ Domini, qui prædicator gaudens in Domino pergens in Hispaniam accedens ad ciuitatem Olisiponensem, aut Hispalensem, volens nauim ascendere, dies Iouis Sancti iam accedit, in quo processus Bullæ Cœnæ Domini in curia publicatur cum reuocatione priuilegiorū etiā Mēdicantib. cōcessorū: an debemus dicere hunc prędicatorem suā operā perdidisse, & suā bullā, quoad casus Cęnæ Domini esse reuocatā? Absit hoc concedere. Neque hoc credēdum est, de mēte suæ Sanctitatis conuersionem animarum maximè zelantis. Quibus addo, secundum mētem ipsius debemus iudicare. Argumentum etiam verisimilitudinis, voluntatem legislatoris maxime declerat, vt colligitur ex iure. Vnde quia a verisimili arguit, e argumentū à ratione naturali proponit: verisimilitudo enim quid connaturale est naturæ discursiuæ, vt ait Baldus, f & habetur pro lege, vt dicit Oldradus, quos sequitur Crauet. Qui ex hoc infert, quod ille qui habet verisimilitudinem pro se, habet decisionem legis etiam pro se, prout latè tradunt Eueraldus, g & Tiraquellus. Neque valet consilium Collectarij, scilicet, quod transacto Ioue Sancto statim petatur a Procuratoribus ordinum reualidatio priuilegiorum regularium prædictos casus concedentium. Nam etiamsi ea fiat diligentia, minimè possumus liberare Summum Pontificem ab inconstantia, ab ipso maximè aliena. Neque etiā his obstat declaratio illustrissimi Cardinalis. Primò, quia ipsa non est Papalis; secundo quia ea data non cessat posteriùs absurdū. Potest enim contingere, quod Papa concedens prædictam bullam Prædicatori ad Indias pergenti, prima die Decembris, a vita decedat, statim post natiuitatem & eius successor, in die Iouis Sancti, reuocet dicta priuilegia Regularium, in qua reuocatione, secundum declarationē domini Cardinalis, debet necessario includi indultum supradicti prædicatoris. Quare cōcludēdo, dico ꝙ dicta absurda mihi grauissima vidētur. Et sic salua sēper correctione sāctæ matris Ecclesiæ puto dicendū, quod Bulla Cęnæ Domini in sua reseruatione, & derogatione priuilegiorum, solùm vult dicere, quod colore priuilegiorū Bullarum, concedentiū absolutionē a reseruatis, a Sede Apostolica, nullus audeat absoluere a dictis casib.

b In 1. impre. f. 59. & in 2. f. 143. concess. 341.

c Colle. tit. absolutio ordinaria quoad fratres. §. 23.

d Ca. impudenti, de fide instrum. clemen. vnica. de renunc. l. vltim. pugnantia de regu. iur.

e l. non est verisimile. ff. quod metus causa. l. cū virilegate. ff leg. 1

f Bald. consi. 180 nu. 3. volum. 1. Old. cōsil. 13. Crauetta. consi. 182. nu. 6.

g Euera. in locis leg. c. 1. Tiraq. in l si vnquam. nu. 37. & sequent.

reser-

reſeruatis in Bulla Cęnæ Domini, propter grauitatem delictorum, & peccatorum, quorum reſeruatio in ea fit. Et hac ratione, quotannis a Sede Apoſtolica fit eorum reſeruatio, publicato ſolenniter, proceſſu dictæ Bullæ in die Iouis Sancti. Et ſic nolunt Summi Pontifices derogare priuilegia concedentia dictos caſus. Et hoc conſtat ex Bulla Cęnæ Domini publicata per Dominum Sixtum Quintũ Papam, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, primo anno ſui Pontificatus. Cuius clauſulæ tenorem hic proponam.

Cæterum a prædictis ſententijs, nullus per alium, quã per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus; Neque etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poſſit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorũ quibuſcũque perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorumuis Ordinum & etiam Mendicantium, ac militariũ Regularibus, & Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque ordinibus, & eorum monaſterijs, conuentibus, & domibus, ac capitulis collegijs confraternitatibus, Congregationibus, hoſpitalibus, & locis pijs, necnon laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos ac dictam ſedem, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, literis, & alia quacunque ſcriptura, in genere, & in ſpecie concesſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, niſi in eis, etiam caſus, præſentibus literis expreſſe comprehendantur. Hæc Sixtus Quintus. Et eadem exceptionem ad literam in illis verbis: *Niſi in eis, etiam caſus, præſentibus literis expreſſe comprehendantur.* ponit Dominus Clemens Octauus, in eadem clauſula proceſſus Bullæ Cęnæ publicatæ ab ipſo, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio. Ex quibus verbis exceptiuis, expreſsè colligitur, nolle ſupradictos Summos Pontifices, in dicta publicatione derogare priuilegia dictos caſus concedentia. Et ſic remanet noſtra opinio magis confirmata. Neque contra hoc obſtat, quod alij Summi Pontifices prædictorum verborum non fecerint mentionem. Nam huic objectioni reſpondeo, quod ideò eorum non meminerunt; quia, licet non exprimantur, debent cenſeri expreſſa, & taciti, & expreſſi, idem eſt iudicium, prout dicitur in iure. Pro cuius rei explicatione, notandum eſt; quod etiamſi Bullæ Apoſtolicæ concedant authoritatem, vt fideles poſſint abſolui ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis, virtute dictarum Bullarum, non poſſunt abſolui fideles a caſibus contentis in Bulla Cęnæ Domini. Licet enim concedant generaliter authoritatem abſoluendi ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis; ſunt tamen caſus Bullæ Cęnæ Domini, tam notabiles; & atroces, vt in generali conceſſione minimè comprehendantur, niſi de eis expreſſa mentio fiat, iuxta doctrinam multarum legum a, & decretorum. Vnde concedens ſua Sanctitas, abſolutionem a quocunque caſu Sedi Apoſtolicæ reſeruato, volens concedere caſus Bullæ Cęnæ, illud non ſubticet: ſed exprimit, prout aduertunt Staphyleus b, & Gomecius. Ex qua doctrina ſequens conficio argumentum, videlicet, quod ſi in conceſſione generali caſuum Papalium (quæ eſt beneficium) & per conſequens amplianda, non includitur poteſtas, ad abſoluendum a caſibus Bullæ Cęnæ Domini, niſi expreſsè in ea comprehendantur: quare in reuocatione generali priuilegiorum concedentium poteſtatem, ad abſoluendum a caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, cum ipſa reuocatio ſit ſtricti iuris, & per conſequens ſtrictè interpretanda, debemus dicere, quod reuocantur priuilegia concedentia authoritatem, ad abſoluendum a caſibus Bullæ Cęnæ, niſi in ea reuocatione, ipſorum priuilegiorum fiat expreſſa mentio. Et ita cenſeo, quod, vt ſupradicta opinio collectoris eſſet vera, erat neceſſarium quod Papa diceret, quod per nullum priuilegium & facultatem poſſint abſolui a caſibus Bullæ Cęnæ, etiam ſi in ipſis priuilegiis authoritas ad eorum abſolutionem concedatur, quod non inuenio expreſſum in Bullis Cœnæ Domini, his temporibus publicatis. Et per conſequens, nulla facta mentione prædictorum priuilegiorum in dictis reuocationibus: cenſeo ſaltem ſemper correctione ſanctæ matris Eccleſiæ, Summos Pontifices, ea minimè velle reuocare: cum beneficia Principum debeant eſſe permanentia, vt dicunt iura c, & nemo authoritate legis deriuatæ ab illa æterna ratione, damnum pati debeat, prout dicit quidam Imperator. d Et pro hac noſtra opinione facit Extrauagans, e Papæ Pauli Secundi. Vnde ſequitur, non eſſe reuocatum, per Bullam Cęnæ Domini, priuilegium conceſſum ab Adriano Sexto, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecondo, ad petitionem Imperatoris Cæſaris Auguſti, quod conceſſit, vt Prouinciales Indiarum Ordinum Mendicantium, poſſint abſoluere fratres ſuos deputatos conuerſioni Indorum, ab omni cenſura Eccleſiaſtica, etiam ſi eſſet de Cęna Domini. Hoc enim priuilegium, quantum ad forum conſcientiæ minime cenſeo eſſe reuocatum. Quod confirmatur, quia proceſſus Bullæ Cęnæ Domini minimè publicatur in Epiſcopatibus Indiarum, cum nec etiam publicetur in Epiſcopatibus Hiſpaniarum; & publicatio ipſius, in vno quoque Epiſcopatu requiritur, ad reuocationem priuilegiorum, vt doctè ait Soto. f De quo dicemus in quæſtione de Confeſſariis, quoad poteſtatem abſoluendi.

a L. ita apud Labeonem. §. ait Prætor. ff. de iniur. t. ſeden. de reſcr. b Staphyl. tit. de reſcr. infor. breuium pag. 391 Gomez. in tract. breuium nu. 16.

c Regul. decet de reg. iur. l. 6. d l. 2. C. qui veniam ætatis impetra. e Extrauã. §. ſanctiſſimus, ibi ſine ſpeciali ſua ſanctitatis licentia.

f Sot. lib. 1 de iuſt. q. 1. art. 3.

ARTICVLVS X.

Vtrùm prædicti Prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hæreſis.

RESpondeo dicendo, quod ſuppoſito priuilegia Regularium concedentia authoritatem ad abſoluendum a caſibus Bullæ Cęnæ non reuocari, quando ipſa Bulla Cęnæ publicatur (prout dictum eſt in articulo ſuperiori) videtur, quod dicti Prælati poſſint abſoluere in foro conſcientiæ ſuos ſubditos, a crimine hæreſis, dummodò non ſint hæretici relapſi, iuxta declarationem Sixti Quarti. Et hæc opinio probatur, ſi crimen hæreſis ſit occultum, ex decretis in Concilio g Tridentino; vbi conceditur Epiſcopis tantum, & non eorum vicariis, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos in foro conſcientiæ a crimine hæreſis occulto. Et per conſequens id ipſum videtur aſſerendum de Prælatis Regularibus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; quod, ſcilicet poſſint abſoluere in foro conſcientiæ ſuos ſubditos ab eodem crimine hæreſis occulto. Et hanc opinionem tenet Panormitanus h ſequens Benedictum, & Federicum. Et confirmatur, nam quidquid conceditur Epiſcopis conceditur etiam prædictis Prælatis, ex eo, quod habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, prout aiunt celebris Gloſſa, i & plura decreta, quæ hanc veritatẽ confirmant, vt doctiſſimus Nauarrus etiã expreſsè innuit. Neque his obſtat, quod ſecundum aliquos facultas conceſſa Epiſcopis a Concilio Tridentino, vt ſcilicet poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hæreſis occulto, ſublata eſt per proceſsũ bullæ Cęnæ Domini poſtea, a Gregorio Tertio

g Conc. Trid. ſeſ. 24. de reſo. cap. 6.

h Pan. in c. at ſi clerici. §. de adul. n. 18. de iudicijs.

i Glo. in clem. de reb. Eccleſ. non alien. cap. Abbates et ibi Glo. de priui. lo. 6. Nauar. in ſum. c. 12. nu. 71. & l. 4. conſil. tit. de ſpõſ. conſi. 5. in prĩ.

decimo publicatum: nam respondetur, quòd ego nunquam mihi potui persuadere, talem authoritatem ipsis fuisse sublatam, respectu absolutionis ab hæreti. Nam Concilium Tridentinum restituit Episcopis, sublatam olim iurisdictionem, quam habebant iure communi: aut diuino secundum quosdam, sed subordinatam, & restringibilem a Papa. Episcopi enim iure communi, aut diuino, nisi expressè limitentur, habent pro subditis, quidquid habet Papa, pro tota Ecclesia. Et sic Concilium Tridentinum in hoc, est lex correctoria, quæ reducit iurisdictionem dictis Episcopis, factã ad terminos iuris communis antiqui, & per consequens (iuxta doctrinam communem, traditam a Molina, *a* & a Gutierrez, & a Couarruuias) non censetur derogari, neque limitari, nisi expressè derogetur, aut limitetur. Vnde in constitutionibus quæ a Sede Apostolica emanarunt, in quibus aliqui casus Sedi Apostolicæ reseruantur, particularis mentio fit de decretis Concilii Tridentini, dicendo, quòd concilio prædicto non obstante, talium casuũ absolutio soli Sedi Apostolicæ reseruaretur. Nec in illa Bulla cœnæ Domini, neque in aliis postea publicatis videmus expressè, & specialiter hoc decretum derogari. Et confirmatur ex dicti supra, articulo superiori.

a Molin. l. 3. de primog. c. 4. n. 31. Gutier. de iuramento confirmatorio. ca. 31. nu. 8. Cou. lib. 3. var. c. 6. nu. 4.

Et ita tenet Henriquez *b*, quod Episcopi modo, in foro conscientiæ, possunt absoluere ab hæresi occulta affirmans eam tenere opinionem modo multos Iurisperitos, & Theologos, videlicet, Pennam, Medinam, & Gallum de familia Prædicatorum; eam tenuisse & Doctissimum dominum Sanctium Episcopum Segorbiensem, & dominum Guerresum Archiepiscopum Granatensem, & dominum Blãcum Archiepiscopum Compostellanum, huius etiam fuisse opinionis affirmat. Qui reuerendissimi Præsules, magnam habent in hoc authoritatem, tum propter eorum singularem doctrinam, & sanctitatem; tum quia, vt patres Ecclesiæ interfuerunt Concilio Tridentino. Refert etiam doctorem Moyam, & doctorem Solis Primarios Salmanticenses huius fuisse opinionis. Refert etiam, quod illustrissimus Cardinalis Carrafa, nomine congregationis Cardinalium, ita rescripsit ad dominum Christophorum Vela Archiepiscopum Burgensem. Et hãc opinionem tenui in explicatione *c* Cruciatæ, quam nouissimè, me ipsum, & alios allegãs tenet, doctissimus Gutierrez *d* in quæstionibus Canonicis, ab ipsomet nouiter additis, & locupletatis.

b Enriq. li. de pæni. c. 3. in 2. tom.

c In explicat. Cruciata. §. 9. nu. 70.

d Gutie. in q. Can.

Hoc tamen non obstante, modò de supradicta Abbatis Benedicti, & Federici opinione dubito. Licet enim Episcopis concedatur absolutio ab hæresi occulta, in foro conscientiæ: non inde sequitur, ipsam concedi Prælatis Regularibus habentibus iurisdictionem, quasi Episcopalem. Episcopi enim vltra id, quod sunt Episcopi, habent modo titulum inquisitorum; imò sunt inquisitores hæreticæ prauitatis, prout infrà, secundo tomo, in quæstione de inquisitoribus hæreticæ prauitatis, dicemus. At Prælati regulares minimè sunt inquisitores respectu suorum subditorum; & ideo non concludit, prælati Regulares habent iurisdictionem quasi Episcopalem: ergo possunt absoluere suos subditos ab omnibus, a quibus Episcopi possunt absoluere suos diœcesanos, & per consequens a crimine hæresis occultæ: cum Episcopi vltra iurisdictionem Episcopalem, ratione muneris ipsorum, habeant annexum munus inquisitorum. Præterea ipsis Episcopis sublata fuit, quoad crimen hæresis, iurisdictio, vt possint suos diœcesanos absoluere; & hæc iurisdictio per Concilium Tridentinum fuit ipsis restituta, prout dictum est, in superioribus. Ex quibus hoc conficio argumentum: Si communi sensu, Episcopis fuit sublata talis iurisdictio, respectu criminis hæresis: ergo etiam fuit sublata prælatis Regularibus, cum eorum iurisdictio sit quasi episcopalis, seu ad instar iurisdictionis episcopalis, & videmus supradictam iurisdictionẽ restitutam a Concilio Tridentino, Episcopis tantum & non eorum vicariis, habentibus iurisdictionem ordinariam. In quo decreto, nulla fit mẽtio, neque in generali, neque in speciali de prælatis Regularibus iurisdictionem quasi episcopalem habentibus ergo quoad ipsos, non est restituta. Vnde concludendo dico, ipsos prælatos regulares, per supradicta, minimè hanc habere authoritatem: & opinionem Panormitani, licet suo tempore, haberet probabilitatem, modo tamen eam minimè continere, cum post eius tempus, iurisdictio ad absoluendum ab hæresi suos diœcesanos, Episcopis fuerit sublata & per consequens fuerit etiam sublata a prælatis Regularibus, si eam habebant: quibus minimè fuit restituta; sicut Episcopis, a Concilio Tridentino fuit restituta, & concessa.

Neque his obstat, quod regulares non sunt peioris cõditionis, quam sæculares. Vnde cum ipsi sæculares possint absolui ab hæresi occulta, a suis Episcopis videtur dicendum, quod Regulares possint absolui ab eodem crimine occulto, ab eorum prælatis iurisdictionem quasi episcopalem habentibus. Nam respondetur non esse peioris conditionis in hoc, regulares, quam sæculares, cum ipsi Regulares possint submitti iurisdictioni Episcoporum, renunciando priuilegium exemptionis, quoad hoc, & sic absolui ab eisdem, iuxta doctrinam Federici Senensis, quam sequitur doctissimus Nauarrus. *e* Hæc dicta sint secluso quocunque priuilegio.

e Nau. li. 1. cons. tit. de offi. ordi. cons. 8. in 1. impres.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Episcopi possint absoluere, a crimine hæresis occulto, per suum Commissarium, aliquam, verbi gratia, Monialem.

RESpondeo dicendo, quod doctissimus *f* Corduba tenet partem affirmatiuam, dicẽs, quod in Concilio Tridentino non diffinitur, quod Episcopi non possunt committere alicui specialiter talem facultatem: sed quod eorum vicarijs non licet absoluere a prædicta censura, & culpa. Quod docet esse intelligendum, virtute generalis commissionis quæ dari solet vicariis Episcoporum, ad absoluendum a quibuscunque casibus sibi reseruatis. Et sic tenet, quod Episcopi possunt committere suam authoritatem alicui commissario particulari, ad effectum prædictæ absolutionis. Et ratio huius est, quia Commissarius, ex priuilegio perpetuo, potest alteri suas vices committere, prout cum cõmuni, tenet Syluester. *g* Cũ ergo Episcopi sint ad hunc effectũ, ex priuilegio iuris in Concilio, cõcesso, Cõmissarij & non prohibeantur in eodem Concilio suam cõmittere authoritatem, in prædicto casu, sequitur, quod id possunt. Et hanc opinionem tenet Angles *h* olim Episcopus Bosensis, & ego eam secutus sum in explicatione *i* Cruciatæ, & in nostra Sũma confessorum, id ipsum affirmaui contra Ioannem Gutierrez, sequens doctissimum Nauarrum. Nec obstat Conciliũ Tridentinum ibi, *aut Vicarium ad id specialiter deputandum*: Quæ verba innuunt, Episcopũ ad alios casus, præter hæresim creare vicariũ de

f Cord. de casi. consc. q. 8.

g Syl. ver. absolutio. 4. q. 6. dub. 2. & ver. commis.

h Ang. in 4. q. de confe. art. 5. difficul. 6. §. 9. nu. 79.

i in ex. 3. 10. c. 129. p. 348. co. 3. Gutier. pra. q. c. 3. nu. 18. p. 131. Nau. l. 5. cons. tit. de sent. exc. cons. 11. p. 191. in 1. impres.

de nouo. Ex quibus sequitur, quòd ad absoluēdum ab hæresi (ad quod contrariū seruari præcipit Concilium) nō potest aliquis vicarius de nouo deputari. Ad hoc enim respondetur, quòd non potest creari aliquis vicarius de nouo, cū speciali authoritate, ad absoluendum omnes generaliter ab hæresi occulta: at non negat Concilium, Episcopum posse creare commissarium ad aliquem casum particularem, concurrentibus causis ad id vrgentibus, verbi gratia, ad absoluendum Monialem, quæ propter votum, aut præceptum clausuræ, ad præsentiam Episcopi, minimè adire potest; neque Episcopus, ad eam recurrere commodè potest, vt eam absoluat; quo casu, si ipsa necessariò per Episcopum esset absoluenda, in maximis angustijs constitueretur, & eius anima in probabili periculo collocaretur. Et quia hæc opinio mihi maximè arridet, visum est mihi, eam aliquibus rationibus Theologicis, & iuridicis confirmare, quibus sufficienter probabo, quòd in hoc casu præceptum Concilij in toto suo rigore minimè obligabit. Prima ratio est: nam in omnibus præceptis epicheya seruari debet, quę secundum Diuum Thomam, *a* & Angest. nihil aliud est, quàm æquitas, quę est iustitia dulcore misericordiæ temperata, pensatis omnibus circunstātijs, cuius officium, seu proprius actus est, in casibus specialibus discedere à verbis legis generalis, seruata tamen legis intentione, attentis omnibus circunstantijs. Itaque epicheya est, quæ prætermisso verborum legis rigore, præfert quod recta ratio poscit, & quod legislator in tali casu præeligere debuisset. De his enim, quæ vt plurimum accidunt, feruntur leges pro bono communi; quarum obseruantia, in quibusdam casibus, & circunstantijs, manifestè bono communi perniciosa foret. Quod enim pro certo fine introductum est, nō debet contra illum finem militare; quare ipsum salubriori consilio est pro tunc relinquendum; si enim non relinqueretur potiùs præuaricatio legis, quam obseruantia esset censenda, iuxta regulam iuris dicentem, quòd is committit in legem, qui verba legis amplectens contra legis nititur voluntatem. Et sic rigor iuris sequendus nō est, quando ex ipsius obseruatione, in casu particulari, fit contra bonum, ab ipso iure intentum. Et certè si rigor Cōcilij Tridentini, in hoc casu seruaretur, ita, vt nullatenus in eo possiot Episcopi, alicui committere vices suas: clarè videtur, huiusmodi rigorem, in hoc casu, non in ædificationem, sed in dispendium prædictæ animæ retorqueri.

a D. Thom. 2. 2. q. 120. ar. 1. Angest. in moralib. c. 5.

Secunda ratio est: nam neque Deus, neque Ecclesia intendit in suis præceptis, nos obligare ad vix possibile, & nimis difficile in se: quia moraliter & ciuiliter secundum iura impossibile est, quod vix, nisi cū magno detrimento fieri potest: ad quod nemo regulariter obligabitur. Alioqui quomodo saluatur illud Matthæi, *b* Iugū meū suaue est, & onus meum leue: Neque Deus esset homine benignior, sed durior, quod absit. Et in hoc casu iam videmus, quanta cum difficultate, huic animæ mederi potest, seruato rigore Concilij Tridentini.

b Matt. 11.

Tertia ratio est: quia piè credendum est, neque Deum in lege gratiæ velle, neque Ecclesiam debere imponere nobis iugum vix possibile, & difficillimum, saltem sub pœna peccati mortalis. Neque enim Deus, vt homo quærit occasionem ad calumniandum, prout dicitur Sapientiæ primo capite: Sentite de Deo in bonitate; & concordat doctissimus Angest. *c* exemplificans de medio iustitiæ, scilicet de æqualitate punctuali, quam seruare, est nimis difficile, & vix possibile in omnibus: ideò ad eam non tenemur, sed intra latitudinem, quodam grosso modo æstimatam, secūdum Scotum, & communiter Doctores, ex secundo, & quarto Ethicorum. Ex quo dicunt Doctores, quòd ideò non obligamur sub mortali peccato confiteri peccatum, quando ex eius confessione explicata, imminet probabile periculum spirituale, aut corporale, cuiuscunque. Neque tenemur quærere cōfessorem cum magna difficultate, puta itinerando viginti leucas, ad ipsum quærendum. Tunc enim reputatur homo non habere copiam idonei confessoris quando vix & sine magna difficultate haberi non potest. Et de alijs multis casibus simile erit iudicium, ex prædicta regula. Quæ omnia in casu, de quo in præsentiarum, locum habent, vt patet intuenti. Et sic ex dictis patet, in eo vtendum esse epicheya, licèt Concilij Tridentini rigor obuiare: quanto magis, quod non obuiat, secundum explicationem Angles, & Nauarri superiùs citatam. Et aduertendum secundum Nauarrum, *d* quòd Episcopus duobus modis potest committere hanc authoritatē dicto Vicario. Primò signando ipsi pœnitentiam, quam imponere debet post absolutionem, secundo concedendo ipsi authoritatem, non solùm ad absoluendum, sed ad arbitrandum pœnitentiam. Ille enim, cui competit absoluere, ratione officij sui, prout competit Episcopo, in hoc casu, potest absoluiè, non solum committere authoritatem ad absoluendum, sed etiam ad pœnitentiam arbitrandum, secundum doctrinam doctissimi Decij. *e*

c Angest. in moralib. ca. 6. & 10.

d Nau. vbi su.

e Dec. in c fin. de offi. ordin.

Est etiam aduertendum, quòd Episcopus potest absoluere in absentia, ab excōmunicatione, extra sacramentum pœnitentiæ, incursa ratione hæresis occultæ, sicut potest absoluere ab alijs excommunicationibus, vt affirmat *f* Nauarrus. Ex quo sequitur quòd potest absoluere ab excommunicatione, dictant Monialem absentem, quę absoluta ab excommunicatione, potest absolui a crimine hæresis, a quocūque cōfessore, ab eodē Episcopo, ad hoc specialiter, approbato. Peccata enim Sedi Apostolicæ reseruata ratione excommunicationis reseruantur qua sublata, iam non sunt dicenda reseruata.

f Nau. vbi su.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere suos subditos ab excommunicatione capituli, Si quis suadente diabolo.

Respondeo dicendo, quòd Bonifacius Octauus *g* ordinauit, quòd Religiosus, qui manus violentas in clericum iniecit, ne hoc prætextu habeat materiam vagandi, possit ab Episcopo, eo casu absolui, quo sæcularem clericum posset absoluere, si alium clericum percussisset, vt videlicèt quando leuiter percussit, secundum glossam super decretalem ipsius Bonifacij. Sed postea Innocentius Quartus, prout habetur in libro *h* Monumenta ordinum concessit *Generali & Prouincialibus Ministris,* [vt eos, *qui ex fratribus suis pro iniectione manuum in se ipsos incurrerint in excōmunicationi vinculum, aut in id ante susceptum habitum inciderint, vel aliàs sunt excōmunicati, valeant absoluere nisi adeò graues, & enormes sint excessus, quod meritò sint ad Sedem Apostolicam destinandi.* At postea Clemens Quartus in priuilegio citato, in primo articulo huius quæstionis *concessis Generalibus, Prouincialibus, Vicarijs, Custodibus, & Prioribus conuentualibus (iuxta quandam concessionem fratrum Prædicatorum superius allegatam) & eorum vicarijs, vt possint beneficium absolutionis impertiri suis fratribus, & omnibus*

g c. religioso de sent. excõ. lib. 6.

h In 1. impr. f. 104. conc. 219.

nibus fratribus suorũ ordinũ ad eos declinãtibus, cuiuscunque sententiæ excommunicationis à iure, vel ab homine, excepta excommunicatione lata cõtra hæreticos relapsos, Schismaticos & literas Apostolicas falsificãtes, aut ad infideles prohibita deferentes. iuxta declarationem Sixti Quarti superiùs allegatam. Ex quo colligitur, quòd cùm exceptio firmet regulã in contrarium, possunt sine dubio dicti patres absoluere, ab excõmunicatione propter iniectionem manũ violentatũ in clericum, etiam si sit sedi Apostolicæ reseruata, quod insuper probatur; nam cui conceditur maius, etiam minus cõcessum videtur: sed ipsis prælatis conceditur absolutio à cæteris casibus in cęna Domini: ergo a fortiori absolutio huius excõmunicationis, quæ est minor, indulgetur. Sed dubium est, vtrum dicta absolutio concedatur eis, quando fratres se mutuò in claustro percutiunt, & non quando extra claustrum. Et videtur quòd sic. Nam priuilegia debẽt explicari iuxta terminos iuris communis. Et in quadam decretali *a* ordinatur, quòd Regulares, si in claustro se percusserint, possint a suo prælato, vel Episcopo absolui. At respondetur, quòd licèt extra claustrum se percusserint, possunt absolui, virtute dicti priuilegij. Neque obstat dicta obiectio: illa enim verba non ponuntur in ea decretali, quasi innuant, quòd si extra claustra se percusserint ab Episcopo, & non a suo prælato debeãt absolui; sed quia hocc crebriùs in claustro contingit, prout aduertit Panormitanus *b* allegans aliqua iura, in quibus probatur claré, Prælatos Regulares posse absoluere suos subditos, extra claustrum se mutuò percutiẽtes. Et aduerte, quòd si superior aliquis percusserit suum subditũ, potest ipse secũdum priuilegia, absolui ab alio subdito suo, electo ab ipso in confessorẽ, & si subditus & prælatus se adinuicem percusserint, & in conuentu non sit aliquis, qui eos possit absoluere, possũt ad inuicẽ se absoluere, prout tenet Ioãnes *c* Fabian. Licet enim secundum ius ordinarium, excõmunicatus maiori excommunicatione, non possit alium excommunicatum eadem excommunicatione maiori, absoluere, prout est notatum in sacris Canonibus: *d* in casu tamen necessitatis, vbi non est alius frater, qui eos possit absoluere, potest excommunicatus, alium excommunicatum absoluere; & ratio est, quia necessitas non habet legẽ, & probat hoc dictum, Ioannes Fabian. a maiori. Quia si excommunicatus, in casu necessitatis, potest absoluere a peccatis; a fortiori, poterit ab excommunicatione.

a c. monac. de sent. excom.

b Pano in c. cũ illorũ de sen. excom. per tex. ibi. & c. canonica eod. tit.

c Fabian. in ver. absolutio. 2. §. 6.

d c. audimus. 24. q. 1.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere suos subditos ab excommunicatione, & suspensione, quæ incurritur ratione simoniæ in ordine.

RESpondeo dicendo, simoniacum realem in ordine, tam occultum, quam publicum esse ipso iure suspensum, quoad se, & quoad alios, vt probãt iura *e* & tradit Innocentius communiter receptus; qui etiam est ipso iure suspensus cum reseruatione Papali, prout tradit Nauarr. Et Pius Quintus in cõstitutione, quæ incipit, *cum primum*, excommunicat excommunicatione Papali latæ sententiæ, simoniacos in ordine, & beneficio, Mediatores, & Procuratores palam, vel occultè, tam recipientes, cõfirmãs in hoc extrauagantem Pauli Secũdi. Ipsi vero assecuti Beneficia, sunt etiã ipso iure illis priuati; & insuper inhabiles ad ea, & ad omnia alia obtinenda, absque aliqua declaratione; non autẽ mediatores. Et est aduertendum, appellatione Beneficij, etiam Prioratum, Guardianatũ, & similia venire, quouis nomine nuncupẽtur, quæ sunt Prælationes, & officia Pastoralia, apud Mendicantes. Quoniam Monasteriorum, seu conuentuum sunt electiones, confirmationes, seu prouisiones huiusmodi, quãuis inter beneficia Ecclesiastica, communiter non cõputentur. Quæritur igitur in articulo quæstionis, vtrum supradicti Prælati possint absoluere ab his pœnis, suos fratres, in ordine vel beneficio, realiter simoniacos. Et dico primò, quod semel in vita possũt dicti Prælati Generales, & quibus id cõmisetint, absoluere suos subditos, a dictis casibus; per cõmunicationem priuilegij Eugenij Quarti, & Celestini Quinti, factam Abbatibus Cistercij, & congregationi Cælestinorum, & congregationi S. Benedicti Hispaniarum, prout refert Collector *f* priuilegiorum Ordinis Cistertij, in suo Compendio. *Nam hi Sũmi Pontifices concedunt Abbati generali dicti ordinis, & per cõsequens alijs, quibus ipsi duxerint cõmittendũ: vt semel in vita, possint absoluere suos subditos à quibuscunque excõmunicationis, suspensionis, & interdicti censuris aliisque sententijs, & pœnis à iure, vel ab homine, Apostolica, vel Sedis Apostolicæ legatorum, delegatorũ vel subdelegatorũ ordinaria, vel quauis alia authoritate Prouincialis, vel Synodalis cõstitutiones, & regularũ dicti ordinis institutorũ in genere, vel in specie promulgatis, vel promulgãdis. Atque etiã à quibuscunque irregularitatibus & inhabilitatibus, etiã ante ingressum, vel post ex quauis causa cõtractis vel cõtrahẽdis, etiã si talia forẽt, propter quæ ad sedẽ Apostolicã, vel quẽcunque alium specialis habẽdus esset accessus, &c. ac de quibus cõtriti & cõfessi fuerint, plenariã remissionẽ, Apostolica authoritate, cõcedere.* Ex quibus iã generalibus verbis, colligitur veritas dicti, scilicet, q̃ dicti Prælati possunt absoluere a pęnis, quas incurront eorũ subditi propter Simoniã in ordine, & in beneficio. At Clemens IV. priuilegium superius citatum, nõ semel in vita, sed quoties expedire videbitur, cõcedit dictis Prælatis, & eorũ vicarijs, vt a dicta excõmunicatione, & suspẽsione in ordine, vel beneficio possint absoluere: cum in eo solũ fiat exceptio quatuor casuum, iuxta declarationẽ Sixti Quarti, a quibus Prælati supradicti tantum absoluere arcentur. Et Eugenius Quartus, vt habetur in libro *g* Monumenta ordinum, concesit, vt fratres Minores possent absolui semel in vita a suis Prælatis a simonia, quocunque modo contracta. Verum tamen est quod Sixtus Quintus in cõstitutione, quam edidit contra malè promotos, dixit. *Volumus præter alias censuras, & pęnas contra simoniacè ordinatos, a sacris canonibus & constitutionibus Apostolicis & alias inflictas, & irrogatas (quibus nequaquam derogare intendimus) etiam omnia, & singula supradicta, in sic promouentibus & promotis locum habeant.* Illa autẽ supradicta quæ Sixtus V. supra determinauerat, sunt sequentia, ad literam a Sixto posita. ibi, *Clericos male promotos, ab executione, & exercitio eorundem ordinum susceptorum, & ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios superiores perpetuò suspensos esse. Et si in eis celebrare præsumpserint, illos sic irregulares effectos omnibus, & quibuscunque per eos, in titulum, commendã, aut alias obtentis dignitatibus, officijs, & beneficijs Ecclesiasticis cũ cura & sine cura, quomodocunque qualificatis, sæcularibus, vel cuiusuis ordinis aut militiæ Regularibus, ac etiã si ipsi clerici Regulares fuerint, actiua, aut passiua voce, ipso facto, priuamus, & sic priuatos, atque ad illa & alia similia, vel dissimilia in posterũ obtinẽda, inhabiles, et incapaces esse decernimus, & declaramus dignitatũ officiorũ, beneficiorum huiusmodi, sic pro tẽpore vacantium collationem, Apostolicæ Sedi perpetuo reseruamus.* Ecce pœnas, quas Summus Pontifex Sixtus V. declarauit comprehen-

e Extra. 2. de simonia c. tanta eod. tit. vbi Innocen.

f Collector priuil. ord. Cister. tit. absol. §. 1.

g In 1. impr. fo. 61. & in 2. fo. 64. conc. 83.

dere

dere dictos simoniacos, etiam Regulares. Et addit insuper Summus Pontifex. *Quod nemo, prætextu cuiuscunque priuilegij (etiam mari magnũ nuncupati) cõcessi, quibuscunque ordinibus, congregationibus, & personis regularibus aut Episcopis per decreta Coc. Tridẽt. aut officio sacræ pænitentiariæ Apostolicæ; vel minoribus aut etiam maioribus pænitentiarijs nostris, & Romani Pontificis pro tempore existẽtis, vel aliàs quomodolibet pro tempore concessis personæ sic, vt præfertur, delinquentes tã scilicet, Antistites, quàm Abbates promouentes quã clericos malè insigniti, seu ordinati, à reatibus, & excessibus præfatis absolui, præterquã in mortis articulo possint aut debeant, neque cum his super irregularitate præmissa contracta etiamsi crimen pænitus occultum fuerit quouis modo valeat dispensari.* Hęc Sixtus V. Ex quibus verbis colligitur, iuxta superiùs citata, quòd simoniacos, in mala ordinũ promotione, nullos præter Papã potest absoluere, etiã prætextu priuilegiorũ regulariũ, quæ sufficienter derogat Sũmus Pontifex. Et licèt Clemens VIII. anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, pridie Kalend. Martij, Pontificatus sui anno quinto. *Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ fidis plenitudine, sua perpetua valitura constitutione supra dictas literas Sixti Quinti, ad terminos sacrorum canonum, ac constitutionem Pij Papæ Secundi sui prædecessoris, quę incipit: Cum ex sacrorũ ordinum, & ad dispositionem decretorũ sacri Cõcilij Tridentini restrinxerit, & reduxerit, necnõ censuras & pęnas in eisdẽ Sixti literis, cõtra quoscunque. Addit tamẽ verba sequentia, Præter quàm cõtra simoniacè ordinantes, & ordinatos, inflictas. Has enim voluit in suo robore permanere.* Ex quibus verbis colligitur, quòd hodie Prælati Regulares etiã habentes iurisdictionẽ quasi Episcopalem, non possunt absoluere, neque dispẽsare cum suis subditis, simoniacis in ordine, cùm priuilegia, quibus id facere poterant per Sixtum Quintũ, sint abrogata. Neque etiã possunt absoluere eos, & cum eis dispensare, quando ipsorũ delictũ est occultũ virtute Concilij Tridentini; cùm etiam decretũ Cõcilij Tridẽtini; quoad hoc, sit per Sixtũ Quintum, abrogatum, & per Clementem VIII. respectu eorum, quæ pertinẽt ad prædictos simoniacos, nihil sit immutatum, vt constat ex superius allegatis.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm dicti Prælati possint absoluere, à suspensione à diuinis virtute suorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, non posse plenè satisfieri huic difficultati, sine eo, quod sciamus, quid sit suspensio a diuinis. Quod maximè necessarium est duxi explicare, cum Religiosi sæpè sæpius, Apostolicis constitutionibus, hac pęna & censura feriantur. Et respondeo, quòd, vt ego existimo, fuit opinio cuiusdã glossæ, *a* quod suspensio a diuinis, nihil aliud est, nisi suspensio ab ingressu Ecclesiæ. Nam finis illius glossæ est, omnes suspensionis species numerare, & sub vna specie, & sub vno mẽbro ponit simul suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & suspensionem a diuinis, vt innuat, quod hæ duæ pœnæ, solo nomine differunt. Fundamentum huius opinionis est, Decretalis *b* Innocentij Quarti in Concilio Lugdunensi: in qua iudices excommunicantes, suspendentes, vel interdictum ponentes, verbo, & non scripto, suspendit ab ingressu Ecclesiæ, & a diuinis officijs simul, vt innuat has duas pęnas, solo nomine differre & secundum substantiam, vnam & eandẽ rem esse. Nam suspensio ab ingressu Ecclesiæ, non prohibet omnem introitum in Ecclesiam; sed tãtùm eum, qui est ad celebrandum diuina officia. De qua re est textus expressus Bonifacij Octaui, *c* sic dicentis. Is cui est Ecclesiæ ingressus interdictus, sibi per cõsequens censetur ipsa diuinorum celebratio interdicta. Atq; adeo secundum hanc opinionem, suspẽsio a diuinis nihil aliud esse, videtur, nisi prohibitio celebrandi diuina officia in Ecclesia tantum. Quare extra Ecclesiã quæcunque diuina officia celebrare poterit. Verum licèt hæc opinio non careat probabilitate: communis tamen doctorum sententia, oppositum sentire videtur. Et ideo vera opinio, & tenenda est, quòd suspensio a diuinis sit pęna distincta secundũ substantiam, ab ingressu Ecclesię. Nam reuera hæc a diuinis suspensio, non solum in Ecclesia, sed etiam extra Ecclesiam, prohibet diuina officia celebrari. Superest ergo declarare, quis sit effectus huius pęnæ. Pro cuius rei explicatione est aduertendũ, quod effectus suspensionis a diuinis est, non solum prohiberi aliquid sub pęna peccati, sed etiam sub pęna irregularitatis, prout existimat Syluester *d* dicens, quòd suspensus a diuinis non potest sub pęna peccati officiari in choro, seu extra canere, neque interesse diuinis officijs. Verùm quamuis peccet in his, non contrahit irregularitatem, si solùm intersit, vt simplex laicus. Hanc opinionẽ non probat prædictus autor; & ideò non est tenenda. Sed potius est dicendum, quòd quoties hæc censura non inducit irregularitatem, nec etiam inducit peccatum quia non est maior ratio de vno, quam de alio, in suspensione a diuinis. Imò est argumentum maximũ, quòd suspẽsio a diuinis, quæ non inducit irregularitatem, non inducat peccatum, cùm sit malũ acerbius quam irregularitas. Ergo si non inducit quod minimum est, non inducet quod est maximum. Atque adeò, si secundum mentem Syluestri, psallere in choro, & interesse diuinis, vt laicum, nõ inducit irregularitatẽ; multo minùs peccatum inducet. Aduertendum tamen, quòd opinio Syluestri procedit tantùm in interdicto. Nam qui interdictus est, peccat audiendo diuina, licèt non sit irregularis. Ratio verò quare peccet est, quia est specialiter prohibitus ne diuina officia audiat & sacramẽta Ecclesiastica recipiat, vt constat ex iure. *e* At verò suspensus non est prohibitus aliquo iure circa prędicta; & ideò interdictũ & suspensio, quoad inducendum peccatum, differũt. Verùm, quantum ad inducẽdam irregularitatem, parificantur, quia in omnibus casibus, in quibus interdictum inducit irregularitatem, in illismet inducit etiam eandem irregularitatem, suspensio a diuinis, quia iura, eodem modo loquuntur, de istis duabus censuris, quantum ad inductionem irregularitatis. Vnde resolutoriè dico primò, quod suspensio a diuinis est priuatio officiorum (quæ ante suspensionem habebant) pertinentium ad septem ordines Ecclesiasticos, & septem horas Canonicas. Hæc definitio sumpta est ex decreto Martini *f* Papæ, & Innocentij IIII. in Conc. Lugdunensi. *g* Et ideò in ea, tria sunt consideranda. Primum est, quòd hæc censura sit prohibitio officiorum, quia non prohibet suspensio a diuinis quæcunque diuina, sed ea tantum, quæ ad officium speciale pertinent. Et ideo Innocentius IIII. in loco citato dixit, quòd sic suspensus a diuinis potest sua confiteri peccata, communicare, dicere horas Canonicas, assistere sacris, cantare in choro, baptizare sine solemnitate, benedicere mensam priuatam, quia hæc & similia deputantur alicui officio speciali, a iure, constitutione, vel consuetudine: nam ad hæc, quilibet Christianus habet potestatem. At verò vsus solennis acolytorum ad deferendum cæreos, & subdiaconorum, diaconorum, presby-

a Glo. in Clem. cupientes de pœnis verb. suspensio.

b c. 1. de sent. excom. lib. 6.

c c. is cui. de sent. exc. lib. 6.

d Syluest. v. suspensio.

e c. alma mater de sent. ex comm. li. 6.

f c. si quis Episcop. in conc. 11. q. 3.

g c. 1 de sent. excomm lib. 6.

presbyterorum, & hebdomadariorum & cantorũ in officio diuino, prohibetur in ſuſpenſione a diuinis, quia vſus omnium prædictorum, eſt deputatus alicui officio ſpeciali, ex iure & cõſuetudine, vt authores plures dicunt, teſte Philip. Franco. a Secũdo dico, quòd ſuſpenſio a diuinis prohibet ab officijs pertinentibus ad ſeptem ordines, & ad ſeptem horas Canonicas, quia iſta miniſteria Eccleſiaſtica sũt propriè officia diuina. De horis canonicis id patet, quia iure pleno, diuinum officium vocantur. De ſeptem ordinibus etiam eſt certum, quòd ſint & appellentur propriè officia diuina, quia omnes ordinantur ad diuinum ſacramentum altaris. Et ideò quando Innocentius dixit, quòd ſuſpenſus a diuinis, exequi non poteſt diuina officia, de iſtis ſolùm duobus (cum ſint propriè diuina) sũt illa verba intelligenda, videlicet, de ſeptem ordinibus, & de ſeptem horis. Nam reliqua, quamuis tractant de rebus aliquo modo diuinis, non tamẽ ſunt propriè officia diuina, vt eſt officium cantoris in proceſſionibus extraordinarijs, vigilijs, & funeralibus. Et officium cantoris in refectorijs, & in cathedris Theologiæ, & ſimilia, prout notant Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Speculator, & Innocentius; quos referũt & ſequuntur Philippus Frãcus, b & Nauarr. Tertiò dicitur, quòd prædicta officia debent haberi ante ſuſpenſionem, Nam ſi quis ſe ingerat diuinis rebus propriè ſumptis, & non faciat ea, ex officio, quòd prius habebat, nõ incurrit irregularitatem illatam contra tranſgreſſores huius ſuſpenſionis, & cẽſuræ; atque adeò ſi aliquis, qui non eſt acolytus, diaconus neque ſubdiaconus deferat cæreos, & ſolenniter dicat Epiſtolam, vel Euangelium, non contrahit irregularitatem, ex vi huius ſuſpenſionis a diuinis, vt notant Nauarrus, c & Philippus Francus. Bene tamen incurrit aliam irregularitatem alterius ſpeciei, quòd exercet ſolemniter officium, & ordinem, quem nõ habet. Verum eſt tamen, quòd ſi Religioſus, vel aliquis alius facit officium acolyti, & ſubdiaconi deferẽdo cæreos, vel dicẽdo epiſtolam non ſolemniter, ſed vt laicus, non incurrit hanc cẽſuram, quia quamuis ingerat ſe diuinis propriè ſumptis, cum tamen ea non faciat ſolenniter ex officio, quod antea habebat, non incurrit pœnam huius ſuſpenſionis, neque aliam quamcunque. d Et videtur etiam dicendum, quod ſuſpenſus a diuinis eſt prohibitus ad actu prædicandi, cum ſecũdum iura antiqua ſit actus deputatus ſacerdoti, quamuis nũ cõpetat omnibus ſacerdotibus, ex officio prædicare vt cautum eſt in Concilio e Conſtantienſi. At contrarium puto dicendum. Licet enim aliqua iura dicant eſſe deputatum ordini diaconatus: iura tamen ſupradicta debent intelligi reſpectu actus cantandi Populo Euangelium ſolẽniter; prout in noſtra ſumma f reſoluimus. De actu verò benedicendi mẽſam in refectorijs & dicẽdi orationes ſolenniter in proceſſionibus extraordinarijs, & vigilijs, & funeralibus, & ſimilibus; dubium eſt, an comprehendantur in ſuſpẽſione a diuinis, & exiſtimo eos actos, & ſimiles eſſe interdictos, & prohibitos, eò quòd ex cõſuetudine ſunt actus pertinentes ad ſacerdotium. Nam huc vſque non vidi ea miniſteria exerceri, niſi a presbyteris inter religioſos viros. Hæc ſunt quæ prohibentur in ſuſpẽſione a diuinis. Videamus igitur veniendo ad id, quod in articulo quæſtionis propoſuimus diſputandum, vtrum, ſcilicet, Prælati Regulares poſſint ab huiuſmodi cenſura abſoluere ſuos ſubditos: Et reſpondeo, quòd in foro conſcientiæ rectè poſſunt per priuilegium Clementis IV. in primo articulo huius quæſtionis allegatum, vbi cõcedit poſſe eos abſoluere, a quacunque ſuſpẽſione a iure, vel ab homine generaliter promulgata. Quod alijs priuilegijs ibi, & in ſuperioribus articulis cõfirmaui. Et nemini dubium eſt quòd prælati Regulares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt ab ea abſoluere in foro conſcientiæ, ſi procedat a delicto occulto, non deducto in iudicium, iuxta indultum conceſsũ Epiſcopis a Concilio Tridẽtino, g quod indultum ipſis Prælatis etiam communicatur. Dubium tamen eſt, an in foro exteriori poſſint abſoluere a dicta pœna? Et reſpondeo, quòd ſic, quando iſta pœna non eſt perpetua: quia non infligitur ex natura ſua propter delictũ prohibitum; ſed propter ſolã contumaciam, cùm ordinarij poſſint diſpenſare, vt apertè dicit quædam decretalis. h Et quamuis hæc pœna ſit perpetua, quando non eſt reſeruata, certum etiã eſt, quod poteſt remitti per ordinarios Prælatos, prout euidẽter deducitur ex alia decretali. i Et ſic prælati generales & prouinciales, cum ſint ordinarij ſuorum ſubditorum, poſſunt abſoluere à dicta ſuſpenſione a diuinis quãdo non eſt perpetua, & quando licèt perpetua ſit, ſuæ ſanctitati non eſt reſeruata. Vnde dicemus infra, in quæſtione de clauſura, quantum ad ingreſſum mulierum in monaſteria Monachorũ, quod dicti prælati poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, a ſuſpẽſione a diuinis incurſa ab eis admittentibus præſumptuoſè mulieres intra clauſuram dictorum monaſteriorum, contra fœlicis recordationis Pij V. conſtitutionem.

a Fran. in c. 1. de ſent. ex. com. lib. 6.

b Fran. in ca. vbi ſup. Nau. in ſum. ca. 27. num. 163.

c Fran. vbi ſu. § auream nu. 3. Na. vbi ſu.

d cap. adijcimus, 16. q. 1.

e Conc. Conſt. ſeſ. 8. & 15.

f In ſum. 2. tom. cap.

g Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 6. de reform.

h c. ex litteris de conſti.

i c. nuper de ſent. excommu.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm Prædicti Patres poſsint abſoluere ſuos ſubditos, à cenſuris in contemptum clauium commiſsis.

RESpõdeo dicẽdo, quòd Bonifacius k IX. prout refertur in ſupplemento, concedit facultatem dictis Prælatis, vt poſſint abſoluere ſuos fratres & ſorores, ab excommunicatione incurſa, propter violentas manus in clericos iniectas, & cum eis diſpẽſare ſuper irregularitate, ſi quã huiuſmodi ſententijs ligati, celebrando diuina, vel miſcendo ſe illis modo tantum (non tamen in contemptũ clauium) alias præmiſſorum occaſione qualitercunque contraxerint, diſpenſare; eoſque quoad hoc, in ſtatum priſtinum reſtituere, & quod ſimiliter poſſint abſolui dicti magiſtri, & priores, ac vicarij, a confeſſoribus per eos eligendis. Et Eugenius IIII. in conceſſione facta fratribus Minoribus, de qua l infra, qua poſſint ab omnibus abſolui plenariè, addit, *niſi illa in cõtẽptũ clauium cõmittant.* Ex quibus videtur dicendũ, quod ſi incurrant dictas cenſuras, in contemptum clauium, non poſſunt abſolui per prædictos Prælatos, neque ipſi prælati, per cõfeſſores, ab ipſis electos. At licèt virtute huius priuilegij, a dictis cenſuris minimè poſſint abſolui; virtute tamen priuilegij Clementis IV. videntur poſſe abſolui, & diſpenſari, licèt in contemptũ clauium, tales cenſuras contraxerint. Nam priuilegium Clementis IV. & alia priuilegia ſuperiùs allegata, cõcedunt abſolutè ſine dicta limitatione, dictis prælatis facultatẽ ad ipsã abſolutionem, prout ſuperius late diximus. Et cum ipſa priuilegia ſint beneficia principis, fauorabiliter & latè ſunt interpretãda, iuxta ea, quæ ſupra diximus m in quæſtione de priuilegiorũ explicatione. Et inſuper probatur, quod ſaltem Generales, & Prouinciales, & alij habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ, poſsũt abſoluere & diſpẽſare. Pro quo eſt videndum, quid ſit peccare in contemptũ clauium.

k Fo. 128. con ceſ. 142.

l Infra hac q. art. 20.

m Supr. q. 12. art. 6.

clauium. Et dico, quòd tunc aliquis peccat in contẽptum clauiũ, & Ecclesiæ nõ quando mouetur ad huiusmodi contemptũ ex aliqua ira, odio, & affectione; sed tantũ ex eo, quòd non vult se submittere Ecclesiæ potestati, credendo tamen Ecclesiã habere potestatem, iuxta doctrinã expressam D. Thomæ, *a* Soti, Caietani, a doctissimo Castro resolutã. Vnde quãdo aliquis propter aliquam causã particularem, scilicet, odium, iram, aut concupiscentiã, non vult se submittere Ecclesiæ præceptis, credendo esse iustam, tolerabilem, & discretam, credendo ipsam regi ab Spiritu Sancto, & eius potestatẽ esse a Deo collatam, non dicitur ex contemptu clauiũ peccare, sed ex dicta causa particulari, etiã si sæpè sæpius, propter eandem causam eadem met peccata cõmittat, prout resoluit Syluester. *b* Hoc supposito probatur nostra cõclusio, quòd, scilicet, in foro conscientiæ possint Prælati generales & Prouinciales absoluere, & dispensare in foro conscientiæ in censuris commissis a suis subditis, in contemptum clauium. † Licet enim non possint absoluere suos subditos, ab hæresi occulta, iuxta tradita in superioribus possunt tamen absoluere a censuris incursis in contemptum clauium, nolendo subiici clauibus Ecclesiæ, credendo tamen Ecclesiam habere potestatem a Christo Domino ad ligandum & soluendum: hoc enim non est hæreticale, cum vt supponitur, credant Ecclesiam posse censuras iure optimo fulminare, & imponere. †

a D. Th. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3. vbi Cai. Sot. in 4. d. 6. q. 2. §. quantũ ad secundum Cast. de leg. pœnal. lib. 2. c. 5. docum. 6.

b Sylvest. verb. contemptus, n. 1. & 2.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum possint absolui a dictis Prælatis virtute eorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur, propter priuilegium Bonifacij IX. in superiori articulo allegati, dantis facultatem Prælatis Regularibus ad absoluendum, & dispensandum in certis causis cum suis fratribus: dummodo tamen non in contemptum clauiũ, aut alias occasione dictæ indulgentiæ peccauerint. Ponitur etiam iste articulus occasione concessionis Eugenij IV. de qua in libro *c* Monumenta ordinum in prima & secunda impressione; qua concessit ipsis fratribus quandam indulgentiam, & remissionem peccatorũ plenariã, de qua in quæstione de confessarijs, quantũ ad absolutionem, dicemus. Et addit Summus Pontifex, ne (quod absit) propter huiusmodi gratiam reddantur fratres procliuiores ad illicita in posterum committenda. Quod si ex cõfidentia huiusmodi aliqua peccata committant, ad talia prædicta indulgentia nullatenus suffragetur. Vnde dico, quod quando in priuilegio, & facultate Apostolica non excipiuntur, quæ cum confidentia talis facultatis fuerint commissa, de rigore videntur concessa. Vnde cum in priuilegio Clementis IV. allegato, in articulo primo huius quæstionis, non fiat talis exceptio; debemus concedere de rigore, quod prælati, virtute dicti priuilegij, & aliorum, talem exceptionẽ minimè facientium, possunt absoluere suos fratres a peccatis & a censuris, quæ cum confidentia dicti priuilegij commiserint, & contraxerint. Hæc propositio videtur probabilis, stando in rigore talium concessionum nihil excipientium; quia priuilegia talia interpretanda sunt contra concedentẽ, maximè in fauorabilibus, quæ non sunt in præiudicium tertij, vt probatur in iuribus, *d* & tradunt Doctores communiter, cum Innocentio, Quod confirmatur primò, quia contra eum, qui legem dicere potuit apertius, est interpretatio faciẽda, prout ex iure canonico, & *e* ciuili satis deducitur. Cõfirmatur, deinde, quia ius non dicit, quod ipso facto priuilegiũ amittit, qui concessa sibi abutitur potestate: sed dicit, quòd priuilegium amittere meretur. Et ita secundũ merita innuit priuationẽ, vel declarationẽ amissionis, non ipso iure, aut facto fieri, sed posse & debere fieri, sicut dixit D. Augustinus, quòd peccator est indignus pane, quo vescitur; non tamẽ eo ipso, quòd peccat, est priuatus iure, quod habet in suo pane. Dixi (in rigore) quia si de mente concedentis, illud probabiliter præsumatur, aut constet; tunc talis concessio, aut priuilegium non extenditur ad ea, quæ cum confidentia eius commissa fuerint, post talem concessionem, vt patet: quia a voluntate concedentis pendet totum hoc. Vnde, quia in generali concessione, aut facultate contra ius commune non præsumitur quis concedere velle id, quod non esset specialiter concessurus (vt est communis regula vtriusque iuris) Specialiter autem non esset quis concessurus id, vnde esset occasio peccandi, qualis videtur esse si concederetur potestas etiam ad ea, quæ cum confidentia eius committerentur (quia semper est interpretatio facienda, vt euitetur delictum, vt notatur in iure) *f* Hinc videtur, quòd concedens non intendit, quod ad ea facultas sua extendatur; & per consequẽs videtur, quòd virtute eius peccantes cum dicta confidentiã minimè possunt absolui, nisi expressè in ipsa facultate cõcedatur. Et hæc opinio vt securior & magis pia cõsulenda est, ad terrorem & præseruationẽ peccati: præsertim cũ contraria nõ sit in rigore adeò certa. Verùm est tamẽ, quòd in casu particulari, in quo dispendium animæ immineret, si a commissis cum confidentia priuilegij non posset quis absolui; ego eum absoluendum iudicarem, præsupposita contritione debita, notificando ipsi pœnitenti, quod talis facultas ei ampliùs non valebit ad alia, cũ eius confidentia de cætero committenda. Ex dictis colligitur, quod licet in priuilegio Clementis IV. & aliorum Pontificum nõ ponantur limitationes assignatæ in priuilegijs Bonifac. IX. & Eugenij IIII. scilicet quod non possint absolui fratres ab his peccatis & censuris, quæ cum confidentia dictorum priuilegiorum commiserunt, & contraxerunt, absolutè loquendo, debent secundum mentem concedentium necessariò subintelligi. Et ita regulariter loquendo non debent Prælati absoluere suos fratres, virtute dictorum priuilegiorum, ab his, quæ cum confidentia ipsorum commiserunt, nisi ex negatione talis absolutionis periculum spirituale ipsius animæ absoluendæ timeatur. Sed videndum est quid sit peccare cum confidentia priuilegiorum ad hoc, vt dicta absolutio, & dispensatio negetur. Et respõdetur, quod quantum ad hunc effectum, tunc dicitur quis peccare cum confidentia facultatis sibi concessæ, quãdo ex talis facultatis confidentia mouetur, ad committendum id, ad quod nũ moueretur sine ea. Pro cuius dicti explicatione nota, quod non dico, quòd quando non committeret illud, si talem facultatem non haberet dicitur quis peccare cum prædicta cõfidentia: sed dico quòd tunc dicitur peccare cũ ea, quando non mouetur ad id, nisi ex tali confidentia. Est enim inter hæc magna differentia. Stat enim, quod si ego non haberem per talem facultatem, tã facile remedium & certum, solicitius me haberem, ne inciderem in tali a reseruata. At verò cum video mihi facilè remedium per talem facultatem adesse sicut adest ad alia non reseruata, certè nõ tuto magis illa cauere, ac si reseruata non essent; vel sicut alia non reseruata, pro quibus facilè remedium haberetur.

c Fo. 62. in 1. impr. & in 2. fol. 61. concess. 66.

d cap. olim de verb. sign. cap. quia circa de pri. vbi gl. vlt. & Innoc. d. c. licet de transl. Episcop.

e d. c. quia circa l. si ff. de cõstit. principum

f l. 1. §. si fundum, C. de his quæ not.

beretur. Et tamen in hoc casu est verum, quòd talia non committerem, si talem facultatem nō haberē. Sed tamen hoc non est positiuè peccare cum confidentia priuilegij, aut quod idem est, causaliter cum confidentia priuilegij peccare, dum talis confidentia non est causa positiua, seu concomitās ad peccatum, dum per talem confidentiam ego negligētior in dies fio, ad cauendum diligentiùs talia reseruata quàm si talem facultatem non haberē; & per consequens, hoc non est prębere, aut sumere causaliter incentiuum peccandi: sed est per talē confidentiam auferri specialem solicitudinem cauendi talia reseruata. Quod si ego non solùm ex tali confidentia priuilegij essem negligens ad cauendum reseruata sicut nō reseruata; sed insuper mouerer specialiter ad exequēda praua desideria, seu passiones, quibus etiam alias ad talia reseruata instigor, & moueor; tunc verè propriè talis cōfidentia facultatis, est causa positiua, aut positiuè mouens ad peccatū, & præstans incentiuum ad id: & talis propriè cum confidentia, seu potius ex confidentia priuilegij peccare dicitur. Sicut si aliqui dicerēt & deliberarēt secum dicētes: accipiamus hoc priuilegium & occidamus illum, quia absoluemur per illud: vel priuilegiū habemus, per quod possumus absolui, occidamus illū &c. Et isti tales non possunt absolui virtute priuilegij dicti, cùm taciè subintelligatur, in omnibus priuilegijs, quod virtute eorū, nemo absoluatur, si cū confidentia ipsorum, peccata commiserit, & censuras contraxerit. Ille autem, qui solùm fit negligens per talem facultatem ad cauendum reseruata, videtur quòd benè potest absolui virtute talis facultatis, etiā expressè excipientis eum, qui cum eius cōfidētia peccaret. Et ratio huius est, quia virtute talis exceptionis solùm excipitur is, qui propriè & positiuè mouetur ad peccandum, & sumit inde incentiuum peccandi: quia & hoc solùm intendit concedens præcauere, quando talem exceptionem expressè, aut implicitè fecit. Quia & in concessione facultatis, certè intendit liberare eos, quibus eam concedit à maiori solicitudine adhibēda, circa absolutionem à reseruatis, quàm si non essent reseruata; alioquin scrupulosum, aut ferè semper scrupulosum esset habere tales facultates, nisi sic intelligantur propriè, vt dictum est: cùm cuilibet peccanti in reseruatis ferè semper occurrat cogitatio aliqua, de tali facultate & remedio, & intentio aliqua se remediādi post tale peccatum reseruatum commissum: quia si putaret non patere sibi remedium, nisi difficile, certè solicitiùs caueret ab ipsis reseruatis. Ita eleganter Corduba. *a*

a Cord l. 1. q. de indulg. qu. 87. iuxta fin.

ARTICVLVS XVII.

Quid sibi velint verba posita in priuilegijs supra positis, in quibus dicitur, quòd Prælati possunt absoluere suos subditos à pœnis, à iure, vel ab homine.

Respondeo dicendo, quòd in priuilegio concesso Abbatibus Cistertij, ab Eugenio Quarto, & in priuilegio concesso à Gregorio Decimo quarto Ministris infirmorū, & in alijs priuilegijs, *Supra positis conceditur Prælatis quod possint absoluere à cēsuris, & pœnis:* sub quibus verbis (censuris & pęnis) nō includitur facultas dispensandi ab irregularitate, quia irregularitas nō est cēsura, vt dicitur in iure *b* & notat Nauarr. Neque etiā nomine pęnæ cōtinetur. Licèt enim irregularitas cōtracta ratione alicuius culpæ pęna dicatur: nō tamē venit absoluenda, nec dispensanda virtute prædictorum verborum: prout constanter tenet idem Naua. *c* cōtra Cordubam, Medinam, Gutierrez, & Sotum in quarto Sententiarum, qui in libr. de iustitia *d* & iure sententiā Nauarri amplectitur, quā ego in nostra Sūma constanter sequor, aduertens Sūmos Pontifices his tēporibus in iubileis ab eis emanatis eā expressis verbis approbare. Nomine igitur pœnæ illa tantū veniunt, quæ à confessore, vel à canonibus pœnitētialibus imponuntur; vel etiam, quæ ab ipso pęnitēte sponte aliquo bono fine subeuntur, de quibus per Nauarrum. *e* Igitur sub dictis verbis, solùm de censuris & pęnis illis loqui videtur priuilegia, quę absolutiones à peccatis, vel Sacramētorum susceptionem impedirent. Quod nō facit irregularitas quia illa subsistente, absolutio à peccatis, atque etiā ab eo, quòd irregularitati causam dedit impēdi potest iuxta doctrinam Cardinalis. *f* Et aduertendū, quod nomine pęnæ nō venit pęna pecuniaria debita per sententiam iudicis: Pœna enim pecuniaria non est pęna Ecclesiastica, prout aduertūt Soto, *g* et Nauar. Hinc quidā aiunt illud verbū, *& pœnis*, esse declarationem prioris verbi, scilicet, *censuris*, nempe quando censura fertur per modum sententiæ & pęnæ.

b c. querenti de verb. signif. Nau in man. c. 27. nu. 254.

c Na. c. 27. n. 252. Card. vbi sup q. 43. dub. 4 Med in 1. 2 q. 96. ar. 4. Gutier. in q. Canon. c. 1. fo 39 Sot. in 4. d. 22. q. 3. ar. 1.

d Sot lib. 1. de iust. q. 6. art 4. p. 382 in sum. confess 2 to. 1.

e Nau vbi su. n. 191. & 196 & 254.

f Card in cle. dudum. §. adiendo. q de sepult.

g Sot. in 4 d. 28 q. 1. art. 2 post. 7. conclu Nau. c. 27. nu. 25.

ARTICVLVS XVIII.

Quid significēt illa verba posita in priuilegijs, quod scilicèt, dicti Prælati possint absoluere à quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus.

Respondeo dicendo, quòd Eugenius IV. in illo priuilegio sæpè sæpius allegato, cōcessit reformatori Generali Cistertij, in illa absolutione plenaria, quā semel dūtaxat potest suis subditis cōferre cōcedit inquā ipsis, *vt eos à quibuscūque irregularitatibus, & inhabilitatibus absoluat.* Et dubitatū est an ratione prædictorū verborū, possint dicti Generales cū suis monachis dispensare, in irregularitatibus, & inhabilitatibus. Et author Compendij *b* ordinis Cistertij ait, quòd nullibi dici possit, sub absolutione irregularitatum, dispensationem super eisdē cōprehendi. Vnde clausula intelligi videtur de absolutione à peccato irregularitatem producēte, quod peccatum ad exercitium ordinū, & officij, pęnitentem inhabilē reddit, vt per Nauarrum: *i* qualis est cōcubinatus notorius, & fornicatio, & alia similia quibus illaqueati sunt ipso iure suspēsi, prout sacri canones *K* decernunt (saltem donec pęniteant) & irregulares celebrādo fiunt. Vnde venit intelligendum quoddā priuilegium concessum a Iulio II. domino Gregorio Duci Colimbricēsi, administratori per Sedē Apostolicā specialiter deputato, ac Priori generali militiæ de Auis Cistertiensis ordinis, datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, sexto Kalend. Iulij. Pōtificatus sui anno quarto in quo inter alias, sequēs proponitur cōcessio; dicitur enim *Summus Pontifex concedere ipsi domino Gregorio & successoribus eius & Prioribus maioribus, & successoribus eorū, vt possint absoluere milites, Priores & fratres dictæ militiæ à peccato adulterij, incestus sacrilegij, & fornicationis*: quæ verba sunt explicanda respectu pœnarum, & suspensionum, quæ correspondent istis delictis vt scilicèt dicti magistri, & Priores possint absoluere fratres dictæ militiæ, à dictis pęnis, & ab infamia, resultantibus ab eis. Alioquin si eis tantum concederetur absolutio a dictis criminibus, nulla indulgentia ipsis fieret, cum hoc cuicunque sacerdoti approbato ab ordinario cōcedatur. Et hoc significat

b Colle. comp. Cister ti. absolu. a irregularitatibus et inhabilitatibus.

i Nau. in ma. c. 25. nu. 76.

K c. propter 32 d c. si qui sunt 81. d. cap. 1. de fent. & re iud. lib. 6.

absolutio

absolutio dicti prioris maioris, facta in Capitulo generali dictæ militiæ, in qua dicit, *Absoluo etiam omnem maculam infamia, & inhabilitatis vndecunque contractam*, quæ in famia, & inhabilitas consistit in pœnis canonicis talibus delictis correspondentibus.

ARTICVLVS XIX.

Quid importetur per illa verba (absoluo vos ab omni infamia macula) posita in superioribus priuilegijs.

RЕspondeo dicendo, quòd prędicta verba ponuntur in dicto priuilegio Eugen. IV. concesso Reformatori ordinis Cistertij: in quo cõceditur, *quod possit absoluere omnem inhabilitatem & infamiæ maculam siue notam contractam, excepta ea quæ nascitur ex homicidio voluntario, mutilatione membri, & bigamia.* Pro quorũ explicatione, nota quòd regulariter omnes infames secundum leges (de quibus Barto. *a* & decreta canonica, verba faciunt) etiam secũdum canones sunt infames, vt deducitur ex iure, *b* & notat Innocentius, & similiter omnes, qui suis culpis, ad ordines promoueri nõ possunt, de quibus per Panorm. *c* Pro quorum explicatione nota, ꝙ quędam dicũtur delicta leuia, & sunt illa, in quibus dolus nõ requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiam sine dolo; vel quãdo interuenit culpa leuis, vt latè tradũt Panor. & *d* Angel. quod arbitrio iudicis relinquendum est, vt ait Aretinus *e* grauia dicũtur, vbi dolus interuenit, in graue præiudiciũ alterius, seu Reipublicæ, quæ aliàs dicũtur mediocria, vt est furtum, & periurium, Grauiora sunt publica, in quibus non imponitur pœna mortis; & grauissima, in quibus imponitur pœna mortis, quæ aliàs dicuntur enormia. Has differentias ponunt Bart. *f* Felin. Angel. Aret. Folerius Bossius, & Iul. Clar. Secundò nota, quòd duæ sunt opiniones, quæ botũ delictorum indicant irregularitatẽ. Prima est, quòd delicta mediocria, siue sint notoria iuris, siue facti, propter notorietatem causant irregularitatem ex accidenti: & tales delinquentes nõ possunt promoueri etiã acta pęnitentia. Si verò ista delicta mediocria sint occulta, prout distinguitur occultum contra notorium, tunc acta pœnitentia promoueri possunt. Hanc sententiã tenent Angelus *g* Syluester, & D. Antoninus. Qui omnes fatentur, delicta enormia, quantumcunque occulta sint, irregularitatẽ non inducere, dicentes, non sufficere ad irregularitatem quòd delicta sint enormia tantùm, sed etiam exigere, vt sint notoria vel publica: Quã sententiam tenet Nauarrus, dicens, quod omne crimen notorium depositione dignum inducit irregularitatem. Neq; ad hoc sufficit, quòd sit enorme, vt inducat dictam irregularitatem, si occultum est, nisi in illis casibus, in quibus ius constituit, vt hunc sortiatur effectum, sicut homicidium. Ex quibus infertur, ꝙ delicta mediocria siue sint notoria iuris, siue facti propter notorietatem causant irregularitatem ex accidenti, & quòd tales non possint promoueri, etiam acta pęnitentia, intelligenda sunt, quando talia delicta sint depositione digna, vt ait Nauarrus: *h* qualia sunt furtum, periurium, & adulterium, falsum testimonium, sacrilegium, vt referunt Antoninus *i* & Abbas: vbi numerat crimina depositione digna. Ex his colligitur, ad quæ se extendat potestas data in dictis cõcessionibus regularibus prælatis, quoad suos subditos.

a Bar. in l. 1. C. ex quibus causis infamia irrogat. *b* c. omnes c. nul li, & c. infames. 6. q. 1. c. infamibus de reg. iu. li. 6. c. tātis Daniel. 81. d. c. vlt. de sent. ex. Deus omnipotēs. de accus.
b c. omnes. 6. q. 1. Inn. in c. qual & quãdo. 2. de accu.
c Pan. in c. ex diligenti de simonia.
d Pan. in c. fna de pœnis, Angel. in l. nõ solùm. § si mãdato. ff. de iniur. & in l. leuia ff. de accusat.
e Aret. in ca. cũ illorum de sent. excom.
f Bar. in d. paragrapho si mãdato. n. 7. & in d. l. leuia Fel. in d. c. cum illorũ. Aret. in dict. tract. malefic. in prin. col. 3. Foler. in pra. cri. in ver. an dictum accusatum in 49. pa 7 1. Boss. in pra. cri. tit. de and. nu. 9 1 fo. 179. Clarus lib. 1. recept. paragrapho. 1. nu. 9.
g Ang. in Sũma verb. irregularita. vbi Syl. q. 14. Anto. 3. p. nu. 28. c. 6. nu. 7.
h Nauar. vbi sup. nu. 248.
i Ant. in tra. de irreg. vol. 16. tract. 6. nu. 11. & 12. Abb. in c. at si clerici de iudic. nu. 34. in fine.

ARTICVLVS XX.

Vtrum dicti prælati possint habilitare suos monachos ad officia ordinis, ad quæ sunt inhabiles ratione alicuius transgressionis legis Canonicæ.

RЕspondeo dicẽdo, quòd hic articulus proponitur propter cõstitutionem superius allegatam Eugenij IV. concessam generali Reformatorum Cistertij, in qua conceditur ipsi, *vt possit absoluere suos subditos nouitios, donatos, oblatos & commissos semel, à quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus et ante impressum, vel post ex quacunq; causa contractis, vel cõtrahendis: etiã si talia forent, propter quæ ad sedẽ Apostolicam, vel quemcumq; alium specialis habẽdus esset accessus, iniuncta pro modo culpæ pœnitentia salutari in forma Ecclesiæ cõsueta & alijs prout de iure iniungẽdis.* Ex quibus verbis videtur colligi, ꝙ prælati virtute eorũ possunt habilitare suos fratres ad officia ordinis, ad quæ per aliquam constitutionẽ Apostolicam sunt inhabiles. Et videtur prælatos virtute supradictæ concessionis à dicta inhabilitate posse eos in foro conscientiæ absoluere. Dicit enim summus Põtifex, quod à quibuscũq; inhabilitatibus cõtractis, & cõtrahendis, etiã Sedi Apostolicæ reseruatis, possint eos absoluere in foro conscientiæ, de quibus corde contriti, & confessi fuerint, eisq; remissionem plenariam concedere. Sed his verbis rñderi potest, quod, scilicet, non intelligantur de omnibus inhabilitatibus in vniuersum, sed tantũ de illis, quę impediunt exercitium Ordinum, & officij inhabilẽ ad ea reddendo pęnitentem, ratione quorum inhabilitatum non possunt accedere ad sacramenta communicando, & celebrando, & disponi ad indulgentiam plenariam lucrandum, quæ in dicta concessione conceditur. Nam verba illimitata debent secundum subiectam materiam limitari, prout diximus *k* supra. Vnde cum habilitare aliquem sit res maximi momenti, præcipuè quando ipsa habilitatio Sedi Apostolicæ reseruatur, vt hanc facultatem prælatis concedamus ad aliud priuilegium, hoc expressè concedens debemus deuenire. Et inuenio eundem Eugenium Quartum, prout continetur in libro Monumentorum *l* ordinum cõcessisse fratribus Minoribus de obseruantia prouinciæ regni Castellæ. *Quatenus singuli prælati dicti ordinis quocũque nomine censeantur, & confessores per ipsos prælatos deputati, vel pro tempore deputandi, singulorum cõuentuum locorum domorum, vel Eremitoriorum huiusmodi semel tantum absoluere omnes, & singulos fratres professos, cõuersos atque nouitios habentes propositum profitendi, necnon perpetuo donatos, oblatos, præsentes, et futuros ipsorum conuentuum domorum Eremitoriorum huiusmodi ab omnibus, & singulis suis peccatis, &c.* Et addit. *Necnõ cum singulis supradictis supra quibuscunque irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo contractis in omnibus, & singulis etiam Sedi Apostolicæ specialiter, & expressè reseruatis (bigamio, homicidij voluntarij, mutilationis membri casibus dumtaxat exceptis) semel similiter dispensare, atque eos habilitare, vt nõ promoti ad omnes ordines sacros, & missarum celebrationẽ promoueri possint, et ipsi promoti in eisdem ministrare valeant, & possint. & quod ad quascunque dignitates administrationes, & officia dicti ordinis, etiam si curam habeant animarũ recipi, illisq; præfici, & assumi Apostolica authoritate valeant, & possint.* Hæc Eugenius IV. Ex quibus colligitur, quod in foro sacramentali dicti prælati, & confessores per eosdẽ deputati, vel pro tẽpore deputandi possunt semel in vita absoluere fratres, & alios numeratos ab inhabilitate, quam contraxerunt transgrediendo leges papales, inhabilitãtes eos, ne possint promoueri ad ordines sacros, neque in susceptis ministrare, neque etiam possint eligi, & assumi ad officia ordinis. Et licet hoc priuilegium tantùm concedatur fratribus Minoribus obseruantiæ prouinciarum Regni Castellæ. Pius tamen secundus ipsum ad totam familiam extendit, prout aduertit Collector *m* priuilegiorum Mendi-

k su. q. 11. ar. 6. reg. 11.
l in 5. impr. f. 61. & in 2. f. 62. conc. 85.
m Collect. tit. absoluti. ex extra ordinaria quoad fratres. § 1.

caotium. Aduertendum etiam, quod idem Papa Eugenius IV. voluit, quod ad gaudendum supradicta concessione, quod singuli prædictorum, qui sufficientis litteraturæ sunt per vnum annũ à tempore, quo concessione huiusmodi gaudere voluerunt, in singulis septimanis impedimẽto cessante legitimo, vel septem psalmos pœnitentiales cum litanię recitent siue legant. Alij verò non sufficientes literati alias orationes (iuxta confessorum suorum arbitriũ, prout animarum suarum saluti visum fuerit) dicere teneantur. Et quod si forsan impedimento detenti in dictis anno, & septimanis orationes prædictas commode dicere nõ potuerint, vel ex inaduertẽtia, aut obliuione omiserint, ex tunc alijs septimanis sequẽtis anni supplere teneãtur, prout cõtinetur in libro Monumenta *a* ordinum. Quę additio non ponitur, vt conditio, qua non impleta absolutio, & dispensatio est nulla. Nam in supradicta concessione non solùm cõceditur dispensatio, & habilitatio, sed etiam absolutio à peccatis, & à censuris. Absolutio autẽ à peccatis non potest impendi, ita vt non adimpleta obligatione dicendi dictas orationes pęnitens non remaneat absolutus à peccatis, neq; à censuris, iuxta ea, quæ tradunt Corduba, *b* & communiter scribentes. Vnde cum dictum præceptum respiciat non solùm dispensationes, & habilitationes, sed etiã absolutiones à peccatis, consequenter est dicendum, non esse conditionem, qua non impleta dispensationes, habilitationes, & absolutiones sunt nullæ; sed tantùm esse præceptum, quod à Domino Papa præcipitur a sacerdotibus imponendũ. Quod tanquam pœnitentiam salutarem à Domino Papa taxatã tenẽtur volẽtes gaudere dicto indulto, acceptare, ita vt etiam si teneant viri doctissimi, pœnitentes non teneri ad acceptandam pœnitentiam à confessarijs impositam, hanc tamen pœnitentiam dicendi septem psalmos cum sua litanię, singulis septimanis vnius anni, aut aliam, prout ipsis confessarijs expedire videbitur, iuxta formam dictæ concessionis acceptare teneantur, alioquin minimè debent absolui, neque dispensari, neque habilitari. Et eam absq; dubio adimplere tenentur sub pœna peccati mortalis, iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores. Aduertendum etiam est id, quod infra in quæstione de confessarijs quoad potestatem absoluẽdi fratres dicetur. Vtrum autem in foro exteriori possint dicti prælati in dicta habilitate dispensare, quando suæ sanctitati nõ reseruatur, dicemus infra in quæstione de Abbatibus, quoad potestatem dispensandi in irregularitate ex delicto præter homicidium voluntarium procedente.

a In 1. imp. f. 62. & in 2. f. 61. conc. 46.

b Cordub.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere nouitios.

Respondeo dicendo, quòd Clemens IV. concessit generali, & Prouincialibus ministris eorumque vices-gerẽtibus, & custodibus, prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum. *Vt suo volentes aggregari consortio, scilicet, volentes ingredi ordinẽ, qui suspensionis, vel interdicti, vel excommunicationis sententijs à iure, vel à iudice promulgatis generaliter sint ligati, absolutionis beneficium obseruata forma Canonica impertiri, ipsosque in fratres recipere valeant. Ac eos, qui post assumptum habitum vel professionem emissam recoluerint se talibus in sæculo fuisse sententijs innodatos, secundum formam prædictam valeant præfati Prælati, ac illorum vices gerentes absoluere & cum irregularitatibus dispẽsare, si forsan talibus innodati sententijs, vel in locis interdicto suppositis diuina præsumpserint officia celebrare, vel ordines recipere. Ita tamen quod si aliqui ex talibus eisdem sententijs propter debitũ sint adstricti, satisfaciant, vt tenentur. Voluit tamen, quòd nisi præfati mox ordinem intrauerint, etiãsi super hoc eis inducia à Prælatis eiusdem ordinis concedãtur, eo ipso in pristinas sententias, a quibus eos absolui contigerit, relabantur.* Hæc Clemens Quartus: circa quam concessionem ibi, *seruata forma Canonica*, est aduertendũ, quod Leo X. prout habetur in Supplemento, *d* concessit, quod fratres Minores, qui audiunt confessiones absoluendo in foro conscientiæ excommunicatos, non tenentur seruare formã, quę obseruatur in publicis, absolutionibus, scilicet flagellationẽ, cum Psalmo *Miserere mei.* Et sic licet cõcedatur à Clemente IV. quod possint dicti nouitij absolui ab excommunicationibus, obseruata tamen forma Canonica, satis attenta concessione Leonis X. seruatur, absoluendo ipsos in foro conscientiæ sine forma flagellationis cum dicto Psalmo. Aduertendum insuper circa illa verba eisdem sententijs propter debitum sint adstricti, quod Sixtus V. Pontifex maximus in quadam constitutione (de qua infra in tertio tomo in quæstione de nouitijs, quo ad eorum receptionem) ordinauit, quod *nullus ad religionem admittatur, neq; validè profiteri possit onere alicuius debiti implicatus, nisi prius creditori satisfaciat.* Aduertendum insuper circa eandem concessionẽ, quod voluit Summus Pontifex eo ipso in pristinas sententias relabi, si mox ordinẽ non intrauerit. Voluit etiam, quod *Prouincialis Mendicantium, ac ipsis absentibus vicarij prouincialiũ*, prout refert Veracruz in suo cõpendio manuscripto, *ac alij, quibus specialiter, & expressè commiserint, possint absoluere omnes religiosos volentes suum ordinem intrare ab omnibus ex communicationibus sententijs, censuris, & peccatis etiã à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, exceptis de Cœna Domini, quando ad eos pro confessionibus audiendis recurrerint.* Quod priuilegium, ait dictus pater, cõcessisse Clementẽ VII. anno millesimo quingentesimo trigesimo prouinciali ordinis Prædicatorũ prouinciæ Sanctæ Crucis de la Hespañola, quo, ait, gaudeant omnes prouinciales, ac vicarij prouinciarum absentibus prouincialibus, & quibus ipsi specialiter expressè commiserint, & in quocunque loco quarumcunque prouinciarum in toto orbe existentes vti poterũt. Quia in dicto priuilegio nulla expressa est ratio particularis, quæ moueat Papã ad hoc concedendum, & sic vbi militat eadem ratio, & causa, idem erit iudiciũ. Et ait insuper doctissimus ille vir, hoc esse singulare priuilegium pro nouitijs, vel pro illis, qui irretiti sunt excommunicatione, vel suspensione à iure particulariter in eos promulgata, & ordinẽ intrent; vt virtute huius priuilegij possint absolui, quia concessis casibus, & censura Papæ reseruatis, conceduntur aliæ censuræ inferiores quia in maiori includitur minus, & cui conceditur maius, conceditur etiam minus, prout dicitur in iure. *e* Ait insuper, quod absoluti virtute huius concessionis non reincidunt in censuras, dato, ordinem non intrent, vel à nouitiatu retrocedant; quia absolutio conceditur absoluto in omnes fideles pro confessionibus recurrẽtes ad prouinciales, & ad cæteros nominatos, quod ego propter hanc rationem omnino admitto. Quia Paulus III. apud S. Petrum Romæ, sub annulo piscatoris, die tertio Iulij, anno Dñi millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, Põtificatus sui anno secundo. *Concessit moderno, & pro tempore existẽti præposito Societatis Iesu, qui presbyteri fuerint, & approbati ab Ordinario. quorumcunq; vtriusq; sexus Christi fideliũ ad eos vndique accedentiũ confessionibus diligenter auditis, ipsos, & eorũ singulos ab omnibus, & singulis eorũ peccatis, criminibus, excessibus, & delictis*

c fol. 56 in 1. imp. & in 2. imp. fol. 140. conce. 320. & f. 236. concess. 530.

d fol. 59. conc. 174.

e In ca. licet, de reg. in. l. 6

delictis quantumcunque grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibusvis ex ipsis casibus resultantibus sententijs, censuris & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini solita est legi.) potestatem absoluendi, atque eis pro commissis pœnitentiam salutarem iniungendi, &c. Et hoc priuilegium vidi ego sub sigillo authentico in Collegio Societatis Iesu Valẽtinæ Ciuitatis, quo gaudent confessores approbati ab ordinario aliarũ religionum participantium, & communicationem habentium priuilegiorũ dictæ Societatis, sicut gaudet nostra sacra religio Minorum: de quo agemus infra in quæstione de communicatione priuilegiorum. Et sic virtute istius priuilegij possunt intrantes religionem absolui ab excommunicatione, vel suspensione, à iudice particulariter in eos promulgata: siquidem in ea cõceditur omnibus fidelib. quod possint absolui à censuris Papæ reseruatis, quod est maius. Sed hoc dẽt intelligi satisfacta parte, prout iam dictũ est in superioribus. Et absoluti à dictis cẽsuris, etiãsi retrocedant, ordinem non intrando, neque profitendo, nõ reincidũt in eas. Verũ est tamẽ, quod si dicti absoluantur virtute priuilegij Clemẽtis Quarti reincidunt. Quod intellige, si expellatur, aut retrocedat à religione, ita vt superior non decernat illos amplius admittere; cum dictum priuilegiũ concedatur his, dum sunt in via ad religionem, prout explicat Viualdus *a* in suo aureo Cãdelabro.

a Viual. in Cande. 1. pa. 11. de absol. n. 24. p. 39. col. 2.

ARTICVLVS XXII.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere moniales.

RESpondeo dicendo, quòd Nicolaus V. concessit, quod confessores monialium, *Sãctæ Claræ, seu alius frater eiusdem ordinis ad hoc per Prouincialẽ pro tempore deputatus, in omnibus, & per omnia iuxta formam, & tenorem priuilegiorum, & concessionũ eiusdem monialibus quoad ipsarum personas à Sede Apostolica seu alias quomodolibet concessorum in omnibus, præterquam dictæ Sedi casibus reseruatis, quoties fuerit opportunum eas absoluere possint. Necnon ipsarum seruitrices (si id petierint humiliter) à quibuscunque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; sententijs censuris, & pœnis Ecclesiasticis. quibus pro tempore innodati fuerint, iniungendo, quæ iniungenda fuerint, absoluere eisque Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis Sacramenta ministrare libere, & licitè valeant, diœcesanorum locorum cuiuscunque alterius licentia minimè requisita.* Hoc priuilegium habetur in libro Monumenta *b* Ordinum circa quam concessionem est notandum primo, quod ipsæ moniales possunt absolui à suis ministris, seu visitatoribus, & confessoribus earum ab omnibus criminibus, pœnis, & censuris etiã Sedi Apostolicæ reseruatis, quoties opus fuerit, prout concessit Sixtus Quartus (& habetur in libro Monumenta *c* Ordinum) monialibus Sanctæ Claræ primæ regulæ sub cura fratrum Minorum viuentibus. Cum idemmet Sixtus Quartus concesserit, vt sorores Sanctæ Claræ sub cura eorundem fratrum Minorum obseruantiæ viuentes gaudeãt omnibus priuilegiis, gratiis, & exemptionibus in genere sororibus primæ regulæ Sanctæ Claræ factis, quæ vocantur Collectaneæ. Ita habetur in libro Monumenta ordinum, *d* & in Supplemento. Imò addo, qđ possunt dicti Prælati, & confessores per eos deputati absoluere dictas moniales ab omnibus peccatis, & censuris, à quibus possunt absoluere suos fratres. Quia secundum concessionem Sixti Quarti (de qua in quæstione de communicatione priuilegiorũ) moniales S. Claræ, & S. Dominici gaudẽt eisdẽ priuilegijs, immunitatibus, gratijs, & fauoribus, concessionibus, indultis spiritualibus, & temporalibus, fratribus Prædicatorum, & Minorum Ordinum concessis. Vnde colligitur, posse eas absolui à casibus Cœnæ Domini virtute concessionis Clemens Quarti in primo articulo huius quæstionis citatæ; virtute cuius possunt fratres minores ab eisdem absolui, exceptis quatuor casibus à Sixto Quarto enarratis, de quibus in superioribus fecimus mentionem. Imò *virtute cuiusdam cõcessionis Sixti Quarti possunt dictæ sorores Sanctæ Claræ et Tertiariæ eligere semel confessorem de familia fratrum Minorum de obseruantia, qui possit eas absoluere ab omnibus criminibus, excessibus, & censuris Ecclesiasticis, si quas fortè contraxerint, & eis remissionem generalem, & plenariam peccatorum omnium impartiri.* Prout habetur in libro Monumẽta Ordinum. *e* & in Supplemento. In quibus locis idem ipsis concessum est in articulo mortis. *Insuper addo, quod Leo Decimus concessit licentiam, & facultatem omnibus monialibus Sanctæ Claræ, & Ancillis Beatæ Virginis, vt quater in anno possint se à suis superioribus, siue confessoribus, aut alijs fratribus de Ordine fratrum Minorũ per superiores deputatis facere absolui ab omnibus peccatis suis, qualitercunque commissis. Ita tamen quod nulli ipsarum hæc gratia suffragetur, si confessæ de ipso aliquid tentarent committere, quod oculos Diuinæ Maiestatis earum violando professionem offenderet. Et insuper placuit suæ Sanctitati de benignitate Apostolicæ pietatis concedere facultatem earum cõfessoribus de licentia Prælatorum easdem audientibus, quod eadem plenitudine eas absoluant. & illi statui innocentiæ restituant, qua Sanctitas sua faceret, si ipsemet in confessione auscultaret peccata. Et quod posthac eadẽ authoritate Apostolica omnibus, & singulis sanctã benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis suæ.* Ita habetur in Supplemento. *f* Forma autem benedictionis est huiusmodi. *Authoritate tibi concessa, & mihi commissa, ego te absoluo: & sic plenariè illi statui innocentiæ restituo, quomodo Sanctitatis Domini nostri Papæ faceret, si ipsemet in confessione tua peccata auscultaret, eadem authoritate Apostolica tibi sanctam benedictionem Papalem impartior, in nomine Patris, & Filij, &c.*

b In 1. Imp. f. 49. & in 2. f. 43. conc. 48.

c In 2. imp. f. 261. cõc. 658.

d 2. impr. fol. 261. concess. 677. & in supp. f. 96. concess. 338.

e in 1. imp. fo. 64. & in 2. f. 68. conc. 131. & in supp fo. 96. conc. 340.

f in Supp. fol. 93. conc. 20.

ARTICVLVS XXIII.

Utrùm nouitiæ monialium possint absolui à dictis Prælatis sicut absoluuntur moniales, & fratres.

RESpondeo dicendo, quòd ego nonquam potui inuenire aliquod priuilegium in terminis, quo Prælati, & confessores monialium possint absoluere nouitias nondũ professas à casib. reseruatis Sedi Apostolicæ, & earũ vota dispẽsare, sicut dispẽsant in votis monialiũ professarũ. Solùm enim inueni priuilegium Sixti Quarti, *quo cõcessit monialib. collectaneis, id est, monialibus primæ regulæ Sanctæ Claræ, quòd ipsæ, & earũ nouitiæ possint promereri omnes indulgentias almæ vrbis visitando suas Ecclesias.* Quod priuilegium habetur in libro Monumẽta *g* ordinis. Sed quantũ ad absolutionem earũ nullũ potui inuenire, prout dixi. Sed nõ possum mihi persuadere, qđ ipsæ saltem nomine seruitricũ intra claustra monialium degentiũ possint absolui virtute priuilegij Nicolai Quarti in superiori articulo allegati, *quo conceditur ipsas seruitrices (si id petierint humiliter) posse absolui a confessario per generalem deputato a quibuscunque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quibus pro tempore innodatæ fuerint, iniungendo quæ iniun*

g Habet in 1. imp. fol. 261. conc. 678.

genda fuerint, eisque Eucharistiæ & Extremæ vnctionis sacramenta Ecclesiastica ministrare liberè, & licitè valeant diœcesanorum locorum, & cuiuscumque alterius licentia minimè requisita. Et prætetea nemini dubium esse debet, quod sicut prælati regulares habẽt iurisdictionem ordinariam super nouitios in sua religione receptos, prout dictum est supra, *a* ita etiã habeor iurisdictionem ordinariam supra nouitias, vt authoritate ipsius absoluantur, & in uotis earum dispensetur. Insuper addo, quod virtute priuilegij Pauli Tertij superius allegati concessi confessoribus Societatis possunt absolui à confessore approbato ab Ordinario, iuxta formam Conc. Tridentini, ab omnibus casibus censuria Papæ reseruatis, exceptis in Bulla Cęnæ Domini contentis; sicut possunt absolui alij fideles.

a Sup. q. 17. ar. 21.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrùm seruitrices dictarum monialium à dictis prælatis possint absolui.

RESpondeo dicendo, quòd Nicolaus Quartus concessit, eas absolui posse, prout dictum est in duobus articulis suprapositis. Circa quòd est aduertendum, quòd hodie ad hoc vt locum habeat, oportet, vt illæ sint eiusdẽ regulæ professæ, & intra clausuram maneant actualiter in monialium seruitijs, prout fuit ordinatum de Tertiatijs per Concilium Lateranense, relatum in constitutione decima septima Leonis X. & in Concilio Tridentino *b* vbi tractatur pari modo de seruitoribus regularium. Et licet antiquitus esset forsan permissum seruitricibus ipsis extra claustra monialiũ suis in suis domibus habitare, nunc tamen est eis omnino prohibitum, & in clausuram monialium intrare. Propter quod ait Castarubius, *c* quod non possunt gaudere ipsarum monialium exemptionibus per Concilium Tridentinũ, ac aliorum Pontificum constitutiones. Et ideo, ait circa istas cõfessores monialium sint cauti in administrando eis Sacramenta, maximè pœnitentiæ, & videant si sint approbati ab Ordinario, nec ne; & à quibus sic eas possint absoluere, cum non aliam super illas habeant authoritatem siue facultatem, quam super puras alias seculares haberent. At opinionem huius patris non in omnibus admitto; Intelligo enim ipsam solùm esse veram in seruitricibus degentibus extra claustra moniali ũ in suis proprijs domibus, non autem loquendo de seruitricibus non professis, aut professis in religionibus, in domibus contiguis habitantibus, quæ vocantur professæ conuersæ, quę sub obedientia prælatorum monialium degunt. Quas Pius V. in constitutione *d* incipiente, (*Circa pastoralis officij*) permittit habitare extra claustra in domibus contiguis dicens. *Authoritate Apostolica statuimus, decernimus, & præcipimus, atque mandamus ordinarijs, & superioribus earũ, vt curent colligi fidelium eleemosynas per conuersas, quæ non sunt professæ, vel si professæ fuerint, sint tamen ætatis annorum quadraginta, & in domibus contiguis, extra tamẽ monasteriũ degãt, et nõ ingrediantur clausuram aliarum monialium, nisi in casibus ex earum constitutionibus permissis, & earum domibus exire non possunt pro huiusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia Ordinarij vel earum superiorum.* Et Greg. XIII. in simili constitutione, cuius tenorem refert *e* Nauar. dixit: *Cæterùm quod attinet ad cõuersas professas, quas præfatus Pius V. prædecessor noster per præfatas literas sub certis conditionibus ibi contentis permisit posse manere extra monasteria pro colligendis, eleemosynis, &c.* inquit, prout ex eo collegit Nauarrus, quod nõ tollit monasterijs, necessitate oppressis facultatem tenendi aliquas conuersas extra illa in domibus cõtiguis durante necessitate, sed tantùm ea sublata. Et sic glossat, quod Pius V. ait, scilicet, quod de cætero nullæ amplius conuersæ accipiantur, & earum receptionem esse irritam, & inanem, intelligendum esse sublata necessitate, quæ necessitas nunquam cessabit in omnibus ferè monialium monasterijs. Ex quibus colligo, quod cum dicti Summi Pontifices ordinauerint pro obseruatione Concilij Tridẽtini prohibentis ingredi septa monasterij monialium, vt ipsæ conuersæ professæ, & non professæ pro colligendis eleemosynis, & subueniendis monialibus pauperibus possint manere extra monasteria in domibus contiguis, nõ debemus eas priuare exẽptionibus, & immunitatibus concessis seruitricibus tantùm intra septa monasterij degentibus, iuxta reformationẽ, & restrictionem Concilij Tridentini, cum pro obseruatione alterius decreti eiusdem Concilij Tridentini extra septa monasterij in domibus contiguis eas viuere permittatur, ne passim ipsa septa ingrediantur, & egrediantur pro eleemosynis colligendis.

b Conc. Trid. sess. 24. de reform.

c Cast in compen. Mend. tr. absolut. ordinaria quo ad frat. p. 30. in §. 2.

d Habet. in const. Pontif. fol. 515.

e Naua. in c. statuimus ca. 1. q. 3. d. 56.

ARTICVLVS XXV.

Vtrùm valeat absolutio, & dispensatio Prælatorum virtute priuilegij, quod ipsi ignorant.

RESpondeo dicendo, hoc dubium esse grauissimum, vtrum scilicet valeat absolutio, vel dispẽsatio prouincialis habentis authoritatem à Papa, vt possit absoluere à tali censura, vel dispensare super tali re, si ipso prælato ignorante hoc priuilegium absoluit, & dispensat in casu, in quo via ordinaria non poterat, poterat tamen per priuilegium, quod omnino ignorat. Et similiter iste prælatus habet a Papa, vt possit committere suis fratribus dictam potestatem absoluendi, vel dispensandi in casibus, in quibus via ordinaria non poterat. Prælato ignorante hoc priuilegium commisit subdito suo omnem ipsam potestatem, quam ipse Prælatus habet: Dubitatur modo, si iste subditus absoluit, vel dispensat virtute priuilegii ignorati, valebit ne absolutio, & dispensatio? Cui dubitationi respondet quidam Doctissimus vir, quod in vtroque casu valet absolutio, & dispensatio per regulam iuris, *f* quæ habet, si non valet, quod ago, vt ago, valet, vt valere potest. Quod confirmatur ex doctrina Panormitani *g* dicentis, quod quando ex coniectutia constat, quod quis voluit, quod *actus, quem facit, valeat omni modo, quo potest, quod tunc habet verum præfata regula. Imò quando sumus in dubio de hac intentione, tũc præsumendum est, quod voluit valere actum omni modo, quo potest: quia facienda est interpretatio eo modo, vt res potius valeat iuxta capitulum* Abbate, *de verborũ significatione.* Hæc Panormitanus. Item cõfirmatur, quia validitas actus non pẽdet à notitia potestatis, sed ab ipsa potestate, & ab ipso posse: quia scientia tantùm habet accusare, vel excusare à peccato, sed nõ inualidare, vel validare actũ. Quod confirmatur etiam argumento ex sacerdote simplici, qui in articulo mortis potest absoluere ab excõmunicatione. Ponamus casum, quod ipso ignorante hanc potestatem absoluit agonizantẽ à casu Bullę Cœnæ Domini, certè valebit absolutio, dato, ipsum ignorasse cõtingat, tunc posse. Vides, quomodo validitas nõ dependet à notitia potestatis, sed ab ipso posse, vel nõ posse. Et hũc casum dicit doctissimus ille, & religiosus pater Veracruz religionis Eremitarũ D. August. pater de sua religione, & de Ecclesia Dei satis bene meritus, in suo cõpendio, manuscripto cõtigisse in Guatimala anno Domini millesimo quingentesimo

f ca. vnico de dispensatione impube. li. 6.

g Panor. in c. licet de offic. ord. num. 6. & in c. cum sup. de offic. deleg. nu. 12.

se-

sexagesimo secundo, affirmans sic ibi fuisse indicatum, quia interpretatiuè voluit ille Prælatus, & absoluere, & committere illam potestatem. Sic enim responderet, si tunc interrogatus fuisset. Et sic dicũt communiter Doctores, quod adimplentes præcepta ex ignorantia, nihilominus adimplent illam ex intentione virtuali, vt si die festo, quem ignorant esse obseruandum, Missam audiant. Et hæc opinio procedit maximè in religiosis, quibus licet ignorantibus multa priuilegia concedantur, conceduntur tamen ad petitionem procuratorum generaliũ, qui nomine totius ordinis ad hæc, & ad alia suarum religionum negotia in Romana curia assistunt.

ARTICVLVS XXII.

Vtrùm in Capitulo generali religionum possint Prælati absoluere fratres plenariè.

RESpondeo dicendo, quòd quoties Capitulum generale celebratur. *In ordine militari militiæ de Amis Cistertiensis ordinis concessum est Magistro generali, & eius successoribus Capitulum generale quocunque loco celebrare, ac tempore, quo capitulum huiusmodi celebrare contigerit, ipse, & eius successores, Priores maiores, milites, Priores, & fratres, qui capitulo huiusmodi interfuerint duntaxat, & annis quibus huiusmodi Capitulum non celebrabitur in maiori hebdomada duntaxat, & quolibet huiusmodi hebdomadæ die, sicut in dicto Capitulo generali prædictos, & eorum quemlibet ab omnibus, & singulis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, et votorum quorumcunque iuramentorum, & mandatorum Ecclesiæ transgressionibus pęnitentiarum eis iniunctarum horarum Canonicarum omissionibus, manuumque violentarum in quascunque personas iniectionibus, periuriorum, homicidij voluntarij, casualis, & mentalis, adulterij, incestus, sacrilegij, & fornicationis reatibus, necnō ab omnibus & singulis reatibus, & excessibus, criminibus, & delictis, quantumcunque grauibus, & enormibus, de quibus corde contriti, & ore confessi fuerint, etiam si talia forent, propter qua merito sedes Apostolica esset consulenda (contentis in bulla, quæ legitur in Cęna Domini duntaxat exceptis) plenariè absoluere, & pro commissis pęnitentiam salutarem iniungi.* Hoc priuilegium est Iulij Secundi concessum dicto ordini, de quo supra a hac quæstione iam egimus, clausulã eius declarando. Ratione cuius Prior Generalis dicti ordinis in dicto Capitulo Generali pronunciat absolutionem plenariam. Et inter alia dicit Dominus noster Iesus Christus, &c. *Ita eadem authoritate vos absoluo ab omnibus & singulis peccatis vestris, criminibus, excessibus, et delictis etiam quantumcunque enormibus, confessis, & oblitis circunstantijs eorumdem, quomodocunque, & qualitercunque offendistis Creatorem vestrum, animam vestram & proximum vestrum, & regulam vestram, & do, & concedo vobis plenariam remissionem omnium peccatorum vestrorum, & pœnarum in purgatorio debitarum, & restituo vos illi innocentiæ, in qua eratis quando baptizati fuistis in quantumcunque mihi permittitur, & vobis conceditur, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.*

a Supra hac q. ar. 18.

Circa quòd priuilegium dubitatum fuit, vtrum Prior maior possit sacerdotibus ordinis confessoribus approbatis committere authoritatem, vt virtute prædicti priuilegij talem absolutionem, & indulgentiam plenariam impartiantur? Et respondeo, quod sic; cum hæc authoritas commissa dicto priori maiori, & eius successoribus, sit ordinaria emanans ex commissione perpetua facta à Papa. Imo dico, quod etiamsi prior maior moriatur post commissam authoritatem, possunt dicti delegati dictam absolutionem, & indulgentiam concedere, ipsi enim non authoritate dicti prioris, sed authoritate Papæ id efficiunt, iuxta ea quæ in superioribus latè diximus.

Secundum dubitatum fuit, quomodo prior maior in absolutione plenaria superius allegata non audiendo confessiones suorum subditorum potuit dicere illa verba: *Item eadem authoritate vos absoluo ab omnibus, & singulis peccatis vestris, criminibus, & excessibus, & delictis, etiam quantũcunque enormibus, confessis & oblitis?* Quod dubium mihi per epistolã proposuit Reuerendissimus dominus, religione & scientia præstãtissimus Franciscus de Auelar, prior maior dicti ordinis militaris. Ad quod respōdeo de simili dubio fuisse dubitatum apud patres Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum ratione cuiusdam plenissimæ absolutionis, quæ virtute suorum priuilegiorum sæcularibus tribus vicibus quotannis impẽditur, prout refertur in Compendio, & manuali dicti ordinis, impresso anno Domini millesimo quingẽtesimo septuagesimo. Et res deducta est ad vniuersitatem Salmaoticensem. Et vt ibi dicitur Theologi non illius vniuersitatis non poterant intelligere, quomodo dicti fratres ratione prædicti priuilegij poterant dicere nō audiendo peccata sęculariũ, *absoluimus vos fratres ab omnibus peccatis vestris*. Vnde res ad aliud tribunal Theologorum antiquorum fuit deducta: & ex parte dicti ordinis hãc prouinciam susceperũt Pater frater Petrus de Soto ex ordine Prædicatorum primarius Salmanticẽsis, & magister Sanctius postea Episcopus Segorbiensis, & magister Martinus Vicenti oẽs tres antiquissimi Theologi. Qui omnes postquã attente dicta verba considerauerunt in quodam actu publico simul cum alijs magistris, & Theologis præsentata in scriptis dicta forma absolutionis, vnanimi consensu determinauerunt, dictam absolutionem plenissimam optimo iure fieri posse: quia illa absolutio non est absolutio sacramentalis, neque per eam absoluitur quis à culpa peccati. Culpa enim peccati per solam contritionem mediante sacramento confessionis in re vel in voto remititur. Sed est quædam absolutio deprecatiua, delegatiua, & authoritatiua, per quam authoritate Apostolica absoluuntur plenariè pœnitentes à pœna debita in purgatorio, quæ secundum æquitatem iustitiæ diuinæ restat adimplenda propter defectum sufficientis contritionis, aut satisfactionis in hac vita. Vnde resolutiuè dixerũt dicta verba, *absoluimus, vos fratres ab omnibus peccatis vestris*, esse sic explicãda, scilicet quoad pęnã, id est absoluimus vos ab omni pęna peccatorũ, siue ab omni pęna pro peccatis vestris debita. Neq; hoc est alienum à Theologia diuina. Illud enim quod dicitur communiter in Bullis & Iubilæis concedentibus remissionem peccatorum facientibus certam rem, debet explicari de pœnis debitis ipsis peccatis. Sæpè enim sæpius hoc nomen (*peccatum*) in sacris literis non ipsius peccati culpam, & maculam, sed pœnam temporalem tantũ significat. Et sic intelligitur illud Machabæorũ secundo capite. *Sãcta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur*, id est à pęnis debitis pro peccatis, prout explicat supplemẽtum b Gabrielis, & tradit allegando alios doctissimus Corduba. Vnde dicta forma absolutionis prolata, à dicto reuerendissimo Priori maiori in Capitulo generali secundum supradictam doctrinam debet explicari, vt, scilicet, in ea non absoluantur fratres & milites à culpis, sed à pęnis ipsis debitis. Et iuxta hunc sensum est dicta absolutio approbata a Clemente Octauo, vt patet ex bulla sequẽti.

b Suppl. in 4. d. 55. q. 3. ar. 3. no 1. Cord lib. 5. q. de indulg. q. 8.

CLEMENS PAPA VIII.

AD perpetuam rei memoriam: Infirma æui conditio sæpe efficit, vt res vel maximè nobiles, ex hominũ memoria sensim excidant. Quo genere incommodi o. do B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorũ affectus esse dicitur in hoc more antiquissimo, ab immemorabili tempore obseruato, videlicet, quod ipsa religio potest in diebus Sanctæ Catherinæ virginis & martyris, ac Cinerum, & Cœnæ Domini omnes tam religiosos, quàm seculares nimirum in Ecclesia præsentes, & genuflexos post confessionem à sacerdote coram omnibus recitatam de more absoluere, & benedicere: vt etiam aliæ religiones facere consueuerunt. Sed quia hoc solùm ex traditione obseruatur, & nescitur, à quo Romano Pontifice sit huiusmodi facultas absoluendi dictæ Religioni cõcessa, eo quod tractu temporis, & literæ Apostolicæ, & alia chirographa dictæ Religionis fuerunt deperdita, nos de consilio venerabilium fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium super statum regularium deputatorum, ac supplicationibus dilecti Filij magistri Petri Machado Prouincialis Prouinciæ Castellæ dicti ordinis hac in parte inclinati hanc facultatem, præuia dicta confessione, vt præfertur de more à sacerdote coram omnibus recitata absoluẽdi, & benedicendi omnes præsentes tam religiosos, quàm seculares dictis diebus generalem, & inueteratam, Apostolica authoritate, tenore præsentium approbamus & confirmamus, & eidem religioni quatenus opus sit, de nouo concedimus. Non obstantibus quibusuis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis cæterisq; contrarijs quibuscũque. Volumus autem, quod præsentium transsumptis, manu alicuius notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrũ sub annulo Piscatoris. Die xx. Aprilis M. D. XCII. Pontificatus nostri anno primo. M. Barbanius.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrùm Prælatus concedens alicui fratri facultatem, vt possit eligere confessorem, possit absolui à casibus, à quibus dicti Prælati possunt absoluere virtute dictorum priuilegiorum.

R_Espondeo dicendo, quòd Bonifacius VIII. statuit prout dicitur in iure, *a* quod si Episcopus, seu Prælatus suo subdito concesserit, vt possit eligere confessorem idoneum, ille, quem is elegerit in casibus, qui eidem Episcopo, seu Prælato specialiter reseruantur, nullam habet penitus potestatem, cum in generali concessione illa non veniant, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus. Circa quam constitutionem est notanda doctrina Nauarri, *b* dicentis, quod Episcopus concedendo suos casus, siue sibi reseruatos, non videtur concedere absolutionem à censuris reseruatis, cum à diuersis nõ fiat illatio: & aliud est peccatum reseruatum episcopo, & aliud censura reseruata. Nam aliqua sunt peccata annexam censurã non habentia, quæ sunt Episcopo reseruata, & etiam sunt censuræ aliquæ illi reseruatæ, quæ non contrahuntur ratione aliquorũ peccatorum, quæ ipsi non sunt reseruata; neq; etiã concedendo absolutionem à suis casibus, & censuris, videtur concedere absolutionem, ac dispensationem votorum, aut irregularitatum, à quibus ipse potest: quia non sunt casus, nec censuræ ipsi reseruatæ, & ita ex illis non infertur ad hæc, nec è contra argumento aliquorum iurium. *c* Ex qua doctrina decisio quæstionis propositæ infertur. Nam, si Episcopus concedendo alicui, vt possit eligere confessorem, non videtur illi concedere authoritatem, vt possit absolui à casibus ipsi Episcopo reseruatis, à fortiori Prælatus concedens alicui authoritatem, vt possit sibi eligere confessorem, non videtur illi concedere authoritatem, vt possit ipse confessor absoluere ipsum à casibus reseruatis, & censuris, à quibus ipse iure communi, aut particulari, aut consuetudine generali, vel speciali potest absoluere. Præterea, si concedendo suos casus, siue sibi reseruatos non videtur concedere absolutionẽ à censuris, quomodo credere debemus, quod concedendo tãtùm, vt possit eligere confessorem, committere ipsi confessori omnem suam authoritatem iure communi, & speciali sibi competentem ad reseruata, & ad censuras, & ad irregularitates? Necessarium igitur est, vt Prælatus dicat, concedo tibi licentiam, vt eligas confessorem, cui omnem authoritatem, & facultatem meam committo ad tuas confessiones audiendas. In hoc enim casu hæc confessio etiam ad reseruata extenditur iuxta tradita ab eodem Nauarro. *d*

a c. si Episcopus de pœnit. & remissio.

b Naua. c. 27. nu. 261.

c L. Papin. ff. de inoff. ea. ad audientiam de decim.

d Nauar. vbi sup.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrùm aliqua consuetudine possit introduci, quod aliquis præter sui superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat.

RESpondeo dicendo, quòd Bonifacius Octauus in loco citato articulo superiori statuit, quod nulla possit consuetudine introduci, quod aliquis præter sui superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit absoluere, vel ligare. Quod intelligitur de subditis, non autẽ de prælatis, vt sunt guardiani, priores, prouinciales. Isti enim, etiam si fuerint Hospites in alieno loco, possunt sibi eligere confessorẽ absque illius loci superioris licentia. Licet enim Collector *e* priuilegiorum Mendicantium dicat, quod Ministri prouinciales, & Custodes, & Guardiani non sint in numero illorũ prælatorum exemptorum, quibus ius *f* concedit, vt possint eligere ad libitum confessorem sequens opinionem Angeli, *g* qui pro sua parte allegat Hostiẽsem, Panormitanum, & Monaldum: attamen cõtrarium tenet Florentinus. *h* Syluester, Margarita confessorum, Rosella, Corduba, & Soto. Qui dicũt, quod in prælatos inferiores, quibus in dicto iure cõceditur licentia ad eligendum confessorem continentur dicti prælati, quod ex litera eius iuris satis patet. *Habet enim, ne pro dilatione pœnæ periculũ immineat animarũ, permittimus Episcopis, et alijs superioribus, necnon Minoribus Prælatis exemptis, vt etiam præter sui superioris licentiam prouidum, & discretum sibi possint eligere confessorem.* Hæc ibi. Quæ verba, scilicet, *præter sui superioris licentiam*, cũ post omnia ponantur, & nihil distinguant, sine dubio videntur cõprehendere omnes Prælatos minores exemptos etiam non immediatos Papæ. Nam si requireretur, vt ait Collector cum alijs suæ classis, quod tales prælati essent subiecti immediatè Papæ, certum est, quod non ponerentur illa verba, *scilicet, præter sui superioris licentiam.* Et hanc opinionem videtur tenere Panormitanus in eo iure dicẽs, quod prælatus ibi sumitur in lata significatione. Vnde ait, quod Rectores Ecclesiarum ibi comprehẽduntur. Et hoc priuilegiũ non videtur esse sublatum ex nõ vsu in nostra religione Minorum. Nam Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo die tertio Octobris confirmauit, & de nouo concessit omnia priuilegia per suos antecessores concessa religioni

e Collect. in cõp. Mend. tit. accedere ad monasteria monialiũ ius. finem.

f cap. fine pro dilatione de pœn. et remiss.

g Ang. tit. confessor. 3. §. 5.

h Flor. 3. par. summ. tit. 17. c. 2. & in 1. p. defecerũt c. 2. Syl. tit. cõfes. 1. § 8. Margari. conf. f. 8 Rosel. tit. conf. 3. Cord in addi. ad cõp tit. accedere ad monasteria moniał. in fi. Sot. in 4. d. 18. q. 9. ar. 1.

Patris

Patris nostri Francisci regularis obseruantiæ non ponendu illam limitationem positam à Gregorio Tertio decimu in confirmatione dictorum priuilegiorum, scilicet, *quatenus sunt in vsu*. Vnde cum ea confirmauerit de plenitudine potestatis, & ex certa scientia, etiam ea, quæ non erant in vsu, confirmare cẽsetur, iuxta ea, quæ latè diximus in superioribus: *a* & per consequens confirmasse priuilegium, de quo nobis sermo est. Ex quo sequitur, posse prædictos patres eo modo vti, nisi per statuta generalia ei sit renuntiatum statuendo, quod nemo, nisi fuerit generalis, aut prouincialis eo vti possit, iuxta ea, quæ in superioribus *b* annotauimus ventilando, an generales, & Prouinciales, Capitula generalia, aut prouincialia possint limitare, & coarctare vsum priuilegiorum: & per consequens, vtrum prælati superiores, scilicet, generales, & prouinciales possint coarctare potestatem Guardianorũ, & Præsidentiũ domorum illis communicatam per priuilegium Clementis IV. & alia priuilegia in superioribus articulis posita. † Imo, vt verum fatear, dubito, an dicti prælati possint tollere à Guardianis dictum priuilegium, cum ipsum non sit priuilegium, sed constitutio iuris communis, contra quam ipsi sine licentia speciali sedis Apostolicæ non possunt aliquid ordinare. † Vtrum autem dicti Guardiani possint absolui à peccatis reseruatis per confessorem ab ipsis electum quæstione sequenti disputabitur.

a Sup. q. 8. ar. 2.
b Sup. q. 9. ar. 2.
d Supra sup.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrùm Prælato regulari impedito, eius subditus possit recurrere ad Episcopum pro absolutione casuum, à quibus ipse iure communi, aut speciali poterat absoluere.

RESpondeo dicendo, quòd si prælatus regularis non sit sacerdos, & nullus alius sit sacerdos regularis in conuentu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus, potest eius subditus absolui ab Episcopo à minori læsione clerici, vt constat ex iure, *c* quod quidem secundum Syluestrum, *d* quoad monachos non exemptos verum est. Imo quo ad exemptos hoc verum aliqui putãt, inter quos sunt Federicus, *e* & Ioannes de Lignano. Sed contrarium tenuerunt Ioannes Andreas, *f* & Panormitan. Quod probant, quia per exemptionem exempti efficiuntur non subditi Episcopo, idest non subiecti eius potestati: sed Papæ immediatè, vt dicitur in iure. *g* Vnde episcopus in illos nullam habet potestatem, nisi in casibus sibi expresè concessis, prout decernunt Canones. *h* Et sic exempti non possunt absolui ab eo, neque ipsi possunt eius iurisdictionem prorogare, quantum ad forum contentiosum, vt dicit quædam decretalis, *i* neque quantum ad forum pœnitentiale, vt ipsimet Canones determinant; *K* non enim exemptio concernit simpliciter fauorem exẽptorum, sed in fauorem superioris, qui eos eximit, vt deducitur ex iure. *l* Et certè loquendo secũdum rigorem hæc opinio solidioribus nititur fundamẽtis, quam contraria; sed de æquitate videtur contraria opinio seruanda. Licet enim regulares eximantur in fauorem superioris, vel Papæ eos eximẽtis à iurisdictione episcopali, principaliter tamen in suum fauorem eximuntur, vt quietius Deo seruiãt. Nec videtur æquum, quod per exemptionem fiant deterioris conditionis, quam non exempti in spectantibus ad quietem animi in Deo, ad quam ordinatur omnia religio. Vnde infert *m* Syluester, quod potest Episcopus in defectum prælati absoluere regularem exemptum, qui secularem clericum, aut regularem leuiter percusserit, vel habet impedimentum adeundi ad curiam. Et hoc secundum æquitatem, quod affirmat Panormitanus *n* esse æquum. Et hoc confirmat *o* Syluester ex traditis à Diuo Thoma, dicente, quod ad æquitatem, quæ epicheia dicitur, pertinet agere in casu secundum legis intentionem verbis omissis. Imo etiam dici potest, quod quando in quadam Clementina *p* dicitur, quod quando datur potestas contra exemptos, semper debet fieri mentio de authoritate Apostolica: hoc debet intelligi de potestate odiosa, puta ad coercendum, de qua loquuntur iura superius allegata, vt patet intuenti, at de benigna, quæ est ad absoluendum non semper est verum. Ex his concludo, quod dicti episcopi possunt absoluere dictos regulares ad se in simili casu recurrentes ab omnibus, à quibus secundum ius possunt absoluere suos subditos, cum regulares non debeant esse peioris conditionis, quàm alij fideles. Non tamen poterunt eos absoluere à casu, à quo prælatus regularis poterat absoluere secũdum aliquod particulare priuilegium, quod non habet episcopus erga suos subditos. Potestas enim prælatorum regularium ad aliqua se extẽdit circa suos subditos, ad quæ iurisdictio episcoporum circa suos minimè protrahitur.

c Cap. monachi & c. cum illorum de sent. excomm.
d Sylu. verb. absol. 5. nu. 1.
e Feder. cons. 24. Lygna in clem. ca. in agro.
f Andr. in reg. gul. Panor. in d. c. monachi & in c. significasti de for. compet.
g Cap. si Papa de priuil. li. 6.
h c. frater noster. 16. q. 1.
i d. c. signif.
K c. omnes vtriusque sex. de pœn.
l cap. ad Apostolicã de reg. l. si quis in cõscribendo. C. de Episcopis & Clericis.
m Syl. vbi supra nu. 3.
n Panorm. in clem. attendẽtes de statu regular.
o Syl. vbi sup. D. Th. 2. 2. q. 120. ar. 1. § a
p Clemen. attendentes.

e Calde. cõp. Monachi ... a monasterio monachis ...
s cap. fin. ... dilectus ...
g Ang. ... confess. ... § ...
h Flor. ... summa ...
t. 2 ... de ferrariis ...
Sylu. ... 1. § 1. ...
... conf. ... 10 ...
... Card. ...
... ad ... notariis ...
... 10 ... d. 11 ...
g. nu. 3.

ARTICVLVS XXX.

Vtrum possit regularis absolui à reseruatis à quolibet confessario regulari, negante superiore pœnitentis suam authoritatem.

RESpondeo dicendo, quòd loquendo de casibus reseruatis ipsi prælato per ipsum, & per statuta religionis, si expediat, prælatum non cognoscere reum peccati reseruati debet non grauarè, sed facile causam totam committere docto & approbato confessario petenti, nè iugum confessionis de se suaue appareat durum. Interdum tamen si frequẽs esset ruina, potest quidem prudenter negare, prout tradunt D. Thomas *q* Syluester, Victoria, & post alios Nauarrus. Qua licentia negata cum inferior confessarius in ea reseruata nihil proprio iure possit, persuadeat adire Prælatum. Qui quando iniustè negat suam authoritatem, aiunt D. Thomas, *r* Alexander de Ales, Marsilius, & Madina, non posse inferiorem absoluere. Nam ideo absente superiore absoluit inferior à reseruatis indirectè, quia præsumitur, tacitam licentiam illius habere. Quæ ratio cessat cum prælatus præsens negat licentiam. Qui tamen fatentur, quod propter scandalum euitandũ liceret pœnitenti contrito communicare, & celebrare, si timet malum graue ex eo, quod suo prælato id reseruatũ confiteatur. Ex quo colligitur, quod in hoc periculo potest etiam absoluere à reseruato ex citata commissione maioris prælati, aut Papæ absentis, quia iniustè negatam licẽtiam videtur ipso iure concedere. Si enim ob euitandum scandalũ Doctores concedunt huic communionem maioris sacramenti, cur negãt licere absolutionem, licet in occulto detur? Ita Henriquez. *s* Sed hæc doctrina non mihi placet, licet alibi eam fuerim sequutus. Licet enim communicare cum debita contritione in supradicto periculo. Nam Concilium *t* Tridentinum, definiens debere confessionem præcedere communionem, loquitur quando adest copia confessoris. Nam necessitate vrgente, si nõ adest copia confessoris, potest cum contritione quis accedere ad sacrum ministerium celebrandum. At negata iniuste

q D. Th. in 4. d. 17. qu. 3. ad 3. Sylu. v. confessor. 1. § 3. 23. Victor. § 145. in fi. Nauarr. in c. placuit n. 129. & 131. c. 25. nu. 131.
r D. Tho. vbi sup. ad 3. & 5 Alens. 4. p. q. 77. membr. 3. artic. 1. ad 1. Marsi. in 4 q. 12. art. 1. p. 4. conc. 2. ad 4. & 5. Medin. de confes. quæstio. 37. f. 86.
s Henr. lib. 3. de pœn. ca. 13. nu. 6. & c. 15. nu. 1.
t Conc. Trid. sess. 14. de sacr. Euch. c. 7.

iustè authoritate prælati non potest inferior etiam in dicto periculo absoluere à reseruatis cum licentia præsumpta alterius superioris; cum ipse inferior ad ea peccata non habeat iurisdictionem: quã si concedamus dari per licentiam præsumptam alterius superioris, scilicet Papæ, sequeretur, quod iurisdictio daretur per licentiam præsumptam, & sic aperiretur quædam ampla porta ad fundandam, & protelandam iurisdictionem ex sola voluntate præsumpta: & sæpissimè neruosum vinculum reseruationis dissolueretur, si liceret pœnitentibus negata iniustè, & tyrannicè à pœnitentiarijs maioribus absolutione recurrere ex præsumpta voluntate Papæ ad quemlibet confessarium. Supradictum autem argumentum Henriquez solùm cõcludit, quod sicut licet communicare in necessitate cum sola contritione ob defectum confessoris cum obligatione cõfitendi eadem met peccata data copia ipsius: ita negata iniustè authoritate ad reseruata imminente dicto periculo propter defectum confessarij licebit pœnitenti confiteri inferiori, qui enim directè poterit absoluere à peccatis non reseruatis: at à reseruatis minimè licebit, nisi indirectè, cum obligatione tamen confitendi ea superiori alicui, quando eius copiam habuerit. Et dato quod opinio Henriquez sit vera, scilicet quod directè ipse inferior posset absoluere pœnitentem etiã à reseruatis negata iniustè authoritate superioris in dicto periculo propter commissionem tacitam Papæ, in prædicto casu ego eam minimè reciperem, quando ab ipso prælato petitur authoritas, quæ sibi ratione priuilegiorum cõpetit ad absoluendum à reseruatis Sedi Apostolicæ, aut in Bulla Cœnæ Domini, & ad dispẽsandum in reliquis irregularitatibus, de quibus in superioribus late egimus. Licet enim prælati respectu prædictorum habeant iurisdictionem ordinariam, & eã possint committere aliquibus secundum ea, quę in superioribus dicta sunt, non tamen concedendũ existimo, quod negantibus iniustè prælatis suã authoritatem Papa eam concedere videatur cuilibet approbato confessario. Tum quia iurisdictionem, & potestatem ad delegandum commisit ipsis prçlatis, confisus de eorum prudentia, & zelo; quam confidentiam non habet de quocunque alio confessario à pœnitenti electo. Tum etiam quia si hoc esset verum, sequeretur, quod negata iniustè, & tyrannicè dispensatione ab Episcopo, cui Summus Pontifex eam commisit, posset pęnitens imminente periculo, ad alium recurrere allegando in eius fauorem tacitam voluntatem Papæ in hoc casu alteri delegantis. Posset insuper pœnitens negata sibi absolutione à reseruatis iniustè, & tyrannicè ab aliquo confessario tempore Iubilei recurrere ad aliũ confessarium non habentem similem potestatem ex tacita voluntate Papæ eam sibi in dicto casu concedentis. Quæ in materia spiritualis iurisdictionis minimè sunt admittenda. Tum etiam quia prælatis conceditur absolutio ab excommunicatione etiam Papæ reseruata, à qua dictus confessor inferior nõ potest absoluere; sicut non potest absoluere ab excommunicatione quacunque reseruata, prout quęstione sequenti declarabitur. Verum est tamen, quod negante prælato suam authoritatem ad reseruata, quam habet ratione priuilegiorum, si adest aliquod graue periculum, poterit pœnitens absolui à confessario approbato à non reseruatis: qui remanebit cum debita contritione absolutus indirectè à reseruatis, cum obligatione confitendi habenti ad ipsa specialem iurisdictionem.

QVÆSTIO XXI.

De Abbatibus quoad potestatem reseruandi casus, & ab eis absoluendi, in vndecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrum Prælati Ecclesiastici possint reseruare casus.*
2 *Vtrum Prælati Regulares possint reseruare casus.*
3 *Quis potest absoluere à casibus reseruatis ipsis Prælatis.*
4 *Vtrũ Prælati regulares teneãtur cõcedere suis subditis authoritatem, vt possint absolui à reseruatis.*
5 *Vtrùm sit obligatus religiosus confiteri peccata reseruata simul cum alijs negata iniustè authoritate à superiore.*
6 *Vtrum superior teneatur simul audire peccata non reseruata cum reseruatis.*
7 *Vtrum concessio reseruatorum sine debita contritione sufficiat, vt cum quocunque confessario possint prædicta reseruata confiteri.*
8 *Vtrum confessor electus per Guardianum possit ipsum absoluere à reseruatis.*
9 *Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committũt suos casus possint alteri cõmittere dictã potestatẽ.*
10 *Vtrùm religiosi possint absolui à casibus reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ.*
11 *Vtrũ nouitij possint à quocũque absolui à reseruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Ecclesiarum possint reseruare casus.

RESpondeo dicẽdo, quod presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiunt, vt ait Sanctum Concilium Tridenti. a Nam cum omnes in dicta ordinatione potestatem super verũ Christi corpus ad conficiendum Eucharistiæ Sacramentũ accipiant consequens est, vt ẽt accipiant potestatem super corpus mysticum ad absoluendum ab omnibus peccatis, vt ait Paludanus. b Et sic ad eos iure diuino pertinent omnia, quæ sunt fori interioris, & pœnitentialis, nisi iure humano illa eis fuerint adempta, vt ait D. Antoninus, c Neque in hoc est differẽtia inter sacerdotes seculares, & regulares, quia omnibus in ea æqualis impartitur authoritas, vt optime cõcludit Gratianus. d Vnde infertur, casum nõ dici reseruatum, eo quod non concedatur potestas absoluendi ab eo; sed quia tollitur, & minuitur eis, qui eam actu, vel habitu habent. Proinde Conciliũ Trident. e definiuit, *hæresim esse, dicere non posse Episcopum in foro interiori sibi aliquem casum reseruare.* Et idem Concilium f Tridentinum ait: *Quoniam magnopere ad Christiani populi disciplinam pertinet, vt atrocia quædam & grauiora crimina à solis quidem Summis Pontificibus in toto terrarum orbe, ab Episcopis verò in sua diœcesi absoluantur, merito singuli pro potestate sibi in Ecclesia tradita eadem suo poterunt peculiari iudicio reseruare. Quam reseruationem tãquam diuina authoritate consonante, non tantùm in externa politia, sed etiam corã Deo (articulo mortis excepto) vim habere potest. Vnde cum extra illum articulum sacerdotes nullam in casibus huiusmodi reseruatis absoluendi potestatem habeant, pænitentes ad legitimos superiores pro absolutione consequenda remittere debent.* Dubium autem grauissimum à Doctoribus ventilatur. Vtrum Prælati Ecclesiastici possint sibi reseruare casus merè interiores.

a Conc. Trid. sess. 23. c. 5. de form.
b Palud. in 4. d. 17. q. 3. a. 2.
c Ant. 3. p. tit. 14. c. 6. §. 2.
d Cap. adijcimus & generaliter 16. q. 1.
e Conc. Trid. sess. 14. canone 2.
f Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reseruatione.

Ad quod dico primò, quod Ecclesia directè nullã potestatẽ habet in actus pure interiores absolutè, &

per se sumptos, & per consequens non potest eos, vt sic reseruare.

Secundo dico, quòd Ecclesia bene habet potestatem in actus animæ interiores ad præcipiendum, & prohibendum, & puniendum eos, vt sunt causæ contingētes, aut qualitates exteriorum actuum, vel omissionum, vel vt ordinantur ad hæc exteriora, & ea qualificant. Vnde infertur, quòd si quis aliquod peccatum mentale aliquo signo, aut verbo, aut scripto expresserit exterius incidit in excommunicatio nem tali peccato ab Ecclesia appositam, & si fuerit reseruata ab ea, non poterit absolui a quoconq; confessore approbato, nisi ad id habuerit facultatem a superiore reseruante. Quod limitandum est, vt ait Almain, quem sequitor Simancas infra allegandus, quando per actum, vel signum malum manifestatiuum talia peccati interioris etiam si secretissime nullo vidente exterius exprimitor, secus si per actū bonum manifestetur, puta ad consilium capiendum in sacramento vel extra. Hanc opinionem tenet expressè Caietanus, *a* & videtur esse opinio D. Thomæ, & eam tenet Petrus de Palude, Florentinus, Almain, Driedo, Castro, Soto, Nauarrus, Simancas, & Couarruuias, & licet alij alijs diuersis vijs progrediantur, hæc tamen opinio duobus superioribus dictis, & vnico corollario sic proposita mihi quidem probabilior apparet, & visis certè, & consideratis aliarum opinionum fundamentis magis ad veritatem accedere videtor.

a Caiet. 2.2. q.11. ar.3. & 4. & in sum. tit. hæresis & de hora canonica. D.Tho. 1.2. q.91. art. 4. & 2.2. q.11 artic.3. & q. 100 art.6. ad 6. Pal. in 4.d. 21. q.1. art.2. concl.4 Flo. 3 p. tit.24. c.4. §.7. Almain, de potest. Ecclesi.c.3. Drie. de liber. Chr. li.3. c.1. p.90. Cast. de puni. haret. lib.2.c. 18. & de leg. pæn. lib.1. ca. 21. conclus.5. & 6. Sot. de iust. & iur. li. 1. q.5. art.1. Nau. de fino. nu.20. & 21. f.118 Couar. de haret. c.42 Couar. in reg. peccatum. 2. p. in initio.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Prælati regulares possint casus reseruare.

RESpondeo dicendo, quod quantum attinet ad generales, & prouinciales, nemini dubiū est, posse reuocare casus, Imò existimo esse hæresim dicere contrarium. Nam cum ipsi generales, & prouinciales, secundum ius, prout dictum est in superioribus, *b* habeant iurisdictionem Episcopalem, aut quasi Episcopalem, consequens est, vt sicut hæreticantur dicentes, Episcopos non posse reseruare casus in foro interiori: ita etiam hæreticare videntur, negantes istam authoritatem dictis prælatis regularibus. Vnde merito declarauit, & decreuit Alexander Sextus, prout habetur in libro Monumenta e ordinum, & in supplemento, *Quod generales, & prouinciales possunt casus reseruare hoc extendens ad guardianos dicens. Et quod guardiani possunt reseruare casus de occultis inter religiosos, & quod absoluentes à talibus post huiusmodi reseruationem nullam faciunt absolutionem, & incidunt in pœnam absoluentium à casibus non concessis.* Circa quam concessionem primo est aduertendum, quod tempore Martini Quinti iam fuerunt in religione nostra sacra minorum taxari, & ordinati casus Ministris ordinis minorum reseruari, & ab ipso Martino Quinto confirmati, vt in regula apparent impressi. Deinde est pariter aduertendum, quod nunc per sanctissimum Dominum nostrum Clementem Octauum, tum quoad istam, tum etiam quoad illam Alexandri Sexti dispositionem, aliud est ordinatum. Anno enim Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, mense Maij conctis regularibus per publicum Breue infrascriptos casus reseruatos fore præscripsit.

b Sup. q.17. art.1.

c Monum. 2. impr. fol. 16. conc. 87. & in supp. fol. 3.

Primum est veneficia, incantationes, sortilegia.

Secundum est apostasia à religione, siue habitu dimisso, siue retento, quando eo peruenerit, vt extra septa monasterij, seu conuentus fiat transgressio.

Tertium est nocturna, ac furtiua à monasterio seu conuentu egressio, etiam non animo apostatandi facta.

Quartum est proprietas; contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale.

Quintus est lapsus carnis voluntarius opere consummatus.

Sextus est occisio, aut vulneratio, seu grauis percussio alicuius personæ.

Septimus est malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarum à superioribus ad inferiores, & è contra.

Octauus est iuramentum falsum in iudicio regulari, seu legitimo.

Nonus est auxilium, seu cōsilium, seu procuratio ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiam effectu non subsecuto.

Decimus est falsificatio manus, aut sigilli officialis monasterij, aut conuentus.

Vndecimus est furtum de rebus monasterij, seu conuentus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale. Hoc fuit à Pontifice declaratum debere intelligi etiam de rebus particularibus ad alicuius fratris particularis vsum concessis. Quæ antè sit quantitas constituens peccatum mortale, vide in nostra summa. *d*

d in Sum. 1. tom. 2.

Addit autem Summus Pōtifex, quod si aliud peccatum graue pro religionis conseruatione, aut pro conscientiæ puritate reseruandum videbitur, id nō aliter fiat quàm generalis capituli in toto ordine, aut prouincialis in prouincia matura discussione, & consilio. Ex qua dispositione videtur remanere dispositionem supra dictam Alexandri Sexti restrictam, & moderatam: vt scilicet, prouinciales, & generales per se solos iam nō possint reseruare casus, nisi in capitulis generalibus, & prouincialibus cum consensu patrum vocalium ibi pro electione faciendæ conuenientiū. In dictis enim Capitulis poterunt reseruari alij casus à supradictis etiam eiusdem materiæ supradictorum casuum, vt puta in materia lapsus carnis, possunt reseruari etiam tactus impudici: supradictis tamen casibus semper firmiter manētibus, & in nullo mutatis. At hæc constitutio Clementis VIII. quantum ad istam restrictionem, & limitationem non video esse receptam in nostra religione, cum sæpe sæpius contingat euenire casus particulares, qui propter bonum regimen statum antè capitulum generale, aut Prouinciale necessariò sunt reseruandi, si enim non reseruarentur, maxima religio incommoda pareretur.

Aduertendum secundo circa prædictam constitutionem Alexandri Sexti quod eius declaratio, seu decretum, quoad Guardianos non permanet in suo vigore in nostra religione regularis obseruantiæ, quia in Capitulo generali Assisij celebrato anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto, sequens statutum authoritate Apostolica factum est.

Ordinatur, & mandatur authoritate Apostolica, & totius capituli generalis, quod nullus Guardianus possit sibi reseruare casum aliquem, sed solus minister Prouincialis id poterit. Et merito quidem hoc est ordinatum; Reseruatio enim ad habentes iurisdictionem Episcopalem pertinet secundum ius, & nō ad guardianos. qui curatis comparantur, quibus ius Canonicum reseruationem minimè commisit. Et certè reseruatio casuum ad ædificationem, & non ad destructionem religionis inducta est: quæ si cuilibet guardiano committeretur cederet in destructionē, cum multi sint Guardiani, & prælati Cōuentuales, qui propter defectum ætatis, & experientiæ in religionibus non habent eam maturam prudentiā, & consilium, scientiam, & zelum, quæ ad huiusmodi

reser-

reseruationem requirútur, vt cedat in ædificationé, & augmétum religionis. Imò aliquos ego vidi Prouinciales tam faciles, & inconsideratos in his, quæ pertinent ad regimen, & ædificationem religionis, vt de eis ad hoc ministerium, peragédum, vt decet, parum considerem. Et ideò sanctissimus Dominus noster Clemens Octauus hanc authoritatem ipsis restrinxit, vt ita ligati minimè alijs essent in scandalum, & ruinam.

ARTICVLVS III.

Quis possit absoluere à casibus reseruatis ipsis Prælatis.

REspondeo dicendo, quòd Alexander Sextus in priuilegio in superioribus allegato ait, quod absoluentes à talibus casibus reseruatis post eorum reseruationem, nullam faciunt absolutionem, & incidunt in pœnam absoluentium à casibus non concessis. Pęna autem ponitur in capitolo religiosi, de priuilegijs, & est quod remanent excommunicati ipso facto. Et dico primo, quod Prælati generales habent authoritaté ad absoluendum fratres totius ordinis à peccatis reseruatis; prouinciales auté possunt absoluere omnes fratres totius prouinciæ, & hospites ad suam prouinciam declinantes. Vnde si quis habet authoritatem absoluendi à peccatis reseruatis actiuè, si hanc habet a generali potest ea vti cum omnibus fratribus totius ordinis, cum omnes sint sui subditi; & si à prouinciali, cum fratribus tantùm illius prouinciæ, & etiam cum hospitibus ad eam venientibus. Nam Gregorius XI. *Concessit Magistro Generali, & singulis prioribus prouincialibus, & conuentualibus, ac vices eorum gerentibus, vt in prouincijs, & conuentibus, ac locis sibi commissis fratribus eiusdem ordinis interdũ ad eos declinantibus vndecunque absolutione, & dispensatione indigentibus absolutionis, & dispensationis beneficium possint impartiri*. Ita habetur in libro Monumenta *a* ordinum. Et id ipsum concedit Clemens Quartus prout habetur in Bulla allegata in articulo primo quæstionis præcedentis. Et si frater habeat authoritaté passiuam, vt possit ipse absolui à dictis casibus, poterit confiteri cum quouis ordinis confessore, siue sit ei authoritas ista cócessa à Generali, siue à prouinciali: cũ multi Summi Pontifices nostræ religioni concesserint, vt fratres possint de materia peccati mortalis confiteri cum quouis ordinis sacerdote cófessore; etiam si à suis prælatis licentiam non petant. Proinde habens authoritatem hanc passiuã poterit sine dubio à quouis ordinis sacerdote absolui, cum omnes sacerdotes ordini approbati à suis superioribus ad audiẽdas confessiones fratrum sint idonei pro omnibus fratribus ordinis, prout concesserunt Summi *b* Pótifices, & in comitijs nostræ sacræ religionis generalibus est ordinatũ. Nam de iure *c* communi contrarium dicendum erat. In quo definitur, quod *nulla potest consuetudine introduci, quod aliquis præter sui superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat*. Vnde in aliquibus Prouincijs inter Capucinos fratres adhuc extat laudabilis consuetudo, quod fratres hospites à Prælatis se confitendi licentiam petant; licet non sit necessaria, quando hospites sunt Prælati, vt dicit Corduba in verbo, accedere ad monasteria monialium, in fine. Et hoc debet multum notari; quia secundum ius commune videbatur dicendum cótrarium. Nam cum Prouincialis dignitas comparetur Episcopali dignitati: videtur etiam, quod ipsa Prouincia comparetur Episcopatui. Vnde, sicut quis vnius episcopatus cófiteri non potest de materia peccati mortalis cum alio sacerdote in alio Episcopatu approbato, nisi priuilegium aliquod esset in contrarium; ita pariter dicendum videbatur, vt fratres de vna Prouincia confiteri minimè possint cum sacerdotibus alterius Prouinciæ, licet eiusdem Ordinis.

a In 1. imp. f. 236. ãñ. 368.

b Habet. in explic. Cruc. §. 9. nu. 22.

c c. si Episc. de pæn. & remis.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Prælati regulares teneantur concedere facultatem suis subditis, vt possint absolui à casibus reseruatis.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. die vigesima prima Iulij, anno Domini millesimoquingentesimo septuagesimo primo Pontificatus sui anno sexto in quodam Breui, quod incipit *Romani Pontifices circumspecta benignitas, prohibens, ne Fratres Ordinis Prædicatorum possint eligere confessorem, & absolui à reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ sine licentia suorum Prælatorum*, addit. *Eisdem tamen Prælatis in vsus huiusmodi potestatis cum subditis benignos & faciles se exhibeant, præcipimus*. Quod verbum (Præcipimus) prout dictum est *d* supra, præceptum importat. Et cum res sit grauis, videntur peccare mortaliter Prælati dictam authoritatem sine causa negantes, intelligentes, quod ea huiusmodi negatione animæ suorum subditorum dispendium patiantur. Vnde religiosus pœnitens, cui oportet non reuelare in confessione sacramentali sua peccata reseruata superiori præsenti, propter maximum periculum, quod ex tali reuelatione resultat, nolente ipso concedere licentiam, vt cum alio confiteatur, potest cum contritione licitè celebrare ad euitandum scandalum, prout tenet *e* Victoria, cum in hoc casu careat copia confessoris. Quod est intelligendum nullo alio confessore præsenti; Nam si est præsens confessor, tenetur confiteri de alijs peccatis mortalibus, antequam ad celebrationé accedat, iuxta decretum Concilij *f* Tridentini: qui cófessor directè absoluat eũ à peccatis mortalibus, & indirectè à reseruatis, ratione quorum solùm nõ habet copiam confessoris, & iudicatur, ac si esset absens à superiori. Quod intelligitur, quando peccata reseruata nõ habent annexam excommunicationem. Si enim habent annexam excommunicationem, minimè potest absolui etiam à non reseruatis. Nullus enim potest absolui à quocũque peccato, nisi prius ab excõmunicatione absoluatur, à qua inferior, si est reseruata, minimè potest absoluere. Verumtamé est, quod instante maxima necessitate cõmunicandi, aut celebrandi ad euitandum magnum scandalum, potest iste talis cum contritione accedere ad hoc altissimum sacramentũ, prout tenent *g* Sotus, Couarruuias, Medina, Ledesma, & Castro. Iuxta quam doctrinã est glossandus idem *h* Sotus dicens, quod in nullo casu neque ad euitãdum scandalum licitum est excõmunicato celebrare. Hoc enim intelligi debet, quando scandalum est paruum, nó verò quando scandalũ est magnum, præceptum enim de non scandalizando fratrem est diuinum, & naturale: præceptũ autem non communicandi cum excommunicato, præsupposita debita contritione, est humanum. Et etiam erit licitum dicto religioso pœnitenti excommunicato ad Eucharistiam accedere cum debita contritione, quando Prælatus non vult ipsi concedere authoritatem ad casus reseruatos. & timet maximam infamiã, aut maximum periculũ, si non accedat, prout tenent *i* Ledesma, & Syluester. Quod probatur; nam etiam præsente confessore, qui eum absoluere possit, potest sine confessione celebrare, aut communicare, quando ex confessione timet periculum simile imminere sibi. Et confir-

d Supra q. 6. art. 13.

e Victoria in sum. fol. 146.

f Conc. Trid. sess. 14. c. 7.

g Sot. in 4. d. 18. q. 1. art. 5. § hos aut. dubium. Couar. in c alma mater. 1. p. § 2. nu. 11. Medi. in sum. 1. lib. c. 11 § 5. Ledes. 2. 4. q. 25. art. 1. prop. fi. Cast. lib. 2. de leg. pæn. cap. vlt.

h Soto in 4. d. 22. q. 5. ar. 4. § 4. casus.

i Ledesm. vbi sup. Syluest. v. Eucharist. 2. q. 7. §. quantum. vo.

matur

matur. Nam etiam concedit Doctissimus ᵃ Nauarrus, quod irregularis ad euitandum simile scandalum, & periculum potest celebrare. Et quantù ad inhabilitatem celebrandi pari passu ambulant respectu peccati mortalis excõmunicatus & irregularis. Ex his infertur, quod religiosus accedens ad celebrandû cum excõmunicatione reseruata, ad cuius absolutionẽ sibi authoritas à superiore est negata, si hoc facit necessitate compulsus, nõ potens aliter scandalû euitare, aut pericula allegata fugere, minimè incurrit irregularitatem, quam incurrunt excõmunicati cum excommunicatione celebrantes cum minimè peccent ministrando. Aduertendum est tamen, quod nulli occulto excõmunicato licitû erit celebrare ad implendum præceptum Ecclesiæ, aut præceptum & obligationem suo officio annexam, quando ex omissione horum præceptorum nullum graue scandalum sequitur, aut infamia. In his enim casibus, nec lex diuina nec humana permittit aliquẽ excommunicatum celebrare, vnde pœnam irregularitatis incurrit celebrando. Aduertendum insuper, quod semper dixi, quod propter vitandum magnum scandalum, & periculum licet dicto religioso excommunicato celebrare, negata sibi authoritate à suo superiore. Ad denotandum, quod neque ratio verecundię, aut malæ famæ, quam ex reuelatione sui peccati reseruati apud suum prælatum habere debet, erit causa sufficiens, vt dictus religiosus sine confessione posit cum sola contritione ad celebrationem accedere. In hoc enim casu tenentur suo superiori prius confiteri: nisi culpa reseruata apud prælatos ordinis sit iam in iudicio exteriori castigata, aut timet, quod directè, aut indirectè ab ipso prælato reuelabitur. Ex quo infertur, quod si subditus timet, quod petendo per interpositam personam licentiam superioris ad casum reseruatum, ipse prælatus veniet in cognitionem ipsius, potest ad celebrãdum accedere, etiam si sit excommunicatus, cû debita tamen contritione, necessitate maxima vrgente, & scandalo magno id flagitante: prout tenent ᵇ Victoria, Soto, & Ledesma. Qui omnes affirmant etiã causam esse sufficientem ad accedendum ad celebrandum aut communicandum cum casibus reseruatis, & excommunicatione, si adsit contritio, quando prælatus non vult concedere suam authoritatem, & scit pœnitens probabiliter, quod si ipsi confiteatur, impediet ipse prælatus maxima bona spiritualia, & etiam magna bona temporalia negando illi suffragium ad ipsorum consecutionem. Et sic non omnino probo sententiam ᶜ Nauarri, dicentis posse prælatum negare suffragium alicui in electione ratione criminis, quod solùm scit in confessione: cum timor talis negationis sit sufficiens causa vt ipse religiosus posit accedere ad communicationem cum casu reseruato, ad cuius absolutionẽ nullo modo à suo prælato potest facultatem per interpositam personam petitam adipisci. Ex his etiam infertur, quod timor reuelandi complicem, aut ipsum infamandi, aut impediendi ipsi aliqua grauia bona spiritualia, aut temporalia, erit causa sufficiens, vt supradictus religiosus excommunicatus cum contritione posit accedere ad celebrandû pręcisa necessitate, & vrgente id postulante: vt affirmant supradicti patres.

ᵃ Nau. c. 27. nu. 179.

ᵇ Vict. de confess. nu. 146. So. in 4. d. 12. q. 1. ar. 4. prope finẽ. Ledes. 2. 4. q. 7. ar. 1. dub. vers. sed videatur.

ᶜ Nau. in ca. sacerdos de pœn. d. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum sit obligatus religiosus confiteri peccata reseruata simul cum alijs negata iniustè authoritate à superiore.

RESpondeo dicendo, quod in omnibus casibus, in quibus religiosus habens casus reseruatos potest confiteri inferiori non habenti potestatem ad eorum absolutionem, prout dictum est in superiori articulo, obligatur ad confitendum peccata etiam reseruata ipsi inferiori, vt cum D. Thoma ᵈ Ledesma, Soto, Caietanus, & alij communiter tenent. Nam pœnitens de iure diuino tenetur, quando fieri potest, confessionem integram facere. Nec obstat, quod postea tenetur iterum confiteri reseruata habẽti authoritatem ad eorum remissionem. Hoc enim per accidens est: Per se autem est, quod tenetur confiteri peccata cõfessario habenti authoritatem ad eorum remissionem, & vt supponitur, dicta reseruata confessario non habenti talem facultatem sunt propalata. Vnde quando pœnitens religiosus solùm reseruata confessario inferiori reuelauerit absolutio nulla erit ex defectu iurisdictionis, prout tenent Ledesma ᵉ & Nauarrus. Aduertendum tamen: quod pœnitens absolutus à confessario inferiori directè à mortalibus, & indirectè à reseruatis, recipit vnum verum sacramentû. Et quando postea superior, aut alius eius habens potestatẽ, absoluit directè à reseruatis, aliud distinctum sacramentum à primo recipit, vt dicunt communiter Doctores. Aduertendum insuper, quod sacerdos simplex in absentia confessoris inferioris nõ potest absoluere dictum religiosum pęnitentẽ indirectè a reseruatis, directè autem a venialibus. Licet enim habeat iurisdictionẽ ad absoluendû a venialibus, hoc tamen intelligitur, quando solù illi venialia confitentur, non autem quando illi venialia simul cû mortalibus sacramẽtaliter reuelantur: cuiusmodi sunt reseruata, quæ, vt supponitur, dicto sacerdoti simplici confitentur. Denique solùm habet sacerdos simplex potestatem ad absoluendum à venialibus, aut à mortalibus semel iam cõfessis legitime, vt communis consuetudo Ecclesiæ probat.

ᵈ Ledes. 2. 4. q. 8. ar. 1. dub. 4. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. Caiet. v. confess. conc. 10.

ᵉ Ledesm. vbi sup. dub. 3. prop. 3. Nau. ca. 16. nu. 14.

ARTICVLVS VI.

Vtrum superior teneatur audire peccata reseruata simul cum non reseruatis, vt subditum possit absoluere à reseruatis.

RESpondeo dicendo, quod Caietanus, ᶠ Sotus, & Nauarrus tenent, quod superior potest audire peccata tantùm reseruata, & ab eis pœnitentem absoluere, & remittere ipsum ad confessorem inferiorem, vt ipse auditis eius peccatis non reseruatis, ab eis cum sacramentaliter absoluat. Et consequenter dicunt, quod dictus pęnitens duo recipit sacramenta, vnum a superiore, alterû ab inferiori, & quod dictus superior potest iure optimo hãc facere diuisionem sicut faciunt Papæ pęnitentiarij. At contrariã opinionẽ secũdum diuinam Theologiam existimo veriorem. Scilicet, dictum superiorem eam diuisionem facere minime posse, & sic necessario debere audire peccata reseruata, & non reseruata, prout tenẽt ᵍ Ledesma, Durandus, & Syluester, Adrianus, & Victoria. Et fundamentum huius opinionis est; quia integritas confessionis est de iure diuino, in quo dictus superior minime potest dispẽsare, nulla præsertim existente necessitate, cum ipse superior possit remittere suum subditum ad confessorem inferiorem cum authoritate, vt ipsum ab omnibus absoluere possit. Et dato, quod Prælatus velit extra confessionem scire peccata reseruata ipsius pœnitentis, remittendo absolutionem ad inferiorẽ confessarium sigillum cõfessionis seruare tenetur, cum reuelatio ipsi facta ad confessionẽ ordinetur; prout ait Ledesma. Qui cum Adriano, & Durando affirmat,

ᶠ Caiet. verb. confessio conditio Sot. in 4. in d. art. 5. Nauarr. in c. Sacerdos §. quantus de pœn. d. 5. n. 52.

ᵍ Ledes. 2. 4. q. 8. ar. 2. dub. 3. conc. 5. Durand. in 4. d. 17. q. 13. Syl. v. conf. 1 q. 19 Adrian. [illegible] de conf. [illegible] sed [illegible]

mat, quod pœnitentiarij Papæ non diuidunt confessionem sed tantùm absoluunt à censuris Papæ reseruatis, non potentes maximis negotijs implicati integras confessiones pęnitentium audire. Et sublatis censuris iam peccata non remanent reseruata Papæ enim solùm censuras reseruat.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confessio reseruatorum superiori, aut habenti potestatem facta sine debita contritione, aut attritione, valeat, vt pænitens possit ea peccata confiteri cuicumq; alij confessori inferiori approbato.

RESpondeo dicendo, quòd quando pœnitens religiosus fuit absolutus sacramentaliter à casibus reseruatis per superiorem, aut per habentem eius ad id potestatem existente nulla absolutione propter defectum contritionis, aut attritionis, non tenetur dictus pœnitens ampliùs dicta peccata reseruata confiteri prælato, aut habenti eius authoritatem. Sufficit enim quod ea confiteatur cuicũque legitimo confessori, vt ait *a* Caietanus. Reseruatio enim quid odiosum est; Vnde debemus Theologizare, sufficere ipsum peccatum reseruatum esse cognitum, & reuelatũ ipsi prælato, aut alij eius potestatem habenti, vt sic cesset ipsa reseruatio. Et hanc opinionem, vt verissimam tenent Syluester: *b* & eam tenent communiter Doctores, affirmantes idem esse dicendum, quando pęnitens aliquod peccatum mortale malitiose tacuit, dummodo omnia peccata reseruata reuelauerit. Et id ipsum etiam affirmant esse dicendum, quando pęnitens multa habet peccata reseruata, & vnius, aut duorũ fuit oblitus, prout dicunt *c* Adrianus & Ledesma. In hoc enim casu omnium peccatorum etiam oblitorum volunt Prælati tollere reseruationem, prout affirmat *d* Nauarrus. Verum est tamen, quod tenetur dictum peccatum confiteri cum ipsius fuerit recordatus. Et id ipsum etiam sentiunt dicendum, quando pęnitens tempore iubilei, aut Bullæ concedentis absolutionem à reseruatis propter ipsius colpam (quia verbi gratia, tacuit aliquod peccatum mortale, aut non habuit debitã attritionem) fuit inualidè absolutus, omnia peccata reseruata confitendo: In hoc enim casu finito tempore iubilei, aut Bullæ, dicunt grauissimi Theologi, illam inualidam confessionem, operari vt reseruatio peccatorum tollatur. Quam opinionem vt verissimam amplector, quãdo dicta peccata sunt reseruata ratione alicuius censuræ: Cum enim confessor virtute iubilei & Bullæ possit absoluere à censuris & à peccatis, & absolutio censurarum præcedat absolutionem peccatorum, & cum absolutio censurarum non pendeat ab absolutione eorum, non requiritur dispositio ex parte pęnitentis, vt à censuris soluatur. Quod confirmatur; Potest enim dari casus, in quo quis absoluatur à censuris sine dispositione: & statim quando sacerdos profert formam absolutionis peccatorum per internam Spiritus sancti motionem debite disponatur. Quo casu non videtur posse negari, quod à peccatis, & censuris remaneat pęnitens liberatus. Non ignoro tamen, aliquos viros doctissimos contrariam tenere opinionem dicẽtes, quod absolutio censurarum virtute alicuius Bullæ, aut iubilei conceditur in ordine ad absolutionẽ peccatorũ, adeo, vt Confessarius mortaliter peccaret, si virtute dicti Iubilei, aut Bullæ pęnitentem sine dispositione a censuris absolueret. Quod non contingeret in Superiore ab eis absoluente, ipse enim potestatem habet ad absoluendũ ab eis nulla præuia dispositione, cum, pro vt dicitur in materia de excommunicatione, possit absoluere ab ea etiam inuitũ. At licet ista sint probabiliter dicta, cũ reseruatio sit quid odiosum, & confessarius virtute Bullæ, aut iubilei possit absoluere à censuris extra sacramentalem cõfessionem, dicendum arbitror. quod absoluẽdo ab eis in confessione inualida ex defectu pęnitentis, remanebit pęnitens ab ipsis liberatus; cum absolutio à censuris, si non valet vt absolutio sacramẽtalis, possit valere vt absolutio extra confessionem, ad cuius validitatem non requiritur tanta dispositio. Quod probatur ex *e* regula iuris, Si non valet quod ago, vt ago, valet, vt valere potest. Ex quibus deducitur, quod si tempore iubilei, aut Bullæ quis inualidè absoluatur à peccatis reseruatis non habentibus excõmunicationem annexam, minime sublata fuit ipsa reseruatio. Cum enim confessor virtute dicti iubilei & Bullæ possit tollere reseruationẽ in foro conscientiæ, virtute absolutionis, existente nulla absolutione, consequitur nullitas ablationis ipsius reseruationis, præcipuè cum iubilei & Bullæ concedant absolutionem à reseruatis non pęnitentibus absolutè, sed verè pęnitentibus. Illi autem, qui scienter tacent peccatum mortale, aut non habent debitam contritionem, aut attritionem, verè pęnitentes minimè possunt nuncupari. Ex quibus rursos infertur, quod quando prælati religionum in aliquibus festiuitatibus concedunt suam authoritatem, vt eorum subditi possint absolui à casibus reseruatis, si ipsi intra tempus concessum omnia peccata reseruata cõfitentur sine debita contritione: aut scienter celato aliquo peccato mortali, minimè remanent liberati à dicta reseruatione: & sic transacto dicto tempore tenentur ea confiteri confessario non cuicunque potenti absoluere à mortalibus, sed potenti absoluere ab eisdem reseruatis. Et hoc probatur; nam prælati, vt fit in nostra sacra religione, quando similem concedunt authoritatem, in hæc verba prorũpunt. *Vt fratres possitis cum puriori conscientia hanc festiuitatem celebrare, pater noster prouincialis vobis omnibus suam authoritatem impartitur.* Quæ verba satis indicant, eam authoritatem concedi in ordine ad purificandas conscientias fratrum, vt cum maiori puritate diuina prædictis diebus possint ministrare, & prælatos minime dictam authoritatem velle concedere, qui purificandis suis conscientijs minime incumbunt, accedendo ad sacramentum pęnitentiæ sine debita dispositione, aut celãdo aliquod peccatum mortale diuinæ gratiæ obicem ponẽdo.

a Caiet. ver. casus reseruatus.

b Syl. ver. confess. 1. q. 19.

c Adrian. vbi sup. § si petas verb. ex hoc. Lede. vbi sup. dub. 7.

d Nau. c. 26. nu. 13.

e ca. vnico de despons. impuberum libr. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum guardiani habentes potestatem secundum ius ad eligendum confessorem, prout dictum est in quæstione superiori, possint absolui à casibus reseruatis suis prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quod licet guardiani secundum opinionem, quam *f* supra quæstione præcedente retulimus, possunt eligere cõfessorem, non tamen ex hoc infertur, quod possit confessor per ipsos electus eos absoluere à casibus reseruatis prouincialibus, & alijs suis superioribus regularibus. Hoc enim minime conceditur in *g* decretali: ex qua deducitur ipsos posse eligere confessorem. Verum est tamen, quod talis confessor electus per Bullam Cruciatæ, si illis valet, possunt absoluere à reseruatis. Etsi ipsi guardiani habent potestatem ad absol-

f Sup. q. præcedenti. art.

g c. si. de pæn. & remiss.

absoluendum suos subditos à casibus reseruatis, potest confessor per ipsos electus, eos ab eisdem absoluere, secũdum regulam, quam tradit doctissimus *a* Caietanus, scilicet, quod ille, qui habet potestatem ad dispensandum cum suis subditis, habet eandem potestatem ad dispensandum secum. De quo dicemus quæstione *b* sequenti. Et aduertendum, quod Abbatissa licèt sit benedicta, non potest eligere confessorem, prout tenet *c* Syluester.

a Caie. 2.2. q. 96. ar. 5.
b q. seq. art.
c Syluest. ver. confes. §. 8.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm Guardiani, quibus Prouinciales committunt suos casus possint alteri committere dictam potestatem.

REspondeo dicẽdo, quod non, nisi quãdo tales guardiani sunt commissarij prouincialiũ cum plenitudine potestatis. Ratio huius est; quia delegatus ab inferiori à Principe non potest subdelegare, nisi sit delegatus ad vniuersitatem causarũ, vel nisi hoc sibi specialiter concedatur, secundũ *d* Ioãnem Andream. Hanc tamen doctrinam non recipit *e* Nauarrus dicens, quod simplex ministerium absoluendi potest delegari etiam à delegato ordinarij, & à subdelegato delegati Papæ, quamuis non possint delegare suas iurisdictiones, ratione quarũ id eis competit, neque etiam aliquem articulum iurisdictionalem. Et ad hoc allegat aliqua *f* iura, & Felinum. Ratione cuius doctrinæ dicit, ipsos guardianos posse committere suã authoritatem in casibus particularibus, quãdo ab ipsis particulariter fuerit petita. Nõ tamen eam generaliter alicui cõmittere possunt, vt quotiescũque occasio se obtulerit illa vtatur, prout tenet *g* Corduba. Et hoc cõcludit doctrina adducta per Felinũ, & Nauarrũ. Et his est addendũ pro nostra sacra religione, quod in quodã *h* capitulo generali nostri ordinis definitũ fuit. *Instituitur, quod vniuersi cõfessores monialiũ familiæ nostræ habeant præsenti decreto semper actiue authoritatem Prælatorũ super moniales in foro conscientiæ quoad casus, & sententias. Habent similiter guardiani, & eorum vicarij in absentia ipsorum guardianorum.* Hæc ibi. Et paulo inferius in sequenti tabula *i* sic habetur. *Declaratur, quod illa clausula in tabula capituli generalis Albiensis præcedentis inserta, scilicet, quod guardiani, & eorum vicarij habeant authoritatem prælatorum in foro conscientiæ, &c. sic debet intelligi, quod scilicet, authoritas per patrem prouincialem concessa guardianis remaneat semper penes eorum vicarios, seu vicariorum vicarios ipsis guardianis suum conuentum pro suis negotijs exeuntibus.* Hæc ibi.

d And. in c. si eius de offi. deleg. l. c.
e Nau. in ma. c. 27. nu. 41.
f c. sup. 99. §. quem vero. de offi. deleg. vbi Fel. n. 1. & 9.
g Cord. sup. regul. c. 7. q. 29. pa. 218.
h In tabu. 20. ius gent. in 1. ord. in 3. tra. f. 218.
i Tab. 21. vir gen. fol. 226.

ARTICVLVS X.

Vtrùm religiosi possint absolui à casibus reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ.

REspondeo dicendo, quod Leo X. prohibuit, & declarauit prout habetur in supplemento, qd *k* *Nullus fratrum minorum, aut moniales S. Claræ possint accipere Bullas Cruciatæ, seu alias indulgentias generales concessas, aut concedendas, vt possint vel gratijs ibi contentis vipote contra regularia ordinis instituta confiteri quibuscunque sacerdotibus, & absolui à casibus reseruatis, non obstantibus quibuscunque Bullis, etiam si in eis expresse inhibeatur prælatis sub censuris, ne subditos suos a taliũ Bullarum acceptione prohibeant, & subditis libera facultas eas accipiendi tribuatur, cæterisque in contrarium facientibus quibuscũque.* Et hoc ipsum prohibuit Pius V. fratribus Ordinis Prædicatorũ anno Dñi millesimo quingentesimo septuagesimo primo, vt refert Paraselus in cõpilatione *l* priuilegiorũ S. Frãcisci à Paula. Et idẽ priuilegiũ habẽt alij regulares ab Alexãdro VI. cõcessum vt in compendio *m* Cistercij dicitur. Vbi habetur, *Non esse mentis sanctissimi Domini Papæ per Bullas Cruciatæ, aut iubileorum, aut alias similes concessiones sub quacũque derogatione aut tenore etiã cũ clausula (quacunque prohibitione sublata) vel etiam viuæ vocis oraculo, pœnitentiarij S. Petri, vt quibusuis alijs, hactenus factas, vel faciendas velle derogare indultis, & cõstitutionibus Societatis Iesu.* Prout declarauit Gregorius XIIII. & habetur in compendio ipsius *n* Societatis. His sic præhabitis, hanc difficilem quæstionem resolui in nostra explicatione Bullæ Cruciatæ multas concessiones Summorum Pontificum in supradictam sententiam adducens, vbi in hanc sententiam Collectorem, Cordubam, & Paraselum allegaui. Nunc autem eam, qua possum breuitate, quibusdam dictis perstringam.

k In supp. fol. 60. conc. 168. & fo. 46. conces. 144.
l fol. 117.
m In cõp. Cist. ver. Crucia. §. 1. & 4.
n Conc. Soci. ver. abs. §. 11.

Et primo dico, quod omnes fratres mendicantes possunt accipere Bullã Cruciatæ, prout ego probo ex Bulla in eodem loco. Attamen hoc debẽt facere cum licentia suorum prælatorum, cũ non intendat Pontifex regularem obseruãtiam dissipare. Et apparet, quia cum in anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto à Pio IV. in sua Bulla mãdaretur, vt possint religiosi sine licẽtia suorum prælatorum Bullã accipere, & statim anno sequenti, & in Bullis vsq; hodie Publicatis dicta clausula subtrahitur, ex quo Pontificum mens proclamat, talẽ libertatẽ regularibus minimè sedẽ Apostolicam dare velle. Bene tamen verum est, quod Prælati regulares talem licentiam pro re tam sancta faciliter dare debent.

Secũdo dico, quod fratres Minores, quibus ex regula recurrere ad pecuniã absque præsente, vel imminente necessitate, est prohibitum, possunt illã pecuniam cum licẽtia prælatorum procurare pro huius Bullę acceptione, seruatis tamẽ reliquis alijs modificationibus summorũ Põtificum iuxta eorũ professionem. Et licèt *o* dicat, quod hæc Bullæ acceptio non sit causa ita necessaria, vt possit proinde ad pecuniam recurri, cum totum illud, quod in ea conceditur, habeatur in nostris priuilegijs: attamen *p* Antonius de Corduba in expositione nostræ regulę tenet contrariũ, dicens, quod imo ista sit sufficiens necessitas, vt prælati possint dare talem licẽtiam, cũ sit negotiũ tãtæ pietatis. Quibus addo, quod licèt possint per virtutem priuilegiorum suas animas liberare, sanctum tñ est pluribus alijs vijs id attentare. Et eo magis, cũ possint virtute huius Bullæ à cõtẽris in Bulla Cœnæ Dñi absolui; quod in priuilegijs nõ habetur, secundũ prędictum Collectorem, contra quẽ in quæstione præcedenti latè egimus. Verum est tamen, quod Paulus III. *Viuæ vocis oraculo cõcessit fratri Antonio de Ortiz, Prouinciali Prouinciæ S. Gabrielis, & eius socio Ioanni de Aguila facultatẽ; vt omnes fratres ordinis possint comedere oua & lacticinia in diebus ieiunij. & lucrari omnia alia, quæ conceduntur in Bulla Cruciata (excepto quod nõ possint absolui à casibus reseruatis) mo fratres Sacerdotes duas missas celebrẽt, & choristæ duos Psalmus Pœnitẽtiales cũ suis litanijs, & conuersi ducentos Pater noster, cũ totidem Aue Maria. Et quando suspenduntur Bullæ omnia prædicta retterando.* Hanc concessionem vidi ego in conuentu de Abrojo firmatã per patrẽ fratrẽ Gartiam de Castillo virum maximæ authoritatis, & sanctitatis apud omnes suos coætaneos zelatorem maximũ paternarũ traditionũ Patris nostri Francisci, propter quod maximè fuit habitus apud Maiestatem Imperatoris Caroli V. & Philippi II. eius filijs nunc in Hispanijs fœliciter regnantis. Qua concessione attenta, quam puto non esse reuocatam, nõ est necessarium recur-

o Collect. ver. Cruciata. §. 5. in cõp. mẽd.
p Cord. in expos. reg. c. 4. q. 7. f. 13.

recurrere ad pecuniam ad Bullas Cruciatæ recipiẽdas, cum dicti supradicti Patres Minores omnia habeant, quæ in ipsa cõceduntur. Nisi dicamus, quod recurrunt ad ipsam pro accipiendis Bullis concedentibus absolutionem à casibus in religione reseruatis, quod ĩ viuæ vocis oraculo Pauli III. expresse negatur. Dico tertio, quod dato sine licentia prælatorum Bullæ Cruciatæ à fratribus minoribus recipiantur procurando pecuniam, quãuis contra regulam facerent: adhuc tamen omne, quod in illa conceditur, possunt gaudere, dummodo non sit contra regularem obseruantiam. Vnde possunt lucrari indulgentias, quæ visitando altaria, vel aliquid aliud pium in Bulla mandatum faciendo lucrentur: cum subditi non in omnibus, sed in illis tantùm, quæ ad obseruantiam regularem spectant suis Prælatis obedire teneantur: & si in alijs obediunt, hoc perfectionem præcise, non obligationem concernit, vt post D. Thomam tenet Nauarrus. *a* Dico quarto, quod secundum multos viros doctos attentis Bullis, quæ hodie publicantur, fratres Mẽdicantes minimè possunt eligere confessorẽ, & absolui à casibus reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ, sine licentia suorũ prælatorum, vt probant Bullæ superius allegatæ, quas per Bullam Cruciatæ non video suspendi, cũ in suspensione generali priuilegiorum indultorum, gratiarum, & indulgentiarum, quæ fit à Commissario generali dicatur. *Exceptis tamen, quæ concessæ sunt ordinum Mendicantium superioribus, quo ad eorum fratres.* Quæ exceptio fit à dicto Commissario virtute facultatis datæ sibi in eadem Bulla Cruciatæ. Nec valet euasio aliquorum, licet doctissimorum virorum, quod dicta clausula exceptiua ad indulgẽtias tantùm referri debeat: ita quod velit Summus Pontifex per eam, quod indulgentiæ concessæ fratribus mendicantibus minimè per Bullam suspendantur: non verò priuilegium eligendi confessorem, & absoluendi à casibus reseruatis. Nã respondetur, quod illa clausula exceptiua ponitur in fine suspẽsionis, in qua suspenduntur non solùm indulgentiæ, sed etiam alia priuilegia, & indulta. Cuiusmodi est priuilegium de eligendo confessorem, de potestate ad absoluendum à reseruatis. Et clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia, vt deducitur ex *b* iure, & tradit Bartolus, Iason & alij, quos refert & sequitur Quintilianus Mãdosius. Imo vult *c* Abbas, quod clausula in fine dispositionis posita refertur ad omnia præcedentia, etiam si diuersa contineant, de hoc tamen vide infra quæstione sexagesima prima articulo quarto. Dico sexto, quod licet fratribus supradictis sit prohibitum eligere confessorem, & absolui à reseruatis virtute Cruciatæ sine licentia suorum prælatorum iuxta superius citata, non auderem tamen illos condemnare, qui sine tali licẽtia ea vtuntur, quantum ad hos articulos. Tum quia multi Doctores sic tenent. Tum etiam, quia prælati aliquarum religionum, videntur tacite consentire: cum id non prohibeant: imo vident & tacent, neq; illas prohibitiones Apostolicas subditis notificant. Et leges reuocatoriæ priuilegiorum, & gratiarum nullam vim habent, antequam promulgentur, non solùm in prouincia, sed etiã in diœcesi, prout dicunt *d* Soto, & Medina. Vnde cum dictæ concessiones reuocent priuilegium omnibus fidelibus concessum in prædicta Bulla, scilicet, de eligendo cõfessorem, & absoluendo à casibus reseruatis, dicentes, quod non intelligatur quantum ad fratres, quod, scilicet, sine licentia suorum prælatorũ minimè possint absolui etiam virtute Cruciatæ, necessarium est, quod secundum formam prædictam publicetur: at prælati in aliquibus religionibus minimè id faciunt. Supradicta opinio confirmatur; Nam dicti religiosi in diebus ieiunij extra quadragesimam vidẽtibus prælatis, virtute Cruciatæ vescuntur ouis, & lacticinijs contra eandem prohibitionem Leonis X. in principio huius articuli allegatam, & nemo eos arguit de peccato. Hæc sufficiant pro hac parte, omissis alijs multis, quæ in explicatione Cruciatæ late diximus.

a Na. in man. c. 23 nu. 38.

b L. talis scrip. ff. de leg. 1. l. si peperit § filia & ibi Bartol. col. 1. & 2 ff. de le. et posth. Mand. in reg. cancel. reg. 1. reseru. q. 2. n. 2.

c Abb. in c. secũdo requiris. nu. 10. de app.

d Sot. de iu. q. 1. a. 4. f. 16. Med. 1. 2. q. 95. ar. 4. fol. 830.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm nouitij religionum præsertim ordinis nostri fratrum Minorum possint absolui sacramentaliter à peccatis, etiam intra Ordinem reseruatis, & à censuris Ecclesiasticis absque licentia prælatorum eiusdem Ordinis per illos sacerdotes, per quos possent absolui, si in sæculo permanerent: an quoad hoc omnino teneantur, sicut professi eiusdem religionis, ita quod absolutio aliter impensa sit nulla.

RESpondeo dicendo, quòd doctissimus *e* Corduba hanc in terminis disseruit quæstionem pro vtraque parte argumenta proponens, qui videtur in partem negatiuam inclinare. At ego (loquendo de peccatis reseruatis intra ordinem) eius opinioni acquiescere minimè possum. Et sic censeo, partẽ affirmatiuam esse amplectendã, scilicet, quòd possunt absolui sine licẽtia suorum prælatorum à peccatis reseruatis. Et probatur; nam ipsi antequã professionẽ emittant, non sunt vere, & realiter religiosi: ergo non possunt, vt alij religiosi ligati quoad hoc per prælatos ad regulam, vel statuta illius religionis, vt deducitur ex *f* iure, & tenent Doctores communiter. Nec euasio Cordubæ quicquam contra hoc facit, dicendo, scilicet quod bene stat, quod non sint proprie, & irreuocabiliter religiosi, & quod etiam quoad hoc teneantur astricti sub iurisdictione prælatorum illius religionis, vt sæculares, qui habent pro curato prælatum religiosorum. Licèt enim ipsi non sint adstricti, vt religiosi, subduntur tamen tali prælato. Nam huic euasioni, & instantiæ respondetur concedendo, quod non subduntur illi, sicut sui subditi religiosi, sed sicut diœcesani. Et similiter dico in proposito, quod nouitij supradicti subduntur dictis prælatis, non vt religiosi professi, sed vt nouitij, qui obligati sunt ad religionis asperitates supportandas nõ sub pęna peccati mortalis, ita vt peccent in eis deficiendo sed sub pęna expulsionis à religione, ita vt ad professionem minimè admittãtur. Et sic possunt Pręlati expellere à religione nouitiũ, quem cognouerunt incontinẽtem, inobedientem, & subreptitie eligentem confessorem præter nominatum ad confessiones nouitiorum audiendas. Nã, vt dicitur in iure, nouitij solùm ingrediũtur ad probandum vel experiendum si mores religionis illis placent, & *g* è contra si mores illorum placent religiosis, vt ad professionem admittantur. Et sic expulsis, religio nihil habet super eos, neque ipsi super religionem. Ex quibus concludo, quod etiam si nouitij manere voluerint in religione, non sunt lege coactiua obligati sub pœna peccati mortalis ad obseruantias regulares, sed tantũ sunt obligati ad pęnam eiectionis à religione, si eas non seruauerint, aut ad aliam pœnam temporalem à magistris nouitiorum imponendã iuxta constitutiones & laudabiles consuetudines regulares. Neque etiam obstat quod dicit *h* Geminianus, quem sequuntur Rosella & Syluester, quod nouitius delinquẽs etiam tali delicto, quod professus mereretur carcerem perpetuum per prælatos ordinis tali pœna carceris etiam ad tempus puniri non potest nisi ipse velit. Vnde videtur dicendum, quod si nouitius velit remanere in reli-

e Cord. lib. 1. qq. q. 30.

f ca. religioso de sent. exc. l. 6. And. & gl. in c. beneficio de reg. in l. 6.

g c. ad apostolicam de reg. c. mon. 29. q. 3.

h Gemi. in c. non solum de reg. in. l. 6. Rosella ver. nouicius. §. 12. Syl. relig. 5. q. 7.

religione, ficut poteſt puniri pœna carceris propter delictum ab ipſo commiſſum: ita etiam poteſt ligari à ſuis Prælatis, vt non abſoluatur, niſi à confeſſoribus per eos aſſignatis à caſibus reſeruatis. Nam reſpondetur concedendo ipſos nouitios poſſe incarcerari, ſi velint in religione tempore nouitiatus perſeuerare. At ipſe carcer non eis tunc dabitur vt pœna iudicialis, cum prælatus minimè ſit eorum iudex: ſed vt pœnitentia illis data, & ab ipſis acceptata. Et ſimiliter in propoſito dicimus, quod minimè poterunt abſolui à confeſſoribus per ipſos electis à caſibus reſeruatis, nec ab alijs caſibus non reſeruatis. At hoc non procedit ab obligatione coactiua impoſita à ſuis prælatis, & iudicibus ſpiritualibus; non.n. ipſis per profeſſionem ſunt ſubiecti. Sed procedit ab obligatione nouitiali, quia nouitij volentes perſeuerare in religione, obligantur ad confeſſiones faciendas cum confeſſoribus pro ipſis deputatis. Et obligantur etiam ſub pœna expulſionis à religione ad non eligendum alios confeſſores extraordinarios, qui eos à reſeruatis, & ab alijs abſoluant. Denique noſtra opinio confirmatur ex eo, quod communiter dicunt Doctores, ſcilicet, quod nouitij quantum ad fauores inter religioſos computantur, quantum verò ad odia, minimè in iſta claſſe collocantur. Non poſſe autem abſolui à reſeruatis, niſi à prælatis ordinis, aut habentibus eorum poteſtatem, quid odioſum eſt & ideo ad nouitios minimè extendendum. Vtrū autē virtute Cruciatæ poſſint eligere confeſſorē, & abſolui à reſeruatis, partē affirmatiuā vt indubitatā admitto, cum ipſi non ſint profeſſi: & prohibitiones Apoſtolicæ, quibus mandatur religioſis, ne virtute Cruciatæ confeſſores ſibi eligant, tantùm loquantur de religioſis profeſſis. Quantum autem ad abſolutionem à cenſuris Eccleſiaſticis iam diximus[a] ſecundum priuilegium Eugenij Quarti, cōceſſum fratribus Minoribus, quod poſſunt abſolui per confeſſores deputatos per ipſos prælatos.

a Sup. q. præced. ar. 25.

QVÆSTIO XXII.

De Abbatibus quantum ad poteſtatem diſpenſandi in communi in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *QVid ſit diſpenſatio.*
2 *Quotuplex ſit diſpenſatio.*
3 *Vtrùm ſit idem diſpenſatio quod priuilegium, & declaratio.*
4 *Vtrùm ſit neceſſaria cauſa ad diſpenſandum.*
5 *Quæ cauſæ requirantur ad diſpenſandum.*
6 *Vtrùm Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis.*
7 *Vtrùm Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis.*
8 *Vtrùm Prælati inferiores poſſint diſpenſare in legibus ſuperioris, & in eorum pœnis.*
9 *Vtrùm Prælati inferiores in aliquibus caſib. poſſint diſpēſare in ſubſtantialibus legis lata à ſuperiori, tollendo omnino obligationem in particulari.*
10 *Vtrùm Prælati regulares poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis.*
11 *Vtrùm Prælati regulares poſſint delegare miniſterium diſpenſandi.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit diſpenſatio.

REſpondeo dicendo, quòd diſpenſare ſumitur pro diſtribuere, & diſpenſator pro eo, qui diſpendia domus curat, ſeu victui diſtribuēdo præeſt, prout notatur in iure.[b] Et Pontifex Romanus diſpēſator à D. Bernardo[c] vocatur, & à Chriſto Domino hoc nomine inſignitur dicente. *Quis putas eſt fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam.* Et propterea diſpenſator is dicitur, ex eo, quod diſtribuat, atque expendat poteſtatem ſibi à Deo conceſſam. Et ſic diſpēſatio deſcribitur à Doctoribus, quod ſit prouida iuris communis relaxatio vtilitate, ſeu neceſſitate penſata. Ita tenent Gloſſa,[d] & Doctores, Ancharranus, Paulus Caſtrenſis, & Alexander, Abbas, & Speculator. Qui definit eſſe iuris communis relaxationem, procedentem ex mera diſponentis miſericordia. Baldus autem in additionibus ad Speculatorem addit dicens, quod diſpēſatio eſt rigoris mitigatio vel moderatio pœnæ facta per habentem authoritatem ex publica authoritate, vel vtilitate vel alia rationabili æquitate, quā lex ciuilis indulgentiam appellat. Et idem Baldus[e] definit eſſe ſeueritatis, & exceſſuum mitigationem, vel remiſſionem. Subdens, quod iura ciuilia raro diſpenſationes permittunt: quia non debent indulgentia crimina ſubleuari. Et Alciatus nihil aliud eſſe affirmat diſpenſationem, quam iuris communis quandam in fauorem particularem relaxationem, ſeu correctionem, quæ & priuilegium dici poteſt. Diſpenſationis autem virtus, ſeu effectus eſt, vt licitum efficiat, quod aliàs erat de iure illicitum, prout tenet[f] Gloſſa, & affirmāt Geminianus, & Pariſius.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit diſpenſatio.

REſpondeo dicendo, quòd diſpenſationum altera eſt tacita, quando v.g. Papa indigno, vel inhabili ſcienter prouidet, vel inhabilem, ſeu indignū ad beneficium, officium, vel aliud admittit, vel promouet informatus de illius inhabilitate. Et hæc diſpēſatio dicitur tacita, quæ æquipollet expreſſè iuxta Gloſſam,[g] Innocentium, Antonium de Butrio, Bartolom, Imolam, Barbatiam, Iaſonem, & Felinum. Aduertendum tamen, quod tacita diſpenſatio Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum inferiorū parum, aut nihil operatur, prout ait Baldus,[h] quem ſequitur poſt alios Felinus. Nam prælati inferiores non poſſunt diſpenſare, niſi exiſtente cauſæ cognitione. At papa cum ſit ſuper omne ius ſine præuia cauſa poteſt diſpēſare, prout tradunt Butrius,[i] Imola, Felinus, & Præpoſitus. Et ideo in eo tacita diſpēſatio magni eſt momēti. Expreſſa diſpenſatio dicitur, quādo adſunt hæc verba in ſupplicatione, videlicet. Diſpenſare dignemini, vel in literis Apoſtolicis appoſitū ſit verbū. Diſpenſamus vt deducitur ex iure.[k] Et idē eſt quando apponitur verbū permittimus, vt deducitur ex iure.[l] Et aduerte quod diſpenſationum tria ſunt genera. Primum eſt legis: alterū hominis, & aliud miſtum, quando ſcilicet lex cōcedit, vt homo diſpenſare poſſit, vt notatur[m] in iure.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſit idem diſpenſatio quod priuilegium & declaratio.

REſpondeo dicendo, quòd diſpenſatio à priuilegio differt. Nam priuilegium ſine cauſa conceditur, ſeu concedi conſueuit: diſpenſatio verò cum cauſa, qua exiſtente falſa, corruit ipſa diſpenſatio. Ita Abbas[n] & Decius. Rurſus diſpenſatio ſtrictiorem interpretationem recipit, vt probat Rebuffus.

b l. Vrba. ff. de verb. ſig. l. cenſors. ff. eod. l. diſpenſatoris et l. diſpenſatorem. ff. de ſolutionibus.
c Bern lib. 3. de conſiderat. ad Euge. ca. … ac. 22.
d Gl. & DD. in c. requiſitis. 1. niſi. rigor. c. q. 7. Ancha. conſ. 241. co. 2. Caſt. conſ. 348. colu. 2. verſ. præterea diſpēſatio li. 2. iuxta nouā impreſ. Alex. conſ. 88. col. 2. ver. 2. vol. 5. Abbas in c. cū in cunctis. col. 1. de elect. & in c. extirp. §. qui vero, de præb. Speculato. tit. de diſpenſat.
e Bald. in addit. ad Specu. in c. 1. de pace conſ. 5. diſpēſ.
f Gloſſ. pen. de elect. in c. non debet de cōſa. & affin. Gem. conſ. 106. ſuper dicto n. 6. Par. conſ. 68. n. 128. vol. 4.
g Glo. in c. qui aliquo. 1. d. 1 hoc. & But. c. veniēs de filijs preſ. Imo. in l. quidā cōſulebāt ff. de re iud. Iaſ. in l. Barb. n. 24. ff. de of. præt. Fel. in c. præt. col. 2. & ſeq. de teſtib. cog.
h Ba. in addi. ad Spe. tit. de diſpen. §. nunc loquendum. quid ſuperior.
i Fel. 1 c. ſi quā do. c. 4. in 3 cō ſidera. de reſc.
k Bu. & Imo. co. 13. Fel. 14. fallēt. in ca. 1. de cōſt. propoſ. in c. per venerabilē qui filij ſint legitimi.
l c. at cler. §. de adul. de iudic. c. de multa in ſi. de præb.
l In c. clericū. de filijs preſ. c. vn. de ætate, & qual. l. 6.
m c. de multa in ſi. de præb.
n Abb. in cap. quocirca col. 2. de conſang. Dec. cōſ. 681. col. pen. c. 1. de filijs ſib. l. 6.

a Rebuff sup. conf. c. formâ datu in verf. dispen. verbo iusta dispensationes.
b ca. nonnulis in §. de ele. c. si de schis.
c l. 4. hoc autẽ iudiciũ. ff. de dano infecto. Mando de signat gratia in dispensatio. f. 79. p. c. col. 2.
d l. fi. C. de legib. c. cũ venisset de iud.
e l. vt vim. ff. de iust.
f D. Tho. 2. 2. q. 88. nu. 10.
g 9. de multa de ver. D. Th. quod libet 9. ar. 15.
h Turrecr. de Eccle. Hiera. l. 3. c. 55. Cather. l. 6. contra Caie. c. 2. euxta fi. Almai. de potest. Eccle. c. 13. Soto l. 2. de iust. q. 7. a. 3. Cou. de spõsa. 1. 6. §. 9. nu. 8.

buffus. a Rursus dispensatio ad petitionem partis conceditur non autem motu proprio, sicut priuilegium, vt probant quædam Decretales. b Ratio est, quia solui, seu relaxari non debet ius nisi parte petente, instante, & supplicante, vt deducitur à iure, c & tradit Quintilianus Mãdosius. Nec idem sunt declarare iura, & dispensare circa ius. Ius enim interpretatur quisquis illud explicat, vt ostendat aperte, an ius illud, in quo agitur, includat, necne, vt dicunt iura. d Lex nanque illa naturalis, nõ occides per humanas leges sæpissimè ita explicatur, vt constet per eam homicidium ad defensionem commissum minimè prohiberi, vt ait quædã e lex. Naturalis enim ratio dictat defensionem, omnibus permissam esse. Ius autem dispẽsat data legis obligatione ab ea priuatim aliquem eximendo. Nam secundum D. Thomam f lex ponitur respiciendo ad id, quod est, vt in pluribus bonum. Sed quia contingit huiusmodi in aliquo casu non esse bonum, oportuit per aliquem determinari in illo particulari casu, legem non esse seruandam. Et hoc est authore D. Thoma propriè in lege dispensare. Quod exemplo manifestatur. Nam g iure humano, prout tradit D. Thomas, nobiles, & literati duo beneficia curam animarum habentia obtinere prohibentur, at Romanus Pontifex aliquem ab hac lege eximere potest propter eminentem nobilitatem, & scientiam, ita explicant Turrecremata, h Cathetinus, Almainus, Soto, & Couarruuias.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm sit necessaria causa ad dispensandum.

i D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 4. & q. 96. ar. 1. ad 3. vbi Caiet. Vict. de potest. Papa, et Gan. n. 7. So. de iu. l. 4. q. 7. ar. 7. c. cum cõt de conf. Naua. in ca. statuimus nu. 36. & 10.
K Sot. de iust. l. 1. q. 7. ar. 3. Caiet. 1. 2. q. 96. ar. 5. & q. 97. ar. 4.
l Sot. de iu. l. 1. q. 3. Nau. c. 23. num. 62. Vict. de potest. Papa nu. 15.
m Cai. 1. 2. q. 97. ar. 4.

RESpondeo dicendo, quòd nulla dispensatio sine iusta causa à Summo Pontifice concessa, est licita in conscientia, quamuis sit circa legem purè humanam à iure diuino non dependentem, vt communis opinio i Theologorum & iuris interpretum docet. Nam re vera Summus Pontifex sic dispensans peccabit mortaliter ex suo genere, & similiter, qui eandem dispensationem procurauerunt. Si verò dispensatio huiusmodi sit circa legem dependentem à iure diuino, vt est dispensatio in iuramento, & voto, & pluralitate beneficiorum; & dispensatio quod laicus, vel secularis præficiatur monachis in Abbatem: atque professus descendat ad laxiorẽ ordinem, si fiat sine causa, non solùm peccant dispẽsantes, & solicitantes, sed ipsa dispensatio est irrita, & nulla quoad Deum. Itaque quotiescunque dispẽsatus illa vtatur, peccabit mortaliter, vt omnes K Theologi docent. Tamen si dispensatio sit in lege purè humana, nullo modo dependente à diuina, vt est dispensatio in gradibus prohibitis matrimonij, & dispensatio in ieiunio, si fit sine causa, peccabunt dispensantes & solicitantes, vt dictum est. Non tamen illa dispensatio est nulla quoad Deum ipso iure, nam factum tenebit, nec vtentes illa peccabunt mortaliter, sed venialiter, vt tenent Doctissimus l Sotus, & Nauarrus & Victoria contra Caietanum m innuentem vtentes tali dispensatione peccare mortaliter, & contra Panormitanum, & alios canonistas asserentes, vtentes tali dispensatione nullo modo peccare. Aduertendum tamen, dispensationẽ inferioris circa legem sui superioris, sine iusta causa factam minimè valere. Quia dispensatio, prout dictum est in superioribus, est relaxatio legis causa cognita. Et probatur: nam dispensatio Monarchæ sine iusta causa circa legem Dei nihil valet: ergo, neque dispensatio inferioris circa legem sui Monarchæ sine iusta caosa valebit, nec proderit. Et confirmatur; quia collatio beneficij à Papa facta ei, quem scit esse inhabilem ad illud lege humana sua tantũ, valet, licèt non dicat, se dispensare. Facta verò ab ordinario etiam in eo casu, quo potest, non valet iuxta duo celebria iura Innocentij n adiuncta declaratione eorum, quam posuit Hostiensis, o quam sequitur Panormitanus communiter receptus. Cuius nulla alia causa efficax reddi potest, quàm quod inferior non potest dispensare sine causa circa legem superioris, superior autem potest circa suam. His & alijs rationibus hanc partẽ defendit Doctissimus Nauarrus. p Ex his infertur contra indiscretas dispensationes, quas faciunt prælati regulares contra legem communem virtute suorum priuilegiorum sine iusta causa interuenientes: ipsi enim nõ solùm peccant dispensando, imò dispẽsatio eorum nulla est. Et sic in huiusmodi dispensationibus indulgendis magna consideratione opus est. Qui aduertere debent, quod dispensatio facta ab ipsis inferioribus circa suam, vel prædecessoris sui legem, valet in vtroque foro, etiam si pro voluntatis libito eam fecerint. Imò arbitror eos tacite dispensare circa illam, quoties prudentes, & scientes iubent, aut concedunt fieri aliquid contra eam nulla de dispensatione mentione facta, prout concludit idem Doctissimus Nauarrus. q

n Diuersis fallacijs de elec. coniug. ca. venients de filijs presbyt.
o Host. in d. l. aduersis.
p Panor. in c. cũ in cunctis. §. inferiora. col. pe. de elec.
q Na. vbi sup.

ARTICVLVS V.

Quæ causæ requirantur ad dispensandum.

r Conc. Trid. sess. 23. c. 1. de residen. sess. 25 de refor. c. 18.
s Gl. in c. 1. c. quarentes. 1. q. 7.
t Sot. lib. 1. de iust. q. 7. ar. 3.
u D. Th. 2. 2. q. 189. art. 8. Nau. in c. statuimus. nu. 62. Syl. ver. re. 15. 4. §. 1. & 2. Corduba in reg. c. 2. p. 17.

REspondeo dicendo, plures esse causas ad dispẽsandum, neminem ambigere. Nam à Concilio Tridentino r quatuor recẽsentur, videlicet, *Christiana Charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, & rei publicæ vtilitas.* Glossa s tamẽ quędã, alias ponit. Nã timor futuri mali, & spes venturi boni, & vitatio scandali dicit, quod sit sufficiens causa ad dispensandũ. Alij etiã dicunt, inter quos est Sotus, t quòd qualitas tẽporis, sciẽtiæ, & personæ ad id etiã sufficiat. At hi oẽs licèt diuersis vijs gradiãtur ad vnũ tamẽ oẽs deueniunt finẽ videlicet, quod omnis causa iustę dispensationis debet reduci aliquo modo ad bonum cõe. Nam sicut lex nõ potest esse iusta nisi ad bonũ publicũ referatur: ita dispensatio ipsius legis, nisi ad bonum publicum referatur, minimè debet iusta cẽseri. Vnde omnes causæ supra memoratæ ad bonũ publicum reducuntur. Nam quod fit in virtutis cuiuscunque obsequium, in bonum cõe cedit, Et ideo iustissimæ sunt ad dispensandũ. Ponamus exẽpla, vt ista clariora fiant. Multiplex enim causa occurrit in particulari, cuius ratione possit dispensari cũ religioso, vt ad aliam religionẽ conuolet. Prima est zelus religionis perfectioris, vel declinatio sui ordinis à perfectione debita, aut infirmitas, seu debilitas, & delicata complexio ad austeritates suæ religionis obseruandas, vt docent plures authores præsertim D. Thomas, u Nauarrus, Syluester, & Corduba. Imò parẽtum vrgens necessitas, si in ordine proprio non sit cõmoditas ad subueniẽdum illis per modos suæ regulæ congruentes esset sufficiens causa ad dispensandum cum religioso, vt trãseat ad laxiorem ordinem Monachalem. Dummodo, non sit religiosus ille ex Mendicantibus: quia talis transitus est prohibitus per extrauagantẽ Martini Quarti. Nisi forte dicas illam prohibitionem esse intelligendam, quãdo fit sine iusta causa, vel cum illa virtute alicuius licentiæ specialis & non ex facultate à iure cõcessa.

Erit prædicta causa sufficiens ad dispensandum ad laxiorem Ordinem ignorantia de his, ad quæ ipsa religio obligat. Nam si quis propter suam

simpli-

ſimplicitatem non ſufficienter intelligat regulam vel conſtitutiones tempore profeſſionis, & poſtea laxius viueret, poteſt cum illo licite diſpenſari vt docet Doctiſſimus Corduba. *a* Voluntas etiam & intentio ſe non obligandi in profeſſione ad totam vitæ rectitudinem, & perfectionem, quanta in illa religione præcipitur, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem ſe transferat: quanuis ſic vouere ſit peccatum mortale, vt idē Corduba dicit eodem loco.

a Cor. ſu. reg. 6. 2. q. 16.

Si verò quæras, an difficultas & moleſtia ad obſeruanda præcepta religionis ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorē ordinem fiat tranſitus? Reſpondeo ſi difficultas ſit in re ipſa, vt pote quia inconſulta prudentia non commenſurauit profeſſus religionis aſperitates cum ſua delicata complexione, quando emiſit profeſſionem temeritas illa eſt cauſa diſpenſandi. At verò ſi difficultas illa ortum habeat à prauo habitu, non eſt cauſa iuſta. Si verò difficultas accedat poſt profeſsionem ex infirmitate, vel ex quacunque alia ratione, non eſt cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam religionē con uolet. Primo, quia in eo caſo prælati religionum poſſunt cum tali diſpenſare in eadem religione in prædictis aſperitatibus. Sic reſpondit Doctiſsimus Sotus *b* ad prædictam dubitationem. Si verò nolit diſpenſare, aut prælati murmurent, & fratres illum relaxare religionem dicant, ante oculos magis habentes literalem & exteriorem auſteritatem, cauſa ſufficiens erit ad diſpenſandum, vt ego in particulari defendam tertio tomo in quæſtione de facultate quoad poteſtatem diſpenſandi ad tranſeundum ad aliam religionem.

b So. l. 1. de iu. q. 3. ar. 3.

Sed nunquid perſecutio in eadem religione facta erit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliā religionem laxiorem, vel æqualem transferatur? Reſpondeo, quod ſi dictus Religioſus dedit cauſam ad talem perſecutionem, minimè erit talis perſecutio cauſa ſufficiens, quia nemo ex peccato debet commodum reportare. Sed ſi non dedit cauſam, & gratis odio habetur, vt contingere poteſt, crediderim, quod talis perſecutio erit ſufficiens cauſa ad diſpēſandum, quia tunc ad Chriſtianam charitatem referri poteſt cauſa prædicta, vt innuit Nauarrus, *c* Itaque quoties aliqua neceſsitas moralis grauis occurrat, rara, inexcogitata, & extraordinaria, in qua viſum fuerit prælatis, quod expediat diſpenſare cōgregent diſcretos prouinciæ, vel alios viros peritos conſulant. Et ſi illi decreuerint neceſsitatem occurrentem eſſe ſufficientem, tuta conſcientia poterūt diſpenſare in prædicto ingreſſu. Nam cū caſus ſunt innumerabiles ſtandum eſt arbitrio boni viri ad determinandum, quæ ſit iuſta cauſa diſpenſationis: vt docet Syluester. Quia de hoc nulla poteſt regula generalis præſcribi. Vtrum autem prælati peccent non diſpenſando iuſta interueniente cauſa & neceſſitate tam dictum eſt ſupra in quæſtione *d* de Abbatibus quoad legitimationem.

c Na. in c. ſta tuimus. n. 30.

d Sup. q. 13. ar. 11.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis.

RESpondeo dicendo, quòd Summus Pontifex diſpenſare poteſt cum omnibus religioſis; nō ſolū, quia iure diuino eſt caput totius eccleſiæ vniuerſalis, vt Catholici omnes dicunt eſſe fide tenendū, prout allegādo multos tradit Doctiſsimus Corduba. *e* Sed etiam quia Summus Pontifex eſt Generalis Prouincialis, Guardianus & Prior omnium religioſorū, vt doctiſsimus Sotus *f* annotauit. Quare certo eſt credendum, omnes religioſos in ſuis obſeruantijs regularibus ex æquo teneri ratione ſtatus regularis Sūmo Pontifici obedire, ac ſi iure ſpeciali voto obedientiæ illi ſe conſecrarent, vt faciunt religioſi Societatis Ieſu, qui vltra tria vota eſſentialia religionis aliud votum ſpeciale emittunt; quo obedire profitentur Summo Pōtifici. Quod ſpeciale votum, licèt ſit maximè laudandum, quia abundans cautela non nocet: tamen propterea non ſubdūtur magis religioſi Societatis Ieſu Summo Pontifici in ſuis obſeruātijs, quam cæteri religioſi in ſuis. Quia cum nulla ſit vera religio, quę non fuerit à Summo Pontifice approbata, inde ſequitur omnium religionum profeſſores teneri obedire Papæ tanquam vero prælato in ſuis obſeruantijs, quia ab eo pendet tota obſeruantia regularis.

e Cor. l. 4. q q. q. 1. pro pul. 8.

f Sot. lib. 8. de iuſt. q. 3. ar. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis.

RESpondeo dicendo, quod religioſi exempti nō ſubduntur Epiſcopis. Quia ſecundum ius commune, vel ſpeciale, Prælati regulares ſunt religioſorum ſuorū iudices ordinarij, non ſolùm quoad obſeruātias regulares, ſed etiam quoad oēs cauſas extraneas, ciuiles, vel criminales, vt tradit Nauarrus, *g* & declarat Concilium Tridentinum. *h* Sed quanuis hoc certiſſimū exiſtimari debeat, poſſunt epiſcopi eccleſiæ theſaurum religioſis diſpenſare, illis indulgentias concedendo, vt cōis docet doctorum ſentētia, teſte Corduba *i* & Nauarro. Et quanuis Paludanus dicat, id fieri poſſe ex iure communi ſine prælatorū licentia: ego tamen nullum inuenio fundamentum ad hoc aſſerendum; cum certum ſit ex iure communi eſſe religioſos liberos omni modo à iuriſdictione epiſcoporum. Ac propretereà, ſi ex iuſta cauſa prælati religionem prohiberēt ſuis ſubditis, ne diœceſanorum indulgentias lucrarentur, reuera prohibitio teneret. Quia cum indulgentiarum conceſſio ſit actus iuriſdictionis, non poteſt Epiſcopus inuito prælato regulari eum actum in non ſubditū exercere. Sed cum hucuſque non fuerit in religionibus talis prohibitio facta de licentia tacita & præſumpta ſuorum prælatorū, poſſunt religioſi Epiſcoporum indulgentias lucrari intra ſepta monaſterij. Nam ſi extra oporteret recedere ſine expreſſa licentia ad exeundum, non liceret, vt docet communis ſententia. Sed eſt dubiū, an Epiſcopi poſſint diſpenſare cū religioſis in interſtitijs in Concilio Tridentino *K* poſitis his, qui de vno ad alium Ordinē aſcēdere debent. Et reſpondeo, quod licet aliqui dicāt, prælatos regulares debere, & poſſe cum prædictis diſpenſare, quia, vt ſępè dictū eſt, habent circa ſuos ſubditos iuriſdictionem quaſi epiſcopalem: hæc tamen opinio mihi nunquā placuit, Nā licè habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nō tamē quoad conferendum ordines ſuis ſubditis. Et Concilium Tridentinum committit interſtitiorum diſpenſationem non Ordinarijs abſolute, ſed Epiſcopis Ordinantibus, prout patet ex contextu Concilij. Et ita declarauerunt illuſtriſſimi Cardinales pro explicatione Concilij Tridentini deſignati (prout refert patet Gaſparus Paraſelus *l*) anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio. Verū tamē eſt, quod prælati regulares volētes ordinare ſuos ſubditos ordinibus minoribus, poſſunt cū eis in inte[illegible] diſpēſare cū ipſis cōmittatur facultas ad or[illegible] Et ſic cōcludo dicens, poſſe Epiſcop[illegible] ordinantes in interſtitijs cum religioſis diſp[illegible]

g Nau. in ca. non dicat. 1. n. 73.

h Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. cap. 8. & 20.

i Cor. li. 3. q. q. 13. du. 1. Na. in iubileo nu. 1. 2.

K Conc. Trid. ſeſ. 23. de ref. c. 11. & 13.

non autem prælatos ordinum. possunt tamen ipsi, quando iudicauerint dispensandum expedire, Episcopū in literis dimissorijs exorare, vt in illis interstitijs cum tali & tali, &c. dispensare dignetur, absque eo quod in alicuius particularis causæ cognitionem descenderet. Illudq́ue sanè Episcopo ad illos ordinandos posse sufficere arbitror. Et sic debet intelligi declaratio supradictorum Cardinalium, vt, videlicet, sufficiens causa ad dispensandū à prælatis iudicata ordinaturo Episcopo referatur, cuius erit iudicare de illa. Et de hoc latius in tertio tomo in quæstione de ordinibus. Et aduerte, quod non possunt Episcopi modo ad ordines sacros promouere religiosos Societatis Iesu, & eos, qui eorum gaudēt priuilegijs absque obseruatione interstitiorum prout concessit Gregorius III. cuius priuilegium retulimus supra quæstione decima octaua articulo sexto. Cum dictum priuilegium sit à Sixto V. reuocatū in constitutione contra male promotos, quod in tertio tomo latè probabitur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm prælati inferiores possint dispensare in legibus superiorum, & in pœnis eorum.

RESpondeo dicendo, quòd iure communi prohibetur dispēsare in legibus latis à superioribus, vt tradunt iura, *a* & explicant Syluester, *b* Nauarrus, & Medina. Atq; adeo nequeunt dispensare præfecti religionum in legibus latis à Concilio Generali, vel Summo Pontifice, nisi quando illis expresse, vel interpretatiuè conceditur. Pro maiori expositione est notādum, quod aliud est dispensare in lege, aliud verò dispensare in pœna legis iam contracta. Dispēsare in lege, est obligationem legis tollere ab aliquo particulari, propter aliquam causam. Dispēsare verò in pœna, est tollere prædictam pœnā iam contractam per legis transgressionem. Quo supposito dico primo, quod prælati inferiores nō possunt dispensare in lege superioris, tollendo eius obligationem ab aliquo particulari. Secundo dico, quod prælati inferiores possunt tollere pœnam iam contractam per legis transgressionem; dummodo talis pœna non sit reseruata. Ratio est, quia prælati ordinarij possunt omnia, in quibus specialiter non sunt prohibiti, quod omnes Theologi concedunt teste Medina. *c* Exemplum istorum duorum dictorum patet in iure, *d* in quo dicitur, quod communicans cum excommunicato est ipso iure excōmunicatus per iuris determinationem. Attamen conditor Canonis eius absolutionem sibi specialiter non reseruauit: ex quo eo ipso cōcessisse videtur alijs dispensationem relaxando. Ex quibus nota, quod nō possunt inferiores prælati dispensare cum aliquo, vt nō incidat in excommunicationem, communicando cū excōmunicato, quia id esset dispensare in legis substantia, quod ipsis minimè cōceditur. Attamen postquam iam contracta est excōmunicatio, potest prædicta pœna omnino tolli per prælatos ordinarios: siquidem eam superior minimè sibi reseruauit. Ex quibus infertur, quod prouinciales ministri possūt dispensare ex iusta causa in pœnis positis, & taxatis à constitutionibus generalibus, si ipsarum dispensationem, & mitigationem ministri generales sibi nō reseruarunt: cum ipso iure possint omnia, in quibus nō sunt prohibiti. Aduertendum tamen, quod hæc de dispensatione pœnæ intelligenda sunt de pœnis positis, & inflictis ab ipsis legibus: nam si pœna sit imposita à iudice, & prælato Ordinario, non potest superior illam tollere contra volūtatem ipsius prælati ordinarij. Exempli gratia; demus Prouincialem condemnasse religiosum aliquem iuste in priuatione actuum legitimorum, aut suspensione ordinum, non potest Generalis Minister talem pœnam tollere contra voluntatem prouincialis, qui pœnam tulit, vt aperte decretum est in Concilio *e* Tridētino. Ratio huius decreti est, ne prælati ordinarij cōtemnantur à subditis, quod est maximum totius religionis nocumētum. Verum est tamen, quod postquam prouincialis suo officio functus fuerit, poterit generalis pœnam inflictam tollere sine facultate prouincialis moderni, & alterius, qui reum puniuit iusta occurrente causa, sine Concilij Tridentini violatione: quia iam prælati ordinarij authoritas non contemnitur, cum iam functus fuerit officio suo.

a cap. inferior 21. dist. cle. ne Romani de elect. l. 1. C. de legib.
b Sylu. verbo dispensatio. n. 14 & 15. Na. in sum. c. 22. nu. 8. Med. in nu. 12. q. 97. ar. 4.
c Me. vbi su.
d c. nuper de sent. excom.
e Con. Trid. ses. 14. de reform. cap. 1. Con. Tolet. c. 6. de pœna in posit. ad reuocat.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm in aliquo casu possint inferiores prælati dispensare in substantialibus legis latæ à Superiore; tollendo omnino obligationem legis in particulari.

RESpondeo dicendo, quòd *f* Medina respondet affirmatiuè cū Theologis. Primo, ratione consuetudinis, quæ est optima legū interpres: quia ipsi dispensant in votis emissis à religiosis. Secundo, in casibus leuibus dispensant, in quibus recurrere ad Pontificem; vel ad alium superiorem esset omnino intolerabile. Tertio dispensare possunt prælati regulares (quod maximè est aduertēdum) in casibus, qui frequenter accidunt, vt est lex ieiunij, & obseruationis festorum; & in casibus, in quibus recurrere ad Summum Pontificem esset omnino intolerabile. In his enim casibus re vera prælati inferiores habent facultatem interpretatiuè à iure & superioribus concessam ad dispensandum verè, & propriè cū suis subditis. Nec hæc doctrina est aliena ab eo, quod iuris Canonici interpretes tenent. Nam doctissimus *g* Nauarrus in hæc admodum consolatoria verba prorumpit dicens: *solùm Papa circa ieiunia generaliter dispensat absolutè, ne quis ieiunij lege teneatur, vel non illis, aut illis diebus. Simpliciter tamen cum illo, aut illo iusta de causa, aut ne illo aut illo die ieiunet, etiam Episcopus videtur posse dispensare. Imo & eo absente parochus, & quilibet prælatus regularis cum suis religiosis, iuxta h D. Thomam, quem sequitur Caietanus. Tum, quia licèt hoc iure expresso probari nequiret satis, tamen necessitatibus quotidie occurrentibus persuadetur. Tum quia tam frequenter sedes Apostolica consuli non potest. Tum quia videtur receptum consuetudine, qua iurisdictionem dare potest iuxta tradita in i iure.* Vnde infert doctissimus *k* Caietanus, nō debere prælatos relinquere suæ conscientiæ subditos petentes ab ipsis dispensationem, vt liceat eis cœnare aliqua de causa in die ieiunij, aut ante horam comedere: quia potius debent eis compati, & benigne dispensando à suis scrupulis liberare, aut ieiunium in aliud pium opus commutare.

f Med. 1. 2. q. 97. art. 4.
g Na. in man. c. 21. nu. 11. & 25.
h D. Th. in 4. d. 15. q. 3 ar. 2. vlt & 2. 2. q. 147. art. 4. vbi Caiet.
i c. cum contingat. de for. comp. cap. dudum de offic. ordin.
k Caie. d. ar. 4.

ARTICVLVS X.

Quo iure Prælati religionum possint dispensare cum suis religiosis.

RESpondeo dicendo, quòd potestas dispensandi maioribus religiosorum Præfectis concessa, a iurisdictione, quam ipsi habēt, procedit: quam in superioribus probauimus de iure diuino illis

com-

competere. Quod vltra ea, quæ ibi dicta sunt amplius probatur in authoritatem religionum, quæ hodie ab hæreticis tam acerrimè oppugnantur, & ab aliquibus Catholicis (proh dolor) carpuntur: adeò quod possumt dicere, odio gratis haberi. Et si dicunt quod sunt relaxati, ad hoc respondeo, quòd etiam omnes status à sua perfectione defecerunt. Et aduertere debent, quòd licèt à sua primæua religione defecerint, ex eis tamen viri præclarissimi tanquam à limpidissimis fontibus emanarunt, & emanant, quos quotidie sancta mater Ecclesia, vt sanctos in cœlis collocatos recipit. Et à multis abhinc annis nullos sanctos uidemus canonizari, nisi illos, qui in religionibus nutriti, & educati se religionis vinculo solenniter astrinxerunt. Quod signum euidentissimum est, Deum Optimum Maximum hunc statum magnifacere, licet in eo aliqui sint relaxati: siquidem tot, & tantos ex eo ad fruendum sua essentia gloriosa assumit, & miraculis portentisque mirificis eorum prædicat triomphum. Sed de hoc aliàs: ad nostrum propositum deueniamus. Probatur nostrum assertum, Nam cum præstantissimi nostræ Hispaniæ Theologi, qui in istis calamitosis temporibus claruerunt, non ob aliud assererent datam fuisse Episcopis iure diuino vtramque potestatem, videlicet, ordinis, & iurisdictionis, nisi quia à Christo sancitum est, quod Episcopi tanquam Apostolorum successores sint in Ecclesia Dei, vt eandem Ecclesiam singuli in suis diœcesis iure gubernarent, inde necessariò colligere debemus generalium omnium, & prouincialium iurisdictionem à Christo Domino, esse immediatè deriuatam: cùm religiosi omnes, & horum superiores Præsides iure Diuino sint instituti, & Apostolorum sint successores. Nam quamuis electio personarum ad præfecturas Generalium, & Prouincialium regulares, hominum arbitrio, & secundum leges humanas fiant, facta tamen secundum iuris formam electione Summi Pontificis ministerio iurisdictionem sibi commissam à Deo optimo maximo habent. Deus enim immediatè Episcopis, & Religiosorum Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem potestatem tribuit. Quare Doctissimus Sotus *a* dicit, quòd vox illa hominis, quæ dicitur Episcopo cùm consecratur, scilicet, *accipe Euangelium, & Baculum*, & similia, fit vox audienda, ac si à proprio Christo esset prolata; quia eius nomine, & auctoritate profertur ab homine tanquam ab organo, & præcone Dei duntaxat. Ob idque sæpè dictum est, potestatem iurisdictionis Ecclesiasticæ Iure Diuino dari omnibus Episcopis, & cæteris religiosorum Prælatis, qui illi sunt simillimi, vt sunt Generales, & Prouinciales quia immediatè à Deo tribuitur. Quod nimirum necessariò existimare debemus, vt aliquid sit propriè, & verè de Iure Diuino. Verum quia modo dictum est, ad hoc, vt aliquid sit de iure Diuino, opus esse, vt sit immediatè à Christo institutum aduertendum est, dupliciter aliquid esse à Deo immediatè, vt omnes Theologi, & iuris interpretes annotauerunt, quos eleganter congerit Doctissimus Vargas. *b* Primo enim aliquid dicitur immediatè à Deo immediatiuna virtutis, duntaxat; ad quod solùm requiritur, quòd virtus eius pertingat ad effectũ, quamuis aliæ causæ illum effectum attingant, & producant. Et ideo omnes effectus naturales sunt à Deo immediatè immediatione virtutis. Alia est immediatio subiecti, ad quam requiritur, quòd sit suppositi, vel subiecti, immediata operatio ad effectum producendum sine alterius rei adminiculo: Atque adeò quando Deus producit aliquam effectum per se solum, vt quando vris sine igne, illa combustio est à Deo immediatè vtroque modo. Verò quando concurrit cum causis secundis, non concurrit cum illis immediatione subiecti ad effectum producendum, sed immediatione tantùm virtutis. Ad rem igitur deuenientes aduertamus oportet, quòd ad hoc, vt aliquid sit de iure diuino, nõ sufficit solum, quòd sit à Deo immediatè immediatione virtutis, sed opus est, quòd sit à Deo immediatione suppositi, id est, sine vlla cooperatione alicuius causæ secundæ, vel instrumẽtalis. Ob eamq; rationem potestas secularis; quæ Regibus & Principibus confertur, vel in electionibus, vel quando iuuantur, non est de Iure Diuino, vt nonnulli ferunt, inter quos est Doctissimus Victoria. *c* Quia licet ista potestas sit à Deo immediatione virtutis, iuxta Diuum Paulum *d* dicentem, omnis potestas est à Deo: non tamẽ est à Deo immediatione suppositi, quia respublica est, quæ suam potestatem in Reges, & Principes transtulit, vt communis tenet Iurisconsultorum, & Theologorum sententia, præsertim doctissimus Soto. *e* Crediderim tamen, quod potestas, quæ est in republica perfecta, quòd sit de Iure Diuino & naturali, quia est a Deo immediate vtraque immediatione, cum nulla sit, qui cum Deo concurrat ad præstandam authoritatem, quæ in republica perfecta residet, vt luculenter docet idem doctissimus Victoria. *f* Omnia tamen præcepta fidei, & sacramentorum sunt de iure diuino propriè, quia sunt à Deo immediatè vtraque immediatione. Quia licet Deus ea omnia tradiderit per Apostolos, & Prophetas, nihil tamen ex propria authoritate dicebãt, aut proponebant, sed vt Dei præcones; & organa promulgabant, quòd Deus immediatè promulgabat. Hinc etiam sequitur, non omnia, quæ sunt in sacris literis, & in Ecclesiasticis traditionibus, esse de iure diuino; vt ferè omnes Theologi fatentur, quos etiam congerit Doctissimus Vargas. *g* Quia authores sacri plura præcepta, & consilia tradiderunt propria authoritate, vt rectores, & legislatores Ecclesiarum tantùm, & non vt præcones, & organa Dei, vt docet Sotus. *h* Huius generis sunt, quæ à Diuo Paulo vbique inueniuntur. Verbi gratia, quòd bigami sint irregulares & alia similia. Quia quãuis sint à Deo suggerente, non tamen ius diuinum propriè efficiebant. Quia licèt sint à Deo immediatè tradita immediatione virtutis, non tamen sunt à Deo immediatè prodita immediatione subiecti. Quæ nimirum differentia ex præcedentibus & sequentibus ex contextu sacræ Scripturæ, & ex Ecclesiæ doctrina, & definitione, & sanctorum, & grauiorum authorum sententia deprehendi optimè potest. Ob eam ergo causam doctissimus Sotus cum alijs valde probabiliter dixit, Episcopis dari iure diuino iurisdictionis authoritatem, quia non solùm à Deo immediatione virtutis, sed etiam immediatione subiecti eam habent. Quia omnia verba, quæ à Papa proferuntur, vel eius commissione ab alijs dicuntur in episcoporum confirmatione, nõ proprio nomine, sed nomine Christi referũtur. Atque adeò nullam Summus Pontifex confert authoritatem Episcopis, sed datam à Christo promulgat, & explicat, vt instrumentum, & præco Dei. Pro hac sententia facit quædam *i* Decretalis, in qua dicitur, quod dispositio, cessio, & translatio Episcopi non fit authoritate humana, sed diuina: ergo multo magis institutio. Et pro hac sententia faciunt multi *K* Canones, in quibus Anacletus, Cyprianus, & Hieronymus dicunt, Apostolos parem potestatem cum Petro accepisse, Et idem consequenter dicendum est de generalissimis religionum Prælatis, & de Prouincialibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem. Ipsis enim immediate iure Diuino confertur

a Sot. lib. 10. de iust. q. 1. ar. 4.

b Varg. in li. de Epis axiomate. 51.

c Victor. de potesta. ciuili nu mer. 8.

d Rom. 13.

e Sot. in 4. dis. 25. q. 2. art. 1. & 2.

f Victo. vbi s. n. 7. & 8.

g Varg. vbi su. axiom. 10.

h Sot. in 4. d. 27. q. 3. art. 1.

i c. Interpera. lia de trãsla. Epis.

K ca. In nouo 21. d. & c. loquitur. 24. q. 1 ca. Paulum. 2. q. 7.

fertur iurisdictionis potestas, cū sint eo instituti in partem sollicitudinis Apostolicæ, ioxta ea, qoæ in *a* præcedentibus iam dicta sunt. Et tandem vltra ibi dicta id videtur probare Leo Papa *b* dicens: *Ita Dominus noster Iesus Christus humani generis Saluator instituit, vt veritas, qua antea legis, & prophetarum præconio continebatur, per Apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret, sicut scriptum est: In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed huius muneris Sacramentum, ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro omnium Apostolorum summo principaliter collaret, vt ab ipso quasi à quodam capite dona sua velut in corpus omne diffamatur.* Hæc Leo. Ergo sicut dona Dei diffundantur a Petro in episcopoa solicitudinis Apostolicæ fidoles consortes: ita etiam ea dona diffundontur in prælatos religionū eiusdem solicitudinis Apostolicæ coadiotores. Et per consequens, sicut iurisdictio spiritualis à Deo data, diffunditur a Petro tanquam à fonte in Episcopos, debemus dicere eandem iurisdictionem in prælatos religionum à Deo immediatè esse diffusā. Non me tamen latet, communiorē esse sentētiam, non habere episcopos iurisdictionem immediatè à Christo, sed à Petro, cui immediatè data est ab eo in eos fluxisse, vt patet ex *c* Bellarmino, & à Lelio Iordano, qui referunt omnes alios candē tenentes: licet institutio episcopalis dignitatis sit de iure diuino, prout probat eleganter *d* Soto. Sed supra dictam opinionem doctissimorum virorum adduxi, vt ex ea religionum statui ab hæreticis concolcato honor, & decus aliquod resultaret. Vtcunque tamē sit quantum ad nostrum propositum, cum dicti prælati regulares iurisdictionem habeant ad similitudinem episcopotum, possunt ipsi dispensare in omnibus casibus, in qoibus possunt episcopi. Et sicut episcopi possunt dispensare in omnibus, io qoibus specialiter non sunt prohibiti, proot cōmuniter tenent Doctores teste Syluestro: *e* ita etiam prælati religionum habentes iotisdictionem quasi episcopalē possunt dispensare in iore in omnibus, io quib. specialiter non sunt prohibiti episcopi, prout expressè tenet *f* Panormitanus, sequens Federicum, & Benedictum. Vnde quod dicitur, quod religiosorū prælati non possunt dispensare, nisi in quantum eis à iure, vel à regula, vel à priuilegio conceditur, prout tenet *g* Innocentius, & communiter Doctores; sic explicandum est, quod scilicet dicti prælati maiores regulares non possunt dispensare, nisi in quantum eis à iure permittitor: sicut permittitur episcopis habentibus similem iurisdictionem episcopalē, & per consequēs quod ipsis permittitur dispensare in omnibus, in quibus ius non prohibet Episcopis dispēsare. Et sic videndum est, in quibus ius resistat Episcopis, vt inde iurisdictiooem generalissimorum, & prouincialium clarius indagemus. De qoo in quæstione sequēti latissime dicemos. Et nota quod Eugenius Quartus concessit, *Monachis Sancti Benedicti regularis Obseruantiæ Italiæ, ne ab eorum quiete distrahi & Romanam Curiam pro obtinendis licentijs frequentare cogantur. Quod in omnibus casibus, in quibus de iure communi prælatis, & monachis præfatis auctoritas, seu licentia, seu dispensatio ordinarij esset necessaria, si ab eodem exempti non essent Prælatis, Abbatibus, Prioribus, Rectoribus huiusmodi, qui pro tempore fuerint vnà cum eorū conuentibus, de licentia tamen, & consensu capituli generalis, aut præsidentis cum maiori parte visitatorum authoritate Apostolica, absque eo quod ad Sedem Apostolicam habeant recursum, huiusmodi licentiam, authoritatem, & dispensationem indulsit.* Quod priuilegium affirmat Collector *h* priuilegiorum Mendicantium vidisse authēticum.

a Sup. q. 1. 7. art. 2.
b c. ita Dominus. d. 2.
c Bellarm. de Rom. Pontif. li. 4. c. 22. 23. & 24. Iorda. Maior. Episc. consil. c. 7.
d Soto libr. 10. de iust. q. 1. art. 4.
e Sylu. verb. dispens. §. 14.
f Pan. in c. at si clerici. §. de adult. nu. 13. de iud.
g Inno. in c. 2. de eo qui fur. ord. suscepit.
h Coll. mend. ti. de dispens. §. 25.

Quod quidem loqoendo de Abbatibus generalibus aut prooincialibus non est indulgentia, sed ios communoe iuxta supradicta. Loqoendo autem de Prælatis conuentualibus non habentibus iurisdictionem Episcopalem, priuilegium magnum est, licet cum dicta sit coocessum limitatione.

ARTICVLVS XI.

Vtrum, Prælati Religionum valentes ex iure communi, vel ex priuilegio dispensare, possint hanc authoritatem subdelegare.

RESpondeo dicendo, quòd hæc quæstio peodet ex decisione alterius quæstionis, scilicet, an delegatus a Papa, vel à Principe possit indistinctè causam totam, vel partem alteri delegare. Et videtur, quòd sic, iuxta notata in iure, *i* & tradita ab Innocentio. Quod est verum, nisi qoando ministeriom committitur ei, vt, verbi gratia, prædicare crucem, dispensare cum irregulari, pœnitentiam iniungere, excommunicatos absoluere, & huiusmodi: & generaliter, qoādo committitur nudum ministerium, & non iorisdictio, vel quando per verba rescripti comprehenditur electa fides, & industria eios, cui negotium committitur. Verbi gratia cum dicitur, confidimus de tua industria, vel personaliter exequaris, vel quando negotium noo est per alium bene expedibile. Hoc autem, prout aduertit Syluester, *K* non est verum in legatis Sedis Apostolicæ, qui etiam in prædictis subdelegare possunt, scilicet, in prædicatione crucis, & dispēsatione cum irregulari. Ita Syluester. Ex quibus ait, aliquos voluisse, quod Prælati habentes priuilegiū, quod in aliquo casu possint absoluere subditos, aut cum eis dispeosare: nō possunt hoc alijs delegare, cum ista eorom potestas sit delegata. Et verum dicunt, si ista concessa sunt istis Prælatis in numero circa determinatos subditos, pota absoluatur ille, aut iste, secus, vbi hoc cōceditur respectu subditorum in genere tam respectu culparū præteritarum, quam futurarū Prælatis præsentibus ac futuris. Tum quia non committitur certū, & nudom ministeriū, sed cognitio causæ, & iurisdictio. Tum, quia etiam si committetur nudum ministeriū quod est falsum, tamen noo est electa industria personæ, cum sit incognita. Addit etiam Syluester allegando Panormitanum, & Innocentium. Quod si nudum ministerium committatur certæ personæ, sed illud non sit ita magoum, sed res parui momenti, tunc etiam id potest subdelegare. Extra consuetudo, quæ legē interpretatur, obseruat, & est rationabilis. Tum quia plerumq; subditi verentur Prælatos; Tum etiam quia priuilegia Prælatis pro tempore existentibus concessum est perpetuum, & dat iurisdictionem ordinariam ex natura sua delegabilē prout iam in superioribus *l* satis diximos. Et hanc opinionem tenet glossa *m* quædam singularis.

i l. a iudic. c. de iud. c. si. de offi. deleg. Inno in c. pasto. eod. tit.
K Syl. tit. de leg. § 10. et 16
l Sup. q. 17. art 6.
m Glos. in c. fin. de off. ord.

QVÆSTIO XXIII.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi in certis casibus contra legem, in decem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur decem.

1 *VTrum omnis iurisdictionis potestas Episcoporum & Prælatorum regularium dependeat a Summo Pontifice.*

2 *Vtrum generales religionum possint transferre prouincialem vnius prouinciæ in aliam prouinciam.*

3 *Vtrum*

3 Vtrum generales, & prouinciales possint eximere subditum ab obedientia sui Guardiani.
4 Vtrum Prælati regulares possint restituere degradatos ab ordine.
5 Vtrum prælati regulares possint restituere a religione fratrem ab ipsa electum, & exauthorizatum.
6 Vtrum prælati regulares possint deserere monasteria ædificata.
7 Vtrū prælati regulares possint sine authoritate Papæ erigere monasteria.
8 Vtrum prælati regulares possint erigere prouincias de nouo.
9 Vtrum Prælati regulares possint dispensare, vt vnus habeat plures prioratus.
10 Vtrum Prælati regulares possint dispensare in ætate requisita ad prælationes.

ARTICVLVS I.

Vtrum omnis iurisdictionis potestas Episcoporum & Prælatorum regularium dependeat à Summo Pontifice.

Respondeo dicendo, certissimè statuendum esse, ita vt nullo modo sit dubitandum, vniuersam Episcoporum, & cæterorum omniū Prælatorum iurisdictionem dependere à Summo Pontifice mediate, vel immediate, quia re vera sine eius ministerij interuentione nulla Episcopis, vel reliquis Prælatis iurisdictio applicari potest. Atque adeo iustis de causis Summus Pontifex Episcoporum iurisdictionem limitare, & restringere iure optimo valet, prout magis suæ Sanctitati expedire videbitur. Imo de facto omnes Episcopi, & cæterorum religiosorum Prælati sunt prohibiti, ne possint aliquid, vel efficere, vel decernere contra iuris communis decisionem, vel consuetudinem. Quia Dino Petro, & suis successoribus dictum est, sine aliqua limitatione. *Pasce oues meas*. Et ideò Summo Pontifici conuenit totius Ecclesiæ gubernatio, & potestatis iurisdictionis aliorum limitatio. Verumtamen, si Summus Pontifex prohibitionem Episcopis, aut reliquis Prælatis illis similibus auferret, eos relinquens in plenitudine potestatis, quam in sua institutione receperunt, re vera potuisset quicūque Episcopus in sua diœcesi, & vnusquisque generalis minister in sua religione quidquid Summus Pontifex efficere valet in Ecclesia vniuersali, vt ante nos præclarissimi authores docuerunt: præsertim doctissimus Sotus *a* & Victoria. Et hoc expressè innuit D. Thom. Quærit namque an Principes, & Rectores multitudinis possint dispensare. Et concludit, quod sic. Quod & Sotus *b* de iustitia, & iure etiam expressè tenet. Nam licet isti authores de Episcopis duntaxat loquantur, idem dicendum est de Generalibus & Prouincialibus.

a Sot. in 4 sent. d. 27. q. ar. 4. Victo. de potestat. Eccles. q. 2. n. 28. D. Th. 1. 2. q. 97. ar. 3.
b Sot. lib. de iust. q. 7. ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Generales religionum possint transferre Prouincialem vnius prouinciæ ad aliam prouinciam.

Respondeo dicendo, quòd solus Summus Pontifex potest transferre Episcopum de vna ad aliam diœcesim, vt multa iura *c* decernūt, & generalis consuetudo docet, Doctores *d* vero extendunt hæc iura ad translationem Abbatum Regularium exemptorum, & per consequens ad translationes omnium Prælatorum regularium. Atque adeo iure prohibentur Generales religionum Prælati, & Prouincialem vnius prouinciæ ad aliam transferre possint, & contra. Imò ne Guardianum, & Priorem vnius conuentus ad alium transferre valeant: quia mutationes sunt omnino prohibitæ per locum à simili, & etiam quia sunt contra generalem consuetudinem, quod oimirum sufficit, vt sint omnino interdictæ, vt expressè dicit Innocentius Tertius. Verū tamen est, quod generales in hoc possunt dispensare, non enim ista translatio, est translatio episcoporum, neque translatio prouincialium habentiū iurisdictionem episcopalem, sed Guardianorum, qui Curatis animarum comparantur. Imò iura supradicta, quæ extendunt Doctores ad Abbates, ad Abbates tantùm perpetuos puto ipsos ea ampliare, non autem ad Guardianos, quorū Prælationes non perpetuæ, sed temporales sunt.

c c. 1. & 2. de translat. episcop. c. 3. de offic. deleg.
d Sylnest. v. causa. in 1. ca fin.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generales, & Prouinciales possint eximere subditum ab obedientia sui Guardiani.

Respondeo dicendo, quòd Prælati non possunt eximere subditum a suis prælatis. Ita colligūt Doctores *e* ex decreto Gregorij *f* Papæ, quare Prouinciales nequeunt eximere religiosum in conuentu aliquo commorantem, ne omnino obediat suo Guardiano, & Priori. Nec generales possunt eximere Guardianū, ne sit subditus Prouinciali, in cuius prouincia existit: quia non solùm iuri, sed rectæ rationi, & consuetudini generali omnino refragari videtur. Atque adeo solus Summus Pōtifex est, qui huiusmodi exemptiones efficere potest. Hinc etiam colligo, non posse generales prælatos efficere prædicatores generales, & prædicatores vbique terrarum ad libitum sine licentia ordinariorum Prælatorum regularium: quia hoc est in effectu eximere tales religiosos a iurisdictione prælatorum, & ideo ad solum Papam pertinet. Et sic in nostra religione hoc statuto g quodam generali fuit prohibitum particulariter id, quod Concilium Tridentinum te g ctè prohibet ad obedientiæ obseruationem, *ne quis, scilicet, regularis sine sui superioris licentia prædicationis, vel lectionis, aut cuiusuis pij operis prætextu subijciat se obsequio alicuius Prælati, Principis, vel vniuersitatis vel communicatis, vel alterius cuiuscunque personæ seu loci. Nec ei aliquod priuilegiū aut facultas ab alijs super his obtenta suffragetur. Quod si cōtra fecerit tanquam inobediens arbitrio superioris puniatur.* Denique supraposita veritas in iure *h* & Doctoribus insinuatur, & confirmatur, cum Monachus nō possit præscribere obedientiam, prout notatur in iure *i* ab Abbate, & tenet Gregorius Lopez: licèt obedientia, quæ sæcularibus debetur sæpè sæpiùs præscribatur. Maxima enim est differentia inter obedientiam debitam principibus secularibus, & Ecclesiasticis, & eam, quæ debetur regularibus, prout notant Doctores, X Caietanus, & Nauarrus. Verum tamen est, quòd non solùm Summus Pontifex, sed etiam Generales ordinum non possunt quoad aliquid eximere subditum ab obedientia Prouincialis verbi gratia, vt si in aliquo fuerit præoccupatus de licito causa ad ipsum generalem remittatur, & si in aliquo ministerio fuerit occupatus ab ipso minimè perturbetur. Ex quo infertur, quòd si Papa alicui religioso professo in Indijs Orientalibus quoddam concesserit rescriptum, vt ad partes Hispaniarum possit

e Syl. ver. causa casu. 1.
f 16. q. 1. c. fra ter.
g ord. Tol. c. 5. de mod. extolentis conuer. f. 38. p. 2. Conc. Tri. sess. 25. de reg. c. 4.
h c. fi. n. 9. q. 3. & ca. qui resi stit 11. q. 3.
i Syl. ver. caus. causa. 38.
i c. si cur. & 6 Abb. de reg.
Greg. in l. 13. tit. 14. part. 7.
X Glo. in c. pe riculoso de re. in 6. Caiet. 2. 2. q. 10. ar. 12 Nau. c. 12. nu. 78.

possit transmigrate, ibiq; incorporati iuxta ordinis statuta in aliqua eiusdem ordinis prouincia, non potest Prouincialis eiusdem prouinciæ ipsum iam incorporatom per obedientiam compellere, vt ad easdem partes Orientales se transferat ex eo solū, quòd ibi professionem emisit. Quod probatur, Nā sicut beneficium manuale collatum monacho ad vitam, non potest ab eo remoueri, prout tradunt Ioannes Andreas, *a* & alij Doctores, quia decet beneficium principis esse mansurum, vt dicitur in iure. *b* Adeò, vt dicat Archidiaconus, *c* quod si Papa conferat monacho Prioratum, non tenebitur renunciare ad præceptum Abbatis: quia quantum ad hoc est exemptus ab eo, sicut filius emancipatus à Patre, & adhoc allegat capitulum, *si monachus*, decima sexta, quæstione prima, & eandem opinionem tenet Baldus, *d* quem sequitur Barbacia. Huic enim monacho à Papa collata sunt beneficia ad vitam: ergo ab illis destitui non potest. Et similiter in nostro casu est Theologicè, & iuridicè moralizandum, scilicet, quod cū dictus religiosus beneficio Papæ translatus ad dictas Hispaniarum partes, & virtute dicti rescripti fit in quadā prouincia harum partium incorporatus, per consequens est exemptus ab obediētia prouincialium illius, quantum ad hoc, vt minime possint prouinciales ipsom compellere, vt ad easdem partes reuertatur ex eo solo, quod in illis emiserit professionem. Dixi *ex eo solùm, quod ibi emiserit professionem*, ad denotandum, quod ex alio titulo possunt ipsum cōpellere, sicut compellūt alios fratres in Hispanijs professos, vt propter conuersionem infidelium ad alias partes se conferant, sicut Præpositi generales Societatis Iesu possunt compellere Societatis religiosos propter particulare votū, quo ad id peragendum astringuntur. Prælati autem aliarum religionum, vbi simile non emittitur votū, dubito, an suis subditis id eis per obedientiam iniongere valeant, prout in quæstione de obedientia dicetor.

a An. & DD. in c. in præsenti de offic. ord. l. 6. & cu. cum singulis de præben. lib. 6.
b Regu. decet. de reg. iur. l. 6
c Archi. in d. 3. in præsenti.
d Bald. in c. illud de maior. Barb. in cu. cū offem. de conf. nu. 25. cū seq.

Nec dictum religiosum incorporatum inauditū possunt Prouinciales expellere à prouincia, in qua est incorporatus, vt necessarium illi sit ad suam natioam prouinciam conoolare. Nam sententia Prouincialis cum suo definitorio, qua ita determinatur. *Remouemus, & excludimus à nostra prouincia Petrum verbi gratia, præcipientes ei sub certis pœnis, vt infra tot dies ab hac discedat, & vt in suam statim proficiscatur.* Est nulla ipso iore, prout defendit Nauarrus. *e* Primo, quia nemo sine accusatione, & alia via, quæ ei æquipollet, est damnandus, vt clamant iura. *f* Adeò quidem vt sint, qui putent non sine magno fundamento id esse iuris naturalis, & diuini constitutum, iuxta illa, quæ dicuntur in Actibus *g* Apostolorum de Paulo, & eius accusatore, & de adultera apud Ioannem. *h* Et præsupponitur, quod dictus exclusus non fuit de aliqua culpa accusatus, & factus certior, & vocatus ad iudicium. Et omnis sententia lata contra non citatum, vel non legitime auditom, est ipso iure *i* nulla, etiam si feratur ab Imperatore, iuxta quandam Clementinā. *K* Et etiam si feratur à Papa, vt ait decretalis quædam. *l* Ex quo infertur, quod prædictus prouincialis cum suo definitorio non potuit expellere dictom religiosum à prouincia, vt sic compellatur ad suam prouinciam conuolare. & si expellat, debet ipsum ad pristinum statum restituere, à quo per eius præceptum fuit exclusus. Quod si noluerit, Prælati superiores tenētur ipsum ad eos recurrentem à suscepto grauamine alleuiare iuxta notata à Doctoribus *m* communiter. Et licet in ordinibus præsertim Mendicantibus, nō permittatur grauato vti verbo, appellatione, quæ seculares, & aliquot religiosi vtuntur, possunt tamen vti eo remedio defensionis, quo se iste religiosus grauatus potest defendere, prout in quæstione de appellatione dicetur. Sicut ego consului in facto contingenti quidam religioso ordinis Mendicantiū supradicto grauamine afflicto, quod recurreret ad superiorem, qui recurrens apud ipsum inuenit gratiam.

e Nau. li. 1. cō. tit. de appell. consi. 5. in 1. edit.
f ca. super his & c. qualiter, & quando, de accus.
g Act. cap. 22. & 2.
h Ioan. 8.
i cap. non in quemque. 2. qu. 1.
K Cle. pastoralis. §. cæterum de re iudic.
l c. 1. de caus. poss.
m l. 1. ff de appel. notat. in rub. de appel.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Generales, & Prouinciales possint restituere degradatos ab ordine.

RESpondeo dicendo, quòd restitutio degradatorum ab ordine Papæ reseruatur, vt colligunt Doctores *n* ex decreto Iulij Primi. Pro huius rei explicatione aduerte, quòd depositio, seu degradatio est duplex. Prima est verbalis, alia solemnis, & actualis; Quæ articulo sequenti declarabuntur, Inter quas est maxima differentia. Nam quando quis est degradatus tantùm verbaliter, iudex laicus nullam habet iurisdictionem in clericum sic degradatum, nisi tradatur etiam curiæ sæculari. Sed si est actualiter degradatus, potest iudex secularis eum punire absque alia traditione. Et hæc est communis opinio, quam tradit Alciatus; *o* prout illum refert Villalobos. His sic constitutis est dubium, de qua degradatione sint iura intelligenda, quæ Summo Pontifici reseruant talem restitutionem. Syluester *p* post Panormitanum, & communem tenet solam actualem degradationem esse Papæ reseruatam, & per consequēs quod cum degradatis verbaliter possunt Episcopi dispensare, de quo articulo sequenti latius dicetur.

n Syl. v. cons. 6. 2. q. 7. & Idē. 1. & 2.
o Alciat. in c. cum non ab homine. nu. 108 de iud. Villal. in opin. lit. c. nu. 71.
p Syl. v. casus casu. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum patres Generales religionum possint recipere ad Religionem eiectos ab ea, & habitu spoliatos.

RESpondeo dicendo, in prima editione me partem negatiuam tenuisse, at quia aliqui contra me tanquam quid nouum docentem, & contra torrentem loquentem insurrexerunt ad meam opinionem latius probandam me conuertere decreui. Pro cuius probatione aliqua sunt iacienda fundamēta.

Primum est, quod degradatio est duplex, Prima est verbalis, quæ est depositio ab ordinibus, vel gradibus ecclesiasticis facienda à proprio Episcopo assistente canonico Episcoporum numero, prout tradit Panorm. *q* Quæ degradatio sequentibus verbis pronunciatur ab Episcopo in hunc modum. *Authoritate Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & nostra te degradamus priuantes omnino ordine & beneficio, & priuilegio clericali.* Alia est degradatio actualis siue solemnis, quæ sic fit, nam deordinandus indutus vestibus sacris tenens vas, aut instrumentum, aut ornamentum ad suum ordinem spectans, ac si suo officio deberet solenniter ministrare adducitur ad præsentiā Episcopi, & auferuntur illa omnia data in ordinatione incipiendo ab vltimo gradatim vsque ad vestem datam in prima tonsura, deinde tūdetur, vel raditur. Et dicit episcopus. *Authoritate Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & nostra tibi auferimus habitum clericalem, deponimus, & degradamus, & spoliamus, &*

q Pano. in ca. non potest. de re iudic.

exu-

te omni ordine, & beneficio, & priuilegio clericali, Ita colligitur ex iure, *a* & tradit Panorm. Degradatio actualis est itaque executio degradationis verbalis, quia degradandus actualiter iam prius verbaliter est degradatus, & ad eam Episcoporũ numerus non requiritur, sicut ad degradationem verbalem, ita traditur in pontificali, & de ea agit Florerius.

a c. degradat. de pœn. lib. 6. Pan. in c. qualiter & quando el. 2. de accusat. in Pontif. f. 190. cũ se. Flo. in prac. cri. f. 170. nu. 17.

Secundum fundamentum, nullus præter Papam potest restituere istos degradatos, & depositos ab ordine actualiter, prout notat quædam glossa *b* cõmuniter recepta. Dixi *degradatos actualiter*, quia degradatos verbaliter potest Episcopus restituere, vt secundum veriorem opinionem tenet Syluester. c

b Gl. in c. ideo el. 1. 2. q. 6.
c Syl. v. casus cas.

Tertium fundamentum, quod dictum est de degradatione respectu clericorum, moralizãdum est in eiectione, & priuatione habitus religiosorum ab ordine, & statu monachali. Quædam enim eiectio est verbalis, alia verò actualis; verbalis est, quando sententia definitiua datur contra fratrem eijciendum, & ab habitu spoliandum, seu actualiter tunc non spoliatur: actualis est, quãdo publicatur ea sententia, & executioni mandatur, eijciendo ipsum eiectum à religione, & eum ab habitu, & tonsura monachali, & priuilegijs regularium priuando. Et sicut ad degradationem verbalem requiritur, quod fiat ab Episcopo assistente canonico episcoporum numero, si degradandus est in sacris. Nam vltra Metropolitanum duodecim, si degradandus est Episcopus, vel sex si est presbyter vltra proprium Episcopum, vel tres, si est diaconus vel subdiaconus, vt in sacris Canonibus *d* determinatur, si verò non est in sacris potest fieri à proprio Episcopo sine aliorum episcoporum præsentia, prout latè tradit Panormitanus; *e* ita etiam ad eiectionem à religione verbalem secundum qualitatem religiosi eijciendi congregantur cum superiori ex senioribus & Doctoribus fratres in causis regularium versati, vt de causa cognoscant, & ipsum religiosum eijciendum ab ordine; & habitu priuandum iudicent iuxta ea, quæ infra hoc tomo *f* latè dicemus. Et sicut in degradatione, & depositione actuali raditur tonsura clericorum degradandorum, & ipsi vestibus sacris spoliantur, & perdunt dignitatem, & locum, quem ante degradationem habebant, & ita iurisdictioni seculari traduntur. Ita etiam in eiectione ab ordine regulari cum depositione actuali habitus raditur tonsura monachalis, & regulares eiecti suo habitu spoliantur, & vestibus secularibus suo statui conuenientibus induuntur, & priuantur omni priuilegio regulari, sicut degradati priuantur priuilegio clericali, & sic actualiter eiecti cum priuatione habitus remanent in obedientia Episcopi originis, vt probat Nauarrus; *g oportet enim*, ait Nauarrus, *quòd præter vitæ honestatem patefaciant suum statum Episcopo, & petant ab eo, quid vellent se facere secundum ordinem clericalem, secundum quem ei tenentur obedire obedientiæ voto solenni*. Vnde sequitur, quòd eo ipso, quod aliqui sunt eiecti à religione cum spoliatione habitus monachalis, licet remaneant monachi quoad obseruantiam trium votorum essentialium, sunt tamen inter clericos computandi respectu iurisdictionis debitæ Episcopo, prout expressè tenet Nauarrus. *h*

d c. degrad. c. felix 15. q. 7.
e Pan. vbi su.
f infra q. 30. a. 16.
g Nau. in com. 2. de reg. nu. 34. 35.
h Nau. lib. 3. cõs. ti. de reg. consil. 51. pa. 261.

Ex his fundamentis præiactis colligo, non posse prælatos superiores religionum semel expulsos ab ipsis à religione, & habitu regulari, & priuilegijs regularibus perpetuo priuatos ad religionem eandem iterum admittere sine auctoritate Apostolica. Quod primo probatur, nam eiecti à religione priuati perpetuo habitu monachali, & priuilegijs regularium æquiparantur clericis depositis, & actualiter degradatis, vt patet ex præfatis fundamentis, sed actualiter degradati ab Episcopo non possunt nisi per Papam restitui, vt dictum est in secundo fundamento: ergo actualiter depositi à religione, & eius priuilegijs priuati ab alio quàm à Papa non possunt restitui.

Sed contra hanc probationem dicet aliquis, diuersam esse rationem degradationis clericorum ab eiectione monachorum ab ordine, & spoliatione habitu regularis, nam clericus degradatus non solùm priuatur habitu, & priuilegijs clericalibus, sed etiam suspenditur ab ordine sacro, id est à celebratione missæ, at eiectus ab ordine, & spoliatus vestibus monachalibus, & priuatus priuilegijs regularibus non semper à Missa priuatur; & ideo non bene infertur, episcopus non potest restituere actualiter degradatum, ergo neque generalis, neque prouincialis eiectum ab ordine cũ priuatione habitus, cum maior, vt patet, sit pœna degradatio, quàm eiectio ab ordine. At huic neruoso argumento respondetur quod ratio præcisa, quare episcopus non potest restituere degradatum clericum, non est, quia priuatus est à ministerio altaris, & priuilegijs clericalibus spoliatus, sed quia post degradationem actualem iam transit in aliam iurisdictionem, & fit iurisdictionis secularis, quam iurisdictionem actualem non potest episcopus propria auctoritate sibi vindicare, neque à Rege auferre, quæ ratio æque militat in eiectis ab ordine, & habitu priuatis, cum per talem actualem depositionem transeãt in iurisdictionem ecclesiasticam, quam sibi prælati regulares propria auctoritate vẽdicare minime possũt, & in hac ratione debet figere pedem, qui hanc partem tutari velit. Quæ ratio ex tertio fundamento corroboratur; In eo enim probatum est, hos eiectos subiectos esse potestati ecclesiasticæ, cui iam quæsita est circa eos iurisdictio in vtroque foro ad ligandum, & soluendum eos, tanquã si essent quoad hoc mere clerici seculares, à quo iudicio ecclesiastico non possunt prælati regulares propria auctoritate tollere hoc ius quæsitum, nisi auctoritate Apostolica ad hoc sint muniti, cum par in parem potestatem non habeat. Propter quam rationem, vt reor, in pœnitentiaria fuit ventilatum, vtrum esset necessariũ, eos eiectos iterum profiteri, si ad suam religionem vellent redire prout refert Nauarrus *i* dicens, *Quin etiam forte posset addi, non posse eos redire ad suũ ordinem, ita vt sine noua professione reciperentur, saltẽ ad eum locum, & gradum, in quo ante sententi.am erãt. Quod tamen quia noue occurrit in pænitentiaria, neque approbo, neque reprobo.* Hæc Nauar. Cuius verba ibi, *ad eum locum, & gradum.* Sunt hoc modo intelligenda, scilicet, vt ad priuilegia monachatus fruenda admittantur, sicut ante eiectionem fruebantur. In quo tempore neque conueniri, neque corrigi à iudice ecclesiastico poterant.

i Na. li. 3. cõs. ti. de reg. cõs. 64. in fi.

Sed contra supradictam rationem, in qua ego pedem figendum esse dico, ab aliquibus sic arguitur, quod clericus secularis subiectus Episcopo aufert iurisdictionem ab ipso episcopo sumẽdo habitum, & profitendo in aliqua religione approbata, & similiter isti eiecti propria auctoritate possunt ab Episcopo iurisdictionem, quam habet, auferre, reuertendo ad suam natiuam religionem, & propria auctoritate possunt ab eorum prælato generali, aut prouinciali recipi.

Respondeo, quod clericus recipiens nouitiatus habitum in aliqua religione approbata, cum primum illud recipit, & profitetur, subijcitur iurisdictioni prælatorum illius monasterij, in quo profitetur, & aufertur ab Episcopo, sed hoc auctoritate Apostolica, & non propria auctoritate fit, & sic au-

thori-

thoritate Apostolica subijcitur irreuocabiliter ipsis prælatis; Summus enim Pontifex Regulam religionis approbans concedit, vt omnes è mundo fugientes habiles ad profitendum sub eius iugo submitti possint, & alteri iurisdictioni se mancipare, qui enim concedit aliquid, videtur concedere omnia ad id consequendum necessaria, quid enim prodesset regulam approbare, nisi simul cum regulæ approbatione licentia ad recipiendum nouitios concessa censeretur.

Secundo probatur nostra sententia ab Archidiacono *a* in hunc modum, nam sententiæ definitiuæ datæ per eundem iudicem nihil addi potest, aut minui vel mutari, vel reuocari, vt in quadã lege *b* probatur. & hoc neque a iudice delegato, quia functus est officio suo iuxta quandam decretalem, *c* neque ab ordinario, vt in alijs decretalibus *d* definitur. Vnde religionum superiores religiosos prædictos eijcientes, per sententiam definitiuam, quæ transiuit in rem iudicatam, non possunt amplius suam sententiam reuocare, neque cum prædictis dispensare, præsertim si ipsi afficiantur hac pęna propter grauissima delicta, super quorum priuationibus, & inhabilitationibus non possunt episcopi dispensare, vt ita dicunt communiter Doctores, *e* & generales, & prouinciales erga suos subditos non habent maiorem auctoritatem, quam episcopi super suos diœcesanos quoad hũc effectum, nisi aliquid amplius ipsis per priuilegia concedatur. Et circa hoc nullum ipsis inuenio concessum priuilegium, tantũ enim inuenio priuilegia, quibus criminosos, & rebelles possunt à religione eijcere vsque ad priuationem habitus, de quibus infra dicemus, nullum tamen reperio, quo possint eos, si velint, restituere, prout infra latius explicabitur, sed vt hæc sententia probabilior appareat, oportet argumentis in contrarium respondere.

a Archid. in d. c. ideo.
b l qualem. ff. de arbit.
c ca. in literis de offic. de leg.
d c cum inter de sent. & re iud. cap. cum Bertoldus. eo. tit.
e DD. in c. at si cleric. extra de iudic.

Ad argumenta.

PRimo contra supradictam sententiam arguitur, eiecti, de quibus loquimur tenentur rogare & requirere superiores, vt eos velint recipere, quòd præsupponit in ipsis superioribus adesse auctoritatem ad eos recipiendos, aliàs frustranea esset eorũ requisitio, & rogatio. Huic argumento respondetur cum Nauarro, *f* quòd dicti eiecti per sententiam definitiuam cum causæ cognitione latam non tenentur requirere, neque rogare superiores, vt eos velint recipere, quia id nullo iure cauetur, & ita nõ est asserendum, argumento eorum quæ in iure *g* notantur, tum quia sententia per lapsum decem dierũ transiuit in rem iudicatam, vt est notum in iure, *h* & contra rem iudicatam nulla partium auditur per viam iustitiæ, cum res iudicata pro veritate habeatur, vt etiam in iure *i* definitur.

Secundo arguitur, ex quadam decretali, *K* ibi: *Si verò huiusmodi fugitiuos, vel eiectos inobedientes inuenerint, eos excommunicent, donec ad mandatum ipsorũ humiliter reuertãtur.* Per quam decretalem videtur prælatis regularibus concessa facultas ad hos eiectos recipiendos, si ipsi velint reuerti, cum ipsi prælati eos compellere possint. Hoc argumentum est magnum, & ita torsit animum Nauarri *l* tenentis, quod non possint compelli, vt in hæc prorumpat verba ad dictam decretalem respondendo dicens. *Ad prædictum capitulum vltimum de regularibus & rationem pro eo adductam responderi posset, intelligenda esse de eiectis iniuste, vel inordinate, aut per collusionem, vel saltem non definitiue: per sententias rite, & recte sine collusione latas.* Hæc Nauarrus. Quod ipsum alibi repetijt. *m* Nec ipsemet vir doctissimus potuit contrarium affirmare, cum dicat, quod eiecti definitiue per sententiam, non tenantur requirere, neque rogare superiores, vt ipsos recipiant, quia ait, id nullo iure præcipitur, at in dicta decretali in fine præcipitur eiectis dicta requisitio, & rogatio, ergo necessario secundum eum debet intelligi de eiectis iniuste.

f Nau. libr. 3. consil. tit. de reg. consil. 64.
g ca. legatur. 24. q. 2. & §. consideremus, in Authen. de trien. & semis. colla. 3.
h Auth. hodie C. de appell. c. cum sit Romana eod. tit.
i ca. cum Bertol. de sent. ex com. l. res iudicat. ff. de reg. iur.
K c fi. de reg. li. 6. §.
l Naua. in 2. comment. d. regul. n. 36.
m Nau. lib. 3. consil. 2. tit. de regul. consil. 1. p. 261.

Præterea quis vnquam audiuit in religionibus teneri prælatos requirere annuatim huiusmodi eiectos & adducere ad sua monasteria, & eis præstare alimenta? At in præfata decretali hæc expressa illis præcipiuntur. Ergo ipsa de iniuste, & non rite eiectis videtur necessario accipienda.

Verùm licet hæc solutio Nauarri secundum eius doctrinam videatur necessario tenenda; ego tamen ei nullatenus possum acquiescere; Cum decretalis, prædicta loquatur de eiectis generaliter, & generaliter iuxta regulam iuris debeat intelligi, nisi per aliam legem restringatur, vnde post multum laborẽ satis insudatus considerando sanctorum patrũ Canones & Pontificum decretales de huiusmodi eiectis verba facientes inueni quod tempore Innocentij III. Honorij III. & Gregorij IX. vt ex eorum constat decretis quædã in religionibus monachalibus consuetudo inoleuerat approbata in quodam Concilio *n* generali, vt cum insolentes, & incorrigibiles fratres à prælatis inueniebantur, conuictos de crimine a monasterio cum habitu expellebant. Quod ex quadam decretali *o* Innocentij III. colligitur in qua præcipitur, vt *frater proprietarius non emendatus regulari modo de monasterio expellatur, nec recipiatur vlterius nisi pæniteat secundum monasticam disciplinam.* Hæc in dicta decretali, sed dices. Vnde colligis, quod hic eiectus cum habitu regulari expellebatur à monasterio? Respondeo quod hoc colligo primo ex illis verbis, *modo regulari*, secundo ex illis, *ex Monasterio expellatur*, & non addit ab habitu regulari priuetur, & priuilegijs regularibus careat.

n cap. cum quo pro religionis honestate de stat. monach.
o cap. cum ad monasterium, de stat. mon.

Et sic perlustret curiosus iura communia canonica de eiectis verba facientia, & nihil aliud inueniet in eis de priuatis habitu, & priuilegijs regularibus, sed tantum de monasterio eiectis, quia si prædicta decretalis in capitulo *p* finali loqueretur de eiectis ab ordine, & priuatis ab habitu, cum prælatis regularibus ad eijciendum eos auctoritas clara & patens in ea cõcedatur frustra eam à sede Apostolica priuilegijs particularibus impetrarent, concludendum est ergo, præfatam decretalem & alias similes tantum prælatis concessisse, vt possint fratres delinquentes ab ordine & monasterio eijcere non spoliando eos habitu regulari. Qui cum habitu regulari terentes incedentes essent religioni positi in scãdalum; Patres ordinum suam sanctitatem supplicarunt, vt, eos possent non solùm eijcere ab ordine, sed etiam ab habitu priuare. Et sic Alexãder VI. concessit facultatem generalibus ordinis Minorũ, vt per semetipsos duntaxat, & prouincialibus, vt cum consensu maioris partis Capituli prouincialis fratres dicti ordinis, quos incorrigibiles reperirent habitu spoliare valeant, & ab ordine eijcere, prout latius in monumentis *q* ordinis continetur. Et Pius Quintus pro ordine sancti Hieronymi concessit, & indulsit, vt incorrigibiles religiosos possint eorum superiores in Capitulo generali, aut priuato ad triremes perpetuo, vel ad tempus condemnare, nec non concessit facultatem extrahendi ipsum habitum, & auferendi per se, vel per suos ministros, vt plenius in Compendio *r* priuilegiorum dicti ordinis continetur.

Quod autem prædictum ius non concesserit *s* vt

p cap. fin. de regular.
q 2. impr. fol. 56. concess. 65
r Comp. priu. tit. cond. nat. §. 1. 2. & 3.

possint

possint habitu spoliari. Insuper probatur, nam eiecti modo & habitu priuati licet tria vota essentialia seruare teneantur, non tamen religiosi nuncupantur, nec sunt sub obedientia prælatorum regulariũ, vt patet ex dictis, at in dicto Capitulo *a* finali eiecti religiosi vocantur, vt patet ex eius verbis ibi. *Ne religiosi.* Et prælati tenentur eos tanquam suos subditos annuatim requirere, & possunt eos excommunicare, vt castigatio det intellectum, & ad sua monasteria conuersi ad pœnitentiam conuertantur: ergo in eo Capitulo finali minime credendum est agi de eiectis, & habitu spoliatis sub iurisdictione Episcoporum tanquam seculares clerici a commorãtibus, sed de eiectis habitu retento sub iurisdictione, & obedientia prælatorum regularium extra claustra degẽtibus, qui eos excommunicare, & virga ferrea, regere poterant, qua pœna tunc afficiebantur. Ex qua cum postea experientia magistra sumerent occasionem non emendandi vitam, & mutandi in melius, sed vagandi & scandalizandi, ideo Gregorius IX. in dicto Capitulo finali ordinauit, vt annuatim hi eiecti à prælatis regularibus solicite requirerentur, & cogerẽtur ad monasterium reuerti, cuius definitionis causam assignat Sũmus Pontifex dicens. *Ne hi religiosi eiecti aut fugitiui cum habitu vagandi occasionem habentes salutis propriæ detrimentum incurrant, & sanguis eorum à prælatorum manibus requiratur.* Et hunc existimo esse germanum præfatæ decretalis sensum, quem nemo, quem viderim, fuit assecutus, non attendentes, neq; considerantes maximum discrimen, quod inter eiectionem ab ordine, & monasterio, & priuationem ab habitu versatur. Ex quibus duo notabilia inferuntur. Primum est, quod cum prælati regulares per sacros Canones in corpore iuris insertos non possent incorrigibiles habitu regulari priuare, sed tantum eos à religione eijcere, fuit necessarium à sede Apostolica facultatem impetrare, vt eos etiam habitu regulari & priuilegijs regularibus possent priuare sicut de facto impetrauerunt, prout in superioribus dictum est.

Infertur secundo, quòd cum pœna eiectionis ab ordine posita in iure cõmuni sit multo minor quàm pœna eiectionis ab ordine cum habitus priuatione, quæ modo religiosis incorrigibilib. imponitur per priuilegia Apostolica, non debent modo eijci ab ordine cum priuatione habitus propter delicta, quæ per dictas decretales antiquitus ab ordine eijciebantur, vnde consequenter sequitur, quod licet in quadam decretali *b* præcipiatur expelli à monasterio monachus de peccato proprietatis conuictus, & non emendatus; modo tamen propter huiusmodi peccatum, minimè debet expelli, & habitu priuari, cum pœna expulsionis ab ordine antiquitus multo minor fuerit quàm pœna expulsionis, de qua modo vtimur. Quod debent iudices regulares maximè aduertere, ne præcipitantur se gerant in tam graui pœna imponenda dicentes se antiquorum Canonum vestigijs adhærere. Hæc mihi videntur necessario tenenda attento iure communi, secundum quod seclusio priuilegio, aut cõsuetudine debent iudices regulares suas causas decidere, Dixi, *secluso priuilegio, aut consuetudine,* nam in religione fratrum Prædicatorum, & in nostra religione Minorum communiter contrarium practicatur, vt à viris grauissimis harum sacrarum religionum accepi dicentibus, quòd si aliquis horum eiectorũ ad cor conuersus ad religionem vult reuertere, prælati generales ipsum præcipiunt recipi, sine eo quod ad sedem Apostolicam recurrat, imò si per viam simplicis querelæ talis eiectus ad ipsam recurrit, solet ab illustrissimis dominis Cardinalibus tanquam iniuriam passus patrocinari cum literis, vt statim recipiatur, & in regulari disciplina intra claustra sub obedientia prælatorũ regularium committetur. Quæ tam probata consuetudo dat iurisdictionem Prælatis, harum religionũ, vt in hoc casu possint dispẽsare recipiendo propria authoritate eiectos sine eo, quòd ad sedem Apostolicam recurratur; Cum consuetudo legitimè præscripta vim priuilegij, & legis habeat, vt dicitur in iure, *c* præsertim quia hæc est consuetudo immemorialis in præfatis religionibus, vt ego ab eisdem viris grauissimis accepi, & qui probat illam, probat habere titulum, vt dicitur in iure. *d* Et vnus actus fortitus effectum habens causam successiuam multo tempore continuatus facit dici rem consuetam iuxta quendam textum *e* quem ad hoc singulariter dicit Nauarrus. Adeò quòd hæc iurisdictio consuetudine quæsita à prælatis præfatarum religionũ est ordinaria, quia iurisdictio quocunq; iure iusto quæsita est propriè ordinaria, quia genus prædicatur de qualibet eius specie, vt ait Baldus *f* ab omnibus receptus. Vnde patres harum religionum, quibus huiusmodi receptio consuetudine est quæsita, possunt eam alijs delegare. Prælati autem aliarum religionum, in quibus prædicta consuetudo non præscripsit, & iurisdictio quæsiuit, videant, quomodo in receptione dictorum eiectorum se habeant, cum ipsos eos propria authoritate in puncto iuris non posse recipere tanquam veros monachos eorum iurisdictioni subiectos putem veriorem, quam, vt in puncto iuris veram amplexati sunt viri Doctissimi in hac vniuersitate Salmanticensi, quorum vnus meis rationibus conuictus firmauit, eos posse recipi, sed debere iterum profiteri, vt prælati regularibus iure possint subijci, & eorum iurisdictioni irreuocabiliter submitti.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati regulares possint deserere monasteria ædificata.

Respondeo dicendũ, quòd prohibentur prælati religionum Mendicantium monasteria deserere omnino, vel de vno in aliam locum prædicta monasteria transferre, vt colligunt Doctores *g* ex iure Canonico, quia id non licet sine licentia Papæ, & est lata excommunicatio contra oppositum facientes. Verum est tamen quòd *Sixtus IV. concessit Generali fratrum Minorum obseruantiæ licentiam, & facultatem, ea loca, quæ fratribus suis minus commoda esse cognouerint, dimittendi in manibus ordinariorum locorum, & illa licite deserendi, prout visum fuerit expediri, super quo eiusdem Generalis conscientiam onerat; Et hoc voluit non obstante constitutione Bonifacij Octaui prohibentis loca semel recepta deserere, & alijs Apostolicis constitutionibus, cæterisque contrarijs quibuscunque.* Ita habetur in libro Monumẽta *h* ordinum. Vbi nota, ꝙ prouincia tota, nec Prouinciales habẽt facultatẽ deserẽdi pdcta loca sine licẽtia ministri generalis. Nota etiã, ꝙ nõ possunt deserere ipsa loca absolute patres supradicti, nisi in manib. ordinariorum locorũ. Nã prout dicitur in iure, *i* Bonifacius VIII. mendicãtibus, & nõ mendicantib. prohibuit.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati regulares possint dispensare in iure communi erigendo monasteria sine authoritate Papæ.

Respondeo dicendo, quòd prælati religionum non possunt erigere conuentum aliquem sine autho-

a d.ca. fin. de regul.

b c.cũ ad monasterium, de stat. regul.

c c. fin. de consuetud.

d l. hoc iure §. ductus aquæ, ff. de aqua, quo. & æstiu.

e c. cũ de bene f. de præb. l. 6. Nau. li. 3. cõs. 14. succ. ab intest. consi. 4. in fin. in 1. edit.

f Bald. in l. 2. C. de iure emphyt.

g Syl. v. casus cas. 8. & v. excom. 8. §. 20. C. de relig. domib. c. cum ex eo de excess. prælat. lib. 6.

h In c. impr. f. 47. & in a. f. 131. concess. 293.

i c. cũ ex eo de excess. prælat. lib. 6.

aothoritate speciali Apostolica, vt constat ex quadam decretali. *a* Bonifacij Octaui, & Gregorij Noni *b* in Concilio Lugdunensi. De qua re oritur dubium, an præter authoritatem Papæ, sit necessaria ad noui conuentus erectionem licentia Episcopi diœcesani. Respondetur affirmatiuè, vt expressè traditur in Concilio Tridentino. *c* In quo dicitur, quod *similia loca non erigantur sine licentia Episcopi, in cuius loco erigenda sunt*, & post prædictum decretum dubitatum est, an sufficiat licentia Episcopi ad nouam conuentus constitutionem, an simul sit necessarius consensus Papæ. Cui dubio responsum est per illustrissimos Cardinales sacri Concilij Tridentini interpretes, in hunc modum: *Monachi non possunt ædificare monasteria in parochia, in qua ea nō habent sine cognitione, & licentia Papæ*. Hæc declaratio est maximè iuridica, quia Concilium Tridentinum in prædicto decreto non abrogauit dispositionem iuris communis, secundum quam requiritur Summi Pontificis facultas. Sed tantùm de nouo induxit, vt simul cum licentia papæ concurrat etiam facultas Episcopi; quæ nimirum semper erit necessaria, nisi Papa aliud disponat. Sicut disposuit Iulius Secundus. *Concedens fratribus Minoribus, quod si à Principe, Duce, Marchione, aut Comite, vt aliquam domum dicti ordinis ædificet requisiti fuerint, domum huiusmodi pro vsu, & habitatione perpetua fratrum dicti Ordinis regularis obseruantiæ construere, & ædificare, ac locum pro huiusmodi instructione recipere possint, et valeant*, Ita habetur in libro Monumenta ordinū. *d* Et idem Iulius II. approbauit concessionem istam, *Supplendos aliquos defectus, qui in eius relatione interuenerant. Ac voluit, & decreuit, quòd literæ prædictæ valeant, & prædictis fratribus suffragentur, non obstante constitutione Bonifacij Octaui in contrarium facienti, & cæteris contrarijs quibuscunque*. Ita habetur in eodem libro Monumen. ordinum, *e* & in Supplem. id ipsum concesserunt Vrbanus *f* IV. & Sixtus *g* IV. id etiam concessit Carmelitis. Et Iulius II. concessit fratribus Ordinis Minorum amplissimam cōcessionem, quæ habetur in Supplement. Hæc concessio Iulij II. reuocata est per Concil. Triden. Nam post prædictum decretum vltra prædictum priuilegium requiritur absque dubio licentia, & facultas Episcopi, vt longa consuetudo declarauit. Neque sunt audiendi autumantes, prædictam declarationem illustrissimorum Cardinalium abrogasse priuilegia cōcessa fratribus ad recipienda noua monasteria absque noua facultate Episcopi. Nam re vera, nulla est in ea declaratione priuilegiorum abrogatio, sed tantùm decreuit, quod vltra Episcopi licentiam requiritur ad hunc effectum facultas papæ, siue illa iam sit per priuilegia concessa, siue in posterum fuerit concedenda. Notandum tamen, quod eadem licentia Episcopi requiritur post Concil. Triden. ad trāslationem monasterij de vno ad alium locum, sicut ad nouam conuentus erectionem, quia non videtur esse maior ratio de vno quàm de alio. Quod infra tomo 2. in q. de Ecclesijs fratrum quoad eorum ædificationem latiùs dicetur.

a c.1. de exces. prælat. li. 6.
b c. vnic. de relig. dom. li. 6.
c Ses. 25. de regul. c. 3. in fin.
d In 1. impr. f. 43. & in 2. f. 116. concess. 268.
e In 1. imp. fo. 211. cōc. 565. & in supp. fo. 71. conc. 308.
f Vrb. IV. in 1. imp fol. 81. & in 2. fol. 189. cōc. 388.
g Sixt. IV. in 1. imp. f. 104. & in 2. fol. 187. cōc. 481.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Prælati regulares possint erigere prouincias de nouo.

REspondeo dicendo, quòd iure prohibentur omnes Prælati regulares, & etiam generales, ne possint de nouo prouinciam erigere, & fundare, nec possunt erectam diuidere, nec vnam prouinciam alteri prouinciæ subijcere, quia cum de similibus idem sit iudicium, prohibitio, quæ facta est in iure, *b* ne fiat noua constitutio sedis Episcopalis, neque diuisio, neque subiectio absque Papæ facultate, iure debet accommodari ad erectionem, diuisionem, & vnionē prouinciarum. Vnde Nicolaus IV. *statuit, & ordinauit, & districtè inhibuit, ne in ordine fratrum Minorum fiat diuisio alicuius prouinciæ, vel nouarum prouinciarum multiplicatio absque Romani Pōtificis licentia speciali per eius patentes literas concedenda, faciente plenam, & expressam de huiusmodi statuto, & ordinatione, ac inhibitione mentionem. Decreuitque irritum, & inane, si secus in hac parte contigerit attentari*. Ita habetur in libro Monumenta *i* ordinum. Quod statutum esse conforme iuri communi, patet ex dictis.

b c. felix 16. q. 1. & c. de locorū de cōsec. d. 1. c. de tēpo rib. 16. q. 1. c. sicut in l. de exces. Prælat. c. translat. de off. leg. tradit Sylu. v. casus casu. 9. & 10.
i In 1. impr. f. 53. & in 2. f. 136. conc. 303

ARTICVLVS IX.

Vtrùm prælati religionum possint dispensare, vt vnus habeat plures Guardianatus, & Prioratus.

RESpondeo dicendo, quòd nequeunt prælati religionum dispensare, vt vnus habeat simul plures Guardianatus, & Prioratus. Hæc enim est expressa iuris *K* determinatio, vt nemo habeat duo beneficia simul curam animarum habentia. Quæ nimirū prohibitio comprehendit officia, & dignitatem, Guardianatum, & Prioratum; quia de similibus, vt sępè dictum est, idem est iudicium, & vsus iam diu confirmauit. Item eodem iure *l* prohibetur, ne possit vnus habere duas dignitates, & officia aut pręposituras, & personatus; quamuis non habeant curam animarum. Quæ nimirum muneta propriè reperiūtur in religionibus. Nam dignitas est administratio cum iurisdictione, vt est Abbatia, & Guardianatus. Personatus verò est præeminentia sine iurisdictione. Et ideo ille qui præcedit Canonicos in Ecclesijs Collegiatis, seu Cathedralibus, dicitur habere personatum. Definitores autem in religionibus iure dici possunt personatus regulares. Officium autem est administratio sine præeminentia, vt sacrista: præpositura est munus præcedendi. Hæc omnia in quadā glossa *m* traduntur. Ex his colligo, quod secundum ios non potest vnus definitor esse simul Guardianus: quia sunt duo officia distincta. Authoritate tamen Apostolica concessum est in ordine Minorum generali Ministro, & Commissario Generali, vt valeant dispensare in hoc articulo, vt constat ex ordinationibus generalibus Toletanis. *n*

K c. de multa de præb. c. sibi c. q. 2. Syl. casus, casu. 21.
l c. de multa. de præb. c. 1. de consuet. lib. 6.
m Glo. in c. de consuet. lib. 6. verb. consuet.
n Ord. Tol. c. 7. de elec & c. f. 17. pag. 2.

ARTICVLVS X.

Vtrùm prælati religionum possint dispensare in ætate requisita ad habendam prælationem, aut dignitatem.

RESpondeo dicendo, decisionem huius quæstionis iā ex parte patere ex dictis supra *o* in quæst. de Abbat. & Abbatissis quoad ætatem. Nunc autem resolutiuè dico primo, quod cum iure *p* cautum sit, vt Ecclesias, aut dignitates curatas nullus habere possit ante vigesimum quintum annum, atque adeo nullus prælatus religionum potest dispensare cum religioso vt ante vigesimum quintū annum possit Prior aut Guardianus esse, cum Prioratus & Guardianatus regulares sint dignitates habentes curam animarum. Secundo dico, quòd eodem iure decretum est, vt non habentes vigesimū

o Sup. q. 65. ar. 2.
p c. in. licet can. de elect. li. 6. Sylu. v. casus cas. 2 2.

annum

annum ætatis, minime possint esse Episcopi, & ideo non decet, vt prælatus regularis dispenset, vt in minori ætate possit religiosus esse generalis aut prouincialis. Cum sæpè dictum sit, quod Prouincialatus in religionibus sit dignitas habens iurisdictionem Episcopalem ideò prohibitio facta de Episcopatu comprehendit Prouincialatum; quod est similis iurisdictionis. Et est notandum, quod contra prædicta iura nullum est hactenus impetratum priuilegium, cuius ego memoriam habeam. Ex his infertur, quod cũ Conc. r Trid. statuerit, vt nullus possit promoueri ad dignitatem Episcopalem, nisi in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licétiatus in sacra Theologia, vel iure Canonico meritò sit promotus, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur, videtur dicendum, neminem posse admitti ad dignitatem Generalatus, aut Cõmissariatus, aut Prouincialatus, nisi scientiæ Theologiæ, aut saltem sacrorum canonum habeat sufficientiam, cum prælatorum prædictorum dignitas respectu suorum subditorum sit quasi Episcopalis: & eorum iurisdictio Episcopali comparetur. Et in religionibus non inuenio aliquod indultum, quo tali sufficientia carentes ad dictas prælationes dispensatiue possint promoueri. In alijs multis prohibentur prælati dispensare, quæ in suis locis declarabuntur.

r Conc. Trid. sess. 22. de ref. c. 2.

QVÆSTIO XXIV.

De Abbatibus quantum ad potestatem dispensandi in irregularitatibus in decem & septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur decem, & septem.

1 *Quid sit irregularitas.*

2 *Vtrum prælati regulares possint dispensare cum bigamis.*

3 *Vtrum prælati regulares possint dispensare cum corpore vitiatis.*

4 *Quis debet iudicare, an aliquis sit corpore vitiatus.*

5 *Vtrum Prouinciales possint dispensare, vt velato capite missa dicatur.*

6 *An prouinciales possint dispensare cum infamibus.*

7 *Vtrum possint dispensare in irregularitate ex animæ defectu.*

8 *Vtrum possint dispensare in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis.*

9 *Vtrum possint dispensare in irregularitate procedẽte ex homicidio voluntario.*

10 *Vtrũ possint dispensare in irregularitate procedente ex mutilatione membrorum.*

11 *Vtrum secundum ius commune possint dispensare in irregularitate procedente ex homicidio occulto.*

12 *Vtrum secundum priuilegia id possint efficere.*

13 *Vtrum possint dispensare in irregularitate procedente ex homicidio casuali aut causa defensionis facto.*

14 *Vtrum possint dispensare in irregularitate procedẽti ex celebratione diuinorum in excommunicatione.*

15 *Vtrum possint dispensare in irregularitatibus nouitiorum.*

16 *Vtrum possint dispensare cum fratre homicida, vt possit esse Prælatus.*

17 *Vtrum possit dispensare cum fratribus inhabilitatis ad officia ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quid sit irregularitas.

Respondeo dicendo, quòd irregularitas est impedimentum canonicum, quo quis ad Ecclesiasticos ordines promoueri, & iam promotus, in eis ministrare prohibetur directè. Vnde nota, quod ad veram, & propriam irregularitatem non sufficit, quod quis sit prohibitus suscipere ordines Ecclesiasticos, vel in susceptis ministrare, vtrumque enim cõtingit in excommunicato. Quia ex eo, quod quis est excommunicatus, est priuatus omnium sacramentorum administratione, & communicatione. Et ideo sequitur indirectè, quòd non possit promoueri ad sacros ordines, nec promotus ministrare: nõ tamen propterea excommunicatio est propriè, & verè irregularitas, vt egregiè docet Nauar. a contra Specular. idem patet de suspenso ab omni officio, & beneficio, & de interdicto. Nam vera irregularitas, prohibet directè ordinum promotionem, & executionem, in quantum sunt ordines Ecclesiastici, siue sint sacramenta, siue non, vt patet in ordinibus minoribus, quæ non sunt sacramenta; Et tamen irregularitas priuat dictis ordinibus. Non tamen prohibet irregularitas ordinum promotionem, & executionem, in quãtum sunt sacramenta, quia hoc pertinet ad excommunicationem, neque in quantum officia, quia hoc pertinet ad suspensionem, sed in quantum sunt ordines Ecclesiastici tantùm. Et licet irregularis celebrans non incurrat aliam irregularitatem, peccat tamen, quoties celebrat, prout ait Nauar. b & nos late diximus in nostra Sum. confessorum. Considerare autem oportet, quod irregularitas non incurritur, nisi in casibus à iure expressis, vt aperte traditur in quadã decretali. c Et quamuis nonnulli dicant, non posse ad numerum & ordinem reduci irregularitates, nos tamen sequentes Nauar. d dicimus, reduci ad quinque species. Prima est ex defectu sacramenti, vt bigamia. Secunda ex defectu corporis, vt mutilatio passiua. Tertia ex defectu animæ, vt ignorãtia. Quarta ex defectu perfectæ lenitatis, vt sunt mutilationes actiuæ, & occisiones licitæ. Quinta est ex delicto, vt homicidium. De quibus omnibus agemus in sequentibus, disputando, an in his omnibus possint prælati religionum cũ suis fratribus dispensare.

a Na. in Sum ma. ca. 27. nu. 191. & 192.

b Nau. c. 27. nu. 194.

c c. 1. de sent. exc. li. 6.

d Nau. ca. 27. nu. 193.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati religionum possint dispensare cum fratribus bigamis ad hoc, vt ad sacros ordines promoueantur?

Respondeo dicendo, quòd vt propositum quæsitum clarius explicetur, est notandum, triplicem esse irregularitatem. Prima est vera, secunda interpretatiua, tertia similitudinaria. Vera dicitur, & cõtrahitur, quãdo quis habuit & cognouit successiuè duas vxores. Nam in hac bigamia est defectus sacramenti; quia in secundo matrimonio non est significatio integralis sacramenti. Nam in matrimonio est vnio, & coniunctio Christi cum Ecclesia, quæ est vnius cum vna, quæ significatio omnino deest in bigamia: & ideo dicitur, & est vera irregularitas, vt dicit D. Tho. e Interpretatiua est, cum quis viduã, vel corruptam ab alio duxit in vxorẽ. Similitudinaria contrahitur cũ clericus in sacris constitutus, vel religiosus professus cõtrahit matrimoniũ, & cognouit vxorẽ, vt colligunt Sũmistæ f ex multis iuribus. His sic cõstitutis, certa est cõclus. quod prælati religionũ nequeunt dispensare cũ religioso in bigamia vera, & interpretatiua, vt ordinetur ordinibus sacris, videlicet in subdiaconatu, diaconatu, & presbyterio: quia ipso iure reseruatur talis dispẽsatio ad Papã, vt omnes g dicũt. Et quãuis nonnulli dicerent, Papã nõ posse dispẽsare in bigamia supradicta, existimantes esse

e D. Th. in 4. d. 27.

f Ang. Syl. v. bigam. Na. c. 27. n. 20. S. in § c. quotquot 27. q. 1. c. fi. de bigam.

g D. Th. quod lib. 4. Na. vbi sup.

esse contra ius diuinum, opposita tamen sententia, quam tenet D. Thom. est communis, & tenenda. Dum ergo talis dispensatio reseruetur Papæ, & nulla sit facta prælaris religionum concessio circa hanc irregularitatem; hinc sequitur, religionum præfectos in ea dispensare non posse. Secundo dico, quod cum bigamo vero, & interpretatiuo possunt ordinarij dispensare, vt ad minores ordines ascendant. Prout tenet D. Tho. *a* quem sequitur Syluest. quia nullibi in iure reperitur talis reseruatio. Nec obstat quædam decretalis Gregor. *b* X. in Conc. Lugdun. Nam in ea nulla fit mentio de reseruatione, sed tantùm disponitur, vt bigamus habitu clericali non vtatur. Quod nimirum intelligendum est, quando ei nulla est concessa dispensatio. Et hanc opinionem puto sequendam, licet Nauar. *c* media via incedat dicens, quod si bigamus non est promotus ad minores ordines, dispensationem Papæ reseruari, vt possit promoueri, si verò fuerit promotus, dicit non reseruari, vt iam promotus possit ministrare. Hęc enim opinio nullum in iure habet solidum fundamentum: & pro concordia opinionum non debemus tenere id, quod solido fundamento minimè videmus fulcitum: quare sequitur, quod prælati religionum possunt cum bigamo dispensare, vt minoribus ordinibus initietur per regulam sæpè à nobis inculcatam, quod prælati religionum habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt cum religiosis subditis quidquid Episcopi cum suis efficere. Tertio dico, quod possunt prædicti prælati dispensare cum bigamo similitudinario, vt ad ordines maiores ascendat vt *d* communiter dicunt Doctores, teste Nauar. quia nullibi de his bigamis similitudinarijs est reseruatio, quando vxor, cum qua contraxit, erat virgo.

a D. Th. in 4. d. 2. Syl. verb. bigam. 49.
b ca. vnde de bigam. lib. 6.
c Na. in Man. c. 27. nu. 197.
d Gl. in c. qui clerici vel vonēt. vbi Pan. cū Card. propositiue & summ tenet Nau. in sum. c. 27. nu. 197.

Ex quibus infertur quomodo sint intelligenda priuilegia concedentia prælatis regularibus facultatem ad dispensandum in certis irregularitatibus excepta bigamia: nam sunt intelligenda solùm de bigamia vera, & interpretatiua, respectu ordinum sacrorum. Nam respectu ordinum minorum, possunt optimo iure cum ipsis dispensare. Vnde non est admittendus Henriq. *e* dicens, Prælatos regulares posse in bigamia vera dispensare, contra quem tenui in nostra Sum. Confessorum. Et pro maiori explicatione nota, quod vt sit bigamia vera indispensabilis per prælatos regulares secundum eorum priuilegia, est necessarium, quod copula interueniat, prout tradit Sotus, *f* & probat quædam decretalis. Et vltra copulam non requiritur seminis in vase effusio, sed sufficit vt sit bigamus, quod corrūpat intrando claustra pudoris. Ita tenent Armilla. *g* Ex quo infertur, quod non sit bigamus ille, qui extraordinariè extra vas cognouit vxorem, & si mortua ea aliam ducat huius speciei, minime irregularis censetur, ita Vivald. *h* Erit tamen bigamus, qui claustra non intrauit vxoris virginis, sed matrix attraxit semen, & fuit facta grauida (& postea ferro aliquo genitale membrū aperitur, quo aperto egressa est creatura) si aliam duxerit vxorem, ista mortua. Quia licet copula realiter, quę necessaria est in prima, non fuerit secuta; ex immissione tamen seminis intra vas vxoris secutus est effectus idest, partus, prout concludit Viualdus. *i*

e Hen. 2. to. li. 12. de sacra. matr. c. 9. nu. 10.
f Soto in 4. d. 17. q. 3. art. c. c. debitum de bigam.
g Armil. v. bigamia. n. 7. in fin.
h Viuald. in candel. aur. 2. tit. de irreg. n. 23.
i Viual. vbi sup. nu. 24.

Ex his sequitur etiam, quod qui vxorem Sodomiticè cognouit, vel vxor tantùm commisit adulterium per copulam Sodomiticam, hac vxore mortua, postea secundam legitimè cognoscens, non est bigamus, cum irregularitas non contrahatur, nisi in casibus in iure expressis, vt dicitur in iure. K

K ca. is qui de sen. exc. lib. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Generales & Prouinciales possint dispensare cum fratribus irregularibus ex corpore vitiato.

Respondeo dicendo, quòd vitium corporis est multiplex. Primo enim consideratur in quantum reddit hominem impotentem ad celebrādum, vt si esset quis omnino sine manu, aut oculis carēs: cum tali enim non potest prælatus regularis dispensare, vt apertè traditur in multis iuribus. *l* Imo ratione periculi, & scandali existimant viri doctissimi, *m* quod summus Pontifex non poterit licitè dispensare, vt colligitur ex decretali *n* Eugenij Papæ, atque adeo nunquam legitur per summos Pontifices cum talibus vnquam fuisse dispensatum. Cum religioso autem habente corporis vitium, scilicet habente pudenda culpa sua scissa, solus Papa potest dispensare, vt authores colligunt *o* ex iure, quia talis homicida reputatur. At cum religioso, qui habet membrum occultum, seu manifestum, non sua culpa abscissum, quādo cessat homicidij pręsumptio, *o* potest prælatus regularis dispensare, quia istæ irregularitates non reseruantur Papæ in aliquo iuris loco, seu in aliqua constitutione Apostolica. Et ideo sicut potest Episcopus dispensare in huiusmodi casibus cum clerico sæculari, sic prouinciales cum regulari. Quare si quis religiosus non habet digitum, dummodo non sit pollex, qui est necessarius ad celebrandum, aut si quis non habet oculum dextrum, potest generalis, aut prouincialis dispensare, non tamen poterit dispensare cum non habente oculum sinistrum, qui dicitur oculus canonis, quia non potest decenter legere canonem, qui eo est orbatus, nisi vertat nimis faciem ad populum. Et ideo ratione istius indecentiæ, & scandali, hic casus Papæ reseruatur secundum omnes, Nec obstat dicere, quod talis poterit ex memoria canonem dicere, quia tunc erit periculū obliuionis, & ideo solus Papa in hoc dispensat. Hinc collige, quod Pręlati regulares possunt dispensare cum religioso, vt cum pede ligneo celebret. Hæc omnia dicta sunt secundum mentem Asten. *p* & Hostiensis, quos refert, & sequitur Syluester. Nam quamuis iste suse aliquo modo procedat, Nauar. *q* tamen dicit sic authorem sentire Syluestrum, & authores ab eos citatos. Ratio huius opinionis est, quia in prædictis irregularitatibus non reperitur in iure vlla reseruatio ad dispensandum. Quare licet Nauarrus oppositam sententiam existimet veriorem, non tamen habet vllum solidum fundamentum in iure, & ideo opinio Hostiensis videtur verior, & probabilior. Nam omnis pœna, quæ specialiter non reseruatur Papæ, potest per ordinarium remitti, dummodo non sit notabilis indecentia, aut notabile scandalum oriatur, vt colligitur ex quodam decreto *r* Canonico. Et ideo quamuis sint expressæ prohibitiones in iure, vt tales corporis vitiati non ordinentur, non tamen in dictis iuribus dicitur, vt dispensatio cum talibus Papæ reseruetur. Et supradicta veritas comprobatur ex priuilegio Iulij Secundi, quo *Cōcessit Generalibus Ordinis Minorum facultatem dispensandi super quacūque irregularitate per fratres ordinis prædicti regularis obseruantiæ quomodolibet, præter quā in homicidio voluntario, aut præstatione auxilij, vel fauoris huiusmodi ex homicidio, aut ex bigamia prouenienēte; ita vt illa non obstante ad omnes ordines etiam sacros, ac etiam presbyteratus promoueri possint.* Ita habetur in supplemento Ordinis *s* in quodam viuæ vocis oraculo. Vnde cum

l c. pen. et vlt. de corp. vitiat. c. 1. de clagro & ibi Pan. & Syl. ver. corpore vitiatus.
m Soph. de literis gra. 2. p. c. 193.
n c. 1. de cler. agrot. tradit Soto in 4. d. 25. q. 1. ar. 3.
o c. si quis abscideris. d. 55. & seq.
p Ast. verb. corpore vitiatus. §. vlt.
q Na. in c. 27. nu. 200.
r ca. nuper de sent. exc.
s Fo. 93. conc. 193.

cum iſta conceſſio ſolùm eacipiat dictas irregularitates,& non iſtam,clarum eſt,poſſe in ea dictos generales diſpenſare,cum eaceptio firmet regulam in contrarium. Quare, ſicut poſſunt Ordinarij abſoluere ab eacommunicatione lata à iure,dummodo, non ſit reſeruata ; ſic eodem modo poſſunt tollere pœnam hanc irregularitatis, cum non inueniatur reſeruata . Ad vitium corporis reducitur iepra,aut alia quæcunque infirmitas,quæ ſcandalum generat celebrando.Quare in his irregularitatibus ſolus Papa diſpenſare poteſt,ſecundum omnes rationes ſcādali,prout tradit Nauar. *a* Hæc omnia dicta ſunt ea meote omnium Doctorum,quos referr & ſequitur Nauarrus. *b* Aduertendum inſuper,quod illi,qui incidunt in inſaniam & phreneſim organis ſenſuum minimè dcordinatis, non ſunt irregulares , poſtea ad ſanam mentem deuenienter,ſicut etiam minimè irregulares cenſentur per breue tempus vſum rationis perdentes ratione alicuius magnæ paſſionis , ſi ſtatim ad ſe reuertentur. Vt tenet Nauar. *c* dicens hanc opinionem eſſe Doctiſſimorum virorum ex familia ordinis Prædicatorum , cum quibus ſuper hoc puncto habuit conſultationem.

a Nau.c.18. nu.103.
b Naua. vbi ſup.nu.203.
c Na. vbi ſu.

ARTICVLVS IV.

An Epiſcopus, an verò Prælatus regularis debeat iudicare, ſit ne Religioſus corpore vitiatus.

RESpondeo dicendo, quòd Angelus *d* tenet religioſum eſſe promouendum,vel repellendum, iudicio , & examini ſui prælati regularis eſſe relinquendum.Syluester *e* tamen,quem ſequitur Nauarrus,dicit, nō eſſe iudicandum,niſi ab Epiſcopo,qui debet ordines conferre: quam opinionem puto veriſſimam. Licet enim prælati regulares habeant iuriſdictionem ordinariam,& quaſi Epiſcopalem circa ſuos ſubditos : hoc tamen intelligitur quantum ad abſoluendum, & ligandum in foro interiori, & exteriori: non tamen reſpectu ordinandi,& conferendi ordines. Ipſi enim (eaceptis Abbatibus) etiam minores ordines minimè poſſunt conferre . Vnde ſicut non habent poteſtatem ad ordines conferendum: ita etiam non habent poteſtatem ad iudicandum , an ordinandi ſint irregularitate corporis vitiati infecti,quando in dubio verſatur,an ea ſint maculati , niſi hoc expreſsè ipſis à Sede Apoſtolica committatur.

d Ang.v corpore vitiatus.
e Syl. ver.corpore vitiatus. nu.2. Na.vbi ſup. nu.200.

ARTICVLVS V.

An Prouinciales poſſint diſpenſare, vt religioſus poſſit celebrare velato capite propter infirmitatem capitis.

RESpondeo dicendo,quòd Doctiſſimus Nauar. *f* conſtanter tenet,quod non eſt irregularis ſacerdos , qui nonniſi velato capite poteſt celebrare propter capitis fragilitatem.Quod probat:quia licitum eſt non ſolùm infirmum caput habenti , ſed etiam ſanum,dicere ſacrum amicto velatum, vt maiori deuotione , & attentione cultum diuinum exequatur . Imò addit , licitum eſſe homini fragilitate capitis laboranti facere ſacrum aliquo tegumento honeſto in capite ſupra poſito, præſertim vſque ad conſecrationem . Et addit,quod ſi ſcrupulo ſtimuletur,recurrat ad ſuum Epiſcopum, qui in hoc caſu optimè poteſt diſpenſare. Et per conſequens,poterunt diſpenſare Prouinciales cum ſuis religioſis ſimili neceſſitate laborantibus, cum habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

f Nau. lib.3. conſi.101.de celeb.miſſ.conſ. 4. pa.305. in 1. editione.

ARTICVLVS VI.

An Prouinciales poſſint diſpenſare cum infamibus .

RESpondeo dicendo,quòd infamia,quę naſcitur ex notorietate delicti inducit irregularitatem reductam ad irregularitatē , quæ oritur ea corpore vitiato.Et infamia tam facti,quàm iuris notatis,eſt irregularis,prout in multis iuribus *g* probatur,& tradunt cōiter Doctores,in qua,cum naſcitur ex infamia iuris , ſolus Papa poteſt diſpenſare iuxta Villadiego. *h* In ea verò, quæ naſcitur ea infamia facti , qualis eſt illa quæ naſcitur ea crimine graui notorio,etiā Epiſcopus diſpenſat,quin etiā & pœnitētia iuſta , & emendatione vitæ interdū aliqua tollitur, quia omnis res per quaſcunq; cauſas componitur, per eaſdē diſſoluitur, vt tenet Naua. *i* Ea dictis infertor,quòd Prouinciales religionū non poſſunt diſpēſare cum fratribus infamia iuris maculatis : quia v. g. fuerunt conuicti de crimine neſando, & iuridice condēnati:cum infamari iuridicè de crimine enormi ſint irregulares, iuxta tradita à Nauarr. *K* & per conſequens indiſpēſabiles à Prælatis inferioribus. Nec his obſtat,quòd Sixtus IV.conceſſerit *generalibus,prouincialibus,& eorum vicarijs facultatem ad diſpenſandum ſuper quibuſcunq; irregularitatibus, exceptis homicidio voluntario,membrorum mutilatione,& bigamia* : & eacipiendo has irregularitates videtur concedere licentiam ad reliquas diſpenſandas. Nā reſpondetur, quòd etiā ſi excipiat ſupradictas, non videtur cōcedere, quod poſſint diſpenſari in irregularitate, quæ procedit ex enormi corporis vitio, ſicut dictū eſt in ſuperioribus propter ſcandalū,quod generat fidelibus propter notorietatem dictæ enormitatis. Et cum de diſſimilibus idem ſit iudicium, videtur,quod etiam non conceſſerit authoritatem ad diſpenſandum cum notorio iuridice infamato propter ſcandalum , quod generatet fidelibus propter notorietatem dictæ deformitatis, & enormitatis,& ſic pro eis ad Papam recurrendum.

g Gloſ.& not. per Franciſ in c infamib. de reg.iur.l.6.et c.1.iuncta gl. ff. de ordin.co gn. & d. ipſe Apoſtoli.297.
h Villadieg. vbi ſu.co.50.
i Na.in Man. c. 27 n.204.
K Na.in Ma. c.25.n.75. & 76. & cn.27. an.248.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Prælati regulares poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis in irregularitate quæ procedit ex animi defectu.

RESpondeo dicendo, quòd irregularitas ex animi defectu multiplex eſſe poteſt. Primo incurrunt hanc irregularitatē furioſi,lunatici, dæmoniaci,& habentes morbū caducum,& cum talibus non poſſunt prælati diſpenſare,vt promoueantur. Verū tamen ſi iam promoti ſunt, & ea toto liberati fuerint, debet tempus commodum ad arbitrium prælatorum aſſignari,vt experimentum aſſumatur,& tūc poterit cum illis diſpenſare vt celebrent.Dicēte D. Hieronymo *l* in hunc modum.*Verùm ſi poſt ſacerdotium furere incepit,nō ideo ſacerdotio carebit,niſi fortè nunquam ad ſanæ mentis officium illum redire contingat*.Hæc Hieron.Tamen ſi non ſunt omnino liberati,diſtinguendum eſt. Aut enim patiuntur frequenter tales paſſiones,& tunc arcere,& priuare debent prælati eos ab officio miſſæ, vt decreuit Alexander *m* Secūdus,& Pius *n* Papa. Verùm ſi raro prædictæ paſſiones eueniant,poterunt prælati permittere, vt celebrent,vt ijdem Pontifices inſinuant,dummodo aſſocientur cum alio ſacerdote parato ad celebrandum, ſi infirmitatis paſſio forte contingat , niſi ita apprehendat eos,vt ſpument,& vt furioſi dentibus

l c ſi.15.q.2.
m c.in literis. 1.q.2.
n ca.communiter. 53.d.

fremant. In hoc enim casu, neqoe cum socio sacerdote possunt celebrare. Aduerte tamen, quod cum furiosis, & similibus nec Papa potest dispensare, vt ordinentur, nec vt in promotis administrent, vt notant communiter scribentes, teste *a* Nauarro. Secundo, incurritur irregularitas ex defectu fidei. Quare qui non est baptizatus, quamuis sit conuersus, nullo pacto potest ordinari: neque postquam fuerit baptizatus, si est nouiter conuersus (qui Neophytus appellatur) potest promoueri, neque cum illis poterit prælatus dispensare, vt cautum est in iure. *b* Si tamen roges, quanto tempore duret nouitius in fide, in quo non potest nouitius, seu neophytus ad ordines maiores, nec minores promoueri? credo, quod duret per tempus commodum per Episcopum assignandum respectu secularium, aut per prælatos religionum, quoad suos subditos, aut per decennium innuit Nauar. *c* dicens quòd conuersi post decem aut viginti annos non prohibentur ordinari. Filij præterea hæreticorum pertinacium, vsque ad secundam generationem per viam masculinam inclusiue, & vsque ad primam per fœmineam excluduntur ab ordinibus suscipiendis, & censentur irregulares, vt decreuit Bonifacius *d* Octauus. Cuius decretalem ad hoc propositum ponderauit Iacobus Septimacensis, affirmans, quod secundum ius alij præter istos descendentes ab hæreticis non possunt ab ordinibus sacris repelli. Et secundum hoc debet explicari Concilium Tridentinum *e* præcipiens *Episcopis, vt antequam aliquos ordinent, verum genus inquirant*, prout aduertit Salzedus. *f* Non enim Concilium nouum impedimentum ponit, sed solùm præcipit obseruari, quæ antea in sacris canonibus erant instituta, & sic vult concilium, vt non ordinetur aliquis, antequam probetur, an sit illegitimus, necne. Et aduertendum, quod cum nouiter conuersis, vt possint ad sacros ordines promoueri, & habere beneficia ecclesiastica, possunt Episcopi dispensare habentes de suis moribus bonis, & profectu in Christianitate experientiam non vulgarẽ, prout dicitur in iure, & tradit Couar. *g* Et per consequens id ipsum à fortiori possunt prælati regulares cum suis subditis; cum non solùm habeant iurisdictionem Episcopalem, sed tractent de promouendis regularibus, qui fauore religionis multa habent priuilegia. Et sicut præsumuntur continentes, etiam si sint illegitimi, vt dicitur in iure *h* ita præsumuntur boni, etiamsi sint nouiter conuersi. Tertio incurritur irregularitas ex defectu scientiæ: & ideò idiotæ irregulares censentur, quia iura prohibent *i* illiteratos ordinari. Est tamen dubium valde notandum videlicet, an religiosi idiotæ nullam habentes latinæ linguæ cognitionem possint licitè promoueri ad sacros ordines, obtenta suorum superiorum licentia? Cui dubio respondetur per sequentem assertionem. Conclusio est: in religiosis non requiritur tanta scientia ad ordines suscipiendos, quanta requiritur in clericis secularibus. Nam clericos illiteratos omnino repellendos esse ab ordinibus suscipiendis iura prædicta statuere: id autem de religiosis nunquam fauere. Ratio est: quia religiosi regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam: & quamuis ad eandem curam sacris initientur, adhuc non requiritur in eis tanta scientia: quia semper manet in illis spes de comprobanda sibi sciẽtia, & cognitione necessaria ad suum ministerium peragendum. Eo quod viuunt semper in cœnobijs, in quibus vigent aut literarum studia, aut semper sunt plures viri literati, à quibus edoceri possunt. Ex quibus dicit Henriquez, *k* allegans Maiolum, & alios, licitum esse Episcopis sacris initiare religiosos bene legentes, & cantantes, etiam si in lingua Latina deficiant. Circa quod nota, non esse opus, vt religiosus sciat omnes difficultates ad sacramentum ordinis pertinentes, sed tantùm quod sciat & intelligat necessaria & essentialia, quæ communiter scire solent sacerdotes celebrantes. Videlicet, quod septem sint Ecclesiæ sacramenta: & quod conferant gratiam, & quod in sacramento altaris continetur realiter & substantialiter Corpus Christi facta consecratione, & quod materia est panis, & vinum & forma verba consueta. Hanc conclusionem sic explicatam docuit olim quædam *l* glossa celebris; Verba enim agens de requisitis ad sacros ordines, sic se habet. *Sufficit monacho quod tantum bonus sit, licet sit illiteratus:* Quæ nimirum glossa a nemine, quem ego viderim, fuit vnquam reprobata, imò ab omnibus suscepta, præsertim à Syluestro, *m* Angelo, Philippo Franco & Dominico. Et Doctissimus Soto *n* eam veritatem luculenter agnouit, sic dicens: *Quando religiosi, qui curam animarum non habent, ordinantur, non requiritur alia scientia, quàm vt mysterium sacramenti intelligant.* Hæc conclusio euidenter colligitur, & deducitur ex Decretali *o* Clementis IV. atque adeo mirari non desino, quoties audio aliquorum dominorum Episcoporum rigidã examinationem cum religiosis ordinandis, cũ Concilium Tridentinum non imponat prędictis Episcopis necessitatem examinandi religiosos per se, aut per seculares. Sed sufficit, quod Episcopis constet per literas testimoniales prælatorum regulariũ esse prædictos religiosos ordinandos examinatos per suos prælatos. Et qui sic ordinantur, non promouẽtur sine diligenti Episcopi examine, vt Conc. Trid. *p* statuit. Cur enim magis debet credere Episcopus seculari examinatori, quàm prælato regulari testificanti de scientia ordinandi? Nec supradictis obstat nunc decretum *q* Conc. Trid. statuens, quod *nemo ad presbyteratus ordinem admittatur, nisi sit sufficienter instructus ad docendum populum ea, quæ scire omnibus necessarium est, & ad administranda sacramenta diligenti examinatione præcedenti idoneus comprobetur.* Nam huic decreto respondetur, contrarium esse in vsu inter doctos, & religiosos timoratæ conscientiæ, qui tantam sufficientiam non petunt in presbytero ordinando. Nec concilium voluit tam exactã sufficientiam, quam aliqui postulant, scilicet, vt possit secularium confessiones audire. Nam idemmet Concilium *r* ordinauit, *nullum presbyterum etiam regularem posse secularium confessiones audire, nisi sit examinatus, & per ordinarium approbatus.* Nec obstat Concilium Bracharense *s* ordinans, quod tales debent esse idonei ad dictas confessiones seculariũ audiendas. Concilium enim non loquitur de simplicibus presbyteris, sed de presbyteris, qui ordinantur ad titulum alicuius beneficij curati, vt constat ex annotationibus positis in initio dicti concilij. Præterea dicta concilia non habent locum in religiosis, qui vt sæpe dictum est, non ordinantur, vt curam animarum exerceant. Et per dictas rationes possent domini episcopi dimittere scrupulum. Nescio tamen, an sint sufficientes, & efficaces ad temperandum nimium rigorem, quo nonnulli eorum concitantur in religiosos ordinandos, quod (proh dolor) nescio vnde prouenit, cum nullos in curandis animabus prædicando: confessionibus audiendis insistendo, & alia ad diuinum cultum pertinentia peragendo habeant maiores, & meliores coadiutores.

a Nau. ca. 29. nu. 201.
b ca. neo. d. 48.
c Na. 27. nu. 201.
d c. statutum felicis recordationis de hæretic. lib. 6. Septimacensis in inst. catho. tit. 29. n. 130.
e Conc. Trid. sess. 23. de refor. c. 5.
f Salz. in practi. crim. ca. 22. pag. 77.
g c. 1 d. 5. Co. in cle. si furiosus. 2. p. §. 2. n. 7.
h c. 1. de filijs presbyt.
i ca. in singulis. 77. d. Cõc. Tri. ses. 23. de resident. pralat. c. 11.
k Henr. de sacram. ord. lib. 10. c. 16. in fi. Maiol. lib. 1. de irreg. c. 31. nu. 5. & 20.
l Glo. in c. 1. eg. 16. q. 1. ver. instructus.
m Syl. v. clericus. 2. n. 1. Angel. ibi nu. 2. Frãcus & Dominicus in c. nullus de temporibus ord. lib. 6.
n Sot. in 4. d. 25. q. ar. fi. pa. 6 e. col. 2.
o Cap. nullus de temp. ords. lib. 6.
p Conc. Trid. ses. 23. de res. pralat. c. 1.
q Conc. Trid. ses. 23. de resi. pralat. c. 14.
r Conc. Trid. vbi sup. num. 15.
s Conc. Brac. ar. 25. 20.

AR-

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm prælati regulares possint dispensare in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis.

RESpondeo dicẽdo, pro explicatione tituli qu. esse notandum, quod hæc irregularitas oritur ex occisione, vel mutilatione membri hominis in casu licito: Quia visum est Ecclesiæ, non posse satis repræsentare lenitatem, atque mansuetudinem Domini nostri Iesu Christi, qui propter nos suum proprium sanguinem fudit, & morti se tradidit, eum, qui occidit, vel mutilat etiam licitè, prout tradit D. Thom. *a* Quid autem hic nomine membri veniat, vide, quæ ego latè trado in nostra Summa confessorum, & quæ infra dicenda sunt. Ad propositam igitur quæstionem deueniendo, dico, quod priuilegia concessa religionibus, vt earum generales, & prouinciales possint dispensare in omnibus irregularitatibus excipiendo tres, scilicet, homicidium voluntarium, bigamiam, & mutilationem membrorum, videntur concedere facultatem ipsis prælatis ad dispensandum cum suis subditis in irregularitate, quę procedit ex defectu lenitatis. Nam homicidium voluntarium in hac materia solùm est illud, quod procedit ex delicto, & culpabiliter contra iuris ordinem, & iustitiam perpetratum, prout explicat Caietanus, *b* quem sequuntur Couarr. & Nauarr. Et homicidium, de quo hic nobis sermo est, licet sit voluntarium (iudices enim, & ministri iustitiæ voluntariè occidunt, aut mandant occidere reum) nõ tamen est culpabile, & sic minimè cooperantur ad homicidium iniustum. Et hanc opinionem tenet Bannes *c* dicens, dictos prælatos posse dispensare cum suis subditis occidentibus aliquem, in bello iusto cum hoc homicidium non sit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas solùm per Summum Pontificem dispensabilis. Et hanc opinionem tenet Viualdus, *d* in suo candelabro aureo dicens, ita practicari. Et hanc opinionem tenent Polanco *e* Felicianus, & Maiolus dicentes, vniuersaliter homicidium voluntarium, cuius irregularitas soli Papæ reseruatur, & non comprehenditur in iubileis, & in alijs priuilegijs concedentibus dispensationem ab irregularitatibus solùm cõprehendere homicidium prohibitum. Homicidium enim significat factum iniustum, quod prohibetur in quinto præcepto Decalogi, iuxta tradita ab Augustino, *f* D. Tho. & Soto. Ex quibus videtur, quod cum Conc. Trid. *g* concedat *Episcopis, vt possint in foro conscientiæ absoluere à quacunque irregularitate Papæ reseruata orta ex delicto occulto, non deducto in forum contentiosum, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario*, quod modo Episcopi possunt dispensare in irregularitate occulta procedente ex occisione iusta hominis, etiam si sit voluntaria, cum non sit homicidium voluntarium. Sed respondetur, quod licet prędicta occisio non sit homicidium voluntarium, est tamen occisio inducens irregularitatem non ratione culpæ occultæ, sed ex defectu lenitatis. Et Concilio Tridentino solùm concędit licentiam Episcopis, vt possint dispensare in irregularitatibus procedentibus ex delictis occultis. Sed ex alia parte possumus huic adhærere sententiæ, scilicet, quod Episcopis conceditur licentia ad dispensandum in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus non deductis in iudicium, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario. Et non negat, quod possint dispensare in hac irregularitate procedente ex occisione hominis iusta occulte facta; nam hoc non est homicidium voluntarium, vt dictum est. Ex quibus infertur, quod cũ Generales, & Prouinciales regularium habeant iurisdictionem quasi episcopalem, quod possint dispensare in irregularitate procedente ex dicta iusta occisione occulta. Et licèt Nauarr. *b* hoc negauerit in episcopis, non currit eadẽ ratio in dictis prælatis regularibus, cum vltra ius commune habeant maius priuilegium, scilicet, vt possint dispensare in irregularitate ex homicidio volũtario occulto, proueniente, de quo infra dicemus in hac quæstione, & cui conceditur maius, conceditur minus, vt clamant iura, & ratio naturalis satis euidenter innuit. Ex quibus resolutiue colliguntur duo. Primum est, quomodo sit intelligendum priuilegium concessum Ministro generali, & prioribus prouincialibus, & conuentualibus ordinis Prædicatorum, de quo in libro, Monumenta ordinum, *i* in secunda impressione, vt possint dispẽsare in quacunque irregularitate orta ex quacunque causa, præterquam ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum. Nam prædictum priuilegium non est intelligendum de quocunque homicidio voluntario, sed de homicidio, quod est delictum, & peccatum contra quintum præceptum Decalogi, & non de homicidio voluntario, patrato mandato iudicis, & in bello iusto. Et sic prouinciales, & generales possunt dispensare cum fratribus professis, qui existentes in mundo iudicando, aut ministerium iustitiæ peragendo, hominem admortem, aut mutilationem membrorum condemnauerunt, & eorum sententia executioni fuit mandata, Propter quod irregularitatem contraxerint: cum eorum irregularitas non fuerit orta ex homicidio iniusto. Secundum est, quod possunt dispensare cum dictis fratribus irregularibus ex occisione, aut mutilatione membrorum alicuius hominis in bello iusto: cum dicta occisio, mutilatio non sit peccatum contra quintum præceptum Decalogi. Erit autem iustum bellum tribus concurrentibus. Primum authoritate in principe ipsum bellũ mouente, scilicet, quod sit Princeps & supremus in temporalibus. Dixi mouente, nam etiam inferior ipso Principe potest vti bello defensiuo contra inimicos non expectata supremi Principis facultate, prout resoluit *k* Bannes. Secundum est causa ad bellandum, scilicet, iniuria illata à parte contraria. *l* Tertia est recta intentio, scilicet quod bellum non ineatur odio, sed zelo iustitiæ. Et deficiente aliqua istarum qualitatum bellum ipsum iniustum nuncupatur, prout constat ex traditis a Diuo Thoma, Castro, Couarruuias, Cordoba, Nauarro, & Nauarra. Ad Principem autem spectat examinare de iustitia belli iusti, aut iniusti, de quo latius in nostra Summa confessorum primo tomo, capite centesimo vigesimo quarto. Supradicta autem ex dicendis in articulo sequenti magis patent, & confirmantur. *m* Sed de hoc vide, quæ diximus in secundo tomo harum quæstionum.

a D.Th.2.2. q.64.ar.2.

b Caiet. ver. irregularitas Cou.1.p.rele. clemen. si furiosus.§.n.7. in fi. Nau. in Man.c.27.n. 200.adiũcto. n.217.in fi.et in c.1 de iud. nu.004.

c Bãnes 2.2. ar.2.dub.4.

d Viualan cã delabro au.2 p.tit.de irreg. §. de dispen. quoad fratres n.326.227.

e Palan. in di rect. Felicia. de irreg.ca.9. & 11.p.494. & pag. 182. Maiol. lib.5. de irreg.c.48 §.3.no.18.

f Aug li.1.de l. arb.c.4.D. Tho.2.2.q.88. ar.6.ad 3.So to l.2.de iust. q.3.ar.8.& l. 5.q.1.artic.2.

g Conc.Trid. ses.24. de refor.c.6.

b Nau.c.27 nota.695.& 239. & cons. 34.tit.c2. de homicid.li.5. consi.

i in 1.impres. fol.240.conc. 171.

k Bãnes.2.2. q.40.art 1.

l D.Tho.2.2. q.40 ar.1. & q 66.artic.8. Castr. aduersus hære. ver. bellum. Cou. in reg peccatũ 2 pa § 10.& 11. Co.l.1.99. q.39. Nau.in man.c.61.nu. 11.Nau.l 2.de rest.c.3.n.159 in 2.20.q.105. art.2.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generales & Prouinciales possint dispensare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario.

RESpondeo dicendo, quòd ille dicitur homicida voluntarius, super cuius irregularitate dispensan-

spensandi potestas excipitur in omnibus facultatibus dispēsandi super irregularitate iactis à Sommo Poutifice, cuius homicidium fuit illicitum, intentum, siue volitum in se saltem æquipollenter, aliàs qnam vitandi mortis causa xb oratore. Dixi *illicitum*. Nam homicidium licitum non est homicidiū voluntxrium, prout probatum est in xrticulo superiori. Dixi *intentum, siue volitum in se*, quia non sufficit, vt sit volitum in causa: quale est omne homicidium casuale producens irregularitatem, secundum Diuum Thomam *a* communiter receptū. Dixi, *saltem æquipollenter*, ad includēdum illud, quod non est quidem intentum, seu volitum in se, sed in causa adeo propinqux morti, vt moraliter vix sint compatibilia velle illam causam. & nolle occidere. Cuiusmodi sunt, nolle occidere, & venenum, quod scit esse mortiferum, propinare, vel ferire ense punctim, circa præcordia, vel in alia parte periculosa. Dixi *aliàs quam vitandæ mortis causa* ad excludendum intentum ob defensionem vitandæ mortis causa: de quo infra dicemus. Dixi *ab oratore*, id est à petente dispensationem, quia non sufficit, vt intendatur ab alio. Fit enim sæpe, quod idem homicidium sit voluntarium vni, & non alteri, quale est, quod facit Petrus percutiendo xlium animo occidendi mandante Ioxone, vt aliquam iniuriam lenem citra deformationem ei dicat, vel faciat. Illud enim Petro est voluntarium, & Ioanni non. Vnde si Petrus ingrediatur religionem, & profiteatur ipsam, secundum suptadictx non possunt Prælati regulares cum eo dispensare, possunt tamen dispensare cum Ioanne, si similiter ingrediatur religionē, & in ea profiteatur, & definitio supradictx fundatur in verbis Concilij *b* Tridentini dicentis. *Cum etiam qui per industriam occiderit proximum suum, & per insidias ab altari auelli debeat, quia sua voluntate homicidium perpetrauerit*. Et infrx: *Si verò homicidium non ex proposito*, Quæ verba, *per industriam per insidias, sua voluntate, & ex proposito*, Satis indicant definitionem homicidij voluntarij superius assignatxm.

a D. Th. 2. 2. q. 64. ar. fin.

b Conc. Trid. sess. 14. de ref. c. 7.

Nam verbx per *industriam*, *vel per insidias* excludunt occisionem hominis factam iuridice à iudice, quia non per industriam, neque per insidias, sed per allegatx, vel probatx ipsam præcipit faciendam. Indicant etiam non comprehendi occisionem factam in iusto bello, ipsa enim non fit per insidias & industriam mortiferam. Verba autem, *voluntate sua, & ex proposito*, excludunt omne homicidium casuale; hoc enim non contingit ex voluntate, & ex proposito, prout satis explicatum est in superioribus.

Ex quibus infertur intellectus xd priuilegia concedentia Prælatis regularibus facultatem ad dispensandum in omnibus irregularitatibus, exceptis tribus: de quorum numero est irregulxritas orta ex homicidio voluntario. Ea enim priuilegia intelliguntur de homicidio voluntario, sic explicato.

Et similiter intelligendum est decretum Concilij *c* Tridentini, statuens *licere Episcopis in irregularitatibus omnibus & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario*, &cæt. *dispensare*. In eo enim decreto solum excipitur irregularitas contracta ex homicidio voluntario superius definito. Et sic Domini Episcopi possunt dispensare in irregularitate orta ex homicidio casuali occulto, quod pxtet ex traditis per Nauarrum. *d* Et aduertendum, quod homicidx non solùm est irregularis quoad ordine, sed etiam quoad quascunque Prælaturas in religione: quales sunt Guardianatus, & prouincialatus. Quia licèt oppositum fuerit declaratum in quodxm nostro Capitulo generali Basiliēsi; in Concilio tamen Tridentino *e* determinatum est contrarium, definiente *homicidas voluntarios non posse promoueri ad sacros ordines, neque ad beneficiā Ecclesiastica, etiam si curam non habeant animarum*. Et sic eo ipso quod in Concilio prohibentur homicidæ habere beneficia Ecclesiastica, prohibentur etiam habere prædictas Prælationes in Religione.

c Conc. Trid. sess. 24. de ref. c. 6.

d Nau. c. 27. nu. 240.

e Conc. Trid. refor. ses. 14. cap. 7.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Prælati regulares possint secundum suorum priuilegia dispensare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria alicuius membri.

RESpondeo dicendo, quòd antiquitus solus Papa poterat dispensare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria membrorum: prout definitur in iure, *f* & tradunt communiter Doctores teste Couarruuias & Nauarro. Nunc xutem post Concilium Tridentinum *g* habent Episcopi facultatem in foro conscientiæ dispensandi, vt ad omnes ordines sacros, & ad beneficia Ecclesiastica possint promoueri, si delictum mutilationis fuerit occultum, nec deductum in iudicium: etiam si per insidias, industriam & ex proposito dictam mutilationem perpetrauerint. Nam Concilium concedit facultatem Episcopis ad dispensandum in foro conscientiæ in omnibus irregulxritatibus procedentibus ex delicto occulto, & non deducto in iudicium, excepta illa, quæ oritur ex homicidio voluntario. Per homicidium autem voluntarium, non intelligitur mutilatio voluntaria, prout aduertit Nauarrus. *h* Neque obstat, quod homicidium voluntarium, & mutilatio voluntxrix videntur pro eodem accipi in iure. Nam respondeo, quod hoc debet intelligi in hunc sensum. Scilicet, quod sicut ex homicidio voluntario incurritur irregularitas, ita etiam ex mutilatione voluntaria: & sicut non incurritur irregularitas ex occisione hominis propter defensionem: ita etiam non contrahitur ex mutilatione propter defensionem. Attamen in vniuersum non quidquid attribuitur homicidio voluntario, attribuitur etiam mutilationi voluntariæ. Nec talis regula generalis in iure datur. Imò in diuersis titulis collocantur apud sacros Canones homicidium, & mutilatio, vt constat ex titulo de homicidio, & ex titulo, de corpore vitiatis, in Decretalibus: & in Clementina *si furiosus*, de homicidio. Et de mutilatione separatim fit mentio, innuens, quod, qui dicit homicidium, non dicit mutilationem: neque qui dicit mutilationem, dicit homicidium: neque in lingua Latina hæc duo nomina pro eodem capiuntur. Vnde Alexander Tertius *i* concedens facultatem cuidam Episcopo ad dispensandum cum quodam clerico, qui intrauit in duellum, addit dicens: *Dummodo ex ipso duello homicidium, vel membrorum diminutio non fuerit secuta*. Et superfluum esset apponere illam particulam (*membrorum diminutio*) quæ idem significat, quod membrorum mutilatio, si verbum homicidium voluntarium idem significaret. Præterea patres, qui interfuerunt in Concilio Tridentino eruditissimi erant in Iure Canonico: & per consequens intelligebant, nomine homicidij voluntarij non venire mutilationem voluntariam. Quare excipientes solùm irregularitatem procedentem ex homicidio

f c. 1. de cleri. pugnant in duello. Couar. vbi sup. 2. pa. nu. 7. Nauar. vbi sup. num. 200. in fin.

g Conc. Trid. sess. 24. c. 6. de reform.

h Nau. c. 27. nu. 194 in fi. notabilis.

i c. 1. de cleri. pug. in duello.

vo-

voluntario, videatur clarè concedere episcopis facultatem in foro conscientiæ ad dispensandum in foro conscientiæ ab irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta, non deducta in iudicium. Ex quibus infertur, quod patres Generales, & prouinciales Ordinum Mendicantium possunt dispensare cum suis subditis in foro conscientiæ in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta procedente ex delicto non deducta in iudicium; cum habeant iurisdictionem quasi episcopalem, vt sæpe dictum est in superioribus. Tum etiam, quia Pius V. concessit Prouincialibus Ordinis Prædicatorum facultatem circa suos subditos, quam concessit Concilium Tridentinum Episcopis circa suos diœcesanos; prout iam in superioribus sæpe repertum est. Et id etiam declarauit Gregorius Decimus tertius, concedendo id, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto Generalibus, & Abbatibus congregationis Hispaniæ ordinis Cisterciensis, vt refertur in compendio *a* dicti ordinis.

a com pen. D. Bern ver. absolutio quad fiat §. 11.

Sed restat explicare, quæ sit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem Papæ in foro exteriori reseruatam: vt inde indagemus, quæ sit irregularitas ex mutilatione membrorum occulta: in qua in foro conscientiæ possunt Episcopi, & prælati regulares dispensare? Ad cuius rei explicationem notandum est, quod mutilatio membrorum in hac materia est diminutio alicuius membri totalis. Et ita quando vnus alteri aliquod membrũ debilitat, non incurrit irregularitatem. Nam etiam si membrum debilitatũ inutile reddatur ad suas operationes exercendas, non ideo desinit esse membrum, vtile ad corporis ornatum. Et certum est, quod pœnæ benignè debent interpretari. Vnde cum ius iudicet irregularem membrum mutilantem, hoc ius pœnale non debet extendi ad homines membrum debilitantes. Et sic ille, qui deformauit faciem alicuius hominis, aut læsit oculos ipsius non excæcando eum, minime irregularis est, prout contra Syluestrum *b* tenent Couarruuias, & Nauarrus. Quod est tenendum. Licet nouissimè Salzedus opinionem Syluestri sequatur. Secundo est notandum, quod incurritur irregularitas ratione mutilationis membrorum, quando mutilantur membra, quibus corpus mouetur, & ad suas operationes obeundas adiuuatur, habens vnum quodque eorum suas particulares, & distinctas actiones, & officia. Sicut habent oculi ad videndum, pedes ad ambulandum, manus ad palpandum, nares ad odorandum: lingua ad loquendum. Ita explicant Couarruuias, *c* Nauarrus, & Salzedus. Ex quo infertur contra Caietanum, quod ex mutilatione digiti non incurritur irregularitas. Digitus enim non est proprie mẽbrum. Licet enim habeat suam operationem, hæc tamen operatio minus principalis est. Principalior enim ipsius digiti operatio est adiuuare manum ad suas operationes exequendas; prout aduertunt Couarruuias, *d* & Nauarrus.

b Syl. v. hom. 3. n. 4. Cou. 3. p. rele. Cle. si furiosus. in ini. ti. nu vlt. Nau. 27. n. 7. c. 7. & l. 3. cõf. consi. 20. ti. de hom. Salze. in pract. c 90. p. 343.

c Cou. vbi su. n. 8. Nau. d. c. 27 n. 216. Salze. vbi sup.

d Cou. vbi su. n. 8. Naua. in vtraq. ma. ca. 26. num. 16.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Prælati regulares possint secundum ius commune dispensare in irregularitate contracta ex homicidio occulto.

Respondeo dicendo, maximam fuisse dubitationem, an homicidium occultum inducat irregularitatem ipso facto. Et ne per ignota procedamus: homicidium occultum tripliciter potest considerari. Primo modo, quod nulla ratione potest in iudicio probari, neque in notitiam hominis venire, nisi ex propria occisoris confessione. Secundo modo dicitur homicidium occultum, quod licèt non sit deductum ad forum contentiosum, potest tamen accusari, & deduci. Et de hoc certum est inducere irregularitatem, de primo vero dubitatur. Scio namque communem esse opinionem, quod vere contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo. Nullam tamen vidi rationem, nec authoritatem, quæ id efficaciter probet. Imo iura omnia, quæ huic videntur suffragari sententiæ, omnino refragari existimo. Ideo statuitur conclusio probabilis, quod per homicidium omnino occultum nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noster doctissimus Castro. *e* Nam quamuis illi placet Abbatis opinio dicentis, quod in foro conscientiæ contrahitur irregularitas ab Episcopo tunc dispensabilis: verùm eius rationes eo tendunt, vt per eas probet, nullam in foro conscientiæ incurri irregularitatem per homicidium omnino occultum, nullasque in eo casu opus esse Episcopi dispensatione, & Couarruuias *f* dicit, Castro sic sentire, videlicet, quod nulla contrahitur irregularitas. Et eam opinionem primo probat Decretalis *g* expressa, in qua sic dicit Alexander Tertius. *Verumtamen quia peccatum occultum est, si promoueri voluerit enim non debet aliqua ratione prohiberi.* Quæ verba sunt maximè ponderanda. Nam loquitur Decretalis de delicto degradatione digno. Id etiam probatur, quia nulla incurritur irregularitas, nisi in casibus à iure expressis, vt omnes authores tenent contra Sotum recte Nauarro *h* & Medina. Sed nulla est Decretalis expressa, in qua sit decretum, quod per delictum omnino occultum contrahitur irregularitas. Nam quamuis sint iura *i* dicentia, quod sit illata irregularitas, quando culpa latet, vel quando delictum est occultum. Sed nullibi dicitur, quod talis pœna sit inflicta, quando omnino culpa latet, vel delictum est omnino occultum: ergo non incurritur. Imo Concilium *K* Tridentinum nostræ sententiæ maximè fauet. Nam euidenter innuit quod homicidium occultum, propter quod incurritur irregularitas, non sit omnino occultum, sed illud appellat occultum, quod non sit ordine iudiciario probatum, & quod potest probari est aliquo modo publicum. Et hoc Castro, & omnes concedunt inducere irregularitatem. Cum ergo homicidium, quod non potest probari vllo modo in iudicio, non sit publicum moraliter, sed secretum, & occultum de per se moraliter loquendo, inde colligitur non esse de mente Concilij, quod irregularitas incurratur propter homicidium sic occultum. Nam quamuis non nulli dicant, quod delictum quodcunque exterius commissum, quamuis à nemine videatur, si publicum de per se, & occultum de per accidens, hoc est intelligendum metaphysice, & non moraliter. Nã moraliter loquendo, quod non potest deduci in iudicium, est secretum de per se, & quod est sic secretum, nulla ratione est publicum moraliter loquendo. Cum ergo certum sit, Concilium non loqui de crimine occulto, vel publico metaphysice, sed de culpa publica, vel secreta moraliter: inde sequitur manifeste, quod illud homicidiũ sit simpliciter, & absolutè secretum, & nulla ratione publicũ, quod non potest aliquo modo deduci in iudicium exterius. Verba namque conciliorum moraliter sunt sumenda, id est, secundum communem vsum, & non metaphysice, id est, secundum naturam à rebus, & moribus abstractam. Tandem id constat efficacis-

e Cast. l. 2. de li. pœn. c. vlt. vers. 3. principalis. conclus.

f Cou. de ho. 2. p. §. 3. n. 4.

g ca. ex timore de temporibus ordi.

h Naua. in sũ. c. 27. nu. 144. Me. in sum. li. 2. c. 11. §. 10.

i cap. in §. Per sone de renunciat. Con. Tri. ses 14. c 7. & ses. 24. c. 6. de reform.

K Conc. Trid. ses. 14. de refo. cap. 6.

ficacissima ratione. Nam qui est excommunicatus propter delictum omnino occultum, vel suspensus, non videtur debere se abstinere ab exercitio ordinis, ne hac ratione se prodat, vt omnes dicunt teste Nauarro: *a* ergo signum est, quod Ecclesia, cum sit mater pietatis, non vult aliquam pœnam exteriorem infligere propter crimen omnino occultum. Multa namque sunt relinquenda Dei iudicio punienda. Et ideo Ecclesia de occulto vllam pœnam exteriorem hactenus non intulit. Nam quamuis ex communicatio incurratur, statim propter delictum omnino occultum exterius commissum quoad priuationem suffragiorum, quæ est occulta, & secreta; non tamen quoad communicationem exteriorem, & participationem sacramẽtorum, cum in eo casu licitum sit excommunicato se ingerere, ne se prodat, & infamet. Et secundum hanc probabilem opinionem prælati regulares non astringuntur dispensare cum suis subditis homicidium omnino occultum perpetrantibus, cum ex dicto delicto nulla irregularitas contrahatur. Et dato quod contrahatur, possunt in ea dispensare, cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, cum Episcopi secundum opinionẽ Abbatis superius citatam possint in ea dispensare. Verùm, licèt prædicta conclusio sit probabilis, & propterea non sit in conscientia damnandus, qui eam sequitur; tamen longe probabilior mihi apparet sententia, quæ asserit irregularitatem incurri propter homicidium omnino occultum. Cuius rei ratio est: quia non solùm infligitur pœna irregularitatis, homicidij propter delictum: Sed etiam propter indecentiam, & defectum significationis. Nam qui sanguinem fundit, non potest in altari repræsentare agnum immaculatum: quod nimirum est necessarium cuilibet Ordinato. Nam omnes clericorum ordines ordinantur ad altaris ministeriũ, in quo sub sacramento repræsentatur Christus, vt Diuus *b* Thomas catholicè dixit. Atq; adeo, quamuis in homicidio occulto omnino non incurratur irregularitas ratione delicti, contrahitur tamen ratione indecentiæ, & ob defectum significationis, sicut de bigamo, qui contraxit matrimonium cum corrupta ab alio, necessario dicendum est, quamuis, quod fuerit corrupta, sit omnino occultum. Sed nunquid hoc casu potuit prælatus regularis dispensare cum subdito, qui cum esset sæcularis, vel dum esset monachus, fuit homicida omnino occultus. Respondeo affirmatiuè. Nam secundum sententiam, quam sequitur Couaruuias *c* cum multis anthoribus, quos refert, & sequitur, prædicta irregularitas non est Papæ reseruata, sed Episcopo; ac proinde sicut Episcopus potest cum suis subditis dispensare, vt sæpe dictum est; ita etiam Prælatus regularis habens iurisdictionẽ quasi Episcopalem. Nec obstat Cõcilium Tridentinum, *d* vt obstare putauit Nauarrus: *e* Nam id intelligendum est in homicidio occulto, quod tunc est probabile in iudicio, quamuis actu nõ sit deductum ad forum contẽtiosum, vt Couaruuias dicit eodem loco nuper citato: & non de homicidio omnino occulto, quod probari non potest. Nam concilium euidenter innuit, quod non procedit, nisi in homicidio, quod licet ordine iudiciario non sit probatum, potest tamen probari. Verum tamen est, quod contrariam opinionem tenent viri docti, quam sequitur Salzedus: *f* quã ego quoque in nostra Summa confessorum sum secutus, scilicet, quod necessarium est recurrere ad Papam ad huiusmodi dispensationem impetrandam. At modo cum videam contrariam opinionem solido niti fundamento, eam libenter amplector, Præcipue quãdo agitur de dispensando cum aliquo religioso, vt tollatur materia vagandi molta in iure permittuntur, quæ sæcularibus minimè conceduntur. Sed videamus, vtrum ipsis sit concessum aliquod priuilegium, vt in huiusmodi possit cum ipsis dispensare.

a Na. in sum. c. 27. nu. 239.
b D. Th. 2. 2. q. 40. ar. 2.
c Cou. de homic. 2. q. §. 4. nu. 4.
d Conc. Trid. ses. 19. c. 7. de refor & ca. 6. ses. 29.
e Na. in sum. c. lat. ca. 27. nu. 239.
f Salz. in practicam c. 95 pa. 329. quã ego sum. to. 1. c. 176 p. 474 nu. 3.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm prælati regulares possint dispensare secundum eorum priuilegia cum suis subditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij occulti.

Respondeo dicendo, quòd Martinus V. concessit. *Quod Prior monasterij Sancti Benedicti Vallisoleti in foro conscientiæ possit absoluere monachos ab omni excommunicationis sententia, etiam si talis esset, quam ipse Summus Pontifex reseruare consueuit, & cũ eis super omni irregularitate etiam in illis casibus, in quibus Papa sibi vnicem reseruat (in morte, videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi sanguinis effusione) valeat dispensare: dum tamen aliquid horum trium non sit notorium. Et hoc propter scandalum.* Simile priuilegium concessum est à Ioão Secundo Ordini Prædicatorum, vt refertur in Compendio *g* Societatis Iesu, & in compendio Diui Hieronymi Hispaniæ. Circa quam concessionem notat Collector *h* priuilegiorum Mendicãtium, quod licèt primo facta sit soli Priori, seu Abbati monasterij Sancti Benedicti Vallisoleti, postea tamen extensa, seu communicata fuit omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorum monasteriorũ Et a'it, hanc concessionẽ ipsum vidisse sub sigillo authentico in præfato conuentu Vallisoleti, & inde fideliter extraxisse.

Secundo est aduertendum ex Corduba, *i* quod hæc dispensatio intelligitur de quocunque homicidio voluntario, vel casuali directo, vel indirecto, dummodo iudicialiter non possit probari. Nec obstat, quod Sixtus Quartus qui post Martinũ V. fuit, concessit facultatem dispensandi in homicidio casuali, excipiendo expressè homicidium voluntariũ, vt patet in Compendio. *k* Quia huic obiectioni respondetur, omissis multis alijs solutionibus, quod prædicta exceptio Sixti intelligitur, vt procedat solum circa concessiones factas ab eodem Sixto Quarto, & non extẽdatur ad alias factas ab alijs Pontificibus. Nam si omnes concessiones voluisset Sixtus Quartus cessare, illud vtique expressisset: & priuilegium concessum nullo modo abrogatur, nisi fiat de illo specialis mentio, & abrogatio. Et idem dicendum est ad Conc ilium Tridentinũ, quo concessa est facultas Prælatis ordinarijs ad dispensandum in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus excepto homicidio voluntario. Nam hęc exceptio solùm procedit respectu illorum casuum, qui in eodem decreto conceduntur: non tamen procedit in casibus alias concessis; cum in prædicti Concilij decreto nulla facta sit priuilegiorum abrogatio.

Tertio nota, quod hoc priuilegium non extenditur ad dispensandum cum bigamo, quia bigamia *l* est grauior cæteris irregularitatibus ad dispensandum, vt aduertit author *m* compendij priuilegiorum.

Quarto aduertendum est, quod non incurritur irregularitas propter enormem solam sanguinis effusionem, etiam si multis vulneribus operta fuerit secundũ Nauarrum, *n* nisi sequatur mors, vel membri mutilatio. Et quia quando hoc modo contracta est huius-

g Ver. dispensatio §. 1. fol. 83. §. 24.
h Collector. in comp. men. 2. imp. tt. absolui Ordin. quo ad frat. § 4.
i In addit. ad d. comp. v. dispen. §. 24.
k Comp. ver. dispẽ. §. 1 o ca & 13. & in men. ord in 2. impres fo. 63. & in 2. fo 66. con. 1 a 2. er in suppl. fol. 39. coacef. 319.
l Bigamia irregularitas cæteris grauior.
m Auc. comp. vbi sup.
n Nau. c. 27 n. 221. in fin.

est huiosmodi irregularitas,est difficilior ad dispensandum. Quamobrem hic Papa exprimit enormem sangoinis effusionem.

Quinto notandum est,qood superior conuentus mortuo priore non potest hoc priuilegio gaudere; quia conceditor priori,& oon suppriori, priori tamen oon succedit supprior, sede prioratus vacante in his,quæ habet iore speciali, vt dicimus in capitulo sede vacante: quod ooo succedit Episcopis, oisi in his,quæ ad ipsum pertineot iure communi, oou aotem iure particulari, vt ootat Panormitanus. *a* Contrarium tameo videtur teoendum,qoia oon dignitati,vel officio conceditur hoc prioilegium, sed io fauorem animarum. Item qoia boc priuilegium non conceditur Abbati, sed priori Diui Beoedicti: ergo quare non ad suppriorem, sede vacante, boc non est extendendum,cum beneficia principum recipiant exteosionem de voo simili casu ad alium similem?

a Panor. in c. vnic. de to.sō pus.nu.9.& c. scriptum de elect.nu.12.

Sexto aduertendum est,qood huiosmodi peccatom,propter quod incurritur dicta irregularitas,nō debet esse notorium, aliàs non valeret dispensatio virtute huius priuilegij facta: quia non seruatur forma rescripti. *b* Et dicetur notorium,quādo sunt tot coniecturæ, quod tergiuersationi locus noo est, vt notant Panormitanus,*c* & Angelos,dicentes, tunc scilicet,esse notorium, qoando nullam habet tergiuersationem,& dobietatem.

b c.fi. de prab. & cap pruden tium. de offi. delegat.

c Panor.ca. de cohabita.cler. n 7.& Angel. ver.concubinarius.

Aduerte, quod dicit priuilegiom, qood propter scandalum uoo debet fieri: quod seqoitur, quando est ibi notorium. Ex quo sequitur, & patet quod si alibi nihil scitur, potest fieri dispensatio; quia ibi oon est scandalum. Nec contra istam notabilem concessionem valet quidquam,quod aliqui dicunt, affirmantes oon esse in vso. Nam ipsis respondetur, vode ipsis constat non esse in vsu? Debent ne prouinciales, & prælati supradicti vti hac concessione io platea,aut io monasteriorum claustria scientibus omnibus,& videntibus? Minimè quidem: cum tantùm concedatur pro casibus occultis: præterea refert Veracruz io soo compēdio mano scripto,quod hac facultate vsi sunt io Indijs occidentalibus fratres Prædicatores io primo capitulo prouinciali celebrato in Guatimala, anno Domioi millesimo quingentesimo quioquagesimo tertio.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm prouinciales possint dispensare cum suis subditis irregularibus ex homicidio casuali, & in homicidio facto causa defensionis.

RESpondeo dicendo,ex superioribus patere decisionem articuli quæstionis. Sed pro maiori explicatione est ootandum, q̀ homicidium casuale est illud, quod noo est directe,nec per se volitum, sed indirecte, & per accidens; vt quia non ex proposito occidit hominem, dans operam rei illicitæ, vel non adhibendo debitam diligeotiam; quamuis daret operam rei licitæ. Et aliqui dicunt, quod homicidium factom causa defensionis, est vere & proprie casoale,quia non est directe voluntarium, sed per accidens ad se melius defendeodum. Nec(aiūt) Conciliom Tridentinum oppositum sentire, ex eo quod loquitur de homicidio casuali,& de homicidio causa defensionis sub disiunctione,sic dicens. *Si vero homicidium non est proposito, sed casu, vel vim vi repellendo, vt quis se à morte defenderet, factū narretur, dispensatio quoque iure debetur.* Vnde inferunt, quod si homicidium defensiuum esset casuale, soperfluessent illa verba, *vel vim vi repellendo*. Cū homicidium hoc contineretur sub casuali. Sed respondeot, quod illa disiunctiua noo est adiecta à Coocilio causa distinctionis formalis significandæ inter illa duo homicidia, sed causa maioris declarationis. Atque adeo oon superfluit illa distinctio à concilio posita. Præsertim quod in exemplis nō est semper rigor locutionis seruandus. Et sic noo est de mente coocilij quod homicidium defensiuum sit voluntariom in se. Imò ex dictis verbis Concilij Tridentini colligitur, homicidium defensionis causa esse casuale; cum illa duo homicidia sint, de quibus Concilium dicit aperte, uon fuisse facta ex proposito. Cum ergo id, quod non fit ex proposito fit casoale, vt placuit Aristoteli, *d* inde colligitur homicidium causa defensiooia perpetratum esse proprie casuale.

d Arist.2. Ph.

Hoc fundamento prælibato, certum est, quod Conciliom Tridentinom concedit episcopis,quod in foro conscientiæ possint dispensare cum suis subditis irregularibus ex homicidio casoali occulto, & non deducto in iudicium, cum tātùm ipsis neget dispensationem in irregularitate procedente ex homicidio voluntario. Et eademmet authoritas generalibus,& prouincialibus conceditor erga suos sobditos,cum, vt sæpe dictum est in superioribus, habeant iurisdictionem quasi episcopalem. Et certum est etiam,quod dicti prælati virtute suorum priuilegiorum non solùm io foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori, non solùm quaodo homicidium casuale est occultom, sed etiam qoando est publicum, possunt dispensare cum sois subditis in dicta irregularitate procedente ex homicidio casuali. *Nam Sixtus Quartus concessit Generalibus & Prouincialibus Ordinis Minorum & Prædicatorum, vt possint dispensare cum suis subditis in omni irregularitate (excepta ea, quæ procedit ex homicidio voluntario, bigamia & mutilatione membrorum,)* Proot patet ex libro Monumenta Ordinum *e* in prima & secunda impressione. Aduertendum tamen pro explicatione prædictorum, quod homicidium causa defensionis, factum cum moderamine inculpatæ tutelæ, oon inducit irregolaritatem, prout in quadam Clementina *f* definitur. Si verò modum inculpatæ tutelæ excedat, ipsam Inducit. Et hęc per episcopos in foro conscientiæ est dispensabilis, vt dicitur in Concilio Tridentino, & a Prælatis ordinum per ipsorum priuilegia etiam dispensabilis est nō solùm in foro interiori, sed etiam in foro exteriori.

e In 1. impr. f. 61. & in 2.f. 144.clc.212. & f.240.concef.171.

f Clem.Si furios. de homic.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum prælati regulares possint dispensare cum fratribus irregularibus ex eo, quod censura Ecclesiastica irretiti diuina celebrauerunt.

RESpondeo dicendo, *Quod Magister Ordinis, Prouinciales,* Priores Conuentuales, *atque eorum vicē gerentes in conuentibus possunt dispensare cum fratribus sibi commissis, nec non cum fratribus sui Ordinis ad eos declinantibus, vndecunque in irregularitate, quā contraxerunt, antequam, vel postquam ordinem intrauerunt, ex eo quod excommunicati, vel suspensi vel interdicti*

terdicti celebrarunt, aut in locis interdicto suppositis diuina officia celebrauerint, vel si sic ligati, ordines susceperunt. Ita concessit Clemens Quartus, prout habetur in libro Monumenta *a* Ordinum. Qui similiter concessit, quod fratres, quos Generalis & Prouinciales ministri, & eorũ Vicarij ac Custodes in proprios habuerint confessores, possint eis absolutionis, & dispensationis beneficium impartiri. Hoc priuilegium habetur authenticum in Marimagno *b* Prædicatorum. Circa quam concessionem primo est notandum, hoc esse singulare priuilegium. Datur enim potestas dictis prælatis ad dispensandum circa fratres sibi non subditos, super irregularitatem, quæ prouenit ex peccato, puta, quod excommunicati celebrauerunt, vel ordines susceperunt, vel si diaconus baptizauit cum solennitate absque necessitate præsente præsbytero, qui baptizet, tunc enim est irregularis secũdum Syluestrum, *c* Nauarrum & Sotum. Et nullibi reperitur, quod prouincia las possint dispensare cum fratribus alterius prouinciæ: neque prior conuentualis possit similiter dispẽsare cum fratribus alterius conuentus super irregularitate contracta ratione homicidij casualis. Quia concessiones, quæ inueniuntur super dispensatione ab hac irregularitate, loquuntur solùm cum proprijs fratribus, & non cum fratribus ad eos declinantibus. Et si opponas, quod secundum opinionẽ iuristarum citatã per Couarruuiam, *d* scilicet, quod quando Papa concessit, quod possint absoluere per cursoram clarici in quibusdam casibus, prout concedit in capitulo *quamuis*, de sententia excommunicationis, ex hac met declaratione, & concessione his casibus concurrentibus datur similis licẽtia in alijs excommunicationibus, quarum absolutio similiter Papæ reseruatur, vt etiam dicunt Panormitanus *e* & Innocentius. Ergo idem venit dicendum, quod concessa dispensatione super irregularitate contracta, quia frater subditus excommunicatus, celebrauit, conceditur etiam dispensatio super eademmet irregularitate ab hospitibus contracta, ad hanc obiectionem respondetur, quod hæc opinio, & Theorica Iuristarum non agit ad rem; quia tractat de extensione facultatis concessæ iure communi. Nos autem in præsenti agimus de extensione priuilegij extra, vel contra ius commune dati.

Quod non debet extendi vltra ea, quæ conceditur expresse; cum omnis recessus à iure communi sit odiosus, & restringendus. Neque per Concilij Tridentini decretum possunt prædicti prouinciales dispensare in dicto casu; cum Concilium Tridentinum solùm concedat episcopis & per consequẽs prælatis regularibus habentibus iurisdictionem Episcopalem facultatem ad dispensandum cum suis subditis. Neque obstat, quod hospites declinantes ad aliquas prouincias, & conuentus sint subditi prouincialium, & Guardianorum locorum, vbi tũc hospitantur. Nam respondetur, hoc esse ex ordinatione generali aliquarum religionum. Sicut in nostra religione contingit, vt scilicet, possint dicti prælati eos per obedientiam & per sententiam excommunicationis præcipere, quæ necessaria ipsis præcipienda viderint, non autem, vt cum ipsis possint dispensare, neque vt ipsos possint absoluere, nisi in illis casibus, in quibus secundum ius, & constitutiones generales, & consuetudinem receptam, & priuilegia Apostolica possunt dispensare & absoluere.

a In 1. imp. f. 127. & in 2. f. 140. concess. 318. & 31. 9.
b Marima. f. 236.
c Syl. & Bapt. Na. c. 22. n. 6. Sot. in 4. d. 4. q. vnic.
d Cou. in c. al ma mat. in 1. p. relect. §. 11. num. 11.
e Panor. & In noc. c. de cate de sent. exc.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm dicti Prælati possint dispensare cum nouitijs in irregularitatibus.

RESpondeo dicendo, *quod Magister Ordinis Prædicatorum, Prouinciales, Priores Conuentuales, & eorum vicem gerentes possunt dispensare cum nouitijs, qui in seculo inciderunt in irregularitatem, eo quod excommunicati, suspensi, vel interdicti, aut in locis interdictis diuina celebrarũt, vel ordines susceperunt, dato à iudice generaliter fuerit data, vel lata, vel a iure, dicta censura. Ita tamen, quod si ex huiusmodi sententijs propter debita sunt adstricti, satisfaciant.* Hoc cõcessit Sixtus Quartus ordini Prædicatorum, vt habetur in Marimagno *f* istius sacri ordinis. Circa quam concessionem in primo est notandum, quod hoc est singulare priuilegium, quia cõcadit dispensare cum nouitijs in irregularitate supradicta. Et aduerte, quod si particulariter fuissent isti nouitij excommunicati, suspensi, vel interdicti à iudice, & deinde celebrassent diuina, quod non possunt prædicti prælati cum eis dispensare virtute huius concessionis, *Vbi dicitur dato, à iudice generaliter lata censura fuisset.* Quæ verba significant, quod quando iudex generaliter fert sententiam, aut censuram, dicendo, excommunico, vel suspendo, vel interdico tale facientes (iuxta formam traditam à Nauarro *g*) comprehendentem dictos nouitios, tunc concedere Papam dictam facultatem: non verò quando iudex excommunicauit, vel suspendit, vel interdixit in particulari fratrem, qui postea religionem intrauit. Nam tunc cum hæc censura sit strictioris vinculi, quàm censura generaliter promulgata, & in dicto priuilegio minimè eius dispensatio concedatur, minimè possunt dicti prælati cum nouitio hac censura irretito dispensare. Neque his obest, quod nos per nostra priuilegia possumus absoluere fratres, & nouitios à censura excommunicationis iudicis particulariter lata. Nam hoc prouenit, prout dictum est in superioribus, *h* ex eo, quod conceditur per dicta priuilegia absolutio à casibus cœnæ Domini. Vnde intulimus, quod possimus absoluere à censura iudicis particulariter lata fundati in illa regula iuris, quod cui conceditur maius, conceditur etiam minus. At in dispensatione cum nouitijs non conceditur prælatis, nisi in hac specie solùm irregularitatis. Et ideo non est extendendum hoc priuilegium, nisi vt sonat. Et hoc priuilegium clarè dicit, *A censura iudicis generaliter lata.* Quæ verba cum sint clara, minimè nobis licẽt contra tenorem ipsorum ipsum priuilegium in præiudicium concedentis late interpretari. Verum est tamen, quod poterunt prædicti prælati cum dictis nouitijs in casu posito dispensare virtute cuiusdam cõcessionis Sixti Quarti habita in libro Monumenta *i* ordinum, vbi concedit nouitijs, *Vt per confessionem post ingressum religionis possint dispẽsari in omnibus irregularitatibus (homicidij voluntarij, & mutilationis membri exceptis)* & quia Papa concedit dispensationẽ ab omnibus irregularitatibus cũ exceptione homicidij voluntarij, & membri mutilationis. In quibus includitur etiã bigamia, quia est grauior reliquis ad dispensandũ, firmanit regulam in contrariũ. Et sic concessit, quod ab alijs irregularitatibus possint dicti nouitij absolui. Sed hoc cum duabus conditionibus. Prima, quod nouitij debent habere propositum profitendi. Secunda, quod si ante professionem exeunt sic dispensati, iterum reincidunt in censuras, à quibus fuerunt absoluti & dispen-

f Marim. fol. 236. cõc. 310.
g Nau. c. 27. num. 42.
h Sup. q. 20. art. 4.
i In 1. impr fo 64. & in 2. fol 68. concess. 131. & in sup plem. fol. 96. concess. 341.

& dispensati. Et ratio est, quia supra dicta concessio datur, vt possint per ingressum religionis plenariè confiteri; deinde quia, vt ait Syluester *a* ipso iure in similibus concessionibus videtur inclusa conditio, verbi gratia, si perseuerauerint.

a Sylu. tit. absolu. §. 5. p.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum prælati regulares possint dispensare cum fratre irregulari ratione homicidij voluntarij ad hoc, vt in religione possit esse prælatus.

RESpondeo dicendo, quod in iure antiquo poterant Episcopi dispensare cum homicida voluntario, vt possit retinere beneficium curatum obtentum ante irregularitatem, non tamen vt possit obtinere beneficium curatum de nouo, prout tradunt Couarruuias *b* & Nauar. Et per consequens prælati regulares iurisdictionem Episcopalem habentes poterant dispensare cũ suis subditis, vt possent retinere prælationes, quas ante irregularitatẽ obtinuerunt, non tamen quas post irregularitatem possunt adipisci. Vnde priuilegium Sixti Quarti concessum, *Generali & prouincialibus ministris, & eorum Vicarus, vt possint dispensare cum fratribus ordinis Minorum patientibus irregularitatem (præter quam homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorum) vt ad quascumque administrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & assumi, illaque gerere, & exercere libere, & licite valeant*, Prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum, (In quo etiam libro *d* continetur Sixtum Quartum id ipsum magistro generali & prioribus prouincialibus & conuentualibus ordinis prædicatorum concessisse) debet explicari, loquendo secundum ius antiquum, quod ad prælationes de nouo obtinendas tantum necessaria erat prædicta dispensatio non autem ad retinendas prælationes ante irregularitatem obtentas. Nam ad ipsas retinendas etiam cum homicida voluntario poterant secundum ius commune dispensare. Et sic non sine mysterio ponuntur in dicto priuilegio Sixti Quarti verba illa. *Ad quascunque administrationes & officia dicti ordinis eligi, recipi & assumi, illaque gerere, & exercere libere & licite valeant.* Et non dicit ad quascunque administrationes, & officia dicti ordinis obtenta, vt ea retinere possint. Nam, prout dictum est, sine priuilegio poterant dicti prælati dispensare cum suis subditis ad retinendas dictas prælationes post irregularitatem obtentas. Verum tamen est, quod hodie per Concilium Tridentinum, neque Episcopi, neque prælati regulares poterunt dispensare cum homicida voluntario etiam occulto, vt possit retinere dictas prælationes, cum per ipsius Concilij Tridentini *e* decretum beneficium curatum minime illis conferri liceat. Bene tamen possunt dispensare cum homicida casuali, cum in eodem decreto dispensatio ista Ordinarijs committatur. Aduertendum etiam est, quod sicut habens beneficium curatum committens aliquod homicidium, non remanet priuatus ipso facto tali beneficio, sed per sententiam iudicis debet priuari, & vsquequo priuetur cum suo remanet beneficio, prout aduertunt Nauarrus, *f* & Couarruuias dicentes, Concilium Tridentinum hoc minime immutare, cum in eo solum definiatur, quod de nouo ipsi homicidæ nullum beneficium ecclesiasticum conferatur, ita etiam religiosus homicida non amittit ipso iure guardianatum, aut prælatiam regularem obtentam statim, quod homicidium committit: sed necessarium est, vt a suo prælato regulari per sententiam priuetur. Et sic licet non possit exercere in administratione talis prælationis ea, quæ irregularibus prohibentur, potest tamen ea, quæ ipsis minime interdicuntur opere cõsumare. Vnde cum per irregularitatem solum impediatur vsus ordinum Ecclesiasticorũ, & acceptio ipsorum & aliquod beneficium de nouo obtinere, reliquum est, reliqua omnia, quæ ad ista tria minime reducuntur, posse ipsum homicidam exercere, donec a prælatis per sententiã ab ipsis arceantur. Et sic possunt præsidere in suis monasterijs imponendo præcepta nõ spiritualia; quia ista minime possunt imponi, nisi ab habente ordines sacros, iurisdictio enim spiritualis potestatem ordinis præsupponit. Possunt etiam percipere fructus, & prouentus ipsarum prælationum, quas habent aliqui prælati regulares, & præpositi aliquarum religionum, quas in foro conscientię ante latam sententiam minime tenentur restituere. Denique aduertendum est, quod Episcopi possunt dispensare cum quocunque irregulari ex aliquo delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis alijs ad forum contentiosum deductis, prout decernitur in Concilio Tridentino. *g* Quod intelligendum est, non solùm, vt possint promoueri ad sacros ordines sed etiam vt possint beneficia etiam curam animarum habentia de nouo obtinere. Nam Concilium Tridentinum generaliter, & absolute concedit, quod possint cum ipsis dispensare. Et cum hoc priuilegium iuris sit beneficium Principis generaliter & illimitate loquẽs, generaliter, & illimitate debet explicari. Et sic prælati regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem iure communi possunt cum suis subditis in prædictis dispensare in foro conscientiæ. Ex quo infertur, quod priuilegium Sixti IV. superius allegatum respectu irregularitatum ex delicto occulto prouenientium, excepto homicidio voluntario, aut alijs deductis ad forum contentiosum, vt scilicet possint dispensare cum suis subditis prælati regulares, ad nihil deseruit in foro conscientiæ, deseruiet tamen vt possint dispensare in foro exteriori cum suis subditis irregularibus, etiam si ipsorum irregularitas procedat ex delicto publico, quod aliquando in forum contentiosum fuit deductum. Nec mirum est, prælatos regulares maiorem potestatem habere erga suos subditos, quam Episcopos erga suos diœcesanos, cum, prout constat ex libris suorum priuilegiorum, fauore religionis multo maiores fauores illis a Sede Apostolica impertiantur.

b Couarru. in Clem. si furiosus. 2. §. 3. n. 6. Nauar. in ca. 27. nu. 240. in fine.

c In 1. imp. fo. 61. & in 2. fol. 344. concess. 211.

d In 2. imp. fo. 240. conc. 575

e Conc. Trid. sess. 14. de refor. c. 7.

f Naua. c. 27. num. 249. ad med. & in c. si quando excep. 9. de rescr. Cou. in c. si furiosus 2 pa. § 3. nu. 6

g Conc. Trid. sess. 24. de refor. c. 6.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Generales, & Prouinciales possint in foro exteriori dispensare cum religiosis committentibus aliqua delicta, propter quæ constitutionibus Apostolicis sunt priuati officijs ipso facto, & inhabiles ad alia futura.

RESpondeo dicendo, quod Alexander *h* Tertius determinat, quod in adulterijs & minoribus delictis potest Episcopus cum clericis peracta pœnitentia dispensare. Pro cuius decreti explicatione est aduertendum, quod adulterij crimen graue est & vt tale semper etiam apud infideles reputatur. Si enim crimina ex tertij iniuria, & præiudicio consideranda sunt, prout docent D. Thomas, *i* & Soto cum scribentibus communiter, clarum est, maximam iniuriã irrogari marito, & ipsius, & coniugis parentibus, & consanguineis. Qua ratione tantis

h c. at si clerici. § de adul. de iud.

i D. Tho. 2. 2. q. 73. ar. 3. Soto lib. 5. de iustit. q. 10. ar. 3.

pęnis apud omnes fere nationes interdictum est, vt late resoluunt Iulius Clarus *a* Antonius Gomez, Menochius, & Mascardus. Inter maiora autem delicta prior est simplex fornicatio olim depositione digna, adulterio enim inferior est, vt docet Diuus Augustinus. *b* Item periurium simplex, vt resoluit Decius. *c* Huiusmodi est stuprum, licet graue sit crimen. Quando verò alter alterum inducit ad peierãdũ, vel ex periurio proximi mors, vel graue damnũ succedit, præstat adulterio, & inter maiora reputatur. Sicut etiam reputatur Sodomia, & crimẽ assassinatus, & homicidium calificatum vt colligitur ex iure, *d* & tradit Diuus Thomas. Superest ergo iuxta regulam Alexandri Tertij, quod potest Episcopus (non reseruante specialiter sibi Papa) dispensare in pœnis debitis adulterio, fornicationi, stupro, & periurio simplici, & alijs huiusmodi. Nõ tamen potest dispensare in pœnis Ecclesiasticis debitis maioribus, qualia sunt periurium calificatum Simonia, Incestus, Sodomia, assassinatus: quia huiusmodi crimina inter grauissima reputãtur, prout constat ex traditis a Couarruuias, *e* Mandosio, Maiolo, & Salzedo. Aduertendum est etiam, quod patres generales, & prouinciales habent iurisdictionem quasi Episcopalem, quam possunt exercere circa suos subditos, sicut Episcopi possunt exercere suam circa suos diœcesanos, iuxta glossam *f* quandam singularem communiter receptam. Et per cõsequens in casibus, in quibus Episcopi possunt iure communi dispensare cum eis, possunt ipsi patres dispensare cum suis subditis. Et sic possunt dispensare in omnibus irregularitatibus, & depositionibus verbalibus, & priuationibus officij, aut beneficij, & inhabilitatibus ad ea peracta pœnitentia, quãdo resultãt ex delictis grauibus, vt est adulteriũ iuxta determinationẽ *g* Alexandri Tertij, superius citatam, quæ tantùm de depositione verbali est intelligenda secundum cõmunem allegatam a Gama. *h* Et ratio horum est quia licet sint supradictis pęnis Ecclesiasticis afflicti propter crimina grauia, grauia tamen frequenter committuntur. Vnde oportet frequentissimè a Sede Apostolica dispensationem impetrare. Ad consulendum autem tanto clericorum labori ius Pontificium Episcopis dispensationem concedit peracta pœnitentia; quia citra Pontificem maximum, nemo absque causæ cognitione dispensat. Et Ecclesia Spiritus sancti lumine irradiata, clericos humilitate instructos literis institutos, virtute sacramentorum, frequentia diuini cultus; ministerio exercitatos (secundum quod experientia docet & sacri Canones *i* prædicant) semper ad vitæ emendationem dirigi intendit. Et ideo quamuis humana miseria eos sæpe errare cõtingat, mitiùs eos puniendos esse docuit, vt ex multis probat communis quam sequitur Tiberius *K* Decianus. Et sic eos magis dociles, & corrigibiles esse sperat: & ea ratione pęnitentes restituit, vt sic alios ad pęnitentiam inducat: quæ omnia etiam videmus in religiosis. Imo vltra dicta in clauſtro viuunt & sub rigoroso obedientiæ iugo militant quibus propter clausuram non deest vagari & propter obedientiam de eorum emendatione certior multo spes habetur. Ex his infertur, quod dicti prælati regulares possunt restituere dispensatiue priuatos ab officiis & inhabiles ad ea per constitutiones Apostolicas, propter crimina grauia sicut adulterium commissa contra ipsarũ costitutionum tenorem, si Summus Pontifex eorum restitutionem dispensatiuam Sedi Apostolicę minime reseruauit. Vnde cum Summi Pontifices, maxime Pius Quintus, & Gregorius Tertius decimus, in suis constitutionibus latis contra religiosos introducentes mulieres in monasteria virorum, aut mulierum non reseruauerint sibi suspensionem a diuinis, nec priuationem ab officijs, nec inhabilitatem ad ea, sicut excommunicationem reseruauerunt; euidenter sequitur, posse dictos prælatos in supradictis omnibus dispensare pœnitentia peracta; cum crimen dictæ præsumptuosæ introductionis, non sit grauissimũ, neque atrox, nec sit maius quam adulterium. Licet enim ipsum in dictis cõstitutionibus grauioribus pœnis puniatur, quã adulterium, non ex hoc debemus inferre crimen esse grauius. Si hoc enim esset verum, vnum & idem numero delictum esset grauius in vna Prouincia, quam in alia, cũ minori pęna in ipsa afficiatur: & esset crimen nefandum maius crimen in his Hispaniarum partibus, quam in alijs, vbi cum Sodomitis mitius agitur. Debet ergo grauitas delictorũ pensari ex minori, aut maiori nocumento Reipublicæ illato. Et certe ego non video, ex qua parte dicta mulierũ introductio, absolute loquendo, sit maius delictum quam adulterium. Imo ipsa introductio absolute loquẽdo non est mala in se, sed quia prohibita: at adulterium est quoddam intrinsecè malum. Infertur secundo, nõ posse dictos prælatos dispensare in pęnis, quæ propter crimẽ nefandum per sacros Canones determinantur, cum hoc delictum, non inter delicta grauia, vt adulterium, sed inter grauissima numeretur. Infertur tertio, quod si Gregorius Tertius decimus non committeret restitutionem vocis actiuæ, & passiuæ generalibus, & prouincialibus, quam incurrunt religiosi, qui in electionibus, vel ante eas per sex menses pro se, vel pro alio subornassent, minime dicti patres in hoc casu possent dispensare, etiam si Summus Pontifex huius rei dispensationem Sedi Apostolicæ minime reseruasset. Subornatio enim in electionibus grauius crimen est, quam adulterium: imo inter grauissima crimina connumeratur. Ait enim & probat doctissimus Soto *l* esse crimen contra rempublicam, sicut est crimen læsæ maiestatis, & furtum publici ærarij, & alia huiusmodi, quæ immediatè contra publicum & commune bonum perpetrantur.

Non desunt aliqua argumenta, quæ hanc partem videntur reddere dubiam. Primum est, quod decisio Decretalis Alexandri Tertij, & communis quam resoluimus, limitatur quando pœna imponitur per legem, aut constitutionem, ipso facto, aut ipso iure, prout tenet Archidiaconus *m* & refert, & sequitur Felinus. At pęnæ dictarum constitutionum Pij Quinti, & Gregorij Tertij decimi imponuntur ipso facto. Sed huic argumento respondetur, quod opinio Archidiaconi non est adeo secura, cum nitatur falso fundamento, scilicet, quod quemadmodum Episcopus non potest dispensare post sententiam a se latam, iuxta quandam glossam. *n* Ita neque quando lex imponit pęnam ipso iure; quia tunc lex trahit secum executionem. Nam contrariam sententiam scilicet, quod Episcopus possit dispensare post latam depositionis sentẽtiam cum clerico, quem iam pęnituit, tenent Collector *o* Abbas, Felinus, Decius, Alciatus, & Selua: & ita obseruandum esse, contra Baldum, & Aretinum tenet Maiolus. Adeo quod etiam contradicente accusatore, Episcopus potest dispensare, siquidem lex positiua Episcopo dispensationem libere concedit, & committit. Et ita communiter interpretatur decretum Alexandri Tertij superius allegatum, vt constat ex traditis ab Abbate, *p* Felino, Decio, & Alciato, & Hippolyto.

Secundum argumentum est, quod decretum Ale-

a Clar. in rubri. § de adu. Gomez. in l. 80. Taur. Menoc. lib. 5 præsum. præs. 43. Mascard. conclus. 37. num seq.
b c. adul. malum 32. q. 7. d.
c Decius in d. c. adult.
d c. ille qui. 22. q. 5. Diuus Thom. quodlibet. an. 18.
e Cou. in 4. 2. p. c. 6. § 8 nu. 2. Mendos. in praxi signat. §. dispensat. cum incestu. Maiol. lib. 5. de irreg. ca. de incest. & c. de Sodomitis. Salzed. in pract. crim. c. 86.
f Clem. 1. de rebus Ecclesiæ non alienandis recepta per Cenam c. Ioan. nu. 3. de testam.
g Ind §. de adulterijs.
h Gama. li. 2. de offi. deleg. nu. 193.
i c. clericos 23. d. c. prælatos, 25. d. c. cum secundum Apostolum de præbend.
K Tiberius in praxi lib. 4. c. 9. in princ.
l Sot. de tegend. secret. memb. 2. q. 4. conc. 3. p. 37. col. 1.
m Archid. in c. licet canon. de elect. lib. 6. Felin. in d. §. de adult. n. 4. vers. fallit. 1.
n Glo. in c. ideo 2. q. 6.
o Colle. nu. 9. Abbas nu. 16. Felin. nu. 16. Dec. 18. Alex. nu. 1 in d. §. de adulte. Selua de benef. 4. b. 7. nu. 8. Mass. l. 3. c. 22.
p Abb. nu. 16. & 18. in d. §. de adult. Felin. ibi. nu. 20. Dec. ci. n. 22. Alci. n. Hippolyt. in prin. & n. 74.

Alexandri Tertij, & opinio, quæ per eũ resoluitur non habet locum, quando constitutio dicit: Sit perpetuo priuatus, aut dicit alia similia verba, quæ inducunt priuationem, non solum beneficiorum, & officiorum, sed etiam inducunt inhabilitatem ad obtinẽda in futurum, vt tenet quædam Glossa, *a* & cõstat ex exemplis traditis a Felino, *b* qui eius opinionem sequitur. Et hoc cõtingit in constitutionibus supradictis ibi, *& inhabilitatis in posterum ad illa, & alia omnia*. Huic argumento respondetur, quod etiã si hanc opinionẽ teneant Felinus, & alij, contrariam tamen opinionẽ tenent Authores grauissimi; scilicet, quod Episcopus possit dispensare cum priuato perpetuo ipso facto beneficio, aut officio. Nam lex Canonica ad subleuandum priuatos, & depositos, ne Romam accedere teneantur propter quodcunque graue delictum, considerans ea frequenter committi, hoc permisit. Ita quod in quibuscunque pęnis incursis respectu alicuius grauis delicti possint id ipsum Episcopi post actam pęnitentiam, quod Papa, nisi Papa earum reseruationem sibi specialiter reseruauerit, etiã si ipsę pęnæ incurrantur ipso facto, & sint perpetuæ. Et hanc opinionem tenent Abbas *c* & Decius, & hanc opinionem defendit Hippolytus, *d* de Marsiliis, concludens esse ridiculum per verba, *perpetuo, omnino, & ipso facto* potestatem datã Episcopis in dicto decreto Alexandri Tertij esse sublatam, ita firmantur doctissimi Doctores Sahagun, & Gabriel Henriquez Salmanticensis Academiæ primarij dignissimi Sacrorum Canonum, & iuris ciuilis professores. Et ita viri doctissimi putant decretum Alexandri Tertij esse extendendum, cum ratio dicti decreti militet in his etiam casibus. Siquidem in constitutionibus Apostolicis pro delictis grauibus hæ pœnæ infliguntur; in quibus si Episcopi non possent dispensare cogerentur clerici, & regulares vrbem frequenter accedere, & iugum Ecclesiæ fieret durum, & pęnosum, cum sit leue & suaue.

a Glo. in c. cupientes, §. cæterum, vbi perpetuo de electis libro 6.
b Felin. vbi sup. vers. 2. limina.
c Abb. in d. §. de adult. n. 6. vers. & hoc intelligo, & in versic. quantocunque vbi Dec. notu. 8.
d Mars. in d. §. de adult. n. 63. & 68.

Aduertendum circa supradicta, quod sæpe sæpius repetit verba, post actam pęnitentiam. Nam inferior sine causa non potest in lege Papæ dispensare, & pęnitentia acta delinquentis sufficiens causa ad dispensandum iudicatur. Propter quam rationem possunt Episcopi dispensare cum clerico officio perpetuo priuato, etiam ante actam pęnitentiam, si propter eius prudentiam, & regimen vtilis Ecclesiæ postulatur, cum hæc sit sufficiens ad dispensandum causa. Pro cuius rei probatione & explicatione notandum est, dispensationem esse duplicem, voluntariam, & necessariam. Voluntaria est illa, de qua egimus in superioribus, quæ ab Episcopis post actã pęnitentiã conceditur. Necessaria est, quando clericus depositus, aut priuatus, Ecclesię & populo est necessarius, ꝙ præsumitur si a populo petatur, vt sacri Canones *e* sic intellecti innuunt, & tradunt glossa, Abbas, Felinus, Decius, & doctissimus Alciatus. Inter quas magnum discrimen versatur. Quod in voluntaria Episcopus pro arbitrio dispensabit. In necessaria autem dispensare debet, & ad dispensandum compelli poterit propter Ecclesiæ vtilitatem, vt tenent communiter scribẽtes. Imo & capitulum sede vacãte in hoc casu propter Ecclesiæ vtilitatem poterit dispensare. Et ita supradicta iura interpretatur Gambatus, *f* & Thesaurus Christianæ religionis. Ex quibus infertur, quod etiam ante actam pęnitentiam possunt prælati regulares habentes iurisdictionem Episcopalem dispensare cum suis subditis priuatis perpetuo ab officiis, propter aliqua crimina grauia (sicut adulterium) quæ commiserunt, si eorũ prudentia & regimen est vtile monasteriis. Quæ vtilitas præsumitur, si ad ea postularentur officia exercenda.

e c. vt constitueretur & c. Domino Sancto dist. 50. vbi gloss. v. necesse Abba. in d. §. de adu. n. 20. vbi Fel. n. 15. Dec. n. 24. Alcia. nu. 4.
f Gambar. de offic. deleg. lib. 2 num. 69. & 276. Thesau. yust. c. 29.

QVÆSTIO XXV.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi & commutandi vota suorum subditorum in octo articulos diuisa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *VTrum Papa possit dispensare cum religiosis in voto solenni religionis.*
2 *Vtrum Papa possit efficere de religioso non religiosum, vt possit ducere vxorem.*
3 *Vtrũ Summus Pontifex possit dispensare cũ fratribus ordinum militiarum, vt possint ducere vxorem.*
4 *Vtrum prælati regulares possint irritare, aut dispensare voto suorum subditorum.*
5 *Quo iure prælati regulares habeant authoritatem ad irritandum vota subditorum.*
6 *Vtrum prælati regulares valeant dispensare in votis volentium ordinem intrare.*
7 *Vtrum dicti prælati & Abbatissæ possint dispensare in votis monialium.*
8 *Vtrum prædicti prælati possint commutare, irritare, & dispensare vota nouitiorum, & nouitiarum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa possit dispensare cum religiosis in voto solenni religionis.

RESpondeo dicendo, quod Papa non potest dispẽsare cũ religioso in tribus votis essentialibus, ita vt manente propria religione monachali possit verus religiosus monachalis habere proprium & vxorem ducere, & nulli subditum esse specialiter; vt egregie probant omnes Theologi recte Sot. *g* & Corduba; quia de iure diuino sunt illa tria vota essentialia, & intrinseca veræ religioni Monachali, vt euidenter constat ex decretali *h* Innocentij Tertij dicentis, quod abdicatio proprietatis, sicut custodia castitatis ita est annexa regulæ monachali, vt neque Summus Pontifex possit dispensare. Quæ exceptio de duobus votis extenditur ad votum obedientiæ cum sit tam intrinsecum religioni, sicut reliqua, imo est inter ea præcipuum vt probat D. Thom. *i* Neque hoc est alienum a iurisperitorum doctrina, cum certum sit apud omnes iuris interpretes, quod exceptiones omnes extenduntur ad omnes casus similes, in quibus eadem ratio versatur, vt probat doctissimus Couarruuias. *k* Cum ergo Summus Pontifex iudicialiter procedens dicat, quod Papa non possit in illis votis essentialibus dispensare, inde colligitur euidenter quod illa tria vota sunt essentialia iure diuino veræ religioni monachali. Atque adeo non est potestas in terra, quæ possit efficere, vt monachus manens vere & proprie monachus possit habere proprium & vxorem, & esse liberum ab omni obedientia, sicut cæteri seculares. Neque oppositum huius sententiæ sentit Scotus, *l* asserens, quod matrimonio non repugnat votum solenne continentiæ, si o monachatus, nisi ex eo quod Ecclesia illegitimauit sic vouentem ad contrahendum. Nam, vt dicit Flauius *m* Scoti interpres, illegitimatio ista iure diuino est facta, eo quod fuit facta ab Apostolis, qui erant in Ecclesia primitiua, vt cõstat ex traditione. Quæ nimirum Ecclesia primitiua, quatenus erat organum

g Sot. lib. 7 de iust. q. 4. ar. 2. & q. 5. art. 3. Cord. lib. 1. q.
h c. cum ad monasterium de statu monach.
i D. Thom. 2. 2. q. 136. ar. 5. 6. & 8.
K Cou. lib. 2. var. c. 3. no. 6.
l Scot. in 4. d. 38.
m Flau. in d. cau. d.

 O 2 Spiritus

Spiritus sancti immediate poterat ius diuinum & sacram scripturam condere. Et ideo quando aliqui dicunt Scotum sentire, matrimonium non repugnare monachatui ex iure diuino: hoc est intelligendũ successiue, prout explicat noster Pater Michael a Medina. *a* Id est, quod is, qui vere monachus est, ex causa possit effici sæcularis, vt matrimonium contrahat. Sed iure diuino, vt ex traditione cõstat, prohibitum est, ne possit esse dispẽsatio in tribus votis manente monachatu. Dixi manente monachatu. Nã in ordinibus militaribus contrariũ est dicendũ prout infra articulo tertio ventilabitur. Dixi manẽte monachatu. Nam cessante monachatu bene potest id ipsum Papa efficere secundum Scotum & alios, vt articulo sequenti statim demonstrabitur.

a Medi. de sacro. hom. cont. lib. 4. controu. 7. c. 39.

ARTICVLVS II.

Vtrum Papa possit efficere de religioso non religiosum, vt possit ducere vxorem.

b D Thom. 2. 2. q. 88. art. 1.

RESpondeo dicẽdo, quod Diuus Thomas *b* asserit, Papam nõ posse efficere, quod ille, qui est professus in religione, non sit religiosus, licet quidam Iuristæ ignoranter contrariũ dicant. At quamuis ipse angelicus Doctor notauerit Iurisperitos de ignorantia in hac parte, contraria tamen sententia est verior, & inter Doctores communior, & Ecclesiæ consuetudine recepta, scilicet, quod Papa possit dispensare in hoc cum religiosis: Dispensauit enim aliquando cum aliquibus religiosis professis ad componendas multorum regnorum lites, vt refert Spichius. *c* Et in hanc partem inclinat Scotus, *d* quem magna Theologorum, & Iurisperitorum turba sequitur, quos omnes congregat, & sequitur doctissimus noster pater Corduba, *e* & etiam Couarruuias. Et ratio præcisa huius sententiæ est, quia votum solemne religionis non irritat ex diuina institutione matrimonium contractum ab eo, qui fuit monachus. Et probatur primo. Quia, vt ait Scotus, nulla inuenitur ex iure diuino inhabilitas simpliciter ad matrimonium in vouente, & tradente se in manus Domini, & manus Dei, ita vt nunquã possit contrahere, quia licet non possit Pontifex, vt dictum est in superiori articulo, dispensare, vt religiosus nubat, manente religione, nulla tamen lex diuina est arcens & vetans summum Pontificem posse ex monacho facere secularem ad contrahendum. Nam quamuis iure diuino, & naturali sit religiosus Deo traditus, & consecratus cum status assumptione per votum solemne religionis, tamen quia hæc diuina traditio, & obligatio habet ortũ a voluntate humana, hinc sequitur quod ex iusta causa potest religiosus effici secularis ad contrahẽdũ. Sicut contingit in ordine sacro & in voto simplici religionis, in quo licet sit actualis traditio respectu Dei, (vt ait Scotus) & obligatio de iure diuino & naturali ad non contrahendum matrimoniũ, potest in illo fieri dispensatio, in quo est actualis traditio respectu Dei, & hominũ. Sic eodẽ modo in voto solemni religionis fieri potest. Nec tunc capitur alienum inuito domino, sed ex Dei voluntate, quod erat Deo consecratũ conuertitur ad vsum matrimonij. Quare licet verum sit, quod Summus Pontifex non possit dispensare in iure diuino absolute contento in præceptis fidei, & sacramentorum: in iure tamen diuino ex suppositione, quod habuit ortum ab humana voluntate, optime potest dispensare.

c Spic. lib. 5. de continent. c. 5.
d Scot. in 4. d. 38.
e Cord. lib. 1. qq. q. 24. Cou. de restit. c. 2. nu. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum Summus Pontifex possit dispensare cum militibus ordinum militarium, vt possint contrahere matrimonium.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius III. in articulo primo huius quæstionis allegatus solum de religiosis monachalibus loquens dixit, Sũmum Pontificem minime posse dispensare vt remanentibus monachis possent ducere vxores; non tamen hoc negauit militibus ordinum militarium posse concedi. Sicut de facto dispensatum est cum Commendatariis Christi in regno Lusitano, qui neque coniugalem castitatẽ vouent, & sic ducunt vxores, & habent dispẽsationem, vt coniugatis degentibus in sæculo extra monasterij claustra alentibus liberos, splendidamque (prout docet) familiã habentibus omnia secundũ regulam suppeditentur teste Molina. *f* Dispensatum etiam est cum equitibus ordinis Alcantaræ, & Calatrauæ, vt possint ducere vxores. Et sic iam modo non promittunt castitatem absolute, sed castitatem coniugalem. Quæ consistit in hoc, quod non debent cognoscere alias vxores præter suas; & cognoscendo alias præter suas non solùm adulterium, sed etiam sacrilegium contra votum castitatis emissum cõmittunt. Vnde filios prædictorum Commendatariorum non habentium vxores habitos ex soluta sacrilegos esse existimo contra Larã, *g* & Henriquez, & Gutierrez asserentes esse naturales: Contra quos egi in *h* superioribus. Nec mirum est, quod Summus Pontifex cum ipsis possit dispensare, cum secundum opinionem Theologorum non sint vere religiosi, quibus ego supra *i* assensitus sum, concordans eos cum Canonistis; dicens non esse vere religiosos monachales & pœnitentiæ, sed esse vere religiosos militares, quorum instituto non repugnat habere vxores. Imo maxime decet; cũ ordinẽtur ad pugnandũ armis materialibus pro Ecclesia Sancta Dei, quorũ familiæ deficerent, si liberos viros nobiles nõ possent procreare, qui parentum, & procerum suorum exẽpla sectarentur, & pro fide Catholica militarẽt.

f Mol. 2. 2. tra ctat. 2. d. p. 14. col. 772.
g Lara de alimen. in 1. lib. 9. Henriq. lib. 11. c. 20. §. 3. in gloss. licet D. Gutier. in pract. q c. 114. 146.
h Sup. q. 13. artic. 8.
i q. 1. art. 6.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prælati regulares possint irritare, aut dispensare vota suorum subditorum.

RESpondeo dicendo, quod opera religiosorum sunt in multiplici differentia. Primũ genus est eorum, quæ fiunt contra prohibitionẽ regulæ, vel prælati, generalem vel specialem: & vota super his non tenent, nisi prælati consenserint. Et non tenẽt etiam si ignoret monachus, rem esse prohibitam a prælato iuxta tradita a Soto, *K* Nauarro, & Arag. Et hæc vota, cum sint nulla, irritatione non indigent. Secũdum genus est eorum, quæ solenni voto comprehenduntur, vt sunt tria vota essentialia, & pecularia statuta. Et in his duobus proculdubio subiiciuntur monachi prælatis. Apparet nihilominus posse de his votũ voto ita firmiter adiicere, vt illud prælatus irritare queat. Vt si voueat in ordine Prædicatorum nunquã carnes gustare, & nunquã lucis & horis vetitis silentium rumpere. Quoniam postquam licuit votum solenne de illis emittere, videtur posse arctius se adstringere ad ea seruanda, quæ nihilominus potest prælatus dispensare, & irritare. Quinimo & debet, quia hæc vinculorum congeminatio super eadẽ materia vix vnquã prudẽter fit.

K Soto lib. 7. de iust. q. 3. ar. 1. dub. 3. Nauar. in ca. non dicatis. n. 74. vers. 4. Arag. 2. 2. q. 88. art. 8. con. 1 & 2.

sit. Potestas autem prælatorum in hac parte inde patet, quod cum super omnibus constitutionibus & regulæ statutis præter tria vota essentialia valeant præfecti ex causa dispensare, cohibere possunt subditorum arbitrium, ne de his statutis noua edant vota. Nam & illa, super quibus dispensare possunt dũ dispensando faciunt ea de illicitis licita, possunt pro causa nonnunquam iubere, scilicet, vt subditi silentium rumpant, aut religionis ieiuniũ frangant ac proinde valent horum vota cassare. In tertio ordine sunt opera libera, id est, quæ neque legis sunt præcepta, neque sub voto includuntur; vt orare, atque noua superaddere ieiunia. Et ad hæc prælati regulares quidem pro suo libito cogere nequeunt subditos, possunt ea tamen impedire, quando libuerit. Et ideo hæc particulariter & propriè sunt vota, super quibus Prælatorũ irritatio & dispensatio cadere possunt. Quartus operũ ordo est, quæ prorsus Prælatorũ authoritaté exuperãt, vt transitus ad artiorem religionem. Hic enim transitus, cũ spectet ad exitum subditi ab obediétia Prælati, non cõprehéditur sub illa. Quo fit (vt bene ait Caietanus) votum, quod monachi huiusmodi transitus emiserint nõ posse a prælatis irritari, posse tamen in eo dispẽsari. Nam irritare est voluntatem alterius coercere dispensare verò non, nisi spontaneæ petitioni subditi annuere, Prælati autem prohibere nequeunt subditum transire volentem ad fœliciorem frugem. Si autem ille vult sub eorum obedientia manere, poterunt tunc super huiusmodi voto ab eisdem prælatis dispensari, quandoquidem illud non est simpliciter votum religionis; sed votum transitus vnius ad aliam religionem. Quintum genus operum est eorum, quæ ad salutem sunt necessaria, vt legis præcepta seruare. Et non solum illa, sed & quæ ad charitatem seruorum attinent; quorum contraria sũt peccata venialia. Et horum votum censet Caietanus irritari a præfectis regularibus non posse. Vt si monachus votum Deo, vouit non iurandi, aut nõ mentiendi: Ratio est quoniam hæc materia nõ est prælatis subiecta. Ait enim nihilominus Caietanus posse Prælatum huiusmodi votum in nomine Dei commutare. At contrarium videtur tenere Sotus, a quem sequitur Nauarr. Nam si quantum ad necessitatem præcepti implendi dispensatio istorum sub potestate prælatorum minime comprehendatur, nihilominus illa noua obligatio, qua subditus sua spõte religare se cogitat, ait Sotus se non videre, cur non posit a prælatis irritari. Nam quantum ad spontanea domini sunt subditorum sibi voluntatũ. Et iuxta supradicta debet intelligi id quod concessit Eugenius IIII. monachis S. Benedicti obseruantiæ Italiæ. *Ne ab eorum quiete distrahi, & Romanam Curiam pro obtinendis licentijs frequentare cogantur. Quod in omnibus casibus in quibus de iure cõi prælatis et monachis prefatis authoritas seu licẽtia, seu dispẽsatio ordinarij esset necessaria, si ab eodem exempti non essent, prælatis Abbatibus, Prioribus, Rectoribus huiusmodi qui pro tẽpore fuerint vna cum eorũ Conuentibus de licentia tamen, & consensu capituli Generalis, aut præsidentis cum maiori parte visitatorum authoritate Apostolica absque eo, quod ad sedem Apostolicam habeant recursum huiusmodi licentiam, authoritatem, & dispensationem indulsit*, vt habetur in Cõpendio b Mendicantium, vbi ait Collector vidisse hoc priuilegium autheuticum.

a Sot. lib. 8 de iust. q. 2. ar. 1. Nau in man. c. 12. nu. 64.

b Comp Mendic. tit. dispensatio §. 21.

ARTICVLVS V.

Quo iure Prælati regulares habeant authoritatem irritandi vota religiosorum.

RESpondeo dicendo, cum doctissimo Soto c quod Sũmus Pontifex quia est velut generalis minister, Prouincialis, Guardianus, seu Prior, potest irritare vota religiosorum. Et hoc verissimum est apud omnes. Addit tamen nouiter idẽ author, quod Sũmus Pontifex non potest irritare vota secularium; Licet enim super omnes fideles habeat plenissimam potestatis iurisdictionem, non habet tamen super seculares potestatem dominatiuam, quæ requiritur ad irritandum, sicut habet super regulares. At hæc opinio Soti reprobatur a doctissimo nostro fratre Michaele a Medina. d Nam in ordine ad fidem, & Euangelium omnes subduntur Sommo Pontifici. Quare si quis secularis inutilem se reddidisset ad fidei obsequia viuendo in religione, si ad propulsandos fidei hostes in bello hic homo esset valde necessarius, posset quidem Summus Pontifex illum ad arma cogere, omnia eius vota huic muneri contraria irritando: quia propter Baptismum fit Papa dominus voluntatis Christiani hominis, id est, in ordine ad finem spiritualem. Atque adeo si Episcopus voueret religionem, Papa potest illud votum irritare: quia sine illius voluntate, nullum est. Sed vt ingenue fatear hoc non est simpliciter irritare, sed tantum secundum quid, id est ad illum finem. Prælati verò regulares simpliciter irritãt ex eo solùm, quia sunt domini absoluti voluntatis omnium religiosorum suorum, quod nimirum non concedit Sotus de Papa respectu secularium. Ex his patet, quo iure possint dicti prælati irritare vota. Ad quod respondet e Sotus, quod iure diuino, & naturali. Nam ratione voti efficitur prælatus dominus voluntatis subditi. Quæ nimirum sententia verissima est. Et aduerte, quod ad irritandum vota nulla requiritur causa, sicut requiritur ad dispensandum. Ex mera enim voluntate prælati hanc votorum irritationem facere possunt, prout post Syluestrum concludit Sotus dicens, peccare nihilominus venialiter prælatos irritando vota subditorum sine causa. Quæ nimirum sententia solidũ habet fundamentũ; Nã sic irritare esset actus otiosus, & inutilis teneret tamé irritatio si prælatus de dicto voto præmonitus. & certior factus illud irritauit, & cassauit, vt optime docuit f Caietanus. Sed si aliquo bono fine prælatus irritaret vota præuia aliqua deliberatione, non peccatet.

c Sot. lib. 8. de iust. q. 3. ar. 3. dub.

d Med. lib. 5. de sacrorum ordinum continent. c. 44. & 45.

e Sot. in d. c. 2.

f Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 8.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prælati regulares possint dispensare in votis volentium ordinem intrare.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. concessit prælatis congregationis Sancti Benedicti. *Personas volentes eorũ Congregationi sociari, quæ religionem, locum & ordinem alium quemcunque etiã artiorem vouissent, tali voto non obstante approbationẽ professionemque recipere, eadẽque authoritate Apostolica ab ipso voto absoluere, & cum ipsis dispensare, dummodo in tali religione, seu ordine de quo vouissent, professionem non emiserint. Quod si tamé ante professionem emissam ab ipsa recesserint cogregatione huiusmodi dispensatio nullius erit roboris, vel momenti:* Ista cõcessio habetur in compendio g Mendicantium.

g Compend. Mendican. ti. dispens. § 8.

Circa quam concessionem est notandum, quod est magni æstimanda, quando quidem concedit, vt posimus dispensare cum illo, qui habens votum ingrediendi in Carthusiam venit ad ordinem Mendicãtium. At verò semper requiritur causa rationabilis ad intrandum ipsum Ordinem; quia Papa non potest dispensare, vt religiosus sine causa legitima transeat ad laxiorem religionem, prout tenet h Panormitanus, & Syluester. Et sic concedens prælatis, vt possint dispensare cum illo, qui habens

h Panorm. in 2. non est voti de vot. Sylue. ver. votum 3. 3.

votum intrandi in Carthusiam, vt possit profiteri in Ordine mendicantium, concedit hoc secundum modum, quo potest, scilicet, causa iusta interueniente. Causa autem iusta, & rationabilis est, vt si putet melius Altissimo famulatum dedicare in hoc ordine, quam in arctiori. Quod probatur, Nam secundum doctissimum Sotum, vt aliqui doctissimi eius discipuli affirmant, Episcopi possunt dispensare cum seculari, vt intret ordinem reformatum, dato, emisisset votum arctioris religionis, & quod causa sufficiens ad huiusmodi dispensationem concedendam erit, sic velle, qui votum emisit. Nam inclinari magis ad laxiorem religionem, quam ad strictioré per ipsum votatam, signum est notissimum, quod Altissimo Domino famulatum magis dicabit in laxiori, quam in strictiori. Aduertendum tamé, quod supradicta procedunt, quando aliquis virtute dispensationis se, non obstante dicto voto, transfert in laxiorem religionem. At verò quando aliquis vouens strictiorem religionem, licet virtute priuilegij alicui religioni laxiori concessi, se transferat, & profiteatur in ipsa, & vt profitendo satisfaciat voto, non tamen liberetur a culpa mortali, quam committit omittendo religionem strictiorem, quam vouit, suscipiendo habitum, & profitendo in alia religione laxiori, prout tenet D. Thomas, *a* quem sequitur Nauarrus: cum sine causa, & sine legitima dispensatione votum prius factum non in specie adimpleuerit.

a D. Thom. 2. 2. q. fin. ar. pe. ad 3. Nauar. c. 12. nu. 58.

ARTICVLVS VII.

An dicti prælati, & Abbatissæ possint dispensare in votis suarum monialium.

RESpondeo dicendo, certum esse, prælatos regulares posse dispensare, & irritare vota suarum monialium, etiam si emittant vota adimplenda in potestate aliorum prælatorum. Abbatissæ tamen non possunt dispensare in dictis votis, neque ea commutare, cum hoc pertineat ad spiritualem iurisdictionem, quam Abbatissæ super suas moniales minime habent. Possunt tamen dictæ Abbatissæ irritare vota per suas moniales emissa, sicut pater potest irritare vota filij, & maritus vota vxoris, propter potestatem dominatiuam, quam habent; siquidem Abbatissæ maiorem authoritatem habent dominatiuam super suas moniales, quàm pater, & maritus super filium, & vxorem, prout notat noster Episcopus Angles, & constat ex traditis in nostra summa *b* confessorum. Vbi aduerto, quod quando fiunt ista vota sine consensu prælatorum, non peccant prælati, neque Abbatissæ ea sine causa irritando. Neque peccant subditi, & moniales dictam irritationem sine causa petendo, si quidem promiserunt Deo sub conditione tacita, si eorum prælati, dicta promissa non irritauerint, vt ex late traditis in eadem summa patet.

b In sum. 2. tit. c. 89. de voto p. 319. nu. 1. & nu. 9.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum dicti prælati possint dispensare commutare & irritare vota nouitiorum, & nouitiarum.

RESpondeo dicẽdo, quod omnia vota personalia, & mixta, vt sunt peregrinationes cessant, emissa professione in aliqua religione a Sede Apostolica approbata, vt dicunt Sanctus *c* Thomas, & Sotus cum communi. Cessat etiam votum vltramarinum, quidquid dicat Syluester. Quod probatur. Nam profitens moritur mundo, & viuit Deo, & ad hanc vitam professio solemnis dirigitur, vnde cessante vita præterita, etiam cessant vota in ipsa facta; Vnde infertur, quod etiam cessãt vota realia, siquidem ad regionem spirituale prioris vitæ fuerint emissa, quæ iam cessat per translationem professionis in aliam vitam mere spiritualem. Et intra annum nouitiatus liberi sunt nouitij a votis, quæ non possunt impleri in religione. Et ratio est, quia dispónente Papa, vt omnia nouitiorum, & nouitiarum vota in voto solemni religionis absoluantur, & statuente quod nouitij probent austeritates, religionis, & religio ipsorum nouitiorum mores, clarum est, nolle obligare dictos nouitios in illo anno ad obseruationem votorum, quæ in religione minime possunt adimplere. Verum ad ea, quæ possunt adimplere ex voluntate ipsius Papæ, astringuntur, Notandum est tamen, quod consideratis exercitijs, in quibus in dicto anno occupantur, verbi gratia, surgendo ad matutinas, & in alijs horis canonicis assistendo orationi mentali, ieiunijs, disciplinis, mortificationibus, missarum auditionibus, vt acolyti seruiendo, & alijs exercitijs humilitatis insistendo, poterunt prælati, & ipsi, qui curam habent nouitiorum dicta vota in aliqua opera istorũ Deo magis grata commutare. Attendant tamen, quod non habent potestatem ad dicta vota irritanda, cũ super nouitios non habeant potestatem dominatiuam, sicut habent super professos, vt aduertit doctissimus *d* Nauarrus. Attamen propter potestatem spiritualem, quam habent super eos bene possunt eorum vota commutare, & dispensare in opera & exercitia, quæ ab ipsis in religione cõmuniter, fiunt prout aduertit Alcocer *e* in sua docta, & compendiosa summa confessorum.

c D Thom 2. 2. q. 86. ar. 12. q. 186. art. 1. Sot. libr. 4. de iust. q. 1. ar. 4.

d Nau. c. 12. num. 69.

e Alcocer in sum. cap. 16. f. 17. p. 1.

QVÆSTIO XXVI.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi in obseruantiis regularibus, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *VTrum prælati possint dispensare in omnibus obseruantijs regularibus.*
2 *Vtrum expediat vti constitutione Pij II. de qua in articulo superiori.*
3 *Vtrum fratres Minores possint recipere triticum verbi gratia vt pro alijs commutetur.*
4 *Vtrum præcepta regulæ minorum sint vota.*
5 *Qui sint prælati, qui possunt dispensare in præceptis regulæ minorum.*
6 *Quis possit dispensare cum prælatis, ad supradicta.*
7 *Vtrum possint fratres vti dispensationibus sine causa impetratis.*

ARTICVLVS I.

An prælati Generales, & prouinciales possint dispensare in omnibus obseruantijs regularibus, exceptis tribus votis essentialibus.

RESpondeo dicendo, quod obseruantiæ regulares sunt, quidquid in iure, & in Concilio Tridentino & regulis, & statutis Apostolicis continetur, concernens solas personas regulares, & prælati regulares habentes iurisdictioné

Episco-

Episcopalem, possunt dispensare secundum ius in particulari cum aliquo in omnibus obseruantiis præcisis regularibus comprehensis, & contentis in iure, & Concilio Tridentino, & constitutionibus iusta existente causa, dummodo non sit specialis prohibitio in aliquo statuto facta. Hæc assertio primo probatur, quia nullibi reperitur prohibitio generalis arcens prædictos Prælatos, ne possint in huiusmodi obseruantiis dispensare. Quod nimirum aperte deducitur ex iure Canonico *a* In quo sic dicitur, *Neque existimet Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, ita sunt annexa Ordini monachali, vt contra eam neque Summus Pontifex possit indulgere licentiam.* In quibus verbis. *Ne existimet Abbas.* Notandum est; Nam sicut per illa Prælatos regulares prohibet dispensare in his, quæ sunt essentialia, & annexa monachatui, per eadem verba videtur concedere, quod in non essentialibus potest dispensare, quia exceptio firmat in contrarium regulam in omnibus, quæ excepta non sunt, vt euidenter constat in multis iuribus, quæ à Doctissimo *b* Couarruuia referuntur. Quam vnicam regulam non solùm dicit esse probatam ex Bartolo & Dino sed ait esse omnium concessione receptam. Hanc eandem veritatem probat Concilium Tridentinum *c* in quo dicitur quod *superiores non possunt, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent relaxare.* Ergo omnia, quæ non sunt substantia regularis vitæ; secundum mentem Concilij possunt ex causa a Prælatis dispensari per regulam superius traditam, qua dicitur, quod exceptio facit regulam firmam; & certam in omnibus, quæ non excipiuntur. Cum his concordant Angelus, & *d* Syluester. Nam post argumentum a contrario sensu tenent Prælatum in omnibus, exceptis tribus votis essẽtialibus, posse dispensare. Imo est expressa sententia D. *e* Bernard., cuius verba sic habentur. *Quãdiu charitate militant statuta regularia immobiliter fixa sunt. At si forte contra charitatem aliquando visa fuerint, iis duntaxat, quibus hoc posse videre datum est, nonne iustissimum esset, vt aliqua verba, si expedire videbitur, vel omittantur, vel in aliud forte commodius dimittantur?* Hæc Bernardus. Et circa hoc vide D. *f* Thomam & Sotum.

a c. cũ ad monaster. de statu monach.

b Couar. l. 1. de varijs resol. c. 1. nu. 6.

c Conc. Trid. sess. 25. de regul. c. 1.

d Syluest. ver. dispensar. §. 20. in fin.

e D. Bern. de praec. & dispẽsat.

f D. Thom. 2. 2. q. 47. art. 3. & Soto de iustit. lib. 1. q. 7. ar. 3. & lib. 8. q. 3. ar. 1. du. 1

g Con. Trid. in d. c. 1.

Sed pro maiori explicatione nostræ conclusionis est aduertendum, quod obseruantia regularis est triplex, vt colligitur ex Concilio *g* Tridentino. Prima dicitur, & est essentialis, vel substantialis in genere siue absolute, quia est de intrinseca ratione cuiuscunque religionis regularis: vt est obseruatio trium votorum essentialium. Secunda obseruantia dicitur essentialis in specie, siue respectiuè, quia obligat ad culpam mortalem in aliqua religione speciali ex peculiari institutione illius, vt constat in religione fratrum Minorum de obseruantia; in qua sunt viginti quatuor præcepta obligantia ad culpam mortalem. Idem etiam patet in religione religiosorum Societatis Iesu; In qua vltra tria vota essentialia religionis sunt alia plura vota specialia, quæ obligant ad peccatum mortale. Vt est votum obedienoi Summo Pontifici in missionibus, & de non immutando statuta paupertatis in eadem religione instituta: & de non procurando directe, aut indirecte aliquod officium in eadem religione, & de detegendo ea, quæ aliquis per ministerium procurasse repertus fuerit, & de nõ acceptanda aliqua dignitate extra eandem religionem, nisi coacti fuerint per obedientiam ab eo, qui eius Ordinis professores possit ad culpam obligare. Idem constat in religione S. Claræ; in qua eiusdem Ordinis religiosæ vltra tria vota essentialia promittunt perpetuam clausuram. Idem etiam patet in Carthusiensibus, de quibus dicitur, obligatos esse ad perpetuã carnium abstinentiam sub lethalis culpæ noxa. Tertia Obseruantia est, quæ nullo modo est essentialis, quia ad nullam culpam obligat, vt sunt ea, quę pertinent ad victum, & vestitum, & cõmunem vitam: His suppositis nostra cõclusio est intelligenda non solùm de obseruantiis tertij generis, quæ non obligant ad aliquam culpam, sed etiam de secundis obseruantiis essentialibus in specie, seu respectiuis, quę obligant ad peccatum mortale; In his namque possunt superiores dispensare ex causa. Nam quando Concilium Tridentinum dicit, non posse superiores relaxare, quæ ad substantiam regularem pertinẽt, loquitur de his, quæ sunt simpliciter, & absolute essentialia cuicunque religioni, non autem de his, quæ respectiue sunt essentialia alicui religioni. Et ideo dicit Concilium Tridentinum absolute & simpliciter, quod *non possunt relaxare, quæ pertinent ad substantiam regularis vitæ*, & non dixit *alicuius regularis voti.* Quod statim magis Concilium explicat, cũ statim aperte loquatur de illis substantialibus obseruantijs, quæ sunt bases, & fundamẽta totius regularis disciplinæ. At verò sola tria vota essentialia sũt huiusmodi, quia sine reliquis potest vera constare religio: sine illis autem minime. Merito ergo sola tria vota essentialia vocantur bases, & fundamenta. Atque adeo certo statuendum est, quod in omnibus specialibus votis, & præceptis secundi generis cuiuscunque religionis possunt secundum ius, & Concilium Tridentinũ dispensare prælati in particulari cũ aliquo, si iusta existat causa. Et quantum ad nostram religionem regularis obseruantiæ habemus concessionem Pij II. in *qua concessit, quod prælati Ordinis Minorum de obseruantia circa subditos suos possint annuere, seu dispensare cum debilibus, & infirmis in his, quæ non sunt contraria regulæ. Et fuerunt expressi aliqui casus, vt de sotularibus in itinere, ac de equitando, licet non sit arcta necessitas, vel infirmitas.* Ita habetur in libro *h* Monumenta Ordinum, & in supplemento. Circa quam concessionem aduertit *i* Collector priuilegiorum Mendicantium, quod est veluti propositio seipsam falsificans. Nam primo dicit, quod possit dispensare in his, quæ non sunt contra regulam, & postea explicat aliqua, quæ sunt manifeste contra regulam. Ponit enim exemplum in equitatione, & calceamentis, &c. quæ sunt manifeste de obligatorijs. Et propterea videtur, quod debuit hic dici de his, quæ non sunt contra tria vota substantialia. Sed doctissimus *K* Corduba in additionibus ad compendium duo circa dictam cõcessionem aduertit. Primum est, quod ponitur diminute à Collectore: nam debet *addi de receptione frumenti pro induendis fratribus, vbi non est alius modus habendi, & procurandis in diebus Sabbati eleemosynis pro carnibus, vbi consuetum est, & similibus. Neque propter hoc dicuntur facere contra regulam.* Ita habetur in *l* supplemento. Secundum est circa id, quod dicit Collector, istam concessionem seipsam falsificare. Ait enim, quod ibi Papa concedit nostris prælatis, quod possint dispensare cum debilibus in his, quæ non sunt omnino contra substantiam obligationum regulæ, neque extra totam latitudinem ipsorum, præceptorum, seu obligationum. Quod ideo dicit, quia ex aliquali causa recipere frumentum per syndicum nomine Papæ, aut per alium nomine dantis, non est omnino contra præceptum de non recipiendo pecuniam, quamuis forte aliquando sit contra aliquam circunstantiam, seu conditionem requisitam ad plenam, & debitam obseruãtiam illius præcepti, sic quod in hoc non fiat omnino contra

h Ita habe. 1. imp. fol. 62. & fol. 65. concess. 92. & in sup. fol. 100. concess 381.

i Col. tit. dispens. §. 8.

K Cordub. in addit. ad cõp. tit. dispensatio, ver. quoad §. 8.

l in suppl fol. 100. p. 2. concess 381.

tra

tra, seu extra totam latitudinem illius præcepti, quamuis fiat aliqualiter. Similiter portare calceamenta & equitare existente aliquali necessitate, seu causa, quamuis nõ sit vrgens, non est contra præceptum regulæ, sed contra aliquam conditionem, seu circunstantiam requisitam ad plenam & debitam obseruantiam illius præcepti, requirentis manifestam, & vrgentem necessitatem, & infirmitatẽ ad hoc, vt quis possit licite calceari, & equitare. In his ergo, quæ sic sunt cõtra regulam, id est, quæ omnino non sunt contra substantiam præceptorum regulæ, sed solùm sunt contra aliquam circunstantiam, vel conditionem requisitam ad plenam obseruationem ipsorũ, concedit Pius II. quod nostri prælati possint dispensare non quidem ad libitum, hoc enim esset dissipare, sed ex causa aliqua rationabili, quamuis non omnino sufficiente. Et talis dispensatio in prædictis ex tali causa hoc tãtùm in summa concedit, quod illa causa, quæ alias non erat sufficiens, fiat sufficiens ipsa dispensatione, ad licite verbi gratia equitandum, & faciendum alia similia, quæ sunt obligatoria regulæ. Et circa supra dicta est notanda quædam, quæ communiter circunfertur, concessio *Pij V. facta anno Domini millesimo quingẽtesimo sexagesimo sexto, die vigesimo sexto Augusti ordini ad supplicationẽ Patris Ioannis de Aguilera Cõmissarij Romani omnibus fratribus Ordinis Minorũ quod tãtũ teneantur seruare sub pęna peccati mortalis præcepta regulæ, quæ sequuntur, scilicet tria vota essentialia obedientiæ castitatis & paupertatis nec nõ prohibitionis recipiẽdi denarios, vel pecunias & præceptum de dicendo diuina officia secundum Ordinem Romanæ Ecclesiæ & præceptum de ieiunijs in regula inditis. Et quando quis calceamenta de corio, quibus omnino pedes cooperiantur sine necessitate, aut dispensatione superiorũ, aut iter fecerit, equitando sine manifesta necessitate seu dispensatione superiorũ, quibus sua Sanctitas id committit, onerando tamen eorum conscientias licet non sit arcta necessitas: & quando intra clausuram quarũ. cunque monialium intrauerint extra casus in eadem regula & Apostolicis constitutionibus contentos, & quando electores quibus incũbit omiserint eligere ministrum Generalem in festo Pentecostes, aut petere à Domino Papa vnum Cardinalem protectorem Ordinis & tandem quando a debita obedientia & reuerẽtia Domini Papę quispiam recesserit. In cæteris autẽ præceptorũ trãsgressionibus nullus incurrat aliquod peccatũ mortale, nisi quatenus aliquod ius, vel præceptũ diuinũ naturale, vel humanum fuerit transgressus. aut contemptum habuerit. Et ista omnia in foro cõscientiæ tantũ sua Sãctitas concessit non obstantibus quibuscunque literis & declarationibus, necnon constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, & dicti Ordinis statutis, & consuetudinibus & alijs quibuscunque.*

Circa quam Pij V. concessionem notandum est, multum differre a concessione Pij II. In concessione enim Pij II. non fit dispensatio in aliquibus pręceptis regulæ Minorum, sed regula ipsa intacta, & integra permanente cõmittitur prælatis, vt possint in non essentialibus regulæ dispensare necessitate, aut infirmitate id petente. At in præfata Pij V. concessione præfata regula trũcata permanet, & ei aliqua detrahuntur, vt patet ex ea ibi. *in cæteris autem præceptorum transgressionibus nullus incurrat aliquod peccatum mortale.* Et ideo concessio Pij II. in nostra religione fuit recepta. Conforme est enim iuri communi, vt possint prælati regulares in prædictis dispensare, prout in superioribus in hoc articulo ex mẽte Concilij Tridentini est probatũ. At concessio Pij V. cum diuidat regulam, ab ea præcepta obligantia ad peccatum mortale tollendo, & in libris ordinis modo minime reperitur, super cuius inuestigatione eximiam ego apposui diligentiã certior factus a multis viris grauibus, quod hæc concessio est nimia licentiosa, & nullum in libris ordinis eiusmodi inuenitur vestigium. Et reuerendissimus Pater noster Generalis Frater Franciscus a Sosa prouinciæ Sancti Iacobi alumnus, & Conuentus Sãcti Francisci Salmanticensis filius dignissimus, & mihi in eo conuentu charissimus olim condiscipulus cũ esset totius ordinis secretarius, ter, vt existimo, mihi rescripsit prædictæ concessionis in libris ordinũ nullum modo vestigium reperiri. Et Reuerendus Pater Frater Ioannes Baptista de Moles Prouinciæ Sancti Gabrielis Pater, & nunc ordinis Definitor Generalis, cum esset Curiæ Romanæ Cõmissarius, me de hoc ipso certiorem fecit. Quod ipsum eius religiosus ad modum & Doctus Secretarius Pater Frater Ludouicus de la Cruz Lusitanus, per quandam epistolam ad me missam certificauit dicens in inquisitione eius omnimodam diligentiam adhibuisse, qui omnes Patres noluerunt talis concessionis reuocationem impetrare, cum illius, cuius non est vestigium, reuocatio frustra impetretur. Et cum in ore duorum, vel trium stet omne verbum, satis sufficiens testimonium est prædictorum tantorum patrum, vt vnusquisque sibi persuadeat, modo dictam concessionem in præfatis libris minime contineri, & sic nullo modo ea esse vtendum cum nullo testimonio authentico modo nitatur, & in re iam graui literis authenticis tantum fides est adhibẽda.

Imo prædicti patres me certiorem fecerunt in dictis libris, cõtineri nullo viuæ vocis oraculo posse vti fratres Minores sine assensu, & licentia Ministri Generalis, quod Leo X.[a] concessit Augustinẽsibus, & Eugenius II. & Clemens IV. Cisterciensibus, prout in compendio Cisterciẽsi, & Societatis Iesu inuenies relatũ. Pro cuius rei veritate volui in præsentiarum concessionem Clementis IV. factam ordini Cisterciensi referre.

Clemens[b] Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Abbati & Conuentui Cistercij Cabilonensis diœcesis salutem & Apostolicam benedictionem. *Ne propter insolentias aliquorum quærẽtiũ, quæ sua sunt non quæ Dei turbari cõtingat sanctæ cõtemplationis otiũ, cui vos specialiter deuouistis. Nos ex hoc paci vestræ, ac ordinis vestri tranquillo statui paterna solicitudine consulentes indulgentias omnes, & literas per quascunque personas eiusdem ordinis contra communia ipsius a sede Apostolica vel eius legatis sub quacũque forma vel expressione verborum de cætero impetrãdas, irritas & inanes præsentium authoritate decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginã nostrę cõstitutionis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurũ datum Tusculi V. idus Iulij Pontificatus nostri anno primo.* Et sic idẽ Clemẽs IV.[c] concessit eidẽ ordini Cistercij, quod pater Abbas subiectum sibi Abbatem possit in certis casibus grauibus deponere, inter quos hunc vt grauissimũ expressit dicens. *Et si contra cõmunia instituta ipsius ordinis priuilegia impetrauerit, vel retinuerit, vel vti præsumpserit impetratis.*

Ex quibus non possum non condemnare quosdam viros doctos in priuilegijs ordinum parũ versatos, qui videntes similem in hac materia Pij V. cõcessionem ausi sunt sententiam manu sua propria subscriptam affirmare, fratres particulares præfata concessione vti posse, etiam si non sit a Generali Ministro, aut ab ordine recepta, non aduertentes eam esse contra ordinis instituta, quæ sine assensu ordinis impetrata nullius sũt roboris, & valoris, vt ex dicto priuilegio Augustiniensium, & Cisterciensium

[a] Comp. Cisterciens. v. priuil. § 6. & in compen. Societ. eo. v. § 3.

[b] Habet. in bulla bauti er den, impre cõ plurē annorum 1574. fol. 33. p. 2.

[c] Habet. in eo. l. 6. fol. 33. p. 1. nu. 24.

sium satis patet; Quo nos fratres Minores per participationem in vtilitatē religionis fruimur. Quod rationi videtur satis cōsonum, Cum enim Ministri Generales religionū sint electi ad religiones in obseruantia regulari conseruandas, & ad eas, si opus fuerit, reformandas propter quod in aliquibus religionibus reformatores, & moderatores nuncupantur, non est credendum, Summum Pontificē reformationem maxime zelantem aliquid velle cōcedere fratribus, quo non cōsentiente suo reformatore, aut suo ordine in vnum congregato illis in particulari vti, & frui liceret. Sicut enim lex, cum respiciat commonem vtilitatem, vt dicitur in iure, *a* nō videtur legislator velle vnum, vel alterum ligare ad seruandū id, quod alij consubditi non seruant, nec seruare incipiunt prout tradit Nauarr. *b* ita cum priuilegia religionibus in fauorem ipsarū concedantur, & sic in communem earum vtilitatem, non est credendum, Summum Pontificem ea concedentē velle, vt aliqui fratres his vtantur alijs nō seruantibus ea, nā sic esset in vno cōuētu dispar modus viuēdi, & essent in his, quæ ad eorū pertinent statū, in vna domo contraria verbo, facto, & exēplo docētes. Et posset de tali cōgregatione verificari illud Hierem. *c* Nunquid auis discolor hæreditas mea mihi?

a c. ait autem lex 4. de st.

b Nau. in com. tit. de conf. con fi. 1. q. 4. n. 20.

c Hierem. 4.

Et confirmatur quātum ad nostrum propositum in speciali recurrēdo ad verba dicti viuę vocis oraculi Pij V. nam etiam si esset concessum (quod ex supradictis omnino negor) est concessum fratribus Ordinis Minorum, vt ex ipsius contextu patet. Et licet nō solum dicatur priuilegium personale, quod conceditur alicui particulari, sed etiam quod conceditur certo generi personarum, vt colligitur ex quadam lege *d* loquēte de priuilegio concesso maritis in genere vt expendit Zasius; hoc tamen intelligendum est non procedere, quando quid conceditur certo generi personarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire. Nam tunc priuilegium est reale, & perpetuo durabit, vt puta si priuilegium cōcedatur ciuibus alicuius ciuitatis, nam hi per fictionem iuris nūquam censentur perire, vt in quadam alia *e* continetur, & ideo concessio facta censebitur realis, & perpetua. Nam sicut censetur perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitati, vel loco iuxta quandam legem, *f* ita censetur perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitatibus iuxta aliam legem, & in specie ita tenent Romanus *g* & Socinus. Vnde cum dicta concessio, vt fertur, omnibus fratribus ordinis Minorū regularis obseruantiæ concedatur, non potest ab aliquibus fratribus in particulari recipi, neque ea vti sine eo, quod ab omnibus recipiatur: mens enim Summi Pontificis similia indulta cōcedentis est, vt omnes in vnum his fruantur eorum supremo prælato non repugnante, sicut ab initio alijs similibus concessionibus repugnauerūt supremi nostræ religionis prælati intelligentes, per ea posse obscurari aurum nostræ Sacræ religionis, & colorem optimum reformationis mutari: propter quod hæc & aliæ similes concessiones, quæ in manibus aliquorum fratrum habentur tanquam à Pio V. indultæ ad supplicationē prædicti Patris fratris Ioannis de Aguilera pro non receptis à tota nostra religione sunt habitæ. Quod ex authoritate tantorum patrum maxime confirmatur.

d l. si quis tal. 24. ff. solu. matrim. Zas. in l. maritum 32. ff. eod.

e l. proponebatur. ff. de iudi.

f l. forma. §. quamquam. ff. de censi.

g lib. 2. ff. de reb. dubijs Roma. in l. maritum n. 17 ff. solut. matr. Soc. in l. 2 nu. 4.

Nec supradictis obstat quædam Leonis X. concessio facta nostræ religioni Minorum, qua *statuit, quod nullus frater ordinis Minorum obseruantiæ obtinere possit aliquam exemptionem, aut indultum Apostolicum sub quauis forma, & expressione verborū nisi generalium, aut commissariorum suorum in Romana curia existentium ad hoc expressus accedat assensus. Et quod si illa impetrauerit illa nullatenus sibi suffragentur, vt illorum obtentu a prælatorum suorum iurisdictione, & regulari disciplina exemptus censeatur.* Ita habetur in ordinis supplemento. *b* Ex quo indulto videtur colligi, quod indulta petita, & obtenta a Commissario Romano in Curia existenti sunt valida, & vt fertur, prædictum indultum fuit a præfato patre de Aguilera impetratum, cum esset in Curia Romana Commissarius. Nam respondetur primo, non nobis constare, quod prædictus pater tale obtinuerit indultum, cum in libris ordinis minime inueniatur, & alia obtenta a dicto patre reperiantur, prout mihi prædicti patres suis literis authenticis rescripserunt, & licet ipsum obtinuerit a religione, nunquam fuit receptum, quod sufficit, vt ipsum nullius esse momenti arbitremur: licet enim non sit idem concessionem non esse receptam, & non esse latam, cum priori casu extet, lex, licet non liget, quia non recepta; posteriore verò non extat lex, nec recipi potest, sicut in simili nō sunt paria, receptum esse ipso iure nullum, vt in iure *i* dicitur, & esse validum, sed edibile per exceptionem, vt in decretali quadā innuitur. *K* Attamen quoad nostrum propositum attinet, sufficit talem concessionem minime esse receptam, vt ipsam eneruem, & inanem esse affirmemus, & per consequens ea vtentes reos mortis esse iudicemus.

b supp. fol. 13 concess. 12.

i c. 1. de rescr. lib. 6.

K c. cæterum de rescrip.

Secundo respondetur, quod concessio præfata Leonis Decimi loquitur in satis dissimili casu, scilicet quando aliquis frater petit a Papa aliquod indultum, vt illo obtento a prælatorum suorum iurisdictione, & regulari disciplina exemptus cēseatur: ad cuius indulti valorem sufficit consensus Commissarij Romani, cum in eo de fratre particulari agatur, & in re particulari iurisdictioni prælatorū ordinis præiudicium inferatur, respectu cuius rei quia modica & quotidiana in vrbe, nimirū si dicto cōmissario authoritas ad contradicendum, & consentiendum cōmittatur. At in nostro casu agitur de impetratione indulti derogantis, & omnino tollentis aliqua præcepta regulæ, per quod ipsa regula truncatur, & ipsi aliquid detrahitur, quod cū bonū cōmune concernat authoritate generalis boni cōmunis pater & defensor debet impetrari, alioquin nullū erit, & inane iuxta superius adducta præsertim præfatum indultū cui ex diametro aduersatur Concilium *l* Tridentinum, in quo statuitur, *vt omnes regulares tam viri quam mulieres ad regulæ quam professi sunt præscriptum vitam instituant, & componant.* Et in eodem mandatur & mandatur vt hoc executioni mandetur reuocando omnia priuilegia in contrarium. Et licet dictum indultum fuerit post Concilium a Pio V. concessum, & sic ipsum a Concilio esse sublatum non possit allegari, meminisse tamen oportet concessa a Pio V. contra Concilium Tridentinum a Gregorio XIII. esse sublata, & eam deinceps dispositionē atque decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue ex sacris dicti Cōcilij decretis, siue alias legitime ante dictarum literarum & Constitutionum editionem erat, etiam si ipsæ non emanassent futura fuisset ad quam dispositionē, & decisionem, suumque pristinū statum illa omnia reducit, prout constat ex eiusdem Gregorij Decimi tertij Bulla relata a Nauarro in fine Manualis Latini.

l Conc. Trid. sess. 25. de regul. c. 1. & c. 5. in sess. 25. de reg. c. 22.

Ex his resolutione infertur, minime posse fratres vti concessione Pij V. superius allegata, cum ipsius nullum modo vestigium authenticum in libris ordinis inueniatur, & a religione minime fuerit recepta, cuius tenorem supra retuli, quia in manibus aliquorum fratrum inueni aliam huius Pontificis con-

concessionem satis dissimilẽ circa ea, ex qua varietate non modica consurgit eius concessionis suspicio falsitatis, sicut videmus ex variatione testiũ indicium vehemens falsitatis oriri, prout in secundo tomo late Deo duce dicemus. Vti tamen fratres possunt concessione Pij II. cum haec non sit repudiata, & ab ordine reiecta, & in nullo substantiali regulae Minorum praeiudicet, & sit vere in libro supplementi relata.

ARTICVLVS II.

Vtrum expediat vti dicta constitutione Pij Secundi.

RESpondeo dicendo, summe esse aduertendum vnum, in quo multi fallũtur, scilicet quod fratres, aut contentus regulę obseruantissimi, minimè debent sibi persuadere, alios fratres, & alios conuentus non ita rigorose obseruãtes regulam ipsam transgredi. Certum est enim, Seraphicum Patrem nostrum Franciscum regulam cũ multo maiori rigore obseruasse, quàm omnes eius fratres etiã obseruantissimi obseruauerunt. At non ex hoc debemus inferre, neminem eam obseruare; siquidem ad culmen obseruationis ipsius patris nemo vsque hodie peruenit. Patefaciamus hoc exemplo morali desumpto à praecepto Ecclesiastico ieiunandi. Ita enim ieiunat sumens tantum panem, & aquam, sicut ille, qui vna vice in die splendide epulatur. Et ad eundem modum, ita frater Minor adimplet regulam, & eius praeceptum induendo vnam tantùm vestem repeciatam, sicut ille, qui habet duas tunicas cum vno caputio; siquidem regula ad id licentiam concedit. Verum tamen est, quod primi perfectius, secundi perfecte illã obseruant. Et, ni fallor, potest cõtingere, quod etiam si in aliqua prouincia aliquod praeceptum cum maiori rigore obseruetur, hoc respectu vnius virtutis sit perfectio, respectu tamen alterius sit maior perfectio, non obseruare illud cum tanto rigore ad vacandum alijs rebus magis arduis ad salutem animarum, & ad cultum diuinum debite peragendum. Et gloriosus Bernardus in apologia ad Guillielmum Abbatem, hunc ipsum articulum proponens, propter controuersiam, quae orta fuit inter monachos Cluniacenses, qui communiter vocantur Sancti Benedicti, & inter monachos Cistercienses, qui Diui Bernardi nuncupantur, circa obseruantiam suae regulae, hanc quaestionem eodem modo resoluit dicens, quod ille, qui potest, non manducet, & qui non manducat, non damnet comedentem, asserens ad hoc Diui Pauli *a* authoritatem. Et hoc confirmat quodam pulchro exemplo. Nam sicut obseruat Euangelium qui ad vacandum Deo vitam agit continentem; & non illud frangit ducens vxorem; eodem modo monachi eandem regulam profitentes, diuersis vijs gradientes illam obseruant, licet quidam magis punctualiter, quam alij. Et in rigore *b* scholastico hanc eandem doctrinam nobis proponit D. *c* Tho. dicens, *Omne praeceptum posse diuersis vijs adimpleri. Et licet vnus perfectè adimpleat, nõ propterea frangitur ab alio ipsũ nõ adimplente in eodẽ perfectionis gradu.* Hanc eadẽ resolutionẽ nobis proponit doctissimus *d* Nau. Qui loquens de obseruantia regulae D. August. canonicorũ regularium, quã ipsemet fuit professus, affirmat licitũ esse canonicis a regularibus recipere a cõuẽtu certã portionẽ panis, & vini pro quolibet mense, quã possunt consumere in rebus sibi licitis. Et authoritate grauissimorũ Doctorũ sufficiẽter probat, nõ ex hoc frangere votum paupertatis. Confitetur tamen, maiorem esse perfectionẽ istas portiones non recipere, sed conformare se cum refectione communitatis. Imo addit istum modum viuendi recipiendo dictas portiones maximas secum ducere cõmoditates spirituales, & per ipsum maxima inconuenientia & obstacula contra perfectionem tendentia euitari.

a D. Paul.

b D. Thom. 2. 2. 187. art. 3. ad 2.

c D. Thom. 2. 2. q. 187. ar. 3. ad 2.

d Naua. in c. nullam 18. q. 2. nu. 25. cum sequent.

Secundo notãdum est, quod fratres Minores, & quicunque alij religiosi obligantur ad scientiam explicitam, & distinctam praeceptorum suarum regularum. Et cũ in hoc posset contingere error in duobus extremis, vnum, & alterũ prohibuit Pater noster Seraphicus in suo diuite, & bene ordinato testamento: per obedientiam iniungendo Ministris quod regulę nihil addãt, neque detrahant: Propter quod non minus erant regulę transgressores addẽtes, sicut sunt transgressores minuentes. Et iam malum, & periculosum est diminuere praecepta, dicendo, non obligare ea, quae realiter obligant, sicut est malum, & perniciosum ipsa augere fingẽdo praecepta, vbi non sunt propter occasionem peccandi datam conscientiae erroneae facientis aliquid, quod putat esse peccatum. Et est error maximus eligere opinionem falsam fingentem aliquod praeceptum in lege diuina, & ecclesiastica, & in regula praetextu euitandi aliquas relaxationes, & peccata. Hoc enim non est causa sufficiens ad huiusmodi praecepta fingenda. Imo multo melius est propalare veritatem affirmando non esse praeceptum, vbi non est etiã si ex hoc aliqua relaxatio introducatur, quam affirmare esse praeceptum, vbi minime est. Regimen enim spirituale non mendacijs, sed solidis veritatibus debet proponi, & edoceri, iuxta ea quae traduntur in iure canonico *e* & quae docte tradunt D. Thom. & Couarru. Alij alia via gradiuntur, ad aliud extremum declinantes in nullo scrupulizantes. Adeo, vt dicat quidam grauis Doctor, considerando istam diuersitatem deuiantium a vera intelligentia regulae Patris nostri Francisci, quod de illis potest dici illud Apostoli de Christo Domino crucifixo, quod erat gentibus insipientia, iudaeis scandalum, fidelibus verò virtus, & sapientia. Sũt enim quidam fratres adeo timoratae conscientiae, & inortales, vt in omnibus praeceptis regulae sibi videantur scandalizari, & in omnibus peccari occasionem inueniunt. Alij verò sicut Gentiles literis & sapiẽtia humana inflati, & quidquid agitur, & dicitur circa regulam, iudicant insipientiam, & irrident in nullo peccatũ inuenientes. Alij verò sunt discreti, & veri fratres Minores, obseruãtes regulam cum timore, & discretione, timentes vbi debent timere, quibus dicta regula non est scandalum, neque insipientia, sed sapientia, & virtus Dei.

e Capit. qui scandalizauerit, de regu. iu. ris in 6. D. Thom. 2. 2. q. 43. ar. 7. ad 2. Cou. in reg. peccatum. 2. p. n. 4. verbo. 1.

Et pro complemento consideranda sunt, quę grauissimus & Doctissimus Doctor Gerson, *f* nobis dicit, aut etiam alia similia tradens. *Propterea non diximus ea, quae diximus ad relaxandum frena luxuriae, gulae, & obedientiae & non ad dissoluendum rigorem regularis disciplinae, nõ ad habendum velamẽ malitiae libertatem, absit a nobis hoc sacrilegium, sed quod interim quaerimus inuestigare, quousque & quantum obligatio regularis extenditur, ne vitare cupientes Scyllam nimiae relaxationis praecipitemus nos & alios in Charybdim falsae & austerae obligationis quoniam displicet infidelis & stulta promissio infidelis si non impletur, stulta, si discretione non salitur. Et alibi ait idẽ author, g obijcies fortasse de multis simplicibus, imo literatis qui religionẽ intrantes, & regulã audientes putant ex intentione vouere seruaturos absque exceptionis & conditionis adiectione omnia, quae illic contenta sunt? Respondemus, quod si humiles sunt, sicut esse debent, non ita adhaereant sensui suo, quin explicitè, vel implicitè actu, vel habitu parati sint stare in talibus ad interpretationem*

f Gerson. de vi. spirit. ani. lib. 2. lib. 6. lectionum.

g Gerson. vbi sup. lit. O.

rem, & iudicium prudentiorum. Præterea sicut in adoratione imaginum per Ecclesiam, & alijs pluribus simplicitas aliquorum errat, quos tamen saluet pia fides, & intentio saltem generalis faciendo ea, & non aliter, quam, & qualiter Ecclesia tenet, non secus in istis existimandum puto. Hæc Gerson.

Sed contra dictam concessionem, In quantum addit, prout aduertit Corduba, quod possunt dispẽsare prælati cum subditis, quantum ad recipiendũ fromentum pro induendis fratribus, &c. aduertendum est, quòd dicta verba non fuerunt apposita a collectore priuilegiorum mendicantium, quia intellexit concessionẽ hanc Pij II. quoad hoc esse relaxatiuã religionis, cui infra articulo quarto huius quæstionis cum Corduba satisfaciemus, respondẽdo non esse contra declarationem Nicolai III. ad modum ibi explicatum, alij autẽ alia via procurãt prædictam concessionem quoad hoc a familia Minorum de obseruantia relegare dicentes, Papam non potuisse eam concedere, cum in votis solennibus minime possit dispensare, non aduertentes fratres Minores, promittentes obseruare regulam, nõ esse astrictos ratione voti, nisi tantum ad tria vota essentialia, ad alia autem, quæ non sunt essentialia, ratione præcepti tantum astringuntur, prout infra hac quæstione articulo quinto latè dicemus, & in his præceptis clarum est, Summum Pontificem posse dispensare.

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres Minores possint recipere modo triticum, & alia superabundantia, vt pro alijs rebus necessarijs commutentur.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. Pontifex Maximus, id sub certa forma fratribus Minorib. concessit dicens, quod fratres Minores *possint recipere triticum, ac alias res superabundantes, scilicet, quibus in propria specie fratres non habent necesse vti, aut non in tanta quantitate vt pro vino carnibus, ac alijs rebus victui necessarijs per syndicum Romanæ Ecclesiæ eisdem fratribus datum commmutentur, & permutentur, seu vt triticum & alia huiusmodi vendatur, & ex pecunia inde prouenienti vinum, & carnes & alia necessaria emantur.* Ita habetur in supplemento *a* Ordinis. Circa quam concessionem aduertit Collector *b* priuilegiorum mendicantium, cauendum esse omnino ab ea, quia est expresse contra declarationem Nicolai III. & sic relaxatiua, & destructiua nostræ strictæ paupertatis, quam in regula promisimus, cum talia sic recepta sit manifeste pecunia, cuius receptio, quam prohibita sit in nostra regula, notorium est. Nec sufficit dicere, quod Papa dispẽsat in hoc. Nam per similes dispensationes vel potius dissipationes religio nostra dissipatetur in altissima paupertate fundata, vt patet euidenter in conuẽtualibus. Sed Doctissimus Corduba *c* ab hac rigida censura optimo iure discedit, aduertẽs, quod Papa id concedit cũ duabus limitationibus. Prima est, quod triticum, &c. possit peti & recipi pro rebus necessariis, quæ alias sine pecunia commodè haberi non possunt. Secũda limitatio, quod per syndicum talia distrahantur pro aliis necessariis. His ergo suppositis, ait constare, quod ibi non est maior dispensatio, neque conceditur alia relaxatio maior, quam quod per syndicum procurensur, seu accipiantur pecuniæ, sicut habent patres Vltramontani secundum constitutionem Martini V. qua posse vti patres Cismontanos dicemus latè infra tertio tomo, in quæst. de syndico. Sed nuncu

a Fol. 23. concess. 66.
b Coll. in titulo commutare
c Cordub. in addit. ad compend. tit. commutare. ver. quoad. §. 3.

quendam virum satis pium erga paupertatem Minorum dicentem, Papã minime posse dispensare in hoc casu, cũ fratres ratione voti solennis teneantur nõ recipere pecunias, & cum votum concernat ius diuinum, & solenne sit, nõ potest dispensare super ipsum. Ad quod argumentũ respondeo, fratres Minores ratione voti minimè prohiberi recipere denarios, vel pecunias. Non enim omnia contenta in regula Patris nostri Francisci obligant ratione voti: quod cum aliquibus videatur difficile creditu, articulo sequenti late disputabitur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum præcepta regulæ Minorum sint vota.

REspondeo dicendo, quod multi existimant vniuersa præcepta regulæ Patris nostri Francisci esse voto solennia. Sed contrariam sententiam tenent viri sapientissimi, scilicet, quod cætera omnia præcepta exceptis præceptis de castitate, obedientia, & paupertate, minime inter solennia vota esse computanda: sed solùm esse præcepta Minoribus tradita, instar præcepti ieiunij quadragesimalis Christianis per Ecclesiam impositi. Hanc ergo propositionem argumentis luce meridiana clarioribus verissimã, ac certissimã ostendam. Primo eam Viẽnẽse Cõcilium definit, ac prope insinuat. Sic enim scriptum legimus. *Declaramus, & dicimus, quod dicti fratres non solum obligantur ad tria vota nude, & absolute accepta, sed etiam tenentur ad ea omnia implenda quæ sunt pertinentia ad hæc tria, quæ ipsa regula ponit.* Et paulo inferius. *Neque tamen putandum est, quod D. Pater noster Franciscus professores huius regulæ, quantum ad ea omnia contenta in regula modificantia tria vota æqualiter intenderit esse obligatos.* Et iterum quando dubitatũ fuit inter fratres, quæ essent præcepta modificantia prædicta vota plura explicat Viennensis Synodus præcepta ea concernens ad tria vota. Quod quidem perspicuum erit legenti. Ex hoc multiplici textu, hanc rationem sic colligo. Concilium Viennense decernit, & diuidit vota solennia a præceptis in regula Minorum fratrum contentis, igitur præcepta & vota longe sibi inuicem distant, sicut cœlum & terra. Si enim cuncta, quæ Minoribus præcipiuntur essent solennia vota, erroneum profecto in Philosophia, & prorsus ab omni dialectica esset alienum inter vota, & præcepta discrimẽ aliquod constituere. Quis enim vnquam dialecticorum distinxit inter hominẽ, & rationalem, & petram, & lapidem, gladium & ensẽ, cuiusmodi sunt vota solennia, & præcepta? Superest igitur vniuersale concilium discernens inter vota & præcepta apertissime nostram insinuasse propositionem. Quod si rursus contendas, præcepta omnino esse vota, quæro sint ne simplicia, an solennia? Simplicia autem minime; nullum enim tale in professione emittimus. Si autem solennia, iterum rogo continentur ne præcepta sub voto solenni abdicationis proprietatis, aut continentiæ? Nequaquam. Nullus enim hactenus in eam incidit amentiam, vt mandatũ ieiunandi, nõ equitandi per vias, preces canonicas persoluẽdi, & alia huiusmodi generis, quæ Minorib. fratrib. in regula præcipiũtur, affirmare audeat esse materia paupertatis, aut continentiæ, vt sub his votis contineantur. Erit ne obiecto, reus paupertatis, aut continentiæ frangẽs ieiunium, aut equitans per itinera? Ridiculũ caput, quis sane mentis hoc audebit excogitare, nedum asserere. At dices, vniuersa præcepta contineri sub voto solẽni obedientiæ. Neque hoc quidem vero est. Nihil enim tam certum hac in re apud Catholicos & omnes Sapientes, quam non iuxta esse reũ voti solennis

solennis obedientiæ, nisi ea solùm quis prætermittat, quæ virtute obedientiæ, aut sub excommunicatione latæ sententiæ sibi a prælato aut verbotenus aut scripto præcipiuntur. Perlege, obsecro, vniuersa Minorũ fratrum præcepta, & vnũ dempto de protectore Cardinali creando, nullum per obedientiã nobis traditũ reperies in regula. Si igitur præcepta sub nullo trium votorum solemnium continentur perspicuum est, apertissimumque erit, non esse aliquomodo vota, sed solũmodo præcepta a D. Patre nostro Francisco ipsius regulę authore, & ab Honorio Ecclesiæ principe eiusdem regulæ cõfirmatore Minoribus fratribus imposita. Scio aliquis his argumentis respondẽs dixerit, esse quadruplex Minorũ solenne votum præter illa tria, regularibus cunctis cuiuscunque instituti communia, profitentur enim Minores peculiare quartum, ac solenne votũ, illud nempe de obseruanda regula. Sic enim præ cæteris regularibus Minores profitentur. *Promitto toto tẽpore vitæ meæ seruare regulam fratrum Minorũ.* Ecce ratione, quartum solenne votum, quo astringimur ad obseruantiam præceptorum, quæ in regula proponuntur. Huic argumento mox Deo fauente satisfaciemus. Hic solùm ex hac tua ratione colligo. Ex ea manifestissime sequi, minime esse multiplex solẽne votum, sed vnicum tantum. Si enim promissio seruandi regulam omnia, quæ in ipsa regula exprimũtur, amplectitur, consequens erit, vt promittens absolutè regulæ obseruantiam, promiserit, necnõ ipsa met tria vota solennia; frustra igitur & absque vlla vtilitate profitentes Minorum regulam adderent, viuendum in obedientia sine proprio, & in castitate; quando quidem hæc tria in ipsa regula cõtinentur. Quæ quidem vota nõ frustra exprimuntur, imo est per quam necessarium. Si enim profitentes non exprimerent tria vota, non astringerentur aliquo solenni, & regulari voto. Quod si hęc, quæ apertissima sunt, & a priori (quod aiunt) nostræ sententiæ suffragantes non sibi satis omnino faciunt; iterumque rogo, potestne Romanus Pontifex manente Monachatu remittere alicui solenne, ac regulare votum semel emissum? Esto, exempli gratia, Põtificem Maximum dispensasse, vt Petrus monachus fundi; aut domus posset habere dominiũ, erit ne hæc indulgentia monachatui compossibilis? Minime profecto. Audi Innocentium *a* Papam. *Abdicatio* (inquit) *proprietatis, sicut & custodia castitatis adeo est annexa regulæ Monachali, vt contra eam neque Summus Pontifex possit licentiam indulgere.* Illud proculdubio est in causa quod solennia vota sunt monachatui essentialia, sublata autem rei essentia rem ipsam perire necesse est. Igitur si Minorum pręcepta, de quibus modo est concertatio, sunt, vt affirmas, vota solennia, apertissime consequitur Papa (etiam absque vlla causa) dispensante cum Francisco ex familia Minorum, ne tempore aduentus ieiunare teneatur, in huiusmodi aduentum Franciscum ipsum non manere fratrem Minorem, quoniam sublatu solenni voto, vti diximus, non manet idem Monachatus, tolle è medio rei essentiam, velis nolis, res ipsa peribit. Profecto si Romanus Pontifex Moniali sanctæ Claræ clausuram remitteret, quam Moniales huius instituti solenniter profitẽtur, esset proculdubio Monialis, non tamen instituti Sanctæ Claræ. At vero frequentissime hactenus contigit, Romanum Pontificem peculiari, ac pia quadam dispensatione, quibusdam Minorum fratrum concessisse, ne ad aliqua, suæ regulæ præcepta præter quam ad tria solennia vota teneantur. Nec tamen ob hanc concessionem ab instituto liberantur, & a Minorum obseruantia: Igitur huiusmodi præcepta nequaquam solennia vota sunt nuncupanda. Alioqui enim, qui iam obtenta pręceptorum dispensatione frueretur priuilegijs, & immunitatibus nobis concessis; & in comitijs generalibus, aut prouincialibus haberet actiua & passiua suffragia, esset in statu damnationis, cũ nõ esset ex familia Minorum, & ipsorũ immunitatibus frueretur. Tandem hoc vno argumento proposito verbum non amplius addam. Dicitur mihi. Habetne quispiam prælatorũ, quantumcunque sit dignitate præditus, vices Romanorum Pontificum sibi commissas, vt dispensare possit cum sibi subditis in aliquo votorũ solennium? Hactenus nullus est. Tamẽ Pius Secundus indulsit (vt dictum est in superioribus) Minorum prælatis, vt etiam extra arctã necessitatẽ dispensare possint in singulis regulæ præceptis præter substantialia vota cũ omnibus sibi subditis, Apertissime igitur constat, hæc præcepta, de quibus est dispensatum, non esse solennia vota.

a cap. cum ad monasterium de statu reg.

Ad argumenta contrariorum.

QVotque sunt contrariæ sententiæ principio illud nobis obiiciunt. In ipso professionis capite Minorũ cuncti solenniter profitentur dicentes. *Voueo, & promitto Deo toto tempore vitæ meæ seruare regulã fratrum Minorum, &c.* Ex hoc loco sic philosophãtur. Promittens regulã promittit omnia, quæ in ipsa continentur regula: vniuersa autẽ supra recensita præcepta, de quibus orta est contẽtio, proculdubio, nobis obseruanda tradũtur in regula. Igitur de primo ad vltimũ (quod aiunt) promittẽs solẽniter regulam promittit necnon eadẽ solẽnitate cuncta pręcepta ibi cõtenta. Huic argumento profecto satisfacere non auderẽ, nisi D. Thom. *b* Theologorũ lumen, & pater me illustrasset, qui argumento proposito sub his verbis respondet, *Ille qui profitetur regulam, non vouit seruare omnia, quæ in regula continẽtur; sed vouet regularem vitam, quę essentialiter cõsistit in trib. prædictis votis solennibus.* Hactenus D. Tho. Cuius sententia probatissima est, affirmat enim, quod ipsa nos edocet ratio. Nempe illam promissionẽ indefinitam seruandi in vniuersum regulam, modificari, ac restringi ad tria tantum vota, quæ simul per vouentem ipsum exprimuntur. Idem enim est dicere, voueo regulam viuendo in obedientia sine proprio & in castitate, ac si apertius diceret, voueo regulam non absolutè, non omnia, quæ in ipsa continentur, sed sub hac restrictione, viuẽdo in obedientia, & infra. Hæc enim huius argumenti dilutio manifestissime colligitur ex traditis per Bonifacium, *c* & Nicolaum Pontifices maximos, affirmantes vniuersos Minores vouere Euangelij obseruãtiam per ipsam regulam ipsis tribus specificatam, modificatam, & determinatam. His tantorum pontificum & D. Thomæ authoritatibus suffragatur communis loquendi forma. Esto quempiam alteri promittere perpetuum obsequium sub hac verborũ serie: Promitto tibi omne meum studium, omnem meam operam, omnẽ meum laborem, omne denique obsequium, & solicitudinem meam obediendi tibi in cultura pręedictorũ, & structura domus, in huiusmodi euentu illud indefinitum promissum cuiuscunque obsequij ad illa tãtum duo perstringeretur, ad domus, videlicet, & prædictorum culturam; eodem prorsus pacto hac in re est philosophãdum, de qua est modo disputatio.

b D. Thom. 2.2.q.186.ar.5. ad 1.

c cap. exijt verb. sign.

Secundo opponunt nobis aduersarij Concilium Viennense aperte definiens, Minores omnes obligari ex vi professionis ad omnia, quæ in regula proponuntur obseruanda. Sic enim scriptum legimus. *Declaramus, & dicimus, quod prædicti fratres non solũ*

ad

ad illa tria vota nude, absolutè ex professione accepta suæ regulæ obligantur, sed etiam ad omnia implenda tenentur, quæ sunt pertinentia ad hæc tria prædicta, quæ regula ipsa ponit. Hactenus Concilium. Quod quidem optimè decet sit, vniuersos Minores ex vi suæ professionis non solùm teneri ad votorum solemnium obseruantiam, sed etiam ad præcepta implenda, quæ in ipsa regula proponuntur. Ad huius autē difficultatis explicationem, quæ tantisper vigere visa est, illud omnino præmittendum censeo, quempiam ex vi suæ professionis trifariam obligari ad cāplēdam rem ipsam voto solemni promissam; qui enim pollicetur solemnem continentiam, tenebitur proculdubio cauere non tantùm coniugium, verū & quodcunque libidinis genus. Eadē nec non promissione Insuper erit obnoxius ad eas occasiones subterfugiendas, quæ voti præuaricationem inducere possunt, veluti coniuges mutuam ex amborum consensu continentiam promittentes tenebuntur huius promissionis virtute communem vitare thorum tanquam certissimam violandi votum occasionem. Tādem virtute professionis tenebitur quis ad leges illius status seruandas: quem quidem statum in professione suscepit, & illo obligationis genere, quo illius status homines obligari sunt soliti, siue ad pœnam tantùm, siue ad culpam. Hoc namque pacto proculdubio tenētur Carthusiani ex vi suæ professionis perpetuo abstinere à carnibus, alioquin iustissime punientur, non quod ex professione huiusmodi abstinentiam fuerint polliciti, sed quia professores eum susceperunt statum, in quo hæ leges seruari consueuerunt. Ad rem modo respōdemus: Minores vniuersos virtute suæ professionis obligari non solùm ad illa tria vota solemnia, verùm etiam ad vniuersa præcepta, quæ in regula ipsa exprimuntur, non quod illa solemniter, promiserint; sed occasione status, quem per promissionem susceperunt, in quo huiusmodi sancitæ sunt leges instar Dominicorum, qui ex vi suæ professionis tenentur à carnibus abstinere ratione tantùm status, quem professi sunt. Nec tamen carnes comedentes sunt rei voti solemnis.

At verò aduersus hanc argumenti solutionem est acerrima ex eodem Concilio Viennensi argumentatio. Postquam enim definierat Concilium, minores omnes obligari non solùm ad tria vota, sed etiā ea professione suæ regulæ ad vniuersa huius instituti præcepta, mox huius rationem subdit dicens. *Nam si ad hæc tria prædicta tantùm præcise, & nude promittentes se seruare regulam viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate, & non etiam ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificantur arctarentur pro nihilo, & vane profiterentur hæc verba, promitto semper hanc regulam obseruare. Ex quo de his verbis nulla obligatio nasceretur.* Hactenus Conciliū. Quod quidē apertissime refragatur omnibus supra recensitis argumentorum solutionibus; maximè autem D. Thom. Definit enim Concilium his verbis: *Promitto seruare regulam. promissionem fieri seruandi vniuersa præcepta, quæ in ipsa regula exprimuntur.* Vt autem huic difficultati integram satisfactionem reddere possimus operæ precium erit, illud inuestigare, an omnia, quæ traduntur in pontificum decretis, & quæ interponuntur sæpissime in his Ecclesiasticis sanctionibus, sint tanquam definita per Ecclesiam suscipienda necne? An potius nonnulla proponantur in decretis, quæ ab ipso legis authore, nonnunquam proferuntur, non tanquam à legis conditore, sed tanquam à Doctore dicta habeantur. Concors hac de re est Scholasticorū a sententia, omnia, inquiunt in decretis tradita in duplici sunt differentia. Quædam enim tanquam, definitiones legislatoris sunt suscipienda nōnulla verò intermiscent, quæ non velut definita per legis authorem, sed ac si essent opiniones Principis condentis legem sunt accipienda. Superest modo inter hæc discernere, quādo videlicet legislator definiat, siue opinetur? Accipe certissimum huius rei Canonem. Quandocumque enim Pontifex propositæ respondet quæstioni, aut si loquatur anthoritatiue quidquam imperans, aut obscurum declarans, tunc proculdubio legislatoris personam agit & non Doctoris. At verò si contigerit quidquam interponere, quod minimè consultationi respondeat, nec vtatur verbo imperatiuo, nec loquatur autoritatiue per hæc verba, declaramus dicimus & alia huiusmodi, sed vel solùm reddit rationem definiti, vel quædam alia intermiscuerit ad consultationem minimè spectantia, tunc quidem, nulli est dubium non legislatoris, sed Doctoris potius personam gerere. Non pauca de hac re sunt in ipso Canonico iure exempla. Nicolaus namque Pontifex Bulgaris tantùm quærentibus, Baptismus collatus ab infidelibus esset iterandus necne? respondit, *minimè esse iterandum quamuis in nomine Trinitatis, aut solius Christi, vt olim in actibus Apostolorum fuerit collatus.* Hactenus Nicolaus Papa. Cōmunis autem, & iuris consultorum & Theologorum schola solùm recipit tanquam per Nicolaum definitum baptismum etiam ab infideli collatum verum, ac legitimum esse sacramentum. Non tamen multitudo Sapientium recipit Nicolaum sanxisse valere Baptismum Trinitatis, aut Christi nomine solùm modo ministratum; non alia de causa, nisi quia responsio prior fuit reddita consultationi Bulgarorum, reliquum verò fuit prǣter consultationem ab ipso pontifice sponte intermixtum. Legito Innocentium Tertium, qui secernens inter pœnam peccato originali, & actuali respondentem, affirmat cum originali tantùm decedētes obnoxios esse pœnæ solum damni, reliquos autem morientes cum actuali culpa pœna sensus esse plectendos. At verò quoniam nō definitiue loquitur, ideo absque erroris labe posset nunc quis tueri D. Augustini sententiā, asserentes paruulos absque baptismo migrantes perpetuis Gehennæ cruciatibus esse puniēdos; quā opinionem ea Doctoribus Scholasticis tutatur Gregorius Ariminēsis. Ad rē igitur me cōuertens intrepide respondere audeo Viennensem Synodum his verbis, quorū modo est disputatio, nihil prorsus definire, sed solùm rationem definiti reddere. Prædicarat namq; sic authoritatiuè loquens, declaramus, & dicimus, Minores ex professione suæ regulæ obligari nō solùm ad tria vota, verùm ēt ad alia, quæ in regula continentur pertinentia ad hæc tria. Hactenus præfata synodus definiēs loquitur, mox autem definiti rationem subdit dicens. Nam si ad hæc tria vota tantùm obligarentur pro nihilo, & vane proferrētur hæc verba, promitto seruare regulam. His verbis nihil professio definit solummodo quod definitum erat ratione confirmat: ideo non tanquam legislator sententiam profert, sed tanquam Doctor opinionem suam exprimit. Superest igitur nullam iniuriam Concilio irrogari si quis prædicta verba iuxta Diui Thomę sententiam interpretetur, quam in superioris argumenti solutione secuti sumus. Esto tamen Concilij Viennensis decretum insinuasse Minores omnes profiteri non solùm insorme illud solemne religionis votum, verùm & vniuersa præcepta Minoribus ipsis per regulam obseruanda: perperam tamen inde colligitur, præcepta ipsa quoquo pacto esse solēnia vota: vouentes namque Minorum regularem vitam promittūt seruare cuncta, quæ in eorum regula traduntur, nō tamen ad vniuersa eodem obligationis genere tenentur,

a In cap. hac quidem de consecrat. d. 4. & DD. in 4. in ma. de Baptis.

sed ad vota, prout sunt, quatenus monachatus substantiam exprimunt, ad præcepta autem vt præcepta sunt & solùm prout Minorum statui connectuntur. Audi *a* Nicolaum Pontificem Maximum similem contentiosam dirimentem quæstionem. *Dato, inquit, quod absolutè diceretur, omnino promitto S. Euãgelium seruare, clarè videtur, promissionem huiusmodi ad alium intellectum non debere perstringi, nisi vt obseruantia Euangelij sit sicut tradita à Christo reperitur. Videlicet, quod præcepta vt præcepta, & consilia vt consilia à promittentibus obseruentur.* Hactenus Nicolaus Pontifex Maximus.

a c. exiit. §. & dato de verb. sign. in 6.

Vides quonam pacto, quãdo plura in vniuersum promittuntur non tamen omnia æque deuincere vouentes. Quid plura? Audi Dominicanis ipsis præscriptam profitendi normã. *Promitto (inquiunt) obedientiam secundum regulam B. Augustini Episcopi, & secundum institutiones fratrum prædicatorum*, & infra. Idẽ prorsus apud illos significat promitto obedientiam secundum regulam & institutiones huius ordinis, quod apud nos promitto seruare regulam. Et tantùm illarum institutionum transgressores sola temporali pœna plectuntur, culpæ autem actuali minimè sunt obnoxij. At dices, qui fieri potest, vt obseruantiam institutionum quis promittat, nec tamen illorum transgressor reus sit voti? Nempe, quoniam huius promissionis materia nequaquam sunt ipsæ constitutiones in quocunque conuentu sub lethalis culpæ reatu obseruandæ: Sed solùm quandocunque prælatus iuxta huiuscemodi instituta, sub anathemate, seu obedientię vinculo quidquam præceperit, potest enim prælatus intra regulam, quod placuerit iubere, supra regulam autẽ minimè. Quapropter nequit et Dominicorum præpositus suos, quominus pecunias recipere valeãt deuincire, hoc enim superat ipsorum regulam. Poterit tamen (iusta id exigente causa) suos ab esu carnis sub anathemate coercere, cum hoc intra eorum sit regulam. Tandem solemniter instituta religionum profitentes, regularem tantùm vitam iuxta sui instituti constitutiones peracturos pollicentur. Tunc autem huius promissionis præuaricatores lethaliter peccabunt, quãdo prælatis quidquam intra eorum instituta pręcipientibus parere contempserint, aut citra contemptum obedientiæ vinculo restiterint. Minores autem quocũque euentu sua transgredientes instituta mortaliter peccant, quoniam id ita huiusmodi promissum consuetudo interpretata est, cęterum ex solius promissionis vi, nõ magis ad peculiaria instituta Minores arctãtur, quã regulares vniuersi, omnes enim vel promittũt seruare regulã, vel obedientiam secundum regulam, quod idem prorsus sonat.

Iam verò inter nos non mediocris restat concertatio; Si enim Minores regulam præuaricantes nullius sunt rei voti solemnis, qua ergo ratione præceptorum transgressores lethaliter peccant? Huic ergo controuersiæ præmissa Scholasticorũ Doctrina breuiter satisfaciam, frequentissima atque infallibili illa Theologorum sententia: omnẽ legem humanam obligare trãsgressores ad gehennã vno ex quadruplici capite, siue ratione contemptus, velutì hoc solo animo peccans, vt ostendat se nolle subijci legi statuti, cuius transgressionis erit reus quicumque regularis hoc solo animo frangens silentium, vt prælato statutis horis illud præcipienti iniuriam irroget. Vel secundo lethaliter peccat, qui reus fuerit maximæ iniustitiæ in proximum, vt si nõ soluat fructuũ decimas proprio sacerdoti. Aut tertio, si præcepta virtute obedientiæ, aut sub excommunicatione latę sentẽtiæ à superiori tradita violauerit. Vltimo quoque dignus est damnatione æterna, qui legitimam consuetudinem præuaricatur. Nam cum ipsa consuetudo sit optima legum interpres, si diuturna consuetudine apud nos præscriptum *b* fuerit legem aliquam obligare eius transgressores ad gehennã, proculdubio huiuscemodi legis trãsgressor mortaliter peccabit. Quam sententiam D. *c* Augustinus apertissime docuit ad Casulanum quendam ipsum hac de re consulentem sic rescripsit in his verbis. *In quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei, & instituta maiorum tenenda sunt. & sicut præuaricatores diuinarum legum; ita cõtemptores Ecclesiasticarũ consuetudinum sunt coercendi.* His tãquam verissimis prælibatis, vtcũque operæ pretium erit inuestigare quatenus Minorum præcepta (citra contemptum) obligent suos transgressores ad gehennam? Erit ne horum præceptorum transgressio iniustitiæ actus aduersus proximum? Minimè gentium. Omnia nãque præcepta Minorum, si recte dissoluantur, ad tẽperantiam potius, quàm ad iustitiam spectant. Erũt ne rei suarum legum, quoniam sibi proponũtur sub excommunicatione latæ sententiæ, aut virtute obedientiæ? Nequaquam, præter illud namque mandatum de Cardinale protectore creando nullũ aliud in virtute sanctæ obedientię nobis proponitur. Superest igitur, vt Minores regulam præuaricantes lethaliter peccent, non alia de causa, nisi quoniam ab ipso primordio religionis nascentis consuetudine diutina apud omnes Minorum proceres, & literatos etiam receptissimũ semper fuit vniuersa huius regulæ præcepta dãnare suos transgressores ad gehennam. Hanc ergo sententiam in medium adducere non auderẽ nisi multis retro annis eam me docuisset Caietanus *d* Cardinalis Theologorũ sapientissimus, quã sub illa verborum serie proponit. *Constat, inquit, quod siue in communi, siue in municipali iure vocabulum aliquod secundum communem sensum cõsueuit firmiter reputari obligatiuum ad mortale, proculdubio vbicumque ibidem ponitur, habet vim huius præcepti, vt in regula fratrum Minorum patet de vocabulo, teneantur, vt habetur in Clementina de verborum significatione, exiui de paradiso. Et per oppositũ constat, quod quomodocunque lex vtatur verbo, si comunis sensus intellexit, non propterea datam obligationem ad mortale non est tale præceptum.* Hactenus Caietanus. Qui apertissimè testatur, Minores obligari sub peccati mortalis reatu ad obseruantiam suæ regulæ; non aliunde (vt ipsius verbis vtar) nisi, quia sic cõsueuit firmiter reputari. Hinc etiam doctrinæ ad stipulatur sententia D. Thomæ *e* inter regulares prorsus recepta, affirmantis nullum Monachale præceptum (dempto triplici solemni voto) quenquam citra cõtemptum obligare eius transgressorem ad gehennam. Cũ in regulis D. Augustini, & Benedicti multa antonomasticè præcipiantur, & tamen neminem obligant ad mortale: cur obsecro sola D. Patris nostri Frãcisci sub hac lege regula obligabit? Nempe, non alia de causa, nisi quoniam sic consuetudine interpretante receptũ est. Vnde, obsecro, Minores absque vlla necessitate per vias equitantes sunt rei lethalis culpæ? Forte quoniam in ipsorũ regula interdicitur, vt non debeant equitare, nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogãtur? Minimè profecto nisi consuetudo id ita interpretata esset. Verbum namque, debet, nequaquam obligationem inducit, sed solùm honestatem. Audi Honoriũ Pontificem maximum, cum desponsationẽ impuberum definiret, *Filium*, inquit *nondũ adultum (voluntas cuius decerni non potest) f eius pater poterit cui voluerit matrimonio tradere: & postquam filius ad perfectã ætatẽ peruenerit, omnino debet hoc adimplere.* Volunt verò tamen iuris Canonici interpretes, huiusmodi filios ad implendas Patrum voluntates debito honestatis, non autẽ necessitatis teneri arbitrantur. Igitur verbum

b C. cum dilect. c. de consue.

c c. in his. 11. dist.

d Cai. 2. 2. q. 186. art. 9 & in sum. vers. præcepti. trãsgre. ss. verbo. disiunctiua.

e 2. 2. q. 186. ar. 9. in col. 9. & latius ad infra.

f ca. 1. de desp. impub.

debet

debet in Minorum regula cessante consuetudine neminem ad gehennam damnaret. Prædictis refragatur Viennense Conc. vbi sic scriptum legimus. *Neque tamen putandũ est, quod B. Pater noster Franciscus professores huius regulæ quantum ad omnia contenta in ea modificantia tria vota, seu ad alia in ipsa regula expressa æqualiter intẽderit esse obligatos. Quin potius aperte decreuit, quod quoad quædam ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis, & quoad quædam alia non, cum ad quædam ipsorum verbum apponat præcepti vel æquipollentis. Et quoad reliqua verbis alijs sit contentus.* Hactenus Concilium. Quod quidem apertissime definit verbum illud *præcipere, aut æquipollens*, prout sunt verba imperatiui modi, inducere obligationem sub reatu mortalis culpę. Affirmat namque præfata Viennensis synodus hanc D. Patris nostri Francisci fuisse mentem, vt vbicunque ponatur verbum illud *præcipio*, seu æquipollens, huiusmodi leges obligare transgressores ad gehennam. Igitur ad hæc tenebuntur ex intentione legislatoris, & nõ ex consuetudine tantùm. Facile mihi videor posse diluere hanc obiectionem, quæ nonnihil vrgeret apparet, cum prius proposuero verbum illud *præcipere*, aut æquipollentia, cuiusmodi sunt verba imperatiui modi, nullatenus virtute verborum diuinatę rebelles ad gehennam. Legimus Chirstum Redemptorem nostrum cæcis, quos illuminauerat præcepisse, ne cui miraculum illud propalatent. Sic enim Scriptum: *a Et comminatus est illis Iesus dicens videte, ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamauerũt eum in tota terra illa.* Quis autem dicat peccasse miracula Christi promulgantes. Etiam rursus apud *b* Matthæum & Marcum Euangelistas accepimus Christum præcepisse Apostolis, ne in via portarent calceamenta: & tamen in actis Apostolorum legimus Angelum dixisse Petro, *calcia te caligas tuas:* & præcepit necnõ eisdem Apostolis ne haberent duas tunicas. Et tamen Paulus rogat Timotheũ ad se venturum, vt ferat secum penulam, quam ipse Apostolus reliquerat Troade. Penula autem vt Theophilato placuit tunicã significat. Nunquid Ecclesiæ Principes ab Spiritus Paracleti descensu lethalis culpæ reos constituemus, quod ille caligis iste multiplici vteretur veste? Nunquid fidei Patres, & morum Doctores Euangelicam perfectionem pręuaricati sunt absit. Igitur verbum *præcipere*, prout diuinum insinuat Euangelium, minimè obligat trãsgressores ad gehennam. His accedit, præcepta regulæ D. Augustini non constituere suos præuaricatores reos lethalis culpę, & tamen in principio ipsius regulæ sic exorditur magnus Pater Augustinus: *Hæc sunt quæ vt obseruetis præcipimus in monasterio constituti.* His suffragatur frequentissima præcipiendi norma, qua prohibentur non solùm mortalia, verùm etiam venialia ipsa. Sunt enim præcepta prohibentia mortalia, furtum, videlicet, & adulterium, & alia huius generis. Sunt etiam præcepta, in quibus venialia prohibentur; quale est illud, mendacio non assuescat os tuum, quæ tradũt verbis imperatiui modi præcepto æquipollentibus. Nonne vides venialia nonnunquam præceptiuis verbis interdici? Non igitur quæcunque præceptum fieri vetat in vniuersum sunt lethalia. His apertissime insinuatur verbum præcipere virtute suæ significationis neminem transgressorem constituere gehennæ reum. Tanquam verissimis, vtcunque his prælibatis, superest modo satisfaciamus Viennẽsi Concilio, affirmanti præcepta regulæ fratrum Minorum obligare transgressores ad gehennam, quoniam proponũtur nobis hoc verbo, *præcipio*, aut æquipollenti. Affirmare ausim huiusmodi verba ex natura actus nemini imponere præcepta sub reatu mortalis culpæ, nisi vel apponatur excommunicatio ipso iure contrahenda, aut in virtute obedientiæ quidquid præcipiatur. Hoc nobis proculdubio insinuant Euangelij loca citata. Insuper & D. Augustini regulam. His addit axioma illud Theologorum. Eiusdem (inquiunt, prorsus authoritatis est superioris præceptum vocetenus, aut scripto prolatum. Illud certissimum nunc est, Romanum Pontificem tantùm quidquid præcipientẽ non damnare perpetuis cruciatibus inobedientem. Igitur nec si scriptis præceptum illud proposuerit; eadem namque est vtriusque præcepti authoritas, & idem vtrobique legislator. Superest igitur pręcepta regulæ Minorum cõstituere transgressores reos lethalis culpæ ex intentione D. Patris nostri Francisci, vt Concilium protestatur. Ex intẽtione (inquit) non absolute & nude considerata, sed quia Minorum regularium consuetudo interpretata est, eam fuisse mentem Sancti Patris nostri Francisci, vt regulæ præuaricatores mortali subiacerent peccato. Tolle igitur è medio hanc legitimam & longissimo tempore præscriptam inter Minores consuetudinem, & non erit profecto, cur potius verbum præcipere, aut quodcunq; aliud æquipollens obliget hos transgressores ad gehennam, quam regulares cæteros D. Augustini viuendi normam profitentes. At dices, obligant præcepta, quoniam Viennensis ęcumenica Synodus iam explicuit. Fateor explicuisse, nullam tamen præter antiquam obligationem induxisse. Qui enim declarat legem nullam, prorsus condit legem, sed pristinam tantùm interpretatur. Quamobrem, si aliunde Minores nõ tenerentur ad regulæ præcepta (nẽpè inuiolabili, vt diximus consuetudine) nullum profecto vniuersale Concilium obligationem addidisset. Iam verò huiusmodi præcepta (inquies) ratione materiæ reos gehennæ constituit suos trãsgressores. Estne grauissima materia ieiunium, est; necnon grandis perfectionis materia; per quam arcta cunctarum rerum penuria, & alia huius generis, quæ nobis obseruanda traduntur. Minimè, inquam solius materiæ consideratione decernere quis poterit leges damnantes ad gehennam. Ius namque positiuum plerumque minoris culpæ materiam grauiori vinculo coercet. Longe namque deterius est, Deum ipsum blasphemare, quàm clericum minorem lædere; & tamen sacrilegus in Deum nulla excommunicationis sententia plectitur, qua percutiens clericum innodatur. Esto tamen prout frequenter peritorum testatur sententia, leges omnes pro materiæ paruitate suos deuincire transgressores, nonne consuetudo ipsa plerumque materiæ paruitatem (prout cætera omnia) interpretatur? Legito Thelesphorum Romanæ sedis Episcopum, qui vniuersis Ecclesiasticis Quadragesimale ieiunium statim à Quinquagesima etiam inchoandum dixit, & pręcepit, authoritate. Tamen consuetudine huiusmodi decretum violantes à labe lethalis culpæ excusantur. Mediolanensis Ecclesia eadem consuetudine interprete nonne initium Quadragesimalis ieiunij reiecit. Fatere igitur Ecclesiæ consuetudinem nonnunquam grauitati materiæ refragari, plerumque autem legibus ipsis suffragari. Ita obnixe defendit doctissimus ille pater; & meus præceptor pater frater Gaspar de Vzeda nostræ almæ prouinciæ Sancti Iacobi regularis Obseruantiæ dignissimus alumnus in quadam explicatione nostræ regulæ, quam ad Pium Quintum Pontificem maximum scripsit, cui propria manu subscripsit doctissimus Pater frater Bartholomæus à Medina ex Prædicatorum ordine ad primariam Theologiæ Salmanticensis assumptus.

a Luc. 5. ?

b Matth. 20. Mar. 6.

ARTICVLVS V.

Quis sit Prælatus, qui possit dispensare in præceptis de equitando, & de portandis calceamentis, an necessariò debeat esse Prouincialis?

a Soto. l. 1. de iust. & iu. q. 7. ar. 3. Naua. ca. 21. nu. 22.

RESpondeo dicendo, quod doctissimus Sotus a & Nauar. similem quæstionem discernētes, dicunt, quod Episcopi possunt tam in suis proprijs legibus, quàm in legibus Papæ dispēsare, sed vel iuris concessione vel consuetudine. Præterea in triplici rerum ordine, nempe si materia leuis est, vel frequens casus, vel lex proprium bonum suæ ciuitatis, seu diœcesis respicit. Et hanc sententiam dixit esse Caietani. b Et aduertit Sotus leuia illa censeri, quæ non præcepto proprie dicto obligante ad mortale, sed statuto posita sunt: qua ratione (ait) Prælati nostri etiam Priores conuentuales dispensare possunt in esu carnium, in induendis lineis, & id genus cæteris. Frequentia deinde casuum causa est, vt possit Episcopus dispensare, vt in ieiunijs, licèt sit lex superioris: quoniam grauissimū esset onus, quoties quis dispensatione ad non ieiunandum egeret, adire Papam. Hæc Caietanus. Quod temperandum esse credit Sotus quod scilicet possit Episcopus in diē, aut in breue tempus cum assistente causa super huiusmodi legibus dispensare; non tamen se determinat, vtrum possit dispēsare pro tota vita. Et Nauarrus c eandem doctrina sequens ait, quod absenti Episcopo parochus, & absente prouinciali quilibet prælatus cū suis religiosis potest dispensare iuxta D. Thomam, & Caietanum. Ex qua doctrina colligo, quantum ad nostrum propositum, quod facultas dispensandi in præceptis regulæ in aliquibus casibus particularibus, & non pro tota vita residet apud generalem, & prouincialem, cum ad similitudinem Episcoporum habeant iurisdictionem Episcopalem, & ipsis absentibus etiam residet penes Prælatos inferiores, scilicet, Guardianos & Præsidentes, qui in nostra religione per statuta generalia absentib. Guardianis, eādem habent potestatem. Et ita videtur intelligendus Pius II. in sua cōcessione, scilicet, quod Guardiani, & præsidantes possint dispensare cum subditis in aliquibus casibus particularibus, vt possint equitare, & portare calceamenta necessitate licet non arcta interueniente. Verùm Generales, & Prouinciales possunt dispensare cum fratribus particularibus, nō solùm in aliquibus casibus pro vna, aut duabus vicibus, sed etiam pro toto eorum tempore, necessitate licèt non arcta interueniente, vt possint portare calceamēta, & equitare. Neque obstat doctrina doctissimi Soti hoc ipsis Prælatis negantis, Nam Sotus non se determinat; Et licèt se determinaret, loquitur in casu differenti, scilicet, quādo Prælati inferiores solū consuetudine dispensant in legibus superiorum, nulla expressa ipsis facultate à superioribus concessa. At in nostro casu ipsis Prælatis conceditur licentia ad dispensandum cum fratribus aliquali necessitate laborantibus, vt possint portare calceamenta, & equitando itinerare. Quæ concessio, cum sit beneficium Principis, ample debet interpretari iuxta ea, quæ de interpretatione priuilegiorum late diximus. Sed dubium est, quid faciat subditus, vbi se inuenerit cum necessitate ad portandum calceamenta, & ad itinerandum equitando, nullo existente Prælato ad dispēsandum. Ad hoc respondeo, quod tunc recurrat ad epicheyam. Nam epicheya non est eximere subditum per licentiam casu, quo teneretur, sed explicare, quod illo casu non tenetur. Quare epicheya non solùm Prælatis, verùm etiam subditis competit. Et in hoc differt à dispensatione, quæ solùm Prælatis competit. Vnde subditi in necessitate aliqua positi possunt vti epicheya sua propria authoritate existimantes, & sentientes in tali casu rigorem legis cum ipsis esse mitigandum. At videant, ne mentiatur sibi iniquitas, fingentes necessitatem in præceptis, aduertentes, quod licet Prælati possint dispensare cum ipsis non arcta existente necessitate, ipsi tamen non possunt vti epicheya, nisi manifesta necessitate vrgente: † aduertant tamen patres Prouinciales facultatem ad dispensandum in his posse inferioribus Prælatis impartiri, quam ad cōsolationem suorum subditorum debita humilitate debent ipsi inferioribus Prælati procurare, quæ dispensatio si ab ipsis petatur, non debent respondere hoc eorum conscientię committere: quin potius debent eis compati, & benigne dispensando à suis scrupulis liberare, prout aduertit Caietanus d ita tamen quod per tales dispensationes religionis obseruantiam dissipare minimè contingat. †

b Caiet. 2. 2. q. 7. ar. 4.

c Nau. vbi su. D. Th. in 4. d. 15. q. 3. ar. 2. ad vlt. & 2. 2. q. 147. ar. 4. vbi Caiet.

d Caiet. in d. ar. 4.

ARTICVLVS VI.

Quis possit dispensare cum dictis Prælatis ad supradicta.

RESpondeo dicēdo, quod Prælati, qui possunt licentiare suos subditos ad supradicta, videtur, quod non possint licentiare semetipsos, quia nullus potest esse iudex in sua propria causa. Et hanc opinionem tenet Collector e Mendicantium priuilegiorum. Sed f Corduba dicit, saluo meliori iudicio contrarium esse dicendum, scilicet, quod Generales, & Prouinciales eo modo, quo possunt licentiare suos subditos, possunt licentiare semetipsos: & similiter alij Prælati inferiores eo modo, quo possunt licentiare suos subditos, possunt licentiare semetipsos. Et fundamentū ipsorum est; quia in actibus, qui non sunt iurisdictionis, vel iudiciarię potestatis, sed superioritatis tantùm, bene potest quis licentiare seipsum, sicut & alios subditos, quomodocunque habeat talem potestatem, scilicet, ex officio, aut commissione facta sibi ratione officij. Sed ista omnia cōcludunt; quando, Prælatus habet solum nudum ministerium licentiandi procedentem à superioritate, & non ab actu iurisdictionis, cuiusmodi est dispensatio, quę à iurisdictione procedit. Nā cum sit actus iurisdictionis, videtur, quod nemo possit eum in semetipsum exercere. Et sic dicit Abbas, g quod Episcopus, & similes Prælati non possunt dispensare in votis à se emissis, sicut possunt dispensare in subditorum votis. Vnde videtur secundum Collectorem vbi supra, quod deberet prouideri in hoc casu per concessionem Apostolicam; qua concedatur, quod quilibet Prælatus possit secum dispensare, & iterum dum talis licentia minimè obtinetur inferiores Prælati & Guardiani debent sibi prouidere in hoc authoritate sui Prouincialis, vt scilicet, eam ab ipso obtineant, vt eorum confessor possit cum ipsis dispensare, prout dicitur in speculo fratrum Minorum. Prouinciales verò attēdant suam cōmissionē, quā Generalis dat eis, videantq; vtrum ibi præfata facultas contineatur, vel comprehendatur. Et forte possunt iuuari ex indulto capitis finalis, de pœnitentijs, & remissionibus. Quod capitulū licet solùm loquatur in cōfessione, videtur posse etiā intelligi de dispensatione, prout aliqui doctores dicunt, cū ipsi sint exēpti per Papam, ad quē ipsi pro continuis necessitatibus recurrere difficillime possunt. Vel dic, quod cum ipsi possint dispēsare ratione iurisdictionis

ordinariæ

e Colle. ti. concedere ad monast. iuxta fi.

f Cord. in di. loco.

g Abb. in ca. magna de voto.

ordinariæ delegabilis.delegant fuam authoritatem confessori ab ipsis electo, qui cum eis in hoc casu ratione iurisdictionis delegatæ poterit dispensare.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm possint fratres vti dispensationibus sine causa impetratis.

RESpondeo dicendo, quod omnes fatẽtur, quod dispensare sine causa est graue peccatũ, maius, aut minus secundum qualitatem negotij, & materiæ, super quam fit dispensatio prout concludit D. Tho. *a* Certum etiam est, quod peccat iniustè dispẽsationem petens, & quando est causa, vt Prælati peccent, etiam concedendo. Quod verò hic dubitatur est, an postquam talis dispensatio iuste fuit data, ea dispensati in foro animæ vti possint. Cui dubio varie à Theologis, & à Iurisperitis respondetur: At breuitate vtendo quãtum ad nostrum propositum respondeo, quod si religiosi ratione voti tenẽtur ad omnia regulæ suæ præcepta obseruãda, nõ possunt vti in foro conscientiæ dispensationib. sibi sine causa concessis circa dicta præcepta; cum sit notissimũ, quod neq; etiam Papa sine causa potest in votis dispensare, prout tenet quædam glos. *b* quam sequuntur Caietanus, Sot. Nauarrus, & Couarruuias. Quod est summe notandum contra multos religiosos nostræ sacræ religionis impetrantes à sede Apostolica facultatem ad nostræ regulæ præcepta non obseruãda sub obligatione peccati mortalis sine vlla causa iusta id postulante, attento quod secundum communem opinionem ad ea obseruanda sunt ratione voti obligati; Verum est tamen, quod attenta opinione contraria, etiam si sine causa iusta ipsæ dispẽsationes impetratæ sint, valebunt, cum non ratione voti, sed præcepti ad ea teneantur, prout defendimus, vt probatissimum est in superioribus. Aduertendum est, quod Prælati dispensantes in præceptis regulæ iuxta concessiones Pij Secundi, & alia priuilegia, sine iusta causa in ipsamet concessione determinata peccabunt, & minimè dispensationes valebunt cum dispensationes factæ ab inferioribus sine causa minimè valeant, prout satis dictum est in superioribus. Ex quo sequitur dispensationes datas fratribus ad equitandum nulla necessitate prorsus interueniente, minimè valere, & per consequens in foro conscientiæ ipsis minimè vti possunt. Hęc sufficiant de potestate Abbatũ, & prælatorum. Reliqua autem in suis particularibus articulis proponentur. Ipsos autem per Deum viuum obsecro, & obtestor, vt in dispensando sint parci. Sicut enim vestis propter vnum paruum foramen paulatim rumpitur: ita regularis obseruantia per vnius dispensationis facultatem paulatim decidit. Et considerent, quod exemptio aliquorum etiam iusta causa id suadente, est occasio, vt alij hoc exemplo ad similia sine dispensatione facienda moueantur, prout in quodã Concilio *c* Lateranensi Spiritus sancti lumine illustrato omnibus prædicatur.

a D.Th. 2.2. q.79.ar.4.

b Glo.in c.nõ est de voto Cai. t. tam.v.dispen. Sot.l.r. de inf.q.1.ar. vlt ad.2 Na. c. 12. nu.76. Co. in 4.2.p. §.6.

c c.in cunctis in princip. de elect.

QVÆSTIO XXVII.

De alienatione rerum monasteriorum, in tredecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *QVid sit alienatio.*

2 *Quæ solemnitates requirantur in alienatione rerum monasteriorum.*

3 *Vtrùm in aliquibus religionibus alienationes Generalibus, & Prouincialib. tantùm cõmittãtur.*

4 *Vtrùm Abbas sine consensu sui Capituli, aut generalis possint opacas arbores scindere, & vendere.*

5 *Vtrùm Prælati ordinis Minorũ possint commutare legata facta, suis locis ad vnum vsum in alium.*

6 *Vtrùm Syndicus fratrum Minorum possit extra ordinem aliquid donare.*

7 *Vtrùm idem Syndicus possit alienare triticum, & alia eleemosynaliter petita.*

8 *Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monasteriorum.*

9 *Vtrum valeat alienatio facta in vtilitatem monasterij sine dicta solemnitate.*

10 *An emptor teneatur rem monasterij ab ipso sine solemnitatibus emptam restituere.*

11 *Vtrùm male alienans rem monasterij teneatur ad restitutionem damni.*

12 *Vtrum Commendatarij perpetui ordinum militiarum possine alienare.*

13 *In quas pœnas incurrunt non seruantes in dictit alienationibus solemnitates.*

ARTICVLVS I.

Quid sit alienatio.

RESpondeo dicendo, quod proprie, & stricte est omnis actus, per quem dominiũ transfertur, iuxta ea, quæ traduntur in iure. *d* Largissime dicitur, quãdo aliquid datur in emphyteusim, & locatur ad longum tempus. Ait Panormitanus, *e* quod in materia odiosa alienatio capitur strictè, & cõsequenter solùm pro contractu, per quem dominium transfertur. In materia tamen ampla & fauorabili, vt quando agitur de alienatione rerum Ecclesiasticarum alienationis verbum continet conductionem, scilicet, ad longũ tempus; donationem, venditionem, permutationẽ, & emphyteuticum perpetuum contractum: & secũdum Archidiaconum comprehendit etiam contractum sub conditione factum, vt si soluatur tributũ, aut nauis veniat ex Indijs, quem sequitur Syluester. *f* Vnde cum nomine alienationis in nostro proposito omnia ista comprehendantur de omnibus his in hac quæstione aliquid dicemus.

d l.& secundã. C.de fun. dot.gl.in c.cũ nulli de reb. Eccl. nõ alie.

e Pan.in d.c. nulli.

f Syl.v.alien.

ARTICVLVS II.

Quæ solemnitates requirantur in alienatione rerum monasteriorum.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens V. *Monasteriorum, & aliorum administrationum regularium dispendijs occurrere volens, perpetuò prohibuit edicto, ne quis religiosus monasterio prioratui, ecclesiæ, seu administrationi cuius præsidens reditus, ac possessiones eiusdem alicui ad vitam eius, seu ad aliud certum tẽpus pecunia etiam inde recepta quouis modo concedat, nisi necessitas, aut vtilitas monasterij, prioratus, ecclesiæ, aut administrationis huiusmodi hoc exposcat conuẽtus sui, aut si conuentum non habeat, prælati proprij assensu ad hoc nihilominus accedente. Si quis autem contra fecerit, pęnã suspẽsionis ab officio eo ipso incurrat, neq; ex concessione ipsius recipientis ius aliquod adquiratur. Verùm præmissa ad locationes, vel etiam redditũ, aut fructuum venditiones ad tempus modicum faciendas declarauit non extendi.* Ita habetur in quadam Clemẽtina. *g* & Paulus II. in extrauaganti ambitiosè *protulit sententiam excõmunicationis in eos, qui bona ecclesiæ quæcunque alienant vel pactum, per quod ipsorum* domi-

g Hab. i Cle. monas. de rebus ecclesi.

dominium transfertur, faciunt concessionem hypotheca locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à iure permissis, aut de rebus & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc, ecclesiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus & bonis, quæ seruando seruari non possunt, pro instantis temporis exigentia. Et similem sententiam protulit in eos, qui bona sic alienata recipiũt, alienationemque ipsam nullius voluit esse momenti. Hæc de iure communi conceduntur Abbatibus, & Prioribus conuentualibus. Habent enim secundum ius liberam, & generalem rerum suorum conuentuum administrationẽ, iuxta ea, quæ tradit Marcus Antonius Cucuus, *a* idem secundum ius de Guardianis determinãs. Sed ista libera administratio, circa alienationes, & contractus supradictos limitatur, vt non fiat sine aliquibus solemnitatibus, quæ ex dicta Clementina, & ex extrauaganti colligũtur. Prima est, quod causa adesse debet antequam res monasteriorum alienentur, videlicet, necessitatis, prout dicitur in iure. *b* Altera causa est vtilitatis iuxta alios sacros Canones, *c* vel magis incommoditatis; quia res monasterij, quæ est alienanda, est magis damnosa, quàm vtilis. Verbi gratia, seruus fugitiuus, prout traditur in iure; *d* & affirmant Guido Papa, Ioannes Andreas, Angelus, & Rebuffus. Altera est pietatis, vt pro redẽptione captiuorum iuxta quandam legem; *e* & de his causis, vel earum altera debet constare per publicũ instrumentum, alioquin non creditur etiam Papæ fecisse ex aliqua istarum causarum, quando donat cõsanguineis, prout notat Præpositus. *f* Et multo minus credetur Episcopo, Abbati, vel alijs prælatis inferioribus. Secunda solemnitas est, quæ colligitur ex dicta Clementina, scilicet, quod vt dicta alienatio fiat assensu conuentus, debet exquiri, congregato capitulo conuentuali. Et sic non sufficit, quod sigillatim suffragia sua impendat, debent enim Conuentuales simul esse congregati, quia simul communicando apparebit, an sit vtile vendere, vel non, prout post alios tradit Rebuffus; *g* inferens inde cũ Baldo, quod non valebit etiam consensus præstitus per literas. Et consensus iste debet præcedere alienationem, cũ tractatus debeat interuenire, qui necessario debet præcedere consensum. Verum est tamen, quod si non præcedat consensus, per sequentem consensum ipsa alienatio conualescit, cuius validitas, & ratificatio etiam collegialiter debet fieri, aliàs nullum effectum habebit, prout tenet Perusinus, *h* & Ioannes Andreas. Et dicunt Imola, Barbatia, & Socinus, quod quando Canonici alienationẽ factam ratam habent, id temporis adhibere debẽt tractatum, in quo deliberabunt, an expediat, & vtilis sit ratificari illum contractum, & ita facto illo contractu valebit alienatio.

a Cuc. li. 3. maior. inst. tit. 4. de priori in medio & tit. 3. de gu. ord.

b c. h. 12. q. 2.

c c. tua de his q̃ fiunt à præ. & fine exc. 12. quæst.

d c. fugitiui. de reb. eccl. nõ alien. Guid. q. 116. Andr. in c. qui caret de reg. iur. in 6. Ange. in §. nisi & in §. de alien. emphyt. collat. 9. Rebu. de alie. rerum eccles. nu. 44.

e l. sancimus de sacros. eccl.

f Prepos. in c. nõ liceat Papæ. 12. q. 2.

g Rebuff. in tract. de alie. nu. 96.

h Peru. in c. 1. vol. 3. de reb. eccl. non alie. l. 6. Ang. d. in 12. quod sit de elect. Imol. in c. 3. de his quæ fiunt à Præla. Barb. cõs. 16. col. 2. vol. 3. Soc. cons. 11. col. 2. an. 5.

Et aduertendum, quod non sufficit, quod consensus hic sit tacitus; necessarium enim est, quod sit expressus, nisi quando agitur de alienatione rei respectu alicuius necessitatis, vbi parum læditur monasterium iuxta ea, quæ tradit Rebuffus, *i* intelligens in hoc casu glossam, & iura tacitum consensum, & taciturnitatem sufficere conuenta. Qui tractatus debet fieri in hunc modum; Nam omnes fratres conuentuales debent vocari expressè ad sonum campanæ, vel aliàs iuxta morem ipsarum religionum ad tractandum, & deliberandum super venditionẽ, vel locationẽ perpetuam, vel aliam alienationem. Quibus congregatis præsidens ipsorum fratrum debet proponere causam, videlicet, debitum vrgere, vel aliam interesse necessitatem, super quæ debent tractare. Et postea si cõuenerit maior pars in vnam sententiam, debet fieri instrumentum huius deliberationis & tractatus, videlicet, quod tales fratres post longum & diligentem tractatum communi consensu confirmauerunt, quod talis possessio propter tale debitum concedatur, vel alienetur, & pecunia ad dictam causam conuertatur, credentes hoc vtilius expedire monasterio, videntes minimè eius necessitati aliter ex fructibus locationum rerum ipsius habitis, & ex rebus mobilibus, & ex alijs rebus minus fructuosis prouideri posse. Ita tenet Speculator. *k* Et requiritur, quod in instrumento alienationis nomina singulorum, qui cõsenserunt, exprimantur, vt probat Bartolus, *l* & tenet Barbatia. Sicut etiam est necessarium, quod fiat in constitutione syndici, prout tradit Rebuffus. Aduertendum insuper, quod si monachorum maior pars dissentiret, & præsidens consentiat alienationi, non valebit dicta alienatio, prout à contrario sensu probatur in quibusdam Canonibus. *m* Sicut nec possent monachi dissentiente præsidente, alienare; quia non solùm requiritur consensus fratrum, sed etiam Prælatorum authoritas; quæ si non interuenit, non valebit alienatio. Quod confirmatur, Nã etiam Sede vacante non poterit fieri alienatio per solum Capitulum, sed vltra requiritur superiorum authoritas, prout affirmant & probant per aliqua iura Præpositus, *n* & alij. Nec poterit hæc authoritas interponi a Capitulo, vt tradit Geminianus, *o* & vidimus ordinatum in quadam concessione Leonis Decimi, facta monialibus Sanctæ Claræ ad dictas alienationes peragendas. De qua, & alia simili eiusdem Summi Pontificis facta monialibus Sanctæ Claræ & Tertiarijs nobis infra hac quæstione erit disputatio. Nec contrarium existimo concedi Patribus Generalibus ordinis Cistertij. Quibus Eugenius Quartus (prout refertur in Compendio priuilegiorum *p* huius sacræ religionis) *Concedit, quod alienationes bonorum mobilium, & immobilium vtriusque congregationis, etiam in perpetuum per infeudationem venditiones permutationes, & quoscunque alios contractus, & in eorum euidentem vtilitatem factas, quandiu regularis obseruantiæ curat Generalis reformator concedere confirmare, & inualidare potest.* In ea enim concessione nihil præter, aut contra ius commune, de quo agimus modo, existimo indulgeri. Tantùm enim ibi conceditur, quod Generalis reformator concedere, confirmare, & inualidare potest alienationes iam per ipsos fratres factas secundum ordinem iuris, quod præcipit, vt tales alienationes minimè possint fieri sine consensu ipsorum fratrum. Non dubitatur tamen in aliquibus alijs magna in dicta concessione contineri priuilegia. Primo in quantum concedit, posse fieri dictas alienationes rerum immobilium in perpetuũ. Hoc enim est expressè prohibitum in Clementina Clementis Quinti, & in Extrauaganti Pauli Secundi superius allegata. Qui Pontifices maximi vltra triennium etiam locationes fructuum monasteriorum fieri prohibuerunt. Secundo, Nam videtur, quod Summus Pontifex in illis verbis (*Confirmare, inualidareq́;*) concedere videtur, quod si moniales aliquid alienauerint sine licentia sui Prouincialis, propter quod dicta alienatio sit inualida iuxta ea quæ infra dicemus, possunt ipsi Generales validare, & ratificare dictã alienationem. Illud enim verbum *validare* significat validationẽ illius, quod ante minimè valebat. Sicut conuentus cũ suo præsidente possunt ratificare alienationem factam sine eorum simul congregatorũ expresso cõsensu; prout iam dictũ est in superioribus. Tertio est priuilegiũ, in quantum per verba proximè allegata possunt dicti Generales ratificare alienationes inualidas suorum subditorum propter defectum solemnitatum,

i Rebuf. de alie. rerum Eccle. nu. 118. Glo. in d. c. fine except. ea. poss. 16. q. 6.

k Spec. tit. de loca. in §. sequitur. versi. & scias.

l Bart. in l. o. ff. de al. scrib. & de. Barbat. in sũ. c. a. col. vlt. vel 2. Rebuf. in arbitriũ ex cõ in v. ratione syndici in litera O.

m o si except. & 2. q. 2. c. mona. 16. q. 1.

n Prapo. & ibi gl. per tex. ibi in c. si quæ & preter. de Eccl. non alie.

o Gemin. in c. de maio. & obed. lib. 6.

p Tit. alie. bonorum.

quæ

quæ ad earum validitatem requiruntur. Non obliuiscantur tamen dicti prælati, quod prætextu dicti priuilegij non possunt ratificare dictas alienationes sine tractatu, & causæ cognitione. Non enim efficiũtur dissipatores, sed dispensatores fideles constitui super familiam suarum religionum. Et sic Eugenius Quartus in dicta concessione concedit ipsis prælatis ratiocare, non quascunque alienationes per suos subditos factas, sed tantum eas, quæ in eorum euidentem vtilitatem fuerunt factæ. Vnde ait Geminianus, *a* non posse dictos prælatos suam authoritatem impartiri sine causæ cognitione. Et si non interueniat causæ cognitio, non valebit authoritas prælatorum præstita; & per consequens ipsæ alienationes minime conualescent.

a Gem. consi. 48 presby. c. 3

Aduertendum insuper, quòd solemnitates supra memoratæ in dictis alienationibus minimè præsumentur secundum *b* Bartolum, & alios communiter. Et probatur; Nam solennitas extrinseca, vt authoritas tutoris in alienatione rei minoris, & similiter authoritas prælati, tractatus conuentus, & consensus solennis, non præsumuntur nisi probentur, secundum Alexandrum, *c* Quod secundum Doctores fallit ex longinquitate temporis, quia tunc omnia præsumũtur solemniter facta. Ita Socinus *d* per quandam legem, & Decius. Vnde præsumptio est contra contractum, si non probetur solennitatem interuenisse. Verum est tamen, quod si dicatur in instrumento, solennitatem esse seruatam, is, qui dicit non seruatam, vel causam non fuisse veram, probare debet. Ita Panormitanus. *e* Ex supradictis infertur, quod prælati conuentuales non habent omnimodam, & plenam potestatem, quantum ad administrationem temporalium, cum secundum supradicta non possint res suorum monasteriorum alienare sine consensu maioris partis conuentus, cuius res alienantur, & nisi talis alienatio fiat iusta, & vrgente causa id suadente. Et insuper in vtilitatem dictorum monasteriorum, prout supra explicauimus, secundum diuersa regularium priuilegia minime tales alienationes sunt vt validæ admittendæ, nisi generalium ipsarum religionum licentia, & facultate celebrentur. Verum tamen est, quod Abbas ipsiusmet tantùm authoritate nullo ipsius conuentus accedente consensu, quem ex monachis suis maluerit procuratorem ad exigendum, atque ad erogandum constituere potest, sicut potest multa solus facere nullo monachorum suorum adhibito, vel exquisito consensu. Nam & litem mouere, & eam excipere, atque defendere potest, nisi sit arduum negotium, vt ferendum non sit eos a negotio excludi, quos grauiter lædere contingere potest, prout tenet post alios Felinus, *f* & tradit Marcus Antonius Cuccus.

b Bart. in l. stipulandum. ff de verb. oblig.

c Alex. consi. 17. viso in antrum, col. 3. volum. 4.

d Soc. consi. 35. col. 4 in 2. vol. l. si filius familias. C. de pet. hared. Dec. cõsil. 3. n. viso nu. 3.

e Panor. consi. 41. co. 3. vo. 1.

f Fel. in c. edoceri. de rescri. Cuccus. l. 3. maior. institu. tit. 5. de Abbate. nu. 33.

Neque his obstat; quod omnium optima regẽdi species est monarchia, in qua vnus solus gubernat, vnus omnia præcipit, & vetat, ideoque sapientium sententia postponitur illi Aristocratia & Democratia; in quibus totus populus, aut soli eius optimates gubernant. Huic enim obiectioni respondeo, concedendo absolutè, & simpliciter optimam regendi speciem esse monarchiam, qua Reges vtuntur, in qua solus vnus gubernat, solus omnia præcipit, & vetat secundum Aristotelẽ *g* receptum a D. Thoma, licet soleat per tyrannidem degenerare, quæ est pessima species mali regiminis, secundum eosdem. *h* Et quia prælati regulares, & ecclesiastici in administratione eorum, quæ sibi committuntur administranda, degenerabant ab specie gubernandi monarchia forte per tyrannidem; ideo inquam plurimis religionibus loco monarchiæ, instituta est Aristocratia, aut certe monarchia restricta, qua vnus de consensu multorum ad id deputatorum gubernat; quæ videtur quarta regendi species. Cui accedit alia Regum ætatis nostræ, qui de consilio multorum id faciunt. Quod & certe facerent Patres fundatores religionum, qui monarchiam instituerunt, si modo viuerent, suorumque huius ætatis statum cernerent, animaduerterentque prælatorum, ac subditorum tantopere, quæ sua sunt quærẽtium ambitionem, scilicet, & cupiditatem. Et ita prouisum est per superius allegata priuilegia, & statuta circa hoc. Et hac nostra ætate iustissimis de causis Dominus Clemens Octauus Pontifex maximus circa largitiones munerum à regularibus faciendas quamdam rigorosam edidit constitutionem maxime monarchicum regimen coarctando, de qua constitutione nobis in inferioribus erit sermo.

g Arist. recep. a D. Tho. li. 3 pol. lect. 5. et 4 poly. lect. 1. de regi. Prin. c. 3. 4 & 5.

h præsertim in pri. 4. polytic.

Neque contra supradicta facit Concilium Tridentinum, *i* vbi sic habetur. *Omnes regulares tam viri, quàm mulieres ad regulæ, quam professi sunt præscriptum, vitam instituant, & componant, necnon ad commun in victum, & vestitum conseruanda pœnitentia fideliter obseruent.* Et certum est, Administrationem tam temporalem, quam spiritualem pertinere ad solum Abbatem, Priorem, vel alium Præfectũ, qui pro Abbate habetur, secundum primæuum aliquarum religionum statum, ad quem prædictum concilium iubet reduci omnes regulares; quod in vltimo capitulo sessionis superius in margine allegatæ tollit omnia priuilegia, quæ concessa erant à Sede Apostolica impedientia executionem eorum, quæ in dictis duobus capitulis in margine allegatis ordinantur, prout videre est in dicto capitulo vltimo, & tradit Nauarrus. *K* Nam respondetur, concilium non agere de huiusmodi institutis primæuis. Nam si hoc esset verum, sequeretur destructio omnium reformationem elaboratarum ordinis Sancti Benedicti, Diui Bernardi, & Diui Hieronymi, & aliorum, in quibus magno conatu inductum est, ne soli Prælati pro solo suo arbitratu gubernent monasteria & Prioratus, ne fructus eorum impendant, sed cum consilio & consensu aliquorum, quos alibi Consiliarios, alibi Discretos, alibi Diffinitores appellant. Constat enim secundum originarium statum regularium totam administrationem debere ad eos solos pertinere. Mens igitur concilij non est decernere, vt status religionum reducantur ad primam omni modo formam præsertim iure communi, vel authoritate Papæ relaxatam, vel mutatam, sed solùm ad eam, quæ habet, vt tria vota substantialia seruentur, & vt nullus simplex regularis habeat quidquam proprij quoad dominium, neque quoad vsum aliter, quàm regula permittit, vt ex tenore, tam capitis primi, quàm capitis secundi dicti concilij superius allegatorum satis colligitur. Primum enim caput solum habet in summa vt religiosi tria vota substantialia obseruent, & alia ad communem vitam, victum, & vestitum conseruanda pertinentia.

i Cõ. Tri. sess. 25. de reg. c. 1 & 2.

K Na. in Manu. ca. 27. nu. 190.

Secundum verò caput totum tendit ad hoc, vt nullus simplex religiosus habeat quidquam particulare aliter, quàm regula permittit, vt ex eodem legenti constabit, prout aduertit Nauarrus. *l* Et per præfata priuilegia, & constitutiones, nihil contra vllum trium votorum substantialium, neque contra pertinentia ad communem vitam inducitur. Imo ea priuilegia ordinantur ad maiorem horum obseruationem.

l Na. in manual. 18. q. 2. nu. 24.

Ex his infertur intellectus ad concessionẽ quandam fratribus ordinis S. Hieronymi factam, *Nam Nicolaus Francus legatus à latere Sixti Quarti, Prioribus, & fratribus monasterij B. Mariæ de Monte Martha præsentibus, & futuris facultatem dedit vendendi*

libere

liberè & licitè hæreditates, possessiones, reditus, & iura in testamentis legata, vel aliter eidem monasterio donata, vel donanda, seu legãda, quæ difficile possint regi, & administrari sine damno ipsorum bonorum & incommodo monasterij, & pretia horum bonorum in alias vtiliores possessiones & reditus commutare : non obstantibus vltimis voluntatibus talia legantium. Ita refert Collector *a* Compendij dicti ordinis D. Hieronymi. Quæ concessio, licet facta fuerit Prioribus, & fratribus dicti monasterij : per Sixtum tamen Quintum hæc, & aliæ similes concessiones extenduntur ad monasteria omnia ipsius religionis vtriusque sexus, prout habes infra in quæstione de communicatione priuilegiorum. Circa quam concessionem primo est aduertendum, quod non conceditur Prioribus solis hanc posse facere alienationem: sed Prioribus, & fratribus. Et ad veritatem copulæ requiritur, quod omnes, tam Priores, quam fratres concurrant ad eam faciendam iuxta tradita in iure, *b* & notata à Bartolo, Iasone, & Felino, Alexandro, & Bursato. Et ipsi fratres cum Priore debent in vnũ congregati iuxta superius explicata.

a Tit. alien.
b l. si hæred. plures. ff. de cond. ind. Bar. & Ias. in l. 1. n. 2 ff. de instr. & iur. idem Bart. & DD. in l. si is qui ducenta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. Felin. in c. x. de rescrip. Alexan. cons. 110. col. 2. Bur. l. 3. cons. 319. nu. 8.

Secundo aduertendum est, quod dicti priores, & fratres habent facultatem per istam concessionem liberè vendendi dictas possessiones, &c. Et appellatione venditionis, omnis alienatio continetur, & aliquando omnis contractus, prout dicitur in iure. *c* Vbi notat Bartolus dicens, quod si venditio prohibita sit ratione rei, aut ratione personæ, tunc omnis contractus prohibetur, secus si ratione modi & formæ, vt notatur in iure. *d* Et hoc quando est ratio in alijs contractibus, sicut in venditione, prout aduertit Iason, *e* & in proposito venditio hæc prohibetur ratione rei, quia Ecclesiastica, & ratione personæ, quia regularis, ne ex libertate ad vendendum in laqueum proprietatium incidat diaboli. Et præterea agitur de materia fauorabili Ecclesiæ, & de publica vtilitate, & tunc ampliatur dispositio, iuxta quendam textum *f* singularem. Et ita in proprijs terminis tenet Antonius de Burgos, *g* dicens, statutum prohibens venditionem fauore publico latè accipiendum, vt omnem comprehendat alienationem. Concessio autem huius priuilegij, licet pro vna parte sit concessio in quantum concedit Prioribus facultatem ad vendendum, pro alia parte est prohibitio, in quantum limitat ipsis ipsam facultatem, dicens iuxta superius explicata, quod non possit eam facere, nisi cum alijs fratribus. Et respectu huius prohibitionis non solùm extenditur dicta concessio ad venditiones, sed etiam ad alios contractus.

c l. Stat. liber. §. 1. ff de stat. liberis, c. vno de contr. inter dominum & excepterë sen. vbi Bar. in fi.
d l. 2. C. de vsuc. pro emp. l. 1. C. de præd. minor. lib. 10.
e Ias. in l. fin. num. 65. C. de iure emphyt.
f l. hac modo. ff de condi. & demonst.
g Burg. in ru. de empt. coll. vltim.

Tertio est aduertẽdum, supposito, quod idem sit venditio, quod alienatio, quod cum alienatio quatuor modis in iure capiatur, teste Baldo, *h* quem sequitur Barbacia. Primo proprijssime, vtpote, quando plenum dominium transfertur. Secundo propriè, quando transfertur dominium directum, vel vtile, vt in emphyteusi. Tertio impropriè; quando dominium rei non est translatum, vel alienatum, sed aliquod ius tantùm, vt vsusfructus, vel quando res pignori obligatur, & sic de similibus euidenter sequitur, quod omnes has alienationes possunt facere dicti patres cum dictis fratribus, & nullam, nec etiam alienationem per pignoris dationem possunt facere ipsi soli. Nam licet statuta, & consuetudines prohibentes alienationem, quando sunt pœnalia, & odiosa propriè debeant intelligi, at hic sumus in materia fauorabili Ecclesiæ, & monasterij, & sic est illa concessio accipienda, vt comprehẽdat etiam impropriam venditionem, & per consequẽs, quod prohibeat hypothecam.

h Bal. in aut. hoc ius C. de sacros. Eccles. Barbac. cons. 3. in princ. col. 13. vol. 1.

Verũ est tamẽ, quod quando est spes certa, quod res pignori data redimatur, tenent viri docti, dictos priores solos posse dictas res hypothecare, iuxta tradita ab Alexandro, Barbatia, *i* & Rebuffo. Vltimo nota, quod licet hæc concessio hoc indulgeat fratribus, & Prioribus, attamen in religionibus, vbi consuetudo, aut constitutio est in contrarium, scilicet, quod sine licentia alterius superioris non possit fieri alienatio; hæc indulgentia minimè prodest ipsis Prioribus, & fratribus. Primo, quia si nunquam Summus Pontifex in suis constitutionibus visus est derogare consuetudines, & statuta particularia, quæ cum sint facti verisimiliter ignorat, iuxta tradita in iure, *K* quomodo nobis possumus persuadere, ipsum nolle concessiones aliquibus religionibus factas alijs religionibus communicare; ita quod Prælati, & fratres earum ipsis possint frui, & gaudere, ac si in ipsis directè essent concessæ, si sunt contra eorum priuilegia, consuetudines, & statuta particularia?

i Alex. cons. 169. in specto si. vol. 6. Bar. in rubr. huius tit. vol. 12. n. 71. Rebuf. vbi sup. nu. 7.
K cap. 1. de constit. lib. 6.

Infertur secundo intellectus ad concessionem Leonis Decimi; qui prout habetur in Supplemẽto, *l* *Concessit licentiam, & facultatem Abbatissis, & monialibus Sanctæ Claræ vltramontanis sub obedientia fratrum Minorum regularis obseruantiæ existentibus, vt de consensu ministrorum Prouincialium ac maioris partis cõuentuum possint bona suorum monasteriorum cuiuscunque annui valoris, & qualitatis fuerint, pro alijs immobilibus, & stabilibus bonis & annuis redditibus, & vassalis in euidentem vtilitatem eorundem monasteriorum permutare, seu alias vendere, vt ex pretio illorum alia bona eisdem monasterijs vtiliora emantur : non obstantibus quibuscunque.*

l Fol. 43. concess. 138.

Hoc enim priuilegium debet intelligi secundum superius notata. Infertur etiã intelligentia ad aliam concessionem Leonis Decimi, quæ habetur in eodem Supplemento. *m* *In qua concessit Abbatissis, & monialibus Sanctæ Claræ, ac Tertiarijs, vt pro emergentibus necessitatibus & euidentibus vtilitatibus conuentuum, & monasteriorum suorum possint vendi & alienari, ac permutari qualibet bona immobilia suorũ monasteriorum, de licentia tamen, aut consensu Generalis, aut Prouincialium, Ministrorum, & duarum partium cõuentuum monialium, & monasteriorum, quorum dicta bona fuerint. Ac similiter quod de consensu maioris partis eorundem etiam vltra triennium locare, (vltimis testatorum voluntatibus non obstantibus) dummodo id in conuentuum, locorum, & monasteriorum ipsorum euidentem vtilitatem (habita diligenter informatione à duobus vel tribus viris locorum, in quibus talia bona consistunt) cedere dignoscatur super quo conscientias Prælatorum & prædictorum bonorum vnorũ obligat.* Hæ enim duæ concessiones debent explicari iuxta ea, quæ latè superius diximus, & inferius dicemus. Et eandem concessionem inuenio factam à Gregorio Tertiodecimo fratribus, & monialibus ordinis Eremitarum Sancti Augustini in constitutione nona incipienti, Dum ad vberes, quæ habetur in Bullario. *Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo emanato, in qua concessit facultatem datam à Clemente Septimo anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo primo, Magistro generali, & Prouinciali Romano reformato ordinis Prædicatorum, & prouinciæ reformatæ huiusmodi sibi subditis in Italia conuentibus, fratribus, monasterijs, monialibus, necnon Collegijs, ac personis vtriusque sexus de pœnitentia dicti ordinis nuncupatis, vti posse facultate licentiam concedendi bona conuentuum, & locorum huiusmodi ad certum tempus, ac in perpetuum locandi, vel in emphyteusim ad lineam masculinam concedendi, siue commutandi, aut quocunque alio titulo alienandi bona immobilia & pretiosa mobilia, minus vtilia, quæ nunc habent, & in posterum iusto titulo*

m Fol. 33. concess. 121.

habituri

habituri sunt pro euidenti vtilitate ipsorum conuentuũ, Prouiso tamen quod pretia ipsorum bonorum immobilium, si vendantur, vel aliàs quouis modo alienentur, centum ducatorum auri de camera secundum communẽ æstimationem valorem annuũ non excedant, & in emptionem, & reparationem, aut augmentum aliorum immobilium, aut necessariorum bonoram, seu debitorum realem solutionem cum effectu conuertatur. Et ad hoc accedat consensus duarum partium vocalium conuentus quibusuis constitutionibus Apostolicis, & specialiter felicis recordationis Pauli Secundi contra alienantes res Ecclesiasticas non obstantibus.

Quæ constitutio reperitur registrata in libro priuilegiorum ordinis Prædicatorum à reuerendissimo Stephano *a* Vsusmaris Collectore, cui constitutioni Gregorius Tertius decimus in dicto priuilegio concesso Augustinianis addit. *Quoad concessionem in emphyteusim, quod illa non fiat vltra duas generationes, vel nominationes absque licentia Apostolica. Necnon vt accedat etiam Prioris Generalis approbatio, siue consensus in supradictis alienationibus loco consensus Sedis Apostolicæ.* Neq; ponitur illa restrictio ducentorum centum auri, vt in ea videre est. Hæc enim, & aliæ similes concessiones, quantũ ad essentialia, quæ requirũtur in alienationibus rerum monasteriorum à Clemente Quinto, & à Paulo Secundo in dictis Clementina, & Extrauaganti nihil immutant. Solùm enim ad maiorem vtilitatem monasteriorum aliqua adduntur. Videlicet, quod locationes possunt fieri in perpetuum; quod duæ partes conuentus debent consentire, non enim sufficit, quod maior pars consentiat, & alia, quæ solemnitates suprapositas minime tollunt. Quæ concessiones in religionibus, quibus conceduntur, debent obseruari: in alijs autem religionibus obseruabuntur ea, quæ ipsis fuerint concessæ. Cum enim hæc ad regimen, & gubernationem temporalem pertineant, vnaquæque religio gaudet suo sensu, secundum quem suis constitutionibus gubernatur pro necessitate temporum, & locorum. Aduertendum tamẽ, quod generaliter, & regulariter loquendo, quando prælatus cum capitulo alienat, eo ipso probata est præsumptiuè Ecclesiæ vtilitas, ita tenet Baldus *b* quem sequitur Auendannus. Et sic solent cõuentus alienare cum tractatibus & licentia superiorum absque alia informatione: & sic tenendum est argumento aliquarum legum.

ARTICVLVS III.

Utrùm in aliquibus religionibus alienationes, & contractus Generalibus & Prouincialibus tantùm committantur.

Respondeo dicendo, quòd Alexander Quartus, *Irritauit, ac nullius existere firmitatis decreuit omnes conuentiones, obligationes, computationes, & pacta, quæ fratres Minores, etiam si sint Guardiani, vel Custodes fecerint contra prædicti ordinis statuta, vel consuetudines absque Generalis, vel Minorum Prouincialium licentia, & assensu.* Ita habetur in libro Monumenta *d* ordinum. Insuper Honorius Quartus *Decreuit irrita, & inania pacta quæcumque, quæ fratres Minores, & domus eiusdem ordinis cum Prælatis, Rectoribus, & Clericis Ecclesiarum, in quarum territorio domus, & loca prædicta existunt, si absque licentia Generalis Ministri, & Capituli etiã generalis inire etiam præsumpserint in præiudicium dicti ordinis.* Ita habetur in eodem *e* libro Monumenta ordinum. Circa quas duas concessiones est aduertendum, quod fuerunt reuocatæ per quandam Decretalem *f* Bonifacij Octaui, *In qua statuit compositiones & pacta cum Prælatis capitulis, Rectoribus, & personis Ecclesiarum, ciuitatum, castrorum, vel villarum, & locorum in quibus domus, seu habitationes eorum existunt super iuribus parochialibus, vel alijs quibuscunque articulis à Prioribus conuentualibus, seu Guardianis fratrũ Prædicatorum, & Minorum, aliorumque Mendicantium facta, vel approbata de suorum conuentuum consilio, & assensu (Dum tamen aliàs sint licita, & honesta) debere ab ipsis fratribus in locis, in quibus fuerint facta, inuiolabiliter obseruari, non obstante quod Magistri, vel Ministri, aut Prioris, Generalium, seu Prouincialium prædictorum non interuenerit in eisdem assensus: neque ab ipsorum Generalibus, vel Prouincialibus capitulis extiterint approbata, seu quod sedes Apostolica in his, quæ per prædictos fratres facta fuerint, authoritatem suam non præstiterit, vel assensum.* At, prout ait Collector priuilegiorum Mendicantium, licet prædicta priuilegia Alexandri Quarti, & Honorij IV. fuerint per Bonifacium Octauum sublata, per Sixtum tamen Quartum fuerunt postea reualidata cũ motu proprio, *Et ex certa scientia authoritate Apostolica approbauerit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & singula priuilegia per quoscunque Summos Pontifices prædecessores suos ordini fratrum Minorum, & illius domibus, & professoribus in genere sub quacunque forma verborum concessa, ac pro potiori cautela omnia, & singula prædicta de nouo concesserit, & indulserit,* prout habetur in libro Monumenta *g* ordinum. Et iam superius *b* diximus probando ex multorum Pontificum priuilegijs Clemẽtis Septimi, Pij Quarti, & aliorum priuilegia Mendicantium reuocata per Concilium Lateranense esse per ipsos Summos Pontifices reualidata. Et sic in nostra sacra religione seruatur; Nullus enim Guardianus neque Abbatissa, etiam cum consensu suorũ conuentuum aliquem contractum efficere possunt sine expressa patrum Prouincialium authoritate, alioquin irritus iudicatur.

Aliud est priuilegium concessum à Iulio Tertio religioni Societatis Iesu, prout refert Collector *i* compendij ipsius Societatis, *Quo potest præpositus Generalis Societatis pro tempore existens, vel ipsa Societas dum erit generaliter congregata per se, vel per alios informatione extra iudicialiter, & summariè, ac simpliciter accepta, vel etiam ea omnino omissa bona domorum etiam probationis collegiorum, & aliorum locorum eiusdem Societatis stabilia, & etiam mobilia pretiosa præsentia, & futura pro illorum vtilitate, seu necessitate quibuscunque personis tam Ecclesiasticis, quam sæcularibus cuiuscunque gradus, ordinis, & dignitatis existentibus etiam Collegijs, ciuitatibus, & vniuersitatibus ad eam rationem, quæ facilius inueniri potest pro pretio reperibili, vendere, alienare, permutare in emphyteusim, seu libellum ad tres generationes, vel in aliud longum tempus dare, locare, etiam cum donationis, seu inuestituræ acceptione, ac præsentata pecunia, sine tamen diminutione soliti illorum reditus, necnon generaliter, & specialiter obligare, & hypotecare super illos census, quoscunque redimibiles imponere, & vendere. Nec non de bonis eisdem compromittere, & quomodolibet super illis transigere illisque simpliciter, vel liti desuper habita, & actionem etiam in non possessorem cedere, & renunciare, vtilitatemque venditionum, & aliorum huiusmodi, vel etiam necessitatem aut aliam causam, propter quã fiant simpliciter, & absque figura iudicij cognoscere, iudicare, definire, & penitus determinare libere licitèque. Et quod quicunque contractus super prædictis initi vsque ad huius concessionis tempus perpetuo valeant, partesque ipsæ ad illorum obseruationem omnino obligantur. & tam ipsi hactenus initi contractus, quam ineundi in futurum, quibus ipsius Generalis præpositi pro tempore existentis, vel etiam congregatæ Societatis consensus, seu confirmatio accesserit,* alia

a Fol. 104.

b Bald. in c. 1. §. 3. de his qui feud. dar. pos. Auend. in ca. præto, t. pa c. 4. nu. 4. l. v. & quia. *c* l. minime et l. si de interpretatione. ff. de legib.

d In 1. impr. fol. 48. & fol. 26. conc. 29.

e In 1. imp. f. 48. & in 2. f. 132. cõc. 297.

f c. quia exiõ mun. de pact. lib. 6.

g in 1. imp. f. 59. & in 2. fo. 102. conc. 333. *b* Sup. q. 8. ar. 10.

i Collect. tit. alienat. §. 1.

alia Sedis Apostolicæ confirmatione, & approbatione non indigeant.

Ita cōcessit Gregorios Decimus tertius, prout in eodem Compēdio *a* Societatis refertur. Circa quā concessionem multa sunt aduertenda. Primum est, quod Generales aliorum ordinum, aut capitula generalia, si habent communicationem priuilegiorū Societatis, possunt vti hac concessione, & sic posſūt renunciare cuique actioni, & liti habitæ super iuribus ad monasteria pertinentibus, etiam sine cōsensu monasteriorum, ad quæ pertinet prædictom ius. Quod est magnum priuilegium.

a Compen. ubi sup. tit. alien. §. 2.

De qua facultate Generalium, & capituli Generalis vidi ego in facti cootingentia aliquando dubitari inter viros doctos. Et sic debent ootare Generales haoc facultatē ad sedandas lites, quæ aliquādo non sine magno scandalo inter regulares ex vtraq; parte, & inter regulates, & Ecclesiasticas personas, & laicas versantur. Aduertere tamen debēt, quod noo possunt hoc facere absolute, sed habita prius informatione summaria de necessitate, & vtilitate istarum litium sedandarū. Et si aliter faciant, renunciatio minime valebit, prout colligitur ex dicta concessione.

Secundo est aduertendom super illa verba, ibi, *Actionem etiam non possessorem cedere, & renunciare.* Quod in hac facultate magna quædam deciditur controuersia ioter Doctores. An quando alienatur res, quæ præscribitur, sed non est adquisita Ecclesiæ, vt sunt res legatæ nondum traditæ ipsis Ecclesijs, & monasterijs possint à Prælatis sine solennitate iuris repudiari, aut renontiari. Nam quidam dicunt, quod sic. Inter quos sic consuluit, Federicos, *b* & tenent Ioaones Andreas, & Lappus. Quia ante acceptionem res non censentur Ecclesiæ, iuxta ea, quæ tradontur io iure. *c* Sed quod res legata monasterijs adquirenda noo possit sine solennitate alienari, neque repudiari cum io Ecclesiam transferatur dominium sine traditione, tenent Anchatanus, *d* Oldradus, & Socious. Et sic ait Rebuffus, quod Prælatus noo potest repudiare sine consensu capituli. At priuilegium nostrom concedit dictis Generalibus, aut capitulo Generali congregato hoc sufficere posse. Et sic clarissimè innuit, quod dicta repudiatio potest fieri sine prædicta soleonitate, id est, sine consensu monasteriorum.

b Fed. con. 24 casus. And. in c. cum Apost. de his quæ fiūt à Præl. Lappus alleg. 26. c l. quæsita. ff. de cond. inst. d Ant. in Cle. 1. de reb. Eccl. non alie. Old. con. 9. Soc. in tra. fals. reg. 100. Rebuff. de alien. reb. Eccl. nu. 30.

Aduertendom etiam est, quod dictum priuilegiom conceditur etiam ipsi Societati Iesu generaliter congregatæ, quæ non potest esse sine capite, id est, sine eo, quod aliquis in ipsa congregatione præsideat. Qui præsidens si non est Generalis, non potest hoc efficere cum consilio ipsius congregationis, sed cum consensu supposito tractatu inter Pattes congregationis, vtrū id expediat, nec ne. Quod probo; nam hoc priuilegium operatur, vt id, quod secundum ius debebat fieri, cum consensu capituli monasterij, ad quod pertinet ius, & actio, fiat à congregatione generali generaliter congregata, in qua est interpretatiua voluntas omnium fratrum aliorum conuentuum. Vnde cum secundum ius ad dictam alienationem requiratur non consilium, sed consensus capituli, ita etiam secundum ius debet requiri consensus dictæ congregationis, sine quo nihil circa hoc effici potest.

Aduertant tamen dicti generales & Patres ne facile cedant prædictis iuribus, nisi re vera hoc sit io vtilitatem dictorum collegiorum, & conuentuum accommodatissimum. Nam vltra quod dicta renunciatio claudicabit iuxta supradicta, tenebuntur ipsi in conscientia satisfacere conuentibus, & collegijs læsis. Nam Prælati, qui potuerunt quærere Ecclesiæ, & non quæsierunt, ad interesse teneotur, vt tenent communiter Doctores, teste Perusino, *e* & Rebuffo.

e Text. & ibi gl. in c. quicūque de alie. rei Eccl. q. 4. Per in c. 2. eod. tit. in 6. Reb. vbi sup. nu. 31.

Adoertendum etiam, quod licet Leo Decimus coocesserit Minoribus, vt ipsorum prouinciales cū consensu monasteriorum possent alienare, prout dictum est in superioribus; at prouinciales Societatis minimè gentium id possunt efficere etiam pro necessitatibus emergentibus, & euidentibus vtilitatibus domorum, aut collegiorum; facultas enim supradicta soli Præposito Geoetali, & congregationi generali, aut quibus duxerit committendum, reseruatur, & ea rarissime vtitur, & in illius vsu mittitur ad Præpositum Generalem informatio, de qoa in dicto priuilegio fit mentio, vt liceotiam concedere dignetur, prout in constitutionibus Societatis coutinetur. Aduertit tamen collector compendij Societatis, in dicta religione posse alienari mobilia noo pretiosa, concedi omnibus superioribus auditis consultoribus, pretiosa etiam, quæ centum, Prouincialibus verò, quæ ducentorum valorem non excedunt, in vtilitatem tamen domorum, seu collegiorum. Quæ verò ad Ecclesias pertinent, quamuis minoris pretij sint, nonnisi in Ecclesiæ ipsius ornamenta impendere licet, in alijs autem religionibus videantur constitutiones, quibus gubernantur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Abbas sine consensu Capituli sui, & Generalis, possit opacas arbores locorum sui monasterij pro vberiori fructuum collectione cædere, præsertim si cæsarum arborum pretia in bonorum stabilium emptionem in commodum illius monasterij conuertit.

REspondeo dicendo, quòd sic, tum qoia non videtur alienare rem immobilem, neque mobilem pretiosam, quæ seruari possit, quia non alienauit solùm, cui adhærebant arbores, sed tantum arbores ipsas excisas, quas constat esse res mobiles, quæ seruando seruari non possunt, & iura prohibētia alienationem rerum, intelliguntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretiosis, quæ seruando seruari possunt, vt tradit Panormitanus, *f* & Clementina prohibens alienationem, solùm comprehendit illum, qui concessit ius redituum, & possessionem, & prædictus Abbas non concessit aliquod ius, tum quia duo concurrunt in hoc casu, scilicet arborum cæsio, & arborum cæsarum venditio, quorum neutrum est delictum, sed potius meritum, arborum enim cæsio fuit vtilis, & bona, quia sicut nimia raritas arborem nocet fructui eius quærendo, ita nimia densitas nocet arboribus, & fructui ab eis quærendo, vt palam est.

f Pan. in cap. cum nullo de reb. Eccle. non alie. & alij in c. sine except. 12. q. 2.

Ergo sicut herbas, rubos, lapides, & alia nocentia arboribus potuit tollere solus sine consensu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quæ impediebant augmentum fructuum, & vtilitatem aliquarum arborum sufficientium prædio, & ita nulla io hoc interuenit alienatio, sed nec damnificatio. Arborum autem venditio nullo iure prohibetur, quia erant res mobiles, & quæ seruando seruari non possunt, & consequenter licite poterant veodi, ita Nauarrus. *g* Qui tamen alio in loco ait, qood Abbas succidens arbores fructiferas, & castaneas, & vendidit eas ad quantitatem duorum millium scuto-

g Nau. lib. 3. consil. de reb. Eccl. non alie. cons. 6. & 7.

scutorum sine consensu conuentus, & superioris peccaret, & incideret in pœnas contra alienantes res ecclesiasticas, cum alienet res mobiles preciosas.

ARTICVLVS V.

Vtrùm prælati Ordinis Minorum possint commutare legata facta locis suis ad vnum vsum in alium.

a Bal. Ange. & Sal. in l. si testam.

RESpondeo dicendo, quòd licet Baldus *a* Angelus & Salicetus dicant, quod non licet Papæ alterare vsum earum rerum, quæ per fideles sunt restrictæ, hoc tamen intelligendum est de potestate ordinaria, & de legatis non piis: secus de absoluta potestate, vel de legatis piis; & sic voluntas, & legata testatoris circa pias causas possunt per Papam mutari in alium pium vsum, etiam sine causa se tenente ex parte rei, non autem sine causa se tenente ex parte ipsius Papæ, quia oportet, quod faciat bona fide, & omnis ratio motiua Principis habetur pro causa secundum Baldum. *b* Per Episcopum verò secundum aliquos indistinctè mutari non possunt, quod Summa Rosela *c* videtur tenere allegãs pro hoc quandam Clementinam, licet ipse author, infra *d* ibidem oppositum sentiat; secundum alios verò possunt per Episcopum mutari. Primo ex causa legitima se tenente ex parte rei, non autem sine causa. Secundo quando est in dubio, an causa sit legitima, necne, potest enim iudicare esse legitimam. Ad Clementinam autem allegatam communiter respondetur, quod Episcopus hoc non potest facere sine causa, & idem dicendum est de legato sedis Apostolicæ secũdum *e* Glossam ordinariam, quam sequitur allegando alios Syluester. Et circa hoc Sixtus Quartus concessit, *quod prælati Ordinis Minorũ possint commutare legata facta locis nostris ad vnum vsum in alium, sine scandalo tamen illorum, ad quos solutio talium legatorum pertinet*, prout habetur in libro Monumenta *f* ordinum, & in supplemento, & Leo Decimus ampliando dictã gratiam Sixti Quarti *Concessit, quod simili modo possint dicti prælati facere in rebus donatis per viuentes, si tamen, vt dictum est, non sequatur scandalum.* Ita habetur in supplemento *g* ordinis. Circa quam concessionem primo est notandum, quod continet magnum priuilegium, scilicet, commutationem prædictam non solùm concedi generalibus, aut prouincialibus, qui habent iurisdictionem quasi Episcopalem, de quibus poterat esse dubium, cum etiam de Episcopis dubitetur, prout dictum est in superioribus, sed etiam concedi Guardianis conuentuum, ait enim, quod prælati ordinis Minorum possint dictas commutationes facere, Guardiani autem Prælati veri sunt, prout in superioribus *h* probauimus: & idem priuilegium quoad priores conuentuales est concessum ordini Diui Hieronymi per Nicolaum Francum legatum à latere Sixti IV. quod *possent commutare relicta dictis monasterijs non obstantibus vltimis voluntatibus talia legantium*, prout iam dictum *i* est supra hac quæstione, & hoc Summi Pontifices potuerunt concedere, cum huiusmodi legata, & donata ad pia causas fuerint destinata.

b Bald. l. res. C. de pro. Imper. offi.
c tit. leg. §. 6. gl. quin cont. de re de.
d § 9.
e Gl. in d. Cle. sit. 11. le. 4. nu. 12. in fine.
f In c. imp. f. 62. & fo 66. conc. 91. & in supp. f 95. con ce. 317.
g Fo 93. conc. 223.
h Sup. q. 12. ar. 6.
i Sup hac q. ar. 2.

Secundo notandum est circa dictas concessiones, quod attenta puritate nostræ regulæ pecunia, vel eleemosyna data à viuis ad vnum vsum non potest in alios vsus expendi cum ipsa pecunia semper sit in nomine dantis, & eius nomine consumatur; prout dicitur in quadam Clementina *K* & hic vide tur Summus Pontifex Leo Decimus concedere, quod res donata per viuos ad vnum vsum, ad aliũ vsum per ipsos Prælatos possit conuerti, & appellatio rei latior est: quã appellatio pecuniæ, res enim comprehendit pecuniam, & plus aliud, prout ait Paulus *l* Iurisconsultus libro secundo ad edictum, & licet prælati in nostra religione possint commutare dictas res donatas, hoc tamen intelligendum est de rebus donatis à viuis locis, & monasterijs nostræ religionis, iuxta ea quæ cõcesserat Sixtus Papa Quartus. Extensio enim Leonis Decimi ad eleemosinas à viuis donatas, debet intelligi iuxta concessionem Sixti Quarti, quam ipsemet Pontifex ampliauit. Vnde cum Sixtus Quartus loquatur de legatis relictis locis fratrum, consequens est, quod ampliatio & extensio Leonis Decimi tantum intelligatur de eleemosynis datis ipsismet locis, non autem de eleemosynis datis fratribus particularibus ad eorum necessitates subleuandas. Si enim donatæ fuerint ad vnum certum, & determinatum vsum, nõ possunt dicti Prælati virtute prædictæ Leoninæ concessionis ad alium vsum eas commutare. Et probatur, nam priuilegia recipiunt interpretationem à supplicatis, prout post alios tradit Iason, *m* & nos iam diximus supra in quæstione de priuilegijs quo ad eorum interpretationem, & Leoni Decimo fuit supplicatum ad instantiam patris fratris Antonij del Rincon: quia Sixtus Quartus concesserat, quod legata facta ad certum vsum possunt prælati ad alium vsum conuertere cessante scandalo executorum dictam gratiam ampliando, concessit quod eo modo possint dicti prælati facere in rebus donatis per viuentes, si tamen, vt dictum est, non sequatur scãdalum. Vnde sicut Sixtus Quartus fuit loquutus de reb. relictis à mortuis locis ipsius ordinis, & non de rebus donatis fratribus particularibus. Ita etiam Leo Decimus non loquutus fuit de rebus datis, & donatis fratribus particularibus ad certum vsum. Et confirmatur; nam lex & a fortiori priuilegium contra regulas iuris concessum debet intelligi, vt quanto minus fieri possit, corrigat ius commune iuxta ea, quæ latè in dicta quæstione notauimus. Vnde cum dictum priuilegium sit contra ius commune dictæ Clementinæ statuentis, quod tales eleemosynæ datæ dictis fratribus semper sint in nomine dantis, & ad alium vsum sine eius licentia minimè conuertantur, reliquum est, vt dicamus virtute dicti priuilegij minime dictas eleemosynas ad aliũ diuersum vsum posse transferri.

K Cle. exiuis de verb. sign.
l l. rei appell. ff. de verb. sig.
m Iason. in l. cuius nu. 5. C. de transact.

Notanda sunt etiam verba ipsarum concessionũ ibi. *Sine scandalo tamen illorum, ad quos solutio taliũ legatorum pertinet*, & ibi, *Si tamen non sequatur scandalum*. Hæc enim verba sunt posita, quia quando ex causa legitima fit ista commutatio, requiritur ad eam faciendam consensus hæredis grauati. Ita Perusinus, *n* & priuilegia cõceduntur sine præiudicio tertij, non enim Summus Pontifex potest sine causa tollere ius tertio quæsitum, prout resoluunt Palacius *o* Rubeus, & Rebuffus, & ideo hic non expectata soluentis, & dantium voluntate Papa commutationem rerum oblatarum concedit ad alterum distinctum vsum, quia licet offerentes ad alium ipsas res destinauerint, ipsis tamen parum præiudicij ex hoc prouenit, cum iam ipsarum rerum dominium ad piam causam à se abdicauerint, & certum est, quod Princeps potest concedere priuilegium cum præiudicio modico alterius iuxta ea, quæ traduntur in iure. *p* Et sic præcipit, vt dicta dispensatio fiat sine scandalo ipsorum, vt sic eis minus præiudiciũ inferatur.

n Perusin. in Cle. quia contingit de reli gios. domi.
o Palacius in trac. de benef. vacã. in Cur. §. 4. cum seque. Rebuff in praxi honorũ in reg. de non tollendo iure quæsito. glo. 6. nu. 13. & 14.
p l. quotties C. de precib. imper. offerẽdis.

Aduertendum insuper circa verba dictarum concessionum, ibi, *Si tamen non sequatur scandalum.* hæc dictio, *si tamen*, & hæc dictio, *prouiso*, & hæc dictio, *ita tamen*, & hæc dictio, *dummodo*, ferè æquiparan-

parantur, & restringunt, ac modificant præcedentia, iuxta ea, quæ communiter notantur in iure, *a* & tradunt Lucas de Penna, & Rebuffus. Vnde infertur, quod si prælati fecerunt dictas commutationes non prouiso, quod non scandalizentur hi, ad quos pertinet solutio, tanquam transgressores suæ regulæ possunt puniri, cum sine facultate Apostolica ea fecerint, per quod eorum institutum violatur, & tales commutationes minimè gentium valebunt.

a l. Lucius. §. qui habebat in l. ita tamē ff. ad Tre. Lu. de Pen. in l. 1. C. de col. fundi fiscal. li. 11. Re. in cōcord. de mād. Apos. §. 1. in glo. ita tamen.

Ex his infertur, quod legatum pro monasterio faciendo per has concessiones non potest à prælatis commutari ad alium vsum, sine consensu hæredis, iuxta quandam decretalem. *b* Nam in hoc casu nō solùm contrauenitur voluntati testatoris relinquētis prædictum legatum ad prædictum vsum, sed hæredi fit maximum præiudicium, præcipuè si ius patronatus prædicti monasterij debet acquirere, & per ipsum memoria defuncti conseruatur, & non est credendum, Summum Pontificem hanc facultatem in his indultis concedere voluisse. Verum tamen est, quod si hæres est negligens, & monasteriū non potest ædificari de facto, quia pecunia est modica, vel non est locus aptus, vbi ædificari commodè possit, poterit in hoc casu fieri commutatio authoritate Episcopi, etiam si in testamento sit clausula, quod ad alium vsum conuerti non possit, quam in deputatum, & ratio est, quia voluntas testatoris interpretanda est secundum ius commune, *c* vt res magis valeat, quàm pereat, ideoque cum de iure communi *d* possit in aliū vsum conuerti, talis clausula nō obstabit. Et sic si fiat legatum, vt ædificetur monasterium in tali loco, quod fieri non potest, propter priuilegium, quod habent Prædicatores, & Minores, vt propè eorum conuentus intra certas cannas minime possit aliud monasterium erigi, poterit authoritate Episcopi in alio loco fieri. Nec per dictas concessiones puto prælatos nostros hāc commutationem facere posse: nam si hoc intentarent, scandalum causarent. Aduertendum tamen, quod Concilium Tridentinum *e* determinat, vt tunc fiat dicta commutatio, quando fuerit necessaria, dicēs, *In commutationibus vltimarum voluntatum, quæ non nisi ex iusta & necessaria causa fieri debent, Episcopi tanquam delegati sedis Apostolicæ summariè, & extra iudicialiter cognoscant; nihil in precibus tacita veritate, vel suggesta falsitate fuisse narratum, priusquā commutationes prædictæ executioni mandentur.*

b c. nos quidē, de test.

c c. Abbate de verb. sign.

d d. cap. quia nos.

e Conc. Tridē. sess. 22. de refor. c. 4.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Syndicus fratrum Minorum possit extra ordinem aliquid per donationem alienare.

RESpondeo dicendo, quod Syndicus fratrum Minorum habet authoritatem ad quinque casus, prout in quæstione de Syndicis clarius explicabitur, inter quos actus principalis est ad vendendum, commutandum, distrahendum omnes res pertinentes ad dominium Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quibus fratres minores vti possunt, prout concessit Innocentius Quartus, & habetur in libro Monumenta ordinum: *f* & certe si attente consideretur inter nostram religionem, & alias habentes bona in communi, diuersitas non cōsistit in hoc, quod non habent bona in particulari, sicut enim religiosi nostri non habent bona in particulari, ita nec etiā religiosi aliarum religionum. Diuersitas igitur consistit in hoc, quod nostra religio non habet bona in communi, vt prælati possint res communitatis distrahere iuxta necessitates emergentes, & facere alienationes necessarias, iuxta formam à iure constitutam; habet tamen Syndicum, qui nomine Papæ, & Sedis Apostolicæ, quibus proprietas, & dominium rerum religioni oblatarum reseruatum est, qui Syndicus eandem authoritatem habet ad administrandum, & distrahendum nomine Papæ, qualem habent prælati aliarum religionum nomine totius communitatis. Dixi ad administrandum & distrahendum. Quia non habent authoritatem, vt possint nomine monasteriorum succedere ab intestato, sicut habent aliæ religiones. Hoc enim in nobis Franciscanis regularis obseruantiæ prohibitum est in quadam Clementina. *g* Prælati autem aliarum religionum, & capitula earum non possunt facere religioso facultatem, vt det alteri aliqua, quæ directè, vel indirectè non vergunt in vtilitatem monasterij, & sic non possunt concedere facultatem prædicto religioso, vt faciat eleemosynam, vel aliquam remunerationem, quàm ipsi facere non possunt, quia non possunt dare quod non habent, iuxta ea, quæ notantur in iure *h* Canonico, & Ciuili. Ex quo colligitur, quod in vtilitatem monasterij possunt prædictam facere alienationem, iuxta ea, quæ resoluuntur à Nauarro *i* dicente, quod licet concedere facultatem dandi aliqua religioso suis cognatis pauperibus, vel socijs, amicis, & famulis de se benemeritis, quibus religionis intuitu aliqua notabilia ab initio ingressus, vel quæ postea obuenerunt monasterio per successionem, artem, vel industriam eius, vel aliqua munera, quæ gestū vt Dominicani Sancti Stephani Salmanticæ solent Magistris eiusdem ordinis cathedras magnorum redituum ibi regentibus permittere, vt ex illis pauperibus cognatis subueniant, & alij remunerentur. Hæc Nauarrus. Vnde cum syndicus habeat tantam facultatem ad distrahendum nomine Papæ, & Ecclesiæ Romanæ in vtilitatem fratrum, sicut habent prælati aliarum religionum nomine totius communitatis, sequitur euidenter, quod possunt dare facultatem cum licentia patrum generalium, aut prouincialiū ad donandum aliquid extra religionem suis consanguineis, vel alijs benemeritis ex libris, & voluminibus à se compositis resultans.

f In c. impr. fo. 29. & in 2. fol. 113. concess. 247.

g clem. exit. §. porro. & sequē. de verb. signif.

h c. quod autē de iure patr. l. si vnusquis. C. de legat.

i Nau. in c. nō dicatur. n. 15.

Quod probatur primo. Nam licet prælatis sit prohibita alienatio rerum ecclesiasticarum sine certis solennitatibus, & per consequens sit eis prohibitum donare, prout traditur in iure. *K* Hoc intelligitur de donationibus gratiosis, donare enim dicitur, quod nullo iure cogente conceditur, iuxta quandam legem. *l* Non autem de donationibus remuneratorijs, iuxta quādam decretalem, *m* Quia non videntur tunc prælati donare, sed soluere potius debitum naturæ, prout multæ Iurisconsultorum leges *n* proclamant, & Canones sacri significant, & tradunt *o* Iason, & Decius, dicentes cum Doctoribus communiter remunerationes debere fieri de rebus mobilibus, & æquiualentes meritis esse debere.

Secundo probatur; nā licet dictis prælatis sit prohibita alienatio rerum suarum monasteriorū, sine debitis solēnitatibus, hoc tamen non procedit, quā do vellent donare cōsanguineis pauperibus, scilicet pro victu, & vestitu, vt sacri Canones *p* determināt, & tradit eleganter Rebuffus. Ex quibus colligitur, quod ratione remunerationis, & ratione eleemosynæ potest concedere ipse syndicus Apostolicus nomine Papæ facultatem religiosis libros imprimentibus, vt possint dare aliquid ex ipsis impressionibus cognatis, & aliquibus personis extra ordinem, potest etiam ratione vtilitatis, quæ prouenit ipsis monasterijs, & ordini faciendo dictas impressiones.

K c. sine exce 12. q. 2.

l l. donare. ff de reg. iur.

m c. si quos de reb. eccles. non alien.

n l. aquil. ff de donat. l. & si leg. §. cōsuluit de pet. hæred. cum in effectu fit de test. in.

o Ias. in consi. 116. mihi quę que. in 4 vol. Dec. cōs. 174 & pertinaci. col. 2.

p ca. quisquis de reb. eccl. nō alien. Rebuf. de reb. eccles. non alien. n. 65.

Nam

Nam ex dictis impressionibus resultat monasteriis maxima vtilitas, & Ordini honor & gloria, & Ecclesiæ salus animarum, cũ fratres imprimẽtes prædicta volumina ad studendum, & ad laborandum in dictis impressionibus faciendis maxime prouocantur, videntes sibi aliquid concedi ad suas, & suorum necessitates subleuandas & hoc indicat facultas concessa ab Innocentio IV. ipsis syndicis, ibi, *& in fratrum vsum conuertere*, id est, in vtilitatẽ fratrum iuxta alia decreta Canonica permittẽtia alienationem rerum Ecclesiasticarum in vtilitatẽ Ecclesiarum. Neque supradictis obstat, quod si a Papa petitur prædicta facultas ad distrahendum & alienandum extra religionem in eleemosynam, aut remunerationem, aut ipsius religionis vtilitatem, cũ difficultate hoc concederet; Et sic videtur dicendum, quod prælatis, & syndicis tam amplam facultatem minime cõcederet. Nam huic rationi respõdetur cum doctissimo Nauarro, *a* quod Papa non solet, neque debet semper, & tã libere concedere religioso tantam facultatem disponendi de quæsitis monasterio, quantam, & quam libere potest concedere Abbas & prælatus eius, & syndicus nostræ sacræ religionis cum consensu nostrorum prælatorum, & ratio huius dicti est, quia Papa neque debet neque solet tam libere disponere de fructibus ad Ecclesiarum, & monasteriorum sustentationem deputatis, quam libere disponit de deputatis immediate Sedi Apostolicæ, nec tam libere, quã possunt ipsi prælati. Quod fundatur in quasi contractu, qui inter Ecclesiam, & monasterium, & prælatum contrahitur, eo quod ipse fermetet, & illa eum sustentet, vt dicit quædam Decretalis *b* & in deputatione bonorum, & fructuum illorum, per ipsummet Papam immediate, vel mediate ipsis facta, quibus cõmisit administrationem, cui velut cuidam quasi cõtractui nõ debet eius sanctitas libere, & sine aliqua causa, & consensu eorum contrauenire. Prælati autem inferiores possunt facere religioso facultatem disponendi de fructibus suis tantum, quantum, & quomodo sibi licet per potestatem, quam ab ipsomet Papa immediate, vel mediate accipit, virtute tituli Canonici ei collati, & similiter syndicus cum consensu prælatorum nostri ordinis potest similia facere, cum respectu alienationis extra ordinem habeant eandem potestatem, quam habent prælati aliarum religionum habentium bona in communi. Ex quibus colligo, non posse prælatos, & syndicos nostræ sacræ religionis facere facultatẽ religioso dicto libros suos imprimenti, vt omnem impressionis vtilitatem, & lucrum extra ordinem suis cõsanguineis possit dare, cum hoc non sit alienare in vtilitatem religionis, potest tamen concedere, vt aliqua pars ipsis conferatur, cum ex hac concessione lux Ecclesiæ, salus animarum, religioni decus, & ornamentum, & monasteriis vtilitas, prout dictum est, proueniat. Hoc enim fauore, & gratia, & concessione, ipsi religiosi anhelantes studiis incumbunt, vigiliis instant, & laboribus impressionum maximis accidentibus minime succumbunt. Nec his obstat constitutio Clementis Octaui de largitione munerum prohibita regularibus, ea enim constitutio non loquitur de donationibus remuneratoriis, nec de alienationibus factis in vtilitatem religionis, sed loquitur tantũ de donationibus gratiosis, aut ambitionis causa factis. Per quas patrimonium Ecclesiæ dissipatur, vt ex eius litera satis constat, per dictas autẽ donationes remuneratorias in casu posito patrimonium Ecclesiæ augmentatur, vt ex dictis patet, & sic prælati regulares possunt ipsa facere, sicut ante dictam constitutionem faciebant, & prælati ordinis minorum possunt suam interponere authoritatem, vt syndici ipsas possint facere, sine timore alicuius pœnæ.

a Nau. vbi su. nu. 26.

b c. nisi cum pridem de renuntiat.

ARTICVLVS VII.

Vtrum syndicus fratrum minorum possit commutare triticum, & alia eleemosynaliter petita pro alijs rebus ad victum necessarijs.

Circa hunc articulũ vide, quæ late habes supra *c* in quæstione de Abbatibus quoad potestatem dispensandi in obseruantiis regularibus.

c Sup. q. 26.

ARTICVLVS VIII.

Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monasteriorum.

Respondeo dicendo, quod ius commune, & priuilegia supra posita concedunt fieri prædictas alienationes, quando ex eis vtilitas ipsis monasteriis resultat. Et ideo ad claram dictorum, & dicendorum explicationem operæ pretium esse duxi hic tractare, in quibus casibus, & quomodo ista vtilitas resultabit. Ad quod respõdeo. Primo quod hoc iudicare boni, & prudentis viri arbitrio relinquendum est, quia illis relinquuntur determinanda quæ iure non sunt determinata, vt dicit quidam iuris Consultus, *d* & quædam Decretalis, & tradit Nauarrus, & ita consideranda sunt persona, locus tempus, & finis, in quem res conceduntur, earum quantitas, qualitas, & id genus alia. Sed cum hic agatur de dictamine prudẽtiali, ad singularia oporter deuenire, circa quæ ipsa prudentia versatur. In vtilitatem autem ipsorum monasteriorũ fiunt alienationes, si conuertantur in rem monasterii, & duratutam, puta in emptionem alicuius rei, seu ædificium, vel aliud simile, iuxta notata in legibus, *e* & sacris Canonibus. Item conuerti dicetur in vtilitatem monasterij, etiam si monasterium non haberet perpetuam vtilitatem, sed temporalem ex tali alienatione, vt pote pro colendis agris, colligendis fructibus, seu alias prout notat per aliqua iura Dominicus, *f* dicens, quod non est vera vtilitas, neque etiam quando datur res in feudum, licet retineatur homogeneum, & ob defectum homogenei non præstiti res potest cadere in commissum, quia non debet attendi diuersa fortuna, vt tradit per aliqua iura Belamera. *g* Et sufficit, quod tempore contractus dicatur vtilis, licet postea efficiatur deterior, quia attenditur tempus contractus, vt probat Calderinus. *h* Verum est tamen, quod si alienatio fiat causa necessitatis, sufficit, quod ex cõtractu alienationis Ecclesia non patiatur damnum. Ita resoluit Rebuffus *i* concludens, prout iam dictum est in superioribus, quod non sufficit, quod in instrumento dicatur fieri dictam alienationem causa necessitatis, aut vtilitatis, nisi talis necessitas, & vtilitas probetur.

d lib. 1. ff. de iure delib. cap. de caus. de offic. deleg. Nau. in c. non dicatis. nu. 25.

e l. 1 & l. 2. ff. de impos. in rebus dist. facie. c quod quibusdam de fideiussor.

f l. in fundo. l. sumptus, l. si fundi ff. de re. vend. Domin. in cap. ea. n. §. hoc ins. 16. q. 2. col. 1.

g l. inter. §. sacra. ff de verb. oblig. Belame. cons. 33. quod si, col. 14. ver. quoad 2. difficultatem.

h l. si voluntate. C. de rescin. vendit. Cald. cons. 1.

i Rebuff. de alienat. rerum eccl. nu. 27.

ARTICVLVS IX.

An valeat alienatio facta in vtilitatem monasterij, etiam si non fiat cum prædictis solennitatibus.

Respondeo dicendo, quod quando alienatio est facta in vtilitatem monasterij, tunc etiamsi nõ interuenerit solemnitas canonica valebit, argumẽto pupilli ad monasterium. Videmus enim alienationem

tionem factam a pupillo fine authoritate tutoris valere, vt ait glossa quædam singularis. *a* Nam vbi in aliquo actu debet interuenire aliqua solennitas habito respectu ad certum finem, tunc obtento fine, licet non interuenerit solennitas, actus valebit, & sufficit, quod solennitas postea interuenerit, argumento aliquorum iurium. *b* Iura enim nolunt nisi effectum ad finem, & ita tradit Corseius. Verũ est tamen, quod in hoc fauorem monasteriorum concedunt Doctores, sicut in fauorem pupillorum similiter concedunt. Nam quando solennitas in alienatione requiritur, non sufficit vtilitas, nisi simul solemnitas per legem requisita interueniat, vt *c* post alios tradit doctissimus Petrus *d* Barbosa. Aduertendum tamẽ, quod alienatio facta a monacho sine licentia sui prælati, non obligat etiam in conscientia. Nam quando lex resistit alicui actui, tunc nec naturalis, nec ciuilis obligatio oritur, prout dicitur in iure; *e* Vbi notat Bartolus. Vnde in foro animæ non remanet obligata mulier contrahendo sine licẽtia viri, vt tenet Antonius Gomez, *f* & Couarruuias, addens nõ iuste retineri posse rem quæsitam ex huiusmodi contractu nullo per alteram partem, etiam in foro animæ contra Sotum, & Tiraquellum, quos refert, & late examinat Menchaca, *g* hãc tenẽs partem, quã sequitur Gutierrez. Quod idem videtur a fortiori dicendum in monacho, quem constat sine licentia prælati nihil posse alienare, & alienando peccare contra votum paupertatis, & lex canonica eius contractui resistit. Et idem etiam dicendum videtur de pactis factis a monialibus sine licentia suorum superiorum, & si in instrumento alienationis hæc licentia non apponatur non præsumitur interuenisse, nisi expresse concedatur vel alias de ea constet, prout ait, & resoluit Antonius *h* Gomez limitans hoc, nisi possessor diu possedisset rem habitam a dictis monialibus, quia ex diuturna possessione præsumitur interuenisse dicta licentia, & per consequens tractatus retractari non potest, vt latissime tenet Rodericus Suarez, *i* & Palatius Rubius ad hoc allegans Baldum *k* huius opinionis authorem. Et omnes isti patres tenẽt, quod sufficit diuturna possessio decem annorum in alienatione facta a muliere.

Hæc quæ dicta sunt puto vera, loquendo de ista solennitate, id est de licentia prælati, quæ adeo necessaria est ad prædictas alienationes, vt ea non obtenta ius reddat inhabiles ad contrahendum ipsos monachos, & moniales cum nõ habeant velle, nec nolle. At loquendo de aliis solennitatibus, sine quibus minime possunt aliquid alienare, videlicet sine eo, quod fiat tale instrumentum, & in eo fiat mentio de tali & tali re, non puto alienationem a dictis fratribus, & monialibus factam iusta de causa in foro conscientiæ claudicare; prout concludit Nauarrus, *l* Nam solemnitates ipsæ ad præsumendam causam iustam inductæ sunt, & sic non habẽt locum in eo foro, in quo standum est veritati, quæ de eo patet, vt Scriptura sacra prædicat in sacris Canonibus *m* contenta.

a Glo in l. 2. ff. de acceptil.
b c. si qua de reb. 12. q. 2. & c. cũ nos de his quæ fiũt a præla.
c l. 1. §. Inde. ff. de noui ope. nun. Cors. in addit. in verb. pupillus.
d Barbos. in l. 1. part. 1. n. 9. p 437. ff solut. matr.
e l. cum lex & ibi Bart. ff. de fideiuss.
f Gom. in l. 3. tau. nu. 124. Co. in reg. peccatũ. §. 3. n. 11. fo 34.
g Mench. li. c. vsitra. vsu. fre. c. 16. n. 19. Gu tie de iur. confir. p. p. 1. nu. 42. in fin.
h Ant. Go. 2. to de lic. cõtra nu. 17.
i Xuar in l. 3. so q. 1. fol. 12. Rub. in l. 57. tau. nu. 9.
k Bal. in l si. C. de pri. haer.
l Na de spoliis cle. §. 1. nu. 6.
m c. is qui & c. tua de spõsalib.

ARTICVLVS X.

An emptor teneatur restituere rem monasterij ab ipso emptam sine solennitatibus supra positis.

RESpondeo dicendo, ipsum esse excommunicatum, vt patet ex dictis, & cum ipso iure sit ipsa alienatio nulla teneatur ipse, vel alius, qui possederit rem ex tali contractu nullo, etiam vsus fructus restituere iuxta notata in quibusdam Decretalibus. Et *n* ait Rebuffus, quod curia parlamenti Parisiensis, non solet rescindere alienationes factas sine solemnitate, si non insit læsio. Et notat, quod ad hoc, vt rescindatur, tria requiruntur, & solemnitatis defectus, & læsio, & quod sit læsio notabilis, non autẽ minima, de qua rationabiliter non debet curari, sicut neque prætor curat de minimis, vt ait quidam Iurisconsultus, *o* Quod mihi certe videtur valde iuridicum, præsertim si solum sit defectus in solemnitatibus iuris positiui, de quibus in superiori articulo egimus, non autem in causa, nam si ad alienandum iusta causa interuenit, tunc in foro conscientiæ talis alienatio valebit, prout diximus ibi cũ Nauarro, & sicut secundum Innocentium *p* communiter receptum electus tali electione, quæ iure naturali tenet, eo quod legitimus eligentium consensus interuenerit, licet ob defectum solẽnitatis iuris humani cassari possit, bona conscientia retinet dignitatem, donec illa cassetur, ita emptor bonæ fidei iusta causa interueniente res monasteriorũ possidens titulo emptionis, in quo solemnitates iuris positiui defuerint, bona conscientia potest dictas res detinere, donec ipsa emptio in foro exteriori cassetur ob defectum prædictarum solennitatum. Et iuxta hoc intelligerem ego quoddam priuilegiũ, quod refertur in Compendio *q* priuilegiorum ordinis Cisterciensis concessum a Ioanne Vigesimo secundo congregationi montis Oliueti, vbi dicitur. *Quod si qua læsio in bonis & iuribus monasteriorum ordinis per quasuis cuiuscunque status gradus, habitus seu conditionis Ecclesiasticas vel mundanas, vel regulares personas facta fuerit etiam se culpa prælatorum monachorum seu procuratorum illa contigerit, ipso iure rescinditur, nec opus est super ea restitutionem in integrum quomodolibet impetrare.* Intelligerem enim ego hoc priuilegium, quando læsio fuerit notabilis, non verò quando fuerit minima, de qua non est curandum iuxta superius notata. Et additur in dicta concessione, prout refertur in eodem compendio, *r* quod hoc ius siue priuilegium trahitur ad præterita nondum decisa, præsentia & futura, qua clausula stante cessat quæstio, quo vel ad quod tempus petenda, & facienda sit in integrum restitutio, de qua glossa, *s* & Doctores agunt resoluentes, quod aduersus contractum, vel quasi cõtractum datur quadriennium. Nam attento hoc priuilegio eum extendatur ad præterita nondũ decisa, etiam transacto quadriennio non poterit contra monasterium præscribi, nec etiam si vnius prælati authoritas intercedat in dicta alienatione bona fide facta; quando secundum ius authoritatis alterius deberet interuenire iuxta tradita in sacris Canonibus *t* & resoluta a Rebuffo.

n cap. si quis presby. de reb. Eccl. non alie. cap grauis de spoliat. Rebuf. vbi sup. n. 102
o l. scio. ff. de min.
p Innoc. in ca. quia plerique de immunit. Eccl. & c. in quãdo sicut de elect. nu. 8.
q Tit. læsio.
r Tit. rest. in integrum.
s Cle. vn. vbi glo. & DD. de rest. in integr.
t d c. presb. de reb. Eccles. non alien. Reb. vbi sup. nu. 36.

ARTICVLVS XI.

Vtrum male alienans rem Ecclesiæ teneatur restituere damnum datum ei, qui eam alienauit, vel e contra male accipiens rem alienam debeat soluere damnum alienanti, vel Ecclesiæ, cuius est res male alienata.

REspõdeo dicẽdo ꝙ Nau. *u* proponit hãc qõst. & pro eius resolutione dicit, quod ea resoluenda est in foro exteriori, & in foro interiori. Quoad forũ interius dicit, ꝙ interdũ accidit, ꝙ alienãs peccat, & in hoc casu solum ipse tenetur ad restituendum, & interdum accidit solum accipientem peccare, & tunc ipse solus debet damnum restituere & interdũ accidit, vtrumque peccare, & in hoc casu vtrũque dẽt alteri restituere. Ecclesia autem nõ peccat

u Na. de alie. reb. Eccl. n. 24. & 25.

& deli-

& delictum personæ non debet nocere illi, nentiquam teneri. Vnde quando excusantur a peccato alienans, & accipiens, excusantur similiter a restitutione; & ad sciendum, quando a peccato excusantur, est necessario consideranda qualitas personarũ negotiorum, & erroris, aut ignorantiæ, an sint iuris aut facti, & qualis iuris, aut diuini, vel humani, & an clari, aut dubij, vt videre est apud Felinum. *a* Quoad forum autem exterius idem respondendũ si idẽ probatur in eo, quod in interiori sed frequenter in exteriori iudicandum est secundum præsumptiones aliquas allegatas, & probatas, quæ frequenter sunt contrariæ veritati, & consequenter contrarium tunc est iudicandum in illo foro.

a Feli. in c. 4. n. 34. de præs.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Commendatarij perpetui Ordinum militiarum possint alienare.

RESpondeo dicendo, quòd Cõmendatariis perpetuis ordinum militarium (excepta alienandi facultate) omnia competunt quæ veris prælatis iuxta sacros Canones *b* & quæ resoluuntur de beneficiariis pariter, & de his commendatariis accipienda sunt prout aiũt Fulg. *c* Dominicus, & Natta. Et ideo in specie dicit Calderinus *d* quod cummendatarij possunt locare res Ecclesiæ in plures annos ad similitudinem prælatorum; quem sequitur Gomezius, & faciunt, quæ de his commendatariis tradunt Antonius Capicius, & Probus. Quàm cõclusionem limitabis, vt non procedat in locatione ad longum tempus. Nam cum hæc cẽseatur alienatio iuxta notata in quadam Clementina *e* nõ poterit valere, nisi adhibeantur causæ, & solẽnitates, de quibus in iuribus de rebus Ecclesiæ non alienandis agitur vt in specie consuluerunt Ias. *f* & Ruinus, & ideo merito Medina resoluit, quod prælatus, seu beneficiarius non possunt Ecclesiæ commoditates ad logum tempus locare, nisi in ea locatione interueniant solennitates, quæ a iure in alienatione rerũ Ecclesiæ requiruntur. Ex quibus infertur; quod in his casibus frustra quæritur, vtrum successor teneatur illam obseruare, cum & ipse, qui eã fecit, possit aduersus illam venire. Quare cum locatio facta ad vitam alicuius, dicatur facta ad longũ tempus, iuxta quandam glossam, *g* nisi solennitates requisitæ in alienationibus interuenerint, prout tradit Decius, nisi talis sit persona, quæ verisimiliter nõ possit viuere vitra decem annos, habito respectu ad cõputationem, de qua in lege, hæreditatum, ad legem Falcidiam, & tradit Couaruuia. *h* Et Rolandus sequitur; quod absolutè loquendo dicti cõmendatarij non poterunt facere locationem ad vitam, nisi causæ, & solennitates supradictæ interuenerint.

Et adde, quod si locatio fiat in nouennium cum pacto de retrouendendo in aliud nouennium, non valet, quia magis censetur locatio facta ad longum tempus, vt eleganter probat *i* Alexander Iason. & noster Lusitanus Barbosa. Vnde venit explicandum priuilegium Clementis VIII. concessum ordini militiæ Alcantaræ anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, die verò vndecima mẽsis Nouembris, quod incipit: *Vniuersis singulis, & venerabilib. fratribus &c.* in quo priuilegio cõstituit Summus Pontifex pro isto ordine conseruatores, quibus inter alia sequentem tribuit facultatem, scilicet: *Quod ea quæ de castris, villis, locis, terris, domibus possessionibus, & alijs bonis, & iuribus prædicti ordinis alienata, vel vsurpata inuenerint illicita, vel de*

b c. is qui. 24. de elect. li. 6.
c Fulgos. consi. 121. Dominic. cons. 417. Nat. cons. 117. nu. 5 lib. 3.
d Cald. cons. 8. de locat. Gom. in reg. de triẽ. q. 5. pag. 195. Capic. deci. 3. n. 9. Probus in c. 1. a n. 1. infra de reb. eccl. non alien. lib. 6.
e Cle. 1. de re. eccle.
f Ias. cons. 94. li. 2. Rui. cons. 157. & seq. li. 4.
g Glo. in Cle. 1. v. emo de re. eccle. non alie. Deci. consil. 204. a nu. 1.
h Couar. l. 2. var. c. 16. n. 3. Rolan. de reb. eccle pag. 367. nu. 3.
i Alex. consil. 165. lib. 2 Ias. cons. 94. a nu. 1. li. 1. & in l. 1 nonnumiſsiones a nu 7. ff. de in stit. & iur. Barbar. in l. si filio fam. 26. §. fi. ff. solu. mat. n. 27

structa ad ius & proprietatem mensarum prioratuum, præceptoriarum domorum locorum. membrorum, & beneficiorum dicti Ordinis reducẽdi plenam, & liberam concedit facultatem. Hæc enim facultas non extenditur ad ea, quæ secundum iuris ordinem fuerunt alienata, quod patet ex dicta concessione, ibi, *Alienata, vel vsurpata inueneritis illicite*, & sic locationes ad longum tempus factas, sine solennitatibus & causis in alienatione rerum ecclesiasticarum requisitis, possunt ipsi conseruatores Apostolici virtute prędictæ authoritatis reducere ad dictam mẽsam.

Vtrum autem commendatarij ordinum militiarum possint donare suis cõcubinis controuertitur. Et respondetur, quod non, prout fundat, & bene probat Palatius *k* Rubios, Antonius Gomea dicẽs ita iudicasse de facto in commendatariis cuiusdã Ordinis militaris. Adeo hoc est verum, vt etiam donatio harum personarum iuramento firmata, sit irrita, prout tenet Couarruuias *l* allegans Aymon, Ripam & alios, & Didacus Perez, & hanc opinionẽ sequitur Gutierrez.

k Palat. in rep. de donat. inter virum et vxo. in rubric. in d. § 39. n. 1. & seq Anton. Gome. in l. 3. tau nu. 63.
l Coua. in cap. quamuis pact. 2 § 1. n 4 ad fi fo 68. Perez in l. 1. tit. 3. li. 5. ord. co. 98. in ver. quod in tantum. Gut. de iurament. confir. c 1. 1. p. a n 13. vsque ad fi.

ARTICVLVS XIII.

In quas pœnas incurrant non seruantes in dictis alienationibus solennitates supradictas.

RESpondeo dicendo, quod Clemens V. *m* vltra quod irritat alienationes, determinat pœnas suspensionis ipso iure ab officio eo ipso incurrere. Sed postea Paulus II. *n* grauiores pœnas addidit. Et prima est, quod alienatio sit nulla. Secũda est, quod tam is, qui alienat, quam is, cui alienatur, sit excommunicatus. Tertia est pęna sacrilegij, vt dicitur in quodam Canone *o* vbi sic dicitur. Omnes Ecclesiæ raptores, atque suarũ facultatum alienatores a liminibus eiusdem matris Ecclesiæ anathematizamus, authoritate Apostolica pellimus, damnamus, atq; sacrilegos esse iudicamus, & non solum eos, sed omnes consentientes eisdem, &c. Quarta pœna, quod deponi debet omnis, qui alienat res ecclesiæ, vt dicunt Canones, *p* vbi Hostiensis, & alij. Quinta est, quod episcopo, seu Abbati alienanti interdicitur ingressus Ecclesiæ, vt patet ex dicta extrauaganti ambitiosæ. Sexta est quod si per sex menses immediate sequentes sub interdicto iste animo indurato perseuerauerit lapsis dictis mensibus a regimine suæ Ecclesiæ, seu monasterij, vbi præsidet in temporalibus, & spiritualibus est ipso iure suspensus. Septima est, quod priuantur ipso iure suis beneficiis curatis, & simplicibus dignitatibus, administrationibus, vel officiis Ecclesiasticis secularibus; vel regularibus. Octaua est, quod non obstante dicta alienatione res alienatæ reuertantur ad monasterium, vel Ecclesias nullo dato pretio, prout notant Ancharanus, *q* & Florẽtinus dicens emptorẽ habere recursũ cõtra venditorẽ ad pretiũ, non poterit tamen retinere dictas res, prout notatur in quadã Decretali. *r* Alias pęnas missas facio, ne fastidiũ in animis legentiũ ingerã & hæ sunt præcipuæ, in quas minime incurrent alienantes res minimi momẽti, vel vtilitatis. Quod intelligitur de re mobili & minus pretiosa, secus de re pretiosa, quæ æquiparatur immobilibus iuxta quandam glossam, *s* & singularem. Vnde deponitur alienans prædium Ecclesiæ licet exiguum, vt dicit quidam Canon, *t* Quod intelligitur nisi propter aliquod legitimum impedimentum non potuerit prælatus conuocare monachos. Nam tunc quando prædium est exiguum, & minus vtile, potest alienare sine hac conuocatione

m Cle. mina. de reb. eccles.
n In extraua. ambitio. de re. eccle.
o c. omn. eccl. 17. q. 4.
p Diaconi de alien. re. cap. si quis de rebus eccle.
q Ancha. per tex. in ca. 1. de feruan. Flor. 3. p. tit. 24 c. 9.
r c. fin. de reb. eccl. non alie.
s Glo. in c. tua de his quæ fiũt a præla.
t c. quicunque 17. q. 1.

prout explicando aliqua ibi affirmat,& commendat Rebuffus. *a* Non incurrit etiam dictas pœnas quando restituūtur ea,quæ iniuste ab Ecclesia, aut monasterio detinentur.Hæc enim restitutio potest fieri sine dictis solennitatibus.Non incurritur etiā quando bona feudalia,seu emphyteutica reuerterētur ad Ecclesiam,vel essent cōsueta infeudati,tūc enim si non cesset prima causa,poterunt iterum cōcedi in feudum iuxta consuetum modū,vel in emphyteusim sine solennitate,prout tradunt,& probant communiter Doctores. *b*

a Reb. de re. Eccl. nu. 60.

b DD. in c. fu. de reb. Eccl. non alie.

QVÆSTIO XXVIII.

De Altaribus,in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Vtrum necessario debeat dici missa in altari consecrato.*

2 *Vtrum regulares possint altaria consecrare.*

3 *Vtrū regulares possint celebrare in altari portatili.*

ARTICVLVS I.

Vtrū necessario debeat dici missa in altari cōsecrato.

REspondeo dicendo,quod necessario debet dici missa super altare lapideum, prout definitur in Concilio Hipponensi relato a Gratiano *c* hoc autem altare debet esse primo fixum,& non est necesse,quod sit ex omni parte lapideum sufficit enim,quod superior mensa ipsius,aut ara,super quam fit consecratio,& reponitur corpus,& sanguis Domini nostri Iesu Christi,sit lapidea,& habeat eam longitudinem,& latitudinē,quæ possit capere maiorem partem calicis & patenæ cum hostia & sanguine cōsecrato,sine periculo aliquo cadendi,prout dicunt communiter Doctores,Paludanus, *d* Alensis,Syluester,Sotus, Nauarrus. Hoc autem altare debet esse consecratum,& nemo ipsū potest consecrare,nisi Episcopus Et Sixtus V. concessit fratribus Carmelitis.*Quod quādo diœcesani Episcopi noluerint gratiose altaria suorum monasteriorū consecrare, possint adire quoscunque antistites catholicos pro ipsorum altarium consecratione,& quod sede vacante possint ab Episcopis vicinis id ipsum petere,ita tamen quod ex hoc in posterum nullum præiudicium inferatur*.Ita habetur in libro, Monumenta ordinum,*e* Neque puto hoc priuilegium per Concilium Tridentinum *f* esse sublatum,vbi dicitur,quod nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius diœcesi exercere,nisi de ordinarij loci expressa licentia,nam hoc intelligitur nisi ipsi Episcopi diœcesani requisiti bis,aut ter,consecrationē huiusmodi facere noluerint iuxta ea,quæ communiter notantur in titulo de supplenda negligentia prælatorum.Et ita in nostro casu si diœcesani noluerint bis,aut ter requisiti facere supradicta,aut sedes vacans ad licentiam noluerit concedere,possunt dicti fratres hoc vti priuilegio. Verum est tamen,quod alia priuilegia concedentia regularibus,vt quilibet catholicus Episcopus possit consecrare ecclesias eorum,& altaria & cœmiteria,calices,& ornamenta,& omnes alios actus episcopales exercere,in locis & personis fratrum prædictorum diœcesani loci,vel cuiuscunque alterius licentia minimè requisita,sicut concessit Leo X. fratribus Minoribus,sunt abrogata per Concilium Tridentinum,nisi Episcopi bis aut ter requisiti ea minime voluerint exercere.

c c. altar. de conse. d. 1.

d Palu. in 4. d. 13. q. 3. art. 4. Alens. in 4. pa q. 38. mēb. 3 alias q. 10. memb. 3 ar 2. Syl. v. altare. Na. c. 25. n 83 Sot. in d. q. 2. art. 3.

e in r. imp. fo. 100. & in 2. f. 138 conc. 414

f habetur in supp. fo. 60. con cess. 179.

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares possint altaria consecrare.

REspondeo dicendo,*Quod Abbas Cistertij,& alij primi Coabbates possunt altaria de nouo constructa,seu translata,restaurata aut mutata in quibuslibet locis dicti Ordinis Chrismate sacro prius ab aliquo Antistite catholico recepto consecrare & etiam benedictionem solennem post missarum,vesperarum,matutinarum solennia in quibuslibet monasterijs,domibus,ac locis dicti ordinis vtriusque sexus seruatis gradibus superioritatis inter eos elargiri*.Ita concessit Innocētius VIII. anno Dominicæ incarnationis millesimo quadringentesimo octuagesimo nono dictis quatuor Coabbatibus ad petitionem Ioannis Abbatis Cistertij, vt habetur in libro priuilegiorum huius ordinis,impresso Compluti anno Domini millesimo quingētesimo septuagesimo quarto,priuilegio cētesimo decimo octauo,p. 118. Et inuenio Greg. XIV. Romæ sub annulo piscatoris die vigesima octaua Iunij ano incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo primo,pontificatus sui anno primo,hæc & alia primorum,Coabbatum priuilegia ad omnes Abbates congregationis Cistertij in his Hispaniarum partibus extendere, prout latius in quæstione priuilegiorum continetur.Ex qua cōcessione colligitur,quod priuilegia illis quatuor Coabbatibus concessa iam omnibus aliis Abbatibus istarum partium Hispaniarum congregationis sunt communicata,& per consequēs,quod possunt in quibuscunque locis dicti Ordinis Chrismate sacro prius ab aliquo catholico antistite recepto altaria,aras,& calices consecrare in quibuscunque locis dicti Ordinis,non autem extra dicta loca,nā extra minime possunt dicta munera exercere sine licentia diœcesani,quia iuxta Concilium Tridentinum superius allegatum sine licentia diœcesani nullus virtute cuiuscunque priuilegij potest pontificalia exercere,& sic in locis,& monasteriis sui ordinis vtriusque sexus possent solēnem benedictionem post missarum,vesperarum,& matutinarū solennia elargiri,& pro Pontificali cum baculo sicut solent Abbates missam celebrare. At si inuitentur in aliqua festiuitate ad celebrandum in aliquo monasterio,vel ecclesia non sui ordinis, minime possunt sine licentia diœcesani hæc Pontificalia exercere.Aduertēdum est etiā circa istum articulū,quod presbyteri religiosi societatis Iesu habent priuilegium concessum a Paulo III. anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono, *Vt in locis remotissimis infidelium,vbi Episcoporum copia non habetur possint altaria consecrare*. Et ex priuilegio Adriani VI. possunt prouinciales Indiarū,& fratres eorum habentes authoritatem omnimodā dicti priuilegij consecrare altaria etiam pro vsu alieno in casu necessitatis,Episcopis in prouincia non existentibus,prout concessit Leo Decimus fratribus Ioanni Glapioni,& Francisco de Angelis Ordinis Minorum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo euntibus ad Indias occidentales.Et postea Adrianus Sextus anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo concessit de nouo hoc priuilegium prouincialibus,& quod possint communicare suis fratribus authoritatem suam,& concessit,quod possint benedicere calices,& sacramentum cōfirmationis fidelibus ministrare,de quo iam diximus in superioribus in quæstione de Abbatibus quoad potestatem benedicendi ea,quæ ad cultum diuinum necessaria sunt.

AR-

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres minores possint celebrare in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quod licet Episcopis in itinere, & vbicunque celebrare, & celebrare facere in altari portatili *a* secundum facultatem ipsis a iure communi concessam, & idem conceditur prædicatoribus, & minoribus, vt vbicunque libere, id est sine licētia diœcesanorū celebrare possint super altari portatili sine præiudicio Ecclesiæ parochialis, prout habetur in quadam decretali, *b* Ius autem parrochiale (prout allegans quandam concessionem & declarationem Gregorij Noni dicit Syluester,) *c* cōsistit in tribus, scilicet in obligationibus decimis, primitijs, prout etiam tradit Marcus Antonius Cuccus, & id ipsum video concessum ab Honorio Tertio prout habetur in supplemento *d*, & a Clemente Quarto, prout habetur in libro Monumenta *e* ordinum, & a Sixto IIII. prout habetur in eodem libro: *f* Quod priuilegium non intelligo esse abrogatum per Concilium Tridentinum, Concilium enim non prohibet directe celebrare in altari portatili, sed quod hoc minime Episcopi concedāt imo pro viribus prohibeant. Ex quibus verbis colligitur, intentionem Cōcilij esse, quod Episcopi prohibito non concedant licentiam ad celebrādum in oratoriis particularibus, & in altari portatili. At nō negat ipsum Concilium dictam licentiam esse concedendā aliqua causa iusta interueniente, iuxta decretum Concilij Triburiensis, *g* vt explicat doctissimus Nauarrus. Vnde non est audiendus *h* Nauarrus tenens dicta priuilegia per Concilium esse abrogata. Solùm enim inuenio Concilium præcipere Episcopis vt hoc per censuras prohibeant, non obstante quocunque priuilegio, & consuetudine in contrarium, & sic concedo ipsa priuilegia esse abrogata, si Episcopi velint prædicta prohibere. At in foro conscientiæ non intelligo ipsa esse reuocata Episcopis & ordinariis tacentibus, sicut videmus eos tacere, cum ex vsu talis priuilegij, nulla irreuerentia diuino cultui sequatur, cū dicta altaria a regularibus semper in locis decentissimis collocentur, tum etiam, quia ex tali vsu nullum præiudiciū Ecclesiis parochialibus resultat, de quo præiudicio licet Honorius Quartus, & Clemens Quartus, & Sixtus Quartus in prædictis priuilegis nullam fecerint mentionem, semper tamen subintelligitur, prout in simili dicit *i* Salzedus affirmans, ita declarasse Dominos Cardinales pro declaratione Concilij Tridentini deputatos.

a c. quoniam, de priu. l. 6.
b c. in his de priuil.
c Syl. v. altare
d 1. Cuccus. li. 1. mai. inst. 6. dimis. nu. 39.
d fol. 83. conc. 242. & 243.
e In 1. impre f. 76. & fol. 140 conc. 313.
f In 1. impr. fol. 59.
g c. cum fidib. de cons. d. 1. Nauar. lib. 3. con. 26. pag. 36. in 1. imp. 2.
h Na. in man. c. 25. nu. 82.
i Salz. in pra. cri. c. 33. pag. 221. col. 1.

QVÆSTIO XXIX.

De Appellationibus, In quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 QVid, & quotuplex sit appellatio.
2 Vtrum sit licitum regularibus appellare a grauaminibus sibi illatis.
3 Vtrum deceat religiosos appellare.
4 Vtrum peccent iudices regulares appellationes negantes.
5 Vtrum suspensio a voce actiua, & passiua suspendatur per appellationem.

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex sit appellatio.

RESpondeo dicendo, quod appellatio est a minori ad maiorē, vel superiorem prouocatio prout dicitur in iure. *K* Et est duplex, scilicet iudicialis, quæ est prouocatio iniquæ sententiæ querelam continens. Et extra iudicialis quæ est a præsenti, aut verisimiliter futuro grauamine ad superiorem prouocatio; appellatur enim aliquando extra iudicium, vt in electione, prout ait quædam Decretalis. *l* Prima si est legitima suspendit pronūciatum, ac etiam iudicis iurisdictionem quoad illam causam, & ipsius ad superiorem transfert cognitionē. Secunda verò si est probabilis, ipsam causam ad superiorem transfert, vt ea pendente nihil in ipsius præiudicium attentetur. Vnde appellatio operatur duplicem effectum, scilicet deuolutiuum, & suspensiuum; qui suspensiuus est triplex id est in iudiciali, quia suspendit pronuntiatum, suspendit etiam iurisdictionem iudicis quantum ad illam causam, suspendit etiam præsumptionem, quæ erat pro sententia. Sed tamen nō semper istos effectus operatur in appellatione sententiæ censuræ Ecclesiasticæ, quia propter sequentem appellationem talis sententia nō suspenditur, sed appellatio tunc operatur effectum deuolutiuum, deuoluendo causam ad superiorem prout tradit Syluester. *m*

K 2. q. 6. omnis oppr. & cap. si quis & c. placuit.
l c. cons. de appel.
m Syl. tit. excom. 2. §. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum licitum sit regularibus appellare a grauaminibus sibi illatis.

RESpondeo dicendo, quod licet in ordinibus præsertim mendicantiū non permittatur grauato vti verbo appellationis, a correctionibus ipsi inflictis obseruatis consuetudinibus approbatis, & statutis regularibus debita maturitate, & deliberatione, prout dicitur in libro monumenta ordinum *n* Quod ipsum Iulius Secundus sub excommunicationis pęna fratribus & sororibus ordinis prædicatorum prohibuit, prout habetur in supplemento. *o* Hoc tamen intelligendum est, loquendo de appellatione a correctione in mandatis regularibus legitime factis, secus de alijs sententiis & mandatis non tangentibus illum, si modus regularis, & legitimus excedatur, etiam a correctione in mandatis regularibus. Nam cum appellatio sit de iure naturali, quilibet a qualibet sententia potest appellare, nisi prohibeatur iuxta quandam glossam *p* communiter receptam, & nullus iure communi prohibetur regularis appellare, imo in quadā decretali *q* grauiter iubetur castigari prior, qui appellationem non admisit ex cuius glossa prima colligit Decius, quod non solum potest appellare religiosus in causa ciuili, vel criminali, sed etiam in causa correctionis, in qua regulariter etiam secularis prohibetur appellare iuxta quandā decretalem *r* vbi notat Panormitanus, nisi modus correctionis excedat prout notat, & probat glossa in eadem Decretali *s* & tenet Baldus communiter receptus teste Nauarro. Et licet ipsis grauatis diffugium appellationis esset omnino interclusum, possent tamen vti remedio defensiuuis quæ est iuris naturalis, quam appellatio in se includit, tum quia ipsi mendicātes non debent esse peioris conditionis quam alij, imo longe melioris, propter quod sunt eis concessæ multæ immunitates, & priuilegia, tum etiā quia

n In 1. impr f. 121. & in 2. f. 120. conc 499
o fo. 121. con. 113.
p Glo. vlt. in l. qui res. ff. de re iudic.
q c. de priori de appell.
r c. lic. de offic. ordin.
s Glo. ibi ver. intercluse. & ver appel. Bal. in l. 2. §. ord. de his qui sunt sui. vel alie. iu. Naua. in c. nullam, 18. q. 2. n. 30.

grauatus, etiamsi non possit appellare, & per viam appellationis ad superiorem accederet, posset tamen per viam simplicis querelæ adire superiorem gratum secundum Panormitanum *a* & alios. Nam licet inter religiosos non seruentur, nec debeant seruari in his grauaminibus exequendis omnia adamussim, sicut inter seculares, prout dicitur in iure *b* ea tamen, quæ sunt de iure naturali, & diuino, nõ derogant eorum sanctitatem illa prosequi, prout tradit eleganter Nauarrus. *c* Et iuxta hæc intelligenda sunt omnia priuilegia apostolica prohibentia regularibus appellare a suorum superiorum mandatis, & correctionibus, sunt enim intelligẽda nisi correctiones in modo excedant. Nam tunc aut per viam appellationis, aut per viam simplicis querelæ possunt optimo iure ad suos recurrere superiores. Et in nostra sacra religione viget quędam constitutio *d* Gregorij XIII. In qua *sub pęna excommunicationis latæ sententiæ Summo Pontifici reseruata, & priuationis officiorum præcipitur fratribus minoribus de obseruantia, ne ad secularia tribunalia appellent, concedit tamen eis ipse Summus Pontifex appellationem ad Generalem vel protectorẽ, vel Papam.* Et a sacra Cardinalium congregatione est impositum anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, vt appellatio hoc ordine prosequatur. *A Guardiano ad prouincialem à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad protectorem, à protectore ad sacram Congregationem.* Et ista appellatio permissa est in constitutione Sixti Quinti, cuius tenorem supra *e* retulimus. Neque hoc est contra Concilium Tridentinũ *f* ipsum enim non prohibet religiosos ad suos superiores per viã appellationis recurrere, sed tantùm prohibet, quod ad eos personaliter non recurrant sine suorum superiorum licentia nisi ab eisdem aduocati fuerint. Et sunt, qui dicant, quod non obstante hoc decreto, non peccant mortaliter ad eos sine licentia accedentes, scientes se nimis esse grauatos, de quo in quæstione sequenti agemus.

a Pan. in c cũ dile. de appel.
b c. qual. & quand. §. vlt. de accus.
c Na. li. 2. cõs. tit. de ap. cons. 3. ànu. 6. in 2. impres.
d Cons. 34.
e Sup. q. 1. ar.
f Conc. Tri. ses. 25. c. 4. de re.

ARTICVLVS III.

Vtrùm deceat Religiosos appellare.

RESpondeo dicendo, certum esse ipsos religiosos posse appellare, prout probatum est in articulo superiori, nihilominus tamẽ sanctissimè à religionibus hoc nomen appellationis est exclusum ad alia tribunalia. Nam etiamsi possit euenire, & cõtingere casus, in quo religiosi indigeãt hoc vnico remedio, dãnũ tamen, quod ex negatione ipsius resultat cum pace, & tranquillitate, & honore suæ religionis (quæ eorum est mater) compensatur, cũ fortitudo, & decor illius consistat in eo, quod religiosi inter se cum silentio, & quiete omnia negotia & controuersias ita cõponant, vt ad notitiam aliorum tribunalium ecclesiasticorum aut secularium, neque per somnium (vt dicitur) perueniant. Experientia enim compertum est, a religiosis a suis claustris egressis eorum controuersias ventilantibus religionis decorem & honorificentiam delustrari. Vnde sicut lex naturalis dictat, quod manus recipiant ictum & vulnus desuper ab aliquo illatum ad seruandũ caput, a quo vita, & salus totius corporis pẽdet, ita etiã eadem lex naturalis dictat, & intime prædicat, quod religiosus permittat se ictibus grauaminũ opprimi, & feriri, ne ea grauamina & alia cadant super suam religionem, quæ est eius Caput, & ipsis grauaminibus succumbat, & eius honor deturpetur. Quod considerantes Summi Pontifices cognoscentes & considerantes inconsiderationes aliquorum religiosorum, ipsis sub pœna excommunicationis iniungunt, ne a mandatis, & ordinationibus Prælatorum appellare valeant, prout dictũ est in articulo superiori. Et licet concedatur ipsis, vt possint ad Dominum protectorem recurrere, & ad sacram Cardinalium Congregationem, & ad Papam, & ad eius legatos habentes potestatem super regulares. Hoc tamen vt dicit Aragon *f* debet fieri in negotijs grauibus, & hoc cum debita consideratione: in negotijs autem minimis ad eos accedere redundat in maximum religionis nocumẽtum, cuius augmẽtum debemus omnes pro viribus procurare, pręcipuè infœlicissimis his temporibus, in quibus hæretici sagittas suas cum carbonibus desolatorijs contra eam emittunt.

f Ara. 2. 2. q. 69. art. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm peccent iudices regulares appellationes negantes.

RESpondeo dicendò, quod iura & priuilegia remouẽtia appellationẽ in aliquibus casibus, & admittentia regulariter in omnibus iuxta glossam *g* singularem solùm procedunt in foro exteriori, quia in interiori iudex, qui grauat, peccat nõ admittendo appellationẽ, vel alia via grauamẽ non remouendo, siue sit casu quò liceat appellare, siue nõ, argumento aliquorum iurium: *h* qua in re quã plurimi litigantes, vel aduocati, & procuratores eorũ passim grauissime peccant cum obligatione restituendi, prout aduertit Nauarrus *i* & ad hoc vt iudex peccet, non admittendo appellationem a parte interpositam, non requiritur, quod sententia sit iniusta secũdum acta, sed sufficit, quod credatur esse ipsa re iniusta & per agenda de nouo possit demonstrari esse talem, vt argumento aliquorum iurium tenet Nauarrus. *k*

g Glo. in l. qui res. ff. de rei ven.
h l. 1. de appel. c. ad nost. eo. ti.
i Nau. in man. c. 25. nu. 21.
k Na. vbi sup.

ARTICVLVS V.

Vtrùm suspensio à voce actiua & passiua suspendatur per appellationem subsequentem.

RESpondeo dicendo, quòd sic. Nam regulariter omnis appellatio suspendit sententiam, & eius effectum, etiamsi secum trahat executionem iuxta quandam legem, *l* & nõ videtur excepta huiusmodi suspẽsionis sententia, non enim excipitur ab illa regula omnis suspensio, sed solùm suspensio ab officio, vel ingressus Ecclesiæ. Decretalis *m* enim quædam solùm loquitur de his, & non de alijs, & non est alius textus, qui disponat, idem de alijs; siquidem ante illum controuersia etiam erat de illis, quamuis in alia decretali *n* idem de interdicto haberetur, & a regulari iure non est recedendum, nisi quoad ea, quæ inueniuntur excepta, præcipue cum in dicta Decretali appellatio legitima nõ suspendat omne interdictum, sed solũ illud quo interdicitur ingressus Ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum, quod non fit in suspensione vocis actiuæ, & passiuæ; nam hæc nõ suspendit a diuinis. Vnde sicut interdictum ingressus possessionis agri vel beneficij, vel possessionis eius, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, suspẽditur per appellationem, vt omnes *o* dicunt, & sentiunt; ita suspẽsio a voce actiua, & passiua suspenditur per illã & ita suspẽsus a dicta voce actiua, & passiua, si post appellationẽ eligatur, vel eligat, valida proculdubio

erit

l l. Furti. ff. de his, qui notant infamia.
m c. is cui. §. fi. de sent. exc.
n cap. ad hæc quoniã. de appellat.
o c. omnes in d. §. fi. & in d. c. ad hæc quoniã

erit electio. Quod notent regulares, quando vidẽt aliquos priuari voce actiua, & passiua in aliquibus Capitularibus Congregationibus, vt sic ab electionibus excludantur, & Episcopatum eorũ accipiant alteri, & nutantes transferantur filij eorum. & mẽdicent, & eijciantur de habitationibus suis, & non sit illis adiutor, nec sit qui misereatur pupillis eorũ. Poterunt enim ab hac priuatione appellare, si fiat ab aliquo inferiori, & posita, & accepta possunt actiuè & passiue ad electionem procedere, nisi dicatur, quod in religione appellatio tantum habet effectum deuolutiuum & non suspensiuum.

QVÆSTIO XXX.

De apostatis, & a religione eiectis, in viginti nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti nouem.

1 *Quid sit, & quotuplex sit apostasia & apostata.*
2 *Vtrum portantes habitum suotui in absconditos sint apostatæ.*
3 *Vtrum pena fugitiui puniatur monachus qui ob aliquod leue peccatum supra modum grauatus ad suos superiores sine licentia perg t.*
4 *Vtrum penæ, quas ponit Paulus Quartus contra religiosos extra claustra vagantes & apostatas cum habitu vel sine habitu tantum, sint latæ contra apostatas.*
5 *Vtrum prælatus teneatur requirere apostatam, & fugitiuum monachum.*
6 *Vtrum prælatus possit vbicunque deprehendere apostatam fugitiuum.*
7 *Vtrum prælati teneantur petere licentiam a fratribus ad sua monasteria accedentibus.*
8 *Qua pena puniantur hi fugitiui.*
9 *Qua pena puniantur dictos fugitiuos recipientes.*
10 *Vtrum apostatæ & fugitiui fratres sint a suis prælatis benigne recipiendi.*
11 *Vtrum bona apostatarum, & fugitiuorum ordinis minorum pertineant ad ipsum ordinem.*
12 *An prædicti Apostatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes, teneãtur scribere memoriale creditorum, & debitorũ, & ipsum suo prælato præsentare.*
13 *Vtrum solum bona acquisita ab apostatis per negotiationem contra iustitiam applicentur Cameræ Apostolicæ.*
14 *Vtrum propter crimen apostasiæ quis a religione recte possit expelli.*
15 *Vtrum apostata, qui in nostra religione minorũ non fuit ter conuictus, neque ter punitus possit expelli, a religione propter hac, & alia grauia delicta, quæ in apostasijs & in religione commisit.*
16 *Vtrum solum generalibus aut prouincialibus expulsio horum apostatarum, & delinquentium committatur.*
17 *Vtrum generales & prouinciales possint eijcere incorrigibiles sine consilio patrum.*
18 *Vtrum dicti prælati possint expellere a religione homicidam.*
19 *Vtrum religiosus de crimine nefando conuictus possit a religione expelli.*
20 *Vtrum iustè expulsi a religione teneantur seruare regulam quam vouerunt.*
21 *Vtrum a monasterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, possint remanere tuta conscientia in seculo si prælati eum nolint recipere.*
22 *Vtrum legitimè eiectus possit intrare aliã religionẽ.*
23 *Vtrum prælati possint expellere a religione incorrigibilem iubendo, vt ingrediatur aliam strictiorem intra certum tempus.*
24 *Vtrum promotus tantum ad sacrum subdiaconatus ordinẽ si expellatur propter eius delicta ab ordine, possit ordinari alijs ordinibus ab Episcopis.*
25 *Cui Episcopo erũt subiecti expulsi a religione, an Episcopo originis, an domicilij.*
26 *Cui acquirant isti legitime expulsi.*
27 *Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali ordini suo conuenienti.*
28 *Vtrum isti eiecti possint tradi brachio sæculari, vt corporaliter puniantur.*
29 *Vtrũ eiectus a sua religione, si ad eam iterum recipiatur, necessariũ sit, quod in ea iterũ profiteatur.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex sit apostasia, & apostata.

Respõdeo dicendo, quod apostasia iuxta glossam a solemnem & receptam est triplex a fide, ab obedientia, & ordine, vel religione. Hic autem solùm nobis est sermo de apostasia ab ordine monachali & religione, licet apostasia generaliter sumpta dicatur ab obedientia & a præceptis obediendi retrocessio, & retractio, siue desertio, iuxta prædictam glossam, & Diuum Thomam. b Non tamen dicitur apostasia a religione accipiendo verbũ hoc strictè in ea significatione, in qua accipitur in toto titulo de apostatis, pro quacunque retrocessione. Sed requiritur primo, vt ipsa retrocessio sit criminosa, & mortiferè mala, vt erudite dicit Caietan. c Imo ait, quod non sufficit, quod sit criminosa, & mortifere mala, qualis est inobedientia; qua monachus intra monasterium existens cõtrariè renuit obedire iussis prælati, etiam si violaret votum substantiale castitatis, licet enim tanquã inobediens, & impudicus possit castigari, non tamen tanquam apostata secundum omnium mentem. Imo neque sufficit, quod exeat monasterium sine licentia prælati, absque tamen animo deserendi religionem. Vnde retrocessio ab aliquo monasterio alicuius religionis sine licentia prælati cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, si intret illam, non dicitur apostata, quia licet sit recessus ab illo monasterio & ab illo ordine non tamen est recessio a religione, & ita non incidit in penas apostatarum iuxta determinationem d Innocentij communiter recepti, quam Caietanus vbi supra præclare declarat. Imo neque omnis retrocessio, per quam non solùm peccatur mortaliter, sed etiam incurritur excõmunicatio maior, sufficit ad constituendam illam apostasiam, de qua loquimur, per desertionem enim temerariam habitus a religione fit retrocessio mortifera, & excommunicatione ipso iure punita, prout dicitur in iure, e Nõ tamẽ illa omnis est apostasia, de qua loquimur, quia illa fit aliquando animo cito habitum reassumendi ad hoc enim vt hæc apostasia constituatur, necessarium est, quod deseratur habitus sine proposito illum reassumendi, vel aliam religionẽ intrandi. Ex prædictis colligitur, quod apostata a religione dicitur religiosus expresse, vel tacitè professus, qui deserit religionem, quam professus est sine trãsitu ad aliam cum animo non reuertendi ad suam. Cui cõsequens est, non omnem religiosum fugitiuum esse apostatam, omnis enim, qui exit a monasterio sine licentia superioris retento habitu vagans, vel se celat, ne inueniatur, est fugitiuus, vt Ioannes An-

a Glos. in c. 1. de apost.

b D.Th. 2. 2. q. 12. ar. 1.

c Caiet. supr. D.Tho. in d. q. ar. 1.

d c. si de renũ. c. intelleximus de ætat. & qualitate.

e c. 2. ne clerici, vel monachi. lib. 6.

Andreas, a & communis determinat, attamen non omnis talis est apostata per supradicta. Consequés item est, nullum religiosum, qui transit ad arctioré religionem petita licet non obtenta licentia superioris esse apostatam, quia eius transitio non est retrocessio criminalis, siue mortifera iuxta sacros Canones. b Consequitur item eadem ratione, nullum translatum ad aliam religionem, vel ad aliun locũ mediante dispensatione legitima esse apostatam, iuxta quandam Extrauagãtem c hoc definientem. Neque consequenter, qui est translatus ad Episcopatũ iuxta sacros Canones. d Neque institutus perpetuo in aliqua Ecclesia definit esse claustralis, iuxta quandã glossam singularem: e neque ille, qui per aliquos paucos passus sine licentia prælati egreditur monsterium, statim regressurus, quia non videtur egressio illa mortifera, cum exiguitas in omni materia excuset a culpa mortali, prout tradunt D. Thomas f & Nauarros.

a And. in c. si. de regul. l. quis sit fugitiuus. ff. de adilitio edicto.

b cap. licet. de regul.

c Extrau. viã ambitiosæ de reg. sub fin.

d Clem. 1. de elect. c. statutis 19. q. 1.

e Glo. in Cle. 1. §. ad hæc, de statu monac.

f D. Tho. 2. 2. q. 59. artic. 4. Na. in manu. c. 23. nu. 4.

ARTICVLVS II.

Vtrùm portantes habitum subtus in abscondito sint apostatæ.

RESpondeo dicendo, quod portantes habitum subtus vel coopertum in abscondito, an proprie vel improprie dicantur apostatæ, an verò tantùm excommunicati, disputatũ fuit a Rota, & per maiorem partem fuit determinatum ipsos esse excommunicatos, non tamen apostatas, vel si apostatas eos esse affirmamus, hoc de apostasia impropriè, & lato modo dicta, esse accipiendũ. Ita Quintil. Mand. g & citabatur concilium h Oldradi, qui volebat non incurri propterea aliquam inhabilitatem, sed tantùm excommunicationẽ, nisi adessent coniecturæ animi deserendi religionem. Aduerte tamen, quod contra licentiam, quæ olim concedebatur passim religiosis portandi habitum subtus, ad est Conc. Trid. i vbi determinatur contra talem licentiam, *ne detur licentia cuiquam occulte regulari ferendi habitum suæ religionis.*

g Mand. de signo gratia tit. licentia fo. 101. pag. 2. col. 2.

h Cons. 202.

i Conc. Trid. ses. vlt. sub Pio IV. cap. 14. in princ.

ARTICVLVS III.

Vtrùm pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum supra modum grauatus ad suos superiores sine licentia pergit.

REspondeo dicendo, talem non esse apostatam secundum superius dicta, neque pœna fugitiui esse puniendum secundum Baldum, K si accedit ad superiorẽ, vt ipsum a tali grauamine subleuaret, argumento aliquorum iurium. l Tum, quia dicens se grauatum, ob idque adiens superiorem, videtur appellare argumento cuiusdam Decretalis. m Vbi notant scribentes præsertim Decius. Neq; supradictis obstat Concil. Trid. n quod *vetat omnibus religiosis recedere à suis conuentibus etiam ob causam adeundi superiorem:* nam respondetur non esse credẽdum, Cõcilium voluisse derogare tam iustam conclusionem tam graui ratione nitentem, præsertim, quod non est petenda licentia ab eo, ad cuius grauamen tollendum pergitur ad superiorem iuxta glossam, o & cõmuniter scribentes: & quod adire superiorem ob iustum grauamen habet vim appellationis apud religiosos a quorũ superioribus posse appellari verbo, vel facto irrefragabiliter probãt Doctores in superiori quæstione allegati; vbi diximus Cõcilium Trid. hoc nõ vetare, sed solum prohibere ne quis religiosus possit exire a monasterio sine licentia superioris, etiam vt adeat superiorem, nõ autem vetare ne grauiter grauatus per viã iusti grauaminis, & appellationis iustæ, verbo vel facto interpositæ possit adire superiorem ad conquerendum de illo, cũ hoc sit consonum iuri naturali, & malitijs hominũ obuiandũ est, ita explicat Nauar. p Quæ opinio mihi videtur sequenda, cum solido nitatur fundamento licet contrariam teneat Banes, cuius opinionem posse sequi videtur casu, quo non constat de iniustitia grauaminis, & hoc ratione scãdali, & iuxta hoc debet explicari; quidquid circa hoc determinatum est pro regularibus.

K Bal. in c. ad nostram de appellat.

l l. contra pupillum. §. qui ad malus adiutorium. ff. de re iudic.

m c. dilect. 2. de appell.

n Conc. Trid. ses. 25. de reg. c. 4.

o Glo. in c. cum pastoris, 2. q. 7.

p Nau. in c. non dicatis n. 63. Banes 2. 2. q. 12. art. 1. pag. 667.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm pœna, quas ponit Paulus IIII. contra religiosos extra claustra vagantes, & apostatas cum habitu, vel sine habitu tantum sint latæ contra apostatas.

REspondeo dicendo, quod cum nullus fiat apostata per aliquem actum, qui non fit peccatum mortale, sed solum per illum, per quem fiat apostata a religione, consequenter videtur dicendum, quod pœnæ constitutionis Pauli IV. quæ habentur in constitutionibus Pontificalibus, q confirmatæ, & modificatæ per Pium IV. in quadam constitutione huius Pontificis prima in ordine, quę habetur in eisdẽ constitutionibus r Pontificalibus, non fuerunt incursæ saltem quoad Deum, & forum conscientiæ nisi per eos, qui exierunt monasteria, & religiones per exitũ mortiferum. Neq; omnes, qui per talẽ exitum exierunt, quia prædictæ bullę non induxerunt pęnas, nisi cõtra apostatas a religione, vt colligitur ex earũ procemijs & verbis, ibi, *apostatas*, & ibi, *apostasia*. decies repertis in bullis Pauli IV. & Pij IV. & bulla Pij IV. solùm est intelligenda, de his, quos cõprehendit bulla Pauli Quarti, quæ interpretatur illã. Cum lex interpretans aliam intelligenda sit de comprehensis in ea iuxta quandam authenticam, s & hoc determinat Cardinalis. Nec obstat, quod Paulus IV. dicit in sua bulla. *Omnes. & singuli, qui post professionẽ per eos in ætate legitima cõstitutos in aliquo approbato etiã militari Ordine purè & liberè emissa temeritate propria aut quouis prætextu, aut causa extra claustra suorum regularium locorum degunt.* Quia dicta verba debẽt intelligi de prætextu, & causa illicitis, quoniã vna pars copulatiua dubij declaratur per aliam. Vnde cũ verbum, *prætextu*, & verbũ *causa* sint generalia, & dubia ad licita, & illicita debẽt intelligi per aliam partẽ copulatiuæ, ibi, *temeritate propria* de iniustis & temerariis, tũ, quia illa verba apostasia, & apostata, decies repetita intelligenda sunt de illis, qui per apostasiã degũt extra claustra, repetitio enim eiusdẽ verbi in eadẽ lege, vel Canone grãde mysteriũ indicat iuxta glossã t celebrẽ, tũ quia nisi illa bulla ad apostatas restringatur, posset argui pontifex in ea de iniquitate, quod nõ est dicẽdũ de lege a Paulo Quarto sanctissime lata. Cũ vt Theologus doctissimus nosset de legis essẽtiali qualitate esse iustitiã, & honestatẽ iuxta ea, quæ in superioribus latè diximus. Nec Pius Quartus eius cõstitutionẽ vt non iuridicam notauit, sed solũ declarauit eam, quantum ad formam procedendi, & declarandi esse priuatos beneficijs, & dignitatibus, fore necessarium, vt exhiberẽt licẽtias, & a iudicibus apostoli-

q Fol. 319.

r Fol. 338.

s Aut. Hæc in strante. § 12. de collat. 3. Card. quæst. 3. in c. statuimus, cum sua. a elect.

t Glo. in c. 1 de iure patronatus.

apostolicis eorum veritas, vel subreptio examinatetur. Vnde hodie cōstitutio Pij Quarti solùm habet locum in apostatis & in his, qui cū literis, & dispēsationibus subreptitiis in seculo vagantur, qui per ordinarios possūt cōpelli, vt ad suas natiuas religiones reuertantur eos beneficiis Ecclesiasticis priuādo, prout secundum Deum melius ipsis videbitur expedire. Quod confirmat Conç. a Trid. dicens, quod *non liceat regularibus à suis Conuentibus recedere etiam prætextu ad superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint, qui verò sine prædicto mandato in scriptis obtento repertus fuerit ab ordinarijs locorum tanquam desertor sui instituti puniatur*: Ex quo colligitur, quod non solùm virtute constitutionis Pij Quarti possunt ordinarij procedere contra apostatas, eos ad claustrum reducendo, sed virtute dicti Concilij Tridētini ipsis facultatē ad eos coercendos concedentis. Verum tamen est, quod non licebit ipsis ordinariis ipsos sine licentia in scriptis per suum territorium transeuntes detinere, neque punire, si fidem fecerint se grauatos appellasse, vel de grauamine protestatos corā senioribus iter arripuisse ad superiorem, & ideo licentiam in scriptis nō deferre, quia noluit eam dare prælatus, a quo appellarunt, vel iuste meruerunt eam petere, vel quia per appellationem, vel licentiæ petitionem in carcerem iniustè coniecti aufugerunt, prout affirmat Nauarrus *b* hanc opinionem neruose defendens. Supradicta sunt conformia cōstitutioni Innocētij Octaui, quę habetur in libro Monumenta *c* ordinū qua præcipit, *omnibus Ecclesiarū prælatis, vt omnino euitēt fratres Minores discedentes ab ordine post professionē ac quod illos (cū requisiti fuerint à ministris & custodibus) denūciari faciant fore excōmunicatos*, nā iam modo possunt vlterius progredi contra eos procedendo, iuxta decretum cōcilij superius allegatum.

a Conc. Trid. ses. 25. de reg. c. 4.

b Naua. in c. nulla. 18. q. 1. in fine.

c In 1. impr. f. 37. & in 2. fo. 121. cōc. 163

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prælatus teneatur requirere apostatam, & fugitiuum monachum.

RESpondeo dicendo, quòd Abbas, & qui libet prælatus conuentualis requirere debet monachos fugitiuos, & ad claustrū deducere, salua disciplina ordinis iuxta quandam Decretalē. *d* Quæ requisitio mandatur ibi fieri annuatim in tēpore Capituli. Quando tamē monachus fugitiuus ita esset scādalosus, & periculosus alijs fratribus, & aptè nō posset capi, cogi, & detineri, ait *e* Syluester, quod forte prælatus vel cōuentus nō teneatur reducere talē secundum Archidiaconū, ne alijs noceat, si nō speratur posse emēdari, quia vtilitas communis præponitur priuatæ. Et huic dicto suffragatur D. Bonauentura *f* dicens de istis fugitiuis incorrigibilibus. *Quod si Deo permittente, aliqui se ipsos eiicerent, gratiæ sunt Deo referendæ, non quia illi peccauerunt, sed quod oues suas à pestifera contagione liberauit.* Vnde Apostolus ad Galatas *g* scribens, ait, *vtinam abscindantur, qui vos conturbant, scilicet puritatem vestram pacem & famam.* Si autē speratur correctio, & impeditio malorum eius, si coerceatur, vèl detineatur, tenetur prælatus, vel conuentus, & corrigere, & cogere ad redeundum, iuxta determinationē cuiusdā Decretalis. *h* Et si nolint debent incarcerari. Dixi, salua ordinis disciplina, quia sic ponitur in regula B. Benedicti, quæ habet, quod *ter egressus monasterium, ad monasterium recipi non debet*, vt dicitur in capitulo secundo eiusdem regulæ. Et sicut incorrigibilis debet eiici à monasterio, quando in ergastulis non posset commode detineri. Dixi (ita esset scandalosus) graue autem scandalū erit, quando alij dicunt, se potius tale monasteriū deserturos, quàm simul cum illo moraturos, sicut ait Hostiensis, se aliquando vidisse de facto, & similiter Archidiaconus hoc vidisse asserit in quadam moniali. At in hoc putat Syluester, *i* standum esse arbitrio boni viri.

d c. ne religiosi vx. de regul.

e Sylu. v. apostasia. n. 10.

f D. Bonau. su. reg. q. 24.

g Ad Gal. 5.

h c. a nobis extra de apost.

i Sylu. vbi su. nu. 11.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm prælatus possit vbicunque deprehendere apostatam fugitiuum.

RESpondeo dicēdo, quòd potestas prælati supra suum subditum regularem est tanta, vt etiā extra suum monasterium & territorium manentē fugientem, & male, vel bene facientem sine licentia ipsius possit capere realiter, & vinctū in suum monasterium adducere, sicut, quicunque possidet aliquā rem, potest propria authoritate, vbicunque eā inuenerit, capere, & retinere, iuxta quandā legem. *K* Tū quia Dominus potest capere seruum fugientem, vbicūque ille eum inuenerit iuxta alias leges. *l* Quarum vna habet curialem, vel cohortalem, id est, curiæ, vel cohorti obligatū fugientem capi posse authoritate curiæ, vel cohortis, cui obnoxius est. His & alijs hanc conclusionem probat Nauarrus. *m* Et licet hoc ius cōmune concedat, priuilegia tamen amplius cōcedunt fratribus minoribus, quod scilicet, eorum generales, & prouinciales ministri ac custodes, & cæteri fratres ordinis Minorū possunt apostatas & insolentes dicti ordinis excommunicare, ligare, capere, & carcerari mancipare, si videbitur expedire, vt concessit Innocen. VIII. *n* Quod ipsum concessit Clemens Quartus, *o* in quocūque habitu eos contigerit reperiri, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis & in Marimagno *p* fratrum Carmelitarum ipsum conceditur. Et additur, quod præfati fratres apostatæ possunt capi, & incarcerari, &c. in quocunque loco etiam si in curia Romana inueniri eos contigerit, in qua sicut extra possunt prælati dicti ordinis super subditos suos ratione professionis tam tacite quàm expresse emissæ, tanquam ordinarij procedere; ita habetur in libro Monumēta *q* ordinū. Multa circa hoc inueniuntur priuilegia, quæ esset fastidiosum recensere, & ne fastidium ingeram ea ex proposito subticeo, aduertēdo ex ipsis collig, non solùm prælatos suos subditos apostatas, & fugitiuos capere posse, sed omnes alios sui ordinis apostatas & fugitiuos, vbicunque eos sine licentia in scriptis inuenerint, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, & ita vsu, & consuetudine in nostra, & alijs religionibus receptum videmus. Ita concessit Leo X. congregationi Camaldulensi, & Eugenius IIII. congregationi montis Oliueti, & congregationi S. Iustinæ & S. Benedicti Hispanię, & Clemens III. & Clemens IV. & Gregor. IX Carthusiensibus, prout refertur in Compend. *r* Cistertij ordinis.

K d. l. quis. §. differētia. ff. de acquir. posses. l. 1. §. per seruum quia in fuga ff. de ac. posses. l. 1. C. vbi curialis vel cohortalis.

m Nau. in ca. nullum. 18. q. 1. nu. 10.

n Habet. in li. Monum. ord. in 1. impr. fol. 37 & in 2. fo. 121 conc. 264

o Habet. in eo. l. in 1 impr. f. 18. & in 2. fo. 14 conc. 329.

p in §. apostatas corrigi quo que ordinis.

q In 2. imp. f. 186. conc. 470

r Tit. fugitiuus, §. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad sua monasteria accedentes.

RESpondeo dicēdo, quod Sixtus V. Romę apud D. Petrū anno Incarnationis Dominicę millesimo quingētesimo octuagesimo septimo, septimo

Kaleudas

Kalendas decembris, Pōtificatus sui anno tertio in constitutione contra illegitimos, criminosos volēs multis malis remedio apostolico obuiare sequentē ponit constitutionem dicens. *Sed quia interdum Sathanas in Angelum lucis se callidè transfigurat, ac perditi quidam, & facinorosi homines, quod sæpè vidimus, & experti sumus, instigante antiquo pacis & religionis hoste non veriti sunt temerario ausu habitum religiosorū assumere, ea mente, vt veluti sub ouinæ pelle lupi rapaces per dolum, & insidias Christi fideles incautos, & nihil mali à religiosis suspicantes opprimerent, siue vt post scelera patrata viam faciliorem ad fugam haberēt siue vt sæuitiam curiæ secularis, quæ eos propemodum interceptos persequebatur manus aufugerent. Et cōtingit aliquādo, ipsos sicarios religiosis vestibus indutos à veris religiosis dolo, ac fraude deceptis, intra domus regulares hospitio receptos fuisse. Probibemus eodē modo atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam sui ordinis transeundo etiā in itinere intra aliquod monasterium domum vel locū alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquā hospes recipi, aut ad modicum tempus diuertere possit, nisi à superiori eius loci, vbi residet, expressam licentiam residendi in scriptis obtentam, seu literas obedientiæ, vel cōmendatitias secum deferat, atque exhibeat, vel nisi ita cognitus sit ijs, ad quos diuerterit, vt de eius persona nullus omnino dubitationi, aut suspectioni locus relinquatur.* Et addit ipse Sixt. V. *Volumus, vt hi, qui etiam pietatis, vel hospitalitatis prætextu regulares alterius prouinciæ ignotos, aut sine licentia, vel literis omnino receperint, pænas priuationis vocis actiuæ & passiuæ, necnō officiorum graduum, honorum, & dignitatum obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.*

Circa quam constitutionem primo est notādum in religione, in qua non seruatur à maiori parte superiorum ipsius, non obligat alios volentes eam seruare, prout diximus supra in quæst. 6. art. 10.

Secundo est notandum, quod pęnis huius constitutionis non afficiuntur prælati, qui recipiunt religiosos suæ prouinciæ ad eorum monasteria, sine licentia suorum superiorum diuertentes. Hæc enim constitutio loquitur, quando recipiuntur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliam prouinciam:* & ibi *alterius prouinciæ*, & infra ibi. *alterius prouinciæ ignotos.* Supponit enim Sūmus Pontifex, quod si sunt fratres eiusdem prouinciæ ab aliquo eiusdē conuentus, in quo recipiuntur, debēt cognosci, aut saltem possunt ab ipsis religiosis cognosci ex interrogationibus, & informationibus cum ipsis habitis. Et licet dicta cōstitutio loqueretur vniuersaliter etiā de religiosis eiusdē prouinciæ, ea sine dubio non debet habere locū in religioso cognito ad aliquod monasterium sine licentia diuertente, cū in eo cesset ratio huius cōstitutionis, quæ fuit impedire, ne sicarij & criminosi in conuētibus vestiti habitu regulari hospitarētur, & dolo & fraude delicta, & scelera committi ab ipsis solita continuarent, ita vidi in facti contingētia fuisse responsum à viris doctissimis, quorū sententiæ ego quoque læto animo subscripsi, iudicans prælatum dictum religiosum recipientem in pęnas huius constitutionis minime incurrisse.

ARTICVLVS VIII.

Qua pęna puniantur hi fugitiui.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. pro ampliori conseruatione cōgregationis Cistertij, & congregationis S Benedicti Hispaniæ anno Domini millesimo quadringentesimo sexto, & Celestinus V. pro sua congregatione, *Probibuit cuicunque ex monachis conuersis & personis religiosis monasteriorum eorum, ne sub excommunicationis incurrendæ pęna ipso facto sine generalis reformatoris, vel etiā Abbatis & conuentuum, quorum tunc religiosus fuerit petita, & etiam obtenta licentia à monasterio exire possit, etiamsi ad quēcunque aliū ordinē, vel locū, seu quodcunque aliud monasteriū earū vel cuiuslibet ordinis transire velit, quam excōmunicationem incurrere voluerunt Abbates, Priores, religiosos, & superiores dictum transeuntem recipientes, si postquā per dictos cōgregationis monachos requisiti intra triū dierū spatiū dictū translatum ad proprium monasterium, à quo exierit sine difficultate non remiserint cum effectu, a qua tam recipientes, quam transeuntes, nisi in mortis articulo ad suū monasterium reduxerint, absolui nequeāt.* Circa quā cōcessionem aduerte primo cum Collector a cōpēdij Cistertij, quod ad nullum alium etiam Carthusiensium ordinum, nisi petita, & obtenta licentia supra dicta monachis Cistertij transire licet, etiam virtute literarum apostolicarum, nisi in eidē de monasterio, & ordine, & dicta cōcessione specialis, & expressa mentio habeatur cū decreto irritante, quidquid secus. Imo ait, quod concordia est facta inter Cistercienses, & Carthusienses, quod nullus monachus ordinū suorum de vno ad alium sine licentia possit transire.

a *Collect. in comp. tit. fugitiuus, §. 1. & 2.*

Secundo est notandū, quod licet monachi S Benedicti, cōgregationis Regni Portugalliæ supradicto gaudeant priuilegio, eo tamen ipsi non vtūtur, vt patet ex quadam constitutione facta a dictis Patribus in capitulo generali celebrato in Sācto Martino de Tibaes decima tertia die mēsis Maij, anno Domini millesimo quingētesimo nonagesimo, cuius tenor lingua Lusitana est qui sequitur. *Quando algum religioso da nossa Ordē se quiser passar à outra Orden dos Mendicantes; nam facilmēte se lhe cōceda: mas neguenlha. Porē se elle a tomar nam lha cōcedendo: vase em boa hora: poys os Canones declaram, que petita licentia, & non obtenta, o tal religioso se podesse mudar à outra religiam mays estreyta. E se de fora pedir a tal licenca dealha. Mas se com ella cor andar vagueando: mādamos, que oprendam & castiguem como fugitiuo.*

ARTICVLVS IX.

Qua pęna puniantur dictos fugitiuos recipientes.

RESpondeo dicendo *Quod nulla persona Ecclesiastica, vel seculares, quacūque dignitate prædita aliquē ex Prælatis, vel monachis absque superioris licētia apud eos diuertentē recipere & penes se detinere audeāt etiā prætextu arctioris vitæ ordinis, vel obseruātiæ eius authoritate quarumcumque literarum Apostolicarum in quibus de Prælato monacho, & congregatione nominatim expresse mētio facta non fuerit. Recipientes verò, si intra tres dies, postquā eis præsens priuilegiū innotuerit, prædictum Prælatum, vel monachum eidē cōgregationi cū effectu non restituerint vel à se realiter abiecerint; excōmunicationis sententia ipso facto innodati existant, in qua, nisi in mortis articulo, vel à sede Apostolica absolui nullo modo possunt.* Ita concessit Leo X. congregationi Camaldulensi. Et Iulius II. congregationi montis Oliueti, & Innocent. IV. b nobis Minoribus *Cōcessit quod retinētes fratres fugitiuos, & ipsi fugitiui, sint ipso iure excōmunicati, Nec nō remanēt etiā excommunicati eisdē auxilium, consilium, aut, fauorē præstantes* prout concessit Iulius II. ordini Prædicatorū, & habetur in libro Monumenta c ordinū. Attēde tamē (prout ait Collector d priuilegiorū Mendicantium) quod in mari magno fratrum Carmelitarum additur quædam clausula, scilicet, *quod possint Prælati ordinis promulgare sententiam excōmunicationis in detinentes fratres discedentes, vel apostatas, siue tales*

b *Ita habet. in l. Monum. ord. in 2. imp. fol. 260. conc. 9 1 c In 1. imp. fol. 237. conc. 5 5 4.*
d *Tit. apostata ab ord. §. 8. in fin.*

tales retinentes sint laici, siue clerici. Ita habetur in lib. Monumēta *a* ordinū. Et ait Collector, se videre, quod hæc est magna authoritas cōcessa Pręlatis ordinis; & quod alibi nō inueniatur similis. Circa quā concessionem est aduertendum, quod recipientes, & detinentes supradictos fratres, non in quantum fugitiuos & apostatas, sed in quantū consanguinei affines, aut amici, & familiares benignitate quadā naturali ipsis benefaciendo, nō incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur; Nam etiam Bulla Cęnæ, quę quotānis publicatur, & intimatur excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præstantes. Et secundum communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxiliū præstantes supradictis, non tanquam hæreticis, sed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solùm enim recipientes. & auxilium præstantes ipsis hæreticis, inquantum hęreticis comprehendit, vt recte notauit Caietanus. Tum quia potest quis, licet non teneatur, eisdē etiā non extreme indigentibus subuenire quatenus homo, argumento cuiusdam Canonis *b* loquentis de peccatore dicentis *quia peccator est corripe, quia homo miserere*. Et ibi, *nulli homini claudenda est misericordia sicut nulli peccatori impunitas relaxanda est*: tum quia nullo Canone contrariū probatur. Licet multis probari possit, eum præsumi fauere hæretico, qui, sciens, eum esse talē, fauet ei sine aliqua circūstantia, quæ excusare posset eum etiā in foro exteriori à tali præsumptione, quales multæ occurrere possunt fundatæ in timore, necessitate, cognatione vel vtilitate, in pace, militia, & bellis, in quibus videmus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis ducibus, & militibus fauisse Lutheranis. Quo ad forū autē interius, in quo sola veritas respicitur facile est decernere fauorem datum alicui eo respectu, quo malus, & hæreticus est a dato ab ipso, eo quod proximus, & a Christo redemptus. Ita doctissimus Nauarrus, *c* supradictis consentiens. Vnde sic debemus in nostro casu Theologizare, quod scilicet non remaneant excōmunicati recipientes apostatas, & fugitiuos si hunc illis fauorem impendunt nō titulo, & colore apostasiæ, aut fugæ a religione, sed titulo pietatis; amicitiæ, & consanguinitatis, & benignitatis erga proximos afflictos satis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia supra posita sunt explicanda.

a In 1. imp. fo. 183. conc. 458

b Ca. duo ista nomina. 23. q. 4.

c Nau. in ma. c. 27. nu. 55.

ARTICVLVS X.

Vtrùm apostatæ & fugitiui fratres sint à suis Prælatis benignè suscipiendi.

RESpondeo dicendo, neminem negare posse, apostatas, & fugitiuos fratres, qui sui sacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos esse regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum postquam miserunt, retro aspexerūt, & effecti sunt indigni regno Dei, iuxta dictū *d* Domini nostri Iesu Christi. Tum quia multa addunt, & cōmittunt digna maximo supplicio: cum cæteris paribus omnia in eis peccata sint aliquātu maiora, etiāsi, ob solam circunstantiam religionis non fiant semper mortifera, quæ absque illa solùm sunt venialia secūdum Diuum Thomam. *e* Ob quæ, & alia multi piissimi, & circunspecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monasteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas subituri, & si redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: imo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur a dæmonibus, vt plurimū deuorādæ. At doctissimus, nec minus pius Nauarrus *f* ex multis probat, Primo eos, qua parte fieri potest, tū blandiendo, tum docendo inducendos esse, vt ad idem aratrum, in quod manum miserant, redeant & ita pareant, vt contumacia, & inobedientia, quibus vsi sunt in duplicatam obedientiam, & reuerentiam, commutentur. Deinde, quod si ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, aliis quidem facta facultate transeundi ad eiusdē ordinis monasteria, aliis ad alias eiusdem ordinis prouincias, aliis ad alios ordines æquales, aliis etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & superiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate sint isti miseri recipiendi, & tanquam oues perditæ à pastoribus super humeros suos subleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quassatos non infringentes. Ad similitudinem Saluatoris Domini nostri, considerantes Dominum posuisse hos homines super capita sua. Nō solùm enim sunt trahendi subditi a Prælatis super humeros, sed super capita. Nam eorum regimen non solùm est onus humeri, sed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & discretione, & prudentia subleuari, & blanditiis attrahi.

d Luca 9.

e D Tho. 2. 2. q. 188. art. 9.

f Na. in c. Nemmus. nu. 13.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm bona apostatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipsum ordinem.

RESpondeo dicendo, quod ipsi apostatæ nihil sibi quærunt singulariter, nec monasterio alicui suo. Quia licet regulariter religiosi aliorum ordinū contrahendo vtiliter quærant suo monasterio, vel ordini iuxta doctrinam Innocentij, *g* siue contrahant nomine suo, siue nomine monasterij, vel ordinis, siue impersonaliter, vt tradit Nauarrus *h* post Baldum; Frater tamē Minorita de obseruantia non potest id facere; quia monasteria, & ordo sācti Frācisci de Obseruātia sunt incapacia dominij, & possessionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta suam regulam a iure communi *i* confirmatam, & declaratam. Loquēdo tamen secundum priuilegia ipsi ordini concessa, aliter est procedendum. Leo enim Decimus concessit, *Vt quandocunque acciderit, quod fratres Minores extra obedientiam vagantes obseruantiæ fuerint capti aut sponte redierint ad ordinē, qui aliqua bona habuerint, quę tēpore apostasiæ diuersis vijs acquisierint possint Prælati ordinis & alij fratres, quibus ipsi commiserint, accipere alia bona, & ea exigere à quibuscunque personis ea detinentibus, & vt illis, si talia sunt quorū vsū liceat fratribus habere vel si huiusmodi nō sint, quib. in propria specie fratrib. vti nō liceat, vt sunt pecunia, vestes seculares, & similia, quod fiat de talibus rebus, sicut fieri mādatur in declaratione sua regulæ de similibus, quando sibi ab alijs dantur, vel in testamentis leguntur. Et concessit, quod si oportuerit huiusmodi bona in iudicio petere possit hoc facere Procurator seu syndicus ordini deputatus authoritate Sedis Apostolicæ, vel alius amicus spiritualis fratrū, qui ab aliquo prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus*. Ita habetur in supplemento. *K* Ex quibus infertur, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæsita per Minoritā apostatā pertinent ad sedē Apostolicam, & possunt peti a dicto syndico, & disponi ab his, prout prælatus dicti ordinis ordinauerit, nō tamen secundū rigorem syndicus tenetur ad omnia

g c. Cum olim. 3. de priuileg.

h Nau. in c. nō dicatis 12. q. 1 nu. 12. Bal. in l. seruum. C. de pact.

i cap. exiuit. §. ad hæc de ver. sig. l. 6. Clem. exiuit. §. præterea de eodem. tit.

K Fo. 62. conc. 203.

debita

debita liquide contracta per dictum apostatam, cũ ipse syndicus sit cõstitutus nomine Sedis Apostolicæ, quæ pro conseruatione ordinis & quiete fratrũ recipit in se dominium istarum rerum. Nõ tamen constituitur ad soluendum debita ab ipsis fratribus contracta, cum ius resistat obligationibus ab ipsis initis: non tamen resistit acquisitioni dominij, quod per ipsos Sedi Apostolicæ in vtilitatem horum fratrum potest obuenire. Et hoc videtur tenẽdum. In quam partem inclinat Nauarrus; *a* licet in hac difficultate aliquantulũ fuerit hallucinatus propter ignorantiam supradictę concessionis Leonis Decimi. Vnde infertur, quod apostatæ, & fugitiui aliarũ religionum habentium bona in cõmuni, quibus potest acquiri aliquid in communi, possent petere prædictas actiones, & iura. Minimè tamen obligantur loquendo secundum rigorem ad soluendum debita per ipsos apostatas contracta: Verũ est tamen, quod sicut ille, qui emit rem Ecclesiæ sine solemnitate, non potest repetere pretium ab Ecclesia, prout dicitur in iure, *b* nisi pretium sit conuersum in vtilitatem Ecclesiæ; vt argumento eiusdem Decretalis *c* tenet Syluester: ita etiã nõ possunt creditores petere monasterijs sibi debita ab apostatis ipsorum monasteriorum, nisi id, propter quod debitum fuit contractum, conuersum sit in vtilitatem ipsorum monasteriorum. Qui enim sentit commodum, sentire incommodũ quoq; necesse est, prout ait quædam iuris regula. Adeo hoc videtur verum, vt id etiam sentiam affirmandũ in fratribus Minoribus regularis obseruãtiæ, si ad ordinem reuersi aliqua bona secum traxerint, ex his enim debet Syndicus ipsorum fratrum debita persoluere, non enim credendum est, piam sedem apostolicam velle sibi applicare dictorum bonorum dominium ita, vt debita per dictos fratres contracta minimè ex rebus per ipsos acquisitis soluantur.

a Nauar. l. 3. cons. tit. de reg. consil. 35.

b 12. q. 2. c. nõ licet.

c c. 1. de pign. ... alie. n. 14.

d ... fent. ... reg. ... l. 6. Cle. 1. de cens.

ARTICVLVS XII.

An prædicti apostatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur scribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipsum suo Prælato præsentare.

RESpondeo dicendo, quòd prædicti cuiuscũque sint ordinis, tenentur scribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum, & scripturarum, & testium, quibus ea, quæ oportet, probẽtur, & tradere illud suis prælatis, petẽdo ab eis humiliter, vt dictis debitis satisfaciant: siquidem ipsi nihil habent nec habere possunt propriũ, vt tales satisfactiones fiant, & debita per eos cõtracta soluãtur. Sed quid, si apostata fuit propter apostasias, & alia eiectus a religione per sententiã iuridicam, & diffinitiuã: & cum esset in vinculis, eius prælatus ipsi per obedientiam præcepit, vt omnia eius debita propalaret, dicens se ex bonis ab ipso ad religionem per apostasiam adductis paratum esse omnibus creditoribus satisfacere: & ipse quandam debitorum summam patefecerit. Postea autem eiectus a religione misit Epistolam ad prælatũ; qua ipsi alia in multo maiori quantitate debita satisfacienda indicauit, dicens cum hoc suam conscientiam exonerare. Nunquid tenetur prælatus ex dictis rebus hæc noue manifestata debita satisfacere. Ad quod respondeo, quod non tenetur ei credere in isto casu, cum nemo secundum ius credatur peccare, & ipse apostata sub obedientia, & excommunicationis sententia iussus manifestare omnia debita asseruit, minorẽ multo summam obligatum esse persoluere. Cui asserto magis credendum est quam secundo; cum primum fuerit dictum sub dicta censura, & obedientia, secundum autem nõ. Præterea potest præsumi de tali excluso, quod eam summam, & ea debita postea fraudulenter propalauerit, cõuentione facta cum fictis creditoribus, dicendo ea ipsis deberi: vt sic summa, quã in apostasia quęsierat ad suas manus posset peruenire, & ipsi religioni nihil relinqueretur: quod non est alienum ab ipsis cum totam suam vitam in fraudibus, & cauillationibus consumant. Præterea hoc probatur; Nam secundum iura rei confessioni primæ magis est credendum, quam secundæ, præsertim quando prima est iudicialis, prout cum communi contra Bartolum tenet doctissimus Couarruuias *e* Mẽchacha, & Iulius Clarus, & ita cõsuluit in facti contingentia, cui dicto subscripsit, quidam doctus & religiosus vir.

Sed cõtra dicta in his duobus articulis adest nobis quædã constitutio Pij Quarti incipiens. *Cupientes malitijs nonnullorum &c.* data Romæ anno Domini millesimo quingẽtesimo sexagesimo; septimo die Decẽbris pontificatus sui anno primo. Qua determinauit, quod omnia acquisita per negociationẽ illicitam clericorũ, & religiosorum, quæ in tempore mortis eorum remanserunt inconsumpta, vel quibus in vita priuãtur Sedis Apostolicæ Cameræ applicari. Quam Bullam refert Nauarrus, *f* dicens, eam continere ius nouum; tum quia nusquam hoc alibi inuenitur statutum; tũ quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducit ius nouum. Quo fit, vt non adeo sit firmum (vt ait Nauarrus) id quod, quidam responderunt, scilicet omnia pertinere ad monasterium, vnde iam professus, sine licẽtia exiuit, in hac enim Bulla, quam ipsi non viderunt, cõtrarium videmus contineri, quod tanquam quotidianũ valde videtur notandum, & consulendum esse monasterijs, quorum religiosi talia taliter quæsierunt, vt se componant cum Camera Sedis Apostolicæ, quæ in illa ius habet, quo iure optimo, & firmo talia bona petere possit. Hæc Nauarrus: Ex qua bulla ibi. *Quibus etiam illos viuẽtes priuari, & eis destitui cõtigerit.* Colligitur bona apostatarum, quibus ipsi in vita priuari, aut destitui cõtigerit, nõ pertinere ad monasterium, sed ad Cameram Apostolicam. Nam responderunt, prædictam constitutionem intelligendam esse de bonis acquisitis illicite ab apostatis extra claustra degentibus, quæ inuenta fuerunt tempore mortis eorũ. Hæc enim veniunt sub nomine spoliorum, nõ autem de bonis acquisitis à Regularibus apostatis, aut fugitiuis, qui ad sua monasteria reuertuntur. Bona enim ista ad ea pertinent monasteria (iuxta decisionẽ iuris communis) quibus talis fugitiuus debet cum alijs fratribus alimẽtari, si in claustro manserit. Et si propter eius demerita expellatur, debet ei subueniri de vestitu, & alijs necessarijs, ne statim cogatur mendicare, iuxta doctrinam Nauarri *g* Et secundum hunc modum intelligenda est constitutio Gregorij tertij decimi, quæ habetur inter constitutiones Pontificales eiusdem Summi Pontificis. Quæ incipit. *Officij nostri partes sedulo &c.* Nã ea constitutio loquitur de bonis apostatarum & fugitiuorũ, aut religiosorum viuẽtium & decedẽtiũ extra claustra, vt patet ex eius verbis, ibi, *Post eorum obitum*, & ibi, *sufficienti fuerint testandi, aut de illis disponendi facultate suffulti*, & ibi, *nomẽ, & eius veri hæredis illiusque naturã sortiri.* Et secundum hunc sensum allegauit dictam cõstitutionem Nauarrus, *h* dicẽs per eã bona acquisita a religioso

e Cou. l. 1. var. c. 3. Mencha. controu. vsu freq. c. 31. n. 4. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 53. nu. 11.

f Nau. de spol. cle. § 7. nu. 4.

g Nau. vbi su. §. num. 5.

h Nau. lib. ... cons. tit. de ... mon. con. 17.

apostata

apostata decedente extra claustra Cameræ Apostolicæ debent. Imò ex hac Gregorij Decimi tertij constitutione, colligitur constitutionem Pij IV. totũm de his bonis esse accipiendam. Nam allegans constitutionem prædictam, dicit eam continuisse bona acquisita à dictis Regularibus extra claustra post eorum obitum ad eandem Cameram Apostolicam pertinere. Et dictæ constitutiones determinantes omnia ista Cameræ Apostolicæ applicari, sunt intelligendæ deducto ære alieno, & solutis debitis, quibus ipsi Apostatæ tenebantur, sicut explicat Gutierrez a aliam similem constitutionem Pij V. determinantis ornamenta, paramenta, vasa, missalia, gradualia, libros cantuũ, & omnia auri, & argenti consecrata, & omnia destinata per quemcuoque beneficiarium, aut Prælatos Commendatarios, ad cultum diuinum applicari tempore mortis ipsorum siue ab intestato, siue cum testamento decedant Ecclesiis monasteriis, & beneficiis, vbi dicti beneficiarii, Prelati, & Commendatarii suum titulum habent, & redditus colligunt, etiam si ad testandum habeant facultatem. Hæc enim constitutio intelligitur iuridice ab ipsomet Gutierrez, deducto prius ære alieno, & debitis, quibus alias minimè potest satis fieri.

a Guti. lib. 2. pract. q. 90. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm solùm bona acquisita ab apostatis per negotiationem contra iustitiam applicentur Cameræ Apostolicæ.

Respondeo dicendo, quod dupliciter potest cõsiderari negotiatio illicita: quædam enim est contra virtutem iustitiæ specialem, quæ non solùm inducit peccatum, sed etiam obligationem ad restituendum. Alia est, quæ fit contra virtutes Morales, vt quæ fit à regularibus, & Ecclesiasticis, quibus prohibitum est iuxta sacros Canones negotiari, prout tradit Panormitanus, b & resoluit post alios Nauarrus. Et hęc solùm inducit peccatum sine obligatione aliqua ad aliquid restituendum. Hanc differentiam innuit D. Thomas. c Gregorius Lopez, & Didacus Perez, & Nauarrus. Et iuxta hęc quæritur, an solùm pertineant ad Sedem Apostolicam bona apostatarum cum negotiatione illicita contra virtutem specialem iustitiæ acquisita, quæ obnoxia erãt restitutioni, an etiam ea, quæ acquisierunt dicti apostatæ contra sacros Canones eis negotiari prohibẽtes? Cui dubio respondetur ex traditis ab ipsomet Pontifice Pio Quarto. Vbi, postquam dixit per illicitam negotiationem acquisita Cameræ Apostolicæ applicari, addit, *vel aliàs contra sacros Canones.* Per quæ verba satis explicat ipse Summus Pontifex quæsita ab ipsis regularibus per modos eis à sacris canonibus prohibitos, Cameræ Apostolicę applicari, quæ profectò magna ampliatio est. Nam eam consequitur, quod quæsita per quascũque personas Ecclesiasticas, & regulares ex beneficiis contra iura retentis, ex officiis secularibus contra iura exercitis ex arte Medicinæ, & Chirurgiæ, vel alia eis prohibita; ex obsequiis item indecentes regibus, & aliis sæcularibus personis contra iura canonica exhibita, sunt reseruata Papæ, & veniunt nomine spoliorum Cameræ Apostolicæ applicanda.

b Pan. in c. 1. & 2. de post. Nau. c. 15. n. 100. & lib. 3. cons. tit. de succ. ab int. cons. 3. p. 212. in 1. impre.
c D. Tho. 2. 2. q. 62. ar. 1. & 2. & Greg. in l. 45. tar. 1. vbi consu volunt. Per. in l. 3. ti. 1. verbo mandamiento l. 1. ord. Nau. l. 3. cõs. 1. de test. con. 10. p. 205. in 1. imp.

†

Quæst. reg. tom. 1.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm propter crimen Apostasiæ quis à religione rectè possit expelli.

Respondeo dicendo, quod expellere aliquem à religione res, est maximæ considerationis. Et ideo ad explicandam istam difficultatem vidẽdum est, in quo casu hoc sit licitum Pręlatis regularibus. Et aduerte, quod Alexander Sextus fecit *Facultatem Generalibus, ordinis Minorum, vt per semetipsos duntaxat, & Prouincialibus, vt per eos cum consensu maioris patris capituli dicti fratres ordinis quos incorrigibiles repererint habitu expoliare valeant, & ab ordine eijcere. Atque contra quoscunque eis auxilium, consilium, fauorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, aut quouis quæsito colore supradicti habitus delatione præstantes, etiam cuiuscũque dignitatis gradus, ordinis aut conditionis fuerint, per censuras Ecclesiasticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione postposita) procedendi, inuocando etiam, si opus fuerit, auxilium brachij sæcularis.* Ita habetur in libro Monumenta d ordinũ. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti prælati solùm eijcere possũt à religione, quos incorrigibiles legitime iudicauerint, prout aduertit D. Bonauentura, e addens, oportere excessus, & incorrigibilitatẽ esse notoria: ita quod alij eius exemplo possint infici, si retineatur in ordine, & extranei scandalizentur, quod talis in ordine sustineatur. Itaque propter vitandum scandalum, & propter incorruptionem ordinis debet eijci pręuaricator voti. Et sic secundum hunc sanctum Doctorem tria debent cõcurrere ad hoc, vt iuste possint fratres ab ordine eijci. Primum, quod eorum delicta sint notoria fratribus & secularibus. Secundum, quod suo malo exemplo corrumpant alios fratres. Tertio, quod probetur esse incorrigibiles. *Nec obstat*, ait Doctor sanctus, *quod Papa Alexander VI absolute concesserit incorrigibiles posse ab ordine expelli, nullam mentionem faciens de notorietate suorum delictorum, & de corruptione aliorum fratrum suo malo exemplo.* Nam respondet, quod *in foro exteriori possunt Prælati supradicta facere absolute, at in foro conscientiæ minime id esse tutum iudicat. Quia nec prælati ordinis, nec Papa potest liberare fratres huiusmodi ab obligatione, qua in professionis emissione per votum solenne se astrinxerunt. Eijciendo autem tales absolute extra ordinem vltra scandalum, quod in animis sæcularium potest generari est exponere illos periculo damnationis æternæ, cum sic eiecti nequeant seruare regulam, quam promiserunt. Sed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac secundum exigentiam delictorum puniri etiam vltimo supplicio, prout puniri solent clerici sæculares secundum iura Canonica, quibus subijciuntur religiosi sicut reliquæ personæ Ecclesiasticæ.* Hæc D. Bonauentura. Bene possem aduersus hanc modificationem aliqua adducere. At cum eijcere aliquem à religione sit res magnæ considerationis, & considerem maximam huius Seraphici doctoris Ecclesiæ clementiam, in ea proponenda ipsam libentissime amplector. Sed ad eius perfectam explicationem videndum est, quis dicatur incorrigibilis, vt sic à religione possit expelli. Pro quo aduertendum est primo, quod in religionibus hoc est per constitutiones ipsarum declaratum. Nam in constitutionibus ordinis Prædicatorum definitur, *quod incorrigibilitas fratris, quare ab ordine est eijciendus est, quando scilicet culpas non timet committere, & pœnas recusat ferre, vel ex earum sæpius repetita inflictione iudicio discretorum cognoscitur non proficere. Talis de*

d In 1. impr. f. 56. cons. 65.
e Bonau. sup. regu. fratrum Min. q. 14.

R con-

consilio discretorum, si expediens iudicatur, potest magister ordinis, vel capitulum Prouinciale, facere vt exutus habitu de ordine expellatur. Sic habetur in constitutionibus *a* Prædicatorum nouiter impressis per Reuerendissimum Iustinianum, Romæ anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto. Per quam constitutionem exploditur à dictis patribus opinio Syluestri *b* dicentis, quod quandiu iste frater volue rit se corrigere, non debet expelli à religione, quia secundum D. Thomam *c* hæc expulsio est sicut excommunicatio, quæ non, nisi in contumacem, & in eum, qui se corrigere non vult, fieri debet. Et opinio Armillæ *d* dicentis, quod nullus religiosus quantũcunque malus, si vult corrigi, debet expelli, sed est sequestrandus, & incarcerandus, & ibi debet puniri secundum constitutiones, quia hoc magis conducit correctioni eius, & magis scandala vitantur. Et certè si eius correctio quæratur, hoc præstat. At in nostra religione ille dicetur incorrigibilis secũdum ordinationes *e* generales Toletanas, *Qui ter fuit iuridice conuictus, & punitus de eodem crimine graui, et non fuit correctus.* Et in ordinationibus generalibus Vallisoletanis factis in capitulo Generali celebrato anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio ad coercendam delinquentium insolentiam fuit declaratum, *illum dici incorrigibilẽ, qui ter fuit conuictus, & punitus de aliquibus criminibus grauibus, etiam distinctis, & nunquam fuit emendatus.* Ex quo colligitur, quod committens tres apostasias, propter quas fuit iuridice punitus, & nũquam fuit emendatus, potest expelli à religione; si aliam postea commiserit, cum apostasia delictum graue ex sua natura sit, & committentes ipsam in eodem crimine perseuerantes, vt suspecti de fide ab inquisitoribus reputentur tanquam contemptores censuræ Ecclesiasticæ excõmunicationis, in quam per Apostasiam incurrunt, & vt excommunicati in suis religionibus anathematizantur. Dicit enim Concilium *f* Tridentinum, *quod siquis obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit.*

a In 2. dist. ca. 19.
b Syluo. verb. religio. 6. § 17.
c D. Tho. quod l. 12. in fin.
d Arm. v. religio. vlt.
e cap. 6. tit. de incorrigibili.
f Conc. Trid. se. 25. de re. c. 3. in fin.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm apostata, qui in nostra religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus, possit expelli à religione propter hæc, & alia grauia delicta, quæ in apostasiis, & in religione commisit.

Respondeo dicẽdo, quod si quis religiosus quatuor commisit apostasias, in quibus per multũ tempus perseuerãs excommunicatus facta celebrauit, & sacramentum pœnitentiæ sæpe sæpius ministrauit, & contra præceptum suæ regulæ pecuniam contrectauit, & aleatum ludum prohibitum sæpe sæpius cum sæcularibus exercuit, cum maximo suæ religionis detrimento, & sæcularium scandalo, & fratrum, quos ad ludendum prouocabat, docendo eos aleatum ludos prohibitos, & inter fratres ipsos discordias disseminando, mendaciis, & dolis eos infamando sine spe alicuius correctionis, & emendationis ad meliorem frugem, potest iure optimo expelli in ordine Minorum ab ipsa religione tãquam membrum putridum, & incorrigibile. Pro qua opinione facit primo quædam declaratio Parlamenti Parisiensis, in qua fuit declaratum, quod in criminibus grauibus, in quibus non imponitur pena mortis reputatur clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus possit tradi brachio sæculari, si bis ipsi venia fuit data. Quam doctrinam dicit Iulius Clarus *g* sibi videri iustam, & iuridicam, à qua non recedit Salzedo in sua practica criminali Canonica. Si igitur hic clericus, aut sacerdos reputatur incorrigibilis ad effectum, vt possit tradi brachio sæculari propter id solùm, quod eius delicta bis fuerunt condemnata, & non fuit emendatus: à fortiori debet iudicari incorrigibilis dictus malus religiosus ad effectum, vt cum confusione possit expelli à religione; quæ non est tam grauis pœna, sicut degradatio, & traditio brachio sæculari; cum eius grauia crimina non bis, sed sæpe sæpius fuerint ab eius prælaris condonata, vtentibus clementia à Concilio Trident. commendata, volentibus clementia magis, quàm rigore ipsum ad pœnitentiam adducere. Quod propter eius induratum animum, & impœnitens cor, nunquam efficere potuerunt. Et certè D. Paulus hanc nostrã veritatem manifestat in epistola, quam ad *h* Rom. scribit, dicens; *An ignoras, quod patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? An diuitias bonitatis eius patientiæ, & longanimitatis contemnis? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor thesaurizas tibi iram.* Vides, quomodo Paulus notat habere impœnitens cor, id est, incorrigibile, illum, qui contemnit clementiam, & bonitatem iudicis delicta condonantis. Esaias *i* etiam nobis hanc veritatem prædicat dicens. *Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Et statim addit, *Væ genti peccatrici & populo graui iniquitate:* populus autem grauis iniquitate, nihil aliud significat, quàm populum impœnitentem, & incorrigibile habentem. Causam autem huius sententiæ incorrigibilitatis asserit esse, Deum ipsis sæpe sæpius Peccata condonasse, imò enutrisse, & exaltasse, ipsos autem ipsum spreuisse. Et etiam si in ordinationibus Toletanis, & Vallisoletanis non iudicetur esse incorrigibilẽ illum, cui delicta sua sæpe sæpius fuerint condonata, & dissimulata, & nunquam ad pœnitentiam fuit adductus, sed solùm illum, qui ter de aliquibus criminibus grauibus fuit conuictus, & iuridice castigatus, & nunquam fuit emendatus, non propterea debemus iudicare hunc religiosum non esse incorrigibilem ad effectum vt non possit expelli à religione. Ipsæ enim ordinationes generales solùm ponunt quandam regulam certam, & determinatam ad cognoscendum, quis sit regulariter incorrigibilis de iure; non autem negant, alios esse incorrigibiles de facto, de quibus Syluester *K* in sequentia verba prorumpit, *Abbas, vel prælatus non potest expellere monachum à religione; hoc tamen potest facere regula, vel constitutio priuata probata per Papam, & etiam ius commune, aut ipse Prælatus iuribus regulatus. Vnde in capitulo, cum ad monasterium, de statu monachorum Monachus deprehensus in vitio proprietat. s mandatur expelli. Dicit tamen D. Thomas in quodlibeto duodec. mo, quod expelli non debet, quamdiu vult corrigi, sed solùm propter contumaciam. Quod intelligo, nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditiones viri, vel de iure propter regulam ita mandantem.* Hæc doctissimus Syluester. Ex quibus verbis, ibi: *Nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditiones viri.* Colligitur hunc monachum, de quo agimus, licet de iure secundum dictas ordinationes generales non sit incorrigibilis, cum ter de delictis grauibus non fuerit iudicialiter conuictus, & punitus, esse nihilominus incorrigibilem de facto secundum conditiones viri, & sic à religione posse iure optimo expelli. Neque ordinationes generales hũc esse expellendum negãt; cum tantum loquantur de incorrigibilibus de iure. Probatur præterea nostra con-

g Cla. in pra. crim. q. 36. n. 34. Sal. i pra. c. 149. § incorrig.
h Ad Rom. 2.
i Esai. 1. nu.
K Syluest. v. Abb. nu. 6.

conclusio, Nam loquendo in alia simili materia iudices inferiores potestatem habent arbitrandi pœnas secundum circũstantias, adeo quod possunt eas arbitrati vsque ad pœnam mortis, prout post alios tradit Maranta, *a* & vnum delictum potest habere tales circunstantias adeo enormes, vt pro vna vice, qua committitur, possit digne imponi pœna mortis, vt post alios tradit Iulius Clarus. *b* Et eadem ratione, etiam si hic religiosus non sit conuictus, & punitus tribus vicibus criminaliter, & iudicialiter, tot sunt circunstantiæ delictorum, quæ in titulo quæstionis proponuntur, & talis potest esse conditio delinquentis, quod secundum ius possunt eius prælati iudicare, ipsum esse incorrigibilem, & à religione per consequens cum confusione esse dismembrandum, & expellendum. Præsertim, cum vt proponitur in titulo quæstionis, soleret iste falsa testimonia in rebus grauissimis contra viros graues affirmare, & seditiones in conuentibus seminare, discordias inter fratres mouendo. Quod delictum per nicio sissimum est Reipublicæ; præsertim in religionibus, in quibus sicut est bonum, & iucundum habitare fratres in vnum: ita est malum, & infestum paci, & tranquillitati religionum habitare diuisos, & contrarios. Et ita Diuus Thomas, *c* & alij, quos refert, & sequitur Nauarrus hoc vitium, vt perniciosissimum, exterminandum esse proclamant. Probatur etiam nostra sententia, Nam Pius Quintus, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo, decima nona die Septembris. *Ordini D. Hieronymi in Hispanijs concessit, & indulsit, quod capitulum generale, aut priuatum tantùm possit fratres delinquentes in casibus, quibus quis de iure communi ad mortem damnatur, perpetuo in carcere vel eos in perpetuum, aut ad tempus ad triremes relegare, & condemnare, & in alijs delictis grauioribus, aut grauissimis, velut in obedientiæ contumaciæ, seu incorrigibilitatis eos etiam vsque ad priuationem habitus inclusiuè punire, & castigare.*

Circa quod consideranda sunt illa verba. *Et alijs delictis grauibus, aut grauissimis.* Nam dictio, *alijs*, designat similitudinem, & tafert diuersum in substantia, sed idem in qualitate, iuxta quandam legẽ *d* & decretalem, prout tradit Bartolus. Vnde dixit Baldus, quem sequitur Quintilianus Mandosius, quod si statutum dicit, quod aliquis puniatur pœna pedis, vel alia, intelligitur de simili, vnde non de pœna pecuniaria intelligitur, quia nõ cõuenit in genere pœnæ, neque de amputatione capitis, quia longè remota est à tali pœna. Vnde in hac concessione illa dictio *alijs*, denotat alia similia delicta non longè remota à qualitate præcedentium delictorum, sed quædam delicta grauia, quæ proponitur, hunc religiosum commisisse; scilicet, delictum inobedientiæ, contumaciæ, quam habuit iste delinquens, qui vt probatum est, satis est incorrigibilis de facto. Et insuper probatur nostrum assertũ; Dicit enim Pius Quintus, quod possunt Prælati procedere, vsq; ad priuationem habitus inclusiue in delictis grauibus, aut grauissimis. Illa autem alternatiua *aut*, innuit Prælatos non solùm propter delicta grauissima possa procedere vsque ad priuationem habitus, cuiusmodi est incorrigibilitas; sed etiam propter grauia, quæ denotat grauitatem non ita qualificata incorrigibilitate affectam. Quæ autem sint delicta grauia, & grauissima non explicant Doctores, regulam certam constituentes; imò hanc rem arbitrio boni viri relinquunt. Et hanc dicit communem opinionem Alciatus, *e* prout illum refert, & sequitur Villalobos. Vnde resolutiuè dico, hunc delinquentem posse à religione eiici propter eius delicta, quæ non solùm sunt grauia, sed grauissima, cum virtute dictæ concessionis, cuius nos Minoritæ per communicationem priuilegiorum participes sumus, possint propter talia delicta fratres à religione expelli.

a Maranta in suo spec. f. 19. post. nu. 53.

b Clar. l. recepta rũ sententiarũ. §. sacrilegium. nu. 3.

c D. Tho. 2. 2. q. 73. Nau. in c. inter. verb. 11. q. 3. conc. 6. nu. 419.

d l. si fugitiuũ. C. de seruis fu. cũ glo. fin. c. sedes & ibi omnes de rescri. Bar. in l. sed & si quis. §. quæsitũ. nu. 2 ff. si quis vo cutus. Bal. in l. conuenticulum col. 4. C. de epi. & cle. Man. in reg. 3. refer. q. 8. nu. 2. & 3.

e Alci. in cap. cum nõ abbo. n. 18. de sed. Villal. in sua collect. cõmu. opinio. D. nu. 16.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum solùm Generalibus, aut Prouincialibus expulsio horum apostatarum, & delinquentium committatur.

Respondeo dicendo, quod Alexander Sextus, prout dictum est in articulo supraproximo, hoc tantùm Generalibus, & Prouincialibus commisit cum consensu maioris partis capituli Prouincialis. At Pius Quintus, modificans concessionem, factam ordini D. Hieronymi in articulo superiori relatam anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, *Statuit, considerans, quod Prior generalis per constitutiones dicti ordinis habet omnimodam, & ordinariam potestatem ipsum capitulum Generale tempore, quo celebratur, priori generali quã concessit facultatem relegandi, & condemnandi præfatos delinquentes ad triremes perpetuas, vel ad tempus, nec non priuandi habitu, & ipsum habitum extrahendi & auferendi per se, vel per suos ministros, dum tamen hæc omnia faciant de consilio fratrum Monasterij Sancti Bartholomæi.* Et ita habetur in compendio *f* priuilegiorum D. Hieronymi. Circa quam concessionem est primo notandum, quod ea gaudent generales aliarum religionum habẽtium communicationem priuilegiorum, & Prouinciales non possunt ea gaudere, nisi ad id habeant commissionem à Patre Generali. Secundo est notandum circa illa verba, ibi, *De consilio fratrum Sancti Bartholomæi*, quod ponuntur in dicta concessione illa verba quia, pater generalis Ordinis D. Hieronymi habet in dicto monasterio suam continuam habitationem, nec inde potest egredi, nisi cum maxima limitatione, iuxta dicti ordinis rigorosas circa hoc constitutiones; & si alibi suam habitationẽ mutaret, ibi idem potest efficere cum consilio discretorum monasterij, vbi tunc haberet habitationem. Priuilegium enim Generalis in hoc casu personale est, & eius sequẽs personam, nõ autem locale respectu discretorum dicti monasterij. Pro cuius rei explicatione est notanda regula, quod ad cognoscendũ vtrum priuilegiũ sit personale, debet in primis haberi respectus ad qualitatem rei concessæ, prout tradit Aimon. *g* Item, & ad causam cõcessionis iuxta quandam iuris regulã, *h* sentiũt Romanus Aretinus, Baldus, & post Ancharanum Alciatus. At idem dicendũ est, si constet causam principalem priuilegij fuisse personã, nam tũc censebitur personale. Et per contrarium, si constet causam principalem priuilegium concedendi fuisse rem, vel locum, priuilegium censebitur reale. Nam in qualibet dispositione causa principalis, & immediata inspicienda est, non autem secundaria, seu remota, & impulsiua. Si autem de hac causa non constet, quia non inuenitur expressa in concessione, tunc si verba referantur ad personam, præsumitur personam fuisse causam præcisam, & immediatam concessionis, vt colligitur ex communi traditione; quæ habet priuilegium in dubio censeri personale, prout tradunt quædam glossa, Bartolus, *i* & alij relati à Deciano, & Natta. Et per contrarium si verba concessionis referantur ad rem siue locum, præsumitur rem siue locum fuisse causam principalẽ concessionis. Personam autem fuisse causam remotam, siue impulsiuam concessionis. Ac proinde attenta causa

f Verb. condẽnat.

g Aimon. cõs. 404. art. nu. 2. lib. 3.

h l. in omnib. causis in nu. 2. de reg. iur. Rom. in l. maritum nu. 32. & ibi Aret. col. 3. in prin. ff. sol. matr. Bal. i l. apud Iuli. §. idem Iul. ad med. ff. de leg. 1. Alcia. cons. 203. nu. 21. alias cons. 7. n. 27. vol. 4.

i Gloss. in su. 25. q. 2. Bart. cons. 189. nu. 4. Decia cons. 56. nume. 5 a. Natta consil. 163. n. 7. lo. 1.

causa principali priuilegium censebitur reale, prout allegando alios resoluit Natta, *a* & vt receptum tradunt Boerius, & Tiraquellus. Ex quibus colligitur, quod cum verba dictæ concessionis minus principaliter referantur ad monasterium Sancti Bartholomæi, sed principaliter referuntur ad generalem, tale priuilegium erit personale, sequens ipsum generalem, vbicunque fuerit. Qui tamen debet prædicta exequi cum consilio patrum, & seniorum, nõ Sancti Bartholomæi præcise, sed illius, vbi tunc habuerit habitationem: sicut alia grauiora nõ potest executioni mandare sine præfato consilio prius habito, vt articulo sequenti disputabitur.

a Natta vbi sup. num. 16. Boer. cõs. 211. nu. 1. li. 2. Tiraq. in tract. de primog. q. 40. nu. 72. in fi.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm Generales, aut Prouinciales possint eijcere incorrigibiles sine consilio Patrum.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter verba posita à Pio V. in dicta concessione, ibi, *de consilio fratrum.* Quod dictum in simili specie mouet Bursatus. *b* Et respondet negatiue ea ratione, quia consilium, quod ab aliquo non participe officij requiritur, non est necessariò sequendum; & dicti patres consulentes non sunt participes officij, sed tantùm reuerendissimos generalis. Nec ex eo quod iubeatur conuocare eos, infertur, quod consilium sit necessariò sequendum, sed habendum tantum, vt vberius, & vtilius officium exequatur; quod potest multis legibus, *c* & exemplis comprobari, quibus consilium ad vtilitatẽ non ad necessitatem requiritur. Atque imperator *d* profitetur omnia cum peritorum consilio facturum. Scientis enim est de vnaquaque re sigillatim consulere, vt veritas facilius detegatur per plures, vt dicitur in quodam Canone, *e* quod ex multis confirmat Bursatus. *f* Nec refert, quòd in priuilegio siue concessione dicatur, quod procedatur de consilio iurisperitorum, quæ dictio, de, causam proximam, materialemque significat, quod secus est, si dicatur ex consilio, vel aliter indefinite adhibito consilio. Quæ verba non ita præcise consilium sequendum dicunt, licet adhibendum tantùm. Nam huic obiectioni respondet Bursatus, quod omnes istæ dictiones in re dicti consilij adhibendi non differunt, cũ videantur tendere ad eundẽ finem, vt scilicet, adhibito consilio causa expediatur. Quare si consilium adhibendum ex virtute dictionis, ex, vel ex virtute dictionis, cum, sequendum non est; nec etiam est sequendum cum dictione, de, inter quas nulla in proposito differentia cõstitui potest, vt sentit Bartolus. *g* Reprobando enim distinctionem prædictã ostendit, nullum esse inter se harum dictionum discrimẽ respectu consilij adhibendi, vt posita vna necessariò sit sequendum, positis autem alijs solùm necessario sit adhibendum. Nam dictio, de, non semper arctat ad iudicandum iuxta consilium: vt communiter dicitur de Pontifice ordinante aliquid, de fratrum suorum consilio. Et licet dici soleat, formam à lege præscriptam actum reddere nullum, si omittatur, vt in consilio sapientis neglecto annotauit Scala. *h* At illud procedit, cum à lege pro forma consilium requiritur, vel datur authoritas alicui, qui antea eam non habebat, & cum aliàs à lege libera alicui potestas tribuatur iudicandi, vt contra religiosos insolentes conceditur prælatis ea, quam habent Episcopi circa suos clericos, tunc licet postea eisdem committatur, vt de vel ex cõsilio alterius expediat, nunquam tamen coguntur consilium adhibere. Quod autem ipsi prælati hanc potestatem corrigendi suos subditos exemptos à iurisdictione Episcoporum, clarum est, cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem circa eos. Verum tamen est, quòd si dicta sententia fuerit data non sequuto consilio fratrum, ab ea potest appellari tanquam à sententia iniusta, verè, vel præsumptiuè, prout allegando multos tenent Iason, *i* & Bursatus. Sed dices, ad quid dicitur, quod fiat cum consilio seniorum, si non est necesse illud sequi? Huic dubio iam ex dictis patet responsio. Sed pro maiori, & clariori explicatione, dico nũc, quod potest esse, quod tale consilium sit vtile, quia potest remouere prælatos ad aliquid faciendum, quòd forsitan per se nõ fecissent: quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. Et habito consilio deliberent, an expediat eis sequi consilium. *k* Et ideo dicit Panormitanus, *l* quod est vtile in casu dubio exquirere consilium à plurimis tam literatis, quàm illiteratis, sapientibus, & insipientibus. Nam quandoque parum sapientes habent in certa re electum intellectum, & ingenium acutius, sicut habemus exemplum in Ietro socero Moysis. Ex quibus infertur, quod Prælati volentes ab ordine insolentes expellere virtute concessionis Pij V. superius allegatæ, non tenentur sequi consilium seniorum. At volentes eos expellere virtute cõcessionis Alexandri VI. tenentur sequi consensum maioris partis capituli. Ibi enim non conceditur ipsis, vt eam potestatẽ possint exercere cũ consilio maioris partis capituli, sed cum consensu. Pro cuius rei explicatione, & probatione nota, maximam esse differentiam inter hoc verbum, *consensus, & consilium.* Nam quamuis vtrunque ex his verbis varie soleat accipi, aliter à Theologis, aliter à Philosophis, & aliter à Iurisperitis, prout ait Ioannes Tabien. *m* Et ideo nos omissa multiplici eorum distinctione, & declaratione quã tradunt *n* Nemesius, & Damascenus, quæ ad rem non pertinent in præsentia sufficere nobis censuimus de his eo ipso sensu agere, quo iuris Doctores vtuntur huiusmodi in commentariis suis tractantes. Illi enim quærunt, quando lex consensum, aut consilium alterius in aliquo actu requirat, prout, & nos hic quærimus, quomodo hæc verba sunt accipienda. Et videmus eos hæc vocabula potius ab effectibus quibusdam denominare, & distinguere, quàm ab ipsorum propria vi, & natura. Vnde appellare solent consensum cum voluntatis significatione, & approbatione, qui quando à lege requiritur, necessarius est omnino ad actus validitatem, iuxta quandam *o* glossam communiter receptam. Et ideo, siue in ipso actu, siue etiam post, interponi necessariò debet; modo ille, qui consentire debet, in eo, de quo agitur, conuenire, & concordem esse constet, prout tenet Abbas. *p* At consilium dixerunt esse aliquid faciendi, aut non faciendi excogitatam rationem, siue inquisitionem quandam alterius sententiæ, quam lex præcipit explicari. Quod proprium, & regulare est huius nominis, vnde consilium vtilitatis dici solet; quod, quando à iure præcipitur, exquiri debet, antequam actus ipse conficiatur: cum hæc consilij sit natura, vt actum *q* gerendum præcedat, iuxta quandam glossam communiter receptam, licet petentem non obliget, vt illud postea sequi teneatur, si præcisè in ratione consilij consideretur, prout dictum est: siquidem non ponitur consilium inter proprios actus legis, cuius est præcipere, sed ponitur inter ea, quæ suadent tantùm, & priuatis competunt, prout tradit D. Thomas. *r* Ex quo sequitur, quod dato consilio, is, qui petiit, si id non probet, liberum sit ei id non acce-

b Bursat. li. 1. cons. cons. 90. à nu. 31.

c l. Si aurum. C. de insg. & manum. 1. l. dub. C. de repud.

d l. humanũ. C. de legib.

e c. de qui. 20. dist.

f Bursat. vbi sup. nu. 40.

g Bar. in l. o. § si plures. ff. de exerc. act.

h Scala de cons. sap. li. 1. c. 7. & de contra. & vltim. volunt. c. 11.

i Ias. in rubr. de tur. in fine. Bursat. in d. cons. in fi.

k c. de quib. 20. cap.

l Panor. in c. cũ ad nostrã de consuetud.

m Tabiẽ. verbo consilium no. 1. & verb. consensus.

n Nemesi. lib. 1. de phi. Iose ph. c. 1. Dam. lib. 2. de Fide ort.

o Gl. in c. 1. §. fi. ne sede vacãte in 6. & in c. si pervo verbo, assensu de rest. in 6.

p Abb. in c. o. de his q̃ fiunt à præla. no. 3. & in c. cũ in veteri de elec. no. 12.

q Glo. in c. cũ olim. de arbi. vbi Abbas. n. 6.

r Tho. 2. 2. q. 52. ar. 2. ad 4.

acceptare, cum consilium voluntaris esse dicatur, ab dato consensu minimè ab eo licet recedere, cum ad ipsius actus validitatem requiratur, prout luculenter tradit Cardinalis Paleotus.*a*

a Paleot. de sacr. consil. consulta. 1. p. q. 3. ar. 1. q. 19. cum seq.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm dicti prælati possint expellere à religione homicidam.

Respondeo dicendo, quòd hoc dubium mouetur propter verba cõstitutionis Pij V. superius allegatæ, quæ habet posse fratres eijci à religione propter delicta, propter quæ si in sæculo existeret, pœna mortis affligeretur. Et sic dico, quod cum pœna homicidij sit hodie pœna mortis secundum communẽ opinionem, quam tradit Bosinus.*b* Quæ pœna imponitur hodie homicidæ tã plebeio, quàm nobili, vt recipit in practica Bolentius,*c* sequitur, quod frater homicida pœna expulsionis à religione potest puniri. Pro cuius rei explicatione est aduertendum, quod pluribus modis committitur homicidium. Aliquando enim quis proprijs manibus alium interficit, aliquando mandat alteri, vt homicidium committat, quo etiam casu tenetur de homicidio propter mandatum, perinde ac si ipse interfecisset, prout resoluit Iulius Clarus,*d* dicens, quod similiter dicitur homicida dãs aliquid mortiferum alicui ad comedendum, vel bibendum, & ille, qui misit aliquem per viam, in qua sciebat esse eius inimicum, vt occideretur. Quæ omnia iuribus claris confirmat. Verum tamẽ est, quòd etiam in casibus, in quibus pœna mortis essent afficiendi in seculo fratres, si talia ipsi perpetrassent, non cõdemnarem eos pœna mortis. Et in his intrepidè sequerer doctrinam D. Bonauenturæ tenentis, hæc, & alia similia priuilegia, & iura in foro exteriori posse seruari; at in foro conscientiæ minimè esse executioni mandanda, nisi negotium sit notorium, & taliter delinquentes sint incorrigibiles. Nam possunt hi casus contingere his fratribus, ita repente sanguine ad cor ascendente, vt eorum culpa non sit ita notabilis, & enormis, ratione huius circunstantiæ. Et etiã si sit notabilis, possunt habere talem contritionem, & propositum pœnitentiam agendi, vt sit contra misericordiam, & æquitatem eos à religione eijcere, in qua sine periculo transgressionis votorũ quibus se Deo sacrauerunt, possunt, prout tenentur, sui peccati agere rigorosam pœnitentiam.

b Bosin. in tit. de homic. nu. 109.
c Bolẽt. in rep. l. c. § famosos. num. 64 ff. de pœnis.
d Clar. lib. 5. recep. §. fin. q. 81. & q. 9a.

Aduertendum tamen, quod aliqua sunt delicta, quibus in mundo pœna vltimi supplicij, & mortis infligitur, propter quę minimè à religione sunt eius patratores reijciendi. Pœna enim mortis in mundo condemnantur secundum ius*e* extrahentes de manibus iustitiæ condemnatum ad mortem de tali crimine legitimè conuictum. Quam opinionem asserit frequentiori calculo receptam Placa,*f* quem sequitur Crauetta, & testatur in practica receptam Iulius Clarus. At non debent religiosi hæc committentes pœna exclusionis damnari; cum vt plurimũ hęc pietate mori licet libertate nimia faciant. Et de similibus simile erit iudicium faciendum. Præ oculis iudices regulares habebunt magis benignitatem, quàm rigorem, intelligentes ipsos magis constitui iudices ad suorum subditorum medicinam, & correctionem, quàm in vindictam malefactorum, & laudem bonorum.

e l. quicunque. ff. ad l. Iul. ma.
f Placa lib. 1. de delict. ca. 38. nu. 7. Crauet. super tit. 169. nu. 2. in fi. Iul. Clar. in prac. crim. q. 68. nu. 10.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm religiosus de crimine nefando conuictus possit à religione expelli.

Respondeo dicendo, quod omnes presbyteri seculares, & etiam regulares cuiuscumque gradus, & dignitatis huiusmodi vitium exercentes, remanent priuari omni priuilegio clericali, & quocũque officio, & dignitate, & beneficio Ecclesiastico. Ita quod per iudicem Ecclesiasticum degradati potestati statim seculari tradantur; Ita ordinauit Pius Quintus anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, tertio Kalendas Septembris, Pontificatus sui anno tertio. *Dixi exercentes*, Nam illi, qui non exercent huiusmodi actũ, licet pœna capitis puniantur, non tamen rigorosa huius constitutionis pœna afficiuntur, prout aduertit Nauarrus.*g* Quod tenendum est, licet Salzedo dicat,*h* eadem rigorosa pœna esse puniendum quem cumque Sodomitam, etiam hunc nefandum actum minimè continuantem. Considerare enim debuerat, quod licet idem Pius Quintus in alia eius constitutione data anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, cuius constitutionis meminit in allegata constitutione, nullam fecerit mentionem huius verbi *exercẽtes*: sed tantùm dicat: *Si quis perpetrauit*, in dicta tamen constitutione, non tam rigorosas pœnas adhibuit, sicut in secunda: & ideò mirum, si pœna primæ constitutionis comprehendat perpetrantes: pœnæ autem secundæ, quia grauiores, comprehendunt tantùm exercentes. Hæc obiter dicta sint, quantum ad nostrum propositum. Loquendo autem de his, qui aliquando fragilitate humana in hoc vitium cadunt, dico quod pœna capitis, & combustionis secũdum leges imperiales plectuntur. Imò tantùm in affectu hoc peccatum com mittentes eadem pœna condemnantur. Nam in delictis atrocissimis punitur affectus, & conatus, etiãsi effectus non sequatur, prout tenet glossa,*i* quam dicunt communiter receptam Felinus, Couarruuias, & Afflictus, affirmãs, se hanc opinionem vidisse per multos determinatam. Verum tamen est, quod si quis actum non consummasset, quia scilicet, in ipsas partes pudendas membrum non imposuisset, sed tantùm extra vas se polluisset, non debet puniri pœna mortis, sed alia extraordinaria, secus autem si membrum imposuisset, licet intus semen non emisisset. Et ita dicit Iulius Clarus*K* fuisse iudicatum in causa cuiusdam, quem tantũmodo virgis cædi iussum est, à qua opinione, quia mitior, dicit non esse recedendum. Ex quibus, quantum ad nostrum propositum colligo primo, quod religiosi, qui hoc crimen exercuisse conuicti sunt, pœna combustionis sunt afficiendi, secũdum cæremoniam in religionibus pro huiusmodi crimine vsitatam. Et à religione sunt expellendi, aut in triremes relegãdi, cũ huic vitio assuefacti incorrigibiles reputentur. Alios autem non huic vitio assuefactos non condemnarem ad expulsionem à religione in eis signa contritionis considerans, & videns, cum ex cõfusione huius grauissimi peccati, & ex pęna ipsis publicè illata sæpe sæpius conuertantur, in ipsum miserabiliter cadentes ad maximam pœnitentiam agendam, & ad vitam monasticam prosequendam. Sicut ego vidi in quodam graui viro in facti contingentia accidisse, qui cũ maximo honore in religione ad patres suos fuit appositus. Et minus condemnarem ad dictam expulsionem hoc crimen attentantes, licet pœna combustionis essent digni.

g Naua. c. 27. nu. 249.
h Salzed. in pract. crim. c. 66.
i Glos. in l. 1. §. hac autem verb. verbo putamus ff quod quisque iuris Fel. in c. 1. nu. 9. ver. lim. 2. de offic. dele. Couar. in cle. si furiosus fo. 276. nu. 6. Afflict. super. 3. p. consil. reg. in rubr. 42. in princ. post. nu. 19.
K Clar. lib. 5. sent. recep. §. sodomia. n. 8.

ARTICVLVS XX.

Vtrum iuste expulsi à religione teneantur ad seruandum regulam, quam vouerunt.

RESpondeo dicendo, quod Doctissimus Sotus a in hæc verba prorumpens ait: quod *à voto quidem obedientiæ absolutus manet, postquam prælatus eum reiecit, ac subinde à voto paupertatis, quandoquidẽ conuentus eum non alit: ac proinde à persoluendo officio diuino, nisi fuerit in sacris constitutus, atque à ieiunijs, & alijs annexis religioni, siquidem illorum non fecit votum expressum, nec ad illa tenebatur, nisi ratione religionis, à qua expellitur. Sed tamen à voto castitatis minimè eximitur, eo quòd expressè illud emisit, nec prælatus potuit eum ab illo liberare*: Hæc Soto. Qui multum satis indulget huiusmodi expulsis, & multa in supradictis inculcat, quæ examinare oportet. In eo autem, quod ait, à voto obedientiæ esse liberatum, grauissimi viri contrarium constanter asseuerãt, dicentes non eximi à voto obedientiæ, cum statim teneatur adire Episcopum, significando se esse monachum, & expulsum à sua religione, & per consequẽs suæ ditioni addictum, paratumq; iussis ipsius obedire, vt possit Episcopus curam illius habere: adeò vt dicat Federicus, b teneri Episcopum ipsi aliquem locum solitarium assignare, in quo commodè possit substantialia suæ regulæ obseruare; Ad quæ seruanda tenetur, licet ab alijs absoluatur, quod ait Nauarrus, c nullo iure probari. Sufficit enim, vt maneat, & viuat in aliquo loco honesto inter suos cognatos, & amicos, vel solitarius sub obedientia tamen Episcopi. An autem debeat esse subiectus Episcopo originis, an domicilij, maximè torquetur alibi Nauar. d De quo infra dicetur. Doctissimus Molina e religiosæ Societatis Iesu præclarus alumnus, loquens de his eiectis, tenet, quod nullius rei dominium possint sibi comparare, tacita tamen ad id eis censetur concessa facultas. Tum quia sub religionis obedientia, ac regula non viuunt, tum etiam commoditas, & vsus rerum, quas comparant, id prædicant. Et sic reprobat Nauarrum dicentem, ipse iustè eiectum incidere in obedientiam Episcopi, vt non solùm eo modo, quo alij clerici, sed etiam ex voto obediẽtię teneatur eo modo illi obedire, quo ante tenebatur obedire suis prælatis. Ait enim Molina, hanc opinionem esse contra praxim in Ecclesia receptam, & omnino improbabilem. Religiosi enim illi non ad aliam obseruantiam tenentur ex voto, quàm ad illam, quam sua sponte se voto astrinxerunt, sua autẽ professione non se astrinxerunt obedire extra religionem Episcopo, sed in religione prælatis religionis. Quo fit, vt eo ipso, quod per expulsionem à monasterio eximuntur ab obedientia prælatorum regularium, & ab obseruantia regulæ, non incidãt in aliam obedientiæ obligationem Episcopi, quàm in eam, quam clerici, atque alij eiusdem Episcopi illi obedire teneantur. Confirmatur, quoniam ipse Nauarrus f affirmat, quod non tenentur ingredi aliam religionem etiam laxiorem; esto religio, à qua sunt expulsi, aut Summus Pontifex id illis cõcedat, quoniam id non vouerunt: ergo non tenentur aliter obedire Episcopo, quàm cæteri clerici Episcopatus; siquidem id etiam non vouerunt. Satis ergo erit, si conentur taliter viuere, vt digni sint, qui iterum admittantur, paratique sint in eadem religione Prçlato obedire, si sublatis impedimentis iterum admittantur. Hæc Molina.

a Sot. li. 7. de iust. q. 1. art. 1.

b Feder. consi. 34.

c Nau. lib. 3. consil. tit. de reg. con. 73.

d Nau. in cu. nõ dicatis. 12. q. 1. no. 34.

e Molin. 2. 2. tracta. 2. disp. 149. p. 737.

f Nau. in cu. nullam. n. 46.

Quãtum autem ad id, quod asserit Soto, non teneri expulsos officium diuinum recitare, aduerte, quod contrarium tenet Nauarr. g Qui persistens in sua opinione, quod regulares ratione status tenentur ad persoluendas horas canonicas, licet non sint sacris ordinibus insigniti, tenet expulsos, cum maneant regulares, ad ipsas teneri: quoniam culpa nõ debet eis patrocinari, neque libertatem conferre, iuxta ea, quæ in sacris Canonibus h habentur, quæ certè opinio mihi videtur vera. Non enim conuenit hos exonerare; siquidem sua culpa à iugo Domini suaui sunt segregati, nisi in his, quæ commode in sæculo existentes seruare non possunt, vt est paupertas, quam non possunt commode seruare, cũ ad eum statum peruenerint, in quo non possunt non quærere alimenta, siquidem iam sibi à religione minime suppeditantur. At in eo statu bene possunt horas Canonicas recitare; siquidem aliqui deuoti sæculares negotijs implicati eas quotidie deuote persoluunt. Quod maiori, & fortiori ratione est asserendum in expulsis ab ordine Minorum; cum non solùm, vt Ecclesiastici, sed etiam ratione præcepti regulæ teneantur ad recitationem horarum canonicarum secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, prout in sua regula profitentur. Nec ego certe hos excusarem à ieiunijs in eorum regula contentis; Cum etiam sub pęna peccati mortalis ad ea teneantur. Nec Sotus contrarium tenet. Loquitur enim de ieiunijs in regula contentis, quorum transgressio non est mortalis, prout contingit in religione Prædicatorum.

g Nau. de or. c. 7. nu. 20.

h Cap. 1. de apost. præ. l. ita quis vllo. ff. de furtis.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum à monasterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, possit manere tuta conscientia in sæculo, si Prælati eum nolunt recipere.

REspondeo dicendo, quod potest remanere in sæculo in habitu clericali, prout consuluit Federicus, i loquendo de monacho expulso iuridice, non autem de expulso per collusionem, & iniuste. Sed Nauarrus K ait, quod eiectus iuridice non solùm, quando rogat, vt recipiatur in monasterium, & non recipitur, vt ait Federicus, sed etiam antequam roget, potest manere in habitu clericali, quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud. Cuius opinio magis mihi arridet, quàm opinio Soti l dicentis, quod saltem tenetur procurare, vt in alia religione recipiatur, addit etiam Federicus, quod monachus trãslatus ad Ecclesiam parochialem potest manere sub habitu clericali sæculari. Quod adeò verum intelligit m Nauarrus, quod non solùm monachus prioratus, sed etiam depositus ab Ecclesia parochiali, ad quam fuit canonice translatus, ratione cuius subiacebat Episcopo, potest, & debet remanere sub obedientia Episcopi: sed etiam si sponte legitime renuntiauit Ecclesiæ. Tum quia in vtroque casu eadem est ratio, & idem ius suadet in vtroque casu absolutus est à sua religione; & in neutro potest reuocari ad claustrum, iuxta quandam glossam n communiter receptam, & quamplurimos canones id suadentes. Extante quodam priuilegio Innocentij IV. quo *prohibuit directe vt fratres Minores, quot generales, aut prouinciales ministros ab ordine pro suis culpis expellere contigerit, vel egressi fuerint proprio motu, non præsumant prædicare, seu confessiones audire, vel docere, nisi de licentia Sedis Apostolicæ, aut prædictorum Ministrorum ad alium transierint ordinem Et voluit, quod si cõtra huiusmodi inhibitionem aliquid fuerit temere attentatum, possint dicti Ministri in illos sententiam excommunicationis promulgare*. Ita habetur in libro Monumẽta o ordinũ. Qua

i Fed. con. 38.

K Nau. in c. non dicatis. n. 367.

l Sot. lib 7. de iust. q. 7. ar. 1.

m Nau. li. 3. consi. tit. de re. conj. 79.

n Gl. in Clement. 1. §. ad hoc de statu. monach. verbo claus. cap. si quis trãsl. 21. q. 1. & c. quedam. 16. q. 2.

o In 1. impr. fol. 36. & in 2. f. 120. con. 261.

con-

concessione aliæ possunt vti religiones participes priuilegiorum ordinum Minorum. Ex hoc colligitur, quod cum ipsis officium prædicandi, confessiones audiendi interdicatur, quod tales sunt infames, vt notat Lappus, *a* vt tales non compellentur prælati eos recipere ad suam religionem; cum secundum ius infames recipere minime compellantur. Imo secundum constitutionem nouissimã Sixti V. prohibentur recipi ad religionem hi, qui propter eorum delicta inter infames numerantur. Quæ constitutio videtur extendenda etiam ad huiusmodi eiectos, qui velut seculares quantum ad hoc reputantur, cum iam sint exempti ab obedientia suorum regularium prælatorum. Præterea, si iustè eiecti possent compellere prælatos, vt iterum recipiantur, iam priuilegia eis concessa, quibus possunt perpetuo eijcere criminosos à religione, frustratoria redderentur.

a Lappus ad dictum Federici cons. 38.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum legitime eiectus possit intrare in aliam religionem sine licentia superioris, qui eum eiecit.

RESpondeo dicẽdo, quod doctissimus Nauarrus *b* tenet, quod possunt sine illa licentia transire ad aliam religionem siue strictorem, siue æqualem, siue laxiorem, quam possent intrare, si nũquam intrassent illam, à qua sunt iam soluti per sententiam iudicam, & definitiuam, per quã extincta est obligatio, qua tenebantur tali regulæ; cum obligatio extincta non possit reuiuiscere, neque impedimentum tollere, neque auferre, iuxta quandam l. *c* Nec supradictis obstat quædã Decretalis, *d* quæ habet, prælatos superiores ordinũ teneri ad requirendum quotannis fugitiuos, & eiectos, & cogere monasteria ad eos recipiendos. Nam respondet Nauarrus, quod loquitur de fugitiuis eiectis iniuste, vel inordinate per sententias interloquutorias, vel sine causæ cognitione, vel etiã de iuste, & ordinate eiectis; sed volentibus ad monasteria redire, prout soluit idem Nauarrus. *e* Nec huic solutioni obstant, quæ addit additio ad consilium septuagesimum septimũ Nauarri libro tertio cõsiliorum, titulo de regularibus. Vbi ait, quod periculosa est explicatio dicti capituli, si intelligatur solùm de iniuste eiectis, vel per sententiam interloquutoriam: quandoquidem ista Decretalis etiã expresse loquitur de illis regularibus eiectis, qui secundum ordinem regularem non possunt amplius recipi, qui non possunt esse alij, nisi iuste, & definitiue eiecti. Nam huic obiectioni respõdetur, quod possunt esse alij, præter iuste, & definitiue eiectos, illi scilicet, qui fuerint eiecti iuste, nõ seruato iuris, neque regulæ ordine, qui seruato ordine regulari nõ possunt recipi, cum sint incorrigibiles de facto, & tot vitijs innodati, qui si recipiãtur, eorum receptio ad religionem erit periculosa, nã posset multis religiosis ruina subesse immiscendo vitia, & corrumpendo bonos mores colloquijs prauis, & seminando zizaniam inter fratres ad similitudinem inimici hominis, qui superseminauit zizaniam. Et etiã erit scandalosa secularibus, & alijs regularibus propter notorietatem delictorum, quæ commiserunt: & ita deberent isti incarcerari in locis competentibus sine graui scandalo. Et iuxta supradicta debet explicari concessio Innocentij Quarti, qua *Concessit, vt eiecti, vel egressi de prædicto ordine Minorum possint transire ad alios ordines approbatos, præter quam ad B. Augustini Templariorum, Hospitaliorum, & aliorum religiosorum arma portantiũ deferẽdo tamen literas testimoniales generalis, vel prouincialis dicti ordinis. Et inhibuit districte, ne tales fratres aliter ad alium ordinem transeant, vel aliqui eos recipere, seu retinere præsumant absque licentia speciali Sedis Apostolicæ facienti de præsentibus mentionem.* Ita habetur *f* in libro Monumenta ordinum.

b Nau. lib. 3. consil. tit. de reg. con. 78.

c l. qui res. §. arcã. ff. solu.

d Cap. vlt. de reg.

e Nau. in c. non dicatis. nu. 36.

Circa quam concessionem est notandum, quod inhibuit Summus Pontifex ab alijs ordinibus recipi sine literis dimissorijs testimonialibus, non tamẽ irritauit receptionem, aut professionem, nihilominus puto, professionem ab ipsis factam in his religionibus non valere. Est enim regula Gloss. *g* singularis, & solennis, quæ dicit, quod non valet confirmatio inquisitione omissa, quæ præmitti debet, & similiter in proposito videtur irrita dicta receptio non seruata inquisitione de literis testimonialibus. Et sic per dictam glossam tenet Felinus *h* communiter receptus, quod non valet actus ab eo, cui data est potestas faciendi illum adiecta certa forma, si non seruat omnia, nec habet aliunde potestatem, qua illum faciat.

f In 1. imp. f. 37. & in 2. f. 120. concess. 162.

g Glos. in Cle. 1. vers. inhibẽtes de in. pat. & prom. de elect. libr. 6.

h Felin. in c. ex parte ca. 4. de const.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum prælati possint expellere incorrigibilem à sua religione, iubendo ei vt ingrediatur aliam strictiorem intra certum tempus.

RESpondeo dicendo, quòd non, prout probat Nauarrus, *i* quia iudici extra territorium iudicanti non est parendum, iuxta vulgaria iura. *K* Et sicut iudex non potest iudicare extra territorium, & locũ, vbi habet iurisdictionem, ita non potest extra tempus, intra quod habet illam, valet enim argumentum de loco ad tempus, iuxta quandam *l* legem. Cum ergo prouincialis habeat iurisdictionem in suum religiosum, quanto tempore subditur illi; at simul vt priuatur habitu, desinit esse eius subditus, ergo non potest in illud tempus illum obligare, tum quia pacta sunt facere aliqua in tempore prohibito, vel in tempus prohibitum. Nam sicut donatio coniugis facta coniugi tempore, quo non est coniux, non valet: ita donatio sponsæ pro tẽpore, quo est futura coniux non valet, iuxta quandam legem. Sed licet ista opinio sit vera fundamentum tamen Nauarri ad eam comprobandam non me conuincit. Nam illud prælati præceptum (vt supponitur) ponitur vt pœna debita delicto subditi incorrigibilis. Et licet dicti prælati non habeãt iurisdictionem in exclusum, postquam ipse est iam ab eorum iurisdictione exemptus, habent tamen iurisdictionem in ipsum, vt iudices potentes eum condemnare ad similia, & obligare per sententiam diffinitiuã. Quod experientia, & consuetudine comprobatur; Videmus enim prælatos diffinitiuè hos incorrigibiles condemnantes, eos obligare per expulsionis sententiam, ne in tales ciuitates, & territorium ingrediantur, aut accedant grauissimis id causis suadentibus. Et nemo, quem ego viderim, firmauit hanc sententiam minimè dictos expulsos obligare: præsertim, cum ipsi ei assentirent. Ex alia ergo parte opinio Nauarri venit iure optimo sequenda. Obligare enim aliquem per sententiam diffinitiuam, vt strictiorem religionem ingrediatur metas naturæ voti videtur transgredi, cum vota in dicta religione emittenda voluntaria esse debeant. Et sicut quis propter eius delicta non potest in ipsorum pœnam obligari, vt religionem ingrediatur, & ibi emittat professionem: ita similiter hi expulsi minimè possunt ad id astringi iuxta quæ latè notauimus in nostra summa *m* confessorum.

i Nau. libr. 3. cons. tit. de re. cons. 77. nu. 2.

K l. fin. ff. de iuri. omn. iud. & l. 2. de consti. lib. 2.

l l. si vinum si cert. pet.

m 2. tom. c. 93 pag. 335.

Kalendas decembris, Pōtificatus sui anno tertio in constitutione contra illegitimos, criminosos volēs multis malis remedio apostolico obuiare sequentē ponit constitutionem dicens. *Sed quia interdum Sathanas in Angelum lucis se callidè transfigurat, ac perditi quidam, & facinorosi homines, quod sæpè vidimus, & experti sumus, instigante antiquo pacis & religionis hoste non veriti sunt temerario ausu habitum religiosorū assumere, ea mente, vt veluti sub ouina pelle lupi rapaces per dolum, & insidias Christi fideles incautos, & nihil malè à religiosis suspicantes opprimerent, siue vt post scelera patrata viam faciliorem ad fugam haberēt siue vt sæuitiam curiæ secularis, quæ eos prope modum interceptos persequebatur manus aufugerent. Et cōtingit aliquādo, ipsos sicarios religiosis vestibus indutos à veris religiosis dolo, ac fraude deceptis, intra domus regulares hospitio receptos fuisse. Probibemus eodē modo atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam sui ordinis transeundo etiā in itinere intra aliquod monasterium domum vel locū alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquā hospes recipi, aut ad modicum tempus diuertere possit, nisi à superiori eius loci, vbi resides, expressam licentiam residendi in scriptis obtentam, seu literas obedientiæ, vel cōmendatitias secum deferat, atque exhibeat, vel nisi ita cognitus sit ijs, ad quos diuerterit, vt de eius persona nullus omnino dubitationi, aut suspectioni locus relinquatur.* Et addit ibi Sixt. V. *Volumus, vt hi, qui etiam pietatis, vel hospitalitatis prætextu regulares alterius prouinciæ ignotos, aut sine licentia, vel literis omnino receperint, pœnas priuationis vocis actiuæ & passiuæ necnō officiorum graduum, honorum, & dignitatum obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.*

Circa quam constitutionem primo est notādum in religione, in qua non seruatur à maiori parte superiorum ipsius, non obligat alios volentes eam seruare, prout diximus supra in quæst. 6. art. 10.

Secundo est notandum, quod pœnis huius constitutionis non afficiuntur prælati, qui recipiunt religiosos suæ prouinciæ ad eorum monasteria, sine licentia suorum superiorum diuertentes. Hæc enim constitutio loquitur, quando recipiuntur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliam prouinciam*; & ibi *alterius prouinciæ*, & infra ibi. *alterius prouinciæ ignotos.* Supponit enim Sūmus Pontifex, quod si sunt fratres eiusdem prouinciæ ab aliquo eiusdē conuentus, in quo recipiuntur, debēt cognosci, aut saltem possunt ab ipsis religiosis cognosci ex interrogationibus, & informationibus cum ipsis habitis. Et licet dicta cōstitutio loqueretur vniuersaliter etiā de religiosis eiusdē prouinciæ, ea sine dubio non debet habere locū in religioso cognito ad aliquod monasterium sine licentia diuertente, cū in eo cesset ratio huius cōstitutionis, quæ fuit impedire, ne sicarij & criminosi in conuētibus vestiti habitu regulari hospitarētur, & dolo & fraude delicta, & scelera committi ab ipsis solita continuarent: ita vidi in facti contingētia fuisse responsum à viris doctissimis, quorū sententiæ ego quoque læto animo subscripsi, iudicans prælatum dictum religiosum recipientem in pœnas huius constitutionis minime incurrisse.

ARTICVLVS VIII.

Qua pœna puniantur hi fugitiui.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. pro ampliori conseruatione cōgregationis Cistertij, & congregationis S Benedicti Hispaniæ anno Domini millesimo quadringentesimo sexto, & Celestinus V. pro sua congregatione, *Probibuit cuicunque ex monachis conuersis & personis religiosis monasteriorum eorum, ne sub excommunicationis incurrendæ pœna ipso facto sine generalis reformatoris, vel etiā Abbatis & conuentuum quorum tunc religiosus fuerit petita, & etiam obtenta licentia à monasterio exire possit, etiamsi ad quēcunque aliū ordinē, vel locū, seu quodcunque aliud monasteriū earū vel cuiusuis ordinis transire velit, quam excōmunicationem incurrere voluerunt Abbates, Priores, religiosos, & superiores dictum transeuntem recipientes, si postquā per dictos cōgregationis monachos requisiti intra triū dierū spatiū dictū trāslatum ad proprium monasterium, à quo exierit sine difficultate non remiserint cum effectu, à qua tam recipientes, quam transeuntes, nisi in mortis articulo ad suū monasterium reduxerint, absolui nequeāt.* Circa quā cōcessionem aduerte primo cum Collector. a cōpēdij Cistertij, quod ad nullum alium etiam Carthusiensium ordinum, nisi petita, & obtenta licentia supradicta monachis Cistertij transire licet, etiam virtute literarum apostolicarum, nisi in eildē de monasterio, & ordine, & dicta cōcessione specialis, & expressa mentio habeatur cū decreto irritante, quidquid secus. Imo ait, quod concordia est facta inter Cistercienses, & Carthusienses, quod nullus monachus ordinū suorum de vno ad alium sine licentia possit transire.

a Collect. in comp. cit. fugitiuus, §. 1. & 2.

Secundo est notandū, quod licet monachi S Benedicti, cōgregationis Regni Portugalliæ supradicto gaudeant priuilegio, eo tamen ipsi non vtūtur, vt patet ex quadam constitutione facta a dictis Patribus in capitulo generali celebrato in Sācto Martino de Tibaes decima tertia die mēsis Maij, anno Domini millesimo quingētesimo nonagesimo, cuius tenor lingua Lusitana est qui sequitur. *Quando algun religioso da nossa Ordēse quiser passa, à outra Orden dos Mendicantes; nam facilmēte se lhe cōceda: mas neguenlha. Porē se elle à tomar nam lha cōcedendo: vase em boa hora: poys os Canones declaram, que petita licentia, & non obtenta, o tal religioso se podesse mudar à outra religiam mays estreyta. E se de fora pedir à tal licenca deulha. Mas se com esta cor andar vagueando: mādamos, que oprendam & castiguem como fugitiuo.*

ARTICVLVS IX.

Qua pœna puniantur dictos fugitiuos recipientes.

RESpondeo dicendo *Quod nulla persona Ecclesiastica, vel seculares quacūque dignitate prædita aliquē ex Prælatis, vel monachis absque superioris licētia apud eos diuertentē recipere & penes se detinere audeāt etiā prætextu arctioris vitæ ordinis, vel obseruātiæ etiā authoritate quarumcumque literarum Apostolicarum in quibus de Prælato monacho, & congregatione nominatim expresse mētio facta non fuerit. Recipientes verò, si intra tres dies postquā eis præsens priuilegiū innotuerit, prædictum Prælatum, vel monachum eidē cōgregationi cū effectu non restituerint vel à se realiter abiecerint; excōmunicationis sententia ipso facto innodati existant, in qua, nisi in mortis articulo, vel à sede Apostolica absolui nullo modo possunt.* Ita concessit Leo X. congregationi Camalduensi. Et Iulius II. congregationi montis Oliueti, & Innocent. IV. b nobis Minoribus *Cōcessit quod retinētes fratres fugitiuos, & ipsi fugitiui, sint ipso iure excōmunicati, Nec nō remanēt etiā excommunicati eisdē auxilium, consilium, aut, fauorē præstantes* prout concessit Iulius II. ordini Prædicatorū, & habetur in libro Monumenta c ordinū. Attēde tamē (prout ait Collector d priuilegiorū Mendicantium) quod in mari magno fratrum Carmelitarum additur quædam clausula, scilicet, *quod possint Prælati ordinis promulgare sententiam excōmunicationis in desinentes fratres discedentes, vel apostatas, siue tales*

b Ita habet. in l. Monum. ord. in 2. imp. fol. 260. conc. 9. & c In 1. imp fol. 237. conc. 5 5. d Tit. apostata ab ord. §. 8. in fin.

tales retinentes sint laici, siue clerici. Ita habetur in lib. Monuméta *a* ordinũ. Et ait Collector, se videre, quod hæc est magna authoritas côcessa Pię atis ordinis; & quod alibi nõ inueniatur similis. Circa quã concessionem est aduertendum, quod recipientes, & detinentes supradictos fratres, non in quantum fugitiuos & apostatas, sed in quantũ consanguinei affines, aut amici, & familiares benignitate quadã naturali ipsis benefaciendo, nõ incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur; Nam etiam Bulla Cęnæ, quę quotánis publicatur, & intimatur excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præstantes. Et secundum communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxiliũ præstantes supradictis, non tanquam hæreticis, sed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solùm enim recipientes & auxilium præstantes ipsis hæreticis, inquantum hę reticis comprehendit, vt recte notauit Caietanus. Tum quia potest quis, licet non teneatur, eisdẽ etiã non extreme indigentibus subuenire quatenus homo, argumento cuiusdam Canonis *b* loquentis de peccatore dicentis *quia peccator est corripe, quia homo miserere*. Et ibi, *nulli homini claudenda est misericordia sicut nulli peccatori impunitas relaxanda est*: tum quia nullo Canone contrariũ probatur. Licet multis probari possit, eum præsumi fauere hæretico, qui, sciens, eum esse talẽ, fauet ei sine aliqua circũstantia, quæ excusare posset eum etiã in foro exteriori à tali præsumptione, quales multæ occurrere possunt fundatæ in timore, necessitate, cognatione vel vtilitate, in pace, militiis, & bellis, in quibus videmus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis ducibus, & militibus fauisse Lutheranis. Quo ad forũ autẽ interius, in quo sola veritas respicitur facile est decernere fauorem datum alicui eo respectu, quo malus, & hæreticus est a dato ab ipso, eo quod proximus, & a Christo redemptus. Ita doctissimus Nauarrus, *c* supradictis consentiens. Vnde sic debemus in nostro casu Theologizare, quod scilicet non remaneant excõmunicati recipientes apostatas, & fugitiuos si hunc illis fauorem impendunt nõ titulo, & colore apostasiæ, aut fugæ a religione, sed titulo pietatis, amicitiæ, & consanguinitatis, & benignitatis erga proximos affectus satis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia supra posita sunt explicanda.

a In 1. imp. fo. 183. anno. 452

b Ca. duo ista nomina. 23. q. 4.

c Nau. in ma. c. 27. nu. 55.

ARTICVLVS X.

Vtrùm apostatæ & fugitiui fratres sint à suis Prælatis benigne suscipiendi.

RESpondeo dicendo, neminem negare posse, apostatas, & fugitiuos fratres, qui sui sacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos esse regulariter vimperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum postquam miserunt, retro aspexerũt, & effecti sunt indigni regno Dei, iuxta dictũ *d* Domini nostri Iesu Christi. Tum quia multa addunt, & cõmittunt digna maximo supplicio: cum cæteris paribus omnia in eis peccata sint aliquãto maiora, etiã si ob solam circunstantiam religionis non fiant semper mortifera, quæ absque illa solùm sunt venialia secũdum Diuum Thomam. *e* Ob quæ, & alia multi pijssimi, & circunspecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monasteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas subituri, & si redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: imo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur a dæmonibus, vt plurimũ deuorãdæ. At doctissimus, nec minus pius Nauarrus *f* ex multis probat, Primo eos, qua parte fieri potest, tũ blandiendo, tum docendo inducendos esse, vt ad idem aratrum, in quod manum miserant, redeant & ita pareant, vt contumacia, & inobedientia, quibus vsi sunt in duplicatam obedientiam, & reuerentiam, commutentur. Deinde, quod si ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, aliis quidem facta facultate transeundi ad eiusdẽ ordinis monasteria, aliis ad alias eiusdem ordinis prouincias, aliis ad alios ordines æquales, aliis etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & superiorum iudicio relinquunt. Ex his colligitur, qua benignitate sint isti miseri recipiendi, & tanquam oues perditæ a pastoribus super humeros suos subleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quassatos non infringentes. Ad similitudinem Saluatoris Domini nostri, considerantes Dominum posuisse hos homines super capita sua. Nõ solùm enim sunt trahendi subditi a Prælatis super humeros, sed super capita. Nam eorum regimen non solùm est onus humeri, sed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & discretione, & prudentia subleuari, & blanditiis attrahi.

d Luca 9.

e D Tho. 2. 2. q. 188. art. 9.

f Na. in a. R... mimus. nu. ...

ARTICVLVS XI.

Vtrùm bona apostatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipsum ordinem.

RESpondeo dicendo, quod ipsi apostatæ nihil sibi quærunt singulariter, nec monasterio alicui suo. Quia licet regulariter religiosi aliorum ordinũ contrahendo vtiliter quærant suo monasterio, vel ordini iuxta doctrinam Innocentij, *g* siue contrahant nomine suo, siue nomine monasterij, vel ordinis, siue impersonaliter, vt tradit Nauarrus *h* post Baldum; Frater tamẽ Minorita de obseruantia non potest id facere; quia monasteria, & ordo sãcti Frãcisci de Obseruãtia sunt incapacia dominij, & possessionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta suam regulam a iure communi *i* confirmatam, & declaratam. Loquẽdo tamen secundum priuilegia ipsi ordini concessa, aliter est procedendum. Leo enim Decimus concessit, *Vt quandocunque acciderit, quod fratres Minores extra obedientiam vagantes obseruantiæ fuerint capti aut sponte redierint ad ordinẽ, qui aliqua bona habuerint, quę tẽpore apostasiæ diuersis vijs acquisierint possint Prælati ordinis & alij fratres, quibus ipsi commiserint, accipere alia bona, & ea exigere à quibuscunque personis ea detinentibus, & vt illis, si talia sunt quorũ vsũ liceat fratribus habere vel si huiusmodi nõ sint, quib. in propria specie fratrib. vti nõ liceat, vt sunt pecuniæ, vestes seculares, & similia, quod fiat de talibus rebus, sicut fieri mãdatur in declaratione suæ regulæ de similibus, quando sibi ab alijs dantur, vel in testamentis legantur. Et concessit, quod si oportuerit huiusmodi bona in iudicio petere possit hoc facere Procurator seu syndicus ordini deputatus authoritate Sedis Apostolicæ, vel alius amicus spiritualis fratrũ, qui ab aliquo prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus.* Ita habetur in supplemento. *K* Ex quibus infertur, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæsita per Minoritã apostatã pertinent ad sedẽ Apostolicam, & possunt peti a dicto syndico, & disponi ab his, prout prælatus dicti ordinis ordinauerit, nõ tamen secundũ rigorem syndicus tenetur ad omnia

debita

g c. Cum olim 3. de priuileg.

h Nau. in c. ... dicatis 12. q. ... nu. 12. Bal. in l. seruum. C. de pact.

i cap. exiuit. § ad hæc de ver sig. l. 6. Clem exiuit. §. prim de eodem. tit.

K Po. 62. ... 203.

debita liquide contracta per dictum apostatam, cũ ipse syndicus sit cõstitutus nomine Sedis Apostolicæ, quæ pro conseruatione ordinis & quiete fratrũ recipit in se dominium istarum rerum. Nõ tamen constituitur ad soluendum debita ab ipsis fratribus contracta, cum ius resistat obligationibus ab ipsis initis: non tamen resistit acquisitioni dominij, quod per ipsos Sedi Apostolicæ in vtilitatem horum fratrum potest obuenire. Et hoc videtur tenẽdum. In quam partem inclinat Nauarrus; *a* licet in hac difficultate aliquantulũ fuerit hallucinatus propter ignorantiam supradictę concessionis Leonis Decimi. Vnde infertur, quod apostatæ, & fugitiui aliarũ religionum habentium bona in cõmuni, quibus potest acquiri aliquid in communi, possent petere prædictas actiones, & iura. Minimè tamen obligantur loquendo secundum rigorem ad soluendum debita per ipsos apostatas contracta: Verũ est tamen, quod sicut ille, qui emit rem Ecclesiæ sine solemnitate, non potest repetere pretium ab Ecclesia, prout dicitur in iure, *b* nisi pretium sit conuersum in vtilitatem Ecclesiæ; vt argumento eiusdem Decretalis *c* tenet Syluester: ita etiã nõ possunt creditores petere monasterijs sibi debita ab apostatis ipsorum monasteriorum, nisi id, propter quod debitum fuit contractum, conuersum sit in vtilitatem ipsorum monasteriorum. Qui enim sentit commodum, sentire incommodũ quoq; necesse est, prout ait quædam iuris regula. Adeo hoc videtur verum, vt id etiam sentiam affirmandũ in fratribus Minoritis regularis obseruãtiæ, si ad ordinem reuersi aliqua bona secum traxerint, ex his enim debet Syndicus ipsorum fratrum debita persoluere, non enim credendum est, piam sedem apostolicam velle sibi applicare dictorum bonorum dominium ita, vt debita per dictos fratres contracta minimè ex rebus per ipsos acquisitis soluantur.

a Nauar. l. 3. cons. 11. de reg. ... 25.

b 12. q. 2. c. nõ ... 28.

c c. ... de pos. ... alie. n. 14.

... sent. ... reg. iur. l. 6. ... l. 1. de cens.

ARTICVLVS XII.

An prædicti apostatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes tenean tur scribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipsum suo Prælato præsentare.

RESpondeo dicendo, quòd prædicti cuiuscũque sint ordinis, tenentur scribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum, & scripturarum, & testium, quibus ea, quæ oportet, probẽtur, & tradere illud suis prælatis, petẽdo ab eis humiliter, vt dictis debitis satisfaciant: siquidem ipsi nihil habent nec habere possunt propriũ, vt tales satisfactiones fiant, & debita per eos cõtracta soluãtur. Sed quid, si apostata fuit propter apostasias, & alia eiectus a religione per sententiã iuridicam, & diffinitiuã: & cum esset in vinculis, eius prælatus ipsi per obedientiam præcepit, vt omnia eius debita propalaret, dicens se ex bonis ab ipso ad religionem per apostasiam adductis paratum esse omnibus creditoribus satisfacere: & ipse quandam debitorum summam patefecerit. Postea autem eiectus a religione misit Epistolam ad prælatũ; qua ipsi alia in multo maiori quantitate debita satisfacienda indicauit, dicens cum hoc suam conscientiam exonerare. Nunquid tenetur prælatus ex dictis rebus hæc noue manifestata debita satisfacere. Ad quod respondeo, quod non tenetur ei credere in isto casu, cum nemo secundum ius credatur peccare, & ipse apostata sub obedientia, & excommunicationis sententia iussus manifestare omnia debita asseruit, minorẽ multo summam obligatum esse persoluere. Cui asserto magis credendum est quam secundo: cum primum fuerit dictum sub dicta censura, & obedientia, secundum autem nõ. Præterea potest præsumi de tali excluso, quod eam summam, & ea debita postea fraudulenter propalauerit, cõuentione facta cum fictis creditoribus, dicendo ea ipsis deberi: vt sic summa, quã in apostasia quęsierat ad suas manus posset peruenire, & ipsi religioni nihil relinqueretur: quod non est alienum ab ipsis cum totam suam vitam in fraudibus, & cauillationibus consumant. Præterea hoc probatur; Nam secundum iura rei confessioni primæ magis est credendum, quam secundæ, præsertim quando prima est iudicialis, prout cum communi contra Bartolum tenet doctissimus Couarruuias *e* Mẽchacha, & Iulius Clarus, & ita cõsuluit in facti contingentia, cui dicto subscripsit, quidam doctus & religiosus vir.

Sed cõtra dicta in his duobus articulis adest nobis quædã constitutio Pij Quarti incipiens. *Cupientes malitijs nonnullorum &c.* data Romæ anno Domini millesimo quingẽtesimo sexagesimo; septimo die Decẽbris pontificatus sui anno primo, Qua determinauit, quod omnia acquisita per negociationẽ illicitam clericorũ, & religiosorum, quæ in tempore mortis eorum remanserunt inconsumpta, vel quibus in vita priuãtur Sedis Apostolicæ Cameræ applicari. Quam Bullam refert Nauarrus, *f* dicens, eam continere ius nouum; tum quia nusquam hoc alibi inuenitur statutum; tũ quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducit ius nouum. Quo fit, vt non adeo sit firmum (vt ait Nauarrus) id quod, quidam responderunt, scilicet omnia pertinere ad monasterium, vnde iam professus, sine licẽtia exiuit, in hac enim Bulla, quam ipsi non viderunt, cõtrarium videmus contineri, quod tanquam quotidianũ valde videtur notandum, & consulendum esse monasterijs, quorum religiosi talia taliter quæsierunt, vt se componant cum Camera Sedis Apostolicæ, quæ in illa ius habet, quo iure optimo, & firmo talia bona petere possit. Hæc Nauarrus: Ex qua bulla ibi. *Quibus etiam illos viuẽtes priuari, & eis destitui cõtigerit.* Colligitur bona apostatarum, quibus ipsi in vita priuari, aut destitui cõtigerit, nõ pertinere ad monasterium, sed ad Cameram Apostolicam. Nam respondetur, prædictam constitutionem intelligendam esse de bonis acquisitis illicite ab apostatis extra claustra degentibus, quæ inuenta fuerunt tempore mortis eorũ. Hæc enim veniunt sub nomine spoliorum, nõ autem de bonis acquisitis à Regularibus apostatis, aut fugitiuis, qui ad sua monasteria reuertuntur. Bona enim ista ad ea pertinent monasteria (iuxta decisionẽ iuris communis) quibus talis fugitiuus debet cum alijs fratribus alimẽtari, si in claustro manserit. Et si propter eius demerita expellatur, debet ei subueniri de vestitu, & alijs necessarijs, ne statim cogatur mendicare, iuxta doctrinam Nauarri *g* Et secundum hunc modum intelligenda est constitutio Gregorij tertij decimi, quæ habetur inter constitutiones Pontificales eiusdem Summi Pontificis. Quæ incipit. *Officij nostri partes sedulo &c.* Nã ea cõstitutio loquitur de bonis apostatarum & fugitiuorũ, aut religiosorum viuẽtium & decedẽtiũ extra claustra, vt patet ex eius verbis, ibi, *Post eorum obitum*, & ibi, *sufficienti fuerint testandi, aut de illis disponendi facultate suffulti*, & ibi, *nomẽ, & eius veri hæredis illiusque naturã sortiri*. Et secundum hunc sensum allegauit dictam cõstitutionem Nauarrus, *h* dicẽs per eã bona acquisita a religioso

apostata

e Cou. l. 2. va. c. 3. Mencha. controu. vsu freq. c. 3 2. n. 4. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 13. nu. 11.

f Nau. de spol. cle. § 7. nu. 4.

g Nau. vbi su. §. num. 5.

h Nau. lib. 3 cons. tit. de st. mon. con. 17.

apoſtata decedente extra clauſtra Cameræ Apoſtolicæ debere. Imò ex hac Gregorii Decimi tertii conſtitutione, colligitur conſtitutionem Pii IV. tantùm de his bonis eſſe accipiendam. Nam allegans conſtitutionem prædictam, dicit eam continuiſſe bona acquiſita à dictis Regularibus extra clauſtra poſt eorum obitum ad eandem Cameram Apoſtolicam pertinere. Et dictæ conſtitutiones determinantes omnia iſta Cameræ Apoſtolicæ applicari, ſunt intelligendæ deducto ære alieno, & ſolutis debitis, quibus ipſi Apoſtatæ tenebantur, ſicut explicat Gutierrez *a* aliam ſimilem conſtitutionem Pii V. determinantis ornamenta, paramenta, vaſa, miſſalia, gradualia, libros cantuũ, & omnia auri, & argenti conſecrata, & omnia deſtinata per quemcunque beneficiatum, aut Prælatos Commendatarios, ad cultum diuinum applicari tempore mortis ipſorum ſiue ab inteſtato, ſiue cum teſtamento decedant Eccleſiis monaſteriis, & beneficiis, vbi dicti beneficiarii, Prelati, & Commendatarii ſuum titulum habent, & redditus colligunt, etiam ſi ad teſtandum habeant facultatem. Hæc enim conſtitutio intelligitur iudice ab ipſomet Gutierrez, deducto prius ære alieno, & debitis, quibus alias minimè poteſt ſatis fieri.

a Guti. lib. 2. pract. q. 24. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm ſolùm bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam applicentur Cameræ Apoſtolicæ.

RESpondeo dicendo, quod dupliciter poteſt cõſiderari negotiatio illicita; quædam enim eſt contra virtutem iuſtitiæ ſpecialem, quæ non ſolùm inducit peccatum, ſed etiam obligationem ad reſtituendum. Alia eſt, quæ fit contra virtutes Morales, vt quæ fit à regularibus, & Eccleſiaſticis, quibus prohibitum eſt iuxta ſacros Canones negotiari, prout tradit Panormitanus, *b* & reſoluit poſt alios Nauarrus. Et hęc ſolùm inducit peccatum ſine obligatione aliqua ad aliquid reſtituendum. Hanc differentiam innuit D. Thomas. *c* Gregorius Lopez, & Didacus Perez, & Nauarrus. Et iuxta hęc quæritur, an ſolùm pertineant ad Sedem Apoſtolicam bona apoſtatarum cum negotiatione illicita contra virtutem ſpecialem iuſtitiæ acquiſita, quæ obnoxia erãt reſtitutioni, an etiam ea, quæ acquiſierunt dicti apoſtatæ contra ſacros Canones eis negotiari prohibẽtes? Cui dubio reſpondetur ex traditis ab ipſomet Pontifice Pio Quarto. Vbi, poſtquam dixit per illicitam negotiationem acquiſita Cameræ Apoſtolicæ applicari, addit, *vel aliàs contra ſacros Canones.* Per quæ verba ſatis explicat ipſe Summus Pontifex quæſita ab ipſis regularibus per modos eis à ſacris canonibus prohibitos, Cameræ Apoſtolicę applicari, quæ profecto magna ampliatio eſt. Nam ex ea conſequitur, quod quæſita per quaſcũque perſonas Eccleſiaſticas, & regulares ex beneficiis contra iura retentis, ex officiis ſecularibus contra iura exercitis ex arte Medicinæ, & Chirurgiæ, vel alia eis prohibita; ex obſequiis item indecenter regibus, & aliis ſæcularibus perſonis contra iura canonica exhibita, ſunt reſeruata Papæ, & veniunt nomine ſpoliorum Cameræ Apoſtolicæ applicanda.

b Pan. in c. 1. & 2. de post. Nau. c. 23. n. 100. & lib. 5. conſ. tit. de furt. ab int. conſ 3. p. 212. in 1. impre.

c D Tho. 2. 2. q. 62. ar. 1. & 2. & Greg. in l. 41. par. 1. vbi conſu volunt. Per. in l. 3. ti. 1. verbo man damiento l. 1. ord. Nau. l. 3. cõſ. 1. de reſt. con. 10. p. 205. in 1. imp.

†

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm propter crimen Apoſtaſiæ quis à religione rectè poſſit expelli.

RESpondeo dicendo, quod expellere aliquem à religione res, eſt maximæ conſiderationis. Et ideo ad explicandam iſtam difficultatem vidẽdum eſt, in quo caſu hoc ſit licitum Prælatis regularibus. Et aduerte, quod Alexander Sextus fecit *Facultatem Generalibus, ordinis Minorum, vt per ſemetipſos duntaxat, & Prouincialibus, vt per eos cum conſenſu maioris patris capituli dicti fratres ordinis quos incorrigibiles repererint habitu expoliare valeant, & ab ordine eijcere. Atque contra quoſcunque eis auxilium, conſilium, fauorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, aut quouis quæſito colore ſupradicti habitus delatione præſtantes, etiam cuiuſcunque dignitatis gradus, ordinis aut conditionis fuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione poſtpoſita) procedendi, inuocando etiam, ſi opus fuerit, auxilium brachij ſæcularis.* Ita habetur in libro Monumenta *d* ordinũ. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti prælati ſolùm eijcere poſſũt à religione, quos incorrigibiles legitime iudicauerint, prout aduertit D. Bonauentura, *e* addens, oportere exceſſus, & incorrigibilitaté eſſe notoria: ita quod alij eius exemplo poſſint inſici, ſi retineatur in ordine, & extranei ſcandalizentur, quod talis in ordine ſuſtineatur. Itaque propter vitandum ſcandalum, & propter incorruptionem ordinis debet eijci prævaricator voti. Et ſic ſecundum hunc ſanctum Doctorem tria debent cõcurrere ad hoc, vt iuſte poſſint fratres ab ordine eijci. Primum, quod eorum delicta ſint notoria fratribus & ſecularibus. Secundum, quod ſuo malo exemplo corrumpant alios fratres. Tertio, quod probetur eſſe incorrigibiles. *Nec obſtat*, ait Doctor ſanctus, *quod Papa Alexander VI abſolute concesſerit incorrigibiles poſſe ab ordine expelli, nullam mentionem faciens de notorietate ſuorum delictorum, & de corruptione aliorum fratrum ſuo malo exemplo.* Nam reſpondet, quod *in foro exteriori poſſunt Prælati ſupradicta facere abſolute, at in foro conſcientiæ minime id eſſe tutum iudicat. Quia nec prælati ordinis, nec Papa poteſt liberare fratres huiuſmodi ab obligatione, qua in profeſſionis emiſſione per votum ſolenne ſe aſtrinxerunt. Eijcienda autem tales abſolute extra ordinem vltra ſcandalum, quod in animis ſæcularium poteſt generari eſt exponere illos periculo damnationis æternæ, cum ſic eiecti nequeant ſeruare regulam, quam promiſerunt. Sed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac ſecundum exigentiam delictorum puniri etiam vltimo ſupplicio, prout puniri ſolent clerici ſæculares ſecundum iura Canonica, quibus ſubijciuntur religioſi, ſicut reliquæ perſonæ Eccleſiaſticæ.* Hæc D. Bonauentura. Bene poſſem aduerſus hanc modificationem aliqua adducere. At cum eijcere aliquem à religione ſit res magnæ conſiderationis, & conſiderem maximam huius Seraphici doctoris Eccleſiæ clementiam, in ea proponenda ipſam libentiſſime amplector. Sed ad eius perfectam explicationem videndum eſt, quis dicatur incorrigibilis, vt ſic à religione poſſit expelli. Pro quo aduertendum eſt primo, quod in religionibus hoc eſt per conſtitutiones ipſarum declaratum. Nam in conſtitutionibus ordinis Prædicatorum definitur, *quod incorrigibilitas fratris, quare ab ordine eſt eijciendus eſt, quando ſcilicet culpas non timet committere, & pœnas recuſat ferre, vel ex earum ſæpius repetita inflictione iudicio diſcretorum cognoſcitur non proficere. Talis de*

R con-

consilio discretorum, si expediens iudicatur, potest magister ordinis, vel capitulum Prouinciale, facere vt exutus habitu de ordine expellatur. Sic habetur in constitutionibus a Prædicatorum nouiter impressis per Reuerendissimum Iustinianum, Romæ anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto. Per quam constitutionem exploditur à dictis patribus opinio Syluestri b dicentis, quod quandiu iste frater voluerit se corrigere, non debet expelli à religione, quia secundum D. Thomam c hæc expulsio est sicut excommunicatio, quæ non, nisi in contumacem, & in eum, qui se corrigere non vult, fieri debet. Et opinio Armillæ d dicentis, quod nullus religiosus quantúcunque malus, si vult corrigi, debet expelli, sed est sequestrandus, & incarcerandus, & ibi debet puniri secundum constitutiones, quia hoc magis conducit correctioni eius, & magis scandala vitantur. Et certè si eius correctio quæratur, hoc præstat. At in nostra religione ille dicetur incorrigibilis secũdum ordinationes e generales Toletanas. *Qui ter fuit iudicio conuictus, & punitus de eodem crimine graui, et non fuit correctus.* Et in ordinationibus generalibus Vallisoletanis factis in capitulo Generali celebrato anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio ad coercendam delinquentium insolentiam fuit declaratum, *illum dici incorrigibilẽ, qui ter fuit conuictus, & punitus de aliquibus criminibus grauibus, etiam distinctis, & nunquam fuit emendatus.* Ex quo colligitur, quod committens tres apostasias, propter quas fuit iuridice punitus, & nũquam fuit emendatus, potest expelli à religione; si aliam postea commiserit, cum apostasia delictum graue ex sua natura sit, & committentes ipsam in eodem crimine perseuerantes, vt suspecti de fide ab inquisitoribus reputentur tanquam contemptores censuræ Ecclesiasticæ excõmunicationis, in quam per Apostasiam incurrunt, & vt excommunicati in suis religionibus anathematizantur. Dicit enim Concilium f Tridentinum, quod *si quis obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit.*

a *In 1. dist. ca. 18.*
b *Sylu. verb. religio. 6. § 17.*
c *D. Tho. quod l. 12. in fin.*
d *Arm. v. religio, vlt.*
e *cap. 6. tit. de incorrigibili.*
f *Conc. Trid. se. 25. de re. c. 3. in fin.*

ARTICVLVS XV.

Vtrùm apostata, qui in nostra religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus, possit expelli à religione propter hæc, & alia grauia delicta, quæ in apostasiis, & in religione commisit.

Respondeo dicẽdo, quod si quis religiosus quatuor commisit apostasias, in quibus per multũ tempus perseuerãs excommunicatus sacra celebrauit, & sacramentum pœnitentiæ sæpe sæpius ministrauit, & contra præceptum suæ regulæ pecuniam contrectauit, & alearum ludum prohibitum sæpe sæpius cum sæcularibus exercuit, cum maximo suæ religionis detrimento, & sæcularium scandalo, & fratrum, quos ad ludendum prouocabat, docendo eos alearum ludos prohibitos, & inter fratres ipsos discordias disseminando, mendacijs, & dolis eos infamando sine spe alicuius correctionis, & emendationis ad meliorem frugem, potest iure optimo expelli in ordine Minorum ab ipsa religione tãquam membrum putridum, & incorrigibile. Pro qua opinione facit primo quædam declaratio Parlamenti Parisiensis; in qua fuit declaratum, quod in criminibus grauibus, in quibus non imponitur pena mortis reputatur clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus possit tradi brachio sæculari, si bis ipsi venia fuit data. Quam doctrinam dicit Iulius Clarus g sibi videri iustam, & iuridicam, à qua non recedit Salzedo in sua practica criminali Canonica. Si igitur hic clericus, aut sacerdos reputatur incorrigibilis ad effectum, vt possit tradi brachio sæculari propter id solùm, quod eius delicta bis fuerunt condemnata, & non fuit emendatus; à fortiori debet iudicari ĩcorrigibilis dictus malus religiosus ad effectum, vt cum confusione possit expelli à religione; quæ non est tam grauis pœna, sicut degradatio, & traditio brachio sæculari; cum eius grauia crimina non bis, sed sæpe sępius fuerint ab eius prælatis condonata, vtentibus clementia à Concilio Trident. commendata, volentibus clementia magis, quàm rigore ipsum ad pœnitentiam adducere. Quod propter eius induratum animum, & impœnitens cor, nunquam efficere potuerunt. Et certè D. Paulus hanc nostrã veritatem manifestat in epistola, quam ad h Rom. scribit, dicens; *An ignoras, quod patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? An diuitias bonitatis eius patientiæ, & longanimitatis contemnis? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor thesaurizas tibi iram.* Vides, quomodo Paulus notat habere impœnitens cor, id est, incorrigibile, illum, qui contemnit clementiam, & bonitatem iudicis delicta condonantis. Esaias i etiam nobis hanc veritatem prædicat dicens. *Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Et statim addit. *Væ genti peccatrici, & populo graui iniquitate;* populus autem grauis iniquitate, nihil aliud significat, quàm populum impœnitentem, & incorrigibile habentem. Causam autem huius sententiæ incorrigibilitatis asserit esse, Deum ipsis sæpe sæpius Peccata condonasse, imò enutriisse, & exaltasse, ipsos autem ipsum spreuisse. Et etiam si in ordinationibus Toletanis, & Vallisoletanis non iudicetur esse incorrigibilẽ illum, cui delicta sua sæpe sæpius fuerint condonata, & dissimulata, & nunquam ad pœnitentiam fuit adductus, sed solùm illum, qui ter de aliquibus criminibus grauibus fuit conuictus, & iuridice castigatus, & nunquam fuit emendatus, non propterea debemus iudicare hunc religiosum non esse incorrigibilem ad effectum vt non possit expelli à religione. Ipsæ enim ordinationes generales solùm posuit quandam regulam certam, & determinatam ad cognoscendum, quis sit regulariter incorrigibilis de iure; non autem negant, alios esse incorrigibiles de facto, de quibus Syluester K in sequentia verba prorumpit. *Abbas, vel prælatus non potest expellere monachum à religione; hoc tamen potest facere regula, vel constitutio priuata probata per Papam, & etiam ius commune, aut ipse Prælatus iuribus regulatus. Vnde in capitulo, cum ad monasterium, de statu monachorum Monachus deprehensus in vitio proprietatis mandatur expelli. Dicit tamen D. Thomas in quodlibeto duodecimo, quod expelli non debet, quamdiu vult corrigi, sed solùm propter contumaciam. Quod intelligo, nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditiones viri, vel de iure propter regulam ita mandantem.* Hæc doctissimus Syluester. Ex quibus verbis, ibi: *Nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditiones viri.* Colligitur hunc monachum, de quo agimus, licet de iure secundum dictas ordinationes generales non sit incorrigibilis, cum ter de delictis grauibus non fuerit iudicialiter conuictus, & punitus, esse nihilominus incorrigibilem de facto secundum conditiones viri, & sic à religione posse iure optimo expelli. Neque ordinationes generales hũc esse expellendum negãt; cum tantum loquantur de incorrigibilibus de iure. Probatur præterea nostra

g *Cla. in pra. crim. q. 36. n. 34. Sal. ĩ pra. c. 140. §. incorrig.*
h *Ad Rom. 2.*
i *Esai. 1. nu.*
K *Syluest. v. Abb. nu. 6.*

con-

conclusio, Nam loquendo in alia simili materia iudices inferiores potestatem habent arbitrandi pœnas secundum circũstantias, adeo quod possunt eas arbitrari vsque ad pœnam mortis, prout post alios tradit Maranta, *a* & vnum delictum potest habere tales circunstantias adeo enormes, vt pro vna vice, qua committitur, possit digne imponi pœna mortis, vt post alios tradit Iulius Clarus. *b* Et eadem ratione, etiam si hic religiosus non sit conuictus, & punitus tribus vicibus criminaliter, & iudicialiter, tot sunt circunstantiæ delictorum, quæ in titulo quæstionis proponuntur, & talis potest esse conditio delinquentis, quod secundum ius possunt eius prælati iudicare, ipsum esse incorrigibilem, & à religione per consequens cum confusione esse dismẽbrandum, & expellendum. Præsertim, cum vt proponitur in titulo quæstionis, soleret iste falsa testimonia in rebus grauissimis contra viros graues affirmare, & seditiones in conuentibus seminare, discordias inter fratres mouendo. Quod delictum perniciosissimum est Republicæ; præsertim in religionibus, in quibus sicut est bonum, & iucundum habitare fratres in vnum: ita est malum, & infestum paci, & tranquillitati religionum habitare diuisos, & contrarios. Et ita Diuus Thomas, *c* & alij, quos refert, & sequitur Nauarrus hoc vitium, vt perniciosissimum, exterminandum esse proclamant. Probatur etiam nostra sententia, Nam Pius Quintus, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo, decima nona die Septembris. *Ordini D. Hieronymi in Hispanijs concessit, & indulsit, quod capitulum generale, aut priuatum tantùm possit fratres delinquentes in casibus, quibus quis de iure communi ad mortem damnatur, perpetuo in carcere vel eos in perpetuum, aut ad tempus ad triremes relegare, & condemnare, & in alijs delictis grauioribus, aut grauissimis, velut in obedientia contumaciæ, seu incorrigibilitatis eos etiam vsque ad priuationem habitus inclusiuè punire, & castigare.*

a Maranta in suo spec. f. 19. post. nu. 53.
b Clar. l. rece ptarũ senten tiarũ §. sacrilegium. nu. 3.
c D. Tho. 2. 2. q. 73. Nau. in c. inter. verb. 11. q. 3. conc. 6. à nu. 419.

Circa quod consideranda sunt illa verba. *Et alijs delictis grauibus, aut grauissimis.* Nam dictio, *alijs*, designat similitudinem, & refert diuersum in substantia, sed idem in qualitate, iuxta quandam legẽ *d* & decretalem, prout tradit Bartolus. Vnde dixit Baldus, quem sequitur Quintilianus Mandosius, quod si statutum dicit, quod aliquis puniatur pœna pedis, vel alia, intelligitur de simili, vnde non de pœna pecuniaria intelligitur, quia nõ cõuenit in genere pœnæ, neque de amputatione capitis, quia longè remota est à tali pœna. Vnde in hac concessione illa dictio *alijs*, denotat alia similia delicta non longè remota à qualitate præcedentium delictorum, sed quædam delicta grauia, quæ proponitur, hunc religiosum commisisse; scilicet, delictum inobediẽtiæ, contumaciæ, quam habuit iste delinquens, qui vt probatum est, satis est incorrigibilis de facto. Et insuper probatur nostrum assertũ; Dicit enim Pius Quintus, quod possunt Prælati procedere, vsq; ad priuationem habitus inclusiue in delictis grauibus, aut grauissimis. Illa autem alternatiua *aut*, innuit Prælatos non solùm propter delicta grauissima posse procedere vsque ad priuationem habitus, cuiusmodi est incorrigibilitas; sed etiam propter grauia, quæ denotat grauitatem non ita qualificata incorrigibilitate affectam. Quæ autem sint delicta grauia, & grauissima non explicant Doctores, regulam certam constituentes; imò hanc rem arbitrio boni viri relinquunt. Et hanc dicit communem opinionem Alciatus, *e* prout illum refert, & sequitur Villalobos. Vnde resolutiuè dico, hunc delinquentem posse à religione eijci propter eius delicta, quæ non solùm sunt grauia, sed grauissima, cum virtute dictæ

d l. si fugitiuũ. C. de seruis fu. & ũ glo. fin. c. sedes & ubi omnes de rescri. Bar. in l. sed & si quis. §. quæsitũ. nu. 2. ff. si quis vocatus. Bal. in l. commentienlium col. 4. C. de epis. & cle. Man. in reg. 3. rescr. q. 8. nu. 2. & 3.
e Alci. in cap. cum nõ ablo. n. 18. de iud. Villal. in sua collect. cõmu. opinio. D. nu. 16.

concessionis, cuius nos Minoritæ per communicationem priuilegiorum participes sumus, possint propter talia delicta fratres à religione expelli.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum solùm Generalibus, aut Prouincialibus expulsio horum apostatarum, & delinquentium committatur.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Sextus, prout dictum est in articulo supraproximo, hoc tantùm Generalibus, & Prouincialibus commisit cum consensu maioris partis capituli Prouincialis. At Pius Quintus, modificans concessionem factam ordini D. Hieronymi in articulo superiori relatam anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, *Statuit considerans, quod Prior generalis per constitutiones dicti ordinis habet omnimodam, & ordinariam potestatem ipsum capitulum Generale tempore, quo celebratur, priori generali quã concessit facultatem relegandi, & condemnandi præfatos delinquentes ad triremes perpetuas, vel ad tempus, nec non priuandi habitu, & ipsum habitum extrahendi & auferendi per se, vel per suos ministros, dum tamen hæc omnia faciant de consilio fratrum Monasterij Sancti Bartholomæi.* Et ita habetur in compendio *f* priuilegiorum D. Hieronymi. Circa quam concessionem est primo notandum, quod ea gaudent generales aliarum religionum habẽtium communicationem priuilegiorum, & Prouinciales non possunt ea gaudere, nisi ad id habeant commissionem à Patre Generali. Secundo est notandum circa illa verba, ibi, *De consilio fratrum Sancti Bartholomæi*, quod ponuntur in dicta concessione illa verba quia, pater generalis Ordinis D. Hieronymi habet in dicto monasterio suam continuam habitationem, nec inde potest egredi, nisi cum maxima limitatione, iuxta dicti ordinis rigorosas circa hoc constitutiones; & si alibi suam habitationẽ mutaret, ibi idem potest efficere cum consilio discretorum monasterij, vbi tunc haberet habitationem. Priuilegium enim Generalis in hoc casu personale est, & eius sequẽs personam, nõ autem locale respectu discretorum dicti monasterij. Pro cuius rei explicatione est notanda regula, quod ad cognoscendũ vtrum priuilegiũ sit personale, debet in primis haberi respectus ad qualitatem rei concessæ, prout tradit Aimon. *g* Item, & ad causam cõcessionis iuxta quandam iuris regulã, *h* sentiũt Romanus Aretinus, Baldus, & post Ancharanum Alciatus. At idem dicendũ est, si constet causam principalem priuilegij fuisse personã, nam tũc censebitur personale. Et per contrarium, si constet causam principalem priuilegium concedendi fuisse rem, vel locum, priuilegium censebitur reale. Nam in qualibet dispositione causa principalis, & immediata inspicienda est, non autem secundaria, seu remota, & impulsiua. Si autem de hac causa non constet, quia non inuenitur expressa in concessione, tunc si verba referantur ad personam, præsumitur personam fuisse causam præcisam, & immediatam concessionis, vt colligitur ex communi traditione; quæ habet priuilegium in dubio censeri personale, prout tradunt quædam glossa, Bartolus, *i* & alij relati à Deciano, & Natta. Et per contrarium si verba concessionis referantur ad rem siue locum, præsumitur rem siue locum fuisse causam principalẽ concessionis. Personam autem fuisse causam remotam, siue impulsiuam concessionis. Ac proinde attenta

f Verb. conat.
g Aimon. c. 404. art. n. 2. lib. 3.
h l. in omni. causis in n. 2. de reg. iu. Rom. in l. m. ritam nu. 3 & ibi Are col. 3. in pri. ff. solu. mat. Bal. & l. apu. Iuli. §. ide Iul. ad me. ff. de leg. 1. ... sta. conf. 20. not. 21. alia conf. 7. n. 2 vol. 4.
i Gloss. in fi 15. q. 2. Bar. conf. 189. n. 4. Decia con. 56. num. 3. Natta consi 163. n. 7. li.

causa principali priuilegium cẽsebitur reale, prout allegando alios resoluit Natta, *a* & vt receptum tradunt Boerius, & Tiraquellus. Ex quibus colligitur, quod cum verba dictæ concessionis minus principaliter referãtur ad monasterium Sancti Bartholomæi, sed principaliter referuntur ad generalem, tale priuilegium erit personale, sequens ipsum generalem, vbicunque fuerit. Qui tamen debet prædicta exequi cum consilio patrum, & seniorum, nõ Sancti Bartholomæi præcise, sed illius, vbi tunc habuerit habitationem: sicut alia grauiora nõ potest executioni mandare sine præfato consilio prius habito, vt articulo sequenti disputabitur.

a Natta vbi sup. num. 16. Boer. cõs. 165. nu. 1. li. 2. Tiraq. in tract. de primog. q. 40. nu. 72. in pr.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm Generales, aut Prouinciales possint eijcere incorrigibiles sine consilio Patrum.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter verba posita à Pio V. in dicta concessione, ibi, *de consilio fratrum.* Quod dictum in simili specie mouet Bursatus. *b* Et respondet negatiue ea ratione, quia consilium, quod ab aliquo non participe officij requiritur, non est necessariò sequendum; & dicti patres consulentes non sunt participes officij, sed tantùm reuerendissimus generalis. Nec ex eo quod iubeatur conuocare eos, infertur, quod consilium sit necessariò sequendum, sed habendum tantum, vt vberius, & vtilius officium exequatur; quod potest multis legibus, *c* & exemplis comprobari, quibus consilium ad vtilitatẽ non ad necessitatem requiritur. Atque imperator *d* profitetur omnia cum peritorum consilio facturum. Scientis enim est de vnaquaque re sigillatim consulere, vt veritas facilius detegatur per plures, vt dicitur in quodam Canone, *e* quod ex multis confirmat Bursatus. *f* Nec refert, quòd in priuilegio siue concessione dicatur, quod procedatur de consilio iurisperitorum, quæ dictio, de, causam proximam, materialemque significat, quod secus est, si dicatur ex consilio, vel aliter indefinite adhibito consilio. Quæ verba non ita præcise consilium sequendum dicunt, licet adhibendum tantùm. Nam huic obiectioni respondet Bursatus, quod omnes istæ dictiones in re dicti consilij adhibendi non differunt, cũ videantur tendere ad eundẽ finem, vt scilicet, adhibito consilio causa expediatur. Quare si consilium adhibendum ex virtute dictionis, ex, vel ex virtute dictionis, cum, sequendum non est; nec etiam est sequendum cum dictione, de, inter quas nulla in proposito differentia cõstitui potest, vt sentit Bartolus. *g* Reprobando enim distinctionem prædictã ostendit, nullum esse inter se harum dictionum discrimẽ respectu consilij adhibendi, vt posita vna necessariò sit sequendum, positis autem aliis solùm necessario sit adhibendum. Nam dictio, de, non semper arctat ad iudicandum iuxta consilium: vt communiter dicitur de Pontifice ordinante aliquid, de fratrum suorum consilio. Et licet dici soleat, formam à lege præscriptam actum reddere nullum, si omittatur, vt in consilio sapientis neglecto annotauit Scala. *h* At illud procedit, cum à lege pro forma consilium requiritur, vel datur authoritas alicui, qui antea eam non habebat, & cum aliàs à lege libera alicui potestas tribuatur iudicandi, vt contra religiosos insolentes conceditur prælatis ea, quam habent Episcopi circa suos clericos, tunc licet postea eisdem committatur, vt de vel ex cõnsilio alterius expediat, nunquam tamen coguntur consilium adhibere. Quod autem ipsi prælati hanc potestatem corrigendi suos subditos exemptos à iurisdictione Episcoporum, clarum est, cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem circa eos. Verum tamen est, quòd si dicta sententia fuerit data non sequuto consilio fratrum, ab ea potest appellari tanquam à sententia iniusta, verè, vel præsumptiuè, prout allegando multos tenent Iason, *i* & Bursatus. Sed dicea, ad quid dicitur, quod fiat cum consilio seniorum, si non est necesse illud sequi? Huic dubio iam ex dictis patet responsio. Sed pro maiori, & clariori explicatione, dico nũc, quod potest esse, quod tale consilium sit vtile, quia potest remouere prælatos ad aliquid faciendum, quòd forsitan per se nõ fecissent: quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. Et habito consilio deliberent, an expediat eia sequi consilium. *K* Et ideo dicit Panormitanus, *l* quod est vtile in casu dubio exquirere consilium à plurimis tam literatis, quàm illiteratis, sapientibus, & insipientibus. Nam quandoque parum sapientes habent in certa re electum intellectum, & ingenium acutius, sicut habemus exemplum in Ietro soceso Moysis. Ex quibus infertur, quod Prælati volentes ab ordine insolentes expellere virtute concessionis Pij V. superius allegatæ, non tenentur sequi consilium seniorum. At volentes eos expellere virtute cõcessionis Alexandri VI. tenentur sequi consensum maioris partis capituli. Ibi enim non conceditur ipsis, vt eam potestatẽ possint exercere cũ consilio maioris partis capituli, sed cum consensu. Pro cuius rei explicatione, & probatione nota, maximam esse differentiam inter hoc verbum, *consensus, & consilium.* Nam quamuis vtrunque ex his verbis varie soleat accipi, aliter à Theologis, aliter à Philosophis, & aliter à Iurisperitis, prout ait Ioannes Tabien. *m* Et ideo nos omissa multiplici eorum distinctione, & declaratione quã tradunt *n* Nemesius, & Damascenus, quæ ad rem non pertinent in præsentia sufficere nobis censuimus de his eo ipso sensu agere, quo iuris Doctores vtuntur huiusmodi in commentariis suis tractantes. Illi enim quærunt, quando lex consensum, aut consilium alterius in aliquo actu requirat, prout, & nos hic quærimus, quomodo hæc verba sunt accipienda. Et videmus eos hæc vocabula potius ab effectibus quibusdam denominare, & distinguere, quàm ab ipsorum propria vi, & natura. Vnde appellare solent consensum cum voluntatis significatione, & approbatione, qui quando à lege requiritur, necessarius est omnino ad actus validitatem, iuxta quandam *o* glossam communiter receptam. Et ideo, siue in ipso actu, siue etiam post, interponi necessariò debet; modo ille, qui consentire debet, in eo, de quo agitur, conuenire, & concordem esse constet, prout tenet Abbas. *p* At consilium dixerunt esse aliquid faciendi, aut non faciendi excogitatam rationem, siue inquisitionem quandam alterius sententiæ, quam lex præcipit explicari. Quod proprium, & regulare est huius nominis, vnde consilium vtilitatis dici solet; quod, quando à iure præcipitur, exquiri debet, antequam actus ipse conficiatur: cum hæc consilii sit natura, vt actum *q* gerendum præcedat, iuxta quandam glossam communiter receptam, licet petentem non obliget, vt illud postea sequi teneatur, si præcisè in ratione consilij consideretur, prout dictum est: siquidem non ponitur consilium inter proprios actus legis, cuius est præcipere, sed ponitur inter ea, quæ suadent tantùm, & priuatis competunt, prout tradit D. Thomas. *r* Ex quo sequitur, quod dato consilio, is, qui petiit, si id non probet, liberum sit ei id non acce-

b Bursat. li. 1. cons. cons. 90. à nu. 35.

c l. Si aurum. C. de ingr. & manum. & l. dub. C. de repud.

d l. humanũ. C. de legib.

e c. de qui. 20. dist.

f Bursat. vbi sup. nu. 40.

g Bar. in l. c. § si plures. ff. de exerc. act.

h Scala de cons. sap. li. 1. c. 7. & de contra. & vltim. volunt. c. 16.

i Ias. in rubr. de iur. in fin. Bursat. in d. cons. in fi.

K c. de quib. 20. cap.

l Panor. in c. cũ ad nostrã de consuetud.

m Tabië. verbo consilium no. 1. & ver. consensus.

n Nemesi. lib. 5. de phi. Iosep. c. 5. Dam. lib. 2. de Fide ort.

o Gl. in c. 1. § fi. ne sede vacãte in 6. & ĩ c. si porro verbo, assensu de rest. in 6.

p Abb. in c. 1. de his q̃ fiunt à præla. no. 3. & in c. cũ in veteri de elec. no. 12.

q Glo. in c. cũ olim. de arbi. vbi Abbas. n. 6.

r Tho. 2. 2. q. 95. ar. 2. ad 4.

acceptare, cum consilium voluntatis esse dicatur, at dato consensu minimè ab eo licet recedere, cum ad ipsos actus validitatem requiratur, prout luculenter tradit Cardinalis Paleotus. a

a Paleot. de sacri. confess. consult. 1. p. q. 3. ar. 1. q. 19. cum seq.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm dicti prælati possint expellere à religione homicidam.

RESpondeo dicendo, quòd hoc dubium mouetur propter verba cõstitutionis Pij V. superius allegatæ, quæ habet posse fratres ejci à religione propter delicta, propter quæ si in sæculo existerẽt, pœna mortis affligerentur. Et sic dico, quod cum pœna homicidij sit hodie pœna mortis secundum communẽ opinionem, quam tradit Bosinus. b Quæ pœna imponitur hodie homicidæ tã plebeio, quàm nobili, vt recipit in practica Bolentius, c sequitur, quod frater homicida pœna expulsionis à religione potest puniri. Pro cuius rei explicatione est aduertendum, quod pluribus modis committitur homicidium. Aliquando enim quis proprijs manibus alium interficit; aliquando mandat alteri, vt homicidium committat, quo etiam casu tenetur de homicidio propter mandatum, perinde ac si ipse interfecisset, prout resoluit Iulius Clarus, d dicens, quod similiter dicitur homicida dãs aliquid mortiferum alicui ad comedendum, vel bibendum, & ille, qui misit aliquem per viam, in qua sciebat esse eius inimicum, vt occideretur. Quæ omnia iuribus claris confirmat. Verum tamẽ est, quòd etiam in casibus, in quibus pœna mortis essent afficiendi in sæculo fratres, si talia ipsi perpetrassent, non cõdemnarem eos pœna mortis. Et in his intrepidè sequerer doctrinam D. Bonauenturæ tenentis, hæc, & alia similia priuilegia, & iura in foro exteriori posse seruari, at in foro conscientiæ minimè esse executioni mandanda, nisi negotium sit notorium, & taliter delinquentes sint incorrigibiles. Nam possunt hi casus contingere his fratribus, ita repente sanguine ad cor ascendente, vt eorum culpa non sit ita notabilis, & enormis, ratione huius circunstantiæ. Et etiã si sit notabilis, possunt habere talem contritionem, & propositum pœnitentiam agendi, vt sit contra misericordiam, & æquitatem eos à religione ejcere, in qua sine periculo transgressionis votorũ, quibus se Deo sacrauerunt, possunt, prout tenentur, sui peccati agere rigorosam pœnitentiam.

b Bosin. in tit. de homic. nu. 209.
c Bolēt. in rep. l. c. § famosos, num. 64 ff. de pœnis.
d Clar. lib. 5. recep. §. fin. q. 88. & q. 90.

Aduertendum tamen, quod aliqua sunt delicta, quibus in mundo pœna vltimi supplicij, & mortis infligitur, propter quę minimè à religione sunt eius patratores reijciendi. Pœna enim mortis in mundo condemnantur secundum ius e extrahentes de manibus iustitiæ condemnatum ad mortem de tali crimine legitimè conuictum. Quam opinionem asserit frequentiori calculo receptam Placa, f quem sequitur Craneta, & testatur in practica receptam Iulius Clarus. At non debent religiosi hæc committentes pœna exclusionis damnari; cum vt plurimũ hęc pietate moti licet libertate nimia faciant. Et de similibus simile erit iudicium faciendum. Præ oculis iudices regulares habebunt magis benignitatem, quàm rigorem, intelligentes ipsos magis constitui iudices ad suorum subditorum medicinam, & correctionem, quàm in vindictam malefactorum, & laudem bonorum.

e l. vnius cuiusque. ff. ad l. Iul. ma.
f Placa lib. 1. de delict. ca. 38. nu. 7. Cranet. super rit. 169. nu. 2. in fi. Iul. Clar. in prac. crim. q. 68. nu. 10.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm religiosus de crimine nefando conuictus possit à religione expelli.

RESpondeo dicendo, quod omnes presbyteri seculares, & etiam regulares cuiuscumque gradus, & dignitatis huiusmodi vitium exercentes, remanent priuati omni priuilegio clericali, & quocũque officio, & dignitate, & beneficio Ecclesiastico. Ita quod per iudicem Ecclesiasticum degradati potestati statim seculari tradantur; Ita ordinauit Pius Quintus anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo octano, tertio Kalendas Septembris, Pontificatus sui anno tertio. *Dixi exercentes.* Nam illi, qui non exercent huiusmodi actũ, licet pœna capitis puniantur, non tamen rigorosa huius constitutionis pœna afficiuntur, prout aduertit Nauarrus. g Quod tenendum est, licet Salzedo dicat, h eadem rigorosa pœna esse puniendum quemcumque Sodomitam, etiam hunc nefandum actum minimè continuantem. Considerare enim debuerat, quod licet idem Pius Quintus in alia eius constitutione data anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, cuius constitutionis meminit in allegata constitutione, nullam fecerit mentionem huius verbi *exercẽtes*: sed tantùm dicat: *Si quis perpetrauit*, in dicta tamen constitutione, non tam rigorosas pœnas adhibuit, sicut in secunda: & ideò nimirum, si pœna primæ constitutionis comprehendat perpetrantes: pœnæ autem secundæ, quia grauiores, comprehendunt tantùm exercentes. Hæc obiter dicta sint, quantum ad nostrum propositum. Loquendo autem de his, qui aliquando fragilitate humana in hoc vitium cadunt, dico, quod pœna capitis, & combustionis secũdum leges imperiales plectuntur. Imò tantùm in affectu hoc peccatum committentes eadem pœna condemnantur. Nam in delictis atrocissimis punitur affectus, & conatus, etiãsi effectus non sequatur, prout tenet glossa, i quam dicunt communiter receptam Felinus, Couarruuias, & Afflictus, affirmãs, se hanc opinionem vidisse per multos determinatam. Verum tamen est, quod si quis actum non consummasset, quia scilicet, in ipsas partes pudendas membrum non imposuisset, sed, tantùm extra vas se polluisset, non debet puniri pœna mortis, sed alia extraordinaria, secus autem si membrum imposuisset, licet intus semen non emisisset. Et ita dicit Iulius Clarus K fuisse iudicatum in causa cuiusdam, quem tantũmodo virgis cædi iussum est, l à qua opinione, quia mitior, dicit non esse recedendum. Ex quibus, quantum ad nostrum propositum colligo primo, quod religiosi, qui hoc crimen exercuisse conuicti sunt, pœna combustionis sunt afficiendi, secũdum consuetudinem in religionibus pro huiusmodi crimine vsitatam. Et à religione sunt expellendi, aut in triremes relegãdi, cũ huic vitio assuefacti incorrigibiles reputentur. Alios autem non huic vitio assuefactos non condemnarem ad expulsionem à religione in eis signa contritionis considerans, & videns, cum ex cõfusione huius grauissimi peccati, & ex pęna ipsis publicè illata sæpe sæpius conuertantur, in ipsum miserabiliter cadentes ad maximam pœnitentiam agendam, & ad vitam monasticam prosequendam. Sicut ego vidi in quodam graui viro in facti contingentia accidisse, qui cũ maximo honore in religione ad patres suos fuit appositus. Et minus condemnarem ad dictam expulsionem hoc crimen attentantes, licet pœna combustionis essent digni.

g Naua. c. ... not. 249.
h Salzed. ... pract. crim. ... 66.
i Glos. in ... §. hac aut... verb. verbe... tamus ff q... quisque ... Fel. in c. 1. ... 9. ver. lim... de offic. de... Couar. in ... si furiosus ... 276. nu. 6. ... fli. super. 3 ... consil. reg. ... rubr. 42. ... princ. post. ... 29.
K Clar. lib ... sent. recep. ... sodomia. n...

ARTICVLVS XX.

Vtrum iuste expulsi à religione teneantur ad seruandum regulam, quam vouerunt.

a Sot. li. 7. de iust. q. 5. art. 4.

Respondeo dicendo, quod Doctissimus Sotus a in hæc verba prorumpens ait: quod *à voto quidem obedientiæ absolutus manet, postquam prælatus eum reiecit, ac subinde à voto paupertatis, quandoquidē conuentus eum non alit: ac proinde à persoluendo officio diuino, nisi fuerit in sacris constitutus, atque à ieiunijs, & alijs annexis religioni, siquidem illorum non fecit votum expressum, nec ad illa tenebatur, nisi ratione religionis, à qua expellitur. Sed tamen à voto castitatis minimè eximitur, ea quòd expressè illud emisit, nec prælatus potuit eum ab illo liberare*: Hæc Soto. Qui multum satis indulget huiusmodi expulsis, & multa in supradictis ioculcat, quæ examinare oportet. In eo autem, quod ait, à voto obedientiæ esse liberatum, grauissimi viri contrarium constanter asseuerāt, dicentes non eximi à voto obedientiæ, cum statim teneatur adire Episcopum, significando se esse monachum, & expulsum à sua religione, & per consequēs suæ ditioni addictum, paratumq; iussis ipsius obedire, vt possit Episcopus curam illius habere: adeò vt dicat Federicus, b teneri Episcopum ipsi aliquem locum solitarium assignare, in quo commodè possit substantialia suæ regulæ obseruare; Ad quæ seruanda tenetur, licet ab alijs absoluatur, quod ait Nauarrus, c nullo iure probari. Sufficit enim, vt maneat, & viuat in aliquo loco honesto inter suos cognatos, & amicos, vel solitarius sub obedientia tamen Episcopi. An autem debeat esse subiectus Episcopo origi-nis, an domicilij, maximè torquetur alibi Nauar. d De quo infra dicetur. Doctissimus Molina e religiosæ Societatis Iesu præclarus alumnus, loquens de his eiectis, tenet, quod nullius rei dominium possint sibi comparare, tacita tamen ad id eis censetur concessa facultas. Tum quia sub religionis obedientia, ac regula non viuunt, tum etiam commoditas, & vsus rerum, quas comparant, id prædicant. Et sic reprobat Nauarrum dicentem, ipse iustè eiectum incidere in obedientiam Episcopi, vt non solùm eo modo, quo alij clerici, sed etiam ex voto obedientiæ teneatur eo modo illi obedire, quo ante tenebatur obedire suis prælatis. Ait enim Molina, hanc opinionem esse contra praxim in Ecclesia receptam, & omnino improbabilem. Religiosi enim illi non ad aliam obseruantiam tenentur ex voto, quàm ad illam, quam sua sponte se voto astrinxerunt, sua autē professione non se astrinxerunt obedire extra religionem Episcopo, sed in religione prælatis religionis. Quo fit, vt eo ipso, quod per expulsionem à monasterio eximuntur ab obedientia prælatorum regularium, & ab obseruantia regulæ, non incidāt in aliam obedientiæ obligationem Episcopi, quàm in eam, quam clerici, atque alij eiusdem Episcopi illi obedire tenentur. Confirmatur, quoniam ipse Nauarrus f affirmat, quod non tenentur ingredi aliam religionem etiam laxiorem; ergo religio, à qua sunt expulsi, aut Summus Pontifex id illis cōcedat, quoniam id non vouerunt: ergo non tenentur aliter obedire Episcopo, quàm cæteri clerici Episcopatus; siquidem id etiam non vouerunt. Satis ergo erit, si conentur taliter viuere, vt digni sint, qui iterum ad mittantur, paratique sint in eadem religione Prælato obedire, si sublatis impedimentis iterum admittantur. Hæc Molina.

b Feder. consil. 34.

c Nau. lib. 3. consil. tit. de reg. con. 73.

d Nau. in ca. nō dicatis. 12. q. 1. nu. 34.

e Molin. 2. 2. tracta. 2. disp. 149. & 737.

f Nau. in ca. nullam. n. 46.

Quātum autem ad id, quod asserit Soto, non teneri expulsos officium diuinum recitare, aduertendum quod contrarium tenet Nauarr. g Qui persistens in sua opinione, quod regulares ratione status tenentur ad persoluendas horas canonicas, licet non sint sacris ordinibus insigniti, tenet expulsos, cum remaneant regulares, ad ipsas teneri: quoniam culpa nō debet eis patrocinari, neque libertatem conferre, iuxta ea, quæ in sacris Canonibus b habentur, quæ certè opinio mihi videtur vera. Non enim conuenit hos exonerate; siquidem sua culpa à iugo Domini suaui sunt segregati, nisi in his, quæ commodè in sæculo existentes seruare non possunt, vt est paupertas, quam non possunt commodè seruare, cū ad eum statum peruenerint, in quo non possunt non quærere alimenta, siquidem iam sibi à religione mi nime suppeditantur. At in eo statu bene possunt horas Canonicas recitare; siquidem aliqui deuoti sæculares negotijs implicati eas quotidie deuotè persoluunt. Quod maiori, & fortiori ratione est asserendum in expulsis ab ordine Minorum; cum non solùm, vt Ecclesiastici, sed etiam ratione præcepti regulæ teneantur ad recitationem horarum canonicarum secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, prout in sua regula profitentur. Nec ego certè hos excusarem à ieiunijs in eorum regula contentis; Cum etiam sub pœna peccati mortalis ad ea teneantur. Nec Sotus contrarium tenet. Loquitur enim de ieiunijs in regula contentis, quorum transgressio non est mortalis, prout contingit in religione Prædicatorum.

g Nau. de or. c. 7. nu. 20.

b Cap. 1. de apos. præ. l. ita qui vlle. ff. de furtis.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum à monasterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, possit manere tuta conscientia in sæculo, si Prælati eum nolint recipere.

Respondeo dicendo, quod potest remanere in sæculo in habitu clericali, prout consuluit Federicus, i loquendo de monacho expulso iuridicè, non autem de expulso per collotionem, & iniustè. Sed Nauarrus K ait, quod eiectus iuridicè non solùm, quando rogat, vt recipiatur in monasterium, & non recipitur, vt ait Federicus, sed etiam antequam roget, potest manere in habitu clericali, quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud. Cuius opinio magis mihi arridet, quàm opinio Soti l dicentis, quod saltem tenetur procurare, vt in alia religione recipiatur, addit etiam Federicus, quod monachos tractatus ad Ecclesiam parochialem potest manere sub habitu clericali sæculari. Quod adeò verum intelligit m Nauarrus, quod non solùm monachus priuatus, sed etiam depositus ab Ecclesia parochiali, ad quam fuit canonicè translatus, ratione cuius subiacebat Episcopo, potest, & debet remanere sub obedientia Episcopi: sed etiam si sponte legitimè renuntiauit Ecclesiæ. Tum quia in vtroque casu eadem est ratio, & idem ius suadet in vtro que casu absolutus est à sua religione; & in neutro potest reuocari ad claustrum, iuxta quandam glossam n communiter receptam, & quamplurimos canones id suadentes. Extitante quodam priuilegio Innocentij IV. quo *prohibuit directè. vt fratres Minores, quos generales, aut prouinciales ministros ab ordine pro suis culpis expellere contigerit, vel egressi fuerint proprio motu, non præsumant prædicare, seu confessiones audire, vel docere, nisi de licentia Sedis Apostolicæ, aut prædictorum Ministrorum ad alium transierint ordinem Et voluit, quod si cōtra huiusmodi inhibitionem aliqui fuerit temere attentatum, possint dicti Ministri in illos sententiam excommunicationis promulgare*. Ita habetur in libro Monumēta o ordinū. Qua con-

i Fed. con. 38.

K Nau. in c. non dicatis. n. 367.

l Sot. lib. 7. de iust. q. 7. ar. 1.

m Nau. li. 3. consi. tit. de reg. consj. 79.

n Gl. in Clement. 1. §. ad hoc de statu e. monit. verbo claus. cap. si quis trāst. 21. q. 1. & c. quædam. 16. q. 2.

o In 1. impr. fol. 36. & in 2. f. 120. con. 261.

conceſſione aliæ poſſunt vti religiones participes priuilegiorum ordinum Minorum. Ex hoc colligitur, quod cum ipſis officium prædicandi, confeſſiones audiendi interdicatur, quod tales ſunt infames, vt notat Lappus, *a* vt tales non compellentur prælati eos recipere ad ſuam religionem; cum ſecundum ius infames recipere minime compellantur. Imo ſecundum conſtitutionem nouiſſimã Sixti V. prohibentur recipi ad religionem hi, qui propter eorum delicta inter infames numerantur. Quæ conſtitutio videtur extendenda etiam ad huiuſmodi eiectos, qui velut ſeculares quantum ad hoc reputantur, cum iam ſint exempti ab obedientia ſuorum regularium prælatorum. Præterea, ſi iuſtè eiecti poſſent compellere prælatos, vt iterum recipiantur, iam priuilegia eis conceſſa, quibus poſſunt perpetuo eijcere criminoſos à religione, fruſtratoria redderentur.

a Lappus ad dictum Federicus conſ. 38.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum legitime eiectus poſſit intrare in aliam religionem ſine licentia ſuperioris, qui eum eiecit.

RESpondeo dicẽdo, quod doctiſſimus Nauarrus *b* tenet, quod poſſunt ſine illa licentia tranſire ad aliam religionem ſiue ſtrictiorem, ſiue æqualem, ſiue laxiorem, quam poſſent intrare, ſi nũquam intraſſent illam, à qua ſunt iam ſoluti per ſententiam iuridicam, & definitiuam, per quã extincta eſt obligatio, qua tenebantur tali regulæ; cum obligatio extincta non poſſit reuiuiſcere, neque impedimentum tollere, neque auferre, iuxta quandam l. *c* Nec ſupradictis obſtat quædã Decretalis, *d* quæ habet, prælatos ſuperiores ordinũ teneri ad requirendum quotannis fugitiuos, & eiectos, & cogere monaſteria ad eos recipiendos. Nam reſpondet Nauarrus, quod loquitur de fugitiuis eiectis iniuſte, vel inordinate per ſententias interloquutorias, vel ſine cauſæ cognitione, vel etiã de iuſte, & ordinate eiectis; ſed volentibus ad monaſteria redire, prout ſoluit idem Nauarrus. *e* Nec huic ſolutioni obſtant, quæ addit additio ad conſilium ſeptuageſimumſeptimũ Nauarri libro tertio cõſiliorum, titulo de regularibus. Vbi ait, quod periculoſa eſt explicatio dicti capituli, ſi intelligatur ſolùm de iniuſte eiectis, vel per ſententiam interloquutoriam: quandoquidem iſta Decretalis etiã expreſſe loquitur de illis regularibus eiectis, qui ſecundum ordinem regularem non poſſunt amplius recipi, qui non poſſunt eſſe alij, niſi iuſte, & definitiue eiecti. Nam huic obiectioni reſpõdetur, quod poſſunt eſſe alij, præter iuſte, & definitiue eiectos, illi ſcilicet, qui fuerint eiecti iuſte, nõ ſeruato iuris, neque regulæ ordine, qui ſeruato ordine regulari nõ poſſunt recipi, cum ſint incorrigibiles de facto, & tot vitijs innodati, qui ſi recipiãtur, eorum receptio ad religionem erit periculoſa, nã poſſet multis religioſis ruina ſubeſſe immiſcendo vitia, & corrumpendo bonos mores colloquijs prauis, & ſeminando zizaniam inter fratres ad ſimilitudinem inimici hominis, qui ſuperſeminauit zizaniam. Et etiã erit ſcandaloſa ſecularibus, & alijs regularibus propter notorietatem delictorum, quæ commiſerunt: & ita deberent iſti incarcerari in locis competentibus ſine graui ſcandalo. Et iuxta ſupradicta debet explicari conceſſio Innocentij Quarti, qua *Conceſſit, vt eiecti, vel egreſſi de prædicto ordine Minorum poſſint tranſire ad alios ordines approbatos, præter quàm ad B. Auguſtini Templariorum, Hoſpitaliorum, & aliorum religioſorum arma portantiũ deferẽdo tamen literas teſtimoniales generalis, vel prouincialis dicti ordinis. Et inhibuit diſtricte, ne tales fratres aliter ad alium ordinem tranſeant. vel aliqui eos recipere, ſeu retinere præſumant abſque licentia ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facienti de præſentibus mentionem.* Ita habetur *f* in libro Monumenta ordinum.

b Nau. lib. 3. conſil. tit. de reg. con. 78.
c l. qui res. §. aream. ff. ſolu.
d Cap. vlt. de reg.
e Nau. in c. non dicatis. nu. 36.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod inhibuit Summus Pontifex ab alijs ordinibus recipi ſine literis dimiſſorijs teſtimonialibus, non tamẽ irritauit receptionem, aut profeſſionem, nihilominus puto, profeſſionem ab ipſis factam in his religionibus non valere. Eſt enim regula Gloſſ. *g* ſingularis, & ſolennis, quæ dicit, quod non valet confirmatio inquiſitione omiſſa, quæ præmitti debet, & ſimiliter in propoſito videtur irrita dicta receptio non ſeruata inquiſitione de literis teſtimonialibus. Et ſic per dictam gloſſam tenet Felinus *h* communiter receptus, quod non valet actus ab eo, cui data eſt poteſtas faciendi illum adiecta certa forma, ſi non ſeruat omnia, nec habet aliunde poteſtatem, qua illum faciat.

f In 1. imp. f. 37. & in 2. f. 120. conceſſ. 162.
g Gloſ. in Cle. 1. verſ. inhibẽtes de in. pnt. & prom. de electi. libr. 6.
h Felin. in c. ex parte et. 4. de conſt.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum prælati poſſint expellere incorrigibilem à ſua religione, iubendo ei vt ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus.

RESpondeo dicendo, quòd non, prout probat Nauarrus, *i* quia iudici extra territorium iudicanti non eſt parendum, iuxta vulgaria iura. *K* Et ſicut iudex non poteſt iudicare extra territorium, & locũ, vbi habet iuriſdictionem, ita non poteſt extra tempus, intra quod habet illam, valet enim argumentum de loco ad tempus, iuxta quandam *l* legem. Cum ergo prouincialis habeat iuriſdictionem in ſuum religioſum, quanto tempore ſubditur illi; at ſimul vt priuatur habitu, definit eſſe eius ſubditus, ergo non poteſt in illud tempus illum obligare, tum quia paria ſunt facere aliqua in tempore prohibito, vel in tempus prohibitum. Nam ſicut donatio coniugis facta coniugi tempore, quo non eſt coniux, non valet: ita donatio ſponſæ pro tẽpore, quo eſt futura coniux non valet, iuxta quandam legem. Sed licet iſta opinio ſit vera fundamentum tamen Nauarri ad eam comprobandam non me conuincit. Nam illud prælati præceptum (vt ſupponitur) ponitur vt pœna debita delicto ſubditi incorrigibilis. Et licet dicti prælati non habeãt iuriſdictionem in excluſum, poſtquam ipſe eſt iam ab eorum iuriſdictione exemptus, habent tamen iuriſdictionem in ipſum, vt iudices potentes eum condemnare ad ſimilia, & obligare per ſententiam diffinitiuã. Quod experientia, & conſuetudine comprobatur; Videmus enim prælatos diffinitiuè hos incorrigibiles condemnantes, eos obligare per expulſionis ſententiam, ne in tales ciuitates, & territorium ingrediantur, aut accedant grauiſſimis id cauſis ſuadentibus. Et nemo, quem ego viderim, firmauit hanc ſententiam minimè dictos expulſos obligare: præſertim, cum ipſi ei aſſentirent. Ex alia ergo parte opinio Nauarri venit iure optimo ſequenda. Obligare enim aliquem per ſententiam diffinitiuam, vt ſtrictiorem religionem ingrediatur metas naturæ voti videtur tranſgredi, cum vota in dicta religione emittenda voluntaria eſſe debeant. Et ſicut quis propter eius delicta non poteſt in ipſorum pœnam obligari, vt religionem ingrediatur, & ibi emittat profeſſionem: ita ſimiliter hi expulſi minimè poſſunt ad id aſtringi iuxta quæ latè notauimus in noſtra ſumma *m* confeſſorum.

i Nau. libr. 3. conſ. tit. de re. conſ. 77 nu. 2.
K l. fin. ff. de iuri. omn. iud. c. 2. de conſtit. lib. 2.
l l. ſi vinum ſi cert. pet.
m 2. tom. c. 93 pag. 335.

AR-

Kalendas decembris, Pōtificatus sui anno tertio in constitutione contra illegitimos, criminosos volēs multis malis remedio apostolico obuiare sequentē ponit constitutionem dicens. *Sed quia interdum Sathanas in Angelum lucis se callidè transfigurat, ac perditi quidam, & facinorosi homines, quod sæpè vidimus, & experti sumus, instigante antiquo pacis & religionis hoste non veriti sunt temerario ausu habitum religiosorū assumere, ea mente, vt veluti sub ouina pelle lupi rapaces per dolum, & insidias Christi fideles incautos, & nihil mali à religiosis suspicantes opprimerent, siue vt post scelera patrata viam faciliorem ad fugam haberēt siue vt sæuitiam curiæ secularis, quæ eos prope modum interceptos persequebatur manus aufugerent. Et cōtingit aliquādo, ipsos sicarios religiosis vestibus indutos à veris religiosis dolo ac fraude deceptis, intra domus regulares hospitio receptos fuisse. Probibemus eodē modo atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam sui ordinis transeundo etiā in itinere intra aliquod monasterium domum vel locū alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquā hospes recipi, aut ad modicum tempus diuertere possit, nisi à superiori eius loci, vbi residet, expressam licentiam residendi in scriptis obtentam, seu literas obedientiæ, vel commendatitias secum deferat, atque exhibeat, vel nisi ita cognitus sit ijs, ad quos diuerterit, vt de eius persona nullus omnino dubitationi, aut suspectioni locus relinquatur.* Et addit idē Sixt. V. *Volumus, vt hi, qui etiam pietatis, vel hospitalitatis prætextu regulares alterius prouinciæ ignotos, aut sine licentia, vel literis omnino receperint, pœnas priuationis vocis actiuæ & passiuæ, necnō officiorum graduum, honorum, & dignitatum obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.*

Circa quam constitutionem primo est notādum in religione, in qua non seruatur à maiori parte superiorum ipsius, non obligat alios volentes eam seruare, prout diximus sopra in quæst. 6. art. 10.

Secundo est notandum, quod pęnis huius constitutionis non afficiuntur prælati, qui recipiunt religiosos suæ prouinciæ ad eorum monasteria, sine licentia suorum superiorum diuertentes. Hæc enim constitutio loquitur, quando recipiuntur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliam prouinciam:* & ibi *alterius prouinciæ*, & infra ibi, *alterius prouinciæ ignotos.* Supponit enim Sūmus Pontifex, quod si sunt fratres einsdem prouinciæ ab aliquo eiusdē conuentus, in quo recipiuntur, debēt cognosci, aut saltem possunt ab ipsis religiosis cognosci ex interrogationibus, & informationibus cum ipsis habitis. Et licet dicta cōstitutio loqueretur vniuersaliter etiā de religiosis eiusdē prouinciæ, ea sine dubio non debet habere locū in religioso cognito ad aliquod monasterium sine licentia diuertente, cū in eo cesset ratio huius cōstitutionis, quæ fuit impedire, ne sicarij & criminosi in conuētibus vestiti habitu regulari hospitarētur, & dolo & fraude delicta, & scelera committi ab ipsis solita continuarent: ita vidi in facti contingētia fuisse responsum à viris doctissimis, quorū sentētiæ ego quoque læto animo subscripsi, iudicans prælatum dictum religiosum recipientem in pęnas huius constitutionis minime incurrisse.

ARTICVLVS VIII.

Qua pęna puniantur hi fugitiui.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. pro ampliori conseruatione cōgregationis Cistercij, & congregationis S Benedicti Hispaniæ anno Domini millesimo quadringentesimo sexto, & Celestinus V. pro sua congregatione, *Probibuit cuicunque ex monachis conuersis & personis religiosis monasteriorum eorum, ne sub excommunicationis incurrendæ pęna ipso facto sine generalis reformatoris, vel etiā Abbatis & conuentuum quorum tunc religiosus fuerit petita, & etiam obtenta licentia à monasterio exire possit, etiamsi ad quęcunque aliū ordinē, vel locū, seu quodcunque aliud monasteriū earū vel cuiusuis ordinis transire velit, quam excōmunicationem incurrere voluerunt Abbates, Priores, religiosos, & superiores dictum transeuntem recipientes, si postquā per dictos cōgregationis monachos requisiti intra triū dierū spatiū dictū trāslatum ad proprium monasterium, à quo exierit sine difficultate non remiserint cum effectu, a qua tam recipientes, quam transeuntes, nisi in mortis articulo ad suū monasterium reduxerint, absolui nequeāt.* Circa quā cōcessionem aduerte primo cum Collector. a cōpēdij Cistertij, quod ad nullum alium etiam Carthusiensium ordinum, nisi petita, & obtenta licentia supradicta monachis Cistertij transire licet, etiam virtute literarum apostolicarum, nisi in eidē de monasterio, & ordine, & dicta cōcessione specialis, & expressa mentio habeatur cū decreto irritante, quidquid secus. Imo ait, quod concordia est facta inter Cistercienses, & Carthusienses, quod nullus monachus ordinū suorum de vno ad alium sine licentia possit transire.

a *Collect. in comp. tit. fugitiuus, §. 1. & 2.*

Secundo est notandū, quod licet monachi S. Benedicti, cōgregationis Regni Portugalliæ supradicto gaudeant priuilegio, eo tamen ipsi non vtuntur, vt patet ex quadam constitutione facta a dictis Patribus in capitulo generali celebrato in Sācto Martino de Tibaes decima tertia die mēsis Maij, anno Domini millesimo quingētesimo nonagesimo, cuius tenor lingoa Lusitana est qui sequitur. *Quando algun religioso da nossa Ordē se quiser passa, à outra Orden dos Mendicantes; nam facilmēte se lhe cōceda: mas neguenlha. Porē se elle à tomar nam lha cōcedendo: vase em boa hora: poys os Canones declaram, que petita licentia, & non obtenta, o tal religioso se podesse mudar à outra religiam mays estreyta. E se de fora pedir à tal licenca denlha. Mas se com esta cor andar vagueando: mādamos, que oprendam & castiguem como fugitiuo.*

ARTICVLVS IX.

Quæ pęna puniantur dictos fugitiuos recipientes.

RESpondeo dicendo *Quod nulla persona Ecclesiastica, vel seculares quacūque dignitate præditæ aliquē ex Prælatis, vel monachis absque superioris licētia apud eos diuertentē recipere, & penes se detinere audeāt etiā prætextu artioris vitæ ordinis, vel obseruātiæ etiā authoritate quarumcumque literarum Apostolicarum in quibus de Prælato monacho, & congregatione nominatim expresse mētio facta non fuerit. Recipientes verò, si intra tres dies, postquā eis præsens priuilegiu innotuerit, prædictum Prælatum, vel monachum eidē cōgregationi cū effectu non restituerint vel à se realiter abiecerint; excōmunicationis sententia ipso facto innodati existant, in qua, nisi in mortis articulo, vel à sede Apostolica absolui nullo modo possint.* Ita concessit Leo X. congregationi Camaldulensi. Et Iulius II. congregationi montis Oliueti, & Innocent. IV. b nobis Minoribus *Cōcessit quod retinētes fratres fugitiuos, & ipsi fugitiui, sint ipso iure excōmunicati, Nec nō remanēt etiā excommunicati eisdē auxilium, consilium, aut, fauorē præstantes* prout concessit Iulius II. ordini Prædicatorū, & habetur in libro Monumenta c ordinū. Attēde tamē (prout ait Collector d priuilegiorū Mendicantium) quod in mari magno fratrum Carmelitarum additur quædam clausula, scilicet, *quod possint Prælati ordinis promulgare sententiam excōmunicationis in detinentes fratres discedentes, vel apostatas, siue*

b *Ita habet. in l. Monum. ord. in 2. imp. fol. 260. conc. 91* c *In 1. imp. fol. 237. conc. 156.* d *Tit. apostata ab ord. §. 8. in fin.*

tales

tales retinentes sint laici, siue clerici. Ita habetur in lib. Monumēta *a* ordinū. Et ait Collector, se videre, quod hæc est magna authoritas cōcessa Pręlatis ordinis; & quod alibi nō inueniatur similis. Circa quā concessionem est aduertendum, quod recipientes, & detinentes supradictos fratres, non in quantum fugitiuos & apostatas, sed in quantū consanguinei affines, aut amici, & familiares benignitate quadā naturali ipsis benefaciendo, nō incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur; Nam etiam Bulla Cęnæ, quę quotānis publicatur, & intimatur excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præstantes. Et secundum communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxiliū præstantes supradictis, non tanquam hæreticis, sed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solùm enim recipientes. & auxilium præstantes ipsis hæreticis, inquantum hęreticis comprehendit, vt rectè notauit Caietanus. Tum quia potest quis, licet non teneatur, eisdē etiā non extreme indigentibus subuenire quatenus homo, argumento cuiusdam Canonis *b* loquentis de peccatore dicentis *quia peccator est corripe, quia homo miserere*. Et ibi, *nulli homini claudenda est misericordia sicut nulli peccatori impunitas relaxanda est*: tum quia nullo Canone contrariū probatur. Licet multis probari possit, eum præsumi fauere hæretico, qui, sciens, eum esse talē, fauet ei sine aliqua circūstantia, quæ excusare posset eum etiā in foro exteriori à tali præsumptione, quales multæ occurrere possunt fundatæ in timore, necessitate, cognatione vel vtilitate, in pace, militia, & bellis, in quibus videmus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis ducibus, & militibus fauisse Lutheranis. Quo ad forū autē interius, in quo sola veritas respicitur facile est decernere fauorem datum alicui eo respectu, quo malus, & hæreticus est a dato ab ipso, eo quod proximus, & a Christo redemptus. Ita doctissimus Nauarrus, *e* supradictis consentiens. Vnde sic debemus in nostro casu Theologizare, quod scilicet non remaneant excōmunicati recipientes apostatas, & fugitiuos si hunc illis fauorem impendunt nō titulo, & colore apostasiæ, aut fugæ a religione, sed titulo pietatis, amicitiæ, & consanguinitatis, & benignitatis erga proximos afflictos satis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia supra posita sunt explicanda.

a In 1. imp. fo. 183, nu. 452

b Ca. duo ista nomina. 23. q. 4.

e Nau. in ma. c. 27. nu. 55.

ARTICVLVS X.

Vtrùm apostatæ & fugitiui fratres sint à suis Prælatis benignè suscipiendi.

RESpondeo dicendo, neminem negare posse, apostatas, & fugitiuos fratres, qui sui sacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos esse regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum postquam miserunt, retro aspexerūt, & effecti sunt indigni regno Dei, iuxta dictū *d* Domini nostri Iesu Christi. Tum quia multa addunt, & cōmittunt digna maximo supplicio: cum cæteris paribus omnia in eis peccata sint aliquātu maiora, etiā si, ob solam circunstantiam religionis non fiant semper mortifera, quæ absque illa solùm sunt venialia secūdum Diuum Thomam. *e* Ob quæ, & alia multi pijssimi, & circunspecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monasteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas subituri, & si redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: imo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur a dæmonibus, vt plurimū deuorādæ. At doctissimus, nec minus pius Nauarrus *f* ex multis probat, Primo eos, qua parte fieri potest, tū blandiendo, tum docendo inducendos esse, vt ad idem aratrum, in quod manum miserant, redeant & ita pareant, vt contumacia, & inobedientia, quibus vsi sunt in duplicatam obedientiam, & reuerentiam, commutentur. Deinde, quod si ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, aliis quidem facta facultate transeundi ad eiusdē ordinis monasteria, aliis ad alias eiusdem ordinis prouincias, aliis ad alios ordines æquales, aliis etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & superiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate sint isti miseri recipiendi, & tanquam oues perditæ à pastoribus super humeros suos subleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quassatos non infringentes. Ad similitudinem Saluatoris Domini nostri, considerantes Dominum posuisse hos homines super capita sua. Nō solùm enim sunt trahendi subditi a Prælatis super humeros, sed super capita. Nam eorum regimen non solùm est onus humeri, sed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & discretione, & prudentia subleuari, & blanditiis attrahi.

d Lucæ 9.

e D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 9.

f Na. in ma...

ARTICVLVS XI.

Vtrùm bona apostatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipsum ordinem.

RESpondeo dicendo, quod ipsi apostatæ nihil sibi quærunt singulariter, nec monasterio alicui suo. Quia licet regulariter religiosi aliorum ordinū contrahendo vtiliter quærant suo monasterio, vel ordini iuxta doctrinam Innocentij, *g* siue contrahant nomine suo, siue nomine monasterij, vel ordinis, siue impersonaliter, vt tradit Nauarrus *h* post Baldum; Frater tamē Minorita de obseruantia non potest id facere; quia monasteria, & ordo sācti Frācisci de Obseruātia sunt incapacia dominij, & possessionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta suam regulam a iure communi *i* confirmatam, & declaratam. Loquēdo tamen secundum priuilegia ipsi ordini concessa, aliter est procedendum. Leo enim Decimus concessit, *Vt quandocunque acciderit, quod fratres Minores extra obedientiam vagantes obseruantiæ fuerint capti aut sponte redierint ad ordinē, qui aliqua bona habuerint, quę tēpore apostasiæ diuersis vijs acquisierint possint Prælati ordinis, & alij fratres, quibus ipsi commiserint, accipere alia bona, & ea exigere à quibuscunque personis ea detinentibus, & vt illis, si talia sunt quorū vsū liceat fratribus habere vel si huiusmodi nō sint, quib. in propria specie fratrib. vti nō liceat, vt sunt pecuniæ, vestes seculares, & similia, quod fiat de talibus rebus, sicut fieri mādatur in declaratione suæ regulæ de similibus, quando sibi ab alijs dantur, vel in testamentis legantur. Et concessit, quod si oportuerit huiusmodi bona in iudicio petere possit hoc facere Procurator seu syndicus ordinis deputatus authoritate Sedis Apostolicæ vel alius amicus spiritualis fratrū, qui ab aliquo prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus.* Ita habetur in supplemento. *K* Ex quibus infertur, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæsita per Minoritā apostatā pertinent ad sedē Apostolicam, & possunt peti a dicto syndico, & disponi ab his, prout prælatus dicti ordinis ordinauerit, nō tamen secundū rigorem syndicus tenetur ad omnia debita

g c. Cum ... 3. de p...

h Nau. ... decani ... nu. 12.

l. seruum de pact. ...

i cap. ex... ad hæc ... sig. l. 6. ... exiuit. de ordo...

K Fo. ... 203.

debita liquide contracta per dictum apostatam, cũ ipse syndicus sit cõstitutus nomine Sedis Apostolicæ, quæ pro conseruatione ordinis & quiete frattũ recipit in se dominium istarum rerum. Nõ tamen constituitur ad soluendum debita ab ipsis fratribus contracta, cum ius resistat obligationibus ab ipsis initis: non tamen resistit acquisitioni dominij, quod per ipsos Sedi Apostolicæ in vtilitatem horum fratrum potest obuenire. Et hoc videtur tenẽdum. In quam partem inclinat Nauarrus; *a* licet in hac difficultate aliquantulũ fuerit hallucinatus propter ignorantiam supradictæ concessionis Leonis Decimi. Vnde infertur, quod apostatæ, & fugitiui aliarũ religionum habentium bona in cõmuni, quibus potest acquiri aliquid in communi, possent petere prædictas actiones, & iura. Minimè tamen obligantur loquendo secundum rigorem ad soluendum debita per ipsos apostatas contracta: Verũ est tamen, quod sicut ille, qui emit rem Ecclesiæ sine solemnitate, non potest repetere pretium ab Ecclesia, prout dicitur in iure, *b* nisi pretium sit conuersum in vtilitatem Ecclesiæ; vt argumento eiusdem Decretalis *c* tenet Syluester, ita cũ nõ possunt creditores petere monasterijs sibi debita ab apostatis ipsorum monasteriorum, nisi id, propter quod debitum fuit contractum, conuersum sit in vtilitatem ipsorum monasteriorum. Qui enim sentit commodum, sentire incommodũ quoq; necesse est, prout ait quædam iuris regula. Adeo hoc videtur verum, vt id etiam sentiam affirmandũ in fratribus Minoribus regularis obseruãtiæ, si ad ordinem reuersi aliqua bona secum traxerint, ex his enim debet Syndicus ipsorum fratrum debita persoluere, non enim credendum est, piam sedem apostolicam velle sibi applicare dictorum bonorum dominium ita, vt debita per dictos fratres contracta minimè ex rebus per ipsos acquisitis soluantur.

a Nauar. l. 3. consil. 11. de reg. consil. 95.

b 12. q. 2. c. nõ liceat.

c c. 1. de pig. ... alia. n. 14.

... sent. ... reg. iur. l. 6. Cle. 1. de cens.

ARTICVLVS XII.

An prædicti apostatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur scribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipsum suo Prælato præsentare.

RESpondeo dicendo, quòd prædicti cuiuscũque sint ordinis, tenentur scribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum, & scripturarum, & testium, quibus ea, quæ oportet, probẽtur, & tradere illud suis prælatis, petẽdo ab eis humiliter, vt dicta debita satisfaciant: siquidem ipsi nihil habent nec habere possunt propriũ, vt tales satisfactiones fiant, & debita per eos cõtracta soluãtur. Sed quid, si apostata fuit propter apostasias, & alia eiectus a religione per sententiã iuridicam, & diffinitiuã: & cum esset in vinculis, eius prælatus ipsi per obedientiam præcepit, vt omnia eius debita propalaret, dicens se ex bonis ab ipso ad religionem per apostasiam adductis paratum esse omnibus creditoribus satisfacere: & ipse quandam debitorum summam patefecerit. Postea autem eiectus a religione misit Epistolam ad prælatũ; qua ipsi alia in multo maiori quantitate debita satisfacienda indicauit, dicens cum hoc suam conscientiam exonerare. Nunquid tenetur prælatus ex dictis rebus hæc noue manifestata debita satisfacere. Ad quod respondeo, quod non tenetur ei credere in isto casu, cum nemo secundum ius credatur peccare, & ipse apostata sub obedientia, & excommunicationis sententia iussus manifestare omnia debita asseruit, minorẽ multo summam obligatum esse persoluere. Cui asserto magis credendum est quam secundo: cum primum fuerit dictum sub dicta censura, & obedientia, secundum autem nõ. Præterea potest præsumi de tali excluso, quod eam summam, & ea debita postea fraudulenter propalauerit, cõuentione facta cum fictis creditoribus, dicendo ea ipsis deberi: vt sic summa, quã in apostasia quæsierat ad suas manus posset peruenire, & ipsi religioni nihil relinqueretur: quod non est alienum ab ipsis cum totam suam vitam in fraudibus, & cauillationibus consomant. Præterea hoc probatur; Nam secundum iura rei confessioni primæ magis est credendum, quam secundæ, præsertim quando prima est iudicialis, prout cum communi contra Bartolum tenet doctissimus Couarruuias *e* Mẽchacha, & Iulius Clarus, & ita cõsuluit in facti contingentia, cui dicto subscripsit, quidam doctus & religiosus vir.

Sed cõtra dicta in his duobus articulis adest nobis quædã constitutio Pij Quarti incipiens. *Cupientes malitijs nonnullorum &c.* data Romæ anno Domini millesimo quingẽtesimo sexagesimo; septimo die Decẽbris pontificatus sui anno primo. Qua determinauit, quod omnia acquisita per negociationẽ illicitam clericorũ, & religiosorum, quæ in tempore mortis eorum remanserunt inconsumpta, vel quibus in vita priuãtur Sedis Apostolicæ Cameræ applicari. Quam Bullam refert Nauarrus, *f* dicens, eam continere ius nouum; tum quia nusquam hoc alibi inuenitur statutum; tũ quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducit ius nouum. Quo fit, vt non adeo sit firmum (vt ait Nauarrus) id quod, quidam responderunt, scilicet omnia pertinere ad monasterium, vnde iam professus, sine licẽtia exiuit, in hac enim Bulla, quam ipsi non viderunt, cõtrarium videmus contineri, quod tanquam quotidianũ valde videtur notandum, & consulendum esse monasterijs, quorum religiosi talia taliter quæsierunt, vt se componant cum Camera Sedis Apostolicæ, quæ in illa ius habet, quo iure optimo, & firmo talia bona petere possit. Hæc Nauarrus: Ex qua bulla ibi. *Quibus etiam illos viuẽtes priuari, & eis destitui cõtigerit.* Colligitur bona apostatarum, quibus ipsi in vita priuari, aut destitui cõtigerit, nõ pertinere ad monasterium, sed ad Cameram Apostolicam. Nam respondetur, prædictam constitutionem intelligendam esse de bonis acquisitis illicite ab apostatis extra claustra degentibus, quæ inuenta fuerunt tempore mortis eorũ. Hæc enim veniunt sub nomine spoliorum, nõ autem de bonis acquisitis à Regularibus apostatis, aut fugitiuis, qui ad sua monasteria reuertuntur. Bona enim ista ad ea pertinent monasteria (iuxta decisionẽ iuris communis) quibus talis fugitiuus debet cum alijs fratribus alimẽtari, si in claustro manserit. Et si propter eius demerita expellatur, debet ei subueniri de vestitu, & alijs necessarijs, ne statim cogatur mendicare, iuxta doctrinam Nauarri *g* Et secundum hunc modum intelligenda est constitutio Gregorij tertij decimi, quæ habetur inter constitutiones Pontificales eiusdem Summi Pontificis. Quæ incipit. *Officij nostri partes sedulo &c.* Nã ea cõstitutio loquitur de bonis apostatarum & fugitiuorũ, aut religiosorum viuẽtium & decedẽtiũ extra claustra, vt patet ex eius verbis, ibi, *Post eorum obitum*, & ibi, *sufficientes fuerint testandi, aut de illis disponendi facultate suffulti*, & ibi, *nomẽ, & eius veri hæredis illiusque naturã sortiri.* Et secundum hunc sensum allegauit dictam cõstitutionem Nauarrus, *h* dicẽs per cã bona acquisita a religioso

e Cou. l. 2. var. c. 3. Mencha. controu. vsu freq. c. 32. n. 4. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 13. nu. 11.

f Nau. de spol. cle. § 7. nu. 4.

g Nau. vbi su. § nu. 5.

h Nau. lib. 3. cons. tit. de st. mo. con. 17.

apostata

apostata decedente extra claustra Cameræ Apostolicæ deberi. Imò ex hac Gregorii Decimi tertii constitutione, colligitur constitutionem Pii IV. tantùm de his bonis esse accipiendam. Nam allegans constitutionem prædictam, dicit eam continuisse bona acquisita à dictis Regularibus extra claustra post eorum obitum ad eandem Cameram Apostolicam pertinere. Et dictæ constitutiones determinantes omnia ista Cameræ Apostolicæ applicari, sunt intelligendæ deducto ære alieno, & solutis debitis, quibus ipsi Apostatæ tenebantur, sicut explicat Gutierrez a aliam similem constitutionem Pii V. determinantis ornamenta, paramenta, vasa, missalia, gradualia, libros cantuũ, & omnia auri, & argenti consecrata, & omnia destinata per quemcunque beneficiarium, aut Prælatos Commendatarios, ad cultum diuinum applicari tempore mortis ipsorum siue ab intestato, siue cum testamento decedant Ecclesiis monasteriis, & beneficiis, vbi dicti beneficiarii, Prælati, & Commendatarii suum titulum habent, & redditus colligunt, etiam si ad testandum habeant facultatem. Hæc enim constitutio intelligitur iuridice ab ipsomet Gutierrez, deducto prius ære alieno, & debitis, quibus alias minimè potest satis fieri.

a Guti. lib. 2. pract. c. 90. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm solùm bona acquisita ab apostatis per negotiationem contra iustitiam applicentur Cameræ Apostolicæ.

RESpondeo dicendo, quod dupliciter potest cõsiderari negotiatio illicita: quædam enim est contra virtutem iustitiæ specialem, quæ non solùm inducit peccatum, sed etiam obligationem ad restituendum. Alia est, quæ fit contra virtutes Morales, vt quæ fit à regularibus, & Ecclesiasticis, quibus prohibitum est iuxta sacros Canones negotiari, prout tradit Panormitanus, b & resoluit post alios Nauarrus. Et hęc solùm inducit peccatum sine obligatione aliqua ad aliquid restituendum. Hanc differentiam innuit D. Thomas. c Gregorius Lopez, & Didacus Perez, & Nauarrus. Et iuxta hęc quæritur, an solùm pertineant ad Sedem Apostolicam bona apostatarum cum negotiatione illicita contra virtutem specialem iustitiæ acquisita, quæ obnoxia erãt restitutioni, an etiam ea, quæ acquisierunt dicti apostatæ contra sacros Canones eis negotiari prohibẽtes? Cui dubio respondetur ex traditis ab ipsomet Pontifice Pio Quarto. Vbi, postquam dixit per illicitam negotiationem acquisita Cameræ Apostolicæ applicari, addit, *vel aliàs contra sacros Canones.* Per quæ verba satis explicat ipse Summus Pontifex quæsita ab ipsis regularibus per modos eis à sacris canonibus prohibitos, Cameræ Apostolicę applicari, quæ profecto magna ampliatio est. Nam exam consequitur, quod quæsita per quascũque personas Ecclesiasticas, & regulares ex beneficiis contra iura retentis, ex officiis secularibus contra iura exercitis ex arte Medicinæ, & Chirurgiæ, vel alia eis prohibita; ex obsequiis item indecentes regibus, & aliis sæcularibus personis contra iura canonica exhibita, sunt reseruata Papæ, & veniunt nomine spoliorum Cameræ Apostolicæ applicanda.

†

b Pan. in c. 1. & 2. de post. Nau. c. 23. n. 100. & lib. 3. cons. tit. de furt. ab ius. cons. 3. p. 212. in 1. impre.

c D Tho. 2. 2. q. 61. ar. 1. & 2. & Greg. in l. 43. tar. c. vlt consu volunt. Per. in l. 3. ti. 1. verbo man damiento l. 1. ord. Nau. l. 3. cõs. 1. de test. nu. 10. p. 205. in 1. imp.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm propter crimen Apostasiæ quis à religione rectè possit expelli.

RESpondeo dicendo, quod expellere aliquem à religione res est maximæ considerationis. Et ideo ad explicandam istam difficultatem vidẽdum est, in quo casu hoc fit licitum Prælatis regularibus. Et aduerte, quod Alexander Sextus fecit *Facultatem Generalibus, ordinis Minorum, vt per semetipsos duntaxat, & Prouincialibus, vt per eos cum consensu maioris patris capituli dicti fratres ordinis quos incorrigibiles repererint habitu expoliare valeant, & ab ordine eijcere. Atque contra quoscunque eis auxilium, consilium, fauorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, aut quouis quæsito colore supradicti habitus delatione præstantes, etiam cuiuscũque dignitatis gradus, ordinis aut conditionis fuerint, per censuras Ecclesiasticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione postposita) procedendi, inuocando etiam, si opus fuerit, auxilium brachij sæcularis.* Ita habetur in libro Monumenta d ordinũ. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti prælati solùm eijcere possũt à religione, quos incorrigibiles legitime iudicauerint, prout aduertit D. Bonauentura, e addens, oportere excessus, & incorrigibilitatẽ esse notoria: ita quod alij eius exemplo possint infici, si retineatur in ordine, & extranei scandalizentur, quod talia in ordine sustineatur. Itaque propter vitandum scandalum, & propter incorruptionem ordinis debet eijci pręuaricator voti. Et sic secundum hunc sanctum Doctorem tria debent cõcurrere ad hoc, vt iuste possint fratres ab ordine eijci. Primum, quod eorum delicta sint notoria fratribus & secularibus. Secundum, quod suo malo exemplo corrumpant alios fratres. Tertio, quod probetur esse incorrigibiles. *Nec obstat*, ait Doctor sanctus, *quod Papa Alexander VI absolute concesserit incorrigibiles posse ab ordine expelli, nullam mentionem faciens de notorietate suorum delictorum, & de corruptione aliorum fratrum suo malo exemplo.* Nam respondet, quod *in foro exteriori possunt Prælati supradicta facere absolute, at in foro conscientiæ minime id esse tutum indicat. Quia nec prælati ordinis, nec Papa potest liberare fratres huiusmodi ab obligatione, qua in professionis emissione per votum solenne se astrinxerunt. Eyciendo autem tales absolute extra ordinem vltra scandalum, quod in animis sæcularium potest generari est exponere illos periculo damnationis æternæ, cum sic eiecti nequeant seruare regulam, quam promiserunt. Sed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac secundum exigentiam delictorum puniri etiam vltimo supplicio, prout puniri solent clerici sæculares secundum iura Canonica, quibus subyciuntur religiosi, sicut reliquæ personæ Ecclesiasticæ.* Hæc D. Bonauentura. Bene possem aduersus hanc modificationem aliqua adducere. At cum eijcere aliquem à religione sit res magnæ considerationis, & considerem maximam huius Seraphici doctoris Ecclesiæ clementiam, in ea proponenda ipsam libentissime amplector. Sed ad eius perfectam explicationem videndum est, quis dicatur incorrigibilis, vt sic à religione possit expelli. Pro quo aduertendum est primo, quod in religionibus hoc est per constitutiones ipsarum declaratum. Nam in constitutionibus ordinis Prædicatorum definitur, *quod incorrigibilitas fratris, quare ab ordine est eijciendus est, quando scilicet culpas non timet committere, & pœnas recusat ferre, vel ex earum sæpius repetita inflictione iudicio discretorum cognoscitur non proficere. Talis de*

d In f. 56.

e Bon regu. Min.

consilio discretorum, si expediens iudicatur, potest magister ordinis, vel capitulum Prouinciale, facere vt exutus habitu de ordine expellatur. Sic habetur in constitutionibus a Prædicatorum nouiter impressis per Reuerendissimum Iustinianum, Romæ anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto. Per quam constitutionem exploditur à dictis patribus opinio Syluestri b dicentis, quod quandiu iste frater voluerit se corrigere, non debet expelli à religione, quia secundum D. Thomam c hæc expulsio est sicut excommunicatio, quæ non, nisi in contumacem, & in eum, qui se corrigere non vult, fieri debet. Et opinio Armillæ d dicentis, quod nullus religiosus quantúcunque malus, si vult corrigi, debet expelli, sed est sequestrandus, & incarcerandus, & ibi debet puniri secundum constitutiones, quia hoc magis conducit correctioni eius, & magis scandala vitantur. Et certè si eius correctio quæratur, hoc præstat. At in nostra religione ille dicetur incorrigibilis secũdum ordinationes e generales Toletanas. *Qui ter fuit iuridice conuictus, & punitur de eodem crimine graui, et non fuit correctus.* Et in ordinationibus generalibus Vallisoletanis factis in capitulo Generali celebrato anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio ad coercendam delinquentium insolentiam fuit declaratum, *illum dici incorrigibilẽ, qui ter fuit conuictus, & punitur de aliquibus criminibus grauibus, etiam distinctis, & nunquam fuit emendatus.* Ex quo colligitur, quod committens tres apostasias, propter quas fuit iuridice punitus, & nũquam fuit emendatus, potest expelli à religione; si aliam postea commiserit, cum apostasia delictum graue ex sua natura sit, & committentes ipsam in eodem crimine perseuerantes, vt suspecti de fide ab inquisitoribus reputentur tanquam contemptores censuræ Ecclesiasticæ excõmunicationis, in quam per Apostasiam incurrunt, & vt excommunicati in suis religionibus anathematizantur. Dicit enim Concilium f Tridentinum, quod *siquis obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit.*

a In 1. dist. ca. 18.
b Sylu. verb. religio. 6. § 17.
c D. Tho. quod l. 12. in fin.
d Arm. v. religio. vlt.
e cap. 6. tit. de incorrigibili.
f Conc. Trid. ses. 25. de re. c. 3. in fin.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm apostata, qui in nostra religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitur, possit expelli à religione propter hæc, & alia grauia delicta, quæ in apostasiis, & in religione commisit.

Respondeo dicẽdo, quod si quis religiosus quatuor commisit apostasias, in quibus per multũ tempus perseuerãs excommunicatus sacra celebrauit, & sacramentum pœnitentiæ sæpe sæpius ministrauit, & contra præceptum suæ regulæ pecuniam contrectauit, & alearum ludum prohibitum sæpe sæpius cum sæcularibus exercuit, cum maximo suæ religionis detrimento, & sæcularium scandalo, & fratrum, quos ad ludendum prouocabat, docendo eos alearum ludos prohibitos, & inter fratres ipsos discordias disseminando, mendacijs, & dolis eos infamando sine spe alicuius correctionis, & emendationis ad meliorem frugem, potest iure optimo expelli in ordine Minorum ab ipsa religione tãquam membrum putridum, & incorrigibile. Pro qua opinione facit primo quædam declaratio Parlamenti Parisiensis, in qua fuit declaratum, quod in criminibus grauibus, in quibus non imponitur pena mortis reputatur clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus possit tradi brachio sæculari, si bis ipsi venia fuit data. Quam doctrinam dicit Iulius Clarus g sibi videri iustam, & iuridicam, à qua non recedit Salzedo in sua practica criminali Canonica. Si igitur hic clericus, aut sacerdos reputatur incorrigibilis ad effectum, vt possit tradi brachio sæculari propter id solùm, quod eius delicta bis fuerunt condemnata, & non fuit emendatus: à fortiori debet iudicari ĩcorrigibilis dictus malus religiosus ad effectum, vt cum confusione possit expelli à religione; quæ non est tam grauis pœna, sicut degradatio, & traditio brachio sæculari, cum eius grauia crimina non bis, sed sæpe sæpius fuerint ab eius prælatis condonata, vtentibus clementia à Concilio Trident. commendata, volentibus clementia magis, quàm rigore ipsum ad pœnitentiam adducere. Quod propter eius induratum animum, & impœnitens cor, nunquam efficere potuerunt. Et certè D. Paulus hanc nostrã veritatem manifestat in epistola, quam ad h Rom. scribit, dicens; *An ignoras, quod patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? An diuitias bonitatis eius patientiæ, & longanimitatis contemnis? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor thesaurizas tibi iram.* Vides, quomodo Paulus notat habere impœnitens cor, id est, incorrigibile, illum, qui contemnit clementiam, & bonitatem iudicis delicta condonantis. Esaias i etiam nobis hanc veritatem prædicat dicens. *Filios enutrivi, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Et statim addit. *Væ genti peccatrici, & populo graui iniquitate:* populus autem grauis iniquitate, nihil aliud significat, quàm populum impœnitentem, & incorrigibile habentem. Causam autem huius sententiæ incorrigibilitatis asserit esse, Deum ipsis sæpe sæpius Peccata condonasse, imò enutrisse, & exaltasse, ipsos autem ipsum spreuisse. Et etiam si in ordinationibus Toletanis, & Vallisoletanis non iudicetur esse incorrigibilẽ illum, cui delicta sua sæpe sæpius fuerint condonata, & dissimulata, & nunquam ad pœnitentiam fuit adductus, sed solùm illum, qui ter de aliquibus criminibus grauibus fuit conuictus, & iuridice castigatus, & nunquam fuit emendatus, non propterea debemus iudicare hunc religiosum non esse incorrigibilem ad effectum vt non possit expelli à religione. Ipsæ enim ordinationes generales solùm posuit quandam regulam certam, & determinatam ad cognoscendum, quis sit regulariter incorrigibilis de iure; non autem negant, alios esse incorrigibiles de facto, de quibus Syluester K in sequentia verba prorumpit. *Abbas, vel prælatus non potest expellere monachum à religione; hoc tamen potest facere regula, vel constitutio priuata probata per Papam, & etiam ius commune, aut ipse Prælatus iuribus regulatus. Vnde in capitulo, cum ad monasterium, de statu monachorum Monachus deprehensus in vitio proprietatis mandatur expelli. Dicit tamen D. Thomas in quodlibeto duodecimo, quod expelli non debet, quamdiu vult corrigi, sed solùm propter contumaciam. Quod intelligo, nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditiones viri, vel de iure propter regulam ita mandantem.* Hæc doctissimus Syluester. Ex quibus verbis, ibi: *Nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditiones viri.* Colligitur hunc monachum, de quo agimus, licet de iure secundum dictas ordinationes generales non sit incorrigibilis, cum ter de delictis grauibus non fuerit iudicialiter conuictus, & punitus, esse nihilominus incorrigibilem de facto secundum conditiones viri, & sic à religione posse iure optimo expelli. Neque ordinationes generales hũc esse expellendum negãt; cum tantum loquantur de incorrigibilibus de iure. Probatur præterea nostra con-

g Cla. in pra. crim. q. 36. n. 34. Sal. i pra. c. 140. §. incorrig.
h Ad Rom. 2.
i Esai. 1. nu.
K Syluest. v. Abb. nu. 6.

conclusio, Nam loquendo in alia simili materia iudices inferiores potestatem habent arbitrandi pœnas secundum circũstantias, adeo quod possunt eas arbitrari vsque ad pœnam mortis, prout post alios tradit Maranta, a & vnum delictum potest habere tales circunstantias adeo enormes, vt pro vna vice, qua committitur, possit digne imponi pœna mortis, vt post alios tradit Iulius Clarus. b Et eadem ratione, etiam si hic religiosus non sit conuictus, & punitus tribus vicibus criminaliter, & iudicialiter, tot sunt circunstantiæ delictorum, quæ in titulo quæstionis proponuntur, & talis potest esse conditio delinquentis, quod secundum ius possunt eius prælati iudicare, ipsum esse incorrigibilem, & à religione per consequens cum confusione esse dismébrandum, & expellendum. Præsertim, cum vt proponitur in titulo quæstionis, soleret iste falsa testimonia in rebus grauissimis contra viros graues affirmare, & seditiones in conuentibus seminare, discordias inter fratres mouendo. Quod delictum perniciosissimum est Reipublicæ; præsertim in religionibus, in quibus sicut est bonum, & iucundum habitare fratres in vnum: ita est malum, & infestum paci, & tranquillitati religionum habitare diuisos, & contrarios. Et ita Diuus Thomas, c & alij, quos refert, & sequitur Nauarrus hoc vitium, vt perniciosissimum, exterminandum esse proclamant. Probatur etiam nostra sententia, Nam Pius Quintus, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo, decima nona die Septembris. *Ordini D. Hieronymi in Hispanijs concessit, & indulsit, quod capitulum generale, aut priuatum tantùm possit fratres delinquentes in casibus, quibus quis de iure communi ad mortem damnatur, perpetuo in carcere vel eos in perpetuum, aut ad tempus ad triremes relegare, & condemnare, & in alijs delictis grauioribus, aut grauissimis, velut inobedientiæ contumaciæ, seu incorrigibilitatis eos etiam vsque ad priuationem habitus inclusiuè punire, & castigare.*

a Maranta in suo spec. f. 29. post. nu. 13.

b Clar. l. rece ptarũ senten tiarũ. §. sacrilegium. nu. 3.

c D. Tho. 2. 2. q. 73. Nau. in c. inter. verb. 11. q. 3. conc. 6. à nu. 419.

Circa quod consideranda sunt illa verba. *Et alijs delictis grauibus, aut grauissimis.* Nam dictio, *alijs*, designat similitudinem, & refert diuersum in substantia, sed idem in qualitate, iuxta quandam legẽ d & decretalem, prout tradit Bartolus. Vnde dixit Baldus, quem sequitur Quintilianus Mandosius, quod si statutum dicit, quod aliquis puniatur pęna pedis, vel alia, intelligitur de simili, vnde non de pęna pecuniaria intelligitur, quia nõ cõuenit in genere pœnæ, neque de amputatione capitis, quia longè remota est à tali pœna. Vnde in hac concessione illa dictio *alijs*, denotat alia similia delicta non longè ramota à qualitate præcedentium delictorum, sed quædam delicta grauia, quæ proponitur, hunc religiosum commisisse; scilicet, delictum inobediẽtiæ, contumaciæ, quam habuit iste delinquens, qui vt probatum est, satis est incorrigibilis de facto. Et insuper probatur nostrum assertũ; Dicit enim Pius Quintus, quod possunt Prælati procedere, vsq; ad priuationem habitus inclusiue in delictis grauibus, aut grauissimis. Illa autem alternatiua *aut*, innuit Prælatos non solùm propter delicta grauissima posse procedere vsque ad priuationem habitus, cuiusmodi est incorrigibilitas; sed etiam propter grauia, quæ denotat grauitatem non ita qualificata incorrigibilitate affectam. Quæ autem sint delicta grauia, & grauissima non explicant Doctores, regulam certam constituentes; imò hanc rem arbitrio boni viri relinquunt. Et hanc dicit communem opinionem Alciatus, e prout illum refert, & sequitur Villalobos. Vnde resolutiuè dico, hunc delinquentem posse à religione eiici propter eius delicta, quæ non solùm sunt grauia, sed grauissima, cum virtute dictę

d l. si fugitiuũ. C. de seruis fu. eũ glo. fin. c. sedes & ibi omnes de rescr. Bar. in l. sed & si quis. §. quæsitũ. nu. 2. ff. si quis vo cetus Bal. in l. conuenticulum col. 4. C. de epis. & cle. Man in reg. 3. rescr. q. 8. nu. 2. & 3.

e Alci. in cap. cum nõ abbo. n. 18. de iud. Villal. in sua collect. cõmu. opinio. D. nu. 16.

concessionis, cuius nos Minoritæ per communicationem priuilegiorum participes sumus, possint propter talia delicta fratres à religione expelli.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum solùm Generalibus, aut Prouincialibus expulsio horum apostatarum, & delinquentium committatur.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Sextus, prout dictum est in articulo supraproximo, hoc tantùm Generalibus, & Prouincialibus commisit cum consensu maioris partis capituli Prouincialis. At Pius Quintus, modificans concessionem factam ordini D. Hieronymi in articulo superiori relatam anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, *Statuit considerans, quod Prior generalis per constitutiones dicti ordinis habet omnimodam, & ordinariam potestatem ipsum capitulum Generale tempore, quo celebratur, priori generali quã concessit facultatem relegandi, & condemnandi præfatos delinquentes ad triremes perpetuas, vel ad tempus, nec non priuandi habitu, & ipsum habitum extrahendi & auferendi per se, vel per suos ministros, dum tamen hæc omnia faciant de consilio fratrum Monasterij Sancti Bartholomæi.* Et ita habetur in compendio f priuilegiorum D. Hieronymi. Circa quam concessionem est primo notandum, quod ea gaudent generales aliarum religionum habẽtium communicationem priuilegiorum, & Prouinciales non possunt ea gaudere, nisi ad id habeant commissionem à Patre Generali. Secundo est notandum circa illa verba, ibi, *De consilio fratrum Sancti Bartholomæi*, quod ponuntur in dicta concessione illa verba quia, pater generalis Ordinis D. Hieronymi habet in dicto monasterio suam continuam habitationem, nec inde potest egredi, nisi cum maxima limitatione, iuxta dicti ordinis rigorosas circa hoc constitutiones; & si alibi suam habitationẽ mutaret, ibi idem potest efficere cum consilio discretorum monasterij, vbi tunc haberet habitationem. Priuilegium enim Generalis in hoc casu personale est, & eius sequés personam, nõ autem locale respectu discretorum dicti monasterij. Pro cuius rei explicatione est notanda regula, quod ad cognoscendũ vtrum priuilegiũ sit personale, debet in primis haberi respectus ad qualitatem rei concessæ, prout tradit Aimon. g Item, & ad causam cõcessionis iuxta quandam iuris regulã, h sentiũt Romanus Aretinus, Baldus, & post Ancharanum Alciatus. At idem dicendũ est, si constet causam principalem priuilegij fuisse personã, nam tũc censebitur personale. Et per contrarium, si constet causam principalem priuilegium concedendi fuisse rem, vel locum, priuilegium censebitur reale. Nam in qualibet dispositione causa principalis, & immediata inspicienda est, non autem secundaria, seu remota, & impulsiua. Si autem de hac causa non constet, quia non inuenitur expressa in concessione, tunc si verba referantur ad personam, præsumitur personam fuisse causam præcisam, & immediatam concessionis, vt colligitur ex communi traditione; quæ habet priuilegium in dubio censeri personale, prout tradunt quædam glossa, Bartolus, i & alij relati à Deciano, & Natta. Et per contrarium si verba concessionis referantur ad rem siue locum, præsumitur rem siue locum fuisse causam principalẽ concessionis. Personam autem fuisse causam remotam, siue impulsiuam concessionis. Ac proinde attenta

f Verb. condẽnat.

g Aimon. cõs. 404. art. nu. 2. lib. 3.

h l. in omnib. causis in au. 2. de reg. iur. Rom. in l. maritum nu. 32. & ibi Aret. col. 3. in prin. ff. solu. matr. Bal. T l. apud Iuli. §. idem Iul. ad med. ff. de leg. 1. Alcia. cons. 103. not. 21. alias cons. 7. n. 27. vol. 4.

i Gloss. in su. 25. q. 2. Bart. cons. 189. nu. 4. Decia cons. 56. nume. 12. Natta consil. 163. n. 7. li. 1.

causa principali priuilegium cēsebitur reale, prout allegando alios resoluit Natta, *a* & vt receptum tradunt Boerius, & Tiraquellus. Ex quibus colligitur, quod cum verba dictæ concessionis minus principaliter referātur ad monasterium Sancti Bartholomæi, sed principaliter referuntur ad generalem, tale priuilegium erit personale, sequens ipsum generalem, vbicunque fuerit. Qui tamen debet prædicta exequi cum consilio patrum, & seniorum, nō Sancti Bartholomæi præcise, sed illius, vbi tunc habuerit habitationem: sicut alia grauiora nō potest executioni mandare sine præfato consilio prius habito, vt articulo sequenti disputabitur.

a Natta vbi sup. num. 16. Boer. cōs. 115. nu. 1. li. 2. Tiraq. in tract. de primog. q. 40. nu. 72. in pr.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm Generales, aut Prouinciales possint eijcere incorrigibiles sine consilio Patrum.

RESPONDEO dicendo, quod hoc dubium mouetur propter verba posita à Pio V. in dicta concessione, ibi, *de consilio fratrum.* Quod dictum in simili specie mouet Bursatus. *b* Et respondet negatiue ea ratione, quia consilium, quod ab aliquo non participe officij requiritur, non est necessariò sequendum; & dicti patres consulentes non sunt participes officij, sed tantùm reuerendissimus generalis. Nec ex eo quod iubeatur conuocare eos, infertur, quod consilium sit necessariò sequendum, sed habendum tantum, vt vberius, & vtilius officium exequatur; quod potest multis legibus, *c* & exemplis comprobari, quibus consilium ad vtilitatē non ad necessitatem requiritur. Atque imperator *d* profitetur omnia cum peritorum consilio facturum. Scientis enim est de vnaquaque re sigillatim consulere, vt veritas facilius deregatur per plures, vt dicitur in quodam Canone, *e* quod ex multis confirmat Bursatus. *f* Nec refert, quòd in priuilegio siue concessione dicatur, quod procedatur de consilio iurisperitorum, quæ dictio, de, causam proximam, materialemq; significat, quod secus est, si dicatur ex consilio, vel aliter indefinite adhibito consilio. Quæ verba non ita præcise consilium sequendum dicunt, licet adhibendum tantùm. Nam huic obiectioni respondet Bursatus, quod omnes istæ dictiones in re dicti consilij adhibendi non differunt, cū videantur tendere ad eundē finem, vt scilicet, adhibito consilio causa expediatur. Quare si consilium adhibendum ex virtute dictionis, ex, vel ex virtute dictionis, cum, sequendum non est; nec etiam est sequendum cum dictione, de, inter quas nulla in proposito differentia cōstitui potest, vt sentit Bartolus. *g* Reprobando enim distinctionem prædictā ostendit, nullum esse inter se harum dictionum discrimē respectu consilij adhibendi, vt posita vna necessariò sit sequendum, positis autem alijs solùm necessario sit adhibendum. Nam dictio, de, non semper arctat ad iudicandum iuxta consilium: vt communiter dicitur de Pontifice ordinante aliquid, de fratrum suorum consilio. Et licet dici soleat, formam à lege præscriptam actum reddere nullum, si omittatur, vt in consilio sapientis neglecto annotauit Scala. *h* At illud procedit, cum à lege pro forma consilium requiritur, vel datur authoritas alicui, qui antea eam non habebat, & cum aliàs à lege libera alicui potestas tribuatur iudicandi, vt contra religiosos insolentes conceditur prælatis ea, quam habent Episcopi circa suos clericos, tunc licet postea eisdem committatur, vt de vel ex cōnsilio alterius expediat, nunquam tamen coguntur consilium adhibere. Quod autem ipsi prælati hanc potestatem corrigendi suos subditos exemptos à iurisdictione Episcoporum, clarum est, cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem circa eos. Verum tamen est, quòd si dicta sententia fuerit data non sequuto consilio fratrum, ab ea potest appellari tanquam à sententia iniusta, verè, vel præsumptiuè, prout allegando multos tenent Iason, *i* & Bursatus. Sed dices, ad quid dicitur, quod fiat cum consilio seniorum, si non est necesse illud sequi? Huic dubio iam ex dictis patet responsio. Sed pro maiori, & clariori explicatione, dico nūc, quod potest esse, quod tale consilium sit vtile, quia potest remouere prælatos ad aliquid faciendum, quòd forsitan per se nō fecissent: quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. Et habito consilio deliberent, an expediat etiā sequi consilium. *K* Et ideo dicit Panormitanus, *l* quod est vtile in casu dubio exquirere consilium à plurimis tam literatis, quàm illiteratis, sapientibus, & insipientibus. Nam quandoque parum sapientes habent in certa re electum intellectum, & ingenium acutius, sicut habemus exemplum in Ietro socero Moysis. Ex quibus infertur, quod Prælati volentes ab ordine insolentes expellere virtute concessionis Pij V. superius allegatæ, non tenentur sequi consilium seniorum. At volentes eos expellere virtute cōcessionis Alexandri VI. tenentur sequi consensum maioris partis capituli. Ibi enim non conceditur ipsis, vt eam potestatē possint exercere cū consilio maioris partis capituli, sed cum consensu. Pro cuius rei explicatione, & probatione nota, maximam esse differentiam inter hoc verbum, *consensus, & consilium.* Nam quamuis vtrunque ex his verbis varie soleat accipi, aliter à Theologis, aliter à Philosophis, & aliter à Iurisperitis, prout ait Ioannes Tabien. *m* Et ideo nos omissa multiplici eorum distinctione, & declaratione quā tradunt *n* Nemesius, & Damascenus, quæ ad rem non pertinent in præsentia sufficere nobis censuimus de his eo ipso sensu agere, quo iuris Doctores vtuntur huiusmodi in commentariis suis tractantes. Illi enim quærunt, quando lex consensum, aut consilium alterius in aliquo actu requirat, prout, & nos hic quærimus, quomodo hæc verba sunt accipienda. Et videmus eos hæc vocabula potius ab effectibus quibusdam denominare, & distinguere, quàm ab ipsorum propria vi, & natura. Vnde appellare solent consensum cum voluntatis significatione, & approbatione, qui quando à lege requiritur, necessarius est omnino ad actus validitatem, iuxta quandam *o* glossam communiter receptam. Et ideo, siue in ipso actu, siue etiam post, interponi necessariò debet; modo ille, qui consentire debet, in eo, de quo agitur, conuenire, & concordem esse constet, prout tenet Abbas. *p* At consilium dixerunt esse aliquid faciendi, aut non faciendi excogitatam rationem, siue inquisitionem quandam alterius sententiæ, quam lex præcipit explicari. Quod proprium, & regulare est huius nominis, vnde consilium vtilitatis dici solet; quod, quando à iure præcipitur, exquiri debet, antequam actus ipse conficiatur: cum hæc consilij sit natura, vt actum *q* gerendum præcedat, iuxta quandam glossam communiter receptam, licet petentem non obliget, vt illud postea sequi teneatur, si præcisè in ratione consilij consideretur, prout dictum est; siquidem non ponitur consilium inter proprios actus legis, cuius est præcipere, sed ponitur inter ea, quæ suadent tantùm, & priuatis competunt, prout tradit D. Thomas. *r* Ex quo sequitur, quod dato consilio, is, qui petiit, si id non probet, liberum sit ei id non acce-

b Bursat. li. 1. cons. cons. 90. à nu. 31.

c l. Si aurum. C. de inge. & manum. & l. dub. C. de repud.

d l. humanū. C. de legib.

e c. de qui. 1. e. dist.

f Bursat. vbi sup. nu. 40.

g Bar. in l. 1. §. si plures. ff. de exerc. act.

h Scala de cons. sap. li. 1. c. 7. & de contra. & vltim. volunt. c. 18.

i Ias. in rubr. de iur. iu. fine. Bursat. in d. cons. in fi.

K c. de quib. 20. cap.

l Panor. in c. cū ad nostrā de consuetud.

m Tabie. ver. bo consilium no. 1. & ver. consensus.

n Nemesi. lib. 2. de phi. Iosephi. c. 3. Dam. lib. 2. de Fide ort.

o Cl. in c. 1. §. si. ne sede vacāte in 6. & in c. si petro verbo, assensu de rest. in 6.

p Abb. in c. 1. de his q̄ fiunt à prala. no. 3. & in c. cū in veteri de elec. no. 12.

q Glo. in c. cū olim. de arbi. vbi Abbas. n. 6.

r Tho. 2. 2. q. 52. ar. 2. ad 1.

acceptare, cum consilium voluntatis esse dicatur, at dato consensu minimè ab eo licet recedere, cum ad ipsius actus validitatem requiratur, prout luculenter tradit Cardinalis Paleotus. a

a Paleot. de sacr. consil. consult. 1. p. q. 3. ar. 1. q. 19. cum seq.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm dicti prælati possint expellere à religione homicidam.

RESpondeo dicendo, quòd hoc dubium mouetur propter verba cōstitutionis Pij V. superius allegatæ, quæ habet posse fratres eijci à religione propter delicta, propter quæ si in sæculo existerēt, pœna mortis affligerentur. Et sic dico, quod cum pœna homicidij sit hodie pœna mortis secundum communē opinionem, quam tradit Bosinus. b Quæ pœna imponitur hodie homicidæ tā plebeio, quàm nobili, vt recipit in practica Bolentius, c sequitur, quod frater homicida pœna expulsionis à religione potest puniri. Pro cuius rei explicatione est aduertendum, quod pluribus modis committitur homicidium. Aliquando enim quis proprijs manibus aliquem interficit: aliquando mandat alteri, vt homicidium committat, quo etiam casu tenetur de homicidio propter mandatum, perinde ac si ipse interfecisset, prout resoluit Iulius Clarus, d dicens, quod similiter dicitur homicida dās aliquid mortiferum alicui ad comedendum, vel bibendum, & ille, qui misit aliquem per viam, in qua sciebat esse eius inimicum, vt occideretur. Quæ omnia iuribus claris confirmat. Verum tamē est, quòd etiam in casibus, in quibus pœna mortis essent afficiendi in seculo fratres, si talia ipsi perpetrassent, non cōdemnarem eos pœna mortis. Et in his intrepidè sequerer doctrinam D. Bonauenturæ tenentis, hæc, & alia similia priuilegia, & iura in foro exteriori posse seruari; at in foro conscientiæ minimè esse executioni mandanda, nisi negotium sit notorium, & taliter delinquentes sint incorrigibiles. Nam possunt hi casus contingere his fratribus, ita repente sanguine ad cor ascendente, vt eorum culpa non sit ita notabilis, & enormis, ratione huius circunstantiæ. Et etiā si sit notabilis, possunt habere talem contritionem, & propositum pœnitentiam agendi, vt sit contra misericordiam, & æquitatem eos à religione eijcere, in qua sine periculo transgressionis votorū, quibus se Deo sacrauerunt, possunt, prout tenentur, sui peccati agere rigorosam pœnitentiam.

b Bosin. in tit. de homic. nu. 109.
c Bolēt. in rep. l. c. § famosos. num 64 ff. de pœnis.
d Clar. lib. 5. recep. § fin. q. 88. & q. 90.

Aduertendum tamen, quod aliqua sunt delicta, quibus in mundo pœna vltimi supplicij, & mortis infligitur, propter quę minimè à religione sunt eius patratores reijciendi. Pœna enim mortis in mundo condemnantur secundum ius e extrahentes de manibus iustitiæ condemnatum ad mortem de tali crimine legitimè conuictum. Quam opinionem asserit frequentiori calculo receptam Placa, f quem sequitur Craneta, & testatur in practica receptam Iulius Clarus. At non debent religiosi hæc committētentes pœna exclusionis damnari; cum vt plurimū hęc pietate mori licet libertate nimia faciant. Et de similibus simile erit iudicium faciendum. Præ oculis iudices regulares habebunt magis benignitatem, quàm rigorem, intelligentes ipsos magis constitui iudices ad suorum subditorum medicinam, & correctionem, quàm in vindictam malefactorum, & laudem bonorum.

e l. vnius cuiusque. ff. ad l. Iul. ma.
f Placa lib. 1. de delict. ca. 38. nu. 7. Craneta super tit. 169. nu. 2. in fi. Iul. Clar. in prac. crim. q. 61. nu. 10.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm religiosus de crimine nefando conuictus possit à religione expelli.

RESpondeo dicendo, quod omnes presbyteri seculares, & etiam regulares cuiuscumque gradus, & dignitatis huiusmodi vitium exercentes, remanent priuati omni priuilegio clericali, & quocūque officio, & dignitate, & beneficio Ecclesiastico. Ita quod per iudicem Ecclesiasticum degradati potestati statim seculari tradantur; Ita ordinauit Pius Quintus anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, tertio Kalendas Septembris, Pontificatus sui anno tertio. *Dixi exercentes.* Nam illi, qui non exercent huiusmodi actū, licet pœna capitis puniantur, non tamen rigorosa huius constitutionis pœna afficiuntur, prout aduertit Nauarrus. g Quod tenendum est, licet Salzedo dicat, h eadem rigorosa pœna esse puniendum quemcumque Sodomitam, etiam hunc nefandum actum minimè continuantem. Considerare enim debuerat, quod licet idem Pius Quintus in alia eius constitutione data anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, cuius constitutionis meminit in allegata constitutione, nullam fecerit mentionem huius verbi *exercētes*: sed tantùm dicat: *Si quis perpetrauit*, in dicta tamen constitutione, non tam rigorosas pœnas adhibuit, sicut in secunda: & ideò nimirum, si pœna primæ constitutionis comprehendat perpetrantes: pœnæ autem secundæ, quia grauiores, comprehendunt tantùm exercentes. Hæc obiter dicta sint, quantum ad nostrum propositum. Loquendo autem de his, qui aliquando fragilitate humana in hoc vitium cadunt, dico quod pœna capitis, & combustionis secūdum leges imperiales plectuntur. Imò tantùm in affectu hoc peccatum committentes eadem pœna condemnantur. Nam in delictis atrocissimis punitur affectus, & conatus, etiāsi effectus non sequatur, prout tenet glossa, i quam dicunt communiter receptam Felinus, Couarruuias, & Afflictus, affirmās, se hanc opinionem vidisse per multos determinatam. Verum tamen est, quod si quis actum non consummasset, quia scilicet, in ipsas partes pudendas membrum non imposuisset, sed, tantùm extra vas se polluisset, non debet puniri pœna mortis, sed alia extraordinaria, secus autem si membrum imposuisset, licet intus semen non emisisset. Et ita dicit Iulius Clarus k fuisse iudicatum in causa cuiusdam, quem tantūmodo virgis cædi iussum est, a qua opinione, quia mitior, dicit non esse recedendum. Ex quibus, quantum ad nostrum propositum colligo primo, quod religiosi, qui hoc crimen exercuisse conuicti sunt, pœna combustionis sunt afficiendi, secūdum cæremoniam in religionibus pro huiusmodi crimine vsitatam. Et à religione sunt expellendi, aut in triremes relegādi, cū huic vitio assuefacti incorrigibiles reputentur. Alios autem non huic vitio assuefactos non condemnarem ad expulsionem à religione in eis signa contritionis considerans, & videns, cum ex cōfusione huius grauissimi peccati, & ex pęna ipsis publicè illata sæpe sæpius conuertantur, in ipsum miserabiliter cadentes ad maximam pœnitentiam agendam, & ad vitam monasticam prosequendam. Sicut ego vidi in quodam graui viro in facti contingentia accidisse, qui cū maximo honore in religione ad patres suos fuit appositus. Et minus condemnarem ad dictam expulsionem hoc crimen attentantes, licet pœna combustionis essent digni.

g Nauar. c. 17. nu. 249.
h Salzed. in pract. crim. c. 66.
i Glos. in l. 1. §. hoc autem verb. verbo pu tamus ff quod quisque iuris Fel. in c. 1. nu. 9. ver. lim. 2. de offic. dele. Couar. in cle. si furiosus fo. 276. nu. 6. Affli. super. 3. p. consil. reg. in rubr. 42. in princ. post nu. 19.
k Clar. lib. 5. sent. recep. §. sodomia. n. 8.

ARTICVLVS XX.

Vtrum iuste expulsi à religione teneantur ad seruandum regulam, quam vouerunt.

a Sot. li. 7. de iust. q. 1. art. 1.

RESpondeo dicendo, quod Doctissimus Sotos *a* in hæc verba prorumpens ait: quod *à voto quidem obedientiæ absolutus manet, postquam prælatus eum reiecit, ac subinde à voto paupertatis, quandoquidē conuentus eum non alit: ac proinde à persoluendo officio diuino, nisi fuerit in sacris constitutus, atque à ieiunijs, & alijs annexis religioni, siquidem illorum non fecit votum expressum, nec ad illa tenebatur, nisi ratione religionis, à qua expellitur. Sed tamen à voto castitatis minimè eximitur, eo quòd expressè illud emisit, nec prælatus potuit eum ab illo liberare*: Hæc Soto. Qui multum satis indulget huiusmodi expulsis, & multa in supradictis inculcat, quæ examinare oportet. In eo autem, quod ait, à voto obedientiæ esse liberatum, grauissimi viri contrarium constanter asseuerāt, dicentes non eximi à voto obedientiæ, cum statim teneatur adire Episcopum, significando se esse monachum, & expulsum à sua religione, & per consequēs suæ ditioni addictum, paratumq; iussis ipsius obedire, vt possit Episcopus curam illius habere: adeò vt dicat Federicus, *b* teneri Episcopum ipsi aliquem locum solitarium assignare, in quo commodè possit substantialia suæ regulæ obseruare; Ad quæ seruanda tenetur, licet ab alijs absoluatur, quod ait Nauarrus, *c* nullo iure probari. Sufficit enim, vt maneat, & viuat in aliquo loco honesto inter suos cognatos, & amicos, vel solitarius sub obedientia tamen Episcopi. An autem debeat esse subiectus Episcopo originis, an domicilij, maximè torquetur alibi Nauar. *d* De quo infra dicetur. Doctissimus Molina *e* religiosæ Societatis Iesu præclarus alumnus, loquens de his eiectis, tenet, quod nullius rei dominium possint sibi comparare, tacita tamen ad id eis censetur concessa facultas. Tum quia sub religionis obedientia, ac regula non viuunt, tum etiam commoditas, & vsus rerum, quas comparant, id prædicant. Et sic reprobat Nauarrum dicentem, ipse iustè eiectum incidere in obedientiam Episcopi, vt non solùm eo modo, quo alij clerici, sed etiam ex voto obediētię teneatur eo modo illi obedire, quo ante tenebatur obedire suis prælatis. Ait enim Molina, hanc opinionem esse contra praxim in Ecclesia receptam, & omnino improbabilem. Religiosi enim illi non ad aliam obseruantiam tenentur ex voto, quàm ad illam, quam sua sponte se voto astrinxerunt, sua autē professione non se astrinxerunt obedire extra religionem Episcopo, sed in religione prælatis religionis. Quo fit, vt eo ipso, quod per expulsionem à monasterio eximuntur ab obedientia prælatorum regularium, & ab obseruantia regulæ, non incidāt in aliam obedientiæ obligationem Episcopi, quàm in eam, quam clerici, atque alij eiusdem Episcopi illi obedire teneantur. Confirmatur, quoniam ipse Nauarrus *f* affirmat, quod non tenentur ingredi aliam religionem etiam laxiorem; esto religio, à qua sunt expulsi, aut Summus Pontifex id illis cōcedat, quoniam id non vouerunt: ergo non tenentur aliter obedire Episcopo, quàm cæteri clerici Episcopatus; siquidem id etiam non vouerunt. Satis ergo erit, si conentur taliter viuere, vt digni sint, qui iterum admittantur, paratique sint in eadem religione Pręlato obedire, si sublatis impedimentis iterum admittantur. Hæc Molina.

b Feder. consi. 34.

c Nau. lib. 3. consil. tit. de reg. con. 79.

d Nau. in ca. nō dicatis. 12. q. 1. no. 34.

e Molin. 2. 2. tracta. 2. disp. 149. p. 797.

f Nau. in ca. nullam. n. 46.

Quantum autem ad id, quod asserit Soto, non teneri expulsos officium diuinum recitare, aduertendum, quod contrarium tenet Nauarr. *g* Qui persistens in sua opinione, quod regulares ratione status teneantur ad persoluendas horas canonicas, licet non sint sacris ordinibus insigniti, tenet expulsos, cum remaneant regulares, ad ipsas teneri: quoniam culpa nō debet eis patrocinari, neque libertatem conferre, iuxta ea, quæ in sacris Canonibus *h* habentur, quæ certè opinio mihi videtur vera. Non enim conuenit hos exonerare; siquidem sua culpa à iugo Domini suaui sunt segregati, nisi in his, quæ commode in sæculo existentes seruare non possunt, vt est paupertas, quam non possunt commode seruare, cū ad eum statum peruenerint, in quo non possunt non quærere alimenta, siquidem iam sibi à religione minime suppeditantur. At in eo statu bene possunt horas Canonicas recitare; siquidem aliqui deuoti sæculares negotijs implicati eas quotidie deuote persoluunt. Quod maiori, & fortiori ratione est asserendum in expulsis ab ordine Minorum; cum non solùm, vt Ecclesiastici, sed etiam ratione præcepti regulæ teneantur ad recitationem horarum canonicarum secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, prout in sua regula profitentur. Nec ego certe hos excusarem à ieiunijs in eorum regula contentis; Cum etiam sub pęna peccati mortalis ad ea teneantur. Nec Sotus contrarium tenet. Loquitur enim de ieiunijs in regula contentis, quorum transgressio non est mortalis, prout contingit in religione Prædicatorum.

g Nau. de or. c. 7. nu. 20.

h Cap. 1. de apost. pra. l. ita qui vllo. ff. de furtis.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum à monasterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, possit manere tuta conscientia in sæculo, si Prælati eum nolint recipere.

RESpondeo dicendo, quod potest remanere in sæculo in habitu clericali, prout consuluit Federicus, *i* loquendo de monacho expulso iuridice, non autem de expulso per collusionem, & iniustè. Sed Nauarrus *K* ait, quod eiectus iuridice non solùm, quando rogat, vt recipiatur in monasterium, & non recipitur, vt ait Federicus, sed etiam antequam roget, potest manere in habitu clericali, quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud. Cuius opinio magis mihi arridet, quàm opinio Soti *l* dicentis, quod saltem tenetur procurare, vt in alia religione recipiatur, addit etiam Federicus, quod monachus trāslatus ad Ecclesiam parochialem potest manere sub habitu clericali sæculari. Quod adeò verum intelligit *m* Nauarrus, quod non solùm monachus priuatus, sed etiam depositus ab Ecclesia parochiali, ad quam fuit canonice translatus, ratione cuius subiacebat Episcopo, potest, & debet remanere sub obedientia Episcopi: sed etiam si sponte legitime renuntiauit Ecclesiæ. Tum quia in vtroque casu eadem est ratio, & idem ius suadet, in vtroque casu absolutus est a sua religione; & in neutro potest reuocari ad claustrum, iuxta quandam glossam *n* communiter receptam, & quamplurimos canones id suadentes. Et stante quodam priuilegio Innocentij IV. quo *prohibuit directe. vt fratres Minores, quos generales, aut prouinciales ministros ab ordine pro suis culpis expellere contigerit, vel egressi fuerint proprio motu, non præsumant prædicare, seu cōfessiones audire, vel docere, nisi de licentia Sedis Apostolicæ, aut prædictorum Ministrorum ad alium transierint ordinem Et voluit, quod si cōtra huiusmodi inhibitionem aliquid fuerit temere attentatum, possint dicti Ministri in illos sententiam excommunicationis promulgare*. Ita habetur in libro Monumēta o ordinū. Qua

i Fed. con. 38.

K Nau. in c. non dicatis. n. 367.

l Sot. lib. 7. de iust. q. 7. ar. 1.

m Nau. li. 3. cons. tit. de re. cons. 79.

n Gl in Clement. 1. §. ad hoc de statut. monac. verbo claus. cap. si quis trāsl. 21. q. 1. & c. quedam. 16. q. 1.

o In 1. impr. fol. 36. & in 2. f. 120. con. 461.

coo-

conceſſione aliæ poſſunt vti religiones participes priuilegiorum ordinum Minorum. Ex hoc colligitur, quod cum ipſis officium prædicandi, confeſſiones audiendi interdicatur, quod tales ſunt infames, vt notat Lappus, *a* vt tales non compellentur prælati eos recipere ad ſuam religionem; cum ſecundum ius infames recipere minime compellantur. Imo ſecundum conſtitutionem nouiſſimã Sixti V. prohibentur recipi ad religionem hi, qui propter eorum delicta inter infames numerantur. Quæ conſtitutio videtur extendenda etiam ad huiuſmodi eiectos, qui velut ſeculares quantum ad hoc reputantur, cum iam ſint exempti ab obedientia ſuorum regularium prælatorum. Præterea, ſi iuſtè eiecti poſſent compellere prælatos, vt iterum reciperentur, iam priuilegia eis conceſſa, quibus poſſunt perpetuo eijcere criminoſos à religione, fruſtratoria redderentur.

a Lappus ad dictum Federici conſ. 38.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum legitime eiectus poſſit intrare in aliam religionem ſine licentia ſuperioris, qui eum eiecit.

RESpondeo dicẽdo, quod doctiſſimus Nauarrus *b* tenet, quod poſſunt ſine illa licentia tranſire ad aliam religionem ſiue ſtrictiorem, ſiue æqualem, ſiue laxiorem, quam poſſent intrare, ſi nũquam intraſſent illam, à qua ſunt iam ſoluti per ſententiam iuridicam, & definitiuam, per quã extincta eſt obligatio, qua tenebantur tali regulæ; cum obligatio extincta non poſſit reuiuiſcere, neque impedimentum tollere, neque auferre, iuxta quandam l. *c* Nec ſupradictis obſtat quædã Decretalis, *d* quæ habet, prælatos ſuperiores ordinũ teneri ad requirendum quotannis fugitiuos, & eiectos, & cogere monaſteria ad eos recipiendos. Nam reſpondet Nauarrus, quod loquitur de fugitiuis eiectis iniuſte, vel inordinata per ſententias interloquutorias, vel ſine cauſæ cognitione, vel etiã de iuſte, & ordinate eiectis; ſed volentibus ad monaſteria redire, prout ſoluit idem Nauarrus. *e* Nec huic ſolutioni obſtant, quæ addit additio ad conſilium ſeptuageſimum ſeptimũ Nauarri libro tertio cõſiliorum, titulo de regularibus. Vbi ait, quod periculoſa eſt explicatio dicti capituli, ſi intelligatur ſolùm de iniuſte eiectis, vel per ſententiam interloquutoriam: quandoquidem iſta Decretalis etiã expreſſe loquitur de illis regularibus eiectis, qui ſecundum ordinem regularem non poſſunt amplius recipi, qui non poſſunt eſſe alij, niſi iuſte, & definitiue eiecti. Nam huic obiectioni reſpõderetur, quod poſſunt eſſe alij, præter iuſte, & definitiue eiectos, illi ſcilicet, qui fuerint eiecti iuſte, nõ ſeruato iuris, neque regulæ ordine, qui ſeruato ordine regulari nõ poſſunt recipi, cum ſint incorrigibiles de facto, & tot vitijs innodati, qui ſi recipiãtur, eorum receptio ad religionem erit periculoſa, nã poſſet multis religioſis ruina ſubeſſe immiſcendo vitia, & corrumpendo bonos mores colloquijs prauis, & ſeminando zizaniam inter fratres ad ſimilitudinem inimici hominis, qui ſuperſeminauit zizaniam. Et etiã erit ſcandaloſa ſecularibus, & alijs regularibus propter notorietatem delictorum, quæ commiſerunt: & ita deberent iſti incarcerari in locis competentibus ſine graui ſcandalo. Et iuxta ſupradicta debet explicari conceſſio Innocentij Quarti, qua *Conceſſit, vt eiecti, vel egreſſi de prædicto ordine Minorum poſſint tranſire ad alios ordines approbatos, præter quam ad B. Auguſtini Templariorum, Hoſpitaliorum, & aliorum religioſorum arma portantiũ deferẽdo tamen litteras teſtimoniales generalis, vel prouincialis dicti ordinis Et inhibuit diſtricte, ne tales fratres aliter ad alium ordinem tranſeant, vel aliqui eos recipere, ſeu retinere præſumant abſque licentia ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facienti de præſentibus mentionem.* Ita habetur *f* in libro Monumenta ordinum.

b Nau. lib. 3. conſil. tit. de reg. con. 78.

c l. qui res. §. aream. ff. ſolu.

d Cap. vlt. de reg.

e Nau. in c. non dicatis. nu. 36.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod inhibuit Summus Pontifex ab alijs ordinibus recipi ſine literis dimiſſorijs teſtimonialibus, non tamẽ irritauit receptionem, aut profeſſionem, nihilominus puto, profeſſionem ab ipſis factam in his religionibus non valere. Eſt enim regula Gloſſ. *g* ſingularis, & ſolennis, quæ dicit, quod non valet confirmatio inquiſitione omiſſa, quæ præmitti debet, & ſimiliter in propoſito videtur irrita dicta receptio non ſeruata inquiſitione de literis teſtimonialibus. Et ſic per dictam gloſſam tenet Felinus *h* communiter receptus, quod non valet actus ab eo, cui data eſt poteſtas faciendi illum adicta certa forma, ſi non ſeruat omnia, nec habet aliunde poteſtatem, qua illum faciat.

f In 1. imp. f. 37. & in 2. f. 120. conceſſ. 162.

g Gloſ. in Cle. 1. verſ. inhibẽtes de in. par. & prom. de ſelect. libr. 6.

h Felin. in c. ex parte co. 4. de conſt.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum prælati poſſint expellere incorrigibilem à ſua religione, iubendo ei vt ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus.

RESpondeo dicendo, quòd non, prout probat Nauarrus, *i* quia iudici extra territorium iudicanti non eſt parendum, iuxta vulgaria iura. *K* Et ſicut iudex non poteſt iudicare extra territorium, & locũ, vbi habet iuriſdictionem, ita non poteſt extra tempus, intra quod habet illam, valet enim argumentum de loco ad tempus, iuxta quandam *l* legem. Cum ergo prouincialis habeat iuriſdictionem in ſuum religioſum, quanto tempore ſubditur illi; at ſimul vt priuatur habitu, deſinit eſſe eius ſubditus, ergo non poteſt in illud tempus illum obligare, tum quia patia ſunt facere aliqua in tempore prohibito, vel in tempus prohibitum. Nam ſicut donatio coniugis facta coniugi tempore, quo non eſt coniux, non valet; ita donatio ſponſæ pro tẽpore, quo eſt futura coniux non valet, iuxta quandam legem. Sed licet iſta opinio ſit vera fundamentum ea Nauarri ad eam comprobandam non me conuincit. Nam illud prælati præceptum (vt ſupponitur) ponitur vt pœna debita delicto ſubditi incorrigibilis. Et licet dicti prælati non habeãt iuriſdictionem in excluſum, poſtquam ipſe eſt iam ab eorum iuriſdictione exemptus, habent tamen iuriſdictionem in ipſum, vt iudices potentes eum condemnare ad ſimilia, & obligare per ſententiam diffinitiuã. Quod experientia, & conſuetudine comprobatur; Videmus enim prælatos diffinitiuè hos incorrigibiles condemnantes, eos obligare per expulſionis ſententiam, ne in tales ciuitates, & territorium ingrediantur, aut accedant grauiſſimis id cauſis ſuadentibus. Et nemo, quem ego viderim, ſirmauit hanc ſententiam minimè dictos expulſos obligare: præſertim, cum ipſi ei aſſentirent. Ex alia ergo parte opinio Nauarri venit inte optimo ſequenda. Obligare enim aliquem per ſententiam diffinitiuam, vt ſtrictiorem religionem ingrediatur meras naturæ voti videtur tranſgredi, cum vota in dicta religione emittenda voluntaria eſſe debeant. Et ſicut quis propter eius delicta non poteſt in ipſorum pœnam obligari, vt religionem ingrediatur, & ibi emittat profeſſionem: ita ſimiliter hi expulſi minimè poſſunt ad id aſtringi iuxta quæ latè notauimus in noſtra ſumma *m* confeſſorum.

i Nau. libr. 3. conſ. tit. de re. conſ. 77 nu. 2.

K l. fin. ff. de iuris. omn. iud. c. 2. de conſtit. lib. 2.

l l. ſi vinum ſi cert. pet.

m 2. tom. c. 93 pag. 331.

AR-

ARTICVLVS XXIV.

Vtrùm promotus tantùm ad sacrum subdiaconatus ordinem, si expellatur propter eius delicta ab ordine, possit ordinari ab Episcopis.

RESpondeo dicendo, quod si præfatus subdiaconus fuit eiectus ob aliquod delictum inducens irregularitatem, à qua non potest episcopus absoluere, oportet pro dispensatione recurrere ad Papã, si antequam ejciatur, non fuit cum ipso dispensatum per priuilegia ordinis ad id facultatem concedentia. Vnde prælati regulares sententia diffinitiua eos eijcientes, debent cum eis expresse dispensare in his, quæ possunt (si ipsis videbitur expedire) vt possint ad alios ordines ascendere, & in promotis ministrare, ita vt episcopis hæc pateant. Et ferè semper hoc debent facere: nam regulariter isti eijciuntur propter grauissimorum delictorum notorietatem, ratione quorum incurritur irregularitas Papæ reseruata. Verũ tamen est, quod si dicta delicta, ob quæ ab ordine eijcitur, inducunt irregularitatẽ, aut aliam inhabilitatem, super quam potest episcopus dispensare, poterit quidem episcopus, cui se subiecit recipere illum, & si habet beneficiũ sufficiens ad honeste viuẽdum, & est idoneus ætate, & literis, & moribus in sacerdotem Domini ordinare, facta ei prius fide de alijs ordinibus rite in religione susceptis, & facta dispensatione in supradicta irregularitate, & inhabilitate. Poterit etiam eũ ad titulũ patrimonij ordinare: Licet enim ipse non possit habere proprium, quia dominium in patriciatu est contra votum paupertatis, à quo secundum communem, non fuit per expulsionem absolutus: non tamen est ei prohibitum habere bona quæsita episcopo, & Ecclesiæ, vt in superioribus dictũ est, quibus se honestè, & decenter in habitu clericali sustentare possit, ad quod patrimonium sufficiens postulatur, ne scilicet, mẽdicare cogatur. Aliqua ex dictis colliguntur ex traditis à Nauarro. *a*

a Nau. lib. 3. cõs. ti. de reg. cons. 24.

ARTICVLVS XXV.

Cui Episcopo erunt subiecti expulsi à Religione, an Episcopo originis, an domicilij.

RESpondeo dicendo, certum esse hos eiectos debere se episcopis cum literis testimonialibus præsentare, prout dictum est in superioribus. Sed quod quærit titulus quæstionis est, an se præsentare teneantur episcopo originis, an episcopo domicilij, vt sub eorum, sicut alij clerici sint iurisdictione? Cui dubio respondet Nauarrus, *b* quod debent se præsentare episcopo originis, quod probat. Nam, aut debent esse subiecti episcopo domicilij, cui suberant ante religionis ingressum, aut episcopo beneficij, quod habent, aut episcopo, in cuius ditione est situm monasterium, à quo eijciuntur, aut episcopo originis. Non episcopo beneficij, & monachatus, & domicilij, quia hic est mutabilis, non enim durat, nisi quoad fuerit Abbas monachus, aut beneficiarius secundum Bartolum *c* receptum: relinquitur ergo, vt maneant subiecti episcopo originis, qui est immutabilis, iuxta quandam legem, *d* & non perditur per accessionem dignitatis, quæ non tollit, sed accumulat domicilium, iuxta aliã legem, *e* vbi notat Bartolus. At ratio ista non omnino me conuincit, vt obligemus hos miseros subiici Episcopis originis cum maxima aliquando sui, & suorum infamia, præcludendo eis viam, ne ad partes remotas transmeare possint: & sic existimo, hos cuicunque Ordinario posse se subdere. Nec obstat, quod antequam se præsentent alicui Ordinario, erunt sine capite; nam respondetur, quod tunc eorum Ordinarius erit Summus Pontifex, cum si per sententiam à nationis prouincijs relegentur, soli Papæ sint subiecti, vt concedit idem Nauarrus, *f* dicens, eius iurisdictioni spirituali subiectos esse, eisque soli, quæcunque quæsierint quæsituros. Et si forte ab vrbe exterminentur, satisfacerent fortè suis conscientijs eligendo aliquem antistitem cui subdantur argumẽto cuiusdam decretalis. *g* Vnde si moriantur, antequam se alicui Ordinario præsentent, bona per ipsos quæsita nomine spoliorum ad reuertendam cameram pertinebunt, iuxta quandam constitutionẽ Gregorij Decimi tertij, de qua in superioribus *h* mẽtionem fecimus.

b Naua. in c. non dicatis. num. 42.
c Bart. in l. 1. ff. ad munic.
d l. assump. ff. ad municip.
e l. senatores ff de senat. vbi Bart.
f Nau. in d. c. non dicatis. n. 34.
g c. nihil. de electio.
h sup. hac q. art. 2.

ARTICVLVS XXVI.

Cui acquirant illi legitimè expulsi.

RESpondeo dicendo, quod non acquirunt monasterijs, a quibus fuerunt expulsi, cum desinant esse regulares, & membra obedientialia talium monasteriorum, prout argumento aliquorum canonũ tradit Nauarrus. *i* Sibi autem ea acquirere non possunt, cum sint incapaces cuiuslibet iuris pecuniarij ratione voti solennis, a quo per suam culpam, & sententiam contra eos latam non absoluuntur. Vt tenet Cardinalis *K* dicens, quod quando priuatur monachus præbenda, si quam accepit, & voce in capitulo, non desinit esse monachus, acquirit autem verum rerum dominium Deo, & ius administrandi vero eius vicario Papæ, & etiam speciale Ecclesiæ seculari, vel regulari, si ad eam legitimè translatus fuerit, iuxta sacros Canones *l* alioquin Episcopo, vt ait Panormitanus. *m* Tum quia sub eius obedientia viuendum est illi, quia per eiectionem iuste eam recidit in eam, a qua liberatus fuerat per professionem, ita Nauarrus. *n* Sed doctissimus Molina *o* recedit ab opinione Nauarri, & aliorum dicens, quòd licet nullius rei dominium possit sibi comparare, tacite tamen censetur ei concessa: tum quia sub religionis obedientia, ac regula non viuitur etiam commoditas & vsus rerum, quas comparauerit. Nec acquiescit Nauarro, & alus dicentibus, debere dictum expulsum præstare obedientiam, vt monachum Episcopo, sufficit enim, vt ei præster eam ad modum aliorum clericorum secularium, prout praxis iam recipit, quibus ego addẽdum iudico, quod licet alij clerici seculares possent testari de rebus ab ipsis acquisitis, quocunque modo etiam de bonis ecclesiasticis, prout in Hispania receptum esse diximus in nostra *p* Summa confessorum; hi tamen expulsi licet subdantur Episcopo, vt clerici, non tamen possunt bonorum a se acquisitorum condere testamentum. Immo videtur bona, quæ reliquerit nomine spoliorum Sedi Apostolicæ, esse applicanda, iuxta constitutionem Gregorij Tertij decimi in superioribus citatam.

i c. si quis trãslatus 21. q. 2. & c. ne pro cuiuslibet 16. q. 1. Nauar. vbi sub nu. 33.
K Car. in clemẽt. 1. §. quia vero. q. 1. de stat. mona.
l Cap. si quis iam 21. q. 2. et c. ne pro cuius. 16. q. 1. in ordinaria gl.
m Panor. in c. fi. de reg.
n Naua. vbi sup.
o Mol. 2. 2. tractat. 2. d. 140. p. 768.
p 2. tom. 60. cons. 6. nu. 7. p. 21. col. 1.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali Ordini suo conuenienti.

RESpondeo dicendo, quod religiosus eiectus, & exautorizatus habitu per sententiam iustam, potest, debetque vti habitu clericali ordini suo conuenienti sine vlla Papæ dispensatione, quia religionis habitu contra sententiam vti nequit, prout te-

net

a Nau. lib. 3. consil. 11. de re. consil. 79.

net Nauarrus. *a* Verum tamen est, quod eiectus à monasterio, quia nolunt eum recipere, non potest propria authoritate habitum relinquere, nec eius superior, imo nullus inferior Papa potest in hoc dispensare. Imo temere propria authoritate illum relinquens est excommunicatus, prout dicitur in iure. *b* Dixi temere, nam relinquens bona fide sine scandalo, assumens alium religionis in genere habitum, putans sibi licere, non dicerem excommunicatum. Nam transgrediens ius humanum bona fide putans sibi licere, non peccat mortaliter prout tenet Innocentius, *c* Baldus, & Felinus, D. Thomas, & eius commentator Caietanus. Verum est tamen, quod si transeat ad aliam religionem, potest eius assumere habitum iuxta ea, quæ in iure *d* notantur.

b c. 1. ne cler. vel mon. li. 6.

c Innoc. in c. per tuas de simon. Bal. in l. ab eo. C. quoniã & quando Fel. in c. 1. fol. 7. de re iud. D. Th. & C. 2. 2. q. 70. art. 3.

d c. gesta cum glo. 70 d.

e c. cum non ab homine. de iudic.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrùm isti eiecti possint tradi brachio seculari, vt corporaliter puniantur.

RESpondeo dicendo, quod si considerentur verba cuiusdam Decretalis *e* videtur dicendum, quod non debent puniri ad mortem, sed tantùm pœna exilij, vel alia legitima pœna, & verbum, *alia*, est de simili intelligendum. Sed in hoc non est insistẽdum; aliud enim praxis obseruat. Iudices enim seculares illos puniunt pœna mortis, & ita vbique seruari testatur Cassaneus. *f* Et vt clericus in sacris constitutus possit hac pena puniri à iudice seculari, requiritur vltra degradationem, quod sit traditus Curiæ seculari. Clericus autem etiam depositus non debet tradi Curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis. Et hæc est cõmunis opinio, quam sequitur Abbas, *g* quam tenet Alexander *h* de Neuo, & tradit Syluester. Dixi regulariter. Nam cum clericus condemnatus pro enormi crimine sit deponendus, & tradendus Curię secolari, post depositionem statim potest tradi Curiæ seculari, & non debet expectari, quod sit incorrigibilis, prout resoluit Bernardus Diaz *i* relatus, & secutus per Couarruuiam, & Follerium Placam, & Iulium Clarum. Et idem dicendum est de monacho propter aliquod graue delictum conuictum, & ad mortem condemnatum à iudicibus secularibus authoritatẽ Apostolicam ad id habentibus. Dixi à iudicibus secularibus; nam à iudicibus regularibus suæ religionis nunquam ad mortem cõdemnatur, iuxta determinationem Decretalis in principio allegatæ, sed tantùm condemnatur ad exilium, aut triremes, ad quas possunt à dictis prælatis iure optimo condemnari iuxta ea, quæ tradunt Nauarrus, *k* & Duarenus. A qua opinione non recedit Iulius Clarus, prout diximus in nostra Summa confessorum in ordine iudiciali.

f Cassan. in consuet. Bur. fol. 31. nu. 66

g Abb in ca. at si cle. post num. 38. de iud. versic. & sic resid.

h Neuo. cons. 29. nu. 28. & nu. 30. Syl. v. de grad. n. 4.

i Diaz in p. c. 9. Cou. lib. 2. var. ca. 20. post n. 7. Foller. in pract. crim. fol 66. nu. 47. circa fin. Placa li. 1. de del. c. 21. Clar. in prac. q. 36. nu. 40.

k Nau. in c. nullam n. 18. q. 2. num. 32. Dua. lib. 2. de sac. Eccles. myst. c. 3. Clarus in pract. crim. §. fin. q. 70. ver. seq.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrùm eiectus à sua religione, si ad eam iterum recipiatur, necessarium sit, quòd in ea iterum profiteatur.

RESpondeo dicendo, quod cum essentia status Rsligionis consistat in tribus votis essentialibus, à quibus eiectus non fuit absolutus, vt constat ex dictis in superioribus, videtur dicendum, quod talis eiectus non tenetur iterum profiteri. At pro contraria parte facit; nam cum religiosus ad aliam se conferens religionem teneatur in ea iterum profiteri, non obstente, quod ea religio eadem vota essentialia habeat, sicut prima propter distinctas asperitates, quam secunda habet religio, videtur asserendum, quod licet prædictus eiectus non fuerit à prædictis tribus votis essentialib. absolutus, si vult redire ad suum primæuum ordinem, debet in eo iterum profiteri, propter præcepta suæ religionis, à quibus per eiectionem secundum communẽ fuit liberatus: quorum obligatio nisi per nouum consensum minime reuiniscere posse videtur. His pro vtraque parte positis, dico, quod minimè iste talis tenetur profiteri, sed solùm tenetur se committere curæ sui prælati; per quam submissionem iam subijcitur iugo religionis, à quo fuit liberatus, cui statui sunt annexa omnia alia ipsius religionis præcepta. Et si diceremos, ipsum iterum teneri profiteri, consequenter est dicendum, debere, & teneri annum probationis continuum complere. Cum in omni religione minimè sit permissum ante annum probationis completum integrum, & continuatũ, professionem emittere iuxta decretum sacri Concilij Tridentini, *l* Nec obstat, quod adduximus in contrarium. Concedimus enim, quod si iste ad aliam se transferret religionem, ibi necessario deberet iterum profiteri non obstante, quod tribus votis essentialibus semper fuit, & remansit ligatus; nam talis ignorabat asperitates secundæ religionis, quibus se de nouo astringi necesse est. At in proposito cum hic reuertatur ad suam primam religionem hæc ratio cessat, cum scientia exprimentali perceperit eius asperitates.Ättereà iste eiectus non fuit omnino absolutus a dictis accidentalibus obligationibus, sed tantum fuit suspensus ab eorum obseruãtia interim, dum extra religionem versaretur. Et hoc innuit cõmunis doctorum tractans, vtrum ipse ad suam religionem teneatur procurare reuerti, & vtrum eius religio eum suscipere obligetur, de quibus in superioribus egimus.

l Conc. Trid. sess. 25. de regul. cap. 15.

Aduertendum tamen, quod si de nouo iste recipiatur, non debet restitui ad eum locum, & gradũ, in quo ante sententiam erat collocatus. Licet enim nunquam fuerit absolutus à dictis tribus votis, subiecit tamen se nouæ potestati eius, à quo fuerat per expulsionem liberatus, commutando obedientiam datam episcopo, in obedientiam de nouo datã prælato regulari. Et ita nonam, vt episcopo tanquam iudici, & prælato in spiritualibus subderetur, non tamen tanquam patri, ratione cuius nõ poterat ipse episcopus eius vota irritare, modo autem ad religionem se iterum conuertens subijcit se suo prælato tanquam iudici, manẽs sub eius iurisdictione, & tanquam patri manens sub eius potestate, & sic acquirit istam ex omni parte nouam subiectionem, ratione cuius non debet habere eundem locum, & gradum, quem ante sententiam habebat, sicut habent veterani religionum milites. Hæc mihi probatissima videntur licet Nauarrus *m* agens de hac posteriori difficultate varius, & indeterminatus videatur.

m Nau. in 4. cons. 79.

QVÆSTIO XXXI.

De Baptismo, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *AN monachi possint baptizare.*

2 *An Canonici regulares possint esse patrini in baptismo.*

3 *Vtrum religiosi in partibus Indiarum possint baptizare.*

4 *Vtrum filij Hispanorum vocati mestici possint in Indijs per fratres baptizari.*

5 *Vtrum dicti fratres possint vti oleo sancto, & chrismate antiquis in baptismo.*

6 *Vtrum*

6 *Vtrum baptismus in his partibus possit conferri extra Ecclesias.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Monachi possint baptizare.

RESpondeo dicendo, quod Pelagins *a* Papa scribit *probos, ac doctos monachos presbyteri honore dedicatos prædicare, & baptizare posse*, nec inuenio in iure canonico hoc illis prohiberi. Licet enim Eugenius *b* Papa prohibuerit monachos baptizare, hoc est intelligẽdum, si id faciũt sine licẽtia ordinarij iuxta ea, quæ in quadam Clemẽtina *c* notantur. Quod autem inuenio in sacris canonibus prohiberi ipsis monachis est, esse compatres virorum, vel mulierum. Dicitur enim in Concilio Antisidiorensi, *d ne monachi compatres, commatres've faciant, & ne osculentur feminas.* Cuius Concilij quantum ad hoc meminit Petros Gregorius. *e* Et in eodem Concilio *f* dicitur, non licet Abbati, vel monacho de baptismo suscipere filios, nec commatres habere. Quod ipsum Eugenius Papa Monachis inhibuit, prout dictum est supra. Et ratio huius prohibitionis meo iudicio fuit, quam tangit quædam glossa: *g* scilicet, ne osculentur fœminas, in quibus tangitur, vt inquit glossa, cõsuetudo aliquorum locorum, vbi compatres osculabantur commatres. Propter quam consuetudinẽ decreuerunt Concilium, & Pontifices, ne monachi compatres fierent, ne hac occasione inter fratres, vel de fratribus scandalum haberetur. Et seraphicus Pater noster Franciscus castitatis summæ amator propter eandem forte aliquarum prouinciarum consuetudinem, sicut in regula prohibuit suis fratribus habere suspecta consortia virorum, seu mulierum; Ita etiam prohibuit eisdem fieri compatres virorum, vel mulierum, cuius præcepti causam adducit dicens, ne fortè, scilicet, inter fratres, vel de fratribus scandalum oriatur, alludens fortè ad consuetudinem osculandi commatres.

a cap. doctos 16. q. 1.
b cap. placuit 16. q. 1.
c Clemẽ. 1. de priuil.
d c. monach. de conse. 1. distin. 4.
e Petr. Grego. li. 8 syntagm. iur p. c. 8. circa fin & li. 1. ca. 13. nu 17.
f cu. non licet de cons. d. 4.
g Gloss. d. cap. monachi. ver. osculen.

Ex quibus infertur primo, quod non prohibuit Pater noster Frãciscus in sua regula fratres suos baptizare. Non enim est credendum, sanctissimum Patrem animarum maximum zelatorem prohibuisse suis fratribus, præsertim in extrema necessitate huius sacramenti administrationem, cum, propter maximam eius necessitatem, quia est ianua omnium sacramẽtorum, Concilia generalia decreuerint, quod quilibet homo, qui loqui potest, & lauare, est sufficiens eius minister, siue sit vir, siue fœmina, fidelis, siue infidelis, baptizatus, vel nõ baptizatus, dummodo sciat lauare, & verba proferre cum debita intentione. Ita definitum est in Concilio Florentino sub Eugenio Papa, & probat ex multis Suarez. *h* Et sic in capitulo Meclinensi nostræ Religionis generali declaratur prædictum præceptum nostræ regulæ in hunc modum. Scilicet, *quod frater sacerdos in extrema necessitate possit paruulo dare sacramentum baptismatis, dummodo non adsit alius sacerdos etiam in præsentia virorum secularium laicorum. Et quòd in regula prohibetur, ne fratres fiant compatres. &c. Intelligendũ est, quoad eleuationem prædictam. Quia, vt dictum est, in casu necessitatis absente sacerdote seculari, vel alterius professionis, bene possunt fratres nostri sacerdotes baptizare.* Ita habetur in libro monumenta *i* ordinum. Ex quo infertur, quod in regula Patris nostri Francisci solùm prohibetur, quod fratres fiãt compatres quoad eleuationem de fonte baptismatis.

h Suar. 3. p. q. 67. disp. 23. sess. 2.
i In 1 impr. fo. 228. tract. 3. & 2. f. 249 tract. 2.

Pro cuius præcepti explicatione nota ex Diuo Thoma, *k* quòd ex institutione Ecclesiæ præceptũ est, vt præter baptizatum, & baptizantẽ, adhibeatur alia persona in baptismo solenni, quæ baptizatum suscipiat de sacro fonte. Quã consuetudinem fuisse antiquissimam constãt ex D. Dionysio, *l* & ex Tertulliano, & ex Augustino. Munus autẽ huius susceptoris præcipuum est, vt puerum baptizatũ de manu baptizãtis, velut sub tutela, & cura sua suscipiat vt colligitur ex citatis patribus. & in iure *m* canonico continetur, & hoc munus explicatur per actum suscipiendi baptizatum. Non oportet autem hanc susceptionem solũ materialiter, seu grammaticaliter intelligere, sed intelligẽda est moraliter, quia susceptor sub sua cura alterũ suscipit. Quamuis necessarius etiã sit aliquis corporalis contactus, quo munus illud exterius exerceatur, & significetur ipsa moralis susceptio, & obligatio. Et ideo solet hic susceptor vocari fideiussor, vt patet ex D. Dionysio *n* & ex D. Augustino, & ex Tertulliano, *o* & ex Cõcilio Parisiensi, & fidei Doctor apud Augustinũ: *p* quia suscipiẽdo baptizatum, virtualiter fideiubet, & promittit, se habiturum curam salutis spiritualis illius. Atque hinc in citatis decretis cautum est, vt hic susceptor idoneus sit, atque expeditus ad exercendum munus, ad quod assumitur. Vnde cũ hæc cura, & sollicitudo nõ possit expediri a monachis, ideo vltra rationẽ supradictã prohibita ipsis fuit talis susceptio. Cõsiderauerũt enim SS. Patres ipsos monachos, tanquã obedientiæ addictos, esse vagos & peregrinos non habentes in hoc mundo ciuitatẽ permanentem, & non posse semper habere domicilium in loco, vbi morãtur illi, quos de fonte baptismatis eleuauerunt, & sic in eorum cura, & sollicitudine esse necessario defecturos. Ex qua ratione infero etiã in baptismo priuato minimè monachos & præcipuè fratres Minores posse esse susceptores eum etiam in eo uirtualiter obligentur. Et secundum opinionem doctissimorum *q* virorum etiã per eam susceptionem cõpaternitas oriatur, cũ oriatur spiritualis cognatio.

k D. Th. 3. p. q. 67. ar. 7.
l De Ecclesi. Hierar. cap. 2. Tertull de baptis. c. 18. August. lib. 1. de baptis. nu. 34
m c. in catechis & seq. de cons d. 4. Cõc. Trid. ses. 24. c. 2. de reform.
n Dionys. vbi sup. c. notantẽ de cons. d. 4. Aug. in serm. 216. & 13. 205. de temp.
o Tertull vbi sup. Conc. Paris. ad 1. c. 54.
p Aug. epist. 23.
q D. Thom in 4. d. 34 & Nauar. in man. c. 16. nu. 34. & c. 22. num. 40.

ARTICVLVS II.

An Canonici Regulares possint esse patrini eleuando baptizatum de fonte.

RESpondeo dicendo, quod idem videtur dicendum de canonicis regularibus, quod dicitur de monachis iuxta notata in iure *r* per Panormitanum communiter receptum, quatenus dicit, quod leges disponentes de monachis habent locum in Canonicis Regularibus, quando leges illæ fundantur in religione: & non continent aliqua verba, quibus significet non includere canonicos. Ita tenet Nauarrus. *s*

r c. 2. de postu.
s Nau. lib. 3. cõs. tit. de stat. monac. cõs. 10

ARTICVLVS I.

Vtrum Religiosi in partibus Indiarum possint baptizare.

RESpondeo dicendo, quod dato, sit peccatum mortale baptizare alienum parochianum extra necessitatem, vt ait Soto *t* cum communi, propter iniuriam, quæ infertur præsbyteris parochialibus, quia sacramenta a suis presbyteris parochialibus sunt recipienda, iuxta ea, quæ dicuntur in sacris Canonibus, *u* & tradit Syluester *y* at nulla incurritur excõmunicatio, vel irregularitas, si oppositũ fiat a partibus Mendicantibus, quia nullibi talis pœna reperitur, nisi in administrãdo Eucharistiã, matrimonium, & extremam vnctionem, vt patet ex quadã Clementina; *x* neque vlli priuilegio nostro derogatur quoad hanc materiam per Concilium Tridentinum

t Soto in 4. d. 4. q. unic. art. 3. con. 2.
u c. interdicimus 16. q. 1. Syl. ve. bapt. 3. in prin.
x Clem. Relig. de priu.

tinom. Hoc ſuppoſito dico primo, quod fratres Indiarum poſſunt omnia ſacramenta infidelibus, & nouiter conuerſis adminiſtrare. Hoc conceſſit motu proprio Paulus Quartus, fratribus de Mexico, & prouinciæ S. Vincentij de Chiapa del Peru noui regni. Et hoc in præmium laborum ſuorum, & vt fides per prædicationem Euangelij, ſacramentaque adminiſtrandum numerus magis in dies creſcat, conceſſum fuit anno Domini milleſimo quingenteſimo primo. Et hoc idem conceſſerat Leo X. duobus fratribus ordinis Minorum ad illas partes euntibus anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo. Et poſtea Paulus III. anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo tertio communicauit fratribus prædicatoribus prouinciæ de Mexico, vt refert Pater Veracruz in ſuo compédio manuſcripto. Et aduerte, quod cauſa, quæ mouit Paulum III. ad concedendum dictum priuilegium, fuit, vt fides Chriſti, quæ ſperatur in his terris per prædicationem noſtram, & ſacramentorum adminiſtrationem, creſceret magis, ipſis fratribus prædicantibus, ſacramentaq; adminiſtrantibus infidelibus, & nouiter conuerſis. Hæc autem cauſa, & ratio modo etiam militat in illis, qui per fratres baptizari, & in illis, qui ex his deſcendunt nepotibus, vel pronepotibus, dato, paruuli baptizati ſint. Nam certè huius fidei dilatatio, rebus vt núc nequit fieri, niſi fratres dicti prædicent, ſacramentaq; adminiſtrent nouiter conuerſis, & ab eis deſcendentibus. Quia licet in particulari nouiter conuerſi dicantur, qui iam adulti ſunt baptizati, nihilominus in generali conſiderantibus illam huius noui orbis Eccleſiá in Deo adunatam omnes, & ſinguli illarum partium nouiter conuerſi apparebunt. Cuius rei teſtimonium firmiter præſtant quotquot patres graues ex illis partibus ad has Hiſpaniarum partes aduenerút. Et quod dicti fratres poſſint ſic facere, probatur; quia idem Paulus III. conceſſit fratribus omnia priuilegia de nouo iuxta fauorabiliorem illorum interpretationem, ergo debemus interpretari per nouiter cóuerſos etiam paruulos baptizatos, cum nomen hoc ferat hanc interpretationem, aliàs ſtrictè interpretaremur.

Et aduertendum, quod fratres ſolùm debent baptizare in Eccleſijs monaſteriorum ſui ordinis, in quibus habitant, etiam in ciuitatibus ſeu oppidis Hiſpanorú, vt ſit Mexici, & in locis, quæ habeor de viſita, vt vocant. Ná indecens eſſet, quod ſacramentú, quod tantas cæremonias, & ſolennitates publicas petit, adminiſtraretur in aliena parochia, ſine licentia proprij parochi; quia ſic confunderetur Eccleſiaſticus ordo contra ſacros Canones. a Quod ſi Papa particulariter non exprimit in conceſſione, nullo modo debet intelligi, vel deduci ex conceſſione generali, vt eſt conceſſio Pauli III. nunquam enim Papa in generali conceſſione viſus eſt alicui præiudicare. Et non eſt dubium, quod in Eccleſijs fratrum ſupradictis poſſit fieri baptiſmus; aliàs conceſſio Pauli III. ſuum effectum non conſequeretur. Et ſic de nouo conceſsit Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, vigeſima quarta die Martij, *vt in omnibus monaſterijs ordinum, vel extra illa in locis ipſarum partium ipſis deputatis, poſſint religioſi baptizare.* Quo priuilegio vtútur omnes prouinciæ Indiarú, vt ſcilicet, in monaſterijs ordinú, vel extra in locis ipſarum partium ipſis depotatis poſſint baptizare. De Indis aliorú populorú, puta clericorum, vel alterius ordinis idem dico, quod ſcilicet poſſunt baptizari per fratres in locis ſupradictis; quia ſic fuit factú à principio in his prouincijs, vt teſtantur viri graues ex illis partibus ad has remeantes. Poſtea anno ſupradicto milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Pius V. cóceſſit fratribus Mendicátibus Indiarum, vt in locis vbi ſupra, poſſint de licentia ſuorum prælatorum in Capitulo prouinciali obtéta adminiſtrare Indis omnia ſacramenta; prout hactenus conſueuerunt. Et quia Pius V. dicit in locis ſignatis, & ſignandis videtur ſecurius, quod ſolùm in locis ſignatis, & ſignandis poſſit religioſus baptizare, ſecluſa neceſſitate, de quo latè infra,

Infra q. 35.

a ca. permanis. 11. q. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum filij Hiſpaniarum vocatis meſtici poſſint virtute Breuis Pauli Tertij per fratres baptizari.

RESPONDEO dicendo, videri eos poſſe per religioſos baptizari, quia in materia larga ſub ſimplicibus veniunt mixta, prout tenet b Syluester. Vt ſi detur alicui poteſtas ad diſpenſandum cum adulterino, & cum inceſtuoſo ſeparatim, poterit diſpenſare cum eo, qui ſimul aſt vtrumque, quia dato ex rigore iuris ſub ſimplicibus mixta non contineátur, ſecus ex benignitate. Sic ergo cum hoc priuilegium Pauli Tertij ſit beneficium principis in remunerationem laborum fratrum, & in fauore fidei ampliádæ, interpretatio latiſſima eſt facienda. Et confirmatur quia prout aſſerit Veracruz in ſuo Compendio, Paulus Quartus conceſſit nobis de nouo noſtra priuilegia, & conceſſa, & concedenda iuxta fauorabilitatem illorum interpretationem. Qui pater refert quoddam viuæ vocis oraculum conceſſum à dicto Pontifice maximo; cuius tenor eſt, qui ſequitur. *Paulus Quartus, vt fidem fecit Cardinalis Alexandrinus qui poſt fuit electus Papa Pius Quintus pro religioſis in noua Hiſpania, & Perú: ad exaltationem diuini cultus proprio motu & viuæ vocis oraculo confirmauit omnia priuilegia data à ſuis prædeceſſorib. pro Indorum conuerſione præſertim quod poſſent fratres Mendicantes omnia ſacramenta fidelibus, & nouiter conuerſis adminiſtrare, & de nouo roborauit Apoſtolica authoritate, non obſtantibus quibuſcunque in contrarium.* Hoc fuit conceſſum die ſeptima Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſeptimo. Ex quo patet priuilegia Leonis X. & Adriani VI. & Pauli III. quæ fuerunt data in fauorem fidei, & Indorum, fuiſſe confirmata, & roborata peculiariter. Imo per Breue Adriani Sexti prouincialis, vel frater, cui poteſtatem prædicti patres cómmiſerint, bene poſſunt filios Hiſpanorú, & aliorum citra neceſſitatem baptizare cum limitationibus tamen, de quibus ibi. Cóceſſit enim Adrianus Sextus ad petitionem Imperatoris Caroli Quinti anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo, *quod prouinciales Indiarum, & fratres quibus cómiſerint, poſſint omnes Indos, & omnes Chriſticolas fratres comitantes ad opus conuerſionis abſoluere in vtroque foro ab omni cenſura, etiam de Cœna Domini, conceſſit etiam omnimodam in vtroque foro Papæ authoritatem tantá quantam iudicauerint expedire pro conuerſione Indorú, & manutentione, ac profectu illorum, atque aliorú præfatorum in fide catholica, & obedientia Eccleſiæ Romanæ.* Sed vt veritas huius dicti intelligatur oportet radicitus explicare hanc omnimodam Papæ poteſtatem, datam ipſis prælatis & fratribus. In quo aliquantulum immorabor, cum plena iſtius conceſſionis explicatio ſit neceſſaria ad intelligendú, quádo fratribus liceat extra neceſſitatem baptizare, filios dictorum Hiſpanorom, aut Indorum. De quo infra in quæſtione trigeſima quinta dicetur.

b Syl. diſp. 3.

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrum dicti fratres possint vti oleo sancto, & chrismate antiquis in baptismo.

Respondeo dicendo, quod fratres supradicti possunt vti oleo sancto & chrismate antiquis vsque ad tres annos in baptismo conferendo. In his enim partibus, inquit Leo Decimus, sine difficultate magna nouum oleum, & balsamū haberi non possunt. Propter quam rationem modo à Gregorio Tertio Decimo cōcessum est, vt possint vti oleo, & chrismate antiquis vsque ad quatuor annos. Pro cuius rei explicatione notandum est, quod oleum sanctum tripliciter consideratur. Primum est chrisma, secundum oleum cathecumenorum, tertium oleum infirmorum, & annuatim consecrandum est in die Cœnæ Domini, prout dicitur in iure, *a* & vetus est comburendum. Verum est tamen, quod nō debet comburi, nisi postquam nouum adductum fuerit; nam præoccupante morte potest sacerdos vetere chrismate baptizare. Et Nauarrus *b* ait, esse peccatum mortale, nisi in mortis articulo, veteri baptizare, quod ipsum tenet glossa *c* communiter recepta. Qua ratione non debet comburi, donec veniat nouum chrisma. Ex quo sequitur, quod citra mortis articulum possunt omnes vti chrismate veteri in baptismo paruulorum, si nondum venit nouū. Probatur; quia paruuli semper sunt in periculo mortis, propter eorum tenellam ætatem. Et ideo mandatur, quod omni tempore anni possint baptizari, quod antiquitus non licebat, nisi in articulo mortis, vt patet ex D. Ambros. & Augustino. Vnde ad cōcessionem Leonis X. superius allegatam respondetur, quod loquitur de adultis, quod scilicet, intra terminum trium annorum, vbi non inuenitur oleum nouum, dicti fratres etiam sine necessitate possint vti antiquo oleo, quod per Gregorium Tertium decimum, ad quatuor annos fuit ampliatum. Et est aduertendum, quod sacerdotes ministri etiā seculares in his partibus etiam extra necessitatem extremam baptizantes Indos, quatuor sequentia debent seruare, prout ordinauit Paulus Tertius, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quinto. Primum est, quod aqua sacris actionib. sanctificetur. Secundum vt Catechismus, & exorcismus fiat singulis. Tertium, quod sal, candella, & capellum detur duobus, vel tribus vtriusque sexus. Quartum est, quod tunc baptizandis omnibus chrisma ponatur super viri adulti, pucrorum, ac puellarum caput.

a ca. licet de cons. d. 3. ca. si quid de cons. d. 4.
b Nau. ca. 25. nu. 75.
c Gloss. in cap. quoniam de cons. ext. li. 6. ver. dubium.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Baptismus in his partibus possit conferri extra ecclesias, sine præfatis ceremonijs.

Respondeo dicendo, quod vt constat ex compendio Indico Societatis Iesu Pius Quintus concessit fratribus de Societate in partibus Indiarum anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono ad decennium, quod possint baptizare extra ecclesias, & sine consuetis ceremonijs, cum ministri iudicauerint id oportere ad maius Dei obsequium, propter ministrorum paucitatem. Et hoc ipsum postea cōcessit Greg. Tertius decimus in aliū decennium hoc indultum ampliando. Videant autem regulares, quæ circa hoc ipsis sint concessa à sede Apostolica, secundum quæ debēt se habere. Ego enim alia non potui inuenire.

QVÆSTIO XXXII.

De Bello.

Circa quam vnum quæritur.

1 Vtrum religiosi possint in Bello contra infideles exhortari dimicantes.

ARTICVLVS VNICVS.

Vtrùm religiosi possint in Bello contra infideles exhortari dimicantes.

Respondeo dicendo, quod omnes, qui in bello iniusto sunt causa mortis mandando, consulendo, præparando, & faciendo arma ad dimicandum in dicto bello exhortando milites, & timore aduersarios configēdo, remanent irregulares, cum sint causa proxima occisionum, quæ ibi committuntur. In bello tamen iusto offensiuo, siue defensiuo licitum est ecclesiasticis adiuuare milites eos consulendo, & exhortando, vt ipsum prælium animose aggrediantur. Imo possunt in eodem prælio exhortari milites dicēdo, Dimicate fortiter, vincite, vt fides exaltetur, & Rex noster vincat. Possunt etiam dicere alia verba similia ad dictam exhortationem ordinata: & etiā si ex his sequatur mors, aut mutilatio membrorum, non incurrunt irregularitatem. Hanc conclusionem tenent Nauarrus, *d* Couarruuias, & Syluester, allegātes pro ipsa aliquas sacrorum canonum diffinitiones. Et ratio huius conclusionis est, nam cum irregularitas sit de iure positiuo, potuerunt summi Pōtifices ordinare supradicta in fauorē belli iusti, in quo ecclesis Dei defenditur, oppressi liberantur, inimici vincuntur. Et certe si contrarium diceretur, quasi totus exercitus in irregularitatis notam incurreret: & sic homines abstraherētur à supra dicti belli aggressu. Et etiam si ipsi exhortando virtualiter intendant mortem, propter quod videantur contrahere irregularitatem, ad contrahendam tamen eam in bello iusto, non sufficit intētio virtualis, sed requiritur quædam intentio specialis occidēdi, iuxta ea quæ tradunt supra dicti doctores. Quod debuit confiderate Aluarus Pelagius *e* dicens, non inuenire rationem sufficientem ad liberandos supra dictos ecclesiasticos à nota irregularitatis. Et vt omnem Societatis Iesu tolleret scrupuli occasionem, obtinuit a Gregorio Tertio decimo, prout dicitur in compendio Indico eiusdem Societatis, quod sine pesiculo irregularitatis patres Societatis per varia India ū loca possint milites Lusitanos exhortari in bello cū infidelibus ad fortiter dimicandum, dummodo patres ipsi non ferant arma.

d Nau. in ma. c. 27. nu. 211. Cou. 12. par. rele. de hom. l. 3. n. 12. Syl. ver. homic. 3. q. 6. nu. 8. pronunciate q. et 6.
e Pelagius de planc. ecc. art. 48.

QVAESTIO XXXIII.

De benefactoribus, in septē articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *Vtrùm aliqua censura benefactores monasteriorum molestari possint ab Ordinarijs.*
2 *Vtrùm prælati regulares possint applicare benefactoribus bona opera subditorum.*
3 *Vtrùm prælati regulares applicent benefactoribus communicationem quantum ad merendum.*
4 *Quid applicēt prælati regulares de bonis subditorū.*
5 *Vtrùm possint applicare bona subditorum suorum iam facta.*

6 Quo-

6 *Quomodo dicta applicatio proficiat benefactoribus.*
7 *Quæ sit differentia inter hanc communicationem, & indulgentiam.*

ARTICVLVS I.

Vtrum aliqua censura benefactores monasteriorum molestari possint ab Ordinarijs.

RESpondeo dicendo, benefactores monasteriorũ ob beneficia ab illis collata, seu quia subditi aliquorum dominorũ suor, & cum monachis conuersantur, ab eisque sacra recipiũt molestari, aut grauari à quoquã non possunt, prout concessit Leo Decimus congregationi Camaldulensi, & Eugenius Quartus, prout habetur in compendio priuilegiorum a Cisterciẽsi. Quod intelligitur, quando excommunicantur ex eo, quod sunt benefactores nostri, prout innuit collector eiusdem compendij b dicens, non posse excõmunicari regulares Cistertij. *Addens id etiam in familiarium benefactorum, aut seruientium, vel ad molendina, & furna nostra venientium personis locum habere, neque quia nobis communicant à quocunque excommunicari possint, alias irritum, & inane declarauit* Innocentius IV. Hæc dictus collector c compendij Societatis dicendo, *quod nullus prælatus potest contra aliquem nostrorum aut contra alios nostra causa ferre sententiam excommunicationis, suspensionis, vel interdicti contra priuilegia Societatis*, prout concessit Paulus III. Hæc collector. Notanda sunt illa verba, *nostra causa*. Ex quibus clare constat, quod si non religiosorum, & monasteriorum causa vexentur, & excommunicentur, sed alij distinctis & diuersis causis, bene possunt a quocunque prælato excommunicari. Et si priuilegia aliqua concedunt absolute, eos ab Ordinatis non posse excommunicari, puto talia indulta per Concilium Trident. d esse ex parte sublata. Vbi dicitur loquendo de oblatis, & de quocunque modo addictis, aut sub nomine seruientiũ militijs, seu monasterijs hospitalibus collegij, aut quocunq; alio titulo assumptis, *nihil ex priuilegijs ipsis concessis detractum esse Ordinarijs intelligitur, quo minus, in quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis Ordinarijs tanquam Apostolicæ Sedis legatis subiecti existant, exceptis tamen his, qui prædictis locis, aut militijs actu seruiunt, & intra eorũ septa, ac domos resident, subq; eorum obedientia viuunt, siue his, qui legitime, & secundum regulam earundem militiarum professionem fecerint, de qua Ordinario constare debet, non obstantibus priuilegijs quibuscunque, etiam religionis Sancti Ioannis, & aliarum militiarũ*. Hæc Concilium. Ex quibus verbis constat, ipsos benefactores non esse exemptos à iurisdictione episcoporum, nisi actu seruiant ipsis monasteriis, & intra eorum septa, ac domos resideant. Et si dicatur, concilium non loqui de benefactoribus; respondeo, quod oblati, & alii seruientes sunt maxime benefactores. Vnde si cum ipsis ita rigide fit, à fortiori cũ aliis benefactoribus communibus rigidius procedi debere, certum est.

a *tit. benefactores. §. 1.*
b *Coll. in cõp. Cister. ver. ex comm. §. 3.*
c *habe in cõp. societa. ti. prælatus. §. 2.*
d *Ses. 24. de refor. cap. 11.*

ARTICVLVS II.

Vtrum prælati regulares possint applicare benefactoribus bona opera subditorum suorum.

RESpondeo dicendo, quod Vrbanus V. *concessit Generalem ministrum posse dare de toto ordine suffragia indulgentiarum, & orationum, & beneficiorum spiritualium quibuscunque deuotis, & benefactoribus nostri ordinis.* Ita habetur in lib. Monumenta e ordinum, & in supplemento. Et eandem concessionem habent prælati alii regulares. Pro cuius concessionis intelligentia est notandum, quod nihil continet, quod iure communi non sit concessum. Nam secundum ius commune prælatus potest communicare bona suorum, super quæ habet authoritatem. Is enim, qui præest alicui congregationi, potest cõmunicare bona suæ congregationis, applicando ea, & intentionem ipsorum bonorum ad hunc, vel illũ vel illos determinate, confuse, aut distincte. Probatur; quia eo ipso quod habet curam cõgregationis, habet authoritatem dispensatiuam communium bonorum ipsorum de congregatione, prout resoluit Doctissimus Corduba. f Item; quia, si quilibet potest bona sua applicare, ergo & prælatus, qui est caput pro suis membris, potest bona ipsorum aliis ex causa rationabili applicare. Patet consequentia à fortiori. Item idem patet authoritate Sancti Ioannis Amatensis episcopi antiquissimi, qui cœpit concedere literas, per quas applicantur suffragia subditorum, & authoritate Anselmi, & aliorum sanctorum, & etiam concedit Diuus Thomas g & Paludanus, Ricardus, & Doctores communiter, & Vualdensis contra Vvicleph, dicens hoc esse commune Theologorum. Ergo patet, quod prælatus generalis, prouincialis, prior, guardianus, & alii prælati possunt communicare bona communia spiritualia suorum subditorum, quoad vim satisfactoriam. Et hãc opinionem tenet Nauarrus, h hanc concessionem declarans in multis suæ doctrinæ locis. Dixi, *quoad vim satisfactoriam* esset enim magna differentia inter participationem bonorũ quoad vim satisfactoriam tantùm, & inter participationem, quoad vim meriti tantùm. Et prima differentia est, nam communicatio quoad vim satisfaciendi, requirit specialem intentionem, & applicationem eius, qui communicat tale bonum satisfactorium alteri, ita quod nisi illi specialiter applicetur talis satisfactio, vel sit receptus ad participandum de satisfactionibus alicuius personæ, seu communitatis, seu congregationis, non proderunt eis talia bona satisfactoria ad satisfaciendum pro suis peccatis. Quia alias sequeretur, quod quicunque existens in charitate immunis esset ab omni pœna propter infinitatem thesauri ecclesiæ, quæ communicatur per sacramẽta, vel per communicationem sanctorũ ratione charitatis. Vel saltem sequeretur, quod existens in maiori charitate esset debitor minoris pœnæ in hoc seculo, & in futuro, quod patet esse falsum secundum Scotũ. i Ergo non ex sola intentione facientis, seu applicantis habetur participatio ad satisfaciendum, participatio autem ad merẽdum, seu potius ad merita per viã meriti de bonis alterius, nõ semper requirit specialem intentionem, vel applicationem. Nam potest alicui valere meritum alterius ratione vnionis, quæ fit per charitatẽ, etiam sine speciali intentione, & applicatione facientis directa ad ipsum participantẽ, iuxta illud Symboli, *Credo sanctorũ communionẽ*, & illud Psal. K *Particeps ego sum omnium timentium te*. Secunda differentia est; quia per participium ad satisfaciendum fiunt peioris cõditionis omnes participantes; quia minuitur eorum vtilitas satisfactoria, saltẽ proueniens ex opere operantis, ex multitudine participantiũ. Similiter & bonũ satisfactoriũ ipsius satisfaciẽtis ipsi minuitur ex multitudine participantium quoad virtutem satisfactoriam prouenientem ex opere operantis, quamuis aliunde ei augeatur ex charitate scilicet, qua sic aliis egẽtib. sua satisfactoria opera applicat: quia & per hoc meretur de congruo

e *In 1 imp. f. 161. cõc. 671. & in sup. fol. 206. cõc. 419.*
f *Cor. lib. 5. q. 7.*
g *D. Th. in 4. d. 20. quæs. 4. Palu. Ricar. DD. in 4. d. 45. Vualden. 3. 10. de sacra. ci. 90. contra Vvicleph.*
h *Na. 1. de indul. nota 31. nu. 18. & in fol. de Rosar. ex psa. n. 4. & 9.*
i *Sotus quoli. 30.*
K *Psal. 118.*

congruo remissionem suarum pœnarum, & omnia alia, quæ per bonum opus sibi, & alteri mereri potest. Ideo simpliciter est melior sua conditio ex hoc, quod ex charitate pōt alijs satisfacere de suis bonis satisfactorijs. Participium autem meritorum non minuitur ex multiplicatione participantium. Non enim fit deterior conditio alicuius multiplicatis electis, & sanctis, & bonis operibus, sed melior ex multiplicatione electorum, & participantium, cum ex hoc maior gloria Deo sequatur. Ex dictis patet, quod prælati religionum facientes per suas epistolas participantes benefactores de bonis suarū congregationum quoad bona satisfactoria, necessariò ipsa bona applicare debent; aliàs minimè ipsis benefactoribus, proderunt quoad vim satisfactoriam; bene tamen proderunt quoad vim meriti, prout explicatum est. Infertur deinde, quod per applicationem bonorum, licet aliquid eorum subditis minuatur de ipsis bonis, in quantum satisfactoria, nihil minuitur de ipsis, in quantum meritoria, imo ratione meriti aliquid ipsis augetur, prout declaratum est.

ARTICVLVS III.

Vtrùm prælati regulares applicent benefactoribus in dictis literis communicationem, quantum ad merendum.

RESpondeo dicendo, quod sic. Nā oratio, & bonum alicuius potest alijs prodesse ratione specialis intentionis orantis, & bonum opus facientis: & hoc modo potest valere iusto, & iniusto. Et hoc solùm illis valet per viam gratiæ, & liberalis misericordiæ Dei, & impetrationis Christi Domini, qui, vt Dominus omnium nulli obnoxius esse potest. Et sic quicunque voluerit potest ad preces, & merita amicorum beneficia impartiri. Quod participium ad merita non valet, ad hoc, vt ipsi participantes ex hoc immediate sine vno bono opere, & dispositione habeant gratiam gratum facientem, seu charitatem: sicut neque ad meritum, aut præmium gloriç. Quia loquendo de lege ordinaria nullus potest alteri de condigno mereri gratiam, & gloriam, sed tantùm de congruo. Potest enim de congruo mereri, & per bona opera impetrari, vt Deus peccatorem conuertat, auxilia ipsi præbendo, vt tenēt communiter Doctores *a* Valet ergo talis communicatio meritorum alicuius personç seu congregationis ad habendam à Deo gratiam conuersionis, & illuminationē, vt dictum est, & ad virtutum profectum, & ad præseruationē à peccatis, à morte, & ab alijs malis spiritualibus, seu corporalibus, & ad collationē bonorum spiritualium, & temporaliū, seu corporalium, & huiusmodi, quæ vnus alteri potest de congruo mereri, seu impetrare à Dei misericordia liberali. Sicut per merita Abraham Dominus *b* liberauit Loth. Et propter iustos parcit, & benefacit iniustis, & tradunt communiter Doctores, *c* & specialiter D. Tho. & latius Paludanus, & Adrianus.

a Doc. in 2. d. 27.

b Gen. 19.

c Doc. in 2. d. 27. & 36. D. Tho. in 4. d. ad 3. p. q. 27. a. 1. Pal. 4. d. 45. q. 2. ar. 2. Ad. quodl. 8. a. 3.

ARTICVLVS IV.

Quid applicet prælatus de bonis subditorum in literis ab eo concessis.

RESpondeo dicendo, quod regulariter nō potest prælatus cōmunicare ea bona, quæ eius subditus in particulari facit pro satisfactione suorū peccatorū, si talis subditus ipsis eget, nisi ad hoc aliquo modo consentiat. Et ratio est; quia cum ipsum oporteat determinate ab ipso subdito intendente actualiter, vel virtualiter pro suis peccatis ipsum applicare, iam non est bonum commune ipsius congregationis, sed particulare ipsius personæ operantis, quo ad dictam vim satisfactoriam: & iam prælatus non habet potestatem ipsum alteri applicandi inuito ipso operante. Et in hoc concordant communiter Doctores, prout affirmat Corduba. *d* Et confirmatur, quia prælatus etiam Papa non potest applicare nisi ea, quæ cederent in thesaurum suæ communitatis, si non applicarentur; & non cedunt in thesaurum dictæ communitatis, nisi ea, quæ supersunt facienti. Ergo, licet subditus posset tollere à se necessariū alteri applicando, non potest tamen eo inuito id facere eius prçlatus etiam Papa, quia non in omnibus absolute subditus subditur superiori, neque in omnibus eius bonis habet plenariam potestatem, sed in spiritualibus superabundantibus tantùm cōmunicabilib. vt dictum est. Dixi regulariter: quia in aliquo casu, & ex rationabili causa potest, sicut potest prælatus subditis egentibus pro seipsis iniungere aliquando aliqua opera satisfactoria, ad quç ipsi nō tenentur aliàs, puta orationem, disciplinam, & huiusmodi applicando ea pro alijs. Multa enim non possunt fieri regulariter, quæ possunt, & debent fieri in casu particulari rationabili causa id postulante. Verum est tamen, quod bona satisfactoria, quæ subditus facit particulariter per se, non applicando ea alicui, sed pro tota Ecclesia generaliter, aut pro animabus purgatorij, aut pro particularibus amicis, seu pro alijs, quibus Deus vult ea valere: & similiter bona, quæ fiunt in communitate secundū eius instituta, aut ex dispositione, seu præcepto prælati, talia inquam bona dicuntur communia; quamuis ipse subditus ipsis egeat. Et talia, inquam bona potest prælatus inuito subdito communicare alijs specialiter, quoad vim satisfactoriam. Quo verò ad vim meritoriā omnia bona cuiuscunque subditi & congregationis tam particulariter, quàm etiam communiter facta, tam supererogatoria, quàm etiam necessaria, seu obligatoria, potest prælatus quibuscunque ea applicare, quia quoad hoc nulli fit præiudicium, imo melior fit conditio operantis ex tali multitudine participantium.

d Cor. l. 2. de indulg. q. 41. art. 1. dicto. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum prælati possint applicare benefactoribus bona subditorum suorum iam facta.

RESpōdeo dicēdo, quod bona opera quoad vim satisfactoriam, si antequam fiant, vel dū fiunt non applicantur, per facientē, vel superiorē aliquibus actualiter, vel virtualiter, iā de cætero post quā facta sunt, non possunt applicari alteri per ipsum facientē, neque per prçlatū. Non enim faciens, neque prælatus possūt reseruare bona particularia, vel cōgregationis opera, quoad dictā vim satisfactoriā, vt sint reposita, & reseruata tanquam in thesauro pro alio tempore futuro, vt in eo applicentur. Et rō huius cōclusionis nō est, quia bona dicta satisfactoria non possunt reseruari; ipsa enim reseruantur in thesauro Ecclesiç, & per indulgētias dispensantur. Sed rō est; quia nullus pōt particulariter thesaurizare sibi, vel alteri thesaurū satisfactorium particularē, & per cōsequens neque de eo distribuere, aut alicui communicare. Si enim hoc concederetur, sequeretur bona satisfactoria religiosorum eis abundantia nunquam recondi in thesauro Ecclesiæ communi, sed semper remanere sub potestate eorum, vel prælati, vt ea possint, cui voluerint, applicare. Et à fortiori

riori sequeretur, quod opera religiosorum defunctorum non possint applicari per indulgentias, aut alio modo, & sic non esse thesaurum Ecclesiæ collectũ de satisfactionibus superabundantibus religiosorum, aut aliorum Sanctorum, dum viuerẽt; quod absit. Hoc videtur sentire D. Bonauentura. *a* Quantum autem ad vim meritoriam, tam ipse, qui facit, quàm quicunque prælatus eius mediatus, vel immediatus potest semper ante, vel post communicare, seu applicare talia bona præterita, præsentia, & futura, quibuscunque voluerit, vt virtute talium meritorum mereatur de congruo ipsi, vel alijs bona spiritualia, seu temporalia iuxta ea, quæ in superioribus dicta sunt. Nam de his bonis quoad vim meritoriam non congregatur thesaurus indulgentiarũ, prout resoluit post alios Corduba. *b*

a Bonau. 4. d. 20. q. 3.

b Cor. lib. 5. q. de in d. q. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm dicta participatio æqualiter proficiat omnibus benefactoribus quibus dicta Epistola conceduntur.

RESpondeo dicendo, quod quia talis cõmunicatio, seu receptio ad participationem bonorum congregationis communiter fit à prælatis in forma ris, eos, quibus conceduntur, esse benefactores ordinis; ideo si non sunt benefactores, nõ valet eis talis receptio, nisi secundum ratam, scilicet, secũdum quod fuerint benefactores; quia deficiẽte causa finali concessionis, deficit ipsa concessio, & nõ valet, nisi in quantum accesserit ad causam talis concessionis; quod si sine vlla causa, sed ad libitum aliquis prælatus vult recipere, ad participationem aliquem bonorum suorum, seu suæ congregationis ex pura charitate motus, tunc bene valebit talis concessio, seu communicatio secundum intentionem eius, quoad vim satisfactoriam & meritoriam.

ARTICVLVS VII.

Quæ sit differentia inter hanc communicationem & indulgentiam.

RESpondeo dicendo, quòd multiplex inuenitur differentia. Prima est, quia prælati, & alij sic applicantes sua, vel communitatis suffragia, seu bona opera quæcumq; non vtuntur claue iurisdictionis, nec remittunt, nec relaxant pœnas peccatorum: in indulgentiarum autem concessione est talis iurisdictio proprie, & absolute. Secũda differẽtia est, quia in indulgentijs, sicut in sacramẽtis applicantur merita passionis Christi; & hoc nõ, nisi per clauem Ecclesiæ: Communicatio autem supradicta nõ fit per clauem Ecclesiæ, nec de communi thesauro Ecclesiæ, sed de bonis congregationis, nec fit authoritate potestatiua super thesaurum Ecclesiæ, aut suæ personæ, vel communitatis, sed solùm potestate fit cõmuni naturali, quã quilibet habet in suis bonis, aut sibi commissis ad distribuendum, seu donandum, dum ea habet. Et inde fit, quod per indulgentias liberetur homo in foro Dei, & Ecclesiæ à pœnis debitis, etiam iniunctis per confessorem, quia constat de infinitate talis thesauri Ecclesiæ, seu de eius sufficientia, & quia fit authoritate eius, qui lege potest per indulgentiam liberare. Huiusmodi autem communicatio bonorum etiam si fiat per Papam, cum non fiat, nisi de bonis personarum, aut congregationum, quæ non sunt infinita, nec constat de sufficientia eius ad talem satisfactionem, ideo per eas non liberatur quis in foro Ecclesiæ à pœnitentijs iniũctis per sacerdotem, nec habent virtutem indulgentiæ. Sed communicationes, & suffragia dicuntur, prout tradit D. Tho. *c* Tertia differentia est, quia indulgentiæ, vt tales valent solùm ad satisfactionem pœnarum Deo debitarum pro peccatis. Communicationes autem bonorũ valent præcipue ad impetrandum bona, aut remotionẽ malorum, aut pœnarum per viam meriti de congruo. Valent etiam ad satisfactionem pœnarum, si hoc aliquo modo intendit ipse applicans, aliàs nõ, vt patet ex dictis. Ex hoc infertur, quod cum per istam facultatem non concedantur indulgentiæ, sed tantùm dicta communicatio, non suspẽditur, nec abrogatur ista facultas per bullam Pij V. omnes indulgentias quæstuarias tollẽtem, & prohibentem sub grauibus pœnis earum publicationem; Non enim ista cõmunicatio indulgẽtia est. Secundo infertur, quod non tollitur hæc facultas per bullam Cruciatæ; cum hęc facultas nõ sit priuilegiũ: sed ius cõe, prout aduertit Nauarrus. *d*

c D. Th. in 4. d. 20. & in ad di. ad 3. p. q. 26. ar. 1.

d Nau. de indul. no. 31. n. 22. & 23.

QVAESTIO XXXIV.

De beneficijs Ecclesiasticis à regularibus, & regularibus conferendis, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *QVid & quotuplex sit beneficium.*
2 *Vtrum beneficia regularia sint beneficia.*
3 *Vtrum monachus beneficium habere possit, et à quo sit collatio facienda.*
4 *Vtrum monachus possit promoueri in Ecclesia collegiata ad aliquod canonicatum, vel beneficium simplex.*
5 *Vtrum religiosus possit acceptare beneficium in Ecclesia seculari sine licentia sui prælati.*
6 *Vtrum monachus, qui factus est rector in Ecclesia seculari, teneatur ad statuta sui ordinis.*
7 *Vtrum religiosus acquirat monasterio, an Ecclesiæ, in qua habet beneficium*
8 *Vtrum possit monachus cogi à suis prælatis ad acceptandum beneficium, vel potest prohiberi, vt non accipiat.*
9 *Vtrum prælatus possit cogere subditũ ad relinquendum beneficium, quod habet, aut possit facere habilem ad duo beneficia ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex sit beneficium.

RESpondeo dicendo, quod in materia canonica appellatione beneficij venit spiritnale, & Ecclesiasticum, vt docet Cardinalis. *e* Et quo modo cognoscatur beneficium Ecclesiasticum, docet Belamera, *f* & tradit late Rebuffus. *g* Et loquendo de beneficijs in genere, quædam sunt secularia, quædam regularia. Secularia quædam sunt cum administratione, quædã sine administratione, vt sunt beneficia simplicia, de quibus agit Rebuff. Regularia verò sunt, quę religiosis addicta sunt, aut ex fundatione, vel ex ordinarij, vel superioris institutione, vt dicũt communiter Doctores, vel cõsuetudine seu præscriptione, *h* vt pote quia per regulares regi consueuerunt, & administrari per quadraginta saltem annos iuxta ea, quæ traduntur in iure *i* & tradũt Selua, & Mandosius. Et hęc sunt in duplici differentia secundum quosdam. Quædam enim sunt duplicia, vt abbatia regularis, quę dicitur duplex, quia eam obtinentes duplici honore funguntur, vel fungi debent tã circa personas, quàm circa res monasterij, iuxta ea, quę in sacris canonib. K tradũtur. Huiusmodi sunt multa officia in religione, vt sunt

e Car. in c. 2. in 8. de ind.
f Bel. in nost. q. 3. de ref. nu. 10. Reb. de pacis. pos. olim. 10. nu. 287.
g Reb. in pr. de praxiben.
h Dec. in c. 1. de stat. mona.
i c. cum de beneficijs de pb. l. 6. Selu. de b. 3. p. q. 4. n. 42. Ma de signatura grat. tit. redu. ad secula fol. 120.
K c. cũ ad monast. de statu. mona. & c. in singula de p. lib. 6.

prioratus conuentuales, prioratus claustrales. Dicitur enim prior claustralis, qui religiosis in claustro, & in monasterio præfectus est. Simplicia sunt prioratus simplex, ac monachatus regularis. Hi enim simplici honore funguntur, prout dicitur in iure *a* & tradit Rebuffus. Et aduertendum per reductionem Ecclesiæ, & Abbatiæ regularis in secularem, si est caput, à quo aliæ dependent, quod censentur etiam, & aliæ seculares redactæ: cum accessorium principalis sequatur naturam, iuxta regulam iuris. *b* Absurdum enim esset caput, id est Ecclesiam & abbatem secularem esse, & alios prioratus & beneficia illius Ecclesiæ esse regularia; nam res diuersi iuris censerentur contra regulam iuris. *c* Et sic quando vna Ecclesia vnitur alteri, tunc vna fit Ecclesia, vt ait quædam Decretalis. *d* Et illa vnita sortitur naturam & priuilegia Ecclesię cui subijcitur, & adijci censetur cum omnibus iuribus suis, prout dicunt communiter Doctores. *e* Et hanc opinionem tenet præcise Petrus de Perusino, *f* dicens quod si Ecclesia, quæ vnitur esset secularis, & is, cui adiungitur regularis, efficitur regularis. *Aduertendum etiam, quod vniones quorumcuque monasteriorum, prioratuum locorumque regularium, seu aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum religionibus monachalibus, & alijs coram priuilegijs gaudentibus factæ, & faciendæ sub apostolicis reuocationibus cassationibus, & annullationibus, in genere, vel in specie factis, & faciendis non comprehenduntur, nec præiudicium aliquod per illa cis inferri: sed illæ omnes etiam cassationes huiusmodi, nisi de verbo ad verbum in eis insererentur, specialisque, & expressa, seu indiuidua de ipsis monasterijs, & congregatione mentio fiat in suo robore inconcussæ permaneant, irritumque est, & inane, quidquid secus contigerit attentari.* Ita concessit Leo Decimus congregationi Camaldulēsi, & Iulius Secundus congregationi Montis Oliueti, & Eugenius Quartus congregationi S. Iustinæ. *Quod si in prædictis vnionibus, annexionibus, incorporationibus, receptionibus, seu reformationibus, conuentiones & pacta illicita, & quando apostolica cōfirmatione carerent expresse probibita inuenirentur interuenirent, illas tamē ratas & firmas fore, & esse, ipsaque pacta, & conuentiones obseruare libere, ac licite posse,* statuit Iulius Secundus congregationi Montis Oliueti, *conuentionesq; pacta & modos huiusmodi facta, & facienda in forma publica redacta, eo ipso apostolico robore munita esse concessit* Leo Decimus congregationi Camald. & Pius Secundus congregationi Montis Oliueti, prout refert in compendio ordinis Cisterciensis, titulo, vnionea. Verum est tamen, quod modo Concilium *g* Tridentinum ordinat, quod potest episcopus non obstante quocumque priuilegio examinare, an sint tales vniones subreptitiæ.

a In ca. quod Dei timorē et c. si de statu. monn. Rebuff. in cōcor. in ru. de nomin. reg. ad prel.
b l cum principalis. ff. de re. iur.
c l. cui quidē. ff. de vsuc.
d ca. c. in sede vacant.
e DD. in c. 2. de relig. dom.
f Perus. de vnio. eccl. c. 2.
g Conc. Trid. ses. 7 ca. 6. de ref & ses. 24. art. 13, ver. ia vai.

ARTICVLVS II.

Vtrum beneficia regularia sint beneficia.

RESpondeo dicendo, quod quædam personę regulares, vel quæ regularibus accedunt titulo sæpe nominantur, quæ sacerdotum & Ecclesiasticarum personarum appellationem referunt. Imitātur etiam nomen, & naturam quodammodo beneficiatorum, qui manualia vt appellant beneficia habēt: quæ tamen propria beneficia non sunt iuxta glossam *h* communiter receptam, quia præfecti ijs beneficijs possunt amoueri ad nutū Abbatis, vel Prioris. Sunt enim huiusmodi beneficia manualia regularia, non secularia; quorum aliqua in ordine Humiliatorum, & Præmonstratensium ex consuetudine esse, tradit Ioannes *i* Andreas. Pro cuius rei explicatione obserua, posse beneficium, vel prioratum regulare esse administrationis tantùm causa, vel naturam habere beneficii perpetui. Et in primo casu amoueri potest ab Abbate præfectus, videlicet si iusta amotionis adsit causa. Aliter enim posset monachus à beneficio manuali, sine causa amotus implorare superioris Abbatis auxilium, vt post Innocentium *K* & Decium tenent Selua, & Rebuffus. Et aduertendum, quod sit hoc beneficium irreuocabile, quando post concessionē Abbatis confirmatur possessor ea certa scientia, & expressa qualitate per Sūmum Pontificem, vt notauerunt Imo. & Panormitanus, quos allegat, & sequitur Rebuffus, *l* Quod si prioratus perpetui beneficii naturam habet, nō poterit præfectus amoueri per Abbatem; concessio enim facta censetur cum sua qualitate iuxta ea, quę dicuntur in iure. *m*

h Gl. in v. cōfi. in c. vni. de c. mon. lib. 6.
i And. in addit. ad.
K Inno. in ca. insinuāte qui cle. vel voue. Decius in ca. ad nost. circa finem de confirmn. vtili. Sel. in tracta. benef. p 3. q. 68. Re. de pacif. possess. nu. 275.
l Reb. vbi su. nu. 279.
m Cle. vnica. de supp negl. prel. ca. vnico de stat. mona. in 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum monachus beneficium habere possit, & à quo conferri possit.

RESpondeo dicendo, regularia beneficia regularibus, & secularia secularibus esse conferenda iuxta ea, quæ dicuntur in iure, *n* & patet ex priuilegiis concessis ordini D. Ioannis Hierosolymitani. *Nam Pius Quartus dicit in bulla confirmationis eorum, quod presbyteri, qui in dicta religione professionē non emisissent, nisi de expressa licentia, vel consensu magistri, seu priorum, seu præceptorum, vel fratrū (quos id tangeret) ad seruiendū parochialibus & alijs Ecclesijs, aut capellis ipsius religionis nullatenus admitterentur, sed in eius hospitalibus, & parochialibus, & alijs Ecclesijs, & capellis hospitalis huiusmodi capellani eiusdē religionis per locorum ordinarios sub excommunicationis latæ sententiæ pęna si contra fecerint, eo effecta incurrenda, ad requisitionem seu præsentationem baiuliuorum priorū, præceptorum, & fratrū absque aliqua exactione, & oneris impositione recipi & admitti deberent.* Hæc Pius Quartus: confirmat referens Clementem Septimum hæc iuri dicere ordinasse. Nec conferēdo beneficium regulare seculari, nec contra conferendo seculare regulari, ideo censetur dispensatum, nisi in signatura, vel prouisione de commenda expresse fiat mētio, prout habetur in regulis Cancellariæ *o* Pauli Tertij. Rursus regularia, vt prioratus ecclesiarum, vel administrationes nō debent conferri monachis alterius ordinis, quàm eius, per quos solet, sicut hactenus possideri sine authoritate Summi Pōtificis, prout dicitur in iure. *p* Et ipsi monachi debent expresse esse professi, vel debent omnino admittere professionē, & habitum suscipere tenentur ex Concilio *q* Tridentino. Quanquam in senatu consulto Parisiensi anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quarto die vigesima prima Februarii iudicatum sit, oportere præcedere prouisionem, professionem, & certam, nec sufficere tacitam, vel expressam professionem sine die, prout refert Petrus Gregorius. *r* Monachis autem Mendicātibus nulla beneficia concedi possunt, prout asserunt antiqui interpretes in regula tertia Cancellariæ Innocentii Octaui. Cum enim expresse emittant votum abdicationis proprietatis, & paupertatem profiteantur, incapaces sunt reddituum & prouentuum annalium, prout dicitur in quadam Clementina. *s* Habent tamen hi mendicantes sacræ familiæ prioratus suos, sed non sunt beneficia, sed administrationes sui ordinis, & regulæ. At alii monachi non Mendicantes possunt beneficia possidere sibi conuenientia, & ex electione, & confirmatione iuxta sacros Canones, *t* propter tamen parochialibus

Ecclesijs

n c. nullus de elect.
o Tit. de commendat.
p c. cum sing. 32. de preb. in 6.
q Ses. 14. de refor. can. 10.
r Gre. l. 17 syntag. iuris a. p. nu. 27.
s Cle. exiui §. cūque annuus redditus de verb sign.
t ca doctos & ca hi qui n a. & seq. 16. q. 1.

ecclesijs præfici non possunt, iuxta sacros Canones. a Quia secularia beneficia sunt prout tradit Petrus b Gregorius. Ex dictis infertur, quod ad capellam fundatam in quadam Ecclesia ordinis militiæ sub hac conditione, vt ad ea admittatur cōsanguineus fundatoris potest admitti consanguineus professus in dicto ordine militari; Nam dicta capella, cum sit sita in Ecclesia regulari, est per consequens regularis, Ad iuris patronatus enim acquisitionem nō sufficit constructio, & dotatio, sed est necessaria superioris authoritas scilicet, regis militarium ordinum consilij, cuius est Ecclesia, vt tenet Abbas c Lambertinus. Absurdū enim videtur, vt posset laicus in Ecclesia regulari, & regiæ potestati subiecta, absq; regia facultate, capellam fundare, ipsos regulares excludendo. Vnde cum dicta capella sit regularis, & regularis ordinarij collationi subiecta, dicto regulari cōsanguineo est adiudicāda, si sit propinquior, nam secundū iuris regulam semper propinquior est præferendus, seruata sui gradus prærogatiua, vt probant aliqua iura. d Neque obstat, quod scilicet, in monasterium per professionē monachi non transit ius sanguinis, vel consanguinitatis quid personalissimum. Nam cum monasteria non sint persona vera, non possunt habere illam qualitatem consanguinitatis. Ita Antonius Gomez, e & Couarrunias, Vnde si consanguineus monachi vendat aliquam rem immobilem, non poterit monasterio illam retrahere pro tāto, prout probatur in quibusdam f legibus regalibus, & tradit Spino. Nam respondetur, quod ius sanguinis in præsentarum non transit in monasterium, sed in religiosum militarem, sui prælati licentia habilem ad dictam capellam obtinendam; non solum inte propinquitatis, sed etiā, vt religiosus militatis ad beneficia regularia habilis. Et nostram sententiam videtur tenere Nauarrus, g dicēs quod religiosus militiæ Sancti Stephani potest habere beneficium regulare, & seculare commendatum, vel retentum per dispensationem, vel dependentem ab ordine suo. Hæc autem capella à dicto ordine militari dependet.

a c. de monac. § fi. & ca. seq. 16. q. 1.
b Gre. vbi su. num. 28.
c Ab. cons. 59. 2. vol. 2. 3. Lāber. de iure pa tron. cōs. 1. 1. q. princ. 2. par. lib. 1.
d li. 1. §. ff. de ver. sig. l. cum verò l. cū ita leg. §. ifid. cō. ff. de leg.
e Gom. l. 7. Taur. Cou. in pra. qq. ca. 36. n. 4. & l. 3. va ri. c. 11.
f l. 6. & 7. tit. 7. l. 1. ord. l. 7. & l. 11. col. l. 1. auxa comp. Spin. spe. test. gl. 12. de lega. monac. rela. n. 62.
g Nau. l. 3. cō-silio. tit. de reg. cons. 12. n. 9.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm monachus possit promoueri in Ecclesia collegiata ad canonicatum, vel aliud beneficium simplex ipsius Ecclesiæ collegiatæ.

Respondeo dicendo, quòd non; prout dicitur in iure. h Si verò eligatur ad ipsam dignitatē ecclesiæ collegiatæ, vt ad præpositutam, de hoc sunt opiniones, vt refert Abbas. i Nā Hostiensis, & Calderinus tenent, quod potest eligi, sed debet postulari, vt causa ipsius postulationis, quæ in iure reputatur iusta, possit promoueri, sine enim dispēsatione nemo promoueri potest. Abbas tamen contrarium vult; cum ratio curæ, & prædicationis ita militet in hoc casu, sicut si promoueretur ad dignitatem Episcopalē in ecclesia seculari. Si verò non promoueatur ad ecclesiam cathedralem, nec collegiatam, sed ad aliam ecclesiam non curatam, non potest in hoc casu promoueri, quia illam obtinere non potest, ex quo cessat ratio curæ. Quando verò ecclesia est curata, cōmuniter tenetur, quod possit promoueri, & ita tenet Abbas K ponderans ad hoc quandam Decretalem, quæ decretalis innuit, non esse necessariā dispensationem, & cogetur Abbas per superiorem cōsentire, vt monachus præficiatur ecclesiæ sæculari, vbi nō inueniretur idonei & sufficiētes clerici, & monachus est bonus prædicator, & modestus in

h c. super eo de reg.
i Abb. in cap. quod Dei timorē de stat. mon.
K Abb. in d. c. quod Dei timorē per tex. tum ibi.

vita, argumento aliquorum Canonum: l Et ait Hostiensis m in summa, quod non est dicendum, esse speciale in dignitate Episcopali, quo ad religiosum præficiendū, in hoc enim ratio curæ potius est considerenda, & aliquæ rectoriæ inueniuntur, quæ maiorem curam habēt animarum, quàm duo, vel tres episcopatus, vt Parisijs ecclesia Sancti Germani, vbi Rector curā habet plus quàm quadraginta mille animarū, prout refert Gregorius n Lopez, quod etiam conferi ad id, quod dictum est de præfectura ecclesiæ. Et confirmatur supra dicta; nam facilius conceditur, quod monachus ad præsulatum ascendat, quàm quod præsul ad monachatum, iuxta decreta Canonica. o Quando tamē in ecclesia monachi collegialiter habitāt, quæ ecclesia, seu monasterium habet populum, tūc seculares clerici ibi sunt ponendi, vt habetur in iure, p & nō est præficiendus curæ aliquis monachorū, quod Abbas reputat mirabile, laborās circa rōnem diuersitatis, cur in primo casu monachus eripiatur à monasterio, & præficiatur ecclesiæ sæculari, & tā in monasterio habente populū monachus curā populi exercere non possit.

l ca. cum pro. de vit. cūcta gl. ib. 16. q. 1.
m Hostien. de stat. mona. §. vtrum col. 2.
n Greg. in lib 25. tit. 7. p. 1 v. Igl. par.
o ca. nisi cum pridem. §. nec pastorale renū. c. licet. 5. illo semper de reg.
p c. 4. de c. mo nach.

ARTICVLVS V.

Vtrùm religiosus possit acceptare beneficium in Ecclesia seculari sine licentia sui prælati regularis.

Respondeo dicendo, quod non, prout habetur in iure, q etiam si promoueatur in Papam, vt dicit quædam glossa singularis. Et si prælatus nolit consentire, quando necessitas, vel vtilitas exigit, cō pelli potest ad consentiendum propter bonum publicum secundum Abbatem, r & Doctores communiter. Atque ita licitum non est monacho, cuicunq; aliquod eorum etiam beneficiorum, quorum prouisio pertinet ad Abbates per se, vel per alium impetrare, vel eius de illo electioni consentire, seu acceptare in aliquibus religionibus, absque capituli, vel reformatoris generalis licentia, aliàs caret impetraris, & ad alia inhabilis perpetuò redditur. Quod si monitus intra tres dies non acquieuerit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrit, à qua, nisi satisfactione subiectionis facta, ne illum absoluant monachi in virtute sanctę obediētiæ, & maledictionis æternæ inhibuit Eugenius Quartus, prout refertur in Compendio s ordinis Cisterij. Verum est tamen, quod si apud sedē Apostolicam vacare contigerit dicta beneficia, vel aliàs dispēsationi apostolicæ reseruata fuerint, & Papa collationē eorū faciat alicui monacho, sciens esse monachum, & inhabilē ad acceptandum beneficium, sine licentia sui Abbatis videtur Papa dispensare, & collatio tenet, quia Papa quoties aliquem contra humana iura promouet, dispensare videtur, secundum Innocentium; t & Bartolum & cōem, quam resoluit Nauarrus; secus verò quādo fit collatio ab inferiori à Papa. Tūc enim non censetur facta dispensatio. Aduertēdum tamen, quod hodie non solum fratres, seu monachi non admittuntur, seu dispensantur ad beneficiū seculare curatū, imo obtinentes priuātur, prout cōtinetur in Quadā Bulla Pauli Quarti, & tradit Quintilianus u Mandosius. Attamen hæc Bulla Pauli 4. fuit redacta per Pium Quartum ad viā iuris, & sic perinde est, ac si non emanasset, prout in quadā decisione resoluitur. Notādum etiā, quod fratribus S. Ioānis Hierosolymitani, & S. Iacobi Despata militiatū, & religiosis ordinis B. Mariæ Theutonicorū, & canonicis monasterij S. Antonij de S. Antonio Vianēsis diœcesis, & mēbrorū eiusdē ordinis S. Aug.

q c. 1. & c. 59. ad. c. si relig de elect. l. 6. gl. in c. quā si. a. 18. q. 2.
r Abbas & DD. in d. cap. quod Dei ti.
s Tit. benefi. cia Eccl. §. 2.
t Innoc. in ca. diuersis fall. de cleric. coniug. Bart. in l. Bart. Phil. ff. de off. pra nu. 12. Na. in c si quando de re. sc. except. 2. 0. nu. 3.
u Man. desi. gratia. tit di. spe. proabe. be nefi.

nec dabatur, nec datur dispensatio ad obtinendum beneficium seculare, vel alterius ordinis regulare, nec illorum beneficia dantur clericis secularibus, nisi in titulum, prout argumento cuiusdam Canonis a tenet Quintilianus Mandosius.

a r. nouo l. 16. q. 7. Quinti. vbi sup.

Aduertendum etiam circa hoc, quod Calixtus b Tertius *statuit, & ordinauit, quod nullus religiosus cuiuscunque religionis, etiam Mendicantium beneficia secularia, seu regularia quouis modo in titulum, vel commendam pro tempore habentium possint capitulis generalibus, vel prouincialibus, seu congregationibus, seu negotijs, vel officijs, aut alijs administrationibus ordinis (nisi generalis pro tempore consensu interueniente) quomodolibet admitti sub excommunicationis pœna, quam admissi, & admittentes ipso facto incurrunt.* Et idem ordinauit Sixtus Quartus c pro Carmelitis. At idem Sixtus Quartus d statuit, *vt si aliqui fratres Minores, aut prædicatores obtinuerint habilitationem ad habenda beneficia ecclesiastica, & quod interim, vel postquam habuerint, valeant residere in domibus dicti ordinis, & ibidem cameras, ac vocem actiuam, & passiuam in capitulis generalibus habere, & priuilegijs dictorum fratrum, & ordinum gaudere. Et quod isti tales postquam aliquod beneficium pacifice adepti fuerint, aut pro capellanis in aliquibus ecclesiis deseruire cœperint concessionibus prædictis nequeant gaudere, aut alijs consimilibus ordinem concernentibus, nisi de prælatorum consensu. Et idem statuit de promotis ad cathedrales etiam titulares, ac alias dignitates ecclesiasticas.*

b Hab. in lib. mon. ordi. in 1. imp. f. 92. et in 2. fol. 175. conc. 216.

c Hab. in eod. l. 1. in 2 imp. fol. 188. conc. 482.

d Habet. in 1. imp. fol 66. & in 2. fol. 149. conc. 365.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm monachus, qui factus est Rector alicuius Ecclesiæ secularis, teneatur ad statuta sui ordinis.

RESpondeo dicendo secundum Hostiēsem, quod si talis Ecclesia pleno iure pertineat ad monachos, præfatus monachus in ea remanet subiectus Abbati, & seruabit omnia sicut prius præter tria, scilicet, ieiunium, silentium, & vigilias, quę commodè seruari non possunt in Ecclesia seculari. Si verò Ecclesia nō pertinet ad monachos, sed ad Episcopum, tunc monachus institutus à tribus substātialibus votis nō absoluitur simpliciter, nā & continentiā seruare tenetur, ab obediētia abbatis absoluitur quidē, sed imperio Epi subijcitur, qui de cętero erit Abbas suus, & tēporalia dispensabit rōne commissę administrationis. Et si habet sociū monachū non excusabitur ab esu carniū iuxta sacros Canones, e nisi sit infirmus iuxta eosdē sacros Canones, f vel nisi imperet Episcopus, qui est Abbas suus. Si autē socium monachū non habet, potast se cū quibus is viuit, cōformare iuxta eosdem sacros Canones. g In omni tamen casu habitū deferre debet, nec potest ipsum temerarie dimittere, aliàs Monachus factus curatus absoluitur ab officio monachali, quia debet se conformare officio clericorū secularium, vt tenet Baptista h de Salis, allegans ad hoc quoddam decretum. Et aduertēdum, quod Gregorius Vndecimus, *statuit, & ordinauit, quod omnes, et singuli religiosi quorumcunq; ordinum, etiam Mendicantiū Sedis Apostolicæ capellani, perinde eorū superioribus, & ipsorū correctionibus in omnibus et per omnia sint subiecti ac si prædicti capellani non essent, non obstantibus exemptionib. & alijs quibuscunque priuilegijs in contrarium facientibus.* Ita habetur in libro i Monumenta ordinum, quod ipsum statuit Bonifacius XI. vt in ipso libro K continetur. Et hoc est conforme decreto Cōc. Trid. statuentis, *ne quis regularis sine sui superioris licentia prædicationis, vel lectionis aut cuiusuis operis prætextu subijciat se obsequio alicuius prælati, principis, vel vniuersitatis, vel communitatis, vel alterius cuiuscunque personæ secularis nec ei aliquod priuilegium, aut facultas ab alijs super his obtenta suffragentur.*

e c. quod Dei timore de sta. monach.

f c. carnem de cons. d. 5.

g ca. quisquis 4 & c. reco. extra de sta. mo.

h Bap. in summa ꝟ mon fo. 171. col. 2.

i In 1. imp. fo. 37. & in 2. fo. 25. conc. 39.

K In 1 imp. f. 116. cōc. 363. Conc. Tri ses. 25. de reg. c. 4.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm religiosus adquirat monasterio, vel Ecclesiæ, in qua habet beneficium.

RESpondeo dicendo, quòd religiosus, præsertim canonicus regularis non simplex, sed beneficiarius quęrit suæ Ecclesiæ, vel beneficio, quod nō subest monasterio suo, nec ordini, quē professus est. Ita Nauarrus. l Et probatur; nā religiosus translatus ad Episcopatū, vel beneficium quærit illi Ecclesiæ, vel beneficio, & desinit esse sub obedientia, & potestate prælati, & monasterij regularis, quibus antea suberat, & incipit subesse ordinario, cui illa Ecclesia subest secundum glossam, quā dicit singularem Calderinus, m & eam cōmendat Panormitanus, & est cōmuniter recepta. Et eadem ratione idem est dicendum de religioso promoto ad beneficium regulare sui ordinis nō subiectum illi pleno iure, sed ordinario, saltē quoad institutionem, & destitutionē: quia etiam is est à potestate superioris exemptus, cum ab eo nō possit amoueri, nec reuocari ad claustrū, nec aliquid ei iubere de pertinentibus ad illam Ecclesiam, nisi ad summum petere pēsionem annuā, vel aliquod aliud onus, si quod ei iure impositū est, de fructibus eius soluendum, vel subueniendū monasterio, cuius membrum est, iuxta sacros Canones. n Quod ipsum eadem ratione etiam dicēdum est de religioso, qui transfertur ad Ecclesiam regularem, pleno iure subiectā monasterio; ita tamen quod nō sit ad nutū, nec sine culpa ad id sufficienti amouibilis, siue id iure cōmuni, siue priuilegio, siue consuetudine iusta contingat. Cū enim nulla ratio efficax diuersitatis reddi posse videatur, idē iuris in eo confitemur. Imo eadē ratione dicere oportet de eo, cui ex certa scientia Papa concedit ad vitam suam beneficiū regulare siue iure pleno subsit prælato, siue non, siue ad nutum mobile, siue non: quia is non potest onerari, nec etiam amoueri à prælato suo, nec reuocari ad claustrum, plus quam si esset præfectus alicui Ecclesiæ seculari, prout cum doctoribus cōmuniter tradit Nauarrus. o

l Nau. in c. nō dicatis 12. q. 1. num. 6.

m Gl. vbi Calder. in Clem. 1. v. claustrū de stat. mona. Pano. in c. monach. de statu mona. & in c. fi. de capel. monach.

n de mon. ca. auaritia de præben.

o Nau. in ca. nō dicatis 12. q. 1. nu. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm monachus possit cogi à prælato ad accipiendum aliquod beneficium, vel prohibere ab eius acceptione.

RESpondeo dicendo, quod non possit cogi ad accipienda beneficia secularia; Tū, quia nō licet ei accipere illa, argumēto aliquorum Canonum. p Tum quia licet per dispensationem Papæ id sibi liceret, tamen id non pertinet ad regulam suam, nec ad suum monasteriū, ad quæ, & alia pertinentia tātùm pōt cogere ex mente D. Thomæ. q Nec ad regularia aliorū ordinum, imo nec ad beneficiū alterius monasterij eiusdem ordinis. Tū, quia grauiter id prohibitum r est, adeo quod sæpe fit ineligibilis, imo & inhabilis, vt ei aliàs conferatur, vt neruose probat Rebuffus. s Verum est tamē, quod pōt cogi ad accipiendum beneficium consuetum regi per regulares sui monasterij; quia regularis obedire debet suo prælato in omnib. quę sunt secundū regulā, & quæ pertinent ad eam, & ad monasterium: & gubernatio beneficiorum monasterij pertinet ad ipsam. Et quòd ait Nauarrus, t procedere videtur in beneficio parui valoris, & non sufficientis victus

p c. 2 de statu mon c. cum de beneficio de preb. lib 6.

q D. Tho. 2. 2. q. 104. ar. 5.

r c. cū singula §. prohibemus de preb. l. 6.

s Reb. in prax. benef. tit. de dispēs. cum reg. num. 3.

t Nau in ca. statuimus 19. q. 3. nu. 29.

cano-

canonici regularis ad effectum cogendi eum accipere, non autem ad effectum relinquendi monasterium, & victum in eo sibi debitum, etiam si statuto caueretur id, quod secundum ius *a* præcipitur, videlicet, vt beneficiarij eant ad sua beneficia, & in eis resideant. Supradictum est verum etiam in beneficio manuali, siue ad nutum amouibili. De hoc enim beneficio, ac de alijs regularibus perpetuis idem est iudicandum, Excepta, vt ita dicam, manualitate, prout colligitur ex iure, *b* & tradit Glossa. Nisi iusta causa se excusare posset. Qualis forte erat illa, quā quidam recusabat accipere, eo quod probabiliter credebat, velle eum mittere ad aliud, quod erat litigiosum, vt sua, & suorum industria, labore, & pecunia pacificaret illud animo statim amouendi eum ab eo, & conferendi alteri. Non enim est malitijs hominum indulgendum, iuxta quandam legem. *c*

a Clem. 1. §. cæterũ. v. sane. de statu monach.

b Clem. 1. de suppl. negl. prælat. Glo. in d. §. cæterum. v. reside.

c l. in fundo. ff. de rei vendit.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prælatus possit cogere subditum suum ad relinquendum beneficium manuale, aut habilem facere ad duo beneficia etiam sui Ordinis, & Monasterij.

RESpondeo dicendo, quod potest cogere ipsum ad relinquēdum beneficium manuale. Et hoc tantùm sua voluntate, etiam si nulla alia causa iusta exter iuxta sacros Cannones, *d* modo id non faciat malo animo, prout resoluit Nauarrus. *e* At non potest ipsum cogere, nec habilem facere ad duo beneficia, etiam sui ordinis & monasterij per quandam Decretalem. *f* Ex qua notat Rebuffus, quod licet monachus, & regularis possit vnum habere beneficium regulare; tamen duo habere non potest, nec quidem capellam, vel pensionem, aut portionem monachalem cum beneficio. Nam quodlibet beneficium, est incompatibile monacho cũ primo, & ita dispensatione opus est, etiam si duo tantùm simplicia vellet habere. Adeo quidem quod regulariter non solet concedi dispensatio, vt possit duo beneficia sui Ordinis in titulum retinere secus in seculari. Sed poni solet in dispensatione, vt religiosus vnum habeat in titulum, aliud in commēdam. Et ratio est; quia si religiosus in titulũ haberet duo in diuersis monasterijs esset sub diuersa obedientia contra quandam Decretalem, *g* & esset monstrum habens duo capita contra aliam Decretalem, *h* nisi illa duo beneficia dependerent ab vno, & eodem monasterio. Tunc enim posset ea simul in titulum habere, quia nõ subest in hoc casu diuersis, sed vni tantum. Aut nisi connexa essent, vel vnita; nam in his casibus nõ requiritur dispensatio ad ea obtinenda, prout dicitur in quadā Decretali. *i* Ex qua illud colligit Nauarrus, & tradit Rebuffus. Ex quibus infertur, quod si regularis iam habēs parochialem Ecclesiam petat aliam sibi commendari, & Papa dicit in signatura, fiat, vel concessum, vt petitur in titulo; si Papa aliàs non dispensauerit, tenebitur hic regularis dimittere primam, & secundam habere in titulum: quia regularis sine expressa dispensatione non potest duas parochiales Ecclesias in titulũ habere, iuxta quādam Decretalem, *K* nisi in aliquibus casibus. Et hunc casum, ait Rebuffus, *l* sibi in proprijs terminis contigisse, & cuidam monacho consuluisse, vt primam rursus impetraret, & vna cum secunda possit illam obtinere cum dispensatione opportuna ad illa duo. Verùm, si dispensatum fuerit cum regulari, vt vnà cum prioratu, vel alio beneficio regulari possit vnum seculare beneficium cum cura, vel sine cura, si sibi aliàs canonice conferantur, recipere, & quoad vixerit retinere, non valebit tamen ordinarius commendare beneficium seculare illi monacho; quia seculare beneficium non datur regulari in commendam, etiam à Papa, nisi in signatura sit expresse concessum, & in dispensatione, quod etiam ordinarius eidem conferre, & commendare possit. Et hoc debet ita fieri, quia interdum quis amisit beneficium ob hoc, quod hæc clausula fuerit omissa. Et ait Rebuffus, hæc tanquam noua esse notanda. Nec quidem in titulum ordinarius dare potest, quia duo non dantur per titulum, maximè regulari, nisi hoc in dispensatione fuerit concessum. Ideo in dispensatione debet exprimi, quod illa duo in titulum habeat contra regulam *m* iuris ordinariam: Quod secus est in secularibus. Et ratio diuersitatis est; quia ad vitam non commendatur beneficia ab Episcopo iuxta sacros Canones. *n* Et hoc est maxime prohibitum (vt scilicet duo habeat) in Concilio Lugdunensi; cui non potest derogare ordinarius, iuxta glossam *o* communiter receptam.

d c. ad nostrā, & c. porrecta. de cōfirm. vtil.

e Nauar. vbi sup. nu. 65.

f c. cũ singula. in princ. de preb. Rebuff. vbi sup. nu. 8.

g c. si de relig. domib.

h c. quoniā in plerisque. de offic. ordi.

i d. c. cũ singu. Naua. vbi sup. n. 23 Rebuff. in praxi benef. titu. de dispen. cũ reg. nu. 8. & 9.

K c. Monach. de statu monach. c. quod Dei timorem. de statu regu.

l Rebuff. vbi sup. nu. 13.

m c. cũ sing. § prouide. de preb. lib. 6.

n ca. nemo de electi. li. 6.

o Glo. in ca. cũ dilect. de elec.

QVÆSTIO XXXV.

De cura animarum, quam habent regulares, super Indos, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *VTrum in partibus Indiarum possint religiosi Mendicantes extra sua monasteria esse ecclesiarum parochi.*

2 *Vtrum Reges Hispaniarum possint signare Ministros sine licentia Episcoporum.*

3 *Vtrum licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum debeat concedi pro fratribus in capitulis prouincialibus.*

4 *Vtrum capitulũ prouinciale possit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.*

5 *Vtrum religiosi Indiarum sint curati.*

6 *Vtrum Episcopi post intimationem Breuis Pij V. possint auferre à fratribus populos aliquos Indorum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm in partibus Indiarum possint religiosi Mendicantes extra sua monasteria esse Ecclesiarum parochi.

REspondeo dicēdo, quòd Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, vigesima tertia die Martij ad instantiam Philippi II. Hispaniarum Regis. *Concessit Capitulis prouincialibus Indiarum quorumcunque ordinum, etiam non Mendicantium, vt possint dare licentiam suis fratribus, vt in monasterijs sui ordinis, vel extra commorātibus in locis assignatis, & assignandis, officium parochi exerceant, sacramenta ministrando, prout hactenus consueuere, ordinariorum licentia minime requisita. & quod ibi, vbi dicti religiosi curam animarum exercent, nihil innouent Episcopi authoritate Apostolica statuit.* Ita refert Veracruz, in suo compendio. Circa quam concessionem primo est notandum, quod personæ, quibus conceditur supradicta potestas exercendi officium parochi sunt religiosi cuiuscunque ordinis, licet in petitione Regis solùm petitum fuerit pro fratribus Mendican-

dican-

dicantibus. Quare religiosi non habentes prouincialem, & capitulum prouinciale in his terris, non possunt gaudere dicta potestate, quia debet concedi, & haberi in Capitulis prouincialibus à suis prælatis.

Secundo nota, quod sub hac potestate officium parochi exercendi includitur prædicare, vt dicitur in eodem Breui. Et ait glossa *a* quædam, quod pertinet de iure curatis. Quod confirmat Concilium Tridentinum. *b* Includitur etiam sepelire Indos, & asportare eorum corpora cum Cruce alta etiã transeundo per terminos parochiæ clericorũ; quia alij curati possunt, ergo qui exercent officium parochi. Et etiam includitur habere scholas puerorum. Debere tamen iste curatus, quicunque sit, habere scientiam linguarum suarum ouium, quia in Concilio *c* Tridentino mandatur, quod resideat, & quod sit habilis atque per seipsum curam animarum exercere possit: aliàs quod prouisio, vel collatio irritetur. Si autem non habet scientiam linguarum, non potest per se officium parochi exercere, puta prædicare, sacramenta dare, &c. quod alijs canonibus antiquis erat iam decretũ; Et Ludouicus *d* Gomez docet esse regulã Rotæ, quod is qui Ecclesiæ cathedrali prouidetur, nisi intelligat idioma loci vbi Ecclesia huiusmodi consistit, prouisio sit nulla, & dicit ipse, qđ regula fundatur in iure. *e* Et dicit prædictam regulam habere etiam vim in ecclesia commendata: & quæstione sexta dicit, quòd hæc regula ligat etiam extra curiã; quia vbique militat eius ratio, scilicet, salus animarum, argumento aliquorum iurium, & argumento eorum, quæ tradit Felinus. *f* Includitur etiam in hoc officio parochi, quod continetur in quodam Canone *g* Gregorij VII. Vbi dicitur, quod omnis Christianus procuret ad missarum solennia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moysen dixit: Non apparebis in cõspectu meo vacuus, De quo agũt Panormitanus & Soto. *h* Aduerte tamen, quod curatus non potest cognoscere de causis matrimonij, puta de celebratione diuortij; quia hoc pertinet ad dignitatem episcopalem. Et sic nec fratres virtute huius Breuis Pij Quinti possunt de hac re cognoscere. Verum est tamen, quod virtute concessionis Adriani Sexti possunt de hac re cognoscere; cum in ea prouincialibus, & fratribus ab ipsis deputatis concedatur omnimoda potestas. Et similiter parochus non potest punire delicta, vel ferre excommunicationẽ, quia non habet iurisdictionem contentiosam. Et per consequens huiusmodi fratres non poterunt id efficere, nisi virtute indulti Adriani Sexti, in quo ipsis conceditur, vt dictum est, omnimoda facultas cum certis limitationibus. De quibus late dicemus.

a Glo. in Cle. Indum de sepul. § verum.
b Cõc. sess. 24. c. de refor. c. 4.
c Conc. Trid. sess. 7. ca. 3. de refor.
d Gomez in reg. de idiomate q. 230.
e Extra. Ioan. 22. tit. de priuil. sed. Apost.
f Felin. in c. 2. de rescript.
g cap. omnis Christian. de conse. d. 1.
h Panor. in c. suam de simo. Sot. de iust. li. 3. q. 2. ar. 1.

Tertio nota, quod loca, in quibus potestas huius concessionis datur exercenda per fratres, sunt monasteria sui ordinis, modò sint sita in oppidis Hispanorum, modo in populis Indorum; quia omnia sunt monasteria ordinis: & similiter extra, puta in populis de visita. Habetur enim in litera, postquam dicitur, in monasterijs sui ordinis, in locis ipsarum partium assignatis, & assignandis, officium parochi exercere possunt, de licentia suorum prælatorum, in capitulis prouincialibus obtenta, sine licentia Episcoporum. Extra tamen hæc loca non possunt fratres officium parochi exercere; quia non conceditur nobis absolute hæc potestas, sed limitatiue. At verò in dictis populis possumus audire confessiones omnium Indorum, etiam si non sint de nostra iurisdictione, eòsque baptizare, Eucharistiam, & extremam Vnctionem conferre, & factis bãnis, & informatione suorum matrimoniorum eos matrimonio coniungere, etiam modo post Concilium per priuilegia Leonis Decimi, & Pauli Quarti supra citata in quæstione de baptismo. Et ait Veracrua, quod sic erat vsus, & se vidisse, & fecisse sæpe. Et in hoc Breui Pij Quinti conceditur, vt in dictis populis possimus officium parochi exercere, matrimonium celebrando, sacramenta ministrando, prout hactenus consueuerunt, non obstante Concilio Tridentino, & alijs quibuscunque. Neque obstat, quod Gregorius Tertius Decimus reuocauerit omnia, quæ contra Concilium Tridentinum concesserit religiosis Pius Quintus. Nam respondetur, quod ista reuocatio non extenditur ad concessionem pro partibus Indiarum, in quibus multa hodie contra Concilium Tridentinum conceduntur, pro conuersione infidelium, & manutenentia conuersorum. Modo autem non placet, quod possint Indos alterius iurisdictionis matrimonio coniungere, quia abundant ministri, & quia sequitur confusio: secus si alter est iurisdictionis illorum, qui volunt matrimonium contrahere, quia Concilium non prohibet, nisi sponsos alterius parochiæ, quod tales non iungat matrimonio, nisi eorum parochus.

Nota quarto, quod Capitula prouincialia sine alia licentia non possunt assignare populos, quos voluerint suis fratribus ad prædictam potestatem exercendam, puta, assignamus fratrem. N. pro populo. N. indifferenter. Absurdum est enim hoc, neque concessum in Breui, confusioque iurisdictionis, & hierarchiæ Ecclesiasticæ, & esset commune iurgium inter pastores ouium Christi, & sic non possumus illud inferre ea commissione generali, cum non clare concedatur. Quare verba huius Breuis ibi, *locis ibi assignatis, vel assignandis* intelliguntur, quod Episcopi, vel prorex, vel gubernator, qui vices gerunt Regis concedunt fratribus tales populos, & tunc prouincialis, siue prior commendat fratri curam illarum. Quod sic dicit Breue. Ait enim, quod in huiusmodi populis, qui tempore dati Breuis sic erant fratribus assignati, vel post assignabuntur, quod possint dicti fratres officium parochi exercere, habita licentia suorum superiorum in capitulis prouincialibus; quia cum non possint capitula prouincialia assignare fratribus ad prædictum officium exercendum, populos clericorum, nisi de licẽtia ordinarij, sequitur, quod cum in hoc Breui Pij Quinti concedatur capitulis prouincialibus, vt possint licentiam dare suis fratribus, officium parochi exercendi in populis assignatis, & assignandis, necessariò debet intelligi de assignatione facta per Episcopum, vel proregem de tali, & tali populo conuentui talis monasterii, vt diximus, vel facta per Regem Philippum, vel eius gubernatorem, quia est Patronus Indiarum, vt declarabitur sequẽti articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum Reges Hispaniarum, possint assignare ministros sine licentia Episcoporum.

Respondeo dicendo, quod Reges Hispaniæ sine consensu Episcoporum, possunt assignare dictis fratribus populos Indorum, vt ibi exerceant hanc potestatem parochorum. Et sic refert Veracruz practicatum fuisse Mexico anno millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, mense Augusti. Commendauit enim fratribus Prædicatorum populum de Tepexic contra voluntatem Episco-

pi de

pi de Tlaxcallan, & sæpe in noua Hispania sic practicatum est, & similiter ait dictus pater, se vidisse illo etiam anno ibidem populum de Ichoacan per dictam audientiam committi fratribus Minoribus, non obstante quod ibi residebat clericus per Episcopum dictum de Tlaxcallan. Et hanc authoritatem habent Reges Hispaniæ per Breue Adriani Sexti *concedens Regibus dictis Hispaniarum conuersionem Indorum huius noui orbis, stricte præcipiendo eis, vt mittant viros timentes Deum doctos, peritos, & expertos ad instruendos illos in fide catholica*. Et sic per hanc commissionem per Papam factam Regibus Hispaniarum possunt assignare fratribus populos Indorum, vt eos in fide instruant; quia in hoc funguntur authoritate Papæ, ac si ipse Papa faceret; quia subrogatus debet sapere naturam subrogantis, & delegatus non habet iurisdictionem iure proprio, sed iure delegantis, vt notant Panormitanus: *a* & quod iniungit non sua, sed delegantis authoritate iniungit, prout dicitur in iure, *b* & notat Panormitanus. Et sic facit Rex; & per expressum mandatum Regis fit assignatio à pro regibus in noua Hispania, & à gubernatoribus alibi. Et si dixeris, quomodo Papa aufert Episcopis suam authoritatem. Respondeo quod Papa, non aufert eã Episcopis, quia potest vbiq; terrarum ministros præficere pro salute animarum, sine consensu ordinariorum, prout dicitur in quadam decretali, *c* vbi glossa ait, ipse fuit vocatus in plenitudine potestatis, vt ipse concurrat cum omnibus prælatis; ideo inter ipsos est locus præuentioni, & hanc potestatem præficiendi ministros pro salute animarum, potest Papa committere, quibus sibi visum fuerit: & sic commisit Regibus Hispaniæ.

a Panor. in c. Sane quia de potest. deleg. nu. 2.
b c. cũ in iure vbi Pan. n. 2. eod. tit.
c c. de preben. lib. 6.

Et aduerte, quod Rex Hispaniarum duplici via potest prouidere Ecclesijs Indorum de ministris. Prima, iure patronatus, quo gaudet in his partibus; sicut in regnis Granatæ, & Cordubæ. Secunda, ratione delegationis sibi factæ per Bullam Alexandri VI. Et sic incumbit Regi Hispaniarum prouidere de ministris pro conuersione Indorum, & non Episcopis nisi Rege non prouidente, & non præficiente. Ipsi enim soli per Sedem Apostolicam commissum est, & hoc antequam essent episcopatus creati in his partibus.

Ex quo patet, quod nulla iniuria episcopis in hoc infertur. Non enim eis auferretur ius prouidendi de curatis, nisi prius Papa prouidisset: quia, vt dixi, concurrit cum omnibus prælatis in procurando; & gubernando populum Christianum, cum ipse sit ordinarius ordinariorum, & ordinarius totius orbis, & vrbis.

Et Rege non prouidẽte de huiusmodi ministris, prouident episcopi, & cum Rex prouidet, statim cedit etiam præfectus, & prouisus ab episcopo iuxta tradita in sacris Canonibus, *d* & notata à Panormitano dicente, *Episcopum neque alium prælatum habere potestatem constituendi rectorem in beneficio, sine præsentatione Patroni illius Ecclesiæ*. Et quando rex iure patronatus prouidet de ministris, tunc videtur seruare ordinem iuris, vt prouideat de idoneis ministris, non alterius Episcopatus, sed illius, prout dicitur in sacris Canonibus: *e* & tradit Antoninus dicens, quod si patronus præsentat non idoneum, quod potest & debet Episcopus illum repellere. Quod est notandum pro istis nouiter prouisis nescientibus linguam Indorum, sunt enim repellibiles.

d c. decreuimus. 6. qu. 7. Panor. in rubric. de iure patron. nu. 4.
e decreuimus 16. q. 7. c. hortamur. d. 71. Anto. 1. q. tit. 11. q. 12 §. 4. in princip.

Aduertendum tamen, quod hæc habent vim, quando illa loca, vbi Rex mittit authoritate huius concessionis Alexandri Sexti prædicatores, & ministros, non haberent episcopum vel capitulum Sede vacante. Et ratio est quia Alexander Sextus solũ committit Regibus Hispaniarum, vt mittant viros doctos ad instruẽdum Indos in fide. Quod verò ex his verbis concedatur regibus, quod contra voluntatem episcoporum possint præficere parochos, indecens videtur officio episcopali, nec admittendũ talem sensum ex verbis illius generalis concessionis Alexandri, puto; quia notabiliter læditur iurisdictio episcoporum; Et de hac læsione non fit mentio. Et sic non debemus talem intellectum admittere, iuxta tradita à Syluestro, *f* & Panormitano. Secundo quia Rex mandauit, prouideatur Indorũ Populis vocato episcopo, & prouinciali coram Vicerege.

f Sylu. verb. priuil. §. 3.

Tertio, quia si religiosi haberent populos Indorum sibi à Rege assignatos, & Rex præciperet, vt inde exirent, si religiosi adhuc ibi manentes sacramentum matrimonij administrarent ibidem, non valeret quod quidem est absurdum. Dixi virtute huius concessionis Alexandri Sexti. Nam modo ablatus est scrupulus per Breue Pij Quinti, quia ibi conceditur, vt religiosi sacramenta ministrent, sine licentia episcopi, in hoc enim casu Rex prouidit, vt legatus, & non vt patronus. Quando autẽ Rex prouidet de ministris secunda via, scilicet, vt legatus pro conuersione Indorum, tunc non tenetur prouidere secundum iura, superius dicta, scilicet, de filijs Episcopatus, quia tunc non prouidet vt patronus, sed vt delegatus Papæ mandantis ei, vt destinet viros timentes Deum, doctos, peritos, & expertos ad instruendum Indos in fide catholica. Et sic solùm debet Rex in hoc aduertere, qui melius poterunt instruere Indos in fide catholica, & illos præficere populis Indorum. Et hoc non aliter probatur, nisi quia facit authoritate Papæ commendantis ei conuersionem Indorum. Et hinc est, quod si aliquis ecclesiasticus in his partibus non exemplariter viuit, statim euocatur à Rege in Hispaniam, quia impeditur conuersio Indorum per suum malum exemplum. Et similiter si magister ordinum mendicantium, mittit vicarium visitatorem in has partes, debet se prius Regi præsentare. Et similiter, si aliquod priuilegium impetratur à Papa, quod tangat gubernationem in spiritualibus in his terris, non debet poni in practica, nisi prius registratum fuerit à consilio regio Indiarum. Et similiter nec Metropolitani, nec episcopi possunt publicare Concilium prouinciale, vel synodale, quousque Rex in Hispania videat, ne perturbent, seu impediant cõuersionem Indorum. Conquesti sunt enim religiosi Indiarũ, quia per sua statuta episcopi perturbabant eos in suorum priuilegiorum vsu, quæ Rex Hispaniæ eis impetrabat à Papa. Et sic Rex prouidit, vt dixi. Quæ omnia sapiunt non ius patronatus, cum valde limitatum sit, sed delegationem authoritate Apostolica factam. Et notanter dixi, quod tangat gubernationem spiritualem in his terris, quoniam si est lex communis, vt de non agitandis Tauris, & declarationibus Concilij Tridentini, & alia similia, non oportet quod registrentur à Concilio Regio, quia in hoc non impeditur gubernatio pro conuertẽdis Indis, sed iuuatur. Ex hoc infertur, quod si quis religiosus habeat literas à suo generali pro visitatione facienda in noua Hispania regimini ordinis, vel gubernationi conueniens, etiam si literæ in Senatu Regio non fuerint approbatæ, habent suum vigorem, non solùm in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori.

Non tamẽ ex dictis inferas, quod sola assignatio populorum religiosis facta per Regem sufficit ad hoc,

hoc, vt ipsi possint sacramenta ministrare sine licentia Papæ, vel episcopi; quia Rex in dicta assignatione populorum, solùm assignat materiã, in qua possit, qui à Papa habet potestatem, sacramenta administrare. Et sic videmus in hoc priuilegio petisse Regem Philippum hanc authoritatem à Papa Pio Quinto, pro fratribus Mendicantibus Indiarum à suis superioribus in Capitulo prouinciali ad hoc nominatis. Habita autem licentia poterunt fratres sacerdotes in populis sibi à Rege assignatis sacramenta ministrare, officiumque parochi exercere sine voluntate, & licentia Episcopi. Nec *a* obstant iura contrarium ordinantia, loquuntur enim de iure communi, nos autem loquimur de priuilegio particulari concesso per Sedem Apostolicam Regi Hispaniarum.

a Loc. poster.

ARTICVLVS III.

Vtrum licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum, debeat concedi fratribus in capitulis prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quod prædicta licentia ad exercendum officium parochi, quæ mãdatur à fratribus obtineri in Breui Pij Quinti in Capitulis Prouincialibus, debet necessario fratribus ibi committi. Sic enim dicitur in Breui, non tamen necessarium erit, quod fratres, ibi se personaliter præsentent, quia breue solùm dicit, quod in capitulis prouincialibus obtinetur illa licentia, & possit tunc definitorium dicere, quod omnes fratres, quos nominauerit prouincialis, vel priores, vel vicarij domorum in sacramentorum administratione circa Indos, habet ipsum diffinitorium pro nominatis, & quod ex nunc, & pro tunc ipsum diffinitorium eos nominat, conceditque licentiam officium parochi exercendi in populis Indorum tunc assignatis, & pro tempore assignandis, quia hoc tantum est, ac si in ipso Capitulo prouinciali daretur licentia; quoniam ibi confertur. Et hoc probatur argumento eorum, quæ quotidie vel fiunt in prouinciis, scilicet, quando delegato conceditur, vt quos ipse in prælatos, vel in procuratores nominauerit, delegans ipse, scilicet, episcopus, vel ordinarius ex nũc pro tunc habet pro nominatis, & ipse eos nominat. Tunc enim non delegatus, sed delegans nominat, prout tenet glossa, *b* communiter recepta, quam sequitur Syluester. Et sic dato, quod non sit ordinaria, nec delegabilis hæc potestas huius Breuis, potest tamen hoc modo committi. Et quia Breue non mandat, quod fratres, qui obtinere debent hanc licentiam, sint personaliter præsentes in Capitulis prouincialibus, neque quod ibi examinentur, sed solũ quod ibi obtineatur, si quomodocunque verificetur, quod in capitulis prouincialibus, licentia obtineatur, sufficit, quia tunc verum est, quod in capitulis prouincialibus obtineatur.

b Glo. in c. is cui de offi. del. l. 6. & c. 1. de procur. Syl. &. deleg. §. 8. p. 6

ARTICVLVS IV.

Vtrum Capitulum prouinciale possit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.

RESpondeo dicendo, quòd fratribus alterius prouinciæ licet eiusdem ordinis sint, non potest Capitulum prouinciale committere hanc potestatem, quia Breue concedit fratribus subditis, & habentibus ibi suos prælatos; isti verò non sunt subditi, nec capitulum prouinciale similiter est superior. Non enim isti fratres vocãt prouincialem huius nostræ prouinciæ prouincialem, sed prouincialem suæ prouinciæ, nec prouincialis huius prouinciæ potest irritare vota facta horum fratrũ. Et sic non posset Capitulum prouinciale cõmittere istis fratribus hanc potestatem, & quia non seruatur forma rescripti, nihil sit iuxta sacros Canones: *c* vbi notat Panormitanus. Nihilominus licet virtute dicti Breuis hanc minime habeant potestatem, virtute tamen Breuis Paoli Tertij, poterunt dicti fratres sacramenta omnia Indis in illis populis de consensu prouincialis, vel prioris, aut vicarij, administrare: De quo Breui in quæstione de baptismo, *d* fecimus mentionem.

c c. cum dile. de resc. & ibi Panor. nu. 4.

d Sup. qu. 31. ar. 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum religiosi Indiarum sint curati.

RESpondeo dicẽdo, quòd Episcopus potest præficere monachum de licentia Abbatis Ecclesiæ parochiali seculari, prout tradunt Couarruuias, *e* Turrecremata, & Syluester, imo posset compellere, nisi sit exemptus, prout tradit Syluester allegans ad hoc quandam Decretalem. Attamen religiosi Indiarum, nec per Breue Pij Quinti, nec per capitula prouincialia fiunt curati Indorum, quia vnumquodq; recipitur per modum recipientis. Modus autem hic recipiendi in Indorum populis officium Parochi, nunquam fuit receptus a fratribus per modum curatorum, & vt curati: semper enim fugerunt fratres hoc graue onus suis humeris imponere. Item, quia ante hoc Breue Pij Quinti certissimum erat, quod fratres non erant curati: hoc enim petebant Episcopi ab eis, & ipsi renuebant: ergo neque postquam venit dictum Breue; consequẽtia patet; quia in Breui nihil religiosis iniungitur, vt curatis, quia illa verba dicti Breuis ibi, *valeant officiũ parochi exercere*, non hoc probant. Nã statim Papa subdit, *vt hactenus consueuerant*, sed antea nõ erat hoc in consuetudine; ergo nec modo. Itẽ, quia Papa per prædicta verba non creat fratres curatos, sed dat licentiam eis officium parochi exercendi, sicut antea faciebant voluntate ordinariorum non requisita. At verò tenentur religiosi de iustitia facere in dictis populis Indorum non totum, quod curatus tenetur de officio facere, quia non sunt curati, sed totum, quod aliàs fecissent ibi clerici, vel religiosi, inde amoti, vel impediti, ne ibi intrent, & sacramenta administrent: quia ratio naturalis dictat, vt vnusquisque soluat damnum, quod sua causa fuit illatum: sed causa aliquorum religiosorum, & precibus coram Rege factum est, quod in populis illis assignatis non resideant clerici curati, vel alij religiosi, qui Indis sacramenta administrent, mortuos sepeliant, missas diebus festiuis agant. Ergo tenentur de iustitia hæc omnia refarcire sua causa populis Indorum sublata, licet ex charitate admonistreuerent sacramenta. Hoc exemplo declaratur. Qui enim incipit audire confessionem alicuius, cœpit ea charitate: at verò postquam cœpit, tenetur de iustitia perficere propter iniuriam, quam pœnitenti faceret, si non perficeret, prout tenet Soto *f* cum communi. Sic in præsentiarum fratres inceperunt ex charitate hæc facere, sed accepta hac prouincia tenentur de iustitia omnia supradicta executioni mandare. Vnde infertur, quod episcopus manet verus pastor populorum ipsis religiosis assignatorum, & assignandorum, & potest con-

e Cou. de test. c. 1. n. 1. Turr. q. 58 4. 3. Syl. v. religio 7. §. 3. & 9. c. quo. randam. §. fi. de test. li. 6.

f Soto in 4. d. 18. q. 4.

confeſſionem illorum audire, ſacramenta adminiſtrare, diuortia celebrare, & punire delicta. Tum quia per hæc nõ impeditur, quin fratres ibidem parochi officium exerceant, tum etiam, quia per Breue Pij Quinti non tollitur Epiſcopis iuriſdictio, quã ſuper illos populos habent iure ordinario. Nihilominus ſic debent hæc ab Epiſcopis fieri, vt non perturbentur fratres in conuerſione, & manutenentia Indorum, quia priuilegium Papæ, nec etiam indirecte frangi debet, nec contra ipſum aliquid intentare, iuxta quandam Decretalem, *a* quod mente tenẽdum eſt. Infertur etiam, quod licet ante Concilium Tridentinum parochus potuiſſet delegare licentiã ad audiendas confeſſiones ſubditorum ſecundũ opinionem, quam tenuiſſe Mantium, & Gallum refert Henriquez, *b* putantes quod ſubſiſtente cauſa, ſi parochus ſit fatigatus, aut infirmus, poteſt nunc poſt Concilium Tridentinum delegare eandem licentiã viro docto, aut regulari ex ratihabitione Epiſcopi abſentis, quia parochus eſt iure communi ordinarius, cui Tridentinum Concilium non videtur derogaſſe, niſi pro foro exteriori dicens. Nec idoneum reputari confeſſorem ad audiendas confeſſiones ſecularium, niſi ab Epiſcopo approbationẽ obtineat. Tamen dicti fratres minimè poſſunt etiam ſubſiſtẽtibus dictis cauſis ſupra dictam licentiam delegare, cum ipſi non ſint parochi, nec iuriſdictionem habeant ordinariam. Vnde neceſſum eſt ad has neceſſitates ſubleuandas licentiam ab Epiſcopis ipſorum locorum obtinere, quibus per Breue Pii Quinti non tollitur iuriſdictio.

a c quanto. de priuil.

b Hen. l. 6. de manl.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Epiſcopi poſt intimationem Breuis Pij V. poſſint auferre à fratribus populos aliquos Indorum.

RESpondeo dicẽdo, quod ſi Epiſcopi modo poſt plenam intimationem dicti Breuis vellent auferre populos aliquos Indorum fratribus, qui tempore datæ Breuis erãt eis aſſignati, nihilominus fratres poterunt ibidem officium parochi exercere, & matrimonia celebrare, quia authoritate Papæ faciunt, qui mandat Epiſcopis in hoc Breui, ne vbi fratres incumbunt confeſſioni, ſeu conuerſioni Indorum, aliquid innouent, & priuilegium ſuperioris non poteſt diminui per inferiorem, ſecundum Panormitanum. *c* Et ſic non poſſunt Epiſcopi aliquid innouare in populis aſſignatis dictis religioſis tempore datæ Breuis, vel qui poſtea aſſignabuntur, & ſi illos eis auferrent, nihil facerent, & fratres poſſent ibi officium parochi exercere contra Epiſcoporum voluntatem, quia ſic concedit Breue, dum dicit ordinariorum voluntate minimè requiſita. Imò ſi Epiſcopus tolleret religioſis populos Indorum ipſis aſſignatos tempore datæ huius breuis, nihil faceret dato ꝙ ignoraret, vel ei non intimatũ fuiſſet Breue hoc; quia ligat à tempore datæ, vt tenet Panormitanus. *d* Et Alexander IV. decreuit irritas omnes ſententias, quas Archiepiſcopi, prælati, & rectores ferre præſumpſerint contra indulta apoſtolica conceſſa ordini prædicatorum, vel in poſterum concedenda; prout habetur in ſupplemento, *e* & quædam gloſſa, *f* innixo textu ibi, decreuit, quod ſententia lata contra priuilegium Papæ non valet, quod ipſum clarius tenet Panormitanus.

c Panor. in c. nõ ſi ſpecialis de offic. deleg.

d Glo. Pan. in c. cognoſcentes de cõſ. 1. marg. litera C. idem Pan. in c. cognoſcẽtes, de conſt.

e In ſupp. fol. 111. col. 309.

f Gl. in d. tex. 13 c. ex parte de verb. ſign. Pan. in c. audito de reſt. ſpol. n. 14.

QVAESTIO XXXVI.

De poteſtate ad conferendum & ad gubernandum beneficia regularia, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *QVis poſſit beneficia regularia dare.*
2 *Quod ſalarium debeat conſtitui ſeruientibus eccleſijs parochialibus monaſterijs vnitis.*
3 *Vtrum Epiſcopi poſſint viſitare Eccleſias ordinum militiarum.*
4 *Vtrum Epiſcopi poſſint punire fratrẽ profeſſum ſeruientem beneficio curato propter defectus in ipſa cura.*
5 *Vtrum ſententia Conſilij regalis noceat exemptioni ab Epiſcoporum viſitatione.*
6 *Vtrũ priores ordinũ militariũ in Eccleſiis annexis ipſorum prioratibus poſſint pontificalia exercere.*
7 *Vtrum oblationes & anniuerſaria pertineant ad commendatarios, ſeu præceptores militiarum, an ad vicarios & rectores.*

ARTICVLVS I.

Quis poſſit hæc beneficia regularia dare.

RESpondeo dicendo, quòd eo ipſo, quod Eccleſia conceſſa monachis eſt, ipſo iure intelligitur conceſſa ipſis facultas conferẽdi ipſam, & inſtituendi rectorem etiam quoad authorizabilem inſtitutionem, ſupra curam, ita tamen, quod hæc faciant vice epiſcopi, vel Papæ concedentis Eccleſiam pleno iure, tanquam gerentes vicem epiſcopi vel Papæ ſecundum Ioannem *g* Andream, Ancharanum Imolam & Abbatem: licet Antoninus aliud voluerit. Et Leo Decimus & Iulius Secũdus conceſſerunt, *quod omnia quæcunque beneficia Eccleſiaſtica cum cura, vel ſine cura ad præſentationem, & electionem, ſeu quamuis aliam monaſteriorum diſpoſitionem ſpectantia (præter quam, ſi apud Sedem Apoſtolicam vacare contigerit, vel aliàs diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata fuerint) impetrari non poſſunt, nec ſub gratijs, expectatiuis, aut prouiſionibus, ſeu alijs diſpoſitionibus a dicta Sede conceſſis, & concedendis comprehenduntur, ſed eorum præſentationes, electiones, & diſpoſitiones occurrẽte illorum vacatione ad Abbates, & conuentus libere pertinent, quibuſcunque non obſtãtibus.* Ita conceſſit Leo decimus congregationi Camaldulenſi, & Iulius II. congregationi Montis Oliueti, prout refertur in compendio *h* ordinis Ciſterrij. Et hoc ipſum conceſſum eſt ab Innocẽtio VIII. & confirmatum à Pio Quarto in Bulla, quæ incipit, *circunſpecta Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud Diuum Petrum anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, Kalendis Iunij Põtificatus ſui anno primo, pro ordine Sancti Ioannis Hieroſolymitani. *Vbi Pius Quartus ordinat, quod beneficia Eccleſiaſtica ad præſentationem, ſeu collationem Baiuliuorum, priorum, & præceptorum Hoſpitalis huiuſmodi ſuffragari debere decernit, ita quod presbyteri ſeculares illa ad præſentes, in commẽdam, ſeu aliàs quomodolibet obtinenda commenda huiuſmodi cedere, aut illa aliàs dimittere nequeant, niſi de conſenſu eorum, ad quos præſentatio ſeu collatio ſpectat, & in fauorem dictæ religionis, ſeu perſonarum, quæ habitum eiuſdem religionis portãt.* Et aduertendũ, *Quod Sixtus Quintus præcepit, & mandauit omnibus Archiepiſcopis & locorũ ordinarijs, vt parochialibus, & alijs Eccleſiis, in quibus fratres congregationis de los Loys aliàs Sancti Ioannis Euangeliſtæ regni Portugalliæ animarũ curã exercent vicarijs, & perpetuis parochialiũ Eccleſiarũ, in quibus pro earum cura ſeculares clerici deputari cõ-*

g Andreas Anch. Imola. Ab. & Ant. in d. c. de monachis.

h Comp. tit. ecclo. benef.

ſueue-

fueuerunt, monasterijs, & alijs locis congregationis eiusdem perpetuo vnitis protempore vacātibus edicta proponere, & concursum iuxta Concilij Tridentini decretum, quod de secularibus Ecclesiis tantum intelligendū est, minime de cætero facere præsumant, sed regulares ordinis, & congregationis prædictæ, ac seculares clericos ab eiusdem congregationis, & alijs dictorum monasteriorum superioribus, iuxta constitutionem Pij Quinti, debito tempore nominandos, si ab ipsis idonei reperti fuerint, absque edictis, & absque aliorum concursu in parochialibus Ecclesiis, & vicarijs prædictis admittāt, & instituant, prout ipse admittendos, & instituendos esse decernit. Quod in parochialium Ecclesiarum, & beneficiorum curam animarum habentiū, quæ de eiusdem ordinis, & congregationis iure patronatus ecclesiastico extiterint, & secularibus clericis conferri cōsueuerint, earum vacatione, quandocunque occurrente, quāuis per episcopos ad concursum, & examen admitti possint alij, & vltra eos, qui per eiusdem congregationis superiores patronos erunt nominati: nec tamen per eosdem episcopos, si ad eos institutio, & non ad alium pertineat instituere ordinare: nisi illos tantum, qui inter approbatos, & ab examinatoribus idoneus repertus eiusdem ordinis, & congregationis prælatis patronis digniores, & magis idonei iudicati, & pro institutione recipienda eisdem episcopis præsentati fuerint. Quod si institutio non ab ipsis episcopis, sed ab alijs erit facienda: tunc quidem soli episcopi ex dignis digniorem eligere debent; sed nō ante ab eo, ad quem spectat institui possint, quam ab eisdem patronis ei fuerint præsentati: sicque in præmissis per eosdem, & alios quoscunque iudices vbique iudicari &c. Hæc concessio fuit data à Sixto Quinto decima tertia die Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octauo: & habetur in libro priuilegiorum impresso Olysipone cum authoritate sancti officij authenticato per notarios apostolicos ad petitionem superiorum congregationum de los Loys in Regno Portugalliæ, folio septuagesimo septimo eiusdem libri. Et ipsum inuenio concessum à Sixto Quinto, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octauo, anno tertio sui pontificatus, congregationi Sancti Benedicti Regni Portugalliæ, prout constat ex libro eiusdem congregationis priuilegiorum, impresso Romæ ex Typographia Titi, & Pauli Diadianis, anno Domini millesimo quingentasimo octuagesimo nono, pagina vigesima quarta. Et aduertendum, quod Concilium *a* Tridentinum determinat, quod nec in Ecclesiis regularibus etiam ad nutum amouibiles aliqui deputentur, nisi de episcopi consensu, ac præuio examine per eum, aut eius vicarium faciendo, excepto monasterio Cluniacensi cum suis limitibus, & exceptis etiam aliis monasteriis, seu locis, in quibus Abbates generales, aut Capita ordinum, sedem ordinariam principalem habens, ac aliis monasteriis, seu domibus, in quibus Abbates, aut alii regularium superiores iurisdictionem episcopalem & temporalē in parochos, & parochianos exercēt.

a Conc. Trid. sess. 25. ca. 11. de reform.

ARTICVLVS II.

Quod salarium debeat constitui seruientibus Ecclesiis parochialibus monasterijs vnitis.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo octauo, pontificatus sui anno quarto *Concessit congregationi Sancti Benedicti Regnis Portugalliæ, quod parochiales Ecclesiæ quæ per monachos ordinis Sancti Benedicti solitæ sunt curari, ad vitam ipsorū per presbyteros seculares, vel etiam per monachos ad nutum remouibiles curentur, constituto eis salario decente ab ordinarijs locorum, bene viso. Reliqui verò fructus in vsus monachorum conuertantur.* Hæc concessio habetur in dicto libro dicti ordinis superius citato, pagina vigesima septima. Et *Raynucius ex authoritate Papæ sibi concessa concessit rectoribus, & religiosis congregationis de los Loys, id est, Sancti Elisi, siue congregationis Sancti Ioannis Euangelistæ in Regno Portugalliæ cum quibus suis capellanis per ipsos fratres pro seruitio Ecclesiarum parochialium vnitarū suis monasterijs pro tempore deputatis (dum tamen personæ idoneæ sint, & per loci ordinarium approbentur) pro salarijs seu stipendijs eis pro eorum mercede & seruitio annuatim persoluere, concordare libere, & licitè possint, & valeant, & ad maiorem portionem, seu maius salarium, siue stipendiū, prout concordabunt, ijsdem persoluendum, minime teneātur, nec ad id à quocūque etiam loci ordinario, & illius visitatoribus compelli, aut propterea aliquibus censuris innodari valeant.* Hæc concessio habetur in dicto libro de los Loys superius allegato folio septuagesimo octauo. Et est conformis Concilio Tridentino, *b* vbi imponitur ordinariis dicta beneficia visitantibus, vt per idoneos vicarios perpetuos, si opus fuerit prouideatur ab eis cum tertia parte fructuum, aut maiori vel minori, arbitrio ipsorum ordinariorum, portione etiam super certa assignanda, ibidem deputandos, non obstantibus quibuscunque priuilegiis. Et sic Sixtus Quintus in concessione superius allegata a limitibus Concilij Tridentini minime recessit; hoc non superiorum regularium arbitrio, sed ordinariorum iudicio committens, ne paruitate salarij rectores cogantur aliunde necessaria quærere; & cura animarum negligenter exerceatur. Et iuxta hæc debent hodie practicari tradita in iure. Quod, scilicet, monasteria, quibus sunt vnita beneficia, non possunt ad libitum alterari ad antiquū statum Ecclesiæ, sed tenentur conseruare rectores, seu vicarios illarum ecclesiarum, in antiquo statu; vnde non possunt diminuere solitam pensionem, quæ datur illis rectoribus, nec possunt augere pensionem, quam à principio soliti erant recipere iuxta quandam Decretalem *c* vbi notat Abbas, debent ergo religiosi, quibus per episcopum conceditur ecclesia pleno iure, conseruare illam, quantum ad clericos in suo statu, ita quod possint congrue sustentari, secundum statum antiquum, vt tradunt Antonius, *d* Imola, & Abbas. Quod vt fiat rectè arbitrio episcoporum, in Concilio Tridentino cōmittitur.

b Se. 7. de ref. c. 7. & sess. 21. de refor. c. 16.

c ca. auaritiæ vbi Abbas d. notabi. 1. de preben.

d Anton. & Imol. in ca. de monachis, de preb. Abb. in ca. 2. de relig. domi.

ARTICVLVS III.

Vtrum episcopi possint visitare Ecclesias ordinum militiarum, exigendo rationem à rectoribus, & ab œconomis visitando confratrias, & eremitas.

RESpondeo dicendo, quòd episcopus ius habere non potest visitandi Ecclesias dictorum ordinum. Quod probatur primo, quia dictæ Ecclesiæ, & earum gubernatio pertinet ad superiores militiarum, & per consequens nullum ius ad earum visitationem habere potest episcopus, cum duo domini eiusdem rei insolidum esse non possint, vt dicunt cōmuniter Doctores. *e* Nec in his Ecclesiis episcopus habere potest iurisdictionis partem, ad hoc, vt possit visitare, & corrigere, quæ correctione digna fuerint; quia spiritualia diuisibilia nō sunt, cū nullo corpore constant. Et ita seruitutes dicūtur indiuiduæ, cū nullū habeant corpus, vt probat quædā lex,

e DD. in l. vt certo. § si duobus ff. commo.

lex. *a* Cuius verba sunt. *Stipulationes non dividuntur earum rerum, quæ divisionem non recipiunt.* Quod etiam probant alia iura. *b* Et ratio fundamentalis est; quia naturaliter est individua iurisdictio & sine iurisdictione hæc Ecclesia visitari non debet, cum sit res incorporea intellectualis, & indivisibilis secundum iuris dispositionem. Et ad istam materiam est regula, & doctrina singularis, & necessaria, quod illud dicitur individuũ, quando pars eius non affert tantam vtilitatem respectu partis, quantam totum respectu totius. Quam regulam & doctrinam probant multa iura. *c* Et hanc rationem assignant Bartolus, *d* Iason, Alexander, & alij, quos refert & sequitur Antonius Gomez. Et quod iurisdictio sit indivisibilis tenet expresse Speculator. *e* Ex quibus constat, quod Episcopus non habet iurisdictionem, nec in totum, nec in partem: nec etiam potest dici, quod Episcopus saltem cumulatiue vti poterit iurisdictione, præsupposito quod in eo loco sit locus præuentioni, & qui prius inceperit cognoscere de aliqua causa, ipse cognoscat eam. Nam respondetur ex superioribus, quod iurisdictio pertinet ad ordinem (verbi gratia Alcantaræ) & alios ordines communicantes in priuilegiis, vt est ordo militiæ de Auis, E. ea semper vsi fuerunt pleno iure: Et Episcopi nunquam in eis locis exercuerunt, vel saltē si exercuerunt, non bona fide & titulo sufficienti ad præscriptionem, nec tempore necessario ad complendam iurisdictionis præscriptionem & sic nec cumulatiue, nec priuatiuè eam habere poterunt. Hæc autem opinio his nostris temporibus maximè continuetur: ideò oportet argumentis, quæ contra ipsam proponuntur respondere; ex quorum responsione veritas ipsius magis patebit, & probabitur.

a l. stipulationes non. ff. de verb. oblig.
b l. pro parte, ff. de seruit. l. si quis parem, ff. commun. præ.
c l. in executione, §. ad opus ff. de ver. oblig. l. re iperatio, §. opere. ff. de ver. signif.
d Bart. in d. l. stipul. non diuiduntur, col. 3. in fin. n. 8. Iaf. n. 34. Alex. 2. col. in medio Gom. in vari. resolu. 2. to c. 10 nu. 15. ad medium.
e Spec. de præscr. nu. 08.

Primum argumentum, quod contra eam proponitur, est huiusmodi. Nam videtur, quod tam de iure cõmuni, quam ex ipso Concilio Tridentino ius visitandi Ecclesias Episcopis concedatur prout in quodã Canone *f* expresse determinatur. Cuius verba sunt: *Decretum est, vt omnes ecclesiæ cum dotibus suis. & decimis, & omnibus suis iuribus in Episcopi potestate consistant, atq; ad ordinationem suam semper pertineant.* Ex quo euidenter colligitur, quod Episcopus habeat ius visitandi in sua diœcesi, cum habeat omnes ecclesias sibi subiectas, qui tanquã ordinarius potest castigare, punire, coercere, inquirere contra malefactores, prout dicitur in iure *g* vbi cõmuniter notant scribentes. Et quod magis est, Episcopus ratione officij & dignitatis tenetur præcise visitare Ecclesias in sua diœcesi constitutas; & aliter faciendo procederet cõtra sacros Canones *h* determinantes, quod Episcopus tenetur quolibet anno Ecclesias in sua diœcesi constitutas visitare, & si aliqua viderit quæ reparatione indigẽt reparari iubere. Quod ipsum confirmat Concilium Tri. Vbi probatur, quod ordinarius cuiuslibet loci quolibet anno teneatur omnes ecclesias visitare. Huic argumẽto respondetur verissimũ esse, quod Episcopus habeat omnes ecclesias, & omnia ad eas pertinẽtia in sua potestate. Quod tamẽ intelligendum est necessario de ecclesiis in suis diœcesibus cõstitutis: nam extra nullam iurisdictionem habere noscuntur. Et quod sit intelligẽdum prædictum decretum de ecclesiis in suis diœcesibus constitutis, constat ex alio decreto. *i* Cuius verba sunt. *Episcopum per cunctas diœcesis parochias suæ per singulos annos ire oportet.* Constat etiam ex alio iure, *K* vbi dicitur. *Habeant igitur Episcopi singularium vrbium in suis diœcesibus liberã potestatem* Ex quibus locis colligitur, hoc ius visitãdi, quod potest habere Episcopus cõpetere ad hoc, vt suam diœcesim visitet; non vt tñ ea, quæ sint nullius diœcesis, quia hæc tanquam extra suam ecclesiam constituta visitare non poterit; quia Episcopi extra suam diœcesim intelliguntur priuatæ personæ, argumento aliquorum iurium *l* Quod etiam colligitur ex Concilio *m* Tridentino. Et quod ecclesiæ ordinum militarium, non sint alicuius diœcesis, constat ex concessione Sũmi Pontificis Lucij Tertij; qui declarauit ordinem Alcantaræ, & omnia ad eum pertinentia esse nullius diœcesis. Et id ipsum definiuit Papa Gregorius. Quorum pontificum Bullæ sunt in archiuio conuentus Alcantaræ, ad quas potest recurri, cum fuerit necesse. Qua cõcessione fruũtur alij ordines militares priuilegiorum communicationem habentes. Probatur præterea; quia locus exemptus, quoad exercendam iurisdictionem per episcopum æquiparatur loco existenti extra diœcesim prout ait Federicus *n* de Senis, & Dominicus, quos refert & sequitur Altamiranus. Et propter Bullam superius allegatam ordo Alcantaræ nunquam permisit, vt dictæ Ecclesiæ per episcopos visitarentur. Imo semper visitatores dicti ordinis eas visitauerunt à tempore immemoriali. Visitauerunt etiam sanctissimum sacramentum altaris, oleum, & pilam Baptismalem reparãtes, quicquid oportebat reparari, castigantes beneficiarios iuxta eorũ delicta facta ita in officio siue extra petentes rationem villicationũ suarum, ab œconomis, & confratribus earum ecclesiarum sine vocibus, & strepitu, & sine aliqua contradictione.

f c. decretum. 10. q. 1.
g Ca. 1. de off. ordin.
h c. decreuimus. 10. q. c. fi. de elect. & d. c. placuit. c. relatio. 10. q. 1. Conc. Tri. sess. 7. de refor. c. 8.
i c. epis. 10. q. 1.
K c. 11. de offi. ordin.
l l. consen cum similibus ff de iurisd. omniũ iud.
m Con. ses 6. c. 4. de refor.
n Feder. consil. 16. Domi in c. cum vrese n. 3. de offi ord. li 6. Altami. de visitation. v. propriã diœcesim. nu 48. fol. 22. col. 2.

Sed his, quæ diximus obstare videtur Cõcilium *o* Tridentinum, vbi videtur probari quod *episcopus proximior, visitet ecclesias quæ nullius diœcesis esse dicuntur.* Et sic ecclesia, hæc quamuis sit nullius diœcesis, visitanda videtur ab episcopo diœcesis, si est proximior. Sed huic decreto respondetur habere locum, quando fit visitatio in ecclesiis secularibus sub seruitium, non verò in regularibus. Quod colligitur ex illis verbis, *Eademque etiam in his ecclesiis secularibus.* Quæ verba apertè indicant, cõtrarium esse in ecclesiis regularibus secundum notissimam iuris regulã, quod, scilicet, expressio vnius sit exclusio alterius. Et pro hac opinione, scilicet, quod ille canon intelligendus sit de ecclesiis secularibus, non verò de regularibus est bonus textus in Concilio *p* Tridentino, vbi probatur, quod *episcopus tenetur visitare commendata monasteria, etiam Abbatias, & prioratus, sed non illa, vbi viget obseruãtia regularis.* Probatur etiam ex eodem Cõcilio *q* Tridẽtino; cuius verba sunt. *Abbates, qui sunt ordinum capita, ac cæteri prædictorum ordinum superiores episcopis non subiecti, quibus est in alia monasteria prioratusve legitima iurisdictio, eadem sibi subiecta monasteria & prioratus, suo quisque loco ex officio visitent.* Ex quibus verbis constat, quod regulares, qui episcopis non sunt subiecti, debent visitari ab eorũ superioribus, & non ab episcopis; & sic nec eorum ecclesiæ. Quia si ecclesias eorum visitarent, indirectè cognoscerent de regularium causis, quod Concilium Tridentinum non vult.

Secundum argumentum desumitur ex Concilio Tridentino; *r* vbi dicitur, quod *ordinarius cuiuslibet loci teneatur quolibet anno visitare omnes ecclesias, quamuis exemptas, & quamuis quocunque apostolico gaudeant priuilegio, & appellatione remota procedere, non obstantibus priuilegijs & consuetudinibus etiam immemorabilibus, & præscriptis.* Ex quo videtur deduci, esse abrogata omnia priuilegia, quę habent ordines militares ad hoc vt non visitentur ab ordinariis. Quod etiã probatur ex eodem Concilio *s* Tridentino. Sed respondetur

o Sess. 24. c. 9. de reform.
p Conc. Trid. ses. 21. c. 8. de refor.
q Con. Triden. sess 25. ca. 20. de refor.
r Conc. Trid. de refor. c 3. & ses. 24 de refo. 9. & 10.
s Conc. Trid. sess. 7. c. 8. de refor.

qood Concilium Tridentiuum deber intelligi in casu, in quo loquitur; non enim ait, quod visirent Episcopi, sed iudices ordinarij illius luci, quod colligitur ex principio dicti capitis octaui Concilij Tridentini ibi, *Locorũ ordinarij Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas authoritate apostolica singulis annis visitare teneantur.* Per quæ verba innuit Cõciliũ, quod quicunque iudex ordinarios est obligatus visitare ecclesias sibi subiectas, singulis annis, siue episcopus, siue alius iudex ordinarius maior, aut minor, aut habeat æqualẽ iurisdictionẽ. Et in his ecclesiis iudex ordinarius est Dominus, Rex sicut magister, & administrator perpetuus istorum ordinũ militiarum, & visitatores eius nomine. Vltra hoc iudex ordinarius est supremum Concilium ordinũ authoritate apostolica, quod cognoscit quamcunque causam, litem, aot delictum dictorum ordinũ, etiam si sit grauissimum. Nec potest dici, quod episcopus solũ sit iodex ordinarius, cũ possint esse alij iudices ordinarij, qui ordinarij vocantur, vt sunt Achiepiscopi, Episcopi, Abbates, & alij ecclesiarum prælati, prout notant communiter Doctores. a Et hõc modo sunt intelligenda multa iura Concilij Tridentini, in quibus sæpe sæpius fit mentio ordinariorum: Ipsa enim loquentia in hac materia, & in aliis similibus sunt intelligenda oon tantum de episcopis, sed etiam de aliis iudicibus inferioribus, & superioribus iurisdictionem ordinariam exercentibus; nisi ex proprietate rei illum actũ nullos præter episcopum facere possit, pront est ordines conferre, oleum, & chrisma consecrare, vel confirmare, vel alia similia, quæ ad episcopatus officia sunt pertinẽtia. Pro hac explicatione facit quod dam decretum eiusdem Concilij Tridentini sessione decima quarta, capite quinto de reformatione, ibi, *Vt coram Episcopo, vel alio superiori ordinario* Ex quibus verbis constat esse alios iudices præter Episcopos, qui ordinariam iurisdictionem exercere possint. Ad idem etiam est textus in capitulo primo. §. hanc autem, de censibus, libro sexto, ibi, *Episcopis, aliisque prælatis ordinario iure.* Et quotiescunque priuilegium exemptionis est simpliciter vniuersaliter concessum, tunc monasteria, & alia loca excepta a iurisdictione prælati visitari nõ possunt. Nam visitari est quid annexum iurisdictioni alicuius, vt io aliquibus iuribus probatur; per quæ ita teoet Altamiranus. b Et ad huuc modum est intelligendum dictum decretum Concilij Tridentini, in capite octauo, superius allegato, ibi *Locorum ordinarij Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas authoritate apostolica.* Vel aliter potest dici, quod loquitur Concilium de ecclesiis sæcularibus exemptis habentibus ante priuilegia, quod minimè visitentur. Hæc enim debent visitari ab ordinariis. Et sic reuocat priuilegia in contrariũ; cũ talia priuilegia redundent in maximum damnum dictarum ecclesiarum non habentium hominem qui illarum curam habeat. Et quod necessariò intelligatur de aliis ecclesiis sæcularibus, & non de regularibus, constat ex eo quod ecclesiæ regulares habeant priuilegium, quod non visitentur. Et ait Conciliũ c Tridentinum, quod debent seruari circa hoc regularium priuilegia. Imo ponit formam, quæ debet haberi in visitatione regularium, & suorum monasteriorum, & ecclesiarum, & earum, quæ habent iudices ordinarios regulares, vt sunt tres ordines militares de Alcantara S. Iacobi, & Calatrauæ, & alij ordines militares, & monachales, & mendicantes, & aliæ similes religiones. Ex quo sequitur, quod siquidem ecclesiæ regularea non debent visitari per episcopos, sed per suos ordinarios quos habuerint aut eorum visitatores generales, decretum Concilij Tridentini superius allegatum tantùm est intelligendum de ecclesiis secularibus exemptis ratione aliquorum priuilegiorum, non autem de ecclesiis regularibus.

a c. decernimus de iudiciis. vor. ecclesiarum prælati.

b Altam. vbi sup. nu. 68. fo. 47. col. 1.

c Conc. Trid. sess. 4. c. 1. de refor. & sess. 25. c. 8. & 20. de refor.

Nec aliquod præiudicium huic Ecclesiarum iuri generatur ex eo, quod aliquis episcopus aliquã ecclesiã dictorũ ordinum visitauerit, & petierit rationem ab œconomis. Nam respondetur, quod ad præscribendum contra dictarũ ecclesiarum exemptionem, erat necessarium, vt haberent præscribẽtes in principio præscriptionis titulum, & bonã fidẽ, quæ omni tempore de iure canonico requiritur, vt in eodem iure Canonico d continetur. Ex quo ita colligunt Dinus, & communiter Doctores, Bartolus, & Baldus, & Abbas; Quamuis de iure ciuili probato in quadam lege partitarũ aliud dicatur. e Sed tamẽ in hac materia præscriptionis, quamuis dicta opinio de iure ciuili comprobetur per legem regni, nihilominus iuris canonici dispositionibus stare debemus, cũ hæc ad salutẽ animarũ pertineant, & nõ possit res aliena sine peccato possideri, si sciẽtia Domini superuenerit, prout aduertit Gregorius f Lopez. Et quod non habuerit episcopus bonã fidẽ constat, si quidem sciebat, dictam ecclesiam esse ordinis, & quod visitatores generales dicti ordinis eã visitẽt. Et cũ sit ordinarius (qui re vera est) sciebat aut debebat scire, quod habebat visitatores: & per consequens, quod non habuit potestatẽ ad visitandum. si quidem non visitat alias regulares ecclesias eo solùm, quia sunt regulares. Et etiã si Episcopus habuisset bonam fidem sibi suadẽs, quod Conciliũ Tridentinum in locis superius allegatis licentiam illi conferebat, ad visitandum dictam ecclesiã; hoc nihil ipsi suffragator, attẽto quod dicta ecclesia erat exempts, & quod nullum ius habebat ad eã visitandã, nec a Conc. Trid. talis ipsi facultas cõcedebatur prout in superioribus late dictum est. Et dato quod, episcopus visitauit quiete ac pacifice petendo rationẽ ab ipsis œconomis, & faciendo omnia sua, quæ pertinent ad eum qui habet verũ ius ad visitandũ, non ex hoc dicendum est, quod acquisierit verũ ius quantũ ad proprietatẽ; & quod verus Dominus cẽseatur respectu dictæ visitationis: si quidẽ paruum tẽpus interuenit talis possessionis; Cõtra ecclesiam enim regularem nulla currit præscriptio minoris tẽporis, quam quadraginta annis roborata, vt probatur in iure: g Ex quo colligunt cõmoniter Doctores. Et licet, loquẽdo de quadragenaria præscriptione, ad eam non sit necessarius titulus, sed tantùm bona fides, prout post alios resoluit Couaruuias. h Hoc tamen habet locum quando ius commune nõ resistit præscribenti, vel iuris præsumptio cõtra eũ, qui præscribit, non est. Nã aliàs tempus quadraginta annorum, & bona fides, non sufficerẽt; sed est necessarius titulus qui possessori iustã possidendi causam tribuat, vel allegatio, & probatio tãti temporis possessionis, cuius initia memoriam hominum excedant. Pro qua doctrina est quædã Decretalis expressa, i & singularis, vbi probatur, qood prælatus, vel ecclesia, quæ allegabat, se præscripsisse decimas alterius parochiæ, cum ius commune habebat cõtra se, deberet probare titulum & bonam fidem, & possessionem quadraginta annorum, vel tantùm tẽpus possedisse, quod hominum memoria non fuisset in contrarium, quod refert Baldus. Et sic in nostro casu, vt intelligatur, quod dictus episcopus præscripsetit iurisdictionem ad posse visitare dictam ecclesiã, debuisset eam visitare quadraginta annis, cum bona fide, & pacifice visitando. Cuius contrarium accidit, si eam visitauit excõmunicationibus constringendo, vltra qood interrupta fuit etiam præscriptio a die, qua fuit lis mota ex parte ecclesiæ contra episco-

d c. possessor de reg. iur. in 6. vbi Dinus, & communiter Bart. in l. naturaliter. col. 1. de vsucap. Abbas & alij in l. vltim. de præscription. Bal. de prescr. 2. p. 3. p. princ. q. 7.

e d. li. 12. titu. p. 3.

f Greg. in d. l. glo. 1.

g ca. illud & c. de 4. vbi Docto.

h Cou in reg. possess. 2. p. § 1. nu. 7.

i 1. c. de præscript. c. vbi Bald. nu. 6.

Episcopum. Et hoc à fortiori procedit, si ipsa ecclesia est sub commenda, quæ habet aliam Ecclesiam, quæ nunquã solita fuit visitari ab episcopo, sed est annexa ipsi ecclesiæ non solitæ visitari tanquam capiti. Nam in hoc casu illud, quod dicitur de principali secundum regulam *a* nouissimã iuris, dicẽdum est de accessorio. Supradicta etiam confirmãtur ex quodam priuilegio Eugenij *b* Quarti concesso monasterio S. Pauli extra muros, quod etiam cõcessit Pius Papa Quartus anno Domini millesimo quingẽtesimo septimo, pridie nonas Iunij, pontificatus sui anno quarto cõgregationi montis Oliueti. *Quo priuilegio conceditur, quod sicut contra Romanã ecclesiã non nisi centenaria currit præscriptio secundũ constitutiones canonicas, & legitimas sãctiones, ita quoque prædicto monasterio minoris temporis præscriptio non obsistat.* Et notandũ est, hoc priuilegium ad totũ ordinem deriuari. Nã priuilegia vnius monasterij toti congregationi sunt cõmunia, & eius particularibus monasterijs, quando ipsa priuilegia alijs monasterijs, & locis dictæ cõgregationis adaptari, & cõuenire possunt, prout cõcessit Alexander *c* Sextus cõgregationi S. Iustinæ. Vnde cũ ordo militiæ Christi in Regno Portugalliæ habeat cõmunicationem priuilegiorũ S. Benedicti, & S. Hieronymi, & aliorũ mendicantium per Bullã Pij Quinti, de quo agemus infra in quæstione de communicatione priuilegiorum, sequitur, quod contra ius non visitãdi eius ecclesiã, de qua nobis est sermo, non potest currere minor præscriptio, quàm præscriptio centum annorum, præsupposito, quod ecclesia sit eius ordinis, qui habet communicationem supradicti priuilegij. Insuper nostrũ assertum confirmatur, ex Cõcilio *d* Tridentino, cuius verba sunt: *Vniuersitates generales & alia collegia Doctorum, seu Scholariũ, & regularia loca, necnon hospitalia actu hospitalitati seruiẽtia, ac vniuersitatũ, collegiorũ locorũ, & hospitaliũ cuiusmodi personæ in præsenti Canone minime cõprehẽdantur, sed exẽpta omni modo sint, & esse intelligantur.* Ex quibus verbis constat, non solùm non esse abrogata priuilegia dictorũ ordinũ, imo esse à Concilio approbata per illa verba; *Et regularia loca ordinũ*, & omnes personæ dictorum locorum regulariũ in dicto Concilio declaratæ; & sic posse dictos ordines vti priuilegiis, quæ habuerint concessa a quibuscunque pontificibus. Et in particulari ordo de Alcãtara potest frui multis Bullis, quæ declarãt esse dictũ ordinem nullius diœcesis, & aliis multis concedẽtibus multa priuilegia, de quibus omnibus fit mẽtio in definitionibus dicti ordinis compilatis per Dominum fratrem Petrum Gutierrez sacristam maiorem eiusdem ordinis, quæ fuerunt impressa anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, & latius in aliis definitionibus antiquis impressis anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio. Quæ Bullæ sũt omnes in cõuẽtu Alcantaræ. Quæ omnia, quando oportuerit, possũt videri, ne hic ordo militaris, & alij ordines militarium suis priuilegiis defraudentur, & sua exemptione ab ordinariis propter eorum ignorantiã priuentur. Et in archiuio cõuentus de Auis ordinis militaris Regni Portugalliæ est quædã Bulla Leonis Decimi concessa magistro ordinis de Auis Domino Gregorio, anno Domini millesimo quingentesimo decimo quarto, confirmata per Dominum Papam Gregorium Tertium decimũ, & ad petitionem Sebastiani Regis Portugalliæ gubernatoris, & perpetui administratoris dicti ordinis a Pio V. cõcessa anno Domini millesimo quingẽtesimo septuagesimo vt fratres priores, & Curati, qui resident in ecclesiis dicti ordinis, nõ puniãtur, neque castigẽtur, per Episcopos, aut Archiepiscopos diœcesum, vbi resident nec ratione delicti, nec ratione beneficiorum, nec ratione exercitij ipsorum, etiam si ab ipsis conferãtur; quia non decet ipsos puniri in duobus tribunalibus ordinis scilicet, & ordinarij.

a l. cum principalis ff. de reg. iuris.

b Habet. in li. priui. congreg. S. Benedicti, impresso Romæ anno Domini 1589. p. 802.

c Habet. in d. li. pa. 93.

d Conc. Trid. ses. 4. c. 3. de reform.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Episcopus possit corrigere fratrem beneficiatum dicti ordinis, seruientem dictum beneficium curatum in eo, quod deliquerit, circa ministerium curatus.

RESpondeo dicendo, quòd non, cum dictæ ecclesiæ sint subiectæ ordinibus militaribus, & habẽtes beneficium curatum dictorum ordinum, in dictis ordinibus sint professi, & beneficium, & iurisdictio tam temporalis, quam spiritualis sit dictorum ordinum. Et sic dicti fratres beneficiati debent castigari, & corrigi per suos iudices ordinarios, prout patet ex dictis in articulo superiori. Sed contra, nobis obstat, Concilium Tridentinum *e* vbi conceditur facultas Episcopis corrigendi, & castigandi illos, qui animarum curam exercent, tã regulares, quã seculares, si deliquerint in sacramẽtorum administratione, & in aliis ad eius officium pertinentibus. Verba Concilij sunt, *In monasterijs, siue domibus virorũ, seu mulierũ, in quibus imminet animarũ cura personarũ secularium, præter eos, qui sũt de eorum monasteriorum, seu locorum familia, personæ tã regulares, quam seculares huiusmodi curam exercentes subsint immediate, in his quæ ad dictam curã & sacramentorum administrationem pertinent iurisdictioni, visitationi & correctioni episcopi in cuius diœcesi sunt sita.* Hæc Concilium. Ex quibus verbis videtur colligi, quod episcopus possit procedere contra beneficiarium dicti ordinis, & castigare, si deliquerit in administratione sacramentorum, & aliis rebus ad officium curatum pertinentibus. Sed huic argumento respondetur, quod non potest iudicari de particula alicuius legis, nisi tota lege perspecta, vt ait quidam iuris Consultus. *f* Vnde oportet perlegere totum capitulum Concilij Tridentini, vbi postquam dictam clausulam argumenti posuit, statim in hæc verba prorumpit. Excipiendo ea, quę sequuntur in hunc modum, *excepto monasterio Cluniacensi, cum suis limitibus, & exceptis etiam his monasterijs, seu locis, vbi Abbates generales aut capita ordinũ sedem ordinariam principalem habent, atque alijs monasterijs, seu domibus, in quibus Abbates & alij regulares superiores iurisdictionem episcopalem, & temporalem in parochos & parochianos exercent.* Hæc Concilũ Tridẽtinũ. Ex quibus verbis colligitur, quod regulares seruientes beneficia curata sui ordinis, qui nõ sunt subiecti episcopis, in quorum diœcesi extiterint non debẽt per episcopos visitari, si tales habuerint Abbates, aut generales, aut superiores, qui habeant iurisdictionem ordinariam, qualẽ habet magister ordinis de Alcantara, & magistri aliorum ordinum militiarum. Vnde planissime constat, quod episcopus non poterit visitare, nec castigare fratrem professum dictorum ordinum, habentem & seruientem beneficium curatum. Quod patet ex dictis. Et quod ordo Alcantaræ, & eius magister, qui est Dominus Rex Hispaniarum habeat iurisdictionem ordinariam, ita spiritualem, sicut temporalem; & quod possit cognoscere, vt iudex ordinarius, cuiuscunque causæ, litis, & delicti, quantumcunque grauissimi, declarat Paz *g* in hæc verba, *similiter etiam in ordinibus militiarũ Dini*

e Conc. Trid. ses. 21. ca. 11. de refor.

f l. 3. in ciuile, ff. de legib.

g Paz. 1. tom. præludio. 6.

Iacobi, Alcantaræ & Calatranæ coram proprijs iudicibus ordinum, & non coram Episcopis causæ clericorum & mera Ecclesiastica, & reliqua ad forum ecclesiasticum pertinentes tractantur. Et idem Paz, a ait, declaratione factá à supremu senatu regali ad id, quod iudices inferiores non possint cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus, non obtinere in iudicibus prædictorũ ordinum militiarũ, ad quos etiam grauissimarum causarum cognitionem pertinere ait. Et supra retulimus ordinem militiæ de Auis in Regno Portugalliæ, habere priuilegiũ Leonis Decimi supradicta confirmans. Ex quo poterit inferri, quod fratres, qui fuerint alicuius ordinis militaris habentes priuilegia notoria, quod nõ possint conueniri coram alio iudice ordinario, sed corã proprio eiusdẽ ordinis, non sunt obligati respondere citationibus Episcoporum, aut suorum prout forum, quia priuilegiatus notorie nõ est obligatus ad citationem comparere; prout tradunt cõmuniter Doctores, b & tenent Bartolus, & Sũmistæ, & sic non possunt procedere iudices contra citatũ, si nõ comparuerit, habentem priuilegium notorium exemptionis, sicut habẽt fratres Mendicantes; Et ideo nõ tenentur ipsi respondere citationibus à iudicibus factis. Vnde cum priuilegium dictorũ ordinum militarium sit notorium, nullus fratrũ professus in dictis ordinibus, tenebitur respõdere citationibus Episcoporum: & propter hoc non cõdẽnabuntur vt contumaces: & si propter hoc excõmunicentur, excõmunicatio erit nulla, tanquã lata à nõ suo iudice. Et quod Ordines militares habeant iurisdictionem ordinariam in oppidis eorundẽ Ordinũ visum est mihi ponere in præsentiarũ, quid senserit circa hoc doctissimus Doctor, & præceptor meus Sahagun, prælegẽs in sua chatedra primaria sacrorum Canonum in vniuersitate Salmãticensi capitulũ primum de foro cõpetenti, quod explicando ait: *Respondeo, nostrũ decretũ non esse restringẽdum ad solos Episcopos:* Hoc *enim defendi nõ potest: siquidẽ ex decidendi ratione probauimus Ecclesiasticã cognitionẽ à Pontificibus fluxisse in prælatos inferiores, & prælatorum significatione etiã cõprehenduntur omnes superiores, & inferiores ordinariam iurisdictionẽ habentes vt probant iura in argumento allegato. Quare vera nostri textus interpretatio, etiã dum meminit proprij Episcopi, intelligitur de proprio iudice ordinario, siue superior sit vt Archiepiscopus, siue inferior prælatus, siue eandẽ iurisdictionẽ habeat, vt ordinarij militiarũ Diui Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ. Et vide quos prælatos in hac specie appellauit capitulum secundum de iudicijs, vocat ordinarios Concilium Tridentinũ in dicto capite vigesimo, ad omnes enim iurisdictionẽ pertinere diximus in præcedenti argumẽto. Et probat Sarmiento libro tertio Selectarum, capite finali: quod etiã cõfirmat Concilium dicto capite vigesimo, quod tamen reformat quoad causas matrimoniales, & criminales solis Episcopis reseruandas eodem capitulo, versiculo, ad hæc. Quæ sané reformatio intelligenda est quoad prælatos inferiores Episcopis subiectos, non quoad alios eandẽ iurisdictionem habentes, licet Episcopali non gaudeant dignitate, vt sunt iudices militares. Nec obstat vltima pars argumenti de superioribus, Videtur n. textus expresse velle primæ instantiæ cognitionem pertinere ad proprium iudicem. Expressit tamen Episcopũ, quia frequentius Episcopi primam cognitionem habent. Et sicut, licet dixerit Episcopum, intelligimus Ordinariũ, etiã inferiorem, ita in illa prima cognitione, quãuis Episcopi superiores habeant exclusit eos omnes quoad primã instantiã, & disposuit expediendam esse corã proprio iudice. Quod multis rationibus obseruare hodie præcipit Cõcilium Tridentinum in dicto capite vigesimo, hoc extẽdẽs etiã ad legatos in versiculo, legati. Quare noua illius legis constitutione hodie prima instantia ecclesiasticorum coram proprio iudice expedienda est vsque ad definitiuã nisi Pontifex manu propria cõtrarium subscripserit iuxta formam dicti Concilij. Et ita executioni mandatum esse non semel pronuntiatum est in regio consilio.* Hæc doctissimus Doctor Sahagun. Nec supradictis obstat textus in capitulo primo, in paragrapho, in eos versiculo, nisi forsan, de priuilegijs, libro sexto, innouatus per Concilium c Tridentinũ, & confirmatus in lege Partitarũ, nec quod tradit Couartuuias; quoniam loquuntur, & procedunt, quando religiosi sunt destinati ad monasteriorum suorum prioratus, episcopis, vel Archiepiscopis subiectos ad regimen eorundẽ prioratuum, vt constat manifestè ex dicto paragrapho, in eos, ibi, *Ordinarijs ijsdem subiectos*. Ex quibus constat, quod si prioratus non subiecti sunt ordinariis, non possunt castigari, nec excõmunicati tales religiosi per ordinarios secolares, vt expresse definiuit lex d Partitæ in versiculo finali his verbis: *Fueras si el monasterio cõ todos sus priorazgos, y con todas sus cosas, y con todas sus granjas fuesse franqueado.* Et sic intellexit Couartuuias. e & Syluest. At cum oppida, & ecclesiæ dictarum militiarũ, sint pleno iure, tam in spiritualibus, quam in temporalibus subiecta dictis ordinibus: & religiosi, & priores earundem sint exẽpti simpliciter non ratione loci, sed generaliter, & non subiecti alicui episcopo, non possunt citari, nec castigari, nec excommunicari ab ipsis episcopis, etiam si delinquant in suo officio priorum, nisi solùm, quando administratio, & gubernatio ecclesiæ parrochialis pertinet ad episcopum, vt expresse tenet, & probat Couartuuias. f Et regulariter prioratus dictorum ordinum, non gubernantur, nec administrantur ab ipsis, nec in illis habent aliquid præter id solùm, quod approbãt curam secularem, aut regularẽ, qui per patronum fuerit præsentatus ad tenẽdum, & seruiendũ dicto prioratui, sit habilis, & sufficiens, iuxta determinationem examinatorũ synodalium; quo finito nihil aliud restat Episcopis concludendũ: omnia enim alia dispositioni dictarum religionum, remanent subiecta. Et hoc solùm communiter conceditur in bullis aggregantibus aliqua beneficia aliquibus religionibus, prout infra dicetur. Ex quo sumitur efficax argumentum, pro nostra sententia. Nã si solùm in dictis bullis conceduntur supradicta, clarum est quod alia negantur. Nam exceptio particularis firmat regulã in contrarium: & inclusio vnius, est exclusio aliorum, prout probatur in iure, g & docet Decius. Et iuxta supradicta debet explicari quædã declaratio sacræ congregationis illustrissimorum, ac Reuerendissimorum dominorum S.R.E. Cardinalium, quæ habet in hunc modum. *Congregatio Cõcilij censuit Episcopos, aut alios locorum ordinarios vigore cuiusuis decreti eiusdem Concilij nullam habere facultatẽ quouis tempore in monasterijs, domibus, & ecclesiis regularium exemptorum, quibus nõ imminet cura animarum personarum secularium visitandi Sacristias, paramenta, vasa, sacra, altaria, & cætera huiusmodi, aut etiam tabernaculum, seu pyxidem. In qua sanctissimum eucharistiæ sacramentum asseruatur.*

Hæc enim declaratio ibi, *quibus non imminet cura animarum personarum secularium* clare innuit, quod in ecclesiis, in quibus imminet cura animarũ secularium, non procedunt in ea decreta, quod vtique ex dictis verum est, si intelligatur de ecclesiis exemptis, nõ omnino quæ reguntur per Episcopos in quibus prælati regulares non habent plenam potestatem tam in spiritualibus quam in temporalibus: non autem in his, quæ ipsis prælatis regularibus pleno iure sunt subiectæ.

AR-

a *Vbi supra, nu. 10.*

b *Doct. in ca. cum ordinem de regul. vbi Abb. n. 8. Bar. in l. 2. v. 9. cũ seq. ff. si quis in ius vocatus Summista v. priuilegiũm.*

c *Conc. Trid. sess. 7. c. 14. l. 9. tit. 9. par. 1. circa fin. vers. mass. alguna Cou. in pract. qq. c. 31. nu. 5.*

d *Lex. parti. vbi sup.*

e *Couar. vbi sup. nu. 5. ver. posset tamen si vel ver. verbo exemptio in fi.*

f *Couar. in d. nu. 5. in ver. in quibus apparet, in v. posset tamen.*

g *l. cum prætor ff. de iudi. c. nõ ne de præsumpt. l. si maritus C. de procura. Dec. consi. 82. nu. 2.*

ARTICVLVS V.

Vtrum sententia consilij regalis noceat supradictis, quæ declarauit, Episcopum quendam non facere vim, visitando, & prætendendo visitare Ecclesias dictorum ordinum, & castigare fratrem dictorum habentem curam cuiusdam Ecclesiæ ipsorum in eo, quod deliquerit in administratione ipsius curatus.

RƐspondeo dicendo, quòd non; etiam si dictus frater, huiusmodi sententiæ obedierit, & correctioni dicti Episcopi se subiecerit. Nam sentẽtia supradicta, in se nulla fuit, Consilium enim regale non potuit esse iudex contra dictum fratrem, cum esset professus dictorum ordinum, etiam si causa, per viam iuris ad dictum cõsilium supremum fuisset deducta. Nam in his partibus Hispaniarum in oppido Matriti sunt tres iudices commissionis nominati à Catholico Rege nostro Hispaniarum, virtute cuiusdam Bullæ, quam habet ad decidendas lites resultantes inter ordines militares S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, & Episcopatus totius sui Regni. Et sicut non potuit consilium supremum, esse iudex huius causæ; ita sententia per ipsum pronunciata erit nullius effectus contra ius, quod habent dictæ Ecclesiæ, ne scilicet, ab Episcopis visitentur. Ex quo sequitur, quod sententia erit nullius præiudicij; non enim potest tollere ius, quod habent dicti ordines in quacunque lite per Episcopos mota. Nec obstat dicere, quod dictus frater consensit sententiæ dicti consilij regalis. Nam secundũ ius non potuit hoc facere, quia nullus Ecclesiasticus, potest in iudicem non suum consentire absque expressa licentia, proprii iudicis, prout probatur in iure, *a* & tenet Abbas, & communiter scribẽtes. Adeo quod nec etiam in alium iudicẽ Ecclesiasticũ potest clericus consentire, prout tenent etiã cõmuniter *b* scribentes. Quod procedit, & habet locũ a fortiori in regularibus, quia clerici habent liberã voluntatem; regulares verò non habẽt velle, nec nolle, ideo nõ potuit præiudicare eius cõsensus in alium iudicem non suum. Præterea facit, quod exemptus, qui immediate subest Summo Põtifici, quamuis velit non potest in iudicem ordinarium non suum consentire, nec eius iurisdictionem prorogare; quia Summus Pontifex est diœcesanus exemptorum, prout notant communiter scribentes, *c* cum Panormitano: & cum Summus Pontifex sit diœcesanus exemptorum, & nullus absque licentiam diœcesani possit in alium iudicem cõsentire, vt supra probatum est, merito in casu, de quo in præsentiarum, non potuit prorogari iurisdictio absque Summi Pontificis licẽtia, & sic prorogatio absque ea facta erit nullius momenti. Confirmatur, nam nullus exemptus, qui immediate subest Summo Romano Pontifici, potest suo priuilegio renunciare, absque licentia Papæ, nec ad absolutionem recipiendam, nec ad forum contentiosum prorogando iurisdictionem. Nam per exemptionem exemptus fit non subditus, & immediate subest Papæ, vt probatur in iure. *d* Nam dicitur subditus, quasi sub alterius iurisdictione, & potestate cõstitutus. Sed sic est, quod per exemptionis priuilegium Episcopus desinit habere iurisdictionem, & potestatem in exemptos vt probatur in iuribus allegatis: ergo Episcopus in exemptum non habet potestatem, nisi in casibus sibi expresse concessis, & sic non potest exemptus eius iurisdictionem prorogare. Exemptio enim concernit non tantum fauorem exempti, sed & superioris, qui eum exemit, vt probatur in iure. *e* Et ita resoluit de rigore iuris cũ Ioanne Andrea, & Abbate Syluester. *f* Tametsi quoad forum pœnitentiale & sacramentale concedat ipse Syluester posse exemptum subiici Episcopo in casu necessitatis. Ex quo quoad nostrum casum resolutum manet, quod non potuit prorogari iurisdictio ab ipso fratre etiam in ipsum supremũ senatum, cum ordines militares habeant priuilegiũ exemptionis, in quo cauetur, quod omnes horum ordinum immediate iurisdictioni Summi Pontificis subsistant: & sic absque eius licentia non possunt huic exemptioni expresse renunciare. Pro quo est textus *g* clarus, & expressus. Vnde prorogatio facta per dictum fratrem ad hoc consilium Regale cognoscens de vi facta per Episcopum, volendo ipsum castigare propter delicta in eius officio curatus commissa, fuit nulla, cum facta fuerit sine licentia sui superioris, qui est Summus Pontifex, & eorum magister & consiliũ supremum ordinum authoritate Apostolica; & cum iam sint iudices Apostolici certi deputati ad decidendas lites ortas inter ordines Militares, & Episcopos. Præterea regula est generalis iuris, quod ius alteri quæsitum non potest ab ipso auferri sine suo ipsius facto, aut culpa; quam regulam late prosequitur *b* Tiraquellus, vbi eam ampliat, etiam si spe tantum sit ius quæsitum, & est communis secundũ Antonium Gomez, hanc regulam comprobando multis iuribus. Quibus adde Stephanum Aufrer. *i* Et sequitur Decius ampliaos etiam, quod ius in spe consistens per Principem auferri non potest ab agnatis ad successionem feudi: & sic factum, & consensus particularis dicti fratris non potuit præiudicare, nec de facto præiudicat in aliquo dictæ exemptioni, & priuilegio totius religionis. Et quando prædicta locum non haberent per viam restitutionis, possent dicti ordines, & eorum personæ procedere adiuti priuilegio quodam Ioannis Vigesimi III. facto congregationi montis Oliueti, prout habetur in compendio priuilegiorum ordinis Cistercii, verbo, restitutio in integrum. Vbi dicitur *1* *Si quæ læsio in bonis & vsibus monasteriorum per quamuis cuiusque status gradus, habitus, seu conditionis Ecclesiasticæ seu secularis, mundanæ, vel regularis personam etiam culpa prælatorum, monachorum seu procuratorum facta fuerit, ipso iure rescinditur, nec opus est aliquam in integrum restitutionem a quoquam super ea quomodolibet impetrare. Et hoc ius siue priuilegium trahitur ad præterita nondum decisa, præsentia & futura.*

Et aduerte, quod super casu in articulis superioribus ventilato, fuit data quædã sentẽtia definitiua contra dominum Episcopum Salmanticensem a Catholico Rege nostro Philippo, authoritate cuiusdam Breuis Gregorij Decimitertij sibi cõcessi ad sedandas dictas lites, & fuit data apud Diui Laurẽtij monasterium Regale vigesimo quarto die mensis Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo. Quæ sententia fuit intimata dicto domino Episcopo Salmanticensi secundo die Octobris eiusdem anni: cui post aliquas instantias tandem obediuit, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, die tertia decima Maij, & virtute dictæ sentẽtiæ executorialis prior de Rollan ordinis Alcantaræ alũnus fuit nominatus Iudex Apostolicus, & ordinarius dicti oppidi de Rollan, & vniuersæ Cõmendæ Magdalenæ eiusdẽ ordinis, qui residet Salmanticæ, habẽs ibi suũ tribunal, in quo sua vtitur iurisdictione, & dimissoria secularibus eiusdem Commendæ impartitur.

a c. 1. & c. si diligenti. & c. si quis contra cleric. de foro comp. Abb. in d. c. 1. n. 6. et 2.
b Glos. in c. significasti in v. clerie. de foro comp. Abb. cons. 25. q. 1.
c Doctor. in d. c. significasti. vbi Panor. glos. in c. authoritate. v. sedis Apost. de priuil. l. 6.
d c. Papa de priuil. l. 6. c. pe. de off. ordin.
e c. Apostolicæ de regul.
f Syluest. ver. absol. 5. n. 2.
g c. dum tempore de arbit.
b l. vlti. C. si contra ius vel vtil. publ. Tiraq. de retrac. con §. 1. glo. 7. nu. 20 Gom. in l. 40. tau. n. 30
i Aufre. in decis. cape. Tolo. decis. 34. glo. magna versic. sed fortius Frãciscus Decius seu Decius consil. 56. nu. 22.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm priores ordinum militarium, in quorum prioratibus sunt aliqua ecclesiæ annexa, possint aliqua munera Episcopalia exercere.

RESpondeo dicendo, quod ipsi habent iurisdictionem quasi Episcopalẽ, vt patet ex eorum prouisionibus, & per consequens possunt benedicere omnia ornamenta, cum ea possint benedicere Abbates habẽtes iurisdictionem quasi episcopalem, vt docet glossa, *a* & tenẽt communiter Doctores. Nec obstat, quod non sint Abbates; Nam respondetur quod Abbatibus non competit tale priuilegium, quatenus Abbates sunt, sed quatenus habẽt iurisdictionem quasi Episcopalem. Vnde cum dicti priores habeant iurisdictionem, quasi episcopalem id poterunt. Nec etiã obstat, quod non sint benedicti, sicut sunt Abbates. Hoc enim non obstã te habent iurisdictionem quasi episcopalem. Id autem consequitur ad dictam iurisdictionem, & non ab benedictionem. Et præterea Abbates non benedicti, vt dictum est in superioribus, *b* possunt supra dicta facere imo ipsis cõmunicantur priuilegia Abbatum benedictorum. Non tamen supradicti priores possũt benedicere calices, nec corporalia, quia nec Abbates secundum ius commune habẽtes episcopalem iurisdictionem, id possunt efficere, prout tradit quædam glossa, *c* quã sequuntur Syluester. Rosela, Angelus & Tabien. At cum modo Abbates nõ benedicti possint benedicere calices & aras per priuilegium in superioribus citatum, nõ ab re videtur dicendum, quod si habent communicationem priuilegiorum concessorũ, & concedendorũ dictis Abbatibus, possint supradicta benedicere. Quod nihil magis indubitatum est loquendo de benedictione corporaliũ, cum ipsam possint cõferre priores conuentuales, & guardiani, qui iurisdictionem non habent episcopalem. Vtrum autem possint cõcedere secularium suorum prioratum Reuerẽdas, maxime controuertitur. Nam congregatio Cardinalium declarauit, quod Abbates Metinæ, & Vallisoleti, & alij habentes iurisdictionem quasi episcopalem non possunt dimissorias cõcedere, prout refert Enriquez adducens pro hac sententia Mandosium, Lappum, & Maiorẽ locis statim citandis. Verum est tamen, quod cũ adhuc sub iudice lis sit, vtrum Abbas omnino exẽptus, & immediatus Sedi Apostolicæ possit in praxi cõcedere reuerẽdas clericis secularibus sibi subditis, vt Abbas Benedictinus S. Facundi Sahagun, & idẽ notauerunt Dominicus Francus, *d* & alij, & Mandosius non dãnarẽ huiusmodi Priores, & alios habentes iurisdictionẽ quasi episcopalem, qui reuerendas clericis secularibus concederent, nec clericos, qui ipsis vterentur nec episcopos, qui eas admitterent. Nam hi omnes vidẽtur sequi opinionem probabilem, & per hoc excusantur priores de Alcantara, Magaxela, Salamea, & Rollan, & alij ordinum militarium priores & vicarij, qui post Concilium Tridentinũ has reuerendas communiter concedunt. Nam etiam ipsi Priores, quantumcunque sint exẽpti, possunt post Concilium Tridentinum conferre primam tonsuram; & ordines minores secularibus sibi subditis, non obstãtibus quibuscunque priuilegiis, præscriptionibus, consuetudine etiam immemoriali. Nam etiam si Abbates habentes iurisdictionem episcopalem, poterant conferre suis subditis secularibus primam tonsuram, & ordines minores iuxta glossam *e* communiter receptam, secũdum Syluestrum Angelum, & Armillam, Nauarrum, & Enricum: at post Concilium Tridentinũ id non possunt, vt docet Enriquez *f* citans Maiorem, & Mandosium: & etiam tenẽt Lappus, & Nauarrus. Concilium enim Tridentinum, id prohibet omnibus abbatibus, & aliis quantumcunque exemptis respectu seculariũ non tamen respectu suorum subditorum, regularium. Ex quibus videtur inferri, quod cum ordo Alcantaræ habeat communicationem priuilegiorum ordinis Cistertij, prout dicitur in definitionibus Alcantaræ factis Matriti anno Domini millesimo quingẽtesimo septuagesimo sexto, titulo trigesimo septimo: & per consequens, quod sicut Abbates ordinis Cistertij possunt conferre ordines Minores suis subditis; ita etiam videtur, quod dicti priores possint dictos ordines Minores conferre. Sed respondeo, quod Concilium Tridentinum id prohibet, vt dictum est: Et licet Abbates Diui Bernardi possint suus subditos prima tonsura, & minoribus ordinare, non tamen possunt priores dictorũ ordinum per communicationem priuilegiorum, suos cõuentuales fratres iisdem ordinibus insignire: communicatio enim priuilegiorum ordinis Cistertij, vt cõstat ex Bulla Leonis Decimi, data anno Domini millesimo quingentesimo decimo tertio; qua probatur, ordinem de Alcantara habere participationem priuilegiorum ordinis Cistertij; solùm habet locum respectu illorum, quæ sunt in vsu. At priores dictorum ordinum militarium, nunquam consueuerunt ordines supradictos conferre.

a Gloss. in cap. Abbates, v. tonsuram de priu. lib. 6.

b Supra q. 12. art. 4.

c Gloss. in cap. Abb. Sylue. v. benedictio. q. 4. Ang. 1. Rose. nu. 2. Tabien. v. si Abbas. q. 3. nu. 12.

d Fran. in ca. 3. § de tempo-ri. ord. Mandosi regul. 24. Pãcilus. p. 4. a 8

e Glo. in c. Abbas, de priuil. in 6. ver. quasi episcopalem, et v. tonsurã Syl. ord. 2. q. 2. Angel. ordo. 2. in princ. Arm. v. Abbas § 6. Nauar. li. 1. consi. tit. de priuil. consi. 13. n. 13. Enriq. lib 10. sum. c. 33 § 3.

f Enri. vbi supra Maio. li. 3 c. 21. num. 12. & l. 4 c. 2. nu. 3. & c. 5. nu. 4. Mando. reg. 24. canc. q. 2. Lapp. alleg. 138. Nau. ubi sup nu 4. Concil. Trid. sess. 23. c. 10.

ARTICVLVS VII.

Vtrum oblationes, & anniuersaria pertineant ad Commendatarios seu præceptores Militiarum, an ad Vicarios, & Rectores ecclesiarum, quibus impositi sunt prælati præceptores.

RESpondeo dicendo, quod secundum Panormitanum, *g* oblationes pertinentes ad ecclesiam cedunt Rectori ipsius Ecclesiæ, qui habet administrationem spiritualẽ intra parochiam suam; iuxta id quod disponitur in iure. *h* Sed sic est, quod præfati vicarij sunt loco rectorum, seu superiorum igitur ad eos pertinent oblationes factæ suis ecclesiis. Secundo facit; quia decimæ & oblationes differũt inter se, vt patet ex rubrica de decimis & oblationibus, vbi ponuntur, quasi diuersæ, & diuersitas vocabulorum inducit diuersitatem rerum secundũ ius. *i* Sed sic est, quod cõmendatariis nõ sunt datæ nisi perceptiones decimarũ, vt patet ex serie Bullæ Apostolicæ ipsis cõcedentis, ergo non possunt extẽdere manũ ad oblationes, & anniuersaria, quę non veniunt sub appellatione decimarum. Tertio suffragatur. Nam si alicui laico fiat collatio oblationum ecclesiæ, non potest ipse recolligere per se, sed debet ponere clericum pro illis colligendis, prout resoluit Abbas *k* post Hostiensem. Vnde conuincitur quod prædictæ oblationes aliquod præcipuum habẽt. Facit etiam pro ista parte; Nã in iure *l* dicitur, quod funeralia debẽtur curatis, & rectoribus: & anniuersaria æquiparantur distributionibus quotidianis, distributiones autem quotidianæ non debẽtur nisi interessentibus diuinis officiis, prout dicitur in iure: *m* vbi Papa reprobat consuetudinem in contrarium. Ergo si clericus qui est capax istorũ, non percipit ea in absentia, certè multò minus commendatarius, qui nullatenus seruit in ecclesia. Et sicut ad percipiendas distributiones in absentia est necessa-

ria

g Panor in c. pastoralis de his quæ fiunt a præla.

h c. audientia. s. de eccl. ædif.

i c. omnino in d. l. si idem. C. de condic.

k Abb. in c fi. ad fin. ne præla. vices suas

l Cle. dudum de sepul.

m cap. vnic de cleri. non resi. lib. 6.

ria Papæ dispensatio, quam non consueuit concedere, prout testatur Ioānes *a* Andreas: ita ad percipiēdas oblationes, & anniuersaria per commendatarios militiarum oportebat, quod in bulla ordinis hoc specialiter, & nuncupatim illa cōcederetur. Illa enim, quæ speciali nota digna sunt maximè quæ violant ius commune, debent specialiter exprimi, alias non veniunt prout dicitur in iure. *b* Vnde sub generali verbo oblationum, de quo in Bulla, non veniunt.

a And. in d. c. vnico.

b Litem apud Labeonem. §. & generaliter. ff. de minorijs.

Sed contra arguitur ex traditione Doctorum, & maximè Felini *c* dicentis, quod si perceptio fructuū & reddituum spectat ad principalem taxata certa portione vicario iure stipendij, tūc decimæ, & oblationes atque obuentiones simul cum fructibus & redditibus debentur ipsi principali, & non vicario. Sed sic est, quod in hac quæstione vicarius habet certam portionem taxatam iure stipendij, & quod omnia alia sunt annexa, & incorporata dictis ordinibus, & particulariter hoc contingit in ordine militiæ Christi Domini in regno Portugalliæ. Quod patet, quia dicit titulus ipsius incorporationis. *Istæ Ecclesiæ sunt dicti ordinis. & sunt illi annexæ*: ergo sunt cōmendatarij, & non vicarij. Ex quo patet, & sequitur, non obstare quod prædicti commendatarij non ministrant in Ecclesia, nec sunt priores nec rectores, quia non attendūtur eorum personæ, sed ordo, qui est capax, & eius vicarius loco dicti ordinis, qui pro administrandis diuinis recipit taxatam portionem ab ordine: vnde reliqua omnia pertinēt ad cōmendatarium recipientem de manu eiusdem ordinis. Huic argumento respōdetur, quod portio vicarijs assignata, & taxata, non est nisi respectu decimarum, quæ commendatarijs conceduntur pro bellico contra infideles seruitio, non verò respectu anniuersariorum, & oblationum, quæ debentur rectoribus Ecclesiarum inseruientibus diuinis, iuxta superius allegata, & præceptoriæ militiarum non sunt fundatæ, nisi super decimis, vt patet ex literis Apostolicis. Nec verum est dicere, quod Ecclesiæ parochiales sunt vnitæ ordini, quia literæ Apostolicæ hoc non dicunt, sed quod Summus Pontifex erigit certas præceptorias, quibus erectis applicat, & appropriat decimas Ecclesiarum parochialium. Non verò dicit, quod vnit Ecclesias ordini, prout s duerit doctissimus Lusitanus noster Aluarus Velascus. *d*

c Felin. c. dilectus de offic. Ordi. col. 2.

d Velas. lib. 1. consulta. 14.

QVÆSTIO XXXVII.

De beneficiis Ecclesiasticis nouitiorum in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum beneficium quod habet nouitius quando ingreditur religionem vacet.*

2 *Vtrum renunciatio beneficij facta ante duos professionis menses valeat.*

ARTICVLVS I.

Vtrum beneficium, quod habet nouitius, quando ingreditur religionem vacet.

Espondeo dicēdo, quod Bonifacius *e* Octauus statuit, vt beneficium illius, qui religionem ingreditur, non fit ante annum probationis alicui conferendū, nisi ipsius ad id accedat assensus, aut cōstet, quod vitam voluerit absolute mutare, vel expressam professionem fecerit, seu sciens habitū professorū receperit, sed interim eidem beneficio per aliū deseruire debebit assignata sibi congrua de ipsius prouentibus portione. Circa quam constitutionem primo est notādum circa illa verba, *sciens habitum professorum acceperit*, &c. quod non sufficit dictum accipere habitū, nisi professionē tacitā per ipsius habitus susceptionē fecerit. Tunc autē tacite quis profitetur, quando sciens se non esse professum, post annum integrum probationis per triduum habitum professorum libenter accepit de manu potentis eum ad religionem admittere, prout in tertio tomo in quæstione de nouitiis quoad eorum professionem dicemus. Secundo est notandum, quod congrua portio de prouētibus ipsius beneficij Vicario assignanda est taxanda per ordinariū iuxta ea, quæ in simili specie in Concilio *f* Tridētino decernūtur. Quod tenet Syluester in loco infra citando. Tertio nota, quod reliquum beneficij deducta dicta portione vicario assignāda, erit dicti nouitij, ne fit onerosus monasterio iuxta ea, quę in sacris canonibus *g* traduntur: & non est hic nouitius religiosus vt ipsi denegetur reliquū Beneficij. Licet enim in fauorabilibus religiosus reputetur, in odiosis tamē minimè pro tali habetur, & cōsequenter iure suo defraudari non debet, hoc secūdum rigorē, vt verius amplectitur Syluester, *h* qui dicit consuetudini in hoc esse standum. Quod puto verum etiam si assumant habitum in ordine Patris nostri Francisci regularis obseruantiæ. Hoc enim residuum potest ipsi ad alimenta præstari, cum adhuc non sit istius sacræ religionis professus. Cui annui redditus minimè debentur, cum ea religio nec in communi, neq; in particulari eos habere possit. Verum est, tamen quod fratres Minores facient cōtra præceptum suæ regulę tale residuum procurando. Vtrum autē pensio vacet per ingressum religionis controuertitur, de quo in tertio tomo in quæstione de pensionibus dicetur, pro nunc autem dic, quod sic.

e c. benefic. de reg. l. 6.

f Conc. Trid. sess. 7. de refor. c. 7. & sess. vlt. de refor. c. 6.

g c lapsis. 16. quæst. 6.

h Syl. v. relig. 2. §. 9.

ARTICVLVS II.

Vtrum renunciatio beneficij facta ante duos professionis menses valeat.

REspondeo dicendo, quod Concilium *i* Tridentinū ordinat, quod nulla renuntiatio, aut obligatio nouitij ante professionem facta etiam cū iuramento, vel in fauorē cuiuscunq; causę piæ valeat nisi cū licentia Episcopi, siue eius vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem; ac non aliàs intelligatur effectū suū sortiri; nisi secuta professione, aliter verò facta, etiam si cū huius fauoris expressa renūtiatione iurata sit irrita, & nullius effectus. Quod decretum non procedit in renunciatione alicuius beneficij Ecclesiastici facta duobus mensibus ante professionē cū dicta solemnitate. Licet enim nouitius suum renunciet beneficium cum dicta solēnitate, talis tamen renuntiatio simoniaca censetur, cum in tali renuntiatione sit quoddā tacitum pactum cum recipiente beneficium initum, scilicet, quod non secuta professione, id ipsum ad ipsum nouitium nō profitentem deuoluatur. Tum etiā, quia licet dicta renunciatio non sit simoniaca, alia via est inualida. Ille enim, qui recipit beneficiū, non recipit illud à renuntiante, sed a conferente, & collatio beneficij debet esse perpetua, & non tēporalis, prout dicitur in iure. Et etiā renuntiatio debet esse perpetua, cui nec etiā collationi potest opponi expressa

i Conc. sess. 25. c. 16. de reg.

expressa, nec tacita conditio, scilicet, quod nõ secuta professione beneficiũ dicto nouitio restituatur. Restat modo videre, quomodo nouitius in anno nouitiatus possit beneficio Ecclesiastico supradicto renunciare. Ad quod respondeo, quod attento, quod renunciatio beneficij debet esse perpetua, & nõ tẽporalis, & attẽto etiã quod vult Concil. ipsam renunciationem nouitiorũ non fore perpetuam & stabilẽ, sed temporalẽ & conditionalẽ, si ipse nouitius profiteatur, quod mens Concilij est, quod ipse beneficiũ minimè possit renunciare, nisi paulo ante professionem. Quod probatur; nam si ante duos menses proximos professioni renuntiaretur, cũ dicta renũtiatio iuxta iuris metas sit perpetua, stabilis, & absoluta, posset euenire casus, in quo nouitius cogeretur profiteri, videns se à beneficio absolutũ, & deberet necessario mendicare, quod est cõtra mentẽ Concilij, & sacrorũ canonum volẽtium nouitios in sua libertate vsque ad professionẽ conseruare. Relinquitur ergo, vt ipsa renũtiatio nõ possit fieri nisi paulo ante professionẽ, quãdo scilicet dictus nouitius iam ad ipsam professione accingitur, & est receptus ad professionẽ à fratribus, & omnia sunt parata, ita vt moraliter loquendo professio indubitanter sequi debeat. Nã hoc modo nõ defraudatur nouitius iure renunciandi; nec etiã defraudatur libertas maximè à sacris canonibus intenta.

QVÆSTIO XXXVIII.

De bonis regularium in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *Vtrum religiosi male acquisita, & ablata, & dispositioni relicta possint sibi applicare.*
2 *Vtrum religiosi possint habere bona emphyteutica.*
3 *Vtrum bona feudalia possint monachi recipere.*
4 *Vtrum bona deperdita sint aliquibus religionibus applicata.*
5 *Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.*
6 *Vtrum bona monasteriorum desertorum pertineant ad fratres.*
7 *In quas pœnas incurrant occupantes bona regularium.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religiosi male quæsita, & ablata, & eorum dispositioni relicta, possint sibi applicare.

Respondeo dicendo, quod Alexander IIII. cõcessit, quod *Ex male quæsitis, & incertis relictis possint fratres Minores recipere quæcũque data fuerint, ac de illis quæ eorundẽ fratrũ dispositioni relinquuntur libere valeant ordinare, & disponere.* Ita habetur in libro Monumenta *a* Ordinum, & idem Alexander IIII. concessit *Vniuersis executoribus testamentorũ, vt de male oblatis, & illicite acquisitis quæ testatores nescientes, quibus talium restitutio fieri debeat necnõ de his quæ ijdem testatores indistinctè nõ expressis personis, vel locis eorundẽ testamentorũ executoribus arbitrio in pios vsus eroganda cõmiserunt, possint indigentijs fratrũ Minorũ prouidere, non obstante contradictione prælatorum Ecclesiasticorum & aliquorum aliorum.* Ita habetur in dicto libro. *b* Paulus Quartus concessit religioni Societatis Iesu, *Quod possit præpositus generalis domus, Ecclesias, & collegia à quouis constructa, seu testamenta mandata, vel quouis modo oblata cum omnibus ad id necessarijs opportunis ad locum pro huiusmodi constructione illis oblatum recipere.* Qui Summus Pontifex concessit; *quod domus, Ecclesiæ, collegia, cella & oratoria vbilibet per fratres Societatis constructa, vel illis donata, eo ipso authoritate Apostolica erecta confirmata sint, ac censeantur. Quod idem satis concessit Pius Quartus, & idẽ Paulus Tertius concessit eidẽ Societati, quod quæcunque bona, nisi ad Sedis Apostolicæ collationem pertineant pro collegiorum dote seu scholarium ibi commorantium sustẽtatione donata, relicta, & legata, eo ipso authoritate Apostolica perpetuò applicata, & appropriata sint, ac censeantur.* Ita habetur in cõpendio *c* Societatis: vbi collector ait, quod solius cõgregationis generalis, & generalis præpositi est acceptare domus, & collegia, ac bona etiam, quæ obligationem aliquam adiunctam, vel conditionem grauantem habent. Qui collector refert quandam concessionem Iulij Secundi datam congregationi Sancti Saluatoris, per literas sub plumbo anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo, quarto nonas Aprilis, *Qua absque alia Sedis Apostolicæ concessione per viam communicationis, potest & ipsa Societas apprehendere, & capere loca quæcunque, domus, Ecclesias etiam parochiales, & cuiuscunque ordinis sint, ac conditionis. Societati, & eius personis per quoscunque oblatas.* Vbi aduertit collector Ecclesijs etiam parochialibus accipiendi facultatem concedi quoad ædificia tantum, non quoad reditos, & curam animarum, & hoc seruata limitatione, quã supposuerat. Quinet collector referens concessionem Martini Quinti, & aliorũ Pontificum factam fratribus Mẽdicantibus dicit, *Quod per eam potest præpositus generalis per se, vel alium, seu alios, quæcunque loca secularia, vel regularia, necnon Ecclesias Eremitoria, & monasteria cuiusuis ordinis, etiam si forent strictioris obseruantiæ in quibus tamen ea nõ teneretur cũ earum bonis omnibus mobilibus, & immobilibus libere recipere, si pia largitione fidelium illa sibi donari contigerit, aut ad id eisdem Ecclesijs, Eremitorijs & monasterijs præsidentes, siue in illis degentes personæ, seu eorum maior pars aut illi, quorum interest, consentiunt, ipsaque etiam si alijs Ecclesijs monasterijs, seu locis sint vnita, in collegia seu domos erigere, atque fundare, & ad societatis institutum, & obseruantiã reducere, omnemque alium ordinem in eis supprimere.*

a in 2. imp. fo. 26. conce. 16.

b in 2. imp. fo. 21. & in 2 fo. 28. con. 21.

c §. 1. & 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum religiosi possint habere bona emphyteutica.

Respondeo dicendo, quod per cõcessionem Leonis X. factã Societati charitatis de vrbe anno Domini millesimo quingent. decimo nono, quinto Calend. Februarij. *Bona feudalia & emphyteutica etiã Ecclesiastica donari possunt, seu relinqui, modo ad ea onera teneantur, ad quæ donator, seu testator occasione huiusmodi bonorum tenebatur, & quæcunque alia, quæ ipse testator, seu donator etiam imposuerit, & si ad certum numerum generationum, aut nominationum eadem bona concessa fuerant*. Ita habetur in compendio *d* priuilegiorum Societatis.

Pro cuius priuilegij explicatione est notandum primo, quod Emphyteusis vocabulũ Græcũ est & Latine dicitur melioratio propter hoc, quod olim per istum contractum solùm viles quædã terræ, & steriles concedebantur, vt accipientes meliorarent, & fertiles redderent, sed deinde permissum est de rebus fertilibus, & fertilissimis emphyteuticari posse, vt in quadam lege *e* habetur. Vnde emphyteuta est, qui rem immobilem hæreditario iure meliorandam

d Comp. socie. §. 6. tit. bona.

e l. ... de iure emphyt.

dam,vel colendam ſub certo pretio,pactis,& conditionibus accipit perpetuò,vel ad tempus,puta in ſecundam, & tertiam generationem, vt dicitur in quadam authentica. *a* Imo contrahi poteſt ad decem aut viginti annos,& vſque ad tempus illud ſuccedit hæres.

a Authen. de nō alienan. §. emphyt.

Dubium autem eſt circa iſtam materiam. Vtrum ſi penſio ratione emphyteuſis debita ſolui monaſterio,nō ſoluatur,cadat emphyteuta in commiſſum. & poſſit expelli authoritate prælati monaſterij. Et inuenio gloſſam *b* tenere quod ſic;quam vt communiter receptam refert Syluester. Nec obſtat, quod hæc expulſio daret materiam rixæ,& conſequēter ſit fugienda. Nam hoc eſt verum,niſi a lege detur licentia. At contrariam opinionem,vt ſecuriorē amplectitur Syluester,cum emphyteuta habeat ius in re ideoque propria authoritate non debet expelli, vbi ius administrator. At patres religionis Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captiuorum regnorum Portugalliæ,habent ad ſedandam hanc controuerſiam conceſſionem a Pio V. Pontifice maximo factam,cuius tenor ſequitur.

b Gla. in l. 2. C.de iu.emph. Syl.v.emph.n. 2. verſ.Et.7.

Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabili fratri Archiepiſcopo Olyſiponenſi,vel dilecto filio eius officiali ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Dilecti filij Prouinciales & alij miniſtri ac conuentus Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captiuorum Vlyſiponenſis,& oppidi de Sanctarem. Vlyſiponem diœceſis eiuſdem ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis monaſteriorum proponi fecerunt coram nobis, quod ipſi emphyteutas ipſorum monaſteriorum qui per biennium in ſolutione canonis,ſeu cenſus eiſdem monaſterijs debiti ceſſarunt.ac infra annū poſt lapſum bienij huiuſmodi cenſum,ſeu canonē tunc debitū ſoluendo moram dictæ ſolutionis purgare non curarūt,dubitant de bonis emphyteuticis,quorū canonē ſeu cenſum vt præfertur per biennium ſoluere ceſſauerant,& moram ſolutionis poſt biennium huiuſmodi infra annū purgare non curarunt propria authoritate poſſe expellere. Quare pro parte ipſorum prouinciaiis & miniſtrorum ac conuentuū. vt ne contigat vos & pro tempore exiſtentes Prouincialem,ac miniſtros, & conuentus præfatos conditionē dictorū monaſteriorum præter eorū intentionē reddere deteriorē,nobis fuit humiliter ſupplicatum,vt ſuper his, eis prouidere paterna diligentia curaremus. Nos igitur,volentes indemnitati dictorū monaſteriorū,prout tenemur ſuccurrere fraternitati tuæ fratri Archiepiſcopo,ſeu diſcretioni tuæ filio officiali per Apoſtolica ſcripta mandamus,quatenus vocatis vocandis bona emphyteutica tōtra illorū emphyteutas,qui in ſolutione canonis,ſeu cenſus huiuſmodi per biennium,pro tempore ceſſauerint & infra annum a fine biennij huiuſmodi cōputanañ mor purgare non curauerint,in commiſſum cecidiſſe,ac Prouincialem, miniſtros & Conuentus præfatos emphyteutas prædictos de bonis emphyteuticis huiuſmodi propria authoritate expellere poſſe,authoritate noſtra nuncies,& declares,prout iuxta caſus huiuſmodi ſucceſſum fuerit de iure faciendum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto,pridie nonas Decembris Pontificatus noſtri anno primo.

Hoc priuilegium habetur in libro quodam habito in conuentu Sanctiſſimæ Trinitatis Vlyſiponenſi,qui intitulatur pulcher libellos,impreſſus Olyſipone anno Domini milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo tertio. Et fuit intimatū,& receptū a Vicario generali domini Archiepiſcopi Olyſiponēſis, anno Domini milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo ſeptimo,die trigeſima prima Ianuarij in ciuitate Olyſiponēſi. Et Vicarius vocabatur Ludouicus Aluarez de Oliuera,vt conſtat ex literis authenticis, quas ego vidi in dicto monaſterio.

ARTICVLVS III.

Vtrum bona fæudalia poſſint monachi recipere.

RESpondeo dicendo,quod bona etiam fœudalia poſſunt monachi recipere,ac licite retinere, prout indulſit Celeſtinus V. ſuæ congregationi, *&* *licet Eccleſiaſtica ſint,eidē donari & relinqui poſſunt dummodo onera ad quæ donator ſeu teſtator illorum occaſione tenebatur,vel alio impoſita ſuſcipiat, & ſi ad certum numerum generationum,vel nominationum cōceſſa fuerint,congregatio per viginti annos pro qualibet generatione illa retinere poterit. Quæ tamen ſi inueſtitura de illis,vt ſolet,non fiant non propterea cadunt in commiſſum*, prout conceſſum eſt congregationi ſancti Georgij in Alga,& habetur in compendio *c* Societatis,& in compendio *d* Ciſtertij. Circa quā conceſſionem notat Collectur compendij, quod iuri communi non refragatur præſertim quando ſeruitium,ſi quod imminet per monaſterium vel alium præſtari poteſt,prout tradit *e* Decius; etiam ſi reſtitutioni ſint obnoxia,quia tunc monaſterium viſum fructum in vita monachi durante habebit. De quo agit Abbas. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod fęudum ſecundum Gofredum eſt conceſsio rei facta homagio,prout dicitur in iure. *f* At ſecondum Hoſtienſem, & Azonem eſt beneficium alicuius rei inueſtitura interueniente,ſic conceſſæ vel datæ alij,vt dominium penes concedentem remaneat. Cuius occaſione recipiens,& ſucceſſor eius concedente domino ad id ſeruitium,de quo & vſque quo conuenit aut fęudi natura requirit,tenetur directo domino: vtile autem ad fęudatarium tranſit,ſicut loquendo de emphyteuſi notāt ſcribentes. *g* Quæ autem ſit natura fęudi, per quā diſtinguitur ab emphyteuſi tradit Syluester. *h* Hoc autem fęudum multis acquiritur modis,inter quos primum,& præcipuum eſt per inueſtituram. Puta cum dominus tradit alicui poſſeſsionem rei inmobilis corporaliter,cum haſta,vel baculo aut aliquo tali dicendo ſe per hoc illum inueſtire, vel per id, quod habetur loco inueſtituræ. Vt cum dominus alicui dicit. Vade in poſſeſsionem illius fęudi,& tene illud pro fęodo. Et de natura fęudi eſt, quòd dominus mittere debet vaſſallum in poſſeſsionem prout communiter notant ſcribentes. *i* Aduertendum etiam,quod ſeruitium præſtandū a monachis fęudalia recipientibus debet eſſe compoſsibile cū ſtatu monachali. Nam ſecundum communiter ſcribentes, *K* ſi quis habens bona fęudalia ad ſacros ordines promoueatur,renunciare videtur fęudo tranſeundo ad ſtatum incompoſsibilem ſeruitio in fęudali. Nec poterit in iſto caſu ſeruire per ſubſtitutū, niſi ſit fęudum, ex quo præſtaretur ſolùm ſeruitiū reale,quod non eſt propriè fęudum,vel ex quo præſtaretur ſeruitium perſonale non repugnans ordini eius. Ex quo colligitur,quod tunc monachi poſſunt fęudum recipere,quando ſeruitium præſtandum non repugnat ordini monachali,& poteſt per ſubſtitutum præſtari.

c in cōp. Societ. tit.bona §. 7.
d comp.Ciſter. §.4.

e Dec. in c.in præſentia a n. 74. de prob. & ibi Abbas.

f c.ex diligentia,de ſimo.

g Scrib. in l. uni.§.qui me. ff.ſi ager.vec. p.
h Sylu. verb. feud.§.2.

i Scrib in cap. vni. in quibus cauſis, feud. amit.
K in c.de muta. de prab. & in capite gratia de reſcr.

ARTICVLVS IV.

Vtrum bona deperdita,ſint aliquibus religionibus applicata.

RESpondeo dicendo,quod iuriſconſultus Vlpianus *l* fere omnes caſus comprehendit,in quibus loquendo de bonis deperditis dicit, cui ſit facienda reſtitutio. vnum tamē omiſit,quod non ſemel ſolet contingere,ſcilicet,quādo dominus rei deperdita

l l. falſus. §. qui alienum. ff. de furt.

diræ diligēti facta inquisitione nō reperitur, verū is, qui illam reperit, sibi possit retinere. Et quidē tēpore Vlpiani, & iure antiquo ciuili, licet Doctores nostri non explicent nō videtur hoc continere magnā difficultatem, cū res alienas nulli, nisi domino teneatur quis restituere, & sufficit, rem non esse petitoris, vt reus absoluēdus sit, prout dicitur in quadam lege. *a* Sed de iure nouo etiam in foro exteriori tales res esse restituēdas pauperibus videtur expressum in quadā Aothentica, *b* ex qua notant communiter Doctores; quod vbi non possunt Domino restitui, pauperibus sunt distribuenda. Quod maximè in foro cooscientiæ nostri Doctores probant, vt non inuento domino vero rei deperditæ sit pauperibus, vel alicui pio operi applicanda. Et hæc est communis opinio, prout constat ex traditis per Felinum, *c* & Cassaneum. Sed hanc opinionem refellit Sarmiento dicens, quod nulla est ratio, nec lex, quæ eam probet, immo ratione euidenti ostendit esse falsam. Nam si ratione naturali id, quod in nullius bonis est, occupantis fit, consequens est nulli esse restituendum, prout ait Iulianus Imperator. *d* Simili ratione dicemus de eis, quæ, in cuius bonis sint, apparere non potest: paria enim sunt, & eiusdem rationis, prout dicitur in quadam lege, *e* & tradit Tiraquellus. Et hanc opinionem vltra Sarmiento tenuit doctissimus Soto, respondens ad iura, quæ pro contraria parte allegari solēt; Dicens quod Vlpianus in superioribus allegatus loquitur, quando domino reddere non vult, vel lucri faciendi causa dominum non perquirit non autem loquitur, quando post factam inquisitionem diligentem dominus nunquam comparet. Et alia iura loquuntur de his, quæ sunt male acquisita. Illa enim & si dominus non reperiatur, vel ille, cui debentur, nunquam poterunt retineri, sed pauperibus sunt restituenda, si dominus inueniri non potest. Et in hac specie loquitur Diuus Thomas: *f* Ita ipsum intelligit Caietanus, licet inclinet ad opinionem contrariam nostræ, & Soti. At ea, quæ repetiuntur, sine delicto capiuntur: non enim peccat, qui rem deperditam colligit, vt eam vero domino restituat. Cum autem hæc deperdita possit ea colligens non inuento vero domino facta diligenti inquisitione applicare, videtur dicendum, quod ius petendi pecus, seu mostrencos, quod de iure competit Prætori tantum ipsi in foro exteriori competat, ita vt si petat necessario sint sibi supradicta deperdita restituenda, & ipso non petente possunt talia bona apud inuenientem remanere sine ulla in foro conscientiæ obligatione, ad eadem met restituenda; prout tenet Aragon. *g* dicens de validitate legum ea prætori applicantium aliquos doctos *h* viros dubitare. Ex quibus infertur primo, quod cum Reges Hispaniarum hoc ius datum prætori transtulerint in fratres ordinis de la Merced. & ordinis Trinitatis pro redemptione captiuorum, quibus ordinibus datur locus præuentioni, sicut datur locus præuentioni in causa mixti fori: ipsi fratres circa dicta res non habent maius ius, quam habebat ipse prætor. Et sicut ipse prætor tantum ius habet in foro exteriori, ipsi etiam fratres similiter tantum ius habent in foro exteriori, Et aduertendum, quod quidam extēdunt dictū ius ad quodcunque animal deperditum, aut aliam rem quæ pro derelicta habeatur, vt prædicti fratres promulgant. Quamuis (vt ait Henriquez *i*) in prima concessione solùm habeatur de lo mostrenco y de lates. Et si modo quæsitus dominus diligenter non compareat intra annum & diem, quo frater depositarius tenet, redemptioni adiudicatur, si semel in mense intra cum annum voce præconis proclametur. Intra quod spatium, si dominus reperiatur, ipsi deductis expensis debet restitui. Sed de tam breui temporis præscriptione murmurāt Couarruuias, *K* Pēna, & alij recentiores, quos allegat Henriquez. Et sic dixi, quod dicta lex, & aliæ similes sunt temperandæ, quod habeant solum locum in foro exteriori. Vnde cum ista deperdita solùm debeantur in foro exteriori, si petantur ab ipso prætore, cur Rex tale ius applicauit, videtur dicendum, quod redemptioni captiuorū supradicta tantùm debentur in foro exteriori, si petantur. Nam Rex nullū aliud ius applicauit redemptioni captiuorū, quàm quod eius prætori per ipsum erat applicatum. Et Gregorius Tertios decimus, confirmans priuilegium regale Philippi Secundi Regis Hispaniarum, nullum aliud ius redemptioni captiuorum concessit; sed tantùm de nouo concessit, & confirmauit ius ab ipso Rege applicatum, quod tantum est actio in foro exteriori ad petendum. Vnde si aliquis inuenit ipsum pecus perditum occulte, & expendit illud & alia iumenta, aut res inuentas in opera pia præsertim de consilio Episcopi, aut parochi, vt mos est manet tutus in conscientia, secundum ea, quæ tradit Nauarrus. *l* Et pro eis posset etiam facere compositionem. Ea enim bona non habent certum dominum, cui debeat fieri restitutio; Nam redemptio captiuorum non habet dominium talium rerum. Solùm enim habet ius petendi, & si non petat supradicta manent in sua natura incertorum, & per consequens de ipsis potest fieri compositio, sicut de alijs incertis. Nec his obstant excommunicationes Paulinæ impetratæ a Nuntio Apostolico, quæ quotidie publicantur contra detentores ipsarum rerū, & aliarum, quæ pertinent ad redēptionem captiuorum, vt sic facilius per censuras colligantur ea bona, quæ pro derelictis habentur. Nam respondetur quod excommunicatio non confirmat aliud ius, quam quod ex lege ciuili concessit Rex; at Rex tantum videtur concedere prætori actionem exigendi prout dictum est. Et sic, vt illud ius cōsistens in actione tantum effectum habeat conceduntur dictæ Paulinæ. Vnde si animal, & supradictæ res inuētæ sint iam consumptæ, quia operibus piis applicata, cum nullā sit iam actio exigendi non habet locum excommunicatio. Verùm si dictæ res non sint applicatæ ab inuentoribus, & sint in propria specie, tenebuntur earum inuentores eas restituere sub pœna dictæ excommunicationis, si petantur. Et super his nō poterit habere locū cōpositio, cū si petantur certus sit earū dominus, cui ius earū in foro exteriori est determinate applicatū, prout declaratū est.

Hæc quoad dictas religiones pro redemptione captiuorum, loquendo de incertis dicta sint. Quo verò ad alias religiones notandum est, quod Clemens Quartus, *Concessit, cum aliqui assumentium habitum fratrum Minorum fuerint obligati ad restitutionem aliquorum bonorum diuersis personis, quæ sciri, & inueniri non possunt, ministri, & custodes, & eorum vicarij, eorumque singuli in locis sibi commissis possint bona huiusmodi in pios vsus conuertere, prout secundum Deum viderint expedire.* Ita habetur in libro Monumentorum *m* ordinum. Circa quam concessionem est notandum, quod ista concessio nihil seruit alijs religionibus. Nam secundum ius commune possunt omnes hoc modo de huiusmodi dispensare. Deseruit tamen plurimum ordini nostro Minorum, cùm in nostra regula omnibus huius religionis alumnis prohibeatur, ne de rebus intrantiū religionem hanc, sint soliciti, sed mittant eos ad aliquos Deum timentes, vt libere faciant de rebus suis, quidquid Dominus inspirauerit eis.

a l. fi. C. de rei vend.
b Authe omnes peregrini. C. commu. de success.
c Fel. in c. cum dilecti. n. 7 de accus. Cass. in consuetu. Bur. rub. 1 §. 12. & 13. Sarm. selectar. to. 2. l. 6. c. 10
d §. fera. de rerum diuis.
e l. in l. ff. de cōtrahen. empt. Tira. de vtroque retrac. 1. p. §. 1. gl. 10. n. 19 Sot. l. 5. de iust. q. 3. ar. 3.
f D. Tho. 2. 2. q. 62. art. 5. in sol. ad 3.
g Arag. 2. 2. q. 66. a. 5. p. 430.
h Cou. in reg. peccatum 3. p. §. 1. an. 31.
i Henri. l. 7. de indulg. ca. 36. litt. G.
K Cou. in reg. possess. 2. d. §. 11. nu. 3. in fi. & l. 1. var. ca. 9. nu. 5. Henr. vbi su. lit. H.
l Nau. c. 17 n. 93. c. 27. num. 259.
m In 1. imp. f. 18. & in 2 fo. 141. conc. 334

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.

RESpondeo dicendo, quod habent hi monachi in oppidis secularem, quem vocant fratrem, aut Syndicum quibusdam priuilegiis gaudentem, cui incumbit mostrencum recipere in deposito, & colligere legata, aut quæ voto, aut promissione mādata sunt in redemptionem captiuorum in testamento, aut donatione, & quinque blancas, vt aiunt quibus tabellio in testamento exhæredare solet debitum in opera pia, & redemptione captiuorū. Mos est enim tabellionum dicere in testamento: *Item mando a la Merced y Trinidad, para la ayude de la redēpcion de los captiuos a cada vna dos o quatro maravedis.* Colligit etiam septimas cōsuetas, & septimæ Hispaniæ, quæ dicuntur consuetæ obligationes, & ordinariæ sunt triginta quinque dipondia, ex quibus decem dantur Mercedi, quindecim Trinitati, quinque Ecclesię maiori, & alia quinque Beato Antonio, aut Lazaro: si modo vnus alium præueniat. His item fratribus adiudicatur quinta pars bonorū morientium ab intestato absque hærede intra quartum gradum, sed deducto eo, quod pro anima datur. Alij dicunt totum deberi Trinitatis monasterio, deducto quinto pro anima. Et hoc conforme est decreto in quadam authentica. *a* Ex quo colligunt scribentes, quod bona decedentium ab intestato deficientibus consanguineis fisco adiudicentur. Et hæc bona vacantia dicuntur apud iurisconsultos, *b* & apud Imperatores. Vnde cum dicta bona fisco secundum leges imperiales applicentur, nimirum, si ipsis fratribus secundum priuilegia regalia adiudicentur. Pro quo maximè est notāda quędam lex ordinamenti, *c* cuius tenor sermone antiquo Hispanico est huiusmodi.

a Authen. omnes peregrini, C. commun. de success.
b l. 1 ff. de iu. fisc. l. 1. C. de vacat.
c l. 1. tit. 8. l. 1 ordin.

Porque acaesce que los Procuradores de las ordenes de la Trinidad y de Sancta Olalla, y de las otras ordenes dizende tener cartas, y priuilegios de los Reyes nuestros predecessores, y de la nuestra cācellaria se entremeten, a apremiar y constrenir a los nuestros subditos, vassallos, y naturales, que les muestrē los testamētos de los defunctos y mostrados demandan los legados, y mādas, que son hechos a lugares no ciertos, y otro si si en el testamēto no manda el finado a las dichas ordenes cosa alguna, dizen que les pertenece la quātia de la mayor māda del dicho testamēto. Y assi mismo, si algunos mueren sin testamento, que les pertenecen los bienes del defuncto, y no a los herederos. Y porque desto se han seguido muchos dannos, y cohechos reuocamos los priuilegios y cartas, que sobre esta razon son dados a las dichas ordenes. Pero que si las dichas ordenes de la Trinidad o de la Merced mostrarem los tales priuilegios aquellos declaramos y interpretamos que se entiendan que los Reyes pudieron dar lo que perteneciere a su camara, o fisco, y no en otra manera. Y mādamos que si el defuncto dispuso en su vida que fuessen exclusas las dichas ordenes y frayles, que aun en el tal caso no ayan lugar los priuilegios, que mostrarem. Y defendemos, que los conseruadores desto ne se entremetan, ni los legos sean escriuanos, ny procuradores de las tales cosas. Applicātur etiā dictis fratribus bona naufragorum, quæ reperiuntur in mari, aut flumine absque certo domino, quæ dicuntur, los Algariuos. Et omnia quæ prædictis fratribus ad effectum redemptionis debentur iure iuxta priuilegia Apostolica & regalia confirmata, visitata & custodita, confirmat Philippus Secundus Rex Hispaniarum, & id ipsum comprobauit Gregorius Tertius decimus anno Domini millesimo quingētesimo octuagesimo secundo in quodā Breui, prout refert Henriquez. *d* Quæ omnia debēt maximè procurare Prædicatores, & cōfessores, vt soluantur cū pro tam pio opere sint applicata, & a regularibus pro amore Christi maximo labore colligantur.

d Henriq. vbi sup. in fin.

ARTICVLVS VI.

Vtrum bona monasteriorum desertorum pertineant ad fratres.

RESpondeo dicendo, quod Clemens IV. *Cōcessit fratribus Minoribus, vt cū de prioribus locis suis ad alia loca trāsierint, possint tam omnem ædificiorum materiā locorū, quæ dimittunt (dedicatis Ecclesiis duntaxat exceptis) quàm libros calices & paramenta secū ad alia loca trāsferre ac ædificia ipsa cum solo, & aliis ad eadem loca pertinentiis (præter Ecclesias) per personas ad hoc à Sede Apostolica deputatas vendere, ipsorūque pretium in aliorum locorum ad quæ dicti fratres se transferunt ædificationem seu aliàs in eorum vtilitatē conuertere, secundum quod eis melius videbitur expedire.* Ita habetur in libro Monumēta ordinum. *e* Et aduertendum, *Quod Concilium Constantiense statuit quod generalis fratrum Minorū possit, & debeat conuētus suos subditos ad statum strictæ obseruantiæ conformiter iuxta declarationes, & statuta Sedis Apostolicæ, & ordinis reducere tollendo quascunque superfluitates sine sint in rebus mobilibus quantum fieri poterit bono modo habito semper consilio maiorū, & discretorum sibi obedientium: eligendo, si opus fuerit, aliquas personas quæ ipsas superfluitates authoritate dicti Concilij vendant, conuentibus, aut aliàs in opera conuentuū cōuertant.* Ita etiā habetur in dicto libro *f* Quod verò attinet ad monasteria monialium aduertendum, *Quod Sixtus Quartus statuit, vt cū contigerit, monasteria monialiū Sanctæ Claræ monialibus destitui, adeo vt de illorū reformatione spes nulla supersit, illa quæ sic destituta existunt & destitui contigerit in futurum, cū eorum bonis omnibus perpetuis vsibus fratrum domus dicti ordinis (eisdē destitutis monasteriis propinquioribus sub quorum cura erāt) applicentur, ita vt fratres ipsi possint de illis, & eorundē monasteriorū structuris, & ædificiis pro eorum vtilitate disponere. Proviso tamen quod eorum Ecclesiæ, & oratoria ad profanos vsus non redigantur; sed in illis quandoque diuina celebreatur officia.* Ita habetur in eodem libro *g* In quo etiam libro continetur idem quasi ad literā contineri in Marimagno Carmelitarum, & in Marimagno Prædicatorum: *h* & in Marimagno Augustiniensium. *i* Circa quas cōcessiones primam Clementis Quarti, & secundam Sixti Quarti est aduertendum, quod additur in ipsis, *proviso tamen, quod illorum Ecclesiæ & oratoria ad profanos vsus non redigantur.* Hæc enim clausula est conformis sacris Canonibus. *K* Ecclesia enim secundū ipsos, & præcipuè consecratæ; vel oratoria, monasteria & huiusmodi reuerti non debent ad secularem habitationem & vsus profanos. Si tamen destruatur monasterium secundum glossam *l* quandam, de lignis & lapidibus construi potest dormitorium, vel alius locus honestius; vel etiam in coquina sua ligna comburi a monachis possunt iuxta eosdem sacros canones: *m* sed ad priuatos vsus conuerti nō debent. Locus autem manet sacer, licet dirutum sit ædificium, prout aduertit Syluester. *n*

e In 1. imp. fo. 58. & in 2. fo. 142. conc. 340.
f In 1. imp. fo. 26. & in 2. fo. 110. conc. 236.
g In 1. imp. fo. 60. & in 2. fo. 144. concess. 349.
h In 1. imp. f. 182. conc. 443
i In 2. imp. fo. 141. conc. 682
K in 1. imp. fo. 150. conc. 633.
l 16. q. 3. c. qua semel.
m c. quoniam & Glo. in d. c. qua semel. ca. ligna. d. 1.
n Syl. v. Eccl. a. n. 7. in 1. d.

ARTI-

quod Concilium Tridentinum debet intelligi in casu, in quo loquitur; non enim ait, quod visitent Episcopi, sed iudices ordinarij illius loci, quod colligitur ex principio dicti capitis octaui Concilij Tridentini ibi, *Locorũ ordinarij Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas authoritate apostolica singulis annis visitare teneantur.* Per quæ verba innuit Cõciliũ, quod quicunque iudex ordinarius est obligatus visitare ecclesias sibi subiectas, singulis annis, siue episcopus, siue alius iudex ordinarius maior, aut minor, aut habeat æqualẽ iurisdictionẽ. Et in his ecclesiis iudex ordinarius est Dominus, Rex sicut magister, & administrator perpetuus istorum ordinũ militiarum, & visitatores eius nomine. Vltra hoc iudex ordinarius est supremum Concilium ordinũ authoritate apostolica, quod cognoscit quamcunque causam, litem, aut delictum dictorum ordinũ, etiam si sit grauissimum. Nec potest dici, quod episcopus solũ sit iudex ordinarius, cũ possint esse alij iudices ordinarij, qui ordinarij vocantur, vt sunt Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & alij ecclesiarum prælati, prout notant communiter Doctores. a Et hôc modo sunt intelligenda multa iura Concilij Tridentini, in quibus sæpe sæpius fit mentio ordinariorum: Ipsa enim loquentia in hac materia, & in aliis similibus sunt intelligenda non tantum de episcopis, sed etiam de aliis iudicibus inferioribus, & superioribus iurisdictionem ordinariam exercentibus; nisi ex proprietate rei illum actũ nullus præter episcopum facere possit, prout est ordines conferre, oleum, & chrisma consecrare, vel confirmare, vel alia similia, quæ ad episcopatus officia sunt pertinẽtia. Pro hac explicatione facit quoddam decretum eiusdem Concilij Tridentini sessione decima quarta, capite quinto de reformatione, ibi, *Vt coram Episcopo, vel alio superiori ordinario* Ex quibus verbis constat esse alios iudices præter Episcopos, qui ordinariam iurisdictionem exercere possint. Ad idem etiam est textus in capitulo primo. §. hanc autem, de censibus, libro sexto, ibi, *Episcopis, aliisque prælatis ordinario iure*. Et quotiescunque priuilegium exemptionis est simpliciter vniuersaliter concessum, tunc monasteria, & alia loca excepta a iurisdictione prælati visitari nõ possunt. Nam visitari est quid annexum iurisdictioni alicuius, vt in aliquibus iuribus probatur; per quæ ita tenet Altamiranus. b Et ad hunc modum est intelligendum dictum decretum Concilij Tridentini, in capite octauo, superius allegato, ibi *Locorum ordinarij Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas authoritate apostolica.* Vel aliter potest dici, quod loquitur Concilium de ecclesiis sæcularibus exemptis habentibus ante priuilegia, quod minimè visitentur. Hæc enim debent visitari ab ordinariis. Et sic reuocat priuilegia in contrariũ; cũ talia priuilegia redundent in maximum damnum dictarum ecclesiarum non habentium hominem qui illarum curam habeat. Et quod necessariò intelligatur de aliis ecclesiis sæcularibus; & non de regularibus, constat ex eo quod ecclesiæ regulares habeant priuilegium, quod non visitentur. Et ait Conciliũ c Tridentinum, quod debent seruari circa hoc regularium priuilegia. Imo ponit formam, quæ debet haberi in visitatione regularium, & suorum monasteriorum, & ecclesiarum, & earum, quæ habent iudices ordinarios regulares, vt sunt tres ordines militares de Alcantara S. Iacobi, & Calatrauæ, & alij ordines militares, & monachales, & mendicantes, & aliæ similes religiones. Ex quo sequitur, quod siquidem ecclesiæ regulares non debent visitari per episcopos, sed per suos ordinarios quos habuerint aut eorum visitatores generales, decretum Concilij Tridentini superius allegatum tantùm est intelligendum de ecclesiis secularibus exemptis ratione aliquorum priuilegiorum, non autem de ecclesiis regularibus.

a c. decernimus de iudicijs. ver. ecclesiarum prælati.

b Altam. vbi sup. nu. 68. fo. 27. col. 1.

c Conc. Trid. sess. 4. c. 1. de refor. & sess. 25. c. 8. & 20. de refor.

Nec aliquod præiudicium huic Ecclesiarum iuri generatur ex eo, quod aliquis episcopus aliquã ecclesiã dictorũ ordinum visitauerit, & petierit rationem ab œconomis. Nam respondetur, quod ad præscribendum contra dictarũ ecclesiarum exemptionem, erat necessarium, vt haberent præscribẽtes in principio præscriptionis titulum, & bonã fidẽ, quæ omni tempore de iure canonico requiritur, vt in eodem iure Canonico d continetur. Ex quo ita colligunt Dinus, & communiter Doctores, Bartolus, & Baldus, & Abbas; Quamuis de iure ciuili probato in quadam lege partitarũ aliud dicatur. e Sed tamẽ in hac materia præscriptionis, quamuis dicta opinio de iure ciuili comprobetur per legem regni, nihilominus iuris canonici dispositionibus stare debemus, cũ hæc ad salutẽ animarũ pertineant, & nõ possit res aliena sine peccato possideri, si sciẽtia Domini superuenerit, prout aduertit Gregorius f Lopez. Et quod non habuerit episcopus bonã fidẽ constat, si quidem sciebat, dictam ecclesiam esse ordinis, & quod visitatores generales dicti ordinis eã visitẽt. Et cũ sit ordinarius (qui re vera est) sciebat aut debebat scire, quod habebat visitatores: & per consequens, quod non habuit potestatẽ ad visitandum. si quidem non visitat alias regulares ecclesias eo solùm, quia sunt regulares, Et etiã si Episcopus habuisset bonam fidem sibi suadẽs, quod Conciliũ Tridentinum in locis superius allegatis licentiam illi conferebat, ad visitandum dictam ecclesiã; hoc nihil ipsi suffragatur, attẽto quod dicta ecclesia erat exempta, & quod nullum ius habebat ad eã visitandã, nec a Conc. Trid. talis ipsi facultas cõcedebatur prout in superioribus late dictum est. Et dato quod, episcopus visitauit quiete ac pacifice petendo rationẽ ab ipsis œconomis, & faciendo omnia alia, quæ pertinent ad eum qui habet verũ ius ad visitandũ, non ex hoc dicendum est, quod acquisierit verũ ius quantũ ad proprietatẽ; & quod verus Dominus cẽsearur respectu dictæ visitationis: si quidẽ paruum tẽpus interuenit talis possessionis; Cõtra ecclesiam enim regularem nulla currit præscriptio minoris tẽporis, quam quadraginta annis roborata, vt probatur in iure: g Ex quo colligunt cõmuniter Doctores. Et licet, loquẽdo de quadrageraria præscriptione, ad eam non sit necessarius titulus, sed tantùm bona fides, prout post alios resoluit Couaruuias. h Hoc tamen habet locum quando ius commune nõ resistit præscribenti, vel iuris præsumptio cõtra eũ, qui præscribit, non est. Nã aliàs tempus quadraginta annorum, & bona fides, non sufficerẽt, sed est necessarius titulus qui possessori iustã possidendi causam tribuat, vel allegatio, & probatio tãti temporis possessionis, cuius initia memoriam hominum excedant. Pro qua doctrina est quædã Decretalis expressa, i & singularis, vbi probatur, quod prælatus, vel ecclesia, quæ allegabat, se præscripsisse decimas alterius parochiæ, cum ius commune habebat cõtra se, deberet probare titulum & bonam fidem, & possessionem quadraginta annorum, vel tantùm tẽpus possedisse, quod hominum memoria non fuisset in contrarium, quod refert Baldus. Et sic in nostro casu, vt intelligatur, quod dictus episcopus præscripserit iurisdictionem ad posse visitare dictam ecclesiã, debuisset eam visitare quadraginta annis, cum bona fide, & pacifice visitando. Cuius contrarium accidit, si eam visitauit excõmunicationibus constringendo, vltra quod interrupta fuit etiam præscriptio a die, qua fuit lis mota ex parte ecclesiæ contra

d c. possessor de reg. iur. in 6. vbi Dinus, & communiter Bart. in l. naturaliter. col. 1. de vsu cap. Abbas & alij in l. vltim. de præscription.

e Bal. de præscr. 2. p. 3. p. princ. q. 7. e d. li. 12. titu. p. 3.

f Greg. in d. l. glo. 1.

g ca. illud & c. de 4. vbi Docto.

h Cou in reg. possess. 2. p. §. 1. nu. 7.

i c. 1. de præscript. c. vbi Bald. nu. 6.

episco-

Episcopum. Et hoc à fortiori procedit, si ipsa ecclesia est sub commenda, quæ habet aliam Ecclesiam, quæ nunquã solita fuit visitari ab episcopo, sed est annexa ipsi ecclesiæ non solitæ visitari tanquam capiti. Nam in hoc casu illud, quod dicitur de principali secundum regulam *a* notissimã iuris, dicẽdum est de accessorio. Supradicta etiam confirmãtur ex quodam priuilegio Eugenij *b* Quarti concesso monasterio S. Pauli extra muros, quod etiam cõcessit Pius Papa Quartus anno Domini millesimo quingẽtesimo septimo, pridie nonas Iunij, pontificatus sui anno quarto cõgregationi montis Oliueti *Quo priuilegio conceditur, quod sicut contra Romanã ecclesiã non nisi centenaria currit præscriptio secundũ constitutiones canonicas; & legitimas sãctiones, ita quoque prædicto monasterio minoris temporis præscriptio non obsistat.* Et notandũ est, hoc priuilegium ad totũ ordinem deriuari. Nã priuilegia vnius monasterij toti congregationi sunt cõmunia, & eius particularibus monasterijs, quando ipsa priuilegia alijs monasteriis, & locis dictæ cõgregationis adaptari, & cõuenire possunt, prout cõcessit Alexander *c* Sextus cõgregationi S. Iustinæ. Vnde cũ ordo militię Christi in Regno Portugalliæ habeat cõmunicationem priuilegiorũ S. Benedicti, & S. Hieronymi, & aliorũ mendicantium per Bullã Pij Quinti, de quo agemus infra in quæstione de communicatione priuilegiorum, sequitur, quod contra ius non visitãdi eius ecclesiã, de qua nobis est sermo, non potest currere minor præscriptio, quàm præscriptio centum annorum, præsupposito, quod ecclesia sit eius ordinis, qui habet communicationem supradicti priuilegij. Insuper nostrũ assertum confirmatur, ex Cõcilio *d* Tridentino, cuius verba sunt: *Vniuersitates generales & alia collegia Doctorum, seu Scholariũ, & regularia loca, necnon hospitalia actu hospitalitati seruiẽtia, ac vniuersitatũ, collegiorũ, locorũ, & hospitaliũ cuiusmodi personæ in præsenti Canone minime coprehẽdantur, sed exẽpta omni modo sint, & esse intelligantur.* Ex quibus verbis constat, non solùm non esse abrogata priuilegia dictorũ ordinũ, imo esse à Concilio approbata per illa verba; *Et regularia loca ordinũ*, & omnes personæ dictorum locorum regularũ in dicto Concilio declaratæ; & sic posse dictos ordines vti priuilegiis, quæ habuerint concessa a quibuscunque pontificibus. Et in particulari ordo de Alcãtara potest frui multis Bullis, quæ declarãt esse dictũ ordinem nullius diœcesis, & aliis multis concedẽtibus multa priuilegia, de quibus omnibus fit mẽtio in definitionibus dicti ordinis compilatis per Dominum fratrem Petrum Gutierrez sacristam maiorem eiusdem ordinis, quæ fuerunt impressa anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, & latius in aliis definitionibus antiquis impressis anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio. Quæ Bullæ sũt omnes in cõuẽtu Alcantaræ. Quæ omnia, quando oportuerit, possũt videri, ne hic ordo militaris, & alij ordines militarium suis priuilegiis defraudentur, & sua exemptione ab ordinariis propter eorum ignorantiã priuentur. Et in archiuio cõuentus de Auis ordinis militaris Regni Portugalliæ est quædã Bulla Leonis Decimi concessa magistro ordinis de Auis Domino Gregorio, anno Domini millesimo quingentesimo decimo quarto, confirmata per Dominum Papam Gregorium Tertium decimũ, & ad petitionem Sebastiani Regis Portugalliæ gubernatoris, & perpetui administratoris dicti ordinis a Pio V. cõcessa anno Domini millesimo quingẽtesimo septuagesimo vt fratres priores, & Curati, qui resident in ecclesiis dicti ordinis, nõ puniãtur, neque castigẽtur, per Episcopos, aut Archiepiscopos diœcesum, vbi resideant nec ratione delicti, nec ratione beneficiorum, nec ratione exercitij ipsorum, etiam si ab ipsis conferãtur; quia non decet ipsos puniri in duobus tribunalibus ordinis scilicet, & ordinarij.

a l. cum principales ff. de reg. iuris.

b Habet. in li. priui. congreg. S. Benedicti, impresso Romæ anno Domini 1589. p. 802.

c Habet. in d. li. pa. 93.

d Conc. Trid. ses. 4. c. 3. de reform.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Episcopus possit corrigere fratrem beneficiatum dicti ordinis, seruientem dictum beneficium curatum in eo, quod deliquerit, circa ministerium curatus.

RESpondeo dicendo, quòd non, cum dictæ ecclesiæ sint subiectæ ordinibus militaribus, & habẽtes beneficium curatum dictorum ordinum, in dictis ordinibus sint professi, & beneficium, & iurisdictio tam temporalis, quam spiritualis sit dictorum ordinum. Et sic dicti fratres beneficiati debent castigari, & corrigi per suos iudices ordinarios, prout patet ex dictis in articulo superiori. Sed contra, nobis obstat, Concilium Tridentinum *e* vbi conceditur facultas Episcopis corrigendi, & castigandi illos, qui animarum curam exercent, tã regulares, quã seculares, si deliquerint in sacramẽtorum administratione, & in aliis ad eius officium pertinentibus. Verba Concilij sunt, *In monasterijs, siue domibus virorũ, seu mulierũ, in quibus imminet animarũ cura personarũ secularium, præter eos, qui sũt de eorum monasteriorum, seu locorum familia, personæ tã regulares, quam seculares huiusmodi curam exercentes subsint immediate, in his quæ ad dictam curã & sacramentorum administrationem pertinent iurisdictioni, visitationi & correctioni episcopi in cuius diœcesi sunt sita.* Hæc Concilium. Ex quibus verbis videtur colligi, quod episcopus possit procedere contra beneficiarium dicti ordinis, & castigare, si deliquerit in administratione sacramentorum, & aliis rebus ad officium curatum pertinentibus. Sed huic argumento respondetur, quod non potest iudicari de particula alicuius legis, nisi tota lege perspecta, vt ait quidam iuris Consultus. *f* Vnde oportet perlegere totum capitulum Concilij Tridentini, vbi postquam dictam clausulam argumenti posuit, statim in hæc verba prorumpit. Excipiendo ea, quę sequuntur in hunc modum, *excepto monasterio Cluniacensi, cum suis limitibus, & exceptis etiam his monasterijs, seu locis, vbi Abbates generales aut capita ordinũ sedem ordinariam principalem habent, atque alijs monasterijs, seu domibus, in quibus Abbates & alij regulares superiores iurisdictionem episcopalem, & temporalem in parochos & parochianos exercent.* Hæc Concilium Tridẽtinũ. Ex quibus verbis colligitur, quod regulares seruientes beneficia curata sui ordinis, qui nõ sunt subiecti episcopis, in quorum diœcesi extiterint non debẽt per episcopos visitari, si tales habuerint Abbates, aut generales, aut superiores, qui habeant iurisdictionem ordinariam, qualẽ habet magister ordinis de Alcantara, & magistri aliorum ordinum militiarum. Vnde planissime constat, quod episcopus non poterit visitare, nec castigare fratrem professum dictorum ordinum, habentem & seruientem beneficium curatum. Quod patet ex dictis. Et quod ordo Alcantaræ, & eius magister, qui est Dominus Rex Hispaniarum habeat iurisdictionem ordinariam, ita spiritualem, sicut temporalem; & quod possit cognoscere, vt iudex ordinarius, cuiuscunque causæ, litis, & delicti, quantumcunque grauissimi, declarat Paz *g* in hæc verba, *similiter etiam in ordinibus militiarũ Diui*

e Conc. Trid. ses. 25. ca. 11. de refor.

f l. 1. inciuile, ff. de legib.

g Paz. 2. tom. præludio. 1.

Iacobi, Alcantaræ & Calatrauæ coram proprijs iudicibus ordinum, & non coram Episcopis causæ clericorum & meræ Ecclesiasticæ, & reliqua ad forum ecclesiasticum pertinentes tractantur. Et idem Paz, a ait, declaratione factã à supremo senatu regali ad id, quod iudices inferiores non possint cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus, non obtinere in iudicibus prædictorũ ordinum militiarũ, ad quos etiam grauissimarum causarum cognitionem pertinere ait. Et supra retulimus ordinem militiæ de Auis in Regno Portugalliæ, habere priuilegiũ Leonis Decimi supradicta confirmans. Ex quo poterit inferri, quod fratres, qui fuerint alicuius ordinis militaris habentes priuilegia notoria, quod nõ possint conueniri coram alio iudice ordinario, sed corã proprio eiusdẽ ordinis, non sunt obligati respondere citationibus Episcoporum, aut suorum prouisorum, quia priuilegiatus notorie nõ est obligatus ad citationem comparere; prout tradunt cõmuniter Doctores, b & tenent Bartolus, & Sũmistæ, & sic non possunt procedere iudices contra citatũ, si nõ comparuerit, habentem priuilegium notorium exemptionis, sicut habẽt fratres Mendicantes; Et ideo nõ tenentur ipsi respondere citationibus à iudicibus factis. Vnde cum priuilegium dictorũ ordinum militarium sit notorium, nullus fratrũ professus in dictis ordinibus, tenebitur respõdere citationibus Episcoporum: & propter hoc non cõdẽnabuntur vt contumaces: & si propter hoc excõmunicentur, excõmunicatio erit nulla, tanquã lata à nõ suo iudice. Et quod Ordines militares habeant iurisdictionem ordinariam in oppidis eorundẽ Ordinũ visum est mihi ponere in præsentiarũ, quid senserit circa hoc doctissimus Doctor, & præceptor meus Sahagun, prælegẽs in sua chatedra primaria sacrorum Canonum in vniuersitate Salmãticensi capitulũ primum de foro cõpetenti, quod explicando ait: *Respondeo, nostrũ decretũ non esse restringẽdum ad solos Episcopos: Hoc enim defendi nõ potest: siquidẽ ex decidendi ratione probauimus Ecclesiasticã cognitionẽ à Pontificibus fluxisse in prælatos inferiores, & prælatorum significatione etiã cõprehenduntur omnes superiores, & inferiores ordinariam iurisdictionẽ habentes vt probant iura in argumento allegato. Quare vera nostri textus interpretatio, etiã dum meminit proprij Episcopi, intelligitur de proprio iudice ordinario, siue superior sit vt Archiepiscopus, siue inferior prælatus, siue eandẽ iurisdictionẽ habeat, vt ordinarij militiarũ Diui Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ. Et vide quos prælatos in hac specie appellauit capitulum secundum de iudicijs, vocat ordinarios Concilium Tridentinũ in dicto capite vigesimo, ad omnes enim iurisdictionẽ pertinere diximus in præcedenti argumẽto. Et probat Sarmiento libro tertio Selectarum, capite finali: quod etiã cõfirmat Concilium dicto capite vigesimo, quod tamen reformat quoad causas matrimoniales, & criminales solis Episcopis reseruandas eodem capitulo, versiculo, ad hæc. Quæ sanè reformatio intelligenda est quoad prælatos inferiores Episcopis subiectos, non quoad alios eandẽ iurisdictionem habentes, licet Episcopali non gaudeant dignitate, vt sunt iudices militares. Nec obstat vltima pars argumenti de superioribus, Videtur n. textus expresse velle primæ instantiæ cognitionem pertinere ad proprium iudicem. Expressit tamen Episcopũ, quia frequentius Episcopi primam cognitionem habent. Et sicut, licet dixerit Episcopum, intelligimus Ordinariũ, etiã inferiorem, ita in illa prima cognitione, quãuis Episcopi superiores habeant exclusit eos omnes quoad primã instantiã, & disposuit expediendam esse corã proprio iudice. Quod multis rationibus obseruare hodie præcipit Cõcilium Tridentinum in dicto capite vigesimo, hoc extẽdẽs etiã ad legatos in versiculo, legati. Quare noua illius legis constitutione hodie prima instantia ecclesiasticorum coram proprio iudice expedienda est vsque ad definitiuã nisi Pontifex manu propria cõtrarium subscripserit iuxta formam dicti Concilij. Et ita executioni mandatum esse nau semel pronuntiatum est in regio consilio.* Hæc doctissimus Doctor Sahagun. Nec supradictis obstat textus in capitulo primo, in paragrapho, in eos versiculo, nisi forsan, de priuilegijs, libro sexto, innouatus per Concilium c Tridentinũ, & confirmatus in lege Partitarũ, nec quod tradit Couarruuias; quoniam loquuntur, & procedunt, quando religiosi sunt destinati ad monasteriorum suorum prioratus, episcopis, vel Archiepiscopis subiectos ad regimen eorundẽ prioratuum, vt constat manifestè ex dicto paragrapho, in eos, ibi, *Ordinarijs ijsdem subiectos.* Ex quibus constat, quod si prioratus non subiecti sunt ordinarijs, non possunt castigari, nec excõmunicari tales religiosi per ordinarios seculares, vt expressè definiuit lex d Partitæ in versiculo finali his verbis: *Fueras si el monasterio cõ todos sus priorazgos, y con todas sus cosas, y con todas sus granjas fuisse franqueado.* Et sic intellexit Couarruuias e & Sylu. At cum oppida, & ecclesiæ dictarum militiarũ, sint pleno iure, tam in spiritualibus, quam in temporalibus subiecta dictis ordinibus: & religiosi, & priores earundem sint exẽpti simpliciter non ratione loci, sed generaliter, & non subiecti alicui episcopo, non possunt citari, nec castigari, nec excommunicari ab ipsis episcopis, etiam si delinquant in suo officio priorum, nisi solùm, quando administratio, & gubernatio ecclesiæ parrochialis pertinet ad episcopum, vt expresse tenet, & probat Couarruuias. f Et regulariter prioratus dictorum ordinum, non gubernantur, nec administrantur ab ipsis, nec in illis habent aliquid præter id solùm, quod approbãt curam secularem, aut regularẽ, qui per patronum fuerit præsentatus ad tenẽdum, & seruiendũ dicto prioratui, sit habilis, & sufficiens, iuxta determinationem examinatorũ synodalium; quo finito nihil aliud restat Episcopis concludendũ: omnia enim alia dispositioni dictarum religionum, remanent subiecta. Et hoc solùm communiter conceditur in bullis aggregantibus aliqua beneficia aliquibus religionibus, prout infra dicetur. Ex quo sumitur efficax argumentum, pro nostra sententia. Nã si solùm in dictis bullis conceduntur supradicta, clarum est quod alia negantur. Nam exceptio particularis firmat regulã in contrarium: & inclusio vnius, est exclusio aliorum, prout probatur in iure, g & docet Decius. Et iuxta supradicta debet explicari quædã declaratio sacræ congregationis illustrissimorum, ac Reuerendissimorum dominorum S.R.E. Cardinalium, quæ habet in hunc modum. *Congregatio Cõcilij censuit Episcopos, aut alios locorum ordinarios vigore tuinsuit decreti eiusdem Concilij nullam habere facultatẽ quouis tempore in monasterijs, domibus, & ecclesijs regularium exemptorum, quibus nõ imminet cura animarum personarum secularium visitandi Sacristias, paramenta, vasa, sacra, altaria, & cætera huiusmodi, aut etiam tabernaculum, seu pyxidem. In qua sanctissimum eucharistiæ sacramentum asseruatur.*

Hæc enim declaratio ibi, *quibus non imminet cura animarum personarum secularium* clare innuit, quod in ecclesijs, in quibus imminet cura animarũ secularium, non procedunt in ea decreta, quod vtique ex dictis verum est, si intelligatur de ecclesijs exemptis, nõ omnino quæ reguntur per Episcopos in quibus prælati regulares non habent plenam potestatem tam in spiritualibus quam in temporalibus: non autem in his, quæ ipsis prælatis regularibus pleno iure sunt subiectæ.

a Vbi supra, nu. 12.

b Doct. in ca. cum ordinem de regul. vbi Abb. n. 8. Bar. in l. 2. v. 9. cũ seq. ff. si quis in ius vocatus Summista v. priuilegium.

c Conc. Trid. sess 7. c. 14. l. 9. tit. 9. par. 1. circa fin. vers. massi. alguna Cou. in pract. qq. c. 11. nu. 5.

d Lex. parti. vbi sup.

e Couar. vbi sup. nu. 5. ver. posset tamen si vel ter. verbo exemptio in fi.

f Couar. in d. nu. 5. in ver. ex quibus apparet, in v. posset tamen.

g l. cum prætor ff. de indi. c. nõ nu de præsumpt. l. si maritus C. de procura. Dec. consi. 82. nu. 2.

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrum sententia consilij regalis noceat supradictis, quae declarauit, Episcopum quendam non facere vim, visitando, & praetendendo visitare Ecclesias dictorum ordinum, & castigare fratrem dictorum habētem curam cuiusdam Ecclesiae ipsorum in eo, quod deliquerit in administratione ipsius curatus.

RESpondeo dicendo, quòd non; etiam si dictus frater, huiusmodi sententiae obedierit, & cortectioni dicti Episcopi se subiecerit. Nam sentētia supradicta, io se nulla fuit, Consilium enim regale non potuit esse iudex contra dictum fratrem, cum esset professus dictorum ordinum, etiam si causa, per viam iutis ad dictum cōsilium supremum fuisset deducta. Nam in his partibus Hispaniarum in oppido Matriti sunt tres iudices commissionis nominati à Catholico Rege nostro Hispaniarum, virtute cuiusdam Bullae, quam habet ad decidendas lites resultantes inter ordines militares S. Iacobi Alcantarae, & Calatrauae, & Episcopatos totius sui Regni. Et sicut non potuit consilium supremum, esse iudex huius causae; ita sententia per ipsum pronunciata erit nullius effectus contra ius, quod habent dictae Ecclesiae, ne scilicet, ab Episcopis visitentur. Ex quo sequitur, quod sententia erit nullius praeiudicij; non enim potest tollere ius, quod habent dicti ordines in quacunque lite per Episcopos mota. Nec obstat dicere, quod dictus frater consensit sententiae dicti consilij regalis. Nam secundū ius non potuit hoc facere, quia nullus Ecclesiasticus, potest in iudicem non suum consentire absque expressa licentia, proprij iudicis, pro ut probatur in iure, *a* & tenet Abbas, & communiter scribētes. Adeo quod nec etiamin alium iudicē Ecclesiasticū potest clericus consentire, prout tenent etiā cōmuniter *b* scribentes. Quod procedit, & habet locū a fortiori in regularibus, quia clerici habent liberā voluntatem; regulares verò non habēt velle, nec nolle, ideo nō potuit praeiudicare eius cōsensus in alium iudicem non suum. Praeterea facit, quod exemptus, qui immediatè subest Summo Pōtifici, quamuis velit non potest in iudicem ordinarium non suum consentire, nec eius iurisdictionem prorogare; quia Summus Pontifex est diœcesanus exemptorum, prout notant communiter scribentes, *c* cum Panormitano: & cum Summus Pontifex sit diœcesanus exemptorum, & nullus absque licentia diœcesani possit in alium iudicem cōsentire, vt supra probatum est, meritò in casu, de quo in praesentiarum, non potuit prorogari iurisdictio absque Summi Pontificis licētia, & sic prorogatio absque ea facta erit nullius momenti. Confirmatur, nam nullus exemptus, qui immediatè subest Summo Romano Pontifici, potest suo priuilegio renunciare, absque licentia Papae, nec ad absolutionem recipiendam, nec ad forum contentiosum prorogando iurisdictionem. Nam per exemptionem exemptus fit non subditus, & immediatè subest Papae, vt probatur in iure. *d* Nam dicitur subditus, quasi sub alterius iurisdictione, & potestate constitutus. Sed sic est, quod per exemptionis priuilegium Episcopus desinit habere iurisdictionem, & potestatem in exemptos vt probatur in iuribus allegatis: ergo Episcopus in exemptum non habet potestatem, nisi in casibus sibi expressè concessis, & sic non potest exemptus eius iurisdictionem prorogare. Exemptio enim concernit non tantum fauorem exempti, sed & superioris, qui eum exemit, vt probatur in iure, *e* Et ita resoluit de rigore iuris cū Ioanne Andrea, & Abbate Syluestr. *f* Tametsi quoad forum pœnitentiale & sacramentale concedat ipse Syluester posse exemptum subiici Episcopo in casu necessitatis. Ex quo quoad nostrum casum resolutum manet, quod non potuit prorogari iurisdictio ab ipso fratre etiam in ipsum supremū senatum, cum ordines militares habeant priuilegiū exemptionis, in quo cauetur, quod omnes horum ordinum immediatè iurisdictioni Summi Pontificis subsistant: & sic absque eius licentia non possunt huic exemptioni expressè renunciare. Pro quo est textus *g* clarus, & expressus. Vnde prorogatio facta per dictum fratrem ad hoc consilium Regale cognoscens de vi facta per Episcopum, volendo ipsum castigare propter delicta in eius officio cura tus commissa, fuit nulla, cum facta fuerit sine licentia sui superioris, qui est Summus Pontifex, & eorum magister & consiliū supremum ordinum authoritate Apostolica; & cum iam sint iudices Apostolici certi deputati ad decidendas lites ortas inter ordines Militares, & Episcopos. Praeterea regula est generalis iuris, quod ius alteri quaesitum non potest ab ipso auferri sine suo ipsius facto, aut culpa, quam regulam latè prosequitur *h* Tiraquellus, vbi eam ampliat, etiam si spe tantum sit ius quaesitum, & est communis secundū Antonium Gomez, hanc regulam comprobando multis iuribus. Quibus adde Stephanum Aufrer. *i* Et sequitur Decius amplians etiam, quod ius in spe consistens per Principem auferri non potest ab agnatis ad successionem feudi: & sic factum, & consensus particularis dicti fratris non potuit praeiudicare, nec de facto praeiudicare in aliquo dictae exemptioni, & priuilegio totius religionis. Et quando praedicta locum, non haberent per viam restitutionis, possent dicti ordines, & eorum personae procedere adiuti priuilegio quodam Ioannis Vigesimi III. facto congregationi montis Oliueti, prout habetur in compendio priuilegiorum ordinis Cisterții, verbo, restitutio in integrum. Vbi dicitur: *Si quae laesio in bonis, & vsibus monasteriorum per quamuis cuiusque status gradus, habitus, seu conditionis Ecclesiasticae seu secularis, mundanae, vel regularis personam etiam culpa praelatorum, monachorum seu procuratorum facta fuerit, ipso iure rescinditur, nec opus est aliquam in integrum restitutionem a quoquam super ea quomodolibet impetrare. Et hoc ius sine priuilegium trahitur ad praeterita nondum decisa praesentia & futura.*

Et aduerte, quod super casu in articulis superioribus ventilato, fuit data quaedā sententia definitiua contra dominum Episcopum Salmanticensem a Catholico Rege nostro Philippo, authoritate cuiusdam Breuis Gregorij Decimitertij sibi cōcessi ad sedandas dictas lites, & fuit data apud Diui Laurētij monasterium Regale vigesimo quarto die mensis Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo. Quae sententia fuit intimata dicto domino Episcopo Salmanticensi secundo die Octobris eiusdem anni: cui post aliquas instantias tandem obediuit, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, die tertia decima Maij, & virtute dictae sentētiae executorialis prior de Rollan ordinis Alcantarae alūnus fuit nominatus Iudex Apostolicus, & ordinarius dicti oppidi de Rollan, & vniuersae Cōmendae Magdalenae eiusdē ordinis, qui residet Salmanticae, habēs ibi suū tribunal, in quo sua vtitur iurisdictione, & dimissoria secularibus eiusdem Commendae impartitur.

a c. 1. & c. si diligenti. & c. si quis contra cleric. de foro comp. Abb. in d. c. 1. n. 3. et 2

b Glos. in c. significasti in v. clerici. de foro cōpet. Abb. consl. 23. q. 1.

c Doctor. in d. c. significasti. vbi Panor. glos. in c. Authenticate. v. sedis Apost. de priuil. l. 6.

d c. Papa de priuil. l. 6. c. per tuas. de off. ordin.

e c. Apostolicae. de regul.

f Syluest. ver. absol. 3. n. 3.

g c. dum temporis de arbit.

h l. vlti. C. si contra ius vel vtil. publ. Tiraq. de retro. con. § 1. glo. 7. nu. 20 Gom. in l. 40. tau. n. 30

i Aufre. in decis. capel. Tolo. decis. 340. glo. magna versic. sed fortius Frāciscus Deci. seu Bertius con sil. 56. nu. 13.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm priores ordinum militarium, in quorum prioratibus sunt aliquæ ecclesiæ annexæ, possint aliqua munera Episcopalia exercere.

Respondeo dicendo, quod ipsi habent iurisdictionem quasi Episcopalẽ, vt patet ex eorum prouisionibus, & per consequens possunt benedicere omnia ornamenta, cum ea possint benedicere Abbates habẽtes iurisdictionem quasi episcopalem, vt docet glossa, a & tenẽt communiter Doctores. Nec obstat, quod non sint Abbates; Nam respondetur quod Abbatibus non competit tale priuilegium, quatenus Abbates sunt, sed quatenus habẽt iurisdictionem quasi Episcopalem. Vnde cum dicti priores habeant iurisdictionem, quasi episcopalem id poterunt. Nec etiã obstat, quod non sint benedicti, sicut sunt Abbates. Hoc enim non obstãte habent iurisdictionem quasi episcopalem. Id autem consequitur ad dictam iurisdictionem, & non ab benedictionem. Et præterea Abbates non benedicti, vt dictum est in superioribus, b possunt supra dicta facere imo ipsis cõmunicantur priuilegia Abbatum benedictorum. Non tamen supradicti priores possũt benedicere calices, nec corporalia, quia nec Abbates secundum ius commune habẽtes episcopalem iurisdictionem, id possunt efficere, prout tradit quædam glossa, c quã sequuntur Syluester. Rosela, Angelus, & Tabien. At cum modo Abbates nõ benedicti possint benedicere calices & aras per priuilegium in superioribus citatum, nõ ab re videtur dicendum, quod si habent communicationem priuilegiorum concessorũ, & concedendorũ dictis Abbatibus, possint supradicta benedicere. Quod nihil magis indobitatum est loquendo de benedictione corporaliũ, cum ipsam possint cõferre priores conuentuales, & guardiani, qui iurisdictionem non habent episcopalem. Vtrum autem possint cõcedere secularium suorum prioratum Reuerẽdas, maxime controuertitur. Nam congregatio Cardinalium declarauit, quod Abbates Metinæ, & Vallisoleti, & alij habentes iurisdictionem quasi episcopalem non possunt dimissorias cõcedere, prout refert Enriquez adducens pro hac sententia Mandosium, Lappum, & Maiorẽ locis statim citandis. Verum est tamen, quod cũ adhuc sub iudice lis sit, vtrum Abbas omnino exẽptus, & immediatus Sedi Apostolicæ possit in praxi cõcedere reuerẽdas clericis secularibus sibi subditis, vt Abbas Benedictinus S. Facundi Sahagun, & idẽ notauerunt Dominicus Francus, d & alij, & Mandosius non dãnarẽ huiusmodi Priores, & alios habentes iurisdictionẽ quasi episcopalem, qui reuerendas clericis secularibus concederent, nec clericos, qui ipsis vterentur nec episcopos, qui eas admitterent. Nam hi omnes vidẽtur sequi opinionem probabilem, & per hoc excusantur priores de Alcantara, Magaxela, Salamea, & Rollan, & alij ordinum militarium priores & vicarij, qui post Concilium Tridentinũ has reuerendas communiter concedunt. Nam etiam ipsi Priores, quantumcunque sint exẽpti, possunt post Concilium Tridentinum conferre primam tonsuram, & ordines minores secularibus sibi subditis, non obstãtibus quibuscunque priuilegiis, præscriptionibus, consuetudine etiam immemoriali. Nam etiam si Abbates habentes iurisdictionem episcopalem, poterant conferre suis subditis secularibus primam tonsuram, & ordines minores iuxta glossam e communiter receptam, secũdum Syluestrum Angelum, & Armillam, Nauarrum, & Enricum: at post Concilium Tridentinũ id non possunt, vt docet Enriquez. f citans Maiorem, & Mandosium: & etiam tenẽt Lappus, & Nauarrus. Concilium enim Tridentinum, id prohibet omnibus abbatibus, & aliis quantumcunque exemptis respectu seculariũ non tamen respectu suorum subditorum, regularium. Ex quibus videtur inferri, quod cum ordo Alcantaræ habeat communicationem priuilegiorum ordinis Cisterrij, prout dicitur in definitionibus Alcantaræ factis Matriti anno Domini millesimo quingẽtesimo septuagesimo sexto, titulo trigesimo septimo: & per consequens, quod sicut Abbates ordinis Cisterrij possunt conferre ordines Minores suis subditis; ita etiam videtur, quod dicti priores possint dictos ordines Minores conferre. Sed respondeo, quod Concilium Tridentinum id prohibet, vt dictum est: Et licet Abbates Diui Bernardi possint suos subditos prima tonsura, & minoribus ordinare, non tamen possunt priores dictorũ ordinum per communicationem priuilegiorum, suos cõuentuales fratres iisdem ordinibus insignire: communicatio enim priuilegiorum ordinis Cisterrij, vt cõstat ex Bulla Leonis Decimi, data anno Domini millesimo quingentesimo decimo tertio; qua probatur, ordinem de Alcantara habere participationem priuilegiorum ordinis Cisterrij; solùm habet locum respectu illorum, quæ sunt in vsu. At priores dictorum ordinum militarium, nunquam consueuerunt ordines supradictos conferre.

a Gloss. in cap. Abbates, v. tonsuram de priu. lib. 6.

b Supra q. 12. art. 4.

c Gloss in cap. Abb. Sylue. v. benedictio. q. 4. Ang. 1. Rose. nu. 2. Tabien. v. si Abbas. q. 3. nu. 12.

d Fran. in ca. 3. § de tempo. ord. Mando. si. regal. 24. Pãcilius. p. 4. n. 8

e Glo. in c. Abbas, de priuil. in 6. ver. quasi episcopalem, et v. tonsurã Syl. ord. 2. q. 2. Angel. ordo. 2. in princ. Arm. v. Abbas § 6. Nauar. li. 1. consi. tit. de priuil. cons. 13. n. 13. Enriq. lib. 10. sum. c. 33 § 3.

f Enri. vbi supra Maio. li. 3 t. 22. num. c 2. & l. 4 t. 2. nu. 3. & c. 5 nu. 4 Mando. reg. 34. canc. q. 2. Lapp. allegat. 138. Nau. vbi sup nu 4. Concil. Trid. sess. 23. c. 10.

ARTICVLVS VII.

Vtrum oblationes, & anniuersaria pertineant ad Commendatarios seu præceptores Militiarum, an ad Vicarios, & Rectores ecclesiarum, quibus impositi sunt prælati præceptores.

Respondeo dicendo, quod secundum Panormitanum, g oblationes pertinentes ad ecclesiam cedunt Rectori ipsius Ecclesiæ, qui habet administrationem spiritualẽ intra parochiam suam; iuxta id quod disponitur in iure. h Sed sic est, quod præfati vicarij sunt loco rectorum, seu superiorum igitur ad eos pertinent oblationes factæ suis ecclesiis. Secundo facit; quia decimæ & oblationes differũt inter se, vt patet ex rubrica de decimis & oblationibus, vbi ponuntur, quasi diuersæ, & diuersitas vocabulorum inducit diuersitatem rerum secundũ ius. i Sed sic est, quod cõmendatariis nõ sunt datæ nisi perceptiones decimarũ, vt patet ex serie Bullæ Apostolicæ ipsis cõcedentis, ergo non possunt extẽdere manũ ad oblationes, & anniuersaria, quę non veniunt sub appellatione decimarum. Tertio suffragatur. Nam si alicui laico fiat collatio oblationum ecclesiæ, non potest ipse recolligere per se, sed debet ponere clericum pro illis colligendis, prout resoluit Abbas k post Hostiensem. Vnde conuincitur quod prædictæ oblationes aliquod præcipuum habẽt. Facit etiam pro ista parte; Nã in iure l dicitur, quod funeralia debẽtur curatis, & rectoribus: & anniuersaria æquiparantur distributionibus quotidianis, distributiones autem quotidianæ non debẽtur nisi interessentibus diuinis officiis, prout dicitur in iure: m vbi Papa reprobat consuetudinem in contrarium. Ergo si clericus qui est capax istorũ, non percipit ea in absentia, certè multò minus commendatarius, qui nullatenus seruit in ecclesia. Et sicut ad percipiendas distributiones in absentia est necessaria

g Panor in c. pastoralis de his quæ fiunt a præla.

h c. audientia 3. de eccl. ædif.

i c. omnino 2 et d. l. si idem. C. de condit.

k Abb. in c. si. ad fin. ne præla. vices suas.

l Cle. dudum de sepul.

m cap. vnic. de cler. non resi. lib. 6.

tia

ria Papæ dispensatio, quam non consueuit concedere, prout testatur Ioãnes *a* Andreas: ita ad percipiẽdas oblationes, & anniuersaria per commendatarios militiarum oportebat, quod in bulla ordinis hoc specialiter, & nuncupatim illis cõcederetur. Illa enim, quæ speciali nota digna sunt maximè quæ violant ius commune, debent specialiter exprimi, alias non veniunt prout dicitur in iure. *b* Vnde sub generali verbo oblationum, de quo in Bulla, non veniunt.

a And. in d. c. unico.

b l. item apud Labeonem. §. & generaliter. ff. de iniurijs.

Sed contra arguitur ex traditione Doctorum, & maximè Felini *c* dicentis, quod si perceptio fructuũ & redditnum spectat ad principalem taxata certa portione vicario iure stipendij, tũc decimæ, & oblationes atque obuentiones simul cum fructibus & redditibus debentur ipsi principali, & non vicario. Sed sic est, quod in hac quæstione vicarius habet certam portionem taxatam iure stipendij, & quod omnia alia sunt annexa, & incorporata dictis ordinibus, & particulariter hoc contingit in ordine militiæ Christi Domini in regno Portogalliæ. Quod patet, quia dicit titulus ipsius incorporationis. *Istæ Ecclesiæ sunt dicti ordinis, & sunt illi annexæ*: ergo sunt cõmendatarij, & non vicarij. Ex quo patet, & sequitur, non obstare quod prædicti commendatarij non ministrant in Ecclesia, nec sunt priores nec rectores, quia non attendũtur eorum personæ, sed ordo, qui est capax, & eius vicarius loco dicti ordinis, qui pro administrandis diuinis recipit taxatam portionem ab ordine: vnde reliqua omnia pertinẽt ad cõmendatarium recipientem de manu eiusdem ordinis. Huic argumento respõdetur, quod portio vicarijs assignata, & taxata, non est nisi respectu decimarum, quæ commendatarijs conceduntur pro bellico contra infideles seruitio, non verò respectu anniuersariorum, & oblationum, quæ debentur rectoribus Ecclesiarum inseruientibus diuinis, iuxta superius allegata, & præceptoriæ militiarum non sunt fundatæ, nisi super decimis, vt patet ex literis Apostolicis. Nec verum est dicere, quod Ecclesiæ parochiales sunt vnitæ ordini, quia literæ Apostolicæ hoc non dicunt, sed quod Summus Pontifex erigit certas præceptorias, quibus erectis applicat, & appropriat decimas Ecclesiarum parochialium. Non verò dicit, quod vnit Ecclesias ordini, prout dixerit doctissimus Lusitanus noster Aluarus Velascus. *d*

c Fel. in c. dilectus de offic. ordi. col. 2.

d Velas. lib. 1. consulta. 14.

QVÆSTIO XXXVII.

De beneficiis Ecclesiasticis nouitiorum in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum beneficium quod habet nouitius quando ingreditur religionem vacet.*

2 *Vtrum renunciatio beneficij facta ante duos professionis menses valeat.*

ARTICVLVS I.

Vtrum beneficium, quod habet nouitius, quando ingreditur religionem vacet.

REspondeo dicẽdo, quod Bonifacius *e* Octauus statuit, vt beneficium illius, qui religionem ingreditur, non sit ante annum probationis alicui conferendũ, nisi ipsius ad id accedat assensus, aut cõstet, quod vitam voluerit absolute mutare, vel expressam professionem fecerit, seu sciens habitũ professorũ receperit, sed interim eidem beneficio per aliũ deseruire debebit assignata sibi congrua de ipsius prouentibus portione. Circa quam constitutionem primo est notãdum circa illa verba, *sciens habitum professorum acceperit*, &c. quod non sufficit dictum accipere habitũ, nisi professionẽ tacitã per ipsius habitus susceptionẽ fecerit. Tunc autẽ tacite quis profitetur, quando sciens se non esse professum, post annum integrum probationis per triduum habitum professorum libenter accepit de manu potentis eum ad religionem admittere, prout in tertio tomo in quæstione de nouitiis quoad eorum professionem dicemus. Secundo est notandum, quod congrua portio de prouẽtibus ipsius beneficij Vicario assignanda est taxanda per ordinariũ iuxta ea, quæ in simili specie in Concilio *f* Tridẽtino decernũtur. Quod tenet Syluester in loco infra citando. Tertio nota, quod reliquum beneficij deducta dicta portione vicario assignãda, erit dicti nouitij, ne sit onerosus monasterio iuxta ea, quę in sacris canonibus *g* traduntur; & non est hic nouitius religiosus vt ipsi denegetur reliquũ Beneficij. Licet enim in fauorabilibus religiosus reputetur, in odiosis tamẽ minimè pro tali habetur, & cõsequenter iure suo defraudari non debet, hoc secũdum rigorẽ, vt verius amplectitur Syluester, *h* qui dicit consuetudini in hoc esse standum. Quod puto verum etiam si assumant habitum in ordine Patris nostri Francisci regularis obseruantiæ. Hoc enim residuum potest ipsi ad alimenta præstari, cum adhuc non sit istius sacræ religionis professus. Cui annui redditus minimè debentur, cum ea religio nec in communi, neq; in particulari eos habere possit. Verum est, tamen quod fratres Minores facient cõtra præceptum suæ regulę tale residuum procurando. Vtrum autẽ pensio vacet per ingressum religionis controuertitur, de quo in tertio tomo in quæstione de pensionibus dicetur, pro nunc autem dic, quod sic.

e c. beneficia. de reg. l. 6.

f Conc. Trid. ses. 7. de refor. c. 7. & ses. ult. de refor. c. 6.

g c. lapsis. 16. quæst. 6.

h Syl. v. relig. 2. §. 9.

ARTICVLVS II.

Vtrum renunciatio beneficij facta ante duos professionis menses valeat.

REspondeo dicendo, quod Concilium *i* Tridentinũ ordinat, quod nulla renuntiatio, aut obligatio nouitij ante professionem facta etiam cũ iuramento, vel in fauorẽ cuiuscunq; causę piæ valeat nisi cũ licentia Episcopi, siue eius vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem; ac non aliàs intelligatur effectũ suũ sortiri; nisi secuta professione, aliter verò facta, etiam si cũ huius fauoris expressa renũtiatione iurata sit irrita, & nullius effectus. Quod decretum non procedit in renunciatione alicuius beneficij Ecclesiastici facta duobus mensibus ante professionẽ cũ dicta solemnitate. Licet enim nouitius suum renunciet beneficium cum dicta solẽnitate, talis tamen renuntiatio simoniaca censetur, cum in tali renuntiatione sit quoddã tacitum pactum cum recipiente beneficium initum, scilicet, quod non secuta professione, id ipsum ad ipsum nouitium nõ profitentem deuoluatur. Tum etiã, quia licet dicta renonciatio non sit simoniaca, alias via est inualida. Ille enim, qui recipit beneficiũ, non recipit illud à renuntiante, sed a conferente, & collatio beneficij debet esse perpetua, & non tẽporalis, prout dicitur in iure. Et etiã renuntiatio debet esse perpetua, cui nec etiã collationi potest opponi

i Conc. ses. 25. c. 16. de reg.

expressa

expressa, nec tacita conditio, scilicet, quod nõ secuta professione beneficiũ dicto nouitio restituatur. Restat modo videre, quomodo nouitius in anno nouitiatus possit beneficio Ecclesiastico supradicto renunciare. Ad quod respondeo, quod attento, quod renunciatio beneficij debet esse perpetua, & nõ tẽporalis, & attẽto etiã quod vult Concilium ipsam renuntiationem nouitiorũ non fore perpetuam & stabilẽ, sed temporalẽ & conditionalẽ, si ipse nouitius profiteatur, quod mens Concilij est, quod ipse beneficiũ minimè possit renunciare, nisi paulo ante professionem. Quod probatur; nam si ante duos menses proximos professioni renuntiaretur, cũ dicta renũtiatio iuxta iuris metas sit perpetua, stabilis, & absoluta, posset euenire casus, in quo nouitius cogeretur profiteri, videns se à beneficio absolutũ, & deberet necessario mendicare, quod est cõtra mentẽ Concilij, & sacrorũ canonum volẽtium nouitios in sua libertate vsque ad professionẽ conseruare. Relinquitur ergo, vt ipsa renũtiatio nõ possit fieri nisi paulo ante professionẽ, quãdo scilicet dictus nouitius iam ad ipsam professione accingitur, & est receptus ad professionẽ à fratribus, & omnia sunt parata, ita vt moraliter loquendo professio indubitanter sequi debeat. Nã hoc modo nõ defraudatur nouitius iure renunciandi; nec etiã defraudatur libertas maximè à sacris canonibus intenta.

QVÆSTIO XXXVIII.

De bonis regularium in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *VTrum religiosi male acquisita, & ablata, & dispositioni relicta possint sibi applicare.*
2 *Vtrum religiosi possint habere bona emphyteutica.*
3 *Vtrum bona feudalia possint monachi recipere.*
4 *Vtrum bona deperdita sint aliquibus religionibus applicata.*
5 *Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.*
6 *Vtrum bona monasteriorum desertorum pertineant ad fratres.*
7 *In quas pœnas incurrant occupantes bona regularium.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religiosi male quæsita, & ablata, & eorum dispositioni relicta, possint sibi applicare.

REspondeo dicendo, quod Alexander IIII. cõcessit, quod *Ex male quæsitis, & incertis relictis possint fratres Minores recipere quæcũque data fuerint, ac de illis quæ eorundẽ fratrũ dispositioni relinquuntur libere valeant ordinare, & disponere.* Ita habetur in libro Monumenta a Ordinum, & idem Alexander IIII. concessit *Vniuersis executoribus testamentorũ, vt de male oblatis, & illicite acquisitis quæ testatores nescientes, quibus talium restitutio fieri debeat necnõ de his quæ ijdem testatores indistinctè nõ expressis personis, vel locis eorundẽ testamentorũ executoribus arbitrio in pios vsus eroganda commiserunt, possint indigentijs fratrũ Minorũ prouidere, non obstante contradictione prælatorum Ecclesiasticorum & aliquorum aliorum.* Ita habetur in dicto libro. b Paulus Quartus concessit religioni Societatis Iesu, *Quod possit præpositus generalis domus, Ecclesias, & collegia à quouis constructa, seu testamenta mandata, vel quouis modo oblata cum omnibus ad id necessarijs opportunis ad locum pro huiusmodi constructione illis oblatum recipere. Qui Summus Pontifex concessit; quod domus, Ecclesiæ, collegia, cellæ & oratoria vbilibet per fratres Societatis constructa, vel illis donata, eo ipso authoritate Apostolica erecta confirmata sint, ac censeantur. Quod idem satis concessit Pius Quartus, & idẽ Paulus Tertius concessit eidẽ Societati, quod quæcunque bona, nisi ad Sedis Apostolicæ collationem pertineant pro collegiorum dote seu scholarium ibi commorantium sustẽtatione donata, relicta, & legata, eo ipso authoritate Apostolica perpetuò applicata, & appropriata sint, ac censeantur.* Ita habetur in cõpendio c Societatis: vbi collector ait, quod solius cõgregationis generalis, & generalis præpositi est acceptare domus, & collegia, ac bona etiam, quæ obligationem aliquam adiunctam, vel conditionem grauantem habent. Qui collector refert quandam concessionem Iulij Secundi datam congregationi Sancti Saluatoris, per literas sub plumbo anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo, quarto nonas Aprilis, *Qua absque alia Sedis Apostolicæ concessione per viam communicationis, potest & ipsa Societas apprehendere, & capere loca quæcunque, domus, Ecclesias etiam parochiales, & cuiuscunque ordinis sint, ac conditionis, Societati, & eius personis per quoscunque oblatas.* Vbi aduertit collector Ecclesiis etiam parochialibus accipiendi facultatem concedi quoad ædificia tantum, non quoad reditus, & curam animarum, & hoc seruata limitatione, quã supposuerat. Quinimo collector referens concessionem Martini Quinti, & aliorũ Pontificum factam fratribus Mẽdicantibus dicit, *Quod per eam potest præpositus generalis per se, vel alium, seu alias, quæcunque loca secularia, vel regularia, necnon Ecclesias Eremitoria, & monasteria cuiusuis ordinis, etiam si forent strictioris obseruantiæ in quibus tamen ea nõ teneretur cũ earum bonis omnibus mobilibus, & immobilibus libere recipere, si pia largitione fidelium illa sibi donari cõtigerit, aut ad id eisdem Ecclesijs, Eremitorijs & monasterijs præsidentes, siue in illis degentes personæ, seu eorum maior pars aut illi, quorum interest, consentiunt, ipsaque etiam si alijs Ecclesijs monasterijs, seu locis sint vnita, in collegia seu domos erigere atque fundare, & ad societatis institutum, & obseruantiã reducere, omnemque alium ordinem in eis supprimere.*

a in 2. imp. fo. 26. conce. 16.

b in 1. imp. fo. 21. & in 2. fo. 28. con. 21.

c §. 1. & 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum religiosi possint habere bona emphyteutica.

REspondeo dicendo, quod per cõcessionem Leonis X. factã Societati charitatis de vrbe anno Domini millesimo quingent. decimo nono, quinto Calend. Februarij. *Bona feudalia & emphyteutica etiã Ecclesiastica donari possunt, seu relinqui, modo ad ea onera teneantur, ad quæ donator, seu testator occasione huiusmodi bonorum tenebatur, & quæcunque alia, quæ ipse testator, seu donator etiam imposuerit, & si ad certum numerum generationum, aut nominationum eadem bona concessa fuerant.* Ita habetur in compendio d priuilegiorum Societatis.

Pro cuius priuilegij explicatione est notandum primo, quod Emphyteusis vocabulũ Græcũ est & Latine dicitur melioratio propter hoc, quod olim per istum contractum solùm viles quædã terræ, & steriles concedebantur, vt accipiens melioraret, & fertiles redderet, sed deinde permissum est de rebus fertilibus, & fertilissimis emphyteuticari posse, vt in quadam lege e habetur. Vnde emphyteuta est, qui rem immobilem hæreditario iure melioraт-

d Comp. socie. §. 6. tit. bona.

e l. 1. de in... byt.

dam, vel colendam sub certo pretio, pactis, & conditionibus accipit perpetuò, vel ad tempus, puta in secundam, & tertiam generationem, vt dicitur in quadam authentica. *a* Imo contrahi potest ad decem aut viginti annos, & vsque ad tempus illud succedit hæres.

a Authen. de nō alienan. §. emphyt.

Dubium autem est circa istam materiam. Vtrum si pensio ratione emphyteusis debita soluti monasterio, nō soluatur, cadat emphyteuta in commissum, & possit expelli authoritate prælati monasterij. Et inuenio glossam *b* teneri quod sic: quam vt communiter receptam refert Syluester. Nec obstat, quod hæc expulsio daret materiam rixæ, & consequēter sit fugienda. Nam hoc est verum, nisi a lege detur licentia. At contrariam opinionem, vt securiorē amplectitur Syluester, cum emphyteuta habeat ius in re ideoque propria authoritate non debet expelli, vbi ius administratur. At patres religionis Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captiuorum regnorum Portugalliæ, habent ad sedandam hanc controuersiam concessionem a Pio V. Pontifice maximo factam, cuius tenor sequitur.

b Glo. in l. 2. C. de iu. emph. Syl. v. emph. n. 2. vers. Et. 7.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Archiepiscopo Olysiponensi, vel dilecto filio eius officiali salutem & apostolicam benedictionem. Dilecti filij Prouinciales & alij ministri ac conuentus Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captiuorum Vlysiponensis, & oppidi de Sancta rem. Vlysiponem diœcesis eiusdem ordinis Sanctissimæ Trinitatis monasteriorum proponi fecerunt coram nobis, quod ipsi emphyteutas ipsarum monasteriorum qui per biennium in solutione canonis seu census eisdem monasterijs debiti cessarunt ac infra annū post lapsum bienij huiusmodi censum, seu canonē tunc debitū soluendo moram dictæ solutionis purgare non curarūt, dubitant de bonis emphyteuticis, quorū canonē seu censum, vt præfertur per biennium soluere cessauerant, & moram solutionis post biennium huiusmodi infra annū purgare non curarunt propria authoritate posse expellere. Quare pro parte ipsorum prouincialis & ministrorum ac conuentuū, vt ne contigat eos & pro tempore existentes Prouincialem, ac ministros, & conuentus præfatos conditionē dictorū monasteriorum præter eorū intentionē reddere deteriorē, nobis fuit humiliter supplicatum, vt super his, eis prouidere paterna diligentia curaremus. Nos igitur, volentes indemnitati dictorū monasteriorū, prout tenemur, succurrere fraternitati tuæ fratri Archiepiscopo, seu discretioni tuæ filio officiali per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis vocandis bona emphyteutica cōtra illorū emphyteutas, qui in solutione canonis, seu census huiusmodi per biennium pro tempore cessauerint & infra annum a fine biennij huiusmodi cōputandū moram purgare non curauerint, in commissum cecidisse, ac Prouincialem, ministros & Conuentus præfatos emphyteutas prædictos de bonis emphyteuticis huiusmodi propria authoritate expellere posse, authoritate nostra nuncies, & declares, prout iuxta casus huiusmodi successum fuerit de iure faciendum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum anno Dominicæ Incarnationis millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, pridie nonas Decembris Pontificatus nostri anno primo.

Hoc priuilegium habetur in libro quodam habito in conuentu Sanctissimæ Trinitatis Vlysiponensi, qui intitulatur pulcher libellus, impressus Olysipone anno Domini millesimo quingētesimo septuagesimo tertio. Et fuit intimatū, & receptū a Vicario generali domini Archiepiscopi Olysiponēsis, anno Domini millesimo quingētesimo septuagesimo septimo, die trigesima prima Ianuarij in ciuitate Olysiponēsi. Et Vicarius vocabatur Ludouicus Aluarez de Oliuera, vt constat ex literis authenticis, quas ego vidi in dicto monasterio.

ARTICVLVS III.

Vtrum bona fœudalia possint monachi recipere.

REspondeO dicendo, quod bona etiam fœudalia possunt monachi recipere, ac licite retinere, prout indulsit Celestinus V. suæ congregationi, & *licet Ecclesiastica sint, eidē donari & relinqui possunt dummodo onera ad quæ donator seu testator illorum occasione tenebatur, vel alio imposita suscipiant, & si ad certum numerum generationum, vel nominationum cōcessa fuerint, congregatio per viginti annos pro qualibet generatione illa retinere poterit. Quæ tamen si inuestituræ de illis, vt solet, non fiant non propterea cadunt in commissum*, prout concessum est congregationi sancti Georgij in Alga, & habetur in compendio *c* Societatis, & in compendio *d* Cistertij. Circa quā concessionem notat Collector compendij, quod iuri communi non refragatur præsertim quando seruitium, si quod imminet per monasterium vel alium præstari potest, prout tradit *e* Decius; etiam si restitutioni sint obnoxia, quia tunc monasterium vsum fructum in vita monachi durante habebit. De quo agit Abbas. Pro cuius rei explicatione est notandum, quod fœudum secundum Gofredum est concessio rei facta homagio, prout dicitur in iure. *f* At secundum Hostiensem, & Azonem est beneficium alicuius rei inuestitura interueniente, sic concessæ vel datæ alij, vt dominium penes concedentem remaneat. Cuius occasione recipiens, & successor eius concedente domino ad id seruitium, de quo & vsque quo conuenit aut fœudi natura requirit, tenetur directo domino: vtile autem ad fœudatarium transit, sicut loquendo de emphyteusi notāt scribentes. *g* Quæ autem sit natura fœudi, per quā distinguitur ab emphyteusi tradit Syluester. *h* Hoc autem fœudum multis acquiritur modis, inter quos primum, & præcipuum est per inuestituram. Puta cum dominus tradit alicui possessionem rei immobilis corporaliter, cum hasta, vel baculo aut aliquo tali dicendo se per hoc illum inuestire, vel per id, quod habetur loco inuestituræ. Vt cum dominus alicui dicit: Vade in possessionem illius fœudi, & tene illud pro fœudo. Et de natura fœudi est, quòd dominus mittere debet vasallum in possessionem prout communiter notant scribentes. *i* Aduertendum etiam, quod seruitium præstandū a monachis fœudalia recipientibus debet esse compossibile cū statu monachali. Nam secundum communiter scribentes, *K* si quis habens bona fœudalia ad sacros ordines promoueatur, renunciare videtur fœudo tāquam secundo ad statum incompossibilem seruitio in fœudali. Nec poterit in isto casu seruire per substitutū, nisi sit fœudum, ex quo præstaretur solùm seruitiū reale, quod non est propriè fœudum, vel ex quo præstaretur seruitium personale non repugnans ordini eius. Ex quo colligitur, quod tunc monachi possunt fœudum recipere, quando seruitium præstandum non repugnat ordini monachali, & potest per substitutum præstari.

c in cōp. Societ. bona §. 7.
d comp. Cister. §. 4.
e Dec. in c. in præsentia n. 74. de prob. & ibi Abbas.
f c. ex diligenti. de simo.
g Scrib. in l. vni. §. qui mo. ff. si ager. vec. p.
h Sylu. verb. feud. §. 2.
i Scrib in cap. vni. in quibus causis, feud. amit.
K in c. de muta. de prab. & in capite gratia de rescr.

ARTICVLVS IV.

Vtrum bona deperdita, sint aliquibus religionibus applicata.

REspondeo dicendo, quod iurisconsultus Vlpianus *l* fere omnes casus comprehendit, in quibus loquendo de bonis deperditis dicit, cui sit facienda restitutio. vnum tamē omisit, qui non semel solet contingere, scilicet, quādo dominus rei deperditæ

l l. falsus §. qui alienum. ff. de furt.

diræ diligenti facta inquisitione nō reperitur, verū is, qui illam reperit, sibi possit retinere. Et quidē tēpore Vlpiani, & iure antiquo ciuili, licet Doctores nostri non explicent nō videtur hoc continere magnā difficultatem, cū res alienas nulli, nisi domino teneatur quis restituere, & sufficit, rem non esse petitoris, vt reus absoluēdus sit, prout dicitur in quadam lege. *a* Sed de iure nouo etiam in foro exteriori tales res esse restituēdas pauperibus videtur expressum in quadā Authentica, *b* ex qua notant communiter Doctores; quod vbi non possunt Domino restitui, pauperibus sunt distribuenda. Quod maximè in foro conscientiæ nostri Doctores probant, vt non inuento domino vero rei deperditæ sit pauperibus, vel alicui pio operi applicanda. Et hæc est communis opinio, prout constat ex traditis per Felinum, *c* & Cassaneum. Sed hanc opinionem refellit Sarmiento dicens, quod nulla est ratio, nec lex, quæ eam probet, immo ratione euidenti ostendit esse falsam. Nam si ratione naturali id, quod in nullius bonis est, occupantis fit. consequens est nulli esse restituendum, prout ait Iulianus Imperator. *d* Simili ratione dicemus de eis, quæ, in cuius bonis sint, apparere non potest: paria enim sunt, & eiusdem rationis, prout dicitur in quadam lege, *e* & tradit Tiraquelius. Et hanc opinionem vltra Sarmiento tenuit doctissimus Soto, respondens ad iura, quæ pro contraria parte allegari solēt; Dicens quod Vlpianus in superioribus allegatus loquitur, quando domino reddere non vult, vel lucri faciendi causa dominum non perquirit non autem loquitur, quando post factam inquisitionem diligentem dominus nunquam comparet. Et alia iura loquuntur de his, quæ sunt male acquisita. Illa enim & si dominus non reperiatur, vel ille, cui debentur, nunquam poterunt retineri, sed pauperibus sunt restituenda, si dominus inueniri non potest. Et in hac specie loquitur Diuus Thomas: *f* Ita ipsum intelligit Caietanus, licet inclinet ad opinionem contrariam nostræ, & Soti. At ea, quæ reperiuntur, sine delicto capiuntur: non enim peccat, qui rem deperditam colligit, vt eam vero domino restituat. Cum autem hæc deperdita possit ea colligens non inuento vero domino facta diligenti inquisitione applicare, videtur dicendum, quod ius petendi pecus, seu mostrencos, quod de iure competit Prætori tantum ipsi in foro exteriori competat, ita vt si petat necessariò sint sibi supradicta deperdita restituenda, & ipso non petente possunt talia bona apud inuenientem remanere sine ulla in foro conscientiæ obligatione, ad eandem restituenda; prout tenet Aragon, *g* dicens de validitate legum ea prætori applicantium aliquos doctos *h* viros dubitare. Ex quibus infertur primo, quod cum Reges Hispaniarum hoc ius datum prætori transtulerint in fratres ordinis de la Merced. & ordinis Trinitatis pro redemptione captiuorum, quibus ordinibus datur locus præuentioni, sicut datur locus præuentioni in causa mixti fori: ipsi fratres circa dicta res non habent maius ius, quam habebat ipse prætor. Et sicut ipse prætor tantum ius habet in foro exteriori, ipsi etiam fratres similiter tantum ius habent in foro exteriori, Et aduertendum, quod quidam extēdunt dictū ius ad quodcunque animal deperditum, aut aliam rem quæ pro derelicta habeatur, vt prædicti fratres promulgant. Quamuis (vt ait Henriquez *i*) in prima concessione solùm habeatur de lo mostrenco y de lares. Et si modo quæsitus dominus diligenter non compareat intra annum & diem, quo frater depositarius tenet, redemptioni adiudicatur, si semel in mense intra eum annum voce præconis proclametur. Intra quod spatium, si dominus reperiatur, ipsi deductis expensis debet restitui. Sed de tam breui temporis præscriptione murmurāt Couarruuias, *K* Peña, & alij recentiores, quos allegat Henriquez. Et sic dicit, quod dicta lex, & aliæ similes sunt temperandæ, quod habeant solum locum in foro exteriori. Vnde cum ista deperdita solùm debeantur in foro exteriori, si petantur ab ipso prætore, cui Rex tale ius applicauit, videtur dicendum, quod redemptioni captiuorū supradicta tantùm debentur in foro exteriori, si petantur. Nam Rex nullū aliud ius applicauit redemptioni captiuorū, quàm quod eius prætori per ipsum erat applicatum. Et Gregorius Tertius decimus, confirmans priuilegium regale Philippi Secundi Regis Hispaniarum, nullum aliud ius redemptioni captiuorum concessit; sed tantùm de nouo concessit, & confirmauit ius ab ipso Rege applicatum, quod tantum est actio in foro exteriori ad petendum. Vnde si aliquis inuenit ipsum pecus perditum occulte, & expendit illud & alia iumenta, aut res inuentas in opera pia præsertim de consilio Episcopi, aut parochi, vt mos est manet tutus in conscientia, secundum ea, quæ tradit Nauarrus. *l* Et pro eis posset etiam facere compositionem. Ea enim bona non habent certum dominum, cui debeat fieri restitutio; Nam redemptio captiuorum non habet dominium talium rerum. Solùm enim habet ius petendi, & si non petat supradicta manent in sua natura incertorum; & per consequens de ipsis potest fieri compositio, sicut de alijs incertis. Nec his obstant excommunicationes Paulinæ impetratæ a Nuntio Apostolico, quæ quotidie publicantur contra detentores ipsarum rerū, & aliarum, quæ pertinent ad redēptionem captiuorum, vt sic facilius per censuras colligantur ea bona, quæ pro derelictis habentur. Nam respondetur quod excommunicatio non confirmat aliud ius, quam quod ex lege ciuili concessit Rex; at Rex tantum videtur concedere prætori actionem exigendi prout dictum est. Et sic, vt illud ius cōsistens in actione tantum effectum habeat conceduntur dictæ Paulinæ. Vnde si animal, & supradictæ res inuētæ sint iam consumptæ, quia operibus piis applicata, cum nullā sit iam actio exigendi non habet locum excommunicatio. Verùm si dictæ res non sint applicatæ ab inuentoribus, & sint in propria specie, tenebuntur earum inuentores eas restituere sub pœna dictæ excommunicationis, si petantur. Et super his nō poterit habere locū cōpositio, cū si petantur certus sit earū dominus, cui ius earū in foro exteriori est determinate applicatū, prout declaratū est.

a l. si. C. de rei vend.

b Auth. omnes peregrini. C. commu. de success.

c Fel. in c. cum dilecti. n. 7 de accus. Cass. in consuetu. Bur. rub. 1 §. 12. & 13 Sarm. selectar. to. 2. l. 6. c. 10

d §. fera. de rerum diuis.

e l. in l. ff. de cōtrahen. empt. Tira. de vtroque retrac. §. 1. §. 1. gl. 10. n. 29 Sot. l. 5. de iust. q. 3. ar. 3.

f D. Tho. 2. 2. q. 62. art. 5. in sol. ad 3.

g Arag. 2. 2. q. 66. a. 5. p. 430.

h Cou. in reg. peccatum 3. p. §. 1. nu. 31.

i Henri. l. 7. de indulg. ca. 36. lite. G.

K Cou. in reg. possess. 2. d. §. 11. nu. 3. in fi. & l. 1. var. ca. 9. n. 5. Henr. vbi su. lit. H.

l Nau. c. 17 n. 93. c. 27. num. 259.

Hæc quoad dictas religiones pro redemptione captiuorum, loquendo de incertis dicta sint. Quo verò ad alias religiones notandum est, quod Clemens Quartus, *Concessit, cum aliqui assumentium habitum fratrum Minorum fuerint obligati ad restitutionem aliquorum bonorum diuersis personis, quæ sciri, & inueniri non possunt, ministri, & custodes, & eorum vicarij, eorumque singuli in locis sibi commissis possint bona huiusmodi in pios vsus conuertere, prout secundùm Deum viderint expedire.* Ita habetur in libro Monumenta *m* ordinum. Circa quam concessionem est notandum, quod ista concessio nihil seruit alijs religionibus. Nam secundum ius commune possunt omnes hoc modo de huiusmodi dispensare. Deseruit tamen plurimum ordini nostro Minorum, cùm in nostra regula omnibus huius religionis alumnis prohibeatur, ne de rebus intrantiū religionem hanc, sint soliciti, sed mittant eos ad aliquos Deum timentes, vt libere faciant de rebus suis, quidquid Dominus inspirauerit eis.

m In 1. imp. f. 58. & in 2 fo. 141. conc. 33.

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua alia dicta fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.

RESpondeo dicendo, quod habent hi monachi in oppidis secularem, quem vocant fratrem, aut Syndicum quibusdam priuilegiis gaudentem, cui incumbit nostrencum retinere in deposito, & colligere legata, aut quæ voto, aut promissione mãdata sunt in redemptionem captiuorum in testamento, aut donatione, & quinque blancas, vt aiunt quibus tabellio in testamento exhæredare solet debitum in opera pia, & redemptione captiuorũ. Mos est enim tabellionum dicere in testamento: *Item mando a la Merced y Trinidad, para la ayude de la redẽpcion de los captiuos a cada vna dos o quatro marauedis.* Colligit etiam septimas cõsuetas, & septimæ Hispaniæ, quæ dicuntur consuetæ obligationes, & ordinariæ sunt triginta quinque dipondia, ex quibus decem dantur Mercedi, quindecim Trinitati, quinque Ecclesię maiori, & alia quinque Beato Antonio, aut Lazaro: si modo vnus alium præueniat. His item fratribus adiudicatur quinta pars bonorũ morientium ab intestato absque hærede intra quartum gradum, sed deducto eo, quod pro anima datur. Alij dicunt totum deberi Trinitatis monasterio, deducto quinto pro anima. Et hoc conforme est decreto in quadam authentica. *a* Ex quo colligunt scribentes, quod bona decedentium ab intestato deficientibus consanguineis fisco adiudicentur. Et hæc bona vacantia dicuntur apud iurisconsultos, *b* & apud Imperatores. Vnde cum dicta bona fisco secundum leges imperiales applicentur, ni mirum, si ipsis fratribus secundum priuilegia regalia adiudicentur. Pro quo maximè est notãda quędam lex ordinamenti, *c* cuius tenor sermone antiquo Hispanico est huiusmodi.

a Authen. omnes peregrini, C. commun. de succes. *b l. 1. ff. de iu. fisci. l. 1. C. de vacat.*

c l. 1 tit. 8. l. 1 ordin.

Porque acaesce que los Procuradores de las ordenes de la Trinidad y de Sancta Olalla, y de las otras ordenes dizuende tener cartas, y priuilegios de los Reyes nuestros predecessores, y de la nuestra cãcellaria se entremẽte, a apremiar y constreñir a los nuestros subditos, vassallos, y naturales, que les muestrẽ los testamẽtos de los defunctos y mostrados demandan los legados, y mãdas, que son hechos a lugares no ciertos, y otro si si en el testamẽto no manda el finado a las dichas ordenes cosa alguna, dizen que les pertenece la quãtia de la mayor mãda del dicho testamẽto. Y assi mismo, si algunos mueren sin testamento, que les pertenecen los bienes del defuncto, y no a los herederos. Y porque desto se han seguido muchos dannos, y cohechos reuocamos los priuilegios y cartas, que sobre esta razon son dados a las dichas ordenes. Pero que si las dichas ordenes de la Trinidad, o de la Merced mostrarem los tales priuilegios aquellos declaramos y interpretamos que se entiendan que los Reyes pudieron dar lo que perteneciere a su camara, o fisco, y no en otra manera. Y mãdamos que si el defuncto dispuso en su vida que fuessen exclusas las dichas ordenes y frayles, que aun en el tal caso no ayan lugar los priuilegios que mostrarem. Y defendemos, que los conseruadores desto ne se entremetan, ni los legos sean escriuanos, ny procuradores de las tales cosas. Applicãtur etiã dictis fratribus bona naufragorum, quæ reperiuntur in mari, aut flumine absque certo domino, quæ dicuntur, los Algatiuos. Et omnia quæ prædictis fratribus ad effectum redemptionis debentur iure iuxta priuilegia Apostolica & regalia confirmata, visitata & custodita, confirmat Philippus Secundus Rex Hispaniarum, & id ipsum comprobauit Gregorius Tertius decimus anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo secundo in quodã Breui, prout refert Henriquez. *d* Quæ omnia debẽt maximè procurare Prædicatores, & cõfessores, vt soluantur cũ pro tam pio opere sint applicata, & a regularibus pro amore Christi maximo labore colligantur.

d Henriq. vbi sup. in fin.

ARTICVLVS VI.

Vtrum bona monasteriorum desertorum pertineant ad fratres.

RESpondeo dicendo, quod Clemens IV. *Cõcessit fratribus Minoribus, vt cũ de prioribus locis suis ad alia loca trãsierint, possint tam omnem ædificiorum materiã locorũ, quæ dimittunt (dedicatis Ecclesiis duntaxat exceptis) quàm libros calices & paramenta secũ ad alia loca trãsferre, ac ædificia ipsa cum solo, & aliis ad eadem loca pertinentijs (præter Ecclesias) per personas ad hoc à Sede Apostolica deputatas vendere, ipsorũque pretium in aliorum locorum ad quæ dicti fratres se transferunt ædificationem seu aliàs in eorum vtilitatẽ conuertere, secundum quod eis melius videbitur expedire.* Ita habetur in libro Monumẽtorum ordinum. *e* Est aduertendum. *Quod Concilium Constantiense statuit quod generalis fratrum Minorũ possit, & debeat conuẽtus sibi subditos ad statum strictæ obseruantiæ conforũ iuxta declarationes, & statuta Sedis Apostolicæ, & ordinis reducere tollendo quascunque superfluitates siue sint in rebus mobilibus quantum fieri poterit bono modo habito semper consilio maiorũ, & discretorum sibi obedientium, et eligendo, si opus fuerit, aliquas personas quæ ipsas superfluitates authoritate dicti Concilij vendant, commutent, aut aliàs in opera conuentuũ cõuertant.* Ita etiã habetur in dicto libro. *f* Quod verò attinet ad monasteria monialium aduertendum. *Quod Sixtus Quartus statuit, vt cũ contigerit, monasteria monialiũ Sanctæ Claræ monialibus destitui, adeo vt de illorũ reformatione spes nulla supersit, illa quæ sic destituta existunt & destitui contigerit in futurum, cũ eorum bonis omnibus perpetuis vsibus fratrum domus dicti ordinis (eisdẽ destitutis monasterijs propinquioribus sub quorum cura erat) applicentur: ita vt fratres ipsi possint de illis, & eorundẽ monasteriorũ structuris, & ædificijs pro eorum vtilitate disponere. Prouiso tamen quod eorum Ecclesiæ, & oratoria ad profanos vsus non redigantur; sed in illis quandoque diuina celebrentur officia.* Ita habetur in eodem libro. *g* In quo etiam libro continetur idem quasi ad literã contineri in Marimagno Carmelitarum, & in Marimagno Prædicatorum: *h* & in Marimagno Augustinensium. *i* Circa quas cõcessiones primam Clementis Quarti, & secundam Sixti Quarti est aduertendum, quod additur in ipsis. *Prouiso tamen, quod illorum Ecclesiæ & oratoria ad profanos vsus non redigantur.* Hæc enim clausula est conformis sacris Canonibus. *K* Ecclesia enim secundũ ipsos, & præcipuè consecratæ; vel oratoria, monasteria & huiusmodi reuerti non debent ad secularem habitationem & vsus profanos. Si tamen destruatur monasterium secundum glossam *l* quandam, de lignis & lapidibus construi potest dormitorium, vel alius locus honestus; vel etiam in coquina sua ligna comburi a monachis possunt iuxta eosdem sacros canones; *m* sed ad priuatos vsus conuerti nõ debent. Locus autem manet sacer, licet dirutum sit ædificium, prout aduertit Syluester. *n*

e In 1. imp. fo. 18. & in 2. fo. 142. conc. 340.

f In 1. imp fo. 26. & in 2. fo. 110. conc. 236.

g In 1. imp. fo. 60. & in 2. fo. 144. concess. 349.

h In 2. imp f. 182. conc. 443

i In 2. imp fo. 141. conc. 682

K in 1. imp. fo. 150. conc. 633.

l 16. q. 3. c. quæ semel.

m c. quoniam & Glo. ind. c. quæ semel. ca. ligna. d. 1.

n Syl. v. Eccl. 2. n. 7. in 1. d.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrant occupantes bona regularia.

Respondeo dicendo, quod Eugenius Quartus concessit congregationi Montis Oliueti, prout habetur in compendio *a* Societatis Iesu, & in compẽdio *b* Cistertij. *Quod quæcunque persona cuiuscunque status, gradus, seu qualitatis, Ecclesiastica, vel secularis, quàuis et pontificali præfulgeat dignitate quæ monasteria, res, & bona mobilia, seu immobilia possessiones, domos molendina, aquas piscaria iura iurisdictionẽ & alia quæcunque ad præfatã congregationẽ, & illius monasteria pertinẽtia, perturbare, vel fatigare præsumpserit, nisi infra tres dies postquã huius indulti certior facta fuerit se correxerit, aut debitã cautionẽ de restituendo, & satisfaciendo non præstiterit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrit, in qua nisi a Summo Pontifice aut in mortis articulo beneficium absolutionis nequit obtinere.* Et idem priuilegium inuenio concessum a Leone X. Eremitis S. Augustini, prout continetur in compendio *c* Societatis, & habetur in supplemento, *d* id ipsum concessum fuisse dictis patribus a Iulio Secundo.

a §. 1. tit. 60.
b Tit. bona. §. 9.
c Vbi sup. §. 5
d Fol. 76. tom. 227.

QVÆSTIO XXXIX.

De canonica portione, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *Quid sit canonica portio.*
2 *De quibus. & a quibus debeatur quarta funeralis.*
3 *Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum in eorũ ecclesijs sepelitur, debeatur quarta portio.*
4 *Vtrum quarta funeralis debeatur nouitio decedente in anno nouitiatus extra monasterium eligente in monasterio sepulturam.*
5 *Vtrum quando aliquis, cuius maiores solent ab antiquo in aliqua Ecclesia sepeliri, ea dimissa eligit sibi sepulturam, debeatur canonica portio Ecclesiæ dimissæ.*
6 *Vtrum valeat electio sepulturæ in aliquo monasterio non legando Ecclesiæ parochiali quartã funeralẽ.*
7 *Vtrum legatum Ecclesiæ parochiali ab eo, qui alibi elegit sepulturam, computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.*
8 *Vtrum canonica portio possit renunciari.*
9 *In quam pœnam incurrant prælati, vel curati cogentes fratres, vel testamentarios defunctis ad soluendam quartam.*

ARTICVLVS I.

Quid sit canonica portio.

Respondeo dicendo, quod canonica portio dicitur, quæ sit a canonibus approbata, & debita iure decretorum, iuxta ea, quæ in eisdem sacris canonibus *e* proponũtur. Et est duplex. Vna est debita Episcopo ab omnibus Ecclesijs totius diœcesis de omnibus relictis factis eisdem, quam tamen non habent ab Ecclesiis suis extra diœcesim, de qua agit Couar. Et aduerte, quod Episcopo debetur quarta portio ex his, quæ legantur fraternitatibus, quæ congregationẽ quandã prætextu pietatis præ se ferunt, cum hæc legata pietatis causa fiant. Et vt hæc canonica portio debeatur, satis est, pia esse legata, prout dicitur in iure. Hanc opinionẽ sequitur Menochius, & eam communẽ dicit Couarruuias. *f* Alia est debita Ecclesiæ parochiali de relictis a parochiano, vel obuenientibus ratione funeris loco illi, in quo eligit sepulturam; de qua nobis in præsentiarum est agendum. Et hæc est varia, idest, medietas tertia, vel quarta, secundum varia iura, & varias consuetudines; quibus consuetudinibus est stãdum, iuxta quandam Decretalem, *g* & si ibi consuetudo non apparet, spectanda est cõsuetudo Ecclesiæ metropolitanæ secundum Hostiẽsem. Et si neq; illa appareat spectanda est consuetudo vicinarum, Ecclesiarum. Quæ si varia sit secundum Gofred. quarta debetur, quia in hoc iuri magis concordare videtur, prout tenent Archidiaconus & alij, quos refert & sequitur Syluester. *h* Et hanc tenentur religiosi soluere Ecclesiæ parochiali, prout habetur in Cõcilio *i* Tridẽtino, & post alios tradit Molina. *K*

e c. de his 10 q. 2. c. decernimus & c. constitutum 16. q. 1. Glo. dudũ de sepul.
f c. requisisti, & c. vl. de test. Menoc. 15. remed. recu. poss. q. 5. Couar. c. officij de test. nu. 12.
g c. certificari extra de sepul.
h Syl. v. canonica portio. 1
i Con. Tri. sess.
K Molin 2. 2. trac. 2. disput. 215.

ARTICVLVS II.

De quibus & a quibus debeatur quarta funeralis.

Respondeo dicendo, quod debetur solùm ab Ecclesiis, vbi aliquis sepelitur, vel ad quam trãsfit se conuertendo modo, & si aliàs essent exemptæ, secundũ Innocentium, *l* nõ autẽ ab aliis Ecclesiis, vel personis. Et debẽtur de omnibus, quæ obueniũt ratione funeris, scilicet in die funeris. Et de omnibus legatis factis Ecclesiæ, in qua quis elegit sepulturam prout dicitur in iure. *m* At Nicolaus Quintus *Concessit fratribus Carmelitis vt de illis, quæ eis pro fabrica Ecclesiarũ et cõuentuũ suorũ Ecclesiasticis ornamentis, luminaribus, anniuersarijs, septimo, vigesimo, trigesimo, & alijs diuinis cultibus, pitancijs, indumẽtis, calciamentis emendis, celebrandis & habẽdis in eisdem, necnon annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliquæ domus, prædiaque cum hortis, & alijs locis ordinis eiusdem obligata noscuntur, per Christi fideles eleemosynæ pietatis intuitu siue in funeralib. oblationibus sepulturis, vltimis voluntatibus, legatis, aut alias quoquomodo, etiam absolute largientur nulli canonicam portionẽ aliquã teneantur exhibere. aut ad id valeãt coarctari. Et neq; ab eis, vel vltimarũ voluntatũ executoribus, seu descedentium hæredib. de præmissis bonis aliquid extorquere, vel exigere præsumant, districte inhibuit. Nõ obstãte constitutione in Conc. Viennensi edita, quæ incipit. Dudum. & alijs constitutionibus.* Ita habetur in libro *n* Monumenta ordinũ. Et aduertit collector *o* priuilegiorum Mendicantium quod hæc concessio est copiosior, quam sit in omnibus aliis priuilegiis fratrum Mendicantium in materia ista. Nam dicit, quod non solùm non teneantur fratres soluere quartam, vel canonicam portionem de omnibus in aliis concessionibus contentis, sed neq; etiã de funeralibus oblationib. neq; de his quæ eis absolute quomodocunq; legantur, vel largiuntur, non obstante Clementina dudum de sepulturis, & aliis quibuscunque in contrarium facientibus, & cum decreto irritante, quod opponitur in fine Bullæ. Quod priuilegium Alexander VI. cõfirmauit, prout habetur in eodem libro, *p* & concessit Leo X. congregationi Camaldulensi: & Celestinus V. suæ cõgregationi & Iulius II. congregationi Montis Oliueti, & Eugenius Quartus congregationi S. Iustinæ per Breue datũ Bononiæ quinto nonas Iunij millesimo quatercẽtesimo trigesimo sexto, Pontificatus sui anno sexto, prout refertur in compendio *q* Cistertij.

Sed videamus, quid circa hoc decreuerit Concilium *r* Tridentinum. Ad quod respondeo, quod

l Inno. in c. relatum & in c. in nostra extra de sepult. & c. requisisti extra de test.
m Cle. dudum §. verum de sepult.
n In 1. imp. fo. 86 & in 2. fo. 169. conc. 395
o Coll. tit. canonica. portio. §. 4.
p In 1. imp fo. 76. & in 2. fo. 159. conc. 378
q V. quarta portio canoni. §. 1. & 2.
r Conc. Trid. sess. 25. c. 13.

decernit

decernit sancta Synodus, *quibuscunque in locis, iam ante annos quadraginta, quarta, quæ funeralium dicitur cathedrali, aut parochiali Ecclesiæ solita esset persolui, ac postea fuerit ex quocunque priuilegio, alijs monasterijs, hospitalibus, aut quibuscunque locis Pijs concessa, eadem post hac integro iure, & eadem portione, quæ antea solebat, cathedrali, seu parochiali ecclesiæ persoluatur non obstantibus concessionibus, gratijs priuilegijs, etiam mare magnum nuncupatis, aut alijs quibuscunque.* Circa quod decretum aduertit Collector *a* compendij Cistertij pro suo ordine, quod non solùm à quadraginta annis citra; verùm nec etiam à tempore immemoriali nulla portio de supradictis quæsitis à dicto ordine aliquãdo fuit soluta. Et ita quoad ipsos in nullo fuerunt eorum priuilegia reuocata. Secundo est aduertendum, quod Pius Quintus anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, prout refert Gutierrez, *b* motu proprio declarauit, concilium loqui tantùm de monasterijs ante annos quadraginta fundatis, quæ ipsam quartam soluere consueuerunt. Et sic licet fundata fuissent monasteria ab annis quadraginta, si non soluebant quartam, modo non tenentur soluere. Et etiã concedit, quod monasteria, quæ fuerunt à quadraginta annis citra fundata, non soluant dictam quartam. Cuiusmodi sunt omnia monasteria nouæ Hispaniæ apud Indos, & monasteria Carmelitarum, Discalciatorum in Hispanijs fundata. Nec Gregorius Tertius decimus in sua constitutione, quam tradit Nauarrus, *c* reuocauit hanc Pij Quinti declarationem. Tantùm enim ibi reuocauit aliqua, quæ Pius Quintus concessit regularibus à Concilij Tridentini tramite discedens. Non autem reuocauit declarationes Concilij Tridentini in fauorem regularium à Pio Quinto factas. Et vt omnis tollatur ratio dubitandi, proponam hic declarationem illustrissimorum Cardinalium hoc ipsum affirmantem. Quę est huiusmodi.

a Ind. comp. Cistertij. §. 2.

b Gutierr. de iuramen. confir. 2. p. cap. 4. nu. 3.

c Nauar. c. 27. in fin.

Congregatio Concilij censuit, non comprehendi monasteria ædificata quadraginta annis citra, aut quæ indies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur, præsupposito quod huiusmodi monasteria sint eius religionis, cui à Sede Apostolica indultum sit, vt quartam funeralem non debeat soluere Episcopo.

Antonius Garrafa.

ET vt omnibus notum sit, hanc declarationem esse authenticam, & facere fidem in iudicio, & extra iudicium, vide eius approbationem sequentem.

El Doctor Christoual de Mesa Cortes Canonigo en la sancta Iglesia de Cordoua, y Prouisor general en ella, y su Obispado por quanto el padre Fray Alonso de Aluarado Procurador general de la Orden de S. Francisco, hizo muestra ante mi de vn papel en lengua Latina firmado del Illustrissimo Antonio Garraffa, y con su sello, sin estar roto, ni tener otro vicio ninguno. Y me pidio, que tiene necessidad de imprimir algunos traslados por a poner en los Conuentos de su orden por tanto por la presente doy licencia a qualquier impressor que lo imprima, y se lo dè autorizado como lo pide. Fecha en Cordoua a quatro de Iulio de 1592.

El Doctor Christoual de Mesa Cortes.

Luys Royz. Notario

Corregido con el original.

Luys Royz. Notario.

ET refert Veracruz in suo compendio, quod cũ controuersia fuisset inter fratres, & Episcopum de Guatimala, data fuit sententia executorialis per Reuerendissimum Archiepiscopum Mexicanum in fauorem fratrum, vt non soluerent dictam quartam. Et ratio, quæ mouere potuit Pium Quintum, & hos illustrissimos patres ad declarandum, quod monasteria quæ fuerunt à quadraginta annis citra, id est (*de quarenta annos a ca*) fundata non soluerent dictam quartam, siue soluerint illa, siue non, fuit quia non præscribitur consuetudine, nisi per annos quadraginta, etiam contra Ecclesiam parochialem, vt tenet Panormitanus *d* communiter receptus. Et monasteria fundata ante quadraginta annos, quæ soluebant quartam, tenentur modo soluere quia nõ eximuntur à Concilio, nisi non haberent consuetudinem soluendi; tunc enim iam est præscriptum. Nec voluit tollere Pius Quintus, & illustrissimi Cardinales ius præscriptum, sicut etiam facit Conciliũ Tridentinum.

d Panor. in c. fi. de consuet. nu. 9.

Tertio est aduertendum, quod qui tenentur soluere quartam, non tenentur soluere tunc de omnibus relictis fratribus, sed tantùm de his, quæ cum corpore defuncti contigerunt deferri, nõ autem de missis & de candelis, vel aliàs quomodolibet fuerint donata. Ita Pius Quintus in dicto motu proprio. Et iam consuetudine introductum est in ecclesia, vt de nullo alio soluatur quarta, nisi de his, quę cum corpore defuncti deferuntur, prout aduertunt Cardinalis, *e* & alij, quos allegat Couarruuias. Qui post Panormitanum ait, consuetudine receptum esse etiam, quando aliquis in aliena parochia sepelitur, Ecclesiam sepulturæ non teneri soluere quartam de oblationibus factis post diem sepulturæ, sed solùm de his, quæ in die sepulturæ fiunt. Et ita ait Molina, *f* quod concilium solùm facit mentionem de quarta funeralium, quasi innuens, quod hæc solùm soluitur de his, quæ offeruntur in die funeris.

e Cardi. in d. Cle. dudũ §. verũ Coua. in c. vlt. de testa. nu. 6. & 7.

f Mol. 2. 2. tract. 2. disp. 215 ac. 306. 2

ARTICVLVS III.

Vtrùm quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum, in eorum ecclesiis sepelitur, debeatur quarta portio.

RESpondeo dicendo, quod quando aliquis defunctus de facto contra voluntatem fratrum sepelitur in eorum Ecclesia, vt tempore interdicti; & multa offeruntur, quarta non debetur secundum Federicum, *g* & Geminianum. Et ratio est, quia talis tempore interdicti non potest eligere sepulturam apud Mendicãtes, vt notat Innocentius, *h* quamuis liceat ipsis accipere mortuoria, vt orent pro defunctis, si cum pœnitentia decessetunt iuxta sacros Canones *i* Et præterea facit; quia quarta debetur Ecclesiæ parochiali ratione iniuriæ, quæ sibi fit iuxta quandã Decretalem. *K* Nullam autem iniuriam illi facit, ex quo ibidem non poterant sepeliri. Imò plus dicit Federicus; quod si Mendicantes cum sponte tali tempore sepelirent non debetur quarta, licet teneantur tanquam violatores interdicti ad pœnam, quæ contra violatores proponitur, cum solùm debeatur quarta, quando mortui sepeliuntur in casu à iure concesso; secus quando in prohibito, vt decretum *l* est. At hoc minimè habet locum attentis priuilegijs concessis Mendicantibus, quibus ipsis conceditur, quod tempore interdicti possint in suis Ecclesijs aliquas personas seculares libere sepelire. De quibus agemus late in secũdo tom. in quæst. de interdictis. Nam cum dictę personæ sepeliãtur casu à iure cõcesso ratione priuilegiorũ, certũ est, quod quarta funeraliũ debetur. Vt si sepeliatur syndicus fratrum Minorum, &c. & si sepeliatur aliquis tem-

g Feder. consi. 119 Cle. in c. 1. de sepul. li. 6.

h Innoc. in c. vt priuilegiu de priu. & ca. culpan. vers eod. tit.

i c. quicunque ee. q. 3.

K c. certificari de sepult.

l c. ex parte li. 1. c. cũ liberũ, & c. in nostra in fi. de sepul.

pore interdicti authoritate ordinaria concedentis pro tunc, vt suspendatur interdictum; nam in hoc casu iam hic sepelitur in casu à iure permisso. Aduertendum tamen, quod si ecclesia parochialis est interdicta ex culpa sua, & non parochiani defuncti, tunc talem quartam non habebit, siue parochianus sepeliatur alibi ex electione sua, siue nó: Quia, verbi gratia, non eligendo sepulturam sepultus est in sepultura maiorum suorum, prout notat Geminianus. a Sed si non fuit sepultus in ecclesia electa, neque in ea, vbi sunt sepulchra maiorum suorũ: sed alibi fuit sepultus de facto, & non de iure, nihil dabitur, si ecclesia parochialis dedit causam interdicto. Secus si non fuit in culpa, quia in hoc casu non debet suo iure priuari secundum Petrum de Anchatano, quem sequitur Geminianus. b

a Gemin. in c. 1. de secul. li. 6.

b Gemin. vbi sup.

ARTICVLVS IV.

Vtrum quarta funeralis debeatur ecclesiæ parochiali nouitio decedente in anno nouiciatus extra monasterium, & eligente sepulturam in monasterio.

RESpondeo dicendo, quod nouitius decedens intra annum nouitiatus debet sepeliri in conuentu, vt religiosus, neque debetur quarta funeralis Ecclesiæ, cuius erat parochianus, prout aduertunt c Ancharanus, & Philippus Francus. Quæ opinio est tenenda, licet contrarium tenuerit d Dominicus. Licet enim status nouitij non sit religiosi, iuxta ea, quæ traduntur e à Tiraquello: qui affirmat hunc statum esse dubium in pendenti consistẽtem: attamẽ in multis reputatur nouitius religiosus, gaudet enim beneficio canonis. Et sic mihi certum est, nouitios gaudere omnibus indulgentijs, & gratijs professis à Sede Apostolica concessis, etiam si in illis literis Apostolicis hoc exprimatur. f Ius enim nõ solùm concedit facultatem testandi iure militari militibus, sed etiam illis, qui non sunt milites, dummodo in militia sint labores, & pericula militũ supportantes. Et sic iure communi, delicta commissa intra nouitiatus annum castigantur à prælatis regularibus, prout f Angelus resoluit, & Nauarrus. Et ipsis conceditur priuilegium vt in monasterijs, vbi sunt nouitij sepeliantur tempore interdicti, aut cessationis à diuinis cum solennitate, ac si non esset interdictum, neque cessatio, sicut alij fratres professi sepeliuntur, prout dicemus in secundo tomo in quæstione de interdictis. Vnde infertur, quod si nouitius egrediatur intra annum nouitiatus à monasterio, vt cum habitu in domo parentum curetur, si ibi decedat sepelietur in eius conuentu sine aliqua ad quartam funeralem obligatione.

c Anchar. & Francus in c. cum nullus de tempor. ordin. 6.

d Domi. in c. cũ quis de sepult. lib. 9. 6.

e Tiraq. de retracta. linag. glos. 8. nu. 21. & nu. 38.

f l. vas ff. de bon. pos. ex test. mili.

f Ang. in l. 1. ff. de pa. Nau. l. consi. tit. de reg. consi. 38. in 1. imp.

ARTICVLVS V.

Vtrum quando aliquis, cuius maiores solent ab antiquo in aliqua Ecclesia sepeliri, ea dimissa eligit sibi sepulturam, vtrum canonica portio debeatur Ecclesiæ dimissa.

RESpondeo dicendo, quod non; sed potius illi Ecclesiæ, in qua consueuit audire diuina, & recipere sacramenta, vt innuit quædam g Decretalis. Quod si in vna parochia solet audire diuina, & in alia recipere sacramenta, videtur quod canonica portio debebitur ei, vbi consueuit recipere sacramenta, argumento cuiusdam h Decreti. In contrarium facit, quod notat i Innocentius quærens, quid si aliquis in capella audiuit diuina, & in plebe recipit Ecclesiastica sacramenta. Et concludit, quod fiet diuisio inter plebem, & capellam. Quam opinionẽ sequitur Panormitanus. Et idem dicendum est de Regibus, & ducibus, & alijs personis, quæ per anni circulum in diuersis Ecclesijs audiunt diuina, & percipiunt sacramenta, quasi habentes, duo, vel plura domicilia, in quibus pariter se collocabant, & eligunt sepulturam in alio loco. Nam in hoc casu Ecclesiæ domiciliorum diuidũt quartam inter se. Nec confrater acceptus alicuius loci religiosi liberatur à solutione quartæ, si extra parochiam eligat sepulturam, nisi oblatis ipsi loco religioso omnibus suis bonis, retineat sibi aliquid ad victum; vt ex argumento aliquorum K iurium tradit Hostiensis, siquidem hi solùm, & non alij sunt exempti à iurisdictione Episcopali.

g c. cum quis de sepul. li. 6.

h c. 1. de sep.

i Inno. in ca. de his ext. eo.

K c. cum plantare extra de sepul. vel Hostien.

ARTICVLVS VI.

Vtrum valeat electio sepulturæ in aliquo monasterio non legando Ecclesiæ parochiali quartam funeralem.

RESpondeo dicendo, quod l Hostiensis tenet, quod talis electio non valet, & sic clerici parochiæ possunt demandare corpus defuncti. Sed doctissimus m Gregor. Lopez ait, hoc sibi dubium videri, quod scilicet, hæc omissio vitiet electionem. Iura enim tantùm volunt, quod de relictis Ecclesiæ sepulturæ detur canonica portio Ecclesiæ parochiali, aut quarta funeralis, iuxta ea, quæ supra articulo secundo sunt declarata: non verò quod teneatur expresso suo iudicio relinquere, & ita ait esse intelligendam decisione n capituli primi de sepulturis, non. n. prohibetur ibi sub anathemate, si aliter eligatur, sed si canonica portio non soluatur. Nec ait, obstat capitulum secundum de sepulturis. Ibi enim licet iubeatur relinqui quarta, non tamen ex omissione annullat electionem sepulturę, sed vult, quod debeatur, etiam si non relinquatur, & hoc comprobat Gregorius n ex lege partitatum, & alijs iuribus affirmans hanc opinionem tenere o Abbatem.

l Hostie. de sepul. §. a. apud quã Ecclesiã versi. vel non reddatur.

m Grego. in l. tit. 1. p. 1. vers. no. de gass.

n Greg. in d. lib. 1. per tot. ibi.

o Abb. in c. de his de sepult. nu. 2. per tex. ibi.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm legatum Ecclesiæ parochiali ab eo, qui alibi eligit sepulturam, computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.

RESpondeo dicendo, quod p Hostiensis, Cardinalis, Ancharanus, & Decius tenent partem negatiuam. Contrariam tamẽ opinionem, scilicet, quod computetur, tenent q Antonius Imola, & Abbas, Federicus, Salicetus, Alexander, & Corneus, & est magis commonis secundum Gregorium Lopez. Verũ est tamen, quod prima opinio probatur à quadam lege partitarum contra communem. Et ait Gregorius Lopez, quod forte ista opinio secuta per istam legem est de iure verior, quando testator non reliquit totam quartam Ecclesiæ parochiali. Nam si totam reliquisset, nihil aliud posset peti ab Ecclesia parochiali affirmans hoc voluisse tenere Hostiensem.

p Host. in c. officijs de ref. Card. in Cle. dudum. §. verum. q. 17. vbi Anch q. 2. Decius in auth. præterea. C. vnde vir & in col. 8.

q Antonius Imola. Abb. in d. c. offi. Federic. consi. 3. Salic. & Ale. in d. auth. præterea vbi Corne. Grego. vbi sup. 1. de mas. c. d. l. 1.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Canonica portio possit renunciari.

REspondeo dicendo, quòd secundum Ancharanum, r non valet pactum, quando Ecclesia damni

r Ancha. in c. pactũ de pac l. 6.

damnificatur. Vnde si ex huiusmodi pacto, & renũtiatione aliquod damnum Ecclesiæ cathedrali, aut parochiali obuenerit, minime valere existimo. At si fiat renunciatio cum protestatione, quod per hoc non possit allegari aliquod ius contra Ecclesiam, non video loquendo secundum ius *a* cõmune, causam, ratione cuius talis renuntiatio sit nulla, etiam si fiat sine authoritate superioris. Non enim, nisi ob vehementes causas maximi iudicis debet ¡vocari authoritas, prout traditur in iure. Et aduertendum quod *b* Bonifacius VIII. statuit. *Quod compositiones, & pacta cum capitulis, & rectoribus Ecclesiarum super iuribus parochialibus à prioribus conuentualibus, seu guardianis fratrum prædicatorum, aut Minorum, et aliorum mendicantium facta, vel approbata de suorum conuentuum consilio, & assensu (dum tamen alias sint licita, & honesta) debere ab ipsis fratribus in locis, in quibus fuerint facta, inuiolabiliter obseruari: non obstante quod magistri, vel ministri, aut prioris generaliũ, seu prouincialium prædictorum non interuenerit in eisdem assensus*, Prout latius continetur in secundo tomo in quæstione de pactis. In quo reuocantur priuilegia circa hoc concessa ab Alexandro IV. & ab Honorio IV. In quibus ad validitatem harum conuentionum requiritur authoritas patris generalis, vel capituli generalis, prout habetur in libro *c* monumenta ordinum. Aduertit tamen Collector priuilegiorum Mendicantium, quod hæc priuilegia fuerunt postea reualidata à Sixto Quarto. Et Leo Decimus *In Concilio Lateranensi statuit, quod pacta, & conuentiones inter fratres, & prælatos, ac curatos (pro tempore initа) valeant, nisi per subsecutum capitulum proximam generale, vel prouinciale refutata, & per eos refutatio huiusmodi intimata debito tempore fuerit.* Prout habetur in supplementu. *d*

a l. fin. C. de recur.
b c. quia ex eo de pact. lib. 6.
c In 1. imp. fo. 18. & in 2. fo. 132. tit. 297.
d fo. 26. conc. 71.

ARTICVLVS IX.

In quam pœnam incurrant prælati, vel curati cogentes fratres, vel testamentarios, vel hæredes defuncti ad soluendam quartam.

RESpondeo dicendo, quòd *e* Sixtus IV. anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto *Tulit pœnam interdicti ingressus Ecclesiæ in locorum ordinarios & in alios sententiam excommunicationis ipso facto si directè, aut indirectè ad solutionẽ quartæ alicuius parochialis, vel canonicæ, vel alterius portionis, seu oneris, dum apud fratres fideles tumulantur, cogant quoquo modo fratres, vel testamentarios, vel defuncti hæredes* Vnde licet *f* glossa, & D. Antoninus dicant posse curatos compellere supradictos ad soluendam quartam; hoc tamen pro dictis fratribus est tenendum in locis, vbi non solui ipsa quarta consueuit abhinc quadraginta annis, secundum dispositionem Concilij Tridẽtini. Nam nos loquimur hic secundum priuilegia; glossa autem, & Antoninus loquuntur secũdum terminos iuris communis. Nec per Clementinam, *dudum*, reuocatur priuilegium Sixti Quarti. Solùm enim ibi reuocantur priuilegia quoruncunque etiam exemptorum, in quantum impediunt solutionem quartæ funeralis. At per hoc non reuocatur priuilegium Sixti Quarti facientis ipsos exemptos à iurisdictione ordinarij etiã quoad hoc. Verum tamen est, quod possunt cogi per suos iudices ordinarios regulares, & per Papam, & eius legatum, nisi alijs ordinarijs concedatur. Ita *g* Syluester. Nec ego inuenio in Concilio Tridentino aliud definiri. Ibi enim solùm dicitur, quod quarta soluatur, vbi est consuetudo, sed non dicitur, vt religiosi ad id ab ordinarijs compellantur. Et sic cõtra eos per excommunicationem, & alias censuras Ecclesiasticas minimè procedere possunt cum excommunicare sit iurisdictionis actus: de hac autem materia vide aliqua in tertio tomo in quęst. de quarta funerali.

e In l. menn. ord. 1. imp. fo. 63. & in 2. f.
f Glo. in Cle. dudum de sepult. Ant. 3. p. t. 10. c. 2. nu. 5 5.
g Syl. v. canonica portio in 6.

QVÆSTIO XL.

De cantu in duos articulos diuisa.

Circa quam quærantur duo.

1 *VTrum apud regulares sit licitus cantus organicus in officio diuino.*

2 *In quas pœnas incurrunt huic cantui organico insistentes.*

ARTICVLVS I.

Vtrum apud regulares sit licitus cantus organicus in officio diuino.

REspondeo dicendo, quod voces, & cantus in Ecclesia multis testimonijs sunt laudanda. Et sic videmus apud *h* Lucã Angelos angelica voce ꝓclamasse hymnum. Et *i* in actibus Apostolorum legitur Paulum in carcere cantasse. Et in libris K Regum & Paralipomenõ cantus diuini approbãtur. Æquum igitur est, vt in ecclesia cantu diuina mysteria celebrẽtur. Vnde in præfatione missæ quotidie dicit ecclesia, Qui non cessant quotidie clamare dicentes, Sãctus sanctus, &c. Et considerandum est, quod cantus in ecclesia incepit à tempore sancti Ignatij, qui audiuit Angelos cantantes, vt refert Nicephorus in historia ecclesiastica. Et *l* Antonius de Mocharis tradit *m* Castro contra hæreses allegando D. Thomã, & tradit etiam Soto, Qui dicunt, quod in resurrectione mortuorum sancti clamabunt cantantes, & laudantes Deum, qui patres, & alia infra referendi addunt, quod cantantes non debent solo cantu esse contenti, sed corde, & quid cantu dicant obseruare, & custodire tenentur. Ad quod aliqua ex sacra Scriptura, & ex sacris Canonibus adducunt, non reprobantes ex hoc vocibus altis & sonoris laudes diuinas canentes; imò potius laudant, & extollunt. Et sic *n* Rota noua post Clementinæ glossam dicit, quod inter alias qualitates, quas clericus debet obtinere, est, quod sciat bene cantare. Et hanc catholicam veritatem nos docuit sacra synodus Tridentina in Spiritu sancto congregata. Et multa in eius confirmationem, & qualiter cantus in ecclesia & missarum celebritate fieri debeant, videatur apud *o* Diuum Isidorum, & Vvaldensem, & Ioannem Ekium, Soto, Brunum, Albertum Pighium contra Erasmum, & F. Antonium Rubeum contra eũdem Erasmum. Inter alia autem, quæ in confirmationẽ, & declarationem huius Catholicæ veritatis adducunt, est doctrina D. Hieronymi in epistulam ad Ephesios, quæ in hunc modum se habet, prout refertur à *p* Gratiano. *Cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino. Audiãt hoc adolescẽtuli, audiant ij quibus in ecclesia est psallendi officiũ. Deo nõ voce, sed corde cantandum, nec in tragœdorum modum guttur et fauces. dulci medicamine collinenda, vt in ecclesia theatrales moduli audiantur & cantica.* Vbi glossa in hæc prorumpit verba. *Linire autem, vt melius cantent, & nõ pronantiẽt, aeluti electuario, peccatũ nõ est, si ad laudem Dei, & non gratia laudis consequendæ delinĩatur.* Hæc de cantu in communi dicta sunt. Nunc autem

h Luc. 2.
i Act. 16. c.
K Reg. Paralipõ. 12. & 16.
l Mochar. de sacrific. mi. l. 4. c. 12. & 13
m Castro aduersus hæreses v. cantus. D. Th. 2. 2. q. 15. ar. 1. Sot. l. 10. de iust. q. 5. ar. 2.
n Rota decisio 18. de concess. præben. Cle. 1. in gl. 1. in. tit. Conc. Tri. sess. 22. de obser. in miss.
o Isidor de diui. offi. l. 1. & li. etymolog c. 2. & Vvald. de sacramen. tit. 2. cap 67. EKius in Enchiri. sacerd. c. 32. Sot. vbi sup. Bruno de ceremo. eccl. l. 5. c. 2. Pig. contra Erasmum l. 6. c. fi. Rubeus cont. Era. asser. 9.
p c. cantantes 90. distin. vbi gl. v. collinenda.

operæ pretium est descendere ad cantum organicū specialiter. Et ex dictis, & alijs ait doctissimus, pius, & religiosus Doctor a Nauarrus, peccare hodie cōmuniter aliquot cantores, qui in horis canonicis, & missa canunt cantum organicum, & similiter procurantes ipsum cantum organicum. Tum quia, vt augeretur attentio, & deuotio propria, vel aliena permissus fuit cantus in officio diuino, vt determinat b Ioannes XXII. Ait enim dictus Pontifex. *Ideo enim in Ecclesia Dei psalmodia cantāda præcipitur vt fidelium deuotio excitetur, & in hoc nocturnum, diurnumque officium, & missarum celebritates assidue à clero, ac populo sub maturo tenore distincta quæ gradatione cantatur, vt eadem distincte & mature collibeant & delectent.* Hæc Ioannes XXII. At is cantus organicus communiter est causa, vt nō audiantur, minusque intelligantur voces, quæ canuntur. Et communiter admitti duas species trium attentionum, quæ possunt haberi in officio diuino præsertim apud eos, qui vix explicant verba afferentes solo cantu citra vim & significationem vllam verborum peritos cantores debere mouere auditores. Cui consequēs est, hodie communiter cantum operari contrarium eius, ob quod fuit inuentus, & in officijs diuinis permissus, ac proinde frequenter esse abusum, & peccatum, argumēto cuiusdam legis c & decretalis. Nam cum nō bene audiant, & minus intelligant id, quod canitur, cumque non sit facile ipsis ascendere ad fastigium conuersationis diuinæ, sine verborum, quæ canuntur intellectu, qui seruiat pro scala & gradu descendunt ad humanam, quia intellectus, vt plurimum acuti, quales sunt vt plurimum vel grossorum ad aliquid semper agendū sunt propensi, nequeunt quiete esse otiosi. Tū quia delectare, aut delectari velle in officijs diuinis magis cantu, quàm verbis, est peccatum, vt confitetur d D. Augustinus in hæc verba prorumpens. *Cum mihi accidit, vt me amplius cantus, quàm res, quæ cantantur moueat pœnaliter me peccare confiteor, & tunc mallem non audire cantantem.* Præterea, vt sit licitus cātus inter alia est necessariū, ne cantetur existimando, quod cantatum per se magis arrideat Deo, quàm recitatum, vt recte probat Caietanus. e Non ab re dixi in principio de cantu organico. Cōtra punctus enim, qui non turbat Gregorianum, siue planū, licitus est, iuxta ea quæ addit Ioannes XXII. qui postquā vetuit cantum organicum hęc verba dixit: *Per hæc aūt non intendimus prohibere, quin interdum diebus festis, præcipue solennibus in missis & prædictis diuinis officijs aliquæ consonātia, quæ melodiam sapiunt, puta, octauæ, quintæ quartæ & huiusmodi supra cantū ecclesiasticum simplicem proferātur, & nihil ex hoc de bene memorata musica, immutetur. Maximè cum huiusmodi consonantiæ auditum demulceant, deuotionem prouoceat psallentium, Deo animos torpere non sinant.* Hæc Ioannes XXII. Et ita f Nauarrus ait, quod huiusmodi cantus vsitatur in tota vrbe. g Qui infra pulsum organorum inficiantur allegans D. diuin Thomam, vbi commentator suus Caietanus de hoc agit. Et idem Nauarrus h refert quod cum in quadam ecclesia principali Leonis de sola Roma cum plures cantu organico diuinas laudes decantassent cum fastidio eo, quod inter ipsos optime cantantes quidam senex raucus cecinisset, audita est vox de cœlo dicens: *Solus raucus auditur.* Quare vsque hodie ait Nauarrus in dicta ecclesia non vsi sunt Domini ministri cātu organico. Denique Ioannes XXII. *De consilio fratrum solùm prohibet quod nonnullæ nouellæ scholæ discipuli (vt ipse ait) dum tēporibus mensurandis inuigilant nouis vocis, intendunt fingere suas quam antiquas cantare malunt, in semibreues, & minimas ecclesiastica cācantur; notulis percutiuntur, nā melodias hoquetis intersecant, discantibus lubricant tripis, & motetis vulgarib. nonnunquam inculcant adeo, vt interdum antiphonarij, & gradualis fundamenta despiciant, ignorent, super quod ædificant, tonos nesciant, quos non discernunt, imò confundunt: cum ex earum multitudine notarum ascensiones pudicæ, descensionesque temperatæ plani cantus, quibus toni ipsi secernuntur, ab inuicem offuscentur. Currunt enim & quiescunt, aures inebriant, & non medentur: gestibus simulant, quod depromunt, quibus deuotio quærenda contemnitur, vitanda lasciuia propalatur.* Hæc Ioannes vigesimus secundus in dicta extrauaganti, quæ merito collocatur sub titulo de vita & honestate clericorum, quasi hæc aliena sint à grauitate, & modestia ipsorum, & sic incipit dicta extrauagans: *Docta sanctorum patrum decreuit authoritas, vt in diuinæ laudis officijs, quæ debitæ seruitutis obsequio exhibentur, cunctorum mens vigilet, sermo non cespitet & modesta psallentiū grauitas placida modulatione decantet.* Et certe cum cantus organicus decantatur, experientia docet, mente non vigilare, sermonē cespitare cum alijs in choro interessentes horas canonicas priuatim ibi persoluant, non ea deuotione, & attentione requisita propter tumultuantē turbam organice canentem, & horis ab ipsis recitatis, statim omnes colloquuntur, ita vt chorus magis videatur locus conuersationis, quàm orationis.

a Na. de or. c. 14 n. 32. cum seq.

b Extrauag. c. de vita & honest. cleric. D. Tho. 2. 2. q. 91 ar. 1.

c l. legata inutiliter. ff de adim legat. ca. ad nostram de appellat.

d Aug. li. 10. confess.

e Caie. 22. q. 91 ar. 2.

f Na. vbi su. nu. 36.

g Na. vbi sup. nu 45. cū seq. D. Th. vbi su. ad 4 q.

h Naua. in c. quando de cō sec. dist. 1. ca. & nu. 8 n. 7.

ARTICVLVS II.

In quas pœnas incurrunt huic cantui organico insistentes.

RESpondeo dicendo, quod ipsemet Ioannes XXII. in dicta Extrauaganti subiungit. *Si quis verò contrafecerit per ordinarios locorum, vbi ista commissa fuerint, vel deputandos ab eis in non exemptis, in exemptis verò per præpositos seu prælatos suos, ad quos alias correctio, & punitio culparum & excessuum huiusmodi vel similium pertinere dignoscitur, vel deputandos, ab eisdem per suspensionem ab officio per octo dies authoritate huius canonis puniatur.* Non ignoro tamen, hanc extrauagantem nō esse in vsu, cum in ecclesijs cathedralibus cātus organicus maximè frequentetur, & ipsum canentes minimè ab ordinarijs puniantur. Vnde in Cōcilio i Tridentino dicta Extrauagans minimè innouatur. Solùm enim ibi præcipitur, vt prælati remoueāt ab ecclesijs eas musicas, vbi siue organo, siue canto lasciuum, aut impurum aliquid miscetur. Sed ideo supradicta adduxi, vt omnibus notum sit dictum cantum organicū depictum admodum, quo eū depingit Ioannes XXII. secundum eius, & fratrum sententiam ab honestate, & grauitate clericorum maximè religiosorū esse alienum: & per consequens vitandum, aut ad minus moderandum, præcipuè in ecclesijs regularium propter eorum grauitatem.

i Cōc. Tri. ses. 22. in decr. de vit. & obser. in miss.

QVAESTIO XLI.

De capitulis generalibus & prouincialibus in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVid sit Capitulum, & quomodo celebrandum.*

2 *Quæ in capitulis generalibus, & prouincialibus possunt fieri.*

3 *Vtrum solis Capitulis competat depositio Abbatū, & Abbatissarum.*

4 *Vtrum interessientes in ipso capitulo generali possint plenarie absolui.*

5 *Quam authoritatem habeant Capitula prouincialia fratrum mendicantium Indiarum.*

AR-

ARTICVLVS I.

Quid sit Capitulum, & quando celebrandum.

RESpondeo dicendo, quod Capitulum aliquando est locus, vbi res capitulares formantur: aliquãdo significat lectionem; aliquando secundum aliquos distinctionem, vt ille liber habet quinque capitula: aliquãdo congregationem multorum præcipuè ecclesiasticorum, prout notat *a* Ioannes Andreas. Et sic est hic sermo de capitulo, cuius scilicet authoritas & potestas consistit in maiori parte, & saniori; ita quod totum capitulũ facere dicitur, quod facit maior pars, & sanior, iuxta sacros *b* Canones. Verum tamen est, quod quando maior pars Capituli delinquit, & propterea est sua potestate priuata, tunc tota Capituli potestas residet in minori parte, quæ non deliquit: prout notat *c* Panormitanus. Et iuxta hoc debet intelligi concessio Clementis III. & Celestini Tertij facta Carthosiensibus, *Qua dicitur, quod quamuis Capitulo omnes capitulares interesse nequiuerint, quid quid tamen à maiori parte, & saniorum consilio statutum fuerit ratum ab omnibus obseruari debet*. Et hoc capitulum in nostra sacra religione Minorum regularis obseruantiæ per Leonem X. in *d* bulla vnionis ordinatur. *Vt minister generalis primo triennio sui officij sui celebrare teneatur vnum Capitulum generale in partibus, in quibus in suo sexennio non erit Commissarius generalis, scilicet, in partibus vnde ipse fuerit assumptus, ad quod conueniant vocales illarum partium, à quibus assumptus fuerit. Et quod similiter aliud Capitulum in partibus, in quibus assumptus non fuerit per se, vel per suum commissarium (ad quod omnes vocales illarum partium accedere teneantur) celebrare debeat. Ad quod super hoc fiat quod generalis minister cum capitulo generali iudicauerit faciendum*. Qui etiam Sũmus Pontifex in eadem *e* bulla vnionis *Statuit, quod ministri prouinciales possint infra triennium sui officij à suis Capitulis prouincialibus, quæ secundum regulam, & consuetudinem celebrabuntur, si minus vtiles inuenti fuerint ab officijs prouincialibus absolui, & quod idẽ iudicium de custodibus per omnia habeatur*. Ex quibus colligitur in nostra religione Minorum de obseruãtia de triennio in triennium capitula generalia & prouincialia esse celebranda. Quod modo non video reuocatum. Solùm enim inuenio Gregorium XIII. Pontificem maximum statuere, & ordinare, vt officium generalis duret per sexennium, officiũ autem commissarij generalis per triennium, officiũ verò prouincialis per triennium, cui consequitur Capitula prouincialia de triennio in triennium esse celebranda, vt electio prouincialium fiat, capitula autem generalia de triennio in triennium, vt fiat electio commissarij generalis. Quæ capitula generalia de triennio in triennium in nostra sacra religione vocantur congregationes generales intermediæ: sicut etiam in ea vocantur congregationes prouinciales intermediæ illæ quæ celebrantur in medio triennij durationis prouincialium. In ordinibus autem monachalibus, verbi gratia, Cistercij, ordinatũ fuit ab Eugenio IV. *f* vt generale Capitulum, & intermedium huius congregationis sub certis modo & forma singulis triennijs celebraretur.

a And. in ca. capitulum de rescrip.

b c. cũ in cunctis de his q̃ fiunt de mai. par.

c Panor. in c. 1. de his quæ fiunt.

d Habet. in supp. fol. 29. cont. 96.

e Habet. in suppl. 30. contra 96.

f Habet. in compend. ord. Cister. tit. ca. genera. §. 1.

ARTICVLVS II.

Quæ in Capitulis generalibus, & prouincialibus possint fieri.

REspõdeo dicẽdo, qd *Capitulo generali est omnimoda potestas definitiones & statuta in spiritualibus, & temporalibus pro conseruatione, & soliditate regulari faciendi, & emendandi, corrigendi necnon censuris, & pœnis obseruari faciendis, saluis tamen ordinum regularis substantialibus*. Concessit Innocẽtius VIII. ordini Cistercij, & Martinus V. & Eugenius IV. & Leo X. congregationi Camalduleosi, quæ à Sede Apostolica confirmata & roborata eo ipso statim censeantur, prout concessit Iulius II. congregationi montis Oliueti. Et per consequens dictis ordinationibus, definitionibus, & declarationibus, & correctionibus quibuscunque omnes, & singuli subditi efficaciter, & omnino parere debent. Licet propter illarum violationem, nisi ex contemptu, peccatum mortale non incurrat, prout concessit Leo Decimus Congregationi Camalduleosi. Et quamuis eidem omnes capitulares interesse nequiuerint, quid quid tamen à maiori parte, & saniore consilio rationabiliter, & prouide statutum fuerit, ratum, & firmum ab omnibus haberi, irrefragabiliterque obseruari debet: prout concessit Clemens Tertius, & Celestinus III. Carthusiensibus. Hæc omnia habentur in *g* Compendio Cistercieosi. Et hoc idem dicẽdum est de statutis factis à regularibus, de quibus iam aliqua diximus supra in *h* quæstione de statutis regularibus, quibus religio conseruatur.

g Habet. compen. 3. & 4.

h Sup. q.

ARTICVLVS III.

Vtrùm solis Capitulis competat depositio Abbatum, & Abbatissarum.

REspondeo dicendo, quod secundũ quoddam indultum Eugenij Quarti relatum à collectore compendij ordinis *i* Cistercij. *Capitulo generali soli, & nulli alij competit generalem reformatorem, Abbates, & Abbatissas dicti ordinis, & monasteriorum congregationis certo modo, & forma corrigere, suspendere destruere, atque illorum loco alios deputare*. Qui Eugenius Quartus decreuit, quod absolutio, & depositio ab officio ipsius generalis Capitulo generali competant, quod si monitus renunciare renuat, elapsis duobus diebus ipso facto iurisdictione, & potestate priuatus intelligatur. Quod ipsum Ioannes XXIII. *K* concessit congregationi montis Oliueti. Sed circa hoc videndæ sunt regularium definitiones, & constitutiones.

i Habet. comp. vbi §. 1.

K Habet. eod. comp. gener. §.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm interessentes in ipso Capitulo generali possint plenarie absolui.

REspondeo dicendo. *Quod confessores à capitulo generali nominatim singulas vtriusque sexus monasteriorum personas confessionibus illarum auditis, & salutaribus pœnitentijs iniũctis ab omnibus, præterquã Sedi Apostolicæ reseruatis criminibus, quoties eis visũ fuerit, absoluere possunt, ac super irregularitatibus ex quauis causa contractis (homicidij uoluntarij membri mutilatione, ac bigamia duntaxat exceptis) cum eisdem, vt ad omnes etiam sacros ordines promoueri, & in eisdem ministrare possint, omnem inhabilitatis, & infamiæ maculam, siue notam per eos contractam abolendo, dispensare*. Ita concessit Eugenius IIII. Ordini Cistercij. Et Pius IV. congregationi montis Oliueti, prout habetur in compẽdio *l* dicti ordinis Cistercij. Vbi collector addit, quod facultas ista durat ẽt finito Capitulo, vsque dum suspendatur cum priuilegium generaliter loquatur, & quoad vtriusque sexus personas. Aduertendũ tamẽ, quod, *Omnes alias personas prædicti ordinis, & congregationis, scilicet nouitios donatos, & seruitores, commensales, nuntios, &*

l In Compen. Cistertij tit. Capitulum.

procuratores, qui eidem generali Capitulo interfuerint ab omnibus & singulis excommunicationis, suspensionis, & interdicti censuris, & ecclesiasticis pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, atque etiã ab omnibus quibuscunque enormibus peccatis, criminibus, & excessibus, etiam si talia forent, propter quæ Sedes apostolica merito esset consulenda, salutari iniuncta pœnitentia absoluere, atque super irregularitatibus quauis modo, & qualitercunque contractis, vel contrahendis cum eis, & earum qualibet dispensare, nec non confessor idoneus ab ordine deputatus eisdem indulgẽtiam plenariam, et omnium peccatorum remissionem singulis annis in eodem capitulo intra viginti dies immediate sequentes semel duntaxat impendere, & concedere potest. Prout concessit Sixtus IV. ordini a Cisterciensis; circa quam concessionem aduertendum, quod licet in ea concedatur facultas ad dispensandum super irregularitatibus quauis modo, & qualitercunque contractis, exceptæ debent censeri irregularitates procedentes ex homicidio voluntario, mutilatione membrorum, & bigamia. Nam in quacunque generali dispensandi concessione, semper hæc tria excepta intelliguntur, nisi expresse concedantur, quod dicit notandum b Collector priuilegiorum ordinis Cistercij.

a Habet in d. comp. tit. capitulũ generale. §. 8.

b Titulo absolutio. §. 1. verbo homicidij volũtarij.

Aduertendum etiam, *Quod plenariam & perpetuò duraturam indulgentiam concessit Pius Secundus omnibus, & singulis dictæ congregationis professoribus conuersis, & oblatis vere pœnitentibus, & confessis, qui eidem generali Capitulo seu monasterio, in quo celebrabitur, interfuerint, nisi per haec ad illicita committenda procliuiores reddantur.* Prout concessum est, cõgregationis montis c Oliueti. *Et eandem consequuntur monachi fratres, & conuersi congregationis etiam a loco, vbi capitulum generale celebrabitur, absentes, qui verè pœnitentes, & confessi pro eius fœlici successu preces ad Deum secundum ordinis statuta deuote fuderint.* Prout viuæ vocis oraculo concessit Sixtus IV. cõgregationi dictæ mõtis d Oliueti, & his priuilegijs gaudent mendicantes, & eorum priuilegijs gaudentes.

c Habet. in eod. comp. tit. capitulũ generale. §. 8.

d Habent. in eod. cãp. §. 10.

ARTICVLVS V.

Quam authoritatem, & potestatem habeant capitula prouincialia patrum mendicantium Indiarum.

RESpondeo dicendo (vt refert Veracruz in suo compendio, priuilegiorum) *Quod potest diffinitorium capituli prouincialis confirmare, vel cassare fratrem electum in prouincialem, & ad acceptandum dictum officium censuris ecclesiasticis compellere. Et si contingat diffinitorium in partes æquales diuidi tunc ab eodem diffinitorio vnus religiosus eligatur de dicta prouincia, & ea pars diffinitorij, cui talis effectus adhæserit prouincialem casset, vel confirmet, prout videbitur expedire.* Ita concessit Clemens VII. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo. Pro cuius concessionis explicatione nota, quod nomine diffinitorij in hoc priuilegio venit vicarius generalis, qui ibi præest, & quatuor definitores, qui a fine capite non potest esse definitorium. Et ad argumentum quomodo poterit tunc definitorium in partes æquales diuidi: respõdeo, quòd quando vicarius, qui ibi præest, eligitur in prouincialem, ne hæc concessio frustranea reputetur. Notandum est etiam, quod licet iste frater, qui debet eligi quando definitorium se in partes æquales diuidit, appareat prima facie, quod debet esse filius prouinciæ; quia alius non dicitur de illa prouincia, sed de prouincijs Hispaniarum: at non debet intelligi, nisi de fratre assignato in hac prouincia, dato non sit filius eios. Nam quando constitutiones Prædicatorum volunt facere hanc distinctionem, exprimunt, vt patet de definitore Capituli generalis, & de socio eius & habetur in constitutionibus e Prædicatorum.

e dist. 2. ca. 5. nu. 4.

Alia multa concessit Cardinalis à latere in Hispania anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, authoritate Apostolica Iulij III. Pontificis maximi Ioannes Pogius nomine. *Concessit enim Capitulis, & congregationibus fratrum Prædicatorum, & fratrum minorum, & fratrum Diui Augustini prouinciæ nouæ Hispaniæ, vt in quolibet Capitulo ex dictis ordinibus tres, vel quatuor dictorum ordinum professores idoneos in confessores pœnitentiarios nuncupandos, qui omnes & singulos vtriusque sexus ad eos accedentes ab omnibus peccatis, à quibus locorum ordinarij absoluere possunt, & super casibus eisdem ordinarijs reseruatis dispensare, ac vota, quæ ipsi ordinarij possunt commutare, possunt ipsi libere, & licite commutare concessit hoc perpetuo authoritate Apostolica, & ad perpetuam rei memoriam.* Et notandum quod quando Capitula prouincialia hoc faciunt, aduertatur vt prouincialis dictis confessoribus concedat omnimodã authoritatem Adriani VI. & authoritatem Clementis VII. & aliorum Pontificum, qui concesserunt indulta pro his partibus. Et sic habebunt ampliorem potestatem illa, quam concedit Cardinalis supradictus: potest enim hoc facere prouincialis, prout dicetur infra f De potestate autem, quam habent Capitula prouincialia Indiarum assignandi fratres in curatos, satis diximus supra in quæstione de beneficijs. Et de necessitate reiterandi capitula, vide in tertio tomo agendo de reformatione.

f Infra in q. de confessarijs quoad potestatẽ absoluendi seculares.

QVÆSTIO XLII.

De celebratione diuinorum quoad officium diuinum in viginti vnum articulos diuisa.

Circa quam quærun tur viginti vnum.

1 *VNde habuerit originẽ ritus, quem Ecclesia Romana seruat in diuino officio faciendo.*
2 *Quomodo sit officium diuinum recitandum.*
3 *Vtrum satisfaciant fratres officio diuino supplendo postea defectus.*
4 *Vtrum officium diuinum possit dici mentaliter.*
5 *An fratres possint officium diuinum mutare ratione alicuius negotij, aut magnæ occupationis.*
6 *An religiosi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.*
7 *Vtrum prælati possint dispensare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.*
8 *Vtrum itinerantes fratres possint recitare horas canonicas non per breuiarium, quo astringuntur eas recitare.*
9 *Vtrum socius alicuius religiosi possit recitare horas Canonicas iuxta priuilegiũ cõcessũ dicto religioso.*
10 *An religiosus liberatus propter eius infirmitatẽ à recitatione horarũ canonicarũ sit etiam liberatus ab earũ auditione aut a parte, quã potest recitare.*
11 *Vtrum possint prælati regulares immutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino.*
12 *Vtrum aliquis ratione priuilegij possit recitare secundum diuersa breuiaria.*
13 *Vtrum qui non tenentur breuiario Romano nouo, vti possint eo extra chorum.*
14 *Vtrum religiosi teneantur dicere officium defunctorum, & septẽ psalmos, & pœnitentiales, & canticũ graduũ in choro & extra chorũ, vbi est cõsuetudo.*
15 *Vtrum regulares, & clerici seculares teneantur dicere*

dicere officium Beati Mariæ in choro, vbi erat con suetudo ante breuiarium reformatum.

16 *Vtrum fratres Minores possint feriis quintis relicto sancto semiduplici occurrente recitare officium cor poris Christi.*

17 *Vtrum regularis obligatus ad recitandū horas per breuiariū reformatum, si præficiatur Ecclesiæ secu lari teneatur per ipsum etiam tunc horas recitare.*

18 *Vtrum officium diuinū possit anteponi, & postponi.*

19 *Vtrum laici fratres ad sacerdotium sine licentia su periorum promoti teneantur recitare officium di uinum.*

20 *Vtrum moniales teneantur recitare officium diui num, & an potiantur facultatibus fratribus con cessis quo ad ipsius recitationem.*

21 *Vtrum religiosi & religiosæ possint recitare de san ctis suorum ordinum.*

ARTICVLVS I.

Vnde habuit originem ritus, quem Ecclesia Romana seruat in officio diuino faciendo.

RE Espondeo dicendo, quod ritus illi, quos ecclesia sancta Romana in diuinis faciēdis, & horis canonicis dicendis obseruat, non sunt Papistarum inuentum, vt filius ille diaboli Lutherus asserebat, sed ab ipso mundi primordio originem traxerunt, & figuram. Vt sanctum Abel, aliosque Prophetas, & Patriarchas omittēdo, videre poteris in Dauide, qui vt summam erga omnium sanctorū Dominū ostenderet deuotionem, ac reuerentiam, nō solū ipse diuinis laudibus incumbebat, sed instituit Sacerdotes, Leuitas, ac cantores, cæterosque templi ministros in tanta copia, vt vnaquaque hebdomada viginti quatuor essent assignati per vices suas, vt patet in multis locis veteris testamenti, & in Paralipomeno. *a* Et in nouo etiam testamento doctor gentium D. Paulus *b* hortabatur, inquiens. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino. Cuius vestigia sequutus eius discipulus D. Dionysius Areopagita (cuius discipulus fuit S. Eug. martyr primus Toletanæ ecclesiæ antistes) ait hāc esse SS. Apostolorum traditionem, prout in festo S. Eugenij, quod decima quinta die Nouembris agitur, refertur. Hanc etiam veritatem nos luculenter docet D. Clemens, *c* & doctissimus Dominus Martinus de Ayala de diuinis & Apostolicis traditionibus. Ait enim; Habet ecclesia Dei per vniuersum mundum dispersa, quæ Christi non solùm politia, sed sponsa est præter scripturam sacram, & sacramentorum traditiones sacrosanctas, ritus venerandos, consuetudinesque laudabiles ab ipsis primordijs per Christum Dominum, & Apostolos, aliosque ipsorum successores introductas, ac ab omnibus vniuersali consensu receptas, quibus salubriter regitur, prudenter ordinatur, rectè in viam cęlorum erigitur. Multa in confirmationem huius catholicæ veritatis dicuntur in Concilio Agatensi, *d* & in Concilio Turonensi. Et vltra Basilium, Cassianum, Chrysostomum, & alios antiquos patres aliqua de hoc modo definit sacrosancta Synodus Tridentina. *e* Debet ergo omnis orbis conformari ritibus Romanæ Ecclesiæ tanquam matri, vt habetur in quodam canone, & probat Albertus Pigius, & Soto. *f* Ad quam obligationem particulari præcepto voluit nos in sua regula Seraphicus pater noster Franciscus obligare. Et modo Pius V. & Gregorius XIII. in quibusdam constitutionibus, quæ habentur in breuiarijs, & in missalibus, omnes religiosos (quibusdam tamen exceptis) obligarunt, de quibus in hac & in sequenti quæstione nobis erit sermo.

a Lib. 1. c. 23. & 24.
b Ad Ephe. 5.
c Clement. de constit. Apost. maxime. 3. 7. Ayal. 4 p. ad prin. §. habet.
d Agatens. c. 81. Turon. can. 54
e Sess. 13. ca. 5. sess. 24. can.
f Pigius lib. 1. Ecclesiast. Hierarch. lec. 1. 2. Sot. 1. de iust. q. 5.

Et officium canonicarum horarum ex eo originem habuit. Nam aliqui Christiani desiderio, quo ardebant semper orandi, iuxta illud Redemptoris *g* oportet semper orare, & nunquam deficere, & reputantes non posse eos id facere propter fragilitatem, & necessitatem humanam, diuidebant noctem in quatuor partes eo modo, quo milites eas diuidūt in quatuor vigilias, quæ ternis horis constabant: & vnaquaque earum orare, in singulis quidem tribus pronunciando singulos nocturnos, & in quarta laudes, vt D. *h* Isidorus & Thomas, Vualdensis declarant, imitantes Esdram. *i* Vltra dicta, quæ nocte faciebant, pronunciabant die primam, tertiam, sextam, nonam, vespertinum & completoriū singulas earum separatis horis singulariter. Tum, quod ijdē antiqui alij, aut aliter in vna quaque noctium surgebant, adibantque ecclesiam, vt simul orarent, prima quidem vigilia, quando plebs dormiebat, surgebant soli clerici, qui tempestiue cubabant. Post verò mediam noctem clerici, & coniugati, soluti pueri, & puellæ testante id Cosmo. *K* At postea refrigescente charitate, & crescente concupiscentia multa, & turpia in ecclesijs in congregationibus nocturnis fiebant. Et factum est, vt pauci etiam clerici noctu dictas congregationes adirent, imo nec etiam canonici ecclesiarum cathedralium. Vnde in religionibus bene ordinatis ille mos vsque hodie perseuerat. Et religiosi, vt hæc conseruent, debent considerare, quàm magnus erat ille ardor, quo ardebant ecclesiæ primitiuæ fideles inseruiēdi suo Creatori & Redemptori; quanta cura, & solicitudine vigilabant die, ac noctu, & quàm parum gaudebant hi, qui iam suas horas absoluissent & ab obligatione eas dicendi iam soluti essent & nunc plerique gaudemus quantoque magis optabant reuerti ad orandum, & colloquendum cum Deo, petendumque ab eo gratiam, & opem, quam nos. Nos verò contra affligimur desiderio finis orandi, & horas recitandi, prout lamentatur Nauarrus. *l*

g Luc. …
h Isid. … diuin. … 23. Vv… sacram …
i Esdra…
K Cosm… pag. qu… hora v… sium.
l Nau… orat. c. … n. 31. & in §.

ARTICVLVS II.

Quomodo sit officium diuinum recitandum.

RESpondeo dicendo, quòd Innocentius *m* Tertius in Cōcilio Generali districte præcipit in virtute obediētiæ omnibus prælatis, & clericis, seu personis ecclesiasticis, vt diuinum officium nocturnum pariter, & diurnū, quantum eis dederit Deus, studiose celebrent pariter & deuote. Circa quā constitutionem est aduertendum, quod Leo X. prout refertur in *n* supplemento. *Concessit, quod fratres Minores dicendo horas canonicas, & alia officia diuina in choro, vel extra, satisfaciant præcepto Capituli dolentes de celebratione missarum de dicēdo studiose pariter, & deuote, ac ēt regulæ suæ etiam si propter aliquam fatigationem, vel aliam causam dicant sedendo, aut deambulando, vel non integrè verba proferēdo prout scripta sunt propter negligentiam, aut imperitiam. aut malam pronunciationem naturalem propter defectū linguæ, seu alias qualitercunque horas imperfectè dicant, aut cum animi distractione, ac sensuum vagatione, dum tamen non ex malitia hæc faciant. Et similiter concessit, quod cum talibus male pronunciantibus, vel alios supradictos defectus facientibus, dicunt officium diuinum, non teneantur reiterare ab alijs imperfectè dicta,*

m dolen… celebr. …
n fol. 5… 159.

aut

aut ab eis non integre audita propter distantiam localem, vel strepitum, vel aliam causam, sed satisfaciãt præcepto ecclesiæ, aut regulæ suæ, qualitercumque audiendo, quæ alij debent dicere præsertim in choro.

Circa quas concessiones multa sunt notanda. Et primo notãdum est circa illa verba, *sedendo, aut ambulando*, quod Episcopus Parisiensis Gulliel. in sua Rhetorica diuina ait, proprium corporis habitum ad priuatum cum deuotione, & citra distractionē orandum esse sedere, & intuitu alicuius rei latere sinistro cor in eo residēs, vnde manat omnis motus, & inquietudo quiete fruatur. Cæterum cum corpus, quod corrumpitur, *a* aggrauat animã, & grata sit in omnibus rebus varietas, & fastidij expultrix, qua in recitãdo horas cannnicas, vsi sunt etiam fratres Ægyptij, vt significat Ioannes Cassianus, *b* nõ inutile erit quandoque geniculare, nonnunquam stare, aliquando sedere. Quin ait Nauarrus *c* experientia reperisse, deambulationem, etsi sæpè numero nocet, prodesse quandoque, præsertim cum somnus impugnat, eleuatis tamen oculis in cœlum. Ex quibus videtur, quod qui orat priuatim, etiamsi horas canonicas recitet, potest citra peccatum orare procumbens, iacens, vel recumbens, ambulans, vel quiescens secundum Innocentium, & Hostiensem: præsertim si hoc fiat propter fatigationem, vel aliã causam, non tamen ex malitia. Si enim ex malitia hæc fiant, distrahendo se ita, vt non habeant attentionem ad minus virtualem satisfaciendi, non satisfaciunt, & si malitia eorũ fuerit quædam distractio voluntaria, & diuagatio mentis non tollens prædictam intentionem & attentionē satisfaciunt, at minime merebantur. Quod (proh dolor) frequentissime multi priuatim recitando facimus, & cõsequenter perdimus fructum meritorium, & satisfactoriũ earum horarum, quia per peccatum veniale nihil mereri possumus, cum per illud male mereamur, & vno, eodemque actu bene, & male mereri nequimus, prout resoluit Nauarrus. *d*

a Sapien. 7.

b Cassiã. li. 2. de inst. c. mo. c. 11. & 12.

c Nau. de ora. c. 4. nu. 23.

d Na. in ma. c. 27. nu. 2.

Ex quibus infertur primo, quod concessio supradicta Leonis Decimi, ibi, *Sedendo, aut ambulando*, nõ includit aliquod priuilegium secundum eundem Nauarrum *e* Secundo infertur, intelligentia ad illa verba eiusdem concessionis, ibi, *Dum ex malitia hæc non fiant* Quod scilicet, sint intelligenda de malitia voluntaria, per quam perditur attentio ad minus virtualis satisfaciendi præcepto recitandi horas canonicas, non autem de malitia non tollente prædictam attentionem. Non obstante enim ipsa licet recitans minime mereatur, dicto tamen præcepto satisfacit. Et in concessione Leonis Decimi tantùm conceditur, quod satisfaciat præcepto, non autem quod meritum consequatur.

e Na. de orat. c. 19. nu. 85.

Circa eadem verba, ibi, *Sedendo, vel deambulando*, Dubitatur, vtrum se vestiendo recitans horas canonicas satisfaciat. Et licet Diuus Antoninus *f* dicat eos esse dignos reprehēsione, & vix satisfacere præcepto, quia ex professo se immiscent actibus ab attentione auertentibus. Quæ ratio videtur concludere, idem esse dicēdum de his, quos passim videmus recitare horas colligendo herbas, rosas, vuas, instruendo ignem, pectendo caput, manus ac faciem lauando, calamos ad scribendum aptando, & id genus alia faciendo. Attamen cõtrarium ab omnibus obseruari videmus. Quis enim non aliquando recitando se scalpit, aut ad pullicem pungentem manum porrigit, non tendit oculos ad viridarium, & deambulans in margine fontis fluuij, vel ripæ non prospicit illa, gaudet, vtque raucum per lenta murmur saxa ciat, vt inquit Poeta à Diuo Hieronymo citatus *g*? Secundo totus ferè mundus credit, & seruat id, vt ait Caietanus, nõ peccare recitantes, dum se induunt, dum modo pro viribus, recitandis attendant. Et Ioannes Maior ait, quem posse iustè exuendo se, recitare cum non agat actum repugnantem actuali horarum attentioni, sicuti deambulatio nõ est actus contrarius dictæ attentioni, prout dictum est in superioribus. Ex quibus colligitur, quod si sint actus contrarij dictæ attentioni, minime satisfaciunt eos facientes recitando, cuiusmodi sunt surgere de lecto, induere, & calciare se valde festinanter, magna attentione instruere focum, & præparare libros. Quorum actuum certa regula minime potest constitui: ideo arbitrio boni viri relinquendum est, quando sunt actus repugnantes attentioni, vel non iuxta iuridicam *h* doctrinam. Cuius muneris erit non solùm naturam operis exterioris, sed etiam modum, & habilitatem agentis considerare. Posset enim quis induens vestem, ita esse intentus recitationi præfatæ, vt non solùm satisfaceret, sed etiam vt omnino non peccaret: & è contra ita esse intētus ambulationi, aut indutioni (vt ita dicam) nõ solùm non satisfaceret, sed etiam peccaret. Et tales circunstantiæ possunt interuenire, vt non solùm satisfaciant sic recitantes debitam attentionem habentes, sed etiam mereantur id in statu gratiæ faciendo, prout concludit doctissimus *i* Nauarrus; vnde infertur intelligentia ad concessionem Leonis X. quod scilicet, tales circunstantiæ possunt interuenire in mentis distractione, & sensuum vagatione, vt non solùm non peccent fratres sic horas canonicas recitantes, sed etiam mereantur, si in statu gratiæ id faciant. Quod vt clarius pateat, exemplo illustratur. Verbi gratia, quando aliquis vir spectatæ authoritatis peruenit ad finem alicuius horæ visitaturus, aut interrogaturus horas canonicas recitantē, quam horam non potest finire, & simul, vt decet illum recipere, nisi recitet componendo se simul capillos, pileum, vestem, calceos, & alias vestes mutando. Hoc enim casu non videtur peccare, modo conetur mediocriter ad recitationem attendere. Alio exemplo hoc ipsum declaratur. Verbi gratia, quando aliquis lecto absque culpa incumbens ad celebrãdam missam publicam hora insolita vocetur, & recitare vsque ad primam inclusiuè, & pergere ad eam celebrandam tempore opportuno nequeat, nisi surgendo, vestiendo, & calceãdo se, & alia ad id præparatoria faciendo recitet, nam in hoc casu id absque peccato facere poterit.

f D. Ant. 2. p. ti. 9. c. 3. §. 3. ver. tertia negligentia.

g nũquam de ... 4. 3. Caie. q. 91. a. 3.

h ca. casus de offi. deleg. l. 1. ff. de iur. deli.

i Na. de orat. c. 13. nu. 49.

Circa eandem concessionem ibi, *vel non integre verba proferendo.* Nota, quod non satisfaciunt præcepto recitandi horas canonicas hi, qui dũ cantant, aut recitant, omittunt tantam partem versuum, vel psalmorũ vel degluticendo, corrumpendo, vel syncopãdo verba, syllabas, vel literas, adeo quod ex ita omissis, vel corruptis fiet pars notabilis horæ. Qui enim id faciunt, non recitant eas integras iuxta decreta *k* Concilij Romani, & Concilij Viennensis, quæ grauissime hæc reprobarunt, & maximè reprobauit statutum *l* ecclesiæ Gallicanæ, dicens non debere nos recitare horas canonicas pronũciando in gutture, aut inter dentes deglutiēdo, aut syncopando dictiones. Quod visione quadam optimè confirmat Diuus Antoninus. *m* Ex qua doctrina infertur intelligentia ad verba proposito dictæ concessionis Leonis decimi, quod scilicet, non sint intelligenda de omittentibus partem notabilem, in his siquidem non militat ea ratio, quæ militat in parte non notabili, nam priuilegia sunt restringenda, & non amplianda in his, quæ possunt esse occasio peccandi. Et si dicatur, quod secundum hoc nihil proderit hoc priuilegium, contra tradita in iure: *n* Respondetur, quod licet hoc priuilegium nihil concedat vltra ius, multum tamen confert ad pel-

k c. dolētes de celeb. mis. c. 1. eod. tit.

l Tit. qualiter hora di. sit in chor.

m Ant. 2. p. ti. 9. c. 13. §. 3. o. col. 3.

n c. in his de priuil.

lendos

lendos scrupulos,& alios effectus in eo contentos, prout notat Nauar. *a* Quod satis sentit Collector *b* priuilegiorum mendicantium,qui recitans supradictũ priuilegium ait in margine, pro fratribus scrupulosis. Secundo respõdet idem Nauarrus. *c* quod hoc priuilegium prodest ad tollendam obligationem,qua religiosi nonnunquam obstringi possunt, ad supplendum sub pœna peccati venialis aliquos defectus,qui solùm peccatis venialibus committuntur. Pro qua intelligentia facit, quia hoc priuilegium non excusat à peccato veniali eos, qui committunt defectus in eo contentos, solùm enim conceditur in fauorem recitantis, vt non obstantibus dictis defectibus videantur satisfacere decreto capituli dolentes, etiam si eos postea non suppleat: quod clarius articulo sequenti patebit.

a Nauar. de orat. c.13.nu. 17.
b Collect. tit. officium diuinum. 1.§.8.
c Nauar. vbi sup.nu.88.

Circa eandem concessionem in quantum dicit, quod recitans horas canonicas, *Non tenetur reiterare ab alijs imperfectè dicta.* Nota,non esse vtilem repetitionem aliquorum scrupulosorum, qui quasi murmurando supplent in choro, vel extra chorum principia horarum capitularum,& eorum, quæ de consuetudine vnus solus dicit; imo talis repetitio à viris doctis & timoratis superflua, & superstitiosa reputatur, & peccatum inquietans intellectum dicitur, cum sit maius Dei obsequium audire illa deuotè,humiliter, & tranquillè, prout aiunt Paludanus, *d* & alij,quos refert,& sequitur Nauarrus,qui ait, quod non est tam vtile recitare priuatim prius in domo,aut in Ecclesia ea, quæ postea canenda, & dicenda sunt communiter in choro eo prætextu, quod ea recitatio communis, vel cantatio sæpè fit minus attente, quia partẽ attentionis adimant aliena errata, partim propria, partim, quod dictum ab vno non satis auditur ab alijs, partim colloquia, aut nimis posterus vnius,vel alterius aggressus, aut tardus ingressus, aut id genus alia. Et quod interdum sit damnosum probatur. Nam qui priuatim recitant horas, vt plurimum nõ curant satis circunspecte eas recitare,eo quod iterum eas sunt recitaturi, & postea eas recitantes minus attendunt eis, eo quod iam semel dixerint. Ex qua doctrina colligitur supradictam concessionem Leonis Decimi nullum continere priuilegium, sed tantùm fuisse impetratam ad pacandas scrupulosas, & timoratas conscientias fratrum.

d Palud.in 4. d.4 5. q. 2a. Nau. de oratio. c.10. q.4. nu.45.

ARTICVLVS III.

Vtrum satisfaciant Fratres officio Diuino supplendo postea defectus.

RESpondeo dicendo, quod qui contrahunt syllabas,& dictiones deglutiunt & suos versus incipiunt,antequam hi,quibus cum recitant suos absoluant,grauissime peccant,& etiã qui recitant cum his, qui toties hoc faciunt, vt iudicio boni viri fiat notabilis cõfusio, mortaliter peccant, quamuis qui parum,non nisi venialiter, prout tradit Nauarrus. *e* Quod intellige, si hoc faciunt sine proposito iterum recitandi, & de facto non recitant. Vnde Sixtus Quartus, *f Concessit omnibus fratribus Minoribus non valentibus persoluere diuinum officium bene, ac diligenter in choro, prout tenentur, quod si per defectum visus, vel auditus aliquid prætermiserint non teneantur illud omissum, iterum persoluere, sed dicant vnum psalmum in fine horarum, & hoc sufficiat eis.* Et Innocent. *g* VIII. *Concessit,quod quãdo fratres Minores aliquid dimittunt de diuino officio nõ ex dolo possint supplere cum aliquo psalmo, vel dicendo orationem dominicam, vel Aue Maria*, & idem ad litteram reperitur concessum per Alexandrum Sextum. *h* Et notanda sunt illa verba, *non ex dolo*, nam secundum ea est intelligendum, & restringẽdum priuilegium Sixti Quarti,quod scilicet, fratres,qui ob defectum auditus dolo, & lata culpa aliquid prætermiserint, non possint illud supplere cum psalmo, aut dicendo orationem Dominicam, vel Aue Maria. Et hoc etiam modo est intelligenda concessio Leonis *i* Decimi,qua *Concessit,quod quicunque dixerit post quamlibet horam diei infra scriptam orationem, & in fine illius vnum Pater noster,& Aue Maria, pro fælici statu suæ sanctitatis,& Ecclesiæ sanctæ Dei consequatur plenariam remissionem omnium defectuum in illa hora humana fragilitate commissorum.* Nam aduertendum est,quod dicit,humana fragilitate,& non humana malitia,& dolo.Oratio autem, quæ dici debet, est sequens. *Sacrosanctæ,atque indiuiduæ Trinitati, crucifixi Iesu Christi Domini nostri humanitati, & Beatissimæ, ac Gloriosissimæ Virginis Mariæ fæcunditati, suæ integritati, & omnium sanctorum vniuersitati sit sempiterna laus,honor virtus,& gloria ab omni creatura,nobisque remissio peccatorum per infinita sæculorum sæcula, Amen. Et beata viscera Mariæ Virginis quæ portauerunt Christum Dominum.* Et idem Leo X. *K* ampliando prædictam gratiam *Concessit, quod non solùm sufficiat suprascriptam orationem dicere pro supplemento vnius horæ quando dicitur per se sola,sed etiã omnium horarum, quæ dicuntur semel siue vno contextu,licet aliquod paruum interuallum inter vnam,& aliam fiat.* Et supradicta priuilegia dicit Nauar. *l* esse intelligenda de parte non notabili, & quando tam exiguum est,quod omittitur, quod licet omitteretur cum culpa,& non suppleret,non imponeret necessitatem repetendi sub pœna peccati mortalis.Et ita ait Nauar. *m* quod caueant fratres,qui dicta concessione vti voluerit,ne sit eis occasio negligentius horas canonicas recitandi.

e Nauarr. in man.c.nu.11.
f Habetur in li.monu. in 1. impre. fol.61. & in 2. fol.9. concef. 98. & in supp. fol. 100. vsque. 383.
g In 1. impr. fol 66.concef. 249.
h Habetur in suppl. fol.99. concef. 368.
i Habet. in suppl.f.6.concess.169.
K Habet. suppl. fol. concess.268.
l Nauarr. orat.c.37.nu.84.
m Na.vbi n.89.

ARTICVLVS IV.

Vtrum officium diuinum possit dici mentaliter.

RESponden dicendo,quòd Leo *n* X.cõcessit. *Vt ne fratres Minores mutuo se impediant in officio diuino,aut alijs fiat fastidiosi quod illa, quæ in ordinario iubentur dici secretè sub silentio tam in horis canonicis,quàm etiam in missa, non teneantur proferre vocaliter sed satis faciant dicendo mentaliter,aut legendo inter se librum,quia aliqui deuotius sic dicunt,& absq; impedimento,& fastidio illorum,& quod eodem modo possit facere, qui solus dicit officium per se cum prolatio verbalis sit præcipue, vt ab alijs intelligatur.* Circa quam concessionem in quantum dicit, quod mentaliter possunt fratres dicere illa, quæ sub silentio sunt recitanda, est notandum secundum Nauarrũ, *o* in hoc non esse priuilegium, quatenus continet sufficere dicere horas canonicas absque expressione vllius verbi,quod audiri possint ab alio,licet cõtineat priuilegium, quatenus dicit sufficere dicere mentaliter absque vlla voce secreta,vel publica.Nã omnis oratio publicè, aut secreto dicenda requirit verba saltem secretè inter dentes, & labia formanda: omnes enim canones, & statuta breuiariorum decernunt, vt horæ dicantur,& nulla, quod mente tantum concipiantur.

n Habetur supp. cons. conc.70.
o Nau.de c.19.num.

ARTICVLVS I.

An fratres possint officium diuinum mutare, ratione alicuius negotij,aut occupationis magnæ.

RESpondeo dicendo quod Leo Decimus *Concessit fratribus Minoribus,vt possint officia feriarum*

quæ

quæ sunt prolixiora anticipare diebus, quibus sunt otiosi, & officia festiua, quæ sunt breuiora reseruare in eos dies quibus credunt, se esse occupatos concionibus, & cõfessionibus, modo id non faciant in fraudem, sed ad melius studendum, & prædicandum, & confessiones audiẽdum. Quod ait Nauarrus, a non esse priuilegium, cũ quasi simile, & tantundem concessum sit à iure cõi. Secundum enim legem ordinariam cum superuenerit aliqua occupatio subito, vel eo modo, quu nõ potest ei prouideri, neque omitti sine scandalo, aut peccato, est insta causa non recitandi horas canonicas, secundum Henriquum de b Gandano, cui suffragantur Maior & Syluester. Vt si occurreret necessitas subito horas omittendi ad pacificãdum populum rixati volentem, aut necessitas habendi concionem, quæ non nisi magno cum scandalo omitti potest. Et idem iudicat Nauarrus de confessarijs audientibus confessiones septimana sancta, aut tempore talis iubilei, ad quod quærendum oporteat quem omnium omnes in vna hebdomada confessiones audire. Hi enim secundum Nauarrum recitando horas canonicas maiores citra preces excusarentur à minoribus ab officio defunctorum, à cantico graduum, & psalmis pœnitentialibus, etiãsi ad ea recitanda priuatim tenerentur. Quin & tanta posset occurrere necessitas, vt merito excusarẽtur à maioribus, & fortiori ratione satisfaceret is, qui sciens se die sequenti occupatissimum fore, anticiparet eas in vespere præcedenti. Quod ipsum dicit Nauarrus de illo, qui prælectionem habere deberet illo die in concursu publico aliorum candidatorum, & deberet defendere aliquas conclusiones, quod vt debite fieret, plurimum Reipublicæ, vel ipsiusmet priuatæ personæ interesset, & studium in id necessarium recitationem officij non compateretur. Ex quibus constat, hoc priuilegium parum, aut nihil concedere. Et ad hunc modum est accipiẽda alia concessio facta ab Eugenio IV. anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo sexto, congregationi sanctæ Iustinæ, & à Iulio Secundo anno Domini millesimo quingentesimo septimo, congregationi Camaldulensi, & à Leone X. anno Domini millesimo quingentesimo decimo tertio, *Quod scilicet fratres in officijs monasteriorum occupati, ideoque in choro interesse nequeuntes, aut qui alias non docti sunt aut minus experti, vt officium diuinum commode dicere possint, dummodo in sacris non sint ordinibus constituti, licet professionem emiserint ad persoluendum integre diuinum officium non tenentur, sed prælati consideratione subditorum vltra officium Beatæ Virginis, ad quod obligatos remanere Summus Pontifex voluit, aliquid aliud dicendum illis imponere possunt, quod cum animi alacritate persoluant.* Hoc enim priuilegium nullum est, si occupatio, & ignorantia, & imperitia ita dictos fratres premit, vt ab recitando officio diuino sint exempti. Et similiter explicandum est priuilegium concessum à Clemente VII. societati clericorum S. Syluestri, & sancti Andreæ de vrbe, qui aliàs Theatini nuncupantur, vt refertur in e compẽdio Diui Hieronymi *dicente, quod fratres prædicationi verbi Dei, audientiæ confessionum, & sacræ Theologia, & sacrorum canonum studijs insistentes ad suam, et animarum fidelium vtilitatem, & qui occupantur infirmitate propria, aut infirmorum fratrum curatione, satisfaciant pro horis canonicis recitando certum numerum psalmorum per priorem eis assignandorum numero non minus septem aut sex cum deuotione, aut orationem dominicam septies, & Symbolum Apostolorũ bis, grauiter autem ægrotantes orationem dominicã septies in die recitantes, septem horis canonicis similiter satisfaciant.* Et similiter explicandum priuilegium Leonis Decimi d de antepositione horarum, & postpositione propter aliquas occupationes. Et aduertendum, quod Innocentius Octauus, *concessit quod fratres minores professi nescientes per se plene persoluere officium diuinum, non teneantur ad id sub pœna peccati mortalis, donec sciuerint illud dũmodo faciant, quod in se est, & dicant sicut sciunt, & vltra dicant horas fratrum laicorum.*

a Na. vbi s. in fin.

b Gandauen. quod l. 15. q. 10. Maior. in 4. d. 12. qu. 6. co. 4. Syl. ver. hora. q. fin.

e In compẽ. d. Hier. Hispan. fo. 103. §. 70.

d Habetur in suppl. fol. 60. e cess. 128.

e Habetur in li. monu. ordi. fo. 65. in e. im pre. §. in 1. fo. 96. cõces. 336. & in supp. fo. 100. cõc. 373.

ARTICVLVS VI.

An religiosi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.

RESpondeo dicẽdo, quod Leo Decimus *Concessit fratrib. Minoribus, qui recitauerint suas horas ex libro, vt lucrifacerent indulgentiam medietatis peccatorum, quæ die, quo sic dixerint officiũ, perpetrauerint.* Et hoc est mere priuilegium, & iure optimo cõcessum, cum melius sit dicere horas canonicas ex libro, quam memoriter. Sed contra hoc facit, nam ad contemplandum Deum, & diuina mens recitantis memoriter videtur esse magis libera, & minus occupata, & ita paratior ad maiorem attentionem. Sed responderi potest, quod licet hoc respectu melius sit recitare memoriter, quàm ex libro, alijs tamẽ est melius, puta indoctis, recitare ex libro. Tum, quia recitans multa memoriter distrahitur facilius ad extranea, quàm ex libro recitet, præsertim si est indoctus non intelligens ea, quæ recitat. Tum quia nonnihil colligitur ex lectione ad habendam attẽtionem ad minus verbalem, respiciens verba, & eorum ordinem. Quare Nauarrus g inquit, ipsum experientia recepisse, sibi melius esse recitare partim legendo, partim verò memoriter. Necessitas enim, vel propositum recitandi, semper legendo, vel semper memoriter id faciendo, attentionem actualem impedire solet. Item Alexander h Sextus concessit *Omnibus dicentibus in hymnis Beatæ Virginis. Quem terra pontus, &c. & O gloriosa Domina, &c. Versum, Maria mater gratia,* Decem annos indulgentiarum pro qualibet vice. At hac concessione non possunt modo frui religiosi obligati ad recitandum horas canonicas, iuxta ritum breuiarij Romani reformati. Ad cuius breuiarij maiorem obseruationem ordinatum est à Pio Quinto Pontifice maximo, vt nihil possit addi, neque minui, vt statim declarabimus. Ex quibus constat, quod cum in dictis hymnis talis versus minimè contineatur, minimè ẽt sit addẽdus.

f Habet. in supp. fol. 94. conces. 258.

g Nauarr. de orat. c. 19. nu. 88. con. 10.

h Habetur in lib. mon. 1. impre. fol. 66 & in 2. fo. 70. cõcess. 170.

ARTICVLVS VII.

Utrum Prælati possint dispensare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.

RESpondeo dicendo, quod Leo Decimus i *Quia fuit sibi expositum, quod aliqui fratres scrupulosi, quando sunt infirmi, fere nunquam possunt, nec sciũt se determinare, quando licite possunt dimittere dicere horas canonicas, concessit, quod siue propter febrem, aut dolorem intensum vel aliam infirmitatem fratres fuerint grauati, satisfaciunt dicendo pro horis canonicis psalmos, hymnos, Pater noster, Aue Maria, vel alia in dictio prælati, seu præsidentis loci, aut conuentus assignãda.* Et hoc quando medicus corporalis, si commode potuerit haberi, dixerit esse nociuum infirmo, excusat à recitatione horarum secundum Innocentium. Quod non K de quacunque ægritudine est dicendum, sed de illa tantum, qua ægrotanti pronunciatio horarum directè, aut indirectè obest notabiliter. Et est aduertendum; quod est aliquis morbus, quo excusamur ab horarum recitatione, vsque

i Habetur in suppl. f. 59. cõcess. 171.

K Innoc. in c. de cel. miss.

vſque ad meridiem, aut vesperas, & non tota die: qualis eſt febris tertiana, aut quartana ſtatim à meridie ceſſans, ita vt medici docti, & probi iudicio nõ noceat ægrotanti illa horarum pronunciatio. Dixi, probi, quia nonnulli ita ſunt faciles in abſoluendo ægrotos ab obligatione, & legibus eccleſiaſticis, imo & ab ipſius Dei præceptis, ac ſi earum ipſimet eſſent authores. Vnde ait Ambroſius. *a Contraria ſunt diuinæ conditioni præcepta medicinæ, quæ à ieiunio reuocant, lucubrare non ſinunt, ab omni intentione meditationis adimunt: itaque qui ſe medicinis dederit, ſeipſum ſibi abnegat.* Et ille ægrotus, qui poteſt ſerio loqui, & alia negotia profana tractare cũ ſuis amicis, ab horarum recitatione minime excuſatur, cum hoc nõ ſit illo facilius, prout aduertit *b* Nauarrus. Vnde videtur parum, aut nihil concedere priuilegium ſupradictum, cum non libere concedatur prælatis authoritas ad diſpẽſandum in ſupradictis, ſed tunc quando medicus corporalis (ſi commode haberi poteſt) dixerit eſſe nociuum infirmo recitare. Vnde ad alia copioſiora priuilegia deueniendum eſt, ſcilicet ad conceſſionem Eugenij Quarti, *Qui conceſſit, quod quilibet protempore Abbas, Prior, ſiue Prælatus quorumlibet monaſteriorum congregationis ſancti Benedicti Hiſpaniæ poſſunt libere diſpenſare cum omnibus, & ſingulis præſentibus, & futuris monachis quorumcunque monaſteriorum huiuſmodi, qui ſine tædio non poſſunt dicere horas canonicas, quod tempore infirmitatis, vel poſtquam conualuerint loco horarum, ac officiorum, ad quæ aliàs tenebantur, dicant aliquid certum ad arbitrium ipſorum miniſtrorũ & non teneantur ad illud officium canonicum. Ac cum prælatis ipſis ſimili modo quilibet presbyter monachus per quemuis eorum eligendus etiam diſpenſare poſſit,* Et eãdem conceſſionem pro infirmis, & ſenibus fertur conceſſiſſe Martinus Quintus fratribus ſancti Hieronymi, prout habetur in compendio *c* Mendicantium.

a c. contraria, de conſec. d. 5.

b Nauar. de orat. cap. 20. n. 2. cum ſeq.

c §. 10. & 55.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm itinerantes Fratres poſſint recitare horas canonicas non per breuiarium, quo aſtringuntur eas recitare.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius *d* Quartus, prout habetur in libro Monumenta ordinum, *Conceſſit fratribus Minoribus, vt quando ratione itineris, vel alterius rei cauſa extra conuentus, ſeu loca ſua quemlibet, vel quoſlibet eorum contigerit degere, poſſint diuinum officium fratres cũ fratribus, aut ſimul cum alijs regularibus perſonis, vel quilibet ſeparatim facere, alio quàm Romano ordine placuerit. Et quod id ſufficiat ad perſoluendum debitum, ad quod fratres ratione regulæ tenentur, nec iterum proprium officium dicere teneantur.* Sed videtur hoc priuilegium eſſe derogatum per conſtitutionem Pij V. datam Romæ apud Diuum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, octauo idus Iulij Pontificatus ſui anno tertio, qua præcipitur Regularibus, vt breuiario Romano reformato per Concilium Tridentinum vtantur, & vt nullo alio poſſint vti, nec ipſi aliquid addere, vel minuere. Et addit: *Ac etiam abolemus quæcumque alia breuiaria, vel antiquiora, vel quouis priuilegio munita, vel ab Epiſcopis in ſuis diœceſibus promulgata, omnemque illorum vſum de omnibus orbis eccleſijs, monaſterijs, conuentibus, militijsque, & ordinibus, & locis virorum, vel mulierum, etiam exemptis, in quibus aliàs Officium Diuinum Romanæ Eccleſiæ ritu dici conſueuit, aut debet, illis tamen exceptis, quæ ab ipſa prima inſtitutione à Sede Apoſtolica approbata, vel cõſuetudine, quæ vel ipſa conſuetudo ducentos annos antecedat, alijs certis breuiarijs, vſos fuiſſe conſtiterit.* Quæ conſtitutio eſt conſideranda ibi, *omnemque illorum vſum.* Per hæc enim verba videtur, quod non poſſint fratres vti dicto priuilegio. Sed reſpondeo, contrarium eſſe tenendum, Nam etiam ſi Pius V. ſupra dicta præciperet, reuocando ibi omnia priuilegia in contrarium, hoc debet intelligi, quando ſemper relinquitur vſus dicti breuiarij, at non quando virtute alicuius priuilegij particularis cauſa legitima concurrente diſpenſatur, vt per aliud aliquãdo breuiarium poſſint horæ canonicæ recitari. Ex quibus infertur, priuilegia relata in articulo ſuperiori conceſſa infirmis, & ſenibus minime eſſe per dictã conſtitutionem reuocata, cum ipſa dentur in caſib. particularibus iuſtis cauſis ea petentibus. Aduertendũ inſuper, prout in noſtra ſumma confeſſorum late dixi, quod etiam ſi in dicta conſtitutione, & in alia Gregorij Tertij decimi, quæ habetur in officijs Hiſpaniarum in breuiario contentis præcipiatur, vt ordo breuiarij minime immutetur; non tamen erit peccatum mortale duabus, aut tribus vicibus hunc ordinem mutare recitando de feria, aut de ſancto, in quibus de ipſis minime celebratur. Erit tamen peccatum mortale, id ſæpe ſæpius facere, cum recitans deficiat notabiliter ab vnitate, & conformitate, quam vult Summus Pontifex adeſſe in horis canonicis recitandis. Quæ vnitas maxime fuit cõmendata in Concilio *e* Toletano quarto, & vndecimo, iuxta quam doctrinam debet explicari, quod abſolute ſine aliqua limitatione concedit Pater Medina in ſua inſtructione confeſſorum.

d In 1. imp. fol. 55. & in 2 fol. 138. con ceſ. 305.

e Conc. To. c. § 11. cap. Medin. in fo. 105.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſocius alicuius religioſi poſſit recitare horas canonicas iuxta priuilegium conceſſum dicto religioſo.

RESpondeo dicendo, quod religioſus diſpenſatus, vt poſſit recitare horas canonicas breuiario breui, aut recitare ante tempus, poteſt recitare cum ſocio; ita vt dictus ſocius poſſit vti tali priuilegio, & ſatisfacere ſuæ obligationi. Et probatur, nam tale priuilegium extenditur ad ſocium, vt tenet, & probat Henriquez. *f* Quod probat argumento priuilegiorum, & lucrorum, quæ in contractu Societatis obueniunt. At hoc fundamentum non omnino concludit, vt vniuerſaliter talis opinio, vt vera recipiatur. Nam lucra obuenientia in contractu Societatis ideo veniunt, quia ex voluntate contrahẽtium conſtat voluiſſe eos hac conditione contrahere; at quis vnquam audiuit priuilegium regale vni ex ſocijs quæſitum alteri ſocio conuenire? Vnde reciperem ego opinionem Henriquez caſu, quo priuilegium alicui conceſſum eſſet aliquo modo fruſtratorium, ſi ſocio non communicaretur. Velut ſi alicui ratione ſenectutis, aut neceſſitatis alicuius concederetur priuilegium recitandi horas canonicas per quoddam breuiarium trium lectionum, intelligens ipſe concedẽs ipſum per ſe ſolum minime horas canonicas etiam per breues ſine ſocio, niſi cum maxima difficultate poſſe perſoluere. Nam hoc caſu ſicut priuilegium conceſſum vni ad ſuum correlatiuum extenditur, iuxta tradita à Nauarro, *g* & à Didaco Perez: ita hoc priuilegium datum alicui ſeni ad ſuum præſumptum correlatiuum, ſcilicet ſocium, ſine quo non poteſt decenter, & vt decet recitare, extenditur, aliàs priuilegium eſſet inutile,

cum

f Henriq. de indul. num. 4.

g Nau. c. nu. 47. Perez in l. 3. & co. pen. ti. 6. ordi.

cum ipse difficile posset inuenire socium, qui cum ipso vellet orare, si recitando cum eo non adimpleret suam quoque obligationem. Et certe priuilegium contra ius commune datum in aliquo debet verificari; quo dato, in alijs debet restringi, iuxta tradita à Rebuff. a & à Mandosio, & à Nauarro. Ex quo concluditur supradictum priuilegiū extra supradictum casum non esse protelandum: Vt verbi gratia, si priuilegiatus posset sine aliqua necessitate eligere quenquam socium, vt recitando secum à recitatione horarum canonicarum per breuiarium nouem lectionum liberaret. Et confirmatur; Nam dispensatus ad ordines intelligitur ad minores, quia in hoc casu potest dispensatio verificari, & ideo cum sit contra ius ad alium casum minimè est extendenda.

a Rebuff. in praxi benefic. tit. dispen. ad plura. nu. 64. Mando. in re. de idoneit. q. 7. n. 1. & reg. 8. Naua. c. 12 nu. 79. & in dul. not. 9. n. 8

ARTICVLVS X.

An religiosus liberatus propter eius infirmitatem à recitatione horarum canonicarum, sit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte, quam potest recitare.

Respondeo dicendo, quod Gerardus b tenet, non esse exemptum ab earum auditione, si haberet, qui eas recitaret. At contrarium est tenendum cum Innocentio. c Iure enim communi cauetur, vt horas pronuncient clerici, non autem vt audiant, laici verò vt audiant, & non vt pronuncient, vt singulariter notauit Paludanus. d Quãtum verò ad alteram partem propositam in articulo quaestionis dico videri, quod nō excusantur à parte, quam commode possunt recitare: sicut excusatus ab aliquibus diebus quadragesimae ieiunandis, non excusatur à parte, quam potest ieionare. Sed in nostro casu contrarium est dicendum, alioquin nullus infirmus, caecutiens, aut aliquo modo impeditus, qui aliquanto tempore consueuit recitare, excusaretur, quandoquidem vix vllus talis est, qui aliquã partem horarum memoriter dicere nequeat. Praeterea, quia praeceptum obligans ad aliquid certo modo faciendum, non obligat ad quamlibet partem eius eo modo, quo fieri potest faciendum, vt praeceptum eundi Romam non obligat impotentem ad eundum vsque ad medium itineris, si possit, secundum mentem omnium Doct. in n. e Nec, qui tenetur audire missam totam in die festo, tenetur audire partem eius, quando totam minimè audire potest. Et ratio horum est, quia non hoc intendit Legislator sine praecipiens. Vnde in proposito ille, qui propter infirmitatem non potest, & excusator à recitando officio diuino, licet posset aliquã partem eius commode recitare, ad ipsius recitationem minimè tenetur, quia ad hoc non fuit intentio Legislatoris istum obligare, vt explicat Nauarrus f. At obligatus ad ieiunandum totam Quadragesimam non potens eam totam ieiunare, non excusatur à parte, quam commodè potest, cum Legislator hoc intenderit. Sed dices: ex quo colligitur talis intentio. Ad hoc respondeo, quod colligitur ex eo, quod perplexitas in lege diuina, & humana est cauenda. Et si legislator obligans ad eundum Romã, & ad totam missam audiendam, & ad horas canonicas recitandas vellet impotentes haec efficere ad partes, quas possent teneri, certe perplexitas esset maxime intricabilis, cum nemo posset facile decernere, quas partes posset, & quas non. At in praecepto ieiunandi haec perplexitas, moraliter loquēdo, non consistit, cum facile quis posset cognoscere experientia teste, non posse totam Quadragesimam ieiunare, at partem sic arbitrio medici corporis, & spiritualis compensandam. Ex quibus colligitur explicatio ad supradicta priuilegia, scilicet quod illi, cum quibus dispensatur, vt horas canonicas minimè teneantur recitare, quia commode propter eorum infirmitates id minime possunt efficere, ab earum recitatione omnino liberantur, etiam si aliquam earum partem possent commode persoluere.

b Gerar. de ass fidui. oram. c Innoc. in c. 1. de celebr. miss. d Palud in 4. d. 15. q. 5. a. 5. e DD. in cap. cum dilect. de dol. & contu. f Nauarr. de orat. ca. 10. a. n. 9. vsque ad num. 18. inclusiué.

ARTICVLVS XI.

Vtrum possint praelati regulares mutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino.

Respondeo dicendo, quod glossa g quędam communiter recepta dicit, posse Episcopos in suis diœcesibus nouam formam pronunciandi horas canonicas inducere, & per consequens possunt addere & minuere. Sed Pius V. in constitutione superius allegata hanc authoritatē Episcopis abstulit in hunc modum, *Omni itaque alio vsu cuilibet, vt dictum est, interdicto hoc nostrum breuiarium, ac precandi, psallendique formulam in omnibus vniuersi orbis ecclesijs, monasterijs, ordinibus & locis, etiam exemptis, in quibus officium ex more, & ritu Romanae ecclesiae dici debet, aut consueuit salua praedicta constitutione, & consuetudine praedictos ducentos annos superante praecipimus obseruari: statuentes breuiarium ipsum nullo vnquam tempore vel totum, vel ex parte mutandum vel aliquid addendum, vel omnino detrahendum esse.* Haec Pius Quintus. Vnde infertur, quod quoad nostram religionem Minorum, & ad alias, quae per breuiaria ante ducentos annos composita non recitabant, reuocatum est iam ex parte priuilegium Leonis Decimi, *Qui concessit, quod capitulum generale dũtaxat habeat facultatem declarandi dubia, quae occurrerint circa officium diuinum, & ordinandi, & addendi, & mutandi, quidquid videbitur pro fratribus expedire tam in regulis, quam in Kalendario.* Dixi ex parte; nam iam non habent authoritatem aliquid immutandi, minuendo, aut addendo, prout dictum est in constitutione Pij V. Habent authoritatem declarandi dubia, sicut Doctores interpretantes iura, nam licet ipsis nō concedatur authoritas ad aliquid ipsis addendum, cum non sint Legislatores, habent tamen authoritatem ad doctrinaliter interpretandum. Vnde venit explicandum aliud priuilegium b Leon. X. in quo concedit, *Quod ministri fratrum Minorum in singulis Capitulis prouincialibus respectiue possint de consilio definitorum nominare duos, vel tres fratres qui sic nominati possint ordinare vnum Kalendarium sanctorum feriarum, & Dominicarum pro toto anno cum regulis necessarijs. Ita quod semper in quacunque prouincia tam fratres, quam moniales illarum prouinciarum respectiue idem officium & de eodem sancto, vel festiuitate, aut feria faciant, ne varietati, & discordiae locus detur, dum tamen non multum discrepent a Kalendario Romano.* Haec enim verba posteriora, ibi. *Dum tamen non multum discrepent à Kalendario Romano* iam hodie non habent locum, ipsi enim partes nec multum, neque parum possunt discrepare a Kalendario Romano reformato, & sic sublatis dictis verbis, iam priuilegium minime dici potest, cum secundum potestatem ordinatiam possint praelati prouinciales praedictum ministerium fratribus committere.

g Glo. in c. 1. de. dist. b Habet. in supp. f. 61. col. 190.

A R-

ARTICVLVS XII.

Vtrum aliquis ratione priuilegij possit recitare secundum diuersa breuiaria.

RESpondeo dicẽdo, quod hæc quæstio potest habere duas partes. Prima est, an possit quis ratione priuilegij recitare vno die secundum vnum breuiarum, & alio die secundum alterum. Secunda pars est, an ille, qui secundum formam duorũ breuiariorũ potest satisfacere, satisfaciat recitando horas vnius diei secundum formam vnius breuiarij, & horas alterius partis diei secundum formam alterius breuiarij. Quantum verò ad primam partem dico, quod licet a nonnullis in dubium verti soleat tenendum tamen est, quod recitans omnes vnius diei horas in choro, aut extra eum, secundum formam breuiarij alicuius, secundum quam licet ei recitare ratione cuiusdam priuilegij, vel ratione iuris communis, non obligatur ad pronunciandum vllam illarum secundum formam alterius breuiarij, etiam si horas præcedentis diei per ipsum recitauerit. Vnusquisque enim dies eo saltem durante suam propriam habet obligationem, cui nec post, neque ante illum satisfieri potest. prout determinat Ancharanus *a* & Cosmas.

a Anch. in c. 2. de cel. mis. & Cosm. z. qualiter horæ dicendæ sint. v. gm. expandum.

Quantum verò ad alteram partem dico videri quod satisfaciant illis diebus, in quibus secundum vtrumque breuiarium dicitur officium de vno eodem sancto, vna eademque feria, vel Dominica, maximè si quod recitatur secundum formam breuiarij extra ordinarij sit prolixius, quam quod recitatur secundum formam ordinarij. Et probatur; quia nullo iure obligatur quis ad pronunciandum iterum vno, eodemque die eâdem horam legitimè recitatam in eundem saltem finem. *Dixi, in eundem, finẽ*, quia horæ debitæ recitatæ domi ad finẽ satisfaciendi præcepto pronunciandi horas canonicas, debent secundo recitari, aut cantari in choro ad finem lucrandi distributiones, quæ ibidem earum gratia dantur. Verum tamen est, quod affirmat Nauarrus, *b* quod non satisfacit, si de vno recitetur in choro secundum formam breuiarij ipsius. Omnes enim horæ diei sunt vnum, idemque officium, vna & eadẽ oratio, prout tradit idem Nauarrus *c* Et intentio iuris communis & priuilegij, quæ diligenter est consideranda, esse videtur vt vnicum istud vnius diei officium integre recitetur de vno, & reliquum de alio, nisi quando id habet formula breuiarij. Habet autem, quãdo in nona inclusiue finitur officiũ, in qua secundum breuiarium Pij Quinti, videmus finiri, omnium festorum simplicium, & feriarum officia, in quibus concedi potest recitari posse matutinum vsque ad nonam inclusiue de vno secundum formam vnius breuiarij, & vespertinum de alio secundum formam alterius, quia ratio huius dicti cessat in illis, vt palam est.

b Nau. de ora. c. 20. 69.
c Nau. ibi c. 7. nu. 7.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum qui non tenentur Breuiario Romano nouo vti, possint, si velint, vti eo extra chorum.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus in sua constitutione non videtur voluisse diuersitatem ponere in his, quæ sunt vnius ordinis, habitus, & capituli, & si eis, quibus permittitur vti veteri breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum poneretur magna diuersitas; quia alij dicerent extra chorum per nouum, & alij per vetua cõtra prædicata in sacris Canonibus. *d* Et certe indecens videtur in eodem monasterio vsus duorum diuersorum breuiariorum. Et hæc opinio videtur colligi ex dicta constitutione Pij V. quatenus reseruat officia ante ducentos annos instituta per hæc verba, ibi *Inueteratum illum officium non adimimus: si hoc nostrum magis placeat dummodo Episcopus, & vniuersum capitulum in eo consentiat, vt id in choro dicere, & psallere possint permittimus.* Ex quibus verbis a contrario sensu colligimus, quod obligatus ad recitandas horas per breuiarium ante præfatos ducentos annos compositũ, possit relinquere illud, & dicere secundum nouum consentiente prælato, & maiori parte illius capituli, vel conuentus. Significant enim a contrario sensu, quod non potest id facere suo solo consensu priuato. Argumentum enim a contrario sensu firmum est in iure. *e* His tamen non obstantibus hoc vniuersaliter non est tenendum. Nam constitutio Pij V. vult dicere quod ad hoc, vt illi, qui post ducentos annos vtebantur quodam breuiario, possint vti in choro nouo, debent id facere cum cõsensu prælati, & maioris partis Capituli. Attamen extra chorum possunt vti dicto nouo breuiario sine cõsensu Capituli, nec superioris. Et ita tenet Nau. *f* explicans dictam constitutionem.

b. Habet. supp. f. 61. & est. 190.
d. Ca. ... 7. & ... de elect.
e l. 1. ff cui man. c. à nob. 2. de ser...
f Nau ... sil et. de miss. con...

ARTICVLVS XIV.

Vtrum religiosi teneantur dicere officium defunctorum & septem Psalmos, & canticum graduum in choro, & extra chorum, vbi est consuetudo.

RESpondeo, dicendo, quod D. Thom. *g* insinuat, quod mos dicendi officium defunctorum potius introductus est ratione præbẽdarum, quas clerici possident, quam ratione meri ordinis, Ad officiũ nanque animarum postridie festi omnium Sãctorum manifestum est omnes clericos in sacris constitutos teneri, cum sit illius diei proprium, sed ad aliud officium, quod secundum diuersarum Ecclesiarum consuetudines, diuersimode, aut dicitur, aut hebdomadatim soluitur apparet non teneri, nisi eos, qui decimis viuunt, puta beneficiati, ve censere. D. Tho. *h* videtur, etiam illos, qui in scholis existunt, non retribuitur pro bonis, quæ mortui Ecclesiis reliquerunt. Et ideo ait Soto. *i* In religionibus tenentur singuli clerici secundum statuta sua sub pœna peccati mortalis illud exoluere. Seculares autem clerici, qui nullum Ecclesiasticum beneficiũ habent, non est ita constans, ad eiusmodi munus lege cogi, tametsi cum iam sint sacris emancipati, videtur more teneri Ecclesiæ, cui subduntur. Hæc Soto. Cuius opinio iam hodie non habet dubium. Pius enim V. in constitutione superius allegata, iam eximit ab obligatione recitandi officiũ defunctorũ in Breuiario Romano signatum. Nec obstat, quod ipsum recitari soleat consuetudine. Nam Pius V. postquam exemit ab obligatione recitandi officiũ defunctorum, & Beatæ Mariæ, & Psalmos septem Pœnitentiales, & Graduales statim loquens solum de Officij Beatæ Virginis addit. *Hæc autẽ cõcedimus sine præiudicio sanctæ consuetudinis illarũ Ecclesiarum in quibus officium paruum Beatæ Mariæ semper Virginis in choro dici consueuerat.* Vnde cu solũ loquatur de officio B. Virg. solito in choro recitari, clarũ est voluisse Sũmũ Pontificẽ tollere obligationẽ dicendi officiũ defunctorũ, Psalmos Pœnitẽtiales & Cãticũ Graduũ in choro, & extra chorũ etiã si dici soletẽ, prout notat Arag. *K* Ex his infertur, quod moniales

g D. Tho. lib. 6. art...
h D. Tho. sup.
i Sot. l. ... inst. q. 5.
K Arag. ... q. 1. art. ... 856.

niales S. Claræ minimè ad officium defunctorũ celebrandum tenentur, cum a Leo X. *Declarauerit moniales S. Claræ sub cura fratrum Minorum viuẽtes non teneri ad officium defunctorum, nisi prout tenẽtur prædicti fratres Minores, quorum ritui in diuinorum persolutione regula ipsarum præcipit eas conformari.*

a Habet. in suppl. fol. 40. constit. 128.

ARTICVLVS XV.

An regulares & clerici seculares teneantur dicere officium B. Mariæ Virginis in choro, vbi erat consuetudo ante breuiarium reformatum.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus in dicta constitutione, licet absoluerit eos ab obligatione dicendi officium Dominæ nostræ extra chorum addit tamen, *Quod hoc cõcedit sine præiudicio sanctæ consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus officium paruum Beatæ Virginis in choro dici consueuerat.* Ex quibus verbis colligitur, quod non maiorem imponit obligationem recitandi dictum officium in choro, quam ante habebant. Videamus igitur, vtrũ dicta consuetudo ante breuiarium reformatum vim habuerit præcepti. Soto *b* in hæc verba prorumpit, dicens, *De officio Beatæ Virginis controuertitur itidem inter Doctores, vtrum sit in præcepto, eo quod hac de re nullũ sit ius, sed sola consuetudo. Imo verò si historias consulas, res non est antiqua, sed forte à trecẽtis hinc annis. Nam ante D. Bernardi tempora, & religionum Mendicantium institutionem non increbuerat tanta Virginis deuotio, Quocirca si coniecturis agere licet, hæc consuetudo non capit tanquam vim habens præcepti, alias vbicubi legeretur sed ex pietate, & deuotione, qua sanctissima Virgo dignissima erat. Atque huius nonnullum indicium est, quod in institutione ordinis Prædicatorum iussum est, vt surgentes fratres illic in dormitorio officium Beatæ Virginis nocturnum recitando soluant. Quod si præceptum esset Ecclesiasticum, in choro haberetur solui. At verò discursu temporis consuetudo adeo inoleuit, vt nullus Doctorum aut Sanctorum Patrum negare audeat vim habere præcepti.* Hæc Soto. Cuius opinionem libenter amplector, propter deuotionem Matris Domini mei.

b Sot. vbi sup. l. 10. de iust. q. 5. art. 4.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum fratres Minores possint ferijs quintis, relicto sancto simplici occurrente, recitare officium corporis Christi.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. die octauo Ianuarij anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo. *Dilectis filijs Ministro generali, & vniuersis fratribus ordinis Minorum de obseruãtia indulsit, vt qualibet quinta feria, quæ totius Quadragesimæ, aut Aduentus non fuerit, aut aliquod festũ, aut aliqua octaua non inciderit omisso occurrenti officio illud de corpore Christi, iuxta illud, quod in præsenti breuiario Romano in eius solemnitatis die recitandũ proponitur, recitare libere & licite valeant. Districtius inhibens quibuscunque locorum ordinarijs, & quibusuis alijs quacunque authoritate fulgentibus, vel cuiuscunque gradus existentibus, ne dictos fratres, & eorum quemlibet quouis prætextu super præmissis quomodolibet molestare, perturbare aut inquietare sub excommunicationis sententia alijsque arbitrio suo moderandis, & infligendis pœnis audeant, vel præsumant.* Hæc Pius V. circa quam concessionem est notandum, quod maxime fuit dubitatum, vtrum occurrente festo simplici possit fieri officium de Sacramento, & aliquibus non sine fundamento visum est, minimè tale officium esse tunc recitandum; & sic Papam noluisse excludere propter festum Sacramenti festũ simplex alicuius sancti. Pro quo facit, quod ait Pius Quintus ibi. *Aut aliquod festum.* Quæ verba cũ sint indefinita æquipollent vniuersali, cõprehendentia quodcunque festum etiã simplex. Et sic videtur velle Summus Pontifex, quod si in quinta feria concurrat quodcunque festum, etiam simplex non fiat de Sacramento. Sed ego nunquam mihi persuadere potui talem opinionem esse sequẽdam, cum vsus quasi omnium Prouinciarum sit in contrarium; & in rubrica breuiarij contrarium dicatur, quod scilicet tantum occurrente festo semiduplici, aut octaua dictum officium minimè recitetur. Nec argumentum, quod pro contraria parte adducitur quidquam obstat, Licet enim illa verba, ibi, *aliquod festum,* etiam festum simplex comprehendant secundum suam significationem; ex antecedentibus tamen restringẽda sunt ad festum semiduplex, & non extendenda ad simplex, cum verba indifferentia & dubia ex antecedentibus limitentur, prout supra *c* late probauimus agendo de modo interpretandi leges. Quod autem prædicta verba tantum ad festũ semiduplex referantur patet ex antecedentibus, ibi. *Vt in qualibet quinta feria, quæ totius Quadragesimæ, aut Aduentus non fuerit.* Ex quibus verbis colligitur, quod in vigilijs Sãctorum totius anni extra Quadragesimam & Aduentum, quæ cadunt in feria quinta potest recitari officium de Sacramento. Quo supposito probatur nostrum intentum. Vigiliæ Sanctorum præferuntur sanctis simplicibus, taliter quod concurrente sancto simplici cum vigilia, fit de ea totum officium cum cõmemoratione sancti in laudibus, sed officium Sacramenti expellit vigiliam per dictam constitutionem ergo, & etiam expellet sanctum simplex, cũ sit inferioris gradus, quam vigilia. Ex quibus constat prædicta verba ad sanctum simplex minimè esse extendenda.

c Sup. q. 2. art. 6. regu. 4.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatum, si præficiatur Ecclesiæ seculari, teneatur per ipsum etiam tunc horas recitare.

RESpondeo dicendo, quod religiosus Ecclesiæ seculari perpetuò præfectus Ecclesiæ illius ordinem in precibus seruabit, ad tempus verò translatus monasterij ritũ non deseret. Ita tenet Syluester, *d* Albericus, & alij, quos refert & sequitur Marcus Antonius Cuccus. Quod fallit in religiosis ordinum Prædicatorum qui licet ad tempus translati sint ad Ecclesiam parochialem, possunt tamẽ officium illius Ecclesiæ, ad quam sunt translati recitare, prout tenet Syluester, & Cuccus superius allegati, dicentes hoc in eorum constitutionibus cõtineri. Nec hoc est contra constitutionem Pij Quinti præcipientem, prædictos regulares omnino debere se cum breuiario reformato conformare. Nã respõdetur, quod Pius Quintus voluit id à religiosis adimpleri cõnuẽtibus se intra religiones, vbi per dictũ breuiariũ Romanũ recitare horas præcipiuntur: Nã si ad alias authoritate Apostolica euolauerint,

d Syl. de horis cano. q. 5. n. 5. Albert. de horis c. n. 6. 2. Cuccus l. 5. mar. inst. tit. de hor. c. nu. 6. s.

tint,

rint, tunc tenentur sequi formam breuiarii quod in eis authoritate Apostolica est receptum. Et simili modo monachi ad beneficia sæcularia translati possunt recitare horas canonicas secundum formulam breuiarii, quod in tali Ecclesia recitatur.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum officium diuinum possit anteponi, & postponi.

Respondeo dicendo, quod Leo X. a concessit, *Quod quando fratres Minores habent aliquas occupationes, possint sine conscientiæ scrupulo anteponere, siue postponere officium diuinum, dicendo matutinū ante mediam noctem quacunque hora voluerint & alias horas de mane vsque ad vesperas exclusiue, etiā si occupatio non sit multum necessaria; sed satis est quod cogitent nunc deuotius, & quietius dicere.* Pro cuius rei explicatione est notandum, horas canonicas, quæ publice in Ecclesia canuntur, aut recitantur, & etiam quas priuatim & extra eam vnusquisque clericus per se, aut cum socio recitant, dicendas esse horis statutis, debitis, & non sine iusta causa in aliis. Tum quia ita fieri iubetur in iure, vbi notant Innocentius, b & Hostiensis & Doctores communiter. Tum, quia non iubentur dici statutis horis, tam fauore recitantium, quam ad augendum cultum diuinum, & ad efficiendum magis continuam diuturnioremque orationem, & consequenter non possunt ei renuntiare, Tū, quia Ioannes Andræas c teslatus, & receptus ab omnibus refert, Angelum solere Eremitæ cuidam sancto in recitandis horis statu tam sibi debitam præuenienti horam ferre vuas immaturas comedendas, postponenti verò marcidas; dicenti verò statuta debita maturas, & sanas, & patet monachum illum non solere recitare horas publicas in Ecclesia, sed priuatas in suo cubiculo. Tum quia adagium Hispanum habet, *visperas de noche, y Martyres de dia no aplazen à Dios ni à Sancta Maria.* Quod tamen est intelligendum de dictis absque causa, & sic illud dictum Vgonis d de Sancto Victore relatum per Paludanū, & alios, scilicet, *Ante horam orare prudentia, post negligentiæ debita verò, obedientiæ*, est intelligendum secundum eosdem de eo qui iusta de causa præuenit debitam horam, & sine ea, aut cum ea potens præuenire, postponit eam: & quando Marcus Antonius Cuccus e ait, quod non est vituperandus, qui officium diuinum vespere antecedenti quasi præueniendo recitat, quo possit aliis negotiis vacare, nō tamen, vt mollius somnum dormiat, similiter est intelligendum. Quomodo etiā est explicandum id quod tradit Nauarrus, f dicens, consultius esse tam animæ saluti, quàm studiorum commodius matutinam orationem prima parte noctis recitare, laudes verò & primā mane. Ex quibus colligitur, quod anteponere, vel postponere horas debitas sine causa peccatum est, & melius esse anteponere illas, quam postponere. At verò non est peccatum, sed meritum propter honestas occupationes matutinas horas vespere præcedenti recitare, & mane vsque ad nonam inclusiue, & post meridiem reliquas. Quia, vt ait D. Thomas, g melius est anticipare laudes Dei, & post aliū actū studiosum agere, quā vnum per alterum impedire, quamuis anticipans, vt voluptuosius mane dormiat, venialiter peccat. Ex quibus sequitur priuilegium Leonis X. superius citatum, & alia priuilegia Regularibus concedentia, quod possint propter occupationes anteponere & postponere officium diuinum, parum, aut nihil cōcedere, cum id secundum ius ordinarium ipsis concedatur, Solùm enim aliquid operabuntur priuilegia, quando occupationes non ita sint necessariæ, vt secundum Epicheyam cum supradictis non intelligatur clare & manifeste esse dispensatum.

a Habet. in supp. f. 40. concess. 118.

b Inno. in c. 1. de cel. miss. vbi Hostiens.

c And. in c. de cele. miss.

d Vgo in c. 3. reg. S. August. Palud. in 4. d. 15. q. 5. col. 4.

e Cuc. libr. 1. maro instit. tit. 7. de horis can. nu. 59.

f Nau. c. 3. de hor. ro canon.

g D. Th. quod. 1. ar. 28.

Aduertendum, quod, vt refert Veracruz in suo Compendio manuscripto, Pius V. Cōcessit, *quod fratres sine scrupulo officium matutinum possint persoluere ante solis occasum dicto Completorio. Item concessit etiā quod fratres, qui ratione itineris, vel alterius occupationis, quando creditur quod cum maiori deuotione dicetur officium diuinum de mane possint dicere totum officium vsque ad completorium inclusiue.* Quæ concessio si est vera magnum priuilegium habet, cum concedat vt mane etiam Completorium possit recitari. Et pnto verum cum a doctissimo & religiosissimo illo patre adducatur.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum laici fratres ad sacerdotium sine licentia Superiorum promoti teneantur recitare officium diuinum.

Respondeo dicendo, quod Leo X. statuit, *Quod quando aliquis frater laicus ad clericatum ascenderit, extra obedientiam Prælatorum ordinis, etiāsi vsque ad sacerdotium promotus sit, postquam reuersus fuerit, omni honore clericali priuetur nec permittatur canonicum persoluere officium, sed laicorum officium persoluēs ad merum statum laicalem reducatur.* Virtute cuius cōstitutionis in capitulo Generali Lugduni celebrato fuit renouatum statutum, ne fratres laici ad clericatū ascendant sine consensu Generalis ministri, aut capituli Generalis, & hoc virtute prædicti indulti a sanctissimo Domino Papa Leone nouissime ordini concessi. Et ratione præfati statuti authoritate Apostolica facti nō possunt ex tunc vllo modo aliqui fratres laici ad ordines sacros, neque ad clericatū promoueri, vel assumi a quibuscunque Prælatis ordinis Generali ministro inferioribus, etiā in suis capitulis Prouincialibus, nisi de nouo obtineatur authoritas Apostolica specialis, vel generalis, vel habeatur cōmissio a Ministro generali. Aduertit tamen Collector b priuilegiorum Mendicantium, quod istud non habetur in priuilegiis ordinis impressis, sed fuit publicatum in Capitulo generali Lugdunensi anno Domini millesimo quingentesimo decimo octauo, præsidente authoritate Apostolica Reuerendissimo domino Cardinali de Aracæli, & fuit positum in tabula diffinitionis prædicti Capituli Generalis. Aduertendum etiam, quod non possunt laici ad clericatum ascendere cum licentia Commissarij generalis, si laicus fuerit de eius familia. Nam licet secundum bullā vnionis Commissarius generalis habeat in sua familia vices generalis Ministri, vt dicemus late infra in quæstione de Commissario generali; quantum tamen ad hoc est eius authoritas limitata per dictam Leonis X. constitutionem.

b Coll. pen. M... [illegible] §. 4.

ARTICVLVS XX.

Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus concessis quoad ipsius recitationem.

Respondeo dicendo, quod religiosus adolescens sacris non initiatus obligatur ad recitationem

X 2 hora-

horarum canonicarũ priuatim ratione status regularis, sub quo iã militat, prout tenẽt Doctores cõmuniter cũ Sylu. *a* D. Antonino, & Soto, & Nauarro. Quæ opinio est tenenda, licet alij teneant contrarium dicentes ratione status regularis minimè teneri; & consequẽter id ipsum de monialibus affirmẽt, quod scilicet, nõ teneantur ad prædicta ratione status regularis, quem prof. ssæ sunt. Quorũ opinio mihi nunquã potuit placere, & dictos iuuenes, & moniales in hoc defectuosos a peccato minimè liberarem. Vnde cum dicti iuuenes & moniales in hoc sentiant onera religionum, etiam secundũ ius fauores habere debent, & per consequens debent gaudere omnibus priuilegiis, quibus fratres in recitatione horarum canonicarum potiuntur, quantũ ad recitãdũ de sanctis, relicta feria, vrgente aliqua occupatione, aut necessitate, & ad supplẽdũ quidquid fuerit relictum, & ad anteponendum, & postponendum, & adhoc vt ipsarum monialiũ Prelati possint dispensare cum debilibus, & infirmis, sicut dispẽsare possunt cum suis fratribus, prout in superioribus dictum est. Et hoc probatur, quia moniales per communicationis viam sunt participes omniũ priuilegiorum, immunitatum, gratiarum, & fauorũ concessionum, & indultorum spiritualium, & temporalium religiosis suorum ordinũ cõcessis, prout infra quæstione de communicatione priuilegiorũ dicetur. Aduertendũ tamẽ pro explicatione, quod loquor de monialibus priuatim officium diuinum recitantibus. Nam in communitate non est dubium eas cõsuetudine Ecclesiastica ad id obligari. Aduertendum etiam, quod non loquimur quantum ad iuuenes de iuuenibus sacris nõ initiatis in ordine patris nostri Francisci nam hi non solũ ratione status regularis, sed etiã ratione præcepti suæ regulæ, cui sunt obnoxij, ad id recitandum tenentur. Aduertẽdum etiam, quod licet religiosi Societatis Iesu tria tantũ vota simplicia promittentes, sint vere religiosi secundũ constitutionem Gregorij Tertij decimi de qua in superioribus egimus mentionem, non tamen tenentur dicere officium diuinum in choro, prout illis concesserunt Paulus Tertius, Iulius Tertius, & Gregorius Tertius decimus, prout refertur in Compendio Societatis. Imo nec etiã extra chorum tenentur sacris non initiati, prout in eorum constitutionibus a Sede Apostolica approbatis continetur.

a Syl. v. hor. q. 2. D. Anto 3. p. tit. 13. c. 4. So l. 10. de iu. stit q. 5. ar. 3. Nau. in man. c. 7. nu. 2. & 3

ARTICVLVS XXI.

Vtrum religiosi, & religiosæ possint recitare de sanctis suorum ordinum.

RESpondeo dicẽdo, quod duplex sit in die octaua festi habẽtis octauã in festo patroni vnius, vel pluriũ, alicuius loci, vel titularis Ecclesiæ, & in festis Sanctorum, qui apud quasdam Ecclesias, tel religiones, vel congregationes cõsueuerunt solẽniter celebrari cum eorum octauis consuetis, & officiis propriis a sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdẽ sedis authoritate receptis vel recipiendis (seruata tamẽ forma huius breuiarij) alioquin de cõmuni, etiã si prædicta festa in eius Kalendario nõ sint descripta. Ita habetur in prima Rubrica breuiarij reformati. Ex quibus verbis aliqua colliguntur. Primũ est posse in religionibus recitari officia propria de his sanctis, etiã si hæc officia a sede Apostolica non sint approbata, dũmodo digna sint, vt approbentur, vel religio eis vtatur animo ea a sede Apostolica confirmãdi, vt patet ex verbis rubricæ ibi receptis, & recipiẽdis. Secũdo colligitur in recitatione ipsorum officiorum seruandam esse formã a breuiario reformato præscriptam. Tertio colligitur, quod non solum festa sanctorum ipsarum religionum possunt recitari, sed etiam officia aliarũ festiuitatũ, quę in dictis religionibus recitari consueuerunt, dummodo forma, & modus dicti breuiarij seruetur, vnde in Complutensi Academia fuit consilio doctissimorum virorum determinatũ quod in ordine Carmelitarum Discalciatorum possunt celebrari officia B. Mariæ Virginis, sicut antea recitabantur. Cum ipsæ solemnitates consuecerint celebrari. Nec obstat, quod ipsis postea a sede Apostolica concessæ fuerũt certę solemnitates sanctorum ordinis; Concessio enim supradicta non tollit, quod iure communi, idest, rubrica breuiarij eis concessum erat. Colligitur, denique quod frustra a Pio V. & ab aliis Summis Pontificib. impetrata fuerunt priuilegia a regularibus, vt de Sanctis suorum ordinum possint recitare.† Concessit enim Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono die vigesima quinta Maii, Pontificatus sui anno quanto, viua voce, *Vt officia sanctorum fratrum Minorum imprimerentur, & a fratribus & monialibus eiusdem ordinis dicerentur, vt ponitur in breuiario Romano in principio Sanctorum ordinis Minorum.* Ex quibus verbis colligitur, ipsos fratres posse recitare de sanctis sui ordinis etiam alijs sanctis occurrentibus iuxta ea, quæ notantur in Rubrica, quæ ponitur in principio dicto rum sanctorum. Notandum est tamen, hoc priuilegium esse reale, cum concessum sit fratribus, & monialibus, per quæ verba clarè colligitur, tale priuilegium non esse singulis fratribus concessum, sed toti ordini, & sic esse reale. Nam priuilegium, quod conceditur certo generi personarum, quod per fictionem iuris nunquã videtur perire, iuxta cuinsdã legẽ *b* decretum reale, & perpetuo conceditur sicut est priuilegiũ concessum ciuibus alicuius ciuitatis. Nam sicut conceditur esse reale, & perpetuũ priuilegiũ, quod conceditur ciuitati, vel loco iuxta quãdam legem, ita idem dicendum est, si ciuibus concedatur, prout probatur in iure, *d* & tenent Romanus, & Socinus. Vnde cũ fratres ex priuilegio possint de sanctis suorum ordinum relictis alis sanctis occurrentibus secundum formam præscriptam in breuiario Romano recitare, nõ dubito, quin possint ipsi priuatim dicto priuilegio renunciare, recitãdo de sanctis in Kalendario Romano contentis, & nõ de sanctis suorum ordinum. Et hoc tantum, quantũ ad ios tangens renunciantem tantum, non autem quantum ad ius tangens ipsum ordinem, cui est dictum priuilegium concessum Nam, vt ait Panormitanus, *e* liberum est vnicuique renũciare priuilegio suo modo nõ tangat ius superioris aut tertij. Vnde priuilegio exemptionis renunciare non potest prius ilegiatus sine licentia Papæ, nec clericus cuilibet priuilegio suo, neque Abbas, neque conuentus secundum ea, quæ tradit Bartolus, *f* cum hæc priuilegia tãgant ius tertij, scilicet Prælatorum, quibus ipsi per exemptionem subduntur.

b l. propemoba tur. ff. de iudi.

c l. forma. §. quãquam, ff. de censi. & 9. d l. 2. ff de rebus dub. Rom. in l. maritum n. 27. ff solut. matr. Soc. in l. 2. nu. 4. de rebus dub.

e Pan. in c. si decret. de renuntia.

f Bar. in c. cũ dilectus de religios. domib.

QVAESTIO XLIII.

De celebratione diuinorum quantum ad missam, in decem, & septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur decem, & septem.

1 Q*Vid sit missa, & vtrum ante lucem dici possit.*
2 *Vtrum missa possit celebrari post meridiem.*

3 *Vtrum*

3 *Vtrum Prouinciales secluso priuilegio possint dispensare, vt missæ ante auroram. & post meridiem celebrentur.*

4 *Vtrum missa possit dici extra Ecclesiã in altari portatili.*

5 *Vtrum priuilegia superius allegata, quæ ad modum tempus, & locum celebrandi missam sint per Concilium Tridentinum sublata.*

6 *Vtrum modo post Conciliũ Tridentinum possint Prælati regulares nullo priuilegio extante dispensare, vt missæ extra locum sacrum celebrentur.*

7 *Vtrum missa possit audiri extra parochiam in Ecclesiis regularibus.*

8 *Vtrum possit dici missa votiua priuata in festo.*

9 *Vtrum religiosi possint pro vna missa commendata vnius festi dicere aliam.*

10 *Vtrum pro missis quæ dicuntur D. Greg. pro animabus possint dici aliæ missæ.*

11 *Vtrum missa Dominæ nostræ possit in Sabbato concurrenti festo celebrari & idem de officio defunctorum quæritur, in quocunque festo.*

12 *Vtrum in Ecclesiis regularibus sint duæ missæ dicendæ in Quadragesima. Aduentu & vigiliis scilicet vna de feria, & alia de sancto occurrenti.*

13 *Vtrum generales ordinum possint reducere missas capellarum ad minorem numerum.*

14 *Vtrum gloria in excelsis Deo possit dici a regularibus in missis votiuis.*

15 *Vtrum in festiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici symbolum Apostolorum in missa.*

16 *Vtrum religiosi cum vna missa possint pluribus pitantiis satisfacere.*

17 *Vtrum teneantur curati negare celebrationem missarum peregrinis, aut ignotis regularibus.*

ARTICVLVS I.

Quid sit Missa, & vtrum ante lucem dici possit.

RESpondeo dicendo, quod missa est actio, qua ex institutione Christi in memoriam eius passionis, panis & vinum in eiusdem corpus, & sanguinem consecrantur, & illa sub eadem specie Deo Patri offeruntur. Nec dictio missa, est nouè, vt nonnulli aiunt, ficta, sed deducta olim a patribus ex Hebreo & Chaldæo, Missach, quod oblationem spontaneam significat, vt piè, & erudite tradit eruditissimus Antonius Demochares. *a* Et hoc est tenendum: licet aliqui immemores cuiusdam loci Deuteronomij *b* originem aliunde deducant. Dici autem debet missa in Initio auroræ. Initium autem auroræ est terminus, ante quem regulariter non licet missam inchoari; prout determinat D. Tho. *c* Alensis, D. Antonius, Gabriel, & omnes Sũmistæ. Et paret ex consuetudine, & regulis missalis. Aduertendũ tamen, quod initium auroræ non intelligitur ortus Solis, id est ascensus corporis Solaris supra nostrum horizontem, sed initium crepusculi diei, seu prima lucis irradiatio. Hinc tenet Gabriel *d* sequens Scotum, licitũ esse inchoare missam vna hora, & quarta parte alterius ante Solis ortũ Suarez etiamẽ ait, quod nimia est ad rem moralẽ hæc mathematica mensura, non enim possunt res morales tam indiuisibiliter præscribi, præsertim quia crepusculũ diei non semper est æquale, non ergo erit peccatum hora & dimidia ante ortum Solis sacrificare. Imo ait Paludanus, *f* & clarius Victoria, posse licitè inchoari missam dimidia hora ante crepusculum, ita vt finis missæ sit sub initiũ crepusculi plus minùsve. Et hoc est in praxi seruandum. Aduertendum tamen, quod ex priuilegio Pii II. concessum est, quod *Generalis fratrum Minorum possit dare fratribus authoritatẽ celebrandi missas per horam vnam ante aurorã eis, quibus sibi videbitur authoritate Apostolica*, prout habetur in supplemento. *g* Concessum est etiam a Sixto IV. *h* *Quod fratres Minores obseruantiæ sacerdotes causa necessitatis possint ante, & post horam statutam ab Ecclesia celebrare.* Quæ priuilegia semper sunt intelligenda secundum anticipationem totius temporis in priuilegiis concessis ad totum tempus illud, in quo sine priuilegio potest missa legitime dici. Itaque si priuilegium concedit vnius horæ anticipationem, poterit missa inchoari tribus horis ante ortum Solis, cum sine priuilegio possit inchoari duabus horis ante Solem. Et ratio est quia priuilegium tantum operatur quantum sonat. *i* Et iuxta hæc sunt intelligenda tradita circa hoc a Quintiliano Mandosio.

a Democ. in c. 1. de sacrif. miss.
b Deut. 16.
c D. Tho. in 4. d. 13 q. 1. a. 2. Alen. 4. p. q. 36 membr. 2. D. Ant. 3 p. tit. 13 c. 6. § 2. Gabr. lect. 14. in cano.
d Gab. vbi sup. Sco. in 4. d. 13. q. 2.
e Suar. 3. p. disput. 80. sect. 4. p. 120. col. 1.
f Pal. in d. 13 q. 2. Vict. in Sum. q. 97.
g Fol. 97. conc. 346.
h Habet. in l. mon. ord. f. 63. in 1. imp. & in 2. fol. 67 conc. 109. & in suppl. f. 96. conc. 324.
i Mand. de signat. grat. altare portatile. f. 109. p. 2. circa fi.

ARTICVLVS II.

Vtrum possit missa celebrari post meridiem.

RESpondeo dicendo, quod legitimum tempus, intra quod debent missæ absolui vel inchoari est ante meridianum tempus; ita vt ante meridiem debeant per se loquendo missæ inchoari, vt legitime dicantur. Hæc est magis recepta sententia, magisque communis, quam tenent Gabriel, *K* Ioannes Maior, Sotus, Marcellus, & Durant. Non ignoro tamen, quod Nauarrus *l* post Durandum, & Angelum, & Rosellam, & alios, quos refert, & sequitur Durant. tenẽt, quod hora tertia post meridiem potest inchoari missa. At Pius V. in quadam constitutione incipienti, *Sanctissimus in Christo Pater*, quę habetur inter constitutiones Pontificales, pagina quingentesima septima cõstitutione secunda inter constitutiones Pij Quinti iam hanc opinionem exterminauit. At aduertendum dictam constitutionem loqui, quando aliquis regulariter, & absque causa facit sacrum dici, aut celebrat hora vespertina; non verò quando in aliquo casu raro, vt verbi gratia, si festum est solemne, & missa publica, & concio non finitur vsque ad nonã, vel duas horas post meridiem. Tunc enim posset missa priuata inchoari post finitum solemnè festum, maximè ne aliqua pars populi missa priuetur, iuxta quãdam doctrinam celebrem *m* Leonis papæ. Idèmque permitti potest, si ratione itineris occurrat necessitas celebrandi in die festo paulo post meridiem, dummodo vnius horæ tempus non excedatur. Quod significat Soto, *n* & fauet consuetudo. Imo & regula missalis, in qua nõ sine causa additur illa particula, *communiter*, ac denique quia res morales, quando non sũt per legem omnino declaratæ, ac limitatæ, non possunt indiuisibiliter definiri; præsertim, quia hæc res non est tam grauis, vel necessaria ad honestatem, vt intercedendi rationabili causa non possit prædicto modo ampliari. Nec obstant verba Pij V. ibi, *quocunque prætextu*, Hæc enim verba debẽt explicari, iuxta subiectã materiam, scilicet, vt intelligantur de prætextu licentiarum, & priuilegiorum Pontificum concedentium, vt post meridiem hora tertia liceat celebrare, non autem quando interueniente causa id fit. Interueniente enim causa, etiam modo hora tertia post meridiem licet sacrũ perficere, quando scilicet ante meridiẽ inchoatur. Quod in solẽni funere Regũ prædicatum fuisse Salmanticæ, testatur Henriq. *o* dicens fuisse finitã tunc

K Gab. lect. 14. in cano. Maior. in 4. d. 13. q. 4. vbi So 10 q. 2. & l. 10. de iust. q. 5. ar. 4. Marcel. de horis cano. 41. Durand. l. 2. de reddit. eccl. c. 7.
l Nau. c. 25. n. 88. Duran. in 4. dist. 13. q. 2. Ang. Resol. v. missa, nu 46. Durã. vbi su.
m Epis. 81. ad Diosc. c. 2.
n Sot. vbi sup.
o Henriquez

missam hora quarta post meridiem. Et pro hac explicatione facit verbũ dictæ cõstitutionis Pij Quinti ibi, *præsumant*. Quod verbũ dictat tantum prohibert in ea audaciam, & temeritatem iuxta communem, quã resoluit Nauarrus. *a* Ex quo verbo colligitur, dictam constitutionem loqui de his, qui prætextu licentiarum & priuilegiorum reuocatorum celebrant, aut celebrari faciunt: non autem de his, qui prætextu alicuius legitimæ causæ hoc aliquando, & raro faciunt. Ex quibus infertur, quod priuilegiũ cõcessum, vt vna hora post meridiem possint regulares celebrare, causa interueniente cum licentia suorum prælatorũ (vt concessit Gregorius Tertius decimus presbyteris Societatis, dicens: *Quod possint celebrare missam vna hora ante auroram, vel infra horam post meridiem, itineris, vel alterius impedimenti legitima causa, de licentia præpositi generalis vel cuiuslibet alterius ad id ab ea deputati*, prout habetur in compedio Societatis *b*) parum, aut nihil continet priuilegij quoad id, quod concedit, vt infra horam post meridiem possint celebrare, cum hoc ex supradictis iure communi concedatur.

a Nau. in ca. statuimus 19. q. 3. n. 11. et in c. 27. nu. 155. & 159.

b Verb. mis. §. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prouinciales secluso priuilegio possint dispensare, vt missæ ante auroram & post meridiem celebrentur.

RESpondeo, dicendo, quod Glossa, *c* celebris tenet, quod Episcopus, dũ iter agit, potest missam ante auroram dicere, vel alteri cõcedere, vt ea sibi dicat. Quæ Glossa est communiter recepta. Et forte ait Suarez *d* hoc nõ est tã ex priuilegio, quã ex ordinaria potestate. Quia omnes doctores aiũt posse Episcopos dispensare in hac prohibitione, & facultatem concedere celebrandi ante prædictum tempus auroræ. Et sic multo magis poterũt Episcopi iter agentes, vel secum dispensare, vel cum alijs, qui sibi ministrent. Imo nõ obstante constitutione Pij V. in superiori artic. allegata, potest Episcopus ex rationabili causa dispensare, vt sacrum fiat post meridiem. Quia hæc constitutio solùm reuocat priuilegia, & licentias hoc generaliter concedentia a Sede Apostolica, vel eius legatis, ac etiam a maiori pœnitentiario: Hi enim ad hoc concedendum absolutam habent potestatem. Non autem reuocat licẽtiam, quam in casu particulari potest Episcopus cõcedere; quam secundum iuris cõmunis metas possunt omnes Episcopi interueniente causa concedere. Alioqui non esset iugũ Ecclesiæ suaue, si his quotidie necessitatibus occurrẽtibus ad Papam, vel ad eius legatos, aut maiorem pœnitentiarium esset recurrendum. Et confirmatur hoc; Nam si Episcopus potest dispensare in anticipatione horæ, vt scilicet, liceat vna hora ante auroram celebrare, consequẽs est vt possit dispensare in post positione horæ, vt scilicet, hora post meridiẽ liceat celebrare. Existimat tamen Nauarrus, *e* quod in neutro casu potest cõcedere licentiam, & priuilegiũ generale, hoc enim proprium est Summi Pontificis propter supremam potestatem. Potest tamen in casu particulari dispẽsare rationabili causa occurente. Ex quibus infertur quod cũ Prouinciales habeant iurisdictionẽ quasi Episcopalem, possunt etiam cum suis subditis dispẽsare, causa legitima interueniente, vt possint sacrũ facere ante aurorã, vel post Meridiem. Et sic venit explicandum priuilegium Leonis Decimi, *Quo concessit fratribus Minoribus obseruantiæ, vt de licentia suorũ superiorũ (quorũ conscientijs se remittit quãdo fratres debeant vti hac gratia) possint celebrare illico post matutinum, & post meridiem, præsertim diebus, quãdo est de audienda missa præceptũ, quando fratres debent ambulare seu quando de via veniunt, & non possunt ante meridiem applicare ad locum vbi commode possint missam audire, vel honeste celebrare. De æstate verò quando noctes sunt breuiores etiam ante matutinum chori vel infra dummodo celebraturus illud per se, aut cum socio dixerit prout consuetum est in ordine, cum prima* Ita habetur in Supplemento. *f* Circa quam concessionem est notandum, quod si illa verba, *de licentia suorum superiorum* intelligãtur de licẽtia dispensatiua, nullum continent priuilegium, cum ex superioribus prælati regulares superiores possint in hoc dispensare, & etiam inferiores in absentia superiorum. In eo autẽ, quod addit, quod posint fratres facere sacrum ante matutinum chori, aduerte, quod hæc concessio loquitur, quando matutinum recitatur in choro post mediam noctem tertia videlicet hora propter aliquam necessitatem occurentem. Nam tunc fratres possunt celebrare post mediam noctem ante finitum matutinum in choro. Et addit Summus Pontifex. Dummodo celebraturus illud per se, aut cum socio dixerit, prout consuetum est in ordine, cum prima. Circa quæ posteriora verba est notãdũ, quod dicti fratres possunt celebrare iuxta istam concessionem, etiã non recitato matutino, neque prima. Ea enim verba non ponuntur, vt conditio limitatiua, & restrictiua superioris cõcessionis, sed ponuntur vt quid secundum ius commune requisitum. Secundum enim opinionem communem, & antiquam, quam sequitur Nauarrus, *g* nõ possunt sacerdotes Domini facere sacrũ, sine eo quod prius recitent ad minus matutinum. At cum hodie iam defendantur contraria Soti *h* opinione quã sequitur nouissimè doctissimus Suarez, in ea sum sententia, vt fratres dicti possint celebrare etiã non recitato matutino præsertim instante necessitate aliqua. In qua etiam tenet Nauar. *i* non obligari præcedere recitationem matutinalem missæ celebrationem.

c Gl. in c. vlt. de priuil. li. 6.

d Suarez. 3. p. disp. 80 sect. 4. p. 1202. col. 2.

e Nau. vbi su. p. 1203. col. 2.

f To. 2. conc. 275.

g Nau. c. 25.

h Soto in 4. d. 13. q. 2. art. 2. & l. 10. de iu. q. 5. n. 4. Suar. in 3. p. disput. 82. sect. 1. p. 12 q. 5 col. 1.

i Nau. de ora. c. 3. 11. 70.

ARTICVLVS IV.

Vtrum missa possit dici extra Ecclesiam in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc habent regulares multas cõcessiones, sed solùm hic proponam concessiones sequentes, in quibus omnia in alijs concessa conceduntur. Et aduertendũ primo, quod Sixtus Quartus, *Concessit fratribus Minoribus vt non solùm in oratorijs, & locis, quibus degunt, sed etiam in quocunque alio loco congruenti, & honesto possint super altare portatile missas libere, & licite celebrare*. Ita habetur in libro *K* Monumenta ordinum. Et Alexander VI. *Concessit eisdem fratribus Minorib. vt possint celebrare missas in cameris sæcularium vel in plateis dato, quod non videantur loca inhonesta quia in cameris dormiunt coniugati & in plateis fiunt multa profana*. Ita habetur in eodem libro *l* & in supplemento. Et in compendio priuilegiorum Societatis sic continetur, quod *Gregorius XIII. concessit, quod non obstante decisione Conc. Trid. sessione vigesimasecunda in decreto de obseruandis & euitandis in celebratione missæ, possint presbyteri Societatis in missionibus, quæ à superioribus fiunt seruata alias forma concessionis Pauli Tertij (videlicet cum debita reuerentia & honore) sacrificium missæ cum altari viatico celebrare vbique gentiũ, etiã in castris militũ. Modo loca esse cõia, & profana, tuta & honesta sint, & præ-*

K in 1. imp. f. 59. & in 2. fo. 143. concess. 344.

l in 1. imp. fol. 70. conc. 273. & in suple. fo. 99. conc. 371.

& præpositus generalis aut per eum prouincialis præpositi eo tunc vtendum fore indicauerint, poterunt que ibi ipsi presbyteri sanctissimum Eucharistiæ sacramentum ministrare fidelibus ad illud sumendum debitè præparatis. Estque aliud priuilegium eidem religioni cõcessũ, *Vt in suis domibus in priuato oratorio a prouinciali approbato possint missæ dici sine alia Episcopi approbatione, non obstante Concilio Tridentino prout concessit Gregorius Tertius decimus, & refertur in Compendio societatis.* a Circa quas cõcessiones primo est notandum quod sancta ac decens est consuetudo consecrandi, & benedicendi ecclesias ad sacrificium Eucharistiæ offerendum destinatas, prout de fide determinatur in Concilio b Meldensi. Et in Concilio Bracarensi c secundo præcipitur, prout dicitur latè infra in quæstione de ecclesiis. Vnde de iure cõmuni, ait Diuus Thomas, d nõ potest offerri hoc sacrificium extra ecclesiam, seu locũ sacrum ad hoc particulariter deputatum. Ita tenent omnes Doctores, e Angelus, Syluester, Nauarrus, & Diuus Antoninus. Et ratio est: quia hoc est præceptum ecclesiasticum renouatum in Concilio Tridentino. f Ex quo infero, transgressionẽ huius præcepti ex genere suo esse peccatũ mortale, vt probat Suarez, g affirmans quod nimis excedere videtur Soto opinans, non esse opus magna necessitate, vt in hoc peccatum mortale excusetur. Loquitur enim expresse contra id, quod in iure h definitur, vbi dicitur hoc minimè licere, nisi sũma necessitas cogeret. Et liberius subiũgit Soto addens; *Imo verò vbi nullus sit contemptus, vel scandalum vix arbitror posse contingere peccatum mortale per celebrationem extra ecclesiam.* Quod certè si esset verum, sequeretur, non esse peccatũ mortale celebrare in propria, & priuata domo, seu oratorio non ex cõtemptu, sed ex deuotione, nec cum scandalo, sed secreto. Consequens autem est absurdum, & cõtra communem sensum totius ecclesiæ. Non est ergo necessarium scandalum, seu contemptus, vt peccatum graue sit, sed sufficit, quod sit voluntaria trãsgressio præcepti ecclesiastici. Et etiam si eos, qui celebrant, vel celebrari faciunt in locis à iure non concessis, dicat Syluester i esse ipso facto interdictos ab ingressu ecclesiæ; Suarez tamẽ hanc pœnam solùm contrahere celebrantes, aut celebrari facientes in loco interdicto per specialem ecclesiæ censuram affirmat hoc pacto, explicans verba capituli, qui celebrãt, de priuilegiis, libro 6. ibi, *Nisi quatenus eis à iure conceditur.* Ex quibus patet, quã tum priuilegium nobis Minoribus per Sixtum IIII. & Alexandrum VI. sit concessum, siquidem nobis conceditur, vt in quocunque loco cõgruenti liceat sacrum facere. Et magis se explicans Alexãder Sextus ait, dicens, id ipsum licere in cameris sęcularium, vel in plateis: si quidem conceditur per dicta indulta regularibus, vt possint celebrare extra ecclesiam.

a Compen. societ. ut. oratoria.
b cap. 8.
c Cano. 6.
d D. Th. 3. q. 83. ar. 3.
e Ang & Syl. v. missa. Nau. c. 25. n. 82. Ant. 3. tit. 13. c. 6.
f Sess. 22. decr. de obseru. & euitan. in celebr. miss.
g Suar. 3 p. disput. 81. sect. 3. p. 1214. col. 2. Sot. in 4 d. 23 q. 2. ar 3.
h c. sicut de cõsecrat. 2.
i Syluest. ver. missa 1. q. 5. §. 3.

Secundo circa cõcessionem Sixti Quarti, in qua datur facultas dictis fratribus Minoribus, vt in altari portatili possint celebrare, nota, quod Vicecancellarius concedere potest ex regulis Cancellariæ dominis terrarum, & locorum, nec non Abbatibus & Prioribus monasteriorum solitorum gubernari per Priores, Prælatisque maioribus, & maiorũ Principum consiliariis, vt super altare portatile possint celebrare. Alius autem hanc potestatẽ altaris portatilis post Pontificem maximum facere nõ potest prout dicitur in iure, K & tradit Quintilianus Mandosius, & Marcus Antonius Cuccus. Familiares quoque includentur cum eo, cui fuerit concessum, & non alij, nisi dictum expressumque fuerit in priuilegio. Qui etiam aduertit, quod non plures quinque vt plurimũ includi personæ solent, iuxta Mandosium l Subditi illius tamẽ non excluduntur, cui fuerit concessum. Parcè autem concedi solet in locis Apostolica, vel ordinaria authoritate interdictis, vt ait Staphileus in tractatu breuium. Fratres autem Prædicatorum, & Minores habent priuilegium a iure m cõmuni, ita vt in altari portatili absque episcopi licẽtia celebrare possint: quod ipsum concedit Sixtus IIII. in priuilegio superius allegato. Altare autem portatile est illud, quod etiam viaticum, seu mobile dicitur, de quo fit clara mentio in iure, n eo quod portatur de loco in locum. Eoque vtuntur in exercitu præsertim, & peregrinatione, & alijs in locis, in quibus quis continue persistere non potest, super quo ritè celebratur, vt traditur in iure, o & tradit Geminianus. Vnde magnũ priuilegium datur Minoribus, vt in quocunque loco honesto etiam permanenti possint in altari portatili celebrare. At non conceditur tantum a Gregorio XIII. presbyteris Societatis Iesu, *Vt scilicet in castris militum possint in missæ sacrificio altari portatili vti, cum in iure communiter agentibus hoc conceda tur.* Dicitur enim in Concilio p Tiburiano. In itinere verò positis, si ecclesia defuerit, subdiu, seu in tentoriis, item si tabula altaris consecrata, cæteraque sacra ministeria ad id officium pertinentia ibi affuerint, missarum solemnia celebrari concedimus.

K c. melius, de priu. Gemini. in c. si eod. tit. de priu. in 6. nu 5. Mand. in signat. v. altare portatile Cuc. lib. 1. institut. ti. 6. de missa. n. 93.
K Mando. vbi sup.
m Cap in his quæ de priuil.
n Cap. fin. de priuil. lib. 6.
o Cap. concedimus de consec. d. 1. Gemin. in d. c. fi. nu. 5.
p d. c. concedimus.

Tertio est notandum circa illam concessionem Gregorij Tertij decimi, in qua dicitur, quod in domibus Societatis in oratorijs à prouincialibus deputatis possit fieri sacrum. Suarez q tenet, quod nõ solùm sacerdotes Societatis, sed etiam quilibet alij sacerdotes possunt ibi celebrare, quia priuilegium vt ex verbis eius constat, non dirigitur ad solas personas sacrificantes, sed ad locum, & ad prouincialẽ, cui communicatur illa episcopi facultas approbandi absolutè locum illum ad sacrum faciendum.

q Suarez 3. dispu. 80. sec. 3. in fin.

ARTICVLVS V.

Vtrum priuilegia superius allegata quoad modum, tempus, & locum celebrandi missam sint per Concilium Tridentinum sublata.

RESpondeo dicendo, quod quidam author tenet, omnia supradicta priuilegia regularibus cõcessa dicendi missam quoad modum, tempus, & locum esse iam per Tridentinum Concilium sublata, allegans in suum patrocinium Nauarrum, r sed celebrari debent secundum Rubricam missalis noui, iuxta constitutionem Pij V. quæ in missalibus reformatis habetur. Sed ego cum consilio doctissimorum virorum semper tenui contrarium. Et vt veritas hæc omnibus pateffiat, libuit in præsentiarum tenorem Concilij f Tridentini, afferre quod ordinarios alloquens ait, *Ne patiãtur priuatis in domibus atque omnino extra Ecclesiam & ad diuinum cultũ dedicata oratoria, ab eisdem ordinarijs signanda, & visitanda sanctum hoc sacrificium à sæcularibus, aut regularibus quibuscũque peragi &c.* Et addit infra. *Ne sacerdotes alijs quam debitis horis celebrent, neve ritus, alios, aut alias cæremonias & preces in missarum celebratione adhibeant præter eas quæ ab Ecclesia probatę ac frequẽti, & laudabili vsu recepta fuerint.* Et postea subdit in fine Concilij. *Hæc igitur omnia quæ sũmatim enumerata sunt, omnibus locorũ ordinarijs ita proponuntur, vt nõ solùm ea ipsa, sed quæcunque alia huc pertinere visa fuerint ipsi pro data sibi à Sancta synodo potestate, ac etiam vt delegati sedis Apostolicæ prohibeant, mandent, corrigant statuant atque ad ea inuiolatè seruanda censuris ecclesiasticis, alijsque pœnis, quæ il-*

r Nauar. in ma. c. 25. nu. 82. in fin. & nu. 88.
f Sess. 22. in decret. de obseru. & eui.

lorum

lorum arbitrio constituentur fidelium populum cõpellant non obstantibus priuilegijs, exẽptionibus, appellationibus ac consuetudinibus quibuscunque. Ex quorũ verburũ tenore colligitur, Concilium non reuocare priuilegia, sed tantũ præcipere ordinariis, vt nõ obstãtibus dictis priuilegiis compellaat regulares in foro exteriori cẽsuris, & aliis remediis opportunis, ne facultatibus in ipsis priuilegiis concessis vtantur. Et sic non impedientibus episcopis, nõ est cur religiosi scrupulis agitentur. Imò addo, quod iuxta resoluta in atticulis superioribus multa indictis priuilegiis conceduntur religiosis, quæ iure communi conceduntur. Quas concessiones cum sint iuris communis, non puto velle Conciliũ Tridentiuum ab episcopis impediri, cum ad ipsorum derogationem expressa mẽtio eorum fieri debuerit, prout a communiter scribentibus traditur, Aduertant tamen religiosi, ne vtantur priuilegiis concedentibus, vt missæ possint celebrari in cameris sęcularium, vbi ipsi dormiunt, & fœminis non solum suis, sed etiam furte alienis coniunguntur In quibus copulis etiam licitis aliqua aliquãdo obscœna interueniunt. Indecentissimum enim est vti talibus priuilegiis, & licẽtiis similibus locis, nisi aliqua vrgentissima necessitate instante. Nam dicit doctissimus, necnõ pijssimus magister Sotus *a* magis vellet, quem non audire missam, etiam si non possit ad ecclesiam ad eam audiendam ire, quàm permittere vt in dictis cameris dicatur, nisi esset persona admodum illustris, cum qua facilius dispensatur. Ex his infertur, quod modo possumus vti dictis priuilegiis non contradicentibus episcopis.

a Sot. in 4. d. 13. q. 3. art. 3. p. 372. col. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm modo post Concilium Tridentinum possint prælati regulares nullo priuilegio extante dispensare, vt missæ extra locum sacrum celebrentur.

RESpondeo dicendo, quod licet Concilium Tridentinum restrinxerit facultatem, quam *b* de iure habebãt episcopi dandi licentiam, vt extra ecclesiam in domibus priuatis, seu oratorio, nec consecrato, neque benedicto possent sacerdotes Domini sacrificium offerre, cum in eo Concilio Tridentinũ *c* ordinetur, *ne episcopi patiantur in domibus priuatis, aut extra ecclesiam, aut oratorium, ad id dedicatum, missam celebrari,* Per quæ verba ipsi obligantur ad illud seruandum, prout resoluit Nauarrus, *d* Existimat tamen Suarez, *e* non esse ablatam episcopis potestatem concedendi licentiam in casu necessitatis, vt in aliquo honesto loco fiat sacrũ; quãuis talis locus nõ sit ad diuinũ cultum destinatus. Cui iure ordinario possit hoc fieri, vel concedi in casu necessitatis, prout resoluunt authores in superioribus citati, Soto *f* scilicet, & Nauarrus. Concilium autem non abstulit hoc ius ordinarium, & commune neque de casu necessitatis quidquam loquutus est, sed absolute de communi modo celebrandi. Item quia facultas hæc est per modum dispensationis. Concilium autem non abstulit facultatem ab episcopo rationabiliter dispensandi, quã habet in huiusmodi rebus, quia multi casus occurrunt, in quibus & fieri potest sine irreuerentia sacramẽti, & fieri etiã oportet. Tandem vsus hoc cõfirmat, quia ita fit sine vllo scrupulo. Ex quibus prima facie videtur concludendum, prouinciales regulares habẽtes iurisdictionem quasi episcopalem posse cũ suis subditis dispensare in casu necessitatis, vt celebrẽt extra ecclesiam in altari portatili, etiam nullo priuilegio Apostolico eos adiuuante. Sed qui hoc asserunt toto cœlo aberrant non considerantes prouinciales supradictos non habere absolute iurisdictionẽ episcopalem, sed tantum iurisdictionem quasi episcopalem. Quæ dictio, *quasi,* limitationem aliquam includit, ita vt iurisdictio ipsorum nõ extendatur ad ea, quæ sunt muneris Pontificalis. Vnde cum muneris Pontificialis sit cõsecrare Ecclesias ad diuinum officium peragendum, ad idem munus pertinere necesse est, dispensare, vt in locis extra ecclesiam, & oratorium deputatum ab ordinario in casu necessitatis ipsum sacrificiũ celebretur: & per consequens prouinciales nõ possunt in hoc dispẽsare, cum potestas ipsorum & episcoporum nõ quoad omnia sit æqualis. Vnde iuridicè ait Collector priuilegiorum Societatis, aduertẽs circa priuilegiũ Gregorij Tertij decimi, cõcedens sui instituti Prouincialibus, vt possint in eorũ domibus deputare oratoria, vt ibi sacrum celebretur, quod prouinciales nõ vtuntur hac facultate nisi in locis remotis ab oppidis, in quibus ordinarij existũt, aut vbi probabiliter timetur, quod illi, cũ opus fuerit, difficiles se exhibebũt ad huiusmodi oratoria deputãda. In quibus verbis clare innuit, quod deputatio oratorij ad missã celebrandam ad ordinarios pertinet, tanquã quid concernens munus Pontificale; & per consequens ad idem munus Pontificale pertinet dare licẽtiam, vt estra Ecclesiam in locis priuatis celebretur.

b Ca. missa de consecr. d. 1.

c Sess. 22. in decret. de obs. & euit. in celeb.

d Nau. lib. 2. cõsil. 11. de const. cons. 1. q. 17.

e Suar. vbi sup. disp. 81. se. 2. pag. 1216. col. 2.

f Sot. vbi sup. & Nauar. in d. ca. 21.

ARTICVLVS VII.

Vtrum missa possit audiri extra parochiam, in monasterijs religiosorum.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. authoritate Apostolica, *Concessit, quod omnes Christi fideles vtriusque sexus, qui non contẽpto proprio sacerdote parochiali in Ecclesiis fratrũ Mendicantiũ ordinũ Dominicis, ac festiuis diebus missas audiũt satisfacere præcepto Ecclesiæ de missa audienda, nec aliquam labẽ peccati mortalis, pœnamque propterea incurrere in cõtrariũ facientibus non obstantibus quibuscunque.* Ita habetur in supplem. *g* Qui idẽ Summus Pontifex præfatas literas cõfirmauit, & ampliauit, & super eas aduersus contradictores conseruatores dedit, vt in eodẽ supplemento *h* habetur. Nec hoc indultũ est reuocatũ per Concilium Tridentinum quatenus habet, teneri quem ad audiẽdam concionem in parochia sua, si cõmode fieri potest, Quia conciliũ non agit de missa, sed de concione. Imo si rectè perpendantur verba concilij non designãt ad id teneri fideles sub peccato mortali. Ait enim conciliũ. *Moneatque Episcopus populum diligenter, teneri vnũquẽque parochiæ suæ interesse, vbi commodè id fieri potest, ad audiẽdũ verbũ* Dei. Notanda enim sunt illa verba, *Moneat Episcopus*, quæ designãt monẽdus non obligari sub peccato mortali. Si enim obligarent, diceret concilium statim, quod si noluerint eius monitis adhærere, astringat populũ, vt concionẽ audiat. Præterea ait concilium, *populum teneri interesse suæ parochiæ, vbi commode hoc fieri potest ad audiendum verbum Dei.* Quod intelligendum est, quando in monasteriis non prædicatur, Cum enim in ipsis prædicatur, commodius multo est parochianis audire concionem in ipsis, quàm in parochia, cum in monasteriis officia diuina cum maiori deuotione celebrentur, & propter multitudinẽ sacerdotũ nõ deficiant missę, quas sero ad ecclesiã cõfluẽtes audire possẽt & præcepto ecclesiæ satisfacere. Et cũ regulariter loquen-

g Concess. 90.

h Fo. 47. conc. 142.

Conc. Tri. ses. 24. c. 4. de reform.

loquendo, prædicatores in monasteriis prædicantes sint præstantiores, quàm prædicatores in ecclesiis parochialibus concionantes: & quia audientes verbum Dei a prædicatoribus ordinum Mendicãtium lucrantur indulgentias, de quibus infra in quæstione de prędicatoribus dicetur. Vnde Paulus Tertius, *Concessit religiosis Societatis Iesu, vt omnes Christi fideles qui concionatorum prædicatorum Societatis interuenerint, possint eiusmodi diebus in Ecclesiis, in quibus dicti religiosi concionantur missas, & alia diuina officia audire, & sacramenta recipere, ita vt non teneantur pro his adire suas parochias.* Ita habetur in Compendio *a* Societatis. Ex quo priuilegio propter vtilitatem spiritualem prædicationum horum patrum colligitur, a Paulo Tertio nõ monasterijs, neque collegijs, nec conuentibus ipsorũ ipsum fuisse concessum, sed ipsis patribus prædicantibus. Et sic, cum sit personale, sequitur personas ipsorũ in quacunque ecclesia prædicauerint, ita vt ibi possint omnes fideles missam audire, & alia sacramenta recipere. Nec etiam obstat idem Concilium *b* Tridentinum, quatenus habet vt *Episcopi moneant populum, vt frequenter, saltem dominicis diebus, & festiuitatibus solemnibus ad suas parochias accedant.* Non enim ait Concilium, vt iubeant, nec eos teneri, sed solùm vt moneant, quod non ponit necessitatem iuxta ea, quæ traduntur in iure. *c* Obstat tamen secundũ aliquos fortiter id quod statim subdit conciliũ, *Posse episcopos authoritate Apostolica iubere circa hoc opportuna, & opportunum videtur, quòd missæ in parochijs audiantur à parochianis.* Ad hoc respondeo, non debere videri opportunum iuxta superius allegata, præsertim, vt cum scandalo tot laicorum monachorum tam generalis consuetudo, quã etiã in vrbe seruari videmus, vt talis cõsuetudo tollatur. Præterea fœlicis recordationis Pius V. in quadam bulla in fauorem religiosorũ lata anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, *Declarauit, audientes missas in festiuis diebus in monasterijs mendicantiũ satisfacere præcepto audiẽdi missam.* Nec obstat, quod Gregorius XIII. reduxerit omnia concessa a Pio Quinto regularibus ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini, Nã respondetur, quod consuetudo ante Conciliũ Tridentinũ tolerata in omni Ecclesia habet, vt missa possit audiri in dictis diebus in quocunque loco sacro etiã in eremitis. Adeo, vt dicat Syluester, *d* quod Episcopus suis subditis contrariũ præcipere nõ potest, quia consuetudo est generalis. Et sicut Episcopus nõ potest tollere, neque restringere ius cõmune argumẽto cuiusdam canonis, *e* sic neque generalem totius orbis consuetudinem, quę vim eandem habet iuxta quandã legem. *f* Et per consequens excõmunicatio, quã contra eam ferret, esset nulla, argumento cuiusdã Decretalis. *g* Et Concilium Tridentinũ licet tollat alias consuetudines, non tamen hanc ita toleratam, & approbatam, & vtilẽ omnibus Christi fidelibus. Et Gregorius Tertius decimus solùm reuocat, quæ a Pio Quinto in fauorem Mendicantium concedentur, quatenus sunt contra Concilium Tridentinum. *h* Ita colligitur ex traditis a Nauarro, & hanc opinionem tenet Henriquez. Quod confirmatur. Nam fuit dubitatum in sacra congregatione Cardinalium, an ex dicto decreto derogatum sit decreto, & priuilegio, de quo in capite vltimo de priuilegijs in sexto. Fuitque ab omnibus Cardinalibus die decima nona Iunij anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octauo decisum negatiue; quia intentio Concilij est tollere abusus; & in ipsis non est abusus, cũ fiant ex causa, vt quotidie missam audiant; quam non audirent, si illi priuilegio Episcopi derogaretur. Ex qua declaratione colligitur Concilium non tollere consuetudinem rationabilem, de qua nobis modo sermo est. Præterea in eadem congregatione considerando verba dicti decreti, ibi, *Moneant etiam*, decisum est, quod populus monẽdus est, vt Dominicis diebus, & festis maioribus missas in suis parochijs audiat. Non est tamen ad id per censuras Ecclesiasticas cogendus. Aduertendum tamen, quod per illa verba superius allegata Concilij *i* Tridentini, scilicet, *Hæc igitur omnia, quæ summatim enumerata sunt omnibus locorum ordinarijs ita proponuntur, vt non solùm ea ipsa sed quæcũque alia huc pertinere visa fuerint ipsi pro data sibi à sacrosancta Synodo potestate, ac etiã delegati Sedis Apostolicæ prohibeant, mandent, corrigant, statuant, atque ad ea inuiolabiliter seruanda censuris Ecclesiasticis, alijsque pęnis, quæ illorũ arbitrio constituẽtur fidelem populũ compellant*, per hæc inquam verba. Possunt Episcopi cõpellere regulares, vt in offertorio missarum conuentualium, quæ Dominicis diebus in monasterijs celebrãtur, declarent fidelibus, quæ festiuitates & ieiunia in illa hebdomada occurrãt; ne ignorantia horũ festorum & ieiuniorum præcepta ecclesiastica a fidelibus transgrediantur. Hoc enim opportunum quid est, & maxime consentaneum; & ita vidi obseruari a quibusdam fratribus ordinum Mendicantium in Regno Portugalliæ in Archiepiscopatu Eborensi.

a Compen. Socie. v. missa. §.

b Sess. 22. in decr. de obs. & euit. in celebr. miss.

c § fin 4 dist. ca. præcipitur. 14. q. 1.

d Syluest. v. missa. 2. q. 1. §. 1.

e c. infer. 21. d.

f l. de quibus, ff de leg.

g c. 1. de sent. & re iudic.

h Nauar. in manu. c. 21. n. 6 Hen. 2. tom. lib. 9. de missa. c. 21. nu. 9. in fine.

i in d. Decreto de obseru. & euit.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum possit dici missa votiua priuata in festo.

RESpondeo dicendo, quod ex causa quocunque die possunt dici missæ priuatæ votiuæ, quando non celebratur officium duplex, prout ait Pius Quintus in sua constitutione posita in missali, & cõtinetur in regulis eiusdem missalis. Id tamen non debet fieri passim, sine causa rationabili. Causa autẽ erit rationabilis, vt si quis data pitantia petat missas dici de Requiem; nam ita sunt dicendæ, quia speciale officium est vtilius, & oratio magis directe, & immediate de se magis mouet ad impetrandum a Deo, prout tradunt Diuus Thomas, *k* Syluester, & post alios Maiolus, & Nauarrus. In festo verò duplici rectius sacerdos pro eo defuncto debet celebrare de proprio festo, prout tenet Soto, *l* vt ita se conformet missali, & communi vsui, satisfacitque debito. Quia ex opere operato nõ minus satisfactionis applicatur defuncto, suppleturque directa vis interpretationis ex deuotione festi & Sancti. Et ait Nauarrus, *m* quod pro missa longa de Passione satis implet sacerdos, si celebret de festo etiam semiduplici, aut infra octauam.

k D. Thom. in d 45. Sylu. v. missa §. 4. Maiol. li. 3. de irr. regul. c. 24. in fi. Nau. in manu. c. 25. num. 134 & lib. 3. cons. tit. de celeb. mis. cons. 6

l Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 1. col. penult.

m Nauar. de cons. 6. nu. 8.

ARTICVLVS IX.

Vtrum religiosi possint pro vna missa commendata vnius festi dicere aliam.

RESpondeo dicendo, quod Clemens VII. *Cõcessit fratribus Minoribus obseruãtiæ, quod cum aliquis petierit ab eis, vt celebrẽt missã de passione, licet eis missam de Cruce, vel de quinque plagis, & loco Euangelij Passionem secundũ Ioannẽ dicere siue in fine missæ huiusmodi passionẽ præfatam dicere, & sic cẽseatur satisfactũ fuisse petitionibus illorum, qui petierunt.* Ita refertur in compendio *n* Mendicãtium, vbi collector ait esse viuæ vocis oraculum authenticum, Sed ego intelligo, quod hac concessione modo post constitutionem Pij Quinti minime vti possunt fratres, qui obligantur cantare, vel dicere missam iuxta ritum

n Tit. missa. 3 §. 13.

missa-

missalis reformati. Pius enim Quintus anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, pridie Idus Iulij Pontificatus sui anno quinto, in constitutione quę incipit. Quo primum tempore, quæ habetur in principio missalis reformati. *Mandauit, ac districte præcepit omnibus & singulis Ecclesiarum patriarchis, administratoribus alijsque personis quacunque Ecclesiastica dignitate fulgentibus, & presbyteris secularibus aut cuiusuis ordinis regularibus ne in celebratione missæ alias cæremonias vel preces, quam quæ hoc missali continentur addere, vel recitare præsumāt.* Et addere orationes de Cruce, aut de quinque plagis Euangelium Ioannis, sicut concessit Clemens Septimus puto esse additamentum in dicta constitutione prohibitum. Dixi, *qui obligantur cantare, vel dicere missam iuxta ritum missalis reformati*: nam aliæ religiones, quæ super ducentos annos missarum celebrandarum in eisdem Ecclesiis aliud obseruant (a quibus Pius Quintus præfatam celebrandi constitutionem, vel consuetudinem nequaquam aufert) possunt vti priuilegio supradicto, cum secundum canones *a* antiquos poterant addere aliqua cum consilio Doctorum, aut approbatione alicuius Synodi. Et licet prædicti fratres possint facere prædictam commutationem dicendo pro missa de Passione missam de Cruce, vel de Plagis, minime tamen poterunt loco vnius missæ priuatæ alicuius sancti commendatæ aliam missam de sancto occurrente dicere. Verum est tamen, quod non peccauit, si sine scandalo aliquando hoc fecerit, vt se conformet ordini, & ritui missalis reformati. Sine enim causa rationabili, regulariter loquendo, ordo & ritus ipsius missalis minime debet prætermitti, iuxta ea quæ in nostra Summa *b* confessorum diximus, & articulo sequenti dicetur.

a Conc. Carthag. 3. can. 23 Con. Mileuit. c. 2.

b 1. to. c. 244. mis. concl. 24. p. 712.

ARTICVLVS X.

Data est cuidam monasterio quædam eleemosyna, vt eius prælatus missas Diui Gregorij pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur, vtrum satisfaciat dicendo alias missas de Sanctis, & Dominicis occurrentibus recordatione solum habita in memento de dicta anima, ibique valorem missæ ei applicando.

RRespondeo dicendo, quod ratio huius dubij pēdet ex missali Romano antiquo, & maxime ex impresso Parisiis anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo septimo, in quo dicitur, missas Diui Gregorij cum commemoratione defuncti, vel defunctæ celebrandas esse has. Prima est de Dominica prima Aduentus. Secunda de Natiuitate Domini. Tertia de Sancto Stephano protomartyre. Quarta de sancto Ioanne Euangelista. Quinta de Innocentibus. Sexta de Epiphania. Septima de octaua trium Regum. Octaua de purificatione Beatæ Virginis. Nona de Septuagesima. Decima de Dominica prima Quadragesimæ. Vndecima de Dominica secunda Quadragesimæ. Duodecima de Dominica quarta Quadragesimæ. Decimatertia de Annunciatione Virginis. Decimaquarta de Dominica in Ramis Palmarum. Decima quinta de Cœna Domini. Decima sexta de Resurrectione Domini. Decima septima de Ascensione Domini. Decima octaua de festo Pentecostes. Decima nona de festo Trinitatis. Vigesima de Dominica prima post Pentecosten. Vigesima prima de Dominica secunda post Pentecosten. Vigesima secunda de Sancto Ioanne Baptista. Vigesima tertia de Sancto Petro, & Paolo. Vigesima quarta de Sancta Marta Magdalena. Vigesimaquinta de sancto Laurentio. Vigesima sexta de Assumptione Beatę Marię. Vigesima septima de Sancta Cruce. Vigesima octaua de Sācto Michaele. Vigesima nona de Sancto Gregorio, vel de omnibus Sanctis. Vltima de mortuis. Et post celebrationem harum missarum recitandæ erant vigiliæ mortuorum, & omni die ieiunādum. Referuntque Innocentium Papam concessisse plures indulgentias dicentibus, vel dici facientibus dictas missas. Hoc supposito dico, nō esse obligatum prælatū dicti monasterii ad eas dicere, aut celebrare facere cum iā suæ obligationi satisfecerit, quamuis neq; illas missas antiquo missali præscriptas, nec quotidie celebrauerit: dūmodo tamen aliæ triginta missæ, de festis occurentibus dictæ sint, & actualem, aut virtualem intentionem habuerint in Memēto illarum pro tali defuncto offerre. Quod probatur primo. Nam pactum nudum, vt obliget necessum est, quod sit honestum, licitū, & possibile, vt innuit Diuus Thomas. *c* Iam autē relinquere eas missas, quæ Missale nouum Romanum post Conciliū Tridentinum editum singulis diebus, & maxime solennibus celebrandas ordinat, & pręcipit, est illicitum. Tum, quia indecens, & absurdum esset quadragesimali tempore dicere missam de Resurrectione, vel Ascensione; quæ tamen dicendæ essent ab eo, qui iuxta antiquum illum ritum vellet primo die illo cinetis incipere illas triginta missas. Tum, quia in diebus festis, etiamsi non de necessitate, ex congruitate tamen tenetur quilibet audire missam de festo occurrenti argumento aliquorum canonum. *d* Ex quibus colligit Angelus, *e* non excusari a peccato celebrantes, qui relicta proprij festi missa aliam particularem votiuā dicunt: & tales sacerdotes reprehensione dignos affirmat. Tādem in officio missæ, vt ait Diuus Thomas, *f* non solum reperitur sacrificium, sed etiam orationes, & ex parte sacrificij oblari æqualiter prodest viuis, & defunctis de quocunque missa dicatur. Ex parte vero orationum, negari nequit prodesse quā plurimū missam, quæ incipit, *Requiem æternā*, institutā pro defunctis, in qua sunt orationes ab Ecclesia determinatæ pro mortuis. Iste tamen fructus, & vtilitas cum recompensari possit propter maiorem deuotionem vel eius, qui dicit missam, vel per intercessionem sancti, cuius suffragiū imploratur in missa, idcirco æque satis fit per celebrantem obligationi, dicendo missam de Sanctis, siue de Dominica, ac si diceretur illa de defunctis. vnde Hostiensis *g* refert, Vgonem Cardinalem solitum dicere, quod celebrando de Dominica faciebat celebrari pro defunctis. Ita Rosela, *h* Syluester, Armilla, Tabien. Præterea huiusmodi triginta missæ sunt dicendæ de necessitate cōtinue, & absq. interruptione singulis diebus celebrandæ. At obligatio, qua quis obligatur singulis diebus celebrare iuxta terminos iuris *i* debet interpretari, quod debet celebrare quanto frequentius poterit, salua honestate sua, & debita reuerentia, ac deuotione ad Sacramentum. Alias enim esset illicita constitutio, vt quæ daret materiam peccandi, cum non semper sit homo recte dispositus ad tantum Sacramentū percipiendum. Iam autem, quod in die Resurrectionis, vel in alijs solennitatibus fiāt collectæ pro defunctis, non est Ecclesiæ consuetudo, imo bulla Pii Quinti, quæ confirmat Missale nouum Romanum, tollit vsum cæterorum Missalium & nihil addendum ipsi præcipit.

c D. Tho. 2. 2. q. 11.

d c. quidā laicorum de cele. mis. c. & hoc de consf. dist.

e Ang. v. mis. c. 23. & v. feri. § 42.

f D. Tho. in 4. d. 4. q. 2. ar. 3. q. 1. ad 5.

g Host. in c. 2. de celeb. mis.

h Rosel. ver. missa. § 1. Syl. § 4. Armil. § 325. Tabien. n. 48. & 52.

i c significatū de preb.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Dominæ nostræ missa celebrari possit in Sabbato concurrenti festo. Et idem de officio defunctorum quæritur quocunque festo.

RΕspondeo dicendo, quod si institutor capellæ iubeat omni feria secunda cantari missam defunctorum, vel Sabbato missam Domioæ nostræ votiuam præter principalem, & maiorem missam illius ecclesiæ, aut monasterij, conseruanda est intentio, prout tenet Syluester *a* post alios Nauarrus vt voluntati testatoris sit satisfaciendum, iuxta ea, quæ tradit Couarruuias. *b* Quod quidem affirmat Henriquez, *c* quando mos est, vt dictæ missæ dicantur, vt tenet Nauarrus. *d* De qua cõsuetudine agũt Couarruuias, *e* & Cassaneus. Et mos in Ecclesiis collegiatis, & in ecclesiis quarundam religionum, vt præter missam principalem cantetur missa defunctorum moderatur generalem regulam missalis Romani, & fauet Pius V. in rubrica missalis: vbi dicit, *quod quando officium fit de feria, potest missa principalis esse votiua, vel de defunctis; si vero fiat officiũ duplex, vel semiduplex non fiat missa principalis nisi de die.* Vbi non vetat, quin missa non principalis, vt in capella fiat pro defunctis, aut de Domina nostra, etiã in duplici. Idẽ ordinatũ fuit in synodo Cõpostellana *f* anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo. Imo cum licentia Episcopi interdum fit missa principalis votiua de cõceptione, aut de alio festo Beatæ Virginis, vt ait Henriquez. *g* Et idem in religionibus potest fieri cum licentia suorũ prouincialiũ, qui quantũ ad hoc licentiã habent quasi episcopalẽ. Nec obstant iura *h* in contrarium; quia consuetudine derogata sunt, prout aduertit *i* Nauarrus. Ex his deducitur, quod etiam in festo duplici potest dici in Sabbato Missa Dominæ nostræ, sicut mos antiquus introductus est ex deuotione patrum ipsorum dicendi dictam missam cum maxima solennitate in quocunque Sabbato. Nec hoc est contra regulam, & rubricam missalis reformati.

a Syluest. ver. missa §. 4. Nauar. c. 25. nu. 139.
b Couar. in c. cum esses in 1. de testa.
c Henri. 2. 10. l. 9. de missa. c. 23. nu 7.
d Nauar. vbi sup.
e Cou. lib. 1. variar. c. 10. nu. 3. Cassan. de glo. ri. mund. c. 12. nu. 13.
f art. 3. c. 38.
g Henriq. vbi sup. lit. n.
h c. hoc & c. attendendum, de consecratio. d. 1.
i Nau. d. consi. 6. nu. 7.

ARTICVLVS XII.

Vtrum in Ecclesiis regularibus sint duæ missæ dicendæ in quadragesima, aduentu, & in vigiliis, scilicet, vna de feria, & altera de Sancto occurrenti.

RΕspondeo dicendo, quod Pius Quintus in constitutione missalis reformati tenet, quod in ecclesiis collegiatis duæ missæ dicantur in quadragesima, aduentu, & in vigiliis, scilicet vna de feria, & alia de Sancto occurrenti. Et Ecclesia collegiata nõ dicitur ex eo, quod plures in ea clerici et administrantes congregari soleant: nec enim personarum clericorumque multitudo sola collecta facit collegium, nisi alia præter hæc interueniant nempe vt principio velut collegium ibi institutum, erectumque sit non minori trium clericorum numero, prout tenet quædam Glossa *K* Innocentius, Ioannes Andreas, & alii, quos refert, & sequitur Marcus Antonius Cuccus. Si autem primæ institutionis nulla extant documenta, ex quibus collegii priuilegium tributum esse appareat, signa tamen nonnulla collegij, vestigiaque ibi enitescant, collegiata tenebitur. Vt si constituere syndicum consueuerit, ac per eum iurare, & lites mouere, sigillumque commune habere, & si consueuit prælatum suum eligere, & similia facere. Non autem desideratur, vt quispiam velut eis caput, ac rector præsit, iuxta Felinum, *l* & traditur a Marco Antonio Cucco. In cathedralib. autem ecclesiis præsumitur in dubio conuentus collegij nomine, & titulo haberi, etiamsi nullum ex prædictis vestigium appareat. Vnde sequi videtur, quod in Ecclesiis regularibus secundum supradictam constitutionem, & rubricam duæ missæ sunt dicendæ in prædictis feriis. Contrarium tamen est dicendum, pro vt declaratum fuit in ceremoniali nostræ religionis authoritate congregationis generalis Toletanæ editi, ubi dicitur, quod monasteria nomine ecclesiarum collegiatarum minimè comprehendũtur. Et non obstant supradicta. Nam licet monasteriis nomen collegij competat, necesse tamen erat, vt in constitutione supradicta diceretur, quod in ecclesiis collegiatis sæcularibus, aut regularibus duæ missæ dicerentur. Sicut enim nomine ecclesiasticorum in odiosis regulares minimè comprehenduntur, Ita etiam nomine Ecclesiarum in hoc onere monasteria minime veniunt.

K Gloss. in c. nobis de iure patro. & in con. mentualibus. Innoc. in c. postula. de iure patrona. And. in c. statutum elect. lib. 6. Cucco lib. 4. man. inst. titu. 1. de elect. nu. 5.
l Feli. in c. ex literis col. 4. de const. Cuc. vbi sup. nu. 13.

Ex quo infertur, quod si ecclesia collegij ius habeat, quamuis re ipsa collegij more non regatur, inter collegiatas censeri poterit, si aliqui canonici ex ea adsint, quamuis nec collegium congregare, nec sigillum commune habere, nec syndicum facere soleat in his saltem, quæ fauore potius, quam odio digna existimãtur, prout tradunt Alexander, *m* & Felinus. Vnde cum hic non agatur de fauore, asserendum est, quod hæc ecclesia collegiata non tenebitur ad dictas duas missas. Aduerte, quod Martinus Quintus concessit: *Quod in Quatuor temporibus, vel in diebus Quadragesimæ, aut Litaniis sufficiat in monasteriis Sancti Hieronymi celebrare missam de feria (si hoc velint) cum commemoratione festi, quod in ipsa die celebratur; nisi eadem die sit duplex, aut semiduplex, Super hoc tamen onerat conscientiam prælati, si non est tanta multitudo fratrum, quod possint duas missas dicere.* Ita collector *n* priuilegiorum Mendicantium, qui asserit, se vidisse hoc sub viuæ vocis oraculo non authentico. Ex quo infertur, quod licet supradicta Rubrica Missalis ad ecclesias regulares extenderetur, fratres Mendicantes, in foro conscientiæ vnam missam dicentes, aliã relinquentes, vbi non est tanta multitudo fratrum, non peccarent, attento supradicto priuilegio, quo ipsi gaudent.

m Alex. consi. 74. col. 1. l. 4. Feli. in c. accedentes, col. 4. de præscr.
n in Compen. Mendic. titu. missa. 3. quemadmodum. §. 17.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Generales ordinum possint reducere Missas capellarum ad minorem numerum.

RΕspondeo dicendo, quod si in cappella, aut anniuersario sit magnus missarum, & sacrificiorum numerus pro tenui stipẽdio, Episcopus potest, & debet ad minorem numerum reuocare, prout ordinatur in Concilio *o* Tridentino, monente, vt habeatur ratio de pia voluntate testantium, constituta tamen congruente stipite, ita vt ex multis pitãtiis efficiantur vna victui sufficiens diuino. Vt anniuersaria commoret Episcopus, eget Synodi consilio iuxta Concilium Tridentinum. Vt si in vna ecclesia aut oppido mãdatæ sint a testatoribus plures missæ sed ob ministrorum paucitatem non possunt quotãnis impleri anniuersaria, etiã data pingui stipe posset Episcopus, reducere ad pauciores cum cõmemoratione singulorũ testatorũ, vt ait Conciliũ Tridentinũ, *p* & multo magis potest, si stipes sint tenues In ecclesia Salmantina approbãte synodo facta est con-

o Conc. Trid. ses. 25. de refor. c. 4. & ses. 21. de refor. c. 9.
p Conc. d. c. 4. in fine.

constitutio, qua hæc facultas cõmittitur Episcopo cum consilio capituli. Sed vt onera dicendi missas in beneficio, qualis est capellania, temperet Episcopus, non eget Synodi congregatæ consensu. Ita recentiores cõsului, prout asserit Henriquez, *a* & Nauarrus. Qui addit, quod posset Episcopus absq; Synodo anniuersaria commutare iure communi, & moderari numerum missarũ quia hic est casus necessitatis. Et hanc opinionem non repudiat Henriquez, *b* affirmans doctissimum Doctorem Veram, hanc tenere etiam opinionem, sed ad id, quod in articulo quæstionis propositum fuit deueniendo dico, quod Abbates, & Generales ordinum in suis capitulis generalibus re diligenter perspecta possunt pro sua sciẽtia in prædictis Ecclesiis, quas hac prouisione indigere cognouerint, statuere circa hoc quidquid magis ad honorem Dei & cultum, atque Ecclesiarum vtilitatem viderint expedire. Ita tamẽ vt eorum etiam defunctorum commemoratio fiat qui pro animarũ suarum salute legata ad pios vsus reliquerunt, Ita determinatur in eodem concilio Tridentino. *c*

a Henri. 2. to. 9. tit. de miss. c. 22 nu. 6. lit. F. Naua. c. 25. nu. 238.

b Hen. vbi su.

c Con. Tri. ses. 2. de ref. c. 4.

Circa quod aduertit Nauarrus, *d* quoad Abbates & Generales esse quoddam ius nouum, sed non quoad Episcopos, cum argumento aliquarum decretalium e cum eis notatis possint Episcopi hoc facere sine Synodo iure antiquo; quod non videtur per hoc sublatum cum fuisset additum ad maiorem iuris antiqui obseruationem.

d Na. vbi sup.

e c. cum accessisse, & c. cum ex parte. de cõstitu.

Secundo est aduertendum, quod huiusmodi facultas Episcopis Abbatibus, ac Generalibus concessa intelligitur tantum de onere missarum, ante Concilium Tridentinum imposito. Sicut ita fuisse sibi responsum ab Illustrissimis Cardinalibus sanctissimæ concregationis interpretibus anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio testatur Parasselus. *f* Necnon & ipsa congregatio alibi respondit, hanc taxationem esse intelligendã de missis tantùm & non de aliis suffragiis, necnon de missis in fundatione positis, sed pro alia causa à testatoribus relictis.

f Parasse. in tract. priuil. f. 230.

Tertio est notandum, quod declarauit Synodus Toletana celebrata anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, actione secunda, capite decimo, quod vicarius Episcopi, aut visitator id nõ potest, quia concilium soli Episcopo, uel Generali regulari id committit. Ita tenet Henriquez *g* dicens, quod expedit, vt dicta commutatio fiat per expressam intentionem Generalis religionis, aut capituli generalis cum Papæ authoritate commutantis voluntatem. Quarto est aduertendum, quod dicti prælati in diminutione dictarum Missarum debent esse satis circunspecti considerantes quod agunt de mutanda testatorũ voluntate, quod solùm Papæ committitur. Et sic ad faciẽdã dictam diminutionem debet iusta causa præcedere, & ita deberet fieri, vt quo minus possibile sit voluntati testatoris, aut institutoris anniuersarij defraudetur. Et sic oportet, quod dicta diminutio cõpensatione compensetur. Vnde iuste possunt obligare; vt loco missarum, quæ numero antiquo detrahantur, celebrantes missas pro ipsis defunctis, ipsis applicent vnũ de tribus valoribus. Primum est correspondens obligationi pro ipsis celebrandi. Secundum correspondens memoriæ actuali, quæ in Memento pro defunctis pro ipsis habetur. Tertium ponẽdo pro ipsis aliquas defunctorũ collectas, sicut alias ordinauerat Iulius Secundus. Quæ collectæ etiam in festis solennibus appont iure possunt in missis priuatis, cum nullo iure contrariũ præcipiatur, vt resoluit Nauarrus. *h* Et hoc confirmatur ex quadam concessione facta à Leone X. *Fratribus Minoribus regularis obseruantiæ qui possessionem accipientes monasteriorum conuentualium nostræ sacræ religionis videntes magnis anniuersarijs perpetuis esse ita oneratos præ multitudine ipsorũ illis esset necessum ab officiis diuinis deficere si omnia in anniuersarijs cõtenta ab ipsis adamussim essent adimplenda, Supplicauerunt suã Sanctitatẽ, vt de benignitate Apostolica prouidere dignaretur: qui respondit ad ea, & ad alia similia onera non esse obligatos, dummodo tam in cõmunibus officijs, quæ quotidie in dictis Ecclesiis celebrantur, quam in priuatis orationibus & in extraordinarijs missis, & suffragiis, quæ in dicto ordine pro singularibus benefactoribus fieri statutum est, illorum, qui redditus, vel ornamenta pro ipsis anniuersarijs reliquerunt, memoriam specialiter faciant. Quod idem monialibus Sanctæ Claræ concessum est.* Ita habetur in supplemento ordinis.

g Henriq. vbi 232.

h Nau. libr. 3. con. tit. de cele. miss. cons. 39 f. 346. in 1. impr.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum Missa in conuentibus quotidie debeat celebrari.

RESpondeo dicendo, quòd in singulis Ecclesiis cathedralibus, parochialibus, & cõuentualibus debet quotidie sacrificium missæ offerri, & cõueniens sit, seu mediocris sacerdotũ numerus. Hęc est communis Doctorũ. Hæc tamen obligatio pertinet ad rectores ecclesiarum, nam licet ipsi nõ teneantur per se quotidie celebrare, tenentur tamen curare, vt non omnino desit in sua ecclesia sacrificium. Addit tamen Victoria, *i* si interdum hoc prętermittatur non esse peccatum mortale, sed ait, quod hæc licentia non est extendenda, nam res hæc multum pertinet ad commune bonum fideliũ, & ideò talis obligatio grauis est, vt bene significauit Soto; *K* quapropter per se loquendo non poterit prętermitti sine graui culpa, nisi forte ob vrgentem causam, & rationabilem. Ex his infertur, quid respondendum sit ad id, quod in articulo quæstionis decidendum proponitur, quod scilicet in conuentibus, vbi mediocris est sacerdotũ numerus, culpam grauem committeret superior, si non curet, vt quotidie hoc sacrum sacrificium pro viuis & defunctis offeratur; cum res hæc maximè pertineat ad commune bonum fidelium, & ad consolationem spiritualium fratrum, & ad religionis decorem. Et ideò in regno Portugallię diligentia serenissimi Infantis Henrici. S. R. E. Cardinalis (qui postea infelici morte Sebastiani I. legitima successione illud regnum fuit adeptus) fuit reformata religio Beguinorum, in qua nõ erant aliqui sacerdotes, qui quotidie sacrosanctum hoc mysterium peragerent, vt modo essent sacerdotes Domini eiusdem instituti professi, & nunc sunt non solùm sacerdotes, sed etiam prædicatores secundum institutum Mendicantium in vinea Domini fructificantes.

i Vict. in Summa. nu. 81.

K Sot. in 4. d. 13. q. 2. ar. 1.

ARTICVLVS XV.

Vtrum Gloria in excelsis Deo dici possit à Regularibus in Missis votiuis.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Quartus *Cõcessit fratribus vniuersis ordinis Minorũ, quod in missis votiuis tã solenibus, quã priuatis, quas de Spiritu Sancto, aut de B. V. Maria dixerint, possint dicere Hymnũ Angelicum, scilicet, Gloria in excelsis Deo, ac q̃d similiter possint dicere prosas, seu sequẽtias.* Ita hẽtur

a in 1. imp. f. 63. & in 2. f. 25. concess. 14. b Habet. in 2. imp. f. 69. concess. 143. & in suppl. fo. 100. concess. 389.

tur in libro monumenta ordinum, a Et Sixtus IV. *Concessit fratribus Minoribus de obseruãtia, vt possint dicere in omnibus Missis votiuis Gloria in excelsis Deo.* Prout habetur in eodem libro b & in Supplemento. At modo cantantes & dicentes missam iuxta ritum Ecclesiæ Romanæ reformatum, iuxta constitutionem Pij V. superius citatam, vt sunt fratres Minores, iam non possunt vti dictis priuilegijs, sed debent dicere missas iuxta supradictum ritum. In quo instituitur, dicatur, *Gloria in excelsis*, quandocunque in matutino dictus est Hymnus, *Te Deum laudamus*. Præterquam in missa feriæ quintę, in Cęna Domini, & Sabbati sancti, in quibus Gloria in excelsis dicitur. In missis verò votiuis non dicitur, nisi in missa Beatæ Mariæ, & Angelorum. Et missa votiua dicenda sit pro re graui, vel pro publica Ecclesiæ causa. Nec etiam dicitur in missis defunctorum. Ita habetur in rubrica missalis reformatis. Circa quam rubricam est aduertendum, quod tunc missa dicitur pro re graui, quando fit aliqua processio generalis, quę nunquam fit, nisi pro re graui, vel quando aliquæ missæ dicuntur in aliquibus ecclesijs cathedralibus, collegiatis, & regularibus, vel parochialibus pro salute vniuersali alicuius Principis, vel pro salute totius Reipublicæ, vel pro aliqua intẽtione temporali, bonum commune immediate concernente. Vel quando fit ingratiatũ actione pro aliqua re gratui petita, & obtenta; veluti pro victoria parta, vel pro aliqua supradictarum rerum à Deo optimo maximo consequuta.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum in festiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici Symbolum Apostolorum in Missa.

c in 1. imp fo. 65. & in 2. f. 67. conc. 118. & in supp. fo. 96. conc. 329.

d in 1. imp. f. 63 & in 2. fo. 68. conc. 133. & in supp. fo. 100. stc. 380.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. *Concessit quod fratres Minores possent dicere, Credo, in solemnitatibus Sanctorum sui ordinis, & sanctæ Claræ.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum, c & in Supplemento. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti fratres non possunt dicere, Credo in octauis, nec in die octauo dictorum Sanctorum. Quod patet ex alia concessione eiusdem Sixti Quarti, qua conceditur, quod prædicti *fratres possint dicere, Credo, in octaua Sancti Francisci*, prout in eisdem libris d habetur. Sed iam hodie hoc non est ita limitatum, secundum ritum Missalis Romani reformati, in cuius Rubrica loquendo de Symbolo dicitur. *Quod dicatur Credo, in festis principalibus ordinum, & per eorum octauas in ecclesijs tantum illius ordinis.* Principalia autem nostræ religionis festa sunt B. P. nostri Francisci, Sancti Antonij, Sancti Bonauenturæ, Sancti Ludouici, Sancti Bernardini, Sancti Didaci, Stigmatum Beati Patris Francisci, & Dedicationis Ecclesiæ Portiunculæ.

Dubitatur, autem, vtrum debeat dici Credo, in Missa Beatæ Mariæ, quæ omnibus Sabbatis, aliquo festo duplici non impeditis, celebratur primo mane in aliquibus religionibus, ex antiqua deuotione earum religiunum ad Virginem Mariam, ad quam omnes fratres concurrunt, tanquam ad missam solemnem, & versus cum Alleluya senioribus commendantur; sicut solet commendari in alijs festiuitatibus solennibus; & respondeo, quod Missale reformatam loquens de missis votiuis, inquit. *Item dicitur Credo in missis votiuis, quæ solenniter pro re graui, vel pro publica ecclesiæ causa celebrantur.*

Ex quib. verbis videtur probabiliter colligi, Credo in dictis missis dici posse cum solenniter celebrentur. Sed dices, quod non celebrantur pro re graui: quod, vt dicatur Credo, requiritur. Ad hoc respondeo, videri pro re graui celebrari cum celebrentur ex antiqua consuetudine ipsarũ religionũ, ex maxima erga Virginem deuotione: vt ipsa pro eis intercedat ad Dominum nostrum Iesum Christum filium eius. Pro cuius deuotione hoc puto probabile, licet contrarium, loquendo secundum rigorem, sit probabilius.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm religiosi cum vna Missa possint pluribus pitantijs satisfacere.

RESpondeo dicendo, quod Leo Decimus *Informatus, quod in quibusdam religionibus pro celebratione vnius Missæ certa pecuniæ quantitas dari cõsueuit in eleemosynam fratribus Minoribus tam valde parua & tenuis, quod dicti patres ob eleemosynam, quę singulariter a pluribus elargitur, tot Missas quot sunt largientes pro singulis celebrare non valent, declarauit, & concessit prædictis fratribus obseruantibus quod celebrando vnam Missam duntaxat, si eleemosyna æquiualens vni Iulio, id est decimæ parti ducati, non elargitur, etiam si duas, tres, vel quatuor, aut plures Missas celebraturi essent, occasione diuersarum, vel plurium eleemosynarum huiusmodi, & in dicta celebrãda Missa pro omnibus, qui pro dictis Missis in eleemosynã vsque ad summam huiusmodi contribuunt, commemorationem in genere faciendo, in hoc conscientiarum prædictarum dictorum fratrum satis factum sit.* Ita habetur in supplemento ordinis. e Circa quam concessionem notat Collector f priuilegiorum Mendicantium omnino ab ea esse cauendum: quia ait, re vera nullius est valoris prout multi viri famosi Theologi, & Iurisperiti super hoc consulti responderunt. Nam vltra multa, quæ contra huiusmodi concessionem dici possent, constat bene intuenti re rationem, quod subreptitie obtenta est. Quapropter Reuerendissimus Pater frater Ioannes Clapion, dum institutus esset Procurator Curiæ Romanæ promisit procurare reuocationem, seu potius declarationem nullitatis huius concessionis. Et credendum est, quod obtinuit licet ad manus nostras non peruenerit. Hæc Collector. At licet nobis constet de reuocatione huius cõcessionis, & de surreptionis vitio, & licet per contrarium vsum sit abolita, dato quod fuerit legitimè impetrata, operæ pretium esset duxi agere de vitio nullitatis, quo à Collectore notatur: in qua re ponderatione opus est. Pro cuius rei explicatione sequentes propono conclusiones.

e Fr. 20. conc. 62.
f Coll in esp. Med. to. mis. 3. §. 14.

Prima conclusio est: Si stipendium missę lege, aut cõsuetudine taxatum sit, & commendantes missas, non totum illud, sed diminutum stipendium persoluant, in hoc casu licet pauciores missas dicere accipiendo pro illis vsque ad quãtitatem stipendiorum sibi debitam, secundum legem vel consuetudinem; nec est obligatio restituẽdi. Maxime si per iudicem illud stipendium consuetum sine scandalo, & litibus, & alijs inconuenientibus exigi potest, ex quo id taxatum certum sibi debitum est ex lege, vel consuetudine, sicut de alijs debitis liquidis & certis cõmuniter dicitur à Doctoribus. Quod est intelligendũ, dummodo non velint satisfacere vna missa obligationi eleemosynæ datæ vltra quantitatẽ lege aut consuetudine pro vna integra missa taxatam. Nam si vltra dictam quantitatem eorum satisfactionem

pro vna missa vellent extendi, abusus quidem esset scandalosus, & incentiuum prauis rei auaritiæ, & pluribus iniquitatibus. Ita tenet Honcala. *a* Quod est verum, vt aduertit Corduba, excepto vbi expresse plures missæ integræ, secundum illa plura stipendia quot annis diminuta, peterentur, & acceptaren tur. Itaque quod illa stipendia non darentur, nisi tot missæ dicerentur, quot ille commendauit, expresseque petijt, tunc enim non satisfaceret, nisi tot, quot promissæ sunt, dicantur, aliàs fieret iniustitia, & esset obligatio restituendi.

a Honca. de valore miss. 11. & 16. Cord. li. 1. qq. q. 4.

Secunda conclusio: Si certum stipendium sufficiens, vel insufficiens, pro vna missa, lege, vel consuetudine taxatum non sit, nō licet Guardiano, nec prælato plura stipendia pro vna missa accipere vsque ad quantitatem necessariam pro decenti sustentatione vnius diei subditi sui missam ipsam celebrantis. Hanc opinionem tenent Doctor Medina *b* & Nauar. quos sequitur Corduba cōtra Honcalam & Soto. Et probatur, quia si tota sustentatio decens pro illa missa illius diei deberetur, ergo sacerdoti valde honorabili in dignitate constituto plus deberetur ad suam decentem sustentationem, & iste plus posset auferre, quàm pauper; quod absit. Paupertas ergo sacerdotis, vel abundantia nec tollit, nec ponit iustitiam, aut debitum illorum, qui illi pro missa vna tantùm, & non amplius, stipendium dare voluerunt. Quod confirmatur; Nam sicut, qui tenue beneficium acceptauit, etiamsi non sufficiat ad decentem sustentationem, tenetur ei deseruire, nec amplius potest exigere, prout habetur in iure, *c* & tradit late Medina; sic similiter de stipendio missæ quantumlibet diminuto dicendum est, si sic sacerdos acceptauit, quia eadem vtrobique ratio est.

b Medin. de ordin. q. 20. Nau. in ma. c. 25. Cord. vbi sup. dub. 2.

c 2. cleric. 19. d. Medi. de ora. q. 3. fol. 186.

Nec obstat illud Pauli *d* dicentis, qui altari seruit de altari viuere debet. Nam respondetur, quod Diuus Paulus loquitur indeterminate, & debet intelligi proportionabiliter, quod scilicet, secundum ministerium, & laborem ita quilibet in spiritualibus administrans præmietur, aut sustentetur, plus vel minus recipiendo, secundum quod plus vel minus seruit, atque laborat. Alinquin diaconus, vel alius, qui solùm seruit altari, legendo Euangelium, vel Epistolam, vel missam offerendo, æqualem deberet mercedem, vel sustentationem vitæ accipere, sicut qui celebrat, & ipse simplex sacerdos, sicut curatus, vel Episcopus. Nunc autem constat, quod in præparatione, & celebratione missæ sacerdos vnam, vel duas circiter horas duntaxat consumit. Reliquum autem tempus, si est secularis, consumit in horarum recitatione, & in negotijs ad suam familiam pertinentibus. Si est religiosus consumit in sequendo chorum noctu, diuque, & in alijs operibus religionis, & exercitijs spiritualibus. Non ergo tenetur propter missam totum victum diei tribuere ijs, pro cuius causa celebrauit, ac si totum pene diem ad eius vtilitatem expenderet. Et ex consequenti neque ipse sacerdos potest, nisi gratis datum exigere aut accipere vltra id, quod lege, aut consuetudine dari solitum est.

d 1. Ad Corint. 9.

Tertia conclusio; potest sacerdos per dispensationem Papæ prædicta plura stipendia pro vna missa accipere, etiam quando stipendium missæ taxatum sufficiens est, aliqua causa rationabili interueniente. Licet enim Papa non possit in præiudicium tertij alteri temporalia concedere, quia non est dominus, sed dispensator diuinæ legis & naturalis; neque habet potestatem in destructionem, sed in ædificationem ecclesiæ; neque habet dominium omnium rerum temporalium hominum, & contractuum humanorum sed tantùm iurisdictionem, & potestatem ad debitam eorum gubernationem, quatenus ad finem supernaturalem aliquo modo expediunt, prout tradit Syluester, *e* potest tamen, si causa rationabilis adsit, cum aliquibus dispensare, vel id concedere, sicut & ex causa potest relaxare obligationem votorum, iuramentorum, pactorum & promissionum inter homines initorum, licetiure diuino, & naturali Deo, & hominibus ad id teneamur; cum eorum obligatio ex nostra consurgat voluntate. Rationabilis autem causa, dum aliud nō constat, censenda est, vbi Papa id concedit sine dispensat. Quare ait Corduba, *f* quod *rationabilis causa est, quando aliquibus monasterijs aliquarum religionum aliquando Papa concedit, vt possint ad tempus duntaxat pro vna missa stipendia vsque ad vnum Iulium siue regale accipere, quia magna tunc premuntur paupertate, quia ex eorum sustentatione, & obseruantia regulari intra septa suorum monasteriorum, magna vtilitas prouenit Ecclesiæ, & secularibus ædificatio. Quæ obseruantia maxime deperditur quæritando eleemosynas ostiatim extra suorum monasteriorum septa, vias publicas continue cursando non totum pene diem in cultu diuino, literis & orationibus prædicationibus, & confessionibus expendēdo. Et quia ipsis missas commendantes maximum emolumentum accipiunt, cum tanquam benefactoribus bona opera religiosorum quotidie applicentur.* Hæc Corduba. Ex quibus patet, concessionem Leonis Decimi non esse inualidam, & vt talem omnino repudiandam, sicut Collector intrepidè affirmat. Cum Leo Decimus dispenset in casu minus difficili; scilicet quando stipendium est valde paruum, & exiguum, & respectu dictorum statuum adsit causa rationabilis, sicut in dicto priuilegio continetur. Nam si hæc, aut similis causa rationabilis non adsit, minime erit rata dispensatio, etiamsi sit temporalis. Ad id autem, quod replicat Collector, quod scilicet in fol matio, cui causa innititur, est subreptitia; ad hoc respondeo, hanc quæstionem facti non iuris esse, & de quæstionibus de facto, partibus inaudinis, non est nostrum iudicare, cum tot circunstantiæ possint concurrere, vt informatio primo aspectu surreptitia, vt vera, & sufficiens causa à doctis iudicetur.

e Syl. v. Papa. p. 1. a. q. 13.

f Cord. vbi sup. dub. 3.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum teneantur curati negare celebrationem missarum peregrinis, aut ignotis Regularibus.

Respondeo dicendo, quòd Episcopus, aut parochus non debet facile peregrinos, aut ignotos alterius diœcesis sacerdotes admittere ad celebrandum sine dimissorijs patentibus proprij Episcopi, prout ordinatur à Concilio Tridentino, *g* & tradit Nauarrus dicens, *quosdam Episcopos solere rigide prohibere, ne parochus admittat tales sine eiusdem Episcopi licentia, cum satis sit licentia proprij Episcopi habita, aut debita. Vt si habet ius adeundi ad studia Academiæ, & tamē Episcopus licentiam iniuste negat. Aut si non multo antea dederat renerēdas, quibus initiatus est, aut licentiam peregrinandi, aut studendi in Academia.* Ex cuius Doctoris grauitate mente sufficit religiosis peregrinis, quod ostendunt suorum prouincialium, aut prælatorum licentias ad iter peragēdum. Et aduerte, quod potest admitti in parochia, aut monasterio peregrinus, vt celebret, etiam publicè, quando

g Cō. Tri. ses. 22. de obser. & euit. in celebr. miss. & ses. 23. c. 16. Na. c. 27. nu. 113. & l. 3. consi. ti. de celeb. miss. cōs. 1.

quando notus est, prout dicitur in iure, *a* & tradit Nauarrus, & Trotius; aut etiam quando bonis con iecturis creditur, non esse impeditum; quia peregri nus nolloiure suspensus est etiam quoad alios, pro. ut post alios tradit Didacus *b* Perez, cui fauet Hostiensis, *c* quem alij sequuntur. Quod confirmatur; nam Sixtus Quintus in quadam constitutione data Romæ anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, sexto Kalendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio, *Prohibuit omnibus Prælatis regularibus, ne hospites fratres reciperent, nisi à superioribus locorum, vbi resident, expressam licentiam discedendi in scriptis obtentam, seu literas commendatitias secum deferant, atque exhibeant.* Et addit Summus Pontifex, *Vel nisi ita cogniti sint his, ad quos diuerterint, vt de eorum personis nullus omnino dubitationi, aut suspicioni locus relinquatur.*

a 1. *sua de clo ri. pere. Nau. consi.* 5. *Trotius de perfe. & cler. lib.* 2. *c.* 31. *nu.* 6. *b Perez in l.* 2. *ti.* 9. *lordi. pag.* 579. *c Hostien. in dict. tua.*

QVÆSTIO XLIV.

De Clausura monialium in communi in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum Ecclesia habeat potestatē ad instituendam clausuram monialium.*
2 *Vtrum omnium monialium generalis clausura præcipiatur ab Ecclesia.*
3 *Vtrum extrauagantes Pij Quinti, & Gregorij Decimi tertij eandem clausuram obseruari præcipiāt.*
4 *An moniales cōuersæ, seu seruitrices ad clausuram astringantur, & ad habitum, & professionem recipi valeant.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Ecclesia habeat potestatem ad instituendam clausuram monialium.

Respondeo dicendo, quòd clausura monialiū, nec de iure diuino nec naturali est, sed tantùm de iure humano. Hiphigenia enim, quam Diuus Matthæus religiosam effecerat, vt constat ex eius historia, & apud Caietanom, *d* & aliquot aliæ sanctimoniales tēpore Apostolorum non seruabant huiusmodi clausuram, sernaturæ, profectò, si lege naturali, & diuina esset indicta. Loquendo verò de iure humano aduertendum est, quod in concilio Carthaginensi primo celebrato sub Syluestro, & Marco anno Domini trecentesimo trigesimo sub persecutione nona Diocletiani in capite tertio in hunc modum diffinitur. *Nullus, nullaq; sanctimoniæ, & virginitati deseruiens propter blasphemiam ecclesiæ, si vobis placet in vna domo cum extraneis penitus commorari debent. Vniuersi dixerunt, qui nolunt nubere, & pudicitiā meliorem eligere partem, hac vitare debent. Et non solùm non habitare simul, sed neque habere ad se aliquem accessum.* Qui accessus significat ingressum ad monasteria monialiū. Ex quo concilio colligitur ecclesiam ab anno millesimo ducentesimo octauo, ingressum ad monasteria monialium prohibuisse. Postea autem anno Domini trecentesimo nonagesimo septimo sub persecutione decima Arrianorum in concilio Carthaginē. si tertio, circa tempora Siricij Papæ approbato à sexta Synodo in Trullo, in capite vigesimo tertio hæc Quæst. reg. tom. 1.

d Caie. 2. 2. *q.* 88. *ar.* 11.

proponontur verba: *Virgines sacræ cum parentibus, à quibus custodiebantur, priuatæ fuerint, Episcopi prouidentia, vel presbyteri, vbi Episcopus absens est, in monasterio virginum, vel grauioribus fœminis commendentur, vt simul habitantes inuicem se custodiant, ne passim vagantes Ecclesiæ lædant existimationem.* Hæc antiquitus circa monialium clausuram. At Bonifacius Octauus, *e* qui præfuit ecclesiæ circa annum Incarnationis Dominicæ millesimum ducentesimum nonagesimum nonum plurimum illam auxit, & strictiorem præcepit. Cuius constitutio licet non fuerit recepta, postea tamen per Concilium Tridentinum fuit innouata. Et Pius Quintus per suam extrauagantem incipientem: *Cura pastoralis*, datam Romæ anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, quarto Kalendas Iunij innouauit, tam constitutionem Bonifacij VIII. quam constitutionem Concilij Tridentini. Et Gregorius XIII. in constitutione, quæ incipit, *Deo sacris*: data Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo secundo tertio Kalendas Ianuarij, Pontificatus sui anno primo id ipsum confirmauit, addens aliqua pro conseruatione clausuræ. Pro quorum perfecta explicatione est videndum, an ecclesia compellere possit vniuersas, & singulas cuiuscūque ordinis moniales, etiam eas, quæ clausuram non vouerunt, ad eam perpetuo seruandam. Et aduertendum est pro horum resolutione, quod duo inhibentur in monialium clausura. Primum, monialium extra monasterium egressus, & aliorum cuiuscunque sexus intra monasteriū ingressus. Et extra controuersiam Papa prohibere potest aliarum vtriusque sexus personarum ingressum in monialium monasteriis. Quilibet namque pater familias, & præsertim qui familias habet inhibere valet aliorum in suam domum ingressum. Præterea & quilibet prælatus, Abbas, Prior, & Guardianus, Priorissa, & Abbatissa, in sibi subditis conuētibus hunc ingressum interdicere potest; Ergo & summus Pontifex, sub cuius obedientia, & protectione sunt omnium monialium monasteria hunc ingressum proculdubio interdicere valet.

e 5. 1. *de sta. tu. reg. li.* 6.

Sed quantum ad monialium extra monasteria egressum est difficultas non parua. Ad cuius lucidiorem explicationem duo sunt notabilia præmittenda. Primum notabile est, bifariam contingere, prælatum præcipere secundum regulam promissam, Primo modo explicite, seu directe; vt quando prælatus subdito iubet aliquid, quod expresse continetur in regula. Altero modo contingit prælatum secundum promissam regulam implicite, seu indirecte præcipere, vt quando id, quod præcipitur, non continetur expresse in regula: verumtamen ad eius commodiorem obseruationem, vel ad vitandam transgressionem conducit; vt sunt quàm plurima, quæ in monachorum ordinibus statuuntur præcepta. Vt quando prælatus instituit cantorem, sacristam, ianitorem, & coquū, sine quibus ministerijs, regularis obseruantia neutiquam consisteret. Idem etiam est, si prælatus præcipiat silentiū, disciplinam, & quod fratres ad diuinas laudes domino persoluēdas in choro conueniant. Conducunt enim hæc ad regulæ pleniorem obseruationem. Et si monialibus præposita familiaritates, & virorum colloquia inhibeat, quis non videat isthæc ad regulam, vel indirecte pertinere, quandoquidem ad castitatis custodiā expediunt, non parum? Secundum notabile est, id omnino certum esse, quod omnes vtriusq; sexus regulares suis astringūtur parere prælatis, quando id, quod præcipitur, ad regulam spectat, siue explicite, siue implicite: Sic docet Diuus Bonauentura *f* super regulam

f D. Bona. su. reg. ca. 20.

regulam fratrum Minorum, Vbi exponens illud verbum, obediant suis prælatis in omnibus, quæ promiserunt Domino obseruare, addit ipse, *supple, explicite, vel implicite*. Et Diuus Thomas,[a] inquit: Subditus tenetur obedire in his, quæ pertinent ad regulam directe, vel indirecte. Et idem D.[b] Thomas sic scribit; *ad regulam pertinere intelligenda sunt non solùm ea, quæ expresse continentur in regula; sed etiam illa, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur, & obedire in his, est de necessitate obedientiæ. Si tamen aliqua sunt, quæ nullatenus ad regulam reducuntur, obedire in huiusmodi non est de necessitate, sed de perfectione obedientiæ.* Hæc ille. Ecce iam vides sanctos hos doctores docentes, & illa ad regulam pertinere, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur. Obserua verbum, *quocunque modo*. Non inquit Diuus Thomas, quę ad illam reducuntur, tanquam media necessaria ad sui obseruantiam, sed ait, *quæ quocunque modo ad illam reducuntur*, hoc est siue directe, siue indirecte. Quare & illa re vera ad regulam pertinent quæ ad commodiorem, & puriorem regulæ obseruantiam conducunt. Quo fit, illud, non esse supra regulam, aut supra votum, quod ad regulam quomodocunque siue directe, siue indirecte spectat, & reducitur. Idem tenent Syluester,[c] & Corduba.

a D Thom. in 4. sen. de vlt. q. 3.

b D. Tho. ibi q. 10. Art. 10.

c Syl. relig. 6. §. 6. & Cord. sup. reg. frat. mile. c. 10. q. 4. n. 1 puncto.

Sed & rationibus probatur hoc secundum notabile. Prima ratio est; Omnes regulares, seu monachales ordines vltra ea, quæ in regula expresse continentur, authoritatem habent sua condendi statuta, quibus ea præcipiuntur, quæ ad commodiorem regulæ obseruantiam spectant: & subditi eiusmodi statuta seruare astringuntur, non ob aliud, nisi quia ad regulam implicite, seu indirecte spectāt. Verum est ergo, quod in secundo notabili asseritur. Præterea Ecclesia omnibus fidelibus præcipit ieiunium quadragesimale, & alia ieiunia, & delectum ciborum, & clericis præcipit cælibatum, quæ omnia grauia sunt, ac difficilia. Et quanquam hæc non continentur expresse in Euangelio, nec sint media necessaria ad legem Dei seruandam, veruntamen, quia implicite, & indirecte ad illam commodius, & facilius obseruandam conducunt, ad eorum obseruantiam obligamur atque astringimur. Et cum Christus[d] Saluator noster præcepta Pharisæorum, vocasset grauia & importabilia, subdit. *Omnia quæcumque dixerint vobis seruate, & facite.*

d Matth. 23.

His sic constitutis id certissimum esse censeo, quod Ecclesia omnibus monialibus cuiuscunque sint ordinis, eis etiam, quæ non voluerunt, neque vnquam seruauerunt perpetuam clausuram, potest imponere clausuram, ne vnquam monasterij septa egrediantur. Sic tenent glossa,[e] & communiter scribentes, vbi nullus de hoc dubitat, Angelus, Florentinus, & Syluester, Qui inquit, *omnes moniales teneri ad perpetuam clausuram, iuxta decretum Bonifacij*[f] *Octaui; quia strictior vita regularibus potest imponi in his, quæ conducunt ad suam professionem commodius obseruandam*. Hæc Syluester, & ipsum tenet Nauarrus.[g]

e Gl. vbi communis scribentes in d. c. periculoso. Ange. v. religiosus. § 30. Flor. 3. p. tt. 16. c. 17. § 3. Syl. v. religi. 7. 16.

f in d. c. periculoso.

g Naua. in c. statuimus. n. 40.

Probatur etiam hoc ex secundo, quod præmisimus notabili; regulares prælato præcipienti id, quod ad regulam quocunque modo reducitur, & spectat directe, siue indirecte, explicite, siue implicite, parere tenentur. At quis non videat, præceptum de clausura ad regulam reduci directe, seu indirecte, siquidem ad commodiorem, & puriorem castitatis obseruantiam, conducit? Ergo Ecclesia hanc clausuram monialibus valet imponere. Fateor clausuram, ad obseruanda, quæ promiserunt vota, non esse medium necessarium; sed est valde accommodatum, ad eorum obseruantiam, & sine quo sunt occasiones, & pericula professionem minus pure seruandi.

Confirmatur; Nam & Bonifacius VIII. & deinde œcumenica Synodus Tridentina, vt protinus notum faciam, hanc monialibus perpetuam clausurā, de facto imposuerunt; ergo imponere potuerunt. Et quidem postquam hæc clausura ab ecclesia iussa est, iam de ecclesiæ authoritate ad eam præcipiendam dubitare non licet, aliàs diceremus Bonifaciū VIII. & generale Tridentinum Concilium decreta edidisse, quæ condere non valebant. Confirmatur & explicatur præterea nostrum assertum, Nam tempore, quo hoc decretum concedebatur, dubitarunt Patres Concilij in sancta Synodo Tridentina congregati de ecclesię authoritate, ad hanc indicēdam clausuram, & decreuerunt, quod ecclesia id præcipere possit, & de facto præceperunt. At post decretum iam conditum de ecclesiæ authoritate dubitare fas nō est, sic docet optime D. Augustinus[h] dicens, *in his temporalibus legibus, quanquam de his homines iudicent, cum eas instituunt tamen cum fuerint institutæ, & firmatæ non licebit iudici de ipsis dubitare, sed secundum ipsas iudicare.*

h Aug. lib. de vera relig. habet. in cap. in istis dist. 4.

Ad argumenta.

Svnt autem pleraque argumenta, quę negantem partem suadere videntur. Nempe, quod Ecclesia non possit ad clausuram compellere eas moniales, quæ eam non vouerunt, neque vnquam seruauerunt. D. enim Bernardus in libro de præcepto & dispensatione sic scribit: *Nihil præcipiat mihi prælatus eorum, quæ non promisi; nihil prohibeat eorum, quæ promisi.* Subditus per legem obedientiæ non est cogendus vltra promissum, & D. Thomas[i] pertractans hanc quæstionem, vtrum religiosus teneatur suo prælato in omnibus obedire, inquit: *Religiosi nō tenentur obedire prælato in his, quæ sunt arctiora, quàm regula: sed in his obedire est obedientia perfecta.* Et infra: *Obedientia non se extendit vltra ius, vel potestatē prælationis, quæ quidem limitatur secundum regulam, religiosus nanque non tenetur ad plura, quàm seculares, nisi quatenus se per votum obligauit, sed religiosus per votum professionis non obligatur ad obediendum nisi secundum regulam: ergo non tenetur in pluribus obedire, quàm quæ sunt secundum regulam. Aliàs si obedientiæ generalitas non determinaretur secundum regulam, omnes religiosi ad idem tenerentur, & sic esset religionum confusio.* Hæc ibi. Hoc ipsum tenet Ioānes[k] Gerson in tractatu de vita spirituali. Et ipse idē Diuus Thomas alibi ait: *Religiosi obedientiam profitentur quantum ad regularem conuersationem, secundum quam suis prælatis subduntur: Et ideo quantum ad illa solùm obedire tenentur, quæ ad regularem conuersationem pertinere possunt. Et hæc obedientia est sufficiens ad salutem. Si autem obedire voluerint etiam in alijs, hoc pertinebit ad cumulum perfectionis.* Diuus Bonauentura[l] disputans, vtrum religiosi suis prælatis teneantur obedire in omnibus, quæ non sunt contra Deum, inquit: *Si loquamur de obedientia secundum necessariam obligationem, hæc habet terminum, & mensuram iuxta magnitudinem voti emissi, tantùm enim tenentur obedire suis prælatis in his, quæ promiserunt Domino obseruare. Vnde si prælatus aliquid præcipiat, quod sit supra votum, subditus non tenetur ad illud implendum. Et ideo concedendum est,*

i D. Thom. q. 10. art. 10.

k Gers. lect. 5. & 6. D. Tho. 2. 2. par. 104. ar. 5. ad 3.

l D. Bonau. in 2. d. vlt. q. vl.

quod

quod religiosi non tenentur obedire prælatis suis in omnibus, licet sanum sit consilium, quod obediant in omnibus, quæ non sunt contra Deum. Et infra addit: *Obtemperare in omnibus, quæ dicuntur, non tantùm est difficile, sed impossibile; & ideò fines ponuntur promissioni obedientiæ.* Hæc ille. Ad idem est glossa *a* iuris canonici dicens; *Monachis non potest imponi arctior regula.* Ex his omnibus præmissis contra assertionem nostram sic colligo argumentum: Sed huiusmodi generalis, & perpetua clausura est arctior, quàm sit monialium regula, & est supra votum promissum; ergo ecclesia non potest illam præcipere; & consequenter quantum ad hoc nec moniales parere astringuntur. Et confirmatur. Nam Diuus Gregorius, prout refertur in decreto *b* ait; *iustum est, vt nemo crescere compellatur in vitijs.* Et Nicolaus Papa *c* sic scribit. *Quod quis non eligit, nec optat, profectò non diligit quod autem non diligit, facile contemnit. Nullum ergo imponatur.* Et apud Matthæum, *d* inquit Christus Dominus: *si vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes & da pauperibus, & sequere me.* Et ibidem; *Sunt Eunuchi, qui seipsos castrauerunt propter regnum cælorum.* Et D. Paulus *e* scribens ad Corinthios ait: *De virginibus præceptum Domini non habeo consilium autem do.* Vnde inquit Ambrosius, *f integritas corporalis expetenda est à nobis, quam ego pro consilio suadeo non pro imperio præcipio.* Et Glossa *g* sic ait: *Hinc colligitur argumentum, quod monachi non possunt inuiti compelli ad districtiorem vitam, quia res est magis voti, quam præcepti, & magis liberæ voluntatis quàm coactionis.* Ergo huiusmodi clausura inuitis, & renitentibus monialibus non est imponenda.

a Gl. in c. relatum ne.
b Cap. Gesta. 74. dist.
c in. præsens. 20. q. 3.
d Matth. 19.
e 1. Corint.
f Habet. in c. integritat. 32. q. 1.
g Glos. ibi. v. voti.

Sed istæ obiectiones facile diluuntur. Huiusmodi namque clausura non est super regulam, nec supra votum, nec est arctior, quàm regula. Hoc patet ex secundo notabili, quod nuper præmisimus: Ad regulam siquidem pertinent non solùm ea, quę expresse continentur in regula, sed etiam illa, quæ ad regulam quomodocunque reducuntur; sicut docent D. Thom. & D. Bonauen. & cæteri authores, quos supra citauimus. Et iuxta dictam distinctionem sunt intelligendi authores in obiectionibus citati, sicut ipsi ibidem se ipsos exponunt. Monialium autem clausura, cum pertineat ad commodiorem castitatis custodiam, non est arctior, quàm regula, neque supra regulæ votum. Et hæc est volita antecedenter in sua causa, nempe in voto obedientiæ.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnium monialium generalis clausura præcipiatur ab ecclesia.

RЕspondeo dicendo, quod Bonifacius *h* VIII. omnibus monialibus præceptũ imposuit clausuræ; sed eius decretalis per contrariam consuetudinem scitam, & notam, & ab ipsis Romanis Pontificibus derogata fuit, prout tradunt Gabriel, *i* & Caietanus. Et Ioannes *K* Andreas ait, in Gallia non fuisset receptam: & quod ipse viderat Venetijs non seruari. Et fictor *l* casuum testatur, moniales quasdam à perpetua clausura fuisse defensas per senatum Parlamenti à conantibus ad clausuram cogere. Et in nostra Hispania certo scimus, hanc Bonifacij clausuram nunquam fuisse alicubi seruatam. At Concilium *m* Tridentinum Bonifacij constitutionem renouauit, subdẽs post renouationem.

h ca. periculoso de stat. reg.
i Gab. in 4. d. 38. Caiet. in summ. v. monachi, & moniales.
K Andre. in nouel. supr. d. c. periculoso.
l Fictor. cap. sum. lib. 6.
m Co. Tr. ses. 25. de reg. c. 5.

Nemini sanctimonialium liceat post professionem exire à monasterio, etiam ad breue tempus quocunque prætextu. Ex quo hanc colligo argumentationem: Concilium generaliter omnibus sanctimonialibus imponit clausuram; sed quæ illam non vouerunt, neque vnquam seruauerunt, sanctimoniales sunt: ergo ad eam seruandam astringũtur. Et quidem, cum minor pars sit earum, quæ non vouerunt, quomodo vere possumus dicere: Nemini sanctimonialium liceat exire, si omnibus, quæ clausuram non vouerunt, exire fas esset? Quod & hoc exemplo manifestius fiet. Si enim Concilij generalis decreto sic statueretur. Nemini regularium post professionem carnes comedere liceat, quis diceret, quod hoc decretum eos duntaxat regulares comprehenderet, qui, vt carnes non ederent, voto se astrinxerant? Quis non videat, quod hoc decreto omnes comprehenduntur regulares? Præterea, si Conciliũ sic statueret: Nemini Regularium liceat de cætero aliquid in communi possidere, quis diceret hoc decreto eos duntaxat comprehendi, qui se nihil in communi possidere vouerunt, & nõ potius omnes? Vere ergo Concilium nostram probat assertionem. Hoc ipsum probant & secundo eiusdem Concilij *n* verba vbi sic legitur. *Hæc omnia & singula in superioribus decretis contenta obseruari sancta Synodus præcipit in omnibus monasterijs quarumcunque sanctimonialium virginum, atque viduarum, etiam si illa viuant sub gubernio militiarum etiam Hierosolymitanæ, & quocunque nomine appellentur, sub quacunque regula, vel constitutionibus, & sub gubernatione cuiuscunque ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, vel aliorum regularium, monachorum, aut Canonicorum quorumcunque non obstantibus eorum omnium, & singularum priuilegijs sub quibuscunque formulis verborum conceptis, etiam in fundatione obtentis, necnon constitutionibus, & regulis etiam iuratis, atque etiam consuetudinibus immemorabilibus.* Hactenus Concilium ibi.

n c. ses. c. 22.

Circa quod Decretum obserua primo, quod volens sacra Synodus hoc loco explicare, de quibus monialibus ibidem apposita decreta, sint intelligenda, addit hoc vltimum decretũ. Quasi diceret, quæris, de quibus monialibus sit intelligendum quintum supra positum decretum simul cum alijs decretis reformationis monialium pertractantibus? Respondet sancta Synodus dicens. Hæc omnia & singula decreta obseruanda sunt in omnibus monasterijs, quarumcunque sanctimonialium, virginum, ac viduarum. Ex his verbis sic colligo. Sed quintum decretum clausuram indicens est vnum de superioribus decretis; ergo illud de quibuscunque sanctimonialibus est intelligendum. Cum autem sint plures religiosæ fœminæ, quæ non vocantur sanctimoniales, videtur forsan has sub hoc decreto non comprehendi. Ad quod excludendum subdit sancta Synodus: Hæc intelligenda sunt de quibuscunque sanctimonialibus, virginibus, ac viduis, & quocunque nomine appellentur. Quod clarius expressit Bonifacius *o* Octauus, qui has non sanctimoniales, sed moniales nuncupat.

o In d. c. periculoso.

Sed rogatus iterum, nunquid sub hoc decreto, & illæ comprehendantur, quæ ex sua regula ad clausuram non tenentur? Ad hoc respondeo, quod vt has etiam comprehenderet addidit: *Hæc decreta seruanda sunt à quibuscunque sanctimonialibus, sub quacunque regula, & constitutionibus viuant non obstantibus constitutionibus & regulis etiam iuratis.*

Obserua autem sacrum concilium *p* addidisse: Indultis quibuscunque, & priuilegijs non obstantibus. Alibi autem idem concilium *q* dicit: non obstantibus priuilegijs sub quibuscunque formulis

p d. c. 5.
q d. c. 22.

verborum conceptis, etiam in fundatione obtentis, & non obstantibus consuetudinibus immemorabilibus. Ex quibus verbis patet, moniales ad clausuram esse astringêdas, etiam si habeant priuilegia in fundatione obtenta, quod non côpellantur ad clausuram; & etiam si sit ibidem immemorabilis consuetudo non seruandi clausuram.

Quod si quæras, quid de monialibus, quæ ordinibus non mendicantibus, sed vel monachis, vel canonicis subduntur? Respondet prædictum decretum, *Hæc seruanda sunt à quibuscunque monialibus, siue subdantur ordinibus Mendicantibus, vel non Mendicantibus, siue monachis, aut canonicis quibuscunque.* Quod si scire cupis, quid de monialibus, quæ viuunt sub gubernio militiarum, vt Diui Ioannis Baptistæ, &c. audi tandem Synodum dicentem: *Hæc seruanda sunt à quibuscunque monialibus etiam si illæ sub gubernio Militiarum etiam Hierosolymitanæ viuant.*

Circa hæc verba obserua, patres non ignorasse, has moniales clausuram non vouisse, imo hoc illis competentissimû erat, & stante hac sententia inquiunt, singula prædicta decreta, ab his etiam seruanda fore: Quare apertissime ex dicto decreto a deducitur, etiam eas moniales, quæ clausuram non vouerunt, ad eam astringi, atque teneri. Iam vides, quàm aperte sacrosanctum Concilium definierit, omnes, & singulas moniales sub quocunque gubernio, & regula viuant ad clausuram teneri.

a d.c.22.

b d.c.22.

Pro huius decreti b intelligentia prænotandum est, illud Iurisperitorum vulgare principium scilicet, quod ea, quæ in præfationibus dicuntur, in fine repetita esse censentur; pro vt dicunt multa, iura, c vbi notant Doctores. Quare cum hoc vltimum decretum dicat *prædicta omnia, & singula de quibuscunque monialibus intelligenda*, perinde est, ac si in quolibet decreto diceretur, intelligatur hoc de quibuscunque monialibus sub quacunque regula viuentibus. Et hæc clausula ad finem omnium decretorum apposita eandem vim habeat, ac si singulis decretis apponeretur, & in singulis repetita esse cêseretur. Quod, vt manifestius fiat, obserua præterea, quod sacræ Synodo non sat visum est dixisse, quod intelligantur supradicta omnia decreta de quibuscunque monialibus, sed addit; *omnia & singula*, si enim tantùm dixisset, *omnia*, videretur hæc clausula generalis, & cum generales clausulę patiantur nô raro fallentias, & exceptiones, tunc forsan dubitandi locus relinqueretur. Verùm ad omne dubium amouendum addit sancta Synodus *omnia & singula*. Quibus verbis hæc clausula non generalis, sed specialis censetur.

c Ca. secundo requires de appellatione vbi Doctores.

Instabis tamen, quando quidem Sancta synodus voluit in dicto quinto capite sessionis vigesimæ quintæ de regularibus de quibuscunque monialibus intelligi, cur hoc non expressit in eodem decreto, sed illud ad vltimum vsque reseruauit exprimendum? Respondetur, quod re vera hoc sufficienter explicatum est in eodem decreto quinto, quando quidem Bonifacij VIII. constitutio ibidem renouatur. Et præterea in eodem decreto generaliter præcipitur, quod nulli sanctimonialium liceat à monasterio exire, etiam ad breue tempus. Aliter, & secundo respondeo, consulto hoc fecisse sanctam Synodum. Statuerat namque plura de monialium reformatione decreta, quæ omnia, & singula à quibuscunque monialibus seruari voluit; & quia longum esset, ac molestum vnicuique decreto hanc clausulam apponere, hoc intelligitur de quibuscunque monialibus, sub quacunque regula, & sub quocunque gubernio, etiam militiarum viuentibus, non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus. Esset enim hæc clausula tam longa toties repetita molesta omnis. Quare Spiritu Sancto ducta Sancta Synodus ad finem omnium decretorum de reformatione regularium, apposuit vltimum decretum, quo explicaret, de quibus monialibus sint intelligenda omnia, & singula supradicta decreta. Præterea & Patres intellexerunt, quod eandem vim haberet hæc clausula ad finem omnium apposita, ac si singulis apponeretur: ideo consultissime in finem apponendam patres reseruarunt. Simili consilio vsa est sancta Synodus, Cum enim plures patrum instanter peterent, quòd clausula illa, *salua semper authoritate Sedis Apostolicæ*, quàm pluribus apponeretur decretis, meliori consilio ducta non apposuit illam singulis decretis, sed ad finem totius Concilij generale apposuit decretum dicens. *Omnia, & singula decreta salua semper Sedis Apostolicæ authoritate intelligi debere*. Intellexit enim sancta Synodus, quod hæc clausula pluries repetita legentibus esset molesta; & præterea quod ad finem apposita eandem vim haberet, ac si singulis apponeretur decretis, & in singulis repeteretur.

Tertio, & principaliter hanc assertionem probat alia eius quinti decreti verba. Ait namq; sancta Synodus: *Sanctimonialium clausuram, vbi violata fuerit, diligenter restitui Episcopis præcipit.* Primo *sub obtestatione diuini iudicij.* Secundo etiam Episcopis præcipit, quod *inobedientes atque contradicentes, per censuras ecclesiasticas compellant*. Et tertio præcipit, vt *procedant appellatione postposita*. Quarto præcipit, quod *inuocent, si opus fuerit brachij secularis auxilium*. Quinto *omnes principes Christianos ad eiusmodi auxilium præstandum hortatur*. Sexto & vltimo *omnibus magistratibus secularibus sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda præcipit, vt hoc auxilium præbeant*. Hactenus decretum. Ex re vera facillimum est, ex his verbis sanam ac verissimam huius decreti colligere intelligentiam.

Pro cuius rei explicatione, primo obseruandum est, commodissimam viam ad dignoscendum venialia à mortalibus colligi ex ipsa pœna à lege inflicta. Vis cognoscere de aliquo peccato veniale sit, aut mortale, recurre ad scripturas. Ex quibus, vel pęnas æternas, vel corporis mortem côminatur scriptura, ea indubitato crede esse peccata mortalia. Quę autem leuioribus pœnis castigat, venialia esse scito, prout in nostra Summa côfessorum, & supra tomo isto latè tetigimus. Simili via coniectorari licebit, an lex loquatur de arduo aliquo, ac difficillimo pręcepto valde, an de leuissimo, recurrendo enim est ad media à lege præcepta ad eiusdem mandati executionem. Si enim lex requirat ardua, atque difficilia media, qualia exigere solet, quoties aliquod arduum præcipit, ac difficillimum, profectò coniectura est non leuis, quod illa lex aliquid arduum imponit præceptum. Si autem circa executionem leuiter me procedit, signum est, quòd nô arduum, sed leue aliquod iniungat præceptum. Hanc differentiâ docet ipsa rei natura, & lumen ipsum rationis, quod signatû est super nos. Cum autem in proposito dubitemus, vtrum sanctum istud decretû imponat leue aliquod præceptum, cuiusmodi est, quod moniales, quæ clausuram vouerunt, illam seruent, quod quidem leuissimum est, an verò arduum & difficile imponat, quale est, quod omnes moniales etiam, quæ clausuram non vouerunt ad illam astringantor, obseruemus iam, quæ media lex requirat ad huius executionem facilia an difficilia. Et hinc colligemus, an præceptum facile sit, an difficile. Obseruauimus autem in huius argumentationis initio sex media ad clausuræ executionê præcipi à sacra Synodo, quæ non nisi pro difficillimæ rei executione lex ecclesiastica præcipere solet. Si autem sancta

cta

cta Synodus, id duntaxat præcipere, quod, scilicet, moniales, quæ clausuram vouerunt, illam seruent, quod leuius poterit imponere præceptum? Et si hoc tantùm præciperet, quorsum tam facilis præcepti executionem præciperet Episcopis sub obtestatione diuini iudicii, & interminatione maledictionis æternæ? Et vt contradicentes compescant per ecclesiasticas censuras? Et vt procedāt appellatione postposita? Si id duntaxat sancta Synodus præciperet, quod clausuræ votum seruaretur, quis quæso contra diceret? Qua fronte quis appellaret? Quorsum pro tam leuissima re pœna excommunicationis ipso facto incurrenda magistratibus sæcularibus auxilium denegantibus, infligeretur? Quorsum ad id præstandum S. Synodus omnes Christianos principes hortaretur? profecto hinc euidentem collectionem mihi colligere videor, nempe S. Synodum intellexisse præceptum, quod de clausura in hoc decreto quinto monialibus imponebatur non leue aliquod, aut facile præceptum, sed arduum, & difficile; siquidem ad eius executionem omnia apposuit media, quæ pro difficillima re implenda apponi solent. Crede mihi, quod in materia morali non sunt exigendæ mathematicæ demonstrationes. Sed hic est efficacissimus demonstrandi modus, quo nostra hæc assertio euidenter demonstratur. Quæ etiam efficax argumētatio colligitur euidēter ex decreto a Bonifacij octaui, vbi Bonifacius huius clausuræ executionem, sub eodem termino Episcopis, & aliis prælatis districtè præcipit.

a c. periculoso § fin.

Confirmatur etiam. Nam Salmanticæ, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, fuit celebratum concilium prouinciale Compostellanum, & cum patres congregati sacri Concilii Tridentini decreta executioni demandare vellent, aliquorū Theologorum sententias circa huius quinti decreti intelligentiā audire voluerūt. Et inter cætera de hoc publicè disputarunt, ac sentētias suas protulerunt tres Theologi, qui Concilii Tridentini celebrationi præsenti decreto præsentes fuerant, nempe, sapientissimus Magister Franciscus Sanctius postea Episcopus Segobiensis, & pater frater Ioannes Ramirez, meæ prouinciæ S. Iacobi Regularis obseruantiæ minister, qui nomine generalis nostræ sacræ Religionis, eius vicem, & vocem habuit, in prædicto decreto edendo, & à Catholico Rege nostro Philippo fuit missus ad hanc sanctam synodum, tāquam vir litteris, religione, prudentia illa ætate præstantissimus, & magister Pater fratre Ioannes Gallo ordinis Prædicatorum. Qui omnes nemine dempto præfatam assertionem veram, ac tenendam asseruerunt, quam etiam tenet doctissimus b Nauarrus. Sed non desunt aliqua argumenta contra hanc partem, quibus operæ pretium est respondere, vt cunctis magis pateat hæc veritas.

b Nau. l. 3. c. statuimus, n. 40.

Ad Argumenta.

Primo arguitur, ex decreto Conc. Triden. c Vbi postquam præfatam constitutionem Bonifacij octaui approbat, sic ait. *Præcipit sancta Synodus vniuersis Episcopis, vt in omnibus monasterijs clausuram sanctimonialium, vbi violata fuerit diligenter restitui, & vbi inuiolata est conseruari maximè procurent.* Hæc ibi. Ex quibus verbis sic colligo, in monasterijs monialium, quę neque ex uoto, neque ea regulæ præcepto ad clausuram adstringuntur, violata non est, siquidem viuunt iuxta suum institutum, & regulā. Ergo nulla est ibi clausura per Episcopos restituenda, neque moniales ad vlteriorem, seu strictiorem tenentur. Hoc argumentum petit horum verborum intelligentiam. Pro cuius explicatione obseruа, hoc decretum in sui initio antequam Episcopis illud iubeat, monialibus vniuersis clausuram indicere, cum dicat S. Synodus, Bonif. Octaui constitutionem quæ incipit, periculoso, renouare. Tum sic: Sed Bonifacij constitutio cunctis monialibus præcipit clausuram; ergo, & sacrum Concilium hanc constitutionem renouans, eandem, quam iusserat Bonifacius, præcipit clausuram. Quod, si scire cupis quænam sit hæc clausura, quam renouat Sancta Synodus, subdit hoc decretum, *Nemini sanctimonialium liceat exire à monasterio, & nemini intra septa monasterij ingredi.* Et post quā, hanc præcipit clausuram eius executionem Episcopis committit dicens. *Sancta synodus constitutionem Bonifacij Octaui renouans, Episcopis præcipit in omnibus monasterijs clausuram monialium, vbi violata fuerit diligenter restituatur.* Sic intelligit hoc decretum Gregor. XIII. in extrauaganti *Deo sacris Virginibus* in sui initio dicens. *Post Tridentinum decretum, quo Bonifacij institutio renouatur, ne aut ipsis monialibus ex monasterijs suis egredi, aut vlli cuiuscunque sexus personæ ad eas ingredi liceat, & præterea vniuersis Episcopis præcipitur, vt omnibus monasterijs clausuram monialium, vbi violata fuerit, restituant. Hæc omnia approbauit Pius V.* Hæc ibi. Sensus ergo huius decreti est. Renouamus Bonifacij constitutionem, quod nemini monialium liceat exire; & post huius præcepti, impositionem Sancta synodus, Episcopis præcipit, vt quoties in suis visitationibus inuenerint hanc clausuram esse violatam, vel non seruatam, eam seruari, seu restitui diligenter procurent. Et pro euidētiori huius intellectus confirmatione, sunt verba concilij consideranda. Et primo illud futuri temporis verbū, *vbi violata fuerit*, quod perinde significat, sicut vbi in posterum siue post hæc violata fuerit. Cum enim lex non præteritum, sed futurum semper respiciat, hinc est, quod lex ista futuram prospicit violationem, ei subuenire, ac mederi intendit.

c Conc. Trid. sess. 25 de reg. cap. 4.

Obserua secundo, quod tunc violatur clausura, quando lex clausuram præcipiens violatur, seu nō seruatur. Violatio nanque idem est, quod legis transgressio. Si enim nulla esset lex clausurā præcipiens, nulla profecto clausura violatur, lex eā præcipiens minime seruatur.

Obserua tertio, quod cum duplex reperiatur lex de clausura: Altera est votum ipsum, seu regulæ præceptio, quo inclusæ moniales ante Trid. Concil. ad clausuram tenebātur. Altera est lex Ecclesiastica in Trid. Conc. sancita. Sic etiam duobus modis contingit clausurā violari. Si enim in monasterijs ex voto vel regulæ præcepto inclusis non seruatur, tunc vtraque lex, & votum, seu regulæ præceptū, & præterea lex Ecclesiastica violaretur. Sed si in monasterijs, vbi moniales ad eam nō tenentur ex voto, seu regulæ præcepto non seruatur, tunc tātummodo violaretur Ecclesiasticum præceptū, propter quod clausura violata censeretur.

His sic constitutis facillimum est, ad formam argumenti respondere. Præmissarum enim huius discursus minor est falsa. Nam si in monasterijs, neque ex voto, neque ex regulæ præcepto ad clausurā astrictæ moniales, à monasterio exeant, clausura violatur. Quamuis enim viuant secundum suum institutum, & regulam, violant tamen hoc Ecclesiasticum de clausura præceptum. Curent ergo diligenter Episcopi clausuram, vbi violata est, restitui. Cum enim omnibus monialibus Ecclesia legem imposuerit de clausura seruanda, si moniales à claustro exeāt, violatur quidem clausura, nō ea, ad quam ea sua regula tenerentur, sed ea, ad quam ea hoc Ecclesiastico præcepto astringuntur. Fateor ergo, quod in huiusmodi monasterijs, quamuis moniales à claustro carent,

rent, clausura non erat violata ante Concilium, quia cum non esset lex recepta illam prohibēs consequenter, neque erat violatio, seu transgressio legis. At nunc stante hoc decreto ex hac lege Ecclesiastica, talis exitus violatio esset legis, & consequēter clausora esset violata. Hoc est fortissimum argumē rum cōtrariæ partis, propter quod vnum, aliqui de hac nostra assertione dubitauerunt, imo partem oppositam tenuerunt, qua propter, prolixius, quã par erat, in eius solutione sum immoratus.

Manifestatur autem exemplo veritas istius solutionis. Si Sacta synodus omnibus regularibus præceptum ieiunandi bis in hebdomada, aut perpetuã ab esu carnium abstinentiam imponeret, & rursum diceret: Curent autē Episcopi, vbi hæc abstinentia, vel ieiunium fuerit violatum, seruari: & sint aliqua monasteria, in quibus hoc ieiunium, vel abstinētia non seruatur, re vera abstinentia, & ieiunium ibidē sunt violata. Quod si dicas, isti seruant suam regulam, iuxta quam ad huiusmodi ieiunium, vel abstinentiam non astringimur, ergo hæc non sunt violata, consecutio re vera nullius momenti est, nam violata est. Quamuis enim ad eam ex vi suæ regulæ non sint astricti, astringuntur tamen ab Ecclesiæ præcepto, propter cuius transgressionem, & ieiunium, & abstinentia violata censentur, atque ideo prælati ea seruari curabunt.

At dices. Concilium vti verbo *restitui*, inquiens. *Sancta synodus Episcopis præcipit, ut in omnibus monasterijs, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui curent.* Sed restituere, est resarcire, seu in pristinum statum reponere, ergo clausuram restitui, non est aliud, quàm eam reponi in pristinum, seu antiquum statum, iuxta vniuscuiusque institutam, & regulam. Respondeo, quod verbum, *restitui curent*, perinde significat in hoc loco, sicut seruari curent. Hic sensus colligitur ex præcedētibus, & consequentibus huius decreti verbis, & summos Pontifices Pium V. & Gregor. XIII. sic intellexisse, ex suis extrauagantibus iam citatis, satis constat. Præterea, verbum *restituere* inter cæteras, quas habet, significationes, significat, sicut est autor Calepinus, idem quod instaurare, seu reficere. Cicero in Topicis inquit. *Si usufructus alicuius domus legatus sit, si domus corruerit hæres nō est restituturus*: quod perinde significat, ac si dies non est instauraturus, aut refecturus domum. Significant ergo huiusmodi decreti verba, *clausula restituatur* idem, quod clausura instauretur, in suam dignitatem, atque ius reponatur. Quare consultissimè Sancta synodus verbo, *restitui*, vsa est. Viderat enim olim clausuram præcep tam, & antiquatum, & propterea iubet eam, restitui, idest, instaurari, reponi in suum ius, & dignitatem, in suum antiquum statum, vel quem aliquãdo habuit tempore Bonifacij, vel quem iuxta eiusdem constitutionem, habere debuisset. Ad hūc ergo sensum clausura renouatur, instauratur, & restituitur.

Tertium argumētum sumitur, ex eodem Conc. Trid. *a* vbi sic decernitur. Mobiliū vsum ita superiores permittant vt *supellex statui paupertatis, quam professi sunt regulares conueniat.* Hæc ibi. Tūc sic arguo; regulares habent inæqualem mobilium vsum, Alij enim habent ditiorem, & alij strictiorem, seu pauperiorem, non ob aliud, nisi, quia eorum supellex statui paupertatis, quã professi sunt, conuenire debet: sed monialium clausura statui suæ professionis conuenire debet: ergo non omnibus erit æqualis, sed quibusdam laxior, & quibusdam strictior.

a in eadem sess. c. 2.

Huic argumento respondetur, disparem esse rationem. Concilium namque ibidem expressit, quod regulares habeant mobilium vsum, qui paupertati, quam professi sunt, conueniat, & nō inquit, omnes habeant æquiparē vsum, sed iuxta regulam, quam professi sunt. Cum autē aliquæ regulæ sint strictiores, & aliæ laxiores quantum ad vsum mobiliū, Cōcilium definit, quod non omnes regulares teneãtur ad æqualem paupertatem, quantum ad vsum. Et eodem modo de clausura monialium loqueremur, si concilium diceret, seruent omnes moniales clausuram iuxta suum institutum, & regulam. Tūc enim non tenerentur omnes ad eandem clausuram, sicut bene probat argumentum. Verùm conciliū non sic loquitur; sed omnibus monialibus eandē imposuit clausuram, dicens, *nemini sanctimonialium liceat exire.* Vnde iã patet, quod ratio in argumento assumpta nihil concludit aduersus nostram assertionem.

Quod si rursum instes, si omnes moniales tenentur ad æqualem clausuram, iam videretur, quod omnes in professione debent vouere clausuram: Huic obiectioni respondetur, quod imo non tenentur eã vouere, cum ad eam nō ex voto, sed ex Ecclesiæ præcepto astringantur, sicut fideles omnes ex præcepto Ecclesiæ tenentur ad ieiunium quadragesimale, & tamen illud nec vouent, nec vouere tenentur.

Quarto arguitur ex eodem *b* Concilio Trid. vbi sic dicitur. *Sacrosanctæ synodus. quo facilius, vbi collapsa est regularis disciplina, instauretur, & ubi conseruata est perseueret, præcipit, ut omnes regulares tam uiri, quam mulieres uitam instituant iuxta regulam, quã professi sunt.* Hæc ibi. Tunc sic colligo. Sancta synodus præcipit, vt regulares vitam instituant iuxta regulam, quam professi sunt: sed huiusmodi clausura nō est iuxta regulam, sed supra regulam, quam moniales professæ sunt: ergo Sancta synodus, non intēdit eas ad hanc clausuram obligare.

b c.1. eiusdem sessio.

Huic argumento respondetur, quod cum clausura reducatur ad regulã, atque proinde ad illam pertineat, tota ratio, propter quam inducitur clausura, est; vt moniales viuant iuxta regulam, quam professæ sunt. Hæc enim clausura est accommodatissimū medium, ad viuēdum iuxta regulam, & vt collapsa disciplina instauretur, prout patet ex latè supra resolutis.

Quinto arguitur. Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari; at lex hæc de clausura, quæ omnes moniales tangit, non est ab eis omnibus approbata: ergo neque eas obligat, neque vim legis habet. Confirmatur; Vt lex obliget, requiritur, quod sit recepta, & moribus vtentium comprobata: ergo non obligat non recepta. Præterea, esto, quod aliquando vim legis habuisset, iam contraria consuetudine derogata, seu reuocata est: videtur ergo, quod non obliget.

Respondetur huic argumento, quod concilium repræsentat vniuersalem Ecclesiam, siquidē ibi sūt omnes primates, & capita populorum, omnes Episcopi, & Prælati, & omnes omnium religionum Prælati Generales, ibi etiam adsunt Imperatoris, & omnium regum oratores; quare leges, quæ ibi conduntur, vlteriori populi approbatione non indigent. Simile est, nam & leges ciuiles, quæ consentientibus ciuitatum procuratoribus totum regnum repræsentantibus fiunt, quamuis omnes tangant, non requirunt vlteriorem populi cōsensum, siue approbationem, & quidem hoc procedit multò fortiùs in legibus Ecclesiasticis. Est enim discrimen obseruatione dignum inter potestatem ciuilem, & Ecclesiasticã, quòd potestas ciuilis est immediatè à tota republica, & a republica deriuatur in Regē, verū potestas spiritualis, & Ecclesiastica, non est immediatè in Ecclesia, quæ est tota collectio fidelium: quare nec Pontifex maximus, nec Episcopi habent suam authoritatē ab Ecclesia, siue à republica Christiana: ac propterea leges Ecclesiasticæ in generali cōcilio

factæ

factæ omnes tangentes, nõ requirunt populi approbationem, adhoc vt vim obligandi habeat. Ex quo infertur, quod ad hãc legem de clausura cõdẽdam non requiritur monialium consensus, seu approbatio, sed sufficit, quod à Papa Pontifice maximo confirmẽtur, qui à Christo Dño habet iurisdictionem.

ARTICVLVS III.

Vtrum extrauagantes Pij V. & Gregorij XIII. eandem monialium clausuram obseruari præcipiant.

R, Espondeo dicendo, circa clausuram monialiũ, duas effluxisse à Sede Apostolica constitutiones, vnam Pij Quinti, & aliam Gregorij XIII. Quæ quãtæ sint authoritatis patet ex his, quæ tradit Ludouicus *a* Gomez. Cuius verba sunt. *Nota quod Extrauagans, vt dicunt omnes Doctores, idem operatur, quod lex: & est vera lex generalis, et perpetua, quæ morte conditoris non recipit mutationem. Sed si extrauagãs fuerit ignota, neque reperiatur inserta in aliquo certo volumine, sed vagetur in incertum, & quodãmodo delitescat, eadem solemnitas est in ea seruanda, quam seruari oportet in regulis cancellariæ. Ad hoc enim, quod similes extrauagantes innotescant, & sine aliquo vitio appareant, necessarium est ad cancellarium recurrere, vt de earum veritate & certitudine constet, vt sic de eis in posterum non dubitetur: & sic se habet stylus curiæ. Crederem tamen, quod quamuis in earum extractione non seruaretur prædicta solemnitas, si tamen contrarius vsus non probetur, & allegetur in causis, quod sententia contra illas non valeret; siquidem sunt vera lex. Secus autem est de regulis cãcellariæ; siquidem tales regulæ variantur, per successiones Pontificum, & cum morte concedentium expirant.* Hæc Gomezius. Hoc sic constituto, Papa Pius V. in sua extrauaganti, quæ incipit. *Circa pastoralis.* De qua in Primo articulo fecimus mentionem, sic ait. *Hac perpetuo valitura constitutione, inhærentes etiam constitutioni Bonifacij Octaui, quæ incipit periculoso, & decretis Concilij Tridentini super clausuram monialium editis, authoritate Apostolica statuimus atque perpetuo decernimus; vniuersis, & singulis monialibus præsentibus atque futuris cuiuscunque religionis, ordinis, vel militiarum, etiam si Hierosolymitanæ sint, quæ vel iam receptæ sunt, vel in posterum in quibusuis monasterijs siue domibus recipientur, & tacitè vel expressè religionem professæ etiam si conuersæ, aut quocunque alio nomine appellentur, etiam si ex institutis, vel fundationibus regulæ earum ad clausuram non teneãtur, nec vnquam in earum monasterijs seu domibus, etiam ab immemorabili tempore seruata fuerit: sub perpetua in suis monasterijs, seu domibus, de cætero debere permanere clausura, iuxta formam dictæ constitutionis Bonifacij Octaui, quæ incipit periculoso in sacro Concil. Trident. approbatæ, & innouatæ quam nos authoritate præfata etiã approbamus & innouamus in omnibus, & per omnia, ac illam districtè obseruari mandamus.* Hactenus Pius Quintus. Quibus verbis nihil clarius pro nostra assertione posset excogitari, aut desiderari. Et sic nullus profecto relinquitur dubitandi locus.

a Gomez. in reg. cancellar. q. 2.

Obserua verbum illud, *vel militiarum etiam Hierosolymitanæ*, vt hinc colligas, ad hãc clausuram astringi omnes moniales, quorumcũque ordinum, militiarum, nedum S. Ioannis, sed, & Calatrauæ, & Alcantaræ, prout annotat *b* Nauar.

b Nauar. in d. cap. statuimus. nu. 44.

Obserua præterea, quod hæc verba *In suis monasterijs, seu domibus.* Pro eodem sumuntur, & idem significãt, scilicet, ædificium monialibus dicatum, & septũ, iuxta quod sit aliqua Ecclesia, vel capella ad facienda, vel suscipienda sacra inclusis monialibus necessaria. Sic annotauit *c* Nauarrus. Idem Pius V. infra addit. *Quod si aliquæ moniales forsan reperiantur, quæ fretæ consuetudine etiam immemorali, aut statuto, vel fundatione regulę suæ, huic clausuræ animo obstinato resistant; ordinarij, vnà cum superioribus earũ, compellant easdem omnibus iuris, & facti remedijs ad præcise subeundum, & perpetuò obseruandum dictam clausuram. Hæc ibi.* At dicẽs, scio. Tertiarias Moniales clausuram non vouisse, nec vllo regulari præcepto ad eam teneri, quare de eis optarem ego aliquã Papalem in specie audire definitionem, declarantem, an scilicet Tertiariæ ipsæ ad clausuram teneantur. Satis proculdubio ex supradictis cõstat, eas sub generali præcepto de clausura comprehendi, siquidem moniales sunt. Verumtamen, vt omnia luce meridiana fiant clariora, audi eundem Pium ibi dicentem, *Mulieres quoque Tertiariæ, seu quæ de pœnitentia nuncupantur, cuiuscunque fuerint ordinis, in congregationem viuentes, si & ipsæ professæ fuerint, ita vt solenne votum emiserint, ad clausuram præcisè, vt præmittitur & ipsæ teneantur.* Hæc ibi. Sciebat Romanus Pontifex has Tertiarias aliquando vocari moniales, aliquando Hispano sermone, Beatas. Quare vt vtrasque comprehenderet, noluit in sua definitionem dicere Moniales Tertiariæ, sed quod ãit, *Mulieres Tertiariæ.* Vt autem istæ clausuræ subdantur, duo copulatiue requirit Pius V. Primum est, quod in congregatione viuant; quo fit, vt quæ separatim in suis domibus degunt, ad clausuram non astringantur. Alterum, & secundum est, quod solemne religionis votum emiserint. Vis adhuc apertius cognoscere Pium V. omnes mulieres religiosas solẽne Religionis votum habentes, nemine dempta, ad clausuram astrinxisse? audias ipsum ibidem dicentem. *Quod si mulieres, quæ Tertiariæ, seu quæ de pœnitentia dicuntur, cuiuscunque fuerint ordinis, in congregatione viuentes votum solemne non emiserint, ordinarij vna cum superioribus earum hortentur, & persuadere studeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac post emissionem, & professionem eidẽ clausuræ se subijciãt.* Addit infra, quod, si noluerint, nullam deinceps in suam congregationem recipiant. Quod, & ipsum idem Pius V. in sua extrauaganti, quæ incipit. *Decori, & honestati*, de qua infra dicemus, confirmauit.

c Nau. vbi su.

Quod si adhuc dubites, de intellectu præfati decreti, & præfatarum Pij V. Extrauagantium, audias Gregorium Tertium decimum in sua extrauagãti, quæ incipit. *Deo sacris virginibus.* Qui sic ait, *Post sacri Concilij Decretum, quo constitutio Bonifacij Octaui, quæ incipit periculoso, renouatur, prohibet, ne aut ipsis Monialibus è monasterijs suis egredi aut alij cuiuscunque sexus, aut ordinis personæ ad eas ingredi liceat: & præterea uniuersis Episcopis præcipitur, ut in omnibus monasterijs clausuram sanctimonialium ubi uiolata est diligenter restitui, ubi uero inuiolata conseruari, maximè procurent, Piæ memoriæ Pius Papa Quintus superiora illa approbauit, atque innouauit, eadẽque omnia, etiam in monialibus, quarumcunque militiarum, etiam Hierosolymitanæ, omnibusque alijs religionẽ tacitè uel expressè professis, quocũque nomine censerentur, locum habere decreuit.* Hæc ibi. Quod si scire desideras, an forte Gregor. XIII. huius clausuræ rigorem temperauerit, vel aliquid mitius circa eã statuerit: audias ipsum ibidem dicentem. *Declaramus præterea, nullis monialibus, etiam Tertiarijs, licere habere ostium, per quod possit introiri ex monasterio in ipsarum monialiũ Ecclesiam exteriorem, in quam secularibus ad missas, & diuina officia patere solet accessus, sed omnino muro obstruendum. Nec itidem licere monialibus etiam Tertiarijs habere ãianua monasterij, quæ est pro clausura ipsius monasterij, etiam claudendam aliam vlteriorem ianuam, qua patere solet aditus secularibus uenientibus,*

tibus, vel ad rotam, vel ad crates, seu loca colloquijs destinata, quæ vulgo parlatoria vocantur, vel ad pulsandam ianuam clausuræ, quæ loca cum saltem pro causis prædictis patere soleant secularibus, extra clausuram censeri debent, etiam quo tempore clausæ sunt. Denique Episcopis præcipimus, vt has præsentes nostras literas singuli in sua ciuitate, & diœcesi publicent, easque vnà cum prædictis, ac alijs prædicti Pij V. & aliorum prædecessorũ nostrorũ literis, & constitutionibus & iussionibus pro integra clausuræ instauratione, custodia, & firmitate, editis, inuiolabiliter, obseruent & obseruari faciant, nõ obstantibus quibuscunque. Hæc ibi; Circa quod ait a Nauarrus; *his verbis duo per se patentia, & noua statut, quæ etsi iusta sint, & prouida, multis tamen, vt arbitror, dura videbuntur, nisi secum reputẽt multorum huius sæculi virorum petulantiam procacitatem, & malitiam sanctimoniæ sanctimonialium inimicam, fuisse causam ea statuendi.* Hæc ille.

a Nau. in d. c. statuimus nu mer. 17.

Eadem hæc assertio adhuc comprobatur ex literis in forma Breuis eius sanctissimi Gregorij XIII. missis Domino Ioanni Manueli tunc Camoiẽsi, & postea Segũtino Episcopo. Cui in forma breuis, dati sub annulo piscatoris die vigesima secunda septẽbris, anno Domini millesimo quingẽtesimo septuagesimo, Pontificatus sui anno primo commisit, vt ipsas Tertiarias in sua diœcesi existentes, ordinario subiectas ad clausuram compelleret, & subiectæ regularibus per earum superiores Regulares, ad eandem clausuram compellerentur.

Sed vnum quoddam restat dubium resoluẽdum: Nam Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit *In tanta negotiorum mole*, data Romæ pontificatus sui anno primo, reuocauit omnia, quæ Pius V. eius prædecessor ediderat in fauorẽ regularium, reducẽdo ea ad terminos iuris cõis, & Conc. Trid. decreta, & sic videtur Greg. XIII. derogasse ea, quæ ad clausurã pertinent monialium per Pium V. statuta. Occasione huius difficultatis operæ pretium esse duxi, declarare quid Greg. XIII. in dictis Bulla reuocauerit. Pro cuius rei explicatione obserua primo, quod Greg. XIII. non reuocat omnes extrauagantes, seu declarationes à Pio V. in quacunque materia editas. Imo neque reuocat quidquid ille statuit, quod regulariũ regimen, seu statum concerneret. Si enim hoc reuocare intendisset, vno verbo dixisset: Sunt nanque quamplurimæ constitutiones nedum pro aliorum, sed pro regularium statu ab ipso editæ, quæ omnes in suo robore, ac firmiter illibatæ perseueriãt. Quid ergo reuocauit Greg. XIII. in dicts Bulla?

Pro hoc obserua secundo, quod Greg. XIII. reuocat duas Pij Quinti Extrauagantes, quas ille in hac Bulla refert. Prima harum extrauagantium edita est à Pio Quinto, decimo septimo Kalendas Iunij Pontificatus sui anno secundo. Et quod de hac loquatur, est euidens quia Gregor. XIII. istius meminit in hac extrauaganti. Et præterea refert ipse sub compendio ea omnia, quæ ibidem Pius Quintus statuerat, ac declarauerat. Et Greg. XIII. reduxit ad terminos iuris cõis, & decretorum Concilij Trid. quidquid Pius Quintus circa statum regularium in hac Bulla statuerat, seu declarauerat. Ecce vides primã Bullam derogatam. Indẽ Pius Quintus edidit aliã Bullam, quæ est secũda, in qua tractat de beneficijs vnitis regularium monasterijs, & de portione vicarijs præstanda. Et hanc quoque Bullam idẽ Greg. XIII. in §. postea de vicarijs perpetuis, ad terminos iuris communis reduxit, & Concilij Tridentini.

At dices, nullas alias Pij V. literas præter has extrauagantes citatas, derogat hoc loco Grego. XIII. Respondeo, quod derogat profecto & oẽs alias literas ab eodem Pio Quinto editas, de eisdem rebus pertractantes, vt constat ex verbis dictæ Bullæ ibi. *Nos hac varietate cognita, & infra statuimus prædictis, & alijs omnibus literis, & constitutionibus, quæ ab eodem prædecessore eisdem de rebus, pro quorumcunque Regularium, etiam Mendicantium ordinibus, & congregationibus, quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuscunque in eis contentis, eam deinceps dispositionem, ac decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue ex sacris dicti Concilij decretis ante dictas literas fuisset.* Hæc ille. Ex quibus verbis constat, non derogare generaliter omnes alias literas, & constitutiones a Pio V. editas, circa statum Regularium, sed cum restrictione, ac limitatione, omnes inquam literas, quæ eisdem de reb. ab eodem emanarunt. Vbi verbum, *Eisdem de rebus* obseruãdum est. Non. n. dixit, de similibus reb. sed *eisdem de rebus*. Si enim de similibus dixisset, forsan non deessent, qui hanc derogationem ad omnes literas a Pio Quinto circa Regularium statum editas extenderent. Vt autem constaret derogationẽ, seu reductionem hanc minimè esse extendendam, seu ampliandam ad omnes literas circa statum Regularium aliquid disponentes, non dixit, se derogare omnes literas a Pio Quinto, de similibus rebus editas sed *eisdem de rebus* editas.

Obserua vltimo, quod licet in prædictis literis multa statuerit, ac declarauerit Pius Quintus monialium statum concernentia, tamen in his nihil statuit, neque declarauit, quo eisdem clausuram præcipere, sicut easdem Bullas intuenti perspicuũ est. In priori namque Bulla id tãtum declarauit, quod Episcopi in monialium monasterijs sibi subditis, & non in alijs, ingrediendi licentiam legitima causa concurrente concedere valent. Quare de omnibus monialium clausuram concernentibus, hanc solã, & non aliam declarationem ad Concilii Tridentini terminos reducit Gregorius XIII. Nam constitutiones aliæ a Pio Quinto editæ, quæ moniales ad clausuram astringunt, non pertractant de eisdem rebus, de quibus agitur in præfatis Bullis, ac propterea non censentur derogatæ. Quo fit, vt quæ ipsæ circa monialium clausuram perpetuo seruandã statuerant, in suo robore nunc permaneant.

Sed licet recte responsum sit, & ad explicationẽ dictæ Bullæ Gregorii XIII. dicta responsio maximè deseruiat, aliter respondẽdum esse duxi, quod, scilicet, Gregorius Decimus tertius, quidquid continetur in præfatis literis, & aliis de eisdem rebus verba facientibus reduxit ad terminos iuris communis, aut Concilii Tridentini. Notissimum tamẽ est, moniales omnes ad clausuram teneri ex eodem Concilio Tridentino, & Pium Quintum nihil præcipere in suis extrauagantibus, quod in Concilio Tridentino saltem implicite non sit præceptum, ut in superioribus latè probauimus. Et solum ipsemet Gregorius Decimustertius dictam clausuram, & literas Pij Quinti confirmauit apponẽdo remedia vt dicta clausura ab omnibus suauiter obseruetur, vt constat ex eius Bulla incipiente, *Deo sacris virginibus*, quam in superioribus allegauimus.

ARTICVLVS IV.

An moniales conuersæ, seu seruitiales ad clausuram astringantur, & ad habitum, & professionem recipi valeant.

RESpondeo dicendo, quod de huiusmodi seruitialib. sororib. nõ semel, sed pluries vtraque S. Claræ regula meminit. In capite. n. secundo prioris regulæ sic legimus. *In examinatione & receptione sororum seruientium extra monasterium, seruetur forma prædicta.*

prædicta. Et capite nono. *Sorores seruientes extra monasterium longam moram non faciant, honeste debent ambulare, & parum loqui, vt intuentes semper ædificari valeant. Neque præsumāt rumores de seculo inferre in monasterio.* Vrbanus in capite secundo posterioris regulæ inquit, *Possint in singulis monasterijs recipi aliquæ, licet paucæ sub nomine seruitialium, vel sororum ad huius professionis obseruantiam astringendæ præter quam ad articulum de clausura, quæ de mandato, vel licentia Abbatissæ interdum poterunt egredi, ad negotia monasterij procuranda.* Et cum in capite tertio dicatur. *Quod moniales in professione inter cætera debent etiam clausuram vouere, subditur, Similis profitendi modus in seruitialibus, vel sororibus quæ de licentia Abbatissæ egredi possunt exterius, præter articulum de clausura, per omnia obseruetur.* Et rursus in capite decimo nono præscribuntur leges ab ipsis exeuntibus seruitialibus extra monasterium obseruandæ. Ecce vides vtramque S. Claræ regulam ad professionem has seruitiales recipere, neq; eas ad clausurā astringere; imò eis egressum à monasterio de licentia Abbatissæ concedere.

Sed iam quid circa has conuersas sorores Romani Pontifices innouauerint, intueamur. Circa quod duo suboriuntur dubia. Alterū est de earū clausura, & alterum de earū receptione, & professione. Et vt singula suo ordine discutiamus, primo quæro, an hę sorores seruitiales professæ, ad clausuram teneantur, sicut, & cæteræ moniales? Circa quod dico primo, quod vbi conuentus non indiget ad sui sustētationem, quod seruitiales professæ in colligēdis eleemosynis occupentur, ad eandē omnino clausuram, sicut & cæteræ moniales, & ipsæ seruitiales professę ex præcepto Romanorum Pontificū astringuntur.

a Na. in c. statuimus. n. 44.

Sic tenet a Nauarrus. Secundo dico, si moniales indigent, quod cōuersæ professæ ad conuentus necessariam institutionē colligāt fidelium eleemosynas, quæ huiusmodi ministerio destinātur, non possunt intra monasteriū degere; sed extra in domibus cōtiguis cōmorabuntur: & inde eis ad cōgregādas eleemosynas exire licebit, cū moderaminibus à Romanis Pontificib. expressis. Ita tenet idem b Nauarrus.

b Na. vbi sup. n. 16.

Vtrunque istorum præcipit Pius Quintus in extrauaganti, *Circa pastoralis*, in principio. Cum enim omnibus monialibus clausuram indixisset, addidit. *Etiam si conuersæ, aut quocunque alio nomine appellentur*. Et idem Pius in ea Extrauaganti. in §. *Porro ne moniales* ait, *ad necessariam sustētationem monialium inclusarū eleemosynæ colligantur, per conuersas, quæ nō sint professæ, vel si professæ fuerint, sint tamen ætatis annorū quadraginta, & in domibus cōtiguis extra monasteriū degāt & nō ingrediantur clausurā aliarū monialiū, nisi in casibus. ex earū constitutionibus permissis, & de earum domibus exire non possint, pro huiusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia ordinarij, vel superioris.* Et Gregorius Tertius decimus in Extrauaganti. *Deo sacris virginibus*, refert ad literā hæc verba Pij V. Pro pleniori huius dubij explicatione addiderim tertium dictū, & sic dico tertio, quod in cōuentibus, vbi seruitiales professæ propter cōuentus in his colligendis eleemosynis exercebantur, cessante eiusmodi necessitate, tūc prędictæ conuersæ professæ intra monasteriū recludantur, & omnino ad eandem cum cæteris monialibus clausuram seruandam tenebuntur. Quod si prædictæ conuersæ professionem adhuc non emiserint, profiteantur, & eidē clausuræ se subijciant, aut habitum dimittant. Sic tenet Nauar. & sic pręcipit Greg. XIII. in prællegata Extrauag. §. Cæterum, dicens. *Cæterum, quod attinet ad conuersas professas, quas prædictus Pius sub certis conditionibus permisit posse manere extra monasterium pro colligendis eleemosynis, eisdem locorū ordinarijs iniungimus, vt vbi monasterijs prædictarum monialium, quibus quotidianis laboribus computatis, supra dicta ratione, vel qualibet alia, de sufficienti subuentione, & sustentatione prouisum esse cognouerint, easdem cōuersas sub eadem clausura cum alijs monialibus reducant, nec à suis monasterijs amplius exire permittant: Conuersæ verò non professæ, & profiteri nolentes, dimisso habitu domum redeant.*

Sed vlterius secundo dubitatur, vtrum hodie liceat, has sorores seruitiales, seu conuersas ad Religionem, & professionem recipere. Et quidem Pius Quintus in sua constitutione in §. *de cætero*, videtur omnem conuersarum receptionem, ac professionē prohibere, & annullare. Is enim nulla facta distinctione generaliter loquitur, dicens. *De cætero nullæ aliæ conuersæ professæ recipi amplius etiam de consensu suorum superiorum, vel prælatorum possint. Quod si aduersus hanc nostram prohibitionem, receptæ fuerint, illarum receptio nulla, irrita, & inanis sit, prout ex nūc nullam, & irritam facimus & annullamus.* Hæc ibi. Videtur re vera, quod Pius V. his verbis omnium harum conuersarum, & receptionem, & professionē prohibeat, atque irritam faciat. Sed Gregor. XIII. immediatè post ipsius verba iam citata videtur cōcedere, quod ad professionem admittantur, dummodo se clausuræ subijciant, cum dicat, *Nec ullas* (scilicet conuersas) *in futurum, nisi professionē suo tempore missuras, ac sub perpetua clausura mansuras, in monasteria huiusmodi recipi permittant*. Hæc ibi. Quæ verba significare videntur conuersas, quæ valent profiteri, & in perpetua clausura, sicut aliæ moniales manere, posse recipi. Sed immediatè post pręcedentia verba aperit mentem suam Gregor. dicēs: *Quod autem idem Pius prædecessor noster statuit de cætero nullas alias conuersas professas recipi amplius, etiam de consensu suorum superiorum posse, ita esse intelligendum declaramus, præter illas conuersas, quæ extra monasterium in domibus contiguis degerent.* Ex quo sequitur, conuersas intra monasterium nō esse admittendas ad habitum, neque ad professionem, etiam si clausuræ se subijciāt. Re vera Gregorij præcedentia verba nuper citata dubia videbantur, poterantque ad vtranque partem citari. Sapiētissimus Nauarrus c S. D. Gregorij in Curia maior pœnitentiarius sic scribit. *Quin præfata verba S. D. Gregorij in vtranque partem poterant flecti eius sanctitatem humiliter consuluisse. Qui respondit mentem Pij Quinti fuisse illam, quam verba exprimunt, scilicet, ne vllæ conuersæ posthac reciperentur; suam verò non fuisse discedere n mente eius, sed declarare illam non procedere in cōuersis ad quæstum eleemosynarum necessarijs, quæ extra monasterium in domibus contiguis manere deberent, vt ipse statuit:* Hæc Nauarrus.

c Nauarr. vbi sup. n. 16.

Ex præfatis omnibus duas ex mente Nauarri collige responsiuas assertiones. Prior est, si ad huiusmodi necessarias eleemosynas colligendas conuentus alijs seruitialibus sororibus opus habeat, eas, & ad habitum, & professionem recipere valeat, quæ extra monasterium in domibus contiguis commorabuntur, & inde ad petendam eleemosynam eis exire licebit, cum moderaminibus, de quibus supra meminimus.

Secunda assertio. Vbi moniales ad colligendam eleemosynam his seruitialibus non indigent, non possunt eas eidem clausuræ cū cæteris monialibus, subijcientes pro aliis domesticis ministerijs ad professionem recipere; quod si secus attētatum fuerit, receptio, ac professio irrita est, & nulla. Quæ postrema conclusio dura nimis visa est ex rationibus inferius citandis, & contra vsum aliquarum religionū, quæ hodie cōuersas, quę dicuntur laicæ, ad habitū, & professionem admittūt, pro qua re patres nostræ

religionis factæ consului. Qui mihi responderunt, quod in nostra religione, quædam sunt sorores seruitiales ad eleemosynas colligendas destinatæ, quæ alio nomine Hispane vocãtur, *Donadas*, & alio *Beatas*. Aliæ verò sũt sorores seruitiales, quæ omnia vota emittunt, quæ aliæ moniales ad chorum destinatæ, profitentur. Moniales autẽ ad chorum destinatæ in religione Sanctæ Claræ, vltra tria vota essentialia, votum de clausura seruanda emittunt, & similiter sorores istæ vota emitũt essẽtialia, & aliod quartum de clausura seruanda; & sont vere monachæ, Hispanico sermone, *Sargẽtas* vocatæ. In habito tamen differũt, quia ad chorum destinatæ, deferunt velum nigrum, laicæ verò albo velo signãtur. Quo supposito dicunt hi patres, quod quando Gregorius XIII. prohibuit sorores seruitiales ad professionem admitti, locutus fuit de sororibus seruitialibus, quæ duo tantùm vota castitatis, & obediẽtiæ emittunt, quæ vocantur *Donadas*. Hæ enim cum non sint verè religiosæ, noluerunt Summi Pontifices ad professionem admitti, nisi tantũ necessarias ad eleemosynas petandas, & noluerunt ad clausurã obligari; quia non sunt veræ religiosæ, & vt tales determinauerunt, quod in domibus contiguis monasteriorum habitationem haberent, & minimè ingredi possent ad clausuram ipsarum monialiũ. At non prohibuerunt Gregorius XIII. nec Pius Quintus admitti ad professionem conuersas, quæ quatuor vota esseotialia, & clausuram, profitentur, & sunt veræ Religiosæ, & non possunt egredi à dicta claosura, sicut aliæ religiolæ ad chorum destinatæ. Ex his infertur intellectus ad id. quod dicit Gregorius Decimus tertius determinãs iuxta Pij Quinti coostitutionem easdem conuersas sub eadem clausura cum aliis monialibus ab ordinaris, & superioribus esse reducendas. Loquitur enim de conuersis tria vota essentialia emittentibus, quæ sunt veræ religiosæ. Quando verò ait; iuxta eandem Pij Quinti constitutionem, de cætero nullas alias conuersas recipi amplius, etiam de consensu suorum superiorũ posse, intelligendus est de seruitialibus, quæ duo tãtùm vota emittunt, & non sunt veræ Religiosæ. Et ideo prohibet, ne monasteria monialium ingrediãtur illæ, quæ habitant in dictis domibus contiguis ad elacmosynas quærẽdas destinatæ, nisi in casibus à sede Apostolica permissis. Quod summè notandũ est, Ex ignorantia enim differentiæ harum conuersarum, Nauarrus in explicatione harum constitutionum allucinatus est. Et certè noo erat facilè credendum, Summos Pontifices rationabiliter in omnibus procedentes, voluisse prohibere receptionem conuersarum, quæ ab initio admissæ fuerunt ad religionem, vt cum cæteris monialibus tria vota profiterentur, & modo ad claosuram tenerẽtor. Primo quia habenda est ratio consuetudinis plusquam immemorialis habendi tales cõuersas, qood approbarunt Saraphicus pater noster Franciscus institutor primæ regulæ Sanctæ Claræ, & Innocentius Quartus eiusdem cõfirmator, & Vrbanus Quartus institutor, & author secundæ regulæ Sanctæ Claræ. Secundo, quia decere videtur, vt quemadmodum in monasteriis virorum, quidam sunt monachi, vel fratres, profitentes ad seruiendum choro, & capitulo, & alii conuersi, seu laici, qui aliis ministeriis temporalibus, & inferioribus deputantur iuxta ea, quæ notantur in iure, *a* ne alii ob ea facienda, ab aliorum virtutum operibus auocentur, exemplo apostolorum, qui diaconos instituerunt, ne ipsi relicto verbo Dei ministrarẽt mẽsis, vt in actibus *b* Apostolorum legitur: ita quoque in monasteriis mulierũ aliæ inseruiunt choro, & capitulo, quæ dicũtur monachæ, vel moniales, & aliæ ministeriis inferiorib. coquendi panem, culinæ operam dandi, verrendi, & alia ministeria inferiora exercendi, quæ dicuntur conuersæ, & sermone Hispano *sargentas*. Tertio quia istarum cõuersarum receptio, modo illæ quoque profiteantur, & perpetuam clausuram seruent, nihil videtur obstare clausuræ seruandæ, quàm præfati Pontifices maximi præcipue intendunt. His, & aliis rationibus videtur distinctionem supra positam conuersarum rationabiliter esse admittendam pro explicatione dictarum constitutionum. Et consuetudo multarum nostri ordinis prouinciarum, quæ est optima legum interpres, ita illas interpretatur, admittendo in ordine S. Claræ dictas Cõuersas ad professionem, & clausuram, cum aliis ipsius instituti monialibus; alias autem conuersas, quæ oblatæ, & Hispano sermone *donadas* appellantur, ad clausuram minime admittendo. Et licet Nauarr. *c* loquendo de oblatis monialium, nullo se voto, neque obedientiæ, nec castitatis astringentibus, dicat ipsas ad clausuram Concilij Tridentini minimè teneri, idem omnino puto dicendum de huiusmodi oblatis duo dicta vota emittentibus, cum dictæ donatæ nõ sint verè religiosæ. Et verba Concilij Tridentini, & dictarum constitutionom tantùm ad moniales voto solemni religionis addictas adaptẽtur, & iuxta Bartolum, *d* Paulum de Castro, & communiter scribentes cum Felino, lex & dispositio non comprehendit eom, cui verba eius adaptari nequeunt.

a Ex. ex §. 1. de elect. l. 6.

b Act. 6.

c Naua. li. 3. consi. ti. de sta. mon. monac. conf. 6.

d Bar. in l. 4. §. quoties. ff. de dd. infect. vbi Paul. & omnes. Fel. in c. nõnulli col. 31 de rescr.

QVASETO XLV.

De clausura monasteriorum virorum, vel mulierum, quantum ad accessum in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum sit prohibitum mulieres accedere ad monasteria virorum.*

2 *Vtrum sit probibitus accessus ad monasteria monialium.*

3 *Vtrum sit probibitum mittere literas ad moniales.*

4 *Vtrum fratres minores ex ui suæ regulæ prohibeantur accedere ad monasteria monialium.*

5 *Vtrum prælati possint licentiare fratres Minores ad accessum ad moniales.*

6 *Quis prælatus possit dare hanc licentiam.*

7 *Vtrum Custos, & Guardianus, qui possunt licentiare suos subditos ad dictos accessus, & ingressus possint licentiare se ipsos.*

ARTICVLVS I.

Vtrum sit probibitum mulieribus accedere ad monasteria virorum.

Respondeo dicendo, iure cautum esse, vt omnis suspicio mali arceatur, ne mulieres ex quacunque causa ad monasteriorum claustra accedant. Scribit enim Diuus Gregorius *e* Epistola ad Valentinum Abbat. *Peruenit ad nos, quod in monasterio tuo passim mulieres accedant, & quod grauius est, monachos tuos sibi cõmatres facere, & ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hac occasione humani generis inimicus suatos, quod absit, calliditate decipiat, ideo huius te præcepti serie commonemus, vt neque mulieres in monaste-*

e c. Peruenit. 18. q. 2.

monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas accedere, neque monachos tuos sibi commatres facere. Nam si hoc denuo ad aures nostras quocunque modo peruenerit, sic te seuerissimè noueris vltioni subdendum, vt emendationis tuæ qualitate cæteri sine dubio corrigantur. Hæc Gregorius. Et apud Rutenos, seu Moscouitas ex laudabili instituto monachi viuentes sub Archimandrita Abbate, vel prioribus, quos vocant Igumenos, si cithara, aut alio musices instrumento vtantur, grauissimè puniebantur, Lex Ioannis Metropolitæ Moscouiæ, prout refert Sigismundus Liber Baro in chorographia Moscouiæ est huiusmodi. *In monasterio conuiuia aduocando mulieres non habeantur.* Atque in Russiæ Ducatu Moscouium monasterium est in Solonulki insula Septentrionem versus, inter Duuillam, & Corelam Prouincias, in quod mulierem, aut Virginem ingredi magnum piaculum est, sicut, & Carthusijs impium, prout refert Petrus Gregorius. *a*

a Greg. lib. 15. Syntag. iur. p. 2. c. 14. in fin.

ARTICVLVS II.

Vtrum sit prohibitus accessus ad monasteria Monialium.

b c. diffinimus 18. q. 2.

RESpondeo dicendo, quod Synodus *b* Octaua diffiniuit, duplex monasterium, scilicet virorum, vel mulierum, minimè fieri, quia scandalum, & offendiculum multis efficitur. Quæ autem hactenus fuerunt dupla secundum regulam S. Patris Basilij, & secundum præceptionem eius, ita formetur. Non habitent in vno monasterio monachi, & monachæ, adulterium enim intercipit cohabitatio, si habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum, secretò singulariter ad collocutionem; non cubet monachus in muliebri monasterio, nec singulariter cum monacha conuiuetur. Et quando necessaria vitæ ex parte virorum ad moniales deferuntur, extra portam hæc suscipiat Abbatissa in monasterium fœminarum cum quadam vetula monacha. Et concilium Agatense *c* statuit, quod monasteria puellarum, seu monialium longè à monasterio monachorũ, aut propter insidias Diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur. *d* Innocentius secundus sub pœna anathematis interdixit, ac prohibuit, ne sanctimoniales simul cum canonicis, & monachis in vno choro conueniant ad psallendum. Et in quodam Canone sic habetur; *Monasteria monialium si quispiam clericus sine manifesta, & rationabili causa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur & si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis, si laici, excommunicationi subdantur, & a cœtu fidelium fiant penitus alieni.* Et in quadam Decretali *e* innouata per Conciliũ Tridentinum & per constitutionem Pij V. vetatur simpliciter accessus ad ea, & in alia prohibetur frequentia. Vbi Glossa *f* ait, *binam locutionem denotare frequentationem, ad dicta monasteria.* Verum tamen est, quod Nauarrus *g* indicat, hoc esse prudentis iudicis arbitrio relinquendum, qui ait, ipsum non iudicare aliquẽ dicta monasteria frequentare, quoad prædictum effectum, qui duodecies tribus annis, semel singulo quoque trimestri allocutus esset, & contra, iudicare eum frequenter allocutum, qui ter tribus continuis diebus alloqueretur.

c c. monasteria. 18. q. 2.

d c. Monasteria de vit. & honest. cler.

e c periculoso de stat. monach.

f Glos. in d. c. monast. versi. frequentare.

g Naua. in c. statuimus vbi.

Aduertendum etiam, quod non omnis frequentia damnatur, sed quæ fit sine causa rationabili, & manifesta. Et sic non vetatur in dicto iure solus accessus causa audiendi Diuina, vel alia aliena à locutione, & ab aspectu actiuo, & passiuo. Ex quibus colligitur quod capitulum, *periculoso* (innouatum per Concilium Tridentinum) quod non solum vetat frequentiam, sed etiam accessum quantum ad accessum non est innouatum, cum Concilium nihil agat de accessu, prout dicetur infra articulo quarto. Et sic synodus *h* octaua statuit, quod si contigerit, monachum aliquam suam propinquam videre velle, vt in præsentia Abbatissæ huic confabuletur per modica, & compendiosa verba, & in breui ab ea discedat. Et Concilium Hispalense *i* statuit, quod *circa Monachos talis cautela seruetur, vt remoti à monialium familiaritate, neque vsque ad vestibulum habeant accedendi familiarem permissum, sed neque Abbatem, nec eum, qui præficitur, extra eam, quæ præest, loqui Virginibus Christi aliquid quod ad institutionẽ, vel administrationem earum pertinet, liceat, nec cum ea sola, quæ præest frequenter eos loqui oportet, sed sub testimonio duarum, vel trium sororũ ita vt rara sit accessio & breuis omnino locutio.* Et sic in capitulo generali Tolo. nostræ religionis celebrato anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo statutum est, *arceantur studiosissime fratrum accessus ad monialium, & sororũ loca, & nullo modo cum eisdẽ loqui possunt, nisi à ministro prouinciali licentiam in scriptis habeãt, liceat tamẽ hospitij, & celebrationis gratia ad huiusmodi loca accedere, vbi fratrum conuentus non sunt.*

h Ca. diffinimus. 18. q. 2.

i 18. q. 2. c. in decima.

Est etiam aduertendum, quod regulares adeuntes monasteria monialium absque Episcopi licentia incidunt in pœnam excommunicationis, quã Episcopus suo edicto proposuit, nisi regulares illi haberẽt ex priuilegio, nõ posse ab Episcopis excõmunicari, quia deberent puniri à suis superioribus alia pęna: qui regulares sic excõmunicati non possunt absolui à suis superioribus, sed ab Episcopo, qui sibi hanc absolutionem reseruauit. Ita sacrã congregationem illustrissimorum Cardinalium super Concilium respondisse inuenitur die nona Aprilis anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimoseptimo, prout refert collector Capucinus in cõpendio Mendicantiũ. Circa quam declarationẽm est notãdum, quod fratres Minores habent priuilegium, ne ab aliquo legato nisi de latere sedis Apostolicę possint excommunicari, suspendi, vel interdici, nisi literæ ipsæ plenè, & expressè de pręfato ordine, & indulto huiusmodi facerent mẽtionem, prout infra in quæstione de exemptione fratrum latius dicetur.

ARTICVLVS III.

Vtrum iure aliquo sit prohibitum mittere literas ad moniales.

RESpondeo dicendo, quod licet iure communi prohibeatur frequẽtatio, & accessus ad monasteria monialium, prout dictum est in superiori articulo, non tamẽ vetatur missio epistolarum ad ipsas moniales. Verum est tamen, quod, prout affirmat Nauarrus, *K* Romæ est edictũ promulgatũ, ne quis vir, vel fœmina nocte, vel die loquatur, vel scribat alicui monachæ, vel præfatæ, vel zelitæ, siue puellæ in monasterio inclusę, quacũque de causa sine licẽtia vicarij Papæ, vel protectoris ordinis, sub pœna quingentorũ ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemosynã, vel exceptis aliquid in ipsis monasterijs operantibus, qui solã Abbatissam, & vicariam poterunt alloqui, Quod ad alias non extenditur prouincias, Tũ, quia, factũ est à vicario Papæ, vel protectore ordinis, quem Romæ tãtùm morari constat; proderit tamen eius notitia omnibus gentibus vt ita matricem omnium Ecclesiarum imitentur. Refert etiam idẽ Nauarrus, *l* quod Gregorius XIII. prohibuit sub excommunicatione latæ sentẽtię, ne cuiusdam ordinis fratres scribant ad aliquas moniales sui ordinis, quod statuto particulari, aut mandato speciali alicui de facto contingere potest

K Na. in d. c. statui.

l Na. l. 5. consi. de sent. excom. cons. 60.

Quæst. reg. tom. 1.   Z   in

atque puniret, quod ex edicto Romæ lato relato in articulo superiori patet. Ex quo collige, summum Pontificem nolle derogare, imò prorsus velle præfatam constitutionem seruari, quantum attinet ad accessum. Vnde ad licitam accessionem duo requiruntur. Primum manifesta, & rationabilis causa. Secundum est, licentia specialis superioris ipsarum monialium. Exponamus singula à licentia incipientes. Cum enim in iure taciti, & expressi idem sit iudicium, sufficit in proposito, vel expressa, vel tacita licentia. Prælatus enim videns, & sciens omnes ad monasteria monialium accedere, & non repugnans dictis accessionibus, nec ipsis contradicens, videtur tacite monialium præfectæ committere hanc facultatem concedendi licentias pro eiusmodi accessu; quare cum licentia præfectæ assistente rationabili causa fas erit accedere.

Aduertendum tamen, quod hæc tacita licentia non extenditur ad eos, quibus superior prælatus refragatur, & contradicit, vt si prælatus eiusmodi accessum solis propinquis consanguineis indulgeat, arceat verò quoscunque extraneos, vel si prouincialis fratribus sibi subditis absque eius speciali licentia interdicat accessum. In his enim casibus Abbatissæ licentia erit insufficiens.

Circa causam requisitam obserua longè minorē sufficere ad accessum, & longè maiorem requiri ad ingressum. Ad accessum namque sufficit quæcūque pia causa prælato manifesta. Neque enim requiritur, quod toti populo de causa rationabili constet, sed satis est, vt ea prælato innotescat.

Cum autem iam constituerimus præfatum accessum prohibitum esse, perscrutari oportet, an sit peccatum necne. Et rursus, an mortale, vel duntaxat veniale. Ad quod respondeo, quod huiusmodi accessus sine licentia tantùm, aut sine licentia, & causa simul, peccatum est, sed non plus, quàm veniale, si vtrumque deficiat requisitum, grauius peccatū est veniale, leuius autem, si alterum duntaxat, vel licētia, vel rationabilis causa deficiat. Optarem certa hunc accessum etiam à veniali excusare; sed ex verbis Extrauagantis Pij V. ad contrarium asserendum coarctor, ibi. *Mandamus* & ibi *districtè*. Et confirmatur. Nam à practica, & vsu Romanæ Curiæ est sumenda legum interpretatio. Et Romæ districtius, & sub grauibus pœnis punitur huiusmodi accessus. Quarum pœnarum grauitas subindicat legislatoris mentem esse, hanc constitutionem accessum prohibentem, vel saltem ad venialem culpam obligare. Quod autem huiusmodi accessus non sit maior, quàm culpa venialis ex materiæ exiguitate, & paruitate comprobatur. Talis namque accessio insufficiēs materia videtur, pro qua pœna æterna imponatur. Et doctrina est communis Theologorum, quod lex aliàs ad mortale obligans, propter paruitatem materiæ, ad veniale duntaxat obligat. Quod si contra arguas dicens, eiusmodi accessum esse culpam mortalem, sub vno enim contextu, & sub eisdem verbis ingressus, & accessus prohibentur; sed ingressus prohibetur sub mortali; ergo, & accessus pariter sub mortali prohibetur. Ad hoc respondeo, quod non est par ratio. Nam in ingressu est materiæ grauitas, in accessu verò exiguitas. Si lex diuina, aut ecclesiastica diceret; prohibemus omne furtum siue magnum siue exiguum, omne mendacium, siue perniciosum, siue otiosum, vtrumque sub eodem contextu & sub eisdem verbis interdicitur: &, tamen alterum est mortale, & alterum veniale. Ita in proposito nostro dicendum est. Præterea in psalmo *a* sub vno contextu, & eisdem imperatiui modi verbis legimus. Vouete, & reddite Domino Deo vestro: & tamen vouere est consilium, & reddere est præceptum.

a Psal. 75.

Quod si dicas, accessionem, de qua loquimur, nō esse leuem, sed grauem materiam propter vana, & otiosa verba, quæ illic admiscentur non rarò: respondeo, quod huiusmodi otiosa verba non sunt de intrinseca ratione accessionis: sed sunt alia distincta culpa. De omni autem verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij. Addiderim vltra, quod in vna, aut altera actione citra frequentiam, vt plurimum, cessat periculum, quod in frequentatione crebrò interuenire solet, ac proinde alia ratio est de Monialium monasteria frequentantibus, sine manifesta, & rationabili causa. Intellige autem eiusmodi accessum esse peccatū, nisi adsit huius legis inuincibilis ignorantia à peccato excusans, qualem fere omnes communiter habent. Tum quia ignorant hanc legem, quam promulgare non audierunt, tum quia cum videant prælatos omnes eiusmodi accessionem permittere, meritò existimant, eam non esse interdictam.

ARTICVLVS V.

Vtrum prouincialis, & inferiores prælati possint licentiare fratres ad accedendum ad monasteria monialium.

RESpondeo dicendo, quod si teneatur, quòd Sixtus Quartus reuocauit prohibitiones, & statutas omnes vltra regulam editas, non solùm per statuta ordinis, sed etiam per statuta Papæ, prout Corduba tenet vir satis doctus, & nos diximus supra: *b* Si etiam teneatur, quod Pius V. dispensauit cum Minoribus, vt non tenerentur ad præceptum non accedendi ad monasteria monialium, nisi eo modo, quo obligat omnes fideles, & omnes alios cuiuscunque ordinis religiosos, prout retigimus articulo superiori, parum, aut nihil difficultatis habet quæsitum in articulo quæstionis. At cum aliqui persistant, in contraria opinione, scilicet, quod prohibitiones Nicolai Tertij, & Benedicti duodecimi, inhibentes fratribus Minoribus, ne ad monasteria monialium accedant, præcepto quodam particulari non fuerint reuocatæ per Sixtum Quartum, res est continens aliquam difficultatem, cui nobis satisfaciunt Summi Pontifices: Alexander *c* enim Sextus concessit, quod *Prouinciales possent licentiare fratres ad alia monasteria, quàm Sanctæ Claræ, non solùm eleemosynæ petendæ, vel prædicationis faciendæ, sed etiam, pro spirituali visitatione consanguineorum, vel alia necessitate intelligendo tamen de locis, ad quæ sæculares communiter accedunt.* Et Sixtus IV. *d* concessit, quod *fratres Minores, possint de licentia suorum prælatorum accedere ad monasteria Sanctæ Claræ, & Sancti Damiani, ad loca ad quæ sæculares accedunt pro eleemosyna petenda, & causa celebrandi, & pro alijs licitis & honestis.*

b Sup. q. 10. ar. 7.

c Hat. in supp. fol. 99. conf. 363.

d Habet. in monumentis. prima impre. fol. 69. concess. 142. & in supp. fol. 120. concess. 388.

Circa quod notat Collector, *e* resoluendo quàm plurimas concessiones, quæ videntur contradictionem continere, aut saltem nugationem, vel superfluitatem, propterea quod fuerint, à diuersis commissarijs Curiæ Romanæ, vel ab alijs fratribus ordinis impetratæ. Quorum aliqui nescientes ea, quæ ante fuerunt concessa, procurauerunt eadem, & consimilia de nouo impetrare, seu alia circa eadem latius, vel strictius, quàm ante fuerat concessum, & ipsi Summi Pontifices, vel latius concesserunt, aliquando strictius, quod maximam peperit confusionem. Resoluit igitur, quod nulla concessio inuenitur, qua inferiores à prouincialibus possint mittere, vel licentiare fratres suos

e Collect. in compen. tit. accedere ad monasteria monial.

ad alia monasteria, quàm sanctę Claræ, & S. Damiani, nisi pro eleemosyna petenda, vel prædicatione facienda, prout dicit Nicolaus III. in declaratione regulæ, excepta concessione Eugenij *a* Quarti, qua concessit, quod *fratres Minoris obseruantiæ possint in trare loca quaruncunque monialium, vbi seculares communiter intrant de licentia suorum prælatorum, quando volunt.*

a Habet. in li. monum. ord. fol. 261. conc. 671.

Notat etiam Corduba, *b* quod concessiones concedentes nobis accessum, vel ingressum ad monasteria S. Claræ, bene possunt extendi ad alia monasteria monialium, quibus eadem priuilegia communicantur, vt pote ad moniales Conceptionis, & è contra, cum sit omnino vtrobiq; eadem ratio, puta quod sint sub eadem clausuræ obligatione, & sub eadem obediētia. Et sic quoad ingressum erit idem iudicium, non autem quoad moniales Sancti Damiani, etiam si habeant votū clausuræ (cum nō sint sub eadem obedientia.) Quo verò ad accessum, videtur idem iudicium, & eadem ratio. Vbi enim est eadem ratio, ibi erit & idem ius, vt in iure habetur, *c* Hanc sententiam tenet Corduba, asserens, sic nouisse quendam patrem, in his satis doctum contra Collectorem, qui videtur extendere ad moniales Sancti Damiani dictas concessiones, cum ipsæ seruent clausuram, sicut moniales Sanctæ Claræ. Non aduertens, quod licet seruent clausuram, non tamē seruant sub eadem obedientia.

b Cor. in add. ad comp. accedere ad monast. monial.

c l. illud. ff. ad l. aqui. glo. in c. maiores de baptism.

Aduertendum circa hanc materiam, quod aliqui fratres Minores nimis scrupulizantes obtinuerunt à Sede Apostolica licentiam ad accedendū ad Ecclesias Monialium, & ad loca, vbi habitāt fratres ad ipsum regimen deputati. Contra quos possumus dicere, quod ibi trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Hoc enim neque in regula nostra, nec in sacris canonibus, nec in aliqua Summorum Pontificū extrauaganti inuenio esse prohibitum.

Ex omnibus supradictis colligitur primo, quod Generalis, & prouincialis (habita causa rationabili) possunt dare licentiam suis subditis, vt accedant ad loca exteriora monasteriorum quaruncunque monialium.

Secundo colligitur, quod prælati inferiores prouincialibus, prout sunt guardiani, & custodes, habent eandem authoritatem, & facultatem pro monasterijs Sanctæ Claræ, ac S. Damiani, & in casibus sequētibus pro quibuslibet monasterijs, scilicet pro visitandis Reliquijs, & tempore stationū, ac processionum generalium, & pro alijs causis honestis, pro quibus dat Sixtus Quartus facultatem prælatis Minorum, vt possint duos fratres licentiare. In hoc tamen standum est cōstitutionibus Generalibus, quæ circa hoc authoritatem habent à Leone decimo ad augendum, & diminuendum, quidquid videbitur expedire. Ait Leo *d* Decimus, loquens super istam materiam, *Non prohibemus quod fratres prædicti, scilicet Minores, intra limites monasteriorum S. Claræ, & ad loca, vbi fratres eisdem seruientes habitant, & alij seculares ingrediuntur, intrare, & accedere, necnon cum eisdem (quando opus fuerit) cum limitationibus in capitulis vestris ordinatis, in locis, in quibus reliquæ personæ seculares cum eisdem loquuntur, loqui possint*, Hæc Leo Decimus.

d Habet in mon. f. 17. n. 16.

ARTICVLVS VI.

Quis Prælatus ex inferioribus possit dare prædictam licentiam.

RESpondeo dicendo, quod superior, qui debet dare licentiam, debet esse prælatus proprius illius, cui datur quia debet examinare, an sit illius maturitatis, quam declaratio, seu concessio præterquirit: & hoc est opus, vt cognoscat illum. Vnde frater, qui reperitur, vbi non habet superiorem proprium, non potest licentiari per prælatum monasterij, vbi tunc reperitur, etiamsi sit minister prouincialis, cum non sit prælatus suus: Ita Collector, *e* priuilegiorum mendicantium; at Corduba in additionibus ad Compendium *f* ait, quod consuetudo est optima interpres legum humanarum; & præualet ipsis legibus (vt est communis regula iuristarum; & Theologorum.) Et in ordine nostro est consuetudo, quod cum frater hospes est in conuentu alterius prælati, seu in aliena prouincia, tenetur illi obedire, saltem in pertinentibus ad gubernationem exteriorum actuum, & reputatur ille pro tunc suus prælatus, vt ab eo gubernetur, & ei prouideatur in suis necessitatibus corporalibus, & spiritualibus interim emergentibus. Ideo, si à tali prælato præcipiatur tali fratri hospiti, vt vadat ad sociandum aliquem cōfessorem, vel fratrem ad monasteria monialium, etiam ad intrandum clausuram cum eo in casu, quo alius potest licite intrare, potest etiam ipse intrare. Seu si occurrente necessitate, sine fraude, talis prælatus det illi licentiam, sicut suo subdito dare posset, videtur, quod licite fiat; quia sic quoad hoc videtur consuetudine practicari. Ideo non est in hoc nimis scrupulandum, sinceto, & simplici animo obeditur, & viuitur sine fraude. Dixi notanter, sine fraude, nam si quid in fraudem fieret, non esset licitum. Vtpote si quis eo animo veniens hospes ad prouinciam, seu conuentum alterius prælati, vt de eius licentia colloqueretur cum monialibus, non potens eam habere à suo proprio prælato, tunc enim non posset id licite facere in fraudem. Fraus enim, & dolus in foro diuino patitur, & humano patrocinari non debet alicui.

e Collec. in ti. accedere monast. monial.

f Ti. accedere ad monaste. ria monial.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Custos & Guardianus, qui possunt licentiare suos subditos ad dictos accessus, & ingressus in monasteria monialium, possint licentiare se ipsos.

RESpondeo dicendo, quod Collector priuilegiorum Mendicantium tenet partem negatiuam, & Corduba tenet contrarium; scilicet quod Custos, & Guardiani sicut possunt licentiare suos subditos, possunt etiam se ipsos licentiare, nisi hoc expressè eis prohibeatur, per suos superiores: & ratio est, quia in actibus, qui non sunt iurisdictionis, vel iudiciariæ potestatis, sed superioritatis tantùm, potest quis licentiare seipsum, licet & subditos suos, quomodocunque habeat talem potestatem, scilicet ordinariam ex officio, aut ex commissione, seu ex concessione facta sibi ratione officij, maximè per Papam; quia eo ipso, quo ipsi conceditur, vt possit licentiare alios, conceditur, & conceditur, quod & seipsum similiter possit licentiare, nisi ex causa specialiter prohibeatur. Facit ad hoc doctrina Caietani *g* dicentis, quod in suis legibus potest superior eo modo secum dispensare, sicut, & cum suis subditis, ergo similiter potest prælatus seipsum licentiare ad accessum, & ingressum, sicut, & suum subditū, quia similiter est actus superioritatis, non autem iudiciariæ authoritatis, seu iurisdictionis. Et rationibus, quibus fatigatur Collector, respondeo, quod habent locum in actibus iurisdictionis, vel iudiciariæ potestatis, quia in his nemo potest esse iudex sui ipsius, neque in se exercere tales actus iurisdictionis. Vnde nemo potest commutare vota à se ipso emissa, nec in eis dispensare, etiamsi cum alijs possit dispensare, & eorum vota commutare.

g Caie. 2. 2. q. 96. ar. 9.

QVÆ-

QVÆSTIO XLVI.

De clausura Monialium, quoad ingressum in earum monasteria, in vndecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrum omnes probibeantur ingredi monasteria monialium.*
2 *Vtrum cum licentia licitum sit ingredi monasteria monialium.*
3 *Quis fratribus Minoribus, ac alijs quibuscunq; personis ingredi Sanctæ Claræ monasteria licentiam concedere valeat.*
4 *Vtrum ad licite ingrediendum monasteria quarũcunque monialium, præter superioris licentiam, requiratur adhuc causa moraliter necessaria.*
5 *Vtrum superiores monialium possint propria authoritate intrare monasteria monialium, propter aliquas causas, quæ hic specialiter enumerantur.*
6 *Vtrum generosa possit cum puellis comitata, ingredi monasteria monialium.*
7 *Vtrum monialium conuentibus liceat habere seculares ancillas, quæ monialibus infirmis, & in coquina, & in alijs ministerijs inseruiant.*
8 *Vtrum monialibus infirmis liceat habere famulas intra monasteriorum clausuram.*
9 *Vtrum moniali præ cæteris illustriori liceat habere sæcularem ancillam.*
10 *An in monasterijs Tertiariarum, & militiarum, aliquas nobiles puellas sæculares ibi nutriendas, sanctisq; moribus imbuendas, recipere liceat.*
11 *An liceat prælatis dispensare, vt matres ingrediantur ad inuisendas filias moniales morti iam propinquas.*

ARTICVLVS I.

Vtrum omnes probibeantur ingredi in monasteria Monialium.

a Dist. a. 5.

RESpondeo dicendo, quòd Concilium Tridentinum a determinat: *Ingredi autẽ intra septa monasterij nemini liceat cuiuscunque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Hoc tamẽ limitandum esse iudico, ne procedat in infantibus adhuc discretione carentibus, argumento aliquorum iurium. b Huiusmodi enim infantes non peccant ingredientes, cum neque ad peccandum incitare possint; atque ideo nec vllã incurrunt censuram. Quare moniales eos admittẽtes, cum neminem ingredi prohibitum admittant, non peccant. Ingredi autem prohibentur omnes cuiuscunque fuerint ætatis, habentes scilicet vsum rationis, & discretionem ad peccatum, vel qui ad peccatum incitare possunt.

b l. 1. C. de falsa. moneta. l. illud. ff. de minorijs. ca. illud. 15. q. 1.

Consequitur inde, aliter esse dicendum de fatuis pubetibus, qui licet peccare non possint, tamen ad peccatum incitare, turpiterq; iocari possunt. Quapropter, licet ipsi ingredientes ex defectu vsus rationis à peccato sint immunes, veruntamen Moniales tenentur eos non admittere; quod si admiserint, à peccato profectò non excusantur. Non enim in his ratio legis cessat, siquidem ad peccandum incitare valent. Ita tenet Nauarrus. c

c Nau. in ca. statuim. 19. q. 3. nu. 59.

Et aduertẽdum pro explicatione totius materiæ de obseruantia clausuræ monialium, quod nomine monasteriorũ, in quę prohibetur ingressus mulierũ & virorũ, dubitatur, quid intelligatur. Pro cuius explicatione recurrendũ est ad regulam fratrum Minorũ, Vbi inuenitur simile pręceptũ, ne scilicet fratres Minores monachatum monasteria ingrediantur. Et sex Romani Põtifices fratrum Minorũ Regulã interpretantes cõcorditer diffinierũt, nomine monasteriorũ claustrũ, domos, & officinas interiores significari, vbi per domos monialium, habitacula intelliguntur. Consequitur inde, quod intrantes Ecclesiam, vel domos monasterijs contiguas, in quibus familiares personæ monialium obsequijs deputatæ commorantur, vel ad crates, seu locutoria accedentes, non censentur monasteria ingredi; quia nullus locus istorum est monasterium, iuxta Romanorum Põtificum declarationes. Neque hæc loca sunt intra septa monasterij, sed omnino sunt extra, & omnibus sæcularibus patentia, & communia. Dubium est, an sæcularibus eiusmodi ingredi receptacula (quæ sunt statim in portis monasteriorum) hodie liceat. Re vera hæc receptacula sunt intra septa monasterij, & intra monialium domum, seu habitationem, & intra clausuram; quare absque licentia prælati, & causa rationabili, ea ingredi minime licet, cum clausuram intrent, & violent. Quod & hac ratione fit euidens: Aut enim illa receptacula sunt intra, aut extra clausuram. Si extra clausuram asseras, ergo moniales illic existentes clausurã violant, & cõsequenter, eis illic nõ liceret esse, quod tamen falsum est, quando quidem sunt intra domum, seu habitationem suam. Quod si intra clausuram illud receptaculum esse dixoris, ergo secularibus illud ingredi non licet, quod est meum intentum.

ARTICVLVS II.

Vtrum cum licentia licitum sit ingredi monasteria Monialium.

REspondeo dicendo, quod cum sacrum Concilium, & Pontifices maximi ingressum in monialium monasteria vetassent, neque ignorassent, plures esse necessitates, propter quas ingredi fas esset, ordinauerunt, quod ad licite ingrediendũ monachatum quorumcunque ordinũ monasteria duo copulatiuè requiruntur, & superioris monialium licentia in scriptis obtenta, & causa moraliter necessaria, prout dicitur in Conc. Trid. d quod idem Pius V. & Gregor. Tertius decimus in suis Extrauaganti bus determinauerunt. De licentia dicamus modo; postea autem de causa erit nobis sermo; circa quod quoddã dubium circũfertur, an in monasteria monialium regulari prælato subiecta, sufficiat ad ingrediendũ Episcopi licentia, an verò ipsius regularis prælati necessaria sit. Et vr quod in præfatis monasterijs ab Episcopi iurisdictione exẽptis, & prælato regulari subditis sufficiat Episcopi licentia. Cum sacra synodus disiunctiue, vel Episcopi, vel superioris licentiam requirat, argumento aliquarum e legum. Sed dic, quod in his monasterijs, neq; requiritur, neq; sufficit Episcopi licentia; sed requiritur, & sufficit superioris eiusdem monasterij licentia. Ad Episcopum enim pertinet in monialium monasterijs sibi subditis hanc licentiam propria authoritate, & in alijs sedi Apostolicæ immediate subiectis authoritate eiusdem Sedis indulgere, & nõ in alijs. Sed in pręfatis monasteriis ab Ordinario exẽptis, & pręlato regulari subditis eiusmodi concessio nõ pertinet ad Episcopum, sed ad monialium superiores. Sic tenet Nauarrus. f Sunt ergo referenda singula singulis. Quorsum ergo Episcopus ingrediẽdi monasteria alienę iurisdictionis licentiam donaret; cui monialium pręfectus contradiceret, atque eius licentiam impediendo resisteret, & cui Abbatissæ,

d Conc. Trid. sess. 5.

e l. Plerũq. ff. de iureiur. c. in alternatiuis de reg. iur. l. 6.

f Nau. in ca. statuim. 19. q. 3. nu. 99.

vel Priorissæ patere non astringeretur. Nemini fas est alienam domum ingrediendi facultatem concedere. Hæc expositio fit manifestior ex verbis Bonifacij dicentis: *nemini ingredi liceat, nisi de illius, ad quem pertinuerit speciali licentia*. Obserua verbum, *ad quem pertinuerit*, per quod interpretaberis concilij verba requirentis licentiam Episcopi, vel superioris.

Obserua tamen, quod cum sacra synodus dictione exclusiua vtatur dicens, quod hanc ingrediendi licentiam, debeat dare tantùm Episcopus, vel superior, his verbis excluditur monialium præfecta, Abbatissa, scilicet, vel Priorissa, cui hanc licentiam donare etiam in necessarijs casibus non licet. Sed eiusmodi concessio spectat tantùm ad Episcopum, vel monialium superiorem prælatum. Dictio enim exclusiua significat, quod hoc posset Episcopus, vel superior: & nemo alius. Sic tenet Dominicus, a Archidiaconus, & Ioannes Andreas, & Nauarrus. Pariter, neque Abbatissa monialibus ad exeundum licentiam præstare potest, quandoquidem, & illi imponitur clausura à Bonifacio VIII. b Et ideo etiã ad exeundum superioris prælati licentia necessaria est, quod procedit etiam Sede vacante. Nam cum capitulum sede vacante succedat in locum Episcopi, prout cum communi tradit Syluester, c euidenter sequitur, quod prouisor à capitulo nominatus, erit superior ad dictam licentiam concedendam.

a Domin. Archidiac. And. in d. c. periculoso. Nau. vbi sup. nu. 59.
b Dict. c. periculoso. §. verum.
c Syluest. v. capitulum. n. 4.

Requiritur præterea ad licitum ingressum licentia in scriptis obtenta. Sic præcipit sacra synodus. Circa quod oritur dubium, si Abbatissa nequit licentiam dare, & superior, ad quem spectat scriptam licentiam concedere, longe abest, quomodo potest monialibus monasteriorum, quæ longe ab Episcopo, & superioribus sita sunt satis prouideri, & subueniri, quoad Medicos, & Chirurgos, carpentarios, & alios, quorum repentina opera moniales passim egent, si eorum licentia in scriptis est necessaria. Dic quod superior hanc generalem facultatem scriptam Abbatissis, vel monialium confessarijs potest committere, vt scilicet in similibus casibus ingrediendi licentiam donare valeant. Vel dic aliter, quod hoc casu nulla est necessaria licentia superioris, etiam verbo tenus; sed Abbatissa ex præsumpta interpretatiua volũtate superioris, eam donare potest in his casibus, iuxta doctrinam D. Thomæ d dicentis, quod non requiritur superioris dispensatio, cum causa non ieiunandi est manifesta, & superior facile adiri non potest, præsertim si consuetudo id habet, quæ doctrina nostro casui adaptari omnino potest.

d D. Tho. 2. 2. q. 47. ar. 4.

ARTICVLVS III.

Quis fratribus Minoribus, ac alijs quibuscunque personis ingredi Sanctæ Claræ monasteria licentiam concedere valeat.

Respondeo dicendo, certum esse, quod fratribus Minoribus solus Papa hanc facultatẽ concedere potest; neque sufficit licentia generalis, sed requiritur specialis, qualis est ea, quæ fratrum Minorum expresse meminisset, cum eorum regula dicat, *non ingrediantur monasteria monialium præter illos, quibus à Sede Apostolica concessa est licentia specialis*, Nec immerito specialis requiritur licentia, quandoquidem ipsi specialem habeant inhibitionem. Quare cum nullus inferior Romano Pontifice, nisi eius vices quo ad hoc in specie habeat, hunc ingressum fratri Minori indulgere valet, hinc est, quod si Cardinalis S.R.E. vel episcopus habeat licẽtiam ingrediendi præfata monasteria cum socijs, seu ministris sibi gratis, non possunt virtute huius concessionis eligere fratres minores, socios, vel ministros, qui vnà secum ingrediantur, quia iuxta regulæ præceptum requiritur licentia specialis, id est, quæ de ipsis fratribus expressam mentionem faceret. Prædicta autem facultas, quam in casu posito, vel Cardinalis, vel Episcopus habẽt eligendi socios ad intrandum, non est specialis pro fratribus, sed generalis, atque ideo minus sufficiens. Oportet autem ad hunc ingressum, quod Cardinalis, vel episcopus facultatem habeant eligendi quoscunque sibi gratos socios, vel ministros, etiamsi essent de ordine Minorum; tunc enim talis licentia esset pro fratribus Minoribus specialis.

Sed videamus, quis hanc licentiam secularibus, seu quibusuis alijs personis donare valeat. Certum est autem, quod vtraque S. Claræ regula ingressum concedebat, de licentia, vel Romani Pontificis, vel Cardinalis, cui S. Claræ ordo subditus erat; sicut patet ex eisdem regulis. e Verùm Martinus f Quintus statuit, quod Cardinalis protector nullo modo posset concedere licentiam ingrediendi monasteria inconsulto Romano Pontifice, seu absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. Successit tamen Iulius II. g qui concessit, quod prouinciales Minorum habeãt eandem potestatem, & facultatem, circa moniales S. Claræ eorum curæ cõmissas, quam Vrbanus IV. in Regula prædictarum monialium Cardinali dicti ordinis protectori concesserat.

e 1. Reg. c. 11. reg. 2. c. 18.
f Habet. in li. monu. ordin. in 1. impr. fol. 38. & in 2. f. 36. conc. 41.
g Habet. in supp. fo. 78. cõc. 220.

Circa quam Iulij concessionem dubitatum fuit an prouinciales virtute huius concessionis habeant eãdem authoritatem illimitatam, & quoad omnia sicut Cardinali protectori in regula concessa erat; An verò eam habeant limitatam, & restrictã, prout à Martino V. protectoribus restricta erat tempore, quo hæc Iulij concessio emanauit. Si enim prouinciales omnem authoritatem habeant absque restrictione; consequens fit, quod sicut protector ex concessione regulæ poterat hanc ingrediendi licentiam concedere, ita, & possint ministri prouinciales. Si verò eam habeant limitatam, & cum præfata Martini V. restrictione, consequens est, quod sicut protector tempore, quo Iulius II. hoc concessit prouincialibus, non poterat hunc ingressum donare propter Martini V. inhibitionem; ita neque possit minister prouincialis, & quod Iulij concessio intelligatur cum restrictione, & limitatione, prout tunc habebat Cardinalis protector. Vt autẽ de hac quæstione meam proferam sententiam, dico, quod neutra pars est certa. Verùm communis, & probabilior opinio est, quod prouinciales hanc habeant authoritatem restrictam, & limitatam, iuxta limitationem Martini V. ita quod, sicut tempore concessionis Iulij II. protector non poterat hanc licentiam dare; ita neque possunt generales, aut prouinciales ministri. Sic tenent Clypeus h Minorum, & author compendij Mendicantium, & Corduba in additionibus ad compendium.

h Clyp. conel. 6. author. cõpen. tit. ingredi. monast. no. 4. & Cordub. ibi. §. quoad quartum.

Pro hac opinione roboranda quatuor rationibus nituntur prædicti patres, quas Corduba facillime soluit. Verùm huic opinioni fauet consuetudo, quæ est optima legum interpres, & quæ habet vim legis. Communiter enim ministri, tam prouinciales, quã generales intellexerunt protectoris authoritatem sibi communicatam cum prædicti Martini restrictione, nec vnquam virtute concessionis Iulij licentiam ad ingrediendum ausi sunt donare. Quare dico, quod in regula duplex potestas ab Vrbano protectoribus cõceditur. Prima est, quod protectores [illegible] sãr

curam, & regimen ipsarum monialium eisque moniales parere teneantur, vt habetur in capite vigesimo quinto eiusdem regulæ, & hanc concedit Iulius ministris prouincialibus. Altera est, & secunda quod protector licentiam ad ingrediendum donare valeat, vt dicitur in capitulo vndecimo regulæ primæ, & in capite decimo octauo regulæ secundę, & hæc potestas prouincialibus minime communicatur.

Sed argues contra prædicta. Videtur enim, quod Episcopus, vel superior possit hodie mulieribus sæcularibus facultatem indulgere ingrediendi monasteria Sanctæ Claræ, ex concessione Concilij Tridentini. *a* Quod postquam in monasteria monialium sine Episcopi, vel superioris licentia ingredi prohibuit addit, *Dare autem tantum Episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessarijs*. Hæc ibi. Ergo iam non requiritur licentia Papæ ad ingrediendum monasteria monialium, etiam Sanctæ Claræ.

a Ses. 25. de reg. c. 1.

Hoc argumentū soluit idemmet Conciliū *b* Tridentinum, vbi sic legimus: *si qui verò Regulares tam viri, quàm mulieres sint, qui sub arctiori regula, vel statutis viuunt, eos ab eorum instituto, & obseruantia sancta synodus amouere non intendit*. Hæc Concilium. At cum Sanctæ Claræ moniales habeāt strictiorem regulam, strictioraque statuta, nempe, vt absque Summi Pontificis licentia nemini earū monasteria liceat ingredi, Sancta synodus obseruare vult, non relaxari eiusmodi strictiora statuta. Quare licentia Episcopi, vel superioris sufficiens ad ingrediendum ea monasteria, qoibus de nouo per sactum Concilium indicitur clausura; non sufficit ad ingressum monasteriorum Sanctæ Claræ, idemque de monasterijs Conceptionis omnino est dicendum. Nam hic ordo strictiorem regulam, strictioraque statura habet. Nam in capitulo nono eiusdē regulæ Iulius Secundus omnibus interdicit ingressum, exceptis visitatoribus, cōfessarijs, medicis, & artificibus pro suis officijs necessitatis tempore exercēdis. Et addit vltra. Si verò aliter ingrediantur tam ingredientes, quàm admittentes excommunicationis sentētiam incurrant. Hæc ibi. Fateor ego, quod superiores monialium Sanctæ Claræ, & Conceptionis ingrediendi licentiam indulgere valent ijs tantùm, quibus ex concessione regulæ ingredi fas est. Sed rursus, ad eam licentiam vlterioribus personis concedendam nullam habent authoritatem. Hæc asserta fuerunt à quodam doctissimo nostræ religionis viro, quoad monasteria Sanctæ Claræ, & Conceptionis: nec in hoc puto seruandam esse generaliter constitutionem Concilij Tridentini, vt dicetur infra in articulo sexto in fine.

b Conc. d. ses. 25. c. 22.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad licite ingrediendum monasteria quarumcunque monialium, præter superioris licentiam requiratur adhuc causa moraliter necessaria.

RESpondeo dicendo, quod vt cōstat ex Decreto Bonifacij Octaui, & ex Cōcilio Tridentino superius allegatis, causa ad huiusmodi cōcessionē interuenire debet. Solùm dubitatur, an sufficiat tantùm quędā causa moraliter necessaria. Pro cuius rei explicatione notāda sunt verba cōstitutionū de hac re verba facientiū. Bonifacius enim Octauus postquā hunc ingressum generaliter inhibuit, exceptionē apposuit dicens. *Nisi rationabilis, & manifesta causa existat*. Super quæ verba Glossa *c* ibi addit. *Sicut in medicis, barbitonsoribus, sartoribus, carpentarijs, & similibus, cum eorum ministerijs moniales indiguerint*. At Concilium Tridentinum postquam prohibuit dictum ingressum addidit. *Dare autem tantū Episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessarijs, nec in alijs vllo modo possit, etiam vigore cuiuscūque facultatis, uel indulti hactenus concessij, uel in posterum concedendi*. At Gregorius Decimus Tertius in constitutione quæ incipit, *vbi gratia, & indulta*, pro necessitatibus vrgentibus, tantum prædictam facultatem concedi permittit: & quamuis præfata decreta diuersis verborum formis vtantur, tamen in re conueniunt, & eandem habēt sententiā. Quā enim sacra synodus causam necessariā vocat, hanc Bonifacius rationabilem, & manifestam nuncupauerat. Et Gregorius XIII. qui necessitatem vrgentē requirit, nullum supra Concilium addit maiorem rigorem, sed pro eodem sumit necessitatem vrgentem, & necessitatem moralē. Probatur primo quia ex decreto Concilij probat ipse sua sententia requiri, scilicet, vrgentem necessitatem, cum Concilium Episcopis, & superioribus hanc committat facultatem in casibus necessarijs, ergo non intendit concilium derogare. Secundo ex præcedentibus verbis Extrauagantis colligitur hæc expositio. Cum enim inhibuisset, ne monasteria ipsa ingrederentur pro libito addidit. *Sed necessitatibus urgentibus*: ergo non derogat ingressum, qui fit ex causa moraliter necessaria, sed eum derogat, ac prohibet ingressum, qui pro libito fieret. Tertio, quia constitutio interpretans, qualis est Extrauagās Gregorii XIII. in dubio intelligenda est, secundum interpretata, qualis est, sacri concilii constitutio, prout dicitur in iure. *d* Quod etiam ex eo confirmatur, quia euitanda est legum correctio, & maxime legis Concilii generalis, quantum possumus: & expedit iura iuribus concordare. Verùm ergo dicimus, quod tria hæc decreta, tametsi diuersis verbis loquentia, eandem omnino ingrediendi causam, hoc est moraliter necessariā requirunt, nec hæc verborum diuersitas vllum maiorem addit rigorem.

c Glo. in d. c. periculoso. v. causa.

d Auth. hac constitutio §. hac egit. co. 6.

Sed videamus, vnde nobis constat, quod concilium, & alia decreta tantum causam moralem prærequirunt. Pro cuius rei explicatione aduertēdum est, quod duplex est necessitas. Prima necessitas est, seu impossibilitas logica, seu metaphysica; & altera est moralis necessitas. Quo supposito dico, quod in præsentiarum sufficit necessitas moralis, & nō prærequiritur logica, & metaphysica. In oībus nāque præceptis, & diuinis, & humanis, etiam lege non excusante, semper intelligitur excepta moralis necessitas, prout dicunt communiter Doctores. Ergo in nostro casu, vbi lex necessitatem, seu casum necessarium expresè excipit, à fortiori hæc exceptio de necessitate morali, & non de metaphysica est intelligēda; nec requiritur, quod necessitas sit extrema, seu strictissima. Præterea, præcepta moralia ad mores spectantia non metaphysice, sed moraliter sunt intelligenda. Nec dubitandum est, quin Ecclesia hac æquitate sua omnia præcepta intellexerit, atque temperauerit: vt sic eum imitetur, qui omnia disponit suauiter, & cuius iugum suaue est, & onus leue. Ergo, & hoc præceptum necessitatem moralem non excludit.

Probatur præterea; nam Concilium Tridentinum concedit facultatem superioribus ad dispensandum in casibus necessariis, sed concilium non loquitur de illis casibus, in quibus ante prædictum concilium poterant licentiam præstare quia verba præsentis decreti, aliquid debent operari, nō enim otiosè & inutiliter posita sunt. Ergo cum ante concilium poterant superiores præstare licentiam iure

ex vi

ex vi regulæ omnium monialium, medicis, & barbi tonsoribus, & reliquis artis peritis, inde sequitur, quod sacrum concilium in prædicto decreto non loquitur de necessitate naturali ordinaria nec extraordinaria, qualis esset incendium monasterij. Nam in eo casu, ante concilium erat licitus ingressus ad extinguendũ ignem. Relinquitur ergo, quod concilium in illo decreto agit de necessitate morali, & extraordinaria iudicio peritorum determinanda, & decernenda. Quia cum huiusmodi necessitas sit inopinata, non potest præueniri per Summum Pontificem.

Est autem hoc loco obseruandum, minorem causam requiri pro ingressu fœminarum, quàm virorum, minorẽ pro matre, aut sorore, quàm pro alijs fœminis, minorem ad ingrediendum receptaculum illud, de quo in superioribus *a* fecimus mentionem, quàm ad ingrediendum officinas interiores conuentus.

a Supr. hac q. ar. 1.

Est etiam obseruandum, quod quamnis lex ingressum generaliter prohibens nullam necessitatis exceptionem apponeret, adhuc omnis illa restrictio, seu exceptio, quæ est de iure naturæ, censetur apposita. Quare, lege neminem excipientes, visitatores, confessores, medici, & artifices censentur excepti, quia borũ exceptio est de iure naturæ. Hinc pater declaratio ad Concilium Tridentinum, *b* vbi sic legimus: *Is qui Abbatissæ vel Priorissæ electioni præest, & Episcopus, siue alius superior claustra monasterij non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam, vota singularium audiat, vel accipiat.* Hæc ibi. Profectò quamuis hæc lex nullam apponat exceptionẽ, veruntamen limitandum est, nisi prælati iudicauerint, non posse fieri dictam electionem canonicè, nisi ipsi monasteria ingrediantur, vt in casu sequenti patebit.

b Seß. 25. de reg. c. 7.

ARTICVLVS V.

Vtrum stante Concilio Tridentino & constitutionibus Apostolicis de ingressu, & clausura monasteriorum monialium, superioris earundem, immediatè authoritate Apostolica deputati, possint indistinctè, ex causa publica, vel secreta, ab ipsis tantum superioribus iustificanda intra clausuram monasteriorum intrare in electione Abbatissarum facienda, ex causa inquietudinis monialium, & suspicione subornationis suffragiorum, inter easdem suborta, vel ex alijs iustis causis, ab ipsis superioribus rectè arbitrandis, & ibi vota ipsarum monialium audire, & recipere.

RESpondeo dicendo primò, posse dictos superiores causa rationabili, & manifesta id suadente ingredi in clausuram dictorum monasteriorum; Cum enim ipsi cum suis subditis in hoc possint dispensare, etiam cum se ipsis dispensare posse, tenent viri clarissimi, inter quos est Caietanus, *c* quem refert, & sequitur Corduba. Et sic possunt ingredi claustra monasteriorum suarum monialiũ ad dictam electionem faciendam, quando ad eam rectè, & ritè celebrandam propter earum instantias in casu positas, necessarius est dictus ingressus; prout tenet Nauarrus. *d* Verum est tamen, quod licet ipsa monialium monasteria sint authoritate Apostolica immediatè aliquibus Abbatib. subiecta, generales tamen, & ipsorum superiores possunt inquirere, & examinare, an causæ supradictæ ingrediendi fuerint veræ, an fictitiæ, & non obstat dicere, quod ipsi generales non habent iurisdictionem supradicta monasteria, & eorum moniales, cũ sint ipsis Abbatibus immediatè subiecta, vt se in his possint intromittere. Nam respondetur, quod generales de hoc inquirentes, non mittunt falcem in messem alienam, hoc enim agunt iurisdictione, quam habent super ipsos Abbates. Qui in syndicatione non solum syndicantur de his, quæ bene, vel male faciunt, in quantum Abbates suum ministerium Abbatiatus exercent, sed etiam in quantum particulares personæ legem Dei, & sacros canones obligati obseruare, principaliter in his, quæ pertinent ad honestatem. Quæ, si causa ingressus non est iustificata, regulariter naufragium pati præsumitur.

c Caiet. 1. 2. q. 96. art. 5. Cordub. l. 5. q. 31 p. 46.
d Nau. in c. va tionum, n. 39.

ARTICVLVS VI.

Vtrum generosa quædam possit intra clausuram intrare monialium Conceptionis, comitata aliquibus honestis puellis.

RESpondeo dicendo cum doctissimis Theologis, & Iurisperitis, posse ibi esse authoritate prælati dictarum monialium, cum tribus, aut quatuor comitata puellis, si ipsa generosa nõ habebat commoditatem manendi in seculo sine dispendio sui honoris, & famæ, & quod prædicta necessitas est sufficientem causam ad dispensandum cũ puellis, quæ duodecim annis sunt minores, quod scilicet possint in habitu honesto educari in monasterijs strictè clausuram obseruantibus. Immo affirmat doctissimus Pater Franciscus Bobadilla, regularis nostræ obseruantiæ meritissimus pater quondam prouinciæ Castellæ Prouincialis dignissimus in suo Enchiridione manuscripto, quem nobis reliquit, quod ipse in quadam occasione responsum habuit ab illustrissimo Episcopo Paduano Nuntio Apostolico Hispaniarũ, & Legato à latere, in quo, sua subscriptione asserebat, id licite fieri posse de puellis, quæ duodecim annis sunt minores, quod latè probat Nauarrus. *e* Verum est tamen, quod ante Concilium id non licuit, sine speciali dispensatione Papæ id prohibentis pro monasterijs Sanctæ Claræ.

e Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 20.

Sed contra supradicta sunt duo argumenta. Primum est desumptum ex constitutione Sixti V. data Romæ apud Diuum Petrum die quinta Ianuarij, anno Domini, millesimo quingentesimo octuagesimo nono, pontificatus sui anno quarto. *In quo motu proprio, & ex certa scientia, deque apostolicæ potestatis plenitudine, & omnes, & singulas licentias ingrediendi monasteria monialium regnorum Hispaniæ, & ibi permanendi ad tempus mulieribus cuiuscunque statui, gradus & conditionis existentibus, etiam Commitissis Marchionissis & Ducissis, sub quibuscunque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuscunque etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque fortioribus, & efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus decretis a Sede Apostolica, & a se concessas cassauit, & irritauit, districtè præcipiendo mulieribus prædictis, licentias huiusmodi prætendentibus, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna postquam borum notitiam habuerint, a qua non possint nisi à Sede Apostolica absolui: præterquam in mortis articulo, ne monasteria prædicta ingredi, aut inibi manere seu stare valeant seu præsumant.* Hęc Sixtus Quintus.

Huic argumẽto respõdetur, quod in dicto motu proprio solum prohibetur, & interdicitur ingressus, illarum

illarum mulierum, quæ ingrediuntur, & ibi permanent priuilegio à Sede Apostolica concesso, vt patet ex eius verbis ibi: *à Sede Apostolica, & à nobis concessa*, non autem prohibetur ingressus illarum mulierum, quæ ingrediuntur, & ibi permaneut facultate iuris communis Concilij Tridentini.

a Conc. Trid. sess. 25. de regul. c. 22.

Secundum argumentum est ex Concilio *a* Tridentino: vbi sic legitur: *Si qui verò regulares, tam viri, quàm mulieres sunt, qui sub arctiori regula, vel statutis viuunt, eos ab eorum instituto, & obseruantia sancta synodus amoueri non intendit*. At cum Sanctę Clarę, & Conceptionis moniales habeant strictiorē regulam, strictioraq; statuta, nempe, vt absque Summi Pōtificis licentia, nemini earum monasteria liceat ingredi, Sancta Synodus obseruare vult, non relaxari eiusmodi strictiora statuta. Sed respondeo, quod sancta synodus amouere non intendit dictorum monasteriorum strictam clausuram, & non ex hoc prælatis ipsorum monasteriorum tollit facultatem, quam omnibus prælatis concedit sancta synodus, dandi licentiam in casibus necessarijs, quando ipsis videbitur expedire. Neque obstat, quod sine speciali Sedis Apostolicæ authoritate, nemo in dicta monasteria ingredi possit. Nam respondetur, quod pręlati dictas licentias concedentes, authoritate Sedis Apostolicæ speciali id faciunt. Quod probatur. Nam Concilium Tridētinum specialem authoritatem concedit pro omnibus monialibus nullas excipiendo. Licet tamen prędicta videsntur iuridica, vsus tamen contrarium admisit, ad Legatum enim suæ Sanctitatis, pro licentia ad hæc recurritur, cum velit Summus Pontifex, quod instituta cuiusnis religionis, circa hoc seruentur, prout pateat ex declarationibus Cardinalium relatis infra articulo decimo.

ARTICVLVS VII.

An monialium conuentibus liceat habere sæculares ancillas, quæ monialibus infirmis, & in coquina, & in alijs ministerijs inseruiant.

RESpondeo dicendo, mihi esse certum, quod in monasterijs monialiū, quę ad clausurā astringuntur dumtaxat ex præcepto Concilij Tridētini, has ancillas licet habere hac lege, quod domū, non plus, quàm moniales, egrediantur. At loquendo de monasterijs Sanctæ Claræ, & de alijs, quę à sua fundatione, & voto clausulam seruant, hoc magis dubium est. Et propterea Paulus III. anno Dñi millesimo quingentesimo trigesimosexto, *concessit omnibus monialibus prouinciæ Castellæ, vt prouinciales, & Abbatissę possent cuilibet monasterio certum numerum secularium seruitricum consignare*. Quod nimirū priuilegium autenticum habetur in archiuio Sancti Ioannis Regum Toleti. Nam cum moniales ipsæ à sua fundatione clausurā seruauerint, nō poterāt dictæ ancillæ illuc ingredi sine speciali sedis Apostolicæ decreto. Sed nihilominus cōtrariū puto dicendum, etiam post Concilium Tridentinum, & post cōstitutiones Pij V. supposita opinione eorum, qui dicunt, dictas moniales nō posse habere conuersas professas ad seruiēdum in coquina, & in alijs. Verū supposita opinione eorū, qui dicunt, dictas moniales posse nunc habere intra clausuram conuersas professas, quæ in his ministerijs exercentur, & ad hunc effectum ad habitum recipiuntur, prout contra Nauarrum diximus in superioribus, *b* dico non posse dictas seruitiales admitti; cum iam, moraliter loquendo, nō sint necessariæ, & si in aliquibus monasterijs admittuntur, hoc prouenit, quia prælati nolunt conuersas istas laicas recipere, vbi enim nō recipiuntur, necessarium est, vt laicæ recipiantur ad dicta ministeria exercenda. Quod probatur primo, quia Seraphicus pater noster Franciscus, primæ regulæ Sanctæ Claræ institutor, & Innocētius Quartus eiusdem confirmator, & Vrbanus Quartus author secundæ regulæ, hanc consuetudinem eximendi scilicet moniales choro destinatas ab his coquinæ vilioribus officijs approbarunt, qui in pręfatis regulis mulieres seruitiales ad professionē admittunt, vt cæteris monialibus choro destinatis in præfatis deseruiant ministerijs; neque has ad clausuram astringi voluerunt. Agnouerunt ergo, ac necessarium iudicarunt, vt quæ choro destinantur, ab his ministerijs eximantur, aliàs id non statuissent, & quidem habenda est ratio huius consuetudinis plusquam immemorialis. Præterea, & id notissimū est, quod necessitas ad ingrediendum non debeat esse metaphysica, nec logica, sed moralis duntaxat. Euidens autem est, præfatas moniales choro destinatas moralem quamuis non metaphysicam habere necessitatem, quod ab illis ministerijs eximātur, vt commodius diuinis laudibus in choro canendis vacare valeant: & consequenter alijs indigent mulieribus, quæ in his occupentur: Et confirmatur, nā in monasterijs, in quibus non est magnus monialiū numerus, aliæ sunt anus, & debiles, aliæ infirmæ, aliæ infirmis ministrantes, aliæ & non paucæ sunt officiariæ, & si aliæ ex his, quæ choro destinantur, in his vilioribus obsequijs exerceantur, quot remanebunt ad diuinas laudes in choro canendas, nonnisi paucissimæ? Experimur enim, quod cum monialium quamplures sint debiles, & tenerrimè educatæ, ministerium culinæ, earum saluti erit plurimum nociuum; propter quod protinus ægrotant, & infirmantur.

b Sup. q. 45.

Habenda quoque videtur ratio ipsarum monialium, quarum multæ sunt nobiles, & illustres in paternis domibus delicatè enutritæ, & omnes in choro, & alijs ministerijs iugiter laborant. Ergo huiusmodi seruitialiū mulierum ministerio profecto indigent, aliàs non paucæ à religionis ingressu retardarentur, aut prorsus amouerentur affectantes religionis iugum propter huiusmodi laborem esse sibi importabile, ac difficillimum. Et confirmatur; nam videmus in virorum monasterijs, quod qui choro destinantur, ab his eximuntur vilioribus culinæ ministerijs, & alij eis in eiusmodi ministrant. Cur ergo in monialium monasterijs id non dicamus necessarium? Aliàs quæ choro inseruiunt, ob vilia ministeria, ab operibus altiorum virtutum impedirentur, quod indecens videtur. Confirmatur deinde, Nam perquam reuerendus pater frater Ioannes de Aguilera ordinis Minorum olim curiæ Romanæ Cōmissarius, quamplura viuæ vocis oracula à Pio Quinto obtinuit, statum Minorum fratrum, & S. Claræ monialium concernentia, inter quæ ad eiusdem humilem supplicationem præfatus Romanus Pontifex vigesima septima die mensis Septembris, anno Domini millesimo quingētesimo sexagesimo nono, viuæ vocis oraculo duas fecit concessiones pro monialibus præfatis, Quarum prior est, quod in quolibet conuentu monialium possint moniales habere tres, vel quatuor ancillas pro communi seruitio monasterij, si commode eas sustentare possint, dumtamē sint honestæ vitæ, & a conuentu illo nō egrediantur. Et inueni apud scripta cuiusdam grauissimi patris nostræ religionis, se esse certum de hac concessione. Nec ea per Gregorij Tertij decimi Bullam est reuocata, cum non agat de rebus, quæ in ea reuocantur, prout dictum est in superioribus. Et

licet

licet aliqui dicant, hanc cum aliis concessionibus fuisse ab eodem Pio Quinto reuocatam, ad supplicationē dicti patris, propter murmur contra ipsum ortum, tanquam nostram sacram familiam his, & aliis concessionibus ab ipso impetratis relaxantem: adhuc tamen dicta concessio nostræ fauet conclusioni. Cum enim præfatus Pontifex maximus sponraneus omnibus monialium etiam S. Claræ monasteriis concesserit, quòd possint habere tres, vel quatuor ancillas, intellexit proculdubio, hoc vel saltē morali necessitate eis esse necessarium; aliàs enim id generaliter non concessisset vniuersis. Preterea harum ancillarum ingressui non derogat sacrum Concilium, vbi præfatus ingressus sub excommunicationis pœna interdicitur, exceptis tamen necessariis casibus: Ergo intellexit hunc casum esse necessarium; & consequenter quod ingressos de licentia superioris in hoc casu non est contra sacrum Concilium. Et si ancillarum ingressum sacra synodus interdiceret, profecto Apostolica Sedes non tā facilè vniuersis monasteriis etiam S. Claræ, eiusmodi ingressum concederet. Quod ex eo etiam confirmatur, quia si contra sacri Concilii prohibitionem Pius V. hunc ingressum indulgeret, diceret profecto, se sacrum Concilium derogare, & vt moris est, clausulam apponeret derogatoriam dicens; Non obstante sacro Concilio Tridentino; Quod cum non fecerit, re vera agnouit, præfatum ancillarum ingressum non esse contra sacrum Concilium. Quare, & hoc Pij V. indultum non est noua aliqua concessio, sed potius Concilij declaratio, quod scilicet pręfatus ancillarum ingressus fit ex causa necessaria, & quod moniales earum ministerio opus habent. Quare huiusmodi ancillis de licentia superioris ingredi licebit. Et ita in aliquibus monasteriis Sanctæ Claræ hodie ancillæ admittuntur; at in aliis non.

Ex his consequitur responsio cuiusdam dubij, quod est huiusmodi. In quodam S. Claræ conuētu, quo tempore in ciuitate ægrotabant plurimi, infirmabantur etiam monachæ quamplures; quarū aliquæ in lectis iacebant; aliæ nō paucæ iam conualescentes ex lectis surgere incipiebant, & aliæ erant anus, infirmis ministrare impotētes & quæ ex ipsis iuniores valebant, tot ęgrotis commodè ministrare non sufficiebant: propter quod ægrotantes non mediocrem in necessario ministerio patiebantur iacturam. Dubitauerunt moniales, an ipsis in hoc casu liceret sæcolares mulieres introducere quę infirmantibus ministrarent. Et quidem pars affirmatiua prorsus est mihi certa, quę & ex iam dictis corollariè sequitur. Si enim ad ministrādum in culina sanis monialibus sæculares fœminas introducere licet, & hæc censetur necessaria causa; cur non potius ad seruiendum ægrotis in præfato casu licebit? Nō dubito, quin hæc necessitas sit moralis, & vrgens. Præterea finis præcepti est charitas iuxta Apostolum; ergo constitutio contra charitatem militans, cuiusmodi esset, quæ ingressum in hoc casu prohibuerat, iniusta est censenda; ac proinde non est seruanda. Aliàs audiant legislatorem Christum Dominum a eis dicentem. Quare transgredimini mandata Dei propter traditionem vestram de clausura? Quare & vos irritum fecistis mādatum Dei de charitate propter traditionem vestram? Omnis profecto regularis institutio, quantumcunq; varietur inuiolata manet, dum charitatis lex custoditur. Esus carniū, ingressus intra claustrū monasterij, aut egressus, quāuis prima fronte regulari institutioni aduersari videantur; tamē si charitate, & necessitate fiant, idem sonant. Quod si pro necessario seruitio infirmis exhibendo, ieiunium licet soluere, & in die festo sacrū

Matt. 15. c.

non audire; cur non licebit, & monasterij claustrū in præfato casu mulieribus secularibus introire? Licet profecto & multo fortius.

Et idem omnino dicendum videtur de virorum monasterijs. Certum est enim, quod ingredi prohibetur mulieribus in monasteria virorum per constitutiones Pij V. & Gregorij XIII. Ponamus, quod sunt in aliquo conuentu septē, vel octo fratres, quorū aliqui absunt; alii verò tempore æstatis colligūt eleemosynas, vel annuos reditus; alii verò sunt senes. Infirmantur ibidem duo, vel tres fratres; nullus est infirmarius, qui eis valeat ministrare; seculares viri non reperiuntur; qui aut velint, aut valeant inseruire: re vera instante hac necessitate mulieribus honestis, & suspicione carentibus fas est ingredi ad charitatis opera cum infirmis exercenda, iuxta ea quæ in superioribus dicta sunt.

Et id ipsum similiter est dicendum, si monialis quædam contagioso morbo laborat, propter quod à monasterio exire licet; verum cum sit matre, & sororibus orbata, nullus est secularis, qui domi suæ eam recipere velit, atque ideò in loco separato intra ipsum monasterium necessario erat curanda; & moniales contagium metuentes ei ministrare renuunt. Quid faciet misera? Certum omnino iudico, hanc causam esse necessariam, propter quam moniales de licentia prælati introducere possent mulierem secularem, quæ huic subueniat necessitati, cum præceptū charitatis præcepto positiuo clausuræ debeat præferri.

ARTICVLVS VIII.

Moniales quædam ordinis S. Claræ, postquam quadraginta annis in continuis, atque grauibus infirmitatibus detentæ incessanter laborauerant; his accedit, quod in eius conuentu sunt aliæ moniales anus, & debiles, aliæ ægrotantes, quarum altera perpetuò laborat morbo, in quarum ministerio adolescentes moniales continuo occupantur, aliæ choro die, noctuque assistunt: aliæ non paucæ conuentus officijs impediuntur. Et præterea nouitiæ, quæ intra probationis annum sunt constitutæ, discunt literas, & cantum, & diuinum officium, quo fit, vt quamuis in conuentu sit non exiguus monialium numerus, illi tamen necessarium subsidium commodè præstare nequeunt. Dubitatur, vtrum eius prælatus huic concedere possit honestam famulam secularem, suorum parentum expensis alendam, quæ ibi in necessarijs ministraret hac lege, quod nunquam à monasterio exiret.

RESpondeo dicendo primo, quod in monasterijs in quibus moniales huiusmodi ancillis vtuntur, licet profectò, & pro hac moniali ministranda aliam introducere ancillam. Et hoc citra controuersiam est verum. Si enim ancillæ intrant ad seruiendum sanis, & valentibus in culina, cur non & id licebit ad seruiendum ægrotantibus in infirmaria? Et quidem consuetudo, quæ optima legum interpres est, interpretatus, quod apud moniales, quæ à sua fundatione ad clausuram non tenentur, benignior sit clausura seruanda; & quod apud eas minor causa ad ingrediendum sufficere debeat, quàm apud Sanctæ Claræ monachas. Verum in Sanctæ Claræ monasterijs, in quibus seculares fœminæ neque inseruiunt, neque vnquam inseruierunt, distinctione vtendum est. Aut

enim

enim obsequij defectus, quẽ hæc monialis patitur, prouenit ex monacharum malitia, aut ex charitatis defectu, vt puta, quia sunt moniales eiusmodi obsequium commodè ministrare valentes; & continuũ laborem fugientes nolunt. Quo casu sæcularem ancillam introducere fas non erit. Necessitas enim, quæ ex malitia, & charitatis defectu prouenit, non est censenda necessitas, propter quam ancillis monasteriorum pateat ingressus. Sed tunc Prælatus, ac prælata monachas instruant, ac doceant, quod ex charitate naturali, ac diuina lege monialibus infirmis seruire tenentur, sicut vellent sibi seruiri; & eas adhortentur. Et præterea iuniores monachas ad id faciendum cogant, & compellant. Quod si defectus, quẽ hæc monialis infirma in sibi necessario ministerio patitur, ex monacharum impotentia proueniat, quæ commodè ei seruire non valeant, eique iuxta suæ necessitatis exigentiam non nisi difficillimè ministrare possunt; tunc hæc censetur vel necessitas vel impossibilitas moralis. Quod enim est nimium difficile, & non nisi difficillimè fit, impossibile censetur in materia morali. Quare & hoc casu, ad huius ægrotantis monialis subsidium, sæcularẽ ancillam introducere licebit. Quod si prælatus, auditis ad vtranque partem rationibus, adhuc sit dubius, an eiusmodi necessitas ad hunc ingressum concedendum sufficiat, necne; vel sit dubius, an ministerij defectus, quem hæc patitur, ex malitia, vel ex monialium impotentia proueniat, obseruandũ est, quod in dubio constitutus licentiam negare debet: non enim ad ingressum sufficit causa dubia; cum Bonifacius causam rationabilem, & manifestam requirat. Quod verbum, *manifestam*, contra dubium opponitur. Verum si superior, quamuis opinatiuè, & cum formidine de opposito, assentiatur hanc habere necessitatem, & hanc causam ex impotentia monialium esse moraliter necessariam, iam in id nõ est dubius, si quidem assentitur. Et tunc hanc facultatem concedere fas est. Quo casu audiat Ioannem Gersonium in tractatu de perfectione religionis nobiliter dicentem. *Religio debet habere curam præcipuã de infirmis, sicut statuerunt sancti patres dicentes, quòd asserenti se infirmum, credatur. Curandumque est solicitè à prælatis, ne quis in infirmitatem præsertim inuincibilem labatur.* Et addit ibi. *Si prælatus dubitet de necessitate personæ auxilium quærẽtis, securius aget ipsius fragilitati interim condescendendo, quàm si eum seueritate auxilium deneget; quia melius est de nimia pietate, quàm de nimia seueritate rationem Deo reddere.* Hęc ille: Facit ad hoc quidam Canon * dicens: *Illa sunt imitatione digniora, quæ pietate sunt excellentiora.*

* c. vlt. 5. dist.

ARTICVLVS IX.

In monialium Tertij ordinis, vel militiarum monasterijs est aliqua monacha præ cæteris illustrior. Dubitatur an prælatus, huic licentiam concedere valeat, ad habendam sæcularem ancillam suorum parentum expensis alendam hac lege, quod extra claustrum non plus exeat, quàm cæteræ moniales. Quæro ergo an inspecta huius monialis qualitate, hæc censeri debeat moralis necessitas.

RESpondeo dicendo, quod in S. Claræ monasterijs propter suam strictissimam clausuram, quã seruare consueuerunt, certus sum, id non licere. Verùm in præfatis alijs monasterijs, vbi benigniorem, & laxiorem clausuram imponi, consuetudine hanc legem sic interpretari, existimandum esse, crediderim, quod prælato hanc licentiam indulgere fas sit, vt ancilla illa ad huic moniali inseruiendũ claustrum tuta conscientia ingrediatur. Sic docet Nauarrus. Ad quod considerat ipse, & consuetudinis antiquitatem, & personæ præeminentem qualitatem, & præterea, quia hoc iuuat ad hoc, quod illustriores fœminæ ad religionem facilius prouocentur. Quæ autem sit causa moralis sufficiens pro dictis monasterijs, arbitrio peritorum relinquendum puto.

ARTICVLVS X.

An prædictis Tertiariarum & Militiarum monasterijs aliquas nobiles puellas sæculares, ibi nutriendas, sanctisque moribus imbuendas recipere liceat.

RESpondeo dicẽdo, quod pars affirmatiua prorsus tenẽda videtur. Quod enim ibi sanctis moribus instituantur, & inde ad religionẽ afficiantur, & ad profitendum promoueantur, causa moraliter necessaria censeri debet. Quod si coniugalem statum assumpserint, maiorem proculdubio virtutis, orationis, & misericordiæ operum curã habebunt, & frequentius, ac dignius ad pęnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta accedent; quæ omnia moralem constituunt necessitatem, propter quam eiusmodi intra monasterium educatio concedi debet. Obseruanda est etiam, & consuetudo, & quod lex vniuersalis de clausura vniuersis monialib. nouissimè imposita benigniùs, & suauius est interpretanda. Præterea monialium pauperiores cõuentus, ex hac puellarum receptione nonnihil iuuantur quoad suos sumptus, plus enim pecuniæ conuentui conferunt, quàm pro suis expensis sit necessarium. Et cõfirmatur; Nam hoc Reipublicæ expedit, & oppositũ contra charitatem militare videtur; ergo non est credendum sacram synodum his puellis deuotè, & religiosè nutriendis monasteriorum ianuam præcludere voluisse. Præterea Nauarrus inquit Romæ edictum illustrissimi vicarij, ne quis sine licentia loquatur, vel mittat literas ad vllas moniales, vel prælatas, vel zitellas, id est, virgines sæculares in monasterio inclusas, & commendatas. Hæc ibi. Ergo supponit hoc edictum puellas in monasterijs, simul cũ monialibus educari posse. Et ad hoc sunt notandæ aliquæ declarationes Cardinalium, quæ ad manus meas peruenerunt.

Prima declaratio est. *Conciliũ Tridentinum non prohibet, quin puellæ in monasterijs monialium educationis gratia recipi possint, nisi fortè ratio aliqua, vel institutum religionis alicuius aliter prohiberet.*

Secunda declaratio. *Puellæ sæculares non prohibentur, quin in monasterijs monialium educari possint, seruanda tamen instituta cuiuslibet monasterij, nec, nisi de consensu superioris eiusdem monasterij admittendæ.*

Tertia declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia degunt in monasterijs, debent ibi manere sine ancillis, nec inde nisi non reuersuræ possunt exire, & obligatæ sũt ad clausurã, & ad cætera, sicut ipsæ moniales. Idem statutũ est de puellis, quæ propter tenues facultates, vel inopiam domi suæ tuto ali nequeunt, ac eisdẽ etiam victu à propinquis suppeditato, sunt in monasterijs collocandę.*

Quarta declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia in monasterijs monialium recipiuntur, recipi debent de consensu Abbatissæ, & monialium, & de consensu, ac licentia in scriptis superioris earundem, debentque in* mona-

monasterio sine ancillis manere, & si semel ex eo exierunt non sunt amplius ad id admittendæ.

Quinta declaratio: *Puellæ quæ sunt in monasterijs monialium educationis gratia, debent restitui patri, quandocunque eas petierit.*

Sexta declaratio: *Puellis, quæ educationis gratia in monasterijs sunt licentia dari debet, inde ad balnea curandæ valetudinis gratia exeundi, ijsdemque permitti debet, ut in idem monasterium redire possint, si tamen recta uia à balneis eo se recipere uoluerint.*

Septima declaratio: *Puellæ, quæ de licentia superioris monasterij de eo exiuerint, curandæ ualetudinis causa, rursus in eodem admitti debent, modo ab eiusdem superiori licentiam in scriptis impetrent, & Abbatissæ, ac reliquarum monialium accedat consensus. Et in eo uestitu in monasterium intromitti debent, qui uirginali modestiæ, & pudori conueniat, nullamque secum famulam ducant. Et, dum ibi erunt, seruare debent clausuræ eandem legem, quam moniales seruant, neque ibi permanere permitti debent, ultra ætatis suæ annum uigesimum quintum. Quo ex loco si semel exierint, nullam postea reuertendi habeant facultatem.*

Octaua declaratio: *In monasterijs monialium tolerari debent puellæ quæ delectæ sunt ex hospitalibus, & alijs pijs locis, donec offeratur facultas eas nubendi. Quæ licet inseruiant monasterijs monialium, nō possunt tamen priuatim cuiquam moniali inseruire. Quæ puellæ cum producuntur in publicum, omnes personaliter incedere debent, nec comites illis moniales adiungātur, & confecta processione in monasterium reuertantur, et quandiu ibi sunt clausuram seruare tenentur, & reliquā uiuendi rationem, prout ipsæ moniales, & nullas secum habere ancillas nec singulæ inde possūt exire, nisi postea nunquam in idem monasterium rediturae.*

Nona declaratio: *Puellæ quæ propinquis, & facultatibus destitutæ sunt, & ideo sine dote, nec collocari in matrimonio, nec ad monasterium adduci possunt, si misericordiæ causa admissæ fuerint, tolerari debent in monasterijs, modo supradictis legibus obediant, in futurum tamen nullæ talis conditionis admittantur.*

Decima declaratio: *Viduæ, quæ viris mortuis bonestatis causa se contulerunt in monasteriū, modo sint bonæ æstimationis & famæ, legibusq; supradictis monialium pareant, tolerari debent. De cætero tamē nullæ huiusmodi viduæ recipi debent, nisi Moniales fieri velint.*

Vndecima declaratio: *Non potest Episcopus licentiam dare viduæ monasterium ingredi volenti, & in habitu laicali permanere, etiam si ibi vsque ad finem vitæ suæ permanere, neque amplius exire, velit; quia in istis nulla adest causa necessaria.*

Duodecima declaratio: *Mulier coniugata, si sit in monasterio monialiū & constiterit quod si inde exierit, versabitur in periculo mortis, in monasterio relinqui debet, etiam sine ancillis, & vllo famulatu extraneo tenetur que clausuram, & alia prout ipsæ moniales seruare.*

Decimatertia declaratio: *Mulier, quæ venit in suspitionem adulterij apud maritum, & ob id timet, ne ab eo vis aliqua sibi inferatur, permitti debet vt ingrediatur monasterium monialium, si modo constitutiones monasterij non repugnent & accedat consensus monialiū, & Abbatissæ & ministri prouincialis, aut alterius eorū superioris & ingrediatur sine ancillis, & seruet clausuram, & reliqua prout ipsæ moniales. Et causa ingressus cessante, debet inde exire, & si semel exierit, nunquam postea in idem monasterium ingredi possit.*

Decimaquarta declaratio: *Mulieres, quæ sunt in dissidia cū marito, & eius saeuitiā timent si sunt extra culpam, quamdiu iustā timendi causam habuerint, dēns, si sunt in monasterijs tolerari. Illæ verò, quæ probabili suspitione adulterij laborantes, in monasterijs receptæ fuerunt, ad breue tempus tantùm tolerari debent, in posterum verò huiusmodi mulieres recipi in eis non debent.*

Decimaquinta declaratio: *Petitio Comitissæ Prignoraſſæ, vt propter fluxum sanguinis, possit à marito segregare, & cū tribus filiabus puellis, in monasterio monialium habitare reiecta est.*

Decimasexta declaratio: *Ordinarius permittere nō debet mulieres, quæ inhonestè vixerunt in sacrarum virginum monasterijs permanere, ac præsertim si non cōsueuerit monasterium illud huiusmodi fœminas admittere, & præfatæ mulieres à superiore monasterij nullā in scriptis licentiā impetrauerint, nec Abbatissæ, neque aliæ moniales consenserunt neque post ingressum monasterij clausuram seruauerunt, neque aliquam viuendi rationem quam moniales seruant.*

Decimaseptima declaratio: *Puellæ, quæ iam destinatæ fuerint à parentibus ad religionem, possunt recipi in habitu sæculari, septimo, vel octauo suæ ætatis anno, in conuentu, seu monasterio monialium, & ibi manere usque ad duodecimum uel decimum quartum, ut sic possint addiscere literas, & cantum, ac bonis moribus imbui. Sed expleto prædicto tempore, libere mittantur in domum parentum. Quæ si religionem postea elegerint, habitu regulari induantur. Si autem renuerint, amplius monasterium non ingrediantur.* Hoc fuit concessum pro ordine S. Claræ à Pio V. ad supplicationem per quam reuerendi Patris fratris Ioannis de Aguilera ordinis Minorum, tunc Curiæ Romanæ dignissimi commissarij, die vigesima septima mensis Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono. Quam concessionem licet ab aliquibus dicatur fuisse reuocatam ab eodē Pontifice maximo, ad petitionem dicti Patris propter murmur, quod contra eum fuit à fratribus ortū, quasi esset dissipator obseruantiæ regularis, ego tamen non puto hanc cōcessionem fuisse ad ipsius petitionem reuocatam, sed alias, quas ipse pater obtinuit dispensationes in regula fratrum Minorum in his, quæ pertinent ad altissimam paupertatem, quam nos fratres Minores in regula promittimus. Præterea dicta concessio potius est dicenda declaratio Concilij Tridentini, iuxta superius adducta, quàm concessio aliqua de nouo: & sic nō fuit à sanctissimo Domino Papa reuocata. Est tamen ea vtendum, quando statuta ipsius religionis non repugnant, iuxta primam, & secundam declarationem superius allegatas. Et ita solent Nuncij Apostolici has, & similes licentias concedentes addere. *Nisi in monasterijs sit consuetudo in contrarium.*

ARTICVLVS XI.

An liceat prælatis dispensare, vt matres ingrediantur ad inuisendas filias moniales morti iam propinquas.

RESpondeo dicendo, quod non; quia huiusmodi ingressus non est adeo necessarium medium ad medendum illi ægritudini, neque ad tollendam illam necessitatem, in qua filiæ constitutæ sunt, & ideo non est in praxi, vt merito quidem in tali casu dispensetur à prælatis. Imo præsentia matrum ratione teneritudinis amoris distraheret ipsas filias infirmas ab intensione amoris, & charitatis, quam erga Deum maxime in tali transitu debent habere, vt ipsæ ab amore naturali abstractæ, sursum corda leuent. Illum enim docebit Dominus scientiam, & intelligere faciet per claram visionem auditum, qui fuerit ablactatus à lacte, & auulsus ab vberibus. Et pro hoc facit quædam Illustrissimorum Cardinalium declaratio, quæ sic habet. *Non licet Episcopo licentiam dare matri, sororibus, & consanguineis monasterium ingrediendi, causa visitandi filiam, vel sorores, quæ graui aliqua infirmitate detinentur, etiā si sint in mortis periculo & minus quando filiæ, aut aliæ professionem emittunt, vel habitum suscipiunt religionis.*

QVAE-

QVÆSTIO XLVII.

De pœnis, in quas incurrunt ingredientes monasteria monialium in duodecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *VTrum sint aliquæ censuræ aduersus monialium monasteria ingredientes.*

2 *Vtrum absolutè moniales admittentes alias, prætextu dictarum licentiarum inualidarum, sint excommunicatæ.*

3 *In quas pœnas incidunt ingredientes monasteria monialium prætextu licentiarum reuocatarũ: & in quas incurrunt Abbatissæ prætextu dictarum licentiarum, admittentes.*

4 *Vtrum sint aliqui casus in quibus liceat ingredi monasteria monialium.*

5 *Vtrum ratione incendij, vel alterius periculi possint fratres Minores ingredi monasteria monialiũ.*

6 *Vtrum Cardinales sanctæ Romanæ Ecclesiæ possint ingredi monasteria Sanctæ Claræ.*

7 *Vtrum liceat generali Ministro ordinis Minorum ingredi monasteria Sanctæ Claræ.*

8 *Vtrum fratres Minores rogati a Prælatis curam animarum habentibus possint intrare monialium clausuram.*

9 *Vtrum fratres Minores pro prædicanda Calenda possint ingredi monasteria monialium.*

10 *Vtrum Episcopus possit intrare monasteria monialium pro consecratione & benedictione sororum.*

11 *Vtrum personæ licentiatæ ad ingrediendum, possint esse in clausura finito negotio, ad quod ingrediuntur.*

12 *Vtrum ad ingrediendum sit necessaria licentia in scriptis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum sint aliquæ censuræ aduersum monialium monasteria ingredientes.

R. Espondeo dicendo, quod ante Conciliũ Tridentinũm aliquæ fuerunt Romanorum Pontificum censuræ aduersum monialium monasteria ingredientes. Gregorius enim IX. & Eugen. IV. excõmunicationem ipso facto incurrendã promulgarunt aduersus eos, qui monasteria S. Claræ ingredi præsumunt: & eandem protulit Bonifacius IX. aduersus eos qui ingredi præsumunt monasteria monialium ordinis Prædicatorum, & contra moniales, quæ inde exire quoquomodo præsumunt. Et Iulius II. in regula monialium Conceptionis ponit excommunicationẽ contra ingredientes monasteria huius sacræ religionis. At Concilium Tridentinum vniuersaliter decernit loquendo de omnibus monialibus: *Ingredi intra septa monasterij nemini licet, sine episcopi, vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.*

Obserua, sanctam synodum excommunicationẽ ipso facto incurrendam proponere aduersus omnes, qui quarumcunq; monialium inclusarum, claustra ingredi præsumpserint. Et Gregorius XIII. hoc ipsum confirmauit, in sua extrauagãti incipiente, *Vbi gratiæ & indulta*, nisi cum licentia Episcopi, vel superioris legitimè concessa hoc ipsum attentauerint. Addens in dicta extrauaganti. *Quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, ac interdicimus omnibus, & quibuscunque personis Ecclesiasticis, & secularibus, ac etiam regularibus ordinum quorumcunque, etiam Mendicantium, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessarijs tantùm ex decreto Concilij Tridentini tribuitur facultas, monasteria ipsa monialium pro libito, sed pro necessitatibus vrgentibus dumtaxat, ingredi, ne ve moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant, non obstantibus quibuscunque.* Hæc Gregor. Circa quę verba obserua primo, quod pœnæ, de quibus in hac constitutione fit mentio, sunt pœna excommunicationis ipso facto Papæ reseruatæ, priuationis officiorum, & inhabilitatis ad alia obtinenda. Secundo obserua Gregorium XIII. nullum non mouere lapidem, ad euitandos in monialium monasteria ingressus non necessarios. Prohibuerat enim S. synodus huiusmodi ingressum absque superioris licẽtia sub excommunicatione ipso facto incurrenda. Et ne superior hac abuteretur facultate, hac licentiã sine vrgenti necessitate pro libito concedens, S. synodus hanc facultatem superioribus limitauit, eamque non nisi cum moderatione concessit dicẽs: *Dare autem tantùm Episcopus, vel superior licẽtiam debet in casibus necessarijs, nec alijs vllo modo possunt etiã vigore cuiuscunque facultatis, vel indulti hactenus concessi; vel in posterum concedendi.* Sed dubitaret aliquis vlterius, quid si Episcopus facultatẽ sibi tributam excedens, licentiam largiatur in casu nõ necessario? Nunquid qui prętexto huius licentię intraret in conscientia tutus sit? Nũquid hic, vel aliquam incurrit censurã? Huic dubitationi occurrit Gregorius XIII. definiens, addendo, huoc supradictas censuras incurrere, ingrediendo sine causa vrgente prætextu huiusmodi licentiæ. Et ad euitandum huiusmodi ingressum aliam similem cẽsuram addidit aduersus moniales, quæ admittere præsumunt eos, qui virtute huius licentiæ in casu non necessario intrare præsumunt. Ecce vides tres excommunicationes aduersus ingredientes absque licentia. Prima est Conc. Trid. Secũda est Gregorij XIII. aduersus eos, qui prætextu huius licentiæ in casu non necessario intrare præsumunt. Tertia est aduersus moniales eosdem admittentes.

Obserua etiam quod moniales admittentes eos, qui prorsus absque licentia intrant, nullam ex vi extrauagantis Gregorij XIII. censuram incurrũt. Hęc enim Extrauagans solùm loquitur de monialibus admittentibus eos, qui prætextu huius licentiæ intrare præsumunt. Quod patet ex dicta Extrauaganti. Postquam enim excommunicat eos, qui prętextu huiusmodi licentiarum absque vrgente necessitate intrare præsumunt subdit statim. *Prohibemus etiam sub eisdẽ pęnis, ne moniales illos admittere præsumant.* Præcesserat enim sermo, non de quibuscunque intrantibus, sed de intrantibus absque vrgenti necessitate, prætextu huiusmodi licentiarũ: & ad hos refertur relatiuum, illos, positum in versiculo: *Prohibemus etiam.* Et sic vult dicere Gregorius, prohibemus sub eisdem pœnis, ne moniales admittere præsumant eos, qui prętextu licentię superioris absque vrgenti necessitate intrare præsumunt.

Quod si obijcias: Longè grauius delictum est absque vlla prorsus ingredi licentia, quàm cum superioris licentia citra vrgentem ingredi necessitatem: sed moniales admittentes eos, qui cum superioris licentia absque vrgenti intrant necessitate, excommunicationem incurrunt: ergo & admittentes eos, qui absque vlla prorsus intrant licentia eandem incurrunt censuram. Antecedens quidem verum est: sed consequẽs nullius est momẽti. Excõmunicationes. n. cũ sint pœnales, non sunt ampliãdæ ad alium casum, etiam si in eo sit vel similis, vel vrgentior ratio.

tio. Quare tametsi delictum absque vlla prorsus licentia ingredientium, & consequenter monialium eos admittentium, sit longe grauius, tamen excommunicatio ad hunc casum nequaquam extenditur. Caietanus *a* inquit, circa excommunicationem, considerandà est actio ex parte termini; ita quod excōmunicatio solùm extenditur ad illam & non ad aliam actionem. Nauarrus *b* sic scribit: *Perpendenda est actio, propter quam fertur excommunicatio: neque enim extenditur vltra illam.* Hæc ille. Ex his sic colligo argumentum. Sed actio monialium, quæ hic excommunicantur est admissio cum superioris licentia intrantium, sine tamen necessaria causa; ergo admissio monialium admittentium eos, qui absq; vlla prorsus intrant licentia, cum sit alia actio, huic excommunicationi nō subiacet, tametsi talis actio seu admissio sit grauior culpa. Quod exemplo iuridico confirmatur. Clemens *c* V. excommunicat moniales matrimonium cōtrahentes, & eos, qui cum monialibus contrahunt: itaque vtrique excommunicantur. Excommunicat etiam ibidem religiosos, & clericos in sacris constitutos matrimonium contrahentes. Et quamuis excommunicetur sæcularis vir cum moniali contrahens; tamen non excommunicatur sæcularis fœmina cum religioso, vel sacerdote cōtrahens. Nam licet vtrobique sit ratio excommunicationis, non est tamen extendenda ex æqualitate rationis. Sic annotauerunt Caietanus *d* & Glossę receptæ dicentes, excommunicationem de vno casu ad alium extendi non debere, eo quod pęnæ sunt restringendæ. Et hoc confirmatur. Non enim valet argumentum à simili in legibus pęnalibus. Nec etiā argumentum ab identitate rationis, cum pœna imponatur ex Legislatoris voluntate. Licet enim ex recta, & cogente ratione procedat, quod crimina puniantur, nulla tamen ratio cogit, vt tale, aut tale crimen, hac, aut illa pœna puniatur: sed hoc ex sola Legislatoris voluntate pendet, quæ etsi aliquam habuerit congruentem rationem, non tamen necessario cogentem, vt talis pœna potius, quàm alia statuatur. Et sic lex pœnalis nunquam est extendenda vltra casum per legem expressum: etiamsi sit per argumentum à simili, aut à contrario sensu, nisi forte talis extensio possit per alias iuris regulas apertè, & euidéter probari, & sic reprobat noster doctissimus Castro *e* Abbatem dicentem, gratis & absque vlla ratione legem pœnalem posse extendi ad similē casum, propter similitudinem rationis, & connexitatem negotij. Pro nostra sentētia facit quædā *f* Decretalis, vbi probatur, quod excōmunicatio lata cōtra dantē licentiam male faciendi non extenditur, ad eū, qui prætextu huius licentiæ malefacit, nisi expresse id exprimatur: & tamen grauius, aut saltem non minus graue est occidere, seu percutere, & furati, quàm licentiam ad hæc facienda præstare.

a Caie. v. excōmunicatio in prin.
b Na. in man. c. 27. nu. 51.
c In clem. 1. de consan. & affinit.
d Caie. v. excōmunicatio. c. 47. gl. recepta in clement. c. de consang. & affinit.
e Cast. li. 1. de le. pœn. c. 5. fo. 18. Abb. in ca. transact. de cōfit.
f c. quicunque de sent. exc.

ARTICVLVS II.

Vtrum absolute moniales admittentes alios prætextu dictarum licentiarum inualidarum sint excommunicatæ.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius Nonus & Eugenius Quartus, & Bonifacius Nonus vtūtur verbo, *præsumere*. Quare non excommunicant omnes ingredientes, sed ingredi præsumentes, seu ex præsumptione ingredientes Sanctæ Claræ, & Sanctæ Catherinæ monasteria, requiritur ergo, quod ingressus ex præsumptione fiat, vt quis hanc incurrat censuram. Simili modo Gregorius XIII. in sua extrauaganti vtitur verbo, *præsumere*, quare non excommunicat eos, qui ex prætextu eiusmodi licentiarum citra vrgentem necessitatem intrant, sed eos, qui sic intrare præsumunt. Nec excommunicat moniales omnes eos admittentes qui prætextu præfatarum licentiarum citra vrgentem necessitatem intrant, sed eas dumtaxat moniales, quæ prefatos admittere præsumunt, & quidem quantū ad monasteria Sanctę Catherinæ attinet, sic annotauit Caietanus. *g* Postquam enim inter septem casus excommunicationi subiacentes hunc casum recēsuit, ait. *Aduerte quod ingressus monasteriorum dolum, & præsumptionem requirit, nam in excommunicatione, vbi in monasteria monialium ordinis Prædicatorum prohibetur ingressus, ponitur verbum præsumere.* Hæc ille. Idem omnino est dicendum de quibuscunque monasterijs, vbi Pontifices ingressum sub excōmunicatione prohibentes verbo *præsumere*, vtuntur, vt tradit Nauarrus, præfatam Gregorij Tertij decimi Extrauagantem exponens, quæ etiam verbo, *præsumant*, vtitur. Inquit enim. Pōderandum est verbum, *præsumant*, per quod videtur, quod intrantes, vel moniales eos admittentes ante notitiam huius legis, vel post eam, per illius obliuionem, aut incogitantiam, aut animi simplicitatem non incurrant præfatam excommunicationem. Quia lex aliquid præsumenti facere pœnam imponens, non includit id facientem per obliuionem, inaduertentiam, vel simplicitatem sine dolo iuxta doctrinam singularem, & communiter receptam Cardinalis. *h* Eidem Nauarrus inquit, quod cum Papa in Bulla cœnæ Domini excommunicat absoluere præsumentes contra prohibitionem prædictæ Bullæ ab excommunicatione absoluens animi simplicitate hanc censurā non incurret.

g Caie. in Sūma. v. excommun. c. 81.
h Cardin. in clem. 1. q. 38. de priuileg. Na. c. 27. nu. 74.

Obserua tamen, quod Iulius II. respectu monasteriorū Conceptionis, & Concilium Tridētinum respectu monasteriorū monialium quorumcunque ordinum, cum omnes ingredientes excōmunicant, verbo, *præsumere*, non vtuntur. Circa quod dubia duo proponuntur. Primum dubium est, an ingrediētes monasteria monialiū ex quasi inuincibili censuræ ignorantia, quandoquidem videant ea alicubi superioribus scientibus, & non impedientibus liberū habere ingressum, præfatam incurrant censurā. Ad quod respondeo, nullam incurrere censurā. Ita tenet Syluester. *i* Postquam enim excommunicationem citauit contra ingredientes monasteria S. Claræ, & S. Catherinæ, addit. *Nota secundum Archidiaconum, quod vbi sententiæ huiusmodi nunquā, vel quasi nunquam promulgantur, si quis ignoranter ex probabili ignorancia, & sine mala intentione intraret, excommunicationem non incurreret, cum sit ignorantia quasi inuincibilis. Et hoc colligitur ex mente Diui Thomæ.* Hæc ille. Idem tenent Beatus Antoninus, *K* & Angelus, & Clypeus monialiū. Quod, & hac ratione probatur, Iste habet ignorantiam à peccato mortali excusantem, ergo & excusantem ab excommunicatione, quæ mortale peccatum præsupponit, & non nisi propter mortalem culpam infligitur.

i Syl. v. excommun. 7. §. 87.
K Ant. 3. p. n. 25. c. 7. Ange. v. excomm. 7. cas. 47. Clypeus mon. cōc. 4.

Secundum dubium est. Quod si sciens, & censuram, & seruari solitam bona fide ingrediatur ex aliqua apparenti, quamuis insufficienti ratione, existimans iustam se habere ingrediendi causam, & in illo particulari casu ingredi sibi licere habēs in corde, quod si sciret huiusmodi ingressum esse peccatū, aut causam insufficientem nullo modo ingrederetur, nunquid, & hic excommunicationē incurrit, an verò ab ea excusatur? Respondetur quod tales sic ingredientes à mortali culpa excusantur. Ad hoc enim, quod bonā habēs fidem à mortali excusetur trāsgressione, sufficit causa rationabilis vera, vel bona fide existimata vera: sed isti bona fide īgrediētes

habeat

habent ingrediendi rationabilem causam, vel verã, vel existimatam veram; ergo à mortali culpa excusantur, & consequenter ab excommunicatione, quę non nisi pro lethali culpa infligitur. Ita tenet Nauarrus *a* dicens, *quod qui intrat monasteria Sanctæ Claræ, & Sanctæ Catherinæ de Senis ductus ignorantia iusta, vel quasi iusta, excommunicationem à Romanis Pontificibus latam non incurrit; neque qui sciens ingreditur, sed persuasus causam, ob quam ingreditur, esse iustam.* Hæc ille.

a Nau.c.27.n. 119.

ARTICVLVS III.

In quas pœnas incurrunt ingredientes monasteria monacharum prætextu licentiarum reuocatarum, & in quas incurrant Abbatissæ, prætextu dictarum licentiarum admittentes.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius Tertius decimus in bulla, quæ incipit, *Vbi gratiæ, & indulta*, Data Romæ apud Diuum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, Idibus Iulij, Pontificatus sui anno quarto ait, *Authoritate præsentium reuocamus, & abolemus omnes, & quascunque licentias, ac facultates ingrediendi monasteria, domos, & loca monialiũ quarumuis ordinum, quibusuis etiam Comitissis, & Marchionissis, Ducissis, & alijs cuiuscunque status, & conditionis mulieribus concessas. Ac etiam omnes, & quascunque licentias ingrediendi monasteria, domus, & loca ipsarum sanctimonialium, quibuscunque viris etiam eiusdem status & dignitatis tam a prædecessoribus nostris, quam etiam à nobis, & à Sedis Apostolicæ legatis, aut alijs, ex quibusuis, quantumuis vrgentibus causis, sub quibuscunque tenoribus, &c. Cassamus, & annullamus literas desuper confectas, & processus habitos per easdem, inhibentes eisdem, qui illas obtinuerint, sed excommunicationis pæna ipso facto incurrenda, super qua à nemine, nisi a Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo) absolutionis beneficium possit impartiri, ne ipsarum literarum prætextu monasteria huiusmodi ingredi audeant.*

Hæc Summus Pontifex, & cum iam præfatas licentias reuocaret, & pœnam excommunicationis contra ingredientes prætextu dictarum licẽtiarum reuocatarum protulerit, subdit dicens. *Abbatissis verò, necnon Abbatibus, & conuentibus, ac alijs monasteriorum vtriusq; sexus superioribus, prioribus, & personis, quocunque nomine vocentur districtè præcipimus, sub eadem excommunicationis pęna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, ne in monasteria domus, & loca quæcunque prætextu huiusmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant.* Circa quam Extrauagantem est notandum primo, quod licet Gregorius Tertius decimus prohibuerit ingressum virorum, vel mulierum in monasteria monialium, ita vt ingredientes pęnam excommunicationis ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatam, nec non priuationis dignitatũ beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterium obtinenda, Abbatissis, nec non Abbatibus, cõuentibus, ac alijs monasteriorũ vtriusque sexus superioribus, & priorib. & personis quocunque nomine vocentur, quamcunque prætextu huiusmodi licentiam facultatem ingredi facientibus, & permittentibus. Non tamen generaliter loquitur Summus Pontifex. Primo quia non imponit dictas pœnas monachis, & monialibus singulis priuatim electas personas ad dicta monasteria admittentibus, sed Abbatibus, Abbatissis, Præpositis, & alijs quocunque nomine vocentur superioribus. ita, quod monachæ admittentes dictas personas ad dicta monasteria, non incidunt in dictas pœnas, sed tantùm superiores, & præpositæ. Nec contra hoc obstat dicta Extrauagans, ibi, *Conuentibus*, Quo verbo videntur significari quæcunque singulares personæ ipsius conuentus monialium, ad cuius clausuram dictæ personæ admittuntur. Nam respõdetur, quod nomen conuentus, non significat singulares personas ipsius, iuxta tradita à Syluestro. *b* Adeò quod dicit Nauarrus, *c* quod suspensis priuilegijs concessis monasterijs, & conuentibus, non suspenduntur concessa singularibus personis eorum, & sic ait Calepinus, quod conuentus significat multitudinem hominum in vnum locum cõgregatam, quod aliquibus locis Ciceronis probat.

b Syl.in Summa u.religio. 8.nu.1.
c Nau.de indul. no.8.n.5. & 14.

Dices; ergo incurrent supra dictas pœnas solùm moniales in vnum cum sua præposita congregatæ, admittentes dictas personas ad dictam clausuram, & sic omnis conuentus remanebit excommunicatus, & in alias pœnas incurret. Ad quod respondeo, quod nomine conuentus in hac Extrauaganti non venit multitudo monialium in vnum congregata, sed tantùm Abbates, & huius conuentus maiores culpabiles in dicta permissione inuentæ, iuxta illa, quæ tradit quædam Glossa *d* singularis per textum ibi; & in specie tradunt Doctores communiter cum Archidiacono. *e* Et quod hic loquatur non de personis particularibus, patet primo ex contextu verborum.

d Glo.in d.ca. §. in vniuersitat. vt culpabilis.
e Archi.in c. deliberatione. de offi. deleg. lib.6.

Abbatissis verò, necnon Abbatibus conuentibus, ac alijs monasteriorum vtriusque sexus superioribus & prioribus, & personis quocunque nomine vocentur, In quo contextu nulla de singularibus personis fit mẽtio. Licet enim dicat, & personis ex addito tamen ibi, *Quocunque nomine vocentur*, Denotatur non loqui de personis priuatis ipsorum monasteriorum; hæ enim fratres, & moniales communiter appellantur. Loquitur igitur de prælatis, & Abbatissis, quæ in monasterijs virorum, & mulierum diuersa nomina sortiuntur, qui vocantur Abbates, prouinciales, magistri, guardiani, priores, ministri, rectores, præpositi, præsidentes, Abbatissæ, & priorissæ. Denique sententia excommunicationis, & aliæ pœnæ contra supra dicta facientes non tendunt nisi contra prælatos, & prælatas & alias superiores isthæc facientes. Verum est tamen, quod pœna excommunicationis ipso facto infligitur, contra singulares personas præsumptuosè sine licentia legitima id ipsum perpetrantes, ex decreto Concilij Tridẽtini, & ex alijs bullis Summorum Pontificum, de quibus supra fecimus mentionem.

Obserua deinde videri, quod non incurrunt dicti Abbates, & Abbatissæ dictas pęnas facientes, vel permittentes ingredi mulieres prætextu licentiarũ reuocatarum, sed tantùm facientes ingredi viros, vt patet ex Bulla ibi. *Quęcunque prætextu huiusmodi licentiarum.* Si enim vellet Summus Pontifex prohibere sub dictis pœnis prædictum ingressum, etiam mulierum non dixisset tantùm, *Quemcunque*, sed addidisset, *quamcunque* in nomine fœminino, vt sexum masculinum, & fœmininum cõprehenderet. Quod confirmatur ex traditis à Geminiano, *f* & ab alijs citatis ab Antonio Gabriele dicentibus, quod in pœnalibus, & correctorijs, masculinum non includit fœmininum. At contrariam opinionem, imò quod etiam in his masculinum includat fœmininum, tenent multi relati à Tiraquello, *g* & à Menochio, putantibus hanc esse veriorem, secundũ quã etiam si nomen, *quemcunque* hic positum sit masculinum, necesse est, vt dicamus comprehendere fœmininum.

f Gemin.in c. in genera. in 3.cas.de elect. lib.6. Anto. Gab. l.cõmun. opin. titu. de ver. sig.cõcl. 6.n.7. & seq.
g Tira.de retract. consangu. §.1.gl.9. n.221. Meno. de adipiscen. pos. remed.4. nu 61. 62. & 63.

ARTICVLVS IV.

Vtrum sint aliqui casus, in quibus licet ingredi monasteria monialium sine timore excommunicationis.

RESpondeo dicendo, quod multi sunt casus relicti arbitrio prudentis superioris, de quibus iam diximus in superioribus. Nunc autem libuit proponere in præsentiarum aliquos casus ordinarios, in quibus talis ingressus est licitus.

Primus est, quod *Confessori seu vicario monialium licet ingredi monasteria monialium S. Claræ, quando aliqua soror, vel monialis tanta fuerit infirmitate detenta, quod ad locutoriū cōmode venire nō potest, & habet necessitatē confiteri, vel Domini corpus, vel alia recipere sacramenta, Ita tamē quod exhibiturus huiusmodi sacramēta, alba, & stola, & manipulo cū duobus idoneis, & religiosis socijs; vel vno ad minus albis, vel saltē superpelliceo vestitis ingrediantur, ac moreantur induti, & audita confessione, vel alio tradito sacramento sicut ingressi fuerint, sic egrediantur induti, nec morā faciāt ibi long orem. Caueant tamen, vt quamdiu intra monasteria fuerint, nullatenus separentur ad inuicem; quin se inuicem mutuo possint libere se videre.* Ita Vrbanus Papa in regula a S. Claræ. Circa quem casum primo aduertendum est, quod socius debet esse clericus, & non laicus, vt expresse habetur in bulla quadam Gregorij Noni. Cuius tenor est in libro b Monumenta ordinum, & ita etiam habetur in bulla Vrbani Papæ Quarti cum dicitur, quod, *Socius intret indutus alba ad minus.* Et tale indumentum solùm competit clericis, & adhuc in sacris ordinibus constitutis.

a Reg. 8. Claræ c. 7.

b In 1. imp. f. 48 & in 2. f. 231. col. 295.

Consuetudo autem est in contrarium, quia neque socij vbique sunt clerici, neq; ingrediuntur induti. An verò ista consuetudo sit bona, dicit Clypeus monialium, quod aliorum sit iudicium. Sed ego credo, quod licet esset melius, vt conditiones seruētur ab Vrbano Quarto, & à Gregorio Nono, & a constitutionibus Toletanis ad ipsum determinātibus, consuetudo tamen in contrarium puto, quod excusat à peccato, quia est consuetudo scita, & tolerata.

Vtrum autem concessio Vrbani supra dicta tantùm locum habeat in extrema necessitate, vel in articulo mortis, controuertitur.

Ad quod respondeo dicendo, quod Alexander c XI. scribens generali, ac prouincialibus vicarijs ordinum de obseruantia commorantibus in partibus Vltramontanis sic ait.

c Habet. in mon. tract. 1. in 2.

Dilectis filijs salutem & Apostolicam benedictionē. Exponi nobis fecerunt dilectæ in Christo filiæ Abbatissa, & moniales monasteriorum ordinis S. Claræ in partibus illis constitutorum, quod licet per ipsarum regulā concedatur expressè, quod cōfessores eisdem per vos pro tempore deputati, necessitate adueniente, pro ministrandis sacramentis ecclesiasticis possint competenti societate comitati, eorundem monasteriorum clausuras ingredi. Quia tamen interdum accidit, aliquas moniales ipsorum monasteriorum diutina infirmitate detineri, & quandoque per annum, aut biennium tæ morbo laborare, vt pro sacramentorum receptione non possint ad communem cratem accedere spirituali propterea consolatione omnino carent, illa præsertim, quæ cætera moniales in receptione Eucharistiæ quinto decimo die recreantur, confessores prædicti ex eo, quod dictæ moniales non sint constitutæ in extrema necessitate, aut mortis articulo, pro earum visitatione, & sacramentorum administratione, clausuras interiores eorundem monasteriorum absque conscientiæ scrupulo ingredi non audeant. Quare eædem Abbatissæ, & moniales nobis humiliter supplicare fecerunt, vt dignaremur spirituali consolationi monialium, & præsertim infirmarum, circa hoc paterna benignitate consulere. Hæc ibi, & sic Papa prouidit. Sed re vera cōfessores prędicti timore trepidaverūt, vbi nō erat timor. Quare dico, quòd quoties toti cōuentui ex præcepto regulæ, vel ex alia rationabili, siue pia causa ministratur monialibus pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta, confessori, ex præcepto regulæ, licebit ingredi ad eadem ministranda ægrotantibus monialibus, quæ ad communem locum, vbi hæc cæteris ministrantur, commode venire nequeunt. Imò quoties infirma pœnitentiæ salutari sacramento indigeret. Quod verum est, nullo expectato mortis periculo, aut necessitate extrema.

Hæc assertio probatur primo iure canonico, d vbi dicitur. *Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat dicente domino languido, quem sanauerat. Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat, præsenti decreto statuimus, & districtè præcipimus medicis corporum, vt cum eos contigerit ad infirmos vocari, ipsos ante omnia moneant, & inducant, vt medicos aduocent animarum, & postquā fuerit infirmo de spirituali salute prouisum ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur, cum cessante causa cesset effectus. Si quis autem aliorum huius constitutionis transgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ arceatur.* Quam constitutionem Pius V. Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die Octaua Martij, Anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo innouauit, contra medicos in hoc deficientes, alijs grauioribus pœnis procedens. Declarando quod *sint perpetuo infames, & gradu medicinæ quo insigniti erant omnino priuentur, & à collegio seu vniuersitate medicorum ejiciantur, aliasque etiam pœnis arbitrio ordinariorum, vbi deliquerint, mulctentur.* Ergo summa fatuitas esset asserere, quod monialis infirma medicum animarum, nisi in extrema necessitate, & in periculo mortis constituta, confessorem accersere non deberet. Eadem assertio omnino probatur ex prima regula e Sanctæ Claræ. Quæ postquā expressisset, quoties in anno moniales pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta recipere debeant tacite respondet dubio. Poterat enim quis dubitare, nunquid infirmæ moniales, quæ ad cratem accedere nequeunt, sint priuandæ hoc munere communionum inquit, *Pro cōmunicandis infirmis sororibus, Capellanis intus liceat celebrare.* Hæc ibi, & tamen certum est, quod communionem confessio præcedere debet. Obserua regulam non dicere pro communicandis infirmis in periculo mortis constitutis, nec dicit, pro conferendo viaticum. Sed quid ait? *Pro communicandis infirmis licet ingredi*, & in alia parte eiusdem regulæ, f Sic legimus. *Pro confessione infirmarum, quæ ad locutorium ire non possunt, & pro communicandis eisdem liceat capellano introire.* Obserua verba, *Ad locutorium ire non possunt* Vt hinc discas regulam, hoc solùm requirere ad licitum ingressum pro confessione, & communione infirmarum. Idem probatur ex alia parte regulæ g secundæ Sanctæ Claræ. Vbi postquam expressum esset, quoties in anno moniales pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta recipere debeant, subdit. *Si tamen aliqua soror tanta fuerit corporis infirmitate detenta, quod ad locutorium commodè venire non possit, & necessitatem habuerit confiteri, vel dominici corporis accipere sacramentū ingrediatur capellanus.* Obserua ad licitum ingressum regulam nihil aliud exigere, quā quod infirma ad locutorium, seu cratem commode venire nō possit & confirmatur ex alia parte eiusdem regulæ; h Hoc ab omnibus firmiter obseruatur; *Vt quando de cōfessione infirma aliqua sacerdoti fuerit loquuta, ad minus non loquatur, nisi cum duabus nō longe stantibus,*

d c. cum infirmitas de pæn. & remiss.

e Cap. 3.

f Cap. 12.

g Cap. 7.

h Cap. 12.

tibus, quæ confitentem, & confessorem videre possint. Hæc ibi. Re vera pro moniali in periculo mortis, seu extrema necessitate constituta, abundans, & superflua esset custodia. Verùm si necessaria est pro confessore ingrediēte, citra hanc infirmæ monialis necessitatem, & ratione confirmator. Si enim medico corporali, cessante præfato mortis periculo, ingredi licet, cur non, & medico spirituali idem licebit? Nec enim est afflictis danda afflictio. Esset autem summa afflictio, si infirmæ moniales eiusmodi sacris sacramentis ad medelam, & refectionem animarum institutis, priuarentur, quo tempore cæteris monialibus præstantur. Præterea sæpe sæpius medici existimant, morbum non esse lethalem, aut periculosum, & falluntur. Ergo si ante mortis periculum iam cognitum, confessori ingredi non liceret, proculdubio moniales non rarò absque sacramentis decederent. Ex dictis infertur, quod quamuis cōcessio Alexandri Sexti non esset necessaria, Summi tamen Pontifices solent annuere eiusmodi petitionibus, ad sedandos scrupulos timoratarum mentium, & sic respectu earum est vtilis, & necessaria.

Dubitatur præterea circa prædictum primum casum, an vicarius monialium possit intrare cū socio ad celebrandum in infirmaria, vt infirma monialis recipiat Eucharistiam, quamuis non sit per modum viatici. Huic dubio respondetur, quod in omnibus festiuitatibus, in quibus religiosæ tenentur secundum regulam cōmunicare, potest vicarius cum socio ingredi, absque vllo scrupulo conscientiæ ad celebrandum, vt infirma cōmunicet. Et ratio est; quia in prima regula Sanctæ Claræ, quæ est strictissimæ clausuræ datur facultas confessori, vt possit intrare pro infirmis communicandis. Sed communicatio fidelium, moraliter loquendo, est annexa celebrationi; ergo ex eo, quod datur facultas ad communicandum, datur ad celebrandum. Idem cōstat ex secunda regula *a* Sanctæ Claræ, & hoc confirmatur ex vsu & cōsuetudine in omnibus religionibus. Et Leo *b* Decimus, *Concessit quod, quando moniales Sanctæ Claræ infirmantur, taliter quod non possunt ad cratem venire ad audiēdam missam, possit illo tempore sacerdos confessor earum, vel prælatus superior introire clausuram in infirmariam, & monasterii ad celebrandum, ne tales moniales remaneant sine missa dummodo sacerdos ad nulla alia loca, quàm ad altare diuertat, nec que moretur nisi tanto tempore, quanto indiget ad celebrandū neque loquatur, nisi quantum opus est in missa.*

a Cap. 7.

b Supp. f. 91. concess. 290.

Nec obstat constitutio generalis Toletana nostræ sacræ religionis, in qua dicitur, quod non possint intrare vicarij in monasteria monialium ad celebrādum in choro, neq; in Ecclesia interiori. Nā respondetur, quod solùm ibi prohibetur ingressus ad celebrandum in choro, & in Ecclesia interiori, at non prohibetur celebratio in infirmaria, cum necessitas occurrit.

Nec obstat dicere, quod sumptio corporis Dominici potest optimè fieri absq; hoc, quod vicarius celebret interius: ergo ex hoc, quod datur facultas ad communicandum infirmam, non datur ad celebrādum intra. Nam respondetur, quod non potest cōmodè communicare, nisi celebret intra; quod patebit ex infra dicēdis. Neque me latet, quod in nostra sacra religione regularis obseruantiæ contrarium seruatur, sic præcipientibus patribus generalibus, dicentibus per quādam constitutionem Pontificalem hoc determinari. Hæc enim constitutio non inuenitur, & de ea tantùm, vt suspicor, fides habetur ex auditu. Et in re tanti momenti, & tantæ charitatis in dubitata, & expressa notitia debet haberi: quia sicut non est admittenda facile legū correctio, ita nō debemus facile admittere priuilegiorum correctionem, & abrogationem. Præcipue, quia sicut ego accepi ab his, qui huius rei habent experimentum, nō potest decenter ipsa Eucharistia deferri in infirmariam sine eo, quod missa in ipsa celebretur. Nam sacerdos celebrando in Ecclesia reponit Eucharistiā in quadam capsa, & defert ad cratem, vbi ipsam ponit in loco ad hoc ordinato, & ea relicta sæpe sæpius vestitus vestibus sacerdotalibus exit ab Ecclesia, & per plateam recurrit ad portam communem clausuræ. Ipsamque ingrediens ad locum, vbi est Eucharistia collocata, pergit, & cum ipsa ad infirmariam progreditur. Vides has tam varias stationes, ad quid, ad clausurā seruandam? Minimè, quia tam sacerdos cum socio clausuram ingreditur ad communicandum infirmam. Ad decentius communicandū infirmam? Minimè, vt patet. Ex discursu habito decentius multo videtur, vt missa in altari infirmariæ, aut in oratorio eius celebretur, vt infirma communicet, & simul missam audiat, & consolationem non mediocrem ex eius auditione recipiat. Inueni enim ego in quodam S. Claræ cænobio monialem viginti annos in infirmitate habentem, quæ sacrum per multos annos propter obseruantiam rigoris supra dicti, minimè audierat; de qua maximè dolui. Verū est tamen, quod si sedes Apostolica contrarium determinauit, id debet seruari, imò decentius esse credendum est. At ad manus meas talis determinatio non peruenit, nec patres ordinis eam habent.

Dubitatur denique circa prædictum casum. Vtrū pro renouatione sacramenti Eucharistiæ possint intrare clausuram.

Respondeo dicendo, quod Clemens septimus, vt habetur in compendio mendicantium, *Concessit, quod moniales sub obedientia ministri generalis fratrū Minorū existētes possint in Ecclesia interiori in loco decenti habere Eucharistiam, sicut habent in exteriori.*

Hæc ibi. Vides Clementem concedentem, Quo monialibus liceat habere sacram Eucharistiam simul in duobus locis, & in Ecclesia interiori, hoc est, in choro, & in Ecclesia publica. Pro cuius concessionis explicatione obserua, quod moniales altero ex duobus modis hac concessione vtebantur; In quibusdam enim monasterijs, Sanctissimū Christi corpus vtrobique, & in choro, & in publica Ecclesia cō seruabatur, & hoc est decens, & pium. Et hac ratione a Clemēte Septimo est pro monialiū consolatione concessum, neque est hodie reuocatum. In alijs autem conuētibus seruabatur tantùm intra chorū, & non in Ecclesia publica. Quod quidem indecens erat propter seculares homines, qui cum Ecclesiam ingrederentur, existimantes ibidem esse sacramentum, reuerentiam faciebant, & adorationē sanctissimo Christi corpori debitā. Videns autem sancta *c* Synodus Tridentina, indecens esse, quod hoc secūdo modo Christi corpus cōseruaretur, hoc est intra chorum, & non in Ecclesia publica, illud prohibuit, vbi sic legimus. *Quod sanctissimum Christi corpus intra chorū, vel septa monasterij, & non in publica Ecclesia conseruetur, prohibet sancta Synodus, non obstante quocunq; indulto, aut priuilegio.* Hæc ibi. Ecce vides id dūtaxat Conciliū prohibuisse, quod sanctissimū Christi corpus intra chorū, & non in publica Ecclesia cōseruetur. Ergo qui illum conseruat intra chorū, & simul in publica Ecclesia, non videt hāc inhibitionē. Sed iuxta propositū in titulo quęstionis dubitatur, vtrum capellano ad consecrandum, seu renouandum sacramentum opportuno tempore, virtute huius concessionis Clementis Septimi, ingredi liceat; & quidem pars affirmatiua videtur vera Ex quo enim Clemens cōcessit sacramentū habere in Ecclesia interiori, consequenter visus est cōcedere, quidquid necessariū est ad eius cōseruationē seu

c Conc. Trid. sess. 25. ca. 10. de reg.

seu renouationem, sed ingressus ad illud renouandum necessarius est. Nec enim capellanus, nisi ingrediens illud renouare valet; ergo ad hunc effectũ fas est ingredi: Ante Concilium Tridentinum hac vna ratione ducti, quae efficax, ac concludens videbatur, confessores, ad renouandum intrabant: Verùm post praedictum Concilium debilis est haec ratio, atque inefficax, quando quidem per fenestram, quae cum debita clausura, & reuerentia est in Ecclesia exteriori, sanctissimum sacramentum decenter renouatur. Quo fit, vt ad eius renouationem confessoribus ingressus non sit necessarius, & consequẽter neque licitus, & sic hodie in his Hispaniarum partibus in nostra religione fit renouatio per fenestram supradictam.

Secundus casus est, quando monialis vult exhalare spiritum. Nam tunc potest intrare vicarius ad commendandam animam sororis decedẽtis, prout ordinat Vrbanus IV. in dicta regula, a & habetur in constitutionibus Toletanis.

a c.7. ord. Tolita. 12. pro monial.

Tertius casus est in die funeris. Nam ad exequias celebrandas super sepulturam poterit vicarius intrare, cum duobus socijs, & si fuerit visum Abbatissae, & conuentui conuenire, poterunt intrare plusquam duo socij, Nam licet Clypeus b monialium dicat, quod non, consuetudo tamen est in contrarium, intradi plures, quae excusat ab excommunicatione. Nam si plures sint necessarij iudicio Abbatissae, & conuentus in die funeris propter imbecillitatem sororum, quia non sunt aptae ad deferendam defunctam, neque ad extrahendam, & collocandam in sepultura, ego non inueoio causam sufficientem, quare huic necessitati non possit per Abbatissam, & conuentum prouideri; cum ratio concedendi, quod intrent duo, quae est imbecillitas monialium, currat pro pluribus. Imò in prima regula c S. Clarae non limitantur personae, sed relinquuntur ad arbitrium Abbatissae, non solùm quoad numerum, sed etiam quoad qualitatem, videlicet, an debeant esse religiosi, aut saeculares. Sed cum ibidem regula dicat, quod debent esse idonei, credo, quod debent esse intrantes, religiosi, & non saeculares, Tum propter decretum Concilij dicentis, quod superiores in casibus necessarijs possunt licentiam praestare; Atque adeo, si licentia, prouincialis possit haberi, ab eo est necessariò petenda licentia, sin minus cum licentia Guardiani, possunt religiosi necessarij ad exequias intrare, & sepulturam. Nam in eo casu, Guardianus est praesumptus commissarius prouincialis. Pro hoc autem notandum est quoddam viuae vocis oraculum Pauli III. cuius tenorem in praesentiarum refero.

b Clypeus in Enchi. f. 836. p. 2. cas. 3.

c cap. vlt.

Franciscus miseratione diuina S. Crucis in Hierusalem S. R. E. presbyter Cardinalis de Quinnones vniuersis Christi fidelibus salutem in Domino sempiternam. Hodie sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster Paulus, diuina prouidentia Papa Tertius, supplicationibus nostris per nos ex parte dilecti fratris Francisci Castelli procuratoris ordinis Minorum obseruantiae porrectis inclinatus, intelligens quod aliquae moniales fratribus minoribus de obseruantia subditae habent facultatem à sede Apostolica, incipiendi ieiunium aduentus Domini, à festo S. Andreae contra ritum, & consuetudinem aliorum Monasteriorum dicti ordinis, vt conformitas in omnibus seruetur & eorum fragilitati naturali consulatur, omnibus, & singulis Monialibus etiam S. Clarae praedictis, vt a dicto festo S. Andreae ieiunium aduentus praedictum, non obstante eadem regula, ac quibuscunque alijs statutis, & consuetudinibus eas obligantibus, accedente tamen earum praelatorum arbitrio, inchoare possint.

Item cum consuetudo in aliquibus locis Hispaniae inoleuerit, quod cum aliquas Moniales abhumanis discedere contigerit, sex fratres ingredi, & intrare solent monasterium ad eas sepeliendum, & de eo nonnulli fratres conscientiam forment, vt de caetero absque aliquo scrupulo conscientiae, claustrum dicti Monasterij intrare, huiusmodiq; munere fungi possint, & valeant, per suũ viuae vocis oraculũ nobis de super factũ, authoritate Apostolica, dispensauit, concessit, & indulsit. In quorum omniũ, & singulorũ fidem, & testimonium praemissorum praesentes manu nostra subscriptas per secretarium nostrũ fieri, & subscribi, ac sigilli, quo in simil. vtimur, iussimus, & fecimus appensione communiri. Dat. Romae apud Campum Martium in aedibus nostrae solitae residentiae sub anno à Natiuitate Domini Millesimo quingentesimo trigesimo sexto: indictione nona, die vero 20. Mẽsis Martij. Pontificatus sanctissimi D. N. P. anno. 2.

Et aduertendũ, quod possunt intrare religiosi, qui persona secularis est sepeliẽda intra clausurã, vt saepe solet contingere, Tum quia Vrbanus, nõ dicit solùm, quod possint ingredi ad sepeliendã monialem, sed absolute dicit, solùm quod possunt ingredi ad obsequias, Tum, quia ratio imbecillitatis monialiũ nõ potentiũ deferre defunctã, etiam militat in hoc casu. Et sic vsu compertum est, posse vicarium monialium cum socijs necessarijs ingredi in hoc casu.

Quartus casus est; Ad aperiendã sepulturam, seu postmodũ coaptandã, si Abbatissae, & cõuentui visum fuerit, poterit vicarius, cũ duob. socijs, vel vno intrare. Hi quatuor casus cõtinentur in septimo capitulo secundae regulae Sanctae Clarae, & in constitutionibus & nõ solùm sunt intelligendi pro solis monialibus S. Clarae, sed etiam pro quibuscunq; alijs religiosis. Quintus casus est, *Quod fratres Minores deputati obsequijs monasteriorum monialium Sanctae Clarae habent liberam ingrediendi facultatem pro exercendo monasteriorum operum opere, quod commodè de extra monasterium fieri non potest.* Ita concessit d Gregorius Nonus. Aduertendum, quod hoc habet locum in quocunque opere aedificij, refarcimenti, aut plantationis arborum, aut cuiuscunque alterius rei, seu operis intra monasterium faciendi, quod extra, vel ab extra, non potest cõmode fieri, aut si opus est industria, seu adiutorio. Ita quod ipsae monachae per se sine tali adiutorio, vel industria, aut opere nequeunt, aut nescirent commodè facere. Quia si fratres deputati seruitio earum possent, & scirent facere aequè bene, vt seculares, vel si sunt ad id necessarij cum ipsis secularibus, ita quod ab extra non possent id cõmode facere, tunc praedicti fratres deputati, & non alij, possent intrare ad praedicta. Quia sine vlla exceptione Gregorius IX. cõformiter ad regulã ipsarũ, id concessit solùm praefatis deputatis fratrib. vt pro quocunq; opere, quod commodè, &c. Ita Corduba, e in additionibus ad compendiũ, quae concessio fuit necessaria, Nam licet Vrbanus IV. id generaliter omnibus Christianis concesserit, ipsius tamen concessio non seruiebat pro fratribus Minoribus, pro quibus ex regula nostra requiritur licentia specialis Papae, & aduertẽdum, quod Gregorius IX. solùm hoc cõcedit pro praefatis fratribus deputatis, & ideo tales, & non alij non possent aequè bene, vt seculares ingredi, quoties opus fuerit, prout dicit Collector, & sequitur Corduba.

d Habet in l. mon. ord. in 1. imp. fo. 48. & in 2. fol. 131. concess. 285.

e Cord. in addit. ad comp. super hunc casum.

Aduertendum etiam, quod laburantes in monasterijs S. Clarae, possunt ibi comedere in loco honesto, prout concessit Sixtus f IV. & habetur in Monumentis ordinum, & tradit Corduba.

f In 1. imp. fo. 63. & in 2. fo. 67. conc. 1. 10. & trad. Cor. in addit. ad istum casum.

Sextus casus est, *Quod medicus causa multùm grauis infirmitatis, vel minutor, cum necessitas exegerit, possunt ingredi. Qui tamen non absque duobus socijs de familia monasterij debent introduci, neque ad inuicem intra monasterium separentur.* Ita Vrbanus Quartus in dicta regula.

Circa

Circa quem casum est noranda concessio Sixti *a* Quarti. *Qua concessit, quod sorores S. Claræ non teneantur intromittere aliquem de seruitoribus suis, quando medicus intrat clausuram, sed sufficit, quod tribus, vel quatuor monialibus de antiquioribus associetur.*

a Habet. in 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 67. cont. 221.

Aduertendum etiam, quod ad hoc, quod medicus possit intrare monasteria monialium, nō requiritur, quod sit Doctor, neque quod sit medicus conuentuatus, aut graduatus. Quia quamuis nō sit conuentuatus, aut graduatus, medicus tamen est, qui non dicitur à dignitate, sed à medendo. Ita Bartolus, *b* quem sequitur Syluester.

b Bartol. in l. secundum, ff. de adult. edic. Syl. v. medicus nu. 1.

Aduertendum etiam, quod ad hoc quod minutor possit ingredi, oportet quòd priùs per medicum determinetur, expedire, aut necessarium fore, & hoc debet fieri præmisso consenso Abbatissæ.

Septimus casus est, in quo licitus est ingressus, scilicet, occasione incendij, vel ruinæ, vel alterius periculi, vel dispendij, vel pro tollenda violentia aliquorum monasteriorum, seu personarum, & quale debeat esse periculum, aut dispendium, ratione cuius liceat ingredi clausuram, determinari debet arbitrio Abbatissæ, & discretarum conuentus. Ita Collector *c* priuilegiorum Mendicantium.

Nec his obstat Concil. *d* Trident. determinans, quod *tantum debeat dare licentiam Episcopus in casibus necessarijs.* Ex quibus verbis, ibi, *in casibus necessarijs*, colligitur, quod arbitrari qui casus sint necessarij, pertinet non ad Abbatissam, sed ad ipsos superiores. Nam respondetur, quod concilium loquitur de alijs casibus necessarijs moraliter extraordinarijs, & incogitatis iudicio peritorum determinandis, quæ determinatio siue periculo potest dilatari; non autem de casibus, qui debent statim determinari, ita vt sit periculum in mora. Vt si quis malefactor fugit ad monasterium monialium, moniales verò propter suam honestatem volunt illum foras eijcere, & non sufficiunt earum vires, tunc poterūt intromittere tot sæculares, quot sufficiant, vel opus sint ad eius expulsionem. Neque est necessarium in hoc casu recurrere ad superiores longè absentes, cum sit periculum in mora; sed sufficit ad hoc consensus Abbatissæ, & discretarum conuentus. Et de similibus casibus simile est iudicium.

c Tit. ingredi monaster. monialium.
d Sess. 25. de regul. c. 5.

ARTICVLVS V.

Vtrum ratione incendij, vel alterius periculi possint fratres Minores ingredi monasteria monialium.

Respondeo dicendo, quod Gregor. IX. concessit fratribus obsequijs monialium addictis facultatem ad huiusmodi ingressum. Quapropter reliqui fratres Minores non possunt propter prohibitionem suæ regulæ, vt ait Collector. *e* nisi extrema necessitate stante; vt pote quando non est sufficiens copia aliarum personarum, quæ in tali casu velint, & possint succurrere. Quod ipsum tenet Corduba *f* confirmans hoc authoritate Capituli generalis Laualis, & authoritate Leonis *g* X. approbantis casus in regula ipsarum monialium, & in nostris constitutionibus contentos, in quibus licitum est intrare.

e Collect. tit. ingredi monaster. monial.
f Cord. in add. ad dictū titulum.
g Haber. in suppl. fol. 27. concess. 16.

Et aduertit Collector circa dictam concessionem, quod tunc posset confessor quemlibet fratrem Minorum pro socio secum introducere cessante omni fraude. Quod consonum est rationi, cum extrema necessitas caret lege.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Cardinales S. Romanæ Ecclesiæ possint ingredi monasteria S. Claræ.

Respondeo dicendo, quòd in regula Sanctæ Claræ ordinata per Vrbanum IV. cōtinetur, quod *si quis de S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus ad aliquod monasterium huius religionis aliquando venerit, & intra clausuram ingredi voluerit, cum reuerentia suscipiatur, rogandus tamen, vt cum paucis socijs ingrediatur.* At videtur hoc priuilegium reuocatum per Concil. Trident. *b* Quo cauetur, vt nemo ingrediatur, etiam vigore cuiuscunque facultatis, vel indulti concessi, & concedendi, nisi in casibus necessarijs à superioribus approbatis. Et idem est dicendum de Cardinalibus ordinis protectoribus, cum non sint prælati ipsarum monialium. Et licet aliquando fuerint, modo tamen prælati nostræ religionis sunt veri earum Prælati à Papa habentes iurisdictionē, & non ab ipsis protectoribus.

b Conc. Trid. sess. 25 de reg. cap. 5.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm liceat generali ministro nostri ordinis, & prouincialibus intrare clausuram monialium Sanctæ Claræ.

Respondeo dicendo, quod in præfata regula dicitur, *Licitum esse generali ministro ordinis fratrum Minorum, quando ibidem celebrare voluerit, vel proponere verbum Dei, cum quatuor, aut quinque fratribus ipsius ordinis intra clausuram ingredi monasterij, si quando ei videtur expedire. Alius autem Prælatus, cui aliquando forte de licentia Sedis Apostolicæ intrare licuerit, duobus, vel tribus tantùm religiosis, & honestis socijs sit contentus. Visitatores verò monialiū possunt ingredi, ad tenendum Capitulum visitationis ipsis monialibus, vel aliquid simile tangens suum officium, quod de foris nequit fieri. Et tunc cum duobus religiosis idoneis, id est exemplaribus socijs, & non cum pluribus debent ingredi. Qui videlicet socij simul maneant, & dū fuerint intra clausuram ad inuicem nullatenus separentur.* Ita Vrbanus Papa IV. prout continetur in Regula *i* S. Claræ, & in ordinum monumentis. Et notat Cordoba, *K* in additionibus ad Compendium, quòd verba dictæ concessionis, ibi, *alius autem prælatus*, non videntur intelligenda de prælatis nostri ordinis Minorum, sed de alijs, scilicet de episcopis, quod aliquibus rationib. probat, sed frustra in hoc laborat, possunt enim intelligi etiam de prælatis nostræ religionis, non enim ipsis in hac concessione conceditur, vt possint intrare monasteria monialium, ad prædicandū verbum Dei cum duobus, vel tribus socijs, sicut cōceditur generalibus cum quatuor, aut quinque, sed tantum dicitur, quòd si forte alius Prælatus obtinuerit licentiā à Sede Apostolica, ad præfatum ingressum cum duobus, aut tribus socijs sit contentus, quæ verba possunt verificari in prouincialibus Minorum, si ad intrandum in casu non sibi permisso habuerint à Sede Apostolica facultatem. Et socij duo, aut tres possunt esse de ipso ordine Minorum, cum hoc ipsis specialiter concedatur. Nec obstat, quod in regula eorum contineatur, ne sine speciali Papæ licentia dicta ingrediantur monasteria, nam verba concessionum debent intelligi secundum personam, ad quam talia verba diriguntur, vt dicitur in iure. *l* Vnde cum in hac concessione concedatur prælatis authoritas ad intrandum cum duobus, aut tribus socijs, si ad in-

tran-

i Ca. 24. & in monum. f. 299 tract. 3. & fo. 289. tract. 2.
K Cord. in initio tit. ingred. monaste. mon.
l l. plenum. §. equites ff. de vsu, & habit.

trandum habuerint à Sede Apostolica facultatem, necessario debemus dicere, quod si fuerit episcopus, possit secum deferre duos aut tres clericos ecclesiasticos, aut regulares, si fuerit prælatus ordinis Minorum, possit secum deferre clericos, vel regulares honestos, etiamsi sint sui ordinis, cum religiosi sui ordinis magis ei ad hoc sint accommodati.

Notandum est etiam circa prædictam concessionem, ibi, *Visitatores verò monialium*, quòd Ministri prouinciales, aut eorum commissarij intrant modo ad visitandum, prout ordinauit Vrbanus Quartus, & continetur in regula a S. Claræ in hac concessione allegata, cum sint hodie harum monialium veri prælati, & visitatores, & possunt tenere illis Capitulum cum duobus religiosis, ac idoneis, idest exemplaribus socijs.

a Reg. S Claræ cap. 14.

Notanda etiam sunt verba dictæ cõcessionis ibi, *Vel aliquid simile tangens suum officium, quod de foris nequit fieri*, quod non verificatur in exhortatione verbi Dei, cum hæc de foris fieri possit, sed in videndo, vtrum clausura sit in aliqua parte violata, hoc enim ad officium visitatorum spectat, vt infra b dicemus.

b Inf. artic. 10. & Fol. 65. con-

ARTICVLVS VIII.

Vtrum fratres Minores rogati à prælatis curam monialium habentibus, possint intrare earum clausuram.

Respondeo dicendo, quod Leo Decimus prout habetur in Supplemẽto, a *Cõcessit quod fratres Minores, vocati & rogati, aut inuitati à prælatis Ecclesiarum, aut à prælatis religiosis, vel à visitatoribus habentibus curam aliquorum monasteriorum monialium, ad hoc vt visitent prædicta monasteria, vel exerceant omnia alia, quæ in monasterijs sibi subiectis exercent, aut ad hoc vt intrent cum ipsis prælatis, vel visitatoribus, ad videndum officinas, & totum monasterium interius possint, sicut possunt in monasterijs sibi subiectis, siue intra, siue extra clausuram visitando, vel alia faciendo, vel cum ipsis prælatis intrando, non obstante prohibitione suæ regulæ, vel declaratione eiusdem regulæ; dum tamen prædicti fratres, si fuerint subditi, hoc faciant de licentia suorum Prælatorum.*

a ff. 196.

Circa quæ posteriora verba est aduertendum, quod guardiani, & prælati conuentuales, & eorum præsidentes in absentia possunt intrare clausuram monialium in isto casu, sine licẽtia prouincialium. Quod patet ex dictis verbis, ibi *si fuerint subditi, hoc faciant de licentia suorum prælatorum.* Ex quibus colligitur, quod hic loquitur de prælatis subditos habentibus, cuiusmodi sunt prælati conuentuales. Et regula tritissima est in iure, quod qui potest licentiare alios, potest, & semetipsum licentiare.

Sed videtur, quod hæc concessio sit reuocata per constitutionem Gregor. XIII. superius allegatam. *Quæ omnes, & quascunque licentias concessas quibuscunque viris ingrediendi monasteria monialium reuocauit, & cassauit.* Ad re spõdetur, quod in dicta reuocatione nõ fit mentio de priuilegijs concessis Regularibus, quæ in reuocatione generali minime cõprehenduntur, prout satis dictum est in superioribus.

Secundo respondetur, quod constitutio Gregor. XIII. loquitur tantum de licentijs, & facultatibus personalibus concessis, quantumcunque vrgentibus causis quibuscumq; personis ingrediendi dicta monasteria. Loquitur enim de facultatibus concessis Comitissis, Marchionissis, & Ducissis, & alijs quibuscũq; personis. Et hoc est priuilegium personale. Nõ enim solum dicitur priuilegiũ personale, quod conceditur alicui personæ, sed etiam quando conceditur certo generi personarum, vt colligitur ex quadam lege, dum loquitur de priuilegio concesso maritis in genere, & expendit Zazinus. d At Leo Decimus loquitur de priuilegio, & facultate reali, cum loquatur de facultate concessa fratribus Minoribus. Et facultate concessa certo generi personarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire, priuilegium est reale, & perpetuum. Vt est priuilegium concessum ciuibus alicuius ciuitatis; hæc enim, prout colligitur ex iure, e nunquam per fictionem iuris censentur perire. Et est simile priuilegio concesso ciuitati, loco, vel alicui religioni, vel alicuius ordinis fratribus secundum tradita in iure, f & notat in specie Romanus, & Socinus.

d l. qui tale 20. ff. soluto matrim. Zazinus in l. maritum nu. 32. ff. eod. tit.

e l. proponebatur ff. de iudicijs.

f l. forma. §. quamquã de censibus Romanus in l. maritum, nu. 17. ff. soluto matrim. Soci. in l. 2. num. 4. ff. de reb. dubijs.

ARTICVLVS IX.

Vtrum pro prædicanda calenda possint ingredi monasteria monialium.

Respondeo dicendo, *Quod Prælati ordinis Minorum possint dare licentiam suis subditis intrandi clausuram monasteriorum Sanctæ Claræ ad faciendum sermonem de calenda, dum tamen intrantes sint senes, & vitæ exemplaris.* Ita concessit Leo X. prout habetur in supplemento. g At hæc concessio non est in vsu, cum sit reuocata à Sacro Concil. Trid. h in quo dicitur, quod *ad ingrediendum dicta monasteria potest superior licentiam dare tantum in casibus necessarijs, reuocando quodcunque priuilegium in contrarium.* At prædicatio calendæ non est causa necessaria ad huiusmodi ingressum concedendum, Cum possit prædicari in ecclesijs extra clausuram.

g Fol. 64. concess. 105.

h Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 5.

ARTICVLVS X.

Vtrum Episcopus possit intrare claustra monialium pro consecratione, & benedictione sororum, & pro ipsarum confirmatione.

Respondeo dicendo, quod in præfata regula S. Claræ continetur, quod si forte pro consecratione, vel benedictione sororum, vel alio modo fuerit concessum Episcopo missam interius celebrare aliquando, cum paucioribus vel honestioribus socijs ministris sit contentus. At hoc priuilegium existimo esse abrogatum per Concil. Trid. superius allegatum: cum commode possent Domini episcopi consecrare, benedicere, & confirmare moniales clausura seruata, consecrando, & benedicendo, & confirmando eas per fenestram deputatam ad imponendum eis velum. † Et aduertendum, quod asi qui Domini Episcopi intendũt intrare monasteria sanctimonialium subiecta prælatis regularibus, ad ipsas moniales confirmandas. Quod hoc solo titulo minime eis iuxta supradicta permittitur, cum per fenestram deputatam ad impositionẽ veli, hoc efficere possint. Et ideo alio respectu posse illos in præfata monasteria intrare aiunt, ad videndum scilicet, quomodo clausura se habeat, an scilicet sit violata, nec ne. In suum autem patrocinium allegãt decretum Conc. Trid. in i hunc modum definiens Bonifacij VIII *constitutionem, quæ incipit periculoso renouãs sancta Synodus vniuersis Episcopis sub obtestatione diuini iudicij, et interminatione maledictionis æternæ præcipit, vt in omnibus monasterijs sibi subiectis ordinariã, in alijs verò sedis Apostolicæ authoritate clausuram sanctimonialium, ubi uiolata fuerit, diligenter restitui, & ubi inuiolata est, cõseruari maxime procurent inobedientes, atq; cõtradictores per cẽsuras Ecclesiasticas &c*

i Sess. 25. de regul. c. 5.

Ex

Ex quo concilij loco ibi, *Ab alijs verò sedis Apostolicæ authoritate;* colligunt Domini Episcopi, quod possunt ingredi monasteria exempta, prælatis regularibus subiecta, ad videndum verum clausura eorum sit collapsa, non aduertentes cõem esse doctrinam Doctorum *a* vtriusque iuris, prout tradit Nauarrus constitutionem, quæ innouat aliam, debere intelligi iuxta terminos cõstitutionis innouatæ. Vnde cum decretum dicti concilij innouet cõstitutionem Bonifacij VIII. iuxta terminos talis constitutionis debere explicari, in qua dicitur, *Abbates verò, & alij tam exempti quàm non exempti prælati Ecclesiarum, monasteriorum, & ordinum quorumcunque in monasterijs huiusmodi sibi subiectis de clausura conuenienti, vbi non est, ipsorum monasteriorum expensis, & fidelium eleemosynis, quas ad hoc procurent diligentius faciendæ prouidere procurent.*

a Nauar. in c. fin. de ... §. vn ... illis ... de clerico ... do ... prim. ... 6 in fin.
b d. c. periculoso. §. fin. de stat. reg. lib. 6.

At replicabis, quod Concilium ait generaliter, *alijs verò,* non distinguendo de immediatè subiectis sedis Apostolicæ, & de alijs prælatis regularibus subiectis, & sic videtur velle, quod sicut possunt episcopi authoritate Apostolica intrare in monasteria subiecta ipsi sedi Apostolicæ ad videndum, quomodo sit clausura violata, ita eadem authoritate possunt propter eundem finem intrare monasteria regularibus subiecta, contra id, quod in dicto capitulo *periculoso*, est determinatum, vt ex verbis allegatis patet. At respondeo, non esse recedendum à constitutione antiqua, nisi quatenus per nouam reperitur recessum, vt in iure *c* determinatur; & posterior lex non tollit priorem, nisi eam expresse tollat, & ei sit contraria, vt in quadam decretali *d* probatur, & capitulum *periculoso*, non tollitur per dictum concilij decretum, sed tantum innouatur. Et confirmatur; nam lex noua puniens actiones in ea contentas, est regulanda secundum antiqua iura, quibus ante illæ prohibebantur, & intelligenda, restringenda, & extendẽda ad terminos illorũ & constitutio, quæ fit ad roborandum aliam, intelligenda est secundum terminos legis roboratæ, prout satis clarè sentit glossa quædam, *e* quam dicit singularẽ Cardinalis addens, quòd easdem limitationes, & extensiones, quas recipit innouata, debet innouãs, & roborans recipere, quam doctrinam sequitur Felinus, *f* & vt ex superioribus patet, concilium innouat, & corroborat dictum capitulum *periculoso*. Verum est tamen, quod si clausura monialium in monasterijs subiectis prælatis regularibus sit publicè violata, & moniales lapides sanctuarij sint dispersæ in capite omnium platearum (vt ita dicam) debent episcopi monere prælatos dictorum monasteriorũ, vt clausura restauretur, & sanctimoniales in officio conuocẽt; quod si admoniti intra sex mẽses hoc emendare neglexerint, tunc ijdem episcopi, etiam vt legati sedis Apostolicæ eorum defectũ authoritate Apostolica possunt supplere, prout in Concil. *g* Trid. determinatur. Et hoc voluit etiam determinare decretum Conc. *h* Trid. superius allegatum ab aliquibus male intellectum. Determinat enim quòd clausura monialium vbi violata fuerit diligenter restitui, & vbi inuiolata est conseruari episcopi maximè procurent. In hoc enim decreto nõ conceditur episcopis licentia ingrediendi in monasteria monialium subiecta ipsis, aut immediatè sedi Apostolicæ, aut Abbatibus, & prælatis regularibus, vt videant si clausura est inuiolata, sed tantũ conceditur, vt postquã sciuerint esse violatam, procurent iuxta terminos iuris ipsam restitui, & restaurari, ius *i* autem ipsam restaurari præcipiens, cõmittit ordinarijs episcopis restaurationem clausuræ monasteriorũ sibi, aut sedi Apostolicæ subiectorum. Abbatibus autem, & prælatis regularibus committit restaurationem monasterium sanctimonialium, quæ ipsis sunt subiecta, qui si inobedientes fuerint, disponit Concilium, vt per censuras, & inuocationẽ brachij sæcularis, si opus fuerit, compellãtur. Adeo quod si sic moniti per sex menses hoc neglexerint faciendum, ipsi Domini episcopi tanquam Sedis Apostolicæ legati possunt se ad id faciendum accingere. Et hic est germanus huius decreti conciliaris sensus; non enim episcopis in eo cura monasteriorum exẽptorum sanctimonialium demandatur, ita vt ad videndum interiora ipsorum monasteriorum possint intrare, verum eorum clausura sit collapsa. Hoc enim incumbit prælatis regularibus, quibus ipsæ moniales sunt subiectæ, sicut incumbit Dominis episcopis respectu monasteriorum sanctimonialiũ, quæ sibi, aut sedi Apostolicæ immediatè sunt subiecta.

c l. præcipimus C. de appell.
d c. 1. de const. lib. 6.
e Glossa vbi Card. opposit. 3. in clement. statutum v. consuetud. de elect.
f Felin. in c. 1. de iur. iuram. num. 5.
g Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 8.
h Dicto c. 5.
i Dicto c. periculoso § fin.

ARTICVLVS XI.

Vtrum personæ licentiatæ ad ingressum possint esse in clausura finito negotio, ad quòd ingrediuntur.

RESpondeo dicendo, quod sicut moniales egredientes clausuram propter aliquas causas, non possunt extra clausuram esse, nisi ad certũ tempus, prout infra *K* dicemus: ita videtur dicendum, quòd illi qui habent licentiam ad ingrediendũ non possunt ibi permanere, nisi ad necessariũ tẽpus requisitum ad negotium, ratione cuius ingrediuntur. Verumtamen, cum quod sit præceptũ morale, in vtroque casu moraliter debet interpretari. Et in humanis constitutionibus non debemus literæ nimis adhærere; imo standum est consuetudini aliàs nõ culpabili, & non vitiosæ, neque peccato faueoti. Vnde dictæ licentiæ nõ debet punctualiter, & metaphysicè intelligi, ita vt ingredientes monasteria, aut egressæ moniales ab his statim finitis negotijs sine vlla mora teneantur regredi in eam, aut egredi ab his. Hæ enim res morales non consistunt in indiuisibili, imo earum latitudo debet arbitrio prudentiũ remitti, prout in simili tradit Palatius. *l* Et in rebus dubijs sensus communis prudentium, & piorum debet attẽdi, prout latè tradit Cord. *m* Et neq; Deus, neque Ecclesia in suis præceptis prætendunt obligare ad eorum obseruantiam, ita vt obseruans videatur inurbanus, & rusticus. Vnde vota, & iuramẽta stulta nullius apud Deum sunt valoris, prout tradit idem Corduba cum cõi. Ex quibus in proposito idem videtur asserendum, quod non punctualiter finitis negotijs debẽt regredi recta via intrantes in dictam clausurã. Possunt enim ibi aliquãtulum permanere quadam curiositate, officiosas circũspiciendo, dummodo absit corrupta aliqua intentio. Nam si corrupta intentione illud fecerint, non excusarẽ eos à peccato, prout affirmat Collector. *n*

K Inf. q. 69.
l Palat. in 4. d. 20 disp. 3. concl. 8.
m Cord. lib. 3. qq. q. 13. part. 206 reg. 6.
n Collector v. ingredi monasteria.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ad ingrediendum sit necessaria licentia in scriptis.

RESpondeo dicendo, quod dubitari optimè potest, an Concil. Trident. quatenus requirit licentiam scriptam, intelligendum sit de licentia exeundi, vel de licentia ingrediendi, vel de vtraque. Contextus enim requirit scripturã in licentia ingrediendi. Ratio verò eadẽ, vel maior videtur suadere, vt requiratur in licentia egrediẽdi, quandoquidem grauior videtur exitus monialis à monasterio, quã ingressus personæ honestæ in illud. Quod dubium

videtur

videtur abstulisse Pius V. in Extrauaganti, Decori, scripturam expresse requirens, in exitu à monasterijs, ibi, *Cognita, & expresse in scriptis approbata sit à monasterijs præfatis exire.* Ita notat Doctor Nau. *a*

a Na. in c. statuimus, n. 60.

Et aduertendum, quod si moniales habeant communicationem priuilegiorum inter se, non solùm possunt gaudere facultatibus particularibus à iure communi, & a Concil. Trident. concessis ad ingressum in ipsarum monasteria, de quibus egimus in superioribus, & aliqua tradit Nauarr. *b* sed etiam priuilegijs, & facultatibus concessis aliquibus earum religionum in particulari, dum earum constitutiones vsui prædictarum facultatum non repugnent.

b Na. in mã. c. 27. nu. 134.

QVAESTIO XLVIII.

De clausura monasteriorum virorum quantum ad ingressum mulierum in ea, in quinque articulos diuisa.

Circa quam queruntur quinque.

1 *VTrum sit prohibitus ingressus mulierum in monasteria virorum.*

2 *Vtrum omnis mulierũ ingressus, etiã sine prætextu alicuius licentiæ prohibeatur in dicta monasteria.*

3 *Vtrum in aliquibus casibus sit licitus ingressus mulierum intra claustra monasteriorum.*

4 *Vtrũ regulares S. Augustini possint in eorũ domib. intra septa eiusdem Ecclesiæ tenere mulieres ætate prouectas, honestas, omni suspicione carentes, obsequiorum honestorum præstandorum causa.*

5 *Quis possit dispensare in pœnis huius cõstitutionis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum sit prohibitus ingressus mulierum in monasteria virorum.

REspondeo dicẽdo, quod Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto edidit quandam Extrauagantem, quæ incipit, *Regularium personarum, In qua motu proprio. & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine omnes, & singulas facultates & licentias ingrediendi monasteria, ac domus Carthusiensium, & aliorum quorumcunque Regularium ordinum, etiam Mendicantiũ, mulieribus cuiuscunque status, gradus, conditionis, & quacunque dignitate, & præeminentia præditis, etiã Comitissis, Marchionissis, Ducissis, sub quibuscunque verborum tenoribus, & formis, & cum quibuscunque etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque fortioribus & efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus decretis ab Apostolica Sede quomodocunque concessas, quarum tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, habere voluit, pro expressis tenore præsentium reuocauit & cassas & irritas, & inanes esse decreuit, districtè prohibens, mulieribus quidẽ prædictas facultates, & licentias prætendentibus, sub excõicationis latæ sententiæ pœnis, postquam harum notitiam habuerint, à qua non possint absolui, nisi à Romano Pontifice, qui pro tempore fuerit (præter quam in mortis articulo) ne dictas domos & monasteria ingredi audeant. Ipsis verò monasteriorum, & conuentuum Abbatibus præpositis, prioribus, & alijs præsidentibus, quocunque nomine vocentur, & eorum monachis, canonicis, & fratribus siue Mendicantibus siue nõ Mẽdicãtibus, sub priuatione officiorũ, quæ in præsentia obtinent, & inhabilitatis in posterum ad illa, & alia omnia, & suspensionis à diuinis ipso facto sine alia declaratione incurrẽdis pœnis, ne eas introducere, admittere vè præsumant.*

Circa quã decretalẽ est primo aduertendũ, quod hic non prohibetur ingressus Reginarum, Principessarum, & filiorum Regum. Si enim Summus Pontifex eas comprehendere vellet ipsarũ meminisset, sicut meminit Comitissarum, Marchionissarum, &c. cũ in illis maior sit ratio dubitandi, quam in istis. Pro quo est aduertendum, prout refert frater Alfonsus *c* de Casarrubios, quod per Gregorium XIII. ex sententia congregationis Concil. Trident. fratri Andreæ Amadeo, tunc zelato Italiæ ordinis Minorũ S. Francisci de Paula, quærenti, an per supradictum Pij V. statutum censeretur derogatum suæ regulæ cõcessioni, vt singulæ Dominæ de stirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes huius ordinis fundatrices, quæ locorum eiusdem ordinis septa cõmuniora videre postulauerint, eædem honestè cum sua comitiua intrare, ac deuotè visitare tolerentur: & fuit declaratum, *non censeri derogatũ quoad Reginas, vel fundatrices duntaxat.* Ita refertur in actibus trium capitulorum ipsorum fratrum, a Patre Parascio *d* compilatis. Et dictæ declarationi stando videtur solum Reginis, & Imperatricibus hoc fuisse concessum. At ex supradictis videtur, non solum Reginas sed etiã, Principessas & Regum filias posse iure optimo admitti. Sed standum est declarationi Papali, vbi de ea est indubitata, & authentica notitia.

c In addit. ad comp. Mendic. ingredi monasteria monialium, pag. 496.

d Fol. 118.

Secundo est aduertendum, quod non solùm mulieres audentes ingredi, sed & superiores eas admittẽtes incidunt in excommunicationem maiorẽ per constitutionem Gregor. XIII. de qua in superioribus, *e* fecimus mentionem. Tertio est notandum, quod non incurrunt in dictas pœnas quicunque fratres mulieres admittentes. Ii enim, qui eas admittunt bona fide non plectuntur his pœnis; sed illi dumtaxat, qui mulieres introducere, seu admittere præsumũt, prout ait Pius V. in dicta Extrauagãti, in quo verbo, *præsumunt*, dolus significatur. Et lex præsumenti aliquid facere pœnam imponens non comprehendit bona fide, & sine dolo faciẽtem per obliuionem, inaduertentiam, & ignorantiam, iuxta doctrinam receptam Cardinalis. Nec obstat, quod Gregorius XIII. in sua constitutione, quæ est posterior, quàm Pij V. Bulla, non ponit dictum verbum, *præsumant.* Nam licet ipso verbo non vtatur, crediderim adhuc præfatos esse excusandos. Arbitror enim eos, qui tot circunstantijs culpam diminuentibus legem transgressi sunt, venialiter tantum, & non lethaliter deliquisse, siquidem ea culpa parum habuit voluntarij, imo & quasi ex ignorantia videtur processisse; sicut non peccat mortaliter, qui solitus benè, & integre diuinum officium persoluere, per obliuionem semel non recitauit. Vnde pro maiori conscientiæ securitate obtinuerunt prælati fratrum Minorum à Sede Apostolica facultatem ad dispensandum cum fratribus introducentibus mulieres ex animi simplicitate, & tenor concessionis sequens est. *Inlius Felerius de Ruueri miseratione diuina Episcopus Prænestinus et S. R. E. Cardinalis Vrbinus & totius ordinis B. Frãcisci protector, gubernator & corrector, cũ R. Pater Commissarius generalis familiæ Cismontanæ fratrũ Minorum de obseruantia exhibuisset S. D. N. Greg. XIII. quandam cedulam continentẽ nonnullas gratias à Pio V. vt asserebat concessas, inter quas hæc quoque continebatur. Item, quod fratres, qui per ignorantiam peccauerunt, introducendo mulieres in monasteria nostra cõtra motũ propriũ super hoc factũ possint restitui ad actus legitimos, quia remittitur illis, quod deliquerint de præterito & hanc cocessionem simul cum cæteris in eadem cedula contentis idem S. D. N. confirmauit cum declaratione, quod Commissarius generalis eandem habeat facultatem in præmissis & eorum, quolibet, quam ipse generalis minister obtinet & nos fidem indubiam facimus. Datis Romæ die quinta decima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio.*

e Sup. q. 47. art. 1.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum omnis mulierum ingressus etiam sine prætextu alicuius licentiæ prohibeatur in dicta monasteria.

RESpondeo dicendo, quòd si consideretur litera nostræ constitutionis, ibi, *prædictas facultates & licentias prætendentibus* solùm prohibetur in hac constitutione ingressus mulierum prætextu dictarum literarum reuocatarum ingredi volétium, non autem ingressus mulierum sine dicto prætextu ingredientium. Et confirmatur, Nā cum hic ingressus excommunicationis pœna feriatur, & excommunicatio restringatur ad actionem prohibitam, prout in simili dictum est in superioribus, *a* necessario debemus concludere, ipsam excommunicationem non extendi ad ingressum, qui prætextu dictarum licentiarum non fit. Nec obstat, quod ex sententia Gregorij Tertij decimi contrarium sit declaratum, teste Nauarro; *b* nam huius declarationis, dicunt aliqui, quod nō habemus literas authenticas, virtute quarum fiat contra iuris metas dicta extentio. Nec etiam obstat, quod plus peccant ingredientes sine licentia, quàm prætextu alicuius licentiæ, & sic à fortiori, incurrent in dictam excommunicationem. Nam huic argumento satis in superioribus *c* responsum est. Nec obstat, quod in explicatione huius extrauagantis contrarium tenui. Nā ibi eam explicaui, prout in nostra religione regularis obseruantiæ est recepta in qua habita fuit declaratio authentica, de qua articulo sequenti.

a Supp. q. 57. ar. 13.

b Nau. in ca. statuum. n. 2.

c Sup. ca. 47. ar. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum in aliquibus casibus sit licitus ingressus mulierum intra claustra monasteriorum.

RESpondeo dicendo, quod pater frater Ioannes de Aguilera ordinis Minorum, dum esset Romanæ Curiæ Commissarius a fœlicis recordationis Pio Quinto aliquas obtinuit concessiones, dispensationes, & declarationes, quas misit, vt mihi à fide digno testificatum est Patri fratri Ioanni de Sancto Michaele, tunc prouinciæ Bethicæ Prouinciali ministro de earum veritate testimonium præbens authenticum. Inter quas hanc sequentem obtinuit declarationem.

Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, die vigesima septima Iunij, dixit, & declarauit fuisse, & esse mentem, & intentionem suam, quod eius litera in forma breuis sub die vigesima quarta Octobris anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo editæ, in quibus mulieribus quibuscunque ingressus monasteriorum regularium virorum cum derogatorijs clausulis, & irritantibus decretis prohibebat, non solum comprehenderent, & comprehendant mulieres habentes, & habere prætendentes facultatem, & indultum ingrediendi huiusmodi monasteria, sed etiam omnes & quascunque mulieres aliàs tam in genere, quàm in specie. Significans nihilominus idem S. D. N. eodem viuæ vocis oraculo nobis facto, quod propter hoc, & propter suas dictas literas non intellexit, nec intelligit, quod mulieribus præcludatur aditus accedendi ad monasteria & loca regularia, ac illorum claustra, quando in eis missæ, & alia diuina officia celebrantur, ac quando processiones fiunt, & quando Christi fidelium cadauera ibi sepeliuntur, ac etiam pro eis suffragia fiunt. Sed liberè concessit, & concedit eisdem omnibus mulieribus facultatem, vt ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercentur, cum alijs catholicis personis accedere liberè, & licitè possint, & valeant. Et similiter, quod quando diuinum verbum in Ecclesiis monasteriorum, & regularium locorum huiusmodi proponitur, vel propter aliam quamcunque causam est tantus concursus populi, quod commode ingredi, & egredi per principalem Ecclesiæ portam non possint, concessit & concedit eodem viuæ vocis oraculo, vt dictæ mulieres vna cum alijs secularibus personis possint ingredi, & egredi per portam claustri monasteriorum, & regularium locorum huiusmodi, dummodo recto tramite ad portam qua de monasterio exitur accedant. Non obstantibus priuilegijs & literis Apostolicis, ac quibuscunque in contrarium facientibus. Hæc ibi.

Et in ordinationibus generalibus Toletanis refertur, hoc concessum fuisse ordini, & huius rei testimonium authenticum perhibuisse Cardinalem Cribelum decimoquinto mensis Nouembris anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono. Et inueni etiam idem indultum authenticum fuisse patribus ordinis communicatum per Clementem Monilianum tituli sanctæ Mariæ in Aracæli presbyterum Cardinalem in Palatio suæ solitæ residentiæ die septima Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Pij V. anno secundo.

Circa quam declarationem est aduertendum primo, quod non potest prælatus mandare, vt aliqua fiat processio extraordinaria, vt illius occasione possint mulieres dicta loca intrare. Licet enim prima fronte videatur, quod sic, quia hic dicitur, quod causa processionis possunt intrare, & lege non distinguente, nec nos distinguere debemus, secundū tamen rei veritatem contrarium est dicēdum; quia Summus Pontifex in sua declaratione prætendit tantum scrupulos remouere, & illud tantum concedere, quod recta ratio dictat, & non dare relaxationis incentiuos, libertatem, vel abusus, sicut in simili probat Corduba. *d* Et hoc confirmatur: Quia quando Summus Pontifex concedit aliquid faciendum toties, quoties, visus est concedere discretum, & prudentem vsum, vt ait Michael *e* de Palatios.

d Cord. lib. 3. qq. q. 37 prop. 3. par 471.

e Palat. in 4. d. 20. disp. 3. pag. 433.

Secundo notandum est, quod si tales mulieres tum causa processionis, missæ, aut vigiliæ, imo etiā propter alios malos fines admittantur, non incurrunt ipsæ, neque admittentes in pœnas huius constitutionis; quia cum Ecclesia non iudicet de occultis iuxta late tradita à Corduba, *f* & à Castro, non ponuntur dictæ pœnæ contra huiusmodi ingredientes, neque admittentes, supposita dicta Papali declaratione. Et sic videmus Ecclesiam excommunicare percussorem clerici, non tamen excommunicare illum, qui ipsum propositum habet percutiendi.

f Cord. lib. 3. qq. q. 35. Castro lib. 2. de leg. pan. c. 15. fol. 608.

Tertio est notandum, quod per dictam declarationem possunt ingredi mulieres claustra, quando prædicatur in claustro, uel quando in capitulo fieri solet cerimonia lotionis pedum in Cœna Domini, vel fit aliquod officium diuinum. Attendant tamen superiores regulares vigilanter, ne alias interiores officinas mulieres ingrediantur.

Quarto est notandum, quod non ita statim finitis dictis officijs diuinis sunt à claustris eijciendæ mulieres, ne possint ibi per breue temporis spatium permanere; sed hoc moraliter est intelligendum, & practicandum, sicut supra quæstione *g* præcedenti in simili casu diximus.

g Sup. q. præced. art. 12.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Vtrùm regulares S. Augustini possint in eorum domibus intra septa eiusdem Ecclesiæ tenere mulieres ætate prouectas, honestas, omni suspicione carentes, obsequiorum honestorum præstandorum causa.

RESpondeo dicendo, quod circa id, quod proponitur decidendum, tres casus possunt considerari. Primus, cum toti vni collegio, vel monasterio seruit vna coqua mulier, vel infirmaria. Secundus, cum intra claustra Ecclesiæ, vel monasterij seruiunt singulæ singulis Canonicis in suis domunculis, vel cellulis, quas habēt intra claustrum diuisas. Tertius, cum singulæ seruiunt singulis in domibus, quas habent extra claustra ad suscipiendos particulares hospites. Et in duobus primis casibus dicendū est, quod prohibitum sit dictis Canonicis admittere dictas mulieres, prout determinat decisio Capellæ *a* Tolosanæ inspecta regula D. Augustini, & iuris communis dispositione, & non ab re, nam in duobus casibus mulieres accedunt ad monasteria, & intrant claustra, vbi sunt multi, quod prohibetur omnibus monasterijs etiam non suspectis, iuxta tradita in iure. *b* Et longè fortius, & grauius prohibetur à Pio V. Et merito quidem ob multa, quæ adduci possent. Quæ enim vni non est suspecta, est alteri talis, & quæ vni videtur deformis alteri fascinante diabolo, videtur formosa, iuxta illud: *Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.* Sic eodem suadente sæpè cognata, mater, & filia visa est aliquando extranea; iuxta ea, quæ de clericorum honestate in iure *c* scribuntur.

a Decis. Tolosan. 448.

b ca. peruenit. 12. q. 2.

c c. 1. de cleri. cob. & mulie.

In tertio verò casu, quando non accedit mulier ad monasterium, neque intra claustrum, sed tantùm accedit ad domum vsibus vnius canonici deputatam, licet fortè monasterio contiguam, quādo illi mulier non sit suspecta, sequenda est opinio Stephani Aufret. in dicta Capella Tolosana, dicentis per aliqua iura *d* contrarium posse sustineri, per quæ probat posse clericos seculares tenere intra suas domus cognatas collaterales vsque ad secundum gradum, & ascendentes, & descendentes vsque ad quartum, imo & extraneas anus, & non suspectas, neque habentes secum suspectas, sequens in hoc opinionem Panormitani. *e* Quod idem videtur dicendum de Canonicis regularibus habitantibus seorsum in domibus suis, vt videbantur habitare illi Ecclesiæ Tolosanæ, de quibus loquitur decisio prædicta. Et ita concordat Nauarr. *f* dictam decisionem cum sententia Aufre.

d ca. volumus in illa gl. 41. d. c à nobis, de coha. cler.

e Pan. in c. 1. de coha. cler.

f Nau. in cap. statuimus. n. 65.

ARTICVLVS V.

Quis potest dispensare in pœnis huius constitutionis.

RESpondeo dicendo, quod iam in superioribus *g* est latè declaratum.

g Supra hac q. ar. 1. & su. 34. art. 17.

QVAESTIO XLIX.

De clausura monialium quantum ad egressum in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *VTrum moniales possint egredi clausuram.*
2 *Vtrum possint egredi moniales S. Claræ superueniente ineuitabili & periculosa necessitate.*
3 *Vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monasterio exire.*
4 *Quid nomine epidemiæ veniat, propter quod moniales à clausura exire possunt.*
5 *Vtrum casus, qui ponuntur ab Vrbano Quarto, in quibus moniales possunt à clausura egredi, sint reuocati à Pio Quinto in sua constitutione.*
6 *Vtrum superioris regularis licentia sufficiat ad exeundum à monasterio.*
7 *In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra casus supradictos, & ipsæ moniales egredientes, et ipsas recipientes.*

ARTICVLVS I.

Vtrum moniales possint egredi à clausura.

REspondeo, quod ex supradictis satis patet, teneri omnes moniales ad clausurā, ita quod ab ea minimè egredi possint, & ad huiusmodi clausuram obseruandā ordinauit Eugenius IV. *Quod sicut Abbatissæ, & aliæ sorores, & earum prouisora ad hoc deputatæ, tenēt claues, quibus ab intra porta monasteriorū clauduntur, sic per confessores & alias honestas personas (per ministros generales aut prouinciales deputandis) ex parte exteriori, habeantur claues, & conseruentur.* Et Gregorius Tertius decimus in sua constitutione ait, in hunc modum, *Declaramus præterea nullis monialibus etiam Tertiarijs licere habere ostium per quod ex monasterio intrari possit in ipsarum monialium Ecclesiam exteriorem, in quam secularibus ad missam, & diuina officia patere solet accessus, sed omnino muro obstruēdum. Nec itidem licere monialibus etiam Tertiarijs egredi à ianua monasterij, quæ est pro clausura ipsius monasterij etiam ad claudendum aliam vlteriorem ianuam, qua patere solet aditus secularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad crates, seu loca colloquijs destinata, quæ vulgo parlatoria appellantur, vel ad pulsandum ipsam ianuā clausuræ, quæ loca cū saltem pro causis præfatis patere soleant secularibus extra clausuram censeri debent etiā quo tempore clausa sunt.* Hæc Greg. XIII. Circa quæ notat *h* Nauarrus, quod tria hic inculcantur à Gregorio Tertio decimo per se patientia, & noua, quæ & si iusta, & prouida, multis tamen videbuntur, vt arbitror dura, nisi secum reputent multorum huius seculi virorum petulantiam, procacitatem, & malitiam sanctimonialium sanctimoniæ inimicam fuisse causam, ea statuendi; & vtinam, vt statuuntur seruentur. Vides, quo desiderio ardeant Summi Pontifices clausuram seruandi, & quantum ad moniales Sanctæ Claræ hoc plusquam manifestum erat ante Concil. Trident. & ante constitutiones Pij Quinti, & Gregorij Decimi tertij. Vrbanus enim Quartus statuit, qualiter moniales Sanctæ Claræ secundum regulam (quam ipse ordinauit) professæ teneātur seruare clausuram monasteriorum suorum, sub forma sequenti. *Omni namque tempore vitæ suæ hanc vitam profitentes clausuræ manere firmiter teneantur infra murorum ambitum ad intrinsecam monasterij deputatū, nisi forsan (quod absit) superueniret ineuitabilis*

h Nauar. ubi sup. n. 17.

bilis necessitas sicut exustionis ignis, vel incursus hostilis, seu alicuius huiusmodi, quæ dilationem nullo caperet modo, ad egrediendum licentiam postulandi. In quibus casibus, transferant se sorores ad locum aliquem competentẽ, in quo (quantũ commode fieri poterit) clausæ morentur, quousque eis de monasterio sit prouisum. Et propter huiusmodi necessitatis euidentiam, nulla eis concedatur licentia, vel facultas extra prædictam clausuram vlterius exeundi, forte de mandato, aut authoritate Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, cui à Sede Apostolica generaliter fuerit iste ordo commissus; nisi ad aliquẽ locum aliquæ mitterentur causa plantandi, vel ædificandi eandem religionem, vel reformandi aliquod monasterium eiusdem ordinis, vel causa regiminis, aut correctionis, aut alicuius valde euidentis, & grauis dispendij euitandi, vel nisi de eiusdem Cardinalis mandato, aut Authoritate monasterio primo rationabili causa relicto totus conuentus ad monasterium aliud se transferat. Ita habetor in monumentis a ordinum.

a in 1. Imp. fo. 181. pra. 3. & in 2. imp f. 257. in tract. 2. rub 2.
b In c. periculoso de st.&c. 6.

Pro explicatione est notandum, quod moniales Sanctæ Claræ ampliorem habent obligationem ad clausuram illa, quæ à iure b communi cæteris monialibus, posita est. Hoc patet, quia in c Regula suæ professionis sic dicitur, prout patet ex supradictis, ita, quod clausora est vnum suorum votorum principalium, prout est seruare obedientiam, paupertatem, & castitatem, super quo non est aliqua dispensatio, nisi in casibus positus ab Vrbano Quarto in dicta regula. Qui vt melius percipiãtur, libuit hic eos proponere ipsos sigillatim explicando per articulos sequentes.

ARTICVLVS II.

Vtrum possint egredi moniales Sanctæ Claræ superueniente ineuitabili, & periculosa necessitate.

RESpondeo dicendo, quod primus casus positus, in regula Sanctæ Claræ, in quo possunt moniales à clausura exire; est, si superuenerit ineuitabilis & periculosa necessitas, sicut exustionis ignis, vel iocursus hostilis, seu alicuius consimilis, quæ dilationem nullo modo sustineret ad postulandum licentiam egrediendi. In quibus casibus dicit Vrbanos, transferant se sorores ad alium locum competentem, in quo, quantũ commode fieri poterit clausæ moteutur, quousque eis de monasterio sit prouisum.

Et aduertendum, pro explicatione quod non potest superior cogere moniales ad seruandam clausuram, extante periculo mortis: si mora, cuius periculum imminet, sit violenta, quia nemo potest cogi, vt seipsum occidat, quia id aperte est contra legem naturæ. Si tamen mors non sit violenta, sed naturalis, qualis est, quæ ortum habet ab ægritudine, videtur quidem probabile, quod sic: probatur, nam Carthusienses coguntur licitè, vt abstineant à carnibus, quamuis sint morituri ea ęgritudine, propter abstinentiam ab esu carnium. Quia hæc abstinentia cum respiciat bonum cõmune illius religionis, & tendat ad conseruationem virtutis abstinentiæ, potest cadere sub præcepto, vt tenent Theologi.

Nec in hoc casu infertur illis vis, quia ex quo ipsi religiosi emiserunt votum absolute, & simpliciter abstinendi perpetuò ab esu carnium, habet ipsa religio ius cogendi professores illius ad talem abstinẽtiam, sicut princeps habet ius cogendi ciues ad bellum pro conseruanda patria, quamuis, sit probabile periculum mortis. Eodẽ pacto, quia aliquæ religiosæ teoentur ex voto seruare castitatem, & multæ promiserunt perpetuam clausuram, & cunctæ ex præcepto Pij Quinti, *Circa pastoralis*, ad illam teoentor simpliciter, inde sequitor, quod possint cogi licite ad seruandam clausuram cum discrimine vitę pro conseruando bono commuoi religioois, & pro tuenda castitate, & honestate.

Hinc colligo, non esse damnandos, nec vt crudeles reprehendendos prælatos, qui nolunt dispensare cum monialibus, vt egrediantur quamuis medici testificentur, esse morituras, nisi egrediantur, cum possint cogi cum discrimine vitæ ad seruandã clausuram; præsertim, si ex tali dispensatione oriatur scandalum, & dissolutio clausurę. Quia ex quo cum vna dispensatur, reliquæ ægre ferunt, nisi cum illis similiter dispensetor, & sic facile pateret aditus ad euertendum totam clausuram.

Secundo colligo, non esse reprehendendos prælatos, qui mortali existente ægritudine, & testimonio vero Doctorom medicorũ accedente aliquando cum aliqua moniali seruatis seruandis dispensaoerint. Verbi gratia, si monialis non ratione voti, sed præcepti tantùm ecclesiastici teneatur ad clausuram in aliquo monasterio seruandam, quam ante Conciliom Tridentinum non seruauerat, & monasterium est in loco quodam deserto, ad quod non poterant medici accedere, toties quoties ipsi opus sit, & ipsa monialis sit anus, & monacha graoia quõdam ipsius mooasterij Abbatissa; & infirmitas non possit curari, nisi quotidie à medicis visitetur infirma. Nec his obstat cõstitutio Pij Quinti, de qua infra latius dicetur, prohibens secundũ intellectum aliquorum, quod nec etiã in periculo mortis liceat ipsis licentiam concedere ad egrediendum. Nã Extrauagans debet intelligi, quãdo ipsæ sunt in monasterio, vbi accedere quotidie possunt medici ad curãdas infirmitates grauissimas, & continuas, & malorum homorum satis abundantes, ad quarum curationem continua medici visitatio est necessaria. In his enim monasterijs licet continuis infirmitatibus grauissimis moniales sint præpeditæ, habent tamen medicos, qui earum continuum laborem possunt visitatione continua subleuare, & possunt eas assistẽdo ibi inuisendo curare. At saluo semper summi Pontificis maximi decreto in monasterijs in deserto existentibus, quorum fundationes non obligabant ad clausulam, vbi medici non quotidie visitãt moniales, quorum frequens visitatio est præcise necessaria ad dictam infirmitatem sanãdam, ego certe Pij Quinti Extrauagãtem rigorosam limitarem. Præcipue cum secundum opinionem Naoarri, de qua infra agemus, non sit hucusque lata lex, quæ ipsos prælatos arceat, ne possint dispẽsare in casu prædicto. Nec dispẽsatio in casu ipsius monachæ, anus, & benemeritæ, est occasio relaxationis, & dissolutionis clausuræ, num ipsam tot, & tales circunstantiæ comitentur. Et si in tali casu esset scandalum aliquarum, contemnendum est, quia reuera esset acceptum, & non datum. Et in his omnibus summa prudentia deliberatione, & consilio procedendum est, vt sine religioois dispendio quandoque extremæ religiosarum necessitati, succurratur.

Aduertendum secundo, quod si mors, quæ imminet monialibus, est violenta vt ea, quæ prouenit ab aquæductu, ab incendio, & ruina magni ædificij, & hostili incursu, & simili causa, videtur quidem, quod ipsæ moniales tenentur egredi à monasterio, & ad tutum locum se recipere; quia si oppositum facerent, seipsas occiderent, quod est omnino illicitum. Sed in hoc casu teneotur licentiam petere à superioribus, si in breui possit haberi; quia secundum e ius prohibitus est egressus sine licentia superiorum. Si tamen sit periculum in mora,

e cap. Monachum. 20. q. 4.

sufficit licentia præsumpta. At si periculum mortis sit ex ægritudine, cum talis mors non sit violenta, sed naturalis, non tenentur egredi, imò opus virtutis efficient; si pro conseruanda clausura tale periculum sustineant. Et in hoc casu sine licentia expressa, & in scriptis non licebit exire, quamuis sit infirmitas lepræ, & epidemiæ, prout tenet a Syluester,

a Sylu. tit. relig. 7. §. 16.

ARTICVLVS III.

Vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monasterio exire.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus Pontifex maximus in extrauaganti, quæ incipit, *Decori & honestati*, ait, *quod nulli monialium siue subditæ, siue prælata etiam Carthusiensium, Cistercienssum, Sancti Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorum ordinum etiam militiarum, cuiuscunque dignitatis etiam ortarum à Regia, vel illustri prosapia, de cætero etiam infirmitatis, vel aliorum monasteriorum etiam eis subiectorum, aut domorum parentum, aliorumve consanguineorum, visitandorum aliave occasione prætextu à monasterijs exire, nisi ex causa magni incendij vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, sed neque in prædictis casibus extra illa, nisi ad necessarium tempus stare licere.* Hæc Pius Quintus.

Circa quam extrauagantem est notandum, quod licet capitulum, *periculoso*, ob solam vnam causam, scilicet, infirmitatis periculosæ, vel scandalosæ permittat egressum, tamen Pius Quintus in sua extrauaganti ob tres videlicet, incendium, infirmitatem lepræ, & infirmitatem epidemię permittit ipsas moniales exire, & licet hæ duæ postremæ videntur contineri sub infirmitate periculosa, & scandalosa, de qua solùm fit mentio in dicto capite *periculoso*, infirmitates enim lepræ, & epidemiæ periculosæ, & scandalosæ sunt, dubium tamen controuersum est valde in hac Extrauaganti, an tres exemptiones à Pio Quinto positæ, debeant extendi ad similes casus. Cui dubio respondet *b* Nauarrus affirmatiuè. Sed cum tres casus positi, & excepti à Pio V. scilicet, incendium, lepra, epidemia sint tangentes totã communitatem, ita quod si in his non egrederẽtur moniales à suis monasterijs, tota earum congregatio periret, quidam tenaciter affirmant, dictam Extrauagantem, non debere extendi nisi ad casus totã communitatem tangentes, vt est impetus aquæ ductus, incursus hostilis. Quam opinionem contra Nauarrum tenet *c* Gutierrez. Nec obstat quæ Nauarrus in cõfirmationem suæ opinionis adducit, quod scilicet quamuis solùm quatuordecim causæ exprimantur, ob quas solùm filij exhæredari possunt, prout dicitur in *d* iure, tamen propter alias similes causas dicunt iuris periti posse exhæredari. Nam respondetur concedendo propter alias similes causas posse exhæredari, in quibus videlicet eadem militat ratio ipsius legis, & authenticæ ipsas quatuordecim causas sigillatim numerantis, scilicet ingratitudo contra illum, qui potest hæredes exhæredare. Et similiter dicimus, quod propter alias causas similes possunt egredi claustra moniales, quando in ipsis causis militat ratio causarum à Pio Quinto signatarum, scilicet, quando non exeuntibus monialibus communitas, & congregatio ipsarum in maximo, & probabili periculo constitueretur. At vbi est periculum solius monialis infirmę, si non exeat à monasterio, non versatur eadem ratio, & sic non est, cur fieri debeat talis extensio ex similitudine rationis. Et hanc opinionem ante istam Pij Quinti constitutionem attento termino iuris *e* antiqui tenuit Collector priuilegiorum Mendicantium adducẽs in eius confirmationem, quod Papa in omnibus locis Regulæ Sanctæ *f* Claræ, vbi aliquid contra clausuram exoptauit, siue in casibus fortuitis, siue non fortuitis nunquam habuit considerationem ad aliquam personam particularem. Vnde cum in omnibus suis exceptionibus Papa semper consuluerit, & prouiderit communitati, & non monialibus in particulari, bene colligitur, quod solùm voluit commoditatem communitatis aliquando præferri clausuræ, & non commoditatem, & necessitatem alicuius monialis particularis. Et hanc eandem opinionem, sequendo collectorem, tenet doctissimus Cordoba in additionibus ad compendium respondens argumentis in contrarium. Quam etiam tenent Patres *g* Collectores libri supplementi in decisionibus quorundã dubiorum, quæ in Salmanticena Academia cum Doctissimus communicauerunt, affirmantes, hanc fuisse eorum opinionem.

b Na. in c. statuimus nu. 4.

c Gutier. de q. cano. c. 14.

d ca. non licet de li, præterit.

e Auth. vt cũ de appell. cognosc. §. aliud quoque capitulum cum sequent. §. coll. 8.

f d. c. periculoso collectio. a tulo clausura, monia. dub. 1.

g Colle. in decisi. dub. ad finem suppl. fo. 4. q. dub. 1.

Sed aduertendum, quod generales, & eorum visitatores possunt optimo iure non castigare, imò melius facient non castigando prouincialem pęnis contentis in constitutione Pij Quinti, quia scilicet dedit licentiam alicui moniali ad egrediendum à monasterio ad certum tempus propter grauẽ infirmitatem, quæ in monasterio non poterat curari, licet ipsa infirmitas non esset nociua communitati, sequendo in hoc vt veram opinionem Doctissimi Nauarri, ignorando contrariam opinionem esse communiorem. Nam ignorantia veri intellectus iuris humani patientis diuersos intellectus à viris doctis, excusat à pœna, imò & à culpa, secundum communiter Doctores. Et hæc constitutio diuersos, vt patet, patitur intellectus.

Ex quibus colligo oportere maxime, ne in æquiuoco laborent patres prouinciales, quod patres generales in suis diffinitoribus capitularibus declarent in opinionem contra Nauarrum, in iudicando, & consulendo esse sequendam, vt ita scito vero intellectu prælati, à concessione huiusmodi licentiarum abstineant, quasi à facie colubri fugiendo peccatum.

ARTICVLVS IV.

Quid nomine epidemiæ veniat, propter quam moniales à clausura exire possunt.

RESpondeo dicendo, quod communium morborum, non vna neque simplex est ratio. Nã ex eis quidam dicuntur endemij, alij epidemij, & alij pestilentes. Endemij id est populo peculiares, sunt illi, qui perpetuo locum aliquem, vel agrum, vel ciuitatem, vel pagum, vel villam occupant, propter loci positoram, vel aquarum naturam (vt bocium, morbus latheralis) qui aliquibus populis suot peculiarea, qua de causa huiusmodi morbos endemios, quasi patrios, aut vernaculos appellandos esse *h* Galenus ait. Bocium ob peculiare aquarum alicuius loci vitium gigni multa habemus testimonia. Nam *i* Plinius guttur hominibus tantùm ex aquarum, quæ potantur, vitio plerunque intumescere scriptum reliquit, cui consensit *K* Orbasius. Quo loco de aquis verba faciens ait: Nam & gutturosi nonnunquam ab ipsis fiunt aquis. In qua etiam sententia est *l* Vitruuius inquiens, *iuxta Aequicolos autem in Italia, & Alpibus in natione Medullorum est genus aquæ, quam qui bibunt turgidis gutturibus afficiuntur.* Quorũ gutturũ meminit *m* Iuuenalis dicens, *Quis tumidũ guttur miratur in Alpib.* Inter Alpes, quæ Italiam distinguunt à Gallia presbyterũ

h Gale. lib. 2. de vict. acutorum. § 9.

i Plin. l. 1. ca. 37. par. post medium.

K Orbas. l. 3. in finem.

l d. Vitru. l. 8. archite. ca. 3. iuxta finẽ.

m c. Iuuenal. satira. 13.

quodam

a Musa. l. de tum. vid. in morbis acut. cons. 6.

quendam cantorem se vidisse affirmat Antonius a Musa, viginti quinque librarum guttur habentem. Populi etiam ad Aquilonem expositi satis comprobant morbum lateralem inter endemios morbos recenseri debere, eo quod magno suo malo illũ singulis annis patiuntur. Alij verò communiũ morborum epidemij dicuntur, qui per populum grassantur, aut de populo in populum vagantes, plurimos corripiunt insequentes aeris corruptionem, aut syderis alicuius influxum. Ex his quidam sunt pestilentes, qui *Loimodes*. Sunt autem idem, quod epidemiæ perniciosæ. Qui morbi pestilentes ob id appellantur, quia maiorem hominum, quos inuadũt, partem interimont, quemadmodum b Galenus his verbis docet. *Ostendit hac sententia Hippocrates morbos multos eiusdem speciei vno fieri tempore, quos si perniciosi fuerint, pestem appellant, si verò minores altera quadam indicant appellatione epidemios, vel apidemios nominantes. Vt epidemus morbus sit, qui tẽpore aliquo in regiont aliqua abundet, insolescatque; pestis vero epidemia perniciosa*. Hinc similem alietam sententiam idem Galenus scripsit in præfatione ad libros de morbis popularibus. Cum enim docuerit morbum illum nõ nuncupari per quinque syllabas *Epedimon*, aut per quatuor *Epidemion, ait tenendum esse, morbos quosdam inuadere multos vniuersim, qui scilicet communes appellantur, quosdam verò separatim quẽ libet, quos sperades vocant. Inter communes rursus alij publici sunt, quos vocant endimos, qui naturam villæ, vel agri, vel ciuitatis insequuntur. Alij vulgares existunt, qui epidemij nuncupantur, horum perniciosissimi, pestilentes dicuntur, qui pertude, ac totum vulgarium morborum genus cali, aut aeris statu proficiscuntur, sicut sporades, ob errorem in victu aut vitium intemperatura fiunt.*

b Gal. lib. 1. de cri. vid. in morb. acut. cons. 9.

Porro hoc nomen pestileos, nulli morbo propriũ est, sicut nec epidemus vt Galenus eft c author, dicens. *Vnus de vulgaribus morbis, & ipse pestilens est.* Sed alibi dicit his verbis. *Nam si quando nulla morbi pestilentis forma communis vulgetur, cæteris asperi sunt morbi; nec enim ait certi esse morbi nomen vulgare, vel pestilentis. Cæterum quicunque vno in loco multos simul inuaserit, vulgaris hic vocatur, qui si tanti sit boc habeat vt multos perimat, pestis fit.* Voluit itaque Galenus pestilentem epidemium non dici de morbo aliquo peculiari, sed apparere posse sub cuiuslibet morbi specie. Apparet tamen quandoque sub specie phrenitidis, aut letargiæ, aut pleniti dinis, aut carti, aut cathodri, aut catharri, aut bubonis. Sufficit enim ad hoc vt epidemus sit, vt populariter grassetur, qui si populariter grassando plurimos interimat pestilentis naturam induit.

c Gal. li. 3. de morb. popu. p. 3. tex. 10.

Ex his sequitur errasse d Aristotelem eo quod satis impropriè loquutus de vocabulo pestis, dum ait, *ex morbis solam pestem esse pluribus communem* Constat enim ex superioribus, aliquos esse morbos communes non pestilentes. Morbus enim pestilens, hæc duo habere debet, vt populariter grassetur, & perniciosus sit, maiorem ægrotorum partem, quos apprehenderit, interimens. Epidemo verò vnum est necessarium, vt plurimos inuadat, seu populariter grassetur, sine pernicie. Nam si perniciosus sit iam nõ simpliciter epidemius; sed epidemus, perniciosus, aut pestilens dicendus est.

d Arist. 1. prob. prob. 7.

Liquet etiam impropriè tatis, & contra antiquorum placita nonnullos nostri temporis medicos pestilentes febres nũcupare eas, quæ mali moris sunt, siue perniciosæ, & quæ cum ex anthematis cuenire solent (*calenturas de pintas, hodie vocant*) quannis non sunt populares, aut pluribus hominibus communes. De quibus verba faciens e Hippocrates inquit *Maleficentissime febres a signis affligentes difficillime* Quæst. æg. com. 1. *quarto die, aut quinto interimunt.* Hæ enim determinæ exitiosissimæ, seu mali moris debent dici, non tamen pestilentes, eo quod non sunt multis communes. Quod si fuerint, tunc merito pestilentes appellantur, si Hippocratis, & Galeni dicta sequimur, qui perniciosam febrem atque malignam, non simpliciter appellarunt, pestilentem: sed eam tantùm, quæ cum pernicie in eadem ciuitate populove plurimos inuadit.

e Hipp. l. 3.

Ex dictis clare sequitur, quod quando aliqua monialis infirma fuerit morbo plurimos inuadente, seu populariter grassante etiam sine pernicie potest licentiari a prælatis, vt à clausura possit exire, ne alias moniales dictus morbus inuadat. Ad hoc enim secundum superius dicta, vt epidemius dicatur, hoc tantùm sufficit. Et Pius Quintus concedens, vt ipsæ moniales detentæ epidemiæ infirmitate possint exire, nullum verbum fecit de epidemia pestilẽte, quæ plurimos inuadit, & populariter grassatur, maiorẽ partem ægrotorum, quos apprehenderit interimentes, sed loquutus fuit absolute de epidemia, quæ potest, stando in rigore vocabuli accipi pro morbo multos inuadente, & populariter grassante etiam si ne pernicie. Considerans, quod si inuadat moniales, & per monasterium grassetur, difficillime possent moniales seruare clausuram, cum ad earum curam sit necessarium mulieres ad minus introducere intra claustrum ad earum medicamen, aut ad curationem extrà septa monasteriorum egredi.

ARTICVLVS V.

Vtrum casus, qui ponuntur ab Vrbano Quarto, in quibus moniales possunt à clausura egredi, sint reuocati à Pio V. in sua constitutione.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus determinat sequendo Concilij Trident. decreta, non posse moniales egredi à clausura, nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, & casus excepti firmant regulam in contrariũ. Et sic videtur dicendum, quod alij casus positi ab Vrbano Quarto sint à Pio V. in sua constitutione reuocati.

Sed contrarium est dicendum. Nam secundus casus, quando, scilicet, mittuntur moniales ab habẽte potestatem ad aliquem locum causa plantandi, vel ædificandi eandem religionem aut reformandi aliquod monasterium eiusdem ordinis, non est reuocatus à Pio V. Licet enim nominet tãtùm casus ibi positos, est tamen dicta constitutio extendenda, ad alios casus similes habentes eandem rationem. Donatio enim ob solas quinque causas potest reuocari, prout habetur in iure. f Glossa tamen ibi communiter recepta habet, ob alias similes posse reuocari, vt latius referunt, & sequuntur Felinus, g & Ripa. Vnde cum casus nominati à Pio V. concernant cõmunitatem, & hic casus sit eis similis, concernit enim communitatem religionis, non particularem monialem licentiandam, cum exeat ad plantandam religionem & ad monasterium ædificandum, aut reformandum sequitur euidenter in dictis casibus à Pio V. nominatis comprehendi.

f l. fi. C. de reuocand. dona.
g Fel. in c pa. storalis de rescrip. nu. 1. Ri pa. in d. l fin. ar. nu. 137.

Ex quo infero primo, quod tertius casus non est reuocatus, & sic potest monialis licentiari censura regiminis, scilicet, vt aliqua monialis sit prælata alicuius monasterij, cũ hic casus maximè concernat ipsius religionis augmentũ, & propagationem. Et ea-

a Collect. tit. clausura.

dem ratione ait *a* Collector priuilegiorum mendicantium, quendam expositorem tenuisse, quod non solùm possit aliqua monialis egredi clausuram, & duci, vt sit Abbatissa alterius monasterij, sed etiam, vt sit magistra nouitiarum, seu vt ponatur in aliquo officio, in quo multum consistit honestas religionis, prout habere custodiam portæ, aut rotæ, &c. Hæc enim etiam pertinent ad regimen, & ipsis religio maxime ampliatur. Addit etiam prædictus author, quod peracto officio, pro quo aliqua monialis ducta est ad aliud monasteriũ, si vult egredi ad suum monasterium, potest reuerti sola, si socia vult remanere, aut socia posset reuerti sola, si principalis nollet regredi, de consensu tamen vtriusque monasterij.

Secundo infertur, quod non sit etiam reuocatus quartus casus, scilicet, causa correctionis (quando, scilicet, aliqua monialis non potest corrigi in monasterio, vbi habitat timore suorum cognatorum, vel alia causa moraliter vrgente) tunc enim potest duci ad aliud monasterium. Hic enim casus totum religionis corpus concernit, cum ex punitione delictorum sine strepitu, & tumultu, maxime eius nitor resplendeat.

Tertio infertur, quod quintus casus nõ est etiam reuocatus, scilicet, quod possint egredi causa alicuius valde euidentis dispendij euitandi. Dispendium enim, de quo in isto casu fit mentio, est, quando aliqua monialis esset infecta aliqua infirmitate tã contagiosa, quod merito timetur inde prouenire magnum damnum alijs monialibus, aut non posse ibi stare sine grandi periculo, vel scandalo communitatis. Imò hic casus, per constitutionem Pij V. est declaratus, vt habeat locum in infirmitate lepræ, aut epidemiæ prout late dictum est in superioribus.

Quarto infertur, quod sextus casus, in quo moniales possunt exire, scilicet quando de mandato prælati habentis authoritatem, monasterio primo ex causa rationabili relicto totus conuentus ad monasterium aliud se transfert. Hic enim casus, vt patet, concernit communitatem ipsius monasterij, pertinet enim ad vtilitatem religionis, vt monasteria de vno in alium locum transferantur, & propter eam vtilitatem ordinat *b* Concilium Tridentinum, vt, *quia monasteria sanctimonialium, extra mœnia vrbis, vel oppida constituta malorum hominum prædæ, & alijs facinoribus sine vlla sæpe custodia sunt exposita, curent Episcopi, & alij superiores, si ita videbitur expedire, vt sanctimoniales ex eis ad noua vel antiqua monasteria intra vrbes, vel oppida frequentia reducantur, & confirmatur*. Nam sicut vetatur ingressus virorum in monasteria monialium; ita vetatur egressus earum à monasterio. At congregatio Concilij respondit Archiepiscopo Genuensi dicens. *Causa euidentis vtilitatis monialium data est licentia ab ordinario eorum curatoribus in ea monasteria ingredi, dummodo eorum ætas, & morum grauitas sit quæ ipsos commendet*. Hæc congregatio. Vides quomodo propter euidentem vtilitatem modo, permittatur ingressus, ergo propter eandem patebit etiã egressus. Denique, vt omnia supradicta confirmem Pius Quintus in sua constitutione non derogauit Concilium *c* Tridentinum, in quo dicitur. *Nemini autem sanctimonialium liceat post professionem exire à monasterio etiã ad breue tempus quocunque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda*, & omnes casus supra positi ab Vrbano IV. legitimas satis causas à Summo Pontifice approbatas, præ se ferunt. Vnde superiores concedentes licentiam ad exeundum in dictis casibus tantùm, debent declarare ipsos casus esse eorum, qui à Pontifice maximo sunt approbati, vt moraliter vrgentes ad eam licentiam concedendam. Nec his obstat constitutio Pij V. prohibens egressum omnium monialium ad alia monasteria. Nam respondetur, quod intentio finalis illius decreti non est prohibere absolute omnem exitum, sed illum, ex quo generatur scandalum; qualis est exitus ad discurrendum per domos secularium, & exitus Abbatissarum ad visitanda alia monasteria sibi subiecta, vt euidenter constat ex dicta constitutione. Sed exitus ad alia monasteria propter aliquam causam iustam non est huiusmodi, & aperte constat, ex tali exitu pudicitiam non periclitari; ergo non est prohibitus; cum certũ sit in iure, quod cessante causa cessat eius dispositio. Et confirmatur. Nã vt constat ex eadẽ cõstitutione intẽtio eius fuit Con. Trid. decreto adhærere, & in cõcilio, vt dictũ est, nõ absolute omnis exitus prohibetur, sed ille dũtaxat, qui sine superioris licentia, & sine causa fit.

b Sess. 25. de reg. c. 5.

c d. c. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrum superioris regularis licentia sufficiat ad exeundum à monasterio.

d d. c. 5.

RESpondeo dicendo cum *d* Concilio Tridentino decernente: *Dare autem tantùm Episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessarijs*. At Pius V. in sua constitutione ait, quod præter licentiã superioris sit enim necessaria licentia Episcopi, & congregatio Cardinalium in hunc modum declarauit, *Monialibus monasterio exeuntibus etiam cum causam probabili requiri in eo communem consensum superioris regularis, & Episcopi loci*. At præfata constitutio in hac parte in Hispania non est in praxi, & per non vsum amittit vim obligandi. Præterea prędicta cõstitutio habet locum in monasterijs monialium, quæ non solùm subduntur generalibus, & prouincialibus habentibus iurisdictionem episcopalẽ, sed etiam subduntur prioribus conuentualibus tali iurisdictione episcopali carentibus. Nã in talibus monasteriis non sufficit, superioris immediati licentia ad exitum monialis, sed requiritur necessario licẽtia, & approbatio superiorum habentium episcopalem iurisdictionem. Nam re vera generales, & prouinciales, quoad iurisdictionẽ, sunt Episcopi suorũ subditorum. Quare absq; vllo conscientiæ scrupulo potest monialis regularibus subdita, exire à monasteriis cum sola licentia generalium, aut prouincialium sine alia approbatione Episcopi secularis.

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra casus supra dictos & ipsæ moniales egredientes & ipsas recipientes.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. In sua constitutione ait. *Aliter autem, prout præfertur, ingredientes seu licentiam exeundi quomodocunq; concedentes, necnon comitantes ac illarum receptatrices personas, siue seculares, siue Ecclesiasticas, cõsanguineas, vel non cõsanguineas vinculo excommunicationis maioris latæ sententiæ statim eo ipso absque aliqua declaratione subiacere, à qua præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolui nequeant*. Hæc Pius V. Et vlterius, *Moniales & prælatos contra faciẽtes officijs, & dignitatibus priuat, & inhabilitat ad ea in posterũ obtinẽda, & quascunq; exeũdi licẽtias etiã à Sede Apostolica concessas reuocat*. Aduertendum, quod si moniales Sanctæ Claræ clausuram extra casus supradictos egrediendo, suam regulam transgrediuntur, & pec-

& peccant mortaliter, licet non incurrant excommunicationem nisi vno tantùm casu, scilicet eundo ad curiam Romanam, prout in earum regula continetur. At hodie per Concilium Tridentinum excõmunicationis vinculo latæ sententiæ feriuntur omnes in vniuersum moniales egredientes sine legitima facultate à clausura, quomodocunque egrediantur.

a 3.fo.310.

Aduertendum etiam, prout continetur in libro a ordinis Italico, quod, *Benedictus XII. statuit, quod si Abbatissa clausuram exire præsumpserit, vel ad exeundum aliquam licentiauerit monialem, per ministrũ suũ de discretorum fratrum consilio remoueatur à regimine Abbatissæ; moniales vero dictam exeuntes clausuram casibus non permissis ipso facto sunt inhabiles ad quæcunque officia in earum ordine obtinenda, & nihilominus subdantur pœnis, quæ in ipso ordine consueuerunt imponi.* Aduertendum denique, quod pœnæ suprapositæ contra recipientes & concomitantes prædictas moniales egredientes, non videntur comprehendare illos, qui compassione quadam naturali in extrema, vel graui necessitate id faciunt. Verbi gratia, si aliqua persona cognata, & amica reciperet, vel comitaretur monialem egressam à monasterio, aliquot milliaribus progressam noctu, vel diu in loco deserto cum periculo amittendi vitam, vel famam, ne ea monialis damnum aliquod pateretur, exhortando ipsam vt ad suum rediret monasteriũ, non incurreret sententiam excommunicationis nec pœnas dictæ constitutionis, etiam si ipsa monialis nollet redire, prout tenet b Nauarrus. Qui subiungit, quod non auderet excludere illos cognatos, qui sine alia necessitate, quàm vitandi opprobrium crudelitatis, vel rusticitatis, aut amicitiæ, vel nomine cognationis id facerent. At ego saluo meliori iudicio non timerem illos liberara. Nam grauissimũ omnium peccatorum est hæresis, & receptatores hæreticorum excommunicatione maiori Bullæ Cœnæ Domini plectuntur, & nihilominus secundum opinionem, quam sequitur cum c Caietano idem Nauarrus, recipientes dictos hæreticos, non vt hæreticos, sed vt amicos, & cognatos, moti quadam cõpassione naturali, & amore, non incidunt in dictam censuram. Vnde videtur dicendum, quod receptatores, & concomitantes dictas moniales de earum egressu displicentes, & regressum exhortantes quodam amore naturali, & affectione sanguinis, & compassione recipientes, & concomitantes, non incidũt in dictam censuram. Quis autem possit absoluere à pœnis huius constitutionis, grauis est difficultas, pro cuius vera resolutione recurre ad ea, quæ in superioribus d dicta sunt. Et est aduertendum, quod in sede Apostolica non solet dari licentia moniali, vt in domo patris, vel fratris, donec vixerit extra monasteria, maneat prout tradit Staphileus. e Sub hoc enim prætextu, plura, quæ non decent, sequi possent. Et habemus in libro Machabæorum f virginem inclusam domi esse debere, & fœminæ religiosæ sub clausura morari debent, prout dicunt sacri Canones, g & debent cum aliis monialibus habitare, & viuere. Imo neque illis propria receptacula habere licet, vt iidem sacri Canones h affirmant. In summa in omnibus circa illas caute procedendũ est, vt euitentur, quæ earum pudicitiæ insidiari possunt argumento aliquorum iurium. i Verum est tamen quod olim propter aliquas causas, quas commemorat Quintilianus K Mandosius, hæc licentia concedebatur; quas hic non refero, cum iam hodie etiam propter illas minime licentia concedatur.

b Na in c. statuimus. n. 11.

c Caie. 2. 2. d. 95 art. 5. Na. c. 27. nu. 161.

d Sup. 24. ar. 17.

e Staph. de Si gnat. fol. 192. ver. moniali. prof.

f Mach. 3. ca.

g c. mulieres auro sin. de sta dicijs. le. 6. c. vnico de statu regular. li. 6.

h c. periculoso 18. q. 2. l. Si disceptaretur. ff. vbi pupillos educari oporteat.

i c. sũ locũ de sponsalib.

K Mandos. de signa gratia. fo. 102. tit. licentia.

QVÆSTIO L.

De clausura Monachorum quoad egressum à suis monasterijs in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum possint monachi à suis claustris exire.*
2 *Vtrum egressus monachi à monasterio sine licētia prælati ad alium superiorem sit peccatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum possint monachi à suis claustris exire.

Respondeo dicendo, quod vitam, & cõuersationem Cœnobitarum angelorum vitæ similem esse affirmauit Theodorus, l si à secularibus abstineant, eo quod omissis curis sæculi Deo administrant affectu: idcirco solebant ex prima institutione cœnobitæ seorsum ab aliis hominibus habitare, & seorsum ædificare, vt innuitur in Iure. m Et Theophilus Imperatoris oriẽtis filius d...tat *monachis vrbem intrare minime licere, iusseratque eos arcere omnino*, vt asserit Theophilatus. n Et in Conc. Calcedon. statutum est, ne monachi se negotiis secularibus immisceant. Quod tradunt etiam Doctores allegantes, pro sua parte rubricam cuiusdam tituli, *ne clerici, vel monachi se negotiis secularibus immisceant*, & tradit Petrus o Gregorius. Verum est tamen, quod non vsque ad hunc sacri Canones clausuram ipsis indixerunt, vt à claustro minime possint exire. Iure enim communi omnis regularis quamlibet simplex potest iure exire non solùm de licentia generalis, & prouincialis, sed etiam inferioris immediate expressa, vel tacita, specialiter, vel generaliter data, modo ea iusta de causa concedatur. Dixi *iure communi*, quia iure speciali Chartusiensium plus requiritur. Dixi *modo ea iusta de causa concedatur*. Nam cuiuscunque exitus causa assignanda arbitrio superioris relinquitur, argumẽto aliquorum iurium. p Erit autem peccatum mortale, frangere clausuram, quæ de iure communi obligat regulares, quando cum contemptu regulæ, & professionis, & transgressione præcepti specialis superioris clausura violatur. Quia sententia D. Tho. q est, contenta in regula non obligare ad mortale, nisi quoad tria substantialia, vota & præcepta ipsius, & superioris. Regularis enim non vouet regulam, nec omnia contenta in ea, sed obedientiam secundum illam in continentia, & paupertate. Et ita obseruantiæ aliæ extra continentiam, & paupertatem non obligant ex voto, nisi præcipiantur ab ipsa regula, vel à superiori, secundum regulam, vt vterq; Thomas r communiter recepti affirmant. Et huiusmodi est obseruatio clausuræ, quam licet ius commune confirmet, non tamen id facit, addendo vim præcepti, sed facit, quod illa clausura, quæ erat de obseruantia regulę particularis, fiat, & sit obseruantia quædam generalis. Quibus, & aliis tradit Nauarrus, s esse quoque mortiferam huiusmodi violationem, quoties fit cum notabili scandalo, vel damno monasterii, non quidem quatenus est violatio regulæ, sed quatenus est violatio iuris diuini, & communis de non scandalizando, & de neminem lædendo.

l Theod. li. 3. decurat. Gre.

m c. liminosa. 1 q.

n Theophi. li. 5. iuri. orient. ? cõst 5. Theophi. tt. 1. de expulsione. monach. can. quidam monach. 16. q. 1.

o Pet. Greg. li. 15. sintagmatum c. 15. nu. 1. 2. 3. 4. & 5.

p l. primaña. ff de iure deliberandi. 1. de causis de off. deleg.

q D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 9.

r Tho. & Cai. vbi sup.

s Na. in c. statuimus. n. 35.

ARTICVLVS II.

Vtrum egreßus monachi à monasterio sine licentia prælati ad alium superiorem sit peccatum.

REspondeo dicendo, quod sic. Ait enim Concilium *a* Tridentinum. *Ne liceat regularibus à suis conuentibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedêdi, nisi ab eisdem missi, & vocati fuerint.* Verum est tamen, quod si accedant ad superiores, quasi appellando à grauaminibus sibi illatis à suis prælatis inferioribus, secundum Nauarrum à culpa mortali excusantur, cum defensio propria sit de iure naturali, & iure positiuo minime tollatur. Et accepi à patre grauissimo, & nostræ religionis definitore generali, se audiuisse à quodam nostro patre generali, ita fuisse declaratum ab illustrissimorũ Cardinalium congregatione. De quo iam aliqua diximus in superioribus. *b*

a Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 4.

b sup. q. 29.

QVÆSTIO LI.

De Commissario generali ordinis Minorum in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVæ sit Commissarij generalis in ordine minorum institutio.*

2 *Quæ sit authoritas Commissarij generalis.*

3 *An Cõmissarius generalis sit prælatus ordinarius, vel delegatus.*

4 *Vtrum minister generalis sine capitulo possit eius authoritatem tollere, aut limitare.*

ARTICVLVS I.

Quæ sit Commissarij generalis in ordine Minorum institutio.

REspondeo dicendo, quod Leo X. *c* prout habetur in supplemento, *statuit pro ordine Minorum regularis obseruantiæ, vt quando, generalis minister electus fuerit de Cismontanis, instituat in partibus Vltramontanis vnum Commissarium generalem, ab eisdem Vltramontanis fratribus eligendum, cui minister generalis supra præfatos fratres Vltramontanos vices suas committat, prout capitulo generali expedire videbitur. Ita tamen, quod Commissarius præfato ministro generali omnimode subijciatur, cui cæteri dicti ordinis prælati subijciuntur, ac illi per omnia secundum regulam obedire teneatur. Dum verò Minister generalis fuerit ex Vltramontanis fratribus electus, tunc pariformiter Commissarium generalẽ Cismontanum instituere debet pari modo, quo de Vltramontano Commissario superius dictum, & statutũ est: qui quidem Commissarius generalis per triẽnium solùm generalis commissionis fungetur officio, quo triẽnio elapso, nouus Commissarius per ministrum generalem in capitulo generali, vt supra eligendus (secundum quoad Vltramontanis, vel Cismontanis, de Commissario fuerit prouidendum) institui debeat.* Hæc Bulla Leonis X. quæ dicitur Bulla vnionis, promulgata fuit in capitulo generali celebrato Romæ anno Domini millesimo quingẽtesimo decimo septimo, in festo Pentecostes. Causa autem huius noui ministerij instituendi fuit amplissimi nostri ordinis sacri dilatatio: quia re vera sancta Minorum religio, ob eius amplitudinem, commode ab vno generali ministro gubernari nõ poterat. Ideo authoritate Apostolica cautum est, vt quando minister generalis de Vltramontana familia fuerit assumptus, vnus sit Commissarius generalis de Cismontana familia, & idem fiat in partibus Vltramontanis, quando minister generalis totius ordinis fuerit electus de Cismontanis prouincijs. Electores huius commissarij generalis esse debent, iuxta apostolica instituta, vocales illius familiæ, de qua Commissarius generalis assumẽdus est, & minister generalis. Qui nimirum conuenire debent in capitulo generali, vt aperte constat ex prædicta Bulla vnionis, ad prædictum Commissarium generalem eligendum. Si tamen propter bella, vel alia iusta impedimenta, comitia generalia intermedia celebrari non potuerint, ad prædictum Commissarium generalem eligendum, tunc minister generalis de consilio aliquorum patrum poterit eundem Commissionem cõtinuare, vel de nouo alium instituere, vt disponitur in constitutionibus generalibus Monaltanis, & Toletanis.

c Vol. 19. concess. 91.

ARTICVLVS II.

Quæ sit authoritas commissarij generalis.

REspondeo dicendo, quod vniuersitas iurisdictionis Commissarij generalis est plenissima in sua familia, quia eadem iuet, quam habet minister generalis in vniuersum ordinem, vt cõstat ex dicta bulla vnionis, in qua dicitur, & disponitur, quod minister generalis committat vices suas prædicto Commissario generali super fratres suæ familiæ, prout Capitulo generali expedire videbitur. Et nota, quod nomine fratrum comprehenduntur moniales, cum sit vulgatum in iure, appellatione masculini comprehendi fœmininũ, non solùm in concessionibus, & in priuilegijs, prout resoluunt Tiraquellus *d* & Antonius Gabriel, sed etiam in correctorijs; prout affirmat, vt veriorem Tiraquellus, & Menochius. Et in nostro casu vsus, & consuetudo declarauit; nam eam potestatem, quam habet in fratres, exercet cõmissarius generalis in moniales suæ familiæ, vt experimento constat.

d Tiraq. in tract. consanguin. §. 1. glo. 9. nu. 186. & 204. & 222. Gabr. commun. opin. tit. de verb. sig. conc. 6. nu. 17. & in quætib. Men. de adipiscen. poss. remed. nu. 61. 62. & 63.

ARTICVLVS III.

An prædictus Commissarius generalis sit prælatus ordinarius, an delegatus.

REspondeo dicendo, quod est ordinarius, licet collector *e* priuilegiorum mendicantium teneat: quod non. Et probatur, nam eligitur ab vniuersitate vnius familiæ, quod sufficit ad conficiendam iurisdictionem ordinariam, vt dicit celebris quædam Glossa *f* & est opinio Panormitani. Et id expressè determinatum est in quondam capitulo generali Pinciano authoritate apostolica confirmato. Tum etiam quia prædictus Commissarius habet suam authoritatem beneficio legis: quod sufficit ad constituendam iurisdictionem ordinariam, secundum Innocentiũ. *g* Nec ex hoc, quod possit creari cõmissarius delegando suam iurisdictionẽ, quoties sibi videbitur expedire, necessariò sequitur habere iurisdictionẽ ordinariam, cum habens iurisdictionem delegatam minime possit subdelegare pro libito, nisi illi à superiori concedatur iuxta regulã iuris vulgarem. Nam prædicta regula fallit in delegato ad vniuersitatẽ causarũ, talis enim potest sub delegare, prout notat glossa, *h* & tradit cũ cõmuni Syluester. Et Cõmissarius generalis esto sit prælatus delegatus, est tamen ad vniuersitatẽ causarum.

e Collet. in cõpend. ver. commissarius.

f Glos. in c. cũ ab ecclesiarũ prælatis de off. ord. Panor. in ca. suspicionis de of. dele. num. 9.

g Inno. in c. 1. & in cap. ad hoc de of. Archidiac.

h Gl. in c. cum causam de appellat. Syl. v. de leg. nu. 12.

Sed

Sed cōtra prædicta arguit Collector primo quod Commissarius generalis non fit per electionem vniuersitatis: nam Cismontani, & Vltramontani simul faciunt vnum collegium, seu vniuersitatem, Cismontani autem tantùm, vel Vltramontani tantùm, neque faciunt collegium, neque vniuersitatem, post præfatam Bullam vnionis, quæ eos omnes facit vnū corpus. Vnde licet in ipsa Bulla dicatur, quod iste commissarius eligatur, non potest dici vera, & propria electio, cum non fiat à collegio, vel ab vniuersitate, sed à parte collegij, seu quibusdam particularibus, pro vtilitate, & commodo illud particulariter tangente.

Sed respondetur concedendo, quod Cismontani, & Vltramontani faciunt vnum corpus, & vnum collegium, & vniuersitatem respectu vnius generalis totius ordinis; non tamen per hoc negatur, quod Cismontana familia, quando ex Vltramontana eligitur generalis, facit vnum corpus, & vnam vniuersitatem respectu electionis Commissarij generalis, qui cum sua familia non diuiditur ab obedientia generalis totius ordinis.

Secundo arguit Collector, duo requiri ad consequendam ordinariam iurisdictionem, scilicet electio Collegij, & confirmatio superioris, & statim electus, & confirmatus consequitur iurisdictionem ministerio legis, neque est opus alia commissione hominis, prout dicitur in iure. *a* At Commissarius generalis non consequitur iurisdictionem ex duobus prædictis, scilicet, ex electione, & confirmatione; sed necessarium est tertium, scilicet quod minister generalis committat illi vices suas, vt bulla ipsa disponit; & sic iurisdictionem recipit ab homine vices suas committente, & non à lege ministrante; ergo sequitur, quod est delegatus, & non ordinarius.

a c. trāsmissā de electio.

Sed huic argumento respondetur, quod licet vicarius generalis Episcopi iurisdictionem ex commissione recipiat, tamen dicitur habere iurisdictionem ordinariam, *b* iuxta quandam glossam singularem. Et sic commissarius generalis quamuis recipiat commissionem generalis ministri, videtur, quod eius iurisdictio sit ordinaria. Sed contra hanc solutionem replicat collector dicens, quod illud verum est in vicario generali, non autem in illo, qui ponitur in certa parte diœcesis, qui dicitur foraneus, qui non habet iurisdictionem ordinariam, sed delegatam, prout dicit quædam glossa communiter recepta. *c* Et quod Commissarius generalis non generaliter in toto generalatu, sed in parte constituitur. At huic obiectioni respondetur, quod licet in parte generalatus constituatur, hæc tamen pars propter amplitudinem nostræ religionis, facit vnū corpus, non diuisum a generali, neque à generalatu; cum sit illi subiectum. Sed facit vnum corpus, vt velit nolit generalis beneficio legis possit, & debeat eligere vnū commissarium generalem, qui vices ipsius generalis habeat in sua familia, & sic non potest comparari vicario foraneo.

b c. 1. de off. vicarij lib. 6.

c Glo. in Cle. & si principalis de rescriptis.

Ex his sequitur, quod prædictus commissarius generalis habet dignitatem Ecclesiasticam, eamque habet prælaturam amplissimam, & ordinariam: & ideo optimo iure potest esse legatus Apostolicus. Et sic quidquid prælatis Ecclesiasticis, in dignitate cōstitutis conceditur à iure, vel à papalibus constitutionibus, comprehendet dictum Commissarium generalem talem electum in capitulo generali, secundum Bullam vnionis. Nam si eligatur commissarius generalis à ministro generali ex eo, quod non potuit capitulum generale celebrari, propter bella, vel alia impedimenta, tunc dictus commissarius non est prælatus ordinarius, neque habet dignitatem Ecclesiasticam, neque habet votum in capitulo generali, neque præeminentias commissario generali secundum Bullam vnionis electo concessas. Nisi forsan is, qui constituitur, fuisset olim minister, aut commissarius generalis, vt aperte dicitur, & disponitur in constitutionibus generalibus *d* Tol.

Verum si roges, an dictus cōmissarius generalis sine electione institutus per solum ministrum generalem, cum non sit ordinarios, sed delegatus possit creare commissarium? Respondetur, quod cum ipse sit electus à ministro generali, & sit subrogatus in locum commissarij generalis in capitulo generali eligendi, dispensatione Papæ videtur, quod possit creare commissarium, ne huic commissario sic creato per generalem, desit aliquid, quod sit necessariū ad gubernandum totam familiam. Et creatio commissariorū, seu visitatorum maxime necessaria est. Præterea dictus commissarius sic creatus, licet habeat iurisdictionem delegatam, ipsa tamen ipsi est commissa ad vniuersitatem causarum, & delegatus ad vniuersitatem causarum, vt dictum est in superioribus, potest subdelegare.

d cap. de commissario generali.

ARTICVLVS IV.

An possit minister generalis, seu capitulum generale amouere prædictum commissarium sine causa, aut eius potestatem limitare.

Respondeo dicendo, certum esse, neque ministrum generalem, neque capitulum generale posse amouere commissarium generalem sine crimine, & causa. Et ratio est, quia prędicta Bulla vnionis ex iusta causa, statuit, & decreuit, quod dictus commissarius eligatur, & instituatur. Et insuper tradit formam, quomodo sit instituendus; ergo nulla potestas Papa inferior potest dictum commissarium amouere. Quod autem versatur in dubio est, vtrum possit minister generalis minuere, & limitare ipsius authoritatem. Quod dubium vidi iam in praxi ventilari, cui per aliquas conclusiones satisfaciendum iudico.

Prima conclusio. Minister generalis habet superioritatem, & iurisdictionem supra dictum cōmissarium generalem, & dictus commissarius tenetur obedire ministro generali, vt reliqui omnes prælati ordinis. Hæc conclusio determinata est à Leone X. in prædicta Bulla vnionis, & in constitutionibus Monelianis, *e* & in constitutionibus *f* Toleta. declaratur.

e ca. 8. de commissario generali.

f ca. 7.

Secunda conclusio; Minister generalis per se solùm sine authoritate capituli generalis, vel Papæ nō potest limitare, neque diminuere authoritatem dicti commissarij generalis. Hæc conclusio ponitur contra Collectorem, Et probatur; nam prædictus minister generalis tenetur committere omnes vices suas respectu totius familiæ, vt constat ex decreto Apostolico in articulo primo huius quæstionis allegato; ergo sicut non potest facere minister generalis, quod non sit commissarius generalis, ita efficere non potest, vt non habeat omnes vices suas in tota familia.

Nec obstat dicere, quod in dicta Bulla nō dicitur quod committat oēs vices suas, sed vices suas. Nam respōdetur, quod indefinita, prout est vulgatum in iure, & in dialectica, æquiualēt vniuersali; & ideo tantū valet dicere *vices suas*, sicut, *omnes vices suas*. Eo præsertim quod prędictus cōmissarius institutus est in fauorē suæ familię, & eius institutio per cōsequēs est fauorabilis, & non odiosa, vt aiebat Collector. Et ideo oportet, quod dictus cōmissarius habeat omnē potestatem in prouincijs sibi commissis,

quam

quam minister generalis habet in toto ordine. Alioquin non plene consuleretur commodo, & vtilitati dictarum prouinciarum longè sæpe sepiùs distantium à ministro generali totius ordinis. Et sic intentio Summi Pontificis in dicta bulla vnionis commissarium generalem concedentis frustranea esset, & quasi inanis. Et ideo sine dubio tenendum est, quod omnia, quæ in iure priuilegijs, & constitutionibus conceduntur soli generali, conceduntur etiam cõmissario generali respectu suæ familiæ, nisi aliquo modo in dictis dispositionibus excludatur dictus commissarius generalis. Nam authoritas non datur generali ministro ratione personæ, sed ratione officij. Et ideo omnia transeunt in dictum Commissarium generalem gerentem vicem ministri generalis in omnibus, quæ pertinent ad eius officium.

Sed contra istam secundam conclusionem videtur obstare prima conclusio, in qua dictũ est, quod minister generalis & superior prædicti commissarij generalis, ergo potest tanquam superior restringere, & limitare, vt illi visum fuerit, authoritatem prædicti commissarij generalis. Ad hoc respondetur, quod minister generalis est superior, ad hoc, vt possit corrigere prædictum commissarium, si deliquerit. Et ad hoc, vt possit prohibere illi aliqua negotia, si causam dederit legitimam, & sufficientem, non tamen, vt ad libitum possit illi limitare suam potestatem, neque excludere illum à visitatione alicuius prouinciæ. Nam si id fuerit factum sine causa iusta, Minister generalis peccabit, & erit dignus, vt in capitulo generali de ea re conuincatur. Tũ quia facit contra ius commune, limitando authoritatem iudicis, & prælati ordinarij. Tum etiam, quia facit contra prædictam Bullam vnionis, in qua dicitur, vt dictus commissarius generalis habeat omnes vices prædicti commissarij generalis, vt dictum est, in tota familia.

Si tamen roges, quæ sit causa ad dictam restrictionem faciendam? respondetur in primis, quod delationes speciales quorundam religiosorum non sunt sufficiẽtes ad id, quia vt plurimum, sunt falsæ. Et quamuis essent veræ non sunt admittendæ, nisi malum aliquod magnum, & scandalum timeretur. Quia non est rationi consonum, vt propter quorundam querimoniam ordinaria ordinis gubernatio euertatur. Imo quo magis inualescunt isti timores magis inflammari debent generales ministri ad patrocinium prælatorum ordinariorum suscipiendum. Quia vt Concilium Lateranense dicit, *prælati sunt positi tanquam signum ad sagitam, & quia placere omnibus non possunt multorũ odia incurrunt*. Ideo sancti patres statuerunt, vt accusatio prælatorum non facile admitteretur. Tamen si minister generalis sit præsens, & velit visitare præsertim ad celebrandum capitulum, credo quod talis visitatio erit causa sufficiens ad reseruandas sibi aliquas prouincias per se vel per alios visitandas: quia visitatio totius ordinis competit Ministro generali ex proprio officio. Et vt id melius possit efficere, poterit particulares aliquas prouincias, & particularia aliqua negotia sibi reseruare, vt constat ex consuetudine. Quod nimirum nec liceret, neque expediret, si esset extra familiam.

Ex dictis sequitur, quod licet minister generalis possit constituere per se solum commissarium generalem alicuius nationis in ea familia, in qua est cõmissarius generalis Vltramontanus, vel Cismontanus, quia de hoc nulla facta est prohibitio; non tamen potest minister generalis excludere prædictũ commissarium cismontanum à gubernatione dictæ nationis; quia de hac re est facta specialis prohibitio, vt dictum est. Atque adeo quamuis minister generalis constituerit in Francia, vel prouincijs Belgicis vnum commissarium generalem illarum nationum, non propterea potest excludere commissariũ prædictum generalem à visitatione & gubernatione illarum prouinciarum. Idque vsu, & consuetudine firmatum est. Nam quando primo minister generalis instituit vnum commissarium generalem Indiarum, qui in Curia resideret, non propterea amouit commissarium generalem cismontanum, qui tunc erat, à gubernatione illarum partium; quia reuera per se solum Minister generalis id non potest facere.

Tertia conclusio, Minister generalis ex cõsensu, & causa rationabili arbitrio capituli generalis, siue sit totius ordinis, siue totius familiæ potest limitare, & restringere authoritatem commissarij generalis. Et ratio est; quia in Bulla vnionis dicitur, *quod minister generalis committat suas vices super fratres Vltramontanos, vel cismontanos, prout capitulo generali expedire videbitur*. Ex quibus verbis palam sequitur, quod præcedẽte arbitrio capituli generalis Minister generalis potest restringere, & limitare potestatem dicti commissarij generalis. Et adeo hoc est verum, vt si capitulum generale statuisset, vt commissarius generalis cismontanus non habeat vllam iurisdictionem in fratres Indiarum, statutum esset validum, quia quamuis nõ posset totum capitulum amouere dictum commissarium, potest tamẽ illius authoritatem ex arbitrio rationabili restringere, vt dictum est.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis possit in ordine Minorum eligere commissarium generalem in familia, ex qua fuit assumptus.

RESpondeo, quod Minister generalis in partibus, in quibus suis sex annis fuerit, & ad alias partes se conferre voluerit, pro eo tempore, quo absens fuerit, commissarium loco sui de consilio, & assensu diffinitorum capituli generalis duntaxat, relinquere potest. Ita ordinauit Leo Decimus & habetur in supplemento. a a To.13.cml.91.

QVÆSTIO LII.

De Commissario generali Indiarum ordinis Minorum in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *QVæ sit origo Commissarij generalis Indiarum.*
2 *Vtrum commissarius generalis Indiarum sit in aliquibus subiectus cõmissario generali cismontanæ familiæ.*

ARTICVLVS I.

Quæ sit origo commissarij Generalis Indiarum.

RESpondeo dicẽdo, quod postquam superni numinis ope Regum Catholicorum industria & potentia, barbaras noui orbis nationes sub Euãgelio deuinxit anno Dñi millesimo quingentesimo decimo septimo, statim

in

in ipso operis initio fratres Minores huic operi destinati sunt, pluraque monasteria in illis regionibus sunt ædificata regijs sumptibus. Atque tandem prouinciæ, & Custodiæ erectæ sunt, vt fratres in illis degentes Euangelio propagando vacarent, & obsequium Dei, & Regis Catholici curarent. Hæ verò prouinciæ sustentari commode non poterant, nisi ex Hispaniarum prouincijs illo fratres trāsferrent factis expensis à Catholica Maiestate; eoque ad instantiam Caroli V. cautum est, vt vnaquæque prouincia tertio quoque anno tres, aut quatuor fratres ad Indos destinaret probandos per ministros, & definitores. Simulque statutum est, vt Guardianus Hispalensis in absentia sui Prouincialis esset commissarius cum plenitudine potestatis super omnes fratres euntes, & redeuntes ad Indos, dummodo non se ingererent in negotijs fratrum existentium in Indijs. Hæc omnia statuta sunt in Capitulo Tolosano celebrato anno Domini millesimo quingentesimo trigesimosecundo, vt patet in tabula illius Capituli. Et hæc est prima constitutio, quam ego viderim facta in nostro ordine pro fratribus ad Indos pergentibus. Eademque fuit confirmata, & innouata in Capitulo generali Nicæni anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quinto celebrato à fratre Vincentio Lunelo Ministro generali. Ibidemque ordinatum fuit, vt vnus per ordinationem Guardiani Hispalensem, aut ministri Bethicæ, aut per electionem fratrum ad Indias euntium eligeretur, qui esset illorum prælatus, vsque dum peruenirent ad Indos. Ex quibus locis colligitur, primum commissarium pro fratribus ad Indos pertinentibus fuisse Bethicæ prouinciæ Ministrum, & in absentia illius Guardianum Hispalensem. Postea verò in congregatione celebrata Vallisoleti per fratrem Nicolaū Herbonium commissarium Generalem cismontanæ familiæ institutus fuit in commissarium Indiarum frater Christophorus Augui prouinciæ Bethicę, cui data est potestas, vt ex omnibus Hispaniarum prouincijs, demptis prouincijs Portogalliæ, potuisset eligere fratres ad Indos mittendos, & vt simul ad nouam Hispaniam se transferret ad visitandos omnes fratres illic existentes: Et hic est primus commissarius, qui solenniter institutus est ad regendos fratres apud Indos. Postea verò in capitulo generali Mantuæ celebrato anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto institutus est in commissarium generalem omnium fratrum existentium apud Indos subditos Cæsareæ Maiestati Caroli V. Imperatoris frater Iacobus de Tastera ea lege, vt esset subditus Ministro & Cōmissario generali. Et hic est primus Commissarius generalis Indiarum institutus in ordine Minorum, nam reliqui non erant Cōmissarij generales. Qui nimirum ad Indos profectus est, & omnes, qui huic successerunt apud Indos residebāt, & omnia negotia occurrentia circa mittendos fratres ad Indos, vel circa illos, qui in illis partibus residebant ad ministrum, seu commissarium generalem referebant. In hoc autem plura non ferenda incommoda experimento depreheosa sunt in perniciem fratrum, & catholicæ Maiestatis. Nam fratres ex Indis venientes cogebātur totam ferè peragrare Hispaniam ad conquerendum Ministrum, seu commissarium generalem, & sæpè etiam compellebantur extra Hispaniam euagari, ad dictos prælatos generales adeundos. Interim tunc Indica classis, quæ tarda molimina nescit, vela tendebat ventis. Cuius rei causa negotia alioquin grauia, & ardua valde necessaria, & religioni, & Catholico Regi omnino peribant. Eo autem Rex Catholicus Philippus Secundus induxit in animum curare, vt commissarius generalis crearetur pro omnibus religiosis, quoquo modo ad Indos pertinentibus; qui in Curia eiusdē Regis Catholici resideret, ne tanta cum pernicie negotia dilatarentur. & si quæ essent res arduæ Regi communicandæ, obseruata, qua decet, concordia, interim Regem Catholicum & ordinum nostrum cum facilitate absoluerent. Nam cum Hispaniarum Reges Catholici sint patroni vniuersales totius noui orbis, prætendunt habere ius quæsitū, vt nulli fratres ad Indias asportentur, nec in illis detineantur contra ipsorum Regum consensum. Ideo frater Christophorus de Capite fontium totius ordinis fratrum Minorum generalis minister libēter annuit, & concessit eidem Regi Philippo, vt, quem ipse Rex vellet, esset commissarius generalis cum plenitudine potestatis, qui in Curia ipsius Regis Catholici resideret Regijs expensis alendos, vt constat in literis patentibus eidem Regi Catholico à prædicto generali ministro directis anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, quarum facultate Rex Catholicus matura deliberatione habita elegit in commissarium generalem Indiarum ordinis sacri Minorum Patrem fratrem Franciscum Gusmam olim Ministrum Prouincialem Prouinciæ Sancti Michaelis, & procuratorem generalem totius ordinis in Curia Romana, ac cōmissarium generalem cismontanæ familiæ, qui erat filius illustrissimi conuentus S. Francisci Salmanticensi. Ex quo ipse ad prouinciam S. Michaelis profectus est ad Theologiam perlegendam, & ibi fuit incorporatus, & ad ministerium prouincialatus prouectus, qui commissarius generalis vocem actiuam, & passiuam habet in capitulo generali nostræ sacræ religionis, & inter fratres ordinis sortitus est sortem ministerij sui, prout in constitutionibus generalibus Toletanis continetur.

ARTICVLVS II.

An commissarius Generalis Indiarum sit in aliquibus subiectus commissario generali Cismontano.

RESpondeo dicendo, quod authoritas, & iurisdictio cōmissarij generalis magna est, prout traditur in constitutionibus superius allegatis. Nam in primis prædictus commissarius est immediatus Ministro generali, in omnibus, & per omnia, ita vt nulli alij prælato & superiori sit subiectus, & subditus. Ex qua dispositione est ortum dubium, an commissarius generalis cismontanus, & Prouincialis Minister huius prouinciæ, qui in Curia residet, debeant, & possint aliquem actum iurisdictionis exercere in prædictum commissarium generalem Indiarum in aliquo casu particulari, & euentu. Et respondetur affirmatiue. Nam licet verum sit, quod regulariter in casibus communiter occurrentibus in omnibus, & per omnia sit prædictus commissarius generalis Indiarum liber, & exemptus, quia non potest commissarius generalis familiæ Cismōtanæ, nec prouincialis, ipsum commissarium visitare, neque ad capitulum culpatū conuocare, neque perturbare ipsum in suo officio: tamen si prædictus commissarius generalis Indiarum crimen aliquod nefarium, & scandalosum commisisset, vt est homicidium, proditio, transgressio castitatis scandalosa, & similia, in tali casu non dubito, quin cōmissarius generalis cismōtanus, & Prouinciales ministri habeant authoritatem ad conficiendum processum, & ad recludendū prædictum commissarium generalem in domo disciplinæ,

disciplinæ, ne fugiant, & scandalum oriatur. Huius vera ratio est, quia in commissione generali non veniunt ea, quæ quis non esset verosimiliter concessurus, iuxta regulam *a* iuris, & tradunt Alexander, Ruinus, & Corneus. Et in statutis generaliter loquentibus, idem affirmat Decius. Et non est verosimile, neque rationi consonum, quod prælati generales velint eximere prædictum commissarium generalem Indiarum à potestate ordinariorum in prędictis casibus, quia res esset plena periculo, & scandalo. Ergo quauis in constitutionibus generalibus dicatur, quod in omnibus, & per omnia sit immediatus prædictus commissarius generalis Indiarum Ministro generali, non sequitur, quod prædicti casus particulares atroces, & scandalosi, sint comprehensi in illa generalitate. Atque ideo cum commissarij generales Cismontani, & prouinciales ministri sint superiores ordinarij quoruncunque religiosorum degentium in suis districtis, sequitur quod exemptio prædicti commissarij, cum sit odiosa, potius debet restringi, quàm ampliari. Et hæc doctrina confirmatur ex determinatione Concilij Tridentini, *b* vbi dicitur, *quod regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populi scandalo sit, Episcopo instante a superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum seuere puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat sin minus a suo superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit.* Nota quod dicit, puniri possit, nam ad eum retinendum, & recludendum, quando copia superioris regularis facile haberi non potest, non dubito, quin ipsis Episcopis sit facultas concessa, vt ita detentus moneat de casu dictum superiorem, ne religiosus maneat impunitus. Confirmatur etiam. Nam, vt tradūt Iulius Clarus *c* Didacus Perez, & Gutierrez, iudex secularis potest detinere clericum exemptum à iurisdictione seculari arma prohibita portantem sine eo, quod incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnę Domini. Non potest tamen ipsum sententia iudiciali punire, sed ad suum iudicem eum remittere debet. Ita in proposito dictus commissarius generalis & prouincialis possunt detinere in domo disciplinæ ipsum commissarium generalem indiarum remittendo eius causam ad generalem.

a c in gener. de reg. iur. li. 6. Ale. cons. 71 n. 4. vo. 6. Ruin. consi. 6. n. 7 li. 3. Cor. cons. 89. li. 1. 0 li 3. Decius, consi. 132. nu. 9.

b Conc. Trid. ses. 25. de reg. c. 14.

c Clarus li. 5. recep. sen. §. fi. q. 82. statutus de delat. Armo. Perez. in l. 17. ti. 14. li. 3. ord. Gutier. li. 1. pr. q. 82.

Sed dubium est, quo modo commissarius generalis Cismontanus, cum sit ordinarius etiam Indiarū cum à partibus indiarum etiam eligatur, tanquam à suis subditis sub eius iurisdictione existentibus, sicut existunt omnes fratres familiæ Cismontanæ, sit priuatus à iurisdictione, quam habet supra Indiarum fratres. Ad hoc respondeo, quod non est commissarius generalis Cismōtanus priuatus sua iurisdictione quoad dictos fratres, & sic potest licentiare eos. Et licentia de facto, vt in dictas partes possint se trāsferre, & ab ipsis partibus possint huc trāsmeare. Nec commissarius generalis Indiarum potest has licentias cassare, & earum executionem impedire.

QVAESTIO LIII.

De commissario & procuratore Romano ordinis Minorum in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 **V**Nde *habuerit originem officium procuratoris Romani in Religione Minorum.*

2 *Quæ sit huius procuratoris authoritas.*

3 *A quo instituatur commissarius Romanus, & quā habeat authoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vnde habeat originem officium Procuratoris Romani in religione Minorum.

RESpondeo dicendo, quod de primæua procuratoris generalis institutione nihil exploratum est. n. in regula B.P. nostri Frācisci, nulla est facta huius muneris institutio. Imo neque in cōstitutionibus antiquis nostri ordinis inuenio aliquid fuisse statutum. Verum tamen est, quod in libro ordinis *d* fit mentio de quodā fratre Martino Garib.y ordinis sacri Minorum commissario seu procuratore in Curia Romana. Ex quo colligo, quod olim munus procuratoris & cōmissarij Romani erat vnū, & idem officium, atque non erant duo munera distincta, sed vnum tantum officium. Similiter infero officium procuratoris generalis esse antiquum, quia quamuis de eius initio nō constet, non est dubium fuisse huiusmodi officium institutum ante tempora Sixti IV. Verum si roges, ad quem pertinet instituere procuratorem generalem ordinis, respondeo de iure pertinere ad Ministrum generalem. Nam re vera procurator ordinis est verus vicarius ministri generalis ad causas sibi ab eo commissas, ac propterea ad ipsum generalem ministrū pertinet talis institutio. Nam quilibet prælatus secundum ius debet suum vicarium instituere. Idque vsu, & consuetudine confirmatur, & aperte constat, solum generalem ministrum procuratorem instituisse semper per suas literas patentes.

d 3. Imp. f. 2.

Nec obstat consuetudo, qua introductum est in nostra religione, vt procurator eligendus proponatur à generali in diffinitorio, & quod ponatur in tabula capituli generalis inter reliqua officia, quæ per verām electionem fiunt; nā respondetur quod quamuis generalis minister teneatur propter consuetudinem consulere diffinitores, & discretos ordinis congregatos in diffinitorio capituli generalis ad eligendum procuratorem, non tamen tenetur sequi eorum consilium. Itaque si totum definitorium nominasset aliquem in procuratorem, & generalis minister solus alium instituisset, ille esset verus ordinis procurator, quia nulla est lex obligans Generalem ministrum vt eligat procuratorem ex consensu diffinitorium. Vnde quando constitutiones generales *e* Toletanæ dicunt, quod procurator ordinis, & curię Romanæ commissarius debent in diffinitorio eligi, & nominari illa verba, *debent eligi*, non dicunt debitum necessitatis, sed honestatis tantum. Et quamuis prædicta verba obligent sub debito necessitatis, non tamen sequitur, quod diffinitores debent necessariò eligere canonice dictum procuratorem, quia in prædicto loco id non dicitur, & ideo sufficit, quod minister generalis eligat solus. Hoc enim verbum eligere in illo loco non significat canonicam electionem, sed simplicem nominationem ex consilio factam, sicut fiunt res graues de consilio patrum, & quæ ex consilio sunt facienda, ad sequendum consilium minime obligant, prout tradit Syluester *f* Tom. s.

e Cap. 8. §. 1.

f Syl. ve. cons. §. 2.

ARTICVLVS II.

Quæ sit huius procuratoris authoritas.

RESpondeo dicendo, quod authoritas iurisdictionis ea tantum erit, quam minister generalis contulerit. Minister vero generalis oportet

tet, quod prædicto procuratori generali conferat in suis patentibus literis authoritatem super omnes hospites eiusdem familiæ ad curiam Romanam venientes. Item oportet, quod habeat authoritatem ad peragenda, & dirigenda omnia negotia, quæ ibi dein occurrerint, & ad remittendum apostatas ad proprias prouincias. Hęc omnia solent concedi procuratori generali, vt constat ex consuetudine, & ex multis constitutionibus factis in capitulis generalibus. Nullo tamen modo prædictus procurator habebit authoritatem ad se ingerendum in negotijs pertinentibus ad prouinciarum regimen, neque negotium totum ordinem concernens intentare audebit, sine expresso generalis ministri consensu. Præeminentia ipsius est maxima. Nam ad cum pertinet orare in capella Domini Papæ, & eidem capellæ debito tempore interesse, vt ibidem repræsentet personam generalis ministri, habet etiam vocem actiuam & passiuam in electione generalis ministri, & in definitorio, & in reliquis omnibus actibus, vt eautum est authoritate Apostolica; & eadem authoritate decretum est, vt ipsemmet procurator non possit continuari in officio suo vltra triennium, neque post prædictum officium iterū eligi in ministrum, aut commissarium generalem, nisi post duodecim annos elapsos, prout dictum est supra in quæstione de Abbatibus quoad durationem. Reliqua ad ipsum pertinentia videantur in constitutionibus generalibus nostræ sacræ religionis.

ARTICVLVS III.

A quo instituatur commissarius Romanus, & quantam habeat authoritatem.

Respondeo dicendo, quod officium commissarij curiæ Romanæ, licet vt dictum est, fuerit olim vnum, & idem cum officio procuratoris generalis, tamen ex quo status regularis obseruantiæ cępit habere prælatos ex se ipsis, ex eo tempore cœpit esse etiam officium curiæ Romanæ. Nam vicarij generales obseruantiæ regularis instituebant in Romana curia hos commissarios pro negotijs gerendis, prout constat ex libro *a* ordinis. Quod loco dicitur, quod frater Ioānes Philippus vicarius generalis fratrum Minorum regularis obseruantiæ tempore Sixti Quarti cōstituit suum commissarium in curia Romana fratrem Natalem de Pomer. A tempore verò Leonis Decimi, quo sigillum ordinis, & ministeriatus fuit translatus ad obseruantiam, minister generalis, non solùm instituit procuratorem generalem, sed etiam commissarium curiæ Romanæ secundum eam formam, quam obseruat in institutione procuratoris generalis, proponendo scilicet prædictum commissariū in definitorio capituli generalis, vt cum consilio definitorum, & discretorum fiat talis institutio. Etenī ponitur in tabula officiorum ordinis, quæ in capitulis generalibus confici solet. Qui est eligendus in cōmissarium curiæ Romanæ, necessariò debet esse illius familiæ, de qua assumptus est generalis commissarius, & debet habere omnes qualitates, & conditiones, quas necessarias diximus procuratori Romano, & in sua familia debet habere eandem authoritatem, quam habet procurator generalis in sua, & eandem omnes præeminentiæ, prohibitiones, & obligationes, quæ generali procuratori conueniunt, illæmet etiam conueniunt commissario Romano, vna sola dempta, videlicet, obligatione ad orandum coram Summo Pontifice, & ad interessendum in capella Papæ,

a in 3. imp. fol. 96.

Nam ista præeminentia solùm conuenit procuratori Romano, qui in capella Papæ repræsentat personam ministri generalis.

QVAESTIO LIII.

De commissarijs prouincialibus, & commissarijs ad capitulum generale missis, & ad visitandas prouincias, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quid possint commissarij prouinciales cum plenitudine potestatis in ordine Minorum regularis obseruantiæ.*
2 *Quomodo sint eligendi dicti commissarij in absentia prouincialium, & quæ sit eorum authoritas.*
3 *Quomodo eligantur commissarij loco prouincialiū ad capitulum generale mittendi.*
4 *Quæ sit authoritas commissariorum ad visitandas prouincias.*

ARTICVLVS I.

Quid possint commissarij prouinciales cum plenitudine potestatis in ordine Minorum regularis obseruantiæ.

Respondeo dicendo, quod cōmissarij prouinciarum in religione Minorum sunt in multiplici differentia. Ministri enim prouinciales aliquando constituunt solēt commissarij cum plenitudine potestatis à generali ministro in tota prouincia. Circa quorum commissionem est notandum, quod per eam non eximūtur à potestate commissariorum generalium, vt expresse determinatum est in capitulo generali celebrato Assisij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto. In quo sic dicitur. *Declaratur, quod per commissiones ministris prouincialibus dari solitas à generali non soluatur quouis modo prædicti ministri à cōmissariorum generalium subiectione, sed ministri ipsi prælatis commissarijs subijciūtur, ac si eisdem ministris nulla data fuisset commissio.* Idem dicendum est de commissarijs, seu visitatoribus missis à generalibus ad visitandas prouincias. Nam prædicti prouinciales tenentur illis obedire, vt dicitur in constitutionibus *b* Salmantinis, seu Monelianis. Idem colligitur ex proprio motu Gregorij XIII. *c* quod incipit, *Quoniam*, & continetur in manipulo fratrum Minorum. *In quo per excommunicationem ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatā, & sub pœna priuationis perpetuæ officiorū per eos obtentorū, & inhabilitatis ad illa, vel alia quæcunque dicti ordinis officia exercenda ac vocis tam actiuæ, quam passiuæ eo ipso incurrendis pœnis, ne quis prouincialis, aut Guardianus, vel cuiuscunque alterius gradus religiosus, aut religiosa ordinis Minorum ab ipso ministro generali missus ad visitādas prouincias prædictis commissarijs resistere, neque eis se opponere, aut contradicere, seu rebellem exhibere ipsos quacūque de causa, aut quæsito colore nō recipiendo audeat, neque debeat.* Hæc Gregorius XIII. in dicta bulla data Romæ die octaua Aprilis anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, Pontificatus sui anno tertio. Qui cum eas tantùm pœnas ponat, contra prouinciales, & alios sibi inferiores, clarè in non comprehendere commissarios generales ipsis visitatoribus, aliqua de causa resistentes.

b Cap. 8. de ministr. prouinc. §. nullus minister.
c In manip. fra. 10. par. f. 325.

Ad

Aduertendum etiam, quod prædicta commissio cum plenitudine potestatis non suffragatur, nec valet ad eos casus, in quibus tota prouincia, vel diffinitores cum prouinciali habent potestatem, vt expresse decretum est in capitulo Burdegalensi celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo. Hinc sequitur, quod virtute dictæ commissionis in ordine Minorum regularis obseruantiæ non possunt prædicti commissarij prouinciales instituere Prædicatores, neque confessores extra capitulum, neque eijcere ab ordine religiosum incorrigibilē, quia ad hæc omnia, & similia habet prouincia capitulariter congregata authoritatem. Verùm prædicta commissio suffragabitur ad hoc, vt minister prouincialis virtute dictæ commissionis possit dispensare in omnibus statutis generalibus, in quibus ipse generalis minister dispēsare potest, quia ad istos casus tota prouincia congregata non habet authoritatem. Et sic vicarij prouincialium, & commissarij prouinciales possunt à fortiori dispensare cum incestuosis, vt possint petere debitum coniugale, & cum his, qui post simplex castitatis votū matrimonium contraxerunt, vt possint etiam petere debitū, & hanc authoritatē cōfessoribus tribuere possunt, cum prouincialibus ministris hoc à Pio V. fuerit concessum, prout suo loco dicemus.

Aduertendum etiam, quod per prædictam commissionem non datur facultas ipsis commissarijs cū plenitudine potestatis, vt possint ordinare, aut ordinata mutare, vel contra statuta prouincialia facere sine consensu patrum prouinciæ pro tempore existentium, vel maioris partis vocalium, vt declaratū est in constitutionibus *a* Salmantinis.

a Dist. cap. 8. vers. Ità nullus.

Aduertendum denique quod prædicta cōmissio cum detur officio, & non personæ, expirat simul cū prouincialatu, sed non expirat quoad successorem, imo trāsit in illum quoad vsque fuerit reuocata, vt declaratum fuit, & determinatum in capitulo generali Florentino celebrato anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio. Expirant tamen huiusmodi commissiones cum ministri morte, qui eas concessit.

ARTICVLVS II.

Quomodo sint eligendi commissarij in ordine Minorum in absentia prouincialium, & quæ sit eorum authoritas.

Respondeo dicendo, quod in hoc recurrēdum est, quantum ad primum ad cōstitutiones prouinciales vniuscuiusque prouinciæ, & ipsis deficiētibus ad constitutiones generales, prout habetur in constitutionibus generalibus Toletanis, *b* Secundū quas ad Salmantinas, vel Monelianas *c* est recurrendum. Quantum autem ad secundum habet prædictus commissarius eandem potestatem, quam habet minister prouincialis. Quia secundum ius non possunt ipsi prouinciales arctare, neque limitare authoritatē ipsorum cōmissariorū, ex eo quo non possunt prædicti recedere, nisi fuerit sufficiēter prouisum de ouiū gubernatione, prout dicitur in Conc. Trid. *d* Si verò prouinciales limitarent authoritatem cōmissarijs in eorum absentia, iniuria omnibus esset illata non modica, cum non haberent remedium in casibus occurrentibus, & ideo in eodem Cōcilio sic dicitur. *Meminerint dispensari, ita suis ouibus prouideantur, vt quātum fieri poterit ex ipsorum absentia nullum damnum recipiant.* Verùm quanuis prouinciales non possint suis commissarijs, arctare

b Cap. 8. de eis sit.
c Cap. 8. de instr. prouinc. ver. ordinamus.
d Cō. Tri. ses. 24. c. 1. vers. inter ea ad residentia.

potestatem, statuta tamen generalia iure optimo in quibusdam limitabunt illis potestatem. Nam interim, quod vocales ad capitulum generale missi nō fuerint reuersi nullum capitulum prouinciale, nec congregationem habentem vicem capituli celebrare poterunt, Et si quidpiam horum fuerit celebratum, est irritum & inane, dummodo mora prædictorum non fuerit culpabilis, vel eorum regressus sit impossibilis, vt constitutiones *e* Toletanæ cauent. Imo alia statuta antiqua in capitulo Lugdunensi generali facta anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo octauo decreuere, quæ etiā sunt hodie seruanda, vt interim quod dicti vocales nō fuerint reuersi, nihil notabile in prouincia fiat, aut renouetur per ministrum remanentem, & per eius cōmissarium. Tamen si scandalum aliquod cuenerit, propter quod guardianus, vel cōfessor monialium sit puniendus, punitio deferri non expediat, tunc præsidens prouinciæ cum consilio discretorum poterit prouidere, vt statuta Salmantina, *f* vel Monelliana disponunt, priuando criminosum, & alium loco ipsius constituendo vsque ad reditum vocaliū. Et aduertant dicti commissarij quod literæ, & patentes prouincialis absentis sunt omnino seruandæ. Non enim propter absentiam amittit iurisdictionem, cum nulla sit constitutio, quæ id disponat, & ideo semper est suæ prouinciæ verus, & legitimus prælatus.

e c. 8. de cap. prou. in fin.
f c. vbi s. circa fin.

ARTICVLVS III.

Quomodo eligantur commissarij ad capitulum generale loco prouincialium missi.

Respondeo dicendo, quod nomine prouincialium instituuntur huiusmodi cōmissarij, quando prouinciales fuot impediti illum recipere. Hi autem commissarij institui, & elegi debent per ministrum, & discretos prouinciæ, vt cautum est in constitutionibus Toletanis. *g* Forma seruanda in hac electione nō est determinata, sed videtur expedire, vt fiat per schedulas. De qua electione dari debent literæ testimoniales à præsidē in tali electione, & hi commissarij habent vocem actiuam, & passiuam in capitulo generali, sicut cæteri omnes vocales, vt in prædicto statuto expresse determinatur.

g c. 7. de prouinciali Minister.

Sed contra hoc obijcitur decretum Concilii Tridentini *h* dicens in hunc modum: *Ne in posterum liceat prouinciales, Abbates, priores, & alios quoscunque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces & suffragia absentium supplere.* In quibus verbis duo prohibentur. Primum, ne titulares prælati, aut suffragatores cōstituantur ad effectum electionis faciendæ ordinando, quod iste sit prouincialis, ille custos, aut discretus ad faciendum electionem, eo quod veri suffragatores, quibus sufficiunt isti titulares sunt mortui, vel absentes tempore electionis. Secūdum, ne voces absentium suppleāt, quamuis tituli non dentur.

h Conc. ses. 25 de reg. c. 6.

Cum ergo in cōstitutione huiusmodi commissarij videatur titulus constitui ad effectum electionis faciendæ, & absentiū voces suppleri, sequitur, quod talis commissariorum electio sit nulla ad electionem faciendam. Respondetur negando, quod in electione horum commissariorum cōstituatur titulus talis suffragatoris principaliter ad electionē faciēdam, quia huiusmodi cōmissarius nō intitulatur prouincialis minister, neq; Custos, neque discretus nec guardianus, sed tantū dicitur commissarius seu procurator prouincialis, quod nimirū nō est contra sanctū Conciliū, imo est secundū sacros Canones, secun-

secundum quos absentes possunt constituere procuratorem ad eligendū suo nomine. Eodem modo etiam negatur, quod in dicta commissariorum electione suppleantur vota absentium: nam hoc non est vera suppletio, sed commissio. Vorina nam que suppletio est, quādo prælati generales, eos qui non sunt prouinciales, neque custodes, neque discreti, neque habent authoritatem ad ferenda suffragia pro absentibus, assignāt aliquos, qui pro absentibus ferant suffragia. Et ista est proprie suppletio, & non cōmissio. Et ita declarauerunt illustrissimi Cardinales anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, die octaua Augusti, prout refert Pater Gasparus Parasielus ordinis Minorum quondam generalis in suo priuilegiorum compendio.

Secundo arguitur ex regula Beati Patris nostri Francisci, In qua dicitur, quod electio generalis debet fieri a ministris & custodibus. Ex quibus verbis videtur colligi, quod saltem in nostra Minorum religione dicti commissarii, cum non sint ministri, neque custodes, non habent vocem ad dictam electionem. Respondetur primo, quod suffragium huius Commissarii est suffragium ipsiusmet prouincialis Ministri, quia ea eius commissione suffragatur, quam de iure potest præstare, cum secundum ius, a absens insto impedimento detentus, possit constituere procuratorem, qui eius nomine eligat qui nimirum procurator potest esse extraneus a capitulo, si ipsum consentiat, vt decreuit Bonifacius b VIII. Secundo respondetur, quod authoritate Apostolica fieri potest, vt alij, qui neque sint Ministri, neque Custodes, possint eligere ministrum generalem, vt patet de procuratore generali, & de procuratore, & commissario Romano. Ita quoque, quamuis prædicti commissarij non essent procuratores prouincialium absentium, possunt suffragari, quia statuta id præcipientia sunt authoritate Apostolica confirmata.

a Cap. quatro pter de elect.

b Cap. si quis iusto de elect. lib. 6.

ARTICVLVS IV.

Quæ sit authoritas commissariorum ad visitandas prouincias.

Respondeo dicendo, quod alii commissarii cōstituuntur a prælatis generalibus ad visitādas prouincias, qui visitatores appellantur, qui ex grauioribus patribus debent nominari, prout in ordinationibus generalibus nostræ sacræ religionis determinatur. Authoritas autem horum commissariorum debet esse plenaria. Et ita consuetudine est obtentum, vt in illis literæ patentes dentur cum plenitudine potestatis. Licet tamen sit plenaria, per constitutiones generales restringitur. Vtcunque tamen sit, ipsis commissariis est obediendum sine vlla transuersatione. Nam rebellatores in ipsis, aut illis contradicentes, sunt ipso iure excommunicati excommunicatione Papæ reseruata, & priuati officiis, quæ actu habent, & inhabiles ad futura habenda, & priuati quoque ipso facto voce actiua & passiua, prout ordinauit Gregorius Tertius decimus in quadam bulla data ordini ad instantiā patris nostri Christophori de Capite fontium quondam nostræ religionis regularis obseruantiæ ministri Generalis, prout habetur in manipulo fratrum Minorum. c Vbi Gregorius Tertius decimus addit quoddam valde necessarium, & iuridicū. At enim *Insuper, quia vt etiam accepimus aliquando, nonnulli Ministri ex visitatis prouinciis per commissarios ad* hoc ab ipso generali Ministro deputatos, quæ a dictis cōmissariis recte, & salubriter ordinata, & gesta fuerint rescindere, mutare, aut contemnere solent, sub omnibus & singulis penis supradictis expresse prohibemus, ne quisquā ab eisdem commissariis facta & ordinata, mutare, alterare, aut peruertere sine expressa licentia, & permissione ipsius ministri generalis, qui solus ea mutare valeat, vllo modo præsumant: decernentes irritum, & inane, quidquid secus super his a quocunque quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.* Hæc Gregorius Tertius decimus. Quod decretum, vt dixi, est iuridicum. Nam quidquid faciunt prædicti commissarii authoritate ministri generalis, a quo missi sunt, efficiunt. Et licet eorum extinguatur potestas visitationis tempore completo, durat tamen authoritas ministri generalis, cuius virtute prædicta sunt facta. Nota tamen, quod licet habeant authoritatem cum plenitudine potestatis, si faciant aliquid, quod ipsis commissariis per generales constitutiones est prohibitum, contradictores, & inobedientes non incidunt in dictas pęnas. Nam licet Summus Pontifex dicat, quod non contrauentatur eorum ordinationibus, & mandatis, hoc intelligendum est de ordinationibus, & mandatis, quæ limites statutorum generalium non excedunt. Nunquam enim Papa in dubio est præsumendus, quod per generalem concessionem, & decisionem vult derogare particularibus statutis rationalibus, prout dicitur in iure d

c Manipul. 10. part fol. 325.

d Cap. 1. de constit. lib. 6.

QVÆSTIO LV.

De communicatione priuilegiorum, in viginti duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti duo.

16 *Vtrum*

16. *Vtrum hospitantes fratres gaudeant priuilegijs fratrum.*
17. *Vtrum Mendicantes fruantur priuilegijs Societatis Iesu.*
18. *An in communicatione priuilegiorum veniant concessa vni loco speciali.*
19. *An in communicatione priuilegiorum censeatur communicatus vsus, & non vsus.*
20. *Quomodo fit horum priuilegiorum communicatio.*
21. *Vtrum participantes priuilegijs possint illis vti contra illos quorum contemplatione participant.*
22. *Vtrum religiones Mendicantes possint vti priuilegijs eorum obseruantiæ repugnantibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ordines Mendicantes communicent in priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod quantum ad ordinem Prædicatorũ Leo Decimus, prout habetur in supplemento, *Proprio Motu communicauit & de nouo concessit ordini Prædicatorũ omnes, & singulas gratias cõcessiones, indulgentias, peccatorũ remissiones, prærogatiuas, fauores immunitates, exẽptiones, facultates, priuilegia, & indulta tam spirituali, quam temporalia, qualiacunque illa sint, quæ Minorum Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitarum, Seruorũ B. Mariæ, ac Minimorũ fratrum ordinibus & eorum Ecclesiis, & oratorijs, ac Ecclesias ipsas, & oratoria visitantibus cuiuscunque status, aut sexus existant seu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon dominibus, & præsidentibus, non solùm generalibus, sed etiam prouincialibus, & cõuentualibus fratribusque & sororibus, necnon monialibus, & cõuersis, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia, seu tertij habitus nũcupatis, à prædecessoribus ipsius Leonis, aut ab ipso, eiusque successoribus aut alijs authoritatem habentibus, coniunctim, vel diuisim, in genere, vel in specie, concessa sunt aut in posterũ concedentur, ac si omnia, & singula nominatim exprimerẽtur dicto ordini Prædicatorũ, & illius Ecclesijs, oratorijs, & Ecclesias ipsas & oratoria visitantibus, seu pro earum manutentione & ornatu contribuẽtibus, necnon dominibus, Magistroque generali prouincialibus, & cõuẽtualibus fratribus, etiam sororibus, siue monialibus, conuersis quoque, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia nominatis, & alijs eiusdem ordinis personis.* Et addit collector priuilegiorum Mendicantiũ, quod Leo Decimus ponit in fine latissimas, & fortissimas non obstantias, ita quod in omnibus communicationibus priuilegiorum non reperiatur alia melior concessio, neque adhuc æqualis, vt patet intuenti, & propterea hanc hoc loco adduxi, relinquendo alias, scilicet, Sixti Quarti pro Prædicatoribus, & Minoribus, quarum vna ponitur in libro monumenta ordinũ primæ & secundæ *a* impressionis. Alia verò continetur in Bulla aurea in eodẽ libro, & impressione prima *b* & secunda. Alia verò in supplemento *c* collocatur. Quantũ autẽ ad ordinẽ patris nostri Beati Francisci inuenio, quod Alexander VI. (prout habetur in lib. *d* Monumẽta ordinum) *Concessit fratribus Minoribus regularis obseruantiæ vt omnibus, et singulis gratijs & priuilegijs, libertatibus, immunitatibus & indultis spiritualibus & temporalibus, tam fratrum Prædicatorum, quam Eremitarum S. Augustini, Beatæ Mariæ de monte Carmelo, omnibusque alijs Mendicantibus per sedem Apostolicã, vel legatos eiusdem etiam per literas Apostolicas Mare magnum nuncupatas hactenus concessis (quorum tenores ac si de verbo ad verbum insererentur, haberi voluit pro sufficienter expressis) vti potiri, & gaudere libere & licite possint, & valeant in omnibus & per omnia perinde ac si prædictis fratribus Minoribus specifice concessa fuissent.* Et aduertit in margine Collector *f* priuilegiorum Mendicantium, quod ista sit ampla cõmunicatio priuilegiorum. Sed amplior multo est cõmunicatio priuilegiorum pro tribus ordinibus sanctissimi Patris nostri Francisci concessa à Clemente Septimo sub annulo piscatoris, die trigesima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo, Pontificatus sui anno secundo. Cuius tenorẽ refert pater noster Christophorus à Capite fontiũ nostræ Minorum regularis familiæ quondam generalis in compendio *g* ab ipso edito, quam ego etiam refero in fine explicationis Cruciatæ. *h* Qui Clemẽs Septimus *Motu proprio & ex certa scientia omnia, & singula priuilegia, immunitates exemptiones, indulgẽtias, peccatorum remissiones & gratias, ac omnia & singula indulta ordini fratrum Minorum regularis obseruãtiæ, & Sanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nũcupato ordinibus, illorumque fratribus monialibus sororibus, vtriusque sexus personis, ac monasterijs, domibus Ecclesijs, & locis quibuscumque, etiam per modum extensionis seu communicationis, & aliàs quomodolibet per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per ipsum & sedem Apostolicã concessa authoritate Apostolica approbauit & innouauit ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere decreuit. Ipsosque fratres, moniales, sorores, personas monasteria domos, Ecclesias, & alia loca huiusmodi omnibus, & singulis priuilegijs immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgẽtijs peccatorum remissionibus, & gratijs quibusuis congregationibus dictorum ordinum quomodolibet concessis & concedendis, necnon quibuscunque facultatibus & gratijs (fratrum professioni regularis Obseruãtiæ non contrarijs) alijs ordinibus quibuscunque nõ Mẽdicantibus quomodolibet concessis & concedendis vti, frui, & gaudere posse, atque debere in omnibus & per omnia perinde ac si eis specialiter concessa fuissent.* Hæc Clemens VII. Quod magnum priuilegium, & tantam communicationem inuenio fuisse cõfirmatam & de nouo postea concessam a Papa Paulo IIII. & Pio V. & Greg. XIII. & Sixto V. vt patet ex priuilegiis & confirmationibus priuilegiorum, de quibus supra egimus in quæstione de priuilegiis quoad eorum confirmationem.

Quoad fratres verò Augustiniẽses inuenio, prout continetur in supplemento, *i* quod Alexander VI. *Motu proprio concessit fratribus Augustiniensibus, vt omnium, & singulorum religionum cuiuscunque obseruantiæ fuerint, & domorũ locorũ, & personarũ in illis degentium, quibus, vt priuilegijs dicti ordinis Augustiniensium vti possint per eandem sedem concessum est, possint & valeant huiusmodi Augustinienses ipsorum locorum domorum, et personarum in illis habitantium priuilegijs, indultis immunitatibus concessionibus, exẽptionib. indulgẽtijs & libertatibus eis in genere quacunque Apostolica authoritate concessis (quorũ tenores haberi voluit pro expressis & specificatis) vti, potiri & gaudere perpetuis futuris tẽporib. libere, & licitè.* Circa quam cõcessionem aduertit Collector *K* priuilegiorum Mendicantium, quod est magna, & nullibi aliam similem reperisse ait. Virtute autem huius videtur, quod etiã fratres Minores, & alij Mendicantes ratione cõmunicationis priuilegiorum possunt vti priuilegiis illorum, quibus sua priuilegia sunt communicata, vsque ad datam prædictæ concessionis Augustiniensium, sed non de in posterum concessis, & concedendis, quia de illis non est facta mentio.

Sed amplior multo quoad in posterum concedenda est concessio Iulij II. cuius tenor ponitur in supplemento *l* ordinis *Qui Summus Pontifex decreuit* com-

a In 1. impres. fol. 61. et in 2. fol. 144. concess. 354.
b In 1. impr. f. 66. & in 2. fo. 140. cõce. 367
c Fol. 109. concess. 464.
d In 1. impr. f. 76 & in 2 fo. 153. conc. 375
f Habet. in compen. communicatio. priuil. §. 9.
g Habet. in d. comp. fol. 213.
h Cruc. f. 591.
i Habet in suppl. fol. 78. concess. 235.
K Collect. tit. communi. priuileg. §. 21.
l Suppl. fo 95. conce. 309.

communicationem priuilegiorum aliorum ordinum Mendicantium fratribus Augustiniensibus ad ea etiam extendi, quæ viuæ vocis oraculo ab eis impetrata, aut in genere donata sunt & voluit, vt quidquid alicui eorundem hoc modo aut quouis alio concessum est hactenus, aut in posterum concedetur siue conuentualibus siue ob seruantibus nuncupatis ad omne proprio motu, & ex cer ta scientia eisdem Augustiniensibus sit concessum. Et idem Iulius Secundus confirmauit communicatio nem priuilegiorum, quam Sixtus IV. fecerat inter fratres Augustinienses & alios Mēdicantes, *Et insu per decreuit ac voluit quidquid vsque tunc ordini Minorum, aut Prædicatorum aut Carmelitarum, aut Seruorum Beatæ Mariæ concessum ab Apostolica sede est, & quidquid in futurum concedetur, eisdem fratribus Augustiniensibus concessum sit. Itaque fratres huiusmodi eisdem concessionibus perpetuo vti possint perinde, ac si eis nominatim concessæ essent.* Ita habetur in supplemento a ordinis.

a Suppl. f. 67. conc. 111.

Quantum autem ad fratres Carmelitas inuenio quod Sixtus Quartus concessit *fratribus ordinis Carmelitarum, vt gaudere, & potiri possint, & debeant priuilegijs, indulgentijs, gratijs, fauoribus, ac indultis, tam spiritualibus, quam temporalibus concessis fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac Eremitis S. Augustini, veluti si prædicto ordini Carmelitarum nominatim concessa fuissent aut concederentur in futurum.* Et circa huiusmodi concessionem facit copiosam specificationem de concessis respectu prælatorum prædictorum ordinum. Ita habetur in libro Monumenta b ordinum, & in supplemento. Ecce concessiones factæ dictis ordinibus Mendicantibus, quæ secundum ius commune & antiquum inter mendicantes numerantur. Postea autem agemus de alijs ordinibus, qui postea nomen Mendicantium sunt sortiti. Ex quibus concessionibus primo collige dictos ordines Mendicantes habere inter se priuilegiorum communicationem sicut declarauit Pius V. & ante eū Leo X. & Iulius Secundus, & Iulius Tertius, & Paulus Quartus in suis Bullis, quæ Bullæ habentur in collectione priuilegiorum ordinis Prædicatorum facta a Patre Stephano c Vsus maris, & patet etiam ex superioribus allegatis. Secundo collige, non solum communicare in priuilegijs ipsis vsque ad datam prædictorum priuilegiorum concessis, sed in priuilegijs concedendis, non solum ordinibus Mendicantibus: sed etiam non Mendicantibus. Quod probatur ex Bulla communicationis facta a Leone X. fratribus Prædicatoribus. In qua non solum ipsis concessit communicationem priuilegiorum hactenus concessorum, sed etiam eorum, quæ in posterum concedentur. Et videmus, quod postea Clemens septimus fecit amplissimam communicationem priuilegiorum Minoribus communicando ipsis priuilegia & gratias concessas & concedēdas in futurum alijs ordinibus, non solum Mendicantibus, sed etiam non Mendicantibus. Ex quo de primo ad vltimum colligitur, ordines Mendicantes non modo frui posse omnibus priuilegijs concessis singulis ordinibus Mendicantibus specialiter, sed etiam concessis alijs ordinibus nō Mendicantibus, quod latius inferius explicabitur.

b In 1. impr. f. 101. & in suppl. f. 118. conc. 483.

c Vsus maris, fol. 136. cum sequent. & in tabula ver. priuileg. communicatio.

ARTICVLVS II.

Vtrum ordo Minimorum gaudeat priuilegijs concessis ordinibus Mendicantibus.

RESpondeo, quod vt supra d iam dictum est ex Priuilegio Pij V. *Ordo Minimorū inter Mendican tes numeratur. Qui Pius V. ait, quod omnia, & singula priuilegia immunitates, exemptiones facultates, gratias libertates, indulta, & alias gratias tam per eum nuper, quam per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos ad sedem eandem quomodolibet Mendicantibus ordinibus concessa ad præfatum ordinem Minimorum de nouo extendit & ampliauit, ipsosque vere Mendicantes esse, & sub Mendicantium ordinibus esse, & comprehendi debere. Nec non omnia, & singula Conc. Trid. decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata & modificata, etiam pro ordine Minimorum huiusmodi declarauit & modificauit.* Ita habetur in dicta Bulla, quæ originaliter continetur in libro constitutionum Pontificalium e inter constitutiones Pij V. decima octaua in ordine: vbi ponuntur singulares & amplissimæ non obstantiæ. Et ante quā hic ordo inter Mendicantes locum haberet, continebatur in eius Maremagno: *Vt possint ipsi fratres Minimi transsumptare quæcunque priuilegia, & Bullas concessas alijs ordinibus, ac si illa mutata in eis nominibus, sub nomine Minimorum specialiter, & principaliter pro eo ordine emanassent.* Vnde ex priuilegijs tam Mendicantium, quam non Mendicantiū multa extraxerunt, quæ eis accommoda sentiebantur, Stephanus Vsus maris, & Gaspar Parasselus ambo generales, & in collectionibus priuilegiorum ab ipsis factis inseruerunt. Et certe ex superioribus hæc omnia comprobantur, nam cum ordines Mendicātes gaudeant priuilegijs concessis, & concedendis alijs ordinibus mendicantibus, & non mendicantibus, clare sequitur, quod cum prædictus ordo Minimorum gaudeat priuilegijs Mendicantium ex constitutione Pij V. Gaudet per consequēs priuilegijs concessis, & concedendis alijs ordinibus Mēdicantibus, & non Mendicantibus.

d Sup. q. 2. art. 1.

e Pa. 574.

ARTICVLVS III.

Vtrum ordini seruorum B. Mariæ priuilegia Mendicantium concedantur.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in constitutione articulo superiori allegata facit mentionem, se inter ordines Mendicantes ordinem Seruorum B. Mariæ constituisse, & similiter sicut ordinem Minorum ea constitutione declarauit esse Mendicantem, & omnia Mendicantibus concessa priuilegia, & indulta ipsimet religioni communicat. Et credēdum est, id ipsum ordini Seruorum Beatæ Mariæ concessisse, cum eum inter Mendicantes connumerauerit.

ARTICVLVS IV.

Vtrum congregatio S. Hieronymi Iesuatorum communicet in priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, die decimanona Nouembris Pontificatus sui anno secundo inter ordines Mendicantes hanc religionem connumerari voluit. *Vnde motu proprio, non ad ipsius congregationis, vel illius fratrum, aut alterius ex his ill. super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de sua mera liberalitate, ac ex certa scientia, & de eiusdem sedis potestatis plenitudine omnia & singula priuilegia immunitates exemptiones, facultates gratias libertates, indulta & alias gratias tam per eum quam per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, & sedem eandem quomodolibet Mendicantibus ordinibus concessa, eorum omnium ac desuper, & tam sub plumbo quam sub forma breuis confectarum literarū tenore, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro expressis, & insertis habens ad ipsā cō*

gregationem Iesuatorũ illius fratres, domos ecclesias, et loca quæcunq; de nouo, quod ad ea, quæ eorũ regulæ & modo viuendi non repugnãt, tantum authoritate Apostolica tenore præsentiũ extendit. Et amplius ipsos vere Mendicantes, & sub Mendicantium ordinibus esse, & comprehendi debere. Nec non omnia & singula Concil. Trid decreta pro Mendicantibus huiusmodi declarata, & modificata etiam pro congregatione huiusmodi eiusque fratribus declarauit & modificauit. Ita habetur in libro constitutionum Pontificalium.

ARTICVLVS V.

Utrum religiosi Societatis Iesu gaudeant priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod supposito quod religiosi Societatis Iesu inter Mendicantes authoritate Apostolica connumerantur, per consequens debemus concedere ipsos gaudere priuilegijs cõcessis ordinibus Mendicantibus, Quod ipsum specialiter ipsis concessit Pius V. prout refertur in cõpẽdio *a* Societatis. Dicitur enim, ibi, quod *Omnia priuilegia etiam speciali nota digna immunitates, exẽptiones, facultates concessiones indulta, indulgentiæ, peccatorũ remissiones gratiæ tam spirituales quàm tẽporales, literæque Apostolicæ, etiam iustitiam siue mixtim concernentia, etiam per modum extensionis aut communicationis aut aliás concessa seu concedenda quibusuis ordinibus fratrum & sororum Mendicantium, illorũque congregationibus, conuentibus & capitulis, ac vtriusque sexus personis, ac illorum monasterijs, domibus, Ecclesijs & hospitalibus & alijs pijs locis concedũtur præposito atque omnibus Societatis personis, domibus, ac collegijs non solum ad illorum instar, sed pariformiter, & æquè principaliter.* Vnde infert idem Collector priuilegiorum dictæ Societatis, quod per priuilegium concessum Minoribus per Clementẽ Septimum, quod in articulo primo huius quæstionis retulimus, religiosi dictæ Societatis Ecclesia, ac loca gaudent omnibus & singulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentijs, peccatorum remissionibus, & gratijs, quibusuis congregationibus ordinum mendicantium quomodolibet cõcessis, & concedendis. Gaudentque præterea quibusuis facultatibus & gratijs suæ professioni regularis obseruantiæ non contrarijs a lijs ordinibus quibuscunque non Mendicantibus quomodolibet concessis, & cõcedẽdis in omnibus, & per omnia, perinde ac si ipsis cõcessa specialiter fuissent. Ait præterea Collector, quod pariter per facultatem Prædicatorum possunt dicti religiosi, & eorũ domus, & ecclesiæ, & alia loca frui omnibus priuilegijs Mendicantium, & aliorũ quorumcunque ordinum congregationum, & confraternitatũ fratribus, & personis, ecclesijs, & monasterijs, domibus & oratorijs, & alijs pijs locis, per Iulium Tertium suosque prædecessores concessis. Ita concessit Iulius Tertius ordini prædicatorũ, prout in eorum libro continetur. *b*

Aduertit Collector priuilegiorum *c* Societatis, quod vt gratijs supradictis, & priuilegijs possit Societas Iesu vti opus est, ne instituto Societatis, & voluntati, ac beneplacito præpositi generalis, seu deputatarum personarũ, refragentur. Aduertit insuper idẽ Collector, *d* quod *Omnia aliorũ priuilegia, immunitates exẽptiones facultates, concessiones, indulta indulgẽtiæ, remissiones, gratię & literæ Societati cõcessæ de quibus in præcedentibus fit mentio, necnon, & quę ipsi Societati nominatim, vel eius prępposito aut personis seu locis hactenus concessa sunt seu in posterũ concedentur præposito generali concessa intelliguntur; qui illa per seipsum, vel aliũ seu alios ab eo vel de eius cõmissione electos seu eligendos quibuscunque personis de Societate sub ipsius obedientia degentibus, & qui in ea tria vota consueta etiã simplicia emiserint communicare libere poterit. Nec aliter cæteræ personæ Societatis prædictis priuilegijs facultatibus, & alijs præmissis vti aut gaudere possint: illorũque vsus iuxta Societatis institutum, constitutiones, & morem esse debet, Prout cõcessit Gregorius Decimus tertius. Qui postea viuæ vocis oraculo concessit, vt prædicta communicatio nouitijs etiam fieri possit.* Hæc Collector dictorũ priuilegiorum Societatis. Qui addit, quod hanc communicationem possunt concedere superiores nouitijs, sicut & cæteris.

Ex his infertur, quàm ampla sit communicatio priuilegiorum concessa his quatuor ordinibus mendicantibus sub titulo Mendicantium aggregatis. Gaudent enim priuilegijs dictis Mendicantibus concessis, & concedendis. † Sed his videtur necessario esse addendum an priuilegia concessa Societatis Iesu Collegijs, ipsi Societati concessa censeantur? Quod dubium excitat *e* Horatius Mãdosius, optimè de hoc pertractat resoluens, ac concludens quod priuilegia cõcessa Societati, minimè Collegijs Societatis communicata censentur, cum priuilegia, etiam data paritatis ratione, non sunt de persona ad personas extendenda. Pro cuius resolutionis explicatione, aduerte magnam esse differentiam inter Societatem, eiusque domos, & collegia, domus enim ad professorum habitationem sunt destinatæ, & ibi dicitur esse Societas, collegia verò pro scholaribus sunt instituta. Magna autem est differentia inter professos Societatis, & scholares, cum professi sint irrenocabiliter religiosi, scholares autẽ possunt ab ipsa Societate expelli à præposito generali iuxta constitutiones ipsiusmet Societatis a Sede Apostolica confirmatas, imo existimat habitationem prædictorũ scholarium verè, & propriè nõ debere nomine collegij nuncupari, ex eo quod inter eos nullum capituli, seu collegij signum apparet, ipsi enim non habent proprium sigillum, non arcam communem, non communem thesaurarium, non proprium locum, vbi tractatus negotiorum communium habeatur, nec alia, quæ ad capitulum, seu collegium instituendum requiruntur, de quibus per *f* Hostiensem, Ioannem Andream, Lucam de Penna. At scholares, de quibus in præsentiarum nobis est sermo, non solum ad hæc pertractanda collegialiter non congregantur, imò nec congregari possunt, cum omnis eorum gubernatio tam circa personas, quàm circa res penes præpositum generalem resideat, vt patet ex literis Pauli Tertij, & Iulij Tertij, & ex constitutionibus *g* ipsius Societatis. Credit tamen ipse Horatius Mandosius Societatem habere priuilegiũ, quo tam professi quàm scholares in priuilegijs communicant. Quod re vera constat esse verum ex priuilegio Pij Quinti superius in hoc articulo relato, ibi, *Conceduntur præposito atque omnibus Societatis personis, domibus, ac collegijs &c.* a cuius tenore non est recedendum iuxta Sacros canones. *h* †

a Compen. Societ. titu. communicatio gratiarum, §. 2.

b Fo. 209. p. 2. seq. & Comp. Societ. vbi sup. §. 4.

d Comp. Societ. & vbi su. §. 5.

e Mandos. de priuil. ad instar, glo. 2. à num. 20. vsque ad nu. 23.

f Hostiens. in c. nobis, col. 2. v. etiam notandum vbi Ioan. Andr. de iu. patronat. Penna in l. 2. C. de curial. vrb. l. 2.

g Constit. sectio. p. 135.

h Cap. porro. recedimus. de priuil.

ARTICVLVS VI.

Quæ sit communicatio Ordinis Sancti Benedicti.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus, *Concessit, quod omnia, & singula indulta con-*

concessiones, exemptiones, indulgentiæ, ad quæcunque alia monasteria sancti Benedicti Vallisoleti, siue illius monachis quomodolibet concessa ad omnia, & singula monasteria reformata in Hispania per dictum monasterium ac alia, quæ in posterum reformabuntur, & de nouo construentur, eisque aggregabuntur, vel subijcientur monasteria, & eorum memoratarum præ'atas, & personas, ac visitatores integrè, & plenariè se extendāt ipsaque supradicta monasteria, prælati, personæ, & visitatores illis omnibus & singulis vti frui & gaudere possint & debeant, iuxta omnem eorū formā. Ac concessiones, exēptiones, indulta & indulgentiæ sint & censeantur, & habeantur perinde in omnibus, & per omnia, ac si pro ipsis omnibus, & singulis, aut quolibet eorū specificè, singulariter ac indiuiduè concessa fuissent & pro eis aut pro quolibet ipsorū originaliter emanassent. Voluit tamē, quod in confluentiū ad ipsos pro tēpore personarū cōfessionibus audiendis, & absolutionibus impendendis, licentia seu consensus ordinariorum locorum interueniat. Quodque præsentes literas ad illa ex monasterijs prioratibus, ac locis præfatis se extēdant, & de illis intelligantur necnon extendi, & intelligi debeant: in quibus pro tempore fuerit numerus duodecim monachorū ad minus; & quandiu vixerint in obseruātia regulari. Ita habetur in compendio *a* Mendicantium; vbi affirmat collector vidisse hoc priuilegium suo literis authenticis.

a Compend. Mendicantiū tit. communi. priuil. § 34.

Insuper Iulius Secūdus *Vniuersis Abbatibus prioribus præsidētibus, & cōuentibus monachorū aliusque religiosarum personarū monasterijs congregationis Hispaniæ ordinis Sancti Benedicti concessit, quod omnibus & singulis priuilegijs immunitatibus, indulgētijs, prærogatiuis, gratijs, exemptionibus, libertatibus, & indultis congregationi Cassinensi, seu sanctæ Iustinæ, eorūmque monasterijs, Abbatibus, prioribus, præsidentibus, conuentibus, monachis, oblatis, & alijs religiosis personis per sedem Apostolicā in genere concessis, quorum tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, & exprimerentur, pro sufficienter expressis, & insertis habendo, vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti potiri, & gaudere liberè, & licitè possint, & valeāt in omnibus & per omnia perinde ac si omnia, & singula priuilegia præfata huiusmodi congregationi sancti Benedicti Hispaniæ illiusque monasterijs, Abbatibus, Prioribus, præsidentibus monachis & alijs personis religiosis præfatis specialiter, & expressè concessa fuissent.* Ita refertur in dicto compendio Mendicantium *b* fuisse concessum. Et hoc ait Collector ibi vidisse sub sigillo authentico.

b Compend. Mendicantiū vbi sup. § 33.

Insuper Sixtus Quintus anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, septimo Kalendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio Cōcessit *congregationi sancti Benedicti Regnorum Portugalliæ, ac omnibus, & singulis illius monasterijs prioribus, & alijs regularibus locis tā præsentibus quàm futuris eorūque generali, & alijs Abbatibus, definitoribus, visitatoribus superioribus, monachis, religiosis, nouitijs, conuersis, & cæteris personis, nunc & pro tēpore existentibus, vt omnibus, & singulis priuilegijs, immunitatibus, exēptionibus, libertatibus, prærogatiuis antelationibus fauoribus, præeminentijs, indultis, licētijs, statutionibus, declarationibus, facultatibus, cōcessionibus indulgentijs etiā plenarijs, & peccatorū remissionibus, ac relaxationibus, alijsque vniuersis, & singulis gratijs spiritualibus & temporalibus S. Hieronymi, & sancti Bernardi, & alijs Cisterciensis ordinis, necnon Cassinensis & Vallisoleti dicti ordinis sancti Benedicti cōgregationibus huiusmodi per vniuersū orbē cōstitutis, ac cuilibet eiusdē congregationis sancti Benedicti Regni Portugalliæ monasterijs seu illorū Ecclesijs seu regularibus locis, eorū generalibus, ac alijs Abbatibus, definitoribus, visitatoribus, superioribus, conuentibus, monachis religiosis, nouitijs cōuersis, ac familiaribus personis, ac illorū intuitu, & contēplatione per quoscunque prædecessores nostros ac etiam nos, & successores nostros Romanos Pontifices ac sedē prædictā, atque etiā Imperatores, Reges, & alios Principes & quæcunque, seu quoscunque alias sub quacunque forma, & verborū expressione, ac quauis tā Apostolica, quàm ordinaria, vel alia authoritate nec non ta in genere, quàm in specie, & particulariter quam per modum communicationis, & extēsionis, & ampliationis, quā simplicis & indiuiduæ & particularis & specialis concessionis hactenus, ac etiā iteratis vicibus cōfirmatis, & approbatis, ac in posterum pro tēpore concedendis, confirmandis, & approbandis, etiam si talia forent, quæ specialem eorū requirant mētionē, ac quibus illa, & illi quomodolibet vtūtur, potiūtur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & potuerunt, &c. Non obstātibus constitutionibus seu reuocationibus, ac alijs præmissis & nostra de non concedendis indulgentijs ad instar, & alijs Cancellariæ Apostolicæ regulis aliisque Apostolicis, neque in vniuersalibus prouincialibus, & synodalibus concilijs editis specialibus, & generalibus constitutionibus & ordinationibus.* Hoc magnum priuilegium vidi suo sigillo authentico in libro priuilegiorum congregationis Sancti benedicti regnorum Portugalliæ, impresso Romæ ex Thypographia Titi, & Pauli de Diaris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono; in pagina decima sexta eiusdem libri. Et refert Collector priuilegiorum Cisterciensis ordinis simile priuilegium concessum dictæ congregationi à Gregorio Decimo tertio sub annulo piscatoris vigesima tertia die Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo Pontificatus Domini Papæ anno nono. Ex quo priuilegio colligitur huic congregationi concessa esse priuilegia concessa, & concedenda congregationi S. Bernardi ordinis Cisterciensis. Vnde cum congregationi ordinis Cisterciensis sint concessa priuilegia omnium ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, prout patebit ex priuilegio Gregorij Quarti decimi infra citando, clarum est quod potest dicta congregatio, & eorum fratres, loca monasteria, nouitij conuersi, familiares, & aliæ personæ frui priuilegiis concessis, & concedendis quibuscunque ordinibus etiam Mendicantibus.

ARTICVLVS VII.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Cisterciensis.

RESpondeo dicendum, quod nouissimè Gregorius Quartus decimus Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die vigesima octaua Iunij anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui anno primo, confirmans priuilegia huius sacræ religionis, ait in hunc modum. *Et insuper ob singularem reformationem, & obseruantiam dictæ congregationis in eisdem monasterijs institutam, & conseruatam easdem amplioribus fauoribus condecorare volentes, omnia, & singula priuilegia, prærogatiuas concessiones, antelationes fauores facultates declarationes absolutiones, relaxationes dispensationes fructus nec indulgentias, etiam plenarias, ac peccatorum remissiones, conseruatorias, immunitates exemptiones, libertates, præeminentias, & indulta cuiusuis generis existentia, cæterasque gratias spirituales, & temporales tam eidem Cisterciensi, eiusque Abbati, & capitulo etiam generali, ac quibusuis illorum monasteriorum Abbatibus, etiam quatuor primis de firmitate Pontiniaca Claraualle, & Morimundo, quàm etiam Sancti Benedicti,*

nedicti, ac quibusuis alijs similium, vel dissimiliũ ordinibus, & religionibus sub quibusuis regulis, constitutionibus, aut ordinationibus degentibus, seu militãtibus, & quibusuis illorũ respectiuè congregationibus, & militijs eorũque professoribus, atque vtriusque sexus eorũ monasterijs domibus Ecclesijs necnon collegijs, vniuersitatibus confraternitatibus, pijs & charitatiuis locis, eorumque, quibusuis in festiuitatum, ac alijs diebus Ecclesias visitantibus, ac earundem religionum generalibus, præsidentibus, & quibusuis superioribus prælatis, ac Capitulis etiam generalibus prouincialibus, seu intermedijs, eorumque diffinitorijs, Abbatibus, prioribus diffinitoribus, cõsiliarijs & quibusuis officialibus, rectoribus, ministris, monachis, nouitijs monialibus, fratribus cõuersis, cõfratribus, procuratoribus familiaribus benefactoribus, ac eorũ & earũ vtriusque sexus, quibusuis regularibus personis tã in vrbe quã in quibuscunque mundi partibus consistentia, seu consistentibus, etiã illorũ intuitu, aut aliàs quomodolibet cõcessa quibus de iure vsu & consuetudine, vel priuilegio, seu cõstitutione Apostolica, vel Imperiali, Archiepiscopali Episcopali in genere, vel in specie actã coniunctim, quã diuisim, etiã per solã signaturã vel viuæ vocis oraculo, aut per viã communicationis & extẽsionis, aut propria motu, aut alias quõmodolibet vtũtur, potiũtur, & gaudẽt, ac vti frui, potiri, & gaudere quomodolibet possunt quorũ tenores haberi volumus pro expressis, ac si de verbo ad verbũ insertis: etiãsi talia essẽt, vel forẽt, quæ specialẽ & indiuiduam requirerent mentionẽ, seu particularẽ insertionẽ ad prænodictã congregationẽ regularis obseruantiæ S. Bernardi ac singula illius sã virorũ, quã mulierũ monasteria, illorumque quoscunque superiores prælatos & vtriusque sexus quascunque regulares & singulares personas. Ita quod dicta congregatio Sancti Bernardi, atque vtriusque sexus eius monasteria priorattus grangias domos, Ecclesias collegia pia, & charitatiua loca, sanctorũque festiuitates, conuentus, & capitula etiã generalia, particularia, vel intermedia, generalisque reformator diffinitores, cõsiliarij visitatores Abbates, abbatissæ, Priores, & quicunque alij superiores, officiales, & ministri, monachi, moniales nouitij, fratres, conuersi, donati oblati comissi, familiares confratres, procuratores ac negotiorum gestores benefactores & alia singulares vtriusque sexus regulares persona, ac eorũ res, & bona sub eorũ cura, & secundũ eiusdem congregationis instituta nunc & pro tẽpore viuentes, & existentes, præmissis omnibus & singulis æquipars formiter respectiuè, & absque vlla penitus differentia singula singulis concernentia perinde, ac si eis omnia illis, & eorum singulis principaliter, & expressè & non ad instar concessa fuissent, ac si in eis talis ordo & congregatio Sancti Bernardi primo dicta illiusque capitula monasteria, Ecclesiæ, dictique superiores prælati, ac vtriusque sexus dictæ personæ, res & bona expressa, & prænominata fuissent, & essent, ac si pro & in fauorẽ eorũdẽ à Sede Apostolica à principio emanassent & fuissent immediate concessa, in quantum dicta congregationi expediat, eiusque gubernio, constitutionibus & diffinitionibus non aduersentur, vti frui & gaudere, liberè & licitè possint, & valeant authoritate & tenore prædictis concedimus, & indulgemus. Itaque omnia, & singula eis, & eorum cuilibet ijsdemque authoritate & tenore similiter perpetuò extendimus, eisque communicamus, & cæt. Non obstantibus præmissis, & de non expediendis literis super indulgentijs ad instar, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ Octaui etiã prædecessoris nostri de vna concilij generalis edita de duabus dietis, alijsque Apostolicis, ac in prouincialibus & synodalibus Cõcilijs editis, generalibus, vel specialibus constitutionibus & ordinationibus, ac quorumuis ordinũ congregationibus, monasteriorum, & regularium, locorum præfatorum, etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, cõsuetudinibus, declarationibus, & inhibitionibus, priuilegijs quoque, & literis Apostolicis etiam Legatis Nuntijs & Ordinarijs ac ordinibus præfatis eorumque superioribus, & personis sub quibuscunque tenoribus & formis etiã in fundatione, vel dotatione obtentis, & cæt. Hoc priuilegiũ vidi sub sigillo authẽtico. Et posui hanc notabilẽ priuilegiorũ cõmunicationem, quia aliam similem non inueni, & ex ea colligam multa, quæ in articulis sequentibus discutientur. Obiter autem ex ea est notandum, quòd aliqui considerantes hanc nõ obstantiam generalem etiam constitutionum in concilijs generalibus editarum, vt constat ibi, *Et synodalibus concilijs editis generalibus vel specialibus,* Dubitãter asseruerunt in dicta Bulla cõfirmari priuilegia religionis Cisterciensis, etiamsi sint contra generale Concilium Tridentinum: sed re vera non confirmantur; In hac enim Bulla duo determinat Summus Pontifex. Primum est, quòd cõfirmat, & de nouo concedit omnia priuilegia directè, vel indirectè concessa, & communicata dictæ religioni. Et in ea confirmatione, & innouatione dicit expressè, quòd ea cõfirmat, & innouat, quatenus sũt in vsu & decretis Concilij Tridentini, non aduersantur, prout patet ex tenore ipsius Bullæ relatæ supra. a Secundum quod determinatum est, quod ipsi ordini concedit Summus Pontifex communicationem omnium priuilegiorum concessorum, & concedendorum omnibus ordinibus, & pijs locis, & in nõ obstantijs, quas proponit addit quod hæc communicatio ipsis conceditur non obstantibus quibuscunque constitutionibus Apostolicis, etiam in generalibus concilijs editis. Et certè nullum est decretum in concilijs generalibus, neque in Concilio Tridentino editum, prohibens huiusmodi communicationem. Et quod illa non obstantia constitutionem in concilijs generalibus editarum tantum referatur ad secundum, quod determinat ipsa Bulla, & non ad primum, patet, nam repugnantia in principe non est admittenda, prout dicitur in iure. b Et Baldus ait, c quod in principe debet esse constans voluntas, & quod principi conuenit illud verbum, semel locutus est Deus, ideoq; debet esse immobilis, vt lapis angularis, & polus in cœlo. Et magna re vera esset contradictio in eadem Bulla, cum in ea determinatum sit, dummodo decretis sacri Concilij Tridentini non aduersetur, & infra concedatur etiã quocunque generali concilio non obstante. Vnde necessario debemus intelligere, quod primum cõceditur, dummodo decretis concilij non contradicat secundum verò indulgetur non obstante eodem concilio.

a Sup q. 8. ar. 2.

b Clemen. vn. de renunc. c. vbi repugnantia de regulis iuris.

c Bald. consil. 327. vol. 1. n. 4.

ARTICVLVS VIII.

Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthusienses

RESpondeo dicendo, quod Gregorius vndecimus concessit, *Carthusiensibus, vt omnia priuilegia domus Carthusiæ Gratianopolitanæ, & alijs domibus Carthusiensis ordinis concessa ad omnes & singulas domus dicti ordinis etiam in posterum ædificandas se extendant, cum canonicè fundatæ, & ædificatæ extiterint. Et quod domus ipsa ac personæ, quæ in ipsis pro tempore morabuntur, omnibus & singulis priuilegijs huiusmodi gaudeant sicut gaudeat domus Carthusiæ, & aliæ domus & personæ in eis degentes.* Et Pius Secundus, *Concessit præfatis Carthusiensibus, vt priuilegia, concessiones, indulgentiæ, libertates, exemptiones, immunitates, gratiæ, & indulta prædicto ordini, domibus ac personis, etiam motu proprio, & ex certa scientia quouis modo respectu singularitate,*

te, seu causa communiter vel diuisim concessa, quotquot & qualiasint etiam si expressione indigerent indiuidua sine alius specialem earumque omnium & singulorū tenores & effectus ac si de verbo ad verbum inserta forent & specifice narrata ad omnes, & singulas eiusdem ordinis domus, etiam in posterum ædificandas, necnon ad singulares earum ac domorum pro tempore personas pariformiter extendantur, tam in iudicio quam extra &c. Hæ duæ concessiones ponuntur a Collectore priuilegiorū Mendicantium tanquam sub sigillo authentico ab eo originaliter extractæ.

ARTICVLVS IX.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sancti Hieronymi in Hispania.

a Collect. titu. extensio priuilegio. RESpondeo dicendo, quod Collector *a* priuilegiorum ordinis Diu. Hieronymi in Hispania ponit, & colligit aliquas concessiones, quibus quod erat cōcessum aliquibus particularibus monasterijs aliis per modum extensionis fuit a Summus Pōtificibus communicatum. Sed quia in confirmatione priuilegiorum, quam ista sacra religio a Pio Quarto, & a Pio Quinto, & a Sixto Quinto adepta est, dictæ concessiones, & aliæ multæ sunt ab his Summis Pontificibus dicto ordini condonata, & ideo sicuti tantum in præsentiarum concessiones horū Ecclesiæ patrum referre. Pius enim Quartus Pontificatus sui anno sexto, quarto Kalendas Augusti, *Ad instantiam inuictissimi Regis Philippi Hispaniarum Secundi huius nominis, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, & prærogatiuas indulta temporalia, fauores, & gratias ordinis & singulis & cuiuis monasterio, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores, ac per se & Sedem Apostolicam, eiusque Legatos & Nuntios in genere, vel in specie concessa, ad omnia, & singula monasteria ordinis, tam virorum quam mulierum, quibus in specie concessa non sunt & in quibus alia causa concessionis & indultorū prædictorum ultra, quam vt præfertur subsrant ad id vt ipsa monasteria illis pariformiter vti frui, & gaudere possint & debeant perinde ac si eis specialiter concessa fuissent authoritate Apostolica extendit, & ampliauit illaque inter omnia tam virorum quam mulierum monasteria ordinis in omnibus, & singulis communicauit.*

b Coll. vbi su. §. 16. Aduertit autem Collector *b* quod literæ supradictæ extensionis non fuerunt expeditæ a Pio III. sed a Pio Quarto.

Postea verò Sixtus V. sub annulo Piscatoris anno Domini millesimo quingētesimo octuagesimo nono Pontificatus sui anno primo die decima tertia Decembris *Omnia & singula priuilegia, immunitates libertates, prærogatiuas indulta spiritualia & temporalia, fauores, & gratias, etiam per modum communicationis & extensionis eidem ordini sancti Hieronymi ac singulis eius monasterijs, domibus locis, & congregationibus illorumque conuentibus superioribus prioribus, fratribus ministris & etiam vtriusque sexus personis, eiusque capitulo per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos & per se & per Sedem Apostolicam, eiusque legatos, & Nuntios in genere, vel in specie sub quibuscunque tenoribus & formis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, vel ad imperatoris Regum Reginarum, Ducum aut aliorum principum instantiam quomodolibet concessa communicata, extensa, confirmata & innouata, ac literas desuper confectas cum omnibus, & singulis in eis contentis clausulis & (decretis quatenus sint in vsu & decretis Cōcil. Tridentini non aduersentur) Apostolica authoritate approbauit, & confirmauit, illisque perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur adiecit, ac de vno monasterio ad aliud extendit, ac omnes & singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsan interuenerint, in eisdem suppleuit & nihilominus pro potiori cautela illa omnia eidem ordini Sancti Hieronymi, ac singulis eius monasterijs, domibus locis & congregationibus ac illorum superioribus fratribus, & etiam vtriusque sexus personis quibuscunque de vno eorum monasterio ad aliud extendit.*

Et insuper omnes & singulas gratias spirituales, tam coniunctim quam diuisim & alias quomodolibet quibusuis alijs ordinibus, religionibus, congregationibus, ac tam virorum, quam mulierum monasterijs, & domibus, cæterisque regularibus, vel pijs locis in quibuscunque mundi partibus constitutis, illorumque superioribus, officialibus, ministris, eorumque Capitulis, & etiam vtriusque sexus personis quibuscunque, per quoscunque Romanos Pontifices, etiam prædecessores suos, & se, sedemque prædictam quomodolibet concessas (in vsu tamen existentes, ac decretis Concilij prædicti non contrarias.) quibus ordines, congregationes, monasteria, domus, cæteraque regularia, vel pia loca, illorumque superiores, officiales, ministri, & personæ huiusmodi de iure vsu, consuetudine, vel priuilegio concessione apostolica vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ad dictum ordinem Sancti Hieronymi, ac singula eius tam virorum quam mulierum monasteria, domus loca & congregationes illorumque superiores officiales ministros, ac alias etiam vtriusque sexus personas, & Capitula nunc & pro tempore existentia, ita quod præmissis omnibus, & singulis æque ac pariformiter, & sine ulla differentia, vti, frui, potiri & gaudere, libere & licite possint, perinde ac si illæ omnes dicto ordini Sancti Hieronymi, illiusque monasterijs locis & personis prædictis specialiter & expresse, ac principaliter, non autem ad instar concessæ fuissent, authoritate & tenore prædictis extendit illasque omnes et singulis S. Hieronymi, illiusque monasterijs locis & etiam vtriusque sexus personis prædictis cōmunicauit. Hæc Sixtus V. pro dicto ordine. Quæ communicatio, quam magna sit, patet intuenti, & ex dicendis articulis sequentibus patebit.

ARTICVLVS X.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sanctissimæ Trinitatis.

RESponden dicendo, quod Leo X. & Adrianus Sixtus *Concesserunt ordini Sanctissimæ Trinitatis, & Redemptionis Captiuorum ac illius monasterijs ministris, superioribus fratribus, atque alijs quibuscunque in eisdem monasterijs pro tempore degentibus personis prouinciæ Castellæ, Legionis Granatæ Regnorum in obseruantia regulari degentibus, vt omnibus & singulis, priuilegijs prærogatiuis concessionibus, antelationibus immunitatibus, exemptionibus fauoribus & indultis, ac peccatorum remissionibus, & indulgentijs etiam mare magnum nuncupatis, & alijs quibuscunque literis Apostolicis & gratijs quibuscunque, etiam viuæ vocis oraculo quatuor ordinis Mendicantium, & eorū singulis etiam quoad interdicti relaxionem & Missarum in eorum festiuitatibus commemorationibus, & solemnitatibus celebrationem, & alias quouis modo per quoscunque Romanos Pontifices, ac Sede Apostolica in genere, vel in specie, tunc & pro tempore concessis & confirmatis, & innouatis, quorum omnium tenores haberi voluerunt præfati Leo, & Adrianus pro expressis, & quibus domus, priores, & fratres ordinum Mendicantium huiusmodi de iure, vel consuetudine & iuxta priuilegia, & indulta prædicta vtūtur potiuntur & gaudēt, ac vti & potiri & gaudere possent quomodolibet in futurum vti potiri, & gaudere,* in

in futurum vti, potiri, & gaudere. In omnibus, & per omnia perinde ac si singula priuilegia huiusmodi ordinis Sanctissimæ Trinitatis, & Redemptionis Captiuorũ, ac illius monasterijs ministris superioribus fratribus, & personis præfatis specialiter concessa fuissent.

Hæc concessio & amplissima communicatio adducuntur pro authentica a Collectore a priuilegiorum Mendicantium.

a Coll. mend. in compen. tit. communicat. priui. §. 38. & 39.

Ex qua cõcessione colligitur, quod fratres, & moniales Sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuotũ, ac illorũ monasteria prouinciæ Castellæ, Legionis, & Granatæ Regnorũ, gaudent omnibus concessionibus, & indultis, quibus fruuntur fratres Mendicantes, & eorum monasteria, & quibus in futurũ quomodolibet, vti, potiri, & gaudere possent.

ARTICVLVS XI.

Quam communicationem priuilegiorum habent fratres Crucigerorum, ac religio clericorum Ministrantium infirmis.

RESpondeo dicendo, quod congregationi fratrum Crucigerorum, ac religioni clericorum Ministrantium infirmis a Gregorio XIV. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo *Fuerunt communicata omnia priuilegia, exemptiones, immunitates, indulgentiæ facultates libertates indulta concessiones & gratiæ quorumuis etiam Cistercensiũ Cluniacensium, ac Sancti Benedicti monachis, clericis regularibus & præsbyteris collegialibus Societatis Iesu, & Canonicis congregationis Lateranensis, ac quibuscunque alijs clericis regularib. et aliorũ tã mendicãtiũ, quã no Mendicantium ordinum, et congregationũ fratrib. & personis, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, in specie, vel in genere etiam communicatiuè per quoscunque Romanos Pontifices quomodolibet concessis, quæ tãtum sunt in vsu, neque sub vllis reuocationibus comprehensa, nec decretis dicti Concilij cõtraria, ac illorum omniũ participes esse possint & debeant pariformiter, & æque principaliter absque vlla prorsus differentia perinde ac si congregationi Ecclesijs & domibus ipsorũ nominatim & specialiter, ac generaliter cocessa fuisset.* Ita latissime habetur in constitutionibus Gregorij Quarti decimi, quæ incipit, illius qui pro gregis. Ita refert Hieronymus b Asorbo, in additionibus ad compendium Mendicantium.

b Asorbus ti. communicatio. priu. p. 200.

ARTICVLVS XII.

Vtrum religiosi Sanctæ Mariæ a Mercede gaudeant priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicendo quod Leo X. Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexto die quinto calendas Augusti, Põtificatus sui anno quarto. *Singulorũ priuilegiorũ, gratiarũ & indultorũ spiritualiũ, & tẽporaliũ, tã Beatæ Mariæ de Mercede, quã etiã Mendicantibus ordinibus, illorũque personis, & locis per sedem Apostolicam concessa concedit.* Prout ego vidi in Bulla Authentica eiusdem ordinis ab eodem Pontifice Maximo expedita. Circa istam concessionem aduertendum est, quod in ea non conceduntur priuilegia concedenda post eius datam ipsis ordinibus Mendicantibus, sed tantum concessa vsque ad datam dictæ concessionis. Vnde non gaudent prædict. fratres concessione eiusdem Leonis X. cõcessa fratribus prædicatoribus, qua ipsis indulgetur vt possint frui indultis, non solum concessis ordinibus Mendicantibus, sed etiam in posterum concedendis. Cõcessio enim facta fratribus prædicatoribus fuit facta anno Domini millesimo quingentesimo decimo octauo, Põtificatus eiusdem Leonis X. anno sexto. At cõcessio facta dictis fratribus S. Mariæ de Mercede fuit facta antea anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto, Pontificatus eiusdem Domini Papæ anno quarto. Verum est tamen, quod per concessionem Sixti V. eidem ordini datam apud S. Petrum sob annulo piscatoris die vigesima sexta Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, Pontificatus eiusdẽ Domini Papæ anno quarto videbatur, dicendum quod gaudeant indultis ordinibus Mendicantibus cõcedendis. Sixtus enim Quintus, vt ego vidi in bulla quadã Authentica, in confirmatione priuilegiorũ ipsius ordinis, addit quod. *Nec non omnia, & singula priuilegia, immunitates, exẽptiones libertates prærogatiuas, antelationes fauores, præeminentias, indulta, licentias, stationes declarationes facultates, concessiones, indulgentias etiam plenarias, ac peccatorum remissiones, & relaxationes aliasq; gratias spirituales & temporales ordini præfato, ac singulis illius monasterijs prioratibus, & alijs regularibus locis, eorũque generali, prioribus, diffinitoribus visitatoribus superioribus, fratribus ac alijs religiosis per quoscũq; prædecessores suos Romanos Pontifices, ac Sedẽ Apostolicã tam in genere quam in specie, quam per modum communicationis, extensionis & ampliationis, ac alias quomodolibet concessas, ac confirmatas, & approbatas, etiã si talia forent, quæ specialem requirerent mentionem quatenus sint in vsu & ad formam dictæ Synodi Tridentinæ & quoad priuilegia modo nulli præiudicium inferant, approbauit, & confirmauit, ac etiam de nouo concessit.*

Per quæ vltima verba ipse Pontifex clare innuit, ita innouare priuilegia dictorum fratrum, & dicti ordinis, vt ea omnia de nouo concedat, ac si in præsentibus literis insererentur, & sic colligitur, concessionem Leonis Decimi factam ipsis fratribus anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto. Pontificatus sui anno quarto, qua ipsi ordini cõcessit priuilegia, & indulta facta Mendicantibus, fuisse factam de nouo a Sixto Quinto, anno & dio superius citatis, & per consequens dictã religionẽ frui priuilegiis cõcessis, & concedendis ordinibus Mendicantibus, & qui gaudent priuilegijs cõcessis & concedẽdis ordinibus Mendicantibus, & nõ mẽdicantibus iuxta Bullam Clementis Septimi factam Minoribus, de qua c supra fecimus mentionem.

c Supr. arti. 1. huius. q.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Moniales fruantur priuilegijs regularium.

RESpondeo dicendo, quod quoad moniales Sanctæ Claræ, & S. Dominici Sixtus IV. (prout cõtinetur in libro d Monumenta ordinum) statuit, *Quod Monasteria, & loca dictarum monialium Sanctæ Claræ, & Sancti Dominici, eorũque Abbatissæ, & priorissæ procuratores, Syndici oblati, & vtriusque sexus tertij ordinis de pœnitentia nuncupatæ personæ prædictæ, eisdem priuilegijs, & immunitatibus, indultis spiritualibus & temporalibus fratrũ Prædicatorũ & Minorum ordinibus & illorum professoribus, domibus, & locis ac procuratorib. & Syndicis, & oblatis, & cõuersis, seu alijs quomodolibet per prædecessores suos, aut per ipsũmet Sixtũ hactenus cocessis, & in posterũ concedendis, quauis authoritate, (quatenus eorũ sexui & statui nõ cõtradicãt) libere & licite vti possint & debeãt in omnibus, per omnia prorsus & sine vlla differẽtia ac si eisdem monasterijs, locis, & personis prædictis nominatim concessa forent, & concederentur expresse.*

d Inr. imp f. 66. & in 2. f. 148. confess. 362.

Circa quam concessionem est notandũ, quod in ea solum indulgentur priuilegia concedenda Minoribus, & Prædicatoribus, ipsis monialibus per Sixtũ Quartum, non autẽ concedenda per succes-

sores

sores ipsius Sixti quarti. Ideo ad ampliorem communicationem recurrendum est. Et inuenio primo Bonifacium VIII prout habetur in dicto libro *a* Monumenta ordinum. *Statuisse quod quæcunque moniales commissæ fuerint gubernationi fratrum Minorum virtute alicuius indulti Apostolici, moniales sic commissæ gaudeant priuilegijs, concessis & concedendis prædictis fratribus. Et certum est moniales Sanctæ Claræ virtute indulti apostolici commissas fuisse gubernationi fratrum Minorum.* Et inuenio etiam Clementem Septimum, prout supra *b* retulimus. *Omnia priuilegia concessa & concedenda quibuscunque ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, sicut indulsit fratribus Minoribus regularis obseruantiæ ita etiam indulsit sororibus Sanctæ Claræ.* Et quoad moniales ordinis Prædicatorum inuenio Leonem X. ipsis concedere omnia priuilegia concessa, & cōcedenda ordini minorum Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitarum, Seruorum, Beatæ Mariæ, ac Minimorū fratrum ordinibus, de qua concessione supra *c* fecimus etiam mentionem eius tenorem referendo.

a in 1. imp fo. 31. & in 2. fo. 33. conte. 35.

b Sup. ar. 8.

c Sup. art. 1.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum moniales Tertiariæ gaudeant priuilegijs ordinis Minorum.

RESpondeo dicendo (prout continetur in li. *d* Monumenta ordinū & in supplemēto) quod Innocentius Octauus, *Extendit, seu communicauit gratias, & indulta concessa fratribus, & sororibus Tertij ordinis in communi viuentibus, etiam illis, qui viuunt in particulari.* Quæ concessio vt non præsupponit, & aliud determinat, præsupponit namque multa esse concessa fratribus, & sororibus Tertij ordinis. De quo iam in superioribus *e* fecimus mentionem, recitando Bullam auream Sixti IIII. in qua vtriusque sexus Tertij ordinis personis concedit Summus Pontifex, quidquid concessum est Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarū & seruorum B. Mariæ fratrum ordinibus ab Apostolica Sede, prout in ea Bulla in superioribus relata latius continetur. Quod autem decernit, & statuit, est has gratias, & facultates etiā illis, qui viuūt in particulari esse concessas. Et collector priuilegiorum Mendicantium probat ex litera Bullæ aureæ Sixti IIII. quod priuilegia Tertiarijs sororibus concessa, ibi, ad Tertiarias viuentes in particulari extenduntur, sicut eas extendit postea Innocentius VIII. Sed addit dicens. Quoad Tertiarios, vtriusque sexus (quidquid sit de temporibus retroactis) in præsenti sunt in triplici differentia, prout Leo X. in Concilio Lateranensi distinxit, & habetur in supplemento ordinis. *f* Primi sunt viuētes collegialiter, & isti gaudent priuilegijs, sicut fratres Mendicantes absque aliqua differentia, in quantū eorum capacitas permittit. In secundo gradu sunt mulieres continētiam coniugalem, aut vidualem promittēres, & habitum Tertiariorum gestantes: & hæ pariformiter gaudēt, vt primi, nisi in his, quibus expresse diceret Papa, quod solum concedit pro viuentibus in congregatione saltem post Innocētium VIII. Nam de concessis vsque ad sua tempora cum tali expressione, vel restrictione ipse Innocentius omnes parificauit. Vltimi sunt coniugati, aut qualitercūque aliter a præfatis duobus speciebus se habentes. Et isti de omnibus indulgentijs Mendicantium habent illa, quæ per Concilium Lateranense non fuerūt sibi sublata, ex quo habent omnia spiritualia, scilicet indulgentias. Concilium Lateranēse (prout refertur in Supplemento *g* ordinis) *Statuit, quod fratres & sorores Tertij ordinis in proprijs domib. habitantes valeāt sepulturā eligere, vbi voluerint. Et quod die Paschatis sūptum Eucharistiam, necnon extremā vnctionem, cæteraque ecclesiastica sacramenta (pœnitentiæ sacramēto duntaxat excepto) a proprio sacerdote parochiali recipere debeant & voluit, quod ad onera quæ laicis incumbunt perferenda teneantur, ac quod in foro seculari coram iudicibus secularib. conueniri possint & insuper decreuit, quod prædicti Tertiarij in proprijs domibus habitantes nullotenus admittantur tempore interdicti ad audienda diuina in Ecclesijs ordinū, quorū sunt Tertiarij, si causam dederint interdicto, vel causam ipsam nutriant, seu foueant aut dantibus auxilium, consiliū vel fauorē quomodolibet præstiterint.* Quibus ex mente Collectoris addo aliam differentiam earum Tertiariarum, scilicet, quæ cum claustralibus habitant. Hæ enim secundum determinationem Leonis X. de qua in dicto supplemento, *h* gaudent priuilegijs, quibus gaudent fratres ordinis Tertij. Ex quibus infert dictus collector, quod etiam Tertiarij coniugati in particulari viuentes gaudent priuilegio Canonis *si quis suadente*, quia habent modū viuendi approbatum a Sede Apostolica. Et ait, quod sic tenent Doctores, & esse notandū, quia sæpe nō aduertitur circa hoc. Aduertendum tamen, quod multa sunt concessa Tertiarijs sub obedientia fratrum Minorum viuentibus, prout patet ex literis Apostolicis, super hoc latis, quibus dubito nūc gaudere postquam ab obedientia obseruantiæ sunt separati. Cuiusmodi sunt moniales Tertij ordinis, quæ post Pium Quintum se ordinarijs subdiderūt ab obedientia prælatorum ordinis Minorum se abstrahendo, & ita videant ipsæ, vtrum post Piū Quintum aliquod habeant Apostolicum indultum, virtute cuius non obstante dicto recessu gaudeāt dictis priuilegijs. Ego enim ipsum non potui inuenire.

d In 1. imp. fo. 44 & in 2 fo. 69 conc. 146. & in suppl. fo. 100. conc. 371.

e Sup. art. 1.

f Sup fol. 26. conc. 86. & 87

g In sup. f. 26. conc. 86.

h Sup. fol. 26. conc. 87.

ARTICVLVS XV.

Vtrum moniales conceptionis gaudeant priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. motu proprio & ex certa scientia, *Concessit monialibus Sanctæ & immaculatæ Conceptionis gloriosæ Virginis Mariæ sub obedientia fratrum Minorum degentibus, vt omnibus, & singulis priuilegijs, concessionibus, prærogatiuis libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus gratijs & indultis spiritualibus, & temporalibus per ipsum Leonem, & Sedem Apostolicam fratribus dicti ordinis, & monialibus Sanctæ Claræ, & sororibus Tertij ordinis Sancti Francisci quomodolibet concessis, & concedendis & quibus fratres, & moniales, & sorores huiusmodi de iure, vel priuilegio, aut consuetudine patriæ vtuntur, potiuntur, & gaudent, seu vti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt, in futurum (quæ omnia pro expressis, et tandem. due enarratis haberi voluit) prædictæ moniales in supradicta obedientia permanentes vtantur, potiantur & gaudeant, ac vti, potiri & gaudere possint in omnibus & per omnia, perinde ac si ipsis concessa fuissent: sicque per quoscunque iudices ordinarios seu delegatos in foro contentioso, ac per quoscunque confessores suos in foro conscientiæ, dū, & quoties opus fuerit interpretari, iudicari, & definiri debere.* Hanc concessionem, vt authenticam refert Collector *i* in compendio Mendicantium.

i Collet. in d. comp. tit. communicat. priu. §. 18.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum fratres & hospitantes religiosos gaudeant eorum priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. & Adrianus Sextus, *Omnibus, & singulis Christi fidelib. vere peniten-*

pœnitentibus & confessis, qui ordinis Sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis captiuorum, tam virorũ, quam mulierũ existentibus in Regno Castellæ, ac Legionis & Granatæ Ecclesias illis anni diebus quibus peccatorũ remissiones, & indulgentias per eosdẽ fratres consequebãtur visitauerint, ac qui deuotionis feruore ducti in habitu ordinis Sanctissimæ Trinitatis & redeptionis captiuorũ huiusmodi decederẽt, aut eorũ corpora seu cadauera, dũ ab hoc seculo migrauerint in Ecclesiis monasteriorũ Sanctissimæ Trinitatis & Redẽptionis captiuorũ huiusmodi sepeliri ordinauerint, seu de propriis eorum bonis pro Redẽptione Captiuorũ aliquã pecuniæ quantitatẽ per Ministrũ Prouincialẽ dicti ordinis pro tẽpore existẽtẽ designãdã erogauerint, aut etiã qui scapulariũ eiusdẽ ordinis Sanctissimæ Trinitatis, & Redẽptionis captiuorũ de manu alicuius prælati etiã absque alicuius voti emissione detulerunt, necnõ vtriusque sexus eiusdẽ ordinis Sãctissimæ Trinitatis & Redẽptionis Captiuorum germanis nũcupatis vt omnes & singulas indulgẽtias & peccatorũ remissiones fratribus ordinis Sanctissimæ Trinitatis huiusmodi cocessas, cõsequãtur, ac suffragiorũ ipsius monasterij pro tẽpore factorũ participes fiant. Necno priuilegijs, indultis prærogatiuis, exẽptionibus, cõcessionibus antelationibus, & gratijs, monasterijs, & ordini Sanctissimæ Trinitatis huiusmodi in genere, vel in specie cocessis, & quibus fratres ordinis prædicti vtũtur potiũtur & gaudẽt, seu vti, potiri, & gaudere, perinde possint ac si illa eisdẽ fidelibus fratribus seu germanis nũcupatis specialiter, & expresse cõcessa fuissent. Ita habetur in compendio a Mẽdicantium. Circa quã magnã concessionem est notandum ibi, *Necnõ priuilegijs indultis, prærogatiuis, exemptionibus.* Quod hæc clausula magnum quoddã continet priuilegiũ, cõcedens personis in eo numeratis omnia priuilegia & indulta fratribus huius ordinis concessa, quibus ipsi potiuntur, vtuntur, & gaudent. Ex quo indulto quoad supradictas personas perturbationẽ in Episcoporum iurisdictione excitare possunt dictæ personæ, & ipsi exẽpti occasionẽ laxioris vitæ ex dicto priuilegio sumere possunt contra mentẽ Cõcilij b Tridentini. Vnde licet ipsum Concilium loquatur in oblatis, & quomodocunque addictis, aut sub nomine seruientium militiis, aut quocunque alio titulo assumptis, in monasteriis, vt, scilicet, nihil ex his priuilegiis detractum esse ordinatis intelligitur, quo minus hi, quibus ea iã concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit ipsis ordinatis tãquam Apostolicæ Sedis delegatis plene in omnibus sint subiecti, &c. Non obstantibus quibuscunque priuilegiis, etiam religionis S. Ioannis Hierosolymitani, ipsum tamen cõcilium ad personas contentas in concessione Leonis X. & Adriani VI. ea eodẽ dum indico, vt scilicet ipsæ minimè possint frui priuilegiis concessis, in allegata clausula ibi. *Necnon priuilegijs, indultis prærogatiuis,* &c. Cũ ratio ipsius decreti ad has personas etiam extendatur. Et sicut priuilegiũ non priuans legem communem, sed priuatã, puta consuetudinẽ, vel statutum, & reducẽs legem priuatam ad ius commune, debet late interpretari, prout colligitur ex iure, c vbi id tradit Ioannes Andreas. & notat Syluester, ita hoc decretum Cõcilij cum reducat priuilegia ibi reuocata ad ius commune debet late interpretari, vt scilicet non solum habeat locum in personis in eo contentis, sed etiã in personis, de quibus in dicto priuilegio Leonis X. & Adriani Sexti, cum in his militet ratio Cõcilij, quæ est perturbatio iurisdictionis Episcopalis. Ex quibus infertur, quod personæ in dicto priuilegio cõtẽtæ solũ gaudebunt priuilegiis, per quorum vsum iurisdictio Episcopalis nõ perturbatur. Et sic lucrabuntur omnes indulgentias, & peccatorum remissiones fratribus concessas, & ipsorum suffragiorum erunt participes. At nõ erunt exẽpti in aliis a iurisdictione ordinariorum quo ad eorum delicta punienda, & quoad alia quæ ordinarij virtute sibi traditę iurisdictionis efficere possunt, ne priuilegia ipsis occasionem laxioris vitæ præbeant.

a Tit. communic. priu. §. 39.

b Sess. 24. de ref. c. 11.

c cap. olim de verb. signi. vbi Andreas Syl. ver. pri. nu. 3.

Aduertendum insuper circa illa verba ibi. *Et etiã qui scapularium eiusdem ordinis sanctissimæ Trinitatis & redemptionis captiuorum de manu alicuius prælati.* Quod ad hoc, vt hi fruantur gratiis, quibus possunt vti iuxta supradicta, est necessarium, quod recipiant scapularium de manu alicuius prælati. Et prælatus non est vicarius, aut præsidens conuentus. Vnde recipientes scapulariũ ab his minimè indulgentias supradictas consequentur.

Ex his sequitur, quod cum Sixtus V. sub annulo Piscatoris die vigesima nona Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo tertio sui pontificatus anno, Bullam motu proprio ediderit, cuius authoritate institui posset cõfratriæ Chordæ Beati Patris nostri Francisci annexa archiconfratriæ in conuentu D. Patris nostri Francisci Assisij collocata, licet ipse sũmus Pontifex ex Franciscana familia fuerit assũptus, & deuotione maxima erga suam religionem eam instituti decreuerit, non concessit confratribus ipsius archicõfratrię, & aliarum confratriarum in vniuersis conuẽtibus ordinis cõuentualitatis, & obseruantiæ, & Capucinorum frui priuilegia, quæ iurisdictionem Episcopalem perturbarent: sed tantũ indulgentias, & peccatorum remissiones. Et id ipsum confratriæ Corrigiatorum Sancti Augustini concessum est, vt patet ex suæ institutionis Bullis. Conformauit se in hoc decreto Concilij Tridentini supra citato.

Vnde Leo X. declarauit & concessit. *Quod personæ triũ ordinũ Diui Augustini, d scilicet, fratres, moniales & Mantellatæ omnibus & singulis priuilegijs, gratijs, indultis, quæ in mari magno, seu in alijs concessionibus tam per ipsum quam per alios Romanos Pontifices prædecessores suos ordini antedicto concessis continetur plenè & largiter perfrui possint, & debeant, sed voluit, quod quarti gradus vtriusque sexus personæ indulgentijs tantummodo gaudeant.*

Noluit enim summus Pontifex, quod iurisdictio Episcoporũ perturbaretur, & incentiuum laxioris vitæ per priuilegia præberetur, prout postea Concilium Tridentinum determinauit. Et aduertit Collector e priuilegiorum Mendicantium, quod istæ personę quarti gradus videtur quod sunt, quæ in aliquibus literis apostolicis vocãtur corrigiatę, idest, quæ solum deferũt corrigiam Sancti Augustini. Et hæ personæ (ait) quod solum gaudent indulgentiis post istam prouisionem: Nam antea gaudebãt aliis indultis, sicut fratres & admittebantur tẽpore interdicti ad diuina. Ego autem amplius existimo, quod Mantellatæ (prout in Concilio Lateranensi f ordinauit Leo X.) Pinzocheræ quorumlibet ordinum in propriis domibus habitãtes eligere valeant sepulturã, vbi voluerint. Et quod die paschatis tantum Eucharistiam, necnon extremam vnctionem cæteraque Ecclesiastica sacramenta (pœnitentiæ sacramẽto duntaxat excepto) à proprio sacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbunt perferenda teneantur. Ac decreuit, quod in foro seculari coram iudicibus secularibus conueniri possint. Et licet addat Collector g priuilegiorũ Mendicantiũ, quod præfata cõstitutio nõ intelligitur de vouẽtibus castitatem virginalem, vel vidualem, nã Leo X. prout habetur in supplemento h ordinis, præfatam constitutionem per eũ in Cõcilio factã, *motu proprio & ex certa sciẽtia ac de apostolicę ptãtis plenitudine declarauit decernẽs, quod minimè intelligi debeat de facientibus votũ castitatis, ita vt mulieres virginalẽ vitã, aut cali-*

bem

d Habet in suppl. fol. 122. conc. 116.

e Collect. titu. commu. priui. §. 28.

f Habet. in suppl. fol. 26. conc. 86.

g Coll. tit. mulieres. § 6.

h Supp. fo. 28. concess. 91.

bem solemniter vouentes, etiam in consanguineorum, vel affini m suorum, vel proprijs domibus, aut seorsum habitantes priuilegijs, & immunitatibus prædictis in omnibus & per omnia frui & gaudere debeant. Mihi tamen hoc modo post conciliũ videtur dubiũ, cum ex concessione dictorũ priuilegiorũ omnibus his personis turbatio iurisdictionis Episcopalis succedat contra decretum sacri Concilii Tridentini. Nõ obstante tamen hoc, non possum asserere supradictas personas a Concilio Tridentino his priuilegiis priuari; cum ipsummet Conciliũ dicat gaudere prædictis gratiis eos, qui legitimè, & secundum regulam eorundem ordinum professionem fecerunt. Et hæ Mantilatæ (vt supponitur) solenniter virginalem, aut cælibem vitam profiteotur iuxta regulã suo modo viuendi ipsis a Sede Apostolica cõcessam. Leo enim Decimus statuit, prout habetur in eodẽ supplemento, *a Quod Tertiarij collegialiter viuentes, seu cum claustralibus habitantes, aut mulieres virginalem, aut castam vidualem vitam ducentes expresso voto, & sub habitu Tertiariorum gaudere debent priuilegijs, quibus fratres ordinis, cuius Tertiæ regulæ habitum gestant potiuntur, & gaudent*, Ecce vides quomodo authoritate apostolica hæ mulieres voto expresso virginitatis, aut castitatis vidualis se astringunt, & sic professionem emittunt.

a Supp. fo. 26. const. 87.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Mendicantes, & qui eorum gaudent priuilegijs, possint frui priuilegijs religioni Societatis Iesu concessis.

RESpondeo dicẽdo, quod Clemens VII. Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die trigesima Maii anno Domini millesimo quingẽtesimo vigesimo quinto, pontificatus sui anno secundo cõcessit ordini fratrum Minorum regularis obseruantiæ, vt possint frui indultis cõcessis, & concedendis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus. Ratione cuius Maximi priuilegii tenui in explicatione *b* Cruciatæ, & in nostra summa cõfessorum, ordines Mendicantes, & qui cõmunicant in priuilegiis suis concessis, & concedendis, posse vti omnibus facultatibus concessis societati Iesu. Sed contra hanc sententiam viri docti tenuerunt dicentes, Clementem Septimum solum fuisse locutũ de priuilegiis concedẽdis ordinibus suo tempore a sede Apostolica approbatis, & religionem societatis, vt patet multo post fuisse a Sede Apostolica approbatam. Non aduertentes, quod post Clemantẽ Septimum, Paulus Quartus, & Pius Quartus, & Pius Quintus, & Gregorius Tertius decimus, & Sixtus Quintus priuilegia mendicantium approbantes ea omnia de nouo concesserunt, ac si tenor ipsorum priuilegiorum in eorum literis Apostolicis apponeretur, & sic priuilegium Clementis Septimi tempore, & ætate horum summorum pontificum fuisse concessum, quo tempore, & ætate religio Societatis non solum erat ab Ecclesia approbata, sed etiam per orbem dispersa.

b In expl. pag. 191. & in summa 2. tom.

Nec his obstat, quod innouatio priuilegiorũ aliquid concedit de nouo vltra id, quod in priuilegiis innouatis continebatur, quod est contra ea, quæ supra *c* resoluimus, si quidem concessio, & extensio Clementis Septimi non extẽdebatur ad priuilegia concessa Societati, & modo innouata extẽditur ad ea. Nam huic obiectioni respondeo, quod ratione innouationis præcise non extẽditur ad dicta priuilegia. Quod probatur; Nam si ipsum priuilegium fuisset innouatum ab aliquo Summo Pontifice successore Clementis Septimi ante institutionem & approbationem Societatis Iesu minimè extẽsio supradicta ad priuilegia Societatis dimanaret. Extenditur igitur tale indultum Clementis Septimi ad ea priuilegia, ratione temporis, in quo facta est innouatio, & noua concessio, quo tempore iam dicta religio Societatis approbata est a Sede Apostolica. Ex quibus infero intellectum ad iura *d* decernẽtia innouationem priuilegiorum nihil addere priuilegiis innouatis, quod, scilicet, hoc intelligatur directè & immediatè nihil addere, indirectè tamen, & mediatè aliquid posse addere, quãdo, scilicet dicta innouatio facta est tempore, quo aliqua inueniuntur de nouo facta, ratione quorum necessario per necessariam sequelam aliqua suboritur de nouo concessio, prout in exemplo proposito satis patet.

c Supr. q. 8.

d d. c. ex parte de priuil.

Et vt omnis ambiguitas amputetur, & nulla ratio dubitandi relinquatur, in cõfirmationẽ nostræ sententiæ adduco cõmunicationem priuilegiorum factam a Gregorio Quarto decimo ordini Cisterciensi, de qua supra fecimus *e* mentionem. Qua definit summus Pontifex dictum ordinem frui etiam priuilegiis societatis, cum ipsi concedat communicationem priuilegiorum omnium ordinum. Adduco etiam confirmationem & cõmunicationẽ priuilegiorum factam ab eodem Gregorio Quarto decimo congregationi fratrum Crucigerorũ, de qua supra *f* etiam fecimus mentionem, eius tenorem referendo. In qua specialiter eis concedit, vt possint frui priuilegiis, & indultis factis religioni presbyterorum collegialium Societatis Iesu. Ex quibus duabus concessionibus sic colligo argumentum in confirmationem nostræ opinionis. Mendicantes gaudent priuilegiis concessis, & concedendis aliis religionibus, etiam non Mendicantibus a Clemente Septimo, sed religioni Cisterciensi, & congregationi fratrum Crucigerorum fundatis ante Clementem Septimum sunt de nouo cõcessa priuilegia Societatis; ergo eademmet priuilegia sunt concessa Mendicantibus, ita vt ipsis vti possint.

e Supp. hac q. art. 7.

f Supr. hac q. art. 11.

At circa hunc articulum duo suboriũtur dubia. Primum est, verum priuilegia concessa a Sede Apostolica religiosis Societatis, ita vt aliis religiosis aliorum ordinum minimè communicentur, de quibus Collector priuilegiorum Societatis, communicentur modo per nouas concessiones posteriores summorum pontificum; in quibus conceditur ipsis religiosis, vt possint gaudere priuilegiis dictæ Societatis. Hoc dubium aliquibus, & mihi etiam difficile apparet; Et certe vellem, vt mens Sedis Apostolicæ circa hoc expresse postularetur. Modo tamen mentem ipsius ex priuilegiis datis indagãdo dico, quod Gregorius Quartus decimus in duabus cõcessionibus superius adductis absoluta, & sine aliqua limitatione concedit, quod Cistercienses, & Cruciferi fruãtur omnibus priuilegiis concessis aliis ordinibus etiã Societati Iesu. Et a concessione generali non est recedendum, nisi vbi constat de voluntate concedentis, præcipue cũ hoc sit beneficium principis, & per consequens latè interpretãdum. Vnde etiam si a Sede Apostolica sit aliquod priuilegium concessum Societati, ita vt aliis religiosis aliorum ordinum minimè communicetur cum successores Summi Pontifices, ea priuilegia sine aliqua limitatione aliquibus ordinibus communicauerint, cum quibus communicant mendicãtes, clarum est, ipsos Mendicantes priuilegiis Societatis Iesu modo sine aliqua limitatione vti posse.

Secundum dubium est. Attento, quod religiosi Societatis non possunt vti gratiis, & facultatibus directè, aut indirecte per viam cõmunicationis ipsis

concessis

concessis, nisi a præposito generali, vel ab alijs per ipsum illis communicentur, prout cōcessit illis Gregorius Tertius decimus, cuius indulti tenorē supra retulimus dubium inquam est, an religiosi aliarum religionum possint vti illis priuilegijs directè, aut indirectè sibi per communicationem concessis, sine eo quod ipsis a suis præpositis generalibus, aut ab alijs nomine ipsorum communicentur. Ad quod respondeo, quod sic. Nam Gregorius Quartus decimus Crucigeris, aut religioni clericorum ministrantium infirmis communicationem priuilegiorū Societatis concessit, sine eo, quod illarum religionum professores ea a suis generalibus mendicarent: præterea dicta priuilegia fuerūt ipsis communicata absolutè, & nobis etiam absolutè, ac si fuissent nostra conceduntur. Et nobis per communicationem non conceduntur restrictiones, & limitationes, quæ alijs ordinibus propter eorum particulare regimen a Sede Apostolica fuerunt impetratę. Cuius modi est restrictus vsus priuilegiorum in Societate, quod scilicet non possit sortiri effectum, nisi prout a generali bus fuerit dispensatus, a quo pendet tota ipsius Societatis gubernatio, etiam quoad particularia, quæ ab aliarum religionum præpositis generalibus minimè exequuntur.

Ex quibus infertur, quod Bulla Pauli Quarti confirmata per Gregorium Decimū tertium, qua prohibetur in ordine fratrum Minorum regularis obseruantiæ recipi sub grauibus pœnis eos, qui ex genere maculato descendunt, de qua supra in quæstione de Abbatibus quoad genus late egimus, non communicatur alijs religionibus, vbi similis non fuit vnquam petita, nec obtenta. Quod est verissimū præsertim quando dicta Bulla, & aliæ similes sub grauibus pęnis in religionibus particularibus executioni mandari præcipiūtur. Si enim ipsæ per communicationem alijs religionibus communicantibus in indultis competerent; sequeretur, quod sicut ipsis communicantur in bullis decreta, ita etiam communicarentur pœnæ, in quas incurrunt ipsorum decretorum transgressores. Hoc autem non est dicendū. In illis enim pœnis & censuris nullo pacto fit ipsis religiosis communicatio, cum secundum regulam iuris odia restringi, & fauores conueniat ampliari. Præterea infinita inde absurda sequerentur, prout facillimè in casibus particularibus posset demonstrari. In illis igitur, quæ in fauorem religiosorum sunt lata, quamuis in pœnam laicorum ex altera parte redundent, fit inter religiosos communicatio, cum cōmunicatio in fauorem ipsorum sit data, & non in odium. Et hoc est bene notandum. Vidi enim ego in facti contingentia apud nuntium Apostolicum in oppido Matritij litigari, an constitutio supradicta Pauli Tertij pro minoribus regularis obseruantiæ lata communicari deberet alteri religioni distinctæ professionis, & habitus ad effectū repellendi à dignitatibus & prælationibus ipsius quendam ex genere maculato procreatum.

ARTICVLVS XVIII.

An in communicatione priuilegiorum veniant concessa alicui loco speciali.

a Lib. mon. s. impr. fol. 265. concess. 548. & in supp. fo. 66. conc. 206.

RESpondeo dicendo, quod Iulius Secūdus, prout habetur in libro a Monumenta ordinum. & in supplemēto. *Omnia, & singula priuilegia, immunitates exēptiones, cōcessiones, indulgentias, ac peccatorū remissiones, & indulta quæcunque quibusuis cōgregationibus seu Societatibus aut alijs locis, & illorū personis ordinis fratrum Eremitarū regularis obseruantiæ nuncupatis generaliter concessa, ad ipsum ordinem fratrum Eremitarū & illius personas ac si illis specialiter concessa fuissent, authoritate Apostolica extēdit, & illis communicauit.*

Circa quam concessionem aduertit Collector b priuilegiorum Mendicantium, quod virtute eius credebant aliqui fratres prædicti ordinis posse gaudere priuilegijs, & indultis particularibus domibus sui ordinis concessis, vt S. Mariæ de Populo vrbis Romæ, & similibus. Et alij fratres aliorum ordinum Mendicantium credebant, quod virtute communicationis priuilegiorum similiter esset eis cōcessum, propter quod ad sedem Apostolicam fuit deuentum, vt ab ea certa huius dubij definitio consequeretur. Et Leo c Decimus, prout habetur in ordinis supplemento. *Declarauit debere intelligi, quod gaudeant prædictis fratres priuilegijs generaliter concessis congregationibus, & personis, & locis congregationū, & non domibus, vel personis particularibus congregationum, vel ordinis concessis.*

b Coll. in comp. tit. communicatio. pri. §. 22

c In suppl fol. 59. conce. 557.

Aduertendum tamen, quod Pius Quartus, prout habetur supra, d extendit priuilegia concessa vni, aut quibusdam monasterijs ordinis Diui Hieronymi, ad omnia & singula monasteria eiusdē ordinis tam virorum, quàm mulierum, quibus in specie concessa non sunt, & in quibus aliæ causæ concessionis & indultorum prædictorum, aliàs quàm præfertur suberant: prout latius in dicto loco continetur. Quæ concessio est maxima. Ex qua colligitur, quod in isto ordine fit communicatio priuilegiorum non solùm generaliter concessorum congregationibus, & personis, & locis congregationum, sed etiam monasterijs particularibus. Ita quod priuilegium concessum cuidam particulari monasterio alteri, & singulis, & omnibus eiusdem ordinis monasteriis fiat commune, quamuis ipsis in specie concessa non sint, & in quibus aliæ causæ concessionum, & indultorum prædictorum alias suberant; & per communicationem priuilegiorum, quæ ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, & omnibus alijs eorum priuilegijs gaudentibus, omnia concessa, & concedenda, quibuscunque ordinibus sunt communia, & concessa monasterijs vnius religionis alterius ordinis monasterijs communicantur. Omnes ordines supradicti Mendicantes & qui eorum gaudent priuilegijs idemmet habent indultum, ac si specialiter ipsis esset concessum. Vnde indulta concessa, verbi gratia vni monasterio Diui Augustini omnibus alijs vtriusque sexus monasterijs eiusdem religionis fiunt communia, quod Iulius Secundus & Leo Decimus omnibus ordinibus mendicantibus concessit.

d Supr. hac q. art. 9.

Ex quo infertur quod indultum Portiunculæ cōcessum Beatō patri nostro Francisco, per intercessionem B. V. Mariæ cum ipsa cum eius filio Domino nostro Iesu Christo in Eremita V. Mariæ Angelorum, ciuitatis Assisij assisteret, prout refert Diuus Antonius e Florentinus, & refertur etiam in chronicis nostræ religionis, vt quicunque visitauerit Ecclesiam dicti monasterii contritus, & confessus in die secunda mensis Augusti, in quo authoritate apostolica festū portiunculæ, id est dedicationis dictæ Ecclesiæ celebratur indulgentiam plenariam consequatur: Infertur, inquam, quod dictum priuilegiū omnibus vtriusq; sexus monasterijs ordinis fit commune. Et sic contriti, & confessi visitantes Ecclesiam monasteriorum ordinis patris nostri Francisci tam virorum, quàm mulierum, hanc eandemmet indulgentiam consequantur sine eo, quod confraternitati Chordę patris nostri Francisci sint cōscripti. Nā

e Ant. 3. p. tit. 24. c. 7. §. 4.

per

per communicationem omnia indulta concessa vni monasterio dicti ordinis omnibus alijs eiusdem ordinis monasterijs, tam virorum, quàm mulierum fiunt communia; Quod summe notandum est. De quo latius infra in secundo tomo in quæstione de portiuncula dicetur.

Aduertendum tamen circa prædictam Pij IV. concessionem, quod cum excedat maximè iuris metas, tantùm debet intelligi in casu, in quo loquitur. Et sic solùm indulget, vt priuilegia concessa particularibus monasterijs, omnibus alijs eiusdem ordinis monasterijs fiant communicabilia. Non tamen concedit, vt priuilegia concessa fratribus particularibus eiusdem ordinis alijs religiosis dicti ordinis communicentur. Ex quo infertur secundum declarationem Leonis Decimi (quæ quantum ad hoc intacta permanet) minimè huiusmodi priuilegia concessa particularibus religiosis, alijs omnibus fieri communia. Et certe, si contrarium diceretur, tota religionum obseruantia funditus euerteretur, cum in vnaquaque religione sint aliqui patres, cum quibus propter iustissimas causas est à sede apostolica in multis obseruantijs regularibus, & in aliquibus suorum institutorum obligationibus dispensatum. Et si priuilegium prædictum Pij Quarti de concessis particularibus fratribus intelligeretur, sicut intelligitur de particularibus monasterijs, omnes earum religionum fratres, in quibus eædemmet causæ non militant, allegarent pro se dispensationem cum particularibus religiosis factam, ac si ipsis specialiter esset facta. Quod absit.

ARTICVLVS XIX.

An in communicatione priuilegiorum censeantur communicari vsus, & non vsus.

RESpondeo dicendo, quod Panormitanus *a* dicit, quod si vnus vtitur, & alter non vtitur priuilegio multis concesso, non præiudicat non vtens vtenti. Quam opinionem tenet etiam Syluester. *b* Vnde priuilegia concessa alicui religioni, aut communitati, quæ per communicationem alijs religionibus sunt communia, ex æquo ac si ipsis fuissent specialiter concessa, non tolluntur, nisi legitimo tempore præscribantur, prout est vulgare in iure. *c* Et oportet haberi scientiã priuilegiorum, & voluntatem non vtendi illis ab his, contra quos talis præscriptio allegatur. Ex quo sequitur, quod etiã si contra alias religiones possit allegari non vsus sufficiẽs ad præscriptionem; contra alias minimè talis præscriptio potest proponi, cum eis talis non vsus non interuenerit: & licet interuenerit hoc ex ignorantia dictorum priuilegiorum sæpissime (ne dicam semper) habet originem. Et sic euidenter concluditur, quod non vsus alicuius religionis, aut aliarum religionum minimè alijs religionibus, vbi per ignorantiam talis non vsus interuenit, communicatur. Hoc cõfirmatur ex dicto Innocentij, *d* quod scilicet, particulares canonici bene possunt sibi præiudicare perdendo priuilegium per vnicam contrauentionem, sed Ecclesiæ præiudicare non possunt, quin ea possit allegare, non esse sibi sublatum suum priuilegium, licet sit perditũ quoad personas particulares. Ex quibus colligitur, quod cum contrariorum eademmet sit dispositio, idem pariformiter dicendum sit à contrario, si aliqua religio vtatur aliquo priuilegio, quod alia vbi talis priuilegij contrarius viget vsus sufficiens ad inducendam præscriptionem, minimè potest iuuari ex vsu alterius ad gaudendum priuilegio præscripto. Quod enim indirectè per viã communicationis, & extensionis à sede apostolica impetratur, est ius, nõ autem vsus, & non vsus; quæ non in iure, sed in facto cõsistunt. Quod est summe notandum in hac materia.

a Pan. in c. cũ accessissent de constit. in fi.
b Syl. v. prim. §. 11.
c c. si de terra & c. accedentibus de const.
d Innoc. in d. c. accedẽtibus.

ARTICVLVS XX.

Quomodo sit horum priuilegiorum communicatio.

RESpondeo dicendo, quod Iulius II. prout habetur in supplemento *e* ordinis, *Declarauit, & cõcessit, quod in prædicta priuilegiorum gratiarum, & indultorum præfatorum communicatione, tam vniuersaliter per prædecessores suos toti ordini Minorum, quàm et per ipsum particulariter prædictorum regnorum prius facta, vt ea, quæ ad absolutionem, & dispẽsationem, vel alias per priorem generalem, seu magistrũ ordinis præfatorum fratrum, verbi gratia, Prædicatorum spectant ad magistrum, vel vicarium generalem fratrum Minorum pertineant. Et ea, quæ ad priores cõuentuales desf, prælatos singularum domorum ordinis prædicatorum, & eorum vicarios similiter spectant, ad guardianos, & eorum vicarios ordinis Minorum similiter spectant. Et ea quæ ad priores seu vicarios, vel superiores, prouinciales, idest prælatos, qui medij sunt (quocunq; nomine censeantur, & vocentur) inter prædictum generalem, vel magistrum ordinis, priores conuentuales & eorum vicarios, simili modo spectant ad ministros & vicarios prouinciales, ac custodes (qui etiam medij sunt inter ministrũ, & vicarium generalem) & guardianos, eorumq; vicarios similiter pertineant. Et quod sicut de potestate prælatorum, scilicet, de prælatis ad prælatos, dictũ est, ita de congregationibus vnius ad congregationem alterius ordinis, & de fratribus priuatis, id est sine prælatura ad fratres priuatos; & de festiuitatibus ad festiuitates, in his casibus, in quibus congregationibus, vel fratribus priuatis ac festiuitatibus alterius ordinis aliquid cõcessum est, nunc & pro tempore respectiue concessa intelligantur. Ita quod ea, quæ in honorem sanctorum Dominici, Petri, Martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis fratribus, vel locis Prædicatorum sunt concessa; omnia illa fratribus Minoribus præfatis eorumque locis, ac festiuitatibus sanctorum Francisci Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, quinque Martyrum dicti ordinis, qui apud Marrochium martirij coronam adepti sunt, & Sanctæ Claræ, ac in alijs festiuitatibus dicti ordinis Minorum, licet sint in maiori numero, quam festa ipsorum fratrum Prædicatorum sint, & intelligantur concessa.* Hæc Iulius Secundus. Ex qua concessione colligo primo, quod cum in festiuitatibus D. Francisci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, Didaci, & Sanctæ Claræ aliquam Ecclesiam ordinis Minorum visitantibus contritis & confessis, ac sancta corporis Domini communione refectis indulgentia plenaria concedatur, prout infra in quæstione de indulgentijs concessis visitantibus Ecclesias Minorum explicabitur; etiam eædemmet indulgentiæ censentur concessæ visitantibus contritis, & confessis, & communione refectis Ecclesias Prædicatorum in festiuitatibus sanctorum Dominici, Petri martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis, & Hyacinti. Quoad Diui Dominici, Petri martyris, Thomæ de Aquino, & Catherinæ de Senis festiuitates patet ex supra dicta declaratione & concessione. Quoad Diui Hyacinti festiuitatem probatur ex dictis in articulo primo huius quæstionis. Vbi probauimus ex concessione Leonis Decimi ordinem Prædicatorum gaudere omnibus priuilegijs concessis, & concedendis visitantibus Ecclesias, & oratoria ordinum Mendicantium.

e Supp. fo. 74. conce 222. & f. 8. conc. 263.

tinm. Et per consequens, sicut in die Sancti Didaci modo est concessa à Sixto Quinto Ecclesijs Minorum visitantibus indulgentia plenaria; ita etiam eadem met indulgentia per viam communicationis censetur concessa visitantibus Ecclesias Prædicatorum in die festiuitatis D. Hyacinti. Hoc enim operatur communicatio priuilegiorum etiam in posterum concedendorum.

Secundo colligo, quod sicut hodie à Domino Papa Clemente Octano est concessum priuilegium, vt in festiuitate D. Didaci possimus nos fratres Minores, & moniales Sanctæ Claræ in nostris Ecclesijs suspendere interdictum, prout latius infra secundo tomo, in quæstione de interdicto, & cessatione à diuinis, erit nobis sermo: ita etiam in festiuitate D. Hyacinti, idem etiam priuilegium fratribus, & monialibus ordinis Prædicatorum conceditur. Hoc enim petit ex supra dictis communicatio priuilegiorum concedendorum attenta declaratione Iulij Secundi superius allegata.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum participantes priuilegia possint illis vti contra illos, quorum contemplatione participant.

a Cord. add. ad compe. tit. cõmunicatio priu. in fi.

RESpondeo dicendo, quod hanc quæstionem excitat Doctissimus Corduba *a* in additionibus ad compendium. Quam in hunc modum resoluit dicens, quod illi, quibus communicantur priuilegia aliorum ordinum, ac si illis specialiter concessa fuissent, quales sunt Mendicantes, & etiam alij religiosi, de quibus supra, possunt æqualiter, & ex æquo gaudere prædictis omnibus priuilegiis sibi communicatis, etiam contra illos, quibus concessa fuerunt, per quorum communicationem ipsi gaudent prædictis priuilegiis. Ratio est, quia iam facta sunt sibi propria, & non habent ea dependenter ab aliis, sed independenter, ac si ipsis specialiter concessa fuissent, quomodocunque illi se habeant circa illa priuilegia vtendo, vel non vtendo eis, sicque in tali communicatione independenti omnes, qui dictis priuilegiis possunt vti, adæquantur ex æquo. Nec ex hoc, quod communicantes virtute communicationis possint agere contra eos, quibus priuilegium communicatum primo fuit concessum, frangitur regula illa vulgaris, quod priuilegiatus, nõ potest agere contra pariter priuilegiatum. Nam illa regula non militat in hoc casu, vt supra *b* latè declarauimus, adducendo aliqua exempla manualia.

b Sup. q. 9.

Loquendo autem de illis, quibus non sic specialiter, & independenter communicantur priuilegia, vt sunt familiares, & donati fratres, & alij huiusmodi, secus dicendum est. Hi enim non possunt vti priuilegijs fratrum contra ipsos fratres, quorum priuilegia illis communicantur. Quia quod in fauorem ipsorum fratrum principaliter concessum est (quod scilicet, eorum familiares vtantur ipsorum priuilegijs) non debent contra ipsos fratres, seu in eorum dispendium retorqueri, iuxta quandam tritam iuris regulam, *c* quia non ex æquo gaudent sicut fratres prædicti. Similiter, si fratres perdiderint tale priuilegium, seu si eo non vtantur, similiter perdiderunt, & non possent eo vti prædicti familiares eorundem fratrum, quia tales familiares donati & oblati, & seruitrices habent prædictum priuilegium communicatum sibi dependenter à prædictis fratribus, & monialibus, & sic minus principaliter. Ideo cessante principali, & fratrum fauore, quorum intuitu principaliter tale priuilegiũ valebat, cessat & minus principale, & accessorium. Et ad hoc sunt multa iura pariter cũ ratione prædicta, vt patet per Bartolum, *d* Baldum, & Panormitanum.

c De reg. iur. l. 6. cap. quod per nouale. vũ dicta gl. de ver. sig.

Et aduertit Corduba, hoc esse summe notãdum; quia valet ad multa, & ad hoc quod secundum priuilegia nostra, & nobis communicata ab alijs religiosis possimus non seruare interdictum in nostris festiuitatibus, etiam si sit interdictum positum ab illis alijs religiosis, licet talis non obseruatio interdicti sit in eorum præiudicium, quia ex æquo ac si nobis specialiter concessa fuissent, communicata sunt, & facta nostra independenter talia priuilegia.

d Bart. in l. 1. de leg. 1. & in l. amicissimus §. Lucius Bal. in l. omnia. C. de Episcop. & cler. Panor. in cap. ex parte de foro comp.

Aduertendum tamen, quod Corduba loquitur ante Concilium Tridentinum. Et ideo supponit familiares seruitores, oblatos, donatos, &c. habere priuilegia communicata à religionibus, quarum sunt familiares, seruitores, aut aliquo modo addicti, qui bus in foro exteriori possunt, vt exempti agere contra illos fratres, à quibus talia priuilegia sunt participati. Quod hodie quoad illos ex Concilio Tridentino video immutatum, vt supra iam tactum est. Ipsi enim monasterijs addicti, & inseruientes per Concilium *e* Tridentinum priuantur omnibus priuilegijs, quibus iurisdictio Episcopalis perturbatur. Et sic solùm illis remanent priuilegia, quæ indulgentias, & remissiones peccatorum concernunt, nisi dictis monasterijs actu seruiant, & intra eorum septa, & domus resideant, subque eorum obedientia viuant, aut qui legitime & secundum regulam earundem militiarum, & ordinũ professionem fecerint. Vnde cum eorum priuilegi. & indulta sint à sacrosancto Concilio sublata respectu ipsorum, non potest illis fieri participatio, & communicatio, sed tantùm respectu eorum, quæ in suo vigore permanserunt, vt sunt ea, per quorum vsum iurisdictio Episcoporum nõ perturbatur. Verum est tamen, quod in foro conscientiæ sunt omnia priuilegia reualidata, etiam si sint contra Concilium Tridentinum, prout supra dictum est: & per consequens in foro conscientiæ possunt dicti seruitores & familiares frui ipsis.

e Sef. 24. de refor. c. 11.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum ordines Mendicantes possint frui priuilegijs eorum obseruantiæ repugnantibus.

RESpondeo dicendo, quod ideo finem imponẽs huic quæstioni volui hic hanc quæstionem excitare, quia occasione eius est nobis explicãda quædam clausula sæpe sæpius apposita in communicationibus cõcessis in literis apostolicis, scilicet, dummodo eorum, quibus communicantur, obseruantiæ non sint contraria. Multa enim videmus indulgeri aliquibus laxioribus religionibus, quæ strictioribus sine maximo earum dispendio minimè possunt accommodari. Multa enim Summi Pontifices ordinibus militaribus concesserunt, quæ alijs religionibus Mendicantibus, & monachalibus minimè gentium sunt applicãda. Professoribus enim militarũ cõcessum est, vt possint ducere vxores, & vero matrimonio copulari, & vt possint testari de bonis suis patrimonialibus, & etiã de redditibus Ecclesiasticis certam quantitatẽ suis monasterijs relinquendo, & alia similia, quæ si per consequens ordinibus Mendicantibus, & monachalib. censerẽtur cõmunicata, totus eorum decor, & fortitudo periret, imo deficeret à veris religionibus, cũ status matrimonialis verę religionis

gionis essentiæ contradicat. Propter quod, vt latè supra *a* disputauimus religiones militares à doctissimis Theologis nunquam nomine absolute religionum sunt insignitæ. Ex quibus infertur, quod licet in priuilegio concesso à Gregorio Quarto decimo, cuius tenorem supra *b* retulimus, fiat Cistercii ordini,& per consequens Mendicantibus communicatio priuilegiorum ordinum militarium, ipsa tamen communicatio ipsis applicatur ita, vt regulari obseruantiæ ipsorum ordinum non sit contraria. Quę limitatio, licèt in ipsa Bulla minimè apponatur, semper tamen subintelligitur apposita: aliàs ipsa communicatio cederet non in fauorem, sed in odium; non in ædificationem & stabilitatem, sed in dissipationem,& destructionem religionum. Et quod in fauorem introductum est, in odium retorqueretur, contra, id, quod dictat ratio naturalis, & sacri Canones proclamant. Hæc sufficiant pro hac communicationis quæstione.

a Su.q.1.ar.6

b Sup.hac.q. ar.7.

QVÆSTIO LVI.

De communicatione corporis Domini nostri Iesu Christi,& administratione aliorum Sacramentorum quantum ad eorum ministros, in quatuordecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *Vtrum religiosi possint secularibus administrare sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta.*

2 *Vtrum authoritate Apostolica possit fieri, vt religiosi modo sacramentum Eucharistiæ administrare possint.*

3 *Vtrum sit aliquod priuilegium modo quo possint religiosi Eucharistiam administrare, etiam in die Paschatis.*

4 *Vtrum in articulo mortis liceat religiosis ministrare sacramentum Eucharistiæ sine culpa, & sine pœna excommunicationis.*

5 *Vtrum deficiente parocho, & necessitate vrgente possint religiosi communicare fideles infirmos.*

6 *Vtrum communicationem paschalem possint religiosi ministrare peregrinantibus.*

7 *Vtrum secularis sacerdos administrans Eucharistiã in Ecclesiis Mendicantium sit necessarium, quod sit approbatus ab ordinario & an parochus in sua parochia possit delegare hanc facultatem cuilibet sacerdoti simplici.*

8 *Vtrum diaconus religiosus possit Eucharistiam ministrare fratribus, aut secularibus in aliqua necessitate.*

9 *Vtrum moniales possint dare licentiã. vt in suis monasteriis hoc sacramẽtum fidelibus administretur.*

10 *Verum fratres & sorores tertij ordinis Mantelati, & Corrigiati possint recipere extra parochiam cõmunicationem paschalem.*

11 *Vtrum fratres ministrantes in Indijs sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta cũ licentia Regũ Hispaniarum incidant in excommunicationem.*

12 *Vtrũ episcopus possit agere contra religiosos, qui sacramenta prohibita in Clementina administrant.*

13 *Vtrum licentia parochi excommunicati sufficiat, vt religiosi possint ministrare sacramenta prohibita in dicta Clementina.*

14 *Vtrũ religiosi possint sacramẽta pœnitentiæ, & Eucharistiæ & alia suis familiarib. administrare.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religiosi possint fidelibus administrare sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta.

Respondeo dicendo, quod Clemens *c* V. in hunc modum hanc quæstionem decernit dicens. *Religiosi, qui clericis, aut laicis sacramentum vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrare matrimonia solennizare, nõ habita super his parochialis presbyteri licẽtia speciali, aut qui excommunicatos à Canone (præterquam in casibus a iure expressis, vel per priuilegia sedis apostolicæ cõcessa eisdem) vel à sentẽtijs per statuta prouincialia, aut sinodalia promulgatis, seu vt verbis eorum vtamur à pęna & à culpa absoluere quemquam præsumpserint, excommunicationis incurrunt sententiam ipso facto per sedem Apostolicam dumtaxat absoluendi. Quos etiam locorũ ordinarij, postquam de hoc eis constiterit faciant publicè nuntiari excommunicatos, donec de absolutione ipsorum eis facta fuerit fides nullo religiosis eisdem super hoc exẽptionis, vel alio priuilegio suffragãte.* Hæc in prima parte prædictæ Clementinæ. Quam libuit in hoc loco explicare non solùm, prout cõcernit ministerium corporis dominici, sed etiam prout spectat ad administrationem sacramentorum extremæ vnctionis, & matrimonij solennizationem, cum istorum sacramentorũ dispensatio in ea religiosis prohibeatur. Circa quam Clementinam est notandum primo, quod nomine religiosi in ea solùm illi intelliguntur, qui strictissime religiosi,& tria vota substantialia vouent. Patet, quia ibi solùm illi includuntur, & de illis solùm est sermo, vt intelligunt iurisperiti, Glossa, *d* Cardinalis Zabarela, Ioannes de Imola, Ancharranus, D. Antoninus & Syluester dicentes, omnes prædictam Clementis constitutionem solùm religiosos comprehẽdere, qui monasticam sequuntur vitam. Et comprehendit etiam religiosos Societatis Iesu, cum, prout dictũ est in superioribus, *e* sint vere religiosi. Quod ante Gregorij Tertij decimi cõstitutionem ex multis comperiũ erit. Omnia enim rescripta, & omnes literas apostolicas huic societati concessas respiciendo, satis prædicant, quod sedes apostolica in eadem Societate existentes religiosos & regulares nuncupauit,& nuncupat, eosque pro religiosis & regularibus habuit,& habet. Nam Concilium Tridentinum *f* existentes in collegijs Societatis pro clericis regularibus habet. Prætetea ex capitulo decimo sexto sessionis vigesimæ quintæ de regularibus, apparet Concilium Tridentinum prædictum, habere pro regularibus permanentes in eisdem collegijs, cũ illud caput sit collocatum & situatum sub Rubrica de regularibus, & verba constitutionis à Rubrica regulantur, *a* qua arguere licet, iuxta quandam legem *g* vbi notant communiter scribentes,& tenent Bartolus, Romanus,& Aymo.

Præterea cum Summi Pontifices licentiam & facultatem concesserint huic religioni, & illius prælatis, professos, & non professos eiusdem religionis recedentes,& ad alias religiones transeuntes incarcerandi, excommunicandi,& aliter contra eos procedendo sic residentes, & ad alias religiones transeuntes apostatas vocando, constat quod eos pro religiosis, & regularibus habuerint: Et nisi sic recedentes regulares, seu religiosi essent, apostatæ vocari nõ possent. Apostatæ enim dicuntur religiosi extra monasterium in habitu, vel sine habitu monachali reperti iuxta ea, quæ notantur in iure, *h* & tradunt Oldradus, Bartolus,& Baldus.

c Cle.relig. de priuilegijs.

d Gl. in v. religiosi in d. Cle. Zabarela Imola & Ancha. ibi, Anto. 3. p. tit. 24. ca. 64. Syl. ver. exe.

e Sup. q. ar. 5.

f Conc. Trid. ses. 25. de reg. c. 16.

g leg. vn. C. in vna eademq; cum vbi gloss. ver. retructare l. e. & ibi gl. & Bart. C. de e. ciu. conf. ext. l. 11. Bar. sup. Ru. ff. q̃ quis iur. Ro. consi. 32. n. 6. Ale cõs. 1. col. 2. volum. 4. et consi. 89. co. 2. adsi vol. 6. qq. mo. consil. 61. nu. 1.

h c. placuit el. 2. 26 q. 1 c. 2. ne cle. vel monac. l. 6. c. 19. Conc. Tr. ses. 25. de reg. Oldradus. consil. 20 c. Bar. sup. Rub C. de ap. Bal. in marg. ver. apost a.

Præterea hoc confirmatur ex eodem Concilio *a* Tridentino, vbi sub illa regula prohibitoria professionis ante decimum sextum annum, ac renunciationis, aut obligationis, & aliorum, de quibus ibi circa religiosos, & regulares excipiuntur existentes in hac Societate. Ergo præsupponitur, quod existentes in ipsa Societate sunt vere religiosi, vt exceptio sit de regula, vel sit sub regula, quoad vim comprehensiuam, idest, vt sub regula, iuxta ea, quæ mul ta iura *b* nobis testificantur. Vnde si regula ponitur de religiosis, seu regularibus, exceptio non poterit esse de secularibus, non secus ac si regula esset de homine, exceptio vero de capra, seu regula de animali rationali, exceptio de equo, vt docent D. Bartolus, & Decius, vnde cum sint veri religiosi, nimirum si sub dicta Clementina comprehendantur.

a Conc. s. 16. insti. ca. pra ced.

b l. nam quod l. quidā. §. po. ff. de pec. leg. l. in his. ff. de leg. l. pen. §. la beo ff. de au. & arg. leg. 2. D. sup. Ru. de te. in. li. 6. nu. 16. & Bart. ibi. nu 6. Dec. consil. 290.

Ex quo infero, quod alij ministri, qui dicta sacramenta administrant absque licentia presbyteri parochialis, licet grauiter peccent in excommunicationem non incurrunt. Solùm enim religiosi pœna excommunicationis in dicta Clementina feriuntur, quia ipsi frequētius in huiusmodi administratione excedebant. Vnde licet parochus det licentiam suo subdito, vt à quocumque sacerdote possit recipere Eucharistiam, non potest secundum aliquos per hanc generalem cōcessionem recipere à religiosis: Et ratio huius est, Nam licet alij sacerdotes simplices cōmunicantes actiue sine licentia parochi mortaliter peccent, non tamen ramanent excommunicati, sicut remanent sacerdotes religiosi. Vnde cum in ipsis sit maius dubium, non videntur in illa generali concessione esse inclusi.

At pro contraria parte facit, Nam generalis clausula, prout dicitur in iure, *c* comprehendit omnia, nisi contrarium euidentia morali constet de mente eam proponentis. Et non est credendum, quod parochus dans prædictam licentiam generalem noluerit religiosos in ea comprehendi. Licet enim ipsi grauiori pœna arceantur ab administratione huius modi sacramentorum hoc non est, quia minus idonei sint, quàm sacerdotes simplices seculares, sed quia non possint tam facile ab Episcopis coerceri, & liberius poterant ipsi iurisdictionem vsurpare. Quę ratio cessat in nostro proposito cum adsit licentia generalis, quæ cum comprehendat sacerdotes seculares ex identitate rationis, imo ex maiori ratione debet comprehendere religiosos, communiter loquendo magis idoneos ad hoc ministerium peragēdum. Et certe non potest negari, quod in concessione generali veniant etiam ea, quæ specialiter quis esset cōcessurus, si ab ipso peterentur prout in iure *d* notatur. Et vt omnis ambiguitas tollatur Eugenius tertius prout habetur in supplemento, *e* *Declarauit quod quando sacerdos parochialis dat licentiam suo subdito, vt à quocunque possit recipere Eucharistiam, eo casu possit recipere eam à religiosis.*

c l. qui pecuniā. ff. de pet. le. l. qui pet. ff. de pecu. l. si quando C. de inof. testa. vbi gl.

d Notatur in l. 1. C. quaes. signo dare po. e supp. f. 161. conc. 40.

Circa eandem Clementinam etiam aduertēdum est, quis sit presbyter parochialis, de cuius licentia sacramenta prædicta ministrari possunt à religiosis. Pro cuius rei intelligentia est notandum in Hierarchia Ecclesiastica omnes ordines inferiores ab vno supremo regi, & gubernari, & ad ipsum recurrere tāquam ad principium, & caput, à quo omnis influxus, & motus originatur. Non enim sunt plura capita in vno corpore, licet sint plura, & diuersa mēbra non eundem actū habentia, prout dicit *f* D. Paulus, & in iure notatur, & tradit D. Dionysius, & explicāt D. Thomas, & alij. Atque deformitas in corpore ob diuersitatem membrorum non esset, attamen si nullum caput, aut duo, aut plura essent capita monstrū conspicerentur. Vnde tota, & plena, & perfecta Hierarchiæ Ecclesiasticæ ratio in hoc sita est potissime, vt vnum recognoscant inferiores omnes Christi vicarium in terris, legitimum Petri successorem. In quo vno virtute omnium aliorum motus contineatur, & eminentius existant, siquidem rerum hic habet ordo, vt perfectio inferioris in superiori eminentius, & perfectius intelligatur, sicut & cæterarū rerum perfectiones eminentius & perfectius in ipso Deo intelliguntur. Cum ergo Summus Pontifex iure diuino à Christo immediate habeat illimitatam potestatem super totam Ecclesiam, & consequenter tanquam in eminēte virtute, & primo mouente sub Deo omnes aliorum inferiorum actiones ibidem intelliguntur, sicut à capite descendit, velut ros Hermon ad barbam Aaron, & vsque ad extremum vestimenti descensus est, sic qui ab huius modi capite influxum, motum, & operationem nō recipit, extra Hierarchiam Ecclesiæ, nouerit se constitutum, ad quam non pertinent Græci, neq; alij, qui Romanum Pontificem supremum non agnoscunt.

f 1. Cor. 12. et ad Eph. 4. 8. g. dist. c. 3. et de consecratio ne dist. 2. c. 3. & ibi bar. c. cū ex centumdis. Dionysi c. 3. et 9. c. decal. Hierar. l. 1. c. 4. & l. 3 de diui. nom. D. Th. 4. contra gentes Alb. de quatuor Coaeis Dionysius Richel. de auth. Papa. ar. 1. & ar. 8.

Secundo pro explicatione est notandum, ordinem & dispositionem, qui nunc in Ecclesiastica Hierarchia est, non fuisse à Christo Domino institutam immediate, sed post eius ascensionem à Petro legitimo successore, & hærede constitutio ab eodē, & eius successoribus hæc, & alia, quæ tunc sunt in hac hierarchia dimanasse. Ex Euāgelicis literis hoc est manifestum, duodecim à Christo Domino in terris agente ducibus electis, primas Petrum in promissione illa. *Tibi dabo claues regni cælorum. Et tu es Petrus, & super hanc Petram.* *g* & ibi. *Non deficiet fides tua, & Tu aliquando conf:rma fratres*, & ibi *Pasce oues meas*, declaratus fuit. Omnes sic electi exigui, & in Cœna sacris initiati super Corpus Christi verum in illis verbis, *Hæc quotiescunque feceritis* potestatem recipientes, & supra mysticum post resurrectionem, vt in *h* loannea Euangelista in illis verbis. *Accipite Spiritum Sanctum, & quorum remiseritis peccata.* In vniuersum mundum ad prædicādū missi sunt in illis verbis. *i* *Ego dispono vobis regnum, sicut disposuit mihi pater Ite in vniuersum mundum, prædicate Euangelium omni creaturæ.* Ibi enim nulla distinctio prouinciarum, nulla diœcesis discretio, nulla parochiarum differentia, atque parochiorum approbatio, sed vniuersus mundus vna parochia, & vna Ecclesia est declarata, in qua vnus Petrus parochus princeps designatus est. Alij verò residui de numero Apostolorum principes sub principe sunt etiā declarati, sicut *K* Psalmographus propheta ait dicēs. *Constitues eos principes super omnē terram.* Atque de his primis principibus sic concipi Ecclesia. Vnde ergo hierarchia Ecclesiastica, quę ad exēplar illius cœlestis in terra disposita est, tanta varietate est circum amicta, & talis pulchritudo distinata est, vt prouinciarum sit facta discretio, diœcesum facta differentia, parochiarum distincti termini, quos pertransire non licet, & plebanorum, tam infinitus pene numerus absque aliqua confusione dispositus? Haud dubie omnia vno disposita & ordinata sunt à parocho supremo, *l* à quo Patriarchæ, Archiepiscopi, & *m* Curati immediate mori, & pro motu ordine mirabili ad ipsum suum reuertuntur principiū, & fontem Et extra hoc caput neque motum sentiant, neque admittent vllum. Atque illa diuina sapientia, quæ à fine vsque ad finē attingens, disponens omnia suauiter, factū est, quia iuxta hominis conditionem, qui velut vmbra mutatur, & in eodem statu non permanet, variatio in istis frequēs futura erat, quæ si primo ab ipso Deo immutabilis essent disposita, immutabilia remanerēt, neq; vicaria potestas ad id se extēdere valeret. His insinuatis potius q̄ ostensis, quia hic non est locus

g Matth. 16. dist. c. 3. 22. q. 2. c. rolatum. d. 5 o. ca. consi derandum. c. translatum de constit.

h Ioan. 20.

i Mat. vlt. & Mar. vlt. de consec. dist. 4. c. propria.

K Psal. 44.

l 18. dist. cap. quorum. vs.

m Sup. 8.

eus proprius ad quæstionem reuertamur, pro cuius clara explicatione aliqua dicta proponam.

Primum dictum est, Plebanus, qui vni solùm parochiæ ex potestate Sũmi Pontificis, aut Episcopi, aut eius vicem habentis præsidet, verus presbiter parochialis dicendus est. Hæc cõclusio ita est manifesta, vt probatione non indigeat. Sunt enim innumera iura id probantia, & in Clemẽtina *a* talis presbiter parochialis dicitur, sine cuius licentia sacramentorum administratio prædictorum religiosis interdicta est, prout tenent omnes super dictam Clementinam scribentes.

a d. Cle. relig.

Secundum dictum; Episcopus, & Archiepiscopus similiter presbyter parochianus propriè & immediatè, & cuiuslibet parochiæ, & totius diœcesis veri sunt. Hęc conclusio etiam est manifesta. Nam ratio, quare plebanus parochus immediatè dicitur vnius populi: & vnius Ecclesiæ, ea est, quia immediate est constitutus pastor & rector ad oues pascendas, & ad administranda sacramenta, sed primo & principaliter Episcopus in omni sua diœcesi immediate est constitutus pastor, cuiuslibet Ecclesiæ particularis, ergo ipse immediatus dicitur totius diœcesis parochus presbiter. Quod confirmatur Non enim est alienum à iure, vt ex sacris canonibus *b* satis patet, totam diœcesim parochiam vocare. Qua propter, si aliquis religiosus sacramenta supra in Clementina posita ministraret de licentia Episcopi, non transgressor prædicti canonis censendus est, prout tenant Glossa, *c* & communiter scribentes. Non enim est absurdum, quod cura eiusdem parochiæ competat pluribus in solidum, prout notant Innocentius, *d* & Hostiensis, & non solùm sufficit licentia Episcopi, ad hoc quod religiosus non incurrat, sed etiam licentia eius vicarij spiritualis, vel delegati, seu pœnitentiarij, prout tenent communiter scribentes.

b ca. 1. de rap. super c. de paroch. c. hac de offi. Archidia.

c Gl. ubi scribentes, in d. Clem.

d Innoc. in c. cum non ignores de præb. Hostiens. in c. omnes de pœnitent.

Tertio dico, quod summus pontifex Petri verus successor, & legitimus Christi vicarius in terris totius Ecclesiæ, & omnium prouinciarum, & cuiuslibet parochiæ in particulari dicitur esse immediatus primus, & verus presbyter parochialis. Hæc conclusio ex prænotatis apparet, quia à iure Diuino immediate à Christo Domino omnium cura cõmissa est ipso dicente, *Pasce oues meas*. Si ergo commissio Episcopi facit plebanum immadiatum parochum parochiæ, in qua instituitur, & Episcopus est immediatus presbyter, & pastor totius suæ diœcesis, quia à Papa constituitur, & cõfirmatur, à fortiori ipsi Summus Pontifex immediatè à Christo institutus super omnem Ecclesiam erit dicendus verus, & proprius, & immediatus presbyter parochus. Sic tenant Innocentius, e & Hostiensis, dicentes, quod Papa, Episcopus, vel eius vicarius, legatus, & eius pœnitentiarius dicuntur immediate proprij sacerdotes, de quo latè Theologus Heruæus in suo tractatu de potestate Papæ, & Medina *f* in suo Codice de pœnitentia. Vnde doctissimus Soto *g* resoluit, cuiuslibet istorũ licentiam sufficera seorsum ad hoc, vt religiosi in canonem non incidant sacramenta supradicta ministrando. Videamus igitur, an Summus Pontifex dederit licentiam religiosis, vt ea sacramenta possint ministrare, de quo in articulis duobus sequentibus nobis erit sermo.

e Innocen. & Host. ubi sup.

f Med. de pœ. tract. 2 fo. 83.

g So. in c. dist. 18. q. 4. ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum authoritate Apostolica possit fieri, vt religiosi modo Eucharistiam fidelibus ministrare possint.

REspondeo dicendo, quod hæc quæstio proponitur propter quædam verba posita à Clemente V. Clemẽtina superius allegata. *Ibi. Nulla religiosis eisdem exemptione, aut priuilegio suffragante.* Per quæ verba videtur prohibita administratio huius sacramenti religiosis, non obstante quocunque priuilegio.

Pro resolutione est primo notandum, quod exemptio, vel priuilegiũ, vel est quoad omnia, vel quoad aliqua. Verbi gratia religiosus dicitur exemptus ab Episcopo, non tamen est exemptus à suo prælato. Et si habet priuilegium ad confessiones audiendas, & non ad baptizandum, dicitur habere priuilegium quo ad aliqua, & non quoad omnia.

Secundo notandum est, quod exemptio, vel priuilegium alicuius potest esse, vel ad hoc, quod possit quis aliquid agere contra ius commune, & impune, sine hoc quod in pœnam incurrat, vel potest esse non ad hoc, vt possit agere, sed ad hoc, quod in pœnam non incidat. Verbi gratia potest esse, quod religiosi habeant priuilegium, & exemptionem ad hoc, quod in nullo casu etiam contra ius facientes incurrant in excommunicationem, vel suspensionem, aut aliam iuris pœnam, & quod nullo modo possint excõmunicari ab aliquo. Et potest esse exemptio & priuilegium, vt actum ipsum cui pęna apposita est, possint exercere. Vt in casu prędictę Clemẽtinæ, Potest esse, quod sit priuilegium, quod possit religiosus prędicta sacramẽta administrare, & quod non incurrat excommmunicationem.

Tertio est notandum, quod exemptio, aut priuilegium potest intelligi, vel de illo, quod datum, & concessum erat ante constitutionem supradictam Clementis Quinti, vel de priuilegio, aut exemptione postea concessa, aut concedenda. Quod multum refert ad debitam intelligentiam Clementinæ.

His suppositis dico primo Summus Põtifex, saluo ordine Hierarchico, potest exemptionem concedere, & priuilegium aliquibus, quod possint administrare sacramẽta Eucharistiæ, & extremæ vnctionis, matrimoniaque solemnizare, sine licentia Curati, & quod in pœnam prędictæ Clementinæ non incidant sic administrantes. Hæc conclusio ex dictis in præcedenti articolo manet apertissimè probata. Quia cum ipse sit supremus in Ecclesia, potest pro libito sic facere, & manente subiectione, & ordine ad ipsum tanquam ad caput saluus remanet Hierachiæ ordo.

Dico secundo, quod etiam si per prædecessores Clementis Quinti talis exemptio, & priuilegium fuerit datum per eundem Clementem quintum per constitutionem supradictam reuocari potuit & totaliter tolli. Hoc dictum etiam est manifestum, quia par in parem potestatem non habet, nec aliquis prædecessor potuit ligare manus successorum, quia in humanis constitutionibus, quæ ex mera pendent voluntate Pontificis non possit fieri variatio. Cum enim successor tantæ sit potestatis, sicut prædecessor, vt potuit institui per prædecessorem, sic per successorem potuit destrui. Vnde facta tali reuocatione per Clementem V. vt nullo priuilegio, vel exemptione obstante nulli religiosi sub pœna excommunicationis ipso facto prædicta sacramenta administrent, poterit per successores Clementis priuilegiũ, & exemptio dari, vt religiosi ea ministrantes non incidant in excommunicationem. Probatur ex dictis, Nam sicut potuit Clemens V. tollere exemptionem, & priuilegium datum à prædecessoribus, potuerunt etiam Clementis successores, quæ instituta sunt ab eodem Clemente reuocare, quia ęqualis potestas in omnibus intelligitur, & omnes in iure pontificio succedunt cum plenitudine potestatis, iuxta ea, quæ ex iure *h* Colliguntur.

h Cle. proposuit de concl. præbend.

Dico tertio, quod dato priuilegio, & concessa exemptione per aliquem Pontificem post Clementem Quintum, poterunt religiosi per priuilegium ministrare sacramenta prædicta sine licentia curati sine timore alicuius censuræ. Probatur. Quia si non possent maximè, quia ibi ponitur, quod nullo priuilegio, aut exemptione quoad hoc se possent defendere, sed hoc non obstat, quia per illa verba non potuit Clemens Quintus ligare manus successorum. Potuerunt ergo non obstantibus illis verbis successores Sixtus Quartus, Nicolaus Quartus & Leo X. dare priuilegium, sicut de facto dederunt priuilegium, vt in terris illorum, qui denuo ad Christum conuertuntur, possint prædicta sacramenta libere ministrare, & de facto etiam concesserunt pro omnibus fidelibus, vt possint fratres illis sacramentum Eucharistiæ ministrare, de quo infra erit nobis dicendum.

Dico quarto, quod per Clementinam prædictam nulla reuocatio priuilegiorum, aut exemptionis circa hoc datæ ante ipsum Clementem facta est, sed habentes priuilegium ante Clementem Quintum administranda sacramenta, poterunt ea libere administrare, sine eo quod incidat post huiusmodi cõstitutionem in eam communicationem. Hæc conclusio proponitur ad declarationem literæ Clementinæ prædictæ. Probatur modo, quod non facta fuerit priuilegiorum reuocatio circa hoc per talem Clementinam. Imò contrarium patet ibi, *præter quam in casibus iure expressis, vel per priuilegia sedis Apostolicæ concessa eisdem*. Probatur deinde ex §. finali dictæ Clementinæ. Vbi ait Clemens Quintus. *Sane religiosis illis, quibus est ab Apostolica Sede concessum, vt familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus sacramenta possint Ecclesiastica ministrare, nullum ex præmissis volumus quoad hoc præiudicium generari*. Hæc ibi. Sequitur ergo, quod Clemens Quintus per suam constitutionem priuilegia, si quæ erant, prædecessorum, non reuocauit, sed confirmauit. Sicut ergo priuilegium, vt domesticis possint sacramenta ministrare, per dictam Clementinam non est reuocatum, sed confirmatũ; eadem ratione, si religiosi haberent priuilegiũ ministrandi generaliter omnibus ista sacramenta, non fuit ablatum per Clementem. Saltem ea verbis constitutionis hoc constare non potest. Quapropter, si modo Clemens octauus, qui nunc præest Ecclesiæ Dei, verbis Clementinæ ad literam prohiberet religiosis sacraméta prædicta ministrare, vel modo cõfirmaret prædictam Clementinam expressè, non ob id diceretur abstulisse, aut reuocasse priuilegia Sixti Quarti, & Nicolai Quinti, & Leonis X. quę habẽt religiosi, qui in terris nouiter conuersorũ habitabt, ad ministrãda prædicta sacraméta. Et quod hæc sit intelligentia Clementinæ declarat in lectione eiusdẽ Ioannes de Imola, a quando dicit, *constitutionem non habere locum, vbi ex consuetudine, vel priuilegio sacramenta prædicta ministrantur*. a Imo.nu.15.

Sed his obstare maximè vr̃ verba eiusdem Clementinæ ibi, *Nullo religiosis eiusdem super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante*. Ex quibus verbis videtur colligi, Clementem Quintum reuocasse omnia priuilegia in contrarium. Sed re vera nõ reuocat, vt patet ex superioribus, & Glossa b in dicta Clementina supra dictam sententiam difficultatem eã in hunc modum nobis solutam reliquit, dicens. b Glos. ver. suffragante.

Quin, scilicet, pœnam incurrant & denunciẽtur, vt dictum est, priuilegia enim super his concessa tollere nõ intendit. Hæc glossa, & vt clarius pateat hic sensus, consideranda sunt verba posita in margine ad dictã Clementinam super illa verba Clementinæ ibi. *Ex communicatos faciant publicè nunciare*. Colligit enim ex his glossa marginalis. *Ergo ad instantiam promotoris, vel parochi citati possunt coram officiario diœcesani, visuri has pœnas & censuras incurrisse*.

Hæc dicta Glossa. Ea qua colligo, quod nullum priuilegium, aut exemptio ipsis religiosis suffragari potest, quominus ad instantiam promotoris, vel parochi citari possint coram officiario diœcesani visuri has pœnas, & censuras incurrisse, si prædicta sacramenta sine aliquo priuilegio, aut legitima consuetudine id permittente administrauerũt. Si enim ea facultate Apostolica permittente administrauerunt, in nullas pœnas incurrisse dicendum est, vt patet ex aliis verbis eiusdem Clementinæ superius relatis. Et hic intellectus est necessario admittendus, alioquin diceremus, Clementem Quintum sibi statim contrariare.

ARTICVLVS III.

Vtrum sit aliquod priuilegium Apostolicum modo concedens religiosis, vt possint fidelibus sacramentum Eucharistię ministrare, etiam in die paschatis.

Respondeo dicendo, quod Nicolaus V. prout habetur in lib. Monumenta c ordinum & in supplemento. *Concessit generalibus & prouincialibus ministris, & omnibus confessoribus ordinis Minorũ deputatis ad audiẽdas confessiones secularium, vt possint omnibus quarunq; diœcesum, quorũ confessiones audierint sacratissimi corporis Domini communionem dare omni tempore, præterquam in die resurrectionis Dominicæ*. c In 1.imp.f.30. & in 2.f.144.cõc.149. & in supp.fol.38.conc.159.

Et similem d ad literam concessionem fecit Sixtus Quartus, prout in eodem libro cõtinetur. Verũ tamen Leo Decimus quodam viuæ vocis oraculo authentico, de quo in ordinis supplemento, e concessit de nouo id, quod Nicolaus Quintus & Sixtus Quartus concesserant. Et insuper declarauit. d in mon. in 1.imp.fo.30. & in 2.f.114 conc. 210.ca. supp. fol.68. conc.159. e Supp.fol.18. conc.160.

Quod licet audire confessiones secularium non possint, nisi in supradictis breuibus nominati, ministrare tamen sacramentum Eucharistiæ tempore concesso possit quilibet sacerdos religiosus. Et in eo quod dicitur, vbi supra de die resurrectionis declarauit, quod non possint ministrare sacramentum Eucharistiæ in die, quo celebratur festum resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, duntaxat sine rectoris parochialis aut diœcesani licentia. At Iulius secundus, prout refertur in supplemento. *Concessit fratribus ordinis Minorum, vt in Ecclesiis suis, quoties opus fuerit, possint ministrare, & ministrari facere sacramentum Eucharistiæ curialibus mercatoribus peregrinis, & transeuntibus, ac aliis quibuscunque personis*. Circa quæ priuilegia quæruntur tria. Primum est. Quid per illam exceptionem in die paschatis intelligatur. Secundum est, vtrum sit aliquod priuilegium, quod concedat nobis Minoribus communicare fideles omnes etiam in die Paschatis. Tertium est, an clerici in nostris Ecclesiis missam celebrantes possint fideles communicare.

Quantum ad primum respondeo dicendo vltra supra dicta, quod præter potestatem ordinis, requiritur etiam potestas iurisdictionis ad hoc sacramentum ministrandum. Et ideo non est liberum cuilibet sacerdoti hoc sacramentum ministrare, sed solũm habenti respectu eius, cui illud ministrat, iurisdictionem, & facultatem ab eo, qui talem iurisdictionem habet. Et sic in Concilio f Carthaginensi, sic legitur, *Statuat grauitas vestra, vt vnusquisque clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe sine literis Episcopi sui, & omnes Episcopi respondeant in hoc, & clericis & laicis conuenientissime prouideri*. Et idem decernitur in Concilio g Mileuitano. Vnde peccatũ est mortale ministrare hoc sacra- f Conc. Carthag.1.c.7. g Con.Milen. cap 8.

sacramentum sine debita iurisdictione, aut facultate vt omnes docent. Quod tamen intelligẽdum est ex genere suo, quia si intercedat bona fides, & interpretatio, seu præsumpta voluntas pastoris ex probabili causa, excusari poterit peccatum, vel omne, vel saltem mortale. In quo est notanda differẽtia inter hoc sacramentum, & pœnitentiam. Nam in confessione necesse est, vt antecedat iurisdictio, quia ab illa dependet substantia actus, & ideo non sufficit ad illam ratihabitio de futuro, nec præsumptio consensus postea præstandi, sed requiritur præcedens voluntas dandi iurisdictionem. In hoc verò sacramento non requiritur iurisdictio ad substantiam actus, sed ad debitum ordinem, & modum. Et ideo sufficere poterit probabilis spes, & præsumptio voluntaris pastoris, qui approbaturus creditur, quod gestum fuerit. Et ita tenet Nauarrus *a* in suo confessorum manuali. Ex his colligitur, quare Nicolaus Quintus, & Sixtus Quartus tantum confessoribus ad audiendas confessiones sæcularium in ordine Minorum indulserunt, vt hoc sacramentum possint ipsis sæcularibus ministrare, præterquam in die Paschatis. Intellexerunt enim requiri iurisdictionũ ad debitum ordinem, & modum ad hoc sacrosanctum sacramentum fidelibus ministrandum. At postea Leo Decimus, & Iulius Secundus de religiosorum capacitate maxime confisi hoc sacerdotibus omnibus ordinis Minorum, & Minimorum commisit, intelligentes debitum ordinem & modum, quæ per iurisdictionem supplentur grauitate, modestia, zelo, iuncta charitate, prudẽtia, & scientia, quę in religione comparantur subleuari. Leo tamen decimus, ne oues cognoscant vultum pastoris, voluit vt hoc sacramentum die Paschatis a nullo fidelibus ministretur, nisi a curatis habentib. iurisdictionem, aut a sacerdotibus ab eisdem curatis & parochis licentiam expressam, vel præsumptam habentibus.

a Nau.c.21. nu.12.

Quid autem per diem Paschatis intelligãt in hoc casu Summi Pontifices, nõ facile est explicatu. Multi enim intelligunt de primo die resurrectionis, vt in eo nõ possit communicatio fieri extra propriam parochiam sine licentia parochi, siue fiat ex deuotione, siue ad implendum præceptum. Huius sententiæ est doctissimus Nauarrus, *b* quem multi recentiores secuti sunt. Qui solum fundantur in rigore, & proprietate illius verbi. Verbi gratia. *Præter quã in die Paschatis.* Seu in die resurrectionis. Quod si dicas obijciendo, sequi eum, qui feria quinta in cęna Domini in parochia communicauit ad implendum præceptum, si velit in die Paschatis communicare, debere necessario in parochia iterum communicare, & non alibi, nisi ex parochi facultate sub pęna excommunicationis maioris Papæ in superius allegata Clementina reseruatæ. Ad hoc respondent, concedendo sequelam, quia ille dies est simpliciter exceptus, fortassis, quia voluerunt pontifices eum diem reseruare, vt in eo omnes fideles ad suam parochiam conuenirent, & obedientiam pastoribus debitam profiterentur.

b Nau.c.21. nu.12.

Quod si rursus obiicias, è contrario sequi, extra primum diem Paschatis posse fideles communicare in Ecclesijs Mendicantium, etiam ad implendum præceptum, licet non habeant animum communicandi in parochia in die Paschatis. Quod plane videtur absurdum, & contra intentionem Pontificum facientium illam exceptionem, quæ facta est in fauorem parochorum. Hoc enim modo intellecta, omnino eorum iurisdictioni, & obedientiæ derogaret, nullus enim fidelis cogeretur vnquam ex vi præcepti in sua parochia communicare, sed solùm illi, qui præceptum communionis annuæ in primo die Paschatis implere vellent, & hoc etiam est contra consuetudinem Ecclesiæ, quæ leges, & præcepta optimè interpretatur.

Ad hãc obiectionem nihil respondet Nauarrus, nec alij, qui, vt opinor, sequelam non auderent concedere. Quare opinatur Suarez, *c* mentem pontificum fuisse excipere communionem Paschalem non materialiter (vt ita dixerim) sed formaliter, seu prout præcepta est lege, quæ præcipit semel in Paschate communicare. Nam capitulum *omnis vtriusque sexus*, in initio solùm præcipit semel communicare in paschate, quamuis posteà ab Eugenio IV. declaratum sit, illud pascha comprehendere omnes octo vel quindecim dies à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiue, & sic omnis communicatio, qua impletur illud præceptum intra dictos dies dicitur paschalis, seu in paschate facta, exemptio autem, quæ apponitur in dictis Priuilegijs sine dubio respicit hoc præceptum, vt in sua vi maneat, & eodem modo impleatur, quod in eo statutum est, vt scilicet nemo possit tunc ad effectum implendi dictum præceptum communicare, nisi in propria parochia, aut de licentia sui parochi etiam in ecclesiis Mendicantium. Excipitur ergo ibi, vt existimo, sola communio, qua impletur hoc præceptũ in paschate, siue fiat prima die, siue in quolibet alio sufficienter intra dictos quindecim dies. Et è contrario si præceptum iam impletum est in parochia ante illum primum diem, vel postea implendum est, non censeo esse per se exceptum primum diem paschatis, quominus possit religiosi vti suis priuilegijs, & ministrare hoc sacramentum.

c Suarez. 3. p. disp. 82. sec. 2 versu. sentio. 711. veriorem opinionem.

Nec obstat, quod in dictis priuilegijs dicatur. *Præterquam in festo Paschæ Resurrectionis Dominicæ, seu præter quàm in die Resurrectionis Domini duntaxat.* Quia non est attendendus materialis sonus verborum, sed sensus & intentio Pontificis, qui vt dixi, cõmunicationem, qua impletur præceptum, vocat cõmunionem in die Paschatis seu, quod idem est, in die resurrectionis Dominicæ. Nec hæc interpretatio est violenta, sed satis obuia, & clara, ac literis apostolis accommoda supposito modo loquendi capitulis. *omnis vtriusque sexus*, & intelligentia totius Ecclesiæ. Quam explicationem admittunt *d* constitutiones Societatis Iesu. Et in hanc partem ex parte videtur inclinare Henriquez, *e* dicens, quod aduenis, qui non habent proprium parochum, licebit etiam ipso die Paschatis pro impletione præcepir dare communionem, vt tenet Soto, *f* quia cessat tota ratio prohibitionis, vt in simili tradit *g* Nauarrus. Quæ ratio probat de alijs, qui iam in parochia satisfecerunt præcepto. Hæc Henriquez.

d Par. 7. 3.
e Henri. 3. 10. li. 8. de Euch. c. 55. num. 1. lit G.
f Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 2.
g Nau. ca. 10. nu. 36.

Ex his inferuntur aliqua. Primum est intelligentia ad similem clausulam Bullæ Cruciatæ, qua conceditur facultas recipiendi Eucharistiam, tẽpore interdicti alijs in Ecclesiis, vel priuatis oratoriis, præterquam in die Paschatis. Hæc enim vltima verba debent intelligi hoc modo, præterquam in ea communione, qua impletur præceptum communionis in die Paschatis: Quia nisi sic exponamus, sequitur illud absurdum, quod possint implere hoc præceptũ in priuato oratorio, & postea in illo die paschæ, nec ibi, neque in parrochia communicare.

Ex his secundo infertur, quod vbi est consuetudo legitima, & præscripta satisfaciendi huic præcepto communicando quolibet die quadragesimæ, qualis est in Conimbrica, & in multis alijs locis, cũ fideles possint se conformare dictæ consuetudini, prout resoluit Nauarrus, & communicare ad effectum adimplendi præceptum cõmunionis paschalis

lis in prima die Cinerum, non poterunt dicti fideles communicare etiam in die Cineris, nisi in proprijs parochijs, aut de licentia suorum parochorum. Vtrum autem in articulo mortis possint fideles cōmunicari ab aliis præter suum proprium parochū
a Infra ar. 4. infra a dicetur.

Quantum ad secundum quod promisimus dispu tandum, Vtrum, scilicet, sit aliquod priuilegiū, quo concedatur fratribus Mendicantibus communicare fideles etiam in communione paschali, sine timo se excommunicationis maioris in capitulo *religiosi*, de priuilegiis propositæ.

Respondeo dicendo, quod Nicolaus Quintus an no Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octauo, Pōtificatus sui anno quarto, quarto Kalendas Octobris. *Concessit, quod deputati, vel pro tempore deputandi confessores in monasterio Beatæ Mariæ de Guadalupe sacramentum Eucharistiæ, quibuscunque personis ad prædictum monasterium confluentibus etiam in die paschatis ministrare libere & licitè possint diœcesanorum, aut cuiuslibet alterius licentia mini*
b Cap. D. Hieron. §. 2. & §. 4. *me requisita*. Ita habetur in compendio *b* ordinis Diui Hieronymi, in quo etiam refertur. *Quod Antonius Cardinalis ac pœnitentiarius Pauli III. anno primo sui Pontificatus, decimo tertio Calendas Februarij de eiusdem Pontificis speciali mandato viuæ vocis oraculo super hoc ei facto indulsit, & concessit, quòd omnes fratres presbyteri monasterij prædicti Beatæ Mariæ de Guadalupe, tam intra, quàm extra in illius capellis, oratorijs, grangeis, & locis alijs eiusdem monasterij (non contradicente priore, aut in eius absentia, aut sede vacante vicario) possint ministrare sacramentum Eucharistiæ, etiam in die paschatis, subditis eiusdem monasterij, vel ab eo dependentibus, & alijs illuc confluentibus vtriusque sexus diœcesanorum locorum, Curatorum, aut Rectorum, ad hoc licentia minime requisita, & sic præcepto Ecclesiæ satisfaciant non obstantibus contrarijs quibuscunque.* Hæc Antonius Cardinalis.

Circa quas concessiones est notandum, quod licet concessæ fuerint specialiter monasterio Beatæ Mariæ de Guadalupe, fortassis propter maximam deuotionem, quam fideles habent ad illius celebratissimam Ecclesiam visitando Dominę nostræ imaginem ibi in altari maiori collocatam: per concessionē tamen Pii Quarti, per Pium Quintum expeditam, hæ, & similes cōcessiones factæ particularibus monasteriis dicti ordinis factæ sunt cōes totius ordinis monasteriis, etiam si in his non militent causæ, propter quas fuerunt Indultæ, prout dictū est su
e Sup. q. præcedenti ar. 3. pra, *e* cum egimus de communicatione priuilegiorum. Quo supposito, cum hoc priuilegium sit iam cōe omnibus monasteriis dicti ordinis, sequitur cui denter, quod etiā possunt eo frui monasteria ordinum Mendicantium, & aliorum, qui suorum indultorum, & gratiarum plenissimam habent communicationem, & sic sine timore alicuius peccati, & ex communicationis possunt fratres Mendicantes, & alii in priuilegiis communicantes ministrare sacramentum Eucharistiæ omnibus fidelibus in die Paschatis. Dixi: *In suis Ecclesiis*. Nam in alienis Ecclesijs id non poterunt efficere in cōmunione Paschali. In aliis autem communionibus non obligatoriis potestatem habent, ad in quacunque Ecclesia fideles communicandū ex cōcessionibus Nicolai Quinti, & Sixti Quarti, & declaratione, & extēsione Leonis X. de quibus in initio huius articuli fecimus mentionem. Et sic Iulius Secundus in priuilegio concesso presbyteris ordinis Minimorum superius in hoc articulo allegato, indulgēs ipsis generaliter, vt sacramētum Eucharistiæ possint omnibus ministrare, non excipiendo communionem diei Paschatis, hanc concessionem solùm voluit, vt suum effectum in Ecclesiis ipsorum fratrum sortiretur. Alibi enim id ipsis per dictam facultatem minime indulgetur. Per facultatem autem Leonis Decimi extra communionem Paschalem, id sibi indirectè per viam communicationis generaliter conceditur in omnibus communicationibus voluntarijs, vt scilicet, in quacunque Ecclesia possint fideles communicare.

Nec prædictis obstat, quod in multis religionibus abhinc multis annis seruatur constitutio & priuilegium Leonis Decimi, & aliorum Summorum Pontificum, vt scilicet, non administraretur fidelibus in Ecclesiis ipsarum religionum cōmunio paschalis. Et sic per non vsum concessio Iulij Secundi, & aliorum Pontificum videtur sublata, & per consequens non possunt vti dictæ religiones indulto eis permittente, vt communionem paschalem libere, & licitè possint fidelibus ministrare, Præsertim cum priuilegia regularium, à Summis Pontificibus confirmentur, quatenus sunt in vsu. Nam huic argumento, & obiectioni primo respondetur, quod confirmando tantùm priuilegia, quæ sunt in vsu, nō proinde visi sunt reuocare ea, quæ non sunt in vsu, quia priuilegia sunt stricti iuris, & in illis argumentum à contrario sensu locum minime habet, licet in iure communi valeat: & sic ea non confirmando, relinquuntur in robore, quem habent. Videamus igitur, vtrum hoc priuilegiū, licèt non sit in vsu, habeat modo aliquā vim? Ad hoc respodeo, quod sic.
Nam, vt *d* supra latè probauimus, priuilegia Minorum, & per consequens aliorum mendicantium fuerunt confirmata à Pio Quarto, & ab alijs Summis Pontificibus cum clausula ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, quæ clausula, vt ibi latè explicauimus, confirmat etiam priuilegia, quæ sunt per non vsum abrogata. Et ibi etiam adijcimus Sixti Quinti confirmationem priuilegiorum ordinis nostri sacri Minorum regularis obseruantiæ, in qua ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmauit dicta priuilegia subiciens illud Verbum, *quatenus sunt in vsu*. Et hoc confirmauit: Nā ipse Summus Pontifex, non solum confirmauit dicta priuilegia, sed etiam de nouo concessit: & per consequens de nouo concessit ipsis Minoribus per viam communicationis priuilegium Nicolai Quinti, & Antonij Cardinalis concessum monasteriis ordinis Diui Hieronymi, & priuilegium Iulij Secundi concessum fratribus Minimis. Quæ cum sint tam recenter concessa, non potest contra ea allegari non vsus, qui legitimam inducat præscriptionem. Præsertim cum non vsus minime præiudicet ignorantibus: & talis non vsus in dictis religionibus ex ignorantia priuilegiorum fuerit introductus. d Sup. q. 4.

Licet tamen supradicta sint vera religiosi, tamen non debent publicare, se habere licentiam generalem ad communicandum fideles in die Paschatis, cum curati hoc ægrè ferant, & Episcopi maximè contradicant, & nolint aliam concessionem præter concessionem Leonis X. circa hoc obseruari, debēt igitur dictis priuilegiis vti non passim, sed prudenter, & cautè.

Quantum ad tertium, quod promisimus discutiendum, respondeo dicendo, quod presbyteri seculares in Ecclesiis Mendicantium celebrantes, possunt de licentia fratrum sacramentum Eucharistiæ vtriusque sexus fidelibus ministrare.

Quod concedit clare Iulius Secundus, in indulto fratribus Minimis facto, cuius tenorem in principio

cipio huius articuli proposuimus. Et sic tenent a Medina in sua confessorum instructione, & Henriquez de licentia Sacristæ posse quemlibet Sacerdotem sæcularem in Ecclesijs Mendicantium celebrantem Eucharistiam fidelibus ministrare: quam opinionem oixus huic priuilegio ibi tenui. Adeo hoc est verum, vt celebrando tempore interdicti id ipsum efficare possit, si sæculares habeant facultatem recipiendi hoc Sacramentum tali tempore, vt adnotauit Corduba.

a Medina in sua instruct. lib. 1. c. 11. §. 3. in fin. Henriquez. 3. to. de Eucharistia. lib. 7. c. 55. n. 1. lit. ee. Cordu. in addit. ad compend. tit. communicatio priuil.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in articulo mortis liceat religiosis ministrare sacramentum Eucharistiæ sine culpa, & sine pœna excommunicationis.

RESpondeo dicendo, videri quòd sic, nam Leo Decimus tantùm excipit communionem in die Paschatis, & casus exceptus firmat regulam in contrarium. Et confirmatur: Nam Nicolaus Quintus & Antonius Cardinalis ex mente Pauli Tertij, & Iulius Secundus in superiori articulo allegati concesserunt, vt etiam in die Paschatis ipsum possint fidelibus ministrare. Vnde cum in communione paschali obligatoria de præcepto hoc sit illis à sede Apostolica indultum, videtur etiam ad communionem in articulo mortis obligatoriam, etiam de præcepto esse extendendum: cum videamus leges pœnales, quæ strictè debent interpretari, ad casus similes non per modum extensionis, sed per modum inclusionis sæpè sæpius extendi. Sicut patet in iure propter quatuordecim causas permittente filios à parentibus posse exhæredari: quod ad alios similes casus ampliari certum est apud iuris peritos. Et ita ego non condemnarem ad pœnam excommunicationis religiosos, qui in articulo mortis fidelibus hoc Sacramentum ministrarent. Præsertim cum in eo articulo non fiat transgressio dictæ emeotinæ religiosi ex præsumptione, sed ex ignorantia, putando sibi id pro tunc licere, vel ex ratihabitione rationabiliter præsumpta. Quo casu secundum Caietanum, & communem talis excommunicatio minime incurritur.

Sed stando in opinione eorum, qui dicunt, in die paschatis minimè posse religiosos hoc sacramentum ministrare iuxta determinationem Leonis Decimi, & visum aliquarum religionum, quæstio proposita maiorem habet rationem dubitandi. Sicut enim Ecclesia voluit reseruare parochiis communionem paschalem, quia ipsa est impletiua cuiusdam præcepti Ecclesiastici; ita theologizant viri doctissimi, eandemmet Ecclesiam velle reseruare parochis omnem communionem, qua adimpletur præceptum Diuinum de communicando: quod præceptum secundum b viros doctos in articulo mortis adimpletur. Ergo de hac re vllum priuilegium concedere; sed tantum de communione, quæ à fidelibus voluntariè fit. Et sic intelligunt quoddam priuilegium Leonis Decimi, & alia similia sunt explicanda de ordinarijs communionibus, quæ extra mortis articulum fiunt, in quibus non recipitur Eucharistia per modum viatici. Quæ communicatio per modum viatici, si à Leone Decimo non fuit excepta, est, quia ipso iure & communi sensu intelligitur excepta. Et hunc ait c Suares esse communem omnium sensum, allegans quod Paulus Tertius anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono in priuilegio Societati Iesu

b Soto in 4. dist. 12. q. 1. ar. 11. § secundo decimus. Conc. Triden. sess. 13. c. 6.

c Suares vbi sup. sess. 2. dubio vltimo.

concesso, sicut excipit communionem Paschalem, etiam excepisse communionem viatici in articulo mortis. Quod referūt ita indultum compēdium priuilegiorum d Societatis, & compendium Cisterij.

d Comp. societ. §. 2. & comp. Cisterij. §. viatic.

Quod si inquiras, cur hoc potius facit Ecclesia in præcepto communionis, quàm confessionis, præceptum enim confessionis sicut fit diuinum in articulo mortis, sicut fit Ecclesiasticum annuæ confessionis, satis impletur per confessionem factam religiosis per sua priuilegia: imo in articulo mortis etiam præsente parocho quilibet Sacerdos simplex est Sacramenti pœnitentiæ verus minister, vt nunc nouissimè defendūt viri doctissimi. Huic obiectioni facili negotio respondeo, quòd sacramentum confessionis magis est necessarium, & quandam habet difficultatem ex parte ministri, propter quòd oportuit priuilegia maiora, & generaliora circa illud concedere; prout doctè notauit e Palatius.

e Palat. in 4. d. 17. disp. 6. concl. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum deficiente parocho, & necessitate vrgente possint religiosi communicare infirmos.

RESpondeo dicendo, aliquos negare, etiam si necessitas sit extrema, & articulus mortis instet, posse religiosos, & alios sacerdotes sine parochi licentia hoc sacramentum administrare. Ita sentit f Nauarrus, citans Cardinalem & Syluestrum. Et fundari possunt, quia Eucharistia non est sacramentum simpliciter necessarium ad salutem. Sed quantum attinet ad periculum mortis, si parochus non adsit, & necessitas vrget, non est dubium, quin possit simplex sacerdos licitè viaticum dare, siue sit religiosus, siue non; quia cum iure communi concedatur simplici sacerdoti absente parocho confiteri existentem in articulo mortis, censetur etiam concessa communionem in eodem articulo, argumento eorum, quæ dicuntur g in iure, vel ex præsumpta rationabili voluntate parochi, vel certa episcopi, vel Summi Pontificis, si fortassis de parochi iniqua voluntate constet. Et ita Paulus Tertius, in priuilegio concesso Societati excipiendo festum Resurrectionis, & mortis articulum addit. *Nisi necessitas vrgeret.* Denique hoc est valde consentaneum ipsi iuri naturali, quo tenemur, & tenetur Ecclesia proximis subuenire, præsertim in spiritualibus necessitatibus. Necessitas autem huius sacramenti quamuis non sit extrema, est tamen valde grauis. Et citans Hostiensem, & Archidiaconum hanc opinionem tenet b Angelus, & eam tenet nouissimè Henriquez.

f Nauar. c. 21 nu. 52.

g c. eam te de pæ. & remiss.

b Ang. excōicatio. 5. Henriq. tom. 2. lib. 8. de Euch. c. 55. n. 1. lit. H.

ARTICVLVS VI.

Vtrum communionem Paschalem possint religiosi ministrare peregrinantibus.

RESpondeo dicendo, quod i Eugenius Quartus anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tertio, Pontificatus sui anno Decimo tertio, sexto Calendas Decembris fratribus Beatæ Mariæ de Guadalupe, *Concessit & indulsit, quod quilibet eorum in presbyteratus ordine etiam peregrinis excepto die Paschatis ministrarent.* Et licet idem Eugenius IV. prout habetur in libro K monumenta ordinum, & in supplemento. *Declarauit, quod quando quis tempore Paschali se reperierit in aliena diœcesi semper ibi intelligitur adeptus incolatum, vt ibi confiteri, & cōmunicare valeat, quantuncunque ibi paruo tempore steterit.*

i Habet in cō pend. D. Hier. tit. Eucharist. sacramētū. 1.

K in 1. impr. f. 6 r. & in 2. f. 64 conc. f. 8. & in suppl. f. 91 cōcess. 315.

a Collect. tit. tisare. §. 2. *terit.* Aduertit tamen collector priuilegiorũ a Mendicantium, quod quoad rectorem parochialem, vbi consistit hospitium, intelligitur hoc; nam sine licentia ipsius non poterit recurrere ad alium. Quod in religionibus, vbi est consuetudo seruari constitutionem Leonis Decimi excipientem communionem Paschalem intelligendum existimo. At in alijs religionibus, vbi talis consuetudo, & vsus non ita inualuit, existimo presbyteros ipsarum religionum in suis Ecclesiis posse hoc sacramentum peregrinis ministrare; siquidem per concessionem Iulij Secundi Minimis concessam, & per alias in superioribus allegatas, omnibus fidelibus indifferenter ipsum possunt ministrare. Et aduerte; quod religiosis exemptis possunt dicti sacerdotes communicare etiam in die paschatis sine licentia parochi, sine timore alicuius peccati, & censuræ. Clementina enim solùm loquitur de fidelibus Episcopis & parochis subiectis, hi enim à religiosis in die paschatis communionem recipere prohibentur: prout tenet Caietanus *b*, quem sequitur Nauarrus & communis. *b Caiet. v. excõicat. c. 64. Nauar. c. 27. nu. 161.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum secularis sacerdos, cui datur facultas administrandi sacramentum in Ecclesiis mendicantium, sit necessarium, vt sit approbatus ab ordinario: vel necesse sit esse expositum ab Episcopo ad administranda sacramenta, iuxta formam Concilij Tridentini. Et idem quæritur per parocho, an possit in sua parochia delegare hanc facultatem cuilibet sacerdoti simplici.

RESpondeo dicendo, quod quidam non indocti, ptout refert Suarez *c* consulunt, quod talis administratio non potest committi nisi sacerdoti ab Episcopo exposito iuxta formam Concilij. *c Suar. 3. par. disp. 72. sec. 2. pag. 129. col. 2. in fin.* Et forassis existimant, id esse necessarium, quia sub confessione solet etiã communio comprehendi, quã do expresse non excipitur. At ipse Suarez arbitratur, hanc sententiam proprie & in rigore sumptam non esse veram ex vi decreti Concilij Tridentini. Quod limitandum sentit ad solam sacramentalem confessionem, vt verba eius formaliter sonant. Primo, quia cum illa lex sit quodammodo odiosa, quatenus limitat, & restringit iurisdictionem, non est extendenda vltra verborum proprietatẽ, & formalẽ decisionem: nec in his rebus argumentũ a simili alicuius est momenti.

Secundo quia considerando intentionem illius legis, est valde diuersa ratio de confessione, & Eucharistia. Nam ibi multo maior scientia & prudentia, & aliæ qualitates requiruntur in ministro, quàm in hoc sacramento, vt per se constat: quia ille est iudex, & medicus spiritualis: hic autẽ nihil aliud præstat, quàm consecratum sacramentum ad vsum applicare, & ei distribuere, quem supponit à proprio pastore esse approbatum, cum ab illo habeat dandi facultatem. Ex quibus infertur, nõ esse correcta priuilegia Leonis Decimi, & Iulij Secundi superius allegata, quatenus concedunt facultatem ministrandi cuilibet religioso presbytero. Nam Concilium Tridentinum licèt non concedat iurisdictionem ad administrationem Sacramenti pœnitentiæ, nisi Sacerdoti ab Episcopo exposito, non tamen negat ipsam Sacerdotibus simplicibus respectu Sacramenti Eucharistiæ habentibus ad id licentiam à Sede Apostolica, aut à parocho. Nec etiam aufert a parocho licentiam, vt possit licentiare quemcumque Sacerdotem secularem, non impeditum ad hoc munus peragendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum diaconus religionis possit hoc sacramentum ministrare fratribus, aut secularibus in aliqua necessitate.

RESpondeo dicendo, qood nunc secundum præsentem praxim Ecclesiæ, solum Sacerdotes possunt dispensare hoc sacramentum. in casu verò necessitatis possunt id committere tantum diaconis, vt sentiunt *d* Diuus Thomas, Richardus, Durãdus, & Paludanus, Alensis, & summistæ. Et patet ex Conciliis generalibus Niceno, Arelateno, & Carthaginensi; quæ dicunt diaconos in necessitate & iussu presbyteri hoc posse; & ad hoc est necessaria iusta causa vltra mandatum presbyteri. Quod est tenendum contra *e* Syluestrum, qui significat præceptum Episcopi, vel presbyteri sufficere etiam si nulla adsit causa, iura enim, quæ concedunt hanc facultatẽ, expresse requirunt rationabilem causam, ergo ex nulla causa intercedente iniquum & contra ius esset tale mandatum, aut licentia, & non obligaret, nec obediri posset, quando certò constaret, nullam interuenire huiusmodi causam. Secus verò esset, qoando hoc non constaret: nam tunc parendum est superiori, vel credendum Episcopo, aut presbytero causanti impedimentum, quamuis inferiori esset ignotum. Maximè quia non oportet hanc causam esse extremam, sed moralem. Aut qnod Sacerdos sit debilis aut infirmus. Ex quibus colligitur responsio ad difficultatem in titulo quæstionis propositam, scilicet si in aliquo monasterio contingat solũ prælatum adesse Sacerdotẽ, & ipsum nullo modo posse hoc Sacramentum religioso ministrare. Hoc enim casu potest ipse prælatus hoc committere suo subdito diacono regulari, imo id potest optimo iure præcipere. Et idem est, si aliquis famulus intra septa monasterij necessitate infirmitatis teneretur, ipsi enim prælati possunt præcipere in hoc casu suo diacono regulari, vt ex sacrario ipsum communicet, siquidem habent priuilegium, vt suis famulis possint hoc Sacramentum ministrare, prout infra dicetur. Et sic qoando dicitur in dicto Concilio Niceno, quod diaconi iussu presbyteri possunt hoc sacramentum ministrare, debet intelligi de presbytero habente authoritatem, & iurisdictionem ad administrandum dictum sacramentum, siue iure communi, siue ratione alicuius priuilegij. Verum est tamẽ, quod hæc licentia raro debet concedi modo, nisi aliqua grauissima necessitate interueniente, instante, videlicet, articulo mortis. Præsertim iuxta præsentem Ecclesiæ statutum; in quo fere omnino in desuetudinem abijt, vt diaconi hoc munere fungantur.

d D. Tho. 3. p. q. 82. art. 3. & in 4. d. 13. q. 1. ar. 3. vbi Richar. ar. 1. q. 3. Durand. q. 4. Palud. q. 2. artic. 4. Alen. 2. p. q. 10. mēbr. 3. Summista. v. Eucharist. & v. commu. Nice. cap. 14. Arel. cap. 15. Cart. 4. c. 38. e Syluest. v. diaconus.

Ex quibus infertur, recedendum esse à Syluestro nimis generaliter loquente, dicendo non posse diaconum ministrare hoc sacramentum in præsentia præsbyteri, etiam si ex malitia diacono facultatem denegeret: nec enim ait, non potest diaconus habere rationem instrumenti, si principale agens illum mouere nolit. Contra quem tenet *f* Soto, quem sequitur Suarez in casu, quo tãta est necessitas, vt viaticum necessario sit ægroto ministrandum. Quia prælectio sacerdotis sua potestate abutentis, ac si nulla esset reputanda est, & recurrendum ad voluntatem interpretatiuam superioris Episcopi, aut Papæ, seu ad ios commune: vel certè si necesse sit ad Christi Domini voluntatem, qui eo casu censetur dedisse huiusmodi facultatem. *f Suarez. 3. p. disp. 71. sec. 1. pa. 1057. co. 2.*

ART.

ARTICVLVS IX.

Utrum moniales possint facere ministrare sacramentum Eucharistiæ ab aliquo presbytero seculari in Ecclesiis suis.

RESpoodeo dicendo, quod monialibus Sanctæ Claræ earomq; Abbatissis & monasteriis, & monialibus Conceptionis sub cura fratrum Minorum viuentibus sunt concessa omnia prioilegia, & indulta, quæ concessa sunt fratribus Minoribus, eorumqoe prælatis, & monasteriis, prout secundom indulta Apostolica Sixti Quarti, & Leonis Decimi diximus in *a* superiori quæstione. Ex quo nemini dubium esse debet: quod sicut cum licentia sacristę potest in monasteriis mendicantium simplex sacerdos seculari sacramentum Eucharistiæ ministrare; ita etiã in monasteriis monialium potest sacerdos secularis cum licentia confessoris monialium, aot capellani id ipsum secularibus ministrare: in hoc enim vis communicatiua priuilegiotum consistit.

a Sup. q. 55. art. 15.

ARTICVLVS X.

Vtrum fratres, & sorores Tertij ordinis Mantellati, & Corrigati, & Chardelati possint recipere extra parochiam communionem Paschalem.

REspondeo dicendo, quod Leo Decimus in Cõcilio Lateranensi statuit (prout habetur in *b* supplemento) *Quod fratres, & sorores Tertij ordinis, necnon Mantellati & Corrigiati, & Chordelati in proprijs domibus habitantes teneantur in die paschatis tan tùm Eucharistiam, nec non extremam vnctionem, cæteraque ecclesiastica sacramenta (pœnitentiæ sacramento duntaxat excepto) à praprio sacerdote recipere.*

b Supple. fol. 26. cons. 89.

Circa quam concessiooem aduertit *c* Collector priuilegiorum mendicantium, quod hic non includuntur fœminæ promittentes vidualem, seu virginalem castitatem, sub præfato modo viuendi: quia tales gaudent omnibus priuilegiis fratrum, prout iam in quæstione *d* superiori diximus, sentientes hoc per Concilium Tridentinum non esse inoouatum.

c Collect. primi. mend. tit. sacram. §. 3.

d supra q. præcedent. art.

Secundo adnertendum est circa illa verba ibi, *In die paschatis tantùm.* Quod iuxta dicta *e* in superioribus non debent intelligi grammaticaliter, & materialiter, sed formaliter, ita, vt habeant hunc sensum. *In die paschatis tantùm*, id est in toto tempore, quo communio de præcepto Ecclesiastico obligat: quod tempus est à Dominica in Ramis vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè. Et adimpleto dicto tempore, & præcepto possunt fratres dictis personis sacramentũ Eucharistiæ ministrare, quandocunque voluerint, excepto articulo mortis, in quo obligat etiam præceptum communionis. Ex dictis colligo, non plus concedi fratribus respectu harum personarum, quàm respectu quorumcunque secularium.

e supra hac q. art. 4.

ARTICVLVS XI.

Vtrum fratres ministrantes in Indijs occidentalibus sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramẽta cum licentia Regum Hispaniarum incidant in excommunicationem.

REspondeo dicendo, quod loquendo de Regis potestate circa ea, quæ sunt spiritualia, duplex consideratio est, vna de ratione regiæ potestatis, alia de potestate ratione commissionis, seu delegatioois, quæ de per accidens dici potest, Sicut & in Papa consideratur de per se potestatis plenitudo circa spiritualia omnia, & circa temporalia de per accidens in quantum ad spiritualia ordinem habent; qua propter ratione peccati omnes principes ei subiectos facimus. Et aduertendum quod spiritualium dispositionem Summus Pontifex non solùm Regibus, sed etiã alijs secularibus per legationem committere potest, qui quoad illa possunt dici eius delegati, aot vicarij. Nam si potest Episcopus vicarium in spiritualibus constituere secularem sacris non initiatum, qoi eius prouisor officialis dicitur, quomodo possumus negare Papæ potestatem ad delegandum aliqua circa spiritualia principibus secularibus? Licet enim in *f* iure eorum, Papæ scilicet, & regum iurisdictio sit distincta; quia Reges circa spiritualia non habent authoritatem: imo videntur agere contra Ecclesiasticam libertatem, se intromittendo, & sic incidere in pœnas Bullæ Cœnæ Domini: Reges enim non sine causa gladium portant, ait *g* Apostolus, ad laodem bonorum & in pœnam malefactorum: siquidem eorum est, vt homines per eum arceantur à malis, & inducantur ad bonum, prout dicitur in iure *h* ciuili. Attamen non potest negari, ipsos posse assumi à pontifice maximo, vt patroni & defensores Ecclesiæ ad spiritualium executionem. Vnde cum summus Pontifex sit à Deo constitutus pastor vniuersalis ouium Christi, ita vt actu subsint ei fideles omnes, & potentia infideles etiam, qui ad ouile reduci possunt, cum extra ouile aberrent, & sint balantes oues, potuit ad executionem hoius potestatis eligere Reges Catholicos in legatos, & commissarios pro nouo orbe, atque potuit eis regna, & dominia donare ad hunc finem, & conseqoenter eis iniungere, vt ipsi curam haberent mittendi prædicatores, & mioistros idoneos ad id peragendum, sicut & fecit Alexander Sextus. Quo supposito resoluendom est id, quod proponitur in titulo quæstioois per sequentes conclusiones.

f ca. quoniam dist. 10.

g ad Rom. 13. 1. Pet. 2.

h 1. ff. de iust. & iur.

Prima conclusio. Supposita tali donatione facta noui orbis Regibus Catholicis per Alexandrum Sextum, religiosi, qui in nooo orbe sacramenta ministrant neophitis de licentia Regis secluso alio priuilegio, non incidunt in pœnam Clementinæ prædictæ; probatur: Quicunque de licentia presbyteri parochialis administrat ea, in pœnam non incidit: sed religiosus, qui cum licentia Regis ministrat, de licentia presbyteri parochialis facit, ergo non iocidit. Patet consequentia: quia Reges supposita dicta donatione facultatem concedunt authoritate Summi Pontificis eis delegata, quod ab ipso Summo Pontifice, qui est parochus vniuersalis, censetur mandatum iuxta ea, qoæ in iure *i* ootantur: & confirmatur ex his, quæ nos *k* supra resoluimus dicentes, quod qui de licentia delegati Episcopi, aut eius pœnitentiarij, aut vicarij generalis in spiritualibus Sacramenta ministraret, diceretur facere de licentia presbyteri parochialis; quia perinde est, ac si de licentia Episcopi id executioni mandaretur. Sequitur ergo, quod religiosi, qui ministrant sacramenta neophitis de licentia Regom Hispaniarum, id agunt de licentia presbyteri parochialis; quia agendo de licentia Regum perinde est, acsi de licentia Summi pontificis agerent, quia in hac causa sunt eius delegati & commissarij, & ad eos spectat tales ministros mittere, & prouidere, vt ex concessione constat: alias maior esset anthoritas apud Episcopum in prouidendo illa, quæ ad sacramentorum administrationem pertinent, quàm in Summo Pontifice,

i c. super literis de rescrip.

k Supra ar. 1.

tifice, si Episcopi delegati, aut vicarij, aut pœnitentiarij sufficeret licentia, & non sufficeret licentia delegati à summo Pontifice ad hoc specialiter deputati. Sed hoc est absurde dictum; ergo etiam erit falsum negare, non sufficere licentiam Regum in administrandis sacramentis supposita dicta donatione, cum sint delegati à Pôtifice maximo ad hoc specialiter deputati. Et quod licentia sit data religiosis à Regibus Catholicis, nullus est qui ignoret; ipsi enim suis expensis mittunt religiosos, & missos fouent, & defendunt; & suas regias literas dant ad hoc, vt religiosi mendicantes in populis ædificent monasteria pro continua habitatione, & ibi ministrent sacramenta, & alia peragant, quibus ipsi maneant grauissimo onere exonerati. Et maxime hoc est verum attendendo ad confirmationem factam per Paulum Quartum.

Ex ista ratione sequitur, quod etiam si nullum esset priuilegium religiosis a Pontificibus concessum de recipiendis locis ad ædificationem pro continua habitatione in illo nouo orbe, & de recipiendis ædificatis, sola Regum, aut proregum licentia sufficiens est absque diœcesani alia licentia. Et hoc probatur; quia cum habere domos pro habitatione sit necessarium pro ministris ad ministerium animarum, domus, quæ fiunt per Reges, aut proreges, in hoc casu perinde est, ac si per Summum Pontificē fierent. De quo dicemus infra in quæstione de erectione monasteriorum in 2. tomo.

Poterit aliquis obijcere, hoc verum tenere de primis illis missis ministris, antequam essent Episcopi creati; quia nô erat presbyter parochialis, de cuius licentia sacramenta ministranda forent. At modo sunt Episcopi, & ob id cessat ratio legationis regum. At huic obiectioni respondetur, quod adhuc durat legatio, & obligatio mittendi ministros. Nam vbi ratio est perpetua, similiter etiam dispositio erit perpetua iuxta ea, quæ in *a* iure notantur; sed ratio mittēdi ministros adhuc manet, & durat, quia nunc magis indigent: & per hoc quod mittāt Episcopos, non desistunt ab incepto, neque relinquunt functionem legationis, sed potius semper exercent: ergo manet eadem regum authoritas in huiusmodi disponendis, neque ista prouidēdo mittunt falcem in alienam messem, neque in spiritualem iurisdictionem se intromittunt nô vocati, imo suum ius exequuntur.

a l. quod dictum. ff de pactis. c. cū cessante, de appellat.

Ex quo sequitur secundo, quod qui in hac parte resistunt, & contradicunt Regum mandatis, quantum ad illa, quæ concernunt ministros noui orbis, & eorum legationem factā, perinde sunt ac si summo Pontifici obuiarent; quia quantum ad hoc vices eius gerunt secundum tradita à *b* Bruno. Nec de hoc possunt Episcopi conqueri; quia ipsimet Reges mittentes religiosos mittunt etiam Episcopos præsentando, licet à Summo Pontifice confirmentur. Et quid dico, conqueri, cum per hoc, quod Reges de religiosis disponant in Sacramentorum administratione, negotiū Episcoporum fit ab ipsismet Regibus disponentibus? Ipsi enim Episcopi manent exonerati quo adhoc. Et cum hoc sit ad bonum commune tantam habet in iure efficaciam, vt etiam si in priuilegio non apponatur clausula derogatoria iuris, teneat, prout tradit *c* Felinus, & probat Albericus. Et supradicta clariora sunt in his religiosis, qui à proregibus in nouo orbe assignantur, vt locum Curatorum teneant. Hi enim authoritate Regum Hispaniæ habent totam authoritatem, quam haberent ipsimet curati, si ipsi assignarentur curandis populis, quibus assignantur ipsimet religiosi. Quod autem Reges Hispaniæ siue consensu Episcoporum possint assignare dictis fratribus Mendicantibus populos Indorum, vt ibi exerceant hanc potestatem parochorum, est notorium in nouo orbe, nam sic practicatum fuit Mexici anno millesimo qoingentesimo sexagesimo octauo in mense Augusti. Commendauit enim Prorex fratribus Prædicatorum populum de Tepexic contra voluntatem Episcopi de Traxcallam. Et hanc authoritatem habent Reges Hispaniæ per breue Alexandri VI. concedentis dictis Regibus Hispaniæ conuersionem Indorum huius noui orbis, strictè præcipiendo eis, vt mittant viros timentes Deum, doctos, peritos, & expertos ad instruendum illos in fide catholica, prout iam in superioribus est dictum. *d* Ex dictis sequitur, quod etiā communionem paschalem possunt dicti religiosi in illis partibus ministrare sine timore alicuius censuræ.

b Brunus lib. 3. de leg. c. 8.

c Fel. in c. nonnulli de rescr. Alber. in suo dictionario in verbo rescrip.

ARTICVLVS XII.

d Supr. q. 31. art. 3.

Vtrum Episcopus possit agere contra religiosos qui sacramenta prohibita in Clementina administrant.

Respondeo dicendo, quod religiosus sacramenta supradicta ministrans dupliciter se habere potest. Nam aut ministrat ea sua propria authoritate sine aliqua licentia, vel priuilegio, putans sibi licere, eo quod sit sacerdos, vel administrat quidem; attamen ex speciali licentia superioris, vel ex speciali priuilegio super hoc ipsi concesso. Et Episcopus circa ministrantem, sacramenta contra Clemētinā dupliciter se habere potest. Aut enim agit contra ministrantem, qui dicit, nullum se habere priuilegium, neque ostendit, vel agit contra ministrantem, qui dicit se habere licentiam à superiore, & priuilegium ostendit, quando ab eo petitur. Et dupliciter se habere potest, quando ei ostenditur priuilegium. Vel credit esse validum, vel putat inualidum, & non præualere contra ius commune. Hoc supposito resoluenda est ista notabilis, & vniuersalis in materia priuilegiorum quæstio per sequētes conclusiones.

Prima conclusio: Contra religiosum ministrantem sacramenta interdicta in Clementina ex sola sua authoritate sine superioris licētia, potest agere quantumcunq; sit exemptus. Probatur cōclusio ex verbis eiusdem Clementinæ: vbi datur à Summo Pontifice facultas locorum Ordinarijs, vt cum constitetit religiosum ministrare sacramenta, faciant eum publice denunciari. Dixi, *etiam si sit exemptus*: quia in eodem loco exprimitur, vt nulla exemptione, aut priuilegio possit se tueri. Quod intelligo, vt supra dixi, & notat Glossa, ad hoc vt possit conueniri, & denunciari pro excommunicato, vt constiterit sine authoritate ipsa ministrasse. Sequitur ergo; Episcopum posse agere cōtra religiosum solùm sua authoritate ministrantem prædicta sacramenta.

Secunda conclusio: Episcopus contra religiosum dicentem se administrasse sacramenta in prædicta Clementina interdicta, potest agere ad hoc, vt ostēdat licentiam, aut priuilegium exhibeat. Probatur ex superioribus. Nam Episcopus potest agere contra religiosum vsque ad publicationem, quem scit sacramenta ministrare absque licentia, ergo contra illum, qui dicit se facere ex licentia, poterit agere, vt exhibeat, & der rationem facti. Secūdo probatur. Si Episcopus nô posset agere ad hoc cōtra religiosos, eo est quia tenetur eis credere dicētibus, se habere licen-

licentiam: sed Episcopus non tenetur eis credere nisi ostendant, aliàs pateret via fraudi, & dolo. Et ita tenet Innocentius, *a* quod vbi exemptio non esset notoria, debet priuilegium ostendere, qui dicit se esse exemptum. Quam doctrinam sequuntur communiter scribentes. Non ergo est putandum, Episcopum excedere aduersus religiosos in nouo orbe, & alibi habitantes, cum videat eos ministrare sacramenta, si notoria non est exemptio circa hoc, & Episcopus petat priuilegium, vel licentiam sibi ostendi, & cum supradictis Antonius de Butrio *b* concordat.

a Innoc. in ca. ex par. de ver. sign.

b Butrius in d. c. ex parte. nu. 11.

Tertia conclusio. Tam notoria potest esse exemptio in religiosis ad sacramenta ministranda, vt Episcopus videatur excedere petendo ab eis licentiam, vel causam ministerij. Hæc conclusio probatur: Nam si Episcopus vellet modo inter religiosorum personas, aut Rex se intromittere, & iudicare petens exemptionis priuilegia, sine dubio iniuriam eis inferret, & non ob aliud, nisi quia notoria est religiosorum exemptio, ita vt ignorantiam Episcopus allegare non posset. Et eadem ratione iam notoria potest esse religiosorum in nouo orbe exemptio ad administranda sacramenta neophitis, vt videatur iniquum ab eis priuilegia exigere, nam esset de his malam concipere opinionem, atque in suo ministerio defecisse, & in re tam graui non sine graui culpa esset. Maxime quia vergeret in offendiculum grauissimum neophitorum, qui religiosos communiter loquendo habuerunt hucusque in admiratione, & sanctitatis non vulgaris existimatione. Atque cum sit tanta facti notorietas, videtur quod Episcopus, qui modo priuilegium, vel licet etiam exigat, non recte agit. Ita in similitenent Henricus, *c* Innocentius, & Ioannes Andreas, dicentes, quod vbi exemptio, aut priuilegium non est notorium, ostendi debet, à contrario sensu sentientes, quod vbi est notorium ostendi non debet.

c Henric. Inno. & And. in d. c. ex parte.

Quarta conclusio: Si religiosus ostendat priuilegium, per quod sacramenta ministrat contra Clementinam, & Episcopus intelligit verum esse, non potest agere contra neque impedire administrationem. Hæc conclusio est manifesta ex supradictis. Episcopus enim tenetur superiori non resistere: ergo nullo modo debet nec licet Episcopo resistere licentiam ostendenti. Secundo si esset licitum in hoc casu Episcopo resistere religioso, hoc esset, quia talis religiosus sacramenta ministrat sine sua licentia: sed ex hoc non potest; patet, quia ministrando cum licentia superioris, inferioris licentia requiri non debet, imo dicitur agere cum licentia inferioris, cum semper in superioris licentia sit inferioris inclusa, vt sentiunt communiter citati authores.

Quinta Conclusio: Si religiosus sacramenta ministrans interdicta in prædicta Clementina ostendat priuilegium, Episcopus etiam si dubitet, an valeat priuilegium, an si per id sit derogatum Clementinæ, non potest agere contra religiosum, impediendo sacramentorum administrationem. Hæc conclusio est singulariter notanda. Et probatur primo: Nullus potest esse iudex in causa propria, vt notant Doctores, *d* sed si Episcopus posset agere contra religiosum ostendentem, exhiberet se iudicem in causa propria: ergo non potest agere contra religiosum. Secundo si potest agere contra eum et interdicendo administrationem, hoc prouenit, vel, quia ipse iudicat de priuilegio, quod sit vitiatum, vel subreptitium, vel quod cessauerit, vel quod per id ius commune non sit ablatum, vel quod non sic debeat intelligi, sed hoc non est Episcopi iudicare, imo est interdictum ei, cum ipsius sit interpretari, cuius est legem condere. Vnde optime dixit Imola, *e* quod Episcopus non potest iudicare de priuilegijs Papæ, quod si dubitat, consulat Romanum Pontificem. Et per alia priuilegia est, interdictum Episcopis interpretari, vel de priuilegijs iudicare, nisi in partem ampliorem & fauorabiliorem, prout determinauit Paulus Quartus pro ordinibus Mendicantib. Hanc conclusionem tenent, & probant Innocentius *f* Ioannes Andreas, & Henricus. Vnde religiosi non possunt excommunicari ab Episcopo, nisi probetur à quodam superiore priuilegia esse subreptitia, aut in ualida: & si Episcopus excommunicauerit, velut iniuste excommunicans punietur, vt sacri Canones *g* determinant.

d Doct. d. ca. ex parte.

e Imo. in cle. ab absentib. de poen. & rem.

f Inno. Andr. & Henric. in d. c. ex parte.

g c. nemo 2 q. 1.

Ex ista conclusione apparet, excessum esse ex parte illorum, qui impediunt religiosos sacramenta ministrare neophitis, ostensis priuilegijs Leonis Decimi: quibus concedit ipsis in nouo orbe illa ad ministrare, ostensis etiam priuilegijs aliorum Pontificum illa concedentium, hoc colore: quia putant priuilegia non valere, eo quod sint Episcopi iam creati, & putant per ipsorum aduentum cessasse, vel eo quod sint intelligenda valere in terris infidelium, & non in nouo orbe, saltim in noua Hispania, cum in ea iam omnes sint fideles, vel eo quod non est derogatum per talia priuilegia iuri communi diœcesanorum, neque huic Clementinæ. Considerare enim debuerant primo, quod causa est dubia secundum ipsos, & non poterant esse ipsius iudices; quia nemo potest esse iudex in causa propria. Debebant etiam considerare ipsa priuilegia minimè cessasse ex regula iuris, dicente, beneficium concessum a Principe esse mansurum. Et quidem vbi priuilegium non limitatur, intelligi deberet esse perpetuum, prout tenet Glossa: *h* vbi Philippus Francus quærit, an si cesset causa priuilegij, cesset priuilegium, Et ait, quod non, dummodo illa causa fuerit impulsiua: prout dicitur in iure: *i* Et idem si causa sunt finalis, & reliquæ aliquæ illius causæ maneant, vt patet in iure. *K* Et tunc iudicatur, & censentur esse rationes finales alicuius priuilegij, quando ipsi sunt generaliores decisione, secundum ius *l* vel saltem æque generales, quibus omnino sublatis tollitur etiam dispositio. Impulsiuæ autem dicuntur illæ, quæ minus generales sunt, quàm sit dispositio: atque ob id sublatis illis non cessat dispositio, iuxta ea, quæ in iure notantur, & declarant Baldus, *m* & alij relati à doctissimo Lusitano Barbosa. Et licet cum plures causæ finales & impulsiuæ sint expressæ, omnes debent concurrere, vt concessioni priuilegiorum sit locus, prout dicitur in iure, *n* & tradit Bartolus, & sic vna ex illis cessante debeat cessare prædicta priuilegiorum concessio, hoc tamē est intelligendum, quando concessio dictorum priuilegiorum pendet ab ipsis causis finalibus, & impulsiuis simul iunctis; non tamen quando pendent ab ipsis disiunctiue. Priuilegia autem concessa Religiosis pro administrandis sacramentis in nouo orbe à duabus causis finalibus æque principalibus disiunctiuè procedunt. Prima est conuersio infidelium: Secunda est manutenentia ipsorum in fide, quæ pariformiter sunt æquales. Ita enim est necessaria conuersio Indorum: sicut etiam est necessaria manutenentia eorum in fide. Constat autem manutenētia neophitorum in fide, & omnium illorum, qui in nouo orbe conuersi sunt pendere principaliter à primo motore Deo, ministraliter autem à Religiosis ipsis sacramenta administrātibus. Comperimus enim est apud omnes ipsos Religiosos in illo nouo orbe, sicut gallina souet pullos suos sub alis sua ipsos souere sub ipsorum alis, & protectione nouiter conuersos & ab ipsis descendentes.

h Glos. in ca. fin. de preb. vbi Francus, & l. 1. ff. de postulationib.

K l. si ff. de decurion.

l l. 1 §. sextis sup. de postul. Bal. in l generaliter. nu. 3. C. de Epis. & cle. Barbos. in l. 1. prima p. nu. 8 s ff. sol. matr.

m Bald. in l. generaliter. n. 3. C de epi. & cler. Bar. in l. 1. p. 1. nu. 8 s. ff. sol. mat.

n l. si hæred. plures. ff. de conditioni in stitutio. Bar. in extrauā. ad reprimendum ver. absentia.

Et licet aliquis contra opponat aliquos religiosos, ita male viuere, vt potius sint in scandalum & ruinam, quàm in ædificationem; huic obiectioni, respondetur, quod hoc accidit in aliquibus Religiosis particularibus: de quo non est mirandum, cũ in collegio Apostolico inter duodecim vnus fuerit latro, & proditor. Et illa regula Cessante causa, debet cessare effectus intelligitur, quãdo causa cessat in communi, & vniuersaliter; secus si cessat ex accidenti in aliquibus personis particularibus, iuxta ea, quæ dicuntur in iure *a* & notat Paulus de Castro, & post Archidiaconum tradit Aretinus, & tradunt etiam Curtius Iunior, Couarruuias, Victoria, Soto, Tiraquellus, Menchaca. Et sic priuilegia generaliter concessa mulieribus propter liberos vigebunt in ea muliere, quæ ex accidenti liberos nõ procreat; quia eius respectu ratio videtur cessare in particulari, quod vtique non facit cessare legis dispositionẽ. Et ad hoc videtur facere cuiusdam Imperatoris determinatio, quam ad hoc expendit Baldus, & expendit etiam Bologner. Vnde cum causæ dictarum concessionum, scilicet conuersio Indorum, & manutenentia ipsorum non cesset in Religiosis in communi & vniuersaliter à Iuris metis, toto cœlo aberrant obijcientes eas cessare, quia in aliquibus Religiosis in particulari cessant.

a l. 9. nũ ad ea ff. de legib. l. si fratre. vbi Pau. C. qui testam. fac. poss. Aret. in l. 2. col. 7. in prin. ff. de vulgari. Curt. in l. posthumo n. 42. C. contra tab. Cou. in c. cum esset nu. 19. de testa. & in c. possess. 3. p. §. n. 2. de spons. 2. p. ca. 6. § 9. nu. 8. Vict. de potest. ciuili nu. 22. p. 94. Sot. lib. 4. de iust. q. 5. ar. 3. co. 3 Tiraq. in tract. cessante causa limita. 32. Mencha. illustriũ qq. c. 87. nu. 23.

b assiduus. vers. ideo C. qui potiores in pign. & Bal. ibi nu. 2. Bologn. in l. 1. ff. sol. mat.

Et dato, quod causæ omnino cessarent, requiritur sententia decisoria ipsorum priuilegiorum, vt notant communiter Doctores in regula. *Cum cessante*, & sic ex dictis consequitur, quod Episcopi contrauenientes dictis priuilegijs propria authoritate, sunt excommunicati ipso Iure, excommunicatione Papæ reseruata, à qua non possunt absolui, nisi à Summo Pontifice, vel de licentia prælatorum Religiosorum, ad quos spectat. Quia Leo Decimus, vbi concedit Religiosis, quod possint sacramenta supra dicta ministrare neophitis, præcipit hæc sub excommunicatione ipso facto incurrenda, vt nullus impediat directè, vel indirectè, quouis quæsito colore. Neque poterunt ignorantiam allegare. Tum, quia ex parte religiosorum hoc sæpe dictum est. Tum, quia ad statum Episcoporum nõ spectat hæc ignorare. Similiter clerici Episcoporum ministri non poterunt se excusare dicentes, quia iuste impediunt religiosos; Admitti enim à religiosis de priuilegio, quod habent à Sede Apostolica, oportet superiori obedire relicto inferiori.

Sexta conclusio. In casu supradictæ conclusionis, quando ostensis priuilegijs Episcopus dubitat de priuilegio, an valeat, necne, potest Episcopus agere contra religiosos coram superiore ipsorum religiosorum de iure suo. Probatur conclusio in casu, in quo Episcopus dubitat de priuilegio, quandiu dubitat, agere potest in defensionem sui iuris, & non potest ipse iudicando, est enim ei interdictum de priuilegijs iudicare, aut ea interpretari in tantũ, quod etiam si priuilegium tenderet ad noxã, esset proponendum principi, vt ipsum reuocaret, & non liceret alicui propria authoritate contrauenire, prout tenet quædam Glossa, *c* & communiter scribentes. Ergo sequitur, quod coram aliquo iudice agere potest: & non videtur coram quo, nisi coram iudice superiore videlicet Nuntio Apostolico ad similes lites priuilegiorum decidendas constituto & in partibus Indiarum ad Reges Hispaniarum, seu ad suum Regale cõsilium, seu ad Proregem est recurrendũ, qui ex legatione Pontificis dant facultatem religiosis ad administranda sacramenta, prout dictum est in superioribus, ad quos spectat reddere rationem suæ facultatis.

c Glos. fin. in c. suggestũ. de decimis.

Et ne aliquis remaneat scrupulus, omnia prædicta ex litera Clementinæ satis probantur. Nã postquam sub excommunicatione interdicit religiosis, ne sacramenta ministrent, in fine excepit illos, qui priuilegio se tuentur. Si ergo tales eximuntur tuentes se & ostendentes priuilegia, etiam si Episcopus dubitet, an sufficient, valeant, necne, nũ poterit per Clementinam agere contra religiosos ministrãtes, quia solùm datur ei, vt agat contra illos, qui priuilegio non se tuentur. Vnde resolutiue dico, quod si est notorium, religiosos talia sacramenta ministrare, & non se defendũt, aliquo priuilegio, vel aliqua licentia superioris, poterunt Episcopi agere ad denunciationem. Verùm si religiosi licentiam habent aliunde, & priuilegia ostendunt quamuis Episcopi credant ea omnino non valere, non possunt contra ipsos agere per se, nisi coram superiori eos in ius vocando. Maximè, quia cum constet de intentione Papæ concedentis, oportet ad eam attendere. Et si de ea non constaret, verbis priuilegij standum est, prout dicunt Iura, & bene notat Philippus Frãcus. Neque poterit allegare priuilegia religiosorum nõ valere: quia videntur cessare cum personis, quibus fuerant concessa. Nam quando est dubium, an priuilegiũ sit reale, vel personale intelligitur esse Reale, vt voluit Speculator. *d*

d cap. fano & c. porro de priuilegij l. 9. de ge. 3. Francus in c. quia de cons. prab. in 6. 2. Specu. in tit. de instrumention. edicti.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum licentia parochi excommunicati sufficiat; vt religiosi possint ministrare sacramenta prohibita in dicta Clementina.

RESpondeo dicendo, quod cum parochus excommunicatus parochiæ munera obire non potest, cum careat iurisdictione iuxta ea, quæ notantur in iure, *e* ac propterea sicut functiones iuris eius obire ipse non potest, ita neque alteri, vt ipsas obeat mandare valet, quandoquidem & delegatio huiusmodi iurisdictionis est secundum iura. *f* Vnde sequitur, quod religiosi, qui aut clericis, aut laicis sacramentum extremæ vnctionis, vel Eucharistiæ administrãt, vel dum matrimonium fit, benedictionem tribuunt, in excommunicationem incidunt, quæ in Clementina contra religiosos proponitur, si a parocho excommunicato licentiã consecuti proposita sacramenta administrauerint. Nam proprij parochi licentia postulatur, cuius dandæ excommunicatus parochus facultatem non habet; & si dederit nulla est argumento cuiusdam iuris. *g* Verum est tamen, quod si religiosi simplicitate animi ducti putantes parochum excommunicatum eam sibi concedere posse, prædicta sacramenta administrant, nõ incidunt in dictam censuram, cum ea contra præsumentes tantùm proponatur, prout tradit Nauarrus, *h* & tradit etiam Bartholomæus Vgolinus.

e cap. ad probandum de re iudicata.

f l. imperiũ ff. de iurisd. omniũ iudicum.

g l. quoties ff. qui satis dare cogantur.

h Na. c. 27. n. 102. v. 2. Vgolinus de excõmunicato maioris. tabula 2. ca. 11. § 4. nu. 4.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum religiosi possint sacramenta Eucharistiæ, & alia suis familiaribus ministrare.

RESpondeo dicendo, quod Clemens Quartus, & Sixtus Quartus *Concesserunt fratribus minoribus, vt his, qui in eorũ morantur obsequijs, ministrare libere possint sacramenta.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum. *i* Et Martinus Quintus concessit mo-

i in 1. imp. f. 56. & in 2. f. 140. col. 3.

monachis Sancti Benedicti obseruantiæ Hispaniæ, vt confessiones quorumcunque familiarium suorum, tam laicorum quàm regularium, & secularium intra, & extra septa suorum monasteriorum commorantium, audire, et pro eorum commissis debitam eis absolutionem impendere, nec non dictis familiaribus, tam intra, quam extra septa præfata commorantibus Ecclesiastica sacramenta, quoties fuerit opportunum, ministrare valeant. Ita habetur in compendio a mendicantium.

a Comp. ti. familiares. seu famuli fratrum. §. 1 o.

b Ses 23. cap. 15. refor.

c Conc. Trid. sess. 24. de ref. c. 11.

Circa prædictas cõcessiones notandum est, quod modo post Concilium b Tridentinum, vbi statuitur nullum confessorem regularem sine secularem posse audire confessiones secularium nisi fuerit ab Episcopo approbatus, videtur quod ipsi fratres non possunt audire confessiones dictorum familiarium. Et confirmatur. Nam in eodem concilio c reuocantur priuilegia regularium concernentia dictos familiares, & seruitores, & quocũque nomine, & monasterijs addictos, nisi monasterijs actu seruiant, & intra eorum septa, ac domos resideant, subque eorum obedientia viuant: si talia priuilegia perturbationem in Episcoporum excitãt iurisdictione, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur. Priuileg a autem ad omnia sacramenta ministranda familiaribus, sine approbatione, & licentia Ordinarii iurisdictionem Episcoporum saltem videntur perturbare: Et sic videntur abrogata per præfata Concilii decreta, nisi ipsi familiares actu seruiant, & intra septa monasteriorum sint, & sub eorum obedientia viuant.

Sed respõdetur, quod priuilegia mendicantibus, & fruentibus eorum priuilegiis concessa in his, quæ sunt limitata, & restricta per Concilii decreta viuæ vocis oraculo in foro Conscientiæ à Pio Quinto sunt confirmata. Et sic religiones possunt vti cum familiaribus, & famulus, & seruitoribus monasteriorum priuilegijs superius citatis, licet, quòd ad alia etiam in foro Conscientiæ minime vtantur dictæ religiones priuilegijs, per Concilium derugatis, restrictis & limitatis. Et ratio horum est, quia in vsu horum priuilegiorum cum famulis & familiaribus non ita perturbatur iurisdictio Episcoporum, & parochorum, sicut perturbatur eorum iurisdictio, conferendo sacramentum Eucharistiæ in die Paschatis, & conferendo alia sacramenta omnibus personis secularibus.

Et aduertendum, quod fratres Mendicantes virtute dictorum priuilegiorum, poterunt extremam vnctionem, & etiam Euchãristia n in die Paschatis pdictis familiaribus, & famolis administrare. Quia priuilegia præfata absolute, & sine limitatione concedunt posse ministrare sacramenta familiaribus, quoties opportunum duxerint. Cum ergo nos ante priuilegia Martini quinti poteramus sacramenta dicta dare, excepto die resurrectionis: & postea Martinus Quintus absolute concessit, vt ea possimus ministrare, oportet, quod hoc priuilegium aliquid operetur iuxta ea, quæ notantur in iure d Quod quidẽ non operaretur, nisi extenderemus ad diem paschę Resurrectionis Iesu Christi Domini nostri.

d ca. in his de priuil.

QVÆSTIO LVII.

De Beatæ Virginis Mariæ Conceptione in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrum Beata Virgo fuerit concepta sine peccato originali.*

2 *Vtrum sit peccatum prædicare B. V. fuisse cõceptam sine peccato.*

3 *Vtrum pro festo & missa conceptionis aliquæ indulgentiæ concedantur.*

4 *Vtrum deferentes imaginem B. Mariæ & eius filij, quam Moniales Conceptionis deferunt aliquam indulgentiam consequantur.*

5 *Vtrum in festo Conceptionis suspenditur interdictũ, & cessatio à diuinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Beata Virgo fuerit concepta sine peccato originali.

Respondeo dicendo, quod Sixtus Quartus prout habetur in libro e monumenta ordinum, Proprio motu & authoritate Apostolica reprobauit, & damnauit assertiones prædicatorum, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, sanctam Romanam Ecclesiam de spir tuali tantùm conceptione, & sanctificatione virginis gloriosæ festum celebrare, ac illorũ, qui crederent & tenerent, quod asserentes eandem genitricẽ Dei ab originalis peccati macula in sua conceptione præseruatam fuisse, propterea alicuius hæresis labe pollutos fore, istas namque assertiones, vt pote falsas, & erroneas, & à veritate alienas, libros quoque id continentes similiter reprobauit & damnauit. Ac motu, & authoritate prædictis statuit, & ordinauit, quod prædicatores verbi Dei & quicunque alij cuiuscunque gradus, ordinis, & conditionis fuerint, qui de cætero ausu temerario præsumpserint in eorum prædicationibus ad populum seu aliàs quomodolibet affirmare huiusmodi sic reprobatas, & damnatas assertiones & opiniones veras esse aut dictos libros pro veris legere, tenere vel habere, postquam de præsentibus litteris scientiam habuerint excommunicationis sententiam, & æternæ maledictionis pœnam eo ipso incurrãt a qua ab alio quàm à Romano Põtifice & illius proprio ore expressa causa huiusmodi, propter quam censuras prædictas incurrerint (nisi in articulo mortis constituti) nequeant absolutionis beneficiũ obtinere. Non obstantibus quibuscunq; in contrariũ facientibus. Item pari dãnationi & censuræ subiecit illos, qui prædicare, docere, aut alias verbo, vel, scriptura affirmare præsumerent, hæreticum fore credere, eandem virginem gloriosam à peccati originalis macula præseruatam non fuisse.

e In 1. impr. f. 34. & in 2. f. 217. concess. 217. & in 00. lib. in 1 imp. f. 74. & in 2. f. 158 concess. 376. extrau. graue nimis de reliqui & vener. Sanct.

Pro explicatione huius decreti est notãdũ, quod B. Virgo Maria nullum peccatum actuale habuit in tota vita sua, prout dicitur in Concilio f Trident. & de hoc late tradit noster Doctissimus Corduba, & de hoc non est quæstio in præsenti articulo, nec etiam est quæstio an B. Virgo potuerit cõcipi sine macula peccati originalis cum hoc non implicet contradictionem. Quæstio ergo est vtrum B. Virgo de facto fuerit concepta sine peccato originali, de quo duplex inter scholasticos opinio versatur. Prima est g D. Thomæ, & Caietani dicentium sub peccato fuisse conceptã originali, quæ sciẽter Thomistæ sequuntur. Secunda est opinio Scoti ab Scotistis secuta, fuisse Virginem Mariã sine peccato originali conceptã. Et aliqui ita suis opinionib. adhærebant, vt nõ solùm in scholis disputando, sed etiã in concionib. publice prædicando pertinaciter assererent, suam opinionem ita esse veram, vt contrariam hæreticã, & erroneã iudicarent. Quod in animis audientium scandalum maximum ingerebat, quam litem ad se Sixtus IV. aduocando supradictam edidit constitutionem definiens, non esse hæreticum, neque peccare mortaliter, nec venialiter, sentire Virginem Mattam fuisse conceptam, sine peccato originali, vel sentire eius rei oppositum. Et in Concilio Triden. i hæc eadẽ definitio cõprobatur. Et proponit excom-

f Conc. Trid. sess. 5. in fin. & sess 6 can. 23. Cor. lib. 1. q q. q. 18. §. 1. & 7.

g Caieta. in quod l. & in 3. p. q. 27. art. 2. & 12. q. 81 ar. 3.

h Scot. in 3.

i Conc. Trid sess. 5. can. vlt.

 muni-

municationem ipso facto Sedi Apostolicę reseruatā contra contrarium docentes, aut dicentes. Nec Cōcilium Basiliense definiens, Virginem sine peccato originali fuisse conceptā, facit hoc esse de fide, quia congregatio Basiliensis, quando decreuit B. Virginē sine originali peccato esse conceptam, iam discesserat à vero Papa Eugenio IV. vt patet ex ordine sessionum. Nam in sessione trigesima quarta septimo Kalendas Iunij de facto deposuerūt prædictum Eugenium Papam, & alium Amadeum quendam elegerunt, putantes se per hoc Ecclesiæ concordiam facere. Et postea in sessione trigesima sexta, decimo octauo Kalend. Octobris sequentis fecerunt prædictam determinationem de immaculata virginis cōceptione. Quod autem ille Eugenius IV. fuerit semper verus Papa, & non Amadaus ille electus ab illa cōgregatione Basiliensi inde patet, quia tunc & post semper est habitus pro vero Papa, computatusq; in numero pontificum. Ad idem etiam facit Conciliū Lateranense tertium sub Leone decimo, sessione vndecima in Bulla *Pastor æternus*, vbi expressè dicitur, quòd Concilium Basiliense post eius translationem factam per Eugenium Papam non fuit, neque meretur amplius Concilium appellari, & postea ibidem facta nullum robur habent. Hæc ibi.

Quod si ad prædicta dicatur, quod Eugenius IV. & Nicolaus Quintus approbauerunt omnia acta dicti Concilij Basiliensis, præter ea, quæ contra ipsum Papam gesta sunt, id vtique negatur, solùm enim aliqua pro communi concordia approbauerunt, de quorum numero articulus iste conceptionis nō est. Imo etiam si ipsum Concilium approbassent generaliter, id intelligitur de nobiliori, & certiori statu eius, in quo scilicet vnio ipsa facta est, & antequam à vero Papa discederet, vt de Concilio Constantiensi dicit Caietanus. a

a Caie. 1 quodli. d. post. Pap. & Conc. ca. 8.

ARTICVLVS II.

Vtrum modo sit peccatum prædicere oppositum, scilicet, Virg. Mariam in peccato originali fuisse conceptam.

Respondeo dicendo, quod non sit peccatum veniale hoc, vel illud sentire, inde liquet, quia nulla lege prohibetur, item quia aliàs non permitteret Ecclesia hoc, vel illud sentire, & docere, si esset peccatum veniale, sed potius id reprehenderet, aut prohiberet, & vt cauendum doceret, & prædicaret, quorum nihil facit, vt patet ex decreto Sixti IV. superius citato. Hoc tamen est intelligendum secluso scandalo, & pertinacia, quamuis enim ex parte veritatis seu falsitatis huius, vel illius opinionis, sit licitū tenere, & dicere hoc & illud, tamen potest fieri illicitū mortaliter, vel venialiter ex circunstantia scandali probabiliter imminentis, quod etiam contingit in omni alio actu morali ex genere suo licito, q̄ per circunstantiam scandali vitiari potest. Similiter ratione pertinaciæ potest fieri illicitum, videlicet dum quis nō habet animum paratū standi Ecclesiæ determinationi, si fieret circa hoc. Ex quo sequitur quod publicè populo prædicantes in ecclesijs doctis pariter, & indoctis Beatam Virginem fuisse conceptam in originali, vix excusantur à peccato mortali, aut veniali, non quidem ratione veritatis, aut falsitatis dicti, sed rōne scandali probabiliter imminentis sicut tē in Hispania, & Gallia & alibi, vt patet experiētia, & tanquā scandalosi tales prædicatores cōdemnati sunt per vniuersitatem Parisiensem, & sententia lata est cōtra quendam fratrem Ioannem Veri de sacro ordine Prædicatorū qui id prædicauerat anno Domini millesimo quadringētesimo nonagesimo septimo. Nec tale vulgi scandalum est Pharisaicum, neq; est malitia, vt putat Caiet. b sed est scandalū pusillorum, aut piè ignorantium, vel potius piè, & verè credentium. Nec enim talis prędicatio, quod scilicet B. Virgo cōcepta sit in peccato originali, est expediēs, aut vtilis ad fidem, & bonos mores, dum Ecclesia id non determinat. Imo licet non sit peccatum mortale, neq; veniale prædicādo asserere opinionem esse verissimam B. Virginem conceptam fuisse sine peccato originali, est tamen hæc prædicatio indiscreta cum tanta sit his temporibus deuotio erga immaculatam Virginis Cōceptionem, & tanta solemnitate ab vniuersali Ecclesia solemniter celebretur, vt fideles communiter putent de hac re non esse opinionem, sed fidem. Et ideo Pius Quintus Pontifex maximus in constitutione incipiente *Speculum Domini* anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo emanata, statuit dicēs: *Proprio motu statutum felicis recordationis Sixti Quarti prædecessoris nostri super ea re d Concilio Tridentino innouatum Apostolica authoritate tenore præsentium confirmamus, & approbamus, atque vt deinceps efficacius à cunctis obseruetur perpetuò statuimus, & ordinamus, quatenus nemo cuiuscunque ordinis gradus conditionis, vel dignitatis existat in popularibus concionibus vel vbicunq; promiscua virorum & mulierum multitudo conuenire solet de huiusmodi controuersiæ alterutra parte disputare rōnibus, vel doctorum authoritate afferendo propriam sententiam, & contrariam refellendo aut impugnando, vel de hac ipsa quæstione cuiusuis pietatis aut necessitatis prætextu vulgari sermone scribere, vel dictare præsumat. Qui contra fecerit suspensionis pœnam à diuinis absque noua declaratione ipso facto incurrat, si modo fuerit in sacris constitutus, & quocunque præterea gradu, siue dignitate, vel administratione fungatur, illis omnibus sit ipso iure priuatus, & ad eadem vel similia munera obtinenda, vel obeūda perpetuæ inhabilitatis censuræ etiam ipso facto sit obnoxius. super quibus nisi à Romano Pontifice pro tempore existente dispensari, vel absolui non possit. Cæterum quandiu per Apostolicam Sedem altera pars diffinita non fuerit, oppositaque sententia condemnata, liceat viris doctis in publicis Academiæ disputationibus siue generalium, aut prouincialium Capitulorum, vel vbi alias intersunt qui rem capere possunt, neque scandali vlla subest occasio, de illa quæstione differere, argumentis vtramlibet partem vel asserere vel impugnare: dum tamen neutra, velut erronea prædicetur. seruenturque illa omnia, quæ à prædicto Sixto prædecessore nostro statuta sunt, &c.*

b Caiet. in d. quodlibet.

Circa quam constitutionem est notandum, non esse in vsu quoad pœnas impositas illis, qui in popularibus concionibus, vel vbi turba populi adest, disputant de hac immaculata conceptione; neque etiam est in vsu quoad dictas pœnas impositas illis, qui vulgari sermone de ea scribunt, asserendo propriam sententiam, & contrariam refellendo. Licet tamen quoad dictas pœnas in vsu non sit, notabilis nihilominus talis constitutio censeri debet ad nostram opinionem confirmandam.

ARTICVLVS III.

Vtrum pro missa & festo Conceptionis aliqua indulgentiæ concedantur.

Respondeo dicēdo, quod Leo X. *Concessit, quod totiesquoties fratres Minores de obseruantia dicunt missam Conceptionis V. M. ac intendūt orare pro sua Sanctitate, & vniuersale Ecclesia habeant indulgentiam plenariam.* Et idem Leo X. *Ampliauit supradictam indulgentiam pro fratribus eiusdem ordinis audientibus præfatam missam Conceptionis, ac etiam pro monialibus*

Sanctæ

Sanctæ Claræ in congregatione viuentibus similiter audientibus præfatam missam.

a Collector. ti. indul. plena. quoad fratres §. 17. & 18.

Circa qoas concessiones aduertit Collector *a* ordinis Mendicantiom, quod nõ funt aliàs impressæ, eo quod post impressionem librorum priuilegiorũ fuerunt obtentæ, seu ad partes Hispaniæ adductæ. Nihilominus tamẽ pro indubitatis possunt haberi, cum habeantur in registro Commissariotum Cutię Romanæ, ac inde sint fideliter extractæ.

Deinde Sixtus Quartus. *Statuit & ordinauit quod omnes, & singuli Christi fideles vtriusq; sexus, qui missam & officium festi Conceptionis Mariæ Virginis, cuius initium est: Sicut lilium inter spinas, &c in festo eiusdem Conceptionis deuotè celebrauerint & dixerint, aut illius horis Canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandem prorsus indulgentiam, & remissionem peccatorum consequantur, quã Vrbanus Quartus & Martinus Quintus, & alij Romani Pontifices concesserunt illis, qui missam, officium, & horas Canonicas in festo corporis Christi à primis vesperis, & pro illius octaua (iuxta Romanæ Ecclesiæ institutionem) celebrant dicũt, aut missæ, aut officio & horis huiusmodi intersunt.* Ita habetut in libro *b* Monumenta ordinum.

b In 2. impr. fo. 115. concess. 225.

c Supp. f. 137. concess. 578.

Circa quam concessionem est notandum, quod istæ indulgentiæ, vt colligitur ex quadam Bulla Eugenij Quarti, quæ habetut in supplemẽto c ordinis: *Sunt in Summa pro matutinis & vtrisq; vesperis, dies festi, & missa quadraginta dies. pro reliquis horis, hoc est pro qualibet ipsarum centum sexaginta. Et in quibuslibet octauarum diebus pro singulis matutinalium missarum, & vesperorum ducenti dies. Ac præ reliquis horis octoginta dies. Item sequentibus processiones, ac missas deuote celebrantibus tam in festo quam in octauarũ diebus pro pace, ac tranquillitate Ecclesiæ, ac Sacramentum in festo huiusmodi sumentibus conceduntur ducenti dies indulgentiæ.*

Demum Sixtus Quintus. *Omnibus & singulis monialibus Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, ac omnibus & singulis alijs vtriusque sexus Christi fidelibus vere pænitentibus & confessis: qui singulas, sin quamlibet Ecclesiarum monasteriorum monialium huiusmodi in festo Conceptionis eiusdem Beatæ Mariæ à primis vesperis vsque ad occasum solis eiusdem festi annis singulis deuote visitauerint, et ibi pro pace iter Christianos principes conseruanda, ac Sanctæ matris Ecclesiæ exaltatione, hæresumque extirpatione pias ad Deum preces effuderint, si eo die Sanctissimum Eucharistiæ Sacramẽtum sumpserint indulgentiam plenariam, & omnium peccatorum remissionem quoad eos omnes perpetuo illis omnibus concedit, & elargitur.* Ita habetut in constitutione quadragesima secunda quæ incipit: *Expositum nobis*, edita *d* ab eodem Sixto anno *Domini millesimo quingentesimo octanagesimo sexto.*

d Refe. Capu. in suis anno. ad cõp. Mend. sit. Cõcep. Virginis in fin.

Circa hanc concessionem est aduertẽdum, quod licet in ea concedatut remissio omnium peccatorũ, non propterea conceditur facultas ad absoluendum à reseruatis peccatis. Hic enim nomen *peccatorũ*, non pro peccatis, sed pro pœnis debitis peccatis est accipiendum, sæpe enim in diuinis literis hoc nomen peccatum pœnam significat temporalem. Et ita intelligitur illud Machabæorum. *e* Sanctum & salubre est pro defunctis exorate, vt à peccatis soluantur, id est, à pœnis debitis peccatis liberentur. Culpa enim peccatorum existentium in Purgatorio in hac vita fuit ipsis condonata, prout declarat Gabriel. *f* Idem ergo in præsentiarum significar remissio omnium peccatorum, quod significat indulgentia plenaria.

e Mac. 12.

f Gabri. in 4. d. 41. q. 3. art. 3. not. 5.

Aduertẽdum secundo; quod in his Hispaniarum partibus, & vbi Bulla Cruciatæ publicatur non possunt sæculares lucrari suprapositas indulgentias, nisi ipsammet Bullam Cruciatæ habeant. In ipsa enim omnes hæ & aliæ similes indolgentiæ quoad seculares suspenduntur, quæ pro ipsis sæcularibus Bullam sumentibus reualidantur. Et id ipsum dicendum est de indulgentijs articulo sequenti referendis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum deferentes imaginem Beatæ Mariæ, & eius filij, quam moniales Conceptionis deferunt indulgentiam plenariam consequantur.

RESpondeo dicẽdo, quod Iulius Secũdus prout refertur in Supplemento *g* *Concessit omnibus Christi fidelibus verè pœnitentibus & confessis in regno Castellæ constitutis qui imaginem Beatæ Mariæ Virginis, & eius filij (quam moniales ordinis sanctæ Conceptionis in scapularia, & homines in pectore deferre consueuerunt) detulerint, & nouies salutationẽ angelicam deuote recitauerint, similes & prorsus easdem indulgentias consequantur, quas consequerentur, & consequi possent, si decies salutationem angelicam in honorem decem virtutum eiusdem Beatæ Mariæ Virginis recitarent.*

g Supplem. fo. 89. conc. 254.

Circa quam Conceptionem notat Collector *h* priuilegiorum mendicantium, quod ad lucrandum præfatas indulgentias non oportet recipere ab aliquo insignia, nec illa deferre, sicut pro lucrandis indulgentijs de decem Aue Maria, licet aliqui aliter opinentur.

h Colle. ti. indulgentia. quoad seculares octauo. §. 3.

In super Leo X. pro vt habetur in supplemento *i* *Concessit, quod viri deferentes imaginem Conceptionis B V & mulieres scapularium eiusdem ordinis cum prædicta imagine, easdem gratias obtineant, & consequantur, quas consequuntur, & consequi possunt deferentes chordam fratrum minorum & Corrigiam sancti Augustini* Pro explicatione huius concessionis est aduerrendum, quod idem Leo decimus, prout habetur in supplemento *K* *Concessit quod viri, & fœminæ deferentes zonam fratrum Sancti Augustini datam ab aliquo prælato eiusdem ordinis ad hunc finem lucrari possunt indulgentias prædictis fratribus concessas.* Et idem Leo decimus, *Extendit præfatam concessionem ad illos, qui detulerint chordam sancti Francisci datam similiter ab aliquo prælato ordinis minorũ, vt supradictum est de zona Sancti Augustini.* Quæ concessio non est impressa in libris priuilegiorum, sed absque dubio fuit impetrata ad instantiam reuerendissimi Cardinalis sanctæ Crucis bonæ memoriæ. Ex quibus concessionibus apette colligitur intellectus ad præfatam Leonis Decimi constitutionem, quod scilicet deferentes imaginem Conceptionis Beatæ Virginis, & mulieres scapulariũ eiusdem ordinis cum prædicta imagine etiam deferentes lucrentur indulgentias fratribus minoribus, & Augustinensibus concessas vsque ad datam prædictæ concessionis. Non enim lucrantur indulgentias postea per Sixtũ Quintum chordam portantibus concessas; Sixtus enim quintus (prout continetur in constitutione decima quarta & quinquagesima nona) concedit indulgentiam plenariam cõfratribus chordæ sancti Francisci in die, quo confessi, & communicati receperint à Guardiano dictæ cõfraternitatis chordam. Et in hora mortis dicẽdo Iesus cum corde. Et etiam prędicti confratres consequantur omnes indulgentias confraternitatis consolationis, omnesque alias religioni concessas hoc procedit obseruato tamen modo, de quo in dicta constitutione, de qua confratria, & de confratria corrigiatorum Diui Augustini quæstione sequenti disputabitur.

i Supp. fo. 61. conc. 188.

K Sup. f. 122. conc. 166.

ARTICVLVS V.

Vtrum in festo Conceptionis suspendatur interdi-ctum, & cessatio à diuinis.

RESpondeo dicendo, quod possuot fieri omoia diuina officia tempote ioterdicti io festis Natiuitatis, Paschæ, Pentecostes, & assumptionis dominæ nostræ diebus solis & nō octauis, apertis ianois campaois polsatis, & alta voce exclusis excommunicatis, & admissis interdictis, ita tamen, vt quorum culpa tale interdictum positum fuit non accedant ad altate. Ita expresse io iure a cootinetur. Quod idē postea permissum fuit in festo Corporis Christi, & tota octaua per Martinum Qoiotum & Eugenium IV. io suis extrauagantibus, quæ legi solent intra octauam eius festi, & in die Cooceptionis & sua Octaua Virginis matris. Et est aduertendum, quod licet dictum priuilegium Martini V. solùm loquatur de tempote interdicti, nihilominus tamē debet extendi ad eessationem à diuiois, prout affirmant Couat. b & Gutierrez. Qui ait, quod anno Incarnationis Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quarto fuit sic resolutum, & practicatum cum consilio doctissimorum claustri voioersitatis Salmāticensis io festo corpotis Christi. Ex quibos colligitur, quod sicut io dictis festiuitatibus cōceditur priuilegium pto tempore cessationis secuodum mentem dictotum patrum, ita etiam in festiuitate conceptionis etiam tempore cessstionis à diuinis officiom diuinum & Missa soleoniter debet celebrari. Et licet Leo Decimus, prout habetur in ordinis supplemento. c *Concesserit, quod tempore interdicti quauis authoritate, & ex quibusuis causis pro tempora appositi in quibusuis Hispania ecclesiis, ac locis à primis vesperis diei festi Conceptionis vsque ad illius totalē octauam inclusiue missas & alia diuina officia apertis ianuis, & pulsatis capanis, atque alta voce (excommunicatis duntaxat, & nominatim interdictis expulsis) celebrare possunt. Et quod singuli Christi fideles nō excommunicati, neque nominatim interdicti ad missas & alia diuina officia audienda præfato tempore libere admitti, & licite possint*. At idem Leo X. in priuilegio concesso Benedictinis pro certis festiuitatibus, de quo infra secundo tomo in quęstione de interdicto id ipsum concessit pro tempose cessatioois à diuinis. Et licet Nauarsus d ipsum priuilegium restrinxerint dieens, quod eo potest vti in Eeclesijs, in quibus dicitur officium conceptionis ordinatium per protooootarium Leonardum Nogatolum, & eius missa, quæ incipit, *egredimini*, & non io quibus illud oon dicitur; at ego, prout in nostra confessorū summa e annotaui, contrarium verissimum existimo, cū Leo Decimus prædictum indultum concedat sine limitatione prædictum officium.

a c. alma mater de sent. ex com. §. in festiuitatibus.

b Couar. in c. alma mater. 2. p. §. 4. nu. 7. Gutie. in qq. cano. 1 o. p. 11.

c Suppl. f. 24. conc. 67.

d Na. c. 271. nu. 182. & de consec. dist. 1. c. 10. nu. 86.

e 1. tom. c. 105 concl. 3. nu. 8.

QVÆSTIO LVIII.

De confratrijs chordæ Beati Patris nostri Francisci, & zonæ Diui Augustini in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Francisci.*

2 *De institutione confratriæ corrigiatorum Diui Augustini, & de eius priuilegijs.*

3 *An Corrigiati indulgentiam Portiunculæ consequantur.*

ARTICVLVS I.

Quæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Francisci.

REspōdeo dicēdo, quod Sixtus V. Pōtifex maximus ex ordine Mioorū ad mioisteriū Cardinalatus assumptus, & ad supremū Ecclesię Pōtificatus apicē prouectus Romæ apud Diuū Marcū sub anoulo piscatoris die vigesima nona Augusti anno Dñi millesimo quingētesimo octnsgesimo septimo Pontificatus sui anno tertio quandam bullam edidit, cuius tenorē in præsentiarū referā: ex cuius relatione patebit, quid respondeodum sit quæstioni in articulo propositæ.

Sixtus Episcopus seruus seruorū Dei ad perpetuā rei memoriā, diuinę charitatis altitudo eminentissima, &c. Idcirco cū pro aliquali repēsione amoris nostri erga tantū patrē nuper ad ampliorē decorē insignis & celebris Ecclesiæ domus eiusdē Sancti Frācisci Assisiensis ordinis fratrū Minorū conuentualium nuncupatorū, in qua quidē Ecclesia sub illius altari maiori corpus eiusdē Sācti Francisci requiescit ad diuini cultus, & piorū operū augmentū, ipsiusq; Sancti Francisci honorem, & venerationē, ac animarū Christi fidelium salutē vnam Archiconfraternitatem vtriusq; sexus Christi fideliū, qui chordā per fratres dicti ordinis gestari solitam ex illorū deuotione à superioribus eiusdē ordinis cinctam, & susceptā deferent, & illa cingentur, sub eiusdem Sancti Francisci inuocatione in ipsa Ecclesia, & ad dictū altare motu proprio erexerimus, & instituerimus, vt confratres chordigeri dictæ confraternitatis ad pia opera exercenda propensiores redderentur ac ad Ecclesiam, & altare eiusmodi deuotionis causa confluerent, eisdē vtriusque sexus Christi fidelib. vere pœnitentibus, & confessis dictam chordam, quæ prius a superioribus dicti ordinis benedici debeat, reuerentiam & memoriam eiusdem S. Francisci gerentibus; sacrasq; cōmuniones refectis Archiconfraternitatem ipsam ingredientibus prima de illorum ingressus, ac in mortis articulo ipsorum nomen Iesu ore vel corde inuocantibus, ac etiā vere pœnitētibus, & confessis plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem per alias nostras literas cōcesserimus, necnō dilecto filio Clementi Bōtadasio moderno, & pro tēpore existenti dicti ordinis ministro Generali, vt quascūq; confraternitates, vtriusq; sexus Christi fideliū chordigerorū huiusmodi in quibuscunq; Ecclesiis domorū ordinū fratrū tam Minorū conuentualium, quàm de obseruantia, & Capucinorū nuncupatorū vbicumque, & in quibuscunq; mūdi partib. erigere & instituere, illasq; postquam erectæ fuerint præfatæ Archiconfraternitati, eum omnibus & singulis indulgentijs, & peccatorū remissionibus ac relaxationibus aggregare ipsasq; indulgentias confratribus illarū cōmunicare, & cōcedere valeret plenā]. & omnimodam facultatē, & authoritatē concesserimus, easdemq; cōfraternitates erigendas ex tunc prout ex ea die, & è contra dictæ Archiconfraternitati aggregauerimus, & indulgentias huiusmodi confratribus illorū cōmunicauerimus, ac literas prædictas nullo vnquā tēpore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, vel intētionis nostræ, seu quopiā alio defectu notari retractari, aut reuocari nullatenus posse, sed sēper validas efficaces futuras suosq; effectus plenarios sortiri debere decreuerimus, & aliàs prout in dictis literis plenius cōtinetur. Ne autē de præmissorū validitate vllo vnquam tēpore dubitare contingat, nostrā denuo in præmissis authoritatē interponere, ipsiusque Archiconfraternitatis authoritatē extēdere ac piū dictorū confratrum chordigerorum propositum amplius promouere, eosq; spiritualib. munerib. indulgētijs videlicet, & peccatorū remissionib. prosequi cupiētes supplicationib. dicti Clemētis hac in parte inclinati institutionē

huiusmodi

huiusmodi authoritate Apostolica præfata tenore præsentiũ perpetuò approbauerimus, & confirmauerimus supplentes omnes, & singulos tam iuris quàm facti defectus, si qui interuenerint in eisdem, ipsamq; Archicõfraternitatẽ in caput omniũ cõfraternitatum chordigerorũ huiusmodi vbilibet institutarum, & instituendarum, etiam perpetuò authoritate, & tenore præmissis erexerimus, & instituerimus, omnesque & singulas indulgentias, & peccatorum remissiones, & relaxationes, religioni, & ordini fratrum Minorum huiusmodi per quoscunque Romanos Põtifices prędecessores nostros, & nos concessas, quoad eas dumtaxat, quæ hactenus non sunt reuocatæ, nec sub vllis reuocationibus comprehensæ iisdẽ authoritate, & tenore similiter perpetuo approbauerimus, & confirmauerimus ac illis perpetuæ & inuiolabilis firmitatis robur adiecerimus, illasque Archiconfraternitati, & confratribus chordigerorum huiusmodi sub eisdem modo & forma, quibus illæ religioni & fratribus præfatis concessa fuerunt, dummodo, vt præfertur, non fuerint reuocatæ etiam perpetuò, & communicauerimus & elargiti fuerimus. Necnon de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius authoritate confessi vtriusque sexus confratribus chordigerorum huiusmodi prętter indulgentias religioni pręfatæ concessas in mortis articulo, necnõ quoties processionibus Archiconfraternitatis chordigerorum huiusmodi singulis mensibus fieri solitis interfuerint, iisdem quidem confratribus plenariam omniũ peccatorum suorum indulgẽtiam, & remissionem perpetuo concesserimus, alijs verò non confratribus, qui processionibus huiusmodi interfuerint, cẽtum annos de iniunctis eis, vel aliàs quomodolibet debitis pęnitentijs misericorditer in Domino relaxauerimus, ac pfatis confratribus, qui alijs dictis Archiconfraternitatibus processionibus, aut dum Beatæ Mariæ, vel quoduis aliud diuinũ officiũ per ipsos cõfratres chordigeros recitabitur, interfuerint, ac quoties sanctissimi Christi corpus, dum infirmis defertur, vel defunctũ ad sepulturam associauerint, aut alicui miserabili personæ subuenerint, vel pacem inter inimicos composuerint, seu aliquod horũ fecerint, toties centum dies de iniunctis eis, aut aliàs quomodolibet debitis pęnitentijs etiam misericorditer in Domino relaxauerimus, eisdemq; confratribus chordigeris, vt indulgentias & peccatorum remissiones præfatas per modum suffragij pro fidelibus qui in gratia Dei decesserint consequi & impartiri valeant concesserimus. Vt facilius his specialibus gratijs omnes Christi fideles in diuersis orbis terræ partibus existẽtes gaudere possent, & dum copiosis eleemosynarum largitionibus fratres Minores de obseruantia maximo deuotionis affectu quotidie alunt ab iisdem spiritualia beneficia in signũ gratitudinis recipere valeant, supplicationibus dilecti filij Frãcisci à Tolosa ministri Generalis fratrum Minorũ de obseruantia, hac in parte inclinati, eidem Francisco à Tolosa, ac etiã Thomæ de Massa Commissario Generali pro familia Vltramontana, necnon pro tempore existentibus Generali, & Commissario Generali eorundem fratrum Minorum de obseruantia cõcedimus facultatem, & authoritatẽ ministro Generali in toto ordine fratrũ Minorũ de obseruantia. Commissario aũt Generali, in illa familia, cuius fuerit, vbi non sunt eiusdem ordinis fratrũ Minorũ conuentualium confraternitates iam erectæ, vel eorundem Minorum conuentualium monasteria instituendi cõfraternitates chordigerorũ in omnibus, & singulis cõuentualibus fratrũ suorum, & cõcedendi, & communicandi omnes, & singulas indulgentias, peccatorum remissiones, & relaxationes: ac tandẽ omnes fauores & gratias, quæ prędictæ Archiconfraternitati cõcessæ sunt, & in futurũ concedentur. Volumusque, vt chordam ordinis S. Frãcisci, quam confratres vtriusque sexus gestare debens, superiores fratrum Minorum de obseruantia benedicant, intelligendo per superiores etiam Guardianos, atque præsidentes. Non obstantibus præmissis, ac nostra de indulgẽtijs ad instar non concedendis, & quibusuis alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cęterisque contrarijs quibuscunque. Hæc Sixtus Quintus.

Circa hanc concessionem primo est notandum, quid Sixtus Quintus concesserit specialiter confratribus chordigeris.

In primis conceditur indulgentia plenaria, & remissio omnium peccatorum quibuscunque vtriusque sexus Christi fidelibus, qui confessi, & sacra cõmunione refecti, in præfatam Archiconfraternitatem ingressi, & rescripti fuerint, die eorũ ingressus, & in die obitus, si in charitate decesserint, & nomen Iesu ore, vel corde inuocauerint.

Secundo conceditur indulgentia plenaria omnibus confratribus, item etiam confessis & sacra communione refectis, qui processionibus singulis mensibus fieri solitis interfuerint: alijs verò non confratribus, qui processionibus huiusmodi interfuerint centum annorum de iniunctis, vel aliàs quomodolibet debitis pœnitentijs.

Tertio conceditur indulgentia centum dierum eisdem confratribus, qui alijs processionibus Archiconfraternitatis interfuerint.

Quarto conceditur indulgentia decem dierum, quoties sanctissimum Christi corpus, dum ad infirmos defertur, associauerint.

Quinto conceditur indulgentia centum dierum ijsdem confratribus, quoties defunctos ad sepulturam associauerint.

Sexto conceditur indulgentia centum dierũ ijsdem cõfratribus, quoties alicui miserabili personæ subuenerint.

Septimo cõceditur indulgẽtia centũ dierũ ijsdẽ confratribus, quoties pacẽ inter inimicos cõposuerint, vel aliquod horũ opus misericordiæ fecerint.

Octauo conceditur indulgẽtia centũ dierũ ijsdẽ confratribus, quoties diuinum officium Domini nostri, vel Beatæ Virginis, vel quoduis aliud recitauerint, vel recitantibus confratribus interfuerint.

Nono cõceditur, vt indulgentiæ, & peccatorum remissiones præfatæ per modũ suffragii fidelibus, qui in gratia Dei decesserint applicari valeant.

Decimo conceduntur omnes indulgentiæ à diuersis Summis Pontificibus ordini Minorum cõcessæ, neque hactenus reuocatæ.

Secundo est notandum, quod hæc posterior concessio est communicata per Leonem X. imaginem conceptionis virginis Mariæ, vel scapularium eiusdem ordinis portantibus: non autem conceduntur ipsis alia superiora indulta, prout dictum est in quæstione superiori.

Tertio est notandum, quod chordigeri lucrãtur indulgentiam illam notabilem Portiũculæ ad eum modum, quo eam lucrantur fratres Minores eorum Ecclesias visitando in die secunda Augusti, in qua festum Dedicationis Ecclesiæ Portiunculæ celebrari solet. Denique lucrantur omnes indulgentias, & gaudent omnibus absolutionibus plenariis, quæ late in quadã tabula, quæ circunfertur summarie proponuntur, quam in secundo tomo agendo de indulgentiis explicabimus.

Quarto est notandum, quod vt hæc omnia consequantur, necesse est, vt prædictam chordam cinctam deferant benedictam ab aliquo prælato Guardiano, aut præsidente in absentia Guardiani: cui in eius absentia omnis facultas conceditur, iuxta constitutiones generales: & nos dicemus infra tertio, in quæstione de vicariis, & declarauit Sixtus in præallegata Bulla. Requiritur etiam, vt ipsi confratres in confratrias ingrediantur, & in libris ipsarum scribantur: Ad hoc autem, vt nomen confratriarum sortiantur, sufficit, quod cõfratres in dictis

libris

libris scribantur, etiam si ipse confratriæ non hẽant œconomom, & maiores, quibus confratres obedire teneantur. In his enim confratriis nihil iniungitur confratribus faciendum, postquam sunt conscripti, nisi tantum, vt si velint, indulgentias & remissiones peccatorum consequantur. Et ita huiusmodi confratriæ sodalitia possunt nũcupari, sicut nuncupãtur à Pio V. in Bulla, a quæ incipit, *Concesserũt Romani Põtifices confratriæ Rosarij Beatæ Mariæ sodalitatis*. Hi autem, qui dictam chordam non benedictam deferunt, minime gaudent supradictis, sicut neque qui deferunt benedictam non ingredientes confratrias eorum nominibus in libris earum scriptis.

a Habet in cõstit. Pij V. confess. 54. f. 611.

ARTICVLVS II.

De institutione confratriæ Corrigiatorum Diui Augustini, & de eius priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus Romæ anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo, confirmauit licentiam datam a Fratre Gerardo de Arminio generali ordinis Eremitarum Diui Augustini Fratri Cesario de Roma eiusdẽ ordinis professori, vt Corrigiatorum posset instituere confratrias. Postea authoritate Gregorii Tertii Decimi Prior generalis ordinis fratrũ Eremitarũ D. Augustini confraternitatem vtriusque sexus fidelium Cincturatorum, & Cincturatarum Sancti Augustini, & Sanctæ Monicæ nuncupatam in Ecclesia Sãcti Iacobi ciuitatis Bononiensis fundatam authoritate Eugenii Quarti vniuit simili confraternitati sub inuocatione Beatæ Mariæ Virginis de Consolatione nũcupatæ, in eadem Ecclesia canonicè institutæ. Quam vnionem, & incorporationẽ postea Gregorius Tertius decimus Romæ apud Diuum Petrũ sub annulo piscatoris die 10. Iunij, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, Pontificatus sui anno quarto, motu proprio & ex certa sciẽtia confirmauit, & idem Gregorius Tertius decimus in quadã Bulla data Romæ apud Diuũ Petrum sub annulo piscatoris die duodecima Nouemb. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, Pontificatus sui anno octauo præcepit in virtute sanctæ obedientiæ omnibus, ad quos spectat, ne dictæ confraternitates sic, vt præfertur pro tempore aggregatæ, ad quidquã soluendum dictæ confraternitati Sancti Iacobi ratione aggregationis huiusmod soluere teneantur.

Postea verò frater Gregorius Petrechinus diuina miseratione tituli Sãcti Augustini S.R.E. presbyter Cardinalis de monte Elparo nuncupatos ordinis fratrum Eremitarum eiusdem Diui Augustini ex dispensatione Apostolica Prior Generalis, Romæ in conuentu Diui Augustini de Vrbe, die decima quinta mensis Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo, anno quarto Pontificatus diuina prouidentia Papæ Gregorii Quarti decimi, authoritate Apostolica sibi specialiter concessa rescriptum in forma breuis edidit, *Quod in omnibus Ecclesiis domorum, & conuentuum fratrum ordinis Eremitarum S. Augustini in prouincia Castellæ iã erectis, seu de cætero erigendis, ac earum singulis vnam confraternitatem vtriusque sexus Christi fidelium Corrigiatorũ, seu Cinctoriatorum Diui Augustini, eiusque diuæ matris Monicæ in capella, vel altari a priori & conuentu specialiter ibi eligendo de nouo perpetuo & ad perpetuã rei memoriam gratis, vbique, & aliàs seruata forma dictarum litterarum Papæ Gregorij XIII. erexit, & instituit & fundauit, ac erectam fundatam & institutã censeri & omnino esse voluit, illasque, & earum singulas sic, vt præfertur, erectas & fundatas archiconfraternitati Beatæ Mariæ Virginis de consolatione Corrigiatorum, seu cinctoriatorum Sancti Augustini & eius matris Sanctæ Monicæ, in Ecclesia domus, seu conuentus fratrum Sancti Iacobi dicti ordinis Bononiensis, vt præfertur, institutæ specialiter & expresse etiam gratis. & perpetuo aggregauit, vniuit, & incorporauit. Ac singularum confraternitatum sub dicta inuocatione erectarum huiusmodi vtriusque sexus confratribus, & eorum quibuslibet omnia, & singula priuilegia, concessiones, & indulta tam spiritualia quam temporalia, ac etiam peccatorum remissiones, & indulgentias etiam plenarias, & perpetuas vel quascunque alias, qualitercũque, & quomodolibet qualificatas, & nuncupatas, per quoscunque Summos Pontifices literis Apostolicis varijs temporibus singulis archiconfraternitatis prædictæ cõfratribus, quomodolibet, & ex quauis causa concessas & elargitas perpetuò etiam communicauit, & ad singulas ex nunc dicta authoritate Apostolica extendit & ampliauit, illisque omnibus, & singulis eorum quemlibet gaudere debere & de illis aliisque spiritualibus suffragijs, operibus meritarijs dictæ archiconfraternitati, & illius vtriusque sexus confratribus cõcessis, & per eos aliosque totius ordinis Eremitarum Diui Augustini fratres vbilibet pro tempore quomodolibet participes fecit & participare debere dicta authoritate Apostolica declarauit.*

Postea verò Gregorius Quartus decimus apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die decimo quinto Decembris anno Domini millesimo quingẽtesimo nonagesimo nono, & die tertia Martij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui, anno primo, in Bulla, quæ incipit: *Cum sicut accepimus dilecti filij confratres*, & in fauorem huius confratriæ ait, *Cum sicut accepimus, dilecti filij confratres vtriusque sexus fidelium Corrigiatorum nũcupati D. Augustini vel. fiui & gaudere possint indulgentijs, & participes fieri omnium gratiarũ spiritualium ordini ipsius S. Augustini concessarum, omniumque bonorum, quæ in dicto ordine pro tempore fiũt, inter alia teneantur quotidie recitare tredecim pater noster, & totidem Aue Maria, & vnam Salue Regina pro salute Romani Pontificis ac felici statu Sanctæ matris Ecclesiæ sæpeque contingit, vt non omnes personæ, quæ in dictas confraternitates ingrediuntur, aut iã sunt ingressæ aut in futurum ingredientur sciant, & aliquando etiam dicere nequeant ipsam Salue Regina. Idcirco nos volentes pro nostra erga tales personas paterna charitate earum animarum saluti opportune consulere, tenore præsentium concedimus, quod quacunque personæ confraternitatũ huiusmodi nunc & pro tẽpore existẽtes, quæ ipsam Salue Regina dicere ignorauerint loco Salue Regina quinque Aue Maria vna cum prædictis tribus Pater noster. & totidem alijs Aue Maria deuote recitando, easdem indulgentias, & gratias spirituales consequantur & consequi valeant, quas consequerẽtur si ipsam Salue Regina recitarent, & quilibet eorum recitaret.*

Demum idem Gregor. IV. decimus in Bulla, quæ incipit. *Quæ à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus*, &c. Data Romæ apud Diuum Petrũ die decima octaua Aprilis pontificatus sui anno primo, ad supplicationem dilecti filii magistri Ludouici de Aquila prioris Ecclesiæ fratrum ordinis Eremitarum Sancti Augustini ciuitatis Vallisoleti dictæ confraternitati, eiusque fratribus ampliorẽ gratiã concessit. *Omnibus enim, & singulis vtriusque sexus Christi fidelibus, qui confraternitatem ipsam vbiuis locorũ institutam, & instituendam pro tempore ingredientur die illorum ingressus, si vere pœnitentes, & confessi sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sumpserint plenariã, & eorum confratrum iam in ea descriptorũ mortis articulo sic etiam vere pœnitentes, ac confessi sacraque cõione refecti, vel saltem, si præmissa facere nequiuerint cui dens aliquod pœnitentiæ, & veræ contritionis signum exhibendo, nomen Iesu ore, vel corde deuote inuocauerint, plenariam pariter omnium peccatorum suorum indul-*

indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus, & largimur non obstantibus constitutionibus, &c.

Circa quas concessiones est primo aduertẽdum, quod aliqua de nouo conceduntur in ista vltima Bulla Gregorij Quarti decimi, quæ non communicantur deferentibus imaginem conceptionis secundum indultum Leonis Decimi in articulo quarto quæstionis præcedentis relatum, nisi aliàs per alia priuilegia, antequam fratribus Mendicantibus fuerint similia concessa, nam nunc sicut fruuntur Corrigiati indulgentiis concessis fratribus Augustiniensibus secundum concessionem Leonis Decimi in dicto articulo quarto, vltimo loco relatam, ita etiam eisdem fruuntur imaginem conceptionis deferentes.

Secundo est aduertendum, quod Leo Decimus, a prout habetur in supplemento, concessit, *Quod viri & feminæ deferentes zonam fratrum Diui Augustini datam ab aliquo prælato eiusdem ordinis ad hunc finem, lucrari possunt indulgentias prædictis fratribus concessas*. At ego ex bullis superius allegatis nunquam potui colligere, quod confratres Corrigiati, vt consequantur indulgentias fratribus Augustiniensibus concessas, necessario debent deferre Zonam datam ab aliquo prælato eiusdem ordinis. Quod si esset necesse à Summis Pontificibus exprimeretur, sicut exprimitur à Sixto Quinto Pontifice maximo ordinante, quod confratres Chordigeri patris nostri D. Francisci, vt consequantur indulgentias ordini concessas, necesse est, vt deferant Chordam benedictam ab aliquo superiore guardiano, scilicet, aut in eius absentia præsidente.

a Suppl. f. 61. concess. 181.

ARTICVLVS III.

An corrigiati indulgentiam portiunculæ consequantur.

Respondeo dicẽdo, quod sæpe vidi apud fratres controuerti, an confratres Corrigiati possint dicendo orationem Dominicã, & salutationẽ angelicam coram altari à superioribus Augustiniensibus deputato, prout in fundatione, & cõcessione ipsarũ confratriarum, authoritate Apostolica conceditur, possint in die secũda Augusti lucrari indulgentiam portiunculæ, quæ eodem die visitantibus Ecclesiam S. Mariæ Angelorũ Asisij indulgetur. Et aliquibus dura nimis visa fuit pars affirmatiua. Nam etiam si Leo Decimus, prout habetur in supplemento. b *Motu proprio, & ex certa scientia approbauerit, et innouauerit, ac plenũ firmitatis robur obtinere, & firmiter obseruari voluerit, ac de nouo concesserit communicationẽ priuilegiorum omnium ordinũ Mendicantiũ, quã fecerat Iulius Secundus fratribus Minoribus obseruantiæ, dando super hoc indices.* Ipse tamẽ Leo Decimus, prout habetur in eodem supplemento c declarauit, *Hanc communicationem debere intelligi, quod gaudeãt prædicti fratres priuilegijs generaliter concessis congregationibus, & personis, & locis congregationum, & non domibus & personis particularibus congregationum, vel ordinis concessis*. Et per consequens videtur, quod licet Augustinienses communicent cum nobis Minoribus in priuilegiis, & indulgentiis, non tamen communicant in hac, cum ipsa sit concessa à principio visitantibus Ecclesiam Sanctæ Mariæ Angelorum die secunda Augusti. His tamen non obstantibus contrarium est asserendum. Licet enim hæc diuina indulgentia fuerit primo concessa Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Angelorum supra dictæ, postea tamen extensa est ad totũ ordinẽ, Sixtus enim Quartus, prout habetur in Monumẽtis d ordinum. *Concessit fratribus Minoribus obseruantiæ, & monialibus Sanctæ Claræ, atque Tertiarijs vtriusque sexus, & seruitoribus fratrum, & seruitricibus monialium, & sororibus in Ecclesia exteriori, vel vbi quæstuando steterint, indulgentiã Sanctæ Mariæ de Angelis, atque quascunque alias indulgẽtias generales, tam plenarias, quã non plenarias Almæ Vrbis, dicendo quinque Pater noster cum totidem Aue Maria in suis Eccl. siis, ac si visitarent loca personaliter, vbi sunt istæ indulgẽtiæ diebus suis.* Et hoc ipsum confirmauit, & de nouo concessit in alia bulla idem Sixtus Quartus, prout habetur in dictis Monumentis. e Et Leo Decimus id ipsum confirmauit, & aliam ampliorem edidit concessionẽ, quæ in secundo tomo in quæstione de portiuncula latius continetur.

b Sup. fol. 17. conc. 56.

c Suppl. 18. conc. 257.

d Monu. in 1. imp. fol. 34. et fol. 68. concess. 136. & fo. 62 conc. 123. & f. 96. concess. 333.

e In monu. in 1. impr. f. 67. conc. 114. et f. 96. conc. 327.

Ex quibus infertur, quod cum iam ista concessio sit omnibus fratribus Minoribus regularis obseruãtiæ communis, recitando dictas orationes Dominicas & Angelicas, prout in dictis bullis latius continetur, communicatur tale priuilegium concedens fratribus omnibus indulgentiam supradictam omnibus Mendicantibus, & per consequens fratribus Eremitis Diui Augustini, cum inter Mendicantes secundum ius commune connumerentur, & sic de primo ad vltimum sequitur, quod Corrigiati dicendo tres Pater noster cum totidem Aue Maria ante altare à prælatis Augustiniensibus deputatum iuxta concessiones superius allegatas die secunda Augusti contriti, & confessi eamdem met indulgẽtiam consequentur. Cum secundum bullas in superiori articulo allegatas, ingressi istam confraternitatem, & deuote faciendo dictam orationem omnes indulgentias consequantur, quas consequuntur ipsi Augustinienses fratres.

QVÆSTIO LIX.

De confessarijs Regularibus quantum ad præsentationem in decem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur decem.

1 *Vtrum confessarij regulares debeant necessario ab Episcopis approbari & coram ipsis præsentari.*
2 *Vtrum forma præsentandi confessarios posita in Clementina dudum sit à Concilio Trident. approbata.*
3 *Vtrum præsentatio & approbatio confessoriorum regularium habeant aliquam formam.*
4 *Vtrum præsentatio & approbatio confessariorum regularium sit perpetua.*
5 *Vtrum hæc præsentatio confessariorũ regularium in vno episcopatu sufficiat pro omnibus episcopatib.*
6 *Vtrum præsentatio & approbatio perpetua competens Minorum, & Prædicatorum confessarijs, confessarijs aliarum religionum concedatur.*
7 *Vtrum confessarij regulares in foro conscientiæ possint modo frui præsentatione, et approbatione semel obtenta.*
8 *Vtrũm approbatio confessariorum regularium possit ab Ordinarijs restringi ad certum locum, tempus, & personas.*
9 *Vtrum aliquis prouincialis possit renuntiare huiusmodi priuilegio approbationis perpetuæ.*
10 *Vtrum graduati in sacra Theologia regulares debeant necessario Episcopis ad audiendas secularium confessiones præsentari, & ab eis examinari.*

AR-

ARTICVLVS I.

Vtrum confessarij regulares debeant necessario ab Episcopis approbari, & coram ipsis præsentari.

RE spondeo dicendo, quod confessio peccatoris est accusatio secreta de suis peccatis, coram proprio sacerdote, vt ab illis sacramentaliter absoluatur, vt colligitur ex traditis à Gabriele, *a* & dicitur in ea proprio sacerdoti, quia sacerdos debeat habere iurisdictionẽ in foro conscientiæ supra illam, qui se ipsum accusat, vt patet in iure. *b* Nam illa, quæ fit alij quã proprio sacerdoti, non est vera confessio, debet enim confessor habere iurisdictionem actualem ordinariam, vel delegatam à Summo Pontifice, vel à protopœnitentiario, vel Episcopo, vel Proepiscopo, seu vicario. Nam absque ea neque in quadragesima, neque alio tempore potest valide, & efficaciter absoluere, præterquam in articulo mortis, quo tempore quilibet simplex sacerdos potest audire cõfessiones, & à quacunque excõicatione, & à quibuscunq; casibus absoluere, prout cõstat ex late traditis à Nauarro. *c* Ex quibus patet, quod regulares confessores non possunt audire confessiones secularium, nisi iurisdictionem actualem supra ipsos habeãt, quam minime possunt habere nisi coram Episcopis præsententur, & ab eis approbationem obtineant. Dicitur enim in Concilio *d* Tridentino, quod *quamuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, nullum tamen etiam regularem posse confessiones secularium etiam sacerdotum audire, neque ad id idoneũ reputari, nisi aut parochiale beneficium aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur, necessarium esse, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, consuetudine quacunque etiam immemorabili non obstantibus.* Hæc autem præsentatio confessariorum regulariũ duobus modis fieri contingit, vno modo secundum formam traditam ab Innocentio Octauo in compendio *e* priuilegiorum Mendicantium, & habetur in Monumentis ordinum, & in supplemento, quæ cum non duret, nisi per annum, nõ facit, vt sic præsentati pro præsentatis habeantur iuxta formã iuris, neque consequenter, vt gaudeant priuilegijs, quibus præsentati gaudent, prout aduertit Doctissimus Nauarrus. *f* Ideo eius tenorem minime refero. Vnde ad aliam præsentationem secundum formam iuris me conuerto, quæ ponitur in quadam Clementina *g* in corpore iuris inserta, & approbatur à Concilio Lateranensi sub Leone Decimo. Qua præsentatione tenentur prælati fratrum petere ab Episcopis, & superioribus, vt placeat ipsis, quod fratres ad id per suos prælatos nominati possint in suis ciuitatibus, & diœcesibus libere eorum subditorum confessiones audire, & salutares pœnitentias imponere, & cum sua facultate, & bona venia absoluere. Ita tenet Nauarr, *h* quidquid dicat Syluester, allegando Cardinalem. Qui licet ibi, vbi allegans Cardinalem subobscure loquatur, alibi tamen clare se resoluit, dicens teneri fratres ad petendum prædicta.

a Gab. in 4. d. 17. q. 1.

b ca. omnis vtriusque sexus ibi propria sacerdoti de pœni. & rem.

c Nau. in c. 1. nu. 73. de pæn. d. 6.

d Cõc. Tri. sess. 23. c. 15.

e Comp. v. præsentatio fratrum & v. absolu. quoad seculares. & in monum. 1. impress. f. 95. & in 2. fo. 93. & in sup. f. 9. cõcess. 352.

f Na. c. 27. de præscript. confes religios.

g Clem. dudũ. § statuimus de sepul. conc. Lateran. sessi. 11.

h Na. vbi sup. n. 260. Syl. v. cõfessor. 2. q. 1. & in §. ac deinde. q. 1.

Et pro explicatione huius præsentationis est aduertendum, quod duplex modus præsentandi proponitur à Collectore Priuilegiorum Mendicãtium secundum formam dictæ Clemẽtinæ. Sed quia vtraque præsentatio aliquas difficultates includit, ad eas euitandum, & ad euadendum ambages in ipsis contentas, securius est, quod prouincialis per se, vel per alium accedat ad Episcopum, rogans eum, quod admittat tot confessores, quos ipse determinatos habeat in sua intentione, supplicans ipsi, quod eos acceptare dignetur, ac si in omnibus, & per omnia seruata esset forma iuris, contenta in Clementina, *dudum*, & in Concilio Lateranensi, & in Concilio Tridentino. Quod si dignetur facere tales confessores, habent (dum tamen ipse intendat, quod facit) omnem authoritatem, quæ confessarijs regularibus in dicta Clementina conceditur. Si autem Episcupus noluerit acceptare hanc formam præsentationis, oportebit seruare formam traditam, & Collectam, ex dicta Clementina. Aliàs non possent fratres audire confessiones de iure: & per consequens, neque absoluere sicut conceditur in dicta Clementina, concessione dictæ Clementinæ adiuti.

Pro cuius præsentationis explicatione nota primo, quod, vt seruetur eius forma requiritur primo, quod magister & priores prouinciales, aut eorũ vicarij ordinis prædicatorum, & ministri generales, & prouinciales, & custodes ordinis Minorũ per se, vel per alios fratres idoneos accedant ad præsentiam prælatorum ecclesiarum, ciuitatum, aut diœcesis, vbi habitãt fratres horum ordinũ, & humiliter ab his petant, vt fratres electi à suis prælatis possint suo beneplacito in suis ciuitatibus, & diœcesibus audire confessiones suorum diœcesanorum, & illis imponere pœnitentias salutares, eòsque à peccatis absoluere. Et hoc necessariò debet præcedere, prout concludit Cardinalis, *i* licet Syluester *K* allegans Cardinalem in alia parte dicat hoc non esse de substantia necessarium. Verum est tamen, quod prælati possunt hanc præuentionem renunciare, concedendo licentiam confessariis præsentatis electis, antequam facultas ad eligendum ab ipsis prælatis impetretur.

i Cardin. in cle. dudam. §. ac deinde. q. 5
K Sylu. v. confessor. 2. §. 1. Card. in d. clemen. §. statuimus. q. 8.

Secundo est notandum, quod ista præsentatio debet fieri coram his, qui in locis, vbi fit talis præsentatio, habent iurisdictionem episcopalẽ, vel quasi, ita quod nulli diœcesano subsint ipsi, neque eorum subditi. Hi autem sunt Episcopi, & eorum loca tenẽtes de iure, vel consuetudine, vt sunt, qui de iure, vel consuetudine sede vacante regũt Ecclesiam, & sunt Abbates ecclesiastici, vt in nostra Hispania erant Abbates Vallisoleti & Metinæ, in quorum abbatijs non poterant confessores seculares, aut regulares audire cõfessiones secularium, etiam si essent approbati ab Episcopis Palẽtino, aut Salmantino, in quorum diœcesibus erant dictæ Abbatiæ cõstitutæ. Ita colligitur ex traditis à Syluestro. *l*

l Syl. confes. 2 nu. 7.

Tertio est notandum, quod postquã supradictæ licẽtiæ fuerint concessæ, si prælati noluerint, quod præcedat, necesse est, quod dicti fratres eligãtur, & habilitẽtur per magistrũ, aut priores prouinciales, quo ad prædicatores, vel per generalẽ, aut prouincialem ministrum, quoad minores. Horum autem vicarij, aut custodes eos non possunt eligere, licet possint dictam licentiam petere. Verũ est, quod ex commissione ipsi, & etiã priores conuentuales possunt eligere, quia quod priores, & prouinciales habẽt a iure, committere possunt, cum sint ordinarij.

Quarto notandũ est, quod postquam fuerint electi debent dictis prælatis præsentari, quod verbum *præsentari*, significat, quod debent sẽsibus corporalibus se præsentes exhibere. Non enim sufficit nominare secundum glossam communiter receptam, & Nauarrum.

Quinto requiritur, quod dicti prælati tot fratres eligere debent, qui sufficere possint in audiendis factis confessionibus. Numerus autẽ personarũ assumendarum ad huiusmodi officium exercendũ esse debet, prout vniuersitas cleri, & populi, ac

mul-

multitudo vel paucitas exigit. Cæterum dubitare contingit, quod si contentio sit inter prælatum, & ipsos fratres de numero eligendorum, cum Episcopus dicat decem sufficere, fratres verò contendãt maiorem numerum requiri. Hanc dubitationem soluit glossa, a docens Episcopum eligere eom nu merum posse, qui sufficere possit populo. Et si adhuc contentio sit, posse, vel nō posse sufficere erit iudicis arbitrio diffinire. Quam quidem sententiã probauerunt ibidem Cardinalis Bonifacius Vitalinus, Syluester, & Menochius. Quod confirmari potest ex quadam b lege. Cum enim Modestinus retulisset Antonij Pij constitutionem de numero medicorum, rhetorum, & grammaticorum habendo in ciuitatibus paruis, & magnis, subiūxit, ibi, in maximis vrbibus atque ita in metropolitanis maiorem requiri numerum. Qui autem sit iste numerus, ibi non statuitur, & propterea relinquitur iudicis arbitrio.

a Glo. in d. §. ac deinde v. exig. Card. in vers. extra ciuitates, q. 6. v. rubim. nu. 9. & 10. Sylu. v. confes. 2. n. 10 Menoch. lib. 2. de arbi. centur. 5. casu 465.
b l. si duas. §. decet ff. de excusat. tuto.

Sexto est notandum, quod prælati ex rationabili causa possunt reprobare aliquē ex electis, vt patet ex dicta Clemētina, & si loco repulsi alius subrogetur, etiā ille secundū glossam ibi ex causa poterit repelli, non autem sine causa. Si verò prælati absolute nolunt dare licentiam dicto modo petētibus, (humiliter, sicut decet, nihil refert, quia eis licentia authoritate apostolica conceditur. Vnde expectato congruo tempore audire possunt confessiones secundum Cardinalem. Congruum autem tempus erit, quando viderint dictorū prælatorum in hoc firmam sententiam. Si vero prælati non expectata præsentatione præmonētes dicāt. Non præsentetis aliquos, quia nō admittemus, secundum Cardinalē audire possunt, sine alia præsentatione. Si verò expresse non recusant admittere, sed non dant licentiā, vel negligunt secundum glossam, locum habet hic priuilegium post trinam monitionē, vel requisitionē. Tunc, quia huiusmodi præsentatus, & sine causa ab Episcopo reiectus habetur pro approbato ab eo, sicut regularis petēs licentiam transeundi ad aliam religionē strictiorē, negata ea sine causa habetur pro licētia donato, iuxta ea quæ traduntur in iure. c Et sicut Abbas qui petijt tertio benedictionē ab Episcopo habetur pro benedicto si eā sibi deneget, vt ex sacris canonibus educitur. Quod exemplis illustrat Vinaldus d in suo candelabro aureo supposito, q Episcopi approbando Minores & Prædicatores habent solum nudum ministerium approbandi. Primum exemplum est. Papa concedit mihi beneficiū hac conditione, si Episcopus inuenerit per examē me esse sufficientē & idoneum, & clarū est quod statim, q inuentus fuero idoneus ab Episcopo, collatum est mihi beneficium, non ab Episcopo, sed à Papa. Quod si Episcopus absque iusta causa negaret mihi approbationē, faceret mihi iniuriā, & ad interesse tenetur, si aliquod dānū mihi eueniset. Aliud exēplum est in matrimonialib. dispensationibus, quādo Papa facta dispēsatione cōmittit ordinario, vt facti veritate per informationē reperta, eos matrimonio faciat coniungi. Nam si facta informatione legitima cōstet de veritate, Episcopos sine iusta causa dictum coniugiū prohiberet, contrahere volentibus, iniuriā proculdubio maximā irrogaret. Sic in proposito. Papa concedit Minoribus, & Prædicatoribus secundum formā Clementinæ, dudum iurisdictionē supposita approbatione ordinariorū, negata sine causa tali approbatione, ipsis sine dubio iniuriā facit, quo casu Sūmus Pontifex, vt patet omnium voluit iniuriæ satisfactionē dictis regularibus condonare ipsis iurisdictionem concedendo, & pro approbatis eos habendo.

c c. 1. de sup. neglig. prælat.
d Vinaldus in cande. tit. 3 de absolut. n. 27. p. 252. col. 2

ARTICVLVS II.

Vtrum ista forma præsentandi secundum dictam Clementinam sit à Concilio Tridentino sublata.

RESpondeo dicendo, quod in Concilio Tridentino, prout relatum est in articulo superiori, statuitur, *nullum etiam regularem posse confessiones secularium etiam sacerdotum audire, neque ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur & approbationē quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, & consuetudine quacunque, etiam immemorabili non obstantibus.* Quod decretum existimo non derogare decretalem Concilij generalis Viennensis relatam in dicta Clementina respectu illius, quod tradit de approbatione confessariorum regularium ordinum Prædicatorum, & Minorum. Quod seqnētibus rationibus comprobatur. Si enim Concilium Tridentinum nollet in sua vi dictam Decretalem manere, ex duabus coniecturis id deprehenderetur. Prima, quia dicit non obstantibus priuilegijs. Secunda, quia Concilij Tridenti. decretum est lex generalis posterior, & vt in iure diffinitur, edens Pontifex aliquam constitutionem, consequēter videtur reuocare aliam primam ipsi contrariam. At ex his duabus coniecturis minime concluditur dictam Clemētinam esse reuocatā. Primo quia fratrib. Minoribus, & Prædicatoribus, de quibus solùm loquitur Clementina, cōpetit confiteri seculares virtute delegationis, & cōmissionis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ commissio, & delegatio ipsis est commissa in dicta decretali, & statuto concilij Viennēsis. Quæ decretalis est inserta in corpore iuris, sicut sunt insertæ aliæ leges communes Ecclesiasticæ; & habet eandem & vim, ac virtutem, quam habent aliæ leges, propter quod sub dicto nomine priuilegij minime venit. Quod probatur. In rebus enim moralibus loquendo debemus interpretari verba secundum communem, & moralem modum loquendi, prout dicitur in iure. e Et secundum communem, & moralem modum loquendi iurisperitorum per hoc nomen priuilegium simpliciter, & absolute dictum non intelligimus illud, quod est in corpore iuris insertum. Vnde concluditur nolle Cōcilium Tridentinum in illis verbis priuilegii decretalem supradictam comprehendere. Si enim ipsam vellet comprehendere aliquid aliud adderet, cum priuilegium in ea contentum sit ius commune in Concilio generali Lateranensi confirmatum. Et nostra sententia corroboratur. Dicta enim Clementina fuit quædam sententia diffinitiua, data ratione cuiusdam controuersiæ ortæ inter clericos ex vna parte, & fratres Minores & Prædicatores ex altera, vt colligitur ex eadem Clementina, quæ cum sit sententia diffinitiua, minime sub nomine priuilegii continetur.

e ca. ex literis de sponsali. l. liberorum. §. quid tamen cassius. ff. de. leg. 3.

Secunda ratio est, Nam Papa Sixtus IV. vocat dictam Clementinam ius commune dicens, *Per hoc tamen ipsi fratres Mendicantes non censeantur exclusi, quo minus secundum iuris cōis & priuilegiorum eisdē concessorum dispositionem confessiones audire valeant, & pœnitentias iniungere.* Quæ verba iuris dispositionem ad Clementinam supradictam referunt, cuius virtute Minores & Prædicatores confessiones secularium audiunt.

Tertia ratio est. Nam Concilium Viennēse & ipse summus Pontifex Clemens vocat eam decretalem, vt patet ex verbis ibi. *dudum à Bonifacio Octauo prædecessore nostra infra scripta dicta* Decretali, & Sūmus

Ponti-

a Bonifac. in extrau. super cathedram de sepult.

Pontifex Bonifacius *a* vocat eam statutum, & ordinationem, vt patet ex eius verbis ibi. *Diligenti cum fratribus nostris deliberatione præhabita super eo ad honorem Dei, & exaltationem catholicæ fidei, quietum statum partium prædictarum ad salutis animarum fidelium incrementum de ipsorum fratrum consilio authoritate Apostolica statuimus, & ordinamus.* Quæ verba satis clare designant, hoc non esse priuilegium sed legem communem maximo consilio & cosideratione ab Ecclesia Romana editam.

Item probatur nostrum intentum ex proœmio Clementinarum, vbi summus Pontifex præcipit, quod omnes Clementinæ nulla excepta recipiantur, vt in scholis, & in iudicio per eas guberoentur, quod solùm dicitur de legibus ecclesiasticis.

b Sessio. 25. de regul.

Item probatur. Nam Concilium Tridentinum *b* loquens de quarta funeralium à Mendicantibus soluenda præcipit, quod soluatur non obstante quocunque priuilegio. Ex cuius mente colligitur Concilium appellare dictam Clementinam legem, prout distinguitur contra priuilegium. Quod probatur.

Quarta enim soluitur per dictam Clementinam, & Concilium Tridentinum vocat priuilegia omnia indulta contra eam obtenta, supponens ipsam esse legem communem. Et confirmatur. Nam quæro à Dominis Episcopis, quo iure debetur quarta parochis? Certe respondent, quod iure communi. Quæro deinde, vbi est hoc ius commune? Non est aliud, nisi dicta Clementina. Si igitur dicta Clementina secundum ipsos Dominos Episcopos est vete ius cõmune respectu quartæ funeralis, quare respectu præsentationis confessorum regularium erit dicenda priuilegium, & non ius commune, cum in ea non solùm statuatur id, quod pertinet ad quartam funeralem, sed etiam id, quod pertinet ad confessariorũ præsentationem, & approbationem? Denique Bartolus *c* mouet hanc quæstionem in forma quærens. Vtrum lex de nouo instituta deroget priuilegia posita in corpore iuris, dicendo non obstantibus priuilegijs? Et respondet, quod non, nisi specialiter de ipsis mentionem faciat, etiam si apponat quascunque non obstantias generales. Talia enim priuilegia in corpore iuris inserta iam induunt sibi aliud nobilius nomen. Nõ enim solùm sunt leges priuatæ, sed etiam leges communes, & generales.

c Bart. in l. 1. ver. vel diuersius. in auth. qua in prouincia. vbi gl. circa fin. ver. dic erg. C. vbi de crimine agi oportet. Bart. in extrau. ad reprimendum in gl. in v. nõ obstãtib. vers. nota etiam.

Et hanc sententiam tenet Paulus de Castro & Felinus, vbi refert alios idem tenentes. Tenent etiam communiter Doctores, Quintilianus Mandosius & Beroius, & in Concilio Tridentino affuerunt viri grauissimi, in vtroque iure eximij, qui optime præ oculis habebant hanc *d* doctrinam, & intelligebãt, Clementinam non derogari per illam non obstantiam priuilegiorum generalem, & hanc opinionem tenet additionator Concilio Horatius Lucius Capiensis iuris consultus præstantissimus.

d Pau. de Castro in l. 1. ff. de legi. nu. 2. Felin. in ca. 1. de rescr. n. 12. Doct. in l ha- res. absens. ff. de iudi. Mando. de sign gr. fo. 52. p. 2. nu. 3. v. prius. in- corpor. iur. Bero. in ca. si enim Romana ante n. 69. de rescr.

In dicta enim sessione vigesima tertia capite decimo quinto, ponit pro concordata ad marginem dicti capituli decimi quinti Clementinam dudum §. ac deinde, de sepulturis, innuens dictum decretum decimum quintum in nullo derogare dictam Clementinam dudum. Et hanc opinionem tenet Doctissimus Nauarrus *e* affirmans, quod expedit iura concordare iuxta ea, quæ in iure *f* notantur. Vnde concordat Concilium Tridentinum cum dicta Clemẽtina, quod scilicet Concilium Tridentinum limitetur per eam ob rationem specialitatis, quæ colligitur ex ea ad refrænandam, scilicet quorundam Episcoporum duritiem. Sed contra supradicta quoddam proponitur argumentum, videlicet, quod dicta Clementina continet rem quandam, & gratiam specialem non concernentem Ecclesiã vniuersalẽ, sed solùm concernentem religiones in eas expressas Minorum, scilicet & Prædicatorum, & per consequens potius esse priuilegium, quàm legem communem ecclesiasticam.

e Nau. in mã. c. 27. nu. 260. & in miscel. 3. de præsent. confess reg.

f c. cum expedit. de elect. li. 6.

Huic argumento respõdetur, quod si ex eo, quod cõcernit personas, & religiones speciales debet dici priuilegium, consequenter debemus concedere quàm plurimas decretales in corpore iuris insertas esse plura priuilegia. Plurima enim dirigũtur, vt videre est in corpore *g* iuris canonici, ad Ecclesias particulares. Secundo respõdetur, quod fratres Minores, & Prædicatores habent ministerium confitendi non iure speciali, sed ex concessione, & priuilegio inserto inter ius commune ecclesiasticum. Vnde etiamsi talis concessio rem cõcernat particularem, non propterea amittit nomen canonis & legis ecclesiasticæ, nam sufficit quod sit in corpore iuris, & ea eius definitione aliquod bonum commune resultet, vt docte probat noster pater frater Alfonsus de Castro, *h* Et non est dubium dictam Clementinam fuisse editam in fauorem populi Christiani ad salutem animarum, cum in prædictis religionibus sint viri illustres in doctrina, & sanctitate potentes in opere, & sermone ad exhortandum in omni bono. Qua ratione summus Pontifex ibi ordinat eos coadiutores proprium sacerdotum, & Heu, Heu, si deficerent in Ecclesia Dei confessarij regulares ad purificãdas animas fidelium destinati. Si enim per vnum mensem deficerent, sentirent certe domini Episcopi penuriam talium coadiutorum videntes fideles, sicut oues balantes & errantes, sitientes ad fontes aquarum procedentium à throno Dei, consolationem spiritualem, & medicinã virtute sacramentorum profusis lachrymis & gemitibus inenarrabilibus postulantes. Considerent hæc, & mente reuoluant Domini Episcopi, amore prosequantur suos coadiutores, & proprios sacerdotes. Dico proprios sacerdotes. Nam doctissimus pater Soto *i* pulchre alios resoluit commissionem ipsis fratribus ad audiendas fidelium confessiones concessam esse maxime consonam & conformem decreto capituli, *omnis vtriusque sexus*, in quantum dicit cõfessiones debere audiri à proprio sacerdote, vel de licentia ipsius proprij sacerdotis.

g Titu. de rescrip. & titu. de offi. iud. deleg.

h Cast li. 1. de leg. pœnal. c. 1. circ. medi.

i Sot. in c. 43. al. 4. ar.

Restat modo probare, quod nõ ex eo quod Concilium Tridentinum est lex generalis posterior debemus dicere derogare Clementinam dudum, legem priorem. Pro cuius rei explicatione notandum est, quod leges tam ciuiles, quàm Ecclesiasticæ duobus modis considerantur. Quædam enim sunt generales omnes comprehendẽtes, verbi gratia, quando præcipiunt, vt omnes hoc faciant, vel prohibent faciendum, & has leges appellant iuris consulti gentis. Aliæ sunt leges, quæ nõ cum omnibus loquuntur, sed cũ personis particularibus, vt leges loquentes de prætoribus, de pupillis, viduis & orfanis, quæ non loquuntur cum omni populo, sed cum certa personarum specie, & has vocant ipsimet iuris consulti species. Quo supposito, regula iuris est, quod hæ leges debent accipi hoc modo, publicata enim lege generica, non proinde derogatur specifica specialis, si de ea nulla omnino mentio fit. Imo remanet specifica specialis in sua via, & currit simul generica generalis iuxta regulam *K* dicentem generi per speciem derogatur.

K c. generi per speciẽ. de reg. iur. lib. 6.

Sed, vt hoc omnibus pateat, oportet exemplis illustrari. Est quædam lex regni antiqua, quod filij nobilium possint portare arma fineeo, quod ab aliquo ministro iustitiæ possint ab his spoliari. Promulgat Rex aliam legem, quod nemo sub pœna decem ducatorum arma portet, nulla legis specialis facta mentione. Quæro, vtrum filij nobilium arma

arma potentes virtutæ dictæ legis specialis incidāt in pœnam legis generalis posterioris? Respondetur ab omnibus, quod nō, cum ista lex posterior sit generalis, & prima specialis, & generi detrahitur per speciem. Aliud exemplum proponitur a glossa in dicta regula. Edit Rex legem, quod quicunque transgressus fuerit quamcunque suarum legum, sit ad arbitriū iudicis puniēdus. Est alia lex antiquior dicēs, quod qui eas transgressus fuerit certā soluat quantitatem, transgrediens eā non tenetur ad luendam pœnam arbitrio iudicis relictam, sed ad pęnā legis specialis, quia generi per speciem detogatur. Quo prælibato, dubio proposito respōdetur, quod canon Concilii Tridentini est lex generalis, si qui dē ait, quod nullus regularis audiat confessiones secularium, nisi ob ordinario approbatiunē obtineat at Clementina dudum, est lex specialis, loquens solum cum duabus religionibus, scilicet, Prædicatorum, & Minorum. Et sic Concilij lex generalis non derogat specialem dictæ Clementinæ legem, quia generi detrahitur per speciem, sicut per generalem dispositionem nunquam particulare tollitur priui legiū aliquibus in alia dispositione concessum, prout cum communi tradunt Iacobus *a* Simoneta, & Antonius Gabriel, & optime Ioannes Redin, & Cassaneus. Nunc autem, vt veritas magis elucescat oportet argumentis in contrarium respondere.

a Sim. de reſs. bene. q. 99 nu. 27 Ant. Gab. lib. 6. commun. opin. tit. de legi. concl. 1. Redin. de maieſ. princ. § non armis ſolum decoratam. 2 pe. nu. 187. Caſſ. conſ. 32. n. 15.
b Seſ. 23. c. 15

Ad argumenta.

NOn desunt argumenta, quæ hanc partem reddunt dubiam. Primum est desumptum ex Cōcilio Tridentino *b* superius allegato ibi, *Nullum regularem*. Videntur enim hæc verba superflua, & nullius virtutis, si per dictum canonem Clementina dudum minime reuocatur. Huic argumento respondetur, quod regulares sunt in multiplici differentia. Quidam enim sunt Augustinienses, alii Carmelitæ, alij Mercenarii, alij Trinitarij, alij Hieronymiani, alii Cartbusiani, alii Minimi, &c. Et in his omnibus vniuersalis negatiua canonis Tridentini habebit locum. Quare licet non verificetur in fratribus Prædicatoribus & Minoribus, de quibus loquitur dicta Clementina, in aliis tamen verificari certum est, prout infra explicabimus. Nec obstat quod illa negatiua nullum, regularem nullum excipiat. Nam respondetur, quod illa negatiua est lex generalis posterior, & generi per speciem detrahitur, & sic detrahitur generalitati prædictorum verborum per decisionem dictæ Clementinæ, quæ est quædam lex specialis.

Secundum argumentum desumitur ex quadam Decretali dicente, *c* quod princeps faciens legem, visus est derogare priorem, cum totum ius præsumatur habere in scrinio pectoris sui. Respondetur, quod dicta Decretalis nullo modo generaliter est intelligenda, ita quod edente principe aliquam legem negatiuam, deroget omnes affirmatiuas in eadem materia, magnæ enim ex hoc absurda sequerentur. Primo enim hoc est contra mentem omniū Doctorum quærentium, vtrum lex posterior deroget priuilegia inserta in corpore iuris, nulla de his priuilegiis facta mentione. Præsupponunt enim, quod dicta lex posterior absolute promulgata non ea derogat. Certe si dicta decretalis vellet dicere, quod lex noua a principe promulgata derogat quid quid in ea materia a principe est decretum, nescio ad quid supra dicta quæstio a Doctorib. excitatur. Secundū absurdum est. Na si sic intelligeretur prædicta Decretalis, vana certe erit regula iuris dicens, Generi per speciē detrahitur. Accipi ergo debet ita vt regula ista generalis, in suo robore permaneat, & per consequens habet locum, quando duæ leges contrariæ edūtur. Pro cuius rei clara explicatione est notandum quod secundum ius nō dicūtur duæ leges contrariæ eo solo, quod vna sit affirmatiua, & alia negatiua circa eandem materiam, sicut aliqui non bene tem hanc callentes perperam intelligūt, toto cælo aberrantes. Dicuntur ergo quantum ad nostrum propositum duæ leges contrariæ, quando sunt incompatibiles. Verbi gratia duæ leges generales, videlicet, Compatres possunt contrahere matrimonium, compatres non possunt contrahere. Et de his loquitur Decretalis in argumento allegata, scilicet, quod princeps edens legem censetur contrariam derogare, etiamsi ipsius nullam omnino faciat mentionem. At non loquitur de legibus simul compatibilibus, vt sunt vna vniuersalis negatiua, & altera specialis affirmatiua, vt in exemplis supra positis satis patet. Ex quibus colligitur, quod cū Decretum in dicta Clementina sit lex quædam specialis concernens tantum fratres Prædicatores, & Minores & Concilium Tridentinum sit quædam lex negatiua generalis vtraque compatibiliter concurrere potest sine eo, quod vna per alteram derogetur, aut annolletur. Bene enim compatitur, quod nullus regularis audiat confessiones secularium, nisi per examen sit ab ordinariis approbatus, & quod regulares ordinum prædicatorum & Minorum ab hac regula generali sint exempti, cum eos ius Pontificiū commune eximat, quod in dicta regula generali minimè reuocatur, & cum generi per speciem detrahatur.

c c. licet de conſtit. lib. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum præsentatio, & approbatio religiosorum habeat aliquam formam.

REspondeo dicendo, prout ex superioribus patet, quod forma præsentationis confessariorū regularium ponitur a Clemente *d* Quinto. Et vt ambages dictæ formæ, quæ molestiā videntur causare euitentur, accedant Prælati regulares per se, vel per alios ab ipsis deputandis humiliter, sicut decet seruos Dei, & paupertatis sanctissimæ sectatores ad dominos Episcopos, & sic humilitatem sectantes ab ipsis omnia, quæ ad consolationem animarum spectant faciliori negotio consequentur, quam si aliter procedant. Vidi enim aliquando præsentationem ex parte cuiusdam prouincialis factā coram quodam Domino Episcopo hoc modo propositam, Præsento apud tuam Reuerendissimam dominationem. N. ad concionandum, & ad audiendas, secularium confessiones deputatum, vt tua domination iuxta Clementinam, dudum, de sepulturis, ipsum ad ea munera exercenda approbare dignetur. Qui dominus Episcopus tali præsentatione proposita indignatione commotus noluit annuere supplicatis, dicens per Concilium Tridentinum Clementinam, dudum, esse reuocatam, & in dicta præsentatione minimè ipsius mentionem fieri debuisse. Vnde, vt his controuersiis obuietur, accipiat lector præsentationem Breuem & dictæ Clementinæ & Concilio maximè consonam, quam mutatis mutandis a doctissimo & nostræ Hispaniæ literis & sanctitatis ornamento decorato Doctore Nauarro *e* in suo Manuali Hispano mendicaui.

d Cle. dudum.

Reuerendissime D. dominationi vestræ supplex orator frater, N. salutem in D. Iesu, ac debitam cum pari animi

e Na. in man. c. 27. nu. 267.

animi submissione reuerentiã. Cũ iuxta priuilegia præfato ordini nostro pridem à sanctissima Sede Apostolica concessa, & intra corpus iuris inclusa confessarij eiusdẽ ordinis ad audiendas confessiones sacramentales secularium penitentiũ alicuius ciuitatis, vel diœcesis instituendi aebeant præsentari prælatis eorum, vt ab ipsis, si eis videbitur examinẽtur, & approbationẽ obtineant iuxta in ipsis priuilegijs contenta, & à Concilio Tridentino approbata, vt bona ipsorum venia gratia, & licentia id faciant. Ideo quàm humilissimo animo possum supplex ipse sublimem atque amplissimam dominationem vestram etiam, atque etiam rogo, & oro, idque bona, atque certa spe, quam vestra istius animi benignitas largissimã promittit, vt infra scriptos fratres legitimè secundũ nostri ordinis statuta idoneos pro vestra in ordinem nostrum beneuolentia, & pro nostra in vestram benignitatẽ amplissimam deuotione habeat pro legitimè præsentatis, ac perinde admittat eos ad confessiones subditorũ suorũ audiendas, ac si omnia, quæ iura pontificia in id requirunt omnino seruata essent. Quo nos quoque speciali deuotione, ac magis moueamur ad exorandam diuinam, eandẽque immensam Dei benignitatem, & Clementinam, quo vestram Reuerendissimam amplitudinem tueatur, augeat & beet in æternum. Amen, in fine huius præsentationis debent scribi nomina fratrum electorum.

Notandum, quod dicta Clementina, dudũ etiam concedit Episcopis, vt examinent fratres, cum ipsis concedat authoritatem ad negandam licentiam præsentatis instante id causa suadẽte. Et ideo in forma dictæ præsentationis addidi illa verba ibi, & Concilio Tridentino approbata. Non enim video Clementinam quo ad hoc aliud determinate, quam Concilium. Solùm enim addit, prout dictum est in superioribus, quod Episcopo nolente pertinaciter sine causa fratres Minores, & Prædicatores approbare, habeantur pro præsentatis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum præsentatio, & approbatio confessorum regularium sit perpetua.

RESpondeo dicendo, quod non videtur sufficere quod Regularis in vna diœcesi semel approbatus, sit perpetuo in alia diœcesi approbatus. Quia Medicos corporales semel approbatos possunt succedentes protomedici examinare, & reprobare propter periculum, quod vertitur in exercitio artis suæ prout in iure *a* ciuili continetur. Quod non solùm in medicis contingit, sed etiam in Grammaticis, & oratoribus, & similibus, prout tradunt quædam Glossa, *b* & communiter Doctores cum Bartolo, & Dyno. Imo approbati ad vnum officium etiam mechanicum possunt amplius examinari, & si necesse fit, reprobari, prout tradunt Abbas *c* Felinus, & alij, quos refert & sequitur Azeuedo. Ex quibus infertur, quod cum maius periculum versetur in imperitia medici animarum, quam in imperitia medici corporalis, vt colligitur ex iure, *d* satis constat, quod dicti confessarij erunt iterum examinandi per quemlibet Episcopum loci, vbi volunt confessiones audire, quamuis ab aliis sint examinati. Potuit enim esse, quod male fuerint examinati, aut perfunctoriè, vel quòd postea fuerint facti deterioris conditionis, iuxta ea, quæ tradit doctissimus Oldradus. *e*

a l. vt gradatim. §. reprobari. ff. de mune & hono. l. 2. C. de profess. & medi. lib. 10. sed reprobari. ff. de excusat. tut.
b Glossa. & DD. in l. Pomponius. ff. de nego. gest.
c Abb. col. pe. vers. & ex prædictis in c. cũ venerabilis de exceptionibus.
d l. cum sit ars artium de ætate & qualit.
e Oldrad. consil. 8. nu. 1.
f Clemen. dudum. § si vero vbi Card. q. 8. Na c. 28. . 6. 192.

His tamen non obstantibus in Cõcilio Viennensi, vt constat ex dicta Clementina, *f dudum*, & tradunt Cardinalis, & Nauarrus cum communi, concessum est fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, quod semel præsentati & admissi non indigent noua præsentatione, etiam si aliquoties exierint diœcesim, ad quam fuerint præsentati, quod ipsum tenent Corduba, *g* & Sotus.

Neque his obstat decretum Concilij *h* Tridentini, ordinantis, quod *nullus regularis possit audire confessiones secularium, etiam presbyterorum, nisi ab Episcopo obtineat approbationem*. Nam respondetur, quod licet in Bulla Cruciatæ ego tenuerim Clementinam *dudum*, reuocari per dictum decretum quantum ad potestatem examinandi confessores regulares, tenui tamen ibi, quod non reuocat præsentationem perpetuam regularium, cum concilium solùm præcipiat, vt examinentur, & approbentur; non autem præcipit, vt toties quoties, Episcopi voluerint examinare nouæ approbationi ipsi regulares subdantur. Imo modo teneo in nullo quo ad præsentationem confessorum dictam Clementinam a concilio reuocari, cum dicta Clementina etiam concedat ordinarijs, vt possint regulares examinare, causa ad id interueniente, cum ea subsistente possint ab ipsis reprobari, & repelli, vt in dicta Clementina ipsis expresse conceditur. Denique, hoc probatur, loquendo de fratribus Prædicatoribus, & Minoribus. Ipsi enim eandem censentur habere authoritatem, ac presbyteri curati. Quare sicut non potest Episcopus curatos compellere ad examen, quia ipso iure sunt presbyteri curati idonei confessores, prout in eodem concilio habetur *i* ita dicendum est de religiosis ordinum Prædicatorum & Minorum, cum ipso iure secundum decisionem dictæ Clementinæ semel approbati pro curatis sint habendi. Licet enim aliarum religionum confessarij habeant ad absoluendum iurisdictionem delegatam, confessarij tamen ordinum Prædicatorum & Minorum, præsentati, & approbati iuxta terminos dictæ Clementinæ, non desunt qui dicãt iurisdictionem habere ordinariam, inter quos est Marcus Antonius Cuccus. *K* Illi ergo confessarij, qui possunt ab Episcopis iterum examinari, approbari, & reprobari sunt illi, qui a iure non habent idoneitatem, non autem confessarij ordinum Prædicatorum, & Minorum, qui a iure eam habent, quorum approbatio perpetua est. Et ita eam esse perpetuam decreuit Pius Quintus in quadam Bulla ab ipso edita in fauorem ordinum Mendicantium anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus sui anno secundo. Quam non reuocauit Gregorius Tertius decimus constitutione, quam refert Nauarrus in fine Manualis Latini. In qua licet reuocauerit concessa a Pio V. in fauorem Mendicantium, suam tamen reuocationem ad terminos sacrorum Canonum & Concilij Tridentini reduxit. Vnde cum hoc priuilegium, prout concernit Prædicatores & Minores, non sit contrarium sacris Canonibus, nec Concilij Tridentini decretis, manifestè sequitur, non esse per Gregorium XIII. reuocatum.

g Cordu. in addit. ad tract. pen. tit. præsenta. confess. Sot. in 4. d. 18. q. 4 ar. 3. pag. 16. col. 1.
h Conc. Tri. sess. 23. c. 15.
i Conc. Trid. vbi sup.
K Cuc. lib. 1. maio. insti. tit. 4. de sacr. pœnit. nu. 190. & 191.

Nec his obstat alia posterior constitutio eiusdem Pij Quinti, Data Romæ apud diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octauo idus Mensis Augusti, Pontificatus sui anno sexto. *In qua perpetua constitutione censuit, decreuit, & declarauit, quod hi qui semel ab Episcopo in ciuitate, & diœcesibus suis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari, ab Episcopo autem successore pro maiori conscientiæ quiete examinari denuo poterunt.*

Nã respõdetur, quod hæc Bulla & cætera omnia per Pium V. ordinata, sunt per dictã constitutionem Grego-

Gregorij III.decimi,quæ incipit: *In tanta negotiorũ mole*,redacta ad dispositionem iuris communis, & Concilij Tridentini,& secundum ius cõmune Clementinæ,*dudum*,non reuocatũ per Concilium Tridentinũ fratres Prædicatores & Minores semel approbati,sunt idonei confessores, & non debent iterum examinari,& approbati,aut reprobari a successoribus Episcopis. Et licet alij Mendicantes sub dicta Bulla Pij V.comprehendantur, prout infra ventilabitur,Prædicatores tamen, & minores minime comprehenduntur.

Nec etiam obstat declaratio illustrissimorũ Cardinalium pro Concilio Tridentino data tempore Sixti V.Pontificis maximi.Cui aliam similem asserit Viualdus *a* fuisse datam ab illustrissimis Cardinalibus in mense Iunij, anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo.Declaratio,quæ sub forma breuis ad manus meas peruenit est hmõi.

a Viuald. in suo cãdel. aur. 1.p. tit.de confess.n.28.pag. 91.col.0.

Congregatio Cõcilij censuit regulares ad audiendas in ciuitate,& diœcesi secularium confessiones semel ab Episcopo præuio examine approbatos,iterum ab eodẽ Episcopo non esse examinandos,Cæterum à successore posse iterum examinari iuxta constitutionẽ sanctæ memoriæ Pij Quinti,datam octauo Idus Augusti Pontificatus sui anno sexto,quæ à felicis recordationis Gregorio Tertiodecimo non est reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini.

A.Card.Garraffa.

Ex hac declaratione colligi videtur,quod respõsio suprapofita ad cõstitutionem minimè est admittenda. Quod respectu regularium, qui non sunt ex ordine Prædicatorum & Minorum fateor quidem: at respectu fratrum istorum ordinum non admitto. Pro cuius rei explicatione est aduertendum, quod minores & Prædicatores non habent suam perpetuitatem ad audiendas vtriusq; sexus fidelium confessiones ratione alicuius priuilegij extra ius commune inserti,sed ratione iuris communis,prout statim demonstrabimus. Et dicta constitutio Pij V.dicitur in dicta declaratione, quod non est reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini,quod quidem concedimus. Ex hoc enim colligo, quod dicta declaratio nõ loquitur cum fratribus Prædicatoribus, & Minoribus.Cum perpetuitas confessorum dictorum ordinum a iure communi habeatur, & non per priuilegia,quæ tantum a Gregorio Tertiodecimo sunt redacta ad terminos Concilij Tridentini & iuris communis sacrorum Canonum.

In confirmationem autem huius sententiæ proferam in medium rescriptum quoddam illustrissimi Domini Camilli Caietani Nuntij Apostolici in his Hispaniarum partibus a sanctissimo Domino nostro Clemente Octauo.

Camillus Caietanus Dei & Apostolicæ Sedis gratia Patriarcha Alexandrinus,& S.D.N.Clementis diuina prouidentia Papæ Octaui eiusdemque sedis in Hispaniarum Regnis cum potestate legati de latere Nuntius: vniuersis & singulis ordinarijs locorum,eorumque officialibus generalibus seu foraneis necnon parochialium Ecclesiarum rectoribus seu vicarijs perpetuis eorum loca tenẽtibus infra limites & terminos Prouinciæ Conceptionis ordinis fratrum Minorũ S.Francisci constitutis salutem in Domino. Noueritis pro parte discreti viri fratris Bartholomæi de la Penna prouincialis dictæ prouinciæ nuper graui querela,& relatu ad audientiam nostram peruenisse,quod licet fratres dicti ordinis semel Prædicatores,& confessores ab aliquo Episcopo ipsi iuxta quandã constitutionem perpetuam felicis recordationis Pij Papæ V desuper editam amplius examinari non possint,nec debeant, & iuxta sua antiqua priuilegia per diuersos Sũmos Pontifices concessa defunctorum corpora,& cadauera quando Ecclesiasticæ sepulturæ tradenda asportãtur,si quando ex defunctorum dispositione aut alias vocantur associare,ac certam ratam quarta funeralium accipere possint ac debeant,nec desuper à quocunque contra cõstitutionem ac priuilegiorũ huiusmodi formã & tenorẽ molestari perturbari,ac inquietari possint. Nihilominus multi vestrũ fratres,& professores ordinis S.Frãcisci ac prouinciæ huiusmodi circa præmissa vijs indirectis molestare,perturbare,& impedire præsumunt.Quare fuit pro parte ipsorũ exponẽtiũ ad nos recursum,nobisque humiliter supplicatũ quatenus eis in præmissis efficacis defẽsionis auxilio assistere dignaremur. Nos igitur executionẽ & debitũ effectũ cõstitutionũ apostolicarũ desiderantes circũspectionibus vestris,venerabiles Patres,Episcopis, & Archiepiscopis atque alijs etiã maioribus prælatis in virtute Sãctæ obedientiæ,& sub interdicti ingressus Ecclesiæ,necnõ vobis officialibus vicarijs,ac rectoribus & vicarijs perpetuis parochialiũ Ecclesiarũ ac loca tenẽtibus,omnibusque alijs,quos præmissa quomodolibet cõcernũt sub excõmunicationis maioris latæ sentẽtiæ alijsque cẽsuris,& pœnis arbitrio nostro imponẽdis,& applicandis districtè præcipiẽdo mãdamus,ne dictos fratres S.Frãcisci dictæ prouinciæ circa audiẽdas seculariũ prædicationes & cõfessiones,associationes funeraliũ,atq; earũ ratas percipiẽda cõtra constitutiones & priuilegia eisdẽ exponẽtibus dictoque ordini per Sedẽ Apostolicã cõcessa,quouis modo directè,vel indirectè, mediatè, vel immediatè, per se vel per aliũ,seu alios,aut interpositas personas impedire,perturbare,aut inquietare præsumatis,aut audeatis, seu aliquis vestrũ audeat,seu præsumat cõtrarijs nõ obstãtibus quibuscũque Data Madritij Toletanæ diœcesis anno a Natiuitate Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quarto,die verò secunda Mensis Aprilis,Pontificatus eiusdem S.D.N.Papæ anno tertio.

Camillus Patriarcha Alexandrinus Nuntius Apostolicus. Antonius Bole Abbreuiator.

Hoc transumptum ex authẽtico originali propria manù transcripsi,manu cuiusdam notarij publici consignato fidem facientis coram testibus de iure requisitis fuisse a rescripto originali illustrissimi Domini Nuntij extractum.

Sed restat modo respondere rationi dubitandi in articulo quæstionis propositæ, quomodo dicti fratres Minores,& Prædicatores appprobati ab vno Episcopo ad secularium confessiones audiendas, non possunt ab eo,neque ab eius successoribus examinari,cum contrarium videamus practicari in medicis,& in artificibus mechanicis: in quorum ministeriis multo minus periculum versatur. Huic rationi respondetur,quòd hoc fuit ita a Sede Apostolica concessum propter præstantissimos viros in dictis religionibus existentes vberes fructus spirituales in vinea Domini Sabbaoth fructificantes; quorum prælati inuigilant maximè super eorum sufficientia, eos sæpè sæpius examinando. Adeò, vt in nostra Minorum religione particulari statuto caueatur,vt in qualibet visitatione rigoroso examini a patribus prouincialibus subdantur. Et ita noluerunt Summi Pontifices de ista prælatorum cura, & solicitudine confidentes eos postquam semel fuerint examinati ab vno ordinario ab eodemque approbati amplius ab eo,& eius successoribus examinari,approbari,vel reprobari, nisi particulari commissione ipsis a Sede Apostolica concessa. Et sic in Concilio *b* Tridentino ipsis, vt legatis a latere, (qui habent in suis prouinciis eandem authoritatem, quam habet Summus Pontifex,exceptis his in quibus ipsi coarctantur, & restringuntur, vt tradit Syluester *c*) delegatur facultas, quia possunt procedere contra dictos Prædicatores, & confessores scan-

b Sess. 5 c. 2. de reform.

c Syl. ti. delegatus. nu. 21.

scandala in populo seminantes,& errores in confessionibus,& prædicarionibus dicentes.

Vnde iustissimè Pius Quartus Pôtifex maximus ordinauit, quod Sanctæ Inquisitionis tribunal procedat contra confessores, qui in actu confessioois, vel ioxta actum confessionis mulieres ad peccandũ sollicitant, Cuius Summi Pontificis constitutionẽ in præsentiarum referam. Cuius tenorem fideliter desumpsi ex archiuo sacræ Inquisitionis generalis Olysiponensis, copiam libri *u* in quo continebatur mihi faciente illustrissimo Domino Antonio de Noroña Episcopo Eluensi,& Commissario Generali Sanctæ Cruciatæ, & Inquisitore generali Sanctæ Inquisitionis Regnorum Portugaliæ.

u Habet. in lib. inquisit. gen Olysipon. manu. scrips. tit. 5. p. 134.

Venerabili Fratri Archiepiscopo Hispalensi in Regno Hispaniæ hæreticæ prauitatis Inquisitori Generali Pius Papa Quartus.

Venerabilis frater, salutem & apostolicã benedictionẽ. Cum sicut nuper non sine animi nostri molestia accepimus diuersos Sacerdotes in Regnis Hispaniarũ, atque etiam in ciuitatibus, & diœcesibus curam animarũ habẽtes, siue tum pro illis exercentes, aut aliàs audiendis confessionibus penitentium deputati in tantam proruperint iniquitatẽ vt sacramento pœnitentiæ in actu audiendi confessiones abutantur: nec illi, & qui id instituit Domino Deo & saluatori nostro Iesu Christo iniuriam facere vereantur mulieres, videlicet pęnitẽtes ad actus inhonestos dum earum audiunt confessiones, ad alliciendo, & prouocando, seu allicere, & prouocare tentando, & procurando, ac loco earum per Sacramentũ huiusmodi Creatori nostro reconciliationis grauiũ peccatorum mole eas onerando, & in manibus diaboli trahendo in diuinæ maiestatis offensam, & animarũ perniciem Christi fidelium scandalum non modicum: Nos in animũ inducere nequeuntes, quòd qui de fide catholica rectè sentiunt sacramẽtis ab Ecclesia Dei institutis abutũtur, aut illis iniuriam faciant fraternitati tuæ de cuius eximia pietate, virtute atque doctrina plurimum in Domino confidimus, per præsentes cõmittimus, & mandamus quatenus per te, vel alium seu alios, à te deputãdũ, seu deputandos contra omnes, & singulos sacerdotes dictorum Regnorum ac illarum ciuitatum & diœcesum de præmissis quomodolibet diffamatos tã seculares quã quorumuis etiam exemptorũ, ac Sedi Apostolicæ immediate subiectorum ordinũ regulares cuiuscunque dignitatis status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminẽtiæ existant tam super præmissis quàm super fide catholica, & quid de ea sentiant diligenter inquiras & iuxta facultatũ tibi contra Hæreticos, aut de hæresi quomodo suspectos à sede apostolica concessarũ continentiã & tenorẽ procedas ac culpabiles repertos iuxta excessuum suorum qualitatem, prout de iure fuerit faciẽdum debita præcedente degradatione secularis iudicis arbitrio puniendos tradendo. Non obstantibus cõstitutionibus & ordinationibus apostolicis, ac Ecclesiarum, & monasteriorum, necnon ordinum quorumlibet, quorum ipsi Sacerdotes fuerint etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & cõsuetudinibus, priuilegijs quoque, & literis apostolicis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibuscunque clausulis, & decretis etiã motu proprio, aut aliàs quomodolibet concessis, etiã iteratis vicibus approbatis, & innouatis, quibus omnibus (eorũ tenores præsentibus pro expressis habentes) hac vice dũtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque Datum Romæ apud Sanctum Petrũ sub annulo Piscatoris die decima sexta Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, Pontificatus nostri anno secundo.

Cæ. Glorierius.

Et aduertendum, quod hæc constitutio fortiori ratione procedit, quando Sacerdos, vel religiosus virum aliquem ad nefandam venerem prouocat, Quod ait Salzedo *b* in sua practica criminali canonica scire in casu quodam grauissimo receptũ fuisse, de quo tamen in 2. tom. in quæstione de incestu erit nobis sermo.

b Salzed. in pract. crim. c. 8. v. deponatur. in fin.

ARTICVLVS V.

Vtrum hæc præsentatio regularium in vno Episcopatu sufficiat pro omnibus Episcopatibus.

Respondeo dicendo, quod non est dubium, quod fratres confessores debitè præsentati, deputati,& approbati ab vno ordinario ad audiendas confessiones secularium, si sunt in diœcesi, vbi sunt præsentati & approbati, possint audire cõfessiones omnium secularium ad se veniẽtium, prout in fra late explicabimus. Quod autem vertitur in dubium est, vtrum religiosus præsentatus,& approbatus pro diœcesi Salmanticensi, v. g. possit virtute dictæ approbationis perpetuò confiteri in omnibus mundi episcopatibus? Ad quod conclusione negatiua respondetur. Necesse est enim, vt approbetur in locis, in quibus secularium confessiones debent audire. Et sic est interpretandum Concilium *c* Tridentinum, quod in quantum potest debet conformari iuri communi, in quo ita decisum est teste Archidiacono, *d* concludente quod Sacerdotes inuitati à presbyteris parochialibus, vt eos adiuuent in confessionibus parochianorũ audiẽdis debent prius obtinere approbationem illius Episcopi, in cuius diœcesi confessiones audire volunt, nec sufficere, quod à proprijs Episcopis eã obtinuerint, vt colligitur ex argumento cuiusdam canonis: *e* & quia multũ expedit, quod Episcopus cognoscat suos coadiutores,& cooperarios, cum ei principaliter incumbat animarum cura iuxta quandam decretalem. *f* Quod attenta determinatione Cõcilij Tridentini, dicentis, *neminem etiam regularem posse audire confessiones secularium nisi ab Episcopis fuerit approbatus*, clarius patet, prout nouissime aduertit doctissimus Palatius. *g*

c Sess. 13. c. 15

d Archid. in c. perlectis 25. d. nu. 17.

e 1. peruenit §. ex sc. & §. hoc idem 16. q. 1.

f c. vt animarum periculo de constit. li. 6.

g Palatius.

Nec his obstat, quod Clemens *h* VIII. *Concessit quod fratres cõfessores ordinis Minorũ semel præsẽtati alicui Episcopo pro cõfessionibus audiẽdis, vt moris est præsentari, post vnã præsentationem nõ teneantur amplius præsentari etiam si ad aliã transeãt diœcesim.* Ex qua concessione videtur colligi, quod vnica tãtum sufficit præsentatio pro omnibus episcopatibus. Et ita tenet Corduba *i* contra Collectorem, cuius sententia mihi semper dubia fuit. Primo: quia contraria Collectoris videtur magis accedere ad ea, quæ nos docet ius commune, à quo non debemus recedere, nisi contrariũ expresse concessum videamus. Secundo, quia sic consueuit intelligi alia similis cõcessio Eugenij Quarti, quæ ait, quod quando fratres se semel præsentauerint Episcopis, & obtinuerint suos casus, licèt alibi postea ad habitãdum se transferant ad tempus, & postea reuertantur ad easdem diœceses, non sit necessarium iterum se præsentare eisdem Episcopis, vel suos casus de nouo obtinere. Ita habetur in monumentis *K* ordinum,& in supplemento. Priuilegium enim Clementis Septimi debet intelligi ad modum, quo intelligitur priuilegium Eugenij Quarti, scilicet, quod dicti fratres confessores non teneantur amplius præsentari in eadem diœcesi, etiam si se transferant ad tempus ad aliam diœcesim,& postea reuertantur ad diœcesim, vbi primo fuerunt præsentati. Et confirmatur hæc intelligẽtia: cum eorum sit præiudicialis ordinarijs.

h Habet. in comp. mend. ti. absolut. quoad seculares. l. §. 16.

i Cordub. in addit. ad §. 16

K In 1. imp. f. 61. 8. in 2. fo. 64. concess. 79. & in suppl. f. 91. concess. 314

debet

debet stricte interpretari, iuxta ea, quæ in iure a notantur.

a tex.alim de vu.signif.

Nec obstat, si dicatur, quod sic intelligendo priuilegium Clementis Septimi ad nihilū deferretur eius concessio, cum id ipsum iam per Eugenium Quartū fuerit concessum. Nam respondetur, quod versatis in lectione priuilegiorum hoc argumentū facillimum est. Sæpe enim inueniuntur propter ignorantiam supplicantium, quod circa eandem rem concessiones multiplicantur. Imo, quod confusionem præ se fert maximam, sæpe sæpius contingit, priuilegia posteriùs impetrata, limitare, & coarctare id, quod antea sine vlla limitatione, & restrictione erat impetratum.

Denique ex Concilio b Tridentino constat, hanc opinionem modo necessario esse sequendam, cum *nullus regularis*, vt ibi definitur *possit audire confessiones secularium, nisi ab Episcopis approbationem obtineant*. Quæ verba *Episcopis* designant non sufficere approbationē cuiuscunque episcopi, sed episcoporum diœcesum vbi confessiones audiuntur prout communiter intelligunt Doctores. Et licet supra diximus Concilium Tridentinum minime reuocare Clementinam *dudum*, quoad fratres Prædicatores, & Minores Clementina tamen ipsa nullum circa hoc continet speciale priuilegium. Licet enim ibi a Sūmo Pontifice ipsis fratribus iurisdictio concedatur nolentibus episcopis eos sine causa admittere; non tamen ipsis cōceditur iurisdictio pro alijs diœcesibus, in quibus non sunt approbati. Imo ex eadem Clementina colligitur, hoc esse verissimum cum ipsis concedatur iurisdictio ad modū curatorū, & ipsi curati oues alterius diœcesis minime possunt confiteri. Et sic hanc nostram opinionem tenet Nauarrus. c

b Conc.Trid. sess.23. c.16.

c Nau.in d.c. 27.nu.565.

Aduertendum tamen, quod Gregorius Decimus tertius, *Cōcessit, quod cōfessarij Societatis, Iesu ac Prædicatores ab aliquo ordinario semel approbati, & à suis superioribus ad huiusmodi munera deputati, quocunque siue in mari, siue in terra iter faciant, possunt, nō repugnantibus tamen curatis parochialium Ecclesiarum verbū Dei prædicare, & quorūcunque Christi fidelium confessiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus ordinarij existunt, nisi eorum licētia desuper obtenta*. Ita refertur in compendio d Societatis Iesu. Quod priuilegium communicatur omnibus confessariis Mendicantium ordinum secundū formā iuris debitè, & semel approbatis ab aliquo ordinario, quādo ipsi siue in mari, siue in terra iter faciunt; cum, prout resolutum est in hoc t. e tom. Mendicantes fruantur concessionibus & indultis Societatis Iesu.

d In com. Soc. Ies. cōfessarius

e t.10.q.55.ar tic.5.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm præsentatio, & approbatio perpetua competens Minoribus, & Prædicatoribus, confessarys aliarum religionum concedatur.

RESpondeo dicendo, rem a suis fundamentis primæuis deducendo, quod quædam Glossa f carpit scholasticos, qui sua peccata confitentur religiosis, id est, monachis. Et rectè quidem carpit, si tempora glossamentarij perpendas, quādo nondū facta erat Clemētina *dudū*, de sepulturis, neque alia iura extrauagantia, quæ illam præcesserunt. Hodie verò nō procedit eius reprehensio, primo in fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, qui seruata forma illius Clementinæ, vt curati admittuntur ad cōfessiones audiēdas. Quod ipsum est dicendū de Eremitis D. Augustini, ad quos prædicta Clementina per Clementem Quintum extensa fuit, & idem de fratribus Carmelitis, ad quos eadem per Ioannem Vigesimum secundum fuit prorogata, prout tradit Ioannes Andreas, g quem Antonius & communis sequuntur. Et idem concessum fuit alijs religiosis de quorū numero sunt Canonici regulares sanctæ Crucis Conimbricensis, prout testatur Nauarrus h Qui aduertit Eremitis D. Augustini, & Carmelitis, & Canonicis regularibus incūbere probare, se habere prædictum priuilegium. Quanquā enim multi Doctori illustri de consuetudine testanti, tenuerunt esse credendum, prout tenuit Bartolus, i & alij quos referunt Iason, & Roquus; communis tamen Doctorum opinio contraria est. Et probatur; quia consuetudo quid facti est, & in his, quæ facti sunt etiā princeps errare potest, iuxta ea, quæ in iure X definiuntur. Vnde ait Baldus, l consuetudinē, quæ contra ius est esse probandam. Imo Alexander post alios affirmat, probandam esse cōsuetudinem, etiā si plures Doctores in suis commentariis de illa testentur. Imo docet Aretinus m etiam maiori parti Doctorum de consuetudine testantium non credi, quia illi non iurati testantur, & testi non iurato nō creditur, vt est notum in iure. Quod idem est dicendum de priuilegio. Priuilegium enim, quod nō continetur in iure communi, est quid facti, sicut cōsuetudo. Vnde si negetur Augustinienses, Carmelitas, & alios regulares hoc priuilegium habere, debent probare illud habere; quod non tenentur probare fratres Prædicatores, & Minores cum eorum priuilegium quoad hoc contineatur in iure communi dictæ Clementinæ *dudum*. Ita doctissimus Nauarrus. n

f Glo. in c. placuit. de pæ.d.6

g And. ine.omnis vtriusque sexus col. pen. sub fin. de pæn. & remis.

h Nau.in d c. placuit, n.185

i Bart. in l. de quibus. ff. de leg. d.4. q.pri. nu 11. Ias. pen. eo.ibi. Roquus in c. si de inconst. sel. 26. col. 4. versi. 5. quartitur.

X c.1.de const lib.6.

l Bald in l si quis. §.1.ff. de pign. Alex. in l. post dotem. vlt. verta in pri ff sol. mat m Aret. consi 138.

n Nauar. vbi sup. 188. 189.

Ex qua doctrina colligitur primo dictā Clementinam *dudum*, quo ad hoc, de quo agimus, cōpetere Augustiniensibus, non iure communi, sed ratione priuilegij præcise. Et sic Concilium in quantum secundū aliquos limitatur per Clementinam *dudum*, id, quod secundū eam nolentibus Episcopis admittere, & approbare sine causa confessores ordinum, Prædicatorum, & Minorum pro præsentatis, & approbatis habeantur, & iurisdictionē habeant actualem ad audiendas cōfessiones secularium, & imponendas pœnitentias salutares, & absoluendū a peccatis, non limitatur quoad Augustinienses, neque quoad Carmelitas, neque quoad alios fratres regulares, cum dicta Clementina respectu eorum sit priuilegium, & in Concilio Tridentino priuilegia, & consuetudines in contrarium reuocentur.

Infertur secundo, quod constitutio Pij Quinti determinans confessores regulares, etiam ordinum mendicantium, semel ab vno Episcopo approbatos ab eodem Episcopo, sine iustissima causa non posse reprobari, at posse a successore eorum iurisdictio suspendi, licet non habeat locum in confessoribus ordinum Prædicatorum & Minorum (cum a iure communi extrauagantis *inter cunctas*, & priuilegiis competat ipsis fratribus perpetuitas approbationis dicente Benedicto vndecimo, ibi, *Datam verò licentiam per diœcesanorum mortem nolumus terminari*. Quæ extrauagans ad quantū ad hoc nō reuocatur per Clemētinā *dudum*, prout affirmāt Soto o, & omnes. Imo est approbata, cū nihil circa hoc innouet (licet innouet quoad alia ibi cōtenta) habet tamē locum in cōfessoribus aliarū religionū. Quod probatur; nā præsētatio & approbatio perpetua ipsis cōcessa respectu ipsorū est tantū priuilegium & in dicta cōstitutione Pij V. priuilegia reuocātur. Et licet Gregor. decimus tertius in sua cōstitutione reduxerit constitutionem Pij V. ad terminos Cōcilij Tridētini, in eodē Concilio Tridētino priuilegia,

o Sot. in 4 d 18 q 4 ar.3.

reuocantur. Et secundum Pium V. in sua constitutione magis secundum mentem Concilij, est approbationem confessariorum regularium non esse perpetuam per totam vitam ipsorum confessorum sed tantum durare vsque dum à successoribus ipsorum Episcoporum suspendatur. Et nota quod dicit à successoribus posse suspendi, non autem à capitulo sede vacante. Et hæc confirmatur. Nam confessores Mendicantes pro secularibus de licentia diœcesanorum cum facultate absoluendi, & dispensandi in casibus eisdem reseruatis deputati etiam ipsis Episcopis mortuis, vsque dum viduatis Ecclesiis de pastore prouideatur, libere eadem facultate vti possunt, prout concessit Clemens Quartus prædicatoribus, vt in eorum priuilegijs continetur teste Collectore *a* Compendij Cistertij. Et idẽ Clemens IIII. Prout habetur in ordinum *b* Monumentis, *Concessit, vt quãdo Episcopi, vel alij Ecclesiarũ prælati dederint fratribus Minoribus facultatem audiendi confessiones subditorum suorum, & vota commutandi talibus prælatis decedentibus possint prædicti fratres vti libere prædicta facultate, donec viduatis Ecclesiis prouisum fuerit de pastore.*

a tit. absolutio. 2. §. 6.
b In 1. impres. f. 19. & in 2. f. 113. conc. 4. 144.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confessarij regulares in foro conscientiæ possint modo frui præsentatione, & approbatione semel obtenta.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter quoddam viuæ vocis oraculum Pij Quinti reualidantis omnia priuilegia concessa Minoribus in foro conscientiæ, etiam si sint cõtra Concilium Tridentinum. Vnde cum regulares semel præsentati examinati, & approbati ab vno Episcopo, non possint ab eius successoribus suspẽdi per priuilegium Clementis Septimi. *Quo concessit, quod confessores ordinis Minorum semel præsentati alicui Episcopo pro confessionibus audiendis, vt moris est præsẽtari post vnã præsentationẽ no teneantur amplius præsentari.* Quo priuilegio gaudent alij mendicantes. Videtur dicendum, quod cùm hoc omnibus regularibus præter minores, & prædicatores sit priuilegium, & reuocatum per Concilium Tridentinum, & Piũ Quintum innouatũ in foro cõscientiæ possunt religiosi eo, cum omnibus priuilegiis etiam si sint contra Concilium Tridentinũ, modo frui. At pro contraria parte facit, Nam reualidatio supra dicta Pij Quinti fuit facta die decimo tertio Martij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto prout refertur *c* in compendio Societatis, & refert Veracruz in suo speculo coniugatorum in fine. At videmus postea eundem Pium V. in Bulla, quæ incipit *Romani Põtificis prouidẽtia* data Romæ apud sanctũ Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octauo idus Augusti, Pontificatus sui anno sexto, voluisse eos regulares etiã Mendicantes qui semel ab Episcopo in ciuitate diœcesibus præuio examine approbati fuerint ab eodem Episcopo iterum non examinari. Ab Episcopo autem successore pro maiori conscientiæ suæ quiete examinari de nouo poterunt, non obstantibus quibuscunque priuilegiis. Hæc pro vtraque parte adduxi vt difficultas proposita melius explicetur. Et resolutiue dico, quod possumus modo Mendicãtes in foro cõscientiæ, vti omnibus priuilegiis, etiam si per Cõcilium Trident. sint sublata. Et per consequens possumus vti hoc, etiam si supponatur per Concilium Tridẽtinum esse reuocatum. Et non obstat cõstitutio Pij Quinti allegata. Non enim Pius Quintus mortuo Episcopo approbante statim suspendit approbationem; imò supponit post eius mortẽ valere, & durare, donec à successoribus ipsius suspendatur, & reuocetur. Vnde si successores talem suspensionem siue reuocationem minime opere compleuerint, minime etiam finem accipiat approbatio, donec approbatus decedat & moriatur. Denique est necessarium, quod in foro exteriori fiat dicta suspensio, & reuocatio, qua data non habet locum vsus ipsius in foro conscientiæ, cum forum conscientię supponat, quoad ecclesiam, & forum exterius nullam adesse prohibitionem.

c Compend. facies. 1. Concil. Tri. § 3.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum approbatio confessariorum regularium possit ab ordinarijs restringi ad certum locum, tempus, & personas.

RESpondeo dicendo, quod sacerdotes seculares non habent iurisdictionem extra villam aut oppidũ sibi expresse designatum. Sed si Episcopus ita regularem sacerdotem mendicantem restringeret ad certũ oppidum, & prohiberet audire fœminas; aut moniales, dicunt viri docti, quod rationabiliter est interpretandus, ita vt restrictio locum habeat quantum ad iurisdictionem ab Episcopo delegatam: quandoquidem non potest impedire, aut restringere amplissimam iurisdictionem, quam regularibus Mendicantibus, si modo sunt ab Episcopo semel approbati, à Sede Apostolica habent, pro vt pro terra, & pro mari concessit Gregorius decimus tertius Societati Iesu, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto de qua in superioribus iam egimus mentionem. Ita tenet Henriquez. *d* Ac proinde ait, quod virtute dicti priuilegij Episcopi impedire nõ possunt non obstante Concilio Tridentino, quod confessarij regulares Mendicantes, dum iter agunt per loca, vbi non adest Episcopus, quamuis per dies moventur in vno, aut alio loco, non habeant prædictam iurisdictionem, & vbique sint eo modo idonei. Sicut neque Episcopus in fraudem & odium regularium potest his reseruare plures casus, quàm parochis reseruat, vt si esset nimius excessus reseruationis. Non enim in hoc casu tenentur obedire in ea restrictione, & limitatione, prout tradunt Soto, *e* Ledesma, & Syluester, Palacius, Felicianus.

d Henr. lib. 7. de pœn. c. 6. nu.

At licet aliqua supradicta sint vera, alia tamẽ videntur a veritate deuiare. Nã dicere absolute, quod Domini Episcopi nõ possunt regulares Mendicantes approbare ad certum locum, & ad certũ tẽpus, & ad certas personas, ita vt si eo modo sint approbati, non teneantur ipsis obedire: sed possunt absolute sua gaudere iurisdictione à Summis Pontificibus ipsis concessa, videtur durũ, & minime tenendam. Existimo enim ex causa legitima posse Episcopos hoc agere. Quod probo ex Clementina, *dudum, de sepulturis*, in qua ipsis regularibus à Sede Apostolica maxima authoritas conceditur. Ex ea enim colligunt communiter Doctores, quod Episcopi ex rationabili causa possunt reprobare aliquem regularem ex prælatis eorum electis, si loco illius alius subrogetur, etiam ille secundum glossam ibi ex causa poterit repelli. Et sic ex ea fit sequens conficio argumentum. Nam si Domini Episcopi possunt ex causa præsentatos omnino repellere, à fortiori poterũt ex ca sa, limitare, & coarctare huiusmodi approbationẽ, ita vt si approbatus certũ locum, quia est insufficiens ad alia loca, vbi maior

e Soto in 4 q. 18. q. 2. ar. 5. Ledes. ibi. q. 7. ar. 5 du. 6. Syl. ver. confessor. 2. § 5. Pala. in 4 d. 17. q. 2. Felician. titu. de priuil. c. 14.

maior scientia, & experientia requiritur: & sit approbatus vsque ad certū tēpus, vt det operā studio summarū, & Theologiæ moralis cum in ea nō bene probatus inuentus fuerit, & sit approbatus ad cōfitendos viros, & non mulieres, propter defectū prouectæ ætatis, vt aliqui Episcopi faciunt, qui nolunt illos, qui quadraginta ætatis annus non attingunt, ad confitendū mulieres licentiare, quod etiā in religionibus bene ordinatis cōtingit. Vnde puto quod ipsis regularibus iurisdictio illa amplissima (de qua supra) conceditur, quando approbantur ab Episcopis absolute sine aliqua limitatione. Nam si cum causa eorum approbatio limitatur, ipsa limitatio omnino est seruanda, prout tenet Angelus. *a* Et non est credendum Summos Pontifices velle derogare facultatem iuris communis Episcopis concessam, qua possunt facere dictas limitationes, pro vt constat ex traditis a Gutierrez. *b* Reciperē ego opinionem Henriquez casu, quo sine causa faciūt Episcopi dictas limitationes. Clemētina enim & sacri canones eas cum causa solum facere posse testātur. Tūc autē sine causa eas ita facere censebūtur, quādo cū omnibus regularibus generaliter, sine differentia ita se habuerint, approbationes annuales eis tantū indulgentes, ad confessiones virorum eos tantū approbantes. Pro quo est a sacra illustrissimorū Cardinalium congregatione regularū declaratio, data die secūda Iulii, anno Domini millesimo quingētesimo octuagesimo septimo, cuius tenorē refert Ioānes Baptista Cōsetius in sua collectione priuilegiorū. *c* Cuius tenor est huiusmodi

a Ang. ti. confessor. 4. n. 25.

b Gutier. de q. cano. c. 27. nu. 28. & 29.

c Baptist. 2. p. pag. 154.

Regulares, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter ab ordinariis, eorumque examinatoribus reperti approbati fuerint, generaliter quoque & indistincte absque aliqua limitatione temporis certorumve locorum, aut generis personarum admittantur in diœcesi propria. De cæteris verò, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem ordinariis magis expedire videbitur probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum confessiones ex causa audierint statim parochum admonere teneantur. & fidem auditæ confessionis pro medico aduenienti tenentur quere. Hæc congregatio.

F. Michael Bonellus Card. Alex.
Gregorius Peleartus. Secret.

ARTICVLVS IX.

Vtrum aliquis prouincialis possit renunciare huiusmodi priuilegio approbationis perpetuæ.

RESpondeo dicendo, nullum prouincialē posse renunciare iuri omnibus confessariis sui ordinis concesso, videlicet vt non habeāt iurisdictionē immediatam a Papa, & quod semel approbati velint, vt possint postea ab eodem Episcopo iterum approbari. Et hoc probatur ex quadam decretali, *d* expressa. Vbi dicitur, quod exemptus non potest renunciare exemptionem sine licentia Papæ. Et periculum est vt dicitur in quodam canone, *e* in rebus diuinis cedere iuri suo. Et ratio huius est; quia licet vnusquisque posset renunciare iuri suo, vt probant iura *f* citata ab Angelo, Syluestro, & Armilla, hoc tamen intelligitur, quando tale ius, priuilegiū, vel fauor est introductus in fauorem, vel commodum priuatæ personæ, secus in fauorem aliorū simul, vt probant supra dicti authores. Hoc declaratur exemplo. Status clericalis habet hoc priuilegiū in fauorem omnium Ecclesiasticorū, ne quis clericus possit conueniri corā iudice laico, vt est clarū in iure, *g* & nullus particularis potest & iuri, & priuilegio renunciare, & cedere absque Pontificis sui scilicet Episcopi licentia, quia est in fauorem aliorum. Sic in nostro proposito nullus prouincialis potest dictis priuilegiis renunciare, cum sint toti ordini concessa. Ita in terminis tenet Bibaldus. *h*

d c. cum tempore de arbi.

e c. quā periculosum. 7. q. 1.

f Ange. ve. renunciat. § 4. Arm. Syl. ve. exempt. § 8.

g c. Dilige & in toto. tit. de foro compet.

h Bib. in candelabro aureo tit. de absolu. nu. 48. circa fi. p. 148. co. 1.

Sed contra hoc oppono id, quod cum Nauarro tenui in primo tomo, dicens, quod religiosus potest se submittere Episcopo, vt ab hæresi occulta in foro conscientiæ absoluatur. Nā respondetur quod ibi non renunciat ipse religiosus, saltem in his partibus Hispaniarum priuilegio valido, per quod generales aut prouinciales possint suos subditos ab hæresi occulta absoluere. Et ideo non est mirum, quod Episcopis quoad hoc subdantur. At in nostro casu est priuilegium expressum ordini concessum prout dictum est.

ARTICVLVS X.

Vtrum graduati in Sacra Theologia regulares debeant necessario Episcopis ad audiendas secularium confessiones præsentari, & ab eis examinari.

RESpondeo dicendo, quod aliquibus visum fuit ipsos non esse examini Episcoporum necessariò subiiciendos, pro vt constat ex traditis a Corduba, *i* & Ioanne Gutierrez. Quorum fundamentum præcipuum fuit decretum Conc. Trid. quod tria signa nobis proponit, per quæ possimus cognoscere, quis sit sacerdos approbatus ad secularium confessiones audiendas. Primum est, si habeat parochiale beneficium, Secundum est, si sit ab Episcopis examinatus, & approbatus. Tertium est cōmunis approbatio; & bona opinio, quæ habetur de eruditione sacerdotis confitentis. Quod signum colligitur ex illis verbis. *Vel alias idoneus iudicetur.* Et sic dicebant aliqui sub isto signo comprehendi lectores Theologiæ in aliqua vniuersitate approbata publice legētes, & in aliqua religione bene ordinata Theologiā publicè profitentes, & licentiati graduati per aliquā vniuersitatē a Sede Apostolica approbatā vniuersitatem a Sede Apostolica approbatam & sic Pius V. in quadā constitutione incipiente. *Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud sanctū Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octauo idus Augusti, Pontificatus sui anno sexto, decreuit decretum Concili. Tridentini habere locum in omnibus regularibus quorumuis ordinum etiam Mendicantium, etiam sub regulari disciplina viuentibus, etiam si sint lectores, aut in Theologia ēt de superiorum licentia graduati, vel promoti. Quod probāt Cord. *K* & Gutierrez esse iuridicum. Cōfessarii enim non solum de scientia, sed etiam de prudentia examinantur. Et licet in lectoribus, & graduatis sufficiens scientia inueniatur, prudentia tamen aliquando desideratur.

i Con. de casibus q. 26 Gutierrez. in qu. cano. c 6. p 75 in 1. impr.

K Cord. et Gutie. vbi supra.

Qua opinione, & constitutione attenta non est dubium, quod lectores graduati religiosorum tenentur se corā ordinariis præsentare, & ab ipsis approbationem obtinere, cum ipsis cōmunicetur facultas Clementinæ, *dudum* ex priuilegio, & priuilegia, & consuetudines immemoriales in dicta constitutione, & in Concilio Trident. tollantur, Nec obstāt, verba concilii, ibi, *aut alias idoneus reputetur*, per quæ contrarium aliquibus satis doctis non visa cōstitutione Pii Quinti videbatur: Nam respondetur

quod

quod ex dictis verbis non sumitur efficax argumentum ad asserendum virtute eorum dictos lectores, & graduatos examini & approbationi Episcoporũ minimè esse sub mittendos, Concilium enim in illis verbis, *aut aliàs idoneus reputetur*, non facit pausam, sed continuando addit, & approbationẽ, quæ gratis detur, obtineat. Quæ plane designant, non sufficere iudicium idoneitatis, nisi etiam approbatio Episcoporum concurrat ad ipsam idoneitatem.

Quo verò ad fratres Prædicatores, & minores maior est difficultas; cum ipsis ratione iuris a communis sine causa ab Episcopis reprobatis & reiectis possint præsentati iuxta formã ipsius iuris facere omnia illa, ac si essent admissi, quod priuilegium prout late est probatum in superioribus, non est ipsis fratribus per Concilium Tridentinum reuocatũ, & præsupponatur nullam esse causam, ratione cuius iuste reiiciantur. Licet enim defectus prudentiæ in aliquibos eorum concedatur in tam breui nõ possunt dictũ defectum in ipsis intueri & experiri, nisi ita sint fatui, vt eorum imprudentia in momento statim perspiciatur. Hi autem a prælatis regularibus propter ipsorum authoritatẽ honorẽ & zelũ animarum minimè ordinariis præsentantur. Et hæc opinio confirmatur, Nam nominati ab vniuersitatibus non debent examinari ab ordinatio in collatione beneficiorum, vel ordinum receptione teste Cosma. *b* Quam opinionem sequitur Rebuffus. Et hoc confirmat Concilium Tridentinum *c* vbi dicitur, quod præsentati ad Ecclesiastica beneficia sine examine nõ admittantur, præsentatis tamen electis seu nominatis ab vniuersitatib. seu collegiis generaliũ studiorũ exceptis, quod tradit Paulus Fuscus *d* in suo tractatu de visitatione; Nam vt dicunt Doctores cõmuniter, ipsis graduatis, & vniuersitati, quæ ipsos iudicauit idoneus, iniuria fieret, & præsertim si sint in famosa vniuersitate graduati, ex quo maiorem scientiam præsumuntur habere, prout tradũt Ananias, *e* Cagnolus, & Cassaneus.

Et confirmatur. Nã quamuis absens præsentatus ad beneficium debeat intra tempus præsentari personaliter ordinati habenti instituere, aliàs præsentatio euanescit iuxta Glossam, *f* quã sequuntur Abbas, & post alios Rebuffus & Rochus de Curte, si tamen talis præsentatus absens graduatus sit, & ipsi ordinario notus, eius examen nõ ita præcise requiritur, collatioque fieri potest absenti, vt tenent Abbas, *g* Rebuffus, & Lambertinus; secundum quẽ hoc non procedit, quando pro forma actus requiritur examen, quia tũc non sufficit præsentatio, seu examinatio virtualis, sed requiritur personalis & realis, vt pro gradu licentiatus. Et confirmatur, nã ait Quintilianus Mandosius, *h* quod quando statuitur, pro forma doctorem denuo examinari debere, puta vt in Rotæ Romanæ auditorem creari mereatur, cognitus valdẽ, & notorie peritus examinandus nõ veniret, & ad hoc allegat aliqua iura, cũ aliis quæ ipsemet adducit in regulis cancellariæ.

Ex quibus colligitur quanta iniuria regularibus graduatis, & huiusmodo aliis irrogatur, si rep. llantur. Et quanta etiam iniuria eorum prælatis fit, de quibus generale Concilium Vienense tantum habet confidentiam. Cui occurens Sũmus Pontifex, Clemens Quintus concedit sua constitutione, vt sine causa electi pro præsentatis, & approbatis habeantur, & eandemmet habere iurisdictionam, quam si admitterentur, statim consequerentur.

a Clo. dudum. § si vero.

b Cos. in pra. sanctions tit de colla. § itẽ quod vnin. in gl. gradus Rebuf. de pac. sc. prin. 4. & in concordat. tit. de colla. § præterea in fin. in gl. quinquennium p. 370.

c Conc. Trid. ses. 7. de refor. c. 13.

d Fuscus. l. 2. de visit. c. 29. nu. 11.

e Ann. in Ru. de sorte. n. 6. ver. ex. 2. colli. Caga in proœ. digest nu. 88. Casse. in consu. leg. glo. mand. p. 10. cons. 32.

f Glo. in ver. præsen. in Cle. dudum. Abb. in c. cum para ti. nu. 1. de appel. & in c. nosscitur. nu. 3. de his quæ fiunt a præ. Reb. ti. de coll. § præfatique ordinarij in gl. præsentatio. p. 319. Rochus in pri. de iur. pa. nu 6.

g Abbas in d. c. ea nosscitur, nu. 3. Reb. ubi su. Lam de iu. patr. l. 1. q. 12 ar. 3. ex nu. 1. Lam. ex nu. 9.

h Mand. cons. 97. in fi. & in re. Cauce 34. r g q. 3. de male promot.

QVAESTIO LX.

De confessariis, quo ad potestatem confitendi, in octo articulos diuisa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *VTrum religiosi per suos prælatos legitimè Episcopis præsentati, & approbati contra suorum prælatorum voluntatem possint audire confessiones secularium, & an possint eos punire confessiones audientes.*

2 *Vtrũ religiosus legitimè præsentatus, & ab Episcopo approbatus, si interdictus sit a suo prælato audire cõfessiones, & eas nihilominus audiat sint validæ.*

3 *Vtrum religiosus sine licentia sui prælati præsentatus, & approbatus ab Episcopo, possit secularium confessiones audire.*

4 *Vtrum regulares per Episcopum approbati possint audire confessiones secularium etiam contradicente parocho.*

5 *Vtrum confessores regulares extra diœcesim, vbi sunt approbati, oues eiusdem diœcesis confiteri possint.*

6 *Vtrum dicti regulares præsentati virtute priuilegiorum possint omnium confessiones audire.*

7 *Vtrũ confessores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœcesum ad se venientes, possint vti hac authoritate extra sua monasteria existẽtes.*

8 *Vtrum confessi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religiosi per suos prælatos legitimè Episcopis præsentati, & approbati contra suorum prælatorum voluntatem possint audire confessiones secularium, & an possint eos punire confessiones audientes.

RESpondeo dicendo, nõ posse prælatos religionum punire subditos præsertim iam expositos, & approbatos ab Ordinario, si contra suam prohibitionem electi virtute alicuius iubilei, aut Cruciatæ audiant laicorum confessiones. Hanc opinionem tenet Doctissimus Cano. *i* Quã in hunc modũ probat dicens. Si generalis ordinis, aut prouincialis facerent me iudicẽ alterius religiosi, nõ intelligo, quo pacto inferior possit id prohibere. Quod & alio exẽplo confirmat dicens, quẽadmodũ si daret mihi prouincialis facultatẽ cõcionandi, aut constitueret me vicarium monasterii, ignoro prorsus inquit, qua authoritate prior illud impediset? At doctissimus Soto *K* hanc doctrinã explicando dicit, quod prælati ex rationabili causa in aliquibus casibus particularibus possint prohibere religiosis sibi subditis probatis per Episcopũ & expositis, ne etiã si eligantur virtute iubilei, aut Cruciatæ in confessores, audiant confessiones. & sibi in hoc non obtemperantibus pœnas infligere. Et fundamentũ huius opinionis est, quoniã religiosi nõ habẽt velle, vel nolle sine cõsensu prælati. Secundo quia secundũ omnes possunt Episcopi, & prælati monasteriorum ferre leges quippe necessarias ad rectã, & populi Christiani & monasteriorum institutionẽ; Inter quas vna est, vt etiam probati, & expositi semel incõsultis prælatis, vt cõtra eorũ prohibitionem nõ audiant cõfessiones. Ergo cum hoc prohibeant ex rationabili causa in aliquibus casibus possunt trã gressores punire. Tertio

i Cano. in Su. de pœnit.

K So. in 4. dis. 18. q. 4. ar. 3.

quoniam

quoniam, si aliquis religiosus die Veneris ratione Bullæ comedat oua & lacticinia ex rationabili causa, potest ista comestio prohiberi per prioré, vel prælatum. Ergo a simili, licet tales religiosi virtute diplomatis possint eligi in confessores, & audire confessiones; tamen ex rationabili causa in aliquibus casibus particularibus id sibi potest prohibere prælatus, quoniã per talem expositionem, & approbationem factã ab Episcopo non tollitur votum obedientiæ, quo tenentur religiosi subditi obedire suis prælatis circa obseruantiam religionis. Item quia Papa per iubileum, aut Bullam, per quam concedit vt possint regulares eligi in confessores, non cogit ipsos subditos religiosos, neque eis præcipit, vt audiant confessiones secularium per Bullam eos eligẽtium, sed supposita electione de ipsis facta facultatem eis concedit absoluendi a reseruatis. Ergo bene poterunt prælati ex aliqua causa prohibere suis subditis expositis, ne cõfessiones audiant, & punire contra facientes. Vltimo probatur ex priuilegio Iulii Tertii concesso prælatis ordinis Prædicatorum ad instantiam seu supplicationem fratris Stepani Vsusmaris generalis eiusdem ordinis. Vbi Iulius Tertius *Reuocat licentias & immunitates concessas religiosis eiusdem ordinis ad confessores eligendos, & confessiones audiendas, quas ipse magister ordinis reuocandas iudicauerit, & vndecunque emanaturas, gratias sine licentia superiorum concedas annullat, nisi manu Papæ, aut de consensu Cardinalis protectoris, vel vice protectoris fuerint signatæ.* Ponitque sottissimas non obstantias, prout continetur in dicta constitutione, data Romæ decimo septimo die Ianuarii, anno Domini millesimo quingẽtesimo decimo quinto. Ergo religiosi ordinis Prædicatorum, & per consequens Mẽdicantium, & omnium aliorum, qui suis priuilegiis gaudent videtur, quod licet, sint approbati per Episcopos, & electi per iubileum, vel per Bullam Cruciatæ contra consensum suorũ superiorũ, non poterunt confessiones audire. Vtrum autem confessiones contra præceptum superioris auditæ sint valide articulo sequenti disputabitur.

ARTICVLVS II.

Vtrum religiosus legitimè præsentatus, & ab Episcopo approbatus, si interdictus sit a prælato suo audire confessiones, & eas nihilominus audiat, sint validę tales confessiones.

RESpondeo dicendo, prima facie intuenti concessionem Iulii Tertij diffinientis licentias audiendi confessiones emanatas ab Episcopo, siue aliunde, & eo durante concessas religiosis esse nullas; si sine licentia suorum prælatorum impetrẽtur. In contrarium tamẽ est, quod per approbationem legitimam factam ab Episcopo videntur dicti religiosi accipere iurisdictionem a Papa iuxta Clemẽtinam, *dudum*. Ergo confessiones prædictæ, vt potè factæ religiosis ad id habentibus iurisdictionem valide erunt, licet contra prohibitionem particularẽ suorum prælatorum fuerint factæ. Pro cuius rei resolutione dico primo, quod quãdo iã religiosus est legitimè Episcopo præsentatus a suis prælatis, & ab Episcopo legitimè est approbatus iuxta formã Concilij Viennensis in dicta Clemẽtina, si per prohibitionem extra iudicialem sui prælati in aliquo casu vel casibus particularibus prohibeatur audire confessiones secularium, licet male faciat, & propterea merito sit puniendus; tamen huiusmodi confessiones validæ erunt. Quod probatur, Nam per huiusmodi legitimam præsentationem, & approbationem adeptus est religiosus hic officium confessarii suo ordine. Et in religionibus Mendicantium bene, & suauiter omnia disponentibus, officio prædicatoris, & confessoris priuari quis non potest, nisi per sententiã in conuictum latã, priuatio enim hæc ad pœnas grauioris culpæ pertinet, quæ nisi in conuictum non feruntur: ergo per simplicem prohibitionem prælati tali officio confessoris non priuantur, & sic gesta per ipsum confessiones audiendo, & absoluendo valent: quoniam per illã præsentationem, & approbationem iurisdictionem accepit a Papa, quod non irritat Iulius Tertius per prædictum breue. Quoniam non vndique hæc iurisdictio, & licentia a particularibus dimanabit, sed ab ipso iure in dicta Clementina contento.

Secũdo dico, quod si talis religiosus sic legitimè præsentatus suis prælatis, & approbatus ab Episcopo post inhibitionem, vel suspensionem iudicialem legitimè factam per eius prælatum in iudicio, qua prohibitus est per sententiam iudicialem exercere officium confessoris, confessiones aliquorum intentet audire, inualidæ certe erunt. Sic videtur sentire Syluester *a* simul cum Panormitano. Vbi ait, quod si suspensio priuatio sint notoriæ, vel si præcessit superioris inhibitio scilicet iudicialis, confessiones factæ a sic notoriè suspenso, vel a priuato, vel iudicialiter inhibito, eas facere non tenerent, argumento cuiusdam canonis: quoniam hic non concurrit superioris authoritas. *b*

a Syl. v. ver. c. confessor. 2. §. 6.

b c. veritatis de do. & contumac.

Hinc sequitur resolutio ad illud dubium, quod Medina *c* in sua instructione confessorum proponit an confessiones fuerint validæ, quas audiuit quidã religiosus iam professus, qui dimiserat habitum, ac propterea excommunicatus erat. Qui huius excommunicationis mentionem non faciens, neque declarans se esse religiosum, per quendam Episcopum approbatus est in confessorem, atque etiam in curatũ cuiusdam populi institutus, vbi sacramenta administrans, sibi subditos parochianos confitendos absoluit. Post autem resipiscens cõuersus est ad pœnitentiam. Dubium ergo exortum fuit inter doctos viros, an huiusmodi confessiones ei factæ fuissent validæ, vel quid remedii tunc esset adhibendum? Igitur cum in suis sententiis prædicti Doctores, discordassent, nã quidam opinabãtur inualidas fuisse eas confessiones, monendumque fore populum, vt eas reiteraret, aliis contrarium sentientibus, scilicet, validas esse, hæc postrema sententia ipsi Medinæ tanquam magis vera magis placuit. Igitur ad id dubij puto dicendum in casu Medinæ, eius sententiam esse veram, scilicet, quod illæ confessiones validæ fuerunt. Quoniam iuxta quandam legem *d* quando concurrit communis error facti, & superioris authoritas, gesta per eum, qui nõ de iure obtinet beneficium tenent. Et quidam ex dictis tenet, quod si talis religiosus, qui apostata fuerat, vel dimiserat habitum, per sententiam iudicialem prælati sui ordinis suspensus fuisset vel inhibitus ab officio confessoris in hoc casu si acceptasset prædictum curatũ ab Episcopo eum esse presbyterum secularẽ putante, forte cõtraria opinio aliorũ esset vera, quod scilicet, illæ confessiones valide non fuerunt. Attamen hoc mihi nunquam potuit placere Sententia enim Iudicum est interpretanda secundum eorum rationabilem mentem argumento aliquarum legum. *e* Et mens rationabili prælatorum regularium, qui dictam tulerunt sententiam, non fuit priuare suos criminosos a confessionibus audiendis, quando vagãtur, & vt clerici seculares honeste viuunt, & ab Episcopis curati constituuntur. Quod sequen-

c Med. l. 1. §. de off. excom.

d l. Barbarius Phili. ff. de off. prato.

e l. in his iun. cta lo. solemus ff. de condi. & demonstr.

sequenti ratione manifestatur. Non enim est credendum, prælatos regulares suorum ordinum protectores, & eorum decoris, & honoris maximi zelatores velle sententiam priuationis a confessionibus ferre contra hunc religiosum apud populum habitum, vt curatum; si quidem ex hac priuatione tantum detrimentum, & dedecus suæ religioni accrescit, & tot personarum scandalum maximum insurgit videntium voce præconis esse populo annunciandum, supradictum curatum esse apostatam religiosum, populi seductorem, & turbæ, & confessiones cum eo factas irritas fuisse, & inanes. Insuper hoc scandalosum præconium in detrimentum cederet sacramenti pœnitentiæ. Multi enim ex hoc sumerent occasionem non paruam nolendi confiteri religiosis itinerantibus, putantes forte esse apostatas, cum quibus fiunt sæpe confessiones plurimorum annorum cum maxima pœnitentium vtilitate quorum confessionum, grauia peccata notis, & cognitis confessariis a dictis pœnitentibus minimè reuelarentur, & per consequens maxima sacrilegia committerentur. Et pro hac sententia induco casum dictæ legis, Barbarius, in superioribus allegata. Si enim ibi, vt acta publica valerent, benignitas præfuit rigori, vt in ea lege dicitur, & ut ibi notat glossa. Quare validitas tantarum confessionum non faciet, vt etiam benignitas rigori præferatur, præsertim cum nullitas confessionũ in sententia lata a prælatis regularib. fundetur, quorũ acta de bono, & æquo debent explicare sicut explicantur ad regulares concernẽtia, pro vt late explicatũ est in huius operis 1. tom. *a* Ponderanda sunt etiam verba dictæ legis ibi. *Cum populus Romanus etiam seruo potuisset decernere hanc potestatem, sed & si scisset seruum liberum effecisset*, Circa quæ verba quærit glossa *b* ibi: Sed an hoc casu, quando ignorauit fuit liber. Et respondet. Dic quod sic, ne homines decipiantur. Ex quibus verbis hoc conficio argumentum. Si Romanus populus ignorans hunc seruum ipsi libertatem censetur donasse, ne homines deciperentur, quare non dicemus prælatos regulares hunc priuatum a confessionibus in hoc casu habilẽ ad eas audiendas efficere voluisse suã definitiuam sententiam limitantes, ne tot homines deciperentur, & sacramentũ pœnitentiæ, & totum religio detrimentũ pateretur. Ponderanda etiam sunt alia eiusdem cõstitutionis verba, ibi *Quod ius in imperatore multo magis conseruandum est*. Ex quibus verbis hoc vltimũ pro hac parte elicio fundamẽtũ. Si credendũ est in hoc casu, prælatos regulares noluisse dictũ apostatam a cõfessionibus audiẽdis priuari, ne tot homines deciperentur, & tot scandala succederent a fortiori, credendũ est, summũ Pontificem hunc priuatum a confessionibus restituisse, ne tot damna insurgerent. Et hanc sententiam si attentè legantur, Syluester *c* & Nauarrus amplectuntur.

a 1.20.q.2.

b Glo. ver. effecisset.

c Syl. confess. 2. nu. 16. ver. secundo vero casu & ver. 3. vero casu Nauar. in man. c. 9. nu. 8.

ARTICVLVS III.

Vtrùm religiosus per prælatum suum ordinarijs non præsentatus, licentia solùm ordinariorum possit secularium audire confessiones.

Respondeo dicendo, non esse hanc quæstionem tam facilis solutionis, vt aliqui putant. Nã pro parte affirmatiua arguendo videtur, quod fuerint confessiones ipsi factæ validæ. Nam ad validitatem sacramenti absolutionis sufficiunt duo, scilicet, potestas ordinis, atque potestas iurisdictionis. Vtranque autem in hoc casu videtur istum religiosum habere. Nam & sacerdotem supponitur esse, & ab Episcopo per licentiã ab ipso obtentam iurisdictionem acquisisse. Sed in contrarium est, quod religiosus non habet velle, neque nolle citra consensum sui prælati, Et sic non potest ab Episcopo illam iurisdictionem acquirere: sicut neque Episcopus alienis subditis potest conferre indulgentias, cum careat iurisdictione super illos. Ergo neque hanc iurisdictionem religiosis exemptis, quippe qui non sunt sui subditi citra consensum suorum prælatorum potest impartiri. Igitur responsurus ad quæstionem, dico primo, quod loquendo de religiosis ordinis Prædicatorum, stante breue Iulii Tertii confessiones prædictæ non fuerant validæ. Quoniam in suis constitutionibus cauetur, ne fratres confessiones audiant extraneorum sine licentia sui prælati. Et prædictum breue Iulii Tertii to capitulo Salmanticensi generali intimatum annullat omnes licentias obtentas ab Episcopis, vel ab aliis ordinatiis ad audiendas extraneorum confessiones sine consensu suorum superiorum, & eo durante illis concessas. Quod quidem breue dicitur a Salmantino generali capitulo fuisse acceptatũ quo ad irritationem illarum licentiarum sic obtentarũ & obtinendarum, quæ in præiudiciũ iurisdictionis ipsorum prælatorum cedunt. Cum autẽ ad iurisdictionem prælatorũ prædicti ordinis pertineat præsentare Religiosos Episcopo, vt ab ipso approbẽtur contra hanc iurisdictionem suorum prælatorum fecisse videtur Religiosus ille, qui cum non esset præsẽtatus a suo prælato, vt ab ipso approbetur, ipse se præsentauit, vel sine præsẽtatione prædicta ab Episcopo obtinuit prædictã licentiam. Quocirca omnes confessiones ei factæ fuerunt irritæ, cũ fuerint factæ virtute licentiæ Episcopalis per dictum breue Iulii Tertii annullatæ. Caueant igitur religiosi prædicti illustrissimi ordinis, ne sint nimis audaces in audiendis confessionibus secularium cum sola licẽtia Episcoporum, sine authoritate suorum prælatorum obtenta.

Neque obstant argumenta in contrarium. Nam concedimus, quod religiosi indulgentiis, si quas sibi Episcopi impartiri voluerint, sine licentia suorum prælatorum gaudere possunt. Quoniam cum hoc non sit contra iurisdictionem suorum prælatorum ita, vt non sit in eius iurisdictionis periculum ad id vel expressam, vel saltem præsumptam licentiam suorum prælatorum habent. Ob quam rationẽ, cũ Religiosi ante eorum exemptionem Episcopis deberẽt de iure ordinario esse subiecti cum a iurisdictione Episcopali exempti sunt, noluerunt per hãc exemptionẽ aliquibus fauorabilibus, quæ in præiudicium suum, vel iurisdictionis suorum prælatorũ non erant, renũciare. Cuiusmodi est fauor ipse, scilicet, quod dum se inueniunt in religionibus remotis, vbi si Religiosi recursum habere nõ possunt ad suos prælatos, ad dispensationem obtinendã, super quam potest dispensare Episcopus, possint tunc eã dispensationem ab eodem Episcopo, vbi pro tunc resident, obtinere. Et sic in similibus. Ex his patet, quod alij ordines communicantes cum Prædicatoribus in priuilegiis possunt id ipsum facere irritando confessiones secularium, sine debita præsentatione prælatorum, fratribus Episcopis licentiatis factas. Interim tamen dum hanc irritationem nõ faciunt, aduertant ipsorum ordinũ regulares præsentati sine licentia suorum prælatorũ, quod sicut nõ possunt absoluere à casibus reseruatis iure Episcopis iuxta tradita in Clemẽtina, *dudum* de sepulturis. Ita etiã non possunt absoluere à casibus ipsis Episcopis ab eisdemmet Episcopis reseruatis, &

reseruan-

reseruandis. Ratio enim, propter quam possint regulares Mendicantes absoluere a casibus ab Episcopis reseruatis, est, quia ad id habent iurisdictionem ipsis a Sede Apostolica concessam, quam non possunt ipsi Episcopi restringere, & coarctare. At ista iurisdictio non illis confertur a Papa, nisi a suis superioribus prius præsententur, antequam ab ordinariis approbationem consequantur iuxta formã traditam in dicta Clementina. Poterunt ergo dicti fratres absoluere a peccatis Episcopis minimè reseruatis, obtinendo ab ipsis Episcopis licentiam & iurisdictionem ordinariam, quæ curatis concedi tur. Minimè autẽ possunt absoluere a casibus ipsis Episcopis reseruatis iure vel consuetudine, vel præcepto, & reseruatione particulari. Adeo, vt absolutio a prædictis casibus sit irrita & inanis, secundum ea, quæ tradũt communiter *a* Doctores & resoluit doctissimus Nauatrus, & tradit Enriquez. Et idem puto de absolutione a casibus Sedi Apostolicæ reseruatis virtute priuilegiorum regularium. Non enim est credendum, Papam concedere regularibus confessariis plenissimam ad suos casus authoritatem, si ab eorum prælatis Episcopis non fuut præsentati, prout inferius notabimus.

a Doctores in 4. dist. 17. Na. c. 9. n. 6. Enri. li. 3. de pœnit. c. 6. nu. 6.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum regulares per Episcopum approbati possint audire confessiones secularium, etiam contradicente parocho.

RESpondeo dicendo, quod sic: hoc enim concedunt priuilegia multa, citata, & citãda. Iurisdictio enim cõfessariorum regularium a parocho minimè dependet. Imo post Concilium Tridentinum ipsi suam iurisdictionem aliis præter quam approbatis ab ordinariis loci cõmunicare nõ possunt, vt egimus in nostra explicatione *b* Cruciatæ, etiam tenui. Adeo hoc est verum, vt etiam si Episcopi dicãt in licentiis datis regularibus. Non vtantur eis contradicente parocho, possunt etiam eo contradicente eas audire. Nam priuilegia regularibus a sede Apostolica indulta, hoc expresse illis concedunt; quã concessionem Papalem non possunt tollere ipsi Episcopi. Verum est tamen, quod si seculares sacerdotes, quibus quidam Episcopi restringunt licentias, ne audiãt parocho contradicente, talibus licentiis non possunt gaudere, cum iurisdictio secularibus sacerdotibus ab Episcopis approbantibus, nõ autem a sede Apostolica immediate conferatur. Quã iurisdictionem, vt ab ipsis communicatam & datam possunt dicti Episcopi limitate, ita vt contradicente parocho minimè executioni mandetur. Et ait *c* Enriquez, quod non requiritur ad hoc noua licentia parochi, si non contradicat.

b In explicat. Crucia. §. 9. nu. 141. & §. 21. nu. 4.

c Enriq. li. 3. de pœn. c. 6. in glo. in fin.

ARTICVLVS V.

An confessores regulares extra diœcesim, vbi sunt approbati, oẽs eiusdem diœcesis confiteri possint.

RESpondeo dicendo, quod fratres Mendicãtes possunt audire omnes de diœcesi, in qua sunt præsentati, & approbati; sed nõ possunt committere alteri audientiam, neque eam exercere extra diœcesim, nisi qñdo fratrum prædicatorum loca sint in vicina diœcesi, in qua, vel pro qua præsentantur, & in qua nõ sũt dicta loca in ipsis locis audire possunt personas talis diœcesis, vt patet ex Clementina dudum, & tenet *d* Syluester, & omnes. Vnde venit reprobandus Marcus Antonius Cocceus, qui tenet confessores regulares, qui ordinariam potestatem proculdio existimandi sunt habere in aliena diœcesi, more omnium ordinariorum, audire & absoluere possunt omnes diœcesanos diœcesum, vbi ipsi sunt præsentati; quia in voluntaria iurisdictione territorium nullius lædi censetur. Qui autem loquitur expresse contra ea, quæ de iure communi regularibus conceduntur. Vnde vt tollatur omnis ambiguitas, quæ maximè in his, quæ pertinent ad debitam animarum medelã, debet tolli, cõcessit Sixtus Quartus, prout habetur in Monumentis *e* ordinum & in supplemento. *Quod fratres Minores debite præsentati, vel gratiose a prælatis recepti possint extra diœcesim suam subditos illorum audire, cum hoc possint curati de iure.*

d Syl. v. confessor. 2. nu. 20. ver. 4 requiritur, & nu. 4. v. 3. Quartus & Cocceus l. 1. Maior inst. ti. de sacra. pœn. n. 191. iunctis his quæ ipse notauerat. n. 190 in fine.

e Ins. impr. f. 64. & in 1. fo. 6. conc. 128. & fo. 99. concess. 335.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicti fratres præsentati virtute dictorum priuilegiorum possint omnium confessiones audire.

RESpondeo dicendo, quod in foro exteriori receptum est ratione criminis, quod reus forum sortiatur, pront multis comprobat Couarruuias. *f* Attamen in foro animæ minimè quis ratione delicti sortitur forum, ita vt peccator possit absolui in foro sacramentali a sacerdote, in cuius parrochia deliquerit, prout cum communi resoluit idem Couaruuias. Sed debet ad proprium recurrere sacerdotem. Nicolaus Quartus tamen, vt in Monumentis *g* & in supplemento, *Concessit fratribus Minoribus obseruantiæ authoritatẽ audiendi in confession. bus omnes quarumcumque diœcesum, & in illis extraneos, ac forenses absoluendi etiam a casibus, quos diœcesano locorum in quibus fratres ad hoc deputati fuerint, duxerint committendos.* Et Sixtus *h* Quartus fecit eandem concessionem per consimilia verba, nihil penitus immutando in concessionibus immediate sequentib. in eisdem libris præallegatis. Et postea Leo Decimus hoc idem confirmauit & de nouo concessit prout habetur in *i* supplemento. Et idem Sixtus Quartus concessionem præfatam confirmauit his subsequentibus verbis. *Concessit nanque quod fratres Minores obseruantiæ præsentes & futuri possint audire confessiones secularium vndecunque venientium ea authoritate, quam habent ab Episcopo, in cuius diœcesi existunt.* Ita habetur in Monumentis ordinum. Denique id ea patet ex concessione Vrbani Quarti facta Carmelitis, & ex concessione Pauli tertii facta presbyteris Societatis Iesu ab ordinario approbatis, de quibus in superioribus satis dictum est. Hi enim existentes in diœcesibus, vbi sunt approbati, possunt quorumcunque fidelium ad eos recurrentium confessiones audire, & absoluere a reseruatis Episcopis, & a reseruatis etiam Papæ per concessionem Pauli Tertii factã Religiosis Societatis Iesu.

f Cou. l. prac. q. c. 11. nu. 3.

g In 1. imp. f. 30. & in 2. f. 114. conc. 140 & in supp fo. 59. conc. 119.

h In suppl. fo. 58. conc. 159.

i 1. imp. f. 67. conc. 3. & in supplem. fol. 96. conc. 321.

Circa quas concessiones primo est notandum, quod appellatione fidelium veniunt, tam exempti, quã nõ exempti, tam Ecclesiastici, quam seculares, Horum enim omnium cõfessiones possunt audire, neque cõtradictio curatorum, aut quæcumque ex communicationis sententia contra hoc quidquam valet per extrauagantem Martini Quinti insertam in rubrica de priuilegiis. Imo secundũ aliquos possunt etiam absoluere religioso, qui ex statuus suorum ordinum absolui nequeunt, nisi a suis prælatis prohibeatur, prout refert Syluester. K Et fundamentum

K Syl. ti. confess. nu. 6.

damentum ipsorũ est, quia hæc prouisio est respectu omnium volentium confiteri, & de plenitudine potestatis, quæ ab aliis statutis non dependet. Sed quædam Glossa, *a* quam sequitur Syluester tenet contrarium dicens, quod per hanc concessionem ibi non comprehenduntur, quod Panormitanus *b* tenet, & Cardinalis dicit verius, quia religiosi non habent velle, vt dicitur in Iure, *c* & consequenter neque possunt dici volentes, nisi quatenus volunt prælati. Et sic de illis in rigore non possunt verificari illa verba posita in Clementina, *dudum*, & in priuilegiis, prædictis Apostolicis. Et hanc opinionem tenet *d* Armilla. Et prout colligitur ab ipso, ratio, qua motus est, quia licet religiosi sint de numero fidelium sunt tamen fideles religiosi particularibus suarum religionum præceptis & statutis religari, quos vult Sedes Apostolica in eorum reformatione semper his præceptis, & statutis, esse circum amictos. Et nũquam Pontifices in concessionibus generalibus videntur derogare statuta particularia, quæ ignorant iuxta ea, quæ in *e* iure notantur. Vtrum autem religiosi virtute concessionis Pauli Tertij possint absoluere ab omnibus Papæ reseruatis, etiam reseruatis post istam concessionem, ex dictis in hoc primo tomo patet, quod sic. *f*

a Gloss. in d. Clem. dudum.
b Panorm. & Cardin.
c Cle. in d. c. si religiosos de electi. l. 6.
d Arm. v. absolut. nu. 23.
e Inno in c. ex parte de foro competent.
f 1. q. 20. ar. 8

Secundo circa easdem concessiones est aduertendum, ipsos confessores posse absoluere à peccatis quoscunque ad se venientes. Dubium autem est maximum, vtrum virtute prædictorum priuilegiorum possint vota extraneorum cõmutare. Pro cuius rei explicatione notandum est, quod ibi quis præsumptiue dicitur habere domicilium, vnde cum profectus fuerit peregrinari videtur, & ad quem locum redierit, peregrinari desinit, prout tradit Innocentius. Veraciter autem rationem domicilij constituit intentio habitationis perpetuæ, determinatæ, quando est vnum tantum, & sub distinctione, quando sunt plura. Pro quo aduerte, quod illi, qui se transferunt animo remanendi, sunt parochiani illius parochiæ, in qua volunt remanere. Si autem non intendunt relinquere antiquum domicilium debent confiteri sacerdoti antiqui domicilij. Quod dupliciter est limitandum. Primò, quando non veniunt animo remanendi per annum. Secus si per annum volunt remanere: quia tunc sacerdoti nouæ habitationis possunt confiteri, etiam si aliàs primum domicilium apparet principalius. Quia si in diuersis locis morantur æqualiter, aut habent domicilia, neque apparet, vbi principalius habeant, ibi possunt recipere sacramenta, vbi se inuenerint tempore receptionis exercendæ, vt colligitur ex *g* iure. Vnde secundum Paludanum, qui in diuersis parochijs habet æstatem & hyemem, domum, forũ vtrobique sortitur, secundum quod habitat hic & ibi. Qui autem alicubi non habet domicilium, quantum ad sacramenta necessaria, si debet illa recipere secundum Innocentium, *h* requiritur, quod habitet ibi per maiorem partem anni, & non in fraudem proprij sacerdotis, nisi se transferat hospitium constituens animo ibi remanendi: quia statim fit ibi parochianus iuxta ea, quæ in iure *i* traduntur. Et intellige animo remanendi, non quidem perpetuo; quia iam ibi haberet domicilium sed vsque ad tempus percipiendorum sacramentorum necessariorum, puta confessionis, cõmunionis, semel in anno, ante quod tamen tempus potest ista percipere, si adest talis intentio. Vnde dicit *K* Panormitanus singulariter, quod *in iuribus diœcesanis spectamus domicilium, & non habitationem. Vnde quoad sacramenta necessaria Episcopus studij erit iudex competens, sed non quoad voluntaria. Ex qua infert, quod scholaris ad ordines promoueri non potest in loco studij sine licentia sui Episcopi, cum ibi non habeat domicilium, argumento cuiusdam legis. Et similiter Episcopus studij de iure non potest commutare vota scholaris extranei, quod est contra multos confessores ignorantes. Hæc ille. Et ratio est, quia ista non sunt necessaria.* Vbi etiam aduertit quod fratres Prædicatores & Minores, & alij religiosi, qui ex priuilegio audire possunt cõfessiones vndecunque, ad se venientium, non possunt propter hoc vota commutare forensium extraneorum, quia hoc non potest Episcopus, qui eos approbauit, & acceptauit. Et hanc opinionem sequitur Syluester. *l*

g d. c. ex parte.
h Innoc in ca. omnis de pœn. & remis.
i c. vl. de paro.
K Pan. in cap. nullus de par.
l Syl. in c. domici. in fine.

Ex quibus infertur intellectus ad concessionem Nicolai V. & Sixti Quarti & Vrbani Quarti in superioribus citatas. Quod, scilicet, licet concedatur fratribus, vt virtute earũ possint audire cõfessiones vndecumq; ad eos recurrentiũ, non tamen virtute earum possunt cum eis dispensare neq; eorum vota cõmutare, cum hæc non sint necessaria sed voluntaria. Verum est tamen, quod virtute aliarũ concessionum optimo iure possint prædicta facere. Eugenius enim quartus, *Volẽs satisfacere deuotioni personarum habentium ad monachos Sancti Benedicti deputatos à suis superioribus ad audiendas confessiones secularium singularem deuotionem, ad eosque recurrentium pro suarũ animarũ salute concessit, quod liceat prælatis seu monachis prædictis confessiones earũ audire earũque vota permutare, ac in omnibus, & singulis casibus etiã ordinarijs, aut per synodales vel prouinciales & constitutiones reseruatis cũ eis dispensare: præter eas censuras, & pœnas, vota, & casus de quibus esset merito sedes Apostolica consulẽda, eisque, atque omnibus, qui ad præfatos monachos ad huiusmodi deuotionẽ recurrerent Eucharistiæ sacramentum ministrare valeant de specialis dono gratiæ in fauorem obseruantiæ regularis.* Ita refertur in compendio Mendicantiũ. Ex qua cõcessione colligitur posse dictos fratres, & Mendicantes eorũ priuilegijs gaudẽtes cõmutare vota extraneorũ ad se pro confessione recurrentium; non tamen in his possunt dispensare. Licet enim ipsis concedatur, vt possint dispensare in casibus Episcopis reseruatis: appellatione tamen casus minimè vota reseruata Episcopis comprehendũtur, iuxta doctrinam *m* Armillæ, quã sequitur Nauarrus. Ex quibus infertur, quod licet Innocentius Octauus *Concesserit, quod confessores debitè præsentati possint dispensare in omnibus votis, in quibus possũt Episcopi exceptis votis peregrinationum vltra duas dictas.* Pro vt habetur in Monumentis, & in supplemento; huc tamen non possunt efficere cum extraneis illarum diœcesum, in quibus non sunt præsentati, licet confessiones ipsorum audire possent. Hoc enim est ita necessarium, sicut receptio sacramentorum necessariorum. Infertur secundo, quod licet presbyteri Societatis Iesu auditis confessionibus omniũ ad ipsos accedentium, possint eorum vota pro tempore emissa (vltramarinis, visitationis liminum beatorum Petri & Pauli Apostolorum de Vrbe, ac Sancti Iacobi in Compostella, nec non religionis & castitatis votis dũtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare; non tamen poterunt in ipsis votis dispensare cũ his, qui ad eos recurrunt ex alienis diœcesibus, vbi neque sunt præsentati, neque approbati. Tum, quia illis, quibus committitur commutare, non committitur dispensare. Tum, quia dispensatio votorum & commutatio non potest fieri ab Episcopis cum exteris, qui ad suas diœceses accedunt, iuxta dicta in superioribus. Vnde concessa facultate ipsis presbyteris ad prædicta vota cõmutanda, cum sit præter ius respectu votorum exterorum, non debet illud extendi ad ipsorum dispensationem.

m Armil. l. casus nu. 1. Nau. manuel. c. 27. num. 252.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Vtrum confessores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœcesum ad se venientes possint vti hac authoritate extra sua monasteria existentes.

Respondeo dicendo, quod ad resoluendam hanc difficultatem, debet considerari differentia, quæ versatur inter exemptionem datam ratione loci, & inter datam ratione personæ. Et ait Panormitanus,a quod quando exemptio datur ratione loci, puta Ecclesiæ, vel monasterij, virtute eius extra talem locum, vel monasterium non potest vti exemptione. Quando verò datur exemptio ratione personæ, & non loci, vbicumque tali exemptione vti potest, priuilegium enim personale sequitur personã. Et sic priuilegium concessum personis ratione loci, non extenditur vltra locum quia censetur potius reale, quàm personale, vt notat Panormitanus b secus in exemptione ratione personæ.

a Panor. in c. tuarum. de priu.

b Panor. in c. cum capella. de priuile.

Ex his infero primo, quod cum priuilegia concessa confessoribus regularibus pro pœnitentibus ad se vndique accedentibus non concedantur ratione monasteriorum, sed ratione suarum personarum, vt ex eorum literas satis patet, extra sua monasteria possunt vti vbicunque voluerint dictis priuilegijs.

Secundo infertur, quod confessores, & quilibet alij religiosi sacerdotes Mendicantes possunt sacramentum Eucharistiæ ministrare vbicumque extra sua monasteria: quia hoc est priuilegium personale sequens ipsos vbicunque fuerint, prout supra in quæstione de communione Eucharistiæ satis diximus.

Tertio infertur, quod priuilegia concessa fratribus temporo interdicti ad celebrandum officia diuina non habent locum nisi in suis monasterijs, iuxta eorum concessiones, Cum huiusmodi priuilegia sint localia.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confessi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.

Respondeo dicendo, quod postquam Pontifices concesserunt actualem iurisdictionem confessariis Regularibus pro audiendis confessionib. Ioannes e vigesimus secundus Pontifex erroneum esse dicere diffiniuit, teneri dictas confessiones secularium parocho repetere, Regulares enim ex priuilegio Pontificis habent iurisdictionem, vt directè absoluant seculares, prout concessit Alexander d IV. & Clemens IV. & alij summi Pontifices, dicentes hoc posse exercere, sacerdotum parochialium assensu minimè requisito. Et idem ipsum definiuit e Benedictus vndecimus, subdens, quod liberatus semel ab eo debito non obligetur amplius ad eaodem debiti solutionem per repetitionem confessionis. Exponitq; præceptum de annua confessione facienda parocho intelligi debere de illis peccatis, quæ aliàs non sunt cõfessa, neque absoluta: quod de seculariũ confessionibus certum est. Atque ita interpretãdus est Sixtus IV. f negans se nouum ius condere, sed explicare ius positiuum in capitulo *omnis vtriusque sexus*, quo laici non obstantibus priuilegijs Mendicantiũ, ob quæ eis confiteri possunt, tenentur de iure semel in anno ante cõmunionem Paschæ confiteri parocho, nempe ea peccata, à quibus aliàs nõ fuerunt legitimè absoluti. Et sic qui sæpius in anno recipit Eucharistiam ex priuilegio apud monasteria regularium, tenetur non quidem repetere præteritas communiones, quod fieri nõ potest, sed nouam communionem recipere in paschate de manu proprij sacerdotis. Hanc sententiam esse certam probat Soto, g & Ledesma: & post Ioãnem Maiorem, & Durandum eam sequuntur Petrus de Soto, Medina, Nauarrus, & Henriquez.

e Extrau. vas electionis de hæreti.

d Habet. in mon. in 1. imp. fol. 26. & fol. 102. clt. 240.

e c. inter cunctas de priui.

f In Extrau. vices de tregua & pace.

Ex quibus infertur, teneri parochos in communione paschatis communionem conferre testimonium habentibus se confessoribus regularibus fuisse confessos. Vnde decima die Octobris, Anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo ex parte ordinum Mendicantium fuit quoddã memoriale apud Illustrissimos Cardinales congregationis Regularium in sacra illa congregatione propositum, in quo Mendicantes conquerebantur, qualiter contra formam suorum priuilegiorum & sacrotum canonum Concilij Tridentini, & ordinationum Apostolicarum, in quàm pluribus ab ordinarijs locorum grauabantur, pront eiusdem memorialis series continebat. Et illustrissimi Domini Cardinales eis maturè consideratis inter alia. *Statuerũt & ordinauerunt, quod circa secularium confessionem ab ipsis fratribus mendicantibus audiendas seruetur decisio congregationis sacri Concilij & Episcoporum, corripianturq; ordinarij, qui in articulo mortis id fieri prohibent, vel in licentijs concessis id excipiunt.*

g Soto in 4. d. 18. q. 4 art. 3. Led. in 2. 4. q. 7. a. 5. dub. 3. Maior in 4. q. d. 17. q. 7. & Durand. q. 2. Soto. de confe. lect. 5. Medin. de confes. fac. fratrib. priui. Nau. c. 27. n. 52. Henri. l. 2. de pæn. c. 16. nu. 9.

QVÆSTIO LXI.

De confessarijs regularibus quantum ad potestatem absoluendi seculares, in quindecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quindecim.

habentes Bullas à casibus reseruatis virtute suorum priuilegiorum.

15 *Vtrum regulares obligentur absoluere confessores à casibus reseruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa possit concedere facultatem aliquibus confessarijs absoluendi à casibus reseruatis Episcopis, ipsis Episcopis inuitis.

RESpondeo dicendo, quod Papa habet super omnes Christianos potestatem iurisdictionis iuxta ea, quæ in iure *a* notantur, & tradunt Innocentius, & Felinus & non solùm qualemqualem, sed immediatam quo ad omnia spiritualia, vt colligitur ex Diuo *b* Thoma communiter recepto. Et sicut illam habet immediatè super omnes, ita eam accipit immediate à Deo: & ideo nemo alius potest eam illi tollere, vel minuere. Et sic propter istam plenissimam iurisdictionem, ita immediatam potest facultatem cōcedere aliquibus absoluendi à dictis casibus: sicut de facto concedit in Clementina, *Dudum*, de sepulturis, iuxta infra dicenda, & in omnibus iubileis, & in cruciata, & in cōfessionalibus, quibus fit facultas eligendi confessores secundum consuetudinem generalem totius Ecclesiæ Christianæ.

a Extra. vnā sanctā de maioritate, et obedien. Innoc. in ca. 1. de const. vbi Feli n. 4.
b D. Thom. de erroribus Graeco. q. 36. & seq.

Neque supradictis obstat, quod Papa non possit tollere ius diuinum, quo conceditur Episcopis potestas reseruandi sibi absolutionem in aliquibus casibus. Nam videmus etiam, quod omnis presbyter solo iure diuino attento potest absoluere quemlibet à quolibet peccato, prout probat Doctissime *c* Nauarrus: attamen plurimis id non licet iure humano Papa id vetante. Neque sequitur ex hoc tolli eis potestatem illam diuinitus eis datam. Vna est enim omnium cōclusio receptissima multa iure naturali, & diuino competentia multis restringi, & limitari posse à summo Ecclesiæ principe quo ad spiritualia sicut à summo Principe seculari, quoad tēporalia: vt ex multis *d* iuribus patet, quod fit per interpretationem inter ius & æquitatem, & per iustam dispensationem: & per rationem iustam naturalem id in aliquibus causis dictantē iuxta ea, quæ copiose tradunt *e* Felinus, Decius, & alij moderni, & palam est in casu posito solùm ius Episcopi restringi & limitari ex causa iusta, & honesta. Quin & *f* Panormitanus secutus Innocentium ab omnibus receptum dicit, quod per rationem naturalem potest declarari & limitari ius naturale, & diuinum non solùm per legem Papæ quo ad spiritualia: sed etiam per legem alterius principis quo ad secularia; imo & per consuetudinem rationabilem, vt passim limitatur præceptum de non occidendo, & de stando duorum, vel trium testimonio.

c Naua. in c. placuit de pœnit. dist. 6. n. 2.
d c. cum. 2. de hæreticis li. 6. c. quod in dubijs de pœnit.
e Fel Dec. & alij in d. cap. quæ in Eccl.
f Pan. in c. fi. de consue. nu. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum religiosi Mendicantes præsentati secundum formam Clementinæ dudum possint absoluere ab omnibus casibus Episcopis reseruatis de iure, & specialiter.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæstio supponit aliquos esse casos Episcopo reseruatos de iure, prout colligitur ex ipso iure. Qui autem sint hi casus maximè controuertitur circa numerum. Verior tamen opinio est, quod tantum sint quinque. Primus est peccatum clerici, quod habet annexam irregularitatem. Verum est tamen quod secundum Diuum *g* Thomam, quem sequitur Armilla, peccatum potest à quocunque confessore approbato ab ordinario absolui, licet irregularitas ad Summum Pontificem spectet. Secundus casus est incendium messium, & aliarum rerum ex proposito patratum. Tertius est peccatum, ratione cuius imponenda est solennis pœnitentia, quæ solùm imponitur ratione peccati notorij, & famosi. Quartus absolutio blasphemiæ publicæ, & notoriæ, secundum D. *h* Thomam solùm ratione solennis pœnitentiæ imponendæ. Non enim Cōcilium Lateranense, vt ait Armilla hunc absolute inter casus de iure Episcopo reseruatos connumerat. Quintus est absolutio excommunicationis maioris; quod intelligitur, quando Episcopo reseruatur. Nam ab excommunicatione maiori à iure lata possunt curati absoluere, & per consequens Mendicantes debitè præsentati, & approbati, prout tenet D. Thomas, & D. Bonauentura, quos sequitur *i* Syluester. Quem contra Couarruuiam, & alios defendit Gutierrez, dicens cum Nauarro, quod opinio Couarruuiæ habebit locum tantùm in foro exteriori. Alij inter casus Episcopo reseruatos numerant commutationes & dispensationes votorum, & iuramentorum. At hi proprie & iuridice loquendo minimè nomine casuum veniunt, prout aduertit *k* Nauarrus. Supponit etiam Episcopos posse sibi de nouo aliquos casus reseruare, & dicere oppositum est erroneum, vt in Concilio Tridentino definitur. Solent autem Episcopi reseruare homicidium voluntarium, & membri alicuius realem mutilationem. Quibus suppositis respondetur primo ad quæsitum, Mendicantes præsentatos, secūdum formam iuris *l* stando intra terminos iuris communis secluso quocumque alio priuilegio, habere potestatem circa peccatorum absolutiones, quæ parochialibus sacerdotibus & curatis ab eodem iure concessa est. Ait enim Clemens Quintus in dicto iure: *Nolumus potestatem in hoc illis impendere ampliorem, quàm ea quæ parochialibus sacerdotibus & Curatis à iure concessa est*, in quo omnes Doctores conueniunt nullo excepto; cum in terminis iuris cōmunis sacerdotes parochiales & curati possint absoluere de omnibus peccatis, quæ à iure Episcopis non reseruantur, vt omnes concedunt. Quæ enim specialiter nō reseruantur, censentur concessa ex Regula *m* Iuris. Et sic bene infertur, Mendicantes præsentatos à iure communi habere potestatem absoluendi ab omnibus casibus, qui iure non sunt Episcopis reseruati, quæ potestas est illis concessa in Concilio Viennensi, quo tempore Mendicantes iam erant ab Episcoporū iurisdictione exempti. Dubium autem maximū est. Vtrum casus, quos vltra ius Episcopi specialiter sibi reseruarunt, reseruati etiam censeantur dictis confessoribus præsentatis, ita, vt seclusis alijs priuilegijs, expensa dumtaxat potestate, quam à iure communi habent, huiusmodi Mendicantes possint adhuc absoluere ab istis casibus Episcopis reseruatis non iuris sed ipsorum Episcoporum speciali reseruatione.

De hac re duæ inueniuntur opppsitæ sententiæ. Prima docet huiusmodi casus nō solùm curatis, sed etiam Mendicantibus præsentatis esse reseruatos. Hanc opinionem defendit *n* Glossa, cum qua transeunt Ioānes Monachus, Panormitanus, Imola, Cardinalis, & idem Panormitanus, Albertus Trocius, Nauartus, & ex Theologis Ledesma.

At contrariam opinionem probarunt multi Doctores, *o* Panormitanus reuocans suam opinionem Felinus, Bonifacius late Ioācs de Lignano, quā ex Theolo-

g D. Th. in 4. d. 19. q. 1. ar. 9. col. 2. ad. 1.
h D. Th. in 4. d. 19. q. 1.
i Syl. in absol. 1. §. 3. & enc. in pr. Gutier. qq. canon. 5. num. 10. in 1. imp. Naua. man. c. 27. n. 39.
k Nauar. vbi sup. nu. 151.
l Dic Clem. dudum.
m ca. nup. ex. 29. de sent. exc. c. at si clerici extra de iudicijs.
n Glo. in vers. concessa in d. Clem. vbi monach. Panor. imola nu. 42. Card. q. 20. n. 5. Anch. num. 23. Pan. in c. Deus q. de pœ. & rem. Tro. de perfect. cle. ca. 26. nu. 13. Nau. in man. c. 27. nu. 363. & 364. Led. in 2. & 4. fi. 7. n. 5. du. 7.
o Pan. in c. significauit. ne cle. vel mon. Fel. in c. perpendi. de sen. excom. Bonif. 3 d. cle. dudum. §. per huiusmodi. Lignan. in c. omnis de pœn. & remis. Anton. 3. p. tit. 17. ca. 11. Syl. in vers. confessor. 2. q. 5 in 5. & ver. casus q. 1. n. 5. Ang. vers. casus. in fine & vers confessio. n. 28. Tabien. ver. disp. c. 15. Armil. vers. absol. nu. 25. & Inr. casus. nu. 13.

Theologis sequontur Antoninos, Syloester, Angelus, Ioannes Tabien. Armilla. Denique est communis Thomistatum, & Doctorum opinio, vt Syluester, & alij testantur. Qui etiam affirmant secure, & absque scrupulo hanc opinionem esse practicaodam, & seruandam. Et banc ego tanquam probabiliorem, & omnino fecoram amplector. Quæ opinio hoc potissimo argumento confirmatur à Panormitano & alijs. Nam quando alicui conceditur priuilegium ad instar alterius, qoamuis postea illud priuilegium limitetur, vel restringator, non censetur limitatum, aut restrictum respectu eius, qui priuilegium ad instar alterius obtinuit. Sed fratribus Mendicantibus præsentatis concessum est prinilegium, vt possiot absoloere à casibus, à quibus parochiales sacerdotes de iute possunt absoluere, vt iam probatum est: & proinde anthoritas istorum fratrum est ad instar authoritatis, quæ parochialibus sacerdotibus de iure competit: ergo quamois authoritas parochialium postea limitetur, & restringatur, per episcopum alios speciales casus sibi reseruantem, non proinde restringitur authoritas Mendicantium præsentatorum. Minor satis, vt diximus, suprà probata est. Maior verò probatur ex doctrina quadam Guillielmi Doctoris *a* Antiqui, docentis, quod cum Papa concesserit vniuersitati Tolosanæ omnia priuilegia, quæ sunt vniuersirati Senensi concessa, si postea eadem priuilegia Senensi vniuersitati, aot limitentur, aut restringantur, non proinde priuilegia reuocata, aut restricta sunt censenda vniuersitati Tolosanæ. Et ratio est, quia iam est adqoisitum ius ioze voiuersitati Tolosanæ. Quare maior oostra est probanda, & admittenda, tanquam iuris principijs magis consona. Quæ est notanda pro communicatione priuilegiorum facta Mendicantibus & alijs Religiosis. Quin potius ex prædicto fundamento sequitur, quod si Papa prædictam authoritatem absoluendi parochialibus sacerdotibus restringeret, vt quia respectu illorum specialiter certos casus sibi reseruauerit, adhuc Meodicantibus talis potestas restricta minimè censeretur.

a Guillielmus in l. priu. C. de sacrosan. Eccl.

Secundo cōfirmatur eadem opinio ex Bonifacio *b* dicente, quod si parochiales sacerdotes speciali Episcopi concessione haberent ampliorem potestatem, quàm eis esset à iure concessa, non proinde extenderetur potestas Mēdicantiom præsentatorum; Ergo quando ex speciali ordinatiooe Episcopi parochialis potestas restringitur, & coarctatur per reseruationem aliqoorum casuum, oon censetur limitata, neque restricta potestas Mendicantium. Antecedens, vt dixit Booifacius, & est communi sententia approbatum: sed oos possumus illud confirmare ex doctrina præcitatorum authorum. Quando enim aliquod priuilegium extenditur, oon proinde priuilegium ad instar eius concessum extensum censebitur. Consequentiam probat Bonifacius, Quoniam contrariorum eadē est disciplina, & dispositio. Possumus nos etiam illam probare, quoniam non censetur extensa potestas illorum fratrum, qui non babent potestatem, nisi ad instar eius, quæ de iure cōmuni parochialibus est concessa, ergo per locum à simili cum reseruatio Episcopi oon tollat potestatē illorum casuum iure communi parochialibus esse concessum, ad instar cuius fratres præseotati babēt potestatem huiusmodi fratribus concessam.

b Bonifa. vbi sup.

Tertio probatur ex Paoormitano. *c* Quoniam in prædicta Clementina Papa dat fratribus præsentatis tantam facultatem, quantam à iure parochialib. sacerdotibus concessa est, nec Papa, vt ait Panormitanus, habuit respectum ad constitutiones Episcoporum, quæ variantur secundum tempora, & secundum loca. Quam rationem Panormitani ita corroboro, & confirmo, Quoniam qoaodo Pontifex in dicta Clemētina, hanc potestatem Mendicantibus fecit, Episcopi plures alios casus sibi reseruatos habebant. Quod probatur, quia erat inter ordinarios & religiosos præsentatos controuersia. Tum etiam ex qoadam Extrauaganti, *d* quæ præcessit dictā Clementinam. In qua extrauaganti probat plures casus Episcopis in consuetudine esse reseruatos, qoàm ibi à Papa approbentur.

c Panor. in d. c. super Spec.

d Extra. inter cūctas de pri.

Quarto probator. Quoniam Mendicantes tempore Clemeotis. Quinti erant iam ab Episcopis exempti, & proinde Episcopi illis noo poterant casus à iure concessos reseruare, cum reseruatio supponat iorisdictionem, quam in religiosos exemptos Episcopi non habent. Sed dices, non posse directè & per se casus à iure coocessos Mendicantibus reseruari, bene tamen indirectè, & per quandam consequētiam, quatenos eos sacerdoribos parochialibus reseruando, ex coosequeoti eos mendicantibus reseruant, cùm non maiorem habeant aothoritatem, quàm parochiales sacerdotes. At hæc solutio omnino excluditur ex primo fundameoto. Nam cùm huiusmodi facultas sit Meodicantibus concessa, quamuis hæc parochialibus restriogatur, non censetur Mendicantibus restricta. Accedit etiam, quoniam talis reseruatio non tollit, quin à iore parochiales habeant facultatem ad illos casus, oisi specialiter reseruentur, & facultas Mendicantium est ad instar facultatis parochialibus concessæ, non simpliciter, sed à iure, vt patet ex dicta Clementina. Quinto cōfirmatur oostra opinio ex Syluestro. Quooiam huiusmodi facultas absolnendi a casibus, qui parochialibus à iure non reseroantur, Mendicantibus concessa fuit à Summo Pontifice, idque in fauorem religiosorum, qui ab Episcopis cæterisq; ordinarijs vexabantur, & vt dissidia & controuersiæ, qoæ inter ordinarios, & Mendicantes oriebantur, componerentur, vt patet ex dictis *e* Clementina, & Extrauaganti, sed inferior non potest, aot reuocare, aut restringere facultatem à superioribos concessam. Quod verò Mendicantes præsentati banc absoluēdi habeant facultatem à Papa, & non ab Episcopis probatur, quia solùm Episcopi habeot nudū quoddam ministerium approbationis, vt iam in superioribus satis probatum remanet.

e Clem. dudū Extrau. inter cunctas.

Vltimo confirmatur nostra sententia à nonnullis. Quooiam aliàs Episcopi possent reseruando casus omnioo tollere autboritatem istorum religiosorum. Hoc argumeotum Syluester & alij adduco ot pro confirmatione huius sententiæ. Sed qooniam Glossa citata in dicta Clementina, *dudum*, & Doctores contrariæ sententiæ illud soluuot, & optimè, non est, quod plura in eius confirmationem adducamus, sed solùm argomentis coottariorum respondeamus.

Ad Argumenta.

PRimo argoitur. Episcopus potest restringere potestatem curatorum parochialium, vt omoes concedoot, ergo à fortiori poterit limitare facultatem Mendicantibus concessam. Probatur hæc consequentia. Quoniam qui potest limitare potestatem ordinariam, potest à fortiori restringere, & limitare extraordinariam, sed potestas curatorum est ordinaria, potestas verò Mendicantium est extraordinaria, igitur. Et confirmatur, Quoniam aliàs idem subditus censebitur diuersi iuris quoad curatos, & quoad Mendicantes, contra ius *f* docens, vnā & eandem substantiam non debere diuersi iuris cēseri. Respondetur concesso antecedente, negando consequentiam, quā negant Bonifacins & Angelus.

f c. quo circa de priuileg.

Quoniam hæc potestas conuenit huiusmodi confessoribus positiue authoritate Papæ,& à iure communi, quam inferior illis limitare non potest, cum omnino sint exempti, idque neque directè, neque indirectè,vt iam diximus. Nec obstat in confirmationem adductum, inde sequi, eundem subditum esse diuersæ curæ, quoniam non est diuersæ curæ, sed curæ ordinariæ,cum huiusmodi confessores sint Papæ delegati.

Secundum argumentum est. Quoniam in re sibi propria potest quis facere, quod voluerit, si causa adest, iam verò authoritas reseruandi casus est propria Episcoporum,poterit igitur casus istos reseruare fratribus præsentatis. Respondeo,maiorem esse veram respectu suorum subditorum, nam respectu Mendicantium superioris authoritate prohibêtur.

Tertium argumentum est. Quoniam parochiani non sunt exempti à iurisdictione Episcoporum; ergo si Episcopus potest eos eximere à iurisdictione curatorum, ita poterit eos eximere à iurisdictione Mendicantium. Respondetur,concedendo antecedens,& negando consequentiam. Quoniam quilibet subditorum authoritate Papali potest huiusmodi confessoribus confiteri peccata sua,à quo authoritate inferiorem prohibere nequaquam Episcopi possunt, cum authoritate superioris nempe Papæ, constituatur debita materia in ordine ad istos confessores.

Quartum argumentum proponit Ledesma,scilicet, quod intentio dictæ Clementinæ, *dudum*, non fuit dare maiorem authoritatem fratribus, quàm curatis,ergo cum curati facta illa reseruatione non habeant authoritatem ad hos casus, neque etiam fratres præsentati eam habebunt. Respondetur intentionem dictæ Clementinæ, *dudum*, non esse dare huiusmodi fratribus maiorem authoritatem, quàm curati habent à iure cõmuni. Intentio tamen illius Clementinæ est, hanc authoritatem date huiusmodi fratribus authoritate delegata, ita quod ad eam non subord inentur Episcopis tanquam illorum subditi. Quod tamen non conceditur curatis, quia in omnibus iure ipso Episcopo sunt subditi,ac proinde illis potest Episcopus casus ex causa reseruare, non tamen Mendicantibus.

Quinto arguitur. Nam secundum ius religiosi præsumentes absoluere à casibus Ordinario reseruatis excommunicantur. Quæ prohibitio est generalis, & proinde est intelligenda de casibus ab Episcopis reseruatis specialiter. Respondetur,quod ius illud est intelligendum de casibus, qui sunt iure Episcopis reseruati,vt colligi potest ex glossa ibi in vero, *ordinarijs*, quæ se remittit ad glossam in verbo,*seruatur*,in capitulo secundo de pœnitentijs, & remissionibus, libro sexto, quæ glossa loquitur de casibus iure Episcopis reseruatis.

Aduertendum tamen, quod Innocentius VIII. prout habetur in monumentis *n* ordinum,& in supplemento. *Declarauit. quod quo ad primum casum de iure reseruatum Episcopis,intelligitur secundum opinionem Innocentij,& Hostiensis,scilicet,quod solum est hodie vna excommunicatio, quæ Episcopo reseruatur,scilicet, iniectio violenta in personam Ecclesiasticam,in casibus in quibus,pertinet ad Episcopum. Et ideo in alijs, quæ non sunt de iure, & non reseruantur Papæ possunt confessores Mendicantes absoluere, & similiter ab omnibus excommunicationibus per statuta prouincialia, & synodalia promulgatis, quæ ipsi legis conditores, quando specialiter,sibi,vel alteri non reseruauerunt statutum fecerunt.* Videamus modo vtrum per priuilegia in corpore iuris non inserta possint regulares absoluere a reseruatis Episcopis & Papæ.

n in 1. imp. f. 65. & in 2. f. 69. conc. 154. & in Supp. f. 98. conc. 355.

ARTICVLVS III.

Vtrum confessarij Regulares per aliqua priuilegia possint absoluere à casibus iure Episcopis reseruatis.

Respondeo dicendo, quod secundum potestatem in clementina, *dudum*,confessarijs regularibus concessam minimè possunt ipsi absoluere à casibus iure Episcopis reseruatis,prout superiori articulo dictum est. Nunc autem videndum est,vtrũ per alia priuilegia ipsis fratribus hoc concedatur? Pro cuius rei explicatione notandum est,quod Sixtus Quartus,prout habetur in monumentis *b* ordinum. *Concessit,vt vicarius generalis fratrum ordinis Prædicatorum regnorum Castellæ,& Legionis in qualibet domo dicti ordinis ei subiecta, vbi eum pro tempore morari contigerit,ac in eius absentia singuli priores siue præsidentes singularum domorum dicti ordinis,nunc & pro tempore existentes, ac quatuor prædicti ordinis professores,presbyteri idonei per vicarium, & singulos priores siue præsidentes prædictis in singulis domibus deputandi possint confessiones vtriusque sexus fidelium forensium ad singulas domus prædictas occurrentium et ibidem proprium domicilium non habentium, ac inibi confiteri volentiũ, toties quoties ibidem confitebuntur, libere audire,& eos ab omnibus,& singulis peccatis excessibus & delictis per eosdem commissis ac confessis nec non excommunicationum sententijs,& pœnis & in singulos fideles prædictos in genere vel in specie ordinaria authoritate latis,de quibus ipsi fideles se absolui petierint. Dũ tamen talia nõ sint,propter quæ Sedes Apostolica merito sit consulenda,in loci ordinarij absentia absoluere,& eis super pmissis pœnitentias salutares iniũgere.*

b In monum. 44. & f. 128. conc. 287.

At Vrbanus Quartus,prout in eisdem Monumẽtis *c* continetur, *Concessit fratribus Carmelitis, vt de licentia prælatorum Ecclesiæ possint audire confessiones omnium fidelium causa deuotionis ad eos recurrentium, nisi talia d commisissent. propter quæ esset Sedes Apostolica merito consulenda.* Sixtus autem quartus declarauit,*quod licentia de qua in huiusmodi concessione fit mentio,intelligatur,ita,quod,scilicet,præfati confessores sint præsentati secundum formam iuris.* Ex quibus infertur, quod confessores Mendicantium ordinum possunt absoluere a casibus Episcopis iure, vel specialiter reseruatis. At collector *e* priuilegiorum Mendicantium dubitat, an hęc facultas sit in vsu apud Carmelitas; Vnde cum alijs Mendicantibus ad instar Carmelitarum communicetur,dicendum, quod si apud ipsos per non vsum sit sublata, etiam sit apud Mendicantes. Sed noster Doctissimus Corduba *f* tenet, cum quodam docto patre, vt ipse ait, ex doctrina Panormitani, *g* quod cum hoc indultũ fuerit concessum communitati,vel Ecclesiæ, vt est religio Carmelitarum,& per communicationẽ nostro ordini Minorum communicatur ex æquo,ac si nobis fuisset specialiter concessum,non perditur,nisi legitimo tempore præscribatur, quod secundum sacros canones *h* est spatium quadraginta annorũ, & etiam debet haberi scientia priuilegii, & voluntas non vtendi illo ad hoc, vt per non vsum perdatur, vt patet in iure; *i* quæ omnia in præsentiarum deficiunt,sicq; quoad fratres Minores non est perditum priuilegium prædictũ per nõ vsum aliorum, scilicet Carmelitarum. Facit etiam ad hoc,quod dicit Innocentius,quod scilicet particulares canonici bene possunt sibi præiudicare, per denũ priuilegia per vnam contrauentionem, sed Ecclesiæ præiudicare nõ possunt,quin ea possit allegare, nõ esse sibi sublatũ suũ priuilegium, quod fuit perditũ quo ad particularem personã. Ergo licet aliqui fratres seu con-

c Monu in 1. imp fo. 81. & in 2 fol. 68. conc. 392.

d In monu in 1. imp. fo 98. & in 2. f. 181. conc. 439.

e Coll. in cõp. 81. absol. quo ad secul. 2. §. 59.

f Cord. in ad. dit. ad comp. ad dictum §.

g Pan in c. cũ accessissẽt de const.

h C. de terra, de priui. d. ca. cũ accessissent.

i d. c. de terra, in ver. detrahere voluissẽt.

conuentus, seu prouinciç ex voluntate, seu etiam ex ignorantia, quod minus est, vsi non essent tali priuilegio, vel contra illud fecissent, non possent toti ordini, seu alijs præiudicare, quibus iam per communicationem est factum proprium, & alijs non communicatur vsus, aut nõ vsus, quæ sunt quid facti, sed ipsius priuilegij ius. & licet hoc priuilegium Mendicantibus in hac parte non fuerit concessum, vt dicere possimus eos posse absoluere ab omnibus Episcoporum casibus, aliam concessionem fecit Sixtus IV. fratribus ordinis Minorum, prout habetur in ordinis Monumentis, *Confessiones audiendi, & ab omnibus casibus excommunicationis, suspensionis, interdicti ac super quacunque irregularitate, ordinario tam à iure, quam ab homine reseruatis toties, quoties opus fuerit, absoluendi, dispensandi, ac vota quæcunque permutandi, & relaxandi & pœnitentiam salutarem iniungendi, sicut potest diçcesanus*, Id est, sine aliqua præsentatione. Quæ concessio licet dubitet Collector *a* priuilegiorum ordinum Mendicantium, an respecto sęcularium concedatur, at Corduba aduertit cõstare ex supplemento *b* ordinis authoritatem absoluendi ab omnibus, à quibus potest diçcesanus, concessam esse Minimis. Ait enim Iulius secundus in confirmatione ordinis Minimorum, *Quod ipsi patres Minimi quarumcunque personarum, tam religiosorum, quàm Ecclesiasticorum, & secularium vbilibet audire possint confessiones, & illis auditis personas ipsas, & earum quamlibet iuxta formam & tenorem priuilegij per Sixtum quartum ordini Minimorum huiusmodi, ac illius personis & fratribus dudum concessi & confirmati absoluere, ac pœnitentiam salutarem illis iniungere valeant.* Ex quibus verbis colligitur prædictam concessionem Sixti Quarti quantum ad absolutionem à casibus ipsis Episcopis reseruatis ad sæculares certissime esse extendendam. Quantum autem ad dispensationem & communicationem votorum dubium esset, an ad sæculares extendatur, prout suo loco dicemus.

a Coll. vbi su. §. 10. Cordub. ibi.

b fo. 11. conc. 36.

Et vt omnis tollatur ambiguitas, constat hanc authoritatem habere Mendicãtes ex Bulla Pauli Tertij, de qua infra, concedentis confessoribus Societatis Iesu, vt possint absoluere ab omnibus casibus, etiam Papæ reseruatis, exceptis casibus in Bulla Cęnæ Domini assignatis, cuius concessionis tenorem referam infra hac quæstione articulo quinto.

ARTICVLVS IV.

Vtrum regulares extra sua monasteria existentes possint absoluere à dictis casibus.

RESpondeo dicendo, quod vt constat ex quadã cõcessione facta fratribus Benedictinis nominatis per Priorem Sancti Benedicti Vallisoleti, aut per eius præsidentem ad hoc pro tempore deputandum, quã extendit Pius Secundus ad Priores, & præsidentes aliorum monasteriorum monasterio præfato Vallisoleti annexorum, cuius tenorem refert Collector *c* priuilegiorum ordinum Mendicantiũ, dicti fratres nominati possunt audire confessiones sæcularium, & à casibus Episcopis reseruatis absoluere, quando in dictis monasterijs existunt. At vt constat ex alia eiusdem Eugenij Quarti concessione, quam refert idem Collector, *d* licet prælatis, seu monachis Sancti Benedicti deputatis à suis superioribus ad audiendas confessiones vtriusque sexus fidelium eas audire atque personæ ipsæ eis confiteri possint, necnon eas pœnitentia, & satisfactione adiunctis, quoties oportuerit absoluere ab omnibus, & singulis peccatis, præterquam Sedi Apostolicæ reseruatis. Quod indultum non coarctat ipsos monachos, vt in suis tantùm monasterijs prędictã absolutionem concedant. Et ideo ipsi fratres extra sua monasteria existentes ipsam conferre possunt, cum dictum priuilegium personas prędictorum fratrum sequatur. Et vt constat ex concessione Sixti Quarti in superioribus relata, iuxta declarationẽ Sixti IV. ibi appositam, vbilibet quoties opus fuerit, possunt fratres Minimi, & qui eorum gaudẽt priuilegijs ab soluere à casibus Episcopo reseruatis, quod ex concessione Pauli Tertij concessa religiosis Societatis Iesu, de qua in hac quæstione, clarissime patebit.

c Coll. tit. absolutio quoad sæculares secund. §. 16. & 17.

d Coll. vbi su. §. 19.

ARTICVLVS V.

Vtrum religiosi confessarij possint absoluere à casibus Papæ reseruatis.

RESpondeo dicendo, quod Paulus Tertius in breui quodam dato Romæ apud Sanctum Petrum sub annullo piscatoris, die tertio Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, Pontificatus sui anno secundo.

Cõcessit cuilibet sacerdoti Societatis Iesu qui ad onus confessionum secularium repertus. & per Societatis præpositum pro tempore existentem deputatus fuerit, possit quorumcunque vtriusque sexus fidelium ad eos vndique accedentium confessionibus diligenter auditis ipsos, & eorum singulos ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis quantumcunque grauibus, & enormibus etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, et à quibusuis ex ipsis casibus resultantibus, sententijs censuris & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla cœnæ Domini) potestatem absoluendi, atque eis pro commissis pœnitentiam salutarem iniungendi. Hoc priuilegiũ desumpsi ex quodam *e* libro authentico, quod habetur in Collegio Societatis Iesu ciuitatis Valentiæ, & refertur in compendio Societatis Iesu. Circa quod aduertit Collector eiusdem compendij ipsum communicari omnibus confessarijs à superioribus deputatis, & ab ordinario loci iuxta formam Concilij Tridentini approbatis, præterquam respectu excommunicatorum generaliter ab homine, à quibus superiores tantùm, & hi, qui ab eis specialem licentiam obtinuerint, poterunt absoluere. Excõmunicatos autem nominatim ab homine, & illos regulares, qui licentiam non habuerunt extra suum ordinem confitendi, ne superiores quidem absoluent.

e Comp. Societ. absol. 1.

Circa quæ verba est notandum, quod ipse Collector loquitur iuxta constitutiones Societatis Iesu, secundum quas authoritate Apostolica Præpositus Generalis potest restringere vsum priuilegiorum ipsi Societati concessorum. Non enim ego possum colligere ex dicto priuilegio, ipsos confessarios non posse absoluere excommunicatos generaliter ab homine, cum verba ipsius sint generalia, & generaliter concedant absolutionem quarumcunque censurarũ resultantium ex criminibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, præterquam in Bulla Cœnæ Domini.

Et sic alijs regularibus dicto priuilegio gaudentibus, vt sunt religiosi Mendicantes, declaratio eiusdem Collectoris minimè nocet, præsertim loquendo de censuris Episcopis à iure, vel ab homine reseruatis, cum ipsi per communicationem priuilegij Eugenij quarti cõcessi monachis Sancti Benedicti obseruantiæ Italiæ possint absoluere à quibuscunque suspẽsionibus, excommunicationibus, & interdictis, sententijs, alijsque Ecclesiasticis censuris

& pœnis à iure, vel ab homine latis, satisfactione iniuncta, quas fideles vtriusque sexus, cum ipsis confitentes, quomodolibet incurrisse censebuntur, prout refert Collector priuilegiorum Mendicantium. Dixi, præsertim loquendo de censuris Episcopis à iure, vel ab homine reseruatis. Nam, prout aduertit Collector a Mendicantium priuilegiorum, in supradicto IV. indulto non conceditur, vt possint dicti monachi absoluere à censuris eidem Papæ reseruatis.

a Coll. Mend. vbi sup. §. 19.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicti fratres possint absoluere nominatim excommunicatos.

b Coll. vbi sup.

RESpondeo dicendo, quod Collector b priuilegiorum Mendicantium tenet, quod neque in foro conscientiæ possunt dicti fratres absoluere à dictis censuris, & probatur, quia cum præfatæ concessiones sint præiudiciales ordinarijs, sunt restringendæ, iuxta, ea quæ in iure notantur, & eandem opinionem tenet Collector c priuilegiorum Societatis Iesu. Aduertendum tamen, quod iuxta declarationem Pij V. Pontificis Maximi, datam in quodam iubileo ab ipso concesso, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, quinto decimo Kalendas Nouembris, Pontificatus sui anno tertio, aliud est dicendum. In hæc enim verba prorumpit, *Declarantes insuper tam præsentes quàm alias quascunque supra concessione similium, vel dissimilium indulgentiarum à nobis, & prædecessoribus nostris hactenus emanatas in futurum quomodolibet emanandas literas Christi fidelibus ipsis, nisi ad earum effectum in foro conscientiæ & pœnitentiali consequendum dumtaxat, non autem in foro fori aut contentioso, nisi satisfecerint vllatenus suffragari.* Hæc Pius Quintus. Ex qua concessione duo colliguntur. Primum, nominatim excommunicatos satisfacta parte, ad petitionem, cuius excommunicantur, posse absolui à cõfessoribus regularibus. Quod idem dicendum est; non satisfacta realiter parte, præstita tamen cautione legitima de satisfaciendo, prout aiunt Medina, d & Ledesma. Et hoc etiam colligitur ex Concilio e Trident. vbi mandat, quod *excommunicati nominatim ex quo fraudant decimas, vel ne soluerentur impediunt, donec parti satisfaciant non absoluantur.*

c Coll. Societ. vbi sup.

d Med. in 3. p. sum. §. 12. fo. 33. Lede. in 4. q. 16. a... dubio vlt.

e Con. Tri. sess. 25. de reform. cap. 12.

Et hoc probatur. Nam, licet secundum opinionẽ Abbat. f & communem, secundum Decium, absolutus ab excommunicatione nominatim facta ad supplicationem alicuius partis, concedente ipsa parte prorogationem vsque ad certum tempus, finito tali tempore non reincidit in excommunicationem, nisi a iudice iterum fuerit nominatim excõmunicatus. At secundum veriorem sententiam, finito dicto termino prorogationis, etiam si iudex iterum non excommunicet, statim ipso iure reincidet in eam, etiã si dicta prorogatio authoritate iudicis minimè facta fit. Quam opinionem tenet Hostiensis, g & est communis Canonistarum, & tenet Ioannes Monachus, & Bartolus, & est communis Legistarũ secundum Rebuffum, & Couarruuiã. Et ratio huius opinionis est. Nam excommunicatio si fuit lata à iudice nominatim, hoc proueniet ex petitione partis ipsum iudicem supplicantis, quæ si petierit à iudice, vt ampliorem terminum parti concedat, indulgeret vtique, & sic prorogãte parte ipsum terminum, censebitur à iudice prorogatus, & absolutus reincidit in excom nunicationem, cum à iudice excommunicante cesseatur talis dilatio impartita. Ex qua sententia à simili nostra sententia confirmatur, scilicet, quod confessores regulares possint absoluere

f Ab. in c. praeterea de app. vbi Dec. n. 4. Felin. in ca. de cau. nu. 2. de off. de legat.

g Hosti. in ca. praterea requiris de app. Monachus in ca. quicunque nu. 8. de sent. exc. l. 6. Rebu. in concor. tit. de prorog. di lat gl. 2. verf. adeo si praci piat. Cou. in c. quamuis pa ctum in 1. p. in prin. nu. 5.

ab excommunicatione nominatim excommunicatos, satisfacta parte, aut præstita sufficienti cautione, cum ipsi iudices ad petitionem partis, nominatim excommunicauerint, qua satisfacta videntur, & censentur concedere authoritatem ac ipsius absolutionem confessarijs regularibus habentibus facultatem ad absoluendum ab excommunicationibus à iure, vel ab homine, quocunque modo latis.

Secundo colligitur ex dicta declaratione Pij V. quod virtute dictorum priuilegiorum iuxta dictam declarationem potest absolui ab excommunicatione lata nominatim ab homine satisfacta parte, etiã io foro interiori. Hanc opinionem tenet Medina h contra Couarruuiã, & declaratio Pij V. hoc satis insinuat in illis verbis ibi, *Nisi satisfecerint*, Etiã si Gutierrez i aliter sentiat, sequendo Couarruuiam, dictã declarationem ad alium sensum retorquendo. Et licet ipse doctissimus vir me in quadam additione super hoc reprehendat, quasi religiose non fuerim locutus, eius sensum circa prædicta verba condemnando, non tamen à mea sententia desisto. Solùm enim lectoribus commendo, vt literam prædicti & verborum Pij Quinti attente legant, & iudicent inter me, & hunc doctissimum virum, & si male locutus sum testimonium perhibeant de malo, sint autẽ bene, non me cædant. Sed opinionem Medinæ tenet & sequitur Nauarrus. K Qui tenens pro constãti, confessores virtute Bullæ Cruciatæ, & per consequens virtute priuilegiorum Apostolicorum id ipsum concedentium posse satisfacta parte in foro etiam exteriore absoluere pœnitentes ab excommunicatione ab homine lata, ait, quod vt non censeatur per iudicem, non sufficit habere schedulam confessoris, in qua asserat ipsum esse absolutum, sed necessarij sunt duo testes, quibus probetur, pœnitentem parti satisfecisse, & ab excommunicatione esse absolutum, prout probatur in iure. Neque sufficit dictum confessoris contra id, quod in foro exteriori aduersus absolutum potest apponi; si non adsint alij testes de hoc ipso testificantes, sicut allegando Concilium Tarraconẽse, & Concilium Narbonẽse cum alijs affirmat Salzedo l in sua practica criminali, & tenet Rebuffus. Vnde docet Nauarrus, quod, vt schedula assignata à confessore in foro exteriore fidem faciat, necessum est, vt ipsa tradatur pœnitenti coram notario, & testibus, & notarius subscribat ipsam schedulam, rogatus à confessore corã duobus, vel tribus testibus, vt contentum in ea in foro exteriori recipiatur.

h Med. in instru. confes. c. 13.

i Gut. in qq. Canon. c. 1. vsque ad fi. in 1. impr.

K Nau. l. 5. cõ sil. ti. de sent. exc. cons. 26. pag. 605. in 1. impr.

l Salze. in pr. 109 Rebuff. in concord. in- ser. m ind. A- p.st. v. absol. p. 311.

ARTICVLVS VII.

Vtrum extra sacramentum pœnitentiæ virtute dictorum priuilegiorum possint confessores absoluere à censuris pœnitentes.

RESpondeo dicendo, confessores virtute Bullæ Cruciatæ, & virtute dictorum priuilegiorum Apostolicorũ posse absoluere pœnitentes à cẽsuris extra sacramentum pœnitentiæ. Hanc opinionem sequendo Victoriam, Pẽ iam, & Medinam, & alios multos tenet Henriquez, m affirmãs commissariorum generalem Cruciatæ, hoc ita declarasse. Nec obstant verba priuilegiorum, quæ supra allegauimus ibi, *auditis eorũ confessionibus*. Ex quibus colligitur, quod non possunt confessores virtute eorũ absoluere pœnitentes à censuris, nisi auditis eorũ cõfessionibus. Nã respondetur, quod ibi concedunt Summi Pontifices absolutionẽ à peccatis, & absolutionẽ à censuris

m Henriq. l. 7. de indul. c. 13. lit. itt.

censuris,ita quod absolutio à peccatis nõ possit dari,nisi auditis eorum confessionibus, absolutio autem à censuris extra possit conferri. Verba enim illa secundum terminos iuridicos debent intelligi, vt iure disponitur absolutionem à peccatis in sacramento pęnitentiæ indulgendam, absolutionem vero à censuris extra sacramentum posse condonari, prout tenet Armilla, *a* & Ledesma cum communi. Ita prædicta verba interpretatur Soto. *b*

a Armill. v. excommun. §. 30. Lede. 2. 4. q. 29. ar. 9.
b Soto. in 4. dist. 18. Ar. 5 colu. 9.

ARTICVLVS VIII.

An Regulares confessarij possint absoluere percussorem clerici manifestum.

REspondeO dicendo,quod Innocētius VIII. prout habetur in Monumētis,*c* ordinum & in supplemento. *Declarauit,quod pręcipuus & solus casus hodie Episcopis reseruatus de iure,est excõmunicatio, quæ incurritur propter iniectionem manus violentæ in personam Ecclesiasticam in casibus,in quibus pertinet ad Episcopum.* Vnde cum confessores regulares Mendicantes habeant potestatem absoluendi à casibus iure. Episcopis reseruatis per priuilegia in superioribus posita dubitatur maxime, vtrum per prædicta priuilegia possint absoluere percussorem manifestū personæ Ecclesiasticæ,& dicendum est,quod sic,dummodo satisfactio manifesta præmittatur,& si persona Ecclesiastica læsa nolit recipere satisfactionem à reo oblatā,aut differat eam recipere, aut quia non sufficiens sibi videtur,aut vt vexet dictum reum,dicendum est etiam percussorem posse absoluere, qui congruam satisfactionem offert parti, obedientiam Ecclesiæ præstando,quamuis offensus renuat forte, vt eum vexet sumptibus, vel vt faciat eum, si forte obierit, excommunicatum discedere, cum singulis diebus quis possit mori. Nam licet non possit absolui excommunicatus pro manifesta iniuria, nisi parte satisfacta,hoc tamen fallit, quando satisfactio requirit altiorem indaginem, secundum tradita per Felinum,*d* & Ripam,& ideo dicit *e* Abbas,quod debet iudex multum aduertere, ne reus excommunicatos moriatur;Facit pro hac parte doctrina Philippi *f* Franci dicentis,quod capitulum *ex parte (el primero)* de verborū significatione, vbi dicitur, quod pro manifesta iniuria nullus est absoluendus, nisi satisfactione læsæ partis præmissa, debet intelligi, quando quantitas satisfactionis est liquida: quod si liquidanda est, tunc reus poterit absolui datis fideiussoribus,vel pignoribus.Secundo debet intelligi, quando satisfactio est possibilis, quando enim non est possibilis, tunc absolutio potest dari, vt est in quæstione proposita. Nam formaliter satisfactio fieri non potest renuente parte offensa, ex quacunque causa sit,vt dixit Ioannes Calderinus.*g* Si autem satisfacere non potest, præstet idoneam cautionem, vel iuratoriam,si illam præstare non potest, Qui autor loquitur de dicta satisfactione pro manifesta offensa. Et pro hac sententia faciunt tradita à Couar.

c in 1. impress. fol. 65. & in 2 fol. 66. conces. 114. in supp. 98. conf. fo. 325.
d Feli. in c. cũ contingat de offic. delegat. num. 1. & 2. Rip. in cap. 1. de iudic. n. 71
e Abb. in cap. quæstion. n. 64 de appel.
f Francus in c. solet de sen. exc. l. 6, nu. 8.
g Calderinus in tract. de interdic. ecclesiæ vol. 16. tract. fol. 218. in §. ad septimum membrum. n. 29. 30. &c. Couar. in c. alma mater. 1. p. §. 11. n. 10. col. 4.
h Innoc. And. in cap. solet de sent. exc. li. 6.

Sed cõtra prædicta est dictū capitulum, *ex parte,* vbi dicitur,quod nullus est absoluendus ab excommunicatione pro iniuria manifesta, nisi reali satisfactione præmissa. Per quem textum dixerunt *h* Innocentius,& Ioãnes Andreas,quod si petenti absolutionem opponatur de manifesta offensa, non absoluatur: & si velit deponere pignora, pro satisfactione,quod non audietur.Nam respondetur,quod hoc in nostro casu locum minime habet, cum reus nolit acceptare satisfactionem realem,ex causis superius allegatis.

ARTICVLVS IX.

Vtrum mendicantes habentes facultatem ad absoluendum à reseruatis possint absoluere à concessis Episcopis in re speciali concilij Tridentini, ses. 24. c. 6.

REspondeo dicendo, quod cum post Conc. Tridentin. Episcopus habeat in his iurisdictionē ordinariā iure speciali, sicut habebat olim antequā Papa sibi eos casus reseruasset, hi casus Trident. non censentur iam tunc Episcopales, quia episcopus speciali iure ob personæ industriam, & auctoritatem conceduntur. Quare in his nihil possunt regulares confessarij, quibus ex priuilegio conceduntur casus episcopales, pro vt ego aduerto in explicatione *i* Bullæ Cruciatæ, & similiter cum Episcopus iure speciali ex tacita commissione Papæ dispenset in voto continentiæ, cum vrget periculum in impedimento occulto matrimonij contracti, quando non potest haberi recursus ad Papam,& scandalum maximum esset,si hoc ab aliquibus sciretur, in eo casu nihil possunt confessarij regulares, prout ego quoque dixi in dicta explicatione *K* Cruciatæ. Quā opinionem me allegando tenet Henriquez. *l* Episcopi enim in his casibus iure speciali præsumpto dispensant, & sic prædicti casus non sunt casus Episcopales ipsis confessarijs priuilegiatis concessi. Vnde dicti confessores non possunt absoluere à prædictis casibus in foro conscientiæ seculares virtute Concilij Tridentini,& suorum priuilegiorum, cum ipsi casus competant Episcopis iure special..

i § 9 n. 231. in fine.
K vbi sup. nu. 118.
l Henriquez lib. 7. de indul cap. 28. 2 litera, S.

Nec simile est, quod affirmat quidam neotericus Petrus Cenetus *m* dicens, quod Cõcilium Tridentino quantum concedit Episcopis, vt possint absoluere ab omni censura, &c. suos diœcesanos, *n* licet extendatur ad Episcopum electum, & confirmatum, etiam si non sit consecratus, cum huic competant ea, quæ sunt iurisdictionis, & dispensare sit iurisdictionis, iuxta tradita a doctoribus *o* & resoluta ab Abbate, & Felino. Et licet extendatur etiam ad capitulum sede vacante, & possit hæc dispensatio ab eo concedi, per ea quæ tradit Abbas. *p* Quandoquidem capitulum sede vacante non solum succedit, in iurisdictione ordinaria iure communi & generali ad Episcopum spectante iuxta sacros Canones: *q* sed etiam in iurisdictione iure communi speciali ad Episcopum pertinente, ex Abbate, & Decio, *r* & cum Concilium Tridentinum iure speciali hoc Episcopis concedat, ratione iurisdictionis merito capitulum in dicta iurisdictione succedit, & in hoc casu dispensat.

m Cenet. In colle. 4. ad 6. & ele. n 3.
n Conc. ses. 24 c. 6.
o Doct. in ca. transmissa, de elect. vbi Fel. in repeti. ver. Episcopus electus non consecratus in fin. fol. 13. Abbas in c. cum olim nu. 2 q. 2. de maio. & obed. & in cap. at si clerici, § de adulterijs, nu. 17. de iudic.
p Abb. in d. q. 6.
q d. c. cũ olim, & c. ne absolendum vbi gl. n. sede vacante de hære.
r Abb in d. §. de adulterijs n. 17. Decius nu. 10.

Nec his obstat, quod capitulum non succedit in his, quę competunt Episcopo iure speciali, iuxta Innocentium *f* & Abbatem, quos sequitur Alfonsus de Azeuedo. Nam hoc est verum in his, quæ competunt iure communi speciali gratioso, videlicet priuilegio, & commissione Pontificis, non verò in his, quæ spectant ad Episcopum iure communi speciali, vt in hac specie Concilij, docent Abbas, & Felinus. Licet, inquam, ad hos extendatur Concilij Tridentini decretum, non tamen ait dictus neotericus extenditur ad Abbates Priores, & alios inferiores Episcopis etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, vt sunt prouinciales, & ministri Generales: cum concessa Episcopis in dicto Concilio ipsis iure communi speciali competant.

f Innoc. in c. cum in cunctis, nu. 17. de ele. Abba. in c. verum, n 9. in pr. de for. compe. Azeuedo. ad turcā p. sonam li. 2. c. 8. ex nu. 20.

At licet hæc opinio noua habeat aliquam apparentiam, contraria tamen communiter tenetur, cum dictu

dicti patres, quoad suos subditos habeãt iurisdictionem quasi Episcopalem, iure communi, prout satis probatum est in superioribus, agendo de Abbatibus quoad eorum iurisdictionem in communi, & quæ conceduntur Episcopis de nouo iure communi, etiam ipsis patribus, quoad suos subditos censentur concessa, nisi specialiter & expresè aliquo decreto Apostolico ipsis prohibeatur, alioqin eorum subditis non esset ita prouisum, vt par erat, si ipsis denegarentur concessa circa suos Episcopis, cum quibus ipsi patres in iurisdictione communicant.

Quod non est dicendum, cum melioris conditionis debeant esse regulares, quam seculares Episcopis subiecti.

Nec obstat, quod decretum Concilij Tridentini exorbitet à regula iuris communis; quod Summus Pontifex solus in vtroque foro dispensabat, & sic non potest extendi de Episcopo ad alium, qui licet habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, non tamen est Episcopus, iuxta ea, quæ latè diximus supra in quæstione de priuilegijs quoad eorum explicationem. Nam huic obiectioni respondetur, quoad decretum Concilij non est lex exorbitans, quæ strictè sicut odiosa debeat interpretari, imò est constitutio reducens ad ius antiquum commune iurisdictionem Episcoporum. Ipsi enim Episcopi, si non essent prohibiti, & eorum iurisdictio non esset à sede Apostolica limitata, omnia possent in suis diœcesibus respectu suorum diœcesanorum, quæ potest Summus Pontifex in toto orbe, prout iam in superioribus *a* latè dictum est, & colligitur ex traditis à Syluestro. *b* Et sic in superioribus ex communi omnium sententia resolutum est sæpe, quod in his, in quibus à Summo Pontifice non limitatur Episcoporum iurisdictio, ipsa illimitata permanet. Quod optima ratione fundatur. Nam Apostoli secundum opinionem Caietani, *c* in quantum Apostoli omnes fuerunt æquales, & immediatè à Christo potestatem iurisdictionis in totum orbem acceperunt, quam opinionem contra Turrecrematam optime prosequitur Bañes. Vnde cum Episcopi in locum Apostolorum succedant, per suas diœceses diuisi in his diœcesibus potestas iurisdictionis in ipsis Episcopis residens à Summo Pontifice commissa debebat esse æqualis in suis diœcesibus potestati Summi Pontificis, si ab ipso non limitaretur, reseruando sibi aliquos casus, quos curiosè & doctè cõgerit Syluester. *d* Ex quibus concludo, quod sicut constitutio correctoria reducens constitutum ad terminos iuris communis amplè secundum Doctores communiter interpretatur: ita decretum Concilij Tridentini correctorium debet ample interpretari, & extendi ad prælatos regulares iurisdictionem similem cũ Episcopis habentes, cum in eo definitum reducat potestatem Episcoporum aliquo modo ad similitudinem illius, quam Apostoli in sua primæua ordinatione acceperunt. Et Pius V. hoc ipsum declarauit in breui quodam dato ad petitionem Prouincialis prouinciæ Castellæ ordinis Prædicatorum. Cuius tenor sequitur.

a Sup. q. 17.
b art. v. ea.

c Caiet. in opusc. de auth. Pap. & conci. c. 1. & 4. Bañes 2. 2. q. 1. ar. 10. ca. 349.

d Syl. ubi sup.

Pius Papa Quintus, ad perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis circumspecta benignitas honestis pœnitentium votis personarum, quæ sub religionis iugo altissimo famulatum statum, & salubrem directionem respiciunt, ad exauditionis gratiã libenter admittit, & fauoribus prosequitur opportunis. Exponi vobis nuper fecit dictus filius Prior prouincialis prouinciæ Hispaniæ ordinis fratrum Prædicatorum &c. Et insuper quod sacrum œcumenicum concilium generale Tridentinũ concessit Episcopis vt absoluere possint in foro animæ, seu conscientiæ ab omnibus peccatis, & dispensare in irregularitatibus, prout sess. 24. ca. 6. habetur, ne prior prouincialis, & superiores Prælati dicti ordinis tam in dicta prouincia, quam extra eam vbilibet in hac parte deterioris conditionis, quam clerici aut sæculares existãt, eisdem Priori conuentuali, & superioribus prælatis, vt ipsi per seipsos idem omnino possint in fratres, & moniales dicti ordinis sibi subditos, quoad absoluẽdi & dispensandi huiusmodi, quam alias quascunque facultates, eisdem authoritate tenore etiam perpetuo concedimus, & indulgemus, atque etiam declaramus præsentes literas perpetuo durare, & valere. Hæc Pius V.

ARTICVLVS X.

Quid importetur per absolutionem à censuris in foro conscientiæ.

RESpondeo dicendo, quod hic articulus proponitur, vt omnibus pateat, quid sit absoluere in foro conscientiæ, prout sæpe sæpius conceditur. Et pro explicatione est notandum, quod in eo requiruntur duo. Primum, quid significent illa verba in foro conscientiæ. Secundum, quid operentur, &c.

Et quantum ad primum est notandum, quod absoluere in foro conscientiæ est exercere potestatem in illis priuilegijs concessam in salutem animarum, vt valeat coram Deo, & non coram Ecclesia, vt constat ex traditis à Couarruuias. *e* Et dato, quod hæc absolutio fiat videntibus aliquibus, non propterea non fit in foro conscientiæ: quia sine strepitu fit, & non, vt tollatur ius tertij per eam, sed vt anima illa ligata vinculis excommunicationis sit absoluta coram Deo. Et sic modo in Concilio Tridentino *f* conceditur Episcopis potestas absoluendi a certis censuris, sed in foro conscientiæ tantùm. Et dato quòd coram multis fiat hæc absolutio, etiam istæ absolutiones dicuntur fieri in foro conscientiæ tantum: quia ab eo, ad quod actio tendit, sumit speciẽ. Et quia huiusmodi absolutiones, confessiones, & vsus priuilegiorum ordinantur solùm in bonum animæ: ideo ex illo debent nominari, & in illo fieri. Vnde non tollitur per huiusmodi confessiones, & absolutiones ius tertij. Potest enim offensus ab absolutis petere in iudicio suum interesse, id est, damnum: quia quoad hoc non valent dictæ confessiones, & absolutiones. Et hoc est certissimum, vt constat ex traditis à Couarruuias. *g* Scito etiam, quod aliud est priuilegium concessum in foro conscientiæ tantùm, & aliud in foro pœnitentiæ. Nam id, quod conceditur in foro conscientiæ tantum, potest fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus. Vt absolutio ab excommunicatione, vel censura in foro conscientiæ tantum, potest fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus, & sic potest fieri extra Sacramentum. Id verò, quod conceditur in foro pœnitentiæ solis confessoribus sacerdotibus conceditur: & sic non potest fieri extra sacramentum, prout tradunt Syluester, *h* & Nauarrus. Et videndus est Præpositus, qui dicit, quod triplex est forum, contentiosum, pœnitentiale, & medium, scilicet, conscientiæ, de quo etiam agit Diuus Antoninus. Verum est tamen, quod absolutio in foro conscientiæ, si præcipiatur, vt fiat a sacerdotibus confessoribus, minimè potest fieri ab his, qui sacerdotes non sunt. Vnde cum Leo Decimus, prout habetur in supplemento, *i* Concesserit, *quod fratres Minores, qui audiũt confessiones, absoluendo in foro conscientiæ excommunicatos, non teneantur seruare formam, quæ obseruatur in publicis absolutionibus, scilicet, flagellationẽ cum Psalmo Miserere mei, &c.* Talis absolutio non põt fieri virtute

e Cou. in c. alma mater §. 11. n. 6. in 1. part.

f Ses. 24. c. 6.

g Couar. in c. alm. mater. in 6. p. principali §. 11. & 16.

h Syl. tit. absol. 1. § 1. p. 3. Na. c. 27. num. 41. Præposi. in ca. præterea. & 2. de sponsalib. Anton. 3. tit. 14. c. 77. in fi.
i Supp. fol. 59. concess. 176.

virtute dicti priuilegij, nisi à sacerdotibus confessoribus debitè præsentatis. Hoc enim indicant illa verba, ibi *Qui audiunt confessiones*. Verum est tamen, quod talis absolutio absque dicta ceremonia potest impendi ab ordinarijs, vel ab eorum commissarijs, quando ipsa ceremonia commode fieri non potest, prout ait Nauarrus. *a* Et sic sæpe sępius in religionibus absoluũtur apostatæ ab excommunicatione incursa per apostasiam, sine prædicta ceremonia: quia ipsa debite applicari non potest pro tunc.

a Nau. in Manual. cap. 26. nu. 9.

Quantum ad secundum, quod promisimus resoluendum, quod scilicet, operetur absolutio in foro conscientiæ tantum? respondetur, quod absolutus ab excommunicatione in foro conscientiæ tantùm, ita debet se habere, ac si iniuste in foro exteriori esset excommunicatus. Qui quomodo se debeat habere in foro exteriori, docet late *b* Soto Adrianus Medina, Nauarrus & Couartuuias. Qui etiam si celebrot publice, & cum scandalo in foro interiori, non remanet irregularis; siquidem in eo ab excommunicatione est liberatus, & publicitas facti, & scãdalum multorum non sunt causa iuridica, ratione cuius tales irregulares efficiantur: & irregularitas non contrahitur, nisi propter causas in iure expressas. Verum est tamen, quod in foro, exteriori irregularis iudicabitur, stando in iuris rigore. Loquendo tamen secundum æquitatem, si iudici constet ipsum esse absolutum, non debet ipsum, vt irregularem tractare, vt in simili casu tenent Decius, *c* & Parisius, docentes hunc non debere condemnari vt irregularem, si sine scandalo celebrauit. Et pro hac parte faciũt tradita à Nauarro. *d* Et probatur: nam iudex Ecclesiasticus ad partem benigniorem debet inclinari, quando ipsi constat ex scedula cõfessionis, & ex alijs coniecturis dictum excommunicatum bona fide, & sine culpa celebrasse, vt probent Clemens, *e* & Chrisostomus super Matthæũ, & Simancas. Denique excommunicatio iniusta, & inualida, parum plus nihilo, nisi in foro exteriori nocet: quia non adimit communionem, quæ omnino est interior, neque suffragia generalia, quæ Ecclesia, & eius ministri faciunt, quatenus sunt tales. Adeo, quod Caietanus *f* dixerit huius modi excõmunicationem iniustã non esse proprie excommunicationem, sicut neque homo mortuus est homo. Vnde, cum absolutus in foro conscientiæ ab excommunicatione debeat se habere, sicut excommunicatus nulliter iniuste, dicendum est parum plus nihilo ipsius excommunicationem illi nocere, nisi in foro exteriori: quia non adimitur ipsi communio, quæ omnino est interior, neque priuatur suffragijs generalibus, quæ Ecclesia, & eius ministri faciunt, quatenus sunt tales.

b Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 3. Nau. c. 27. nu. 3. & nu. 38. Cou. in c. alma mat. 1. p. §. 9. c. 7. concl. 4.

c Decius cons. 137. nu. 3. Paris cons. 2. nu. 15. vol. 4.

d Nau. ca. 27. nu. 43.

e Clemẽs, li. 2. constit. Apostolicarũ. ca. 8. Chry. hom. 43. & habet. in c. allegant. 26. q. vlt. Siman. de instit. catholicis ca. 47. nu. 79.

f Caie. in tractatu. 1. a. q. 2. de effectu. cõmunicat.

ARTICVLVS XI.

Vtrum religiosi Sacerdotes simplices absoluentes ab excommunicatione minori incidant in pœnam Clementinæ primæ, de priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod secundum Clementinam *audum*, regulares admisi ad confessiones possunt absoluere ab excommunicatione minori iuris: & hoc iure legationis, qua eis permittitur, vt Sacramentum pęnitentiæ administrent. Nam quicunque à peccatis mortalibus potest absoluere, hic quoque à minori excommunicatione absoluere potest, vt testantur Syluester, *g* & Ioannes Tabien. Religiosus autem non approbatus ab ordinario, cum non habeat iurisdictionem ad absoluendum seculares à peccatis, minime habet secundum ius potestatem ad absoluendum ab excommunicatione minori, secundum veriorem opinionem Caietani, quam ego cum alijs contra Nauarrum in nostra summa *h* confessorum sum secutus. Vnde videtur dicendum, quod regularis absoluens ab excommunicatione minori incidat ipso iure in pœnam excommunicationis latam in dicta Clementina, per quam religiosi excommunicantur, quia ab excommonicatione sine priuilegio aliquo absoluunt. Et hanc opinionem tenet Geminianus. *i* Et probatur: nam in dicta Clementina simpliciter ipsis religiosis probibetur, ne ab excommunicatione absoluant, in qua non distinguitur, an loquatur de excõmunicatione maiore, vel minori. Et confirmatur; nam excommunicatio simpliciter sumpta æquè de maiori, atque minori excommunicatione dicitur. Contrariam tamen sententiam post alios tenet Syluester *K* & Tabien. Quorũ primum argumentũ est, quod excommunicationis nomine maior excommunicatio importatur, vt capitulo penultimo, de sententia excommunicationis. Cui respondeo, quod imo contrarium ibi habetur. Dicitur enim ibi: Si contingat, quem excommunicari, hunc non tantum maiore, sed etiam minori excommunicatione esse ligatum. Vnde primam opinionem tenet Bartholomeus *l* Vgolin. Ego autem, licet secundam opinionem sentiam esse veriorem, cum non sit credendum, pęnam excommunicationis maioris ipso facto imponi contra religiosos, ab excommunicatione minori absoluentes, exhortor tamen religiosos simplices Sacerdotes, ne a dicta excommunicatione minori absoluant alios. Tum, quia opinio Caietani cõtra Nauarrum receptior est, & verior iudicatur. Tum, quia non desunt viri doctis, qui eos, etiam si sunt approbati confessores ab ea absoluentes excõmunicatos, ipso facto iudicant esse, cum nullum priuilegium à Sede Apostolica ipsis concedatur ad eã absolutionem condonandam. Priuilegia enim respectu absolutionum sæcularium tantùm regularibus ab Ordinario approbatis ad audiendas regularium confessiones conceduntur.

g Syl. v. exco. 7. n. 37. & v. absolutio. in n. 3. Tabie. v. absol. 2. nu. 2. vers. decimũ.

h in summa 2. tomo.

i Geminianus in c. vnico i fi. de his quæ vi metusue. li. 6.

K Sylu. in ver. exc. 2. 37. v. 9. Tab. v. exc. 4. casu. 21 num. 12. vers. 10.

l Vgol. de exc. maiori tabul. 3. c. 4.

ARTICVLVS XII.

Vtrum religiosi possint absoluere à culpa & à pęna sine eo, quod incidant in excommunicationis sententiam.

RESpondeo dicendo, quod in Clementina *m* quadam prohibetur sub pęna excommunicationis ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatæ, ne quẽquam religiosi absoluere præsumãt a culpa & à pęna, nisi priuilegij Apostolici ad id habuerint authoritatem. Pro cuius rei intelligentia oportet annotare, quid importet absoluere a culpa, & à pęna. Et aduertendum, quod culpa quid distinctum à pęna ei correspondens est. Imò remissa culpa per contritionem, & sacramentalem absolutionem, manet pęna exoluenda, temporalis tantum, vt tenet Ecclesia Catholica. Qua ratione & ponitur purgatorium, locus vbi illi, qui in gratia decedunt sine plena satissfactione, ibi eam soluũt, & suffragiis viuorum iuuantur, in quo pessimè hæretici nostri temporis errauere, de quibus in præsentiarum disputandũ non est, quia solùm intendimus illa adducere, quæ sunt, aut videntur necessaria pro explicatione huius articuli, quem proposuimus exponendum. Per contritionem enim peccati in ordine ad Sacramentum pęnitentiæ pęna æterna in temporalem cummutatus

m Cle. de pæn. & remiss.

tatur,& remanet reatus ad pęnam temporalem. Et de hac pœna temporali, magis, vel minus remittitur,fecundum maiorem vel minorem dolorem. Et in facramento pœnitentiæ, quod completur in abfolutione facta à confeffore, non eft dubiũ, quod aliqua pars pœnæ exoluendæ remittitur, prout tradunt communiter Doctores. *a* Ad huiufmodi pœnam exoluendam ex Ecclefiæ thefauro adiuuatur peccator per indulgentias. Qui thefaurus conftat ex meritis Chrifti, & Sanctorum. Huius thefauri difpẽfator authoritatiuè eft folus Chrifti Vicarius, Epifcopi,& alij, quantum ex commiffione eis conceditur. De huiufmodi difpenfatione quomodo fieri debeat, ex iufta caufa, & claue non errante proprio loco tractatur à doctoribus: & ego late explicaui in noftra explicatione Cruciatæ, præcipuè in quæftionibus proxmi alibus eiufdem, vbi videantur hæc.

a Docto. in 4. dif. 24.

Qui ergo abfoluit, fi concurrat poteftas ordinis, & iurifdictionis,fic verè à peccato abfol uit,vt nulla penitus dicatur culpa remanere. Et cum ab omni culpa neceffario abfoluat, non fic ab omni pęna, quia non eft ei hoc conceffum, cum debeat peccator illam in purgatorio exoluere, vel fi ex thefauro communi de hac iuuari per indulgentias oportet, fiat ab illo,qui clauem habet, id eft,per Pontificem Summum, vel de eius licentia. Ex verbis prædictæ Clementinæ videtur,quod aliqui indifcreti confeffores habebant in vfu abfoluere, non à culpa folũ, fed ficut totaliter à culpa fimiliter à pęna. Et hoc videtur prohiberi in ea. Et quod hic fit fenfus infinuat Gloffa,*b* vbi ponuntur hæc verba; *A culpa & à pęna.Ista eft illa plenifsima peccatorum remifsio,quæ cõceditur Cruce fignatis pro fubfidio vltra marino, quæ datur in anno centefimo.*

b Gloff. in c. omen. de panis. & abufio. ver. pana.

Ex quibus infertur, quod religiofus abfoluens pleniffimè à culpa,in quocunque cafu fit, per iftam Clementinam, non incidit in excommunicationem.

Hoc patet:quia in litera dicitur, *à culpa, & à pœna*.Et cum hoc fit odiofum, oportet reftringere, & non ampliare ad cafum non expreffum,prout tenet Cardinalis Granuela,*c* & alij communiter.

c Granu. in d. Clem.nu.20.

Secundo infertur, quod religiofus abfoluens à pęna folùm, non incidit in excommunicationem huius Clementinæ. Quia ficut ad hoc, quod quis incurrat in cenfuram non fufficit, quod abfoluat à fola culpa,& fimiliter non fufficit, quod abfoluat à fola pęna, fic fentit Granuela. *d* Quod tamen irrationabile putat Syluefter, *e* Quia cum religiofi expofiti abfoluere poffunt à tota culpa, maximè vbi nullus adeft cafus referuatus,quæ ratio eft,quod abfoluens à pęna tota non incidat, & tamen incidat, etiam fi fuper hoc abfoluat à culpa,à qua poteft fine prohibitione abfoluere? Alioquin fecundum fenfum Granuelæ,fi religiofus ei,qui eft cum eo confeffus,plenariam indulgentiam conferret,non incideret,quod eft ftultum. Nec obftat, quod conftitutio loquitur copulatiue, quia hoc non facit, vt exprimat fenfum iftorum verborum. Sed,vt patet in textu,hoc dicit facere, vt verbis eorum vtatur, fcilicet religioforum, qui plenariam indulgentiam vocare folent à culpa,& à pęna. Vnde idem eft,ac fi dicantur incidere cum plenariam abfolutionem à pęna impartiuntur. Hæc Syluefter: cuius opinionem, amplector. Non enim viri docti literæ debent ita adhærere,vt ab fpiritu legis difcedant.

d Granuela, ubi sup.
e Syluest. tit. exc. 7. nu. 41.

Tertio infertur,quod religiofus abfoluens à culpa, & à pęna per aliquod priuilegium ipfi, aut pœnitenti conceffum: non incidit in pœnam Clementinæ, cum pœna ipfius proponatur contra præfumẽtes dolo, & illicite dictam Clementinam tranfgredientes. Tum etiam, quia Clementina non proponit dictam pœnam contra illos, qui aliquo priuilegio muniti dictam abfolutionem impendunt.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum priuilegia, quibus religiofi poffunt abfoluere à cafibus referuatis,fint hodie per concilium Tridentinum fublata.

Refpondeo dicendo, quod quidam modernus author cuiufdam *f* libelli, qui dicitur catechefis,fiue inftructio à reuerendiffimis dominis examinatoribus promulgata inter alia duo docuit. Primum,quod hodie priuilegia regularium,quoad effectum abfoluendi à cafibus Epifcopis referuatis, funt fublata per Concilium Tridentinum,& per declarationem Gregorij XIII. Secundum dicit,quod regulares bene poffunt abfoluere ab omnibus cafibus Papæ referuatis virtute Maris magni, & aliorũ priuilegiorum,& ab illis, quos Clementina, *dudum*, de fepulturis ipfis concedit. Intelligit tamen prædictus author, quod dicta Clementina non concedit ipfis authoritatem ad abfoluendum à cafibus, quos Epifcopi fibi referuant. Quæ opinio magnã in confeffariorum regularium animis confufionem generauit. Contra quam infurgit Bibaldus *g* in fuo aureo candelabro affirmans, confeffores regulares modo poffe abfoluere ab omnibus cafibus, quos Epifcopi fibi fpecialiter referuant. Et primo probatur: nam fecundum veriorem opinionem,quam fupra in articulo fecundo huius quæftionis retulimus,Clemẽtina,*dudum*,quæ eft ius commune,concedit facultatem ipfis confeffarijs, vt poffint ab Epifcopis referuatis abfoluere. Et Concilium Tridentinum *h* hanc authoritatem minime reuocat. Si enim per dictum canonem poteftas Clementinæ, *dudum*, & aliorum priuilegiorum regularibus effet fublata, abfque dubio de his fieret mentio in dicto canone ficut facit idem Concilium Tridentinum feff.24.ca.2.reuocan do textum,in capitulo, *quanuis* de cognatione fpirituali in fexto dicens: *Conftitutionibus tamen contrarium facientibus.* Horatius Lucius Calenfis additionator Concil. Trid. in margine dicti capitis allegat dictum capitulum, *quanuis*,tanquam reuocatum ab ipfomet Concilio Trident. Qui doctiffimus additionator in dicto capite feptimo fuperius allegato in margine,nullam facit mentionem dictæ Clementinæ,*dudum*,fentiens dictum caput feptimum minimè Clementinam, *dudum*, reuocare. Si enim reuocaretur ab ipfo,in margine fine dubio apponeretur. Prętereà,quando Clementina prima de immunitate Ecclefiarum, reuocat textum in capitulo *clericis laicos*,eodem titulo in fexto,ait. *Conftitutionem penitus reuocamus,& volumus haberi pro infecta*. Et cum in Clementina *dudum*, reuocatur textus in extrauaganti, *inter cunctas*, de priuilegijs, fic habetur, *Nos eam omnino caffamus*. Cum ergo neque in dicto capite feptimo, neque vllo alio loco Concilij Tridentini refpectu huius poteftatis, de qua agimus vllum habeatur verbum de Clementina, *dudum*, regulariumque priuilegiorum reuocatione, conftat manifeftè, & ius dictæ Clementinæ, & priuilegia vim fuam, roburque obtinere. Denique concilium in dicto capite feptimo, tantùm dicit, quod liceat Epifcopis referuare fibi cafus, quoad fuos fubditos, quod nos concedimus. Non tamen per hoc tollit authoritatem abfoluendi à dictis cafibus regularibus conceffam. Neque obftat dictum caput feptimum definiens in articulo mortis, nullum effe cafum referuatum, Addens, *extra quem*

f Pag. 439.
g Bibal. ti. de absol. n. 116.
h Conc. Trid. sess. 14. c. 7.

arti-

articulum sacerdotes cum nihil possint in casibus reseruatis id vnum pœnitentibus persuadere nitantur, vt ad superiores & legitimos iudices pro beneficio absolutionis accedant. Ex quo loco aliqui sumunt argumentũ pro contraria parte. At his possumus respondere, quod concilium loquitur de sacerdotibus secularibus, non autem de regularibus priuilegiatis supradictis debite præsentatis,& ab Ordinario approbatis. Quod vltra supradicta comprobari potest ex verbis ipsiusmet concilij, sessione vigesima quinta, capite decimo quinto,de reformatione. Vbi agens de presbyteris idoneis ad confessiones audiendas ait,*quamuis presbyteri in sua ordinatione a peccatis absoluendi potestatem accipiant, Decreuit tamen sancta Synodus,nullum etiam regularem posse confessiones secularium audire,&c.*Ponderanda enim sunt illa verba,*nullum etiam regularem*. Nam, si in illa generali presbyterorum appellatione ibi, *quamuis presbyteri in sua ordinatione* comprehenderentur regulares, ad quid postea necesse haberetur illos exprimere per illud verbum *etiam regularem*? Ergo sicut in hoc decreto loquens de sacerdotibus confessoribus, vt comprehenderentur etiam regulares illud explicauit, ac priuilegia in contrarium annullauit: ita in dicto capite septimo agens de absolutione reseruatorum,si vellet comprehendere regulares, etiam illos specificasset,eorumque priuilegiorum in cõtrarium facientium meminisset.Sed non fecit; ergo signum euidens est, concilium in illo decreto confessores regulares minimè comprehendere voluisse, sciens iam illos debite præsentatos,& ab ordinarijs approbatos, tot tantorumque priuilegiorum copia esse,refectos, posseque secundum priuilegia in corpore iuris posita a casibus ab Ordinario reseruatis absoluere.

Non tamen me latet, quod cum à sacra congregatione Cardinalium, qui præpositi sunt decretis Concilij Tridentini interpretandis, fuit quæsitum, an regulares ex priuilegiis à Sede Apostolica impetraris præsertim autem ex eo, quod nominant Maremagnum,possint in his casibus, quos sibi Episcopus reseruauerit absoluere pœnitentes,quod hac de re vbi congregatio accurate egisset, deinde ad Sanctissimum dominum Papam retulisset, Sãctitas sua etiam de sententia congregationis censuit ex facultatibus,per hoc Maremagnum,aliaue priuilegia regularibus concessa facta, mentem non esse potestatem concedere absoluendi à casibus ab Episcopo reseruatis.

Et hæc declaratio fuit data Romæ die decima Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo.

Et eadem hæc sacra congregatio supra Conciliũ Tridentinum,sessione decima quarta, de sacramento pœnitentiæ,capite septimo,& canone vndecimo declarauit, neque confessores vi priuilegiorum rofarij,neque patres Iesuitas posse absoluere pœnitentes à casibus reseruatis Episcopo, nisi priuilegia ipsa talem tradant facultatẽ,vel sint obtenta,aut confirmata post Concilium Tridentinum.

Imo reuerendissimo Episcopo Caietæ numine Alfosso Hispano eandem sacram Cardinaliũ congregationem consulenti, an per Bullas ordinarias, in quibus solet dari facultas absoluendi à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, comprehendantur etiã casus, quos Episcopus & Prælatus religionis, cum suis subditis regularibus reseruauit, fuit responsum, quod non,nisi de his fieret specialis mentio. Iterum etiam dubitanti, quid per Bullam sanctissimi nominis Iesu, in qua specialiter habetur, quod confessarij possint absoluere confratres à casibus Episcopo reseruatis,Illustrissimus Cardinalis Garrafa nomine totius congregationis, respondit, neque per illam Bullam fieri posse,nisi tantum ratione Iubilei plenissimi indicti à Sũmo Pontifice,cum potestate absoluendi a quibuscũque casibus,etiam in Bulla Domini cõtentis.Et has declarationes refert a Alfonsus de Casatubius Capucinus in additionibus ad Compendium priuilegiorum Mendicantium, habetur in catechesi Neapolitana folio ducentesimo octuagesimo septimo.Ex quibus declarationibus clare colligitur,authoritatẽ quoad casus ab Episcopis specialiter reseruatus concessam regularibus esse sublatam.At respondeo,quod Gregorius Tertius decimus decima die Maii,anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio,declarauit,nõ esse intentionis suæ,quod per talem reuocationẽ derogata sit Societatis facultas,eamque quatenus opus sit de nouo confirmauit.Ita refert Collector b cõpendii Societatis Iesu.Ex quo colligitur confessores Societatis posse absoluere virtute suorũ priuilegiorum,etiam hodie à casibus Episcopis reseruatis. Vnde cum Mendicantes fratres gaudeãt priuilegiis religioni Societatis Iesu cõcessis prout probatum est late in superioribus,c sequitur euidenter etiam confessores Mendicantes virtute dicti priuilegii per communicationem posse modo a casibus reseruatis Episcopis absoluere. Quod ex dictis in allegato loco clarius patebit.

a *Casarub. tit. absolut. quoad secula re. pag. 81. & tit. casus reserua ti. pag. 150. & 151.*

b *Collector in Compend. tit. absolut. §. 1.*

c *supr. q. 55. art. 17.*

ARTICVLVS XIV.

Vtrum confessores regulares, vbi publicatur Bulla Cruciatæ, possint absoluere pœnitentes, non habentes Bullas, a casibus reseruatis virtute prædictorum priuilegiorum.

Respõdeo dicendo,quod in Bulla Cruciatæ nõ suspenduntur gratiæ cõcessæ superioribus ordinum Mendicantiũ, quantũ ad eorũ fratres solũ. Ex quibus verbis videtur colligi,quod cũ gratiæ cõcessæ iis regularibus concessæ respectu absolutionũ quædã concernũt absolutionẽ fratrũ,de quibus in quæstione sequẽti dicetur:aliæ concernant absolutionẽ sæculariũ,de quibus in hac quæstione est nobis sermo, videtur inquã colligi,quod gratię,& facultates cõcessæ dictis superioribus,in quantũ pertinent ad absolutionẽ,& dispensationẽ,& cõmutationẽ votorum sæculariũ de quibus in superioribus egimus mentionẽ,in Bulla Cruciatæ suspẽduntur.Et huic opinioni adhæsi in nostra explicatione Cruciatæ.Sed inuenio viros doctos, & religiosos contrariã amplecti sententiã,ad quẽ effectũ multa mente fabricaui ad prædicti argumenti solutionẽ. Et certè ex his multa ad manus meas peruenerũt. Et post lõgas vigilias in huius argumẽti solutione insudando,volens communem opinionem tantorum patrum sequi, meam sententiam in medium proferam sub correctione cuiuscunque melius sentientis. Et etiam si speculatiue contraria opinio verior sit,secũdum tamen opinionem doctissimorum virorũ,prout constat ex traditis a Soto,d Nauarro, & Corduba,etiam si illa opinio speculatiue sit falsa nihilominus potest sequi modo sẽcũ alia viris doctissimis secuta orator cõformet.Et hãc opinionẽ neq;etiam speculatiuè apud me falsam esse iudico.

Pro cuius explicatione, primo est notandum, quod omnes facultates & gratiæ,quæ in Bulla Cruciatæ conceduntur,indulgentiæ pro fonis particularibus:& sunt priuilegia personalia,vt ait Nauarrus.e Quod probatur; nam in suspensione indulgentiarum,& facultatum,habetur in eadem Bulla, quod

d *Soto in 4. dist. 32. q. 1. art. 5. co. 2. in fin. Nau. in Manual. c. 1. in fine. Cord. lib. 1. q. n. 98*

e *Naua. de indulgen. notabil. 28. nu. 13. & 14.*

quod accipiendo eam reualidantur. Et certum est, quod personæ singulares, & non monasteria, & conuentus dictas Bulla accipiunt.

Neque contra hoc obstat, quod in Bulla suspenduntur facultates, & gratiæ concessæ monasterijs confratrijs, & hospitalibus, quæ videntur esse priuilegia realia, & non personalia. Huic enim argumento respondeo, quod in dictis verbis solum suspenduntur indulgentiæ, quæ lucrantur visitando dicta monasteria, & dictis confratriis, & hospitalibus in aliquo secundum constitutiones Apostolicas inseruiendo, & respectu eorum solum sunt priuilegia personalia.

Secundo est notandum, quod priuilegia concessa confessoribus ordinum Mendicantium, & aliorum ordinum ad absoluendum à reseruatis, & ad dispensandum, & commutandū vota sæculariū, de quibus in superioribus fecimus mentionem, non sunt priuilegia personalia, sed realia. Licet enim concedantur personis, non conceduntur ipsis, vt personis singularibus, sed vt personis dictorum ordinum professoribus, quibus ordinibus voluit sedes Apostolica prædictum fauorem impartiri. Vnde potius censenda sunt dicta priuilegia concessa ordinibus, quàm personis. Quod probatur, Si enim ipsi religiosi authoritate Apostolica à religione egrederētur habitum relinquentes, minimè dictis facultatibus fruerentur, quod est clarum indiciū dicta priuilegia nō esse personalia. Si enim essent præcisè personalia, personas sequerentur, etiamsi statum mutarent. Et quia tractando de rebus iuris, erubescimus, cū sine lege loquimur, oportet manus ad hæc arma extendere, hanc doctrinā legibus cōprobando. Pro cuius explicatione secundo est notādum, quod ad cognoscendum, an aliquod priuilegium sit personale, an reale, primo debet respici ad qualitatem negotii, quod conceditur, vt affirmat Aymon.[a] Debet etiam attendi ad causam ipsius concessionis, vt colligitur ex quadā lege,[b] & tradunt Romanus, Aretinus, Baldus, & Alciatus. Vnde si constat causam principalē priuilegii fuisse aliquam personam singularem indicatur priuilegium personale. Et contra, si constat, quod causa principalis fuit aliqua res, vel aliquis locus, censetur priuilegium reale: siquidem in quacūque dispositione causæ principales, & immediatæ debent attendi, & non secundariæ remotæ, & impulsiuæ, vt colligitur ex multis legibus,[c] & quibus id notat Bartolus.

Ex quibus infertur, quod cū dicta priuilegia concedantur ratione eius, quod debetur religionibus, in quibus confessores prædicti præsentati sunt, & in hoc ministerio instituti, clarum est, dicta priuilegia magis esse realia, quàm personalia. Quod cōfirmatur: nam, etiam si priuilegia, quæ conceduntur certo generi personarum (vt ea, quæ conceduntur maritis) sint personalia, vt colligitur ex quadā lege,[d] & notat Zazinus: attamen priuilegiū concessum certo generi personarum, quod per fictionem iuris nūquam perijt, perpetuū est, & reale; sicut priuilegiū, quod vnius ciuitatis ciuibus conceditur; vt colligitur ex iure,[e] & notant Romanus, & Socinus. Et id ipsum dicendum est in nostro casu, siquidem priuilegia, & facultates supradictæ dantur religionibus, cum concedantur confessarijs dictarum religionū, qui per fictionem iuris nunquam pereunt.

Tertio est notandum, quod sicut in Bulla Cruciatæ non conceduntur priuilegia nisi personalia personis singularibus concessa, ita in ea non suspenduntur, nisi priuilegia personalia singularibus personis concessa, quibus immediate conceduntur gratiæ, & facultates monasterijs, & hospitalibus, cōfratrijs, & alijs pijs locis. Et sic nō suspenduntur dictæ gratiæ, in quantum conceduntur dictis locis, sed in quantū concernunt personas singulares, quæ his facultatibus possunt gaudere.

[a] Aym. consi. 400. à num. 2 l. 3.
[b] l. in omnib. causis. ff. de reg. iur. Rom. in l. marit n. 32. & ibi, col. 3. in princ. ff. sol. matr. Bal. in l. apud Iul. §. idem Iulia. admitti. ff. de legat. 1. Alcia. respon. 20. nu. 21. alias consi. 7. n. 21. vol. 4.
[c] l. socium qui §. 1. & ibi Bar. ff pro socio l. qui except. in princ. ff de cō. dict. indeb.
[d] l. quia talo. ff. solut. matr. Zazin. in leg. marito nu. 32 ff. eod.
[e] leg. firma. §. quāquam. ff. de censib. l. 2. ff. de reb. dub. Romanus. in l. maritum n. 17. ff. sol. mat. & in d. l. 2. numer. 4.

Quarto est notandum, quod etiam si in dicta Bulla suspendantur facultates concessæ monasterijs respectu personarum singularium, quæ ipsis possunt frui, non tamen suspenduntur facultates concessæ religionibus, & ordinibus, quod necessarium erat exprimere, nam sicut in generali priuilegiorum reuocatione non includuntur priuilegia concessa religionibus, nisi expresse dicatur, vt supra late dictum est, & constat ex traditis a Nauarr.[f] ita in generali suspensione priuilegiorum non suspenduntur priuilegia concessa ordinibus, & religionibus, nisi expressè id dicatur.

[f] Na. de ind. not. 53.

Ex quo colligitur primo, quod priuilegia cōcessa presbyteris confessoribus dictorū ordinū ad absoluendum à reseruatis, & ad dispensandum, & cōmutandum vota sæcularium, minime in Bulla Cruciatæ suspenduntur: siquidem hæc, vt dictum est supra, priuilegia sunt realia, & non personalia. Ex quo consequenter sequitur primo, quod possunt sæculares absolui, & dispēsari à dictis fratribus iuxta suorum priuilegiorum tenorem, etiam si ipsi confessores, & seculares minime Bullam Cruciatæ habeant.

Secundo infertur, quod priuilegium suspendēdi interdictū in festiuitatibus religionum non suspenditur in hac Bulla, quia hoc priuilegium nō est personale, sed reale concessum immediatè cōuentibus, & ipsatū religionum monasterijs, in quibus dictæ festiuitates celebrantur, ratione cuius quicunq; et secularis in vigilijs ipsarum festiuitatum potest pulsare campanas, ac si nullum esset interdictū: & hoc etiam si Bullam non habeat, attento, quod hoc priuilegium conceditur dictis conuentibus in his festiuitatibus. Et sicut videmus, quod indifferenter omnes in dictis conuentibus, & festiuitatibus ad celebrationem diuinorū admittuntur, & sepulturæ Ecclesiasticæ traduntur, quod vsu receptum est in omnibus religionibus.

Tertio infertur, quod monachi Sancti Benedicti Vallisoletani, authoritate sui Abbatis, aut Prioris, & per cōicationem omnes prælati conuentuales aliarum religionum suorum priuilegiorum gaudentiū, possunt successiue quindecim personas eligere, quæ tempore interdicti generalis, aut specialis possint in eorum monasterijs diuina officia audire, & recipere sacramēta: & si aliqua tunc temporis ubi erit possit tradi sepulturæ Ecclesiasticæ, vt latius continetur in cōcessione Nicolai V. & in declaratione Nicolai Franci Nuncij Apostolici, adducta à Collectore compendij Mendicantium, non possunt admitti dictæ personæ, nisi ipsæ accipiant Bullam Cruciatæ. Hoc enim priuilegium est personale respectu eorū, qui debēt admitti, licet sit reale respectu ipsorum monasteriorum. Vnde licet prælati eorum habeant Bullam, non possunt dictas personas admittere. Sicut enim quoad ipsos non suspenditur dictum priuilegium, cum respectu eorum sit reale, ita accipiendo Bullam minimè reualidatur. Suspenditur ergo respectu admittendorum, & vt admittantur necessarium est, quod habeant Bullam, per quam reualidatur, cum sit personale. Quod summe notandum est, In hoc enim multi Docti allucinati sunt, inter quos ego minimus etiam sum aliquādo allucinatus.

Vltimo infertur vetus intellectus ad verba dictæ Bullæ Cruciatæ, ibi, *exceptis concessis superiorib. ordinū Mēdicantiū, quoad ipsorum fratres tantum, scilicet,* quod concessa ordinibus, quantum ad seculares suspenduntur, non generaliter, sed solūm, quæ secularibus immediate conceduntur, scilicet, indulgentiæ secularibus concessæ visitantibus loca fratrum.

Hæc

Hæc enim priuilegia sunt personalia cõcessa parti cularibus personis, attenta eatum deuotione.

Immo addo, quod hæc & alia similia priuilegia concessa religionibus ad petitionem superiorum, non suspendebantur in Bulla Cruciatæ respectu dictorum fratrum. Cum enim concedantur religio sis, & religionibus censentur cõcessa, & priuilegia religionibus indulta in dicta Bulla minimè suspen dnntur, prout dictum est in superioribus: & non obstat, quod frustra poneretur in dicta exceptio in ea, scilicet, *exceptis concessis superioribus ordinum Mendicantium, quoad ipsorum fratres tantum* Dicta enim exceptio fuit ibi apposita ad petitionem fra trum intelligentium, Bullam suspendere dicta priuilegia, & virtute eorum minimè posse indulgentias ordini concessas lucrari. De quorum numero multos inueni etiam post istius clausulæ & exceptionis oppositionem. Et sic per ignorantiam fuit tempore Leonis Decimi hoc supplicatum, & ab ip so Summo Pontifice in hunc modum concessum.

Item dignetur. S. V. *Concedere & declarare quod virtute Bullarum Cruciatæ contra infideles, vel aliarum indulgentiarum generalium quasicunque reuocationes aut suspensiones priuilegiorum ordinum etiā Mendicantium, nunquam intelligantur reuocata, neque suspensa indulta priuilegia, & gratiæ concessæ quoad personas fratrū Minorum de obseruantia, & quoad suspendendum interdictum in festiuitatibus sanctorum sui ordinis, nisi de his specificè & nominatim facerent mentionem.* Et dixit Papa, fiat, Cuius indulti & aliorum dat fide dignum testimonium Laurentius Cardinalis quatuor Coronatorum, vt constat ex supple- a Suppl.fo. 58 pag. 2. concess. 163. meoto a ordinis. Et hoc sæpissimè contingit, quod fratres præsertim minores nimis scrupulosi ad Sedem Apostolicam accedant petēdo ab ea id, quod sibi alias ius commune concessetat, quod in monumentis ordinum maximam parit confusionem.

ARTICVLVS XV.

Vtrum confessores regulares obligentur absoluere pœnitentes à casibus reseruatis sibi confessis.

RESpōdeo dicendo, quod Angelus de Clauasio cum esset generalis vicarius fratrum Minorū regularis obseruantiæ, prout refertur in supplemē to, b tenuit non obligari confessarios regulares ab his pœnitentes absoluere. Imo hortatur eos in gra uioribus ad ordinarios remittere, quam sentētiam ego secutus sum, & laudaui in explicatione. c Cruciatæ. Henriquez d aut dictum Angeli debere limi tari, loquendo de voti dispensatione, aut censuræ absolutione, non autem loquendo de absolutione peccatorū. Cæterum ego cū Angelo in mea modo persisto sentētiam. Neque obstat fundamētū Henriquez, scilicet, quod alias tenerentur his peccata confiteri. Nam huic rationi respōdeo, quod cōfessarij regulares habēt ex priuilegio vt possint absol uere à reseruatis, quo possunt vti quādo voluerint. Et si ex renuntiatione priuilegij in hoc casu sequi tur præiudicium pœnitentibus, f quod teneantur bis eadem peccata confiteri, hoc sibi imputent, qui ita intrepide reseruata commiserunt, vt sit necessa rium secundum arbitrium prudentis cōfessoris eorum coram ad ordinarium remittere, & nō tam faciles se exhibere in absolutione concedenda, vt ita metu pœnæ & verecūdiæ à tā dissoluta vita abstrahantur. Et certè mens Papæ concedētis priuilegia prædicta regularib. est, vt animabus medeatur om nib. modis possibilibus. Prætetea hoc probatur. Nā secūdum tradita, & notata in iure, e potest priuile

b In Suppl. fo. 97. p. 2.

c Sup. 9. num. 144.

d Henriq. li. 7 de indul. c. 18.

e Notata in c. nuper de deos mis Pan. in c. si. de certa eo. dem tit.

gio renunciare respectu iuris tangentis renunciantem. Et sic dicit Panormitanus, liberum esse vnicuique renūciare priuilegio suo, modo non tāgat ius superioris, aut tertij. Et hoc priuilegiū est propriū confessariorū regularium, de quorum prudentia, zelo, & scientia Summus Pontifex maximè confidi. Et hæc priuilegia non tangunt ius tertij neque etiam tangunt ius Papæ, aut Episcopi. Nam imo suum ius confessarijs regularibus concessum per delegationem ad ipsos Papam & Episcopum ex dicta renunciatione deuoluitur. Nec tangunt ius pœnitentium ipsis quæsitum, sed quærendum distribuendum per ipsos, et confessores regulares. Ex quibus concluditur, quod cōfessarij regulares possunt remittere ad ordinarios non solum dispensationes, sed etiam peccatorū absolutiones. Aduertant tamen, quod Episcopus, cui iuxta Concilium Tridentinū f committitur dispensatio, tenetur dispensare verificata narratiua quia ita iubet Pontifex, prout aduertit Henriquez g aduertant etiam quod quod potest dispensare, & sine causa nō vult, peccat ad minus venialiter, prout tenet Nauarrus b alios allegans, & alibi diximus. Et licet ipsis in eorum priuilegijs vt dispensent minimè præcipiatur, neque etiam præcipiatur, vt absoluant à reseruatis peccatent tamen grauiter si sine iusta causa audita confessione reseruatorum remitterent ad Ordinarium pœnitentem. Nam in hoc casu renunctant priuilegio absoluendi in præiudicium pœnitentis iustissime petentis absolutionem à reseruatis, ne bis eadem peccata confiteatur, ad quod lex diuina & ecclesiastica noluit pœnitentes obligare. Faciunt item iniuriam sacramento pœnitentiæ. Ex dicta enim negatione aliquibus videri poterit hoc sacramentum non esse iugum Christi suaue, sed satis onerosum.

f Sess. 22. c. 5.

g Henriq. vbi sup.

b Nauar. praind. 9. nu. 12.

QVAESTIO LXII.

De confessoribus quātum ad absolutionem fratrum in tredecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *VTrum religiosi teneantur confiteri.*
2 *Vtrū sit licitum statutū, quo obligantur monachi in fine anni cōfiteri prælato peccata alias cōfessa.*
3 *Vtrum confessio generalis semel in vita omnium peccatorum possit statuto præcipi in religionibus.*
4 *Quis possit audire confessiones religiosorum.*
5 *Vtrum religiosi itinerantes possint quibuscunque confessarijs confiteri.*
6 *Vtrum confessores regulares possint semel in vita, & in articulo mortis absoluere plenariè fratres.*
7 *Quid per articulum mortis intelligatur.*
8 *Vtrum absolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur, si non decedat, peccata reseruata iterum superiori confiteri.*
9 *Quis ordo debeat seruari in plenaria absolutione in articulo mortis.*
10 *Vtrum in aliquibus estiuitatibus possit fratribus indulgentiam plenariam concedi.*
11 *Vtrum religiosi possint frui absolutionibus plenarijs à Leone Decimo concessis, sine licentia suorum prælatorum.*
12 *Vtrum virtute dictarū concessionum Leonis Decimi. possint confessores absoluere fratres à censuris et irregularitatibus, & casibus Papæ reseruatis.*
13 *Vtrum possint confessores dispensare cum fratribus in irregularitatibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religiosi teneantur confiteri.

RESpondeo dicendo, non esse dubium religiosos antequam ad sacratissimam communionem accedant obligatos esse ad suorum peccatorum mortalium confessionẽ sacramentalem faciendam, prout dicitur in Concilio Trid. [a] neque etiam esse dubium ipsos quolibet anno, sicut alij vtriusque sexus fideles teneri confiteri, sicut in iure [b] notatur. Quod autem versatur in dubio primum est, vtrum regulares teneantur confiteri quolibet mense. Et quadam Clementina [c] diffinit, monachos S. Benedicti quolibet mense teneri confiteri; quæ non extẽdebatur ad alios monachos, vel moniales: prout tenẽt Sotus, [d] & Nauarrus, quia odia sunt restringenda. Verum est tamen, quod hodie secundum determinationem Concilii [e] Tridentini, tantum est consulendum regularibus, & monialibus, vt semel singulis mensibus confessionem peccatorum suorum faciant, & sacrosanctam Eucharistiam recipiant. Et sic non tenentur modo confiteri quolibet mense sub peccato mortali. Secundum est, vtrum teneantur confiteri venialia. Ad quod respondeo teneri ad ipsorum confessionem ex quadam honestate, prout resoluit [f] Henriquez allegando Nauarrum & alios. Nisi de ipsorum monachorum consensu factum sit statutum quo se obligent ad venialium confessionem, perinde ac si voto ad eorum confessionem, essent astricti. Tunc enim sub peccato mortali ad id tenerentur. Ait tamen Henriquez quod neque tale votum emittunt, neq; aliquod eorum statutum obligat confiteri venialia. Et Concilium Tridentinum [g] definit generaliter nullam obligationẽ esse ea confiteri, nec consuetudo vt prælati eorum testãtur ad id obligat. Et id ipsum dicendum est de Cisterciensibus, & Carthusiensibus, vt contra alios tenet idem Henriquez. [h]

a Con. Tri. d. sess.
b c. oĩs vtriusque sexus.
c Clement, I. §. Sane de statu mon.
d In 4. d. 18. q. 3. ar. 3. Naua. in c. placuit. nu. 110. cum sequent.
e Conc. Trid. ses. 25. de reg. c. 10.
f Henriq. de sacr. pœni. lib. 1. c. 5. n. 10. in margine.
g Conc. Trid. ses. 14. c. 8. & can. 8.
h Henr. quolib. 1. q. 32.

ARTICVLVS II.

An sit licitum statutum, quo obligantur monachi in fine anni confiteri prælato peccata alias confessa.

RESpondeo dicendo, quod in multis religionibus est speciale statutum valde vtile, & commendatum ab Henrico de Gandauo, in quodam quolibeto & consuetudine obseruatum, vt ad finem anni omnes regulares subditi repetant prælato monasteri omnia peccata mortalia quamuis reseruata non sint, quibus per hebdomadas, aut menses singulos fuerint directè absoluti à proprio regulari confessario, qui iurisdictionem ex se non habet, nisi delegatam à prælato, quam ei potest ad nutum amouere. In religione enim, quæ est schola perfectionis imponuntur quædam onera, & præcepta de rebus difficilioribus, quæ alias sunt de consilio, & possunt ac solent regulares in his, & in alijs rebus renuntiare iuri suæ libertatis cum abnegatione sui iuris. Regulares enim vt per vota renunciant bonis, & alijs rebus, ita per statuta renunciant multis alioquin de se licitis. Atque ita statutum de repetendis confessionibus solet nouitiis ostendi, prout refert Henriquez, [i] & ostenditũr in religione [K] Societatis Iesu. Qui ait, quod simili statuto vtuntur monachi S. Benedicti, & Diui Bernardi, & Carthusienses, prout refert Gerson. [l] Et frater Ferdinandus del Castillo [m] refert, quod Albertus Magnus cum esset religionis prouincialis, fecit in ea simile statutum, & simile statutum etiam refert Henriquez [n] fieri in religione Carmelitarum Discalciatorum, qui arbitratur obligare, si fiat cum subditorum consensu saltem tacito referens pro sua sententia Nauarrum. [o] Qui Nauarrus refert Paludanum & Medinam, & alios dicẽtes posse fieri huiusmodi statutum, quod committi possit iurisdictio absoluendi à peccatis non reseruatis sub onere declarato pęnitenti, vt teneatur ea peccata mortalia repetere prælato, tenet Nauarrus [p] quãuis neminem citat, & etiam tenent Caietanus, Rosella, Angelus Henriquez & Medina. Quam tamen sententiam tanquam solius Rosellæ putant non esse tutam Ioannes Tabien. [q] & Armilla, quasi absolutioni addatur conditio: sed reuera non additur conditio, onus & modus, vt addi solet dum inferior absoluit à reseruatis. Et hac ratione valere de possibili tale statutum tradit Henricus, [r] Vbi aduertit quod dato, quod valeat de possibili; obligatio tamen ex tali statuto orta repetẽdi scilicet peccata prælato differt ab ea, qua peccator iure diuino tenetur cõfiteri omnia mortalia. Ab eo enim præcepto diuino, quamuis contritus esset, non potest à Papa vlla dispẽsatione, aut commutatione liberari, Nam qui ob impedimentum fuit indirectè absolutus à reseruato per inferiorem, tenetur quærere dictam absolutionem cessante impedimento, aut certe in articulo mortis illud peccatum iterum confiteri, vt tunc directè absoluatur, At qui ex solo statuto, & voto implicito tenetur repetere eadem peccata, satis est si facta commutatione dicat eadem peccata prælato extra confessionem. Quemadmodum, qui directè in mortis articulo absolutus est, à reseruatis habentibus annexã excommunicationem, satis est, vt sine confessione se præsentet, & peccata manifestet prælato superiori. Quia cum in mortis articulo sit directè absolutus à culpis, non tenetur iterum eas subijcere confessario, vt absoluatur. Et ita qui voto se astrinxit ad repetendas confessiones legitimè factas, vel ad confitenda venialia, potest facta voti commutatione liberari a confessione istorum quæ non sunt materia necessaria pœnitentiæ. Dixi de possibili quia de facto, negat Henriquez [s] valuisse olim tale statutum.

Quidquid tamen sit ait ipse Henriquez [t] quod de facto non videtur iam apud Cistercienses, aut apud aliam religionem obligare sub mortali statutum repetendi peccata; quia iam diu consuetudo sic confitendi prælatis cessauit, prout fatentur regulares præfati ordinis Cisterciensis, & aliorum ordinum. Imo prelati renuunt confessiones audire ne dum reos religiosos puniunt possint suspecti haberi de violato sigillo. Vbi vero institutor religionis declarat constitutiones suas non obligare sub peccato, vt in religione clericorum Societatis Iesu, & in religione B. Dominici, prout referunt Diuus Thomas [u] Caietanus, Soto Castro, & Nauarrus, tale statutum, quod monet repetere confessiones totius anni prælato est tantum de consilio, vt repetat peccata, a quibus de licentia maioris prælati, aut per iubileum subditus directè fuerat absolutus, quia eo posito nulla manet reseruatio: quemadmodum qui in mortis articulo absolutus est ab alijs reseruatis, quæ nullam habent excommunicationem non tenetur ea peccata amplius repetere.

i Henri. lib. 2. de pœnit. c. 16. nu. 3.
K In reg. c. 5. magistri noui tiorum.
l Gers. 2. tom. trac. 5. de statu. Chartus. & alfabet in lit. lect. 2. in Marcum.
m Ferd. l chr. ord. præd. cap. 45.
n Henriq. ubi sup.
o Na. c. 2. n. 3. in 5. cõditione & c. 9. n. 1. & c. 22. n. 31. & in ca. placuit. n. 113. & nu. 128. d. 6. Medina. c onf. q. 33. f. 80. & 82. col. 2.
p Na. c. 26. n. 14. Caiet. ver. absoluti. c. 1. Rosi. §. 5. An. confes. 1. 99. Henr. quolibeto 1. b. 32. quo. lib. 16. q. 1. Medin. vbi su. fo. 82. co. 1.
q Tab. absol. 1. n. 6. Armil. §. 6
r Henriq. ubi sup. q. 17.
s Henr. ubi s. nu. 5.
t Henriq. ibi.
u D. Th. 2. 2. q. 187. a. 9. ad 1. ubi Ca. Sot. li. 1. de iust. q. 6. ar. 4. col. 9. & ar. 1. in fi. Cast. li. 1. de. le. pẽ c. 9 Na Palud. 9. n. 8. & c. 23. n. 49.

ARTICVLVS III.

Vtrum confessio generalis semel in vita omnium peccatorum possit statuto præcipi in religionibus.

RESpondeo dicendo, expedire valde, semel in vita aut bis facere confessionẽ generalem, vt fit in multis religionibus cũ magna animi preparatione

ne

ne; cum homo magis doctus, & expertus agnoscit proprias species, circunstantias, & grauitatem peccatorum. & cum diligenti examine computare nouit necessarium numerum, vt omnia, & singula confiteatus. Et hoc commendant multi summi Pontifices confirmantes priuilegia Mendicantium, & Sixtus Quartus dum confirmat statutum Cistercienfis ordinis, vt pro vsu & consuetudine ipsorum regularium habetur commendatum, vt certo die cuiuscunque anni professores eiusdem ordinis debeant de omnibus peccatis suis, quorum memoriam habuerint ab vltima confessione facta suis prælatis confiteri proprio prælato aut alteri per prælatum deputato. Et id statutum, ait pontifex per sanctos ipsius ordinis patres factū est, & per Sedem Apostolicam cōfirmatū, & à primæua ordinis institutione obseruatū prout referunt Iuannes maior *a* & Nauarrus.

a Maior. in 4. d. 18. q. 6. Na. in ca. placuit. in 1. tom. & nu. 118.

ARTICVLVS IV.

Quis possit audire confessiones religiosorum.

RESpondeo dicendo, quod Clemens Quartus, *Inhibuit vniuersis Ecclesiarum prælatis & alijs quibuscunque, ne confessiones fratrum Minorum præsumant eorum prælatis inuitis audire*, Prout continetur in monumentis *b* ordinum in quibus eidem habetur, quoad Carmelitas, & id ipsum quoad fratres Prædicatores in eisdem *d* cōtinetur. Et rectè quidē. Nam secundum ius commune nullus sacerdos, neque secularis neque regularis potest audire confessiones fratrum nisi à prælatis ipsorum fratrum habeat iurisdictionem; sicut nemo potest audire confessiones fidelium alicuius Episcopatus nisi ab Episcopo, aut a Papa iurisdictionem super ipsos fideles habeat actualem, prout cum multis resoluit Nauarrus. *e* Vnde approbati etiam ab Episcopis, licet possint, audire cōfessiones presbyterorum secularium, non tamen possunt audire confessiones fratrū, cum ipsi à prælatis dictorum fratrum minimè iurisdictionem habeant. Ex quibus infert Nauarrus, *f* & communiter scribentes, quod ad audiendas cōfessiones fratrum solum sufficit approbatio suorum prælatorum cum iurisdictionis concessione. Nam licet in Concilio Tridentino *g* definiatur, quod quamuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluēdi potestatem accipiāt, nullum etiam regularem posse confessiones secularium etiam sacerdotum audire, nisi ab Episcopis approbationem obtineat: hoc tamen decretum minimè habet locum in confessarijs religiosorum, quia ipsis possunt cōfiteri, etiam si ab Episcopis non sint approbati: sicut antiquitus ante Conciliū fieri solebat. Et à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus inuenitur expressum, Concilium autem expressè loquitus de sacerdotibus secularibus, qui regulariter sunt distractiores, & negligentiores in hoc. Quæ ratio non militat in religiosis, qui regulariter sunt circumspectiores, & diligentiores in eo. Et ita cessant verba, & ratio diffinitionis Concilij in religiosis, qua sola cessante, ipsa quoque cessat iuxta ea, quæ in iure notantur etiam si verba non cessarent, quę tamen in hoc casu cessant.

b In monum. ord. in 1. imp. fo. 18. & in 2. fol 42. conce f. 338.
c In 2. imp. fo. 188. conc. 75.
d In 2. imp f. 218. conc. 563
e Na. in man. c. 4. nu. 1.
f Na. vbi su.
g Conc. Trid. sef. 23. c. 15.

Aduertendum tamen, quod non possunt, cōfiteri religiosi itinerantes alijs religiosis sui ordinis: nisi à suis prælatis licentiam habuerint ad audiendas confessiones fratrum. Licet enim ante Concilium sacerdotes seculares poterant eligere confessorem quē libet sacerdotum simplicem: tamen ante Cōcilium sacerdotes regulares minimè poterant eligere sacerdotem religiosum simplicem, sed tantum à suis prælatis approbatū. Et hæc consuetudo semper in religionibus bene ordinatis viguit, à qua non est recedendū. Vnde Greg. XIII. declarat pro religiosis Societatis Iesu *h*. *Non esse neque fore vnquam mentis suæ, aut Sedis Apostolicæ, vt personæ Societatis absque expressa superioris eiusdem Societatis licentia vtantur facultatibus, quæ in Iubilæis Bullæ Cruciatæ, cōfessionalibus aut alijs quibusuis Apostolicis indultis, quæ communicantibus, aut priuatis personis, aut pijs locis quomodocunque aliter huiusque concessa sunt, aut in posterum concedentur etiam si in alijs expresse indulgeatur, vt omnes regulares etiam Mendicantes eiusmodi facultatibus vti possint. Si quando autem vsus aliquorum ex huiusmodi facultatibus personis de dicta Societate à superioribus eiusdem Societatis concedetur, nulli earum licere, nisi intra numerum eorum qui ad confessiones personarum eiusdem domus, aut collegij audiendas deputati sunt confessarium eligere nisi ratione itineris, aut alia de causa ab eisdem superioribus alius confessarius intra aut extra Societatem confitendi facultates ad id specialiter daretur secus facta irrita & inania esse decreuit.*

h Habet. in comp. Societ. ti. absol f. 11.

Et id ipsum cōcessum est fratribus Minoribus, & Eremitis Diui Augustini per Innocentiū Octauum, & Iulium Secundum prout in Compendio Mendicantium *i* continetur. Et in Compendio *K* ordinis sancti Bernardi Cistertiensis ordinis Hispanię dicitur. *Vnusquisque monachus confiteri debet suo prælato vel alij de eius licentia, aut designato cōfessori, qui conuentualis dicitur, quod ab antiquo ita huic ordini indultum fuit vt in eius priuilegijs patet, & concedit Gregorius Vndecimus congregationi montis Oliueti.* Et additur in eodem compendio. *Si quis ergo Monachus, vel monialis, quodcunque confessionale impetrauerit, aut eo absque superioris licentia vti præsumpserit, eo ipso impetratis caret, ac pœnis constitutionum & diffinitionum, inhabilitatis, scilicet & suspensionis subijcitur à quibus a nullo alio quam à Summo Pontifice dispensari potest.* Prout concedit Clemens Septimus congregationi S. Georgij de Algala. Et aduertendum quod prælati instituentes confessores solum pro fratribus religiosis non constituunt per consequens eos pro confitendis eiusdem ordinis monialibus, nec ipsi ad eas absoluendas recipiunt ab eis iurisdictionem.

i In cōp Mēd. ti. cōfessiones. & cōfessores. § 6. & 7.
K Comp. Cistercien. tit. cōfessores & cōfessional. § 3. & 4.

ARTICVLVS V.

Vtrum religiosi itinerantes possint quibuscunque confessarijs religiosis, aut secularibus confiteri.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus, *Concessit prælatis ordinis Prædicatorū Religionū Castellæ & Legionis reformatis quod possint cōcedere fratribus suis vt dū itinerauerint, vel fuerit extra conuentus suos duntaxat valeant cōfiteri quibuscunque Sacerdotibus regularibus vel secularibus, & quod similiter possint facere ipsi prælati* Ita habetur in monumētis ordinum, & in cōpendio ordinis Cistercij id ipsum refertur ab Innocētio Octauo fuisse cōcessum. Sed dubium est, vtrum data licentia à prælatis ipsis fratribus itinerantibus ad eligendum extra ordinem quemcunque confessorē regularem, possint ipsi fratres eligere confessorem tantum religiosorū, & non secularium? Ad quod respondeo, quod possunt eligere confessorem religiosorum. Licentia enim prælatorum secundum ius commune debet regulari secundum quod religiosi non astringuntur confiteri approbatis ab Episcopis. Dubium etiam est, an data dicta generali licentia possint dicti fratres virtute eius absolui à reseruatis à quocunque cōfessario regulari, siue seculari. Et videtur quod non; cum in generali concessione non veniant ea, quæ specialiter, si peterentur non essent concedenda, prout dicitur in iure. *l* Quod confirmatur: nam literis Apostolicis, prout refert Corduba *m* cautum est in ordine Minorum ne absolutio reseruatorū confessarijs ex-

l c fin. de procurator.
m Cor. sup. regul Francisc. ca. 7. q. 3. pa. 548.

extra ordinem committatur. Et ita ordinauit Bonifacius VIII. prout continetur in capite sexto ordinationum generalium Barcelonarum frattum Minorum. Et idem prohibuit Clemens IV. In mari.n. magno, *Inhibuit vniuersis fratribus ordinis Minorũ, ne aliquis eorum (excepto necessitatis vrgente articulo) alijs, quam prælatis suis peccata sua confiteri præsumāt vel alijs eiusdem ordinis sacerdotibus, nisi secundum regulam, & ipsius ordinis statuta.* Ita habetur in Monumentis a ordinum. In quibus b idem habetur, quoad Carmelitas, & quoad fratres prædicatores id ipsum in eisdem e cootinetur. Neque vllus vt credo, est prælatus, qui concedat authoritatem ad reseruata, præsertim clericis secularibus. Et consuetudo bona & recepta ab omnibus, vim habet legis, cum ipsam approbat prælatus tacitè, aut expresse, prout tradunt Sotus, d & Medina. Et hæc consuetudo optima est, & necessaria, siquidem est de rebus honestis, & necessarijs decori religionis; non enim peccata grauia conuenit alijs extra ordinem propalare.

a In 1. impr. fo. 18. & in 2. fol. 142. conc. 319.
b In 2. impr. fol. 168. conces. 476.
c In 2. impr. 238. conces. 563.
d Soto li. 5. de iust. q. 7. art. 2. Med. c. 2. q. 37. ar. 7.

Neque prædictis obstat, quod dicti fratres itinerãtes sint sacerdotes, & necessario debeant celebrare, & per consequens ante celebrationem debeant præmittere confessiones suorum peccatorum iuxta definita in Concilio e Tridentino. Et sic præsumere debemus in dicta generali licentia fuisse concessam facultatē pro casib. in religione reseruatis, ne contra diffinitionem Concilij talis religiosus ad celebrandum, aut communicandum accederet. Nam huic obiectioni respondetur, quod quãdo Religiosus se inuenerit extra monasterium, sine licētia sui prælati, vt absoluatur à quocunque à reseruatis, & sine scandalo non potest non celebrare, aut cõmunicare, bene potest accedere ad celebrationem, aut communionem sine confessione cum sola cõtritione, prout tenet Angles f Concilium enim Tridentinum licet definiat ante dictum accessum confessionem sacramentalem esse præmittendam, addit tamen, modo non desit illi copia confessoris dicens, quod si sine necessitate vrgēte sacerdos absq; p̃uia confessione celebrauerit; post celebrationē tamen, quam primum confiteatur necesse est. Et in hoc casu deest copia confessoris iustè a superioribus negata, ne peccata grauia extra religionem reuelentur.

e Sess. 13. ca. 7.
f Angles. in florib. 4. in q. de confessione. art. 8. difficul. 4. dub. 4. p. 9.

Neque his obstat indultum Innocentii Septimi Prædicatoribus concessum relatum à Collectore g compendij Cistertij, vbi dicitur. *Monachos extra monasterium ordinis existentes de licentia superiorum cuicunque regulari, seu sæculari sacerdoti confiteri posse, cũ eo casu à quocunque crimine quomodocumque reseruato, sicut confessores ordinis eos absoluere, & cum eisdē dispensare possunt.* Nam respondetur, quod hæc obiectio facit pro mea sententia. Quia enim in licentia generali concessa à prælatis fratribus itinerantibus, aut extra monasteria existentibus non censetur cõcessa eisdem facultas, vt possint absolui extra ordinem, præsertim à presbytero seculari à casibus reseruatis. Ideo Innocentius Octauus concessit, vt tales confessores à quocumque casu reseruato possint ipsos religiosos absoluere, & quod prælati possent dare licentiam non obstantibus quibuscumq; literis Apostolicis, vt extra ordinem possint ab eisdem absolui.

g In comp. Cisterty. vbi su. §. 1.

Aduertendum etiam Syluestrum tenere esse necessariam licentiam expressam ipsorum prælatorũ, vt fratres extra ordinem possint confiteri, & non sufficere præsumptam, prout colligitur ex Concilio Lateranensi diffiniente, quod, vt aliquis confiteatur cum eo, qui secundum ius, & consuetudinē toleratam non est suus legitimus cõfessor, quia super eum non habet iurisdictionem, necessarium est, quod priusquam ipsi confiteatur licentiam ad id à suo Prælato obtineat. Ita refert Angles, h qui tenet contrariam opinionem scilicet, quod sufficit præsumpta licentia. Et ego inuenio ipsum Syluestrum i hanc ipsam tenere opinionem, quam libenter amplector in frattibus itinerantibus, & in extra monasterium existentibus, qui obliuione naturali licentiam à suis Prælatis non petierunt.

h Angles. vbi sup.
i Syl. tit. confessor. 1. nu. 6. ver. 8. si sacerdos.

ARTICVLVS VI.

Vtrum confessores Regulares possint semel in vita, & in articulo mortis absoluere plenariè fratres.

RESPONDEO dicendo, quod Sixtus Quartus, *Concessit omnibus fratribus Minoribus de obseruãtia præsentibus, & futuris tam professis, quam nouitijs, qui tamen habent propositum profitendi, necnon sororibus Sanctæ Claræ, & Tertiarijs vtriusque sexus, & famulis, & seruitoribus prædictorum omnium, & cuilibet eorum, vt possit semel eligere confessorem de huiusmodi obseruantia, qui audita eius confessione pœnitentiã salutarem iniungendo absoluat eos ab omnibus criminibus excessibus, & censuris Ecclesiasticis, & dispenset cum eis in omnibus irregularitatibus, si quas forte contraxerint (homicidio voluntario & mutilatione mēbri semper exceptis) & eis remissionem generalem, & plenariam omnium peccatorum impartiri valeat, & quod hoc idem possit in articulo mortis.* Ita habetur in Monumentis ordinis, K & in supplemento.

Etidem Sixtus IV prout habetur in Monumentis ordinum. l *Concessit omnibus & singulis prædicatorum & Minorum ordinum professoribus qui tũc erant; & qui pro tempore perpetuo erunt, vt confessor idoneus eorundem ordinum, quem quilibet pro se de sui superioris licentia duxerit eligendum eorundem confessione diligenter audita pro commissis per eos excessibus & peccatis semel in vita in forma confessionalis per ipsum audita & in mortis articulo plenariam absolutionem & peccatorum huiusmodi remissionem impendere valeat, etiamsi ante factam eorundem ordinum professionē eos decedere contingat; & pro articulo mortis quicũq; confessor quemlibet ordinis Mendicantium; & eorum qui gaudent eis priuilegijs religiosorum in articulo mortis ab omnibus casibus nullo excepto cum omnimoda authoritate, ac si in illo actu esset summus Pontifex absoluere potest, & eadem authoritate et indulgentiam plenariam concedere.* Ita concessum est per Innocentium Octauum monachis congregationis m Casinensis ordinis Sancti Benedicti, prout refertur in libro priuilegiorum, & constitutionum eiusdem congregationis Et refert etiam Collector n compendij ordinis Diui Hieronymi quæ magna est concessio, propter verba in ea posita ibi, *Ac si in illo actu esset Sũmus Pontifex.* Ex qua est notandum, quod, hoc indultum committitur cuilibet confessori sine eo, quod restringatur ad confessorem ordinis. Et sic ratione eius possunt in articulo mortis fratres plenarie absolui à quocunque confessore etiam seculari, dummodo sit ab ordinario approbatus. Notandum est etiam, quod hac concessione attenta cessant aliæ concessiones factæ per Martinum Quintum ordini Diui Hieronymi, quibus in articulo mortis fratres eiusdem ordinis poterant plenarie absolui à fratribus ordinis, dummodo per annum dixerint in qualibet hebdomada septem Psalmos Pœnitentiales cum suis litanijs, & orationibus, vel qui legere nescierint aliud opus pœnitentiæ faciant semel in septimana ad arbitrium superioris. In supra dicta enim cõcessione, & in alijs à Sixto IV. Minorib. & Prædicatoribus concessis id ipsum sine limitatione

K In 1. impr. fo. 64. & in 2. fo. 8. cõc. 131. & in suppl f. 96. conc. 34.
l in mon. in 1. imp. fo. 65. & 2. fo. 148. cõc. 360.
m fo. 47. §. 1. & f. 48. §. 2.
n Colle. comp. D. Hieron. ti. indulg. plenaria per cõmunicationẽ. §. 7.

quis

ipsis indulgetur. Verum est tamen, quòd dictæ concessiones seruiunt pro nouitijs, & seruitoribus. In hac enim concessione Innoc. VIII. nulla fit mentio de nouitijs, & seruitoribus sed tantũ de religiosis. Seruiunt etiam pro donatis, & oblatis monasteriorũ ordinis, in synceritate tamen fidei, & vnitate Sanctæ Romanæ Ecclesiæ persistentibus, prout concessit Eugenius IV. viuæ vocis oraculo Ioanni Cardinali S. Pauli super hoc facto, prout refert Collector a Compendij D Hieronymi. *Fis enim, & fratribus eiusdem ordinis præsentibus & futuris pro tempore existentibus professis conuersis, & cum proposito profitendo nouitijs concessit vt quicunque presbyteri regulares, aut seculares omnium & singulorum peccatorum suorum, criminum & excessuum, de quibus in genere, vel in specie corde contriti, & ore confessi fuerint, & in quibuscunque confessionibus recitatis, & etiam de oblitis plenariã indulgentiã, & remissionẽ in articulo mortis, authoritate apostolica libere, & licite concedere valeant, & possint Quod si de illo reputato tũc mortis articulo, aut infirmitate in qua eorum quilibet constitutus fuerit non decesserit, semper indulgentia prædicta intelligatur reseruari ad verum mortis articulum. Et ne, quod absit, propter huiusmodi gratia procliuiores ad illicita perpetrandum in posterum reddatur, voluit quod si ex confidentia huiusmodi aliqua forsan illicita commiserint prædicta remissio circa sic commissa nullatenus eis suffragetur. Et insuper voluit, quòd singulis vnius anni hebdomadibus teneantur ad prædictã indulgentiam lucrandum septem Psalmos cum suis litanys recitare, & non sciuntes literas alia opera pia in singulis similiter hebdomadibus facere. Sed cum hoc addito, quod qui impedimento detentus in dictis vnius anni hebdomadis commode recitare, aut pia opera facere nequiuerit, vel si ex inaduertentia, vel obliuione aliquid omiserit, ex tunc in vna altera septimana etiam alterius anni sequenti, vel alias quam primum illud implere possit, satisfaciat. Tãdem declarauit, quod si prælibatos psalmos, aut pia opera in toto vel in parte quis commode adimplere nequiuerit aut omiserit, tunc etiã quilibet presbyter, aut confessor huiusmodi opera in alia pietatis commutare possit & valeat, prout saluti animarum expedire viderit.* Quæ verba posteriora summè sunt notanda, Cum enim arbitrio confessoris commutatio dictorom psalmorum committatur per Eugenium Quartum, & per Nicolaum Frãcum legatum a latere Sixti Quarti pontificatus eiusdem Sixti anno sexto, die tertia Maij anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo, authoritate apostolica, prout habetur in eodem compẽdio b non est cur fatigemur in allegatione aliorũ indultorum id ipsum non ita ample concedentium.

Non est tamen silentio prætereunda cõcessio Nicolai Quinti, data pontificatus sui anno quinto nonis Augustini prædictam Eugenii concessionem declarans, & amplians, prout habetur in eodem compendio. c *In qua concessis quod cum aliquis fratrũ vel aliorum supradictorum incurrerit in dementiã, lethargiam, vel amiserit expressionem loquela propter infirmitatem, vel alias antequam absoluatur, & illi fiat plenaria remissio: vel quia non fuit copia confessoris cum talis casus seu similis euenerit in dicto mortis articulo, quicunque presbyteri seculares, vel regulares eum valeant absoluere & huiusmodi omnium peccatorum suorũ plenariam remissionem authoritate Apostolica possint et valeant, vel illis impendere. Quod si talis infirmus supervixerit nihilominus dicta plenaria remissio quoties sibi facta fuerit perinde valeat, ac si de huiusmodi infirmitate decederet.* Quæ verba posteriora necessarium fuit, vt apponerentur. Si.n. non apponerentur minime talis indulgentia reseruaretur ad verum mortis articulum, cum in præsumpto suum sortita fuerit

a Hier. tit. indul. plen. Campen D. §. 6.

b In eodem compend. vbi sup. §. 13.

c vbi sup. §. 7

effectum, prout contra Gersonem tenent Corduba, d & Nauarrus. Et id ipsum pro articulo mortis inuenio concessum fratribus Benedictis, prout habetur in Compendio e Mendicantium.

ARTICVLVS VII.

Quid per articulum mortis intelligatur.

RESpondeo dicendo, hunc articulum proponi vt intelligatur, quid per articulum mortis importetur in concessionibus in superiori articulo allegatis. Et respondeo quod articulus mortis non solũ dicitur ille, in quo constitutus non euadit à morte, sed etiã ille, in quo probabiliter timetur aut speratur mors à medicis, seu ab alijs viris cordatis etiam si postea euadat, & conualuerit, vt probant aliqua iura, f sic intelligenda, & resoluunt Abbas, Baldus Ripa, & Nauarrus. Vnde cũ hoc verissimũ sit alienã à iuris principijs videtur opinio, & sentẽtia contraria Doctissimi Cani, g quẽ sequuti sunt, Soto, & Couarruuias, existimantes articulum mortis solum illũ esse à quo quis non euadit. Decipiuntur tamen tantæ authoritatis viri, existimãtes longo differre articulum mortis à periculo mortis, cũ verius sit periculum mortis, prout sonat moralem quandam certitudinem moriendi, idem esse quod articulus mortis. Et ita intelligẽda est clausula Bullæ Cruciatæ, ibi *in articulo mortis, & omnia priuilegia concedentia eo tempore potestatem absoluendi*, vt in specie aduertunt, Paludanus h Decius, Antoninus, Adrianus, & Syluester, pro quibus Antoninus Gomecius in sua expositione Bullæ Cruciatæ i cõsiderat sæpe apud Romanos Pontifices vnum pro alio vsurpari, vt videre est in specie textus capituli, eos de sententia excommunicationis in Sexto, vbi mortis articulus in principio positus paulo inferius mortis periculum nominatur. Et idem satis colligitur ex alijs iuris canonici decretis. Et hoc idem Doctores vtriusque iuris existimarunt prout colligitur ex quadam glossã, vbi Felinus, tenẽt Bartolus & Iason.

Neque prædictis obstat argumentum eorum, scilicet, articulum significare momentum, vt testatur Canon. Nam satis dicitur esse in articulo id est in momento mortis, qui est in periculo aliquo eminẽte, in quo verisimiliter mors imminet, & timetur. Et licet non sit certa, quia scilicet, euadere potest, verbi gratia, vt ille qui est in naufragio, in bello, in obsidione aliqua latronum, hostiũmve, in febre aliqua acuta seu in graui infirmitate cõstitutus, & in muliere iam paritura, prout tenet Abbas, K aut ab extrinseco, vt in mortis supplicio. In his enim casibus in momento potest fieri mors certa, & ita receptum est in praxi. Alioquin sequeretur absurdum si expectanda esset mortis certitudo, quod infirmus, scilicet, amitteret loquelam, vel incideret in phrenesim, vel amentiam, quo tempore neque cõfessio fuisset facta, neque absolutio sacramẽtalis esset firma, iuxta tradita ab Abulnese l & ab eisdem Cano, & Soto. Et iuxta hæc sunt intelligenda resoluta à Quintiliano, Mandosio.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum absolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur, si non decedat, peccata reseruata iterum superiori confiteri.

RESpondeo dicendo, quod minimè tenetur se prælato superiori exhibere, cum semel iam sit virtute dictorum priuilegiorum absolutus. Neque obstat quædam Decretalis m vbi videtur cõtrariũ determinari. Nã respõdetur, quod in casu illius Decretalis iure extraordinario datur absolutio ab eo,

d Cord[illegible] quæst[illegible] de [illegible] e c.[illegible] de sent. exc.

f Can. de pœnit. s. p. p. 114 Sot. in 4. in l. 78. qu. 4. art. 4. Cou. in ca. alma. mater. 2. p. §. 11. n. 8.

g Palud in 4. d. 27. q. 2. in 3. casu. Anto. 3. p. tit. 14. cu. 17. & tit. 14. c. 47. Adri. de confess. n. 134 Syl v. confess. 146.

h Fel. 85. p. 2. in fine.

i c. non dub. 5. c. ea nascitur. 13. cap. quid de ys 26. cap. quamuis 18. de sent. excõ. c. si quis suad. diabolo. 1. p. 4. glos in §. præterea c. pastor de offic. ordin. versic. preterquã vbi Fel. coroll. Bar. & Ias. an. 27. in l. 1. C. de sac. eccles.

K Abb. in ca. quod in te de pæn. & remis.

l Abul. supr. Matth. c. 16. q. 59. col. vlt. Can. de pœni. s. p. p. 128. So. in 4. d. 18. qu. 2 ar. 5. col. 5. Mand. de signa. gratiæ ti. confess. f. 121.

m c. eos 22. de sent. excomm. lib. 6.

qui alias non poterat absolui. Ideo moderamine ibi scripto illius Decretalis authoritate reducitur absolutus in excommunicationem. Secus tamen est in nostra specie. Nam cum in articulo mortis dicti cōfessores regulares habeant plenam facultatem a Papa absoluendi à quibuscunque reseruatis semel ab eo absolutio præstita valuit tanquam ab eo, qui pleno iure potuit absoluere, neque tenetur se iterum exhibere superiori, etiam si mortem euadat, cum obligatio iam semel extincta amplius nō reuiuiscat, prout dicitur in iure *a* & hanc opinionem tenet Paludanus. *b*

a Si quis suas q. 1. §. uen. ff. solut. mat. ca. quaris & vbi gl. v. cōtra habet de cōf. d. 4
b Pal. in 4. d. 3. q. 1. ar. 2. cō. 3.

ARTICVLVS IX.

Quis ordo debeat seruari in plenaria absolutione in articulo mortis.

RESpondeo dicendo, quod necessarium est, quod dicta absolutio à confessore concedatur. Si enim ipsam non concesserit, minime indulgentiam lucrabitur. Ita affirmat Collector *c* priuilegiorum ordinum Mendicantium. Vbi ait, quod fratres Minores, & alii Mendicantes in concionibus possunt concedere auditoribus tot annos, & dies indulgentiarum, quibus eam indulgentiam minime concedentibus nō lucrabitur. Secundo dico, quod hæc indulgentia non debet concedi antequam probabiliter videatur infirmum esse in extremis, sed eo temporis momento debet concedi, quo mortaliter credatur ipsum ad minus mortaliter non peccaturum. Si enim ante hoc tempus concedatur potest contingere, vt ipsa indulgentia ei non prosit ad pœnas peccatorum postea commissorum exoluendas, & alia satisfactione indigebit, quam forte in tam breui temporis momento non poterit applicare & sic in purgatorio luet pœnas. Verum est tamen quod confessores in hoc non debent esse nimis circunspecti, & soliciti. Potest enim mors ita repentine & casu obuenire, vt vix prædicta indulgentia concedi possit.

c Collect. in cōp. ti. indulg. in fine materia in 2. notabili p. 29.

Aduertant confessores, quibus verbis indulgentiā concedant. Licet enim in aliquibus confessionalibus proponatur forma absolutionis plenariæ à culpa & pœna & proponatur etiam forma absolutionis ab omni casu etiam pertinente ad Papam concessæ fratribus in agone existētibus authoritate priuilegiorum ordinis: his tamen formis absolutionis minime coarctantur confessores, prout affirmant Nauarrus *d* & Corduba. Verum est tamen, quod securius est vti dictis formis. Tum, quia aliqui ignorantes confessores concedentes prædictam indulgētiam aliqua adhibebant contra tenorem concessionum, dicentes pœnitenti in absolutione, *De quibus corde contritus, & ore confessus fueris.* Adhibebant ēt alia verba videlicet, *Præter ea, quæ cum confidentia indultorum tuorum commisisti.* Quæ verba prout affirmat Syluest. *e* contra mentem suæ Sanctitatis apponebantur. Sed quia formæ appositæ non ea breuitate nituntur, qua commode vti possit, securissimū est, quod pœnitens petat, vt absoluatur virtute suorum priuilegiorum, secundum suæ Sanctitatis intentionem. Qua petitione proposita dicat confessor. *Auctoritate apostolica absoluo te ab omnibus peccatis tuis, in quantum possum auctoritate Apostolica mihi commissa; & restituo te sacramentis matris Ecclesiæ, & concedo tibi indulgentiam plenariam quam tibi concessam à Domino Papa si forte non morieris, auctoritate apostolica reseruo pro vltimo mortis articulo tuo, In nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti. Amen.*

d Nau. in lib. 10 notab. 30. n. 6. idem in c. 36. nu. 8. Cor. de indul. q. 38
e Syl. ti. ind. q. 19. p. 5.

ARTICVLVS X.

Vtrum in aliquibus festiuitatibus possit fratribus indulgentia plenaria concedi.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus, *Concessit, quod fratres seu monachi carthusienses possint eligere confessorem idoneum dicti ordinis solummodo, qui eos semel in anno in festiuitate Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis ab omnibus, & singulis peccatis suis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis plenarie absoluere ualeat in perpetuum.* Ita habetur in compendio *f* Mendicantium. Item Leo Decimus concessit, *Licentiam ac facultatem omnibus Monialibus Sanctæ Claræ et ancillis Beatæ Virginis, vt quater in anno possint se à suis superioribus, siue confessoribus, aut alijs fratribus de ordine fratrum Minorum deputatis facere absolui ab omnibus peccatis suis, qualitercunque commissis ac similiter absolui vel potius dispensari ab omnibus ac singulis votis exceptis substātialibus emissis in earū professione, quæ solēt fœminea leuitate pro qualibet minima necessitate emitti. Ita tamen quod nulli ipsarum hac gratia suffragetur si confisæ de ipsa aliquid attentarent cōmittere, quod oculos diuinæ maiestatis earū uiolādo professionem offenderet. Et insuper placuit suæ Sanctitati de benignitate Apostolicæ pietatis concedere facultatē earū confessorib. de licētia prælatorum easdē audientib., quod ea plenitudine eas absoluant, et illi statui innocentiæ restituant, qua Sanctitas sua faceret si ipsam in confessione auscultaret peccata. Et quod post hac authoritate Apostolica omnibus & singulis sanctam benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis suæ.* Ita habetur in supplemento. *g* Et idem Leo X *Concessit prædictis monialibus S. Claræ sub cura fratrum Minorum obseruantiæ existentibus vt in omnibus solemnitatibus Domini Sabbaoth, & Virginis Mariæ, ac omnium Sanctorum et Sancti Patris nostri Francisci, & S. Claræ possint confessores earum in absolutionibus suarum confessionum eas plenariè absoluere & pœnitentiam salutarem iniungere.* Ita habetur in supplemento ordinis *h*

f Cōpend. mē. ti. absolut. extraordinari a quoad fratres in 2. impre. § 11.
g In suppl. fo. 93. conc. 290.

Et idē Leo X. *Concessit ancillis et sororib. ordinis B. M. V. sub regimine fratrū Minorum obseruantiæ existētib. vt in omnibus solemnitatibus Domini Sabbaoth, & B. Mariæ Virginis & Petri & Pauli, & S. Francisci omniumq; sanctorum. atq; per totam maiorem hebdomadā confessores earum quicumque fuerint, siue ordinarie à prælatis deputati, siue aliter (dummodo eas audiāt de cōsensu suorum prælatorū) possint in absolutionib. earum à peccatis suis eas plenariè absoluere ac pœnitentiam salutarem iniungere. Quo vero ad fratres prius suorum superiorum & eorum curam gerentium licentia, & assensu habitis.* Ita habetur in eodem supplemento. *i*

h fol. 42. conces. 122.

Et idem Leo Decimus finaliter, *Concessit fratribus Minoribus regularis obseruantiæ quod semel in quolibet anno vltra alias indulgentias, quas à Sede Apostolica habent possint plenariè absolui, & indulgentiam plenariam consequi in festo Sanctæ Catharinæ Virginis, & Martyris,* Ita habetur in eodem supplemento. K

i Fol. 43. conces. 137.
K Fol. 49. conces. 199.

Ex his omnibus concessionibus colligitur summariè quod fratres Minores & Moniales S. Claræ ac Tertij ordinis sub obedientia fratrum Minorum degentes possunt absolui ab omnibus peccatis & censuris plenariè semel in vita, & in articulo mortis nō quater in anno diebus, quibus maluerint, & in festis Domini Sabbaoth, & Beatæ Virginis Mariæ, omniumque Sanctorum, & Apostolorum Petri & Pauli, ac Sancti Francisci, Sanctæ Claræ, Sanctæ Catharinæ, & per totam maiorem hebdomadam, de consensu tamen suorum prælatorum.

Circa quod est notandum, quod alii Religiosi Mendicantes & alii suorum priuilegiorum communicantes, possunt similiter his absolutionibus absolui,

ui, præterquam in absolutionibus Beati Patris nostri Francisci, & Sanctæ Claræ, Loco tamen istarū duarum absolutionū possunt dicti Religiosi absolui in diebus festiuitatum suorum Patronorum. Verbi gratia, fratres Prædicatores possunt absolui plenariè in die Sancti Dominici, & Sanctæ Catharinæ de Senis. Et fratres Augustinienses possunt absolui in diebus Diui Augustini, & Sanctæ Monicæ. Quod.o. pro nostris festiuitatibus nobis concessum est illis pro suis est etiam indultum, prout supra allegando concessionem quandam Iulij Secundi diximus in quæstione de cōicatione priuilegiorum.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Religiosi possint frui absolutionibus plenarijs à Leone Decimo concessis sine licentia suorum prælatorum.

a Collect. in comp. tit. absolutio extraordin. quoad fratres iuxta fi. Respondeo dicendo, quod Collector *a* priuilegiorum Mendicantium tenet nonnullos fratres decipi credendo quod possint eis vti absque licentia suorum superiorum. Pro cuius rei intelligentia est aduertendum, quod in omnibus ipsis vltima duntaxat excepta, quæ est pro die Sanctæ Catharinæ Virginis & Martyris semper positum est à Summo Pontifice, quod solum possint fratres & Moniales sic plenariè absolui à prælatis suis, vel à confessoribus per eos deputatis, seu de licentia eorundē. Sed ad omnem ambiguitatem circa hoc tollendā, quod, scilicet, absque licentia superiorum, & non quorumcunque: sed saltem prouincialium, non potest quis præfatis absolutionibus plenarijs gaudere quoad casus reseruatos, notanda est ac menti commendanda quædam clausula in tabula congregationis generalis ordinis Minorum de obseruantia Burdegalensis posita tenoris subsequentis.

Vt fratribus iuxta regulæ puritatem maior recipiendi sacramentum pœnitentiæ tribuatur occasio Reuerendissimus Pater minister generalis tam quoad fratres, quam quoad Moniales reuocat omnes gratias, facultates, confessionalia, & indulgentias, & quaslibet literas sub quacunque verborum forma etiam à Sede Apostolica concessas siue vigore Bullæ Cruciatæ vel fabricæ Sancti Petri de Vrbe, aut quorumlibet confraternitatum in quantum sunt in præiudicium casuum ministris reseruatorum, declarando, esse contra sanctissimi Domini Papæ voluntatem, tam fratres quam sorores vti præfatis gratijs quoad confessiones faciendas de casibus prædictis, aut contra instituta ordinis, aut prouincialium ministrorum quouis modo sit, etiam irritum esse & inane quidquid alias fuerit attentatum. & hoc vigore cuiusdam Breuis præmissorum declaratorij ab Alexandro Papa olim concessi, & Breuis specialis Leonis X. Reuerendissimo patri ministro Generali missi, & in hoc capitulo publicati.

Circa prædictam opinionem Collectoris aduertit Corduba, *b* quod quoad lucrandum indulgentias, & similiter quoad absolutiones à censuris, secundū quod conceditur in ipsis priuilegiis, saltē in foro conscientiæ bene possunt fratres vti præfatis concessionibus sine licentia suorum prælatorū, non autem quoad absolutionem à casib. reseruatis prouincialibus in ordine Minorum: quia sic declarauit Reuerendissimus pater frater Franciscus de Angelis minister Generalis in capitulo prouinciali prouinciæ Castellæ Toleti celebrato anno Domini 1524. præsente ipso patre Corduba: dicens, quòd sic erant intelligendæ concessiones præfatæ. Quod confirmatur ex quadam concessione Leonis X. de qua in supplemento ordinis. In qua Leo X. *Prohibuit, & declarauit quod nullus fratrum Minorum regularis obseruantiæ possit accipere Bullas Cruciatæ, seu alias indulgentias generales concessas, aut concedendas, vt possit vti gratijs ibi contentis (vtpote contrà regularia ordinis instituta, confiteri quibuscunq; sacerdotibus, & absolui à casibus reseruatis, & in diebus ieiuniorum manducare lacticinia, & facere alia, quæ nō decet religiosus tam altæ, & strictæ professionis) nisi solum ob aliquam necessitatem particularem pro qua prædictæ obseruantiæ authoritas non esset concessa. Et tunc examinata huiusmodi necessitate a generali, vel prouincialibus aut custodibus, ac de eorum expressa licentia, & in scriptis habita.* Qui Leo X. postea, *Prohibuit, sub excōmunicationis latæ sententiæ pœna, ne fratres prædicti, aut moniales Sanctæ Claræ, seu tertiæ regulæ vtentur vllo modo gratijs, indulgentijs libertatibus, immunitatibus bullarum Cruciatæ, seu aliarum consimilium quouis quæsito colore contra obedientiam ordinis, & absq; speciali licentia suorum superiorum.* Ita continetur in eodem supplemento. *c* *c Suppl. fo. 48. conc. 144.*

b Cordub. in addit. ad compendium vbi supra.

Confirmetur item: quia Gregorius Tertius decimus in literis Apostolicis, provt refertur in Cōpendio *d* Societatis, *Declarauit nō esse neque fore vnquā mentis suæ, aut Sedis Apostolicæ, vt personæ Societatis absq; expressa superioris eiusdem Societatis licētia vtātur facultatibus, quæ in Iubileis, Bullis Cruciatæ confessionalibus, aut alijs quibusuis Apostolicis indultis, quæ communitatibus aut priuatis personis, aut pijs locis quomodocunque aliter hucusq; concessa sunt, aut in posterū concedentur, etiamsi in illis expresse indulgeatur, vt oēs regulares, ēt Mendicantes eiusmodi facultatib. vti possint.* Et Sixtus IV. anno Domini millesimo quadringētesimo secūdo Pōtificatus sui anno duodecimo Kalēdis Februarij id ipsum concessit ordini D. Hieronymi, vt in eius cōpendio *e* continetur. Quarū aliqua licet hodie in religionibus aliquibus non seruentur propter suspensionem Bullarum Cruciatæ, nostram tamen sententiam maximè confirmant. *d Compen. societatis ti. ab solu. §. 11.* *e Compen. D. Hieron. tit. cōfessionale. § 2*

ARTICVLVS XII.

An virtute dictarum cōcessionum Leonis Decimi possint confessores absoluere fratres à censuris & irregularitatibus, & à casibus Papæ reseruatis.

Respondeo dicendo, quod virtute primæ cōcessionis Leonis X. quatuor absolutiones plenarias cōcedentis non possum mihi persuadere ipsos cōfessores à casib. Papæ reseruatis, & per cōsequēs ab excōicationibus ipsi reseruatis nō posse absoluere Religiosos, cū in ea indulgeatur, quod ea plenitudine eos possint absoluere, & illi statui innocētię restituere qua sanctitas sua faceret, si ipsemet in cōfessione auscultaret peccata. Quæ verba maximam habēt emphasim, & efficaciā tantam vt auderē dicere virtute dictarū absolutionū religiosos cōtritos, & debite confessos nō solū liberari ab omni culpa, sed ēt ab omni pœna pro peccatis debita. Hoc. n. significat status innocentiæ, cui per absolutiones ipsi restituuntur. Quantum vero ad absolutiones aliarum festiuitatum præter absolutionem in die Sāctæ Catharinæ Virginis, & Martyris, nolo præcipitare sententiam, dicendo virtute earum indulgentiam pœnarum plenariā ipsos absolutos cōsequi posse, cū in his dicatur, quod imponatur ipsis pœnitentia salutaris, quæ verba aliqualiter denotant indulgentiā plenariam omnium peccatorū in ipsis minimè cōcedi. Quantū vero ad absolutionē, & dispensationem irregularitatis in ea sentētia sum, saluo semper iudicio alterius melius sentientis, quod virtute dictarum concessionum minimè possunt cōfessores

dispen-

dispensare in irregularitatibus, cum in eis nulla fiat mentio de absolutione, & dispensatione, & censuris, & sit opinio doctissimorum virorum, quod, etiã si concedatur absolutio, & dispensatio à censuris, in aliquibus Bullis, aut priuilegijs, non censetur concessa dispensatio ab irregularitate, cõtracta ratione alicuius peccati, cum irregularitas non sit censura, prout tenet Gambarus, *a* Soto, Nauarrus & Henriquez, quos sequitur doctissimus Sahagum. Quã opinionem ego modo sequor, & in nostra cõfessorum summa secutus sum, videns Summos Pontifices in Iubileis, quę modo conceduntur declarare, non esse suæ intentionis, quod confessores virtute ipsorũ in irregularitate procedente ex delicto occulto dispensent. Quod expressius præcipit sanctissimus Dominus noster Clemens Octauus in Iubileo, quod publicare fecit, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo. Et hoc est tenendum, Licet nouissime Gutierez in noua impressione Canonicarum quæstionem in sua antiqua persistens opinione contrarium dixerit, respondens ad argumentum suprapositum, scilicet, quod irregularitas, quæ nascitur ex delicto occulto, verbi gratia, quando aliquis excommunicatus suspensus, vel interdictus celebrat, est effectus censuræ, quoniam à censura originem suam ducit. Quæ responsio mihi non placet tanti viri authoritate semper salua. Licet enim à censura originem trahat irregolaritas, tamen non est censura prout tradunt Ioannes *b* Andreas, & Panormitanus, & communiter Doctores. Aduerte tamen, quod, licet dicti fratres virtute dictorum priuilegiorum non possint dispensare in irregularitatibus; attentis tamen alijs possunt dispensare, prout articulo sequenti disputabimus.

a Gãb. lib. 10. n. 415. Sotus, lib. 5 de iust. q. 1. art. 4. col. 4. Nau. c. 27. num. 174. & num. 134. & consil. 606. 2. col. Hẽriq li. 7. de indul. c. 33. nu. 6. Sahagun. in c. at si clerici. §. de adul. nu. 122. de indicijs.

b Io. Andr. & Panor. in c. 2. de clerico. excom. minist.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum possint confessores dispensare cum fratribus irregularitatibus.

RESpondeo dicendo, *Cõfessores per suos prælatos deputatos, & pro tempore deputandos posse semel in vita dispensare super quibuscunque irregularitatibus & inhabilitatibus quovis modo contractis in omnibus, & singulis etiã Sedi Apostolicæ specialiter & expresse reseruatis (bigamiæ homicidij voluntarij, mutilationis membri casibus duntaxat exceptis) semel dispensare, ac eos habilitare vt non promoti ad omnes sacros ordines, & missarum celebrationem promoueri possint & ipsi promoti in eisdem ministrare valeant, & quod ad quascunque dignitates administrationes & officia ordinum (etiam si curam habeant animarum) recipi, illisque præfici, & assumi Apostolica authoritate valeant & possint. Et voluit Eugenius Quartus, quod si prædictas censuras vel earum aliquam ignoranter, vel inaduertenter incurrere contigerit, a talibus prælati, & confessores prædicti quoties opus fuerit, & oportunum absoluere, ac super irregularitate, vel irregularitatibus ex talibus censuris postea celebrando, vel prædicando, vel diuinis se immiscendo, vel alias contracta, vel contractis quoties opus fuerit, vt similiter dispensare authoritate prædicta valeant.* Ita habetur in monumẽtis *c* ordinum.

Circa quam concessionem primum est notandum, quod videtur sibimet ipsi contrariari. Primo enim generaliter concedit, quod prædicti cõfessores possint dispensare in quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus quouis modo contractis. Et in fine dicit, quod possint dispẽsare in irregularitatibus ortis propter censuras ignoranter, vel inaduertenter incursus. Quæ modificatio non consonat, neque cõgruit cum generalitate prædictorum verborum, ibi, *Quouis modo contractis.* Quæ verba denotant habere supradictos confessores authoritatẽ ad dispensandum in omnibus irregularitatibus (exceptis tribus ibi appositis) etiam si à censuris inaduertenter & temeratiè contractis originẽ or. At huic difficultati respondeo, quod Eugenius Quartus concessit, vt semel in vita possint confessores dispẽsare in omni irregularitate (exceptis illis tribus) quouis modo contracta. At in fine amplians suam concessionem ait, quod non semel in vita, sed quoties opus fuerit, possit dispensare in irregularitatibus tantum originem trahẽtibus à censuris ignoranter, vel inaduertenter contractis.

c In 1. impr. fo. 61. et in 2. fol. 64. concess. 81.

Secundo est notandum, quod licet Eugenius Quartus supradictam concessionem fecerit fratribus Minoribus de obseruantia prouinciarum Regni Castellæ, postea tamen Pius Secundus eam cõcessionem ad totam familiam extendit, prout patet ex dictis in hoc primo tomo in quæstione de communicatione priuilegiorum.

Tertio est notãdum, quod ad gaudendum supradicta cõcessione voluit Dominus Papa *Quod singuli prædictorum qui sufficientis literaturæ fuerint per vnum annum a tempore, quo concessione huiusmodi gaudere voluerint singulis septimanis (impedimento cessante legitimo) semel septem Psalmos Pœnitentiales cum litanijs recitent siue legant: alij vero non sufficienter literati alias orationes iuxta confessorum suorum arbitrium, prout animarum suarum saluti visum fuerit dicere teneantur. Et quod si fortè impedimento detenti in dictis anno & septimanis orationes prædictas commode dicere non potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiserint, ex tunc alia septimana sequentis anni supplere teneantur.* Ita habetur in Monumentis *d* ordinum.

d In 1. impr. fol. 62. & in 2. fol. 65. concess. 86.

Aduertendum tamẽ, quod idem Eugenius Quartus Pontificatus sui anno decimo tertio, decimo quinto Kalendis Nouẽbris. *Confessoribus deputatis, vel deputandis in monasterio Sanctæ Mariæ de Guadalupe concessit, vt possint authoritate Apostolica dispensare cũ fratribus professis, cõuersis nouitijs perpetuum oblatis & donatis super quibuscunque irregularitatibus eo modo quo cõcessum est supra ab eodem Eugenio Quarto confessoribus Minorum vt scilicet semel in vita possint dispensare in omnibus irregularitatibus quocunque modo contractis, exceptis tribus & possint etiã dispensare quoties opus fuerint in omnibus irregularitatibus & censuris inaduertẽter & ignoranter incursis.* Prout affertur in Compendio Diui Hieronymi. Quia Eugenius Quartus in ea facultate non posuit onus dicendi dictas litanias. Et sic per communicationem confessores ordinum Mendicantium habent id ipsum priuilegium. Licet enim tantum confessoribus Sanctæ Mariæ de Gaudalupe pro fratribus eiusdem monasterij fuerit primo cõcessum; postea tamen per Piũ Quartum, & Pium Quintum fuit ad omnia ordinis monasteria deriuatũ: cum ad petitionem Catholicissimi Regis Philippi Secũdi omnia priuilegia vni monasterio dicti ordinis concessa ad omnia alia eiusdem ordinis per dictos Sũmos Pontifices fuerint extensa, secundũ ea, quę latè diximus in hoc primo tomo de communicatione priuilegiorum. Vnde cum sit priuilegiũ totius ordinis alijs ordinibus habẽtibus participationẽ suorũ priuilegiorum cõmunicatur.

Aduertendum insuper, quod confessores ordinis Minorum de obseruãtia possunt in articulo mortis dispensare cum fratribus in omnibus irregularitatibus, si quas fortè cõtraxerint exceptis tribus primo oppositis, prout concessit Sixtus IV. & habetur in monumẽtis, *e* & in Supplemento. Sed oẽs istæ concessiones suas limitationes habent, & onera ideo oportet, vt ad aliã ampliorẽ deueniamus. Et sic dico *Quod per priuilegiũ S. Hieronymi in Hispania potest quilibet Mendicantium semel in vita dispensari in foro* con-

e In Monument. in 1. impres. fol. 64. concess. 13. & in suppl. fo. 9. concess. 341.

conscientia à confessario per superiorem deputato super irregularitate quacunq; occasione contracta. Et ait Collector Compendij Societatis, *a* quod ita habetur in libro priuilegiorũ dicti ordinis, titulo duodecimo, folio trigesimo sexto. Circa quam concessionem aduertit dictus Collector, quod communicatur omnibus superioribus, & aliis confessarijs, quibus ipsi eã commiserint, præter quam in bigamia, in morte, in membrotum obtruncatione, & enormi sanguinis effusione: quæ Præposito generali reseruantur. Et loquitur collector secundum Societatis constitutiones, & literas Apostolicas, quibus vsum priuilegiorum potest generalis limitare. At in aliis Religionibus, vbi generales dicta concessione minimè vtuntur, quilibet confessarius, per superiorem deputatus potest in his dispensare in foro conscientiæ. Verum tamen est, quod non debent prælati hoc committere, nisi viris doctis & circunspectis.

a Compen. So ciet. ti. dispen. §. 6.

Aduertit deinde, quod per Concilium Tridentinum *b* videtur sublata facultas confessarijs dispensandi in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, sed videtur quod possumus, in foro cõsciẽtiæ vti hoc modo, cum in foro conscientiæ sint nostra priuilegia contraria Concilio Tridentino, iã a Pio Quinto reualidata. Sed ego puto huic priuilegio non derogari per Conciliũ, cum tantum loquatur de Episcopis, quibus non committit dispensatio nem irregularitatis homicidij voluntarij. Nos autẽ hic loquimur de prælatis regularibus, qui erga suos subditos maiorẽ habent authoritatem, quam Episcopi. Sed alia generaliter suo modo est cõcessio de qua in superioribus fecimus mentionem, qua Sixtus IV. *Concessit omnibus fratribus Minoribus præsentibus & futuris tam professis, quam nouitijs, qui tamen habent propositum profitendi, nec non famulis, & seruitoribus prædictorum, & monialibus Sanctæ Claræ, & Tertiarium & Tertiarijs, vt quilibet eorum possit semel eligere confessorem de eiusmodi obseruantia qui audita eorũ confessione dispenset cum eis in omnibus irregularitatibus, si quas fortè contraxerint homicidio voluntario, & mutilatione membri semper exceptis.*

b Seß. 14. de reform. c. 7.

Circa quam concessionem aduertit Collector Compendij Mendicantium, quod licet Sixtus Quartus non excipit in eo irregularitatem ex bigamia prouenientem, tamen pro excepta debet semper haberi: quia est grauior reliquis ad dispensandum; & quia idem Pius Quartus in quodam indulto facto prælatis ordinis Minorum ad dispensandum cum fratribus excepit bigamiam, prout habetur in eisdem ordinis Monumentis *d* Vnde cum prælatis ad dispensandum cum bigamis negat facultatem, credendum est à fortiori eam confessariis in hac concessione negasse.

c Collectio ti. absolu. extra ordin. quoad fratres §. 5.

d In 1. impr. fol. 61. & in 2. fol. 144. col. 2. 212.

QVAESTIO LXIII.

De confessarijs, quo ad facultatem dispensandi in impedimentis, & in votis, & in ipsa commutandi, in octo articulos diuisa.

Circa quam quæruntur Octo.

1 *Vtrum confessores Mendicantes possint dispensare ad petitionem debiti cum incestuosis.*

2 *Vtrum confessores Mendicantes possint dispensare cum coniugatis voto castitatis astrictis, vt possint petere debitum.*

3 *Vtrum confessores Regulares possint in sæcularium votis dispensare.*

4 *Vtrum confessores Regulares possint commutare vota sæcularium.*

5 *Vtrum prædicti Regulares possint commutare iuramenta, & in ipsis dispensare.*

6 *Vtrum confessores Regulares possint dispensare et commutare vota Episcopis iure speciali reseruata.*

7 *Vtrum virtute dictorum priuilegiorum possint regulares commutare, & dispensare vota pœnalia.*

8 *Vtrum confessores Mendicantes possint aperire literas domini Papæ, & iuxta earum tenorem dispensare, ut Magistri in Theologia.*

ARTICVLVS I.

Vtrum confessores Mendicantes possint dispensare cum incestuosis ad petitionem debiti.

Respondeo dicendo, quod secũdum ius cõmune, & consuetudinem dispensatio horum casuum Ordinarijs reseruatur, secũdum ea, quæ tradit Nauarrus, *e* at confessores Minorum regularis obseruantiæ cum licentia suorum Prouincialium possunt dispensare cum impeditis causa copulæ carnalis mariti cum consanguinea vxoris intra quattuor gradum, vel consanguinei mariti cum sua vxore; & hoc per declaratio nem quandam à Iulio Secundo factam concessioni Martini Quinti pro Benedictinis Patribus, & per aliam Pij Quinti, viuæ vocis oraculo habitam à reuerendo patre Fratre Ioanne de Aguilera, Commissario generali curiæ Romanæ regularis obseruãtiæ vigesimo septimo die Septẽbris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono, cuius tenor sequitur, *Possunt dicti confessarij si sint viri docti, & iuxta formam Concilij Tridentini approbati ex commissione Prouincialis dispensare in foro conscitẽtiæ ad petendum debitum cum his qui consanguineam, vel consanguineam sui coniugis post matrimonium carnaliter cognouerunt.* Ita refertur in Compendio Societatis Iesu, *f* & huius concessionis testimonium dat Veracruz *g* in speculo coniugatorum, & doctissimus Palatius.

e Nauarr. in man. c. 22. nu. 94. 71. & 95.

f In comp. Societ. tit. disp. §. 8.

g Veracruz in specu art. 21. de imper. incest. in fin Ba la. in 4. d. 22. disp. 2.

Circa quod est notandum, quod post Concilium Tridentinum hoc priuilegium nõ est necessarium, quãdo fuerit copula carnalis inter cõsanguineos extra secundum gradum. Quia cum ex huiusmodi copula affinitas non contrahatur inter coniugatos, non versatur aliquod impedimentum, & per consequẽs possunt coniuges petere debitum absque alia dispensatione. In quam opinionem inclinat Veracruz in suo speculo cõiugatorum, quam sequitur nouissimè Gutierrez, & in hanc sententiam inclinat Nauarrus, & eam tenẽt multi Theologi, & Iurisperiti, & est longè probabilior quam contraria aliquorum Theologorum, & Iurisperitorum, secundum Petrum Ledesmium. Eandem sententiam tanquam manifestam ex decreto Concilij Tridentini sequitur, & probat Bibaldus in Candelabro aureo, dum agit de Sacramento matrimonij, addens quod, ita consulti tenuerunt magistri Sacramentoticæ, & Complutẽ, & Guerrero Archiepiscopus Granatensis. Et eandem opinionem sequitur Blancus Archiepiscopus Compostellæ. Et probatur nostra sententia: Maritus enim cognoscens consanguineam vxoris suæ extra secundum gradum non prohibetur petere debitum ratione incestus præcisè, si enim ratione incestus præcisè prohiberetur petere debitum prohiberetur etiam illud petere cognoscendo aliquam suã consanguineam, verbi gratia, matrem aut sororem suam, hoc autem nullo iure diffinitur, ergo prohibetur ratione affinitatis, quæ contrahitur ratione incestus cognoscendo aliquã consanguineã vxoris suæ.

Hæc

a Conc. Trid. sess. 24. de ref. cap. 4.

Hæc autem affinitas secundum decretum Concilij a Tridentini non contrahitur, nisi quando maritus cognoscit consanguineam vxoris suæ in primo, aut secundo gradu. Nec obstat, quod in dicto Concilio Tridentino solum diffiniatur contrahi affinitatem propter copulam fornicariam intra primum & secundum gradum, ad effectum dirimendi matrimonium, & non dicitur ibi, extra dictos gradus non cõtrahi affinitatem ad effectum non petendi debitũ. Nam respondeo, quod si non contrahitur affinitas per copulam fornicariam extra secũdum gradum, ergo Concilium Tridentinum concedit marito facultatem ad petendũ debitum in isto casu, cum impedimentum ad petendum debitum non nascatur ex incestu præcisè, sed ex affinitate cõtracta in incestu, quæ extra secundum gradum, vt supponitur minimè cõtrahitur, prout in dicto Cõcilio diffinitur.

Ex dictis infertur, quod non sufficit habere copulam carnalem cum cõsanguinea in primo, aut secundo gradu vxoris suæ, ad hoc vt quis prohibeatur petere debitum, sed est necessarium, quod in ea copula recipiatur semen intra vas naturale. Si enim non effunditur neque recipitur semen, minimè ex ea copula contrahitur affinitas. Et sic licet contrahatur incestus, cum non contrahatur affinitas, non nascitur prædictum impedimentum, cum non origineetur ex incestu præcisè, sed ex incestu, ratione cuius contrahitur affinitas.

ARTICVLVS II.

Vtrum confessores Mendicantes possint dispensare cum coniugatis voto castitatis astrictis, vt possint petere debitum.

b D. Th. 2. 2. q. 88. ar. 3. So. in 4. d. 2. q. 2. art. 1. Ledes. 4. diffic. 32.

c In comp. Societ. tit. disp. §. 1. n. Speculũ cõiugat. ar. 5 de simplici voto fol. 102. Palat. in 4. disp. 2. pa. 712.

d In 1. tom. c. 238. conc. 14. pa. 680.

RESpondeo dicendo, quod ille, qui post votum castitatis emissum cõtraxit matrimonium, minime ab vxore sua debitum petere potest, prout resoluit D. Thom. b & tradit Sotus, & Ledesma. Et cũ eis potest dispensare Episcopus, & possunt etiam dispensare fratres Minores ad petendum debitum, si ad hoc fuerint à suis prouincialibus deputati, & ad confessiones secularium, iuxta formam Concilij Tridentini, fuerint approbati, iuxta concessionem Pij Quinti, factam ipsi die vigesimo octauo Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, prout refertur in Compendio c Societatis. Et huius concessionis dat testimonium Veracruz in suo compendio coniugatorum. Et ait doctissimus Palacius, ad eius aures peruenisse, fratres Minores hanc gratiam fuisse à Sede Apostolica consequutos. Circa quam concessionem est notandum, quod licet Episcopus possit dispensare cum coniugatis, qui post matrimonium contractum consensu vtriusque continentiã promiserunt, vt, scilicet, possint petere debitum non tamen dicti fratres neque alij Mendicantes possunt dispensare in hoc casu. Quia facultas impetrata à patre fratre Ioãne de Aguilera tãtum fuit pro illis, qui antè matrimonium contractum votum simplex castitatis emiserunt, nõ tamen de illis, qui post contractum matrimonium votum continentiæ fecerunt, prout annotaui in nostra Summa d confessorũ. Debent tamen aduertere confessarij illi, cum quibus dispensauerint, vt possint petere debitum: non obstante voto castitatis, quod ante matrimonium contractum emiserunt, vt si alter eorum moriatur, superstes qui dictum votum emisit, cum sua remanet obligatione, videlicet, quod non potest contrahere matrimonium, sine peccato: & post contractum minimè potest debitum petere, sine noua dispensatione Episcopi, aut confessoris ordinum Mendicantium ab Ordinario approbati, & a suo prouinciali ad hoc specialiter deputati.

Aduertant insuper, quod in casu posterioris articuli, & in casu huius articuli, non possunt sine causa dispensare. Causa autem legitima ad dispensandum erit, quando coniuges non possunt se continere.

ARTICVLVS III.

Vtrum confessores Regulares possint in secularium votis dispensare.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus, *Concessit monachis congregationis S. Benedicti ad audiendas confessiones deputatis ab ipsorum prælatis vt possint vota omnia permutare, ac in omnibus ac singulis casibus etiam ordinarijs, aut per synodales vel prouinciales constitutiones reseruatis cum sibi confessis dispensare, præter eas censuras, & pœnas, vota, & casus, de quibus esset merito Sedes Apostolica consulẽda.* Hæc concessio refertur à Collectore priuilegiorum Mendicantium. Sed si bene inspiciatur, non dat facultatem tunc ad dispensandum, sed ad commutandum vota, ideo ad concessiones properemus.

e In 1. impr. fol. 63. & in 2. fol. 69. concess. 151. & in supp. fol. 88. concess. 33.

f Nau. in ma. c. 12. nu. 80.

Item Innocentius Octauus, *Concessit quod confessores ordinis Minorum regularis obseruantiæ præsentati secundum formam, quam ipse tradit. & probati possint dispensare in omnibus votis in quibus possunt Episcopi, exceptis votis peregrinationis vltra duas dietas.* Ita habetur in Monumentis e ordinum, & in Supplemẽto, circa quam concessionem est aduertendum, quod licet restringatur ad formam præsentationis, quã ipsemet Innocentius addit, sentit Nauarrus f debere extendi ad confessarios regulares Mendicantes legitimè præsentatos. Sed hæc concessio nimis stricta est. Primo quia non concedit, vt confessores possint dispensare in omnibus votis Ordinario reseruatis. Secundo, quia concedit hoc non omnibus confessarijs legitime approbatis, sed confessarijs approbatis secũdum formam traditam ab ipso Innocentio, quorum approbatio non erat perpetua, sed tantum per annũ durabat, & ideo minimum si talis concessio ipsis confessoribus facta fuerit, quæ ad alios cõfessarios, quorum præsentatio & approbatio semel facta est perpetua, minimè videtur posse extendi, ideo ad alias concessiones ampliores deueniendum est. Pro quo est aduertendum primo, quod Eugenius IV. concessit, *Confessoribus deputatis, & deputandis a Priore siue præsidente monasterij S. Benedicti Vallisoleti ad ipsius prioris vel præsidentis nutum reuocandis quorumcunq; vtriusque sexus fidelium ad dictum monasterium seu ipsius Ecclesiam quacunque ex causa pro tempore confluẽtium commorantium siue existentium cuiuscunque gradus existant, confessiones diligenter audire ac cum eis & eorum quolibet dispensare super votis etiam Episcopo reseruatis, & ea commutare in alia pietatis opera toties, quoties deuotioni prædictorum videbitur expedire non obstantibus quibuscunque in contrarium.* Ita refertur in Compendio Mendicantium g

g Comp. Mend. in 2. impr. tit. absol. quo ad secula. 1. §. 16.

Sed hæc concessio habet quandam restrictionẽ, prout aduertit Collector, & patet ex litera. Non enim virtute eius potest fieri commutatio, neque dispensatio votorum extra monasterium Sancti Benedicti Vallisoleti, & per communicationem non potest fieri, nisi in monasterijs illius ordinis, & aliarum, ideo ad aliam ampliorem concessionem recurrere oportet.

h Compen. Societ. tit. de pænit. §. 10.

Pro quo est notandũ, vt refertur in cõpẽdio h Societatis Iesu. *Quod per facultatẽ Bened. Eẽnis concessã à Martino V. possunt confessores Mẽdicantes approbati ab Ordinario dispensare in votis etiam Episcopo reseruatis.*

uotis. Et affirmat hoc haberi au Compendio Benedictinorum Vallisoleti, pagina quadragesima quinta, & sequenti. Et io Compendio priuilegiorum Sancti Hieronymi *a* habetur, quod possunt etiam confessores Mendicantes & alij priuilegijs eorum gaudentes, cum omnibus super votis Episcopo reseruatis quoties opportunom fuerit dispensare. Et refertur ita concessum esse per Eugenium Quartum congregationis Sancti Benedicti Hispaniæ numero vigesimo tertio in illius compendio priuilegiorum.

a Compen. D. Hieron. tit. dispensat. in sacram. pæn. per commu. §. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum possint commutare vota sæcularium, dicti confessores Regulares.

RESpondeo dicendo, quod confessarij Mendicantes possunt commutare omnia vota exceptis vltra marinis, & Petri, & Paoli de Vrbe, Sancti Iacobi in Compostella, castitatis & religionis. Ita refertur in Compendio *b* Societatis IESV fuisse concessum à Paulo Tertio ipsius Societatis confessoribus legitimè approbatis. Quod iodulium ego vidi sub sigillo authentico in collegio ciuidem Societatis cioitatis Valentinæ. Et refertur in eodem compendio quod supradictam facoltatem cum eadem exceptione extendit Gregorius Tertius decimus ad vota iurata, dummodo, commotatio non fiat in præiudicium tertij. Non erit autem præiudicium tertij, si quis voueat, aut inter Deo dare calicem huic monasterio. Si nomioe monasterij tale votum non est acceptatum. Potest eoim ex commuratione Episcopi alteri monasterio, aut pio operi applicari, vt cum communi tenet Nauarrus. Quia in hoc casu non est ius quæsitum monasterio: sed Deo: & potest Dei vicarius moderare restitutionem Deo debitam, non vero ita potest moderare restitutionem debitam homini prout aduertit Paludanus.

b Comp. Societ. comm. §. 1

Et idem coocessum fuit quantum ad commotationem votorum non iuratorum, ab Eugenio Quarto Mooachis congregationis Sancti Benedicti ad audiendas confessiones deputatis ab ipsorum prælatis, vt possiot omoia uota cõmutare, præter ea, quæ suæ Sanctitati sunt reseruata, prout refertur in Cõpendio *c* Mendicantium in secunda impressione. Et in Compendio Diui Hieronymi refertor eundẽ Eugenium Quartum anno Domini millesimo quadringeotesimo trigesimo sexto, Pontificatus sui anno sexto, kalendis Iulij hoc congregationis Sanctæ Iustinæ confessoribus indulsisse. Et refertor etiam Iulium Secũdum id ipsum concessisse coogregationi mootis Oliueti anno Domini millesimo qoingentesimo, Pontificatus sui anno quarto.

c Comp. Mendi. tit. dispensa. §. 19. Cõp. D. Hieron. tit. dispens. in sacram. pæn. per commu. §.

ARTICVLVS V.

Vtrum prædicti confessores possint commutare iuramenta, & in ipsis dispensare.

RESpondeo diceodo, quod iuxta concessionem factam confessarijs Societatis IESV a Paulo Tertio, qua ipsis indulget, vt possint vota etiam iurata commurare, nõ est dubium quod confessores Mẽdicantes, & alij communicantes cum prioilegio Societatis, possint commutare etiam iuramenta, quæ non sunt in præiudicium alicuius tertii. Si eoim ipsis conceditur commutatio votorium iuratorum, in quibus duæ obligationes includuntur à fortiori ipsis conceditur commutatio ioramentorum, in quibus una tantum adeit obligatio, dubium est, Vtrum hoc tantum intelligatur in ioramentis votiuis? Et videtur quod sic. Quod. f. concessa authoritate ad dispensandum in votis, non propterea cõcedatur facultas ad dispcosandum in ioramentis, prout tenet Nauarrus *d* allegans in suũ patrocinium Diuũ Thomam. At contraria opinio à varijs doctissimis defenditur, & eam tenet Sotus, *e* & Directorium curatorum. Cum iuramẽtom votiuum sit realiter votum.

d Nauarr. in Manu. ca. 27. num. 257. D. Thom. 2. 2. q. 89 art. 8.

e Sot. li. 8. de inst. q. 1. art. 9. pa. 688. Di rect. c. 15. fol. 172.

Nec obstat ratio in cõtrarium adducta à Nauarro scilicet, qood io voto vnica tãtum est obligatio, in iuramentu autẽ duplex inoenitur. Tum, quia iuramentũ ligat, quia est sacra rei attestatio rõne reuerentiæ, qua quis debet implere, qnod per nomen eius promittit: votom vero ratione fidelitaris, qua quis debet implere quod Deo promittit. Et sic diuerso modo obligant uotum & iuramentum. Hę. orationes non militant in iuramento votiuo. Primo, quia in eo iuramento noo continentur duo vincula promissionis, scilicet voti & iuramenti, sed tantum continetur vnum uinculum iuramenti, scilicet, promissorii. Et quando ait Diuus Thomas, in iuramento duplex inueoiri vinculum, loquitur de voto iurato; in quo fateor supradicta duo uincula reperiri. Et sic tenet Henriquez *f* quod concessa facultate ad commutandum & dispensandum in votis, nõ conceditur facultas ad commutãdum & dispensandum in votis ioratis. Et licet in iuramento. & voto diuersę rationis cõtineaotur obligationes, hæ tamẽ diuersæ rationes nõ impediunt, quo minus id quod conceditur voto coocedatur etiam iuramento votiuo cũ supradictæ rationes proportionẽtur inter se.

f Henr. lib. 7. de indul. cap. 30. num. 1. in glo. lit. y.

ARTICVLVS VI.

Vtrum confessores regulares possint dispensare, & commutare vota Episcopis iure speciali reseruata.

RESpoodeo dicendo, quod aliqua sunt vota reseruata Sedi Apostolicæ, in quibus aliquando Episcopi possuot dispensare, vrgente necessitate id postulante, & interueniente impotentia morali, ratione cuius faciliter ad Summũ Põtificem, aut eius habentem authoritatem nõ potest haberi accessus, vt post Syluestrum tenent Soto, *g* Nauarrus, & Corduba. Et hoc modo possuor dispensare in voto simplici continentiæ, quando est periculum, & sine scãdalo, ad Papam non potest haberi recursus. In hoc tameo, & in aliis votis Papæ reseruatis non possunt commutare, & dispensare Mendicantes cõfessarij. Licet enim possint commutare & dispensare in omnibus votis Episcopo reseruatis, hoc intelligitur de votis reseruatis Episcopo iure communi, & ordinario: non tamen de votis ipsi reseruatis iure speciali, in quibus videtur electa industria personæ, iuxta ea, quæ tradunt Abbas. *h* Felinus, & Alphonsus de Azeuedo. In his enim uotis, ne iugum Christi & Ecclesiæ durum videatur, ex benignitate quadam sequentes sacros Canones hoc Episcopo Doctores concesserunt de eorum prudentia & solertia confidentes. Et sic ad confessores, de quorum solertia & iudicio non tantom confidunt noluerunt prædictã facultatem? & alias similes extendi.

g Sot. lib. 1. de iust. q. vlt. ar. vlt. Na. c. 12. nu. 76. Cord. lib. 1. quæstio.

h Abb. in ca. uerum nu. 9. de for compe. Felin. in c. cũ te num. 17 de rescr. Azeued. ad curiam Pisanam. lib. 1. 6. 6. exc. n. 11.

ARTICVLVS VII.

Vtrum virtute dictorum priuilegiorum possint regulares commutare, aut dispensare vota pænalia.

RESpondeo dicendo, quod ille qui vouet ieiunare sub pœna, quod non ieiunando seruabit per-

perpetuo

petuo castitatem, certum est, quod ante quàm ieiunium transgrediatur potest commutare votum ieiunandi, & potest in eo etiam dispensari à dictis confessarijs, cum votum ieiunādi de minime sit Sedi Apostolicæ reseruatum, & commutatio aut dispensatio ieiunandi voto, etiamsi non ieiunet, minime tenetur sub ratione voti seruare castitatē. Sublato enim principali voto, sublatum est etiam accessorium, id est votum pœnale perpetuæ castitatis. Attamen si antequam dispensetur, aut commutetur votū principale ipsum transgrediatur, remanet obligatus ad votum pœnale castitatis, prout tenent communiter Doctores, & patet ex traditis a Nauarro, a & ab Alcocer, in quo voto solus Summus Pontifex potest dispensare. Imo neque potest commutari per quod cunque priuilegium non concedens expressè commutationem illorum votorum, quæ ipsi Sedi Apostolicæ reseruantur, prout tenent grauissimi Doctores, inter quos sunt Soto, b & Couarruuias. Et hanc opinionem sequutus sum in nostra explicatione Cruciatæ & in nostra Summa confessorum contrariam sequutus sum sententiam. Et hanc sequitur c Medina, & tenent Cordna, & Aragon. Quorū principale fundamentum est, quia votum castitatis, & religionis tunc Summo Pontifici reseruantur, quando voluntariè ex deuotione emittuntur: non vero quando in pœnam, & propter indeuotionem, quæ adesse continentem, ab aliquo fiunt; sicut contigit in votis pœnalibus, de quibus in præsentiarum nobis sermo est. Quæ ratio me mouet modo maxime ad hanc, vt probabilissimam amplectendam sententiam. Et eam vt probabilissimam tenent illi præclari viri ex familia prædicatorum Gallo & Peña, & alij duo non minus præclari literis, & doctrina Frater Ioannes de Gueuara, & Frater Ludouicus de Leon, ex Eremitarum D. Augustini religione, prout refert Henriquez. d

a Nauar. in manu. ca. 12. nu. 43. Alcoc. in sua summa cap. 16.

b Sot. lib. 6. de iust. q. 1. art. 1. Couar. in c. quamuis pactū §. 2 nu. 12.

c Med. in Sū. ma. f. 48. col. 2. Cord. de casi q. 52. Arag. 2. 2. q. 88. art. 12. pag. 1043

d Henriq. li. 7. indulg. 30. nu. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confessores Mendicantes possint aperire literas Domini Papæ, & iuxta earum tenorem dispensare, vt magistri in Theologia.

Respondeo dicendo, quod sæpe sæpius emanāt à Sede Apostolica rescripta quorum executio committitur alicui sacræ Theologiæ Magistro, vt scilicet, ipsas aperiat, & iuxta earū tenorem dispensat imposita pœnitentia salutari, quarum signacula, alij, qui non fuerint in sacra Theologia Magistri minime possunt aperire: *Sed possunt sacerdotes Societatis Iesu designati per præpositū generalem, aut de eius licentia per alios superiores Societatis, & a locorum Ordinarijs approbati, vel approbandi, etiamsi nullo gradu sint insigniti aperire literas sacræ pœnitentiariæ destinatas Magistris in Theologia vel in iure Canonico Doctoribus, & auditis confessionibus recurrentium ad ipsos imposita illis pœnitentia in literis expressa, vel de iure infligenda eos absoluere, ac in foro conscientiæ quascunque sibi verbo, vel scripto commissas absolutiones dispensationes, & pœnitentiarum immutationes excipere, et exequi.* Ita Gregor. XIII. concessit dictæ Societati, & superioribus prout refertur in cōpēdio Societatis. e Cuius Collector ibi aduertit, quod ad hanc facultatem aperiendi literas, designantur omnes superiores, alias approbati, iuxta hanc concessionē, & omnes alij cōfessarij, quos ipsi ad id deputauerint, quę designatio à Patribus generalibus debet fieri in alijs religionibus, vt hac gratia, possint gaudere eorum confessarij. Si enim non designatur ipsa minime vti possunt: & quidquid egerint circa hoc erit irritum, & inane tanquā quid factum à non habentibus potestatem. Et aduertant superiores, quod in hac designatione tenentur esse maxime circonspecti non enim tantum negotium nisi doctis & expertis confessarijs est committendum.

e Compen. Societ. tit. confessarius. §. 3.

Alia circa hanc materiam vide in nostra Somma confessorum. Hæc enim adducta sunt, vt priuilegia circa hoc sicut decet explicentur.

QVAESTIO LXIV.

De consecratione Virginum, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum Virgines in monasterio consecrentur.*
2 *Quis potest dare velum seu Virgines consecrare, & qualiter consecrantur.*
3 *Vtrum illa quæ occultè virginitatem amisit debeat vt Virgo consecrari.*
4 *Quis possit dispensare cum corrupta ad Abbatissatum, & vt velum prælationis possit accipere.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Virgines in monasterio consecrentur.

Respondeo dicendo, quod ad veram explicationem consecrationis Virginum, sciendum est cum Paludano f quod velum, scilicet nigrum est quintuplex. Primū est professionis, quod fœminis datur decimo sexto anno completo, & hoc portant in religione omnes professæ siue virgines, siue viduæ. Secundum est consecrationis, quod datur anno vigesimo quinto ætatis, vt tradunt sacri Canones. g Tertium est ordinationis, quod secūdū Canones h datur anno quadragesimo, quæ idem Diaconissa dicebatur, quia dabatur ei aliqua benedictio, ex qua accipiebat officium inchoandi horas in choro, & legendi homiliam, quod alijs non licet. Vnde Episcopus dat ei facultatem ad tangendum breuiarium, in quo sunt homiliæ de Euangelijs in matutinis, quod quidem adhuc seruatur in eodem officio Missæ, sed non consueuit dari velum in hoc neque expectari illa ætas, sed ex communi consuetudine hoc sit quando cōsecratur, seu velatur, quod etiam fit ante vigesimum quintum annum: prout asserit Syluester. i Quartum est prælationis, quod Abbatissis quadragesimo ætatis anno dabatur, K Hodie autem ex Concilio Tridentino, & ex declarationibus Cardinalium in minori ætate ad ministerium Abbatiatus assumitur: prout l supra est satis dictum. Quintum m est continentiæ, & obseruationis, quod est viduarum, & potest etiam dari virginibus, licet virginale non possit dari viduis etiam ex dispensatione ordinarij, prout dicitur iure. n Et secundum communiter Doctores, non omnes Virgines sunt consecrandæ seu consecrationis velo velandæ, sed solum religiosæ professæ tria vota essentialia in religione probata. Imo non omnes tales; quia neque moniales Mendicantium, neque quædam aliæ consecrantur ab Episcopo.

f Palu. in 4. d. 38.

g 20. q. 1. cap. placuit.

h 27. q. 1. cap. Diaconissam.

i Sylu. v. consecr. nu. 1.

K 20. q. 1. c. de inuētutis.

l Supra quæst.

m 27. q. 1. vidua.

n 20. q. 1. cap. de votis.

ARTICVLVS II.

Quis potest dare velum seu virgines consecrare, & qualiter consecrantur.

Respondeo dicendo, quod secundum Archidiaconum post Paludanum velum continentiæ, seu

seu viduarum dari potest etiam à sacerdote, vt ait quædam glossa.a Imo etiam vidua per se ipsam hoc accipere potest ab altari facta professione coram sua prælata: velare autem virgines nullus potest nisi Episcopus, vt decernunt sacri Canones, b quia ipse est quasi paranymphus desponsans Virgines Christo. Imo ait Syluester, c quod hoc Episcopus non potest committere non Episcopo, quia hoc est consecrationis, & ordinationis Episcopalis, vt sacri Canones d innuunt. Ex quibus inquit Syluester, apparet quod prælati mendicantium suas moniales velantes cum Episcopali solemnitate accepta coronatione, & datione annuli non bene faciunt, nisi hoc habeant ex concessione Papæ, quia vsurpant officium Episcopale, cum quibus concordat Diuus Thomas e dicens, quod Virgines per solum Episcopum consecrantur. Ego nunquam potui inuenire priuilegium Apostolicum, virtute cuius possint regulares suas moniales consecrare prædicto modo.

a Glo. in c. vidue a. 27. q. 1
b 30 q. 1. c. de mitis.
c Syl. v. consecratio.
d De consecr. Eccles. vel altaris. c. aqua.
e D. Thom. in 4 d. 38.

ARTICVLVS III.

Vtrùm illa, quæ occulte virginitatem amisit debeat vt virgo consecrari.

Respondeo dicendo, duplicem esse virginitatem. Quædam enim est mentalis, id est, animæ tantum; alia vero dicitur materialis, & materialis rursus est duplex vna quæ in nõ apertione claustri virginalis consistit, alia vero in seminis resolutione absque signaculi virginalis apertione, quo supposito dico primo, quod virginitas & integritas animæ perditur quotiescunque virgo in aliquod peccatum carnis mente tantũ, vel aliquo actu absque pollutione incidit, & hæc recuperabilis est per pœnitentiam, & facta pœnitentia Virgo virginali velo consecrari vel velari potest.

Secundo dico, quocunque modo virginitas materialis cum peccato mortali amittitur irrecuperabiliter deperditur: deperditur autem per quacunque seminis voluntariam & mortalem pollutionem, vel claustri virginalis cum peccato mortali apertionem etiam non sequuta pollutione, vnde sequitur quod illa virgo quæ posteà est passa vim non amittit virginitatem: & tunc dicitur vim passa quantum ad hunc effectum quando per totum tempus quo impius actus durat carnis omnino dissentit: alioquin si per vim adducatur, vt metu adducta consentiat volens stuprata est non inuita, voluit enim illud, quod in ipsa agitur, vt viuere possit.

Tertiu dico, quocunque modo publice, vel secreto pollutione sequuta vel nõ, virgo suam amisit virginitatem corporalem vel materialem peccando mortaliter minimè est consecranda vel velo consecrationis velanda.

Quarto dico, quanuis per vim vel dormiens corrupta materialiter virginitatem animæ non perdiderit neque aureolam, nihilominus tamen consecranda non est, quia Ecclesia non iudicat de occultis, scilicet, de sua mentis renitentia: ita tenuerunt omnes per aliquos canones f prout melius omnibus tradit Aluarus Pelagius g sic dicens, fœmina qualitercunque corrumpatur inter virgines non consecratur, & tradit etiam Nauarrus.

Difficultas autem articuli consistit in hoc verum virgo quæ occultissime virginitatem amiserat per quandam forte pollutionem voluntariam teneatur peccatum suum extra confessionem aperire, vt sic euitato non sit consecranda tanqua virgo: cui dubio respondetur quanuis occultissima sit huius virginis virginitatis amissio peccat grauissime consecrationem petens. Ita concludunt omnes cum D. Thoma, h & tenet Armilla, & Soto, & minimè est in isto casu consecrationis velo velanda. Syluester, i & alij quos refert Maiolus dicũt posse Episcopum hanc monialem deludere quæ consecrari vult, scilicet, vt omnia externa cæremonialia fiant omissis solis substantialibus verbis ac factis mutando verbum virginitatis in verbum castitatis, & hanc sententiam allegando pro sua parte D. Thomam, tenent Doctores K communiter, tenet etiam doctiss. Nauar.

f Ca. illa. 32. q. 5. ca. vl. 15. q. 1. c. acutius 26. dist.
g Pel. de plãc. Eccl. cap. 48 col. 21. Nau. in man. c. 16. nu. 3.

Sed licet ab hac opinione communi non recedat Viualdus in suo aureo candelabro contra ipsam tamen multipliciter arguit, & præcipua eius argumenta in hunc proponuntur modum. Primo quia hæc monialis videtur malefacere manifestando peccatum suum extra confessionẽ, tenetur enim quis propriam, & proximi famam seruare, sed hæc ratio nõ concludit: licet enim quis non sit dominus sui corporis, est tamẽ dominus sui honoris, & famæ. Et ita non peccat suum peccatum extra confessionem reuelando præcipuè in hoc casu, vbi de consecratione agitur, vbi propter vitandum scandalum non sunt violanda Ecclesiæ sacramenta, neque etiam sacramentalia, vt tenent grauissimi doctores. Secundum ipsius argumentũ est, quia quando concurrunt duo iura minus tenetur maiori iuri, & hic concurrunt ius naturale, & diuinum de seruanda fama, & ius positiuum, quod præcipit fieri dictas cõsecrationes tãtum virgini, & iuri diuino videtur potius standũ, & sic peccare illam se detegendo vel Episcopum eam detegendo, nec valet dicere, quod solùm mutat nomen virginitatis in nomen castitatis: nam ad hoc respondeo quod assistẽtes moniales, & alij præsentes dictam mutationem intelligent.

Non dubito huic argumento posse aliqualiter respondere, sed si mea sententia in hac parte aliquid authoritatis habet, non possum negare aliquam efficaciam hoc argumẽtum præ se ferre, & naturæ sensus renuit dicere hanc obligationem prædictæ moniali conuenire cum maxima sui honoris infamia. Vnde resolutiuè dico, quod si Episcopus sciat in cõfessione dictum Monialis peccatum debet in consecratione dicere hoc nomen virginitatis: si enim dixerit, castitatis reus erit sigilli confessionis cum indirectè ipsum frangant, & hoc tenẽt Paludanus, m & Nauarrus n propter prædictum argumentum, & alia, proponit quendam nobis modum dicẽdi, quo res hæc facilius & suauius peragatur dicendo, quod Episcopus posset pronunciare verba illa consecrationis quæ virginem designant accipiendo illa intra mentem pro verbis castitatis & castitatem significantibus: per quod excusatur mendacium iuxta latè tradita ab eodem Nauarro o scandalum tam efficax euitatur, denique Episcopus pronunciando nomen virginitatis, debet intelligere post hac habendæ, non vero de virginitate habita. Quando autem viduæ consecrantur cum hic non immineat periculum propositum nemini est dubium quod nomen significans virginitatem in nomen significans viduitatem & castitatem est commutandum, prout idem Nauarrus determinat. p

h D. Thom. in 4. d. 38. Arm. v. consecr. vir. Sot.
i Syl. vbi sup. num. 2. Maiolus li. 1. de irregu. cap. 29. nu. 32.
K Doct. cõtra Nau l. 3. cõs. tit. de regul. cons 91.
l Viual. in c. 1. de Abbatis. electio. nu. 38.
m Pal. vbi su.
n Nauar l. 3. consil. tit. de stat. monach. cons. 1.
o Nau. c. 25. num 42. & c. 18. nu. 61. & 3 c. pia aures.
p Nau. in d. c. consil.

ARTICVLVS IV.

Quis possit dispensare cum corrupta ad Abbatissarum, & vt velut prælationis possit accipere.

Respondeo dicendo, quod corrupta absque dispensatione non potest esse Abbatissa, prout in

multis iuribus *a* & eorum Glossis continetur, tenēt Cardinalis Capella Tolosana, & Quintilianus Mādosius air, quod dispensatum fuit tempore Lappi Castellionei, seu dispensari mandatum fuit cū Abbatissa, quod non obstante quod tempore suæ professionis corrupta esset per vim, eius promotio valeret per inde ac si dicto tempore fuisset virgo, prout videre est in quadam Lappi allegatione sexagesima prima post principiū versiculo, *est enim per dictas literas*, & post numerum quintum, versiculo, *nam edictum fuit*.

An autem Episcopus possit dispensare cum corrupta quidquid dixerit Archidiaconus, *b* veritas est pro parte negatiua, & quod alius à Papa dispensare non possit, vt concludit Calderinus: *c* tum quia etiam Episcopus non posset dispensare si notoria esset corruptio. Et ita tenent Felinus, & Decius, quod sequitur Selua. Vnde tutius est tenendum, quod alius à Papa dispensare non possit. Et si corruptæ huiusmodi dispensatio concedatur non nisi ex magna causa hoc fieri debet cum contra non virginem exclamet Propheta Esaias *d* dicens, *descende, sede in puluere virgo filia Babylonis, sede in terra non est solium filiæ Chaldæorum, quia vltra non vocaberis mollis, & tenera*. Exclamat etiam Amos *e* Propheta dicens, *Virgo Israel proiecta est in terram suam, non est qui suscitet eam*.

a Cap. si quis nonam. §. nolumus peccatricem. 1. q. 7. glos. in c. quomodo v. aligatur 31. q. 1. & in Clem. §. fin. statuimus v. rationabilis. & ibi Card. nu. 4. & seq. q. 10. & sequen. de statu. mon. Capel. Tholos. 291. incipit fuit quæsitum Mando. designat gratiæ dispensatio pro corrupta ad Abbatissarū. fol. 81.
b Archid. in §. indemnitatibus de elect. lib. 6.
c Cald. consi. 3. in fi. q. 10. de stat. monach Fel. in ca. meminimus. nu. 4. de accus. idem in c. ar. si cleri. § de adul ver fin. vbi Decius n. 10. de iud. Selua de benefic. 4. 97. nu. 7.
d Esai. 17.
e Amos. 5.

QVAESTIO LXV.

De conseruatoribus iudicibus, in viginti articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti.

1 *Quis sit conseruator iudex.*
2 *Quis possit conseruatorem dare, & quis possit dari.*
3 *Vtrum secundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem possint esse iudices conseruatores.*
4 *Vtrum requisiti à fratribus teneantur acceptare ministerium conseruatorum.*
5 *Vtrum nominato in causa conseruatore possit pro eadem causa alius nominari.*
6 *Vtrum conseruatores extinguantur morte concedentis.*
7 *Vtrum conseruatores possint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœcesim in qua fuerint deputati.*
8 *Quid sit agendum si monasterio habenti diuersa mēbra in diuersis diœcesibus dentur conseruatores in diuersis locis.*
9 *Vtrum post quinquennium durent conseruatoriæ quoad negotia cœpta.*
10 *Vtrum iudices conseruatores possint subdelegare.*
11 *Vtrum conseruatores possint cognoscere de omnibus causis.*
12 *Vtrum conseruatores regularium possint cognoscere contra debitores ex causa ciuili.*
13 *An religiosi possint conuenire pro debitis ciuilibus coram conseruatoribus.*
14 *Vtrum conseruator regularium possit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in pascuis facientium.*
15 *Vtrum religiosi possint creare conseruatorē contra doctorem, aut Scholarem habentes conseruatorē Apostolicum & contra alios regulares.*
16 *Vtrum conseruatores habeant potestatem ponendi censuras contra inobedientes.*
17 *Vtrum fratres possint eligere conseruatorem pro iniurijs manifestis factis eorum seruitoribus.*
18 *Vtrum conseruatores possint in causis regularium procedere de plano sine strepitu & figura iudicij.*
19 *In quam pœnam incurrunt conseruatores suam excedentes potestatem.*
20 *Vtrum suadentes iudicibus conseruatoribus vt suā transgrediantur potestatem incidant in excommunicationem.*

ARTICVLVS I.

Quis sit conseruator iudex.

Respondeo dicendo, iure canonico *f* esse permissos conseruatores iudices, & iura paritatum eos etiam admittunt, de qua materia agunt, Anchar. & communiter scribentes, & aliqua tradit Salze. in sua practica criminali canonica, Iason, & D. Antoninus. Conseruator autem significat Deum Opti. Max. qui in sacra *g* Scriptura conseruator appellatur. *Timenti Deum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conseruabit & liberabit a malis*. Quam veritatem recognoscēs Dauid *h* Rex, humiliter Deum precabatur dicens, *conserua me Domine quoniam speraui in te*. At de iure positiuo conseruator tentatorem seu iniurias patientium, vt pupillorum, viduarum, & aduenarum, & aliarum miserabilium personarum est Princeps, Rex, Imperator, vt in multis iuribus *i* patet, & isti sunt conseruatores ordinarij, alij autem sunt conseruatores iudices delegati, & sic morte cōcedentis extinguuntur, prout dicitur in iure. *K* Sed videtur, quod hic vsus conseruatorum non possit sustineri, quia iure *l* canonico constitutum est ne dentur iudices generales.

At respondetur vsus conseruatorum maximè regimini reipublicæ conuenire ad prætorem enim spectat tueri quem in sua possessione, ne ab ea excludatur, vt ex iure *m* colligitur, & si hoc pertinet ad quemcunque iudicem principaliter debet pertinere ad Regem, & ad Summum Pontificem, vt iura *n* proclamant, vnde cum Reges, & Pontifices hæc per se ipsos non possint efficere delegant pro necessitatibus occurrentibus iudices quosdam delegatos vt sic ipsi timeantur, & vnusquisque formidine pœnæ ab iniurijs inferendis abstineat iuxta tradita ab Anchartano. *o*

Ad obiectionem autem in contrarium respondetur, illud solum habere locum in iudicibus inferioribus qui generales iudices dare prohibentur, sed non ligat Papam, nec Regem, Papa enim, & Rex soluti sunt legibus, vt canones *p* & iura decernunt, & sic solus Papa potest conseruatores dare, vt articulo sequenti dicitur.

f Cap. 2. de officio deleg. lib. 6. l. 1. tit. 8. p. 1. Anch. & alij in d. c. 1. de officio deleg. lib. 6. Salzed. c. 3. pag. 10. Ias. cōsi. 145. vol. 4. D. Antonin. de excommuni. c. 39.
g Ecclesi. 15. & 33.
h Psal. 15.
i l. vni. C. quādo Imper. inter pupil. vel viduas ca. ex parte, D. & c. ex tenore de for. compet. ca. significantib. de offi. deleg. cap. licet de consue.
K Cap. fin. §. officiū de offic. deleg. lib. 6.
l cap. ad hæc de rescript.
m lo. 1. ff. ne vis fiat ei. l. æquissima. ff. de vsufr.
n Ca. princeps seculi. ca administratores. ca. regum officium. 23. q. 7.
o Anchar. in c. 1. de offic. de leg. lib. 6.
p ca proposuit de cōcess prab. l. princeps. ff. deleg.

ARTICVLVS II.

Quis possit conseruatorem dare, & qui possunt dari.

Respondeo dicendo, quod Archid. tenet alium à Summo Pontifice posse conseruatores concedere, at contrarium tenent Ioannes Andræas *r* Anchar. Francus, & Dominicus dicentes, neminem præter Papam, etiam si sit eius à latere delegatus posse conseruatorem dare.

Conseruatores autem solum Episcopi deputantur Abbates & in dignitate Ecclesiastica in Ecclesijs cathedralibus vel collegiatis constituti, vt colligitur ex iure, *s* vbi notat glosa. sed quoad canonicos cathedralis Ecclesiæ contrarium sentire vīr Speculator. At re vera tenet, posse coseruatores istum,

q Archid. in c. 1. de offi. deleg. lib. 6. n. 1.
r Andr. in ca. fi. de offi. deleg. li. 6. nu. 2. Anch. co. 2. Franc. nu. 2. Dominicus in d. ca. 1. nu. 2.
s cap. fin. 1. respon. vbi glos. penul. de offic. deleg. lib. 6.

ait

ait enim, quod hodie nullus potest esse cõseruator nisi soli Episcopi, Abbates, canonici Ecclesiarum cathedralium præfectim in dignitate constituti, vbi illa dictio, *præsertim*, exprimit casum minus dubitabilem, & importat casus magis dubitabiles, & in eis vult idem esse, vt tradunt leges, *a* mens igitur Speculatoris fuit quod canonici Ecclesiarum cathedraliũ in dignitate aliqua constituti absque dubio conseruatores creari possint, & non solum illi dignitatem habentes, verum & alij simplices canonici, sed quid velit Specul. veritas est loquendo secondum terminos iuris communis, quod canonici non consueuerunt esse conseruatores, prout resoluit Quintiliao. *b* Mandof. Dixi secondum iuris communis terminos: nam secundum priuilegia regularibus concessa, aliter est dicendum, vt ex infra citandis bullis apparebit. Erfic ait Marcus *c* Antonius Cuccus, quod Ecclesiæ cathedralis canonici dignitaté quidem nullam habent, sed his tantum qui in dignitate sunt plerũmque comparari possunt, vnde & Summus Pontifex causa eis delegare solet, vt ex iure *d* patet, quoad rectores autem simplices ecclesiæ, ait idem author, quod quamuis interdum aliquam iurisdictionem habeant non tamen dignitatem habent, prout ait Abbas, *e* & ideo iudices conseruatores minime possunt nominati.

a Li. §. pater *e* maximè.
b Mandof. de signat.
c Cuc. li. 2. de inst. maior.
d de statutum 34 resc. lib. 6.
e Abbas in c. cu contingat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum secundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem possint esse iudices conseruatores.

RESpondeo dicendo, quod de iure positiuo cõseruatores destinantur ad defensionem miserabilium personarum, prout in 1. articulo huius quæstionis dictum est. Miserabiles autem personæ nõ sunt plebeii prout notat Petrus *f* Gregorios, sed secondum Innocentium *g* & Hostiẽsem sunt cæci & alij perpetuo morbo laborantes, & secundũ eũdẽ Hostien sem sunt Pauperes pupilli, & viduæ, & huiusmodi, & secundũ alios etiã senes, & decrepiti, & religiosi, & generaliter omnes quos naturaliter misereimur propter fortũ iniurias prout tradit Paoorm. *h* explicãs, hoc eleganter, ii ideo Summi Põtifices religiosos, tũ propter professionẽ paupertatis; tũ propter cultum diuinũ cui sunt destinati, tum propter clausuram monasticam cui tunt ad ducti summis sunt prosequuti fauoribus, ne ad tribunalia accedãt secularium, & ecclesiasticorũ, sed sine strepitu omni appellatione remota quidquid ad eorũ personas buna & iura cõducit defendunt. Et liberaliter motu proprio ex certa scientia de plenitudine potestatis conseruatores concedunt, & sic cõcessit Sixtus IIII quod Minoritas *i* & quoad Carmelitas, K & quoad Prædicatores *l* & quoad Augustinienses. *m* Mandauit enim *qu. buslibet in dignitate Ecclesiastica constitutis, & Metropolitana, vel alterius cathedralis ecclesiæ canonicis per vniuersum orbẽ qui per Guardianos & fratres ordinis Minorum, seu Syndicos Romanæ Ecclesiæ prædicto ordini deputatos requisiti fuerint quatenus per se vel alium, seu alios, & vos & quando opus fuerit solemniter publice eorum priuilegia & eisdem ac illorum domibus & professoribus efficacis defensionis præsidio assistentes faciant eos pacifica possessione priuilegiorum, & concessionum huiusmodi gaudere non permittentes per quoscunque indebite molestari.*

f Greg. syntax. iur. 2. p. c. 18. nu. 19.
g Innoc. in ca. significant.
h Panor. vbi supr.
i Habetur in monum.
K In 2. impr. fo. 189.
l in 2. imp. fo. 241.
m in c. impr. fo. 251.

c Circa quam concessionem est notandum, quòd canonici cathedrales, vel Metropolitanæ Ecclesiæ *n* possunt modo esse conseruatores, nec obstat, quód Leo X. prout habetur in Supplem in Concil. Later. statuerit, vt conseruatores debeant esse in dignitate constituti nullam de canonicis mentionem faciendo, & concilium Lateranense omnia in contrarium priuilegia reuocauerit. Nam respondetur, quòd ex concessione Pii V. per Gregorium XIII. edita *Societas & singulæ eius personæ, & familiares clerici, tam in causis ciuilibus quam in criminalibus & mixtis siue actores sint siue rei, omnes & singulos Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, nec non alias personas in dignitate Ecclesiastica constitutas, Canonicos, Metropolitanarum Ecclesiarum, vel Cathedralium, & Vicarios Archiepiscoporum, et Episcoporum in spiritualibus, eorumque officiales generales vbilibet constitutos cõtra quascunque communitates, & collegia huiusmodi in suos cõseruatores, et iudices ordinarios assumere possunt.* Ita habetur in Compendio *o* Societatis.

Ex his priuilegijs quoad regulares cessat magna difficultas, an scilicet officiales Episcoporum possint esse iudices conseruatores militiarum, vel religionum, cum enim secundum *p* ius commune videatur tantum deputari posse conseruatores Episcopos, vel eorum superiores, seu Abbates aut dignitates, vel personatus obtinentes in Ecclesijs cathedralibus; vel collegiatis, cum officiales huiusmodi nullam habeant in ecclesia cathedrali dignitatem vt notum est, asserendum videtur ipsos conseruatores minimè constitui posse. Quod confirmatur, nam iurisdictiu conseruatorum est odiosa, eum deroget ordinariæ iurisdictioni, & ideo non est extendenda extra casum in quo conceditur, vt dicitur in iure. *q* Quod etiam confirm. cum enim controuersum esset, an officialis Episcopi possit constitui iudex delegatus, vt innuit quædam decretalis, remanauit constitutio *r* Clementis, quæ declarauit, posse officialé esse iudicem delegatum, dummodo nõ sit foraneus. At maior difficultas versabatur in conseruatore, cũ ius requirat, quod habeat dignitatem, vel personatũ in Ecclesia Cathedrali, aut Collegiali, & tamen cum statutio noua Clementis nihil declarauit in hoc casu magis dubio: ergo dicendum est non posse officiales Episcoporum esse iudices conseruatores. Quã sententiam probat glossa quædam, *s* quam post alios sequuntur Antonius de Butrio, Ancharanus, Baibatia, Boni facius, quos refert Gomez. Contrariam tamen sententiam tenet præfata glossa *u* quam sequũtur Ioannes de Lignano, & Cardinal. dicit hoc indigere declaratione Papæ, quam sententiam sequuntur Paulinus, Guido Papæ Richardus, & late defendit Iacobus Serocius, quæ sententia vsu recepta est, vt constat ex Guidone; & apud regulares per eorum priuilegia omnis tollitur dubitatio, vt ex dictis patet.

Secundo est notandum circa eandem concessionem, quod Priores Mendicantiũ, & Guardiani Minorum possunt esse iudices conseruatores, qui secundum Geminianum *x* sunt in dignitate constituti, & faciunt pro hac parte notata per Panormit. & Cardinalem, quod tamen locum non habet in Prioribus ordinis D. Benedicti, habentibus in eodem conoentu Abbatem, quia hi non habent dignitatem, secus de Prioribus, non habentibus Abbatem in dicto conuentu, prout in ordine D. Benedicti contingit, hi enim sunt in dignitate Ecclesiastica constituti, prout tradit Syluester, *y* & idem puto dicendum in Vicarijs, qui pro aliquibus monasterijs constituũtur, quæ monasteria nomine Guardianatus, aut Prioratus in ordinibus Mendicantium minimè nuncupantur. Licet tamen Syluester dicat, & fit

n Suppl. fo. 17 nu. 83.
o Comp. Socie. u. cõseruator. §. 1.
p c. si de offi. de leg. in 6.
q Cap. quãuis de preb.
r Cap. stat. de rescr. in 6.
s Cle. et si pri cipalis de rescrip.
t Gl in d Clemen. v. delegatus ins. op. Butrius, Anc. n. 6. Bon. 38. & Gomez.
u Gle. vbi su. lo. & Car. ibi Panin. de pot. c. sede vac. 2. p. q. 10. n. 16. Guido decis. 147. Ric. res. 52 n. 33. co. 1. inter conf. Monoch Scroc. de pic. gen lib. 2. q. 27.
x Gem. in cap. nullus de elo. l. 6. Pan in c. causam de in di. & in ca. olim de maior. & obed. Car. in Cle. 2. de re script.
y Syl. v. deleg. num. 3.

Ii 2

ſit communis opinio Goardianos fratrum Minorũ poſſe eſſe iudices conſeruatores, cum ſint prælati in dignitate conſtituti, hoc tamen non minimam patitur difficultatem, non quia ipſi non ſint in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, hoc enim nemo diffitetur, ſed quia eorum profeſſioni videtur repugnare; cum enim ipſi ſint mortui mundo, & nullum in particulari, neque in communi dominium alicuius rei poſſint habere, vt ordinauit *a* Clemens V. videtur, quod repugnat eorum ſtatui poſſe eſſe executores teſtamentorum, & iudices arbitros, & hanc opinionem, quod non poſſint exercere officium arbitratoris etiam cum licentia ſuorum prælatorum, conſuluerunt Bal. *b* Alexan. & Socin. adeo vt dicat Alciat. *c* quæcunque arbitramenta ab ipſis facta eſſe nullius valoris, cum Clemens V. in fine ſuæ Clementinæ clauſulam appoſuerit prohibitiuam, & pœnalem reſpectu omnium quæ in ea conſtituerat, & affirmat hanc eſſe opinionem Baldi, Alexandri & Socini, in locis in margine allegatis. Cum enim in constitutione prohibitiua, & pęnali aliquid prohibetur actus contra factus redditur nullus, iuxta ea quæ Doctores communiter in iure *d* notant, quod a fortiori procedit quando ex arbitramento aliqua pars poteſt reclamare, prout in ſimili caſu tenet Decius *e* ſe conſuluiſſe cum Franciſco de Aretio, & licet Federicus *f* de Senis tenuerit religioſos propter honeſtatem tantum non poſſe eſſe iudices arbitros, quẽ ſequuntur Romanus, Felinus & Iaſon, hoc tamen dictum minime procedit in fratribus Minoribus, cum hoc eis in declaratione ſuæ regulæ a Clemente V. prohibeatur. Non diffitentur tamẽ Federicus & alii, quod quando ex arbitramentis aliqui poſſunt reclamare ipſis religioſis vniuerſaliter non ſolum propter honeſtatem, ſed etiam propter eorum profeſſionem talia arbitramenta prohibentur.

a Cle. exiuit de paradiſo, de verbo ſign. iuncta glo. ibi verb. dixit.
b Bal. cōſ. 30. vol. 5. Alexā. conſ. 80. vol. 5 Soc. conſ. 99. vol 2.
c Alc. de præſump. 3. præſ. 18.
d l. nemo martyres, vbi doctores. C. de Sacroſ. Eccleſ. l. Non dubium C. de legib.
e Dec. in c. decernimus, de iud.
f Feder. conſ. 283. incipit, factum tale, in fi. Rom. cōſ. 409. Fel. in d. c. decernimus. co. 2. Iaſ. in l. patre furioſo. col. 4.

Sed videamus quibus verbis Clemens V. prohibeat fratribus minoribus eſſe executores teſtamentorum, & iudices arbitros & ego non inuenio alia verba, quibus id prohibeatur, niſi ſequentia, prohibendo enim quod pro nulla re temporali poſſint in iudicio experiri, cum in huiuſmodi diſpoſitionibus & executionibus ſæpè ſæpius litigia & contractiones, vel adminiſtrationes pecuniæ interueniãt, Clemens. V. in hæc prorumpit verba. *Veruntamen in exequendis dare conſilium ipſorum ſtatui non obſiſtit cum ex hoc ipſis circa bona temporalia nulla iuriſdictio, ſiue actio in iudicio, ſiue diſpenſatio tribuatur:* Hæc Clemens Quintus. Non deſunt tamen dicentes in prædictis verbis ſolum prohiberi dictis fratribus comparere in iudicio cum circa bona temporalia ipſis nulla iuriſdictio, ſiue actio in iudicio tribuatur, cũ hæc ſine litigio, & contrectatione pecuniæ nequeãt expediri, qui tamen aduertere debuerunt in verbis ſuperius allegatis, non ſolum ipſis prohiberi iuriſdictionem, ſiue actionem in iudicio circa bona temporalia, ſed etiam diſpenſationem circa eadem bona temporalia, arbitramenta autem circa ea bona non poſſunt expediri, neque concludi ſine dicta diſpenſatione diſtribuendo vnicuiq; quod ipſis iudicibus arbitris ſecundum Deum viſum fuerit conuenire, quod ſæpe ſępius ſine reclamatione partium fieri minimè poteſt. Quo ſuppoſito videtur dicendum, quod ipſi fratres Minores Guardiani minime eſſe poſſint conſeruatores pro alijs religioſis cum hęc ſine litigio non poſſint expediri, neque ſine diſpenſatione rerum temporalium & ſine computatione debitorum ipſis monaſterijs poſſint concludi, & infra dicemus, quod coram conſeruatoribus poſsũt conueniri debitores monaſteriorum pro debitis ciuilibus.

At licet ſupradicta ſint probabiliter dicta, ego tamen non audeo affirmatiuè hanc tenere opinionem, cum contrarium teneant communiter expoſitores regulæ B. P. noſtri Franciſci, dicentes ipſis in dicta Clementina ſolum prohiberi actionem ad petendum in iudicio, & diſpenſationem bonorum temporalium extra iudicium, diſtribuendo aliqua nomine proprio, & nomine aliorum, ſicut faciunt executores teſtamentorum, conſtringendo, & compellendo debitores apud iudices ad ſolutionem debitorum. At non repugnat eorum ſtatui per dicta verba eſſe iudices conſeruatores, cum habere huiuſmodi iuriſdictionem proprietatem minimè includat ab eorum regula maximè prohibitam. Verũ eſt tamen quod in quadam conſtitutione generali noſtræ religionis conſeruatorias acceptare prohibentur, & hoc maxime conducit propter rationes ſuperius allegatas.

ARTICVLVS IV.

Vtrum requiſiti à fratribus teneantur acceptare miniſterium conſeruatorum.

RESpondeo, quod multifariam multiſque modis Summi Pontifices religioſorum indẽnitati fauorem beneuolum ſunt impartiti, & ideo non ſolum ſoliti ſunt, ipſis concedere conſeruatores iudices, ſed etiam ipſos conſeruatores ſub grauibus pęnis ad ipſam conſeruatoriam acceptandam aſtrinxerint. Iulius enim Secundus, vt habetur in monumentis. *g Statuit, vt quæcunque perſona, ſeu perſonæ, alias de iure capaces pro parte fratrum Minorum requiſitæ niſi legitimo impedimento detentæ fuerint iuriſdictionem & conſeruationem eorundem fratrum vigore priuilegiorum ſuorum ſub excommunicationis pœna ſuſcipere teneantur.* Item Leo X. prout habetur in Supplemento. *h Habita informatione quod in aliquibus partibus multa grauamina inferebãtur fratribus Mẽdicantib. ab Eccleſiaſticis perſonis specialiter aſſerẽdo, quod confeſſi fratribus debitè præſentatis tenebãtur iterum eadem peccata confiteri ſuis curatis, & quod ſacramenta Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis non poterant à fratribus miniſtrari illis, quibus ſine cauſa dicti curati recuſabat huiuſmodi ſacramenta adminiſtrare, ac quod Chriſti fideles audientes miſſas diebus Dominicis & feſtiuis in Eccleſiis fratrum non ſatisfaciebant præcepto Eccleſiæ & alia multa conſimilia, dedit conſeruatores omnes Eccleſiarum prælatos diſtrictè eis præcipiendo, vt quandocunque requiſiti fuerint a fratribus prædictis non permittant eos moleſtari, aut grauari, ſed contra tales moleſtatores procedant per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia,* Et Innocentius VIII. *Conſeruatoribus electis & nominatis à religioſis in virtute ſanctæ obedientiæ præcepit vt literas conſeruatorias acceptare teneantur, ne quid contra facere præſumant,* quæ conceſſio fuit facta Sanctæ Iuſtinæ congregationi, Romæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo quinto, Pontificatus eiuſdem Domini Papæ anno ſecundo, ex quibus clarè colligitur dictos prælatos ſine legitima cauſa conſeruatorias repudiantes, cõtrauenire præcepto Apoſtolico, quòd in re tam graui exiſtimo ad mortale obligare, niſi aliqua cauſa legitima excuſetur.

g In 1. impr. fol. 40. & in 2. fol. 126. con. ceſ. 280.
h In ſupp. fol. 47. conceſ. 24

ARTICVLVS V.

Vtrum nominato in vna cauſa conſeruatore, poſſit pro eadem cauſa alius nominari.

RESpondeo dicẽdo, videri quod non. Nam poſtquã lator, qui officium ſacræ pęnitẽtiæ dedit

literas sigillatas directas discreto viro confessario per latorem præsentium ad introspecta specialiter eligendo, elegit vnum confessarium, non pôt etiam de voluntate dicti confessoris eo dimisso, alterum eligere. Primo quia iurisdictio delegata non potest prorogari de persona ad personam, iuxta tradita in iure, *a* at bullæ prædictæ diriguntur ad eos, quos in eis cõtentos elegerint, & consequenter eo ipso, quo nominati fuerint electi videtur expresse ab ipso illustrissimo, summoq; pœnitentiario, ac si à principio ab ipso essent expressi, & nullatenus possent alij eligi: ergo neque postea quam fuerint à partibus nominatim electi, & expressi. Secundo facit illa firma ratio, quod iurisdictio delegata est iurisdictio delegantis, iuxta quandam legem. *b* Et ita ad ipsum delegantem, cuius ipsa est, pertinet eam extendere, & non ad partes, neque ad iudices, quorum illa non est. Id enim quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, prout in *c* regula quadam tur s expresse continetur. Et ita per has rationes hanc partem tenet doctissimus Nauar. *d* Et ita videtur dicendum in nostro proposito, quod semel a'iqua persona in dignitate Ecclesiastica nominata à dictis fratribus nõ possit pro eadem causa alia ab ipsis nominari, cum nominata tali dignitate, & acceptante iurisdictionem, habeat immediate à Sede Apostolica: quam iurisdictionem ipsi fratres non possunt alterare, etiam ipso iudice nominato consentiente. Et confirm. Nam Gregorius Tertius decimus, prout refert Capucinus, *e* omnibus regulatibus concessit, vt in ciuitatibus Italiæ sibi conseruatores eligerent; coram quibus conuenirentur, & semel electos non mutarent, eorundemque nomina intra mensem Episcopis locorum ordinarijs indicarent; alioquin coram ipsis ordinarijs conuenirj possint, declarauit sacra congregatio Cardinalium super Concilium Tridentinum in sessione 7. cap. 14. Sunt enim consideranda illa verba, *vbi semel electos non mutarent*, quæ maximè nostram comprobant sententiam. Et ita in praxi audiui fuisse iudicatum. Et hoc determinauit Bonifacius. *f* Qui loquẽs de pluribus iudicibus disiunctim de legatis ad vnam causam, dicit: Porro vno eorum negotium incboante commissum alij nequibunt se vlterius intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contingeret impediri, aut si nollet, vel malitiose in eo procedere recusaret. Ex cuius decretalis decisione comprobantur & limitantur superius resoluta, scilicet, quod vno conseruatore acceptante, & incboante, non potest alius pro eadem causa nominari, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contigerit impediri, aut si nollet, vel malitiose in eo procedere recusaret. Verum tamen est, quod ex priuilegio conseruatorio Societatis concesso à Pio V. in bulla per Gregorium tertium edita, quilibet conseruatorum, & iudicum præfatorum potest prosequi articulum per alium incboatum, etiam si idem incboans nullo canonico impedimento præpeditus sit. Ita habetur in Cõpendio *g* Societatis Iesu, quod ex dictis magnum est priuilegium.

a c.I. & G. de de off. dele.
b l.e.1. §. qui mandatũ. ff. de offic. eius mandat.
c leg. id quod nostrum ff. de reg. iur.
d Nau. lib. 1. consil. tit. de off. iud. dele. cons. 8.
e Capucin. in Compen. Mendic. ti. conser. ordin. p. 128.
f Cap. cũ plures, de offic. de leg. 6.
g In comp. Societ. ti. conser. nu. 5. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrum conseruatores extinguantur morte concedentis.

Respondeo dicendo, certum esse secundum ius iudices delegatos morte concedẽtis extingui. Verum est tamen, quod quoad negotia cœpta non expirat morte concedentis, vt definit quædam Decretalis. *h* Et sic dicitur in alia Decretali, *i* quòd quando fuit plures conseruatores deputati pro prælato, vel monasterio, vel Ecclesia, vel religione, quoad negotium cœptum per vnum eorum perpetuatur iurisdictio in alijs, non obstante morte concedentis. At licet conseruatoras electi virtute conseruatoriarum religiosis concessarum, sint iudices delegati, eorum tamen delegatio, & iurisdictio morte Pontificum ipsas concedentiũ minime expirarunt. Nam alioquin virtute literarum Sixti IV. minime mõ possent religiosi conseruatores deputare: quod minime est asserendum cum praxis nos contrarium doceat. Pro cuius rei explicatione est notandum, cum Syluestro, *K* & communi, quod gratia Principalis nondũ facta, sed fienda re integra morte concedentis extinguitur iuxta ea quæ in iure *l* notantur. Secus si erat iam facta, & perfectè concessa, vt continetur in quadam Decretali. *m* Vbi dicitur, quod executio super gratia facta data à Papa mortuo Papa, etiam re integra, gratiam exequitur. Quod intelligitur etiam si gratia habeat iurisdictionem annexam, etiam si sit concessa solo verbo, prout cum Ioanne Andræa, & Archidiano resoluit Syluester. *n*

Secundo est notandum, quod iudices conseruatores eliguntur virtute conseruatoriarum, quæ religionibus sunt concessæ. Priuilegia autem concessa religiosis non sunt personalia, sed realia, cum concedantur certo generi personarum: quod per fictionem iuris nunquam videtur perire. Nam tunc enim priuilegia perpetuo durabunt, vtpote si priuilegia concedantur ciuibus alicuius ciuitatis. Nam hi per fictionem iuris nunquam censentur perire, prout dicitur in iure *o*. Et ideo concessio eis facta censebitur realis, siue perpetua. Nam sicut censetur perpetuum priuilegium quod conceditur ciuitati, vel loco, iuxta quandam legem *p* idem dicendũ est si concedatur ciuibus & religiosis, iuxta aliam legem *q* Et ita in specie tenet Romanus, & Socinus.

His ita I bais fundamentis nostra sententia confirmatur, & probatur primo, quia cõseruatores eliguntur virtute gratiæ iam factæ. Secundo, quia eliguntur conseruatores virtute gratiæ monachis indultæ, quæ est perpetua, iuxta tradita in secũdo notabili. Tertio, quia, sæpe sæpius nominantur à Summis Pontificibus conseruatores Episcopi, & aliæ dignitates Ecclesiasticæ. Quæ conseruatoriæ non dantur personis, sed dignitatibus, & per cõsequens sunt perpetuæ sicut dignitates.

Nec obstat ratio dubitandi in principio adducta. Hoc enim habet locum, quando iurisdictio delegatur aliquibus personis particularibus per viam commissionis. Ipsi eorum si non fecerint actum communem delegationis, puta edictum cõmune, vel quid simile, finiuntur morte delegantis.

h Ca. f. §. ess eium de offic. deleg. li. 6.
i Ca. cum plures, de offic. de leg. li. 6.
K Sylu. verbi gratia. nu. 1.
l Cap. si cui. de præb. lib. 6.
m Ca. si super de off. del. li. 6
n Syl. vbi su.
o l. proponebatur. ff. de iudi.
p l. ferma. §. quãquã. ff. de censib.
q l. e. 3. de reb. dubijs. c. Rom. in l. mariti, nu. 17. ff. sol. mat. Soc. in d. l. 2. nu. 4.

ARTICVLVS VII.

Vtrum conseruatores possint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœcesim, in qua fuerint deputati.

Respondeo dicendo, quòd conseruatores secundum ius commune, *r* quamuis nõ permittatur extra ciuitatem, aut diœcesim, in qua sunt deputati contra aliquem procedere, aut aliquem extra locum itinere vnius diei remotiorem protrahere, conseruatores tamen fratrum per concessionem Leonis Decimi ampliorem habent iurisdictionem. Refertur enim in Supplemento *s* ordinis quod Leo X. in concilio Lateranensi, *Statuit, vt conseruatores*

r Cap. fin. §. conseruat. de offic. dele. li. 6.
s Supple. fol. 26. conte. 83.

fratrum pro tempore à Sede Apostolica deputandi doctrina & probitate sint præstantes, & in Ecclesiastica dignitate constituti esse debeant, & voluit vt coram eis per eosdem fratres, quibus dati fuerint vltra duas dietas à loco suæ solitæ habitationis nullus trahi possit privilegijs super hoc alias concessis nullatenus suffragantibus. Verum est tamen, quod per breue Clementis Septimi Minimis concessum. *Conseruatores fratrum habeant potestatem etiam extra loca in quibus fuerint deputati procedendi: & conceditur eis facultas citandi, & inhibendi etiam per edictum ad se trahendo citatos, & monitos, non obstantibus Bonifacij Papæ Octaui de vna dieta, & concilij generalis de duabus dietis, dummodo non vltra tres dietas aliquis trahatur.* Ita refert Collector Capucinus *a* in additionibus ad compendium Mendicantium, quod priuilegiũ clare reuocat id quod ordinauit Leo X. in Concilio Lateranensi respectu duarum dietarum.

a Capucin. ti. conseruator. p. 230. lit. B.

Pro explicatione autem huius indulti est notandum, morem fuisse antiquitus, vt quatuor darentur dietæ conseruatoribus, prout tradit Rebuffus. *b* At lex nouæ compilationis *c* constitutionem concilij generalis de duabus dietis limitans ad duas dietas hoc restrinxit, & Innoc. VIII. tantum voluit concedere duas dietas in anno Domini millesimo quadringẽtesimo octuagesimo septimo, quinto calen. Feb. Pontificatus sui anno tertio ad petitionem Regis Ferdinandi, & Christianissimæ Reginæ Elisabeth Regum Castellæ, Legionis, & Aragoniæ, tunc procurante eorum nomine Eneco Lopez de Mandoca Comite de Tendilla pro eis in Romana Curia oratore: cuius bullæ tenorem tradit Azeuedo. *d* Et Sixtus V. Romæ apud Sanctum Marcum sub anulo piscatoris die tertia Octobris, millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio in bulla, quæ incipit, *Et si Mendicantium ordines*: in qua confirmat, & innouat omnia priuilegia fratrum Minorum de obseruantia concedens conseruatores pro eorum conseruatione, vt extra locum in quo sunt possint trahere reos addit, non obstantibus præmissis, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri, de vna & in concilio generali, de duabus dietis editis, dummodo vltra tres dietas aliquis præsentium rigore adjudicium non trahatur, quod id ipsum concesserat Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, die vigesima prima Maij pontificatus sui anno tertio in confirmatione & innouatione priuilegiorum dictorum fratrum. Et Gregorius Quartus decimus in cõfirmatione ordinis Cistertij priuilegiorum in Bulla, quæ incipit, *Romanus Pontifex religiosorũ*, &c. data Romæ, apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris die vigesima octaua Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui anno primo, id ipsum concedit non obstantibus præmissis piæ memoriæ Bonifacij Octaui de vna, & concilij generalis edita de duabus dietis; &c. Ex quibus colligitur, quod hodie virtute dictorum priuilegiorum possunt conseruatores procedere, contra contradictores vltra duas dietas dummodo vltra tres dietas ad iudicium minime trahantur. Neque ijs obstat lex nouæ compilationis superius allegata. Ipsa enim Concilij generalis vestigijs inhærendo, duas tantum dietas concedit. Quod concilium, per dicta priuilegia constat esse approbatum: quorum priuilegiorum vim lex regia tollere minime potest.

b Rebuff. in tract. de priuileg. scho. priui. 191.
c l. 20. tit. 7. li. 2. noua compil.
d Azeu. in d. l. 20.

Notandum est etiam pro explicatione, quod die ta secundum Bertachinum *e* continet viginti leucas. De quo nouissime tractat. Villalobos *f* in suo Æratio mille communium opinionum, vbi & inquit à quo loco computetur. Quod iam determinatum habemus in quadam nouæ compilationis lege *g* aduersus Rotæ decisionem aliter definientem, quam ipsam decisionem ibidem ipse Villalobos allegat, & ante eum tradit optime Orosius. *b* Et istæ dietæ à fine diœcesis, à qua citandus moratur non vero à continentibus ædificijs computantur, prout probatur, in dicta lege nouæ compilationis vestigijs inhærente Decretalis constitutionis Bonifacij Octaui ibi. *i* *à fine diœcesum earundem trahere non præsumant.*

e Bertach. in suo reper. ver. dieta.
f Villalobos ver. dieta nu. 83.
g l. 12. tit. 7. lib. 2. noua compil.
h Orosius in l. 2. num. 4. ff. qu. tenautem. 687. in fin. cũ seq.
i l. fin. de offi. deleg. lib. 6.

Aduertendum denique, quod Episcopus constitutus iudex conseruator potest citare & compellere extra dictas dietas quoscunque suæ diœcesis, si dictæ conseruatoriæ, ad eum pertinuerint cũ in omni sua diœcesi iurisdictionem ordinariam dicatur habere, & in quolibet loco suæ diœcesis non exempto per se, vel per aliũ possit pro tribunali sedere, prout determinauit Bonifacius K octauus.

K c. ũ Episc. de offi. ord. li. 6.

ARTICVLVS VIII.

Quid sit agendum, si monasterio habenti membra in diuersis diœcesibus dentur conseruatores in diuersis locis, sicut habet monasterium Dominæ nostræ de Guadalupe Episcopum Cordubensem, Placentinum, & Salmanticensem, cum clausula, Vt intra tres dietas possint ad se trahere litigantes an iniuriatus, vno conseruatore præsente possit iniuriantem ad remotiorem conseruatorem trahere.

Respondeo dicendo, quod hoc dubium mouet Ioannes Andræas, *l* & doctissime suo modo respondet dicendo: quod non, primo, quia in iure canonico prohibetur, quod reus non trahantur vltra vnam dietam prout dictum est in superioribus. Et ratio in qua fundatur talis prohibitio est, ne partes vexentur, quæ ratio militat in hoc casu, si dictæ partes ad conseruatorem remotiorem trahantur, existente conseruatore prope locum vbi iniuria manifeste contra fratres fuit patrata. Secundo, quia etsi ius deficeret, æquitas hoc suaderet, quam æquitatẽ iura *m* commẽdant. Solum enim æquitas legis con cedit conseruatores posse trahere reos vltra duas dietas, quando, vrgens ratio id postulat, argumento cuiusdam legis. *n* Seruari igitur debent in hoc casu priuilegia de tribus dietis, quando ita fieri conuenit, vt sic clausula ciuiliter intelligatur. Et quantum fieri potest debet in his fieri interpretatio, vt minus partibus præiudicetur, etiam si verba aliquo modo repugnent, cum à finitis iuris communis in his cõseruatorijs recedatur, iuxta ea quæ nos vtriusque iuris monumenta *o* docent. Præcipue, cum hæc priuilegia ex alio capite sint odiosa: quia scilicet præiudicãt ordinariæ potestati, & clausula sit odiosa litigans eũ, qui cum dispendio à longe protrahitur. Faciunt pro hac parte quæ imperatores Honorius, *p* & Theodos. Hypano magistro militum rescripserunt, dicentes: *Apparitores per orientem statutos officij tui ad alium iudicium trahi minime oportebit. Sciat igitur magnificentia tua sub te siue ciuiliter, siue criminaliter appetantur eos litigare debere.* Denique talis fuisse videtur mens Principis graue damnum alteri sine causa inferatur, secundum quam mentem priuilegia sunt explicanda, vt colligitur ex iure, *q* quæ mens prævalet verbis, vt in alio iure *r* notatur.

l And. in addit. ad specu. lat. ti. de iudice deleg. li. c. fa. 11. pa. 2.
m l. in summ. §. labeo. in fi. ff. de aqua pluuia arcenda. n c. erit autem d. 4. hist.
n l. 1. C. de dil. de die. §. fin. ff. qui satis. d. cog.
o 24. q. 1. ca. parat s. causã de rescriptis. ex parte 2. de offic. deleg. l. quãdam de in ius vocan. l. si quando. C. de inoffic. test.
p l. apparatio. C. de offi magist. milit.
q ca in his de priui. inuẽta.
r ca si postquam. §. 1. de elect. lib. 6.

Ex quibus colligitur, quod si conseruator est præsens in loco vbi residet iniuriator, aut est prope, & ratione aliqua esset suspectus iniuriatori, aut iniuriato, tunc ipse deleget si forma delegationis id pati-

patitur: si vero non patitur vel delegare non vult tunc ad alium remotiorem conseruatorem potest adiri: in hoc enim casu cessant superius allegata.

ARTICVLVS IX.

Vtrum post quinquennium durent conseruatoriæ quoad negotia cœpta.

RESpondeo dicendo, quod licet conseruatoriæ religionum sint perpetuæ, prout iam in superioribus *a* resolutum remanet: aliæ tamen conseruatoriæ habent clausulam limitantem, scilicet præsentibus post quinquennium minimè valituris: sicut videmus in Concilio Tridentino *b* determinari dicẽdo. Nemo enim similium literarum beneficio vltra quinquennium gaudere possint. Et quæritur, an duret post quinquennium iurisdictio conseruatoris, quoad negotia iam cœpta. Et respondet Ioannes Andreas *c* negatiue, prout alibi scripserat. Et ratio eius est, quia istæ conseruatoriæ sunt odiosæ, prout in articulo superiori dictum est. Et ita iuxta terminos proprios ipsarum debent strictè explicari, vt iurisdictio ordinariorum, quominus fieri possit, detrimentum patiatur.

a Sup. hac q. art. 6.
b Sess. 14. de ref. c. 6.
c Andr. in addit. ad specul. 1. p. tit. de offi. dele. §. 13. p. 8. col. 1.

ARTICVLVS X.

Vtrum Iudices conseruatores possint subdelegare.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. pontifex maximus Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1474. pridiè Kalendas Septembris Pontificatus sui anno quarto, prout habetur in monumentis *d* ordinum, *Concessit fratrib. Minoribus vt conseruatores per eos nominati per se, vel per alios in suis partibus conseruent ipsos fratres contra ipsos iniuriantes.* Et id ipsum concessit Pius V. in conseruatoria edita à Gregorio XIII. pro societate Iesu. Ait enim quod, *Conseruatores, & iudices per ipsam societatem & singulas eius personas, etiam si sint extra loca, in quibus deputati sunt habent potestatem, vt tam per se, quam per alios Societatem defendant neque permittant eam super bonis & priuilegijs tam Apostolica quam ordinaria, & alias rite regia authoritate concessis, alijsque rebus ad ipsam pertinentibus à quibuscunque personis tam secularibus, quam Ecclesiasticis indebite molestari, aut grauari.* Ita habetur in compendio *e* Societatis.

d In 1. imp. f. 60. & in 2. fo. 145. cons. 316
e Comp. Soc. vi. conseruator §. 3. & fi. §. vices de offi. dele. l. 6. An. ad di. ad spec. tit. de iudice dele. li. 2. p. 1. §. 12.

Ex quibus colligitur, quod quamuis conseruator secundum iura communia debeat procedere per se ipsum, nec possit committere vices suas alijs (exceptis citationibus, & sententiarum denunciationibus) nisi aliter eis per literas committeretur, & tũc, non nisi infra ciuitatem, & diœcesim, in qua deputatus fuerit hoc ei facere licet, prout habetur in iure, & tradit Ioannes Andræas: Conseruator tamen fratrum secundum hæc priuilegia poterit vices suas alteri, & alijs committere. Et ita per priuilegium Clementis septimi tenet collector Capucinus in additionibus ad Compendium Mendicantium. *f*

f V. conseruat. fol. 230.

Aduertant tamen primo conseruatores fratrum quod non possunt ipsi committere alijs vices suas, nisi fuerint in dignitate constituti, prout tenet Ioannes Andræas *g* dicẽs quod si ex beneficio literarum cõpetit conseruatori cõmittere necesse habet committere personis in dignitate vel personatu cõstitutis in Ecclesijs cathedralib., vel collegiatis. Et quod hęc clausula, vt possit per se vel per aliũ, vtilis sit pater, quia exceptis citationibus, & sententiarum denuntiationibus non possunt conseruatores suã committere iurisdictionem: at virtute dictæ clausulæ possunt. In qua fundatus doctrina tenet Didacus Perez, *h* quod etiam substitutus cãcellarij, & sic vicecancellarius qui virtute conseruatoriarũ cognoscit, oportet, vt dignitatem Ecclesiasticam habeat & possideat, sicut & ipse cancellarius habere debet: alias sententiæ per vicecancellarium latæ nullæ erunt ipso iure, tanquam à nõ habente potestatem prolatæ, Regulariter enim cum quis per substitutũ deseruire potest, debet constituere alium æquè idoneum prout expresse probat quædam lex *i* notabilis dicens. *cõsideratis eorum laboribus per substitutum chartularium eiusdem scrutinij, cui præfectus est ipse, idoneum & tam optimis moribus præditum quam scientiam peritiamque rerum habentem electione sua, suarumque periculo facultatum præfatum munus eos adimplere præcipimus.* Vbi Bartolus *k* per hũc textum supradictam tenet sententiam & eam comprobat Azeuedo, *l* & Euerardus.

g And. ubi su.
h Perez. li. 2. ord. col. 316. in prin.
i l. 2. C. de prepos. agen. in reb. l. 12.
k Bart. in d. l. 2. nu. 4.
l Azeu. in d. l. 20. noua cõpil. tit. 7 li. 2. Euerar. in com. ilo. ca. 63. de subroga. col. 2. in parum.

Aduertendum denique, quod cum secundum ius commune citationes & sententiarum denuntiationes possint cõseruatores, per alios efficere, Pius V. & Gregorius XIII. hanc gratiam ampliando in dicta conseruatoria concessione indulta religioni Societatis Iesu, concesserunt, quod quando iudicibus & conseruatoribus huiusmodi tutus non apparet accessus ad loca, in quibus morari contingeret eos, qui monendi, inhibendi, atque citandi fuer possunt hæc per edicta publica efficere, locis publicis ea affigendo, de quibus esset verisimilis cõiectura quod ad ipsorum monitorum citatorum, & inhibitorum notitiam valerent peruenire. Ita cõtinetur in dicto societatis Compendio. *m*

m Comp. Soc. ubi sup. §. 4.

ARTICVLVS XI.

Vtrum conseruatores possint cognoscere de omnibus causis.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius *n* Quartus Pontifex maximus iudicibus conseruatoribus tantum concessit vt de manifestis iniurijs, & violentijs cognoscãt neque ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, suam possunt extẽdere potestatem. Quod si præscriptam formam fuerint trãsgressi, eo ipso per annuũ ab officio sint suspẽsi. Imo, & quod non vulgarẽ difficultatem habet regia *o* constitutio ordinamentorũ regalium noue definit minimè posse iudices conseruatores id transgredĩ, etiamsi vberior potestas & iurisdictio in rescripto concessa fuerit. Quod si ad vnguem nõ seruauerint pęna amissionis naturalitatis horum regnorum puniantur. Hæc pro parte negatiua adducuntur. Sed pro parte affirmatiua in inferioribus multa adducemus, quæ eam satis probant.

n ca. 1. e fi de offi. dele. l. 6.
o l. 1. ti. 8. l. 2. ordin.

Pro cuius rei resolutione est notandum quod vt hęc quęstio perfectè clare, & distincte intelligatur, tria sunt consideranda. Primum est, de quibus causis possibiliter possint cognoscere conseruatores. Secundum, de quibus causis secundum ius commune cognoscere possint? Tertium de quibus causis secundum priuilegia possint iudicare.

Quantum ad primum sit prima conclusio: Non est prædictis iudicibus prohibitum de alijs causis vltra iniurias & violentias manifestas iudicare & cognoscere si in literis Apostolicis hoc illis fuerit indultum. Quod ex eo manifestè patet: quia Summus Pontifex causas Ecclesiasticorum ad secularia tribunalia spectantes auocare potest, & alteri termi-

nandus

nandas committere, prout tradunt multa intra Canonica, a & vltra alios latissime comprobat Couarruuias. Et istorum iudicum potestas à literarum facultate dependet, prout dicitur in iure. b

Nec his refragatur textus, in capitulo primo de officio delegati, libro sexto. Loquitur enim quãdo conseruatorum potestas est limitata, secus si ampla tribuatur eis iurisdictio, quia tũc impune ea vti possunt. Quapropter illius Decretalis decisio ferè hodie inutilis est cum amplior forma recepta sit: vt scribunt Ioannes Andræas ibi super casus positione, & ibi etiam Archidiaconus. Et Dominicus c & Rebuffus.

Nec minus aduersatur præcitata lex regia prima disponens, nõ esse alicuius valoris iurisdictionem, quæ contra prædictam prohibitionem cõcessa fuerit. Hæc enim lex articulo sequenti explicabitur.

Quantum ad secundum fit secunda conclusio. Iudices conseruatores religiosorum & Mendicantium possunt, non solum contra clericos stante decreto Concilij Tridentini procedere, sed etiã contra laicos pro manifestis iniurijs, vel violentijs per eosdem Ecclesiasticis & regularibus illatis, quãuis rei sint: quia minimè ex hoc defraudatur regia iurisdictio, cũ talia crimina sint mixti fori prout sacri Canones, d & leges regiæ non aduersãtur. Et hoc probatur ex lege e regia ordinamentorum, cuius tenorem articulo sequenti proponemus, quæ loquitur de laicis, & eius exceptio, qua permittit conseruatoribus de manifestis iniurijs, & violentijs cognoscere contra laicos dubio procul intelligenda est, cum exceptio semper ex regula profluat, secũdum iuris regulam. f

Tunc autem, dicitur manifesta iniuria, & violentia inferri, vt pateat aditus iudicibus conseruatoribus contra laicos procedendi quando monasteriũ & religiosi sua possessione perturbãtur, aut eorum priuilegia, exemptiones, & immunitates violantur, prout dicitur in iure. g Quod in qualibet oppressione locum obtinet vt ex alijs h decretis colligitur & tradunt Abbas, Socinus & Lappus. Qui probant, quod iudicibus Ecclesiasticis permittitur laicos cõpellere, vt pro iniurijs & damnis Ecclesiæ illatis cõpetenter satis fiat.

Et in proprijs huius controuersiæ terminis id tenent Ioannes Lopez i & Sa'zedo: qui ait non semel iudicatum vidisse, maximè anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio in fauorem religiosissimi collegij Societatis Iesu populi Compluensis. Nam cum quidam ciuis oppidi de Lotenza vim dicto collegio in quibusdam suis prædiis intulisset consilio eiusdem doctissimi viri querela huius violentiæ & oppressionis proposita fuit coram vicarios generali curiæ Compluensis huius sacri collegij conseruatori pro tunc.

Et licet rei personaliter citati declinatoriam fori exceptionem proposuerunt causa ad regiam Pincianam curiam fuit delata, & in ea fuit declaratũ nullam vim à iudice conseruatore illatam fuisse, & causa ei fuit remissa.

Ex dictis infertur, quod si aliquis furore cholerę accensus dicat aliquibus fratribus, quod velint nolint debet ingredi monasterium, & ingrediatur de factu nulla læsione secuta, si statim à tali furore desistat & relinquat eos in sua pacifica possessione, nõ est dictus reus coram conseruatore iudice conueniendus, cum in hoc parum læsum fuerit monasterium, & de minimis non est curandum. Et eorum fratrum possessio non fuit perturbata cum statim in ea pacifice fuerint relicti sine aliqua, vt dictum est læsione & notabili violentia.

Infertur etiam quod fratres non possunt creare iudicem cõseruatorem in fauorẽ eius qui ipsis vim intulit, vt per hoc liberetur à manibus brachij secularis, quia verbi gratia, ipsum rigorose volebat castigare. Non enim fratribus conceditur indea conseruator, vt suos iniuriatores defendant, sed vt se & sua ab eorum iniurijs protegant, contra eos procedendo. Quod est notandum. Vt si enim quendam prælatum à suo superiore punitum, quia titulo charitatis eligit conseruatorem contra quendam monasterio iniuriantem, non, vt ipsum puniret: sed vt eius blanda punitione à rigorosa manu brachij secularis eriperet.

Aduertendum insuper quod si reus confiteatur delictum coram conseruatores, tunc conseruator potest procedere in eo casu contra confitentem, licet neget qualitatem notoriam. Et ratio est, quia quamquam in hac specie non sit notorium per euidentiam facti, est tamen notorium per euidentiam iuris per facti confessionem. Ita quædam Decretalis, k iuncta eius glossa: & tenet Innocentius, Ancharranus, Dominicus & Francus.

Sed quid, si reus negat offensam, vel esse delictũ notorium? tunc huiusmodi iudex conseruator secũdum aliquos non potest procedere contra eum. Per negationem enim partis videtur fieri res dubia, iuxta Glossam l & Felinum: quia conseruator non potest se intromittere, vbi est necessaria iudicialis indago. Prætetea notorium, non probatur per testes, sed per euidentiam facti, prout affirmant sacri Canones, m & ita interpretatur potestatem conseruatorum Antonius de Butrio. n

Sed contraria sententia est tenenda, scilicet, quod conseruator potest cognoscere summatim de notorietatem cum sit res dubia an eius sit iurisdictio. Ita Innocentius, o quem sequuntur omnes, excepto Hostiensi. Quod aliquibus iuribus comprobatur, & pręser tim ex quadam Vlpiani p iuris consulti decisione Et Innocentius q tertius affirmat quod iudex per rescriptum delegatus potest cognoscere de validitate rescripti, & per consequens, an in causa possit procedere. Nec obstat, quod conseruator non haber indaginem iudicialem.

Hoc enim debet intelligi, quod scilicet, non habet indaginem iudicialem in notorijs in quibus nõ habet iurisdictionem, sed non in quibus habet iurisdictionem. Habet enim in his indaginem iudicialem ad cognoscendum an sit iudex, vel non. Et probatur: quia si conseruator habet iurisdictionem in notorijs potest facere illa, sine quibus iurisdictio sua expediri non potest iuxta ea, quæ communiter iure r notantur.

Ex quo infertur, quod si conseruator citat reum, & reus est contumax, potest, eum cognoscendo de sua contumacia condemnare in expensis vt decreta f canonica loquentia de iudice delegato affirmant, & leges ciuiles nos docent. Et potest etiam excommunicare, & interdicere vt infra dicemus. Vnde colligitur, quod in casu, de quo loquimur potest cõseruator summarie procedere contra negantem notorietatem ad ipsam notorietatem indagandam, cũ iudici competat indagare an iurisdictio sibi competat necne.

Quantum ad tertium quod promisimus deciden dum, fit tertia cõclusio, quod forma conseruatoriarum est inspicienda, & non decisio iuris cõmunis, prout ex iure colligunt Ioannes Andræas t & communiter scribentes. Et ita hodie communiter dantur conseruatoriæ generaliores, vt affirmat Nauarrus. u Et conseruator vniuersitatis Salamanticensis cognoscit de omnibus causis generaliter etiam non notoriis: & ita lege regia x partitarum declaratum est. At prolixum nimis esset concludere in hac conclusione,

a c. nostrã. de appel. c. pastor §. prae. de off. dele. c. Eccl. s. vers. quid vt dote. pẽd. Cõc. Trid. sess. 24. c. a 9 Couarr. prac. q. c. n. 9

b c. recipim. §. porro. de priui.

c Dominic. in d. c. fin. §. conseru. Rebu. in l. 38. in fin. de verb. sig.

d c. cum sit generale de for. comp. l. 58. ti. 6. pa. 1. l. 4. ti. 18. ead. par.

e l. 5. ti. 3. lib. 1. ordin.

f l. nam quod liquido. §. fi. ff. de priuil.

g c. cum sit generale de foro comp.

h c. si cler. de for. comp. Abb. & DD. in d. c. cum sit generali. vbi So. n. 18 Lap. al leg. 18. & 7 a

i Lopez. in c. per. vestras §. sed publi. du buatio. n. 3 f. mag. 18. Sal. in pr. cri. c. 3. fol. 10. col. 2. & a.

k c. vestra illa gl. ibi n. nõ dissite. de coha bit. cler. Inno. n. 2. Anch. co. 1. Dom. nu 8. Francus n. 1. in d. c. c. de off. deleg. l. 6.

l Gl. 1. in d. c. c. l. 3. C. quib. ad l. procl. non licet Fel. in c. si clericus de for. comp.

m c. quanto de trans. Epis. c. fi. de coha. cle.

n But. ib. de no tor. ar. 14 n 4.

o Inno. in d. c. 1. nu. 5. et 6. vbi DD.

p l. si quis ex alt. ff. de i no vocando.

q c. super litteris innalia gl. ver. nullas. ex tra de rescr.

r l. 1. ff. de iurisd. omnium iudic.

f ca. de causis §. 1. et in c. præterea de offic. deleg l. 1. ff. si quis ius. non obten.

t And. in d. c. fi. de off. del. l. 6.

u Nau. c. 27. n. 121.

x l. 18. t. 7. p. 1.

clusione, quid per conseruatorias fit hodie, à sede Apostolica concessum regularibus: ideo articulis sequentibus pro posse comprehendetur.

ARTICVLVS XII.

An conseruatores regularium possint cognoscere contra debitores ex causa ciuili.

RESpundeo dicendo, quud circa hoc dubium duas inuenio opiniones contrarias. Prima est affirmatiua, Guidonis *a* Papæ, quem sequuntur Alciatus, & Didacus Perez.

a Gui. Pap. de cis. 18. in fin. Alci. de præsum. præsum. 3. q. 23. nu. 1. Perez in l. 1. tit. 7. l. 3. ord. col. 2. nu. 69. ver. conseruatores autem. b Gutier. li. 3. pract. q. 9.

Secunda opinio est contraria quod scilicet minimè possint. Et hanc tenet nouissime Gutiertez *b* in quadam practica quæstione, in fine cuius ait Alciatum tenere contra Guidonem. Et sic reprehendit Didacum Perez pro sua parte cum Guidone adduxisse Alciatum, cum Alciatus teneat contra Guidonem. De quo certe mitor valde, Alciatus enim expresse tenet cum Guidone in loco allegato à Gutiertez. Et vt huc patefiat eius literam & verba in medium proponam: quæ suut sequentia. *Cum in bullis conseruatorum dicatur. quod cognoscant contra iniuriantes monasterijs, &c sequitur quod poterunt compellere ad solutionem debitores nolentes soluere, ex quo illi non satisfaciendo dicuntur iniuriari.* Hæc Alciatus in loco in margine allegatus. Primum pro opinione Guidonis fundamentum propositum à Gutierrez est desumptum ex Concilio Tridentino. *c* Nam si conseruatoribus deputatis & singularibus personis, & capitulo hoc prohibetur in dicto decretu & regularia loca, & cætera in eo excipiuntur, vt horum personæ in dicto loco minimè comprehendantur; ergo in eisdem causis in quibus singularib. personis est prohibitum vti literis conseruatoris, erit permissum locis regularibus, & alijs de quibus in dicta exceptione, vt exceptio sit de regula iuxta iuris regulam. *d* Huic argumentu respondet Gutierrez in hunc modum, scilicet, Concilium Tridentinum esse intelligendum iusta dispositionem iuris communis, idest, vt licet regularia loca & similia esempta eorumq; personæ non comprehendantur in dicto decreto, eiusq; prohibitione nihilominua tamen in his iuris dispositio seruãda sit. Non enim Concilium ibi specifice agit de forma & causis in quibus iudices conseruatores ab his eligendi procedere debent, id enim omisit, ac proinde iuris dispositioni relinquit. Sed tantum voluit excipere a reuocatione præcedenti conseruatoriarum, quam fecerat, prædicta loca eorumq; personas. At vero quomodo ab his electi iudices conseruatores procedere valeant ac possint ibi non agit, sed remanet in dispositione iuris communis prædicti.

c Conc. sess. 14. de refor. c. 5.

d l. nam quod l. quidem. eis simil. ff. de pen. leg.

Quæ doctissimi viri responsiu vera est, sed diminuta. Non solum enim in dicto concilio conseruatoriæ regulatium remanent tantum in dispositione iuris communis, sed etiam in dispositione priuilegiorum, quæ in ipsis conseruatorijs præter & cõtra ius commune continentur, de quibus aliqua iam diximus supra, & infra de alijs dicetur. Quia talia priuilegia minimè sunt per Concilium Tridentinum abrogata: imò verò ab eodem Concilio sunt confirmata, cum non abrogentur ab eodem. Ait enim *e* Conci. *In cæteris omnibus præfatorum ordinum priuilegia & facultates, quæ ipsorum personas loca, & iura concernunt firma sunt & illæsa.* Et ita fatetur Nauarrus. *f* quod hodie conceduntur conseruatoriæ, virtute quarum cognoscitur de his quæ requirunt iudicialem indaginem quas in inferioribus proponemus.

e Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 20.

f Nau. ca. 27. nu. 125.

Secuudu probatur nostra sententia: quia debitores nolentes soluere, iniurias ipsis monasterijs, eorumq; personis maximas infligunt, de quibus manifestis iniurijs conseruatures virtute iuris communis cognoscunt. Ad huic argumento respondet Gutierrez, quod conseruatores possunt cognoscere de manifestis iniurijs, non sumendo iniuriam pro omni illo, quod fit contra ius, & causat damnum monasterijs: sed sumpta iniuria in specie pro contumelia & conuitio, & sic pro offensa de qua in titulo de iniurijs. Nam verba rescripti capiuntur strictè & in specie & propriè prout colligitur ex iure. *g*

g Rodul. de rescr.

Sed contra hanc responsionem arguam, tum iure communi, tum priuilegijs. Primo enim videtur allucinari doctissimus alias vir cum tantum velit accipere nomen, iniuria specialiter & strictè, prout considerat eam Vlpianus. *b* Cum idemmet Vlpianus *i* considerat statim ipsam iniuriam dicẽs, quod interdum iniuriæ appellatione damnum culpa datum significatur. Et licet verba rescripti strictè sint interpretanda, debent tamen secundum subiectam materiam esplicari. Vnde cum hic agatur de rescriptis conseruatoriis, id est, de conseruando loca regularia eorumq; res & personas, diminute prouisum esset à Sede Apostolica, si tantum pro contumelijs, & violentijs conseruatores concederet, & pro damnis manifestis eos denegaret, præcipue, cũ raro contumelientur & vim patiantur loca, & res, & personæ regulares: sæpè autem & sæpius damnis non paruis notorijs afficiantur.

h l. 1. de iniu. & famolibe. i In d. le. 1. & in l. sed & si quemcunque. ff. ad l. Aqui.

Et certè iniuria maxima fieret generalitati verborum, quibus summi Pontifices in suis Bullis volunt religiosi status protectionem. Ait enim Pius Quintus in sua conseruatoria expedita per Gregorium tertium decimum: concessa religioni Societatis. *K* *Quod possunt regulares, tam in ciuilibus, quam in criminalibus & mixtis siue actores sint, siue rei omnes & singulos Archiepiscopos Abbates necnon personas in dignitate constitutas, canonicos Metropolitanarum, vel cathedralium Ecclesiarum et vicarios Archiepiscoporum & Episcoporum in spiritualibus eorumque officiales generalis vbilibet constitutos contra quascunque communitates, & collegia in suos conseruatores, & iudices ordinarios assumere.* Hæc dicta conseruatoria. Notanda enim sunt illa verba, *tam in ciuilibus, quam in criminalibus, quam mixtis*: quæ satis denotant omnes causas, quibus damnum & vis causatur dictis regularibus ad conseruatores pertinere. Et hoc magis in specie probatur. Nam cõtumelia, iniuria & vis quæ infertur locis, rebus, & personis Ecclesiasticis, & regularibus mixti fori causa est, cum sit sacrilegium, & laicus coram iudice Ecclesiastico, aut seculari possit conueniri, si patrator talis sacrilegij existat, vt in fauorem Ecclesiæ ordinauerunt iura, *l* & tenet Felinus & fatetur Ioannes Gutierrez. Et Salzedo in sua practica criminali dicit communem. Hoc supposito probatur nostra conclusio. Nã dicta conseruatoria non solum conceditur pro causis mixti fori, cuiusmodi est iniuria in specie sumpta, & violentiæ locis, rebus & personis religionum illatæ pro quibus solum dicit Gutierrez conseruatores concedi, sed etiam concedit pro causa ciuili cuiusmodi est debitum quod debitores monasterijs minimè volunt soluere in quo monasteria nõ modicam iniuriam & detrimentum patiuntur.

K Habet. in cõp. soci. vers. conserua. §. 1.

l c. cum sit generale de foro comp. Fel. in c. Eccl sancta Mariæ. nu. 7. & 8. de const. Sal. in pract. crim. n. 3. Gu. ti. vbi su. nu. 12. & 13.

Et quod iniuria manifesta pro qua conseruator deputatur, sumatur pro damno dato, satis nobis indicat Sixtus in conseruatoria Minoribus indulta, de qua in superioribus fecimus mentionem. A inquẽs enim ibi conseruatores ait. *Quod non permittãt per quoscunque indebite molestari, aut eis grauamina iniurias atque damna inferri seu quomodolibet irrogari.*

Hæc

Hæc Sixtus IV. Patet etiam ex alia conseruatoria Sixti quarti, quæ incipit: *Dum attenta meditatione*, data Romę apud Diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo septuagesimo Sexto, quarto Kalendas Decembris prout refertur in monumentis. *a* Qui inter alia concessit fratribus Carmelitis. *Iudices conseruatores, ipsis præcipiens, quod non permittant dictos fratres per ordinarios, & per quoscunque alios indebitè molestari, aut eis grauamina, iniurias atque damna inferri, seu quomodo libet irrogari.*

a In 1. impr. tra. 2. fol. 10. Pap. 2 Sit. m.

Item Ioannes vigesimus secundus, vt in eiusdem Monumentis *b* continetur in bulla, quæ incipit, *venerabilibus fratribus*, data Auinionen. sexto Kalendas Maij. Pontificatus sui anno tertio concessit fratribus Minoribus iudices conseruatores. *Vt eisdem efficacis defensionis præsidio assisterent, nō permittentes eosdem à quibuscumque indebitè molestari vel eisdem damna violentias, iniurias & molestias irrogari.*

b In mon. 1. imp. fol. 129.

Item Eugenius quartus in conseruatoria cōcessa ab ipso monasterio D. Nostræ de Guadalope extensa iā ad omnia ordinis D. Hieronymi, monasteria, cuius tenorem infra in hoc articulo referemus, ait quod *Concedit ipsos conseruatores non solum pro ipsis fratribus & eorum conuentibus, possessionibus terris, locis, iurisdictionibus, & omnibus bonis mobilibus & immobilibus, quocunque nomine & quibuslibet molestijs iniurijs atque damnis cæterisque tam realibus, quā personalibus actionibus præsentibus, & futuris.*

c Habet. in li. pri. huius ord. vide sub sigil. aur.

Item Pius Quartus *c* anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo Kalendis Iulij Pontificatus sui anno primo, in bulla, quæ incipit, *Romani Pontificis circumspecta*, &c. confirmās priuilegia ordinis militaris Sancti Ioannis Baptistę, quibus gaudent Mendicantes, prout dictum est in superioribus *d* concessit dicto ordini conseruatores *Aduersus inferentes vim personis eius instituti aut eorum seruitoribus & familiaribus iniurias seu grauamina, vel damna in personis rebus & bonis.*

d Sup. hoc 5. non. q.

Ex quibus omnibus satis constat, saltem in bullis & priuilegijs conseruatoriarum, non solum concedi conseruatores pro iniurijs, prout significant contumeliam & violentiam, sed etiam prout significāt damnum datum. Sed vt veritas huius articuli magis patefiat operæpretium esse duxi ad argumenta, quę in contrarium proponuntur, respondere.

Ad Argumenta.

e ca. 1. de off. dele. l. 6.

PRimo arguitur à doctissimo alias viro ex quadā Decretali *e* dicente quod conseruatores non possunt cognoscere de his, quæ iudicialem indaginem exigunt. Ex quibus verbis colligit regulares non posse nolentes eis soluere debita ciuilia coram conseruatore conuenire: cum si ipsi debitores negent debitum, aliasue exceptiones legitimas allegēt negatione efficiatur res dubia, iuxta quandam legem *f* ex qua id notant Glossa, Felinus & Iason, & communiter scribentes. Et per consequens cum talis iudicialis indago requiritur ad hanc suam extenderent iurisdictionem iudices conseruatores.

f l. 3. C. quib. ad l. procl. non licet vbi glos. vers. dubium Fel. in c. si cle. laicū nu. 2. de for. competen. & in c. coram nu. 8. de of. de leg. Iason in l. 1. iuxta §. ff. de transactio.

Respondetur primo quod quando debitum est notorium etiam si negetur à debitore, potest ipse iudex conseruator cognoscere vtrum debitum notorium sit: & notorium sit quod ipse non vult soluere. Erit autem notorium si per instrumentum, & testes omni exceptione maiores probetur: in hoc enim casu indagat iudicialiter prędictus iudex, an ad id sua potestas extendatur, quod sibi à iure non denegatur, prout articulo superiori probatum est.

Secundo respondetur quod debuit doctissimus alias vir in memoriam reducere doctrinam Nauarri superius citatam quod scilicet hodie communiter dantur conseruatoriæ cum clausula, vt possint iudices conseruatores cognoscere de his, quæ altiorem requirunt indaginem: & sic de his cognoscētes virtute earum non incidunt in pœnam excommunicationis, nec in pœnam suspensionis per annum ab officio de qua in capitulo finali de officio delegati libro sexto. Hæc Nauarrus.

Videamus igitur, vtrum ipsis hodie concedatur iurisdictio in his, quæ requirunt iudicialem indaginem. Et Primo Benedictus vndecimus in Bulla, quę incipit, *venerabilibus fratribus*. Archiepiscopo Compostellano, &c. data Romæ apud Sanctum Petrum quarto nonas Aprilis, Pontificatus sui anno primo pro prouincia Sancti Iacobi regularis obseruantiæ Minorum fratrum instituit. Archiepiscopum Compostellanū, Olixbonensem, & camorensem Episcopum contra rectores Ecclesiarum & alios, &c. In illis, videlicet, quæ iudicialem requirunt indaginem per viam iudicij, in alijs vero, prout qualitas ipsorū exigerit iustitiæ complementum facturi.

Deinde Eugenius quartus anno Domini millesimo quadringentesimo, quinquagesimo primo, Idibus Augusti Pontificatus sui anno decimo tertio, concessit, & expediuit in forma breuis in fauorem monasterij Beatæ Mariæ de Guadalupe. *Episcopos Salmantisensem Placentinum & Cordubensem conseruatores, quos & quemlibet eorum in solidum iudices conseruatores & defensores instituit priores fratrum conuentus, possessionum, terrarum, locorum iurisdictionem, fructuum, redditnum prouentuum & omnium bonorum mobilium & immobilium, quocunque nomine, & quibuslibet molestijs iniurijs ac damnis cæterisque tam realibus, quam personalibus actionibus præsentibus & futuris in illis videlicet quæ iudicialem indaginem requirunt summariè & de plano sine strepitu figura iudicij: in alijs vero prout qualitas eorum exegerit iustitiæ cōplementum. Et contra quoscunque cuiuscunque dignitatis, gradus status, ordinis, vel conditionis extiterint cōpellentes eos authoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam (appellatione postposita) non obstantibus constitutionibus Bonifacij octaui de dieta vna ac de duabus in concilio generali: dūmodo virtute huius conseruatoriæ vltra tres dietas à fine suæ diœcesis computandas quis non trahatur cæterisque alijs contrarijs quibuscūque a summis Pontificibus constitutionibus emanatis, aut emanandis, quæ huic iurisdictioni & potestati eiusque libero exercitio obuiare seu impedire possunt, nisi in illis fiat plena, & expressa mentio de verbo ad verbum de huiusmodi indulto.* Hæc Eugenius *g* Quartus, prout refertur in Compēdio priuilegiorum D. Hieronymi. Vbi collector aduertit, quod hanc conseruatoriam postea Nicolaus Quintus Pontificatus sui anno sexto ad vniuersum ordinem, & singula eius monasteria extendit. Et per concessionem Pij Quarti expeditam, per Pium Quintum, de qua in quæstione de communicatione priuilegiorum fecimus mentionem, etiam extensa est. cum per dictam concessionem omnia priuilegia & indulta temporalia, & spiritualia facta vni dicti ordinis monasterio omnibus eiusdem ordinis monasterijs facta decernantur.

g In conseruatio in bulla. §. fin.

Quæ extensio non est, vt omnia alia monasteria habeant dictos tres conseruatores. Hoc enim esset maximè molestum his qui ad eorum iudicium traherētur: cū quædam in Hispanijs monasteria huius sacræ religionis vltra quatuor, & quinque dietas distent à dictis conseruatoribus assignatis. Et non est præsumendum Pontificem maximum quid contra ius concessisse. Extensio igitur prædicta, vt omnia alia monasteria fruātur dicta Bulla (vt existimo) est, vt conseruatores deputati pro alijs monasterijs eandemmet

demmet

demmet habeant authoritatem, quam habent tres in illa nominati pro monasterio Beatæ Mariæ de Guadalupe. Vnde per communicationem ordines mendicantes gaudent dicto priuilegio, & eorum cõseruatores possunt procedere etiam in his, quæ iudicialem requirunt indaginem.

a l. 1. §. 2. tit. 5 lib. 1. nouæ compil.

Secundo arguit Gutierrez ex quadam lege a nouæ compilationis, vbi dicitur.

Los conseruadores dados, y deputados por nuestro muy Sancto Padre, no se an osados à perturbar nuestra iurisdiction seglar, in se entremetan à conoscer, saluo de in iurias y offensas manifestas y notorias, que suelem ser hechas a las Iglesias o monasterios, y personas Ecclesiasticas, segun que los de recho communes disponen, y los Sanctos Padres que los ordenaron, y no mas ni aliende no embargante qualesquier commissiones, o poderes que le seam o son dados. Y si los tales conseruadores que lo conrario hizierem por esse mismo hecho pierdan laa tẽporalida des, y naturaleza, que en nuestros Reynos tienen y se an auidos por agennos y estrannos de nuestros Reynos: la qual naturaleza no puedan recobrar, y demas que assi como rebeldes y desobedientes a su Rey los mandaremos sa lir de nuestros Reynos.

Ex qua lege videtur, quod non possint conseruatores in his Hispaniarum Regnis se intromittere ad compellendum debitores, vt soluant debita ciuilia monasterijs, saltem vbi iudicialis indago requiritur ad dictam compulsionem peragendam, non obstante alia suæ sanctitatis quacunque data commissione vltra ius commune.

b Sal. in pra. crim. c. 3.

Huic argumento respõdet b Salzedo quod ibi solum præcipitur conseruatoribus ne iurisdictionem regulatem perturbent contra laicos procedendo. Non autem ibi præcipitur, vt contra Ecclesiasticas personas possint se opponere virtute dictarum conseruatoriarum concedentium indaginem iudicialẽ, cum per hoc non perturbetur iurisdictio regularis. At hæc solutio videtur diminuta. Secundum eam enim non possunt conseruatores compellere debitores seculares nolentes soluere monasterijs, vt debita ciuilia illis soluant. Vnde ad aliam solutionem deueniendum est.

c Inno. c. cum super de cau. poss. et propr. Dec. in c. consistit. de resor. Nau. in tr. de redditibus Ecle. mont. 40. q. 1. d Conc. Trid. ses. 25. de reg. c. 3.

Pro cuius explicatione est notãdum valde, quod, quidquid monachus acquirit quo ad dominiũ, soli Deo & Domino nostro Iesu Christo acquirit, pront ait Innocentius c communiter receptus per citatos ab eo, & à Nauarro: & Concilium d Tridentinum hoc innuere videtur. Ius autem administrandi eius dominij supremum & generale acquirit Papæ, & Ecclesiæ vniuersali, particulare vero illi Ecclesiæ, & monasterio, cuius ipse est, si sunt capacia iuris administrandi, alioquin etiam speciale remanet apud Papam, & sola detentio, & vsus & administratio facti penes ordinis monasteria, quibus acquiritur ius particulare administrandi, si illius essent capacia, prout latius probabimus in tertio tomo in quæstione de paupertate.

e Con. Tri. ses.

Ex hac doctrina colligitur, quã ratione ius commune pontificium in Concilio e Tridentino, innouarum potuit determinare, vt iudices Ecclesiastici possint procedere non solum contra clericos, sed etiam contra laicos, qui bona Ecclesiæ, vel alicuius pij loci occupauerint. Quod à fortiori potest etiam Papa determinare, cum secundum veritatem fit super concilium. Et ratio est: quia cum ad Papam & Ecclesiam pertineat ius administrandi dominium generale, & supremum rerum Ecclesiasticarum, & regularium ideo contra horum bonorum detentores, & vsurpatores potest procedere recuperando patrimonium Ecclesiæ dispersum ne dissipetur cuius Dominus est Deus, & Dominus noster Iesus Christus. Et hoc faciendo Ecclesia & summus Pontifex non turbant iurisdictionem regalem, cum bona supra dicta non sint bona laicalia, sed bona Ecclesiastica. Et ideo potuit Papa concedere iudicibus conseruatoribus authoritatem ad iudicandum de ijs, quæ iudicialem requirunt indaginem, quando scilicet, Ecclesiis, monasterijs, fratribus, & rebus, & bonis ipsorum fit aliqua notoria iniuria, dãnum, & grauamen. Et sic cum quis est malefactor, aut rerum religiosorũ spoliator, notorius raptor, & inuasor manifestus, in fauorem Ecclesiæ est introductum, vt ipsos malefactores, qui sacrilegi sunt censendi locorum rectores possint sub quo maluerint iudico conuenire, prout dictum est tam in supe rioribus. Et licet hoc procedat, vt ait f glossa & com monis; quando agitur contra malefactores, & sacrilegos cuiusmodi non sunt debitores monasteriorum, nolentes ipsis monasterijs satisfacere, respondetur tamen cum eadem glossa vbi ait. *Quod tantũ contra malefactores loquuntur iura de hoc agentia*, Ad dit tamen. *Quod de alijs potest id ipsum determinari, vt scilicet laici possint coram iudice Ecclesiastico conueniri. Primum quando coram iudice laico non possunt regulares, & Ecclesiastici suam consequi iustitiam.* Prout dicitur in g iure. Limitat secundo in finalibus verbis dicens. *Nisi consuetudo contrarium inducat, vt dicitur supra eodem titulo capite, si clericus laicum, in fine.* Vbi asseritur, quod actor forum rei sequi debeat, licet in plerisque partibus aliter de consuetudi ne habeatur, vbi glossa in verbo consuetudine ait. *Talis consuetudo contra omnia iura prædicta est, sed introducta est propter negligentiam laicorum iustitiam exhibenda clericis iustitia, vt infra in eodem titulo capitulo, cũ sit generale & capitulo, licet & capitulo ex tenore. Sed Papa siue sint negligentes siue non, quotidie concedit literas contra laicos super quacunque quæstione. Et ita assumit sibi iurisdictionem, aliorum contra id, quod dicit supra titulo proximo in capit. nouit in principio*, Hæc glossa. Ex quibus glossis colligitur primo, quod Sũmus Pontifex ratione negligentiæ iudicum secularium in administrando iustitiam clericis potest in quacũque causa facere, vt Ecclesiastici conueniant laicos sub quocunque iudice maluerint. Secundo colligo, quod etiamsi non sint negligentes potest id ipsum efficere ex causa rationabili, sicut consuetudo id in diuersis partibus effecit.

f Glos. in d. c. conc. Generali vers. malefactores.

g ca. ex transmissa de foro compet.

Ex qua doctrina infero primo, quod Papa propter negligentiam iudicum secularium in administrando iustitiam Religiosis, potuit condere legem, vt in quacunque causa ipsi laici possint trahi corã iudicibus conseruatoribus ab ipso deputatis. Et sic potuit contra laicos ipsis committere, vt cognoscerent ad petitionem fratrum sine strepitu & figura iudicij de iniurijs & damnis sibi à laicis illatis, etiã si iudicialis indago ad id decidẽdum sit necessaria. Potuit id etiam ipsis concedere, licet iudices seculares nulla notentur negligentia. Et hoc in fauorem status regularis, ne hunc profitentes statum ad tribunalia secularia accedant vbi lites cum strepitu et figura iudicij aguntur, contra terminum causarum regulariũ, quæ sine strepitu, & figura iudicij decet nunc constitutiones prontificales peragi debere.

Secundo infertur, quod nunquã mihi potuit persuadere, quod dicta lex regia disponit (sicut aliqui intellexerunt) quod conseruatores non iudicarẽt, nisi de manifestis, & notorijs iniurijs contra religiosos factis à secularibus, ẽt si ipsi conseruatores à Sede Apostolica ampliorem haberẽt potestatem. Imo contrarium ex dicta lege colligitur ibi. *Segun que los derechos communes disponen, y los Sanctos Padres que los ordenaron.* Quæ verba indicãt duo, Primum est, quod conseruatores non se intromittãt in aliis, præter ea quæ secundũ ius cõmune ipsis conceduntur.

Secun-

Secundum est, quod non se intromittant in alijs praeter ea, quae à Sanctis Patribus, qui id ius commune ordinauerunt, constituta sunt. Costat autem Sanctos Patres, qui ius commune ordinauerunt, in fauorem religiosorum pro varietate temporũ alia ampliora ordinasse, sicut ipsimet Sancti Patres, & lex a regalis concesserunt conseruatoribus Salmanticensis Pincianae & Complutensis Academiarum, vt indistinctè de omnibus causis in fauorem Doctorum & scholasticorum contra laicos possint procedere, eos ad suum tribunal trahendo. Et constat potuisse eosdem Sanctos Patres concedere conseruatores regularibus, qui contra laicos procederent & compellerent ad soluendum debitum monasterijs, etiam si ad id concludendum indago esset necessaria. Tum propter fauorem religiosorum. Tum propter ignauiam iudicum secularium, pro vt dictum est in superioribus. Tum, quia, licet nec contra ipsos nec contra eorum bona aliqua iniuria & maleficium committatur non soluendo debita monasterijs, damnum tamen graue ipsis, & eorum bonis & personis ex dilatione solutionis generatur: quorum bonorum dominium est solus Dei & Domini nostri Iesu Christi: & supremum ac generale ius administrandi dictum dominium residet apud Ecclesiam, & Papam.

a l. 1. tit. 7. l. 3. ordin.

Nec supradictis obstat lex ordinamentorum regalium superius allegata. Ibi. *Non embargante quale squier commissiones, o poderes, que les se an o son dados.* In his enim verbis non loquitur lex de concessionibus datis à Papa. In his enim nulla fit mentio Papae, aut sedis Apostolicae. Loquitur igitur ex supradictis de commissionib. datis ab inferioribus à Papa, qui secundum ius commune prout iam dictum est, non possunt concedere cõseruatorias. Et hic intellectus necessario est tenendus. Alioquin diceremus Papã & Ecclesiam non posse pro conseruatione rerũ & iniuriam Ecclesiasticorum & regularium concedere, vt laici ipsarum rerum detentores possint comparere coram iudice Ecclesiastico, aut conseruatore ab ipsa Sede Apostolica deputato.

Ex quibus denique soluendo supra dicta dico primo, quod quando debitum constat per instrumentum publicum, vel per sententiam transactam in iudicatam, vel per confessionem partis nolentis soluere, iam notoriè monasteria iniuriantur nolentibus soluere debitoribus. Ex hoc casu vi iuris communis possunt conseruatores compellere debitores: cum hic fiat manifesta iniuria monasterijs iuxta superius explicata. Quod implicitè & in virtute fatetur Gutierrez. *b* Si enim diffitetur, non posse iudices conseruatores regularium ad hunc casum suam extendere potestatem, est; quia iniuriam non accepit pro damno, & nocumento monasterijs illato, sed pro iniuria & offensa & violentia. Quod iũ ex iure communi, tum praecipue ex multis priuilegijs conseruatoriarum religiosis concessis luce meridiana clarius patefeci.

b Gu. vbi sup. nu. 14.

ARTICVLVS XIII.

An religiosi possint conueniri pro debitis ciuilibus coram iudice ordinario Ecclesiastico, vel coram conseruatore ab ipsis pro suis causis deputato.

RESPONDEO dicendo, doctissimum *c* Gutierrez hanc mouisse quaestionem, quam in hũc modũ dissoluit affirmando quod debent cõueniri coram iudice conseruatore. Nec obstat, vt ipse ait, quod in superiori articulo respondet, scilicet, non posse fratres conuenire reos pro debitis ciuilibus coram ipsis conseruatoribus. Magna enim, inquit, est inter hos casus differentia. Prima est: quia actor debet sequi forum rei iuxta iuris regulas: & huiusmodi religiosi sunt rei, habentque à Sede Apostolica iudicem conseruatorem deputatum, quem in causis ipsorum elegerunt, qui eos defendat & manu teneat. Vnde consequens videtur, quod etiam eo conueniendi sint ex quacunque causa, quia is est suus proprius iudex, cuius ratione exempti sunt in hoc à iudice ordinario: & ideo saepè saepius à iure, & Concilio Tridentino exempti appellantur. Haec Gutierrez.

c Gut. l. 3. pr. q. q. 10. p. 7.

Sed doctissimus alias vir in hoc fuit allucinatus, putans conseruatores regularium esse ad modum conseruatorum vniuersitatum, Doctorum & scholarium: qui de omnibus causis eorum iudicãt, & abs iudices, coram quibus possint conueniri, non habẽt ratione quorum sunt exempti tam in ciuilibus, quã in criminalibus, quam mixtis à iurisdictione Ecclesiastica, & seculari. At religiosi alios habẽt iudices, scilicet, suos praelatos, qui de eorum causis cognoscunt per iurisdictionem ordinariam, & non delegatam: sicut cognoscunt iudices conseruatores, pro vt tradit & multis comprobat *d* Nauarrus. Quae nimirum veritas non solũ probatur per ea, quae à praedicto authore notantur, sed etiam, quia si religiosi exempti Episcopis subderentur, exẽpti minimè passim vocarentur, nec eorum exemptio ita esset notoria, vt dicant communiter scribentes eam probatione minimè indigere, vt tradit *e* Syluester. Praesertim, cum his temporibus non sint astricti religiosi ad cõseruatores perpetuos, sicut antiquitus habebãtur: imo sunt ad nutum per ipsos religiosos amouibiles, prout dictum est in superioribus: & quando necessitas aliqua vrget eos nominant, deputant, & eligunt. Et si vera esset, opinio Gutierrez multi religiosi modo non essent exempti, cum multae fratrum prouinciae conseruatores particulares minimè habeant. Quod euidenter ostenditur, cum secundũ ipsum, conseruatores sint proprij eorum iudices, Denique eorum exemptio non à conseruatorijs dimanat, sed à subiectione suorum praelatorum, quibus in vtroque foro sunt astricti. Quae veritas innumeris priuilegijs, & cõstitutionibus apostolicis est iam declarata, & vniuersali consuetudine comprobata, prout infra in secundo tomo in quaestione de exemptione Deo duce demõstrabimus, & ex infra dicẽdis clarius patebit. Vnde cum religiosi habeant suos proprios iudices praelatos scilicet, suos à Sede Apostolica deputatos, non coram iudicibus conseruatoribus (qui solum destinantur pro defensione fratrum, domorum, & rerum monasteriorum) sed coram ipsis sunt ratione delicti, aut contractus, aut debiti pecuniarij conueniendi, prout quotidiè videmus in practica seruari. Tota enim potestas ad Abbatem respectu monachorum pertinet, vt Pelagius *f* Papa notanter dixit. Praeterea quaero à doctissimo alias vero quomodo iudex conseruator potest cognoscere de hac causa, vocando in iudicium Regulares, quorum ipsi sunt conseruatores, vt debita ciuilia persoluant, si secundum eũ tantum possunt cognoscere de manifestis iniurijs & violentis, & non de causis ciuilibus, in quibus non dantur iniuriae secundum suam specialem significationem? Si dicat, quod non habent alium iudicem coram quo conueniantur, quod iam improbauimus contra hoc in huuc modum replico, dicendo, quod etiam si non habeant alium iudicem nisi conseruatorem, ipsemet conseruator secundum eundem Gutierrez non potest cognoscere de omnibus causis, sed

d Na. in c. nõ dicatis n. 93.

e Syl. v. exemptio.

f c. nulla 18. q. 1.

ſed tantum de iniurijs, & violentijs manifeſtis, in quibus non requiritur iudicialis indago. Et per conſequens nõ habet iuriſdictionem, vt coram eo poſſint religioſi conueniri pro debitis ciuilibus, cum hoc neque ad manifeſtam iniuriam & violentiam factã monaſterijs pertineat, & ſæpe ſæpius pro eo exequendo iudicialis requiratur indago. Confiteri ergo neceſſe eſt, vt aliud fingamus ius ampliorem facultatem ipſis conſeruatoribus concedens, aut cõfiteamur alios habere iudices, coram quibus poſſint conueniri. Et nõ ſunt iudices Eccleſiaſtici, quia alias non eſſent exempti, neque ſunt iudices conſeruatores, vt probatum eſt. Ergo ſunt iudices regulares, quibus ipſi religioſi in vtroque foro ſubdũtur.

Sed cõtra hoc, propono argumentum deſumptũ ex bulla conſeruatoria Pij V. expedita per Gregor. XIII. virtute cuius *Societas & ſingulæ eius perſonæ, & familiares clerici, tã in cauſis ciuilibus, quã in criminalibus, & mixtis ſiue actores ſint ſiue rei poſſint eligere in conſeruatores perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas contra quaſcũque cõitates, & collegia*. Pro ut latius in cõpendio a Societatis cõtinetur. Ex cuius verbis, ibi. *In cauſis ciuilibus*, iunctis verbis, ibi. *Siue actores ſint ſiue rei.* Videtur quod religioſi Societatis poſſunt pro debitis ciuilibus corã ſuis cõſeruatoribus conueniri, & non corã eorũ prælatis. Nam reſpondetur, concedendo, quod poſſunt cõueniri, ſi ipſi voluerint. Bulla. n. ſupradicta ſolũ dicit, quod poſſunt creare cõſeruatores pro quacunque cauſa, ſiue rei ſint, ſiue actores. Nã quando ab ipſis coram iudice ſeculari, aut Eccleſiaſtico debitum ciuile fuerit petitum, dicentibus ad ipſos hãc iuriſdictionem pertinere, & non ad ſuos proprios prælatos regulares, cum prælati regulares nullis armis poſſint ſe defendere procedendo contra ipſos iudices cenſoris, & pœnis Eccleſiaſticis poſſunt dicti religioſi, ſi voluerint creare conſeruatorem, qui de hac cauſa cognoſcat, at ſi noluerint minimè aſtringuntur. Et ẽt ſi iudex Eccleſiaſticus procedat contra eos cẽſuris & alijs armis ſpiritualibus minimè tenentur reſpõdere, niſi in caſu mercedum & miſerabilium perſonatũ, de quo in Conc. *b* Trid. Et vt hæc veritas magis pateſiat, quod ſcilicet nõ poſsũt religioſi ad hoc per ſuos conſeruatores compelli proponam priuilegium Nicolai V. Pontificis Maximi Carthuſianis conceſſum Romæ apud Sanctum Petrum anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo, decimo ſeptimo Kalendas Octobris, pontificatus ſui anno ſexto. Quod priuilegium non vidi à Conc. Trid. neque ab aliquo ſacro canone reuocatum, cuius tenor ſequitur.

a Comp. ſoci. v. conſeruato. §. 1.

b Conc. ſeſſ. 7. cap. 14.

Nicolaus V. ad perpetuam rei memoriam. Exhibita ſi quidẽ nobis pro parte dilectorum filiorũ prioris maioris domus ac vniuerſorum fratrũ ordinis Carthuſienſiũ petitio continebat, quod licet ipſi ab omni iuriſdictione, & poteſtate patriarcarũ Archiepiſcoporũ & Epiſcoporũ, Abbatũ, & quorumlibet ordinariorum, aut aliorũ iudicum cum domibus & rebus ſuis per ſpeciale Sedis Apoſtolicæ priuilegium, cui non eſt in aliquo derogatũ ſint prorſus exẽpti & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecti tamen nonnulli conſeruatores & alij iudices per priuilegia Apoſtolica deputati ſuper bonis, & reb. ad eorũ domus huiuſmodi pertinẽtib. eos multipliciter moleſtare & à ſuo laudabili ꝓpoſito abſtrahere, ac alias inquietare præſumũt in ipſorũ non modicũ detrimentũ. Quare pro parte eiuſdẽ prioris, maioris necnon aliarum domorũ eiuſdẽ ordinis priorum, ac fratrum prædictorũ nobis fuit humiliter ſupplicatũ, vt ne exemptio prædicta eis reddatur inutilis, ipſique à deuotione & cõtemplatione perpetua dilabantur eorum ſtatui & quieti ſuper hoc opportunè prouidere benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur hmõi ſupplicationibus inclinati authoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, et ordinamus, quod priore et fratres dicti ordinis præſentes et qui pro tempore erũt perpetuis futuris temporibus prætextu ſimilium, & quarumcunque aliarum literarum Apoſtolicarum ſub quibus formis, ac verborum expreſſionib. ab eadem ſede et contra exemptos conceſſarum ſiue in poſterum concedendarum et ſi derogatorias & apponi inſolitas quaſuis alias clauſulas contineant, a quibuſcunq; conſeruatoribus, atq; in literis huiuſmodi deputatis, ſeu deputandis iudicib. memoratis, ſeu eorũ aliquo ſeu aliquibus in iudicio vel extra cõparere, aut quolibet de iure reſpondere teneantur, neq; ad id compelli valeãt aut debeant quocunq; modo diſtrictius inhibentes vniuerſis, & ſingulis conſeruatoribus, & iudicib. huiuſmodi ne contra priores & fratres ipſo eorumq; domus, loca, ſeu bona quouis modo quæſito colore procedere audeant vel præſumant. Decernentes ex nunc omnes & ſingulos contra fratres, domus, et loca & bona prædicta per cõſeruatores, ſeu iudices prædictos cõtra conceſſionẽ et indultũ, huiuſmodi factos, ſeu habitos in poſterũq; habẽdos proceſſus, et illorũ prætextu uſq; ad præſens latas, ſeu promulgatas, ferẽdaſq; excommunicationis & interdicti, aliaſq; ſententias & cenſuras pœnas ac totum, & quidquid cõtra tenorem præſentium fieri, attentariq; contigerit irrita & inania nulliuſque roboris & momenti. Non obſtãtibus, &c. Nulli ergo hominũ liceat hanc paginã noſtræ ordinationis ſtatuti, inhibitionis conſtitutionis, & volũtatis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorũ eius ſe nouerit incurſurum. Hæc Nicolaus V. Ex qua Bulla noſtra ſententia eſt comprobata, cum omnes Mendicantes, & qui illorum gaudẽt priuilegiis, hoc indulto, & priuilegio fruantur. Et hoc priuilegium habetur in libro dicti ordinis, in cuius margine continetur in magna Carthuſia eſſe authenticum.

Nec ſupradictis obſtat decretum *c* Concil. Trid. adductum pro ſua parte a Gutierrez, tãquam textũ expreſſum pro ſua opinione. Verba Concilij sũt: *In exemptorũ cauſis conſtitutio Innocentij Quarti quæ incipit, volentes, in generali Concilio Lugdunenſis edita ſeruetur, quã eadẽ ſacroſancta Synodus innouandũ cenſuit & innouat addendo inſuper, quod in ciu. lib. cauſis mercedum et miſerabiliũ perſonarũ clerici ſeculares aut regulares extra monaſterium degentes quolibet exempti, ẽtſi certum iudicem deputatum in partibus habeant, in alijs vero ſi ipſi iudicem nõ habuerint coram locorum ordinarijs tanquã in hoc ab ipſa ſede delegatis, conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſſunt priuilegijs & exemptionibus, conſeruatorum deputationibus & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquã valituris.* Hæc Conc. Notat autem Gutierrez ex verbis eius ibi. *Si ipſum iudicem non habuerint*, quod a contrario ſenſu ſi ipſum habuerint corã ordinario in cauſis ciuilibus, veluti pro debito ſoluendo cõueniri nõ poſsũt, ſed corã ſuo iudice deputato conſeruatore. Sed miror valde doctiſſimũ alias virũ, hoc decretũ tanquã expreſſum pro ſua opinione adduxiſſe, cũ (pace tanti viri dicã) nullatenus noſtrã ſententiã debilitet, quod in ſequentibus probabitur.

c Conc. ubi ſu.

Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod decretum concilij ſolum loquitur cum fratribus extra clauſtra degentibus: & non dicuntur viuere extra clauſtra monaſteriorum, qui cauſa prædicationis, vel confeſſionis, vel eleemoſynæ, vel alterius ſimilis rei ad tempus, & non permanenter extra clauſtra morantur. Degere igitur dicuntur extra monaſteria, qui habent domicilium ſpeciali licentia, vel priuilegio extra ſua monaſteria. Qui enim ſecundum regularia inſtituta inſeruit beneficio, vel addicitur alicui monaſterio monialium, talis non comprehenditur in tali decre-

to: quia non degit extra monasterium proprie, cum non sit extra illud speciali licentia, vel priuilegio, sed ex instituto, prout explicat *a* Nauarrus, & dicemus jura in secundo tomo in quæstione de exemptione fratrum.

a Nau. in c. nō dicati, n. 96.

Secundo est notandum, quod istis fratribus & religiosis licentia, & priuilegio speciali Apostolico extra claustra degentibus exemptis immediatè Sedi Apostolicæ subiectis in dicta licentia, & priuilegio deputantur iudices, qui de omnibus eorum causis ciuilibus, & criminalibus possint cognoscere. His suppositis respondetur ad argumentum, quod scilicet, Concilium Tridentinum non loquitur de fratribus intra claustra degentibus: hi enim habēt suos iudices ordinarios (qui sunt eorum prælati) coram quibus pro debitis ciuilibus sunt conueniendi iuxta supra tradita, sed loquitur de religiosis extra claustra degentibus, quibus priuilegio Apostolico conceduntur quidem iudices in ipsomet rescripto, & priuilegio deputati, qui non sunt conseruatores iudices de iniurijs, & violentijs tantum manifestis cognoscentes, sed sunt iudices quidam delegati pro omnibus causis ipsorum, etiam si iudiciali indigeat indagine. Et coram ipsis debent conueniri pro debitis pecuniariis: sicut debebant conueniri coram prælatis suarum religionum, si intra claustra monasteriorum iuxta regularia instituta vitam agerent. Et si ipsos iudices non habuerint, ait Concilium, coram ordinariis tanquam in hoc a Sede Apostolica delegatis conueniri, & iure medio ad soluendum debitum cogi & compelli possunt, priuilegijs exemptionibus conseruatorom, deputationibus, & eorum inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris. Illa enim verba, *Conseruatorum deputationibus nullatenus valituris*, Referuntur non ad casum primum, quando scilicet ipsi fratres habent iudicē deputatum, quia secundum supradictum authorem ipse iudex deputatus est ipsius fratris conseruator, & vnius conseruator pro eadem causa, & pro codē religioso aduersus alium conseruatorem pro eodē religio, & causa minimè datur; quia sic esset iurisdictionum confusio, referuntur ergo prædicta verba ad casum posteriorem, quando scilicet, extra claustra degentes non habent iudices deputatos. Hoc enim casu coram iudice ordinario debent conueniri, non obstantibus exemptionibus, priuilegiis & cōseruatorum deputationibus. Ex his infertur non esse seruandam praxim a Gutierrez adductam, cum non ita firmo fundamento nitatur. Praxis igitur notanda est, quod quando religiosi degunt intra claustra pro debito ciuili debent conueniri coram suis ordinariis, qui sunt eorum prælati. Quando vero sunt extra claustra degentes, & habent Apostolicū iudicem per breue & rescriptum Papæ deputatum, tunc coram ipso pro dicto debito debent conueniri. Si vero talem iudicem deputatum non habent debent creditores recurrere ad ordinariom in hoc tanquam à Sede Apostolica delegatum, qui potest dictos regulares exemptos ad debiti solutionem compellere, non obstante quacunque exemptione, & cōseruatorum deputatione. Conseruatoriæ enim concessæ regularibus non conceduntur pro regularibus extraclaustra degentibus. Ex quibus resultat verus ad dictum Concilium Tridentinum intellectus.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum conseruator regularium possit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in Pascuis facientium.

RESpondeo dicendo, hoc dubium constare ex decisione alterius dubij, Vtrum; scilicet, talia animalia res Ecclesiasticæ sint. Ad hoc respondetur ea esse de foro seculari, & non Ecclesiastico. Etsi se videri, quod à iudice seculari possunt sine aliqua iniuria detineri, quando inueniuntur in fructibus, & in alijs rebus alienis damnum inferētia, iuxta casū cuiusdam nouæ compilationis *b* legis, vbi certa statuitur contra dicta animalia pęna. Quod autē ipsa animalia sint de foro seculari constat ex doctrina *c* Baldi, docentis, quod quando tributum est appropriatum ipsi rei, iudex potest mittere ad rem ipsam, licet clerici, & recipere tributum quia est de sua iurisdictione tam vniuersali, quam particulari. Sed quod non poterit iudex aliquid facere cōtra personam clerici: quod ex alijs comprobat Gutierrez adducens pro sua parte *d* Gregorij Lopez, & Auēdanum, & Auiles. Vnde non possunt religiosi eligere conseruatorem contra iudicem secularem solum propter detentionem ipsorum animalium ex eo capite, quod sunt de iurisdictione Ecclesiastica, cū re vera non sint. Possunt ergo ipsum eligere, quando ratione damni supra dicti conueniuntur monachi corā iudice seculari, aut Ecclesiastico. Personæ. n. fratrum sunt exemptæ, & non possunt cōueniri, nisi coram suo iudice regulari. sicut non possunt clerici ex hac causa conueniri, nisi coram suo iudice Ecclesiastico, qui est competens clericorum iudex, vt cōstat ex traditis per *e* Castellum. Ex quibus infertur, quod si denunciatum coram iudice laico, seu seculari de aliqu b. rel giosis eo quod animalia sua minimè describi fecissent sub pęna priuationis eorundem iuxta terminos legis *f* regalis nouæ cōpilationis, prædictum iudicem secularem minimè esse iudicē competentē contra religiosos: eo quod aduersus persona corū qoibus imputatur culpa ex omissione descriptionis coram suo iudice regulari esset agēdum præcipuè cum animalia prædicta nullum damnum dedissent, sed domini earum omisissent prædictam descriptionem, & sic de eorum negligētia agatur. Vnde possunt religiosi conseruatorē eligere, vt ipsos in sua exēptione conseruet & coram ipso de dicta causa peragatur. Et affirmat *g* Gutierrez in quadam practica quæstione in facti contingentia, consilio suo quosdam regulares conseruatorem elegisse. Qui cum processerint in causa aduersus quendam iudicem laicum, qui de hac causa cognoscebat, ipsa causa per viam vis fuit delata ad regiam cācellariam Pincianam, à qua fuit remissa ad prædictum iudicem conseruatorem, cuius iurisdictioni secularis iudex obtemperauit: & mādato dicti conseruatoris se à causæ cognitione inhibuit. Et addo, quod pro sola detentione animaliū à iudice lata quando ipsa detētio fuerit iniusta, quia v. g. nullum damnum intulerunt, & si intulerūt parati sunt monachi sufficienter satisfacere dando sufficientē cautionē, possūt religiosi, si iudex secularis noluerit dimittere ea, nisi prius fieret realis restitutio, creare iudicē conseruatorē, cū ipsis inferatur grauis & notoria iniuria, tū in animalibus detentis, tū ēt in sua exēptione, cum per priuilegia conseruatoriam bullarum nō solum personæ regulares, sed etiam bona mobilia & inmobilia eorum ad protectionem & defensionem iudicum conseruatorum spectent. Et sic

b l. 12. ti. 5. li. 6. noua comp.
c l. Bal. in l. de his C. de Epi. & cler.
d Gre. in l. 11. in glo. porrazō de sus p̄sonas ti. 6. p. 1. & in l. 24. ti. 15. pa. 7. v. el ganado v. per suū iudicem Auēda. 2 p. ca. 14. prætor. nu. 13. Auiles. ca. 17 præto. in gloss. buenas n. 12. fo. 159.
e Castel. in 70. Taur. gl. mag. fo. 150. col. 3. versic. video etiam.
f l. 14. ti. 18. l. 6. noua cōpil.
g Gutie. p. 3. l. q. 4.

ſic dixi notantur ſupra, quod non poſſunt religioſi propter ſolam detentionem animalium creare conſeruatorem ex eo capite, quod ipſa animalia ſecundum ius commune ſint de iuriſdictione Eccleſiaſtica, cum re vera non ſint ſecundum tale ius de eius iuriſdictione, at non negaui, quod ex alia cauſa poſſunt ipſum optimo iure creare.

ARTICVLVS XV.

Vtrum religioſi poſſint creare conſeruatorem contra Doctorem, aut ſcholarem habentes pro ſuis cauſis conſeruatorem Apoſtolicum, & contra alios regulares.

RESpondeo dicendo, quod vniuerſitates ſcholarium Salmanticenſis, Pincianæ, & Complutenſis Academiarum habent conſeruatores, qui indiſtincte authoritate Apoſtolica, & regali poſſunt cognoſcere de omnibus cauſis in fauorem Doctorum, vel ſcholarium contra laicos procedende, prout dicitur in quadam ordinamenti regalis lege, *a* & tradit Salzedo in ſua practica criminali. Et in hac quæſtione quod inueſtigator eſt, vtrum religioſi contra dictos Doctores & ſcholares ipſos iniuriantes poſſint iudicem conſeruatorem conſtituere, & videtur quod non, cum ipſi Doctores & ſcholares ſint ſimiliter priuilegiati, & priuilegiati nō poſſunt vti ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatos, prout dicitur in iure. *b* Sed pro contraria parte facit, quod ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod contra religioſos non poſſent conſeruatorem iudicem conſtituere, quod eſt contra conceſſionem conſeruatoriam factam Minimis à Clemente VII. quæ refertur in compendio *c* Societatis Ieſu. Vbi dicitur. *Item per priuilegium in ampliſſima forma conceſſum Minimis per Clementem Septimum, vt in eorum priuilegijs folio octuageſimo ſexto poſſimus eligere nobis conſeruatores contra quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas tam regulares quam ſeculares, necnon laicos, communitatem & diuerſam.*

Item hoc videtur expreſſe conceſſum à Pio V. & Gregorio XIII. religioſis Societatis Ieſu, vt in eodem compendio *d* continetur. Poſſunt enim virtute dictæ conceſſionis iudices conſeruatores detentoribus, iniuriatoribus, contradictoribus, & rebellibus inhibere ſub cenſuris & pœnis, etiam pecuniarijs ſuo arbitrio moderandis, libereque ſuam iuriſdictionem, exercere non obſtantibus quibuſcunq; inhibitionibus ſibi factis etiam prætextu quarumuis literarum conſeruatoriarum, aut priuilegiorum conceſſorum & concedendorum.

Nec obſtat ratio dubitandi in principio adducta. Nam reſpondetur, quod vbi idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri qui priuilegium actu habet, & actu in ea re & ſpecie de qua agitur, prout probatur in iure, *e* & notat Bartolus, & allegando alios notat Ioannes Parladorus. Nam qui Reipublicæ cauſa abfuerit, etiam aduerſus eum, qui pariter affuerit reſtituendus eſt, ſi aliquod damnum patiatur. Vterque enim priuilegium habet, ex quo reſtitutionem, qui læſus fuerit petere poteſt, & tamē, qui modo indiget auxilio reſtitutionis ad reparationem damni priuilegium habet in ſpecie de qua agitur, & in exercitio, quia læditur: alter vero cum læſus in ea cauſa non fuerit in præſentiarum priuilegium minimè habet. Et hāc doctrinam nos docet Abbas, *f* quem poſt alios ſequitur Couarruuias. Et iuxta hanc doctrinā debent intelligi ſupradicta priuilegia. Et debet etiam concludi ſecundum quod in hoc caſu non ſunt propoſita in articulo quæſtionis pariter priuilegiati; & ſic ceſſat ratio dubitandi. Pariter igitur priuilegiati dicentur illi, de quibus ſupra *g* egimus declarantes prædictam regulam. Et ſi vterque priuilegiatus læſionis reſtitutionem prætendat & habere actu priuilegium in ea re, de qua agitur antiquius priuilegium præualebit iuxta ea quæ tradit Horatius Mādoſius in ſuo tractato de priuilegijs ad inſtar, quam omnino vide.

a l. 8. tit. 7. l. 2. ord. Saxed. in prac. crim. c. 3. in fin.

b Aut. de ſan ctiſſim. Epiſc. §. ſed hac pra ſenti l. verum §. vl. cum leg. ſeq. ff. de min.

c Comp. Soci. tit. conſernat. §. 3.

d Comp. vbi ſup. §. 1.

e l. vltim. vbi Bar. ſi. ex quibus cau. mai. Parla. l. 2. rer. quotidian. ca. 17. nu 28.

f Abb. in c. ad aures de praſ. idem in c. ſu. per ſpoliatum de ord cognit. Cou. in re poſ ſeſ. 2. p. § 2. nu. 4.

g Sup. q. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum conſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras contra inobedientes & contumaces.

RESpondeo dicendo, quod *Quicunque iudices Apoſtolici, ſeu Literarum Apoſtolicarum conſeruatores, pro executione earum deputati ſeu deputandi in quibuſcunque cauſis religioſorum ſeu aliorum quorumcunque prælatorum conſenſu, quoties requiſiti fuerint, eaſdem exequi poſſunt, & tenentur nec ab ipſis diœceſanis & ordinarijs aliquo modo ſub priuatione executionis, officij & iuriſdictionis pœna ipſo facto incurrenda impediri poſſunt: & quidquid ſecus attentatum fuerit, irriſum ſit & inane:* Prout conceſſit Martinus *h* V. ordini Ciſtercij, & habetur in compendio dicti ordinis. Et Pius V. & Gregorius Tertius-decimus in bulla conceſſa Societati id ipſum conceſſerunt: cuius tenorem in articulo ſuperiori attulimus.

Pro quorum explicatione eſt aduertēdum, quod ſecundum ius commune, ſecundum quod debent in dubio priuilegia explicari, ſi delegatus iudex conſeruator non vult facere fidem ordinario de ſuo mandato Apoſtolico, & literis conſeruatorijs, non poteſt ipſum excommunicare, eo quod nolit ſuam exequi ſententiam; quia delegatus non habet iuriſdictionem ſuper ordinarium, niſi ſit ei rebellis: & non poteſt dici rebellis, ſi petit fidem de commiſſione: facit enim quod iure ſibi conceditur. Sed ſi ordinarius malitioſe ſe affectat dubitare de commiſſione & delegatione maxime falſitatem reſcripti allegando ſecundum oēs Doctores quatuor remedia competunt delegato. Primum eſt, vt exequatur per ſe quod poteſt, vt notatur in iure. *i* Secundum, vt puniat ordinarium, ſi conſtat malitioſe ſe opponere. Tertium, quod ipſe ordinarius quoad Deum punitor, cū gratia diuina per peccatū mortale & contumaciam priuetur. Quarto quia poteſt condemnari in triginta libras, ſi malitioſe ſe opponit ad cauillādum reſcriptū iuxta quandam legē. *K* Facit ad prædicta, quod tradit Panormitanus *l* dicēs, quod ſi agitur de grauiſſimo, ſeu grauiori præiudicio non eſt parendū delegato, quāuis ſit perſona authorizata, niſi prius cōſtet de pleno mādato, neq; ſufficit ſimplex copia iuxta aliā legē. *m* Neq; aliter ordinarius debet ſententiā exequi, argumento cuiuſdā canonis. *n* Sed ſi agatur de præiudicio graui, quia v.g. citatus eſt in partibus remotis, ſufficit mittere copiam reſcripti: non autem ſufficit aſſerere, ſe eſſe delegatum. Si autem agitur de leuiſſimo, puta, quia citatus eſt in loco ciuitatis, non eſt neceſſarium copiam mittere ad effectum coarctandi, ex quo perſona delegata non eſt vilis, ſed indignitate conſtituta, in tali enim dubio quis comparere tenetur argumento cuiuſdam legis. *o* Sed ſi ſimpliciter citet, non aſſerens ſe eſſe conſeruatorem delegatum, neque alias eſt ordinarius: quia tunc comparere non tenetur; neque vt inobediens, & contumax poteſt excommunicari. Quæ notanda ſunt pro ex-

h Comp. Ciſtercij in bulla conſeruatoria §. 1.

i c. in literis de off. deleg.

K l. 2. C de la.

l Pan. in cap. praterea de dilationibus.

m l. vni C de mādatis prin.

n ca. nobiliſſimus. d. 9.

o l. ſi quis ex alien. ff de iu dicijs.

plicatione priuilegiorum supra positorum in hoc articulo. Non enim ipsis conseruatoribus conceditur supradicta potestas nisi quando iuris metis suã iurisdictionem exercent. Et similiter est intelligendum aliud eiusdem conseruatoriæ priuilegium, in quo dicitur, quod dicti conseruatores, & iudices sic electi cum fuerint requisiti super bonorum Societatis restitutionem & priuilegiorum obseruationẽ, necnon super iniuriarum & damnorum compensationem, possunt appellatione post posita per censuras Ecclesiasticas quoties opus fuerit vsque ad auxilij brachij secularis inuocationem procedere. Ita refertur in dicto compendio *a* Societatis.

a Comp. Soc. tit. conser. §. 3

ARTICVLVS XVII.

Vtrum fratres possint eligere conseruatorem pro iniurijs manifestis factis eorum seruitoribus.

RESpondeo dicendo, quod, vt patet ex supradictis concessionibus conseruatorijs allegatis, fratres non solum possunt eligere iudices conseruatores contra iniuriantes suas proprias personas, & res, sed etiam contra iniuriantes suos familiares, & seruitores. Sed hodie per Concilium Tridentinum *b* hæc authoritas limitatur. Quoniam enim priuilegia & exemptiones, quæ varijs titulis plerisque conceduntur perturbationem in Episcoporum iurisdictione excitare & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur, decreuit inter alia sancta Synodus, vt si quando illos cuicunque monasterio oblatos, vel quomodocunque addictos, sub nomine seruientium militijs, seu monasterijs, hospitalibus, collegijs, aut quocunque alio titulo assumi contigerit, nihil ex his priuilegijs detractum esse ordinarijs intelligatur, quo minus ij, quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis ordinarijs tanquam apostolicæ sedis delegatis subiecti existant exceptis tamen his, qui prædictis locis, aut militijs actu inseruiunt, & intra eorum septa, ac domus residenr, sub eorumq; obedientia viuunt, siue ij, qui legitime & secundum regulam earũdem militiarum professionem fecerint, de qua ordinario constare debeant. Non obstantibus priuilegijs: quibuscunque etiam religionis Sancti Ioannis Hierosolymitani, & aliarum militiarum. Hæc Cõcilium. Ex quibus verbis colligitur solum pro seruitoribus, qui actu inseruiunt prædictis pijs locis, & intra eorum septa & domus resident, & sub eorum obedientia viuunt, & pro his, qui legitimè: & secundum regulam earum militiarum professionem fecerint possunt conseruatorem creari, quando in bonis, & rebus ipsorum aliquam iniuriam & damnũ patiuntur, iuxta terminos iuris communis & priuilegiorum.

b Sess. 24. de refor. ca. 11.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum conseruatores possint in causis regularium, procedere de plano, sine strepitu & figura iudicij.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium proponitur ad declarandum conseruatorias concedentes, vt iudices conseruatores possint procedere in causis regularium sibi commissis simpliciter, & de plano sola veritate inspecta, sine strepitu & figura iudicij posthabitis articulis, & citationibus omissis iuramento quod examinandis testibus datur omni appellatione remota. Vbi enim de causis regularium agitur apud eorum prælatos, aut eorum conseruatores; nequaquam seruanda est illa subtilis, & angusta iuris forma, quæ in alijs causis seruanda describitur, iuxta ea, quæ in iure *c* notantur. Quod etiam proprijs cuiuscunque religionis constitutionibus caueri solet, prout tradunt Speculator, *d* Præpositus & Folerius, vt sic euitetur sumptus, quos subire necesse est eos, qui in iuris figura strepituq; iudiciorum exercentur.

c ca. qualiter & quando de accusat. Spec. titu. de accusat.

d Spec. tit. de inquisit. §. vl. nu. 5. Præpositus in c. eũ pastor. 27. q. 6. Foler. in trac. de mo. procedend. contra monach. n. 10

e Cle. sæpe de verb. sign.

Sed operæpretium est explicare prædicta verba. Et vt omnis prorsus opinionum strepitus exterminaretur, Clemens *e* Quintus nobis horum verborũ glossam sua constitutione dedit, dicens, quod per dictam clausulam significatur, non debere iudicem necessario libellum exigere, nec litis cõtestationem postulare, in tempore etiam feriatum ob necessitates hominum indultarum à iure procedere valet in domo, non sedendo pro tribunali. Non tamen potest procedere in tempore feriatũ ob honorẽ Dei, prout ibi aduertit glossa, *f* debet amputare dilationum materiam, litem quantum poterit debet facere breuiorem, exceptiones & appellationes dilatorias repellendo, partium aduocatorum contentiones & iurgia, testiumque superfluam multitudinẽ refrænando. Non sic tamen iudex debet litem abbreuiare, quin probationes necessariæ, & defensiones legitimæ admittantur. Citationem vero, ac præstationem iuramenti de calumnia, vel malitia, siue de veritate dicenda, ne veritas occultetur pro eum missionem huiusmodi (ait Clemens V.) intelligimus non excludi. Vnde quædam glossa *g* cum communi dicit, quod verba simpliciter & de plano important, quod per ea non remouetur ordo iuris, sed tantum perniciosa solemnitas, præd cta enim verba ex suo proprio significato important idem, quod sine plica & malitia. Verba autem illa, sola veritate inspecta, important, quod omittantur solemnitates, & subtilitates, negotij veritatem non tangentes, quæ vocantur apices iuris, & quod negotiũ principale peritura decidatur, prout tradit Bartolus. *h* Quid autem significat clausula omni appellatione postposita, vide supra quæstione octaua articulo decimo tertio.

f Gl. in d. Cle. v. ob necessita.

g Glo. in d. Cle. in v. simpliciter.

h Bart. in l. si fideiussor, ff. mãdat.

ARTICVLVS XIX.

In quam pœnam incidunt conseruatores suam excedendo potestatem.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Quartus Papa *i* ait, quod si conseruatores scienter se intromiserint in alijs, quàm à Sede Apostolica ipsis est concessum, ab officio eo ipso per annum sint suspensi. Et in lege *K* regali naturalitate priuantur, prout iam in superioribus *l* dictum est. Notandum est tamen, quod non omnibus hæc pœna iniŋcitur, sed illis tantum, qui scienter hoc egerint. Illi autem scienter id faciunt, qui etiam ignorantia affectata, seu quouis alio figmento quæsito præsumpserunt eam excedere potestatem. Tunc autem dicuntur procedere ex ignorantia affectata, cum id scire potuerunt, sed noluerunt, aut dissimulauerunt, vt colligitur in simili casu ex textu *m* iuncta Glossa ibi. Ex quibus omnib. colligitur, quod proponitur hæc pœna tantum contra præsumentes. Illi autem dicũtur præsumptuose procedere qui agũt de facto secundũ quandã Glossam, *n* & vulgo dicimus psumptuosum qui est temerarius. Et secũdũ vsum cõem loquendi statuta

i cap. fi. de off. delegat.

K l. 1. §. 2. l. 1. comp. 4.

l Sup. ar. 13.

m c. nos iũcta gl. v. affectata de temporibus ordin. l. 6.

n gl. in ca. Indus de eodem.

statuta sunt intelligenda, vt per Bartolum a & Felinum & Cardinalem.

Ex quibus infertur hoc non habere locum quando aliquis iudex conseruator ignorās, suā transgreditur potestatem. Quod Alciatus b dicit fanè esse intelligendum, quod in his non præsumitur ignorātia, quia si lex aliquid fieri prohibet nō præsumitur ignorantia iuxta strictam iuris regulam. c Vnde debet supradictus iudex prætendere iustam ignorantiam, & eam probare, iuxta tradita in iure, d & ornata à Glossa, & ab Alexandro.

a Bartol. in l. Labeo. ff. de sup. lell. & l. Feli. proæ. Greg. in decret. Card. in Clem. 1. in princ. 3. q. n. de priuil.
b Alc. de præsump. 1. p. nu. 40. num. 9.
c l. iuris ignorantiam, C de iu. & fac. ign.
d l. generalis, C. de tabu. li. 1. o gl. in l. in rem. § legum. ff. de rei vend. e. Ale. in l. de pupill. & num.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm suadentes iudicibus conseruatoribus, vt suam transgrediantur potestatem, incidant in excommunicationem.

RESpondeo dicendo, quòd idē Alexander e IV. omnibus modis voluit præcludere viam conseruatoribus, ne ad alia suam extenderent potestatem, quæ ipsis à Sede Apostolica non sunt cōcessa. Cum enim concessiones conseruatoriæ sint odiosæ in præiudicium ordinariorum voluerunt Summi Pontifices, vt essent limitatæ, & limitates ipsarum minimè transgrederentur. Et vt conseruatores limites sibi traditæ potestatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter obseruent pœna suspēsionis ab officio ipsos Alexander Quartus ipso facto comminatur. Pars vero, quæ hoc fieri procurabit sententiam excommunicationis incurrat, a qua non possit absolui, nisi ei, quem sic castigatit indebitè, primo satisfaciat integraliter de expensis.

Circa quod aduertit Nauarrus, f quod hanc nō incurrit, qui non est pars in iudicio, neque fieri, & procurauit, sed iudex non processit. Nam lex excōmunicans facientem aliquid non comprehendit regulariter consentientem, etiam mandando, consulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat: nisi ex eius tenore, vel aliarum legum id expresse aut ratione colligatur, quod firmiter asseuerat Caietanus g & Syluester sibi coontrarius, & tenet vt communè idem Nauarrus.

ctationem ff. de noui oper. enunc.
e d. c. fi. de off. deleg. l. 6.
f Naua. c. 27. nu. 123.
g Caiet. in su. v. excomm p. 2. & ca. 47. nota 5. Syluest. v. excommun. 10. n. 4. Nau. vt d. c. 27. nu. 15.

QVAESTIO LXVI.

De constitutionibus iuris Ciuilis & Canonici quantum ad religiosos in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 QVot & quotuplex sit constitutio.
2 An constitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad personas Ecclesiasticas & regulares, eorumque bona extendantur.
3 Vtrum statuta quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam sint etiam respectu regularium contra eandem immunitatem.
4 Vtrum sit licita ciuilis constitutio prohibens alienari immobilia Ecclesiis, personis Ecclesiasticis & regularibus.
5 Vtrum disponente statuto, quod religiosi non admittantur ad officia communitatis assumi possit hospitalarius portans vestem certi coloris cum cruce in pectore.

ARTICVLVS I.

Quæ & quotuplex sit constitutio.

REspondeo dicendo, quod quatuor sunt generalia nomina ex diuersis sumpta, ad idē significandum, scilicet, lex, eo quod lex legatur in ios redacta in rescriptis, vt sic omnibus pateat iuxta tradita à D. Thom. b vbi eius Commentatores, Statutum eo quod firmetur deliberatione quasi in statu, idest, in gradu immobili situm, vel positum. Et constitutio quasi in simul statuto, eo quod ad eam deliberandam multi, idest, populus conueniunt. Nec tamen significat constitutio solū id, quod populus statuit, sed ampliatur ad omne statutum & legem. Vnde in religionibus non solum vocantur constitutiones illæ, quæ fiunt à capitulo & approbantur à patribus in definitorio, sed etiam illæ, quæ non fiunt à Capitulo, sed solum à patribus in suo definitorio, siue definitorium sit capituli generalis, siue sit prouincialis capituli, aut congregationis. Verum est tamen, quod constitutiones factæ a Capitulo generali, aut prouinciali durant perpetuo donec reuocentur in alio Capitulo generali aut prouinciali. At constitutiones factæ in definitorio solum durant vsquequo ipsius definitorij prælatus generalis, aut prouincialis suum finiat ministeriatus officium, & ad hunc modum sunt intelligenda tradita à Syluestro i de perpetuitate harum constitutionum verba faciente.

b D. Tho. 1. 2. q. 90.
i Syl. in sum. v. const.

Sed visa definitione, quid nominis cōstitutionis, oportet, vt ad definitionem rei deueniamus. Et dico quod est ordinatio rationis in bonum commune ab eo, qui curam gerit communitatis promulgata, prout definit D. Isidorus, K dum censet legē & constitutionem nihil aliud esse, quam dictamen rationis in ordine ad tria, puta religionem disciplinam & salutem, intelligendo per religionem cultum diuinum, per disciplinam pacem & concordiam Reipublicæ, & communitatis, per salutem ipsam, animæ salutem, vt intelligere videtur Cardinalis. l Et aperte significat Isidorus legem rectè diffiniri, quod sit ordinatio rationis in bonum commune. Pro cuius definitionis explicatione aliqua sunt notanda.

K Isido. l. 5. etymol.
l Card in ca. consuetudo §. perro. d. 1. nu. 10. cum sequ.

Primo notandum est, in quauis Republica necessaria fore normam quandam seu regulam, per quā subditorum actiones in bonū eiusdem Reipublicæ dirigantur. Nam cum subditi sint partes Reipublicę & homines atteta natura corrupta sint prout in malum facile tota Respublica corrueret, si idē subditi propriç voluntati in rebus agendis relinquerentur, iuxta quę à D. Tho. m & ab scribentibus communiter notantur. Ad significandum igitur hanc normā in vsu apud Græcos est dictio Nomon deducta a tribuendo, quasi suum vuicuique tribuat. Apud Latinos vero est dictio lex, deducta a legendo, vel dirigendo, quasi per eam dirigantur ea, quæ sunt agenda, prout tradunt Cicero, n Soto & Conanus.

m D. Tho. 1. 2. q. 109. a. 2.
n Cicer. l... de leg. So. l. 1. de iust. q. 1. ar. 1. Conan. l. 1. iu. ciuil.

Secundo notandum est, quo pacto subditorum actiones in bonum Reipublicæ dirigantur seu ordinentur. Et cum nemo ordinetur, nisi dum ad id mouetur, tribus potest modis contingere ea ordinatio, nēpe, promissione precibus & præcepto. Primo quidem modo ordinatur quis à se ipso adimplēdo promissa. Studiose enim agendū est, vt ea, quæ promittuntur opere compleantur, vt ait Gregorius. o Secūdo modo ordinatur Dominus à subdito. Non enim aliter solēt domini flecti per suos subditos, quā precibus, prout in toto titulo de precibus, Imperatori offerendis satis patet. Tertio modo ordinatur subditus à superiore, vt sacri Canones p significāt. Hæc resolutio colligitur ex traditis à D. Th. q cuius mente

o ca. qualiter de paci.
p c. quid erge. 11. q. 3.
q D. Tho. 1. 2. q. 88. So. l. 7. de iust. q. 1. a. 2. et. 3. de pen.

prosequitur Soto. Cum igitur ordinatio subditorũ in bonum Reipublicæ ab eius rectore fiat, qui est superior sine dubio, nõ aliter, quam per præceptum, vel imperium fieri potest. Ex quibus notabilibus remanet clare constitutionem esse actum intellectus practici non speculatiui. Duo enim sunt actus communes intellectui practico & speculatiuo. Alter est consilium, quo scilicet, intellectus inquirit de medijs congruis ad aliquem finem. Alter est iudicium, quod iudicat hoc vel illud medium esse præferendum ad finem. Et additur tertius actus puta præceptum vel imperium, quo prædictum iudicium, executioni mandatur: & is actus cum sit operans nequaquam intellectui speculatiuo, sed tantum practico accommodatur, vt ex sententia Aristotelis *a* docet Soto. Cum igitur ordinatio in bonum commune hanc importet executionem, dum, scilicet, ordinat subditorum actiones in illud bonum, ambigendum non est actum esse intellectus practici, & non speculatiui.

a Arist. l. 6. Ethic. ca. 10. Sot. l. 1 de iu. q. 1. ar. 1. co. 3

Ponitur deinde in eadem definitione *in bonum commune* ad explicandum finem proximum legis quoad bonum commune. Nulla enim potest dari Constitutio respiciens bonum priuatum, quando illud à communi bono est distinctum, prout tradit D. Thom. *b* Licet enim aliquæ constitutiones possint fieri à principibus in fauorem aliquarum personarum particularium, ipsæ tamen vt leges communea minimè recipiuntur, sed vt priuilegia fauorem particularem, respicientia iudicabuntur, prout expendit Decius. *c* Et sic ait doctissimus Soto *d* sententias latas non esse leges, nec tanquam leges ad casus similes esse trahendas, prout dicitur in iure *e* nisi sint latæ à Principe cum animo cõdendi legem ordinatam ad bonum commune. Vnde Decretales epistolæ, licet vt plurimum sint sententiæ inter partes latæ reputantur leges, cum sint insertæ in corpore iuris, & vt tales ad casus similes propter bonum publicum ad iudicium trahuntur, prout ait quædã glossa *f* recepta. Vnde valida omnino erit constitutio in odium certæ personæ factæ, quando adest aliqua publica vtilitas, vt, verbi gratia, si intersit religioni ne guardiani sint definitores. Ita Felinus *g* & Iason. Et ratio est, Nam odium illud cum nitatur publicæ vtilitati est quid bonum, non malum, vt innuit quædam Decretalis. Et non est dicendum quod illud bonum reperiatur prius in persona patiẽtis, quam in ipso corpore communitatis. Et hinc consequenter colliges, quod deficiente publica vtilitate lex edita in odium certæ personæ omnino sit inualida, prout Doctores citati satis indicant.

b D. Tho. 1. 2. q. 90. ar. 2.

c Dec. in Rubrica de cõst. prin. lect. 2. n. 7.

d Sot. lib. 1. de inst. q. 1 ar. 2.

e l. nemo. C. de furt.

f Glo. in prin. 39. dist.

g Fel. in ca. olī omnes de cõst. Iason in l. 1. nu 16. ff de const. princ. c. licet, de reg.

Dicitur, *Ab eo qui curam gerit*, ad explicandã causam efficientem. Sicut enim equiti conuenit ordinare, artem frænufactiuam ad equestrem, quoniam frænofactiua arti equestri subijcitur, seu ancillatur, vt ait Aristotel. *h* & ampliat Victoria: ita rectori ciuitatis conuenit ordinare subditos ad Rempublicam, cuius ipse est pars.

h Arist. li. 1. Ethic. c. 1. Victor de potest. Eccle. q. 3. nu. 10.

Dicitur *ab eo promulgata.* De substantia enim legis, & constitutionis est quod ipsa promulgetur. Idque merito: nam cum sit regula & norma, oportet vt instar albi ad sagitam veniat in notitiam subditorum per verba præceptiua obligationem indicantia. Quantumcumque enim constitutio à Principe edatur, & promulgetur, non erit constitutio, neque lex, si alias præceptum, non contineat, prout tradunt Diuus *i* Thomas & Soto.

i D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 1. Soto l. 1. de inst. q. 1. ar. 1. coro. 3.

ARTICVLVS II.

An constitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad personas Ecclesiasticas & regulares earumque bona extendantur.

Respondeo dicendo, quod cum personæ regulares inter Ecclesiasticas personas computẽtur, prout articulo sequenti demonstrabitur, non abs re erit determinata in iure circa Ecclesiasticas personas ad regulares transferre. Et circa articuli propositi quæstionem loquendo de Ecclesiasticis Hostiẽsis *k* & Doctores per plures columnas plura inuoluunt, Abbas, Felinus, Decius & alij frustra mille casus multiplicant. Ex mente tamen communi resolue nouem regulas constituendo.

k Hos. & Dd. in c. vlt. de solut. Abb Fel. & De c. in eu. Ecclˢ de const.

Prima regula est, quod leges clausæ in corpore iuris communis, quas vocant imperiales, deficiente canone obtinent in foro Ecclesiæ. Ita Hostiensis *l* receptus ab omnibus ex Abbate Felino Fortunio & à pluribus relatis à Tiraquello. Ratio huius regulæ est, quoniam hæ leges reperiuntur approbatæ per Summos Pontifices ad adiuuandum canones, vt ex ipsis canonibus *m* probatur. Quam regulam communis Doctorum limitat procedere in legibus concernentibus fauorem, nõ tamen in odiosis. Sed hæc limitatio, licet communis nullatenus est admittenda. Primo, quia iura approbantia illas leges non reijciunt odiosas, quin potius admittunt. Patet si expendis leges dici odiosas, quæ principaliter odium continent ex resolutis à Calderino, *n* à Decio recepto, è quorum numero est interdictum vnde vi, quod in odium spoliantium noscitur institutum, & tamẽ obtinet in foro Ecclesiastico, vt patet ex multis Decretalibus, *o* Similiter edictum noui operis tendit in ordinem continentis præcepta iudicis, vt leges *p* dicunt, & tamen ex generali canonum *q* approbatione recipitur in foro Ecclesiastico. Deinde probatur contra commune nostrum intentum, quia leges ciuiles non alia de causa in canonum adiutorium approbantur, quam ob iustitiam in ordine ad bonum commune, argumẽto ipsorummet canonum. *r* At hæc iustitia non minus reperitur in legibus odiosis, quã in fauorabilibus, vt iura *s* proclamant. Et confirmatur: Nam leges inducentes infamiam, quæ maximã sunt odiosæ obtinẽt, vt patet, in foro Ecclesiastico. Denique hæc limitatio nullatenus est admittẽda, cum ipsius authores in eius explicatione non rectè sibi constent. Veteres namque cum Hostiensi leges fauorabiles intelligũt illas, tantum, quæ nullum possunt afferre damnum, cum quibus pertransit Costa, *t* Nouiores vero cum Abbate *u* alias omnes intelligunt, quæ rectè possunt se habere ad damnum, & ad commodum, vt tenẽt idem Abbas, & Decius.

l Host. vbi su. Ab. in c. c nu. 8. de nou. oper. nũc. & in d. c. Eccl. nu. 17 vbi Fel. n. 37. Dec. n. 27. Fortu. de vl fi. ll lat. 23. Tiraq. de primog. q. 44. nu. 3.

m c. de capitulis 12. certum tum multos ibid. d. 10. ca. 1. de nou. ope. enunciat.

n Cal. sub ti. 4. de ver. signi. consil. 4. Dec. in l venia. n. 3. C. de in ius vocand.

o ca. in litteris c. grauis, & c. cum ad sedẽ de rest. spolia.

p l. prator. ait §. ait prætor ff. de nou. ope. enunt.

q c. 1. eod. tit.

r c. si. ibi diuinitus 16 q. 3.

s c. facta 4. d l. 1. ff de leg

t Costa in' si ex cautio le pag. 124. nu. 7

u Abb. in d. c. Eccl. nu 17.

Secũda regula est, quod leges extra corpus iuris, siue sint cõmunes, siue sint locales, quas Doctores vocant inferiorum, non obtinent in foro Ecclesiæ, nisi specialiter fuerint approbatæ. Ita Hostiensis *x* & Abbas & Decius, qui multos refert. Ratio huius regulæ est, quia leges illæ nullibi per canones reperiuntur approbatæ, & sic nõ legant exemptos, puta Ecclesiasticos, siue regulares iuxta regulam cuiusdam legis. *y* Limita tamen regulam istam non procedere, quando leges illæ aliquod inducerent priuilegium. Plane enim quoad illud obtinent in foro Ecclesiæ. Vt v.g. est statutum quo cauetur stantibus masculis fẹminas nõ succedere. Vtque masculus, ẽt si sit clericus, aut monachus excludit fẹminas, vt in

Abb. in c. vlt. col. vlt. de sol. Dec. i d. c. Eccles.

x Hos. vbi su. Abb. in d. c. c nu. 8. de nouis ope. enunc. Dec. in d. c. Eccle. num. 2.

y l. fin. ff. de in iurys.

effectu

effectu limitant Abbas, *a* Decius, & Tiraquellus. Erat post Albericum & Tiraq. Molina, quod statutū excludens fœminas propter masculos excluderet quoque à successione monialem quantumcunque ante dictum statutum effecta esset monialis. Ratio huius limitationis est: Nam clerici & monachi licet sint exempti à potestate ciuili sunt tamen ciues, vt ait Felinus *b* & Victoria, & vt tales potiuntur beneficijs statutorum, iuxta sacros Canones. *c* Limita secundo prædictam regulam non procedere, quando lex, vel statutum receptum foret, consuetudine mixta clericorum monachorum & laicorum. Plane enim tale statutum in via consuetudinis obtinet in foro Ecclesiastico. Ita tenent Abbas, *d* Felinus Decius, & Couarruuias. His consequens est, quod deficiente canone in causis ecclesiasticis, & ordinationibus generalibus, in causis regularium, non ad ius regium, sed ad Cæsareum est deueniendum, prout tenent Alexander, *e* & Rauena, quidquid Palatius, & Bernardus Diaz de Lugo contradicant. Quorum tamen sententia licet vsu & consuetudine sit recepta in foro ecclesiastico, at in causis regularium, vbi talis vsus non est opinio Alexandri & Rauenæ est sequenda.

Tertia regula est: Exemptio ecclesiasticorum à legibus ciuilibus non ita indistincte ecclesiasticis competit, quin vt ciues potestati sui principis non subsint, vt apertè docent Victoria *f* & Soto. Idque patet ex multis. Primo, quia nullibi reperitur tam lata exemptio vt prædicta subiectio omnino tollatur, quin potius iura *g* hanc passim subiectionē admittunt. Iuuat illud Pauli, *Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit.* Secundo, quia tam lata exemptio est irrationabilis, per quam, scilicet, membra pota ecclesiastici & regulares à suo capite in quantum ciues omnino ex manent, contra id, quod Decretales *h* decernunt. Tertio, quia tota agentia de hac exemptione fundatur t prærogatiua dignitatis quia ecclesiastici præstant laicis, vt significant patenter sacri Canones, *i* Et tamen certum est prærogatiuam illam non competere ecclesiasticis in quantū ciues, vt eadem iura *K* satis innuunt. Quarto, iura canonica non aliam concedunt exemptionem Ecclesiasticis circa regimen, quam illam, quæ competit iure Diuino. At iure diuino clerici non aliter sunt exempti à potestate ciuili, quam habito respectu ad clericatum, illo nanque respectu sunt superiores laicis, vt dicunt sacri canones. *l* Atque subinde, vt ciues secundum regulam iuris naturalis non præesse debent, sed subesse, ex resolutis per Diuum *m* Thomam in materia de obedientia. Nec sacri canones ab hac dissentiunt veritate, *n* imo eam summopere, confirmant. Per hæc argumenta videtur hæc res satis probata. Et profecto illam negans cogeretur consiteri non teneri clericos, vel monachos parere suo Regi illos vocanti ad aliquod negotium alias licitum, quo nihil absurdius.

Quarta regula est, quæ ex superiori satis consequitur quod lex ciuilis siue statuta generaliter edita absque derogatione ecclesiasticæ libertatis ligat clericos, & monachos quoad vim coactiuam, non in quantum leges ciuiles, sed vi iuris naturalis. Pater hęc assertio, Nam prædictæ leges absque respectu disponunt de personis & bonis subditorum solum in quātum ciues ex vi iuris naturalis. Officium namque bonæ legis est ordinare partes ad totum, vt dicit quædam regula, *o* at hoc respectu clerici & monachi sunt de numero subditorum. Et sic procedunt sacri canones determinantes leges principum in causis exemptorum esse seruandas, de quibus in secunda regula fecimus mentionem.

a Abb. in d. c. eccl. nu. 37. Decius. n. 52. Tiraq. de primog. q. 40. nu. 56. Molin. de primog. l. 2. c. 10. nu. 81.
b Felin. in d. c. eccl. nu. 69. Victoria de potest. eccle. pa. 203. nu. 4.
c c. 1. c. fin. de immuni. eccl. lib. 6.
d Abb. in ca. cū causa n. 4. de re iud. Fel. in d. c. eccl. n. 61. Decius in c. ad nostram. nu. 3. de prob. Coua. 2. p. de sponsa. c. 6. §. 2 o nu. 18.
e Alex. in ca. consuetudo. 3. col. d. Rauen. in alleg. cōsue tudinis. 3. col. Pala. in repe. Rub. num. 8. Bernar. Diaz in pract. 136.
f Victor. in ro lect. de pote. eccl. c. 97. Soc. in 4. dist. 25. q. 2. ar. 2.
g c. cum multis. d. 10. c. felicis de maior. & obedien.
h Cap. non liceat de prosc. cap. contra mores. d. 3.
i c. 1. de cōstit. e. vlt. de rebus eccle.
K d. c. solita.
l c. quis dubitet. c. duo sūt. d. 96. cōtinua in fin. 1. q. 1.
m D. Tho. 2. 2. q. 104. a. 1.
n cap. inferior cū multis alijs.
o c. reg. 3. dist.

Quinta regula, Ciuiles leges circa determinatoria iudicis in causis clericorum & monachorum, minimè locum habēt quoad forum Ecclesiasticum aut regulare: ita quod si causa sit agitanda coram iudice Ecclesiastico, aut regulari, tales leges non ligant: secus si sint agitandæ coram iudice seculari. Ita Calderinus *p* & omnes secundum Abbatem. Ratio est. Nam huiusmodi leges censentur impositæ iudicibus, quorum interest hoc vel illo modo processus ordinare, ob breuitatem, scilicet, commodius inuestigandam iuxta leges ciuiles, *q* & canonicas. Et non est dicendum, quod iudices Ecclesiastici & regulares subsint regi ciuili contra sacrorum canonum normam, decernenti debitum vltra certam summam non posse probari testibus. Constat autem solennitatem probationis, quæ ad validitatem actus requiritur de ordinatorijs esse iudicij, quippe quæ ad instruendum iudicem ordinatur, iuxta regulam cuiusdam *r* legis, quidquid Boerius contra dicat. Proinde lex ordinationem *f* Regni Portugalliæ, dum habet debita vltra certam summam non aliter, quam per scripturam probari posse non ligat etiam laicum, si in foro Ecclesiastico causam agat, vt ait Abbas *t* de simili verba faciens. Contra vero ligabit clericum, aut monachum agentem in foro seculari sicut in praxi contra communem receptum est cum doctissimo Lusitano Aluaro *u* Velasco.

Sexta regula. Leges ciuiles non comprehendunt ecclesiasticos regulares circa ea, in quibus ipsi potiuntur priuilegio Huiusmodi sunt leges tributorū. Plane enim in tali materia ecclesiastici in quantum ciues non subsunt suo Principi, sed soli Papæ secundum sacros Canones *x* ac subinde illis legibus non illaqueantur.

Septima regula est, quod leges ciuiles non habent locum in causis ecclesiasticorum, & monachorum, in his quæ quouis modo canones offendunt, eo namque ipso non ligant ecclesiasticos. Et ratio est: Nam clerici & monachi etiam in temporalibus sunt magis subditi Papæ, quam Principi seculari, quippe qui multo meliori vinculo & nobiliori, puta clericatus & monachatus ipsi Papæ subijciuntur, vt ait quidam Canon, *y* proinde tenentur magis canonibus, deserte, quam legibus, iuxta illam regulam *z* Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Confirmatur hæc ratio: Nam constitutio Ecclesiæ circa bona, seu personas subditorum multo specialior censetur respectu clericorum, quam legis ciuilis constitutio. Nam Ecclesia directe ecclesiasticos respicit; contra vero lex ciuilis non directe, sed in quantum sunt ciues. At specialis dispositio derogat generali iuxta regulam *a* generi per speciem derogatur. Ex his hanc regulam obseruant omnes *b* communiter quos sequitur Syluester.

Octaua regula, quod pœnas legibus ciuilibus præscriptas quantumcunque clerici & monachi, vt ciues eisdem legibus subijciantur, nunquam tamen illis pœnis sunt obnoxij. Ita Soto. *c* Ratio est: Nam vel pœnæ decernuntur ipso iure, vel veniunt imponendæ per iudicem. Priores quidem cum sint, latæ sententiæ eos tantum ligant, quorum lator est iudex, aliter ligaretur quis per sententiam latam à suo non iudice contra decreta apud sacros Canones, *d* & constat clericos non subijci ipsis decretotibus legum ciuilium, vt ijdem sacri Canones affirmant. Rursum posteriores cum veniant imponendæ per iudicem, vtrique ecclesiasticis, & regularibus imponi nequeunt, siquidem imponendæ sunt per iudicem secularem ad quod ipsi respectu ecclesiasticorum non habent auctoritatem. Verum

p Calder. in dispu. statuto cauetur Abb. in c. quod clericis de foro compet.
q l. 3. ff. de testib. c. iudic. 3095.
r d. l. 3. ibi, sū magis.
f lib. 3. ordi. Portug. ti. 45.
t Abb. in cap. quod clericis de foro comp. nu 3.
u Velasc. de iure emphy. q. 7.
x c. quamquā decreui. lib. 6.
y c. Constantinus 96 d.
z Reg. qui resistit. 11. q. 3.
a Regula generi de regu. iur. lib 6.
b l. sanctio ff. de pœnis.
c Omnes in c. 1. de constitu. Syl. v. lex nu. 11. q. Soto vbi sup 12. con.
d c. csi clerici. de iud e. c. sacerdotibus. 11. q. 1.

est tamen, quod si imponantur per iudices ecclesiasticos, aut regulares ipsis ecclesiasticis, aut regularibus debent imponi, non secundum rigorem, sed secundum id, quod paterna charitas insinuat. Pro cuius limitationis explicatione est notanda quædam regula maximè memoria tenenda, quæ in quæstione sequenti articulo finali proponetur.

Nona regula: Clerici, vel monachi transgressores legum, seu constitutionum ciuilium ad quarum obseruationem, vt alij ciues sunt astricti, non sunt deferendi ad iudices seculares, prout habetur in quodam Canonico Decreto, *a* sed potius remittendi sunt ad suos iudices, qui quidem suo arbitrio perpensa grauitate materiæ constitutionis violatæ, & scandalo exinde suborto pro modo culpæ illos punire debent. Aliter autem procedendo Ecclesiasticos ad tribunalia secularia traheendo contra decreta in Bulla cœnæ Domini fieret.

a c. 1. de constit.

Ex dictis infertur primo, quod clerici & regulares possunt compelli per iudices seculares ad occisionem locustarum, & aliorum animalium quæ demoliũtur messes, & vineas ipsorum monachorum, & aliorum, ne damnum inferant Reipublicæ, & hoc non potestate legis ciuilis contra ipsos Clericos, & regulares in quantum tales, sed potestate legis ciuilis obligantis ex iure naturali ipsos in quantum ciues. Verumtamen est, quod non obedientes & rebelles solum eorum iudices possunt punire ex supradictis: prout etiam resoluit Salzedu. *b*

b Salz. in ad dit. ad pract. crim. cap. 55. pag. 172.

Secundo sequitur custodiam montium obligare clericos & regulares, cum hæc bonum commune Reipublicæ importent propter quod de eorum custodia est solicita, & constitutiones pœnales contra inobedientes promulgat.

Tertio sequitur, quod constitutiones pœnales contra dominos locorum animalia nociua habentes, si ipsa animalia damnum segetibus & vineis inferant non modicum, comprehendunt etiam animalia clericorum & regularium ea damna inferentia, adeò, vt à iustitia seculari possint dicta animalia deprehendi. Pœna tamen ab statutis proposita non coram iudice seculari: sed coram suis iudicibus Ecclesiasticis aut regularibus est petenda. Imò asserit Azeuedo, *c* quod iudex secularis sine aliennius excommunicationis timore potest facere, vt pœnæ debitæ soluantur ex bonis Ecclesiasticorum aut regularium nolentium eam soluere exhibendo ab eis pignora ad soluendum efficacia. Et asserit Azeuedo sic fuisse in causa cuiusdam Ecclesiastici in Granatensi curia pronuntiatum. Sed Salzedo *d* ab hac sententia aliquo modo discedens, consulit, vt pastores animalium coram iudice seculari citentur, vt ad solutionem dictæ pœnæ compellantur, cum ipsorum culpa damnum fuerit factum: ad quod ratione contractus initi cum Ecclesiasticis aut regularibus, quorum animalia pascunt, sunt astricti.

c Azeu. in l. 12. tit. 3. l. 1. ordinam.

d Salzed. vbi sup.

Quarto infertur, quod statuta & constitutiones *e* ciuiles præcipientia, vt animalia, quæ pascuntur, scribantur, comprehendunt etiam animalia clericorum, aut monachorum: ita vt si non scribantur perdantur, prout in ipsis statutis continetur. Sed non possunt propter hoc ipsi Ecclesiastici & regulares conueniri coram iudicibus secularibus, sed coram iudicibus Ecclesiasticis, aut regularibus, cum agatur de culpa ipsorum Ecclesiasticorum & regularium, quæ non potest puniri, nisi per suum iudicem. Ita affirmat Gutierrez *f* dicens, quod consilio suo fuit in huiusmodi causa electus iudex conseruator à quibusdam regularibus contra quendam iudicem secularem contra eos procedentem: & cum causa deferretur ad curiam Pincianam per viam vis fuit promulgatum dictum conseruatorem nullam omnino vim facere.

e l. 13. tit. 18. lib. nou. comp.

f Gutier li. 1. pract. qq. q. 4.

Quinto infertur, quod Ecclesiastici & regulares quoad vim directiuam obligantur obedire legibus ciuilibus bonum commune concernentibus, cum omnes quotquot sunt Reipublicæ membra vi directiua ad earum obseruationem astringantur. Sunt enim partes ipsius Reipublicæ quoad conseruandũ humanum conuictum, in quo viuendo sociantur: quo conuictu maximè substantia ipsius Reipublicæ consistit iuxta ea quæ eleganter tradit Conanus. *g* Et Victoria *h* etiam resoluit clericos & Ecclesiasticos inter Reipublicæ ciues esse numerandos. Quod etiam tenent Felinus, *i* Bartulus, Plates, Soto, Adrianus, Merina, & Castro. Quod limitandum est procedere in constitutionibus, quæ neque directè neque indirectè offendunt Ecclesiæ libertatem. In his enim, quæ directè, aut indirectè ipsam offendunt, directiua etiam vi minime Ecclesiastici sunt astricti.

g Con. l. 1. in. stitu. ca. 2.
h Victo. lib. r. de pot. eccle. p. 103. nu. 4.
i Feli. in c. ec cle. nu. 69. de const. Bart. in l. 1. ff ad municip. Plat. in l. ciues. C. de Incolis. Soto li. 1. de iust. q. 6. ar. 6. Adr. quodlibet 6. Medi. de resti. q. 6. Cast. lib. 1. de leg. pæn. c. vlt.

ARTICVLVS III.

Vtrùm statuta, quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam sint etiam respectu regularium contra eandem immunitatem.

RESpondeo dicendo, quod libertas Ecclesiastica non violatur violatis priuilegijs particularium Ecclesiarum, sed violatis illis, quæ conceduntur Ecclesiæ vniuersali. Et Bartolus *K* inquit, fieri contra libertatem Ecclesiæ, quando fit aliqua dispositio, constitutio vel statutum, per quod clerici efficiuntur timidiores. Quod ait Syluester *l* non negare: sed ait insuper quod fit etiam contra eam, cum fit contra priuilegia vniuersalis Ecclesiæ secundum Innocentium. Franciscus *m* Zab. ait contra libertatem Ecclesiæ fieri, quoties tollitur vel minuitur libertas Ecclesiæ particularis, competens ipsi, quia omnibus Ecclesijs vniuersaliter conuenit, prout patet ex quadam Decretali. *n* Ac tandem concludit quod fit contra libertatem Ecclesiæ, quandocunque violatur priuilegium concessum super vniuersali libertate Ecclesiæ. Et hoc siue violetur quoad omnes Ecclesias, siue clericos siue quoad vnam Ecclesiam, vel clericum: cum omnes Ecclesiæ quoad hoc sint vna, vt dicitur in iure. *o* Non autem violatur libertas ecclesiastica, quando fit contra libertatem particularis Ecclesiæ competentem Ecclesiæ generali. Vnde cum regulares inter personas Ecclesiasticas computentur iuxta ea, quæ aliquis adducendo tradit Syluester, *p* & tenent communiter Doctores, sequitur quòd libertas Ecclesiastica monachorum debet regulari per libertatem ecclesiasticam clericorum: & sic in omnibus essibus in quibus libertas Ecclesiastica violatur respectu clericorum, violatur etiam respectu monachorum recipientium aliquam læsionem. Videamus igitur in quibus immunitas clericorum violatur. Pro cuius rei explicatione est sciendum primo, aliquos Doctores canonistas in hac materia tenuisse exemptionem clericorum tam in bonis, quam in personis esse de iure diuino. Ita Glossa quædam. *q* Sed contrarium tenent communiter Theologi, & multi Canonistis, vt patet ex traditis per Victoriam, *r* Soto, & Couarruuias. Ex quo fit, vt non fit

K Bar. in l. r. § quæ onerari. ff. quarum rerum actio.
l Sylu. v. immunit. 2. n. 2.
m Zab. in ca. perpendimus, de sent. exc.
n ca. 2. de immu. eccl. li. 6.
o in loqui. 24. d. c. cap. 1. de summ. Trid.
p Syl. v. eccle. 3. nu. 6.
q Glo. v. di. scenti in ca. si imperat, 96. d.
r Vict. de pot. eccl. c. 97. Sot. in 4. d. 22. q. 2. ar. 2. Couarr. in pract. qq. c. 31 col. 2. n. 3.

sit amplior exemptio clericorum a potestate ciuili, quàm iure cautum reperiatur. Et inter exemptiones clericorum à potestate ciuili circa bona & personas, quinque potissimum in iure canonico reperiuntur definita. Primum quoad forum, quòd, scilicet, in omnibus causis, in quibus actor sequitur forum rei, nequaquam clerici ad secularium iudicium trahantur, prout dicitur in iure. *a* Secundum quoad capturam vt videlicet, nullo casu licita sit personalis captura clerici authoritate laicorum, vt ius canonicum *b* determinat. Tertium, quod decernit idẽ ius canonicum est quoad tributa. *c* Quartum, quoad regimen, vt videlicet ne res & personæ ecclesiasticæ dispositioni seu regimini laicorum subiiciantur, vt notant iura canonica. *d* Quintum circa confugientes ad ecclesiam: vt ijdem Canones *e* statuũt. Et in his omnibus etiam parificantur religiosi. Si enim in his eorum particularia priuilegia læduntur per constitutiones principum secularium libertas ecclesiastica frangitur, cum sint priuilegia vniuersalis ecclesiæ ecclesiasticis concessa. Et sic contra ea facientes non solum possunt feriri pœnis in ipsorum priuilegiis contentis, sed etiam pœnis, quibus puniũtur libertatem ecclesiasticam lædentes. De quibus vide apud Syluestrum *f*: nolo enim in præsentiarũ eas referre ne lectori sim fastidiosus, cui breuitate iuncta claritate & veritate desidero placere. Dixi *per constitutiones principum secularium*: nam principes ecclesiastici, vt sunt, verbi gratia, Episcopi contra aliqua supradictorum, aliqua statuentes ad modum, quo eam possunt statuere respectu suorum Clericorum, non erunt ecclesiasticę libertatis violatores; sed priuilegiorum particularium ipsorum regularium pœnis subiicientur per iudices regulariũ conseruatores. Et ratio huius dicti est, quia regulares sunt exempti a potestate & iurisdictione Episcoporum per particulare priuilegium ipsis religiosis concessum, quod vt patet non est priuilegium totius Ecclesiæ vniuersalis.

a c. si diligenti de for. comp. ca. experientia. 11. q. 1.
b ca. 2. de for. competent.
c c. quanquam de cẽsibus lib. 6.
d c. bene quidem 96. d. ca. vl. de reb. eccl.
e c. inter alia de immun. eccles. li. 6.
f Syl. v. immunitas.

Ex quo infertur, quod etiamsi seculares compellentes religiosos contribuere ad ædificationem põtium, & ad alia similia sine consensu Sedis Apostolicæ lædant ecclesiasticam libertatem, prout resoluit Nauarrus, *g* & tenet etiam apud decisiones Pedemontanas Balbus: attamen quando Domini Episcopi compellunt Clericos dictas collectas soluere casu, quo eis sit licitum, compellendo etiam religiosos non franguntur libertatem Ecclesiasticam: cum cõpulsio religiosorum ab Episcopis in hoc casu non lædat libertatem generalem ecclesiasticorum, sed priuilegia particularia per quæ ipsi religiosi in hoc & in alijs sunt ab ordinariorum iurisdictione exempti, & sic pœnis ipsorum priuilegiorum aduersus cõtrauenientes propositis afficientur, si aliquid contra priuilegia fecerint, aut constitutiones ediderint, si talia priuilegia fuerint notoria. Imo etiam si notoria sint ait Syluester, *h* quod vt incurrant in eorum pœnas fortè obligati sunt religiosi ea proponere. Licet enim excusentur ab onere probandi, non tamen excusantur, ab onere proponendi. Ego autem affirmare auderem necessarium esse quod dicta priuilegia ipsis ordinarijs intimentur, vt pœnis ibi appositis contra inobedientes afficiantur. Licet enim ipso facto pœna excommunicationis plectatur, cum huiusmodi pęnæ ipsi ordinarij habeant ignorantiam, sicut ignorantiam habent multarum extrauagantiũ non est quod ipso facto ipsos excommunicatos esse dicamus antequam supradictarum pęnarum, notitiam habuerint. Præsertim cum pęnæ dictorum priuilegiorum non fulminentur, nisi contra præsumentes.

g Nau. lib 3. consi. 11. de immuni. eccl. cõs. 2. n. 4. pa. 382 Balbus decis. Pedem. decis. 68. pa. 157. 2
h Syl. v. immunitas. 2 §. 4.

ARTICVLVS IV.

Vtrum sit licita ciuilis constitutio prohibens alienari immobilia Ecclesiis, personis Ecclesiasticis, & regularibus.

Respondeo dicendo, quod in quibusdam prouincijs, & de facto in Regno Portugalliæ *h* prohibentur seculares alienare bona immobilia Ecclesiis, monasterija seu personis ecclesiasticis. Et multi Doctores inualidam talem iudicant constitutionem. Et hanc opinionẽ tenet Bartolus *i* Alexander, Ripa Crotus, & Felinus, & alij relati à Tiraquello affirmante cum alijs, hanc esse communem. Alij contrariis via gradientes existimant eam esse validam. Et Baldus *K* testatur magnos viros eam tenere: quam sequitur Decius, & sequuntur multi, quos refert Tiraquellus. Quorum sententia sequenti ratione probatur: Nam lex ciuilis in hoc non egreditur limites suæ potestatis quando disponit, de rebus temporalibus subditorum ad suum bonũ. Et talis est huiusmodi constitutio, prohibens subditos ab alienandis immobilibus in exemptos, quo, scilicet magis ipsi subditi sufficiant ad onera Reipublicæ supportãda. Et confirmatur. Potest enim quilibet priuatus prohibere alienationem Rei suæ immobilis in clericum vel Ecclesiam. Patet in emphyteusi, prout tenent Speculator, *l* Abbas & communis secundum Imolam & Iasonem. Et non ait dicẽdum quod Respublica eiusque rector nequeat efficere sua lege quantum eius subditi suo pacto cõtra cuiusdam legis argumentum. *m*

Ego in hac difficultate nescio, quo me vertam. Primo enim video ordinationem Lusitanã authoritatem Christianissimorum Regum executioni mãdatam, prout in ea ordinatione continetur, quibus pro summo erga Ecclesiasticos, & regulares amore maximum obsequium præstare debemus, credentes ipsos de iustitia huius constitutionis præstantissimos in vtroque iure & in Theologia consuluisse viros. Video etiam pro alia parte Ecclesiæ immunitatem proclamantem, ex hac constitutione non modicum pati detrimentum. Et licet sectatores opinionis Baldi dicant Ecclesiam, ecclesiasticos, & regularium monasteria directè non prohiberi ab immobilibus acquirendis, etsi indirectè, & per quandam consequentiam prohibeatur. Quæ indirecta prohibitio nihil officit, quominus ipsis subditis per Reges directè tale præceptum possit imponi.

h Ord. ti. 8. libro 2.
i Bart. in l. filius famil. §. diui. n. 12. ff. de legat. 1. vbi Alex. nu. 12. Rip. num. 81. Crot. n. 80. Felin. in cap. Eccles. de consti. Tir. post l. connub. glo. 6. nu. 169.
K Bald. in d. l. eccles. num. 6. Decius. nu. 33 ibi. Tira. tit. 1. retract. §. 1. gl. 11. num. 5.
l Spec. tit. emphyteusi vers. 110. Abbas nu. 10. & Imol. nu. 21 Iaso. in l. si ita quis, §. ea lege v. interest. ff. de verb. oblig.
m l. vlt. ad S. C. de fideiuss.

Non potest tamen negari in hoc indirectè immunitatem Ecclesiasticam violari, cum ex eo quod regulares & Ecclesiastici propter exemptionem, quã habent, ne à secularibus tribunalibus possunt obligari ad absoluendas impositiones, & collectas pro oneribus Reipublicæ supportandis, ab acquisitione rerum immobilium indirectè abstrahantur: & sic eorum exemptio & immunitas data in eorum maximum fauorem in odium & damnum ex huiusmodi constitutionibus retorqueri. Et ideo quædam Decretalis *n* expresse has & alias similes laicorum constitutiones libertati ecclesiasticæ repugnantes, irritas & cassas esse declaret. Et licet contrariæ partis assertores hanc Decretalem affirment non habere locum in constitutione, de qua loquimur, quando, scilicet, prohibentur seculares vendere immobilia Ecclesiis & monasterijs, cum ex venditione eorum seculares ab his destituti minimè possint onera Reipublicæ supportare considerare certe debuerant,

n c. fin. ibi contra libertatẽ de immunit. Eccles.

debuerant, quod ficut non in solo pane viuit homo, sed io omni verbo, quod procedit de ore Dei, prout fumma veritas apud Matthæum *a* contra dæmonium arguendo nos docuit: ita Refpublica non in folis laicorum redditibus nixa fuftētatur, & cōferuatur, fed in virtute Dei Optimi Maximi, cuius virtutis Ecclefiaftici & regulares funt adminiftratores, & difpenfatores. Quod fatis perpendit Gregorius Nonus in generali Concilio Lugdunenfi, cuius Decretalis *b* fub titulo de immunitate Ecclefiarum collocatur: in qua maximè Ecclefias commendat, cum in ipfis laudes diuinæ peragantur, & Deus Optimus, in eis cultu latriæ à fidelibus colatur, per quod hæc Ecclefia militans, & Refpublica facta funt loca eum debita deuotione pacifica. Denique conftitutionem fupradictam limites poteftatis fecularis ex dictis excedere exiftimus: à quibus limitibus minimè egrediuntur pacta ineuntes, quando emphyteufim conftituunt de rebus proprijs, ne res ad exemptos poffit aliqua venditione aut alio contractu peruenire, cum liberum fit vnicuique de re fua pro libito difponere, & talis difpofitio cum dicta conditione nulla lege prohibeatur. Nec enim valet quod Refpublica & eius rector poffint efficere cum fua lege quantum fubditus pacto fuo. Hoc enim fano modo eft intelligendum, fcilicet, quod quidquid poteft fubditus regularis legibus fui fuperioris facere fua conuentione & pacto, id ipfum poteft fuperior regulatus fui fuperioris legibus.

a Matth. 4. n

b Decret. de immuni. eccl. lib. 6.

Cuiufmodi funt fuperiores feculares, qui aliquid concernens Ecclefiæ immunitatem, & libertatem conftituere poteftate fua volentes legibus papalibus debent neceffario effe fubiecti, vt eorum decreta non fint irrita & inania, fed valida & conftantia, & fic vere numen conftitutionum fortiantur.

ARTICVLVS V.

Vtrùm difponente ftatuto, quod religiofi non affumantur ad officia communitatis, affumi poffit hofpitalarius portans veftem certi coloris cum cruce in pectore.

RESpondeo dicendo, quòd Syluefter *c* affirmat, hanc quæftionem in ciuitate Senenfi fuiffe ventilatam propter cafum contingentem, & Petrum de Perufin. qui tunc in ea ciuitate legebat tenuiffe, in eo ftatuto hofpitalarium comprehendi. Nam fi ftatutum de religiofis ftrictè tantum loqueretur nihil operaretur, & verba ftatuti debent aliquid operari. Quod probatur: quia iure communi affumi nequeūt religiofi ad officia fecularia, prout in titulo, ne clerici vel monachi fe fecularibus negotijs immifceant, tractatur. Et fic debet intelligi ftatutum de religiofis large. Sed ait Syluefter Panormitanum de hoc dubitare, cum ftatutū inhabilitans monachos ad officia fecularia fit ftricti iuris. Et confequenter debet intelligi in ftricta fignificatione argumento aliquorū iurium, *d* & confequenter de religiofis ftrictè. Et confirmatur. Nam in materia odiofa hoc uerbū religiofi, debet accipi multum ftrictè, nifi addatur aliquod Verbum generale, vt quicunque, & huiufmodi. Ita tenet Gloffa, *e* & ibi Ioannes Andreas, communiter recepta.

c Syl. v. ftatutum nu. 3.

d ca. cum dilectus de confu. c. in noftra de iniur.

e Gloff in Cle. 1. de decr.

Nec obftat motiuum Petri de Peru. Nam refpondetur, quòd vbi ftatutum non loquitur in materia iuris communis, non debent verba interpretari, vt aliquid operentur, fed fatis eft, quod inducat aliud remedium præter ius commune, vt notabiliter fentit Bartolus. *f* Et ex his infert Panormitanus, quod difpofitio odiofa contra regulares non comprehendit eos, qui non promiferunt tria vota fubftantialia religionis, vt fratres de tertio ordine B. P. N. Francifci, vel Iefuatos, aut Mantelatos. Secus autem erit in conftitutione fauorabili; quia largo modo eius interpretatio eft facienda.

f Bart. in l. 1. §. prator. ff. de dam. infect.

QVAESTIO LXVII.

De conftitutionibus ciuilibus & Canonicis, quoad earum extenfionem & reftrictionem in quatuor articulos diuifa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVot fint genera conftitutionum.*

2 *Quomodo decifio vnius conftitutionis ad decidendum alium diftinctum cafum affumatur.*

3 *Vtrum conftitutiones fundatæ in præfumptione obligent in confcientia infpecta ueritate in contrariū.*

4 *Vtrum ceffet conftitutio, eius ratione ceffante.*

ARTICVLVS I.

Quot fint genera conftitutionum quo ad extenfionem.

REfpondeo dicendo, quod hæc quæftio in cūfuis articulis hic fuit propofita, vt iudices ecclefiaftici, & regulares in iudicando & confulendo fciant ex legibus ciuilibus, & canonicis elicere argumenta, quibus caufæ Ecclefiafticæ, & regulares determinentur. Pro cuius rei explicatione primo quærimus, quot fint genera cōftitutionum quoad huiufmodi extenfionem. Et dico leges quoad hunc effectum in quadruplici effe differentia. Vel etiam funt pęnales, vel exorbitantes, vel correctoriæ, vel denique ab omnibus his diuerfæ. Pęnales funt illæ quæ aliquod inferunt damnum ad vindictam culpæ. De ratione namque pęnę eft quod tendat ad vindictam culpæ, vt dicitur in iure. *g* Sunt tamen hæ leges pęnales in duplici differētia. Quædam enim funt ferendæ fententiæ; quales funt illæ, quæ pęnam conftituunt per iudicem imponendam vt dicitur in iure. *h* Quædam funt latæ fententiæ, quæ, fcilicet, ipfo iure, vel facto non expectata iudicis fententia pęnam inferunt vt in multis canonibus *i* videmus.

g c. non offeramus. 24. q. 1.

h c. de caufis. §. 2. de offi. delegat.

i c. licet c. non de elect. lib. 6.

Exorbitantes conftitutiones funt illæ, quæ deuiāt a generalibus iuris regulis. Dicuntur exorbitantes quafi extra orbitent, vt tradunt Tiraquellus *k* Alciatus, & Gambarus. De his aguni aliquæ leges. *l* Et apud iurifconfultos ius conftitutum nuncupantur, prout tradit Alciatus. Huiufmodi funt omnia prætoria edicta circa refcindendos cōtractus, vt edictum de minoribus, de dolo, quod metus caufa, & fimilia: quippe quæ deuiant a generali regula, argumento cuiufdam legis. *m* Huiufmodi etiam funt priuilegia claufa in corpore iuris, & cæteræ leges limitatoriæ iuris communis, quoniam, & hæc fpeciali ratione contra regulas iuris communis funt conftituta, vt tradit Ripa. *n*

k Tiraq. in l. fi vnquam v. libertis, n. 19. Alcia. l. 2. de ver fign. n. 46 Gamb. de extenfio n. 18. c.

l. quidam cū dun feq ff de legi. Alcia. li. 7. parerg c. 26

l l. ficut C. ne action.

m Ripa in l. fi conftante nu. 78. ff. fol. mat.

n l. 2. C. de incerd. viduit.

Correctoriæ cōftitutiones funt illæ, quæ vel pro parte, vel in totum alias leges abrogant. De abrogantibus in totum habes quādam legem, *o* ficut de abro-

o l. vlt. C. de repud. hered.

abrogantibus pro parte alia lex *a* proponitur. Aliæ sunt leges, quæ non sunt exorbitantes, nec correctoriæ, neque pœnales quæ decernunt secundum iuris metas ea, quæ proponuntur decidendo de nouo, aut declarando, aut limitando leges antiquas. Ex quibus colligitur quæ sit differentia inter constitutiones limitatorias exorbitantes & correctorias. Et dico quod constitutio limitatoria dicitur, quæ apponit quosdam limites verbis generalibus regulæ, non tamen deuiat à iuris rationibus, sed tantum propter diuersam iuris rationem à verbis generalibus recedit. Lex autem exorbitans dicitur, quando quid continetur sub verbis & ratione regulæ & tamen ob fauorem causæ, vel personæ subducitur à regula, & ideo tale ius dicitur singulare à quadam lege *b* vbi doctissimus Fulgosius. Dicitur etiam ius exorbitans, quia iura debent respicere vniuersos, & non singulares personas, vt est notum in iure. *c* Et cum prædicta iura non vniuersos, sed singulares respiciant propter aliquem fauorem specialem causæ, vel personæ tributum, merito etiam dicuntur exorbitantia, quia recedunt ab ea regula generali, quod scilicet, iura debent respicere vniuersas, & nõ singulares, vt tradit Grammaticus. *d* Et sic in hoc maximè differunt iura limitatoria, & exorbitantia; quia limitatoria constituunt ius quoad vniuersos, exorbitantia autem quoad singulares propter aliquem fauorem specialem. Iura autem correctoria appellantur quando vna constitutio aliquid generaliter constituit & fertur: postea autem alia constitutio contrarium etiam generaliter disponit in eodem casu. Hæc enim lex correctoria dicitur de quo habemus exempla in multis legibus. *e* Similiter, si constitutio in certis casibus quid constituat, & postea in eisdem casibus contraria lex proferatur, hæc secunda correctoria dicitur. Quod si lex generaliter quid statuet, & postea feratur lex alia contrariũ in certo casu statuens, quæ tamen in prima non erat specificata, sed tantum ex generalitate verborum poterat comprehendi, ea lex non dicetur correctoria, sed limitatoria, vt explicat Crotus, *f* quem sequitur Menochius, tenent Aymon, & Corneus. Quibus addendum est, quod si contrarium statuatur in aliquo casu particulari, in quo ratio generaliter legis videtur deficere, dicetur ea lex limitatoria. Si vero legis etiam ratio eum casum comprehendit, & tamen aliquo speciali fauore ab ea subducitur, ea lex dicetur exorbitans iuxta supradicta.

ARTICVLVS II.

Quomodo decisio vnius constitutionis ad decidendum alium distinctum casum extendatur.

Respondeo dicendo hanc esse materiam nimis intricatam. Pro cuius clara explicatione aliqua notabilia sunt proponenda. Primum notandũ est vnum, in quo multi iurisperiti grauissime decipiuntur: nempe longe aliud esse mentem legis à ratione legis. Mens namque in lege dicitur per similitudinem mentis respectu hominis, vt in quodam canone *g* innuitur ibi, *Vt proponitur animus*. Ratio vero legis nihil aliud est, quam causa finalis, id est, finis à lege prætensus, vt tenet Imola. *h* Proinde sicut aliud est mens hominis, & aliud est causa finalis, & finis ab eo prætensus, quod resoluit Diuus Thomas: *i* ita aliud est mens legis, & aliud ratio & finis legis, vt obseruant in specie Bartolus, *K* Decius, & Salomonius, sic sanè ratio legis est finis legis, per quem lex est edita, mens autem est sententia legislatoris ordinans media ad illum finẽ, quid quid Bartolus sibi contrarius, & plores citati à Tiraquello mentem legis cum ratione confundant.

Secundo notandum est aliud, in quo iidem iurisperiti communiter decipiuntur, rationem legis non ita menti cohærere, vt sola ratione identita sufficientem inducat mentis coniecturam ad legis extensionem. Patet hoc in multis. Primo quia ratio legis saltem si expressa non sit, adeo difficilis est cognitu, vt nunquam possimus esse certi de illa, prout docent Alciatus *l* & Gambarus. Et certum est, quod ea quæ sensu non percipiuntur non sunt apta ad coniecturas. Quia licet ratio esset certa & euidens, non tamen semper expedit legislatori omnes casus eiusdem rationis sub eadem lege, seu ordinatione complecti. Non enim satis est ad iustitiam legis, quod finis sit bonus, nisi aliqua quoque concurrãt requisita; inter quæ illa tria recensentur, nempè quod lex sit secundum cõsuetudinem patriæ, quod tempori, & loco conueniat. Proinde cum non semper legislator omnes casus eiusdem rationis, eadem lege definire debeat, vtique sola identitas rationis non est sufficiens mentis coniectura iuxta illud, quod communiter dicitur *m* non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. Tertio, quia quando verba legis nequeunt ad omnes casus eiusdem rationis aptari, eo ipso insurgit vna coniectura mentis contra extentionem legis, nempe quod si legislator voluisset expressisset, vt dicit in quodã decreto *n* cum aliis multis congestis per Tiraquellum. At certum est eandem coniecturam io li per aliam, vt tenent iura *o* in quibus notant Bartolus, & Salicetus. His argumentis hæc sententia omnino tenenda videtur, quod, scilicet, sola rationis identitas nõ est efficax mentis coniectura ad legis extentionem. Ita obseruat in specie Butrius *p* & obseruant plures citati à Tiraquello, quidquid alii innumeri contradicant ab eodem Tiraq. relati.

Tertio est notandum, idẽtitatem rationis, si alias verba legis saltem interpretatiuè, hoc est attenta iuris fictione seu pacificatione casui omisso adaptari possunt, efficacem esse mentis coniecturam ad legis extensionem. Ita in effectu resoluunt Butrius, *q* Dominicus Decius, & Ripa. Et probatur ratione; Nam licet in dubio verba propriè & naturaliter, & non etiam ciuiliter sint accipienda, vt post alios tradit Tiraquellus, *r* propter materiam tamen subiectam, si id postulent verba ciuiliter sunt accipienda vt videlicet pacificata quoque secundum iuris regulas comprehendant, prout in iure *s* notatur. At stante identitate rationis circa illa pacificata corpso mentetia subiecta hãc ciuilem interpretationem postulat, si quidem per rationem seu finem legis regulator eius materia, vt ex argumento *t* colligitur cuiusdam legis. Et iuuant tradita circa finem humanorum actuum à Diuo Thoma. *u* His addendum est, quod pacificata in iure in hoc loco dicuntur omnia illa, quæ vel in communi per viam regulæ pacificantur, vel in materia, de qua agitur, vt intendunt post alios Dec. *x* & Rip. quidquid Crot. *y* & alij resoluãt, aliã diuersa via gradientes, aliquibus iurib. fundati; quę si attente legantur, non ita vrgent, vt ipsi autumant.

Quarto est notandum, extentionem legis in duplici esse differentia. Vel enim fit ex mente legis, vel ex sententia legis, vel præter eius mentẽ. Prior quidem extentio tunc demum fit, quando adest sufficiens mentis coniectura, vt quia in identitate rationis verba saltem secundum mentis interpretationem concurrunt ex dictis in priori notabili. Et hæc

ex tenfi

a l. vlt. C. de iniur. hæred.
b l. ius singulare. ff. de leg. vbi Fulgos.
c l. iura. 7. ff. de leg. & c. vnic. adde lex. 4. d.
d Gramma. in tract. extens. nu. 83.
e l. si quis fer. nus de iur. de lib. inst. l. fi. C. de repu. hæ re. Iason in l. si constãte in princ. ff. solu. mat. nu. 78.
f Crot. in l. eis populi, nu. 263. ff. l. inst. Menoc. de recup. poss. c. 4. re med. nu. 11. et 13. Corn. cõs. 174. co. 2. li. 4.
g c. Sedule. 3. d.
h Imo. in ca. post trãslatio nem, nu. 4. de renunt.
i D. Tho. 2. 2. q. 1. a. 2. & 3.
K Bar. in l. 3. §. vlt. ff. de le gat. tute. Decius in c. 2. re quæris 3 prin. de appel. Salom. in l. Gallus, §. & quid si tantum, nu. 91. ff. de liber. & posthu.
l Alciat. in l. nomines. ff. de verbo. signif. Gam. de extẽ si. nu. 90. vol. tract.
m c. in præsen tia quod probat.
n c. 2. de trãs l. Epis. Tiraquel. in l. si vnquam. v. li bertis, au. 9.
o l. diuus ff. de in integ. rest. ca. quia verisimile de psum. Bar & Sal. in l. mater. C. de calam.
p But. in vlt. nu. 58. de con suet. Tiraq. vbi sup. nu. 2. & nu. 41. & in cra cessant. causa, n. 147.
q But. in ca. vlt. nu. 58. v. fallit. 2. de cõ sue. Domin. c. in c. 1 n. 9. de tempo. ord. li. 3. Decius in c. translatio, lec. 2. in princ. de consti. Rip. in l. si constante, nu 96. ff. solu. mat.
r Tiraq. in l. vnquã nu. 17. l. nu. C. bis ve niam
s ca. ex parte de cler. non re sid. c. mulieres § ills de sent. excom.
t l. si tã angu sti. ff. de ser ui. l. verb 40. ff. de furi.
u D. Th. 1. 2. q. 1. art. 3.
x Dec. in cap. translate. 2. lect. n. 3. ac cõ lit. Rip in l. si constante. au. 70 ij sol. ma.
y Cro. in l. eis populi, n. 178. ff. de iust.

ro: quia non degit extra monasterium proprie, cum non sit extra illud speciali licentia, vel priuilegio, sed ex instituto, prout explicat *a* Nauarrus, & dicemus jura in secundo tomo in quæstione de exemptione fratrum.

a Nau. in c. 28 ducati, n. 96.

Secundo est notandum, quod istis fratribus & religiosis licentia, & priuilegio speciali Apostolico extra claustra degentibus exemptis immediatè Sedi Apostolicæ subiectis in dicta licentia, & priuilegio deputantur iudices, qui de omnibus eorum causis ciuilibus, & criminalibus possint cognoscere. His suppositis respondetur ad argumentum, quod scilicet, Concilium Tridentinum non loquitur de fratribus intra claustra degentibus: hi enim habẽt suos iudices ordinarios (qui sunt eorum prælati) coram quibus pro debitis ciuilibus sunt conueniendi iuxta supra tradita, sed loquitur de religiosis extra claustra degentibus, quibus priuilegio Apostolico conceduntur quidem iudices in ipsomet rescripto, & priuilegio deputati, qui non sunt conseruatores iudices de iniurijs, & violentijs tantum manifestis cognoscentes, sed sunt iudices quidam delegati pro omnibus causis ipsorum, etiam si iudiciali indigeãt indagine. Et coram ipsis debent conueniri pro debitis pecuniarijs: sicut debebant conueniri coram prælatis suarum religionum, si intra claustra monasteriorum iuxta regularia instituta vitam agerent. Et si ipsos iudices non habuerint, ait Concilium, coram ordinarijs tanquam in hoc a Sede Apostolica delegatis conueniri, & iure medio ad soluendum debitum cogi & compelli possunt, priuilegijs exemptionibus conseruatorum, deputationibus, & eorum inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris. Illa enim verba, *Conseruatorum deputationibus nullatenus valituris*, Referuntur non ad casum primum, quando scilicet ipsi fratres habent iudicẽ deputatum, quia secundum supradictum authorem ipse iudex deputatus est ipsius fratris conseruator, & vnius conseruator pro eadem causa, & pro eodẽ religioso aduersus alium conseruatorem pro eodẽ religio, & causa minimè datur; quia sic esset iurisdictionum confusio, referuntur ergo prædicta verba ad casum posteriorem, quando scilicet, extra claustra degentes non habent iudices deputatos. Hoc enim casu coram iudice ordinario debent conueniri, non obstantibus exemptionibus, priuilegiis & cõseruatorum deputationibus. Ex his infertur non esse seruandam praxim a Gutierrez adductam, cum non ita firmo fundamento nitatur. Praxis igitur notanda est, quod quando religiosi degunt intra claustra pro debito ciuili debent conueniri coram suis ordinariis, qui sunt eorum prælati. Quando vero sunt extra claustra degentes, & habent Apostolicũ iudicem per breue & rescriptum Papæ deputatum, tunc coram ipso pro dicto debito debent conueniri. Si vero talem iudicem deputatum non habent debent creditores recurrere ad ordinarium in hoc tanquam à Sede Apostolica delegatum, qui potest dictos regulares exemptos ad debiti solutionem compellere, non obstante quacunque exemptione, & cõseruatorum deputatione. Conseruatoriæ enim concessæ regularibus non conceduntur pro regularibus extra claustra degentibus. Ex quibus resultat verus ad dictum Concilium Tridentinum intellectus.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum conseruator regularium possit procellere contra detentores animalium monachorum damnum in Pascuis facientium.

RESpondeo dicendo, hoc dubium constare ex decisione alterius dubij, Vtrum; scilicet, talia animalia res Ecclesiasticæ sint. Ad hoc respondetur ea esse de foro seculari, & non Ecclesiastico. Et sic videri, quod à iudice seculari possunt sine aliqua iniuria detineri, quando inueniuntur in fructibus, & in alijs rebus alienis damnum inferẽtia, iuxta casũ cuiusdam nouæ compilationis *b* legis, vbi certa statuitur contra dicta animalia pęna. Quod autẽ ipsa animalia sint de foro seculari constat ex doctrina *c* Baldi, docentis, quod quando tributum est appropriatum ipsi rei, iudex potest mittere ad rem ipsam, licet clerici, & recipere tributum quia est de sua iurisdictione tam vniuersali, quam particulari. Sed quod non poterit iudex aliquid facere cõtra personam clerici: quod ex alijs comprobat Gutierrez adducens pro sua parte *d* Gregoriũ Lopez, & Auẽdanum, & Auiles. Vnde non possunt religiosi eligere conseruatorem contra iudicem secularem solum propter detentionem ipsorum animalium ex eo capite, quod sunt de iurisdictione Ecclesiastica, cũ re vera non sint. Possunt ergo ipsum eligere, quando ratione dationi supra dicti conueniuntur monachi corã iudice seculari, aut Ecclesiasticu. Personæ. n. fratrum sunt exemptæ, & non possunt cõueniri, nisi coram suo iudice regulari, sicut non possunt clerici ex hac causa conueniri, nisi coram suo iudice Ecclesiastico, qui est competens clericorum iudex, vt cõstat ex traditis per *e* Castellum. Ex quibus infertur, quod si denunciatum coram iudice laico, seu seculari de aliqu b. rel giosis eo quod animalia sua minimè describi fecissent sub pęna priuationis eorundem iuxta terminos legis *f* regalis nouæ cõpilationis, prædictum iudicem secularem minimè esse iudicẽ competentẽ contra religiosos: eo quod aduersus persona eorũ quibus imputatur culpa ex omissione descriptionis coram suo iudice regulari esset agẽdum præcipuè cum animalia prædicta nullum damnum dedissent, sed domini earum omisissent prædictam descriptionem, & sic de eorum negligẽtia agatur. Vnde possunt religiosi conseruatorẽ eligere, vt ipsos in sua exẽptione conseruet & coram ipso de dicta causa peragatur. Et affirmat *g* Gutierrez in quadam practica quæstione in facti contingentia, consilio suo quosdam regulares conseruatorem elegisse. Qui cum processerint in causa aduersus quendam iudicem laicum, qui de hac causa cognoscebat, ipsa causa per viam vis fuit delata ad regiam cãcellariam Pincianam, à qua fuit remissa ad prædictum iudicem conseruatorem, cuius iurisdictioni secularis iudex obtemperauit: & mãdato dicti conseruatoris se à causæ cognitione inhibuit. Et addo, quod pro sola detentione animaliũ à iudice lata quando ipsa detẽtio fuerit iniusta, quia v.g. nullum damnum intulerunt, & si intulerũt parati sunt monachi sufficienter satisfacere dando sufficientẽ cautionẽ, possũt religiosi, si iudex secularis noluerit dimittere ea, nisi prius fieret realis retentio, creare iudicẽ conseruatorẽ, cũ ipsis inferatur grauis & notoria iniuria, tũ in animalibus detentis, tũ ẽt in sua exẽptione, cum per priuilegia conseruatoriarum bullarum nõ solum personæ regulares, sed etiam bona mobilia & immobilia eorum ad protectionem & defensionem iudicum conseruatorum spectent. Et sic

b l. 12. ti. 3. li. 3. noua comp.
c l. Bal. in l. debis C. de Epi. & cler.
d Gre. in l. 51. in glo. perrazõ de sus psonas ti. 6. p. 1. & in l. 34. ti. 15. pa. 7. v. el ganado v. per suũ iudicem Auẽda. 2. p. ca. 14. prætor. nu. 13. Auiles. ca. 17 præto. in gloss. buenas n. 62. fo. 119.
e Casti. in 70. Taur. gl. mag. fo. 110. col. 3. versic. video etiam.
f l. 14. ti. 18. l. 6. noua cõpil.
g Gutie. p. 2. l q. 4.

sic dixi notantur supra, quod non possunt religiosi propter solam detentionem animalium creare conseruatorem ex eo capite, quod ipsa animalia secundum ius commune sint de iurisdictione Ecclesiastica, cum re vera non sint secundum tale ius de eius iurisdictione, at non negaui, quod ex alia causa possunt ipsum optimo iure creare.

ARTICVLVS XV.

Vtrum religiosi possint creare conseruatorem contra Doctorem, aut scholarem habentes pro suis causis conseruatorem Apostolicum, & contra alios regulares.

RE spondeo dicendo, quod vniuersitates scholarium Salmanticensis, Pintianæ, & Complutensis Academiarum habent conseruatores, qui indistincte authoritate Apostolica, & regali possunt cognoscere de omnibus causis in fauorem Doctorum, vel scholarium contra laicos procedendo, prout dicitur in quadam ordinamenti regalis lege, *a* & tradit Salzedo in sua practica criminali. Et in hac quæstione quod inuestigatur est, vtrum religiosi contra dictos Doctores & scholares ipsos molestantes possint iudicem conseruatorem constituere, & videtur quod non, cum ipsi Doctores & scholares sint similiter priuilegiati, & priuilegiati nõ possunt vti suo priuilegio contra pariter priuilegiatos, prout dicitur in iure. *b* Sed pro contraria parte facit, quod si hoc esset verum, sequeretur, quod contra religiosos non possent conseruatorem iudicem constituere, quod est contra concessionem conseruatoriam factam Minimis à Clemente VII. quæ refertur in compendio *c* Societatis Iesu. Vbi dicitur. *Item per priuilegium in amplissima forma concessum Minimis per Clementem Septimum, vt in eorum priuilegijs folio octuagesimo sexto possumus eligere nobis conseruatores contra quascunque personas Ecclesiasticas tam regulares quam seculares, necnon laicos, communia ciuitatum & diœcesum.*

a l. 8. tit. 7 l. 1. ord. Salzed. in prac. crim. c. 3. in fin.

b Aut. de san ctissim. Episc. §. sed hac pra senti l. verum §. vl. cum leg. seq ff. de min.

c Comp. Soci. tit. conseruat. §. 9.

Item hoc videtur expresse concessum à Pio V. & Gregorio XIII. religiosis Societatis Iesu, vt in eodem compendio *d* continetur. Possunt enim virtute dictæ concessionis iudices conseruatores detentoribus, iniuriatoribus, contradictoribus, & rebellibus inhibere sub censuris & pœnis, etiam pecuniarijs suo arbitrio moderandis, libereque suam iurisdictionem, exercere non obstantibus quibuscunq; inhibitionibus sibi factis etiam prætextu quarumuis literarum conseruatoriarum, aut priuilegiorum concessorum & concedendorum.

d Comp. vbi sup. §. 5.

Nec obstat ratio dubitandi in principio adducta. Nam respondetur, quod vbi idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri qui priuilegium actu habet, & actu in ea re & specie de qua agitur, prout probatur in iure, *e* & notat Bartolus, & allegando alios notat Ioannes Partadorus. Nam qui Reipublicæ causa abfuerit, etiam aduersus eum, qui pariter affuerit restituẽdus est, si aliquod damnum patiatur. Vterque enim priuilegium habet, ex quo restitutionem, qui læsus fuerit petere potest, & tamẽ, qui modo indiget auxilio restitutionis ad reparationem damni priuilegium habet in specie de qua agitur, & in exercitio, quia læditur: alter vero cum læsus in ea causa non fuerit in præsentiarum priuilegium minimè habet. Et hãc doctrinam nos docet Abbas, *f* quem post alios sequitur Couarruuias. Et iuxta hanc doctrinã debent intelligi supradicta priuilegia. Et debet etiam concludi secundum quod in hoc casu non sunt proposita in articulo quæstionis pariter priuilegiati; & sic cessat ratio dubitandi. Pariter igitur priuilegiati dicentur illi, de quibus supra *g* egimus declarantes prædictam regulam. Et si vterque priuilegiatus læsionis restitutionem prætendat & habere actu priuilegium in ea re, de qua agitur antiquius priuilegium præualebit iuxta ea quæ tradit Horatius Mãdosius in suo tractatu de priuilegijs ad instar, quam omnino vide.

e l. vltim. vbi Bar ff. ex quibus cau. mai. Parla. l. 1. rer. quotidian. ca. 17. nu. 28.

f Abb. in c. ad aures de pres. idem in c. super spoliatum de ord. cognit. Cou. in re poss. 2. p. § 4. nu. 4.

g Sup. q. 8.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum conseruatores habeant potestatem ponendi censuras contra inobedientes & contumaces.

RE spondeo dicendo, quod *Quicunque iudices Apostolici, seu literarum Apostolicarum conseruatores, pro executione earum deputati seu deputandi in quibuscunque causis religiosorum seu aliorum quorumcunque prælatorum consensu, quoties requisiti fuerint, easdem exequi possunt, & tenentur nec ab ipsis diœcesanis & ordinarijs aliquo modo sub priuatione executionis, officij & iurisdictionis pœna ipso facto incurrenda impediri possunt: & quidquid secus attentatum fuerit, irritum sit & inane*: Prout concessit Martinus *h* V. ordini Cistertij, & habetur in compendio dicti ordinis. Et Pius V. & Gregorius Tertius decimus in bulla concessa Societati id ipsum concesserunt: cuius tenorem in articulo superiori attulimus.

h Comp. Cisterty ti. bulla conseruatoria §. 1.

Pro quorum explicatione est aduertẽdum, quod secundum ius commune, secundum quod debent in dubio priuilegia explicari, si delegatus iudex conseruator non vult facere fidem ordinario de suo mandato Apostolico, & literis conseruatorijs, non potest ipsum excommunicare, eo quod nolit suam exequi sententiam; quia delegatus non habet iurisdictionem super ordinarium, nisi sit ei rebellis: & non potest dici rebellis, si petit fidem de commissione: facit enim quod iure sibi conceditur. Sed si ordinarius malitiose se asserat dubitare de commissione & delegatione maxime falsitatem rescripti allegando secundum oẽs Doctores quatuor remedia competunt delegato. Primum est, vt exequatur per se quod potest, vt notatur in iure. *i* Secundum, vt puniat ordinarium, si constat malitiose se opponere. Tertium, quod ipse ordinarius quoad Deum punitur, cũ gratia diuina per peccatũ mortale & contumaciam priuetur. Quarto quia potest condemnari in triginta libras, si malitiose se opponit ad cauillãdum rescriptũ iuxta quandam legẽ. *K* Facit ad prędicta, quod tradit Panormitanus *l* dicẽs, quod si agitur de grauissimo, seu grauiori præiudicio non est parendũ delegato, quãuis sit persona authorizata, nisi prius cõstet de pleno mãdato, neq; sufficit simplex copia iuxta aliã legẽ. *m* Neq; aliter ordinarius debet sententiã exequi, argumento cuiusdã canonis. *n* Sed si agatur de præiudicio graui, quia v.g. citatus est in partibus remotis, sufficit mittere copiam rescripti: non autem sufficit asserere, se esse delegatum. Si autem agitur de leuissimo, puta, quia citatus est in loco ciuitatis, non est necessarium copiam mittere ad effectum coarctandi, ex quo persona delegata non est vilis, sed indignitate constituta, in tali enim dubio quis comparere tenetur argumento cuiusdam legis. *o* Secus si simpliciter citet, non asserens se esse conseruatorem delegatum, neque alias est ordinarius: quia tunc comparere non tenetur; neque vt inobediens, & contumax potest excommunicari. Quæ notanda sunt pro ex-

i c. in literis de off. deleg.

K l. 2. C de le.

l Pan. in cap. preterea de dilationibus.

m l. vni C de mãdatis prin.

n ca. nobilissimus. d. 9.

o l. si quis ex alien. ff de iudicys.

plicatiune priuilegiorum supra positorum in hoc articulo. Non enim ipsis conseruatoribus conceditur supradicta potestas nisi quando iuris metis suá iurisdictionem exercent. Et similiter est intelligendum aliud eiusdem conseruatoriæ priuilegium, in quo dicitur, quod dicti conseruatores, & iudices sic electi cum fuerint requisiti super bonorum Societatis restitutionem & priuilegiorum obseruatiuné, necnon super iniuriarum & damnorom compensationem, possunt appellatiune postposita per censuras Ecclesiasticas quoties opus fuerit vsque ad auxilij brachij secularis inuocationem procedere. Ita refertur in dictu compendio *a* Societatis.

a Comp. Soc. tit. conser. §. 3

ARTICVLVS XVII.

Vtrum fratres poßint eligere conseruatorem pro iniurijs manifestis factis eorum seruitoribus.

RESpondeo dicendo, quud, vt patet ex supeadictis concessionibus conseruarorijs allegatis, fratres non solum possunt eligere iudices conseruatores contra iniuriantes suas proprias personas, & res, sed etiam contra iniuriantes suos familiares, & seruitores. Sed hodie per Concilium Tridentinum *b* hæc authoritas limitatur. Quoniam enim priuilegia & exemptiones, quæ narijs titulis plerisque concedontur perturbationem in Episcoporum iurisdictiune escitaee & exemptis occasiooem laxioeis vitæ præbere dignoscuntur, decernit inter alia sancta Synodus, vt si quando illos cuicunque monasteriu oblatos, vel quumodocunque sddictos, sub nomine seruientium militijs, seu monasterijs, hospitalibus, collegijs, sut quocunque alio titulo assumi contigerit, nihil es his priuilegijs detractum esse ordinarijs intelligatur, quo minus ij, quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis ordinarijs tanquam apostolicæ sedis delegatis subiecti exittant esceptis tamen his, qui prædictis locis; aut militijs actu inseruiunt, & intra eorum septa, ac domus sesident, sub eorumq; obedientia viuunt, siue ij, qui legitime & secundum eegulam earúdem militiarum professinnem fecerint, de qua ordinario constare debeant. Noo obstantibus priuilegijs: quibuscunque etiam religiunis Sancti Ioannis Hierosolymitani, & aliarum militiarum. Hæc Cõcilium. Ex quibus verbis colligitur solum pro seruitoribus, qui actu inseruiunt prædictis pijs locis, & intra eorum septa & domus resident, subque eorum obedientia viuunt, & pro his, qui legitimè: & secundum regulam earum militiarum professionem fecerint possunt cooseruatores creari, quandu in bonis, & rebus ipsorum aliquam iniuriam & damnũ patiuntur, iuxta terminos iuris communis & priuilegiurum.

b Ses. 24. de refor. ca. 11.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum conseruatores possint in causis regularium procedere de plano, sine strepitu & figura iudicij.

RESpondeo dicendo, quod huc dubium proponitur ad declarandum conseruatorias concedentes, vt iudices conseruatores possint procedere in causis regularium sibi commissis simpliciter, & da planu sola veritate inspecta, sine strepitu & figura iudicij postbabitis articulis, & citationibus omissis iuramento quod examinandis testibus datur omni appellatione remota. Vbi enim de causis regularium agitur apud eorum prælatos, aut eorum conseruatores; nequaquam seruanda est illa subtilis, & angusta iuris forma, quæ in alijs causis seruanda describitur, iuxta ea, quæ in iure *c* notantur. Quod etiam proprijs cuiuscunque religionis constitutinnibus caueri solet, prout tradunt Speculator, *d* Præpositus & Folerius, vt sic euitentur sumptus, quos subire necesse est eos, qui in iuris figura strepituq; iudiciorum exercentur.

c ca. qualiter & quando de accusat. Spec. titu. de accusat.

d Spec. tit. de inquisit. 6. vl. nu. 5. Præpositus in c. cũ pastor. 27. q. 6. Foler. in trac. de mo. procedend. contra monach. n. 10

Sed operæpretium est explicare prædicta verba. Et vt omnis prorsus opinionum strepitus exterminaretur, Clemens *e* Quintus nobis horum verborũ glossam sua constitutinne dedit, dicens, quod per dictam clausulam significatur, non debere iudicem necessario libellum exigere, nec litis cõtestationem postulare, in tempore etiam feriarum ob necessitates hominum indultarum à iure procedere valet in domo, non sedendo pro tribunali. Non tamen potest procedere in tempore feriarũ ob honoré Dei, prout ibi aduertit glossa, *f* debet amputare dilationum materiam, litem quantum poterit debet facere breuiorem, exceptiones & appellationes dilatorias repellendo, partium aduocatorum contentiones & iurgia, testiumque superfluam multitudiné refrænando. Non sic tamen iudex debet litem abbreuiare, quin probationes necessariæ, & defensiones legitimæ admittantur. Citatiooem vero, ac præstatiunem iuramenti de calumnia, vel malitia, siue de veritate dicenda, ne veritas occultetur pro commissionem huiusmodi (ait Clemens V.) intelligimus non excludi. Vnde quædam glossa *g* cum communi dicit, quod verba simpliciter & de plano important, quod per ea non remoueatur ordo iuris, sed tantum perniciosa solennitas, prædicta enim verba ex suo proprio significatu important idem, quod sine plica & malitia. Verba autem illa, sola veritate inspecta, important, quod omittantur solennitates, & subtilitates, negotij veritatem non tangentes, quæ vocantur apices iuris, & quod negotiũ principale pe tiura decidatur, prout tradit Bartolus. *h* Quid autem significat clausula omni appellatione postposita, vide supra quæstione octaua articulo decimo tertio.

e Cle. sæpe de verb. sign.

f Gl. in d. Cle. v. ob necessita.

g Glo. in d. Cle. in v simpliciter.

h Bart. in l. si fideius. ff. mãdat.

ARTICVLVS XIX.

In quam pœnam incidunt conseruatores suam excedendo potestatem.

REspundeo dicendu, quod Alexander Quartus Papa *i* ait, quod si conseruatores scienter se intromiserint in aliis, quàm à Sede Apostulica ipsis est concessum, ab officio eo ipso per annnm sint suspeosi. Et in lege *K* regali nsturalitate priuantur, prout iam in superioribus *l* dictum est. Notandum est tamen, quod non omnibus hæc pœna inijcitur, sed illis tantum, qui scienter hoc egerint. Illi autem scienter id faciunt, qui etiam ignorantia affectata, seu quouis alio figmento quæsito præsumpserunt eam extendere potestatem. Tunc autem dicuntur procedere ex ignorantia affectata, cum id scire potuerunt, sed noluerunt, aut dissimulauerũt, vt colligitur in simili casu ex textu *m* iuncta Glossa ibi. Ex quibus omnib. colligitur, quod proponitur hæc pœna tantùm contra præsumentes. Illi autem dicũtur præsumptuosè procedere qui agũt de facto secundũ quandã Glossam, *n* & vulgu dicimus p̃sumptuosum qui est temerarius. Et secũdũ vsum cõem loquendi statuta

i cap. si. de off. delegat.

K l. 1. §. 2. l. 1. comp 4.

l Sup. ar. 13.

m c. eos iũcta gl. v. affectata de tempor. ordin. l. 6.

n gl. in ca. Iudæi de consu.

a Bartol. in l. Labeo. ff. ſ ſu pellect. l. Feli. proæ. Greg. in decret. Card. in Clem. 1. in princ. 3. qu. de penul.
b Alc. de præ- ſump. 1. p. ca. 40. num. 9.
c l. iuris igno- rãtiam, C de in. & fac. ign.
d le. generali, C. de tabu. li. 10. glo. in l. in rem. § lignũ, ff. de rei vend.
e Alc. in l. de pupill. & nun ciationem ff. de noui oper. nunc.
u d. c. ſi de off. deleg. l. 6.

ſtatuta ſunt intelligenda, vt per Bartolum a & Felinum & Cardinalem.

Ex quibus infertur hoc non habere locum quando aliquis iudex conſeruator ignorás, ſuá transgreditur poteſtatem. Quod Alciatus b dicit ſanè eſſe intelligendum, quod in his non præſumitur ignorãtia, quia ſi lex aliquid fieri prohibet nõ præſumitur ignorantia iuxta ſtrictam iuris regulam. c Vnde debet ſupradictus iudex prætendere iuſtam ignorantiam, & eam probare, iuxta tradita in iure, d & notata à Gloſſa, & ab Alexandro.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm ſuadentes iudicibus conſeruatoribus, vt ſuam transgrediantur poteſtatem, incidant in excommunicationem.

RESpondeo dicendo, quòd idẽ Alexander e IV. omnibus modis voluit præcludere viam conſeruatoribus, ne ad alia ſuam extenderent poteſtatem, quæ ipſis à Sede Apoſtolica non ſunt cõceſſa. Cum enim conceſſiones conſeruatoriæ ſint odioſæ in præiudicium ordinariorum voluerunt Summi Pontifices, vt eſſent limitatæ, & limitates ipſarum minimè transgrederentur. Et vt conſeruatores limites ſibi traditæ poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pęnæ diligenter obſeruent pęna ſuſpẽſionis ab officio ipſos Alexander Quartus ipſo facto comminatur. Pars vero, quæ hoc fieri procurabit ſententiam excommunicationis incurrat; a qua non poſſit abſolui, niſi ei, quem ſic caſtigauit indebitè, primo ſatisfaciat integraliter de expenſis.

f Naua. c. 27. nu. 323.

Circa quod aduertit Nauarrus, f quod hanc nõ incurrit, qui non eſt pars in iudicio, neque ſi eſt, & procurauit, ſed iudex non proceſſit. Nam lex excõmunicans facientem aliquid non comprehendit regulariter conſentientem, etiam mandando, conſulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat; niſi ex eius tenore, vel aliarum legum id expreſſe aut tacite colligatur, quod firmiter aſſeuerat Caietanus g & Syluester ſibi contrarius, & tenet vt commune idem Nauarrus.

g Caiet. in sũ. v. excomm p. 2. & ca. 47. no ta 5. Syluest. v. excommun. 30. n. 4. Nau. in d. c. 27. nu. 15.

QVAESTIO LXVI.

De conſtitutionibus iuris Ciuilis & Canonici quantum ad religioſos in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVot & quotuplex ſit conſtitutio.*
2 *An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad perſonas Eccleſiaſticas & regulares, eorùmque bona extendantur.*
3 *Vtrum ſtatuta quæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam ſint etiam reſpectu regularium contra eandem immunitatem.*
4 *Vtrum ſit licita ciuilis conſtitutio prohibens alienari immobilia Eccleſiis, perſonis Eccleſiaſticis & regularibus.*
5 *Vtrum diſponente ſtatuto, quod religioſi non admittantur ad officia communitatis aſſumi poſſit hoſpitalarius portaui veſtem certi coloris cum cruce in pectore.*

ARTICVLVS I.

Quæ & quotuplex ſit conſtitutio.

RESpondeo dicendo, quod quatuor ſunt generalia nomina ex diuerſis ſumpta, ad idẽ ſignificandum, ſcilicet, lex, eo quod lex legatur in ius redacta in reſcriptis, vt ſic omnibus pateſiat iuxta tradita à D. Thom. h vbi eius Commentatores, Statutum eo quod firmetur deliberatione quaſi in ſtatu, ideſt, in gradu immobili ſitum, vel poſitum. Et conſtitutio quaſi in ſimul ſtatuto, eo qood ad eam deliberandam multi, ideſt, populus conuaniunt. Nec tamen ſignificat conſtitutio ſolũ id, quod populus ſtatuit, ſed ampliatur ad omne ſtatutum & legem. Vnde in religionibus non ſolum vocantur conſtitutiones illæ, quæ fiunt à capitulo & approbatur à patribus in definitorio, ſed etiam illæ, quæ non fiunt à Capitulo, ſed ſolum à patribus in ſuo definitorio, ſiue definitorium ſit capituli generalis, ſiue ſit prouincialis capituli, aut congregationis. Verum eſt tamen, quod conſtitutiones factæ a Capitulo generali, aut prouinciali durant perpetuo donec reuocentur in alio Capitulo generali aut prouinciali. At conſtitutiones factæ in definitorio ſolum durant vſquequo ipſius definitorij prælatus generalis, aut prouincialis ſuum finiat miniſteriatus officium, & ad hunc modum ſunt intelligenda tradita à Sylueſtro i de perpetuitate harum conſtitutionum verba faciente.

h D. Tho. 1. 2. q. 90.
i Syl in ſum v. conſt.

Sed viſa definitione, quid nominis cõſtitutionis, oportet, vt ad definitionem rei deueniamus. Et dico quod eſt ordinatio rationis in bonum commune ab eo, qui curam gerit communitatis promulgata, prout definit D. Iſidorus, K dum cenſet legẽ & conſtitutionem nihil aliud eſſe, quam dictamen rationis in ordine ad tria, puta religionem diſciplinam & ſalutem, intelligendo per religionem cultum diuinum, per diſciplinam pacem & concordiam Reipublicæ, & communitatis, per ſalutem ipſam, animę ſalutem, vt intelligere videtur Cardinalis. l Et aperte ſignificat Iſidorus legem rectè diffiniri, quod ſit ordinatio rationis in bonum commune. Pro cuius definitionis explicatione aliqua ſunt notanda.

K Iſido. l. 15. etymol.
l Card in ca. conſuetudo §. porro. d. 1. nu. 10. cum ſequ.

Primo notandum eſt, in quauis Republica neceſſaria fore normam quandam ſeu regulam, per quã ſubditorum actiones in bonũ eiuſdem Reipublicę dirigantur. Nam cum ſubditi ſint partes Reipublicę & homines attẽta natura corrupta ſint prout in malum facile tota Reſpublica corrueret, ſi idẽ ſubditi proprię voluntati in rebus agendis relinquerentur, iuxta quę à D. Thom. m & ab ſcribentibus communiter notantur. Ad ſignificandum igitur hanc normã in vſu apud Græcos eſt dictio *Nomon* deducta a tribuendo, quaſi ſuum vnicuique tribuat. Apud Latinos vero eſt dictio lex, deducta a legendo, vel dirigendo, quaſi per eam dirigantur ea, quæ ſunt agenda, prout tradunt Cicero, n Soto & Conanus.

m D. Tho. 1. 2. q. 109. a. 2.
n Cicer. l. 1. de legi. So. l. 1. de iuſt. q. 1. ar. 1. Conan. l. 1. iur. ciuil.

Secundo notandum eſt, quo pacto ſubditorum actiones in bonum Reipublicæ dirigantur ſeu ordineatur. Et cum nemo ordinetur, niſi dum ad id moueatur, tribus poteſt modis contingere ea ordinatio, nẽpe, promiſſione precibus & præcepto. Primo quidem modo ordinatur quis à ſe ipſo adimplẽdo promiſſa. Studioſe enim agendũ eſt, vt ea, quæ promittuntur opere compleantur, vt ait Gregorius. o Secũdo modo ordinatur Dominus à ſubdito. Non enim aliter ſolẽt domini flecti per ſuos ſubditos, quã precibus, prout in toto titulo de precibus, Imperatori offerendis ſatis patet. Tertio modo ordinatur ſubditus a ſuperiure, vt ſacri Canones p ſignificãt. Hæc reſolutio colligitur ex traditis à D. Th. q cuius mentẽ

o ca. qualiter de pact.
p c. quid ergo. 11. q. 3.
q D. Tho. 2. 2. q. 88. Sot. l. 7. de iuſt. q. 1. a. a. co. 3. de pen.

prosequitur Soto. Cum igitur ordinatio subditorũ in bonum Reipublicæ ab eius rectore fiat, qui est superior sine dubio, nõ aliter, quam per præceptum, vel imperium fieri potest. Ex quibus notabilibus remanet clare constitutionem esse actum intellectus practici non speculatiui. Duo enim sunt actus communes intellectui practico & speculatiuo. Alter est consilium, quo scilicet, intellectus inquirit de medijs congruis ad aliquem finem. Alter est iudicium, quod iudicat hoc vel illud medium esse præferendum ad finem. Et additur tertius actus puta præceptum vel imperium, quo prædictum iudicium, executioni mandatur: & is actus cum sit operans nequaquam intellectui speculatiuo, sed tantum practico accommodatur, vt ex sententia Aristotelis *a* docet Soto. Cum igitur ordinatio in bonum commune hanc importet executionem, dum, scilicet, ordinat subditorum actiones in illud bonum, ambigendum non est actum esse intellectus practici, & non speculatiui.

a Arist. l. 6. Ethic. ca. 10. Sot. l. 1 de iu. q. 1. ar. 1. co. 3

Ponitur deinde in eadem definitione *in bonum commune* ad explicandum finem proximum legis quoad bonum commune. Nulla enim potest dari Constitutio respiciens bonum priuatum, quando illud à communi bono est distinctum, prout tradit D. Thom. *b* Licet enim aliquæ constitutiones possint fieri à principibus in fauorem aliquarum personarum particularium, ipsæ tamen vt leges communes minimè recipiuntur, sed vt priuilegia fauorem particularem, respicientia iudicabuntur, prout expendit Decius. *c* Et sic ait doctissimus Soto *d* sententias latas non esse leges, nec tanquam leges ad casus similes esse trahendas, prout dicitur in lore e nisi sint latæ à Principe cum animo cõdendi legem ordinatam ad bonum commune. Vnde Decretales epistolæ, licet vt plurimum sint sententiæ inter partes latæ reputantur leges, cum sint insertæ in corpore iuris, & vt tales ad casus similes propter bonum publicum ad iudicium trahuntur, prout ait quædã glossa *f* recepta. Vnde valida omnino erit constitutio in odium certæ personæ factæ, quando adest aliqua publica vtilitas, vt, verbigratia, si intersit religioni ne guardiani sint definitores. Ita Felinus *g* & Iason. Et ratio est, Nam odium illud cum nitatur publicæ vtilitati est quid bonum, non malum, vt innuit quædam Decretalis. Et non est dicendum quod illud bonum reperiatur prius in persona patiẽtis, quam in ipso corpore communitatis. Et hinc consequenter colliges, quod deficiente publica vtilitate lex edita in odium certæ personæ omnino sit inualida, prout Doctores citati satis indicant.

b D. Tho. 1. 2. q. 90. ar. 2.

c Dec. in Rubrica de cõst. prin. lect. 2. n. 7.

d Sot. lib. 1. de iust. q. 1 ar. 2.

e l. nemo. C. de furt.

f Glo. in prin. 19. dist.

g Fel. in co. ill omnes de cõst. Iason in l. 1. nu 16. ff de const. princ. c. licet, de reg.

Dicitur, *Ab eo qui curam gerit*, ad explicandã causam efficientem. Sicut enim equiti conuenit ordinare, artem frænofactiuam ad equestrem, quoniam frænofactiua arti equestri subijcitur, seu ancillatur, vt ait Aristotel. *h* & ampliat Victoria: ita rectori ciuitatis conuenit ordinare subditos ad Rempublicam, cuius ipse est pars.

h Arist. li. 1. Ethic. c. 1. Victor de potest. Eccle. q. 3. nu. 50.

Dicitur *ab eo promulgata*. De substantia enim legis, & constitutionis est quod ipsa promulgetur. Idque merito: nam cum sit regula & norma, oportet vt instar albi ad sagittam veniat in notitiam subditorum per verba præceptiua obligationem indicantia. Quantumcunque enim constitutio à Principe edatur, & promulgetur, non erit constitutio, neque lex, si alias præceptum, non contineat, prout tradunt Diuus *i* Thomas & Soto.

i D. Tho. 1. 2. q. 17. ar. 1. Soto l. 1. de iust. q. 1. ar. 1. conc. 3.

ARTICVLVS II.

An constitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad personas Ecclesiasticas & regulares earumque bona extendantur.

RESpondeo dicendo, quod cum personæ regulares inter Ecclesiasticas personas computẽtur, prout articulo sequenti demonstrabitur, non abs re erit determinata in iure circa Ecclesiasticas personas ad regulares transferre. Et circa articuli propositi quæstionem loquendo de Ecclesiasticis Hostiẽsis *k* & Doctores per plures columnas plura innoluunt, Abbas, Felinus, Decius & alij frustra mille casus multiplicant. Ex mente tamen communi resolue nouem regulas constituendo.

k Hos. & Dd. in c. vlt. de solut. Abb. Fel. & De c. in ca. Eccl. de const.

Prima regula est, quod leges clausæ in corpore iuris communis, quas vocant imperiales, deficiente canone obtinent in foro Ecclesiæ. Ita Hostiensis *l* receptus ab omnibus ex Abbate Felino Fortunio & à pluribus relatis à Tiraquello. Ratio huius regulæ est, quoniam hæ leges reperiuntur approbatæ per Summos Pontifices ad adiuuandum canones, vt ex ipsis canonibus *m* probatur. Quam regulam communis Doctorum limitat procedere in legibus concernentibus fauorem, nõ tamen in odiosis. Sed hæc limitatio, licet communis nullatenus est admittenda. Primo, quia iura approbantia illas leges non reijciunt odiosas, quin potius admittunt. Patet si expendis leges dici odiosas, quæ principaliter odium continent ex resolutis à Calderino, *n* à Decio recepto, è quorum numero est interdictum vnde vi, quod in odium spoliantium noscitur institutum, & tamẽ obtinet in foro Ecclesiastico, vt patet ex multis Decretalibus. *o* Similiter edictum noui operis tendit in ordinem continentis præcepta iudicis, vt leges *p* dicunt, & tamen ex generali canonum *q* approbatione recipitur in foro Ecclesiastico. Demde probatur contra communem nostrum intentum, quia leges ciuiles non alia de causa in canonum adiutorium approbantur, quam ob iustitiam in ordine ad bonum commune, argumẽto ipsorummet canonum. *r* At hæc iustitia non minus reperitur in legibus odiosis, quã in fauorabilibus, vt iura *s* proclamant. Et confirmatur: Nam leges inducentes infamiam, quæ maximã sunt odiosæ obtinẽt, vt patet, in foro Ecclesiastico. Denique hæc limitatio nullatenus est admittẽda, cum ipsius authores in eius explicatione non rectè sibi constent. Veteres namque cum Hostiensi leges fauorabiles intelligũt illas, tantum, quæ nullum possunt afferre damnum, cum quibus pertransit Costa, *t* Nouiores vero cum Abbate *u* alias omnes intelligunt, quæ rectè possunt se habere ad damnum, & ad commodum, vt tenẽt idem Abbas, & Decius.

l Host. vbi su. Ab. in c. c. nu. 8. de nou. operis nũc. & in d. c. Eccl. nu. 17 vbi Fel. n. 37. Dec. n. 27. Fortu. de vl. fi. il lat. 13. Tiraq. de primog. q. 44. nu. 3.

m c. de capitulis c. a. certum cum multis ibid. d. 10. c. a. 1. de nou. ope. enunciar.

n Cal. sub ti. 4. de ver. sign. consil. 4. Dec. in l venin. n. 1. C. de in ius vocand.

o cu. in literis c. grauis. & c. cum ad sedẽ de rest. spolia.

p l. prator. ait §. ait prætor ff. de nou. ope. enunc.

q c. 1. eod. tit.

r c. si. ibi diuinitus 16 q. 3.

s c. facta 4. d l. 1 ff de leg

t Costa in . si ex cautio la pag. 124. nu. 7

u Abb. in d. c. Eccl. nu. 17.

Secũda regula est, quod leges extra corpus iuris, siue sint cõmunes, siue sint locales, quas Doctores vocant inferiorum, non obtinent in foro Ecclesiæ, nisi specialiter fuerint approbatæ. Ita Hostiensis *x* & Abbas & Decius, qui multos refert. Ratio huius regulæ est, quia leges illæ nullibi per canones reperiuntur approbatæ, & sic nõ ligant exemptos, puta Ecclesiasticos, siue regulares iuxta regulam cuiusdam legis. *y* Limita tamen regulam istam non procedere, quando leges illæ aliquod inducerent priuilegium. Plane enim quoad illud obtinent in foro Ecclesiæ. Vt v.g. est statutum quo cauetur stantibus masculis fœminas nõ succedere. Vtque masculus, et si sit clericus, aut monachus excludit fœminas, vt to

Abb. in c. vlt. col. vlt. de sol. Dec. 1 d. c. Eccles.

x Hos. vbi su. Abb. in d. c. c nu. 8. de nou. oper. enunc. Dec. in d. c. Eccle. num. 2.

y l. fin. ff. de in ius vocand.

effectu

effectu limitant Abbas, *a* Decius, & Tiraquellus. Et alii post Albericum & Tiraq. Molina, quod statutũ excludens fœminas propter masculos excluderet quoque à successione monialem quantumcunque ante dictum statutum effecta esset monialis. Ratio huius limitationis est: Nam clerici & monachi licet sint exempti à potestate ciuili sunt tamen ciues, vt ait Felinus *b* & Victoria, & vt tales potiuntur beneficijs statutorum, iuxta sacros Canones. *c* Limita secundo prædictam regulam non procedere, quando lex, vel statutum receptum foret, consuetudine mixta clericorum monachorum & laicorum. Plane enim tale statutum io via consuetudinis obtinet in foro Ecclesiastico. Ita tenent Abbas, *d* Felinus Decius, & Couarruuias. His consequens est, quod deficiente canone in causis ecclesiasticis, & ordinationibus generalibus, in causis regularium, non ad ius regium, sed ad Cæsareum est deueniendum, prout tenent Alexander, *e* & Rauena, quidquid Palatius, & Bernardus Diaz de Lugo contradicant. Quorum tamen sententia licet vsu & consuetudine sit recepta in foro ecclesiastico, at in causis regularium, vbi talis vsus non est opinio Alexandri & Rauenæ est sequenda.

Tertia regula est: Exemptio ecclesiasticorum à legibus ciuilibus non ita indistincte ecclesiasticis competit, quin vt ciues potestati sui principis non subsint, vt aperte docent Victoria *f* & Soto. Idque patet ex multis. Primo, quia nullibi reperitur tam lata exemptio vt prædicta subiectio omnino tollatur, quin potius iura *g* hanc passim subiectionẽ admittunt. Iuuat illud Pauli, ***Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit***. Secundo, quia tam lata exemptio est irrationabilis, per quam, scilicet, membra pota ecclesiastici & regulares à suo capite in quantum ciues omnino eximantur, contra id, quod Decretales *h* decernunt. Tertio, quia iura agentia de hac exemptione fundantur in prærogatiua dignitatis quia ecclesiastici præstant laicis, vt significant patenter sacri Canones, *i* Et tamen certum est prærogatiuam illam non competere ecclesiasticis in quantũ ciues, vt eadem iura *K* satis innuunt. Quarto, iura canonica non aliam concedunt exemptionem Ecclesiasticis circa regimen, quam illam, quæ competit iure Diuino. At iure diuino clerici non aliter sunt exempti à potestate ciuili, quam habito respectu ad clericatum, illo nanque respectu sunt superiores laicis, vt dicont sacri canones. *l* Atque subinde, vt ciues secundum regulam iuris naturalis non præesse debent, sed subesse, ex resolutis per Diuum *m* Thomam in materia de obedientia. Nec sacri canones ab hac dissentiunt veritate, *n* imo eam summopere, confirmant. Per hæc argumenta videtur hæc res satis probata. Et profecto illam negans cogeretur confiteri non teneri clericos, vel monachos parere suo Regi illos vocanti ad aliquod negotium alias licitum, quo nihil absurdius.

Quarta regula est, quæ ex superiori satis consequitur: quod lex ciuilis siue statuta generaliter edita absque derogatione ecclesiasticæ libertatis ligãt clericos, & monachos quoad vim coactiuam, non in quantum leges ciuiles, sed vi iuris naturalis. Patet hęc assertio, Nam prædictæ leges absque respectu disponunt de personis & bonis subditorum solum in quãtum ciues ex vi iuris naturalis. Officium namque bonæ legis est ordinare partes ad totum, vt dicit quædam regula, *o* at hoc respectu clerici & monachi sunt de numero subditorum. Et sic procedunt sacri canones determinantes leges principum in causis exemptorum esse seruandas, de quibus io secunda regula fecimus mentionem.

a Abb. in d. c. eccle. nu. 37. Decius. n. 32. Tiraq. de primog. q. 40. nu. 56. Molin. de primog. l. 2. c. 10. nu. 81. b Felin. in d. c. eccl. nu. 69. Victoria de potest. eccle. pa. 213. nu. 4. c c. 1. c. fin. de immuni. eccl. lib. 6. d Abb. in ca. cũ causa n. 4. de re iud. Fel. in d. c. eccl. n. 61. Decius in c. ad nostrum. nu. 3. de prob. Couar. 2. p. de sponsa. c. 6. §. 2 nu. 18. e Alex. in ca. consuetudo. 3. col. d. Rauen. in alleg. cõsuetudinis. s. col. Palu. in rspo. Rub. num. 8. Bernar. Diaz in pract. 136. f Victor. in relect. de pot. eccl. c. 97. Sot. in 4. dist. 21. q. 2. ar. 2. g c. cum multis. d. 10. c. solita de maior. & obedien. h Cap. non licens de præsc. cap. contra mores. d. 3. i c. 1. de cõstit. c. vlt. de rebus eccle. K d. c. solitæ. l c. quis dubitet. c. duo sũt. d. 96. cõstantin. in fin. 1. q. 1. m D. Tho. 2. 2. q. 104. a. 1. n cap. inferior cũ multis alijs. 2.

o c. reg. 3. dist.

Quinta regula, Ciuiles leges Circa determinatoria iudicis in causis clericorum & monachorum, minimè locum habẽt quoad forum Ecclesiasticum aut regulare: ita quod si causa sit agitanda coram iudice Ecclesiastico, aut regulari, tales leges non ligant: secus si sint agitandæ coram iudice seculari. Ita Calderinus *p* & omnes secundum Abbatem. Ratio est. Nam huiusmodi leges censentur imposita iudicibus, quorum interest hoc vel illo modo processus ordinare, ob breuitatem, scilicet, commodius inuestigandam iuxta leges ciuiles, *q* & canonicas. Et non est dicendum, quod iudices Ecclesiastici & regulares subsint legi ciuili contra sacrorum canonum normam, decernenti debitum vltra certam summam non posse probari testibus. Constat autem solemnitatem probationis, quæ ad validitatem actus requiritur de ordinatorijs esse iudicij, quippe quæ ad instruendum iudicem ordinatur, iuxta regulam cuiusdam *r* legis, quidquid Boerius contra dicat. Proinde lex ordinationem *s* Regni Portugalliæ, dum habet debita vltra certam summam non aliter, quam per scripturam probari posse non ligat etiam laicum, si in foro Ecclesiastico causam agat, vt ait Abbas *t* de simili verba faciens. Contra vero ligabit clericum, aut monachum agentem in foro seculari sicut in praxi contra communem receptum est cum doctissimo Lusitano Aluaro *u* Velasco.

Sexta regula: Leges ciuiles non comprehendunt ecclesiasticos regulares circa ea, in quibus ipsi potiuntur priuilegio Huiusmodi sunt leges tributoriæ. Plane enim in tali materia ecclesiastici in quantum ciues non subsunt suo Principi, sed soli Papæ secundum sacros Canones *x* ac subinde illis legibus non illaqueantur.

Septima regula est, quod leges ciuiles non habent locum in causis ecclesiasticorum, & monachorum, in his quæ quouis modo canones offendunt, eo namque ipso non ligant ecclesiasticos. Et ratio est: Nam clerici & monachi etiam in temporalibus sunt magis subditi Papæ, quam Principi seculari, quippe qui multo meliori vinculo & nobiliori, puta clericatus & monachatus ipsi Papæ subijciuntur, vt ait quidam Canon, *y* proinde tenentur magis canonibus deferre, quam legibus iuxta illam regulam; *z* Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Confirmatur hæc ratio: Nam constitutio Ecclesiæ circa bona, seu personas subditorum multo specialior censetur respectu clericorum, quam legis ciuilis constitutio. Nam Ecclesia directè ecclesiasticos respicit; contra vero lex ciuilis non directè, sed in quantum sunt ciues. At specialis dispositio derogat generali iuxta regulam *a* generi per speciem derogatur. Ex his hanc regulam obseruant omnes *b* communiter quos sequitur Syluester.

Octaua regula, quod pœnas legibus ciuilibus præscriptas quantumcunque clerici & monachi, vt ciues eisdem legibus subijciantur, nunquam tamen illis pœnis sunt obnoxij. Ita Soto. *c* Ratio est: Nam vel pœnæ decernuntur ipso iure, vel veniunt imponendæ per iudicem. Priores quidem cum sint, latæ sententiæ eos tantum ligant, quorum lator est iudex, aliter ligaretur quis per sententiam latam à suo non iudice contra decreta apud sacros Canones, *d* & constat clericos non subijci ipsis decretoribus legum ciuilium, vt ijdem sacri Canones affirmant. Rursum posteriores cum veniant imponendæ per iudicem, vtrique ecclesiasticis, & regularibus imponi nequeunt, siquidem imponendæ sunt per iudicem secularem ad quod ipsi respectu ecclesiasticorum non habent auctoritatem. Verum est

p Calder. in dispu. statuto cautur Abb. in c. quod clericus de foro compet. q l. 3. ff. de test. s. audict. 30 q 5. r d. l. 3. ibi, tũ magis. s lib. 3. ordi. Portug ti. 45. t Abb. in cap. quod clerici de foro comp. nu. 3. u Velasc. de iure emphy. q. 7. x c. quamquã decent. lib. 6. y c. Constantinus 96 d. z Reg. qui resistit. 11. q 3. a Regula genera de regu. iur. lib 6. b l. sanctis ff. de pœnis. c Omnes in c. 1. de constitu. Syl. v lex nu. 11. Soto vbi sup. 21. com. d c. nisi clerici. de iud e c. sacerdotibus. 11. q. 1.

sit amplior exemptio clericorum a potestate ciuili, quàm iure cautum reperiatur. Et inter exemptiones clericorum à potestate ciuili circa bona & personas, quinque potissimum in iure canonico reperiuntur definita. Primum quoad forum, quòd, scilicet, in omnibus causis, in quibus actor sequitur forum rei, nequaquam clerici ad secularium iudicium trahantur, prout dicitur in iure. *a* Secundum quoad capturam vt videlicet, nullo casu licita sit personalis captura clerici authoritate laicorum, vt ius canonicum *b* determinat. Tertium, quod decernit idē ius canonicum est quoad tributa. *c* Quartum, quoad regimen, vt videlicet ne res & personæ ecclesiasticæ dispositioni seu regimini laicorum subiiciantur, vt notant iura canonica. *d* Quintum circa confugientes ad ecclesiam: vt ijdem Canones *e* statuūt. Et in his omnibus etiam parificantur religiosi. Si enim in his eorum particularia priuilegia læduntur per constitutiones principum secularium libertas ecclesiastica frangitur, cum sint priuilegia vniuersalis ecclesiæ ecclesiasticis concessa. Et sic contra ea facientes non solum possunt feriri pœnis in ipsorum priuilegiis contentis, sed etiam pœnis, quibus poniūtur libertatem ecclesiasticam lædentes. De quibus vide apud Syluestrum *f*: nolo enim in præsentiarū eas referre ne lectori sim fastidiosus, cui breuitate iuncta claritate & veritate desidero placere. Dixi *per constitutiones principum secularium*: nam principes ecclesiastici, vt sunt, verbi gratia, Episcopi contra aliqua supradictorum, aliqua statuentes ad modum, quo eam possunt statuere respectu suorum Clericorum, non erunt ecclesiasticę libertatis violatores; sed priuilegiorum particularium ipsorum regularium pœnis subiicientur per iudices regulariū conseruatores. Et ratio huius dicti est, quia regulares sunt exempti a potestate & iurisdictione Episcoporum per particulare priuilegium ipsis religiosis concessum, quod vt patet non est priuilegium totius Ecclesiæ vniuersalis.

a c. si diligenti de for comp. ca. experiētia. 11. q. 1.
b ca. 2. de for. competent.
c c. quāquam de cēsibus lib. 6.
d c. bene quidem 96. d. ca. vl. de reb. eccl.
e c. inter alia de immun. eccles. li. 6.
f Syl. v. immunitas.

Ex quo infertur, quod etiam si seculares compellentes religiosos contribuere ad ædificationem pōtium, & ad alia similia sine consensu Sedis Apostolicæ lædant ecclesiasticam libertatem, prout resoluit Nauarrus, *g* & tenet etiam apud decisiones Pedemontanas Balbus: attamen quando Domini Episcopi compellunt Clericos dictas collectas soluere casu, quo eis sit licitum, compellendo etiam religiosos non frangunt libertatem Ecclesiasticam: cum cōpulsio religiosorum ab Episcopis in hoc casu non lædat libertatem generalem ecclesiesticorum, sed priuilegia particularia per quæ ipsi religiosi in hoc & in alijs sunt ab ordinariorum iurisdictione exempti, & sic pęnis ipsorum priuilegiorum aduersus cōtrauenientes propositis afficientur, si aliquid contra priuilegia fecerint, aut constitutiones ediderint, si talia priuilegia fuerint notoria. Imo etiam si notoria sint ait Syluester, *h* quod vt incurrant in eorum pœnas forte obligati sunt religiosi ea proponere. Licet enim excuseotur ab onere probandi, non tamen excusantur, ab onere proponendi. Ego autem affirmare auderem necessarium esse quod dicta priuilegia ipsis ordinarijs intimentur, vt pœnis ibi appositis contra inobedientes afficiantur. Licet enim ipso facto pœna excommunicationis plectantur, cum huiusmodi pęnæ ipsi ordinarij habeant ignorantiam, sicut ignorantiam habent multarum earum agnotiū non est quod ipso facto ipsos excommunicatos esse dicamus antequam supradictarum pęnarum, notitiam habuerint. Præsertim cum pęnæ dictorum priuilegiorum non fulminentur, nisi contra præsumentes.

g Nau. lib 3. consi. ti. de immuni. eccl. cōs. 2. n. 4. pa. 382 Balbus decis. Pedem. decis. 68. pa. 157. 8
h Syl. u. immunitas. 2 §. 4.

ARTICVLVS IV.

Vtrum sit licita ciuilis constitutio prohibens alienari immobilia Ecclesiis, personis Ecclesiasticis, & regularibus.

Respondeo dicendo, quod in quibusdam prouincijs, & de facto in Regno Portugalliæ *h* prohibentur seculares alienare bona immobilia Ecclesiis, monasterijs seu personis ecclesiasticis. Et multi Doctores inualidam talem iudicant constitutionem. Et hanc opinionē tenet Bartolus *i* Alexander, Ripa Crotus, & Felinus, & alij relati à Tiraquello affirmante cum alijs, hanc esse communem. Alij contraria via gradientes existimant eam esse validam. Et Baldus *K* testatur magnos viros eam tenere: quam sequitur Decius, & sequuntur multi, quos refert Tiraquellus. Quorum sententia sequenti ratione probatur: Nam lex ciuilis in hoc non egreditur limites suæ potestatis quando disponit, de rebus temporalibus subditorum ad suum bonū. Et talis est huiusmodi constitutio, prohibens subditos ab alienandis immobilibus in exemptos, quo, scilicet magis ipsi subditi sufficiant ad onera Reipublicæ supportāda. Et confirmatur. Potest enim quilibet priuatus probibere alienationem Rei suæ immobilis in clericum vel Ecclesiam. Patet in emphyteusi, prout tenent Speculator, *l* Abbas & communis secundum Imolam & Iasonem. Et non ait dicēdum quod Respublica eiusque rector nequeat efficere sua lege quantum eius subditi suo pacto cōtra cuiusdam legis argumentum. *m*

h Ord. ti. 8. libro 2.
i Bart. in l. filius famil. §. diui. n. 12. ff. delegat. 1. vbi Alex. nu. 12. Rip. num. 81. Crot. n. 80. Felin. in cap. Eccles. de consti. Tir. post l. connub. glo. 6. nu. 169.
K Bald. in d. c. eccles. num. 6. Decius. nu. 15 ibi. Tira. ti. 1. retract. §. 1. gl. 11. num. 1.
l Spec. tit. emphyteusi vers. 110. Abbas nu. 10. & Imol. nu. 25 Iaso in l. si ita quis. §. in lege v. interest. ff. de verb. oblig.
m l. vlt. ad fi. C. de fideiuss.

Ego in hac difficultate nescio, quo me vertam. Primo enim video ordinationem Lusitanā authoritatem Christianissimorum Regum executioni mādatam, prout in ea ordinatione continetur, quibus pro summo erga Ecclesiasticos, & regulares amore maximum obsequium præstare debemus, credentes ipsos de iustitia huius constitutionis præstantissimos in vtroque iure & in Theologia consuluisse viros. Video etiam pro alia parte Ecclesiæ immunitatem proclamantem, ex hac constitutione non modicum pati detrimentum. Et licet sectatores opinionis Baldi dicant Ecclesiam, ecclesiasticos, & regularium monasteria directè non prohiberi ab immobilibus acquirendis, etsi indirectè, & per quandam consequentiam prohibeatur. Quæ indirecta prohibitio nihil officit, quominus ipsis subditis per Reges directè tale præceptum possit imponi.

Non potest tamen negari in hoc indirectè immunitatem Ecclesiasticam violari, cum ex eo quod regulares & Ecclesiastici propter ecemptionem, quā habent, ne à secularibus tribunalibus possunt obligari ad absoluendas impositiones, & collectas pro oneribus Reipublicæ supportandis, ab acquisitione rerum immobilium indirectè abstrahantur: & sic eorum exemptio & immunitas data in eorum maximum fauorem in odium & damnum ex huiusmodi constitutionibus retorqueri. Et ideo quædam Decretalis *n* expresse has & alias similes laicorum constitutiones libertati ecclesiasticæ repugnantes, irritas & cassas esse declaret. Et licet contrariæ partis assertores hanc Decretalem affirment non habere locum in constitutione, de qua loquimur, quando, scilicet, prohibentur seculares vendere immobilia Ecclesiis & monasterijs, cum ex venditione eorum seculares ab his destituti minimè possint onera Reipublicæ supportare considerare certe debuerant,

n c. fin ibi contra libertati de immunit. Eccles.

a l. vlt. C. de repud. hared.

abrogantibus pro parte alia lex *a* proponitur. Aliæ sunt leges, quæ non sunt exorbitantes, nec correctoriæ, neque pœnalea quæ decernunt secundum iuris meras ea, quæ proponontur decidendo de oouo, aut declarando, aut limitando leges antiquas. Ex qoibus colligitur qoæ sit differentia inter constitutiones limitatorias exorbitantes & correctorias. Et dico quod constitutio limitatoria dicitur, quæ apponit quosdam limites verbis generalibus regulæ, non tamen deuiat à iuris rationibos, sed tantum propter diuersam iuris rationem à verbis generalibus recedit. Lex autem exorbitans dicitur, quando quid continetur sub verbis & ratione regulæ & tamen ob fauorem causæ, vel personæ subducitur à regula, & ideo tale ius dicitur singulare à quadam lege *b* vbi doctissimus Fulgosius. Dicitur etiam ius exorbitans, quia iura debent respicere vniuersos, & non singulares personas, vt est notum in iure. *c* Et cum prædicta iura non vniuersos, sed singulares respiciant propter aliquem fauorem specialem causæ, vel personæ tributum, merito etiam dicuntur exorbitantia, quia recedunt ab ea regula generali, quod scilicet, iura debent respicere vniuersas, & nõ singulares, vt tradit Grammaticus. *d* Et sic in hoc maximè differunt iura limitatoria, & exorbitantia; quia limitatoria constituunt ius quoad voioersos, exorbitantia autem quoad singulares propter aliquem fauorem specialem. Iura autem correctoria appellantur qoando vna constitutio aliquid generaliter constitoit & fertur: postea autem alia constitutio contrarium etiam generaliter disponit in eodem casu. Hæc enim lex correctoria dicetur de quo habemus exempla in multis legibus. *e* Similiter, si coostitutio in certis casibus quid constituat, & postea in eisdem casibus contraria lex proferatur, hæc secunda correctoria dicetur. Quod si lex generaliter quid statuet, & postea feratur lex alia contratiũ in certo casu statuens, qoi tamen in prima non erat specificatus, sed tantum ex generalitate verborum poterat comprehendi, ea lex non dicetur correctoria, sed limitatoria, vt explicat Crotus, *f* quem sequitur Menochius, teoent Aymon, & Corneus. Quibus addeodum est, quod si contrariom statuatur in aliquo casu particolari, in quo ratio generaliter legis videtur deficere, dicetur ea lex limitatoria. Si vero legis etiam ratio eum casum comprehendit, & tamen aliquo speciali fauore ab ea subducitur, ea lex dicetor exorbitans iuxta supradicta.

b l. ius singulare. ff. de leg. vbi Fulgos.
c l. iura. 7. ff. de legu. c. erit. ads lex. 4. d.
d Gramma. in tract. extens. nu. 83.
e l. si quis ser uus de iur. de lib. tract. l. fi. C. de repu. hu re. Iason in l. si constãte in princ. ff. solu. mat. nu 78.
f Crot. in l. oẽs populi, nu. 163 ff. de iust. Menoc. de recup. pos. 14. re med. nu. 12. et 13. Corn. cõs. 374. 10. 2. li. 4.

ARTICVLVS II.

Quomodo decisio vnius constitutionis ad decidendum alium distinctum casum extendatur.

g c. Sedule. 3. d.
h Imo. in ca. post trãslationem, nu. 4. de renunt.
i D. Tho. 1. 2. q. 1. a. 2. & 3.
K Bar. in l. 3. §. vlt. ff. de legi. tute. Decius in c. 2. re quiris I prin. de appel. Salom. in l. Gallus, §. & quid si tãtum, nu. 91. ff. de liber. & posthu.

REspondeoEspondeo dicendo hanc esse materiam nimis intricatam. Pro cuius clara explicatione aliqua notabilia sunt proponenda. Primum notandũ est vnum; in quo multi iurisperiti grauissime decipiuntor: nempe longe aliud esse mentem legis à ratione legis. Mens namque in lege dicitur per similitudinem mentis respectu hominis, vt in quodam canone *g* innuitur ibi, *Vt proponitur animus*. Ratio vero legis nihil aliud est, quam causa finalis, id est, finis a lege prætensus, vt tenet Imola. *h* Proinde sicut aliud est mens hominis, & aliud est causa fioalis, & finis ab eo prætensus, prout resoluit Diuus Thomas: *i* ita aliud est mens legis, & aliud ratio & finis legis, vt obseruant in specie Bartolus, *K* Decius, & Salomonius, sic sanè ratio legis est finis legis, per quem lex est editã, mens autem est sententia legislatoris ordinans media ad illum finẽ, quid quid Bartolus sibi contrarius, & plures citati à Tiraquello mentem legis cum ratione confundant.

l Alciat. in l. nominis. ff. de verbo. signifi. Gam. de extẽsi. nu. 91. vol. tract.
m c. in præsentia quod probat.
n c. 2 de trãsla. Epis. Tiraquel. in l. si vnquam. v. libertis, nu 3.
o l. diuus ff. de in integ. rest. ca. quia verisimile de psum. Bar. & Sal. in l. mater. C. de calum.

Secundo notandum est aliud, in quo itidem iurisperiti communiter decipiuntur, rationem legi non ita menti cohærere, vt sola ratione identita sufficientem inducat mentis coniecturam ad legi extensionem. Patet hoc in multis. Primo quia ratio legis saltem si expressa non sit, adeo difficilis est cognitu, vt nunquam possimua esse certi de illa, proot docent Alciatus *l* & Gambarus. Et certum est, quod ea quæ sensu non percipiuntor non sunt apta ad coniecturas. Quia licet ratio esset certa & euidens, non tamen semper expedit legislatori omnes casus eiusdem rationis sub eadem lege, seu ordinatione complecti. Non enim satis est ad iustitiam legis, quod finis sit bonus, nisi aliqua quoque concurrãt requisita; inter quæ illa tria recensentur, nempè quod lex sit secundum cõsuetudinem patriæ, quod tempori, & loco conueniat. Proinde cum non semper legislator omnes casus eiusdem rationis, eadem lege definire debeat, vtrioqe sola identitas rationis non est sufficiens mentis coniectura iuxta illud, quod communiter dicitor *m* non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. Tertio, qoia quando verba legis neqocunt ad omnes casus eiusdem rationis aptari, eo ipso insurgit vna coniectura mentis contra extentionem legis, nempe quod si legislator voluisset expressisset, vt dicit in quodã decreto *n* cum aliis multis congestis per Tiraquellum. At certum est eandem coniecturam toli per aliam, vt tenent iura *o* in quibus notant Bartolus, & Salicetus. His argumentis hæc sententia omnino tenenda videtur, quod, scilicet, sola rationis identitas nõ est efficax mentis coniectura ad legis extentionem. Ita obseruat in specie Buttius *p* & obseruant plures citati à Tiraquello, quidquid alii ionumeri contradicant ab eodem Tiraq. relati.

p But. in vlt. nu. 58. de consuet. Tiraq. vbi sup. nu. 2. & nu. 45. & in tra cessant. causa, n. 147.
q But. in ca. vlt. nu. 58. v. fallit. 2. de cõsue. Domin. c. in c. 1 n. 9. de tempo. ord. li. 5. Decius in c. transla. lec. 2. in princ. de consti. Rip. in l. si constante, nu 96. ff. solu. mat.
r Tiraq. in l. vnquã nu. 17. l. vn. C. his ve niam
s ca. ex parte de cler. non resid. c. mulieres §. illi de sent. extom.
t l si tã angusti. ff. de serui l. verũ 40. ff. de furt.
u D. Th. 1. 2. q. 2. art. 3.
x Dec. in cap. translato. 2. lect. n. 3. de cõsti. Rip in l. si constante. nu. 70 ff sol. ma.
y Cro. in l. oẽs populi, n. 178. ff. de iust.

Tertio est notandum, idẽtitatem rationis, si alias verba legis saltem interpretatioẽ, hoc est attenta iuris fictione seo parificatiooe casui omisso adaptari possunt, efficacem esse mentis coniecturam ad legis extensionem. Ita in effectu resoluunt Buttius, *q* Dominicus Decius, & Ripa. Et probatur ratione: Nam licet in dubio verba proprie & naturaliter, & non etiam ciuiliter fiot accipienda, vt post alios tradit Tiraquellus, *r* propter materiam tamen subiectam, si id postulent verba ciuiliter sunt accipienda vt videlicet parificata quoque secundum iuris regulaa comprehendant, prout in iure *s* notatur. At stante identitate rationis circa illa parificata eo ipso materia subiecta hãc ciuilem interpretationem postulat, si quidem per rationem seu finem legis regulator eius materia, vt ex argumento *t* colligitor cuiusdam legis. Et tuoant tradita circa finem humanorum actuum à Dioo Thoma. *u* His addendum est, quod parificata in iure in hoc loco dicuntur omnia illa, quæ vel in communi per uiam regulæ parificantor, vel in materia, de qua agitur, vt intendunt post alios Dec. *x* & Rip. quidquid Crot. *y* & alij resoluãt, alia diuersa via gradiẽtes, aliquibus iurib. fundati; qoe si attente legantur, non ita vrgent, vt ipsi autumnant.

Quarto est ootandum, extentionem legis in duplici esse differentia. Vel enim fit ex mente legis, vel ex sententia legis, vel præter eius mentẽ. Prior quidem extentio tunc demum fit, quando adest sufficiens mentis coniectura, vt quia in identitate rationis verba saltem secundum mentis interpretationem concurrunt ex dictis in priori notabili. Et hæc

ex tensi

extensio magis est comprehensio, quam extensio, vt in aliquibus iuribus *a* notatur. Contra verò posterior extensio fit, quando vel ob solam rationis identitatem repugnantibus verbis ad casum similem extenditur, cessat enim eo casu mens legis ex dictis in primo notabili. Proinde hæc extensio dicitur hominis non legis, de quo agunt aliqua iuris ciuilis iura, *b* quidquid hanc extensionem fieri à lege arbitretur Salomonius: *c* Cuius tamen contrarium docet Bartolus. Verum autem dabilis sit sufficiens coniectura mentis ad legis extensionem cõtra verba, dic quod sic, quando, scilicet, lex redderetur iniusta, nisi extensio fieret, vt colligitur ex multis legibus *d* & tradit Crotus. Sed his prælibatis fundamentis, operæpretium esse duxi, aliquas proponere conclusiones, quibus propositis magis in speciali videbimus quid in his contineatur fundamentis.

a l. matres. 6. ff. de ver. sig. iunct. gl. in c. si post iud. v. mente de ele. l. 6.
b l. nõ possunt cũ l. seq. ff. de legib. l. a Titio ff. de verb. oblig.
c Salom. in d. §. & quid si tantũ, nu. 91. Bar. in l. 3 §. fin. ff. de legit. tutor.
d l. nõ absurdũ ff. de bon. libertor. l. scire oportet. §. aliud. ff. de excus. tut. Crotus in l. omnes populi, n. 163. ff. de iust.

Prima conclusio: Omnis constitutio extenditur ex identitate rationis ad omnes casus, qui siue in communi per viam regulæ, siue etiam in illa materia iure parificantur, dummodo ex illa extensione tanquam à causa principali alicuius legis correctio non insurgat, vel alias de contraria mente legislatoris non appareat. Probatur hæc conclusio: Nam omnis lex ad ea omnia extẽditur, quæ veniunt ex eius mente. Mens enim legislatoris maximè attendi debet, etiam si alias verba desiderentur iuxta quandam legem. *e* At extensio huiusmodi fit mente legis: ergo. Sed vt hæc conclusio clarius pateat oportet per singulas eius particulas recurrere. Cuius aliquę iam in superioribus sunt explicatæ, ideo eas tantum tangam, quæ explicatione opus habent. Quarum prima est illa, quæ continetur ibi, *dummodo ex illa extensione, &c.* Ponitur enim hoc additamentum, quia correctio legis nimis est perniciosa, vt dicitur in iure, *f* & tradunt D. Thomas, & Conanus. Ob id quod nõ aliter quam ex euidenti licita sit vtilitate, vt constitutiones *g* principum nobis scriptum reliquerunt, nequaquam per coniecturas quantumcunque efficaces, nisi alias iuxta suam naturalem significationem suffragentur, inducta censebitur, vt dicit quædam Glossa *h* recepta.

e l. scire oportet. §. aliud. ff. de excus. tu to. l. vbi ten de natur. ff. de do na. causa mortis.
f ca. ridiculũ. 12. d. D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 2. Conn. lib. 1. iur. ciuil. c. 9. nu. 3.
g l. in reb. ff. de const. prin.
h Glo. in c. su pertes. §. quod si per viginti. v. potere debet de elect. li. 6.

Ponitur etiam alia particula ibi, *tanquam à causa principali.* Dabilis enim est extensio legis causa alterius correctæ, quæ tamen per se non est causa illius correctionis: quod cõtingere potest casu, quo ratio illius legis est correcta. Correctio namque rationis est causa principalis ob quam lex ipsa correcta censetur, prout allegando multos tradit Tiraquell. *i*

i Tiraquel. in tract. cessante causa. 1. p. nu. 227.

Ponitur alia particula, *Vel alias de contraria mente legislatoris.* Fieri enim potest quod lex tacitè, vel expressè casus iuris parificatos excludat.

Ex hac conclusione sic declarata infertur primo, legem pœnalem loquentem de clericis extendi ad quamcunque personam Ecclesiasticam & regularem. Probatur. Dictum est enim in conclusione omnem legem extendi ex identitate rationis ad casus per viam regulæ parificatos: at omnes pęnæ Ecclesiasticæ hoc modo reperiuntur parificatæ iuxta sacros canones, *K* & probant iura passim dicentia priuilegium canonis, *siquis suadente* continens pœnam in communi in percutientes clericos, vel monachos extendi ad cõuersos & nouitios religiosos. Et eodem modo lex pœnalis agens de faciente ex identitate rationis ad mandantem, seu ratũ habentem extenditur. Omnes enim hi per viam regulæ parificantur, prout dicitur in iure. *l* Sic cõstitutio pęnalis capituli, *siquis suadente*, contra percutientes & mandantes, ac ratum habentes extenditur, prout dicitur in iure. *m*

K c. duo sunt genera iunct. glo. v. cõuersi. 12. q. 1.
l l. 1. §. deiecisse. ff. vnde vi.
m ca. mulieres §. illum de sent. excom. c. pen. de si. li. 6.

Nec his obstat quod fratres mendicantes sunt inuicem æquiparati, quia passim æquiparatio hæc in nostro iure reperitur iuxta sacros Canones. *n* Tũ quia vnus & idem est finis omnium ordinum Mendicantium, piũ, spiritualia populo administrare: & omnes ordines ad eundem finem instituti maximè sunt parificati ex resolutis per Diuum Thomam. *o* At constitutio pœnalis circa vnum ordinem Mendicantium non extenditur ex identitate rationis ad alium, vt ijdem sacri Canones *p* patenter innuunt. In quibus videmus, quod constitutio pœnalis de recipiendis nouitijs, & de eorum receptione ad professionem post annum probationis, edita ab Alexandro Quarto pro ordine Prædicatorum, & Minorum non extendebatur ex identitate rationis ad alios Mendicantes ordines. Sed sunt qui respondeant hoc contigisse, quia Alexander Quartus hanc specialiter prohibuerat extentionem. Ita tenent Perusinus. *q* & Gambarus, expendentes dictionem, duntaxat, positam in capitulo *constitutionem* de regularibus libro sexto. Sed hæc responsio refellitur. Ideo aptius dicendum est, propterea prædictam extensionem non admitti; quia licet eadem in omnibus Mendicantibus vrgeat ratio, nullibi tamen per viam regulæ horum parificatio reperitur. Ita in specie resoluunt Perusinus, *r* Dominicus, & communis. Et sic alias constitutio, de qua in Clementina *dudum*, de sepulturis circa Prædicatores & Minores ad cæteros Mendicantes non extenditur, vt tenet Glossa *s* communiter recepta. Et hac attenta ratione cæteri ordines Mendicantes impetrauerunt à Sede Apostolica indultum, quo huiusmodi constitutio ad eos extenderetur, prout in quæstione de canonica portione, & in quæstione de confessoribus quoad præsentationem & approbationem, & in quæstione de confessoribus quoad potestatem absoluendi seculares, & in quæstione de sepulturis explicatur. Nec obstat, quod omnes hi ordines conueniunt in fine. Quia licet idem sit finis omnium, & propter eundem finem idem fuerit mendicitatis institutum, eorum tamen exercitia sunt diuersa, & iuxta diuersa exercitia diuersæ quoque insurgunt religiones.

n c. querẽdã, de elect. lib. 6. Clem. 1. cum concor. per gl. ibi. v. quolibet de reg.
o D. Tho. 2. 2. q. 133. ar. 1.
p c. non solum iunct. c. sequẽ. de reg. li. 6.
q Perusin. in c. constitutionem de regu. lar. li. 6. Gamburus de extẽ sio. nu. 192.
r Peru. nu 6. Domini n. 4. in d. c. constitutionem.
s Glos. in d. c. constitutionẽ, similis in regu quod iure de reg. iur. li. 6.

Ex quibus infertur, quod licet leges pœnales proprium casum non egrediantur, iuxta sacros Canones. *t* Hoc tamen est limitandum, nisi ad ea trahantur, quæ veniunt ex mente legislatoria. Licet enim in pœnis mitior sit interpretatio facienda iuxta eosdem sacros Canones: *u* hoc tamen procedit in dubio, vt, verbi gratia, si verba legis æquè aptari possunt maiori, vel minori pœnæ: & adest efficax coniectura, quod legislator senserit de maiori, vt optime tradit Couarruuias *x* defendens quod lex pœnalis ad omnia iure parificata ex identitate rationis extendatur.

Secundo infertur in legibus exorbitantibus dabilem quoque esse extensionem ex identitate rationis ad casus iure parificatos, dummodo ex illa extensione non insurgat alicuius legis correctio. Dabilis enim est extensio legis exorbitantis ad illos casus absque huiusmodi correctione, nempe, si non adsit lex contraria speciatim disponens circa eosdem casus ex resolutis in primo notabili. Hanc opinionem tenet quædam Glossa, *y* Iason & ante eum Anauias, & in specie probat Andreas Siculus, & obseruant plures alij hanc extensionem etiam in legibus correctorijs admittentes relati ab Andræa Tiraquello.

Nec obstat regula iuris dicens, quod ea, quæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad conse-

t ca. pœna. de pœn. q. 1.
u c. in pœn. de pœn. l. 6.
x Cona. de spons. 2 p. c. 6. in prin. 12.
y Gl. vl. in l. si quis seruo C. de furt. Iason in Auth. quas actiones, nu. 19. C. de sacro sanct. eccl. & in l. Marcellus, nu. 28 ff. ad Treb. Anauias cõs 27. nu. 8. Siculus in l. cum acutissimis. n 16. C. de fidei cõmi. Tiraq. in tract. cessant. causa. 1. par. nu. 213.

quen-

quentias sunt trahenda. Respondetur enim regulam illam habere locum in extensione, quæ fit ab homine per argumentum à simili. Iuxta enim huoc sensum dicitur quod lex trahitur io consequentiã. Et hoc modo fateor in legibus exorbitantibus non admitti extensionem, secus in extensione ad casus parificatos in iure, quam constat fieri ex mente legis ex resolutis in conclusione. Et hæc sufficiãt pro hac illatione. Multa enim in ea inculcantur iura, quorum expositio difficilis reputatur, sed quoad nostrum institutum sufficit hoc modo breuiter veritatem proponere.

Secunda conclusio. Nulla lex extendi debet ex rationis identitate ad casus, qni neque per viam regulæ, nec in illa materia sunt parificati, nisi casus illi omnino per legislatorem sint omissi. Patet conclusio. Nam hæc extensio non aliter admitti potest, quam velut facta ab homine. Extensio namque ex sola identitatis ratione contra verba non est extensio legis, sed hominis ex resolutis supra in quarto notabili. At homo puta, index nequit extendere legem ad casus qui sunt omissi per legislatores, tenetur enim iudex secũdum leges scriptas iudicare, vt tradit Diuus Thomas. *a* Diai ex identitate rationis ad excludendas alias mentis coniecturas, quæ ita sunt efficacea, vt etiam contra verba extensionem inducãt, de quibos dictum est supra notabili quarto. Diai, nisi casus &c. quia quando casus occurrit, qui sub nullius legis dispositione cõtinetur, iudex, cuius officiũ est iustitiã ministrare, vt iura *b* decernunt, tenetur recurrere ad leges continentes casus similes tanquam ad regulas iustitiæ, quæ tali casui magis conueniunt, vt iura ciuilia *c* nos docẽt.

Ea hac conclusione infertur primo, quod in constitutionibus correctorijs atque etiam in exorbitantibus non est dabilis extensio ex identitate rationis ad casus iure non parificatos, non enim potest fieri huiusmodi extensio, nisi ad casus omnino per Legislatorem omissos, at casus omissi per leges exorbitantes remanẽt io dispositione iuris communis, à qua exorbitant, vel à dispositione legis correctæ ita ut a dispofita in iure, *d* & tradita à Bartolo. Quod procedit etiamsi sit maior ratio in casu simili, sola enim rationis identitas in correctorijs, vel exorbitantibus non sufficit ad eorum extensionem.

Si enim ea sola sufficeret Alexandri equarti constitutio de recipiendis nouitijs ad professionem post annum probationis in ordinibus Prædicatorum, & Minorum ad alios ordines Mendicãtes sine noua Apostolicæ sedis prorogatione traheretur, at necessaria fuit noua ipsius sedis prorogatio per Bonifacium *f* Octauum ergo. Et hoc videtur tenendum, quidquid citati a Tiraquello *g* contradicant. Quod procedit, etiamsi ratio esset scripta in lege, expressio enim rationis non extendit dispositionem, vt probat quædam glossa *b* commendata à Nauarro. In dicta enim Decretali Alexandri quarti ratio scripta inuenitur quæ alijs ordinibus Mendicantibus satis accommoda pariformiter videbatur, & nihilominus, vt decretũ in ipsa alijs religionibos cõpeteret à Dominio Papa Bonifacio octauo fuit petita prorogatio. *i* Quod ẽt procedit etiamsi per extensionem fiat regressus ad ius antiquum. Licet enim hic regressus per se sit fauorabilis secundum ius, non ita tamẽ quando fit mediãte alicuius legis correctione, vt etiam iura *K* decernunt in dictis resolutis per Diuum Thomam. Et hæc ampliatio satis est de mente Bartoli dum io terminis, cuiusdam *l* legis in qua fit regressus ad ius antiquum non admittit extensionem hominis, quod ipsum alibi idẽ voluit Bartolus. *m*

a D.Th. 2.2. q.60 art.5.
b ca. forus de verb. sign. ibi iudex nõ est.
c l. illud. ff. ad l. aquilia l. non possũt cũ seq. ff. de leg.
d l. cõmodissime. ff. del. & post. Bar. in l. omnes populi. n.6 ff. de inst. & i l. si cõstãte n.45 ff. solut. mat.
e ca. non solũ de reg. lib.6.
f c. cõsuetudine nõ eo. ti. & li.
g Tera. intra cessan. cau. c. par. n.253.
h Glo. 1 rece. pta ibi in c. si fidei fauore & baro 3.6. Na. in §. in leuit. nor. 28. n.22. 16. ab exord. 35. dist.
i Kl. en reb. ff. de cõst. princ. D.Th. 1.2. q. 7. a.2. Bar. in l. Marcellus. in prin. nu.6. ff. ad Trebel.
l l. si cum test. C. ad l. Falc.
m Bar. in d. l. si cõstã. n.43.

Infertur secundo dabilem esse in legibus pœnalibus extensionem ad casus similes non parificatos, cum casus similes sint omnino per legislatorem omissi respectu legum pœnalium, vt ex iure *n* colligunt, & probant Bartolus Aymon & Felinus. Sed sunt qui negant in pœnalibus aliquam admitti extensionem. Obseruant tanquam a Doctoribus receptum Butigela *o* Crotus & Menochius. Vnde, vt defendas nostrum corollarium intelligendum est, quod procedat quando extensio fit ad ponendam pęnam legalẽ tanquam arbitrariam, alioqnin si fiat ad effectum ponendi eandem pœnam tanquam ordinariam, non est licita extensio ad casus similes non Parificatos. Ratio huius limitationis est, nam cum pęna legalis, in quantum est ordinaria, nitatur authoritate legis, & vt talis astringat iudicem, vt secundum eam iudicet, vt in iure, *p* ordinatur, nequaquam eo respectu præter mentem legis extendi potest. Proinde cum hæc mens deficiat quoad casus similes non parificatos ex dictis in quarto notabili, vtique ad illos nequit fieri talis extensio. Et in his terminis procedunt iura *q* minimè talem extensionem admittentia. Secus in pęna ligali, quæ imponitur vt arbitraria, hæc enim non innititur authoritas legis, sed potius dictamini rationis, & vt talis non ita iudice astringer, vt docet ius. *r* Nõ enim cõuenit quod ad casus ciuiles, in quibus nulla alias reperitur pęna præscripta, trahatur. His omnibus consequens est pęnam etiam mortis in vno casu prę scriptam posse trahi ad casus similes arbitrio iudicis, vt tenet *f* Glossa recepta communiter ex Andræa Siculo, & Menochio, quidquid alij ab ipso relati contradicant.

Quorum sententia rectè procedit in iudice non habente ea, quæ sunt meri imperij, cui ob id arbitrium in causis capitalibus minime competit secundum *t* ius. Secus si iudex habeat iura meri imperij quæ habent prælati regulares habentes iurisdictionem quasi episcopalem circa suos subditos, quæ sibi data sunt a Sede Apostolica, cum approbauit eorum regulam. Nam illa confirmatio & approbatio dat ipsis Abbatibus, & prælatis regularibus merum, & mixtum imperium, & iurisdictiõẽ quoad exequendam illam regulam, prout ait *u* Cantera, affirmans hanc esse fundamentalem rationem ad huiusmodi merum & mixtum imperium his prælatis concedendum.

Ex his consequens est pęnam priuationis, aut suspẽsionis guardianatus, aut alterius prælatię posse à iudice extra casus iure expressos imponi. Ita *x* Innocentius, & Felinus, quidquid alii citati à Tiraquello absque vllo fundamẽto contradicant. Quorum tamen sententia rectè admitti potest quando iudex non esset de numero eorum, quibus competeret potestas instituendi & destituendi, argumento cuiusdam *y* Decretalis. Vnde infertur quod prouinciales cum in quibusdam religionibus non possint per se solos priuare a suis guardianatibus guardianos, etiam si committant aliqua delicta, in quibus eadem rationis identitas militet, quæ militat in delictis, propter quæ secundum suas constitutiones guardiani pęna priuationis officiorum plectuntur: non tamen possunt eos propter tales defectus dicta priuatione punire. Quod vltra prædicta probatur. Nam etiamsi detur io legibus pęnalibus extensio ad casus similes non parificatos, prout dictũ est, hoc tamen non procedit quoad illa pęnalia, quorum extensio homini est interdicta, eo namque ipso extra casus iure parificatos extendi nequeunt, prout sunt actiones pęnales, quæ reputantur partes iuris, vt dicit idem *z* ius, & vt tales nequeunt per legẽ ministros putà iudices, institui, vt,

n c. de consti. c.1. de off. leg. Bar. cons.106. Aym. de anti. tem. 4. p.1. videamus n.35. Fel. post alios in c. transl. n. 11. de const.
o Butegel. in l. vnum. n.41. ff. Si certũ petat. Crot. in Ru. nu. 15. & in l.1. n.22. ff. de no. ope. nũ. Men. lib.1. de arbitr. cen. 3. cas.162. n.22
p c. le tan. §.1 de offi. deleg.
q c. pen. cũ alijs de pœ. d.1
r 2. tempora. 26. q.7.
f Gl. 1 o. v. extraordinarium, in §. in sũma inst. de iniur. Siculus consi. 11. li.1. Men. li.1. de arb. q. 36. nu. 20.
t l. imperium ff. de iur. omn. iud.
u Canter. in sua pra. ti. de q. cri. tangentis iud. q. 10. n.10. & sẽ. p.37
x Innoc. in c. quin diuersit. de prab. Fel. in c.1. nu. 14. de of. deleg. Tir. in l. si unquã v. reuertatur. n.149.
y cap. cum ex in cũctis in si. de har.
z l. 22. § dein de ex his ff. de orig. iu.

resoluit *a* Alciatus. Hoiusmodi quoqoe est pęna latæ seotentiæ, qualis est illa, quæ ipso iure seu ipso facto incurritur, vt dicit quædam *b* Decretalis. Hæc enim extra casus sub mente legis comprehensos ne quaqoam extendi possuot, vt teoet *c* Abbas post alios & plores cirari a Tiraqoello. Priuatio autem guardianatus in hoc casu est quædam pœna imposita, quæ secundum regulares constitutiones prohibetur ad casus similes extendi.

a Alc. in l. pecunia uerbo ff. de verb. sign.
b Gl. v. exceptione de eloc. li. 6.
c Abb. in 3. in c. vlt. de in. patro. Tir. in l. si vnquam. n. ro uertatur nu. 303.

ARTICVLVS III.

Vtrum constitutiones fundatæ in præsumptione obligent in conscientiam inspecta ueritate in contrarium.

RESpondeo dicendo, legem fundatain in pręsumptione tanquam iustam non obligare in conscientia, si veritas fuerit in contrarium. Lex enim quantumcunque iusta non obligat in isto foro, quando id lator legis intendit, ac legislator condendo legem iustam videtur nolle subditos obligare, si veritas sit in contrarium tum propter æquitatem, secuodum sacros Canones *d*, secundum quam intentio legislatoris est interpretanda, ut in simili docet quidā iuris *e* consultus, tom præseritim, quia contra has leges passim legislatores probationem admittunt, quasi per illas conditionaliter tantom obligent, nēpe si veritas non fuerit in contrarium iuxta ea, quæ ex sacris caoonibus colliguntur, & tenēt Abbas *f* Felinus, Decios, Gomez, Iason Syluester, Adrianus, & Alciatus. Et idem dicendum est de sententijs ecclesiasticis per falsas informationes contra innocētes decretis. Iuniores enim arbitrantur has sentētias & censuras, quas vocant iniustas ex causa non ligare innocentes in cōscientia, vt tradit *g* Caietanus, quē seqoontur Soto, Ledesma, & Couarruuias.

d c. veritate. 8 d.
e l. ex facto. ff. de vulgar.
f Abb. nu. 10. Fel. n. 40. Decius sect. . . n. 18. in ca. 1. de const. Gomez in reg. de non iudica. iuxta formā supplicat. q. 14. Iasõ in rubr. 21 ff. de acq. hæred. Syl. v. lex. q. 9 Adrian. quod l. si ar. 1. Alc. in 2. nomit an. 24. de iudi.
g Caiet. 2. 2. q. 7. ar. 4. ad 2 Sot. 4 d. 20. q. 1. art. 3. co. 4. & in relect. de secre. mēb. 3. q. 1. con. 4. Ledesma in 2 4. q. 23. art. 1. 4. Couar. in c. alma. mat. 1. p. § 7. concl. 1.

Nec obstat, quod contra hanc adducitur opinionem, scilicet, magnam esse differentiam inter decisionem legis, & inter diffinitionem sententiæ censuras imponentis. Nam sententiæ trahunt secum executionem, a quorum numero sunt censura, vt dicitur in quadam *h* Decretali, quæ licet per falsas informationes in innocentes sint latæ obligant tamen in conscientia, cum dictæ sententiæ sustineant vicem ministri exequentis. Et sicut innoceotes tenentur parere ministris exequentibus sententias iniustas, ita plane tenentur patere censutis iniustis quousq; ab illis absoluantur. Non sic autem est in legibus, quæ cum suos habeant ministros, id est, Magistratus, ut decernunt *i* iura, non ita præcise continent præcepta, vt contra veritatem obligent. Nam ista ratio di uersitatis parum, aut nihil efficaciæ continet. Non enim potest negari, sententiam secum trahentem executionē fundatam in præsumptione, si veritatis iudex fuisset informatus, nunquam fuisse latam cū tali rigore ab eo ideo sententia nouiorom mihi inter illos neotericos maxime arridet.

h c pastoralis §. verum de appellat.
i l 2. §. magistratus. ff. de orig. iur.

Ampliatur nostra sententia. Nam etiamsi præsumptio, in qua lex fundatur, sit iuris & de iure, licet enim talis præsumptio tam efficax secundum ius reputetur, vt pro veritate habeatur, prout notāt *K* Doctores communiter & tradit Andræas Alciatus: nequaquam tamen lex, in ea fundata obligat in conscientia, quando veritas est in contrarium, Pro quo est efficax ratio. Nam quod talis præsumptio apud legislatorem pro veritate habeatur, non tollit quin eius inteotio interpretanda sit iuxta æquitatem, vt videlicet præsumptio veritati oon præferatur. Et sic constito legitimè de veritate, puta per partis confessionem, lex ipsa quantumcunque præsumptione oitatur, oon obligat etiam in foro exteriori, prout tenet *l* Glossa reputata siogularis à multis, quos refert Couarruuias.

K Glo & DD. in c. 11 qui fidē de psēs. Alcia. de præsump. p. 2.
l Gloss. in l. in contractib. C. de num pecu. Coua. de spon. 2. par. c. 4. § 2. num. 5.

Et aduertendum, quod aliqui limitant supradictā sententiā, vt procedat, quando præsumptio est diffinitiua, non tamen quando est suppositiua. Pro cuius explicatione aduertendū est dupliciter posse nos de dubijs opinari, nempe definitiue & suppositiue. Opinamur definitiue, quādo factum dubium in hanc, vel illam partem definiendo trahimus. Opinamur vero suppositiue quando supponimus rem ita se posse habere, vel non habere. Notanda est ēt differentia inter vtrunque modum præsumēdi. Nā priori modo nemini licet in deteriorem partem definire. Secundo vero modo licet, vt oobis & proximo consulamus suppositiue interpretari. Ita eleganter inter vtramque præsumptionem distinguont Diuus *m* Thomas: vbi explicat suus commentator Caietanus, & resoluit Soto. His duobus ootabilib. præfatis assertores supradictæ limitationis suā sententiam in hunc explicant modum, & probant suo iudicio efficaciter. Nam cum ad veritatem præsumptionis suppositiue satis sit quod factum sit dubium, ita quod possit se habere ad esse, & non esse, & lex nunquam fundetur in tali præsumptione, nisi quando factum est dubium, iliter lex ipsa esset iniusta, recte: sit vt talis præsumptio semper veritati nitatur, atque subinde huiusmodi lex semper ligeț in conscientia.

m D. Tho. vbi Caiet. 2. 2. q. 6. art. 4 ad 3. Sot. l. 3. de iu. q. 4. art. 3. concl. vlt.

Sed certe, licet hæc limitatio appareat probabilis: minime tamen eam admittendam iudico. Pro cuius refutatione notandum est, quod facta dubia nequeunt absque proximi iniuria diffiniri in deteriorem partem, vt dicit quædam lex in *n* lege naturali satis fundata. Suppositioe vero possunt in deteriorem partem definiri, supponendo posse ita esse, & non esse: hic enim actus est prudeotiæ. Ita Diuus *o* Thomas & Caietanus. Vnde nulla est lex, quæ fundetor in præsumptione definitiue præsumēdo. N. filium presbyteri esse incontroeotem cum hoc sit contra proximum, sed ipsum posse esse incootinētem, supposito, quod potest sequi vestigia patris. Posse autem esse incontinentem solum dicit præsumptionem suppositiue. Leges igitor, quæ fundantur in præsumptione de præsomptione suppositiue loquuntur, non autem de præsumptione definitiue alioquin essent iniustæ, quia præsumptio definitiue aliquid contra proximom determioate suspicatur. Ex qoo iofertur contra soperius in contrariom allegata quod leges quæ fuodantur io præsumptione suppositiue non semper nituntur veritati, ac subinde inspecta veritate tollente dubium, io quo fuodantor præsumptio, præsuppositiue, non obligant in conscientia, cum iam accedente veritate cesset præsumptio.

n leg. merit. ff. pro socio.
o D. Thom. & Caie. vbi sup.

Ex dictis sequitor, quod si aliquis religiosos sit priuatus actibus legitimis & officijs Reipublicæ, eo quod descenderit a patre criminoso per confessionem iudicialem ipsius patris, qua confessus est timore tormentorum se crimen læsæ Maiestatis cōmisisse, si filius sciat contrarium esse verum, scilicet; patrem minime tale facinus commisisse, & sibi id timore tormentorum falso imposuisse, potest dictos filius in foro coonscientiæ vti actibus legitimis. Licet enim contra ipsum patrem sit præsumptio iuris propter ipsius confessionem iudicialem: at cum ipse filius inspecta veritate sciat contrarium esse verum optimo iure potest in foro conscientiæ dictis actibus frui: dummodo id faciat sine scandalo illorum, qui solum exteriora contemplantur.

Secundo: secundum aliquos iofertur, quod statuta regularia prohibentia ingressum cellarum horis

hotis quibusdam silentio deputatis ad euitandum peccata, quæ ex huiusmodi ingressib. possunt eueni re, non obligant in conscientia, si veritas sit in contrarium id est, si ingrediantur non ad committendum dicta peccata, cum supradicta statuta videantur in præsumptione fundari, qua sublata cessat eorum obligatio. Sed qui hoc somniant toto cœlo videntur aberrare, hæc enim statuta non fundantur præcise in præsomptione, sed sunt determinata nõ solum ad euitandum peccata, sed etiam ad euitanda colloquia statis horis, quæ communitatem conturbant. Vnde si ingrediantur ad colloquia aliqua honesta nihilominus peccant, cum prohibitio horũ ingressuum non solum edatur ad euitanda dicta peccata, sed etiam ad obseruationem silentij à Sanctis Patribus maxime commendati. Verũ est tamen quod si ingrediantur ad aliqua opera charitatis, pietatis, & necessitatis, verbi gratia ad curandum infirmum, tunc nullum commitiunt peccatum, cũ leges ecclesiasticæ non obligent ad obseruationem festorum, & ad audiendam missam in diebus festiuis, quando ex hoc officium charitatis circa infirmos impeditur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum cesset constitutio eius ratione cessante.

RESpondeo dicendo, non esse dabilem legem à rectitudine rationis deuiantẽ, cum omnis lex iusta ab illa lege æterna deriuetur iuxta illud *a* Prouerbiorum, & tradunt D. Augustinus, & D. Tho. At nihil iniustum, & à ratione deuiũ ab illa lege deriuatur, planè enim illa Summa lex est ratio in Deo existens, atque ipsamet Dei scientia, vt tradũt luculenter D. *b* Augustinus & D. Thomas, Soto & Castro, & ex Canonistis Abbas, Decius Romanus, & Conanus, & alij passim asserẽtes leges iniustas, & a ratione deuiantes nullam obligandi habere vim.

Quod tamen limitandum est, quando lex secundum ea, quæ frequentius accidunt hunc defectum pateretur alioquin si non, ita in genere sed secundum ea, quæ raro accidũt à rationis dictamine deuiaret, non ob id desinit esse lex, vt post Ancharranũ tradit *c* Aretinus, Curtius iunior, Couarruuias, Victoria, Soto, Menchaca & est Doctrina Angelici Doctoris Thomæ. Ratio huius limitationis est. Nã cum nostri actus ob varias circunstantias, infinitis propemodis varientur, ob idque nulla potest lex seu regula ita certa constitui circa eosdem actus, vt in multis casibus à rationis dictamine non deficiat recte fit, vt legum iustitia non ex hoc vel illo casu, sed ab his quæ frequentius accidunt sit expendenda iuxta præcitata iura.

Vtrum autem lex iusta cesset in casibus, in quib. à sua deficit ratione, non parum apud Doctores cõtrouertitur, partem affirmatiuam tuentur *d* Abbas, Caietanus, Menchaca. Alij contra arbitrãtur talem legem non cessare quantumcumque deficiat, ratio. Hanc opinionem tenent quædam Glossa *e* Baldus, Aretinus, Tiraquellus, Sotus, & magis communis.

Sed alij mediam sectantur viam distinguentes inter casus, in quibus obseruantia legis esset nociua subdito circa lucri cessantis tantum amissionem, & inter casus, in quibus esset nociua circa damnum in rebus iam quæsitis, vt scilicet, in priori casu cessante in particulari ratione legis lex non cesset in eo particulari, in posteriori vero cesset. Ita distinguunt *f* Bartolus & alij citati à Iasone, & Tiraquello, & est communis secundũ Felinũ. At nullam ex dictis tribus opinionibus puto sequendam. Prima enim opinio confunditur ex quadam *g* lege expresse. Secunda per aliam refellitur *h* legem. Tertia supponit amissionem lucri cessantis non esse considerabile damnum. Quæ opinio confunditur ex lege, in qua ipsa fundatur, in qua Vlpianus Iurisconsultus reputat æstimabile damnum interesse lucri cessantis, de quo ibi agit, vt constat ex verbis ipsius legis: ibi, *Perquam durum est.* Confunditur etiam ex resolutis à Diuo *K* Thoma, & ab scribentibus communiter de huius lucri cessantis restitutione tractãtibus, & ad restitutionem obligantibus. Pro resolutione igitur veritatis accipiat lector sequentes conclusiones.

Prima conclusio: Lex naturalis non obligat in particulari, cessante ratione ipsius, etiam in particulari: ipsa enim semper id quod & æquum, & bonum est, indicat.

Quod ipsum dicendum est de lege Euangelica, quæ nullo modo obligat cum rigore contra æquitatem, iuxta illud *l* Matthæi: Iugum meum suaue est, & onus meum leue. Et sic cessante causa correctionis fraternæ præceptum eiusdem correctionis minime obligat.

Secunda conclusio in casibus, in quibus obseruãtia legis ita deficit a ratione, vt repugnet bono communi dispositio ipsius legis cessat. Exemplum est *m* Diui Thomæ. In ciuitatis obsidione salutiferum est lege caueri, ne portæ aperiantur. Nihilominus si tunc ciues, quorum vita saluti Reipublicæ conducit, hostes Fugientes in vrbem se volunt recipere cõtra legis verba aperiendæ sunt illis valuæ. Quoniam illa est legis mens, quippe quam si adesset legislator haberet. Et hæc fuit sententia *n* Aristotelis dicentis non esse licitum subdito a lege discedere quantumcunque lex ipsa cesset negatiue, nisi cesset contrarie. Quod optime explicat *o* Caietanus. Ratio huius distinctionis est. Nam quando ratio legis cessat contrarie, hoc est, cum repugnantia ad bonum commune: nequaquam eo casu potest lex subsistere iuxta illud vulgare, quod duo contraria non possunt esse in eodem subiecto. Secus vero quando ratio legis solum cessat negatiue, hoc est sine repugnantia ad bonum commune, plane enim eo casu nullum subest impedimentum, quominus lex in communi iusta seruetur, quandiu per Legislatorem casus ille non excipitur.

Pro maiori autem huius distinctionis explicatione annotabis, tunc demum & non aliter rationem legis cessare contrarie, hoc est cum repugnantia ad bonum commune, quando casus occurrit, in quo legis obseruantia vitium induceret, prout explicant Diuus *p* Thomas, & Soto. Ratio est, quia eo ipso, quod talis obseruantia repugnat religioni, vel saluti animarum, in quibus maxime consistit bonum cõmune repugnat legi contrarie. Tunc ratio cessat negatiue quando cessat ratio ipsius legis sine aliqua repugnantia ad bonum commune.

Sed videamus. Vtrum cessante ratione legis tantum negatiue lex obliget in foro conscientiæ, Pro quo sit conclusio sequens.

Tertia conclusio. Nemo in foro conscientiæ tenetur obseruare legem positiuam, cum periculo mortis, nisi ratione officij ad id obligetur. Probatur. Nam ille cui palam est obseruationem legis esse sibi lethalem constaretque ex natura legis non esse eius mentem in tãtum periculum adigere subditos, neutiquam tenetur legem custodire. Vt si mihi constaret hostes mihi in via insidias parare, non teneor die festo ire ad sacrum. Dixi nisi ratione officij ad id teneretur. Milites vero in bello tenentur obedire ducibus in his, quæ ad certamen, & prælium conducunt, etiam cum periculo mortis. Legis enim imposita à ducibus mens est, in tantum periculum adi-

a Prouerb. 3. Augusti lib. 1 de lib. arb. D. Th. 1. 2. q. 93 art. 3.
b D. August. vbi su. D. Th. vbi su. Sot. li. 1. de inst. q. 3. art. 2. Castro. libr. 1. de leg. pænal. cap. 5. Abbas nu. 9. Decius lect. 1 n. 18. & lect. 2. nu 10 inr. 3. de constit. Roman. sing. 766. Cona. li. 1. inr. ciuil. c. 8.
c Aretin. in l. 2 co. 7. in prĩ. ff. de vulg. Cur. in l. post. nu 42. C. contra tabul. Couar. in c. cum esses. nu. 9. de test. & in cu. possessor 3. p. § 2. n. 2. Vict. 3 relect. de potest. ciuil. nu. 21. pag. 94. Soto lib. 4. de iustitia. q. 1. ar. 3. col. 3. Mench. illust. qq. c. 87. n D. Tho. 2. 2. q. 120. ar tic. 1.
d Abb. in ca. quoniam contra n. 6. de prob. Caiet. in opusc. de sacr. mut. q. 2. Mench. libr. 2. contro. illud cap. 46. nu. 2.
e Gloss. 2. & ibi. Bald. nu. 7. in l. non est dubium. C. de legib. Aretin. i l. 2. prope n. 8. ff. de vulg. Tira. in trac. cessãt. cau. li mit. 32. & in eod. tract. 3. p. n. 36. Sot. li. 1. de inst q 6. art. 3. 8.
f Bart. in d. l. non dubium nu. 9. Ias. nu. 16. Tiraq. vbi supr. nu. 146. Felin. in ca. si quãdo nu. 11. de testib.
g l. prospexit. ff. qui & à quibus.

h l. adigere. §. quamuis ff de iure patron.
i l. prospex.
K D. Thom. 2. 2. q. 6. ar. 4.
l Matth. 11.
m D. Tho. 1. 2 q. 97. ar. 6.
n Arist. 5. eth. cap. 10.
o Caiet. 2. 2. q. 12. ar. 1.
p D. Thom. 2. 2. q. 120. ar. 1 Soto lib. 1. de inst. q. 7. ar. 3. vers. arguitur & l. 3. q. 4. ar. 5. ad finem.

adigere subditos milites, vt victoria consequatur. Vnde licet Diuus Thomas dicat, legem non esse seruandam casu, quo noscitur aduersari saluti communi, non debemus tamen negare eam non esse seruandam, quando saluti particulari noscitur fore nociuam, prout in exemplis positis satis patet.

Quarta conclusio, subito imminente periculo, licet subdito agere contra legem inconsulto principe. Pro huius conclusionis explicatione notat *a* Soto, quod aut subdito palam liquet occurrente casu, nõ esse legis mentem, vt seruetur, tunc licet subitum sit periculum, siue tempus supperat, adeundi præfecti absque illius prorsus consilio, licet facere contra legem. Cui enim, in die ieiunii nullus alius suppetit cibus, quam carnium absque vlla superioris consultatione potest ne fame pereat, illas comedere, etiam si citra periculum posset illum adire. Aut per aliud extremũ huiusmodi subditus in dubio hæret, vtrinque æquali, itaque neutrius partis assensum habet, licet ne facere contra legem necne? Et tunc si vacat ad superiorem recurrere, recurrendum est, si vero repentinum periculum id non permittit ad literam seruanda est lex, prout ait Diuus *b* Thomas, si vero medio modo se habet, ita vt neque certus omnino sit, neque prorsus ambiguus sed in illam partem propendeat, quod potest facere contra legem, itaque illius partis opinionem habet cum formidine de opposito, tunc si mora datur, qua possit prælatum consulere id facere tenetur. Sin vero per subitaneum periculum id non licet tuto facere potest contra legem.

a Sot. in 4. d. art. 6. vers. ad res huius.

b D. Tho. 1. 2. q. 96. art. 8 ad 2.

Quinta conclusio, non est sufficiens ratio, vt subditus faciat contra legem, eo quod ratio legis in particulari persona, & casu deficiat, cum lex antequam causa in toto genere cesset, aut consuetudo illam abroget, vim suam non amittat. Si enim subditis cõcederemus posse in hoc casu vti epiKeia, iudices eos in sua propria causa constitueremus, & cum proposita affectio sæpe sæpius excæcet intellectũ eorum intellectus obcæcatus adesse epiKeiam decerneret, vbi nec in particulari ratio legis cessaret, & sic omnino eneruaretur potestas prælatorum, legibus & constitutionibus animos subditorum volentium cõtinere. Vnde oportet, quod ipsi ad suos prælatos recurrant qui non solum habent potestatem ad dispẽsandum in his, sed etiam ad declarandum in his aliis similibus casibus ad epiKeiam fore recurrendũ.

Pro cuius rei explicatione notandum est quod dicit *c* Soto, in hæc verba prorumpens. *Nam etsi ratio legis in hac persona deficiat, non ideo protinus a vinculo legis enodatur. Aliud est enim, quod obseruatio humanæ legis rationi sit contraria, vbi epiKeia locum habet, aliud vero quod ratio legis in hac persona deficiat, vbi nihilominus necessaria est dispensatio.* Denique ex his collige deficere rationem legis in hac persona particulari, sufficientem esse causam ad dispensationẽ impetrandam, non autem vtendum epiKeia. Exemplo hoc supradicta clariora fient. Si carnes die vetita non comedere causa mihi esset, vt fame perirem, possum epiKeia vsus comedere. Tamen licet ego castigatione carnis non indigerem, ob quam ieiunium indictum est, imo abstinentia, & inedia aliquod mihi esset impedimentum studii, non ideo liber a lege sio, nec in hoc casu possum ego vti epiKeia, sed est causa, vt mecum prælatus dispenset, non quidem interpretando, quod tunc lex, non comprehendit, sed etiamsi me comprehendat præbendo mihi gratia maioris commodi licentiam, vt non sit mihi culpa non ieiunare.

c Sot. lib. 1. de iust. sed arguit.

QVAESTIO LXVIII.

De statutis Regularium in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *VTrum valeat statutum in voluntate statuentiũ tantum factum.*

2 *Vtrum statuta iniusta obligent in foro exteriori, et in foro conscientiæ.*

3 *An generales ordinum teneantur statuta religionũ suarum seruare quoad vim coactiuam & directiuam.*

4 *Vtrum statuta alicuius prouinciæ obligent hospites aliarum prouinciarum pro tempore quo in ipsis hospitantur.*

5 *Vtrum constitutiones factæ à Regularibus authoritate Apostolica confirmatæ possint sine eiusdẽ Sedis authoritate reuocari.*

6 *Vtrum generales, & prouinciales, possint declarare statuta facta cum capitulo.*

ARTICVLVS I.

Vtrum valeat statutum in voluntate statuentium tantum factum.

RЕspondeo dicendo, quod vt constat ex his, quæ in hoc tomo sæpe diximus statuta regularia in duplici sunt differẽtia. Quædã enim sunt velut leges perpetuæ factæ à patribus in definitorio cum consensu maioris partis vocalium congregationis. Alia sunt facta ab ipsis prouincialibus, quæ licet fiant cum consilio patrum, finito eorum officio etiam ipsæ constitutiones finiuntur. Hæc non inter leges, vt prima statuta, sed inter præcepta enumerantur. Quæ omnia ita rationi debent adhærere, vt sola voluntas generalis, aut prouincialis non sit earum constitutionum ratio prout colligitur ex iure, & tradunt Diuus *d* Thomas, Castro Soto & Menchaca. Qui omnes affirmant, cauendum esse à sententia cuiusdam *e* glossæ dicentis, dabilem esse legem, cuius ratio sit solum voluntas legislatoris. Nec prædictam glossam iuuat, quod quidam iuriscõsultus affirmat placitum, scilicet, principis vigorem legis habere. Nã si bene consideretur iurisconsulti decretum pro nostra opinione facit, cum hoc nomen placitum, non importet nudam voluntatem, sed deliberatam, & ratione regulatam, cum placitum idem sit, quod consensus, vt alius *f* iurisconsultus ait, & tradit Diuus Thomas. Consensus autem, licet sit actus voluntatis, est tamen sententia finalis de agendis, quæ, scilicet, præmisso rationis *g* iudicio ab ipsa voluntate elicitur, prout idem D. *h* Thomas testatur.

Nec his obstat, quod quidam *i* iuriscõsultus ait, dicens non omnium, quæ à maioribus constituta sunt rationem reddi posse. Licet enim quidam non inepte respondeant quod Iulianus iurisconsultus solum nos admonet, ne rationum omnium constitutorum à maioribus perquiramus, prout explicat *K* Soto assignans rationem desumptam ex Aristotele, quod in dubio habenda est fides experientiæ & prudentiæ maiorum, vt pro eorum statutis præsumamus quamdiu non apparet de ratione contraria.

At hæc responsio non satisfacit, quia licet præsumendum sit de statutis maiorum, vt docet Aristoteles, non ob id vitio verti debet, quod omnium ratio perquiratur, tum propter verba dicti iurisconsulti, quæ aperte significant dari aliqua à maioribus

d D. Th. 1. 2. q. 90. ar. 1. ad 3. Castro. li. 1. de leg. pœn. ca. 1. So. li. 1. de iust. q. 1. art. 1. col. pen. Mẽch. li. 1. controu. illust. c. 30.

e glo. in ca. ius generale in 1. d. 4.

f l. 1 ff de const. princ.

g l. 1. § pr. ff. de pa. D. Th. 1. 2. q. 15. ar. 3. ad 3.

h D. Th. vbi s. ar. 4.

i l. non omniũ ff de leg.

K Sot. lib. 1 de iust. q. 5. Arist. li. 6 ethic.

ribus constituta, de quibus nulla potest reddi ratio. Rectius igitur ex mente *a* Glossæ, & Doctorum ibi respondebis, multa esse iure humano cōstituta, quę rationi sunt consona, ita quod eorum æquitas, & iustitia intellectu præcipitur, & nihilominus eorum ratio explicari nequit, vt verbi gratia, quod vsucapio immobilium triennio potius, quam quadriennio perficiatur. Hæc igitur & id genus alia pendent ab arbitrio legislatoris, vt videlicet nō oporteat aliam de his reddi rationem, quam quod ita legislator arbitratus est. Et pro hac explicatione iuuat sentētia *b* Aristotelis, asserentis iustum ciuile esse, quod à principio nihil refert, sic vel aliter fiat. Plane enim agit Aristoteles de iusto ciuili, quatenus consistit in aliquo indiuisibili iuxta tradita per Soto, *c* quod quidem sola voluntate legislatoris fit iustum. Ex quibus sequitur multa posse ordinari in religionum capitulis, & definitorijs, quæ tantum in voluntate definientium consistant. Verbi gratia, quando ordinantur pœnæ contra fratres delinquentes. Quāuis enim dictæ pœnæ sint consonæ delictis, quod tamē tantum ipsæ, & non alię maiores vel minores impositæ sint, solum in voluntate definientium consistit. Et quando ordinatur, vt iuuenes nisi transacto biēnio post professionem minime factis iniitientur. Licet enim in ratione consistat, vt hi neophyti in religione ad sacros ordines minime promoueantur, in voluntate tamen definientium est, vt ordinentur post transactum biennium, & non post triennium a professione. Et cum sint tot voluntates, quot homines, ita circa hoc sunt in diuersis religionibus & prouincijs diuersæ ordinationes.

a glos. in d. l. non omnium.
b Arist. lib. 5. ethic. c. 7.
c Sot. lib. 6. de iust. q. 2. ar. 3. con. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum statuta iniusta obligent in foro exteriori, & in foro conscientiæ.

RESpondeo dicendo, quod titulus quæstionis duo dubia amplectitur. Primum est, an statutū iniustum obliget in foro exteriori. Secundum est, an in foro conscientiæ sit obligatorium.

Quantum ad primum aduertendum est, partem negatiuam obseruare Diuum *d* Thomam, Innocentium, Abbatem Aretinum Alexandrum, Syluestrū, & Theologos communiter passim asserentes, legem iniustam omnino esse inualidam, cum de ratione legis sit dictamen rationis. Pro cuius rei explicatione est notandum, & distinguendum inter legem patenter iniustam, & iniustam, cuius iniustitia non est patens. Prior, quidem est inualida, posterior vero valida censetur. Quando enim lex est patenter iniusta certum est à lege æterna non deriuari iuxta illud Esaiæ, *e* *Væ qui condunt leges iniquas*. Et sic certū est nullam habere vim obligandi iuxta illud *f* Pauli ad Romanos. *Non est potestas, nisi à Deo.* Proinde talis legis minister, magis est minister violentiæ, quam legis. In his terminis loquuntur Augustinus, & Diuus *g* Thomas: sicut alias sententia notorie iniusta nulla est, vt dicitur in iure. *h* Non sic tamen dicendum est, quando iniustitia legis non est patens. Eo namque ipso adest iuris præsumptio, quod talis lex sit iusta, iuxta ea, quæ in iure *i* notantur. Secundum quam præsumptionem, tenetur iudex, quantumcunque lex ipsa sciat iniustitiam fauere eā executioni mandare, sicut loquendo de sententia iusta, ijdem sacri *K* Canones prædicant, Proinde cū executio seu coactio ex vi huiusmodi legis sit iusta, ambigendum non est talem legem in foro exterio-

d D. Th. 1. 2. q. 96. a. 4. Innocētius Abb. nu. 2. Aret. in c. cum oēs de const. Alex. in c. erit aūt lex in fi. 4. d. Car. d. §. 10. nu. 3. ea. d. Sylu. v. lex. §. 7.
e Isai. 10.
f Ad Ro. 13.
g D. Tho. vbi sup.
h c. intercatoras de rei.
i c. in istis. 4. dist.
K ca. pastoralis. §. quia uero de off. del.

ri ligare. Et iuxta hunc loquendi modum est intelligenda opinio Philippi *l* Decij, Boerij & communis dicentium, quod lex iniusta in foro exteri obligat. Loquuntur enim supradicti authores non de lege euidenter iniusta, sed de lege iniusta non ita patenter.

l Deci. lect. 1. nu. 5. Boerius. nu. 19 in d. c. omnes.

Quantum ad secundum, quod promisimus resoluendum, respondeo, quod statutum iniustum non obligat in conscientia, prout patet ex dictis in superioribus, & tenet Diuus *m* Thomas. Limitant tamē hanc sententiam procedere, quando ex transgressione legis iniustæ nullum immineret scandalum. Alioquin si immineret vt quia apud alios trāsgressio illa male audiret vel alias turbaretur Respublica peccaret subditus tali legi non parens. Ita limitat D. Thomas receptus, propter regulam de euitando scādalo, de qua agit idem D. *n* Thomas. Hęc tamen limitatio temperanda est procedere, dummodo legis iniustitia insurgat ex solo subditorum iudicio, qualis est lex decernens tributum sine causa. Alioquin si iniustitia insurgat ex repugnantia ad legem diuinam seu naturalem nullus transgressor culpam committet quantumcunque scandalū immineat. Explicat autem Diuus *o* Thomas, quando lex dicatur iniusta constituēs tres defectus, ad quos legum iniustitia reducitur. Primo ex fine, vt quia lex repugnat bono communi. Huiusmodi est lex edita in fauorem priuati. Secundus defectus est ex authore, vt quia egreditur limites potestatis legislatoris. Huiusmodi est lex ciuilis disponens circa ecclesiastica. Tertius defectus est formæ: quia scilicet continet inæqualitatem inter subditos. Huiusmodi est lex, quæ onera alias ad bonum commune spectantia inæqualiter, id est, non seruata debita proportione inter subditos distribuit.

m D. Tho 1. 2 q. 96. ar. 4. Ab. num. 9. & alij in c. 1. de constit.
n D. Th. 2. 2. q. 43. art. 1. & 2.
o D. Th. in d. ar. 4.

Vnde infertur, quod erit cōstitutio patenter iniusta, quando fuerit contra legem superioris ipsius legislatoris, cum excedat limites potestatis ipsi traditæ. Potestas enim cuiuslibet communitatis regulatur, iuxta metas sui boni, vt videlicet hactenus competat, quatenus est necessaria ad bonum suum. Cessat autem hoc bonum, quando adest lex contra legem superioris. Præsumptio namque adest pro illa lege quod in tota sua Republica sit iusta, vt nos sacri Canones *p* monent, & tenent Ioannes Andræas ab omnibus receptus. Quod procedit, etiam si communitates sint laicorum. Hę enim nequeunt contra sui superioris regulam statuta concedere, prout dicitur in iure & obseruat in specie *q* Rainerius, & Baldus putat verius. Vnde cum superior omnium superiorum sit Deus Optimus Maximus, quodcunque statutum fuerit factum contra legem diuinam irritum erit, & inane, & patenter iniustum.

p c. Iuist. A. d. c. instit. 25. q. 1. 2. c. quod super his de maior. And. in c. vlt. de appell. lib. 6.
q Rainerin. l. vlt. num. ff. de iuf. Bald. 1. p. stat. q. 3.

Ex quibus infertur non valere statutum si fiat in aliquibus religionibus, scilicet, quod non admittantur ad visitandum, nec ad denuntiandum defectus superiorum iuuenes, antequam ad sacerdotiū sint admissi quādiu sub disciplina Magistrorum nouitiorum fuerint: & non obligare huiusmodi statutum nec in foro exteriori, nec interiori est clarum. Primo quia huiusmodi statutum est contra legem diuinam. Si enim loquamur de denuntiatione pęnitentiali, siue de correctione fraterna, qua religiosi corrigere intendunt fratrem secreto dicendo prælato, non vt iudici, sed vt patri peccatum ipsius fratris, ad hanc correctionem de iure diuino omnes absolute tenentur. Præcepit enim *r* Christus Dominus, si peccauerit in te frater tuus vade corripe eū inter te & ipsum solum. Si te audierit lucratus eris fratrem tuum, &c. Quod si non audierit dic Ecclesiæ, idest prælatis denunciando dictum peccatum. Et hoc esse de iure diuino tenent Theologi, & Canonistæ

r Matth. 18.

uonistæ sequentes *a* Archidiaconum. Ex quo etiam iore colligitur, quod si loqnamur de denunciatione iudiciali, & quantum ad peccatum perpetrandum, & quãtum ad peccatum perpetratum, quod recipit augmentum, vel moltiplicationem, ant continuatio uem mali, tenetur quilibet ad eam denũciationem credens eam posse proficere sine graui detrimento: cum ista denunciatio sit actus charitatis, vt scilicet delinquens corrigatur, ant saltem ad aliorum terrorem ipse compescatur. Adeo hoc est verum, vt dicat quędam *b* Glossa communiter recepta, quod admitti debent ad denunciationem omnes infames, minores, mulieres modo bono zelo iuxta normam Euangelicam denuncient. Et confirmatur. Si enim aliquis inret, se nunquam dennntiaturum: hoc non intelligitur in casu, quo denunciatio cadit snb præcepto, vel sub consilio. Vbi enim est de præcepto diuino, vel de consilio non obstante tali iurameoto iurans tenetur denuntiare, prout tradit Diuus *c* Thomas. Et si aliter ipse iurando intendebat, peccauit inrando, & hoc non alia ratione, nisi quia iurare contra præcepta, vel consilia diuina peccatũ est. Probatur in super nostrum corollarium. Nam si ipsi iuuenes ad denunciandum inbabiles efficerentur peccata fortassis increscerent, cum guardiani, & superiores non timentes Deum ipsos socios adhiberent, & coram ipsis aliqua sine timore pœnæ committere auderent, quæ Deum Optimoni Maximum & religionem offenderent, videntes & considerantes ab eorum visitatione esse liberatos, & eorum denunciationes minime illis in aliquo in iudicio nocituras. Hoc autem quam perniciosum sit religioni, nullos est qni ignoret.

a Archid. & alij in c. si peccauerit. 2 q. 1.
b gloss. in d. c. si peccauerit.
c D. Thom. 2. 2. q. 9.

Nec ipsi iuuenes possunt remoueri à denonciatione, quando ipsi in ea tanquam testes admittuntur, possunt enim simul esse denunriatores & testes. Nã quiliber qni à iure non prohibetur potest esse testis, & ego nullo iure inuenio hos iuuenes in hoc casu esse inhabiles ad testificandum. Supponitur enim quod non sunt infames, nec vt falsarij per sententiam iuridicam condemnari, vt ipsi à testimonio repellantur. Et si dicatur, quod si ipsis concedatur libertas ad denunciandum de suorum superiorum defectibus disciplinæ rigor eneruabitur: non enim eos audebunt corrigere & reprebendere, prout decet timentes eos falsa ipsis impositurus. Ad boc respondeo, quod propter vehementes etiam præsumptiones non possunt dicti iuuenes inhabilitari respectu illius, quod, sibi lege diuina & humana concessum est. Præterea, si falsa detulerint solertia iudicum de falsaris conuincantur, & secundum mensuram delicti, pœna afficiantur. Et si de falsitate non possunt argui neque conuinci, recordentur superiores visitati, verbi Domiui, dicentis: Beati qni persecutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Denique statutum supradictum existimo inualidum, Statueotes enim ne persecutionem patiantur propter iustitiam iuris diuini, & bumani metas sunt egressi. Quod alienum debet esse ab his, qui propter Deum abnegauerunt proprias voluntates, & in hoc mundo mortui prędicantor. Imo existimo, quod etiã si capitulum babeat authoritatem Apostolicam ad statuendum, & eadem authoritate statuta confirmentur, hoc statutum minime ea authoritate confirmari, vt patet ex his, quæ in alio statuto tradit doctissimus *d* Nauarrus.

d Naua. li. 3. consi. tit. de regularib. consi. 4. p. 2. 26. nu. 20. 3 aditio.

ARTICVLVS III.

An generalis ordinum teneatur statuta religionum suarum seruare, quoad vim directiuam & coactiuam.

RESpondeo dicendo, principem subijci suæ legi quoad vim directiuam si modo legis ratio in eo non deficiat. Omnes enim quotquot sunt membra Reipublicæ subijciuntur eius legibus quoad vim directiuam, dummodo tale sit membrum, in quo legis ratio non deficiat. Nam subijci legi quoad vim directiuam, nihil aliud est, quam obligari à lege in quantum est regula rationis. At omnes partes Reipublicæ obligantur regula rationis humanæ, quippe quæ est exemplar regulæ supremæ, puta legis æternæ. Ita Diuus *e* Thomas. Et certum est legem esse regulã rationis humanæ, qua, scilicet, partes ad totum ordinantur prout tradit idem Diuus *f* Thomas Qui *g* nostram amplectitur sententiam & explicat Soto. Pro cuius conclusionis explicatione considerandum est, neminem dici simpliciter ligatum lege nisi sit ligatus secũdum plenam rationem legis: sicut etiam nemo dicitur bomo simpliciter, nisi sit animal rationale. Proinde, cum de ratione legis sint duo simul, nempe, quod sit res rationis, & quod sit præceptum superioris, recte fit, vt qui subijcitor legi quoad vim tantum directiuam, qualis est præcepti non dicatur obligatus à lege simpliciter; sed secundum qord. Atque in hoc sensu dicunt *h* iura principem solutum esse legibus simpliciter. His consequens est recte ad concordiam reduci Doctores illos, qui asserunt principem ligari sua lege, de quorum numero est *i* Baldus, cum alijs Doctoribus negantibus absolutè principem sua lege ligari, prout refert *k* Tiraquellus. Primi enim loquuntur de lege in quantum est dictamen rationis: secundi vero de lege nõ solum in quantum est dictamen rationis, sed etiam in quantum est præceptum superioris intelligũtur. Hac doctrina proposita dubium est maximum, qua ratione generales ordinum aliquando in eorum syndicatione puniuntur conuicti generales ordinationes ordinis fuisse transgressos, cum siot principes suarũ religionum, & ad earum obseruationẽ prout patet ex dictis minime teneantur? Ad quod respondeo, quod sufficit eos vi teneri directiua, vt ad arbitrium iudicis aliqua pœna afficiantur, cum sint suarum religionem moderatores, & reformatores; quarum reformatio in obseruantia ordinariorum maxime consistit: quæ si ab ipsis uoo incipit paulatim deformabitur. Et consormabitur ex his, quæ tradit *l* Plato, cuius dictum extollit Corrasius. Ait enim, *se videre interitum Reipublicæ paratum, in qua non lex principi & Magistratui, sed princeps & Magistratus legi præsunt.* Deinde puniuntur: quia sicut princeps hæres institutus adeundo hæreditatem obligatur omnibus oneribus hæreditarijs iuxta ea, quæ in iure *m* tradnutur, & hæc obligatio est ciuilis, vt in alio *n* iure definitur, & tradũt Fulgosius, Aretinus & Felinus, ita etiam generales ordinum huiusmodi constitutionibus assensum, & confirmationem præbentes, & ipsis vim præcepti addentes videntur ex quasi contractu ad earum obseruationem obligari taliter, quod in eis deficiẽtes possint ratione defectuum vindicari, & pœna arbitraria puniri: cum acceptando generalatus munus reformatorum induerint personas, et per transgressionem ordinis statutorum sunt potius dissipatores, faciendo opus satis alienum ab eis.

e D. Th. 1. 2. q. 21. art. 1.
f D. Th. 2. 2. q. 71. art. 6.
g D. Tho. 1. q. 96. art. 5. ad 3. Soto li. 1. de iust. q. 6. ar. 7
h l. princeps, ff de legibus.
i Bal. in l. 2. num. 40. C de seruit.
k Tiraq. li. retract. §. 1. gl. 14. nu. 28.
l Plato. 4. de Repub. Corra. lib. 2. miscel. c. 21.
m l. 1. & 2 ff. de offi. procur. cæsar.
n l. hæres. inst. de oblig. quæ ex quasi contract. Ful glo. l. digna vox nu. 7. C. de legib Aret in c. 1. n. 3. & ibi Feli. nu. 1. de probat.

AR-

ARTICVLVS IV.

Vtrum statuta alicuius prouinciæ obligent hospites aliarum prouinciarum pro tempore quo in ipsis hospitantur.

RESpondeo dicendo, quod in aliquibus Monasterijs reformatis aliquarum religionum proponuntur statuta cum grauibus pęnis contra transgressores eorum, ad quæ Monasteria sæpe sæpius deueniũt aliarum prouinciarum fratres, vt ibi per annum & aliquando per plures annos propter aliqua negotia agenda commorentur. Quæritur modo, Vtrum hi hospites prædictis statutis astringantur? Vt autem huic dubitationi respondeam, ab his, quę tradunt Doctores de peregrinis in alienis prouincijs habitantibus debemus sumere argumentum. Qui quantumcunque in alienis prouincijs commorentur, si alias inibi domiciliũ non habent, nec quoad vim coactiuam, nec quoad vim directiuam ipsius Reipublicæ legibus subijciuntur: cum ipsius minime sint membra. Prout tenent quędam *a* Glossæ communiter approbatæ. Quæ conclusio procedit, quando lex speciatim de subditis loquitur. Talis enim lex nequit ligare forenses, vt tenet *b* Bartolus communiter receptus, & probatur in iure.

a Glos. in l. cũ-ctos C. de Summa Trin. glos. in v. aut peregrini in cap. ea cõtra mores 30. dist.
b Bart. in d. l. cunctos populos nu. 24. l. 1. C. de emancipat. libero.
c d. c. quæ contra mores.

His tamen non obstantibus dicendum est, leges morum, quales sunt illæ, quæ viuendi modum præscribunt, præcipiendo, scilicet, illas virtutes, prohibendo videlicet, contrarias ad vsum membrorum spectantes, ligare forenses quamdiu ibi morantur. Probatur hęc sententia ex quodã *c* Canone expresse hoc determinante. Probatur insuper ratione. Nã certum est potestatem cuiuslibet ciuitatis intẽdere ad resistendum omnibus, quæ suo regimini sunt nociua, sicut corpori naturali inest facultas resistendi suis contrarijs, prout adducendo aliqua probat *d* Soto. Et hac ratione potest Ecclesia coercere etiam non subditos, puta, infideles, qui prædicationem Euangelij quoquo modo impedirent, vt tradit *e* Victoria, at forenses turbant regimen reipublicæ, in qua sunt commorati, eo ipso quod à moribus ciuiũ dissentiunt: ex illa namque morum diuersitate insurgit ciuium scandalum, vt colligitur ex *f* iure. Et sic extollit *g* Regius Psaltes habitantes vnius moris in domo. Vnde tenentur forenses abstinere à carnib. eo in loco, in quo ipsa abstinentia est in præcepto, vt tenent *h* Cardinalis, & Alexander. Obseruare insuper tenentur festa & ieiunia eiusdem loci, vt tenet *i* Alexander quidquid Syluester contradicat. Et iuxta hanc regulam forenses violantes statuta eo ipso pœnis statutorum subduntur, ac subinde quo ad istum effectum partes reipublicæ reputantur. Hoc tamen limitandum est, vt non procedat, quando aliqua adest iusta causa, ob quã cessat materia scandali: eo namque ipso potestas reipublicæ non extenditur ad forenses & iuxta hæc sunt explicanda quæ adduximus pro parte affirmatiua. Ex his colligitur, quid respondendum sit quæsito in articulo quæstionis, quod scilicet fratres hospites in aliquibus prouincijs commorantes possunt compelli in foro exteriori ad earum prouinciarum constitutiones obseruandas in his quæ ad mores & commune regimen spectant. At in foro interiori cessante scandalo minime peccabunt eas transgrediendo aliqua eos causa excusante.

d Soto. li. 4. de iust. q. 4. art. 2.
e Victor. de Indis insul. n. 12
f
f c. Illa. 12. d. clemen. 1. de electio.
g Psal. 67.
h Card. in cle. 1. q. 1. de cele. miss. Alex. d. c. illa nu. 6.
i Alex. in d. l. quæ cõtra mores n. 3. Syluest. v. ieiunium. n. 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum constitutiones factæ à Regularibus authoritate Apostolica confirmatæ possint sine eiusdem Sedis authoritate reuocari.

RESpondeo dicendo, quod supra quæstione nona dubium præsentis articuli ex parte est resolutum: sed in hoc proprio loco difficultas, prout decet magis enucleabitur. Quod enim ibi dictum est casu, quo Summi Pontifices aliquid determinantes id ipsum per modum ordinationis ab omnibus obseruandum proponeretur. Hoc enim dixi ibi non posse ab alio Capitulo generali propria authoritate immutari, nisi ad id haberet à Sede Apostolica licentiam & facultatem, & nisi id determinatum ab eadem sede esset priuilegium religioni concessum, cui Capitulum generale potest renuntiare. Nũc vero altius rem propositi dubij indagando, quæritur, vtrum facta in Capitulis authoritate Apostolica cõfirmata ab alijs Capitulis generalibus possint corrigi, & mutari sine authoritate Apostolica ad hoc specialiter obtenta? Pro cuius dubij explicatione notandum est, nullam legem iuris publici pacto priuatorum posse remitti. Leges enim iuris publici bonũ respiciũt commune distinctum à priuato, & nemo ius alterius remittere valet, prout probatur in iure. *k* Et sic nostram doctrinam probãt *l* leges Canonicæ, & ciuiles: & consequenter asserendum est ius publicum vniuersitatis, vel collegii constitutũ per legem superioris non posse per eandem communitatem remitti, prout resoluit *m* communis, ea scilicet, ratione: nam dum princeps legem edit specialem circa communitatem inferiorum, eo ipso se facit rectorem eiusdem communitatis ad effectum conseruandi bonum per illam legem præiẽsum, ac subinde reseruare sibi videtur potestatem rectoris, quoad illum effectum, vt videlicet solus ipse prædictam vniuersitatẽ repræsentet, & solus tale ius possit remittere, non autem inferiores, prout in dicta quæstione nona asseruimus. At contrariũ debemus dicere in legibus, & statutis factis ab vniuersitate, confirmatis tamen authoritate Apostolica. Ipsa enim vniuersitas potest ab huiusmodi statutis propria authoritate recedere, vt statutum factum per Papam de certo numero Canonicorum, de quo in capitulo. Cum accessissent de constitutionib. à quo poterunt Canonici recedere.

k l. 1. & per totum. C. de reb. alien.
l le. ius publicũ. ff. de pact.
m c. si diligẽt. de for. comp. Cõmun. DD. in c. cum accessissent de cõstit. & in ca. dilecta. de constit.

Nec his obstat, quod statutum de certo numero Canonicorum confirmatum per Papam cẽsetur lex Papę, iuxta illud *n* vulgare, quod omnia nostra facimus cuius authoritate facimus. Respõdetur enim, regulam illam habere locum quoad effectum firmitatis, vt videlicet actus à principe cõfirmatus perinde firmus censeatur, ac si fuisset gestus per ipsum principem. Non autem exinde sequitur, quod amittat suam naturam primordialẽ, & confirmatio tanquam quid accessorium eius naturam sequatur, secundum *o* iuris regulam, idque in hac specie intendit *p* Baldus. Ex his sequitur resolutio clara ad id, quod in principio huius articuli proposuimus decidendum, scilicet, quod statutum communitatis inferioris confirmatum per Papam potest remitti per ipsammet communitatem, postea in vnum congregatam. Illa enim confirmatio quantuncũque necessaria sustinet vicem causæ accessoriæ, & non principalis argumento cuiusdam *q* legis & expendit Decius dictum capitulum, cum accessissẽt, vbi Canonici, vt vniuersi poterunt remittere statutum de certo nu

n d. le. 1. C. de veter. iur. enucleand. c. si apostolica de preb. lib. 6.
o c. cũ dilecti cũ fin. de fid instr.
p Bald. in lc. explicito n. 6 & 7. de ver. perm.
q l. omnium c. de test. Decius in d. c. cum accessissent.

mero Canonicorum confirmatum per Papã, quod tamen sine vlla confirmatione valere non poterat, proot aduertit *a* Glossa. Hoc tamen est intelligendum de statutis confirmatis à Papa confirmatione communi, non autem de statutis ab eo confirmatis confirmatione ex certa scientia, aut de plenitudine potestatis prout aduertit doctissimus Syluester. Cõfirmatio enim huiusmodi est concessio de nouo, prout dicunt communiter Doctores.

a Gloss. ibi. v. cõfirmatum.

Et ex his infertur intellectus ad Bullam Sixti Quinti, quæ incipit, etsi communis cura, &c. datã Romæ apud Sanctum Marcũ, sub annolo Piscatoris die vigesima nona Iulij anno millesimo, quingẽtesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio. In qua Bulla duo in genere facit Sixtus Quintus. Primo confirmat statuta facta in Capitulo generali ordinis fratrum Minorum de obseruantia nuncuparorũ in Alma Vrbe, in domo Beatæ Mariæ de Aracœli celebrato pro vtriusq; sexus personis eiusdem factæ familiæ. Secundo in ea Bulla statuit, vt Abbatissæ, vel aliæ præfectæ quotumcuoque monasteriorum Monialium subiorum fratrum curæ commissarum ad summũ triennales sint, & suis officijs elapso triennio perfunctæ 10 quibusuis prouincijs, non per biennium tantum, iuxta decretum in generali Capitulo Parisiensi eiusdem ordinis editũ, sed saltem per triennium integrum à die finitæ sui officij administrationis numerãdum, nullum Abbatissatus, seu præfecturæ monasteriorum, aut aliud officium, nec aliquam potestatem, vel authoritatem in eis obtinere vel exercere possint, debeant. Nec non omnes electiones superiorum, aut officialium per ipsos fratres faciendæ semper fiant per schedulas obsignatas, ita vt suffrag a, seu vota, ac ipsorum eligẽtium nomina omnino sint secreta, & occulta, & nunquam publicentur ac peracto scrutinio schedulæ, & omnia huiusmodi scripta coram omnibus vocalibus illico comburãtur. Hæc Sixtus Quintus. Quorum primum, cum tantum sit per Papam confirmatum potest aliud capitulum generale reuocare, prout regimini ordinis viderint expedire, prout patet ex superioribus: quod ex dicendis articulo sequenti euidentius patebit. Secundum vero cum sit statutum ab ipsomet Pontifice immediate editum ab ipsis fratribus in capitulo generali congregatis, sine particulari Sedis Apostolicæ licentia minime reuocari potest.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generales & Prouinciales possint declarare statuta facta tum capitulo.

Respondeo dicendo, quod *b* Panormitanus & Ioãnes Andreas Bartolus & omnes iurisperiti communiter concludunt, quod non ex quo ipsi generales nõ cõdiderunt ipsas ordinationes, sed totũ capitulum, & ideo recurrendum est ad ipsummet capitulum, aut ad aliud generale. Quod Panorm. limitat, quãdo interpretatio est valde dubia: & ex tali interpretatione quid arduum potest resultare cõtra ius. Secus quando est clara, & inri cõsona: quia tunc generales, & prouinciales possũt interpretari, sicut possunt declarare legem communem & prius legia, prout tenent *c* Innocentius, & Bartolus. Sed pro vitandis scrupulis, quæ in his declarationibus possunt contingere, notandum est, quod Martinus Quintus, & Eugenius Quartus, prout refertur in *d* cõpendio *e* Cistercij, *Cõcesserũt, quod generalis refor*

b Syluest. ver. absolutio. 2. nu. 4.
c Panorm. in c. ex parte de verb. signific. Bar. in l. omnes populi. ff. de iust.
d Innoc. in c. cum speciali de appellat. Bart. in d. l. omnes populi.
e Compen. 1o. Cisterc ij ti. 25 sic nerons en definitio-ti §. 1.

mator, & Capitulum generale huius congregationis pro directione, ac subditorum animarum salute, stabilitateque monasteriorum salutis regulæ substantialibus quæcunque in spiritualibus, & temporalibus circa ipsam regulam, & eius obseruantiam occurrentes ambiguitates, obscuritates et dubia declarandi, dilucidandi, interpretandi, & dispẽsandi, statutaque & ordinationes seu eiusdem definitiones etiam interpretandi, modificandi, dirigendi, & reformandi, mutandi, variandi, tollendi reuocandi, cassandi, & alterandi, necnon noua edendi, condendi, & faciendi plenam, & liberam authoritate Apostolica facultatem, & potestatem habent.

QVAESTIO LXIX.

De consuetudine in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quæ sit consuetudo faciens legem.*
2 *Vtrum consuetudo excuset fratres ab obligatione seruandi præcepta regulæ.*
3 *Vtrum consuetudine possit introduci vt regulares ad aliquid plusquam ad quartam funeralẽ tentẽtur.*
4 *Quare statuta regularia non possunt tollere leges canonicas sicut eas tollit consuetudo legitima.*

ARTICVLVS I.

Quæ sit consuetudo faciens legem.

Respondeo dicendo, quod consuetudo est ius quoddam, scilicet, non scriptum moribus, id est, assiduis actibus constitutum, quo pro lege suscipitur cum deficit lex, prout dicitur In *f* iure, & tradit D. Thomas. Omnes enim respublicæ, vt aduertit quidam *g* iurisconsultus politicè viuentes, non solum legibus scriptis, sed etiam consuetudinibus gubernantur. Vnde in *h* Mesopotamia consuetudo erat prius maritandi filias maiores, quam minores. Et vt consuetudo iusta censeatur, necesse est, vt habeat aliquas conditiones iustificantes.

f c. consuetudo d. 1. D. Tho. in 4. d. 15.
g l. omnes populi. ff. de iust. & iure.
h Gamel. 29.

Prima conditio est, quod sit rationabilis: quia de substantia legis est, quod sit rationabilis, prout dictum est in superioribus. Vnde consuetudo ratione carens non habens vim legis: Quod est certissimũ. Difficultas autem versatur in definiendo, quando consuetudo dicetur rationabilis, & iusta. Ratio dubitandi est: Nam si consuetudo est contra legem, videtur quod non possit dici iusta, & rationabilis. Neque bene potest intellectus percipere, quomodo à principio per actus cõtra legem, & sic illicitos possit licita introduci consuetudo, & iusta. Pro resolutione huius difficultatis aliqua proponam dicta. Primum dictum est, quod consuetudo contra ius diuinum & naturale illicita est, & inualida, & rationabilis. Hoc dictum est certissimum, & fatentur omnes *i* Theologi, & Canonistæ. Ius enim diuinum & naturale immutabile est.

i D. T. 1. 2. q. 97. a. 3. ad 2

Secundum dictum, Consuetudo contra legẽ humanam potest esse rationabilis. Quod probatur: Sicut enim quando lex statuitur fit rationabilis, & postea per aliam legem contrariam rationabiliter contigitur temporum necessitate id postulãte: ita etiam lex a principio rationabilis tractu temporis per consuetudinem contrariam abolentur, id consuetudine sic postulante. Verum est tamen, quod cum nullus propria authoritate possit frangere legem, primi legis iustæ transgressores in ea transgressione peccauerunt: sicot etiam peccauetunt illi, qui antequam esset legitimè præscripta transgressi sunt; vt ei contraue-

trauenientes post legitimam præscriptionem minime peccauerunt seruando in hoc rationabilem cōsuetudinem, vt aduertit *a* Caietanus. Et successores eorum, qui primo legi contrauenerunt non peccauerunt, quia potuerunt existimare quod ex aliqua causa rationabili illa lex non fit recepta, prout tradit *b* Syluester, dicens quod nō obseruantes in principio dictam legem non peccauerunt, quando ex rationabili causa moti sunt. Et vt hoc dictum euidentius pateat, in medium proponā quid Diuus *c* Thomas in proposito dicat. Qui volens declarare, quomodo sine peccato consuetudo humanam legē tollat, dicit, leges humanę in aliquibus casibus deficiūt in quibus, scilicet, eas seruare non expedit bono cōmuni. Vnde possibile est quandoque præter legem agere in casu scilicet, in quo deficit lex, & tamen actus non erit malus. Et cum tales casus multiplicentur propter aliquam hominum mutationem, tunc manifestatur per consuetudinem, quod lex vlterius non est vtilis: sicut etiam manifestatur si lex contraria verbo promulgaretur. Si autem adhuc maneat eadem ratio, propter quam lex prima vtilis erat, non consuetudo legem, sed lex consuetudinem vincit, nisi forte propter hoc solum lex inutilis videatur: quia non est possibilis secundum consuetudinem patriæ, quæ erat vna de conditionibus legis. Difficile enim est consuetudinem multitudinis remoueri. Hæc Diuus Thomas.

a Caie. 1. 2. q. 97. ar. 3.
b Sylu. v. consuetudo. n. 12.
c D. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 3. ad 2.

Sed vlterius dubitatur, quomodo dicatur consuetudo rationabilis ad effectum tollendi legem. Licet enim pro consuetudine antiqua sit præsumptio iuris, vt dicitur in *d* iure pro alia parte attento, quod est contra legem præsumitur iniusta & irrationabilis, eò quod lex sit iusta & rationabilis. De quo dubio agunt Doctores multa in proposito accumulantes.

d l. 2. C. quæ sit longa. consu. ca. fin. ext. de consu.

Pro cuius resolutione dico primo, quod si consuetudo euidenter fuerit mala, & irrationabilis minime est seruanda, cum hæc non sit consuetudo, sed corruptela: prout notum est *e* in iure.

e c. fi. de consu.

Dico secundo, quod quando non constat clarè de consuetudinis iniustitia, præsumitur, quod sit rationabilis, & ad hunc sensum dicitur in *f* iure Canonico, & Ciuili ipsam tollere legem, & tradunt Diuus Thomas Bartolus & Baldus. Et ratio est: Nam id, quod ab omnibus fit, rectè fieri præsumitur. Et ait idem *g* Baldus, quod semper præsumitur quod ab aliqua iusta causa emanauit.

f l. venditor. §. si constat. ff. commu. præd. l. de quibus ff. de leg. c. 2. & c. vlt. de consuet. D. Th. 1. 2. q. 97. a. 3. Bart. in l. 2. n. 3. C. quæ sit lōg. cōsuet. Bal. in c. cum venissent, de fi. qui mit. in pos.
g Bald. in d. l. de quibus col. 12.

Secunda conditio, vt consuetudo legem tollens sit rationabilis, est quod sit legitime introducta, & præscripta. In qua conditione etsi omnes conueniant, cum iure sit expressa, magna tamen est varietas inter iurisperitos, quando dicatur consuetudo legitime introducta, & præscripta, ponentes in huius dubij explicatione aliqua requisita, vt constat ex traditis à *h* Bartolo, & Abbate. Quorum principalia in præsentiarum referam.

h Bart. in l. 2. nu. 12. quæ sit lōg. cōsuet. Abb. in c. fi. de cōsuet.

Primum requisitum est, quod actus, per quos introducta fuit consuetudo fiant eo animo, ac si lege præcipiente fierent. In multis enim religionibus officium Dominæ nostræ recitatur consuetudine antiqua, non per viam obligationis, sed deuotionis, quæ consuetudo non obligat, neque facit legem. At si consuetudine per viam obligationis, & non deuotionis diceretur, legis vim certe haberet vt colligitur ex multis *i* iuribus.

i l. 1. §. Iulianus. vers. & l. fin. ff. de itin. act. priuat. l. si ff. quemad. seru. amit.

Secundum requisitum est, quod consuetudo actibus continuatis sit frequentata: quod apud omnes receptissimum est. At dubitatur, quot actus sint necessarij. Ad quod respondet *k* Panormitanus, distinguendo, quod si actus vnus habet causam successiuam, & continuationem temporis habilis ad consuetudinem inducendam sufficit, & consuetudo inducitur, vt patet in *l* iure. Vt si beneficium seculare consertur regulari & ab eo possidetur spatio quadraginta annorum, efficitur regulare, licet vnica interuenerit collatio: & idem si ædificetur pons in publico, & haberet causam successiuam per dictum tempus. Et ratio potest esse: quia ibi actus est vnus ratione rei factæ: quæ est vna, sed est saltē virtualiter multiplex propter temporis diuturnitatem, in qua possent esse multiplices, & de facto fuot cum non continuè artifices operentur. Duo autem actus secundum aliquos sufficiunt ad consuetudinem inducendam. At ego existimo, quod ad hoc determinandum, ad arbitrium boni viri est recurrendum. Qui debet aduertere, quod sicut ad acquirendum ius itineris per aliquem locum priuatū, plusquam triginta actus requiruntur, vt inquit quidam iuris *m* consultus, ita multo plures requirentur ad formandam consuetudinem contra legem.

k Panorm. in c. fin. de consu.
l c. cum de beneſ. de præb. lib. 6.
m l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuque. priuat.

Tertium requisitum est, vt tali consuetudine certo temporis spatio vtatur. Quod autem temporis spatium sit necessarium, varietas est maxima. Quidam enim decem annorum spatium requirunt. Alij autem quadraginta, quos sequitur *n* Nauarrus. Alij autem aiunt quod ad introducendam consuetudinem, quæ contra legem est, decem annorum spatium postulatur, quos sequitur *o* Couarruuias. Et hanc opinionem videtur lex quædam partitarum approbare.

n Nau. in ma. c. 21. nu. 13.
o Couar. li. 1. var. c. 17. nu. 8. vers. quando l. 1. tit. 2. pag. 1.

Quartum requisitum est, quod personæ actus cōsuetudinem introducentes per frequentationem ad introducendam consuetudinem habeant authoritatem, vnde pueri, mulieres, furiosi, & huiusmodi non computantur, quia legem condere nō possunt, vide *p* Panormitanum alia proponentem.

p Panorm. in c. fin. de cōsue.

ARTICVLVS II.

Vtrum consuetudo excuset fratres ab obseruatione præceptorum regulæ.

RESpondeo dicendo, quod in hoc articulo non agimus de præceptis regulæ essentialibus; scilicet, de obedientia, paupertate, & castitate. Nulla enim consuetudo potest ab his religiosos eximere. Primo quia non potest esse rationabilis. Secundo, quia hæc voto solenni promittuntur quod cum ius diuinum concernant, minime à consuetudine potest alterari. Vnde ait *q* Baldus, quod non valet consuetudo introducere vt religiosi possint testari, cum hoc sit contra votum paupertatis. Et propterea ait *r* Nauar. nullam putare esse in aliqua religione consuetudinem hoc introducentem: & si forte in aliquibus fuerit introducta, debet intelligi eo modo, quo Papa potest concedere licentiam testandi non faciendo contra votum paupertatis, v. g. disponendo de vsu bonorum illorum nomine Sedis Apostolicæ. Disputatio ergo est circa alia præcepta, circa quæ licet nemo neget consuetudinem rationabilem & præscriptam habere eandem vim, quā habet super alias leges & præcepta Ecclesiastica: verum non timent aliqui affirmare, quod vix consuetudo potest ita mittere radices, vt tollat omnino obligationem rigorosam, ad quam religiosi ratione status tenentur. Consuetudo enim, aiunt, semper tacito, aut interpretatiuo consensu legislatoris introducitur. Et in huiusmodi regulæ obseruantia non sufficit consensus generalium, & prouincialium, cum ipsimet

q Bal. in l. fi. C. vnde legit.
r Nau. in c. non dicatis n. 76.

ipsimet sint subditi & regulæ subiecti: sed solú sufficit tacitus consensus Papæ, aut protectoris religionum. Et huius taciti & interpretatiui consensus vix possumus habere aliquam moralem certitudinem, cum. Summus Pontifex harum relaxationum aliquam notitiam non habeat. Imo in contrarium est præsumptio: siquidem sæpe sæpius per suas cōstitutiones intendit religiones reformare. Verum est tamen, quod licet consuetudo non possit tollere huiusmodi præceptorum obligationem ipsa tamen potest interpretari regulam circa eius præcepta. Primo quia præcepta regulæ recipiunt interpretationem. Secundo, quia licet præcepta regulæ obligent de iure diuino, vt secundum aliquos obligant præcepta regulæ patris nostri Francisci ratione voti impliciti, & per consequens minime per consuetudinem tolli possint; possunt tamen per eandem consuetudinem declarari, pro vt constat ex traditis à *a* Couarruuias dicente, quod licet dispensatio non sit licita in his, quæ ius diuinum concernunt, declaratio tamen minime repudiatur. Tertio probatur ex quadam communi *b* Canonistarum Doctrina dicētium, quod sufficit consuetudo dum non fuerit improbata ad excusandum à peccato, etiā si sit in materia vbi consuetudo minime potest esse valida. Et sic licet in iure reprobetur vnius ciuitatis mos, vbi præferebatur matrimonium secundum consummatum matrimonio primo rato, excusatur tamen, et vt iniusta non condemnatur consuetudo ipsa in ea ciuitate vsitata. Et id ipsum colligitur ex celebri Doctrina *c* Bartoli dicentis excusari à peccato, & à pœnis facientes contractum vsurarium existimantes, esse firmum & validum. Et doctissimus *d* Nauarrus supradictam Doctrinam apertissime amplectitur, dicens *peccare mortaliter qui ingreditur & profitetur religionem aliquam, in qua non seruatur præcepta, quæ in eius regulam comprehendūtur. Quod quidem ait verum est, quoad essentialia vota, non autem quoad accidentarias obseruationes, quæ sunt iam sublatæ, vel mitigatæ Apostolicis priuilegijs veris, vel tempore immemoriali præscriptis, vel ex licentia tacita, vel expressa proprij prælati ad hoc facultatē habentis, vel ex consuetudine; quæ licet non sit in* ... *moralis, est tamen adeo rationabilis & tot annorū adeoque vetus, & antiqua, quæ ad ita emolliendas prædictas obseruationes, sufficeret quoad quas obseruationes rectè poteris defendi opinio Panormitani in capitulo, super eo de regularibus & capitulo. Deus qui, de vita & honestate clericorum, quem Maior in quarta distinctione*, trigesima octaua, quæstione vigesima licentiosius liberiusq; quā par erat carpsit, cum constet etiam Cardinalē Florentinū in capitulo, cum ad monasterium, de statu monachorum, & post eū multos alios, in quibus sunt Felinus in capitulo, nā concupiscentiam, columna secunda, de constitutionibus, & Aufrerius decisione Tholosana; quadringētesima quadragesima octaua. Imo & Diuum Antoninū tertia parte, titulo decimo sexto, capite primo. §. vndecimo & duodecimo, idē tenuisse. Cumque constet totius orbis Christiani maximā partem id obseruare ipso Summo Pontifice id sciente & tolerante, & consequenter ipsum aliqualiter dispensare iuxta Glossam singularem in capitulo, quocirca, de consanguinitate, quamuis capitulum istud, cuius est illa Glossa nō probat id, quod illa dicit, seu aliud singularius, vt in capitulo, si quis autem, à numero sexagesimo septimo ad septuagesimum quintum, de pœnitentijs distinctione septima diximus. Hæc Nauarrus. Ex quibus cōstat, quod nō est cur scrupulis agitentur religiosi videntes consuetudine tolerata obseruationes accidētarias, & præcepta accidentalia nō eo rigore executioni mandari, quo mandantur in eorum regulis, etiamsi dicta præcepta ad mortale obligent, vt obligant in ordine Minorum. De earum enim mitigatione sunt certi Summi Pontifices, præcipue in partibus Vltramontanis, imo etiā in partibus Cismontanis. Vnde quando constitutiones rigorosas expediunt quibus religiosos reformare prætendunt has respectu aliquarum regularium obseruationum, non autem omniū expediunt, cum sciant tam difficile esse religiones reformare in totū, sicut est difficile mare magnum & spatiosum per angustum fluuium compellere intrare, prout refert Doctissimus *e* Nauarrus Illustrissimum dominum Cardinalem Caietanum rescripsisse cuidam prouinciali ordinis Prædicatorum. Non tamen ex hoc inferant religiosi ordinis Minorū quod absolute possunt equitare & camisias portare, cum consuetudo hoc admittat. Nam hæc consuetudo si in aliquibus viget, est quia ad id propter occultas necessitates habent à suis prælatis facultatem. Et sæpe in nostra religione Minorum in comitijs generalibus & prouincialibus fiunt constitutiones ea expresse prohibentes, quæ prohibitiones consuetudinem interrumpunt, ne scilicet, nomen veræ consuetudinis sortiatur, cum debeat esse præscripta, iuxta tradita in *f* iure. Et idem est in omnibus alijs religionibus, vbi ad obseruationem præceptorum regulæ, & obseruationum regularium pœnæ in constitutionibus fulminantur contra transgressores. Ex ipsis enim constitutionibus a prælatis factis colligitur voluntas expressa prælatorum, quod scilicet volūt omnes, quascunque consuetudines (quæ potius dici debent corruptelæ) eneruare, vt viribus carentes minime possint obseruantiæ regulari præiudicare.

a Couar. in 4. in 2. p. c. 6. §. 9. nu. 2.

b Doctores in cap. fin. extra de sponsa. duorum.

c Bartol. in l. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonē ff. de ad. edicto.

d Na. in ma. c. 12. in 60.

e Nauar. in c. nullam. 18. q. 2. nu. 36.

f c. fin. extra. eod. tit.

ARTICVLVS III.

Vtrùm consuetudine possit introduci, vt regulares ad aliquid plusquam ad quartam funeralem teneantur.

RESpondeo dicendo, quod *g* Clemens Quintus concessit fratribus ordinum Prædicatorum, & Minorum, vt non plusquam ad quartam funeralem soluendam Ecclesiæ parochiali teneantur, prout dictum est in superioribus, 10 quæstione de canonica portione & tollit ipse Summus Pontifex pacta, & consuetudines in contrarium. Vnde videtur dicendum, quod etiamsi in aliqua Ecclesia horum ordinum à tempore immemorabili certa ex funeralibus & ex relictis obuentionibus pro portione, seu canonica parochiali à quibusdam regularibus solui solita, semper fuerit ad ipsa minime teneantur. Hoc tamen non obstante dubio proposito sequentibus dictis respondetur. Et dico primo, quod in religiosis ordinum D. Augustini & Carmelitarum, & aliarum religionem à Prædicatoribus & Minoribus secundum ius commune non habet locum decisio Clem. Dudum, prout ibi vult glossa, *h* quam sequitur ibi Cardinalis *i* Lappus, & idem sentit Geminianus. Et ex litera ipsius Clementinæ satis constat ibi, vt dictorum ordinū fratres. Illa enim dictio, dictorum, præfatorum, & similes dictiones relationem faciunt ad specificata cum suis qualitatibus prout notat Bartolus, *K* Aretinus, & Ruinus. Et sic religiosi à Prædicatoribus, & Minoribus tenentur ratione dictæ consuetudinis ad solutionem dictæ quantitatis vltra quartam: cum in dicta Clementina minime comprehendantur. Et sic non pos-

g Clem. dudū. §. vero de sepultur.

h Gloss. in d. Cle. dudum.

i Card. in d. l. Cle. dud. q. 8. Lap. d. canon. portio nu. 66. Gem. cons. 22.

K Bar. in l. ... §. eum, qui. n. 2. ff. de postu. & in l. inter stipulantem. § vlt. num. 4. ff. de leg. 1. Aret. consi. 20. col. 1. vers. reb. Rui. consi. 89. nu. 9. li. 2.

possunt iuuari à verbis ipsiusmet Clementinæ pacta, & consuetudines in contrarium reuocantis, præsertim cum dicta verba recte intellecta minime in hoc casu Prædicatoribus, & Minoribus patrocinentur, prout ex sequenti dicto satis patebit.

Secundo dico, quod religiosi ordinum Prædicatorum, & Minorum, secundum terminos dictæ Clementinæ possunt obligari ad quantitatem, de qua in articulo quæstionis. Nec obstat dicta Clementina. Pro eius enim explicatione considerat Quintilianus Mandosius, *a* quod ante extrauagantem super cathedram, bonæ memoriæ Bonifacij Octaui, & præallegatam Clementinam. Dudum. Clemens *b* Tertius diuersitatibus opinionum occurrere volens, statuit in quantitate canonicæ parochiali ecclesiæ debitæ, an debeat esse tertia, an quarta, an dimidia stari debere loci consuetudini: superuenit postea dicta constitutio Bonifacij VIII. ac Clementis V. constitutio eam innouans. Quæ tanquam correctoria iuris antiqui, & à iure communi exhorbitans in quantum fratribus præfatis fauet restringenda venit, prout colligitur ex glossa *c* in dicta Clementina Cardinali Vitali, & Petro de Vualdis. Vnde licet statuerit vt ad solam quartam funeralem tenerentur derogando conuentiones, & consuetudines in contrarium declarando, an deroget consuetudines præteritas, an futuras. Attamen debemus intelligere, & explicare, quod loquitur solum de consuetudinibus præteritis, non autem de futuris, iuxta doctrinam glossæ communiter receptam, secundum Romanum, & Vitalem. Et tanto magis id procedit, prout ait glossa, quando consuetudo non est Ecclesijs onerosa. Hanc opinionem tenet Bartolus *d* & Anchatranus dicentes, non esse verũ quod si canon reprobat consuetudinem non possit illa postea innouari. Idem voluerunt Imola, & Paulus de Castro. Et quod illa Clementina, Dudum, non tollat consuetudines futuras sed præteritas dũtaxat affirmat ibi Cardinalis, *e* & Vitalis, & concludit in casu nostro, Ioannes de Castelio. Clementina enim solum prohibet consuetudines, & conuentiones iam factas, sed nouas fieri non impedit.

a Mando. cõs. 96. nu. 4.
b c. certificari. de sepult.

c Glos. in d. §. verum. ver. de iure, & ibi Card. q. 7. nu. 7. Vita. n. 36. Vual. in trac. de cano. parochia. c. 5. q. 2. nu. 24 glos. in Cle. statutum ver. consuetudine de elect. Roma. singulari. 80. & Vit. nu. 51.
d Bar. in l. cũ Hos populos. q. 3. de sacros. eccles. q. 3. post numerum 23. Anchar. consi. 208. nu. 2. Castren. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. ff. de legat. 1. Cur. Iun. cõsi. 173. nu. 7.
e Card. in d. Clem. q. 8. nu. 4. q. 2. Vital. nu. 4. Cast. in tracta. cano. portio nu. 66.

ARTICVLVS IV.

Quare statuta regularia non possunt tollere leges canonicas sicut eas tollit consuetudo legitima.

RESpondeo dicendo, magnam esse differẽtiam inter leges Imperiales, & leges Canonicas. Leges enim Imperiales tendunt in bonum publicum, & vtilitatem priuatorum. Vnde si populus vult sibi præiudicare condendo legem, Imperator non curabit, quia potest populus in hoc fauori suo renunciare, prout dicitur in iure. *f* Item quia mores hominum sunt diuersi, ideo voluit Imperator, vt quisquis populus possit facere contra legem, non tamẽ contra honestatem, neque contra Principis reseruata, sed in præiudicium eorum dumtaxat, prout notat Bartolus *g* per textum ibi. Sed ius canonicũ principaliter intendit dirigere homines in Deum, & venit ad bonum publicum ecclesiasticum: vnde statutum contra editum ab inferioribus præsumitur temerarium, & ambitiosum, & fini æterno contrarium. Vnde noluit Papa dare potestatem statuendi contra Canones: consuetudo tamen contra Canones toleratur, quia consurgit ex tacito consensu, nec præsumitur ambitio tanta, prout dictum est in superioribus. Aduertendum tamen, quod Bartolus *h* dicit vnum singulare, quod ex causa vrgenti, & verosimiliter non præuisa à canone fieri potest statutum contra canonem. Hoc enim statutum licet sit contra literalem, & grammaticalem sensum ipsius canonis, non tamen est cõtra mentem ipsius Legislatoris. Et pro hoc singulari dicto facit cuiusdam iurisconsulti determinatio, *i* vbi dicitur, quod si dedi mandatum speciale alicui, vt seruum manumittat, certe potest procurator generalis domini ex noua causa non considerata per dominum interdicere procuratori speciali, ne manumittat veniendo contra mandatum speciale domini. Et ita in proposito est philosophandum. Et per hoc dictum, & illam Iuriscõsulti determinationem ait Doctissimus *K* Syluester menti esse tenendũ hoc singulare, quod ex noua causa potest legatus generalis prohibere delegato Papæ speciali, ne procedat in causa sibi commissa, quanquam in illa causa delegatus specialis dicatur maior generali, vt in *l* iure est determinatum. At ait hoc admitti ex noua causa non considerata per Papam. Ex his infertur ad regulares, quod si minister generalis in ordine Minorum committat alicui patri negotium quoddam speciale per agendum non obstante quod in familia vbi executioni mandatur, adsit commissarius generalis cum plenitudine potestatis, potest nihilominus ipse commissarius generalis ex noua causa non considerata per ministrum generalem impedire ipsum commissarium speciale, ne supradictum negotium exequatur. Et de similibus simile erit iudicium, iuxta cuiuslibet religionis regimen.

f c. ad Apostolicam, de regular.
g Bar. in l. omnes pop. ff. de iust.
h Bartol. vbi supra.
i l. si hominẽ in ff. mãdati.
K Syl. tit. consuetudo. n. 16.
l ca. studuisti de officio delegati.

QVAESTIO LXX.

De custodibus in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 QVi sint custodes in ordine Minorum.
2 Vtrum custodes sint vere prælati.
3 An custodes possint visitare conuentus sibi commissos.
4 Vtrum custodes possint celebrare custodiale capitulum.
5 Quomodo sint eligendi custodes.
6 Quantum durat officium custodiatus.

ARTICVLVS I.

Qui sint custodes in ordine Minorum.

REspondeo dicendo, quod in regula patris *m* nostri Francisci custodes cõstituuntur. Et vt melius possimus deprehendere huius officij, & prælaturæ institutionem, est aduertendum, quod hoc nomen custos, & hoc nomen, custodia, sumuntur dupliciter. Primo modo sumuntur generaliter: secundo specialiter, & proprie. Hoc nomen custos, generaliter sumptum conuenit generali ministro, vt constat, in capite octauo nostræ regulæ, vbi subditur, quod quando generalis sit deponendus, possint electores alium sibi eligere in custodem: quo loco per custodem, omnes regulæ interpretes intelligunt ministrum generalem. Item nomen, custos, sumitur pro prouinciali ministro, vt constat in eodem capite octauo, in quo dicitur, quod post capitulum Pentecostes ministri, &

m c. 4. & 8.

& custodes possint singuli si voluerint eodem anno in suis custodijs semel fratres suos ad capitulũ conuocare. In quo loco per custodes intelligũt omnes interpretes prouinciales, & per custodiam intelligunt prouinciam. Atque adeo in hoc loco custos & prouincialis sunt nomina synonyma. Rursus sumitur nomen, custos, pro guardianis, vt constat ex quarto capitulo regulæ, quod ministri, & custodes solicitam curam gerant pro necessitatibus infirmorum & alijs fratribus induendis. In quo loco per custodem ante declarationem Nicolai Tertij guardianum intelligimus, vt notant quatuor magistri, & omnes regulæ interpretes, præsertim Corduba in eodem quarto capite. Ecce tres vsurpationes huius nominis custos quando sumitur generaliter. Quando vero sumitur hoc nomen custos specialiter, & proprie supponit pro prælato quodam ordinario distincto à generali prouinciali, & guardiano, vt constat ex capite octauo nostræ regulæ, in quo dicitur, quod ministri, & custodes sunt qui debent eligere & deponere generalem. In quo per custodes intelligimus prælatos, qui præsunt certis Guardianis, & subduntur Prouincialibus, qui nimirum custodes appellantur. Hi custodes duo officia & munera habent ex regula. Primum pertinet ad potestatem iurisdictionis. Nam cum sint veri prælati habent curam animarum, & ideo omnes guardiani, & subditi existentes in custodia tenentur obedire custodi, iuxta præceptum Seraphici patris in regula docentis, capite decimo. Firmiter præcipio eis, vt obediãt suis ministris. In quo loco per ministros, non solum intelligit generales, & prouinciales, sed guardianos, & custodes, vt omnes interpretes notant. Secundum munus & officium custodum pertinet ad potestatem actiuam eligendi, & deponendi ministrum generalem, vt constat in regula Seraphici Patris nostri Francisci.

Aduertendum rursus, quod olim in vna prouincia erant plures custodes, & custodiæ, atque adeo omnes custodes quotquot erant in vna prouincia secundum regulam ad comitia generalia petebant cum suo ministro prouinciali, ac singuli suffragia sua ferebant in electione, & institutione generalis ministri. Verum ad euitandos magnos sumptus, & alia incommoda propellenda cautum fuit authoritate Nicolai Quarti, prout habetur in libro monumentorum *a* ordinum, in prima & secunda impressione, vt cum electio generalis ministri fuerit facienda custodes voluntarie prouinciæ vnum, ex se ipsis constituant, ac ei suas vices committant ipsumque ad locum in quo electio eadem fuerit celebranda transmittant. Et quod is qui sic ab ipsis custodibus constitutus extiterit, vnam vocem, dumtaxat pro se, & ex omnibus intelligatur habere, ac pro vna voce tantummodo ab alijs admittatur. Hoc autem voluit ita obseruari, etiamsi custodes alicuius prouinciæ sint præsentes in huiusmodi generali capitulo, vbi electio generalis debeat celebrari. Et ab hoc tempore custos custodum appellatus fuit is, qui pro se, & pro alijs custodibus vnius prouinciæ vocem habeat in capitulo generali.

a tit. Imp. fo. 31. in 2. f. 32. concess. 33.

Aduertendum insuper, quod sigillum ordinis, & veri ministri, & custodes, quos Seraphicus pater instituerat in sua regula perseuerarunt inter fratres Minores conuentuales (qui etiam fratres Minores de communitate appellantur) vsque ad tempus Leonis Decimi. Fratres vero Minores reformati qui de familia vulgo vocabantur à Concilio Constantien si vocati sunt fratres Minores regularis obseruantiæ. Et per prædictum Concilium, & Eugenium Quartum concessum fuit eisdem obseruantibus, vt ex se ipsis haberent vicarios prouinciales, & generales, qui sua comitia celebrarent, & ideo statutis temporibus vicarij prouinciales celebrabant comitia prouincialia, atque ex quolibet conuentu conueniebant guardianus, & vnus discretus. Ex omnibus vero vocalibus, & discretis eligebatur vnus, qui discretus discretorum vocabatur: qui nomine discretorum prouinciæ haberet vocem in capitulo generali proxime celebrando in electione vicarij generalis. His constitutis anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo, idem Leo Decimus statuit, & decreuit, vt sigillum ordinis, & nomina prælatorum vera & propria, quæ Seraphicus pater instituit, essent omnino inter obseruantes fratres. Et ideo voluit, quod vicarij prouinciales, & generales obseruantiæ essent veri ministri prouinciales & ministri generales, atque discreti discretorum mitten di ad capitulum generale ab eo die essent, & vocarentur vere custodes; eo fine, vt sicut sigillum ordinis, ita quoque verus ministeriatus, & custodiatus in regula Seraphici patris institutus esset omnino inter Minores fratres regularis obseruantiæ, prout habetur in libro Supplementum ordinum. *b*

b Supp. fo. 29. conc. 94.

ARTICVLVS II.

Vtrum Custodes sint vere prælati.

Respondeo dicendo, quod in prouincijs obseruantiæ, in quibus nulla est custodia, sed eligun tur custodes, vt sint vocales in capitulo generali proxime celebrando quantum ad actum exercitium non sunt vere prælati, quia nullam habent iurisdictionem actualem, cum nulla si actualis custo dia, cui acto præsint. Verum in actu signato sunt vere prælati: quia habent iurisdictionem habitualem. Si vero roges, quid est habere prælaturam in actu signato, & habere iurisdictionem habitualem. Dico nihil aliud esse, nisi habere iam in se dispositionem, & titulum sufficientem, sine vlteriori prouisione, & institutione ad gubernãdas oues, in casu, quo in dicta prouincia aliqua custodia instituatur. De qua re est exemplum in Episcopis titularibus; qui quamuis non habeant iurisdictionem actualem, habent tamen habitualem. Ad hunc sensum, quia si contingat, quod infideles suorum Episcoporum conuertantur ad fidem ipso facto habent iurisdictionem actualem in ipsis. Aliud exemplum proponitur in Summo Pontifice: qui actu non habet iurisdictionem in infideles, sed habitu tantum qui si conuertantur ad fidem statim habet plenitudinem potestatis in ipsos, suamque iurisdictionem in eos potest exercere. Eodem modo philosophandum est de custodibus, qui modo in nostra obseruantia eliguntur. Ij enim, licet iurisdictionem actualem non habeant, habent tamen habitualem, quia si custodia erigatur, eo ipso habebunt actualem iurisdictionem in ipsam. His suppositis & declaratis, colligitur, qua ratione ipsi custodes sint vere prælati, habentes iurisdictionem habitualem in partibus, vbi non adest custodia. Ex quibus colligitur etiam, qua ratione custodes custodũ nuncupantur, & sunt discreti, & patres prouinciæ, vt qua cõstituuntur custodes, prout habetur in cõstitutionibus generalib. Toletanis capite septimo, titulo de discretorũ electione. Cum enim custodes sint vere prælati, nimirum, si inter patres prouinciæ numerẽtur. Infertur, etiam, quod licet illegitimi fratres possint eligi discreti ad capitulum Prouinciale, cum huiusmodi officiũ, non sit prælatio, nec dignitas, ą illegitimis prohibẽtur conferri, nõ possunt tamẽ eligi discreti

di-

discretorum ad capitulum Generale, cum huiusmodi officiom fit prælatio, prout in quæstione de Abbatibus quoad legitimationem satis diximus. Quarto infertur, quod licet illi, qui descendunt ex genere maculato, in religione Minorum de obseruantia possint eligi discreti ad capitulum prouinciale; non tamen possunt eligi discreti discretorum ad capitulum generale; cum huiusmodi officium sit prælatio. Et iuxta constitutionem Pauli Quarti confirmatam per Gregorium Decimum tertium prælati esse non possunt secundum ea, quæ late declarata sunt supra in quæstione de Abbatibus, quoad genus. Quantum autem de authoritatem, & potestatem ipsorum custodum vltra prædictam, quam habent à regula, dico quod tanta erit, quanta eis ministri prouinciales, vel generales, vel constitutiones, vel Summi Pontifices conferre voluerint: vnde standum est illorum dispositionibus, vel laudabili in hoc consuetudini. Et hinc est, prout refert Capuccinus in additionibus ad Compendium Mendicantium, titulo Custodes, in fine, quod in aliquibus prouinciis custodes habent plus, & in aliquibus aliis minus authoritatis in visitandis, & prouidendis eorum custodiis. Et hinc etiam est, quod custodes fratrum reformatorum de obseruantia, & conuentualium habent tantam authoritatem: quia eis à Summis Pontificibus, vel à capitulo generali est collata, vt est videre in constitutione Quadragesima prima Clementis Septimi, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo emanata: quæ incipit: *In suprema militantis*, &c. Et in constitutione quinquagesima sexta, quæ incipit: *Cum illius* à Gregorio Decimo tertio, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono expedita, prout refert idem Capuccinus.

ARTICVLVS III.

An custodes possint visitare conuentus sibi commissos, sicut prouinciales.

Respondeo dicendo, quod sic; quia id non est eis prohibitum; imo expresse iure præceptū. Nam cum sint prælati ad modum Episcoporum quoad iurisdictionem iure Diuino humano, & naturali tenentur visitare, vt probant Diuus Thomas, a & eius commentator Caietanus, & Corduba. Nec obstat dicere, quod in regula dicitur, *Fratres qui sunt ministri, visitent*. Ex quibus verbis videtur concludi, quod actus visitandi non congruit custodibus, sed tantum ministris. Nam ad hoc respondetur primo, quod prædicta verba non sunt præceptiua, neque inhibitoria, vt omnes interpretes teste Corduba b dicunt asserentes, quod ex vi regulæ non tenentur ministri visitare: quia prædicta verba solum habent oim admonitionis. Secundo respondetur, quod in casu, quo prædicta uerba habeant uim præcepti sub nomine ministri comprehenduntur custodes: quia fuerunt prælati habentes iurisdictionem non localem, sed Episcopalem ut egregie notant Bartholomæus de Pisa, & Hugo de Sancto Victore in supradictis uerbis.

a D.Thom. 2. 2. q. 82 ar. 2. & ibi. Caie. Corduh. sup. regula. ca. 10.

b Corduh. vbi su q. 2

ARTICVLVS IV.

Vtrum custodes possint celebrare custodiale capitulum.

Respondeo dicendo, quod sic, dummodo non sit capitulum, in quo eligendus sit custos. Nam in eo casu ad ministrum Prouincialem pertinet tale capitulum celebrare, vt constat ex consuetudine. Si vero non sit in eo capitulo eligendus custos, sed tantum agendum de reliquis negotiis ad custodiam spectantibus poterunt quidem tale capitulum celebrare, vt ex regula Beati Patris nostri Francisci aperte colligitur. In qua dicitur. *Post capitulum vero Pentecostes ministri, & custodes possint singuli si voluerint, & eis expedire videbitur eodē anno suis custodiis semel fratres suos ad capitulum conuocare.* Vbi ponderanda sunt verba, possunt singuli, si voluerint: nam ex eis constat, non solum prouinciales: sed etiam custodes posse capitulum celebrare. Notandum est etiam, hoc nomen custodia in prædictis verbis. Nam non solum in hoc loco significat districtum, in quo præest custos, sed etiam significat prouinciam. Aduertendum tamen quod in prædicto capitulo non possunt institui cōfessores, neque prædicatores, neque Guardiani, nisi ad id concedatur facultas Apostolica; quia hæc omnia pertinent ad prouinciales, & diffinitores in capitulo prouinciali congregatos.

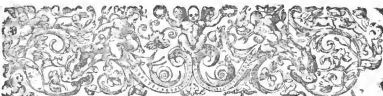
ARTICVLVS V.

Quomodo sint eligendi custodes.

Respondeo dicendo, quod quantum attinet ad electionem custodum ad capitulum generale mittendorum satis decretum est in constitutionibus generalibus Toletanis, c quæ sunt seruandæ cum authoritate Apostolica sint confirmatæ.

c Consti. Tolet. cap. 7. de electio. 11. de custodi. ad capitulum generale.

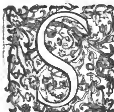
Sed dubitabit quispiam, an si per mortem vel longam absentiam vacauerit custodiatus, an in tali casu possint prouinciales & discreti extra congregationem habentem vicem capituli, alium eligere custodem? Et respondetur affirmatiue. Nam in ipsis constitutionibus Toletanis determinatur, quod si extra capitulum contingat, quod prædictus custos impeditus sit quo minus ad capitulum generale accedere possit, ipso facto sit a prædicto officio absolutus, & alius eligatur a Prouinciali, & discretis prouinciæ. Et certe vocatio per impedimentum eundi, comprehendit euidenter vacationem per mortem, & absentiam. Præsertim cum intentio supradictæ constitutionis sit prouidere in casu cuiuscunque vacationis, neque potest negari mortuum, & legitime absentem, legitime etiam impeditum, vt ipso iure custodiatus vacare dicatur. Verum si quispiam non sit impeditus, quia habet integram valetudinem, & vellet libere renunciare, existimo, quod eo casu non habent Prouinciales, & discreti authoritatem eligendi, quia nullo modo custos electus est impeditus. Ille autem erit impeditus, qui actu habet ægritudinem vel qui iudicio medicorum ex longe, itinere periculum vitæ, aut grauis infirmitatis non euaderet. Quare semper consulerem, vt testimonium authenticum medicorum præsentet is qui habet impedimentum, vt ad alium custodem eligendum ministri, & discreti procedere queant. Similiter dicetur impeditus, qui aliqui negotio magni ponderis & publicæ vtilitatis est addictus, a quo diuerti non potest sine nocumento notabili, vt si custos esset iam in principis obsequia destinatus. Et de similibus idem erit iudicium.

AVISENSIS MILITIÆ PRIMORDIA.

Dominus Frater Franciſcus de Auelar, perpetuus ſacrorum antiſtes apud ampliſſimum militarem ordinem (vocant de Auis) necnon à Regis conſilijs, Religioſiſſimo cœnobitæ, viroque doctiſſimo, Fratri Emanueli Roderico Luſitano, de Franciſcana familia Prouinciæ Sancti Iacobi.
S. P. D.

IGNIFICAVERAS, Pater optime, talem tuis humeris impoſitam eſſe à Prælatis prouinciam, vt priuilegia ex omnibus religioſis ordinibus exacta in compendia redigeres, redactaque foras dares, tuæque induſtriæ eſſe votis militarium ordinum priuilegia non dimiſſa facere. Eo quòd adeo tuæ vigilantiæ Benedictinæ Militiæ apud Auiſum in Luſitania fundatæ primordia liquido cognita non forent, non vulgariter à me contendiſti, vt ipſius ſcaturientis originem perſcrutarer, perſcrutatamque ad te mitterem, nec non confirmationis diplomata, bullis ſtabilita, & Sedis Apoſtolicæ acceptionem, atque alia communionis priuilegia mitterem. Non equidem miror ſi tua diligentia principia tam illuſtris equitatus non facilis inuenerit, cum ipſius chartophilacium, quo cuſtodiuntur annales, potius pandatur lucro cõmendatario inſeruiendi cauſa, quam vt indagarentur occulta monumenta, vnde tot tamque præclara facta ordinis ampliſsimi ſcaturierint. Cum aliquando iſta vetera monumenta circumuoluerem, & me quærentem tæderet tantæ obliuionis inter religioſos huius conuentos parietes, quibus ab hinc vno de viginti annis præſum, tæderet, inquàm, & puderet meditantem, quam fuerit friuola noſtra ætate, quàm iacuerit conſternata, quam obiecta Militiæ nobiliſsimæ origo, a qua origine iam ſunt pluſquam quadringenti anni. Attamen inter legendum obiter notaui, & quæ priuilegia, quæ pendentibus diplomata bullis, quales quantæque eſſent donationes in ſcrinio repertæ, quamuis in ſcrinio diſ-

ſipato, & eneruato, vel librariorum incuria, vel vt potius dicam, liuidoſorum horum hominum affectu. Qui adeo hanc iuriſdictionem oderunt, vt & diplomata bullis condecorata, & compoſitiones admodum neceſſarias tenaci temeritate vſurpauerint. Aliqua non vulgaria ex hac obliuione deprompta palam feci, quæ tuo ſtylo arridere poterunt, & ex parte ſatisfacio illo ſtudio, quod diu noctuque flagro, ſi voluentibus anni (Deo dante) tam præclara religionis primordia in priſtinos dignitatis honores iterum reuiuiſcant. Reuiuiſcat inquam, ille ordo, cuius excellentia, cuius nobilitas, cuius priuilegia, ita funditus labuntur, vt extremam ruinam iam iam minitari videantur, ô tempora, ô mores Commendatarij fortunarum incremento in dies ſingulos exuberant, creſcentibus redditibus, diuitijs affluunt, contra verò Auiſenſis huius Militiæ conuentus, atque ipſimet conuenticolæ, quibus priſcis temporibus uberrima fuerat fortuna in poſſeſſionibus & redditibus, qui paulatim his fortunis ſublatis laico iuri adſcriptis ad tam tenuem fortunam deuenere, ut præſidionariorum militum more præſcripta uiuant dieta. Aſt tu Pater colendiſsime uiue diu, tibi religioſus, nobis officioſus, reipub. literariæ ſtudioſus, Deo gratioſus. Datum Auiſij ſub noſtro ſigillo pridie Kalend. Iulias, anni milleſimi quingenteſimi nonageſimi ſeptimi.

PROMPTVARIVM, QVOD EQVESTRIS ORDINIS (QVEM VOCANT DE AVIS) APVD LVSITANIAM SVB PATRIS DIVI BENEDICTI DISCIPLINA SERVAT PRIMORDIA.

De institutione equestris ordinis Auisensis in Lusitania tunc armorum studiosi, nondum religiosi, nec Apostolicæ Sedi confirmati apud Eboram degentis.

CAPVT I.

VLLI dubitandi ratio suggeritur (vt Romanorum, Christianorum, Gottorum, Maurorum, denique chronographia narrat) & vt Ecclesiasticæ monarchiæ annales edocent post sacrosancti Euangelij promulgationem interruptionem Reipublicæ Christianæ, primo a Romanis, deinde a Mahometica prauitate inceptam fuisse nemini in dubium vertitur. Ille namque humani generis labes, ille virtutum omnium corruptela, anno nostræ salutis fere quingentesimo nonagesimo tertio adeo inferorum furijs incensus obrependo per magnam orbis terrarum partē, prouincias diruit, nationes vastauit, ita vt centum annorum spatio Asiam occupauerit, Arabiam subegerit, Assyriam domauerit, Persiam profligauerit, Africā potitus fuerit, totūque Ægyptum citraque Nilum armorum vi sub suam tyrannidem redegerit: ita vt vno eodemque tempore illorum multitudo penè infinita armis instructa occasum versus regionem illam, quæ ipsorum lingua Algarab, scilicet, occasum, nostra vero corrupte Algarabium appellatur, inuaserint; præcipuam Mauritaniæ partem Barbari obtinuerint. Sed Deus ille scelerum vindex imperscrutabili suo iudicio Hispaniam pessima hæresi coinquinatam, & publico stupro in regali exemplo cūtaminatam voluit Mahometico verbere corrigere: cum proditoris Iuliani temerata industria Maurorū innumerabiles copias ex Africa in Hispaniā transuexit, qui collatis signis cū Roderico vltimò Gottorum Rege per octo dierum interuallum confligendo, tandem pulso fugatoque Christianorum exercitu, Rege grauiter lethali vulnere sauciato vniuersa Hispania, paucis prælijs interpositis, triginta non plus mensibus barbari sunt potiti. Et quamuis Christianis Regibus magno labore steterit, magnoque sumptu, exercitus conscribere, quorum vi & potestate a Maurorum ditione regiones occupatas eriperent, inque Christianam libertatem vindicarent; attamen durum erat factu si diminutam potentiam eneruatasque Reipublicæ vires respicerent. Namque præter quotidianos cū barbaris cōgressus, ipsimet Reges intestinis inter se bellis de confiniū iurisdictione dimicabant. Testis mihi sit Hispania, quæ sæpe sæpius suorum ciuium ac domesticorum Regum sanguine se madefactam quæritur testis inter Portugalliæ Castellæque ac cæteros Hispaniæ Reges frequens eruptio, vt apud priscos annales videre licet, qui tempore infelici propter regnorum peculiarium, ac continuū diuisiones Hispanienses Respublica non de recuperanda libertate solum, verum etiam de tota sua ditione perdenda periclitabatur, humano auxilio fallente. Ni Deus Optimus, & Maximus sapientia infinitus, solita misericordia vberrimus erga illos, quos Christus humanæ naturæ vindex fuso cruore lustrauerit, qui crucis vexillum sequuti fuissent in tam aduersa procella opem diuinitus non ferret: talia namque Regibus patrocinia ostentaret, queis & facilius Maurorum gentem a suis finibus procul facere, & Remp. Christianam in pristinam libertatem vindicarint, vt re vera diuinitus prouidit. Nam nobilium hominum in bello & armis dicatorum, hinc religionis studiosorum certo, congregationis studio sacratorum communi iure congregationem suffecit: qui priscorum Machabæorū instar habentes propensa animi voluntate pro legibus sanctissimis pro patria sibi charissima, pro Reipublicę Christianæ propagatione vitam in vltimum discrimen adducere non honestum modo, pulchrū ac decorum sibi persuaserint; qui diuersis locis sub quolibet honesto signo, quo bellandi impetus religioque vocabat, erūpebant: nulli alio viuēdi studio adscripti, quam feruenti studio sacrati, amoreque Dei Opt. & Max. æstuantes, qui fortes viros impellebat atque immittebat in armatas hostiū copias. Taliū armorū ratio princeps præstanti prudentia virum maximiq; animi hominē equitemq; fortissimū Ferdinandum Rodericū Monterium deuouebat, vt Alphonsi primi Portugalliæ Regis inuictissimi signa sequeretur, Regioq; in re militari contra hostes magno vsui foret. Qui capto nocturno silentio oppido Scalabi Olysiponē versus aciē dirigit ante Olysiponensē obsidionē, in cuius confinibus debellatis captisq. oppidis, oppidum Masrā simul, cū arce præcellenti duci & quasi equitū aliquorum capiti domino Ferdinando Roderico Mōterio est elargitos, qui dux iā aliquos eiusdem propositi & cōditionis viros sibi sacramēto in armis iunctos & æquali animo cōfœderatos ob Christi amorem in Regni augmentum hostiumq; perniciē sibi ad scripserat. Regius chronographus Eduardus Galbanus in chronographia Alphōso primo Portugaliæ regi dicata, capite trigesimo quatro asserit hunc primū Militiæ magistrum virum fortissimum & belli peritissimum fuisse, illis verbis, cum asseuerat, oppidum Masram ab hostibus per arma partum Ferdinando Roderico Mōterio primo Militiæ magistro a Rege donatū fuisse Auisij. Quāuis enim nō profecto Auisij, quod oppidum nundū extabat, sed Eboræ, quæ statio & quasi domiciliū Militię Auisēsis prima fuit. Quia vero cū Galbanus hanc chronographiā cōposuerit, de Auisio quasi de re perspicua mentionē fecerit, nec nō quod sub hoc nomine Auisio hic equestris ordo longius latiusq; notus foret ipsius ætate. Attamen Ferdinandū Rodericum primum Militiæ Auisis magistrū vocat: sub eo enim ortum primū

habuit Auisensis Militia: quamuis nondum certæ non peculiari sacrata religioni, nec Sedi Apostolicæ probata foret. Nec mirũ si antiqua Calatrauæ monumenta attendamus, cũque nostris principiis cõferamus, nam ex eisdẽ elementis primus Calatrauæ magister dominus Garzia processit; de quo in ipsius ordinis annalibus nihil scriptu dignum reperimus, nec quo anno è vita discesserit. Neque Calatrauensis Militia ipso viuente Apostolicæ Sedi probata fuit: si quidẽ, vt sunt historiæ, militante secundo ordinis Magistro domino Ferdinando cognomento Escaca, vt testatur historia Calatrauensis composita a Licentiato Francisco de Rhadas Andrada a Regis sacris eiusdem Calatrauensis ordinis professure cap. decimo. Hac ratione gesta processere primi huius magistri Eborensis Militiæ quæ nostra ætate equestris ordo Auisensis feliciter nũcupatur, qui ante Sedis Apostolicæ probationẽ iam tunc huius Militiæ Magister Auisensis inscribebatur, vt inferius prænotabimus, Anno a nostra salute millesimo centesimo quadragesimo septimo quo tempore Vlyssea vrbs ab eodẽ Rege Alphõso recepta fuit, qua tempestate historicus Eduardus Galbanus de fratre Ferdinando Rodericu Monterio, quasi de Auisensi Magistro loquitur. Eadẽ prorsus ratione idem asserit doctissimus Andræas Resendius Lusitanus antiquitatum studiosissimus tã Romanorum, quam Gotorum, ac Maurorum annalibus, in libro, quẽ de antiquitate Eborensi sibi patria charissima in lucem edidit cap. decimotertio. Ad quam historiæ puritatem probandam Infantem Dominum Petrum authorem citat in libro quem de Genealogia conscripserat, tit. 7. paragrapho quinto. Et vt eidem authoritati suffragaretur cum de temporum successu agat, duo Epigramma ta ætatem, & annos testantia ponit, duobus incisa cippis in Basilica Olysipunensi. Quorum sententia huiusmodi est.

Tunc anni Domini, cum centum mille notantur:
Cumque quater denis, quatuor atque tribus,
Cum per Christicolas vrbs est Olixbona capta:
Et per eos fides reddita Catholicæ.

Cum alter ex duobus cippis victuriæ peculiarem ad scribat diem in mense Octobri, diem nimirum Crispo, & Crispiniano martyribus consecratum, deinde quo tempore Rex inuictissimus Alphõsus tanta armorum vi in bellũ incumbebat quodlibet oppidũ suæ ditioni submittendi, verisimile est, non oppido, non arce alium donasse, quam ducem strenuissimum & bellandi peritissimum, quẽ quasi suæ virtutis ac regni propugnaculum hostibus obiiceret, ne rursum Lusitaniam recenter in libertatem vindicatam pertinaciter hostes inuaderent. Qua de causa Alphonsus equestrem Militiam sub tam excellentis ducis vexillo stabili contra hostes præsidio Eboræ locauit. Quo militari munere functus primus hic equestris ordinis Magister Monterius armorum studiosus, nondum religiosus diem obiuit. Resendius verò in libro de Eborensi antiquitate supracitato capite Decimo sexto, tres Militiæ Auisensis Magistros Eboræ floruisse affirmat, dominum, scilicet, Ferdinandũ Rodericũ Monteriũ magni momenti virum fratrem, deinde dominum Gondizalum Viegas, dominum denique fratrem Ferdinandũ Ioannis sub cuius ætate equestris ordo Ebora in Auisium transmigrauit. Non nuuũ inueo tum putes hunc ordinem militarẽ absque Religionis forma, sine Apostolicę Sedis approbatione incepisse. Hac enim ratione primores equites Iacobeę familiæ militantes multo ante iam equites confęderati, nondum in regularem obseruantiam redacti, nec Romano Pontifici probati, vt nostra ætate religiosi certo ordini sacrati iã militanti, quam triomphanti Ecclesiæ inseruiunt, vt videre est in Chronographia, quæ de tribus militantibus ordinibus apud Castellam agit, in annalibus eiusdem militaris ordinis Sancti Iacobi, fol. quarto, ad cuiusdam argumenti responsum cui satisfacit chronographus idem illis præscriptis verbis (respuesta notabile.)

Quisnam secundus Militia Auisensis apud Eboram Magister floruerit.

C A P. II.

CHristianæ Reip. Ebora restituta ab Alphonso primo Portugaliæ Rege, anno a Christo Domino nato millesimo centesimo sexagesimo sexto Rex illum ordinem, de quo in quotidianis contra hostes eruptionibus tot vtilitates capiebat, conseruare, ac in vrbe enixè intendens, & vt vrbem quasi munitionẽ fortissimam efficeret, vt inde hostes per totam Transtaganam continentem dispersos, vel incursibus crebris longius fugaret, vel in Christianæ Reipub. gloriosum augumentum funditus profligaret, antequam naturæ concedendo felicem animã exhalaret. (Mortuus enim est decimo anno ab vrbe capta, qui fuit annus ab illustratione mũdi millesimus centesimus septuagesimus sextus) publico diplomate secundo huic Militiæ magistro domino fratri Gondizalo Viegas contuberralique equitatui donationem Regiã fecit. Donatio enim talis erat. Tibi fratri Gondizalo Viegas, tibi, inquã tuoque sodalitio bellico, qui Eboræ degitis, illisque qui in posterum hanc militandi rationem sub Benedicti obseruantia professi fuerint, per donationẽ hæreditario iure, do regias ædes, & palatia veterem que arcẽ cum suo suburbio, quo hortus, quo prope ciuitatem vinea continetur, regias item domos, quas in oppido Scalabi ad pagum Syrigio habeo, oppidum item Culuchi cum confinibus suis, Quas donationes totum facio misericordia commotus in animæ meæ salutem, necnõ in Christianæ Reipub. vtilitatem, huius denique Lusitani Regni propagationem, ita memorans testatur antiqua membrana latino sermone exarata; Regio annulo obsignata, & regalibus insignibus adornata, plũbeis bullis dependentibus in publico huius Auisensis conuentus scrinio coadseruata. Ex qua perspicua donatione liquido claret, aliqua indigesta & cruda præter lapsa fuisse à triũ ordinum Militariũ historico supra recensito vt par erat tãtę authoritatis viro, vtque historiam in his, quæ Castellam attinẽt fide dignissimã decebant. In chronographia, quã idẽ Calatrauensis cõposuit capi. 16. fol. 32. in fragmẽto capitis, quod de militari ordine Auisensi conscribit, ait Magistrum dominũ Rodericum Garces anno à salute mundi millesimo ducentesimo decimo tertio donasse magistro fratribùsque militantibus Auisensis ordinis in Lusitaniæ Regno duo castella, quæ Calatrauensis ordo Eboræ haberet, nonnullasque alias possessiones ac fundos illic possessos: quæ liquido constaret in diplomate bullis dependentibus secundæ & tertiæ Calatrauensis approbationis. Addit deinde Calatrauensem ordinem iis aliisq; donationibus ideo se munificum erga magistrum cæteròsque eiusdem Militiæ Auisensis contubernales ostendisse id in causa esse, eo quod Eborenses Calatrauensi ordini se obtemperantes præstiterint, corùmque statuta seruare religionis gratia se eorum ditioni dare, correctioni deni-

denique ſeſe ſubmittere, ſe obſtrinxerint. Quod à rei ſinceritate abhorrere clare patet, ſi attendamus ad primam Chronographi ſcribendi licentiam, affirmantis: Calatrauenſem Magiſtrum Dominum Rodericum Garces arces duas Eboræ prominentes Magiſtro Auiſenſi, & nonnulla illa alia prædia erogaſſe. Cum luce meridiana clarius pateat ex donatione relata Eboreas arces, quas nuper recentea ab hoſtium tyrannide armis redemerat, cætera quoque ſuburbia in eadem donatione contenta Alphõſum Primum Portugalliæ Regem nulli alii quam Auiſenſi Magiſtro ſociiſque de ſe in bello benemeritis elargitum fuiſſe, cui iam pro meritis oppidum Maſram cum arce equeſtris ordinis Magiſtro Domino Ferdinando Roderico Monterio ſuppeditauerat. Qui nequam ordo, quamuis informis nuper ſcaturiens Regi coætaneus fuerat. In teſtem voco intra mœnia vrbis pagum noſtra adhuc ætate vulgari vocabulo ab equeſtri ordine fratrum Freyria nuncupatum. In teſtem iterum ac ſæpius voco Reſendium antiquitatum perſcrutatorem ſtudioſiſſimum in antiquitatibus Eborenſibus cap. 17. aſſerentem. Alphonſum Primum primam ſtationem Auiſenſi equitatui Eboræ munifice dediſſe, quod eodem capite ad illa verba teſtatur. (Ebora ab hoſtium ditione erepta) Cum Eborenſis ſitus natura aptus ſit, vt inde noſtrates homines Mauros debellarent, magis ac magis Regi viſum eſt equeſtris ordinis ſedem, quem vulgo de Auis vocamus in ea vrbe ſiſtere; cuius ſingulari in bello virtute facilius Mahometanos à ſuis finibus exterminaret (vlterius narrans author ita progreditur) prædicti equites Gallico vocabulo Freyres, ſcilicet fratres ſua domicilia, vel potius militaria contubernia in præeminenti vrbis ſupercilio, vulgo Freyria, poſuere. Aſt intra vrbis arcem muro, & turribus certa hodie apparent huius veritatis exempla & expreſſa veſtigia, vt teſtes ſunt ædes magnificæ Domini Ferdinandi Comitis de Baſto ciuitatis ducis: teſtis in arca ſacellum Michaeli Archangelo dicatum prominens, vbi diuina frequẽtes officia celebrabantur, ex quo omni dubitandi controuerſia remota (tot in cauſam citatis teſtibus) liquido conſtat hunc Auiſenſem ordinem hoc in Regno fœliciter ortum, Eboræ prima domicilia poſuiſſe, & quam multis per diuerſa loca prædiis ab ipſo Luſitano Rege fuiſſe donatum. Item hæc veritas ſatis ſuperque ſtabilitur in ipſamet donatione ſuperius citata, qua & caſtella Eburenſia, domicilia, & vineam, atque Scalabitanas ædes, oppidum denique Coluchi de ſe in bello merenti Militiæ porrexiſſe conſtat, anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto. Quibus ſuppoſitis rationibus locum illum Calatrauenſis chronographiæ non friuolum modo, falſum verum etiam, atq; mendoſum eſſe ſcriptum manifeſte patet. Quo aſſeueratur Calatrauenſis magiſter Rodericus Garces caſtella Auiſenſi ordini ſuppeditaſſe cum aliis redditibus, quæ in Luſitania apud Eboram haberet à Chriſti Domini natalibus, anno milleſimo ducenteſimo decimo tertio: cum conſtet multo iam ante caſtellorum, cæterorũmque prædiorum donationem Magiſtro, cæteriſque commilitonibus tunc Eborenſibus, poſtea Auiſenſibus factam, vt par erat quod præſtaſſet Alphonſus Rex primo ordini Militari ſibi coætaneo, qui tanto in bello regi præſidio fuerit. Nec vnquam apud Chronographiam ſcriptum inuenies Calatrauenſem ordinem illa ætate auxiliares aliquas, vel turbas, vel turmas Luſitanis Regibus contra hoſtiles impetus miſiſſe, cui ordini bene de ſe merito, quaſi pro mercede aliquas poſſeſſiones in Luſitano agro præberet, ſi quidem per id temporis vtraque potentia, & Luſitana, & Bethica præſidiis militaribus cõtra hoſtes fortiſſimos fere æqualiter erat eneruata. Deinde eo quod hic tunc Eborenſis ordo in Regni primordiis tam bene meritum ſe de rege præſtiterit, vt huiuſmodi liberales munificentias meruerit. Tum etiã ſuo exordio, & primo militiæ fundamento præcedente Militiæ Calatrauenſi ſeſe præſtiterit vndecim annis ante, vt ſuperius dicto capite primo manet in qua hiſtoriæ puritate Luſitani annales nos minimè fallunt quod in chronographia trium ordinum chronographus venuſte, naſutéque aſſerit in illo ſupracitato fragmento capitis, quod nimis ieiunus de Auiſenſi Militia tantum cõpoſuit. Quod tunc etiam ad citatorum annalium prologum facile probatur, nec non in Calatrauenſibus annalibus capite tertio: vbi affirmat Calatrauenſem familiam ſtabilitam fuiſſe, anno Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo octauo, equitatũmque Eborenſem, qui nunc nomine ab Auiſo ſortito, Auiſenſis appellatur, anno milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo vndecim annos ante Calatrauenſem ſtabilitũ fuiſſe. Cuius Maſræ donatio equibus Eborenſibus ſub primo Militiæ Magiſtro merentibus hoc verum fore aſſeueranter affirmat; ob bonas in armis virtutes, quas in expugnando & recipiendo Maſtræ caſtello, in capiendàque Oliſipone fecerit. Quod Maſtræ caſtellum cum confinibus ſuis Eborenſi adhuc ordini ſecundo confirmatum eſt, ob præclara in bello geſta ſub ſecundo Militiæ magiſtro domino fratre Gondizalo Viegas: Regnante ſecundo Portugalliæ Rege Alphonſi primi filio Sanctio. Quod quidem ex donatione ordini præſtita late conſtat in publico diplomate membranaceo exarato, per regiam obſignationem firmato, plũbeis depẽdentibus bullis exornato apud Auiſum in chartophilatio cuſtodito a noſtra ſalute anno milleſimo centeſimo octogeſimo tertio. Quam donationem ab Alphonſo tertio Luſitaniæ Rege Auiſenſi Magiſtro confirmatam legimus, vt alia pergamea membrana in huius conuentus bibliotheca cuſtodita videmus. Alias reperimus donationes militari noſtro ordini ab eodem Sanctio ſecundo Portugalliæ Rege in primis impertitas, alias nimirum poſſeſſiones, quas Auiſenſis ordo apud Luſitaniam poſſidet: arcem, ſcilicet, Alcandenſem, oppidum Alpedrinum, Giruminenſe caſtrum quæ cuncta poſtea ab Alphonſo tertio Portugalliç Rege, & confirmata & ſtabilita fuere. Quæ omnia & videre & legere quiſque poterit apud huius conuentus bibliothecam. Ex quibus in fidem teſtimoniis claro liquet, illa prima bona noſtra ætate ab Auiſenſi Militia poſſeſſa nulla vnquam hominum memoria Calatrauẽſi ordini à Luſitanis Regibus conceſſa fuiſſe, ſed Auiſenſi à primo Rege primo donata à ſucceſſoribus confirmata. Ex quibus argumentis fide dignis conſtat Auiſenſem ordinem nulla vnquam bona à Calatrauenſibus ſibi arrogaſſe, nec Calatrauenſea aliqua item bona, nec manu parta, nec à Luſitanis Regibus donata intra Luſitaniæ clauſtra habuiſſe, nam bene de ſe meritum ordinem illis bonis cæteriſque redditibus, vt ſuperius edocuimus, donauit Bullis vero ſecundæ & tertiæ Calatrauenſis confirmationis atque poſſeſſionibus, quas in hiſtoriæ fidẽ chronographiarum actor citare videtur. eodem loco citato inferius, Deo dante, ſatiſfaciemus.

Quo tempore Auiſenſis Militia ſub patris Benedicti diſciplina in religionis formam inceperit.

CAP. III.

FAc hanc Auiſenſem Militiam iam tunc ordinem militarem eſſe priuſquam in religionẽ Summo

mo Pontifici probatã conualuerit, imo verò Latino bellicòque nomine tam Reipublicæ, quam militiæ status ordines vocamus; ergo ordo erat militaris quando sub primo magistro sub Deo, sub Rege, in armis benemerebat, vt dictum fuit in primo capite vsque secundum Militiæ Magistrum Gondizalum Viegas; regnãte adhuc Alphonso primo Rege, sub quod tempus Ebora capitur anno millesimo cẽtesimo sexagesimo sexto. Quæ Vrbs, vt author est Resendius plusquam quater cẽtum annos sub Mahometico ritu prophanata iacuerat. Quo annorum numero labente ad annum millesimum centesimũ sexegesimum sextum nostra equestris militia Spiritu Sancto inflammata, supra humanam rationem diuino pugnãdi studio alacris, in domino Christianum bellum pugnabat: pro laribus, pro libertis, pro religione denique vitã generose profundere haud dubitabat. Militaris namque ordo cũ maiori conscientiæ synceritate in bellandi hoc studiũ incumbere arderet, & tutiori incolumitate, non corporis quod frequẽter alacris neci obiectabat, sed vt omnia sibi obstantia, quæ huiusmodi militãdi rationi impedimento esse possent, subterfugeret. In quam militiam incumbebat non sæculo inseruiendi gratia, sed Deo, non ambitionem, non temporalia bona, non parta ab hostibus spolia sectando, nõ auri, non argenti possidendi auiditate, quæ omnia & singula militare studium vtcunq; insectari solet. Quibus omnibus vitæ impedimentis cum obuiare intenderent homines singulari virtute prædití, vt Christum lucrifacientes in huius fallacis vitæ ludibrio beatam vitam affectarent, placuit præstãti virtute viris dupliciter, & corpore & animo armatos in duplex visibile, & inuisibile bellum prorumpere renunciatòque ex parte sæculo sub regulari obediẽtia vni in Christo prælato propriam libertatem subdere, vt contra spirituales nequitias contra Rectores huius mũdi armati ieiuniis, & orationibus, & omni sanctimoniæ generi liberius forent intenti, tum etiam, vt ad profligandos hostiles exercitus forent expeditiores. O rem heroicis etiam temporibus incognitam. O rem illo primo tẽpore huius bimembris militiæ, nõ pulchram modo auditu, sed etiam pulcherrimam visu, quæ se bina armorum sorte armauerit, hinc inde spirituali, & corporali vt mellifluus asserit dulci stylo Bernardus in epistola ad milites tẽpli. Accipe ergo lector humanissime quæ nam causa exorta illa fuerit, quæ primo primitus Auisenses equites impulerit, vt sub priuato sanctimoniæ habitu se Benedictinæ familiæ nomine dederint. Historia enim sic se resoluit. Religiosissimus Abbas Raymũdus nomine Benedictinæ disciplinæ professor ad Toletanos confines armorũ ac militiæ impetitus vitã in cœnobio sancte beatèq; degebat. Attamen diuino impulsu feruidus (quo tẽpore antiquus ille Templariorum ordo oppidum Calatrauam aduersus crebras Maurorum incursiones ægre defendebat, Calatraua enim & hostium, & nostrorũ fines æque attingebat quod oppidum quasi propugnaculum Hispanorũ hostes arcebat, vnde Templarii cum Mauris quotidianis præliis contendebant, qui cum hostiles appetitiones non retardare solum, sed nec item sustinere sufficerent, de vrgenti periculo Castellanum Regem, Regẽmque Toletanum admonẽdos curant. In primis Toletanum Dominum Sanctum cognomento Desiderati certiorem faciunt, sibi pro attritis viribus pro Barbarorum multitudine; oppidum diutius tuẽdo non fore. Quod siquis qui oppidum contra Barbaros tueri velit reperiretur sibi, nec mora cedẽdum esse spondent; cum autem nullius potẽtia, quæ oppidum defendendum vellet suscipere inueniretur, nec ipsemet Rex fraterno cũ fratre bello intentus de defendendo oppido minimè curasset) Raymundus de cænobio, quod vocant de Sancta Maria de Fitero, Deo Optimo Maximo annuente in vrgenti periculo diuinitus electus oppidi Calatrauẽsis donationem accipit, ea tamen cõditione, vt oppidum ab hostili incursu tutum seruaret, vt propẽsius subiectam historiam narrat auctor annalibus triũ militarium ordinum ad Calatrauensem historiam, capite secundo, & tertio

Raymundus vero hinc Abbas religiosissimus inde vir fortissimus, comite fratre Iacobo Velazquez inflãmati animi studio raptus pedestri, equestriq; auxilio stipatus, gratiosissimus impetitis indulgẽtiis (quas vocant de Cruciata) in illorũ indultũ, qui fortiter pugnando in acie occumberent, nec multo intermisso temporis interuallo Raymundus celeritate festinus oppidum alicubi dissipatum muniuit, hinc non pauci illorum equitum, quos conscientiæ æstus, & bellandi ardor impellabat, peculiari, & honesto habitu, & ad arma tractanda expeditiori sunt vsi. Quã multas ab hostibus victorias ex hoc Calatrauẽsi præsidio partas, quamuis Christianorum sanguine cruentatas legimus. Cum hæc apud Calatrauam contra Barbaros geruntur, equestris ordo apud Lusitaniã rudis adhuc, & informis nec Apostolicæ Sedi stabilitus cum Barbaris contẽdebat, vel cum in eorum finibus præliaretur, vel cum eos à nostris prohiberet. Iam Menerius primus militiæ magister apud Eboram præsenti vita functus Deo viuebat, cui Alphonsus primus Lusitaniæ Rex oppidum Mafram arcèmque in Olisiponensibus confinibus suppeditauerat: quando anno millesimo centesimo quadragesimo septimo, illud à Maurorum tyranni de recepit, recuperata deinde Ebora anno millesimo centesimo sexagesimo sexto iam Apostolicæ Sedi confirmata Calatrauensi militia sub Alexandro III. Pontifice maximo anno millesimo centesimo sexagesimo quarto, interpositis decem annis, post receptam à Barbaris ciuitatem Eborensem, ad salutis nostræ annum millesimum centesimum septuagesimũ sextum, Equites huius militiæ adhuc Eborensis cum in dies singulos magis, ac magis pro Rep. Christiana debellandorum Barbarorum studio ardescerent, æmulari maximè placuit Calatrauensem ordinem, & obedientia, cui se dicarent, & disciplina; cui se libenter committerent, sancta æmulatione imitari voluerũt, deuotiq; animi propensione Militaris religionis illam matrem appellare. Quod equidem nequaquam intelligendum est accidisse, si respicias ad primam, & adhuc informem Calatrauensis Militiæ originem: siquidem plane liquet nostrum apud Eboram equestrem ordinem prius Barbaros debellasse, eodem q; propagandæ Reipublicæ studio quam Calatrauensem, quæ vndecim annos post Eborensem felici auspicio incepit, sub quod tempus non se Eborensis Calatrauensi subdidit; siquidem post à Sede Apostolica approbationem sese subditum submisisse reperimus. Quam probationem legimus ab Alexandro III. Pontifice Maximo, anno ab hominum recreatione millesimo cẽtesimo sexagesimo quarto, vt ex diplomate publico ipsius, bullis circũpendentibus constat primam approbationem testante. In quo primo diplomate, non Eborensem Militiam, non aliqua a Calatraua Eborẽsi Militiæ data prædia refert. Vnde lectori fit palam, non ante suam confirmationem Calatrauensem Eborẽses Equites in filios recepisse; Ex donatione vero ab Alphõso primo Lusitano Rege Eborẽsi equitatui facta, necnõ à

tempore

tempore vrbis captæ Eborensia pulchre indagari potest, quibusnam annis voluentibus Eborensis Militia nostro tempore Auisensis, in Calatrauensem ordinem se insinuatum iuerit, quo namque anno præcise se dicauerit normæ & institutioni ordinis Calatrauensis, ex Chartophilacio haud constat, constabit ex Calatrauensi. Verum tamen sub annum millesimum centesimum sexagesimum sextum nondum peracto anno millesimo centesimo septuagesimo sexto aliquo mensium spatio ante prædictum annum millesimum centesimum septuagesimum sextum, hæc Militia Eborensis à Calatrauensi in filiam suscipitur. Quando enim Alphonsus primus duabus arcibus apud Eboram, & Regia domo secundum Militiæ magistrum Gondicalum Viegas donauit, anno a Christo Seruatore millesimo centesimo septuagesimo sexto: iam prius militia Eborensis ordinis Calatrauensi ordini sese subdidisse pro comperto habetur: vt ex ipsiusmet donationis verbis constare videtur: donatio enim sic habet.

Alphonsus Portugalliæ Rex misericordia compunctus considerans salutem animæ & vtilitatem Christianitatis, & defensionem regni facio Gundisalo Viegas magistro Eborensi & fratribus vestris tam præsentibus, quam futuris in perpetuum promouendis ordinem Sancti Benedicti in Eboram tenentibus chartam scriptam donationis & firmitudinis de oppido meo quod vocatur Coluche cum terminis suis vt habeatis & possideatis illud iure hęreditario. Facio etiam vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Ebora cum suo Alcacer veteri, & de vinea mea cum horto suo, qui iuxta illam stat facio adhuc vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Sanctarene in Sifitigo.

Quæ domorum donatio præstita est anno Ipost Christi Natiuitatem millesimo centesimo septuagesimo sexto. Vnde manifeste patet ex eisdem donationis verbis (ordinem Sancti Benedicti in Eboram tenentibus) ante annum millesimum centesimum septuagesimum sextum Eborensem Militiam Calatrauensi ordini iam obsequium per obedientiam indolsisse. Nam Calatraua in Benedicti ordinem sese insinuauerat: quamuis quonam anno præcisè se insinuauerit, ne prorsus latet, vt superius recensitum manet. Attamen ex hac prima donatione proculdubio constare videtur, hæc prima bona nēpe veterem arcum aliàmque arcem, nec non aulam Regiam apud Eboram simul cum cæteris prædits eadem donatione contentis, huic Militiæ à primo Lusitano Rege pro meritis iam Religiosæ erogata fuisse; deinde à Sanctio Secundo Rege Gundisalo Viegas secundo magistro stabilita confirmataq; esse constat, vt scriptum est in donatione inuenta apud huius Auisensis conuentus chartophilacium, anno ab humani generis illustratione millesimo centesimo octuagesimo octauo: in quo anno Gregorius VIII. Pontifex Maximus in secundo bullis pendentibus diplomate (quod Calatrauensem continet approbationem) eidem Calatrauensi Militiæ in omnem posteritatem stabiliuit omnia bona, quæ prælatus ordo intra Lusitaniam possideret, non ideò quasi aliqua ætate prædicta bona Calatrauensis ordo velut ab alicuius Lusitani Regis donatione elargita in Regno Lusitano iure possideret. Verum tamen eo quod iam Calatrauensis Eborensem in filiam sibi innexuerat, Summus Pontifex, vt sit, filiæ bona in matre confirmare voluit, non quasi matris propria bona, sed recentia filiæ. Quibus rationibus quasi in cerniculo bene inctetis planius mendosum narratum patet in Calatrauensi historia ad illud paruum ciati capitis fragmentum, quod narrat Calatrauensem magistrum Rodericum Garces, magistrum magistri commilitiones Eborenses Eborensi arce veluti mercenario præmio donasse anno a Christo millesimo ducentesimo trigesimo.

Quisnam tertius Eborensis Militiæ magister, quis deinde primus Auisensis secutus, quis denique Auisensis Mœnia templumque fundauerit.

Cap. IIII.

SI priscis credimus annalibus, dominus frater Ferdinandus Ioannis Tertius ordinis huius Magister, vltimus Eborensis, primus deinde fuit Auisensis. Ita memorat noster Resendius Eborensium antiquitatum libro c. 16. paulo ante finem, probaturque ex catalogo ad huius Militiæ commentarium adaucto, qui tam ordine, quam numero præteritos recenset magistros. Alphonsus Lusitaniæ Rex ordine tertius Sanctij filius, Alphonsique primi feliciter nepos, huic magistro iustis de causis Auisensem situm parentibus longe lateque confinibus donat (distat Ausium fere triginta millia passuum Septentrionem versus) siquidem Eborensia campestria per planitiem diffusa expulsis fugarisque Mauris non multum hostili impetu infestabantur eo quod Barbari fugati loca natura munita armis occupauerant, sub his enim præsidiis prisci illi mortales confugiebant, quibus nondum tot belli machinæ repertæ, & eo quod in hoc situ (si priscis huius ordinis rationalibus credimus) aliquæ rupium crepidines, dentatis saxis inhospitalibusque cautibus præruptæ prominebant hæ montium crepidines Barbari occupauerant arcibus aggeribusque defensi, ab Ausio duodecim millia passuum distantes: aduerso rapido torrente nascentē solem versus oppidum natura munitum occupauerant, nostro tempore Sanctus Antonius de Vayamonte vulgo nuncupatur, cuius inter oleastros cæteraque arbusta apparent ruinæ, locus nunc & olim munitissimi oppidi Cabeza de Vide confinibus continetur. Quod oppidum perenni fama, vel conditum, vel habitatum fuisse dicitur a quodam dynasta Mahometano potentia præcellente nomine Bide, ad cuius ditionem etiam castellum de Vide dicitur pertinuisse. Maurus namque castellum suo nomine donauit, v.g. Cabes de Bide cadel de Vide. Hunc ergo præruptum montem Ausium dictum Alphonsus secundus Rex Tertiu Eborensi Magistro, suoque ordini militari & posteris impetritus fuit, eo quod natura sua locus præceps & abruptus imminentiori rupe arduus, rapido torrēte Ausio Auisensi semicinctus, qui torrens arcem & conuentum nostrum præterlabitur horrētibus cautibus spumās per molares cauernosos delectus profundo alueo exasperatus inuoluitur, ita vt magna ex parte, nō equiti modo, verū etiā & pediti vias pene inuias præbeat. Attamē Aquilonē versus ducto ponte solidissimo crebres arcus superuecto, & venientibus angusto calle & gyrantibus per anfractus viarum difficiles ad oppidum præbebat aditus. Hic uere ille situs, est quem Rex tertio militiæ magistro dedit, non ne ò castellum, quod asserit chronographus trium ordinum supracitatus, sed illud patrum paginæ fragmentum, in quo de hoc ordine scribit sub una codemque uerbo duo component figmenta. Ex quibus fit primum, Rege Lusitanum Alphonsum donasse castellum Auisense secundo Militiæ magistro, cum re uera non secundo, sed tertio donauerit, nec item castellum Auisense quod nondum extabat in rerum natura, sed tantū inculta loca, undique imminenti accliuitate inuecta, &

inter

inter molstiū crepidines aspera & scruposa, ad rem tamen militarem idoneam ad arcem unde arcerent hostes ædificandam. Talis enim situs opus erat; qui tot hostiū impetus a uicinis arcibus sustineret. Quæ omnia uera esse constant ex donatione ab ipsomet Rege facta, quæ in scrinio huius conuentus latine exarata in membrana regalibus insignibus, dependenti bulla seruatur, anno millesimo centesimo octogesimo primo. Quam donationem à primo ad imum non transferimus, ne breuitati consulentes, historiam luxuriare cogamus, ipsimet donationis deliberatis verbis sub id tempus non fuisse castrū vllum in hoc situ, sed fuisse tantum collem à nidificantibus auibus Auisium dictū, vt propensius enodabitur in breui compendio, quod Deo inspirante de insignibus ordinis, déque sigillo componemus, in operis calce. Donationis enim verba sic sonant. Ego Alphonsus filius Regis Domini Sanctij, & nepos Domini Regis Alphonsi vna cum vxore mea Regina Domina Vrraca, & filio meo infante Domino Sanctio facio chartam donationis perpetuæ firmitudinis vobis Domino Fernando Ioannis magistro Eboræ, & fratribus vestris tam præsentibus, quam futuris de loco illo, qui vocatur Auis, qui iacet inter Santarem, Coluchi, Alouram, Elluas, Ablantes, Recensinique huius loci conterminis ita dicit, tali pacto quod in loco supradicto Auis castrum ædificetis & populetis.

Ex quibus verbis luce meridiana clarius patet, Regem Alphonsum secundum nullo modo largitū fuisse castrum apud Auisium Eborensi ordini, siquidem nec opere barbarico nec politico castrum erectum extaret, sed situm nudum, ea tamen conditione, vt arcem erigerent, vnde obsitantes barbaros castella circumcirca tenentes commodius debellarent. Magister verò, vt primum per tempus licuit festinus instromenta parari, lapides effodi, rudimenta aptari, fossas aperire, castri fundamenta seriatim iaci, sedulum denique opus vrgere intendit. Quanta enim cautela, ne obseruarentur à barbaris fabrile opus insurgebat apud pristinum militiæ tomū legere quis ualebit. Cauti enim homines noctu furtim in opus incumbebant, laboréque nocturnos ante lucem, ne animaduerterentur festo abusso ne labant: quoad castrum eo sublimitatis inducerent, ut ex eo iam irruentes barbaros possent depellere, sibique præsidio foret, & in dies singulos ædificium palam ostentare haud pigebat, quod opus præter opinionem Maurorum animos pensiles habuit, tam castri quam conuentus opere peracto, & murorum soliditate ambito, quamuis non in multam altitudinem ducto, sed quatenus ad cætera domicilia protegenda, non admodum prominentia par esset, ut illius antiquitatis uestigia oculis mediantibus testatur. Quid enim temporis in præclarum opus impensum fuerit significabitur. Quod non adeo breue fuisse suspicor, cum subter huius arcis aream ferri fodinas sub illo tempore effossas in uiua caute contemplor. Quæ prolixum temporis spatium petebāt, ex quibus fodinis ferrum effodiebatur, tam ad fabricanda instrumenta, quam ad arma paranda, quo ferro inde suffecti non ex Cantabria ferrum non Mediolano petebant. Anno uerò à Christo Domino nato millesimo centesimo octogesimo quarto, arci ultima manu imposita, in quo opere triennium impensum est, præfatus Magister Dominus Ferdinandus his annis primus coloniam Auisensem duxit ductamque solido & sublimi muro circummuniuit, & per interualla turribus & propugnaculis ambiuit, ut uere testatur lapis in plano quadratus Septentrionalem portam super eminens, qui Gotticis incisus characteribus ita habet.

Fernandus Magister Dei gratia Ordinis Calatrauen. in Portugal. cum suo cōuentu Plantauit auis in festiuitate Assumptionis Sanctæ Mariæ, E. M. CC & II. Stefanus Martini Pater noster pro anima eius.

Secundum Cesarem: secundū vero morē Christianom anno a Christo nato millesimo centesimo octogesimo quarto. Vnde fit a prima donatione Auisensi magistro, ad vltimum a reis, & conuentus opus, & primo conditum oppidum, & primo ductam coloniam die Deiparæ Virginis Assumptionis dicato Idib. Augusti tres effluxisse annos. Ex his duobus situbus Eborensi nimirum, & Auisensi, ex trium primorum Magistrorum ætatibus, ex trium primorū Portugalliæ Regum donationib. liquido constat, quænam & qualis prima huius militaris ordinis Eborensis origo fuerit, quæ sub nostram ætatem Auisensis ordo feliciter nuncupatur, quam vt vulgo recitatam historiam ad breuiorem stylum redigere non potui, tum annalium inopia, quorum pars temporis iniuria periclit, pars furtim sublata, pars denique vsu attrita, & in controuersiis inter ordinē, & ordinarios oblata, & in actibus apposita nunquam scrinio fuerit restituta. Attamen dummodo piis petitoris studio inseruiam, quamuis non pauca quæ proferrem animum subibant, quæ de vario huius ordinis successu scribentem non pæniteret; cuius facta quamuis per se gloriosa attamen indigna obliuione obruta in occulto latent; cuius priuilegia & immunitates pristino fauore sublato spreta iacent: sed quamuis in operis calce bene tamen aliquid de insignibus ordinis ponam, deque huius ordinis sigillo lectorem certiorem faciam. Anno vero a Christo nato millesimo ducentesimo quarto, Innocentius Tertius Pont. Max. hanc Militiam Auisensem seu Eborensem cum bonis suis confirmauit, & sub tutelam S. Ap. excepit, ut constat ex diplomate bullato.

Quibus insignibus olim, quo item sigillo hic ordo antiquitus Eborensis, modo Auisensis nobilitatus fuerit.

C A P. V.

NOn in suo primordio, non ante, non post confirmationem, non aliquot post annis reperimus nostrates equites aliquibus priuatis insignibus nec aliquo priuato sigillo vsos fuisse. Sed postquam Auisenses Magistri nonnulla iura in emphyteosim dabant aliqua ordinis insignia in miniatula cera incisa alba vel nigra bullis circumrotata inuenimus. Propria vero, & peculiaris ordinis obsignatio talis erat, vt ex ipsius forma indagari potest: quam huc translata deliniari volui, vetusti castri nimirum simolacrum, a primo Portugalliæ Rege Alphonso donati apud Eboram, quod si deinde aliud recens castrum fabricatum fuit, id ab ordine ad vrbis defensionem ædificatum forte fuit. Solū vero hoc vetus castrum sibi primo donatum fortissimi uiri in fortitudinis insigne cepere & ostentauere præuia Christi Domini cruce, sub quo vexillo omnis militares ordines hostium armatas copias debellando profligabant, vt egregie trium militarium ordinum historiographus ornatum refert. Deinde sub cuius disciplina militabant Calatrauenses compedens sibi arrogarunt, sunt enim binæ pedicæ, quæ hinc inde castrō stant. Priuata vero huius oppidi Auis insignia, ille sunt aquilæ quæ super turriū fastigia apparent

paient

petant; eo quod perennis ſit fama in hoc Auiſenſi cliuo, in torrentem delecto (quo nunc domeſticorum noſtrorum domicilia imminent) aquilam nidificaſſe, ſacra pagina teſtante, aquila in arduis ponit nidum ſuum. Hinc duo tantum aquilas (totidē enim non amplius aquila pullos ouis excludit) ſibi ordo in vexillis ſuis arrogauit. Ex quibus aquilinis pullis ſua inſignia Auiſenſis ordo auem capeſſit, & hoc ſiue vulgari pronomine, ſiue vt potius reor, quod Aquila ſuper omnes primatum volucres teneat. Nam idemmet Auiſenſe oppidum hanc memoriam noſtra ætate & affectat & retinet, regalique vexillo hinc regia inſignia, inde ex aduerſo aquilam vnam intextam glorioſe oſtentat, necnon publica huius oppidi obſignatio aquilæ vnius effigiem ſeruat, ita videatur oppidum vnius, ſcilicet, matris ordo verò duarum, ſcilicet, pullorum effigies in publicis cauſis inſculpere, vt in maiori ſigillo perſpicue clareque videre licet. Additur & aliud breuius ſigillum, quod communi vſui frequenter inſeruire ſolet.

Magiſtrorum atque gubernatorum huius Auiſenſis Militiæ catalogus.

Domnus Ferdinandus Monterius 1
Domnus frater Gondizalus Viegas. 2
Domnus frater Ferdinandus Ioannis. 3
Domnus frater Ioannes Portarius. 4
Domnus frater Martinus Ferdinādi. 5
Domnus frater Ferdinandus Soarez. 6
Domnus frater Laurentius Alphonſi. 7
Domnus frater Ioannes Pirez. 8
Domnus frater Vaſcus Alphonſi. 9
Domnus frater Gilius Martini. 10
Domnus frater Garcia Pyrez. 11
Domnus frater Gilius Pyrez. 12
Domnus frater Alphonſus Mēdeſius. 13
Domnus frater Garcia Vaz. 14
Domnus frater Io. Rodericus Pimētel. 15
Domnus frater Iacobus Garcia. 16
Domnus frater Martinus de Auelar. 17
Domnus frater Egas Martir. 18
Domnus Ioan. poſtea Rex hoc nomine primus, qui vrbē Ceptā a Mauris cepit. 19
Domnus frater Ferdinandus Rodriguez de Sequeira. 20

Hucuſque canonici recenſentur Magiſtri, ſequuntur deinde gubernatores per Apoſtolicam authoritatem.

Infans Ferdinandus Ioannis hoc nomine primi Regis filius. 21
Dominus Petrus infans Aragonēſis Rex infantis Petri filius. 22
Rex Ioannes hoc nomine ſecundus. 23
Princeps Alphonſ. Ioānis regis filius. 24
Princeps Georgius Ioannis ſecundi regis filius. 25

Sub hoc tempore equeſtris Magiſtratus apud Auiſum Regiæ corone & ditioni diſcriptus adauctuſque fuit, ipſiquemet Reges militiæ moderatores, & perpetui adminiſtratores, authoritate Apoſtolica ſubſtituti fuere.

Rex Ioannes hoc nomine tertius. 26
Rex Sebaſtianus hoc nomine primus. 27
Rex Henricus Cardinalis. 28
Regis Philippi Sacra Maieſtas, qui fæliciter noſtra ætate huius Militiæ moderator eſt ſummus. 29

DOMINVM FRATREM FRANCISCVM DOAVELAR.

(AVELAR ENIM VIGIL INTERPRETATVR)

De vigilantia in excitandis Auisensis Militiæ antiquitatibus, suus familiaris frater Ioannes de Caminna, in ipsius conuentus Magister interpellat.

I memini, vigilis tibi dat prosapia nomen,
Illius, excubitor, qui fuit ante ducis.
Degener excubitor minimè Francisce fuisti:
Mille modis vigil es, ò pater alme vigil.
Te vigilem Musæ primæ videre legentem:
Canone te vigilem tempora lapsa ferunt.
Te scholis multum vigilem sacra pagina vidit:
Sanctorum assiduus dum vigil alta legis.
Es vigil in fabricis, sacra vigil æde Decanus:
Abbas ipse vigil, præsul & ipse uigil.
Quam uigilat populi doctor, uigil ipse sacerdos:
Vita & exemplis, officijsque uigil.
Militiæque uigil, ueterum monimenta reuoluens.
Mille uigil uicibus candide præsul ædes.
Præmia parta tenens simul es uigil, atque beatus,
Christus quem ueniens inueniet uigilem.

INDEX OMNIVM QVAESTIONVM ET ARTICVLORVM, ET DVBIORVM.

QVAE IN HOC PRIMO TOMO CONTINENTVR.

In quo lector curiosus potest videre varia, vtilia, & principalia, breuiter summata eorum, quæ in eo ventilantur.

Quæstio v.

De ordinibus Militaribus quoad eorum numerum & principium in sex articulos diuisa.p.20.c.1.

Quæstio vi.

De statutis & ordinationibus & priuilegijs Apostolicis in communi,quibus hæc religionum monarchia conseruatur,in decem & septem art.diuisa p.21.c.2

Quæstio vij.

De priuilegiis in communi, quibus religiones conferuantur in sex articulos diuisa.p.30.c.2.

Quæstio viii.

De priuilegijs quoad suam confirmationem innouationem & vsum,in decem & sex art diuisa p.32.c.2.

Quæstio ix.

De priuilegiis quoad ipsorum cessationem. & renocationem in vndecim articulos diuisa. Pag. 45. col. 2.

Quæstio x.

De statutis factis in religionibus, in nouem articulos diuisa. Pag. 51. col. 2.

QuæXio xi.

De sacris canonibus priuilegiis & statutis quoad earũ explicationẽ in nouem articulos diuisa. P. 56. col 2.

Quæstio xv.

De Abbatibus & Abbatissis quoad sexum & ætatem in sex articulos diuisa. p.91.c.1.

Quæstio xvi.

De Abbatibus, & Abbatissis quoad eorum duratio nem in quinque articulos diuisa. P.93.co.1.

Quæstio xvii.

De Abbatibus & Abbatissis quoad potestatem iurisdictionis in communi, in duodecim articulos diuisa. Pag.95.col.2.

Articulus

Quæstio xxj.

De abbatibus quoad potestatem reseruandi casus, & ab eis absoluendi, in vndecim articulos diuisa. p. 128. c. 1.

Quæstio xxij.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi in communi, in duodecim articulos diuisa. Pag. 135. col. 1.

Quæstio xxiij.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi in certis casibus contra legem, in decem articulos diuisa. Pag. 140. col. 2.

de

Quæstio xxiv.

De Abbatibus quantum ad potestatem dispensandi irregularitatibus, in septemdecim articulos diuisa. Pag. 147. col. 1.

Quæstio xxv.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi & commutandi vota suorum subditorum, in octo articulos diuisa, p. 159. c. 2.

Quæstio xxvi.

De Abbatibus, quoad potestatem dispensandi in obseruantijs regularibus, in septem articulos diuisa. p. 162. c. 2.

Quæstio xxvii.

De alienatione rerum ecclesiasticarum in tredecim articulos diuisa p 17 col. 1.

Quæstio xxviii.

De altaribus in tres articulos diuisa. Pa. 184 col. 2.

Quæstio xxix.

De appellationibus in quinque articulos diuisa. pag 185. columna 1.

Quæstio xxx.

De apostatis, & à religione eiectis, in viginti nouem articulos diuisa. Pag. 187. col. 1.

arti-

Quæstio xxxi.

De Baptismo, in sex articulos diuisa. p. 201.c.2.

Quæstio xxxii.

De bello. p. 204. col. 2.

Quæstio xxxiii.

De benefactoribus, in septem articulos diuisa p.204.c.2.

Quæstio xxxiv.

De beneficiis ecclesiasticis regularibus, & regularibus conferendis in nouem articulos diuisa p.207.c.2.

Art.

Quæstio xxxv.

De cura animarum, quam habent Regulares super Indos, in sex articulos diuisa. Pag. 211 col. 2.

Quæstio xxxvi.

De potestate ad conferendum & gubernandum beneficia regularia, in septem articulos diuisa. Pag. 215. col. 2.

Quæstio xxxvii.

De beneficijs Ecclesiasticis nouitiorum, in duos articulos diuisa. Pag. 223. col. 1.

Quæstio xxxviii.

De bonis regularium, in septem articulos diuisa. Pag. 224 col. 1.

Quæ-

Quæstio xlvii.

De pœnis in quas incurrunt ingredientes monasteria monialium in duodecim articulos diuisa.
Pag 277. col. 1.

Quæstio xlviij.

De clausura monasteriorum virorum quantum ad ingressum mulierum in ea in quinque articulos diuisa. Pag 286. c. 1.

Quæstio IV.

De communione corporis Domini nostri Iesu Christi & administratione aliorum sacramentorum quantum ad eorum ministros in quatuordecim articulos diuisa.p. 315.c.1.

Quæstio lxj.

De confessarijs regularibus quantum ad potestatem absoluendi sæculares in quindecim articulos diuisa.

Pa. 349. col. 2.

Quæstio lxij.

De confessoribus regularibus quantum ad absolutionem fratrũ in tredecim articulos diuisa P. 361. co. 2.

Quæstio lxiij.

De confessarijs quoad facultatem dispensandi in impedimentis & in votis & ipsa commutandi in octo articulos diuisa. P. 369. col. 1.

Quæstio lxiiij.

De consecratione Virginum in quatuor articulos diuisa. Pagina. 372. col. 2.

Quæstio lxv.

De conseruatoribus iudicibus in viginti articulos diuisa. Pag. 374. colum. 1.

Quæstio lxvj.

De constitutionibus iuris Ciuilis, & Canonici quantum ad religiosos in quinque articulos diuisa. pa 389. col.1.

Quæ-

INDEX OMNIVM AVTHORITATVM

PRINCIPALIVM SACRAE SCRIPTVRAE, IVRIS CANONICI,

Extrauagantium, Bullarum, necnon iuris Ciuilis, quæ in hoc Primo Tomo declarantur, in quibus non recenſentur priuilegia Apoſtolica, quæ in eo explicantur cum ſint innumera & eſſet Lectori ſatis moleſtum ea in hoc indice collocari.

Loca Sacræ Scripturæ tam noui, quàm veteris Teſtamenti.

Loca ex quinque libris Decretalium.

Cap.

Loca explicata ex ſexto libro Decretalium.

Loca Clementinarum explicata.

Loca decretorum explicata.

Cap.

LOCA EXTRAVAGANTIVM TAM IN CORPORE IVRIS insertarum, quam aliquarum extra corpus iuris; primo referam eas quæ sunt in corpore iuris, postea autem alias non prætermittam.

Loca Concilij Tridentini explicata.

Loca digeſtis veteris.

Loca infortiati.

Loca digeſti noui.

Loca ex codice.

Ex authentica loca.

Ex legibus partitarum.

Ex legibus ordinam.

Ex noua compilatione.

Ex ordinationibus Portugalliæ.

INDEX MATERIARVM HVIUS PRIMI TOMI, IN QVO SENTENTIAE INSIGNIORES ſummarie apponuntur.

A.

Abbas.

Abbatiſſa.

Abſens.

Abſoluere,abſolutio.

Alie-

Altaria.

Angeli.

Animal.

Appellare,appellatio.

Bene-

Beneficium.

Beneficium seculare collatum regulari, si ab ipso per 40. annos possideatur fit regulare, pag.4 4.col.2.quæst. 69.art.1.

Benefactor.

Bernardinus.

Bellum.

Bigamia.

Bona.

quo-

Clausura.

Cantus.

Causa.

Cartusienses.

Clerici.

Celebrantes.

Censura.

Citatio.

Comes.

Commissio,commissarius.

Commis-

Corporalia.

Communicatio priuilegiorum.

Commendatarij.

Conceptio.

Conceſſio.

Confessor, confessio.

Confessio.

Confirmatio.

Congregatio.

Consensus.

Conseruator.

Consilium.

Constitotio.

Consuetudo.

Custos.

Conoentus.

D

Dauid.

Debitor.

Decretum.

Declaratio.

Decima.

Definitorium.

Degradatio, degradatum.

Delegatus.

Delictum.

Denunciatio.

Descendentes.

Diuinum officium.

Di-

Gloria.

H.

Hæresis.

Hæreticum.

Hierarchia.

Homicidium.

Horæ canonicæ.

I.

Iacobus.

Iesuitæ.

Ignorans.

Illegitimi.

Impressio.

Immemorialis.

Incestuosus.

Inconstantia.

Incorrigibilis.

Insti-

Institutio.

Interdictus, interdictum.

Iubileus.

Iudæus.

Iudex.

Iuramentum.

Iurisdictio.

Ius.

L.

Laicus.

Laus.

Legatus.

Legitimatus.

Legi-

Mi-

Me-

Monasterium.

Oleum.

Olenm.

Ordo.

Ordinare, Ordines sacri,

Ordinarius.

Ordinaria,

Ordinatio.

Opinio.

P.

Pactum.

Papa.

perdi-

Præscribere, & Præscriptio.

Priuilegium.

pag.

priuile-

Quid

Suspen-

F I N I S.